NAZIONALE
BIBLIOTECA RC 179 CENTRALE
ROMA
R.C.179

2 8000

P. TERENTII

COMOEDIÆ

CUM

Argumentis et adnotationibus Aelii Donati, Guidi Iuvena lis ~~[illegible]~~. Cuji Sulpitii Apollinaris. Ioannis Calphurnii. Ioannis Baltistae Ascentii etc. ......

Venetiis ex officina Roffinelli Calcographi 1542

MDXXXXII

R.C. 179

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

[illegible]

DE METRIS.

Comici Latini multã libertatẽ ſibi vſurparũt in verſib⁹, ſed nemo larg⁹ Terẽtio:adeo vt apud priſcos quoq; fuerit q iudicarẽt, in hui⁹ fabulis nullã eẽ carminũ lege. Sed nos falli manifeſtum ẽ. & iti⁹ fuerũt q nõ negarũt ab hoc ſeruari metrorũ leges,ſed ob imodicã libertatẽ non eſſe opep̃ciũ,torq̃ri doctos carminũ dimẽſione,qd & res ſit imẽſi laboris,nec ita multũ adferat frugis. At ego ab vtroq; gñe diſſentio.nã vt manifeſtius eſt,q̃ vt egeat pbatiõe. Tecetu; com x ſuas verſi/bus pſtaturã q negligẽdã putarũt: metrorũ rõnẽ freq̃nter Poetæ ſermonẽ corruperũt,dũ aliã vocem p alia ſubiicidt,qd̃ nimiũ ſępe vſu venit ſcribis,in autoribus ſolutę dictiõis:dũ addũt atq; adimũt,dũ verborũ inuertũt ordinẽ. Nõnihil ẽt hic peccarut eruditi,q dũ carmina gñã diſtinguũt ac dimetiũtur parũ attẽti,interiecerũt verba q̃dã. vt expierẽt verſus hiatũ, aut relecuerunt qd̃ videbat̃ ſupeſſe, Videt̃ aũt ſtudio factũ a Terẽtio:vt diſſimulato carmie.q̃ pxime accederet ad orõnẽ ſolutã.qd idẽ affectaſſe videt̃ Hora.i Ser.& Epl'is. Hinc tãta in demetiedo difficultas,vt exiſtimẽ ip̃s Donã aut Cornutũ aut Aſperũ,ſi viuerẽt, in locis aliquot vel hęſuros,vel iter ſe diſſenſuros. Proinde nos q̃triduanã oppellã ſumpſim⁹,vt adoleſcẽtulis aliq̃ minus difficultates pteã admitteremus, nõ qdẽ in oẽs fabulas,ſed i vnã perpetuo, & in cęteris carptim:quo ceu filo adiuti,ſeſe facilius e cæteris explicent labyrinthis.

Conſtant autẽ huius fabulæ his ferme metrorũ generibus. Iãbico trimetro, qui & ſenarii dicunt̃ a numero pedum.

Iãbico tetrametro, q ab aliis q̃drati, ab aliis octonarii di/cunt̃. Monometrũ ac dimetrũ raro interiicit. In hoc gñe quouis loco p iãbo põit, tribrachyn,ſpõdeũ, dactylũ, anapæſtũ, mõ totius carminis pe.ſyllaba ſit breuis. Sic q̃dẽ in hoc verſu.

Nullũ eſt iã dictu,qd̃ nõ dictũ ſit prius, oẽs ſpondei ſunt excepto vltimo,cuius generis & alios aliquot reperias.

Eandẽ libertatẽ ſumit in trochaicis, tetrametris catalecti/cis ſatis hñs ſi toti⁹ carminis penul.ſit breuis. Illud tñ vbiq; cauet̃,ne vl̃ troche⁹ igrediat̃ iãbicũ carmẽ, vl̃ iãb⁹ trochaicũ.

Iãbicũ tetrametrũ iterdũ in fine fraudat̃ vna ſyllaba, pducta penultima,quoties iambico dimetro acatalectico accint/tur dimeter catalecticus, Veluti ſi, Iam lucis orto ſydere, accinas. Cultor dei memento.

Quĩq̃ in hoc quoq; gñe vſurpat̃,quũ cõis de q̃ dictum eſt, Comicorũ libertas, tu illa peculiaris, qd̃ p penultima longa ponit iterdũ duas breues. Exẽplũ ẽ i actus q̃rti ſcena ſecũda,

Iam vbi vbi erit inuentum tibi curabo & mecũ adductũ.

Hic penultima producta eſt. Ibidem

Orare iuſſit,ſi ſe ames hera,iã vt ad ſeſe venias. Item.

Hanc expetiui,contigit, conueniunt mores,valeant,

In his pro penulti.lõga ponunt̃ duę breues. Hos verſus & ſcazontes appellãt. Eſt ſcazõtis genus diminutiuũ,qd̃ dimetro iãbico accinit duos trocheos, velut in act⁹ tertii ſcenarũ,

Adhuc Archyllis q̃ adſolet. Hic dimeter ẽ.quęq; oportet. Duo ſunt trochei. Cõtra i aliis addit̃ pes legitimo nũero. In teri prior carminis ps ẽ trochaica,poſterior iãbica, & cõtra.

Admiſcent̃ iterdũ & cretici,ſiue amphimacri,q pe.mediã hñt breuẽ iter extremas lõgas:ſic vt ſinguli verſus tñeant quaternos aut ternos creticos,niſi qd̃ hic quoq; vſurpat̃ libertas comica ſicut i cęteris. Exẽplũ c in q̃rti actus ſcena prima.

Vt malis gaudeant,atq; ex incommodis,

Quatuor cretici ſunt,niſi qd̃ tertius ẽ ſpõdeus, Ibidem,

Tum impudẽtiſſima eorum oratio eſt.

Tres habet creticos. Quĩq̃ arbitror prius carmẽ vitiatum mutato dictionũ ordine, ſtent ſi ſic legas. Et tñ res cogit de negare, ibi tũ eorũ impudentiſſima orõ eſt: vt poſterior verſus excipiat ſynalœphã prioris, carmen pbe cõſtat. Quidã tñ malũ hic eſſe trimetros trochaicos catalecticos.

Iambici trimetri facilior eſt dimenſio: quũ pẽthemimeris ſinit dictionẽ, Velut, Efferturimus. Et Sic cogitabam.

Difficilior quũ cõtra. Vt, Hõeſta & liberali adiciẽdo ad pe diſequas. In hac cęſura eſt. Idem efficiũt crebrę ſynalœphę, vt ibi. Quę ibi aderãt,forte vnã aſpicio adoleſcentulum.

In cętra metris itẽ iãbicis ac trochaicis durior eſt dimen/ſio,ſi prior dimeter nõ finiat dictionẽ, pſertim ſi nõ ſit iãb⁹, aut ſi accedat ſynalœphe, Vt.

Meum gnatũ rumor eſt amare,id populus curat ſcilicet.

Prior dimeter finit̃ in ma, ſyllabam pductã, & excipit̃ a ſynalœphe: redã. Rurſus ibidem.

Qui poſtq̃ audierat non datum iri, &c.

Prior dimeter deſinit in I admixta ſynalœphe.

Turbet & illud lectorẽ minus exercitatũ, q ẽ iterdũ repẽte miſcet iãbica cũ trochaicis, trimetra iterdũ & dimetra aut monometra cũ tetrametris, acatalectica cũ catalecticis, cretica cũ iãbicis ac trochaicis, qd̃ locis aliquot annotauimus in margie. Ea mixtura maxie fit vbi res ſunt turbulẽtiores. Fit iterdũ, vt ſcena prior deſinat i hemiſtichiũ: & ab hui⁹ clauſula icipiat ſcena pſima:velut i Andrię actus III. Scena III.

Sed eccũ video ipm foras exire. Dimeter ẽ plen⁹,cũ ſeſq̃pede. Perficit̃ initio ſcenę ſeq̃ntis, Ad te ibã:q̃ ſnã ẽ: vt ſit ſcazõ tetrameter catalecticus. Nõnũq̃ dictio q̃ ptinet ad ſenſum verſus ſeq̃ntis, p eliſionẽ annectit̃ fini pcedẽtis: vt i plogo Eunu.

Qui bñ vertẽdo & eas deſcribẽdo male ex Græcis bonis, &c.

Dati⁹ ẽ, quũ diſſecta dictiõe por ſyllaba finit verſũ reliq̃ incipiũt ſeq̃ntẽ, vt Eunuchi act⁹ III. Scena I. Cõtinuo ſi q̃ñ illa dicet: Phędriã io Tro mittamus commeſſatũ: tu Pãphilam.

Eliſiones itẽ & ſyneræſes: pſertim minus vſitatæ apud recẽtiores: faciũt vt lector impitus freq̃nter hæreat i carmie. Eliduñt aũt in comicis verſibus u pſonãs: vt in prima Scena.

Sine inuidia laudẽ inuenias & amicos pares. Rurſus ibidẽ.

Liberius viuẽdi fuit poteſtas.nã antea. Itẽ in ſcena tertia.

Enimuero Daue nihil loci eſt: &c.

Carmen enim incipit ab anapeſto. Et ante in ſcena pria.

Enimuero ſpectatum ſatis.

Elidit̃ & ſũt i finẽ:itẽ i media dictiõe. In fine: vt i pria ſcena.

Sed quid opus eſt verbis. Sed qd opuſt. Eliſa ſimul & vocali e. Idem fit in ſatis: Nec ſatis digna cui cõmittas &c.

Rurſus in prologo Andriæ:fit i mediodictionis. Id iſti vituperãt:aliiſq; locis cõpluribus:quorũ aliquot i margine annotauimus. Interdũ elidunt I, vt in prima ſcena Andrię.

Pro vxore habere hanc peregrinã:ego illud ſedulo,

Vt grinã ego il.faciãt dactylũ. Hãc libertatẽ frequenter vſurpat. Homerus:idum s elidit in ἐόσινύτιυς & I in ἀχιλλεύς.

Sæpenumero ptrahunt̃ vocales: velut i his: ſuit: deos: dies meus: tuus: ſcias: nihil mihi: vt ſint monoſyllaba. Siſr ei eius huius: cuius: monoſyllaba ponunt̃ ſubinde: eorũ: meorũ diſſyllaba. Liberius viuẽdi fuit ptãs. Diſuit facit ſpõdeũ. Scias poſſe hẽc iã ipm ſuę &c. Scias poſ. ſpõde⁹ ẽ: & ſuę: vnica ſyllaba ẽ. Meũ gnatũ rumor ẽ amare. Meũ gnatũ ſpõdeus ẽ. Itẽ anhac diſſyllabũ ẽ. Nã qd̃ antehac fecit. Frequẽter elidit̃ d inqd: & ſed: p vocali. & ſicut i piculũ: elidimus u. idẽ hic facit i paululũ & anulũ. Quin & ſyllabę q̃dã alr pnũciãtur:q̃ apd recẽtiores vſurpatę ſũt velut i ſuſpitio: ſcda pductã: vñ factũ ẽ: vt q̃dã legãt ſuſpectionẽ. Rurſum i caue: vide: mane & abi finalis corripit̃. Minimo momẽto mutat̃ genus carminis: velut i act⁹ IIII. Sce. I. ſi legas, In denegãdo mõ q̃s pudor eſt paululus.

Trimeter ẽ iãbicus. Rurſus ſi In annectas fini verſus ſeq̃ntis: verſus pſtabit q̃tuor creticis. Denegando mõ q̃s pudor ẽ Paululũ. Si i m: facias pyrrhichiũ: erit trimeter trochaicus catalecticus. Denegãdo mõ q̃s pudor eſt paululum.

Porro iter iãbicos tetrametros acatalecticos & trochaicos tetrametros catalectictos: tãta ẽ affinitas, vt iterdũ nihil referat eũdẽ verſũ verũ p iãbos an p trocheos metiaris. velut in actus III. ſcena IIII. Vtinã mihi eẽt aliqd hic quo nũc me pcipitẽ darẽ. Si mihi facias vnicã ſyllabam: Trochaicus eſt: ſi duas: iambicus eſt: quale eſt & in actus V ſcena prima:

Satis iã ſatis Simo ſpectata erga te amicitia ẽ mea. Itẽ ſeq̃ns.

Satis pidi cœpi adire: orandi iam finem face.

Licet p iãbos vl̃ p trocheos metari. Huius gñis ſunt & alii cõplũres. Illũ mihi mortẽdus ẽ lector: vt meminerit, a notato metro idẽ carminis gen⁹ durat̃ donec reperis annotatũ diuerſũ,

INDEX VOCABVLORVM OMNIŪ IN MARGINE POSITORVM ORDINE ALPHABETICO.

A. ante B.

Ab illo eſt 18
Ab re. 50. 130
Ab ſtudio 177
Abducere 42.123. 132
Abduco 112
Abeo 135
Abi 137
Abi abi 135
Abire 137
Abigo 124
Abactores 124
Abhorrere 90
Abhinc triennium 205
Abire aut diſcedere 26
Abitio 83
Abigere 124
Ablegare 160
Aborta eſt 159
Abortum fecit 159
Abortus 159
Abradere 118
Abradi 82 189
Abſoluere 119
Abſtemius 10
Abſtraho 139
Abeſt 91
Abſurdum 123
Abſumi 189
Abundere 182
Abuti 1. 191

A. ante C.

Accerſo 21. 31. 58
Accerſo 25
Accerſi 107
Accerſitur vxor 170
Accidiſſe 182
Accidit & obtigit 185
Accidere 16
Accidere ad genua 159
Accingor 76. 185
Accipio 12. 42 77
Acta res 18. 39
Actus eſt 18. 39
Actum agere 117
Actutum 201
Actutum & actutarius 132
Accurate 19

A. ante D.

Adagia 53
Adagiones 53
Adeon 18.164.18
Adeo 81.163
Adeo pro certe 81
Ad exemplum 151
Ad me 132
Adire 186
Adire & accedere 20
Adeſſe 2.180.158
Adeſſe cauſæ 189
Adhuc 19.97.132
Adiungere 111.143
Adiuto 25.15.
Adiuto 42. 109
Adiuta eis onerat 58
Adiutor 102. 144
Adiuuare onus 155
Adlegare 92
Admittere 65.104 124
Admodum 22.161.188
Admonere 87
Admouere 202
Adoriri 19. 25
Adoriri & aggredere 124
Ad pro iuxta 125
Ad ſe redire 21. 33
Ad ſe & penes ſe 58
Ad ſolet 19
Adſtringere fidem 41
Ad te 172
Aduehere 36.133
Adornare 58
Aduentus 46
Aduenti pro aduentus 182
Aduerto 135
Aduertere animum 1
Aduerſum 11. 109
Aduerſum aduerſus 4
Aduerſum ire 109
Aduerſatores 109
Adductum 103

A. ante E.

Aedepol 22
Aegere 150
Aegre eſt 182
Aeger 8. 45.81
Aegritudo 89.199
Aegrotatio 89
Aegrotus 8. 81
Aemulus 59
Aequum bonum 110
Aequalis 18. 126
Aequanimitas 177
Aequitas & ius 110
Aerumna aduerſa 186
Aeſtimo & caſtio 86
Aetas 64
Aetatem aduerbium 170

A. ante F.

Afflictare 56
Affectus participium 157
Affectus nomen 157
Affinis 143
Affinis, & cognatus 103. 143
Affinitas 172

A. ante G.

age 22.40.116
age age 11
age hortantis 22. 25.119
agere 142.
agere pro meo iure 310
ager 124
agere ætatem 193
agere & orare 169
agere ſe 26
agere ruri 124
agitare 98
agnoſcere & cognoſcere 56. 69
aggredi 124

A. ante H.

ah dolentis 13.18. 21.23
ahu 44

a. ante I. & L.

ain 32.106.160
aio & dico 34. 191
ais 191
ait 14. 42. 45
aiunt 15. 58
ain tu 160
alacris 48
alacritas 48
algere 110
aliquid monſtri & aliquid monſtrum 11
aliquam aduerbium 119
alia 149
alias 39.149.
alius 8
alii & reliqui 66
alienus 151
aliquis 132
alligat ſe furti 67
alligari ad aliquid 140
aliter 5
altercor non altero. 24
alumnus 177
aliter 2
altercor 24
alicunde 187

a. ante M.

ambitio 35
amabo interiectio 41. 61
amare & deſiderare 43
amans 13
amans & amator 5
amator 5.25.42
amarus 169
amicus 26. 42
amiſti pro miſiſti 49
amitto & dimitto 91
amittere 91.191
amoliri 26
amouere 130
amphibologia 21
amuſos 79

a. ante N.

anaſtrophe 7. 5.
ἀναστροφή 7
angiportus & angiportum. 69.131
animaduertere 2
animaduertenda 7
animæ mi 40
animum inducere 55.110
animo leui natus 153
animo maleſici 133
animus gladiatorius 204
animus amiſſus 104
animo præſenti 65
animum recipere 121
animum debet 197
an ne 150
annona 27
antiptoſis 47
annis 86
annuntio 129
antehac 5
anteuertere 64

a. ante P.

aperire aliquis 132
aperire ſe 23
ἀποσιωπήσις ὅσει? ſpecies 7. 29
apperari 25
apparari cum datiuo 24
apageſis 05
apparare & præparare 81
appellere 1. 83
appello is 2. 17
appello as 1
applicare 33. 83
apoſiopeſis 67
apprime 154
apud antiphonem 69
apud ſe eſſe 16. 34
apud & penes 83
apud ſe non eſſe. 34.169

a. ante Q.

aquilæ ſenectus 92

a. ante R.

arrabo 94
arrabon 94
arbitrium & exiſtimatio 79
arbiter 79.91.112
arbitror 172
archaiſmos 15
argumentum 2
ariſtophanes 3
aridere 48.149
arrigere aurea 34
ariolatores 116
ars 3. 118
arbitrari 41

a. ante S.

aſconius 179
aſinua 143
aſper 90
aſperitas 7
aſpernari 190
aſſentari 119
aſſerere manus & aſſertores 115
aſſis 178
aſtu 9. 71. 73.
aſtutia 26
aſymbulus 189
aſtus 71

a. ante T.

at vero 125
atat 6
atqui 9
atqui 17.141.158
atenos 134
attendo 16.135
attentior 119
atque pro quam 21
attica eloquentia 77
attici 77
attingere 115
attemperate 33
atrox 159

a. ante V.

au 27
aucupium 46
audio pro ſentio & intelligo 149
aufer 143
autor 134
autor his rebus 134
autor ſibi 143
auctoritatem defugere 51
autores eſſe 143
autem 150.
auxeſis 70
αὐτὸν ἀτὸς ἀξίῳ μα 7

B. ante A.

Babylo 142
βάσις 41
Baſium 54

B. ante E.

Bellus 131
Bellaria 131
Belliſſimum 131
Bene 6. 37
Bene audire 177
Bene facis 43
Beneuolus 171
Benignitas 171
Benignitas 42
Bene tibi cupio 33
Bene pro valde 6

B. ante I. & O.

Biduum 43
Bolus 96
Bonus 126
Bona verſa quæſo 8
Bonæ felicitatis 49
Bonitas 177
Bono animo es 135
Bonum 126

C. ante A.

cadauerosa facies 161
cadauerosus 161
caderes pe 17
cæſius 161
cæterum 40
cælla 48. 130
cællarium 48
cællula 48
calces 179
calleo 8. 92
callidus 125
cania 67
capere 190
capere arbitrium 164
capere generum 164
captus eſt 5
captus ſeruorum 127
caput 18.118.127
caro 14.100
carnifices 100.161
carnifex 8.100
caro & corpus 24
carientiſmos 49.182
carpo 131
carina 189
catus 31
cautio eſt 16
cauſa 74. 167
cauſam orare 157
caudea ſtipes, & aſinus 101
cauſa vincibilis 185

C. ante E.

cedo 7.15.27.85
cedo idem quod dic mihi 28
cedo & cedite 91
cedo pro da 203
cedo dum 158
cedo 152.169
cella 130
cellarium 130
cenſere 44
cenſores 44
certare 177
certamen & certatio 116
certe 14
cernix 88
ceſſare 52
cetarii 46

C. ante H. & I.

chila & chilones 49
cibus & victus 4.90
circuitio 8
circumſpicio 134
circumuallare 120
citharistria 150
circumcurſare 91
cirrus & cirritus 161
ciſta ciſtula & ciſtella 5

C. ante L.

clam & clanculum in accuſatiuo 110
clam me habet 162
clamitare 110
claudit pro claudum eſt 49
clemens 95.110.140
clementia & facilitas 95
cliens & clientela 75

C. ante O.

coactores 82
coactus ingratis 90
cocus coquus 125
cœlebs 110
cœna 159
cœna dubia 189
cœpi 147
cognatus & affinis 103
cogo 52. 154
coire 56
coitio 159
collachrymare 6
colloquium 54
collocare 58
colere 143
color verus 49
columellæ ſerui 157
columella 157
comeus 148
commeare 90.152
commendare 23.70
commenta eſt 133
commemini 57
commentor 133
commentum 9. 98
commereor 6.165.167
commereri mereri & promereri. 6.116.162
commeruiſſe culpam 184
comminiſci 9.23. 92.95.133.157
commitigari 75
committo 10.23.70
commodum 49
commode 150
commodare 172
commotus 183
commune 21.186
commutare 16
commouere 18
commutare verba 16
comparare 23.39.116
comparatiuus minus poſitiuo ſignificans 147
comparatus 116
commiſeris 158
comparatum 177
compedes 2 187
compertum eſt exploratum 81
complures 196
complurima 196
compos animi 121
compoſito factum eſt 196
comprehendo 73
conari 15

Conclamatum eſt 50
Conclaue 101
Concludo 15. 169
Concludor 15
Concrepuit 163
Conditio 5. 87
Condono 38. 203
Cõfecẽ pecuniã 177
Confectus 12
Confido 82
Confidens 31. 181
Confidentia & fiducia 32
confieri 7
confir 143
congero 106
congredi 201
conflictari conflictatio 5
confutatio 153
coniicere 22. 80
coniectura & coniectores 81
conſcidit capillo 60
conſcius 182
cognoſcere 71
confeſſio 152
confiſtere 114. 112
conſobrini 161
conſtituere 152
conſueſco 168
conſueui hãc rẽ 114
conſuetudo 134
contaminari 2
conditio 87
cõiunctiuum pro indicatiuo. 16. 21
contingo 25
cõſtans & cautus 31
conglutinare 13
cõcedere 36.63.200
conſpicor 51. 76
conſiti 60
conſilium 75
coniuratio 152
conceſſere 82
conſeruo 119
cõuiuari & cõſeq 84
concedere 154. 162
contemplari 54
conueniſſe 101
conuenire hoc mihi tecum 110
congrus 123
conficere 24
conſuetudo 182
confutare 191
conregſſio 189
condecorare 148
concepere 153
contio 104
conteaere 159
contortor 190
contumax 151
cõuenit itẽ r nos 168
confingere 169
concludere 15. 169
contentus 190
continere. 41
continere ſe 105
contigit 25
contrahere fontẽ 119
contumelia 61
conuaſare 184
conuenio 15.45. 54.101
conuertere ſe 120

C. ante R.

Credo 177
credere 34.115.127 145.187
creditore 178
creditus 29
crepat 141
crepere 114
crimen 57.172
crimen & paſſio 57
criſpus 161
crucior 81

C ante. V.

cuba dea 178
cuiam 33
culpa 161
cum 5. 7. 19
cum iſtoc animo 192
cum illo ſtare 186
cupedinia forum 46
cupedinarii 43
cupedinari orum nomina 46
cura 3.48.18.192
curatio 3. 48
curatura 48
curioſus 57
curatus recte 152
curriculo 98
curſatio 157
curſitage & ambulare 171

D. ante A.

Damnum 95
Damnum & malũ 6
Damnatum donũ ducere 189
Da e 8.48.70.126
Dare bibere 16
Dare ſeſe 46
Dare uerba 61
Dare fidem 76
Dare operam 47
Dare vel mittere dono eleganter dr 46
Dare penas vel ſumere penas 39
Dare in pedes 69
dare alicui de ſe ſupplicium 82
dare nuptũ filiã 122
dare ſcelus 126
dari & dicari 179
dare in manum 196
dare nuptum & venum 198
datur fabula 146
dare ueniam 142
datio 54
dare rem vitio 8
datum 52
date mihi 185
dare in cõſpectũ 186

D. ante E.

De 135
deambulatio 100
dedo 4. 8. 171
de nocte 159
debere animam 197
decernere 9. 151
decet vobis 127
decidet ira 163
decrepitus 45.119
decrepiti ſenes 119
decrepitor anus 141
decidere 198
declinare 153
Dedecoratur & turpatur 153
Dedicio 54
Deducere 45
Defeſſus 161
Deficere 126
Defie 171
Defieri 188
Defugerẽ autoritatẽ 51
Defunctus 28. 128
Deferbuiſſe 113
Defetiſcor & defeciſcor 195
Defraudare 118
Defio & defieri 171
Dehinc 8
Deierare 43
Delero 171
De iure ſuo paululum credere 116
De integro 2
Delator 100
Deliberatiue loci 192
Del iro 141
Deliratio 240
Demens 18
Demenſum 178
Demiror 185. 154
Demirari 92
Dementia 174
Demiror 151
demiſſis hũeris eẽ 48
demu leere caput 99
demum 55
deniq 7.150
deus voluit 70
deriuare crimen 118
depaciſci 171
depigi nouiſſime 199
deputare 152
deſignatores 111
deſignata 111
deſinaa 70
deſpondeo & ſpondeo 5. 145
deſipere 25. 89
deſpicere 23
deſpicatus 61
deſpicor & deſpect' 5
deterius & peius 91
detinere 47
detrimentum 90
deuictus 25. 152
deuincere 84
deuincire 89

D. ante I.

dic mihi 25
dica 18.188.197
dicaces 37
dico cas 179
dico cis 72.129.119
dicere p itelligere 9
diceres, ideſt crederes 180
dictus dies 5
dictũ & factũ 15.103
dicta 37
dicta & prouerbia 55
dicecula 26.64
dii bene uertant 135
dictare & dictitat' 16
dictio teſtimonii 187
dies & noctes 77
differre 16
differri doloribus 127
digamma 7
diiudicare 105
dilapidare 202
dilatio 74
dimidium & diuiduum 153
dimitto 91
dimittere exercitum 68
dinumero 162
dionyſia 82. 98
dipleuros complexio 122
dixi 167
diſrumpi 123
diſtribuere 123
diſcrutior 132
differo 79
diſſimulare 161
diſſoluere 197
diſtædere 205
diſcedere totã diẽ 172
diſco 148
diſco de illo 46
diſcipulus 59
diſiungi 172
diſpicere 23
diſputare 2
diſtrahere 184
diſtributiuæ 123
diuerticulum 60
dimidium 118
diuinare 169

D. ante O.

doceo 148
dolare 86
dolet 132
dolet mihi hic caſus & hunc caſum 126
dolor & gaudium 10
dolet hoc mihi 149
dolua & dolones 56
dolo & dicere 123
dono 18
domum ſenium munus 76
dos 101.163
dos & donatio propter nuptias 103

D. ante R.

drama 1794 108

D. ante V.

dubius conſilii 165
ducere 8. 45
ducere reducere 179
duci & adduci 121
dudũ & iãdũ 22.105
duæ negatiuæ 8
durare 110
dure & dure 4. 134
dum tẽpus tulit 162

E. ante C.

Ecaſtor 19. 167
Ecce 116
Ecce autẽ alterum 47
Ecquid 54. 200
Eclypſis 6
Ecquid pudet 32
Ecquem 172
Eccum 20
Eccum, eccam, eccos, eccas 11
Edico 72 38
Educare & educere 84
edixin 19 (110
edulia dea 178

E. ante F.

Efferri 6
Effutiſe 169
Effluere 41
Efficere 13.105
Effugere 214
Effringere 113

E. ante G.

Ego 13.167
Egreſſu 160
Egregium 4
Egregie 4. 89

E. ante. H.

Ehem 157
Eho 5.28.49.60.155
Eho admirantis 20
Ehodum 8.13.21
eho expoſcentis inteñtionem 25
eho repente cernentis 27

E ante I. & L.

eia vero 154
eia corrigentis 76 92
elapſus ẽ animus 162
elegans 52
elium 118
ellũ ellã, ellos ellas 31
eloqui 121
eloquere 184
eluder 39
ellume 31

E. ante M.

emergere 57
emergi 120
emphaſis 22.181
emporium 41
emunctus homo 197

E. ante N.

en 185
enecare 24
enimuero 5.9.31.49
enim pro quia 20
eniti & facere 22.127
eo 154
eo pacto & co mõ 3
eo pro venio, & econtra 48

E. ante P.

ephebus 1. 36
ephebia 3
epithera tribus de cauſis noibus addunt 49

E. ante R.

erat 62
e re nata 159
e re tua 180
ergo 13.149.199
eripere 819
ero omis 131
erratio & error 57
erumpere gaudiũ 180
e regioue
ernmpere in neruũs 167

E. ante S.

es 145
eſſe apud ſe 16
eſſe in rem 21
eſſe in procliue 25
eſſe bonũ & bono 88
eſſe opus facto 19
eſſe opus re miſſa 168
eſſe patrium 111
eſto 135

E ante T.

etiã 6.167.20.173
etiã pro adhuc 20
et quidem 15
et ſi 162
etenim 204

E ante. V.

euadere 6.7.128
euenit 156
euenire 148
eunuchus 46
eueutus 168
euge 14
euocatio 65
euomere 128
euphaniſmon 21
euſymbolum 8

E. ante X.

exanimo 29 142
exitus 6. 10. 158
exauſa 164
exactus 147
exanimis 6. 138
exanimas 6.10.158
excarnificare 100
exaduerſo 180
excludere 16
excludi 156
excurſum ſpaciũ 140
exemolum 7. 78
exẽplũ indignum 72
excrucio & macero 32
excurrere 82. 195
exclamare 132
excedo 90. 188
exigere 2.254.162
exigo uitam 86
eximius porcus 149
eximia pecora 149
exin 39
exiſtimo 27.86. 161.172
exſoluere 172
exoriri 153
exoro 43
exorator 79
exoſſare 123
ex pecto 3.17.121
expectatio 45.148
expectatus 5.112
expedire 23.155
expedire ſe 171
expedire aium 135
experere. 25. 88
expiſcari 191
expectare 182
expectare & ſperare 17. 43
explere aium 171.172
exploratum & cõpertum 81
exponere 94.159
exporrigere frontem 139
expoſtulare 24.111
expoſtulatio 152
exprimere 39
exprobratio 9
exprompta memoria 96
expromere 123
experiri 37
expuere 122
exquirere 128
ex ſententia 26
extemplo 0
extiliare 204

Extortor 150
Extollo 109
Exulo 59
Extorquere 127
Extrudere 532

F. ante A.

Fabula 9. 93
Fabula & p es ei' 108
Fabulam ſtare 146
Faceſſat 196
Facio 1.2.3.1.3.72.
124.127.135.
Facio cum ablt͡o 23
Facere facinus 60
Facinus 28
Facnos miſſos 30
Faciam vel fiet, vel fiat 55
Facto facere 81
Facilis & clemẽs 95
Facere rẽ 117 (140
Factũ illiberaliter 134
Faceſcere 196
Fac te 137
Fac & huc 195
Facere vorſurã 200
Factã pecunia 277
Facilis 23
Facile aduer. 4.26.
Facilitas 124. 154
Facilitas & clemen/cia 95
Facul 196
Fallere 8
Falſus 17. 29.
Falſum eſſe 24
Famelicus 45
Familiæ herciſcundæ 103
Familiariter 6
Familia 103
Familia & genus 103
Fartores 45
Fateor 63
Fatuus & faunus 77
Fatui & fauni dii & fatuæ nymphe 77
Fatiſcere 195
Faxis 81
Faxo 91
Faxim 141
Facilitas aduerſa 49.75

F. ante E.

Fere plerũq; 180
Ferme 12.18
Ferre 4.6'1.7.150
Ferre æquo aio 181
Ferre cõditionẽ 196
Ferre, perferre, & ſuſtinere 4
Ferre opem 18.
Feri'canem foras 50
Feſtiuitas 75
Feſtinare 61
Feſtiuum caput 118
Feſtus dies 57
Feſtiuus 118

F. ante I.

Fiat 55.158
Fictum 41
Fides 3.26.41.75.
95.179
Fides & clientela 37
Fidem habere 42
Fideiuſſor 48
Fidelis 18.148.179
Fides & fidis 41
Fidicula fidiculæ 41
Fiducia & cõfidẽtia 32
Fidus 18.148.179
Fidicina 180
Fieri 120
Fingere 13.42.401

F. ante L.

Flagitiũ 51.103.125
Flabrum 39
Floccifacere 48

F. ante O.

Fœdum 72
Fœneratum 118
Fœnerare 177
Fœnerare & fœnerari 117
Foras foris locare 143
Forcipes 180
Forma 6. 180
Formoſus 180
Formidoloſus 63
Fornax 180
Fors 158.181
Fors fortuna 45.150
Fors fuat 16.(201
Forum 45.179
Forte pro fortũa 135
Forma & vultus 6
Forma forcepo, & Forcus 180

F. ante R.

Fraus 90
Frequens 5
Fretus vobis 76
Fretus pro cõſiſus 76
Fructus 68.189
Fruor & deriuata 68.
82.43
Frui 68.82.143
Frumen 143.189
Fruges 068
Frugalior 99
Fruſtrare 38
Fucum facere 58
Fugitans litium 196
Fugitiuus 99
Funus 6. 180
Funda 66
Fundus & ager 98
Fundere verba 137
Fungor 80
Furciferi 23.67
Furtum 67
Futilis 23. 199
Futile vas 23
Futurus futuræ 21.

G. ante A.

Ganeum 183
Gannire 130
Garrire 51. 100
Gaudere 34
Gaudeo tuũ gaudiũ eleganter 34

G. ante E. & L.

Genialia curare 178
Genus & familia 120
Gerræ 106
Gerro & cõgerro 106
Geſtire 17. 186
Gladiatori' aius 203

G. ante N. & Re
Gnatus & gnaritas 42
Grandis natu 134
Grandis 30.134.192
Grandior 190
Gratia 117.57.189
Gratiam habere, & referre 164
Gratulari 54
Gratus & memor 118
Grãde ſe preſtare 143
Graues morbi 171
Grauius 119
Gratioſus 114
Grauis 143
Gregales 140

H. ante A.

Habere 19.52.110
Habere gratiã agere & referre 64. 203
Habetur mulier 124
Habet 5
Habilis 48
Habitior habitudo
Habitus 29 (48
Hac illac perfluere 41
Hæreo 69.14.204
Hæſitare 200
Hariolus 198
Hara & haruga 198
Haruſpex 198
Hãu 28. 62
Haud ita 154

H. ante E.

Hei & heu 85
Hem 8.14.17.18.21
Hem iraſcentis 22
Hem indignantis 11.24.33
Hercle 19.144
Hercle vero ſerior
Heus 23. (144
Heus heus 119
Heus vocantis 21

H. ante I.

Hic 15
Hic pro nunc 15
Hinc illinc 124
Hinc 6
Hilaris 136.137

H. ante O.

Hoc 111
Hocine 23
Hoc illuc 6
Hoc tibi mecum non conuenit 110
Hoc agere 117
Hodie 8.116.134
Hom͡o perpaucorũ hominum 52
Homuntio 58
Honeſtus 6
Horrere 132
Hoſpes 169
Horreſco 132

H. ante V.

Huc 22
Hui hem & familia
Hui irridentis 18
Humanæ 113
Hunc abſoluam 119
Huius non facio 114

H. ante Y.

Hymen 142
Hymenæus 142
Hymenæum 142
Hyperbolicos 48
Hypeolæ 124.194

I. ante A.

Iam 8.14.114.131
Iam ſ[illegible]lum 10.22
Iam [illegible] & dus.
, du n. 22.105
Iam primum omnium 85
Iam vero 137

I. ante B. & D.

Ibi pro tum 161
Id quod res eſt 117
Idoneus 19.158
Id ſibi negocii 2

I. ante G.

Igitur 39
Ignoſcere & indulgere 127
Ignarus 42
Ignis 180

I. ante L.

Ilicet 18.9.126
Ilico 20.114
Ille 12.43.150
Illiberale 125
Illiberaliter 134.190
Illiberaliter factũ 134
190
Illi pro illic 112
Illicis & illicere 33
Illudo 30. 103
Illudo te & in te 203

I. ante M.

Impedius 21
Impendio 58
Impeditus & pdit' 21
Imperii 30.51.111
Imperſonale verbũ 6
Impetro 170
Implorare 137
Imponere manum rebus 16
Impos animi 121
Impune 162
Imprudẽs. 38.42.186
Imprudens & ignarus 38.43
Impudens 26.95
Impluuium 58.198
Imperitus 111
Imperitio 121
Impendere 183
Impulſio 126
Impulſor 102.44
Impurus 95.115.121
In preſentiarũ 200

I. ante N.

Inclementius 37
Inclemẽtius pro iclementer 37
Incuruus 49
Incidere 128.183
Incogitans 182
Indignum 72
In loco 66
In ipſo tempore 167
In ipſis nuptiis 33
In malam crucẽ 190
In me hæc cudetur faba 51
In medio ſtare 167
In mentem venire 61
In neruum erumpere 188
In neruum ire 188
In os laudare 119
In præſentia 147
In tempore 28
In vita 190
Inducere aiam 55.110
In cõmune 21. (150
Incendere 183
Incipere 12. 75
Incipio & facio 72
Incipe & icœptat 94
Incipere orationẽ 12
Inlicare 74.101
Indicium 60 74
In lucio eſt 108
Indignum 31
Indigens 134
Indigne 121
Induci 58
Induſtio 112
Indulgeo 44.127
Induſtria 29
In duas nomina 11
Ineptio 191
Ineſt huic rei 180
Ineptum 11.123
Ineptum & falſum 11
Ineptus 29.93.123.
Iners 22 (172
Ineſcare 117
Infenſus 9
Infelix 10
Infectum velle 3
Inficias ire 122
Infringere 116.
Infregit colaphũ 116
Ingeniũ 4.12.17.89
Ingenia 5
Ingenua 181
Ingreſſus mare 160
Ingratus 44
Ingratus .i. ſtuitus 90
Inhoneſtam 90
In manu mea eſt 168
Iniquus 208
Inire 189
Inire gratiã 57.142
Initiari 178
Initus 10
Iniuria 10. 114
In loco pro opportune 145
Inquam 97
Inq̃ pro dic 100
In rem 150
Inſanio 143
Inſciens 95.178
Inſciẽs & iprudẽs 95
Inſcitia 95
Inſimulare 83 190
Inſolẽs & iſolẽtia 33
Inſigne 65
Inſiſtere iræ 162
Inſiſtere via 184
Inſomnia 44
Inſtigare 183
Inueſtigare 47
Inſtat factum 7
Inſtituere 4.110
Inſania 32
Inſulto tibi & ee 57
Inſultus 77
Inſidiæ 185
Inſcitum 170
Inſcitũ & ſcitum 170
Inſula 131
Integer 151
Integra ab adoleſcente 151
Integra ætas 4
Integrum 144
Integrare 25. 57
Intendere 27
Interdico 165
Interea 4.15.41.49
Interea loci 46
Intereſt 111
Inter ſe amare 39
Interi muris [illegible] 132
Intero 183
Inter vias 69
Interiectio execrantis 12
Interloqui 97
Interminari 19
Interrogare 81
Interrogatio in recto caſu 45
Intertrigo 93
Intendere 57
Interturbo 24
Intimas 41
Intermittere 120
Intro 153
Intrita 183
Inſidere 158
Inſaſti repente 155
Inſentire 13.44.75
Inuchatus 10.173
Inſado eſſe 18
Inueteraſcere 137
Inſulſus 172
Inuitus 151.185
Inuocatus 75
Inuolare i capillos 69

I. ante O. & P.

Iocularium 28
Ipſæ 7 ipſe 15

I. ante R.

Ira 137
Ira deficit 153
Iracundia 10.117
Iratus & iracũdus 157
Ira & iracundia 137
Ire 123
Ire in neruum 188
Ire exequias & ſuppetias 205
Irritare 22
Irritari 22, 119
Ironia icrepatiõe maior 11
Irruere 67
Irritatus 185

I. ante S.

Iſtorſum 170.199
Iſtuc 13
Iſtuc recte 145
Iſtæc in me cudere faba 51.
Iſtuc ætatis 81
Iſte 2

I. ante T.

Ita 165
Ita aiunt 143
Ita ut 165
Itaq; 21.36.118.151
Item 15.110.134.
Itidem 40.154
Itiones 205
Ita eſt hõ vt hõe 113
Ita tempus fert 159

I. ante V.

Iubeo 51. 126
Iubere velle 20
Iube 142
Iudicare 164
Iugulare 52
Iul. pol. 18
Iunceus 43
Iuno Lucina 18
Ius 110.114.124.203
Iuſtus & clemens 8
Ius bonũ & equũ 85

L. ante A.

Labaſco 117.118
Labeones 49

Labia, labra, labræ 49
Labefacere. 117.118
Lacerare 149
Lactare 24.33
Lacus 141
Lanij & laniſtæ 46
Lanis, caudex, & ſtipes
Landū & lardū 123
Largitio 145
Largitor de re 143
Latere 69
Laudare 58
Laudare & p̄dicare 58
Lauatum 65
Laurus 53
Lauſū peccatū 204

L. ante E.

Læiari 34
Lectos ſternere 81
Lectæ oues 149
Legitima hǣditas 152
Lenis acer 186
Lenire 90
Lenitus 7. 124
Lepidus 34. 53
Lepor & lepos 34
Lepus 53
Leuis 171
Lea 8. 181
Lege agito 204

L. ante I.

Libella 178
Liberare 14
Liberi 110
Liberi vnde 32
Liberi etiā de vno 32
Liberalis 6.115.126
Liberalitas 110
Liberatio 14
Libens 38
Liberaliter 3
Libertus 4
Libuit 67
Libenter 67
Libido 84.154.198
Licitū eſt, placitū eſſe puditum eſt 17
Ligare 140
Ligurio 43
Ligurire 72
Limen 59
Limis 59
Lingua hæret 73
Linea extrema 60
Liquet 49
Liquido 27
Liquidum eſſe 49
Liquere 43

L. ante O. & V.

Logi logorum 193
Loco motus 177
Longe 110
Lorum 115
Locus 43
Lubens 114
Lucina 8
Lucus pro luce 139
Luculentus 92
Lucus 14
Ludibrio habere 131
Ludere ludum 58
Ludus 179. 189
Luſcius lauinius 2
Luditur opera 129

M. ante A.

Macellum 47
Macerare 25.32.44.
Maceries 148
Magis ex vſu 77
Magiſter 4.19.179
Magiſtra 153
Magnificentia 208
Maior 30
Malū 66.95.124.130
Malum & damnū 6
Male conciliatus 61
Maleficiū reddeř 189
Mancipium 47
Mācipia & ſerui 115
Mane aduerbiū 5.80
Male vertere 115
Male loqui 190
Male eſſe animo 133
Manipulus 65
Manſum 83
Manſuetus 12
Maſtigo 138
Matrona 15
Maturæ 71

M. ante E.

Mea & meatu 61
Mea ſententia 110
Meapte & meopte cū ſimilibus 97
Me vide 14.189
Me habes 198
Mecum 56
Mecū gaudeo 110
Mecum teſtis 122
Meliuſcula eſt 138
Memini videre 17
Memor & gratus 118
Memoriter 71
Mercatus 117
Meridie ipſo 140
Mereri 12.162
Mereo & mereor 81
Merito 162
Meritum 54
Mergo & mergor & emergere 57
Mereri & commereri 6.11.6. 162
Metuere 5. 19.180
Metus 178
Metuo illū & timeo ab illo 5
Metalepſis 20
Meus 41

M. ante I.

Mi 204
Mi homo 153.204
Mihi dolet 119
Mihi 141. 191
Mihi crede 112
Miſtos fabula 309
Mille 94
Miletos 233
Mimeſis 48
Minus 83
Minus feciſſe 170
Mimæ geniū 60.122
Minus nihilo 194
Minus placere 168
Minus factū & nolle factum. 170
Miris modis 152
Miror & mirari 27
Miror vnde 27
Miſer 74.164
Miſeř 20.81.106.118
Miſerari 90
Miſeritum eſt 159
Mitto 187
Mittere munera 178
Miſſum facere 160
Miſeros 74

M. ante O.

Modeſtia 152
Modeſte 164
Modeſtus 6
Modeſta 143
Mō 23.48.120.161
Modus 3.7. (179
Modo meo 71
Modo noſtro 204
Modeſtus 24
Mollis frontis hominis 67
Molliter 137
Monco 149
Mores 163
Morem gerere 24
Morigerari 41
Moratus 167
Monumentum 65
Monſtrum 61
Morata narratio 167
Morata vxor 167
Moroſi 162.165
Motorius mod' 109
Moueri & moueř 20
Monitor 185

M. ante V.

Mulciber 81.149
Multare 111
Mulier 113
Multo maxime 151
muſicus 79
Muſitare 116
Muſtella 62
Mutofactam 3.160
Mutatio 167
Mutilare 149
Mutili boues 149
Mutire 20
Mutuum 34
Mutuū in amore 36

N. ante A.

Nam 116
Nam pro quia 155
Nanciſci 168
Nares vnde dictæ 124
Narrare 27
Narratio conſtitutio 167
Narratio morata 187
Natura 79.113
Nata res 139
Natalis 178
Nauiter 39

N. ante E.

Næ 2
Næ pro valde 2
Ne 26
Nebulo 45
Neceſſe neceſſus, neceſſis neceſſum 74
Nedum 90
Nego 45
Negatiuæ duæ & tres 1. (8
Negocium
Nemo quiſquā 149
Nemo homo 20.118
Nemo hominem 20
Ne particula eſt 2
Næ.ne certe 84
Neq̄ dum 84
Neq̄o mutari ſat is 61
Nequeo quin lachrymem 159
Nequitia 91
Neſcio 82.157
Neſcio quid 173
Neſcis 29
Neutiquam 33.160

N. ante I.

Nihil 8. 26
Nihil eſt 117
Nihil prorſus 17
Ni pro ne & pro ſi 49
Niſi pro ſi non 126
Nimis 135.142

N. ante O.

Nobis decet 143
Nobilis 84
Nolo 17
Nolo factum 170
No nim in dus 11
Non penitet me 371
Noſter 48
Noſtin 17
Noua fabula 147
Noua forma oris 48
Nouus 48.136
Noxa & noxia 69
Non vſus facto 157
Non non 187
Non eſt conſiliū 163

N. ante V.

Nubes & nubere 168
Nupta mecū 168
nulli & nullius 22
nullus pro nō 15.149
nullū eſſe 157.168
nullus ſum 22.157
nunc 8. 84.164
nunc nuper 22
nuncubi 42
nunquam 15.74.151
nunquā quicquā 128
nunquidnā 10. 119
nunquid uis 49
nuncius 89
nuper 22
nupta cum illo 168
nuſquā 120
nuſquā gentiū 129
nupera 80
nuſquam & nuſpiā vſquā & vſpiā 109
nymphæ fatuæ 77

O. ante B.

O 11.12.13.20
O noſter 139
Ob 23
Ob eam rem 147
Obdare 59
Ob en nomen obfirmare 17
Obfirmare viam 161
Obire mortem 9
Obiicio 83. 132
Obiurgare 7
Obgannire 205
Oblatum 120.158
Oblectare 24. 120
Oblectatio 149
Obiectus 156
Obitus & aduēt' 174
Obligurire 45
Obiecto hac re & in hac re 110
Obnuntio 329
Obolus 15
Obſecundare 100
Obſequium 4. 4
Obſequiū nō dictū a Terentio primū 4
Obſeruare obſeruatio 108
Obſerua teipſum 16
Obſecrare 17.16.26
Obſoniare & obſonator 15.144.
Obſequi 4
Obſtinate facere 10
Obſtetrix 12.18
Obſtupui 11
Obſonium 15
Obſono as 15.18
Obſonor aris 15.18
Obtrudi 10
Obteſtari & rogare 12
Obteſtatio 21. 159
Obteſtor 159
Obteſtor ſi exprobrātis eſt 12
Obtieeo 81
Obrigit & accidit 185
Obtundare 14.150
Obtrudere 57. 155
Obturbare 33
Obuiam 20

O. ante C.

Ocepi 20
Occipere 20. 31
Ocioſe 114
Occidi 22
Occupatio 183
Ocyus 26
Occidunt me 142

O. ante D.

Odioſi 203
Odioſum 160
Odium 130
Odorinſecus 124

O. ante E. & F.

Oe vox aruſpicū 198
Offendere 76
Offerre iniuriam 170
Officium 10.110.187
Offerri 158

O. ante H.

Ohe 190
Oh 141
Oh indignātis 33.141

O. ante L.

Olfacere 124
Olim 156.164
Olon 54
Ollum & ellum 31

O. ante M.

Omen 8
Omiſſiores 139
Oēs de duobus 187

O. ante P.

Optimates 180
Operam dare 160
Opem ferre 9.114
Opere precium 9
Operire 200
Opa 80.57.118.153
Oppiti 10.20.26.69
Opinari 15
Opinari & putare 15
Opitulari 9
Oportet 19
Oppido. 98.154.188
Opportune 167.197
Opportune & in ipſo tpe aduenire 167
Optatio 76
Optare 26
Optime 154
Opus & opa 80.151
Opus hac re hāc re huius rei & hac re 27
Opus pro vtili 83
Opus eē mihi hæc & his 138

O. ante R.

Oratio & ſtilus 2
Orare & ſupplicař 19
Orare exorare 22
Orare & obſeruař 126
Orator & exorator 79.147
Orbus 131.181
Ordo 43.123
Oriri 158
ornati genitiuus 45
oro 18
oratio 18
ornari ſignum 52

o. ante S.

os durum 67
os impudens 68
os oris 97
oſcitat lo 8
oſculum 54
oſtendere 167

o. ante. T. & V.

otioſus 30
otiū & negocium 30
o vocandi & increpātis 11.12.
oues laſſe 149

P. ante A. & E.

Pace tua 54
Pactum 9
Palma 178
Palmarium 71
Pamphilus 8
Panis atrum 72
Papæ 45.48
Par 152.
Pareo 139
Parelcon 85.188.
Paragoge 11. 20
Paraſitus 45.189.
Parcere, parſi & pepercí 155
Parcus 82
Parens 162
Pariter 40
Paroenna quid 21
Paromoion quid 10
Paronomaſia quid 10
Partus 378
Parui cæſare 97
Parui retulit 197
Parere 110
Paraſiter 13
Partes ferre poſteriores 141
Parſimonia 158
Par referre 11
Pati 65.152
Parſus capillus 180
Paterfamilias 120
Pariſſare 130
Parro 370
patronus 126
Patronus deſerit 126
Paternum 125
Patrueles 161
Paucre 157
Pauliſper 118
Pauliſper parūper aliquantiſper dumtaxat 118
Peccare 6
Pecunia 91
Pedagogus 379
Peditheca 81
Peius 91
Pellicere 170
Pellax & pellacia 179

Pendere 40. 88
Pēdere pœnas 82.97
Pendere animi 98
Peniculus 66
Penia 66
Penes 124
Penus in vario gene-
re 45
Pepuli 133
per annos 145
per me 171
per tempus 28
percellere 51
percontari 29.47.81
percontarj 149
percontarjo & inter-
rogatio 29
Percurro 14. 98
Perditus 81
Perdoluit 42
Perducere 5
Peregrina 7.18.191
Periculū 21.84.178
Peril 188
Periſti 18
Perhiberi 125
Perferro 4
Perfeci & perficere 75
Pergo 110
Pergam iter hoc 152
Pernoctło 184
Per parce nimium 8
Per paucorū hominū
homo 52
Per quā ꝑ nimio 148
Per quam 130. 148
Perreptio 135
Perplexe
Pertendere 107
Pernoſcere 109
Perdere quē ſibi 110
Permutatio as 119
Perpellere 111
Perfricare frōtem 111
Perpetuum 341 146
Percontumax 165
Peruicax 64
perſancte 171
Perſequi 34.114
Perſperi is oculis 158
Perſpicere 15.158
Perſuaſio 128
Pertinacia 155.183
Peto 59. 106
Petulantia & procaci-
taa 100
Peſſundare 9
Peſſullum 59
Pertentare 22
Peregriæ mulieres 191
Phormio vnde· 181

P. ante I.

Pietas 161
piſcatores 46
piſtrilla 131
Piſtrinum 8
pitiſſare 90

P. ante L.

Placat 36
Placet 168
Placidus 140
Plaga 178
Platæa 29. 49
Pleriq; omnes & Plera
q; omnia 4
plus ſatis 40.85

P. ante O.

Pœna 97
Pœnitet 74
Pœnitere 183
Pœnitere ſe factū 171
pollicceri 148
Pollicitus 22.48
Pollicitatio 16.20
Popularis 114.177
Pone aduerbium 202
Porro 2.13.22.42
Porro autē 125
Porta 191
Portare 14. 184
Portitores 182
Portus 191
Portorium 182
Poſco 59
Poſtea 114
Poſteriores ferre 141
poſtremum aduerbi-
um 19
Poſtulare 17.24.99
Poſtulatio 101.152
Poſtulares imperares
petere, poſcere. 17
poſtquam 108.179
Pote 116
Potis 17
Poeica dea 178
Potiſſimum 18.120

P. ante R.

Præ 48.119
præme 144
præmanu 144
præbere ſe 141
præcipitare 130
prædicare 56
prædicere 9
præfinito 219
præmium 29
præparare 41
præſens abſenſq; 76
præſens dii 149
Præſtolari 73
præter 175 32
prætercætera 4
præterea autem 117
præteriti imperfecti
vis 62
prætermitto 110
præuidere 8
paruum 124
pretium 21
precari & ꝑcator 105
prehendere 14.196
præſens & frequens 5
præut 48
præſagire 85
præſens 61
præſens animus 204
prendere 196
pridem & dudum 48
primo locu 139
prime partes 177
primulum 120
primus 40.115.129
prima fabula 109
primum 120
prius 39
pro 71
proba 145
procare 84. 151
procaa 64.151
procacitas & petulan
tia 100
proci 84.151

prodire 6.127.135
procliue 5
pro deambulare 137
prodere 13.135.178
procedere 144
prodere, deſerere &
deficere 25.126
producere 23.42.82
productores 82
profecto 81
proferre 13.150
profugus 92
profuit 162
pro h fidem, vel
pro 10. 72
proh dolor 10
proh pudor 10
proin 16.39
proinde 28. 181
prolixe 143
proloquium 11
proluuium 145
proluuies & illu-
uies 86
promereri & mere-
ri 100.115.134.194
promiſſionis mo-
dus 180
Promoueo 26.71
Profatum 11
Pronunciatum 11
profer 13
propulſare 16
prorſus 20
propemodum 22
48.184
producam 29
proprium 26
probe 31
probrum 12
protinam 184
proprium & mu-
tuum 34
profiteri 37
proh iuppiter iraſcen-
tia 57
prope 81
propediem 82.141
proſpectum 95
promiſſum 19
prodire in medium &
de medio tollere 127
propter 114.130
prorſus 140
prorſum 137
prorſus & ꝓrſum 48
pronuunt ſe 59
proſa oratio 48
proſpicio 65
proſpicet 65.134.164
protelare 184
protelum 184
proterue 98
proteruitas 100
proteruus 173
prouerbia & ada
gia 173
prouidere 9
prouiſio 34.51.149
prouincia 92. 17
prouinciam cape-
ſe 179
prouoluere 28
proſequi 167
proloqui 168
proximos 24 143
proxima & Præſen-
tia 49
prudens 42
prudens & mode-
ſtus 42
prudens & ſciens 39

P. ante S.

pſaltria 124

P. ante V.

publicani 183
publicitus 204
pudet & piget 85.24
pudens 152
pudicitia 191
pudor 24
puer 16
puer puellus 16
puera puella 19
puerpera 19
puerus 19
puerulus 1
pugil 148
pugna 148
pugnas 114
pulchre ſobrius
pulpa 161
punctum 183
purgo 101. 153
pulpamentum 55
pulpa pulpæ 53
pulſare 133
purgare exoſſat 123
pus
puto 6.15.17.138.198
putare & opinari 15
putare & reputa-
re
putatores 138
purauina 138

Q. ante V.

Qua 135
Quaqua 25
Quærere 4.47.88
127
Quæritare 4. 123
Quæritare & quære-
re 4.90
Quæſo 2
Quæſo & obſecro 57
Quære tibi 170
Quæſtus 5.44.46.
Quam geminatū 191
Quam vellem 129
Quāuis 32.119
Quā deterrimū 30
Quamuis & quanta-
uis 31
Quando 19
Quādoquidē 51.162
Quantum 9
Quātū potes 31.122.
Quantum queo 96
Quātus quantus 124
Quare 25
Quatietur foras 10
Quatior 50
Quaſi vero 62
Quaſi pro tanquā 101
Quaſi 179
Qui 1. 135
Quid 118
Quid agitur 47.141
Quid ſit 141
Quid commemorem
primum 75
Quid eſt, ſi non hoc
eſt?
Quid facias? 125
Quid hois eſt. 57.68
Quid ita? 72
Quid vis faciam 78
Quid me faciam 132
Quid ni 46
Quid tū poſtea? 164
Quiddam 55 133
Quidem 142
Quidem hercle 14
Quid plura incul
co 58
Quid mulieris & quā
mulierē habes 197
Quid tu ais 142
Quieſcere 2.52
Quin 34
Quin adeo 20
Quinq; actus fab. 148
Quippiam 1127
Quiritari 114
Qui ꝑ quomodo 48
Quippe 88
Qui pro vtinam 181
Quis 112
Quiſquam in fœmini
no genere 51
Quoad 154
Quoad ꝑ quādiu 182
Quod 21. 120
Quod erit bonū atq;
cōmodum 181
Quod fauſtum felix
ſit 181
Quod in te fuit 135
Quoniam 108
Quotuplex ſit prolo-
gus 1
Quotidiana for-
ma 47
Quod ſciam 133
Quominus 187

R. ante A.

Rapere in peiorē par
teus 10.
Rapina, raptio, ra-
ptus
Ratio 110
Ratum eſſe 173

R. ante E.

Recipere animū 121
Recepro 104. 170
Recta 159
Recte 34.9 141
Recte facitis 77
Recte eſſe 84
Rectum 91
Reddere 15.64.99
Reddere animum 13
Reddere iniuriā 170
Reddi & reſtitui 171
Redire 197
Redire bona 29
Redire ad ſe 23.138
Redintegratio 21
Redire huc 22
Reduces 89
Refero 191 148
Refero denuo 148
Refellet.134.191.161
Referre gratiam 64
Refutatio 193
Refrigere 117
Religio 89. 95
Relinquere 179
Relinite 90
Reliquum 8
Reliquū facere 160
Remittere. 80.158
Remittere aliqd 158
Remota 27
Remogari 27.48
Renumerare 185
Renuntio 20
Renumerari 163
Remedium 183
Reperio 148
Reprehendo 107
Reputo 17. 91
Reperire 184
Res 81.103.135.117.
136.138.140.186.
Rem habere 42
Rei ſeruire, & rea ſer-
uit 153
Reſcire 152.173
Reſcribere 153.174
Reſcribere 201
Reſipiſcere 25
Reſpicere 122
Reſtare 141.201
Reſpirare 85
Reſtituere & redde-
re 42.64
Reſpondere 127
Res ſeria 56.
Reſtis 197
Reſtim ductare 117
Reſtitare 61
Retegere 96
Reticeo 88
Retinere 110
Reſtituere 25
Reſiſti 14
Reuiſio 18
Reuocare 39
Reuolutus 166
Reuolutū eſſe 166
Relatū ad culpā 177
Rex 189
Rex. i. diues 178

R. ante H.

Rhamus 33

R ante I.

Rictus 189
Ridiculum 18
Ringi 159
Riſcus 85
Riuales 50. 76

R. ante O.

Rogare 7. 126
Rogitare 8

R. ante V.

Rubicundus 161
Ruere actiuum & neu
trum 121
Rurſum 137
Rurſus 111
Rus 158

S. Ante A.

Salſamenta 9
128
Saltem 13. 118
Salue 11 28
Saloere 12
Salue me caſtor 62
Saluus 29.1161
Sane 8.131.151. 40
Sane vero 142
Sanctum 170
Sanctius 75
Sandalium 161
Sapio 189.
Sathabeo 84
Satago 89

Satis cedo 78
Satis habes 97
Satis pro ipetio 184
Satietas 71
ſatrapes 90

S.ante C.

Scapulæ 179
Scelerofus, ſceleſtus, ſceleratus 60
Scelus 3. 60
Scilicet 8.85.97
Scire & memoria te nere 8
Scibis & ſcies 67
Scio 174
Scire 158
Scire & noſſe 4. 4
Scis ſciens 28
Scientia 21
Scirpus 54
Scire & præſumere 161
Scilicet ꝑ libeter 50
Scito 148
Scitus 19. 84
Scitum 170
Sciens 2
Sciſcitari 57
Scire 15. 17
Scire & reſcire 152 162.163
Scortari 84.118
Scortum 35.84
Scorta ſcortes 84
Scriptor 108
Scribere 2
Screo & ſcreatus 88
Scrupulus 44. 117
Scrupus ſcrupe 305

S ante E.

Secors & cordat⁹ 145
Sectari & ſecta 46
Secundare 145
Sed 178
Sed mane 85
ſedere 134
ſedatio 30
ſedulo 85.48.50. 110.118
ſegnis ſegnities 9
ſegnitia ſocordia 9
ſegregare 172
ſegregari 172
ſemper 60
ſempiternum 54
ſempiternus 54
ſenior 190
ſententia 161
ſentio 58
ſentus 45
ſepulchrum 6
ſepultus ſum 203
ſequi 65.110
ſera 65
ſeris 90
ſerio 92
ſermo 19
ſeruare 98
ſerui & mancipia 115
ſeruitus 8
ſeriolæ 90

S.ante I.

ſiccine 25
ſi ineas 189
ſi dis placet 71
ſi eſt, vt amiſerit 186
ſic 29
ſic eſt res 22
ſic mea eſt ratio 310
ſignum 15. 31
ſilicernium 131
ſimilia his & horum 48. 111
ſimulare 173
ſimultas 185
ſimilis 93
ſimilis tui & tibi 48. 106
ſimulatio 190
ſino ſiui 8. 187
ſine modo 191
ſine 64
ſi qua 131
ſi quando 53
ſis 188
ſcis ſciens 28
ſi pro ſi vis 45.84
ſi pro cum 181
ſitus 105. 122
ſint 169
ſi re in germani 32
ſi vt 196

S.ante O.

ſobrini 29. 161
ſobrini & conſobrini 29. 161
ſobrinus 28
ſocordia 9
ſoccus 81
ſocors 9
ſodes 5.90.93 180. 20
ſolers 54
ſolicito 32.33.48
ſolicitudo, & ſolicitatio 11.83.198
ſolicitari 23.162
ſolidum 24. 49
ſoluere 84.114
ſoluere fidem 84
ſolus 129
ſola ſoli 158
ſolicitare 55
ſolicitare & icitari 33
ſomniare 43
ſoror 1
ſors 318
ſorbillo 131
ſordidus 86
ſorditus 86
ſollicitos habere 90

S.ante P.

ſpargere 181
ſpatium 159
ſpectator 58
ſpectatus 5
ſpectare 2
ſpero 17. 82
ſpero me habere 71
ſpes 34. 44
ſpes & metus futurorum 54
ſpoliare 149
ſpondeo & diſpondeo 5. 136
ſponſalis 1
ſponſus 1
ſponſalia qd ſint 35

S.ante Q. & T.

ſqualidus 45
ſta illico 184
ſtare 176
ſtatarius agendæ comœdiæ modus 79. 109
ſtatim 200
ſtatura & ſtatus 59
ſtatur 47
ſtat fabula 140
ſtellio 68
ſtillare 204
ſto 25
ſtolidus 18. 92
ſtomachari 46
ſtratogemata 66
ſtruere 92
ſtudere 52. 153
ſtudiũ 110.148.153
ſtupidus 147
ſtupore 83

S.ante V.

ſuadere 24. 183
ſuadere & ornare 84
ſua mater 168
ſuaſor te loci 192
ſuauium 54
ſub 7. 91
ſubditus 106
ſubducere 71
ſubiicere 191
ſublatus 163
ſublimem 31
ſubmouere 58
ſubtriſtis 27
ſubagitare 93
ſublıuidus 161
ſublati animi 163
ſuccedere 25
ſucceſſere 15.17.205
ſuccenturiari 185
ſuccenſius 175
ſuccus 49
ſuccus orationis 186
ſuccutere 189
ſuccida 185
ſuffero 89
ſumo 109
ſum meus 195
ſumat 109
ſum ibi 105
ſumere ſibi 197
ſumamus 140
ſumptus 189.197
ſummus 26
ſunium 41
ſupereſſe 179.188
ſuperſtes 19.106
ſuperſtitioſi 19
ſupinus 202
ſuppeditare 77
ſupponere 71
ſurſum deorſum 76
ſurſum & prorſum 157
ſuſcipi 18
ſuſpectus 159.165
ſuſurrus ri 28
ſuſurro nis 28
ſuſpicio 56

S. ante y.

ſycophanta 33
ſyllepſis 18.21.22.31
ſymbolum 5
ſymbolum z. 5
ſyncopa 18.21.24.30
ſyncerum 43

T.ante A.

Taceo, reticeo, obticeo 68
Tace 116
Tacere 16. 81
Tacita 159
Taciturnitas 3
Talentum 82.91
Tali genere atq; animo 120
Tandiu 181
Tandem 24.31.134
Tangere 52.115
Tant idem 116
Tantillus 150
Tantiſper 11
Tantologis 27.60
Tantopere 131
Tam paruula 119

T.ante E.

Techna 58
Tecta 159
Tegere 90. 152
Tegula 52
Tela 86
Temere 8.91.98
Temetum 10.61
Temulentus 10.61
Temno, temnor 19
Temperans 187
Templum, vnde contemplari 94
Tempus 20
Tempore, & tempori venit 88
Tendere 60
Temere & retinere 110
Teſtimonii dictio eſt 187
Teſtimonia cæca & manifeſta 33
Tetuliſſem 29

T.ante I.

Timere 157.180
Timere & metuere 5. 19
Timor 204
Timidus 60.121
Timbare 88
Timidus naturaliter & ex euentu 60

T.ante O.

Tolerare 158
Tollere 18.95
Torquere 127
Totidem 116
Torquere & extorquere 189

T.ante R.

Tradere 49
Tralatum 176
Tranſcurro 65
Tranſdere 176
Tranſire 56
Trepidari 157
Trepidatio 157
Tribus 125
Trichnium 81
Triſtis 31.49.140
Truculentus 140

T.ante V.

Tute 27.39
Tuber 118
Tum 11. 37
Tundere 121.150
Turba 35.72.148
Turbare 167
Tuor & tutor ris 170
Turbe 15
Turpari 153
Tuæ iſtæ 149
Tuum eſt 25
Tu mulier 153

V.ante A.

Valeas pro abſcedas valeant 25. 138
Validus 151
Vah indignantis vel increpatis aut irridentis 22
Vah increpantis 25
Valde 97
Varro 144
Vanum 41

V.ante B.

Vbi 14
Vbi vbi 25

V.ante E.

Vt vehemens 90
Vehere 117
Vel 19
Velites 66
Veneficus 61
Venio pro vado 117
Venire in dubiũ 118
Vẽire i mẽte 175.182
Venter 204
Venuſtus 6.173
Verbene 27
Verbum 10.17.64
Verbum ꝑ ἐξίωμα/τι 3
Verbum pro prouerbi 184
Verba commutare 10.256
Verba 10.16.64.144
Verba ad rem conferre 64
Verba date 9.58
Verbo expedire 184
Verbero 197
Verbum facere 7
Verecundia 24.205
Verecundus 205
Verera 19
Veritus 19
Vero 88.13.70.
Vero ꝑ certe. 38.126
Verbera 8
Verbũ ꝑ ſentẽtia 144
Vertũnus 115.136
Verus 17
Verus color 50
Verum 50
Veſtrorum 153
Veterator 18.10
Veternoſus 62
Verus 2
Veſtem equidem 186

V.ante I.

Vi, clam, precario 49
Via 17
Vicinia, vicinitas 4 80.180
Victus 4.134
Videlicet & ſcilicet 25.126
Videt 13.17.152.157
Vide 87. 190
Videndum eſt 170
Viere 68
Victores 62
Villa 92
Vimenta 62
Vimina 62
Vindiciæ 215
Vir 164 165
Vi coactus 385
Virtus 127
Viſa 157
Viſere 20.152.157
Viſus 84
Viſus ſalſum 54
Viſere 157
Videre 158
Vita 104.188
Vita clemens 110
Vitam viuere 140
Vitiare 8
Vitio dare 1
Vituperare 1. 2
Viuus 162
Vis 121
Vixit 161
Vix tandem 185

V.ante L.

Vltima platæa 185
Vltro 46.131
vltro citro 76

V.ante N.

vncia 178
vncia tim 178
vnde vnde 25
vnus 6

V.ante O.

volare 161
volo 7
volupe 196
voluptas 88
vorſura ſoluis 200
vorſuram facere 200
voluptare cogi 185

V.ante S.

vſpiam 110
vſq; pro aſſidue 44
vſq; 105.130.160
vſq; pro diu 116
vſu venire 179
vſura 119.191
vſus 81
vſus uenit 193

V.ante T.

vt bene ſit tibi 182
vt 14. 48. 115
vtus 25. 118
vt ne 25
vt ne ιναμη 183
vterq; parens 69
vt ne non 2. 14
vt pro quod non 38
vtinam 29. 126
vtinam ne 182
vtor 2.159.191
vt foro 179
vti 10 191
vtrum 167.197
vti & abuti 1
vt homo eſt 119

V.ante V. & X.

vultus 6
vulgo & faciunt 104
vxor 151
vxor vnde dicta 152

FINIS.

ADAGIA QVAEDAM ARTIS COMICAE.

Virtus eſt ut argumenti narratione actio ſcientia videatur. Sce. I.
Ita peritiā comœdiæ populus teneat, ut res agi magis, q̄ narrari videatur. Sce. I.
Sententiæ quæ a pronominibus incipiūt ſeria ſemper, atq; vera promittunt.
Periculum comicum fit ex executione conſiliorum.
Iurgium reperit & turbulentam orationem.
Prudentia & ſagacitate, & quod ſupra dixit: non penituit idem repetere.
Omnes res conſulto conſilio ſimul agere videntur, tamen omnes rerum exitus inopinato ludificantur. Sce. X
De improuiſo reſpicere.
Corrigit dictum unius perſonæ per dicta alterius.
Omnia extenuat ut āuditat conijceri.
Verſipellis eſſe debent celare vultum.
A ſummo ad imum oppoſi.
Fallitur per nimiam ſagacitatem. Sce. XII.
ſimile in eadem.
Caſu putat ſpectator veniſſe. quod conſilio ſcriptorum factum ſit referre priora dicta.
Sæpe interrogat de re quam tamen aſtute intellexit.
Productiones comicis ſunt ad fucum orationis poſitæ.
Perturbatio in qua omnes inter ſe redduntur offenſi. Sce. XVII.
Aſſeueratio eſt ſi a nomine incipias cum quo loquaris.
Cui comœdia ſit dicata.
Crebro interrogat ut ſe ignariſſimum oſtendat.
Conuenit iudicem multa indagari.
Nullus triſtis debet recedere, aut improuiſus videri. Sce. XXV.
Gratulatione cœpit omne compendium.
A perſonis ad geſta cum veritate tranſitum fecit
Exemplū ponit q͞ non ſuæ poteſtatis ſit qui amat. Sce. I
In palliata poetis cōicis ſeruos dominis ſapientiores fingere, quod idem in togata facere non licet.
Nihil exquiſitū quod nō ſit expreſſum: ut nihil addi poſſit.
A tempore inducitur exprobratio.
Vbi veſtigia reperiuntur ſupereſt interrogatio.
Artifex ſummus quod ætati non poteſt, naturæ attribuit.
Mollis de ſenſu ad conſilium peruenitur.
Comici ſemper eo oſtendunt fieri ab alteros vnde alterius perſonæ qui aſcendiſſe ipſe non poterat.
Diſciplina eſt comicis ſtultas ſentētias, verbaq; vitioſa aſcribere ridiculis imperitisq; perſonis.
In beneficiis debet q dedit obliuiſci, meminiſſe q accepit.
Ex longinquitate ponderis dignitas menſuratur.
Munus ad precium reuocauit: ut ad auaritiam cōuerteret.
Edypſis ethica in qua plus uultu ſignificatur, q̄ verbis.
Conceditur ſecum loquentibus multa tranſcedere quæ tacita intelliguntur. Sce. VIII
Inſinuatio perſonę per proloquium cui narraturus eſt.
Verba geſtum vultumq; indicant exeuntis. Sce. IX.
Facete repetit vera eiuſdem interrogationis.
Interrogationibus deſcribit multum dicturi.
Decet a ſalutatione incipere dictum.
Oſtendit quid ferat argumentis.
Familiare eſt iratis aduertere ſe ad aliam perſonam, ab ea in ſuam commouentur.
Contra firmam argumentationē aliquam æque firmā ad firmiorem opponimus.
Satis credit mutatam eſſe, cum ipſe mutatus ſit.
Plures ſententiæ congruunt, q̄ ad audaciam.
Facetum cum rebus magnis res ridiculæ dicuntur.
Vim habent ad delectandum in comœdiis ſeueræ ſentētię tam ridiculis perſonis proferuntur.
Loqui ſolent plus geſtu: q̄ verbis conciti & commoti ira.
Vani impetus exitum ſemper accipiunt.
Acriter iratorum eſt ea repetere: quæ proxime dixerit quibus iraſcuntur.
Plus infertur: q̄ interrogatur: reſpōſionis breuitas attulit cōpendium perquirentis ne plura interrogaret.
Tragicus apparatus delicias memorat q pericula cogniturus eſt.
Suaue eſt neſcire perſonis quid agat poeta.
Facilius flectitur cum quo non pugnamus ut conſentiat.
Variæ perſonæ exprimunt ut in comœdia: qbus ars comica nobilitatur.
Amantis ſolicitudo exprimitur: cui expectanti hora dies annus videtur. Amor enim res ſuſpitionis plena. Sce. IIII
Ibi quoq; bene amantis exprimit affectum, qui ſemper omnia deterius ſuſpicatur.
Amabant veteres de proximo ſimilia dicere.
Mulieres conſueuerunt eſſe imperitiores viris: & multis ſuperſtitionibus detineri.
Bene deliberantē de re aliqua exprimit dialogiſmus vacui ingenii in multa cogitatione verſantis. Sce. IX.
Aliquid incepturi multa proponere ſolēt, & affirmare & reuellere quod ſit faciendum, vel relinquendum.
Fingit ſe credere amico quem fidum cognouerat.
Cum ad exitum pperat fabula fallacia detegit Sce. IX.
Lactationis ſpecies eſt fingere ſe non aſtutum: idum videt alterum ſtultiorem.
Perſonam abiectam delegit, quæ de ludibrio habetur.
Interuenit perſona cuius gratia pax conciliatur ita, ut omnia tranquilla ſint, & cōpoſita prout comœdiæ finis poſtulat. Sce. XXII
Alterius verbis quid faciat alter oſtendit
Aduerte vigilantem poetam, q͞ vbicumq; vocem tragicam extulit ſtatim perſonam inſanam id dicere faciat.
Ab ætate inuitur ſententia loco.
Proprium eſt mulierum cum loquuntur aliis blandiri.
Seruum currentem exprimit nunciantem mala multa. Sce. IX
Quæſiturus de homine ſæculum accuſat prius.
Magis ridicula eſt aſſentatio: ſi quis maxime laudetur, quibus maxime caret.
Effundit querimonias dolens ſe eſſe ſuſpectū. Sce. XVI.
Clementię genus eſt, aut omne ignoſcere, aut crimen in leuius commutare.
Moris eſt exemplo linire, quod purgare non poſſis.
Moris eſt iratis ab ultimo verbo contradicentis linire.
Vbi non inuenit quid loqueretur: ab interiectione incepit.
Iuſte irati omiſſa ſæuitia rationes ſæpe, feſtinant.
Vide ſingulas ſyllabas imbutas amaritudine ruſtica, atque agreſti.
Naturam ſecutus eſt qui artem ignorat.
Multa oratione maluit generaliter dicere, q̄ quærere ſpecialiter quod inuenire non poſſit.

F I N I S.

ADAGIA QVAEDAM
SCITV DIGNISSIMA.

Deſinant maledicere, malefacta ne noſcāt ſua. car. ii.
Id arbitror apprime in vita eſſe vtile, ut ne quid nis mis. iiii.
Obſequium amicos, veritas odium parit. iiii.
Ingenium eſt omnium hominum ab labore procliue ad libidinem accipere conditionem. v.
Magnum exemplum cōtinentiæ, nam qui cum ingenuus conflictare eiuſmodi neq; cōmouere animus in ea re. v.
Omnes qui amant grauiter ſibi vxorem dari ferunt. viii.
Si quis magiſtrum cœpit ad eam rem improbum, ipſum animum ægrotum ad deteriorem partem applicat. viii.
Inceptio eſt amentium, haud amantium. ix.
Dum in dubio eſt animus, paulo momento huc illuc impellitur. xi.
Vt animus in ſpe, atq; in ti more vſq; ante hac attentus fuit, Ita poſtq̄ adempta ſpes eſt, laſſus cura confectus ſtupet. xii.
Quoniam non poteſt id fieri quod uis, id velis quod poſſis. xii.
Satius eſt id dare operā, qui iſtum amorem ex animo amoueas tuo. Quam id loqui, quo magis libido fruſtra incendatur tua. xiii.
Facile omnes cum valemus, recta conſilia ęgrotis damus. xiii.
Neutiq̄ officium liberi hominis 'eſſe puto cum is Nihil promereat poſtulare id gratiæ ſibi apponi. xiii.
Nullane in re eſſe homini cuiq̄ fidē verum illud verbum eſt, vulgo quod dici ſolent. Omnes ſibi eē melius malle q̄ alteri. xvii.
Amantium iræ, amoris reintegratio eſt. xxi.
Pro peccato magno paululum ſupplicii ſatis eſt patri. xxiii.
At mihi vnus ſcrupulus etiam reſtat, qui me male habet. xxxiiii.
gnus es, cum tua religione odium. Nodum in ſcirpo quæris. xxxiiii.
Vitam Deorum propterea ſempiternā eſſe, arbitror, Quod Voluptates eorum ppriæ ſunt, nā mihi immortalitas parata eſt, ſi nulla ægritudo huic gaudio intercefferit. xxxiiii.
Nullum eſt iam dictum, quod non ſit dictum prius. xxxviii.
Labaſcit victus vno verbo q̄ cito. xliii.
Adeon homines immutarier Ex amore: vt non cognoſcas eundem eſſe. xliiii.
Eſt genus hominum qui eſſe primos ſe omnium rerum volunt. Nec ſunt. xlvi.
uicquid dicunt laudo, id rurſum ſi negāt, laudo id quoq; neget quis, nego, ait, aio poſtremo imperaui egomet mihi Omnia aſſentarier quæſtus nunc eſt multo vberimus xlvi.
Viden otium: & ocius quid faciat alienus xlvi.
Omnium rerum heus viciſſitudo eſt. xlvii.
Bene plauſtrum perculit. xlviii.
In me cudetur faba. li.
Homo eſt perpaucorum hominum. lii.
Quid ais inq̄ homo impudens? Lepus tute es, & pulpamentum quæris. liii.
Par pari referto. liii.
Fac periculum in literis. liiii.
Qui huic animum aſſentari induxeris. E flāma te petere cibum poſſe arbitror. lv.
Haud conuenit vna ire cum amica imperator in via ix.
Extrema linea amare, haud nihil eſt. ix.
Quod ſcis neſcis. xviii.
Sine Cerere & Libero friget Venus. lxviii.
Sed tu q; cauere poſſis ſtultum amittere eſt. lxv.
Malo ego nos pro ſpicere q̄ hunc ulciſci lxv.
Mane omnia prius experiri q̄ armis ſapientem decet. lxvii.
Nimia ē miſeria nimis pulchrū eē hominē lxviii.
Ouem lupo commiſiſti. lxviii.
Ad uſum hominum omnia creadantur, homines autē hominum cauſa generantur. ut ipſi inter ſe aliis prodeſſe poſſint. lxxiii.
Sollicitudinem iſtam falſam quæ te excruciat omittas. lxxiii.
Quem ferret, ſi parentem non ferret ſuum? Idem.
Noſtin animum mulierum, dum molliuntur, dum comuntur annus eſt. lxxv.
O Iuppiter ubi nam eſt fides lxxv.
Non fit bene periculo facinus magnum & memorabile. lxxvi.
In tempore uenit, quod rerum omnium eſt primum. lxxvii.
Mores pudici gratiores eſſe ſolent in publico corpore. lxxviii.
Senes eſt æquum ſenibus obſequi. lxxix.
Pares cum paribus faciliter cōgregantur. lxxxiii.
Quantam feneſtrā ad nequitiam patefecerís; tibi autem porro vt non ſit ſuaue uiuere. xci.
Omnes deteriores ſumos licentia. xci.
Ita comparatā eſſe hominum naturam omnium. Aliena vt melius uideant atq; iudicent q̄ ſua, an ea fit, quia in te noſtra aut gaudio Sumus præpediti nimio, aut ęgritudine. xci.
Contumelia eſt: hominem amici recipere ad te, atq; eius amicam ſubagitare. xcii.
Multa fert libido. xciii.
Noſtrum eſt intelligere vtcunq;, atq; vbicunq; opus ſit obſequi. xciiii.
Optata loquere xciiii.
Meę ſtulticię iniuſtitia tua ſit aliquid præſidi. xcii
Male docet te mea facilitas multa. xcv.
Non licet hominem eſſe ſępe ita ut vult, ſi res non ſinit. xcvi.

Nihil eſt difficile qn quærendo inueſtigari qat. xcvi.
Amica & ſi impudica eſt: dū modo amatori placeat: ab eo commendatur: amore eū impellente. xcvi.
Deorum vita lætitiæ eſt plena & felicitate nulla triſtitia admixta. xcvii.
Recta via rem narret ordine omnem. xcvii.
Mulieres nil aliud curant, nil aliud agunt, q̄ quomodo aliquid ab amantibus extorqueant. xcviii.
Vix in primis explebile deſiderium illius rei eſt, quā diu optauimus, ſed ei? poſtea indies paulatim nos ſatietas capit. xcix.
Ius ſummum, ſæpe ſumma malitia eſt. c.
Nulla eſt tam facilis res, quin difficilis fiet, quam inuitus facias. c.
Multa iniuſta, ac praua fiunt moribus ci.
Voltus quoq̄ hominum fingit ſcelus, cii.
Non ne id flagitium eſt te aliis conſilium dare, Foris ſapere, tibi non poſſe auxiliarier? ciii.
Voluptates quæ licet in præſentia ſunt ſuaues, ſemper tamen ſecum iunctam habent pœnitentiam. ciiii.
Matres omnes filiis in peccato adiutrices: auxilio in paterna iniuria ſolent eſſe. cv.
Hoc patrium eſt: potius conſuefacere filium, Sua ſponte recte facere, q̄ alieno metu. cxi.
Homine immerito nunq̄ quicq̄ iniuſtius eſt.
Qui niſi quod ipſe facit nihil rectum putat. cxi.
Id laudi ducis, quod tum feciſti inopia. cxii.
Pecuniam negligere in loco interdum maximum lucrum eſt. cxvi.
Abſquiuis homine beneficium (cū opus eſt) accipere gaudeas. cxviii.
Vereor coram in os te laudare amplius. Ne id aſſentandi magiſquam q̄ habeam gratum facere exiſtimes. cxix.
Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modo eſt videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt proſpicere. cxxiiii.
Vt quiſq; vult ſuum eſſe ita eſt. cxxiiii.
Denique inſpicere, tanquam in ſpeculum, vitas hominum iubeo atq; ex aliis exemplum ſumere ſibi. cxxv.
Pii eſſe debemus in parentes, in ſanguine nobis iunctos ad neceſſitatem, præcipue aūt pii debemus eſſe in Deum. cxxvii.
Verum nimia illæc licentia, Profecto euadet in aliquod magnum malum. cxxviii.
Lupus eſt in fabula. cxxix.
Simulare certe hominis. cxxxvi.
Ita vita eſt hominum, quaſi cum ludas teſſeris. Si illud quod maxime opus eſt iactu non cadit, illud quod cecidit ſorte, id arte vt corrigas cxxxvi.
Vetus verbum hoc eſt. Communia eſſe amicorum inter ſe omnia. cxxxvii.
Multa in homine Demea ſigna inſunt cxxxix.
Vnum hoc vitium ſenectus affert hominibus Attentiores ſumus ad rem omnes, q̄ ſat eſt. cxxxix.
Nunquam ita quiſquam bene ſubducta ratione ad vitam fuit, Quin res, ætas, vſus ſemp aliquid adportet noui. cxl.
Facilitate, nihil eſſe h omini melius, neq; clementia clx.
Vt omnes mulieres eadem æque ſtudeant, nolintque omnia. Neq; declinatam quidquam ab aliarum ingenio vllam reperias. cliii.
Aeque ſtudium eſt ſimilis pertinatia eſt mulierum. cliii.
In eodem omnes mihi uidentur ludo doctæ ad malitiam cliii.
Mater quod ſuaſit ſua Adoleſcens mulier fecit, mirādum ne id eſt? cliiii.
Multum valet ad ſuadēdum laudatio eius apud quē laudamus. idem.
Quam iniqne comparatum eſt, hi qui minus habent, Vt ſemper aliquid addant ditioribus? clxxvii.
Præſertim vt nunc ſunt mores, adeo res redit. Siquis quid reddit magna habenda eſt gratia. clxxviii.
Inſcientia eſt aduorſum ſtimulum calces. clxxix.
Quod ſors feret feremus æquo animo. clxxxi.
Ita pleriq; ingenio ſumus omnes: noſtri noſmet pœnitet. clxxxiii.
Fortis fortuna adiuuat. clxxxiii.
Similia omnia, omnes congruunt clxxxvi.
Vnum cognoris, omnes noris clxxxvi.
Iudices ſæpe propter inuidiam adimunt diuiti, aut propter miſericordiam addunt pauperi. clxxxvii.
Non rete accipitri tenditur, & miluo. Q ui male faciunt nobis illis q nihil mali faciūt tēdit. clxxxix.
Quot homines, tot ſententiæ. cxci.
Quod ſi factum legibus Reſciendi poſſe, & turpe incepto eſt. cxcii.
Tedet iam audire eadem milites. cxciii.
Ego meorum ſolus ſum meus. cxcv.
Mulier mulieri magis congruit. cxcvii.
Compoſito factum eſt, quo hanc amans habere poſſet Sine dote. cxcix
Dii voſtram fidem, q̄ ſæpe forte temere F u unt, q̄ non audeas optare, cxcix.
Noſtrapte culpa facimus, ut malos expediat eſſe, Dum nimium dici nos bonos ſtudemus, & benignos cxcix.
Heus heus, quanta hæc mea paupertas eſt, tamen adhuc Curaui vnum hoc quidem, vt mihi eſſet fides cciii.
I udificamini, Inepti veſtra puerili ſententia? Nolo. volo, volo, nolo, cciiii.

ARGVMENTA [redacted] IN P. TERENTII CO/MOEDIAS IN ANDRIAM.

NVllus eſt oīno ſcriptor in Latina lingua:quē tā tope cognoſci,ediſciq̨ retulerit, atq̨ Terentiū. Nā cū prima virtus i orōne ſit ꝓprie loq:nec ꝓ pri ſermonis artificē meliorē Terē.hēamus, di gnus plane eſt,in quo pdiſcēdo plurimū opē ac ſtudiū pona mus. Et ab iis q docēt pueros,ſupſtitioſam ēt diligentiam i hoc authore narrādo regro. Primū pdeſt monere,q̄ comœ diæ nā ſit,q lue ſpectarit comœdiaꝝ autores,nomen vñ fa/ ctū ſit,atq̨ hęc q̄dē Donatus copioſe expoſuit. Cōuenit āt inter oēs,autores comœdiaꝝ voluiſſe & cōium moꝝ & ca ſuū exēpla ꝓponere,qbus velut admoniti,prudētiꝰ iudice/ mus de rebus humanis,& gñe orōnis facūdia locupletare. Quæ inculcabūt pfeſſores eo diligentius, vt ſciāt pueri,q̄d ex illis petere debeāt,quē fructū facturi ſint legēdis comœ diis. Nā quo ꝓpius cognorint & vim lraꝝ,& vtilitates,eo impēſius iuuat diſcere. Porro nomē comœdia,factū eſt, vt plurimi dicūt, ἀπὸ τοῦ κώμου.i.a comeſſatione, & ἀπὸ τῆς ᾠδῆς.i.a carmine: vt ſit cōuiuale carmē. Nā i ꝯuiuis primū iocoſo quodā carmine, ciuiū vitia iuuētꝰ liberius taxabat. Poſtea,ars acceſſit,& theatroꝝ cōſuetudo. Ariſt. περὶ ποιη τικῆς,de nois origine aliter ſentit:nec piget adſcribere eiꝰ verba: οἱ κωμῳδοὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ κωμάζειν λεχθέντες,ἀλ λὰ τῇ κατὰ κώμας πλάνῃ ἀτιμαζομένους ἐκ τοῦ ἄστεος. Cę tera Donatꝰ i receſſendis argumētis fabulaꝝ ꝯſiliū poetę ſū ma cura exponēdum eſt. Quæ pſonaꝝ deſcriptōis i pmis admirationē mereāt,in qbus locis plurimū cōmouet Poe ta,vbi plurimū neruoꝝ,plurimū eloquētiæ oñdet:quos lo cos ita cōmēdēt pueris, vt & familiariter amēt, & tanq̄ digi tos ſuos norint. Et ob hanc cām fabulaꝝ oīum argumēta. veteri more.i πρότασιν,ἐπίτασιν,καταστροφὴν ptiantur,vt diſtributa facilius adſequatur iuuētus. Fere āt fabulę ꝯtinēt periculū quoddā.nuſq̄.n.ꝯſilio locus eſt,niſi in dubiis rebus neq̨ vero aliud eſt comœdia,niſi humanoꝝ ꝯſilioꝝ & euē tuū imago q̄dā. In Andria pidicat Pā. vt Glycerio fidē p/ miſſam pſter,poſtq̄ pri p errorē policitus eſt, futuꝝ ſe in eiꝰ ptāte ac ducturū quā vellet,eſtq̨ hæc: veluti στάσις fabulæ. Cōſilia oia,q̄relæ oēs,argumēta oia huc referenda ſunt. Et tota fabula iſtis eſt orōni gñis ſuaſorii. Nā vane de tota cū ꝯſultant ſenes,adoleſcentes,ac ſerui. Sed vt argumentum ꝓ pius cernere queant pueri,ordine ſingulas partes referemꝰ.

Periculum protaſis.

Cū amaret Pā. Glyceriū,eiq̨ fidē dediſſet ducturū ſe eē vxorē ptq amare filiū cōpererat.cōſilium cepit aꝯſtrahēdi eius a Glycerio:ſimulat ſe vxorē daturū,poſcitq̨ vt ne fili us id recuſet. Is cum & pēm vereret, & Glyceriū deſerere paꝝ piū iudicaret:pendet animi,nec hēt quo ſe vortat. Ibi Dauꝰ intelligens ſimulari rem a patre:cōſulit herili filio:vt polliceat patri ſe in eius poteſtate futurū periculi nihil eē. quandoquidē ſimulentur nuptię. Filius obſequitur:quan/ quam ęgre pollicetur patri ducturum ſe quam vellet.

Epitaſis.

Interea ſpargit de Pā. nuptiis rumor,reſciſcit & mulier cula:qbꝰ cū Glycerio ꝯſuetudo erat. Et pr cū a filio qd vo/ luerat:extorſiſſet:non iā ſimulat rē:ſed ſeriā fabulā ordit. Chremetē orat:vt Gnatā det vxorē filio ſuo.facile ipetrat. Hic de Pā.actū fuit:maturare nuptias pr ſtudet:& filiꝰ pol licitus erat ſe in pris ptāte futurū eſſe. Quęſtio: q̄uo ex his turbis ſe expliceti? q̄d faciat Pamphilus? Hic Dauus cuiꝰ im prudentia piculū cōtractum erat cū dolus nō ſucceſſiſſet, Chremetem deterret a nuptiis fidē faciēs amari aliā a Pā.

Cataſtrophe.

At pater rem vrget: & ꝑceſſiſſet, niſi caſus,qui ſępe plꝰ valet q̄ ratio,dubiis rebus opem attuliſſet. Venit quiſpiā Crito,qui docet Glycerium Chremetis filiam eſſe,gratum omnibus nuncium. Nuptiæ ex ſententia Pamphili cōficiū tur. Vide ex quanto periculo,caſu euaſerit Pamphilus.

Eſt aute in more Terētio,in prima fere ſcena longā nar/ ratione commemorare occaſionē fabulæ:at q̨ eas narratio nes plurimi fecerunt veteres. Sic in Andria exponit Pam phili amores, & patris ꝯſiliū,quo is filium a Glycerio diuul ſurus erat: In reliq̄s ſcenis pgit cōſilium exeq. Sunt aſperſa narrationi illi primæ multa rethorica ornamenta. Eſt.n.mi rabilr aucta commemoratione moꝝ, ſtudiorum, ſodalitii Pāphili,q̄ occaſione Pāphilus deperire in Glyceriū cœpit. vbi pr id primum deprehenderit. Hæc accurate expēdet ꝓ feſſor, & velim hic immodice ēt anxiū eſſe καὶ μικρολογώτερον interpretē eſt.n.modis oibus efficiendū, vt mirent, vt ament hunc authorē pueri. Id ita fiet ſi rectiſſime intel/ lexerint. Exigendum ab ipſis pueris,vt ſuo marte argumē ta fabularum condant, vt locos aliquos reteīat & pluribus exponāt, & tan ī certā reſing utrāq̨ exercitatio, ꝑterq̄ q̨ fa/ miliariorē hōc poetam facit facundiam ēt alit. Funguntur hic cordati ſenes, Dauus veterator.honeſta ac pia, mente ꝑ/ ditus adoleſcēs Pāphilus. Verum vt Pamphili ingenium rectius pſpici poſſet, & vt aliquāto plus in fabula turbę eſ/ ſet, cōfertur cum eo Carinus Pāphili diſſimillimus.nihil moderatum in hoc,nihil conſilii:contra in illo moderatio ra omnia pene,q̄ vel ętas poſcit:vel ſinit amor.

In primis mirant eloquentiā Poetæ in Pāphili q̄relis in ſcenis narratōibus, cōſolationibus: & obiurgationibus. Ab his exemplis & verba: & figuras latini ſermonis: & dicēdi rōnem aſſueſcāt petere adoleſcētes:feliciꝰ haud dubie collo caturi opā,q̄ ſi iterea, velut fo[illegible] Indice, aurū ꝯquirerēt.

IN EVNVCHVM.

COmœdiæ vt hoium vitā,caſus: i cōſilia imitēt pi/ cula ꝯtinēt,q̨ & ꝯſiliis, & fortunę,i piculis maxime locꝰ eſt. Itaq̨ cū diſcutere piculū rōne ꝯtendant pſo nę,inguūt varia ꝯſilia,i quibꝰ alia fallunt,alia felicia ſunt. Sępe plus caſus ꝓtiq̄ rō. Dominatur fere in rebus fortuna.

Superiori fabula ꝓpoſuit modeſtia adoleſcentis exēplū: is de officio ſuo honeſte ꝯſultat. Hīc nulla ſunt honeſta exē pla: nullum honeſtius ꝯſilium. Nā meretricii amores deſcri būtur:vt hoc exemplo caueant iuuenes,tanq̄ in ſpeculo amē tiam huiuſmodi amatorum. Eſt autē duplex propemodū fabula. Propterea geminum argumentum recenſeo.

Primus Thraſo in hac fabula tenet. Et cum pollicita eēt Thais facturā ſe ſui copiam dies aliquot:fallitur is:tū eaq: protaſis fabulæ eſt. Cum Thraſone ꝯfertur Phędria:niſi.n. æmulum haberet Thraſo,nihil perclitaretur in amore.

Epithaſis fabulæ eſt:cum minatur ſe ille oppugnaturus vi ædeis Thaidis.

Cataſtrophæ ridicula eſt. Nā Thraſo iam fractus:preci/ bꝰ impetrat:vt aliqua ſaltem in parte apud Thaidem hære/ at. Porro quia hęc fabula varia eſt:multum ꝑ hās turbarus: caſu exoritur alius tumultus:vitiatur virgo: quam Thaidi miles donarat. Sed eſt læta eius quoq̨ periculi cataſtrophe. Nam vxor datur hęc adoleſcenti quam compreſſerat.

Vt Thraſonē ridiculū amatorem fingeret:addit Gnato/ nē q eius mores mirifice depingit:vt ardelionē agnoſcas.

In ſupiori fabula plurimę ſunt ꝯſultationes. & tota fere cōſiſtit in gñe deliberatiuo. Hic plus eſt expoſtulationū: & accuſatorio ſeu iudiciali gñi locus eſt. Nullū autē vitę ge/ nus eſt: vbi non plurimū Thraſonum reperias:neq̨ vlli fere rebus humanis pnicioſiores ſunt:q̄ id genus ſi cōtingat im perare, ſn templis:in aulis:i rebꝰ publicis oibus oīa miſcēt vt emereantur vulgi plauſum. Quaſ diligēter eſt intuēda, contēplandaq̨ Thraſonis imago in hac fabula: vt diſcas: q̄ ſint ineptiq̄ nihil ardeliōes iſti. Sōnia veriꝰ hoium:q̄ hoies dicas. Refert autem conferre cū hac ſiſes alicubi deſcriptio nes:qualis eſt Apud Martialem Attali:apud Catullū Suf feni.nec piget adſcribere:vt ediſcant pueri.

AD VARVM.

Suffenus iſte Vare:quem probe noſti:
Homo eſt venuſtus: & dicax: & vrbanus:
Idemq̨ longe plurimos facit verſus:
Puto eſſe ego illi milia aut decem aut plura.

Perſcripta nec ſic, vt fit in paliniyſo,
Relatacarthæ regiæ, noui libri,
Noui vmbilici, lora rubra, membrana
Directa plumbo, & punice omnia æquata;
Hæc cum legas, tum bellus ille, & vrbanus
Suffenus, vnus caprimulgus, aut foſſor
Ruriſus videtur: tantum abhorret ac mutat,
Hoc quid putemus eſſe? qui modo ſcurra,
Aut ſi quid hac re i riſius videbatur,
Idem in faceto eſt infacetior rure,
Simul poemata attigit, neq́ idem vnquam
Aeque eſt beatus, ac poema cum ſcribit.
Tam gaudet in ſe, tamq́ ſe ipſe miratur.
Nimirum idem omnes fallimur, neq́ eſt quiſquam,
Quem non in aliqua re videre Suffenum
Poſſis ſuus cuiq́ attributus eſt error,
Sed non videmus manticæ quod in tergo eſt.

IN ATTALVM.

Declamas belle, cauſas agis Attale belle,
Hiſtorias bellas, carmina bella facis.
Componis belle mimos, epigrammata belle:
Bellus grammaticus, bellus es aſtrologus.
Et belle cantas, & ſaltas Attale belle.
Bellus es arte lyræ, bellus es arte pilę.
Nil bene cum facias, facis attamen omnia belle,
Vis dicam quid ſis? magnus es ardelio.

IN HEAVTONTIMORVMENON.

TAnta huius fabulę elegãtia ē, vt pleriq́ a Lęlio, quo illis tẽpibus Romę nemo fuit eloquẽtior, ſcriptã exiſtimarint: & poeta ipſe teſtaţ in hac purã eẽ orõnẽ. q̃ ſuaue nulla pt amplior excogitari. Quid ē.n. admirabili⁹, q̃ ſermo elegans & venuſtus? Neq́ p̃dicaturus hoc palã fuerat Comicus, niſi nouam, inſignem, & pene diuinã ſermonis elegãtiã eſſe iudicaſſet. Depingit ãt parentũ vitia, Nã Menedemus liberaliter amantem Cliniã iuſto inclementi⁹ tractat, adoleſcẽtẽ modeſtũ & frugi. Quẽ po lq̃ domo eiecit victũ iurgiis & ɔtumelus: multo impotẽtius deſiderat. adeo multifariã hic peccat. Huc ſeni opponit Chremetem monitorẽ: ſed quem poſtea videas multo plura q̃ Menedemum peccare. Primũ nunq̃ olfecit pdite amare filiũ: & cõpilari ſe a ſcorto ſumptuoſo. Poſt vbi reſciſcit: multo fert impotentius id mali: q̃ illa ſolebat Menedemus vt agnoſcas fere, ita accidere: vt foris: non domi ſapiamus. ℭ Epithaſis.

Porro qa fingebat poeta velut oculis captũ Chremetẽ q̃ inſignia filii vitia nõ cernat: adducit pri ob oculos filii amicã idq́ huc periculi eſt: ne reſciſcat Chremes: Bacchidẽ filii amica eſſe. Huc oia cõſilia: oẽs dolos ſeruuli referem⁹. Et a Chremete prius argentũ emũgiţ Bacchidi numerãdum: q̃ cõperit filii rẽ agi. Falliţ ãt cum fingiţ Bacchis eſſe Cliniç. In prima fabulæ parte vbi Menedemũ ɔfirmat Chremes: oro ē deliberatiua: ſeu ſuaſorii gñis: qua hic ɔſolator: erigit: monet ai ęgrũ vicinũ. in reliq̃ fabulę pte q̃ piculũ cõtinet: res ois tranſlatione rethorica agiţ: qa q́ ad Chremetis filiũ pertinẽt: oia imputanţ Menedemi gnato. I p̃mis admirabilis ē hic ſeruulus: cuius calli diſſimis ɔſiliis neutiquã rñdent: euẽtus. Nec vulgariter de ſuo conſilio ſibi ipſe placet: cũ ait Hic me magnifice effero. &c. Eſt ea mirifica oio imago hũanorũ & cõſilioɋ & euentuum. Falluntur.n. fere aſtutiſſima cõſilia mortales. Sicut Ciceronẽ fefellit euẽtus belli aduerſus Antoniũ ſuſcepti. Extãt exempla in hiſtoriis innumerabilia.

IN ADELPHOS. Protaſis.

ERipuerat Aeſchinus lenõi mulierculã, frĩ gratificat⁹ qui illã amabat. Id poſtq̃ reſciuit Demea aſpo & icõmodo ingenio pater de eo peccato cum Mitiõe: cui Aeſchinũ dederat adoptandũ: expoſtulat queriturq́ eius indulgẽtia corrũpi. Periclitanţ itaq́ Aeſchinus & ſeruulus qũo lenoni ſatiſfiat: qũo celeti Demea ne Cteſiphõis peccatum reſciſcat. Neq́.n. tam ipſe ſibi q̃ frater curæ eſt. Præterea amabat ingenuã quãdã Aeſchinus: cui fidem dederat vxorẽ ſe ducturũ eſſe: q̃ poſtq̃ raptã audiuit pſaltriã. grauit pturbata ē metuẽs ne deſereret. Hẽt hęc p̃s mira cõſilia: miras technas ſerui quibus falliţ Demea. ℭ Epitaſis.

Reſciſcit Demea vitiũ oblatũ eẽ igenue ab Aeſchino: ea vero de re mirã tragœdiã excitat. Magis cõmoueţ poſtq̃ dep̃hẽdit Cteſiphoni cũ pſaltria rẽ eẽ. Miſere ẽt angiţ Aeſchin⁹: cũ i diſcrimẽ venit ne vxore excidat. ℭ Cataſtrophe.

Hæ turbæ oẽs prudẽtia & mãſuetudie Mitiõis ſedanţ. Primas itaq́ i hac fabula ſenes hñt. Cõferţ.n. cum aſpo & i clemẽti pte vrbanus & cõis pr. Et huc oia ſpectant: vt appareat in re domeſtica: publica: ɔ mercatus: hoĩuɋ: vbiq́ nullã ee neq́ vtiliorẽ neq́ gratiorẽ virtutẽ comitate. Conſtat ãt hęc comœdia: magna ex pte accuſationib⁹ & excuſationibus: crebras hẽt querelas: & pene tragica mala. Quare in primis conducit eius lectio ad locupletandam facundiam.

IN HECYRAM. Protaſis.

VXorem duxit Pãphilus: cũ Bacchidis meretriculę amore tãtope teneret: vt duob⁹ mẽſibus vxorẽ ne attingeret qdem. Poſtea p cõſuetudinẽ ajus victus eſt: ɔcœpit placere vxor. Porro cum ipſe peregre abeſſet. illa domũ redit ad mrẽm: atq́ ibi parit mẽſe ſeptimo poſtq̃ nupſiſſet Pãphilo. Eã rem celat & affines & patrem an⁹ Vbi Pãphilus redit: cõperit pepiſſe. Hic grauiter adeo commouet: eũ aliũde cõcepiſſe exiſtimare. Et cũ p ſeſe dolẽt res Pãphilo (amabat.n. mulierculã): tum moleſtũ eſt ab ea diuelli: neq́.n. honeſtũ erat reducere. Periclitatur itaq́ Pãphilus quomodo honeſte dimittat vxorem: neue illius peccatũ p deret. Hæc fabulæ protaſis eſt. ℭ Epitaſis

Inſtãt pr & ſocer inſcii qd accidiſſet vt domũ reducat p̃ ſertim cum nec ſocrus nec mr: id qd ſenes falſo ſuſpicati fuerant obſtarẽ. Quã q̃ ãt permoueri nõ poſſet Pamphil⁹ vt reduceret: eũ cãm ɔſtãtiſſime diſſimulat. Iter eo: vt putent Bacchidis amore deuinctum alieno ab vxore aio eſſe.

ℭ Cataſtrophe.

Bacchis acceſſita: fidẽ facit nihil ſibi cuɋ Pãphilo rei eẽ. Hic eſt pdendũ pctm vxoris fuit aut reducenda i veɋ caſu piculum diſcutit. Forte.n. Philumene annulũ ſocrus in digito Bacchidis ɔſpexit: quẽ olim Pam. ſtupratæ in tenebris Philu. detraxerat. Is annulus teſtatur ex Pã. pueɋ ſuſceptũ eſſe. Ita redit in grãm cũ vxore Pã. Iucunda eſt cum vxoribus ſenum concertatio: quæ monet ſępe errore & falſis ſuſpitionibus fieri: vt diſſentiores iuges. in primis ãt inſignis eſt humanitas: & fides Pam. in hac fabula.

IN PHORMIONEM. Protaſis.

CVm Antipho abſente patre in puellã quãdaɋ vnice deperiret: nec poſſet ea potiri: niſi vxorem duceret (erat.n. ciuis Attica) forte nuptię cõfectę ſũt technis ſycophantę cuiuſdã Phormionis. Is.n. ex cõpoſito diã dicit Antiphoni: fingit puellã ei cognatã eſſe: neq́ quẽquã aliũ ppiorẽ cui nubat. facile eſt vincere nõ repugnantem. Ita legibus ducere cogitur Antipho. ℭ Epitaſis.

Non pbaţ auaro pri vbi redit factũ: vt q mallebat filio opulentã aliq̃ & dotatã obtrudere. Quare cũ Phormione expoſtulat: cur in has nuptias ſe abſẽte filiũ ɔiecerit. Tandeɋ paciſciţ ẽt mercedẽ: minas trigita: ſi recepit ad ſeſe puellã. Ibi vero & Antipho i diſcrimẽ venit: ne p eã ɔditionẽ ipſe vnice charã & iucũdã ɔiugẽ amitteret. ℭ Cataſtrophe.

Interea dum ſic redit & patruus Antiphõis. hic fidẽ facit puellã Antiphoni nuptã: ex ſe in Lemno ſuſceptã eẽ: vbi cũ muliercula quadã ɔſueuerit: gaudetq́ ita caſu cecidiſſe i ſe abſẽte: vt is duceret: quẽ maxie ipſe geneɋ cupiet, & pauloan ambibat. Ita ſit vt & Antipho retineat vxorẽ: & nuptiæ patri probentur. ℭ Secunda cataſtrophes pars.

Porro trigita minę quos ludos reddidere? Has extorſerat Phormio: q̃ diſſimularet dãdas alteri adoleſcẽti Phædriæ: q cithariſtriã mercareţ, & iã pierat pecunia: quã cũ repoſcũt ſenes, ſycophãta pdit Chremetẽ apud vxorẽ: & docet ɔſueſſe cũ alia quadam pegrĩ: ſimulq́ impetrat: vt Phædrię id argẽtũ ɔdoneţ. Eſtq́ ridicula admõm καταστροφῆς pars, vbi mulier maritum obiurgat, paɋ memorẽ fidei ſuę.

FINIS.

TERENTII VITA, ET TRAGOEDIA AC COMOEDIA NON PAVCA, EX AELIO DONATO.

PVblius Terētius Afer, Carthagine natus, ſer/
uiuit Romę Terētio Lucano Senatori.a. quo
ob ingeniū & formā, nō inſtitutus mō liberali
ter, ſed & mature manumiſſus eſt. Quidā ca/
ptū eſſe exiſtimāt, qd fieri nullo mō potuiſſe Feneſtella do
cet: cū in fine ſecūdi belli Punici, & añ initiū tertii nat⁹ ſit,
& mortuus: nec ſi a Numidis, aut Getulis captus ſit, ad du
cē Romanū puenire potuiſſet, nullo cōmercio inter Itali
cos & Afros, niſi poſt deletā Carthaginē, cœpto. Hic cum
multis nobilibus familiariter vixit: ſed maxīe cū Scipione
Africano, & cū Lęlio. qbus ēt corporis gřa ɔciliatus exiſti
maī. qd & ipſum Feneſtella arguit: ɔtendēs vtroq; maiorē
natu fuiſſe, quis & Cornelius Nepos ęquales oēs fuiſſe tra
dat, & Portius ſuſpitionē de cōſuetudine per hæc faciat,

Troch. tet. cat.

Dum laſciuiam nobilium & fucoſas laudes petit,
Dum Africani voce diuina inhiat auidis auribus:
Dum ad Furium ſe cœnitare, & Lælium, pulchrū putat:
Dum ſe amari ab hiſce credit, crebro in Album rapi
Ob florem ætatis ſuæ: ipſius ſublatis rebus ad ſummam
Inopiam redactus eſt.
Itaq; e cōſpectu oium abiit in Græciam in terrā vltimam.
Mortuus eſt in Stimphalo Arcadiæ oppido: nihil Publi⁹
Scipio profuit. nihil ei Lælius, nihil Furius.
Tres per idem tempus qui agitabant nobiles facillime.
Eorum ille opera ne domū quidem habuit cōductitiam:
Saltem vt eſſet quo referret obitum domini ſeruulus,

Hęc ōr mia ſūt vitiata & muti la.

Scripſit comœdias ſex. ex qbus primā Andriā cū ædili
bus daret. iuſſus añ Cerio recitare. ad cœnantē cū veniſſet,
dictus eſt, initiū quidē fabulæ, q̄ erat cōtēptiore veſtitu,
ſubſellio iuxta lectulū reſidēs legiſſe: poſt paucos vero ver
ſus inuitatus vt accūberet, cœnaſſe vna, deinde cætera p/
curriſſe nō ſine magna Cerii admiratione. & hanc autē, &
quinq; reliquas æqualiter populo ꝓbauit. Quãuis Volca/
tius de numeratione oium ita ſcribat. Sumetur Hecyra ſe/
xta ex his fabula. Eunuchus qdē bis acta eſt: meruitq; ꝓtiū
quãtum nulla antea cuiuſq̄ comœdia, id eſt octo milia nu
mū. ꝓpterea ſumma quoq; titulo aſcribiſ. Nā Adelphoꝝ
principiū Varro ēt ꝓfert principio Menādri. Non obſcura
fama eſt adiutū Terentium in ſcriptis a Lælio & Scipio/
ne, qbus cū familiariter vixit. Eandē ipſe auxit: nunquã. n.
niſi leuiter ſe tutari conatur, vt in ꝓlogo Adelphoꝝ.
Nam quod iſti dicunt maleuoli, homines nobiles
Hunc adiutare, aſſidueq; vna ſcribere:
Quod illi maledictum vehemens exiſtimant.
Eam laudem hic ducit maximam: cum illis placet,
Qui uobis vniuerſis, & populo placent:
Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
Suo quiſq; tempore vſus eſt ſine ſuperbia.
Videtur aūt ſe leuius defendiſſe, qa ſciebat Lælio & Sci
pioī nō ingratā eē hãc opinionē: q̄ tñ magis & vſq; ad po
ſteriora tpa valuit. Q. Memius in ōtone ꝓ ſe ait: P. Afri/
canus qui a Terētio pſonā mutuatus, q̄ domi luſerat ipſe,
noīe illius in ſcenā detulit. Nepos autore certo cōperiſſe ſe
ait: C. Lęliū quōdā in Puteolano Cal. Martiis admonitū
ab vxore, tēporius vt diſcūberet, petiiſſe ab ea ne interpel/
laret: ſerius tādē ingreſſus tricliniū dixiſſe, nō ſępe i ſcribē
do magis ſucceſſiſſe ſibi: deinde rogatū vt ſcripta illa pfer
ret, pnūtiaſſe verſus q ſunt in Heautontimorumeno,
Satis pol proterue me Syri promiſſa huc induxerunt.

Hæc o/ pinio q̄ drat in ratione tempo rum

Santra Terētiū exiſtimat, ſi mō in ſcribēdo adiutorib⁹
indiguerit. nō tā Scipione & Lęlio vti potuiſſe, q tūc ado
leſcētuli fuerei: q̄ Sulpicio Gallo hoie docto, & q cōſulari/
bus ludis initiū fecerit fabulaꝝ dandaꝝ: vel Q. Fabio La/
beone, & M. Popilio, cōſulari vtroq;, ac Poeta. Iō ipm nō
iuuenes deſignaſſe, q ſe audiuiſſe dicerent: ſed viros, quoꝝ
opam. & in bello, & in otio: & in negotio populus ſit ex/
pertus. Poſt editas comœdias nōdū quintū atq; trigeſimū
egreſſus annū, cā euitandę opinionis: qa videbatur aliena
pro ſuis edere: ſeu percipiendi Græcoꝝ inſtituta moreſq;,
quos perinde exprimeret in ſcriptis, egreſſus vrbē eſt: neq;
amplius rediit. de morte eius Volcatius tradit.
Sed vt Afer ſex populo edidit comœdias.
Iter hinc in Aſiam fecit: nauim cum ſemel
Conſcendit: viſus nunquam eſt. ſic vita vacat.
Q. Cōſetius redeūtē e Græcia piiſſe in mari dicit cū
cētū & octo fabulis ɔuerſis a Menādro. Cęteri mortuū eē
in Arcadię Simphalo: ſiue Leucadia tradūt, Cn. Cor. Do/
labella. M. Fuluio Nobilioī. Coſſ. morbo iplicitū acri, do
lore ac tædio amiſſarū ſatyrarū, quas in naui ꝓmiſerat, ac
ſimul fabularū quas nouas fecerat. Fuiſſe dr mediocri ſta/
tura, gracili corpe, colore fuſco, reliqt filiā: q̄ egti Roma/
no nupſit. Item hortulos. xx. iugerū: via Appia ad Martis
villā: quo magis miror Portiū ſcribere, nihil Publius. Sci/
pio ꝓfuit: nihil ei Lælius: nihil Furius, Tres p idē tpa qui
agitabant nobiles facillime. Eoꝝ ille opa ne domū qdē ha
buit cōductitiā: Saltē vt eſſet: quo referret obitū dni ſer/
uulus. Hūc Afranius qdē oibus comicis ꝓfert: ſcribēs i cō
pitalibus. Terē. nō ſimilē dices quēpiā. Volcatius aūt nō
ſolū Neuio, & Plauto: & Cecilio: ſed Licinio quoq; poſt/
pōit. Ci. in Limōe hactenus laudat: Tu quoq; q ſolus le/
cto ſermone Terenti Cōuerſum: expſſumq; Latina voce
Menādrū In medio populi ſedatis vocib⁹ effers, Quidqd
come loquēs: ac oia dulcia dicēs. Itē C. Cęſar Tu quoque
tu in ſummis o dimidiate Menander: P oneris: & merito.
puri ſermonis amator: Lenibus atq; vtinā ſcriptis adiun
cta foret vis Comica: vt æquato virtus polleret honore
Cum Grœcis: neq; in hac deſpectus pte iaceres. Vnum hoc
maceror & doleo tibi deeſſe Terenti. Hæc Suetonius
Tranqllus. Nā duos Terētios Poetas fuiſſe ſcribit Meti⁹:
quoꝝ alter Fregellanus fuerit Teren. Libios: alter libertin⁹
Teren. Afer ꝓſiis de quo nūc loquimur. Scipionis fabulas
edidiſſe Terentiū Valgius in Actione ait.

Facilli/ me agē/ tes ap/ pellat diuites ac potē tes

Hæ quæ vocant fabulæ: cuius ſunt?
Nō has q iura ppłis * recēſentibus dabat:
Honore ſummo affectus fecit fabulas?

cedo, aut ſi le verbū deeſt. Forte cōſultus

Duę ab Appolodoro trāſlatę eē dñr comico: Phormio:
& Hecyra: q̄tuor reliq̄ a Menādro. ex qb⁹ magno ſucceſſu,
& ꝓtio ſtetit Eunu. fabula: Hecyra ſępe excluſa: vix acta ē.

DE TRAGOEDIA COMOEDIA.

INitiū tragœdię & comœdię a rebus diuinis eſt īchoa
tū: qbus ꝓ fructibus vota ſoluētes opabanſ antiq. Nam
incēſis iā altaribus: & admoto hirco: id genus carminis
qd ſacer chorꝰ reddebat Libero prī: Tragœdia dicebaſ:
vel ἀπὸ τοῦ τράγου: hoc eſt ab hirco hoſte vineaꝝ, & a cā/
tilena. eius ipſius rei apud Vir. plena ſit mētio. vel q hirco
donabaſ eius carminis Poeta: vel q vter eius muſti plen⁹
ſolēne ꝓmiū cātoribus fuerat, vel q ora ſua fecibus ꝑline/
bāt ſcenice añ vſum pſonoꝝ ab Aeſchilo repertū. Feces. n.
dñr græce τρύγες. Et his qdē cauſis Tragœdiæ nomē eſt
inuētū. At vero nōdum coactis in vrbē Athenieſibus, cū
Apollini Nomio. i. paſtoꝝ vicinorūq; ꝓſidi deo cōſtructis
aris in honorē diuinę rei circū Atticæ vicos, villas, pagos,
& cōpita feſtū carmē ſolēniter cātarēt orta eſt Comœdia:
ἀπὸ τοῦ κωμάζειν καὶ ᾄδειν: qd eſt comeſſatū ire cātātes.
qd a Poetis ſolēni die: vel amatorie laſciuientibus choris
comicis nō abſurdum eſt. Itaq; vt reꝝ ita ēt tēpoꝝ ipſoꝝ
cœpto ordie tragœdia ꝓmo ꝓlata eē cognoſciſ. Nā vt ab
incultis, & feris morbus paulatim puentū eſt ad mãſuetu/
dinē: vrbeſq; ſunt ɔditę: & vita mitior atq; otioſior pceſ/
ſit, ita res tragicę lōge añ comicas inuētę. Quãuis aūt re
tro priſci voluentibus repiaſ Theſpis Tragœdiæ primus
inuētor, & comœdiæ veteris pr̄ Eupolis cū Cratino Ari
ſtophane q; eſſe dicaſ. Homerus tñ q fere oīs Poeticæ lar
giſſimus fons eſt: ēt his carminib⁹ exempla ꝓbuit: & velut

Hoc ve Cornu ti aut Aſperi Tragœ dia

Tragœ diæ & Comœ diæ ve teris in uētores Ilias ho meri Tragœ dia

quędam ſuo⁊ operū lege præſcripſit:qui Iliadē inſtar trā/
gœdiæ, Odyſſeā ad imaginē comœdię feciſſe mōſtratur.
Odyſſea Nā poſt illius tale,tantūq; documētus, ab ingenioſiſſimis
imitatoribus & digeſta ſunt in ordinē:& diuiſa ea,quæ tū
Comœdia tū temere ſcribebanť adhuc impolita, atq; in ipſis rudimē
tis haud quaquā vt poſtea facta ſunt,decora atq; leuia. At
nos ea,quæ ꝓprie de Tragœdia dicenda ſunt,titulo ꝓpo
ſiti operis inſtantes,in alia tpa differamus:& de his fabu/
lis iā loquamur, quas Terentius imitatus eſt. Poſtq̄ de mō
ſtrandæ originis cā de vtriuſq; generis initio diximus:qđ
Comœdia vetus neceſſe eſt iā dicemus. Comœdia fere vetus,vt ipſa quoq;
olim Tragœdia, ſimplex carmen(quēadmodū iam dixi/
mus)fuit:qđ chorus circa aras fumātes nūc ſpatiatus,nūc
reuolu⁹s gyros cū tibicine cōcinebat. Sed primo vna pſo/
na ſubſtituta eſt cantoribus,quæ rñdens alternis choro, lo
cupletauit variauitq; rem muſicā,tum altera, tū tertia,&
ad poſtremū creſcente numero, per autores diuerſos pſo/
næ,pallæ,cothurni, ſocci,& cæteri ornatus atq; inſignia
ſcenico⁊ repta:& ad hoc vnicuiq; ſuus habitus:& ad vlti/
mum q primaꝝ partiū: qui ſecūdaꝝ:& tertiaꝝ:q quarta/
rum:atq; qntaꝝ actores eſſent,diſtributa & diuiſa quinq;
partito tota eſt fabula.q̄ tñ in ipſis ortus ſui ve vt qbuſdaꝫ
incunabilis: & vix dū incipiēs ἀρχαία κωμῳδία dicta eſt ἀρχαία,
Legēdū ſuſpicor iniuſtis nata, eſt aut idcirco qa nobis parū cognitis vitiis ✱ aſt quia
ineſt in ea velut hiſtorica fides verę narrationis,& denoia
tio oium:de quibus libere deſcribebaſ. Etenim per priſcos
Poetas non vt nūc penit⁹ ficta argumēta:ſed res geſtę a ci
uibus palā cū eo⁊ ſæpe q̄ geſſerant:noie decantabātur.iđ
ipſa ſuo tpe moribus multū ꝓfuit ciuitati:cū vnuſquiſq;
caueret:culpa ne ſpectaculo cæteris eſſet:& domeſtico ꝓ/
bro. Sed cū Poetę abuti licētius ſtylo:& paſſim lædere ex
libidine cœpiſſent plures bonos:ne quiſq̄ in alterū carmen
infame ꝓponeret lege lata ſiluere. Et hinc deinde aliud ge
Satyræ origo nus fabulæ,i.ſatyra ſumpſit exordiū:q̄ a ſatyris:quos illo/
tos ſemper ac petulantes deos ſcimus eſſe:vocitata eſt.etſi
aliūde nomē traxiſſe praue putāt alii. Hęc:quæ ſatyra dr:
eiuſmodi fuit:vt in ea q̄uis duro & veluti agreſti mōrde vi
tiis ciuiū tñ ſine vllo ꝓprii nois titulo carmē eſſet. Quod
itē gen⁹ comœdiæ multis obfuit Poetis:cū in ſuſpitiōem
potentibus ciuibus veniſſent illo⁊ facta deſcripſiſſe in pe/
ius:ac deformaſſe genus ſtylo carminis.qđ primo Lucilius
nouo cōſcripſit mo:vt poeſim inde facere:tū eſt vnius car
minis plures libros. Hoc igiť:quo ſupra dixim⁹ mōteoacti
Comœdia noua omittere ſatyrā aliud genus carminis τὴν νέαν κωμῳδίαν
hoc eſt nouā comœdiā reperere Poetæ:quę argumēto cōi
magis:& generaliť ad oēs hoīes:qui mediocribus fortunis
agunt:pertineret:& minus amaritudinis ſpectatoribus:&
eadē opera multū delectationis afferret:cōcinna argumen
to:cōſuetudine congrua:vtilis ſentētiis grata ſalibus:apta
metro. Vt igiť ſupiores illæ ſuis quæq; celebranť authori/
bus:ita hæc νέα κωμῳδία cum multorū antea:tum ꝓcipue
Menandri:Terentiiq; eſt.de qua cū multa dicēda ſint i ſat
erit tñ velut admonendi lectoris cā.quod de arte comica
veterū chartis continet:exponere. Comœdia vetus vt ab
initio chorus fuit:paulatimq; perſonaꝝ numero in quinq;
actus proceſſit:ita paulatim velut attrito atq; extenuato
choro ad nouā comœdiā ſic ꝑuenit:vt in ea nō mō non in/
ducaſ chorus:ſed ne locus qdē vllus iam relinquaſ choro.
Nā poſtq̄ otioſo tpe faſtidioſior ſpectator effectus:tūc cū
ad cātores ab actoribus fabula trāſibat:cōſurgere & abire
cœpiſſet:admonuit Poetas primo qdē choros ꝑtermitte
re,locū eis relinquētes:vt Menander fecit:hac de cā:nō vt
alii exiſtimant:alia poſtremo ne locū quidē relinquerūt:qđ
Latini fecerūt Comici. vnde apud illos dirimere act⁹ qu
quepartitos difficile eſt. Tū ēt Græci ꝓlogos non hñt mo
re noſtro⁊:quos latini habēt. Deinde θεοὺς ἀπὸ μηχανῆς.i.
deos argumē:is narrandis machinatos cæteri latini inſtar
Græco⁊ hñt:Terentius non hēt. Ad hoc προτατικὰ πρό
σωπα.i.pſonas extra argumētū acceſſitas non facile cæte/
ri hñt:qbus Terentius ſæpe vtiť,vt per harum inductio/
nes facile pateat argumentū. Veteres,etſi ipſi quoq; in me
tris negligentius egerunt:iambici verſus,dūtaxat.in ſecun
do & quarto loco:tamē a Terētio vincunť reſolutione hu
ius metri,quātum poteſt, cōminuti ad imaginē proſę ora
tionis. Tum perſonaꝝ leges circa habitū, ętatem, officiū,
partes agendi,nemo diligētius Terentio cuſtodiuit. Quin
etiam ſolus auſus eſt cum in fictis argumētis fidē veritatis
aſſequereť,etiā cōtra pręſcripta comica meretrices inter/
dum non malas introducere:qbus tamē, cur bonæ ſint. &
voluptas per ipſum & cā non deſit. Hęc cū artificioſiſſima
Terentius fecerit,tum illud eſt admirandū.q & morē re/
tinuit vt comœdiā ſcriberet:& tēperauit affectū,ne in tra
gœdiā traſiret.quod cū aliis rebus minime obtentū & a
Plauto,& ab Afranio,& Accio,& multis fere magnis co
micis inuenimus. Illud quoq; inter Terentianas virtutes
mirabile,q eius fabulæ eo ſint tēperamento,vt neq; extu
meſcant ad tragicā celſitudinē, neq; abiiciant ab hiſtrio/
nicam. Adde q nihil abſtruſum ab eo ponitur:aut qđ ab hi/
ſtoricis requirendū ſit,quod ſæpius Plautus facit,& eo eſt
obſcurior in pluribus locis. Adde q argumenti ac ſtyli ita
attente memor eſt, vt nuſquā nō cauerit:aut curauerit ea,
quæ obeſſe potuerunt.tū q media primis atq; poſtremis
ita nexuit,vt nihil additū alteri:ſed aptū ex ſe totū:& vno
corpore videaſ eſſe cōpoſitum. Illud quoq; mirabile in eo,
primo:q nō ita miſcet pſonas quattuor:vt obſcura ſit eaꝝ
diſtinctio. Et itē q nihil ad populū facit actorem velut ex
Tragœdia loq qđ vitiū Plauti frequentiſſimū eſt. Illud ēt
īter cętera eius laude dignū vī:q locupletiora argumēta
ex duplicibus negociis delegerit ad ſcribendū,nā excepta
Hecyra:in qua ſcribit Pāphili amorē:cęteræ:quinq; binos
adoleſcētulos hñt. Illud vero tenendū eſt:poſt νέαν κωμῳ/
δίαν Latinos multa fabulaꝝ genera ꝓtuliſſe:vt Troguꝫ ī
ſcenicis atq; argumētis Latinis:Prętextatas:ab dignitate
Fabularū gña perſonaꝝ:& Latina hiſtoria:t Atellanas:a ciuitate Cāpa/
nię vbi actitatę ſunt plurimę:Rhyntonicas:ab actoris no
Togatæ mine:Tabernarias: ab humilitate argumenti & ſtyli:Mi
Prætextatæ mos:ab diuturna imitatione viliū reꝝ:& leuiū pſonaꝝ.
Attellanę Inter Tragœdiā aūt & Comœdiā cū multa:tū inprimis
hoc diſtat:q i Comœdia mediocres fortunę hoīum:parui
Rhynthonicę impetus:pericula:quietiq; ſunt exitus actionū. At in Tra/
gœdia:oia cōtraria:ingētes pſonæ:magni timores:exit⁹
Tabernariæ funeſti habenť. Et illic turbulenta prima:tranqlla vltima.
In Tragœdia cōtrario ordine res aguť. Tū q in Tragœ
Mimi dia fugiēda vita:in Comœdia capeſſenda exprimitur. Po
Comœdiæ & Tragędię dīſcrīa ſtremo:q oīs Comœdia de fictis eſt argumentis: Tragœ
dia ſępe ab hiſtorica fide petiť. Latinę fabulę primo a Li/
uio Andronico ſcriptæ ſunt ad eūctas res:cū ēt tū recētius
idē & Poeta & actor fabulaꝝ ſuaꝝ fuiſſet. Comœdię aūt
Fabulæ a quo ꝓmū ſcriptę motoriæ ſunt:aut ſtatariæ:aut miſtę. motorię:turbulētę:
ſtatarię:quietiores:miſtę:ex vtroq; actu cōſiſtētes. Comœ/
Comœdię ptes dia p quatuor ptes diuidiť: Prologū, Protaſin: Epitaſin:
Cataſtrophē. Prologus:eſt velut ꝑfatio qdā fabulę:in quo
Prologus ſolo licet ꝑter argumētū aliqd ad populū:vel ex Poetę:vť
ex ipſi⁹ fabulę:vel ex actoris cōmodo:loq. Protaſis:prim⁹
Protaſis eſt actus:initiūq; dramatis. Epitaſis:incrementū, proceſ/
ſuſq; turbaꝝ:ac totius,vt ita dixerim:motus erroris. Ca/
Epitaſis taſtrophæ: cōuerſio reꝝ eſt ad iucundos exitus,patefacta
cūctis cognitione geſtorū. Comœdia ē fabula diuerſa in/
Cataſtrophę ſtituta cōtinens:affectū ciuiliū ac priuataꝝ reꝝ:qua diſciť
quid ſit in vita vtile:qd cōtra euitandū. Hāc Græci ſic defi
Comœdia qd niere, κωμῳδία ἐστὶν ἰδιωτικῶν, καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἀκίνδυνος περιοχή. Comœdiaꝫ eſſe Cicero ait, imita
tionē vitę,ſpeculū cōſuetudinis,imaginē veritatis. Comœ/
diæ autē amore antiquo dictæ: qa in vicis hmōi carmina
initio agebanť apud Græcos:vt in Italia cōpitaliciis ludi
cris admiſſo ꝓnūtiationis modulo, quo,dū actus cōmutā
tur,populus detinebatur. Aut ἀπὸ τῶν κωμῶν, hoc eſt ab
actu vitę hoīum, q in vicis habitabāt ob mediocritatē for
tunaꝝ:non in aulis regiis,vt ſunt pſonæ tragicæ. Comœ
dia vero,qa poema ſub imitatione vitæ atq; ſimilitudine,

Ex alio rurſus cōgeſta

compoſitum eſt, in geſtu & pronūtiatione cōſiſtit. Comoediam apud Græcos dubiū eſt quis inuenerit primus: apud Latinos certum eſt. Comoediam, & Tragoediam Togatā primo Liuius Andronicus reperit: aitque Comoediā eſſe quotidianæ vitæ ſpeculū: nec iniuria. nā vt intenti ſpeculo veritatis lineamēta facile p imagines colligimus: ita lectione comoediæ imitationem vitę, conſuetudiniſq; nō ægerrime animaduertimus.

Comoediæ origo

Huius autem originis ratio ab exteris ciuitatib⁹, moribuſq; peruenit. Athenienſes nanq; Atticam cuſtodientes elegantiā: cum vellent male viuētes notare, in vicos & cōpita ex oībus locis lęti, alacreſq; veniebāt: ibiq; cum nominibus ſingulo℞ vitā publicabant. vnde nomen compoſitum vt Comoedia vacaretur. hæc autem carmina in pratis primum mollibus agebantur. nec deerāt pręmia, quibus ad ſcribendum doctorum prouocarentur ingenia: ſed & actoribus munera offerebantur, quo libentius iucundo vocis flexu ad dulcedinem commendationis vterentur. Caper nanq; pro dono his dabatur, quia vitibus noxium animal habebatur: a quo etiam Tragoediæ nomē exortum eſt. Nōnulli autē ex amurca olei fece, q̄ eſt humor aq̄tilis, Tragoediam dici, vocariq; maluerūt. Qui ludi cum p artifices in honorem liberi patris agerent̃, etiā ipſi Comoediarū Tragoediarumq; ſcriptores huius dei velut patris, numen colere venerariq; coeperunt. cuius rei probabilis ratio extitit. ita enim carmina inchoata proferebantur, vt p ea laudes eius, & facta glorioſe celebrati, proferriq; conſtaret, tum paulatim fama huius artis increbuit.

Tragoedia

Theſpis

Aeſchylus

Theſpis autē primus hæc ſcripta in omnium notitiam protulit. Poſtea Aeſchilus ſecutus exemplum, publicauit. de quibus ita Horatius arte Poetica loquitur.

Ignotum tragicæ genus inueniſſe camænæ
Dicitur, & plauſtris vexiſſe poemata Theſpis,
Quæ canerent, agerentq; peruncti fecibus ora.
Poſt hunc perſonæ, pallæq; repertor honeſtæ
Aeſchylus: & modicis inſtrauit pulpita tignis:
Et docuit magnumq; loqui, nitiq; cothurno.
Succeſſit vetus his comoedia non ſine multa
Laude: ſed in vitium libertas excidit. & vim
Dignam lege regi. lex eſt accepta: chorusq;
Turpiter obticuit ſublato iure nocendi,
Nil intentatum noſtri liquere Poetæ:
Nec minimum meruere decus veſtigia Græca
Auſi deſerere, & celebrare domeſtica facta:
Vel qui prætextas: vel qui docuere togatas.

Fabbulæ partes Comoedię ſpes Planipedia

FABVLA generale nomen eſt. eius duę primæ partes ſunt: tragoedia, & comoedia. Si latina argumētatio ſit, prætextata dicitur. Comoedia autem multas ſpecies hēt. aut enim palliata eſt: aut togata, aut tabernaria, aut attellana, aut mim⁹: aut Rhyntonica, aut planipedia. Planipedia autem dicta ob humilitatē argumēti eius: ac vilitatē actorum: qui non cothurno aut ſocco vtuntur in ſcena: aut pulpito: ſed plano pede. vel ideo q̄ non ea negotia continet, q̄ perſona℞ in turribus aut in coenaculis habitātiu℞ ſunt, ſed in plano & humili loco. Perſonati primi egiſſe dicuntur comoediā Cincius & Faliſcus tragoediam Minutius & Prothonius.

Cincius Faliſcus

Oium autē comoediarū ſcripta ex quattuor reb⁹ oino ſumuntur, noīe, loco: facto: euentu. Nomine, vt Phormio: Hecyra, Gurgulio: Epidicus. Loco: vt Andria, Leucadia, Brūduſina. Facto, vt Eunuch⁹, Aſinaria, Captiui. Euētu Cōmorientes, Adelphi, Heautōtimorumenos: Comoediarum formæ ſunt tres: Palliatæ Gręcū habitum ferentes: quas nōnulli tabernarias vocant. Togatę: iuxta formam pſonarum: habitū togarum deſiderantes: Attellanę ſaltib⁹ & iocis compoſitę quę in ſe non hñt niſi vetuſtā elegantiam.

Comoediæ formæ Palliata Tabernaria Togata Attellana

Comoedia aūt diuiditur in quatuor partes: Prologū: Protaſin: Epitaſin: Cataſtrophen. Prologus eſt prima dictio: a Græcis dicta προλογος: id eſt antecedens verā fabulæ compoſitionē elocutio. eius ſpēs quatuor ſunt: συστατικος commendatitius: quo fabula vel Poeta cōmendat̃. αναφορικος relatiuus: quo aut aduerſario maledictū: aut gratię populo referuntur. υποθετικος: argumētatiu⁹: fabulæ argumentū exponens. μικτος: mixtus: omnia hęc in ſe continens. Inter prologum: & Prologū quidam hoc intereſſe voluerunt: q̄ prologus eſt vbi Poeta excuſatur: aut fabula cōmendatur. prologiū autē eſt: cum tantū de argumento dicit̃. Protaſis eſt primus actus fabulæ: quo pars argumēti explicat̃. pars reticetur ad populi expectationem tenēdam. Epitaſis: inuolutio argumenti: cuius elegantia connectitur. Cataſtrophe: explicatio fabulæ: per quā euētus eius approbatur. In pleriſq; fabulis ipſarum nomina priora ponebātur: q̄ Poeta℞. in nonnullis Poetarum: q̄ fabula℞. cuius moris diuerſitatē antiquitas probat. Nam cum primum aliqui fabulas ederent: ipſarum nomina pronuntiabantur ante: q̄ Poetæ pronuntiarentur: ne aliqua inuidia a ſcribendo deterreri poſſent. Cum autem perditionē multarum Poetę ia℞ eſſet auctoritas acquiſita: rurſus priora Poetarum nomina proferebantur: vt per ipſorū vocabula fabulis attētio acquireret̃.

Comoediæ ptes Prologus & eius ſpēs Prologus Prologium Protaſis Epitaſis Cataſtropha

Actas diuerſis ludis manifeſtum eſt inſcribi. Nam ludorū quatuor ſunt ſpecies: quos Curules Aediles munere publico curant. Megalenſes: magnis diis conſecrati. quos græci μεγαλησιους appellant. Funebres: ad retinendum populus inſtitutudum pompa funeri decreta in honorē Patritii viri plene inſtruitur. Plebei: qui pro ſalute plebis ę dunt̃. Apollinares: Apollini conſecrati. In ſcena duæ aræ poni ſolebant: dextra Liberi: ſiniſtra eius dei cui ludi fiebant: vnde Terentius in Andria ait,
Ex ara: hac ſume verbenas:

Megalēſes ludi Funebres Plebei Apollinares Aradue

Hinc Vlyſſem palliatū ſemper inducūt: ſiue: q̄ aliquādo inſaniam ſimulauit: quo tēpore tectū ſe eſſe voluit, ne agnitus cogeretur in bella pdire, ſeu ob ſingularē ſapientiam: qua tectus munitusq; plurimū ſociis profuit. Huius enim virtutis erat animi ſemper decipientis ingenium. Nōnulli Ithacæ incolas, ſicut Locros: palliatos fuiſſe cōmemorant: Achillis: & Neoptolemi perſonæ: diademata habēt: quāuis regalia ſceptra nunquā tenuerint: cuius argumenti pbatio talis inducitur: q̄ nunquam cum reliqua Gręcię iuuentute ad gerenda cum Troianis bella ſacramenta coniurationis inierunt: nec vnquā ſub Agammemnonis imperio fuerūt. Comicis ſenibus candid⁹ veſtitus inducitur. q̄ is antiquiſſimus fuiſſe memoratur. Adoleſcētibus diſcolor attribuit̃. Serui comici amictu exiguo cōteguntur: paupertatis antiquæ gratia: vel quo expeditiores agant. Paraſiticum intortis palliis veniunt. Lęto: veſtitus candidus: ærumnoſo: obſoletus: purpureus: diuiti: pauperi: phoeniceus datur, militi chlamys purpurea: puellæ habitus peregrin⁹ inducitur. Leno pallio varii coloris vtitur. Meretrici ob auaritiam luteū datur. Syrmata dicta ſunt ab eo: q̄ trahuntur, quæ res ab ſcenica luxuria inſtituta eſt. Eade℞ in luctuoſis perſonis incuriam ſui per negligentiam ſignificāt. Aulæa quoq; i ſcena intexta vernūt: uriq; dictus ornatus erat ex Attalica regia Romam vſque perlatus, pro quibus ſi paria ætas poſterior accepit. Eſt autem minutum velum: quod populo obſiſtit: dum fabularum actus commutantur. Diuerbia hiſtriones pronuntiabant. Cantica vero tēperabantur modis nō a Poeta, ſed a perito artis muſicæ factis. Neque enim oia iiſdem modis in vno cantico agebantur, ſed ſæpe mutatis, vt ſignificant qui tres numeros in comoediis ponunt, qui tres continent mutatos modos cantici illius. Qui huiuſmodi modos faciebant: nomen in principio fabulæ & ſcriptoris, & actoris ſuperponebant. huiuſmodi adeo carmina ad tibias fiebant, vt his auditis multi ex populo ante diſcerēt quam fabulā acturi ſcenici eſſent, q̄ omnino ſpectatoribus ipſis antecedens titulus pronuntiaret̃. Agebātur aūt tibiis paribus, aut imparibus & dextris, aut ſiniſtris. Dextre aūt tibiæ ſua grauitate ſeriam comoediæ dictionē pronuntiabant, Siniſtræ & ſerranæ acuminis leuitate iocū in comoedia oſtendebat. Vbi aūt dextra & ſiniſtra acta fabula inſcribebatur, miſtim ioci & grauitates denuntiabantur,

Vlyſſes palliat⁹, perſona cum comicarū amict⁹, Syrmata Sipariū Diuerbia Cātica Tibiæ dextre & ſiniſtræ in comoedia

CAELII DONATI ERVDITISSIMI GRAMMATICI PRAEFATIO IN ANDRIAM TERENTII:

COmœdia Andria, cũ palliata ſit, de loco nomẽ accepit. & a Menandro prius, & nũc ab ipſo Teretio: qui cum de Chryſide loqueretur, ſic ait, Hei vereor nequid Andria apportet mali. & hoc commune vocabulũ eſt & in Græca, & in Latina lingua. Hæc maiori ex parte motoria eſt, continetque actus amatorum adoleſcentium, & patrum piorum. Sunt ibi callidi ſerui, aſtutæ ancillæ, ſeueri ſenes, adoleſcentulæ liberales. In hac primæ partes ſenis Simonis ſunt, ſecundæ Daui, tertiæ Chremetis, & deinceps reliquorũ. Prologus in hac acer inducitur, & in aduerſarios non mediocriter exaſperatur: ſed tamen id ſubtiliter, vt omnia laceſſitus facere videatur, ac dicere. Hic protaſis ſubtilis, epitaſis tumultuoſa, cataſtrophe pene tragica: & tamen repente ex his turpis in tranquillum peruenit. Hæc prima acta eſt ludis Megalenſibus M. Fuluio & M. Glabrione, Q. filio ædilibus, Curulibus. Egerunt L. Attilius Latinus prænestinus, & L. Ambiuius Turpio. Modos fecit Flaccus Claudii filius tibiis paribus, dextris & ſiniſtris. & eſt tota Græca, edita M. Marcello & Sulpitio Coss. pronũtiataque eſt Andria Terentii ob incognitum adhuc nomen Poetæ, & minoris apud populũ authoritatis, ac meriti. Deuerbiis authẽticis lepide diſtincta eſt: & ſucceſſum ſpectata proſpero, hortamento Poetę fuit ad alias conſcribẽdas. Initium autẽ προτατικὸν πρόσωπον, id eſt aduentitiam perſonam recepit Soſiæ propter euoluendam argumenti obſcuritatem. Perſona autem protatica ea intelligitur, quæ ſemel inducta in principio fabulę in nullis deinceps fabulę partibus adhibet. Adnotandum ſane puellarum liberalium nullam orationem in proſcenio induci in Comœdia Palliata, præter inuocatione Iunonis Lucinę: quæ & ipſa quoque poſt ſcenam fieri ſolet.

ARGVMENTVM EIVSDEM IN EANDEM.

CHremes Atticus pater Paſſibulæ & Philumenę cũ ex his duab⁹ ſe Paſſibulam perdidiſſe falſo crederet relictam Athenis, nec viſam poſtea multo tẽpore: tanquam vnicam ſibi putabat Philumenam: quam Charinus adoleſcens Athenienſis adamabat vnice, & ſibi petebat vxorem. Sed pater eam Pamphilo cuidam Simonis filio vltro deſponderat: qui Pamphilus contra ſororẽ Chryſidis, ac peregrinam eam creditam, Paſſibulam ſupradictã alteram Chremetis filiam ſub nomine Glycerii latenter ſic amauit, vt ex ea filium ſuſcepiſſet inſcio patre. quare intellecta cõmotus Simo pater Pamphili, dum per falſas nuptias tentat animũ Pamphili, multis dolis a Dauo ipſe deluditur in ſeruo, periculoque Charini & Pãphili mot⁹ error in fabula, vſque ad eum finem ductus eſt. dũ Athenas veniens Andrius quidam Critonem aperiat, & nodũ fabulæ ſoluat: per quem agnita Paſſibula recipitur a parẽtibus, & traditur Pamphilo amanti: Philumena vero Charino deſpondetur, & traditur exoptanti. Perſpecto argumento ſcire debemus hanc eſſe virtutem Poeticã, vt a nouiſſimis argumenti rebus incipiens initium fabulæ, & originem narratiue reddat ſpectatoribus: authoremq; præſentem ſibi exhibeant vbi finis eſt fabulæ. hunc enim ordinem & circulum poeticę artis, vel virtutis nõ modo ſecuti ſũt Tragici, comiciq; autores: ſed Homerus etiã & Virgilius tenuerunt, Diuiſionem actuum in Latinis fabulis internoſcere difficile eſt, eandem iandudũ demonſtrauim⁹. Vnde autẽ, aut quo modo, quamuis ægre, tamen intelligi diſtinguiq; poſſint, eſt operæpretiũ dicere: P. rincipio dicendũ eſt, nullam perſonam egreſſam quinquies, vltra exire poſſe. Sed illis re plerunq; decipimur, q perſonam cum tacuerit, egreſſam falſo putamus: quæ nihilominus in proſcenio tacens loquendi tempus expectat. Eſt igitur attente animaduertendum, vbi, & quando ſcena vacua ſit ab omnibus perſonis vt in ea chorus vel tibicen audiri poſſit. quod quũ viderimus, ibi actũ eſſe finitum debemus agnoſcere. Cõfundit ſæpe lectorem id, q perſona in ſuperiori ſcena deſinens, & in proxima incipiens loq nõ intelligitur ingreſſa: quod ipſum experientes ſtatim diiudicant de rerum ac tẽporũ quãtitate. poteſt enim fieri vt & ſit ingreſſa ac egreſſa, quam prius credimus de proſcenio non receſſiſſe. Poſſe autem quinto egredi perſonam, non & neceſſe eſſe dicim⁹: vt appareat vltra exire non poſſe: in Tragœdia & parci⁹ exire & ſolere pariter, & licere. ¶ Primus actus in Andria narrationem Simonis apud Soſiam continet argumenti: quod populus hac occaſiõe perdidiſcat. mox querelã apud ſe Daui de dño, & eiuſdẽ cũ domino verba: & rurſus eiuſdem ſerui deliberationem quid rerum gerat. ¶ Secũdi act⁹ hæc ſunt. Charini verba primo cum Birria ſeruo, & poſt cum ipſo Pãphilo de nuptiis: Pamphili ſermo cũ patre dolo conſentientis in nuptias, Birriæ verba: Daui callida oratio aduerſum ſenem. ¶ Tertio actui hęc attribuuntur. Myſidis cum obſtetrice colloquium, Dauo, ac Simone audientibus: partus Glycerii ſuſpectus ſeni: & Daui apud eum fraudulenta ſermocinatio: Simonis verba cũ Chremete de nuptiis: Daui perturbatio ac Pamphili. ¶ Quartũ actum per hæc intelligimus prima Charini verba ſunt indignãtis velut fidem ſibi non ſeruatã a Pamphilo: tum Myſidis verba apud Pamphilum: eiuſdemq; queſtus: Daui adminiſtratio doli aduerſus Chremetẽ. ¶ In q̃nto actu Simonis & Chremetis prope iurgium diſputatio tum detectio fallaciarũ Daui, tum indignatio patris aduerſus filium: tum Critonis interuẽtus: & per eũ cognitis rebus in tranquillũ res acta, ducentibus vxores quas concupiuerant Pãphilo & Charino. ¶ Illud nõ cõmouere nos debet, q in horũ actuũ diſtinctione videant̃ de proſcenio nõ diſceſſiſſe perſonæ quædã: ſed tenere debemus: ideo Terẽtium vidi: atis mentionem feciſſe in principio, vt medico recepto & adeſſe, & abeſſe pſonam intelligamus, nihil ergo ſecus factũ eſt ab antiquis, qui ad hunc modum Terentianas fabulas diuiſerunt.

GVIDO IVVENALIS GANEIO VIRO senatorio bonarum literarum amantiſſimo. S.P.D.

CVm inter varias, multiplicesque interpretatiões noſtras: vir literarũ bonarum gloria conſpicue, ſucceſſiuo, tumultuarioque ſtudio in feſtiua dicta Terẽt. interpretatiunculæ nõ nihil confeciſſemus quę multis forẽt aliquantum adiumento: quibus interpretum facilis copia non eſt, aut quia pauperie præmuntur vſque eo vt gym. aſia, emporiaque bonarum literarum adire non poſſit, aut quia non ſatis ſtabilia iecerunt fundamenta: vt facile viros graues, ac literatos capere valeant, qui tantam indignitatem ſubire non ſuſtinent, vt ad ſtructuram ita familiarem deſcendant, vt etiam minutiſſima quæquẽ ante iuuenum oculos ponant, quorum diſcendi cupiditatem miseratus (quantum mihi per facultatẽ licuit) minima quæq; in lucem prodidi, haud indignum ratus: ii nec ipſas quidem particulas (quæ plurimã plerunq; ignorantiæ afferũt ſtructuræ, & intellectui difficultatem) intactas prætermitterẽ. Quẽ quidem laborem fateor, & quidem egregio iuuene aliquãto in doctrinis prouectiore indignum eſſe, ſed tamen non adeo longe progreſſis minime contemnendũ. Cum in quãeidem lucubrationi numeroſæ veluti faſtigium, extremamque manum admouiſſem, ſtatui (vt fieri ſolet) aliquẽ mihi neceſſitudinem iunctum in ipſo ſtatim (vt ita dicã) veſtibulo conuenire, vehementer quidem motus Caii iureconſulti verbis titulo de iuris origine dicentis cuiuſq; rei potẽtiſſi

mam

mam partem principium eſſe. & cum in foro cauſas dicēti/bus nefas (vt ſic dicam) eſſe videatur vlla præfatione facta iudici rem exponere: quanto magis interpretatione pa(r)tientibus inconueniens ſic futurum: omiſſis initiis, atq; illotis (vt ſic dicam) manibus protinus materiā interpretationis tractare. Nam (vt ipſe inquit) præfationes ipſe, & libētius nos ad lectionem propoſitæ materiæ perducunt: & cum eo venerimus: eius euidentiorem præſtat intellectū. Et cum in magno meorum amicorum numero diu quæritaſſem: quiſnam potiſſimum hoc tempore cōpellendus eſſent tandē tui ipſius: vir celeberrime, mihi inceſſit recordatio: qua huiuſmodi mente cœpi voluitare. Quid tādiu fluctās in varias diſtraheris: ſin autem eſt tua epiſtola alloqueris: quem commendandum quæris? neſcis virum illum ſenatorium literarum bonarum amatorem præcipuū: te ſua ſponte in ſuam beneuolentiam recepiſſe: tibique honeſtiſſimū in ſua gratia præbuiſſe locū: idq; vſq; adeo: vt ſe tibi ſuaq; familiariter vtenda præſtiterit: te ipſum ſæpenūero ad epulas vocans: non cōmeſſationis, cōpotationi ſue gratia (vt græci loquuntur) ſed melius (vt ait Iulius) cauſa cōuictus, ſermonis conferendi. Quanti autē ſuauitatis: vtilitatiſq; afferant eiuſmodi literata cōuiuia: non facile dici poteſt. Nam Cice. ſententia id ad beate viuendum pertinere putandum eſt: cuius ad Pætum verba ſunt: Sed me herde mi Pæte extra iocum moneo te (quod pertinere ad beate viuendū arbitror) vt cū viris bonis iucundis amantibus tui viuas. Nihil enim aptius vitæ: nihil ad beate viuendū accommodatius: nec ad id voluptatem refero: ſed ad comitatē vitæ, atque victus, remiſſionemq; animorū: maxime ſermone efficitur familiari: qui eſt in conuiuiis dulciſſimus: vt ſapientius, q̄ græci illi συμπόσια, aut σύνδειπνα .i. cōpotationes: aut concœnationes: nos conuiuia: q tū maxime ſimul viuitur. hęc ille. Et profecto vt interim a cogitatiōe mea ad te ipſum ſermonē vertam, vir percelebris, tua conuiuia mihi eorū ſimillima videntur: q Athenis Taurus philoſophus ſibi iunctioribus ſectatoribus celebrare ſolebat. Nam cum domū ſuam eos vocaret: nec oino (vt dr) immunes ἀσύμβολοι venirent: hoc eſt (quod vulgo dici ſolet) ne oino venirent, manibus vacuis: ac ſine portione. cōiectabant ſinguli ad cœnulam: non cupedias ciborū .i. cibos lautiores, ſed argutias quæſtionū. Vnuſquiſq;.n. commentus, paratuſq; ibat qđ quæreret. Eratq; initium loquendi edundi finis quærebātur autem nō graui a, neq; reuerenda: ſed qualia M. Varro ex ſatyris. Menippæis in conuiuiis quærēda putat. Cenſet enim ſermones ad tēpus eſſe habendos, non ſuper rebus anxiis aut tortuoſis, ſed iucundos atq; inuitabiles, & cū quadam illecebra & voluptate vtiles: & quibus ingenium noſtrum venuſtius fiat, & amœnius. Eius generis tua vir doctiſſime, ſenſi eſſe conuiuia: in quibus nihil a nobis vltro, citroq; dici ſolet, niſi quo reddatur ingeniū venuſtius, atq; ornatius. Vbi enim edundi finis factus eſt, ſtatim librū aliquem arripis reconditiſſimum, & inuentu rariſſimū. Si qd enim aliunde noui aduectū eſt, accurate percunctaris: vt emā, quamue in officina venderetur, tūc enim raptim nulla pecuniæ habita ratione: quanticunq; cōſtare debeat afferri tibi iubes: & eius copiam fieri id re ipſa (edoctus loquor) q tua i me beneuolētia, tuoq; beneficio libros aliquos abſtruſiſſimos ſucceſſiuus, tumultuariaq; lectione percurri Homericam enim Iliadem tuo munere lectandam ſum conſecutus: vt cætera omittam volumina mihi inuentu rara, quæ tua prolixa, beneficaque natura mihi familiaria excitarūt. Neq; hæc ſola in me ea liberalitate viſus (quæ nō paruī eſt facienda) ſed etiā auaritiæ, tenacitatiſue vinculi minime irretitus, quæ viriles hominū animos effœminat: quæq; latentium indagatrix lucrorū eſt, manifeſtaq; prædæ auidiſſima vorago: nec habendi fructū felix, ſed quærēdi cupiditate miſerrima: qua conſtrictus, Craſſus auri ſitibundus aurum bibit in ſuam perniciem) ipſe inquā nequaquā illa diſtrictus, pecunias mihi benigne obtuliſti, admonens

Quantū ſuauitatis vtilitatiſq; afferant literata cōuiuia

Qui ſermōes i conuiuiis habendi, ſint

Quid q̄ gualiter tamaut auaritia

veri amici more, ne te abūdante vllo modo me egere ſuſtinerē, quod q̄ mihi gratum acciderit, ipſe ſum mihi teſtis locupletiſſimus. Magno etenim opere gratulari mihi ſoleo, cū ipſe tantillus viro tanto ſum iucundus. atque ex animi ſententia, qui tametſi grauitate, dignitateq; pollet, tamē laudū mearum (ſi modo vllæ meæ ſint) ſuopte ingenio motus niti diſſimus præco eſſe nō dedignetur. Glorioſum enim ē (vt Hector ille Neuianus dicebat) laudari, & a laudato viro. Huc accedit te non modo iuris vtriuſque, & pontificii: & Cæſarei ſtudiis teneri, ſed ēt philoſophię, quę (vt inqt Cicero) tota frugifera & fructuoſa, nec vlla pars eius inculta/ ac deſerta ē. Ipſe.n. mathematicis .i. diſciplinis (vt gręci dicunt) animi tui neruos intendis: ſignomonicā, geometricā arithmeticā, aſtronomiam, cæteraſq; id genus diſciplinas relegens: a quibus, qui ſunt penitus alieni (vt Taurus ſuper Pythagora dicere ſolebat) repēte nimis ac pedibus illotis ad alias artes pernoſcendas nequicquā diuertunt, quod procul dubio tibi improperari non poterit, q adeo cum dicendi genere foren i quietū, & æquabile dicendi genus coniūgis, vt mihi alter Demetrius Theophraſti diſcipulus exprimi videaris, vt enim philoſophię fuit ſtudioſus, pariter, & dicendi, ſic tu quoque inter priuatos parietes facundiā acri ſtudio alis, qua ſis vſurus i omni cauſarū genere, modo ſorenſi modo deliberatiuo: & ſi quando opus eſt, demōſtratiuo. Quæ cū omnia aduertiſſem: adhuc apud me certaminis aliquid reliquum erat: foret ne operæpretiū vt tanti viri auribus ineptiolis meis obſtreperē. Quod cum dubiū mecum reuoluerem, venit in mentē tua ipſius innata manſuetudo, qua maximoopere fretus, animū ad ſcribendū appuli futurū ratus vt ſcripta noſtra nihil moleſtiæ eſſent tuæ dignitati allatura. Quæ ſpes ne fallat, vehemēter rogo, vt hac ipſa in re eū te mihi præbeas, q mihi ſemper (ex quo me in tuam gratiam inſinuaſti) cognitus es. Tamē in poſtremis a tua humanitate etiam: atq; etiam flagitans, vt de inſtituta in me beneuolentia nihil remittas, ſed potius (quoad eius fieri poterit) conſerues faueas, alas. hoc exiſtimans quantum ad me attinebit, nullo me loco tuæ honeſtati defuturum. Vale & me ama vt cœpiſti.

Debet cū forē ſi dicēdi genere quietus quoque & ęquabile coniungi

GVIDO IVVENALIS NICOLAO DE Capella viro multis laudibus efferendo. S. P. D.

SAepe & multum præſtabilis vir ſapientiæ mecum cogitaui (ex quo de tua ipſius præſtantia referente fama cognoui) quæ nam mihi ratio ineunda foret, ut tuā mihi gratiam (quoad eius fieri poſſet) conciliarem. Tanta enim feriendi tecum fœderis, ſocietatiſque cœundæ tenebar cupiditate: vt aliter pacatum, quietumque non poſſem animum meum efficere: niſi me qbuſdā rationibus in tuā beneuolentiam inſinuarem. Propterea cum ſæpe deliberarē non nihil ad te literarum dare, occurrebat tua ipſius mirabilis eruditio: quæ me prorſus a ſcribendo euocabat, ſi enim mecum volutabam quid ſui cum Minerua, neſcis tu eius, quem conuenienduм ducis habere rationem? Putas ne virum tam egregium egregalibus tuis (quos literis ſoles obtundere) nouum eſſe feras & quidem vehementer. Is enim vir eſt admodum literarum bonarum ſtudioſus qui earum hauriendarum cā ſingula bonarum diſciplinarum emporia tranſalpina frequentauit, atque exoluit diligentiſſime. In quibus ætatis ſuæ florentis decennium conſumpſit. non quidem ut multi errabundus, ſed dies, noctesque ſtudiorū excubias celebrans auidiſſime. Omnes inſuper maxima fama interpretes italos tam in humanis artibus: q̄ in vtriuſque facultate vſq; adeo coluit: illiſque æquiſſimis auribus vſus eſt: vt iuris vtriuſq; & pōtificii & Cæſarei profeſſor digniſſimus euaſerit: neque ea velocitate qua complures cernere eſt: ſed ea temporis diuturnitate, vt cum iuris prudentia mirabilem potuerit eloquentiam coniungere. Quod profecto adeo abunde cumulateque fecit: vt eius ſermone atq;

ſcriptis(quæ de eius munitiſſima officina prodierunt) ni/
hil mihi cultius deſiderari poſſe videatur. Accedit eodem
eum prius q̃ illas peteret regiones:adeo ſtabilia hac ipſa in
vrbe ieciſſe fundamenta:vt & in artibus liberalibus laurea
fuerit donatus:ſeu magiſterium,appellare libet:adeoq; lon
ge in ipſa ſacroſancta Theologia progreſſus eſt : vt bacca
larius(vti noſtri loquuntur)gradum fuerit conſecutus.
Hæc ipſa longeque maiora cum cogitatione complecterer
facile a ſcribendo deterrebar:diuque ea ratione remoratus
tuæ gratiſſimæ conſuetudinis vſura inuitus carui:ac dolens.
At cum tantopere eiuſmodi torquerer cupiditate:cœ
pi nudatis vti pro ſapientia:teque meis ineptiis obtunden/
dum curaui. Verum tua ingens manſuetudo facile impedi
uit:quominus literæ noſtræ moleſtiæ quicquam tibi affer
rent. Siquidē eo animo illas ſuſcepiſti:vt eueſtigio me indi/
gnum in tuam aſcripſeris beneuolentiam . & quidem vſq;
eo:vt me tuis ſcriptis omni ſuauitate ſcatētibus,latioq; ad
modum oblitis vacare non ſuſtinueris quod q̃ mihi gratus
acciderit non verbis modo:ſed nec cogitatione quidem ex
plicari poſſe credam. Procedente exin tempore:amicitiaq;
noſtra acceſſionis aliquid in dies magis:ac magis acquirēte:
inter rudimentorum interpretationes elegantiarum nō ni
hil emerit qđ tuo limatulo iudicio(vt Ciceroniano vtar
verbo(pollitoque recognoſcendum commiſit : in quo tuū
mihi fauorem adeo perpēſe adhibuiſti:vt nihil mihi prçte
rea fuerit requirendus. Et quoniam omni tempore pro ea
facultate, quç nobis ab optimo Deo tributa eſt:capiūm⁹
iuuenes noſtrarum lectionum ſectatores:cæteroſque rudi
mentorum ſtudioſos(qui noſter eſt in eos amor)quibuſcū/
que vtis iuuare:eorumq; labores:multo efficere ſolito leuio
res:adhibuimus ingenium interpretationi terentianç:minu
tiſſima quæq; plana facientes:quo poſſemus iuuenib⁹ non/
dū longe in grammatica progreſſis aliquid afferre adiumē
ti:quo ducti beneficio(vt alias re ipſa cōpleuerunt)ad De
um omnipotentē ex intimo pectore præces noſtri contem
platione effunderent:quod mihi munus abūde ſuffecturus
eſt pro meis omnibus ſuſceptis laboribus:quos ſi eo animo
ſumāt:quo a me prolati ſunt:mihi vſquequaque ſatisfactū
eſſe putent. Et quamuis eo tempore:quo in ea interpreta/
tione laboraui,fuerit continuus mihi occupationū concur
ſus:tum lectionum interpretandarum in concione:tū diſci
pulorum peculiari ſermone inſtituendorum:id tamē mune
ris vehementi motus,amore minime dubitaui eap eſcendū:
poſt eius abſolutionem:atque conſumationem:rudimē tis
grammatices multum dicturus ſalutē:longeque maiora ſtu
dia toto pectore amplexurus. Mihi enim iudicatū eſt(niſi
me cogat egeſtas)deponere illam grammatici perſonā:aliā
que impendio præſtabiliorem induere. meque in theolo/
giç ſinum tanquam in portum quendam recipere:ac me to
tum in literis ſacris abdere. In quibus:quod eſt reliquum
vitæ meæ. Veluti in tuto reponam,nam id ſi fecero:video
me nunquam pœnitentiæ loci quicquam relicturum. Vbi
enim ſecularibus(vt ſic dicam)diſciplinis pro virili portio
ne ſatisfactum eſt : non ea teneor ſententia diutius illis eſſ
ſe progrediendum:ſed potius mature ex illis pedem eſſe re
uocandum,atque cauendum receptui:ne forſitan nos in il/
larū Labyrinthum ita alte demergamur:vt non ſit poſtea
reſiliendi locus. Vt enim inquit Gellii ad Cice. Etiam at/
que etiam cogitandum eſt „ne nos ſcientes,prudenteſq; eo
demittamus:vnde exitum videamus nullum eſſe. Ea pro/
pter ſi me his curis exoluero:q̃ plurimum ſalutē hiſce diſci
plinis dicturum me eſſe reor. Interea autem facillima inter
pretatione non me latet:maiorem partem aliquantus eru
ditis per ſe cognitā eſſe : attamen mille hominum ſpecies:
& ſtudiorum genera. Alios enim penitus rudimentorum
exortes inuenias : diſcendi tamen cupidiſſimos.alios enim
qui bonarum literarum interpretes attente audierunt:ſed
tamen quia debilia iecerant,fundamenta:faciles etiam ſtru
cturas ad legitimū ordinem vix poſſent reducere, Propte/
rea non pro doctis hos labores ſuſcepimus:ſed pro iis dun
taxat,quibus non eſt conceſſum,aut penuria præceptorum,
aut inopia rei familiaris:vt eo eruditionis aſpirarent : quo
non foret illis noſtra opera opus. Ea propter ab his commē
tariolis legendis abſtineant:qui ſuæ doctrinæ fiducia freti:
interpretantis lumine non indigent:neq; iis inuideant,qui
labores hos ſunt accepturi ſuauiſſime. Et quia literis poli/
tiſſime)inſtitutam in nos amicitiā ſemper fouere laborauit:
hac etiam epiſtola tanquam aliquo munere nutriendā exi/
ſtimaui:vt eſſet literarum monumentum noſtrç pign⁹ ami
citiæ:qm̃ fruſtra tecum muneribus alterius generis conten
dendum putarem:quippe qui omnibus bonis non naturæ
modo,ſed etiam fortunæ adeo abūdes:vt nullius egeas:id
genus doni aliis potius benigne paratus elargiri. Et quam
uis literæ noſtræ prçtergreſſç ſint,epiſtolç modum,tamen
(quç tua eſt in me manſuetudo). Facile mihi perſuadeo te
iiſdem verbis vſurum eſſe:quibus ad Voluonium Cic. vſus
eſt in hæc verba:Tu inquit velles me veritus eſſe:ne pluri
bus legeres tuas literas:mihi(quemadmodū ſcribis)lōgio
res forte miſiſſes. Ac veli poſthac ſic ſtatuas:ituas mihi lite/
ras lōgiſſimas quaſque gratiſſimas fore, Sed de his actenus
caput illud eſt vt inſtitutam in me beneuolentiā(quāta ma
xima poteris diligētia)conſerues : &(ſi acceſſioni loc⁹ ſit)
illi rogo non deneges: & valeas.

¶ Quid comœdia: vnde dicta:quot eius ſpecies:
quot membra:quotq; actus ſunt.

Comœdia.

COmœdia ſm̃ græcos eſt & priuatæ,ciuiliſq; fortu
nç ſine periculo vitç cōprehēſio. Comœdia ſm̃ Ci/
ce. ē imitatio vitç,ſpeculū cōſuetudinis & imago ve
ritatis. Dicitur autem a grçco κωμη quod indicat pagos
& ode cantus. Nam(vt ait Varro)iuuentus attica circū vi
cos ita ire ſolita fuit:& quæſtus gratia hoc carminis genus
exercebat. Vel dicitur a grçco κωμων,hoc ē a comeſſatione,
quæ olim in huiuſmodi fabulis amantium fiebat.
¶ Tragœdia(vt refert Diome.)eſt heroicæ fortunç in ad
uerſis comprehenſio. Dicitur απο του τραγου:hoc eſt a tragos
quod eſt hircus:& ωδη cantus:qm̃ olim auctorib⁹ tragicis
hircus præmium cantus proponebatur. vt Horati⁹ in arte
poetica:Carmine qui tragico vilem certauit ob hircū. Vel,
q; vtrem ex hircina pelle vino plenus pro prçmio caperēt.
Virg. Vncti ſaliere per vtres. Tragœdia autem heroas re/
geſq; cōtinet:& ſemper infelices exitus habet. Vnde Eury/
pides roganti Archelao regi:vt de ſe tragœdiam ſcriberet
abnuit:præcatuſq; Deos eſt neqd ſibi accideret Tragœdia
dignum. Comœdia contra ciuiles:priuatoſq; & felices exi
tus hēt. Primi poetç comici fuerunt Saſſarō, Rull⁹, ac Ma
gnes. hi veteris diſciplinç iocularia , nec ſcite nec venuſte p
nunciabant. Secunda ætate fuerunt Ariſtophanes, Eupolis
Cratinus: qui vitas ſectati acerbiſſimas ſcripſerunt comœ/
dias. Tertia çtas Menandri, & Philomenis fuit: qui omnē
comœdiæ acerbitatem abegerunt. Horū fabulas Romani
tranſtulerunt:primuſque Liuius Andronic⁹ ſcripſit. Sunt
qui velint Epicarmum in inſula Cço exultantem primum
hoc carmen frequentaſſe:& ſic a Cœo Comœdia dici.
¶ Comœdiarum quædam ſunt togatæ:ſic dictç(vt ait Dio
medes)q; oia in publico honore ꝯfuſa cernebātur. Quç to
gatç poſtea in prçtextatas & tabernarias diuidebātur. To
gatç ſunt quç ſcribuntur ritu , habituq; togatorum.i. Ro/
manorum:vt grçce fabulç a grçcorum pallio palliatç dicūtur.
Sed quāuis togata genus ſit ſub quo & prætextatæ & ta/
bernariæ reponūtur,tñ pro tabernaria ponitur, Prætexta/
ta habet argumētum magiſtratuum,qui prçtexta vtunt̄, &
imperatorum & principium romanorum. Tabernariæ ab
humilitate perſonarum & argumentorum appellantur.
Nam tabernas domos pauperum habebant:quæ priſcis tē
poribus,ex tabulis conficiebantur. Attellanæ dicuntur ab
Attella Aſcorum vrbe , vbi repertæ ſunt. Hæc ſunt argu/
mentis;

Tragœdia

Differentia inter tragœdiā & comœdiā

Trium ætatum poetæ comici

Comœdiarum ſpecies

mentis,dictiſq; iocularibus:ſimiles ſatyricis fabulis gręcis
Planipedes comœdiæ dicantur. Græce mimi latine vero
Planipedes:q; actores neq; loccis:neq; cothurnis prodeűt
in proſcænium aut pulpitum,ſed planis.i. nudis pedibus,
Comœdiarum mẽbra ℂ Membra comœdiarum tria ponebant gręci, Diuerbia
Canticum,Choros. Diuerbia ſunt partes comœdiarum i
quibus diuerbiorum perſonæ verſantur. Perſonæ autem
diuerbiorum aut duæ ſunt, aut tres raro quatuor: plures
adhibere non licet. In canticis vna duntaxat poni debet
aut ſi duæ fuerint ita ponuntur ut ex occulto vna audiat,
nec loquatur,ſed ſecum (ſi opus fuerit) verba faciat. In cho
ris numerus perſonarum diffinitus non eſt, quia omnes cō
ſimul canentes,concentumq; facientes pro vna voce haben
tur. Comœdia tamen vetus chorus fuit. Sed paulatim ex
numero perſonarum auctus in quinq; actus proceſſit, pau/
latimdeinde attenuato choro, ita ad nouam peruenit ut
Quinq; comœdiarum actus non modo nō ſit chorus,ſed ne locus quidem illi relinqua/
tur.ℂ Quapropter quinq; actus qui in comœdia ſũt:dif/
ficile eſt noſſe in latinis ſublato choro. qui ſe interponens
actus diſtinguebat. Eſt autem comœdia in quinq; partita
ita,ut pars prima argumentum explicet. Secunda agi iam
cœpta ad finem deducere cupit. Tertia perturbationem
affert,& impedimenta & deſperationem rei concupitæ.
Quarta remedium interuenienti malo affert. Quinta ad
optatum exitum cuncta perducit. Hæ itaq; quinque ſunt
principales comœdiæ partes,quæ dicuntur actus. Hi au/
tem neq; plures,neq; pauciores eſſe debent. Horatius. Ne/
ue minor quinto, nec ſit productior actu Fabula,quæ po
Actus ſci vult & ſpectata reponi. Actus autem vnus interdű mul
Actio tas ſcenas habet. Actio vero eſt pars ſecundaria,quæ qua
libet ſcena continetur,ut puta partus Glyceris.

AVctor iſte Africanus legitur fuiſſe quem deſtructa
Carthagine,Scipio Africa inter alios captiuos Ro/
mam adduxit, ſed recognita ſapientia eius, habitus
eſt in maxima reuerentia apud Romanos. Ideo cum eo tē
pore tantum eſſet vſus apud Romanos faciendi comœdi
as & tragœdias.quærens occaſionem qua populo Ro.pla
ceret: voluit facere comœdias quæ & maiorem vtilitatem
conferebant:& maiorem delectionem faciebant. Comœ/
dia eſt,quoddam genus carminis,& de vulgari oratione&
humili compoſitum:& de vili materia conſtitutum. Sunt
enim tria genera locutionum:graue,humile:& mediocre.
hoc antiquitus ruſtici poſt meſſes, & vina collecta facere
cœperunt:quia in feſtiuis diebus in compitis conuenientes
verſus ſuos de aliqua vulgari materia, factos recitabant.
vnde hoc vocabulum(quod eſt comœdia)carminibus illis
impoſuerunt,comos enim vicus,odelaus interpretatur:qua
ſi laus ruſticorum,oda dicitur aliqua,cantilena ſuauis. Ex
illa conſuetudine poſtea apud græcos & latinos vſus iſte
inoleuit,ut de vulgari materia & vugliari ſermone hmōi
carmina facerent,& quod vulgare erat, paulatim quibuſ/
dam facetius locutionum & artificiali genere ſermonum,
recenta tamen uili & humili materia in artem redigerent in
de adhuc antiquum nomen retinuit: ſed nullus ante Tere.
tam artificialiter feciſſe inuenitur. Nota quod hoc genus
carminis moralitati ſubſeruire debet. perfecta enim mora
litas æcatum,ſexuum:& conditionum in eo oſtenditur.æ/
tatum,ut iuuenum & ſenum.ſexuum, ut virorű & mulie/
rum.conditionum, vt ſeruorum & liberorum matronarű
& meretricum &c. Eſt igit intentio auctoris moralitates
deſcribere.vtilitas vt ſciamus bonam moralitatem nobis
conformare. Voluit præterea cauſa delectationis hoc in/
cipere,quo utilitatem & delectationem afferēdo populo
placeret. Materia ſunt res fictæ: quæ nuncupantur argm̄
Nunquam.n.res geſta in comœdia locum habet. Differen
tia eſt inter argumentum & fabulam & hiſtoriam argumē
tum æquiuoce accipitur faciens fidem dubiæ rei, ſed hic
ita diffinitur. Argumentum eſt res ficta quæ fieri potuit.
Fabula rem neq; veram neq; veriſimilem cōtinens, Hiſto
ria eſt res geſta. Huius ergo materiæ nomen eſt argumen/
tum. Scripturæ nomen eſt comœdia. Sciendum eſt iterum
q; omnis comœdia in quinq; actiones diuiditur.i.in quinq;
partes. Voluere.n. poetæ ſicut in metris menſuram habere
ita & in materia modum obſeruare.vide omnes poetas,&
inuenies per æquales diſtinctiones & moderatas eorum li
bros compoſitos: & diſtinctiones fere eiuſdem menſuræ.
Sic igitur comœdiſ quinarium numerum,quaſi mediocrem
menſuram in partibus poſuerunt:ne ſi plures eſſent faſtidi
um generarēt,ſi pauciores diſplicerent. Sic autem mate/
riam conſiderabant, q; ſi prolixior eſſet,in quinq; actus re
digerent.ſi breuior,ad quinq; extendebant. Alia lex iterű
in comœdiis obſeruatur,ne in eadem ſcena plus q̃ tres per
ſonæ loquantur: & ſi quarta inducitur pauca uerba profe
rat,ne nimia confuſio in locutionibus habeatur vnde Hor
ra. Ne quarta loqui perſona laboret. & ſi quarta parum lo/
qui debet,multo minus quinta. Hæc diuiſio fit comœdia/
rum apud græcos: Comœdiarum alia prętextata,alia toga
ta. prætextata vbi alta oratione de humili materia tracta
tur, vnde pp illam dignitatem prætexta vtebatur poeta,
in recitatione. togata ubi & humilis oratio & humilis ma/
teria erat & toga induebatur recitator. Palliatæ erant quæ
dam latinæ adinuentiones.ſ.comœdiæ nō aſſumptæ a gręc
cis. Noſtri tñ poetæ non accipiunt a græcis, niſi togatas.
Multas alias diuiſiones comœdiæ facit Do. quas qui ſcire
volunt ab eo ſtipulent. Dicit ſcena ſub vmbraculum quod
fiebat de cortinis: vbi perſonæ latitabant tű etiam uocat
ſcena vnaquæq; clauſula, vbi mutatio & introductio per
ſonarum in comœdia,quia tunc pſonæ de ſuis ſcenis.i. vm
braculis egrediebant. ℂ In hac comœdia ſunt materia p/
ſonæ: Simo,Pamphilus: Carinus & alię,quæ gr̃a iſtarum
inducunt, Intentionem,quam dixi habet vbiq; generalem
ſed vtilitatem in ſinguliſ moralitatibus deſcriptis potes i
uenire. Si bona eſt, per ſimilitudinem informat. Si mala ē.
reſpuendam ſe nunciat. Quinq; actus huius comœdię ſunt
illi:ſimulatio nuptiarum,quam facit Simo:ut cognoſcat ani/
mű filii ſui:& habeat locum obiurgãdi eum. Secundus qui
ibi incipit, Audiui Archylis:eſt diſturbatio illius diſſimu
lationis per Dauű. Tertius qui ibi incipit, Iubeo Ch.ē de
hoc qđ Simo accepta occaſione a filio conatur facere vari
as nuptias. Quartus qui eſt. Iam ubi vbi erit deſtructio ve
rarum nuptiarum,machinationes Myſidis & Daui per pue/
rum ſuppoſitum. Quintus qui eſt, In hac habitaſſe aiũt con
poſitio & mitigatio oīum priorum turbationum per iter
uentum Critonis,qui facit Glycerium cognoſci ciuem fi/
liam Chremetis. ℂ Prologum non pręmittit: ubi declarat
materiam ſuam:& prelibat ſicut faciűt alii poetę,quia con
pluſus inuidorű infeſtatione dat aliud offm̃ prologis ſuis
quod melius dicemus in prologo,ſed præmittit quandam
orationem: cui tñ quoddam officium prologi attribuit.ſ.
docilitatem per deliberationem materiæ ſuæ factæ. Cum
.n.partes narrationis ſuæ præmittit.melius nouit auditor
unde debeat tractare: & quid in narratione debeat expecta/
re. Itaq; præponit hanc breuem orōnem: quam noīe ma/
teriæ intulit.ſ.argm̄, quia in ea tota materia ſua breuiter
includitur:præponit enim ſlegma ſuum, & quaſi informē
materiam,unde quintus actus originem habet, q; tamen i
naratione non differuit, tamen hic uoluit ponere:ut ſcia/
mus,unde illæ factæ ſint actiones .i. ex qua materia.qm̄
ſic ſolum quod dicit Pamp.uitiat Glyce.fuit cā & ſimula/
tionis & deſtructionis eius. & conatus ueſtrarum nuptia/
rum: & deſtructionis earum: & compoſitionis præmiſſa il
la informi materia ſupponit. v. partes, ſed tertia nō eſt ibi
niſi per ſubinnuitionem quartæ patris quod melius in ſe/
riæ literæ per ſingula diſſeremus. Nunc aűt ad iſtam infiſta
mus. Sororem falſo &c. quod dicit Chryſidē eſſe Andriā
.i.de Andro inſula, & meretriculam & Glyce.ſororē eius
ſed falſo creditam locum ſingula habent, ſed melius in ſe/
quentibus explicabimus. ℂ Grauidaq; facta, hoc totum

fuit contrarium machinationi patris; & conatui nuptiarum, vnde conſiſtit primus actus. ℂ Nam aliam ideo dat fidem, quia neceſſarium erat vt Glyce, ſciret eum non deſerturũ ſe. ℂ Atq; hic eſt primus actus. Sic iunge, Pamphilus diligebat Glyce, at ut amorem illum compeſcit Simo. ſimulat enim ſupponit intentionem ſimulationis: quia cupiens ſi. &c. ut locum obiurgandi inueniret. ℂ Daui ecce ſecundus actus: ideſt deſtructio ſimulationis nuptiarum, quia per hoc quod Pamphilus nõ repugnant verbis patris: ſimulatio reddita eſt inefficax: quia non habuit locum obiurgationis. ℂ Sed ex Glycerio: hic ſubinnuitur tertius actus, ſcilicet quod pater conatus eſt facere varias nuptias cum dicit: Recuſat q nuptias, ac ſi diceret nuptiæ erant paratæ, ſed ille recuſat. ℂ Quartus vero actus ibidem manifeſtus eſt: ſcilicet deſtructio nuptiarum, contẽtio Pamphili nõ repugnãt, & inde accepta occaſione patris parat veras nuptias: ſed illas nuptias &c. & præmittit quare recuſat vt videt &c. Ideo recuſat, quia abdicat: ideſt abnegat eum futurum generum. ℂ Mox eſt quintus actus. ſ. mitigatio omnium quæritur cur oſtendat de vxore Carini. Cum Carinus non eſſet principalis, niſi inducta gratia Pamphili. Ideo. ſ. conueniens erat non nihil indiſcuſſum, & indiffinitũ dimittat, quia poſtquam fecerat monſtrationem de eo, voluit totam partem illam ad finem producere,

FABVLÆ INTERLOCVTORES.

Simo ſenex	Birria ſeruus
Pamphilus adoleſcens	Crito hoſpes
Dauus ſeruus	Chremes ſenex
Dromo lorarius	Glyceriũ meretrix
Soſia libertus	Myſis ancilla
Charinus adoleſcens	Lesbia obſtetrix

IDIOMATA PERSONARVM PRAECIPVARVM.

Simo pius in filium, ſed natura vehementior. Pamphilus pius in patrem, ſed fideliter amans, & cordatus vt adoleſcens. Dauus vafer, ac ſpei pertinacis. Charinus ſimplex, ac nullius conſilii. Birria, Dauo diſſimillimus deſperandi autor. Crito pauper, ſed ob probitatem impatiens contumeliæ.

Chremes pius in filiam, alioqui Simonis diſſimilimus, ingenio edato & placido componens omnia. Myſis callida & heræ amans.

ANTIPHO NOMINVM.

Simo dictus eſt a ſpecie. Simi enim fere ſunt iracundi. Chremes, παρὰ τὸ χρέμπτειν, quod ſenes tuſſi expurgent pectus. Pamphilus a fideli amore. Charinus a beneuolentia animi. Soſias, quod ſeruatus in bello. Dauus a patria. Opinor & Birria, ſicut & Myſis. Nam Myſi quemadmodum Phryges ſeruile genus erat. Glycerium a voluptate. Lesbia, a patria. Crito, quod controuerſiam dirimat. Dromo a curſu.

CHremes atticus duas habuit filias, alteram Paſſibulā nomine, alteram Philomenam, ex eis duabus credidit diu (quanquam falſo) ſe alteram perdidiſſe, reliquam noī vocatam Philomenam, quam Charinus mirum in modum deperibat, ſibique iungi matrimonio deſpoſcebat. Verum pater eam deſpōderat Pamphilo Simonis filio, qui ſi fere alter. Creditam ergo falſo, id eſt non vere. (Eſt autē ablatiuus poſitus pro aduerbio qualitatis) ſororem meretriculæ, ſcilicet Chryſidis, Andriæ, id eſt ex Andro inſula maris Aegæi vnde Athenas venerat. Meretricula: diminutiuum eſt a meretrice: ſic poſitum per contemptum, ut eſt homuncio appellatur aliquis, vel homunculus: vel homulus: vel homululus: vt Priſcianus: hēt de diminutiuis. Quatuor enim de cauſis proferuntur diminutiua, primo gratia ſignificationis, vt regulus paruus rex, gratia urbanitatis & vitandæ arrogantiæ: ut ingeniolum. gratia adulationis: ut corculum ocellus. gratia cōtemptus: ut homuncio & cætera. Andriæ autem hic eſt adiectiuum ab Andro nomine ſubſtantiuo deriuatū, declinaturq; Andrius andria andriū: id eſt de Andro illa inſula nomen eſt denominatiuum & gentile, genere: id eſt natiōe & gente: vel patria. Nam genus interdum dicitur tota cognatio eorum, qui ab eodem principio originem ducūt, ut Romani a Romulo. Nam primi reges fuerunt patresfamiliās: ex quibus genera propagata ſunt, & ciuitates coniunctæ, ut ait Ariſtoteles libro primo politicorū. interdum genus refertur ad nobilitatem, vt familia ad copias ait Donatus. Item genus aliquando eſt progenies, aliquando gens vt iam dictum eſt. aliquando ipſa generatio. Genus autem putatur dictum (vt refert Feſtus) a Græco vocabulo terrę, quam græci γαιαν dicūt. Poſſumus quidem dicere imitati Terentium, habeo matrem genere cenomanam: q; id eſt &, Glycerio facta grauida: id eſt prægnante. ablatiui abſoluti ſic reſoluendi: id eſt vbi vel poſt quam Glycerium facta eſt, ſeu emerſit grauida. Pamphilus dat fidem: id eſt ſancte promittit. Nam dare fidem eſt ſancte promittere. Virgilius. Accipe, daq; fidem: id eſt accipe meā promiſſionem, & da mihi viciſſim tuam. Dicimus etiam quamcunq; fidem pro me dederis, eam præſtabo, id eſt exequar quicquid de me promiſſeris. Promittit ergo hanc Glicerium forēd eſt futuram eſſe, ſibi Pamphilo vxorem: id eſt coniugem. Vxor ab vngendo dicitur vxor, ut ait Donatus. q cum puellæ nuberent, maritorum poſtes vngebant: & eis lanam figebant. Ennius, Ex in: iquit, Tarquinium bona fœmina lauit & vnxit. Inde vxorius dicitur q vxori ſeruitute Seruius. Nam pater, ſcilicet Simo: deſponderat idēſt deſtinauerat ei Pamphilo aliam, ſcilicet natam, id eſt filiam Chremetis ſenis cuiuſdam Athenienſis nomine Philumenam. Deſpōdere, & ſpondere hanc habent differentiam. Nam pater adoleſcētis qui filio puellam petit: deſpondet filium ſuum ducturum in vxorem filiam: quā petit. Pater autem ſponſæ, a quo petitur puella, ſpondet ſe daturum filiam nuptum adoleſcenti a cuius patre petitur. Nam, ut Seruius Sulpitius in lib. quē ſcripſit de dotibus inquit: ſponſalia in ea parte Italiæ que Latium appellatur, hoc more atque iure ſolita erant fieri, Qui vxorem ducturus erat: ab eo vnde ducēda erat: ſtipulabatur eam in matrimoniū ductum iri: qui daturus erat itidem ſpondebat daturum, is contractus ſtipulationū, ſponſionumq; dicebat ſponſalia. Tum quæ promiſſa erat ſponſa appellabatur: qui ſponderat ducturum: ſpōſus. Sed ſi poſt eas ſtipulationes vxor non dabatur: aut non ducebatur

Quatuor ex. Andri? runt diminutiua.

Andri? ab ādro Gētius

Dona.

Feſtus

Dare fidem

Vxor Dona. Ennius

Deſpō/dere & ſpōdere

Seruius Sulpitius

ſpōſalia ſponſa Sponſus

filius liber effectus adamauit alterā filiā Chremetis, quæ perdita putabatur ſub nomine Glycerii, idque adeo: ut ex ea filiū ſuſceperit: quod ut reſciuit pr̄ Simo: duꝫ filii animum tētat per ſimulatas nuptias multis dolis a Dauo ſeruo deluditur deinde motus error periculo Charini quæ Pamphili tantiſper perductus eſt, duꝫ Athena veniens de Andro quidam Critorem apertat, & nondum fabulæ ſoluat: per quem agnita Paſſibula recipitur a parentibus: & traditur Pamphilo amanti: Philomena vero Charino deſpondetur: & traditur exoptanti.

G. SVLPITII APOLINARIS PERIOCHA IN TERENTII ANDRIAM:

SORORĒM falſo creditam meretriculæ,
Genere Andriæ, Glycerium vitiat Pamphilus.
Grauidaq; facta, dat fidem vxorem ſibi
Fore hanc, nam aliam pater ei deſponderat
Gnatam Chremetis: atq; vt amorem comperit,
Simulabat futuras nuptias, cupiens ſuus
Quid haberet animi filius, cognoſcere.
Daui ſuaſu non repugnant Pāphilus.
ſed ex Glycerio natum Vt vidit puerulum
Chremes, recuſat nuptias, generum abdicat,
Mox filiam Glycerium inſperato agnitam,
Dat Pamphilo hanc, aliam Charino coniugem.

ASCĒ

IN huius quidem comœdiæ expoſitionibus nō ſane multa ſunt: quæ mutata velim, ſunt tamen quæ recte intellecta oporteat. Dum enim in enarratione argumenti dicitur, Quilibet effectus & cætera. Non intelliges Pamphilū liberum effectum, aut a ſeruitute: aut a patria poteſtate, ſed a cuſtodia pædagogi. Vt dicitur in prima ſcena. Item non putabis Simonem reſciuiſſe filium ex Pamphilo ſuſceptus. Quia id credere non quieuit, at amorem duntaxat comperiſſe. Sed hæc non magni momenti ſunt.

GVI.

PAmphilus nomen proprium ē filii Simōis ſenis. quod nomen idem dicit (ſi velimus interpretari) qd̄ totus amans: ut ait Tortelius. Nam παν, vt totum, dicit & φιλον amans: vel φιλον amicus, ita ut totus dicatur amicus: quo nomine (teſte Quintiliano) fuit pictor quidē eximius: qui multa ratione depixit. Pamphilus ergo vitiat: id

Vitare. Perſius

eſt ſtuprat. Vitiare a vitio deductum, interdum ſignificat uitioſe agere aliquid. perſius. Ne liceat facere id quod quis vitiabit agendo. Vitiabit: id eſt vitioſe aget, interdum ſignificat vitium & ſtuprum afferre puellæ non ſine eius uitio, & quaſi vituperatione qui affert, Glicerium, id eſt illam puellam, cui nomē hoc inditum fuerat in Andro, quis re uera eſſet Paſſibula filia Chremetis.

Glycerium

Dicitur autem Gliceriū dulcis amor. Nam componitur ex γλυκυς, quod eſt dulcis: & ερως amor: quaſi dulcis amor: & ſic quoque per diminutionem adulatione amatoria a Græcis prolatum eſt, quāquam & Glycera reperiatur.

glycera Martialis

Martialis in vndecimo, Formoſam Glyceram amat Lupercus. Pamphilus inquam vitiat Glycerium creditam ſororem, id eſt quæ credita fuit ſoror: ubi ſororem accuſatiuus non habet creditam pro adiectiuo, ſed potius ab eo, vt dici ſolet, regitur. eiuſmodi enim participia paſſiua plerāque copulant ſimiles caſus, vbi ca ius ſequentes ſignificat rem coniunctam: vel eandem cum antecedente.

Soror Labeo Publius Nigidi?

Soror: inquit, Labeo: appellata eſt quod quaſi ſeorſum naſcitur, ſeparatur que: ab ea domo: in qua nata eſt, & in aliam familiā tranſgreditur. Fratris autē vocabulum Publius Nigidius homo impēſe id eſt valde doctus: non minus arguto: ſubtilique ετυμω, id eſt recto interpretamento interpretatur.

Frater

Frater inquit eſt dictus qua

qui ſtipulabatur ex ſponſu agebat. Iudices cognoſcebant. Iudex quã ob rem data acceptaue non eſſet vxor quære/ bat. Si nihil iuſtæ cauſæ uidebatur, litem pecuniæ æſtima/ bat, quanti que interfuerat eam vxorem accipi: ut dari eum qui ſponderat: aut qui ſtipulatus erat condemnabat. Hoc ius ſponſaliorum obſeruatum dicit Seruius ad id tempus, quo ciuitas uniuerſa Latio lege Iulia data eſt. Hęc eadem Horatius ſcripſit in lib. quem de nuptiis compoſuit. Hæc Gellius. ergo ut. i. poſtquam Simo pater comperit. i. depre/ hendit & cognouit. Inde dici ſolet: compertum eſt mihi. vel habeo compertum. i. exploratum eſt mihi, uel habeo explo ratum & perſpectum, ut ergo comperit amorem Pamphi li filii, ſimulabat. i. fingit nuptias futuras. i. faciendas. Nã fu turus interdum a ſum es retinet ſignificationem. interdum a fio ſiunt hic nodis tamen formatione neutro deriuatur, ſed a uerbo antiquo fuo fuis fui futum futu, quod id deſue tudinem abiiſſe conſtat, retinemus tantum fui præteritum quod verbo Sum es eſt accõmodamus. Nuptiæ autem ſi/ ue matrimonium) nam idem ſibi volũt) vt inſtitutionib⁹ titulo de patria poteſtate uiri & fœminæ coniunctio eſt in diuiduam conſuetudinem vitę continens. Pater ergo ſimu lat futuras nuptias cupiens. id eſt volens cognoſcere quid animi: id eſt quem animum (ut quid cauſę eſt: id eſt quæ cau ſa: quid rei. i. quæ res) filius ſuus Pamphilus haberent. Pam philus non repugnat ſubire nuptias, quæ apparabantur eis

Hora.
Gelius
Vt
Compe rire
futurus
Nuptię qd ſint

ſuaſu. i. admonitione Daui callidi ſerui. Sed ut. i. poſtquam Chremes pater Philomenæ deſponſatę, ſeu deſtinatæ Pã philo vidit puerulum natum ex Glycerio amata a Pãphi/ lo: quæ re vera erat Paſſibula: recuſat: id eſt renuit ipſe Chre mes nuptias: id eſt matrimonium contrahi cum Pamphilo. A puer proprium diminutiuum fit puerulus, vt a puera quæ dicebatur: puella. quod autẽ puerulus dicitur: potius a pue rus nominatiuo manare iudicatur. Ipſe pater abdicat: id eſt expellit a ſe generum, non qui eſſet ſz qui futurus ſperaba/ tur. Abdicare eſt expellere a bonis filium dum viuit pater. Exhæredare vero eſt filium a bonis paternis expellere poſt mortem patris: ſed abdicare eſt grauius, quod etiã in ſe ex/ hæredationem continet. Mox, id eſt ſtatim poſt conuer/ ſionem factam omnium turbationum, & rixarum. Chre. dat Pamphilo in vxorem hanc Glyceriũ cuius amore tene batur Pamphilus agnitam, id eſt recognitam. Agnoſcemus enim vetera, cognoſcimus noua, filiã, id eſt quę agnita fuit eſſe filia Chremetis, quæ Paſſibula dicebatur, inſperato ad uerbium, id eſt præter ſpem inopinato, præter expectatio/ nem, præter opinionem. nam cũ agnita fuit non ſperabant parentes ſe vnquam viſuros filiam: quã mortuam putabãt & ipſe Chremes dat aliam, ſcilicet Philomenam coniugẽ: id eſt vxorem Carino adoleſcenti Athenienſi. Aliam poſu/ it pro alteram. Nam duas tantum filias habebat Chremes Philomenam ſcilicet & Paſſibulam.

Puer
Puellus
Puera
Puella
Puerus
Puerul⁹
Abdica re & ex hæreda re
Agno/ ſcere & cogno/ ſcere

LOCATII SEDICETI DE COMICIS LATINIS IAMBI.

MVLTOS incertos certare hanc rẽ vidimus,
Palmam Poetę comico cui deferat.
Eum, me iudice, errorem diſſoluam tibi:
Vt contra ſi quis ſentiat, nihil ſentiat.
Cæcilio palmam ſtatuo de comico.
Plautus ſecundus facile exuperat cęteros
Dein Neuius qui feruet, pretio in tertio eſt,
Si quid quarto detur, Dabitur Licinio.
Poſt inſequi Licinium facio Attilium.
In ſexto conſequitur hoc Terentius.
Turpilius ſeptimũ, Trabea octauum obtinet.
Nono loco eſſe facile facio luſcium
Decimum addo antiquitatis cauſſa Ennium.

ACTA LVDIS MEGALENSIB. M. FVLVIO, ET M. GLABRIONE AEDILIB. CVRVLIB. EGERVNT L. AMBIVIVS TVRPIO. L. ATTILIVS PRAENESTINVS. MODOS FECIT FLACCHVS, CLAVDI FILIVS TIBIIS PARIB. DEXTRIS. ET SINISTRIS ET EST TOTA GRECA EDITA, M. MARCELLO, CN. SVLPITIVS COS.

PROLOGVS.

C.Gla.

POETA cū primū animū ad ſcribēdū appulit.
Id ſibi negocii credidit ſolum dari.
Populo ut placerent, quas feciſſet fabulas.
Verum aliter euenire multo intelligit.
Nam in prologis ſcribundis
operam abutitur
Non qui argumentum narret,
ſed qui maleuoli
Veteris poetæ maledictis reſpōdeat.
Nunc quam rem uitio dent, quæſo animum aduortite.

Aut non eli-ditur m: aut prologis dixit: vt græci polypus ter nos opilio.

CAELII DONATI GRAMATICI ILLVSTRIS IN PROLOGVM ANDRIAE INTERPRETATIO.

DON. POETA cum primum animum ad ſcriben-dū appulit.) Principiū factum eſt a cōmēdacione perſonæ quæ prudēs, quæ honeſtus, Terentius, & honore maiore poterā potius q̄ Terentium dixit vt illum hoc ipſo: de quo laborat, nomine ornaret. ⁋ Poeta cū primum.) Omnis huius prologi intentio hoc agit, vt nouo poetæ veniam paret, & veteri odiū: & vt q̄ maxime modeſtus: minimeq; errantē Terentium probet. ⁋ Poeta cum primum animum &c. (Iam meritum poetæ dedit: poetam eundem dicendo: & ab animo eius: quem defendit. ⁋ Poeta cum primum animum ad ſcribendum appulit.) Senſus hic eſt: Propoſuerat quidem poeta noſter: vt in prologis argumenta narraret: ſed hoc imputat Lucio Lauinio aduerſario: qui eū facere non permiſit, quod propoſuerat: maledictis ſuis ad reſpōdendum eundem prouocās. ⁋ Appulit.) Appellere propriæ dicitur, cum ex pelago aut freto quis ad littus acceſſerit. Vir. Hinc me digreſſum veſtris deus appulit horis. ⁋ Appulit.) In ſecunda lectione attulit fuit: ſed appulit magis: ut Terent. Nam poſtea ſic animum ad uxorē appulit. ⁋ Negocii.) Modo pro moleſtia & cura nō labore. ⁋ Populo ut placerent) Vt: ne non ſignificat nec eſt modo coniunctio. ⁋ Fabulas.) ad feciſſet, retulit fabulas, nō ad placerēt. & eſt figura ſylepſis. ⁋ Feciſſet.) Bū feciſſet: nō ſcripſiſſet. Vn̄ & poetæ ἀπὸ τοῦ ποιεῖν, id eſt a faciēdo dicti ſunt. Sic Virg. Polio & ipſe faci noua carmina. ⁋ Verum aliter.) Sic Virgi. Maior rerum mihi naſcitur ordo. Et, maius opus moueo. Non enim hoc ſe elegiſſe dicit, ſed quaſi ex ordine ipſo natum ſibi eſſe. ⁋ Intelligit.) Quod credimus, plerunq; falſum: quod intelligimus: certum eſt. Aliter aūt: contra ſignificat. Virg. Diis aliter viſum. ⁋ Verū aliter euenire multo intelligit. Adeo nec præparauerat: nec intenderat quenq̄ lædere: vt ſpe falſus, laceſſituſq; hoc faciat. ⁋ Operam abutitur.) Vtimur fructibus rei: quæ ab amantibus ſaluo vſu nobis ſubminiſtrat̄. Abutimur: quando deperdimus & rem & fructū. Nam vſui eſt ager domus: abuſui vinum: & oleum: & cætera huiuſmodi, Cic. Non debet

Negociū Vt

facio

poetæ

Virg.

Alter

Appelles se Virg.

vti Abuti Cicero

inquit, ea mulier, cui vir bonorum ſuorum vſum fructum legauit cellis vinariis & olearíis plenis relictis, putare id ad ſe pertinere. vſus enim: non abuſus legatus eſt. ea inter ſe ſunt contraria. Hæc in Topicis. ¶ Argumentū narret.) Quod vere prologi eſt officium. ¶ Qui) Pro vt ergo non eſt modo pronomen. ¶ Sed quia maleuoli ueteris poetæ.) Primum a natura, maleuoli: deinde a tempore, vel ab inuidia, veteris: a ſigno æmulationis, poetæ. Vetus plerumq; refertur ad laudem: interdum: ad vituperationem: vt hic & alibi, vetus, veternoſus, ſenex. ¶ Veteris.) Pro carioſi & quaſi rancidi poſuit. atq; ideo maleuoli: non criminibus, ſed maledictis. Quod autem inter maledictum & crimē īterſit, docet Cic. in Tuſculanis. ¶ Veteris.) Ratio inuidiæ. ¶ Poetæ.) Cauſa inſectationis. ¶ Maledictis.) Criminatio aduerſarii. ¶ Veteris poetæ. Quia ſenex Lucius edebat fabulas, adoleſcentulo tunc Terentio. Et eleganter, maleuoli veteris maledictis, cōmendatio poetæ a perſona aduerſarii. ¶ Reſpondeat.) Excuſatione reſpondentis, q; non obſſtat, ſed reſpondeat. ¶ Nunc quā rem.) Quam qualem. ¶ Vitio dent.) Vituperent, culpent. Vituperare eſt mala vitio dare & etiam bona. ¶ Nunc quam rem vitio dent. Verum nunc animaduertite: an, nunc vitio dent? & oratoria quaſi multos facit, cum vnum ſupra dixerit, vt Virg. Deſiſte manum cōmittere Teucris. ¶ Nunc quam rem uitio.) Propoſitio eſt. ¶ Aduertite.) Legitur & attendire, vnde manifeſtum eſt & aduertite & attendite non eſſe plenum, niſi addideris animum.

Qui

Cice.

vitio dare vitupera re

aduertere animum

CVI.

Quotuplex eſt prologus

POETA cum primum &c. Hic prologus, quem in manibus habemus, eſt relatiuus, quoniam in aduerſarium maledicta referuntur. & quidem acriter: ea tamen ſubtilitate, vt poeta uideatur omnia refellere laceſſitus aduerſarii maledictis. Sunt autem quatuor prologi ſpecies: aliud eſt commendatiuus: in quo fabula aut poeta commendatur. Alius relatiuus: quo aut aduerſario maledicta: aut gratiæ populo referuntur. Quidam eſt argumentatiuus fabulæ argumentum exponēs. Quidam minus omnia hęc in ſe continens. Hic autē prologus relatiuus eſt: in quo defenſor poetæ introductus: intendere nititur poetam modeſtum: minimeq; errantem: & aduerſarium in inuidiam vocare: cuius maledictis reſpondendo occupatus a narrando argumento ſuperſedere cogitur. Comici autem ſolent introducere non ſeipſos in prologis loquentes: ſed alium inducunt ex abrupto aduerſarium reprehendentem poetæ commendatione adhibita: quod fecit Ariſtophanes inducens in prima comœdia ſua Chremetem: quod etiam ſatis videre eſt in hoc ipſo Andriæ prologo in quo poetæ defenſor inductus captat beneuolentiam a perſona poetæ, eam commendando: & a perſona aduerſarii, eam in crimē, & in inuidiam vocando. Poeta cum primum &c. Poeta a ποιῶ: idest facio dicitur: q; carmina faciat. Vir. Polio & ipſe fa. no. car. Appello is ex ad & pello ſignificat ſub ducere naues ad litus: quaſi appellere naues ad litus. Inde appulſus idest acceſſus. & proprie ad aquam, vel ad litus transfertur ad aliam: ſed appello as ſignificat nomino as. Cicero in epiſtola Tertio quoque verbo orationis ſuæ me appellabat: quo ex ad & pello as componitur, quod ſimplex non eſt in, ſed compoſita eius: appello & compello compelas: quod eſt alloquor alloqueris. Virg. Prior Aeneam compellat Achates. Negotium interdum capitur pro labore: vt non eſt magni negocii debilem ſuperare: idest magni laboris. Interdum capitur prō moleſtia: cura ſine ſolicitudine. Cum primum vt primum: vbi primum, ſtatim: vt ſimulat, ſimulatque, poſtquam, poſteaquam: idem fere ſibi volunt, poſtulantque duo verba: quamprimum vero quod ſignificat citiſſime vnum tantum. vt veni ad me quam primum: idest citiſſime. Interdum cum primum duæ partes ſunt: vt hic eſt, ordo eſt. Cum: idest quando poeta appulit animum: idest applicuit, vel adhibuit ingenium ad ſcribendum: idest componendum poema. credidit id negocii idest illam ſolicitudinem, ſolum idest tantummodo dari ſibi: vt idest ne non vt (Donati ſententia) fabulas: idest fabulæ: vel ſubaudiatur fabulæ, quas fabulas feciſſet: placerent populo: vt ſit ſenſus. Putauit ſibi duntaxat illam curam ſiue illum timorem relinq: q; ſuæ fabulæ populo nō placerent, de quo vnuſquiſque poeta ſolet eſſe ſolicitus. Aut ſi ponatur negocium pro labore: & vt pro q; ſenſus erit: putauit ſolum illum laborem ſibi relinqui: vt eficeret ſuas fabulas populo placere: ſed ſpe falſus intelligit ſibi eſſe maledictis poetæ laceſſentis reſpondendum: itaque ordo eſt. Verum poeta intelligit euenire multo aliter: idest longe ſecus, vel valde contra. quare. nam abutitur opera idest labore & induſtria: hoc eſt non bene collocat laborem ſuum in prologis: idest in præfationibus ſcribendis præſertim: qui poeta ſcilicet non narret argumentum, idest fabulæ materiam, aut tacere deberet, ſed reſpondeat maledictis: idest purget detractiones, & criminationes poetæ natura maleuoli: & longa conſuetudine: quia iam veterie & in æmulatione inueterati. vbi aduertendum puto dictum Diomedis legentis operam abutitur: inquit enim ita fuiſſe antiquo locutos: vtor hanc rem & abutor hac re: quod a recentioribus dictum eſt: vtor hac re, & abutor hac re: vt ai Do. Vtimur fructu rem ipſam non deperdentes. Abutimur autem & rem deperdentes & fructum. Vtimur enim agro: abutimur oleo aut vino. Nunc quæſo: idest poſco vos ſpectatores animum aduertite idest diligenter attendite: quam rem vitio dent idest quid vituperent & improbēt: quod ſi ſubaudiatur hic datiuus poetę: ſenſus eſt. attendite de qua re poetam vituperent. Nam dare rem aliquā vitio alicui eſt eum vituperare ſup illa re. Itidem vertere rem aliquā vitio cuiquam idem ſignificat.

Poeta

Appello. is.

Cicero.

Appel. as

Negociū

Poſtquā

Poſteaq̄

q̄primū

cum primum

ordo

Diomedes

vti & abuti

Dare rē abuel

SER.

POETA cum primum. Prologus iſte ob hoc a Calliopio factus eſſe videtur: quia re ſub eius perſona ſcribitur. Scimus tamen quare Terentii. eum fecit, non ſub perſona ſua, ſed ſub perſona Calliopii. Calliopius erat quidam cantor, qui comœdias Terentii recitauit. Ideo prologis ſuis abuſus eſt: quare antequam Terentius Romam veniret: quidam poetæ fecerant comœdias: que recipiebantur: & in honore apud Ro. habebantur: ſed poſtquam Terentius additus Romæ cœpit ſcribere comœdias eorum: & ideo detrahebant ſcriptis Terentii: & occaſiones multas vituperii adduxere: qua propter iſte compulſus eſt prologis ſuis inuidis reſpondere: & ita officium prologi auferre. Nam omnis rectus prologus debet delibare materiam ſequentis operis: & ita facere docilitatem. & præterea captare beneuolentiam, & attentos reddere. Et cum aduerſarius ſit reſponſurus, captat beneuolentiam quatuor modis: a propria perſona, a perſona aduerſarii, a perſona auditoris idest iudicis: ab ipſa re in ipſo acceſſu. Captat beneuolentiam a propria perſona: cum dicat appulit: idest cum nimia appulſione animi: & intentione, ac ſi dicere. Non eſt res leuis, vel contemptibilis comœdia iſtius: quia magnam diligentiam huic operi adhibuit. Credidit id negocii: idest hoc negocium: idest ſcribere comœdias ſibi datas idest a ſe eligi ſolum propter hoc vt placerent Po. Ro: Ecce capta beneuolentiam a propria perſona per intentionem ſuam. Cum enim populo Ro. placere intenderet, recipiendus erat. Fabulas vocat abuſiue, cum ſint veriſimiles. Verū, voluit dicere diſplicere: ſed moderatius ponit, cum dicit multo aliter euenire: q̄ reputauit: ne torqueret culpam in Romanos, q; res bona, & vtilis illi diſplicuiſſet. Nam vere intelligitur diſplicuiſſe: nam oſtenditur in hoc effectu: q; vere intelligitur ſcilicet quare abutitur in prologis opera ſuā idest poetæ: vere abutitur: quia non eſt ille: qui naret argumentum idest materiam ſuam in prologis more aliorum, ſed qui reſpondeat maledictis Ecce: hic captat beneuolentiam a parte aduerſarii. cū dicat: maleuoli. i. nō eſt credendū: qa ex maleuolentia facit: vel qa multi q̄uis ex maleuolentia: tamē dicunt vera: uel cū diſcretiōe: addit Veteris. i. decrepiti ſine rōne. Sumptū eſt a veſte inueterata: quæ vilis eſt & abiicienda.

Calliopi⁹

¶ Mæander

DON. ¶MAENANDER fecit Andriā.) Narratio eſt. & propriæ fecit. ſcribit eni Terentius: qui verba adhibet tm̄, facit Mænander: qui etiam argumentū componit, ſed ſæpe ad laudē Terentii: fecit: pro eo quod eſt tranſtulit. ¶ Vtrā/uis.) Prima ſena Perinthiæ: pene iiſdem verbis quibus Andria ſcripta eſt cætera diſſimilia ſunt, exceptis duobus lo/cis: altero aduerſus vndecim, altero ad/uerſus viginti, qui in vtraq; fabula poſiti ſūt. ¶ Qui norit vnā ambas nouerit. Omnem rem vno verſu nouerit. ¶ Vtrāuis. Deeſt harum. ¶ Non ita diſſimili. Ordo: Ita non ſunt. Ergo Ita ſubdiſtinguēdū ¶ Sed tm̄.) Diſcretio eſt a ſuperioribus & eſt ανακολουθον. ¶ Nō enim ſupra poſuit quidē. ¶ Non ita diſſimili ſunt oratione. Ita: pro valde. & caute: potuit enim dici. Quo ergo ſunt duę diſſimili oratione. Ita: ne Męnandrum culpare videatur. ita adiūxit, quod laudis eſt. ¶ Oratiōe ac ſtylo. ¶ Oratio, in ſenſu eſt: ſtylus, in verbis. Oratio, ad res refertur: ſtylus ad verba. Stylus nō eſt in tēpore, ſed prolata oratione, oratio autem, eſt & in cogitatione & in ploratu. Orationē in ſententiis dicūt eſſe: ſtylū in verbis: argumentū in rebus. Ergo in poemate oratio eſt. ¶ Quę cōuenere in Andriam.) Apparat non de induſtria: ſed caſu eſſe tranſlata ea: quæ ex Perinthia in Andriam eodē ſenſu, iiſdemq; verbis pſcripta fuerūt. ¶ Quæ cōuenere in Andriam Vnā ergo: nō duas tranſtulit. ¶ Quæ cōuenere in Andriā. Quæ apta & cōmoda fuerunt, in Andriā latinā, nō Græcam fatetur trāſtuliſſe. Sed quare ſe onerat Terentius: cum poſſit videri de vna tranſtuliſſe? Sic ſoluit: Quia conſcius ſibi eſt primā ſcenam de Perinthia eſſet tranſlatā: vbi ſenex ita cū vxore loquitur: vt apud Terentiū cum liberto. at in Andria Mænandri, ſolus ſenex eſt. ¶ Id iſti vituperant fa/ctum.) Iſti, ad reprehenſionē ſumitur perſonæ: interdū rei reprehenſionē ſignificat, vt Vir. Quid petis iſtis? ¶ Vitupe/rant.) Vitiū rei parant. ¶ Diſputant.) Immorant: calūnian/tur: argumentant. ¶ Contaminari.) Proprie contaminare eſt manibus luto plenis aliqd attingere. & contaminare, at/tingere eſt, & polluere. Virg. Linquere pollutū hoſpitium. i. contaminatum. Contaminari.) Tangi & relinqui polluta manu: ac p hoc voluit fœdari aut maculari vt ipſe ait. Næ hoc gaudium cōtaminet vita ægritudine aliqua. ¶ Conta/minari nō decere.) Id eſt: ex multis vnam nō decere facere. ¶ Faciunt næ.) Næ quidā corripiunt: & cum interogatione pronunciant, quidam producunt. quoq; alii: ne pro nec accipiunt: id eſt: non: alii næ pro valde, vt, Næ ego homo ſum infelix. & Cicero, Næ illi vehementer errant. Et hoc melius nam ſtatim infert, Qui cū hunc accuſant, Nęuiū, Plautum, Enniū accuſant. In ſingulis magna emphaſis authoritatis: ſed ordo nō eſt ſeruatus. Ennius nāq; ante Plautū fuit: ſed: q eſt ſūmæ authoritatis. Enniū ultimū dixit. ¶ Nę. Nimis: multū. plurimū. ¶ Qui cū hūc. ac. Niuiū Plautū Ter. iqt ſpecialiter accuſantes: neſciunt ſe bonis omnibus maledicere: quos ille imitat: & argumētū eſt ab exēplo & authoritate:

Margin: Scribe/re Facere · Oratio Stylus Argumentū · Iſte · Vitupe rare · Diſpu/tare · Conta/minare, · Næ

Mænander fecit Andriam, & Perinthiam,
Qui vtramuis recte norit: ambas nouerit.
Non ita diſſimili ſunt argumento: ſed tm̄
Diſſimili oratione ſunt factæ, ac ſtylo.
Quæ conuenere, in Andriā ex Perinthia
Fatetur tranſtuliſſe: atq; vſum pro ſuis
Id iſti vituperant factū: atq; in eo diſputant,
Contaminari non decere, fabulas
Faciunt næ inteligendo: vt nihil intelligant,
Qui cum hunc accuſant, Nęuium: Plautum: Ennium
Accuſant: quos hic noſter authores habet:
Quorum æmulari exoptat negligentiam
Potius: q̄ iſtorum obſcuram diligentiam

Niſi elidas in argumento ſyllabam nō cōſtat trimeter, aut niſi legas diſſimili argumento ſunt.

Eliditur s in iſti

GVL. ¶MAENANDER narrat: quod uitio illi dabit in/quiens uerti ſibi uitio: q transferens Mænādri Andriam ex Perinthia altera cōmœdia græca cōceſſerit in ſuam la/tinam Andriam quæ illi cōgruere uiſa fuerūt quod non diffitetur: ꝯfutans ab authoritate: & exēplo id uitiū non eſſe: præcipue cū id grauiſſimi authores comici effecerint. At/tende ordinē: Mænander poeta græcus fecit Andriam: & Pyrinthiam græcas comœdias: & bene fecit, quia earū ar/gumentū excogitauit: ſcribit aūt Teren. Transfer ns. licet in eius laudē: & facere quoq; dicatur. qui norit. i. cognoue/rit: recte. i. bene, & vt intelligi debet Vtrā uis earū. ſ. hoc eſt vtrālibet, ſiue alterutrū earum: nouerit ambas. nō ita. i. non adeo diſſimili ſunt argumēto. i. materia, ſed tm̄ ſunt factæ diſſimili oratione. i. diſſimilibus ſenten/tiis: ac diſſimili ſty/lo. i. iunctura verborū. Vbi aduerte orationem in ſenſu: ſiue ſentētiis eſſe, ſtylum in verbis: ſiue eorū iunctura: qui ēt character dicit: argumētum autem in rebus Ipſe poeta fateri tranſtuliſſe. i. traduxiſſe ex Pyrinthia græca in Andriam latinā: ea quæ conuenere. i. commoda fuerūt: & apta: at q; fatet ſe eſſe vſum illis tranſlatis pro ſuis. i. tanquā a ſe inuentis, vel pro ſibi cōuenientibus, iſti maleuoli. ſ. per cōtemptū dicit, vituperant factū illud: atq; diſputant. i. im/morant: calūniantur: vel argumentant in eo videlicet: quod ſequitur. i. non decere. i. honeſtū eſſe fabulas cōtaminari. i. quaſi fœdari, aut maculari ex multis vnā faciendo. Contaminare. n. eſt manibus luto plenis aliquid attingendo illud relinquere pollutum, maculatū: ſiue fœdatū. Næ. i. certe, vt ait Laurentius: vel vt Donatus. i. valde: Næ intelligendo. i. prout nimis curioſi minima quæq; rimādo efficiunt, vt ni/hil inteligant interdū. n. nimia curioſitas: ac (vt poeta in/quit) obſcura diligentia potius eſt mittenda quā ſequenda. Alii capiunt ne pro vtrū interrogatiue, illud dictū legēdo, alii pro nō. verū: vt bene ſentit Donatus, melius eſt, vt pro certe, aut valde accipiat. Qui maleuoli cum accuſant. i. ar/guūt hūc Terentiū: accuſant Nęuiū, Plautū. Ennium poetas magnę authoritatis: quos poetas hic noſter poeta hēt au/thores. i. imitādos. i. quoꝝ ſequit authoritatē: & eorū vtat authoritate. Quoꝝ poetaꝝ exoptat. i. deligit æmulari. i. imitari: aliqn̄ inuidere, negligentiā. i. non nimiā curioſita/tem potius q̄ exoptet æmulari diligentiam. i. curioſitatem: obſcurā. i. afferente obſcuritatē dictis iſtoꝝ maleuolorum.

Margin: Argu/mentū. · Conta/mina

SER. ¶CONſtrue ſic: Mænander fecit Andriā & Pyrintiam: quid inde diceret aliqs: iſte poeta fatetur. vt ſecurus defen/ſionis ſe tranſtuliſſe de Pyrinthia in Andriā ea, quæ conue/nere. i. cōuenientia fuere. per hoc, qd dicit cōuenientia, ca/ptat beneuolentiam ab ipſa re. pars de Carino ſumpta eſt de Pyrinthia. Ecce vitiū illud, quod imponebāt: de duabus vnā fecerat, & ppterea pmittit excuſationē: qm̄ non eſt mi/rum ſi cōmiſcuit: qa vtrāuis recte. i. pfecte norit &c. Nō. n. vere pōt cognoſcere ambas: qa non ſunt ita diſſimili argu/mento. i. materia: qa bn̄ poſſit noſci, ac ſi dicant aliquātulū ſupra diſſimili, Sed nō ita, vt vnā poſſit noſci p aliā, ſed tm̄ ſunt diſſimili orationæ, q vna eſt togata, alia ptextata: Et diſſimili ſtylo: qtū ad diuerſitatē verboꝝ. Orationem hic accipit, quę habet ſpēs. alia humilis, alia mediocris, alia gra/uis: hāꝝ aūt comœdiaꝝ: alia erat togata: humiles, alia prætextata, alia rōne: & dignioribus verbis cōtexta: & in hoc diſ/ſimilitudinē habebant. Præterea in hoc: q eſſent diſſimili ſtylo ꝯtextæ. i. diſſimilibus verbis. ſtylū vocat hic ſingularē modū dictandi vniuſq;. Vn̄ dicimus, q eadē oratio in vna ſua ſpecie. ſ. ſiue ſit humilis, ſiue mediocris: ſiue alta poteſt habere diuerſos ſtylos ideſt diſſimili verba ſi actus a diuerſis: veluti ſi Ioſpertus & Calerus materiā hēant Achillem, qualiter in Troiano bello pugnaſſet, cū vterq; idē genꝰ orōnis. ſ. altū tepeat: tn̄ vnuſqſq; diuerſo ſtylo, i. ſuo ſingulari dictā

Dehinc vt quieſcant porro moneo:& deſinant
Maledicere malefacta ne noſcant ſua.
Fauete,adeſte æquo animo:& rem cognoſcite:
Vt pernoſcatis:& quid ſpei ſit reliquum,
Poſthac quas faciet de integro comœdias:
Spectandæ,an exigendæ ſint vobis prius.

dī mō cōtexeret verba: vn̄ le ē ꝙ cū i eadē oratione diuerſitas ſit ſtiloꝝ, & diuerſa ſit oratio:ſtil' a diuiſis ne quaq̄ erit vn'. Atq; vſū profuiſ: & ad hoc rn̄det qđ ipſi iponebāt ei aliud crime.i.furtū, q̄a alienā materiā dicebat ſuā, & iō dicit. Atq; fatet ſe eē vſū p ſuis q̄.n.materiā alteri' aſſūit:& bn̄ deſcribit: vt dicit Hor.i ſuā reducit:atq; decorātes i eo.i.Te. Faciūt ne.ſ.tanta eſt ſubtilitas intelligentiæ eoꝝ ꝙ ipſa vertit in ſtultitiā. Qui cū:hi vere nihil intelligunt:q̄a cū eū vituperāt:& alios ſapiētes vituperāt diligētiam obſcurā: quia ignorant eſſe licitum de duabus facere.

DON. DEhinc vt quieſcāt.)Recte. nā quieſcere ille dr̄,qui eſt
Porro. inſolens & inquietus. Porro.)Porro in futurū dixit. Moneo.)Terribiliter dixit,Cicero, Moneo:pdico i ante denūtio. Liberatus culpa ēt,terret:alibi ēt criminaturus aduerſarios. Noſcāt.)Melius quā ſi dixiſſet audiant. Fauete.) Iam ad auditores cōuertitur a quibus fauorē captat. Fauete dixit.q.d.hoc aduerſarii faciūt. vos aūt: quod in vobis eſt: fauete. Vos ergo fauorē facite. Et adeſte:)non vt abſcentibus dicit: quippe qui corporibus præſto erant : ſed intenti eſtote.fauete:ſilete ſic & Pontifices dicunt, fauete linguis: fauete verbis, Vnde Vir. Ore fauete oēs. Adeſte animis.ſ. auxilium præbete:vt aduocatus reo dr̄ adeſſe. Aequo ani
Adeſſe mo)Ab honeſto. Et rem cognoſcite.) A iuſto. Cognoſcite.)Pernoſcite. Sic dixit Cognoſcite, vt pnoſcatis, quemadmodū in Hecyra, Orator ad vos venio ornatu prologi, Sinite exorator vt ſiem. Vt pernoſcatis.) Ab vtili. Reliquum.) Sunt qui pro reliquoꝝ accipiant:vt ſit ſenſus. De,
Reli quum hac fabula ſumite ſpem, vt ſciatis an cæteræ vobis ſpectādæ ſint. Nam poſtmodū dictū alio plogo: Alias cognoſtis eius,quæſo hanc noſcite. Reliquū.)Quaſi diceret. Poſtremum,ergo aduerbiū eſt.i. τελικον Sed ſine hoc reliquum dicit: ſiue reliquū pro reliquoꝝ:geminato u ſcribitur. De
De integro integro.)Verū denuo:an ex integris græcis? Quas faciet comœdias.)Syllepſis,vt ſupra.ad verbū enim faciet declinauit,non ad ſpectandæ ſint. Spectandæ.)Propriæ:vt fabulæ.i.probandæ. Exigendæ.) Excludendæ.

CVI. DEhinc admonet eos vt ceſſent maledicere, ne audiant malefacta ſua. Dehinc.i.deinceps:moneo.i.admoneo eos: vt porro.i.in futurum,ſiue poſtac: quieſcāt.i.quieti ſe dent, qui tā inſolētes ſunt inquieti:neq̄ amplius aium ſuū pturbatione inuidiæ vexent:& deſinēt.i.ceſſent: maledicere.i.detrahere:ne noſcant ſua malefacta manifeſtatione poetæ: q̄ ſit criminaturus eos: & vitia detecturus: ni ceſſent detrahere. Fauete,ad auditores cōuertitur, a quibus fauorem captat. Fauete. fauorē date ſilēdo:ſic & pōtifices dicebāt,fauete verbis, ſaluete linguis & Vir. Ore fauete oēs:adeſte.i. Virg. auxiliū pbete. & intēti eſtote: vt aduocati ad ſunt clientibus, ęquo aio. i.bono aio: & cognoſcite.i. intelligite.rem.i. comœdiā agendā: vt pnoſcatis.i. pfecte noſcatis eam rem: & ēt cognoſcatis qđ ſpei reliquū ſit.i. quæ ſit apud vos reliqua ſpes, vel qđ ſpei.i. quæ ſpes reliquū.i. reliquoꝝ, hoc eſt reliquarū comœdiarū ſit apud vos: an ſcilicet.i.vtrum,cōmœdias.i. comœdiæ.vel ſubaudi comœdiæ:quas comœdias,poeta faciet.i.trāſferet. vl ſcribet i poſt hac.i. a mō,vel in poſterū:de integro.i.ex integris græcis: vel denuo:vt ſit aduerbiū.ſint ſpectandæ.i. aſpiciendæ vobis. pro a vobis: an prius.i.anteq̄ ſpectent vtrū ſint exigendæ.i.excludēdæ, eiiciendæ,ab ex, quod eſt extra. & ago agis:quod eſt duco
Exige ducis. Tanq̄ dicat de hac fabula ſumite ſpecimē.i.degustationem:vt ſciatis an cæteræ vobis ſpectandæ ſint.

SER. DE hinc.i. ppterea,quia nullā rōnem hn̄t,moneo ne noſcant, magis ducit aduerſarios in odium, cum dicit ſe eorū tacere vitia. quæ reuelare poſſet:fauete; hic captat beneuolētiam a perſona auditoris: cū vocet eos æquos viros ęquo animo.i.in æquitatem iudicate: & rem.i. comœdiæ narrationē:cognoſcite.i. vt in fabula iſta cognoſcatis nō ſolam iſtā comœdiam:ſed ēt qđ ſpei ſit in vobis.i.poſſit eſſe vobis de Terentio:reliquū.i.reliquas fabulas, quia ſi bona ſit iſta, & laudabitur : meliores adhuc faciet, & pnoſca is an illæ comœdiæ quas faciet poſthac.i.deinceps,de integro.i.non de furto:ſed de ſuo,ſint tales: quæ ſint tm̄ ſpectandæ in cōi recitatione, & non prius exigendæ ante cōem audientiam æquipollēter eſt dicere an ſint ita viles, vt nemo curet exigere:anteq̄ recitent:an ſint adeo bonæ : ꝙ prius exigendæ ab ipſo Terē. vt viderant illi,quia in bonitate earum volent delectari,cōeīa non poſſint expectare recitationem.

ALII DONATI GRAMATICI ILLVSTRIS IN ANDRIAM P. TERENTII INTERPRETATIO.

DON. VOS iſtæc intro auferte. In hac ſcena hæc virtus eſt: vt argumenti narratione actio ſcenica videatur, vt ſine faſtidio longus ſermo ſit ac ſenilis oio. Vos iſtæc. Hęc ſcena pro argumēti narratione pponit: in qua fundamenta fabulæ iaciuntur: vt virtute poetæ, ſine officio plogi: vel θεων απο μηχανης ,& periochā comœdię populus teneat: & res agi magis,q̄ narrari videat. Vos iſtæc intro auferte.abite. Molites retēturus, & experturus Soſiam, impat vt remaneat addit ēt cūm aliis abeundi dicendo: Iſtæc intro auferte:ne ſuſpicionē iniciat Soſiā cōicādi ſecreti cauſa remāſiſſe. Et bn̄ auferte. Auferimus.n.ea q̄ cū faſtidio cerni
Auſero Fero mus. Ferimus ea quę cum honore tractamus. Deindequaſi reſpicientes increpat:dicendo:abite. Abite i cōcitatius legendum eſt: quia & reſpectātes pperanter diſcedit a Soſia. Soſiæ pſona ptatica eſt .non.n. vſq; ad finē perſeuerat : vt eſt Daui in Phormione. in Hecyra Philotidis & Syrę.

ACTVS PRIMI SCENA PRIMA SIMO SENEX, SOSIA SERVVS.

VOS iſtæc intro auferte abite. Soſia *Iambici trimetri*

GVL. VOS iiſtæc. Hæc ſcen pro argumēti naratione pponit,atq; pro iaciendis fabulę fundamētis, i qua qdē itroducit ptatica pſona Soſia: quę ſemel inducta in principio fabulæ in nullis deinceps fabulę partibus adhibet. hic aūt Simo:ſenex Pāphili pr̄ Soſiā ſeruū alloquiť ſup nuptiis falſis:qbus aium filii tētare nitebať. iſq; ſuo ſermone ſubtilr fabulæ argumētum explicat qđ in plogo omiſerat:ut maleuoli poetę dictis rn̄deret:ſermonis ēt principiuz abruptū eſt:ſic.n. incipit quaſi epulæ nuptiales iā eſſent coemptæ: & in coquina ferēdę. Ordo eſt. Vos ſerui auferte.i. aſportate:hęc edulia intro:puta ad coqnā. Ipſis aūt ſeruis reſpiciētibus:neq; pperantibus ſubdit, abite:q̄ſi diſcedite domū:& facite qđ iubemini. Vbi aduerte illa auferri iq̄ cū faſtidio cernunť,ea vero ferri: q̄ cū honore tractanť. Deinde ſummiſſa voce dicit Simo: Soſia in vocatio,adeſdum.i. adueni huc, ſeu ad me veni:vbi dū eſt ſyllabica adiectio: & ades uel adſis imparatiuū eſt:uel ades capiť pro ppe ſis huc uolo te alloq paucis uerbis.i.breui ſermone.

SER. VOS iſtęc. Incipit narationem ſuam per perſonas:ut ſuum eſt comico, q̄m poetę alii narrant res in prima perſona

A deſdum:paucis te volo. so,dictum puta t
si, Nempe vt curentur recte hæc, si,immo aliud, so,quid eſt,
Quod tibi mea ars efficere hoc poſſit amplius?
Nihil iſtac opus eſt arte ad hancrem, quam paro:
ſed iis,quas ſemper intellexi ſitas,
si, Fide,& taciturnitate so.expecto quid velis,
Ego poſt quam te emi a paruulo, vt ſemper tibi
Apud me iuſta & clemens fuerit ſeruitus,
Scis.feci,e ſeruo vt eſſe libertus mihi,
Propter q ſeruiebas liberaliter,
Quod habui ſummum pretium,perſolui tibi.

peſona tũ,alii in pſona eius:qui geſſit:alii mixtim vt bo. Incipit prius actus de ſimulatione nuptiarum. In hac ſce na deſcribit Simo,talis qui valde laboret,& ſit ſolicitus de corectione filii ſui,vt eum retrahat a meretricio amore,& vt correctionis occaſionem habeat,ſimulat nuptias, vt ani/ mum filii ſui exptat:qa ſi recuſauerit vxorem ducere.tũc ha bebit locũ obiurga/ tionis cõtra eũ,& iõ ꝓcipue patet in hac parte,qa nulla pſo/ na ad correctionem magis idonea eſt q̃ pr,Sed qa ſolus hãc partẽ agere nõ põt, erat ei neceſſari⁹ ali quis coadiutor,fide lis,& taciturnus,qui partẽ ſuam iuuaret, Nõ.n.poterat ſenex inueſtigare conſilia eoꝝ,niſi per ſubmiſ ſam pſonã.Caueri.n.ſibi ſenex ita vellet inſidiari eis:quã/ re eũ illo inducit qdã ſeruus Soſia. qui bñ poterit iuuare:& idonee inſidiari cõſiliis Daui& pãphili,qa Dauus nõ a ſuo ſeruo ſuo cauebat ſibi. In ipſo acceſſu deſcribitur ſeru⁹ fide/ lis ad obtẽperãdũ:& taciturnus ad obtegenda conſilia. Po ſtea reuelabit ei ſenex cõſilium ſuum,& quaſi iam paratis plu rimis ad nuptias:& ſeruis intẽdentibus ad illũ apparatum: quærit primũ Simo eum ſeparare ab aliis ſeruis ita dicens, Vos ſerui,auferte iſtæc:q̃ paraui ad nuptias intro, & qa illi cœperũt morari more ſeruoꝝ:q libẽter auſcultare volunt cõſilia dñoꝝ.ingeminat,abite pigritiã notat ſeruorum. So ſia aũt,qa diſcedebat cum eis,aduocat eũ adeſdum volo:vel ades dũ:& erit dũ adiectio ſyllabica. Soſia rñdet ſm intel/ lectũ ſuũ,putabat.n. q ꝓpter apparatũ nuptiaꝝ eum uoca ret.Certũ eſt mihi adeo qd vis dicere:qd puta eſſe dictum.

DON. ¶ ADESdum.) Ades,imperatiuũ eſt:dũ παρέλκον: eſt.n. productio,& adiectio ſyllabæ, vt Eodũ ad me.¶ Paucis te volo.) Ie eſt alloq & verbis:& ẽ figura eclypſis.¶ Dictũ puta.) Ad h reſpõdet:vt agi res videat,quẽadmodũ ſupra di ximus.¶ Vt curent recte hæc:diligẽter coquant.) Curatio, proprie medicoꝝ eſt.cura, reliquoꝝ. ſed coquina: medicinæ famulatrix eſt.¶ Hæc.(δεικτικῶς.¶ Nẽpe vt curen.) deeſt vis,vt ſit nẽpe vis.¶ Immo aliud.) Bñ ἀντὶ τοῦ imo:& deeſt volo.¶ Mea ars.) Ars ἀπὸ τῆς ἀρετῆς dicta eſt p ſyn/ copã. ἀρετὴ aũt virtus eſt. Virtutis vero q̃tuor gñales ſunt partes.Prudẽtia. Iuſtitia. Fortitudo: & Tẽperantia ſed pru dentia:in multis rebus deſcendit. ¶ Efficere.) Facere:eſt in ope eſſe ſed efficere, pfectionẽm deſignat.¶ Nihil iſt ac opus eſt arte.(mire ait,arte opus nõ eſt, ſʒ opus eſt artib⁹.¶ Sed iis:quas ſemp in te intellexi ſitas. Ipſe hic ſignatiſſime oſten dit:multas,variaſq artes eẽ:id eſt ἀρετὰς q̃ virtutes intel ligunt.¶ Sed iis.) Zeguma a ſuperiore: q ſubaudit artibus. ¶ Sitas.cõſtitutas:poſitas.¶ Fide & taciturnitate.) Fides eſt. commendatoꝝ fida executio, vel obſeruãtia. Taciturnitas vero:obſeruantiæ genus in ſilẽtio cõſtituta, & in cælando ſecreta. Quærit aũt taciturnitatẽ:ne pdat Pãphilo ſecretũ qd ei cõmendaturus eſt. Fidẽ ad cõplenda: taciturnitatẽ ad cælanda mãdata.¶ Expecto.) Expecto deſydero, vt Virg. Expectare venis. Quid velis.) deeſt,ſcire. nam ſi dixiſſet, qd velis,nihil deſideraſſet.¶ Ego poſtq̃.) Cõmẽdatio pſo/ næ potius q̃ ſerui, ne cõtra filiũ leui ſeruo aliqd cõmitti in decore videat.¶ Te emi a puulo.) Tale eſt. Paruulum ego te Iugurtha apud Sallu.¶ A puulo. nõ.n. a paruo:ſed a par uulo.¶ Scis.) hoc eſt a puulo ſcis.¶ Semp.) Continuationẽ ſigñat ſemp.¶ Iuſta & clemẽs. Ita dixit iuſta:vt alibi. Non neceſſe hẽo oia pro meo iure agere. Quid.n.non iuſtũ dño in ſeruũ? Iuſta. In qua nihil iniquũ iubet: clemẽs:in qua ẽt de iuſto multum remittitur.¶ Apud me iuſta,i,moderata:

Cura tio
Cura
Ars
Facere
Efficere
Fides
Taciturnitas
Expe/ ctare
Iuſtus
Clemẽs

æqualis, cui cõtrariũ ait Vir. Et iniquo põdere raſtri. Et. Iniuſto ſub face uiã dũ carpit. Ni qui iuſta deb[illegible] putãt nihil afferũt ad iuuandam ſniam.¶ Iuſta & clemẽs fue rit ſeruitus. Libertatẽ imputaturus: clementẽ intulit ſerui/ tutẽ.¶ Seruitus. Mire ſeruitutẽ pro dñatu poſuit. Sic Salũ Dein ſeruili imperio.P.C.¶ Feci e ſeruo ut eſſes liber.mihi.) Dulcẽ libertatẽ fe/ cit operatiõe & tra ctatiõe uerboꝝ, di/ cendo ex ſeruo liber tũ.nõ:n.tantã hẽret gratiam ſi dixiſſet, feci libertus ut eſſes,q̃ ſi dicat.feci e ſeruo ut eſſes libertus.ac ſiqs dicat, feci ut eſſes ſa nus non tantã hẽret gratiam:q̃ ſi dicat: feci ut ex ægro ſan⁹eẽs, Et mihi emphaſim hẽt,q mihi libertus factus ſis,nõ filio. Aut iõ mihi additũ eſt, qa libertus ad ali quẽ dr. Et bñ mihi:ne ptimeſceret filium,cui nec liberti mu nus debeat.¶ E ſeruo. Mire addit e ſeruo: vt vim bñficii ex/ primeret.¶ Scis fecit ſeruo vt eſſes libertus mihi. Hinc Vir. Nympha decus fluuiorum aio gratiſſima nro, Scis vt te cun ctis vna,quæcũq Latinæ, Magnanimi Iouis ingratũ aſcẽ dere cubile. Prætulerim,cœliq libens in pte locarim.¶ Liberaliter.) bñ.qa oẽ bonũ libero aptũ eſt:malũ ſeruo. Idem alibi: Factũ a vobis duriter.immiſericoditerq,atq etiã,ſi eſt pr dicendũ magis aperte.illiberaliter. Et bñ admonuit cui dederit bñficiũ.eadẽ & nũc officia quæſiturus. Nũc.n dicit artificioſe,qa ſupra ait. Nihil iſtac opus eſt arte.¶ Seruie/ bas.) Bñ impfecto tpe non pfecto:uſus eſt. vt oñdat eũ po/ tuiſſe ſibi ẽt atq etiã ſeruire.quale eſt illud Virg. Atq oẽs pelagiq minas.cœliq ferebat Inualidus: vt oñdat eũ q̃uis inualidus eſſet, tñ adhuc potuiſſe laborẽ exercitiũq ferre. ¶ Sũmum ptiũ.) libertatẽ dicit.¶ Perſolui tibi.) Quia ptiũ dixerat:pſolui dixit ꝓprie.¶ Perſolui tibi. Modeſte ptium redditum dixit: non beneficium erogatum.

Seruit⁹

Libera/ liter

¶ SO.dictũ puta.i. exiſtima te dixiſſe.aut reputa id dictũ eſſe. Nẽpe.i.certe,vis ſupple, vt hæc edulia recte curent.i. ecoquant. Nam curatio medicoꝝ eſt, & cura reliquorũ. Cu/ rare.n.interdum ſigñat reficere, vñ curare corpus generale verbũ eſt ad oia:q̃ ſpectant ad curam corporis,& pcipue ad egeſtionẽ:ſiue ventris euacuationẽ. Si.imo.i.ſed aliud vo/ lo. So.qdẽ qd mea ars.i.meũ artificiũ: mea induſtria poſſit efficere tibi amplius.i. maius hoc.i.hac re .ſ. vt recte edulia coquant. Facere eſt in opere eſſe,ſed efficere deſignat perfe/ ctionẽ, Inde effectus,& efficax. Si.nihil.i.nõ, vel nullaten⁹ eſt opus mihi ſ.i.deſt nõ egeo iſtac arte.i. tua arte coquina/ ria,ad hancrẽ.i.ad experimentũ filii, quã rem ego paro .i. facere diſpono,ſed opus eſt his artibus ſupple,videlicet fi/ de ad cõplenda iuſſa, & taciturnitate.i.ad cælãda cõmiſſa ſecreta. Interdũ .n. fides eſt mandatorũ fida executio,q̃s.ſ. artes intellexi.i.cognoui ſitas .i. impoſitas eẽ ſemper in te. So.expecto.i.deſidero.Virg, Expectate venis,ſcire qd ve/ lis. Ego Simo poſtquã te emi a puulo.i, quo tpe paruulus adhuc eras,nedũ paruus ſis,ut.i. qualr.ſeruitus.i.tua ſerui/ lis cõditio:fuerit tibi ſemp apud me iuſta, & clemẽs.i.iuſte & benigne tractata,capiendo videlicet illa uerba iuſta, & clemẽs paſſiue,vel ſi mauis, cape actiue:tũc, ut ſentit Do. ſeruitus pro dñatione capi debet, feci, vt eſſes mihi pſono tuo nõ filio libertus.i.manumiſſus:ex ſeruo.i.cũ prius eſſes ſeruus:ppea q.i.iõ q ſeruiebas liberalr.i.liberali animo,uel liberalr:qa tuæ priuatæ vtilitati nõ auide cõſulebas,ſed meæ perſolui tibi Soſiæ ſummũ ptiũ:qd habui.ſ.libertatẽ dã io

CVI.

Virg.

¶ NEMPE, hoc vis dicere.ut curent hæc:q̃ ſũt allata ſu pra nuptias,nihil ẽ opus hac arte, qa ego nõ paro nuptias

SER.

[illegible] taciturnitate. Iam deſcribit eū fidelē & taciturnus [illegible] to t vult captare beneuolētiam priuſq̄ oſtēdat ei conſilium ſuū a ꝑpria pſona rememorādo ei bñficia, quæ ei ꝯtulerat. vt. i. qualiter fuerit ſeruitus tibi iuſta, qa honeſta præcepi: & clemēs, qa ſi aliqñ peccabas: leuiter ꝯdēnabam. Et ēt apud me. i. mecū in domo. Inter priuatos. ſ. nunq̄ voluí te elongare a me mittēdo ad illibera lia officia: veluti ad rus ꝓcurandū, ad paſcēdos porcos, liber tus mihi. i. apud me . ſ. ꝗ tuū factū liber/ tū ſemp ꝓcuraui li/ beralr. i. ac ſi eſſes li/ ber. ſ. ſpōte & decen ter nō inuite: qđ ha/ buit: vult aggraua/ re bñficiū: vt maio/ res grates ſibi hēat cōctio. dedi libertatē & tu meruiſti: & ita perſolui tibi merētiq̄ꝫ habui ſummū inter oēs res. ſ. liber/ tatem. In Soſia timebat ſibi ne, ille vellet ſibi exprobrare propter aliqua. Ideo non dixit gr̄am habeo: ſed ita humilr in me. habeo. Et qa Simo pcepit eū hæc eadē timere ait.

DON. ℂ IN memoria ha.) hoc eſt: non ſum ingratus. ℉ In me. ha. Plus dixit, in memoria habeo: q̄ ſi dixiſſet, ſcio. ℉ Nam quę ſcimus: poſſumus obliuiſci: q̄ vero memoriæ cōmendamus nunq̄ amittimus. ℉ Haud mu. fa.) Vetuſte nō me pœnitet. nā ſi qd pœniteret: infectū velle dicebant. Legit̄ muto an ſm ius qđ aduerſus libertus ingratos eſt: vt in ſeruitutē re/ uocent̄: ſed hoc nō ꝯuenit ſenē dicere. Legit̄ & multo, hoc eſt dāno: reprhēdo. qđ ſi eſt, ſic intelliget̄. non nollē factū. Nemo. n. pōt factū: infectū reddere. Sed admirobilr dixit, vt dicimus: nollē factū: nolē hoc exitū. Ergo, haud muto factum: nō pœnitet me facti. ℉ Si ti. qd fe. aut fa.) Et feciſſe ſe & ad huc facere oſtēdit: quis eū manumiſiſſet. ℉ Gaudeo, ſi tibi qd feci: aut facio qđ placeat. Felicitatis eſt, vt ea quæ facta & faciēda ſunt: grata ſint. ℉ Quid.) pro aliqd: ℉ Aduer. ſum te.) Apud te: & penes te. Aduerſum, ſine dubio ꝑpoſi/ tio eſt, Aduerſus participiū pōt eſſe, ab eo qđ eſt aduerto. ſed alibi. Ergo aduerſum te: dixit pro apud te. ℉ Exprobratio.) Exprobratio eſt cōmemoratio bñficii cū enumeratione factoꝝ. ℉ Quaſi expro. Recte oñdit ſe in memoria hre. Sunt qui ad bñficiū referūt imemor vt: Memorē Iunonis ob irā: vt ſit ſenſus, Iſtæc cōmemoratio: quaſi eſt exprobratio imemoris bñficii, id eſt cuius nemo meminerit. ℉ Quin tu vno uer. (Vno verbo: ἀξιώματι: vna ſnia. Nā ἀξίωμα ſnia eſt, vel enūtiatio: vno verbo nexā ꝯtinēs & pfectā intelligē tiā. ἀξίωμα. n. cōſtat ex noīe & ṽbo. Sed dic qđ eſt ἀξίωμα: hoc eſt: Has bñ vt aſſimules nuptias: ergo oīs virtus: adſi/ mulatio eſt. ℉ Quin tu vno verbo. vna ſnia in Adel. Non meū illud ṽbū verū facio, qđ tū Mitio bñ & ſapiēter dixit dudū, vitiū cōe oium ē, Qđ nimiū ad irem i ſenecta attēti ſumus, Nā male intelligit q putat aſſimules: verbū ſignare ℉ Ita fa.) hoc eſt: vno verbo dicā & qđ verbum ꝓmittit: ibi dicit: Nūc tuū offm̄ ē: has bñ vt aſſimules nuptias. ℉ Quas cr. eē has:) Syllepſis. ℉ Cur ſimulas igit̄? Vir. Et q̄ tanta fuit Romā tibi cā vidēdi. ℉ Eo pa.) pacto. mō. qm̄ antecedit pactū: modus ſequit̄, Ergo ab eo qđ p̄cedit: id qđ ſequit̄ dicit. ℉ Et gnati vitā, & ꝯſiliū meū cognoſces: & qđ facere in hac re te uelim. Nā iſtæ diuiſiones ſunt. Gnati uitā: qm̄ dictu/ rus eſt: Nā is poſtq̄ exceſſit ex Ephebis Soſia. Cōſiliū meū: quia dicturus eſt: Et nūc id operādo. Et qđ facere in hac re te vilim: qa dicturus eſt Nūc tuū eſt offm̄. ℉ Et Gnati vitā: & ꝯſiliū meū cognoſces: & qđ facere in hac re te velim. Tripartita diſtribuēdo. & Gnati vitā. Vitā filii in duas partes diuidit in narratione: in anteactā bonā, & p̄ntē malā: & in

Muto factum Infectū velle

Aduerſus

Exprobratio

Verbū ἀξίωμα

SO. In memoria habeo. SI. haud muto factum. SO. gaudeo
Si tibi quid feci, aut facio: quod placet Simo, &
Id gratum fuiſſe. aduerſum te, habeo gratiam.
Sed mihi hoc moleſtum eſt, nam iſtæc comemoratio;
Quaſi exprobratio eſt immemoris benefici.
Quin tu vno verbo: dic quid, eſt: quod me velis.
SI. Ita faciam. hoc primum in hac re prædico tibi.
Quas credis eſſe has, non ſunt veræ nuptiæ.
SO. Cur ſimulas? SI. rem omnem a principio audies.
Eo pacto & gnati vitam: & conſilium meum,
Cognoſces, & quid facere * in hac re te velim. *uel, te hac in re*
Nam is poſtq̄ exceſſit ex ephœbis Soſia.

cipit mala ſibi interea mulier qdā: Et bñ actæ vitę narratio ad eā rē valet: vt oñdat q̄ iuſtus dolor pr̄i ſit ſpe decepto. ℉ Nā is.) Neceſſario Is poſitū eſt ꝓnomē. ἀναφορὰ ad illud: Gnati vitā nā ſi nō poſuiſſet hoc ꝓnomē: Soſia erat intelli/ gēdus. ℉ Poſtq̄ exce. ex Ephe.) Argumēta p̄ cōiecturas. Nā is Pāpilus. ℉ Ex Ephe.) Ephebia prima ps adoleſcētiæ, & extrema pueritiæ. ℉ Exceſſit ex) cū ſuf/ ficeret vnum. ℂ SO. In memoria hēo. i. nō ſum ingra/ tus: ſed memor acce pti bñficii: & plus eſt q̄ ſcio. Nā quę ſcim⁹ poſſum⁹ obliuiſci: q̄ vero memoriæ cō/ mēdamus nūq̄ amit tim⁹. Si. Haud. i. nō muto factū. i. nō vel leꝫ nō eſſe factū: ſine nō me pœnitet: id feciſſe videlicet te a ſeruitute liberaſſe: qa cuius nos pœnitet: id infectū eē vel/ lemus. Aliꝫ ppeadicit ſe factū nō mutare qlibert⁹ fact⁹ nō fecit qcq̄ indignū, quo factū eſſet mutādū & reuocatio in ſer uitute faciēda. Legit̄ aliqñ haut multo factū. i. non dāno nō rprehēdo. So. o Si. gaudeo ſi qd. i. aliqd feci: aut facio: qđ placeat tibi, & hēo gratū. i. hēo animum gratū in te id, qđ feci, fuiſſe vel eſſe (vt alii volūt) gratū aduerſum te. i. apud te. vbi aduerſum nō declarat contrarietatem: aduerſum aūt dici pōt, & aduerſus ſicut rurſum & rurſus: ſed hoc eſt mihi moleſtū, i. hoc mihi diſplicet, Nā iſtæc. i. iſta hęc cōmemoratio. i. ad memoriā reductio. eſt quaſi. i. tanq̄ exprobratio, i. vituperatio hois ſupple: imemoris. i. q eſt ingratus bñficii accepti. Vel ſi capiatur imemoris paſſiue: vt Memorē Iunonis ob iram. ſic intellige, eſt quaſi exprobratio. i. obiectio. (Eſt. n. exprobratio tūc cōmemoratio bñficii cum enumeratione factorū) bñficii imemoris. i. obliti, paſſiue videlicet de quo non habet̄ memoria. Quin. i. quinimo, dic uno uerbo. i. una ſnia perfectā intelligentiā cōtinenti, q conficit̄ ex noīe, & verbo, qđ eſt, qđ me vellis facere. Simo. ita faciā. i. vno ṽbo dicam: p̄dico. i. aperte dico tibi hoc primū. ſ. ante reliqua, in hac re. i. in hoc negocio has nuptias. i. hæ nuptię nō ſunt veræ: quas nuptias videlicet credis eſſe veras. So. cur igit̄ ſimulas. i. fingis eas eſſe, cū nō ſint, Si. audies omnē rē a principio eo pacto. i. eo mō, nā pactū p̄cedit, & modus ſequit̄: & ita dr̄ id, qđ p̄cedit ab eo, qđ ſequit̄, cognoſces & vitā Gnati, quæ fuit prius bona, & nunc mala, & cōſilium meum. i. id quod facere ꝓpoſui, & qđ uelim te facere in hac re, Nam is incipit narrare vitam nati bonā inquiens, nam o Soſia poſtq̄ is natus exceſſit ex ephœbis. i. poſtq̄ non fuit amplius de numero ephœboꝝ. Ephœbi enim ſunt qui pu/ beſcere incipiunt, & ephœbia eſt prima ætas adoleſcētiæ, poteſtas. i. facultas fuit ei ſubaudi uiuendi liberius. i. vel li/ bere: cōparatiuū pro poſitiuo, uel ſupplendū eſt aliquanto, quaſi aliquanto liberius ſolito viuere potuit. ℂ HAVD muto, poſtq̄ hoc audiuit. Soſia alacrius reſpōdet: & gaudeo mei imemoris. Cur ab. i me. Si. non ſunt veræ, ergo ſimulas, & ſi tu ſimulas, cur ſimulas? Rem callidā habet, ut materiā patiatur anteq̄ narret: diuidit ergo iſtam narrationē in tres partes: ut prius p̄noiet narratio, de qui/ bus tractet: & hoc eſt quod Tullius maxime laudat. hic ſunt tria. Vita nati: cōſilium ſenis. i. ſimulatio nuptiarū ad eam cōtegendam: & qui eū ponat officium in ea re. ſ. vt eos ex/ quirat quid agāt. Nam incipit de uita nati uere cognoſci/ bilis eſt uita, nati modo: quia liberius uiuēdi eſt poteſtas poſtq̄ exiuit a diſciplina, & hoc eſt poſtq̄ exceſſit ab ephœ bis. i. a numero pueroꝝ: ephœbus dr̄ imberbis ſiue phœbos crinis: unde Phœbus quaſi crinitus.

Ephebia

C VI.

Scire & memoria tenere

aduerſū rurſum rurſus

exprobratio immemor.

Prędicere

Eo pacto & eo modo.

Epheb⁹

Eo pacto & SER.

ℂ Liberius

DON. Liberi⁹ ℂLIBERIVS.)Liberius,non eſt comparitiuus gra/
dus,non enim potuit libereviuere dum ætas,metus,magi/
ſter prohibeant.Ego d:eſt aliquanto: vt ſit aliquanto libe/
Scio rius,Liberius viuendi deeſte.ſ Quare ſcire)Scimus qđ cer
Noſco tum eſt,Noſcimus quæ adhuc incerta deſyderamus. Idem
Mag̃r alibi Forma in tenebris noſci non quita eſt.ſ Metus, magi/
ſter.)Magiſter,pæ/
dagogus.ſ Ita eſt.)
Intercidit poeta,ne
ſolus Simo loquere
tur,ceterũ non erat
reſpondendi locus.
ſ Quod pleri.oẽs.)
Hęc adiectio dr̃,in
primo poſita loco,
adiectioesvero,aut
in prima parte ora/
tionis,aut invltima
adiicitur,hic ergo
Pleriq̃,ex abundã/
tia poſitũ ẽ, omnes
vero neceſſario ad
ditũ eſt.Et alibi,Ca
leſces plus ſatis.In vltimo,ſicut.Interea loci,inter ibi.Attẽ
dẽda eſt ſane locutio.Quod pleriq̃ oẽs.Aut.n.qđ in q̃ver
tẽdũ eſt,vt ſit.Quæ pleriq̃ omnes . Aut quod ad ſingula
eorum ſtudiorum adiũgendũ erit.Equos alere,canes ad ve
nandũ.Aut certe erit figurata locutio,vt eſt illud, Si quiſq̃
eſt q ſtudeat placere bonis q̃plurimis & minime multos læ
dere:in his poeta hic nomen profitetur ſuum.Et alibi, Ape
rite actutum oſtium . ſ Pleriq̃ omnes faciunt . πλεονασμὸς eſt. Nam errant qui pleri quæ περιττὸν intelligunt: aut
Pleriq̃ omnes qui ſubdiſtinguũt pleriq̃,& ſic infuerũt omnes. hoc.n.pro
vna parte orationis dixere veteres . eodẽ mõ Græci πάμπολλα, & Latini pluſſatis.Neuius in bello Punico,pleriq̃
pluſſa/tis omnes ſubiugant ſub ſuum iudicium . Figurate Terentius
* quod pleriq̃ omnes faciunt,pro,quæ faciunt
pleriq̃ adoleſcentuli.ſ Horum ille nihil egre.)Eſt ergo fi/
guratiuũ:qđ eſſet rectum.Quæ pleriq̃ omnes faciũt ado
leſcẽtuli,horũ ille nihil egregie p̃ter cetera ſtudebat. ſ Ado
leſcentuli.)Bene diminutiue.vt p̃p ætatem facile ignoſcat̃.
ſ Adiungãt)alligent,aptent:aut accõmodẽt. ſ Aut equos
alere,aut,canes ad venandum.)Si & equos ad venandum
alunt,quomodo & canes?quod multi docti improbant:&
dñt ſeparata eſſe:& ad venandum extra rõnem,pro ad ve/
natum,vt Venatum Aeneas,vnaq̃ miſerrima Dido. ſ Ad
p̃hos.)Eclypſis pulcra & familiaris Terentio. Nam poſſu/
mus ſubaudire audiendos:ſiue ſectandos.ſ Ad p̃hos. vitiũ
eſt:quia dixit,ad aliquod ſtudium.aut ſi ad p̃hos, ſeparãda
locutio eſt,ſic,vt aium adiungant ad p̃hos.ſ Egregie.)Egre
gre/gie gium dicitur quod ex grege eligitur,ſed hic egregie , valde
nimis.nõ eſt ergo ad laudem poſitum.Hæc,inquit,vt cæte
ra ſil̃r ſtudebat.ſ Præter cætera.)mediocriter ergo nõ exte
Præter cætera nuauit rẽ,ſed ad laudẽ retulit.ſ Gaudebam.)nõ dixit lau/
dabam,ſed gaudebam.Laudat.n.etiam alienus: Gaudet q
pater eſt.ſ Non iniuria.)Intempeſtiue Soſia reſpondet:ſed
prudentia tantæ ſententiæ,compenſauit importunitatem.
Appri/me ſ Apprime.)adiectio eſt confirmationis.ſ Vt.)admirabil̃r
dixit.ſ Vt ne qd ni.Snia non incongrua ſeruo,quia eſt per
uulgata & non refertur ad perſonam dñi dicẽtis,& de quo
dr̃.ãn magis quia Soſię conuenit eiuſmodi character in ver
bis.ſ Ne qd nimis.d eſt agas:vt ſit,ne qd nimis agas. ſ Fa/
cile oẽs perferre.)Latens argumentatio eſt q̃ filium ad me/
Fero tricẽ cõmeaſſe errans pr̃,non ad corruptelam, ſed ad obſe/
prefero quium amicorum crediderit.ſ Perferre:ac pa.)Ferre eſt cũ
Dedo certo tpe:Perferre,finem expectat effectus.Ferunt onera,&
ſuſtinentur ſupplicia.ſ Perferre,mediocriter ſtultos , odio/
Tineſis ſoſq.ſ Cum quibus erat cumq.)Figura τμῆσις .ſ Dedere.
Plus eſt dedere,q̃ cõſentire:quẽadmodũ in hoſtiũ p̃tãtem
hoſtes ſe dedunt.Dedere ergo , pertinacibus.Eorum obſe
ſtudus,comodior.ſ.ſ Eorum obſeq ſtudus. Ta[illegible]
philum adiuuat argumentum fabulæ:ſimul & Carino.His
ſeſe dedere.)Dedere ſe & obſequi ſuperioribus: nõ aduerſa
ri paribus:non ſe præponere , inferioribus.

Liberius viuendi fuit poteſtas.nam antea — *Niſi elidas u in viuendi,carmen nõ cõſtat,& (fuit) monoſyllabũ eſt*
Qui ſcire poſſes:aut ingenium noſcere:
Dum ætas,metus:magr̃ prohibebant:so.ita eſt
si. Quod pleriq̃ *omnes faciunt adoleſcentuli,
Vt animum ad aliquod ſtudium adiungant,aut equos
Alere,aut canes ad venandum,aut philoſophos:
Horum ille nihil egregie,præter cætera,
Studebat:& tamen omnia hæc mediocriter,
Gaudebam. So.non iniuria:nam id arbitror
Apprime in vita eſſe vtile,vt NE QVID NIMIS.
si. Sic vita erat.facile omneis perferre ac pati,
Cum quibus erat,cunq̃ vna his ſeſe dedere.
Eorum obſequi ſtudiis.aduerſus nemini,

CVI. ℂNAM antea.i.ante illud tẽpus,qui pro quo modo poſ
Qui ſes ſcire:aut noſcere
Ingen/um ingenium.i.inclina
tionẽ naturalẽ: dum
ętas tenera.ſ.metus
verbo:& magiſter
.i.pedagogus, phi/
bebãt.i.ipediebant:
quo minus ingeniũ
noſcereſ. Scim⁹ qđ
Scire Noſce certũ eſt: noſcim⁹ q̃
adhuc incerta deſi/
deramus. So.ita eſt
vt dicis.ſ.& hoc in/
terpõiſ,ne ſolus Si/
mo loquereſ.Si.ille
natus nihil horũ.i.
nihil ex iis:q̃ ſequũ/
tur:ſtudebat.i.ſtudioſe faciebat:egregie:id eſt valde : vel ni/ Studeſ
mis:p̃ter cætera.i.vltra reliqua:quæ agere ſolebat, & qñ ſtu
debat inquam hęc omnia in litera prius contenta:mediocri
ter:id eſt moleſte quod i ſcilicet egregie ſtudere aliquid ho/
rum præter.pleriq̃ omnes: alterum ſcilicet plerique abun/
dat quo ad ſenſum:ſed ſonoram reddit orationem:alterum:
ſcilicet omnes:ponitur neceſſario : omnes adoleſcentuli fa/
ciant videlicet vt:id eſt ita q̃ adiungãt:id eſt applicent ani/
mum ad aliquod ſtudium:id eſt ad aliquam vacationẽ:aut
alere:id eſt ad alendos equos:aut canes ad venandum:id eſt
ad venatum vel venandi gratia adiungant inquam animũ
ad philoſophos aut ſectandos ſubaudi:aut audiendos.Po
teſt etiam ſubaudiri infinitiuus ſic , aut adiungant animum
adire philoſophos:id eſt ad adeũdos Philoſophos ; aut au/
diendos,ſed tũc idẽ redit,gaudebam lętabar quod tam me
diocriter cuncta agebat.Soſia non iniuria:id eſt non imme
rito gaudebas.Nã arbitror id eſſe apprime:id eſt valde vel Appri/me
mirum immodum vtile in vita:vt:id eſt quod nequit:id eſt
non aliquid agas ſupple nimis: id eſt,negat aliquis vltra id,
quod ſatis eſt.Si.vita eius erat ſic:id eſt eiuſmodi,ſiue talis:
hoc eſt modus viuendi eius talis erat : videlicet facile: id eſt
benigne:perferre:& pati omnes cum quibus erat: id eſt faci Facile,
le tolerare eorũ mores cum quibus viuebat : & dedere ſe ſe Perferr̃
vna cum is,id eſt ſe eſſe deditum aut paratum ad ea,quę ſo/ & pati.
cii erant parati.aut dediti:& obſequi : id eſt morem gerere Dedere
ſtudus:id eſt cupiditatibus & voluptatibus eorum.cum qui
bus erat.Vbi eſt aduertẽdum dedere:ſignificat valde dare:
quemadmodum hoſtes ſe dedunt in hoſtium poteſtatem.
Simo.inquam eius vita erat nemini eſſe ſupple aduerſus:id
eſt nulli aduerſari aut repugnare.
ℂNAM Antea,Ideo dico non eſt cognoſcibilis:nam an
tea non erat.Nam qui:id eſt&c.modo quid faciunt pleriq̃ SER.
omnes:id eſt pleriq̃ omnium:ſic exponit ſe : quaſi dicat fe/
re omnes.ad hoc ſtudium alere equos:aut alere canes:aut vt
adiungant animum ad philoſophos : id eſt ad literas : ho/
rum.ſupra dictorum nihil ſtudebat Pamphi. præter cæte/
ra ſcilicet q̃ vnum prælegit priuſquam cætera : ſed omnia
communiter:& quia poſſet omnia communiter : & tamen
vnum frequentaret ſuper alia addit: nihil horum ſtudebat.
egregie:id eſt ſpecialiter præter cætera : ſed omnia æqua/
liter:& tamen quamuis omnia obtinebat:tamen omnia me
diocriter : & per hæc æqualiter. Non iniuria faciebat : o/
mnia mediocriter.nam id: id eſt facere omnia mediocriter
&c.In vita:id eſt in hoc vſu vitæ. Sic:id eſt ſicut ſupra di/
xi & ad huc dicam : perferebat in laboribus : patiebatur in
conuiuiis.

DON. ¶ I T A) deeſt faciẽs, volens, agens. ¶ Vt facillime ſine inui/dia. Salu. Et eũ omnes gloria anteiret, oĩbus tñ charus eẽ. ¶ Inuenias.) Secunda perſona pro tertia, Vt migrantis cernas. ¶ Sapienter, vitam inſtituit nam hoc tempore Obſequium amicos, veritas odiũ parit. Improbatur a ſapientibus hæc ſentẽtia. Nam obſequium, aſſentator debet, veritatem amicus: ſed in thea/tro dr̃, nõ in ſchola. uoq; aſſueta iuuentus. Et non quærens, ſed querĩtans dixit Q uærit.n. qui ad plenum & perpetuũ reponit. Queritat q vix quotidie ingrendo victũ inuenit. ¶ Lana & tela victus. Artificioſe, vt videatur publice apud eam futura mater fa/milias educari poſſe, quam meretricem neceſſitas fecit.

Quæro
Q uęri
to

Nunquam præponens ſe illis; ita, vt facillime
Sine inuidia laudẽ inuenias, & amicos pares. *Eliditur u conſonans*
SO. Sapienter vitam inſtituit. nãq; hoc tempore, *inuidia, & niſi ſit*
OBSEQVIVM AMICOS, veritas odiũ parit, *proceleumaticus*
SI. Interea mulier quædam ab hinc triennium *i dia ſit Synæreſis*
Ex Andro commigrauit* huic viciniæ, *Aliter huc*
Inopia & cognatorum negligentia
Coacta, egregia forma atq; ætate integra.
SO. Hei vereor, nequid Andria apportet mali,
SI. Primum hæc; pudice vitam, parce, ac duriter;
Agebat, lana, ac tela victum quæritans.

Obſegũ
¶ Obſequium ami.) Hic verſus p impro perium eſt, Veritas odiũ parit. Falſum eſt aũt qḋ Ci. dixit, obſequiũ primũ di/xiſſe Terentiũ, cum &; Plautus & Neui⁹ ante dixerint. & eſt ſnia παροιμιώδης, & magis theatro apta. q̃ officio. de q̃ Tul/li⁹ mĺta dixit. ¶ Ob/ſequiũ amicos. ſnia magis pbabilis, q̃ neceſſaria & honeſta.

Interea
¶ Interea.) Interea, eſt cũ habet inſtãtiam ſuperiorum acto/rum. ¶ Mulier quędã.) Sic dixit quaſi ignoraret nomẽ ei⁹ paulopoſt Chryſidem noiaturus: ſed iõ vt gratã expectatio nem faciat, ſimulq; lectorem auidum nois reddat. Vt Vir. paulopoſt noiaturus, ait Ecce manus iuuenẽ iterea poſt terga reuinctum. ¶ Interea mulier, Hic digreſſio eſt. nã propoſuit Gnati vitam dicere. ¶ Ab hinc trienniũ.) Artificioſe dixit triẽnium, cum poſſet plus minusue temporis ponere: vt ſit veriſimile, vnum annum fuiſſe pudicæ parcæq; vitæ: ſe/quentem, cõditionis acceptæ: tertium, mortis. Primo ergo anno ignorata eſt domus Chryſidis Pãphilo: ſecundo, Gli/cerio cognitus, tertio nupſit Glycerium Pamphilo, & pariter inuenit parẽtes. ¶ Huc viciniæ. Viciniæ παράλογον. huc loci, vel huc locorũ. legitur & huic viciniæ. ¶ Inopia, & cognatorum negligentia. Laudatis Pãphili moribus, q mox ducet vxorem: ſupereſt vt futurę quoq; matronæ. i. Glyce/rio, probitatem debitam pro perſona reddat· quæ quia ho/neſta nũquam eſſe poterit, ſi ſic eam conſtet ante nuptias impudicam ductam eſſe: partim defendenda, partim laudãda eſt Chryſis, cum quacõ morata eſt: quã qm̃ neceſſe eſt mere/tricem fateri, in conditione turpiſſimi nominis multum ſumitur excuſatio voluntatis. Et cognatorum. Hic nos tam parat ad Critonis aduentum. Egregia. id eſt eminenti, prę/ſtantiq;. ¶ Atq; ætate integra. Integra eſt ætas quæ in flore conſiſtit, cui neq; addendum iam ſit. neq; quicquã adhuc ſit imminutum. vt Vir. Integer æui Aſcanius. ¶ Et ɔtulit duo ad quæſtum meretriciũ congrua. ¶ Hei vereor nequid Andria. Andria. mire. audiuit. n. exceſſiſſe ex ephœbis Pamphilum, illatamq; mentionẽ mulieris peregrinæ adoleſcẽtulę pulcræ. ¶ Ne quid Andria, eleganter, ex andro. Andria, nomen oſtendit & mulieris & fabulæ. Et bene, apportet: quia portare ignotis eſt. ¶ Primum hęc. Defendit, vt diximus, vitam Chriſidis, vt potuerit apud eam recte morata eſſe Glycerium, quæ ex argumento matrona erit. ¶ Primum hæc pudice, Bene hæc quidem: id eſt illa quæ coacta eſt. ¶ Duri/ter. Contra rõnem regulæ: debuit. n. dicere dure, ab eo qḋ eſt durus. Et tñ eſt differentia· eſt. n. duriter, ſine ſenſu labo/ris: dure aũt, crudeliter· illud ad laborem. hoc, ad ſæuitiã relatũ eſt. ſed dure in alterum: duriter in nos aliqd facimus. ¶ Lana & tela. Subdiſtingue tela. Finis enim laboris eſt. Victum quæritans. vt Vir. Cum fœmina primum, Cui tole/rare colo vitam, tenuiq; minerua impoſitum, cinerẽ, & ſopitos ſuſcitat ignes. Deinde finem laboris intulit: nõ cibũ ſed victum, Cibus. n. eſt, qui ẽt delicatis pbetur. Victus, in par/uis aridiſq; alimoniis ẽ conſtitutus. vnde Vir. Victum infelicem baccas, lepidoſaq; corna dant rami. Et poſt tñ labo/rem, victum, nõ cibũ dixit: vt Virgi. At patiens operũ, parq;

Huc vi
ciniç
Egregi/
us
Integra
ætas
Duri/
ter
Dure
Cibus
Victus

¶ NVNQ̃ pponens. i. vita eius. ſic erat nunq̃ eſſe prẹferẽs ſe aliis. Vel ſic aſtruelliam exponendo illa ĩfinitiua p prẹterita impfecta indicatiui ſic: vita eius erat ſic vt ſequit: facile pfer/re. i. pferrebat ac pa/ti. i. patiebaẽ oẽs cũ qbus erat: & dedere. i. dedebat ſe ſe. i. ac/commodabat ſe vna cum iis: cũ qbus viuebat: obſeq. i. morem gerebat: cõplacebat. ſtudiis eoɋ: nemini ſup. erat aduerſus: nunq̃ erat, ſup pponens. i. pferens ſe aliis: erat ita agẽs: ſup. vel faciẽs, vel volens vt inuenias. i. vt inue/niret aliquis facillime inter eos laudem: ſine inuidia. i. ſine detractione: & amicos pares. i. concordes. So. Pam. inſtituit. i. ſuſcepit ſiue incepit & formauit: ſapienter vitã. i. viuẽdi modũ. Nãq; hoc tpe obſequiũ: quaſi obedientia, ſiue (vt ita lo/quar) complacẽtia: parit. i. acquirit amicos: veritas odium. Si. incipitur hic vitę malę narratio: & prius fit digreſſio ad Chryſidem. Interea. i. interim, dum hęc aguntur: quędã mu/lier. ſ. Chryſis egregia forma. i. eminenti & pſtanti facie: atq; ętate integra. i. florente: cui nihil eſſet addendũ: nihil quoq; foret diminutum: cõmigrauit ex Andro inſula. i. patriã lin/quens: acceſſit huic viciniæ. i. ad hãc viciniã coacta inopia. i. pauperie & negligentia. i. incuria cognatoɋ. i. ppinquorum. triẽniũ ab hinc. i. ex tribus añ annis: qḋ barbare dr̃ a nõnul/lis de poſt tres annos ppoſitio itaq; aduerbio iungi põt: vt abhinc: dehinc. A mane vſq; ad veſperum illic pugnata eſt: pugna dicit Plau. in Amphy. So. hei interiectio dolẽtis: & idignãtis: vereor neqd mali. i. q aliqḋ malũ Andria fœmina. ſ. Chryſis: q̃ ex Andro iſula maris Aegæi. Athenas venerat apportet. i. afferat: & bñ apportet qa portare ignoti eſt. Si. defendit vitam Chryſidis: vt potuerit apud eam recte morata eſſe Glycerium: Primũ. i. in principio hæc Chryſis agebat vitã. i. viuebat: pudice. i. caſte: parce. i. tenuiter; ac duriter. i. laborioſe. Nam dure aduerbiũ ſignat crudelr̃: quæ/ritans victum. i. vix quotidie q̃rendo victũ iueniẽs. Nã q̃rit qui ad plenũ & ppetuũ reponit. q̃ritat: q vix quotidie q̃rendo victũ inuenit. Bñ ẽt dixit victũq; in puis, aridiſq; alimoniis eſt ɔſtitutus. Cibus ẽt delicatis pbet. q̃ritãs ergo victus lana. i. ope lanificio: & tela, q̃ eſt finis laboris. Tela aũt eſt pãnus qcũq; quã laneus: q̃ lineus. pãnus. n. pprie duntaxat pan/nũ ſignĩt: qui vilis eſt: & craſſo villo contextus: ſolos paupes decens: vñ pãnoſus hõ, q pauper eſt, q veſte vili induatur. ¶ V T inuenias eũ habuiſſe laudẽ ſine inuidia: & facillimũ qḋ ſolet eſſe difficillimũ in aliis. Interea. iã incipit oñdere quo potuit deteriorari vita filii ſui bonam prius, & poſtea corruptã. Si eni ſemp malus extitiſſet: nõ hẽret locũ corre/ctio: ſed deſperaret pr̃ de ſalute filii: ſi vero ſemp bonus: vñ correctio? fuit ergo vtrunq; neceſſariũ: vt correctio locum hẽret. nota hic quẽ locũ hẽat: q Chryſis, quæ adducit Gly. fuit And. niſi enim Chryſis And. & nõ ciuis Athe. deſcriberet: Gly. ciuis credet. Si aũt ciuis eſſet: pr̃ corrigere filiam nõ elaboraret. neceſſario. n. eam Pã. lege attica duceret. pro falſo credebaẽ ſoror. Chry. Gly. opportunitatẽ vltimi actus hs, qa potuit ciuis eẽ: cũ ipſa ſoror erat. C ũ dicit inopia &c. deſcribit mulierẽ idoneã meretricio officio. Et vereor. hic ſm Priſ. q̃ſi Pã. dictũ eſt. Alii faciũt iterie ctionẽ: & qa pudice pee, qa pag lucrabaẽ; duriter q̃tũ ad laborẽ quẽ exequit̃.

G VL.
Obſeg
Inſtitue
re
Obſegũ
Plautus
Portaẽ
Quęri/
tare &
quęrere
Victus
& cibus
S E R.

¶ Sed

DON. ℂ Sed poſtquam amans.) Amator fingere poteſt : Amans vere amat. ⸿ Vnus & item alter.) Poſt vnum duo, ex quib⁹ alter, vt ſint tres inquit enim poſt, Nam hi tres tum ſimul amabant, vt alter ab vndecimo. Ergo alter, non eſt ſecundus, ſed tertius. Procliue.) Procliue eſt porro inclinatum vel pronum inclinatum q. Accepit condi.) Cum vno, quæſtus non eſt: cum altero, non eſt cum multis ſic. Vt inge. eſt hoium ho.) Alia defenſio Chryſidis vt quæ ante fecerat ipſius ſint : quæ poſtea peccaueris, naturæ hoium adſcribatur. Conditionem.) Conditio eſt pactio certam legem in ſe continens. ⸿ Poſtq̃ acceſ. vnus & item al.) id ẽ plures : quæſtus iam meretricius factus eſt. ⸿ Perduxere.) Inuitũ iſſe Pãphilũ his verbis ſignat. Perducunt̃.n. neceſſitate coacti. Hoc ẽt verbum iudices pnunciare ſolẽt. Et hoc eſt qđ ſupra ait: His ſeſe dedere, eoꝝ obſequi ſtudiis. ⸿ Vt vna eſſet, meum Et producte legit̃ eſſet. vt cibum capiat & correpte, vt alibi. ⸿ Vna.) ſimul. i. vna cibum caperet. ⸿ Perduxerunt il. ſe. ſecum duxere, vt ſecum eſſet. Egomet conti. me.) Bene me/cum: ut appareat nihil temere conſtitutum, vel prolatu3 foras hoc ipſum ſatis quæſitum eſſe, quod ſtatuit de falſis nuptiis, & infenſus eſſet filio. ⸿ Egomet contin. me deeſt uolue bam: cogitabam, verſabam. ⸿ Captus eſt.) tenetur & irretit̃. ex tranſlatione ferarum, atq; venatus. ⸿ Habet.) Id eſt vulneratus eſt. Habet enim, qui percuſſus eſt, & proprie de gladiatoribus dr: quia prius alii vident, quam ipſi ſentiant ſe percuſſos. ⸿ Captus eſt. Saluſt. Sin captus prauis cupidinibus. ⸿ Certe, ſine dubio, p certo captus eſt. Habet. ſic dicit̃ de eo qui lætaliter vulneratus eſt. Virg. Hoc habet hęc melior magnis data victima diuis. Ergo quid ſequit̃ captum, niſi occidi? ⸿ Obſeruabam mane. mane aduerbialiter. ⸿ Obſeruabam. deeſt tamen hoc eſt, quãuis captus erat, & hęc tñ obſeruabam. ⸿ Rogitabam.) Non rogabam, ſed rogitabã: quia ſedulo faciebat. ⸿ Dic ſodes.) Dic, imperatiuum eſt: ideo temperauit iniuriam blandimento, ſodes. eſt autem, ſi audes, & ſi ſcias: nam delirat qui * interpretatur ſodes. ⸿ Dic ſodes. Exortantis eſt vox, vt Amabo, Rogo. ⸿ Quis he. ha. Chriſi. nã An. illi id erat no.) Opportune nomẽ intulit Chryſidis. Et bñ illi, q. d. q̃ tu Andriã nominaſti. ⸿ Quis heri habuit Chriſidem? Nam Andrię illi id erat nomen, attico more, peregrinę mulieri, a patria nomen impoſuit. Et ſimul celebrationem comœdiæ: dicendo Ex andro commigrauit: Et nunc, Nam Andriæ illi id erat nomen. ⸿ Quid? Symbolum dedit.) Sed ſubdiſtingue quid? vt ſit vox quęrentis quid dicat de Pamphilo. ⸿ Eho, quid pãphilus?) Primo ſic egit. vt de Pamphilo quęrere videret̃. ad vltimum adiecit nomen, ne quid reliqui faceret. ⸿ Cœnauit.) cętera in geſtu ſunt quærentis quid dicat de Pamph. nec inuenĩetis. ⸿ Symbolũ de.) Mire, nulla pro Pamphi. negatio facti eſt poſita: ſed per puerilem ſimplicitatẽ oĩa geſta narrata ſunt, & quidem tacitum eſt, nõ cælatum: ſed vt non factam eſſe videat̃. ⸿ Itẽ alio die.) Item: ſilr̃, & vide, diligentiæ tps adiectũ: quaſi nõ ſufficeret vn⁹ dies. ⸿ Cõperiebã.) Vide ſi nõ verba pr̃is ſunt, & de rebus venereis circa fili mẽtionem agentis. Nihil ad Pamphi. quicq̃.) περιττόν. Nam abundat quicquã, nã nemo quiſquam, non dicitur.

Margin: amator / Amans / Alter / Procliue / Cõditõ / Perducere / Capt⁹ ẽ / Habet / Mane / Rogitare / Sodes / Item

Sed, poſtquam amans acceſſit pretium pollicens,
Vnus, & item alter: ita vt ingenium eſt omium
Hominum a labore procliue ad libidinem
Accepit conditionem dein quæſtum occipit.
Qui tum illam amabant, forte, ita vt fit filium
Perduxere illuc ſecum, vt vna eſſet, meum.
Egomet continuo mecum, Certe captus eſt,
Habet. obſeruabam mane illorum ſeruulos,
Venienteis, aut abeunteis rogitabam, Heus puer,
Dic ſodes: quis heri Chryſidem habuit? nam Andrię
Illi id erat nomen, so. Teneo. si. phedrũ, aut Cliniã,
Dicebãt, aut Niceratum, nam hi tres tum ſimul
Amabant. Eho quid pãmphilus? quid? ſymbolum
Dedit. cœnauit. gaudebam. Item alio die
Quærebam: comperiebam nihil ad pamphilum

pretium: vnus primo. & item. i. ſimiliter: vel poſt alter duo ita vt. i. eo modo quo ingenium. i. natura omnium hoium eſt pcliue. i. pronum: inclinatum ab labore ab libidinẽ. i. voluptatem. ipſa Chryſis accepit conditionem. i. pactioni, promiſſioniq; aſſenſit. Interdum. n. conditio pro pactione capitur. Inde ferre conditionem quaſi certa lege ſiue certo pacto aliquid promittere: Dehinc. i. deinde: occipit. i. accepit vel incipit quæſtum facere vel exercere. i. luchru3 facere. nam quæſtus ſignificat lucru3. ſed proprie nummariũ illi qui tum. ſ. tunc: amabant illã. forte. i. caſu quodam. ita vt fit. i. fieri ſolet: perduxere ſecum illuc. i. ad Chryſidẽ filium meum: vt eſſet vna cum eis. i. vt comitaret̃, ſeu ſociaret eos: vel ſi producte legat̃ eſſet ab edo es : ſenſus eſt, vt commederet vna cũ eis, & cõuiueret: & quidem bene perduxerunt quaſi inuitum. nã perducuntur neceſſitate coacti. egomet. i. ego ipſe: conti nuo id eſt illico: mecum ſubaudi uoluptabam, uel cogitabam. Certe captus eſt, ideſt irretitus, ſiue, illaqueatus eſt amoris, praua cupidine: tractum a feris laqueo implicatis. habet. i. vulneratus eſt, qui enim pcuſſus eſt habet, tractũq; eſt a gladiatoribus: qui dicunt alter vtrum eorũ habere, qui percuſſus eſt. obſeruabam. i. animaduertebam mane ſeruulos illoꝝ iuuenum venientes, aut abeuntes, rogitabam, frequẽter rogabam. heus: aduerbium vocantis, o puer. i. ſerue: dic ſodes. i. ſi audes. quod vocabulum Priſcia. vult eſſe defectiuum verbum. Seruius vult eſſe aduerbium: & precationem ſignifigare. Do dicit eſſe vocem exhortantis. vt amabo rogo. Feſtus & Nonius volunt eſſe copulata verba: vt ſodes ex ſi & audes componatur : vt capſis cape ſi vis: ſis pro ſi vis. exponit ẽt Do. ſodes pro ſi ſcias: dic ergo ſodes ſi audes: uel ſi ſcias: quis habuit heri Chryſidem: ideſt quis eſt ea potius. Nam id nomẽ. ſ. Chryſis erat illi Andriæ, ideſt illi mulieri de Andria. So. teneo. i. intelligo. Si. dicebant ſeruuli Phedriam: aut cliniam: aut Niceratum iuuenes habuiſſe Chryſidem. nam hi tres tum. i. tũc. ſimul amabant. i. amore capti erant. Eho: interiectio eſt non nunquam admirantis interdum depoſcit intentionem nutus, & animaduerſionem: quid Pamph. fecit? dicebãt inquã quid? modus interrogandi & facta diſtinctione ſubnectenda eſt reſponſio, dedit ſymbolum, ideſt vt ſentit Torte. portionem ſuam, vel ſignum dedit: ut annullum: uel aliqd tale quouſq; pecuniam conferret. Symbolum enim teſte Iulio Pollu. de uocabulis rerũ, paruum erat numiſma: unde & ſignum a nonnulis traditur : qui & euſymbolum bonũ omẽ interpretatur. Cum autem a συμβάλλω: quod eſt cõfero deducatur, quidam colationem interpretari uoluerunt ita: ut cœna illa dicatur collatio: in quam comparandã plures aliquid contulerunt. Symbola enim huius ſymbolæ eſt collatio. Cœnauit cum ſociis. ſ. ego pater gaudebam. Item ſimiliter alio die quærebam: comperiebam. i. inquirendo reperiebam, ſiue cognoſcebam nihil quicq̃: abundat quicq̃ & capę nihil pro non ut ſæpe fit. attinere. i. ſpectare ad Pamph.

Margin: & amator / Cõditõ / Quæſt⁹ / Rogitare / Eho / Symbolum / Tortellius / Euſymbolum / Symbola ſymbolæ

SER. ℂ PRocliue. i. accliue & pronum. ſine ãctu tñ habile. Cõditionem. i. conuentionem: Quæſtus proprie eſt meretricius a quæro forte fuit non ex deliberatione. vna eſſet. i. pariter comedere. i. Habet mulierem. i. uitia. ſed non decuit ſenis perſonam ſic turpiter dicere. obſeruabam. nota magnam curioſitatem patris quam circa filiũ habuerit illo modo Symbolum uel ſimbolam: ideſt colationem ſuam dedit: ſcilicet nullum malum cum Chryſide egit.

G V I. ℂ SED poſtquam amãs. ideſt qui uere amat: amator enim fingi poteſt acceſſit, aduenit, pollicens, i. ultro promitens

Margin: Amans

DON. Spectatus ¶SPECtatum.) Ad Pamphilum, non ad exemplum refertur, & ſpectatum, probatum. ¶Et magnum exemplum continentiæ. ... laudi, Pamphilus exemplum continentiæ. ¶Nam qui cũ.) Qui, amicus. ſ. aut certe homo ſubaudiendum. ¶Amicus.) deeſt eius. ¶Cum inge.) Ingenia Ingenia pro hominibus poſuit. ¶Conflictatur.) .i. atteritur. Conflictatio Conflictatio eſt tactus corporum inuicem, & colliſio. ¶Neque cõmouetur. Vtrum aius, an homo, vt ſubaudiamus eius? Neq; animus cõmouetur: vtrum deeſt ei? an ordo: eſt, q aius cum ingeniis conflictat eiuſmodi, neq; commouetur, i ea re: tñ ... non præmiſſo. Licet, vel q̃q̃ ſub tecit tñ. Sallu. Atq; edita vndiq; trib?, tñ cum muris, & magnis turribus. Modus Suæ vitæ Modu3 moderationẽ, regimen. Cum ¶Cum id mihi.) Cu3. i. præter q̃ quod. ¶Tum vno ore oẽs.) Oẽs: ne pt amorẽ falli videref: & ideo mox ait, Bñ diſſimulatum amorem & cælatum indicat. ¶Laudare fortunas me.) ... fortunas: q̃ fortunã. & de more. vt, Qui te tanti talem genuere parentes. Et, Vade ait o felix nati pietate. Et plautus, Fortunatus qui illum eduxit ſibi. ¶Hec fama.) An vere laudatus ſit, ſingula hæc pro argumentis ſunt, & excuſatio eſt, non eſſe ſtultitia falſum: ſed impulſum. ¶Impulſus.) Bene inpulſus: vltro enim venire impulſus eſt, qui daret, contra officium ſoceri. ¶Vnicã gnatam ſuam.) Abundat quidem ſuam, ſed tamen aſſeueranciuſ eſt. ¶Vnicam gnatam. Quid ſi tædio multorum filiorum at vnicam. ¶Cum dote ſumma.) Quid ſi pauper eſt: at cum dote ſumma. ¶Placuit.) Cum pronuntiatione, placuit. Dictus ¶Hic dictus eſt dies. Vtrum conſtitutus? an dictus? vt, Deſpõdere Iunoni infernæ dictus ſacer. ¶Deſpondi.) Ex veteri more, quo ſpondebat etiã petitoris pater: vnde ſponſus & ſpõſa dicitur. ¶Placuit.) ... adeo bona conditio fuit, Spõdere vt quamuis vltro obiiceretur, tamen ſtatim placeref. ¶Deſpondi. Proprie. nam de ſponſo dicitur, quia ſpondet puellæ pater: deſpondet, adoleſcentis. ¶Chryſis vicina.) Commemorat nũc quæ eſſet Chryſis. ¶Vicina hæc.) Supra enim ait. Ex Andro commigrauit huc viciniæ. ¶Vicina hæc. ... ¶O factum bene.) animaduerte, vbique a poeta ſic induci comicas mortes: vt cum ad neceſſitatem argumenti referantur, non ſint tamen tragicæ. Nã aut meretrix ſumitur, aut ſenex, aut de duabus ſimul vxoribus vna vxor. Itaq; huiuſmodi obitus, aut mediocri triſtitia excipitur, aut etiam gaudio. ¶O factum bene. quaſi qui dixerit, Vereor ne quid Andria apportet mali. ¶Beaſti me.) Artifitio ſe quidem gaudium ſubiecit: ne mors in comœdia, luctus in Metuo Timeo tragœdia perſonaret. ¶Metui a Chryſide.) Metuo illum dico, qui mihi ipſi aliquid facturus eſt. Time ab illo, cuius cauſa poſſum aliquid mali pati, etiam ſi ipſe nihil me mali conſulat. ¶Metui a Chryſi. ... ¶Vna aderat fre/ Freqns quens.) Vt ſupra, cum quibus erat cunque vna, his ſeſe devere. ¶Aderat fre.) Poſſumus enim adeſſe, & frequentes nõ eſſe, ſi præſentes non adheremus his quibus ad ſumus. & frequens, vt miles apud ſigna. Curabat vna fu. Funus, eſt pompa exequiarum: dictum a funalibus. etenim nocte efferebantur propter ſacrorum celebrationem diurnam.

CVI. enim vero ¶ENim vero. i. certe putabam ſatis ſpectatum. i. ſatis probatum, & putabam ipſum eſſe magnum exẽplum. i. magnã imitationem continentię cautionis conſeruationis a libidine, Hyperbole laudis eſt fidem excedens. Nam homo. q cõflictatur. i. atteritur: ſiue agitatur, frequentatium. n eſt conflicto a confligo gis: quod ſignificat concertare. & manus cõſerere. Inde conflictus prelium. Conflictatio autem eſt tactus corporum inuicem & colliſio, cõflictatur ergo. i. colliditur: atteritur colluctatur cum eiuſmodi. i. talibus ingeniis: hoc eſt cum hoibus talis naturæ: ppta laſciuis. neq; tñ aius eius cõmouetur. i. a ſuo ductu: & tenor nõ deſleſtit: vbi aduerte tñ põi vbi nõ præceſſit q̃q̃ i qđ Lau. Valla uult eſſe ſub audiẽdũ: ſcias ipm. i. talẽ iuuenem poſſe habere modũ. i. regimen & moderationẽ ſuæ uitę. tum .i. vel partim: id. ſ. qđ nõ commoueẽ aius eius, mihi placebat. i. tñ. ſ. & vel i ſuper: vel pterea omnes vno ore. i. vno conſenſu, vna voce dicere. i. dicebãt oĩa bona: & laudare .i. laudabãt fortunas meas. i. me fortunatum & felice3, qui refertur ad meas, quo ad perſonam poſſeſſoris: qui videlicet ego haberem gnatu3: id eſt filium prædituum tali ingenio. i. tali natura & talibus moribus moratum, ſiue inſtitutũ: qđ opus eſt verbis: id eſt cur pluribus verbis laudes eiu ſinculacrem. Chremes. ciuis atticus i impulſus: ideſt inductus motus hac fama: ideſt bono rumore de filio venit ad me vltro, id eſt non regatus: vt daret vnicam gnatam ſuam vxorem, id eſt q̃ foret vxor filio meo Pamphilo: cum ſumma dotte: ideſt cum optima dotis cõditione. Placuit, ideſt fui contentus: volui, deſpondi: id eſt promiſi me etiam daturum filium virum ſuæ gnatæ: & bene deſpondi. nam ſpondet pater puellæ: deſpondet vero pater adoleſcentis. hic dies: ideſt præſens dies dictus eſt, id eſt conſtitutus & aſſignatus nuptiis. i. ad nuptias celebrandas. So. quid igitur obſtat ideſt impeditur propter quod non ſiant veræ & non fictæ. Si. audies: id eſt cognoſces, fere: id eſt prope modu3: in his paucis diebus. i. in hoc breui tempore: quibus. ſ. diebus: hæc prædicta ſunt acta. i. facta. hæc Chryſis vicina: id eſt quæ cõmigrauerat huic viciniæ. morit. So. O factum bene: id eſt o bonus euẽtus, vel o bene collocatũ eſt, & q. ipſa obterit: ex qua mali quicquã filium poterat oriri. beaſti me: ideſt beatum me reddidiſti. Hei, interiectio dolẽtis: metui a Chryſide: ideſt timui nequid mali Pamphilo contingeret ex Chriſidis cauſa. Nam metuo illud dico: qui nihil aliquid facturus eſt: metuo ab illo: cuius cauſa poſſum mali pati quicquam etiã ipſe nihil in me mali conſulat. Si. ibi: ideſt apud Chryſidem, tum ideſt tunc filius me? aderat: ideſt præſens erat frequens: ideſt ad hærens (nã præſentes eſſe poſſumus: neque tamẽ adhermus iis quibus ad ſumus) vna cum illis iuuenibus: qui amabam Chryſidem.

expectatus

Quidquam attinere. enimuero ſpectatum ſatis
Putabam, & magnum exemplum continentiæ.
Nam qui cum ingeniis conflictatur eiuſmodi *Eiuſmodi triſyllabum eſt*
Neq; commouetur animus in ea re tamen,
Scias poſſe habere iam ipſum ſuæ uitæ modum.
Cum id mihi placebat, tum vno ore omnes omnia
Bona dicere, & laudare fortunas meas,
Qui gnatum haberem tali ingenio præditum.
Quid verbis opus eſt? hac fama impulſus Chremes,
Vltro ad me venit. vnicam gnatam ſuam
Cum dote ſumma filio vxorem vt daret.
Placuit, deſpondi. hic nuptiis dictus eſt dies.
So. Quid obſtat, cur non veræ fiant? Si. audies *alias quid igitur*
Fere in diebus paucis, qbus hæc acta ſunt, *obſtat, ſed tñ uerè*
Chryſis vicina hæc moritur. So. o factũ bene, *expurgandum*
Beaſti. metui a Chriſide. Si. Ibi tum filius
Cum illis, qui amabant Chryſidem, vna aderat frequens,

Tum

Spõdere & deſpondere

Pñs & frequẽs

SE.R.

¶ENIMuero. i. certe. q. d. qa inter tales cohabitabat ſine macula: ideo enimuero: id eſt certe putabam eũ eſſe ſatis ſpectatum. i. probatum, & eſſe omnibus exemplum continẽtię .i. caſtitatis veræ poterat eſſe exemplum. nam illum, qui cõflictatur. ideſt pugnat cum ingeniis huiuſmodi. ideſt luxurioſis. magna enim cõflictatio eſt inter laſciuos, habitare, & non comburi, ſcias illum, quem dixi, iam habere, ideſt cõfirmaſſe. modum vitæ ſuæ ipſum, ideſt rectiorem & conſtantiorem. ſ. cum hic non deficiat, ſcias nullo modo poſſe dirimi placuit deſpondi. nota hic conuenientem breuitatem: humani: quia humanum eſt dolere de morte alterius.

¶Curabat

Curabat vna funus.triſtis interim.
Nonnunquam collachrymabat.placuit tum id mihi
Sic cohitabam,Hic parue conſuetudinis
Cauſa mortem huius tam fert familiariter:
Quid ſi ipſe amaſſet:quid mihi hic faciet patri
Hæc ego putabam eſſe omnia humani ingenii.
Manſuetiq; animi officia.quid multis moror?
Egomet quoq; eius cauſa in funus prodeo,
Nihil ſuſpicás etiam mali. so.hem,quid eſt? si.ſcies,
Effertur.imus.I nterea inter mulieres
Quæ ibi aderant,forte vnam aſpicio adoleſcẽtulam.
Forma .so bona fortaſte.si.& vultu. Soſia
Adeo modeſto,adeo venuſto, vt nihil ſupra.
Quæ tum mihi lamentari præter cæteras
Viſa eſt,& quia erat forma præter cæteras
Honeſta,& liberali accedo ad pediſequas,
Quę ſit,rogo,ſororem eſſe aut Chryſidis.

DON. ¶ CVrabat vna funus.) Vt non potuerit in exequiis vide/
Conla/ re partem.¶ Interim.)Deſcriptio eſt huius rei,quæ ad nar
chryma rationem pertinent ſuperiorem.¶ Nonnunquam conlachry
re, ma.)Illis enim magis cã flendi fuerat,qui,quam amabãt,
amiſerant.hic,amore,pp ſuã Clyce. conlachrymabat , qui
alienis lachrymis ſuas cõmodabat. ¶ Sic cogi.)Ac ſi dice/
ret,hoc cogitabam,ſenſum
tñ cogitationis dicere de/
buit:ſed quia ſic cogitabam
dixit : ipſum geſtum cogi/
tantis exponit, & dicitur
μιμησις. ¶ Hic paruæ con
ſue.)hoc eſt, conuiuii tan/
tum &qa dixerat puer hoc
ſolum egiſſe Pamphi.nihil
aliud, Symbolum dedit,
Familia cœnauit. ¶ Tã fert fami.)
riter ideſt grauiter.nam quę no
bis ſunt familiaria , gra/
uia ſunt animo noſtro. Fa/
miliariter, quaſi familiaris
an potius familiariter?
¶ Quid hic mihi faci.pa.
Mihi.circa me. Et poſtquã
mihi dixit: pondus intulit
nominis, dicendo patri.
¶ Quidhic mihi. Vnde quã
venuſte repetierit hic.¶ Hęc
Putare ego putabam.)Patere eſt eius,qui ſimplicitate pectoris ab/
errauit.Cicero non putauit,lapſus eſt.¶ Hæc ego putabaʒ.
Cum adhuc nihil peccationis oſtenderit,tamen dolor in fu
tura prorumpit:vt,Et gener auxilium Priamo , Phrygi/
buſq; ferebat. ¶ Humani ingenii , circa Chryſidem . Man/
ſueti circa amicos.¶ Egomet quoq;.)Vt ipſe Pamphi.aut
ẽt ego,quem minus crederes.¶ Eius cauſa.) Eiuſdem man/
Funus ſuetudinis & humanitatis,& eius Pamphi.¶ In funus pro
deo.)in funus,in ipſum officium,aut,in pompam exequia
rum:quod a funalibus dictum eſt, & vncis vel cuneis cãde
laborum:quibus de libati funes, & cerei fomites infigunt.
Etiam ¶ Nihil ſuſpi.ẽt mali.)bene ſuſpendit auditorem.¶ Etiam.
Efferri Alia eſt ſuſpenſio audientis : & excuſatio alia . Etiam ad/
Vnus huc.¶ Effertur.)ἐκφέρεται,Græcum eſt.quod vitans Vir
gi.ne diceret effertur,inquit,Tum corpora luce carentum
Exportant tectis,& triſtia funera ducunt . Efferri proprie
dicuntur cadauera mortuorũ , & Ire proprie ad exequias.
Virgi. Ite,ait,egregias animas , quæ ſanguine nobis hanc
patriam peperere. ¶ Vnam aſpi.)Ex conſuetudine dicit v/
nam:vt dicimus,vnus eſt adoleſcens.tolle vnam , & ita fiet
vt ſenſui nihil deſit,:ſed conſuetudo mirantis non erit ex
preſſa. Vnã ergo τῳ θαυμαστικῷ dixit. vel vnam pro quan/
dam.¶ Adoleſcetulam for. & vul. Et hic duo ſunt, & ętas &
forma.quibus additur pudor:quia meretrix non eſt . ¶ For
Forma ma & vul.)Forma,immobilis eſt & naturalis : vult moue
Vultus tur,fingit.Et vul:So.adeo, mode . Quia formæ laudatio
cum meretrice communis eſt , progreditur artifex poeta ad
laudanda ea,quę honeſtiora ſunt:q̃ forma . ¶ Et vultu So/
ſia Quid hic deeſt,vt eam nurum digneť.Si niſi ſola cogni
tio?& formam probat in puella Pamp.pr, & matronalem
modeſtiam mirať in vultu, & venuſtatẽ ſtupet.Nõne ergo
iam cernimus hoc pręſtruxiſſe Teren.vt cum Chrimetis fi
liam eſſe cognouerit.Si hanc potius eligat q̃ philumenam,
nurũ:q̃q̃ ex ſororia pulchritudine, & amore Carini, & Da
ui laudatione idipſum quoq; probe monſtrauerit nobis.
¶ Vultu.)Hęc laus adiuuat poſt cognitionẽ futuram nurę.
¶ Adeo modeſto,adeo venuſto.)Modeſtus ad probitatem
Mode/ vultus & morum pertinet . Venuſtus,ad naturã corporis,
ſtus atq; adeo ſibi vultũ fingere multi pñt formã nemo . ¶ Vt
venuſt? nihil ſupra.)ἔκλειψις Terentiana;nam nõ neceſſe eſt ſubiũ
gere duos verſus.¶ Quia tum mihi.)Excuſatio neceſſaria.

¶ Præter cæte.).i.pluſquam cæteræ . ¶ Honeſta ac libera/ Hone/
li.)Honeſta:ad formam:Liberali ad vultum retulit. ſtus
¶ CVrabat:diligenter diſponebat,funus.i.pompam , ſine Libera/
ſpectaculum exequarum.Dř enim funus a funalibus.i.a fu lis
nibus:qui intra celam latent. Virg.Et noctem flammis fu/ C.V I.
nalia vincunt Et enim noctu efferebantur,mortui propter Funus.
ſacrorum celebratione di/ Virgi.
urnaʒ propterea opus erat
funalibus.i.facibus,ſeu cere
is.interim:interea,dum cu
ret fun⁹ipſe triſtis collachri
mabat:ideſt ſimul cuʒ aliis
lachrymabat emittebat.id.
ſ.ꝙ lachrymabat: placuit tũ
i.tunc mihi.ſic.i.hoc pacto
cogitabã:hic fili⁹ me⁹ fecit
tã familiariter .i. tam gra/
uiter:quaſi familiaris mor/
tẽ huius mulieris cauſa pae.
ue ꝯſuetudinis.i.parue con
uerſationis:qd feciſſet ſup.
ſi amaſſet eaʒ ideſt eius fuiſ
ſet amore captus:qd hic fi/
li⁹ faciet mihi pr̃i:ideſt mi/
Putare hi,qui ſum pater:ego puta/
bã:voluebam mentem: tan
quã pectoris ſimplicitate ꝯ
obſerans:hęc omnia.ſ.quæ
faciebat filius eſſe officia.ſ. eſſe debita ingenii humani : id/
eſt naturę benigne circa Chryſidem: & eſſe officia manſue/
ti animi ideſt bone mentis in amicos:quid ideſt cur:moror
multis verbis.ſ.ideſt cur longo ſermone te detineo.poteſt
etiam dici quid moror.i.immoror:cõſiſto multis.i.in lon/
go ſermone & hoc dicendi genus cum ſimilibus ſolet adhi
beri vbi aliquid præcipuum, aut creditu difficile addendũ
eſt:quoq;.i.etiam egomet.i.ego ipſe pater cauſa eius.ſ. fi/
lii:prodeo.i.exeo:in funus.i.officium ipſum : ſeu pompam
exequiarum nihil mali ſuſpicans.i.cogitans.Etiam.i.ad /
huc:vt fiat ſuſpenſio auditoris. So. hem ; interiectio indi/
gnantis.quid eſt.i.quid ſibi volunt quod dicis etiã. Si.ſcies
effertur.i.exportatur ad rogum.i. cadauer mortuę , nam
efferri proprie dicuntur cadauera mortuorum. imus:ire p Efferri
prie ad exequias ſpectat : interea inter mulieres , quæ ade/ Ire
rant ibi.i.in eo loco forte.i.cauſa quodam:aſpicio vnã ado/
leſcẽtulã.i.iuuenculam:forma.i.habentem formam, & ibi
ſubdiſtinguendum eſt vocem ſubleuando. So. fortaſſe bo/
na forma aſpexiſti iuuenculam.i.vidiſti eam habentem bo/
nam formam.Si.O ſoſia,ad atentionem excitandam pro/
prium nomen exprimit: & aſpicio inquam illã vultu:ideſt
fronte,vel inditio voluntatis:adeo.i.ita:modeſto.i.mode/
rato: & probo, & adeo.i.ita venuſto,furmoſo, & eleganti,
vt nihil ſupra excogitari poſſit, vel nihil ſit præterea re/
quirendum.eſt enim eclipſis.quæ ſcilicet adoleſcẽtula,tum Eclipſis
ideſt tũc viſa eſt mihi lamentari.i.plangere:flere:præter cæ
teras,ideſt pluſq̃ cæteræ: & quia erat forma,ideſt ſpecie,ſeu
factura honeſta ideſt pulchra , ac liberali,ideſt præ ſe ferẽ forma
ti liberalitatem : quantum ad vultum:ſcilicet forma enim & vult⁹
immobilis eſt, & naturalis.vultu mouetur fingitur:accedo
ad pediſæquas,ideſt ad ancillas, & comites Glycerii: & ro
go ideſt interrogo pector,quæ ſit illa adoleſcentula.aiunt
ideſt pediſequæ:eam eſſe ſororem Chryſidis.illico:ideſt cõ
tinuo ſuſpicio,vel reſponſum earum.
¶ Manſueti:ſcilicet ꝙ ex naturali miſericordia, & ſimpli/ SER.
citate fleret.hem quia dixerat ſuſpicans forma : dum ex ni/
mia admiratione,deficit in narratione ſubiecit Soſia dicẽs
fortaſſe vis dicere bona.forma eſt naturalis potentia oris
vultus vero accidentalis habitus per induſtriam:vel animi
paſſionem eueniẽs modeſte ſe habebat. venuſto:quia claro,
liberali ad modum alicuius liberæ percuſſit illa,

* Perculſit ilico animũ at at,hoc illud eſt. *Dona. Percuſſit.*
Hinc illæ lachrymę.hec i la eſt miſericordia.
Quam timeo,quorſum euadas. SI.funus interim
Procedit,ſequimur,ad ſepulchrum venimus.
In ignem poſita eſt.fletur:interea hæc ſoror,
Quam dixi,ad flamam acceſſit imprudentius
Satis cum periclo.ibi tum exanimatus Pamphilus
Bene diſſimulatum amorem & celatum indicat.
Accurrit.mediam mulierem complectitur.
Mea Glycerium,inquit,qd agis cur te is perditum?
Tum illa,vt conſuetum facile amorem cerneres,
Reiecit ſe in eum flens,q̃ familiariter.
Quid ais? SI.redeo inde iratus,atq; ægre ferens,
Nec ſatis ad obiurgandum cauſę,diceret,
Quid feci?quid commerui,aut peccaui pater?
Quæ ſeſe voluit in ignem iniicere,prohibui.
Seruaui.honeſta oratio eſt, SO.recte putas.
Nam ſi illum obiurges,vite qui auxilium tulit:
Quid facias illi,qui dederit damnum,aut malum?

DON. ℂPERcuſſit.)hoc eſt ſuſpicio,vel aliquid tale.ſ At at.)In
At at — teriectio admirantis.ſ Hoc il.) δεικτικὸν eius rei eſt quam
Hoc il/lud — in aio conceperamus. Virg. Hoc illud germana fuit.ſ Hinc
il.lachry.)Hinc,ex hac cã:ſ Quam ti.)Non vi adhuc Soſie
Hinc — plenum amoris argũ:adeo pendet ad ea, quæ dicturus eſt
Euadet — SI. ſ Euades.)id eſt exeas vel peruenias. ſ Funus proce.)
Funus a funalibus dictum eſt, vt ſupra notauimus, & eſt funus, pompa exequiarum. Et bene, funus procedit, nos ſequimur, dixit:quaſi poſt ipſam morituri:vnde exequiæ dicũtur.ſ Funus interim procedit ἀποσιώπησις.ſ Ad ſed.) Sepulchrum κατ' ἀντίφρασιν vt diximus, q ſine tepulchra ſit. an q ibi ſine pulſu ſint, id ẽ mortui:an q illic animæ a viuis ſepe liantur,ideſt ſeparẽtur? Et ſepulchrum dixit futurus, non qd' iã eſſet. Sepulchrũ enim a ſepeliendo dictus, Virgi.proprie At pius Aeneas ingẽti mole ſepulchrũ impoſuit.ſ In ignem poſi. eſt.)ἔκλειψις.non enim eſt Q uæ. Et mire cum funus ſupradixerit. ſ Flet.) Hic
Imperſonale verbum — bene imperſonaliter,fletur ab omnibus extrema enim quæ q mortuorum omnes commouẽt ad lachymas. ſ Hæc ſoror.)ideſt quam dixi eſſe ſororem Chryſidis. Ad flammã.) Innuit affectũ ſororis:vnde oẽs vinceret cęteri enim flent: hęc flammæ ſe ingerit. Virg. Extinctum nymphæ crudeli funere Daphnim, Atq; deos, atque aſtra vocat crudelia mater.ſ Ibi tum exani. A voluntate:a facultate: a ſummo ad imum, vbi ſunt dicta & facta, ibi eſt πάθος, & mire Ibi.
Bene — ſ Bene diſſi.) Bene,'multum.an quaſi dolens, q etiam negaturus ſit Chremeti, dixit bene? ſ Indicat.) Omnia ſignificanter.non oſtendit inquit,ſed indicat,non accedit,ſed accurrit; non veſtem, aut manu ſed mediam mulierem; non tenet,complectitur, & quia his tribus rebus inducitur in alicuius rei geſtionem perſona:affectu, facto:dicto: Affectus eſt quod ait. Ibi tum examinatus Pamphi:Factum qd' ait:Accurit,mediam mulierem complectitur.Dictum
Indiciũ — qd' ait, Mea Gl,ce,inquit,quid agis?cur te is perditũ?ſ Indicat.)Indicium proprie eſt oris,& linguę, factis ergo indicat.non.n.dixit:amo.ſ Accurit.)Virg. Interiora domos irrũpi limine & altos.Conſcẽdit furibunda rogos. ſ Mea Gly.)Mea:quaſi amator. Glyceriũ quaſi familiaris dixit. ſ Quid agis?)Quaſi perturbatus. ſ Cur te is perditum?) Quaſi ɔſolaturus.ſ Vt ɔſuę.fa.amo.cer.) Mire.nõ ſuſpicereris:dixit ſed cerneres. & ẽ ordo, vt facile cerneres,ſed cerneres,ſicut ſupra:Laudẽ inuenias & amicos pares. ſ Reiecit ſe in eũ.)Obiicit ei qd' a Glyce.factum eſt:vt: Q uis vnquam tam palam de honore ſuo, tam vehementer de ſalute ſua contendit,q̃ ille,ne mihi hæc delatio detur.ſ Quid ais?Non interogantis,ſed mirantis eſt, ſ Iratus atq; ægre fe.)Iratus culpa.ægre ferens,quia pręter ſpem. ſ Nec ſa.) Mire expreſſit indulgentiam patris erga filium:erat:ingt. cã,ſed pro amaritudine obiurgationis non erat ſatis, hoc eſt non idonea videbatur.ſ Nec ſa.ad obiur.)deeſt Habui vel erat. Virg. Nec ſat rationis in armis. & hic:Erat vel Habui deeſt ad ſniam.ſ Diceret.)deeſt Enim. ſ Quid fe.) mire fiduciam prętulit argumento, quod eſt in ſequenti verſu.ſ Q uid feci,quid cõmerui aut peccaui?) αὔξησις, a ma
Cõmereor — ioribus ad minora. Et feci,quaſi facinus dixit. Facere .n. qui
Peccare — & homicidium di. Commerui,minoris culpę eſt. Peccaui multo minoris,vel leuioris.ſ Quæ ſeſe.)Illic,mea Glycerium.hic pronomen dixit.mira diſſimulatio,tanquã illam præter periculuʒ neſciat.ſ Nam ſi illum.)Argũ per rationem a contrario,vt ſi dicas. Viro forti præmium debet ſi, deſertori pœna conſtituta eſt. ſ Tulit.)pro attulit.ſed multa ſignat, & alias pertulit. Virg. Non tulit hanc ſpẽm furiata mẽte Corœbus, Alias ſuſtulit, vt idem. Omnia fert ætas,animum quoq; pro au
Fero — fert.ſ Illi.)pro illo. ſ Dedere damnum, aut malum.) Damnum,rei eſt:malum ipſius hominis.

Damnũ Malum CVI. — ℂPERcuſſit: hoc eſt commouit animũ meum at at: interiectio ſubitum motuʒ deſignãs & impetum ad mirantis: hoc eſt illud pp quod.ſ.curabat vna funus. hinc ideſt ex hac cã, illæ lachrymę filii.ſ. procedunt: hæc eſt illa miſericordia', q̃ ſcilicet eum duci putabam in mortuam: cum tñ ex ſuperſtite Glycerio proficiſcantur. So.qui.i.quantum: timeo quorſum euadas ideſt ad quæ ꝓſequẽda te conferas, & exeas, ſeu peruenias. Si. interim ideſt interea funus.i.mortuę corpus. procedit .i. progreditur.i.aſſidue portatur ad rogum.ſequimur .i.imus poſt venimus:accedimus ad ſepulchrum: Dr̃ ſepulchrum aut quaſi ſine te pul/
Sepulchrum — chra,aut quaſi ſine pulſu,cum ibi mortui ſint aut a ſepeliendo dr̃. Chryſis poſita eſt in ignem flet (imperſonaliter dictum)ab oibus.ſ.interea hęc ſoror .ſ. Glyce.quam dixi acceſſit impudentius.i.nimis inconſiderate; vel comparatiuum propoſitiuo ponitur: ad flammam ſatis cum periculo.i.non ſatis ſibi conſulens ibi.i.in eo loco.tũ.i.tunc Pam/
Exanimatus — phi exanimatus .i.perturbatus.exanimis aũt vel exanius dr̃
Exanimis — mortuus indicat.i.indiciis & argumentis oſtendit.ab effectu.ſ.facto, & dicto.amore bene.i. multum diſſimulatum,
Exanimus — & cęlatum.i.occultatum. accurit .i. ad eam currit .complectitur mediam mulierẽ.i.medium mulieris. inquit Pãphi. tanq̃ amator,mea Glyc i.amica mea quid agis? cur is perditũ.i. deſtructum te.tum ideſt tunc illa Glyce.'reiecit ſe in eum Pam.flens.q̃.i.q̃tum familiar .i. amice . vt ideſt ita q facile.i.clare cerneres.i.cernere poſſes:vel cernere poſſet aliquis,vt ſecũda perſona pro tertia ponatur: amorem con/ ſuetum.So.quid ais imirantis eſt,non interrogantis. Si redeo inde iratus: atq; ægre.i. indigne:impatiẽter difficulter ferens culpam filii.ſ.nec ſatis cauſæ .i. ſufficiẽs cã: erat ſup. ad obiurgandum.i.incuſandum vel inclamandum.diceret
Cõmereri & promereri — n.ſup.o pr̃:quid fecit tanq̃ facinus,quid cõmerui: & bñ.naʒ cõmereremur mala.promereremur bona tantum: aut quid.i. in quo peccaui.erraui prohibui:impediui ſeruaui eam ſup. quę voluit iniicere ſeſe in ignem:rõ.vel vt alii volunt, orõ eſt honeſta. So.recte putas.i.bona eſt tibi ſniam nam ſi obiurges ideſt incuſes illum:qui tulit .i. attulit(alias ſuſtulit: vel pertulit,) auxilium:' vitę. dicimus auxilium dare & ferre. ideo dixit tulit auxilium:quid facias illi,qui dederit, ideſt intulerit damnum rei.ſ.aut malum:quod eſt hominis.
SER. — ℂImprudentius: quia ſe volebat in ignem mittere.bñ'dixit:quia nõ perceperam. Si. quid ais ei Pamphi,cum talia videres. Si·nihil tunc dixit:ſed redęo iratus:nec ſatis iam. paulatim accedit ac cãm ſimulationis,quia non ibo locum obiurgandi habuiſſe per ſimulationem nuptiarũ:cupiet locum obiurgationis. Q uid Chremium nihil:quia nihil peccaui,nã prgiudiciũ facitq; per vnũ perit iudicius alterius.

ℂVenit

SI. Venit Chremes poſtridie ad me, clamitans,
Indignum facinus, comperiſſe Pamphilum
Pro vxore hr̃e hác peregriná, ego *illud ſedulo
Negare factum. ille inſtat factum denique
Ita tum diſcedo ab illo, vt qui ſe filiam
Neget daturũ. SO. non tu ibi gnatum? SI. ne hęc quidẽ
Satis vehemẽs cauſa ad obiurgãdum. SO. qui cedo?
SI. Tute ipſe his rebus finem præſcripſiſti pater.
Prope adeſt, cum alieno more viuendum eſt, mihi.
Sine nunc meo me viuere interea modo.
SO. Quis igitur eſt relictus obiurgandi locus?
SI. Si propter amorem vxorem *nolit ducere,
Ea primum ab illo eſt animduertenda iniuria:
Et nunc id operam do, vt per falſas nuptias
Vera obiurgandi cauſa ſit, ſi deneget:
Simul ſceleratus Dauus ſi quid conſili
Habet, vt conſumat nunc cum, nihil obſint doli:
Quem ego credo manibus pedibuſq; obnixe omnia
Facturum, magis id adeo, mihi vt incommodet,

Eliditur l, aut verſus nõ conſtat.

DON. VENIT Chremes.) Argumẽtum ex coniectura ẽ.i. a teſtibus. Et mire ſupra, Vltro, venit ad me. Ergo ic eã iuſti doloris oſtenditur, quia dolet Chre. nam potuit, non daturus filiam, non venire. [Poſtridie ad me.) vt ſine dilatione fieri poſſet & clamitans, indignantis eſt, vt clamant oẽs. [Indignum facinus.) Diſtinguẽdum, vt per ſe intelligatur indignum facinus, & ipſe doleat Pamp. corrũpi. [Comperiſſe ergo ab aliis: vt appareat verum quod ait. Tũ vno ore omnes. &, Hac fama impulſus Chremes. [Indignum fa. cõ. Deẽ ſe incertaq; diſtinctio. [Pamphilum.) cum amphaſi dixit. i. pudentẽ & bene moratum. [Et nec amicam, ſed pro vxore. Mire ergo, quaſi non hoc doleat, quod amet, ſed quod pro vxore haeat. Et. ſimul excuſatur filiam denegaturus ſocer. [Hanc peregrinam.) Hanc, cum contemptu dictum eſt & peregrinam vt alibi Adeone es demens? ex peregrina? nam hoc nomine etiam meretrices nominabantur. [Ego illud ſe.) quãto affectu pater factum quod viderat, negabat. [Sedulo. Quõ ſedulo, ſi negabat? an ſedulo, vt Soſiæ. i. ſimplr. Factum impſonaliter. Sedulo. quia non ſemel negauit. vel ille inſtitit. [Negare fa: Officium patris, & ſimul per hoc, expreſſio probationis. [Ille inſtat fa. Plaut. Inſtare factum, ſimile eſt. ἐμφατικῶς. [Inſtare fa. Vetuſte, i. inſtat diceret factum eſſe. [Deniq.) Quid deniq? ad ſummam properat: & ad finem dictorum. [Deniq.) i. poſtremo. [Diſcedo.) Proprie non enim abeo, vnde diſceſſio. [Vt qui ſe ne. Probauit quod non volebant ſenex Soſiæ: adhuc ſupereſt, vt oſtendat. ꝙ non ſit iraſcendum, quin iuſte iraſcatur. [Non tur tibi gnatum?) ἀποσιώπησις, vel eclypſis. deeſt inuaſiſti, obiurgaſti, adortus es. [Ad obiurgãdum, incuſandum. inclamandum. [Tu te his re.) Modo non addit diceret. [Prope adeſt.) Prope ad ſunt nuptiæ: in proximo ſunt metæ libertatis, & ideo auidius voluptaria ſub finem carpenda ſunt. [Cum alieno.) Cum pro quo. Hoc enim ſignificat cuȝ Meo me viuere interea modo. Meo modo, mea voluntate, meo arbitrio. [Relictus eſt ob. lo.) Mire, obiurgandi: tanquam incenſus pater in filium videretur. nam ſupra cõmotus plus per [illegible] ſignificauerat. [Si propter Hoc erat ſm in diuiſione, Et conſilium meum cognoſces. [Si proptre amorem. Initium conſilii ſui demonſtrandi. [Nolit.) legitur & nollet. [Ab illo ani. iniu.) Nota participium a paſſiuo: animaduertenda caſtiganda, vindicanda eſt. [Ab illo iniuria, quam facit, non quam patitur. [Ea primum animaduertenda iniuria, vt iam hoc ſit peccatum quod recuſat nuptias: non ꝙ peccat adoleſcens. Ideo ergo primum dixit: animaduertenda iniuria eſt, vindicanda, exequenda eſt. Et bene ea ab illo dixit iniuria: certiſſimã enim notat perſonam, quæ debeat pro iniuriis pœnas ſoluere. ꝙ ſi dixiſſet, Iniuria eius, ἀμφιβολίαν feciſſet, vtrum ꝗ paſſus eſt ab alio, an quam ipſe aliis intulit. Et nunc id.) Hic reddit quod dixerat, Conſilium meum cognoſces. Id. i. propter id. Vera ἀντίθετον quia falſa dixit, intulit vera. [Manibus, pedibuſq.) prouerbiale. i. omnibus membris. [Obnixe, cum conatu, inſtanter contra conantem. [Magis id. Id propter id. [Incommodet, noceat incommodus

Peregrina — Inſtat factum — Deniq; — Obiurgare — Cum Modus — animaduertẽda

afferat. [Magis id adeo, mihi vt incommodet. non enim, inquit, prodeſt filio amare meretricem.

GVI. SI. Chremes venit poſtridie ideſt die ſequenti ad me clamitãs tanquã indignabũdus. indignum facinus. i. turpe. & deforme factum, & indignum iuuene. ita bene prius morato. & eſt illud per ſe legendum, ſicut Proh dolor, & ſimilia clamitãs ergo quid clamitans ſe. ſ. comperiſſe id eſt ab aliis: cognouiſſe Pamphilum habere pro vxore: non pro amica. hanc peregrinam. i. alienigenam, & per contemptum dictum eſt. nam etiam peregrinæ nomine meretrices nominabantur ego SI. negare. i. aut negabam, aut ſubaudi cœpi ſedulo. i. inſtanter illud factum. ille puta Cremes inſtat. i. contendit. & vrget factum eſſe. ſ. Deniq. i. poſtremo. tum. i. tũc diſcedo ab illo. ita vt. i. tanq̃ ab eo, qui neget daturum filiam. Soſia. non tu ibi. i. tunc non obiurgaſti ſup. gnatum. i. filium. ſ. Pamphi. SI. nec quidem. i. nec etiam hic pro tunc. cauſa erat ſatis vehemens ad obiurgandum ideſt inclamadum, vel incuſandum So. qui ideſt cur. cedo. i. dic, vel da. & eſt manum porrigentis. Si. o pater. tu tu te ideſt tu met perſcripſi ſiudeſt ꝑfiniuiſti: determinaſti: finem terminum his rebus voluptati & libertati. prope adeſt tẽpus ſue. Cum ideſt quo tempore mihi eſt viuendũ: more alieno ideſt vxoris arbitrio. iam adſunt nuptię: in proximo ſunt me te libertatis: & ideo auidius voluptaria ſub finem capio. interea ideſt dum nuptię parantur, ſine ideſt permitte me viuerere: meo modo ideſt mea voluntate: meo arbitrio: meo more. So. quis igitur locus: ideſt que opportunitas, vel occaſio obiurgandi eſt relictus tibi. Si. hoc eſt initium conſilii ſui demonſtrandi, ſi propter amorem Glycerii: noli ideſt renuat. ducere: ideſt accipere vxorem ſibi promiſſam: ſcilicet Philomenam: primus, ideſt tunc primum ea iniuria, quam facit nuptias recuſando. eſt animaduertenda: ideſt caſtiganda: vindicanda ab illo ſcilicet Pamphilu: pœnas ſumendo ab eo & tunc do operam id: ideſt propter id. vera cauſa: ideſt occaſio obiurgandi: ideſt incuſandi eum ſit per nuptias falſas: ideſt fictas. ſi deneget: ideſt ſi recuſet ducere Philomenam ſimul: ideſt etiã: vt ſi quid conſilii: ideſt aſtutię: vaframenti. Dauus ſceleratur. ideſt uitioſus habet. conſumat, ideſt conterat, & inuanum exponat nunc cum nihil ideſt in nullo. doli ideſt fraudes: obſint: noceant. quem Da. ego credo facturum obnixe. i. inſtanter, toto conatu & niſu: manibus pedibuſq. i. oibus mẽbris: hoc eſt oibus viribꝰ: adeo. i. certe: vt magis incommodet. i. noceat mihi. id. i. per id quod faciet.

Cedo

SER. NVM tu ibi obiurgaſti Gnatum. ecce Chremum neq; hic habuit locum obiurgandi; quare neceſſaria erit ſimulatio. Nec hęc. hic eſt diminutiua negatiua ne. Quid ideſt quare. cedo: dic tu: quia diceret tu te impoſuiſti. Finem. i. diem nuptiarum: qui finis eſſet omnium leuitatũ. & prope adeſt ille dies. cum. i. in quo die hunc interim ſine. Caue quamquã ille locus non fuit tibi obiurgatus: iggitur quis &c. Si propter: poſtquam oſtendit vitam: accedit ad conſilium declarandum hoc modo: ac ſi dicat: dabitur locus obirgandi. Si propter amorem &c. ideo nunc: ideſt o. d. vt per falſas. Cum nihil doli obſint in falſis nuptiis. incommodi mihi: id eſt faciat incommodum.

Quam vt obſequaſ gnato. so. quapropter? si. Rogas?
Mala mens, malus animus, quem quidem ego ſi ſenſero
Sed qd *opus eſt verbis. Sineueniat(quod volo) *opuſt*
In Pamphilo vt nihil ſit moræ reſtat Chremes,
Qui mihi exorandus eſt & ſpero confore.
Nunc tuum eſt officium, has bene vt aſſimules nuptias:
Perterefacias Dauum: obſerues filium,
Quid agat, quid cum illo conſilii captet. so. ſat eſt
Curabo, eamus iam nunc intro. si. I præ, ſequar.

DON. ℭ Quapp.) *Mire Soſia interrogat, quaſi vlla cã ſit fallendi dñm.* ⸿ Mala mens.) Voluntas. Eſt mens etiã ratio. ⸿ Mala mens. Argumẽtum a natura, & an aliquis ſine cã malus, an/ ab impulſione. ⸿ Mala mens). Quia dixit. Magis vt lędat, quã vt proſit. ⸿ Quem qui ego ſi ſen.) ἀποσιώπησις eſt grauiſſimam pœnam oñdentis. ⸿ Exorandus.) Legiſ & expurgãdus. ſi expurgãdus, lege cui, nõ qui: quia cui per queteres ſcripſere. ⸿ Cõfore.) Ab eo qđ eſt ꝯfit. .i. perficiſ futurũ tps infinitiui modi ꝯfore fac.i. perfectũ iri. Sic in adelphis, Veꝝ, qd ego dicã? hoc ꝯfit qđ volo i Cõfieri.i. pficiꝰ. vñ ꝯfectũ negociũ dr̃, vł ꝯfecta res q̃ ad plenũ pficiſ. Vir. Nũc q̃ rõne quod inſtat. Confiteri poſſit, paucis: aduerte i docebo. ⸿ Nũc tuũ eſt offi.) Hoc ad illud tertiũ reſpicit qđ dixit. Et qd facere i hac re te velim. Has bñ vt aſſimules nuptias', p terrefacias Dauũ. hoc erat tertiũ de iis q̃ dicturũ ſe pmiſerat. ⸿ Aſſimules.) Hoc eſt vnũ verbũ aſſimules, qđ dixit Quin tu vno verbo dic, qd eſt qđ me velis? ⸿ Perterrefacias.) Venuſte & poetice. ⸿ Obſerues fi.) Obſeruatio in duabus rebus eſt, in obſequio, & ſpeculando. ⸿ Curabo i vt coquus, & ſupra ſic, Nempe vt curentur recte hæc. ⸿ I præ.) Figura ἀναστροφή, quod nos preci, dicimus.

Cõſieri

Obſer/uare

CVI. ℭ QVAM vt obſequaſ.i. morem geraſ. gnato.i. filio. So. q̃propter.i. quare id faciet Da. vt tibi incõmodet: ſiue incõmodũ afferat: cũ iuſtus ſis dñs. Si. rogas.i. interrogas. inquiris? rñſio. mala mẽs: malus aiusquaſi mala inuentio: ſiue ex cogitatio: ac mala voluntas eſt ſup. cã. quẽ Dauũ ego ſi ſenſero.i. ſi percepero aliqd moliri. & eſt ἀποσιώπησις. ſed qd eſt opus verbis, eueniat,i. cõtingat, qđ ſi ſit ſine: tunc eſt ſenſus per mitte. ꝙ eueniat id in Pamp. quod volo ſcilicet vt experiat eius amorem per falſas nuptia. vt. i. deſt ita: ꝙ nihil ſic moræ i deſt tardationis. Chre. reſtat ideſt reliquus eſt qui eſt exorandus mihi ideſt a me perſuadendus: & ſpero cõfore ideſt perfectũ iri. vt Chre. adiuuet figmentum nunc in hac parte tuum eſt.i. ad te ſpectat vt aſſimules ideſt fingas. bene.i. vt decet has nuptias: & perterre facias.i. territũ facias Dauum. obſerues.i. aiaduertas vel oculis diligenter cuſtodias filium quid agat. quid conſilii.i. qd conſiliũ captat.i. capiat cum illo dauo. So. ſatis eſt.i. ſufficit curabo.i. parabo oĩa. eamus nunc intro. Si. præ: ideſt pręis præcede ſequar ideſt ibo poſt te: & i præ eſt ἀναστροφή pro prae i.

Rogas

Apoſiopeſis

I præ anaſtrophe

SER. ℭ MAla mẽs: qa ſemp mala cogitat i & qa poſſe mala cogitare: nec tñ ducere ad effectũ poſſe dicitur mal⁹ aius ingenioſus: vt nihil & ſpero Chre. ꝯfor.i. mecũ fore. ſ. ꝯſentire. Nũc ecce tertia pars narratiõis. ſ. offiñ ſerui: qđ ei imponit. I pręſeqr: ne ſi nos ꝯuenire, & colloq viderent a te pcauerẽt ſibi.

ACTVS PRIMI SCENA II
SIMO. DAVVS.

S. NON dubiũ eſt, qu in vxorẽ nolit filius: *Iamb. trimetri.*
Ita Dauum modo timere ſenſi, vbi nuptias
Futuras *eſſe audiuit. ſed ipſe exit foras.
D Mirabar, hoc ſi ſic abiret & heri ſemp lenitas. *Iamb. tetrameter.*
Verebar quorſum euaderet. *Dimeter.*
Qui poſtq̃ audierat non datum iri filio vxorem ſuo,
Nũq̃ cuiq̃ nr̃m verbũ fecit, neq3 id ægre tulit, *Troch. tetramet.*
s. At nunc faciet: neq3, vt opinor, ſine tuo magno malo.

DON. NOn dubium.) Narationem iã habita, perſona Soſiæ non erat neceſſaria. ergo ſubſiſtit ſenex, p quẽ agẽda ſunt reliq. ⸿ Nõ du. Ad hoc certus induciſ Si. vt magis perturbeſ inopinata cõſenſione Pãphili adducẽdã vxorẽ & pterea nihil agat cũ Chre. de tradẽda filia, cõfirmãdiſq3 nuptiis. ⸿ Ita mõ.) Nõ receſſit de loco ſenex: ſenſi erho ante, q̃ cum Soſia loqui cœpiſſet. ⸿ Ita mõ. Da. ti. ſenſi. Argumentu3 qđ ſupra, ab eo quod nři faciunt. ⸿ Mõ, anteq̃ cum Soſia loqui cœpiſſet Simo. & Dauus nõ recte ſcribiſ, Dauos ſcribendum, ꝙ nulla lr̃a vocalis geminata vnam ſyllabam facit. Sed quia ambiguitas vitãda eſt noiatiui ſingularis, & accuſatiui pluralis: neceſſario pro hac regula, digãma vtimur, & ſcribimus Da Fus, ſer Fus, cor Fus. ⸿ Mirabar hoc.) Hic locus eſt in quo Dauus inſinuatur ſpectatoribus multa geſturus. ⸿ Si ſic.) Sic, pro leuiter & negligenter, quod græci αὕτως dicunt'. ſignificat aũt οὕτως .i. ſic: & eſt de iis quæ adiuuanda geſtu ſunt i vt Tantillum pueꝝ, &, Huius non faciam. ⸿ Lenitas.) Clementia, facilitas cui ꝯtrar'a, aſperitas, & difficultas. ⸿ Et he. ſemper.) An ſemper lenitas, vt ſit ὑφὲν. Lucre. ſemper florentis honoris. ⸿ Semper le. Ae per hoc ſimulata vſq3 nunc lenitas. nã nemo in diuerſis actibus ſemper lenis eſt, niſi forte fictus aſſimulator, & callidus. ⸿ Semper le. Sine dñia eſt importuna lenitas. ⸿ Quorſum eua.) Ad quam partem erumperet. Et euadere. eſt per quancunq3 difficultatem ad aliquid peruenire. Verbum fe.) Nõ dixit litigium, aut rixam, ſed verbum. iſtæ exiguitates, aſſeuerationes dñr, & cũ pronunciatione. vt intelligaſ: ne verbum quidem. ⸿ Neq3 id ægre tu.) Hoc eſt ſemper lenitas. ⸿ Faciet. Subaudiendum verbum. & eſt Faciet, perſona tertia pro prima. ⸿ Faciet ideſt iraſcetur denunciabit. loquetur. ⸿ Sine tuo magno malo.) ideſt comminabitur tibi, & minas contẽnes, vt ad pœnas peruenias.

digãmũ

Sic αὕτως lenitas

Aſperitas

Euadeſ verbum facere

CVI. NOn du. Hic. Si. alloqtur populũ. Nã Soſia ꝓtatica pſona nõ erat am pli⁹ neceſſaria narratio ne iam habita: propterea diſceſſerat ſenex aut ſubſtitit p quem agẽda erant reliqua. Non eſt du. qn.i. ꝙ filius nolit vxorẽ ſenſi Dauũ, ita timere. mõ.i. anteq̃ cum Soſia loqui cœpiſſet. vbi.i. cum primum audiuit nuptias eſſe futuras: ſed ipſe Da. exit foras.i. egreditur. Da. mirabar ſi hoc.i. hoc cõmiſſum Pãp. vel ſi hic ſcrñ Simo. ſic.i. ita negligenter: & facile abiret.i. traduceretur i &.i. ẽt verebar.i. timebam heri quorſum ideſt ad quẽ effectum ſemper lenitas.i. ꝯtinua & aſſidua clemẽtia, euaderet.i. quã partem eruperet. Nã euadere ẽ p quãcũq3 difficultatẽ ad aliqd puenire: q poſtq̃ audierat vxorẽ: nõ datũ iri.i. ñ eẽ dãdã filio ſuo nõq̃ fecit verbũ cuiq̃ nr̃m.i. nihil dixit nobis ne verbulũ quidẽ: neq3 ęgre tulit.i. nõ ipatiẽter: aut moleſte tulit illud. ſ. vxorẽ filio nõ datũ iri. Si. at.i. ſ3 nũc faciet, i. ęgre ferret: & Si. de ſe p tertiã pſonã loqtur ſũmiſſe, & ſecreto rñdẽs verbis Da. neſciẽtis eũ: neq3 (ut opinor) ſine tuo maxio malo.

SER. NOn du. Adhuc exeqſ ſolicitudinẽ pr̃ de correctiõe: qa cũ ſenex ꝯſiliũ de ſimulatiõe nup. ꝯfirmaſſet & ſidelẽ coadiutorẽ inueniſſet: reſtabat: vt aduerſariã p tẽ ꝯcuteret: ne ꝯſilio ſuo ꝯtrariũ aliqd machinari auderẽt: & ita ſi ſatio ſua ieſſicax redderet: & qm Da. caput cõſilii erat ipm abſterret, ſic. n. Da. caput cõſili erat: vt ſi ſolus i pe ceſſaret vero obſimulatũ locũ obiurgãdi iueniret. Pa. n. nihil niſi Daui cõſilio agebat. Induciſ ergo Simo: q feriat & abſterreat caput cõſilii: & Da. feriẽdus. i ipſo igreſſu ſcenę deſcribiſ Da. q dat occaſionem vt digne feriaſ dicẽs talia: vñ ſenex locũ feriendi hẽat. Si. prius egrediſ de domo oñdens ſeſe curioſũ de filio: mirabar venit dignus Da. vt feriaſ dicẽs. Mirabar hoc ꝙ diũ lenis nobis fuerat, ſi ſic abiret. ſine meo malo lenitas. Cum. n. dolorem hẽt, ficta lenitate diſſimlabat.

ℭ Id velut

DON. ¶ ID voluit.) Aut abſolute accipiendū Id:aut Id, quo ſic demonſtratio eſt:vt magis geſtu ꝗ ſenſu intelligatur, vt ſupra diximus. ¶ Nec opi.) υφεν. ¶ Duci.) Ducere eſt expecta
Ducere tione longi tpis malum prolatare. Vel induci, vt foras in re tia. ¶ Falſo gau.(Velut ex ira, & vitę ſenis iracūdia. ¶ A moto me.) Iſta ſingula ſunt. & amoto metu, ſic dixit quaſi metus ſit corpus brutus, quod cum molimine mouetur. ¶ Oſcitantes.) Oſcitatio eſt animi ocium & ſecuritas dictum ab ore ciendo
Oſcitatio .i.comouendo. Oſcitātes, ſecuri, vel nihil prouidentes. ¶ Cogitandi addi. Miranda locutio: vt ſi dicas, cogitat ad dicendū. ¶ Aſtute.) Hoc & geſtu & vultu ſeruili, & cū agitatione capitis dixit. ¶ Carnifex.) Aut
Carnifex ex carnificans dñm,

D. Id voluit, nos ſic nec opināteis duci falſo gaudio, *Iambici te*
Sperāteis iā amoto metu interea oſcitāteis opprimi, *trametri.*
Ne eēt ſpatiū cogitādi ad diſturbādas nuptias. *Tetracalectes.*
Aſtute. S. carnifex ꝗloquit. D. herus ē, neq; ꝓuiderā, *Iābici*
S. Daue. D. hem, quid eſt? S. ehodū, ad me. D. quid hic volt?
S. quid ais? D. qua de re? S. rogas?
Meum gnatū rumor eſt amare. D. id populus curat, ſcilicet.
S. Hocine agis, an nō? D. ego vero iſtuc. S. ſꝫ nūc ea me exquirer̄,
Iniqui patris eſt. nā quod ante hac fecit, nihil ad me attinet.
Dum tempus ad eam rem tulit, ſiui, aīum vt expleret ſuum.
Nūc hæc dies aliam vitam affert, allios mores poſtulat.
De hinc poſtulo, ſiue æquū ē, te oro Daue, vt redeat iā ī viā,
D. Hoc quid ſit. S. oēs qui amāt, grauiter ſibi dari vxorē ferūt.

aut ipſe dignus carnifice vt caro fiat .i. lanietur. Lucilius,
Præuidert Carcer vix carcere dignus. ¶ Neq; pręui.) Pręuidentia du
Hem plex eſt:aut.n.animo, aut oculis preuidemus. ¶ Hē.) Quaſi correptio totius corporis. ¶ Ehodum.) Nutus eſt, intentionem aīaduerſionemq; depoſcens eius, cum quo vult lo
Eodum qui. ¶ Ehodum. Dum παρέλκον eſt hoc loco. ¶ Quid hic volt?(More ſeruili, & vernali geſtu. ſic.n. vocati a dñis, ſe cum vultuoſe agunt. ¶ Qua de re?) Negantis vim hēt hæc
Qua dere interrogatio. plus eſt.n. qua de re, ꝗ nihil. ¶ Rogas? ¶ Hoc cum interrogatione indignantis, ¶ Meum Gna. ru. ē ama. Mire apud ſeruum diſſimulat id qđ iam probauit. ¶ Meū Gna. ru. eſt ama. Grauiter:conſtanterq; ſenex nondum fatetur ſe credere nec verum ſcire, ne amittat vim vindicatu
Scilicet ri, ſi reſcierit. ¶ Id po. co. ſc.) Quia rumigeratio populi eſt. ſed hoc auerſus ab illo, contumaciter. ſic. Virgil. Scilicet is ſuperis labor eſt, Scilicet, ſemper cum εἰρωνείᾳ ponitur.
Ago ¶ Hocine a.) Agis.i.audis. Alibi ſic. Hoc age amabo. Plau. Vos hoc agite ſpectatores pronuncians ſimul demonſtratiue, veluti aurem ſuam tangēs. ¶ Iſtuc.) Deeſt ago, vel audio. ¶ Iniqui pa. eſt.) Iniqui eſt, ſi nunc velim quęrere actus
Añ hac liberos adoleſcentis. ¶ Nam quæ ante hac feci.) Pro ante hac:cōſuetudine magis, ꝗ rōne dr̄. ¶ Nihil ad me.) Id agit, vt ſuperius conſilium ſe ſeruare oſtendat. ¶ Dum tempus ad eam rem tulit.) Deeſt ſe: vt ſit, dum tpſ ſe prebuit: quia ſupra dixit. Tu te his rebus finem preſcripſiſti pater. ¶ Ad eam rem tulit.) Abſolute, & deeſt ſe. ¶ Siui aīum vt expele
Sino ret ſuum.) Mira rō cur ſiuerit, vt & hoc quod permiſit, ad bonum permiſerit, non ad luxuriam. Siui. autem diſtingue eſt añt ſiui modo, permiſit, ceſſaui, ſiui, antique. Aliter in adelphis. Non ſiuit egeſtas facere hoc nos. ¶ Nunc hic dies aliam vitam affert.) Hoc eſt:recte:& ſeuere, & inexorabiliter denunciat. ¶ Aliam vitam, pro diuerſam & contrariam
Alius ſic & virg. Diis aliter viſum eſt. ¶ Te oro Daue.) Grauius illud fecit, nomine appelando. ¶ Vt redeat iam in viam.)
Iam Iam, modo tarditatis eſt ſignum. & in viam dixit quaſi qui deuius ſit, & errarit a recta via. ¶ Siue æquum eſt.) παρένθεσις. ¶ Vt redeat iam in viam.) Prouerbiale. ¶ Hoc quid ſit? ἔλλειψις; deeſt enim quæris.

CVI. ¶ DA. Id voluit. quod ſequitur. ſ. nos duci .i. induci, tāquā in reciaꝫ:aut duci:ideſt foueri. Nam duci eſt expectatione longi temporis malum prolatari falſo gaudio. ſic:ideſt tali lenitate. nec opinantes:ideſt non ſuplicantes. voluit tamquam nō ſperanteis:ideſt ſpem habentes quietos iam amoto metu:ideſt poſito timore: opprimi:ideſt deprehendi interhoſcitanteis:ideſt vel ſecuros, vel nihil prouidentes. Oſcitatio enim eſt animi ocium, & ſecuritas dicta ab ore cien

do, ideſt commouendo. Ne ocium eſſet nobis:ideſt ne ha beremus opportunitantem. cogitandi: ideſt commiſcendi ad diſturbandas:ideſt impediendas: diſſipandas nuptias. aſtute fecit ſupple. & agitatione. capitis dictum eſſe putandum eſt. Si. Carnifex. ideſt Dauus carnifice, ideſt laniatore dignus vel ipſe carnificans dominum: ideſt vel deſtruens vel in eius perniciem, & malū tendens, aut eum ſuis verbis laniās. Carnifex ergo quæ loquitur cum exclamatione lege. Da. audiēs Dauus murmur ait he
Carnifex rus eſt ideſt: dominus adeſt, neq; preuideram mea ſimplicitate ductus. Si. Daue. Da. hē: interiectio indignantis, quid eſt? Si. ehodum. hæc particula ē: ſignum depoſcentis attentionem & animaduerſionem. & dum eſt
Ehodum ſyllabica adiectio. ad me. ſ. veni. Da. quid hic. ſ. Simo vult. Si. quid ais? Da. de qua re? Si. rogas. i. interrogas. rumor ē i. fama volat Gnatum meum amare .i. amore capi. Da. populus curat id. i. filium amare. ſ. ideſt quod vulgo dr̄, Deus ſciat: & fere ſemper ironice dr̄. Si. hocine. i. vtrum hoc agis i. audis. an. non agis. ſ. q. d. intelligis quod dico an non. Da. ego vero ago. i. audio. iſtoc. i. iſtud, quod ais. Si. ſed eſt iniqui partis. i. ſpectat ad pſem non æquum me nunc requirere ea, quæ. ſ. an ze fecit. Nam nihil ad me attinet. i. ſpectat de his ſup. quæ fecit ante hac. i. ante hoc tpſ: dum .i. qñ tpſ i. tpis oportunitas. tulit. i. prebuit ſe. ſup. ad eam rem ideſt ad amandum. ſiui aſino ſinis. i. permiſi: vt expelleret aīum ſuum. i. vt ſatis faceret animo ſuo: nunc hic dies .i. hoc tpſ. pars pro toto affert. i. recte denunciat ſiue adhibet. aliam vitam. i. diuerſum viuendi modum. & poſtulat .i. requirit alios mores .i. cōtrarios a ſuperioribus. ¶ Dehinc. i. ex hoc tpe in poſterum poſtulo: tanquam rem iuſtam: & ſi æquū ideſt rectum. q. d. non Daue te oro tāquam maiorem: vt ipſe filius iam. i. nunc & modo. tarditatis ſignum eſt: redeat:
Dehinc in viam rectam. ſ. ideſt reſipiſcat: & viam laſciuiæ deſerat & redeat in viam prouerbialiter dictum eſt; & tranſlatiue ab eo: qui delirauit: ſeu deuiauit: & tandē in rectā redit viā. Da. miror quid hoc, ſit, qđ. ſ. dicit. Si. quæris. i. ſi ſcire vis dicam. Omnes, qui amant .i. amore ſunt capti: grauiter ferūt ideſt moleſte, & ægre patiuntur vxorem ſibi dari.

SER. ¶ VOluit, ac ſi dicat modo comperi, quare ſe lenem ſimulabat: quia lenitas illa uoluit nos duci: ideſt agi: & decipi falſo gaudio ſuo: ſingebat enim ſe gaudere: & per hoc volebat nos ſeducere. ita nos dico voluit ſe duci: q; non opinantes. id:ideſt eum eſſe lenem. ſic:ideſt propter nos ſeducendos: vel aliter. nos dico non ſic opinantes: putabat, quia bene percepimus falſo gaudio ſui dico ſperantis nos opprimi apparatu nuptiarum. nos dico quaſi interim oſcitantes, ideſt pigritantes: & non nobis prouidentes: quia amoto metu certe aſtute fecit. Carnifex: conueniunt perſonæ: poſt quam Dauum reddidit dignum feriri. Quid hic vult diſſimulat ſe ſcire: quare vocet eum Dauus id populus cum non poſſet ſententiæ oponere, verbis inſidiatur ad hoc: ſcilicet quod dixerat. rumor: modo dimito rumorem: & de ſolo amore reſponde mihi. hocine agis, vt filius meus amet. Sed ego modo inquiro ſed quicquid hactenus feciſti condono: tantum de futuro caueas. ſiue: ideſt vel oro ſi æquum eſt. vt pro te redeat in viam: ne meæ voluntati velit repugnare, quia hucuſque errauit. hoc quid ſic enim quia qui nunquam deuiauit, quomodo ad viam reducam totum diſſimulabat.

DON. ❡ITA aiunt.) Hęc credunt & loquunt uniuerſi.& eſt tre pida cum ſeſſio:& quaſi inuiti rñſio.vt in Heautõt.Ita cre do:monente pre filiõ.❡ Tum ſiqs ma.) ἀπὸ παιδαγωγῶν an quia & pędagogus eſt magiſ:vt Ceta in Phormione. Me filiis relinquunt quaſi magiſm.❡ Ad eam rem.) Id eſt ſuper eam rem:hoc eſt ſuper amorem.❡ Aium ægro.) Pro ęgro, nam aius æger i corpus ęgrotus.❡ Hem.) Interiectio eſt iraſcẽtis.❡ Dauus ſum:non Oedipus) Multiplex contumelia:pôt.n.ſe nem quaſi ſphingem dixiſſe.i.deformem:mõſtriq; ſimilem.poteſt ẽt i humanum & ferum,vt ſphinx.Pôt per Oedipum,ſeuito rem promittere futurum,atq; oppreſſorẽ ſapientiæ ſenis.❡ Dauus ſum:nõ Oedi.Fa cete ſe negauit Oedipum,vt ſenem ſphingã eſſe cõfirmet. Nõ Oedip. Imitationus duo ſunt gñs:quandã neceſſitas, quandam introducit voluntas.❡ Non Oedipus.) Si latine pronũcies genitiuus Oedipi faciet.ſi grææce, Oedipodis.❡ Sane qui.) Sane, valide:quia qui ſanus,& validus eſt.❡ Si ſenſe.) Com minatio & fit pronunciatio,vt in in ſingulis verbis ardeãt mine.❡ Hodie.) Non ad tps non plenum,ſed ad cõminatio nem referẽ.vt virgil. Nunq́ oẽs hodie moriemur inulti.Fe dies pro nocte accipitur,vt hoc ipſum. Nunquã oẽs hodie moriemur inulti.❡ Q uo ſi.mi.Q uo min⁹,hoc eſt quo im peditus.❡ Verberibus cæ.te in pi.Da. Vult in pronoie, & noie exagitare cõminatione ſeruum,ne quid relinquat iracundiæ.❡ Dedam.) Dare,eſt quod repetas: Dedere eſt ad perpetuum.Damus,& amicis.dedimus ẽm hoſtibus.❡ Ea le.atq; o.) Lege,ad hoies:omne.ad rem diuinam refert.i. firmamẽtum per humana & diuina. Omen aũt eſt quicq́ ĩ ore di.Ea le.atq; o. Bene lege atq; omine,quia leges auſpiciis ſeruatis ferebantur. Ergo ſic intellige:quaſi dixerit, ea lege & cõditione.& antiqui auſpicato oĩa faciebant,quæ rata eſſe vellent.❡ An non.ẽt.) Quartum ἀπαγγελλόν: quia abundat ẽt.❡ Ipſam rem.) Ipſam rem.i.voluntatem ſuam, aut interminationem ſuam.hoc eſt primum & poenas ſer uiles.❡ Nihil cir.) Nihil,pro non. Circuitione, periphraſi. ❡ Vſus es.Legit & vſores.❡ Vbi uis fa.) Admonitio ❡ Vbi uis fa.Ci.Nõ eſt in hac ei peccãdi locus vllus.❡ Bona ver. queſo.Hic in ἐπαγγελία eſt εὐφημισμός. q.d.meliora loq̃re rogo te.ergo cũ admonitiõe,bona verba,inquit,rogo.❡ Nihil me fal.) Non te ignoro:non me decipis.ſic. Menander. οὐδέν με λανθάνεις σύ. ❡ Nihil me fal.Figura ẽ ἀλλοίωσις ❡ Fallis.Lates,vt ſit οὐδέν με λανθάνεις. ❡ Nihil me fal.Nihil p nõ,ẽt nõe.❡ Neq; tu ha.di.ti.nõ pd.) Duę negatiuę feciũt vnã affirmatiuã:tre negatiuæ p vna negatiua accipiunt, vt hic,neq; haud nõ.Saſl. Haud ipigre,neq; iultus occidit. Vera ergo lectio ẽneq; tu haud dicas.qd plurimi nõ intelli gẽtes,hoc d cas,legũt.❡ Neq; ha.tu di.ti.nõ prædi.Vera le ctio,neq; haud dicas.eſt n.quintũ ἀπαγγελλόν. Plaut.i Bacchidibus. Neq; haud ſubdititia gloria oppidum arbitror.

Aeger Aegrotus · Sane · Hodie Nunc · Dare Dedere · Lex Omen · Nihil Circuitio Bona verba queſo · Fallere Negati ue duæ & tres

D. Ita aiunt. s.tum ſiqs magiſtrum cepit ad eam improbum,
Ipſum aiunt ægrotum ad deteriorẽ, partẽ plerũq; applicat
D. Nõ hercle itelligo. s.nõ?hem. D.nõ. Dauus ſũ, nõ Oedip⁹.
S. Nẽpe ergo aperte vis:quę reſtãt,me loqui. D.ſane quidem.
S. Si ſenſero hodie qdq́ in * his te nuptiis *al. biſſẽ.* *Redit ad trimetros*
Fallatiæ conari,quo fiant minus,
Aut velle in ea re oſtendere,quam ſis calidus,
Verberib⁹ cęſũ te ĩ piſtrinũ Daue dedã vſq; ad necẽ, *Rurſus ad tetrame.*
Ea lege,atq; omine,vt ſi ĩ de exemeri ego p te molã.
Quid, hoc itelexti n'? an nõdũ ẽt ne hoc qde? D.imo callide,
Ita aperte ipſam rẽ modo locutus,nihil circuitione vſus es.
S. Vbi vis facilius paſſus ſim,q̃ in hac,re me deludier.
D. Bona verba queſo.s.irrides:nihil me fallis. ſed dico tibi:
Ne temere facias,neq; tu haud dicas tibi nõ predictũ Caue,

* *Eſſe redundat in metro,ni facias ſynæreſin in audiit, aut niſi elidas e in ſed, quod alliquoties facere videtur Terentius ſed ipſ. vt ſit interiectio veluti cõtic eſcentis repente,*

tũ. Da.herdc.i.certe iurãtis aduerbiũ nõ intelligo .i. nõ ca pio verba tua. Si. Nõ? Hem: interiectio iraſcẽtis: Da. Ego ſum Dauus.q.d.ſimplex ſeruus non Oedipus.i.interp res ænigmatum mihi propoſitorum:niſi apertus fiat ſermo. Oedipus.n.poſteaq̃ ſphyngis monſtri ænigma proponentis & neſcium diſſoluere opprimentis diſſoluit,& monſtrum iterfecit,dictus eſt re rũ obſcuriſſimarum interpres. itaque Dauus hic põt intelligi dixiſſe ſenẽ deformẽ & monſtri ſimilẽ aut in humanum & ſeuũ iſtar ſphynghos.i.Nẽpe.i.certe ergo vis me loqui aperte.i. plane: ea:quæ reſtant .i. reliqua ſunt. Da. quides .i. certe.ſane.i. valde: volo ſup. Si. ſenſero hodie.i. tam nocte,q̃ die. Cõplectit.n.dies naturalis, tãs diem q̃ noctem.te Dau q̃ co nari te.i.moliri quicq́ fallacię.i.aliquam deceptionem aut cauillationem in iis nuptiis q̃s.ſ.ſimulo quo minus.i.vt ipeditius fiant:aut ſi ſenſero te uelle oñdere i ea re:q̃.i.q̃tũ ſis callidus.i.aſtutus a calleo es.Nã vt manus labore:ſic mẽs callidi aſſiduitate malitiæ ſeu aſtutiæ ↄcaluit:ac callũ fecit.o Da : de dã.i.ppetuo dabo te. Damus.n.ad tps,qđ repetimus:vt amicis. Dedimus vero ad ppetuũ: vt hoſtibus i piſtrinũ vs ad circũagendas molas:q̃s truſatiles vocãt: vt Gel.aũt. Dũ.n.piſtrinũ a piſo qđ ẽ molo is:ſiue tũdo is.cęſum.i.flagellatũ verberib⁹.i.virgis:fuſtib⁹:loris. Nã vt ait I au.Is verbera p verberatione accipianẽ:tñ rẽ corporeã ꝓprie ſignãt,vt flagella:virgas, baculos:fuſtes lora:ferulas harũdines:& ſiqđ ẽ aliẽ. vſq; ad necẽ.i.mortẽ ea lege.i.tali cõditiõe:referẽdo ad hoies. & eo omine.i.eo auſpicio:ſeu augurio,& voto mẽtis & vocis:re ferẽdo ad rẽ diuinã. Omẽ.n.teſte Feſto ẽ augurĩũ:qđ ore fit & voce nõ aurib⁹: aut alio mõ dcm q̃i ormen:q; ore fiat. Ser.ẽt dicẽ eẽ auſpiciũ.itẽ votũ mẽtis & vocis.ergo lege & omine,vt.i.q; ſi i exemeris .i. ſi eduxeri te inde .i. ex piſtrino ego.dñs molã .i. circũaga molas p te.i. vice tua. Q uid itelexti n .i. itellexiſti ne hoc: qd nũc dixi,an nõdũ .i.n adhuc ẽt hæc qdem.i.nec ẽt hæc itellexiſti,ſicut nec cætera te dicebas itelligere abũdat ẽt. Da. immo.i.ſed itellexi. ſup.tu locutus ita apte.i.clare.rẽ ipſam.i.tuã voluptatẽ: mõ.i.paulo añ,nihil.i.nõ vſus es circuitiõe .i. ambage verborum. Si. vbi vis.i.in qua cũq; alia re facilius paſſus ſim.i. minus moleſte ferrẽ.de ludier.i.deludi per paragogẽ:hoc ẽ deriderẽ q̃ in hac re.i.in his nuptiis. Da. q̃ſo,.i. rogo bona verba.q.d.meliora loque re:vel ſuauius loq̃re pcor. Si. irrides:nil.i.nõ me fallis.i.non te ignoro:nõ me lates: nõ me pteris: aut fugis:ſed dico tibi .i.admoneo.caue.i.fuge.ne facias quicq́ ſup.temere.i.incõ ſulte,incõſiderate.neq; p & nõ. caue mq̃.i.fuge.ne haud dicas.i. q; dicas(duæ.n.negatiuæ faciũt vnã cõſentiã)uam futurũ,nõ pdictũ fuiſſe tibi: vel ſic dici põt:caue.i.aiaduerte,vel puide:ne.i.vt: & vt p q; haud.i.nõ dicas nõ pdictũ &c.dicimus.n.caue cadas: & caue ne cadas in eodem ſenſu vbi ne ſignificare videtur: q; ſi caue capiatur pro fuge:quo quidem pacto capi debet. Nam cum dicimus caue ne cadas intelligimus fuge:hoc videlicet caſum: & lapſum tui. Alter legit Donatus quod mente: & ingenio reuolue.

Hodie Dies naturalis · Conarier · Calleo · Dare Dedere · Piſtrinũ · Laurentum verbera · Feſtus · Ser. · Paragoge · Temere

❡DA. Ita aiũt.q.d. fere oẽs ita dñt:& eſt tepida cõſenſio: & quaſi inuiti rñſio. Tũ.i.deinde vel pterea.cepit magim improbũ ad eã eẽ .i.ad amãdũ ſiue ſub amore.plerũq;.i.ſępenumero applicat.adiũgit ipm aium ægrotum.i.male habẽtẽ,pp amoris iſaniã ad ptẽ deteriorẽ.i.peiorẽ. A egrotus tñ hic vſurpaẽ p ęgro. Nã ęger eſt aius,corpus vero ægrotus.

GVI. · Aeger Aegrotus

❡ITA aiunt.i.iſta ꝓpoſitio vera eſt:ſed quid ad nos ne ſcio. Cũ pdpue ſi,magim &c. Non intelligo ad quid tendat iſta pcectio ꝓpoſitionũ. Dauus.i.qdẽ ſtultus ſum:nõ Oedi⁊ pus

SERV.

pus, qui ſcientiæ ꝓblemata explicaret. ſi ſenſero per æquipollentiam innuit ei adquid propoſuerat: ea lege mihi impoſita a me: atq; eo omine a Diis deſtinato: ſi nollem legem meam implere ipſi Dii cogant: vt pro te molam etiã: ne ſaltem hoc extremum de priſtino intellexi: q̃ in hac re: id eſt nuptiis: quia hic maximam iacturam incurreret. bona diludier dixiſti o domine, bona enim quæ nihil vere irrides: quia nihil me fallis &c. Sed dico ne facias quod temere: id eſt temeritas eſſet: cum prædictum ſit.

ſecordia. dicitur enim ſegnis negligens: & ſegnitia vel ſegnities negligentia: quaſi, vt Feſtus ait, ſine nitendo quod vtile & honeſtum eſt. Secors autem dicitur aut ignauus, id eſt timidus: aut ſtultus ſiue inconſideratus. Inde ſecordia ignauia, vel ſtultitia. dicitur enim ſecors quaſi ſine corde, id eſt animoſitate vel prudentia. Nam cordati homines prudentes dicuntur. i. quantum. i. inquantum intellexi modo: id eſt paulo ante ſententiam: id eſt propoſitum. ſenis: id eſt Simonis, de nuptiis, quæ nuptiæ ſi non prouideantur: id eſt caueantur, & vitentur aſtu. id eſt vel aſtute. vel aſtu. id eſt aſtutia. vt vult Tortel. ab aſtu vrbe, in qua verſati ſiunt cauti: ipſæ nuptiæ peſſundabunt: id eſt præcipitem dabunt: metaphora ab his: qui irruentibus vndis in aquas præcipites dantur: atq; ſubmerguntur: & ab vndis opprimuntur. ſic hic Dauus timet ne a nuptiis opprimatur, aut herilis filius. Peſſundabunt ergo me aut herum: id eſt herilem filium: nec certum eſt mihi: id eſt non eſt mihi exploratum: aut cognitum: ſiue non eſt apud me deliberatum, aut conſtitutum quid agam: id eſt agere debeam. ne id eſt vtrum adiutem: id eſt adiuuem Pamphilum: an auſcultem: id eſt obſequar, morem geram: ſiue obediam ſeni: id eſt Simoni. Si relinquo: id eſt deſero illum: ſcilicet Pamphilum. timeo vitæ eius: id eſt metuo ne pereat. ſin: id eſt ſed ſi, opitulor: id eſt opem fero Pamphilo. timeo inquam minas: id eſt interminationes huius ſenis. cui ſeni difficile eſt dare verba: id eſt fallacias: Nam verba dare alicui: eſt fallere aliquem. Primum iam: id eſt iam primum: anaſtrophe. comperit: id eſt veritatem deprehendit. de hoc amore hic dixit, quaſi cum tædio ipſe infenſus: id eſt vehementer iratus & odium gerẽs: obſeruat me: id eſt diligenter animaduertit quid agam. nequam: idem vt nõ, aliquam fallaciam faciam nuptiis, quo minus fiant: ſi ſenſerit: id eſt perceperit me feciſſe fallaciam. perii: id eſt male agetur mecum aut ſi libitum fuerit: id eſt ſi libuerit, ſeu placuerit ei cepit: id eſt capiet coniunctiuum pro indicatiuo. cauſam: id eſt occaſionem dabit me præcipitem: id eſt me præcipitabit in priſtinum: id eſt in eum locum: quaſi erga ſtulum: in quo ingẽs erat mola, qua equis voluentibus molebatur triticum. In eum autem locũ mitti ſolebant ſerui cõtumaces: vt equorum vice molam vertẽrent: neq; illuc eximebãtur, niſi dominis ipſis poſtulantibus.

Senis

Segnitia

Feſtus

Secors

Secordia

Cordatus

Aſtu

Tortellius

Peſſundare

Verba dare

Anaſtrophe

Infenſus

ACTVS PRIMI SCENA III.

Iambici Trimetri

DAVVS.

ENIMuero Daue, nihil loci ẽ ſegnitiæ, neq; ſocordiæ. *Tu enimuero eliditur m in*
Quãtũ itellexi modo ſenis ſñiam de nuptiis *u conſonãs.*
Quæ ſi nõ aſtu ꝓuidẽt, me, aut herũ, peſſundabunt.
Nec qd agã, certũ eſt: Pamphilũ ne adiutẽ, an auſcultem ſeni.
Si illũ reliquo, eius vite timeo. ſin opitulor, huius minas, *eius & hu*
Cui verba dare difficile eſt. primũ iã ð amore hoc cõperit. *ius ſunt*
Me infenſus ſeruat, ne quã faciã in nuptiis fallaciam. *monoſyllaba*
Si ſenſerit, perii, aut ſi libitum fuerit, cauſam ceperit:

DON.

ENimuero Daue.) Hic breuis & comica deliberatio eſt, magnam expectationẽ plurimarum rerum imminentiũ cũ motu excitãs, Daui cõſideratione propoſita. ¶ Enimuero Daue. Omnis perſona aut ab altero commendatur, aut ſe ipſam populo commendat, aut ab altero & a ſeipſa, vt hic. vt Daui, & per Simonem ſupra deſcripta eſt, vbi dicit, Mala mens, malus animus. & hic per ſe: dum hoc, geſtu ac ſermone agit ac diſputat ſecum. ¶ Enimuero Daue. Enimuero ſignificationem habet nimiam permoti atq; irritati animi. Cicero, Hic cum aliis ex alia parte, Enimuero ferendum hoc nõ eſt inm. ¶ Segnitiæ.) Ad agendũ. ¶ Socordiæ.) Ad conſiderandum. ¶ Quantum modo.) Quantum pro inquantum. ¶ Prouidentur.) Prouiſio rerum duas ſignificationes habet. Prouidemus enim nobis tam bonum q̃ malum. Malum, ſicut quis eminus veniens, telum prouidit, atq; ſic cauerit. Ergo hic Prouidentur, cauentur, vitantur. Et nuptias velut vndam naugio imminentem fecit: q; ſi quis vndam ex aduerſo venientem prora non exceperit, demerſus vndis in peſſum abit. eſt ergo metaphora. ¶ Me aut herum.) Herum hic, herilem filium. Pamphilum ne adiutem, an auſcultem ſeni.) Semper deliberatiua verba, habent quendam ſonum, per quem exitus rei demonſtratur: vt hic oſtendit ſe Pamphilum magis adiuturum, q̃ verbis ſenis obtemperaturum. ¶ Si illum relinquo.) Partium tractatus quæ ſupra ſunt, Pamphilum ne adiutem, an auſcultem ſeni. ¶ Vitæ eius timeo.) Vt alibi. Syre, tibi timui male. ¶ Sin opitulor.) Opem ferre dicitur in malis rebus, & iis, qui de ſalute dubii ſunt: vt, Fer opem, ſerua me obſecro. Opitulor & opitulatio dicta ab opem tollendo, hoc eſt ferendo. ¶ Huius minas.) Subauditur, timeo. ¶ Cui verba dare.) Verba dare, fallacia eſt: & illud ſpectat, Nihil me fallis. ¶ Difficile eſt.) Non dicit impoſſibile eſt ergo oſtendit partem ſe ſequi quæ pro Pamphilo eſt. ¶ Primum iam.) Primo, inquit, iam infenſus eſt ſenex. deinde a Pamphilo grauida eſt Glycerium. ¶ Primum iam. ὑφεν. eſt enim ἀναστροφη, pro iam primum. ¶ De amore hoc.) Hoc amore, ſic quaſi cum tædio & reprehenſione eius amoris loquatur. ¶ Me infenſus.) Scilicet de amore filii, ſenex me ſeruat, & re vera timendus eſt. ¶ Seruat.) φυλαττει. ¶ Ne quam faciam.) Hoc ad illud ſpectat, Tum ſi quis magiſtrum cepit ad eam rem improbum.

Enimuero

Segnities

Secordia

Quãtũ

Prouidere

Opem ferre

Opitulari

Verba dare

CVI.

ENimuero. Hic Dauus ſecum ſequentia voluat, atq; loquitur. Enimuero: id eſt certe: o Daue nihil loci eſt ſegnitiæ: id eſt negligentiæ, neq; ſecordiæ: id eſt ſtultitiæ, q. d. non oportet hic Dauum eſſe negligentem, neq; ſtultum: & inconſideratum, vel nihil valet hic ſegnitia, aut

SER.

ENIMuero Daue. Hucuſq; oſtendit quomodo ſenex perterrefecit Dauum: modo dimiſſo Simone, deſcribit deliberationem Daui: quomodo: ſcilicet increpatione ſenis in dubitationem, & deſperationem adductus apud ſe deliberat: an obtemperet domino minanti: an ſubueniat Pamphilo deſperanti. Et cum animus eius magis ad ſenem applicetur ad priorem actum pertinet: cum effectus ſimulationis in huc oſtenditur: cum vero ex miſericordia ad Pamphilum reputatur, iam ſe ad ſecundum actum præparat. ¶ Enimuero. id eſt certe. Segnitiæ: id eſt pigritationi, vel ſecordiæ: id eſt ſtoliditati: quin tibi prouidere oporteat: cui ſcilicet magis ſit fauendum. quæ ſcilicet nuptiæ verba ſincere ſunt deceptiones: aut pro nihilo forſitan: ſi ei libitum fuit, cauſam ceperit: id eſt inuenit aliquem.

Quo iure, quaq; iniuria pcipité * me in priſtinū dabit. *me redundat*
Ad hęc mala hoc mihi accedet etiam hæc Andria, *Trimetri*
Siue * iſta vxor, ſiue amica eſt: grauida e Pāphilo eſt. *iſta redundat*
Audireq; eorum eſt operæ precium audaciam.
Nam inceptio eſt amentium, haud amantium:
Quicquid peperiſſet, decreuerunt tollere,
Et fingunt quandam inter ſe nunc fallaciam,
Ciuem Atticam eſſe hanc. fuit olim quidam ſenex
Mercator: nauem is fregit apud Andrum inſulam,
Is obit mortem: ibi tum hanc eiectam, Chryſidis
Patrem recepiſſe orbam, paruam. fabulæ.
Mihi quidem hercle non fit, veriſimile: at qui ip/ *Videtur Trochaicus*
ſis commentum placet. *Hypercatalecticus*
Sed Myſis ab ea egredit. at ego hinc me ad forū, Vt *Trimeter Iamb.*
Cōueniā Pāphilū, ne de hac re pr̄ imprudētē opprimat. *Iamb. tetram.*

PON. ¶ QVO iure.) quaq; iniuria.) Prouerbiale hoc eſt: quia ſunt, & fas & nefas: nolis velis. ¶ Ad hæc.) In ipſa re maior eſt difficultas, qa grauida eſt Glycerium. ¶ Siue iſta vxor.) Et hoc cum quodam tædio, & indignatione ſtomachi interrumpit. ¶ Operæ precium.) Dicitur de mirificis & laudabilibus. nam & ea quæ magna ſunt, etiam ſi mala, tamen mirantur: quia libēter audiam & hoc precium eſt operæ, id eſt audiendi. ¶ Et audaciam.) proprie dixit: vt in Eunucho audaciam meretricius ſpecta. ¶ Nā inceptio eſt amentium, haud amantium.) Amabāt veteres de proximo ſimilia dicere: vt Cicero, Minus charus putauit fore de armario: q̄ q̄ de ſacrario fuiſſe ablatum. Et quidem ſi in verbis ſunt παρόμοιον dicitur in nominibus. παρονομασία. *(margin: Operæ precium)*

¶ Quicquid peperiſſet.) Maiorem reprehenſionem ſonat, quicquid peperiſſet. patitur enim aut maſculus, aut fœmina: & ſolet iuſtior eſſe cauſa tollendi, ſi marem vxor peperit. ſed nimii amoris eſt non expectare quid tollas. ¶ Decreuerunt.) Decernere eſt de magnis rebus certam proferre ſententiam. vnde etiam Senatus decretum. ¶ Et fingit.) Argumenti partem narrat: & non credit futura eſſe quæ dicit, vt ſuperſit locus errori. Et fallaciam quandam, ne veriſimilis ſit * ipſa fallacia totius cōtemptionis & vilitatis. ¶ Fuit olim.) Modo totius ſummæ argumentum populo narratur: ſed vt reſtet aliquid ad errorem, abrogatur fides. ¶ Fuit olim quidam ſenex. a διηγηματικῶν ad μιμητικῶν tranſit. ¶ Is obiit mortem.) Plene dixit, quod nos obiit tantum. Virgilius. More obita qualis fama eſt volitare figuras. ¶ Recepiſſe orbam, paruam.) Paruam propterea adiecit, vt fiat veriſimile non poſſe eam facile ſuos agnoſcere. ¶ Fabule) Redit ad narrationem. ¶ Atq; ipſis.) Atq; pro tamen. vt ſit tamen Ipſis commentum placet, Quod cōminiſcuntur probant. ¶ Sed Miſis.) παρασκευὴν alterius ſcenæ. ¶ Miſis. Semper autem nomina comicorum ſeruorum, aut a nationibus ſunt indita, vt miſis, Syrus. aut ex accidentibus, vt Leſbia velut ebrioſa, a Leſbo inſula, quæ eſt ferax ſuauiſſimi candidiſſimiq; vini. aut a moribus & vernilitate, vt Pſeudulus. aut ex negocio, vt Chryſalus. aut ex qualitate corporis, vt Chylacus. aut ex ſpecie formæ, vt Pinacium. ¶ Ego hinc.) Nihil, adhuc Dauus inuenit conſilii, niſi vt quærat Pamphilum, moneatq;. ¶ Ego hinc me ad forum. Vultuoſe hoc pronunciatur: vt deſit, pergam, aut ducam me. *(margin: Decernere; Obire mortē; Atq;)*

GVL. ¶ QVO iure. q; pro &. qua iniuria prouerbiale eſt: quaſi fas nefas: velis nolis: quaſi dicat, iure vel iniuria me in piſtrinum dedet: & ita ad literā poterit intelligi. ceperit cauſam quo iure: ſcilicet per quod ius interrogandoq;: id eſt & qua iniuria: deeſt per quam iniuriam. Vel quo iure: id eſt aliquo iure. & qua: id eſt aliqua iniuria dabit me &c. Verū tamen quia prouerbiale eſt, ita ſumendum eſt: vt ſumi ſolet iiſdē verbis: etiam hoc, quod ſequitur, accedit: id eſt adiungitur: additur: ad hæc mala, quæ imminent propter nuptias hæc Andria. i. hæc puella de Andro. ſcilicet Glycerium: ſiue iſta (cum quodam tædio, & indignatione ſtomachi hanc fecit interruptionem) eſt vxor, ſiue amica. i. amaſia eſt grauida: id prægnans, e Pamphi. id eſt ex opere Pamphili. quid eſt &. operæ precium eſt. idem mirum eſt. Operæprecium enim dicitur de mirificis & laudabilibus. miramur enim quæ magna ſunt etiā mala, & libenter audimus & ita admiratio, & delectatio precium eſt operæ: id eſt laboris audiēdi. Operę precium igitur ſignificat iucundum: laudabile: neceſſarium: fructuoſum. & haud ab re: id eſt non preter rem: ſiue non vltra propoſitum. Operæpretiū itaq;: id eſt iucundū eſt vel mirum eſt audire audaciam: id eſt temeritatem eorum ſcilicet Pamphili & ſociorū. Nam id ſupple eſt iceptio: id eſt inchoatio amentiū, id eſt mente deſtitutorū: haud id eſt nō amantium. i. amore captorum. paronomaſia eſt. Nā veteres amabant de proximo ſimilia dicere. Decreuerunt: id eſt conſtituerunt. Decernere eſt de magnis rebus certam proferre ſententiam. Vnde Senatus decretum. Tollere: id eſt educare quicquid peperit, ſiue maſculum: ſiue fœminam. vbi oſtenditur nimius eſſe amor: cū non expectetur quod tollatur: & nunc fingunt inter ſe quādam fallaciam. ſ. hāc Glycerium eſſe ciuem Atticam: id eſt ex vrbe Athenienſi: que eſt in attica regione. quidam ſenex mercator fuit olim. i. iam pridem. is fregit nauem. i. naufragium fecit: eius fracta naui apud Andrum inſulam, appoſitiue is mercator obiit mortem: id eſt mortuus eſt: quaſi iuit ad mortem. Nam Cicero in epiſt. dicit obire villas p adire Inde obire mortem. i. ire ad mortem: obire diē ſuum. i. ire ad diem fati: hoc eſt mori. ibi. i. in Andro: tū. i. tunc fingūt in quam: aut fama eſt ſup. patrem Chryſidis recepiſſe hanc Glycerium. eiectum. i. ad litus emiſſum ex naufragio. Naʒ naufragus dicitur naui fracta eiectus. orbā. i. ſine parente: paruam: id eſt vt agnoſcere parentes nequiret. fabulæ: id eſt vt Perſius ait, nugæ ſunt ſup. quidem hercle: id eſt per Herculem. i. d ſup. nō fuit mihi ſup. veriſimile: id eſt probabile. atq;: id eſt tamen. commentum tale figmentum: mēdacium excogitatum tale inuentum. Nam comminiſci ſignificat excogitare: inuenire. Inde commentitia ratio: id eſt ratio fictitia. cōmentum ergo placet ipſis. q. d. quod comminiſcuntur probant. Sed Myſis: hic eſt paraſceue: id eſt præparatio alterius ſcenæ. My. ergo id eſt ancilla illa a natione ſic dicta. Seruorum enim comicorum nomina: aut a nationibus ſunt indita, vt Myſis, aut ab accidentibus, vt Leſbia quaſi ebrioſa a Leſbo inſula: quæ ferax eſt ſuauiſſimi, candidiſſimiq; vini: aut a moribus, & vernilitate, vt Pſeudulus, aut a negocio: vt Chryſalus, aut ex qualitate corporis, vt Chylacus, aut ex ſpecie formæ, vt Pinacium. My. egreditur: id eſt exit ab ea. ſ. Gly. at. i. ſed ego Dauus ducam ſup. vel conferam me hinc ad forum: vt cōueniam: id eſt alloquar. Pam. ne pater Simo opprimat: id eſt deprehendat eum in imprudentem: id eſt improuiſum: non ſuſpicantem de hoc amore: id eſt quantum ſpectat ad hunc amorem. *(margin: Operæ precium; Decernere; Fabulæ; Perſius; Cōmentum; Cōminiſci)*

SER. ¶ QVO iure. i. merito. vel qua in. i. iniuſta cauſa. ad hoc ecce alia, quæ magnis perturbatum reddant. eſt preciū operæ tuæ audire temeritatē Pam. & Gly. Vere eſt audatia: quia hic nō dicam actio: ſed etiam inceptio. At ego Da. veniente Miſide remouetur donec neceſſarium locum, vt dicemus in ſequentibus, inueniat.

ACTVS PRIMI SCENA IIII.

Trochaici tetrametri catalectici.

MYSIS ANCILLA.

AVDIVI Archillis iādudum Leſbiam adduci iubes.
Sane pol illa temulenta eſt mulier, & temeraria:
Nec ſatis digna, cui cōmittas primo partu mulierem.
Tamen eam adducam. Importunitatem ſpectate aniculæ,
Quia compotrix eius eſt. Dii date facultatem obſecro
Huic pariundi, atq; illi in aliis potius peccandi locum.
Sed qd nā Pāphilū exanimatū video? vereor, qd ſiet. *Tet. iāb. niſi. ſed.*
Opperiar, vt ſciā nūqd nā hęc turba triſtitiæ adferat *ſit extra verſum additum.*

DON. Audiui Archillis.) Hæc ſunt inuentionis poeticæ, vt ad οἰκονομίαν facetiæ aliquid addāt. nam οἰκονομία eſt vt accerſatur obſtetrix, & conueniatur Pamphilus. facetia ſcribentis in his verbis eſt, q Archillis compotricem potiſſimū adduci iubere fingitur. ¶ Audiui Archil. Frequenter hoc modo Teren. compendium facit, vt egrediēs loquatur perſona de eo quod eſt geſtura: & ſimul doceat quid ab altera geſtū ſit. ¶ Audiui Archillis, iamdudum Leſbiā adduci iubes. Vtrum iamdudum audiui an iamdudū iubes, incerta diſtinctio eſt. & ſunt qui iamdudum, iam primū intelligant: vt, Iamdudum ſumite pœnas. ¶ Sane pol. Sane, multū. alias validē namq; validus eſt, qui multum rerum neceſſariū habet ad ſalutem. ¶ Temulenta.) Producit primam ſyllabam Te. ¶ Temulenta. Vinolenta, hoc eſt ebrioſa. quia temetum, vinum dicitur, vnde abſtemius, ſobrius. Dictum autem temetum ab eo quia tenet mentem. ¶ Temulenta, vino: Temeraria, natura. ¶ Ne ſatis digna.) Bene in concluſione illa ſpecialiter ꝓbauit, dicendo non idoneam cui committatur primus partus mulieris. ¶ Sed mire ſignateq; dixit Cōmittas. etenim cōmittimus magna, & quæ ſalutē in dubio habēt. ¶ Nec ſatis digna. Duas res nec pariētem, nec primo partu. Figura ἀπὸ κοινοῦ. vt Virgi. Non mihi tibi Troia Externū tulit, &, Dum domus Aeneæ Capitoli imobile ſaxū Accolet. ¶ Tamen adducam.) Redit ad illud, q vi coacta. ¶ Importunitatem.) Importunitas neq; loci neq; tēporis habet cōmoditatem. ¶ Anniculę.) Archillis.ſ. ¶ Quia cōpotrix.) In vultu remanſit oratio, deeſt enim, ꝑ figuram ἔκλειψις, ideo illam vult accerſiri. ¶ In aliis.) Vtrum in aliis mulieribus, an in aliis rebus? ¶ Exanimatum.) Exanimatus, eſt perturbatus. Vir. Exanimata ſequens impingeret agmina muris. Exanimus, mortuus. Idem, Corpus vbi exanimum poſitum Pallantis Aceſtes. ¶ Vereor quid ſit.) Quid, ob quid, propter quid ſit exanimatus. Aut aliter: quid ſit. i. quid ſit negocii. Sed quidā putant qd pro quare vt Quid veniant. Aut deeſt, pōt: vt ſit, qui eſſe poteſt. ¶ Nunquid nam. Comicum eſt, & Terentianū. ¶ Nunqd nam: cum exēptis num & nam, ſufficere ad interrogationem potuiſſet quid.

Iādudū

Temulentus

Abſtemius.

Temetum

Cōmittere

Importunitas

Exanimatus

Exanimus

Nunqd nam

CVI. Audiui Archillis &c. Hic Myſis egrediens: & de quo geſtura eſt loquitur: & ſimul docet qd ab altera geſtū ſit. O Archillis: id eſt o anus: audiui: quid.ſ. me facere velis. iubes. i. vis vel præcipis. Leſbiam: id eſt illam obſtetricem ebrioſam: adduci iamdudum: id eſt quam primū. pol. i. per Pollucē, ſiue per ędem Pollucis. illa Leſbia eſt mulier ſane: id eſt multum temulenta: id eſt vinolenta: quaſi temeto vino plena. Temetum enim vinum eſt: quod teneat mentem. Inde abſtemius abſtemia abſtemium: id eſt ſobrius: & a temeto abſtinens. Et temeraria: id eſt incōſiderata: preceps non ſatis conſiderans qd agat. Nec eſt ſatis digna, cui committas. i. credas. Cōmittimus enim magna, quæ ſaltem eſt in dubio habent. Tamen quis ſit temulēta adducā eā: quia tantopere vis: vos ſupple ſpectatores ſpectate. i. conſiderare importunitatē .i. inconſiderationem, ſiue incommoditatē loci & temporis aniculæ. ſ. Archillis: quia Archillis eſt compotrix eius. ſ. Leſbiæ. i. ſimul cum ea potat. Deeſt per apoſiopeſim. Ideo vult illā accerſiri. O Dii obſecro: id eſt per ſacra rogo. date huic Glycerio facultatem pariundi: atq; date illi Leſbię potius locum. i. opportunitatem ſine occaſione peccādi: id eſt errandi in aliis vel rebus vel mulieribus. Sed quidnā: id eſt cur video Pamphilum exanimatū: id eſt perturbatum. Exanimus aūt dicit mortuus. Vereor. i. timeo quid ſit. i. quid ſit negocii. vel quid. i. cur vel propter quid ſit exanimatus. opperiar. i. expectabo quidnam triſtitiæ. i. quā triſtitiam: hæc verba. i. hæc turbatio: commotio afferat.

Temetum

Abſtemius

Cōmittere

Compotrix

Apoſiopeſis

Opperior

SER. Audiui. Incipit ſecūdus actus: nā prior actus ad correctionem filii tēdat: ſecundus ad opprimēdū laborat. ſ. vt Pā. Gly. nō dimitteret. nec filiā Chremetis reciperet: & vt ſimulatio ſenis efficaciā non haberet: prior actus hoc iam effecerat: vt Dauus: & Pam. territi eſſent. & ne Pā. per errorē ad voluntatem patris flecteretur: inducit Myſis fidelis dñę ſuæ: & Pam in amorē Gly. confirmet: & poſtea Carinus: qui ab amore Ph. eum diſſuadeat. & ita Pam. confirmatio venit. Dauus ad vltimū qui dabit conſilium ad deſtruendam ſimulationē. In hac prima ſcena ſecūdi actus deſcribitur Myſis fidelis dñę ſuæ: vt ſit idonea pſona, quæ pro dña ſua loquatur: & exoret. Pam. fideliter. Et datur occaſio, in qua oſtendat ſe fidelem hoc: ſcilicet quod mittatur ad Leſbiam obſtetricem: quam, quia temeraria ſciebat, & temulentam timens ne dominam ſuam temere tractaret: conqueritur ita audiui &c. O Dii ſpectate importuna aniculæ: id Archillis.

ACTVS PRIMI SCENA V.

PAMPHILVS ADOLESCENS MYSIS.

HOCINE eſt humanum factum, aut inceptū? hocine officium patris? *Iambici tetrameteri.*

DON. Hocine ē.) Hic inducitur adoleſcētis anim⁹ circa nuptias: vt ex magnitudine eius ingēs gaudiū cōparetur in fine fabulæ, cognita Glycerio. & ſimul id agitur, vt magis magiſq; per Myſidē Pāphilus excitetur ad reſiſtendū patri nuptias inducēti. ¶ Hocine eſt. Ab iracundia & dolore cœpit. Iracūdia deſcendit ex iniuria: Dolor, ex miſeria. ¶ Hocine eſt humanū factum Quaſi deliberatio eſt, in qua duæ partes ſunt, vna patris, altera amicæ. pro ſuaſore Myſis eſt. Principiū ab inuectione: in qua vt hominem accuſat, deinde vt patrē. ¶ Hocine eſt. Hoc eſt dilatæ orationē. ne diceret quod fecit. & eſt peruerſa αὔξησις, a maioribus deſcendens ad minora ꝑ amplificationem accuſationis. ¶ Factum aut inceptū. In aliis, factu aut inceptu, fuit. ¶ Hocine eſt officium.) Officium ab efficiendo, ab eo q queritur quid efficere in eo vnumquēq; conueniat pro conditione perſonæ.

Iracundia

Dolor

Officiū

CVI. Hocine &c. inducit Pā. iracūdus & dolens de nuptiis tā repēte celebrādis. Iracūdia deſcēdit ex iniuria: dolor vo ex miſeria. ¶ Hocine. i. vtrū h eſt factū humanū aut inceptū. aliq volūt factu, & inceptu: vt ſit ſenſus: Verum hoc eſt humanū factu, aut inceptu. i. vt fiat: aut incipiatur. Hocine. i. vtrū hoc eſt offin pris. i. id qd deberet facere pr.

SER. HOCINE. Cū Myſis inducatur fidelis dñę ſuę ad Pam, confirmandum, deſcribitur prius Pam, dubius

& deſperans audito a patre rumore nup. vt Myſis accepta occaſione illum miſerū & egentem conſolatione cōfirmet: & animum depreſſum terrore pro dña fideliter loquēdo re leuet. Hocine, qd pr̃.i.fecit dicens.duc vxo.aut ēt inceptum nedum factū:aut quidqd fit de humano facto. pater nō ſic deberet agere in filium & hoc eſt.aut hocine efficit &c.

Pamphilū dicere, φ operā dederit, vt ſe repudiaret Chre/mes, vt ſupra dixit, Mutauit, quia me immutatum videt. ¶ Quot modis ɔtē. Cremes, an Pamphilus? ¶ Facta, tranſacta oia. Prouerbiale eſt in id negociū, de quo nihil ſuperſit ad agendū. Facta aūt, a Pamphilo: tranſacta ēt a Cremete. ℭ My. Q'uid il. eſt. Pā. Proh fidē deū.i.deorū: atq; hoiū. CVL.

M. Quid illud eſt? P. pro deum atq; hominum fidem, quid eſt, ſi non
 hæc contumelia eſt? *Tetrametro accipitur monometer.*
Vxorem decrerat dare ſe ſe mihi hodie, nōne oportuit *Tet. Iambici*
Præſciſſe me ante? nonne prius communicatum oportuit?
M. Miſeram me, quod verbum audio. *Dimeter*
P. Quid Chremes, q denegarat ſe cōmiſſurū mihi *Troch. tetrametri*
Gnatam ſuam vxorem: id mutauit, quia me immutatum videt,
Ita ne obſtinate operā dat, vt me a Glycerio miſerū abſtrahat? *Tet.*
Quod ſi fit pereo funditus, *Dimeter* *Iāb.*
* Adeon' hoiem eſſe inuenuſtū, aut infelicem quēq̃ vt ego ſum?
Pro deum, atq; hoīum fidem, nullo ne ego *Dimeter redundante pede.*
Chremetis pacto adfinitatem effugere potero? quot modis. *Tet. iāb.*
Cōtemptus, ſpretus? facta tranſacta omnia hem *Iābicus trimeter*

* *Prior dimeter eſt trochaicus, alter eſt dimeter catalecticus in penultima duas breues habens pro longa, poteſt tamen totus eſſe Iambicus, ſi legas, adeo, aut in inue-nuſtum elidas u conſonantem.*

DON. Quid ē ſi non hoc ēſt? ℭ QVID eſt, ſi non hoc. Sic dici/mus de his q̃ neceſſario hoc ſunt qd̃ dicimus. ¶ Si non hoc. Hoc cum ſto/macho dictum, q̃ſi aliquo cōtradicēte non eſſe cōtumeliā Cicero, Quid eſt quæſo Metelle, iu dicium corrumpe/re, ſi hoc non eſt? ¶ Vxorem decre.) Decer// nere Decernere eſt de magnis certā pro/ferre ſniam. ¶ Vxo rem decrerat. Pro poſitio iniuriæ. ¶ Nōne oportuit.) Opportuit. Se ad patrē refert. Nā nec ſic conſentirem ad nuptias, ſed fac me velle: Nōne oportuit pſciſſe me ante? Dolet autē ſe ſpatiū non habuiſſe ɔſilio. ¶ Nōne prius cō. opor.) Quā de ſtoma cho repetitū eſt oportuit. Et de more. Præſciſſe me ante. præſciſſe pprie ad eum referē, hoc eſt Pamphilū. ¶ Cōmu nicatū.) Quod neq; huius pprium eſt, neq; illius. Et ante abundat, aut certe Præ, cū ſufficiat ſciſſe. ¶ Communicatū. Quia nuptiarū non ois ptās in patre eſt. ¶ Quod ver.) Ver Verbuȝ bum pro ἀξίωμα more ſuo poſuit: id eſt vxorē dare φ ait. ¶ Quid Cre.) Trāſiuit a patre nunc, & ad ſocerum redit. Quid, non ad Cremetē dr̃, ſed ad illū tranſeūtis eſt, & non conſiderantis quid dicat. ¶ Quid Ch. Iraſcit̃ patri φ cogat. Chremeti φ nō neget vxorē. Noue dolet, non odio haberi, nō repudiari. ¶ Qui dene. ſe cō.) Num latuerat Pamphilū, repudiaſſe Chremetē. vñ & Dauus ait, Qui poſteaq̃ audie/rat non datum iri filio vxorē ſuo. ¶ Id mu.(Noue dicit Id. Id.n. ad Denegarat. ¶ Cōmiſſurū.) Putauerat nuptias * & Chremetē mutare ſniam. ¶ Id mu, qm̃ me imutatū. πα/ πα/ρόμοιον ρόμοιον. Nam quoties verba ſunt. παρόμοιον dr̃, quoties no/ παρωνο/ mina, παρωνομασία. ¶ Itane obſt.) Obſtinate facere aliqd, μασία eſt in alterius malū cum conatu facere perſeuerantur, & in alterius perniciē nimis niti. ¶ Abſtrahat?) Magna vi verbi & proprietate vſus eſt. vñ illud eſt, Iphitus & Pelias mecū diuellimur inde. ¶ Abſtrahat. Magna indignatione vſus eſt: tanq̃ Chremes nō tam filiæ cōſultū velit: q̃ læſum Pamphi lum. ¶ Alia excla. eſt aduer. ſo. Adeon hoiem. Neminē pu tat eē in genere humano ita infelicē vt ſe: qd eſt omnium qui in aliquo mœrore ɔſiſtunt. itaq; nō ſe, ſed cōditionem humanā dolet: & quærit̃ natū eſſe quenq̃, cui poſſit eſſe tā miſer, vt ipſe eſt, ac per hoc ſe. ¶ Adeon hoiem.) Amato/rie, amore noiato exiluit in gemitus. Sic Virgi. Aut ſi lux Inuenu/ alma receſſit, Hector vbi eſt? ¶ Inuenuſtum aut infe.) Inue/ ſtus nuſtus eſt ſine venere.i. ſine gr̃a, quem oēs reſpuant, repu/dient q; pulcræ, & quē deformes appetant. Inuenuſtum aut infelicem Inuenuſtus, cui diſplicens obiicit̃. Infelix, cui pla/cens negat̃. ¶ Aut infelicem quēq̃ vt ego ſum. Adeo miſer dicit qd ſibi repudiare non licet: vt propter ſe doleat huma num genus, in quo ſit aliquis tam miſer. Virg. Heu cadit in quēq̃ tm̃ ſcelus? ¶ Vt, ego ſum.) ἀνακόλουθον eſt. Vt q̃.n. in/ferre debuit, nō Vt. Pro deū.) Quā ferueat indignatione, hinc aſpice, φ frequenter exclamat. ¶ Effugere,) In totū fu/ Effuger̃ gere. ¶ Quot mo cō. ſp.) Si Chremes ſpretus intelligemus

pro interiectio eſt Proh doloris: vñ proh fidem dolor dici ſolet ab Proh eo, q dolēs loquit̃, dolor atq; exclamat. pōt Proh etiā eſſe iteriectio pudor idignātis, Inde ꝓh pudor dici ɔſueuit ab eo, qui cū vitu/peratione alicuius loquitur. hic autē proh fidē deū atq; hoium dr̃ a dolēte iracundo, atq; idi/gnāte: & p idigna tione in exclama/tionē prorūpente. vbi ſenſus ē. Proh fides.q.d. teſtor & inuoco fidē.i. veri tatē, vel opē, ſiue auxiliū: deum.i. deorū, atq; hoium: qd hoc eſt, ſi hæc cōtu melia.i. iniuria nō eſt q.d. nihil alid eſt, q̃ ɔtumelia. hoc aūt dicendi genus p Si. apte accommodari ſolet iis, q̃ neceſſario ſunt, hoc ēt, cū ſtomacho dictum eſt, q̃ſi in eū, q diceret nō eē cōtumeliā. In eo ēt dicto, ſi hæc cōtumelia non eſt: pōt eſſe ſenſus: Si hæ res, q̃ incipiunt ɔtumeliam nō eſt.i. ſi nō ſunt cō/tumelia. Eteni ſi ɔtumelia poſtponeret̃ i in eo ordine ſunt: diceret̃ nō eſt. Decreuit.i. ɔſtituit: pr̃. ſ. ſe ſe daturū ſubaudi mihi hodie vxorē. Nōne oportuit me Pā. pſciſſe aň. Vbi al terū abūdat, vel aň, vel præ. Nōne oportuit id ſup. de nup. Cōmunicatū fuiſſe.i. collatū fuiſſe prius inter patrē, & me. Quia nuptiaȝ nō ois ptās in pr̃e eſt. Myſis, me miſerā ſub audit̃ o, vel dico: ſicut te infelicem: hoiem neq̃: pro o hoiem neq̃. Fungit̃ aūt id dicēdi genus vice interiectionis oñdētis aut indignatione: aut dolore cū exclamatione: qd̃ verbū.i. quē ſermonē audio. Pā. qd Chremes ait ſupple, vel facit: q denegarat ſe cōmiſſurū.i. traditurū, aut daturū mihi gnatā ſuā vxorē.i. in vxorē: & eſt appoſitorie dictum mutauit id quia videt me imutatū.i. nō deſiſtētem ab amore Glycerii ne.i. verū Chre. dat operam ita obſtinate.i. perſeuerāter, pti naciter. Obſtinate.n. aliqd facere: eſt aliqd alterius malū cū Obſtina conatu pſeueranter facere: & i alterius pniciē nimis niti. Vt te abſtrahat.i. diuellat. me miſerum.i. afflictū Gly. proh deum atq; hoium fidem. Exclamatio affectū idignātis, dolētiſq; demōſtrans. Quod ſi fit.i. ſi abſtrahat ab ea pereo.i. actum eſt de me. funditus.i. pēſus, radicitus. adeon.i. verū eſt ver ſup. quenq̃ hoiem eſſe adeon.i. ita, vel tm̃ inuenuſtū.i. ſine Venere & gr̃a: quē oēs pulcræ reſpuant: & repudien: & ap petāt deformes: atq; infelicē.i. infortunatum: vt ego Pam. ſum. Inuenuſtus.n. hic dr̃, cui diſplicens obiicit̃. Infelix cui Inuenu placēs negatur. nullon.i. verū nullo pacto.i. nullo. mō pote/ ſtus ro effugere.i. in totū fugere affinitatem.i. ppinqtatē per nu Infelix. ptias Chremetis: ne videlicet ſim eius gener. Quot modis q.d. multis modis. ſum cōtemptus, ſpretus: exageratio eſt indicās affectū exprimētis. Oia ſunt fa. trāſa.i. pacta ɔcor/data. prouerbiale eſt hoc dictū de eo, de quo negocio nihil ſupereſt agendum. Hem. interiectio indignantis eſt.

ℭ P R Oho. fi. di. ipſa interiectio hēt in ſe verbi ſenſum.i. SER. miror vel teſtor. ¶ Vxo. decre. hæc ɔtumelia dare vxorē nō erat cōtumelia, ſed dare vxor filio: & filiū nō pſciuiſſe erat & iō pfert illud vltimū cū admiratione. nōne oportet &c. Id mit, qd eſt optimū adeon; qm̃ inſtat pr̃: inſtat Chremes.

poteritis

poteris inuenire adeo infelicē: q̄tum ad hoc: qđ ab amica uoluit me dimouere, adeo inuenuſtū.i.dedecoratū, uilipē/ſumiq a me neſciente aſtruebant nup. quot modis: vere nō potero effugere: quia priora effugia ſunt deſtructa: & hoc eſt, qa ego prius ſpretus.i.abiectus oino ſum: ſed ecce omnia illa facta.i.effugia ſunt tranſacta, qa in hoc, qđ repetor ali/quid monſtri.q ipſa eſt aliqua turpis: & mōſtruoſa. nam hoc dico de Chre. nam q.d. de patre poſſem difficilius conqueri quia decuit me pa/trem tantam agere. tam.n. vere: & tanta & negligenter, quia in prætereundo & apud forum. ecce ne/gligenter vxor tibi. ecce tanta adeo ob/ſtupui q id mihi &c. Neceſſarium erat q ille ſtupidus non re/ſpōderet patri: quia alioquin prior actus efficaciam haberet.i. ſimulor: quia locum

eum, Sed amator ē. Ego ne vt aduerſer? Videt indicaſſe: vt ſm patris animū conſiſtat. ſed amor e ad incerta iterum deuoluitur. Quorſum accidat.) Ad quā rem, quo verſus. ℭ EGO re.i. recuſatus a Chremete. Repetor.i. reuocor. Quāobrē.i. cur repetor ſiue hoc fac ōt pater & Chremes nisi.i. qđ ſuſpicor.i. opinor, & eſt argumētū ɔiecturale aliūt pf & Ch. aliquid mōſtri cōtumelio lius dī: q ſi dice/ret aliqđ mōſtrū. ſic alibi. Quid m. vx.h. Alunt ergo aliqđ mōſtri.q.d. tegūt & celāt ali/qđ mali ſeu aliqđ dforme qđ mihi committi volūt: qm mōſtrū aliqđ dforme ē pter na/turā ritū. pductū ea.i. filia Chr. mu/tauit aūt gen⁹ di/cēdo qm fœmia ē qm nemini poteſt obtrudi.i. īfringi, īpingi. impelli: vt nubat. itur impſo

GVI.

Repudiatus repetor, quāobrē? niſi ſi id ē, qđ ſuſpicor. *Troch. tetram.*
Aliquid monſtri alunt: ea quoniam nemini obtrudi poteſt,
Itur ad me. M. oratio hæc me miſeram exanimauit metu
P. Nam quid ego dicam patre? ah *Dimeter Iambicus*
Tātāne rē tā negligenter agere! pteriens mō *Tetrameter Iambicus*
Mihi apud forū, Vxor tibi ducēda eſt Pāphile hodie, inquit para,
Abi domum. Id mihi viſus eſt dicere, Abi cito, & ſuſpende te.
Obſtupui cenſen' vllum me verbum potuiſſe proloqui?
Aut nullā cauſſam, ineptā ſaltē, falſam inquā? obmutui. *(ſyllaba eſt*
Qđ ſi ego reſciſſem id * pri⁹ qđ facerē, ſi qs nūc me roget: *prius unica*
Aliqd facerē: vt hoc ne facerē. ſed nūc qđ primū exeq̄r? *Troc. tetra.*
Tot me impediunt curæ, quæ meum animum diuerſe trahunt:
Amor: miſericordia huius: nuptiarū ſollicitudo. *Iāb. tetra. cata. pe. lōga.*
Tū pris pudor, q me tā leni paſſus ē aio vſq; * adhuc: *aſ. ad hoc Iā. tet.*
Quæ meo cūq; aio libitū eſt, facere. ei ne ego vt aduerſer? hei mihi,
Incertū eſt qđ agā. M. miſera timeo, hoc incertū quorſum accidat,

Aliqđ monſtri
Aliqđ mōſtrū

obtur. inueniret. & ſic actus ſecundus periret. iō poeta con/uenientē inuenit ſtuporē qui obtūderet os Pam. & a litigio liberarēt inceptā: licet vera eſſet iniqua, i qua peccaret in pa/trē. q.i. & ſi quis roget, quid facerem ſi rem reſciſſem & c. Sed nunc ex improuiſo ego circumuentus quid & c.

DON,

ℭ REpudiat⁹ re. Qua'i hæc iniuria ſit, repudiare & repe/tere. Et tale ē i Eunu. Excluſit, reuocat. Niſi id ē.) Cōiectu/rale argumentū. Aliqd mō. al. ea.) Duplex contumelia, & mōſtri & aliqđ: min⁹.n. eēt, aliqđ mōſtrū. ſic, Quid homis vxorē hēs? Et mutauit genus, dicēdo ea: qm fœmina eſt. Sic in Eunu. Taces mōſtrū hois? non dicturus es? Aliqđ mō. Dū mōſtrū dixerat, Ea ſubiunxit, tanq̄ nō verbis, ſed ſniē ſer/uiēs. Nemini ob.) Mire obtrudi, q̄ſi iuito, & totū cū iracū/dia obtrudi. īfringi, īpingi. Itur ad me.) Dotē amator nō cogitat: & ad utilitatē trahie q ultro venit, & q ſe repetit Chremes. Itur ad me, Quaſi ad hoſtē. Plau. in Pſeu. Itur ad me. Et Virg. Simul enſe relicto, Ibat in Euryalū ppere. Oro hæc.) Etiā pauca verba veteres orōnē dicebant. Nā qđ ego. Redit ad partē, i quo noue hoc accuſat, negligēter eū agere qđ noluit fieri. Tātā ne rē.) Summū voti ac nu/ptias. Prçteriēs mō.) Hic oñdit ſpāl'r qđ peccauerit. Pte prç. mō mi. apud forū. Vndiq; ɔflat excuſatio. ex tēō q pte/riens. ex tpe, q mō. ex loco, qa in foro. ex uerbis, Vxor tibi ducēda ē. Mire Ducēda, ſemp hoc gen⁹ declinatiōis, neceſ/ſitatē oñdit. vt Vir. Vt pacē Troiano ab rege petendū. Sal. Agēdū, atq; obuiā eūdū ē. Abi ci. & ſu. te. Ad hodie cito retulit, ad vxor tibi ducēda ē, Suſpende te. Ineptā ſal. fal. Duo cōparant i defenſionē. aut vera, aut ad tpſ accōmoda/ta. Ineptū ē, qđ a quouis rephēdi pōt. Falſū, qđ ēt prudētē poſſit fallere. Qđ ſi eg. re, Si mecum cōicaſſet pus. Quid fa.) Ipſe ſe rephēdit. Quid fa: ὑπόφορα. Vt ne h fa.) Ta/cerē. & nota facerē p tacerē. Sz nūc.) Deliberatio & ptes eius. Amor mi.) Hęc oratoria ſunt, cū vnū negociū i mul/tas diſtrahimus ptes. Diuerſe tra.) Pro, idiuerſa trahunt. Amor. A neceſſario. Miſericordia.) ἀπὸ τοῦ ὁσίου. Mi/ſericordia hui⁹, ἀμφιβολία. Nuptiarū ſo.) A pturbatiōe. Quibus colligit cōſulere ſe nō poſſe. Solicitudo eſt, q̄ inhe/ret mētib⁹. Sollicitatio, q̄ ab alio fit. Tū pa. pu.) ἀμφιβο/λία. Qui me tā. Explanatio, in quo pudēdū ſit ſibi apud patrē. Et ad illud ſpectat, Tute his reb⁹ finē pſcripſiſti pt. Ei ne ego.) Pronomē hoc, uim q̄litates hēt: & eſt, An tali, tā bono? Qui me tā leni paſſus eſt aio. At qui accuſabat

Obtru/dere

Oratio

In dus/tria

Ineptū
Falſum

Diuerſe

Soliti/tudo
Solici/tatio

naliter.i. venit, recurrit ad me. My. hæc oro.i. hic ſermo exa/minat.i. pturbat me miſerā infelicē & afflictā metu Pam. nā.i. ſed: qđ ego nūc dicā de pře. ah. interiectio dolentis & indignātis. ne.i. vtrū. decuit ſubaudi agere tantā rem.ſ. nu/ptias tā negligēter: pf meus mō.i. paulo añ: preteriens, inqt, mihi apud forū hæc verba Pamphile hodie vxor eſt tibi du/cēda. hoc dicēdi genus ſemp oñdit neceſſitatē. para.i. diſpo/ne te. Abi.i. recede domū. aduerbial'r viſus eſt mihi dicere id abi cito, & ſuſpende te.i. ſuſpendio vitā termina. obſtupui i attonitus & exanimatus totus fui: nihil rñſionis habēs: cē/ſen.i. putas ne me potuiſſe prolog.i. proponere: pfari ſiue pnūciare. Inde ploquiū dr ppoſitio. itē pfatū & pnuncia/tū: vt hēt Gellius: vllū verbū: aut vllā cām.i. excuſationem: ſalutē ineptā: abſurdā: q̄ a quouis poſſet reprehēdi. falſam.i. fallentē ēt prudētē. iniquā: iniuſtā: nō admittēdā. obmutui i. obticui. quid feciſſem ſup. ſi ego reſciſſem.i. cognouiſſem prius id.ſ. me hodie ductuꝝ vxorem? q.d. aliquid commē/tus eſſem. Deinde ſe reprehendit: ſi quis me nūc roget.i. in/terroget qđ facerē rñderē ſup. facere aliud vt ne.i. nō facerē hoc.i. vt non tacerē: ſed nunc quid exequar pri mūtot, curæ ipediūt.i. pturbāt me: ne poſſim deliberare qđ optimum fa/ctū ſit: quæ curæ trahūt diuerſe.i. in diuerſas ſnīas animum meū. Deinde q̄ ſint ea, q̄ diſtrahunt eius animū ſubdit: & eſt articulus exornatio theorica: vel diſſolutum, ſiue dyaliton, vel forte ſcheſonomaton deficientibus copulis. amor: miſe/ricordia huius Gly. ſolicitudo nuptiarum. Solicitudo eſt, q̄ inhæret mentibus: ſolicitatio aūt eſt, quæ fit ab alio: tum .i. inſuper pudor pris: vel pudor, quē pp me pr eſt habiturus vel quē apud eū tum paſſurus. Ita q amphibologia eſt: hæc oia pdicta trahūt animū diuerſe. q pater paſſus eſt tā leni.i. tam benigno animo vſq; adhuc.i. hucuſq;, ſiue hactenus me filium facere quecunq; themeſis eſt libitum eſt.i. libuit aio meo facere ſuqaudi. ne.i. vtrū paſſus eſt ſup. hæc pdicta i vt ego nunc aduerſer ei.i. repugnē volūtati eius? Hei. interie/ctio dolētis, incertū eſt mihi.i. nō eſt mihi exploratū. Quid agā.i. agere debeā. My. Myſis nondū ſe oñdit Pāphilo: ſed eū apud ſe cōquerētē latēter auſcultat, & ſola ēt ſecū per in/teruallа loquit: vt vidimus in priori pte iſtius ſcænæ. Ego miſera timeo. Quorſum.i. ad quā rē vel verſus quā ptem. hoc incertū: qđ dixit. Pam. accidat.i. pueniat, vel vertatur. ℭ SOLlicitor nup. q̄ ſemp iuuenibus nocēt: & ſunt inui/ſæ ei ne deeſſet: vt a miſera: acſi dicat cōpoſitus ſit in incer/

Obſtu/pui
Prolo/quium
Profa/tum
Pronun/ciatum

Exorna/tio ſiue dyalitō & ſche/ſonoma/ton
Solici/tudo & ſolicita/tio

SER,

to:pðe ſle. leuiter huc & illuc: & iō timeo hoc incertū ꝙ dicit in quā partē vertat:ſed ego vertam in nſam partem. quid agit Gly. egon ēt conari queā nec dum perficere: aut ferā, i. leonē, vel aprū. memor eſſem: admirando dicit & ſi ſegreges a cohabitatione ne oino deſeras: ego ſum memor: ſed tu caue bis ab illa caue verbū etiam vnum de nup.

primo pudice vitā, parce, & duriter agebat. ⁋ Coactū egeſtate propterea ꝙ Chryſis, inopia & cognatorū negligentia coacta. ⁋ Coactū egeſtate. Nō paupertate, ſed egeſtate. cui contrarium. Inopia, & cognatorū negligentia. ⁋ Haud vereor. Acuit animū adoleſcētis cōtra parcē, cuius ēt nomē graue eſt. ⁋ Sed vim vt queas. Haec, vereor ſubaudit. vt pro

DON. ⁋ SED nunc per opus eſt.) Calliditati fœminæ, & aſtutię ſnia hęc cōgruit. ⁋ Cum ipſa. Ipſa nūc dña mea.
Aduerſum ⁋ Aduerſum hūc.) Apud hunc. vt alibi, Et id gratū fuiſſe aduerſum te. habeo grām. ⁋ Dū in dubio eſt anim⁹.) Tranſlatio hęc eſt a mole alicuius pōderis, quæ anī, quā in loco ſederit, cuꝫ incerta pendet, faciliſme cōmouet.

Sed nūc pop⁹ eſt, aut hūc cū ipſa, aut me aliqd de illa aduerſ⁹ hūc
Dū in dubio eſt animus, paulo momēto huc illuc impellit. (loq
P. Quis hic loqt? Miſis ſalue. M. o ſalue Pāphile. P. qd agit? M rogas?
Laborat, e dolore, atq; ex hoc miſera ſollicita eſt, *diem *ſ. die
Quia olim in hunc ſunt conſtitutæ nuptię, tum autem hoc timet,
Ne deſeras ſe. P. hem, ego ne iſtuc conari queam? Trimetri iambici
Ego propter me illam decipi miſeram ſinam,
Quæ mihi ſuum animum atq; omnem vitam credidit:
Quam ego animo egregie charam pro vxore habuerim,
Bene, & pudice eius doctum, at eductum, ſinam
Coactum egeſtate ingenium immutarier?
Non faciam. M. haud vereor, ſi in te ſolo ſit ſitum.
Sed vim vt queas ferre. P. adeon me ingnauum putas?
Adeon porro ingratum, aut inhumanum, aut ferum?

Ne non poſſis: vt ſit, ſed vereor ne nō queas vim patris ferre. Et ne nō poſſis, nō damnatio eſt, verum adoleſcentis prouocatio in contemptū patris. ⁋ Adeon me igna.) A verſiſi. ⁋ Ignauū. Quod aduerſuꝫ neceſſitatem proferendum fuit: id primum dixit adeſſe ſibi virtuteꝫ, q̄ ſequuntur, ad fidem pertinenti. Ita pro tempore cōtemptum patris pro fortitudine habet. ⁋ Ignauum.

Salue Quis hic lo. Hoc ſecum. dein ſe conuerſus, vt vidit, Myſis ſalue. ⁋ Salue.) Dificile eſt aliud inuenire verbum quod ſic declinetur, ſalue, & saluete, qppe huius verbis per modos eſt
O rara declinatio. ⁋ Quis hic loquitur? Principiū Terētianuꝫ in iungēdis pſonis. ⁋ O ſal.) O interiectio optātis aduētū, aut repēte pculſi. ⁋ Quid agit?) Amatorie, & familiariter non addidit q. Virg. Quę mihi reddat eū, vel eo me ſoluat amātem. ⁋ Rogas?) Lenta qdā, & triſtis eſt rñſio & dolore plena. ⁋ Laborat e do. Duplicē laborē Glicerii eſſe dicit, vnū partitudinis, alterū curæ & ſolicitudis nuptiarum Pamphili. Laborat e do. Callide agredit, iuuenē. nā vtraq; pp illum perpetit, & dolorē, & ſolicitudines. ⁋ Atq; ex hoc.) Myſis, quæ contra patrē ſuaſura eſt, incertū inueniens Pamphilū, facile ad ſe conuertit mentione dñæ ſuæ: & maxime ꝙ addidit, cur illam ęgram eſſe dicat. quare ſtatim perfectuꝫ eſt qd volebat, vt dicat Pamphil⁹, Egone iſtuc conari queaꝫ? ⁋ Conſtitutæ.) Nec addit a patre: ſed inuidioſe quaſi & a Pāphilo ſint cōſtitute. Ad timet in negocio? ⁋ In hunc di.) Idē. n. dies eſt quo placuerāt deſtinatæ nuptię, quāuis Chremes denunciauerat. & ſupra, Hic nuptiis dictus eſt dices.
Tum Tum autē.) Tū, pręterea. Tertiā ſolicitudinem hēc Gly. ne deſererat a Pā. ⁋ Solicita eſt Solicitudo rerū incertarū magis eſt. ⁋ Quod in hūc diem ſunt cōſtitutæ nuptiæ. Hic certior metus eſt, & grauior. ⁋ Egone iſtuc.) Ideo ſit Pamphi
Conari lus, qa illa inuidioſe non Deſerere cogaris, dixit: ſed, deſeras. ⁋ Egone iſtuc conari. Nō pficere, ſed conari velle aliqd ad ſcelus, effectio eſt, ēt ſi nō pōt fieri. hic. n. volūtas, non factū d iat. Vt virg. Auſi oēs immane nefas, auſoq; potiti. ⁋ Ego ne cona. Lentius eſt conari, q̄ facere. ⁋ Ego ne propter me.) Magna vis eſt in pnoibus. & diuerſa ſunt, & ſingula, & non præcipitant, nec dicunt vno ſpiritu, ſicut in Eunu. Ego ne illā: quæ me, quæ illū? Quæ illū, deeſt, amat: quæ me, deeſt, non amat. ⁋ Ego ne. Sudenter. ſubaudit, vt fieri ſignam. ⁋ Quæ mihi ſuum animū.) Ab eius bñficiis. ⁋ Suū animū. Quātum ad amorē pertinet. ⁋ Atq; omnē vitam.) Hoc eſt vt maritū ſperaret. ⁋ Quę mihi ſuum animū, atq; omnē vitam credidit. Argumenta a cōſequenti. Si eam deſeris, hæc ſubiiciuntur. ⁋ Quā ego animo egregie charā.) Egregie: præter cæteras, id eſt nimis. ⁋ Bene & pudice.) Hic illud ſoluitur, Lana & tela victum queritans, vt hoc præſtruat bene & pudice Glicerium eſſe educatam. Lana & tela victum quęritans. Et nō pertinet ad argumentum, niſi poſt vitam Glicerii inteligas. ⁋ Bene & pudice.) Ab honeſto. bene & pudice eius Doctum. Hanc ſententiam quaſi de exemplo probat, nam bene educata eſt a Chryſide, quæ,

Ignauus eſt, qui vim non poteſt ferre, qui non eſt perſeuerans. ⁋ Adeon por. in.) porro: coniunctio eſt expletiua, alias aduerbium temporis. ⁋ Ignauum & ingratum [illegible] porro
eſt in humanum aut ferum. ⁋ Poſt ſubiecta dixit, adeon porro ingrātum, aut inhumanū. Mira ois cōuerſio. nno. n. dixit Adeon me obſequētē pri exiſtimas, adeo gratum, adeo piū. adeo manſuetū? ita amatoris p oia ſeruat conditiones vt oratorie hoc colligatur: ſcelus eſſe ſi pareret nunc patri. ⁋ SED nūc eſt p opus. i. valde opus: aut hūc Pā. loq cū ipſo
C VI. Gly. vt me My idē loq aliqd de illa Gly. aduerſus. i. apud hūc Pā. Dū. i. q̄diu. aius ē i dubio. i. nutat & neſcit quo potiſſimū ſe v at paulo momēto. i. facile, ac puo tpe, & abſq; lōga mora ipellit. i. inducit hoc vel illuc. i. in hāc vel in illā ſniam, qua eligat, Hoc aūt dictū tractū eſt a mole pōderis alicuius: q̄ antę in loco ſederit, & q̄ diu pēdet facile cōmouet & huc vel illuc ipellit. Pā. qs loquit, hic. ſecū. n. voluttās prædicta audiuit Myſidis vocē, deinde ꝯuerſus: vt aſpiceret viſa Myſide dixit o Myſis ſalue. My. o, optātis eſt aduētum: aut repēte pculſi. Pā. ſalue. Pā. qd agit: amatorie pfamiliariter dictum. My. rogas. i. interogas. lenta & triſtis. rñſio dolore plena. Laborat. i. ex dolore partus & egritudinis. atq; ipſa miſera. i. afflicta & miſerabilis ſolicita eſt. i. anxia ex hi die. Quia oli. i. multo añ nuptiæ conſtitutæ ſunt. i. deſtinatæ. & determinatæ in hūc diē. aūt. i. ſed tū. i. pterea timet tertiā ſolicitudinē. i. ne deſeras. i. derelinquas ſe Gly. Pā. Hem: interiectio dolētis, & indignātis affectū demōſtrās. ne. i. vtrū, queā conari. i. velle. vl ne dū pficere iſtd?
Hem interiectio q. d. nōne. i. vtrū ego ſinā. i. patiar iſtd. i. iſtuc: qd ſeqt fieri ſup. ſ. illā Gly miſerā. i. afflictā decipi pp me, qa ex me grauida: & de me ſolicita, q Gl. credidit. i. me fidei cōmiſit aium ſuū: q̄tū ad amorē, atq; oēm vitā ſuā: ſperās ſe nactā maritū quo cū vitā tranſigeret ſuā. quā Gly. ego herē carā p vxore aio egregio. i. optio aio, ſūmoq; deſiderio. q. d. credidit mihi & aium, & vitā, vt eā p vxore carā herē. Sinā. i. patiar i
parageſe gēiū. i. naturā ei⁹ Gly. ductū. i. ſuſtētātū: atq; educatū. i. aliſtū. bñ. i. hōeſte. & pudice. i. caſte. imutarier. paragoge, id eſt mutari coactū. egeſtate. i. idigētia. rñdet ſibi ipſi nō faciam. My. haud. i. non vereor, ſi negociū ſubaudi ſit ſitū in te ſolo. i. ſi tuo ipſius relinquat arbitrio ſed vereor inq̄, vt neqas. i. ꝙ non poſſis ferre. i. pati. vim. i. impetū pris. Pa. adeon. i. vtrū ita puttas me ignauū. i. timidū pat forte. Ignau⁹. n. ē
Ignau⁹. porro coniunctio q vi ferre nō pōe, q nō eſt pſeuerās, porro hic cōiūctio copulatiua eſt. Porro āt pticula ſignat, ſed lōge certe: poſtea i vltra adeō. i. vtrū ita igratū me putas. i. i mēorē beneficii accepti: aut ita ihumanū. i. ita duꝝ. aut ita ferū. i. i māſuetū imitē

⁋ Vt neq;

Vt neq; me conſuetudo, neq; amor, neq; pudor
Commoueat, neq; commoneat, vt ſeruem fidem?
M. Vnum hoc ſcio, hanc meritam eſſe, vt memor eſſes ſui.
P. Memor eſſem? o Myſis Myſis, etiam nunc mihi
Scripta illa dicta ſunt in animo Chryſidis
De Glycerio. Iam ferme moriens me vocat:
Acceſſi: vos ſemotæ: nos ſoli: incipit,
Mi Pamphile, huius formam, atq; ætatem vides.
Nec clam te eſt, q̃ illi vtræq; res inutiles.
Et ad pudicitiam, & ad tutandam rem ſient.
Quod ego per hanc te dextram oro, & genium tuum,
Per *tuam fidem, perq; * huius ſolitudinē *tuam unica ſyllaba eſt*
Te obteſtor, ne abs te hanc ſegreges, neu deſeras.
Si te in germani fratris dilexi loco,
Siue hæc te ſolum ſemper fecit maximi,
Seu tibi morigera fuit in rebus omnibus,
Te iſti virum do, amicum, tutorem, patrem,

DON. Mansuetus

¶ VT neq; me conſue.) Non ordinem reddit. ferum enim reddit ad manſuetum, q etiam feræ manſueſcunt. ¶ Neq; amor.) Ad illud, Inhumanum. Amor nāq; vehementior eſt in hoies. Virg. Quid iuuenis, magnum cui verſat in oſſibus ignem durus amor. ¶ Pudor.) Ad ingratū retulit. ¶ Vt neq; me conſuetudo, neq; amor. ἀποδόσεις ad ſuperiora. Conſuetudo, aduerſus feritatem. Amor, aduerſus inhumanitatem. Pudor aduerſus ingratū aiu3 ¶ Cōmoueat neque commoneat.) αὔξησις eſt ad maiora. ¶ Ve ſer. fi.) Exqſite: nō dixit vt cōtenā patrē. ¶ Vnū hoc ſcio.) In eodem hæret, vt excitet iuuenē: neq; audire ſe fingit q dicit. Vnus hoc ſcio. Vide. q̃ callidia ſint q̃ a Myſide ſubiiciunt ad irritādam ꝓmiſſionē Pāphili. ¶ Vnum hoc ſcio. Subiicit illa q̃ ardentem incendant magis. naʒ dixit ille o ia quibus cogit ſeruare fidē; ſed de merito eius aut nihil dixit, aut parū. ¶ Vnū hoc ſcio. Quaſi hoc dicat. Quid tu facturus ſis equidē neſcio, ſed vnum ſcio. ¶ Vt memor eſſes ſui.) Inuidioſe, quaſi oblito: adeo cōmouet hoc dicto Pamphilus. ¶ Vt memor eſſes ſui. Bene ꝑteritos qm quæ ꝑterita ſunt, in recordatione magis lachrymabilia ſunt. vt Virg. c. p. i. & q. t. d. r. Idē alibi, Per caput hoc iuro, per quod pater ante ſolebat. ¶ O Myſis, Myſis.) Primum vocandi, alterū increpandi eſt. ¶ Etiam nunc ſcrip.) Id argumētum eſt q̃ viuæ memor ſit, qui ēt mortuæ verborum meminerit Chryſidis de Glycerio. ¶ Iam ferme.) Ferme aduerbium eſt feſtinātis. ¶ Moriens me vocat.) Ex tpe ꝓbauit locutā vera eſſe, non ficta & ſimulata. nam qui ſani ſunt, ſpe longioris vitæ adulant. Virg. Et dulces moriens reminiſcit Argos. ¶ Iā ferme moriens. Affectus a tpe, q poſtrema vox erat. Acceſſi vos ſemotæ. nos ſoli. Figuræ ꝓpriæ Terentianæ ἀσύνδετον χαὶ ἔκλειψις. Vos ſemotæ. deeſt eſtis. Nos ſoli. deeſt remanſimus, vt eſt illud, Egone illā, quæ illum, quæ? ¶ Vos ſemotæ, nos ſoli. Habuit fidē, q ſoli fuimus q nemo teſtis. anti muit, ne hoc pſ ante firmatum amorem cognoſceret. ¶ Incipit.) Deeſt, dicere. Præparatio & quaſi veſtibulū oronis eſt.

Incipe pronem

Inceptio dr oronis: q longa taciturnitate, meditate, grauiterq; ꝓfert. vt Vir. Tū pſ oipotēs, rerū cui ſūma ptās, Infit. ¶ Mi Pā.) μείωσις per προσωποποιίαν. & principiū a blandimento. ¶ Mi Pāphile. Imitatus eſt ēt blandimentum Chriſidis. ¶ Huius for.) Amat cōpendiū laſſitudo. formā. n. dicendo pulcritudinē ſignificat. ætatē, q parua. Huius formam atq; ætatē. Duplex cā cōmendationis, forma & ætas, vt ſupra. Forte vnā aſpicio adoleſcentulā Forma, &c. ¶ My Pā. Vide reditā voci morientis denſis interuallis interruptam oronē, vt pote laſſo anhelitu interueniēte. ¶ Vtræq; res in.) Legit &, vtiles. ¶ Et ad pudi.) Propter formā dixit. Et ad rem tutādam. Propter ætatē. ἀποδόσεις. ¶ Quod te p.) Quod

Quod

pp qd. vt, Quod te p ſupos. Et eſt ordo, pp q te oro. ¶ Per hāc dex.) Tenet eā, vt apparet. ¶ Per hāc dexteram. Fidei & fœderis membrū. Ad manū fit cōuentio ¶ Et ingen. Legit &, geniū. ¶ Per huius ſolitudinem. Legit &, ſollicitudinem. ¶ Obteſtor. Obteſtatio dr qn eū adiuremus, quē rogamus, oramus p eas res pp q̃s rogamus. Vir. Per euerſæ genitor

Obteſtari

fumantia Troiæ excidia obteſtor. Ne abs te hanc ſegreges, neu deſeras. Ad fidē, ne ſegreges, retulit: ad ſolicitudinē, ne deſeras. hoc eſt, ne aliā ducas, aut amare deſinas, ēt ſi aliam ducas. ¶ Ne abs te Hanc ſegreges. Quaſi ipſam manu tenens Hanc: propter formam. & ætatē. ¶ Segreges. Hoc verbum ſimplex fieri nō pōt. neu deſeras, poſtremo te obteſtor. Sextū παράλληλον. dixit. n. iam, Quod ego te p hāc dextrā oro. ¶ Si te in ger.) Sic tūc dicimus, qn̄ præſtitimus aliqd, & tn̄ nolumus exprobrare, vt Virg. Si q̃tuis vnq̄ pro me pſ Hyrtacus aris Dona tulit. Et alibi. Si bn̄ qd de te merui. ¶ Ing. fra. Non fratris solū ſed etiam germani. ¶ Siue hæc te ſo.) Si aut te mihi quoq; ꝓtulit, aut nullū alius nouerit amatorem in domo meretricis. ¶ Morigera.) Hoc q̃ ſi amanti vtile fuit. Virg. Fuit aut tibi q̃ q̃ dulce meum. ¶ Te iſti vi. do.) Hæc vt diximus: & ſingula ſunt, & non ꝓcipitātur, nec dnr vno ſpiritu. ¶ Amicū.) Pōt enim & maritus eſſe, ſed non amicus, ſed affectu mariti retulit amicum. ¶ Tutorē.) Quaſi orbæ. ¶ Patrē.) Quaſi paruæ. Virum.) Ne ſegreges. ¶ Amicū.) Ne deſeras. ¶ Patrē.) Ad illud quod ait, Et ad pudicitiam.

Si, te in germani

¶ Vt. i. q neq; ꝯſuetudo. i. diutina conuerſatio, qua ēt feræ māſueſcunt: contra id qd̄ dicit ferū: neq; amor ꝯtra inhumanitatem: neq; pudor ꝯtra ingratitudinē cōmoueat me. i. in me affectionē inducat. neq;. i. nec ēt cōmoneat, me ſup. i. incitet: vt ſeruē fidē. i. ſim ei fidelis. My. ſcio hoc vnū. q. d. qd facturus ſis neſcio: eqdē vnū ſcio hāc Gly. meritā eē. i. meruiſſe: vt eēs memor ſui. Pā. dicis vt memor eſſem o Myſis, Myſis: prius eſt vocandi: alterū icrepādi. ēt nūc illa dicta Chry. de Gly. ſunt mihi ſcripta in aio. ipſa Chry. iam ferme. i. ꝓpe modū & eſt aduerbiū feſtinātis moriēs: & ꝓpea vera dicēs; neq; adulās vocat me Pam. acceſſi ad eā. ſ. vos aliæ mulieres ab ea fuiſſis vel fuiſtis ſubaudi ſ motæ. i. ſeparatæ: ſeiūctæ: ſeorſum. nos: ego, & ipſa Chry. manſimus ſup. ſoli: ipſa incipit dicere. ſ. o mi Pā. vides formā. i. pulchritudinē: atq; ætatē. ſ. puā iuuenilē huius Gly. nec eſt clā te. i. tu non ignoras; q̃. i. q̃tū. nūc vtræq; res. ſ. forma & ætas pua (nihil plus ſignificat p vtræq; res in plurali, q̃ ſignaretur ſi in ſingulari diceret vtraq; res. Sient. i. ſint inutiles nō cōmodæ: & ad tutandā. i. ꝯſeruādam pudicitiam. i. caſtitatē. & hoc pp formā & ad tutādā rē. i. ſubſtātiā: & fortunas: q̃tū ad etate puā. qd. i. poſt qd̄ dictū. vt Vir. Qđ te p ſupos. i. poſt qd ego oro te p hāc dexterā, quā teneo. hinc. n. appet Chry. eum tenuiſſe: & oro inq̄ p ingeniū. i. p naturā tuā māſuetā, & bn̄ moratam. alii p geniū legūt: quaſi p familiarē. i. naturæ deū. per tuam fidē. i. per ꝯſtantiā, & veritatē, ſeu fidelitatē, qua polles. & per ſolitudinē. i. q̃ ſola eſt: niſi tibi vni cōſocietur. alii legunt per ſolicitudinē. obteſtor te. i. adiurando te rogo: ne ſegreges. i. ſeiungas: elonges: hanc Gly. abs te. neu. i. vt non deſeras. i. deſertā relinquas hanc. Si di te. vtimur, ſi in tali genere loquendi: cū aliqd ꝓſtitutum volumus exprobrare. ſi ergo dilexi te loco fratris germani. i. fratris ex eodem vtroq; parente. ſiue. i. vel ſi hæc Glyc. ſemper maximi fecit. i. plurimi æſtimauit. te ſolum. i. ſine riuali. ſeu ſi inq̄ fuit morigera. i. officioſa: obſequioſa tibi in oibus rebus. do te virum. i. maritum iſti Gly. do inq̄ te amicū. ſ. vt eam non deſeras. do te, tutorem: vt eam tuearis tanq̄ orbam. do te patrem vt pote quæ perſuaſit, & adhuc paterno egens auxilio.

C V I.

O vocādi & increpādi

Ferme

Virg.

Ingeniū

Obteſtor

Si exprobrantis eſt

DON ¶ BONA noſtra tibi hæc cõmendo: & tuę cõmitto fidei, Cõcluſio p mãdatum & obteſtationẽ efficax ſatis. ¶ Te iſti virũ do. Apparet ꝙ iunctis dextris hæc dicebat. iõ &, Per hanc dextram te oro. Bona no.) Hæc verba q̃ſi ſupellectilem ſuã oſtendentis ſunt. ¶ Bona no. Hoc eſt, Ad rem tutandam. Hanc mihi in manũ dat.) Confirmatæ ſunt legitime nuptiæ per in manũ ꝯuentionẽ. Et mire hanc, non huius manũ. Mors continuo ipſam occupat. Quo magis memorẽ eſſe oportet eorum, poſt quæ illa nihil locuta ẽ. ¶ Accepi.) proprie, quaſi vxorem. ¶ Acceptam ſerua.) Cõcluſit partẽ deliberatiõis ſuæ p electionẽ. ¶ Sed cur tu.) Corripit, ꝙ abeat ab illa. Cur, nõ interrogãtis, ſed corripientis eſt, & increpãtis ꝙ Glyceriũ deſerat. ¶ Obſtetricẽ.) Quæ opẽ tulerit parienti: obſtetrix dr̃: vnde & parturientes fer opem clamant. ¶ Propera atq; au.) Et interrogatio quo eat, & reuocatio, ad argumentum magni amoris accedit. ¶ Verbũ tuũ caue de nuptiis.) Deeſt, dicas. figura ἔκλειψι. ¶ De nuptiis.) Non quod hodie futuras neſcierit Glycerium, ſed qđ illas hodie induxerit pater filio: cum ſupra & Pamphilo & Glyceriũ diſturbatæ viderent, Quia ſunt conſtitutæ in hunc diem. ¶ Caue.) Annotant quidã caue hic corripiendum eſſe. ¶ Ne ad morbum hoc ẽt. Iterum ἔκλειψις. deeſt enim accedat.

Accipe vxores

Bona noſtra hęc tibi cõmitto, & * tuæ mando * fidei. *tuæ & dei*
Hanc mihi manũ dat. mors cõtinuo ipſam occupat? *monoſyllabæ*
Accepi. acceptam ſeruabo. M, ita ſpero quidem. *ſunt.*
*P. Sed cur tu abis ab illa? M. obſtetricem accerſo. P. Propera.
Atq; audin? verbum vnum caue de nuptiis
*. Ne ad morbum hoc etiam. M, teneo.

* *Sunt duo dimetri catalectici, poſterior habet duas breues in penultima pro longa.*
* *Hic Senarius perficitur initio proximæ ſcenæ, Quid ais Birria.*

GVL ¶ Committo tibi. i. credo, ſeu trado tibi hęc bona noſtra. i. hanc noſtrã ſupellectilẽ. & mãdo. i. cõmẽdo ea bona tuæ fidei. i. tuæ fidelitati. Chry. dat mihi hanc Gly. i manũ. q. d. per manũ cõiunctiones nos. ꝯiuxit ꝯtinuo. i. illico. mors occupat: id eſt arripit: eã Chryſi. q magis me oportet eẽ memorẽ eoꝝ, poſt q̃ illa locuta no eſt. Accepi. ꝓprie quaſi vxorem. ſeruabo eam acceptã tanq̃ vxorẽ. My. ſpero ita futurũ ſub audi vel te ita facturũ. Pã. ſed cur tu abis. i. diſcedis ab illa. eam. ſ. ſolã relinquens: & hoc dictum increpãtis eſt. My. accerſo. i. eo ad vocandũ obſtetricẽ. i. ſagacẽ mulierem: q̃ parturiẽtibus fert opẽ. Pã. propera, atq; audi. i. audis ne, & reuocãs eã hic ait. q. d. intelligis ne? caue dicas ſup. illi vnum verbum de nuptiis: ne etiã hic doloris accedat: ſubaudi ad morbũ eius. Myſis teneo. i. itelligo: capio: audiui qd velis.

Obſtetricem.

ACTVS SECVNDI SCENA PRIMA.

CHARINVS ADOLESCENS BIRRIA. SERVVS PAMPHILVS.

QVID ais Bir. datur ne illa hodie. Pã. *Datur ne, & c Dimeter*
Nuptũ? B, ſic eſt. C. q̃ſcis? B. apud forũ mõ *Senarii*
De Dauo audiui. C. væ miſero mihi. vt animus in
Spe, atq; in timore vſq; antehac attentus fuit:
Ita poſtq̃ adẽpta ſpes eſt, laſſus, cura cõfectus ſtupet. *Tetrametri*
B. Quæſo: ædepol Charine, q̃m id fieri qđ vis nõ põt, velis *Iamb.*
Quod poſſit. C, nihil aliud, niſi Philomenã, volo. *Senarius,*

DON. QVid ais Birria?) In hoc colloquio altera ps oñdit fabulæ. Si quidẽ Andria ex duorũ adoleſcẽtium pauorib⁹, gaudiiſq; cõponit, cũ fere ſolã Hecyrã Te. ex vni⁹ comœdia adoleſcẽtis effecerit. ¶ Quid ais Birria? Has pſonas Teren. addidit fabulæ. nã nõ ſunt apud Menãdrũ, ne τραγικὸν fieret Philumenã ſpretã relinqre ſine ſpõſo Pãphilo aliã ducẽte. ¶ Quid ais Bir. Ex verbis Charini apparet Birriã nũciaſſe nuptias futuras cum Pãphilo: nec adducit tñ vt ſtatim credat, & accõmodet aium. Sepius ergo repetit iterrogãdo. Et bñ illa, velut amatorie, de certa loqret pſona. Sic Virg. Solã nã pfidus ille, Te colere, arcanos ẽt tibi credere ſenſus. Ergo nõ Aeneas, ſed ille. Et itẽ hęc, nõ Philumena ſed illa, dixit. ¶ Quid agis Birria? Miratur magis, q̃ interrogat vel potius idignatur. ¶ Sic eſt.) Hoc cũ idignatiõe ſtomachi dixit. ¶ Qui ſcis?) Nõ vult. n. verũ eſſe. Qui, q̃tenus, vñ hoc ſcis? ¶ Apud fo.) De loco, De tpe, mõ. De pſona, de Dauo. ¶ Væ mi.) Tãdẽ aliqñ ꝓductus eſt vt crederet. Væ interiectio in his rebus quas execramur. ¶ Apud forum modo de Dauo audiui, plurima dixit ad cõfirmãdũ Birria, qñ iterrogatus eſt: a loco, a tpe, a pſona. ¶ Vſq; añhac.) Id eſt añ, q̃ tua verba audirẽ, & duas ꝑpoſitiões poſuit vt dr̃, ſed vna eſt tñ, velut aduerbiũ, nõ iã ꝑpoſitio. ¶ Attentus fuit. Vt attẽtius audire, dr̃. ¶ Vſq; añhac attentus. Nulla ꝑpoſitio ꝑpoſitioni adiũgi ſepatim põt. Vſq;, eiuſmodi eſt, vt ſine aliqua ꝑpoſitione raro inueniat. ¶ Laſſus cura, cõfectus ſtupet. Laſſus cura. ex ꝑterita ſpe. nũc cõfectus, i. ſic vulneratus, aut perculſus. vt ſanari nõ poſſit. ¶ Laſſus, cura cõfectus, ſtupe. Laſſus adempta attentione. Cura cõfectus, confirmatio timore. Stupet, abiecta ſpe, ¶ Quæſo ædepol.) Obiurgãtis ẽ Quæſo, vel ẽt rogãtis. ¶ Quõ non põt. Cõſolatio ad id qđ fieri nõ põt, ſuades, Id velis qđ poſſit. Prouerbiale. ¶ Nihil ali.) Hoc magis gemitu amatorio, q̃ vt reſponderet Birriæ, dicit, quaſi magis Philumenã velit, q̃ vitã & lucẽ. ¶ Idẽ alibi,

Ille

Confectus

In eo me oblecto: ſolum. i. charũ. mihi Nõ eni dixit, Nullã volo aliam q̃ Philumenã: ſed, Nihil volo aliũ: qđ iſinitũ ẽ,

GVL. QVid ais. In hoc colloquio duorũ adoleſcẽtũ Ca. et Pãphili altera ps oſtendit fabulę: nam Andria ex duoꝝ adoleſcẽtũ piculis, gaudiiſq; cõponit: cũ fere ſolã Hecyr. Ter. ex vni⁹ comœdia adoleſcẽtis effecerit. Ca. o Bi. ſerue qd ais? ne. i. verũ illa Phi. datur. i. datur vt nubat hodie. Pã. ex verbis Carini appet, Bir. ergo repetit iterrogãdo: & bñ dixit illa: velut amatorie de certa loqret pſona: ipſe ẽt miratur magis q̃ interrogat: vel potius indignatur. Bir. ſic eſt. i. datur hodie nuptũ. Ca. q. i. hoc. q̃ten⁹. i. q̃o ſcis. q. d. vñ hoc ſcis? Bir. audiui. i. accepi id mõ. i. paulo añ e Da. apud forũ. Ca. Veh. iteriectio execrãtis, & dteſtãtis qcq̃: mihi miſero. vt. i. ſicut aius fuit attẽt⁹. i. arrect⁹ i ſpe de futuro bono. & timore de futuro malo. Vſq; añhac. i. aſſidue añ h tp̃s. harũ ꝑpõnũ iũctarũ vſq; & añ. altera ẽ velut aduerbiũ no ꝑpõ. & cũ nulla ꝑpõ ꝑpõni adiũgi ſepati poſſit: vſq; tñ ẽ eiuſmõi vt ſine aliq ꝑpõne raro iueniat. ita ſic. poſtq̃ ſpes ẽ adẽpta. i. ablata aius inq̃ laſſus: defatigat⁹: & ꝯfect⁹. i. cruciat⁹. ſic vulnerat⁹ & perculſus: vt ſanari n põt. cura. i. ſolicitudie. ſtupet. i. totus attonit⁹, & ſtupid⁹ ẽ Bir. Aedepol. i. p ædẽ Pollucis iurantis & obiurgationis. o Ca. q̃ſo. i. oro te: qm id qđ vis nõ põt fieri: velis id, qđ poſſis. & ꝓuerbiale ẽ. Ca. Nihil volo aliud niſi Philomenã. q. d. ne vitã quidẽ: & eſt amatorie dictum.

Interiectio execrantis

ædepol

SER. QVid ais Bir. Cõfirmatus eſt Pã. qa Gly. nõ dimitteret incitatione Myſidis. & quia hoc poſſet eẽ quod Gly. non dimitteret oino: & tñ Phi. ducere neceſſarius erat Ca. qa eũ a Phi. dehortaret: qui, vt ardentius diſſuaderet pturbatus a Birria de eadem re: vel hic eſt ſenſus: quãto minus ſpero hẽe: tãtopere magis ardeo. prius hẽbat aliqñ ſpẽ: aliqñ timorẽ: ſed mõ ſolũ timorẽ: & hoc eſt. vt. i. ſicut aius fuit attentus hactenus in ſpe atq; in timore: ita aius poſtq̃ ſpẽ adẽpta eſt: nuper laſſus cura: q̃ ſola remãſit,

¶ Qui

B. Ah, quanto ſatius eſt, *Monometer*
Te id dare operã, qui iſtum amorẽ ex aĩo dim oueas tuo, *Duo troc.*
Quã id loqui quo magis libido fruſtra incendat tua *tetrametri*
C. Facile oẽs: quũ val em⁹ recta cõſilia ægrotis da mus: *Iãbi. tetrametri*
Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. B. age age: vt lubet. C. ſed Pamphilũ,
Video, oĩa experiri certum eſt prius q̃ pereo. B. Quid hic agit?
C. Ipſum hunc orabo, huic ſupplicabo amorem huic narrabo meũ.
Credo impetrabo, vt aliquot ſaltem nuptiis prodat dies.
Interea fiet aliquid ſpero. B. id aliquid nihil eſt. C. Birria,
Quid tibi videtur? adeon ad eum? B. quidni? ſi nihil impetres,
Vt te arbitretur ſibi paratum mœchum, ſi illam duxerit?
C. Abi hĩc ĩ malã crucẽ cũ ſuſpitiõe iſtac, ſcel⁹. *Iãb. trim.* *Suſpicor abin*
P. Charinũ video. ſalue. C. o ſalue Pãph. *aut abeas legẽdũ vt cõſtat verſus*
Ad te uenio, ſpem, ſalutẽ auxiliũ: cõſiliũ ex petens. *Troch. tetrametri.*
P. Neq; pol auxilii locum habeo: neq; conſilii copiam.

PON. ¶ Q VI iſtum.) Q ui pro vt. Exanimo.) Legitur ex cor/
de eiicias. ⸢Tu ſi hic ſis.) Hoc geſtu ſcenico melius com/
mendatur. Nam hæc magis ſpectatoribus, q̃ lectoribus ſcri
pta ſunt? Hic ergo ſeipſum oſtendens dicit, & eſt. Hic pro
Sed nomen. ⸢Sed Pamphilum.) Sed iceptiuum pro, atq; eccũ
Pamphilum: vt Salluſt. Sed & Metellus in vulnere. Hoc nõ
diſcretiuum vt ſi di
cas ſapiens, ſed mi
ſer hic enim diſcre
tiuum erit. ⸢Age
age vt lubet.) Ad/
uerſus hæc non ha/
buit quid loquere/
tur & eſt permiſſio
reprobantis ea quæ
conſentit. ⸢Sed Pã
philus video.) Hęc
per ἀποσιώπησιν fin/
guntur. ⸢Omnia ex
periri.) Idem alibi.
Omnia prius expe/
riri quam armis: ſa/
pientem decet. Vir/
gi. hanc quoque po
ſuit ſententiam. Ne
quid inexpertũ fru/
Ipſe Oro Suppli ſo ſtra moritura relinquat. ⸢Ipſum hunc.) Bene ipſum qua/
ſi authorem & principem. refertur etiam ad dignitatem.
⸢Orabo. huic ſupplicabo.) Oramus, quæ bona ſunt. Sup/
plicauimus in aduerſis magis, vel cum lachrymis. ⸢A mo/
rem.) Non ſtudium, aut voluntatem: ſed amorem: Nec
petam, ſed narrabo dixit: totum magnifice. ⸢Hunc ora
bo, huic ſupplicabo. Procemia ſunt petitionis. quibus
oſtendit poeta rationem. qua noua: & improba res, ta/
Saltem prode/ ſo men petitur. ⸢Vt aliquot ſaltem.) Saltem: deſperatis re/
bus ſolam petentes ſalutem, hoc verbo vtimur. ⸢Prodat
vero: proferat: prolatet differat. Lucilius in quinto. An
porro prodenda dies ſit. ⸢Interea fiet aliquid.) Tale eſt
hoc, quale illud, interea aliquid accidet boni. Sed nihil
illum dixiſſe, poeta per ſeruum oſtendit, dicendo, Id ali/
quid nihil eſt. ⸢Fiet aliquid. Vt ſupra, Impetrabo.
⸢A deon' ad eum?) Conſuetudine magis quam ratione di
citur, vnum enim'. Ad abundat. ⸢Q uid, niſi nihil impe/
tres? aut, Q uid ni? ſi nihil impetres vt te, & cætera. In
vtroque idem ſenſus eſt: ſed ſuperior per ὑπέρθεσιν, infe/
rior per ſimplicem explanationem ſoluitur. Et ſi, Q uid ni
legitur, ſubaudiendum, adeas, vt ſit, Q uid ni adeas? vt
ſi nihil impetres, te arbitretur paratum mœchum, ſi illam
duxerit. ⸢Si nihil impetret.) Impetres per ὑπερβολὴν
dictum videtur, pro petas. quoniam petitionem ſæpe im/
petratio ſequitur. ⸢Charinum video.) Non imperite
Pamphilumu priorem loqui fecit, ſed vt fiduciam det Cha
rino loquendi: quod & Virgilius eleganter. Heus inquit
iuuenes monſtrate', mearum Vidiſtis quam hic errantem
forte ſororum. ⸢Charinum video. Ad hoc prior incipit
Pamphilus, vt ad confeſſionem Chrarino minus clauſa
præ' pudore ſit via. ⸢Conſilium, expetens.) Eleganter.
quoniam demens & improbum eſt quod petit nouiſſi/
mum poſuit conſilium: vt ſi non poſſit concedi, vel con/
ſilium expetat ad ſanandum dementiam. Cicero. Tu da ſa/
lutem, qui ſpem dediſti. Salutem, auxilium, conſilium ex/
petens. Vt in petitionibus fieri ſolet, beneficium petens vti/
tur partibus deliberatiuæ. Neque pol conſilii locum. ⸢A/
pud amantem neque conſilii facultas, apud inopem: neque
copia auxilii. His duobus oſtendit etiam ſeſe amatorẽ. ⸢Ne
que pol conſilii locum habeo, quia amo neque auxilii: quia
ſum miſer.
GVI. ¶ BIR. Ah quãto ſatius eſt: ideſt melius. te id: ideſt in eo.
dare operam, ideſt laborare: qui, i. vt amoueas iſtum amo/
rem ab animo tuo, q̃ loqui id quo: ideſt per quod tua libi/
do: ideſt immoderatus amor. incendatur: ideſt inflammet.
fruſtra. ideſt incaſſum. Ca. Omnes nos. cum valemus, ideſt
ſani ſumus, facile damus recta conſilia ægrotis: ſi tu ſis hic:
ideſt ego. vel ſi ageres partes meas: nam hic pronomen in
hoc loco non aduerbium: aliter ſentias. Bir. Age age: ideſt Age age
perge. & hoc dictũ
reprobantis eſt. vt lu
bet tuo arbitrio Ca
ri. Sed particula eſt
hic inceptiua: qua/
ſi pro atque video.
Pamphil. certum:
ideſt deliberatum
eſt mihi experiri:
ideſt tentare. om/
nia: ideſt omnes vi/
as & rationes, qui/
bus Philomena ha/
bere poſſim, priuſ/
quam peream: ideſt
obeam: moriar. Bir
ri. Q uid hic agit:
quaſi dicat quid tã/
diu immoramur h
uanis verbis tem/
pus conſumentes. Carin. totus inamorem raptus non aten/ Orare & ſup/ plicare
dit ad verba. Birria. ſerui: ſed pergit dicens: orabo hunc
ipſum Pamphilum huic ſupplicabo: ſcilicet Pamphi. ora/
mus autem quæ bona ſunt: ſupplicamus in aduerſis malis.
vel cum lachrymis narrabo huic Pamphilum meum amo/
rem credo q; ſupple: imperabo: vt ſaltem protrahat. alii
prodat. quod in hac parte idem ſignificat. hoc eſt profe/
rat, prolatet: differat: aliquot dies nuptiis. interea: ideſt du/
rantibus illis diebus ſpero quod fiet aliquid. Birria. Id ali/
quid: ſcilicet quod tu dicis facturum iri, nihil eſt. Carin.
quid tibi videtur. adeon: ideſt debeo ne redire ad eum? dici
mus enim adeo ad te: & adeo te: ſed Donatus. ait adeo ad
eum dici magis conſuetudine: quam ratione: cum alterum
ad abundet. Birria Q uid ni: ideſt cur non adeas: ſub/
audi vt: ideſt quatenus: ſi nihil impetres. ſaltem arbitretur:
ideſt reputet te paratum moecum: ideſt adulterum ſibi: ſi
duxerit illam Philomenam. & hoc dictum intelligi debet Scelus p ſcele/ rare
ironice proferendum. Carin. o ſcelus: ideſt ſcelerate: ſub/
ſtantiuum pro adiectiuo: abi: ideſt faceſſe: diſcede hinc a
me in malam rem: ideſt in malam fortunam: vt dici ſolet:
abi ad patibulum: aut ad ſuſpendium: cum iſtac: ideſt iſta
tua ſuſpitione: ideſt turpi opinione tua. Pamphilum. vi/ O optã tis
deo Carinum: ſalue. Carinum o optantis eſt hic. Pamphil.
ſalue: venio: ad te: expetens ſpem: vt des mihi aliquid ſpei:
quo recreer a meis curis. expetens inquam ſalutem: id eſt
incolumitatem: ſi non ducas eam vxorem cuius amore
depereo: auxilium vt ſaltem proroges nuptiarum tem/ Amans
pus in aliquot dies: conſilium vt (quia amans ſum, ideo
amans & non mei compos) des mihi cõſilii: quicquam ad
ſanandam meam dementiam: quod verbum bene in fine
dicti poſitum eſt. vel uti expectat illud tanquam magis
conducibile: & conſentaneum Pamhilum pol. neque ha/
beo locum: ideſt facultatem, aut opportunitatem conſilii:
qui ipſe conſilii egeo: qui: neque habeo copiam: ideſt facul/
tatem auxilii ferendi: quia miſer ſum, ſed quid nam: ideſt Iſtuc
quid iſtuc: ideſt iſtud eſt: quod te impellit ad hæc peten Aiunt
da. Carin. hodie ducis: ideſt accipis vxorem Philomenam
Pamphil. aiunt. id dicimus de re: quam volumus eſſe fal/
ſam.
SER. ¶ Q VI: ideſt quomodo iſtum quid. hic agis, tacite apud
ſe hoc dicit, quaſi dicat: ſtulte quid agis, qui homini vxo/
rem ducturo, q; eam diligat vult profiteri. prodat, ideſt
procul de aliquot: ſcilicet differat.

Sed * iſtud quid nam eſt? C. hodie vxorem ducis? P. aiunt. C. Pamphile *Eliditur ſ. in iſtud*
Si id facis, hodie poſtremum me vides. P. quid ita? C. hei mihi,
Vereor, dicere huic dic quæſo Birria. B. ego dicam. P. Quid eſt?
B. Spōſam hic tuā amat. P. nę iſte haud mecū ſentit. ehodū dic mihi.
Nunquid nam amplius tibi cū illa fuit, Charine? C. ah Pamphile
Nihil. P. q̄ vellem. C. nunc te per amicitiā, & per amorē obſecro
Principio vt ne ducas. P. dabo equidē operā. C. ſed ſi id nō potes.
Aut tibi ſi nuptiæ hæ ſunt cordi P. Cordi? C. ſaltem aliquot dies
Profer, dū pficiſcor aliquo, ne videā. P. audi nūc iā. *Si diuidis .iam*
Ego Charine, neutiquam officium eſſe liberi puto *uerſus conſtat*
Cū is nihil pmereat poſtulare id grāæ apponi ſibi. *Iamb, tetrā. niſi elidas*
Nuptias effugerē ego iſtas malo, q̄ tu adipiſci. *Trocaici (u i poſtulare*
C. Reddidiſti animum P. nunc ſiquid potes aut tu, aut hic Birria,
Facite, fingite, inuenite, efficite, qui detur tibi.

DON. ¶ SED iſtud quid nam eſt?) Hoc ſi non adderet, locus cō/fitendi amoris Carino nullus fuiſſet. ¶ Hodie vxorem du/cis?) Vide miram interrogationem, ante confeſſionem.

Aiunt ¶ Aiunt.) De ea re dicimus, quam volumus eſſe falſa. ¶ Si id facis.) Nihil prius, q̄, ſe moriturum dixit pudenda dictu/rus. Inde datum eſt, vt ille inſtātius quæreret cauſam. ¶ Ho/die poſtremū.

Poſtre/mum Plus dixit, q̄ ſi dixiſſet, morior odie. ¶ Hodie poſtremum. A neceſſario: quia viuere non poteſt. Et poſtremum aduer/bium eſt. ¶ Spōſam hic tuā amat.) Nulla cunctatione bir/ria, ſed facete: παρ' ὑπόνοιαν ſeruili para/tiſſime narrat. ¶ Ne iſtæ hau.) Næ, valde, vt & Cicero, ne illi vehementer er/rant. Senſus hic eſt. Nō id amat quod amo nec id odio ha/bet quod odi. hoc eſt, Valde iſte: inquit, non mecum ſentit: id amat quod ego odi. ¶ Sponſam hic tuā amat. Callide & ſponſam. & amat: hoc eſt, neq; ad huc vxor tua eſt neq; aliquid admiſit, quia amat tm̄. ¶ Ne iſte haud mecum ſentit. Næ, valde aut, vt quidam volunt, o q̄. Lucilius in. x. Næ in arce bouē diſcer/pſi magnifice, inquit. ¶ Nihil ne amplius tibi cum illa fuit?) Artificioſe perſonam expreſſit Teren. nuptias recuſantem & ſimul τὸ πρέπον virgini ſeruauit. ¶ Quam vellem.) Vel que vt eſſet cā recuſandæ. ¶ Per ami.) Suam & pamphili. ¶ Et per amorem.) Suum tm̄ circa virginem. ¶ Vt ne du. Sufficere dixiſſe, ne ducas. ¶ Dabo equidem ope.) Plus il/li promiſit, q̄ ille popoſcit. ¶ Nō poteſt.) Deeſt, fieri. & hoc ad partem retulit. ¶ Aut tibi he nup.) Hoc ad Pam. perti/net. non enim unum, & idem eſt. nam ſi idem eſſet: nuptiæ

Cordi hæ ſunt tibi cordi, ſuperuacuum eſſet additum. ¶ Cordi?) animo acute. ¶ Dabo equi. ope. Pronunciatione leuandum eſt. Plus enim dixit, dabo operam, q̄ ſi diceret, non ducam. ¶ Saltem ali.) Primoq; maiora ſunt: petit poſtremo quæ ex his vīr minima. & hoc arte, vt Incute vim ventis, ſub/merſaſq; obrue puppes. Et ad poſtremum, Aut age diuer/

Profer/re ſas, & diſiice corpora ponto. ¶ Profert.) Prolata. produc, differ. Aliquo, ne videam.) Aliquo dixit, vt exilium eſſet incertum. ¶ Audi nunciam.) Correptio impatientis, qui nō ſuſtineat audire de exilio. ¶ Ego Charine.) Sniæ quę ex pro/noibus incipiunt, ſera ſemper ſed vera promittunt. Virg. Me natam nulli veterum ſociare procorum Fas erit. ¶ Ego Cha. neutiq̄ offīn. Senſus hic eſt, Non puto, inquit, hoīem liberū, qui cum nihil præſtet, hīi grām ſibi poſcat. ergo cus tibi nihil præſtem: nolo mihi grās agas non. n. tui cā fugio

Mereri quod prius q̄ me peteres, magis nolebā ducere: q̄ tu cupis.

Neutiq̄ ¶ Cum nihil pme.) Mereri, eſt aliquid mercedis pro labo/re ſumare. cum dicimus Nihil mereṙ, hoc intelligitur: nihil mercedis dignus eſt accipere. ¶ Neutiquā. Vna pars eſt orō/nis: p nequaquā. Aut alio mō dr̄, cum is nihil pmereat. i. p̄/ſtet. vt Virg. Quiq; ſui memores alios fecere merēdo. Et Nunquā regina negabo. Promeritā. E cōtrario, lędit. Quid merui, aut peccaui pr̄? ¶ Cum is ni prome.) Laboret, vel me/reatur, vel mercedis petere dēat. vt, Quid meret machera? Plau. in pſeudulo. ¶ Id gra. appo, ſi. Addi in grām ſuā. i. ſibi grām merere. ¶ Nuptias effu.) Interpoſita diſtinctio/

Redde/re animus ne, vultuoſe hoc dicitur, hoc eſt cū geſtu. ¶ Reddidiſti ani/mum.) plus dici non potuit. ¶ Aut tu, aut hic Birria.) Hic δεικτικῶς quaſi efficaciorē oſ̄dit, ergo ad cōparationē al/terius refertur. ¶ Facite. fingite, inuenite. effi.) Fit quod ve/rum eſt. Fingit quod falſum eſt, Inuenitur, ne temere fiat. Inuenite ergo, agite dicit poſt cogitationem. Efficite. i. in effectum perducite. Sallu. Nam & prius q̄ incipias, con/ſulto: & vbi conſulueris, mature facto opus eſt. ¶ Facite, fin/gite, inuenitē, Mire expreſſit Pamphili animum nuptias re/cuſātis: cui quicqd dixerit parum eſt. ¶ Qui detur:) Qui: pro quēadmodū. ¶ Ne mihi.) Vete/res frequenter, ne pro non dicebant.

Facere Fingere Inuenire Efficere

GVI. ¶ Ca. Pamp. ſi id facis. i. ſi eam ducis videſme poſtremū. i. poſtremo: nouiſ/ſime. hodie quaſi i ſani amoris dolo/re iamiā ſim mori/tur?. Pamp. Quid. i. cur ita poſtemū. ſ. hodie te video, ſi id facio. Ca. hei mihi: vereor dicere o Birria quęſo dic huic Pam. Bir. ego dicam Pam. Quid eſt? Bir. Ca. amat hanc philomenam ſponſam tuam ideſt tibi promiſſam nā. næ. i. valde. vel nę. i. o q̄, vel certe. Iſte Ca. haud. i. non ſen/tit mecum. i. longe a me a ſnia eſt alienus, nā eam deperit,

Ehodū quam vehementer odi. Ehodum: particula mouens atten/tionem: quia ſe conuertit Ad Carinum. O Carine dic mihi. i. rn̄de mihi. Nunquid nā. i. nunquid āplius quā amaṙ fuit

Ah dolentis i. interceſſit tibi cum illa Philomena: q ſit eius recuſandæ cā. Ca. Ah dolentis particula. o Pam. nihil fuit in quaſ & o. Pam. q̄. i. quantum vellem: vt aliud tibi cū illa fuiſſet. Ca. Nunc o Pam. obſecro te per amicitiam. i. per beneuolētiā inter te & me mutuam: & per amorem meum in eam Phi/lomenam, quo ita crucior, vt mei ſit miſerendum. principio

Equidē i. in primis, vt ne. i. non ducas eam. Pam. Equidem: ego qui/dem. ſæpe apud Vir. Dabo operam. i. elaborabo ne id fiat plus eſt q̄ non ducam. Ca. ſed ſi id non pōt fieri. ſ. q eam nō ducas pp parentis inſtantiam, aut ſi hæ nuptiæ ſunt tibi cordi. i. ſi placent tibi Pam. Pam. dictum interrumpes nouiſ/ſimum verbum ſibi non placens repetit inquiens cordi. q. d.

Saltē q̄ ſi ſalutē dubitas, aut timeas ne ſint mihi cordi. Ca. deinde pergit in petitione Ca. ſaltem, quaſi ſalutem. deſperatis enim rebus

Profer ſolam ſalutem petimus, profer. ideſt pro lata: protela: pro/roga: produc: differ. dum. i. quouſq; pficiſcar. i. peregre me/pferam aliquo. i. in aliquē tanq̄ exilii locū: ne videā nuptia. ſ. Pā. o Ca. iam nunc audi. correptio eſt impatiētis: qui non

Ego ſinat audire de exilio. o Ca. ego. Sniæ, que ex pro noibus in/

Neutiq̄ cipiūt ſeria ſemp, ac vera, pmittūt. Ego neutiq̄. i. nequaquā puto eē offīn liberi hoīs. i. hoī ingenui ai poſtulare id po/ni. i. attribui: aſcribi. ſibi. grāæ. i. ad grām: q̄ſi diceret poſtu/lare, vt ob id ſibi grā hēat, cū is nihil mereaṙ. i. nihil merce/

Mereri de dignū efficiat. Mereri. n. eſt aliquid mercedis p labore ſu/me. io cū dicimus nihil mereṙ. hoc intelligitur. nihil eſt mer/cedis dignus accipere, & q nihil mereaṙ, probaṙ inquiens. Ego malo effugere. i. euadere iſtas nuptias, q̄ tu velis adi/piſcier. i. aſſequi. Ca. reddidiſti aium mihi. i. Pā. Nūc ſi qd potes aut tu Ca. aut hic Bir. facile qd verū eſt fingite: i. quod falſum eſt inuenite. i. excogitate. ne qd temere. i. inconſide/rate fiat. efficite i. date opam. qui. i. vt. deṙ Carino Philome/na. ſcilicet, Dona. tamen dicit capi pro quemadmodum.

S ERV. ¶ Næ. i. certe. is te hāc amplius q̄ amor. q. d. puto cū illa te/rē habuiſſe p amicitiā: q eſt inter me & te. p amorē: q ē iter me & te: & p amorē iter te & Gly. facite: & facta fingite. i. polite: vel inuenite aliqd figmētum: & per oia iſta efficite

¶ Ego

DON. ¶EGO id agam mihi qui ne detur.) Nō dixit, ego non instabo vt ducam: sed, quod est amplius. & recte vtriusque opera opus. non enim continuo ducet Carinus, si non du/ xerit Pamphilus. ¶ Sat habeo.) Sic antiqui pro sufficit, sat habeo dicebant. an vel abūdat? ¶ At tu hercle.) Deest, af/ fers, dicis, nuncias. ¶ Nisi ea quę.) Hoc est, Datur ne illa ho/ die Pamphilo nu/ ptiis? B. Sic est. ¶ C. Qui scis? B. apud forū modo de Da/ uo audiui. Quā me mor est Carinus se non libenter audis/ se. ¶ Fugin hic?) Cōminantis est, & ab ingenis a se. ¶ Ego ve ro. ac lubens.) Nemo libenter fugit. nisi coactus necessitate. Hic, etiam lubens dixit, quo est, lubenter.

Sat habeo

Egoid agam, mihi qui ne detur. C. ſat habeo. P. Dauum optume
Video, cuius consilio fretus ſum. C. at tu herchle haud qcq̄ mihi,
Nisi ea, quę nihil * opus ſunt ſcire. ſugin hinc? B, ego vero, ac
lubens

in opus eliditur s

CVI. ¶EGO agam id qui, idest vt ne: idest non detur mihi Pā phi. Ca. Sat habeo: id est sufficit mihi. Pamphi, video opti me dauum, quasi diceret opportune eum video seruum: cuius consilio: idest suasione fretus sum: idest confisus. Ca. At tu Birria es supple similis Dauo. Hercle haud. idest nō dicis, aut nuncias, aut affers quicquam mihi, nisi ea quae ni/ hil: idest non: vel in nihilo opus est me scire. vel si dicatur sunt addendum est scire, sic nihil affers: nisi ea, quae nihil, id est non sunt opus idest nō attinent. sciri a me, scilicet fugin cominantis est, & reiicientis seruum a se. quasi dicat es tu adhuc hic: neque hinc facessis seu discedis? Bir. Ego vero fugiā sup. a te: ac lubēs: idest & quidem bono animo.

Lubens

SER. ¶QVi: id est quomodo & cætera. At tu Birria nihil mihi boni afters, si moueret Birriam: quia hic amplius non necessaria persona illa.

ACTVS SECVNDI SCENA SECVNDA.

Trochaici tetrametri

DAVVS. CHARINVS. PAMPHILVS.

D. DII BONI, boni quid porto? ſed vbi inueniā Pamphilum?
C. Vt metū, in quo nunc ē, adimā: atq; expleam aīum gaudio
D. Lætus eſt, neſcio quid. P. nihil eſt. nōdū hęc reſciuit mala.
C. Quem ego nunc credo, ſi iam audierit ſibi paratas nuptias,
Audin tu illum? D. toto me oppido exanimatum quærere.
Sed vbi quærām? aut quo nunc primum intēdam? C. ceſſas. alequi?
D. Abeo: P. Daue ades, reſiſte. D. quis homo eſt, qui me? o Pamphile,
Te ipſum quæro, euge o Caharine. ambo opportune. vos volo.

DON. Dii boni.) Hæc scęna consilium continet personarum: ad quas maxime pertinet argumentum. Et hic est locus in quo, vt fieri solet fortuna misit a rebus dispositis magnas turbas dat. ¶ Di boni, boni quid porto. Non mirum q̄ insolentius Dauus exultat, qui, vt Simo dicebat: timidus fuit, vt ipse Dauus, etiam desperauit ex nuptiarum terrore: quas nunc falsas cō perit. ¶ Di boni, boni quid porto. Ex proximo repetiuit bis: sed tamen alterum, nominatiuo plurali: alterum, geniti uo singulari dictum est. ¶ Quid porto.) Non solum corpore: sed etiam animo portamus: tam bona, quam mala Sic alibi, ne quid Andria apportet mali. ¶ Vt metum in quo nunc est, adimam, atque expleam animum gaudio. Or dine locutus est. prius enim metum aducere: sic demum ga udio perfundere. Hic ordo etiam in laude seruat. ¶ Nescio qd.) Deest ppter: vt sit propter nescio qd. ¶ Quid.) Aduer biale. Exanimatum.) Perteritum: perturbatum. ¶ Sed vbi quæram?) Nunc in omnes se partes versat, quærens quo di rigat cursum. Abeo.) Videt quasi constitisse: deinde quasi elegisse, quo pergat. Habeo per H. inuenit. Legitur & ab eo: vti merito illi dicatur, Resiste. ¶ Quis homo est, qui me? o Pamphile.) Ante videt: quam compleat oratio/ nem. ¶ Euge o Carine.) Euge modo pro interiectione po/ situm est. ¶ Oppor tune.) Deest, adestis: non, opportune vos volo.

portare

Euge

CVI. Dii boni & cætera. In hac scena continetur, consiliū personarum: ad quas maxime pertinet argumētū. in cuius principio Dauus completa nuptiarum fal sitate insolentius exultat: quærens Pamphilum. Da. o Dii boni propter beneficia in homines: quid boni porto: idest gesto in pectore. Portamus non solum corpore, sed etiam animo portamus autem tam bona quam mala. vt alibi: Vereor nequid Andria apportet mali. nunc autem dicit Dauus se aliquid boni scire, & illud gestare in animo: sed vbi inueniam Pamphilum: vt adimam: idest abstergam auferam metum, in quo nunc est. atque vt expleam: id est repleam animum gaudio. Ca. lætus est Dauus: scilicet ne scio quid: idest pro vel propter: nescio quid, quasi diceret lætus est propter nescio quid: vel lætus est nescio quid: id est nescio quare Pamphil. nihil est: quo lætus sit. nondum: id est non ad huc. rescivit: id est cogno/ uit hæc mala: scili cet indictas mihi nuptias. Da. Da/ us quærens Pam/ philum: neque vi des pergit in ser/ mone incepto ad spectatores. Quē. Pamphilum. ego nunc credo si iam audierit nuptias paratas sibi. Ca. Charinus alloquens se/ creto. Pamphilum, inquit. Audin, idest audis ne tu illum Dauum. q̄ de nuptiis loquatur tanquam resciuerit. Dau. Daui sermo carini sermonis interpositione interruptus est: iō repete: quē: Pam. exanimatum, idest perteritum: pertur/ batō credo quærere me dauum toto oppido: idest in tota vrbe. sed vbi quæram eum: scilicet aut quo: idest quam partem nunc primum intendam: idest cursum dirigam. Ca. Charinus timens, ne abeat Dauus dicit Pamphilo cessat loqui quasi dicat: non vis loqui: vel quid ni loqueris? Da. ab eo, idest discedo, quasi elegerit quo pergat. Pamphilus Daue ades: id est adsis: imperatiui modi est. resiste, id est remanere Virgilius primo Aeneid. Restitit Aeneas, cla/ raque in luce refulsit. Da. Dauus in omnes partes se uer/ sans, inquit: quis est homo, qui me vocat? deinde animad/ uertens Pamphilum subdit, o Pamphile quæro te ipsum. O Carine euge. interiectio est lætitiam mouens: quasi di/ cat exulta. interdum applaudentis est, & adulantis: inter/ dum etiam irridentis, seu exprobrantis: & præcipue quan do geminatur. Ambo Pamphille: & Charine opportune: id est tempestiue, vel mature adestis subaudi. volo vos, id/ est quæro vos.

portare

Ades

Resisti

Euge

SER. Dii boni, postquam Pamphi. corroboratus est, & cō firmatus q̄ neque Chre. dimittet: neque Phi. reci piet, ad maiorem: & plenam eius stabilitatem indu citur Dauus: qui læta nunciet, & amorem nuptiarum om/ nino a Pamphi. excludat, & ad ultimum consilium: quo si mulatio: in eficax efficiatur Pamphilo attribuit. Charinus etiam in idonea parte scenæ huius recipitur: vt Dauum læta nunciantem audiat eum ipsumque Phil. hanc roga bit. & magis fiet certus: quo Phi. non ducet Pamphil. con silio autem dando non aderit de Pamphil. Dauo acquie/ scere non permittat. Sed vbi bonum affero: sed ille cum af/ fero de se & vbi inueniam.

DON. ¶ DAue, perii.) Proprium eſt dolentibus præſtinate quæ
dolent. ἀπολώλεκα. Habet non nullum affectum qđ addi/
Quin dit, Da. ¶ Quin tu.) Quid mō p imo, alias cur nō? ¶ Mea
quidem Hercle.) Vt Charinus plus dixiſſe, Perii, q̄ Pamp.
Mea quidem hercle certe in dubio eſt vita. Sed nō eſt hoc
plus. n. Pam. dixit. Nam qui viuit, nō pōt. interiiſſe: is aūt
qui viuit, vitam pōt
in dubio hr̄e. Ideo &
iurauit hercle: & af/
firmans iuſiurandū,
Certe Certe addidit. Bene
Certe: quaſi illud in/
certi, falſus ſit. Ita Pā
phi. plus fecit peritu
rum ſe eſſe dicendo,
q̄ Charinus interiiſ/
ſe. ¶ Et quid tu ſcio.)
Mira cōpendia, quæ
contrahit poeta lon
gitudine fabulę: nec
tn̄ perdit affectus p/
ſonarū. ¶ Et tu quid.
deeſt, timeas. ¶ Et id
ſcio.) ἐν ὑποκρίσει. tā
quas dicat, nihil eſt.
¶ Et id ſcio. Legitur, & ſi ſcio. ¶ Hodie.) Tempus addidit,
Obtundere tanq̄ rem ſciens ¶ Obtundis.) Sæpe repetendo, idem dice/
re obtundere eſt. tranſlatio a fabris, qui ſæpe repetunt tū/
Vt dendo aliquid malleo, & idē obtundunt, & hebetant. ¶ Ob
tundis, tametſi.) Pōt eſſe ἀναστροφὴ: ſed ſyncerius eſt, &
melius ſubdiſtinguere. ¶ Id paues.) Deeſt Ob, vt ſit, ob id.
hoc autē Pam. dicit. ¶ Tu aūt vt ducas. Prone nō, vt poſuit.
Hoc Charino. ¶ Atq; iſtud ipſum. ἐν ὑποκρίσει Ille. n. hoc
idem dixerat cum exclamatione. qđ quaſi vanum contem
Me vide nit. ¶ Me vide.) Vtrum, lætus ſum? an, me ſpecta fidei dato
rem? vt dici ſolet, me habe, me reſpice. ¶ Obſecro te.) Cum
Liberatio precibus & tempus admiſcuit. Et bene libera. perfecta. n.
ſecuritas, liberatio noiatur. ¶ Hem.) Ecce. demonſtratio ē
Hem facti. ¶ Vxorem tibi non dat iam Chre.) Oratorie a ſum/
ma cœpit cuius partes: multis dicentur. ¶ Iam non dat.)
Iam Bene Iam. quod ſi non dixiſſet, intelligeret Pam. vel poſtea
Chremetem filiam eſſe daturum. Sed addito Iam, plena
ſecuritas eſt. Iam. n. renunciatio eſt perpetuitatis. ¶ Scio.)
Præparatio eſt auditoris ad eam narrationem, quæ oſten/
dit argumenta falſaꝝ nuptiaꝝ. Me prehendit.) Pro prem
Prehendere dit. Addita aſpiratione geminauit ſyllabam. Et prehendit
dixit, quaſi vitantem ac fugientem. Ait tibi.) Ait, proprie
Aio qui contemnenda dnt. ¶ Ait tibi vxorem dare ſe. Conie/
Locus cturam facit ex malis, quæ præceſſerunt. ¶ Ait tibi vxorem
dare ſe. Dicit cur primo crediderit veras, dicturus ſubin/
de cur falſas. ¶ Item alia mul. Bene diſtulit narrationem
ne ſi audirent Carrinus & Birria, deſinat dolos ſtruere ad/
uerſum vigilantiſſimum ſenem. ¶ Item alia mul. Commo/
da narratio a neceſſariis tm̄. Minas aūt ſenis prætermiſit:
ne corrumperet bona quę nuntiabat. ¶ Quæ nūc.) Argumē
tum eſt, quærere potuiſſe eum qui ſit territus. nā timor cu/
ram parit. Narrandi locus.) Mō tp̄s, ſpatium. ¶ Quæ nūc
non eſt nar. lo.) Non vult dicere q̄ minaciter ſecum egerit
ſenex, quamq; inſtet nuptiis, ne Carinum Birramq; de ſpe
deiiciat, quos vult ſecum adnitti, ne vxorem Pamp. ducat.
¶ Properans percur.) vide q̄tum dixerit. Properans, & per
Percurro curro, vt continuationem curſus oñderet. ¶ Vbi te non in/
Vbi ue.) Vbi, mō non eſt aduerbium loci, ſed tp̄is, pro poſtquā.
¶ Vbi te non inue. ibi. A ſummo ad imum diuiſiones, qui/
bus dicta & facta cōtinent; ſub quorū gn̄e ſunt ſpēs nūc di
ctorum, nunc factorum, cū conſideratione rerum perſona/
rumq;. ¶ Nuſquam.) Deeſt, vidi. ¶ Video Birriam.) Deeſt
ſeruum, & recte dixerat. n. Apud forū modo de Dauo au
diui. ¶ Rogo, negat vidiſſe.) Mira breuitas, & imitanda.

P. Daue, perii. D. quin tu hoc audi. C. interii. D. qđ timeas ſcio,
P. Mea quidē hercle certe in dubio vita eſt. D. & tu quid, ſcio.
P. Nuptiæ. D. & id ſcio. P. hodie. D. obtūdis tametſi ītellego.
Id paues, ne ducas tu illam, tu autem. vt ducas. C. rem tenes.
P. Iſtuc ipſum: D. atq; iſtuc ipſum, nihil pericli eſt me vide.
P. Obſecro te, q̄ primum hoc me libera! miſerum metu. D. hem
Libero vxorem tibi iam non dat Chremes. P. qui ſcis? D. ſcio
* Tu⁹ pr̄ mō me prehēdit. Ait tibi vxorē dare *Tuus unica ſyllaba ē*
Se hodie: item alia multa quæ nunc non eſt narrandi locus.
Cōtinuo ad te properans percurro ad forū, vt dicam tibi hęc.
Vbi te non inuenio, ibi aſcendo in quendam excelſum locū.
Circunſpicio nuſquam, forte ibi huius video Birriam
Rogo negat vidiſſe. mihi moleſtum. quid agā. cogito
Redeūti interea ex ipſa re mihi īcidit * ſuſpicio. hē, *ſuſpicio ante penultima producitur*

¶ PAM. Daue perii. i. dolore cōfectus ſum. Dau. Quin
QVI quinimmo potius audi hoc quod ſum dicturus. Pam. Inte
rii: quaſi actum eſt de me, niſi conſulas. Dau. Scio quid ti
Quidē Hercle meas Ca. Quidem hercle. i. per Herculem: vbi quidem ex
pletiua dumtaxat particula eſt mea vita eſt in dubio. i. in
periculo: ne dum morte committetur. Da. Et. i. etiam. ſcio
quid tu timeas. Pam.
Nuptiæ mihi indictę
ſunt: ſubaudi a patre
Dau. Et id ſcio tibi
indictas, & nuncia/
tas futuras nuptias.
Pam. Hodie: ſcilicet
ſunt indictæ: & in
hunc diem conſtitu/
tæ. Dau. Obtundis:
Obtundere id eſt toties repeten/
do me hebetas: & mo
leſtus es: qui enim ſæ/
pe repetendo aliquid
dicit: obtundere di/
citur. tranſlatio au/
tem eſt a fabris: qui
ſæpe repetunt tun/
dendo aliquid mal/
leo: & idem obtundunt & hebetant. Obtundis ergo, quaſi
dicat caput mihi frangis: & aures hebetas tua crebra repe/
titione. tametſi: id eſt quamuis intelligo quod: ſcilicet re/
petis & inculcas toties: præcaues: id eſt times: id eſt pro
pter id: ſcilicet: me id: id eſt quod tu Pamphile ducas illam
Philomenam. autem: id eſt ſed tu Charine præcaues: id eſt
Vt pro quod non times. vt id eſt ne non: hoc eſt quod nō ducas eam: vt enim
pro q: non interdum vſurpari inuenitur. Ca. tenes: id eſt in
telligis rem: id eſt negocium ipſum vti eſt. Pamphil. Iſtud
ipſum eſt: ſupple quod dicis. Dau. Iſtud ipſum quod: ſcili/
cet times. nihil periculi eſt: nullum eſt periculum in eo, qđ
times. vide: id eſt ſpecta me Dauum vel fidei datorem: vel
an lætus ſim: & vultus meus in ſpem aliquam geſtire videa
tur. Pamph. Obſecro: quaſi per ſacra rogo te libera quam
primum: id eſt citiſſime me miſerum afflictum: hoc metu
quo crucior & bene libera: perfecta enim ſecuritas libera
Liberare tio nominatur. Dau. Hem: hæc particula hic demonſtran/
tis factum eſt: quaſi ecce libero te. Chremes non dat iam ti/
Hem demōſtrantis tibi vxorem filiam: ſcilicet & bene addit iam: eſt enim hinc
renunciatio perpetuitatis: quaſi dicat: neque dat iam:
nec poſthac daturus eſt. Pamphi. Quid: id eſt quomodo ſcis
Iram Da. Scio tuus pater prehendit: id eſt comprehendit: tan/
Ait quam vitantem, & fugientem me Dauum. modo: id eſt
pauloante, ait bene: ait: quia contēnenda dicuntur: ait ſe ſe
dare tibi hodie vxorem. Item: ſimiliter, alia multa ait: ſci/
licet quæ nunc non eſt locus: id eſt tempus vel ſpacium: aut
opportunitas narrandi. continuo ego properans ad te per/
curro: quaſi celeriter curro ad forum. poteſt etiam ibi ad/
di ad te: quaſi ad conueniendum, & alloquendum: vt dicas
tibi hæc. vbi: deeſt poſtquām. non inuenio te ibi: id eſt in fo
ro aſcendo in quendam locum excelſum: id eſt editum: emi
nentem. circūſpicio: id eſt circumluſtro oculis an te videam
nuſquam: id eſt in nullo loco vidi te. ſ. forte ibi: id eſt in eo
loco video. Bir. ſeruum ſubaudi huius Carini. Rogo: id eſt
interrogo: viderit te nec ne. negat ſe vidiſſe te. id ſup. mihi
moleſtum fuit. Cogito. quid agam: interea ſuſpitio incidit
mihi redeunti de foro. ſ. ex ipſa re: quaſi ex ipſo apparatu
niſi dicatur redeunti ex ipſa re agenda: ſed ſuperior ſenten
tia melior. Hem particula ſæpe eſt interiectio corripientis
ſeipſum: vel indignantis: quandoq; etiam demonſtrantis
eſt: vt dictum eſt: & hic quoq; capi poteſt.
¶ OBTVNdis mihi verba iſta: id concludis. licet ſciam
SER illa omnia. Cœpi mecum coniectari. hem. amp. obſoni.
apud Simonem ipſius Simo. coniecturalis cauſa eſt.

¶ Paululum

paululum obſoni ipſus triſtis de improuiſo, nuptiæ
Nō cohærēt. P. quorſū nā iſtuc? D. ego me cōtinuo ad Chremē
Quū illo aduenio, ſolitudo ante oſtium. iam gaudeo.
C. Recte dicis. pge. D. maneo interea * introire neminē
Video, exire neminem. matronam nullam. in ædibus,
Nihil hornati. nihil tumulti, acceſſi intro, aſpexi. P. ſcio,
Magnum ſignum. D. num videntur conuenite hæc nuptiis?
P. Non opinor Daue. D. opinor narras? non recte accipis,
Certa res eſt, etiam puerum inde abiens conueni Chremis.
Olera, & piſciculos minutos ferre obolo in cœnam ſeni.
C. Liberatus ſum Daue hodie tua opera. D. at nullus quidem:
C. Quid ita? nempe huic prorſus illam nō dat. D. ridiculū caput.
Quaſi neceſſe ſit: ſi huic non dat: te illam vxorem ducere:
Niſi vides, niſi ſenis amicos oras, ambis. C. Bene mones.
Ibo, & ſi hercle ſæpe iam me ſpes hæc fruſtrata eſt. Vale.

DON. ¶ PAVlulum obſoni.) Hinc eſt q̄ ait Nimium parce facere ſumptum. ¶ Ipſus triſtis de improuiſo nuptiæ. ¶ Mire, & moraliter. ex his enim quæ facta non ſunt, docet quid feciſſe deberet. & de, improuiſo nuptiæ, pronunciādum. ¶ Ego me continuo.) Et bene cōtinuo ad Chremē, vt ſi ab utroq; hoc fieret, eſſet vera ſuſpicio Da. ¶ Ego me continuo. Deeſt duco. Conſuetudine dictum eſt, & ἐλλειπτικῶς. ¶ Egomet. Vna pars orationis eſt. ¶ Chremē.) Chremem, & Chremetes, vt Darem & Daretem. ¶ Solitudo ante hoſtium.) Signa ab his quæ ſunt, quæ nō eſſe deceret. ¶ Iam id gaudeo.) Quaſi auerſum, & non conſentientem Pamphi. excitat ad gaudium letitia ſua. ¶ Iam id gaudeo. Sic Virgil. Cum venit auleis iam ſe regina ſuperbis. ¶ Recte dicis, perge.) Vultu enunciandum. Hoc dicit Pamphilus. ¶ Maneo. Ne, At

Interea parum temporis fuiſti. ¶ Interea.) Temporis longi ſignificatio. ¶ Introducere neminem. An non factis. ¶ Exire neminem. Quid ſi intus erāt? ideo ait exire neminem. ¶ Nihil

Ornat ornat.) ἀρχαϊσμός. Sic Salu. Ergo Senati decreto ſeruē-

Signus dum ne ſit. ¶ Signum.) Proprie, pro argumēto. ¶ Non vi-

Opinari dentur.) A ſequentibus argumentum. ¶ Non opinor.) Ille opinionem accōmodat tantum, hic multum tribuit coniecturis. Non opinor.) Quoniam argumenta ſunt, & coniecture opinor dixit. Nam contra opinionem, certa res eſt. quæ autem opinamur putamus: quæ putamus, incerta ſūt.

Putare ¶ Opinor narras? Bene a prima ad ſecundam perſonam. ¶ Piſciculos minuto.) Sufficere diminutiue piſciculos dixiſſe. Quod ſic minutos dixit: & pretium, obolo eſſe em-

Obolus ptos quæ eſt vltima nummorum ſignificatio. Sunt enim genera minutorum piſcium quæ magno veneat. Hic ergo etiam ex pretio viliſſimos piſces ſignificauit. Et, quid ſi minutos, ſed omnibus? Seni dixit, vt obſonationis oſtenderet cauſā. ¶ Olera & piſciculos.) Quod ſupra generaliter paululum obſoni: hic ſpecialiter dixit: ¶ Chremi.) Sic Chremi, vt Vlyſſi, & Achilli. ¶ Etiam puerum.) Etiam, pro præ-

Etiam terea. ¶ In cœnam ſeni.) Mire ſeni, cuius eſt maior cura do-

Nullus mi. ¶ Hullus.) Pro, non: vt alibi, nullus dixeris. ¶ Quid ita? Vna pars orationis. ¶ Ridiculum captu.) Pro toto homine nemo enim ore contempto, ex aliis membris hominem velit ſignificare. & eſt συνεκδοχικὸς τρόπος. ¶ Quaſi neceſſe ſit, ſi huic non det, te illam vxorem ducere.) Oſtendit ἐνθύμημα vitioſum hoc eſſe, in quo altero ſublato, non neceſſario alterum relinquatur. ¶ Niſi vides, niſi ſen's amicos

Videre oras, ambis.) Hoc laborat Dauus quemadmodum Philo-

Ambitio menam. Charinus propriis laboribus promereatur vxorem. ¶ Niſi vides, niſi ſenis amicos oras. Artificioſe Dauus Charinum extitat, vt ſi fieri poſſit. adiuuetur negocium Pamphili, dum ille ſibi prouidet. ¶ Niſi vides.) Prouides. ¶ Ambis.) Magnarum rerum deſiderium: & appetitus, ambitio dicitur. ¶ Confirmata re a factis: & a perſonis, deliberatiua naſcitur.

GVI. ¶ PAVLVlum obſoni erat: idest rei cibariæ, ſiue pulmen-

Obſonium ti. enim obſonium quod Græci ὀψώνιον dicunt: quicquid

obſono. as in comedēdo additur pani & vino ita quo obſono obſonas, verbum neutrum: & obſonor aris verbum deponens. ip-

Obſonor aris ſus: idest ipſe: more vetuſto: ſcilicet pater Simo erat triſtis: idest mœſtus; nuptiæ de improuiſo idest ex abrupto; & ex in ſperato indictæ. non cohæret idest non quadrant: non ſunt veriſimiles. Pamp. quorſum nam. i. ad quē finem, iſtud .i. iſtuc dicit, ſ. vbi. nam ſyllabica adiectio eſt ad ſignificationem nihil efficiens. Da Egomet continuo. i. protinus ad Chrementem vado ſubaudi, hoc eſt me confero ad eius domum cum aduenio illo. i. illuc, ſolitudo. i. hominum vacuitas & carētia eſt ſubaudi ante hoſtium. iam. i. tunc. gaudeo id: id eſt propter id. Ca. Recte dicis. Pā. Perge: idest pſeque-

re. Da. maneo interea Interea

tas loci, q̄ temporis habet ſignificantiam, neminē video introire: neminem video exire. nullam video matronam, idest Matrona

mulierem. Matronā quidam dicunt eam eſſe, quæ peperit qd mater ſit. qdam autē locupletiorē fœminam matronā appellant. Feſtus etiā Feſtus

ait: matronas fuiſſe appellatas, quibus ſtolas habendi ius erat. nullam ergo matronā video in ædibus, idest in domo Archaiſmos Salu.

Chremetis. nihil ornati pro ornatus: nihil tumulti pro tumultus: in genitiuo: ſcilicet & eſt archaiſmos. inuenitur ēt in Salluſtio ſenati in genitiuo pro ſenatus, vbi dicitur. Ergo ſenati decreto ſeruiendum ne ſit. Acceſſi, i. adiui intro aſpex. Pamph. Scio, intelligo magnum ſignum, idest magnum argumentum: eſt ſupple q̄ tu dicis: non mihi daturum iri Philomenam. Da. hæc non videntur conuenire nuptiis. q.d. Hæc ſigna ſunt a nuptiis aliena? Pam. Non vidētur in quem &c. opinor, i. in ea ſum opinione. Da. narras. i. dicis opinor: non recte accipis. i. intelligis: cum opinor di- Opinari

cas, res eſt certa: de ea itaq; non eſt opinandum. Etiam idest præterea. ego abiens. i. diſcedens inde, conueni. i. caſu inueni puerum. i. ſeruum Chremi; id eſt Chremetis. Chremes Cōuenire

enim & Chremi genitiuum facit: vt Vlyſſi: & Chremetis Inueni igitur puerum ferre ole. & pi. mi em. obolo (quę eſt vltima numerorum ſignificatio) in cœnam, in vſum cœnæ. ſeni: idest propter ſenem Chremetem: cuius eſt maior cura domi. Ca. O Daue li. ſum. h. tua opera: idest induſtria. Da. At nullus quidem ſum: idest non ſum: quia adhuc cura confectus. Ca. Quid ita. i. cur ita nullus es. nempe. i. profecto Chremes prorſus non dat illam Philomenam huic Pamphilo. Da. Ridiculum caput: pro toto homine ponitur per ſynecdochen. quaſi dicat valde homo ridiculus es, idest ridendus. quaſi per ironiam dicitur, idest tanquam neceſſe ſit: ſi Chremes non dat huic reducere illam vxorem. Ambis: idest appetis, quæ non aſſequeris. niſi videris: idest prouides. niſi oras amicos ſenis, idest, Chremetis. Ca. Bū mones: Ibo: tā et ſi hercle ſæpe iam hæc mea ſpes fruſtrata eſt: idest decepit me Charinum. Vale: his ſuperioribus dictis artificioſe Dauus laborauit: vt ſi fieri poſſet: Charinus propriis laboribus promeretur uxorem.

¶ EGO non ſolum cepi coniecturam a Simone, ſed etiam SER.
a Chremete. Conueni ferre: idest ferentem. infinitum pro participio: niſi vides: niſi oras. Ambis: in circuitu vadis nihil proficiſcens. Vale, remouetur Charinus quia ſi intereſſet illi conſilio Dauus. Pamphi. Datu us nunquam Dauus Pāphi. poſſet perſuadere: vt diceret patri ſed vxorem ducturū omnibus modis Charino repugnante.

¶ Quod dicitur: At nullus: non intelligo ſic, at nullus qui- ASC.
dem ſum, ſed nulus: idest nō quidem liberat? es opera mea: vt ſequentia indicant.

DON. QVd igitur ſibi vult pater ?) Hæc ſcena deliberatio/
nem continet Daui & Pamphili: Et bene igitur, ſi
enim falſæ ſunt nuptiæ, quid cogitat ? ſtomachoſe
etiam hoc dixit: Sibi vult. Virgil. Quid vult concurſus ad
amnem ? ſSi id.) Id, ob. id propter id. ſNeq; id, iniuria.)
perſpice Ideſt, vſq; adeo iniuſtus ſibi videbitur, vt ſe iniuſtitiæ ip/
te ſe cōde mnet. ſPerſpe
xerit.) perſpicere ē ad
plenum & perfectum
videre. ſTum, ille tur
bæ.) Ille, ad terrores
retulit. ſQuid vis pa/
tiar ?) Hoc eſt, patiar
ne vxorem ducere ?
ſPater eſt Pam.) Hoc
vultuoſe pronuncian
dum eſt. & mire pater
dixit: vt ipſo noīe vi/
deatur habere autho/
ritatem. & veluti dor
mitantem & oblitum
poteſtatis paternę, his
reb⁹ excitat. ſQuid
vis patria ?) Sunt: qui
quiduis, pro, quicquid
euenerit: intelligant:
quia dixerat, Adeon
me ignauū putas ? Alii
pronunciant, vt ſit ſen
ſus, quid me vis face/
re ? an vt hoc patiar
vxorē mihi dari. ſPa
ter eſt.) A neceſſario
argumentum. ſDiffi/
cile. eſt) Hoc eſt reſiſtere, contradicere. Pamphilo diffici/
le, pernitioſum. Glycerio. ſSola autem.) Sine defenſori/
Dictuȝ bus propriis, & ſola mulier dixit. Sola, ſine, auxilio, ac
ac factū per hoc deſerta. ſDifficile eſt.) ἀπὸ [illegible] cum vultu.
Deeſt, reſiſtere. Dictum ac factum.) Prouerbium celeri//
tatis, id eſt cito. ſInuenerit.) Pro inueniet. Coniunctiuo
modo pro indicatiuo vſus eſt, & eſt honeſta locutio.
ſQuamobrem eiiciat. Callide ad eius periculum ſe con//
uertit, cui plus amator timet, quam ſibi. i. deo vincitur ſta
tim. Apparet autem, Dauum male ſuadere, qui tum cauere
at pamphilo, cum maxime formidat ſenem. ſOppido:)
Ex ciuitate Eiiciat ?) Miratur & ſtupet. ſCito.) Illo ad
mirante, hic etiam confirmauit. addit & tempus celeita/
Cedo tis. ſCedo.) Singularis tantum numeri eſt: cætera etiam
pluralis, vt ſalue ſaluete. ſDic te ducturum.) Pronuntia
dic: quaſi rem facile, & nullius præiudicii. ſDic te ductu/
rum. Hoc eſt quod ab initio nitebatur. ſEgo ne dicam ?)
το'. Ego, ἐμφασιν habet: hoc eſt, vel quem non oporteat
dicere, vel quem non conueniat fallere, atq; mētiri. ſCur
Nūquā non ? (non interrogat, ſed facilitatem rei: oſtendit. ſNun/
quam.) plus habet negationis, quā non. ſEx ea re quid fiat
vide.) ἀπὸ τοῦ ἐκβαίνοντος. ſVt ab illa excludar, huc conclu
dar. (Mire hanc cum pronomine ſignificat dicens ab illa.
Illi nec ſexum ſeruauit, ne vxor eſſe videatur. Et ex fera
Condu rum tranſlatione concludar dixit, vt alibi, Concluſam
dor hic habeo vxorem ſæuam. ſVt ab illa excludar.) ἐν ὑπο/
κρίσει. Nam aliud iſert, atq; intelligit Dauum dicere. ſNē
pe hoc ſic eſſe.) Coniectura, atq; diuinatio, an hoc, an illud
venturum ſit. ſNempe hoc ſic eſſe opinor. Ab imitatione
(μίμησις enim dicitur) deducitur. Nempe hoc. A poſſibi
li. ſCedo.) Cedo ſingulariter tantum: cætera pluraliter.
Hic ſHic reddes oia. Hic, aduerbiū loci non eſt, ſed aduerbiuȝ
Redde temporis. vt Virgi. Hic annis grauis atq; animi maturus
re Althes. ſReddes.) Facis reſtitues. ſCedo quid iurgabit ?
Ab vtili. ſIncerta fient, Hic eſt euentus.

ACTVS SECVNDI SCENA III.

Trochaici tetrametri catalectici.

PAMPHILVS DAVVS.

QVID igiť ſibi volt pr̄: cur ſimulat ? D. ego dicam tibi.
Si id ſuſcēſeat nūc, quia nō det tibi vxorem Chremes;
* Ipſius ſibi eſſe iniurius videať neq; id iniuria,
prius, q̄ tuū aīum vt ſeſe hēat ad nuptias, perſpexerit.
Sed ſi tu negatis ducere, ibi culpam in te transferet.
Tum ille turbæ fient. P. quid vis patiar ? D. pater eſt pamphile.
Difficile eſt. tum hæc ſola eſt. mulier. dictū ac factum, inuenerit
Aliquam cauſſam, quamobrē eiiciat oppido. P. eiiciat ? D. cito.
P. Cedo igiť, qd faciā Daue ? D. dic te ducturū. P. hem. D. qd eſt ?
*P. Ego ne dicam ? D. cur non ? P. nuquam faciam. D. ne nega.
P. Suadere noli. D. ex ea re quid fiat, vide. *Iambici trimetri.*
P. Vt ab illa excludar, hac concludar. D. non ita eſt.
Nempe hoc ſic eſſe opinor dicturum patrem,
Ducas volo hodie vxorem, tu ducam, in quies.
Cedo, quid iurgabit tecum: hic reddes omnia.
Quæ nunc ſunt certa ei conſilia, incerta vt fient;

* *Duæ ſyllabæ deſunt. forte ſcriptum erat faciam Daue, & quoniam ſequitur nomen perſonæ lector putauit idem bis poſitum.*

QVid igitur &c. Hæc ſcena deliberationem continet GVI.
daui & Pam. Pā. Eſto illud falſas eſſe nuptias. Igitur
quid ſibi vult pr̄. i. quid quærit, quid cogitat: & ſto/
machoſe dictum eſt: cur ſimulas illas nuptias. Da. Ego di/
cā tibi pr̄ ſuccenſerat'. i. iraſcať. nūc id. i. propter id q; a Chr. Succen/
non dat tibi vxorem ipſius. i. ipſe videat ſibi eſſe iniurius. i. ſeri
iudicet ſe tibi iniu
riā intuliſſe: neq; id
iudicabit. ſ. iniuria
. i. nō immerito: pri
uſquā inſpexerit. i.
ad plenuȝ & perfe
ctē nouerit aīuȝ tu
um: vt. i. qualiter ſe
ſe hēat. i. diſpoſi//
tus ad nuptias: ſed
ſi tu negaris. i. no/
lueris ducere. ibi. i.
tūc transfert. i. con
fert: traducet in te
oēm culpam tuȝ. i.
deinde. Illæ ad ter
rorem dictum eſt.
Ille turbę. i. turba Turbæ]
tiones: cōmotiōes,
rixæ fient. Pā. pa/
tiar: qd vis. i. quid/
libet dum culpa in
me non tranferať.
& turbas pr̄is non
audiam: vel, vt alii
volūt quid. i. q̄ rem
vis vt ſup. patiar.
ſed ſuperior mihi
magis placet. Da. o Pā. ipſe eſt pr̄: & iō hn̄s autoritatē. i. dif
ficile ē reſiſtere. i. cōtradicere ſubaudi pr̄i. Alii hn̄t difficile
ē ei verba dare. i. eū verbis decipe. tū. i. deinde. hęc mulier. i. Dictuȝ
Gly. ſola. i. deſerta ſine auxilio. Dcm̄ ac fcm̄, vel eſt ꝑuerbiū ac factū
celeritatis: qd̓ ſæpe in ore populi eſt: tūc ſenſus huiuſcemo
di ē. ſtatim dcm̄: ſtatim fcm̄ inuenerit. i. inueniet: ꝯiūctiuū ꝑ
indicatiuo aliquā cām. i. aliquā occaſionē. q̄obrē. i. ꝑꝑ quā
eiiciat. i. exigat eam opido. i. ex ciuitate: ſiue mauis ex vrbe
vel ſi nō ſit ꝑuerbium, ſenſus eſſe pōt, iueneri. i. inueniat ali
quā cām, puta, dcm̄, aliqd aut fcm̄: quāobrē eiiciat oppido
Pā. Eiiciat. Pā. mirať, & ſtudet. Da. & cito. ſ. eiiciet. tp̄s ce/
leritatis illi ad mirāti affert. Pā. Igiť o daue cedo. i. dic⁹ qd
faciā. Da. Dic te ducturū eā Philomenā. Pā. Hem, interie
ctio dolorē oñdēs. Da. Quid eſt cur ita: ingemis. Pā. Egō. i. Cedo
ego me. i. vtrū. ego dicā. i. dicere debeā mentiturus. Da. cur Hem
nō dicēs. Pā. nunq̄ faciā. i. nunq̄ dicā. Da. ne negat. i. noli ne dolētia
gare. Pā. noli ſuadere. i. cōſulere hoc. Da. vide qd fiat ex ea
re. Pam. Fiet ſup. vt ex excludat ab illa Glyc. & cōcludar. i.
claudar: cum hac Philomena: captus & irretitus ferarum
in morē. Da. non eſt ita nempe. i. certe. opinor. i. puto: pr̄em
tuum dicturū eſſe hoc ſic. Volo ſup. qd̓ ducas hodie vxo/
rem, tu inquies. i. dices (ducā) cedo. i. dic⁹ qd obiurgabit. i.
ꝑꝑ qd rixabiť, tecū: hic. i. tum: reddes. i. efficies. vt oīa cōſi/
lia, q̄ nūc ſūt certa ei fient. i. ſint incerta ſine omni periculo.
QVid igitur: Non ſunt vere nup. igitur & eſt ſi nunc
ſuccenſeat. i. tibi imputet, & imponat: vt propter SER.
hoc te criminetur quia chre. non det tibi vxorem
. i. quia per Chre. remaneant nup. poſſet ſtultus uideri hic
dicit iniurius cum in te nō eſſet mora: neq; id iniuria. i. non
immerito videreť ſibi ideſt ſi te criminaretur priuſquā: &
eſt dico: quia dum in Chremete rema. iniuſte te criminare
tur ſed ſi tu ante: & eſt pater, quia res erat difficilis ad per/
ſuadendum, ideo ꝑmittit quēdā ꝑ quem poſſet illū inuitare
ad conſenſum difficile. ſ. reſiſtere pr̄i: tum hæc eſt ſola mu. in
ueniť dictū aut factū: vel dictū vel factū dico cauſam &c.

DON. ℂ SINE oi pe. Hoc eſt ſine ducenda Philomena. ſ Nec tu ea cau.mi.) Hoc eſt quod ſupra. Id mutauit, qm̃ me immutatum videt. ſ Nec tu ea cauſ.) Quia promi ſeris te eſſe ducturum. ſ Ne is.) Chremes.ſ. Ne is mutet. Ad conſilium redit, & coniungit euentum. ſ Patri dic vel vt cum ve.) Scilicet n: ſecurus ꝙ non ſit Chremes daturus filiam ſuam, par ti faciat iram pris, & neget vxorē ducere, vt pote fretus neminem aliuꝫ ſibi cōmiſſurum coniugem. ſ Nam qd tu ſpe.) Sūt qui ꝓ ſpe res: timeas habeāt. vt ſit, Naꝫ qd tu timeas.ſ. aliā ducturū. ſ Propulſabo:) Hoc eſt cām inanē eſſe mōſtrabo.i. oñdā nihilominus te eſſe ducturum aliā vxorem, ēt ſi hanc non duxeris. ſ Propulſabo.) Elegāter pro eo qd' eſt regullam. ſ His mo. Deeſt aliquid. vt ſit, his moribus agēti, aut his moribus prædito. ſ Vxorem his mo.da.ne.) Ne. At alteram quæret. ſ Inueniet ino.) υποφοραιυς οκας. ſ Negligentem fe.) Hoc eſt ēt in paratis nuptiis. ſ Aliam ocio.) Ex ocio. hoc eſt ſecurus. ſ Interea ali.bo.acci. Scilicet ne, At quærendo inueniēt. ſ Interea ali. Mortem pris adoleſcenti in delicto pro bono ſeruus oſtendat. ſ Acciderit.) Et ad cauſam referti: & certe quia mortem pris bonum denunciat ſ Acciderit. Nota acciderit ēt pro bono & ab hoc, & apud veteres frequentatum. ſ Haud du.) plus intulit, q̃ eſt interrogatus. ſ Inducas.) In eadem tranſlatione permanſit, qa ſupradixit, Huc concludar. Bona. οικονομια, vt mox iuſte Dauo ſuccenſeat Pamp. ſ Quin ta.) Cur non ſecurus es? ſignificat. nam nunc tacere. ſecurum eſſe ſignāt: vt in Adel. Tace, egomet conueniam Pamphi. Et ideo ille, vt conſentire dicenti, Quin taces. videret: ait, Dicam. vt ſcias illū non ſilentium, ſed ſecuritatem imperaſſe. ſ Quin ta.) Correptio eſt ſilentium prçcipiētis, de eo duntaxat, ne timeat de nuptiis.i. eſto ſecurus. nam tacere, ſecuri eſt. ſ Puerum aūt.) Vt hoc illi ꝯtrarium eſſe, qd' dixi, Quicquid peperiſſet, decreuerunt tollere, Si ergo ſoluīt, Qd' ibi ſeruus cum ſtomacho dixit, hic tm̃ Pamphi. verecunde locutum accipimus. ſ Puerum au.ne re.) Aut diuinat, aut puerum pro quolibet ſexu, ſobolem hoc eſt fœtum, vt, Quicquid peperiſſet decreuerūt tollere. vt Græci pueros παιδας, Homeros, παιδα ... & Hora. Dicā & alcidē, puero ſq; Ledæ. ſ Cautio eſt.) Cautione opus ē, hoc eſt cauēdum eſt.

Propulſare

Accidere

Tacere

puer

Cautio eſt

Sine * oī periculo, nā hocce haud dubiū ē, qn Chremes
Tibi non det gnatam nec tu ea cauſa minueris
Hęc quæ facis: ne is mutet ſuam ſententiam
Patri dic velle: vt cū velit, tibi iure iraſci nō queat.
Nam quod tu ſperes, ꝓpulſabo facile. vxorem his moribus
Dabit nēo. * iueniet iopē * potius, q̃ te corrūpi ſinar. *
Sed ſi te æquo aīo ferre accipiet, negligentem fecreis.
* Aliam ocioſus quærat. interea aliquid acciderit boni,
P Ita credis? D. haud dubiū id quidē eſt. P. vide quo me inducas,
D. quin taces?
P Dicam, pueꝝ aūt ne reſciſcat mihi eſſe * ab illa cautio eſt
Nam pollicitus ſum ſuſceptuꝝ: D. o facinus audax. P. hanc fidē
Sibi me obſecrauit, qui ſe ſciret non deſerturum, vt darem.
D Curabitur, ſed pater adeſt, caue te eſſe triſtem ſentiat.

Omni ſuper eſt

Iamb. tetrame.

a eli duur

Potius diſſyl. eſt

als alia

Vide pirrhi chium eſt

als ex

ſ Nam pol.ſum.) Promiſſio, & pollicitatio eandē vim hn̄t, ſed pollicitatio maioris aſſeuerationis eſt, ſ Hanc ſi.) Ordo iſt, vt hāc fidem, ſibi darem, me obſecrauit, qui ſe ſciret non deſeruꝝ. ſ Curabiſ.) Nō curabo, ſed impeiſonaliter, cum difficultate, qd' quaſi arduum eſſe, & graue oſtendit. ℂ NAM hoc haud eſt du.ſ. quin.i. ꝙ Chremes nō det tibi gnatam Philomenā, nec.i. nec ēt tu minueris.i. diminues: coniūctiuum ꝓ indicatiuo: vel mutabis ea cā.i. ꝓpter eam cām hæc, q̄ facis Chre. mutet ſuā ſniam. Dic pri te velle docere vxorem: vt ne queat iraſci tibi iure.i. cum eā velit iraſci.ſ. Nam facile propulſabo.i. repellaꝫ id quod tu ſperas.i. cōfidis: videlicet quod nemo dabit vxorem his moribus.i. viro talib⁹ moribus prędito, ecce qd cōfidis: ſed illud dcm̃ ita propulſabo, pr̄ inueniet inopeꝫ.i. vxorem pauperculam potius, q̃ ſinat.i. patiatur. te corrumpi a meretricibus. ſed ſi accipiet.i. audiet, vel intelliget te ferre æquo aio nuptias: feceris.i. facias reddes eum negligentē in parandis nuptiis ipſe ocioſus.i. ſecurus: ſine cura: ſine ſolicitudine nuptiarum quæret alia.i. alium modum. interea aliquid boni acciderit.i. accidet. ꝯiunctiuū pro indicatiuo. Pam. Itan.i. ita ne. credis futuꝝ. Da. Quidē id haud.i. non dubiū. Pam. vide.i. diligēter aīaduerte quo inducas.i. immittas me Pamphi. Da. Quin.i. cur non. taces.i. non es ſecurus. Non.n. ſilentiū illi imperat ſed ſecuritatem. Pam. Dicā ergo me velle ducere: ſubaudi autem.i. ſed cautio eſt.i. cauendum eſt, vel cautione opus eſt: ne pr̄ reſciſcat puerum.i. fœtum eſſe mihi ex illa Glyc. Nam p.ſum.m.ſ.pu.i. recepturum, & educaturū. Da. O fa.au.i. fectum temerarium. Pamp. Gly. obſecrauit me, vt darem ſibi hanc fidem.i. vt firme promitterem illi hoc.ſ. me ſuſcepturum pueꝝ. qui.i. vt ſcire me ſup. non deſerturū.i. derelictuꝝ ſe. Da. curabiſ impeiſonalr̄.i. opera dabiſ, vt non reſciſcat, ſed pr̄ adeſt.i. ꝓpe eſt, vel aduentat. caue ſentiat te triſtem.i. puide: vel ꝓſpice ne ſentiat te eſſe triſtem: vel ſi capiat caue pro vita vel fuge: ſenſus eſt. Caue.i. fuge illud.ſ. ꝙ ſentiat te triſtem. Pam. faciam.i. cauebo. ℂ NAM hic vere ſine periculo nā hęc, q̄ facis circa Gly.ſ. ꝙ eam amas & frequētas. Sed ſi negabit dico iraſci pater tuus, ſed feceris negligentē incurioſum amplius, quo mō te Gly. retrahat Si modo ſue iuſſioni non repugnes hoc: dicit ſi te, æquo aio &c. hanc nō ducā credo ſedent haud.

Promiſſio

Pollicitatio

curabiſ

CVI.

Cōiunctiuum ꝓ indicatiuo

SER.

ACTVS SECVNDI SCENA IIII.

Iambici Trimetri.

SIMO DAVVS PAMPHILVS.

REVISO quid agant, aut quid captent conſili. Quid reſpondeat, quid dicant.

Reuiſo id eſt redeo, ad videndum quid agant.i. id eſt dicant. loquātur. reſpondeant: aut quid ꝯſilii.i. qd' ꝯſiliū. captēt.i. ineant ſuſcipiant.

DON. REuiſo. Hęc ſcena nodū inicit erroris fabulę: & periculū comicū Facit ēt executionē ꝯſiliorū ſ Reuiſo quid agant, aut quid captent conſilii. Quid agant: auribus opus eſt. πρoς το quid captent conſiliī, prudentia, & ſagacitate. & quod ſupra dixit, non pœnituit idem repetere, Obſerues filium quid agat, quid cōſilii cum illo captet, Quod enim prudenter dictum fuerit, non piget repetere. Actio tamen ex his tribus conſiſtit, cogitatione, dicendo: gerendo. ſ Reuiſo. Redeo vt videam. ſ Quid agāt

Reuiſo

CVI. REuiſo &c. Hic continetur erroris fabulæ nod⁹: & periculū comicum, atq; executio ꝯſiliorū. Si. Reuiſo. Inducit ſenex decipiendus, vt audiat, voluntatē fili de nup. & ita ꝑ conſiliuꝫ Daui ſimulatio eius fruſtrabitur. poſtquam enim Pā. Miſide orante affirmauerat: ꝙ Gly. nō defereret ex altera parte pro carino & Phi. non duceret. in ſuper iam accepto Daui cōſilio, quomō id ageret nihil reſtabat niſi: vt pater induceretur: & diceret, duc vxorem: vt poſtea audito ꝙ Pam. non repugnaret, caſſa fieret, ſua machinatio. Dauus autem Pam. nō deſerit: ſed magis & magis eū cōfortat, q̄ quo difſerat.i. diſſipet te, & ſenſum tuum conturbet obiurgando.

SER.

DON. ¶HIC nunc non dubitat.(Non dixit, ſenex, aut pater: ſed hic, cum odio: quoniam animo aduerſo loquitur. Ex ſo/lo loco.) Solo, deſerto: vbi meditari facilius poſſit. Et orationem dixit quod quaſi ad plenum cogitari potuiſſe: qp pe meditatus ex ſolo loco. Menāder, ... ¶Venit meditatus ali cunde.¶ Terror obtur/gatum patris, hortatio eſt ad promittendum. Pamphilo quod ſube/tur.¶ Qua differrat.) Diſturbet, & in diuer/ſus ferat. Virgilius. At que arida differt Nubi la. Et in adelphis, Miſe ram me differor dolo/ribus. hoc eſt in diuer/ſum rapit, diſſipat.¶ Apud te vt ſies.) Non, ne timeat, ca/uet Dauus: ſed ne amore a conſilio ſuo alienetur Pamphi/lus.¶ Aput te ſies. Præparatus ſis. Cui contrarium eſt, nō ſum apud me.¶ Modo vt poſſim.) vt, pro ne, non.¶ Modo vt poſſim.) A poſſibili, poſſim apud me eſſe.¶ Nunquam hodie.) Ab vtili euentu, Nunquam plus aſſeuerationis ha/bet quam non. vt Virgilius. Nunquam omnes hodie moriemur inulti.¶ Commutaturum patrem.) Iurgium habitu/rum hoc eſt enim verba mutare.¶ Commutaturum ver/bum altercaturum. Sic in Phormione, Non commutabis verba inter nos hodie. hoc, eſt, dabis atq; accipies .i. iurga/bis. Ego puto commutare verba hoc eſſe, pro bonis dictis mala ingerere, hoc eſt iracundia in maledicta compelli.

Differt — Apud ſe eſſe Vt — Cōmutare verba

> Hic nunc non dubitat, quin te ducturum neges.
> Venit meditatus alicunde ex ſolo loco,
> Orationem ſperat inueniſſe ſe,
> Qua differat te, pro in tu face, apud te vt ſies.
> P. Modo vt poſſim. D. crede mihi hoc in quam Pamphile,
> Nunquam hodie te cum commutaturum patrem
> Vnum eſſe verbum, ſi te dices ducere.

quin ne, te du. Venit me. i. munitus rōne: quare opprimat. alicunde. i. ex aliquo loco. quod exponit ſubiiciens ex loco ſolo. i. deſerto: ſolitario: & propterea aptiori ad meditan/dum. ſperat. i. credit ſe inueniſſe. i. excogitaſſe. rationem. i. viam modum: qua ratione. ſ. differat. i. diſturbet, diſſipet, & diſcutiet: quaſi in diuerſum ferat te. Proin: id eſt pro/inde: ideſt ea propter/tu fac. i. labora vt ſies. i. ſis apud te. i. præpa/ratus ad reſpondēdū. Ideo nō ſum apud me ſignificat non ſum pa/ratus. Pā. o Daue mo/do vt. i. nō poſſim eſſe. ſ. apud me: vel cape vt pro qualiter ſie. Dau. qualiter modo poſſim eſſe apud me: id eſt poſſim eſſe paratus. Illud etiam dictū ſic: vt ſis apud te: poteſt eleganter collocari loco. horum di/ctorum: attende diligenter. vel animaduerte: quod tibi ſit agendum: vel, quod vulgo dici ſolet, tene te in tuis cuſto/diis: & caue tibi. Dau. o Pamphi. inquam: ideſt dico tibi: crede mihi hoc nunquam patrem tuum eſſe commutatu/rum: id eſt altercaturum tuum verbum iurgii: ſcilicet tecū ſi dices te ducere Philomenam. Commutare verba dicit Do. eſſe pro bonis dictis mala ingerere: hoc eſt pro iracun/dia in maledicta cōpelli: proinde illius dicti crede patrē tu um non cōmutatū tecū vnū verbū. Senſus eſt. Patrē nullū iurgiū tecū habiturū: id. n. verba cōmutare. Sic i Phor. Tria non commutabitis verba inter vos. hoc eſt non iurgabis.

Differt Proin — Eſſe apud ſe — Cōmutare

CVI. ¶DA. Hic cum odio dixit hic. ſ. Simo nunc non dubitat. ¶CO Mutatum ē vnum verbum contra te per litigium.

SER.

ACTVS SECVNDI SCENA V.

Iambici Trimetri.

BIRRIA. SIMO. DAVVS. PAMPHILVS.

DON. HErus me reli/ctis rebus. (vi de quā mire, cū omnes conſulto cō ſilio ſibi agere videan/tur, tū omnes reꝗ exi/tu in opinato ludificā tur & Simo, & Da. & Pamphilus, & Carin⁹, & ipſe Birria.¶ Herus me relictis: A d hoc ve nit Birria, vt in errorē conculcet Carinum. & in hac ſcena quatuor perſonæ ſine implicatione intelle/ctus loquuntur.¶ Herus me relictis rebus. Imponitur ma/nus rebus, cum perficitur id quod cœperit. vt virgi. Impo/nit regina manum. Relinquuntur vero res, cum imperfectę relinquuntur. item Virg. Atq; opere in medio defixa reli/quit aratra.¶ Hodie obſeruare.) Obſeruatio duplex eſt, vel captionis, vel obſequii.¶ Relictis rebus me. A deo præ/poſuit hoc negocii rebus omnibus.¶ Id propterea.) Neceſ/ſe eſt aut alterum eſſe ſuperuacuum, aut propterea poſt ac/cipiendum.¶ Hoc agam.) In geſtu eſt, nam eſt figura cor/poris obſeruantis quid agatur.¶ Vtrunq;.) & Dauum, & Pamphilum.¶ Quaſi de improuiſo reſpice.) Intereſt eius qui repente aſpexerit. nam videbitur nihil doloſe locutu/rus vt, Magnam reſpexit ad vrbem.¶ De improuiſo.) Sci/licet, ne meditata inteligat eum habuiſſe conſilia.

impone re manū rebus

> B. HERVS me relictis rebus, iuſſit Pamphilum
> Hodie obſeruare vt quid ageret de nuptiis
> Scirē id propterea nunc hunc venientē ſequor.
> Ipſum adeo præſto video cum Dauo. hoc agā.
> S. Vtrunq; adeſſe video, D. hem ſerua. S. Pamphile.
> D. Quaſi de improuiſo, reſpice ad eum. P. hem, Pater.

ſequi cupimus.) Ob/ſeruare inquam ho/die Pamphi. omni/bus rebus: ideſt nego/ciis cæteris ſemotis, & poſtpoſitis: ſiue poſt habitis: vt ſcirē quid ageret de nu/ptiis in diem iſtum conſtitutis. id pro/ptereа vacat, Id, ait Dona. aut propter/ea pro poſt: aut pro/pter capiendum eſt. poſſet tamen fungi id cum ſcirem: & eſſet ſenſus: vt ſcirem id ſcilicet quid ageret de nuptiis. nūc ſequor hunc Pamphilum venientem: quaſi diceret eum ve nientem oculis luſtro, & obſeruo. adeo: ideſt certe video hunc Pamphilum. præſto: ideſt præſentem ſiue contra cū Dauo hoc agam: ideſt faciam: quod iuſſus ſum, & eum ob/ſeruabo: quod pronunciandum eſt geſtu corporis obſeruā/tis quid agat. Si. Video vtrunq; Dauum & Pamphilum. adeſſe: ideſt aduenire, vel prope eſſe. Dam. Hem dolentis in terie ctio, obſerua: ideſt cuſtodi te ipſum pamphile ne oppri maris improuiſus, immo caue tibi: attende quid tibi agen/dum ſit. Si. Pamphile. Da. reſpice ad eum, quaſi de impro/uiſo: ideſt quaſi præter ſpem: inopinato: ex ſeparato: præ ter opinionem: ex abrupto. Pamphi. Hem pater: reſponſio eſt Pamphili: qualis ſit quotidie a nobis vocatis.

Obſeruare ipſum — Attēde tibi

CVI. HErus me &c. Hic quatuor perſonæ ſine implicatio/ne intellectus loquuntur: ex quibus Birriæ perſona/ per ſe loquitur ad populum non alius admixita. He/rus ideo minus ſcilicet Carinus iuſſit me Birriam obſerua/re: id eſt animaduertere oculis, menteque cuſtodire. (Ob/ſeruatio autem eſt duplex: captionis, cum damus ope/ram vt aliquem deprehendamus in aliquo negocio. Alte ra eſt obſeruatio obſequiorum videlicet accurate animad/uertimus: & intentos tenemus oculos in eum: cui plene ob

Obſeruare

SER. HERVS. Conueniunt perſonæ, Simo. Dauus. Pam phi. propter cauſam ſupradictum. Birria vero in/ducitur auſcultator: non φ hic habeat locum: ſed tertio actui ſubſeruiet: quia neceſſarium eſt vt audiat quod Pamphi. patri reſpondeat, & Carino totum renunciet, & aduch etiam nemini videre, quaſi præſe ntialiter, quia præ/teritum eſt pro præſenti φ ſcilicet, quia adeo pulchra eſt, ſi ue æquior: ideſt aliquantulum æquus ei Pamphil. non ad/uerſarius ibi.

¶Hodie

DON. ℂ Hodie, &c. vo.) Nolo, & volo nimis impioſa & ſupba dictio eſt, vt alibi, Piſces cæteros purga Dromo. Congruũ iſtũ maximũ in aqua ſinito ludere Pauliſper. vbi ego venero, exoſſabitur. P rius nolo. ⸿ Vſquã erit in me mora.) Recuſantis eſt magis, q̃ nõ volentis, ↄſenſio ea ſegnis, ac tepida, ſi penitus cõſyderes. ⸿ Hẽ,) Perculſus hoc dicto Birria interiectiõe magis, q̃ verbo exclamauit ⸿ Q'nd di?) Nota hic Birriæ pſonam quartam, ſed nõ admiſſam. ⸿ Cum iſtuc quod poſtulo ipe.) Nimis obſequẽter locutus ẽ pater. Et poſtulo p iubeo: & impetro, p extorqueo Poſtulo, iuſte volo. P etimus enĩ p̄ precatio. Poſcimus, imperioſe: Poſtulamus iure. Impetro, pro', cũ impetrem. ⸿ Vxore exci. Cadere ſpe dicuntur, qui leuati animo, a ſummo ad inferiora labuntur. Vxore, hoc eſt matrimonio ac nuptiis. ⸿ Sum ve.) Ideſt, veridicus vt falſus pro falſidicus. ⸿ Vxore excidit.) Quod Græci dicunt ἐξέπεσεν, καὶ ἀποτυχεῖν. ⸿ Nulla ne in re eſſe homini cuiquam fidem?) Non in nullis terris, ſed neq̧ in terris neq̧ in perſona. vt Virgilius, Nuſquam tuta fides. Cum in amore fracta eſſet ab eo, Quem ſubiiſſe humeris confectum ætate parentum. Alibi Terentius, Cuius tu fidem in pecunia perſpexeris verere ei verba credere? vbi quid mihi lucri eſſet? ⸿ Illud verbum.) Id eſt prouerbium & ſententia: & ſic veteres verbum pro ſententia. ⸿ Omnes ſibi melius.) Sic alibi, Proximus ſum egomet mihi. ⸿ Ego illam vidi.) Hic corrigitur a poeta quod per iracundiam dixit Pamphilus, Aliquid monſtri alunt. ⸿ Memini videre.) Aut memor ſumme vidiſſe. Aut memini videre, hoc eſt intelligo, ſcio. Aut memini ꝙ viderim. Memini videre pro vidiſſe. Ennius, Memini me tum fieri pauidum. Alibi ſic, memini videre, non probare. ⸿ Forma bona.) Diſtinguitur. ⸿ Q uo æquior.) Hoc eſt quare æquior Pamphi. beneuolentior, non iratus vel minus iniquus. ⸿ In ſomnis.) Per noctem. ait Virgil. Libra dies ſomniq̧ pares vbi fecerit horas. Plautus. Miris modis ludos faciunt hominibus, mirisq̧ exemplis omnia in ſomnis. ⸿ Q uam illum.) Dicit nunc ꝙ vulgo dicitur. cum illa manere, cum illa dormire. Alii, in ſomnis, vigilans; ſed melius, per noctem.

Nolo
Volo
Hem
Poſtulo
Peto
Poſco
Impetro
Cadere ſpe
Verus
Falſus
Verbũ
Memini videre

CVI ℂ DA, pbe. i. recte rñdiſti. Si volo, vt ducas hodie vxorẽ vt dixi prius. ſ. tibi apud foꝝ. Bir. Nũc metuo nr̃æ pti, qd hic Pã. rñdeat. Pã. neq̧ & nunc mora nõ erit tibi in me iſtic .i. in hoc negocio. neq̧ alibi. i. i aliis negociis, vſquã. i. i aliquo loco. In quo dicto ponũtur aduerbia loci p rebus, & negociis, q̃ i locis fiunt pter vſquã qd ꝓprietatẽ ſuã ſeruat. Bir. hẽ. dolentis eſt. Da. obmutuit Si. ſ. obticuit: nec vnum addidit verbũ Bir. qd dixit? exclamando hoc ꝓnunciauit. Si. facit vt decet te .i. eſt tibi honeſtum. cum impetro. i. obtineo: cum grã. i. bñiuolentia: iſtuc. i. iſtud qđ poſtulo .i. iuſte volo. Petimus. n. p̄cario: poſcimus imperioſe, poſtulamus iure. Da. ſum verſus id eſt verax i veridicus i ſicut falſus pro falſidicus. Bir. herus excidit ab vxore: i. a matrimonio & nuptiis: quantum audio: id eſt quantum poſſum intelligere ex verbis auditis. Si. I i id eſt vade nunc intro i ſcilicet domum: ne ſies. i. ſis in mora dum opus ſit. i. ſis paratus, cũ erit opus. Pã. Eo. i. intro. Bir. ne. i. vtrum ſubaudi. fidem. i. veritatẽ: conſtantiã num eſſe cuiquã hoi in illa re. illud verbũ. i. puerbiũ. vel ſnia. eſt verũ. quod ſolet dici vulgo. i. communiter: vt ita dicã. Oẽs hoies malle. i. pelligere. melius eſſe ſibi q̃ alteri. Sic alibi: proximus ſum egomet mihi. Ego vidi illam virginẽ Philomenã. bona forma. i. honeſta pulchritudine. & recte bona i ne illa forma laſciuiæ potius irritamentũ eſſet, q̃ caſtimoniç ornamentũ. Vbi poeta corrigit p Bir. pſonã: quod Pã. dictã fuerit: aliqd alunt monſtri: cum dicat ſe eam vidiſſe. bona forma. memini videre. i. vidiſſe ſum memor: vel forte eſt ſenſus: nunc adhuc eã mihi videre videor. vel, vt dictũ eſt, pñs ponitur pro præterito: etiam quia memini præteriti vox eſt, cui pteritum infinitiui non ſæpe inuenitur iunctum: fortaſſis ea cauſa dicere maluit, q̃ vidiſſe quo. i. q̃ re ſum æquior. i. minus iniquus. Pã. i. q̃ Pã. ſi maluit ſe amplecti illã in ſomnis. i. per noctem. q̃ illum Carinum amplecti illam inquam. Renunciabo. i. referam illi Carino vt det mihi malum pro hoc malo.

SER ℂ MALVIT ſe amplecti illam in ſomnis. i. in lecto: vbi locus dormitionis: quã illum care illam i vt malles rumore ꝙ Pamp. eam paratus eſt ducere i reddat mihi malum, non enim dubito quin ob hoc me verberet.

D. Probe. S. hodie vxorem ducas, vt dixi, volo.
B. Nunc noſtræ parti timeo, hic quid reſpondeat.
P. Neq̧ iſtic, neq̧ alibi vſquã tibi erit in me mora. B. hem. *s eliditur in iſtic*
D. Obmutuit B. quid dixit? S. facis, vt te decet,
Quum iſtuc, quod poſtulo, impetro cum gratia.
D. Sum verus? B. herus, quantum audio, vxore excidit.
S. I iam nunc intro: ne in mora, cum opus ſit, ſies.
P. Eo. B. nulla ne in re eſſe homini cuiquam fidem?
Verum illud verbum eſt, volgo quod dici ſolet.
OMNES SIBI melius eſſe malle, q̃ alteri.
Ego illam vidi virginem. forma bona
Memini videre quo æquior ſum Pamphilo,
Si ſe illam in ſomnis, q̃ illum amplecti maluit.
Renunciabo, vt pro hoc malo, mihi det malum.

ACTVS SECVNDI SCENA VI.

Iambici Trimetri.

DAVVS SIMO.

D. HIC nunc me credit aliquam ſibi fallaciam
Portare, & ea me hic reſtitiſſe gratia.
S. Quid Dauus narrat? D. æque, quidquã nunc quidẽ.

DON. HIc nunc me cre.) Hæc ſcęna dolos cõtinet vtriuſq̧ perſonæ quibus vtraq̧ capit: & capitur miro mõ. ⸿ Hic nunc me credit aliquã ſibi fallaciã. Dauus ita videtur loqui, vt nullus ſpectator audiat: ſed hoc ait, vt velit audiri a ſene. ⸿ Gratia.) Gratia veteres pro cauſa, ponebant. ⸿ Q uid Dauus nar.) Videtur illi blandius locutus eſſe. ⸿ Aeq̧ quicquam non qui. Bene, nunc quidem ſimiliter nunc nihil, vt paulo ante, cum dixit Id populus curat: ſcilicet. ⸿ Aeque quicquam nunc quides, Hoc eſt, nihil.

Gratia

CVI. HIc nũc &c. Hæc ſcena dolos ꝯtinet vtriuſq̧ pſonæ Daui & Simõis: qb⁹ vtraq̧ capit i & capitur miro mõ, Da. Dau⁹ ita vł loq̧: vt null⁹ ſpectator audiat ſed hoc ait: vt velit audiri a ſene. Hic Simo nunc credit me portare. i. aio cõmẽtitiã geſtare aliq̃ fallaciam & credit me reſtitiſſe i id eſt remanſiſſe hic i ea grã. i. ea cã. Si. quid Da. na. i. dic. Da. Aeq̧. i. ita huic qdẽ. qcq̃. i. aliqd narro, ſubaudi vt pri⁹. q. d. nihil narro nũc te alloquẽs pluſquam narrabã: cum tu iterrogaſti: q̃ rñſio equalet nihil.

SER. HIc nunc. Deceptus eſt ſenex rñſione filii fruſtrata eſt ſpes ſimulationis eius: ſed quia ad hoc poſſet dubitare vtrum rñſio: & cõceſſio illa fraudulenta eſſet: ideo remanſit Dauus: q confirmaret dicta filii: & in maiorẽ credulitatem ſenem duceret: vt nullũ prorſus locum ſimulatio obiurgationis: nec in Dauum inuenire poſſit quicquam. i. æqualiter quamcunq̧ rem ſcilicet nihil dico.

DON. Hem / Nihil prorſus / Expe/cto / Spero / præter

ℭNIHIL ne? Hem.) Hem interiectio eſt irati aduerſum eum qui neget ſe aliqd locutū eſſe ſimul qd ſit æque quic/quā nūc qdē, ſenex explicat, cū ait, Nihil? Et eſt ευφημισμος antiquorū ꝓ Nihil. ⸿ Nihil prſus.) id eſt neq; prſus.) Nihil prorſus dicitur, in quo nulla eſt ambiguitas. & eſt cōfirma/tio negantis. ⸿ At qui expectabam qdem. Expectamus tam bona, ꝙ mala: Speramus bona. ⸿ Præter ſpem euenit.) Præ/ter, pro contra: vt, Præter ętatē tuam. ⸿ Hoc male hēt vi/rū.) εἰρωνικῶς vir; di/xit defeſſum ſenem mō enim vir; iocula riter dixit, ⸿ Virū.) Ad vitupatione cū ironia, ad laudē ve/ro ſine ironia. ⸿ Po/tin es verum. Inte/grū, potis ne, id eſt potes. vt Virg. Nec potis ionios fluctus æquare ſequēdo. & deeſt illi, Es. Eſt eni nomē potis: & facit potis potior potiſſimus. Num illi moleſtæ qppiā.) Quip/piā, ſignificationem minime rei habet. ⸿ Propter huiuſce hoſpitæ cōſuetudinē.) Hæc oia pro nominibus bene mollita ſunt. etenim attrocia ſunt, ſi cum ſuis nominibus nuda ponaꝛ. Et huiuſce hoſpitę, non meretricis: & cōſuetudinē: non amorem dixit. ita oia extenuat vt Dauus audeat confiteri. ⸿ Aut ſi adeo, bidui eſt aut tridui.) Bene, aut ſi adeo: ne ſi omnino negaret: Cur igitur triſtis eſt ille? diceret. ⸿ Solicitudo,) Propter turba/tionem. ⸿ Noſtin?) In ſignificationem multorum, quæ com pendio facimus, Noſtin, dicimus. ⸿ Recta reputauit via.) Reputauit, retractauit, quia putare, purgare eſt. vnde & arbores, & vites putare dicimus. ⸿ Via. Conſilio, ratione. Laudo. Senex inducitur, & credit, ⸿ Dum licitum eſt.) Deeſt, p te: hoc eſt, dum tu permiſiſti. Et mire hic vtitur verbis ſenis ipſe enim ſupra dixit, Dum tpˀs ad eā rē tulit, ſiui, animū vt expleret ſuum. ⸿ Dūq; ætas tulit.) Dum eſſet ætas immatura nuptiis. Tulit duo ſignificat, attulit, & abſtulit paſſus eſt, & pertulit. Dum licitum eſt ei.) Sic veteres & placitum, & puditū, dicebant: quæ nos, placuit, puduit. ⸿ Tum id clam.) Bene clam, quia nunc liquido apparet Pamphilum volun/tatem, propoſitumq; mutaſſe. ⸿ Cauit ne vnq̄ infamiæ ſibi eſſet.) Mire vtitur ſenis verbis. ipſe enim ſupra dixerat, Dū tpˀs ad eā rē tulit, ſiui, animum vt expleret ſuum. Nunc vxo. opus eſt.) Quaſi denunciatio eſt quædam neceſſitatis ſeni impoſitæ. ⸿ Et bene appulit, quaſi ab iactatione fluctuum & marini æſtus. has enim tempeſtates habet amor. Et ſic dixit, ad vxorem animum appulit, vt ſupra, animus ad ſcribendum appulit. ⸿ Subtriſtis viſus eſt. Sub. temperamentū eſt plenæ pronunciationis: vt ſubtriſtis. ſubridet non ad plenum triſtis aut ridet, vt ꝯfeſſionem eliceret. ⸿ Subtriſtis vi. eſt aliquātulū mihi. Mire ſeruatum eſt in adoleſcente libero τὸ πρέπον: & in amatore τὸ πιθανόν. Nā & honeſto iuueni non congruebat verſipellis vultus: & in amatore abſurdum fuerat. ingeniū celare triſtitiam. Itaq; nec ad plenum triſtis fuit, quia dixit celanda res erat: nec gaudium fuerat, qa ingeniū & amoris neceſſitas in triſtitiam retrahebat. ⸿ Sed ē qđ ſuc. ti. Quod ille a ſummo ad imū oppoſuit, hic cauſæ deriuatione oppoſuit. ⸿ Quod ſuc. ti. Succēſet potioris ē. Succēſere in re graui & iuſta iraſci. ⸿ Pueril. ē. Apparet Dauum nūc q̄rere qd rūdeat: & ad q̄ cāq; deri..et auerſa ſuſpitione triſti/tiā Pam. quam animaduertit ſenex. ⸿ Puerile eſt, nihil eſt.) Vtrum magis ideo ſuſpendit, vt ſenex audire deſyderet: an quia nec dum cōmentus eſt cām contra rependendam propoſitioni ſenis? ⸿ Nihil eſt. Videtur inuenire non poſſe.

Potis / Quip/piam / Repu/to / Putō / Via / Fero / Licitū / Placitū / Puditū, / Appel/lo. / Sub / Succen/ſere

S. Nihil ne? hem. D. nihil prorſus. S. atqui expectabam quidem.
D. Præter ſpem euenit: ſentio, hoc male habet virum.
S. Potin es mihi verum dicere? D. nihil facilius.
S. Num illi moleſtæ quippiam hæ ſunt nuptiæ.
* Propter hoſpitæ huiuſce conſuetudinem?
D. Nihil hercle. aut ſi adeo, bidui eſt, aut tridui
Hæc ſolicitudo: noſtin? deinde deſinet.
Etenim eam ſecum rem recta reputabit via.
S. Laudo. D. dum licitum eſt illi, dumq; ætas tulit,
Amauit, tum id clam. cauit, ne vnquam infamiæ
Ea res ſibi eſſet, vt virum fortem decet.
Nunc vxore opus eſt, animum ad vxorem appulit.
S. Subtriſtis * viſus eſt eſſe aliquantulum mihi. viſuſt
D. Nihil pp hanc rē * ſed eſt quod tibi ſuccenſeat. In ſed. eliditur d
S. * Quid ná eſt? D. puerile eſt. S. * Quid eſt? D. nihil. S. qn dic qd ē.

* *Hic uerſus uidetur deprauatus in uerſo dictionum ordine, Conſtabit ſi legas, Huiuſce propter conſuetudinem hoſpitae.*

* *Si legas, quid id eſt, aut quid nam eſt, uerſus conſtabit.*

G VL / Hē iraſcentis / At qui / Expe/ctare & ſperare / Quip/piam / Conſue tudo / Noſtin / Putare / licitū eſt / Placitū eſt / Puditū eſt / Appel/lere / Subtri/ſtis / Succen/ſere / SER.

ℭSI. Nihil ne? vt; nihil narras? Hē: interiectio irati ad/uerſus eū: q ſe negat aliquid dixiſſe. Da. nihil prorſus. i. oino nihil narro. Si atq. i. ſed: certe expecta/bam vt. ſ. aliqd nar/rares: & alloquitur eū q verbū tertię p/ſonę. Expectamus bona & mala: ſperamus bona tm. Da. ſentio. i. pcipio: qꝛ hoc. i. talis rnſio ſibi euenit preter ſpem .i. contra opiniones pris. hoc male hēt: qſi male tractat vi/rū. ſ. Simonē ſenem: ppterea virū dixit p ironiā: & iocula/riter. Si potis ne eſt ſup. i. Da. eſt ne po/tens dicere mihi ve/rū? Da. nihil facilius ē illi q̄ dicere verū ti/bi. Si. Nū. i. nunqd hæ nuptiæ ſunt qp/piam. i. non nihil, ſiue aliquātulū moleſtæ. i. inuiſæ diſplicā/tes illi Pamphilo: vbi quippiā ſignificationē habet minime rei pp cōſuetudinem. i. conuerſationem. huiuſce hoſpitæ. i. peregrinæ. alienigenæ. ſ. Glicerii. Da. hercle. nihil ſunt inq̄ moleſtæ: aut ſi adeo. i. certe hæc ſolicitudo. i. perturbatio. eſt bidui. i. ſpacii duorum dierum. aut tridui. i. trium dierū. noſtin. i. noſtine. noſtin dicimus in ſignificationem multo/rum: quæ compēdio facimus. Deinde. i. poſtea. deſinet. i. deſiſtet: ceſſabit etenim ipſius Pā. putauit. i. retractauit: qa pu/tare purgare eſt. vnde & arbores & vites putare dicimus. putauit ergo eam rem. i. amorem recta via. i. ratione & conſi/lio. Si. laudo. Dum licitū eſt ei per te. ſ. i. dum permiſiſti. nā licitum eſt pro licuit dicimus. ſicut placitum eſt, pro placuit & puditum eſt pro puduit. q. i. dum ætas immatura nu/ptiis. tulit. i. paſſa eſt: aut pertulit. ſignificat etiam tulit attulit, & abſtulit. amauit. i. amori operam dedit. Tum. i. deide. cauit. i. puidit. clam. i. ſecreto. id qđ ſequitur. ne nunq̄ ea res .ſ. amare eſſet infamiæ, vt decet fortem virum. i. vt hon[...] eſt viro forti. nunc opus eſt vxore. appulit. i. applicui[...] ſi ex multis iactationibus fluctuū amoriſq; innumeras [...] tempeſtates appulit animū ad vxorem relicta amaſia. S[...] Viſus eſt mihi aliquantulū ſubtriſtis: quaſi non ad ple[...] ſtis. Da. nihil eſt triſtis propter hanc rem. i. non triſtis [...] ptias: ſed aliquid quod. i. ppter quod. ſuccenſeat. i. iu[...] ſcatur tibi ſuccenſcere enim eſt cum ratione iraſci. & hoc i re graui & iuſta. Si. Quidnam. i. [...]eſt. Da. id ſup eſt pue/rile. i. grauem virum decedens. Si. quid eſt? Da. nihil eſt. Si. quin id eſt immo dic quid eſt. Da. Pamphilus ait te faceret ſumptu m: id eſt impenſa nuptiarum.

ℭPRAETER ſpē: hoc ſecū dicit: & qꝛ filiˀ aſſenſit volū/tati patris i hoc ipſo euenit pti pter ſpē ſuā. i. inopinato: aut ſi adeo. i. certe ſunt moleſta hæc ſolicitudo. i. moleſtia eſt bi/dui: vt noſti: qa noſti [...] nūqd noſti. ſ. nō diu durat. Vere deſinet: qa ipſe ēt eā rē [r]eputabat: recta via. i. recto ordine: hoc modo dū licitū eſt ei facere iuuenilia: & ætas tulit amare & tū ſapiēter. Nihil eū penitus nō potuiſſet denegare: qa triſti: ſed ob aliā cām triſtem fuiſſe cōmētatur: ſed qddā eſt qđ tibi ſuc. ...ale vult tibi pp hoc: & iō triſtis: ēt puerile: ne diſfert nominare, vt propter dilationē vere magis eſſe credaꝛ.

ℭAit

DON. ℂ A I T nimiū parce facere ſumptū.) Mire ip ſum dicere veſiuti fecit & nimiū, & parce. ℂ Nimiū parce facere ſumptus. Pepercit, ne diceret ſordide. ℂ Me ne?) Perturbati indicium eſt, qa ſeipſum ꝓ nomine oñdit. ℂ Meorū æqualiū po.) Aeq̄lium ætate, potiſſimū dignitate etenim potis. potior potiſſimus facit. ℂ Et qđ dicēdū hic ſiet. Bene hic, vbi nō ſit adoleſcens. ℂ Tu quoq; perparce. Bñ quoq;. q.d. cum ille peccet, qđ puerili: et ſuccenſeat: tu quoq; peccas, perparce nimium faciendo ſumptum. ℂ Tu quoq; perparce nimius. Et perparce, & nimiū, cū ſufficeret vnū. Et nimiū, vitupatio eſt, vt, Ne qđ nimis. ℂ Non laudo.) Et quia perparce, & qa nimium. nā parce agere. laudis: nimium, peccati. Et magna moderatione, non laudo. dixit potius q̄ vitupero. ℂ Cōmoui. Iō cōmoui, qa argumenta dixit ſeni, quibus ꝓditur nō eſſe veras nuptias. ℂ Cōmoui. Supra ſollicitaui dixit. mō ꝯmoui. & cōmoui dicit apud ſe, vt ſpectator audiat, non ſenex. ℂ Quid nam hoc eſt rei?) Verba ſunt ſecum cogitantis ſenis aut de his q̄ nunc locutus eſt Dauus, aut de aduentu mulierū q̄ in ſcenā veniant. ℂ Quid nā hoc eſt rei? Pulſatus eſt ſenex argumento falſarum nuptiarum, paululū obſoni, tanq̄ ſe illuderet Dauus. quid nam hic volt veterator ſibi?) Veterator, eſt verus in aſtutia, & q in omni re callidus eſt. Et hi duo verſus oſtendūt pulſatū eſſe ſenem argumento falſarum nuptiarum illo argumēto q ait, paululū obſonii: tāq̄ ſe illuderet Dauus. Sunt ergo verba, vt diximus, ſecū cogitātis ſenis aut de his quę nunc Dauus locutus eſt, aut de aduentu mulierum quæ in ſcenam veniunt modo. ℂ Nam ſi hic eſt mali quicquam.) Si ꝓmiſſa non compleuerit Pam. ℂ Illic eſt huic rei caput.) Caput. i. eſt origo & ſumma vniuſcuiuſq; rei, vt, Virg. O Latio caput horum & cauſa malorum.

Aequalium
Potiſſimum
Perparce nimium
Veteratos
Capud

D. * Ait nimiū parce facere ſumptū. S. me ne? D. te: *Ait unica ſyllaba eſt*
Vix inquit drachmis obſonatus eſt decem.
Num filio videtur vxorem dare?
Quē ingt vocabo ad cœnā * meorū æqualiū *Meorū diſſyllabum eſt*
Potiſſimum nunc: & quod dicendum hic, ſiet,
Tu quoq; perparce nimium, non laudo. S. tace.
D. Commoui. S. ego, iſtæc recte vt fiant, videro.
Quid nam hoc rei eſt? quidnam hic volt veterator ſibi?
Nā ſi hic mali ē qdq̄, hem illic eſt huic * rei caput. *Rei monoſyl. eſt*

C V I. ℂ N I M I V M parce. i. nimiū tenue: vel tenaciter. Si. Me ne. i. vtrū aut me id facere. Da. te. i. ait te id facere Ingt Pā. hæc verba. Pater meus vix obſonatus eſt. i. vix comparauit obſonia ꝑ decē drachmis. Hēmus obſono as neutrum: & obſonor aris deponens in eodē ſenſu. Drachma aūt ex decem & octo ſiliquis: hoc eſt ex tribus ſcrupulis cōſtare dicebaī. Ait ēt Iulius pollux de vocabulis reꝝ ad cōmodū Cæſarē iuſſe Athenienſiū nūmiſma: qđ ēt bos vocabatur: quia eiuſmōi aīalis figura deſignatus erat. Ipſe pr̄ nō videī dare vxorem filio ingt Pam. Q uē potiſſimū. i. dignitate principaliſſimum meoꝝ æqualium. i. æquorum. vocabo. ſ. inuitabo ad cœnam: & qđ nunc hic dicēdū ſit. i. qđ pōt a me dici in abſentia Pamphi. q.d. nō dicere in ꝯſpectu eius: quoq; i. ēt nimium. i. nimis ꝑparce. i. tenaciter. & tenuiter ſumptum facis: nō laudo. Si. Tace D. ꝯmoui. i. ſolicitaui, & irritaui iam eū: idq; dicit vt audiat ſpectator non ſenex. Si. ego video: id eſt meæ partes ſunt non tuæ: vt hæc recte fiant. Quidnam hoc rei. i. qđ hoc eſt: qdnam hic veterator. i. in aſturia inueteratus, & Callidus ſibi vult. Nā ex eo pendet qđ dixit in veteratore. ſi hic quicq̄ mali eſt: vt ſi ꝓmiſſa nō compleat. Pam. Hem: interiectio indignantis & excandeſcētis illic. i. ille. Da. eſt caput. i. origo huic rei. Caput enim eſt origo, & ſumma vniuſcuiuſq; rei. Virg. O Lani caput horum & cā malorum. hic videre eſt cōmotū eſſe ſenem ex argumento falſarum nuptiarum.

Obſono
Obſonor
Drachma
Iul. po.
Cōmouere
Veterator

S E R. ℂ OBSOnatus ipſe. i. obſonium. vtrum eſt. i. conſtat. x. differentia minus eſt q̄. xii. numini ipſe inquit, non ergo q̄ calide diſſimulat oia: & quod illud dicit Pa m. ex ſua parte, & ego dico ex mea parte illud: quod dicēdū ſit hic. i. priuatim inter me: & tedium ipſe abeſt: qa eo preſente non dicerē hoc, ſ. q non ſolum ipſe peccat: ſi te accuſat: ſed ēt tua culpa hoc facit. idem dicitu quoq; facis p. i. certe nimium. p. aīs. d. p hæc eſt vna pars ꝑ ſe qdnam hoc eſt rei: facit ſenex delīberationē apud ſe: qd ſibi videaī de iſtis dictis ſerui: qđ hic vult: an dicit hoc ex bono corde, an ex fraude iſtæc dico. veterator. i. in omni prauitate & mendacio inueteratus. ideo poſſum dubitare de iſto Dauo, nam ſi &c.

ACTVS TERTII SCENA PRIMA.

Iambici trimetri.

MYSIS SIMO. DAVVS. LESBIA OBSTETRIX. GLICERIVM MERETRIX.

M. I T A pol quidem res eſt, vt dixti Leſbia.
Fidelem haud ferme mulieri inuenias virum.
S. Ab Andria eſt ancilla hæc quid narras? D. ita eſt.

DON. I T A pol quidem res ē.) In hac ſcena nouo mō cerſante Dauo fallitur Simo, per nimiam ſagacitatem ſuā. ſimul in hac ſcena id agit poeta, vt ad nuptias faciendas magis accēdatur Simo. & q̄dam induſtria qdam velut caſu eueniunt: vt nunc ſuſpicio ſenis. in multis enim *οἰκονομίαις* comicoꝝ poetarum ita ſe hēt, vt caſu pudet ſpectator veniſſe, quod conſilio ſcriptorū factū ſit. ℂ Ita pol qdem res eſt, vt dixti, Leſbia, Et hoc ſermone, quem habent ingredientes ſcenæ apparet principium. quod enim auditur, non qđ incipitur, initium dicunt. ℂ Ita pol quidem. Productio eſt narratiua ad explendum mō potius iuſiurandum. ℂ Vt dixti.) Et dixti & dixiſti legitur. ℂ Fidelem haud fer.) Fidelem maluit, q̄ fidum dicere. fidum enim honeſtius dixiſſet. Ferme ꝑ facile poſuit. & ferme, facilitatem ſignificat, qa ſunt aduerbia extenuationis. ℂ Inuenias.) Secundā ꝑ tertia ꝑſona poſuit, ꝑ inueniat qs, vel inuenire poſſit. vt Virg. Migrantes cernas, totaq; ex vrbe ruentes. ℂ Ab And. hæc an eſt. ℂ Simpliciter dixit ab Andria eſt. ꝑ, Andriæ eſt, nam & vſu ſic dicere ſolemus. Ergo ab Andria eſt, hoc eſt Andriæ fauet, andriæ eſt. vt cū dicimus, ab illo eſt, hoc ſignificamus illi fauet, Illi accommodat ſuffragium,

Fidelis
Fidus
Ferme
Ab illo eſt

G V I. I T A pol &c. In hac ſcena nouo modo fallit Simo per nimiā ſagacitatem ſuam. Mv. pol quidem futurā dū eſt i o Leſbia res eſt: ita vt dixti pro dixiſti per ſyncopē. haud ferme. i. nō facile. inuenias. i. inueniat aliquis: vel inuenire poſſit. ſecunda perſona pro tertia. virū fidelem. i. fidem ſeruantem mulieri. Si hæc Ancilla eſt ab Andria. i. ex parte Andriæ: hoc eſt Glyceriū. nam illi fauet quid narrat. Da. ita eſt.

Syncopa

S E R. I T A pol quidem. Fruſtratus ſenex & deceptus valde ab intentione ſua per Pamphi. Dauo faciente fidem conceſſioni illius adhuc exaggeratur deceptio ſenis per famīliam Glyce. tamen ipſemet per ſe & veritate incurreret hanc deceptionem præuertendo veritatem: & neceſſarium erat, vt hoc modo: & ita opportune ſenex deciperetur per illas mulieres: a quibus multi rumores: qui eſſent de iſta familia veluti de puero forſitan poſſent ſenem commoueret vt crederet ſe deceptum fuiſſe verbis Pamphi. & Daui. & propterea in iſtis notatur quædam commoditas tertii actus: quia per iſtas erit quidam tranſitus ad tertium actum. i. ad veras nup. Cum enim ſenex videat filium conſentientem: & iſtas mulieres fallacias machinantes: tam

to feſtinantius ad veras nup. conabitur, inducuntur vero Myſis, & Leſbia venientes & loquētes de laude Pamphi. & de puero eius, vnde ſenex putans fallaciam eſſe deceptionē incurret, Dauus vero quare remanet ſatis finis oſtendit: quod hoc exclamat ſenex deceptus ſpem falſitatis.

PON. ℂ SED hic.) Semper Sed, contrariæ ſniæ ſignificatio eſt.

ℂ My. Sʒ, hic Pā. ſibi firmauit fidē: ſed audio noīe Pam. pſ itercepit loq ingens. Si. qd dicit? neq: tñ alloqtur Myſidē. ſed Dauum. My. firmauit. i. ꝯfirmauit fidē. i. ꝓmiſſionē ſuā q̄ſi ꝙ ꝓmiſſerat, ratificauit. Si. Hē interiectio eſt verba accipiētis & admirātis. Da. Vtinā aut hic Simo ſit factus ſup. ſurdus: aut hæc Myſis ſit facta muta: ſylepſis eſt p gña. nam pendent ex eo quod dixit firmauit fidē. — GVL — Hem admirantis — Sylepſis

Et bñ Hic vt oñdat de illo fuiſſe ſermonem. Hem. Interiectio eſt accipientis verba, & admirātis. Vtinam aut hic ſurdus.) Comice & facere, aut hic ſurdus, qui audire non poſſit. aut hæc muta facta ſit, ne poſſit dicere. Aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit. συλληψις p gña. Iuſſit tolli.) Hæc ē fides: i ſuſcipi filios legitimos faciunt parentes. & ſublato, matris eſt: patris tollere.

Hem — Suſcipi — Tollere — Actū ē — Illicet — Periſti — Ingeniū

M. *Sed hic Pāphilus. S. qd dicit? M. firmauit fidē. S. hem.
D. Vtinam aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit.
M. Nam quod peperiſſet, iuſſit tolli. S. o Iupiter
Quid ego audio? actū eſt, ſi qdē hæc uera prædicat.
L. Bonum ingenium narras adoleſcentis. M. Optumum.
Sed ſequere me intro, ne in mora illi ſis. L. ſequor.
D. Quod remedium nunc huic malo inueniam? S. quid hoc?
Adeon eſt demens ex peregrina? iam ſcio. Ah
Vix tandem ſenſi * ſtolidus. D. qd hic ſenſiſſe ſe ait?
S. Hæc primum adfertur iam mihi ab hoc fallacia.
Hanc ſimulant parere, quo Chremetem abſterreant.
G. Iuno, Lucina fer opem: ſerua me obſecro.
S. Hui, tam cito? ridiculum poſtq̄ ante oſtium
Me audiuit ſtare: approperat. non ſat commode

* In ſed videtur elidi d litera, aut certe vocalis e.
* In ſtolidus eliditur s in fine.

My. nā iuſſit tolli. i. educare: nutriri q̃s/ qd pepiſſet ſiue maſculū. ſiue fœminam ꝓpterea ſic firmauit fidem. Si. O Iupiter qd ego audio? actū eſt: in ſumma rerū deſpatio deponit̃ actū eſt. q.d. periſti male tecū aget̃. eſt aūt illud dictū a iure ciuili deductū in quo cauet̃ ne qs re acta apd iudices repetat ꝯ i. ad Petū: Actū igit̃ d te

tris eſt: patris tollere? Iupiter quid ego audio. Bene ruſum adducitur ad deſperationem ſenex Myſidis verbis. Actum eſt.) In ſumma rerum deſperatione ponit̃, Actū eſt, Ilicet, Periſti. Hæc res, ſcḋm ius ciuile dicit̃: in quo cauet̃ ne qs rem actam apud iudices, repetat. Sic ipſe in Phormione, Actum, aiunt, ne agas. Bonū inge.) ingeniū, naturam. Quid hoc? Secū ſenex ἐλλειπτικῶς i deē cui, rei eſt. Adeon, eſt demens ex peregrina? ἔλλειψις per ἀποσιώπησιν apta cogitanti. reliquum autem ſic pronunciat, quaſi reperto conſilio. Et bñ adeo: q̄a tam demens eſt q̄ amat ex peregrina. i. ex meretrice. Mulieres enim peregrinæ, inhoneſtæ ac meretrices habebantur. Sic ipſe alibi, Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi. Et ſeruus. Poteſt taceri hoc quidem. hoc eſt, meretricem habuiſſe te matrem veriſimile eſt. Expere. ἀποσιώπησις. deeſt enim, vt filium ſuſcipiat? aut aliquid tale. Vix tam. ſen. ſto.) Pulcro colore inducto, poeta oſtendit non minus falli ſuſpitioſum, q̄ q ſtultus eſt huic enim veritas fallacia videt̃. dum nimis eſt acutus ac perſpicax. & hoc eſt quod ab euentu fingit poeta. non enim in Dauo eſt ſic errare nunc ſenem. Vix tam. ſen. ſto. Quinque ſunt ſenſus, quorū duos, viſum & auditum, magis ſenſibiles habemus, q̄ poeta. vñ Ci. Nō ſolū videā: ſed ēt audiam, planeq; ſentiā. q̄ſi ad tactū retulit, quo ēt pecora impellunt̃ ad ſenſum duab⁹ ergo rebus ſcimus: aut ratiocinatione, aut ſenſu: qbus maxime preſtamus cæteris aialibus. Ergo ſenex ſe nō ſenſu, non ratiocinatione ſenſiſſe, ſed veluti calcaribus & ſtimulis punctū. Hęc pri.) Satis ſe ſagacem ſenex oſtēdit, q̄ principia ipſa iceptiōesq; ꝯprehēdit. Hæc pri.) Bñ primū q̄ſi ex multis q̄s parauerat Da. contra Chr. Quo. Quare. Iuno Lu. fer opē ſer. me.) Iuno Lucina, Iunonis filia, græce εἰλείθυια dr̃. Latine. Iuno a iuuādo dicta. Lucina ab eo ꝙ in lucē producat. Et gēina vota ſunt, vt & partus, & pariēs ſeruet̃. nā fer opē, pp partū: ſerua me: pp parietē dr̃. Iuno Lu. fer opē: ſerua me obſecro. Nota, hoc verſu toridē verbis vti oēs puerperas in comœdiis, nec alias induci loqui in ꝓſcenio: nā hæc vox poſt ſcenā tollitur. Fer opē. Propter qd Lucina eſt. inde. obſtetrix, ꝙ opē tulerit. Serua me, ob Hoc, extra ēt hāc ptātē, Iunoni attribuitur: q̄q̄ illā Menander Dianā appellet, & hoc ſentiat in Buc. Vir. Hui, tā cito?) Tā cito, vt felicitatē partus oñdat incredibile. Tā cito, ad reprehenſionem. Ridiculū. Ad irriſionem. & inſpice. ridic illū aduerbium ſit, an nomē, vt ſit, vide hoiem ridiculū ſed aduerbium eſt magis. Non ſat commode diuiſa.) Confuſa ſunt tibi omnia, inquit, nec vnūquodq; ſuo tempore geritur, qua re proderis. Non ſat, non ſatis.

Iuno Lucina — Ridiculum

eſt niſi puidens. ſi qdē. i. ſi certe. hæc My i prædicat. i. loquitur vera Leſ. narras. i. refers. bonum ingeniū. i. bonā naturā adoleſcentis. My. optimū narro inq̄ ingeniū: ſed ſequere me intro ne ſies. i. ſcis in mora: cū illi Gly. ſit opus. i. ne cū egeat tua opera in te mora ſit: neq; illi adſis ſatis tempeſtiue. Le. Sequor te. ſ. Da. qd re. nunc inueniā huic malo. Si. Quid hoc rei ē ſup. Adeon. i. tm̄ ne eſt demēs Pā. deeſt vt ſuſcipiat filiū: vel aliqd tale: ſed hoc tacuit p apoſiopeſin: reliquumq; ꝓnūciauit ꝓuiderat q; conſilio repertū. & bñ demēs dixit. Nā demens eſt qui amore captus eſt: ſeqtur eni quo ducit voluptas: nō qdē ſui ꝯpos a deo: itaq; demēs eſt. vt. ſ. ſuſcipiat filiū. ex peregrina. i. ex meretrice. Nā peregrinæ mulieres inhoneſtæ ac meretrices hēbant̃. Iā. q. d. nūc primū ſcio factū filii. Ah: interiectio dolentis. vix tandē. i. poſt multū tpis: adhuc vix potui ſentire: & id dicendi genus nō tā refert ad diuturnitatē tpis: q̄ ad effectum expectantis. Ci. ad Apiū. Vix tandē legi līas dignas Appio & Vir. Vix tandem magnis Ithaci clamoribus act⁹ Cōpoſito rūpit vocē. Vix tandē ego Simo ſtolidus ſenſi. i. pcepi. fallaciā. ſ. quā cōminiſcunt̃ aduerſum me: & Ch. Stolidus dr̃ q ꝓxime accedit ad naturam. ſenſumq; pecudū. Et cū qnq; ſenſus hēamus communes cum belluis: duos tñ viſum & auditū magis ſenſibiles habemus, q̄ pecora. Duabus aūt rebus ſcimus: aut rõne: aut ſenſu: quibus maxime præſtamus cæteris animalibus. Da. Quid hic Simo ait ſe ſen. Si. Hæc. f. p. a. i. m. ab h. Dauo. ſ. Simulant. h. Glyc. p. quo. i. vt abſterreant. i. deflectant Chr. ad danda filia ſua Gly. o Iuno Lucina: ſic dicta ab eo quod in lucē pducat. Fer opē: dr̃ in malis rebus: & ab his q de ſalute dubii ſunt. igitur fer opē. i. opitulare p̄ui. ſ. pp quod Lucina es dicta: Inde obſtetrix: vt Don. vult: dicitur quod opem ferat. obſecro. i. per ſacra rogo: ſerua. i. cuſtodi me parientem: ſiue puerperam. hoc eſt etiam ſerua me: cum ero partu liberata. Si. Hui. interiectio eſt irridentis. tam cito illucuſq; ſubaudi peruentum eſt: ridiculū ſicut prius dixit fabulæ. & Perſius nugæ. & eſt vultuoſe. i. cum geſtu & capitis motu pronunciandum. q. d. quanta ridendi materia: quod verbum: an nomen: aduerbium dicendum ſit. Dona. dubitans tandem in eam deſcendit ſniam: vt magis aduerbium ſit. videtur tamen non inepte dici poſſe illud eſſe nomen ſubſtantiuum neutri generis. Poſtquam au. me. ſta. i. ſtantem eſſe ante hoſtium approperat. i. eiulare: & Iunonis auxilium implorare feſtinat.

Actū ē Cice. — Siqdē — Adeon — Apoſiopeſis — Demēs — Peregrina — Ah dolentis. Cice. — Stolidus — Scire — Ferre opem — Obſtetrix — Hui irridētis

ℂ ADEON eſſet filius meus demēs: ꝙ filium haberet de peregrina nō credo ab hoc Dauo. Gly. nō ſolū decipit̃ Simo verbis ancillarum: ſed etiam voce Glyceriī parientis. — SER.

DON. ℭ DIVISA ſunt, digeſta, & cōpoſita, & diſtributa tēporibus, id eſt per tpa. ⸿ Mihin'?) Adhuc Dauus non pſpicit, & ben. q. d. cũ ille loquat̃, illæ agant. ⸿ Nũ imemor es? diſcipu.) Diſcipuli Myſis, Leſbia, & Pã. oẽs per quos agit̃ fallacia. Bñ ergo diſcipulos impitos oſtẽdit, & magiſtrũ Dauũ quia ſupra dixit, Tũ ſi qs magiſtrũ cepit ad eam rem improbum. ⸿ Nũ imemores

Diſcipulus — diſcipuli? Alii h̃ Pas. ſignificari putant diſcipulũ: qa Dau⁹ magiſter. Nam noĩa ad aliqd ſunt, diſcipulus

Magĩ — & magiſter & tũc diſcipuli, genitiuus eſt ſingularis caſus. Alii nominatiui pluralis putant: vt diſcipulos dixerit, omnes per quos agitur fallacia, ſm illud, Tum ſi quis magiſtrũ cepit ad eam rem improbũ. ⸿ Ego, qd narrae.) Quali fabula. ⸿ Num imemores diſcipuli? Deeſt, nũc. Et bene diſcipuli: quia ipſum magiſtrum ſupra fecit. ⸿ Ego, quid narres, neſcio. Semper ita reſpondet Dauus ſeui, tanq̃ nõ intelligat quid loquatur. ⸿ Hiccine me ſi imparatũ.) Redit ad illam ſniam, Simul ſceleratus Dauus ſi quid conſilii hẽt, vt, cõſumat nunc cũ nihil obſint doli. ⸿ Adortus eſſet.) Adortus dicitur qui ex inſidiis repente inuadit. dictum ab eo, q corpora aggredientium exurgant ſubito atq; increſcant. ⸿ Adortus, aggreſſus. Omnia hæc ex tranſlatione *

Alias. Martis — maris dicta ſunt μεταφορικῶς.

GVI. ℭ O Daue hęc q̃ ſiũt. ſ. nõ ſunt diuiſa. i. digeſta: cõpoſita: diſtributa tibi, i. a te, ſatis ꝯmode, i. ſatis opportune: vt non prodaris: & vt non tua ſentiatur fallacia tpibus. i. per tpa. Da. mihin. i. mihi ne, nõ ſunt ſat cõmode diuiſa: qa dixerat Simo tibi: rñdit Dauus mihi: quaſi nõ intelligens quid loquat̃ ſenex. Simo. Nũ. i. nunqd. q. d. nõ es imemor. i. es oblitus diſcipuli. i. Pã, quẽ ad has fallacias faciendas inſtruis. Dixerat. n. prius: tũ ſi qs magiſtrũ cœpit ad eam rẽ improbum ideo Dauus reputat̃ magiſter. Pã. vero diſcipulus. Da. ego neſcio quid narres. i. quid dicas. Si. hicine. i. hicne: hoc ẽ verũ ſi hic Da. adortus eſſet. i. aggreſſus eſſet. nã adoriri dr̃, qui ex inſidiis repẽte inuadit. dictum ab eo quod corpora aggredientiũ exurgant ſubito: atq; increſcãt. ſi adortus eſſet me imparatũ. i. improuiſum in nuptiis veris. i. vere celebrãdis quos ludos. i. quos iocos: quas irriſiones nũc redderet. i. obiiceret mihi: & retorqueret in me. Nunc fit: impſonale eſt: vt Cicero ad Cæ. Sedulo fit. i. res agit̃ in nuptiis. Laborat̃ periculo. i. in periculũ: & pernitiẽ huius Daui. Ego Si. nauigo i portu. i. in tuto res meas ago citra oẽ periculũ. metaphoricos ex maris tranquillitate. — Adoriri

Diuiſa ſunt temporibus tibi Daue hæc. D. mihin'?
S. Num immemor es diſcipuli? D. ego, quid narres, neſcio,
S. Hiccine me ſi imparatum in veris nuptiis
Adortus eſſet, quos mihi ludos redderet.
Nũc * huius periculo fit, ego IN PORTV NAVIGO. *huius mono ſyllabum eſt*

SER. ℭ HAEC ſunt diuerſa a re in tpibus: vt prius me exploraret eſſet ante hoſtium poſtea veniret ancilla cum obſtetrice deinde clamaret dña: ſed non ſat cõmode: quia comperit.

ASCẽ. ℭ DONAtus legit num imemores diſcipuli: vt ſit nũ diſcipuli tui ſunt imemores præceptorum iuorum: vel num mulieres ſunt imemores diſcipuli tui: vt pote Pamphili.

ACTVS TERTII SCENA SECVNDA.

LESBIA SIMO DAVVS.

DON. ADhuc Archillis.) In hac ſcẽa ſpectãte expſſa ſit conſuetudo medici vel medicę egrediẽtis ex ægri domo. Nã veniẽs: de negocus ei⁹ loquit̃: abiẽs d morbo, & hęc ſũt præter οἰκονομίαν quæ dicũtur εὐρήματα. ⸿ Adhuc Archillis. Sic veteres' ſcribebant' adhuc, qñ incerti futurarum rerum, ex pſentibus firme, nuntiabant: quod eſt genus certiſſimæ promiſſionis, & cautæ. ⸿ Adhuc Archillis, quæ ad ſolent: quæq; oportet: Medicina aut in ratione: aut in conſuetudine, aut in exẽplis. Adſolẽt ergo, ꝯſuetudinis eſt. Oportet. rationis. ⸿ Signa eſſe ad ſalu.) Deeſt hærentia, aut pertinentia. ſic in Heautontimorumenos, Atq; hæc ſunt ad virtutem oĩa. Ergo abſolute dixit, vt deſit aliqd tale vnde & nos dicimus, Quid ad rem? vel. Quid ad me? ⸿ Nũc primũ fac iſthæc vt lauet.) Impitiæ notãtes Mænandrũ, aut Teren. ipſi vltro impiti inueniunt̃. nã & ille λούσατε αὐτήν dicens, a conſuetudine nõ receſſit: cũ lauiſſe, aut non lauiſſe dicimus a parte totũ ſignificãtes & Teren. ꝓpius ad ſignificationẽ acceſſit, iſthæc dicẽdo, ne pudenda nominaret. Et ſunt qui, Adhuc Archillis, correptionẽ eſſe nimium ſolicitæ nutricis putent. quod ego non probo. ⸿ Fac iſthæc vt lauet.) Iſtæc q ex puerpio ſordebãt. Quidã iſthęc'. ipſam puerperã dicũt. ſic. n. & Mænander, λούσατε αὐτήν: ſed impitiæ accuſantur, quod nõ cõtinuo ſolẽt poſt puerperiũ lauare. ſed diebus omiſſis. ⸿ Quod iuſſi dare bibere, &c. quantũ imperaui dare.) Cõſuetudine magis, q̃ ratione dixit, pro, Date ei potionẽ. Lucilius li. vi. Date bibere ſummo. Nã duo verba actiua, nullã habebant ſignificationẽ ſine nomine, aut pronomine: vt ſi dicas, Dic facere. ⸿ Quod iuſſi dare bibere, & quantum imperaui date. Et qualitatem, & modum rei dixit. ⸿ Mox ego huc.) vide, vt authoritatem & iactantiam medicorum imitetur, dicendo. quod iuſſi. & non ſufficiebat, ſed etiam, imperaui dixit: ſimul, hæc quæ ſolent medici pro- mittere frequenter, Mox ego huc reuertar. ⸿ Scitus puer.) Satis obſtetrici eſt adhuc incertũ, qualẽ dicat. Ita & a matre ſanguinolẽtum, nõ pulchrũ: qd ipſus nimiũ videretur cito diceret ſed ſcitum pronũciat. Ideo: ſubaudit̃, vt operæpreciũ maius accipiat.

Margin: Adhuc — Adſolet — Oportet — Dare bibere

L. ADhuc Archillis q̃ adſolẽt, quæq; oportet
Signa ad ſalutem eſſe, oĩa huic eſſe video
Nũc primũ fac iſthæc vt lauet: poſt deinde
Qđ iuſſi ei dare bibere & quãtũ imperaui
Date, mox ego huc reuertar.

Iambici dimetri tres, quibus acci nuntur duo trochei
Dimeter catalecticus.

GVI. ADhuc Archillis, &c. In hac ſcena ſpectari poteſt q̃ ſcite expreſſa ſit conſuetudo medici: vel medicinę egredientis de ægri domo: nam veniens Leſbia de negociis eius loquitur: abiens de morbo. O Archillis adhuc: id eſt hucuſque. video omnia ſigna: quæ adſolent. quæque: id eſt & quæ oportet) quidam codices habent oportent: at tamen oportet raro perſonale inuenitur) eſſe ad ſalutem: ad eſſe huic Glyce. Medicina habet eſſe. aut in ratione: aut in conſuetudine: aut in exemplis. Adſolent ergo conſuetudinis eſt oportet' rationis. Nunc primum in primis. fac. id eſt da operam: vt iſtæc: id eſt puerpera Glycerium lauet ſe. ſ. vel ſi iſtæc ſit accuſatiuus pluralis generis neutri: vt vult Dona. ſic aſtrue: fac vt Glycerium lauet iſtæc: id eſt illa quæ' ei lauanda oſtendebat Leſbia. Et hanc ſententiam comorobat Do. altera improbata propter hanc rationem: quod non continuo ſolent puerperæ poſt puerpertum lauare: ſed diebus obmiſſis: poſt deinde: alterum abundat. date ei bibere quod iuſſi, & quantum imperaui: hoc autem dicendi genus: date ei bibere: e conſuetudine magis q̃ ratione dictum eſt. nam duo verba ſic vna iuncta male coherent ſine nomine: aut pronomine: vt ſi dicas: dic facere. date ergo ei potionem. mox: id eſt ſtatim reuertar huc?

SER. ADhuc Archyllis. Similiter decipitur ſenex in reditu Leſbię: inducitur Leſbia loquens & de puero: & de procuratione dominę. adhuc: id eſt iam nunc. qcqd ſit de furtis, quę video ego omnia illa: quę adſolent eſſe ad ſalutem: & quę oportet alicui puero.

DON. ℂPER ecaſtor.) Per caſtorem, & polluecem, ornatiua ſunt
I caſtor iurandi apta fœminis. ⸿Et natus eſt Pam.) vt Virg. Quem
Dardanio Anchiſe Alma Venus Phrygii genuit Simoëtis
Scitus ad vndam. ⸿Scitus. elegans, pulcher, quem Græci κομψὸν
dicũt. ⸿Quid enim quis ſit, hoc ſcitũ, & pulchrum. Et eſt
ἀναστροφὴ nã ordo eſt, Perſcitus ecaſtor. vt in Hecyra, Per
pol quã dam paucos re/
perias meretricibus fi/
deles euenire amato/
res. vt ſit p quã paucos.
⸿Deos queſo vt ſit ſu.)
Superſtes. nunc ſaluus.
ſupſtes alias ſuperſtites ſunt ſe/
ſuper/ nes & anus: quia ætate
ſtitioſi multis ſuperſtites, iam
delirant. Vnde & ſu/
perſtitioſi, qui deos ti/
ment nimis, quod ſi/
gnum eſt deliramenti.
Ve ſit ſuperſtes. ⸿Su/
perſtes: nunc ſaluus.
Quãdo ⸿Quandoquidem ipſe
eſt.) Quando, & cum
Cum interdum ſunt coniun/
ctiones caſuales. & qñ
pro qm̃ & pro qa itelligimus. ⸿Qñ qdẽ. i. ipſe. tranſit a pue
Vel ro ad ipſum Pã. ⸿Vel hoc qs nõ credat?) ἐμφατικὴ eſt. vel, mo
do non eſt diſiũctiua coniunctio ſed p etiã poſita. vt apud
Vir. Vel Priamo miſeranda manus. Et, Carmina vel cœlo
poſſunt deducere lunam. Et bene, vel hoc ſubaudias, exce/
oram ptis illis q̃ reprehendit ſupra. ⸿Abs te eſſe na.) Et Ortũ legi
alam tur, vt ſit iſtructũ, ɔmẽtũ & ɔpo itũ. ⸿Nõ iperabat co.) Co
ſſet o rã, ad certas perſonas referr. Palã, ad oẽs. ⸿Quid opus eſſet
⁹ fctõ fa.) Eſſet, impſonatiue dr. Opus facto eſſet. ⸿Puerperæ.)
Datiuus caſus eſt, vt ſit ipſi puerperæ coram non impera/
bat, quid facto opus eſſet. Sic. n. dicimus, quid vis tibi faciã?
Puerpa ⸿Puerperę. Omnis quę pepit. puerpera. πρωτοτόκος quæ
Puera primum. Et non q puerum, ſed q filium peperit, puerpera
dicta eſt. Et apud veteres, puer puellus, puera. puella. ⸿Illis
ſunt intus.) Argumẽtum ex eo quod non factum eſt, cũ fie/
ri potuerit: & ex eo qd factũ eſt, cum fieri nõ oportuit. ⸿Cla
mat de via.) Mire clamat. q. d. maluit clamare, q̃ ſine labore
intus imperare. ⸿Itane ɔtẽ.) Hoc eſt, vſq adeo ne contem/
nor? valde ɔtẽnor. Temnor autẽ, Græcũ eſt. i. cædor & rei/
cior, τὸ τέμνομαι. nã veteres temno dicebãt ſine ppoſitione.
Tẽnor ⸿Itane tan.) Indignatio eſt ad æſtimationẽ reuocãtis eius
Idone⁹ dicta vel facta, a quo cõtemnitur qs. ⸿Idoneus.) Aptus, &
Intermi ei rei natus. ⸿Aperte falle.) ἀναφανδὸν, & fallere, & aperte.
nari ⸿Saltem adcurate?) Mire ſaltem: quid ponitur i deſpera/
Veritus tione rerũ. primo. n. fuerat hortatus Dauum, vt non cona/
Metuer retur fallere. ⸿Saltẽ accu.) ζεῦγμα a ſuperiore, fallere incipias
Referr aut cer e σύλληψις fallere incipias. ⸿Certe ſi reſci.) Et vtrũ
p cum reſciuerim. an quia ſtultũ me putas? ⸿Certe hercle
nunc hic ſe.) Hoc ita dr, vt audiat ſpectator, non vt Simo.
⸿Edixin. tibi?) Hic illud reddit. Edico tibi, ne temere fa/
cias. ⸿Interminatus ſum.) Pro minatus ſum. Plautus in Au
lu. Prçterea tibicinã, q̃ mihi interbibere ſola, ſi vino ſcateat
Corinthienſem fontẽ, & Pirenæũ põt. ⸿Nũ ve.) Veretur li
ber, metuit ſeru⁹: & deeſt ex apta eclypſis iraſcẽti. Alibi, Nõ
ſimultãtem meam reuereri? ⸿Quid retulit?) Retulit, pfuit
vel iterfuit: & pducit re ſyllabã, & eſt ſenſus. Si cõtẽpſiſti q̃ſi
tibi non comminatus ſim. ⸿Teneo quid er.) Hoc dixit, non
vt Simo, ſed vt ſpectator audiat. hoc demũ ſenex probat
dicens Dauo, Quid taces? ⸿Et quid agã habeo.) Et quid
rñdeam ſcio. ⸿Quid cre.) Propter qd, aut pp quã rem, aut
quo mõ, aut pp qd. ⸿Quid credas? Repetit verbum eius,
qd ait, Credon'. q̃re adiuuãdũ pronuntiatione eſt. ⸿Quaſi ti
bi non renunciata. Nunciata. cõpoſitum pro ſimplici.

Per ecaſtor ſcitus puer natus eſt Pamphilo. *Iambicus trimeter*
Deos q̃ſo, vt ſit ſupſtes, qñqdẽ ipſe eſt ĩgenio bono. *Iamb. tetrame.*
Cũq; huic veritus eſt optumæ adoleſcenti facere iniuriam.
S. Vel hoc qs nõ credat, q norit te abs te eẽ ortũ? D. qdnã id eſt?
S. Nõ imperabat corã, qd opus facto eſſet * puerperæ *Puerpere tris*
Sed poſtq̃ egreſſa eſt illis, q̃ ſunt intus clamat de via. *ſyllabum eſt*
O Daue, ita ne contemnor abs te? aut ita ne tandem idoneus
Tibi * videor, quẽ tã apte fallere incipias dolis? *Si legas videbor*
Saltẽ accurate, vt metui videar. certe ſi reſciuerim, *conſtat verſus*
D. Certe hercle nunc his ſe ipſus fallit, haud ego. S. edixin' tibi?
Interminatus ſum, ne feceres? num Veritus? quid retulit?
Credo ne tibi hoc nũc peperiſſe hãc e Pãphilo? *Iambicus trimeter*
D. Teneo quid erret. qd ego agã habeo. S. quid taces? *Item. hic*
D. Quid credas? q̃ſi nõ tibi renũciata ſint hæc ſic fore. *Iãbic. tetra.*

per Caſto. aduerbiũ iurandi aptũ fœminis: ſicut Pol. i. per
Pol. pſcitus pu. i. puer valde ſcite factus: vel perſcitus. i. ele/
gans, pulcher. natus eſt e Pã. i. ex opere Pã. quęſo Deos vt ſit
ſupſtes. i. ſaluus diu viuẽs. ſupſtites ſunt ſenes & anus: quia
ſenes multi ſupſtites. i. ſupuiuentes ætate delirant: vnde &
ſupſtitio dr. i. vana religio: & ſupſtitioſi, qui vane religio/
ne implicati delirãt.
qñqdem. i. quia certe
ipſe. ſ. Pã. hic. n. tran/
ſitus fit a puero ad
ipſum Paz. eſt bono
ingenio. i. bona nã.
qs. i. & qñ. i. qa. & . i.
ẽt veritus eſt facere i
iuriam huic optime
adoleſcẽtulæ. ſ. Gly.
Si. vel. i. ẽt quis non
credat: qui norit te
Da. hoc. ſ. hanc falla/
ciã eẽ ortũ. i. pfectũ.
cõmentũ: cõpoſitũ
inſtructũ abs te Da/
ue, Da. qdnam. i. Si.
Leſbia. non impera/
bat puerperæ Gly.
Puerpera. n. oĩs dr, pepit: ſiue q̃ ſuperioribus diebus mater
eſt, effecta. corã. i. in ɔſpectu, ſiue in pñtia puerpe: coram ad
certas pſonas: palã ad oẽs refertur: qd eſſet opus factos. i. fa
cere: ſed poſtq̃ egreſſa eſt: clamat illis mulieribus: quæ ſunt
int⁹ de via. i. de itinere: ſiue de vico: O Da. itan'. i. adeo non
cõtẽnor abs te? Tẽno: græcũ eſt. i. cædor & reiictor. veteres
. n. illud dicebãt ſine prępoſitione: aut tandem tibi. tandem
habet quiddã vrgẽs & accelerans. q. d. ſine lõgiori ſermone:
ita ne videor tibi idone⁹ eſſe. i. apt⁹ & huic rei natus: quẽ. ſ.
me incipias fallere dolis. i. fallaciis: ſiue fraudibus tam apte:
ſaltẽ incipias inq̃ me fallere dolis: tã inq̃ accurate. i. tam dili Accura
genter: & cũ tanta cura: & tã ſubtilr: vt videar metui a te. ſ. te
certe. i. pfecto. ſi reſciuerim i. ſi cognouerit te. ſ. fallere me p
apoſiopeſin. deeſt acerbe te pnniã: vel te i priſtinã dedam. Apoſio
quidã dicũt ſi reſciuerim p cũ reſciueri: vel certe ſi reſciueri pelis
q. d. putas q ñ reſciueri: & ita ſtultũ me putas: vt id me la/
tuerit. ſed pria ſnia mihi potiſſimum placet. Da. Certe her
cle. i. p Herculẽ. hic ipſus. i. hic ipſe fallit ſe. i. ſe decipit. haud Edicin
. i. non ego eum. ſ. fallo. Si. Si edixin'. i. iuſſi ne vel imperaui Vereri
ne tibi & interminatus ſum. i. minatus ſu: & phibui ne fa/ & me
ceres fallaciã i nuptiis. Nũ. i. nũqd. q. d. nõ veritus es. ſ. facere tuere
fallaciã. vereẽ liber metuit ſeru⁹. qd retulit. i. qd iterfuit: qd
pfuit tibi edicere ne faceres: nã referre pria lõga ſignãt in/
terdũ vtile eẽ, ſiue pdeſſe. & ẽ ſenſus: & ſic cõtẽpſiſti: q̃ſi non
tibi ɔminatus ſim, & iõ nihil pfuit phibere tibi ne faceres
qa nihilomin⁹ effeciſti ɔtra iuſſũ meũ. credon'. i. credo ne ti
bi hoc qd ſequit videlicet hãc Gly nũc pepiſſe e Pã. i. ex ope
re Pã. Da. Teneo. i. ſcio: itelligo. q. d. i. pp qd erret. i. fallatur Habere
deliret. & hẽo. i. ſcio. Ci. ad Lentulũ: hẽs de Vatinio: cogno Cicero
ſce de Craſſo. i. hẽo. i. ego ſcio quid agam. i. loquar & reſpõ
deã. & hoc pp ſe dicit non ſeni. Si. Quid taces: qa nõ audie
rat Da. alloquẽtẽ pp ſe. Da. Quid credas? qa Simo dixerat
credõ tibi hoc &c. io nũc repetit Dauus verbũ: qd. i. pp quã
rem credas: q̃ſi p ironiã dr: q̃ſi hæc nõ ſint. renũciata. i. nun/
ciata. ɔpoſitũ p ſimplici. tibi ſic. i. eo mõ. fore. i. futura eſſe.
SER. ℂPER ecaſtor: hoc loquit ſecũ diſcedẽs. natus eſt Pam.
puer p. i. valde ſcitus. i. pſpicuum vultũ hñs: & elegãs; vel p
Ecaſtor. i. p ędẽ Caſtoris: natus ẽ de Pã. puer iã ſcitus. i. no/
tus. aiũt. n. p vrbẽ oẽs hũc eẽ de Pã. vel. i. ſaltẽ aduerſatiua
diminutiua ẽ. Cõtẽnor qd audes me fallere. idone⁹ q̃ falſas
ſaltem accurate. i. latẽter: vt metus &c. Multũ. n. me puepẽ/
diũ: cũ illa manifeſte me decipis. Certe hucuſq non potuit
percipere Da. vñ dubitaret. Simo. edixtin. i. non ne edixit
tibi: vt me non falleres nunqd inuitus: ideo qd retulit. i. pro
fuit:

GVI. ℂPER ecaſtor: per. iungẽda eſt cũ ſcitus: vt ſit Ecaſtor. i.

fuit:ſi ego phibui qd credas, ac ſi dicas cur diceretur tibi alíquid cũ nõ credas, hoc iõ dicit: qa vult pſuadere: vt credat qđ dicturus eſt: quaſi ita dicis hæc p te cõperiſſe: quaſi non eſſent ab aliquo renunciata. nã vere aliqs tibi renunciauit.

DON. ℂ MIHI ne qſq̃.) Fauet ſibi ſenex in eo, ꝙ ſe vult perſpicaciorẽ videri. ⸿ Eho an tute.) ⸿ Eho mõ interiectio eſt admirã: is. aĩs ad ſe vocãtis. Ehodum ad me. ⸿ Nã qui.) Qui, vñ. ⸿ Quaſi tu di.) Dicas, p credas. non. n. dicimus niſi ꝙ credimus, ab eo quod ſequit, id qđ precedit, figura μεταληψις a poſterioribus ad priora. Idẽ alibi, Audacter dicito. Et alibi. Fœneratũ iſtud bñficium pulcre tibi dices. i. credes, ſcies, ſenties. ⸿ Etiã qlis.)

Etiam Etiam pro adhuc. vt Vir. Idcirco ẽt curruſ etiã arma tenentem. ⸿ Ego ne te?) Duobus iſtis pnoibus oſtendit ſe ſenex ſcire omnia. ⸿ Sed ſi quid tibi nar. oc.)

epi Occepi melius q̃ incepi. dicitur ob occipio. eſt. n. occepi, quaſi caput rei inſtitui. ⸿ Falſo.) Poteſt & ειρωνικως falſo pnunciari. põt & falſo loq̃ris, dici ı vt Salluſt. Falſo q̃rit̃ de natura ſua humanũ genus. Et vocalitatis cã ſic dixit. vt ſedulo, optato: certo, quaſi ſedule, optate certe.

Mutire ⸿ Nihil iã mu.) Ennius. Nec dico, nec facio. Vñ & mutos

Nemo dicimus, qđ græci μυτις. ⸿ Neminem pep. hic.) Neminem dicẽdo maiorẽ cõfirmationẽ fecit, nõ ſolũ Cly. nõ pepiſſe, ſed ẽt neminẽ, & hic oñdit domũ. Et eſt neminẽ, nullum hominẽ. Et nota, in fœminino gñe ẽt neminem poſitũ. ⸿ Mox defe. pue.) q. d. nobis. ⸿ Id ego iã ti re. Fingit ſe prodere qđ ipſe facturus eſt: vt nõ credat ſenex ab eo fieri, qđ predixerit fore. ⸿ Id ego iam ti. renuncio here futurũ. Re ſyllaba, apud veteres interdũ abũdat vt mõ renũcio, pnũcio, & Ci.

Renuntio Renũciat̃ mihi. ⸿ Renũcio.) Quaſi ſecretũ cõſiliũ: vt ſupra Renũciatũ eſt. ⸿ Daui fa. cõ. aut do.) Cõmodius, & magis cũ inuidia dixit, Daui, q̃ ſi meo dixiſſet. vt Vir. cum Turnus incuſaretur, dixit. Nulla mora in Turno. ⸿ Prorſus a me.) Prorſus: quaſi porro verſus, qđ græci μακραν dicunt. i. vel

Prorſus longũ a ctũ. ⸿ Prorſus a me. Quidã priſus p μακραν poſitus putãt. Ego pro eo qđ eſt oino. Sũt q cõiũctionem velint eſſe. ⸿ Opinionẽ hãc tuã.) Hanc tuã, cũ tedio dixit, hoc eſt nimis moleſtã, nimis ſuſpicacẽ. nimis accuſatricem. Sic dixit hanc tuã vt ille de apib⁹, vere ſuo. Et. Solẽq ſuum, ſua ſydera norũt. Et in Adel. Iã vero omitte Demea tuã iſtã iracũdiam. ⸿ Audiui, & cre.) Locus cõis, an famę credẽdum ſit. Et bene ſubiũxit, Credo. non. n. audiſſe, ſtatim credere eſt. ⸿ Multa cõ.) Reſtat. n. vt multis cõcurrentibus ſignis, vna cõiectura cõficet. ⸿ Iã pri. hæc ſe e Pã. grauidam dixit eẽ inuẽtũ eſt falſum.) Sedm qđ credit ſenex. Et a ſummo ad imũ, & ex factis, & ex dictis, & ex rebus atq pſonis ſumit argumenta. ⸿ Poſtq̃ videt nup. domi appa.) Eleganter omiſit, in cuius

Ilico domo. ⸿ Miſſa eſt ancil. ili.) Quod græci dicunt αυτοτιν αυτιμερον. Nam loci ſignificatio eſt, ẽt breuitatẽ tpis notãs. ⸿ Nihil mouent̃ nuptiæ.) Non pturbant̃ nuptiæ. ⸿ Mouen//

Moueri tur. Differunt̃. ⸿ Quid ais? cũ intellexeras id conſilii cape.) Quaqua ſe verteret Dauus, obuium infeſtũq inuenit ſenẽ & tñ ita verſute it obuiam, vt ẽt comprehenſus elabatur.

S. Mihi ne qſq̃? D. Eho an tute ĩtellexti hoc adſimulari? S. irrideor,
D. Renunciatum eſt. nam qui iſtæc tibi incidit ſuſpectio?
S. Qui? quia te norã. D. quaſi tu dicas factum id conſilio meo.
S. Certe enim ſcio. D. Nõ ſatis me pnoſti ẽt q̃lis ſim Simo. *Troch. tet.*
S. Ego ne te? D. ſed ſi quid narrare occepi. continuo dari *Iambici tetrame.*
Tibi verba cenſes. S. falſo. D. itaq hercle nihil iã mutire audeo.
S. Hoc ego ſcio vnum neminem peperiſſe hic. D. intellextin? *Huic uerſui deeſt ſyllaba nam eſt ſcazon*
Sed nihilo ſecius mox deferent puerũ huc añ oſtium. *Troca. tetram.*
Id ego iam nunc tibi renuncio here futurum, vt ſcis ſciens.
Ne tu hoc poſterius dicas, Daui factum conſilio, aut dolis.
Prorſus a me opinionẽ hanc tuam ego eſſe amotam volo.
S. Vnde id ſcis? D. Audiui, & credo. S. Multa concurrunt ſimul.
Qui coniecturã hanc nũc facio. iam primum hæc ſe e Pamphilo
Grauidam dixit eſſe inuentum eſt falſum. nunc, poſtq̃ videt
Nuptias domi apparari, miſſa eſt ancilla ilico
Obſtetricem accerſitum ad eam, & puerum vt adferret ſimul.
D. Hoc niſi fit puerũ vt tu videas, nihil *mouent̃ nuptię. *al. morentur*
S. Quid ais? cum intellexeras *Trochaicus dimeter catalecticus*
Id cõſilii cape, cur nõ dixti extẽplo Pãphilo? *Rurſus troch. tetram.*

ℂ SI. Mihi ne. i. mihi ne qſq̃ renũciauit ſubaudi. q. d. meo ingenio id pſpicaciter excogitaui. Da. Eho. mõ eho eſt interiectio admirantis: interdũ ad ſe vocantis. vt alibi. Ehodum ad me an tute. i. tumet: i. ipſe intellexi. i. noniſti hoc. i. partum Glycerii aſſimulariter. i. fingi: paragoge eſt. Si. Irrideor. i. illudor. Da. Renunciatũ eſt tibi hoc aſſimulari. Nã qui. i. quõ vel vnde. iſtęc. i. iſta ſuſpitio i. opinio incidit tibi. Si. Quid. q. d. miraris vñ inciderit. profecto, qa norã te. i. iampridẽ tuos mores cognouerã. Da. Quaſi tu dicas. i. credas: ab eo qđ ſeq̃t̃ id qđ pcedit (intelligit̃ figura eſt metalepſis a poſterioribus ad priora) id factũ eſſe meo conſilio. i. mea ſuaſione. Si. n. i. qa. certe ſcio. i. exploratũ eſt mihi. Da. o Simo. ẽt. i. adhuc non ſatis pnoſti me qualis ſim. Si. ego ne. i. vtrũ nõ pernoui te. Da. Sed ſi qd Occepi, ab occipio. i. inſtitui: tãq̃ caput rei narrare tibi cõtinuo cẽſes verba. i. fallacias. dari tibi: hoc eſt te falli & decipi a me. Si. falſo aduerbiũ, ironiceq dictum. q. d. falſo cenſeo. ſ. vel ſi ſine ironia dicat̃: ſenſus eſt: Falſo loqueris. q. d. tu mentiris. Da. itaq. i. iõ hercle. nihil audeo iam mutire. i. loq: vt inqt Feſtus. Perſius: Mem mutire nefas. i. non licet mihi loqui: vel, vt vult Do. mutire. i. nec dicere, nec facere: vnde mutos dicimus. Forſitan ẽt dici poſſet nõ abſurde: iam non audeo mutire. i. nõ mõ nõ audeo loq. ſed nec hiſcere qdẽ quaſi non audeo os apire ad loquẽdũ: vel inter dentes ı murmurare: & ſuſurros efferre. Mutire. n. vt eẽ mutorũ: & eorũ q more mutorũ volũt loq: ſed nõ audẽt ſicẽ muti nõ poſſunt. Si. ſcio hoc vnũ neminẽ. i. nullã mulierẽ (vbi aduerte neminẽ fœminino gñe poſitũ) pepiſſe hic. i. ea domo: i q̃ eſt Gly. Da. intellextin. i. itellexiſti ne neminẽ pepiſſe: ſed nihilo ſecius. i. nihilominus. puer. i. ifans deferẽt nobis. ſ. mox. i. ſtatim. huc ante oſtium. o here iã nũc renũcio. i. ſignifico tibi id futurũ: vt ſcis ſciens. i. cognoſcas: ne. i. vt non dicas mihi hoc poſterius. i. hoc ſequẽs factũ. ſ. qñ deferẽt mox puer añ oſtiũ: factũ fuiſſe ſup. cõſilio aut dolis Da. i. meis, ego volo hãc tuã opinionẽ eſſe prſus. i. oino amotã a me. Si. Vñ ſcis id. ſ. puerũ ablatum iri. Da. audiui, & credo. Si. mlta ſigna. ſ. cõcurrũt. i. cõueniũt ſimul. & eodẽ tẽdunt mihi ſup. q facio nũc hãc cõiecturã. i. q nũc hoc qđ ſequit̃ cõiicio, ſiue cõiecturo. iam primũ. i. in pricipio hæc Gly. dixit ſe eẽ grauidã e Pã. iuẽtũ ẽ falſum. i. cõpertũ ẽ illđ eẽ falſũ vel inuẽtũ. i. cõmẽtũ illud eſt falſum & tũc iuẽtũ eẽ: ſubſtãtiuũ. nunc poſtq̃ Gly. videt nupt. apparari. i. ppari domi. Ilico. i. ſtati. ãcilla miſſa ẽ accerſitũ. i. vocatũ obſtetricẽ. i. mulierẽ puerpiũ adiuuãtẽ: ad eam pura Gly. iuuãdã. ſ. vt ſil. i. ẽt afferret puerũ. Da. Niſi hoc fit: vt tu videas puerũ. nuptię nihil. i. nõ. mouent̃. i. pturbant̃ quin ſtati fiãt. Si. Quid ais? cũ itellexeras Gly. cape id cõſilii ı cur nõ dixti extẽplo. i. ilico Pam. Da. Dicis ſup. cur non dixtin. ℂ NAM q. i. qñ. certe. n. bñ poſſum dicere: qa certe ſe. falſo cẽſeo reor: ſi nihilo vt magis credat: hæc omnia fraudulẽter fieri addit ex ſua pte: & vt ſe excuſet ab hac ſuſpitione: eũ ẽt fallacias eaũ expediet: & pnũtiet ſi. n. iueniſſet, non predixiſſet cõſilio meo iuuãte: vel dolis meis. i. meis inuentionibus.

GVI Eho admirãtis Parago ge Metale pſis Eni pro quia Etiã p adhuc Occipe Feſtus Perſius Mouet̃ Extemplo SER.

D. Quis igitur eum ab illa abſtraxit, niſi ego? nam oēs nos quidem
Scimus q̄ miſere hanc amarit. nunc ſibi vxorem expetit.
Poſtremo id mihi da negocii. tu tamen has nuptias
Perge facere ita, vt facis. & id ſpero adiuturos deos.
S. Immo abi intro ibi me opperire, & quod parato opus eſt para.
Non impulit me, hæc nunc oīno vt crederem *Iambi trimetri*
Atq; haud ſcio, an quæ dixit, ſint vera omnia.
Sed paruipendo illud mihi multo maximum eſt,
Quod mihi pollicitus eſt ipſus gnatus nunc Chremem
Conueniam orabo gnato vxorem: ſi impetro,
Quid alias malim, q̄ hodie has fieri nuptias?
Nam gnatus quod pollicitus eſt, haud dubium eſt mihi id,
Si nolit, quin eum merito poſſim cogere.
Atq; adeo in ipſo tpe eccū ipſum obuiā Chremetē. *Iāb. tetrameter ſcazon catalecticus*

DON. ¶ QVIS igitur eum ab illa abſtra.) Non frigide intulit, dixit: ſed cum magna aſſeueratione. & abſtraxit proprie, vt ſupra, Mea Gly. miſere abſtrahat? &, Diuellimur inde Iphitus & Pelias mecū. ¶ Quis igit eſt: Hoc ſic audiendum eſt. q. d. Dixi. ¶ Id mihi da nego.) De ꝑfectione pueri pro fortibus. ¶ Tu tñ idē.) Idē abundat. Apud veteres, Tamen idem integrū fuit. vñ apud nos, Tandem, & tñ natū eſt. ſic et idem * eorumq; dictum. ¶ Miſere h. Miſere: valde nimis. ¶ Nunc ſibi vxorem expetit.) Oratorie, pro eo qđ eſt non recuſat. expetit. ¶ Id mihi da negocii, Vt caueatur ab appoſitione pueri ante hoſtium. ¶ Tu tñ idem. Tñ idē, aut ꝑ tñ poſitū eſt, aut ꝑ tandē. vt ſit, tu tamen has nuptias pge facere, ita vt facis. ¶ Quod pa opus eſt.) Diſerte, & latine dixit, quod parato opus eſt. ¶ Non impulit, non perſuaſit, non perfecit vt crederē Gly. peperiſſe. Et cum dicit Omnino, oſtendit quædam ſe credidiſſe, in quibuſdam iam eſſe circumuentū. Mire aūt cautū capi, inducit ſenē, vt crederet q̄ Gly. non peperiſſet. ¶ Quæ dixit ſint vera omnia.) Quæ poſtea dixit Dauus. Et bene, omnia vt appareat ſenem multa credere vera eſſe quæ Dauus dixerit. ¶ Multo maximū.) Multo etiam cōparatiuis antiqui adiunxerunt. ¶ Quod mihi pollicitus eſt.) Pollicitatio, multarū rerū promiſſio. ¶ Gnato vxorē.) Subaudit, vt det. ¶ Quid alias.) Pro cur alias, alio tempore. ¶ In ipſo tempore.) In ipſa opportunitate, in ipſo articulo. ¶ Eccum ipſum, obuiam Chremetem.) Continuo mutauit declinationem, vt iubeo Chremetem.

Pollicitatio
Tēpus

GVL. ¶ QVIS igitur abſtraxit.i. abſtulit: auulſit eum Pam. ab illa Gly. niſi ego Da. nam qdem.i. certe nos oēs ſcimus q̄ miſere.i. valde, vel nimis amarit eam nunc expetit.i. non recuſat. ſibi vxorem dari. ſ. Poſtremo.i. tandē da mihi id negocii. q. d. relinque mihi illud faciendū: vt videlicet non recuſet vxorem. tñ tu idem.i. tutemet. perge.i. proſequere facere has nuptias ita: vt facis: & ſpero id videlicet vos adiuturos fore ſubaudi. alii codices habent adiutores: & tunc eſt ſenſus: Spero Deos adiutores id negocium.i. nuptias. Si. immo.i. ſed. abi.i. diſcede. intro.i. in domum opperire.i. expecta me ibi: & para id qđ eſt opus. parato.i. parare. hic Dauus non impulit me.i. non mihi perſuaſit oīno vt crederē nūc atq; haud ſcio an oia q̄ dicit ſint vera: ſed paruipēdo.i. nō multum curo illa. aliud eſt mihi multo maximum qđ ipſius gnatus.i. ipſe Pā. pollicitus eſt mihi. Nunc cōueniā.i. alloquar Chremem. orabo vt det ſup. vxorem gnato. Si impetro vt det. ſ. qd.i. cur mali.i. eligam has nuptias fieri alias.i. alio tpe, q̄ hodie. nam id haud.i. non. eſt dubiū mihi qn.i. q̄ non. ſi filius noluit.i. recuſat facere qđ eſt pollicitus. poſſim cogere merito eum. vt. ſ. faciat. atq; adeo.i. certe, vel valde, vel intātum. eccum.i. ecce hic ipſum Chre. obuiam.i. occurſum. aduerbium eſt obuiam in ipſo tempore.i. tempeſtiue: mature: in ipſa opportunitate: & in ipſo articulo negocii ſuſcepti.

Oppiri
Quin adeo
Occ Obuiā

SER. ¶ QVIS igitur abſtractus eſt. igitur quis a. & c. poſtremo ſuus Da. mihi hanc obedientiā: vt eum diſtraham. Non impulit deliberationem Simonis de dictis ſui filii Pam. & Da. & tranſit accepta occaſione citius obuiam veniat figmentis ſe ad deliberationem verarum nuptiarum non impulit me Dauus: vt hoc omnino crederem: quæ dixit: ſcilicet in parte credo, in parte non.

ACTVS TERTII SCENA TERTIA.

Iambici tetrametri.

SIMO. CHREMES, SENES. II.

S. IVBEO Chremetem. C. o te ipſum quærebam. S. & ego te. C. optato aduenis.
Aliquot me adiere. ex te auditū, qui aiebāt hodie filiā
Meam nubere tuo gnato: id viſo, tu ne, an illi inſaniant.

DON. IVbeo Chremetem.) Hæc congreſſio duorum ſenum ad tale periculum adigit fabulam, vt id nō videat conſilio, ſed euentu poſſe vitari: qui euētus, eſt Critonis præſentia. nam nunc ex falſis fient veræ nuptiæ. ¶ Iubeo Cremetem. Firme aliquid iubere, velle eſt. Iubeo ergo, volo, & deeſt, ſaluere, quod exprimitur ab alterius perſone interuentu, vt Virg. Redditq; viro promiſſa iubebat. Et an τελλχυστικων, quia qui dicit ſalue. iubet. volumus enim aio: iubemus, verbis. ¶ Te ipſum quærebam.) placabilis & lenis amicus per totam fabulam inducit Chremes, vt cognitioni ad vltimū intereſſe poſſit. ¶ Optato aduenis.) Optato, aduerbiū eſt. vt Vir. Ac velut optato venis. ¶ Aliquot me adiere.) Aliquot. hoc eſt nec multi, nec pauci. Adiere, non acceſſerunt, quia aditus arduus: difficiliſq; eſt. Ergo adiere, quaſi importune, & interpellantes adierunt. ſic alibi, Birria quid tibi videt? a leon ad eum? ¶ Ex te auditum. ut eſt, De Dauo modo au iui. Ex te audi. ergo non rumor, ſed ueritas. ¶ Id uiſo.) Ob id uiſo deeſt te: ut uiſo ad uidendum uenio. ¶ Tu ne, an illi inſaniant.) Tu inſanis ſi dixiſti; illi inſaniunt, ſi non audita referunt,

Viſo

GVL. IVbeo. Hæc congreſſio duorum ſenum ad tale periculum redigit fabulam vt id videat cōſilio nō poſſe mutari ſed euentu qui euentus eſt Critonis præſentia. nā nūc ex falſis fiēt veræ nuptiæ. Iubeo.i. volo (nā ſic me aliqđ iubere uellē eſt) Chre. ſaluere ſubaudi. ſed ſuppri/mit alterius pſone interuentu. Volo aūt & iubeo differūt. nā uolumus aio iubemus uerbis. Chr. o aduerbiū optātis. quærebā te ipſum. Si. & ego te quærebā inq̄. Chre. aduenis optato.i. multum optatus aliquot.i. neq; multi neq; pauci adierūt me.i. uenerunt ad me, nō aūt dixit acceſſerunt. nam aditus arduus, difficiliſq; eſt. itaq; adierūt quaſi importune & interpellantes aduenerunt, qui aiebant id ſup. auditū eſſe ex te.i. a te uidelicet filiam meam nubere hodie.i. dari, nuptui gnato. ſ. Pā. id.i. ob id uiſo.i. ad uidendum uenio. ne.i. utrum tu Simo inſani as: qui id dixiſti: an illi qui id ai e/bant, inſaniant: qui. ſ. non audita referant.

Iubere & velle
O optātis
Adire & acceſdere

SER. IVbeo Chr. incipit tertius actus de apparatu uerarum nuptiarū & ad hoc ꝯuenienter inducunt Chr. & Si. nam de utriuſq; uolūtate & diſpōne pēdebat rei iudiciū. Iubeo ꝑ opto dicit q̄d ad ego uelim. ſ. quare ad te ueniebam.

¶ Paucis

DON. ¶PAucis.)Et paucis, & pauca legitur. ¶Et quid ego te velim.)A docilitate. ¶Per ego te Deos oro.)Ordo eſt, te per Deos oro, vt Virg. Per ergo te has lachrymas. ¶Et noſtram ami. Chre.)Legit̃ & Chreme. ¶Quę incepta a par. cum æta.)Mire aũt, in cepta a pueris cum ętate, vt oſtendat non nuper coitam amicitiam, ſed antiquam. vt, Veterem a[...]ſen agnouit amic[...] alibi, Neq; eni[m] no[...]iſſe Dianę. Venit amor. ¶Adcreuit.)Et ſupra Acurate ad oppoſitione vti familiariter. ¶Adcreuit. Hic Virg. Creſcent illæ, creſcetis amores. ¶Et meum)gnatũ. Ineptum eſt ſic adiurare aliquem, Per ſalutem filii mei, vt facias id qđ te rogo. ſed huic et ſubiugie Cuius tibi ptãs dat̃ ſeruandi ſumma. in tua eſt, inquit. ptãte & tuus eſt. hæc ergo obteſtatio dr̃, cum p eas res adiuram⁹ aliquem de quibus agi tur eã. vt, Iliaci cineres, et flamma extrema meorũ. Idem alibi, Per euerſe genitor fumantia Troiæ Excidia obteſtor. ¶Vt me adiu. in hac re.) Atq; ipſam petitionẽ: vt nuptiæ fuerant futuræ, fiant. Breuiter & latine. Et hoc genus compoſitionis veteres mutabãt. ¶Nec obſecra, Pro, ne obſecres. Quaſi hoc te orando a me impetrare oporteat.) Hæc plena vox eſt & charitatis, & officii: quod. n. amicus ab amico petit iuſtum eſſe debet: nec pro eo quod non eſt iſtum, ſuplicare oportet. ¶Olim cum dabam.)Nos dicimus, cum darem. Virg. Tum decuit, cũ ſceptra dabas. En dextra, fideſque. Et nota Olim pro nuper. ¶Alium eſſe cenſes nunc me.)Non perſonæ, ſed rei conditio eſt cõmutata. ¶Si in rẽ eſt vtriq;.) το το διυτεgω συλλογισμω praue propoſuit, vt recte replicaret. Hic ſyllogiſmus negatiuus dr̃ nam in ſecundo λημματι negat quod prius dixit, Sed ſi ex ea re plus mali eſt. q̃ commodi. ¶Si in rem eſt vtriq;. Ab vtili argumentum. Vtrerq; duobus conſtat bene vtriq;, mihi & tibi: non, alteri vtile, aleri inutile. ¶Sed ſi ex ea re. Ideſt nuptiarum, mutauit numerum, ex plurali ſingularem. Fiant. & ex ea re. ¶In cõmune cõſule.)

In commune — Id eſt, ex æquali prouide. ¶Quaſi illa tua ſit, Pamphiliq; ego ſim pater.)Nota ſuauiſſimam varietatem. non dicit, quaſi tua ſit, & ille meus. ¶Immo ita volo.)Quia vtile eſt, quia in rem eſt. ¶Itaq; poſtulo.) Itaq;, modo duæ partes

Itaq; — orationis ſunt. vt in Hecyra. Itaq; nos. una inter nos ætatem agere liceat. ¶Neq; poſtulem. Quia poſtulo prætulit. ¶Irę ſunt inter Glycerium & gnatum. Hoc læto vultu pronunciat Simo: & hoc a poſſibili ẽ. loquitur enim apud eum ex quo audiuerãt Pamphil. pro vxorem habere hanc peregrinam. ¶Audio.) ειρωνεια Mox, fabulę. Et hic paulo ſapientior inducitur, & minus obnoxius dolis. Profe-

Profecto — cto ſic eſt. Proecto: confirmatio eſt.

C.VI. ¶SI. Auſculta. i. audi paucis. i. breuibus: pauca ẽt legitur quaſi audi aliqua & ſcies quid ego velim te: vel i. itellige facere: vel eſt ſenſus, ſcies pp quid ego te tantopere optarẽ: & ſcies inquã id quod tu qris. Cremes. Auſculto: loquere. i. dic qd velis. i. cupias vt fiat: Si. O Chreme oro te p Deos: & p noſtrã amicitiã: quæ incepta. i. inſtituta. a paruis. i. tam tũ cũ adhuc parui eſſemus, & a paruis p aduerbio ponit̃ ſicut

S. Auſculta paucis: & quid ego te velim, & tu qđ quæris, ſcies.

C. Auſculto. loquere quid velis. *Iambicus dimeter*

S. Per te ego Deos oro, & noſtrã amicitiã Chreme *Iambici trimetri*

Quæ incepta a paruis cum ætate ad creuit ſimul,

Perq; vnicam gnatam tuam, & gnatum meum,

Cuius tibi poteſtas ſumma ſeruandi datur,

Vt me adiuues in hac re. atq; ita, vti nuptiæ

Fuerant futuræ, fiant. C. ah ne me obſecra,

Quaſi hoc te orando a me impetrare, oporteat.

Alium eſſe cenſes nunc me, atq; olim, cum dabam.

Si in rem eſt utriq; vt fiant: accerſi iube.

Sed ſi ex ea re plus mali eſt, q̃ commodi,

Vtriq; id oro te in commune vt conſulas.

Quaſi illa tua ſit Pamphiliq; ego ſim pater.

S. Immo ita volo, itaq; poſtulo, vt fiat, Chreme.

Neq; poſtulem abs te, ni ipſa res moneat. C. quid eſt?

S. Iræ ſunt inter Glycerium, & gnatum, C. audio.

S. Ita magnæ, vt ſperem poſſe auelli. C. fabulę.

S. Profecto ſic eſt. C. ſic hercle, vt dicam tibi,

a paruulo a puero. accreuit. i. cœpit incrementum. ſimul. i. pariter cum ætate. q. ſ. & oro in quã te per tuã gnatã Philomenam vnicam: &. ſolam ſine ſororibus. aut fratribus: & per gnatum meum (cuius Gnati ſeruandi. i. cuſtodiendi: ne perdat̃ ſumma p̃ tãs dat tibi) oro ergo te vt adiuues me in hac re: in hoc negocio abſtrahẽdi filii a libidine. atq; ita ideſt eo pacto nup. fiant ideſt celebrentur. vt ideſt ſicut. fuerant futuræ id eſt faciendę. a fio potius,

Future — q̃ a ſum. Chre. ah dolen

Ah dolentis — tis interiectio, ne obſecra me ideſt noli me obſecrare ideſt p ſacra rogare. Quaſi ideſt tanquam. oporteat te impetrare hic ideſt vt nuptiæ fiant a me. Chre. [...]ndo me ſi cenſes ideſt [...]tas me eſſe nunc alium ideſt aliorum morum, at

Atq; p q̃ — q; ideſt q̃ olim ideſt præterito tempore. cum ideſt quando dabam filiam meam filio tuo, ſi eſt i rẽ vtriq; ideſt ſi vtrique vtilum ẽ vtile & nemini inutile. Res enim interdum p vtilitate ponitur: vt hoc eſt e re mea ideſt mihi vtile e re tua ideſt tibi utile &c. ſimiliter puto hoc eſſe in rem vtriq; noſtrum. i. puto hoc eſſe vtile vtriq; noſtrum.

Eſſe in rem — ergo ſi eſt in rem: vtriq; noſtrum, vt nuptię fiant. accerſi. i. euoca me ſeu fac me certiorem: vel mone. nam accerſo vel arceſſo ab accio is eſt: quod ſignificat voco atq; quem admodum & accerſo eiuſdem ſignificationis. antiqui. n. dicebãt arcio is mutantes. d. literam in. r. Inde arceſſo is nunc autẽ dicim⁹ accio is d. in. c. mutata: & inde fit accerſo ſis. vel arceſſo is tertie inflexionis vel quartæ. iube. i. impera, vt ſiant. ſed ſi. p. m. eſt. ex. ea re. i. ex nuptiis q̃ cum. u. mihi & tibi oro te id. i. id a te peto i. vt conſulas. i. proſpicias: prouideas. in cõmune. i. in cõmodum quod ſit mihi commune te cũ vel in comune. i. æqali: vt Do. vult comũnis ſæpe dicit de duobus tantum: vt hic. & Cice. ad ſulpi. quicquid nos cõmuni ſentẽtia ſtatuerimus. i. mea & tua. & in multis aliis locis. conſulas igitur in commune quaſi. i. tanquam illa filia mea ſit tua. q; ideſt & ego ſim pater Pam. p. Si immo. i. ſed o Chreme: in vocatiuo ſicut Vlyſſe. volo itaq; . i. poſtulo. ita vt fiat. i. vt hoc negocium compleatur. neq; poſtulem i. poſtulare velim abs te: niſi ipſa res moneat [...] incitet. & poſtulet vt fiat Chre. quid eſt? Si, iræ ſunt inter Glyce. & gnatum. Cre. audio. i. intelligo, capio quod dicis. Si. ita magnæ ſunt iræ: ut ſperem Pamphi. poſſe auelli. i. abſtrahi ab illa. Chre fabulæ. i. nugæ ſunt. ſ. Si. profecto. i. procul dubio. & eſt particula confirmatiua: ſic eſt. i. iræ ſunt magnæ. Chre. hercle ſic eſt: vt dicam tibi

Accerſo uel arceſſo ab acceo cis

Cõmune

Cicero

¶ET q; quęris. i. interrogas a me & per filiũ meum, quem propter me debes amare quæſitando te impetrare oporteat illas p preces impetranda: ubi uolũtas illius a quo petit ſolũ mõ officit. Sed cũ ſola utilitas impediat: & nõ amici uolũtas nulla p preces impetrata habet: uere nõ per preces eſt impetrandum. quia uolũtas mea nõ efficit, & hoc eſt qđ dicit interrogando aliũ eſſe: ſed utilitas officit: & uere officit itaq; ſi nõ officit ſum parat⁹. hoc dicit. ſed in te utriq; & eſt Immo ita uolo. ſ. ut ſi eſt utile non fiat quod. i. quid utile uides: neq; me perpeti ſi uellet, teneri filiã. & tñ aliam diligeret. qui. i. qđ o ſcis ex una parte ẽ tñ una incommoditas. i. diſceſſio, q̃ nũq̃ ſi deo placuerit euenirẽt ex altera multæ cõmoditates: qd iſtuc dicis ſi ita tibi ut fiat. q. i. qđ o ſcis. SER.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DON. Sētētia Parœ/mia Reintegratio

℄ AMANtium iræ.) Snia γνωμικὴ in qua a ſpecie recedi/cur:& in oēs aliq̄ ſ dicit. παροιμία eſt aūt ſine authore ſnia. redintegratio.) Inſtau: atione. ℄ Id te oro.) Deeſt ob: vt ſit: ob id vt Virg. Q d te p ſuperos oro. ℄ Priusq̄ harum.) Inui dio.i⁹,harū,quō vna ſit ſic i Eunu. N ō ppeti meretricū cōtumelias. ℄ Aium ægro.) Hoc vt ſupra, ipm aium ægrotū ad deteriorē par: ē appli cat. ℄ Vxorē demus.) ηθικῶς, vt i Heautō ti morumeno. Q: io mi nimo piculo id dem⁹ adoleſcētulo. ℄ Neq̄ illū hāc ppe.) ἀμφιβο λίαν de idultria poſu it:aut vtrūq̄ ſignat. ℄ Niſi periculum fe.)

Pericu/lum

Periculū. tētamentū. Cī. Tute meli⁹ pericu lū feceris. Idē Te. Fac periculū i literis. ℄ At iſtuc periculū i filia fie ri, graue eſt. Memora bile dcm̄, et id quod merito i puerbiū ceſ ſerit. ℄ Q d di phibe ant.) παρένθεσις. p ευ/ φημισμόν. ℄ At ſi cor/ ri.) Alter eſt ſyllogiſ/ mus per ꝯtraria ἀντι μετά, & ipſe negati uus. ℄ Pricipio, ami. fili) Principio, nec in tulit, ſedo. ℄ Reſtitue ris. iuenies.) Ergo ἀνα κόλουθον duplex. ℄ A/ mico filiū.) Ab hone ſto. ℄ Quid iſtuc?) Cō cedentis, & veluti vi/ ctiverbū, tanq̄ ſi dice/ ret qd? & abun dat iſtuc. Vel potius, qd iſtuc, ſignat hoīem de loco, ac de ſnia decedere. vt ecōtrario, pſtare ac reſiſtere dī, q aliqd negat. ℄ Si id ani. in. Legit et aium induxiſti, ſed illud plenū ē: hoc, per τὰ ὅλα μου συγκοπὴν diminuit. ℄ Ipſus mi. Da. dixit, Cōmendatio teſtis, vt, in foro mō de Dauo audiui. Ergo Ipſus, q̄ſi q max. e ſciat. ℄ Tute adeo. (παρέλκεται, Adeo, mō, & abūdat. ut Virgi. Tu quoq̄ adeo quē mox quę ſint habitura deorū Cōcilia, incertū. ℄ Sed ec/ cū.) Ecū, q̄ i ecce eū. veteres dixerūt. eccum ecuius. Ellum quod apertius ſignificat ecce illum, & obſcurius ellum.

C V I. Sylep/ſis

℄ IRE amātiū. i. amore captorū. redintegratio. i. inſtauratio eſt amoris. eſt aūt ſylepſis cuiuſmodi illd eſt Xenophō. Delitiæ meæ ſunt mādata tua: meditatio mea eſt. verbum eni ſequit vltimū noīatiuum: & cū illo congruit. Si. Hem

Hē do/lentis

interiectio oſtendēs dolorē profectū ex dicto Chremetis: qui catolicā. i. cōmunem proturit ſniam. id. i. ob id i quia amantiū iræ &c. oro te vt eamus ante. i. pueniamus. dū. i. quādiu tempus. i. opórtunitas datur: dūq̄ libido. i. extrema voluptas: & laſciua eius Pam. eſt oclūſa: i. choibita: repreſſa contumeliis i. pbris vltro, citroq̄ datis. demus vxorem priuſquam ſcelera: ideſt ſcelerati mores, & lachrymæ (harū pro huius Gly. inuidioſe dictum eſt: vt in Funu. Nō perpeti meretricum coptumelias conſictæ: ideſt ſimulate dolis. i. aſtutiis, fraudibus ad decipiendum. reducant. i. redigant animum ægrotum: quia amore ſaucium ad miſericordiam. i. vt miſereatur eius Gly. o Chre. ſpero. i. confido ipſum Pam. deuinctū. i. aligatū: irretitum, allectū conſuetudine. i. cōuerſione tuæ filiæ. & coniugio ideſt matrimonio liberali: id eſt facto cum libera: & non ſerua: qualis forte putabatur peregrina illa Gly. vel cōiugio liberali. i.

Deui/ctus

A M A N T I V M iræ, amoris redintegratio eſt,

S. Hem, id te oro, vt ante eamur, dum tempus datur,
Dumq̄ eius libido occluſa eſt contumeliis.
Priusq̄ harū ſcelera, & lachrymæ confictæ dolis,
Reducant animum ægrotum ad miſericordiam,
Vxorem demus. ſpero conſuetudine, &
Coniugio liberali deuictum Chreme,
Dehinc facile ex illis ſeſe emerſurum malis. *Emergere actiue*
C. Tibi ita videtur at ego nō poſſe arbitror
Neq̄* illū hanc ppetuo hre, neq̄ me perpeti. *In illum eliditur s*
S. Qui ſcis ergo iſtuc? niſi periclum feceris?
C. At* iſtuc periclum in filia fieri graue eſt. *In iſtuc eliditur*
S. Nempe incōmoditas denique huc omnis redit,
Si eueniat quod di prohibebant, diſceſſio. At
Si corrigatur quot commoditates, vide·
Principio amicos filium reſtitueris·
Tibi generum firmum & filiæ inuenies virum.
C. Quid iſtuc? ſi iſtuc animum induxti eſſe vtile.
Nolo tibi vllum commodum in me claudier,
S. Merito te ſemper maximi feci Chreme.
C. Sed quid ais? S. quid? C. qui ſcis eos nunc
diſcordare inter ſe? *Iamb. tetrametri*
S. Ipſus mihi Dauos, q intimus ē eorū cōſiliis, dixit. *catalectici*
Et is mihi ſuadet, nuptias quātum q̄am vematurē. *ſcazontes*
Num cenſes faceret, filium niſi ſciret eadē hæc velle?
Tute adeo iā eius verba audies. heus euocate huc Dauū
* Sed eccū video ipſū foras exire. *Al. Atq̄ Hæc ps ē ſcazōtis ſequētis*

liberaliter facto. ſpero itaq̄ ſeſe ſic deuīctū de in vel de hic. i. poſtea facile emerſurū. i. ereptum ex illis malis q̄ in amore ſunt. Chre. hoc videt tibi ita futurū ſup. at. i. ſed ego arbitror neq̄ illū Pā poſſe hre hāc filiā meā. vel ꝯtra dici poteſt: hanc nō poſſe hre illū ppetuo: ideo amphibologia ex induſtria vſus eſt: vt vtrūq̄ oſtdere: & arbitror inquā me/ Ch. nō poſſe ppeti. ideſt vſq̄ ad finem pati vt filiam meam hēat ſecū. ſ. qū eiuſmodi mores poſt cōnubia ſit pſecuturus. Si. Ergo q. i. vū vel q̄o ſcis iſtuc prō iſtud niſi feceris periculum ideſt tentamentum, ſeu experientiam. Chre. at eſt graue. i. moleſtum iſtud periculū ideſt tentamentum fieri in filia mea. Si. nempe. i. certe. reſponſioniq̄ aptū eſt. deniq̄ ideſt tandem omnis incommoditas id eſt iportunitas redit huc ideſt in me ipſum recidit nam huc de perſona loquentis dicitur: ſi diſceſſio ideſt ſeparatio eueniat. quod ſcilicet diſceſſionem euenire Dii prohibeant. i. auertant. parēthesis eſt per euphemiſmon. At ſi ideſt ſed ſi corrigatur. i. reſipiſcas pter filiā tuā. quo commoditates ideſt oportunitates inde procedent. ſ. alii habent vide: quod ipſum ſatis quadrat quantum ad ſententiam. Principio ideſt in primis reſtitueris. i. reddes cōiunctiuum indicatiuo anacoluthon. filiū. amico tuo. quem. ſ. filiū. vides laſciua pditum iri. iuenies tibi generū firmū. i. ſtabilē & virū. i. maritū filiæ tuę. Chr. Quid iſtic. verbū cōcedentis ē: & veluti victi ita ut iſtic abūdet: vel eſt ſenſus: qd iſtuc facis ſup. quaſi conceſſionē tandē ſubiūcturus. Vel qd iſtic. i. iſte dicit ſup. admirādos ſi induxti. i. induxiſti p ſyncopē. aium. i. ſi tibi imperaſti: vel tibi pſuaſiſti iſtud eē ita vtile: nolo vllū cōmodū claudi p claudier p paragogē tibi i me, hoc eſt nolo tuū cōmodū retardari p me. Si. o Chr. merito. i. iure ſemp maximi feci te. i. te plurimi æſtimaui. Chre. ſed qd ais? Si. quid? Chre. qui. i. qōo. ſcis eos nunc diſcordare inter ſe. i. Pam. & Gly. & eos dixit: qd maſculinū gen⁹ ꝑpōderare debet fœminino. Si ipſus Dauus quaſi, qui maxime ſcias: qui eſt intimus. i. familiariſſimus ꝑpinquiſſimus cōſiliis. i. ꝑpoſitis eorū Pā. et. Cly. dixit mihi: et is pſuadet mihi: vt maturē. i. accelerē nuptias quārū queāt. Nū. i. nunq̄. q. d nō cēſes ideſt iudicas: q ſup. faceret niſi ſciret filiū velle hoc eadē. A deo. i. certe tute. i. tuipſe. iā. i. nūc audies verba eius. Deinde admonet alios ſeruos. vt euocēt Dauū ad Simonē. Heus: ad verbium vocantis & attentionē petentis: euocate. i. accerſite Da. huic. i. ad me. atq̄ eccū. i. ecce hic ꝑpe video ipm exire foras ipſe. n. iuſſu. Si. abierat intro vt pararet paranda.

Amphibologia

Periculum

Huc

Euphemiſmō

cōiūctiuū p indicatiuo

Syncope

Heus vocātis

ASCĒ.

℄ Dū in his comentariis dē occerſo ēt q̄rtę cōiugationis: hoc docti iſicias eūt. Tametſi i ſctis ſcripturis reptū ē. Reciprocatio ēt ſic melius ſtaret. Spo Chr. Pā. deuīctū conſuetudine & liberali coniugio. emerſurū. i. eductum ſeſe facile ex illis malis. itē cū dicit: nēpe incōmoditas ois huc redit: nō intelligo huc. i. in me, ſed in hanc rē, vt fiat videlicet diſceſſio. Nā Chre. quoq̄ incōmodo foret: atq̄ eius filiæ.

℄ Ad te ibam

DON. AD te ibam.) Dauus vt recte ſcribatur: Dauos ſcribē dum eſt, quia nulla litera vocalis geminata: vnā fa/ cit ſyllabā. ſed quia ambiguitas vitanda eſt noīatiui ſingularis et accuſatiui pluralis, neceſſario pro hac regula, digāma vtimur. Da Fus, ſer Fus: Fulgus, cor Fus. ⁋ Ad te/ ibam. Locus eſt. in quo iam ad diſcrimen mali pducta co/ mœdia, in meliorem partem iam incipit inclinare. ⁋ Ego du/ dū.) Semper grauis inceptio orationis q̄ exordium ſumit a p nomine ego: vt: Ego te quæ plurima fan/ do, & Ego poſtq̄ te emi a paruulo. ⁋ Ego dudum. Aduerbia tpis, aut certa ſunt. vt hodie cras, aut in certa, vt dudum nu/ per. Itaq; icertis cer/ tum additur tēpu? vt iamdudum: nunc nu/ per. ⁋ Non nihil veri tus Daue abs te.) Breuiter: pro, veri/ tus ne qd abs te fie/ ret. ſicut ſupra, Hei, metui a Chryſide. Et Cice. Quod pca/ tus ſum a diis immor talibus. p eo qd eſt: q̄ ab diis petii i preca tus eos. ⁋ Quod vol/ gus ſeruorū ſolet.) Totum cum extenua tione protulit, tanq̄ qui ſatisfactum no/ luerit Dauo ob comprobatam fidem eius. ⁋ Nā propemo dum habeo.) Ridicula dilatio eius rei: quæ iam dudum nota eſt auditori. ⁋ Nam propemodum habeo iam.) Hoc eſt propemodum cuius actus eſt: admodum. ⁋ Sed ea gra/ tia. Gratia, pro cā poſuit, noue. ⁋ Sic eſt res.) Quod Græ ci dicunt. ουτως εχει. ⁋ Num nam.) Nam' παρελκεται, vt in qs nam. ⁋ Quid nam audio? Legitur & audiam. Mænan der. n. ſic ait: τιάκουσω. ⁋ Occidi. optume.) Be ne vſus eſt παρομοιωσει: occidi. & optime, vt ſimilitudine fal/ leret audientem. ⁋ Per hunc.) Chremetem ſcilicet. ⁋ Ibo atq; huc renuntio.) Varie. ibo & renuntio. ⁋ Nunc te oro Da.) Te. i. per quem ſtat ſumma negocii. Et modo magis vere rogat, q̄ nunc cum ait, Dehinc poſtulo, ſiue æquum eſt, te oro Daue. ibi. n. iracundia latet: cū dixit: ſiue æquum eſt. ⁋ Effeciſti has.) Non feciſti. eſt. n. efficere perficere facien/ do. Et bene Has, quarum cauſa labora.

Dudū

Nuper Iam dudum Nūc nuper

Prope/ modū Admodum Sic eſt res

lis. ppterea q filius amat. i. amore captus eſt. Da. Egon' i. ego ne. facere. i. facere vellē. iſtuc videlicet te deludere do lis. Si. credidi quæ. i. & ego adeo valde metuēs. Id ne. ſ. de ciperer. celaui vos ſeruos id ſup. q dicam nunc. Da Quid eſt? Si. Nam propemodum. i. vel admodū, vt vult Dona. vel ferme ppe habeo iam fidem tibi. i. credo tibi Da. Tan/ dē cognouiſti. i. no/ uiſti qui qualis ſie?: hoc eſt ſim. Si. nu/ ptiæ non fuerant fu/ turæ. i. faciēdæ. Da. quid. i. cur non fue/ rant futuræ. Si. Sed ſimulaui nuptias fu/ turas. ea gratia. i. cā vt pertentarem vos. i. perfecte de vobis periculum facerem. Da. quid ais? Si. Sic res eſt. Da. vide nūq̄ quiui ego intellige/ re iſtuc. Vah, interie/ ctio indignantis: vel increpantis. ac deri/ dentis, conſilium. i. propoſitum. cōmen/ tum callidum. i. aſtu tia & calliditate ple/ num hoc autem di/ ctum exclamatione tollendū eſt. q. d. con ſilium illud eſt mul/ tum calidum, & ir/ ridet Dauus eo pa/ cto Simonem. eum enim nō latebat eiuſ/ modi conſilium. Si. audi hoc. vt. i. poſtq̄ iuſſi te Dauum introire huc, ideſt in domum parandorum obſoniorum gratia, hoc Cre. fit obuiam: id eſt occurrit prę ſto eſt mihi oportune, id eſt tempeſtiue. Da hem: dolentis interiectio. num nam, id eſt nunquid. primus, id eſt perditi ſumus & nam adiectio eſt ſyllabica: vt quiſnam. Si. narro huic Cre. quæ. tu dudum, id eſt paulo ante nar/ raſti mihi. Da. quidnam audio. alii audiam. Si. oro vt ipſe Cremes det gnatam, vix que exorto, id eſt obtineo id Da. occidi: id eſt perii: perditus ſum. Si. Hem, indignantis interiectio hoc eſt quid dixi, Da. inquam, id eſt dico vel dixi optime factum eſſe. ſcilicet. Si. nunc nulla eſt mora per hunc: id eſt non ſtat per Chremetem, quo minus nuptiæ fiant. Cre. Nunc ibo domum: dicam vt apparentur obſonia, ſcilicet atq; renuncio, ideſt ſignifico huic filiæ meæ ſcilicet, Si. O Daue nunc te oro, quoniam tu ſolus effeciſti: id eſt fa/ ciendo perfeciſti has nuptias. Da. Dauus interrumpes ſer/ monem dicit.

Prope/ modū

Perten/ tare

Vah in dignantis vel increpantis aut de/ ridētis

Hē dolentis

Orare & exorare

ACTVS TERTII SCENA QVARTA

Scazontes ut ante.

DAVVS SIMO CHREMES

D. AD te ibam. S quid nam eſt?

D. Cur * vxor nō accerſit? iā ad- *Vxor redundat in verſu, &*

ueſperaſcit S. Audin' tu illum? *videt additum ab iterprete*

Ego dudū nō nihil veritus ſum Daue abs te faceres idē *iābici*

Quod volgus ſeruorum ſolet dolis ut me deluderes, *tetram.*

Propterea q amat filius. D. egon' iſtuc facerem? S. credidi

Idq; adeo metuens vos cęlaui, qd nunc dicā. D. qd? S. ſcies

Nam ppe modū habeo iā tibi fidē. D. tādē cognoſti q ſiem.

S. Non fuerant nuptię futuræ. D. quid non? S. ſed ea gratia

Simulaui vos vt pertentarē. D. quid aias? S. ſic eſt res. D. vide,

Nūq̄ * qui ego * iſtuc itelligere. vah cōſiliū calidū. *Aut eliditur u in*

S. Hoc audi. vt hinc te iuſſi introire, oportune *quiui: aut s in iſtuc*

hic fit mihi obuiam

D. * Hem nūnā periimus? S. * narro, quæ tu dudū nar- *al narro huic*

raſti mihi *Hem pendet a priore verſu*

D. Quid nam audio? S. gnatum vt det, oro: vixq; id exoro,

D. occidi. *Trochaicus tetrameter catalecticus*

S. Hem qui dixti? D. optume inquam factum. S. nunc p hunc

nulla eſt mora. *Rurſus octonarii Iambici*

C. Domum modo ibo. vt apparentur, dicā: atq; huc renuntio

S. Nunc te oro Daue: quoniam ſolus mihi effeciſti has nuptias.

G. V I. AD te ibam &c. Hic locus eſt in quo iā ad diſcrimen mali producta comœdia in meliorem partē iam incipit inclinare. Da. ibam ego Dauus ad te Simo/ nem. Si. Quidnam eſt? Da. Cur vxor non acceſſitur. i. ad uocatur: vel adduci curatur. Iam aduesperaſcit. i. ad veſpe/ rum inclinatur dies. Sim. audin', id eſt audiis ne tu. Chre. illum Da. ego ſemper. grauis eſt inceptio orationis. quæ exordium ſumit a pronomine ego. dudum, i. paulo ante. Aduerbia temporis aut certa ſunt: vt hodie, cras. aut incer ta: vt dudum: nuper. Itaq; incertis certum additur tpis: vt iam dudum: iam nuper. o Daue veritus ſum non nihil id/ eſt aliquid timui: ne quid ad te fieret, ſed breuitati ſtuduit poeta. vt alibi: Metui a Chryſide. ne: id eſt q. faceres, idem quod vulgus, id eſt maior pars ſeruorū ſolet. ſ. vt. i. q delu/ deres, i. ludibrio offenderes me ſenem dolis, i. aſtutiis ma/

S E R. AD te ibam. Poſtq̄ bene cōuenerat iter duos ſenes de apparatu vero nuptiaꝝ: reſtabat: vt quaſi effectum illarum nuptiarum oſtenderet, quo ille actus in ſuo principio vigeret. ſ. vt audito rumore ſuæ machinationi contrario, aduerſaria pars omnino ſubſternatur, & abſter reatur, ideo cōuenitur Dauus caput conſilii totius mali prius terrore cōmouetur vt percuſſo capite membra diſper gantur, & deſperent. poſtea cōmouetur Pamphi. deinde. Carinus. Audin' tu illum Chremes quāto deſiderio affe/ ctet nuptias, poſtea conuertit ſe ad Dauum dicens, ego L. ſt &c. propemodum: id eſt aliquantulum non. nam perimus exteritus enim fuit'. Da credens contra ſpem ſuam eueniſſe ex hoc aliquid: quod audiuerat, oportunus fit obuiam qui/ dam audio verba iterum timoris.

DON. Porro Eniti Irritari

Ego ve.ſo. Et hoc ad increpationem dicit nō ad ꝯfirmationē. ¶ Solus.)Id eſt cui non aſſentiebat Pā ¶ P orro.)In futurum deinceps. Futuri tpt aduerbiū. vel adortantis, vt, Porro q q que. ¶ Enitere.)Labora quaſi difficile ſit, & conatu ſit opus. ¶ Hercle ſe)Productiones ſunt Comici ſty/ li ad fucū otonis poſitæ. ¶ Potes nūc. (A poſſibili argumē tum. ¶ Dū ani.irri.)

CVL.

Ego ve.ſo.eſſe.nup. hoc aīt dicit nō ad ꝯfirmationem ſed ad icrepationē. Si.ſubdit Simo i qd fuerat Da.rogatu/ rus.porro.i.deiceps.i. futuꝝ vel hortādi e aduerbiū, enite re.i.labora:quaſi difficile ſit & conatu opus corrigere ideſt ad viā rectā redigere mihi gnatum. Pam. Da.hercle.i.per Herculē.faciā ſedulo.i. inſtanter: quaſi ſine dolo. Si potes

Q uia dixerat, ire ſit iræ Glyceriū & gnatum. Irritatus eſt, cō motus ita puocatus vt in Phor. Dī autē verbū a canibus, q re ſtrictis dentibus hāc literam r imitantur. ¶ Q uieſcas. Id eſt cō ſeſce, impatiūt mo/ dine iniurioſum vi deret. ¶ Age igitur) Age.dic, vt eſt. Egi, atq; orani recē, aut aduerbiū eſt hortan

D. Ego vero ſolus, S.corrigere mihi gnatum prro enitere.
D. Faciā hercle ſedulo.S.potes nunc,dum aius irritatus eſt.
D. Quieſcas.S.age igitur.vbi nūc eſt ipſus? D. mirū,ni domi eſt.
S. Ibo ad eum,atq; eadem hęc,quę tibi,dicam eadem illi.D.
*nullus ſum. *In nullus eliditur s.*
Quid cauſæ eſt,quin hinc in pistrinum recta pficiſcar via?
Nihil eſt preci loci relictum,iam perturbaui omnia.
Herum feſelli in nuptias conieci herilem filium.
Feci hodie:vt fierent inſperante hoc,atq; inuito Pamphilo.
Hem aſtutias.qꝫ ſi quieſſem:nihil eueniſſet mali,
Sed eccum ipſum video,occidi. *Dimeter Iambicus*
Vtinā mihi eſſet aliqd hic,quo nūc me pcipitē darē. *Troch.tetra catalecticus*

cogitare nunc dum aius eius eſt irrita/ tus.i. commotus ira ſiue concitus & puo catus. Da. qeſcas.i. conquieſce: neq; de hac re labores. Si igi tur age vel dic & lo quere, vel eſt aduer/ bium hortātis, quo hortetur eum: vt fa/ ciat qđ pollicet, vbi ipſius Pam. eſt nunc Da. Mirum eſt.i.mi ror.ni.i.ſi nō eſt do/ mi,cū ſint inimicitię

Age

Age

di. ¶ Q uieſcas.)Pro qeſce.aut deeſt volo, aut facito. ¶ Mi/ rum ni domi eſt. Exiſtimationē intulit:incertū fugiēs i & ē cōpoſitū quaſi miror. ¶ Mirū ni domi eſt. cōpoſitū,eſt,qua/ ſi hoc eſt mirꝰ ni domi eſt. Caute ſeruus callidā interroga/ tionē ſcenis paratus excepit. Memor ſimulatę diſcordię cū amica,fingit nō ſe alibi eē ſuſpicari, q̄ domi. ¶ Dicam ea.illi.)In aliis itidē ſcriptū eſt. qđ ſi eſt, p itē accipiamus. An ego idē,p itē? ¶ Nullus ſum. Plus eſt nullū eſſe q̄ periſſe.nā qui perit, vel corpus hēt reliquū: qui vero nullus eſt: ita nō eſt, ac ſi natus nō ſit. ¶ Recta pfi. via?)Bene recta: vt corpis impulſionē lucrifaciā. aut recta:vt nō eā ad pre/ catore:aut ad Pam. Et bū pficiſcar. pficiſci.n.in rē ægram ac difficilē dicimus. Et recta via: plana dixit.nō tm̄ recta. ¶ Hinc.)Id eſt, ex hoc loco. ¶ Nihil eſt p.lo.re.) Subiungit ergo cās cur pficiſcat i priſtinū. ¶ Nihil ē pci. Q d pdixit ſe nex. ¶ Iā ptur.oia.) Allocutio in qua qd metuat:qd velit: manifeſtū eſt. ¶ Hey fe.)Hæc enumeratio cārū ē:ga magni fice exaggerauit errores ſuos. ¶ Cōieci.)Nec imiſſi,ſed con ieci,qđ impetū & iniuriā ſignat. ¶ Herilē fi.)τὸν τρόφιμον. ¶ Feci ho.)Nec ſolū fecit. verū ēt addidit tps, Hodie, ut ne dicula qdē eius ſit, qđ fecerat, mali. ¶ Inſperāte hoc,atq; iui.)Inſperante & iuito:duplex offenſio. ¶ Hē aſtu.)Bona ειρωνεία. P luraliter dixit aſtutias quaſi is quiabundet aſtu tiis:vt ei vna non ſufficeret. ¶ Vtinā mihi eſſet ali.)Nam di xit gladiū:aut laqueum, ne eſſet tragicū. Ergo expreſſit be ne:dicens. Q uo me nunc præcipitem darem:

illi cum amaſia. Si. Ibo ad eū nitū atq; dicā itidem.i.ſimili ter illi hæc eadem,q̄ dixi tibi. Da. Nullus.i.nō ſum,plus eſt enim nullū eſſe q̄ periiſſe. Nā qui perit corpus hēt reliquū, qui vero nullus eſt,ita non eſt,ac ſi natus non ſit. quid cāæ .i.quæ cā eſt.qn.i.cur non pficiſcar tanq̄ res ægra & diffi/ cilis,recta via.i. plana. hic.i. ex hoc loco. in piſtrinum.i. in ergaſtulū.piſtrinū ad circūagendas truſatiles malas.nihil lo ci.i.nullus locus:hoc eſt nulla opportunitas relictū eſt pci. quaſi nūc pces apud Pam. nō ſint valituræ. iam perturbaui omnia conieci.i.impetu & iniuria immiſi filiū herilē.i.Pā. filium heri mei. Si in nuptias. feci vt nuptiæ fierent hodie hoc Pā.inſpirāte, atq; inuito.i.nolente. Hem iraſcētis ſibi interiectio eſt.aſtutias omiſit, ut hoiem neq; p,o hoiem ne quā,bona ironia. pluraliter dixit aſtutias:qꝛ ei q abundat aſtutus vna nō ſufficiat ac ſuppetat. qd.i.ſed quieſcem.i. in ea re nō laboraſſem,nihil mali eueniſſet. Sed eccum.i.ecce hic ante oculos video ipmP ā.occidi.i. pditus ſum.vt eam aliqd eſſet mihi hic quo.i.vt.uel equo darem me pcipitem nunc.i.præcipitarem me mihi ipſi mortem conſciturus.

Nullus ſum

Nullus ſum

Conii/ cere

Conii/ cere

Hē iraſcentis

Occidi

SER.

E G O vero ſolus, oto ambigue dicta potuit enim & affirmare dicta ſcenis, & oſdere dolorē Daui reſipientis, dū aius filii iratus eſt cōtra Gly. nullus ſum.in verbis Da. ſecum loquētis oſdit magnitudo recepti dolori. piſtrinum dī a pinſo pinſis pinſui piſtū, unde piſtor.nihil loci eſt relī ctum ulli. loci pci.i.ad pcandū herū:feſelli.i. Simonem.in ſpirante hoc Simone.hem aſtutia mea pōt modo uideri,

DON.

V Bi illic ſce.ē.) Hæc ſcena, cu ius perturba/ tiōis eſſe debeat ēt ſu pra poeta præſtruxit: cum ad cōſentiendū Da.ꝯſilio tardū Pam. faceret. ¶ Vbi il.ſce.ē. Accuſatio. ¶ Vbi illic ſce. Nimiū terri bile eſt ſæuire ante, q̄ videas cum irā iraſceris. ¶ Vbi illic ſce.eſt. Ad intelectū:nō ad verba redigit. & eſt figura. σύλληψις per genera. Virg. P ars in fruſtra ſecāt. Sed hic figura eſt p numeros,nā qa ſcelus, ſceleſtius intelligitur, mō qui ſubiūxit,nō quod. ¶ Tam iners.)Sine arte. ¶ Tam nulli cōſi.)Vna pars orationis eſt nulli cōſilii, nos nullius & ſo/ lius,recte aīt veteres:nullo nulli ſolo, ſoli declinabant.

ACTVS TERTII SCENA QVINTA

Iambici trimetri.

PAMPHILVS DAVVS

P. V Bi illic ſcelus ē q me pdidit? D. pi. P. atq; hoc cōfiteor Iure obtigiſſe:quādo qdem tā iners, tam nulli cōſilii

tiuū maſculini gnis. ſ.g,ubi eſt ſylleplis p gna: eſt qđ eēt dicen dū,ſi ad uerba redi/ geret. i eo aūt qſce lus p ſcelerato ponit qdam dicunt empha

Syle pſis

Iners

CVL.

V Bi illic &c. Hęc ſcena cuius pturbatiōis eē debeat ſupra poeta pſtruxit, cū ad cōſentiēdū Daui cō ſilio tardum P ā. faceret. P ā. Vbi illic ſcelus.i.ille ſcele ſtus, & illic p ille ponitur, & ad intellectum refert non ad uerba. Nam illud eſſet dicēdū: queadmodum ſubiūgit rela

ſim eſſe. Vbi ergo ē ille ſceleratus Da.q pdidit.i.deſtruxit me. Da. pii. P ā. Atq; ꝯfiteor hoc malū.i.obtigiſſe.i.accidiſ ſe mihi iure qn̄ qdē, qa certe ſum tā iners,i.ſine arte & aſtu tiaet tā nulli ꝯſilii.i.nulli prudētiæ, q mihi cauet nequeā, vbi nulli in genitiuo ponit ueteſte p nullius. Nam ueteres nulli nullo. & ſoli ſolo declinabant more adiectiuoꝝ nomi num nec ſola hęc, ſed alia nōnulla in ius gtīm terminātia.

Empha ſis Iners Nulli p nullius

V Bi, P ater ingreſſus domū eadē referēdo denuptiis P am.q̄ & Dauo, ualde eū pterruerat: & ſic perterri tus extra ꝗrens Da. Tā nulli cōſilii ſum qui commiſi fortunas meas, ſeruo deberet dicere i ſed non potuit ſine in dignatione. & ideo dicit ſeru on. ſ. deuitiſed nimius affe/ ctus fecit defectū in uerbis. nulli poſuit pro nullius.

SER.

CVL.

DON. ¶ ME commiſiſſe. Non comendaſſe:ſed cōmiſiſſe. Committimus enim quæ cum magno piculo volumus eē ſeruata, Futili. Leui:nam a vaſe, quod futile dicitur, quod non deponūt miniſtri ſacrorū, quod eſt acuto fundo, & patulo ore, eoq; inſtabile eſt. Vir. Conſilijs habitus non futilis autor. ¶ Ergo pretium. Pretium poſt ſtultitiā, pœna eſt: pro virtute, præmium.

Futile vas.

Pretiū

Præmium

Sum, ſeruon' fortunas meas me commiſiſſe futili?
Ergo pretium ob ſtultitiam fero, ſed inultum nunq̄ id auferet.
D. Poſt hac incolumen ſat ſcio fore me, nunc hoc ſi deuito malum.
P. Sed quid ego nunc dicam patri? negabon' velle me modo,
Qui ſū pollicitus ducere * q̄ fiducia id facere audeā? *Q ua refertur ad dimetrum priorem
Nec quid me nūc faciā, ſcio. D. *nec quid
de me, atq; id ago ſedulo. * Nec pertinet ad dimetrum priorem
Dicā aliqd iā inuēturū, vt huic malo aliquā pducā morā. P. oh.
D. viſus ſum. P. ehodum bone vir, qd ais? viden' me conſilijs tuis
Miſerū īpeditū eē? D. at iā expediā. P. expedies? D. certe Pāphile.
P. Nēpe vt mō. D. īmo melius ſpero. P. oh. tibi ego vt credā furcifer?
Tu rē īpuditā, & pditā reſtituas? *hem quo fretus ſiem, Hem ad
Qui me hodie ex trāqilliſſima re coniecisti ī nuptias. dic extra metrū

Ergo pretium generaliter pro bene, aut male facto redditur ſed diſcernit ita: nā pretiū p ſtultitia, eſt pœna, pretium pro virtute, honor eſt. & lucrum. ¶ Pretium ob ſtultitiam.) Sic Plautus locutus eſt, Pretium ob aſinos, pro aſinorū pretiū. Virg. Rem magnā, prætiūq; moræ fore. Et alibi, Iliū Titides alio p talibus auſis Affecit prætio & eſt figura ελλειψις vt apud Virg. Inuidiſſe deos patriis vt redditus oris. ¶ Poſthac incollumen ſat ſcio fore me. Sic dicere ſolemus in magno periculo poſiti: nunquā nos periclitaturos, ſi illud periculum potuerimus euadere. ¶ Poſt hac. Audacter ſe incolumen in futurum promittit fore, cū vita hominis tam varijs multiſq; ſit periculis cōferta. ſed hoc dicit. Sic, inquit periditor. ſi hoc euaſero, ſcio me non poſtea periclitaturum. Menander ſic * & eſt ſenſus Tam difficile eſt hinc euadere, vt qui hinc euaſerit, videatur immortalis futurus. ¶ Dicam patri.) Bene patri, nō Simoni, vt de authoritate huius nominis ſummus terror exurgat. ¶ Modo pollicitus ſum.) Modo mire. etenim maiorem vim habent recentiora promiſſa. ¶ Modo pollicitus ſum. Oratorie melius pollicitus ſum dixit. q̄ ſi promiſi, diceret. ¶ Q ua fiducia.) Q ua fiducia, ad perſonā ſuā retulit. & fiducia modo impudentiam ſignificat. ¶ Nec qd me nunc faciam.) Nos quid faciam. ve teres autem Me addebant. Et nota faciam, cum ablatiuo caſu. Ablatiuus caſus, me. ¶ Atq; id ago.) Id quæro. hoc eſt vt ieniam quid faciam ¶ Aliquam producam.) Producte legitur, & producam. Significat autem differam, protendam, prolatem. ¶ Eho dum bone vir.) Grauis interrogatio, & minātis cū iracundia. Et hoc ειρωνεια proſequitur, cum omne genus contumeliæ leue in eum dicimus, in quem ferimur iracundia. ¶ Viden me.) Hoc, eſt nūquid negare potes? ¶ Impeditum eſſe.) Impeditus eſt proprie: qui ita pedes habet illigatos, vt progredi non poſſit. Sed hic ad negocium retulit. ¶ At iam expediam.) Non ſe defendit, ſed emendaturum promittit. & bene ad impeditum: Expediam retulit, duo promiſit ſimul: & tempus cum celeritate, & effectum. ¶ Immo melius.) Bene melius comparatiuo eſt vſus quaſi hoc bonum ſit, illud melius. ¶ Furcifer.) Furciferi dicebantur, qui ob leue delictum cogebantur a' dominis, ignominiæ magis, q̄ ſupplicii cauſa circa vicinos furcam in collo ferre, ſubligatis ad eam manibus, & prædicare peccatum ſuum, ſimulq; monere cæteros ne quid ſimile admittant. Itaq; & Cicero de ſeruo, Quid inde furcifer? quo progreditur? ¶ Impeditam & perditam reſtituas?) Multum progreſſus eſt, impeditam dicere: modo perditam dixit. Senſus hic, eſt Integram perdidiſti, & perditā reſtituas? ¶ Tu.) Hoc eſt: qui integram expeditamq; turbaſti. ¶ Quo fretus ſiem.) Eſt memor ſe ante dixiſſe, Dauum video: cuius conſilio fretus ſum.

Ob

Pollicitus ſum

Fiducia

Facio cum ablatiuo

Producere

Impeditus.

Furcifer.

GVI. ¶ SERVON. i. ſeruo ne. i. neutrū eſt prudentiæ, ſubaudi me cōmiſiſſe, i. credidiſſe fortunas meas, i. ſucceſſus hos: vel cōditōnes: & ſtatus meos, ſeruo futile. i. leuī inſtabili. tractū a vaſa qd' futile dī. Illud enim ſacrorum ē: & a ſolo ſacrorū miniſtro deponit ad terrā: eſtq; fundo acuto & patullo ore: pp̄terea in terra ſtare non pōt, qnimmo ſtatim accumbens effundit qcqd in ſe liquoris eſt: oblatū eſt os & ſundū acutū. Cōmitere etiam plus ē q̄ cōmēdare: committimus enim que cū magno piculo volumus eſſe ſeruata. ergo fero pretium, i. pmium, ſed prætium potius eſt pœna pro ſtultitia. præmium pro virtute, & ſapia: honorē & luctū. pmiū tn̄ gn̄aliter p bono, aut malo facto redditur: fero igit ptium ob ſtultitia: ſed ipſe ſeru' nūq̄ auferet. i. aſportabit id pmiū a me inultū: paſſiue poſuit p nō vindicatū. Da. poſt hac. i. in futurū. ſat ſcio me fore: id eſt futurū eſſe. incolumē. i. ſaluū: & non poſt periclitaturū. Si. deuito: ideſt euado nūc hoc malum quaſi dicat tam difficile eſt hinc euadere: vt q̄ euaſerit videatur immortalis futurus. Pamphi. nā quid ego nunc dicam patri: negabo ne me velle modo, qui pollicitus ſum ducere. qua fiducia: ideſt impudentia. audeam facere id ideſt negare. neſcio quid faciam nunc de me Don. autem vult. me vt ablatiuus ſit ſine præpoſitione: quaſi quid faciam me: id eſt per me ſolum. Da. Equidem: ideſt certe. nec ſcio inquam quid faciam de me: per quod oſtenditur de me in dicto Pamphili fuiſſe atq; ego id ſedulo. id eſt inſtanter cogito: vt ſciam quid de me ſit futurum, vel faciam. Dicam me inuenturum iam aliquid vt producam id eſt proferam: prolatem: protendam, differam aliquam moram huic malo. Pamphi. Chre. interiectio ſentientis eum: quem quærebat. Da. Dauus ſuperiora interpoſuit non perceptus a Pamphilo nūc dicit: viſus ſum Pamphilus. Ehodum, particula eſt euocantis ad ſe. bone vir, per ironiam. & hoc ironia proſequitur: cum omne contumeliæ genus leue in eum ducimus: in quem ferimur iracundia. Q uid ais? id eſt loqueris: dicis: vel facis. Viden. id eſt vides ne. me impeditum: id eſt implicatum: inuolutum: illigatum: irretitum: tuis conſiliis: id eſt tuis ſuaſionibus. Impeditus autem proprie eſt: qui ita pedes habet illigatos: vt progredi non poſſit: ſed hic ad negocium retulit. Da. at. id eſt ſed. expediam. id eſt exoluam te. iam: id eſt breui, vel celeriter. Pamphi. Expedies. Da. o Pamphile certe expediam: ſcilicet Pamphi. Nempe. id eſt certe. vt: id eſt ſicut. modo expediſti. Da. Immo: id eſt ſed ſpero: id eſt confido. me melius expediturum: id eſt quaſi iam bene expedierit. Pamphi. oh: interiectio indignantis, vel irati, vis furcifer, qui dignus es vt circunferas furcā ignominiæ cauſa: vt credam tibi hoc. Furciferi enim dicebantur ſerui, qui ob leue delictum cogebantur a dominis ignominiæ magis, quam ſupplicii cauſa circa vicinos furcam in collo ferre: ſubliga ad eam manibus: & predicare peccatum ſuum: ſimul que monere cæteros: ne quid ſimile admittant. Reſtitues: id eſt refarcies: reparabis: recuperabis: reſtaurabis. rem impeditam: ideſt intricatam: inuolutam: implicatam. & perditam: ideſt de qua nulla reſtat ſpes. Hem. irati interiectio & indignati. quo ſiem fretus. quia dixerat: Cuius conſilio fretus ſum, quaſi dicat in quo poſſim amplius fiduciam habere. qui Dauus hodie coniecisti me in nuptias ex re tranquilliſſima: ideſt que erat ſine vlla perturbatione.

Futilis

Cōmittere, & cōmendare.

Producere

Ehodū

Impeditus.

Expedire.

Oh indignantis

Furcifer

Reſtituere, Impeditus & perditus.

DON. ¶ HIC nunc non dubitat. (Non dixit, ſenex, aut pater: ſed hic, cum odio: quoniam animo aduerſo loquitur. Ex ſolo loco.) Solo, deſerto: vbi meditari facilius poſſit. Et orationem dixit quod quaſi ad plenum cogitari potuiſſe: quippe meditatus ex ſolo loco. Menander, εὑρετικὴν εἶναι φασὶ τὴν μέριμναν οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες. ¶ Venit meditatus alicunde. ¶ Terror obiurgaturi patris, hortatio eſt ad promittendum. Pamphilo quod iubetur. ¶ Qua differat.) Diſturbet, & in diuerſus ferat. Virgilius At que arida differt Nubila. Et in adelphis, Miſeram me differor doloribus. hoc eſt in diuerſum rapit, diſſipat. ¶ Apud te vt ſies.) Non, ne timeat, cauet Dauus: ſed ne amore a conſilio ſuo alienetur Pamphilus. ¶ Aput te ſies. Præparatus ſis. Cui contrarium eſt, nõ ſum apud me. ¶ Modo vt poſſim.) vt, pro ne, non. ¶ Modo vt poſſim.) A poſſibili, poſſim apud me eſſe. ¶ Nunquam hodie.) Ab vtili euentu, Nunquam plus aſſeuerationis habet quam non. vt Virgilius. Nunquam omnes hodie moriemur inulti. ¶ Commutaturum patrem.) Iurgium habiturum hoc eſt enim verba mutare. ¶ Commutaturum verbum altercaturum. Sic in Phormione, Non commutabis verba inter nos hodie. hoc. eſt, dabis atque accipies .i. iurgabis. Ego puto commutare verba hoc eſſe, pro bonis dictis mala ingerere, hoc eſt iracundia in maledicta compelli.

Differt

Apud ſe eſſe vt

Cõmutare verba

Hic nunc nõ dubitat, quin te ducturum neges,
Venit meditatus alicunde ex ſolo loco,
Orationem ſperat inueniſſe ſe,
Qua differat te, pro in tu face, apud te vt ſies.
P. Modo vt poſſim. D. crede mihi hoc in quam Pamphile,
Nunquam hodie te cum commutaturum patrem
Vnum eſſe verbum, ſi te dices ducere.

quin ne, te du. Venit me .i. munitus rõne: quare opprimat alicunde .i. ex aliquo loco. quod exponit ſubiiciens ex loco ſolo .i. deſerto: ſolitario: & propterea aptiori ad meditandum, ſperat .i. credit ſe inueniſſe .i. excogitaſſe. rationem .i. viam modum: qua ratione .ſ. differat .i. diſturbet, diſſipet, & diſcutiet: quaſi in diuerſum ferat te. Proin .i. id eſt proinde: id eſt ea propter tu fac .i. labora vt ſies .i. ſis apud te .i. præparatus ad reſpondẽdũ. Ideo nõ ſum apud me ſignificat non ſum paratus. Pã. o Daue modo vt .i. nõ poſſim eſſe .ſ. apud me: vel cape vt pro qualiter ſie. Dau. qualiter modo poſſim eſſe apud me: id eſt poſſim eſſe paratus. Illud etiam dictu ſic: vt ſis apud te poteſt eleganter collocari loco. horum dictorum: attende diligenter. vel animaduerte: quid tibi ſit agendum: vel, quod vulgo dici ſolet, tene te in tuis cuſtodiis: & caue tibi. Dau. o Pamphi. inquam: id eſt dico tibi: crede mihi hoc nunquam patrem tuum eſſe commutaturum: id eſt altercaturum tuum verbum iurgii: ſcilicet tecũ ſi dices te ducere Philomenam. Commutare verba dicit Do. eſſe pro bonis dictis mala ingerere: hoc eſt pro iracundia in maledicta cõpelli: proinde illius dicti crede patrẽ tuum non cõmutaturũ tecũ vnũ verbũ. Senſus eſt. Patrẽ nullũ iurgiũ tecũ habiturũ: id. n. verba cõmutare. Sic ĩ Phor. Tria non commutabitis verba inter vos. hoc eſt non iurgabis.

Differt

Prom

Eſſe apud ſe

Cõmutare

CVI. ¶ DA. Hic cum odio dixit hic .ſ. Simo nunc non dubitat.

SER. ¶ CO Mutaturũ ẽt vnum verbum contra te per litigium.

DON. HErus me relictis rebus. (Vide quã mire, cũ omnes conſulto cõſilio ſibi agere videantur, tñ omnes rerũ exitu inopinato ludificãtur: & Simo, & Da. & Pamphilus, & Carin⁹, & ipſe Birria. ¶ Herus me relictis: Ad hoc venit Birria, vt in errorẽ conculcet Carinum. & in hac ſcena quatuor perſonæ ſine implicatione intellectus loquuntur. ¶ Herus me relictis rebus. Imponitur manus rebus, cum perficitur id quod cœperit. vt Virgi. Impoſuit regina manum. Relinquuntur vero res, cum imperfectæ relinquuntur. Item Virg. Atque opere in medio defixa reliquit aratra. ¶ Hodie obſeruare.) Obſeruatio duplex eſt, vel captionis, vel obſequii. ¶ Relictis rebus me. Adeo præpoſuit hoc negocii rebus omnibus. ¶ Id propterea.) Neceſſe eſt aut alterum eſſe ſuperuacuum, aut propterea poſt accipiendum. ¶ Hoc agam.) In geſtu eſt, nam eſt figura corporis obſeruantis quid agatur. ¶ Vtrunque.) & Dauum, & Pamphilum. ¶ Quaſi de improuiſo reſpice.) Intereſt eius qui repente aſpexerit. nam videbitur nihil doloſe locutus: vt, Magnam reſpexit ad vrbem. ¶ De improuiſo.) Scilicet, ne meditata inteligat eum habuiſſe conſilia.

impone remanẽ rebus

ACTVS SECVNDI SCENA V.

Iambici Trimetri.

BIRRIA. SIMO. DAVVS. PAMPHILVS.

B. HERVS me relictis rebus, iuſſit Pamphilum
Hodie obſeruare vt quid ageret de nuptiis
Scirẽ id propterea nunc hunc venientẽ ſequor.
Ipſum adeo præſto video cum Dauo. hoc agã.
S. Vtrunque adeſſe video, D. hem ſerua. S. Pamphile.
D. Quaſi de improuiſo, reſpice ad eum. P. hem, Pater.

ſequi cupimus.) Obſeruare inquam hodie Pamphi. omnibus rebus: id eſt negociis cæteris ſemotis, & poſtpoſitis: ſiue poſt habitis: vt ſcirẽ quid ageret de nuptiis in diem iſtum conſtitutis. id propterea vacat, Id, ait Dona. aut propterea pro poſt: aut propter capiendum eſt. poſſet tamen fungi id cum ſcirem,: & eſſet ſenſus: vt ſcirem id ſcilicet quid ageret de nuptiis. nũc ſequor hunc Pamphilum venientem: quaſi diceret eum venientem oculis luſtro, & obſeruo. adeo: id eſt certe video hunc Pamphilum. præſto: id eſt præſentem ſiue contra cũ Dauo hoc agam: id eſt faciam: quod iuſſus ſum, & eum obſeruabo: quod pronunciandum eſt geſtu corporis obſeruãtis quid agat. Si. Video vtrumque Dauum: & Pamphilum. adeſſe: id eſt aduenire, vel prope eſſe. Dam. Hem dolentis interiectio. obſerua: id eſt cuſtodi te ipſum pamphile: ne opprimaris improuiſus. immo caue tibi: attende quid tibi agendum ſit. Si. Pamphile. Da. reſpice ad eum,: quaſi de improuiſo: id eſt quaſi præter ſpem: inopinato: ex in ſeparato: præter opinionem: ex abruto. Pamphi. Hem pater: reſponſio eſt Pamphili: qualis ſit quotidie a nobis vocatis.

Obſeruare ipſum

Attẽde tibi

CVI. HErus me &c. Hic quatuor perſonæ ſine implicatione intellectus loquuntur: ex quibus Birriæ perſona per ſe loquitur ad populum non alius admixita. Herus dominus ſcilicet Carinus iuſſit me Birriam obſeruare: id eſt animaduertere oculis, menteque cuſtodire. (Obſeruatio autem eſt duplex: captionis, cum damus operam vt aliquem deprehendamus in aliquo negocio. Altera eſt obſeruatio obſequii: cum videlicet accurate animaduertimus: & intentos tenemus oculos in eum: cui plene ob

Obſeruare

SER. HERVS. Conueniunt perſonæ, Simo. Dauus. Pamphi. propter cauſam ſupradictum. Birria vero inducitur auſcultator: non quod hic habeat locum: ſed tertio actui ſubſeruiet: quia neceſſarium eſt: vt audiat quod Pamphi. patri reſpondeat, & Carino totum renunciet, & aduch etiam nemini videre, quaſi præſentialiter, quia præteritum eſt pro præſenti quod ſcilicet, quia adeo pulchra eſt, ſi ue æquior: id eſt aliquantulum æquus ei Pamphil. non aduerſarius ibi.

¶ Hodie

DON. ¶ Hodie, &c. vo.) Nolo, & volo nimis impioſa & ſupba
Nolo dictio eſt, vt alibi, Piſces cæteros purga Dromo. Congruũ
Volo iſtũ maximũ in aqua ſinito ludere Paulisper, vbi ego vene/
ro, exoſſabitur, Prius nolo. ¶ Vſquã erit in me mora.) Re/
cuſantis eſt magis, q̃ nõ volentis, ↄſenſio ea ſegnis, ac tepi/
Hem da, ſi penitus cõſyderes. ¶ Hẽ,) Perculſus hoc dicto Birria
interiectiõe magis,
q̃ verbo exclamauit
¶ Quid di?) Nota
hic Birriæ pſonam
quartam, ſed nõ ad/
miſſam. ¶ Cum iſtuc
quod poſtulo ipe.)
Nimis obſequẽter lo
cutus ẽ pater. Et po
ſtulo p iubeo: & im
petro, p extorqueo
Poſtulo Poſtulo, iuſte volo:
Petimus enĩ prçca
Peto tio. Poſcimus, impe/
Poſco rioſe: Poſtulamus iu
re. Impetro, pro', cũ
Impe/ impetrem. ¶ Vxore
tro exci. Cadere ſpe di/
Cadere cuntur, qui leuati animo, a ſummo ad inferiora labuntur.
ſpe Vxore, hoc eſt matrimonio ac nuptiis. ¶ Sum ve.) Ideſt,
Verus veridicus vt falſus pro falſidicus. ¶ Vxore excidit.) Quod
Falſus Græci dicunt ἐξεπεσεν, κακῶς τυχεῖν. ¶ Nulla ne in re eſſe
homini cuiquam fidem?) Non in nullis terris, ſed neq; in
terris neq; in perſona. vt Virgilius, Nuſquam tuta fides.
Cum in amore fracta eſſet ab eo, Quem ſubiiſſe humeris
confectum ætate parentum. Alibi Terentius, Cuius tu fi/
dem in pecunia perſpexeris vetere ei verba credere? vbi
Verbũ quid mihi lucri eſſet? ¶ Illud verbum.) Id eſt prouerbium
& ſententia: & ſic veteres verbum pro ſententia. ¶ Omnes
ſibi melius.) Sic alibi, Proximus ſum egomet mihi.
Memi/ ¶ Ego illam vidi.) Hic corrigitur a poeta quod per ira/
ni vide cundiam dixit Pamphilus, Aliquid monſtri alunt. ¶ Me/
re mini videre.) Aut memor ſumme vidiſſe. Aut memini
videre, hoc eſt intelligo, ſcio. Aut memini ꝙ viderim.
Memini videre pro vidiſſe. Ennius, Memini me tum fie
ri pauidum. Alibi ſic, memini videre, non probare. ¶ For/
ma bona.) Diſtinguitur. ¶ Quo æquior.) Hoc eſt qua/
re æquior Pamphi. beneuolentior, non iratus vel minus
iniquus. ¶ In ſomnis.) Per noctem. ait Virgil. Libra dies
ſomniq; pares vbi fecerit horas. Plautus. Miris mo/
dis ludos faciunt hominibus, mirisq; exemplis omnia in
ſomnis. ¶ Quam illum.) Dicit nunc ꝙ vulgo dicitur, cum
illa manere, cum illa dormire. Alii, in ſomnis, vigilans; ſed
melius, per noctem.

¶ DA. pbe. i. recte rñdiſti. Si volo, vt ducas hodie vxorẽ GVI
vt dixi prius. ſ. tibi apud foꝝ. Bir. Nũc metuo nřæ pti, qd
hic Pã. rñdeat. Pã. neq; & nunc mora nõ erit tibi in me iſtic
.i. in hoc negocio. neq; alibi. i. i aliis negociis, vſquã. i. i ali/
quo loco. In quo dicto ponũtur aduerbia loci p rebus, &
negociis, q̃ i locis ſiunt pter vſquã qd ꝓprietatẽ ſuã ſeruat.

D. Probe. S. hodie vxorem ducas, vt dixi, volo.
B. Nunc noſtræ parti timeo, hic quid reſpondeat.
P. Neq; iſtic, neq; alibi vſquã tibi erit in me mora. B. hem. *ſ eliditur*
D. Obmutuit B. quid dixit? S. facis, vt te decet, *in iſtic*
Quum iſtuc, quod poſtulo, impetro cum gratia.
D. Sum verus? B. herus, quantum audio, vxore excidit.
S. I iam nunc intro: ne in mora, cum opus ſit, ſies.
P. Eo. B. nulla ne in re eſſe homini cuiquam fidem?
Verum illud verbum eſt, volgo quod dici ſolet.
OMNES SIBI melius eſſe malle, q̃ alteri.
Ego illam vidi virginem, forma bona
Memini videre quo æquior ſum Pamphilo,
Si ſe illam in ſomnis, q̃ illum amplecti maluit.
Renunciabo, vt pro hoc malo, mihi det malum.

Bir. hẽ. dolentis eſt.
Da. obmutuit Si. ſ.
obticuit: nec vnum
addidit verbũ Bir.
qd dixit? exclaman/
do hoc pnunciauit.
Si. facit vt decet te
.i. eſt tibi honeſtum.
cum impetro. i. obti
neo: cum grã. i. bñuo
lentia: iſtuc. i. iſtud
qd poſtulo. i. iuſte
volo. Petimus. n. p/
cario: poſcimus im
perioſe, poſtulamus
iure. Da. ſum verſus
id eſt verax: veridi/
cus: ſicut falſus pro
falſidicus. Bir. herus excidit ab vxore: i. a matrimonio
& nuptiis: quantum audio: id eſt quantum poſſum intelli/
gere ex verbis auditis. Si. I: id eſt vade nunc intro: ſcilicet
domum: ne ſies. i. ſis in mora dum opus ſit. i. ſis paratus, cũ
erit opus. Pã. Eo. i. intro. Bir. ne. i. virum ſubaudi. fidem. i.
veritatẽ: conſtantiã num eſſe cuiquã hoi in illa re. illud ver/
bũ. i. puerbiũ. vel ſnĩa. eſt verũ. quod ſolet dici vulgo. i. con/
muniter: vt ita dicã. Oẽs hoies malle. i. ꝑeligere. melius eſſe
ſibi q̃ alteri. Sic alibi: proximus ſum egomet mihi. Ego vi/
di illam virginẽ Philomenã. bona forma. i. honeſta pulchri
tudine. & recte bona: ne illa forma laſciuiæ potius irrita/
mentũ eſſet, q̃ caſtimoniç ornamentũ. Vbi poeta corrigit p
Bir. pſonã: quod Pã. dictũ fuerit: aliqd alunt monſtri: cum
dicat ſe eam vidiſſe. bona forma. memini videre. i. vidiſſe
ſum memor: vel forte eſt ſenſus: nunc adhuc eã mihi videre
videor. vel, vt dictũ eſt, pñs ponitur pro præterito: etiam
quia memini præteriti vox eſt, cui pteritum infinitiui non
ſæpe inuenitur iunctum: fortaſſis ea cauſa dicere maluit, q̃
vidiſſe quo. i. q̃ re ſum æquior. i. minus iniquus. Pã. i. q̃ Pã.
ſi maluit ſe amplecti illã in ſomnis. i. per noctem, q̃ illum
Carinum amplecti illam inquam. Renunciabo. i. referam
illi Carino vt det mihi malum pro hoc malo.
¶ MALVIT ſe amplecti illam in ſomnis. i. in lecto: vbi SER
locus dormitionis: quã illum care illam: vt malles rumore
ꝙ Pamp. eam paratus eſt ducere: reddat mihi malum, non
enim dubito quin ob hoc me verberet.

ACTVS SECVNDI SCENA VI.

Iambici Trimetri,

DAVVS SIMO.

D. HIC nunc me credit aliquam ſibi fallaciam
Portare, & ea me hic reſtitiſſe gratia.
S. Quid Dauus narrat? D. æque, quidquã nunc quidẽ.

DON. HIc nunc me cre.) Hæc ſcęna dolos
cõtinet vtriuſq; per
ſonæ quibus vtraq;
capit: & capitur mi
ro mõ. ¶ Hic nunc
me credit aliquã ſi/
bi fallaciã. Dauus ita videtur loqui, vt nullus ſpectator au/
diat: ſed hoc ait, vt velit audiri a ſene. ¶ Gratia.) Gratia ve
Gratia teres pro cauſa, ponebant. ¶ Quid Dauus nar.) Videtur
illi blandius locutus eſſe. ¶ Aeq; quicquam non qui. Bene,
nunc quidem ſimiliter nunc nihil, vt paulo ante, cum dixit
Id populus curat: ſcilicet. ¶ Aeque quicquam nunc quides,
Hoc eſt, nihil.

GVI. HIc nũc &c. Hæc ſcena dolos ↄtinet vtriuſq; pſonæ
Daui & Simois: qb⁹ vtraq; capit: & capitur miro
mõ, Da. Dau⁹ ita vł loq: vt null⁹ ſpectator audiat

ſed hoc ait: vt velit
audiri a ſene. Hic Si
mo nunc credit me
portare. i. aio cõmẽ
titiã geſtare aliq̃ fal
laciam & credit me
reſtitiſſe: id eſt re/
manſiſſe hic: ea grã.
i. ea cã. Si. quid Da. na. i. dic. Da. Aeq;. i. ita huic qdẽ. qcq̃. i.
aliqd narro, ſubaudi vt pri⁹. q. d. nihil narro nũc te alloquẽs
pluſquam narrabã: cum tu iterrogaſti: q̃ rñſio equalet nihil.
HIc nunc. Deceptus eſt ſenex rñſione filii fruſtrata eſt
ſpes ſimulationis eius: ſed quia ad hoc poſſet dubita/ SER.
re vtrum rñſio: & cõceſſio illa fraudulenta eſſet: ideo
remanſit Dauus: q confirmaret dicta filii: & in maiorẽ cre/
dulitatem ſenem duceret: vt nullũ prorſus locum ſimulatio
obiurgationis: nec in Dauum inuenire poſſit quicquam. i.
æqualiter quamcunq; rem ſcilicet nihil dico.

DON. Hem — Nihil prorſus — Expecto — Spero — præter

CNIHIL ne? Hem.) Hem interiectio eſt irati aduerſum eum qui neget ſe aliqd locutū eſſe ſimul qd ſit æque quicquā nūc qdē, ſenex explicat, cū ait, Nihil? Et eſt ευφημισμος antiquorū ꝑ Nihil. Nihil prſus.) id eſt neq; prſus.) Nihil prorſus dicitur, in quo nulla eſt ambiguitas. & eſt cōfirmatio negantis. At qui expectabam qdem. Expectamus tam bona, ꝙ mala: Speramus bona. Præter ſpem euenit.) Præter, pro contra: vt, Præter ętatē tuam. Hoc male hēt virū.) ειρωνικως vir̨ dixit defeſſum ſenem mō enim vir̨ iocula riter dixit. Virū.) Ad vituperationē cū ironia. ad laudē vero ſine ironia. Potin es verum. Integrū, potis ne, id eſt potes. vt Virg. Nec potis ionios fluctus æquare ſequēdo. & deeſt illi. Es. Eſt enī nomē potis: & facit potis potior potiſſimus. Num illi moleſtæ qppiā.) Quippiā, ſignificationem minime rei habet. Propter huiuſce hoſpitæ cōſuetudinē.) Hæc oia pro nominibus bene mollita ſunt. etenim attrocia ſunt, ſi cum ſuis nominibus nuda ponaē. Et huiuſce hoſpitę, non meretricis: & cōſuetudinē: non amorem dixit. ita oia extenuat vt Dauus audeat confiteri. Aut ſi adeo, bidui eſt aut tridui.) Bene, aut ſi adeo: ne ſi omnino negaret: Cur igitur triſtis eſt ille? diceret. Solicitudo,) Propter turbationem. Noſtin?) In ſignificationem multorum, quæ compendio facimus, Noſtin, dicimus. Recta reputauit via.) Reputauit, retractauit, quia putare, purgare eſt. vnde & arbores, & vites putare dicimus. Via. Conſilio, ratione. Laudo. Senex inducitur, & credit. Dum licitum eſt.) Deeſt, p re: hoc eſt, dum tu permiſiſti. Et mire hic vtitur verbis ſenis ipſe enim ſupra dixit, Dum tps ad eā rē tulit, ſiui, animū vt expleret ſuum. Dūq; ætas tulit.) Dum eſſet ætas immatura nuptiis. Tulit duo ſignificat, attulit, & abſtulit: paſſus eſt, & pertulit. Dum licitum eſt ei.) Sic veteres & placitum, & puditū, dicebant: quæ nos, placuit, puduit. Tum id clam.) Bene clam, quia nunc liquido apparet Pamphilum voluntatem, propoſitumq; mutaſſe. Cauit ne vnq̄ infamiæ ſibi eſſet.) Mire vtitur ſenis verbis. ipſe enim ſupra dixerat, Dū tps ad eā rē tulit, ſiui, animum vt expleret ſuum. Nunc vxo. opus eſt.) Quaſi denunciatio eſt quædam neceſſitatis ſeni impoſitæ. Et bene appulit, quaſi ab iactatione fluctuum & marini æſtus. has enim tempeſtates habet amor. Et ſic dixit, ad vxorem animum appulit, vt ſupra, animus ad ſcribendum appulit. Subtriſtis viſus eſt. Sub. temperamentū eſt plenæ pronunciationis: vt ſubtriſtis. ſubridet non ad plenum triſtis aut ridet, vt ꝯfeſſionem eliceret. Subtriſtis vi. eſt aliquātulū mihi. Mire ſeruatum eſt in adoleſcente libero το πρεπον: & in amatore το πιθανον. Nā & honeſto iuueni non congruebat verſipellis vultus: & in amatore abſurdum fuerat. ingeniū celare triſtitiam. Itaq; nec ad plenum triſtis fuit, quia dixit celanda res erat: nec gaudium fuerat, qa ingeniū & amoris neceſſitas in triſtitiam retrahebat. Sed ē qđ ſuc. ti. Quđ ille a ſummo ad imū oppoſuit, hic cauſæ deriuationē oppoſuit. Quđ ſuc. ti. Succēſet potioris ē. Succēſere in re graui & iuſta iraſci. Puerile ē. Apparet Dauum nūc ꝗrere qd rñdeat: & ad ꝗ cāꝗ deriuet auerſa ſuſpitione triſti

Potis — Quippiam — Reputo — Puto — Via — Fero — Licitū — Placitū — Puditū — Appello — Sub — Succenſere

S. Nihil ne? hem. D. nihil prorſus. S. atqui expectabam quidem.
D. Præter ſpem euenit: ſentio, hoc male habet virum.
S. Potin es mihi verum dicere? D. nihil facilius.
S. Num illi moleſtæ quippiam hæ ſunt nuptiæ,
* Propter hoſpitæ huiuſce conſuetudinem?
D. Nihil hercle. aut ſi adeo, bidui eſt, aut tridui
Hæc ſolicitudo: noſtin? deinde deſinet.
Etenim eam ſecum rem recta reputabit via.
S. Laudo. D. dum licitum eſt illi, dumq; ætas tulit,
Amauit, tum id clam. cauit, ne vnquam infamiæ
Ea res ſibi eſſet, vt virum fortem decet.
Nunc vxore opus eſt: animum ad vxorem appulit.
S. Subtriſtis * viſus eſt eſſe aliquantulum mihi. . viſuſt
D. Nihil pp hanc rē: * ſed eſt quod tibi ſuccenſeat. *In ſed eliditur d*
S. * Quid nā eſt? D. puerile eſt. S. * Quid eſt? D. nihil. S. qn dic qd ē.

** Hic uerſus uidetur deprauatus in uerſo dictionum ordine. Conſtabit ſi legas, Huiuſce propter conſuetudinem hoſpitae.*

** Si legas, quid id eſt aut quid nam eſt uerſus conſtabit.*

tiā Pam. quam animaduertit ſenex. Puerile eſt, nihil eſt.) Verum magis ideo ſuſpendit, vt ſenex audire deſyderet. an quia nec dum cōmentus eſt cām contra rependendam propoſitioni ſenis? Nihil eſt. Videtur inuenire non poſſe.

G VI. Hē iraſcentis — At qui — Expectare & ſperare

CSI. Nihil ne? vtq; nihil narras? Hē: interiectio irati aduerſus eū: q ſe negat aliquid dixiſſe. Da. nihil prorſus. i. oino nihil narro. Si atq. i. ſed: certe expectabant vt. ſ. aliqd narrares: & alloquitur eū q verbū tertię perſonę. Expectamus bona & mala: ſperamus bona tm̄. Da. ſentio. i. pcipio: q hoc. i. talis rñſio ſibi euenit preter ſpem. i. contra opiniones pſis. hoc male hēt: qſi male tractat virū. ſ. Simonē ſenē: ppterea virū dixit pironiā: & iocula riter. Si potis ne eſt ſup. i. Da. eſt ne potens dicere mihi verū? Da. nihil facilius ē ili ꝙ dicere verū tibi. Si. Nū. i. numqd hæ nuptiæ ſunt qppiam. i. non nihil, ſiue aliquātulū moleſtæ. i. inuiſæ diſplicā tes illi Pamphilo: vbi quippiā ſignificationē habet minime rei pp cōſuetudinem. i. conuerſationem. huiuſce hoſpitæ. i. peregrinæ. alienigenæ. ſ. Glicerii. Da. hercle. nihil ſunt ſnq̄ moleſtæ: aut ſi adeo. i. certe hæc ſolicitudo. i. perturbatio. eſt bidui. i. ſpacii duorum dierum. aut tridui. i. trium dierū. noſtin. i. noſtine. noſtin dicimus in ſignificationem multorum: quæ compēdio facimus. Deinde. i. poſtea. deſinet. i. deſiſtet: ceſſabit etenim ipſius Pā. putauit. i. retractauit: qa putare purgare eſt. vnde & arbores & vites putare dicimus. putauit ergo eam rem. i. amorem recta via. i. ratione & conſilio. Si. laudo. Dum licitū eſt ei per te. ſ. i. dum permiſiſti. nā licitum eſt pro licuit dicimus. ſicut placitum eſt, pro placuit & puditum eſt pro puduit. q. i. dum ætas immatura nuptiis. tulit. i. paſſa eſt: aut pertulit. ſignificat etiam tulit attulit, & abſtulit. amauit. i. amori operam dedit. Tum. i. deide. cauit. i. puidit. clam. i. ſecreto. id qđ ſequitur. ne nunq̄ ea res. ſ. amare eſſet infamiæ, vt decet fortem virum. ſ. vt hon[...] eſt viro forti. nunc opus eſt vxore. appulit. i. amplicuit[...] ſi ex multis iactationibus fluctuū amoriſq; innumeras [...] tempeſtates appulit animū ad vxorem relicta amaſia. Si. Viſus eſt mihi aliquantulū ſubtriſtis: quaſi non ad plen[...] ſtis. Da. nihil eſt triſtis propter hanc rem. i. non triſtis [...] ptias: ſed aliquid quod. i. ppter quod. ſuccenſeat. i. iu[...] ſcatur tibi ſuccenſcere enim eſt cum ratione iraſci. & hoc i re graui & iuſta. Si. Quidnam. i. [...] eſt. Da. id ſup eſt puerile. i. grauem virum decedens. Si. quid eſt? Da. nihil eſt. Si. quin: id eſt immo dic quin eſt. Da. Pamphilus ait re facere ſumptum: id eſt impenſa nuptiarum.

Quippiam — Conſuetudo — Noſtin — Putare — licitū eſt — Placitū eſt — Puditū eſt — Appellere — Subtriſtis — Succenſere

CPRAETER ſpē: hoc ſecū dicit: & q; fili⁹ aſſenſit volūtati patris i hoc ipſo euenit pti pter ſpē ſuā. i. inopinato: aut ſi adeo. i. certe ſunt moleſta hæc ſolicitudo. i. moleſtia eſt bidui: vt noſti: qa noſti [...] nūqd noſti. ſ. nō diu durat. Vere deſinet: qa ipſe ēt eā rē reputabat: recta via. i. recto ordine: hoc modo dū licitū eſt ei facere iuuenilia: & ætas tulit amare & tū ſapiēter. Nihil eū penitus nō potuiſſet denegare: qa triſti: ſed ob aliā cām triſtem fuiſſe cōmētatur: ſed qddā eſt q. tibi ſuc. i. male vult tibi pp hoc & iō triſtis: ēt puerile: ne differt nominare, vt propter dilationē vere magis eſſe credaē.

SER.

CAit

DON. ¶ AIT nimiū parce facere ſumptū.) Mire ip ſum dicere veſuiſſi fecit & nimiū, & parce. ¶ Nimiū parce facere ſumptus. Pepercit, ne diceret ſordide. ¶ Me ne?) Perturbati indicium eſt, q̄a ſeipſum p nomine oſtēdit. ¶ Meo℞ æqualiū po.) Aeq̄lium ætate, potiſſimū dignitate etenim potis. potior potiſſimus facit. ¶ Et qđ dicēdū hic fiet. Bene hic, vbi nō ſit adoleſcens. ¶ Tu quoq; perparce. Bñ quoq;. q.d. cum ille peccet, qđ pueriliter ſuccenſeat: tu quoq; peccas, perparce nimium faciendo ſumptum. ¶ Tu quoq; perparce nimius. Et perparce, & nimiū, cū ſufficeret vnū. Et nimiū, vitupatio eſt, vt, Ne qđ nimis. ¶ Non laudo.) Et quia perparce, & q̄a nimium. pā parce agere. laudis: nimium, peccati. Et magna moderatione, non laudo. dixit potius q̄ vitupero. ¶ Cōmoui. Iō commoui, q̄a argumenta dixit ſeni, quibus pditur nō eſſe veras nuptias. ¶ Cōmoui. Supra ſollicitaui dixit. mō ↄmoui. & cōmoui dicit apud ſe, vt ſpectator audiat, non ſenex. ¶ Quid nam hoc eſt rei?) Verba ſunt ſecum cogitantis ſenis aut de his q̄ nunc locutus eſt Dauus, aut de aduentu mulierū q̄ in ſcenā veniant. ¶ Quid nā hoc eſt rei? Pulſatus eſt ſenex argumento falſarum nuptiarum, paululū obſoni, tanq̄ ſe illuderet Dauus. quid nam hic volt veterator ſibi?) Veterator, eſt verus in aſtutia, & q in omni re callidus eſt. Et hi duo verſus oſtendūt pulſatū eſſe ſenem argumento falſarum nuptiarum: illo argumēto q̄ ait, paululū obſoni: tāq̄ ſe illuderet Dauus. Sunt ergo verba, vt diximus, ſecū cogitātis ſenis aut de his quę nunc Dauus locutus eſt, aut de aduentu mulierum quæ in ſcenam veniunt modo. ¶ Nam ſi hic eſt mali quicquam.) Si pmiſſa non compleuerit Pam. ¶ Illic eſt huic rei caput.) Caput .i. eſt origo & ſumma vniuſcuiuſq; rei, vt, Virg. O Latio caput horum & cauſa malorum.

Aequalis · Potiſſimum · Perparce nimium · Veteratos · Capud

D. * Ait nimiū parce facere ſumptū. S. me ne? D. te: *Ait mira ſyllaba eſt*
Vix inquit drachmis obſonatus eſt decem.
Num filio videtur vxorem dare?
Quē inqt vocabo ad cœnā * meorū æqualiū *Meorū diſſyllabum eſt*
Potiſſimum nunc: & quod dicendum hic, fiet.
Tu quoq; perparce nimium, non laudo. S. tace.
D. Commoui. S. ego, iſtæc recte vt fiant, videro.
Quid nam hoc rei eſt? quidnam hic volt veterator ſibi?
Nā ſi hic mali ē qdq̄, hem illic eſt huic * rei caput. *Rei monoſyl. eſt*

G V I. ¶ NIMIUM parce .i. nimiū tenue: vel tenaciter. Si. Me ne .i. vtrū aut me id facere. Da. te .i. ait te id facere Inqt Pā. hæc verba. Pater meus vix obſonatus eſt .i. vix comparauit obſonia p decē drachmis. Hēmus obſono as neutrum: obſonor aris deponens in eodē ſenſu. Drachma aūt ex decem & octo ſiliquis: hoc eſt ex tribus ſcrupulis cōſtare dicebaī. Ait ēt Iulius pollux de vocabulis re℞ ad cōmodū Cæſarē iuſſe Athenienſiū nōmiſma: qđ ēt bos vocabatur: quia eiuſmōi aialis figura deſignatus erat. Ipſe pr̄ nō videt̄ dare vxorem filio inqt Pam. Quē potiſſimū .i. dignitate principaliſſimum meo℞ æqualium .i. æquorum. vocabo .ſ. inuitabo ad cœnam: & qđ nunc hic dicēdū ſit .i. qđ pōt a me dici in abſentia Pamphi. q.d. nō dicere in ↄſpectu eius .i quoq; .i. ēt nimium .i. nimis pparce .i. tenaciter. & tenuiter ſumptum facis: nō laudo. Si. Tace D. ↄmoui .i. ſollicitaui, & irritaui iam eū: idq; dicit: vt audiat ſpectator non ſenex. Si. ego video: id eſt meæ partes ſunt non tuæ: vt hæc recte fiant. Quidnam hoc rei .i. qđ hoc eſt: qdnam hic veterator .i. in aſtutia inueteratus, & Callidus ſibi vult. Nā ex eo pendet qđ dixit in veteratore. ſi hic quicq̄ mali eſt: vt ſi pmiſſa nō compleat, Pam. Hem: interiectio indignantis & excandeſcētis illic .i. ille. Da. eſt caput .i. origo huic rei. Caput enim eſt origo, & ſumma vniuſcuiuſq; rei. Virg. O Latii caput horum & cā malorum. hic videre eſt cōmotū eſſe ſenem ex argumento falſarum nuptiarum.

Obſono · Obſonor · Drachma · Iul. po. · Cōmouere · Veterator

SER. ¶ OBSOnatus ipſe .i. obſonium. vtrum eſt .i. conſtat .x. differentia minus eſt q̄ .xii. numini ipſe inquit, non ergo q̄ callide diſſimulat oīa: & quod illud dicit Pa r. ex ſua parte, & ego dico ex mea parte illud: quod dicēdū ſit hic .i. priuatim inter me: & te: dum ipſe abeſt: q̄a eo preſente non dicerē hoc .ſ. q̄ non ſolum ipſe peccat: ſi te accuſat: ſed ēt tua culpa hoc facit. idem dicit: tu quoq; facis p .i. certe nimium. p. als. d. p hæc eſt vna pars p ſe qdnam hoc eſt rei .i facit ſenex deliberationē apud ſe: qđ ſibi videat̄ de iſtis dictis ſerui qđ hic vult: an dicit hoc ex bono corde, an ex fraude iſtæc dico. veterator. .i. in omni prauitate & mendacio inueteratus. ideo poſſum dubitare de iſto Dauo, nam ſi &c.

ACTVS TERTII SCENA PRIMA.

Iambici trimetri.

MYSIS SIMO. DAVVS. LESBIA OBSTETRIX. GLICERIVM MERETRIX.

M. ITA pol quidem res eſt, vt dixti Leſbia.
Fidelem haud ferme mulieri inuenias virum.
S. Ab Andria eſt ancilla hæc quid narras? D. ita eſt.

DON. ITA pol quidem res ē.) In hac ſcena nouo mō ceſſante Dauo fallitur Simo, per nimiam ſagacitatem ſuā. ſimul in hac ſcena id agit poeta, vt ad nuptias faciendas magis accēdatur Simo, & q̄dam induſtria qdam velut caſu eueniunt: vt nunc ſuſpicio ſenis. in multis enim *ακυρολογία* comico℞ poetarum ita ſe hēt, vt caſu pudet ſpectator veniſſe, quod conſilio ſcriptorū factū ſit. ¶ Ita pol qdem res eſt, vt dixti, Leſbia. Et hoc ſermone, quem habent ingredientes. ſcenæ apparet principium. quod enim auditur, non qđ incipitur, initium dicunt. ¶ Ita pol quidem. Productio eſt narratiua ad explendum mō potius iuſiurandum. ¶ Vt dixti.) Et dixti & dixiſti legitur. ¶ Fidelem haud fer.) Fidelem maluit, q̄ fidum dicere. fidum enim honeſtius dixiſſet. Ferme p facile poſuit. & ferme, facultatem ſignificat, q̄a ſunt aduerbia extenuationis. ¶ Inuenias.) Secundā p tertia pſona poſuit, p inueniat qs, vel inuenire poſſit, vt Virg. Migrantes cernas, totaq; ex vrbe ruentes. ¶ Ab And. hæc an eſt. ¶ Simpliciter dixit ab Andria eſt. p, Andriæ eſt, nam & vſu ſic dicere ſolemus. Ergo ab Andria eſt, hoc eſt Andriæ fauet, andriæ eſt. vt cū dicimus, ab illo eſt, hoc ſignificamus illi fauet, Illi accommodat ſuffragium,

Fidelis · Fidus · Ferme · Ab illo eſt

G V I. ITA pol &c. In hac ſcena nouo modo fallit̄ Simo per nimiā ſagacitatem ſuam. Mv. pol quidem iuſiurādū eſt o Leſbia res eſt .i ita vt dixti pro dixiſti per ſyncopē. haud ferme .i. nō facile. inuenias .i. inueniat aliquis: vel inuenire poſſit. ſecunda perſona pro tertia. virū fidelem .i. fidem ſeruantem mulieri. Si hæc Ancilla eſt ab Andria .i. ex parte Andriæ: hoc eſt Clyceriū. nam illi fauet quid narrat. Da. ita eſt.

Syncopa

SER. ITA pol quidem. Fruſtratus ſenex & deceptus valde ab intentione ſua per Pamphi. Dauo faciente fidem conceſſioni illius adhuc exaggeratur deceptio ſenis per familiam Glyce. tamen ipſemet per ſe & veritate incurreret hanc deceptionem præuertendo veritatem: & neceſſarium erat, vt hoc modo: & ita opportune ſenex deciperetur per illas mulieres: a quibus multi rumores: qui eſſent de iſta familia veluti de puero forſitan poſſent ſenem commoueret vt crederet ſe deceptum fuiſſe verbis Pamphi. & Daui. & propterea in iſtis notatur quædam commoditas tertii actus: quia per iſtas erit quidam tranſitus ad tertium actum .i. ad veras nup. Cum enim ſenex videat filium conſentientem: & iſtas mulieres fallacias machinantes: tam

tò feſtinantius ad veras nup. conabitur. inducuntur vero Myſis, & Leſbia venientes & loquẽtes de laude Pamphi. & de puero eius. vnde ſenex putans fallaciam eſſe deceptionẽ incurret, Dauus vero quare remanet ſatis finis oſtendit: quod hoc exclamat ſenex deceptus ſpem falſitatis.

DON. ¶ SED hic.) Semper Sed, contrariæ ſniæ ſignificatio eſt. Et bñ Hic vt oñdat de illo fuiſſe ſermonem. ¶ Hem. Interiectio eſt accipientis verba, & admirãtis. ¶ Vtinam aut hic ſurdus.) Comice & facete, aut hic ſurdus, qui audire non poſſit. aut hæc muta facta ſit, ne poſſit dicere. ¶ Aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit. συλληψις p gña. ¶ Iuſſit tolli.) Hæc ẽ fides: ſuſcipi filios legitimos faciunt parentes. & ſublato, matris eſt: patris tollere. ¶ Iupiter quid ego audio. Bene rurſum adducitur ad deſperationem ſenex Myſidis verbis. ¶ Actum eſt.) In ſumma rerum deſperatione ponit, Actus eſt, Ilicet, Periſti. Hæc res, ſm ius ciuile dicit: in quo cauet ne qs rem actam apud iudices, repetat. Sic ipſe in Pho mio ne. Actum, aiunt, ne agas. ¶ Bonũ inge.) ingeniũ, naturam. ¶ Quid hoc? Secũ ſenex λαλεῖ... dẽ eni, rei eſt. ¶ Adeon, eſt demens ex peregrina? ... per ... apta cogitanti. reliquum autem ſic pronunciat, quaſi reperto conſilio. Et bñ adeo: qa tam demens eſt qꝫ amat ex peregrina. i. ex meretrice. Mulieres enim peregrinæ, inhoneſtæ ac meretrices habebantur. Sic ipſe alibi, Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi. Et ſeruus. Poteſt taceri hoc quidem. hoc eſt, meretricem habuiſſe te matrem veriſimile eſt. ¶ Expere. ... deeſt enim, vt filium ſuſcipiat: aut aliquid tale. ¶ Vix tam. ſen. ſto.) Pulcro colore induc̃to, poeta oſtendit non minus falli ſuſpitioſum, ꝙ q ſtultus eſt huic enim veritas fallacia videt. dum nimis eſt acutus ac perſpicax. & hoc eſt quod ab euentu fingit poeta. non enim in Dauo eſt ſic errare nunc ſenem. ¶ Vix tam. ſen. ſto. Quinque ſunt ſenſus, quoꝝ duos, viſum & auditum, magis ſenſibiles habemus, ꝙ poeta. vñ Ci. Nõ ſolũ videã: ſed ẽt audiam, planeqꝫ ſentiã. qñ ad tac̃tũ retulit, quo ẽt pecora impelluñt ad ſenſum duab⁹ ergo rebus ſcimus: aut ratiocinatione, aut ſenſu: qbus maxime preſtamus cæteris aĩalibus. Ergo ſenex ſe nõ ſenſu, non ratiocinatione ſenſiſſe, ſed veluti calcaribus & ſtimulis punc̃tũ. ¶ Hęc pri.) Satis ſe ſagacem ſenex oſtẽdit, qñ pricipia ipſa iceptiõeſqꝫ ꝓrehẽdit. ¶ Hæc pri.) Bñ primũ qñ ex multis qs parauerat Da. contra Chr. ¶ Q uo. Quare. ¶ Iuno Lu. fer opẽ ſer. me.) Iuno Lucina, Iunonis filia, gręce ειλειθυια dr. Latine. Iuno a iuuãdo dic̃ta. Lucina ab eo qꝫ in lucẽ producat. Et gẽina vota ſunt, vt & partus, & pariens ſeruet. nã fer opẽ, pp partũ: ſerua me pp parientẽ dr. ¶ Iuno Lu. fer opẽ: ſerua me obſecro, Nota, hoc verſu totidẽ verbis vti oẽs puerperas in comœdiis, nec alias induci loqui in ꝓſceniõ: nã hæc vox poſt ſcenã tollitur. ¶ Fer opẽ. Propter qꝫ Lucina eſt. inde. obſtetrix, qꝫ opẽ tulerit. ¶ Serua. me, ob Hoc. extra ẽt hic ptãtẽ, Iunoni attribuitur: ꝙꝙ illã Menander Dianã appellet, & hoc ſentiat in Buc. Vir. ¶ Hui, tã cito.) Tã cito, vt felicitatẽ partus oñdat incredibile. Tã cito, ad reprehenſionem. ¶ Ridiculũ. ¶ Ad irriſionem. & inſpice. ridiculũ aduerbium ſit, an nomẽ, vt ſit, vide hoiem ridiculũ ſed aduerbium eſt magis. ¶ Non ſat commode diuiſa.) Confuſa ſunt tibi omnia, inquit, nec vnũquodqꝫ ſuo tempore geritur, qua re proderit. ¶ Nõ ſat, non ſatis.

M. * Sed hic Pãphilus. S. qd dicit? M. firmauit fidẽ. S. hem. * in ſed videtur elidi d litera, aut certe vocalis e.
D. Vtinam aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit.
M. Nam quod peperiſſet, iuſſit tolli. S. o Iupiter
Quid ego audio? actũ eſt, ſi qdẽ hæc uera prædicat.
L. Bonum ingenium narras adoleſcentis. M. Optumum.
Sed ſequere me intro, ne in mora illi ſis. L. ſequor.
D. Quod remedium nunc huic malo inueniam? S. quid hoc?
Adeon eſt demens ex peregrina? iam ſcio. Ah
Vix tandem ſenſi * ſtolidus. D. qd hic ſenſiſſe ſe ait? In ſtolidus eliditur s in fine.
S. Hæc primum adfertur iam mihi ab hoc fallacia.
Hanc ſimulant parere, quo Chremetem abſterreant.
G. Iuno, Lucina fer opem: ſerua me obſecro.
S. Hui, tam cito? ridiculum poſtꝗ̃ ante oſtium
Me audiuit ſtare: approperat. non ſat commode

¶ My. Sꝫ, hic Pã. ſibi firmauit fidẽ: ſed audio noĩe Pam. pꝫ itercepit loq ingens. Si. qd dicit? neqꝫ tñ alloqtur Myſidẽ. ſed Dauum. My. firmauit. i. ꝯfirmauit fidẽ. i. ꝓmiſſionẽ ſuã qſi qꝫ ꝓmiſſerat, ratificauit. Si. Hẽ interiec̃tio eſt verba accipiẽtis & admirãtis. Da. Vtinã aut hic Simo ſit factus ſup. ſurdus: aut hæc Myſis ſit facta muta: ſylepſis eſt p gña. nam pendent ex eo quod dixit firmauit fidẽ. My. nã iuſſit tolli. i. educare: nutriri qꝫ qd pepiſſet ſiue maſculũ, ſiue fœminam ppterea ſic firmauit fidem. Si. O Iupiter qd ego audio? actũ eſt: in ſumma reꝝ deſpatio deponit actũ eſt. q. d. piſti male tecũ aget. eſt aũt illud dictũ a iure ciuili deductũ in quo cauet ne qs re acta apd iudices repetat Ci. ad Pętũ: Actũ igit de te eſt niſi ꝓuidens. ſi qdẽ. i. ſi certe. hæc My. predicat. i. loquitur vera Leſ. narras. i. refers. bonum ingeniũ. i. bonã naturã adoleſcentis. My. optimũ narro inqꝫ ingeniũ: ſed ſequere me intro ne ſies. i. ſcis in mora: cũ illi Gly. ſit opus. i. ne cũ egeat tua opera in te mora ſitneqꝫ illi adſis ſatis tempeſtiue. Le. Sequor te. ſ. Da. qd re. nunc inueniã huic malo. Si. Quid hoc rei eſt ſup. Adeon. i. tm̃ne eſt demẽs Pã. deeſt vt ſuſcipiat filiũ: vel aliqd taleſed hoc tacuit p apoſiopeſin: reliquumqꝫ pnũciauit ꝓuideratqꝫ conſilio repertũ. & bñ demẽs dixit. Nã demens eſt qui amore captus eſt: ſeqtur eni quo ducitvoluptas nõ qdẽ ſui ꝓpoſa deo: itaqꝫ demẽs eſt. vt. ſ. ſuſcipiat filiũ. ex peregrina. i. ex meretrice. Nã peregrinæ mulieres in honeſtæ ac meretrices hẽbant. Iã. q. d. nõc primũ ſcio factũ filii. Ah: interiec̃tio dolentis. vix tandẽ. i. poſt multũ tpis: adhuc vix potui ſentire: & id dicendi genus nõ tã refert ad diuturnitatẽ tpis: ꝙ ad effec̃tum expectantis. Ci. ad Apiũ. Vix tandẽ legi lras dignas Appio & Vir. Vix tandem magnis Ithaci clamoribus ac̃t? Cõpoſito rũpit vocẽ. Vix tandẽ ego Simo ſtolidus ſenſi. i. pcepi. fallacĩã. ſ. quã cõminiſcunt aduerſum me: & Ch. Stolidus dr q pxime accedit ad naturam. ſenſumqꝫ pecudũ. Et cũ qnqꝫ ſenſus hẽamus communes cum belluis: duos tñ viſum & auditũ magis ſenſibiles habemus, ꝙ pecora. Duabus aũt rebus ſcimus aut rõnet aut ſenſu: quibus maxime præſtamus cæteris animalibus. Da. Q uid hic Simo ait ſe ſen. Si. Hæc. f. p. a. i. m. ab h. Da. uo. ſ. Simulant. h. Glyc. p. quo. i. vt abſterreant. i. deflec̃tant Chr. ad danda filia ſua Gly. o Iuno Lucina: ſic dic̃ta ab eo quod in lucẽ pducat. Fer opẽ: dr in malis rebus: & ab his q de ſalute dubii ſunt. igitur fer opẽ. i. opitulare ptui. ſ. pp quod Lucina es dic̃ta: Inde obſtetrix vt Don. vult: dicitur quod opem ferat. obſecro. i. per ſacra rogo: ſerua. i. cuſtodi me parientem: ſiue puerperam. hoc eſt etiam ſerua mecum ero partu liberata. Si. Hui. interiec̃tio eſt irridentis. tam cito illucuſqꝫ ſubaudi peruentum eſt: ridiculũ ſicut prius dixit fabulæ. & Perſius nugæ. & eſt vultuoſe. i. cum geſtu & capitis motu pronunciandum. q. d. quanta ridendi materia: quod verbum: an nomen: aduerbium dicendum ſit. Dona. dubitans tandem in eam deſcendit ſniam: vt magis aduerbium ſit. videtur tamen non inepte dici poſſe illud eſſe nomen ſubſtantiuum neutri generis. Poſtquam aũ me. ſta. i. ſtantem eſſe ante hoſtium approperat. i. eiulare: & Iunonis auxilium implorare feſtinat.

¶ ADEON eſſet filius meus demẽs: qꝫ filium haberet de peregrina nõ credo ab hoc Dauo. Gly. nõ ſolũ decipiẽ Simo verbis ancillarum: ſed etiam voce Glycerii parientis.

SERUI.

¶ Diuiſa

DON. ℭ DIVISA ſunt, digeſta, & cõpoſita, & diſtributa tẽporibus, id eſt per tpa. ⁋ Mihin?) Adhuc Dauus non pſpicit, & ben. q. d. cũ ille loquat, illæ agant. ⁋ Nũ imemor es? diſcipu.) Diſcipuli Myſis, Leſbia, & Pã. oẽs per quos agit fallacia. Bñ ergo diſcipulos impitos oſtẽdit, & magiſtrũ Dauũ quia ſupra dixit, Tũ ſi qs magiſtrũ cepit ad eam rem improbum. ⁋ Nũ imemores

Diſcipulus diſcipuli? Alii h̃ Pas. ſignificari putant diſcipulũ: qa Dau⁹ magiſter. Nam noia ad aliqd ſunt, diſcipulus

Mag̃ & magiſter & tũc diſcipuli, genitiuus eſt ſingularis caſus. Alii nominatiui pluralis putant: vt diſcipulos dixerit, omnes per quos agitur fallacia, ſm illud, Tum ſi quis magiſtrũ cepit ad eam rem improbũ. ⁋ Ego, qd narrẽ.) Quali fabula. ⁋ Num imemores diſcipuli? Deeſt, nũc. Et bene diſcipuli: quia ipſum magiſtrum ſupra fecit. ⁋ Ego, quid narres, neſcio. Semper ita reſpondet Dauus ſeni, tanq̃ nõ intelligat quid loquatur. ⁋ Hiccine me ſi imparatũ.) Redit ad illam ſniam, Simul ſceleratus Dauus ſi quid conſilii hẽt, vt cõſumat nunc cũ nihil obſint doli. ⁋ Adortus eſſet.) Adortus dicitur qui ex inſidiis repente inuadit. dictum ab eo, q corpora aggredientium exurgant ſubito atq; increſcant. ⁋ Adortus, aggreſſus. Omnia hæc ex tranſlatione ✻ maris dicta ſunt μεταφορικῶς.

Alias. Martis

GVI. ℭ O Daue hęc q̃ fiũt. i. nõ ſunt diuiſa. i. digeſta: cõpoſita: diſtributa tibi. i. a te. ſatis cõmode. i. ſatis opportune: vt non prodaris: & vt non tua ſentiatur fallacia tpibus. i. per tpa. Da. mihin. i. mihi ne, nõ ſunt ſat cõmode diuiſa: qa dixerat Simo tibi: rñdit Dauus mihi: quaſi nõ intelligens quid loquat ſenex. Simo. Nũ. i. nunqd. q. d. nõ es imemor. i. es oblitus diſcipuli. i. Pã, quẽ ad has fallacias faciendas inſtruis. Dixerat. n. prius: tũ ſi qs magiſtrũ cœpit ad eam rẽ improbum ideo Dauus reputat magiſter. Pã. vero diſcipulus. Da. ego neſcio quid narres. i. quid dicas. Si. hicine. i. hicne: hoc ẽ verũ ſi hic Da. adortus eſſet. i. aggreſſus eſſet. nã adoriri dr, qui ex inſidiis repẽte inuadit. dictum ab eo quod corpora aggredientiũ exurgant ſubito: atq; increſcãt. ſi adortus eſſet me imparatũ. i. improuiſum in nuptiis veris. i. vere celebrãdis quos ludos. i. quos iocos i. quas irriſiones nũc redderet. i. obiiceret mihi: & retorqueret in me. Nunc fit: impſonale eſt: vt Cicero ad Cæ. Sedulo fit. i. res agit in nuptiis. Laborat periculo. i. in periculũ: & pernitiẽ huius Daui. Ego Si. nauigo i portu i. in tuto res meas ago citra oẽ periculũ. metaphoricos ex maris tranquillitate.

Adoriri

> Diuiſa ſunt temporibus tibi Daue hæc. D, mihin'?
> S. Num immemor es diſcipuli? D. ego, quid narres, neſcio,
> S. Hiccine me ſi imparatum in veris nuptiis
> Adortus eſſet, quos mihi ludos redderet.
> Nũc ✻ huius periculo fit, ego IN PORTV NAVIGO. *huius mono ſyllabum eſt*

SER. ℭ HAEC ſunt diuerſa a re in tpibus: vt prius me exploraret eſſet ante hoſtium poſtea veniret ancilla cum obſtetrice deinde clamaret dña: ſed non ſat cõmode: quia comperit.

ASCẽ. ℭ DONAtus legit num imemores diſcipuli i'vt ſit nũ diſcipuli tui ſunt imemores præceptorum tuorum: vel num mulieres ſunt imemores diſcipuli tui: vt pote Pamphili.

ACTVS TERTII SCENA SECVNDA.

LESBIA SIMO DAVVS.

> L. ADhuc Archillis q̃ adſolẽt, quæq; oportet *Iambici dimetri tres, quibus acci nuntur duo trochei*
> Signa ad ſalutem eſſe, oĩa huic eſſe video
> Nũc primũ fac iſthæc vt lauet: poſt deinde
> Qđ iuſſi ei dare bibere & quãtũ imperaui
> Date, mox ego huc reuertar. *Dimeter catalecticus.*

DON. ADhuc Archillis.) In hac ſcẽa ſpectã, q̃ ſcite expſſa ſit conſuetudo medici vel medicę egrediẽtis ex ægri domo. Nã veniẽs: de negociis ei⁹ loquit: abiẽs d morbo, & hęc ſũt præter οἰκονομίαν quæ dicũtur ἐγκώμια. ⁋ Adhuc Archillis. Sic veteres ſcribebant adhuc, qñ incerti futurarum rerum, ex pſentibus firme nuntiabant: quod eſt genus certiſſimæ promiſſionis, & cautæ. ⁋ Adhuc Archillis, quæ ad ſolent: quæq; oportet. Medicina aut in ratione: aut in conſuetudine, aut in exẽplis. Adſolẽt ergo, cõſuetudinis eſt. Oportet, rationis. ⁋ Signa eſſe ad ſalu.) Deeſt hærentia, aut pertinentia. ſic in Heautontimorumenos, Atq; hæc ſunt ad virtutem oĩa. Ergo abſolute dixit, vt deſit aliqd tale vnde & nos dicimus, Quid ad rem? vel, Quid ad me? ⁋ Nũc primũ fac iſthæc vt lauet.) Impitiæ notãtes Mænandrũ, aut Teren. ipſi vltro impiti inueniunt. nã & ille λουσάτω αὐτήν dicens, a conſuetudine nõ receſſit: cũ lauiſſe, aut non lauiſſe dicimus a parte totũ ſignificãtes & Teren. ppius ad ſignificationẽ acceſſit, iſthæc dicẽdo, ne pudenda nominaret. Et ſunt qui, Adhuc Archillis, correptionẽ eſſe nimium ſolicitæ nutricis putent. quod ego non probo. ⁋ Fac iſthæc vt lauet.) Iſtæc q ex puerpio ſordebãt. Quidã iſthęc. ipſam puerperã dicũt. ſic. n. & Mænander, λουσάτω αὐτήν: ſed impitiæ accuſantur, quod nõ cõtinuo ſolẽt poſt puerperiũ lauare. ſed diebus omiſſis. ⁋ Quod iuſſi dare bibere, &c. quantũ imperaui dare.) Cõſuetudine magis, q̃ ratione dixit, pro, Date ei potionẽ. Lucilius li. vi. Date bibere ſummo. Nã duo verba actiua, nullã habebant ſignificationẽ ſine nomine, aut pronomine: vt ſi dicas, Dic facere. ⁋ Quod iuſſi dare bibere, & quantum imperaui date. Et qualitatem, & modum rei dixit. ⁋ Mox ego huc.) vide, vt authoritatem & iactantiam medicorum imitetur, dicendo. quod iuſſi. & non ſufficiebat, ſed etiam, imperaui dixit: ſimul, hæc quæ ſolent medici pronũciat. Ideo: ſubaudit, vt operæpretiũ maius accipiat.

Adhuc

Adſolet

Oportet

Dare bibere

mittere frequenter, Mox ego huc reuertar. ⁋ Scitus puer.) Satis obſtetrici eſt adhuc incertũ, qualẽ dicat. Ita & a matre ſanguinolẽtum, nõ pulchrũ: qđ ipſum nimiũ videretur cito dicere: ſed ſcitum

GVI. ADhuc Archillis, &c. In hac ſcena ſpectari poteſt q̃ ſcite expreſſa ſit conſuetudo medici: vel medicinę egredientis de ægri domo: nam veniens Leſbia de negociis eius loquitur: abiens de morbo. O Archillis adhuc i id eſt hucuſque. video omnia ſigna: quæ adſolent. quæque i id eſt & quæ oportet) quidam codices habent oportent i at tamen oportet raro perſonale inuenitur) eſſe ad ſalutem i ad eſſe huic Glyce. Medicina habet eſſe. aut in ratione: aut in conſuetudine i aut in exemplis. Adſolent ergo conſuetudinis eſt oportet' rationis. Nunc primum in primis. fac. id eſt da operam: vt iſtæc: id eſt puerpera Glycerium lauet ſe. ſ. vel ſi iſtæc ſit accuſatiuus pluralis generis neutri: vt vult Dona. ſic aſtrue i fac vt Glycerium lauet: iſtæc: id eſt illa quæ' ei lauanda oſtendebat Leſbia. Et hanc ſententiam comorobat Do. altera improbata propter hanc rationem: quod non continuo ſolent puerperæ poſt puerperium lauare: ſed diebus obmiſſis: poſt deinde: alterum abundat. date ei bibere quod iuſſi, & quantum imperaui: hoc autem dicendi genus: date ei bibere: conſuetudine magis q̃ ratione dictum eſt. nam duo verba ſic vna iuncta male coherent ſine nomine: aut pronomine: vt ſi dicas: dic facere. date ergo ei potionem. mox: id eſt ſtatim reuertar huc.

SER. ADhuc Archyllis. Similiter decipitur ſenex in reditu Leſbię: inducitur Leſbia loquens & de puero: & de procuratione dominę. adhuc i id eſt iam nunc. qcqd ſit de furtis, quę video ego omnia illa: quę adſolent eſſe ad ſalutem: & quę oportet alicui puero.

Per ecaſtor ſcitus puer natus eſt Pamphilo. *Iambicus trimeter*
Deos q̃ſo, vt ſit ſupſtes, q̃nq̃dē ipſe eſt ĩgenio bono. *Iamb. tetrame.*
Cũq; huic veritus eſt optumæ adoleſcenti facere iniuriam.
S. Vel hoc qs nõ credat, q norit te abs te eē ortũ? D. qdnã id eſt?
S. Nõ imperabat corã, qd opus facto eſſet ✻ puerperæ *Puerpere triſ*
Sed poſtq̃ egreſſa eſt illis, q̃ ſunt intus clamat de via. *ſyllabum eſt*
O Daue, ita ne contemnor abs te? aut ita ne tandem idoneus
Tibi ✻ videor, quẽ tã apte fallere incipias dolis? *Si legas uidebor*
Saltẽ accurate, vt metui videar. certe ſi reſciuerim, *conſtat uerſus*
D. Certe hercle nunc his ſe ipſus fallit, haud ego. S. edixin' tibi?
Interminatus ſum, ne faceres? num veritus? quid retulit?
Credo ne tibi hoc nũc peperiſſe hãc e Pãphilo? *Iambicus trimeter*
D. Teneo quid erret, qd ego agã habeo. S. quid taces? *Item. hic*
D. Quid credas? q̃ſi nõ tibi renũciata ſint hæc ſic fore. *Iãbici tetra.*

DON. ¶ PER ecaſtor.) Per caſtorem, & pollucem, ornatiua ſunt iurandi apta fœminis. ¶ Et natus eſt Pam.) vt Virg. Quem Dardanio Anchiſe Alma Venus Phrygii genuit Simoëntis ad vndam. ¶ Scitus. elegans, pulcher, quem Græci κομψὸν dicũt. ¶ Quid enim quis ſit, hoc ſcitũ, & pulchrum. Et eſt ἀναστροφὴ nã ordo eſt, Perſcitus ecaſtor. vt in Hecyra, Per pol quadam paucos reperias meretricibus fideles euenire amatores. vt ſit p quã paucos. ¶ Deos queſo vt ſit ſu.) Superſtes. nunc ſaluus. alias ſuperſtites ſunt ſenes & anus: quia ætate multis ſuperſtites, iam delirant. Vnde & ſuperſtitioſi, qui deos timent nimis, quod ſignum eſt deliramenti. Vt ſit ſuperſtes. ¶ Superſtes: nunc ſaluus. ¶ Quandoquidem ipſe eſt.) Quando, & cum interdum ſunt coniunctiones caſuales. & q̃m pro q̃m & pro q̃a itelligĩmus. ¶ Q̃ñ qdẽ. i. ipſe. tranſit a puero ad ipſum Pã. ¶ Vel hoc qs nõ credat?) ἔμφασις eſt. vel, modo non eſt diſiũctiua coniunctio ſed p etiã poſita. vt apud Vir. Vel Priamo miſeranda manus. Et, Carmina vel cœlo poſſunt deducere lunam. Et bene, vel hoc ſubaudias, exceptis illis q̃ reprehendit ſupra. ¶ Abs te eſſe na.) Et Ortũ legitur, vt ſit iſtructũ, ɔmẽtũ & ɔpoſitũ. ¶ Nõ iperabat co.) Corã, ad certas perſonãs referẽ. Palã, ad oẽs. ¶ Quid opus eſſet fa.) Eſſet, impſonatiue dẽ. Opus facto eſſet. ¶ Puerperæ.) Datiuus caſus eſt, vt ſit ipſi puerperæ coram non imperabat, quid facto opus eſſet. Sic. n. dicimus, quid vis tibi faciã? ¶ Puerperę. Omnis quę pepit. puerpera. πρωτοτόκος quæ primum. Et non q puerum, ſed q filium peperit, puerpera dicta eſt. Et apud veteres, puer puellus, puera. puella. ¶ Illis ſunt intus.) Argumẽtum ex eo quod non factum eſt, cũ fieri potuerit: & ex eo qd factũ eſt, cum fieri nõ oportuit. ¶ Clamat de via.) Mire clamat. q. d. maluit clamare, q̃ ſine labore intus imperare. ¶ Itane ɔtẽ.) Hoc eſt, vſq; adeo ne contemnor? valde ɔtẽnor. Temnor aũt, Græcũ eſt. i. cædor & reiicior, τὸ τέμνομαι. nã veteres temno dicebãt ſine ppoſitione, ¶ Itane tan.) Indignatio eſt ad eſtimationẽ reuocãtis eius dicta vel facta, a quo cõtemnitur qs. ¶ Idoneus.) Aptus, & ei rei natus. ¶ Aperte falle.) ἀναφανδόν. & fallere, & aperte. ¶ Saltem adcurate?) Mire ſaltem: quid ponitur i deſperatione rerũ. primo. n. fuerat hortatus Dauum, vt non conaretur fallere. ¶ Saltẽ accu.) ζεῦγμα a ſuperiore, fallere incipias aut cer ἐσυλλήψεις fallere incipias. ¶ Certe ſi reſci.) Et verũ p cum reſciuerim. an quia ſtultũ me putas? ¶ Certe hercle nunc hic ſe.) Hoc ita dẽ, vt audiat ſpectator, non vt Simo. ¶ Edixin. tibi?) Hic illud reddit. Edico tibi, ne temere facias. ¶ Interminatus ſum.) Pro minatus ſum. Plautus in Aulu. Preterea tibicinã, q̃ mihi interbibere ſola, ſi vino ſcateat Corinthienſem fontẽ, & Pirenæũ põt. ¶ Nũ ve.) Veretur liber, metuit ſeru9: & deeſt ex apta eclypſis iraſcẽti. Alibi, Nõ ſimultãtem meam reuereri? ¶ Quid retulit?) Retulit, pfuit vel iterfuit: & pducit re ſyllabã, & eſt ſenſus. Si cõtẽpſiſti q̃ſi tibi non comminatus ſim. ¶ Teneo quid er.) Hoc dixit, non vt Simo, ſed vt ſpectator audiat. hoc deniq; ſenex probat dicens Dauo, Quid taces? ¶ Et quid agã habeo.) Et quid rñdeam ſcio. ¶ Quid ẽre.) Propter qd, aut pp quã rem, aut quo mõ, aut pp qd. ¶ Quid credas? Repetit verbum eius, qd ait, Credon'? q̃re adiuuãdã pronuntiatione eſt. ¶ Quaſi tibi non renunciata. Nunciata. cõpoſitum pro ſimplici.

GVI. ¶ PER ecaſtor: per. iungẽda eſt cũ ſcitus: vt ſit Ecaſtor. i. per Caſto. aduerbiũ iurandi aptũ fœminis: ſicut Pol. i. per Pol. pſcitus pu. i. puer valde ſcite factus: vel perſcitus. i. elegans, pulcher. natus eſt e Pã. i. ex opere Pã, quæſo Deos vt ſit ſupſtes. i. ſaluus diu viuẽs. ſupſtites ſunt ſenes & anus: quia ſenes multi ſupſtites. i. ſupuiuentes ætate delirant: vnde & ſupſtitio dẽ. i. vana religio: & ſupſtitioſi, qui vane religione implicati delirãt. q̃nq̃dem. i. quia certe ipſe. ſ. Pã. hic. n. tranſitus fit a puero ad ipſum Pã. eſt bono ingenio. i. bona nã. q. i. & q̃n. i. q̃a. & i. ẽt veritus eſt facere iniuriam huic optime adoleſcẽtulæ. ſ. Gly. Si. vel. i. ẽt quis non credat: qui norit te Da. hoc. i. hanc fallaciã eẽ ortũ. i. pfectũ. cõmentũ: cõpoſitũ: inſtructũ abs te Daue, Da. qdnam. i. Si. Leſbia non imperabat puerperæ Gly. Puerpera. n. oĩs dẽ, pepit: ſiue q̃ ſuperioribus diebus mater eſt effecta. corã. i. in ɔſpectu, ſiue in pñtia puerpe: coram ad certas pſonas: palã ad oẽs refertur: qd eſſet opus factos. i. facere: ſed poſtq̃ egreſſa eſt: clamat illis mulieribus: quæ ſunt int9 de via. i. de itinere: ſiue de vico: O Da. itan9. i. adeo non cõtẽnor abs te? Tẽno: græcũ eſt. i. cædor & reiicior. veteres. n. illud dicebãt ſine prępoſitione: aut tandem tibi. tandem habet quiddã vrgẽs & accelerans. q. d. ſine lõgiori ſermone: ita ne videor tibi idone9 eſſe. i. apt9 & huic rei natus: quẽ. ſ. me incipias fallere dolis. i. fallaciis: ſiue fraudibus tam apte: ſaltẽ incipias inq̃ me fallere dolis: tã inq̃ accurate. i. tam diligenter: & cũ tanta cura: & tã ſubtilr: vt videar metui a te. ſ. certe. i. pfecto. ſi reſciuerim. i. ſi cognouerit te. ſ. fallere me p apoſiopeſin. deeſt acerbe te puniã: vel te i priſtinã dedam. quidã dicũt ſi reſciuerim p cũ reſciueri: vel certe ſi reſciueri q. d. putas q ñ reſciueri: & ita ſtultũ me putas? vt id me latuerit. ſed pria ſnia mihi potiſſimum placet. Da. Certe hercle. i. p Herculẽ. hic ipſus. i. hic ipſe fallit ſe. i. ſe decipit. haud. i. non ego eum. ſ. fallo. Si. Si edixin'. i. iuſſi ne vel imperaui ne tibi & interminatus ſum. i. minatus ſu: & phibui ne faceres fallaciã i nuptiis. Nũ. i. nũqd. q. d. nõ veritus es. ſ. facere fallaciã vereẽ liber metuit ſeru9. qd retulit. i. qd iterfuit: qd pfuit tibi edicere ne faceres: nã referre pria lõga ſigñat interdũ vtile eẽ, ſiue pdeſſe. & ẽ ſenſus: & ſic cõtẽpſiſti: q̃ſi non tibi ɔminatus ſim, & iõ nihil pfuit phibere tibi ne faceres q̃a nihilominus effeciſti ɔtra iuſſũ meũ. credon'. i. credo ne tibi hoc qd ſequiẽ videlicet hãc Gly. nũc pepiſſe e Pã. i. ex opere Pã. Da. Teneo. i. ſcio: itelligo. q. d. i. pp qd erret. i. fallatur deliret. & hẽo. i. ſcio. Ci. ad Lentulũ: hẽs de Vatinio: cognoſce de Craſſo. i. hẽo. i. ego ſcio quid agam. i. loquar & reſpõdeã, & hoc pplo dicit non ſeni. Si. Quid taces: q̃a nõ audierat Da. alloquẽtẽ ppl3. Da. Quid credas: q̃a Simo dixerat credõ tibi hoc &c. iã nũc repetit Dauus verbũ qd. i. pp quã rem credas: q̃ſi p ironiã dẽ: q̃ſi hæc nõ ſint. renũciata. i. nunciata. ɔpoſitũ p ſimplici. tibi ſic. i. eo mõ. fore. i. futura eſſe. ¶ PER ecaſtor: hoc loquiẽ ſecũ diſcedẽs. natus eſt Pam. puer p. ſ. valde ſcitus. i. pſpicuum vultũ hñs: & elegãs: vel p Ecaſtor. i. p ędẽ Caſtoris: natus ẽ de Pã. puer' tã ſcitus. i. notus. aiũt. n. p vrbẽ oẽs hũc eẽ de Pã. vel. i. ſaltẽ aduerſatiua diminutiua ẽ. Cõtẽnor qd audes me fallere. idone9 q̃ falſas ſaltem accurate. i. latẽter: vt metus &c. Multũ. n. me puipẽdiſcũ illa manifeſte me decipis. Certe hucuſq; non potuit percipere Da. vñ dubitaret. Simo. edixtin. i. non ne edixit tibi: vt me non falleres nunqd inuitus: ideo qd retulit. i. profuit:

Margin notes: I caſtor · Scitus · ſupſtes · ſuperſtitioſi · Quãdo · Cum · Vel · Puerpa · Puera · Tẽnor · Idone9 · Intermĩnari · Veritus · Metueẽ · Referẽ · Accurate · Apoſiopeſis · Edicin · Vereri & metuere · Habere Cicero · SER.

fuit: ſi ego phibui qd credas, ac ſi dicas cur diceretur tibi aliquid cū nō credas, hoc iō dicit: qa vult pſuadere: vt credat qd̕ dicturus eſt: quaſi ita dicis hæc p te cōperiſſe: quaſi non eſſent ab aliquo renunciata. nā vere aliqs tibi renunciauit.

DON. ¶ MIHI ne qſq̄.) Fauet ſibi ſenex in eo, q ſe vult perſpicaciorē videri. ⸿ Eho an tute.) ⸿ Eho mō interiectio eſt admirā: is. alſs ad ſe vocā/tis. Ehodum ad me. ⸿ Nā qui.) Qui, vn̄. ⸿ Quaſi tu di.) Dicas, p credas. non. n. dicimus niſi q credimus, ab eo quod ſequit, id qd̕ precedit, figura μεταληψις a poſterioribus ad pora. Idē alibi, Auda/cter dicito. Et alibi. Fœneratū iſtud bñ/ficium pulcre tibi dices. i. credes, ſcies, ſenties. ⸿ Etiā qlis.)

Etiam Etiam pro adhuc, vt Vir. Idœūq ēt cur/rus etiā arma tenen/tem. ⸿ Ego ne te?) Duobus iſtis pnoi/bus oſtendit ſe ſenex ſcire omnia. ⸿ Sed ſi quid tibi nar. oc.)

Occepi Occepi melius q̄ incepi. dicitur ob occi/pio. eſt. n. occepi, quaſi caput rei inſtitui. ⸿ Falſo.) Poteſt & ἐιρωνικως falſo pnunciari. pōt & falſo loqris, dici i vt Sallu. Falſo qrit de natura ſua humanū genus. Et vocalitatis cā ſic dixit. vt ſedulo, optato: certo, quaſi ſedule, optate cer/

Mutriſ te. ⸿ Nihil iā mu.) Enni⁹. Nec dico, nec facio. Vn̄ & mutos

Nemo dicimus, qd grœci μυτις. ⸿ Neminem pep. hic.) Neminem dicēdo maiorē cōfirmationē fecit, nō ſolū Cly. nō pepiſſe, ſed ēe neminē. & hic oñdit domū. Et eſt neminē, nullum hominē. Et nota, in fœminino gñe ēt neminem poſitū. ⸿ Mox defe. pue.) q. d. nobis. ⸿ Id ego iā ti re. Fingit ſe prodere qd̕ ipſe facturus eſt: vt nō credat ſenex ab eo fieri, qd predixerit fore. ⸿ Id ego iam ti. renuncio here futurū. Re ſyllaba, apud veteres interdū abūdat vt mō renūcio pnūcio, & Ci.

Renuncio Renūciat mihi. ⸿ Renūcio.) Quaſi ſecretū cōſiliū: vt ſupra Renūciatū eſt. ⸿ Daui fa. cō. aut do.) Cōmodius, & magis cū inuidia dixit, Daui, q̄ ſi meo dixiſſet. vt Vir. cum Turnus incuſaretur, dixit. Nulla mora in Turno. ⸿ Prorſus a me.) Prorſus: quaſi porro verſus, qd grœci μακραν dicunt. i. vel

Prorſus longū actū. ⸿ Prorſus a me. Quidā prſus p μακραν poſitum putāt. Ego pro eo qd eſt oino. Sūt q ɔſtructionem velint eſſe. ⸿ Opinionē hāc tuā.) Hanc tuā, cū tedio dixit, hoc eſt nimis moleſtā, nimis ſuſpicacē. nimis accuſatricem. Sic dixit hanc tuā vt ille de apib⁹, vere ſuo. Et, Solēq ſuum, ſua ſydera norūt. Et in Adel. Iā vero omitte Demea tuā iſtā iracūdiam. ⸿ Audiui, & cre.) Locus cōis, an tamē credēdum ſit. Et bene ſubiūxit, Credo. non. n. audiſſe, ſtatim credere eſt. ⸿ Multa cō.) Reſtat. n. vt multis cōcurrentibus ſignis, vna ɔiectura cōſtet. ⸿ Iā pri. hæc ſe e Pā. grauidam dixit eē inuētū eſt falſum.) Scdm qd credit ſenex. Et a ſummo ad imū, & ex factis, & ex dictis, & ex rebus atq pſonis ſumit argumenta. ⸿ Poſtq̄ videt nup. domi appa.) Eleganter omiſit, in cuius

Ilico domo. ⸿ Miſſa eſt ancil. ili.) Quod grœci dicunt αυτοτεν ταυταχον. Nam loci ſignificatio eſt, ēt breuitatē tpis notās. ⸿ Nihil mouent̄ nuptiæ.) Non pturbant̄ nuptię. ⸿ Mouen/

Moueri tur. Differunt̄. ⸿ Quid ais? cū intellexeras id conſilii cape.) Quaqua ſe verteret Dauus, obuium infeſtūq inuenit ſenē: & tū ita verſute it obuiam, vt ēt comprehenſus elabatur.

S. Mihi ne qſq̄? D. Eho an tute īntellexti hoc adſimulari? S. irrideor,
D. Renunciatum eſt. nam qui iſtæc tibi incidit ſuſpectio?
S. Qui? quia te norā. D. quaſi tu dicas factum id conſilio meo.
S. Certe enim ſcio. D. Nō ſatis me pnoſti ēt q̄lis ſim Simo. *Troch. tet.*
S. Ego ne te? D. ſed ſi quid narrare occepi, continuo dari *Iambici tetram.*
Tibi verba cenſes. S. falſo. D. itaq hercle nihil iā mutire audeo.
S. Hoc ego ſcio vnum neminem peperiſſe hic. D. intellextin? *Huic verſui deeſt ſyllaba nam eſt ſeazon*
Sed nihilo ſecius mox deferent puerū huc añ oſtiū. *Troca. tetram.*
Id ego iam nunc tibi renuncio here futurum, vt ſcis ſciens.
Ne tu hoc poſterius dicas, Daui factum conſilio, aut dolis.
Prorſus a me opiniōnē hanc tuam ego eſſe amotam volo.
S. Vnde id ſcis? D. Audiui, & credo. S. Multa concurrunt ſimul.
Qui coniecturā hanc nūc facio. iam primum hæc ſe e Pamphilo
Grauidam dixit eſſe inuentum eſt falſum. nunc, poſtq̄ videt
Nuptias domi apparari, miſſa eſt ancilla ilico
Obſtetricem accerſitum ad eam, & puerum vt adferret ſimul.
D. Hoc niſi fit puerū vt tu videas, nihil * mouent̄ nuptię. *al. mouentur*
S. Quid ais? cum intellexeras *Trochaicus dimeter catalecticus*
Id cōſilii cape, cur nō dixti extēplo Pāphilo? *Rurſus troch. tetram.*

¶ SI. Mihin. i. mihi ne qſq̄ renūciauit ſubaudi. q. d. meo ingenio id pſpicaciter excogitaui. Da. Eho. mō eho eſt interiectio admirantis: interdū ad ſe vocantis. vt alibi. Ehodum ad me an tute. i. tumet: i. ipſe intellexi. i. noniſti hoc. i. partum Glycerii aſſimulariter. i. fingi: paragogæ eſt. Si. Irrideor. i. illudor. Da. Renunciatū eſt tibi hoc aſſimulari. Nā qui. i. quō vel vnde. iſtęc. i. iſta ſuſpitio. i. opinio incidit tibi. Si. Quid. q. d. miraris vñ inciderit. profecto, qa norā te. i. iampridē tuos mores cognouerā Da. Quaſi tu dicas. i. credas: ab eo qd ſeqt̄ id qd pcedit (intelligit̄ figura eſt metalepſis a poſterioribus ad priora) id factū eſſe meo conſilio. i. mea ſuaſione. Si. n. i. qa. certe ſcio. i. explora tū eſt mihi. Da. o Simo. ēt. i. adhuc non ſatis pnoſti me qualis ſim. Si. ego ne. i. vtrū nō pernoui te. Da. Sed ſiqd Occepi, ab occipio. i. inſtitui: tāq̄ caput rei narrare tibi cōtinuo cēſes verba. i. fallacias. dari tibi: hoc eſt te falli & decipi a me. Si. falſo aduerbiū, ironiceq dictum. q. d. falſo cenſeo. ſ. vel ſi ſine ironia dicat̄: ſenſus eſt: Falſo loqueris. q. d. tu mentiris. Da. itaq. i. iō hercle. nihil audeo iam mutire. i. loq: vt inqt Feſtus. Perſius: Mem mutire nefas. i. non licet mihi loqui: vel, vt vult Do. mutire. i. nec dicere, nec facere: vnde mutos dicimus. Forſitan ēt dici poſſet nō abſurde: iam non audeo mutire. i. nō mō nō audeo loq. ſed nec hiſcere qdē quaſi non audeo os apire ad loquē. iū: vel inter dentes i murmurare: & ſuſurros efferre. Mutire. n. vt eē mutorū: & eoꝝ q more mutoꝝ volūt loq: ſed nō audēt ſiē muti nō poſſunt. Si. ſcio hoc vnū neminē. i. nullā mulierē (vbi aduerte neminē fœminino gñe poſitū) pepiſſe hic. i. ea domo: i q̄ eſt Cly. Da. intellextin. i. itellexiſti ne neminē pepiſſe: ſed nihilo ſecius. i. nihilominus. puer. i. īfans deferet̄ nobis. ſ. mox. i. ſtatim. huc ante oſtium. o here iā nūc renūcio. i. ſignifico tibi id futuꝝ: vt ſcis ſciens. i. cognoſcas: ne. i. vt non dicas mihi hoc poſterius. i. hoc ſequēs factū. ſ. qñ deferet̄ mox puer añ oſtiuꝝ: factū fuiſſe ſup. cōſilio aut dolis Da. i. meis, ego volo hāc tuā opinionē eſſe prſus. i. oino amotā a me. Si. Vñ ſcis id. ſ. pueꝝ ablatum iri. Da. audiui, & credo. Si. mlta ſigna. ſ. cōcurrūt. i. ɔueniūt ſimul. & eodē tēdunt mihi ſup. q facio nūc hāc ɔiectu. rā. i. q nūc hoc qd ſequit̄ cōiicio, ſiue ɔiecturo. iam primū. i. in pricipio hæc Gly. dixit ſe eē grauidā e Pā. iuētū ē falſus. i. ɔpertū ē illū eē falſuꝫ vel inuētū. i. cōmētū illud eſt falſum & tūc inētū eē: ſubſtātiuū. nunc poſtq̄ Cly. videt nupt. apparari. i. ppari domi. Ilico. i. ſtati. ācilla miſſa ē accerſitū. i. vocatū obſtetricē. i. mulierē puerpiū adiuuātē: ad eam puta Cly. iuuādā. ſ. vt ſil. i. ēt afferret puerū. Da. Niſi hoc fit: vt tu videas pueꝝ. nuptię nihil. i. nō. mouent̄. i. pturbant̄ quin ſtati fiāt. Si. Quid ais? cū itellexeras Cly. cape id ɔſilii i cur nō dixti extēplo. i. ilico Pam. Da. Dicis ſup. cur non dixtin.

¶ NAM q. i. qūo. certe. n. bñ poſſum dicere: qa certe ſe. falſo cēſeo reor: ſi nihilo vt magis credat: hæc omnia fraudulēter fieri addit ex ſua pte: & vt ſe excuſet ab hac ſuſpitione: cū ēt fallacias eaꝝ expediet: & pnūciet ſi. n. iueniſſet, non predixiſſet cōſilio meo iuuāte: vel dolis meis. i. meis inuentionibus.

Margin: CV · Eho admirāti · Paragoge · Metalepſis · Eni pro quia · Etiā pro adhuc · Occipe · Feſtus · Perſius · Mouet̄ · Extemplo · SER.

DON. ¶ QVIS igitur eum ab illa abſtra.) Non frigide ,intulit, dixit: ſed cum magna affeueratione. & abſtraxit proprie, vt ſupra, Mea Gly. miſeꝛ abſtrahat? &c, Diuellimur inde Iphitus & Pelias mecū. ¶ Quis igiř eū. Hoc ſic audiendum eſt.q.d. Dixti. ¶ Id mihi da nego.) De piectione pueri pro fortibus. ¶ Tu tñ idē.) Idē abundat. Apud veteres, Tamen idem integrū fuit. vñ apud nos, Tandem, & tñ natū eſt . ſic et idem * eorumq́ di ctum. ¶ Miſere h. Mi ſere: valde nimis. ¶ Nunc ſibi vxorem expetit.) Oratorie, pro eo qđ eſt non re cuſat. expetit. ¶ Id mihi da negocii, Vt caueatur ab appoſi tione pueri ante ho ſtium. ¶ Tu tñ idem. Tñ idē, aut p tñ po ſitū eſt, aut p tandē. vt ſit, tu tamen has nuptias pge facere, ita vt facis. ¶ Quod parato opus eſt.) Diſerte, & latine dixit, quod parato opus eſt. ¶ Non impulit, non perſuaſit, non perfecit vt crederē Gly. peperiſſe. Et cum dicit Omnino, oſtendit quædam ſe credi diſſe, in quibuſdam iam eſſe circumuentū. Mire aūt cautū capi, inducit ſenē, vt crederet q̄ Gly. non peperiſſet, ¶ Quę dixit ſint vera omnia.) Quę poſtea dixit Dauus. Et bene, omnia vt appareat ſenem multa credere vera eſſe quę Dauus dixerit. ¶ Multo maximū.) Multo etiam cōparatiuis antiqui adiunxerunt. ¶ Quod mihi pollicitus eſt.) Pollicitatio, multarū rerū promiſſio. ¶ Gnato vxorē.) Subaudit, vt det. ¶ Quid alias.) Pro cur alias, alio tempore. ¶ In ipſo tempore.) In ipſa opportunitate, in ipſo articulo. ¶ Eccum ipſum, obuiam Chremetem.) Continuo mutauit declinationem, vt iubeo Chremetem.

Pollici tatio

Tēpus

GVL. ¶ QVIS igitur abſtraxit.) abſtulit: auulſit eum Pam. ab illa Gly. niſi ego Da. nam qdem.i. certe nos oēs ſcimus q̄

Miſere

D. Quis igitur eum ab illa abſtraxit, niſi ego? nam oēs nos quidem
Scimus q̄ miſere hanc amarit, nunc ſibi vxorem expetit.
Poſtremo id mihi da negocii. tu tamen has nuptias
Perge facere ita, vt facis. & id ſpero adiuturos deos.
S. Immo abi intro ibi me opperire, & quod parato opus eſt para.
Non impulit me, hæc nunc oīno vt crederem *Iambi trimetri*
Atq; haud ſcio, an quæ dixit, ſint vera omnia.
Sed paruipendo illud mihi multo maximum eſt,
Quod mihi pollicitus eſt ipſus gnatus nunc Chremem
Conueniam orabo gnato vxorem: ſi impetro,
Quid alias malim, q̄ hodie has fieri nuptias?
Nam gnatus quod pollicitus eſt, haud dubium eſt mihi id,
Si nolit, quin eum merito poſſim cogere.
Atq; adeo in ipſo tpe eccū ipſum obuiā Chremetē. *Iab. tetrameter ſcazon catalecticus*

miſere.i. valde, vel nimis amarit eam nunc expetit.i. non re cuſat. ſibi vxorem dari. ſ. Poſtremo.i. tandē da mihi id nego cii.q.d. relinque mihi illud faciendū: vt videlicet non recu ſet vxorem. tñ tu idem.i. tutemet. perge.i. proſequere facere has nuptias ita: vt facis: & ſpero id videlicet vos adiutu ros fore ſubaudi. alii codices habent adiutores: & tunc eſt ſenſus: Spero Deos adiutores id nego cium.i. nuptiaꝝ. Si. immo.i. ſed. abi.i. di ſcede. intro.i. in do mum opperire.i. ex pecta me ibi: & para id qđ eſt opus. para to.ſ. parare. hic Da uus non impulit me.i. non mihi perſuaſit oīno vt crederē nūc atq; haud ſcio an oīa q̄ dicit ſint vera: ſed paruipēdo.i. nō mul tum curo illa. illud eſt mihi multo maxi mum qđ ipſius gna tus.i. ipſe Pā. pollici tus eſt mihi. Nunc cōueniā.i. alloquar Chremem. orabo vt det ſup. vxorem gnato. Si impetro vt det. ſ. qđ.i. cur mali .i. eligam has nuptias fieri alias.i. alio tpe, q̄ hodie. nam id haud.i. non. eſt dubiū mihi qn .i. q̄ non. ſi filius noluit.i. re cuſat facere qđ eſt pollicitus. poſſim cogere merito eum. vt. ſ. faciat. atq; adeo.i. certe, vel valde, vel inſtatum. eccum .i. ecce hic ipſum Chre. obuiam.i. occurſum. aduerbium eſt obuiam in ipſo tempore.i. tempeſtiue: mature: in ipſa oppor tunitate: & in ipſo articulo negocii ſuſcepti.

Oppiri

Quin adeo

Occ

Obuiā

¶ QVIS igitur abſtractus eſt. igitur quis a. & c. poſtre mo ſuus Da. mihi hanc obedientiā: vt eum diſtraham. Non impulit deliberationem Simonis de dictis ſui filii Pam. & Da. & tranſit accepta occaſione citius obuiam veniat fig mentis ſe ad deliberationem verarum nuptiarum non im pulit me Dauus: vt hoc omnino crederem: quæ dixit: ſcili cet in parte credo, in parte non.

SER.

ACTVS TERTII SCENA TERTIA.

Iambici tetrametri.

DON. IVbeo Chremetem.) Hæc con greſſio duorū ſenum ad tale peri culum adigit fabu lam, vt id nō videat conſilio, ſed euentu poſſe vitari: qui euē tus, eſt Critonis præ ſentia. nam nunc ex falſis fient veræ nu ptiæ. ¶ Iubeo Cremetem. Firme aliquid iubere, velle eſt. Iubeo ergo, volo, & deeſt, ſaluere, quod exprimitur ab al te rius perſone interuentu, vt Virg. Redditq; viro promiſſa iubebat. Et ἀπὸ τοῦ λαλοῦ(?) quia qui dicit ſalue. iubet. vo lumus enim aio: iubemus, verbis. ¶ Te ipſum quærebam.) placabilis & lenis amicus per totam fabulam inducit Chre mes, vt cognitioni ad vltimū intereſſe poſſit. ¶ Optato ad uenis.) Optato, aduerbiū eſt. vt Vir. Ae velut optato ven tis ¶ Aliquot me adiere.) Aliquot, hoc eſt nec multi, nec pauci. Adiere, non acceſſerunt, quia aditus arduus: difficī liſq; eſt. Ergo adiere, quaſi importune, & interpellantes adierunt. ſic alibi, Birria quid tibi videt? a leon ad eum? ¶ Ex te auditum. ut eſt, De Dauo modo au iui. Ex te audi. ergo non rumor, ſed ueritas. ¶ Id uiſo.) Ob id uiſo deeſt te ut uiſo ad uidendum uenio. ¶ Tu ne, an illi inſaniant.) Tu inſanis, q̄ dixiſti; illi inſaniunt, q̄ non audita referunt.

Viſo

SIMO, CHREMES, SENES. II.

S. IVBEO Chremetem. C. o te ipſum quærebam. S. & ego te. C. optato aduenis.
Aliquot me adiere. ex te auditū, qui aiebāt hodie filiā
Meam nubere tuo gnato: id viſo, tu ne, an illi inſaniant,

GVL. IVbeo. Hæc con greſſio duorum ſenum ad tale pe riculum redigit fabu lam vt id videat nō lio nō poſſe mutari ſed euentu qui euen tus eſt Critonis præ ſentia. nā nūc ex fal ſis fiēt veræ nuptię. Iubeo.i. volo (nā hic me aliqd iubere uelle eſt) Chre. ſaluere ſubaudi. ſed ſuppri mit alterius pſone interuentu. Volo aūt & iubeo differūt. nā uolumus aio iubemus uerbis. Chr. o aduerbiū optātis. quærebā te ipſum. Si. & ego te quærebā inq̄. Chre. aduenis optato.i. multum optatus aliquot.i. neq; multi neq; pauci adierūt me.i. uenerunt ad me, nō aūt dixit acceſſerunt. nam aditus arduus, difficiliſq; eſt. itaq; adierūt quaſi importune & interpellantes aduenerunt, qui aiebant id ſup. auditū eſſe ex te.i. a te uidelicet filiam meam nubere hodie.i. dari, nu ptui gnato.ſ. Pā. id.i. ob id uiſo.i. ad uidendum uenio. ne.i. utrum tu Simo inſani as: qui id dixiſti: an illi qui idai e bant, inſaniant: qui.ſ. non audita referant.

Iubere & velle

O optā tis

Adire & acceſ dere

IVbeo Chr. Incipit tertius actus de apparatu veraꝝ nu ptiarū & ad hoc conueniēter inducunt Chr. & Si. nam de utriuſq; uoluntate & diſpōne pēdebat rei iudiciū. Iu beo p opto dicit: qđ ad ego uelim. ſ. quare ad te ueniebam.

SER.

¶ Paucis

DON. ¶ PAucis.) Et paucis, & pauca legitur. ¶ Et quid ego te velim.) A docilitate. ¶ Per ego te Deos oro.) Ordo eſt, te per Deos oro, vt Virg. Per ergo te has lachrymas. ¶ Et noſtram ami. Chre.) Legiť & Chreme. ¶ Quę incepta a par. cum æta.) Mire aűt, in cepta a pueris cum ętate, vt oſtendat non nuper [c]ortam amicitiam, ſed antiquam. vt, Veterem a[…] agnouit amic[…] alibi, Neq; eni no[…] Dianę. Venit amor. ¶ Adcreuit.) vt ſupra A curate [.] ppoſitione vtiť familiariter. ¶ Adcreuit. Hic Virg. Creſcent illæ, creſcetis amores. ¶ Et meum) gnatű. Ineptum eſt ſic adiurare aliquem, Per ſalutem filii mei, vt facias id qď te rogo. ſed huic ēt ſubiūgit Cuius tibi ptās dať ſeruandi ſumma. in tua eſt, inquit. ptāte & tuus eſt. hæc ergo obteſtatio dr, cum p eas res adiuram⁹ aliquem de quibus agitur cā. vt, Iliaci cineres, et flamma extrema meorű. Idem alibi, Per euerſe genitor fumantia Troiæ Excidia obteſtor. ¶ Vt me adiu. in hac re.) Atq; ipſam petitionē, vt nuptiæ fuerant futuræ, fiant. Breuiter & latine. Et hoc genus compoſitionis veteres mutabāt. ¶ Nec obſecra, Pro, ne obſecres. Quaſi hoc te orando a me impetrare oporteat.) Hæc plena vox eſt & charitatis, & officii: quod. n. amicus ab amico petit iuſtum eſſe debet: nec pro eo quod non eſt iſtum, ſuplicare oportet. ¶ Olim cum dabam.) Nos dicimus, cum darem. Virg. Tum decuit, cū ſceptra dabas. En dextra, fideſque. Et nota Olim pro nuper. ¶ Alium eſſe cenſes nunc me.) Non perſonæ, ſed rei conditio eſt cōmutata. ¶ Si in rē eſt vtriq;.) Το τα αυτεγω συλλογισμω praue propoſuit, vt recte replicaret. Hic ſyllogiſmus negatiuus dr nam in ſecundo λημματι negat quod prius dixit, Sed ſi ex ea re plus mali eſt, q̄ commodi. ¶ Si in rem eſt vtriq;. A b vtili argumentum. Vterq; duobus conſtat bene vtriq;, mihi & tibi: non, alteri vtile, alteri inutile. ¶ Sed ſi ex ea re. Ideſt nuptiarum, mutauit numerum, ex plurali ſingularem. Fiant. & ex ea re. ¶ In cōmune cōſule.) Id eſt, ex æquali prouide. ¶ Quaſi illa tua ſit, Pamphiliq; ego ſim pater.) Nota ſuauiſſimam varietatem. non dicit, quaſi tua ſit, & ille meus. ¶ Immo ita volo.) Quia vtile eſt, quia in rem eſt. ¶ Itaq; poſtulo.) Itaq;, modo duæ partes orationis ſunt. vt in Hecyra. Itaq; nos vna inter nos ætatem agere liceat. ¶ Neq; poſtulem. Quia poſtulo prætulit. ¶ Irę ſunt inter Glycerium & gnatum. Hoc læto vultu pronunciat Simo: & hoc a poſſibili ē. loquitur enim apud eum ex quo audierat Pamphil. pro vxorem habere hanc peregrinam. ¶ Audio.) ειρωνεια Mox, fabulę. Et hic paulo ſapientior inducitur, & minus obnoxius dolis. Profecto ſic eſt. Proecto: confirmatio eſt.

Obteſtatio — *Ah dolentis* — *Futuræ* — *Atq; pq̄* — *Eſſe in rem* — *acerſo vel arceſſo ab acciocis* — *Cōmune* — *Cicero* — *In commune* — *Itaq;* — *Profecto*

S. Auſculta paucis & quid ego te velim, & tu qď quæris, ſcies. *Iambicus dimeter*
C. Auſculto. loquere quid velis.
S. Per te ego Deos oro, & noſtrā amicitiā Chreme *Iambici trimetri*
Quæ incepta a paruis cum ætate ad creuit ſimul,
Perq; vnicam gnatam tuam, & gnatum meum,
Cuius tibi poteſtas ſumma ſeruandi datur,
Vt me adiuues in hac re. atq; ita, vti nuptiæ
Fuerant futuræ, fiant. C. ah ne me obſecra,
Quaſi hoc te orando a me impetrare, oporteat.
Alium eſſe cenſes nunc me, atq; olim, cum dabam?
Si in rem eſt vtriq; vt fiant: acerſi iube.
Sed ſi ex ea re plus mali eſt, q̄ commodi,
Vtriq; id oro te in commune vt conſulas.
Quaſi illa tua ſit Pamphiliq; ego ſim pater.
S. Immo ita volo, itaq; poſtulo, vt fiat, Chreme.
Neq; poſtulem abs te, ni ipſa res moneat. C. quid eſt?
S. Iræ ſunt inter Glycerium, & gnatum. C. audio.
S. Ita magnæ, vt ſperem poſſe auelli. C. fabulę.
S. Profecto ſic eſt. C. ſic hercle, vt dicam tibi,

C. VL. ¶ SI. Auſculta. i. audi paucis. i. breuibus: pauca ēt legitur quaſi audi aliqua & ſcies quid ego velim te: vel i. itellige facere: vel eſt ſenſus, ſcies pp quid ego te tantopere optarē: & ſcies inquā id quod tu q̄ris. Cremes. Auſculto: loquere. i. dic qd velis. i. cupias vt fiat: Si. O Chreme oro te p Deos: & p noſtrā amicitiā: quæ incepta. i. inſtituta. a paruis. i. iam tū cū adhuc parui eſſemus, & a paruis p aduerbio poniť ſicut a paruulo a puero. accreuit. i. cœpit incrementum. ſimul. i. pariter cum ætate. q. ſ. & oro in quā te per tuā gnatā Philomenam vnicam: & ſolam ſine ſororibus, aut fratribus: & per gnatum meum (cuius Gnati ſeruuandi. i. cuſtodiendi: ne perdať ſumma p[ot]ās datť tibi) oro ergo te vt adiuues me in hac re: in hoc negocio abſtrahēdi filii a libidine. atq; ita ideſt eo pacto nup. fiant ideſt celebrentur. vt ideſt ſicut. fuerant futuræ id eſt facendę. a fio potius, q̄ a ſum. Chre. ah dolentis interiectio, ne obſecra me ideſt noli me obſecrare ideſt p ſacra rogare. Quaſi ideſt tanquam. oporteat te impetrare hic ideſt vt nuptiæ fiant a me. Chre. [orando] me ſi cenſes ideſt [pu]tas me eſſe nunc alium ideſt aliorum morum, atq; ideſt q̄ olim ideſt præterito tempore. cum ideſt quando dabam filiam meam filio tuo, ſi eſt i rē vtriq; ideſt ſi vtrique noſtrum ē vtile & nemini inutile. Res enim interdum p vtilitate ponitur: vt hoc eſt e re mea ideſt mihi vtile e re tua ideſt tibi utile &c. ſimiliter puto hoc eſſe in rem vtriq; noſtrum. i. puto hoc eſſe vtile vtriq; noſtrum. ergo ſi eſt in rem vtriq; noſtrum, vt nuptię fiant. acerſi. i. euoca me ſeu fac me certiorem: vel mone. nam accerſo vel arceſſo ab accio is eſt: quod ſignificat voco aliquem admodum & accerſo eiuſdem ſignificationis. antiqui. n. dicebāt arcio is mutantes. d. literam in. r. Inde arceſſo is nunc autē dicim⁹ accio is d. in. c. mutata: & inde fit accerſo ſis. vel arceſſo is tertie inflexionis vel quartæ. iube. i. impera, vt ſiant. ſed ſi. p. m. eſt. ex. ea re. i. ex nuptiis q̄ cum. u. mihi & tibi oro te id. i. id a te peto: vt conſulas. i. proſpicias: prouideas. in cōmune. i. in cōmodum quod ſit mihi commune te cū vel in comune. i. æquali: vt Do. vult comunis ſæpe diciť de duobus tantum: vt hic. & Cice. ad ſulpi. quicquid nos cōmuni ſentētia ſtatuerimus. i. mea & tua. & in multis aliis locis. conſulas igitur in commune quaſi. i. tanquam illa filia mea ſit tua. q; ideſt & ego ſim pater Pamp. Si immo. i. ſed o Chreme in vocatiuo ſicut Vlyſſe. volo itaq; . i. poſtulo. ita vt fiat. i. vt hoc negocium compleatur. neq; poſtulem i. poſtulare velim abs te: niſi ipſa res moneat [.] incitet. & poſtulet vt fiat Chre. quid eſt? Si, iræ ſunt inter Glyce. & gnatum. Cre. audio. i. intelligo, capio quod dicis. Si. ita magnæ ſunt iræ: ut ſperem Pamphi. poſſe auelli. i. abſtrahi ab illa. Chre fabulæ. i. nugæ ſunt. ſ. Si. profecto. i. procul dubio. & eſt particula confirmatiua: ſic eſt. i. iræ ſunt magnæ. Chre. hercle ſic eſt: vt dicam tibi

SER. ¶ ET q; quęris. i. interrogas a me & per filiū meum, quem propter me debes amare quæſitando te impetrare oporteat illas p preces impetranda: ubi uolūtas illius a quo petit ſolūmō officit. Sed cū ſola utilitas impediat: & nō amici uolūtas: nulla p preces impetrata habeť: uere nō per preces eſt impetrandum. quia uolūtas mea nō efficit, & hoc eſt qď dicit interrogando aliū eſſe: ſed utilitas officit: & uere officit: q̄ ſi nō officit ſum parat⁹. hoc dicit. ſed in te utriq; & eſt Immo ita uolo. ſ. ut ſi eſt utile non fiat quod. i. quid utile uides: neq; me perpeti ſi uellet, teneri filiā. & tū aliam diligeret. qui. i. qđo ſcis ex una parte ē tm̄ una incommoditas. i. diſceſſio, q̄ nūq̄ ſi deo placuerit eueniret ex altera multæ cōmoditates: qđ iſtuc dicis ſi ita tibi ut fiat. q. i. qđ o ſcis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DON. Sētētia Parœmia Reintegratio

ℭ AMANTIVM iræ.) Sn̄ia γνωμικὴ in qua a ſpecie receditur: & in oēs aliq̃d dicit. παροιμία eſt aūt ſine authore ſn̄ia. redintegratio.) inſtauratione. ⁋ Id te oro.) Deeſt ob: vt ſit: ob id vt Virg. Q d te p ſuperos oro. ⁋ Priusq̃ harum.) ſnui dio.i?, harꝫ, quā vna ſit ſic i Eunu. N ppeti meretricū cõtumelias. ⁋ A ium ægro.) Hoc vt ſupra, ipm aium ægrotū ad deteriorē par: ē applicat. ⁋ Vxorē demus.) ἀνοίκως, vt i Heautō timorumeno. Q io minimo piculo id dem⁹ adoleſcētulo. ⁋ Neq̃ illū hāc ppe.) ἀμφιβολία de iduſtria poſuit: aut vtrūq̃ ſignat. ⁋ Niſi periculum fe.) Periculū. tētamentū. Ci. Tute meli⁹ periculū feceris. Idē Te. Fac periculū i literis. ⁋ At iſtuc periculū i filia fieri, graue eſt. Memorabile dcm̄, et id quod merito i pūerbiū ceſſerit. ⁋ Q d di phibeant.) παρένθεσις. p εὐφημισμόν. ⁋ A t ſi corri.) Alter eſt ſyllogiſmus per ꝯtraria λήμματα, & ipſe negatiuus. ⁋ Pricipio, ami. fili) Principio, nec in tulit, ſcdo. ⁋ R eſtitueris. iuenies.) Ergo ἀνακόλουθον duplex. ⁋ Amico filiū.) Ab honeſto. ⁋ Quid iſtuc?) Cō cedentis, & veluti victi verbū. tanq̃ ſi diceret q̃d? & abun dat iſtuc. Vel potius, q̃d iſtuc, ſignat hoiem de loco, ac de ſn̄ia decedere. vt ecōtrario, pſtare ac reſiſtere dr̄, q aliq̃d negat. ⁋ Si id ani. in. Legit et aium induxiſti. ſed illud plenū ē: hoc, per τῶν λόγου ϲυγκοπὴν diminuit. ⁋ Ipſus mi. Da. dixit, Cōmendatio teſtis, vt, in foro mō de Dauo audiui. Ergo ipſus, q̃ſi q max. e ſciat. ⁋ Tute adeo. (παρέλκεται, A deo, mō, & abūdat. ut Virgi. Tu quoq̃ adeo quē mox quę ſint habitura deorū Cōcilia. incertū. ⁋ Sed eccū.) Eccū, q̃ ecce eū. veteres dixerūt. eccum eccius. Ellum quod apertius ſignificat ecce illum, & obſcurius ellum.

Periculum

AMANTIVM iræ, amoris redintegratio eſt,

S. Hem, id te oro, vt ante eamur, dum tempus datur,
Dumq̃ eius libido occluſa eſt contumeliis,
Priusq̃ harū ſcelera, & lachrymæ confictæ dolis,
Reducant animum ægrotum ad miſericordiam,
Vxorem demus. ſpero conſuetudine, &
Coniugio liberali deuictum Chreme,
Dehinc facile ex illis ſeſe emerſurum malis. *Emergere actiue*
C. Tibi ita videtur at ego nō poſſe arbitror
Neq̃ *illū hanc ppetuo hr̄e, neq̃ me perpeti. *In illum eliditur s*
S. Qui ſcis ergo iſtuc? niſi periclum feceris:
C. At *iſtuc periclum in filia fieri graue eſt. *In iſtuc eliditur*
S. Nempe incōmoditas denique huc omnis redit.
Si eueniat quod di prohibebant, diſceſſio. At
Si corrigatur quot commoditates, vide:
Principio amicos filium reſtitueris:
Tibi generum firmum & filiæ inuenies virum.
C. Quid iſtuc? ſi iſtuc animum induxti eſſe vtile,
Nolo tibi vllum commodum in me claudier.
S. Merito te ſemper maximi feci Chreme.
C. Sed quid ais? S. quid? C. qui ſcis eos nunc
diſcordare inter ſe? *Iamb. tetrametri*
S. Ipſus mihi Dauos. q intimus ē corū cōſiliis, dixit. *catalectici*
Et is mihi ſuadet, nuptias quātum q̃am vt maturē. *ſcazontes*
Num cenſes faceret, filium niſi ſciret eadē hæc velle?
Tute adeo iā eius verba audies. heus euocate huc Dauū
* Sed eccū video ipſū foras exire. *I. Atq̃ Hæc ps ē ſcazōtis ſequētis*

C V I. Sylepſis Hē dolentis Deuictus

ℭ IRE amātiū. i. amore captorū. redintegratio. i. inſtauratio eſt amoris. eſt aūt ſylepſis cuiuſmodi illd̄ eſt Xenophō. Delitiæ meæ ſunt mādata tua: meditatio mea eſt. verbum eni ſequit̄ vltimū noīatiuum: & cū illo congruit. Si. Hem interiectio oſtendēs dolorē profectū ex dicto Chremetis: qui catolicā. i. cōmunem protulit ſn̄iam. id. i. ob id: quia amantiū iræ &c. oro te vt eamus ante. i. pueniamus. dū. i. quādiu tempus. i. oportunitas datur: dūq̃ libido. i. extrema voluptas: & laſciuia eius Pam. eſt ocluſa. i. cohibita: repreſſa contumeliis. i. pbris vltro, citroq̃ datis. demus vxorem priuſquam ſcelera: ideſt ſcelerati mores, & lachrymæ (harū pro huius Gly. inuidioſe dictum eſt: vt in Eunu. Nō perpeti meretricum contumelias confictæ: ideſt ſimulatæ dolis. i. aſtutiis, fraudibus ad decipiendum. reducant. i. redigant animum ægrotum: quia amore ſaucium ad miſericordiam. i. vt miſereatur eius Gly. o Chre. ſpero. i. confido ipſum Pam. deuinctū. i. aligatū: irretitum, allectū conſuetudine. i. cōuerſione tuæ filiæ. & coniugio ideſt matrimonio liberali: id eſt facto cum libera: & non ſeruæ: qualis forte putabatur peregrina illa Gly. vel cōiugio liberali. i. liberaliter facto. ſpero itaq̃ ſeſe ſic deuictū de in vel dehic. i. poſtea facile emerſurū. i. erepturū ex illis malis q̃ in amore ſunt. Chre. hoc videt̄ tibi ita futurū ſup. at. i. ſed ego arbitror neq̃ illū Pā poſſe hr̄e hāc filiā meā. vel ꝯtra dici poteſt: hanc nō poſſe hr̄e illū ppetuo: ideo amphibologia ex induſtria vſus eſt: vt vtrūq̃ oñdere: & arbitror inquā me Ch. nō poſſe ppeti. ideſt vſq̃ ad finem pati vt filiam meam hēat ſecū. ſ. q̄ ei⁹ ſmodi mores poſt cōnubia ſit pſecuturus. Si. Ergo q. i. vn̄ vel q̄o ſcis iſtuc prō iſtud niſi feceris periculum ideſt tentamentum, ſeu experientiam. Chre. at eſt graue. i. moleſtum iſtud periculū ideſt tentamentum fieri in filia mea. Si. nempe. i. certe. reſponſionique aptū eſt. denique ideſt tandem omnis incommoditas id eſt iportunitas redit huc ideſt in me ipſum recidit nam huc de perſona loquentis dicitur: ſi diſceſſio ideſt ſeparatio eueniat. quod ſcilicet diſceſſionem euenire Dii prohibeant. i. auertant. parētheſis eſt per euphemiſmon. At ſi ideſt ſed ſi corrigatur. i. reſipiſcas ppter filiā tuā. quo commoditates ideſt oportunitates inde procedent. ſ. alii habent vide: quod ipſum ſatis quadrat quantum ad ſententiam. Principio ideſt in primis reſtitueris. i. reddes cōiunctiuum indicatiuo anacoluthon. filiū. amico tuo. quem. ſ. filiū. vides laſciua pditum iri. iuenies tibi generꝫ firmū. i. ſtabilē & virū. i. maritū filiæ tuę. Chr. Quid iſtic. verbū cōcedentis ē: & veluti victi ita ut iſtic abūdet: vel eſt ſenſus: q̃d iſtic facis ſup. quaſi conceſſionē tandē ſubiūcturus. Vel q̃d iſtic. i. iſte dicit ſup. admirādos ſi induxti. i. induxiſti p ſyncopē. aium. i. ſi tibi impetraſti: vel tibi pſuaſiſti iſtud eē ita vtile: nolo vllū cōmodū claudi p claudier p paragogē tibi i me, hoc eſt nolo tuū cōmodū retardari p me. Si. o Chr. merito. i. iure ſemp maximi feci te. i. te plurimi æſtimaui. Chre. ſed q̃d ais? Si. quid? Chre. qui. i. q̄o. ſcis eos nunc diſcordare inter ſe. i. Pam. & Gly. & eos dixit: q̃d maſculinū gen⁹ ꝑpōderare debet fœminino. Si ipſus Dauus quaſi, qui maxime ſcias: qui eſt intimus. i. familiariſſimus: ppinquiſſimus cōſiliis. i. ppoſitis eorū Pā. et. Gly. dixit mihi: et is pſuadet mihi: vt maturē. i. accelerē nuptias quātū queāt. Nū. i. nunq̄. q. d nō cēſes ideſt iudicas: q ſup. faceret niſi ſciret filiū velle hoc eadē. A deo. i. certe tute. i. tuipſe. iā. i. nūc audies verba eius. Deinde admonet alios ſeruos. vt euocēt Dauū ad Simonē. Heus adverbium vocantis & attentionē petentis: euocate. i. accerſite Da. huc. i. ad me. atq̃ eccū. i. ecce hic ꝓpe video ipm exire foras ipſe. n. iuſſu. Si. abierat intro vt pararet paranda.

ℭ Dū in his comentariis dr̄ occerſo ēt q̄rtę cōiugationis: hoc docti iſicias eūt. Tametſi i ſctis ſcripturis reptū ē. Reciprocatio ēt ſic melius ſtaret. Spo Chr. Pā. deuictū conſuetudine & liberali coniugio. emerſurꝫ. i. eductum ſeſe facile ex illis malis. itē cū dicit: nēpe incōmoditas ois huc redit: nō intelligo huc. i. in me, ſed in hanc rē, vt fiat videlicet diſceſſio. Nā Chre. quoq̃ incōmodo foret: atq̃ eius filiæ.

Amphibologia Periculum Illuc Euphemiſmō cōiūctiuū p indicatiuo Syncope Heus vocātis ASCĒ.

ℭ Ad te ibam

DON. AD te ibam.) Dauus vt recte ſcribatur: Dauos ſcribē dum eſt, quia nulla litera vocalis geminata: vnā fa/ cit ſyllabā. ſed quia ambiguitas vitanda eſt noīatiui ſingularis et accuſatiui pluralis, neceſſario pro hac regula, digāma vtimur. Da Fus, ſer Fus: Fulgus, cor Fus. ſ Ad te/ ibam. Locus eſt. in quo iam ad diſcrimen mali pducta co/ mœdia, in meliorem partem iam incipit inclinare. ſ Ego du/ dū.) Semper grauis inceptio orationis q̄ exordium ſumit a p nomine ego: vt: Ego te quæ plurima fan/ do, & Ego poſtq̄ te emi a paruulo. ſ Ego dudum. Aduerbia tpis, aut certa ſunt. vt hodie cras, aut incerta, vt dudum nu/ per. Itaq; icertis cer/ tum additur tēpu⁹ vt iamdudum: nunc nu/ per. ſ Non nihil veri tus Daue abs te.) Breuiter: pro, veri/ tus ne qd abs te fie/ ret. ſicut ſupra, Hei, metui a Chryſide. Et Cice. Quod p̄ca/ tus ſum a diis immor talibus. p eo qd eſt: q̄ ab diis petii i preca tus eos. ſ Quod vol/ gus ſeruoꝝ ſolet.) Totum cum extenua tione protulit, tanq̄ qui ſatiſfactum no/ luerit Dauo ob comprobatam fidem eius. ſ Nā propemo dum habeo.) Ridicula dilatio eius rei: quæ iam dudum nota eſt auditori. ſ Nam propemodum habeo iam.) Hoc eſt propemodum cuius actus eſt: admodum. ſ Sed ea gra/ tia. Gratia, pro cā poſuit, noue. ſ Sic eſt res.) Quod Græ ci dicunt, οὕτως ἔχει. ſ Num nam.) Nam παρέλκεται, vt in qs nam. ſ Quid nam audio? Legitur & audiam. Mænan der. n. ſic ait: [illegible Greek]. ſ Occidi. optume.) Be ne vſus eſt [illegible Greek]: occidi. & optime, vt ſimilitudine fal/ leret audientem. ſ Per hunc.) Chremetem ſcilicet. ſ Ibo atq; huc renuntio.) Varie. ibo & renuntio. ſ Nunc te oro Da.) Te. i. per quem ſtat ſumma negocii. Et modo magis vere rogat, q̄ nunc cum ait, Dehinc poſtulo, ſiue æquum eſt, te oro Daue. ibi. n. iracundia latenter dixit: ſiue æquum eſt. ſ Effeciſti has.) Non feciſti. eſt. n. efficere perficere facien/ do. Et bene Has, quarum cauſa labora.

Dudū

Nuper
Iam dudum
Nūc nuper

Prope/ modū
Admodum
Sic eſt res

ACTVS TERTII SCENA QVARTA

Scazontes ut ante.

DAVVS SIMO CHREMES

D. AD te ibam. S. quid nam eſt?
D. Cur * vxor nō accerſit: iā ad- uesperaſcit S. Audin' tu illum: *Vxor redundat in verſu, & uidet additum ab iterprete*
Ego dudū nō nihil veritus ſum Daue abs te faceres idē *tābici*
Quod volgus ſeruorum ſolet dolis ut me deluderes, *terram.*
Propterea q amat filius. D. egon' iſtuc facerem? S. credidi
Idq; adeo metuens vos cęlaui, qd' nunc dicā. D. qd? S. ſcies
Nam ppe modū habeo iā tibi fidē. D. tādē cognoſti q ſiem.
S. Non fuerant nuptię futuræ. D. quid non? S. ſed ea gratia
Simulaui: vos vt pertentarē. D. quid aias? S. ſic eſt res. D. vide,
Nūq̄ * qui ego * iſtuc itelligere, vah cōſiliū calidū. *Aut eliditur u in quiui: aut s in iſtuc*
S. Hoc audi. vt hinc te iuſſi introire, oportune hic fit mihi obuiam
D. * Hem nūnā periimus? S. * narro, quæ tu dudū nar- raſti mihi *a Inarro huic* *Hem pendet a priore verſu*
D. Quid nam audio? S. gnatum vt det, oro: vixq; id exoro. D. occidi. *Trochaicus tetrameter catalecticus*
S. Hem qui dixti? D. optume inquam factum. S. nunc p hunc nulla eſt mora. *Rurſus octonarii Iambici*
C. Domum modo ibo. vt apparentur, dicā: atq; huc renuntio
S. Nunc te oro Daue quoniam ſolus mihi effeciſti has nuptias.

lis. ppterea q filius amat. i. amore captus eſt. Da. Egon' i. ego ne. facerē. i. facere vellē. iſtuc videlicet te deludere do lis. Si. credidi quæ. i. & ego adeo valde metuēs. Id ne. ſ. de ciperer. cælaui vos ſeruos id ſup. q dicam nunc. Da. Quid eſt? Sci. Nam propemodum. i. vel admodū, vt vult Dona. vel ferme ppe habeo iam fidem tibi. i. credo tibi Da. Tan/ dē cognouiſti. i. no/ uiſti qui qualis ſiē: hoc eſt ſim. Si. nu/ ptiæ non fuerant fu/ turæ. i. faciēdæ. Da. quid. i. cur non fue/ rant futuræ. Si. Sed ſimulaui nuptias fu/ turas. ea gratia. i. cā vt pertentarem vos. i. perfecte de vobis periculum facerem. Da. quid ais? Si. Sic res eſt. Da. vide nūq̄ quiui ego intellige/ re iſtuc. Vah, interie/ ctio indignantis: vel increpantis, ac deri/ dentis, conſilium. i. propoſitum. cōmen/ tum callidum. i. aſtu tia & calliditate ple/ num hoc autem di/ ctum exclamatione tollendū eſt. q. d. con ſilium illud eſt mul/ tum calidum, & ir/ ridet Dauus eo pa/ cto Simonem. eum enim nō latebat eiuſ/ modi conſilium. Si. audi hoc. vt. i. poſtq̄ iuſſi te Dauum introire huc, ideſt in domum parandorum obſoniorum gratia, hoc Cre. fit obuiam: id eſt occurrit prę ſto eſt mihi oportune, id eſt tempeſtiue. Da hem: dolentis interiectio. num nam, id eſt nunquid. primus, id eſt perditi ſumus & nam adiectio eſt ſyllabica: vt quiſnam. Si. narro huic Cre. quæ. tu dudum, id eſt paulo ante nar/ raſti mihi. Da. quidnam audio. alii audiam. Si. oro vt ipſe Cremes det gnatam, vix que exorto, id eſt obtineo id Da. occidi: id eſt perii: perditus ſum. Si. Hem. indignantis interiectio hoc eſt quid dixi, Da. inquam, id eſt dico vel dixi optime factum eſſe. ſcilicet. Si. nunc nulla eſt mora per hunc: id eſt non ſtat per Chremetem, quo minus nuptiæ fiant. Cre. Nunc ibo domum: dicam vt apparentur obſonia, ſcilicet atq; renuncio, ideſt ſignifico huic filiæ meæ ſcilicet, Si. O Daue nunc te oro, quoniam tu ſolus effeciſti: id eſt fa/ ciendo perfeciſti has nuptias. Da. Dauus interrumpes ſer/ monem dicit.

Prope/ modū

Perten/ tare

Vah indignantis vel increpantis aut de/ ridētis

Hē dolentis

Orare & exorare

G. V I. AD te ibam &c. Hic locus eſt in quo iā ad diſcrimen mali producta comœdia in meliorem partē iam incipit inclinare. Da. ibam ego Dauus ad te Simo/ nem. Si. Quidnam eſt? Da. Cur vxor non acceſſitur. i. ad uocatur: vel adduci curatur. Iam aduesperaſcit. i. ad veſpe/ rum inclinatur dies. Sim. audin', id eſt audis ne tu. Chre. illum Da. ego ſemper. grauis eſt inceptio orationis. quæ exordium ſumit a pronomine ego. dudum. i. paulo ante. Aduerbia temporis aut certa ſunt: vt hodie, cras. aut incer ta: vt dudum nuper. Itaq; incertis certum additur tps: vt iam dudum: iam nuper. o Daue veritus ſum non nihil id/ eſt aliquid timui: ne quid ad te fieret, ſed breuitati ſtuduit poeta. vt alibi: Metui a Chryſide. ne: id eſt q. faceres, idem quod vulgus, id eſt maior pars ſeruorū ſolet. ſ. vt. i. q delu/ deres. i. ludibrio offenderes me ſenem dolis. i. aſtutiis ma/

SER. AD te ibam. Poſtq̄ bene cōuenerat iter duos ſenes de apparatu vero nuptiaꝝ: reſtabat: vt quaſi effectum illarum nuptiarum oſtenderet. quo iſte actus in ſuo principio vigeret. ſ. vt audito rumore ſuæ machinationi contrario, aduerſaria pars omnino ſubſternatur, & abſter reatur, ideo cōuenitur Dauus caput conſilii totius mali prius terrore cōmouetur vt percuſſo capite membra diſper gantur, & deſperent. poſtea cōmouetur Pamphi. deinde. Carinus. Audin' tu illum Chremes quāto deſiderio affe/ ctet nuptias, poſtea conuertit ſe ad Dauum dicens, ego I. [illegible] &c. propemodum: id eſt aliquantulum non. nam perimus exterritus enim fuit. Da credens contra ſpem ſuam eueniſſe ex hoc aliquid: quod audiuerat, oportunus fit obuiam qui/ dam audio verba iterum timoris.

DON. Porro Eniti Irritari

¶ Ego ve.ſo. Et hoc ad increpationem dicit:nõ ad ꝯfirmatione. ¶ Solus.) Id eſt cui non aſſentiebat Pã ¶ Porro.) In futurum deinceps. Futuri tpi aduerbiũ. vel adortantis, vt, Porro q q que. ¶ Eniti.) Labora quaſi difficile ſit, & conatu ſit opus. ¶ Hercle ſe.) Productiones ſunt Comici ſtyli ad fucũ orõnis poſitæ. ¶ Potes nũc. (A poſſibili argumẽtum. ¶ Dũ ani. irri.)

GVIL.

¶ EGo ve.ſo.eſſe.nup. hoc aũt dicit:nõ ad ꝯfirmationem ſed ad icrepationẽ. Si. ſubdit Simo : qd fuerat Da. rogaturus. porro.i.deiceps.i. futurũ vel hortãdi ẽ aduerbiũ, enitere.i.labora: quaſi difficile ſit & conatu opus corrigere ideſt ad viã rectã redigere mihi gnatum.ſ. Pam. Da. hercle.i. per Herculẽ. faciã ſedulo.i. inſtanter : quaſi ſine dolo. Si potes cogitare nunc dum aius eius eſt irritatus.i. commotus ira ſiue concitus & ꝓuocatus. Da. qeſcas.i. conquieſce : neq; de hac te labores. Si igitur age vel dic: & loquere, vel eſt aduerbium hortãtis, quo hortetur eum: vt faciat qđ pollicet: vbi ipſius Pam. eſt nunc Da. Mirum eſt.i. miror. ni.i. ſi nõ eſt domi, cũ ſint inimicitię

Q uia dixerat, ire ſũt ai Glyceriũ & gnatum. Irritatus eſt, cõmotus ita ꝓuocatus vt in Phor. Dr autẽ verbũ a canibus, q reſtrictis dentibus hãc literam r imitantur. ¶ Quieſcas. Id eſt cõqeice, impatiẽt modũne iniurioſum videret. ¶ Age igitur) Age.dic, vt eſt. Egi, atq; oraui tecũ, aut aduerbiũ eſt hortandi.

D. Ego vero ſolus, S. corrigere mihi gnatum prro enitere.
D. Faciã hercle ſedulo. S. potes nunc, dum aius irritatus eſt.
D. Quieſcas. S. age igitur. vbi nũc eſt ipſus? D. mirũ, ni domi eſt.
S. Ibo ad eum, atq; eadem hęc, quæ tibi, dicam eadem illi. D.
*nullus ſum. *In nullus eliditur s.*
Quid cauſæ eſt, quin hinc in piſtinum recta ꝓficiſcar via?
Nihil eſt preci loci relictum, Iam perturbaui omnia.
Herum fefelli in nuptias conieci herilem filium.
Feci hodie: vt fierent inſperante hoc, atq; inuito Pamphilo.
Hem aſtutias. q ſi quieſſem: nihil eueniſſet mali,
Sed eccum ipſum video, occidi. *Dimeter Iambicus*
Vtinã mihi eſſet aliqd hic, quo nũc me ꝓcipitẽ darẽ. *Troch. tetra catalecticus*

Age

di. ¶ Quieſcas.) Proqeſce. aut deeſt volo, aut facito. ¶ Mirum ni domi eſt. Exiſtimationẽ intulit: incertũ fugiẽs: & ẽ cõpoſitũ quaſi miror. ¶ Mirũ ni domi eſt. cõpoſitũ, eſt, quaſi hoc eſt mirũ ni domi eſt. Caute ſeruus callidã interrogationẽ ſcenis paratus excepit. Memor ſimulatę diſcordię cũ amica, fingit nõ ſe alibi eũ eſſe ſuſpicari, q̃ domi. ¶ Dicam ea. illi.) In alus itidẽ ſcriptũ eſt. qđ ſi eſt ꝓ itẽ accipiamus. An ego idẽ, ꝓ itẽ? ¶ Nullus ſum. Plus eſt nullũ eſſe: q̃ periiſſe. nã qui perit, vel corpus hẽt reliquũ: qui vero nullus eſt: ita nõ eſt, ac ſi natus nõ ſit. ¶ Recta ꝓfi. via?) Bene recta: vt corpis impulſionẽ lucrifaciã. aut recta: vt nõ eã ad precatorẽ: aut ad Pam. Et bñ ꝓficiſcar. ꝓficiſci. n. in rẽ ægram ac difficilẽ dicimus. Et recta via: plana dixit. nõ tm̃ recta. ¶ Hinc.) Id eſt, ex hoc loco. ¶ Nihil eſt p̃. lo. re.) Subiungit ergo cãs cur ꝓficiſcat i priſtinũ. ¶ Nihil ẽ p̃ci. Qđ p̃dixit ſe nex. ¶ Iã ptur. oia.) Allocutio in qua qd metuat: qd velit: manifeſtũ eſt. ¶ Her. fe.) Hæc enumeratio cãrũ ẽ: qa magnifice exaggerauit errores ſuos. ¶ Cõieci.) Nec immiſi. ſed conieci, qd impetũ & iniuriã ſigñat. ¶ Herilẽ fi.) τον τεοφιμον. ¶ Feci ho.) Nec ſolũ feci. verũ ẽt addidit tps, Hodie, ut ne diecula qdẽ eius ſit, qd fecerat, mali. ¶ Inſperãte hoc, atq; iui.) Inſperante & iuito: duplex offenſio. ¶ Hẽ aſtu.) Bona εἰρωνεία. Pluraliter dixit aſtutias quaſi is qui abundet aſtutiis: vt ei vna non ſufficeret. ¶ Vtinã mihi eſſet ali.) Nam dixit gladiũ: aut laqueum, ne eſſet tragicũ. Ergo expreſſit bene: dicens. Quo me nunc præcipitem darem:

Nullus ſum

Conii/cere

illi cum amaſia. Si. Ibo ad eũ ſiliũ atq; dicã itidem.i. ſimiliter illi hæc eadem, q̃ dixi tibi. Da. Nullus.i. nõ ſum, plus eſt enim nullũ eſſe q̃ periiſſe. Nã qui perit corpus hẽt reliquũ, qui vero nullus eſt, ita non eſt, ac ſi natus non ſit. quid cãæ.i. quæ cã eſt. qn.i. cur non ꝓficiſcar tanq̃ res ægra & difficilis. recta via.i. plana. hic.i. ex hoc loco. in piſtrinum.i. in ergaſtulũ. priſtinũ ad circũagendas truſatiles malas. nihil loci.i. nullus locus: hoc eſt nulla opportunitas relictũ eſt p̃ci. quaſi nũc p̃ces apud Pam. nõ ſint valituræ. iam perturbaui, omnia conieci.i. impetu & iniuria immiſi filiũ herilẽ.i. Pã. filium heri mei. Si in nuptias. feci vt nuptiæ fierent hodie hoc Pã. inſpirãte. atq; inuito.i. nolente. Hem iraſcẽtis ſibi interiectio eſt. aſtutias omiſit, ut hoiem neq; p ꝓ hoiem nequã, bona ironia. pluraliter dixit aſtutias: qſi ei q abundat aſtutiis vna nõ ſufficiat ac ſuppetat. qđ.i. ſed quieſcem.i. in ea re nõ laboraſſem, nihil mali eueniſſet. Sed eccum.i. ecce hic ante oculos video ipm Pã. occidi.i. pditus ſum. vt eam aliqd eſſet mihi hic quo.i. vt. uel equo darem me ꝓcipitem nunc.i. præcipitarem me mihi ipſi mortem conſciturus.

Nullus ſum — Conii/cere — Hẽ iraſcentis — Occidi

SER.

¶ EGO vero ſolus, oro ambigue dicta potuit enim & affirmare dicta ſcenis, & oñdere dolorẽ Daui reſipientis. dũ aius ſilii iratus eſt cõtra Gly. nullus ſum. in verbis Da. ſecum loquẽtis oñdit magnitudo recepti dolori. piſtrinum dr a pinſo pinſis pinſui piſtũ. unde piſtor. nihil loci eſt relictum ulli. loci p̃ci.i. ad p̃candũ herũ: fefelli.i.ſ. Simonem. inſpirante hoc Simone. hem aſtutia mea põt modo uideri.

DON.

VBi illic ſce. ẽ.) Hæc ſcena, cuius perturbatiõis eſſe debeat ẽt ſupra poeta præſtruxit: cum ad cõſentiendũ Da. ꝯſilio tardũ Pam. faceret. ¶ Vbi il. ſce. ẽ. Accuſatio. ¶ Vbi illic ſce. Nimiũ terribile eſt ſæuire ante, q̃ videas eum ꝯtra quẽ iraſceris. ¶ Vbi illic ſce. eſt. Ad intellectũ: nõ ad verba redigit. & eſt figura. σύλληψις per genera. Virg. Pars in fruſtra ſecãt. Sed hic figura eſt p numeros, nã qa ſcelus, ſceleſtius intelligitur, mõ qui ſubiũxit, nõ quod. ¶ Tam iners.) Sine arte. ¶ Tam nulli cõſi.) Vna pars orationis eſt nulli cõſilii. nos: nullius & ſolius, recte aũt veteres: nullo nulli ſolo, ſoli declinabant.

Iners

GVIL.

VBi illic &c. Hęc ſcena cuius ꝑturbatiõis eẽ debeat ſupra poeta p̃ſtruxit, cũ ad cõſentiẽdũ Daui cõ ſilio tardum Pã. faceret. Pã. Vbi illic ſcelus.i. ille ſceleſtus, & illic ꝓ ille ponitur, & ad intellectum refert non ad verba. Nam illud eſſet dicẽdũ: quẽadmodum ſubiũgit rela

ACTVS TERTII SCENA QVINTA

Iambici tetrametri.

PAMPHILVS DAVVS

P. VBi illic ſcelus ẽ q me pdidit? D. pi. P. atq; hoc cõfiteor Iure obtigiſſe: quãdo qdem tã iners, tam nulli cõſilii

tiuũ maſculini gñis. ſ. g, ubi eſt ſyllepſis p gña: cũ qđ eẽt dicendũ, ſi ad uerba rediperet. In eo aũt qſce lus ꝓ ſcelerato ponit qdam dicunt emphaſim eſſe. Vbi ergo ẽ ille ſceleratus Da. q pdidit.i. deſtruxit me. Da. pii. Pã. Atq; ꝯfiteor hoc malũ.ſ. obtigiſſe.i. accidiſſe mihi iure qñ qdẽ, qa certe ſum tã iners, i. ſine arte & aſtutia: et tã nulli ꝯſilii.i. nulli prudẽtiæ, q mihi cauei nequeã, vbi nulli in genitiuo ponit uetuſte ꝓ nullius. Nam ueteres nulli nullo. & ſoli ſolo declinabant more adiectiuorũ nominum nec ſola hęc, ſed alia nõnulla in ius gtũm terminãtia.

Syllepſis — Emphaſis — Iners — Nulli ꝓ nullius

SER.

VBi. Pater ingreſſus domũ eadẽ referẽdo de nuptiis Pam. q̃ & Dauo, ualde eũ ꝑterruerat: & ſic perterritus extra q̃rens Da. Tũ nulli cõſilii ſum qui comiſi fortunas meas, ſeruo deberet dicere: ſed non potuit ſine indignatione. & ideo dicit ſeruo n. ſ. decuit: ſed nimius affectus fecit defectũ in uerbis, nulli poſuit pro nullius.

¶ Me

DON. ¶ ME commiſiſſe. Non comendaſſe: ſed cõmiſiſſe. Com/
mittimus enim quæ cum magno piculo volumus eē ſerua/
ta, Futili. Leui: nam a vaſe, quod futile dicitur, quod non
deponit miniſtri ſacrorũ, quod eſt acuto fundo, & patulo
ore, eoq; inſtabile eſt. Vir. Conſilijs habitus non futilis au/
tor. ¶ Ergo pretium. Pretium poſt ſtultitiã, pœna eſt: pro
virtute, præmium.

Futile vas. Pretiũ. Præmium.

vel cõditões: & ſtatus meos, ſeruo futile. i. leui iſtabili. tra
ctũ a vaſa qđ futile dr. Illud enim ſacrorum ẽ: & a ſolo ſa/
crorũ miniſtro deponit ad terrã: eſtq; fundo acuto & pa/
tullo ore: ppterea in terra ſtare non põt, quimmo ſtatim ac
cumbens effundit qcqd in ſe liquoris eſt: oblatũ eſt os & ſun
dũ acutũ. Cõmitere etiam plus ẽ q̃ cõmẽdare: committimus
enim que cũ magno piculo volumus eſſe ſeruata. ergo fero pretium. i. pmium, ſed prætium potius eſt pœna pro ſtultitia. præmium pro virtute, & ſapia: honorẽ & luctũ. pmiũ trĩ gñaliter p bono, aut malo facto redditur. fero igit ptium ob ſtultitiã: ſed ipſe ſeru⁹ nũq̃ auferet. i. aſportabit id pmiũ a me inultũ: paſſiue poſuit p nõ vindicatũ. Da. poſt hac. i. in

Futilis. Cõmittere, & cõmendare.

Ergo pretium generaliter pro bene, aut male facto redditur ſed diſcernit̃ ita: nã pretiũ p ſtultitia, eſt pœna, pretium pro virtute, honor eſt. & lucrum. ¶ Pretium ob ſtultitiam,) Sic Plautus locutus eſt, Pretium ob aſinos. pro aſinorũ pretiũ. Virg. Rem magnã, prætiũq; moræ fore. Et alibi, Iliũ Titides alio p talibus auſis Affecit prætio & eſt figura ἐκλειψις vt apud Virg. Inuidiſſe deos patriis vt redditus oris. ¶ Poſthac incollumen ſat ſcio fore me. Sic

Ob

Sum, ſeruon' fortunas meas me commiſiſſe futili?
Ergo pretium ob ſtultitiam fero, ſed inultum nunq̃ id auferet.
D. Poſt hac incolumen ſat ſcio fore me, nunc hoc ſi deulto malum.
P. Sed quid ego nunc dicam patri? negabon' velle me modo,
Qui ſũ pollicitus ducere* q̃ fiducia id facere audeã? *Qua refertur ad dimetrum priorem
Nec quid me nũc faciã, ſcio. D.*nec quid
de me, atq; id ago ſedulo. * Nec pertinet ad dimetrum priorem
Dicã aliqd iã inuẽturũ, vt huic malo aliquã pducã morã. P. oh.
D. viſus ſum. P. ehodum bone vir, qd ais? viden' me conſiliis tuis
Miſerũ ipeditũ eẽ? D. at iã expediã. P. expedies? D. certe Pãphile.
P. Nẽpe vt mõ. D. imo melius ſpero. P. oh. tibi ego vt credã furcifer?
Tu rẽ ipuditã, & pditã reſtituas? *hem quo fretus ſiem, Hem ad
Qui me hodie ex trãqiliſſima re coniecisti i nuptias. dit extra metrũ

dicere ſolemus in magno periculo poſiti: nunquã nos peri/
clitaturos, ſi illud periculum potuerimus euadere. ¶ Poſt
hac. Audacter ſe incolumen in futur:m promittit fore, cũ
vita hominis tam variis multiſq; ſit periculis cõferta. ſed
hoc dicit. Sic, inquit periclitor. ſi hoc euaſero, ſcio me non
poſtea periclitaturum. Menander ſic * & eſt ſen
ſus Tam difficile eſt hinc euadere, vt qui hinc euaſerit, vi/
deatur immortalis futurus. ¶ Dicam patri.) Bene patri,
nõ Simoni, vt de authoritate huius nominis ſummus ter
ror exurgat. ¶ Modo pollicitus ſum.) Modo mire. etenim
maiorem vim habent recentiora promiſſa. ¶ Modo pol/
licitus ſum. Oratorie melius pollicitus ſum dixit. q̃ ſi pro/
miſi, diceret. ¶ Qua fiducia.) Qua fiducia, ad perſonã ſuã
retulit. & fiducia modo impudentiam ſignificat. ¶ Nec qd
me nunc faciam.) Nos quid faciam. veteres autem Me ad/
debant. Et nota faciam, cum ablatiuo caſu, Ablatiuus ca/
ſus, me. ¶ Atq; id ago.) Id quæro. hoc eſt vt inueniam quid
faciam ¶ Aliquam producam.) Producte legitur, & pro/
ducam. Significat autem differam, protendam, prolatem.
¶ Eho dum bone vir.) Grauis interrogatio, & minãtis cũ
iracundia. Et hoc εἰρωνεία proſequitur, cum omne genus
contumeliæ leue in eum dicimus, in quem ferimur iracun
dia. ¶ Viden me.) Hoc, eſt nũquid negare potes? ¶ Impe/
ditum eſſe.) Impeditus eſt proprie: qui ita pedes habet il/
ligatos, vt progredi non poſſit. Sed hic ad negocium re/
tulit. ¶ At iam expediam.) Non ſe defendit, ſed emenda
turum promittit. & bene ad impeditum: Expediam retu/
lit, duo promiſit ſimul: & tempus cum celeritate, & effe/
ctum. ¶ Immo melius.) Bene melius comparatiuo eſt vſu
quaſi hoc bonum ſit, illud melius. ¶ Furcifer.) Furciferi di
cebantur, qui ob leue delictum cogebantur a dominis,
ignominiæ magis, q̃ ſupplicii cauſa circa vicinos furcam
in collo ferre, ſubligatis ad eam manibus, & prædicare
peccatum ſuum, ſimulq; monere cæteros ne quid ſimile
admittant. Itaq; & Cicero de ſeruo, Quid inde furcifer?
quo progreditur? ¶ Impeditam & perditam reſtituas?)
Multum progreſſus eſt, impeditam dicere: modo perdi/
tam dixit. Senſus hic, eſt Integram perdidiſti, & perditã
reſtituas? ¶ Tu.) Hoc eſt: qui integram expeditamq; turba
ſti. ¶ Quo fretus ſiem.) Eſt memor ſe ante dixiſſe, Dauum
video: cuius conſilio fretus ſum.

Pollicitus ſum. Fiducia. Facio cum ablatiuo. Producere. Impeditus. Furcifer.

GVI. ¶ SERVON. i. ſeruo ne. i. neutrũ eſt prudentiæ, ſubau/
di me cõmiſiſſe, i. credidiſſe fortunas meas, i. ſucceſſus hos

futurũ. ſat ſcio me fore: id eſt futurũ eſſe. incolumẽ. i. ſaluũ:
& non poſt periclitaturũ. Si. deuito: ideſt euado nũc hoc
malum quaſi dicat tam difficile eſt hinc euadere: vt q eua
ſerit videatur immortalis futurus. Pamphi. nã quid ego
nunc dicam patri: negabo ne me velle modo, qui pollici/
tus ſum ducere. qua fiducia: ideſt impudentia. audeam fa/
cere id ideſt negare. neſcio quid faciam nunc de me Don.
autem vult, me vt ablatiuus ſit ſine præpoſitione: quaſi
quid faciam me: id eſt per me ſolum. Da. Equidem: ideſt
certe, nec ſcio inquam quid faciam de me: per quod oſten/
ditur de me in dicto Pamphili fuiſſe atq; ego id ſedulo.
id eſt inſtanter cogito: vt ſciam quid de me ſit futurum, vel
faciam. Dicam me inuenturum iam aliquid vt produ/
cam id eſt proferam: prolatem: protendam, differam ali/
quam moram huic malo. Pamphi. Chre. interiectio
ſentientis eum: quem quærebat. Da. Dauus ſuperiora
interpoſuit non perceptus a Pamphilo nũc dicit: viſus ſum
Pamphilus. Ehodum, particula eſt euocantis ad ſe. bone
vir, per ironiam. & hoc ironia proſequitur: cum omne con/
tumeliæ genus leue in eum ducimus: in quem ferimur ira/
cundia. Quid ais: id eſt loqueris: dicis: vel facis. Viden. id
eſt vides ne. me impeditum: id eſt implicatum: inuolutum:
illigatum: irretitum: tuis conſiliis: ideſt tuis ſuaſionibus.
Impeditus autem proprie eſt: qui ita pedes habet illiga/
tos: vt progredi non poſſit: ſed hic ad negocium retulit.
Da. at. id eſt ſed. expediam. id eſt exoluam te. iam: id eſt
breui, vel celeriter. Pamphi. Expedies. Da. o Pamphile
certe expediam: ſcilicet Pamphi. Nempe. id eſt certe. vt:
id eſt ſicut. modo expediſti. Da. Immo: id eſt ſed ſpero:
id eſt confido. me melius expediturum: id eſt quaſi iam be/
ne expedierit. Pamphi. oh: interiectio indignantis, vel ira/
ti, vis furcifer, qui dignus es vt circunferas furcã ignomi
niæ cauſa: vt credam tibi hoc. Furciferi enim diceban/
tur ſerui, qui ob leue delictum cogebantur a dominis igno
miniæ magis, quam ſupplicii cauſa circa vicinos furcam
in collo ferre: ſubliga ad eam manibus: & predicare pecca/
tum ſuum: ſimul que monere cæteros: ne quid ſimile ad
mittant. Reſtitues: id eſt reſarcies: reparabis: recuperabis:
reſtaurabis. rem impeditam: ideſt intricatam: inuolutam:
implicatam. & perditam: ideſt de qua nulla reſtat ſpes.
Hem. irati interiectio & indignati. quo ſiem fretus. quia
dixerat: Cuius conſilio fretus ſum, quaſi dicat in quo poſ
ſim amplius fiduciam habere. qui Dauus hodie coniecisti
me in nuptias ex re tranquilliſſima: ideſt que erat ſine vlla
perturbatione.

Producere. Ehodũ. Impeditus. Expedire. Oh indignantis. Furcifer. Reſtituere, Impeditus & perditus.

DON. ¶HOC futurũ.) Vt ab illa excludar, huc concludar. &, vide quo me inducas. ¶ Crucẽ.) Plena ſatiſfatio ẽ, cõfeſſio peccati ſine recuſatiõe pœnarũ. nã mitiores eos reddimus, qbus vultu operæ ꝑtium pro delictis nřis offerimus. Virg. Equidem merui, nec deprecor iquit. ¶ A me vt redeã.) Redire ad ſe dicit̃ q aĩum recipit, & ſedẽ mẽtis. Virgi. Victus ad ſe redit. & hic de corpore dixit. Ad ſe aũt redit, qui amens eſſe deſiſtit. ¶ Diſpiciam.) Diſpicere, eſt diſquirere conſilium deſpicere, deorſum aſpicere. ¶ Cur nõ habeo ſpatiũ.) ὁμοιοπτωσις ¶ Nãq; hoc tempus præcauere. Sic vir. Sed motos præſtat componere fluctus. & eſt συλληψις. Illud enim cogit. hoc finit.

Redire adeſſe

Deſpicere

Diſpicere

sine.i. patere. vt redeã paululum ad me.i. vt aĩum reſumã & iterũ recipiã: & ſedẽ mẽtis. ad ſe enim redit, qui eſſe amẽs deſiſtit. Iã.i. celeriter diſpiciã.i. diſquirã: ex cogitabo, cõmentabor. comminiſcar: cõſiderabo. aliqd.i. aliqd: ſeu remedium, aliquod cõſiliũ. Nã diſpicere eſt diſquirere cõſilium. deſpicere vero ſignificat deorſum aſpicere. Pã. Hei mihi cur non habeo. ſpatium.i. opportunitatem: tempus otiũ: vt ſumam ſupplicium.i. vt exigam pœnas, vt perſequar pœnas de te. vt volo.i. ad arbitrium meũ. Nãq; hoc tẽpus monet ideſt admonet me. ꝓcauere ideſt prouidere mihi. haud finit.i. pmittit. me vlciſci de te ideſt vindictam capere de te, ſi ſit te abſq; de: tunc vlciſci ſignificat punire.

Ad ſe redire

Cõminiſci

Diſpicere

Deſpicere

An nõ dixi hoc eẽ futurũ? D. dixti. P. qd meritus es? D. crucem,
Sed paululũ ſine ad me vt redeã iã aliqd diſpiciã. P. hei mihi,
Cur nõ habeo ſpatium, vt de te ſumam ſupplicium ut uolo?
Nãq; hocce tẽpus præcauere mihi me, haud te vlciſci, ſinit.

GVI. ¶ AN.i. vtrũ nõ dixi, q.d. imo hoc eẽ futurũ: videlicet vt ab illa excludar: & cõcludar. Dauus. Dixiſti illud futurum. ſ. Pã. Quid merit⁹ es? Da. crucẽ merit⁹ ſũ.i. vt cruci affigar: qd ſuppliciũ malorũ ſeruorũ erat: & ꝑcipue fugitiuorũ. Sed

¶ SED multũ id nunq̃ aufert a me. Nam vere fero ꝓtium ob ſtultitiã. nam qd & cum iam aliquid deſpiciã.i. aliquid leuiter inueniam deſpiciam dicit quaſi deorſum aſpitiam quia quod inferius videtur, faciliter videtur.

SER.

ACTVS QVARTI SCENA PRIMA.

CHARINVS PAMPHILVS, ADOLESCENTES. DAVVS.

DON. HOCIne eſt credibile.) Elegans perturbatio, in qua inter ſe Simo, Pã. Da. Cha. Birri. Chremes oẽs oĩbus reddunt̃ offenſi. ¶ Hocine eſt cre. Et incredibile eſt inquit & nefandum, ecõtrario.n. ab interrogatione quadam incipiũt, qui nimis iraſcuntur, vt & illud, Hocine humanum factum. Et totum hoc in pronunciatione ẽ hoc.n.

C. HOcine credibile ẽ, aut memorabile, *Hic eſt Iãb. pẽtameter*
Tanta uecordia innata cuiq̃ ut ſiet, *Cretici dimetri ideſt*
Vt malis gaudeant, atq; ex incommodis *quatuor pedum*
Alterius ſua uti comparent commoda? ah
Id ne uerum eſt? immo id genus hominum eſt peſſumum, In
Denegando modo quis pudor eſt paululum,
Poſt ubi eſt tempus promiſſa tam perficĩ,
Tum neceſſario ſeſe aperiunt, & timent,
Et tñ res * cogit denegare. Ibi *Deeſt alliquid metro, nã pro quarto cretico poſuit Iãbũ*
Tũ impudentiſſima eorũ oratio eſt. *Cretici tres*

al pre mit

malitia cordis. dr.n. vecors mali cordis. ſit inata cuiq̃: vt gaudeat malis alienis: atq; vt cõparet.i. acgrat aſſequat̃, ſua cõmoda ex incõmodis alterĩ? Ah doletis itertẽ ctio. ne.i. vtrũ id genus hoĩum ẽ. vtrũ.i. verax: veridicum: fidele. immo.i. ſed id genus hoĩum ẽ peſſimũ. qs.i. qb⁹ hoĩbus pudor paululũ adeſt mõ.i. dũtaxat negando.i. negent ſe facturos: poſt.i. deinde. vbi.i. qñ tps iã pmiſſa pfici.i. pſtari. tũ.i. tũc ipſi coacti neceſſario. q̃ſi ducti neceſſitate. ſe aperiũt.i. malitiã ſuã oñdũt quã prius texerãt in pectoris altitudine & timẽt denegare: & tñ res.i. malitia ſua cogit eos denegare: qd ꝓmiſerãt ibi.i. deinde. oro eorũ ẽ ipudẽtiſſima.i. inſolẽtiſſima: petulãtiſſima. qs ex tu.i. q̃ dignitate polles?

Ah doletis

genus interrogationis vim negãdi exprimit. ¶ Hocine ẽ credibile. A generalitate icipit. vt Ci. Quã facile ſerpat iniuria & peccandi locus, q̃ nõ ſit u hocine ſeculũ, hoſce clareo g ſ.o hi. ¶ Cuiq̃ vt ſiet.) Sigulari & plurali numero rñdet. ¶ Vt ma. g.) Cũ dixiſſet cuiq̃, intulit numerũ pluralẽ, vt alibi, Si quiſquã eſt q placere ſe ſtudeat bonis. Quã plurimis, & minime multos lædere. In his poeta hic nomẽ profitet̃ ſuum. ¶ Vt ma. g. Legit̃ & gaudeat. ¶ Ex in. con. al. Et hic, gaudeãt ſubaudit̃. ¶ Sua vtico.) Hoc eſt. acgrãt. vel eſtiment. ¶ Atq; ex incõmodis alterius, ſua cõparent vt cõmoda? Hoc eſt nõ intelligunt cõmoda ſua: niſi ex alterius icõmodis ea æſtimauerint. ¶ Id ne ẽ verũ?) Immo id genus. Alii ſic, Verũ eſt hoc genus hoĩum * hoiem ſe ꝓbauit eſſe, cũ malus ſit: & ſic cõtra hoc, imo nõ hoiem, ſed peſſimũ hoiem ſe ꝓbauit. ¶ Id ne eſt verũ? imo id genus, Parũ accuſauerat, dicẽs: Id ne eſt verũ hoĩum genus? & iõ addidit. Immo id genus hoĩum eſt peſſimum. vt hoc facere, non hois modo ſit. ſed peſſimi hõis. ¶ In dene. modo.) Modo p tãtũmodo. ¶ Quis pu. pau. adeſt.) Adeſt pudor. ne denegent: non adeſt, vt & pſtent. ¶ Poſt u. tem.) Deeſt eſt: vt ſit. tps eſt. ¶ Neceſſario ſe ape.) Mire ait neceſſario, qa ſunt tales neceſſitas autem in natura eſt cõſtituta. Aperiunt.) Mire, apperiunt: qñ tũc cũ promittebãt: mali erãt: ſed latebat malitia intra pectoris altitudinẽ. Et ti. & tñ.) Bis numero ſubauditur denegare. Et melius timent, q̃ ſi diceret, pudet eos, nam timor, eſt malorum: pudor, tñ bonorum. ¶ Res. Malitia.ſ. tanquam mali ſint ad rem quam præſtare non poſſunt.

Comparo

Modo

Apetire ſe

Timor; Pudor

HOcine. Conturbato Pamphilo & Da. accurrit & Charinus perterrefactus: cui Birria auſcultator: q̃ a patre & filio colloquentibus audiuerat. oia renunciamus intimauerat. vnde cõpetere cõuenientiam triũ pſonarũ: iõ Pam. & Cha. irati & conturbati introducendi erant contra Dauũ: vt eum oĩbus modis minis.ſ. & conuitiis coartarent ad nouũ cõſiliũ inueniẽdũ. Dauus enim cõturbatus incitatione aliquid ad cõſiliũ machinandũ cõmouendus erat. iõ inducitur modo Carinus cõquerẽs de Pam. vt pote quaſi ignarus veritatis. Hocine eſt credibile: aut ſi eſt credibile eſt, & memorabile præmagnitudine ſceleris: vt cuiq̃ ſit tanta vecordia: quanto narratur de pam.ſ. vt aliquis gau. ma. al. ſicut Pam. qui modo lætatur cruciatione mea: & qui modo comparat ſua commoda.i. adauget incõmodis meis. Plus enim delectationis ſibi commoditas affert: ſi videat alterũ in dolorẽ puenire: & qa adeo abominabile ẽ id ne põt verũ credi: q alicui ſit tanta vecordia: ego ita dico quaſi non credens. Immo idẽ genus ho. p. quis.i. qbus in principio qñ aliquid ab eis nouiter petit̃, tunc pudor in denegando: qa noluit petita præ pudore denegare ſed poſt ibi eſt tẽpus ꝓmiſſa pficiũtunc coacti pp vtilitatem ſuã: qa r ẽ illã magis volunt ſibi retinere neceſſario. ſe.i. quales exiſtant aperiunt, & ex tunc una parte tñ pp ꝓmiſſionẽ, & tñ res.i. vtilitas, quia ſibi adobtant. p.d. tibi tum.i. in denegatione eſt omnino eorum impudentia denegantium.

SER.

GVI. HOcine eſt &c. Elegans pturbatio: in qua inter ſe oẽs oĩbus reddunt̃ offenſi. Ca. Hocine.i. vtrum hoc eſt credibile. q.d. eſt incredibile & nefandum, aut memorabile. id eſt memoria dignum. vt tanta vecordia, deſt

Hocine

¶ Quid

Quis tu es? qs mihi es? cur meā tibi? heus, — *Ethic pro quarto ponitur*
Proxius ſum egomet michi. Attū, vbi fides, — *Cretici quatuor (iābus*
Si roges, nihil pudet. hic, vbi opus eſt. — *Cretici tres*
Nō verentur illū, vbi nihil opus eſt, ibi vereñ — *Trochaicus ſeazon*
Sed qd agā? adeā ne ad eū, & cū eo iniuriā hāc expoſtulē? *Trochai.*
Ingerā mala multa · atq; aliqs dicat. Nihil ꝓmoueris. *tetra.cata.*
Multū, moleſtus certe ei fuero, atq; aīo morē geſſero. *Iāb.tetramet.*
P. Carine, & me & te imprudēs, niſi quid di reſpiciūt, perdidi.
C. Ita ne? imprudēs tandem inuenta eſt cauſſa. ſoluiſti fidem.
P. Quid tādē? C. ēt nūc me * ſubduceř iſtis dictis poſtulas. *al. ſeducere*
P. Quid iſtuc ē? C. poſtq̄ me amare dixi, cōplacita eſt tibi. *Troch.tes*
Heu me miſerū, qui tuū aium ex animo ſpectaui meo — *trametri*
P. Falſus es. C. non tibi ſatis eſſe hoc viſum ſolidum eſt gaudium.

DON. ❡ QVID mihi es? qs tu es?) Quis tu es, ad dignitatē refertur. qs mihi es, ad neceſſitudinem. i. frater, aut cognatus Et haec verba, molia ſunt dictu, ſed aio aſpera. ❡ Cur mea tibi?) ἐν λείψεις. ❡ Heus ꝓximus ſum.) Heus ſignificatio eſt mō nominis ad intentionem conſyderationeq̄ reuocandi. ❡ Proximus ſum egomet mihi.) Id eſt charior mihimet ipſi ſum, q̄ qſquam alienus. ❡ Proximus Charin⁹, bñuolus. & hoc eſt quod ait ſupra: Quo aequior ſum Pam. ſi ſe illā in ſomnis q̄ illū amplecti maluit. Inde proximi & ꝓpinqui dicunř, qui nobis chari eſſe debent. ❡ Nihil pudet.) Pudor eſt mali facti: Verecundia, recti & honeſti Ergo mire poſuit. ❡ Si roges.) Abundat, ſi roges: ſed κοινῶς additum eſt. ❡ Hic. (Vbi promiſerant. ❡ Illic, vbi nihil opus eſt, ibi.) Illic & ibi, aptum iraſcēti repetitionis genus. ❡ Hic vbi opus eſt. Saluo pudore. illic. Legiř & illi. ❡ Vbi nihil op⁹ ē.) Vbi nō dū ꝓmiſerūt, ibi vereñ. qđ ait ſupra, In denegādo mō qs pudor ē paululū. ❡ A deā ne ad eū?) Hic locus deliberatiōis ē: an adeat ad Pā. & vnū. Ad abundat. & moraliter verba Charini ſunt poſita. ❡ Iniuriā.) Pro de iniuria. ❡ Ex poſtulē?) Expoſtulatio ē aduerſus eū quē incuſamus. nā expoſtulare, eſt q̄relā apud eū ipm deponere, de eo ipſo q fecit iniuriā. Poſtulare aūt, q̄relā dicere de altero apud alterū. ❡ Ingeram mala multa.) Quaſi tela, ita ſe dicit ingeſturū mala ❡ Atq; aliqs dicat, nihil promoueris.) Hoc dicit, Et ſi exiſtat aliqs q mihi dicat, qđ ꝓfeceris? rñdebo. Multū. ❡ Multū.) Nō ſubiūxi, quo mō multū? ſed illud faciā. ❡ Multū. Subaudiř. ꝓmouero. ❡ Moleſtus certe ei fuero.) Trāſitū fecit dicēdo, Moleſtus certe ei fuero. hoc eſt. ſi nihil aliud promouero, certe ei moleſtus fuero. ❡ Atq; aio morē geſſero. Erit fructus iracundiae ex vindicta. Et per iracūdiā atq; turbationē nō inuenit, qđ ſit multum, aliud, ergo inuenit, moleſtus certe ei fuero. ❡ Charine, & me, & te.) Mire, & artificioſe fecit Pāphilū priorē alloqui ad perfringendam iracundiā Charini. alioquin ſi prior vociferari potuiſſet, tragica exclamatiōe vſus fuiſſet. ❡ Imprudens.) defenſio ab imprudētia. etenim niſi bonę eſſet conſcientię, nunquam diceret, te perdidi, purgaturus. ❡ Itane? impru. Imprudens, diſtingue. & attende hoc illum repetere, qđ indignatur magis, quaſi audierit imprudens, & nō audierit reliqua. ❡ Ita ne imprudēs. Qui articulus omnis defenſionis p conceſſiuā qualitatē hoc dicto eſt cōſtitutus: idcirco hoc ipſum Charinus per infirmationē repetit, hoc cupiens eripere Pāphilo quo ille maxime nitiř. ❡ Qui tuū aī.) Legitur & Cum. ❡ Falſus es. Modo participium eſt id eſt fallens ſi Pam. dicit. Si vero coniungitur: pro fallax accipitur. ❡ Hoc ſolidum.) Solidum, plenum, idoneum, integrum.

Heus — Proximus — Pudor — Verecūdia — Expoſtulare — Poſtulare — Moleſtus — Falſus — Solidū

GVI. ❡ QVIS es mihi. i. frater: an cognatione iunctus? cur optas ſup. vel petis tibi. i. pro te. meam videlicicet vxorem. Heus: haec particula heus hic ſignificationē habet reuocandi aliquem ad atentionem: ſiue conſiderationem eius quod ſtatim eſt dicēdū, egomet ſum proximus. i. carus: bñuolus mihi. iidem proximi & propinqui dñr: qui nobis cari eſſe debēt: attū. i. ſed tñ. ſi roges. i. pcūcteris. vbi eſt fides. i. fidelitas: veritas: conſtantia dictoꝝ & conuētoꝝ. nihil. ſl. pu. i. nullo afficiunř pudore. vbi nihil pōt capi pro non: aut genitiui caſus eſſe pōt: quaſi nullius rei eos pudeat. aut ntīi & tū pudet pſonale verbū eſt. Hic vbi eſt opus vereri denegare: videlicet vbi promiſerūt nō verētur denegař. Illic vbi nihil. i. nō ē op⁹. i. vbi nōdū ꝓmiſerunt: vbi vereñ. e denegare. Sed qd agā? Ad eū ne ad eū. alterū ad abundat vt expoſtulē. i. cōquerar: hāc iniuriā. i. de hac iniuria cū eo Pam. expoſtulare ē q̄relā apud eū ipm deponere: q fecit iniurias poſtulare aūt ē q̄relā dicere de altero apud alterū. & vt ingerā. i. iniciam. mala multa tanq̄ tela illi Pā. q. d. vt multus ꝓbris eū afficiā. atq; aliqs dicat expoſtulando & in gerēdo mala multa. nihil ꝓmoueris. i. ꝓfeceris vel profueris: & qđ vulgo dici ſolet: nihil lucraberis. Rñdeo ſubaudi qđ multū ꝓmouero. i. quā. i. proſecero, qm certe. i. ſaltem fuero. moleſtus ei Pā. i. eū ſaltē aliqua fecero moleſtia: atq; morē geſſero. i. cōplacuero: obſecutus fuero: ſatiſfecero animo meo. Pam. o Carine ego imprudens. i. male prouidus & incautus: male ꝓſpiciens rebus meis. perdidi. i. deſtruxi & me & te. niſi qd. i. niſi aliquantulū Dii reſpiciūt nos. i. niſi Dii ſint adiutores: qui reſpiciēdo mortales iuuāt. Ca. ta. ne. i. vtrū. eſt ita, & diſtinguēdū eſt hic, atq; ſubiungendū iprudēs me perdidiſti iquā. q. d. nō. imo cōſulto id effeciſti. tandē cā. i. occaſio inuenta eſt: vt me pderes. ſoluiſti. i. fregiſti: violaſti non pſtitiſti fidē. i. ſanctam ꝓmiſſionē: vel ſoluiſti fidē. i. fidelitatē: qua iuncti eramus: tanq̄ vinculo quodā: & ſiř ſoluiſti fidē. i. ꝓmiſſionē. Nā ꝓmiſſionibus obligant hoīes: vt patet in iure de ſtipulationibus. & ideo ſoluiř fides: qñ nō pſtatur, ſed ꝯtēniř. Pā. Quid tandē: ibi tādē hēt qddā vrgens: & accelerans rñſionē. i. rñde paucis & ſine lōgis ambagibus cur ſoluerim fidem. Ca. Etiam poſtulas. i. contēdis ſeducere me. nunc. i. me decipere iſtis dictis. i. tuis verbis. Pā. Quid iſtuc ē? Ca. poſtq̄ dixi me amare. ſ. amore capi, ipſa amicta complacita eſt tibi. i. placuit tibi: vt & mihi. Heu me miſerū. ſ. dico: vel fateor me miſerū: & clamādo proferendū & me miſerū: q ſpectaui. i. cōſideraui animū tuū ex aīo meo. i. putaui te geſtare aium adeo fidelem: vt ego habeo coniecturā enim ex meo animo capiebam. Pā. falſus es. i. deceptus o Carine: qui eſſe de me habes opinionē malam. Ca. nōne hoc gaudiū. ſ. eā hēs: quam amo: viſum eſt tibi ſatis ſolidum. i. integrum: idoneum. plenum.

Ex poſtulare — Poſtulare — Mores gerere — Soluerſ fidem — Tandē — Falſum eſſe — Solidus

SER. ❡ QVIS. i. qui bonus, & quantus vir es: vel ſi es bonus: quis mihi es tu: neq; nepos, neq; cognatus es: ꝓcum meam. ſ. vxorem darem tibi: magis enim haerebat illi cordi exēplū de vxoribus: q̄ de te alia q̄ tibi totus verſabatur. ecce ibi: vbi opus eſt nō denegare vereñ. i. in concuſſione ꝓmiſſionis valde hoc in honeſtū eſt facile ꝓmittere: & poſtea promiſſa nō perſoluere: ibi. i. in ꝓmiſſionē vbi eſt opus reuerentia: vereñ denegare: vt. ſ. agens, cum ego expoſtulem. i. repetam iniuriam. Atq; aliquis. d. pro eum nihilo ad eum ires: quia nihilo ꝓmoueris. i. promouendo impetraueris: atque geſſero. i. fecero morem. i. volūtatem ſuā: et ſatietatem aio meo: quia per multa conuitia animū meū conficiam. ita ne es impudens: punderoſe dicit tandem inuenta eſt cauſa. ſ. q coactus es a patre: aut aliqua alia cā: quia ſoluiſti fidem & nunc. i. adhuc ducere. i. fidem: quid iſtuc eſt, quod mihi improperare affectas: heu me mi. qui tuum iae ſi dicat: q ſpectaui. i. cōſideraui aium tuū. i. morem animi tui, ex animo meo. i. ex habitu animi mei, ſm qđ q̄ fidelis foram amico meo ſi aliqd a me poſtulare. talē credebā te fore erga me: cum ne cauſa duceres tuam amicitiā implorabā: falſus es q̄ & mihi ſit complacita, Nō ne erat tibi ſolidum gau. q̄ eā ducebas: niſi me etiam promittendo te non ducturum.

DON. ℭNiſi me lactaſſes.) Produxiſſes, oblectaſſes, induxiſſes. quæ ſignificatio fruſtrationem oñdit. Lactare, eſt inducere in aliquam voluptatem. a lactãdo, vnde & oblectare dicit. ⁋Habes.) Permiſſio animi irati. ⁋Habeam?) Vt ſupra. Aut ſi tibi hæ nuptiæ ſunt cordi. P. Cordi? ⁋Hic ſuis cõſiliis mihi cõfecit.) εἰξώνεια. Dixit vt ſupra, cuius cõſilio fretus ſum. Et cũ Verſer protulerit, Conficiat debuit inferre, ẽ ergo ἀνακόλουθον aut vt eſt illud, Principio, amico filiũ reſtitueris. Tibi generũ firmum, & filię inuenies viꝝ. ⁋Confecit. Legitur & cõflauit. ⁋Solicitudines.) Perturbationes. ⁋Meus car.) Ideſt in me carnifex, qui me torſerit: vt alibi, Deo irato meo: hoc eſt in me irato deo. ⁋De te ſic exẽplum ca.) Verũ, ſi te imitatur: an, ſi de te exigit pœnas: vt ipſe alibi, vterq; exempla i te edent. ſed melius. te imitatur, accipimus. ⁋Haud iſtud dicas ſi cognoris.) Noſti enim, ſed ſi cognoris, non ita dicas. ⁋Cũ patre alterca.) A b iis q̃ facta ſunt, ad ea quæ facta non ſunt. ⁋Cum patre altercaſti. Legitur & altercatus es. non enim altreco dicimus. ⁋Nec te quiuit hodie co.) Hoc argumẽtum attulit ex iis, q̃ non ſunt facta cum fieri debuerint. ⁋Immo ẽt.) Propterea & amplius: ⁋Immo ẽt. Deeſt, audi, ⁋Quo tu minus ſcis.) Quo. i. ꝙ & deeſt, audi, vel accipe. vt ſit, ꝙ, vel quoniam minus ſcis. Vel quo ideſt ex quo aut quare: aut certe erit ſenſus cum huiuſmodi tamẽ ſubauditione, Immo ẽt quo tu minus ſcis erũnas meas. eo magis audi. A ut, Immo etiam hæ nuptiæ non parabantur mihi, quo ipſo minus tu ſcis ærumnas meas. i. falſæ nuptiæ erãt: quæ res te fallit magis: iraſciq; mihi coggit merito. ⁋Hæ nuptiæ. Legitur & hę nuptię. ſic. n. veteres dixerunt. ⁋Non appara.) Apparari cũ datiuo caſu ſemper cladem & perniciẽ ſignificat, vt Virgilius. Mihi ſacra parari. ⁋Coactus tua volunta.) Hæc eſt accuſatio. Ille. n. excuſat per imprudentiam: hic arguit voluntatem. hoc ergo dixit: Ego grauius, quo nullo cogente peccaſti. ⁋Cur me enecas)? Excutias. ⁋Inſtrare, ſuadere, orare.) Quia dixit inſtare, ſuadere orare, non plus dicere poſſet: qñ nihil põt eẽ. ⁋Dauus. ⁋Dauus, cũ admiratione ꝓnunciandũ. ⁋Interturbat oie.) Deerat, vt & hic, Dauus Diceret: ſed plus intulit, interturbat. ⁋Et inter, mõ non mediocriter ſignificat: eſt. n. ad auctiua ꝑticula, vt interfectus, interemptus. Modo poſt. vt. Hunc inter, fluuio Tyberinus amœno Vorticibus rapidis & multa flauus arena i mare ꝓrumpit. ⁋Neſcio.) Quia iraſcit Dauo: dixit Neſcio alioquin ſcit. ⁋Niſi mihi deos ſatis ſcio fuiſſe iratos.) Deeſt, quia, vt ſit, niſi quia. ⁋Factum eſt hoc.) Nõ ꝙ non credat, interrogat. ſed ꝙ increpet. ⁋At tibi dii.) At, principium increpationi aptum. vt Virgilius, At tibi pro ſcelere, & Horatius, At o deorũ quiſquis in cœlo regis Terras, & humanum genus.

Lactare
Oblectare
Exemplum
A altercor
Enecas
Inter/turbo

Niſi me lactaſſes amantem, & falſa ſpe produceres?
Habeas. P. habeam? ah neſcis quantis in malis verſer miſer.
Quãtaſq; hic ſuis conſiliis mihi cõfecit ſollicitudines, *Iãb trimetri*
Meus carnifex. C. qd * iſtuc tã mirũ ẽ, ſi de te exẽplũ capit? *In iſtic eliditur s*
P. Haud iſtuc dicas, ſi cognoris vel me, vel amorem meum.
C. Scio, cum patre altercaſti dudum. & is nunc propterea tibi
Succenſet. nec te quiuit hodie cogere, illam vt duceres.
P. Immo etiam, quo tu minus ſcis erumnas meas. *Iambici trimetri*
Hæ nuptię non apparabantur mihi,
Nec poſtulabat nunc quiſquam vxorem dare.
C. Scio: coactus tua voluntate es. P. mane.
Non dum ſcis. C. ſcio equidem illam ducturum eſſe te.
C. Cur me enecas hoc? audi nunquam deſtitit
Inſtare, vt dicerem eſſe ducturum patri.
Suadere, orare: vſque adeo, donec perpulit.
C. Quis homo iſtuc? P. Dauos. C. Dauos? P. interturbat. C. quam ob rem? P. neſcio. *Iambicus tetrameter*
Niſi mihi deos ſatis ſcio fuiſſe iratos, q auſcultauerim. *Et hic tetr.*
C. Factũ eſt hoc Daue? D. factũ eſt. C. hem, quid ais ſcelus? *Trimetri*
At tibi dii dignum factis exitium duint. *(rurſus*

& produceres. i. produxiſſes me ſpe. i. expectatione. falſa. i. fallaci. & decipienti. ibi. n. falſus actiue capitur ſed ſuperius paſſiue hẽas: permiſſio animi irati. Pam. habeas. i. dicis vt habeam. ah: interiectio dolentis. neſcis in quantis malis ego miſer verſer. i. aſſidue ſim: & voluter: & quanta ſolicitudine meus carnifex. i. tortor in me: qui videlicet ita me torqueat. quaſi faciens carnem carnifex dr. mortuorũ. n. potius caro eſt, vt corpus viuorꝝ. Quantas ſoli. meus carnifex. i. carnifex in me confecit. i. cõparauit: contraxit mihi: conflauit mihi, ſuis conſiliis. i. ſuaſiõibus. Ca. qd iſtud. i. cur iſtud eſt tam mirꝝ. ſi capit exemplũ de te. i. ſi te imitat. Pã. haud dicas iſtud ſi cognoris, p ſyncopem ꝓ cognoueris me. i. ingenium meũ: ſiue naturã & amorem meũ: quo cõplector Glycerium. Ca. ſcio ꝙ ſup. altercaſti. al. ii altercaſtus eſt. nam altercor nõ dicimus. i. contendiſti. dudum. i. pauloante cum patre. & is ꝑ ppea nunc ſuccenſet. i. iraſcit tibi: nec quiuit. i. potuit cogere te, hodie: vt duceres illã Philomenã. Pam. immo ẽt. i. ſed etiã vel ꝑterea, aut amplius. hæ nuptiæ non apparabant mihi. Apparari cum datiuo caſu ſemp cladem, & pniciem ſignifica. vt Vir. Mihi ſacra parari. qd . i. . uare . ſ. quia ignoras illud: tu ſcis melius mea erumnas. i. miſerias: ne quiſquam poſtulabat nõe dare vxorem. Ca. ſcio. q. d. intelligo bene: ꝙ coactus eſt tua ſolius voluntate. Pã. mane. i. auſculta adhuc parum: nec diſcede nondũ. i. non adhuc ſcis rem vti eſt. Pa. equidem. i. ego quidem ſcio te eſſe ducturũ illam Phi. Cã. cur necas. i. crucias me. audi hoc nunq̃ ſubaudi Dauus deſtitit. i. ceſſauit inſtare. i. inſtanter vrgere: ſuadere tanquã parem, orare tanquã ſupiorem, vt dicerem pri me ducturũ vſq; adeo. i. i tm̃. vel eouſq;. donec. i quouſq; ꝑpulit. i. impegit: impulit. i. me ad id faciendum. Ca. quis iſtic homo eſt: de quo loqueris. Pã. Dauus. Ca. eſt Dauus? Pã. iterturbat. i. valde turbat oia. nã inter hic eſt ꝑticula auctiua adeo. vt nõ pro mediocri ſignatione ſit: ſed q̃a maiorem hẽt non poteſt vt interfectus interceptus. niſi inter capiat ꝓ poſt vt Hunc inter flu. Tyb. amœ. q̃obrem interturbat. Pam. neſcio niſi ꝙ ſcio ſatis Deos fuiſſe iratos mihi. q̃a auſcultauerim. ſ. obediueri mei ſeruo. Ca. o Daue hoc fcm̃ eſt. Da. fcm̃ eſt fateor. Ca. hẽ: indignantis ꝑticula. o ſcelus. i. ſceleroſe ſue quid ais? At Dii dĩnt. i. dẽt tibi exitiũ dignũ. i. pniciem dignã factis. ℭLACTAſſes. i. decepiſſes: aut, iſtud dicas. i. dicens, ſi cognoueris vel me. i. meã fidẽ, quaſi qd ꝓmitto ſine dubio perſolno: vt amorẽ meũ, quẽ hẽo cũ Glycerio: qui ſimpliciter ꝓhibet: ſcio: ironia eſt & is, idem. pſe ppea: quia: altercaſti. ſuccenſet tibi. i. imputat & rephẽdit ꝙ nõ vis ducere vxorem: immo dicis: q̃a nõ altercaui, & iõ putas me de voluntate feciſſe: immo ẽt non oportuit altercaſſe: quia hõ incipit nõ mihi appabant: qd iõ dico tibi: quo minus ſcis. i. eo quod nõ ſcis e. m. &c. ſcio ꝙ nõ nullus poſtulat vxorẽ dare tibi: ſed tu co. &c. Nunq̃ Dauus deſtitit inſtare mihi tuũ eſt: meũ eſt, ſum ꝙ ſeruꝰ laborare pro dño: tuũ eſt q es dñs ignoſcere ſeruo: vel nõ curas meũ conſiliũ: tute ipſe reppert tibi meliꝰ miſſus, i. dimiſſum, Cupio te facere miſſum: ſed reſti.

Caro et Corpꝰ
Conficere
Syncopa
Altercor non alterco
Apparari cũ dtõ Virgil.
Enecas
Suadere et orare
Propellere
Interturbare inte
Hẽ indignãtis

GVI. ℭNISI la. ideſt produxiſſes: induxiſſes: oblectaſſes, & tuis ſuauibus ſermonibus me fouiſſes: & allexiſſes. Interdum enim lactare vltra notam ſignificationem eſt inducere in aliquam voluptatem a lactando: vnde & oblectare dicitur. niſi ergo lactaſſes me amantem, i. amore captum,

Lactare
Oblectare

SER.

ℭEho

DON. Eho Dic mi/hi Succe/dere Ado riri Seru/tium

¶EHO d.m. Eho iterieƈtio ẽ itẽtionẽ aurientis expoſcens ¶ Dic m.) Sẽper το dic mihi iniurioſũ eſt. vt Vir. Dic mihi Damœta, cuiũ pecus. ¶ Quod, ni hoc con. da.) Cũ odio. Hoc pronũciãdũ ẽ iõ Cõiectũ dixit. ¶ Deceptus ſum.) Cõceſſio. ¶ Scio.) το Scio, ñ ad dceptionẽ, ſed ad defatigationem reddit. ergo cũ εἰρωνικῶς ſonãdũ. ¶ Hac nõ ſuc.) Deeſt, quod conabamur. & ꝓprie de bono ſic dr̃. ¶ Alia agg. via.) Vel adoriemur. i. euitemur. Adoriri ꝓprie dr̃ repẽte ex inſidiis aliquẽ inuadere. ¶ Hoc vbi ꝑ ſe. de. Seruitium ꝑ ſeruitute poſuit: vt, Seruitio enixę tulim⁹. ¶ Conari m. pe.) Ad id intulit qđ ait ſupra, Quẽ ego credo manibus, pedibusq; obnixæ oia facturũ. Et actõ caſu ſine intermiſſione ſignãt, noctes & dies. ¶ Manib⁹, pedibus. παροιμιακῶς. ¶ Præter ſpẽ eue.) Euenit, ꝑductum magis: qa hoc ꝑpetuo nõ vult Pã. accidere. Ergo euenit: nõ aũt euenit, media correpta. ¶ Parum ſuc. qđ ago. Si noſtrum eſt officia ꝑbere rat nr̃m ñ ẽ fortunã poſſe ꝑſtare. Et bñ, ſuccedit: vt quod agimus oñdat ſucceſſus eẽ fortunæ. ¶ Sedulo.) Id eſt ex aio: & ſine dolo. ¶ Me mil. fa.) Id ẽ, noli vti opa mea. ¶ Parũ ſuc. qđ ago. Vtilis ſnia ꝑ ſapiẽte contra fortunam. ¶ Reſtitue i quẽ me ac. lo.) Senſus hic eſt, Omnia mihi integra & ſalua redde: qualia tibi tradidi conſulturo, vel quum nihil promiſiſſem patri. ¶ Hẽ. ſed mane. Hoc quaſi incipientis, demoſtrãtisq; aliquid noui ſe inueniſſe. ¶ Nihil ad te. ¶ Hęc. n. ad cogitatẽ nihil ptinere oportuit. ¶ Nũcine demũ? Pro deniq;. ¶ At iam hoc tibi inuen. da.) Conſilium. ſ. quo in priſtinum locum reſtituaris.

Sedulo
Miſſum face
Sed mane
Demus

Eho, dic mihi, ſi oẽs hunc coniectum in nuptias
Inimici vellent: quod, ni hoc conſilium, darent?
D. Deceptus ſum, at non defatigatus. C. ſcio.
D. Hac non ſucceſſit, alia aggrediemur via.
Niſi id putas, quia primo proceſſit parum,
Non poſſe iam ad ſalutem conuerti hoc malum.
P. Immo ẽt. nã * ſatis credo, ſi aduigilaueris, *In ſatis*
Ex vnis, geminas mihi cõficies nuptias. *elidimr s*
D. Ego Pamphile, hoc tibi pro ſeruitio debeo
Conari manibus, pedibus, noctesq; & dies,
Capitis periculum adire, dum proſim tibi.
Tuũ eſt, ſi qd preter ſpem euenit, mihi ignoſcere.
Parum ſucceſſit quod ago, at facio ſedulo.
Vel melius tu aliud reperi me miſſum face.
P. Cupio. reſtitue, in quem me accepiſti locum.
D. Faciã. P. at iã hoc opus eſt. D. hem ſed mane. cõcrepuit a Glycerio oſtium. *Iambici tetrametri.*
P. Nihil ad te. D. quęro. P. hem, nuncine demum?
D. at iam hoc tibi inuentum dabo.

tiũ: niſi putes id qđ ſeqt̃ videlicet: qa primo paꝝ ꝓceſſit. i. paꝝ habuit momenti: qđ moliti ſumus hic malũ iã ñ poſſe verti ad ſalutẽ. i. ad ꝓſpitatẽ & incolumitatẽ. Pã. Immo ẽt ſatis credo ſi aduigilaueris. i. dederis operã: adhibueris ingeniũ: qđ. ſup. cõficies mihi geminas nuptias. i. binas ex vnis nuptiis. q. d. ſi vigiles ſcio te adeo mala mea poſſe augere vt ex eo vno malo ad duome deducas. ita ꝙ ſi nõ ſatis vnis cruciet nuptiis: bĩas mihi ꝯficias. Da. o Pã. dbeo tibi h̃ ꝓ ſuitio. i. ꝓ ſeruitute vẽ. conari m. p. q. i. oib⁹ mẽbris & virib⁹ totis & noctes & dies. i. oi tpe adire periculũ capitis. ſ. ſubire mortis piculũ dũ. i. dũmõ. ꝓſim tibi. i. ſim vtilis tibi. tuũ eſt. ſ. tuũ offm ẽ tuæ p. ſ. m. igno. ſi qd e. p. ſpẽ. i. cõtra opi. & voluntatẽ meã: ſi id qđ ego. i. molior paꝝ ſu. paꝝ ꝓſpe cadit. at facio ſedulo. i. ex aio quaſi ſine dolo & iſtãter. vł meli⁹ tute. i. tñet facis ſubaudi. Vbi vł poſſet correctiue capi. q. d. id qđ molior ſedulo. i. f. vł potius tu te ipſe facis. qa p me nihil feciſſet: niſi ꝓmiſiſſes te ducturũ: vt ego ſuadebã vel tute ſup. facis melius ꝙ̃ ego. Deinde eius mẽti occurrit quicq̃: qđ ei placebat ad turbãdas nuptias. ſ. ꝓlatio pueri ad oſtiũ: iõ ſubdit repperia. i. aliud excogitaui: & ꝯmẽtus ſum: miſſũ f. m. i. dimitte me vt iuẽtũ ꝓſeqr: neq; vtaris opa mea. Pã. cupio. i. ego volo. ſed reſtitue i q. l. m. ac. i. i eũ ſtatũ: i quo me accepiſti: vel oia mihi itegra & ſalua redde: qlia tibi tradidi conſulto. Da faciã. i. te reſtituã Pã. a. iã. h. e. o. vt h̃ ſit noiatiuꝰ caſus vel op⁹ ẽ hoc i. ablt̃õ. Da. hẽ. ſed m. q. d. patiẽtiã habe modicũ. iã. n. qcq̃ noui mihi occurrit oſtiũ a. Gly. cõ. i. Gly. hoſtiũ aptũ ẽ. Pã. nihil ad te ſpectat ſub. ſi hoſtiũ Gly. ꝯcrepuerit. q. d. nihil ad iuẽtionẽ tuã aptio illi⁹ hoſtii facit. Da. q̃ro. i. iueſtigao animo meo cõſiliũ: quo reſtituaris in priſtinũ ſtatum. Pam. hẽ: dolentis vel indignantis particula. nuncine d. i. vtrum nunc deniq; q̃ris ſub. conſilium. itentionẽ: vt reſtituat i priſtinũ ſta. q. d. adhuc incipis: cũ iã cõſiliũ excogitatũ: & iuẽtũ eẽ foret opus. Da. at. iã. i. ſtatim nunc dabo tibi hoc ꝯſiliũ. ſ. quo reſtituaris i priſtinũ ſta. iuẽtũ. i. excogitatũ.

Tuũ eſt
Quære
Hã indignantis

GVI Eho ex poſcentis intentionem

¶ EHO interiectio itẽtionẽ audiẽtis expoſcẽs. Dic mihi hoc ſp iurioſũ ẽ: ſi oẽs inimici vellẽt hũc eẽ coniectum i nuptias qđ ꝯſiliũ darẽt: niſi hoc qđ dediſti. Da. decept⁹ ſũ an nõ defatigatus. i. nõ ita fractus: vt nullas alĩs vias ꝓſeq veliꝫ imo ad alia expiẽda paratus ſum. Ca. ſcio te. ſ. nõ eẽ fatigatũ. Da. nõ ſucceſſit. i. qđ conabamur nõ proſpere ceſſit. hac via. i. hac rõne. aggrediamur. i. adoriamur: & euitamur alia

ACTVS QVARTI SCENA SECVNDA

Iambici tetrametri ſcazontes catalectici.

MISIS, PAMPHILVS, CARINVS DAVVS.

M. IAM vbi vbi erit, inuentum tibi curabo, & me cum adductum

DON. IAm vbi vb. er. In ſcena hac, iſtauratio eſt adortationis Pã. per Myſidẽ. Op⁹ ẽ. n. exhortari rurſ⁹ adoleſcẽtẽ, ne ſub pris oppreſſione frangat. ¶ Iam vbi vbi erit. Opportune rurſus æſtuante Pã. amicæ mentio obiicitur per Myſidem, ne ſuccumbat ad nuptias pri. q̃uis ꝓmiſſerit patri ſe ducturũ coniugem. aduerſus quã difficultatẽ, qa ipſius pſõna nõ ſufficit: id agit vt ad Gly. mõ adducat Pã. cuius affectũ excitat, nõ ex eo ſolũ, ꝙ eum puella vocat, ſed ẽt qđ deſiderat eum videre. ¶ Vbi vbi erit. Vbi vbi, In prima pte vim ſuam tenet, i poſteriore productionẽ: & eſt quẽadmodũ vt vt, qua qua, vnde vnde, pro vbicunq;, vtcunq;, quacunq;, vndecunq;. ¶ Iã vbi vbi erit inuentum tibi curabo.) Non ſolum ſe adducturam promiſit ſed & tempus addidit. Et bene tibi, quaſi amanti.

Vbi vbi
Vt vt
Qua q̃
Vnde unde

GVI. IAm iam. In hac ſcena inſtauratio eſt adhortatiõis Pã. per My. opus eſt enim exortari rurſus adoleſcẽtem ne ſub patris oppreſſione aſtringatur: aut frangatur. My. iamiam. i. ſtatim vel mox curabo. i. dabo operam, inuentum. i. inuenire. & adductũ. i. adducere tibi mecũ tuum Pã. vbi vbi: vbicũq; erit. & bñ tibi dixit, quaſi amanti.

SER. IAm vbi vbi. Incipit q̃rtus actus de diſturbatione verarum nuptiarum. poſtquam Dauus compulſus eſt inuenire nouum conſilium ad diſturbationem nuptiarum: hinc inſtigante Pamphi. & inde Cari. ex aduentu Myſidis ſumit ſibi occaſionem ſuæ machinationis. Myſis vero ideo inducitur: vt interim Pã. perterritũ in patrem dominæ ſuæ confirmet: qua nunciante cum Glyce. laborare audiet: & eam retinere cupiet, vehementius augetur Dauus Pamp. contriſtante: quare cum de conalio plurimum laboret oportuna aderit Myſis: quæ machinationi ſuæ ſubſeruiet. Eximet autem a Glycerio. quæ cum de apparatu nuptiarum doleret: mittit Myſis vt eam quærat cui ita loquitur Myſis. Iam curabo Pamphilum eſſe inuentum tibi: id eſt inueniri tibi otium. Et eſt adductum hæc duo. ſ. inuentum eſſe & adductum eſſe; ſunt præterita perfecta infiniti ait ſe cupere videre te.

Tuum Pamphilum. tu modo anime mi noli te macerare.
P. Myſis. M. qd ē? hē Pāphile, * optume mihi te offers.
P. Quid eſt? M. orare iuſſit, ſi ſe ames, hera, iam vt ad ſeſe venias.
Videre ait te cupe. P. vah perii, hoc malū integraſcit
Sicine me atq illam opera tua nunc miſeros ſollicitari?
Nam idcirco accerſor, nuptias q mihi apparari ſenſit.
C. Quibus quidem q̄ facile poterat quieſci, ſi hic quieſcet?
D. Age, ſi hic nō inſanit ſatis ſua ſponte, inſtiga. M. atque ædepol
Ea res eſt propter quā nunc miſera in mœrore eſt. P. Myſis,
Per omnes adiuro deos, nunq̄ eam me deſerturum:
Non ſi capiundos mihi ſciam eſſe inimicos omneis homines.
Hanc mihi expetiui, contingit, conueniunt mores, valeant
Qui inter nos diſſidiū volūt. hāc, niſi mors mihi adimet nemo.
C. Reſipiſco. P. non Apollinis magis verū atq hoc rūſum eſt.
Si poterit fieri, vt ne pater per me ſtetiſſe credat,
Quo minus hæ fierent nuptiæ, volo ſed ſi id non poterit
Id faciam, in procliui quod eſt, per me ſtetiſſe vt credat.

Verſus conſtat, ſi legas opportune te, mihi offers.

DON. Mi ¶ ANIME mi.) Mollis oro & fœmine a multis iplicata
blandimētis. Ait. n. Tu mō aie mi. Mi. pro meus. ¶ Integra
Integraſcere ſcit.) Integratur: qd ad integrū redit, qd repetitur. quod in
ſtauratur. Vir. Ramoq ſedes miſerabile carmen integrat.
Solicitari ¶ Sollicitarier.) Perturbari. ¶ Hoc ma.) Amor meus, aut
Glycerii ſollicitudo, quam neſcit oportuit nuptias. ¶ Quod
Apparari mihi apparari.) Apparari, ad honorem
& timorem referſiet
datiuo caſui ſubiun-
ctū, cladē & perniciē
ſignificat. vt Virgil.
Mihi ſacra parari.
¶ Age ſi hic non inſa-
ſa.) Hic excitus con-
primit Carinum, ne
fomenta iracundiæ,
Pā. præberet. Aut, ſi
pœnitet te, q̄tum hic
ſua ſponte inſanit.
¶ Si hic nō inſanit ſa-
tis ἐξ ὄντων aut laus
ad mitigandum Pā.
¶ Ea res eſt.) Id eſt
nuptias apparari ſen
ſit. ¶ Myſis.) Aſſeue-
ratio ē: ſi a noie eius
incipias, cū quo loq-
ris. ¶ Per oēs adiu.
deos.) Ad, auctiua particula eſt: vt admirabiliter valde mi
rabiliter, & aduerto. Et hoc ſupeſt amiſſa fides vt adiurādū
ſit. ¶ Oēs hoies.) Mira uerecundia oēs hoies maluit diceret
vt in his quoq parentes ſignificaret, q̄ apte dicere patrē, cu
ius metu promiſit nuptias. & eſt contra illud, Sed uim ut
q̄as ferre. ¶ Oēs hoiēs. Ita dixit de uno, hoc eſt patre, oēs ho
mines: ut idē alibi: O cœlū, o terra, o maria Neptūi. Nō q̄ ſ.
Contingit & cœlū, Neptuni eſt: nō uti q̄: ſed oia hæc maria uoluit eē.
ut Virg. Oia uel mediū fiāt mare. ¶ Contingit.) Quod uix
Valeāt euenit, contigiſſe dr. ¶ Cōueniūt mo.) Recte: & id qd ma-
trimoniū firmat. ¶ Valeāt.) Hoc eſt, abeant, recedāt: quia &
diſcedētibus & mortuis, uale dr, ut Vir. Salue æternū mi-
hi maxime palla Aeternūq uale Vale potius τοιουφως,
μα cum male opraturus eſſet, conſiderato patre παρὰ δόξαν
locutus eſt, & nō dixit qd intenderat, pereant. Et attende
q̄ moderate pluraliter dixerit, cum ſignificaret patrē. ¶ Va-
leant. Renuntiatiōis & iprecationis eſt uerbū. ¶ Hanc, niſi
mors, mi. a. ne.) Et ſi ualeant hanc niſi mors, nemo adimet.
Conceſſio hic eſt. hoc eni p conceſſionē dr. ¶ Hanc, niſi mors
mihi adimet nemo. Perſeuerat. ne dicat, pſ pro, Nō adimet
pſ. ¶ Reſipiſco.) Spiritum reuocat ſenſus. ¶ Magis ve.) Aut
Reſipiſcere magis verū, aut verius dicamus. ¶ Vt ne pſ. Vt ne, pro ne nō.
¶ Per me ſte.) Stetiſſe, hoc eſt: eē vt Vir. Deſertaq montis
Vt ne ſtat domus. Aliter, plenum eſt vt idem, Stant, & iuniperi,
& caſtaneæ hyrſutæ. Aliter horreat. vt, Stant lumina flam
ma. & Lucilius, Stat ſentibus fundus. ¶ Per me ſtetiſſe. Hoc
Sto eſt, per me factum eſſe, ne fierent nuptiæ.
GVI. ¶ MODO o mi aie. i. Gly. quam toto pectore amo: & eſt
mollis oro: & fœmine, a mltis iplicata blādimētis, noli ma
cerare. i. excruciare te. vel noli te angore afficere. Pā. o My-
Macerare ſis. My. qd eſt? deide viſo Pa. dixit: hēo Pā. optie. i. oppor-
tūe & tēpeſtiue offers te mihi. i. obuiū mihi efficeris. Pā. qd
ē. My. hera. i. Gli. iuſſit me orat te ſi ames ſe. i. ſi ei⁹ ſis amo
re capt⁹. vt iā. i. nunc venias ad ſe ait ſe cupe videre te. Pam.
Vah increpantis vah: interiectio increpātis: perii hoc malū. i. amor meus &
Gl. ſolicitudo te integraſcit. i. itegrat. h ē ad itegrū reddit: i
rēpetitū, reſtaurat: retricat: renouat. Siccine. i. vtrū ſic opor
Siccine tet ſup. illā Gly. atq me Pā. miſeros aflictos (vbi maſculinū
pōderat fœminino: vt mos eſt) ſolicitarier. i. ptubari: nunc
tua opa. i. tua opatione: tuo labore. ſ. Da. q opaz dediſti: vt
nobis hoc malū pareres. nam idcirco accerſor. i. euocor: q. i. Accerſor
q: ſenſit ipſa Gly. nuptias apparari mihi: apparari ad hono
rē refertur: & ad timorē: & datiuo caſui ſubiunctū cladē Apparari
& pnitiem ſignat. Vir. Mihi ſacra parari. Ca. quidem. i. cer-
te: qbus nuptiis q̄. i. q̄tū facile potuerat quieſcit. i. potuerat
ſuperſederi: & ſine turbatiōne: ac labore abſtineri: vbi tam
potuerat q̄ qeſci imp
ſonalia verba ſunt. ſi
hic. ſ. Da. quieſcet. i.
quieuiſſet. neq ali-
quid fuiſſet molitus
age. i. agendū hortan Age
tis eſt aduerbium p hortantis
ironiā, & deriſionē
dictum ſi hic Pā. nō Diſſipat
iſanit. i. deſipit furit:
iracūdus eſt, & furo
re percitus ſatis ſua
ſponte. i. ex ſeipſo in
ſtiga. i. incita, & ſub
miniſtra iracūdiæ fo-
mēta. My. atq ædo
pol ea res eſt. i. ipſa
Glyce. nuptias ſenſit
apparari: & propterea
nūc ipſa miſera eſt in
mœrore. i. i luctu, &
ſqualore, ac dolore
Pam. o Myſis aſſeue-
ratio eſt: vbi a noie incipit eius qui cū ſit ſermo. adiuro. i.
valde iuro. nā ad auctiua pticula eſt. vt admirabiliter. i. val
de mirabiliter. adiuro igit tibi p oēs Deos nunq̄ me deſer- Adiurat
turū. i. derelicturū eā: nō addidit iterum: ad maiorē negacio
nem. & ſimul vt ſubnectat: qd ſeqtur. & eſt ſenſus: non eam
me inq̄ deſerturū iuro tibi et ſi ſciā. vel cape ſi pro q̄uis oēs
hoies (hoc verecunde dixit pp patrem) eſſe mihi capiūdos
inimicos. i. mihi maleuolos: vbi capiundos mutauit e in u
vt moris eſt. expetiui. i. optaui elegi mihi hanc Gly. conti- Expetere
git. i. euenit: vt ea petiere optata: qd vix euenit contigiſſe Contingere
dr mores noſtri ꝯueniunt: magnā habēt ſimilitudinē: qd va Valere
let ad matrimoniū ꝯfirmādū. illi ualeāt. i. abeāt: diſcedant Diſſidium
a nobis: qa & diſcedētibus & mortuis uale dicit. eſt aūt uale
ant renunciationis, & iprecationis uerbū. q uolūt diſſidiū Reſipiſcere
. i. diſcordiā: diſſideo es qd ſignat diſcrepo as: diſcordo as.
iter nos. ſ. Gly. & me. nemo adimet. i. abſtrahet mihi hanc:
niſi mors Cha. reſipiſco. i. uires reſumo: recreor: ſenſus me re
uocant ſpūm: & bene reſipiſco ait: quod ſignificat in priſti-
nū ſenſum bonū redire. q. d. ſe paulo ante inſaniſſe: & deſi
puiſſe p dolore. Pā. Rūſum Appollinis non eſt magis uerū
q̄ hoc. i. meū ſi poterit fieri: ut ne. i. q non pater credat per
me ſtetiſſe: per me factū eſſe: quo minus. i. ut non hæ nuptiæ
fierēt. uolo. i. bene cupio illud ne irritet: ſed ſi id nō poterit
fieri. faciā id, qd eſt in pcliue. i. qd impendet faciendū: qm iā
res eo idinata ppe uidetur id fieri ſit neceſſe: quo eam non Eſſe in procliue
deſerā. Deinde oſtendit qd ſi in pcline uidelicet: ut pater
credat per me ſtetiſſe: quominus fierent nuptiæ.
¶ INTEgraſcit: incipit fieri integrū. integro integras hēt SER.
actiuā ſignationē: integraſco paſſiuā: & ob dolorem cōmo-
tus uertit ſe ad Da. q̄ſi illi iputādo hui⁹ doloris cām: o Da.
ſicie. ſ. decuit ſol. me. &c. bn dixit illam ſolicitarier. nā idcir
co. qa ē ſolicita de nuptiis: accerſor qb⁹ nuptiis qdē etc. age
mō Carie icrepationē: eadē ē res pp quā te mādat. ualeant
. i. pareāt tractū ē a mulierib⁹, q̄ iſollatis maritis ſuis diſce-
dēte a ſepultura reddūt extremum uale. & eſt idē: ac ſi dicat
ualeāt. i. recipiāt ſupremū uale, reſipiſco. i. ſenſum meū reci-
pio. hic bn potes recipere qa qd ego dico. ſ. q hanc niſi m. m.
a. n. adeo uerū eſt qd Apollo reſpicit nō ē magis uerū. atq
i. q̄ hoc. Sed ſi id nō poterit: faciā id qd ē. i. rem ſicuti ē. i pro
cliue. i. in aptum: quia qd eſt in pcliuibus locis in aperto eſt.

¶ Miſer

DON. ¶ MISER æque atq; ego.)Bñ atq; ego: qa hic amore vexaſ.Et itulit *μεγαλοψυχ*.Nã volebat Pã. ſibi dici,fortis: ꝙ illi tñ mox dicet. Hic igiſ aliter rñdet,atq; iterrogat Pã. iõ ꝙ videat ipoſſibile eẽ,palã reſiſtere parati. ſ Scio qd co/nere.)Sẽſus,Scio qdem quid coneris:ſed an aſſicere poſſis, neſcio.ſ Scio qd coneris. Si Pã.eſt pſona,cũ *ἐγκωμίῳ* dicitur: ſi Charini,ſimplex laudatio eſt. ſed ſi Pã.ẽ, hoc ſignificat qđ ſu/pra,Ex vnis geminas mihi cõficies nuptias. Sed non eſſe perſonã Pã.ex ſubiectis oſten/ditur. ſ Non ti.ha.ne er.)Deterret ẽt nunc Carinum, vt & ipſe adiuuet Dauũ,ne Pã. nubat Philumena. Et eodẽ ſenſu vtitur Da. aduerſum Carinum, quo ſupra. Quaſi ne/ceſſe ſit, ſi huic non dat, te illam vxorem ducere. ſ Non ti. ha. ne er. Velut ẽt pro ſe Carinus ſentiat hoc dicit,vel ut ſolent ſer/ui contumatiores aduerſum amicum dñi,quia nuper a Carino accuſatus eſt.vel quia & quid dicat nõ habet: & videt tacendũ nõ eſſet.ſ Sat habeo.)Quia dilatio facta eſt. ſ Vt ſa ſit)Vt ꝑ ne nõ.ſ Ne va.eſſe me.)Ne,pro nedum.aut ad verbium eſt prohibẽtis:vt ſit,ne,nõ Salu.ii.lib. Ne illa tau/ro partita ſint pro nedum. ſ Proinde hinc vos amolimini.

Nᵉ

Amoliri

A moliri dicuntur ea q̃ cũ magna difficultate, & molimine ſummouenſ,& tolluntur e medio,ſic dixit quaſi odioſo,& moleſto, Diſcedere dſ,q facile abit e medio: Amoliſ, q vix recedit.ſ Proinde hinc vos amo. Moleſtiũ impedimentũ ex rei magnitudine iacẽtis in medio.& iõ ipediẽtibus ſe,dixit amolimini hinc,non,abire. ſ Proinde hinc vos amolimini. Spe iniecta,ẽt dño iperat ſeruus callidus. Nam mi. impe. eſtis.)Verũ hoc vere dicit, an fingit q ad huc cõſiliũ nõ iue/nit qđ narrare poſſit(ſ Hanc Glyceriũ.ſ.& cũ miſeratione puellæ,hanc.ſ Quo nũc te agis?)Vt tarditatẽ diſcedentis oſtẽdat.

Agere ſe

Agere.n.ſe tardi,& triſtes dicunſ.ſic Virg. Amiſſis remis atq; ordine debilis vno, Irriſam ſine honore ratem Sergeſtus agebat. Idem alibi, Ecce gubernator ſe ſe Palinu/rus agebat,ſ Quo hinc te agis? Admonitio diſcedentis vt ſolet.nam a quo diſcedere deſyderamus, admonemus eum quo vadat,vel quo eat.Id facere,per iterrogationẽ admo/net Da.Carinũ:vt ipſe abſcedat Carinus,q nũc vltimus re/manet.ſ Verũ vis dicã?Pro initio ſudulæ narrationis hoc ſumimus. Ac ſi rñdet Carinus,tanq̃ q intelligat nõ diſcere velle Dauũ quo eat:ſed id agere,vt abſcedat.ſ Narrationis mi.inci.)ini. Narrationis.ſ.quo eat.qa,verũ vis dicã. velut ꝓœmiũ narraturi ẽ.Quid me fiet?Quid igiſ,ingd,qđ de me fiet?Abeo hoc,q̃ſi a iocãte, ꝓnũciãdũ eſt. nã ſic illi im/prudẽs,rñdet.Quid me fiet? De Philumena ducẽda.ſ Eho tu ip.)Proprie Carino dixit impudẽs,q̃ſi inſolita & multa poſcẽti.qppe q & ſponſã alienã petere auſus ſit: & nõ ſatis hẽat,ꝑ Da.ſibi morã ꝓſitã Pã.nuptiarũ. ſ Qđ ti.die.ad? Dieculã,horã.& eſt *ὑποκορισμός*. Dieculã,hoc eſt tẽpuſculũ: & ſumiſ ab eo qđ eſt hæc dies.ſ Diecula mora. & q̃ſi pua/dies. & dieculã.in q̃.ſ.ambias,q̃tũ poteris adducẽdã Philumenã. Vult.n.ſe Dauus adiuuari ꝑ Carinũ & Birriã.ſ Pro

Promoueo

moueo.)Differo.ſ Promoueo nu. Memoriter Da.ſcit.n.il/lum his verbis petiiſſe,Saltẽ aliquot dies ꝓfer.dũ ꝓficiſcar aliquo,ne videã. Cuius rei oblitus Carin⁹,ẽt vt ducat vxo/rem petit.ſ Ridiculũ.)Deeſt,hoiem.ſ Age ve. Vix cõcedẽ/tis,vix cõſentiẽtis eſt,age veniã.ſ Dũ ex,A Gly.ſ.

Quid videor? C.miſer æque,atq;ego.P.cõſiliũ q̃ro.C,fortis.
Scio qd conere.D.hoc ego tibi profecto effectum reddam.
P. Iam hoc opus eſt. D.quin iã habeo.C.quid eſt? D.huic, non
tibi habeo ne erres.
C. Sat habeo.P.qd facies?cedo.D.dies hic mihi vt ſit ſatis:vereor,
Ad agendum.ne vacuum me eſſe nunc ad narrandũ credas.
Proinde hinc vos amolimini nã mihi impedimento eſtis.
P. Ego hanc viſam. D.quid tu?quo hinc te agis? C.verum vis di/
cam? D.inimo etiam.
Narrationis mihi incipit,initium. C. quid me fiet?
D. Eho tu impudens,non ſatis habes, ꝙ tibi dieculam addo'
Quãtũ huic ꝓmoueo nuptias? C.Daue,attamen. D. qd ergo?
C. Vt ducã.D.ridiculũ.C.huc face,ad me vt venias,ſi qd poteris.
D. Quid veniã?nihil hẽo.C.attamen ſi qd.D.age veniã.C.ſi qd:
Domi ero. D.Tu Myſis dũ exeo,parumper me hic opetire.
M. Quapropter? D.Ita fctõ opus ẽ.M.matura.D.iã inq̃ hic adero,

¶ QVIS.i.q̃lis videor?Cari. Videris æquæ.i. ita miſer.at q.i.vt ego Da.quæro.i.aio meo inueſtigo,conſiliũ.i. viã, rõnem,modũ,quo poſſim te reſtituere in bonũ ſtatũ.Ca.es fortis.i. validus,magnanimus:q nullo infortunio deprimeris.Pã.Scio qd conere.i.moliaris.Da,Profecto.i.certe ego reddã tibi hoc qđ molior.effectum i.pfectum.Pã.Iã hoc ẽ opus.Da.Quin.i.qnimo. iã habeo.i.iam excogitatum eſt conſilium quod quærebã.Cari.Quid eſt quod habes.ſ. Dau. Habeo .i.cõmentus ſum ali/quid huic.i. pp hunc Pã. non tibi.i. pp te. ne erres.i. ne decipia/ris.Cari. ſat habeo.i. ſufficit mihi ꝙ ſit di/latio nuptiarum. Pã. cedo.i. dic quid facies Dau. Da. Vereor vt .i.ꝙ non hic dies ſatis ſit.i. ſufficit ad agen/dum.quod.ſ.agere volo.ne.i.nedum:hoc eſt non ſolum credas me nõ eſſe vacuũ.i. otio/ſum ad narrãdum nunc ꝓpoſitum. Alii habẽt ne tñ:& tũc ne ꝓhibentis eſt.q.d.noli credere me otioſum ad narrãdũ. proinde.i.ideo:quia hic dies non ſatis eſt mihi: vos Pam.& Carine amolimini.i,diſcedite hinc i.ex hoc loco. A moliri

Proĩde amoliri

dñr quæ cum magna difficultate, & molimine ſummouentur.ac tolluntur de medio cũ enim res aliqua iacens in medio magnitudine,& mole ſua affert moleſtum impedimentum neq; niſi cũ magna difficultate diſcedit: dſ amoliri nõ abire,aut diſcedere.nam diſcedit qui facile abit de medio. amolitur aũt qui vix recedit.nã eſtis mihi impedimento. Pã.ego viſam.i.ibo ad videndum hanc.i. meam Glycerium Da.Quid tu Carine.ſ.ages. quo agis.i. fers: ducis te hinc. Agere ſe eſt proprie tarde diſcedentis,ac triſtis.Ca. Vis vt verum dicam. Da.Immo & iam incipis mihi initium narra/tionis.Ca.Quid fiet de me? Da. Eho.tu impudens.i.vere/cundus:& procax:ac moleſtus in rogando. Non ſatis ha/bes.i.non tibi ſufficit:quod addo.i.adhibeo: & prorogo ti/bi dieculam.i.tempuſculum.nam diecula ſignificat paruum tempus,ſeu paruam moram quaſi parua dies:id eſt tempus in fœminino genere.quantum tẽporis.ſ.ꝓmoueo.i. differo nuptias huic.ſ.Pã.Ca.attame.Da.intercidit ſermonẽ Carini dicens.Quid ergo petis.ſ.tibi fieri aliud. Ca.vt ducam Phi.i.habeam in cõiugẽ.Da.Ridiculũ cũ exclamatione, & irriſione legẽdũ eſt & deeſt hoiem.i.o hoiem ridiculum.i. plurimũ ridẽdũ,& illudendũ.Ca.fac. vt ad me venias huc ſiquid poteris.ſ.vel ſi aliquid poteris inuenire: vel ſi aliquo modo poteris huc venire. Da.Quid.i.cur.veniã ad te,nihil habeo.i.nihil ſum comẽtus qđ tibi ex re ſit. Ca. attamen ſi quid habueris.ſ. venito. Da.age:hortantis aduerbium & vix concedentis veniam ad te.ſ. Ca.ſiqd habueris.i.ero domi.i cõtinebo me domi:quo me poſſis facile cõuenire. Da. tu Myſis,opite.i. expecta me hic parumper.i. aliquandiu. My.Quapp.i.q̃re te opperiar .Da. opus eſt facto.i.facere ita My.matura.i.propera cũ moderatione. Da.inquam.i. dico tibi adero.i.preſens ero iam.i.ſtatim hic.

Abire aut diſcedere

Age ſe

Impudens

Diecula

Age hortantis

Operiri

Maturare

SER.

¶ ATq;.i.ſicut ego eo nolite:ac ſi diceret me impedire:qa cõſiliũ q̃ro.ſat habeo ſi huic habes.ne ꝓ nec dũ.verum ꝓmittere volebat:vt aliqd ſe adiuuaret:imo nõ ſolũ nõ diſcedes imo ẽ:&c.qd i.q̃re veniã tu. feſtinabat.n.ad puerũ nihil ne inducit Myſis ad ſe loquẽs de mutabilitate rerũ pp Pã.quẽ credebat prius fidelẽ dominæ ſuæ:& hæc locutio Myſidis iõ interpoſita eſt:ne putaretur nõ reſtitiſſe ex iuſſu aui.

DON. Nihil ne eſſe proprium cuiquam ?) Hec ſcena admi-
niſtrationẽ doli habet. quo fit vt deterreatur Chre-
mes filiam ſuam Pamphilo dare. Et vide non mini
mas partes in hac comœdia Myſidi attribui, hoc eſt perſo
næ femineæ: ſiue hæc perſonatis viris agitur, vt apud ve-
teres: ſiue per mulierem, vt nunc videmus. Nihil ne. Ne,
aduerbium percũctan
tis. Nihil ne eſſe pro
prium cuiquã? Omne
quod aut mutum eſt,
Probus aut habemus, propri-
um. Ergo proprium
perpetuum: Vt Virg.
Propria hæc ſi dona
fuiſſent. Ergo nihil no
bis proprium eſſe po-
teſt. quod enim non
fuit, nec eſſe quidem
poteſt. aut quod eripi
poteſt, non eſt noſtrum:
niſi illa quæ eripi non
poſſunt, vt ſapientia, iuſtitia, prudentia: quæ fortuna ne-
que dare, neque eripere cuiquam poteſt. Et ſimul hoc ipſum
& a re, & a perſona hic oſtendit. A re, Nihil ne eſſe pro-
prium? A perſona, Cuiquam. Proprium. Perpetuum,
non temporale ac mutuum. Dii veſtram fidem) Admi-
Fides rantis aduerbium cum exclamatione ; Fidem dixit opem
& auxilium: vt, Tyrrenamque fidem. Summum bonum
Sũmũ eſſe.) Mire pro pleno. Et neutro extulit, ſummum bonum.
Amicum, amatorem, virum.) Amicus, animi eſt: Ama-
tor vero, corporis. non enim continuo amator eſt qui be-
ne vult, vt Dido amauit quidem Aeneam: ſed non & ami-
ca fuit. quæ ait, Non potui auulſum diuellere corpus, &
vndis ſpargere. Et item Catullus, Cogit amare magis,
Amic? ſed bene velle minus. & eſt hic officium, & blandimentum.
Ama Amatorem & virum dixit ad diſcretionem: vt per ea quæ
tor enumerat, maritum oſtenderet. In quouis loco paratũ.)
Paratum dixit ad omnes affectus quicunque de proximo
eſſe poſſunt. & maxime ad Homericam ſententiam re-
ſpexit. * Verum ex eo. Id eſt Pamphilo. Nunc
miſera quem capit dolorem.) Cum admiratione pronun-
Facile tiat quem. & cum exclamatione quadam. Facile, hic plus
mali eſt, q̃ illic boni. Facile, aduerbium confirmantis eſt:
id eſt, liquido & manifeſto. Veteres dicebant facile, pro
certo. Vt Cicero, Illius ciuitatis facile princeps. Dolo-
rem. Dolorem diſtinxit, probe: & poſt intulit ſeparatim
quod ſequitur, Facile hic plus mali eſt, in dolore, & metu
ſcilicet amittendi. q̃ in voluntate retinendi. Quam illic
boni. In ſummo bono. Dicit enim, Ex bonis quæ bona
exiſtimamus, plus nos mali capere, cum aut amiſſuros nos
credimus, aut amittimus: quam boni, cum habemus. Fa-
cile hic plus mali eſt. Plus mali: in dolorem & metu, vt
diximus. Quam illic boni, id eſt in amico, amatore, &
viro. Mi homo, quid iſtuc obſecro eſt? Ex Myſidis
verbis, quid Dauus faciat demonſtratur. Quid iſtud
obſecro eſt.) Inuolutum puerum portabat Dauus: &
ideo dicit mulier Quid iſtud obſecro
eſt? Tum ille euo-
luit puerum: & pro-
fert. quem poſtquam
expediuit, tum illa di-
xit, Quo portas
puerum?

ACTVS QVARTI SCENA TETIA.

Iambici trimetri.

MYSIS.

NIHIL ne eſſe propriũ cuiq̃? Di veſtram fidem.
Summum bonũ eſſe heræ putabã hũc Pãphilũ?
Amicum, amatorem: virum in quouis loco
Paratum. verum ex eo nunc miſera quem capit
Dolorem! facile hic plus mali eſt, q̃ illic boni.
Sed Dauus exit. mi homo, quid iſtuc obſecro eſt!
Quo portas puerum? *Hemiſtichium abſoluitur proxima ſcena*

Nihil &c. Hæc CVI.
ſcena admini-
ſtrationem do-
li habet: quod fit. vt
deterreatur Chre-
mes filiam ſuam Pam
phi. dare. My. Nihil Nihil
ne aduerbium percunctantis: id eſt eſt ne verum ſubaudi proprium
nihil eſſe proprium: id eſt perpetuum cuiquam: id eſt ali- um
cui. dii veſtram, fidem: admirationis aduerbium cum excla-
matione. vbi fides pro ope & auxilio ponitur. eſtque ſen-
ſus. o dii imploro ſupple veſtram fidem, ideſt opem & au Fides
xilium. quo etiam modo poteſt capi in eo dicto: Proh.
Deum atque hominum fidem: vt ſuperius eſt explicatum.
putabam hunc Pam. amicum quantum ad animum: ama-
torem quantum ad corpus. virum. i. virilẽ: & non facile
vincibilem. paratum in quouis. i. in quolibet loco eſſe ſum-
mum bonum heræ. i. dominæ. ſ. Glycerio. verum. i. ſed quẽ
dolorem quaſi dicat maximum: ipſa miſera capit nunc ex
eo Pam. facile. i. liquido & manifeſto, haud dubie. i. clare. Facile
veteres etiam pro certo facile dicebant, plus mali eſt hic. ſ. obſecrare
in dolore q̃ boni illic. ſ. in amico amatore viro: ſed Da. exit re
a domo Glycerii. My. homo obſecro. i. quæſo & per ſacra
rogo quid iſtud mali eſt: quid. ſ. portas. Da. enim portabat
puerum inuolutum: quem dum euoluit, Myſis ſubdidit:
quo in quem locum portas puerum.

Nihil ne eſt proprium, id eſt immutabile cuique heræ SER.
id eſt dominæ meæ. amicum communi amicitia.
amatorem ſingulari amore. facile poteſt probari
quod hic: id eſt in hoc ſolo labore: quem modo habet. eſt
plus mali, q̃ illic boni: id eſt in Pamphilo eſſet exprompta
malitia. i. expedita audacia. ex ara: ibi enim erat quædam
ara: vbi amantes ſacrificium noviter fecerant: & ibi diſper
ſerant verbenas illas venereas: quæ in ſacrificiis amato
rum ponuntur: quia propter eas ſolent iuuenes inherbari:
& compelli ad amorem.

DON. Myſis nunc opus
eſt.) Hæc ſce-
na actuoſa eſt.
magis enim in geſtu q̃
in oratione eſt conſti-
tuta. Myſis, nũc opus
eſt. Properantis & im-
penſe agẽtis Daui, ver-
Exprõ- ba monſtrantur. Ex-
pta prompta.) In medium
Memo prolata. Memoria atque aſtutia.) Memoria, vt pcepta Da-
ria aſtu- ui retineat. Aſtutia, ad agendũ ſtrenue quę imperet. Me-
tia moria. Simpliciter magis, vt Memor ſit Daui pceptorũ
Aſtutia Et memoria mõ pro intelligentia. vt Virg. Inſtamus tñ im
memores. Ex ara hinc ſume verbe.) Ex ara, ſcilicet Apol-
linis quem ἀγυιαῖον Mænander vocant aut quod Appollini
comœdia dicata ẽſt cuius honorẽ arã cõſtituebãt comœdiã
celebrãtes, Apollini ergo comœdia, Libero pr̃i tragœdia,

ACTVS QVARTI SCENA QVARTA.

DAVVS MYSIS.

D. MYSIS, nunc opus eſt tua *Iambici trimetri.*
Mihi ad hãc rẽ exprõpta memoria, atque aſtutia.
M. Quid nã incepturus! D. accipe a me hũc ocyus.
Atque ante noſtram ianuam appone. M. obſecro,

Myſis nunc eſt CVI.
opus mihi tua
memoria: id
eſt intelligentia ad reti-
nenda & intelligenda
mea præcepta exprom-
pta: id eſt in medium
emiſſa, ſeu prolata:
ab expromendo, ali-
quid enim expromi-
tur quod reconditum deducitur in medium ad hanc rem:
quam paro: ſcilicet & eſt, etiam opus tua aſtutia: id eſt
calliditate ad ſtrenue agendum: quæ imperabuntur tibi
My. Daue quidnam: id eſt quid es incepturus: id eſt ſu-
ſcepturus, & inchoaturus. Dau. accipe: id eſt aſporta. &
recipe ex me ocius: id eſt velociter. comparatiuum pro-
poſitiuo, hunc puerum: atque appone eum ante ianuam no- Ocius
ſtram, My. obſecro: id eſt quæſo.

Sume

DON' verbene

❡SVME verbenas tibi, Verbenæ, quaſi herbenæ, redimi cula ſunt ararum. ❡Tibi τo tibi, quaſi geſtum quendam & motum ſtomachantis habet: vt alibi, Quid vis tibi? ❡Et tibi ſume, dixit, & non, tibi ſubſterne. ❡Ex ara ſume verbenas. Verbenæ, ſunt omnes herbæ frondesq; feſtæ ad aras coronandas vel omnes herbæ frondeſq; ex aliquo lo/ co puro decerptæ. Verbenæ autem di/ ctæ quaſi herbenę ſic Męnander ✻ ❡Quamobrem id tu

Tute

te non facis?) Tute nunc dicit, cum pronomen ad eam reuocat perſonam a qua ſumi/ tur: vt verbi gratia, cum dicimus. Tu leges ille nobis reſpon/ deat, Cur tute non legis? Quia ſi forte opus ſit ad herum iu randum mihi.) Sic locutus eſt. vt expli/ cari atque intelligi non poſſit. aut enim

quia ſi forte ſit mihi opus iuſiurandum: id eſt ſi mihi ſit opus iurare ad: id eſt erga herum. ſ. Simonem. vbi iuſiuran dū poteſt eſſe nominaturus, vel accuſatiuus. dicitur enim hæc res eſt mihi opus vel eſt mihi opus hanc rem. item eſt mihi huius rei opus, ſed frequentius & magis oratorie di/ citur: eſt mihi opus hac re. Cicero etiam in epiſtolis ait:

Opus hęc res hāc rē huius rei & hac re

Dux nobis & au/ ctor opus et reliqua duo magis ſunt poe tarum. aut hiſtori/ corum vt poſſim iu/ rare ſupple liquido aduerbium: id eſt pu er & manifeſte (nam quæ ſunt pura & defecata liqda ſunt) me ñ appoſuiſſe pue rum ad ianuas. My. intelligo. i. capio. ce/ do: id eſt dic: & eſt porrigentis manum vnde iſtęc noua reli/ gio. ideſt ſubditus, et inſolitus metus Dei & reuerētia: vt time

Humine? D. ex ara hinc ſume verbenas tibi,
Atq; eas ſubſterne. M. quamobrem id tute non facis?
D. Quia ſi forte opus ſit ad herum iurandum mihi
Non appoſuiſſe, vt liquido poſſim. M. intelligo
Noua nunc religio ✻te iſtæc inceſſit, cedo? al. in te
D. Moue ocyus te, vt quid agam porro intellegas.
Pro Iuppiter. M. quid? D. ſponſæ pater interuenit.
Repudio conſilium, quod primum intenderam,
M. Neſcio quid narras. D. ego quoq; hinc ab dextera
Venire me adſimulabo, tu, vt ſubſeruias
Orationi, vtcunq; opus, ſit verbis. vide. ʻ;ʼ
M. Ego quid agas, nihil intellego ſed ſi quid eſt,
Quod mea opera opus ſit vobis, aut tu plus vides:
Manebo: ne quod voſtrum remorer commodum.

Opus il lā rem Liqdo

deeſt ius, vt ſit iurandum pro iuſiurandum. Aut (ſic vul/ go dicitur) iuramentum. Et opus eſt illam rem: non o/ pus eſt illa re. ❡Vt liquido poſſim.) Liquido, pure, & ma/ nifeſte. Nam quæ ſunt pura & defecata, liquida ſunt. ❡No/ ua nunc relligio.) Bene iuſiurandum metuere ſeruum mon ſtri ſimile eſt. ❡Noua relligio. In ſeruo', & ſubita. ❡Noua nunc relligio. Seruum nolle mentiri, noua relligio eſt. ❡Ce

Cedo Porro

do.) Porrigentis eſt manū. ❡Porro intelligas. Porro, modo aduerbium eſt ordinis: alias, tpis: ❡Sponſæ pater interue/ nit.) Mire non dixit Chr. ne, cum dixiſſet, quis Chre. rur/ ſus hic reſponderet, ſponſæ pr. & non temere hoc facit poe ta. nam promiſerat ſe rediturū domum Chr. Domū. mō ibo: vt appareatur, dicam, atq; huc renuntio. ❡Quod primum intenderam.) Verbum a venatoribus tranſlatum, qui re: tia intendunt ad feras captandas. Quia ergo parat Chre/

Inten dere

mem & Simonem fallere, intenderam dixit. Vel a ſagittis atq; arcu. ❡Neſcio qd narres.) Bene narres. narrare enim aliena, & quæ nobis non ſunt neceſſaria. dicimus. ❡Ego

Narrat

quoq.) Bene ait Quoq: quia et Chremes veniebat. Tu vt ſubſeruias.) Recte, vt ſubſeruias, dixit. non enim tan/ tum loquitur Myſis, quantum Dauus. ❡Orationi, vt cunq; opus ſit verbis.) Tuis verbis orationi meæ: plura enim lo/ quet Dauus. inde orationi dixit illa ſubſequetur, ideo ver/ bis. ❡Vide.) Cauta eſto, intellige, ſpecta. ❡Aut tu plus vi/

Videre

des.) Si ſapis, intelligis. ❡Remorer commodum.) Remo

Remo rari

rer, retardem, retineam. Remorari a remora piſce minutiſ/ ſimo, qui naues retinet. nam Græce ιχνης vocatur.

Remo/ rari CVL.

❡NE: id eſt vtrum apponam eum humi. i. ſuper terram. Da. ſume tibi (hoc tibi quaſi motum quendam, & geſtum ſtomachantis habet.) verbenas. i. herbas & frondes. ex qui bus hæc ara coronatur. Verbenæ enim ſunt omnes herbæ & frondes feſtæ ad aras coronandas: vel ſunt omnes her/

Verbe ps

bæ, frondesq; ex aliquo loco puro decerptæ dictæ quaſi herbenæ. Sume ergo tibi verbenas hic ex ara: quam tibi oñdo. quę eſt ara Apollinis. Nam Appollini comœdia di/ cata eſt: in cuius honorem aram conſtituebant comœdiā ce lebrantes. Appolini ergo comœdia dicata eſt. ſicut Libero pri tragœdia. atq; ſubſternere eas verbenas. i. ſuppone eas puero & apta ſub eo, My. Quāobrem. i. quare tute ipſe. i. tu met. & eſt tautologia. non facis. i. non apponis ante ianuas tute. i. tumet. tunc dicitur cum pronomen reflectitur ad eam perſonam a qua ſumitur. vt verbi gratia: cum dicimus

Tauto logia

tu leges & ille nobis reſpondeat; cur tute non legis, Da.

as mētiri & pierare: inceſſit in te. i. irruit: inuaſit: inſedit. ab inſido. in pectus tuū. Da. moue te ocius. i. velociter. vt porro: id eſt deinde: aduerbium ordinis, alias temporis intelligas quid agam: id eſt agere ſuſcipiam, Deinde. Da. ſubito aſpiciens Chreme. venientem exclamat: Proh Iu/ piter: exclamatio eſt comica indignationem pariter ac dolorem oſtendens: vbi Iupiter poteſt eſſe nominatiui ca/ ſus: quaſi o Iupiter fer mihi opem. My. quid eſt? Da. pater ſponſæ: ſcilicet Philomenæ promiſſæ Pamphi. interuenit: id eſt intercidit. repudio: id eſt recuſo: reiicio conſilium: id eſt propoſitum: quod prius intenderam: id eſt tanquam rete: quod tetenderam ad decipiendos Chremetem, & Si/ monem. tractum enim eſt vel a ſagittis, vel ab arcu. My. neſcio quid narres. i. recites: loquaris. Narrare enim alie/ na quæ nobis non ſunt neceſſaria dicimus. Dauus quoq;: id eſt etiam: ego adſimulabo: id eſt fingam me venire hinc id eſt ex hoc loco: a dextera parte: ſcilicet tu Myſis vide. i. animaduerte: eſto cauta: intellige: ſpecta: vt ſubinſeruias: id eſt latenter & caute faues: obſequaris orationi meæ; quo niam oratione vtar. tu ſolis verbis. ſum enim diutius lo/ cuturus, quem tu: ideo dixit vtcunq;: id eſt qualitercunq;. opus ſit verbis tuis: ſcilicet. My. ego nihil intelligo quid agas: id eſt quid agendum proponas. ſed ſi quid eſt quod: id eſt in quo ſit opus opera mea: id eſt labore, & induſtria vobis. aut ſi tu plus vides: id eſt ſi plus intelligis & ſapis quam ego. manebo: id eſt hic permanebo: vt vobis mo rem geram. ne quid: id eſt non in aliquo remorer: id eſt re/ tardarem: retinam. veſtrum commodum eſſet, & ideo pro/ poſitum ſuum de nuptiis non dimitteret. veniente Chre/ mete mutat conſilium de Simone: & exponitur in viam puer ante oculos Chremetis: vt eum decipiat: quia totties mutabat conſilium.

SER.

❡QVAMobrem id: id eſt deferre puerum ante ianuam cedo: id eſt concedo deferam puerum, Proh Iupiter: excla/ matio exultantis: diſpoſuerant enim Dauus ꝙ puerum ap poneret ante ianuam Simonis ad eum perterrendum: vt a nuptiis ceſſaret: ſed quia Chremes magis idoneus erat qui viſo puero a nuptiis retraheretur, ꝗ Simo, qui hoc idem a Dauo iam audiuerat: quod puer ita ponēdus eſſet, & ideo Propoſitum ſuum de nuptiis non dimitteret ve/ niente, Chre. mutat conſilium de Simone: & exponitur. in via puer ante oculos Chreme. vt eum decipiat. neſcio poſitus quia totties mutabat conſilium.

ACTVS QVARTI SCENA QVINTA.

Iambici trimetri.

CREMES, MYSIS, DAVVS.

REVERTOR, poſtq̄ quæ opus fuere ad nuptias
Gnatæ,paraui,vt iubeā accerſi.ſed quid hoc?
Puer Hercle eſt. mulier tu ne appoſuiſti hūc? M.vbi
Illic eſt? C.non mihi reſpondes? M.hem nuſquam
eſt.uæ miſeræ mihi. *Iambicus tetrameter.*
Reliquit homo me,atq; abiit. D.dii noſtram fidem,
Qui turbæ eſt apud forum? quid illic hominum * li- *al.litigat.*
tigant? *Trochaicus catalecticus.*
Tū annona cara eſt.qd dicā aliud,neſcio. *Rurſus trimetri Iambici*
M, Cur tu obſecro hic me ſolam? D.hem, quæ hæc eſt fabula?
Eho Myſis,puer hic vnde eſt.quis ue huc attulit?
M, Satin'ſanus es qui me id cogites? D.quem igitur rogem,
Qui hic neminem alium * video? C.miror vnde ſit. *al.uideam.*
D, Dicturan' quod rogo.M, Au. D.concede ad dexteram.
M, Deliras non tute ipſe? D.verbum ſi mihi
Vnum præterq̄ quod te rogo,faxis: caue.

PON. REuertor. Adeſt nūc ipſe Chremes, cuius cauſa ſcena fraudibus inſtructa eſt, ne promiſſas compleat nuptias. Vt iubeam accerſi.)Recte iubeā quia ſumma poteſtas nuptiarum in parte puellæ eſt. Sed quid hoc?)Non interrogantis: ſed mirantis & non intelligentis eſt. & apparet eum non oculis prius q̄ corporis offenſum puerum ſenſiſſe latētem. Puer Hercle eſt.)Ornatiua particula eſt Hercle. Mulier. Magis, quam Myſis. Vbi illic eſt?)Dauū quærit, qui nūc abſceſſit, vt & ipſe de foro venire videatur. Non mihi reſpōdeat?)Bene, non reſpondes: Se enim memor eſt veritatem quicquam dicere, niſi ſubſeruiat orationi Daui. Reliqt me homo.) Mire hoiem. nō Dauum dixit: vt ēt ſi audiat Chre. incertam perſonam hominis audiat, nō Dauum. Dii veſtram fidē.) Aduerbium admirantis cum exclamatione. Quid turbę eſt apud forū? Hæc verba ſunt venientis de foro. Quid illic hominum litigant.) Legitur & litigat. Tum annona cara eſt.) Comminiſcentis eſt potius, q̄ alicui referentis. Quidnam aliud dicam?)Hoc ad ſpectatores. Cur tu obſecro hic me ſolam.) *ἀποσιώπησις* tertia. Fabula.) Fabulam ſe dicit audire. qui rei principiū rationemq; ignorat. Eho. Eho interiectio eſt, vel principium animaduerſionem in ſe poſcentis, aut repente cernentis. Hic neminem video.)Callide affirmat non ſibi viſum Chremem, cum & præuiderit venientem, & præſentem videat. Miror vnde ſit.)Miror veteres cū
Miror vnde Vnde, pro neſcio ponebant. nam admiratio ab ignorantia deſcendit. Plautus, Ne quis mireē qui ſim, paucis eloquar.
Au Au.)interiectio conſternatæ mulieris. Concede ad dexteram.)Et bene dexteram, ſiniſtra enim venit Chremes: & non vult proximum ei Chremetē, ſed iuxta. ſupra enim dixit, Ego quoque hinc ab dextera venire me adſimulabo. Deliras non tute ipſe?) Deeſt, eum mihi dediſti. Sed & ſupra, & nunc intertubat Dauus: ne mulier totum dicat. Non tute ipſe? Submiſſa voce. Verbum ſi mihi vnum.) Accomodate comminatur Dauus. pene enim Myſis vniuerſa narrabat. Præter quam quod te rogo.)Hoc & ſenſim & vt ſenex ſentiat, pronuntiari poteſt. Faxis caue.)Geſtu comminantis eſt. vt vultu & ſuſpenderet comminationem, deinde inferret geſtum. Ordo, Caue faxis.

GVI. REuertor &c. Adeſt nūc ipſe Chremes: cuius cauſa ſcæna fraudibus inſtructa eſt: ne promiſſas compleat nuptias. Chr. Reuertor poſtquā parauī ea quæ fuerunt opus ad nuptias gnatæ Philumenæ: vt iubeam accerſi. i. vocari: vel Pam. vel potius filiam: ſed quid hoc eſt: viſo puero hoc dicit. Hercle: ornatiua eſt hæc particula q̄ſi per Herculem iurantis eſt aduerbium. puer eſt: mulier tu ne. i. verum appoſuiſti hūc puerum? My. querit Dauum: qui diſceſſerat: vt a foro venire videretur. vbi illic. i. ille Dauus? Chre. nō reſpondes mihi. My. hem dolentis & indignantis eſt interiectio, nuſq̄. i. in nullo loco. eſt hic eſt. veh

mihi miſeræ. q. d. maledictio, valde me inuaſit. homo reliquit me ſic ſolam: atq; abiit. i. diceſſit. Da. Dii veſtram fidem. i. imploro veſtrum auxilium eſt autem aduerbium admirantis cum exclamatione: vt ſuperius dictum eſt. quid tu: bæ: id eſt turbationis: propter varia hominum litigia eſt apud forum: cauſarum, ſcilicet quot homines, quaſi dicat multi litigant. i. agunt cauſas in ſe inuicem. Tū. i. deinde. Annona: id eſt res cibaria. nō enim ſolum annona dicitur de frumentis: ſed & de carnibus ſalitis: & aliis huiuſmodi rebus. Cicero. de diuinatione putaret annonam in macello cariorē fore. Annona ergo eſt cara: neſcio quid aliud dicam. My. obſecro. i. quæſo. & per ſacra rogo te cur tute. i. tumet: reliquiſti ſupple me ſolā hic. Dauus: hē: interiectio dolentis. & indignantis q̄ eſt hæc fabula. i. q̄ ſunt hę nugę: q̄ſi principiū rationemq; ignoret. Eho: interiectio: aut animaduerſionem poſcentis: aut repente cernentis: o Myſis vnde hic puer eſt: quis ue attulit eum huc. My. ſatin: id eſt ſatis ne ſanus es: quaſi dicat. tu es benefatuus, & inſanus: qui rogites: id eſt interroges me id. quoniam rogo duos regit accuſatiuos. Dauus igitur quem, ego rogem: id eſt interrogare poſſim: qui neminem alium videā hic. Chreme. miror: id eſt neſcio: vnde ſit. miror veteres cum vnde pro neſcio ponebant. nam admiratio ab ignorantia deſcendit. Da. dicturan'. i. dictura ne es id quod rogo: id eſt peto. My. hau. interiectio conſternatæ mulieris. Da'. concede: id eſt conſert te. veni ad dexteram. My. deliras: id eſt demas: deſipis: inſanis: non es mentis compos. non quaſi dicat ita tute: id eſt tumet. dediſti: ſcilicet mihi puerum hunc: ſed tacuit illud per apoſiopeſim tertiam propter. i. interruptionem factam a Dauo ne mulier prodat eum. Da. caue ſi faxis. i. facias mihi vnum verbum: præterquam. i. niſi illud quod rogo te.
Anno/na
Eho re/pēte cer/nentis
Miror vnde

REuertor: Inducitur in hac ſcena conuenieēter Chremes: vt ſcilicet videns puerum in via poſitum: vt dictum eſt: ab aſcenſu nuptiarum: omnino abdicatur facta collatione: Daui cum Myſide. Vbi illic eſt id eſt Dauus hoc ſecum: dicit: quaſi hoc modo excommunicatus: & nequam ille vbi eſt: qui me impeditam dimiſit. nuſquam eſt Dauus, maledicatur ipſe iterum ſecum. Cum tu ob. m. ſolam volebat dicere deſeruiſti: ſed ne Chremes hoc extremum perſentiſcat: Dauus præoccupat verba obiiciens de ſubito. hem, ſat inſanus qui me. id. ro. hæc oratio potuit ſeruire & intellectui Chremetis: & voluntati Myſidis. hoc apud Chremetem verba ſonabant. Non eſt opus vt quæras vnde fiet: quia ſatis certus es. Myſis vero hoc intelligebat an ſanus es: qui quæris hoc cum tu idem appoſuiſſes. Num tute ipſe deliras. Si mihi dixeris præterea q̄ quæ te rogo hoc dicebat tacite: & increpando. Modo caue vt hæc faxis: id eſt facias. ſ. vt dicas mihi aliud q̄ quod rogo.
S ER.

Maledicis

M. Male dicis. D.vnde eſt?dic clare,M.a vobis.D,ha he.
Mirũ vero,impudẽter mulier ſi facit meretrix
C. Ab andria ẽ ancilla hæc,q̃tũ ĩtelligo.
D. Adeon'videmur vobis eſſe idonei
In quibus ſic illudatis? C,veni in tempore.
D. Propera adeo puerum tollere hinc ab ianua.
Mane,caue quoquam ex iſtoc exceſſis loco.
M. Di te eradicent'ita me miſeram territas.
D. Tibi ego dico,an non?M.quid vis?D.at etiam rogas!
Cedo,cuium puerum hic appoſuiſti, dic mihi.
M. Tu neſcis?D.mitte id quod ſcio dic quod rogo.
M. Veſtri. D cuius veſtri?M.Pamphili.D.hem,quid Pamphili?

Iābicus ſcazon carcalecticus, Senari us erit,ſi legas, Mirum impudẽter mulier ſi meretrix facit. *Iãb. trime.*

DON. ¶M A L Edicis.)Cum contemptu loqueris, conuitium facis: A pparet ergo male dicis lenteius eſſe dictum,cũ ſubiũgit, Dic clare.¶ Male dicis. Noue male' dicis pro cõminatio ne poſuit,cum pro conuitio ſoleat poni. Niſi forte,quia cõtumeliæ genus eſt cõminatio. Q uidam putant eſſe vnam perſonam. Daui.ſ.dictum ſuperius Myſidis non ſatis manifeſtum Chremi, in maledicti ſimilitudinẽ demutãtis. ¶ Vnde eſt, dic clare. Hic expreſſius dixit.¶ A vobis.)Q uia a vobis parum intelligebatur , hic addidit morem meretricis i vt vel ſic intelligat ſenex. Vero ¶ Mirum vero.)Sæpe ad εἰρωνείαν refertur. ¶ Impudenter mulier ſi facit .)Bono ordine locutus eſt. primo enim cauſa impudẽtiæ natura eſt ideinde conditio A deon',videmur vobis eſſe idonei. Idoneus eſt aptus ad omnia, & bona, & mala . ¶ In quibus ſic illuda .)Et illudo in te,ſeptimo caſu i & illudo te accuſatiuo dicimus ſed in primo ſuperuacuum eſt: vt ſit , quibus illudatis. ¶ Ab Andria eſt ancilla hæc.)Effecit quod volebat Dauus .nam intellexit Chremes ex qua ſit ancillam,natus puer . ¶ Adeon.) In tpe Tpe Adeone,an adeone ad eum? ¶ Ven. in tempore.)Cum profuſus ſit,interueniſſe putat.¶ Veni in tempore. Opportune. nos ſine præpoſitione dicimus,tempore & tempori. ¶ Propera adeo puerũ tollere.)Hic verſus clare dicitur: ſequens, ne ſenex audiat ,preſſe. ¶ Caue quoquam ex iſto exceſſis loco.)Neceſſario Dauus retinet Myſidem . nondum enim oĩa audiuit Chremes,nondum comperit vnde ſit mulier,& puer de quo ſuſceptus ſit . Exceſſis , pro excedas i vt faxis pro facias. An ẽt rogas?)Rurſum iurgium repetit, & turbulentam orationem. ¶ Cedo.)Cedo idẽ ſignificat qđ dic, & da mihi. Ergo repetitionem ſignificat , non ſuperuacuã orationem.& eſt dictum cum quadam fiducia. & contẽptu eius cũ quo ſermo eſt , interrogantis aliquid. ¶ Mitte id qđ ſcio.)Hoc lentius, & ſummiſſe. Hem quid Pamphili?)Apparet mulierem Veſtri Pamphili lentius pronunciaſſe, q̃ Dauus vellet: & ideo nunc repetiſſe nomen noſtri, & Pãphili.¶ Hem,quid Pamphili? Duas res operatur Dauus ſimul, & vt ignariſſimum ſe oſtendat, & vt Pamphilus nominetur. Et argute repetit nomen Pamphili : quaſi per indignationem: vt ſoceri auribus adoleſcentis nomen inculcet. metuit enim,ne non audiat velut ſenex.

GVL. ¶ My. Maledicis.i.minaris.poſuit.n.hic pro cõminatione, q̃uis pro cõuitio ſoleat poni:niſi forte:q̃a cõtumeliæ genus eſt cõminatio põt ẽt dici maledicis.i.cũ contẽptu loqueris & cõuitiũ facis:ſed ſuperior ſñia melior eſt . Da.dic clare.i. aperte:depoſita oĩ ſimulatione: vnde eſt hic puer.My.a vobis eſt ſ.q̃a.ſ.ab hero Pã.eſt:iõ dixit eũ ẽt eſſe ſerui dño ſuo fauentis in amore. Da ha ha hæ : interiectiones ridẽtis ob eriſionẽ.mirũ vero eſt:bono ordine locutus eſt.primo enim cã impudentiæ natura eſt:deinde cõditio.,minime ergo mirũ eſt,ſi mulier meretrix facit impudẽter.i.inuerecũde poſito omni pudore cũ frõte defricuerit.Chr.hæc ancilla ẽ ab Andria.i.hæc ancilla eſt Andriæ.i. Glycerii:q̃ ex Andro inſula venit:hoc ẽ ipſi fauet Andriæ q̃tũ intelligo.Da.adeon: id eſt adeo ne.i.vtrũ tñ vel valde videmur vobis idonei.i. apti.i.idoneus enim dr aptus & ad bona & mala.in q̃bus il Illudo tibi ludatis.i.in q̃bus veſtras faciatis illuſiones,& irriſiones. Dicimus enim illudo tibi cũ datiuo:vt Vir. Certãq; illudere capto.itẽ illudo te cũ actõ.vt Verbis virtutẽ illude' ſupbis. itẽ illudo in te vt in hoc loco:ſimile ẽ inſulto: vt teſtat. Ser. in.ii. Aenei. Chr. Chremes apud ſe dicit, veni in tpe.i. veni opportune: tẽpeſtiue: auſpicato:mature. Dicimus etiã veni tempore ſine p̃poſitione:& veni tẽpori in datiuo. Da.adeo .i.valde propera.i. feſtina , tollere.i. aſportare auferre puerum hinc ab ianua . Deinde eam retinens ſummiſſe ei dicit mane.caue exceſſis.i.excedas. vt faxis pro facias. & dicitur caue excedas, & caue ne excedas pro eodẽ . caue ergo exceſſis.i.exeas aliquo.i.in aliquẽ locũ ex iſtoc loco: in quo tu es quicq̃d tibi dicã .My. Di te eradicent: quaſi ex ſtirpe te euellant e terra:e abducant : & de medio tollãt te Daue ſiue ẽt excrucient . ita territas .i. frequenter terres . me miſeram.i. in miſeriis verſantem: afflictam : & anxiam. Da.quia Dauus ſubla ta voce dixerat illi prius propera tollere puerum : deinde ſummiſſe dixerat mane nunc . iterum ſublata voce alloq̃tur eamq̃ quaſi facere cõtẽnat quod iuſſa ſit dicẽs: Dico tibi.an non vt tollas puerũ:vel vt dicas cuius ſit. My. q̃d vis.Da.at ẽt rogas:rurſum iurgiũ repetit. & turbulentã orationẽ. Cedo.i.dic.cuium.i.cuius antique(ſicut Dic mihi Da.cu.pe.)appoſuiſti hic.i.in ianua puerũ.dic mihi facit re petitionẽ nõ ſine vehemẽtia. Cedo.n. & dic mihi idẽ ſignifi Cedo& dic cant:ſed inſtat vt reſpondeat .My.tu neſcis: vultuoſe pro ferẽdũ eſt per ironiã. Da. Dauus lentus & ſummiſſe dicit ei omitte:prætermitte quod ſcio: & dic qđ rogo. My.appoſui inq̃ puerũ veſtri:intelligitur(ſi Priſciano credimus interpretanti hunc locũ)dñi,vel herilis filii:q̃ſi dicat puerũ veſtri domini: vel herilis filii. vt ſi gtũs poſſeſſiui , & non primitiui, Q uodſi Myſis locuta ſit vt prius dixerat a nobis eſt : velit q; dicere eorum.ſ.Pam . & Daui qui ei fauet in amore : & ſui eſt particeps conſilii:procul dubio veſtrũ in caſu accuſandi eſſet dicẽdũ:vt Valla comprobat.longe lateq;. interroganti.n.cuium puerum appoſuerim alicui:non re reſpondere debeo veſtrum ? pfecto itaſi vſum ſectari velimus. Sed fortaſſis dicet aliquis veſtri pluratiui eſſe numeri gti caſus a primitiuo ego. Id dici poſſet ſectando vetuſtatẽ q̃nquidem conſtat multos vetuſtos ſic eſſe locutos: vt refert Gellius li. xix.ex ſententia Apollinaris viri probatiſſimi , Verum eo. in loco Laurentius Gellium corripere non dubitauit cui ſi aſſentiamus hic potius ſequeremur Priſciani ſen ẽtiã præſertim:cum vti Laurentius ait niĩ ab ego ſemp paſſiue capiat: nõ aũt actiue.nec poſſeſſiue:hic aũt deſignatur aut poſſeſſio aut actio:cũ interrogetũ p interrogatiuum poſſeſſionis.ſ.cuiũ.& ẽt cũ hoc verbo oſtẽdatur pr pueri:quia nullo paſſiuus in gñatione diceret.attñ ſi quis velit ſequi Gelliũ non carebit auctoritate:& inſuper comica vetuſtate defendetur. Sed de hoc ſatis ſupq;. Da.cuius vri ? q̃a nimis ſummiſſe ancilla dixerat vri:iõ Dauus repetit i vt plene audiretur a Chr . & ẽt vt My.amplius exponat,& cõfirmet. My.Pã.ſ.puerũ appoſui ex hoc multũ Priſciani ſñia comprobat q̃ dixit vri filii,vel herilis dñi:cũ My.ſubdat. Nam de vno loquens: non dixiſſet veſtri in plurali:niſi eo mõ intelligeret:q̃ o dñm eſt videlicet p vri comprehenderet dñm, & ſeruũ fautorẽ. & cũ diceret. Pã.ſolũ intelligeret auctorẽ. Da.hẽ. iterrectio indignationẽ oſtẽdẽs.quid?modus interrogandi q̃ſi dicat quid dicis. Pã.cũ exclamatione pnunciãdum eſt. & hoc facit Dauus:vt melius Chremes apprehendat puerũ eſſe ex Pam.

SER. ¶ M A L Edicis:q; mihi minaris:mirũ vero ſi mulier impudentem: & eſt ac ſi dicat nõ eſt mirum: :b Andria i.Gly. de familia eius eſt:illa voluit diſcedere:iõ Dauus dicit tacite illi malũ ne te moueas:at ẽt nõ ſolũ nõ rñdes; at ẽt rogas ne ſcis ambigue dictũ: vt ſuperius ad animaduertẽdũ.i.vlciſcendum. Canthara proprium nomen ancillæ deſpoliatæ et oẽ teſtes:aſſuiſſes dicit vt magis credat Chremes.

DON. ¶ RECTE ego has.)Et hic efficit qđ voluit Dauus, vt Pamphili Chremes puerũ eſſe cognoſcat.& recuſet generũ. ¶ Has.)Id eſt hmõi. ¶ O facinus aiaduertẽdũ.)κατασκευῆς quarta ¶ Quid clamitas?)Clamauit.n. Dauus, vt puerum audiret Chre. ¶ Quem ne ego heri vidi ad vos adferri veſperi?)Vult negando irritare mulierem ad confirmanda q̃ vult. ¶ O hoiem audacem. ¶ Exclamatio Myſidis teſtimonium veritatis eſt. ¶ Verum vidi Cant.ſuffar.)Vide infirmum argumẽtum.prius vidi puerũ afferri, dixit:poſt,nõ puerum, ſed Cantharam ſuffarcinatã, Cãthara,nomẽ eſt anus. Et hoc dicit vt leuiter redarguat Myſidem, nõ vt vincatur, hoc enim vidiſſe ſe innuit, Cantharam ſuffarcinatam, nõ puerũ portãtem. ¶ Suffarcinatã. Propriũ eſt anibus ſuffarcinatas eſſe. vt Perſius. Pannucia Baucis. Et Plautus, Doliarem, claudam, craſſam. ¶ Quod in pariundo aliquot affuerunt liberæ.)Indicium ſecuta confirmatio eſt,quam expreſſit Daui refutatio.ſupereſt etiã ut & concludatur effectus doli,negãte Chreme ſe daturũ filiã: qđ ſubinde efficit Dauus dolo. ¶ Aliquot liberæ. Nec paucæ,nec multæ. ¶ Liberæ. Teſtimonia liberã contra ſeruum. Et hoc ꝓprium Terentii eſt.nam de Romano more hoc dixit. ¶ Næ illa il.)Næ, ualde. Cice. Næ illi vehementer errãt. ¶ Chremes,ſi poſitũ puerum.)ἐν ὑπονοίᾳ. Et eſt μίμησις tranſit.n.a mixto ad imitatiuũ charactere. ¶ Næ illa illum. Chremetẽ ſ.Chre.ſi poſitum puerum.μίμησις.qñ aliqua uerba ſic pronunciamus, ut uana uideantur. ¶ Non hercle fa.)

Sis ſciẽs Bene enim de ſe tertiam pſonã fecit,ut ſupra, At nũc faciet, ¶ Vt tu ſis ſci.)Eloquẽter.ſic eni veteres p ſcias dixere. ¶ In

Prouol uere me.viã prouo.)Bene,in mediã viã:qa añ fores poſitus iacebat. ¶ Teq; ibidẽ puoluã in luto.)De primo παρονομασίαν repetit. ¶ Et qñ noia ſunt, παρονομασία:qñ uerba, παρήχησις dr. ¶ Prouoluã. Id eſt,porro voluã. & dolo qdẽ minatur qđ facturus non eſt: verũ ſedulo id agit, ut iam puer tollatur e medio ſimul eũ ſeruat Chremeti:ut ipſe recuſet generũ,non

Sobri? ut a quoq̃ paſſus uideatur iniuriã. ¶ Tu pol hõ nõ es ſo.)Sobrius,eſt ſanæ mentis,quaſi ſebrius,hoc eſt ab ebrio ſeparatus, ſecretus, ſeparatus ab iis qui diſcernuntur. ¶ Fallacia alia aliã trudit.)Prouerbiũ.cui ſubiacet, memorẽ mendacẽ eſſe oportet. ¶ Ciuẽ Atticã eẽ hãc.)Trãſit ad imitationem. ¶ Eho.)Interiectio eſt cõturbatæ mulieris. ¶ Iocularium in malũ.)E cõtrario p graui, & moleſto,ac nimio. Iocularium igitur κατ' ἀντίφρασιν. ¶ Quis hic loquitur? o Chreme. Principiũ loquẽdi Dauus Chremeti dat,perfecturus q̃ ipſe

Per tps conatus eſt. ¶ Per tps adue.)Idẽ eſt per tps, qđ in tpe. aut certe per tẽpus,tẽpeſtiue. ¶ O Chreme,p tps aduenis. Aſtute,q̃ſi eum nunc primũ uiderit. ¶ Ah ne tu oia.)Aut nec pronõ legit.aut ne tu omnia,ut ne producatur, & accipiatur p nõ. ¶ Tu omnia. Audiſti, ſubauditur.

CVP. ¶ MY. Eho:interiectio attẽtionẽ poſcẽs: & aiaduerſionem an nõ. Pã.appoſui puerũ.q.d.ita. Chre, Chremes adhuc ſolus poſt Dauũ loqtur.ego fugi recte ſemp has nuptias Da.

Fac in? o facinus.i.flagitiũ aiaduertẽdũ,i.puniẽdũ. & flagitatiõe.i. increpatiõe dignũ: & ſupplicíis cõpeſcẽdũ ac piãdum: & eſt

Apoſiopeſis apoſiopeſis.i.reticẽtia iteruẽtu.ſ.pſonę Myſidis: q̃ inceptũ ſmonẽ iterpellauit, My. Quid,i,cur clamitas,i. ita clamas

M. * Eho,ah nõ ẽ? C.recte ego ſemp fugi has nuptias, *Eho eſt extra verſum aut annectitur priori*
D. O facinus animaduertendum.M.qd clamitas?
D. Quem ne ego heri vidi ad vos adferri veſperi?
M. O hominem audacem.D.verum vidi Cantharam
Suffarcinatam.M. Dis pol habeo gratias
Cũ in pariũdo aliquot * adfuerũt liberæ. *adfuerunt triſyllabum eſt*
D. Ne illa illum haud nouit cuius cauſſa hæc incipit,
Chremes,ſi poſitum puerum ante ædes viderit,
Suã gnatã nõ dabit tãto Hercle * magis dabit. *In magis eliditur s*
C. Non Hercle faciet.D.nunc adeo, vt tu ſcis ſciens:
Ni puerum tollis iam hunc ego in mediam viam
Prouoluam teq; ibidem peruoluam in luto.
M. Tu pol homo non es ſobrius. D.fallacia
Alia aliam trudit. iam ſuſurrari audio,
Ciuem Atticam eſſe hanc. C.hem. D.coactus legibus
Eam vxorem ducet. M.eho obſecro, an non ciuis eſt?
C. Iocularium in malum inſciens pene incidi.
D. * Quis hic loquitur? o Chreme, p tps aduenis. *In Quis eliditur s*
Auſculta. C.Audiui iam omnia.D.ah,ne tu omnia.

O facinus &c. Da. Dauus vult irritare mulierẽ negando eũ eſſe Pã.ad cõfirmãda q̃ vult,quẽ.ſ.puerũ,ne,i.nõne vidi afferri ad vos heri veſperi:aduerbiũ,i.ſero. My.o hoiem audacẽ:exclamãdo.Da.verũ.i.ſed vidi Cytharam,i.illã anũ ſiue vetulã ſuffarcinatã,i.pannuciã.vt Perſi. Pãnucia Baucis. vel pãnoſam. Nã pãnucius & pãnoſus dr q craſſo & vili pãno indutus eſt. & vt ait Do. ꝓpriũ eſt anibus.i.veluti: ſuffarcinatas eſſe.i. q̃ ſub veſte multa ferre ſolẽt latẽtia.i q̃ cum reuolutas ſurſum veſtes:atq; ſuccinctas habẽt: eo qdẽ mõ:vt nonnulla ferre poſſint: dñr ſuffarcinatæ. My.pol iurantis aduerbium. habeo gras Diis.q.d.fateor me.bñficio a Diis affectũ:q aliquot liberæ mulieres: quarũ teſtimonio pluris ẽ aduerſus ſeruũ,affuerũt in pariũdo.i. cũ pareret, ſiue ipſo puerperii tpe: & aliquot dixit.q.d.nec multæ, nec paucæ. Da. Dau? cõuertẽs ſermonẽ ad ſpectatores de Myſide in tertia perſona loquit. Næ.i.certe ſm Vallam: & ualde ſm Do.illa.ſ.Myſidis haud,id eſt non nouit illũ.ſ. Chre. cuius.ſ.Chremetis cã incipit hoc.ſi Chr. uiderit puerũ poſitũ ante ædes non dabit ſuã gnatã.deindẽ altera cõſideratione motus ſubdit:q̃ſi p Herculẽ tanto magis dabit gnatã.Chr. Chremes qñ nõdũ ſe putat a Dauo ꝑceptum eſſe apud ſe dicit de ſe in tertia pſona.hercle dixit:qa Da.dixerat hercle:magis dabit Chre.inq̃:quem ita dicis facturũ:nõ faciet.i.nõ dabit gnatã. Da. Nunc adeo.i.certe.

Sis ſciẽs ut tu ſis ſciẽs.i. ut tu ſcias more uetuſto, & eloq̃nter.niſi tollas.i.auferas hinc puerum.iã:i.nũc.ego puoluam.i.piiciam:

Prouoluam quaſi pedibus uoluẽdo.hinc.i.ex ianua in mediã uiam.& te puoluã:quaſi porro uoluã te Myſidẽ.ibidẽ.i.in uia media. in luto.i.in cœno, & ſordibus uiæ. My.pol tu hõ nõ es ſobrius.i.ſanæ mẽtis,nec in te mẽſurã: & modũ habes q̃ſi ſobrius.i.ſeparatus ab ebrio:ut ſecretus, ab his: q̃ diſcernunt. Da. Alia fallacia.i.aliud mẽdaciũ: alia aſtutia & deceptio. trudit.i.ipellit aliã fallaciã,q.d.alia emergitur fallacia. Eſt aũt puerbiũ cui ſubiacet:memorẽ mendacẽ eẽ oportere. iã audio ſuſurrari.i.murmurari. & q̃ſi in aure ſummiſſis uerbis:latẽter dicit hoc.ſ.qđ ſequit:ubi ſuſurrari paſſiuum eſt. Nam ſuſurro ſuſurras dicimus: ut ille ſuſurrat ſemp aliq̃.i. ille ſemp aliq̃ latẽter dicit, & ſummiſſe loquit:inde ſuſurru?

Suſurri ſuſurri.i.murmur.ide ſuſurro ſuſurronis.i.murmurator nõ audẽs plane uerba efferre.audio ergo hoc qđ ſequitur ſuſurrari.ſ.hãc Gly.eẽ ciuẽ atticã.i.athenienſem.Chre. Hẽ.indi

Suſurro.uis gnantis interiectio.Da.Pã.ducet eã Gly. uxorẽ coactus.i. cõpulſus legibus.i.iure ciuili.My. Hau iteriectio conturba

Hau turbantis tæ mulieris.obſecro te.i.q̃ſo:an non eſt ipſa ciuis attica.ſ. Chr.pene.i.fere.icidit.i.lapſus ſum.inſciẽs.i.imprudens. in malũ iocularium.i.ad uerbũ interptando ridiculum ridẽdũ.i ludẽdũ.i.de quo poſſet fieri iocus, & irriſio. uel ut Dona.

Iocularium uult p antiphraſim dicat iocularium.i.graue:moleſtũ:ac nimiũ.Da. Quis loqtur hic. Deinde cõuerſus Dauus dixit,O Chreme aduenis p tps.i. in tpe: & tempeſtiue:i ſeu per opportune:quaſi eũ nũc primũ uiderit auſculta.Chr. Iam audiui oia.Da.ah.interiectio dolentis & mirantis.ne.i. utrũ audiuiſti oia.uel ſiue producat:ſignificat non audiſti oia.

SER. ¶ Ne illa:neq; ualde cuius cauſſa.i.Chre.hæc ẽ ſnia ueſtra. Chremes ſi po,& ẽ:alia aliã trudit,i.ſuccedit poſt aliam.

¶ Audiſtin

C. Audiui inquam a principio. D. audiſtin' obſecro? hem
Scelera. hanc iam oportet in cruciatum hinc abripi.
Hic ille eſt non te credas Dauom ludere.
M. Me miſeram, nihil pol falſi dixi, mi ſenex.
C. Noui rē oēm. ſed ē Simo intus? D. eſt. *Pētameter eſt niſi legas. in*
Iāb. M. Ne me attingas ſceleſte. ſi pol Gly. nō oia hæc. *tus ē. in fine*
tetr. D. Eho inepta, neſcis qd ſit actū. M. *qd ſciā? *eſt, qui Trimetri*
D. Hic ſocer eſt. alio pacto haud poterat fieri,
Vt ſciret hæc, quæ voluimus. M. prædiceres.
D. Paulum intereſſe cenſes, ex animo omnia
Vt fert natura facias, an de induſtria?

DON ℭ AVDISTIN obſecro? hem.) Exultātis Dauus ifert & inculcat frequenter repetēdo. ℱ Audiſtin' obſecro? hem. Difficile credendo, affirmat ſe non ſciuiſſe præſentē Chremetem: vt hac confirmatione nihil illum de ſe faciat ſuſpicari. ℱ In cruciatum.) Non in crucem: ſed cruciatum. ℱ Hic ille eſt. Cū εὐφωνίᾳ: quaſi vir magnus. ſed hoc, Chremetē oſtendens: dicit cum εὐφωνίᾳ. ℱ Non te credas Dauum ludere.) Virgi. Nō Diomedis equos, nō currus cernis Achillis. ℱ Mi ſenex.) Bene ſenex, quaſi alienior eſt, & ignotus Myſidi. Mi. ſuppalpatio muliebris. ℱ Ne me, attingas.) Quædam oſtēduntur aperte in comœdiis quædam ex aliis perſonis intelliguntur. ℱ Si pol. Gly. nō oia hæc.) ἀποσιώπησις tertia: q alienæ perſonæ interuentu reticeatur. Fiunt aūt ἀποσιωπήσεις .i. reticentiæ tribus modis, aut enim tacet per ſe ipſum & ad alium tranſit: & eſt prima. aut tacet, nec vltra aliquid dicet, & eſt ſecunda: aut alterius interuentu pſonæ ſilet, & eſt tertia. ℱ Neſcis quid ſit actum.) Neſcis: plerūq; dr ei, non quem volumus redarguere imperitiæ aut ignorantiæ: ſed quē facere volumus vt velit libenter audire. ℱ Paulum intereſſe. ℱ Noue: pro multū. Et eſt ταπείνωσις ὀξύμωρον. ℱ Ex animo oia, vt fert natura, facias Figura ἐπεξήγησις Nam quid eſt ex animo, niſi vt fert natura? Et hæc ſententia a Terentio ἐξεταστικῶς prolata eſt: quam Menāder ἀποδεικτικῶς poſuit. Vt fert natura. Hoc eſt, naturalis & ingenita actio. ℱ An de induſtria.) ideſt ſcientia, & prouidentia. ea enim quæ diſcimus & ſcimus, operatione genita & induſtria quadam ſcimus. vt Virgi. Et cui putre ſolum namq; hoc imitamur arando.

Apoſiopeſes tribus modis — *Neſcis* — *Ex aio* — *Induſtria*

GVI. ℭ CHRE. Inquā. i. dico tibi audiui oia pricipio. Da. obſecro audiſtin. i. audiſti ne. hem. ſcelera. i. flagitia oia: ita vt ſcelera regat ab audiſtin, prius tū interiecta interiectiōe vel dici pōt hē ſcelera exclamando, q.d. te. audiēte multa ſcelera cōmiſſa ſunt ppea q in conſpectu tanti viri hæc inepta ancilla tot ineptias effudit oportet hāc Myſidē abripi. i. abſtrahi hinc, & deduci in cruciatū. i. ſuppliciū, vt dece. ſ. meritū ſumatur ſuppliciū. Hic eſt ille Chremes. ſ. q.d. vir magnus: vbi ille habet emphyaſim: qui videlicet ſic ſe non debet illudi & hoc dicit cū ironia. non credas te illudere. i. deridere Dauū: qn̄ derides tm̄ ſenē. My. me miſeram ſuppalpatio muliebris. q.d. exclamando ſum bene miſera, O mi ſenex pol: iureiurando dictum firmat, nihil dixi falſi. Chr. noui. i. ſcio oēm rem vt: ſ. ē. ſed Simo eſt itus Da eſt intus. ſ. My. o ſceleſte, ideſt ſcelerate & ſceleribus plene. Daue ne attingas me. i. noli me tāgere. ſi pol non oia hæc vis ſup. me dicere Gly. aliqd tale. ē apoſiopeſis. i. reticētia. Fiūt aūt tribus modis apoſiopeſes, ſiue reticētiæ. Aut enim quis per ſeipſum tacet, & hoc duobus modis: aut ad aliud tranſit, & ſic eſt prima, aut non vltra aliquid dicit, & ſic eſt ſecunda: aut alienæ perſonæ interuētu reticet, ſic vel ē tertia Da. Eho, hac iteriectione monet attentionem. tu inepta, ſtulta, incōſiderata: neſcis qd ſit actū. My. Quid ſciā. i. ſcire poſſim. Da. hic Chremes eſt ſocer. i. pater Philomenæ ſponſæ Pam. nā cuius habet, quis filiā ſocer eſt. haud alio pacto. i. nō aliter poterat fieri vt ſciret hæc quę volumus, My. Hem. interiectio dolentis. hinc prædiceres. i. prędicere debebas. Da. cenſes paululū intereſſe. i. parū referre an facias hęc oia ex oio: & ideſt (nā ephexegeſis) vt natura. i. naturalis & ingenita actio fert. i. poſtulat, inſtigat. an facias de induſtria: ideſt conſulto: dedita opera, de ſcientia: de prudentia.

Apoſiopeſis — *Incept?*

SER ℭ HEM: ideſt ſcelera meretricū hic eſt ille Dauus Chremetis quem dicebatis eſſe falacem: qui modo quærit vtilitatem domini: non amplius credas Dauum ludere te, ſi pol non omnia. ſ. dixero induſtria: ideſt deliberatione. ex animo. i. ex ſola voluntate, q ſicut animus miniſtrat: ita res geritur. Difficilius igitur eſt ratio bene tractare, ſicut habet animi voluntas: non pcedente conſilio ad id excogitato, qſi per induſtriam præuiſum ſit, qualiter propter hoc, quaſi dicat laudanda es, quia id egiſti ſatis callide.

ACTVS QVARTI SCENA SEXTA.

CHRITO HOSPES, MYSIS, DAVVS.

C. IN hac habitaſſe platea dictū ē Chryſidē *Iāb. trime.*
Quæ ſe ihoneſte optauit pare hic diuitias *Eliditur*
Potius, q̄ i patria honeſte pauper viuere. *u cōſonās ī diuitias*

DON. IN hac habi. pla.) In hoc loco perſona ad cataſtrophe machinata, nunc loquitur. Na hic Chrito nihil argumēto debet, niſi abſolutionem erroris eius. ſimul ex verbis ſuis: quā grauis ſit q̄ modeſtus: q̄ q; iuſtus ſit oñdit. ℱ In hac habitaſſe. Non habitare, ſed quia mortua eſt: habitaſſe dicit. ℱ Platea. Græci πλατεῖαν dixerūt, quā nos plateā dicimus, ſm formā eius modi, Ἰφιγένειαν & Medeā, σπονδεῖον & ſpondeū ſcribimus. ℱ Quę ſe inho. op.) Optare, ē vnū de duobus eligere virg. Pars optare locū tecto. ℱ Parare hic di.) A io heredis dixit parare diuitias. ℱ Poti⁹ q̄ in pa.) Primū dolet Chrito q meretrix fuit Chry. ſcdo pgreſſus: q̄rit q mortua eſt. Et nota q tria dixit Chrit. cōtēpſiſſe. Chryſi. :ptiā: hōeſtatē, & paupertatē. τὸ ὑστέρημα ēt ſeruatū eſt graui viro, cū illū ſobrinæ pudet. ſimul hic oſtēdit eius gn̄is fuiſſe Chry. vt q̄ pbe viuere potuerit, niſi, vt ait: neceſſitas cogeret. ℱ Quā i ptia ho, ἀντίθετον pmū. ℱ Potius q̄ i pa. ho. pa, vi. His verbis a poeta tā honeſtus inducit Chrito, & dignus cui credi oporteat ℱ Pauper vi.) Ad illud reddidit. Sed inopia, & cognatorū negligētia coacta.

Platea — *Optare*

GVI. IN hac &c. In hoc loco perſona machinata loquitur. nā hic Chrito argumēto nihil debet, ſed: ab ſolutionē erroris facit & ſimul quam grauis: quā modeſtus q̄ q; iuſt⁹ ſit oſtēdit. Crito hoc qd ſeqtur dictū eſt mihi. ſ. Chryſi. habitaſſe in hac platea, i. i hac pte vrbis plana, & lata, q̄ Chryſis optauit. i. elegit. naz optare ē unū de duobus eligere. ſeſe. i. ſeipſam parare. i. acqrere. i. q̄ſi aio hæredis hn̄dis hic diuitias inhoneſte potius: q̄ viuere pauper, pro pauperē poſuit ex aliquo⁊ ſnia: nō. n. ſæpe in vſu eſt hic dicēdi modus, optauit ſeſe viuere pauper. id tn̄ dicēdi genus interdū inuenit Luc. in. x. lib. Titū q; putauit Iā bonus eſſe ſocer, q̄ ergo viuere honeſte paup. i. inops in ptia ſua. Chrito itaq; oſtendit Chry. cōtepſiſſe patriā, honeſtatem: & paupertatem.

SER. IN hac habi. Incipit quintus actus de cōpoſitione & mitigatione oium turbationū: ſed qa per aliquā ſupradictarum perſonarum hoc non poſſet fieri: inducitur noua perſona. ſ. Chrito, qui erat conſobrinus Chryſidis: qui ueniendi hanc habet occaſionem.

Eius morte ex ad me lege redierunt bona,
Sed quos perconter video,ſaluete.M,obſecro
Quem video?eſtne hic Chrito ſobrinus Chryſidis?
Is eſt,C.o Myſis ſalue.M.ſaluos ſis Chrito. (cretici
C, I tane Chryſis?M.hē:nos qdē pol miſeras pdidit. Duo troch.tres
C, Quid vos:quo pacto hic:ſatisne recte? M,noſne:*ſic Sic addūt
Vt quimus:aiūt:qñ vt volumus:nō licet. Iāb. trime. īterpretes
C, Quid Glycerium:iam hic ſuos parentes repperit? & fine il
M, Vtinā.C.an nōdū ēt?haud auſpicato hunc me appuli. lo nō cō
Nam pol,ſi id ſciſſem,nunq̄ huc retuliſſem pedem. ſtat uerſus
Semp enim eius dicta eſt hæc;atq; habita eſt ſoror. trimeter.
Quæ illius fuerunt poſſidet. nunc me hoſpitem
Lites ſequi:q̄ hic mihi ſit facile,atq; vtile,
Aliorum exempla commonent ſimul arbitror,
Iam eſſe aliquem amicum & defenſorem ei nam fere

DON, Redire bona. Incerrogare. Percontari. CEA ad me legere redierunt bōa.)Hic ius tractauit dicē do redierunt:quia in familiam redeunt.ſi non eſt hæres de proximo:aut ex teſtamento. Pereonter.) Inerrogatio eſt cui neceſſario reſpondetur aut etiam, aut non. Percontatio,cui nihil horum vt ſi quis dicat: Cur adulterium con miſiſti? Simul ēt modeſto;& mutare: & de ſe nihil interrogaturus:cœpit a blandimentis. Eſt ne hic

Sobrini. Chrito ſobrin? Chryſidis.)Sobrini ſunt con ſobrinorum filii:nam ſic dicit Menander.verum vt alii putant:de

Saluus ſis. ſororibus nati: vt ſint ſobrini quaſi ſororini. Salu? ſis Chrito.) Saluus ſis, aſſeueratio ſalutantis eſt i nō quaſi reſpōſio. Itan Chryſis?hē.)Non nūc interrogat: ſed cōmiſerat: & ita ſequebatur vt diceret:periit. ſed magis gemitus ſignificat quod minus dixerat. Nos quidē pol miſeras perdidit.)Hic inteligitur:ſupra ſubaudiendum periit. Nam pro periit,hæc repoſuit perdidit. Q uid vos?quo pacto hic?)Progreſio loquentis ad interrogandum.Ideſt, puta,inquit:q illa perii,vos autē quo modo? Q uo pacto hic.)Significac'o eſt peregrinantis. Noſne?ſicut quimus?τo ſic nudū eſt.& eſt ſignificatio languoris cuiuſdā. & lentitudinis. Sic vt quimus:aiunt:qñ vt volumns non licet.Et ad præſentis:& ad præteritæ vitæ excuſationem

Sic. ptinet iſta reſponſio, qua purgat voluntas Chryſidis in q̄ſtu meretricio.Cecilius in Plocio. Viuas vt poſſis,qñ neqs vt velis. Quid Glyceriū?iā hic ſuos.) Conuenit hæreditatē petenti,cōuenit iudici futuro: de pluribus indagare. Ergo recte & ordine q̄ſiuit,Q uid Chryſis?qd vos?qd Glyc.

vtinam. Vtinā.)Nouo genere exoptationē pro negatiōe intulit. Haud auſpicato huc me apuli.) Id eſt inauſpicatus:q nō eſſet auſpicatus.& vſitatum veteribus ſic dicere:ſi quid aliquādo aliter eueniſſet quā vellet. Nunquā huc retuliſſē pedē.)Virg. Mene efferre pedē genitor te poſſe relicto.Sperasti? Et,Ferte ſimul Faunięq; pedē,Dryadesq; puellæ.Sed Chritici adnotāt alienius eſſe charactere comico retuliſſem

Habit? Credit? pedē. Semp.n.eius dicta eſt atq; ha.ſo.) Aut veris credendū eſt,aut ēt falſis,quæ tñ inueterauerint. Hinc Cicero.Ita habeantur,itaq; dicantur. Habita ergo plus eſt,q̄ credita. Semp eius. A poſibili & vtili. Nunc me hoſpitem lites ſeq.)Mire dicit me,cum ἐμφασει,ideſt ſenem & remotū a litibus. Hoſpitē:id eſt peregrinū. Lites ſequi,id eſt pauperem totum per ἐμφασιν, Quam hic mihi ſit facile atq; vtile.)Id eſt difficile,& inutile.& eſt comicum.

C V I. CMORTE.i.per mortē. vel ex morte eius.ea bona quæ parauit redierūt ad me.lege.i.p legē:qa in familiā redeunt ſi nō eſt hæres de pximo aut ex teſtamēto. ſed video quos

Percontatio & interrogatio. pconter.i.interrogē.ſed interrogatio differt a percōtatione.nā interogationi neceſſario rńdetur, aut ſic,aut non ſed non pcontationi.ſaluete.i.ſalui ſitis, Dauo & Myſidi dictū eſt.& maſculinū præpōderauit fœminino. Myſis.obſecro quē video.ne.i.vtrū.Chrito ſobrinus Chryſidis.i.cognatus eſt hic.Sobrini vt aliq volunt, dicunt quaſi ſororini.i.nati de duabus ſororibus.vel,vt alii volunt, ſobrini ſunt conſobrinorū filii. Deinde Myſis attentus viſo Chritone ſubdit is ē Chrito.ſ.Chrito,o Myſis ſalue.Myſis.o Chrito ſalu? ſis Chrito ita.i. ita ne Chryſis piit ſubaudi,ſed impediuit gemitus.Myſis hem?eiulando proferenda eſt particula hem. q̄dem,i.certe pol.perdidit,i.deſtruxit nos.ſ, me & heram Glycerium miſeras. Chrito.quid vos facitis ſupple.quo pacto.i,quo modo.hic vos habetis: vel valetis:ſatis.i.ſatis ne. recte.ſ.vos habetis: vel valetis. Myſis.nos ne.i.petis vtrum nos habeamus recte, & quid faciamus. Habemus nos i vel facimus inq̄ ſicut quimus.i.poſſumus. quando. i.quia non licet.i.non permittitur nos habere vel facere ut volumus (aiunt)per parentheſim eſt legendum.i. vt fertur, vt dicitur: vt aiunt homines: quaſi ſi prouerbium: quale eſt illud Cecilii, Viuas vt poſſis, quando neqs vt velis. Chrito. Q uid Glyc.facit ſcilicet iam:ideſt nunc reperit ſuos parentes. hic.i.Athenis. My.vtinam reppiſſet. & p negatione hoc dictum eſt: quaſi non reperit Chri. an etiā nōdum: ideſt non adhuc reppetit.haud.i.non auſpicato.i. infeliciter i quaſi aut non prius captatis auſpiciis:aut male captatis, q̄ſi dicat malis auibus hunc me contuli intempeſtiue,immature. & quod duci vulgo ſolet in mala hora.appuli.i.applicui,adegi me hunc,nā pol ſi ſciſſem id:ſcilicet eam nondum parentes reppeiſſe: nunquam retuliſſem pedem hunc.i.nunquā hunc acceſſiſſem,quaſi nunquam extuliſſem:ſeu ſubleuaſſem pedem hunc venturus vbi Terentius antiquitatem ſecutus retuliſſem dixit a tollo.

Retuliſſem. Nam vt dicit Priſcianus, tollo retuli facit: pro quo nunc in vſu frequēti eſt ſuſtuli. A tulo quoq;, quod apud vetuſtiſſimos in vſu fuit,retuli dicebant. Hæc Glycerium ſemper dicta eſt eſſe ſoror eius Chryſidis, atq; habita:ideſt iudicata, exiſtimata, & credita,poſſident ea bona, quæ fuere illius Chryſidis.nunc exempla aliorum cōmonent, ideſt admonent,commone faciunt,q̄ ideſt quantum ſit mihi facile(q̄ſi dicat difficile) & vtile(quaſi dicat inutile)me emphaſim habet:quaſi ſenem pauperem,& a litibus remotum hoſpitē .i.peregrinum.ſequi:ideſt exercere:agitare lites:& litigia cōtrouerſias:hic,ideſt in hac vrbe aliena mihi & ignota.ſimul ideſt etiam.arbitror iam aliquē eſſe amicum: & defenſorē eius Glycerii.

S E. CQVIA ea defuncta,ipſe ab Andro veniēs volebat clamare eius hæreditatem,iſte comprobauit Glycerium eſſe ciuem,per quod neceſſarium erat ſm leges acticas pam.illam ducere,& huius comprobatione erit ſedatum quicquid in præcedentibus fuerat conturbatum. Q ua.i. & non in præſentia electiua coniunctio, & ea bona quæ acquiſiuit ad me reddit lex.lex enim præcipic vt proximum ſuccedat hæreditati.ſaluete dicit Dauo.& Myſidi eſt ne conſobrinus nouerat enim vt compatriotam. Sobrinus dicitur ille cognatus:qui deſcēdit a genere ſororis.itan ideſt an ita vt:aut mortua eſt Chryſis.Myſis reſpondet ſm intellectum ſuum. Putabat enim q de turpi vita Chryſidis interrogaret,nam intellexit eum quęrere ſicut itan,ideſt an uixit meretrix ita,vt aiunt, hem , vox fuit compatientis adhuc dixit.miſic nos quidem per.m.perdit.i.infames & turpi vita oppreſſas effecit,cū Chrito prius quęreret an mortua:& reſpondere illā audiuiſſet de turpi vita obmiſit quod quærebat:& de vita earum inueſtigare cœpit admirando dicens Quid vos &c.ſuos p.quia ciuius erat actica.an nondum ēt haud auſpicato huc a.cū enim Gly.nondum parentes ſuos inuenerat ,& ſoror Chryſidis hucuſq; ſit habita:hereditatem ipſa recipiet.nō ergo iō nollē veniſſe.exēpla alioꝝ, qa difficile eſt hoſpitem & aduenam ſequi lites.

C Grandiuſcula

DON. Grãdis maior

¶ GRANdiſucula iam.) Ad partem ętatis refertur grandis.i.grãdis natu eſt. Maior aũt generaliter & ad ſummam ætatis refertur, & ad cõparationẽ ætatis pariter poſitum eſt. ¶ Sycophantam.) Hoc eſt, cum in me conueniunt lites. ¶ Sycophantam. Bene ſycophantã, quia bonã cãm habet, nihil aliud timet q̃ conuitia. Et ſycophantã, ſubdiſtingue & ſic infer ſequẽtia.

bæ. Sycophãta ad verbũ interpretãdo dr̃ ficuũ comeſtor. Nã ſycos græce dr̃ ficus, & phanta comeſtor, quaſi ficuum comeſtor. traducit t\u0303n noſtris calumniator. Nã ut, inquit, Syneſius grãmaticus græcus, ex duobus ſeruis græcis alter aſſumpſerat ficus. alter qs prorſus excediſſet: ignorabat dño tñ conquerente a ſonte inſons accuſabatur. herus prudẽtiſſimus vtriq; calidam aquam pbuit ficũ ſolus delinquẽs euomit: quid enim ieiun⁹ euomeret, niſi inteſtina. tunc primum natũ eſt id verbum ſycophanta .i. calumniator: qa delinquens inſon ẽ falſo crimine calũniabatur.

¶ Tũ ipſam de ſpoliare nõ licet.) Ab hõeſto. & bene, qa nihil ſuũ habet: niſi Chryſidis. ¶ Antiquũ obtinet.) Antiquũ, abſolute dixit, vt æquũ. aut bonũ, qd antiqui ſolebant: aut certe p ἐλλειψιν.i. morem, et ingeniũ. ¶ Duc me ad eam, qñ huc veni: vt videam.) Vel hoc ingt: vt videam, cur aũt vt videã? qa timet, & eſt ordo, Duc me ad eam, vt videam. qñ huc veni, ¶ Videat ſenex.) Bene ſenex. Simo.n. cum Chremete eſt: propter hoc videri non vult. ne eius vtatur apud ſocerum teſtimonio: rem eſſe Pamphilo aduerſus Glycerium, & rurſus nuptiæ confirmentur.

Grandiuſcula iam profecta eſt illinc clamitent,
Me ſyncophantam, hereditatem perſequi.
Mendicum tum ipſam deſpoliare non * licet
M. * Optume hoſpes pol Crito antiquum obtines
C. Duc me ad eam quando huc veni: vt videam. M. maxume.
D. Sequar hos. nolo me in tempore hoc videar ſenex.

* *Si addas morẽ in principio: cõſtat verſus, aut ſi pro optume legas oportune & probabile eſt hoc commiſſum ſcriptoris uitio Nam Dona non addit morem.*

Mendicus, vt vult Varro, a minus dicitur. vel, vt Feſtus ait ex ſententia Varrí, a mente: quam fefellerit fortuna, vel q̃ pcatur quendam vt vitæ ſuæ medeatur cibo: & tunc a medeor diceret. Tum.i. pterea non licet quaſi dicat nõ eſt honeſtũ diſpoliare idest vacuã oĩbus bonis relinquere ipſam: quia.ſ. nihil ſuum habet. M v. o Chrito hoſpes.i. aduena: peregrinę: alienigenæ optime pol tu Chrito obtinet.i. habes, vel polides et aſſecutus es antiquũ morem ſupple vel ingenium: vel obtines.i. obſeruas antiquũ.ſ. æquũ & bonũ. Chri. qñ huc veni .i. cũ hunc venerim: quamuis nihil habiturus ſim duc me ad eam. Glycerium: vt videam eam ſ. Myſis Maxime: quaſi dicat libentiſſime te ducã. Da. ſequar hos nolo vt idest q̃ ſenex idest Simo videat me in hoc tempore.

GVI. Grãdis

¶ NAM fere iam grandiuſcula.i. adulta: excreta grandis, ita comparatiuum illud diminutiuum ſumatur pro poſitiuo, etiam diminutiuo, vt haberemus tanquam ſi diceretur grandula. Nam grandis de ætate ſępe dicitur. item de pecunia & prole. Fer ergo iam grandiuſcula profecta eſt .i. diſceſſit illinc.i. ex Andro. clamitẽt .i. clamitare poſſunt me ſycophantam idest calumniatorẽ: cauillatorem. mendicum.i. inopem, & quaſi petentem ſtipem. pſequi.i. pſequi vel repetere in iudicio. hæreditatem idest ſenſionem ſobri

¶ Illic id eſt at Andro. ſycophanta. id eſt falſum calumniatorem. antiquum m. quia es de antiquis bonis. SER.

ACTVS QVINTI SCENA PRIMA.

Trochaici tetrametri catalectici.

CHREMES SIMO

C. SATIS iã: ſatis Sĩo ſpectata erga te amicitia eſt mea.
Satis periceli cœpi adire: orandi iam finem face.
Dum ſtudeo obſequi tibi, pene illuſi vitam filię.
S. Immo eniq̃ maxĩe abs te poſtulo atq; oro chreme
Vt beneficium verbis initũ dudũ: nunc re comprobes.
C. *. Vide, q̃ iniquus ſis prę ſtudio: dũ efficias id qd cupis * *vide corrip ſicut caue*
Neq; modũ beignitatis neq;, qd me ores, cogitas.

DON. SAtis iã ſatis Simo. Hęc ſcena officiorũ diſceptationem continet patrum inter ſe de officio amicorum & paterna pietate tractantiũ. ¶ Satis iam ſatis. Hęc veluti quædam cõtrouerſia eſt. namq; iniuriarum reus fit Simo. cõtra dicit p coniecturam. falſum eẽ qd intendit, cũ Pã neque amet, neq; ex eo natus ſit filius. & adhibet deriuatiuo cãm, qua dr̃ meretricẽ iſta oĩa eſſe molitam ad diſturbandas nuptias. ¶ Satis iam ſatis. Bene. negaturus filiã i purgat prius officium ſuum de fide pmiſſi, & vltro accuſat ipſum. ¶ Spectat.) Probata. vt Vir. aũt Rebus ſpectata iuuẽtus. ¶ Immo enim.) Enim παρέλκον eſt figura. ¶ Immo enim q̃ maxime abs te poſtulo.) Renunciare affinitati Chre. aut parum adhuc intelligit Simo: aut ſubtiliter diſſimulat vt ad fidem pmiſſi hoiem cõpellat. ¶ Initũ.) Cœptũ. ab ineũdo, vnde & initia quoq; dicta. ¶ Quod cu.) Quod velis. Legit &, qd iubes. ¶ Neq; modum benignitatis i neq; quid me orest cog.) Id eſt, nõ cogitas aut q̃tũ de benignitate amoris exigendum: aut pſumendũ ſit: aut q̃ ſit impoſſibile qd petis.

qui.i. morẽ gerere.tibi bene.i. ppemodum illuſi.i. ludibrio inquinaui: ſiue ridiculam pene reddidi vitam filię ſ. Phi. Si. Immo.n. id eſt ſed certe nunc o Chr. oro, atq; poſtulo abs te: vt conprobes.i. confirmes nũc re idest ipſo effectu. bñficium initũ.i. inceptum, ſiue cœptum. ab ineũdo.i. incipiẽdo. dudũ id eſt pauloante. verbis.i. p verba. Chr. Vides q̃.i. quãtum ſis iniquus.i. iniuſtus petitor pſtudio.i. prænimia curioſitate faciendi qd inſtitueris. dũ.i. dummodo efficias. qd cupis. velis, vel iubes. neq; cogitas.i. mẽte voluis. modũ idest iuſtam menſurã benignitati.i. vel liberalitatis, vel manſuetudinis debitæ in amicitia, neq; cogitas quid.i. quam rem iuſtam an iniuſtam ores me. oro enim duos regit accuſatiuos.

Illudes

Initus

GVI. SAtis iam ſatis Simo ſpectata erga te amicitia eſt mea. Hęc ſcena officiorum diſceptationem continet patrũ inter ſe tractantium de officio amicorum, & paterna pietate. Chr. O Sĩo iam.i. nũc ſatis ſatis hæc repetitio oſtendit Chremetem cumulate ſuo in Simonem functum officio, amicitia mea erga te eſt ſatis ſpectata.i. probata incepi adire.i. ſubire. ſatis pericli.i. periculi: ſyncope. Iam.i. nunc fac finem orãdi.i. ſiſte pces. cum ſtudeo.i. laboro. obſe

SER. SAtis iam ſatis. Quia inductus eſt Chrito, qui comprobat eſſe ciuem Atticam. oportet inducere quibus comprobetur, ad quod conuenienter inferuntur Simo & Chr. ex quorum conceſſione tota poſſet tractari pacatio, ſi recognoſceret. Gly. cuius habent & cauſam. vt ſimul recipiantur. ſic Chr. dũ iret abrenunciatũ nuptias obuiauit: Simoni, & incipit eũ vituperare. ideo alia occaſiõe q̃ nõ ptinebat ad actũ opportebat cõuenire has duas pſonas: qa Si. nunq̃ ad audiẽdã compbationem illã conueniet ſpectata.i. pbata eſt erga te qa ſatis pbauiſti amicitiam meã: & pp te iam recedi periculũ iniretiõ iam face finẽ. finis or. faciendo eſt, quia dum ſtudeo o.t. & nõ faciã finem or. immo ẽt nunquã maxime &c. præ ſtudio tuę voluntatis complendæ. at.ſ. non ſolum non curas videre, ſed etiam rogas.

Syncope

DON. ¶REMITTAS iam.) Remittas pro mittas. ¶Perpuliſti me vt homini adoleſcentulo.) Hæc eſt tota accuſatio. ¶Homini adoleſcentulo. Sic Sallu. Occultans ſe tugurio mulieris ancillæ. ¶Filiam vt darem.) Inuidioſe non promitterem, inquit: ſed darem quantum in te. ¶Dum res retu.) Compoſitũ pro ſimplici eſt retulit, & altius quã decet comicum caracterẽ. dictũ videtur. ¶Per ego te deos oro. Defenſio p coniecturã. & ẽ ordo Per deos oro te ego. ¶Quibus id maxie vtile eſt.) Argumentum a pſona. ¶Quib⁹ id maxime vtile eſt. a cã ratiocinatiua. ¶Vbi ea cã.) Quãobrẽ hęc faciũt. ανακολουθον nã. nõ intulit: ob quam cãm: cum ſupra dixerit ea cã. ſed quaſi dixerit. Vbi ea res, intulit, quãobrẽ hæc faciũt. ¶Erit adẽpta.) Aut Rẽ abundat: aut cã. ¶Vero voltu.) Quaſi dixerit. Simo, ſimulabat ancilla. ¶Cũ ibi me adeſſe neuter tum præſenſerat.) Credit. Aut etſi viſus a Myſide erat: tñ ignorabat eſſe Chremes, donec diceret Dauus: Hic ille eſt. non te credas Dauũ ludere. Cum ibi me adeſſe. Tñ deeſt, vt ſit integrũ. Tũ cum. ¶Dauus dudum prædixit mihi.) Hic oñdit: q vidit callidus Dauus, vt prędiceret futurũ ſeni id qd ipſe erat facturus. ¶Neſcio quid.) Deeſt pp: vt ſit pp neſcio quid. aut neſcio pro quare, vt ſit aduerbiale. ¶Ac volui.) Ac. pro contra quam.

Nam ſi cogites, remittas iam me onerare iniuriis.
S. Quibus? C. ah rogitas? perpuliſti me: vt hoĩ adoleſcentulo
In alio occupato amore, abhorrẽti ab re vxoria,
Filiam darem in ſeditionem: atq; incertas nuptias.
Eius labore, atq; eius dolore gnato vt medicarer tuo.
Impetraſti, incepi, dum res retullit, nunc non fert feras
Illam hinc ciuem eſſe aiunt: puer eſt natus: nos miſſos face.
S. Per ego te deos oro, vt ne illis animũ inducas credere,
Quibus id maxime vtile eſt illum eſſe q̃ deterrimum.
Nuptiarum gratia hæc ſunt ficta atq; incepta omnia.
Vbi ea cauſſa; quãobrẽ hæc faciunt: erit adẽpta his, deſinẽt.
C. Erras. cũ Dauo egomet vidi iurgantẽ ancillam. S. ſcio. C. at
Vero vultu: cum ibi me adeſſe neuter tum præſenſerat.
S. Credo, & id facturas Dauos dudum prædixit mihi,
Et neſcio quid tibi ſum oblitus hodie, ac volui, dicere,

AcCVI. ¶NAM ſi cogites iã remittas. i. ceſſes, deſiſtes, ſupſedeas onerare me iniuriis. i. iniuſtis petitionibus, Nã iniuria dici
Iniuria: tur qcqd nõ iure fit. Si. qb⁹ iniuriis. ſ. te onero. Chr. Ah, interiectio dolẽtis & indignantis. rogitas. i. percunctaris. quibus iniuriis perpuliſti. i. tuis importunis precibus me impuliſti. vt darẽ filiã hoi adoleſcẽtulo occupato. i. detẽto in
Abhorrere: alio amore: q̃ filiæ. & abhorrẽti. i. per quẽ alieno ab re vxo
Seditio: ria. i. a cõiugo legitimo in ſeditionẽ. i. diſcordiã, atq; in nuptias incertas. i. nõ firmas, qm eã fortaſſis relinqueret, & in alterius amore fixus inhęreret: aut rõnẽ aliquã iniret, qua eã repudiaret. & qdẽ perpuliſti me id vt facerẽ ad hõc præcipue finem, vt medicarer. i. mederer, tuo gnato. i. Pam. qui

amoris graui vulnere ſaucius eſt. impetraſti. i. iuſſiſti familiaritatis iure: vt id facerẽ icepi id facere. Dum. i. quãdiu. res retulit, compoſitum pro ſimplici pretulit. i. quandiu honeſtas poſtulauit: ac paſſa eſt. nunc res. i. honeſtas vel vtilitas filiæ. non fert. i. non poſtulat: nõ patitur. feras ideſt patiaris oportet. quando quidem filiam non ſum daturus, cum res non ferat. aiunt. i. dicunt homines. quaſi rumor ẽ per cõtemptum dixit aiũt. illã Gly. eſſe ciuem. hinc. i. ex Athenis. puer nat⁹ ẽ ex ea. fac nos miſſos, qd vulgo dici ſolet dimitte nos i pace: nec amplius p̃ obtunde. Simo. precibus aures noſtras deos ego oro te. vt ne. i. nõ. inducas animum. i. tibi imperes aut pſuadeas credere illis. quibus. i. maxime vtile illũ filiũ eſſe, q̃ deterrimũ. i. peſſimum: deprauatiſſimum. perditiſſimum. vbi q̃ pro valde ſuperlatiuo iungitur: hęc oia ſunt ficta. i. ſimulata atq; incepta. gratia ideſt cauſa nuptiarum, vbi. i. quãdo. ea cã quamobrem. i. propter quã cãm faciunt, hæc erit adempta. i. ablata. deſinent. i. ceſſabunt. fingere & cõminiſci mendatia. Chre. Erras. i. decipis deliras. egomet vidi ancillam obiurgari. i. rixari cum Ca. Si. Scio quaſi dicat intelligo illud, ſed ſimulabat ancilla. Ch. at vero vultu vidi eã obiurgari quaſi dicat ſerio obiurgabant non ſimulate. cum neuter præſenſerat. i. facie pręceperat me adeſſe ibi. Sim. Credo quod dicis &c. i. ẽt Da. pdixit mihi dudũ mulieres illas facturas id. i. obiurgaturas ac diſturbaturas nuptias: & neſcio quid. i. quare, vel pp qd, oblitus ſum dicere tibi hodie. ac. i. ſicut volui. vel ac. i. contra, q̃ volui. vt Do. ſenſit.

Facnos miſſos

Quã deterrimũ

¶DVM res. i. vtilitas mea tulit. nec non fert res mea: & tu ſimiliter feras illum. i. Pam. eſſe quã deterrimum. vbi. i. poſt q̃ ea cã. i. qa Pãphilum retrahatur a nuptiis erit adempta eis quãobrem ideſt propter quã cãm hoc fac. deſinent his puta poſt Pamphilus vxorem dixerit non laborabũt deinceps ad eum retrahendum: quia fruſtra laborare ſe intelligerent. Cum vultu. i. vultuoſitate iræ ſuæ. SER.

ACTVS QVINTI SCENA SECVNDA

Trocaici tetrametri

D. Animo iã nunc ocioſo eſſe ĩpero. C. hẽ Dauom tibi
S. Vnde egreditur. D. meo pſidio, atq; hoſpitis. S.
quid illud mali: eſt? *In illud eliditur l.*

DON. Animo iã nunc otioſo eſſe impero.) Hęc ſcena, principium indicii: & iracundiam ſenis continet, atque in ea vehementer exprimit conſuetudo patris: ac domini offenſi & indignantis. ¶Animo iam nunc otioſo. Exultans egreditur Dauus, nuntians prona eſſe oia ad ſecuritatem. Et otioſo ſecuro: qa negotiũ. ſolicitudo eſt. ¶Impo, p volo. an vt ſtatim fiat, tanq̃ illud quod imperat? Et impo: ſupbe dixit, ſummũ. n indiciũ ſecuritatis eſt ſupbia. ¶Vñ egredit. Hic nõ interrogat: ſed cũ admiratiõe vel magis cum indignatione dicit. ¶Meo pſidio atq; hoſpitis.) Id ẽ, Animo iam nũc otioſo eſſe impero. ¶Atq; hoſpitis. Scilicet Critonis.

Otioſus Impero

CVL. Animo iam nunc otioſo eſſe impero. Hæc ſcena principium iudicii. & iracundiã ſenis continet, atq; in ea vehementer exprimitur conſuetudo pris, ac dni offenſi, & indignantis. Da. exultans egredit Dauus nuncians pna eẽ oia ad ſecuritatẽ. Impero. i. volo, vel iubeo: vt ſtatim fiat eẽ iã nũc animo otioſo. i. ſecuro qd dicendi gen⁹ hoc pacto ẽt dicetur a metu otioſum aium eſſe iubeo. Nam otiũ capitur p ſecuritate, ſicut negotium p ſolicitudine. Chr. Hẽ Dauũ tibi video ſubaudi, vel aliqd tale. Si. vñ egredit, cum indignatione hoc dicit. Da. Dauus nõ videns Chre. neq; Simonẽ cõtinuat ſuũ ſermonẽ, impero inquã eſſe aio otioſo præſidio meo, atq; pſidio. i. auxilio & bñficio hoſpitis. i. Critonis peregrini & alienigenæ, Simo. Quid illud mali eſt,

Otium negocium

SER. Animo poſtquam pater erat, qui comprobaret & illi quibus comprobaret, iam ex cauſa ſupradicta cõuenerãt, oportebat vt per mediatrices perſonas adduceretur Crito inducitur ergo ſatis callide Dauus qui nuntiet aduentum eius qui nõ poterat facere ſine ſuo magno periculo & Pam, qui eũ adducat ad vltimũ, itaq; cõprobatione

tione eius cognita de Glycerio oīa aduenient ad proſperos exitus.prius ergo nuncius præmittitur.ſ.Dauos audacior annuncians quæ audiuerat a Chritone:qui cum periculo:& competēter videntibus illis de domo Glycerii:vt illius exitus ſit occaſio:& materia nūciādi meo præſidio.i.mea machinacione.iubeo me eſſe otioſo,q.d.ad hoc in parte laborauit, vt diſturbarentur nuptiæ & præſidio hoſpitis Chrito. qui proſpera nobis annunciat aduētum ideſt aduenire in tēpus, qui in Chritonem ſu pinum eſt pro infinito.

¶DA.Ego non vidi hoiem cōmodiorē.ſ.opportuniorem. non vidi inq̄ aduētū cōmodiorē:& nō vidi inq̄ tēpus cōmodius ſubaudi per ſilepſim. Si.hic ſcelus .i.hic ſceleratus.refertur enim ad ſenſum.nō ad verba.propter ſenſus aut verba ſunt: nō propter verba ſenſus. ea pp nō eſt ſolœciſmus. Hic ſcelus ergo quēnam.i.quē hoiem laudat. Da.ois res eſt iam in , vado : ideſt in tuto i in ſecuritate . Vt enim in profundo periculū eſt:ita in vado ſecuritas eſt.Eſt aūt trītū ſermone prouerbiū Si ceſſo.ideſt deſiſto alloq te Chreme. alloquutur Dauū. Da.herus ē qd agā? Si.o bone vir ſalue. ironia vſus eſt: q̄ increpatione maior eſt cū enim oē genus criminis aliquid ſuperauit cum ironia alloquendum putamus. Da. Dauus ꝑpreſſus & improuiſus ſubdit: Hem interiectio perturbati eſt o Chre.noſter propter Gly.compertam filiā eius.oīa iam ſunt apparata intus:, quoniam prius dixerat ſenex abi intro, & quod parato opus eſt para. Si curaſti probe:ideſt vel recte vel memoriter curæ habuiſti iuſſa mea, vel curaſti pro paraſti, aut decoxiſti. Da.accerſe:ideſt voca inuitatos.vbi:ideſt quādo voles. Si bene ſane,id eſt valde bene dicis ſup. Nam qui ſanus eſt is eſt validus. Enim vero ſi certe.is.ſ.Dauus,conuertit enim Simo ſermonem ſuum ad Chre . nunc abeſt hinc: ideſt ex hoc loco,in quo parari debent nuptiæ . Deinde reducit ſuum ſermonē ad Dauum.etiam tu hoc reſpōdes , an non ſubaudi:vt vult Donatus. Alii legunt reſpōde,vt ſi imperantis. quid negocii.i.operæ ſolicitudinis eſt tibi iſtic.i.vbi tu es ante .Glycerii hoſtium Dau.neſciens quid reſpondere debeat:dicit mihi.i.mihi ne loqueris.ſ.Si ita tibi dico.ſ. Da.mihi ne:dixerat prius corrupte mihi:nunc plene profer. Si . Tibi ego dico.ſ.Da.introii modo.i.pauloante. Si. quaſi:per quādā deriſionem dr quaſi,rogem.i.interrogem quam dudum.i. quanto ante tpe introieris.ſ. Da.introiui in quam vna cum gnato tuo Pam. Si.an ne.i.vtrum Pampilus eſt intus:ideſt in domo Glycerii. Da.Dauus in verbis dep̄hēſus & oppreſſus,neſcit qd reſpōdeat , ſed videt ſe accuſaſſe filium,ſed excuſando,miſer.i.ego infelix.crucior.i.opprimor,conficior: vexor,angor,&.vt ita dicā:i maxima ſum cōſtitutus anguſtia. Si.Eho interiectio hic oſtendens Dauum opp̄ſſum & verbis ſuis captū,vel eſt iteriectio moues attentionē.carnifex.i.iprobe ſerue,q me torq̄s tātopere nō dixti.i.nōne dixiſti.q.d.ita inimicitias eē iter eos.ſ. Pāphilū & Glyceriū. ſed maſculinū fœminino ꝑponderauit. Da.ſunt inimicitię inquā. Si igitur cur eſt hic apud Glyceriū. Chre. irridet. Simonē Chremes.O Simo quid cēſes illū facere. apud eā litigat.i.cōtēdit cū illa Glycerio vel quid.i.pp quid cēſes illū id eſt tua cenſura notas illum: vnde cenſores magiſtri morum: qui mores cenſebant.i.incuſabant & notabāt. Da.immo vero.i. ſed potius o Chreme faxo .i.faciam quod ſup. audias ex me.i.ex me audies:quemadmodū ēt dicimus feci vt ad te ſcriberē:pro ad te ſcripſi.audies ergo ex me facinus indignū.i.incongruum:inconueniens. & indecens.

Cui. Silepſis

Inuado eſſe

DON. ¶EGO commodiorem hoiem.) Hic Dauus admiratur: quod in ipſo articulo periculi ſuperuenerit Chrito.¶Ego commodiorem hoiem , aduentū tēpus non vidi. Pōt.n. & cōmodus eſſe quis: & alieno tpe ſuperuenire pōt.& cōmodū in hoie eſt ſed & opportunus malū etiā aduentū habere pōt.nā cōmodū,in hoie eſt: aduētus,in facto eius tpſ:in opportunitate facti. Cōmodiorē hoiem.ad uentum, tēpus , συλληψις. ¶Scelus, quēnā hic laudat?) Non eſt hic ſolœciſmus:ad ſenſum enim , non ad verba reſpexit etenim pp ſenſus. verba ſunt:non ꝑpter verba ſenſus. ¶Ois res eſt iam in vado.) In vado,in ſecuritate. nam vt in ꝓfundo periculū eſt: ita i vado ſecuritas eſt. Prouerbiale, i vado, in tuto. ¶Quid agam?) Plus eſt dicere quid agam, q̄ cogitare de fuga. ¶Salue bone vir.) εἰρωνεία maior eſt, q̄ increpatio, cum.n.oē genus criminis aliqs ſuperauerit: tunc excluſi εἰρωνεία laudamus. ¶Hem.) Interiectio perturbati eſt. ¶O noſter Chreme.) Noſter dicendo, latenter ſignificat Glycerium filium Chremetis eſſe inuentam. ¶Omnia apparata iā ſunt.) Quia infecta ſunt de paratis. ¶Curaſti probe.) Probe, memoriter vt ſolet. ſupra enim dixerat ſenex, Immo ab intro, Ibi me operire . & quod parato opus eſt , para. ¶Vbi voles, accerſe,) Vbi:pro qñ. nō ē enim loci:ſed tpis aduerbiū. ¶Bene ſane) Valide:quia qui ſanus eſt , idē & validus. ¶Abeſt.) Pro, deeſt. ¶Etiam tu hoc rūdes?) Deeſt , an non . ¶Etiam tu hoc reſpondes? Etiam, aut hortatio eſt, aut coniunctio. Et vide quanta dixerit , & quid , & iſthic, & tibi. ¶Mihine?) Quando non ſumus parati ad reſpondēdum, ducendo tempus eludimus. ¶Mihine? Apparet ita turbari Dauum modo conſilio poetę, vt omnes amittat fallacias & oppreſſus ꝑdat Pāphilum, dū malū cōminus perhorreſcit. totūq; hoc ex argumento eſt . Vult enim iam poeta cataſtrophem fieri. ¶Modo introii) hoc ſignum , perturbatum induci ob conſcientiā Dauum . ¶Cū tuo gnato vna.) Serui excuſatio filii accuſatio eſt. & hoc quaſi a perturbato dr ſeruo ſed conſilio poetæ ad exitum feſtinantis, & reſolutionē fabulæ. An ne eſt intus Pam.) Cauſa iræ vehementior inuenta eſt. ¶Sunt.) Nulla rōne dicit , ſunt ſed ne nihil rūdeat. nā turbatus eſt, vt pote oppreſſus. ¶Quid illum?) Deeſt, ppt vē ſit, propter quid illum eſſe cenſes. ¶Cum illa litigat.) Chremi conuenit hic ſermo . hic enim irridet : qui & ſupra dixit, Amantium iræ, amoris redintegratio eſt. & ſic hoc dicit vt alibi. Credo, vt fiat: miſera præ amore, excluſit hūc foras. ¶Cum illa litigat. Irridet Simonem , Chremes qa dixerat, Iræ ſunt inter Glyceriū & gnatū. ¶Immo vero idignū Chre.) Bene ad eum loqtur, qui eſt a nuptiis deterrēdus, vel qui nō interturbet orationem ſuam: vel quē ēt ſibi præcatorem deſtinet. ¶Ita loquiſ quaſi hæc ſit cā cur ſit Pāphilus ingreſſus: q quaſi ei lis intendatur a Critone hoſpite ducendæ vxoris, quam ciuem Atticam vitiauerit.

D.Ego cōmodiorem hoīem,aduentū tempus nō vidi.s.ſcelus.
Quē nā hic laudat?D. OMNIS RES ē iā i vado.s.ceſſo alloq
D.Herus eſt,quid agam?. s.o ſalue bone vir. D.hem Simo.o
noſter Chreme:
Omnia apparata iam ſunt intus.s.curaſti probe.
D.Vbi voles::accerſe.s.bene ſane id enimuero hic nūc abeſt.
Etiā tu hoc rūdes?quid iſtic tibi negoci eſt? D.mihin'?s.ita.
D. Mihine?s.tibi ergo.D.introii mō.s.q̄ſi ego:q̄ dudū.rogē.
D.Cū tuo gnato vna.s.an ne eſt intus Pāphilus?crucior miſer
Eho non tu dixti,eſſe inter eos inimicitias carnifex?
D. Sunt.s.cur igiť hic eſt?C.quid illū cenſes?cum illa litigat.
*D,Immo vero idignū Chreme iā facinus faxo ex me audias.

* *Niſi in vero elidas u cōſonās : verſus erit. Iambicus tetrameter catalecticus.*

Ironia increpatiōe maior

probe Accerſo

Enim uero

crucior

Abeſt

Faxo

Indignum

SER.

¶OMNIA iam ſunt apparata ad nuptias.curaſti ēt.nam id.i.accerſere nunc tantū abeſt.i.apparatu.ſ. nihil aliud reſtat niſi, vt Pam. vocetur. quid iſtic.i.in domo Gly. ab ergo hic expletiua coniunctio.

¶QVOD dr. Ceſſo alloq: intelligo vt ſit. ſed quid ceſſo alloq Da. Et illud: vbi voles accerſo: itelligo de ſpōſa, q̄ ꝓpe accerſit. Et illud: Is enimuero nūc hic abeſt: d Pā. dcm puto.

ASCE

Neſcio quis ſenex modo venit,ellum confidens,catus,
Cum faciem videas,videtur eſſe quantiuis precii.
Triſtis ſeueritas ĩ,eſt ĩ voltu,atq; ĩ verbis fides, *In triſtis eliditur s*
s. Quidnam apportas?D,nihil equidem, niſi quod illum audi/ui dicere. *Iambicus tetrameter.*
s. Quid ait tãdẽ?D.Glyceriũ ſe ſcire ciuẽ eẽ Atticã. *Trochaici verſum*
*s. Hem Dromo Dromo.DR,qd eſt? s Dromo,D,audis, ver/bum ſi addideris.Dromo
D. Audi obſecro.DR, Quid vis? s.Sublimem hunc intro rape quantum potes *Iambici tetrametri*
DR. Quem? s.Dauom,D. quamobrem? s.quia lubet rape inquã D.quid feci? s.rape
D. Si quidq̃ mẽtitũ iuenies occidito.s.nihil audio. *Duo troc.tetra.*
Ego iam te cõmotũ reddã. D. tametſi hoc verũ eſt,s. tu tamẽ
Cura adſeruandũ vinctũ atq; audin? quadrupedẽ cõſtrigito,
Age nunc iam ego pol hodie,ſi viuo,tibi *Iambi.trimetri*
Oſtendam herum quid ſit pericli fallere,&

*. *Si hem eſt in uerſu.Iambicus eſt tetrameter Si annectas uerſui præcedenti trocaicus eſt tetrameter catalecticus,*

DON. ℭNEſcio quis ſenex modo venit.)Bene,neſcio quis, & enim ſi notus eſſet videretur gratificari,ideſt gratioſus eſſe teſtis & minus verus.ℭEllũ.)Veteresq́ nos illũ dicimus, vel ellum vel ollum dicebant,quãuis ellum,quidã ecce illũ velint intelligi tanquam pro ipſo domũ Glycerii oſtendat Dauus dicens:Ellum,quaſi en illum eſt enim vt alii volunt, pronomen:vt alii, ad uerbium demonſtran/tis,nam pronomen hu iuſmodi veteres ſic p ferebant, ille, ellus, olus.ſed(vt diximus) aduerbium compoſi/tum ex pronomine vi deri poteſt ,vt ſit, en,

Confi/dens — vel ecce.illum.ℭConfidens.)Confidentem hic pro conſtanti non

Catus — mala ſignificatione poſuit.ℭCatus.)Callidus, doctus, ardens. παρὰ τὸ καίειν. Vnde. Cato dictus, ingeniorum etenim egneus vigor eſſe videt.ℭQuantiuis pretii.)Ad magnitudinem refertur quantiuis, non ad paruitatem pretii. Et totum oratorie. ſcite enim locutus eſt. Sed intereſt inter quãuis,& quantiuis.nam alterũ contẽptionis

Triſtis — alterũ laudis.ℭTriſtis.)Ad laudem interdum ſumitur non ad amaritudinem,triſtis. Cicero,Iudex triſtis & integer. ℭGlycerium ſe ſcire ciuem eſſe Atticam.)Bene conſtanter ad ea quæ locutus eſt,ſcire ſe dixit.ℭDromo Dromo.)Cõmotus ira & dolore nihil dixit, niſi ꝙ plorarium repetẽdo ſæpius vocat.ℭVerbum ſi addideris.)Bene,qui omnia præſente ſocero contra nuptias loquitur. ℭAudi obſecro.) Plerunq; a verberandis * vel indulgent a loquitur,vel mora.ℭSublimem. Ideſt in ſublime,per al/tum.ℭQuantum potes.)Hoc eſt celerime. quia ſegniores

Sublimem. Quãtũ potes — ſe oſtendunt ſerui ad puniendos collibertos.ſ.mora veniam captantes indignantium dominorum.ℭQuia lubet.)Hoc ſenſu & ſupra dictum eſt, Aut ſi libitum fuerit, cauſam ceperit quo iure,quaq; iniuriam. ℭQuia lubet. Dauo dicit. ℭRape inquam.)Hoc Dromonii.ℭSi quicquam inuenias mentitum,occidito.)Hic plus dixit. Vbi enim verbera,ſupra dixit:nunc occidito.ℭCommotum.)Citum, celerem ℭQuadrupedem.)Vtrum ligaturæ genus ſic dicatur,quadrupedes?an quadrupedem vt feram? an quadrupedem, ideſt cumpedibus & manibus?an quadrupedem pro ſeruo, ac fugitiuo poſuit?Sic Virg. Saucius at quadrupes nota intra tecta refugit.ℭConſtringito.)Mire ne quid fiant tra/gicum in comœdia,vſque ad vincula ita progreditur: nec quicquam tentat vlterius.ℭSi viuo.)Qui certa minimari volunt.incertam faciunt vitam ſuam.ℭHerum quid ſit peri.)Herum,& patrem cum ingenti pronunciatione di/xit.Et alibi,Nam qui mentiri,aut fallere inſuerit patrem, aut audebit,tanto magis audiebit cæteros.

GVI. ℭNESCIO quis ſenex.ſ.Crito venit modo,i.paulo ante.ellum:ideſt ecce illic longe poſitum eum .ſ. Eſt autẽ de/

Ellũ ellam — monſtrantis aduerbiũ.& ſimiliter ellam ellos:& ellas:quæ

Ellos ellas — ſic exponit Laurentius Valla:Ellam ecce illic mulierem. ellos ecce illic viros.ellas ecce illic mulieres ſic eccum eccam:

Eccũ eccam Eccos eccas — eccos eccas:ideſt ecce hic virum.vel mulierem:viros vel mulieres. Ellum ergo.i.ecce illic eum eſt:ſubaudi confidens id eſt conſtans interdum in malam partẽ capitur. & cautus.i. callidus:doctus:igenioſus:ſciens ſibi cauere , vel ardẽs, nã ingeniorũ igneus vigor eſt.cũ videas facies.i.formã,vel factura m eius.videtur.i.cenſetur.Quantiuis pretii.i.iudicatur tanti eſſe q̃ti a quouis æſtimat.vbi pretii refert ad magnitudinẽ.ſed q̃tiuis ad paruitatem. Differunt quamuis & quantiuis:alterũ enim ex contemptionis:alterum laudis. Seueritas.i.rigor q̃dam triſtis.i.grauis.triſtis enim interdum ad laudem ſumitur: non ad amaritudinem. Cicero:Iudex triſtis,& integer. Seueritas igitur triſtis ineſt in vultu,Dicimus enim ineſt huic rei,& in hac re.atq; fides ideſt veritas & conſtantia in verbis. Simo. quid nam,ideſt quid apportas , quaſi dicat quid noui mali affers vt prius .vereor ne quid Andria appa. m. Dauus. equidem nihil apporto:ſcilicet.niſi id quod audiui illũ Chritonem dicere. Simo. quid tandem adeſt paucis (habet enim quid/dam vrgens,& accelleratus hec particula tandem) ait ille ſenex. Dau.ait ſe ſcire Glycerium eſſe ciuem atticã. Simo.commotus ira Simo,& dolore nihil dicit niſi q́d lorarium ideſt verberatorem , & punitorem ſeruorum alio.rum repetendo ſæpius vocat. Hem:interiectio indignantis .Dromo Dromo Da.quid eſt Simo Dromo veni ſub. Dau.audi. Simo.addideris ideſt ſi adiũxeris uerbum unũ. cogam ſupple te tacere,aut aliquid tale: per apoſiopeſim deinde re ſumit iterum Dromo. Dauus obſecro.audi. Dromo.quid uis? Simo.rape ideſt celeriter cape. hunc Dauũ ſublimem:ideſt per altum uel elatum in altum . rapiendo eſt intro: ideſt in carcerem:aut priſtinum. quantum poteſt: ideſt celerime. Dromo, quem rapiam. Simo. Dauum. Dromo.quamobrem,ideſt cur rapiam? Simo. quia lubet: ideſt libet mihi ubi u pro i ponitur.in quam ideſt iterum dico,tibi rape.Dau.quid feci. Simo.rape Dau. ſi inuenies me mentitum eſſe quicquã: ideſt falſo affirmaſſe aliquid. occidito . ſcilicet plus eſt quam uerberato. Simo.nihil audio ego reddam:efficiam iam ideſt nunc.te comotum:id eſt citum & celerem,uel multum pertubatum.Dau. tametſi ideſt quamquam hoc quod dico uerũ eſt.Si.tamẽ.i. modo tu Dromo cura ideſt da operam ad ſeruandum. Vinctũ ideſt ligatum.atq; audin ideſt audis ne. conſtringito ideſt ſtricte ligato ipſum quadrupedem ideſt diſpoſitum in amorem quadrupedis:aut beluæ, uel feræ aut quadrupedem conſtringito ideſt cũ pedibus & manibus poſuit q̃drupedẽ pro ſeruo , ac fugitiuo . dubitat etiam Donatus utrum quadrupedes genus ſit ligature ſit apellatum . nunc age ideſt eia: & tunc eſt aduerbium hortantis.age ideſt ſtringe. & fac quod iuberis.pol iurantis eſt ideſt nunc o Daue:ego tibi hodie ſi uiuo(qui certa minari uolunt:incertã faciunt uitam ſuam)oſtendam ego tibi quid pericli;ideſt quot pe/riculum ſit fallere herum & oñdam in quam illi Pamphilo quid ſit pericli fallere patrem.

Apoſiopeſis

Cõſtãs & cautus. Quãuis & quãtiuis. Triſtis. Tandẽ

SER ℭCONfidens:catus.commendatio perſonæ, ut eis quæ refert de Gly.credatur.nihi laudio ego te cõmotũ reddam, hoc totum perſonæ Simonis debeat tribui:quod multi libri habent confuſe.tu tamẽ Dromo q̃s uelit ſe excuſare cura eſſe uinctũ a. ſ. non ne te miſeret nati mei pietatem.i. ob pietatem, ii,impietatẽ nati mei;per antiphraſim.

ℭNe

DON. ¶ NE ſæui tantopere.) Ne imperatiuo magis quã coniunctiuo adiungitur. vt Vir. Ne ſæui magna ſacerdos. ¶ Pietatem gnati.) ἔκλειψις. deeſt enim uides. aut quid tale. Et eſt εὐσέβεια, pro impietate. Et vide inuidiam quaſi patricidam accuſantis. non enim. pudorem dixit, ſed pietatem. ¶ Tantum laborẽ capere.) ἔλλειψις. aſſumendum eſt enim extrinſecus Me.

te miſeret mei ob pietatem. p ironiam dicit pietatem i qua in patrem filius eſſe deberet: intelligit tam ob in pietatem gnati. ſ. Pam. oportet ſupple me patrem capere tantum laborem ob talem filium: cum indignatione ꝓferendum eſt. o Pam age: hortãtis eſt exitũ: exi: egredere de Glycerii domo, ecquid. i. ytrum aliquid pudor afficit. & eſt tunc perſonale verbum pudet. Ecquid pudet

CIV. ¶ CHR. Ah ne ſæui. i. noli ſeuire. i. ſæuitiã tãtopere ꝓexercere. Si, o Chre, nõ

Illi patrem, C. ah ne ſæui tantopere. S. Chreme.
Pietatem gnati nonne te miſeret mei?
Tantum laborem capere ob talem filium?
Age Pamphile. exi Pamphile. equid te pudet?

SER. ¶ AGE Pamphi. vocat. Pam. ab hoſtio Glycerii.

DON. QVis me volt? perii.) Hic accuſatio eſt, q̃ ſoluitur defenſione, in eo quod ad amorẽ pertinet, per conceſſionem: in eo qđ ad Critonis perſonam per coniecturam. ¶ Quid ais omnium?) ἀπὸ προσώ/πους tertia: & eſt ad deformationem perſonæ. Et eſt irati familiaris [illegible], cum pro dignitate peccati non inueniat conuitium.

ACTVS QVINTI SCENA TERTIA.

Iambici trimetri.

PAMPHILVS, SIMO, CHREMES

P. QVis me volt? perii, pater eſt. s qđ ais omnium? C. ah,
Rem potius ipſam dic: ac mitte male loqui.
S. Quaſi quidquam in hunc iam grauius dici poſſiet.
Ain' tandem? ciuis Glicerium eſt? P. ita prædicant.
S. Ita prædicant? o ingentem confidentiam.
Num cogitat, quid dicat? num facti * piget? *alias pudet.*
Vide, nõ eius * color pudoris ſignum vſq̃ indicat? *eo corripitur*
A deo impotenti eſſe animo ut præter ciuium
Morem, atq; legem, & ſui voluntatem patris,
Tamen hanc habere ſtudeat cum ſummo probro?
P. Me miſerum, s. modo ne id demum ſenſiſti Pamphile?

CVI. QVis &c. Hic accuſatio ẽ, q̃ ſoluit̃ p ꝯceſſionem in eo: qđ pertinet ad amorem & per cõiecturã in eo: qđ ad Critonis pſonã ſpectat Pam. qui vult me. i. q me petit: deinde viſo patre ſubdit. perii. i. pditus ſum pater eſt qui. ſ. me vult. Si. qđ omium. i. quid ex oĩbus excuſationibus q̃ dici poſſunt ais. & eſt apoſiopeſis. eſt. n. interruptus ſermo a Chre. ipſa aũt figura eſt iratis familiaris cũ p dignitate peccati nõ inueniat ꝯuitiũ & illud qđ ais. nõ eſt iterrogãtis. ſed in vehementis. & eo quod ait omium eſt eclipſis multa ſignificans ut vult Dona. Chre. ah: dolentis eſt potius vero eligentis, dic ipſam rem. i. ipſum factũ. mitte. i. ommitte. male loq. i. contumelias iſerere. Si. q̃ſi: per ironiã ſæpe particula q̃ſi ſumit̃. i. tanquã quicquã poſſit iam dici grauius. i. moleſtius, & enormius in. i. ꝯtra hunc Pã. q̃ ſubaudi fecit, vel peccauit. A in. i. aisne ut tuus Da. t andem, Donatus capit pro tñ. videt̃ aũt melius capit vt reſpoſionem celerẽ vrgeat. Gly. eſt ciuis. Pã. ita prædicãt hoies. ſ. Simo. ita pdicant: repetit dictũ Pã. p iracũdiã. nã repetũtur uerba: in qbus arguit̃ impudẽtia. o exclamatio. ingentẽ ꝯfidentiã. i. audatiã cum improbitate. ſupra aũt capitur pro conſtanti graui. ergo confidẽtia interdũ in bona, interdũ in mala capitur. ſed fiducia ſemper in bona. Nũ. i. nunqd. q. d. non cogitat qđ dicat. nũ. i. nunqd eũ pœnitet facti ſui. vide num. color eius indicat. i. oſtendit. vſquam. i. in aliq̃ parte faciei, aut vultus ſignum pudoris. i. erubeſcentiæ pp admiſſum flagitiũ, adeõ. i. vtrũ eſt verũ: ſubaudi eum filium eſſe animo adeo. i. tm̃ impotẽti. i. ſuis appetitibus moderari nequeunti: quaſi minus potenti: aut debili: & deuicto vt q̃uis ſupple id ſit. præter. i. cõtra morem. i. ꝯſuetudinẽ: ſiue ius nõ ſcriptũ & legẽ. i. ius ſcriptũ ciuiũ: & p̃ter voluntatem ſui patris: tñ ſtudeat. i. laboret, cupiat, det operã habere hanc Cly. cum ſummo ꝓbro. i. vituperio: ignominia: atq; dedecore. Pã. me miſerũ exclamando. i. fateor me infelicem: q tanto ſim iſanus amore. Si. ne. i. vtrũ mõ. demũ. i. ſolũ vel tarde. eſt. n. hic demũ tarditatis ſignum: ſenſiſti. i. percepiſti id videlicet te eſſe miſerum. Studeat Probrũ

DON. ¶ Quid ais. Non interrogantis, ſed inuehementis. & ἔκλειψις, multa ſignificans, in eo quod ait. omnium. ¶ Quaſi quicquam in hunc iam grauius dici poſſet.) Quam quod fecit, q̃ quod peccauit. ¶ Ain tandem?) Quærit Probus, ain quæ pars orationis ſit: & an vna ſit eſt autem ain, quaſi ais ne. Et mire, quaſi ipſe dicat quod Dauus dixerit. Ergo ain, percõtatiuum verbum eſt. ¶ Tandem.) Pro tamen. ¶ Prędicant. ¶ Artificioſe pro dicunt poſuit, adeo in hac re vehementer commotus ſenex hoc ipſum repetit, ita prædicant, per iracundiam. Et ita eſt [illegible] vt repetantur verba, in quibus arguitur impudẽtia. ¶ O ingentem confidentiam.) Et ꝯfidentia modo pro audatia eſt cum improbitate, vt ſit in Phormione. Homo ꝯfidens. Aliter hic ſupra confidens pro conſtanti. & graui. Ergo confidentia interdum in bona ſignificatiõe, interdum in mala ponitur, ſed fiducia ſemper in bona. ¶ Num cogitat quid dicat? num facti piget.) Amens eſt qui neſciat qđ dicat: amentior, quem non pœniteat facti ſui. ¶ Nũ cogitat quid dicat? Quia iniuriarum ſe alligat. ¶ Num facti piget? Quia dicit prædicant: non dicunt. & vt ſolent iraſcentes. auertit orationem a ſecunda ad tertiam perſonam: ab ea cum qua loquebatur, ad aliam. ¶ Num eius color pudoris ſignum vſquam indicat? Signum eſt parua quedam ſignificatio, indicans totius rei qualitatem. ¶ Num eius color pudoris ſignum vſquam indicat? Paterno animo dicit. Namq; patribus velle erubeſcere filios, pudentesq; eſſe, familiare eſt: cui contrarium eſt. Erubuit, ſalua res eſt. Hoc ergo dicit, Nec timet, inquit, nec eum pœnitet, nec pudet. ¶ Pręter ciuium morem. ¶ Pręter, contra nunc ſignificat. ¶ Impotenti.) Nimis potenti. vel certe debili, & deuicto. ¶ Ciuium morem, atq; legem, & ſui volũtatem patris.) Tria contempta ſunt, mos. lex, imperium patris. Tamen.) Cum non dixerit quamuis, ſubiecit tñ: & figura eſt παρακαλειτον. ¶ Me miſerũ. Initiũ defenſiõis: & deploratio calamitatis & miſeriæ, quia in amorem culpam remouet a voluntate ſua, cũ pater qđ amat filius vitiũ mentis dicat eſſe, non impulſum dei. ¶ Modo ne id demum ſenſiſti Pã.) Comprobatione oſtendit eũ eſſe miſerũ. Demũ aũt ſignum eſt tarditatis. Et ſentire dicitur, q vix colligit ſe, vixq; animaduertit: vt alibi: Vix tandem ſenſit ſtolidus, Ain tandem Confidẽtia Fiducia Signum Præter Sentit

SER. QVis me vult. Nũciato aduẽtu hoſpitis p Da. iducitur alia mediatrix pſona. ſ. Pã. q. adducto Critone: tñ increpatus a patre: quia iſta euenire non poterant pacifice cũ ita contraria ſeni nunciarentur grauius. i. aliquantulũ graue minus poſitum ſignificat. adeon. ſ. vetuit eum eſſe imperato a cuius induxit animum aduertiſti ad hoc quod cuperes hic. i. amorem Clyce. iam eodem die cœpiſti tendere ad interritũ: & miſeriam hoc dicit iſtuc verbum quod dicis te miſerũ incidit i te verũ: profecto te ad miſeriam ductum. ¶ Quid ais oĩm ſubaudio ineptiſſime vel pditiſſime &c. ASC.

DON. ¶ Olim iſtuc olim.) Obiurgatio ẽ q̃d, dictũ eſt olim: cõfirmationẽ aũt p repetitionẽ oñdit. vt Vir. Diuũ c d e o euenit fuit. Aliquo pac.) Quoquo mõ. ¶ Sed qd ego?) Proprĩũ ẽ parẽ: ibus idignatiõe velut abiicere curã filiorũ, cum de ſtomachari fuerint. ¶ Sed qd e. ἔκλειψις per ἀποσιώπησιν. ¶ Solicito.) Solicitam reddo, i. contriſto & perturbo. ¶ Cur meã ſe.) Non me, ſed meam ſenectutẽ: qd' plus ẽ & miſerabili⁹ dic. ¶ Immo ha. va.) Nõ iraſcit vt pr, ſed diſſimulat vt alien⁹: quia vehementer doiet. Et hẽat, ſubaudit illã. ¶ Mi pa.). ¶ Mi, meus. & principiũ factũ a ɔclatiõe perſonæ. ¶ Quaſi tu huius idi. pa.) Hui⁹ oñdes ſe dixit: vt Virg'. Eſt hic, ẽ aius lucis ɔtemptor. ¶ Domus vxor libe. in.) Mira grauitate ſenſus elatus eſt. nec ẽ Mænãdro, ſed ppriũ Terẽtii. Et liberi inuenti dicit, cũ vnus eẽt, ſed inuidioſius liberi. Et iuenti, non geniti, ſm illud, Hoc ego ſcio nemini peperiſſe hic. Domus addidit, non lupanar. Et oratorie. de vno pl'r loqmur. ¶ Viceris.) Verbũ eſt eius q vix ſibi extorq̃t vt abiiciat curã. Et propriũ partib⁹. ac familiar iratis ¶ Pr, li. ne pa.) Titubãs, & balbutiẽs ofo pudore & cõſcientia. ¶ Age di. ſi. Hoc totũ ñ ex aio pmitteris: ſed cũ ſtomacho patientis eſt. ¶ Ego me ama. hanc fa. ἀμφιβολία τινὲς. Et bñ hãc dicit, ñ Gly. cui⁹ noie offẽdit ſenex: nec peregrinã, ignominiã. ſ. vitãs. ¶ Si id peccare ẽ fa. id quoq.) Noli, iq̃t, me accuſare q̃a amo, amãtẽ. n. nemo accuſat, vt febricitatẽ nemo accuſare põt cur febricitet. ſed amare, inq̃t, ſi putas eẽ peccatũ: fateor ẽt me hoc peccaſſe. Mire igit & ſubdefendit culpã: & aſſenſus irato ẽ. ¶ Fateor id quo.) Peccar me. ſ. Si id peccare ẽ: Peccare dicit: q̃a amor deus eſt, nõ voluntas. ¶ Tibi pr me de.) Bñ de do. q̃ſi hoſtilia & contraria volenti. nam deditio, in hoſte fieri ſolet. ¶ Quiduis oneris impone. impera.) Executus eſt trãſlatiõnẽ oneris, dicendo, impone, vt potero ferã. ¶ Vis me vxorem ducere hanc vis amittere. ¶ Et qd' vnũ eſt, duo fecit: vt oñdat ſe non poſſe ferre. ¶ Vt potero ferã.) Obſequiũ ſine voluntate oñdit: & multũ valet ſub Chre. pſentia hęc ɔfeſſio ad recuſandas nuptias. ¶ Vt ne.) Pro, vt nõ. ¶ Adlegatũ.) adhibitũ. ¶ Hunc ſe.) Critonẽ. ſ. Et nõ Crhi. ſed ſenẽ dicit: vt de hac ãppellatione pődus adiceret teſtimonio. ¶ Aequum poſtulat. da ve.) artificioſe interponit loquẽtem Chr. quẽ volens uſq ad cognitionẽ filię ſuæ retinere, nõ facit iraſci Pã. ob contẽptũ filiæ ſue: & poſt hoc abire de medio. ¶ Da ue.) Concede, indulge. ¶ Sine te hoc exorem.) Id eſt, ut me purgem: nõ, adducã. ¶ Ab hoc me falli comperiar.) O pña pietas. ipſe accuſator eſt, & redargui ſe cupit. ¶ Paulũ ſupplicii.) Supplicium dicit ipſam accuſationem.

Adlegare (margin)

> Olim iſtuc, olim, cum ita animum induxti tuum,
> Quod cuperes, aliquo pacto efficiundum tibi,
> Eodem die iſtuc verbum vere in te accidit.
> Sed quid ego? cur me excrucio? cur me macero?
> Cur meam ſenectutem huius ſolicito amentia? an
> Vt pro huius peccatis ego ſupplicium ſufferam?
> Immo habeat, valeat, viuat cum illa. P. mi pater.
> S. Quid mi pater? quaſi tu huius indigeas patris.
> Domus, vxor, liberi, inuenti inuito patre.
> Adducti qui illam ciuem hinc dicant. viceris.
> P. Pater, licetne pauca? S. quid dices mihi? C. at
> Tamen Simo audi. S. ego audiam? quid ego audiam,
> Chreme? C. attamen dicat ſine. S. age dicat ſino.
> P. Ego me amarẽ hãc, fateor. ſi id peccare ẽ, fateor id quoq. *Troch.*
> Tibi pater me dedo, qduis oneris impone, impera. *tetram.* (*Hanc*
> Vis me vxorẽ ducere: *hãc vis amittere? vt potero, ferã. *ſuper*
> Hoc mõ te obſecro, vt ne credas a me ad legatũ hũc ſenẽ *eſt, niſi*
> Sine me expurgem, atq illũ huc corã adducã. S. adducas? *legas,*
> P. ſine pater. *uxorem hanc*
> C. Aequum poſtulat, da veniã. P. ſine te hoc exorem. S. ſino
> Quiduis cupio, dum ne ab hoc me falli comperiar Chreme.
> C. Pro peccato magno paulum ſupplicii ſatis eſt patri.

GVI. ¶ OLIM repetitione ɔfirmat dictũ ſuum. q. d. multo ãte tpe iſtuc verbũ. ſ. miſerũ accidit uere i te eodẽ die. cũ. i. qñ iduxiſti ita a ium tuũ. i. cũ pſuaſiſti hoc eẽ tibi efficiendũ aliquo pacto. i. aliquo mõ. qd' cuperes. i. uelles. Sed. quid: ago? cur excrucio. i. uexo me? cur macero. i. afligo: cõtero: debilito me: cur ſollicito. i. ſollicitã reddo, ſeu cõtriſto, uel pturbo meã ſenectutẽ. i. me ſenio cõfectũ. amẽtia. i. inſania: qm iſani ſunt oẽs amãtes: nec ſui cõpotes: ſed mẽte capti. amẽtia ergo huius filii. an. i. utrũ ſolicito meã ſenectuiẽ &c. vt ſufferã. i. ſubſtineã, portẽ: ferã: patiar ſupliciũ p peccatis. ſ. erroribus & flagitiis huius Pã. imo. i. ſed potius habeat ipſe Pã. illã ſubaudi. valeat. i. a me diſcedat. viuat cũ illa Gly. Pam. o mi pr. q. d. veniam peto Si. qd mi pr. q. d. qd tibi vis dicẽdo mi pr. q̃ſi. i. tanquam indigeas hui⁹ pris. i. quaſi indigeas opera mea: q ſum pr tuus. domus. inuẽta eſt. ſ. in q̃ cũ Gly. habitas vxor inuẽta eſt. ſ. Gly. qua foues vt vxorem. liberi. i. puer vnus. & liberi dixit de uno. ſ. n. Gel. ait Antiqui oratores: hiſtoricq aut carminũ ſcriptores ẽt vnũ filiũ filiã vl liberos multitudinis numero appellauerũt. liberi ergo iuenti ſunt patre. ſ. me inuito. i. moleſte ac egerrime ferente. adducti ſũt hoies: q dicãt illã Gly. eſſe ciuẽ hic. ſ. ex Athenis. Viceris. i. uiciſti: cõiũctiuũ p indicatiuo q. d. curam tui uehemẽter geſtabam ſed tã dem tua improbitate effeciſti: ut eam curam eiecerim. Pam. titubans & balbutiens pudore & conſcientia loquendi copiam petit. O pater ne. i. verum licet mihi per te pauca loqui uel dicere. Si. quid dices mihi? Chr. Attamẽ o Simo audi. Si. dicis ut ego audiã eũ o Chr. (Chri. & Chr. dicitur in vocatiuo) quid ego audiã? Chre. attamẽ ſine. i. patere: quod ſupple dicat. i. loquar quod uult. Si age: hortãtis eſt dicat: loquatur ſino. i. do facultatẽ: patior. Pamphi. ego fateor me amare hanc Gly. vel hãc amare me dubium enim eſt utrum dicat amphibologia. ſi id. ſ. amare eſt peccare, quoq. i. etiã fateor me peccare. o pater dedo me tibi. i. ut ita dicã reddo me tibi: quaſi contraria & hoſtilia uolẽti. impone quid uis oneris ideſt quodlibet onus. impera. i. iube: ut exequar. uis me ducere uxorem, uis me amittere hãc Gly. ferã. i. patiar. ut potero. i. put mea fert facultas. mõ. i. tñmodo. obſecro te hoc vt ne. i. nõ credas hũc ſenem Crito allegatũ. i. adhibitũ a me. ſine. i. permitte: ut ſuple expurgẽ. i. excuſem me, neq ut adducã illũ huc corã, aduerbiũ eſt hic: q̃ſi pſentialiter ut ita loquar. Si. Simo indignatus q illum petit adduci Pam. repetit uerbũ ſibi diſplicent. dicis ut adducas illum? indignanter proferendũ eſt. Pã. o pr ſine. i. pmitte. Ca. poſtulat æque. i. rẽ iuſtã. da veniã. i. cõcede, indulge, fac, ei poteſtatẽ adducendi illius. Pã. ſine. i. pater q exorẽ te hoc. i. aut tibi pſuadeã hoc aut a te impetrem hoc. Si. ſino. i. permitto. deinde conuertit ſermonem ad Chreme. o Chre. cu. q. vis. i. rem quamlibet. dũ. i. dummodo. ne. i. non comperiar ideſt non deprehendar: cognoſcat uel inueniat falli ab hoc. ſ. Pamphi. Chreme, paululum ſupplicii. i. reprehenſionis: accuſationis: iurgii: cruciatus ſatis eſt. i. ſufficit patri in ſuum filium pro magno peccato &c.

¶ IMMO habeat ſine meo cõſilio: uere idiges q̃a mõ eſt domus tibi uxor &c. Adduxti illũ Crito getiã uiceris patreiq tua uoluntas me præualet uis aliam me uxorem ducere, hanc ideſt Glyce, amittere ab hoc ideſt Pamphilum.

Excrucio *Macero* *Solicito* *Inſania* *Suffero* *Liberi etiam de uno Gellius* *Dare veniam* (margin)

¶ Mitte

ACTVS QVINTI. SCENA IIII.

Trochaici tetrametri catalectici.

CHRITO. CHREMES. SIMO. PAMPHILVS.

CR. MITTE orare. vna harũ q̃ vis cã me, vt faciã monet*
Vel tu, vel quod verũ eſt, vel qđ ipſi cupio Glycerio,
CH. Andriũ ego Critonẽ video! & certe ẽ. ſaluos ſis Crito.
Quid tu Athenas ĩſolẽs? CR. euenit. *ſed hicine eſt Simo! *Sed redundat niſi elidas e*
CH. Hic eſt. S. men' quæris! eho tu Glyceriũ hinc ciuẽ eẽ ais!
CR. Tu negas! S. Itane huc paratus aduenis! CR quare? S. rogas
Tu ne impune hoc facias: tu ne hic, homines adoleſcentulos,
Imperitos rerum, eductos libere, in fraudem illicis!
Solicitãdo, & pollicitãdo eorum animos lactas! CR. ſanus ne es!
S. Ac meretricios amores nuptiis conglutinas!
P. Perii, metuo, vt ſubſtet hoſpes. CH. ſi Simo hunc noris ſatis,
Non ita arbitrere. bonus hic eſt vir. S. hic vir ſit bonus!
Itane attemperate venit hodie in ipſis nuptiis,

DON. Mitte orare.) Hic ĩ ſcenã pgreditur Chrito: ĩ cuius verbis: nõ modo quod ipſe promittit, ſed ẽt qđ & Pã. dixerit, demonſtratur. Et hic oĩs error aperietẽ fabulæ. Mitte orare, vna harum quis cauſſa.) Pam dicit. & dicendo vna harum, oſtendit multas eſſe cauſſas. etiã pa res magnitudine eſſe, dicendo Quęuis. Andriũ ego Chri. video!) Bonũ initiũ agnituri filiæ. Itaq; cõpẽdii cã, non labo rat de agnitione pſonæ Chritonis, vt ab eo facile doceri poſ ſit. Saluus ſis Chri to ne laboret ad per ſuadendum: miro cõ pendio poetæ, iam nę Chr. not⁹ ẽ Chre mi. Quid tu Athe nas inſo.) Inſolẽs, in ſolitus. inſuetus. Ci. Moueor ẽt loci inſo lẽtia. Sallu. Inſolens: vera accipiendi. Inſo lens & arrogãs intel ligitur. Qui præter legem agit humanaʒ & naturalẽ, inſolens dr. Cic. In victoria, q̃ natura inſolens, & ſuperbia eſt. Euenit.) Pudet fateri pp hæreditatẽ veniſſe. Et vide ipſum eſſe, q dixerit ſupra, Cla mitẽt me ſycophantã: hæreditatẽ pſequi. Paratus adue?) Hoc eſt ſubornatus, & compoſitus dolo. Tu ne impu. hoc facies?) Mire acriter Critonem aggreſſus, dilatauit incuſa tionem: & generalẽ fecit virtute oratoria, quæ *αὐξητικὴ* dici tur. Tu ne hic.) Id eſt Athenis, vbi delicta vindicantur. In frau. il.) Illigas vnde Virg. Terna tibi hæc primum tri plici diuerſa colore Licia circundo. Licia enim dicta ſunt quaſi ligia. Eorum ani. la?) Hinc etiam oblectatio dicitur. Lactas. Quaſi teneros animos. Lactare, eſt dulcedine ali qua tenere ad perſuaſionem inducere: vnde & delectare, & oblectare dicimus. Ac mere. amo. nu. con.) Vide oratorie agit vt grauius Chritonem accuſet Simo. nũc defendit filiũ, quem dudũ incrępauerat. Ac mere. amo. Peius lenocinio crimen ingeſſit: non amicam facere de meretrice, ſed cõiugẽ Nuptiis con? Hoc grauius eſt lenocinio. Metuo vt ſub ſtet hoſ.) Vt, ne nõ. Lucilius, Tuam vt memoriam retineas. Et bene hoſpes ait, nõ homo, vel Chrito. eſt enim in ipſo no mine cauſſa diffidentiæ. Non ita ar.) Id eſt, nõ arbitreris. Bonus eſt hic vir. Cum pondere, & diſtinctione inſeruen dum. Hic vir ſit bonus? Hic per *εἰρωνείαν* nec virum, nec bo num eſſe dixit. Hic vir ſit bo. Mire poeta cum oportuerit Chritonẽ inimiciorem Chremi eſſe q̃ Simoni, ſic rem indu cit. vt notior ei ſit contra quem maxime venerat, atq; ab eo defendatur magis, vt res progredi' ad cataſtrophen poſſit. In ipſis nuptiis.) In ipſo articulo nuptiarum.

Inſolẽs

Illicere

Licia

In ipſis nuptiis

G.V.I.

Mitte &c. Hic in ſcena progreditur Chrito. in cuius verbis: nõ mõ ipſe pmittit: ſed ẽt qđ & Pã. dixerit demõſtrat: & hic oĩs error apperiet fabulæ. Chri. alloqtur Pãphilũ orantem: vt firmus ſtaret verbis contendẽ do aduerſus patrem. Mitte. i. omitte: ceſſa. deſiſte orare. i. rogare me. vna quæuis. i. vna quælibet cauſſa harum quæ ſequũtur: monet me: vt faciã qđ petis: & hæ ſunt cauſæ. vel tu. i. vel tua in me beneuolentia: aut tuus honeſtus modus: & tua ſermonis affabilitas monet me &c. vel quod: id ẽ qa verũ eſt: quod dicturus ſum. vel qđ: ineſt qa bene cupio ipſi Glycerio. i. Glycerium plurimum amo & ideo illi bene vo lo. Chremes. ego video Chritonẽ Andrium. i. ex andro in ſula certe. i. pfecto eſt is. ſ. Chrito Andrius, Chri. Chre. ſis ſaluus. i. ſalue Chremes. qui. i. cur tu inſolens. i. inſolitus: in

Bũ tibi cupio

ſuetus Athenas veniſti ſubaudi. q. d. cur veniſti Athenas qui non ſis ſolitus venire: qui non conſueueris videri Athe nis. Inſolẽs enim interdũ dicitur inſuetus: inſolitus. Inde in ſolentia. i. inſuetudo. Cic. Moueor ẽt inſolentia loci. i. inſue tudine. Item inſolens dicitur arrogãs. Inde inſolentia: id eſt arrogantia. q enim præter legem ait humanum & naturalẽ inſolens dicitur. Cic. Ipſa victoria, quę na tura inſolẽs eſt. Chri to euenit. i. contingit caſu aliquo vt Athe nas venirẽ. pudet. n. eum fateri pp hære ditatẽ veniſſe. ſed hi cine eſt Simo. i. vtrũ eſt hic Simo. Chre mes. hic eſt Simo. ſ. Si. men. i. mene: hoc eſt vtrum quęris me: & non quæris p me: vt nõnulli ↄſueuerũt dicere. tanq̃ pro ſer mone eleganti. Eho: hæc interiectio atten tionem mouet: vt au diat Chrito dictũ Si monis: vel deriden tis eſt particula. tu ais Glycerium eſſe ciuem hinc. i. ex Athenis vrbe. Chrito. tu negas: id eſt inficiaris eam eſſe ciuem Atticã. Si. Itane. p in dignationem ſępe dicitur ita, ne, & deriſioneʒ. aduenis huc paratus. i. ſubornatus, & dolo cõpoſitus, Chri. qua de re ve nirẽ. ſ. paratus. Simo. rogas. i. interrogas tu ne. i. vtrũ facias impune. i. ſine pœna, ſeu punitione. i. venias paratus ad de cipiẽdum. hic. i. Athenis: vbi delicta vindicantur. tu. ne. i. vtrũ. q. d. ita illicis. i. illigas (vnde licia dicta ſunt q̃ſi ligia.) in fraudem. hic. i. Athenis homines adoleſcentulos imperi tos rerũ eductos libere. i. educatos & nutritos more eorum adoleſcentulorũ: qui ingenui nati ſunt. vel educatos libere id eſt emiſſos in uiuendi libertatẽ. i. quibus facta ẽ copia: ut liberius uiuant. lactas. i. detines uel quadam dulcedine aĩos teneros. ſ. eorum ſolicitando. i. incitando eos. nã ſolicitare i terdũ ſignificat ſolicitum reddere: interdum uero eſt inge tare aliquẽ: & inter ſpẽ. metũq; cõſtituere, atq; incitare ſeu ſtimulare. & pollicitando. i. frequenter promittendo illis complemẽta uolũtatũ. Teneros animos lactare eſt dulcedi ne aliqua retinere: & ad perſuaſionẽ iducere. Vnde oblecta re dicimus & delectare. Chrit ne. i. utrũ ſanus es. i. ſanæ mẽ tis: & cõpos. q. d. inſanis. Si. interrũpat Chrito ſermonẽ. Si monis: quem nunc cõſtituat. ac cõglutinas. i. cõiũgis: ut glu tino res aliquæ cõiunguntur. nuptiis. i. conubio. amores me retricios. q. d. nõ efficitur amica de meretrice, ſed cõiux. Pã. perii metuo ut. i. ne non ut uult Dona. poſſet tamen ſimpli citer capi p q: ſic metuo q hoſpes. i. peregrinus & alienige na iſte Chrito ſubſtet. i. ſuccumbit: neq; ferre poſſit cõtume lias patris. Chr. Si nolis. i. cognoſcas ſatis hũc non arbitrere. i. non ita de eo cenſeas. hic. Chrito eſt uir bonus. Si hic ſit uir bonus. q. d. ſit bonus quantum uolet: & per ironiam di ctum intelligitur: ut eũ nec uirum nec bonum dicat: ita ne . i. utrũ uenit hodie ita attẽperate. i. tempeſtiue in nuptiis . i. in ipſo articulo: ſiue ut ita dicam: in puncto nuptiarum.

Inſolẽ

Inſolẽtia

Illicis

Licia

Solicitare & incitare

Lactas

Cõglutinare

Attẽperare

SER.

Mitte ora. Præmiſſis conuenientibus pſonis: quibus præſentia Simonis & Chremetis Chrito ſibi acgre ret: ipſe adducitur a Pamphilo: cui ſe præcãtis ut ue ritatem cõſtantẽ affirmaret. & Glyce. ciuem eſſe non tace ret: ſic reſpõdet: mitte orare. an Dauũ Chre. ui. ecce autho ritas Chremetis de Chritone: quia nouerat eũ. lactas aĩos . i. ſenſus. ſ. facis inſanire ſubeſt. i. deficiat. hic ſit bonus nõ eſt per Deum: ſupponit quare ita ne &c.

DON. ¶ VT veniret ante hac nunq̃?) Plerunq; caſus imitatur induſtriam: & hoc ſępe fit, vt etiam ſedulo facta, ſint ſuſcepta. ¶ Sycophanta.) Hoc eſt quod minime voluit ſibi dici Chrito. nam ita locutus eſt ſupra, Clamitent me ſycophantã, hæreditatem perſequi. Hem.) Principium iracundiæ. audiuit eum quod maxime vitabat: nam vt ſupra, Clamitent me ſycophantã. ¶ Sic Chrito ẽ hic. mitte.) Hic Chre. traducit illũ ab iracundia, dicendo ſic eum eſſe Μεναν/der * Et recte: quia naturæ ignoſcitur, voluntati non irem. ¶ Si mihi pergit quod vult dicere.) Grauiter & mature. ¶ Ego iſtæc moueo, aut curo?) Eſt enim ſycophantæ perturbare rem bonam, & curarare malam. Hoc igitur dicit cum ὑποκρίσει Ego hæc turbo aut cognito quemadmodum tu dicis Simo. ¶ Non tu tuum malum æquo animo feres?) Non filium, ſed amorem in filium, ſignificat. An quia iratus eſt? Et quæritur, an conueniant hæc verba, Pamphilo veniente. Immo enim conueniunt: nam quanto magis diſſimulat fauorem: tanto plus acquirit fidei ad ea quæ loquitur. ¶ Iam ſcri. poteſt.) Addidit & temporis celeritatem: & magna maturitate dixit. ¶ Atticus quidam olim.) Hæc pars argumenti eſt: quæ & ſupra iam dicta. ¶ Forte applicat.) Applicat, proprie de naufragio in litus eiecto atq; egenti. ¶ Primum ad Chryſidis patrem.) Quid eſt, primum? an qui poſtea mortuus eſt? ¶ Fabulam inceptat.) Aut ad comœdiam retulit fabulam: quia fabula comœdia: & quia argumẽtum quaſi fabulæ narratur. aut certe ad irriſionem narrationis dicit. etenim Olim fabulæ proprium: vt Horatius, Olim Ruſticus vrbanum murem mus paupere fertur Accepiſſe cauo, veterem vetus hoſpes amicum. ¶ Itane vero obturbat?) Si ſubdiſtinguit: interſtrepit accipe. Si non diſtinguit, euertit intelligas. Itane vero obturbat? poteſt itane vero, ſubdiſtingui: & ſic cum comminatione inferri: obturbat. ¶ Ibi audiui ex illo.) Magna confirmatio veritatis eſt. ¶ Nomen tam cito tibi?) Non negantia eſt, ſed difficile ſe dicturum: oſtendit. ¶ Phania.) Hoc ita dicit Chrito, vt nemo audiret: ſcilicet adhuc dubitans, an ipſe ſit. ¶ Hem.) Sunt qui putant Simonem dicere iraſcentem filio Chritonem ſubmonenti. ¶ Perii.) Hoc Pamphilus poſt iracundiam patris. An Chremis eſt dolentis ad vel eius mentionem, vel q in filiam pene peccaret? ¶ Verum Hercle opinor.) Hoc adhuc cuntanter eſt dictum: & ideo indiget confirmatione. ¶ Rhamnuſium ſe.) Piræus, & Rhamnus, & cætera huiuſcemodi, maritima Atticę oppida itelligẽda ſunt. Rhamnus, pagus Atticæ eſt. ¶ Multi alii in Andro. Hoc teſtimonium cæcum dicitur. Teſtimoniorum enim modus duplex eſt: manifeſtus, & cæcus. Manifeſtus, eſt qui certos teſtes, & præſentes habet. Cæcus, in quo multitudinem, aut ciuitatum dicimus ſcire. vt Cicero: Teſtis eſt tota Sicilia. Quod tamen audientem conſternat. Eſt etiam in cæco iuſiurandum, tabulæ abſenteſq; perſonæ. ¶ Cuiam igitur?) Vetuſte, cuiam. quod omnibus generibus, & caſibus ſeruit.

Appli/care

Fabula comœ/dia

Teſti/monia cæca & manife/ſta

Cuiam

Vt veniret ante hac nunq̃? eſt vero huic credendum Chreme?

P. Ni metuam patrẽ, habeo pro illa re illũ quod moneã probe.

S. Sycophãta. CR. hẽ. CH. ſic Chrito, eſt hic mitte. CR. videat, q fiet.

Si mihi pergit, quæ volt, dicere: ea, quæ non volt audiet.

Ego * iſtęc moueo, aut curo? non tu tuum malum *s eliditur in iſtæc* æquo animo feres?

Nam ego quæ dixi, vera, an falſa, audieris iam ſciri poteſt.

Atticus quidam olim naui fracta, apud Andrum eiectus eſt,

Et iſtęc vna parua virgo, tum ille egens, forte applicat

Primum ad Chryſidis patrẽ ſe. S. fabulam inceptat. CH. ſine.

CR. Itane vero? obturbat. CH. perge. CR. tũ is mihi cognatus fuit,

Qui eum recepit. ibi ego audiui ex illo, ſeſe eſſe Atticum

Is ibi mortuus eſt. CH. eius nomẽ? CR. nomẽ tam cito tibi?

Phania CH. hem, perii. CR. verũ Hercle opinor fuiſſe Phaniam.

Hoc certo ſcio, Rhamnuſium ſe aiebat eſſe. CH. o Iuppiter.

CR. Eadem hæc Chreme multi alii in Andro tum audiuere.

CH. vtinam id ſit *Tetrameter ſcazon catalecticus*

Quod ſpero. eho dic mihi, quid eam tũ Chrito? ſuam ne aiebat eſſe? CR. non. *Octonarius Iambicus.*

CH. Cuiam igitur. CR. fratris filiam. *Iambicus dimeter.*

¶ VT nunq̃ veniret ante hac. ſ. ante hoc tps, plerũq; tñ caſus imitatur induſtriã: & ſæpe hoc fit: vt ẽt ſedulo facta ſint ſuſpecta. Eſt vero credendũ huic. q. d. non illi fides habenda: vbi vero dr per ironiam. vt Virg. Egregriã vero laudem, & ſpolia ampla refertis. Tuq; puerq; tuus. quẽadmodũ & .ſ. vt id populus curat. ſ. quod dici ſolet Deus ſciat. vero fere hic eodẽ mõ capitur vt illic. ſ. Pã. ni. i. niſi metuam patrem. habeo. i. ſcio aliqd ſup. qd moneam. i. admoneam Probe. i. cõmode illũ Chritonẽ p illa re. i. pro rñſione ad obiecta. Sim. o Sycophãta. i. calumniator: exclamando profert. Hem in Chri. hem interiectio indignãtis. Chr. Chrito hic Simo eſt ſic. i. talis naturæ: & recte: nã naturæ ignoſcitur non voluntati. mitte. i. dimitte eum: nec attẽde ad ea, quæ dicit. Chr. videat qui: id eſt qlis ſit ſi pgent. i. proſequetur: pſeuerabit dicere mihi quæ vult audiet quæ non vult. ego moueo. i. perturbo, & curo. i. cogito iſtæc quæ tu dicis. Simo. tu non feres æquo aĩo tuũ malũ. ſ. amorẽ i filio. Nã audieris. i. audies ea q̃ dixi vera an falſa. i. ſiue ſint vera, ſiue falſa: & ſi vt tibi ſim moleſtię, ſicut es mihi: & addit temporis celeritatẽ inquietis. iam. i. nũc poteſt ſciri an vera ſint, an falſa quidam Atticus olĩ fracta naui: id eſt naufragio facto apud Andrũ eiectus eſt ad littus. ſ. & vna. i. ſimul. iſtæc virgo parua eiecta eſt tum. i. tunc forte ille egenus applicat. i. adigit: appellit ſe primum ad patrem Chryſidis Proprie de naufragio ad littus eiector; atq; egenti applicare dicit. ſ. Simo narrationem irridens inquit inceptat. i. incipit. Fabulam. i. nugas: cõmentum: mẽdacium: vanitatem: Chr. ſine. i. permitte eũ loqui. Chr. ita ne obturbat vero. i. ita ne vertit veritate. aut, reclamat & reluctatur, ſeu interſtrepit veritati. Chre. Chrito perge: id eſt perſequere: perſeuera. Chri. tum is fuit mihi cognatus: qui recepit eum atticum. Ibi. i. in eo loco: audiui ex illo ſeſe fuiſſe atticũ, is mortuus eſt ibi. Chr. Chrito dic ſupple nomẽ eius. Chri. putas ſupple, vt tã cito dicam tibi nomẽ? oſtendit enim difficile ſeſe dicturum. deinde ſubdit: Phania eſt ſupple nomẽ eius. ſed Chri. dicit vt nemo audiat adhuc .ſ. ſubitans an ipſe ſit Chr. Hẽ perii: Chr. eſt dolẽtis. poteſt & Pã. eſſe. Chrito. verũ. i. ſed hercle opinor fuiſſe Phaniã, ſcio certe hoc aiebat ſe eſſe Rhãnuſium. i. ex Rhamno atticæ pago. Rhamnus enim pagus eſt atticæ. Chr. Iupiter. Chri. o Chr. multi alii a me audiuere tum hæc eadẽ in Andro: in ea inſula. Chr. vtinã id quod ſpero ſit. eho: attentionem mouet. dic mihi quid tunc aiebat eam Gly. eſſe: ſcilicet nei: id eſt vtrum aiebat eſſe ſuam filiam: ſcilicet Chrito. non Chre. igitur cuiam: id eſt cuius filiam eſſe dicebat. Chri. aiebat eſſe filiam fratris.

¶ NI metum patrẽ. habeo talẽ. qdem moneã illũ. i. Chritonem: pro illa re. ſ. q poſſet reſpondere pro illa re: quam mõ obiecerat Simo: cur modo in ipſis nuptiis: & non antea veniſſet ſycophanta: inuentor falſorum. hem iraſcentis eſt. i. talis eſt hic Simo. ſ. iracundus. mitte. i. dimitte: ne cura tuũ malum: ſcilicet quod eius eſt Gly. Rhamnuſium: a quadã villa collaterali Athenis poſt illa tẽpora plus me tu: poſtea ſpe cum tua relig. quem vis credere: niſi puram veritatem?

¶ Attige

GVI.

Vero

Syco/phanta

Hem in/dignan/tis

Appli/care

Fabula

Obtur/bare

Rham/nus

SER.

CH. Certe mea eſt. CR. quid ais? S. quid tu ais? P. arrige aureis Pamphile.

Trochaici tetrametri

S. Qui credis? CH. Phania ille, frater meus fuit. S. norã, & ſcio. CH. Is
Bellum hinc fugiens, meq; in Aſiam perſequens, proficiſcitur.
Tũ illã hic relinq̃re eſt veritus, poſt illa nũc primũ audio, *Iãb. tetr.*
Quid illo ſit factũ. P. vix ſum apd̃ me, ita aĩus cõmotus eſt metu,
Spe gaudio, mirando hoc tanto, tam repentino bono.
S. Næ iſtam multis tuam inueniri gaudeo. P. credo pater.
CH. At mihi vnus ſcrupulus ẽt reſtat, q me male habet. P. dignus es
Cum tua relligione, odio, nodũ in ſcirpo queris. CR. qd iſtuc eſt?
CH. Nomẽ nõ cõuenit. CR. fuit Hercle aliud huic puẽ. CH. qd Chrito
Nũquid meminiſti? CR. id quæro. P. Egone huius memoriam patiar meæ
Voluptati obſtare? cum ego poſſim in hac re medicari mihi,
Non patiar. heus Chreme quod quæris, Paſſibula eſt. CR. ipſa ẽ.
CH. ea eſt.
P. Ex ipſa audiui milies. S. omneis nos gaudere hoc chreme,
Te credo credere. CH. ita me Di ament, credo. P. quid reſtat pr̃?

DON. ⸿ARRIGE aures Pã.) Trãſlatio a pecudibus, quibus verbis intendit, accipiẽda eſſe vocẽ. ⸿Arrige aures Pã. Hoc Simo vl̃ dicere. Vt alii putãt, ipſe ſibi Pã. ⸿Norã. & ſcio.) Norã Phaniã: ſcio fratrẽ fuiſſe. Ergo & ad pſonã, & ad rem retulit. ⸿Meq; in Aſiã pſe. p ſi.) Bene in Aſiã, vbi bellũ nõ erat, ſed in Græcia. Et pſequẽs dicit pſeuerationẽ ſequẽtis oſtẽdens, Perſeqtur enim q nõ deſinit ſe qui. Virgil. Quæ te ſola puer, multis e matribus auſa Perſequitur. ⸿Vix ſum apud me.) Hoc eſt argumentũ ſapientibus lætitiã vehemẽtẽ in bonis moderãdã: cũ vnuſq̃ſq; gaudens ita pturbet, vt apud ſeipſum tã nõ ſit. ⸿Vix ſum apud me. Non ſum apud me magis conſuetudine, q̃ rõne dr̃. Aut forte ſic dicit, quaſi abierit animus, & rurſus redierit. ⸿Ita ani. cõ. ẽ me.) Duo carnifices futurarũ rerum ſunt ſpes & metus. Dolor enim & gaudium, præſentiũ rerũ ſunt. Virg. Hinc metuunt, cupiuntq;: dolent, gaudentq;, nec auras Reſpiciunt. Sed dolorem hic in lætitia non poſuit. & mire ordinem ſeruauit: ſic enim ſe hæc inuicẽ ſequũtur. Et ἀσυνδέτως diſtinguendum eſt, ſpe, gaudio: vt ſeparatim inferãtur. ⸿Mirando.) Mirando, dũ miror. & eſt pticipiũ. ⸿Næ iſtã.) Næ, nimis. Cice. Næ iſti vehementer errent. Sallu. Næ iſta nobis manſuetudo, & miſericordia. ⸿Gaudeo.) Gaudemus noſtris, gratulamur alienis: vt Sallu. Et ei voce magna vehementer gratulabãtur. ⸿Næ iſtam multis tuam.) Nõ multis modis inueniri gaudeo: ſed tuam inueniri. Alii multis, modis tuã inueniri: gaudeo: non inueniri gaudeo. Hic iã redit in gratiã Simo cũ filio: niſi forte patrem ſocerum appellat vt Turnus apud Virg. Et nos tela pater, ferrumq; haud debile dextra Spargimus. Sed quũ infra dicit, Quid reſtat pater? an reſtat ideo, quia hec iam maior pars reconciliationis eſt? ⸿Chredo pater.) Incertũ vtrũ, cui gratulatur, Simo ſit q̃uis Pã. rñdeat. poteſt enim Chremes & pater videri. Credo pater. Sic reſpõderi ſolet dicẽti gaudeo. ⸿At mihi unus ſcru. ẽt re.) At diſcretiuũ eſt ſuperiorũ dictorũ. Scrupulus a ſcrupo lapide dictus, lapillus minimus. nam nimis moleſtæ ſunt pedibus ſcrupuloſæ viæ. vt Virgili. Scrupea tuta lacu nigro, nemorumq; tenebris. Etiam. Pro, adhuc. ⸿Dignus es cũ tua religione, odium.) Aut dignus odio. aut accuſatiuus pro ablatiuo caſu eſt poſitus, pro odio. aut ſeparatim odium legendum eſt, vt ſit dignus qui male habearis. ⸿Nodum in ſcirpo quæris.) Scirpus, plauſtris res & leuiſſima Lucil. in. i. Nodum in ſcirpo inſane facere vulgus. Eſt autem ſcirpus, ſine nodo, & leuis iunci ſpecies. Alibi ipſe. Reddunt curatura iunceas Plau. Scirpo inducitur ratis. ⸿Id quæro. Rurſus Chrito obliuioſus eſt, vt pote alienarum rerum. ⸿Voluptati obſtare.) Nũc lętitię & gaudio. ⸿Heus Chre.) Heus dicẽdum erat. quia Chremes Chritonem intuebatur. ⸿Ex ipſa millies audiui.) Duas res oſtendit Pamphilus, & quod verũ ſit qd̃ ex ipſa ſæpe audierit, & q ſit Glycerium. ⸿Omnes nos gaudere hoc.) Aut hoc correpte. aut hoc producte: vt ſit, hac re gaudere. Et gaudere, noſtris eſt, vt ſupra adnotauimus, alienis, vero, gratulari. Sallu. Et ei voce magna vehementer gratulabantur. plus eſt ergo audere, q̃ lætari. ⸿Quid reſtat pater?) Hoc eſt, ne iraſcaris.

Arrige re aures — Perſeq — Apd̃ ſe nõ eſſe — Gaudere. — Gratulari — Credo — Scrupulus — Scirp⁹ — Lætari

GVI. ⸿CHRE. Certe ea eſt mea: ſcilicet filia. Chri. qd ais? Si. qd ais? Pamph. alloquitur ſeipſum dicens. Pamphile arriges aures: id eſt erectas probe aures ad accipiendam uocem tibi congruam. Simo. quid credis: Chreme ſcilicet. Chr. ille Phania fuit meus frater. Simo. Noram Phaniam: ſcilicet & ſcio eum eſſe tuum fratrem. Chr. is frater fugiens bellũ. & perſequens me in Aſiam proficiſcitur hinc: id eſt ex Athenis: & perſequẽs dicit oſtendens perſequentis perſeuerantiam. tum frater veritus eſt relinquere illam hic poſt illa: vel tempora: vel ea quæ ſunt dicta. nũc primũ audio quid ſit factus de illo fratre meo. Pam. Pamphilus præ nimio gaudio ita perturbatur: vt apud ſeipſum non ſit propterea, inquit, vix ſum apud me: id eſt non ſum apud me: & magis conſuetudine dicitur, q̃ ratione vel ita dicit: quaſi obierit animus in aduentu gaudii, & rurſus redierit. Ea propter cum aliquis ſe colligit & conſiderat dicitur ad ſe redire: cum prius extra ſe exiſtens apud ſe non eſſet. ita: id eſt adeo, animus eſt commotus: id eſt perturbatus metu: ſpe gaudio. mirando: id eſt dum miror hoc bono tanto & tam repentino: id eſt ſubito: id eſt propter tantum bonum: & tam repentinum. Duo ſunt futurarum rerum carnifices: id eſt tortores: afflictores turbatores: quia turbant animum: ſcilicet ſpes & metus dolor enim & gaudium praeſentium rerum ſunt. Si. ſane: id eſt valde. alii habent: id eſt certe uel ualde: aut nimis gaudeo iſtam Glycerium inueniri tuam multis modis: id eſt rationibus. Gaudemus nobis: gratulamur aliis. Pamphi. o pater credo te: ſcilicet gaudere. Simo. At vnus ſcrupulus: id eſt vna anxietas: vna difficultas: vna moleſtia: tractum enim eſt a ſcrupulo lapide minimo, qui in calceo latens lædit: & moleſtus eſt. moleſtæ enim ſunt pedibus viæ ſcrupuloſæ. vnus ergo ſcrupulus reſtat: id eſt ſupereſt: reliquus eſt mihi: qui male habet. id eſt vexat, vel male tractat me. Pamphil. Dignus eſt cum tua religione: id eſt ſuperſtitione: & ſcrupuloſitate. odio: id eſt ut odio habearis: quæris nodum in ſcirpo. ſcirpus iunci ſpecies eſt leuiſſima, & ſine nodo: & ideo prouerbium eſt de illis, qui nimis ſunt curioſi & qui quærunt. aliquid ubi non eſt quod dici ſolet vulgo, tu quæris in ueruce quinque pedes cum tamen tantum ſint quatuor. Chri. quid illud eſt quod te ſolicitat. Chre. nomen non conuenit: id eſt de nomine eſt controuerſia: uel nomen non congruit: ut ſit filia mea. Chri. hercle aliud fuit nomen huic paruę: id eſt cum eſſet parua. Chri. quid nomen fuit. Chr. quæro id: id eſt tento in memoriam illud redigere. Pam. ne: id eſt utrum patiar memoriam huius Chritonis obſtare: id eſt nocere meæ uoluptati. cum egomet poſſum medicari mihi in hac re: non patiar heus Chreme uocat Chremetem: qui in tuendo Chritone erat attentus: quid quęris? illa eſt Paſſibula. Chr. ipſa eſt Paſſibula: ſcilicet Chr. eſt ea quæ eſt filia mea. Pamphi. audiui millies ex ipſa ſe eſſe Paſſibulam. Si. o Chremes credo te credere nos omnes gaudere hoc: id eſt hac re. Chre. ita Dii mea adiuuent. ut bene credo. Pamphi. o pater quid reſtat: id eſt ſupereſt: reliquum eſt Si. res ipſa: id eſt agnitio Paſſibule reduxit me.

Perſequens — Apd̃ ſe eſſe: & ad ferre dire — Spes, & met⁹ futurarum dolor & gaudiũ — Scrupulus

DON. Lepid Lepos ℂO LEpidum caput.) In quo leporis eſt plurimum, lepidus dicitur. Nam lepos eſt venuſtus. ⸿Nēpe. ſcilicet.) Nempe, &c. ſ. dicentes, manu vel vultu dotem ſignificant. quod mox intelligit Chremes, Alii αὐτὸν Scilicet, Chremetis perſonam faciunt. ⸿Dos eſt Pā.) Id eſt. Pam. pro vxore dabuntur decem talenta. ⸿Accipio.) Illi niſi dixiſſet, accipio dos non eſſet. datio .n. ab acceptione cō firmatur: nec poteſt videri datū id, q̃ non ſit acceptum. ⸿Eho.) Eho hic admiratio eſt intentionis ad id quod dicturi ſumus. ⸿Dedū iam.) Addidit &, tē poris celeritatem. Recte ⸿Qui.) Quamobrē ⸿Nō recte victus.) Id eſt, nō iuſte. ſed ſi ad cām retulit nō recte. Senex vero, ad rem retulit. ⸿Haud ita iuſſi.) Quia quadrupedem ſtringi iuſſerat: quaſi recte ac diligenter. Et hoc ipſum non vocat. nam iam ilocalariter loqui, & minus iraſcentis eſt, & placabilis animi. ⸿Haud ita iuſſi. Eleganter luſit ad ἀμφιβολίαν. & ſimul oſtendit, q̃ propitius ſit Pā. pater. & q̃ facile veniam Dauo impetrare poſſit ab eo: quippe qui iam etiam iocetur. P ā. autē dixerat, non iuſte: ille ſic reſpondit, quaſi dixerat, non diligenter vinctus eſt. Et haud ita iuſſi. ſic enim præceperat, quadrupedem conſtringito.

S. Iamdudum res reduxit me ipſa in gratiā. P. o lepidum patrem,
De vxore ita, vt poſſedi, nihil mutat Chremes. CH. cauſſa optuma eſt.
Niſi qd' pater aliud ait. P. nempe. S. ſcilicet. CH. dos Pāphile eſt,
Decē talēta. P. accipio. CH. ꝓpero ad filiā. eho mecum Chrito.
Nā illā me haud noſſe credo. S. cur nō illā huc transferri iubes?
P. Recte admones. Dauo iſtuc dedam iam negoci. S. non poteſt.
P. Qui? S. quia habet aliud magis ex ſeſe, & maius P. quidnam? S. vinctus eſt.
P. Pater, non recte vinctus eſt. S. haud ita, iuſſi. P. * iube ſolui obſecro. *Iube Pyrrhichius eſt.*
S. Age fiat. P. at matura. S. eo intro. P. o fauſtum, & felicem hunc diem.

aliud ſupple ait. Si. ſ. id eſt certe, nihil aliud animo. Chre. o Pamphil. dos eſt tibi decem talenta: id eſt pro dote dabunt tibi decem talenta. Pamphil. accipio: id eſt grata habeo illa talenta, ſeu illam dotem habeo gratam. Chrem. propero: id, eſt properanter equi ad filiam Paſſibulam. Eho: admonitio eſt attentionis ad id quod dicturi ſumus, meus Chrito veni ſup. mecum. Nā credo: illam haud. i. non noſſe me. Si cur non iubes illam tranſferri huc. i. traduci in hunc locum. Pam. admones recte. ego dedam. i. valde dabo & committam iam illud negocium Dauo. Si. non. poteſt id negocium. ſ. ſuſcipere. Pam. qui. i. quamobrem non poteſt id peragere. Sim. habet aliud malū & maius ex ſeſe. i. ex ſeipſo. Pam. quidnam. i. qd mali habet: vel quidnam, id eſt cur habet malum Si vinctus eſt. i. ligatus in carcere: ſiue eſt in vinculis coniectus. Pam. o pater non eſt, vinctus recte. i. iuſta de cauſa Si. iocatur pater dicens ſe non iuſſiſſe: vt tam vinceretur: ſed vt quadrupes ſtringeretur. haud. i. non iuſſi ita vincīri: ſcilicet Pamp. obſecro iube ſolui. i. vt ſoluatur. Sim. age: hortantis eſt fiat. Pam. at matura i. accelera iubere. Sim. eo intro. Pam. o hūc diem fauſtum & felicem. q. d. multæ felicitatis plenum.

CVI. ℂIAMdudum: id eſt pauloante. in gratiam: id eſt in beneuolentiam & Chrem. & filii: vt videlicet mihi bene cupiat. & ego quoque illis. quod ſi ad ſolum dicatur Pam. ad Pamphil. referatur tantum. Pamphil. o lepidum patrē: id eſt in quo plurimum eſt leporis ac venuſtatis nā lepos eſt venuſtas. Chrem nihil mutat de vxore ita vt poſſedi. i. vt iam habui eam. Chre. Cauſa eſt optima vt nihil mutē niſi pater Simo ait aliquid aliud Pamphil. Nēpe. i. certe: nihil

SER. ℂRES i eſt opportunitas rei: reducit me in gratiam. i. in beneplacitum. ſ. quod mihi placuit magis, q̃ iſtam. & grauius haud pater deridens Pam. æquiuocat in verbis eius: haud iuſſi recte vincīri. ſed quadrupedem.

ASCE. ℂLEGVNT multi: at ita iuſſi. Quia enim Pamphi. dixerat non recte. i. iuſta de cauſa vinctus eſt aliter Simo in cauſas: & aliter accipiens recte: vt ſit At ego iuſſi vt ita: hoc eſt recte debite vinciretur. Sed hæc hactenus.

ACTVS QVINTI. SCENA. V
CHARINVS, PAMPHILVS

DON. PRouiſo qd agat Pā.) Hæc ſcena alterū generū Chremeti comparat: ne aut Charinus triſtis recedat, aut nō prouiſum videret Philomenę. ⸿Prouiſo qd agat Hoc colloquium poſt compendium fabulæ inducitur: vt vna narratione etiam negocium Charini tranſigi poſſit. ⸿Prouiſo quid agat.) Dupliciter res ab oculis ſpectatorum mouentur. aut enim futura promittuntur, aut facta narrantur Prouiſo, duo ſignificat: & prouideo, & procedo. ⸿Nunc ſic eſſe hoc verum lubet.) Sic delicate pronūtiādum eſt & ſeparatim diſtinguendum. ⸿At mihi nunc ſic eſſe hoc verum lubet.) Senſus hic eſt, alii putent, vt volunt: ego autem verum eſſe confirmo q̃ mihi lubet verum credere. ⸿Ego vitam deorum propteream ſempiternam eſſe arbitror.) Omne quod habemus aut mutuum eſt, aut proprium mutuum eſt quicquid ad tempus habemus, nec poſt modum noſtrum futurum eſt vt vxor, domus, uilla, ſerui, & cætera in hunc modum. proprium, virtus animi, & bonum ſempiternum. quod proprie de diis dicitur non enim aliūde venerunt. ſed apud ſeipſos ſunt ſemper. & Epicurū ſecutus, hoc dixit. Proprie ergo de diis ſempiternū dicitur. Nā inter ſempiternū, & perpetuū hoc intereſt: q̃ ſempiternū ad deos, perpetuum ꝓprie ad hoīes ptinet, ⸿Ego vitā deorū ꝓpterea.)

Margin: ſorouī/ — Mutuū — Proprium — Sempiternum

C. PROVISO quid agat Pamphilus, atq; eccum. P. aliquis forſan me putet *Iambicus tetrameter.*
Non putare hoc verum: at mihi nunc ſic eſſe hoc verum lubet. *Trochaicus tetrameter.*
Ego vitā * deoꝝ ꝓpea ſēpiternā eſſe arbitror, *Deorum diſſyllabum eſt.*

Hanc ſententiā totam Mænandri de Eunucho tranſtulit. & hoc eſt qd' dr, Contaminari non decere fabulas. ⸿Ego vitam deorum Non dixit, q̃ ſcit: ſed quod verum putet. Et eſt δόγμα ἐπικούρειον qd' a cæteris philoſophis repudiatur, de ocio deorum, ac perenni voluptate.

GVI. PRouiſo &c. hæc ſcena alterum generum Chre. cōparat: ne aut Carinus triſtis recedat: aut nam prouiſum videret Philo. Ca. prouiſo id eſt prouideo: uel procedo: uel oro ſimplice ponitur: id eſt eo ad uidendum quid Pamphil. agat. atque eccum: id eſt ecce hic eſt. Pamphi. forſitan aliquis putet me non putare hoc eſſe uerum. at mihi lubet pro libet nūc hoc eſſe uerum: ſicut dicitur: ſcilicet. q. d. alii putent: ut uolent: ego uero illud uerum eſſe confirmo: quod mihi lubet. uerum credere ego arbitror uitam deorum eſſe ſempiternam.

SER. PRouiſo. Sicut oēs de apparatu aliarū nuptiarū ꝯturbati ſunt: ſicut cōuenies erat: ut hæ nuptiæ eſſent cōmune gaudiū venit: ergo Carinus uti particeps hui⁹ gaudiū fieret Dauus: qui a Simone ſolutus erat, intercedente filio: ego uere lubet: quia per hoc eſſem immortalis: & hoc eſt quod inducit p ſimile de Diis: quia. ſ. ideo ſunt Dii immortales: quod uoluptates eorum ſunt indeficientes & hoc eſt tibi: eho arbitror uitā Deorū propterea immortalē;

ℂPropria

DON. ¶PROPRIAE ſunt.)Perpetuæ, ſempiternæ quæ non ſunt accõmodatæ ad tẽpus, ac mutuę. ſic & ſupra, Nihil ne eſſe propriũ cuiq̃? ¶Si nulla ægritudo huic gaudio interceſſerit.)Scilicet ſm ſupra dictã ſniam, Si ꝓpria inquit, hæc fuerit voluptas, deus ſum. ¶Quid illud gaudii eſt?) In aliis Daui perſona infertur. ¶Nam hunc ſcio mea ſolide ſolũ.) ἀρχαϊσμός. ¶Soli/de ſolum.) Figura παρόμοιον.

GVI. ¶P R Opterea ꝙ voluptates eorum.i. eorũ gaudia ſunt ꝓ/priæ.i. perpetuę ſem/piternæ: non accom/modatæ ad tempus: ſeu mutuæ. Oẽ enim

Qđ* voluptates eorũ ꝓprię ſunt. nã mihi ĩmortalitas* *In volu-* *ptates eliditur u*
Parta ẽ, ſi nulla ægritudo huic gaudio ĩterceſſerit.
Sed quem ego potiſſimum exoptem nunc mihi, cui hæc nar-
rem, dari? *Iamb. tetrameter*
C. Quid illud gaudi eſt? P. Dauom video nemo eſt, quem mallem
omnium. *Trochaicus tetrameter. uterque*
Nam hunc ſcio mea ſolide ſolum gauiſurum gaudia.

qđ hẽmus, aut mutuũ eſt, aut ꝓpriũ. Mutuuȝ eſt quod ad tẽpus habemus: nec poſtmodũ noſtrum futurum eſt, vt vxor: domus: villa: ſerui &c. Proprium aũt eſt: vt virtus animi: & bonũ ſempiternum: quod proprie de diis dicitur. non enim aliunde venerunt. ſed apud ſeipſos ſunt ſemp. Epicurũ autẽ Terentius hic ſecutus eſt: a cæteris enim philoſophis repu/diatur de otio Deorum, & perenni voluptate. Et inter/eſt inter ſempiternum. & perpetuuȝ. Nam ſempiternum ad Deum perpetuum proprie ad homines pertinet. Ergo Pã. ſecundum illã ſniam dicit: Si propria hæc fuerit voluptas Deus ſum. Nã immortalitas parta eſt mihi. ſi nulla ægritu/do.i. ſolicitudo: anxietas animi: aut paſſio interceſſerit.i. ob/ſtiterit huic gaudio. ſ. quẽ potiſſimũ.i. principaliſſime exo/ptem dari mihi nũc: id eſt obuium fieri mihi cui narrẽ hoc. Ca. Quod gaudiũ eſt illud. qđ agitetur a Paȝ. Pam. video Dauum: nemo eſt oium quem malim dari mihi. ſ. Naȝ ſcio hunc ſolum gauiſurum ſolide.i. integre: firme. mea gaudia .i. gratulaturum mi/hi. dicimus enim ele/ganter: Gaudeo tuũ gaudiũ: pro eo qđ eſt gaudeo qa gaudes. Cecilius ad Cicero/nem. Acceſſit huc ꝙ poſtridie eius abſolu/tionem i theatrũ Cu/rionis Hortenſius in/troiit puto ſuum gaudium gauderemus: qa ipſe gaudebat.

SER. ¶QVOD voluptates eorum ſunt proprie.i. inſeparabi/les veræ. ſunt immortales: quia cum habeant perpetuas vo/luptates: nam ego etiam immortalis efficerer: ſi hac volupta/te ſine interueniẽte aduerſitate poſſem obtinere, & hoc eſt nam mi &c. tum de puero: ſcilicet erit magnũ gaudium. vel ſcilicet quod fiet: ne expectetis Dauus imperat: vel Pam. ſer/uientibus, pro quibus iuerat ne extra dolens Gly. donec ip/ſa educatur: expectarent quaſi ſperantes eam cito educen/dam. ſed vbi illuc aduenerint: domum intrent: & parent adducere eam.

ACTVS QVINTI SCENA VI.
DAVVS, PAMPHILVS, CHARINVS.

D. PAMPHILVS vbi nã hic eſt? P. Daue. D. quiſnam ho-
mo eſt? P. ego ſum. P. o Pãphile. *Iambici tetrametri*
P. Neſcis quid mihi obtigerit. D. certe: ſed quid mihi ob
tigerit, ſcio.
P. Et quidem ego. D. more hominum euenit, vt quod ſim nactus
mali, *Trochaici tetrametri.*
* Prius reſciſceres tu, q̃ ego, quod tibi euenit boni
P. Mea Glycerium ſuos parentes reperit. D. o factũ bene. C. hem
P. Pater amicus ſummus nobis. D. qs? P. Chremes. D. narras ꝓbe.
P. Nec mora vlla eſt, qn eam vxorem ducã. C. num ille ſomniat
Ea, que vigilans voluit? P. tum de puero Daue? D. ah, deſine.
Solus eſt, quem diligunt Di. C. ſaluus ſum ſi hæc vera ſunt,
Colloquar. P. qs eſt homo eſt? Charine in tpe ipſo mihi aduenis.
D. Bñ factũ. P. hẽ, audiuiſtin'? C. oĩa age, me in tuis ſecundis reſpice

* *Si legas, Tu prius reſciſcere, verſus probe conſtat.*

DON. PAmphilus vbi nã hic eſt?)In hoc actu mira/ arte ea quæ reſtant de comœdia breui/ter explicantur, & deſignantur duorũ ſociorum binæ nu/ptiæ. Pam. vbi nam hic eſt? P. Daue. D. Quis hic eſt? In af/fectu gaudẽtis Pã. & Daui gratulatio/ne cognitionẽ rerũ Charino præbuit: cuius perſona parce vtitur poſt cõpen/diũ. ¶Sed qđ mihi contigerit, ſcio.)

Scire Scio. id eſt perſenſi. ¶More ho.)Hoim abundat. ¶More hominum Euenit vt quod ſim nactus ma/li. Quia fama mali celerior, q̃ boni.i. vt facilius mala quam bona nuncientur. Ad hoc ergo dixit, ꝙ ille prior ſcierit ꝙ eſſet vinctus, q̃ ipſe cognitam Glyce. cognoſceret. ¶Mea Glyce. ſuos. Pã. re.)Hæc ita narrantur Dauo, vt eadem o/pere etiam Cha. audiat. ¶Pater amicus ſum.)Hæc omnia vt diximus propter Ca. dicuntur, vt audiat. ¶Amicus ſum/mus. Deeſt eius. ¶Num il. ſo. ea quæ vi. vo.) Hinc Virgil. Credimus? an qui amant ipſi ſibi omnia fingunt? ¶Deſi/ne.)Compendium attulit. ¶Bene fa.)A gratulatione cœ/pit. ¶Omnia.)Compendium. ¶Age, me in tuis ſecundis re/ſpi.)Hec ſunt quæ abſolute dicuntur. & eſt commonitio: Sũt enim qui felicitate elati, ne reſpicere quidem velint ami/cos. Et reſpicere eſt proprie retro aſpicere. Id eſt, quem præ/cedis felicitate, non obliuiſcaris.

GVI. PAmphilus &c. In hoc actu mira arte ea quæ reſtant de comœdia breuiter explicantur: & deſignãtur duorũ ſociorum binæ nuptię. Da. Vbi nam hic Pamph. eſt? Pamphil. Da. Da. Quiſnam: id eſt quis homo eſt qui me vo/cat. ſ. Pã. Ego ſum. Da. o Pã. Pam. neſcis qđ obtigerit.i. acci/derit mihi. Da. certe .i. pfecto neſcio, qđ tibi cõtingerit. ſ. ſed ſcio qđ obtigerit mi/hi. Pam. & qdẽ & ẽt ego ſcio. Da. Euenit more hominum: abũ/dat hoim dicit Do. q. d. euenit vt ſolet euẽnire. vt tu reſciſce/res.i. poſt factum co/gnoſceres. quid mali nactus ſum.i. inuene/rim prius q̃ ego reſci/ſcerẽ illuc boni.i. bo/nũ: quod euenit tibi, Paȝ. Gly. mea amica . ſ. reppit.i. caſu quo/dã inuenit parentes ſuos.i. patrem & ma/trẽ. Da. o. bñ factum Et qdẽ exclamatio eſt pro q̃ benefactũ eſt? Ca. hem interiectio hic admirantis factũ illud Pã. pt eius. Gly. eſt ſummus amicus no. Da. qs pater? Pã. Chr. Da. Narras ꝓbe.i. dicis verũ. Pã. nec vlla mora eſt: qn.i. ꝙ nõ. ducã eã Gly. vxorem.i. quin ha/beam eã in vxorẽ. Ca. num.i. numqđ ille pã. ſomniat ea: q̃ vi/gilans.i. cum vigilaret voluit.i. cupiuit Pã tum.i. deide. O Daue de puero? qđ fiet. ſ. Da. ah. deſine.i. deſiſte de ea reſo/licitus eſſe. tu es ſolus: quem Dii diligunt.i. oium fortunas ſuperas: ſiue oium feliciſſimus es: & cui Dii magis fauerũt. Ca. ſum ſaluus.i. ſum incolumis: ſoſpes: viuo non langueo: vt prius ſi hæc ſunt vera adibo.i. ibo ad eũ. & colloquar.i. alloquar eum: & conferam cũ eo de his. Pã. homo eſt qui. ſ. loquitur. deinde præcepto eo ſubdit. O Carin. ad mi. ipſo tẽ.i. opportune, & tẽpeſtiue. Car. bene factũ eſt ſup. Pã. Hẽ audiſti q̃ bene factum ſit. Ca. oĩa audiui. ſ. age.i. eia hortãtis eſt aduerbiũ. reſpice.i. retro aſpice me: hoc eſt faue mihi: tra/ctum a Diis: q reſpiciendo homines illi fauent. Sunt autem qui felicitate elati: ne reſpicere qdem velint amicos. Itaq; re/ſpice me. ſ. non obliuiſcaris mei: quem præcedis felicitate .i. in tuis rebus ſecundis.i. in tuis proſperitatibus.

Tuus eſt nunc Chremes. facturum, quæ voles, ſcio eſſe oīa.
P. Memini. atq; adeo longum eſt, nos illũ expectare, dũ exeat.
Seq̃re hac me intus apud Glyceriũ ẽ nũc. tu Daue abi domũ:
Propa, accerſe, hinc q auferát eam. qd ſtas? qd ceſſas? D. eo.
Ne expectetis, dum exeant huc intus deſpondebitur.
Intus tranſigetur ſiquid eſt, quod reſtet. Plaudite.

CALLIOPIVS RECENSVI. *Dimeter Iambicus.*

CV, ¶ TVVS eſt nunc Chremes.) Lucilius in ſecundo. Nunc prætor tuus eſt meus ſi diſceſſerit horno Gentili. ¶ Tu Daue abi Domũ.) Hi verſus, vſq; ad illum. Gnatam tibi meã Philumenam vxorem, negantur Terentii eſſe: adeo, vt in pluribus exemplaribus bonis non inferantur. ¶ At q; adeo longum eſt nos illum expectare.) Quia & audacter, & artificioſe binos amores duorum adoleſcentũ & binas nuptias in vna fabula machinatus eſt: & id extra præſcriptum Menandri, cuius comœdiam tranſferebat: idcirco aliud in proſcenio, aliud poſt ſcenam retulit: ne. vel iuſto longior fieret: vel in eadem propter rerum ſimilitudinem cogerentur. ¶ Sequere hac me intus apud Glycerium eſt.) Iam poſt ſcenam itur: quia vlterius in proſcenio nihil agitur. ¶ Ne expectetis.) Mire dicit, latenter ſe laudans: quo verbo auidum adhuc audiendi populum, adeoque cupidum & intentum oſtendit, vt finem comœdiæ eueniſſe non ſenſerit. ¶ Intus tranſigetur ſi quid eſt quod reſtat. ¶ Artificioſe poeta hæreditatis iuſtam petitionem ex Chritonis perſona prætermiſit, quæ ei Glycerio cognita iure tribuebatur ne vel paruo rei Chritonis tractatu, aut defraudatione Glycerii infuſcaretur finis fabulæ ad lætum exitum ſpectans. ¶ Si quid eſt quod reſtat. Quia narratione dignum non eſt quod Charinus rogat.

CVI. ¶ CHRE. Eſt nunc tuus: id eſt eius moderator eſt: & ſcio eum eſſe facturum omnia quæ voles. Pamphil. Memini: id eſt tibi magna eſt apud eum fides ita: vt tuo ſit vſurus conſilio ſcio eum eſſe mecum: & omnia facturum. Nam quorum meminimus illa nouimus & ſcimus. atque adeo: id eſt certe vel valde longum eſt mihi expectare illum Chremetem. dum: id eſt quouſq; exeat. ſequere me hac id eſt per hanc viam eſt nunc intus apud Gly. agnitam filiam. tu Daue, abi: diſcede. propera: id eſt celeriter velociter: domum: aduerbialiter ſumitur. accerſe: id eſt voca: vade ad vocandum aliquos: qui auferant: id eſt abducant eam Gly. hinc: id eſt ex hac domo, in qua eſt. quid: id eſt cur ſtas. i. erectus es ne que vadis quid: id eſt cur ceſſas. i. tardas in mora es: vel otioſus es? Da. eo. id eſt vado. Deinde conuerſus ad ſpectatores inquit. Ne expectetis. i. nolite expectare. dum: id eſt quouſque: Glyceri. exeat: huc id eſt veniat huc in medium proſcænium. Deſpondebitur: id eſt ſponſam efficietur intus: id eſt poſt ſcenam, niſi malis illud verbum impersonaliter capi pro eo; quod eſt ſpoſalia fient intus. De ſponſalibus autem ſic ait Gellius libro quarto, & capite quarto: Qui vxorem, inquit deducturus erat ab eo vnde deducenda erat ſtipulabatur eam in matrimonium ductum iri: qui daturus erat itidem ſpondebat daturum, is contractus ſtipulationum, ſponſionumq; dicebatur ſponſalia: tum quæ promiſſa erat ſponſa appellabatur: qui ſpoponderat ſponſus. Sed ſi poſt eas ſtipulationes vxor non dabatur: aut non ducebatur: qui ſtipulabatur ex ſponſo agebat. Hæc ille. Si quid eſt quod reſtat, id eſt ſupereſt tranſigetur: id eſt concordabitur. conficietur intus. id eſt poſt ſcenam. hoc autem dicit propter iuſtam hæreditatis petitionem: quæ a Chritone fieri poterat ex ſucceſſione Chriſidis ſibi propinquæ. Id intereſt autem inter tranſigere & paciſci. nam, vt ait Vlpianus, qui tranſigit quaſi de re dubia & lite incerta: neque finita tranſigit: qui puero paſcitur donationis cauſa rem certam & indubitatam liberalitate remittit. Vos ſpectatores valete: diſcedite cum ſanitate & plaudite: id eſt congratulamini poetæ: qui hæc vobis ſuo ingenio ſpectanda præbuit. Ego Galliopius recenſui: id eſt recognoui & cenſuram meam adhibui his ſcriptis coram recitatis. Sponſalia qd ſint

FINIS.

TABVLAE INTERLOCVTORES.

Laches ſenex	Pithias ancilla
Phædria adoleſcens	Thraſo miles
Cherea adoleſcens	Sanga lixa
Parmeno ſeruus	Gnatho paraſitus
Dorus Eunuchus	Chremes adoleſcẽs ruſticus
Thais meretrix	Sophrona nutrix
Dorias ancilla	Antipho adoleſcens

IDIOMATA PERSONARVM, ET ETYMOLOGIAE

Laches à ſortiendo ſiue ab intendendo actionem iniuriarũ, pius in filios & vehementi ingenio. Phædria; ab hilaritate morum, cordatus adoleſcens, & cum morbo ſuo pugnans.

Cherea à gaudio, ephebus ad quæuis audax, incogitans, & impotenter amans. Parmeno, quod ſedulo adſit domino ſuo callidus, & vſor meretricum. Dorus, quod dono mittatur Thaidi. Thais à pauone videtur dicta, addita aſpiratione. Inducitur cordata & ciuilis ac inter meretrices probis moribus. Dorias, ab hoſte, quod in bello capta ſit. Pythias ob calliditatem, aut quod omnia percontetur. Thraſo, à confidentia fingitur ſtolidus & arrogans. Sanga à σαττω, hoc eſt componendis ſarcinis dictus videtur. Fingitur liber ac domini contemptor, quales fere coqui. Gnato, à mandibula vt edax. Fingitur aſſentator & callidus. Chremes adoleſcens ruri educatus, eoque ciuilium blanditiarum inſolens, & artium imperitus. Antipho, quod obuius appareat.

C. SVLPICII APOLINARIS PERIOCA. IN EVNVCHVM.

SORORE M falſo dictitatam Thaidis,
Idipſum ignorans miles abduxit Thraſo'
Ipſiq; donat. erat hæc ciuis Attica.
Eidem Eunuchũ, quẽ emerat, tradi iubet
Thaidis amator Phædria, ac rus ipſe abit,
Traſoni oratus biduum concederet.
Ephebus frater Phædriæ puellulam
Cum deperiret, dono miſſam Thaidi,
Ornatu Eunuchi inducitur. ſuadet Parmeno'
Introiit, vitiat virginem' ſed atticus
Ciuis repertus frater eius collocat
Vitiatam Ephebo, Phædriam exorat Thraſo.

ἄλλων.

Non ſunt uerſus

MERETRIX adoleſcẽtẽ cuius mutuo amore
Tenebatur, excluſit' eiq; reuocato,
Excluſionis cauſſas reddidit, eius frater
Minor natu, virginem quam miles
Meretrici dono miſerat, amare cœpit'
Deductusq; in domum meretricis pro Eunucho, vitiat.
Re itaq; cognita, cum illuſam ſe meretrix
Doleret, ab eodem adoleſcente, placatur.
Interuentuq; fratris eius ciuem cognitam
Athenienſem, duxit vxor miles quoq;
In patrem meretricii amoris receptus illuditur.

CVI. Aduehere. Dictitatis.

SOrorem falſo, &c. trhaſo miles. i. qui militiam ſolitus erat exercere aduexit. i. vel nauigio vexit: vel equo vel vehiculo puellam ſupple. atticam dictitatam. i. frequẽter apellatam ſororem Thaidis meretricis Rhodiæ falſo: id eſt iniuria: non veretnam eius ſoror nouerat, ignorans id eſt miles idipſum: id eſt eam non eſſe ſororem Thaidis: & ipſe miles donat. i. dono dat ipſi Thaidi puellam illam. hæc puella aduecta ex Rhodo Athenas milite erat ciuis attica. i. oriunda ex ciuitate Athenienſi: vel ex parentibus Athenienſibus. Phędria amator Thaidis iubet Eunuchum: quẽ emerat tradi a Parmenone eidem Thaide: oratus: ſcilicet Phædria: id eſt rogatus a Thaide concedere Thraſoni: id eſt dare locũ militi apud Thaidem biduum: id eſt per ſpatium duorum dierum frater Phædriæ, ſcilicet Chærea. ephebus. i. adoleſcens pubes: vt ſentit Tortel. cũ reperiret puellulam miſſam dono: id eſt pro dono Thaidi. induitur: id eſt veſtitur ornatu. i. indumento Eunuchi. Ipſe chærea introiit. i. ingreſſus eſt in Thaidis domum. ipſe vitiat: id eſt ſtuprat virginem: quæ prius erat virgo Parmeno callidus ſeruus ſuadet id eſt monet: conſulit id fieri. ſed in primis: id eſt ante omnia frater Phædria exiſtens ciuis atticus repertus: id eſt forte interueniẽs, collocat: id eſt matrimonio iungit puellam vitiatam ephebo: ſcilicet Chærea pubeſcenti.

Concedere

Ephebꝰ Tortellius

CVI. Excludere. Mutuũ i amore. Daſ vel mittere dono eleganter dicitur

MEretrix Thais excluſit: id eſt foris clauſit. neq; itro mittere voluit adoleſcentẽ Phædriam: cuius Phædrię adoleſcẽtis ipſa tenebaſ amore mutuo. i. pari vltro, citroq; dato, acceptoq;. Mutuum in amore ait Cice. ad Metel. eſt cũ par. voluntas accipitur, & redditur. & ipſa meretrix reddidit cãs. i. occaſiones: motiua. excluſionis. i. expulſiõis. ei. ſ. Phędrię. reuocato. i. recõciliato placato. Frater eius Phædriæ. ſ. Chr. minor natu: id ẽ iunior cœpit amaſ virginẽ. ſ. puellam: quã: miles Thraſo miſerat meretrici dono. i. p dono. Dicimꝰ enĩ elegãter: Do vel mitto tibi hãc rẽ dono: tanq̃ nõ repetiturus neq; qcq̃ mercedis habiturꝰ. & ipſe Chærea deductus in domũ meretricis a Parmenone p eunucho. i. loco Eunuchi vitiat. i. ſtuprat puellã. Itaq; . i. ideo vel ſunt duæ partes pro & itaq; re cognita. i. ſtupro reſcito: cũ meretrix Thais doleret ſe eſſe illuſaq;. i. ludibrio læſam placatur ipſa meretrix. i. ad lenitatẽ reducitur: atq; mitigatur ab adoleſcẽte. ſ. Chærea & interuẽtu: id eſt intercesſione fratis, ſiue aduẽtu fratris itermedio duxit vxorẽ: id eſt cepit in vxorem ipſam puellam cognitã ciuẽ Athenienſem: id eſt ex Athenis originẽ parentum ducentem quoq;: id eſt etiam miles Thraſo receptus in patrem amoris meretricii: id eſt ipſiꝰ Thaidis meretricis illuditur: id eſt decipitur: ac ridetur: & ludibrio afficitur.

Itaq;

Placa

ASCẽ.

IDIPSVM ignorans miles. Idipſum. i. falſo dictitatam eſſe ſororem Thaidis: nedum q falſo. Sed atticus ciuis in primis reptus frater hoc eſt Chærea: non autem Phædria.

AELII DONATI ARGVMENTVM IN EVNVCHVM, TERENTII.

HAec maſculini generis noiẽ nũcupata fabula eſt, Eunuchus: & eſt Palliata Mænandri vetus: quã ille authorde facto adoleſcentis, qui ſe pro Eunucho deduci ad meretricem paſſus eſt, nominauit. Itaq; ex magna parte motoria eſt. ¶ Atq; in hac Comœdia qui perſonam Parmenonis actor ſuſtinet, prima habet partes. Secundæ ſunt Chæreæ. Tertiæ ad Phędriam ſpectant. Huius prologus ſane eſt cõcitatior. Nam & obiicit crimina aduerſantibus: & cõminaſ i poſterũ, & accuſatorie narrat iniuriã Terẽtio factã: & ad vltimũ multuoſe, & cum magna inuidia defendit poetam. ¶ Hæc & πρότασιν, & ἐπίτασιν & καταστροφὴν, ita æquales hẽt, vt nuſq̃ dicas lõgitudine operis Terẽtiũ delaſſatũ domitaſſe. ¶ Actus ſane iplictiores ſunt in ea, & qui nõ facile a parũ doctis diſtingui poſſint: iõ, qa tenẽdi ſpectatoris cã vult poeta noſter oẽs qnque actus velut vnũ fieri: ne reſpiret quodãmõ atq; diſiecta alicubi continuatione ſuccedẽtiũ rerum, añ aulea ſublata faſtidioſus ſpectator exurgat. ¶ Acta plane ẽ Ludis Megalẽſibus. L. Poſthumio L. Cornelio. Aedilibus curã ediũ hntibꝰ: ẽt tũc pſonatis L. Numidio Poſthumo, L. Ambiuio Turpione, itẽ modulãte Flacco Claudio tibiis dextra & ſiniſtra ob iocularia, multa pmiſſa grauitate. Et acta eſt tanto ſucceſſu, ac plauſu, atq; ſuffragio: vt rurſus eẽt vẽdita: & agereſ iterum p noua. pq; ea ptiũ, qđ nulli añ ipſam fabulã cõtingit, octo milibus ſeſtertiũ numeraret poetæ. Prouerbia multa ſæpe pnũciata, & cantica ſæpæ mutatis modis exibita ſunt. προτατικὸν πρόσωπον nuſquã hẽt: ſed ſuis tãtũ pſonis vtiſ. In hac Terẽtius delectat facetiis: prodeſt exẽplis: & vitia hoium paulo mordatius, quã i cęteris, carpit. Exẽpla aũt morum hic tria pcipua pponunſ. Vrbani. ſ. Paraſitici, & militaris. ¶ Hæc ędita tertiũ eſt: & pnũtiata, Teren. Eunuchus: qppe iã adulta cõmẽdatiõe poetę, ac meritis igenii notioribus populo. Facta aũt ex duabus Gręcis vna ẽ latina. Nã ex Eunucho, & Colace Męnãdri fabulis, hęc Eunuchus Terentiana ſcripta ẽ, nõ ſine crimine qđ multa i hãc trãſlata ſint ex multis poetis latinis. qđ totũ p Prologum purgat atq; defendit.

CVI.

ACta ludis &c. Hæc comœdia fuit acta. i. recitata: & quod vulgo dr luſe: ludis. i. ludis megalenſibus. i. in honorẽ magnæ mřis Deorũ celebratis. L. Cornelio Merula ædibus curulib. i. quo tpe erant ædiles curules. L. Ambiuius Turpio. & L. Attilius Prænestinus. i. de Prænesteciuitate. illi actores egere. i. vt dici ſolet, luſerunt: & comœdiam recitauerunt: ac pronunciauerunt voce & geſtu corporis, Prima græca eſt ſubaudi Mænandri acta. i. facta

ſecunda.ſ.latinā. M. vale. C. Fānio Coſſ.i.quo tpe tale erāt conſules. Flaccus Claudii filius ſup. fecit modos.i. modulatus eſt: ſiue modulamina fecit muſicis inſtrumentis inter actus. duabus tibi is.i.illis iſtrumētis muſicis, dextris.i.grauitatem orōnis oſtendētibus. Tibias enim adhibebant pares & impares.i.dextras & ſiniſtras. Dextræ ſuæ grauitatē ſeriem comœdiæ orationem pronuntiabant. Siniſtræ ſerranæ a cuminis lenitate iocū oſtēdebant. Ergo vbi mixtus cū grauitate iocus eſſet dextræ, ſiniſtræq; adhibebantur.

ARGVMENTVM EVNVCHI.

Rapta q̄dā ex Attica virgo nobilis, atq; adducta ē Rhodū, ibiq; matri Thaidis meretrice ab amico dono data eſt, & educata velut ſoror vna cum filia Thaide. Sed Thais relicta matre, Rhodo cum amatore quodā Athenas ſe cōtulit: ab eoq; hæres iſtituta mortuo, mox a milite Thraſone diligebat̄ nimis. Qui cū Athenis p̄fectus matrē Thaidis mortuā Rhodi cōperiſſet, & eā virginē quā diximus, ab heredibus mortuæ aiaduertiſſet venum eſſe ꝑpoſitā: quāuis ignarus rerū oium, emit tn̄: & dono amatæ Thaidi vexit Athenas. verum poſtq̄ adueniens riualem Phædriā apud amicā reperit, quē p eius abſentiam ſibi meretrix cōciliarat: affirmauit ſe nō ante daturum promiſſam virginē, q̄ Thais foras æmulū pepuliſſet. Illa igitur et ſi amaret Phædriā, cupiditate tn̄ recuperandæ virginis. & ciuis Atticę, & quā a paruula vt ſororē dilexerat, excludit Phædriā. Hic ille primo iraſcit̄ poſt, accepta facti ratione: a Thaide lenit̄: & i biduo ſpatiū ſponte cōcedens militi, rus ꝓficiſcitur. Statimq; ne ab æmulo muneribus ſuperaretur, Eunuchū, & puellā Parmenoni iubet abiens ad Thaidē deducere. Verū Chærea frater Phædriæ tunc ephebus, viſa in via virgine, inflāmat̄ amore eius. Atq; eo euaſit vehemēti ardore, vt p Eunucho ipſe deduceretur ad Thaidem. Hac occaſione vitiata virgo: & mox ciuis, & nubilis cognita, datur vxor Chæreæ. Phædria vero & miles riuales, ambo concordes p paraſitum redditi, cōi amica ſine certamine potiunt̄. ¶ In primo actu Phædria excluſus a Thaide, & ſe cum primo, & mox, cū Parmenone cōquerit̄ fortunas ſuas: & ad poſtremū corā accuſat Thaidē. Rurſus ꝑmulcetur ab eadē: & volūtate digrediens, rus ſeſe conceſſurū in ſpatiū bidui eſſe ꝓmittit. ¶ Secundus actus, ꝓfectionē Phædriæ cōtinet delegantis ſeruo deductionem Eunuchi. & puellæ ad Thaidē. Tū Paraſitū loquentē, p quē virgo a milite dono amicæ miſſa eſt. Tum interuentum Chęreę amātis virginē eiuſdēq; cū Parmenone cōſiliū de eadē potiēda p fallaciā: quia pro Eunucho ipſe ſupponitur Thaidi. ¶ Tertius actus characterē exprimit militis, & paraſiti p ridiculū colloquium. Tū inuitationē ad cœnā Thaidis. Tum oblationem velut Eunuchi Chęreę & puellæ ex Aethiopia p Parmenonē factā. Tū verba Chremetis ad Thaidem veniētis, ꝑductiq; ad militē. Antiphonis Chæreæq; colloquiū de vitiata per dolū virgine. ¶ In quarto actu Dorias nuntiat iurgiū inter militē & Thaidē: tū reditū hēt ex villa Phædriæ; & querelā Pythiæ de vitiata virgine apud Phædriā: & eundē ſtupentē q̄ audiebat. Errorē ebrii Chreme. & verba petulantia Thaidis aduerſum militē, & militis aduerſum Thaidē parata prælia, riduculæq; depoſita. ¶ Quintus actus hæc cōtinet, querelam Thaidis de vitiata virgine, primo cum Pythia poſtea cū ipſo Chærea: Tū interuētū Chremetis, atq; nutricis. Tū perturbationem Parmenonis per dolum Pythiæ, atq; eius indicio per ſenem qui rure tunc aduenerat, confirmatas nuptias, & ad vltimum reditum in gratiam militis cum Phædria, & Chærea.

¶ Guidonis Argumentum in Eunuchum Terentii.

GVI. Virgo q̄dā attica Rhodū aduecta eſt matriq; Thaidis meretricis dono data, deinde Thais Athenas ſe cōtulit vna cū amatore ſuo: cui mortuo hæres inſtituta ſucceſſit: quam Thraſo miles miſere cœpit adamare. Rhodumq; ꝓfectus rerū oium ignarus inuenit puellā atticam vænū ꝓpoſitā mortua Thaidis mre. quā Thaidi donaturus emit, reuerſuſq; Athenas Phædriam cum Thaide cōmerciū hēe cōperit: q̄re idignatus nō pri⁹ ſe donaturū puellā affirmauit: q̄ Phædria eiiceretur. Ipſa aūt Thais puellæ potiūdę cupida ad tp̄s Phædriā eiecit: quē poſtea indignatū ſenſit: ab eoq; obtinuit: vt in bidui ſpatiū rus ſe cederet: qđ obediēs Phæd. iuſſit Eunuchū cū puella ex Aethiopia deducta p Parmenonē Thaidi dono offerri: qđ vt reſciuit Cherea frater Phę. amatorq; puellæ a Thaſone datæ, ſuppoſitus Eunuchi loco Thaidi donatus ē. Et occaſione ſtuprata virgo: & mox ciuis & nobilis cognita datur vxor Chæreæ. Phædria vero & miles ex riualibus cōcordes p paraſitū redditi cōuiuii amica ſine certamine potiunt̄. In hac comœdia. Terē. delectat facetiis. ꝓdeſt exēplis: & vitia hominū paulo mordacius, q̄ i ceteris carpſit. Exēpla autē morum hic trina ꝓcipue ꝓponunt̄. vrbani.ſ. moris: paraſitici: & militaris. Hæc edita a Terē. ē & ꝓnūciata Terē. Eunuchus: quippe iā adulta cōmēdatione poetę ac meritis igenti notioribus populo. Facta aūt ex duabus grecis vna ē latina. Nā ex Eunucho, & ex Collace Męnādri fabuli: hęc Eunuchus terentiana ſcripta eſt: nō ſine crie: q multa in hanc trāſlata, ſin⁹ ex multis poetis latinis: qđ totū ꝓlogo purgat, atq; defendit. Primus actus Phę. cōqueſtionē hēt. Secūdus profectionē eius rus. Terētius militis charactērē & paraſiti colloquiū. Quartus Phędrię ex villa reditū nunciato per Doriā virgo & militis & Thaidis. Quintus Thaidis querelam de ſtuprata virgine eamq; agnitam Chęreę vxorē datam: ad vltimum reditum in gratiam militis cum Phędria.

¶ Seruii argumentum in Eunuchum Terentii.

Evnuchus dcā ē iſta fabula a quodā falſo Eunucho dicto Chęrea: q ductus in domū Thaidis meretricis p eunucho vitiauit quādā virginē atticā ciuē: iſte talis eunuchus, q vitiauit virginē eſt principalis materia in hac comœdia: ſi alię ꝑſonę inducantur: Eunucho ſubſeruiūt: & oēs ptes fabulę aliquo mō ad Eunuchū tēdunt: Traſo enī adductus locū hēt neceſſarium in comœdia: q̄a ipſe audit puellā illam Thaidi Eunucho ſubſeruit, qui diligat admini ſtrando, niſi enim adduxiſſet virginē Chæreā nō habuiſſet amoris accaſionē Phę. iterū neceſſario inducitur: vt daret chęrea opportunitatē ad virginē. dū eni Eunuchū Thaidi i munere parat: aſſumit Chęrea occaſionē: vt p eo ducatur: ſicq; & alias ptes ſubſeruire. Eunucho ali quo mō inuenies. SER. Hęc comœdia empta ē ab ędilibus: & prius añ magſatum priuati recitata eſt: vbi cōprobata ē oblata ē poſtea cōi audientię. Aediles erant cuſtodes palatii: & cōis ęrarii: & ex officio hēbant bonas comœdias a poetis emere i populum Ro. In feſtis diebus delectare hæ duę recitationes notant̄. hoc mō icipit Eunuchus.i.fabula quę appellat̄ Eunuchus acta.i.recitata priuati añ ędiles in ludis megalēſibus. Megalo eſt ciuitas i græcia: vbi inuēti ſunt q̄dā ludi, q ſolent a cōſtituto tpe romę fieri quos notat Iuue. cū dicit: Interea megalenſiacę ſpectacula mappę. Id eni ſolēne colunt, ſimiliſq; triūpho Prędo caballorum ꝑtor ſedet. In tpe quo celebrati ſunt iſti ludi recitata ē hęc comœdia priuatim añ ędiles: & q̄a tm̄ facta ē hæc recitatio añ ędiles deſignat tp̄s recitatiōis p noia ędiliū. L. Poſthumo Albino: Lucio Cornelio Merula exñtibus, ędilibus curulibus. Curules dicebant̄ q̄a ex gradu ſuę dignitatis ſup curulia reſidebant.i.ſup ſellas de ebore. i recitatiōe illa egere cū fiſtulis, & aliis muſicis inſtrīs ſm morē recitādi illi, quos noiat. L. Ambi. Turpio. L. Actilias ꝑneſtinus: & huius fabulę nō fuit iuētio latina ſed gręca. a Męnandri.i. Męnādro ſumpta iterū acta.i.recitata ſcda.ſ. vice in cōi audiētia, & tūc modulauit.i. modos & cantus fecit muſicos. Flaccus in recitatione illa cum claudi tibiis duabus. claudatibiis dñr fiſtulę q̄ſi claudicantes tibięq; q̄a vna ē lōgior alia: & eſt quoddā genus inſtri muſicę: q̄ vocant̄ claudi tibię ad dr̄iam tibiarum pariū.i.q̄ habebant fiſtulas pares. dextris.i. proſperis. & quia hęc recitatio facta eſt i cōi audiētia: deſignat̄ tēpus recitationis p noia cōſulū,

¶ Acta

ACTA LVDIS MEGALENSIB. L. POSTHVMIO. L. CORNELIO AEDILIB. CVRVLIB. EGIT L. AMBIVIVS TVRPIO. L. ATTIL. PRAENESTINVS. TIBIIS DVABVS DEXTRIS GRAECA MAENANDRV FACTA SECVNDA MODOS FECIT FLACCVS, M. VALERIO, C. FANNIO COSS.

PROLOGVS.

Senarij

DON. SI quiſquam eſt qui placere &c.) Attendenda poetæ copia, quod in tot prologis de eadem cã iiſdem fere ſententiis, variis verbis vtitur. ¶ Bonis quã plurimis. Commẽdat perſonam. ¶ In his poeta hic nomẽ profitetur ſuum.) Cum dixiſſet Quiſquã, intulit. In his. & alibi, Cuius mos maxime eſt conſimilis veſtrum, hi ſe ad vos applicant. non lædere.i.offendere multos in his.i. inter tales qui ſtudent placere & non offendere. vel in his.i.in his rebus.i.in placendo, & non ledendo, hic poeta Terenti. proficetur.i. oſtentat, iactat, ingenue fatetur nomen ſuum eſſe ex illis. Tum.i.præterea. ſi quis eſt pp Luſcium Lauinium dicit, qui exiſtimat.i.exiſtimauit: dictum eſſe impersonaliter intelligi recte põt: id quaſi.inuectum eſſe, ſiue iocum & ſermonem mordacem factũ eſſe inclementius.i. inclemẽter comparatiuũ pro poſito. Põt ẽt optime capi p nimis aſpere dure acerbe, mordaciter. Profitet

Tum. ¶ Tum ſiquis.) Bene ſiquis, cum L. Lauinũ ſignificet ne vel ipſum a ſe læſum eẽ fateretur. Et Tũ præterea: vt, Tum canit Heſperidum. ¶ Inclementius. ¶ Pro inclementer, vt, iam ſenior: ſed cruda deo: viridiſq; ſenect⁹. Exiſtimat pro exiſtimauit. ¶ Reſponſum, non dictum eſſe.) Deeſt ei: vt in Phormione. Siquis quid reddit, magna habenda eſt gratia. ¶ Non dictum eſſe. Superius Dictum: participium eſt, inferius, nomen. A quo etiam dicaces dicuntur: qui iocoſis ſalibus maledicunt. ¶ Reſponſum. non dictum eſſe. Figura πλοχν. nam dictum modo bis numero poſitum, ſupra nomen ſignificat. infra participium, vt in Heautont. In quem quiduis harum rerum conuenit: quæ ſunt dicta in ſtultum. Qui bene ver.) Bene pro valde. Et vertendo: in linguam latinam transferendo Plautus. Vertit barbare. Aut vertendo: corrumpendo. Indemẽtius Dicaces

S I QVISQVAM eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis
Quamplurimis, & minime multos lædere
In his poeta hic nomen profitetur ſuum.
Tum ſi quis eſt: qui dictum in ſe inclementius
Exiſtimat eſſe, ſic exiſtimet. ſciat
Reſponſum non dictum eſſe. quale ſit: prius
Qui bene vertendo, & eas deſcribẽdo male, ex
Græcis bonis Latinas fecit non bonas:

ter. Nam ſæpe animaduerti comparatiuum quod poſitiuo poni dicitur, in ſe implicare nimis cum poſitiuo: vt cũ dicitur hic interpres, diutius immoratur in re parui nomẽ ti.i.hoc eſt nimis diu, quidni etiã hic eo pacto ſumatur procul dubio video impedire nihil, quin ẽt liberius aſſero primo aſpectu ſenſum poetæ forſitã magis id poſtulare. Siqs ergo exiſtimat dcm̃ eſſe inclemẽtius .i. nimis acerbe, aſpere mordaciter in ſe. i. contra ſe exiſtimet .i. iudicet. ſciat.i.cognoſcat. pſumat.i. animo ſuo concipiat: ſiue ſibi perſuadeat riſum eſſe ei ſup .im pſonaliter .i. q ei rñſum eſt nõ eſſe dictum.i.non eſſe iocum mordacẽ. Dicta.n. iterdũ ſunt ioco ſi ſales mordaces tñ & iis qdẽ nõ placẽtes, qui lædũtur: ſed aliis, vñ dicaces dicũt: qui iocoſis ſalibus maledicũt. exiſtimet ergo nõ eſſe dictum tale ſubaudi. Quia læſit prior dictũ.i.in Andria, vbi dictũ eſt faciũt ne itelligẽdos, vt nihil Indemẽtius Exiſtimare Scire & pſumere Dicta dicaces

CVL. SI quiſquã &c. Poetæ defenſor itroductus Calliopius hunc prologum in maledicos pronunciat ita inquiens Si quiſquam: id eſt ſi aliquis, qui ſtudeat: id eſt laboret, cupiat placere quam plurimis bonis: & minime, id eſt

Bñ pro valde

intelligāt.i. Luſcius Lauini⁹, q fecit ex bonis fabulis græcis fabulas latinas nō bonas:bñ.i. valde. vertēdo.i. i lingua latinā trāſferēdo, aut corrūpēdo & deſcribēdo. male.i.inepte eas fabulas hoc ē carmibus iābicis trāſlata male ordināndo.

SER.

SI quiſq̄. Quia lingua inuidiorꝫ in maledictis ꝯtra Terentium nō ceſſabat, præmittit ſicut in alia comœdia prologū: in quo ſimiliter rñdet inui// dis. Quatuor modis iterum, vt oſtenſum eſt in alio captat be// neuolentiam ro.po. Ipſo principio ſtatim a propria perſona acquirit beneuolentiam remouēdo. quodam vitiū.qđ imponebatur ei ab inuidis. Vocabant.n.Teren.mordacem & maleuolum, qui oēs ſine cā mordebat. Caliopius aūt affirmat ita eum bonum, ꝙ & bonis ſtudet placere, & fortis eſt in malos vindicare bonus.n. & bonos diligit, & ex humana iuſtitia de hoſte vindictam aſſumit: & hoc eſt ſi quiſquam eſt qui pl. ſe.ſe.b. q̄ plurimis ;& qui minime ſtudeat lædere multos: ac ſi dicit quoſdam quidem lædit .ſ. aduerſarios: quia ab eis aceſſitus: ſed non lædit multos non laceſſitus more mordacis. In his.i.inter hos tales poeta hic .n.profi.ſuum, nota ꝙ quiſq̄ poſuit in deſignatione multorum, vñ plurare.ſ.his refertur ad illud ſingulari quiſq̄ tu & quia inuidi poſſent dicere hoc eſſe falſum, ꝙ nō lædit multos quia ſaltem inuidos iam lęſerat. Rñdit obiectioni: ꝙ ſi lædit aliquem, laceſſitus fecit hoc eſt qđ dicit: Tum ſi quis eſt, vt Lauinius: qui exiſtimauerat eſſe dcm̄ Terent. in ſe.i. contra ſe. inclementius.i. duris & aſperius ſe prouocantem ſic exiſtimet illud, & qa falſa aliqñ æſtimamus addit quod ęſtimatio ſociat. & quia multa ſcimus: quę in aliam partem pręuertimus ſicut ille, qui ſcit ſe merito lædi, quia laceſſiuit: & tñ alio vertit ne fateat ſe meruiſſe: & vocat iō illum, qui ſe lædit mordacem. addit præſumat.i. ante alia ita præſumat hoc qđ fecit.ſ. ipſam veritatē ne alio veritatem vertat hoc, ſcilicet ſciat & præſumat ſuæ ſciæ hunc effectum taliter iudicando hoc eſſe rñſum qđ Terē. facit .ſ. ꝙ laceſſitus rñdet, & non eſſe dcm̄⁹. dicere eſt ꝓuocantis, rñdere defendētis. & tale rñſum quia fuit prius dictum, quia & ille contumelioſis verbis laceſſiuerit. & iſtæ ꝯtumelioſis verbis rñdet. vel aliter ſciat rñſum eſſe dictum .i. ꝓlatū illud rñſum tale, quale fuit prius dictum .ſ. & rñdet ēt non tam aſperet q̄ bene. hic capta bñuolentiam ꝯtaminando perſonam aduerſari. no noiat aduerſarium: ſed per deſcriptionē oñdit qui ſit. Lauinius trāſtulerat quaſdam fabulas de græco. ſed male eas deſcripſerat. de trāſlatione non vituperat: quis bene eandē materiā, quæ eſt in græco traſlatauit verbū verbo reddēdo: ſed icōpoſita oſone deſcripſit. ſi.n. de trāſlatione vituperet ſm illos: q trāſlatores vocant fures, vituperium idē icurret Ter. Idē dat exēplum malæ deſcriptionis illius de q̄dā fabula. Phano ē grecum verbū ide ephania ide phātaſma.i. nocturnæ appitiones. Phāo.n.i. appeo, ide dcā eſt.

ASCē. ¶MVLTI legunt ſtudeant, vt ſit, Siquis eſt ſubaudi eorum qui ſtudeant &c.

DON. ¶IDEM Mænādri phaſma nunc nup dedit. * το αυτο apparet pronūciatum, quaſi, hoc ipſo admonuerit ſpectatorem q̄ tupiter & imperite hæc fabula ſcripta ſit. Et bene: nunc nuper: vt ex vicinitate facti oñdat nihil eſſe dicēdum q̄ diſplicauerit hæc comędia L. Lauinii propterea ꝙ res recens ſit: & oēs meminerint. Phaſma aūt, nomen eſt fabulæ, Mænandri: in qua nouerca ſuper ducta adoleſcēti: virginē quā ex vicino quodā cōceperat, furtim eductā, cū hēret in latebris apud vicinū ꝓximū, hoc mō ſecū hēbat aſſidue nullo cōſcio. Parietē qui medius inter domū mariti ac vicini fuerat: ita pfodit, vt in ipſo trāſitu ſacrū locū eē ſimularet. Cūq; trāſitū intēderet fertis ac fronde felici: rē diuinam ſæpe faciens euocabat ad ſe virginē. Quod cū aiaduertiſſet adoleſcēs: primū aſpectu pulchræ virginis: velut numinis viſu perculſus exhorruit, Vñ phaſma eſt nomē fabulę. Deinde

* ο αυτος forte. Nā το αυτο nullum hēt hic locū ꝓbabili⁹ eſt fuiſſe ſcriptum εμφατικως

Idem Mænandri phaſma nunc nuper dedit.
Atq; * a Theſauro ſcripſit cauſam dicere eſt * a Theſauris: puto fuiſſe ſcriptum, a theſauro is

paulatim re cognita: exarſit in amorem puellæ. ita vt remediū tantæ cupiditatis: niſi ex nuptiis: non reperiret. Ita ex cōmodo mřis ac virgis, & ex voto amatoris: cōſenſuq; patris: nuptiarꝫ celebratione finem accipit fabula: Verū ergo hoc dicat: qđ totā fabulā trāsferēdo, læſerit. L. Lauinius: an hoc tm̄ de quo reprehendat: ſed is ſignis velit oſtēdere quem dicat vitioſe theſaurum cōpoſuiſſe vt in theſauro ſit culpa: non in phaſmate. ¶ Nunc nuper dedit. Nuper, ex illis verbis eſt : quę veteres pp ambiguitatē cum adiectione proferant. Nā illi niſi adderet nunc, hoc Nuper olim pridem: & iam ſignificaſſet. ¶ Idem Mænā. phal. nunc nu. de. Hanc fabulam totam dānat, & apparet: ſilentio, theſaurum vero non totum, ſed ex vno loco. ¶ Atq; in theſa. ſcri. cau. d.) Theſaurum Latini veteres ſm Græcos, ſine n litera proferebant. ¶ Atq; the. ſcri. cau. dice. Arguit Teren. qđ Luſcius cōtra cōſuetudinē litigātium. defenſionem añ accuſationem induxerit. hmōi.n. eſt Luſcii argumentum. Adoleſcens qui rem familiarem ad nequitiam prodegerat ſeruū mittit ad pris monumentum: qđ ſenex ſibi viuus magnis opib⁹ apparauerat: vt id aperiret. illaturas epulas. q̄s pr poſt annū decimū cauerat ſibi inferri. ſed eū agrū in quo monumentū erat: ſenex quidā auarus ab adoleſcēte enarrat: Seruus ad aperiēdū monumētū auxilio vſus ſenis, theſaurū cū epła ibidem reperit. Senex theſaurꝫ tanq̄ a ſe ꝑ tumultum hoſtilem illic defoſſum retinet. & ſibi vendicat. Adoleſcens iudicem capit: apud quem prior ſenex qui aurum retinet, cauſſam ſuam ſic agit: Athenienſes, bellum cum Rhodienſib⁹ quod fuerit, quid ego hic prędicem? & cętera, quę contra naturam iuriſq; conſuetudinem poſita argumenta nota Terentius: quod ille ordo potior erat: vt adoleſcens prior proponeret cauſam qui petitor inducitur.

GVI.

¶IDEM ergo dedit.i. edidit. nunc nuper.i. pauloante: ſiue his ſuperioribus diebus, recenter. & bñ nūc addidit, nā niſi addiſſet nuper ſignificaſſet, olim pridem, Dedit ergo Phaſma.i. fabulam quādā Męnandri poetę gręci, ſic appellatam ab apparitione vna Phaſma.n. gręce dr̄ apparitio latine: & proprie vna, & incerta, vt in nocte. Hanc aūt fabulā totā ſilētio dānat, q̄ſi admonuerit ſpectatore q̄ turpe & inepte ſit ſcripta ex vicinitate facti, quia dixit nunc nuper dedit, oñdit nihil aliud eſſe dicendū q̄ ꝙ illa comœdia diſplicuerit, cū adhuc res ſit recens: & omnis meminerit. theſaurꝫ vero non totū, ſed ex vno loco dānat ꝓpterea ꝙ Luſcius ꝯtra ꝯſuetudinem litigātiū defenſionem añ accuſationē duxerit, poſſeſſionemq; theſauri iuenti i ſepulchro patris adoleſcentis: a quo ſenex qdā auarus emerat agrū fecerit agere priorem q̄ petitionem: qđ abhorret a ꝯſuetudine & iuris & litiū: & ad Terentii verba accedamus. atq; Luſcius Lauinius ſcripſit a Theſauro. ideſt ex fabula tractante de theſauro a ſene auaro detento. ſcripſit ergo ſenem auarum.

SER.

¶QVAEdā fabula Męnandri Phaſmo: q̄ſi appitio. loqt̄ quodā adoleſcente: & q̄dā puella iuicē ſe amātibus: q domus contiguas habere. & erat q̄dā rima in periete cōi: vbi furtim amātes colloq̄bant: ꝑ q̄ rimā ſocrus vidēs puellā valde corā i tenebroſo loco: ęſtimauit ſibi appuiſſe: ide apparitio noiata ē comœdia: hāc fabulā.ſ. Phaſma nup dedit.i. recitauit Lauinius. Atq; theſauris: it ꝫ i illa fabula deſcripta ē cā: duorū ruſticorū: quorꝫ vn⁹ alteri agrū ſuū vendiderat: i quo erāt pris ſui ſepultura: & theſaurus eo ignorante. Ruſticus vero, q emerat dū agrū ſuū excoleret: forte fortūa iuenit theſaurꝫ: qđ cū ille, qui vēdiderat cōperuiſſet volens hre theſaurꝫ: duxit illū i cām has cauſas cū Lauini⁹ deſcriberet, prius poſuit cām illius q iuenerat, & a quo petebatur: q̄ illius qui petebat, qđ vitioſum valde in cauſis ducit. Et hoc eſt atq; theſaurus .ſ. in loco illo vbi tractatur de theſauris ſcripſit illi dicere cām ſuam prius quo petit aurum hoc mō, q̄re ſit ſuū prius dico q̄ illi q petit aurū quęrendo.

¶Prius

DON. ¶PRIVS vnde petitur aurũ.) Vnde a quo Virg. Genus vnde Latinum. Nam poſſeſſorem fecit priorem agere: q̃ petitorem: quod abhoret a conſuetudine & iuris, & litium. ¶Quam ille.) Deeſt: dicat. ¶Qui petit aurũ, id eſt petitor. ¶Quam ille qui petit. Eſſet recta locutio ſi diceret: q̃ petitorem: aut q̃ illum qui petit. ſed q̃ ille: maluit: vt ſubaudiamus cauſam dicat, per ζεῦγμα a ſuperiore figuratum. ¶Dehinc.) ſi loquatur. ¶Ne fruſtretur ipſe ſe.) παρὰ προσδοκίαν dicit, ſed poſt addit. ¶Aut ſic cogitet.) Si taceat. ¶Defunctus iam ſum.) σχῆμα διανοίας [illegible]. id eſt, omni labore liberatus ſum, auctoritate iam confirmata & inuiolabili. ¶Defunctus iam ſum. Id eſt: iã egi fabulas meas, aut iam deſtiti periclitari in edendis comœdiis, aut certe iam edidi quã tu reprehendis fabulam ¶Defunctus iam ſum. Nihil eſt quod dicat mihi. Non ſit inquit: de ſuis vitiis ſecurus pp vetuſtatem, nihilominus. n. a me reprehendet. ¶Is ne er. mo.) σχῆμα [illegible]. ¶Quae nunc cõ.) Sic in Phormione, Argentum qđ habes, cõdonamus te. Nam & dono ablatiuo caſui iungebant veteres: cũ dono vero accuſatiuo. ¶Nunc q̃ actu. ſu.) Obliqua narratio facti eſt ſecũdum caſum accuſatiuum. ¶Poſtq̃ ędi. eme.) Mire, cum ordo melior videretur ſi ſic diceret, poſtq̃ Aediles emerunt q̃ nunc acturi ſumus: perfecit ſibi, ut inſpiciundi eſſet copia. Emerunt autẽ, mediam corripe: vt Matri: longa decem tulerunt faſtidias menſes. ¶Perfecit.) Mire: quaſi deficile & illicitum. ¶Exclamat, furem non poetam:) Mire reprehendit ante vitium, q̃ de eo maledicti dicat. ¶Et nihil dediſſe verborum tamen.) Aut neminem fefeliſſe. At nihil apposuiſſe de ſuo. Exclamat, furem, non poetam. Adhuc nulla reprehenſio eſt, ſi quidẽ licet transferre de Grȩco in latinum. ¶Et nihil dediſſe verborum tamen. Aut neminẽ fefeliſſe, dare enim verba, decipere eſt, quia qui rem expectat, & nihil praeter verba inuenit, deceptus eſt. Vnde alibi verba iſthaec ſunt, & econtrario, cum videas, cenſeas. Aut aliter nihil addidiſſe de ſtylo ſuo Terentium.

Defunctus ſũ

Condonare

Dono

Verba dare

CVI. ¶VNDE. i. a quo aurum petitur. dicere cãm. i. rõnem quare ipſum aurum ſit ſuum priuſq̃ ille adoleſcens, cuius erat aurum in patris ſepulchro inuentum dicat ſubaudi cãm ſuã qui adoleſcẽs petit. Vnde. i. a qua ratione, is theſaurus ſit ſibi. i. vnde habuerit ſenex illum theſaurum, aut vnde peruenerit in monumentum patrium. i. patris ipſius adoleſcentis Cum dicit poeta ſcripſit eum vnde petitur aurũ dicere cauſam prius q̃ ille qui petit: rectior eſſe locutio, ſi dixiſſet q̃ illum qui petit, vt q̃ particula iungeret ſimiles caſus vt ſolet, ſed q̃ ille maluit dicere, vt ſubaudiamus cauſam dicat per Zeugma a ſuperiore figuratũ: Dehic, ideſt poſt hac moneo ne ipſe fruſtretur ſe. i. ne decipiat ſi ſe poſthac loquatur. Aut ne ſic cogitet. ſi taceat iam defunctus ſum. i. iam finiui pericula in edẽdis comœdiis. nam defunctus periculis vel morbis dr, qui finiuit pericula vel morbo. nihil eſt qđ dicat mihi. q. d. nihil Teren. in me dicare iuehi poteſt. Nã iam edidi fabulã: q̃ carpit. Dicit tñ Teren. vel defenſor eius non ſit ſecurus de ſuis vitiis pp vetuſtatem, nihilominus a me reprehendetur. moneo. i. admoneo eũ. ne is erret. i. ĩ errorẽ labat & ſe decipiat. & moneo inquam vt deſinat. i. deſiſtat. ceſſet laceſſere. i. contumeliis Terentium irritare. habeo. i. ſcio, te neo alia multa: quae nunc cõdonabunt. i. remittent. quae p/

Fruſtrare

Prius vnde petitur aurum: quare ſit ſuum,
Quam * illic, qui petit: vnde * eſſet theſaurus ſibi. *illic pro ille.* *al. is* *ſu*
Aut vnde in patriũ monimentum peruenerit. *ut alias ſepe*
Dehinc ne fruſtretur ipſe ſe: aut ſic cogitet.
Defunctus iam ſum, nihil eſt quod dicat mihi.
Is ne erret moneo: & deſinat laceſſere,
Habeo alia multa, quȩ non condonabitur.
Quȩ proferuntur poſt: ſi perget lȩdere
Ita, vt facere inſtituit. Nunc quam acturi ſumus
Maenandri EVNVCHVM, poſtquam ȩdiles emerunt.
Perfecit: ſibi vt inſpiciundi eſſet copia.
Magiſtratus cum ibi adeſſet: occœpta eſt agi.
Exclamat, furem, non poetam: fabulam
Dediſſe: & nihil dediſſe verborum tamen,
COLACEM eſſe: & Plauti veterem fabulam

ferentur, i. detegent poſt ſi perget Lauinius. i. ſi perſeuerabit, pro ſequetur. periiſſet laedere. i. offendere Teren. ita vt. i. ſicut inſtituit. i. cœpit facere. Quam nunc ab aliquo incipit haec naratio & a carmine dimidiato. poſtquã aediles. i. magſtatus curam aediũ hñtes & ludorũ inſtruendorum, quos populo exiberent emerunt eunuchum Maenandri. i. hanc fabulam ex Maenandri fabul. Eunucho & Colace traductam i. q̃ Eunuchum. ſ. i. q̃ fabulam nam ad fabulam, non ad hoiem retulit. quã fabulam ergo non ſumus acturi, id eſt repñtaturi. agendo perficit. ſ. Lucius Lauinius ideſt obtinuit: impetrauit. vt copia, id eſt facultas inſpiciundi fabulam: eſſet: id eſt daretur vel fieret ſibi Luſcio. cum magiſtratus ſcilicet: q exibebat ludos ibi adeſſet. i. praeſens eſſet. fabula occœpta eſt. i. incepta eſt agi. i. agendo repñtari. Occipere eſt caput rei iſtituere ſiue incipere exclamatiũ eſt voce effrena clamat furem videlicet Terentii.) quaſi qui varia hincinde ex aliis ſubl͛egiſſet) dediſſe fabulam, non poetam: vt qui eam non feciſſet, ſed ab aliis ſurripuiſſet: & tñ exclamat ipſum Teren. nihil verborũ dediſſe, hoc eſt nihil addidiſſe de ſtilo ſuo: aut neminem decepiſſe. Dar. n. verba eſt decipere: quia qui rem expectat: & nihil praeter verba inuenit deceptus eſt. vñ & alibi, verba iſtaec ſunt. Exclamat inq̃ hanc fabulam eſſe veterum fabulã Colacem noie. ſ. Neui & Plauti i. in qua Neuius & Plautus comi poetae laborarũt.

Occipere

SER. ¶VNde. i. ex quo iure is theſaurus ſit. i. eſſet ſibi. aut Vñ. i. ex q̃ iuſtitia ille puenerit. i. debeat puenire inprimo. Dehinc alia cõtaminatio pſonae eſt, cũ dicat ſe multa hre: q̃ adhuc poſſit obiicere: & p hoc iterũ captat bñuolẽtiã ducendo aduerſariũ i odiũ, ſed prius remouet q̃dã defenſionẽ. q̃ aduerſarius poſſet hre, cũ. n. ſã finẽ ſcribendi feciſſe: poſſet dicere ſe tuto vitia aliorum remordere, cũ illi nõ hẽant locũ vbi reddant vici: qa iã comœdiae ſuȩ ſunt apud romanos receptae: ẽt il librario poſitae: ne pp hoc ſecurum ſe aeſtimet ſi referit. dicit iſte: Dehic moneo illum ne fraudet. i. decipiat ſe pp illã ſecuritatẽ. Aut ſi cog. defunctus. i. vſus ſum ſtudio meo qa oia mea carmina recitaui. & iõ nihil ẽ. i. nullũ vitiũ patet qđ dicat. i. apponat mihi aliqs. is ne eſt er. mo. Error. n. erat, ſi q̃uis ſuae comœdiae receptȩ ſint: putaret nõ poſſe vileſcere vitupationẽ tam ſapientis poetae apud po. ro. qñ ſiſc huc uſq captauit bñuolentiã perſona ſua. & aduerſarii, mõ incipit ab ipſa re defendẽdo eaꝫ ab oppugnatione inuidorum. & cõprobãdo eſſe bonã. ſic iunge, dixi vt facere inſtituit. & vere inſtituit vituperare meã ſcripturã. nã iſtam comœdiã: qa hoc mõ aediles priuſq̃ emere Eunuchum meam quam nunc acturi ſumus: perficit Lauinius &c. poſtea cum ibi adeſſet magſtatus. i. ȩdiles. & alii nobiles intromiſſi, cœpta agi. i. recitari. ille autem ſtatim exclamat. furẽ dediſſe illã fabulã non po. qa dicebat φ duas pſonas. i. glorioſũ mi. & paraſitũ accipiſſet furtim a Plauto & Ne. & q̃uis furtim illas partes appoſuiſſet: pterea tñ nihil dediſſet verborũ. i. cõpoſitionis: & ornatus. hoc mõ furẽ exclamat qa dicit Colacẽ &c. Maenãder fecerat quãdam fabulã, in qua eſt glorioſus miles, & paraſitus, eãdẽ tranſtulerat Ne. & Plau. in ea fabula paraſitus vocat colax, & ab eo noiat fabula, ſi id praemiſit culpã, quae ſibi imponebãt. Ecce accuſatiuo duob' modis. qa pbat non eſſe pctũ ſi diuerſi poetȩ eandẽ materiam aſſumant tñmodo vnuſquiſq ſuo modo dignã deſcribat.

DON. imprudens ℭPECCatum imprudentia eſt.) Id eſt ignorantia aut imprudens harum rerum. non .n. ſtultitia. Paraſiti perſonam inde ablatam.) Et hoc mire: non verſus obicit: ſed perſonā eſſe tranſlatam. quid ſtultius, aut calumnioſius dici poteſt? ⸿ Si id eſt peccatum peccatum imprudentia eſt poe. Primo negat peccatum: deinde cōcedit & purgat. ⸿ Imprudētia. Ignorantia: non imperitia. ⸿ Si id eſt peccatum, peccatum. πλοκη. Nam peccatum ſuperius nomen eſt: & ſequens, participiū. Et primo negat peccatū deinde ſi peccatum eſt, purgat id ipſum veniali qualitate ab īprudentiæ partibus. ⸿ In Eunuchum ſuam.) Ad fabulam: non ad hominem retulit, vt Virgil. Centauro inuehitur magna. ⸿ Bonas mat.) vt Nauſiſtratam. ⸿ Meretrices ma.) vt Thaidem: atq; Bacchidem. Sic eſt in Heauton. Scortari crebro nolunt, nolūt crebro conuiuarier. Et artificioſe oſtendit omnē materiam comicorum. ⸿ Paraſitum.) Vt Gnatonē. ⸿ Glorioſum militem. ⸿ vt Thraſonem. ⸿ Glorioſum militē. Facere ſubauditur. ⸿ Falli per ſeruum ſenem.) ut Demeam: & Simonem. ⸿ Amare: odiſſe: ſuſpicari.) Mire a perſonis ad geſta cum varietate tranſitum fecit. Omne enim quod i orationem venit, vel perſona, vel factum eſt. ⸿ Odiſſe. Quia odere, non eſt latinum. ⸿ Nullum eſt iam dictum quod non dictum ſit prius.) σχυμαλογου παλαιον. Nam dictum ibi poſitum vt ſuperius. Peccatum, diuerſa ſignificat. ⸿ Quare æquum eſt vos cognoſcere: atque ignoſcere.) σχημα λογου παρομοιον. ⸿ Quæ veteres factitarunt ſi faciunt no.). Et varie dixit: Factitarunt: & faciunt: & cum magna defenſione Terentii ſemel facientis id quod ſæpe veteres. ⸿ Animaduertite.) Nos ελλειπτικως dicimus aduertite, quod veteres plene animaduertite. ⸿ Quid ſibi Eunuchus velit.) αρχαισμος velit ſibi, vt alibi: nam proh Deum atque hominum fidem: Quid vis tibi, aut quid quæris?

Paraſiti perſonam inde ablatam, & militis.
Si id eſt peccatum, peccatum imprudentia eſt
Poetę non qui furtum facere ſtuduerit.
Id ita eſſe vos iam iudicare poteritis.
Colax Męnandri eſt. in ea eſt paraſitus colax
Et miles glorioſus. eas ſe non negat
Perſonas tranſtuliſſe in Eunuchum ſuam
Ex Græca. ſed eas fabulas facta prius
Latinas ſciſſe ſeſe, id vero pernegat.
Quod ſi perſonis iiſdem vti aliis non licet·
Qui magis licet, currentes ſeruos ſcribere·
Bonas matroans facere·meretrices malas,
Paraſitum edacem: glorioſum militem:
Puerum ſupponi·falli per ſeruum ſenem,
Amare, odiſſe, ſuſpicari: deniq;
NVLLVM EST iā dictū: quod nō dictū ſit prius *Oēs ſpōdei,*
Quare æquum ē vos cognoſcere: atq; ignoſcere·*excepto vltimo*
Quæ veteres factitarunt, ſi faciunt noui.
Date operam·& cum ſilentio animaduertite.
Vt pernoſcatis, quid ſibi Eunuchus velit

CVI. ℭEXCL. Amat inquam perſonam paraſiti: & militis eſſe ablatam inde, id eſt ex Colace. Si id, ſcilicet abſtuliſſe perſonam paraſiti, & militis eſt peccatum, id eſt vitium peccatum eſt imperſonaliter a peccatur peccabatur, id eſt peccatum eſt admiſſum imprudentia: id eſt ignorantia poetæ .i. Terentii, qui non ſtuduerit, id eſt non laborauerit vel cupiuerit facere furtum ex aliis poetis. vos ſpectatores iam poteritis iudicare. Colax: id eſt ea fabula eſt Mænandri, id eſt prius a Mænandro greco poeta facta eſt Colax paraſitus, id eſt quia omnia ad Voluntatem eius loquitur. i cuius contubernio eſt aſſentando & laudando. nihil repugnando ventris gratia. eſt, id eſt introductus eſt in ea fabula. & miles glorioſus .i. gloriæ affector eſt in fabula. poeta non negat ſe tranſtuliſſe, id eſt tranſiſſe eas perſonas, id eſt quod barbare dici ſolet ea perſonagia. ex græca Colace in ſuum fœmininum ad fabulam, non ad hominem retulit. ſed vero id eſt ſed certe. Pernegat, id eſt valde negat. ſe ſciſſe eas fabulas græcas Colacem: & Eunuchum prius .i. ante eum eſſe factas latinas .i. ſcriptas latino ſermone. Quod ſi pſonis. Talis eſt ſnīa: inquit poetæ defenſio, ſi nō licet vt iiſdē pſonis, quibus alii ſunt vſi, cur magis licet perſonas introducere vt ſeruos: matronas, meretrices: cæteraſque id gentis vna cum ſuis epithetis: vt currētes ſeruos matronas & cætera quas alii introduxerunt, nec perſonas modo licet introducere, quas alii introduxerunt & quidem cum iiſdem epithetis: ſed & facta quoque, vt amare odiſſe &c. præſertim cum ſit impoſſibile omnino nouum aliquid i. medium depromere, cum nullum ſit dictum: quod prius dictum nō ſit: quod id eſt ſed, ſi nō licet .i. pmittatur: & deceat alius ſequētib⁹ poetis vt iiſdem perſonis. qui: id eſt cur. vel quo modo magis licere ſcribere, id eſt introducere in comœdiis ſeruos diſcurrentes, id eſt huc & illuc curſitantes qui in quam licet facere id eſt introducere matronas bonas: id eſt matres familias, ſiue locupletiores: & optimates mulieres honeſtas. Item facere, id eſt introducere meretrices malas, id eſt improbas. facere paraſitum edacem, id eſt voracem: facere militem glorioſum, id eſt gloriæ cupidum, ſeu affectatorem, qui magis licet puerum ſupponi: id eſt introducere velut ſuppoſitum, id eſt loco alterius clam poſitum. Item qui magis licet amare, ſenem aliquē falli: id ē decipi per ſeruū q magis licet amare id eſt introducere amores. odiſſe, id eſt introducere odia. ſuſpicari: id eſt introducere ſuſpitiones. Denique nullum eſt iam dictum, quod nō ſit dictum prius, id eſt a veteribus. Quare ęquum eſt: id eſt iuſtum ē vos cognoſcere morem ſcribentium. vel materiam comicorum atque æquem eſt vos ignorare ſi noui: id eſt recētes poetę faciunt ea: quæ veteres, id eſt priſci poetæ factitarunt: id eſt ſæpius fecerunt. Date operam: id eſt attendite, & aures æquas præbete. & animaduertite: id eſt conſiderate. cum ſilentio, id eſt taciturnitate. vt pernoſcatis, id eſt perfecte intelligatis quid Eunuchus ſibi velit: id eſt quid ſit de Eunuchi compoſitione: & quid ſignificet. eſt enim comœdia imitatio vitæ: ſpeculum cōſuetudinis: imago veritatis: & ideo quid ſibi velit comœdia eſt attendendum.

Vero p certe

SER. ℭVEL ſi peccatum eſſet diuerſos ſumere vnam materiam non eſſet ſibi imponendum: quia ignorauit Plau. & Neuo fuiſſe illas perſonas in fabulis ſuis: & hoc modo primum ſe excuſat, non dico ꝙ ſit peccatum. ſed ſi id eſt peccatum, & cætera. quid eſt ſcilicet eſſe imprudentiam poetæ &c.; ꝙ ſi alius modus excuſationis probat quod non eſt peccatum, ſi diuerſi poetæ aſumunt eaſdem perſonas, ſi non eſt peccatum aſſumere eaſdem proprietas: licet eas proprietates diuidere per partes: ſcilicet diſcere &cæ. paraſitus eſt idem. ꝙ adulator edax: quia alligurit bona illorum, quibus aſſentatur. puerum ſuppont, id eſt ſubſterni, vt de puero. Pamphil. eſt factum per Dauum. Amare, audi. ſuſpicari hę omnes proprietas ſunt in amatore. Denique ad hoc probandum, ꝙ licet vti perſonis eiſdem, quibus & alii prædeceſſores viſi ſunt, dico tibi: quia ſi non licet vti niſi nouis, ſi tacebunt omnes poetæ: quia nullum &cæ. Ignoſcere poni pro concedere, abuſiue, tum quia ignoſcere eſt ad culpam. Ignoſcere æquum eſt, ſi noui faciunt quæ fecere veteres: ac ſi dicat veteres, eaſdem dixerunt ſæpe: quæ & ſui anteceſſores dixerant: quare ſi modo noui faciunt, ſimiliter ignoſcite id eſt concedite.

ℭQuid

ACTVS PRIMI SCENA I.

Iambici trimetri.

PHAEDRIA, ADOLESCENS. PARMENO, SERVVS

PH. QVID igitur faciam? non eam, ne nunc quidem
Cum acceſſor vltro? an potius ita me comparem.
Non perpeti meretricum coutumelias?
Excluſit, reuocat, redeam? non ſi me obſecret,
P. Si quidem Hercle poſſis: nihil prius, neq; fortius,
Verum ſi incipies, neq; perficies nauiter, *eſt, pertendas*
Atq; vbi pati non poteris: cum nemo expetet
Infecta pace, vltro ad eam venies, indicans
Te amare, & ferre non poſſe: actum eſt, ilicet,
Periſti: eludet, vbi te victum ſenſerit.

DON. QVid igitur faciam? (In hac περιστάσει exemplũ proponitur: q̃ non ſuæ poteſtatis ſit qui amat, q̃ ſapiat qui non amat, neq; aliter affectus eſt. ⁋ Quid igitur faciam? διαλογισμὸς σχῆμα διανοίας Apparet & multa tacitum cogitaſſe adoleſcentem & tandem in hæc verba prorupiſſe. ⁋ Igitur, p deinde.) Vt Platus in Amphitryo. Si aliter ſient animati, neq; dent quæ petat, ſeſe igit ſumma ui, virisq; eorum oppidum expugnaſſet. ⁋ Quid igitur faciã? Mænander ἐπιτιμώμενος Sic Virgili. Heu quid agam? Et eſt διαλογισμὸς perditę mentis poſt multam fruſtra cogitationẽ. ⁋ Non eam ne nũc quidem.) Hoc videtur non eſſe contrarium, ſed ẽ. Nam dubitat vtrum meretricis ſatisfactionem expectet: an illã omnino non quærat. ⁋ Non eam ne nunc quidem. Non eam, Prob⁹ diſtingnit. Iungunt, qui ſecundum Mænandri exemplũ legunt.

Compa rare

⁋ Comparem.) Conſtituam, vt, quam inique cõparatum eſt. ⁋ Non perpeti meretricum contumelias? Sic in Andria, Priuſquam harum ſcelera, & lachrimæ cõfictę dolis. Cum uni ſit iratus: de omnibus quæritur. ⁋ Excluſit reuocat.) Vtrumq; iniuriam fecit ex verbo: dicendo excluſit: potius q̃ nõ admiſit. & reuocata: potius q̃ peti t vt redeã: qđ erat moderatius. ⁋ Redeam? non ſi me obſecret.) Vides ergo ſuperiorem partem dubitationis in eo fuiſſe, vt rogatus rediret, inferiorem, vt ne rogatus quidem. ⁋ Non ſi me obſecret. Bene de ea, quæ totum proterue agens excluſit & reuocat non petat, nec roget, nec oret, ſed obſecret inquit: qđ horum omnium i maiorem partem eſt ultimũ. ⁋ Siquidem Her. poſſis.) διαλογισμὸς quaſi ad alterum, vt neſcis heu perdita, necdum Laomedontę ſentis periuria gentis? ⁋ Nihil prius, neq; fortius.) Deeſt: ut Multum ille & terris iactus & alto. Et Prius modo ad laudem: non ad ordinem pertinẽt vt Salluſt. Quæ prima morales ducunt. Et ipſe in Heauton. Et ſuauia quæ eſſent: prima habere. ⁋ Nauiter.) A naui ductum, a qua in alto nullum diuerſorium eſt. ⁋ Infecta pace.) ἔμφασις, per μεταφορὰν. ⁋ Indicans te amare.) Non verbis indicans, vt alibi, Ibi tum exanimatus. Pã. bene diſſimulatum amorem & celatum indicat. ⁋ Actum eſt.) De iure, tranſlatum. ⁋ Ilicet) De iudicio. ⁋ Periſti.) De ſupplicio. ⁋ Actum eſt, ad vltro ad eam venies: relatum eſt. ⁋ Ilicet. ad Indicans te amare. ⁋ Periſti, ad Ferre non poſſe. ⁋ Ilicet. Semper in fine tranſactæ rei ponitur. ⁋ Periſti. ὑπερβολή. ⁋ Eludet.) Eludere. proprie gladiatorũ eſt cum vicerint. Cice. Quam diu etiam furor iſte tuus eludet? Eludere, eſt finem ludo imponere.

P rius.

Naui

C. VI. QVid igitur faciam &c. Hac prothaſi .i. in hoc primo actu exemplum ponitur quantum ſuæ poteſtatis nõ ſit: qui amat. Phæd. poſtq̃ multa cogitauit ; Phædria tãdem in hæc verba prorumpit. igitur: id eſt deinde. ut ult Do. poteſt etiam in ſua ſignificatione capi, quaſi poſt multa volutata dicat. Igitur quid faciam: dubitabat an cum reuocetur: redeat, an eam deſerat, atq; dubitando hæc dicit non eum .i. ire non debeam. ne quidem .i. nec etiam nunc. eſt acceſſor .i. aduocor. vltro: ideſt proprio motu meritricis, an potius quaſi hoc eligat. comparem. conſtitutam, ſine conſtituere me debeam: ita .i. eo pacto. non perpeti, id eſt fere. cõtumelias .i. illuſiones meretricum. iratus. vni de oibus quæritur ſimul. Comparare interdum ſignificat cõſtituere. Vn

Igitur,

Compa rare

de dici ſolet. Ita veterum moribus comparatum eſt .i. conſtitutum. Excluſit me .i. eiecit me. & reuocat non rogat: imo tanquam ſuperba reuocat. redeam .i. redire debeam? Deliberat vt dictum eſt, deinde conſtituit ſe non rediturũ ne ſi quidem vehementiſſime rogetur. non redibo ſup. hoc affirmatiue dr. ſi .i. quis. obſecret .i. me vehemẽter & obnixe roget. Parm. hercle .i. per Hercules. ſi quidem .i. certe poſſis facere ſup. vt nõ redeas. nihil erit ſup. prius .i. melius. nec fortius .i. validius. uerum .i. ſed ſi icipies. neque perficies .i. perſeuerabis. nauiter .i. fortiter: & magno animo. ductum autẽ eſt a naui, teſte Donato, a qua i altum nullum diuerſorium eſt, atq; vbi .i. cum non poteris pati, quin eam viſas, venis vltro adeam pace .i. cõcordia iſecta: id eſt nõdum facta. cum nemo expectet .i. præter ſpem, præter expectationem. indicans .i. oſtendens te amare .i. amore eius capi. & non poſſe ferre. quin. ſ. ad eadem venias: ſic hæc feceris actum eſt a te. ſ. Cic. actum eſt de te niſi prouides. licet, id ẽ ire licet. hac voce a præcone prolata iudices de conſilio dimittebantur ponitur autẽ ea vox ſemper in fine tranſactæ rei. periſti .i. perditus es. neq; eſt amplius de tua ſalute vlla reliqua ſpes. eludet .i. redebit te. vbi .i. cum viderit te victum. Eludere enim propria eſt gladiatorum, cum vincerint. nã victores uictos eludunt ſimiliter eludere finem ludo imponere.

Reuocare

Nauiter

Actum e Cice. Ilicet.

Eludet

SER. QVid igitur. Incipit primus actus de pacificatione Phædriæ: & Thaidis. hæc pars tendit ad Eunuchũ hoc modo. quia. ſ. in hac reconciliatione promittuntur munera Thaidi: id eſt Eunuchus & Aethiopiſſa quod accidit iam adductum Chæreæ pro eunucho. & quia illa reconciliatio fuit cauſa promiſſionis & preparationis donorum: ideo ait quomodo facta ſit illa recõciliatio tũ pp leuitatem amantium, tum pp oblationem & cupiditatem donorum, ideo in hac priori ſcena diſcribitur moralitas amatoris, & hoc per deliberationẽ Phędriæ, & Parmenonis illius prudentiſſimi ſerui authoritatem. Inducitur enim hic Phędria deliberans cum Parmenone quid de hac iniuria ſibi a meretrice illata cenſeat faciendum, & Parmeno naturam amoris ediſſerens, vt in hac deliberatione & amatoris deſcriptione uideatur quędam commoditas ad pacificationem faciendam. ſic iunge literam, me dicit phędria excluſit hem Thais, & modo reducit, quid igitur fac. num .i. nunqd ibo modo ne .i. neq; etiam cum acceſſor. vltro .i. nullo interpellante pro me. Ecce una pars deliberationis: q̃ præmiſit ſequitur alia. an potius comparem .i. cõfirmem. & cõſtituit me, id eſt animum meum vt ſim extra amorem. etiã hoc ponit ęquipollenter. comparem dico, non perpeti .i. ad hoc vt non amplius oporteat me pati contumelias meretricum. q .n. eſt in amore ſub meretricis contumeliis oportet uiuere ſed poſtq̃ extra materiam illam, extra & contumelias illas hoc ẽ contumelia excluſit. & ecce oppoſitum: quia reuer. & ideo redeam, eligit ſibi unã partem deliberationis q; ſ. non ibit ſunt .n. ſemper duę partes ad minus i deliberatiõe, more amatoris. facit, q iurat & pmittit ſe reſiſtere amori: & tñ poſtea una lachrymula totũ deprimit ſacramẽtũ Si qdem poſſis nõ ire. nil nõ eſſet prius .i. melius & utilius & fortius qtũ ad pbitatẽ animi. neq; .i. ſi incipies neq; pficies: qđ nauiter .i. proprie oñdit qũo nõ pficies ſ. atq; ubi pati non poteris, qn eas cum ne, &c. cũ hoc totũ feceris tunc te eludet &c.

DON. ¶ PROIN tu.) Vt exin & exindeſic proin & proinde di
Exin citur. ¶ Here, quæ res, &c.) Conceſum eſt in palliata poe/
Proin tis comicis ſeruos dominis ſapientiores fingere: quod item
incogata non fere licet. Eam conſilio regere non potes.
Nunc domino ſeruus eſt ſapientior: quia nec amator: nec
amans. vt idem in Andria. facile omnes cum valemus: recta
cōſilia ægrotis damus.
¶ In amore nec omnia in ſunt vitia.) Duas præpo ſitiones i amore inſunt.
Induciæ ¶ Induciæ.) Induciæ. ſūt pax in paucos dies, vel quod in diem détur vel quod in dies ocium præ/ beant. ¶ Pax rurſum.) Be ne vt conſolaretur: vlti/ mā partem poſui. ¶ Hæc ſi tu poſtules. Id eſt, ſi velis vel coneris. ¶ Nihi/ lo plus agas.) In eſt ni/ hil agas. ¶ Et qđ nunc.) Pro quę: ut ſit cōſequens Hæc uerba. Sic in An/ dria. Quod plerią oēs faciunt adoleſcētuli: ho/ rum ille nihil egregie.
¶ Ego ne illā, quæ illum? q̄ me?) Familiari ... /

PH. Proin tu dum eſt tempus, etiam atque etiam cogita.
P. Here. quæ res in ſe neq; conſilium: neq; modum
Habet vllum. eam conſilio regere non potes,
In amore hæc omnia inſunt vitia, iniuriæ,
Suſpiciones inimicitiæ, induciæ,
Bellum, pax rurſum. incerta hęc ſi tu poſtules
Ratione certa facere: nihilo plus agas,
Quam ſi des operam, vt cum ratione inſanias.
Et quod nunc tute tecum iratus cogitas,
Egone illam, quę illum? quæ me? non? ſine modo,
Mori me malim: ſentiet qui vir ſiem.
Hęc verba, me Hercule vna falſa lacrumula:
Quam oculos terendo miſere, vix vi expreſſerit:
Reſtinguet. & te vltro accuſabit: & ei dabis
Vltro ſupplicium. PH. o indignum facinus: nunc ego &
illam ſceleſtam eſſe, & me miſerum ſentio:
Et tædet, & amore ardeo: & prudens, ſciens,

tione aliqua. nihilo plus agas. i. non plus efficies. quā ſi des operam. i. labores. vt inſanias. i. inſanus ſis, cum ratione. cum uſu rationis. quod eſt impoſſibile cum hæc inter ſe pugnent inſanire, & ratiōe vti. & quod dictū eſt ſup. vel, vt ait Do. quod pro quę ſumatur, ad id quod ſequitur referatur, ſcilicet hæc verba. quod. i. quæ tute. i. tumet iratus cogitas tecum, videlicet. ego ne. i. non ulciſar ſup. illam. Thai dem, quæ recipit illum militem, quę excluſit/ ſup. me, quæ non admi/ ſit me. ſcilicet ſine aīno ſi modo: id eſt tātūmo do. q. d. linquatur mihi hoc: vt ulciſcar eam. malim me morię, ſali/ cet non ulciſci. ſentiet qui: id eſt qualis vir ſi/ em, id eſt ſim. vel her/ cle iurantis eſt, uel affir/ mantis: quod ab eis ſic intelligebatur: quaſi her/ cle me iuuante: quod a chriſtiano minime pu/ tem uſurpari debere, qui verum Deum uera colie religione: neque Hercule: neque alios

Tute

Herde

/ tis iraſcentibus: nam ſingula ſic complentur, Egone illam vlciſcar: quæ illum recepit: quæ excluſit me: quæ non ad/ miſit: etiam neceſſe habet, nec poteſt complere orationem qui & ſecum loquitur: & dolore vexatur. Nam amat ... nimia indignatio: vt Virgi. Quos ego, ſed motos præſtat componere fluctus. ¶ Hæc ver.) Verba ... dixit quæ, ſcilicet nihil effectura ſint. ¶ Vna me Hercle falſa lachrymula: quam oculos terendo miſere: uix vi expreſſerit

Nunc Expreſſi ad ... ducens, & non vera ſed falſa: & non lachryma, ſed lachrymula: & non ultro flens, ſed oculos

Prudēs terendo, & non facile, ſed vi: & non, extillauerit: ſed expreſ ſerit. ſic Virg. Captiq; dolis lachrymiſque coacti. ¶ Quam

Sciens oculos terendo. miſere: vix vi expreſſerit. Totum ſenium verbis ſignificantibus protulit: ut, Stridenti miſerum ſtipu/ la diſperdere carmen. &, Vna dolo diuum femina uicta duorum eſt. ¶ Nunc ego & illam.) Nunc: id eſt fero: vt Vir/ gil. Nunc ſcio quid ſit amor. Et, Nunc augur Appollo: Nunc Liciæ fortes. ¶ Et prudens ſciens.) Prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid ſentit. Sciens: qui alicuius indicio rem cognoſcit. Ergo prudens, per ſeſe: Sciens, per alios.

quos eluſa antiquitas pro Dijs colebant, quicquam habere deitatis putātiq; oēs du gentium Dæmonia. vna lachry/ mula a falſa. i. ficta. q̄ lachrimulam ipſe expreſſerit. i. quaſi premendo oculos emiſerit, ut cū exprimimus ſordes alicu ius vlceris carnem premendo. miſere male: vt aduerbialiter ſumatur: quaſi cum maximo labore & maxima miſeria ex preſſerit. vix. i. difficulter. ui. i. violentia & ſumma ope ter/ gendo oculos ſuos: una ergo lachrimula reſtinguet: id eſt extinguet hæc uerba pridem quæ tecum cogitas, & accuſa bis. i. culpabis te ultro nullo cogente: & dabis ei ſupplicū ultro. i. dabis pœnas ei: hoc eſt te, ipſum punies, aut te ei pu niendum offeres. Sumere de aliquo ſupplicium, uel pœnas ſignificat aliquem punire. dare uero pœnas uel ſupplicium ſignificat puniri. ſi. n. ab aliquo ſupplicium ſumat, ipſe eſt q dat ſupplicium, a quo ſumitur. Ph. o: exclamatiue, uel indi/ gnanter. facinus indignum. i. non admittendum, neque im pune ferendum nunc q. d. tarde ego ſentio & illam Thai/ dem eſſe ſceleſtam. i. ſceleratam, & iniquam & me eſſe miſe/ rum. & me tędet. i. tedio afficior. & ardeo. i. uror amore. i. inſania amoris. & prudēs. i. mea inteligentia cognoſcens. & ſciens. i. alterius iudicio admonitus. Prudens. n. per ſeſe aliquid ſentit, ſciens uero per aliorum admonitionem.

Expri/ mere

Daſ pœ nas vel ſumere Pœnas

C VI. ¶ PH. Proin, id eſt proinde. hoc eſt ea propter tu Parme no dum, ideſt quamdiu. tempus eſt, id eſt commodum, ſeu/ oportunum, cogita etiam atq; etiam id eſt iterum ac ſepius tecum vole', quonam modo hoc inſano amore potero me exoluere. P arme. here, id eſt domine: non potes regere, id eſt moderari conſilio. id eſt ſuaſione, & monitione alicuius eam rem ſup. quæ res nō habet in ſe conſilium: id eſt in qua dari bonum conſilium non poteſt. neque habet modum vl/ lū. i. ullā menſurā & moderationē. qualis eſt inſanus amor Nunc domino amante, & ſui non compote ſeruus eſt ſa/ pientior, quia non eſt amator: nec amans. vt idem in An/ dria, Facile cum valemus, recta cōſilia ægrotis damus. Hec omnia vitia, id eſt mala ſunt in amore. Dicimus enim in eſt huic rei, & in hac re. ſ. iniuriæ. i. iurgia, pbra, contumeliæ, ſu ſpitiones de riuali: ſcilicet inimicitiæ, diſcordiæ, induciæ, i. intermiſſiones amoris. Induciæ eni ſunt pax in paucos di es vel q in diē dentur: vel q in dies aliquot otium pbeāt, bel/ lū. i. certamē inter amātes. rurſum. i. denuo eſt pax. i. concor dia, recōciliatio. ſi poſtules. i. coneris facere. i. reddere. hæc incerta. i. iſtā alia. certa. i. firma & ſtabilita ratione. i. modera

¶ P R Oinde. i. propterea, quia me eludet: & duȝ eſt tēpus. i. dum nondum ſenſit me uictum. cogitat de me quid ſic fa ciendum. Ecce inſtabilitas amatoris. qui. n. prius deliberaue rat firmiter ſe non iturum, iam ponit ſe alterius conſilio de eadem re here dicis ut cogitem & inueniam conſiliū: ſed fruſtra cogitarem ad hoc: quia res non patitur conſilium. rem poteſt regi conſilio. Ecce Vniuerſalis propoſitio aſſum ptionem ſupponit: ſed in amore, neq; mens neq; cōſilium er go nunc poteſt regi conſilio: q non ſit modus, neque conſi/ lium per hos effectus poteſt uideri, q hæc omnia uitia in/ ſunt amori, quia cum amator deliberet cōſilio ſe habere bel lum cum amica: perit ſtatim conſilium: quia ecce pax. Mo dus non eſt in iſtis uitiis, quia uel ultra modum ſunt ſuſpi/ tione: uel bellum ultra modum: & ſic in cæteris hoc adeo i cetera. i. ſine conſilio & ſine men. ſi. pa. ſ. c. ratione, ita ut inſa nias. qui. n. uult regere amorem: uult regere inſaniam. & hoc potes in te uidere, qui q nunc tute cogitas dicendo. ego ne illam. ſ. digner aduentu meo: quę illū recepit, q me. ſ. excluſit Malim me morię eam ad illam, hęc uerba oia reſtituet & c.

SER.

V.

Vere

Vere falſa: quia quãdo oculos etiam dabis ſupplicium, quia verberabis: qui tamen accepiſti iniuriam. O indignum. iam dolendo incipit flecti a propoſito. prudéſq; bene cognoſco naturam amoris: & tamen ardeo amore. ſciens, quare bene noui mihi prçcauere: niſi vt te redimas ab iſto dolore excluſionis pacificando te cum ea.

te captum, id eſt in amore captiuum & irretitum. ſi nequeas te redimere ſup. paululo, id eſt admodum paruo prçtio. at redimas te quanti queas, id eſt quanto pretio te poteris redimere. & ne id eſt ne afflictes .i. torqueas, excrucies, commoueas te. phæ. ne, id eſt vtrum ſuades, id eſt conſulis ita. Par. ſi ſapis id eſt ſi ſapiens es, facies neque addas moleſtias præteritas ſup. quas ipſe amor habet: & recte feras eas moleſtias. quas habet. ſed ecca, id eſt ecce hic ipſa calamitas, id eſt ipſa pernicies i ipſa tempeſtas noſtri fundi, id eſt noſtre poſſeſſionis. egreditur, id eſt exit foras ſcilicet Thais quæ eſt tantum grando: quæ calamos fondi concutit, vnde ſequitur pauperies coloni. Calamitatem enim proprie ruſtici grandinem dicunt: q; comminuat calamum hoc eſt culmen: ac ſegetem. Subdit deinde quare ſi calamitas. nam hæc Thais intercipit, id eſt totum capit quod nos oportet capere interdum etiam intercipere ſignificat ex inſidiis capere, vt latrones intercipiunt merces, quæ feruntur huc & illuc.

Viuus videnſq; pereo: nec quid agam, ſcio.
P. Quid agas? niſi vt te redimas captum q̃ queas
Minimo? ſi nequeas paululo: at quanti queas
Et ne te afflictes. PH. Itane ſuades? P. ſi ſapis
Neq; præter quam quas ipſe amor moleſtias
Habet: addas: & illas quas habet, recte feras *eliditur i*
Sed ipſa egreditur noſtri fundi calamitas
Nam quod nos capere oportet: hæc intercipit.

DON ¶ VIVVS videſq; pereo.) Mire, & noue: viuus pereo i & propterea ſic dixit: vt intelligamus ociosior, & viuus: quaſi ſapiens & ſentiens. Viuus, videnſq; pereo. Bene addidit videns. nam viuus perit, qui etiam dormiens opprimitur: videns autem: qui vigilans vim patitur & perit. Nam videre pro vigilare poſuit. vt etiam Virgil. cum de Sileno dicit. iamq; videnti Sanguineis frontem moris, & tempora pingit. Ergo viuus: non mortuus: videns, non dormiens. ¶ Captum.) Salluſt. Sin capt⁹ prauis cupidinibus: ¶ Quam queas minimo.) Perſeuerauit in tranſlatione quam iamdudũ ſumpſit a bello. ¶ Si ſapis.) Id eſt ſi ſapias, ad inferiora iungendum eſt: nam aliter non intelligitur. ¶ Noſtri fundi calamitas.) Proprie calamitatem ruſtici grandinem dicunt q; comminuat calamum, hoc eſt culmum ac ſegetem. ¶ Intercipit.) Proprie, quaſi totum capit. Plautus in Aulularia. Quę mihi interbibere ſola: ſi vino ſcateat, Corinthiẽſem fontem & Pyrenæum poteſt.

CVI. ¶ PEREO .i. occido viuus: non mortuus, & videns, id eſt vigilans non dormiens: neſcio quid agam .i. agere debeam. Par. quid agas id eſt agere debeas niſi vt redimas te: quã minimo pretio ſup. queas: id eſt quanto minimo poſſis. pretio

SER ¶ AT, id eſt ſaltem quanti queas. vtrunq; enim dicimus & emi decem denariis: & decem denariorum: quaſi rem ſubdiuidens ſi ſapis, ſi ſapiens es tu nõ addas alias moleſtias rixam faciendo: præterquam .i. præter illas, quas habet in ſe amor naturaliter, ac ſi dicat ſatis moleſtiarũ affert. nõ oportet per diſcordiam alias opponere præterquã quam eſt adiectio ſyllabica, etiam prçter hoc, quod non addes moleſtias amori, etiam illas, quas habet in ſe, amor recte .i. patienter feras calamitas .i. conſumptio, namq; nos &c.

ACTVS PRIMI SCNA II.

THAIS MERETRIX PHAEDRIA. PARMENO

T. MISERAM me vereor ne illud grauius Phædria *Iambei trimetri.*
Tulerit neue aliorſum, atq; ego feci: acceperit.
Quod heri intromiſſus non eſt. PH. totus Parmeno
Tremo horreoq;, poſtq̃ aſpexi hanc. P. bono animo es.

DON. Miſeram me &c. neue aliorſum.) Aliorſum, in aliam partem, vt ſeorſum retrorſum dicitur. ¶ Quod heri intromiſſus non eſt.) Hæc leuius, vt de facto ſuo loquens, At Phædria, Excluſit, reuocat, inquit redeam? nõ ſi me obſecret. ¶ Tremo horreo.) Ex amore nimio. Nimius ignis, effectũ frigoris reddit: vt ex frigore nimio effectus ignis exiſtit: ſecundum illud quod phyſici aiunt. hinc & Virgil. Aut Boreę penetrabile frigus adurat. ¶ Tremo. horreoq; poſtq̃ aſpexi hanc. Natura magni caloris etiam horrorem incutit, vt nimię febres.

comitẽ horridulum trita donare lacerna. ex frigore autem efficimur tremuli, & horridi: & aliquando ex nimio colore. Nimius enim ignis effectum frigoris reddit, at ex frigore nimio effectus ignis exiſtit, ſecundum illud quod phyſici aiunt. Natura enim magni caloris, etiam horrorem icutit. ut nimię febres. q; autem ex frigore nimio effectus ignis exiſtat ex Virgiliano liquet dicto, Aut Boreæ penetrabile frigus adurat. Parmeno. es: id eſt ſis bono animo id eſt habeas bonum animum. Virgi.

CVI. Miſeram &c. Hic Thais adducta ratione, qua excluſerat Phędriam eum ſibi reconciliat, & vt biduum rus abſcedat ſuis blandimentis impetrat. Tha. me miſeram, pro interiectione dolentis ab aliquibus rite capitur i vel intellige dico vel fateor me miſeram & infelicem vereor ne Phędria tulerit grauius, id eſt grauiter & moleſte. neue i id eſt vel vt id eſt q; acceperit, id eſt interpretatus fuerit i & conceperit. aliorſum: id eſt in aliam partem atque: id eſt quam ego feci, vereor ergo ne tulerit, vel acceperit illud quod non intromiſſus eſt heri: id eſt admiſſus in domum, ſed excluſus. Phę. o Parmeno, tremui, id eſt tremulus ſum. & horreo, id eſt horrore concutior totus: id eſt per omnes partes. poſtquam aſpexi hanc Thaidem prę amore nimio. Horrere interdum ſignificat frigere. Iuuen. Et tum cauſa horrenti non reddere ſeruo, Et dectius, Scis

Iuuena.

SER. Miſeram Facta deliberatione Phædriæ, & demolito animo eius ad reconciliationem, inducitur Thais orans Phæd. vt de excluſione vtinam donet ſe excuſans, & ſic ad pacationem paratur: & hæc omnia idonea valde ſunt ad confirmandam concordiam: cum ex vna parte Phædria ſit paratus, vt iam audiuimus. ex altera Thais veniam oret mediante Parmenone: quaſi omnium conſcio & mediatore, ut eius iudicio planius notetur vtriuſque perſonæ natura & proprietas. venit ergo Thais ſecum conquerens de excluſione. Memi. & cætera grauius quam debeat neue aliorſum tulerit, ſcilicet ne putet me propter aliam cauſam feciſſe. atque, id eſt quam tremo amore & tamen horreo eam, id eſt odio habeo eam. bono: id eſt conſtanti ſis animo ne ſentiant te labare. & oportet te eſſe forem. nam cum plus acceſſeris plus & amabis. & incitaberis hoc dicit.

DON. ℭ ACCEDE ad ignem hunc.) Potiꝰ ignem meretricē ac cipimus, q̄ aram Apollinis, vel quia amator vritur, vt Virgi. At mihi ſeſe offert vltro meus ignis Amyntas. vel quia auida: & auara eſt, vt ignis, alimentorū. ℱ Iam caleſces plꝰ ſatis.) Noue: ſed intelligitur. Quam, id eſt plus ęquo: vt alibi, Quam nequid in illum iratus plus ſatis faxit pater. ℱ Iā caleſces plus ſatis.)

Plus ſatis Noue. ſed intelligit plus q̄ ſatis. Hocq daſ putant. at mihi de his vt eſſe quæ a veteribus geminabātur: vt plerique oēs hoc eſt oēs, & pleraque oia, id ē oia. ſic & plus ſatis pro ſatis. ℱ Quis hic loquitur?) Non imperite intelligunt qui exiſtimant meretricē etiā hoc ſimulare: ꝙ non viderit Phędriam. Nam & perſonæ, & dictis eius cæteris, hoc conuenit: & tūc erunt gratiora oia q̄ ſupra dixit. ℱ Cur non recta introibas?) Quaſi parum fuerit introibas, ſatis mire additum Recta. ℱ De excluſio: verbum nullum.) Plus admirationis eſt, nec accuſationi, nec ſatisfactioni locum reliquiſſe meretricem, callide diſſimulata iniuria. ℱ Quid taces?) Et hoc callide, quaſi innocens ne ſuſpicetur quidem quid ſuccenſeat adoleſcens. ℱ Sane quia vero ſemper &c.) Tolle ſane: & vero & pronuntiandi adiumenta vultumq; dicentis, & in verbis non negatio: ſed confeſſio eſſe credatur. Nam vero: ironiæ conuenit, vt Vir. Egregiam vero laudem: & ſpolia ampla refertis. ℱ Aut quia ſum apud te primus.) Duo dixit quę doleat & quia clauſę fores, & quia poſterior habetur, prælato milite. ℱ Aut quia ſum apud te primus. Subauditur. Nō recta introiui. ℱ Miſſa iſtęc fac.) Alia diſſimulatio: & durior poſt admonitionem, ſed bene intelligitq; hoc a meretrice ridente molliter & oſculum porrigente dici accipit. ℱ Quid miſſa?) Magna virtus poetę eſt: non ſententias ſolum de cōſuetudine ac de medio tollere & ponere in comœdia, verum etiā verba quędam ex cōmuni ſermone: quale ē quod ait nunc. Quid miſſa? ℱ Vtinam eſſe mihi pars æqua amoris tecum.) Vel amandi, vel non amandi. ſ. ℱ Ac pariter fieret.) Pariter: ſimiliter.

Pariter Salluſt. Cui niſi pariter obuiam iretur. ℱ Vt aut hoc tibi doleret itidem vt mihi dolet.) Si ambo amaremus. ℱ Anime mi.) Mi: vocatiuus eſt ab eo quod eſt meus. Vide q̄ familiariter hoc idem reperit blandimentum, Vult. n. Teren. velut peculiare verbum hoc eſſe Thaidus. ideo totiens dictum eſt, Tumne hic eras mi Phædria? Ne crucia te obſecro anime mi Phædria. ℱ Ne cru. te. Hæc niſi amplectens adoleſcentem mulier dixerit, videbitur. Ne crucia ſine affectu dicere: Sed ſic diceret. Ne crucia, te: eo geſtu, quaſi in eo etiam ipſa crucietur. nā ideo ſubiecit anime mi hoc ē animus meus. ℱ Nō pol quo quenq̄ plus. amem.) Hoc totum nimis blāde, & cum contractione adoleſcentis dicit meretrix. ℱ Faciendum fuit.) Legendum faciendum, ſcribēdum. totū hoc ſemper neceſſitati adiūgitur. Vir. Aut pacem Troiano ab rege petendum. Et alibi, Arma acri facienda viro. ℱ Credo, vt fit miſera prę amore excluſit hunc foras.) Oratorie. ac facere adduxit: miſera. Et cū illa a deriuatione cauſę argumētetur: mire a Parmenone correpta eſt, veriſimile nō eſſe vt qs quem amet, eundem poſſit excludere. ℱ Excluſiſti hūc foras ωρα προσθλιψιν intulit intuens puellā, & ei oſtēdēs Phædriam, vt oſtdat q̄ falſa & repugnantia loquatur meretrix.

Age ℱ Age.) Corripientis eſt mō age, non hortantis aduerbium

Accede ad ignem hunc, iam caleſces plus ſatis.
T. Quis hic loquitur? ehem tu ne eras hic mi Phædria?
*Quid hic ſtabas? cur non recta introibas? P. cæterū — *In quid uis*
De excluſione verbum nullum. T. quid taces? — *(detur elidi d*
PH. Sane quia vero hæ mihi patent ſemper fores.
Aut quia ſum apud te primus. T. miſſa iſtæc face,
PH. Quid miſſa? o Thias Thais, vtinam eſſet mihi
Pars æqua amoris tecum, ac pariter fieret: vt
Aut hoc tibi doleret itidem, vt mihi dolet,
Aut ego*iſtuc abs te factum nihil penderem. — *In iſtuc eliditur s*
T. Ne crucia te obſecro anime mi, Phædria.
Non pol quo quenquam plus amem: aut plus diligam,
Euo feci: ſed ita erat res. faciendum fuit.
P. Credo, vt fit, miſera præ amore excluſit hunc foras.
T. Sicine ais Parmeno? age, ſed huc qua gratia

GVI. ℭ ACCEDE. i. adueni ad hunc ignem. ſ. Thaidem cuius amore te vt ignis adurit. iam. i. ſtatim caleſces, id eſt calidus fies. plus ſatis. i. vltra q̄ ſatis eſt ſiue ſupra modum: & ponit ibi ſatis tanquam pro vno ablatiuo: velut ſi diceretur plus ſufficientia. quemadmodum dicimus plus ęquo. Do. autem ſentit plus ſatis tm̄ capi hic pro ſatis, & ita plus abundare.

Tha. quis loquitur hic. Habeo mi Phædria, eſt blandientis vocatiuus. ne. verū eras hic: quaſi nō ante eum percepiſſet ſimulatrix meretrix. quid. i. cur. ſtabas. i. imorabaris, hic cur non introibas recta via. eleganter autem ſupprimit via q̄ apponatur. Cic. ad Pætum: Recta. n. a porta domum meam veniſſe. Cice. Itamicus vrbē igreſſus recta venit domum meā. i. nuſquā aliorſum diuertit, ſed ſtatim eodē vitæ tenore domum meam petiuit. Par. cęterum. i. ſed: nullum verbū: id eſt nullus ſermo fiet de excluſione ipſius Phędrie. Cęterū Tha. quid: id eſt cur tu Phædria taces: id eſt non loqueris. Phæ. ſane. vere hoc totum per ironiam dictum eſt. vero enim particula ſæpe ironice ſignificat. vt Vir. Egregiam vero laudem &c. quia hæ fores ſemper patent, id eſt appertæ ſunt mihi. aut quia ſum primus id eſt præcipuus. & in maximo honore abitus, & pretio apud te. Thais. miſſa, id eſt fa e, id eſt omitte. iſtæc quæ loqueris. Phæ: quid id eſt cur miſſa faciam: ſcilicet, vel quid miſſa face dicis ſupp. o Thais. Thais, vtinam æqua pars: id eſt æqualis portio amoris eſſet mihi tecum, id eſt vtinam æqualis eſſet noſter amor: ita ꝙ tantum te redamarem, quantum me. & rurſus ſi me non amares, nec ego quoq; te. ac pariter, id eſt ſimiliter, vel æqualiter fieret: id eſt efficeretur. vt aut hic quod. i. excluſus ſum doloret tibi. i. te efficeret dolore. itidem: idem ſimiliter, vt dolet mihi. i. quantū mihi eſt dolori, aut affert dolorem. aut nihili penderem. i. nihili facerem contemnere non curarem iſtud factum ab ſte, ſcilicet excluſionem mei. Tha. Phæ. anime mi, appoſitiue dictum: id eſt quem p amorem geſto in pectore meo, aut cuius animus meo iungitur per amorem: ita vt vnus eſſe animus meo videatur vt dicimus duos amicos eſſe animam vnam in duobus manentem corporibus obſecro: id eſt per ſacra rogo, ne crucia te: id eſt noli te angere, & torquere tali dolore, Pol. i. per pollucem. non feci id ſup. id eſt nō excluſi te eo, ꝙ plus amem: aut plus diligam quēquam. i. aliquem q̄ te ſed res. erat ita. i. negociū id poſtulabat. faciendum fuit. i. oportuit facere ad eam rē aſſe quendam quæ parabatur. Par. credo tu miſera, id eſt afflicta amore eius. excluſiſti hunc Phæ. foras præ amore: id eſt tāto eius amore fragrabas: vt eum excluſeris ut fit: id eſt ut fieri ſolet. hoc autem per ironiam dictum eſt, quaſi dicat non eſſe ueriſimile, ut ſi quis quempiā amet. eundem poſſe excludere. Tha. o Pa. ſicine id eſt utrum ſic ais? age: ibi non eſt aduerbium hortantis, ſed potius corripientis. ſed auſculta qua gratia, id eſt qua cauſa iuſſi, id eſt pręcepi.

SER. ℭ ACCEDE &c. Cæterum, id eſt ſed quid taces: quia nouerat Parmenonem magis rigidum eſſe, ideo libētius uertit ſe ad Phædriam. ſane Phæ. accepta occaſione &c. fortitudine verbis Parme. audacius reſpondet ſane ideo non iratus: quia uero, id eſt in ueritate &c. Non pol ego feci eo quo, id eſt ꝙ quenquam &c. aut diligam: id eſt prædigam. Sed hic uertit ſe ad Phædriam.

ℭ Et accerſi

DON. ¶ TE accerſi iuſſi.) Hoc eſt quod ſupra ait, Non eam, ne nunc quidem, cum accerſor, vltro? ¶ Dic mihi.) Meretricis calliditate commendat quæ dictura eſt. ¶ Egone optime.) Bene, non expectauit ſeruus vt pro ſe dominus reſponderet Thaidi. ¶ Verum heus tu.) Aſtute ſeruus reponit Thaidi vicem. Nam illa vt magnam voluit expectari quod dictura eſt, iſte vt falſum cõtẽnit. ¶ Meã aſtringo fidem.) Fidem promitto: quia vincula fidei dicuntur. ¶ Quæ vera audiui, taceo. Mire vicem Parmeno reddidit meretrici. Nam vt ſeruũ difficile eſt tacere commiſſa: ita meretricem rarum ẽ vera dicere. ¶ Quæ vera audiui. Figura [illegible]. ¶ Contineo optime.) Proprie a metaphora vaſorum tranſtulit verba. ¶ Sin falſum aut vanum, aut fictũ eſt cõtinuo palam eſt.)

Aſtringere fidem

Cõtinere

Falſum, eſt quo tegitur id quod factum eſt, vanum, quod fieri non poteſt. Fictum, quod non eſt factum, & fieri potuit. Vel falſum, eſt fictum mendacium ſimile veritati. Vanum, nec poſſibile, nec veriſimile. Fictum, totum ſine vero, ſed veriſimile. Falſum loqui, mendacis eſt: Fictum, callidi: Vanum, ſtulti. Falſum loqui, culpæ eſt: Fictum, virtutis: Vanum, vecordię. Falſis decipimur: Fictis delectamur: vana contemnimus. ¶ Plenus rimarum ſum.) Vilis atque abiecta traſlatio, & apta apud meretricẽ loquenti. i. tranſlata autem eſt ab aquario vaſe fictili. ¶ Hac atq; illac perfluo.) Contra Contineo optime. ¶ Proin taceri ſi vis, vera dicito.) Vtrum te taceri, aut tuum dictum? an imperſonaliter, & infinito modo? ¶ Samia mihi mater fuit.) Puduit dicere Thaidem, Meretrix mihi mater fuit. quod tamen ſignificauit, dicendo aliunde ciuem alibi habitaſſe. Nam ideo meretrices, peregrinæ dictæ ſunt in comœdiis. vt in Andria, A deone eſt demens? ex peregrina? ¶ Poteſt taceri hoc.) Id eſt veriſimile eſt. Nec hoc, ad laudem proficit, ſed ad dedecus meretricis. ¶ Poteſt taceri hoc. Hoc, peregrinam naſci meretricem. & ideo poteſt verum videri. ¶ Puellam dono quidam.) Aetas & ſexus, amoris cauſa ſunt cur eam Thais puellam diligat. ¶ Puellam dono quidem mercator dedit. Propter hoc oſtendit meretricem fuiſſe matrem: & dono ideo accipere puellam potuiſſe. ¶ Ex Attica hic abreptã.) Quia Athenis eſt conſtituta ſcena. ¶ Arbitror.) Bene arbitror. & nihil certi. quando enim auſurus eſſet Parmeno adornare Chæream ad vitiandum hanc virginem, ſi pſciſſet ciuẽ eſſe? ¶ Matris nomẽ & patris dicebat ipſa.) Quæ infantis memoriæ proxima ſunt. Nam quid prius ætas illa, q̃ patrem matremq; cognoſcit? ¶ Et ſigna cætera neq; ſciebat.) Id eſt domum patris, regionemq; eius. Neq; per ætatem etiam poterat. Hoc ideo addidit: ne eſſet minus elegans, quæ neſciret. ¶ Hoc addebat.) Ad matris ſcilicet nomen & patris quod puella dicebat. ¶ Vnde.) Ideſt, a quibus, vt Virgi. Genus vnde Latinum. Et cauſam dicere prius, vnde petitur aurum. ¶ E Sunio.) Sunium, promontorium eſt Athenienſium: & in eo forum rerum venalium, [illegible].

Falſum
Vanũ
Fictum

Arbitrari

Te acceſſi iuſſi, auſculta. PH. fiat. T. dic mihi
Hoc primum, potin' eſt hic tacere? P. egone? optume.
Verum heus tu lege hac tibi meam aſtringo fidem.
Quæ vera audiui, taceo, & contineo optume.
Sin falſum, aut vanum, aut fictum eſt continuo palam eſt.
Plenus rimarum ſum. hac, atq; illac perfluo.
Proin taceri ſi vis, vera dicito.
P. SAMIA mihi mater fuit. ea habitabat Rhodi.
T. Poteſt taceri hoc. T. ibi tum matri paruolam
Puellam dono quidam mercator dedit,
Ex Attica hinc abreptam. P. ciuem ne? T. arbitror.
Certum non ſcimus. matris nomen, & patris
Dicebat ipſa patriam, & ſigna cætera
Neq; ſciebat neq; per ætatem etiam potuerat.
Mercator hoc addebat, e prædonibus
Vnde emerat, ſe audiſſe abreptam e Sunio.

CVI. ¶ TE accerſi. i. vocari, eſt enim infinitiuus paſſiuus tertiæq; inflexionis. Interdum autem eſt quartę: & tunc facit accerſiri. Phæ. fiat. i. auſcultabo. Tha. at. i. ſed dic mihi pmũ hoc quod ſequitur, hic. ſ. Parmeno ſeruus tuus. potin. i. potis ne. hoc eſt: eſt ne potens tacere. Par. Ego ne? quaſi dicat: dicis vtrum ego poſſim tacere. deinde reſpondet optime, ſcilicet poſſum tacere. verum: id eſt ſed heus: aduerbium attentionem poſcentis. aſtringo: id eſt promitto, ſiue obligo (nam vincula fidei dicuntur) aſtringo ergo tibi meam fidẽ id eſt veritatem conſtantiam: & fidelitatem: vel æquitatem vel potius aſtringo tibi fidẽ. i. ſancte pmitto tibi me taciturũ: hac lege. i. hac cõdiditione: hoc cõſilio quod ſequitur: videlicet taceo. i. ſecreta teneo. nõ euomens ea, quæ audiui vera. & contineo. i. me cohibeo optime ne pateſiant, q̃ vera audiui: vel potius eſt tranſlatum a metaphora vaſorum: quæ non perfluunt: ſed liquorem impoſitum cõtinẽt ſic homo: qui nõ eſt elinguis, & ſecreta commiſſa non prodit continere dicitur. Sin: id eſt ſed ſi dictum tuum ſupple eſt falſum. aut vanum, aut fictum. continuo. i. ſtatim eſt palam: id eſt ſtatim vulgatum eſt, & patefactum. Falſum eſt. quo tegitur id quod factum eſt vanũ eſt quod fieri non poteſt. fictum dicitur quod non eſt factum, & fieri potuit. Vel falſum eſt fictum mendacium ſimile veritati. Vanum: nec poſſibile eſt, nec veriſimile. Fictum eſt totum ſine vero vel veriſimile. Falſum loqui mẽdacis eſt: fictum callidi: vanum ſtulti. Falſum loqui culpæ eſt: fictum virtutis: vanum verecundiæ. Falſis decipimur: fictis delectamur: vanis offendimur: ſiue obtundimur ſum plenus rimarum: id eſt fiſſurarum: id eſt ex me non vera dicta effluunt: vt per rimas vaſorum effluit liquor. Perfluo hac atq; illac. id eſt commiſſa mihi reuelo ſine conſideratione vlla committentis ſi vera non ſint: & eſt tranſlatio facta a vaſis perfluentibus: id eſt per rimas liquorem emittentibus. Dicimus enim eleganter hoc vas perfluit: quod inepte dicitur vadit: ſcilicet proin. id eſt a propter. ſi vis taceri: id eſt vt taceatur: impersonaliter legendo. vel per paſſiuum ſi vis dicta ſupple tua taceri tua: id cælari: dicito vera. Tha. mater fuit mihi Samia: id eſt ex Samo inſula. ea mater habitabat. i. commorabatur. Rhodi: aduerbialiter. i. in ea vrbe remota a natali ſolo: per quod oſtenditur eam fuiſſe meretricem. Par. hoc poteſt taceri, qua. ſ. eſt veriſimile meretricem poſſe naſci ex peregrina, & quidem meretrice. Tha. tum: id eſt tunc quidem mercator dedit dono matri meæ paruulam puellam. arreptam. i. ablatam. hinc. i. ex Attica: id eſt ex ea regione Græciæ: q̃ Attica nominatur: vel ex vrbe Athenienſium. Phæ. ne: id eſt vtrum dedit ciuem Atticam: id eſt Athenienſium. Tha. arbitror non ſcimus certum ipſa dicebat nomen patris & matris. neq;. i. non ſciebat: neq; ẽt potuerat ſcire ſup. tum. i. tunc. per ætatem. i. ætatẽ pmittente patriam & cætera ſigna: vt domum regionem: & ſimilia. Mercator qui eã dederat: addebat hoc ſe audiuiſſe. i. a prędonibus. vnde: id eſt a quibus emere eam quid addebat ipſam puellam ſup. fuiſſe abreptam. i. abductam per vim e Sunio. i. ex promontorio Athenienſium: in quo rerum venalium emporium. i. mercatus eſt. inflectitur autem hoc Sunium Sunii ſecunde inflexionis.

Hac & illac pfluere

Sunium Emporium

SER. ¶ TACERE. i. cælare nomẽ matris & patris: dicebat ipſa puella: patriam: vero &c. Signa quibus cognoſci poſſet, neq; ſcit &c. Sunium eſt quædam villa iuxta Athenas.

Mater vbi accepit,cœpit ſtudioſe omnia
Docere,& educare,ita vt ſi eſſet filia.
Sororem plerięꝫ eſſe credebant meam.
Ego cum illo,quo vno tunc rem habebam tum hoſpite,
Abii huc:qui mihi reliquit hæc,quæ habeo, omnia.
P. Vtrunqꝫ hoc falſum eſt,effluet. T. qui iſtuc? P.quia
Neqꝫ tu vno eras contenta,neqꝫ ſolus dedit.
Nam hic quoqꝫ bonam,magnamqꝫ partem ad te attulit.
T. Ita eſt.ſed ſine me peruenire quo volo.
Interea miles, qui me amare occœperat,
In Cariam eſt profectus.te interea loci
Cognoui tute ſcis,poſt illa q̄ intumum
Habeam te.& mea conſilia vt tibi credam omnia
PH. Ne hoc quidem tacebit Parmeno. P.oh,dubiumne id eſt?
T. Hoc agite amabo,mater mea illic mortua eſt
Nuper:eius frater aliquantulum ad rem eſt auidior,
Is hanc vbi forma videt honeſta virginem,
Et fidibus ſcire,pretium ſperans illico

DON. ℂMATER vbi accepit.)Hæc figura, in narrationibus ꜰιω.ις dicitur,cum oia pedetentim dicitur inſinuandi gratia,vt nunc,Matri mercator dono dedit. Mater vbi accepit. Et ſimul côuenit mulieri loquenti huiuſcemodi mora.ꝩ Cœpit ſtudioſe omnia docere.)Mire,nam non docuit ſed cœpit docere.τωμιλλυσμ. Et vide q̄ ſatis muliebriter.ꝩ Mater vbi accepit.Accepit, ſimpliciter.aut audiuit ingenuas: vt Capiē di & c a t Sed me lius prius.ꝩ Ita vt ſi eſſet filia.)Ergo velut ſoror habēda eſt Thaidi: & ideo ſequitur ,Sororē plerięꝫ eſſe credebant meā. Et oratorie cumulat dignitatem. & amorem puellæ:vt eius cōparatione leniatur iniuria facta Phędrię.ꝩ Ego cum il. quo cū vno tunc rē hēbā cū hoſ.)Totū dixit,& ꝙ hoſpitē,& ꝙ rē hēbat. Et bii tūc,& non,nunc Nā nūc,cū duobus. ꝩ Quo cū vno tunc rē hēbam.Ideſt cōſuetudinem,amorē. ꝩ Hoſpite.Ideſt attico.ꝩ Abii huc),Rhodo Athenas:ſcilicet.ꝩ Qui mihi reliqt hæc q̄ habeo,oia.)Hoc ideo,ne tantundem obſequii exigat phædria.Ideo contra Parmeno. ꝩ Vtrunqꝫ hoc falſum eſt effluet.)Ipſe exponit hoc vtrunqꝫ quid dicat.& contradicendū eſt,quia præſens amator grauatur hoc dicto.ꝩ Neqꝫ tu vno eras contenta.)Quippe q̄ admiſeris militē.ꝩ Neqꝫ ſolus dedit.)Quippe qa nō omnia tua illius fuere mortui.ꝩ Nam hic quoqꝫ.)δεικτικῶς. Non Phædria,ſed Hic dixit,tangens illum, & quaſi inuito illo hoc exprobet.ꝩ Bonam, magnamqꝫ partem ad te attulit. Hæc dicuntur ισοδυναμουντα:vt Abs te petere & poſcere. An potius bonam ſpeciē, magna quātitate? & nūc diſcretiue dictum eſt:nam alias bonam, pro magna & multa accipimus. ꝩ Ita eſt.)Non erat negandum quod dixit Parmeno meretrici ſatisfacere cupienti,& non tacenti culpam in conſcientia eſſe. ꝩ Te interea loci cognoui.)Oratorie priorem amatorem facit militem,q̄ Phædriam. Nam poſterius dicit hunc cognitum per abſentiam militis. Ergo cum militi Phædria riualis ſuperductus ſit:conſequens eſt vt miles queri debuerit,non Phædria. & propterea nihil peccatum,ſi ordine ſeruato miles antepoſitus fuerit amatori poſtmodum cognito,& hoc ſine puella, & numerum cauſa,multum pro milite contra Phædriā valet. Sed vide meretricē,quia rē dixit perurētem,quot & qualia blādimēta ſubiicit,dicēdo.Tute ſcis poſt illa,q̄ itimū hēam te,&c. ꝩ Cognoui,Proprie cognoui. ꝩ Tute ſcis poſt illa,&c.) ταπειλωσι figura.nam hoc ad narrationē nō pertinent.ꝩ Et mea cōſilia tibi vt credā oia. Ex preſenti actu ſumpſit argumētū,ꝙ eū nūc tanq̄ cōſultorē adhibuerit.Et bene,Credā, ſm illud.Potin' eſt hic tacere? ꝩ Ne hoc qdem,)Id eſt, hoc quoqꝫ falſum ē.ꝩ Dubiū ne id eſt?)Me nō tacturū.ſ.ꝩ Hoc agite.)Pro aduerbio corripientis eſt poſitū. aut certe pro adhortatione audientiæ prebendæ. Sic Plautus, Hoc agite ſultis ſpectatores.Et côuenit velut nutu audientiā ſignificātis,& geſtu hoc ipſum adiuuari.ꝩ Hoc agite. Id eſt illud deſinite,& hoc attendite.ꝩ Nuper.)Vt adhuc amor flagrare videatur,addidit nuper.ꝩ Aliquātulum ad rem eſt auidior.ꝩ Vultu accōmodato ad rephenſionē pnunciandū eſt, Ad rē auidior,Proprie auidior,Et rē,pecuniam mō dicit, ꝩ Is vbi hāc for.)Ex aliena pſona vult oñdere pter affectus quanti ſibi æſtimanda ſit:& quāto munere miles Phæ. meruerat anteponi.ꝩ Et fidi.ſcire.)Vetuſtas ἐκλειψις.ꝩ Pretiū ſpe.)Deeſt magnum.vt,Et ſtabulo frenos audire ſonantes. ꝩ Producit,ac ven.)Proprie.Nā,pduci res venales dicunt.

GVL. ℂVBI.i.poſtq̄.mater mea accepit datā puellā.cœpit.i.incœpit docere eā oia ſtudioſe.i.diligēter & affectuoſe.cœpit inq̄ educare.i.nutrire eam. ita.i.eo mō.vt i.ſicut ſi eſſet filia.plerięꝫ.i. multi credebantur eā eſſe ſororem meā. ego abii.i.diſceſſi ex Rhodo huc Athenas cum illo hoſpite.i.peregrino alienigena:qui attico.quo cū.i.cum quo vno.i.ſolo:tūc hēbam rē.i.ꝯſuetudinē:amorē conuerſationē.qui hoſpes reliquit mihi p teſtamētū oia hæc q̄ hēo.i.poſſideo. Par. hoc vtrūqꝫ dictū ſup.ē falſum.ppterea effluet.i. reuelabit: neqꝫ tacebitur:ſed a pectore nſo exibit. (Effluet) Tha.quid.i.cur iſtud dicis.ſ.eſſe falſum.Par.rogas.i.petis?rñſio:qa neqꝫ tu eras contenta vno amatore:neqꝫ ſolus ille hoſpes dedit tibi oia quæ habes.nā quoqꝫ.i.et hic Phæ.attulit tibi bonā partē tuorū bonorū q̄tū ad ſpēm & q̄litatē.& magnā q̄tū ad quātitatē.interdū ēn bonus capit̄ pro magnus vel multus.Tha.eſt ita vt dicis.ſ.Phæ.multis me affecit dōnis.ſed ſine.i.patere:permitte me peruenire quo volo.i.ad qd narrādū tēdo.interea.i.dū hæc aguntur. miles,q̄ occeperat.i.incepat amare me.pfectus ē i Cariam.i.in eam puinciā.interea loci ponitur loci ſoi aptioris gr̄a dūtaxat:vt dici ēt ſolet:nuſq̄ gentiū nuſq̄ locorum terrarū. (Interea loci) ſunt.n.hi gētium loci:locoꝝ:terraꝝ:gētiū:adiectiones nihil ad ſenſum facientes.cognoui te Phædr.tute.ſ.tu met ſcis. poſt illa.i.omiſſis illis rebus.ſ.ꝙ prior me cœpit amare:& alia id genus.vel poſt illa tpa.ſ.quibus in Cariam eſt profectus.q̄.i.quantū.habeam te intimū.i.familiarem. ibi enim intimus poſitiui naturam habet:poſſetqꝫ comparari intimus (Intim°.) intimior,vt proximus proximior. Phæ.ne quidem.i.nec etiam Parm.no tacebit hoc Par.ah,ne.i.vtrum eſt dubium me ne taciturum hoc.q.d.non eſt dubitādum. Tha.amabo: interiectio blandientis comicis valde familiaris.q.d.rogo (Amabo blandientis) vos per amorem agite hoc.i.illud deſinite:& hoc attendite:quod ſum dictura.hoc enim dictum corripientis eſt:& vt audientia pbeatur,adhortantis. mater mea mortua eſt nuper.i.non multo tempore ante,illic.i.Rhodi:vel in Caria. frater eius eſt,aliquantulum auidior.i.nimis cupidus ad rem.i.ad pecuniam congerendam. ubi.i.poſtq̄ is vidit hanc virginem forma honeſta:id eſt habentem pulchritudinem honeſtam:& præſe ferentem honeſtatem.& vidit eam ſcire fidibus.i.eſſe peritam fidiū,pulſandorum:hoc eſt cithararū tangēdarū.fides aūt fidis dicitur genus citharæ (vt Feſt.inqt)ſic dictæ:ꝙ inter ſe chordæ eius quantū inter hoīes fides ꝯcordet.Inde fidicula diminutiuum.i.parua citharā:aut chordula citharæ:ſed in plurali fidiculæ larū ſignificat tortorium.ipſe frater eius ſperās p̄tium magnum.i.ex venditione illius puellæ. Illico.i.ſtatim.producit.i. vænum eam,ſeu vænalem proponit,ac vendit. (Fides fidis Feſtus Fidicula Fidiculæ)
ℂABII huc.i.Athenas.hoſpite dicit Thraſonem:q.i.quo eſt iſtuc falſum poſt illa tempora.hoc agite.i.deſinite &c. amabo verbum pro interiectione,fidibus.i.cithara. (SER.)

ℂProducit

Producit.vendit.forte fortuna adfuit
Hic meus amicus·emit,eam dono mihi,
Imprudens harum rerum,·ignaruſq; omnium.
Is venit·poſtquam ſenſit me tecum quoq;
Rem habere,fingit cauſſas,ne det,ſedulo·
Ait,ſi fidem habeat,ſe iri præpoſitum tibi
Apud me·ac non id metuat,ne vbi acceperim,
Seſe relinquam.velle ſe illam mihi dare,
Verum id vereri.ſed ego quantum ſuſpicor.
Ad virginem animum adiecit. PH.Etiamne amplius?
T. Nihil·nam quæſiui.nunc ego eam mi Phædria
Multe ſunt cauſſæ quamobrem cupio abducere.
Primum q; ſoror eſt dicta.præterea vt ſuis
Reſtituam,ac reddam·ſola ſum.habeo hic neminem,
Neq; amicum,neq; cognatum.quamobrem Phædria;
*Cupio aliquos parare amicos beneficio meo.   *Cupio ſupereſt in trimetro.*
Id amabo adiuta me,quo id fiat facilius.

DON. Producere. Forte fortuna. ¶ PRODVCIT.ac vendit.)Hæc celebritas vendibi lem indicat mercem.¶ Forte fortuna.)Id eſt bona fortuna ¶ Hic meus amicus.)Quia locus eſt meritoꝝ, non iã miles, ſed meus amicus. Vide enim quid ſequatur, Emit, inquit, eã dono mihi imprudens harum rerum. Hic oſtenditur q̃ auidus id faceret,ſi rem penitus noſſet·ſimul etiam oſtenditur quanta ſecreta dicat Phædriæ:vt pote q̃ riualis neſciat. ¶ Imprudens harum reꝝ ignaruſq; omnium, Prudentia, naturalis eſt: gnaritas, extrinſecus venit. Imprudens, per ſeignarus, per alios. Hoc eſt, qui nec ſuſpicatus ſit, neque ex aliquo audierit. ¶ Poſt quã me ſenſit tecum quoq; rem habere.) Non dictũ,ſed quaſi celatum.¶ Senſit me tecum quoque rem habere. Magno pondere dixit, tecũ quoque.tanquam iraſcẽdi iuſta magis ſit cã militi,q̃ Phædriæ·Nam ſenſit, & Tecum, & quoq;,hoc ſignificat. ¶ Rem habere.Sic dixit, vt honeſte res impura dicatur.¶ Ne det,ſedulo.)Sedulo ſine dolo , hoc eſt impenſe.¶ Ait.)Semper Ait dicimus,cum vel inuiſa nobis,& audientibus,vel vana dicta narramus alicuius. ¶ Si fidem habeat.) ¶ Hoc eſt,ſi faciam aliqua , vnde credat ſe tibi præponi. Si fidem habeat.) Si credere cogatur, id eſt ſi credat. Vnde fideiuſſor dicitur, hoc eſt author credendi. ¶ Se iri præpoſitum tibi apud me.) ἀναστροφή in verbo Præpoſitum iri , ac neceſſaria implicato in his quæ dura dictu ſunt ¶ Sed ego, quantum ſuſpicor.) Alta & acuta inuentio. Scit meretrix hoc ſolo amatores inimicos eſſe quidem diligunt. Magnifice igitur,vt riualis odium deliniret. vult perſuadere Phædriæ non ſe amari, ſed virgine. ¶ Ad virginem animum adiecit.) Cur hoc inferat? vt vel lædendi militis cauſa, Phædria patiatur eum, quam amet, & nolit virginem dono dare. ¶ Etiamne amplius?) Mundat Terentius, vt ſolet, res huiuſmodi per ἔλλειψιν ſuam. ¶ Nihil,nam quæſiui nunc ego eam.)Optime purgauit Teren , quod mox liberalibus nuptiis fuerat obfuturum,ſi viciatam virginem duceret Chærea neceſſario ergo defenditur,tanquam quæ honeſte nuptura eſt. ¶ Quamobrem cupio abducere.)Etiam hoc verbo gratificatur Phædrię.non enim accipere. vt ab amico remunerante : ſed abducere , vt abſtulit & inexperto. ¶ Nunc ego eã mi Phædria.)Multæ ſunt cauſæ. Non indiligenter conſiderauerunt hanc meretricis orationem , qui illam inſtar controuerſiæ retulerunt Nam & principium eſt, Me miſeram, vereor ne illud grauius Phædria tulerit. Et narratio, Samia mihi mater fuit. Et partio cũ confirmatione, vt nunc, Ego eã mi Phædria multæ ſunt cauſæ quamobrẽ cupio abducere, primum q; ſoror eſt dicta, &c. Reprehenſio quoq; , Egone id timeo. &, Ego ne non ex aio miſera dico? Et concluſio per conqueſtionem. vt, Quã ioco rem voluiſti a me tandem qn perfeceris? Ego impetrare hoc nequeo hoc abs te biduũ ſaltem vt concedas ſolum. ¶ Vt ſuis reſtituã, ac reddam.) Reſtituimur iis, quibus nos volumus: Reddimur, iis,qui nos volunt. Ergo reſtituimus volẽtes, Reddimus volẽtes. Sed in hoc vtrũq; eſt. ¶ Sola ſum :habeo hic neminem. Sola ſum , ad familiarium refertur abſentiam. Habeo hic neminem: ad alteriorum amicitiam poteſt enim ſola domi eſſe habere tamẽ aliquem foris

Rem habere. Sedulo. Fidẽ habere. Fideiuſſor. Accipere. Abducere. Reſtituere. Reddere.

Et habeo hic neminem, plus ſonat q̃, nemine hic habeo. Et ſola ſum: ab iis quos natura conciliat per ſe. Habeo neminem, eorum qui voluntate iunguntur. ¶ Neq; amicum.)Bene hoc apud amatorẽ: quia aliud eſt amator, aliud amicus. Amator qui ad tẽpus: Amicus, qui ꝑpetuo amat. An q a in patris poteſtate eſt Phædria.)? ¶ Quamobrẽ Phædria.)In neceſſarius interponi nomen licet audientis. ¶ Cupio aliquos parare amicos bñficio meo.) Hic oſtendit ſpecialiter cuiuſmõi amicos q̃rat, ne Phædriã contemnere videatur. ¶ Parare amicos bñficio meo. Quia parãtur & ſuo, ſed minus diligunt. ¶ Id amabo adiuta me quo id fiat facili?.) παράλκον.bis Id poſuit. ¶ Adiuta me.) Mira coactio. ꝑ patere excludi, adiuta me dixit.

Amator. Amicus.

CVL. ¶ FORTE fortuna.i.bõa fortũa ſeu caſu quodã bono hic me? amicus.ſ.miles affuit.i.ꝑſens fuit emit eã ipſe iprudẽs harꝝ reꝝ.i.ex ſe non intelligẽs has res et ignarus oĩm.i.neſci? oĩm rerũq; ab aliis nõ admonit? dedit eã puellã dono.imprudens aliq; p ſe dr:q ex ſua intelligentia nõ cognoſcit,ignarus p alios hoc eſt ab aliis non admonitus. Is miles venit Athenas poſtq̃ ſenſit.quoq;.i.etiam me hẽre tecũ rẽ.i.amorẽ cõſuetudinẽ. fingit.i. cõminiſcitur, adinuenit: excogitat cãs.i.occaſiões.ne.i. vt non det puellã. ſedulo.i.ipenſe: ſiſter q̃ſi ſine dolo. Ait ſi hẽat fidẽ.i. ſi credat ſe ꝑpoſitum iri:q; ꝑferetur tibi apud me ita q; magis ſit amãdus a me. Ait dicimus ſp cũ vel inuiſa nobis aut audiẽtibus narramus:aut vana dicta alicuius recitamus. ac.i. &. ait inq̃ ſi nõ metuat.i.timeat id qđ ſequitur.ſ.ne.i.vt hoc eſt q;.vbi.i.poſtq̃ acceperim puellã ab eo milite. Ait ergo ſe velle dare illã puellã mihi verũ.i.ſed ait inquã ſe vereri id.i.timere qđ dictũ eſt.ſed quãtũ ego ſuſpicor .i. opinor adiecit aium ad virginẽ .i.virginẽ cœpit amare : & ad eius amorẽ aium applicuit. Phæ. et ne.i.verũ amplius.i. vtrum vltra fecit q̃ aium adiecit. Tha.nihil fecit ſup. amplius:nam q̃ſiui.i. inueſtigaui.nũc o mi Phæ. multæ ſunt cauſę quãobrẽ.i. pp quas cupio abducere.i.abſtrahere eam ab eo milite primus quid eſt quia , dicta eſt ſoror mea. præterea: id eſt inſuper. vt reſtituam propria voluntate ductã ac reddam parẽtib? volentibus. reſtituimus enim volentes i reddimus volentibus ſum ſola.i.ſine familiaribus: & ſanguine iunctis : neminem habeo hic eorũ.ſ.q voluntate ſua iunguntur. neminem ergo hẽo i neq; amicũ: neq; cognatũ.explicat qđ dixit ſola ſum.i.ſine cognatis: & hẽo neminem:quia ſine amicis. Amator dicitur q ad tẽpus amat . Amicus q perpetuo.quãobrẽ o mi Phæ.cupio parare.i. acqrere aliquos amicos meo bñficio.ſ.reſtitutiones filiæ , amabo blandientes eſt particula: vt dictum eſt adiuta.i.adiuua:frequentatiuum pro principali. quo.i.vt id.ſ.paratio amicorum fiat facilius.

Impru dens. Ignar? Fingeẽ. Sedulo. Ait. Reſtituere & reddere. Amicus & amator. Amabo blandiẽtis. Adiuuare.

SER. ¶ FORTE, & ita forte q; fortuna.i. cũ bono euẽtu imprudens harum rerũq; mater mea eã nutriſſet verũ. ſed dicebat vereri .i.ne plus te diligerem:ip ſemet rogabat vt eum tibi præferrem: ſed ego quãtũ &c. Et ne amplius ſcis niſi ſuſpitionem. vellet enim Phædria , vt Thraſo illi puellæ adhæſiſſet.nihil aliud ideo ſuſpicor. nam quæ ini & denegaui vt ſuis parentibus reſtituam:quia ciuis attica eſt,cũ huiuſq; fuiſſet perdita: & red iam gratis.

Sine illum prioris partes hoſce aliquot dies
Apud me habere·nihil reſpondes? PH. peſſuma.
Ego quidquam cum iſtis factis tibi reſpondeam?
P. Hei noſter, laudo, tandem perdoluit·vir es.
PH. At ego neſciebam quorſum tu ires. paruola
Hinc eſt abrepta·eduxit mater pro ſua·
Soror eſt dicta·cupio abducere, vt reddam ſuis.
Nempe omnia hæc nunc verba huc redeunt. deniq;
*Ego excludor·ille recipitur·qua gratia?
Niſi illū plus amas, q̄ me·& iſtā nunc times,
Quæ aduecta eſt, ne illum talem præripiat tibi.
T. *Egon' id timeo? PH. qd te ergo aliud ſolicitat? cedo
Num ſolus ille dona dat? nuncubi meam
Benignitatem ſenſiſti in te claudier?
Nonne vbi mihi dixti cupere te ex Aethiopia
Ancillulam: relictis rebus omnibus
Quæſiui? Eunuchum porro dixti velle te,
Quia ſolæ vtuntur his reginæ repperi.

Ego prior ſyllaba pertinet ad finē metri præcedentis. *Idem hic*

DON. ¶ SINE illum.) Blande, ſine illum tāquā in manu eius ſit iniuriam non pati, & excludi militem. Non enim dixit fer aut patere: ſed, ſine. ¶ Prioris partes hoſce aliquot dies. Honeſte circum loquitur: & oratorie, ne dicat, Abi foras, atq; excludite patere. ¶ Nihil reſpondes?) Iam ſilentium accuſat, quia ſcit nihil reſponſurum contrarium. Et ſatis blande, Nihil reſpondes dixit: tanq̄ q debeas amoris vicem. ¶ Ego quicq̄.) Facete exprimitur illud, Amantium iræ, amores redintegratio eſt. ¶ Tādem perdoluit.) Nimis doluit, id eſt per ſenſit dolorē.) Et tādes, quaſi qui nimis patiens fuit. ¶ Tandem perdoluit, vir es.) Eleganter variauit pſonā ſecundam & tertiā. ¶ Vir es.) Non puer: ſed tā vir qui meretricem contēnis. ¶ Paruula hic eſt abrepta, eduxit mater pro ſua) Vide ὑμμνοῖ cuī odio inductam & deprauatam pronunciatione: ita vt & ὁμοιοτέλευτα non vitarētur de induſtria. Paruula hinc eſt abrepta. eduxit mater p ſua, ſoror eſt dicta. ¶ Hæc nunc verba.) Id eſt falſa dicta. ¶ Huc redeunt.) vt excludar. ¶ Niſi illum plus amas, q̄ me.) Repudiatis cauſis, quas illa attulerat, per deriuationē cauſæ: hic aliud dicit eſſe cur repellatur. ¶ Et iſtam nunc times quæ aduecta eſt. Adeo, inq̄t amas militem, vt etiam inuideas ſi quā amauerat. ¶ Talē præripiat tibi.) ἐμφατικῶς ſtomachantis amatoris. ¶ Quid te ergo aliud ſolicitat?) Quid eſt inquit, ſi hoc non eſt? Num ſolus ille dona dat?) Iam quaſi quæſtiones tranctant. ſed ille munus aduexit. ¶ Nuncubi meam benignitatem.) Poſſunt enim dona dari, ſed exigua aut minus liberaliter. & ideo mētionem benignitatis adiecit. ¶ Nūcubi meā benignitatem.) Sed ille benignus eſt. Nūcubi nunquid alicubi. Aut ſi, nunc vbi, legimus: erit aduerbium temporis: vt ſit vbi, quo in loco, qua in re. ¶ Nuncubi meā benignitatem. Intelligit ſe & dona obtuliſſe, & id benigne ſæpe feciſſe. nam plerunq; ingrata dona ſunt in quibus benignitas non apparet: quæ aut in quantitate rerum eſt, aut in facilitate præſtantis. ¶ Claudier.) Claudi, aut claudicare. Salluſti. Neq; enim ignorantia claudit res, & Nihil ſocordia claudebat. ¶ Nōne mihi vbi dixiſti cupere.) Plus dixit, vbi dixit, cupere te: q̄ ſi diceret feciſti vt emerē. plus eſt enim id præſtitiſſe: quod qui acceperit, non auſus fuerit poſtulare. ¶ Cupere te.) Vult rē non parui precii, ex illius cupiditate & ſuo labore perpendi. ¶ Ex Aethiopia.) Non Aethiopiſſam. ſed honeſtius ex Aethiopia. ¶ Relictis rebus oībus quæſiui.) Hæc iam oīa in beneficiis conſiderari ſolent. ¶ Quæſiui.) Vide quēadmodū exhibeat: atq; erūnas ſibi difficilium munerum dicat impoſuiſſe meretricem. Ex Aethiopia ancillulam, inquit, dixit te cupere. ¶ Quid ego feci in re cœli, & ſolis, ac pene orbe alterius? quæſiui. non enim in promptu erat. Deinde, non petiſti, ſed dixiſti. nec, velle te: ſed cupere. non nigram, ſed ex Aethiopia. nec dedi: ſed relictis rebus omnibus quæſiui. Quid hic non exquiſitum? quid non ita expreſſum, vt nihil addi poſſit? ¶ Porro.) Deinde vel poſtea, vel multo poſt. ¶ Eunuchum porro velle.) Eunuchos a Perſis inſtitutos putant ex captiuis. A Babylonis enim Hellanicus author eſt id habuiſſe. ¶ Eunuchum porro dixti velle te. Vide quemadmodum vt maius faciat quod præſtitit, nō ſemel imputat duo mancipia. ſed primo puellam: deinde Eunuchum. Quia ſolæ vtuntur his reginæ.) Illam, quia ex Aethiopia. hunc quia ſolæ his reginæ vtuntur? Quid tale Thaidi riualis dedit? ¶ Reginæ. Id eſt diuites. ſed ἐμφατικώτερον eſt. ¶ Quia ſolæ vtuntur his reginæ. Varie Eunuchum dixit, & intulit his. vt, Si quiſq̄ eſt q ſe placere ſtudeat bonis q̄ plurimis, & minime multos lædere, i his poetæ hic nomē pfitet ſuum. ¶ Reperi.) Plus eſt q̄ emi. Et vide q̄ prius, & ampliſſimis verbis vſus eſt. qa & ancillam ex Aethiopia. & Eunuchū quo ſolæ vtunt reginæ: illā q̄ſiui, & hunc reperi: neutrū. n. horū facile poſitum erat. Quia ſolæ vtuntur his reginæ. Nota, cū Eunuchū ſingulari i numero ppoſuerit. His ſubiungiſſe. ſed His nō ad Eunuchū retulit, ſed ad delicias, aut qd tale: qa ſolæ vtunt hmōi deliciis ſeruitiiſq; reginæ. Et oratorie hic ſubdit, qd in ancillula prætermiſit. qa nulla Aethiopiſſa honeſta dici potuit. Et reginas modo diuites dicit, vt in Phormione. Regem me eſſe oportuit.

GVL. ¶ SINE. i. permitte: a ſino is. illū militem habere priores partes. i. pferri tibi: eſſe potiorem apud me p hoſce aliquot dies. Nihil re. m. Phæ. es peſſima. egon. i. vtrū ego rn̄deam qcq̄ cū iſtis. i. cū tuis factis & iſtis per contemptum dixit. Par. Hei noſter Phæ. laudo te. ſ. vel dictū tuum tādem pdoluit. i. dolorē ſenſit. Thais. es vir. i. virilis non puer, q meretricē cōtēnis. Phæ. at ego neſciebā quorſum tu ires i. quorſum tendebas: dicendo ſup. hæc verba puella ipſa abrepta. i. abducta eſt: & aſportata. hinc. i. ex attica. paruula. i. cum eſſet adhuc parua mater eduxit. i. educauit & extra pueritiā duxit p ſua filia ſup. i. tanq̄ ſuā filiam. dicta eſt ſoror. cupio abducere eā: vt reddā ſuis parētibus. Nempe. i. pfecto. hæc oīa verba nunc redeunt huc. i. recidunt: ſpectant: pertinent ad hoc vt cōcedā rus. Deniq;. i. tādem excludor. Ille miles recipitur. qua gratia. i. qua cā. q. d. nulla alia niſi vt ames illū plus q̄ me· & times nūc iſtam puellam, quæ aduecta: eſt ex Rhodo. ne p̄ripiat. i. ſurripiat illū talē militē tibi. i. ne eius amore implicatus te amplius non amet: q timor magnū oñdit amorem. Tha. ne. i. vtrū timeo id qd dicis? Phæ. Ergo qd aliud ſollicitat. i. cōmouet ſolicitā: & anxiā reddit. Cedo. i. dic. Nū. i. nūqd. ille miles dat ſolus. i. donat tibi. Nuncubi. i. nunqd alicubi. ſenſiſti. i. pcepiſti meam benignitatem. i. liberalitatem benigne exercitatam Claudier. i. claudi. paragoge vel claudicare. in te. i. erga te. nonne vbi. i. poſtq̄. dixti. i. dixiſti. te cupere. i. deſiderare. ancillulā. i. paruā ancillā ex Aethiopia Aethiopiſſam quæſiui. i. inueſtigaui. vnam. oībus rebus relictis. i. omiſſis. porro. i. deinde vel poſtea, aut multo poſt. Dixti. i. dixiſti te velle Eunuchum. Eunuchus, vt vult Tortellius, eſt qui virilibus exectus eſt: quia ſolæ reginæ. i. ſolæ diuites. rex enim interdum pro diuite capitur. Iuue. ſaty. i. optima ſyluarū interea: pelagiq; vorabit Rex horū. Quia ergo ſolæ reginæ vtuntur his. i. huiuſcemodis eunuchis, vel his. i. hmōi deliciis, ſeruitiiſq;. Repperi. i. dedi tantam operam: vt vnum inuenerim.

SER. ¶ QVORSVM ires ducendo paruulam &c. nunc vbi. i. nunquid alicubi meam benignitatem. i. largitatem.

Perdoluit

Nūcubi

Benignitas

Redire huc

Solicitare

Bēignitas

Porro

Eunuchus

Tortellius

¶ CH eri

Heri minas viginti pro ambobus dedi.
Tamen contemptus abs te,hæc habui in memoria.
Ob hæc facta abs te ſpernor. T.quid iſtuc Phædria?
Quãquam illam cupio abducere,atq; hac re arbitror
Id fieri poſſe maxume·veruntamen
Potius q̃ te inimicum habeam.faciam vt iuſſeris.
PH. Vtinam iſtuc verbum ex animo,ac uere diceres
Potius q̃ te inimicum habeam.ſi iſtuc crederem
Syncere dici,quiduis poſſem perpeti.
P. Labaſcit uictus uno uerbo q̃ cito.
T. Ego non ex animo miſera dico? quam ioco
Rem uoluiſti a me tandem,quin perfeceris?
Ego impetrare nequeo hoc abs te,biduum
Saltẽ ut cõcedas ſolũ. PH.*ſi quide mbiduum*Si quidem corripit cum videantur duæ dictiones,Ita Ouidius;Si quidem vt ventura ſenectus.*

DON. ¶HERI minas viginti pro ambobus dedi.) Recentiora bñficia grauiora aduerſum ingratos ſunt. Ergo a tẽpore inducitur exprobratio. ¶Pro ambobus dedi. Melius amborum pretium dixit,q̃ vt ſeparatim diceret q̃tulo emerit ancillulas nigram,de qua mox diceretur, Hic ſunt tres minę. Nam cõſtat Eunuchũ ſolum emptum eſſe minis viginti, vt ipſe Parmeno ꝯfitebi tur ſeni. ¶Tamẽ ꝯtẽptus abs te.) Et hoc ſeruaĩ in bñficiis. Nã maiora ſunt, ceſſantibus meritis eoꝝ qb᷑ præſtãtur. ¶Ob hæc facta abs te ſpernor.) Sic Virg. Nos munera tẽplis Quippe tuis ferim᷑,famãq; fouem᷑ inanẽ. Et, Vt quas tu lit. Cũ interrogatione,aut cũ increpatiõe proferri poteſt. ¶Ob hęc facta abs te ſpernor. Hic duplex ẽ ꝓnũtiatio: vel per inuidioſam ꝓlationẽ,vel ꝑ interrogationẽ. Et melius hoc modo, q̃ interrogatiue profertur hic enim eſt multo grauior illo. ¶Quid iſtuc?)Hoc aduerbium conſentire incipiẽtis eſt, & eſt ἔλλειψις deeſt enim, remoramur, aut quid tale. ¶Cupio abducere. ¶Abducere dixit, tanquã ab ſtulto: nec per verum meritum, ſed per fraudem. Cicero per vim, atque dolum abducta ab Rhodio tibicine. ¶Atq; hac re arbitror.)Non dicit quia hoc eſt, ex te. Veruntamen ſcit meretrix, contentione quędam negari. Ergo fingit ſe vinci, vt adoleſcentem molliat: & ipſa cedit, vt & ille remittat pertinaciam. ¶Potius, q̃ te inimicum habeam.)Hoc totum loquitur,tãquam: magis ipſa amet Phędriam, q̃ ab illo ametur. ¶Te inimicum habeam. Huic contrarium eſt, Vt te amicum habeam. ¶Faciam vt iuſſeris.) Nec voluntate, nec vultu conſentientis hoc meretrix agit: ſed callide tentat omnia. nam quia perſiſtendo non perficit quod expectabat: docet Phædriam etiam ipſum negligentius negare quod poſcitur. & adeo hoc ſubtile eſt vt ſtatim impetrauerit. Peruulgatum eſt enim, Quod ſumma vi defenderis, cũ extor. ueretur: hoc idem poſtmodum remitte remittenti. ¶Vtinam iſtuc verbum.)Et iſtuc verbum,pro tota ſententia. ¶Verbrum pro dicto. Sed proprie ἀξίωμα, ideſt ſententia vel enuntiatio quę vno ligatur & aſtringitur verbo verbum a veteribus dicebatur. ¶Ex animo,ac vere diceres.) Certe, quia & qui ex animo dicat,fallat tamen. ¶Potius q̃ te inimicum habeam.) Tantum in animum Phędrię hoc deſcendit, vt etiam repetat quod amica dixerat adulando. ¶Sincere dici:quiduis poſſem perpeti. Sincerum , purum ſine fuco & ſimplex,vt mel ſine, cera. Bene ergo , vt mel,blandimentum meretricis dulce fatetur: ſed negat eſſe ſincerum. ¶Victus vno verbo.)Vtinam iſtuc verbum. Et vno verbo, vt diximus,ſic accipe:vt verbum,dictum intelligas, quod verbo complectitur,& completę ſententię pronuntiationem quod ἀξίωμα nominabatur. ¶Labaſcit.)Omnia inchoatiua triſyllaba,fere media producta enunciantur. ¶Victus vno verbo q̃ cito? Quam cito ait , qui illum falſa lachrymula vinci crediderat poſſe. Plus factum eſt: vno victus eſt verbo,& cito. ¶Ego non ex animo miſera dico?) Quod ſenſit multum valuiſſe, hoc Thais inculcat animo amici ſui. Et Ego,vide quanta ſignificet. Conuenit hoc pronomen blande multa exprobanti: vt Virgil. Mene fugis? ¶Quam iocorem voluiſti.)Cõtra illud refertur quod ait Phędria. Nonne vbi mihi dixi cupere te ex Aethiopia ancillulam: relictis rebus omnibus quæſiui? Sed hoc vehementius & diſertius: Quam ioco rem voluiſti. Nõ munus, inquit,ſed quod plus eſt rem. & nõ ſerio: ſed ioco , a facilitate pręſtãtis. Et voluiſti,nõ ẽt dixiſti. Mirandũ obſequiũ, ex voto animi pendẽs. Nõ expectat imperiũ: ne voluptati mora ſit, dũ iubetur. Tũ illud qđ ait, Perfeceris: nõne pondus hoc verbi & potentiã Phædrię circa amicã,& illius obſequiũ vehemens & rerũ difficultatẽ quę extortę ſint, monſtrat: atq; oẽm obterit querelã Phędrię. ¶Ego impetrare neq̃o hoc abs te.) Tu &. ioco, & nõ petiſti: cũ pfeceris tñ. at ego hoc impetrare non poſſum. ¶Saltẽ vt cõcedas ſolũ.) Argute additũ ſaltẽ,& ſolũ. Et bene concedas, vt voluntatis: ſic enim dixit ſupra, Sine illũ prioris partes hoſce aliquot dies apud me obtinere.

¶DEDI heri minas viginti .i.illa genera nummiſmatis. Nã, vt Priſcianus,inqt de põderibus & menſuris, Mina attica dragmas continet octoginta quinq;. Mina vero grata nonaginta ſex. Latine aũt dr̃ mina,ſed græce dr̃ mina. Minas ergo vigiti dedi,i.viginti libras: ita tñ vt tãta ſit libra quãti diximus eẽ. Tñ ego contẽptus.i. ſpretus abs te habui hoc in memoriã.i.in recordationẽ bñficii: qđ in te cõtuli vel vt conferrẽ paraui. ſpernor abs te ob hęc facta: id ẽ ꝓp hæc officia. Tha.qd:id eſt quare rememoramur ſup.iſtud o Phædria quãq̃:id eſt tametſi q̃uis cupio abducere: tanq̃ ab ſtulto& p fraudẽ illã puellã: atq; arbitror id poſſe fieri:id eſt poſſe eã abduci maxime:id ẽ ꝑcipue ac re:ſcilicet biduũ ꝯcedẽdo, verũtñ potius q̃ habeã te inimicũ: id eſt infeſtum mihi: faciã vt iuſſeris: & hoc totũ Thais dicit: tãquam ipſa magis amet Phædriã, q̃ illo ametur Phæd. vtinam diceres iſtud verbũ:id eſt iſtud dcm̃, vel ſniam: ſed ꝓ ea ꝓprie ſnia vel enũciatione ponitur q̃ vno litigatur, vel aſtringitur verbo vtinã ergo diceres iſtud dcm̃ ex aio: id eſt ex animi affectione. ac vere,id eſt nõ ſimulate. & qđ eſt illud dictũ videlicet,potius q̃ te habeã inimicũ. Sy. credere iſtud dcm̃ dici ſyncer: id eſt ſolide:integre:pure:ſimpliciter: ſine fuco: id eſt adulatione, & ſimulatiõe. Fucus enim dr̃ color adulterinus:id eſt ſimulatus:nõ verus. poſſem ꝑpeti qdui: id eſt qd libet. q.d pateror qcqd velles. Parmen. Hoc dicit Parmeno apud ſe de Phædria. hic labaſcit:id eſt cadit aio, ſeu aius eũ deficit: & deinde ſtatim victus:id eſt ſuperatus. vno verbo id eſt vno dicto. q̃ cito:id eſt q̃tũ celeriter & cũ exclamatione & diſtõne eſt ꝓferẽdũ. Tha. Ego nõ:id eſt vtrũ ego miſera dico ex aio? q d. dubitas vtrum dixerim ex animo illud dictũ potius, q̃ te inimicũ habeã. tandem hic accelerat rẽſum vel aſſenſum extorquet, q̃ſi ſine logis ambagibus dicas quã rẽ voluiſti a me ioco: aduerbium eſt: cui contrariũ eſt ſerio .q.d. qd a me nõ mõ poſtulaſti: ſed dũtaxat voluiſti: & qdẽ nõ ſerio: ſed ioco: id eſt iocando , quid eſt q̃ nõ pfeceris. ego nequeo, impetrare abs te: vt ſaltẽ ꝯcedas: id eſt annuas ꝑſtes mihi hoc ſolũ biduũ: id eſt duoꝝ dieꝝ ſpaciũ Phæ. ſi qdẽ:id eſt ſi certe biduum eſſet futuꝝ. ſup. concedere: ſubintelliges CVL.

¶TAMEN q̃uis ꝯtẽptus: id eſt excluſus eodẽ die habui in memoria: & enĩ atq; ex hac re: id eſt ſe ille hẽret: priores partes p aliquot dies apud me. ego nõ dico ex aio: ſcilicet potius q̃ ioco rẽ voluiſti aliquam quin pficis. & ego nequeo hoc impetrare a te vt ſaltem concedas ſolum biduum. SER.

Sincerũ

DON ℂVERVM ne fiant iſti viginti dies.) Facete biduum de
cuplauit: & ſimul quia ex eadem rõne, ſunt viginti, ex qua
duo: & ex qua viginti, ducenti, duo milia: & ſic deinceps.
¶ Profecto nõ plus biduũ, aut ἀποσιώπησις ſecunda. ¶ Hoc
Exorat modo ſine te exorem.) Noue nunc, nõ de te exorem: ſed te
exorem. & Hoc abſolute. ¶ Faciundum eſt qđ vis.) Nõ qđ
oportet, ſed qđ vis
dicẽdo, multũ addi
Bñfacis dit obſeqo ſuo. ¶ Be
ne facis.) In cõſuetu
dinẽ venit: Bene fa/
cis & bene feciſti, nõ
iudicãtis eẽ, ſed gra/
tias agentis. ¶ Meri/
to te amo.) Bene a/
moris mentionẽ ad
auferendã ſuſpitio/
nem cõtemptus Phę
drię, fec ¶ Rus ibo.)
Et hoc amatorium
eſt, odiſſe vrbem ſi/
ne amica. Hęc dixit,
Ibi ero ſed. ¶ Ibi hoc
me macerabo bidu/
um.) Pronũciandũ
eſt Biduum, ac ſi di/
xiſſet biennio. Ita facere certum eſt.) Ex his apparet ver/
bis, q̃ ſibi amator hoc agere imperet. ¶ Mos gerundus eſt
Thaidi.) Cum pronunciatione & geſtu. vt oſtendat quæ
vis amoris ſit, vt Thaidi mos geratur. ¶ Huc fac illi addu/
cantur.) Eunuchus, & ancilla figurate. Illi, ſed prævalet ge/
nus maſculinum. Adducantur: pro adducito eos. Et bene
adiectum eſt, ne diiatus ob retentionem muneribus nõ pro
cederet actus fabulæ. & ſimul quia abſentia Phædriæ o-
pus eſt, dum per Chæream ludificatur meretrix. ¶ In hoc
biduum Thais vale.) Nunc Vale abſceſſum ſignificat, non
ſalutationem, nam ſi mera ſalutatio eſt, biduo ſolum ami/
cam valere optat, ſed præſcribere conatur quanto tempo/
re abſuturus ſit: & ſimul oſtendit, q̃ inuitus abſcedat. ¶ In
Biduũ hoc biduum Thais vale. Accuſatiuo vtens caſu expreſſit
amatoris impatientiam. Biduum dicens, præſcripſit de
tempore. Et vale. maiorem vim habet ex dolore diſceden/
tis, q̃ obſequio ſalutantis. ¶ Et tu nunquid vis aliud?) Va/
le ſubaudiendum ſalutatorium, Et ſubintelligendum eſt
poſt oſculum dici. Nunquid vis aliud? quaſi recte factum.
¶ Cum milite iſto.) Bene additum, quaſi odioſo, vt ali
bi, Iam vero mitte. Demea tuam iſtam iracundiã. Et Vir/
gi. Aut quid petis iſtis? Hæc enim pronomina, ſerpentis
ſunt: odiumq; monſtrantis. ¶ Præſens abſens.) ὀξύμωρον
¶ Me deſyderes.) αὔξησις, quia plus eſt amore deſyderium
¶ Me expectes, me ſomnies.) ἐπαναφορά prima. Cum a/
Amare mare & deſyderare ſit voluntatis atq; etiam nunc obſequiis
Deſyde ſomniare, ſatis amatorie dictum eſt. ¶ Me ſperes.) Cum
rare me expectes, iam dixerit: quid ſibi vult iterum me ſperes?
Sõniaſ Inter ſpẽ, & expectationem hoc intereſt: quia expectatio,
Expe/ certorum eſt: ſpes vero, incertorum. Et expectatio, propin/
ctatio quarum rerum: Spes, longinquarum. Et Expectatio: deſti/
Spes nat tempus: Spes, non deſtinat. An me ſperes idem facere?
Id eſt de te cogitare: vt ſic ſperes, credas vt ſtatim in ſub/
ditis inuenies. Nam eius fratrem ſpero iam propemodum
reperiſſe. ¶ Me te ob.) Septimus caſus me. ¶ Mecum tota
ſis.) Toto animo. Nam illam nunc animum vult eſſe, non
corpus. & ſimul quod ipſe ab eius corpore patitur id vult
militi eius mente contingere tanquam penitus excluſo ab
amica. ¶ Quando ego ſum tuus.) Animus ſcilicet. ¶ Me mi
ſeram, forſitan hic mihi.) Recte Thais nunc partem argu/
menti exequitur tacitam apud Phædriam propter præſen
tiam ſerui: quem poeta vult ita neſcire, vt audeat ad vitian/
dam virginem ſubornare Chæream.

Verum ne fiant iſti viginti dies.
T. Profecto non plus biduum, aut. PH. aut? nihil moror
T. Non fiet hoc modo ſine te exorem. PH. ſcilicet
Faciundum eſt quod vis. T. merito amo te. PH. bene facis.
Rus ibo ibi hoc me macerabo biduum.
Ita facere certum eſt. mos gerundus eſt Thaidi.
Tu huc Parmeno fac illi adducantur. P. maxume. PH. in
Hoc biduum Thais vale. T. mi Phædria
Et tu, nunquid vis aliud? PH. Ego ne quid velim?
Cum milite iſto præſens, abſens vt ſies.
Dies noctesq; ames me, me deſideres.
Me ſomnies, me expectes, de me cogites.
Me ſperes, me te oblectes, mecum tota ſis.
Meus fac ſis poſtremo animus, quando ego ſum tuus.
T. Me miſeram, forſitan hic mihi paruam habeat fidem.

GVI. ℂVERVM. i. ſed. vereor ſup. ne iſti duo dies fiant viginti
dies. Tha. pfecto biduũ erit ſup. vel fiet nõ plus. i. nõ vltra
vel amplius: aut apoſiopeſis eſt interuentu ſermonis Phæ/
driæ. Phæ. dixti. i. dixiſti, aut nihil moror. i. nõ dubito: cum
aut dixeris quin plus biduo ſit futuru; ſi cõceſſero. Tha. non
fiet hoc modo. i. hoc pacto: vt putas. ſine. i. pmitte. a ſino is.
vt ſupple exorẽ te. i.
Macerare pſuadeã tibi, & te in
meã ſniam inducã.
Phæ. ſ. i. certe. faciũ/
dũ. i. facere oportet
amore cogente. qđ
vis. i. qđlibet. Tha.
amo te merito, quia
meruiſti. Phæ. Bene
facis. ibo rus. i. ad a/
gros me cõferas. ibi
, i. ruri. macerabo. i.
debilitabo: afflicta/
bo: excruciabo me
hoc biduũ. i. hoc ſpa
tio bidui. Noia autẽ
tpalia cũ oibus ver/
bis pñt poni aut in
accuſatiuo: aut in a/
blatiuo: ſed p accuſa
tiuum elegãtius loquimur. certum eſt. i. deliberatũ eſt mihi.
me ita facere. i. me macerare ruri hoc biduo. morigerandus
eſt. i. oportet morigerari. i. obſequi & morẽ gerere Thaidi. Morigerari
o Parmeno tu fac vt ſup. illi. ſ. Eunuchus & æthiopiſſa. vbi
maſculinũ genus præpoderat fœminino. adducanẽ huc ad
Thaidẽ. ſ. Par. Maxime. i. libẽtiſſime. Phæ. o Thais vale i
hoc biduũ. q. d. a te abſcedo ergo vſq; ad duos dies. Nã hic
vale potius abſceſſum ſignificat, q̃ ſalutationẽ. Tha. O mi
Phædria: & tu nunqd. i. nũ vis. aliqd aliud. i. nõ aliud petis
a me fieri interea q̃ biduũ abieris. Phæ. Ego ne. i. vtrũ ego
velim aliqd cũ iſto milite. iſto dixit p cõtemptũ. i. odioſo:
q. d. qd poſſem velle q̃diu riualis miles a te pferẽ: & tunc ſit
diſtinctio. deinde ſequiẽ idem ſup. vt tu abſens. i. a me: qui
ruri ero diſtãs ſies. i. ſis pſens per cogitationem: qm (vt Cic. Cice.
inqt) nõ minus noſtra ſunt: quæ mẽte cõplectimur: q̃ quæ
oculis intuemur. Poſſet. n. ſic fieri diſtinctio. Ego ne qd ve
lim. i. vtrũ petis ſup. qd velim deinde ſubaudi velim: vt tu
præſens cũ iſto milite ſies. i. ſis abſens ab eo in me cogitan/
do. ames me dies, noctesq;. i. luce ac tenebris. deſideres. i.
requiras me: & mei deſiderio tenearis: ſomnies me. i. p ſom/
nũ me videre videaris: expectas me: cogites de me: ſpes me.
Expectare & ſperare ſic differunt. Nã expectatio ẽ certorũ: Expectare & ſperare
ſpes vero incertorũ. Item expectatio eſt ppinquarũ rerum
ſpes lõginquarũ. Itidẽ expectatio deſtinat tps: ſpes non de/
ſtinat. Oblectes te. i. delectationem capias. me. i. memoria
& recordatione mei. Eſt. n. me ſeptimus caſus. q & ablatiu°.
eſt. i. ſis tota. i. toto aio mecum p cogitationem. fac. i. da ope
rã. vt poſtremo. i. tãdẽ ſis animus meus. i. vnanimis mecum
& velis ac optes qđ volo & opto. qñ. i. qa ſum tuus animus
. i. a tua nõ diſſentio volũtate. ita vt inter nos tãta ſit cõiun
ctio aiorũ, vt vna vtriuſq; ſit volũtas: & quorſum alter a/
nimus feraẽ quorſum: & alter ferri nõ recuſet. ſ. n. ẽ animus
meus, qui animi mei cupiditati, ſeu mauis volũtati non re/
fragaẽ. ſed vnũ, idẽq; vtriuſq; eſt velle. Tha. Hic Thais con
uertit ſmonẽ ad Parmenonẽ apud eũ de Phædria loquẽs.
Me miſerã: dolẽtis interiectionis vice fungitur: hoc dictũ
me miſerã quaſi proh dolor: vel ſi mauis: ſubaudi fateor,
vel aſſero me miſeram. forſitan hic Phædria habeat. i. habe
re poſſit paruam fidem mihi. i. parum mihi credat.
ℂ EGO ne. i. anquid velim me miſeram: ideo Thais re/ SER.
motis omnibus ſecum loqui inducitur: vt oſtendat verum
eſſe quod dixerat præſente Phædria de excluſione: quod
valet ad credendum firmam eſſe reconciliationem.

DON. ¶ ATQVE ex aliarum ingeniis nunc me iudicet.) Hic Terentius oſtdit virtutis ſuæ hoc eſſe, vt peruulgatas perſonas noue inducat: & tñ a conſuetudine nõ recedat: vt puta meretricẽ bonã cũ facit, capiat tamen & delectet animum ſpectatoris. ¶ Neq; me finxiſſe falſi quicquã.) Aut Dixiſſe debuit dicere. aut abundat Falſi, aut ideo qa & vanum aliqd fingi potuit vt ſupra, Si vanum, aut falſum, aut fictũ eſt. ¶ Eſſe quemquam chariorem.) Melius quenquã, q̃ ſi dixiſſet, militem quenquã chariorẽ. ¶ Quem quã chariorẽ. Quaſi meretrix non charum alterum, ſed chariorem negat. ¶ Et qcquid huius feci.) Huius abſolute, aut per ἔκλειψιν vt deſit Rei. In Hecyra. Nequid ſit huius oro. In Heautont. Nihil me iſtius facturũ patri. aut, qd petis iſtis? ¶ Quicqd huius Rei ſubaudiendum eſt: q eũ excluſi foras.

Prope modus ¶ Spero propemodũ.) Noue ſpero, pro credo vel confido. Propemodũ. ideo, qa hominem quidem nouit, ſed fratrẽ eſſe virginis, nondum probauit. ¶ Adeo nobilem.) Adeo p nimis poſitum eſt, aut pro explectiua particula. ¶ Atq; expectabo dum venit.) Futurum actũ promittere voluit non quo aliquis geſtus ſit expectantis.

Atq; ex aliarum ingeniis nunc me iudicet.
Ego pol, quæ mihi ſum conſcia, hoc certo ſcio,
Neq; me finxiſſe falſi quidquam: neq; meo
Cordi eſſe quenquam chariorem hoc Phædria.
Et quicquid huius feci, cauſſa virginis
Feci. nam me eius ſpera fratrem propemodum
Iam repperiſſe adoleſcentem adeo nobilem. &
Is hodie venturum ad me conſtituit domum
Concedam hinc intro, atq; expectabo, dum venit.

¶ ATq; nunc iudicet me ex ingeniis. i. moribus & naturis aliarũ meretricũ. ſ. pol: iurantis eſt particula: qua mulieres vtebantur confirmaturæ quicq̃. ego Thais: quæ. ſ. Thais: quæ enim refertur ad ego. ſum conſcia mihi. i. quæ noſco voluntatẽ meam: & quæ ſcio quidnam in pectore geſtem. ſcio certe hoc. i. vere hoc noui me. neq; finxiſſe. i. ſimulaſſe quicquam falſi. i. aliquod mendacium: neq; quenquam. i. aliquem eſſe cariorem cordi meo hoc Phædria. i. hic Phædria: & quicquid feci eum excludendo: feci cauſa huius virginis. Nam ſpero. i. confido vel credo me reperiſſe propemodum: id eſt ferre fratrẽ eius: appoſitiue adoleſcentem. adeo: id eſt valde ſeu nimis: vel ſit particula expletiua: id eſt certe nobilem: & is frater cõſtituit: id eſt propoſuit ſe venturum eſſe hodie domum: aduerbialiter ad me. cõcedam. i. diſcedam hinc: id eſt ex hoc loco intro. i. in domum: atq; expectabo, dum: id eſt quouſq; veniat. C V I.

ACTVS SECVNDI SCENA PRIMA.

PHAEDRIA PARMENO.

DON. FAc ita vt iuſſi.) Tã amatorium multiloquiũ & vaniloquiũ continet iſta actio. nã & repetit quod iam dictus ẽ: & id facit magis & odioſe nimis. ¶ Ah rogitare? quaſi difficile ſit.) Deeſt Vis: vel Pergis: vt ſit, rogitare pergis? Vel Te, ſi ipſum reſpicit vel Huic, ſi auerſus hoc dicit: vt ſit, Ah rogitare te, aut rogitare hunc. Et diſtinctione interpoſita, inferendum vultuoſe, Quaſi difficile ſit id quod mandat. Ita & ineptiam nimiam circa hoc ſolicitι amatoris expreſſit: & oſtendit nihil eſſe facilius, deducere ad meretricem munera: cum contra illud ſit difficillimum, poſcenti aliquid non dare. ¶ Rogitare? Subauditur Te. vt ſit mirum

Inuenit eſt te rogitare, quaſi ſit difficile cõplere quod iubes. ¶ Aliquid inuenire poſſes.) Inuenire acquirere. Sic in Heautont. Non quæris patri quo modo obſequare, & vt ſerues quod

Queſt. labore inuenerit. Nam ideo a præcedenti etiam Quæſtus dicitur. ¶ Quam hoc peribit.) Deeſt facile: vt ſit facile hoc peribit. ¶ Quod mihi eſt carius.) Pro, q mihi ſum charior. Sed Ego dixi abſolute, occurrens huic pnomini Quod. ¶ Quin effectum dabo.) Quin pro immo. vt in Heautont. Quin nolo mentiare. ¶ Sed nunqd aliud imperas?) In his ſeruus nihil vult, niſi coactus facere, propter maiorem dominum ſic & alibi, Iubes ne inquit, reſpondente Chærea, Rogo atq; impero.

PH. FAC ita vt iuſſi, deducant iſti. P. faciã. PH. at diligẽter. *Trochaicus tetra. catelectici; niſi tollas e verſu, iſti.*
P. Fiet. PH. at mature. P. fiet. PH. ſat ne hoc mãdatum eſt tibi? *Trochaicus catalecticus.*
P. Ah rogitare? quaſi difficile ſit. *Iambicus dimeter.*
Vtinã tã aliqd iuenire facile poſſis Phædria, *Trochaicus tetram.*
Quã hoc pibit. PH. ego quoq; vna pereo, qd mihi eſt carius.
Ne iſtuc tã iniquo patiare aio. P. minime. qn *Trimeter Iãbicus.*
Effectum dabo. ſed nunquid aliud imperas?

Ah. indignantis eſt propter tam odioſam repetitionem. Mirum eſt ſup. te rogitare. i. ita inſtanter rogare: vt id fiat: quaſi ironice dicitur. ſi difficile. i. res difficilis ad meretricem munera deducere. vtinam poſſis inuenire. i. acquirere tam facile aliquid q̃: id eſt quantum. facile hoc donum: quod dari iubes. peribit: id eſt nihil fiet: & nihil æſtimabitur ab ea, ſcilicet Vel q̃ facile hoc peribit intellige. i. quantum facile hoc qd Thais tibi promittit. peribit. i. non durabit & euaneſcet. Ph. quoq;. i. etiam. ego pereo. id eſt moleſtia amoris conficior. vna: id eſt ſimul. cum eo quod dicis tam facile peritu rum. Quod mihi carius eſt. Donatus vult capi hanc ſtructuram neutrã pro maſculina: vt ſit ſenſus. Ego qui mihi carior ſum pereo vna cum eo dono: quod dicis periturum: vel ſi vis faci: vt quod totam clauſulam referat: vt ſæpe fit. Ita q ſit ſenſus: Ego quoq; vno pereo. quod. i. quæ res: ſcilicet me perire eſt mihi carius. i. maiori eſt mihi curæ: & magis animum meum tangit, ſiue pungit. ne patiare. i. noli pati iſtud tam iniquo animo. i. tam ægre quinimmo pareto voluntati meæ. Par. minime: id eſt non patior. ſ. iniquo animo, quin: id eſt quinimmo, dabo effectum. i. producam in effectum: quod iuſſiſti. ſed nunquid imperas. i. præcipis aliud, q̃ vt deducam donum tuum.

C V I. FAC ita &c. Hæc actio continet amatorium: vaniloquium, & vaniloquium. Nam in ea ſæpius reperitur, quod iam dictum eſt. Phæ. Fac ita: id eſt eo pacto. vt iuſſi: id eſt imperaui tibi, & commiſi. Iſti: id eſt eunuchus & æthiopiſſa. ſed maſculinum præponderauit fœminino. Deducantur: id eſt ad Thaidem ducantur. Par. faciam. Phæ. At. i. ſed. fac diligenter. Par. Fiet diligenter. ſ. Par. At id eſt ſed. mature. i. tempeſtiue fac. ſ. Par. fiet mature. Phæ. Satin. i. ſatis ne hoc eſt mandatum. i. iniunctum tibi. Par.

FAC ita. Phædria inducitur hic loqui cum Parmeno: abſente Thaide: vt oſtendat ex animo velle perfici quod promiſerat Thaidi. ſolent enim amatores amicabus talia promittere: quæ nolunt perficere: quod valet ad inducendum Chæream falſum eunuchum: quia quanto magis Parmeno dominum ſuum videt in munerum exibitionem diligentem: tanto magis laborat domini munera exornare. ah modo: ſcilicet debes rogitare, quam facile hæc peribit: quia quicquid meretrici datur inter amiſſa computantur. ergo non eſt mirum ſi res meæ pereunt quia vna quoq; pereo. S E R.

DON. ¶ MVNVS noſtrum ornato verbis.) κοινῶς non dixit meum quaſi, & Parmenonis ſit. ¶ Et iſtum.) Id eſt moleſtū & odioſum nam hoc ſignificat Iſtum. ¶ Ab ea pellito.) Ab ea ab eius animo. & non pelli facito: ſe, pellito. ¶ Tametſi nullus moneas.) Properat ſeruus carpere vaniloquium domini. Et nullus, pro non. ſic in Hecyra. Nullus dixeris. Plautus i trinummo, Nullus credas. ¶ Ego rus ibo.) Et hoc iam dictum eſt: ſed oſtendit q̄ moleſte id incipiat Phædria. ¶ Cenſen me.) Arbitraris, vt cenſores, qui morum alienorum habēt ſummum arbitrium. Et iō hunc putant non cēſere, quia ipſe deſyderat fieri. ¶ Poſſe obfirmare & perpeti. Verba ſunt deſperantis. non, firmare, ſed obfirmare: non pati, ſed perpeti. ¶ Te ne?) Te quod ait, hanc vim habet: vt ſignificet perditum amore Phædriam eſſe. ¶ Nam aut iam reuertere.) Modo iam pro ſtatim. ¶ Te adigent horſum.) hoc eſt ad vrbem agent. ¶ Inſomnia.) Vigiliæ. Legitur & adiget, vt ſit inſomnia numeri ſingularis. ¶ Vt defatiger vſq;.) Ordo eſt, vſq; vt defatiger. ¶ Ingratus vt dormiam.) Id eſt, etiam, inuitus & coactus. Nam ingratis, non vltro ſignificat. quia vltronea grata ſunt: ingrata, quæ ab inimicis fiunt, ac recuſantibus. ¶ Nimis me indulgeo.) Me ſic veteres, quod nos mihi dicimus. Alibi, Te indulgebant: tibi dabant. ¶ Tandem nō ego illa careā ſi ſit opus vel totū triduum?) Sic cœpit, tanq̄ aliquid foret dicturus magnificum: non aūt eſt μεγαλαγορικόν: ſed vere amator magnum hoc putat. ¶ Vel totum triduum. Magna profeſſio virtutis, cū biduo ſit opus, triduo poſſe durare. Et totum triduum, dicit vniuerſum triduum ὑπερβολικῶς: quaſi ſit triduum in multo numero. ¶ Vide quid agas.) Sic dicitur magna aggredientibus. ¶ Stat ſnia.) Et vultu & geſtu magis ſpectabile quod dixit ſtat ſnia: vel maxime eo q̄ tanto ſonito hæc de ſe promittat Phædria continuo rediturus, vel potius non acceſſerus ad villam. tantum aūt aberit, quantum temporis opus eſt ad vitiandam virginē. ¶ Quid hoc morbi eſt? Excuſatio amoris, qui non culpa, ſed morbus eſt. ¶ Adeo homines immutarier ex amore, vt non cognoſcas eundem eſſe?) More ſuo a plurali numero ad ſingularem ſe conuertit. ¶ Vt non cognoſcas eundem eſſe? Non ſolent ſtulti induci adoleſcentes: & ideo ad amorem retulit ſtultitiam Phædriæ.

Cēſere Cenſores

Inſomnia

Ingratus

Indulgeo me

PH. Munus noſtrum ornato verbis q̄ poteris. &
Iſtum æmulum q̄ poteris, ab ea pellito.

P. Memini, tametſi nullus moneas: PH. ego rus ibo, atq; ibi
manebo. *Iambicus ſcazon catalecticus.*

P. Cenſeo. PH. ſed heus tu. P. quid vis? PH. cenſen' poſſe me
obfirmare, &
Perpeti ne redeā interea? P. te ne? nō Hercle arbitror. *Trochaici*
Nā aut iā reuertere aut mox noctu te adigēt horſū inſomnia.

PH. Opus faciā, vt defatiger vſq; ingratus vt dormiam. *Elide duo s*

P. Vigilabis laſſus. hoc plus facies. PH. abi ſis, nihil dicis Parme-
Eiiciūda Hercle hæc mollicies animi. nimis me īdulgeo. (no
Tandem ego non illa caream, ſi ſit opus vel totum tri-
duum? P. hui *Iambicus tetrameter*
Vniuerſum triduū ✱ vide qd agas. PH. ſtat ſnia. *Trochaici ✱ vide*

P. Di boni qd hoc morbi eſt? adeon' hoīes immutarier (*pyrrichius*
Ex amore, vt non cognoſcas eundem eſſe? hoc nemo fuit

GVL. ¶ PH. Ornato. i. reddito pulchrū & decorū munus noſtrū verbis. i. aliquo ſermonis eloquio. quod. i. inquantū poteris & pellito ab ea illū æmulū. i. inuidū & riualē adducēdo eū in inuidiā Thaidis. Par. Ahu interiectio ad eū ſpectans: qui incipit capere & intelligere quorſum vergatur. memini. i. ī memoria habeo iā recondituū quorſum ſpectes, tametſi. i. quāuis nullus. i. nō, vt ſæpe ita interpretari ſolet, moneas. i. admoneas. Phę. Ego ibo rus: aduerbialiter pōſt rus. atq; manebo ibi. i. ruri. Par. cēſeo. i. ea eſt mea ſnia: vt id efficias Phæ. ſed heus vocantis eſt aduerbiū. tu. Par. qd vis? Ph. cenſen. i. arbitraris ne? (Vñ cēſores q̄ morū alienorum ſumūt arbitriū.) Cēſen ergo. i. arbitraris ne me poſſe affirmare. i. confirmare: cōſtituere: ſtabilire aīum meū. ſ. & ppeti. i. tolerare ne redeam. interea. i. q̄diu hæc mea iuſſa explebis? Pa. Te ne ✱ petis vtrum cenſeam te poſſe offirmare: vt nō redeas hercle. i. per Herculem. nō arbitror te poſſe offirmare &c. nam aut reuertere. i. redibis. iam. i. ſtatim. aut mox paulopoſt. inſomnia. i. viſa inſomnis: vel vigiliæ: quamuis pro vigilia dicatur aut potius inſomnia, inſomnię primę inflexionis. & ppterea aliqui dicunt adiget: vt ſit ſingularis numeri. adigent. i. adducent. hoc eſt te ad vrbem agent. i. ducent. vel lege adiget. i. impellet horſum: id eſt verſus hanc vrbem. noctu. i. nocturno tēpore. Phæ. faciam opus. i. opabo ruri: vt defatiger vſq;: id eſt aſſidue. & vt dormiam: id eſt ſomnum capiā ingratus. i. etiam inuitus, coactus? Nam ingratus non vltro ſignificat: quia vltronea grata ſunt: ingrata quæ inimicis fiunt ac repugnantibus. Par. tu laſſus. i. opere defatigatus vigilabis. i. ſomnum non capies, facies: id eſt efficias. plus. i. maius & difficilius. hoc. i. in ablatiuo. i. q̄ vigilare laſſus. Ph. Ah Parmeno nihil dicis. hæc mollicies: id eſt hæc effœminatio animi. eſt eiciunda: id eſt eruenda a nobis. Hercle, id eſt certe, vel per Herculem. nimis. i. plus æquo. indulgeo me: antique pro indulgeo mihi hoc eſt nimis ſum benignus mihi ipſi & facilis. & parco nimis mihi. tandem. i. vt ego maximū dicam, caream: id eſt carere poſſum illa ſi ſit opus. vel. i. etiam triduum totum: id eſt integrum triduum. Par. Ridet Phędriam ſeruus. Hui interiectio ridentis: vel aliquid admirātis. carebis bene vniuerſum triduum illa? vide: id eſt conſidera, quid agas, id eſt quid agendum ſuſcipias: quaſi res ardua ſit. Phæ. ſtat ſententia: id eſt ea opinio eſt & conſilium mihi placet. & apud me firmatum eſt, deliberatum, ac decretum. Par. Dii. boni: vocatiuus eſt quaſi dicat inuoco vos. quid hoc morbi eſt; id eſt qualis eſt hic morbus & inſaniæ non autem amor. Adeon: id eſt eſt ne verum ſup. homines adeo: id eſt tantum immutarier: id eſt mutari. ex amore. i. propter amorem. vt cognoſcas: id eſt cognoſcat aliquis: ſecunda perſona pro tertia: vt ſæpe fit, non eundem eſſe hominem: qui ante amorem erat: adeo immutatus eſt: & more ſuo a plurali numero ad ſingularem ſe conuertit. nemo fuit minus ineptus. i. prudentior. hoc. i. Phædria ante amorem. minus enim vni poſitiuo iunctum reddit contrariam comparatiui ſignificationem.

Vſq; p aſſidue

Ahu

Cenſor

SER. ¶ QVOD: id eſt, ego &c. ne iſtum p. tam. i. a. ſ. quod res meas expendo, nullus pro non, nomen pro aduerbio. nam aut iam corporaliter reuertere: aut ſomniando. ſatagents id eſt agent inuiſione huc: id eſt ad domum Thaidis. Inſomnium eſt quedam ſpecies ſomnii: vt dicit Macrob. quæ in ſolo ſomno habent ſuum eſſe: & nunq̄ extra. quia nihil ſignificat quod pręcipue ſolet amatoribus cōtingere. in tantum defatiget vſq; dum dormiam ingratus. ſcilicet inuitus vigilabis. & exiſtens laxus plus. hoc: id eſt propter hoc: quia lapſus erit. facies: id eſt vigilabis:, quia laſſitudo ipſa cauſa ſuæ memoriæ reducens te inde cogitare faciet. vide quid agas correctorie dicit: quaſi dicat nimis difficilia promittis etiam. Dii boni: quoniam Phędria poſſum Parmenonis vt munera Thaidi offerret precipiſſe: & tamen Parmeno vt infidelis nollet obtemperare remoto Phædria. inducitur Parmeno de domino ſuo loquens: & codolens de miſeria ſua: vt per hoc intelligatur fideliter velle mandata domini ſui adimplere: quid hoc morbi eſt: de amore loqtur Adeo. ſ. conſtat immutari poſſe ex amore homines.

¶ Minus

DON. ¶ MINVS, ineptus, magis ſeuerus.) Niſi enim hoc eſſet, quid eſſet quod illum mulier præferret militi? aut quid relinqueretur proprium perſonæ militis: ſi & hic ſtultus eſt? ¶ Magis ſeuerus quiſquã: Nec magis cõtinens. Animaduerte: vt amet Teren. Magis addere poſitiuo: potius ꝙ̃ comparatiuum facere. Nã: neq; ſeuerior, neq; continẽtior, tam, valuit dicere, ꝙ̃ magis ſeuerus: & magis cõtinens. ¶ Hic quidem eſt paraſitus Gnatho.) Hæc apd Menandrum in Eunucho non ſunt, vt ipſe pfeſſus eſt, paraſiti perſona & militis, ſed de Colace tranſlatæ ſunt. ¶ Facie honeſta.) εικονισμος, qua oñditur amaturus Chærea, ſi quidẽ hãc Parmeno ipſe miraẽ. ¶ Facie honeſta. Sic virgi. Et lætos oculis afflarat honores. Ex mox idem. Ita me dii amẽt: honeſtus. ¶ Ni ego hodie me turpiter hic dabo.) Ni dabo: pro dedero. Virg. Quamuis ſolus auem cœlo deiecit ab alto. ¶ Cum meo decrepito eunucho.) Facete Meo ad paraſitum retulit cum pulchro munere venientem. Et præparatio eſt ad ducendum Chæream potius ꝙ̃ deformem Eunuchum. ¶ Decrepito hoc Eunucho. Decrepiti ſunt dicti: quorum crepitu & plangore familiæ, fuerant iam conclamata funera. ¶ Hæc ſuperat ipſam Thaidem.) Hoc ſic accipias, non vituperari Thaidem, ſed tanquam υπερβολικως dici. Ideo addidit Ipſam, quaſi nimiæ pulchritudinis. Et bene ipſam, propter quam datur.

Decrepitus

Minus ineptus, magis ſeuerus quiſquam nec magis continens.
Sed qs hic eſt, qui huc pergit? atat hic quidẽ eſt paraſitus Gnato
Militis ducit ſecum vnam virginem huic dono papæ
Facie honeſta. mirũ, ni ego me turpiter hodie* hic dabo *al. hinc
Cũ meo decrepito hoc eunucho. hæc ſuperat ipſam Thaidem:

GVI. ¶ CV T minus prudens. i. ſtultior minus ſtultus. i. prudentior, Quiſquã. i. aliquis nõ fuit magis ſeuer⁹. i. grauis. neq; magis ɔtinens. i. a laſciuia ſibi cauens. Sed quis eſt huic qui pergit. i. qui pſequit iter ſuum huc. i. ad hanc partem. Atat: interiectio metuentis: vel oppreſſi ex ſeparato. qdẽ. i. certe hic ẽ Gnato. i. ſic appellatus. paraſitu. i. q adulatione victũ q̃ritat: & ſic replere vẽtrẽ deſiderat. militi. ſ. Thraſonis: quẽ ille paraſitus ambit. i. vt vẽtrẽ impleat: ducit ſecũ huic. ſ. Thaidi, dono. i. p dono vnã virginẽ papæ, iteriectio admirantis. facie honeſta. i. hñtem faciẽ honeſtã, & modeſtã. Mirũ erit ſup. ni. i. niſi, dabo. i. dedero, ſeu obtulero me turpiter. i. cũ pudore meo. hĩ. i. in hoc loco, cũ hoc meo eunucho. i. virilib⁹ expecto. decrepito. i. ſenio iã cõfecto admodũ. Decrepiti aũt dicti ſunt quoꝝ iã fuerant cõclamata funera crepitu & plãgore familiæ, hæc puella ſuperat. i. vincit pulchritudine ipſam Thaidem.

Paraſitus

Papæ admirãtis

¶ MINVS ineptus. i. prudẽtior hic Phæ. ſed qs. iã accedit ad ſecũdũ actũ. huic. i. Tha. Mirũ niſi ego me. hoc ideſt idoneo Thai. & cũ eſt iam quædã cõmoditas ſequẽtis actus. i. vt quia Parmeno donum Thraſonis pulcherrimum, videt: e cõtra ſuum eunuchum turpiſſimum intelligit, velit ducere Chæreã pulchrum eunuchũ p quẽ diu ſui amorem apud Thai. firmet, & poſtponaẽ traſo. ad hoc enim fidelis deſcriptus ẽ, vt qñ quærẽdo utilitatem qđ poſſit elaboret. SER.

ACTVS SECVNDI SCENA II.

GNATO. PARASITVS PARMENO.

DON. DIi imortales hõi homo qd pręſtat?) In hac ſcena nõ ſtans, ſed quaſi ambulans perſona inducitur. Conſtituit tñ aliquantulum, intuens ſpectatores: dum ſe cum loquitur. Exprimit aũt paraſitum: & ſub eius verbis corruptos mores in aſſentationem oñdit, prorſus: vt honeſtæ quoq; perſonæ in hmõi culpa inuentæ ſint, vt alibi: Obſequium amicos: veritas odiũ parit. ¶ Dii immor. Hoc iam mire, & pro ſeculi ac tempoꝝ reprehenſione ſatyrice Teren. ꝙ apud eum ſtultum vocat ſimplicem paraſitus, & inteligentem malum. ¶ Dii immor. Admirãtis exclamatio eſt, cum paraſiti geſticulatione. ¶ Dii immorat ho. ho. quid præſtat? Morata narratio a ſnia incipi ſolet: quæ διηγουμενον. ¶ Homini hõ qd præſtat? Alii diſtinguunt, quid præſtat ſtulto intelligens? Alii ſtulto intelligens quid intereſt? quia ſic veteres loquebanẽ. ¶ Quid intereſt) Hoc admirantis eſt: & ideo ſic pronuntiandum. Conueni hoiem. Conueniſſe, non vidiſſe ſed etiam collocutum fuiſſe ſignificat. ¶ Mei lo. atq; or,) Loci: ingenium ordinis: pauperem. illud natalium: hoc fortunæ eſt. ¶ Hominem haud impu.) Non dixit prodigum, quia hoc ipſum probat: ſed nõ auꝝ, non imbrobum.? Et ſic laudamus eos in quibus nihil eſt qđ magnopere efferamus. ¶ Itidem patria qui abligu.) Hoc ioculari vultu dr. Et eleganter ex perſona paraſiti nõ culpaẽ quod comederit bona. ¶ Abligurierat. Suauibus eſcis cõſumpſerat. Nam απο του λιχνου eſt ligurire. & λιχνους Græci ſuaue appellant

Conuenio
Locus
Ordo

G. DI Immortales homini homo quid præſtat! ſtulto intelligens. *Trochaici tetrametri catalectici*
*Quid intereſt! hoc a deo ex hac re venit in mentem mihi. *In quid eleditur d*
Conueni hodie aduenieus quẽdã mei loci hinc, atq; ordinis:
Hominem aut impurũ, itidem patria quia abligurierat bona

bi in mentem, i. ſubit animũ meum. ex hac re. i. ob hanc cauſam. ego aduenieus hodie conueni. i. ſum allocutus quendam hominem. hinc mei loci, vel ex eodem loco oriundũ quo ego vel eiuſdem generis: quaſi iidem natalib⁹ hoꝝ ita ꝙ alter non eſt ex maiori loco natus q̃ alter. Atq; mei ordinis. i. mei ſtatus quantũ ad fortunas. q. d. pauperem, vt ego ſum: haud impurum nõ auarum. qm̃ auaritia ſæpe dr ſordes: & auarus ſordidus. & bene nõ auarũ: quoniã prodigus erat. Qui itidem. i. ſimiliter vt ego obligauerat. i. ſuauibus eſcis: ſeu epulis conſumpſerat bona patria. i. quæ a patre relicta ſibi fuerant. Et obligurio is verbum eſt a Græco tractum. Nam lyguron græci ſuaue appellant.

Obligurire

DIi immortales. Incipit ſecundus actus de opportuna introductione Chæ. Cũ introducendus eſt Chærea ad domum Thaidis pro eunucho: inducuntur cõuenientes cauſæ: & multæ oportunitates. i. volũtas Parmenonis, & facultas illius volũtatis data a Chærea in hoc ꝙ amauit: & euacuatio domus Thaidis, quæ in ſingulis ſcenis explicabuntur: ſed de voluntate Parmenonis prius dicendum eſt. Voluntas. n. duabus de cauſis incitata eſt, vna ſuperius noiata eſt: eſt vbi dicit, Mirũ me ego turpiter. &c. Alia fuit ꝙ deriſus eſt a quodam viliſſimo lecatore. i. Gnatone, qui ducebat ad Thaidem datam a glorioſo milite pulchrã verginem qua pp præ indignatione compulſus pulchriorẽ eunuchũ: quem duceret, quæſiuit ut domo militis poſſet æquipollere. Hic inducit Gnato deriſurus Parmenonẽ & ut Parmeno maiorẽ indignationẽ hẽret: deſcribit viliſſima eẽ pſona loquẽs ſecũ hoc mõ audiẽte Parme. itelligis. ſ. cũ ẽ adulator ſtultus, q neſcit adulari. nec ſolũ pſtat, ſed ẽt itereſt m. xie hinc. ſ. mei loci ordis, mei gñis, vel meæ vitæ. haud impurũ. i. bonũ hoiem, q luxurioſe & pdigaliter viuendo alligurit &c. parũ vocant eſt quãtum ad ſe SER

GVI. DIi immortales &c. In hac ſcena optime, atq; elegantiſſime paraſitoꝝ mores exprimuntur. Gnato. Dii immor. exclamatio admirantis. quid. i. quãtũ homo vnus præſtat. i. præferendus eſt alteri homini. ſ. Quid ideſt quantum intelligens. i. prudens, intereſt. differ ſtulto. i. imprudenti: adeo. i. certe, hoc. i. hæc ſnia uenit mi

Video ſentum,ſquali dum,ægrum pannis,anniſq; obſitum.
Quid iſtuc ornati,inquam?quoniam miſer quod habui:perdidi,hem
Quo redactus ſum?omnes noti me atq; amici deſerunt.
Hic ego illum contempſi præ me.quid homo inquam ignauiſſime?
Ita ne te paraſti,vt ſpes nulla reliqua in te ſiet tibi?
*Simul conſilium cum re amiſiſti?*viden'me ex eo
dem ortum loco?
Quid color:nitor,veſtitus:quæ habitudo eſt corporis?
Omnia habeo,neq; quidquam habeo:nihil cum eſt,nihil
deſit tamen.
At ego infelix neq; ridiculus eſſe,neq; plagas pati

Niſi elidas l in Simul lābicus ē, & in Trochaico eliditur u in ui den;niſi legas ui de.

DON. ¶ VIDEO ſentum.)Quam bene video:poſtq̃ dixit cōue ni,& tps mutauit & verbum. ¶ Sentum. Horridum. ¶ Sentum. Ad horrorem retulit. ¶ Squalidū.)Ad ſordes. ¶ Aegrū.)Ad maciē. ¶ Pannis anniſq; obſitū.)Ad veſtitum,& ad triſtitiā. Sed pānis & annis, μεταφορικῶς parasitorum ſunt. ¶ P. āni anniſq; obſitum. Vel paraſitica vernalitacte καθ' αὐτοτελιν τον,dictum. vel quia Homer⁹ dixit αἰψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι, & eſt miſeriæ ſenniū deditū. Vn dehuic magiſtri ſtitia grauitas q; duplicuit aliena ſemper ab oibus paraſitis. ¶ Anniſq; obſitū. Bñ addidit annis qa vt quiſq; miſerior eſt.ita ſenior vr. ¶ Obſitum. Vt ſentum dixit obſitum.μεταφορικῶς abagro. ¶ Quid iſtuc inquam ornati?)Scire nos cōuenit cum recto caſu profertur interrogatio,nō eſſe cōtumelioſum.vt ſi dicas,Quis hic homo ē. Si aūt in obliquo,contemptum,ſignificari,vt,Quid hoc eſt hois?quid mulieris?quid ornatus? ¶ Quid iſtuc inquam ornati eſt? Ornatus: τωθασμός eſt ad dedecus & ad turpitudinem. Vel ſimpliciter hoc accipe. vel εἰρωνικῶς. Et ornati:ut ſenati antiquus genitu⁹. ¶ Quod habui,perdidi.) Nō dixit idqd erat.comedi,aut cōſumpſi. ¶ Hē,quo redactus ſum?)Vel habitum ſuum:vel corpus. oſtēdens hoc dicit. Nec quicq̃:hic:niſi ex media ↄſuetudine collocatum eſt. ¶ Oes noti me,atq; amici deſe. ¶ Sentētioſe atq; mordaciter in mores. ¶ Hic ego illum cōtempſi præ me.)Hoc eſt illud:Hō homini quid præſtat,ſtulto intelligēs? ¶ Ita ne paraſti te.)Quam obiurgāter,tanq̃ in illo ſit,qd miſer eſt.Et alibi:Nū nemo illoꝝ quiſq̃ ad te venit,quin ita paret ſeſe, vt abs te blāditiis q̃ minimo ꝑtio ſuā q̃ voluptatē expleat. Et hoc ꝓprie verbū ad exprimēdā inhumanitatē & ingauiam factum eſt. ¶ Vt ſpes nulla reliqua i te ſiet tibi?)Sentētioſe,ad illud qd & vir. ait. Ponite ſpes ſibi qſq;. ¶ Vt ſpes nulla reliqua in te ſiet tibi? Bñ,quaſi q rē a fortuna acceperit. ¶ Simul cū re cōſiliū ami.)Virg. Nec ſi miſer fortuna Sinonē Finx:vanū ēt,mendacēq; improba fingetit. Et Salluſtius:Neq; fortuna eget,qppe quæ probitatē:induſtriam aliaſq; bonas artes neq; dare,neq; eripere cuiquam poteſt Ergo: Hęc interrogatio:increpātiſ eſt,nec deſiderat rñſionem.Nā cōſilium:in bonis animi,Res in ptāte fortunæ. ¶ Ex eodem loco.)Ex eadem fortuna. ¶ Quæ color,nitor: veſtitus,quæ habitudo eſt corporis.)Hoc cōtra illud Video ſentum,ſqualidum,ægrū pānis anniſq; obſitum. Color ergo ad ſentum,Nitor ad Squalidū,Veſtitus ad Pānis anniſq; obſitum,Habitudo corporis ad Aegrum refertur. ¶ Oia habeo.)ad Quod habui,perdidi. ¶ Neq; quicquam habeo.)Ad Met loci atq; ordinis hoiem. ¶ Quæ habitudo eſt corporis? Plautus in Epidico: Corpulētior Herde,atque habitior. ¶ Oia habeo. Ad induſtriā retulit. Neq; quicquā habeo,Ad fortunæ culpā:& item denuo:fortunæ crimen.Cum nihil eſt.Ad ſuam laudē, Nihil ue ſit tñ. ¶ Oia habeo,nec quicquam habeo. Alterum horū neutrū e pōt cuiuis accidere:vtrū quullī. ¶ Nihil cū eſt:nihil deſit tamē figura ὀξύμωρον. Vt apud Virg.Sequiturq; ſequentem. Et Cicero,Cum tacent:clamant. ¶ At ego infelix neq; ridiculus.) Iam tranſit ἀπὸ τοῦ μιμητικοῦ εἰς τὸ ἐξηγητικόν. At ego infelix neq; ridiculus. Vehementer inuectus eſt in tempora,& mores Poeta ſub hac perſona:in qua,hominem ita inducit pœnitere probitatis ſuæ ut ſe infelicem non hōſtum dicat,Et non:nolo,ſed:non poſſum.

Sentus
Squallidus
Aeger
Interrogatio in recto caſu
Ornati genitiuus

¶ VIDEO.i.aſpicio,eum ſentum,horridum.Sentus tñ dr a ſentibus .i.ſpinis,& eſt ille proprie qui geſtat veſtem uilem multis fruſtis cōpoſitam:i cuius fruſtra ſpinis colligātur & cōiungitur.Vir.in.iii. Conſertum tegmen ſpinis ac cætera grauis video inquam eum ſqualidum.i.ſordidum & alta ſordium congerie obductū,Squallor.n.eſt illuuies denſa & inculcata.Squallere.n.dr q̃d faciē noue viſentib⁹ incutit horrorē video inq̃ ægrū.i.aio męſtū.&obſitū.i.inculcatū:circūdatū,& quaſi ſuffarciatum. pānis.i.vilib⁹ indumentis & annis.i.ſenio.i q̃.i.dixi. Quid iſtuc ornati,p ornatus eſt. Antiq ornati & ornat⁹ ingenitiuo dixerūt.ſenati & ſenatus tumulti & tumultus,ve Priſci,probat exemplis. Vbi eſt aduertendum q ſi in caſu recto proferatur interogatio non eſt cōtumelioſa:ut ſi dicas.Quis hic homo eſt.ſin autem in obliquo ꝓferatur contemptus ſignificatur.vt ſi dicat,Quid hoc eſt hois? quid mulieris?quid ornatus? Reſpondit alter.Qm̄ ego miſer.i. inops.perdidi.con ſumpſi,qd habui.ſ.a patre meo. Hem: dolentis interiectio.quo.i.ad quem ſtatum.redactus ſum .ſ.deueni,oēs noti.i.cogniti & amici.qui prius erant familiares cū diues eſſem deſerunt.i.de relinquūt me. Hic.ideſt tūc.ego Gnato cōtempſi illū præ me.i.in cōparatione mei .q.d.quāuis:patrimoniū cōſumpſerim ſic & ipſe:tñ mea induſtria uiuēdi viam cōperi.inquā.i.dixi illi.quid? mod⁹ interrogandi.o homo ignauiſſime.i.ſine animoſitate.& qui totus aio cadis.Ita ne paraſti.i.diſpoſuiſti te,vt nulla ſpes ſit tibi reliqua.i.relicta:& ſuperſit tibi.in te,i.in te tuo conſilio & induſtria. Amiſiſti cōſilium.i.rōnem.qua tibi cōſulet debeas.ſimul.i.una cum re.i.ſubſtantia tua,ſeu patrimonio.vidē.i.vides ne.me ortum ex eodē loco.qui.i.qualis color eſt mihi ſup.nō.n.vt tu.ſentus ſum.i.horidus aſpectu.qui nitior.i.qualis munditia eſt mihi.nō enim ut tu ſqualidus ſum.qui veſtitus.i.quis cultus eſt mihi non enim pannoſus ſum vt tu.quæ.i.qualis ē mihi habitudo corporis.i.aptitudo ſtatus corporis mei.q.d.ſum vegeto corpore,viuido,& bene habito. Habeo oīa quātū ad induſtriam .ſ.quia viuendi non deeſt mihi conſilium,neq; habeo quicquam fortunarum.ſ.cū.i.quāuis.nihil eſt mihi fortunarum nihil tñ deſit,a deſio.i.deficit vel deeſt mihi,qm̄ viuendi ſemper habeo induſtriam. Reſpōdet alter. At.i.ſed ego infelix:neq; poſſum eſſe ridiculus.i.qui ab aliis ridear,& qui aliis præbeam ridendi materiam.neq; poſſum pati.i.tolerare.plagas.i.vt vapulem. Reſpondet Gnato.

¶ SENTVM:hiſpidum:ſquallidum:puluere obſitum.pānis,i.pannoſum,& annis,quia rugoſus & decrepitus erat: qm̄ uerba ſunt allius,qui inuenerat.hem dolendo dicit.omnes noti atq; amici me deſerunt non debent ibi eſſe inimici.Præ me.i.ad comparationem mei.vt ſpes.ſ.ſi pecuniam amiſiſti ēt oēm ſpem,& fiduciam aliquid acquirēdis & hoc eſt:nulla ſpes eſt reliqua.i.relicta in te tibi.i.ad opportunum,& per quod ſpes eſſet relicta oſtenditur per conſilium,& hoc ponit iterrogando:ſimulatio &c.qui color, qa rubēs præ craſſitudine.nitor in mēbres:qs ueſtitus:vel nitor veſtitus:vt ſit genitiuus.quæ habitudo in pīguedine:oīa neceſſaria hēo p adulationē.nec qcq̃ hēo de ꝓprio, ac ego ille miſer rñdet.ſm q de uerbis illius intellexerat. putabat.n.q ioculatorio officio:& patiendo colaphos in domibus diuitum,hæc ademptus eſſet,verba Gnatonis

GVI. Sentus, Virg.
Squallidus
SER.

¶ Quid

DON. ¶ QVID tu his rebus credis fieri?) Dum quis ridet, aut vapulat. ¶ Tota erras uia.) παροιμία per μεταφορὰν. ¶ Apud ſeculum prius.) Scilicet cum eſſent tempora meliora. ¶ Hoc nouum eſt aucupium.) Vide quid interſit inter cum illud quæſtū dicat: hoc aucupium: illud de ſapiētibus, hoc de ſtultis. ¶ Inueni uiam.) Adeo nouum eſt aucupiū. ¶ Eſt genus hominum.)

Poſſum. quid tu his rebus credis fieri? tota erras uia
Olim iſti fugit genari quondam quæſtus apud ſeclum prius.
Hoc nouū eſt aucupium ego adeo: hanc primus inueni uiam
Eſt genus hominum, qui eſſe oīum rerum uolunt.
Nec ſunt hos conſector hiſce ego nOn paro me ut rideant:
* Sed his ultro arrideo, & eorum ingenia admiror ſimul. *In Sed elidi*
Quicqd dicūt, laudo id rurſum ſi negāt, laudo id quoq;. *tur*
Negat qs, nego: aio. poſtremo īperaui egomet mihi *Iamb. tetra.*
Omnia aſſentari. is queſtus nunc eſt multo vberimus. *Trochaicis*
P. Scitū Hercle hoīm: hic homines prorſus ex ſtultis inſanio facit.
G. Dū hæc loqnur, interea loci. ad macellū vbi venimus, *Iābicus ſcte*
Concurrūt læti mi obiuam cupedinarii oēs, *rotrimeter catalecti.*

Quia multi ſōt huiuſmodi: nō dixit, homines ſunt: ſed eſt genus hominū. ¶ Hiſce ego nō paro me uc rideant.) Quia ille dixerat, Ego infelix neq; ridiculus eē, neq; plagas pati poſſum. ¶ Sed his ultra arrid.) Quid. His arrideo? aut ueluti pareo: id eſt obſequor: aut veluti di-

Arridet

ctis delector. Atq; Arrideo, non ſicut in paraſitis fieri ſolet, ut his arrideatur regibus, cum potius ipſis dictis factiſq; rideant alienis hic eſſe intelligendum etiam res ipſa indicat ex contrario. Nam quod ait ſupra, His ego non paro me vt rideant: hoc e contrario oſtendit q̄ ſubiiciatur ex dictis. ¶ Sed his ultro arrideo. Vltro, uerſa vice, an prior? an ēt inſuper: hoc eſt vltra? ¶ Admiror ſi.) Plus intulit q̄ ſi Laudo dixiſſet. ¶ Quicquid dicunt.) Non, quod dicūt ſed: quicquid dicunt. i. bn vel male: ne uel ſi interclusa fuiſſet aſſentatio, ſe impediat q̄ contrarium laudauerit. ¶ Id rurſum ſi negant, laudo id quoq; i) Præclare Terentius quod a Satyrico de aliis diceretur, id hic de ſe dicētem inducit: facetius multo, quam ſi aliter feciſſet. καθόλου τοὺς mores temporū iam tum vitiatos per aſſentationem, quod fere in pleriſq; fabulis mōſtrat: Vt etiam in Andria: Nam hoc tempore, obſequium amicos veritas odium parit. Et in Adelphis, Quod te iſti facilem & feſtiuum putātid nō fieri ex uera uita: neq; adeo ex æquo & iuſto, ſed ex indulgendo: vel aſſentando: & largiendo. ¶ Negat quis? nego.) Bene ſic dixit. negat & ait contraria ſunt: Vt Plautus in Rudente: vel tu ais uel tu negas. ¶ Is quæſtus nūc eſt multo vberrimus.) Quam ille apud ſeculum prius fuerat. Et uide quemadmodum illiberalem uitam honeſtiore nomine nominauerit aucupium: poſt etiam quæſtum nominauerit * hic inducens. ¶ Scitum Hercle hominem.) Mire Terentius longæ orationi interloquia quædam adhibet, vt faſtidium prolixitatis euitet. velut nunc Parmeno procul audiens Gnatonem, hæc loquitur. ¶ Interea loci.) Duæ partes orationis cum coniunctæ vnam fecerint mutant accentum. ¶ Concurrunt læti mihi obuiam.) Et multos i & properos vno uerbo oſtendit: & ex aduerſo ad ſe feſtinantes. Cupedinarii.) Varro humanarum rerum: Numerius Equitius Cupes, inquit, & A. Omanius Macellus ſingulari latrocinio multa loca habuerunt infeſta. His in exilium actis, publicata ſunt bona & ædes vbi habitabant dirutæ, eque ea pecunia ſcalæ deum penatium ædificatæ ſunt. vbi habitabant. locus vbi uenirent quæ ea veſcendi cā in vrbem erant allata. Itaq; ab altero Macellum, ab altero forum Cupedinis appellatum eſt. ¶ Cupedinarii. Omnes qui eſculenta poculenta vendunt i a rebus cupidinis ob alimentum cupedinarii appelantur. Et ipſe ſubiecit qui accipiendi ſint cupedinarii.

Vltro

Ait

Negat

Interea loci

Macellum

Cupedinis forum

Cupedinarii

GVL. ¶ QVID credis tu fieri his rebus. i. dum quis ridetur, aut vapulat. erras tota via. i. prorſus te decipis & fallis. metaphora eſt ab euntibus tracta. Olim. i. multū añ. fuit quōdā quæſtus. i. lucrū, & ꝓprie nummarium. Iſti generi paraſitoꝝ. ſ. apud prius. i. ſuperius ſeculū. hoc eſt cū eſſent tempora meliora. hoc aucupium. i. hoc uitæ. i. quærēdæ genus eſt nouū. i. recens, nec diu vſurpatum. Aucupium ꝓprie eſt ars auiū capiendarum: nā aucupari ſignificat arte quadam aues inquirere. Inde transfertur ad alia: vt aucupari laudem aucupari gloriā. adeo. i. certe. inueni pridem hāc uiam ideſt hanc viuēdi & paraſitandi rōnem. Eſt. i. extat. genus. i. modus: ſpecies hoīum qui uolunt ſe eſſe primos. i. ꝓcipuos oīum rerum. nec tñ ſunt præcipui. conſector hos. i. tales. nō paro. i. non præſto, nō præbeo: nō offero non inſtruo me hiſce. i. talibus vt rideāt. i. derideant me. ſed arrideo. i. applaudo. vel pareo & aſſentior arridendo illis ultro. i. nō rogatus. quāuis Dona. dicat ultro. ſ. verſa uice, vel inſuper. & ſimul. i. & ēt. admiror plus eſt q̄ laudo. ingenia. i. natura: mores eoꝝ. q. d. laudo quidqp dicūt. rurſum. i. denuo ſi negant id quid laudarunt. quoq;. i. ēt laudo id quod negarūt. qs. i. aliqs negat (ego ēt nego. qs inquā ait: i. affirmat o. ego ēt aio. i. affirmo. poſtremo. i. deniq; imperaui mihi. i. induxi aium meū. aſſentari. i. cōprobari oīa aſſentiendo: & adulando. is q̄ſtus. i. illud aucupium: ille vitæ modus, illud lucrum. eſt nunc vberimus. i. copioſiſſimus. Par. hercle audio ſupple ſcitum hominem. i. ſciētem. hic facit prorſus hoīes inſanos. ex ſtultis. ex in cōſideratis. reddit inſanos. i. ſuæ mentis non compotes: ſed deſipientes. Gna. proſequit narrationē ſuam. Interea loci: abundat loci, uel ſoni cā adhibetur: ſicut interea tpī nuſquā terraꝝ, nuſquā gētium: vbiuis loci vniciq; locoꝝ. dum. i. quādiu loquimur hæc prędicta. vbi. i. poſt quā aduenimus. i. acceſſimus. ad macellū. i. ad locum. vbi obſonia: (ideſt ea quæ veſcēdi cā in vrbē eſſent allata, qualia ſunt oīa quæ addunt pani & vino) vendebant. Macellus eni & Cupes: vt Feſtus & Donatus referūt ex ſnia Varronis, duo Romani fuerūt: quoꝝ ob latrociniū: uel, vt alii uolunt. ob proditionē patriæ dānatoꝝ ædes dirutæ: atq; ſolo æquatæ ſunt. in areis aūt vbi ædes fuerant, vendi cœperūt obſonia. i. ea q̄ addunt pani & vino: ac ꝓpterea locus ille vocatus eſt macellū vel forū Cupedinis, vt Feſtus inquit. Antiqui ēt cupedia in neutro pluralū vel cupedias in fœminino noiabant lautiores cibos. Ait. n. Gellius lib. vi. capite. xiii. Cōiectabamus: inquit: ad cœnulā: nō cupedias ciborū, ſed argutias quæſtionū. cupedias poſuit ꝓ cibis lautioribus. Cupedinarii aūt dicti ſunt oēs, qui eſculēta & poculēta vēdunt. velut Seruius, inquit: Cupedinarios uocāt voluptatis & cupiditatis miniſtros. oēs ergo cupedinarii læti concurrūt obuiā mihi. ſ. Cetarii, qui maiores piſces vendunt.

Vltro

SER. ¶ QVID credis fieri. i. acquiri his rebus. i. propter plagas, ac ſi dicat pro nihilo putas me ſequi illam: vitam: quia oīno eam dimiſi: & agreſſus ſum aliam. habuerat. enim diu hanc vitam, & ideo ille ruſticus putauit eum adhuc perſeuerare in eadem: vita, iſti generi. i. generi nebulonum differentia eſt inter paraſitum & nebulonem. paraſitus dicitur proprie adulator. nebulo: qui deuorat ſua & aliena bona. Gnato vero prius fuerat nebulo: modo paraſitus erat. aucupium pōt uocari omnis fallacia. bene dixi nouum: quia ego inueni primus adeo quod nullus ante. eſt genus, exponit aucupium eſt genus hoium. ſ. glorioſi. Hiſce oibus me paro, & nō me parouta ut ipſi prius redeant. ſed his vl. ar. ſcitum indignatio Parmenonis. Cupedinarii generale vocabulum oium de quocunq; ſuo officio acquirere cupiunt denarios. diuidit per partes. cetarii. i. vendentes cete.

Cetarii, Lanii, Coq, Fartores, Piſcatores, * Aucupes, *Aucupes ui*
Quibus & re ſalua: & perdita ꝓfueram, & ꝓſum ſçpe. *detur adie*
Salutát ad cœnam uocát aduentum gratulantur. *ctũ, nã & re*
Ille ubi miſer, famelicus uidet me eſſe in * tãtum ho/ *pugnat ver*
norem: & *al, tanto honore* *ſui, nec ponis*
Tã facile uictum q̃rere ibi hõ cœpit me obſecrare ut *tur a Dona.*
Sibi liceret diſcere id de me, ſectari iuſſi,
Sl pote, tanquam philoſophorum habent diſciplinæ ex ipſis
Vocabula. paraſiti itidem ut gnathonici uocentur.
P. Viden' otium, & cibus quid faciat alienus? G. ſed ceſſo,
Ad Thaidẽ hãc deducerẽ, & * rogitare ad cœnã vt veniat. *al, rogare*
Sed Parmenonem ante oſtium Taidis triſtem uideo
Riualis ſeruum. ſalua res eſt. nimirum hic homines frigent.
Nebulonẽ hũc, certum eſt ludere. P. lice hoc munere arbitranť
Suam Thaiidem eſſe, G. plurima ſalute Parmenonem

DON. CLANII.) Qui laniant pecora, vnde & laniſtæ dicti: qui
Lanii laniandis præſunt gladiatoribus. Sic & Macelum a ma/
Laniſtæ ctandis pecoribus dictum. Piſcatores.) Qui recentem pi/
Piſcatores ſcem præbent. Fartores.) Qui inſitia & farcimina faci
unt, Cetarii.) Qui cete id eſt magnos piſces venditant:
Fartores & bolonae exercent. Cetarii: Lanii: Coqui, Fartores, aut.
gyrua Comicũ In
Cetarii palliata Romanas
res loquiť. Quib⁹
& re ſalua. Cum de/
meo impenderẽ. Et
perdita profueram.)
Cum de alieno nanci
ſcor, & expẽdo. Sæ
pe.) Expletiue ſignifi
cationis eſt. Ad cœ
nam vocant.) Vtrum
ademẽdam cœnam)
Aduentus an adconuiuiũ? Ad
uẽtum gratu.) Accu
ſatiuũ caſum pro da/
tiuo, pro iduẽtui gra
tulantur. Et aduẽtus
proprie expectatorũ,
neceſſariorumq; dr.
Ille vbi miſer fame
licus uidet me.) Hic oſtendit quæ res coegerit ad diſcen/
dum, & ſimul uide ſm ulgi opinionem loqui paraſitum.
Miſerum & familicum, hoiem honeſtis moribus præditũ.
Ille vbi miſer famelicus uidet me. Vide ut ſententioſe
demonſtret malos ex bonis contagione fieri, exemplis in
prauum præualentibus. Videt mihi hoc prodeſſe, & diſce/
re optat quod negabat ſe poſſe. In tanto ho.) Quia con
Famelicus currunt: ſalutant. Famelicus a fame & edendo dictus eſt:
quaſi famelicus. Tam facile uictum quærere.) Quia ad
cœnam vocant. Ibi.) Pro tunc. Homo.) Mire addidit
hõ. aut additum ſuperuacue Homo. Vt Donat habere vi/
ro decus & tu tñ in armis. Vt ſibi liceret diſcere.) Quaſi
diſciplinam: aut artem, tũ authoritatis criminum felicitas
ſumpſit. Diſcere id de, me.) Magis de illo: & de me vete/
Diſco de illo res dicebant, q̃ ut nos dicimus a me aut ab illo. Sectari
Sectari iuſſi.) Proprie. nam & ſenectę philoſophorum ab eo dictę
Sæctæ ſunt. Ex ipſis.) Philoſophis. ſ. Ex ipſis vocabulæ.) Vt
Pytagorica, Platonica. Hoc igitur non eſt conſequens ad
illud quod uult dicere: niſi forte diſciplinam pro diſcipu/
lis poſuerit. Paraſiti vt Gnatonici vocentur.) Nõ hoc in
tulit quod cœperat dicere, niſi forte diſciplinam pro diſci
pulis accipimus. Viden' otium. & cibus quid faciat alie/
nus? Rurſus Parmeno & facetias dicit, & diſtinguit lõgi/
loquium paraſiti. Quid' faciat. Legitur: & quid faciat. vt
Ducere ſit figura per modos: pro: quid faciat. Hanc deducere.)
Deducere Proprie. Nam ducitur quis ad ſuplicium: Deduciť ad læ/
titiam. Et rogitare ad cœnam.) Vide paraſitum magis
optare ad cœnã Thaidẽ vocari, quã munus capere. Thai/
dis.) Legiť & Thais. Salua res eſt.) Quia & ante oſtium
& triſtẽ uideo, ſalua res eſt. Nec hoc valet ad lætitiam q̃
Parmeno eſt, ſed q̃ riualis ſeruus. q̃ Salua res eſt, Prouer/
Nebulo bialiter. Nebulonem.) Vel furem: quia nebulas obiiciat,
uel mollẽ: ut nebulam, uel inanẽ & vanum, ut nebula eſt
Hic.) Pro hi: uetuſte. Virgilius. His certe neq; amor cauſa
eſt: uix oſſibus hærent. quid hiſce debebat dicere. Hice
hoc munere arbitrantur.) Non immerito Gnatonem deri
det Parmeno, qui penitus nouerit meretricis conſilium.

GVI. CLANII. i. qui pecora laniant, quorum officina dr lanie
na. Inde laniſtae deducti ſunt, qui laniãdis præſunt gladia
toribus. Coqui. i. qui obſoniorũ decoquendorũ curam ge/
runt, Fartores, qui farcimina faciunt: quos vulgus paſtilla
rios vocat, tametſi paſtillus ſit paruus panis & dulciarius.
Horatius, Paſtillos Ruſillus olet: itaq; quod dr paſtillus
deberet potius dici farcimẽ minis. Piſcatores. i. ii, qui recẽ
tem piſcem præbent. Aucupes. i. auium captores. ab aui/
bus capiẽdis dicti: quibus tendunt inſidias: quibus cupedi
nariis profueram & re. i. ſubſtantia, & patrimonio. ſalua
. i. cum adhuc haberem patrimonium ſaluum. & re perdi/
ta. i. poſtq̃ rem meam conſumpſeram. quãdo quidem man/
ticinabar. i. furabar,
vel doloſe agebã de
alieno mãticinoraris
vel manticulor aris:
ſignificat furari, vel
doloſe agere: quaſi er
go dicat cũ de meo
impenderẽ, & de alie
no mãticinabar illis,
ſemper profueram &
proſum. expletiua eſt
hic hæc particula: ſe
pe ſalutant me vocãt
ad cœnam gratulanť
aduentum, i. ob aduẽ
tum meum uel accu
ſatiuus ꝓ datiuo po/
nitur. Aduentus aũt Aduentus
ꝓprie expectatorũ;
neceſſariorumq; dr.
vbi. i. poſtquam. ille miſer famelicus. i. fame confectus. a fa/
me & edendo: quaſi famedicus. videt me eſſe in tanto ho/
nore, & uidet me quærere victum. i. alimoniam. eam faci/
le. i. tam leui uia & ratione. ibi. i. tũc. homo. ſ. ille miſer cœ
pit obſecrari. i. vehementer, & quaſi per ſacra rogare me.
vt ſibi liceret diſcere id. ſ. artem paraſitãdi de me. i. a me.
antiqui enim magis de illo: & de me dicebant, q̃ ab illo uel
a me. iuſſi. i. præcepi. illum ſectari me. i. eſſe ſectatorẽ mei
& proprie. nam & ſectæ, philoſophorum ab eo dictæ ſunt
ſi potis eſt. i. ſi poteſt, & eſt ei ingenium aptum. ut itidem
i. ſimiliter paraſiti uocentur gnatonici a Gnatone para/
ſito. tanquam. i. ueluti. diſciplinæ. i. ſectæ philoſophorum.
hñt uocabula ex ipſis philoſophis. i. Par. Parmeno. inter/
rumpit & diſtinguit longiloquium paraſiti, neq; tñ ab eo
ſentitur. viden. i. uides ne. quid otium. i. ſecuritas, hoc eſt
curarũ vacuitas: & cibus alienus faciat, quaſi ut Paraſitus in Perſius,
quit Venter ſit artis magiſter. Gna. Sed ceſſo. i. nimis cun/ Ducere
tor, & tardo deducere hanc puellam ad Thaidem. duci & deducere
tur qui ad ſuplicium. ſed deducitur in lætitiam & ceſſo
inquam. i. nimis cunctor rogare ut veniat ad cœnam, ſed
uideo Parmenonẽ triſtem ante hoſtiũ Thaidis: ſeruum ap/
poſitiue dictũ. i. qui eſt ſeru⁹ riualis. i. æmuli militis. ſ. Phæ
driæ, qui Thraſonis riualis erat. res eſt ſalua, prouerbiali
ter dictum. i. res bene ſe habet. nimirũ. i. certe hi hoies fri/
gent, ceſſant: remiſſi ſunt, & pigri. nam pigrũ frigus dicitur
certum eſt mihi, i. conſtitui apud me. & decreui eludere. i.
decipere verbis, vel deridere hũc nebulonem. ſ. Parmeno/
nem. nebulonem, inquit. i. vel furem: q̃ nebulas obiiciat, &
tenebras ſequatur. vel molem ut nebulã. vel inanem & va/
num ut nebula ẽ. Par. Iſce pro is, uetuſte. ſ. Gnato arbitra/
tur Thaidem eſſe ſuam hoc munere illius puellæ.
CLANII. i. carnifices: q̃bus & re ſalua ꝓfuerã: dũ adhuc
haberem mea p̃rimonia: & q̃re pdita. ſ. poſt p̃ria bona abli/ S ER;
gurii: p bona illorũ: q̃bus adulabar: itẽ ꝓfui illis q̃a dice/
bã: ah ille tales vẽdi piſces emere oportet. iuſſi ſectari me
. i. imitari & videre q̃uo me haberẽ, ſi potius erat adiſcere,
& talia facere: ſed eo pacto ut ipſe & non ſolũ ipſe. immo
omnes alii iſtam ſectam aſſumentes uocentur gnatonici.
Itidem. i. ſimiliter tanquã diſciplinæ. i. diſcipuli philoſo/
phorum habeant uocabula ex ipſis philoſophis, vt Socra
tici, Platonici, ſic gnatonici. frigere dicitur res quæ eſt ne
glecta, unde nullus etiam ſermonem facit. Iſce ac munere.
Iſce nũatiuus eſt pluraris interpoſitus pro iſce ſicut eſt.
CSummum

DON. ⸿SVMMVM ſuũ.) ἐκλείψις. ⸿Summũ ſu. ipar. Gna. Hæc tota locutio, paraſiticæ elegãtiæ, & ſimul εἰρωνείας plena eſt. Nã & plurimã dicit ei ſalutem: q̃ ne exiguam quidem vel cõtingere: & ſummũ dicit eum qui nec leuis amicus ſit ſibi, & Parmenonẽ Gnato: non ego te. ⸿Summũ ſu. Quam venuſte, q̃ ſummum amicũ non reſalute Parmeno.

Quid agitur ⸿Quid agi.) Pro blãdimento non pro interrogatione nũc poniẽ. vt, O noſter quid fit? ⸿Quid agi. ſta.) Pro, qd agis, ſto. Et

Statur facete: nam ſtat: cui īgredi non licet. ⸿At nunquid ali?) Cum iurgio hic de illo reſpondit, & ideo repetit dictum Gnato. ⸿Qui dũ?) Interrogat interrogantem, ne ipſe rideat. ⸿Nihil equi.) Dicens Nihil mutauit vultum Parmeno in lætitiã. Ideo illi facete Gnato agenti hoc ipſum, Ne ſis dicit: ut pbaret triſtẽ fuiſſe. ⸿Nihil equi. Pro non.

Mancipium infra, Nihil dixit ut ſequerer ſe. ⸿Hoc ti. man.) ταπείνωσις. mãcipium dicit puellã, aut virginẽ. ⸿Nõ ma. Her.) inimica laudatio. ⸿Vro ho.) Sibi hoc geſtu & vultu paraſitico dicit: & pro eo qđ eſt: dolore cogo. ⸿Vt fal. ani. eſt.) Similiter & Parmeno ſecum geſtu ſeruili. & ai, pro aio ἀντίπτωσις veteres: qui ingens es virium, & diues es opũ: amabant dicere. ⸿Vt fal. animi eſt. Ex hoc falſus ai eſt, q̃ putat hmõi munere capi poſſe Thaidẽ. ⸿Quã hoc mu. gr. Tu.) Mire inſultat Gnato. Quanto. n. magis munus gratum fuerit, tanto erit riualis excluſior. ⸿Oium re. he. vi. eſt.) Vide locum in quo erumpere dolor Parmenonis potuit: niſi cõmiſſa ſeruaret, & celare: Thaidis conſiliũ. ⸿Sex ego te to. &c.) Quid eſt totos? an dieb⁹ & noctibus? vt pote amatoris ſeruum, ac per hoc ſine ulla ceſſatione, & intermiſſione. ⸿Hos men.) Hos: qui nunc aguntũ id eſt hoc tpe. ⸿Quietũ red.) Facete, quaſi hoc ipſi fecerit, & hoc eſt qđ ait, Plurima ſalute Parmenonem ſummum ſuum impartit Gnato: tanq̃ amico cõſulat. ⸿Ne ſur. de. cur.) Qđ eſt laboris. ⸿Neue vſq; ad lu. ui.) Quod eſt exitii. ⸿Sic ſo Ami. Hoc εἰρωνικῶς. ⸿Detineo te.) Valde teneo. ⸿Fortaſſe tu profe. alio

Detinere fu.) Vult exprimere ꝓfeſſionẽ q̃ ad Thaidẽ uenerit: ſed intrare nõ poſſit. Paululm da mi. ope.) Hoc quaſi ſupplicantis vultu ad irriſionem dicitur. ⸿Paululum da mi. ope.)

Dare operam Proprie ſic dicitur: adiuua me: Sic in adelphis, Hæc opera ut data ſit. ⸿Nunc ubi pa. fo.) Ex eo quãtũ licere oportuit oñdit. * quam miſere nihil illi liceat Parmenoni. ⸿Quia iſtam du.) Hoc quaſi ad Gnatonẽ, ſed lente: ac ſub lingua murmurat. ⸿Num quẽq̃ euo. hinc uis fo?) Quia ipſe intrare nõ põt. ⸿Sine bi. hoc præ. eat.) Et hoc lentius. nam ſi aliter pnũciauer's, ſecreta produnẽ. ⸿Qui mi.) Mihi τῷ ἀττικισμῷ dcõ ẽ. ⸿Fortunat⁹.) Vt ipſe videris tibi. ⸿Ne tu.) Ne, Valde. ⸿Inſultabis fo.) Sallu. Multos tñ ab adoleſcentia bonos inſultauit. ⸿Næ tu iſtas fa. cal. Mira eloquentia, in q̃ vtraq; ὑπερβολὴ expſiſſima ẽ. Ni neq; vno digitulo minus aliqđ dici põt, neq; calcibus ſępe iſultabis: aut amplius: aut ingẽtius. ⸿Nã nã.) Hic nã abũdat: ut qđnã. ⸿Relictus cu.) Bñ relictus quaſi ab excluſo. ⸿Ne qs tor. inter.) Proprie: internũtius. ⸿Ne quis for. inter. Ex his uerbis datur intelligi paraſitum e domo meretricia egredi. ⸿Ne quis forte iternũtius, clã a mili: et ad iſtã curſitet. Et hoc facete:

Summũ ſuum impertit Gnato. qd agitur? P. ſtatur. G. video.
Nunqđ nã hic, qd nolis: uides? P. te. G. credo. at nunqd aliud?
P. Qui dũ? G. qa triſtis eſt. P. nihil eqdẽ. G. ne ſis: ſed qd uidet
Hoc tibi mancipium? P. non malum hercle. G. uro hominem.
P. ut falſus animi eſt.
G. Quã hoc munus gratũ Thaidi arbitrare eẽ? P. hoc nũc dices.
Electos hic nos. OMNIVM RERVM HEVS uiciſſitudo. ẽ.
G. Ex ego te totos Parmeno hos menſes quietum reddam.
Ne ſurſum deorſum curſites, neue uſq; ad lucem uigiles
Ecquid beo te? P. men'? papæ. G. ſic ſoleo amicos. P. laudo.
G. Detineo te, fortaſſe profecturus alio fueras.
Nuſquã. G. tum tu igitur paulũ da mihi opę. fac ut admittar
P. Ad illam. P. age modo, nunc tibi patẽt fores hæ, qa iſtã ducis.
G. Num quẽ euocari hinc uis foras? O. ſine biduũ hoc prętereat.
Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus
Næ tu iſtas faxo calcibus ſæpe inſultabis fruſtra.
G. Etiam nunc hic ſtas Parmeno? ehonum nã hic relictus cuſtos
Ne quis forte internuntius clam a milite ad iſtam curſitet?

quaſi ipſe ſibi Thaidem totam vẽdicauerit, qđ miles facit. ⸿G. GNATO ipertit plurima ſalute Parmenonem ſuũ ſummum amicũ, ſup. qd agiẽ. i. qd fiet a te ſ. Par. Stať a me ſcilicet. i. ego ſto: neq; ambulo: ſed erectus añ hoſtium maneo. Gna. uideo a te. ſ. ſtar. nunqd nã. i. quid uides hic quod nolis uidere. ſ. Par. Video inquã te quẽ nolim videre Gna.

GVI.

At. i. ſed nũqd aliud vides. ſ. qđ nolis præter me. Par. quid tũ. i. quid tunc eſſet, ſi aliud uiderẽ, qđ nolim uel quid deinde uis dicere. Gnat. qd. i. cur es triſtis? Par. quidem nihil. i. propter nullam rem ſum triſtis, vel cape nihil pro nõ. Gn. Ne ſis. i. noli eſſe triſtis: ſed quid. i. quæ res. hoc mancipiũ. hæc ſerua puella. Videť tibi. i. quid dicis de hoc mancipi. Par. Hercle nõ eſt malum mãcipium. i. non eſt inuenuſtũ, neq; deforme. Gna. Vro. i. incẽdo hominẽ. ſ. Parmenonem. vel vro. i. dolore vro hoiem. Par. vt. i. q̃tum eſt falſus ai pro. aio antipoſis. i. q̃tum errat & deceptus eſt. Gn. Quam. i. quãtum arbitraris. i. putas hoc munus eſſe gratũ Thaidi. Par. dices nunc nos me & herum electos. hinc. i. ex domo Thaidis hoc munere. ſ. heus viciſſitudo. i. permutatio, uel alterna mutatio oium rerũ eſt. Gn. O Parmeno ego reddam. i. efficiam te quietem hoſce ſex menſes totos. i. integros. ſine ulla intermiſſione, aut ceſſatione. ne curſites. i. frequẽter curras ſurſum deorſum. i. huc & illuc neue. i. vel non. ut uigiles, imo ut dormias vſq; ad lucem: neq; noctẽ inſomnem ducas. ecquid. i. nunqd beo te. i. te beatum facio. Par. Mẽ. i. me ne beas. papæ, admirãtis. Gna. Soleo ſic beare. ſup. amicos Par. Laudo illud. ſ. Gna. Detineo te. i. impedio te: & remoror. fortaſſe eras pfecturus alio. i. in aliũ locum aduerbiũ. Par. nuſquã. i. in nullũ locũ erã pfecturus. Gna. Igiť tũ. i. deinde. da mihi paululũ operæ. i. parũ adiuua me, ut admittar. i. introducar ad illã Thaidem. Par age horãtis particula. mõ. i. tñmõ. uel nũc fores patẽt. i. apertæ ſunt nũc tibi: q̃a ducis iſtã puellã. Gna. Nũ. i. nũqd uis quẽquã. i. aliquem euocari hic. i. ex domo foras ad te. ſ. Par. Sine. i. pmitte: aut expecta qđ ſup. biduũ. i. duorũ dierũ ſpatiũ. ptereat. i. traducať effluat, faxo. i. faciam: qđ ſup. tu qui fortunatus. i. cui pſpere oia cedũt. aperis mihi nunc fores uno digitulo. i. faciliime. næ. i. valde, vel certe. inſultabis. i. pulſabis ſæpe iſtas fores calcibus. i. pedibus: ſeu talis pedum & qdẽ fruſtra. i. ne qcq̃: incaſſum dicimus inſulto tibi & te inſulto foribus & fores. Gn. Etiã o Parmeno tu ſtas hic. q. d. nõ admitteris intro eho interiectio attentionẽ mouens. nõ nã. i. nõquid. nã ẽ ſyllabica adiectio: ut qđnã es ſup. relictus a Phæ. ſup. cuſtos. i. ſpeculator „& prohibitor ne forte qs. i. aliqs internũtius. i. amantium miniſter, q nũtia mutua defert curſitet cã. i. ſecreto a milite ad iſtam Thaidem.

Inſulto tibi & inſulto te

⸿QVI dum. i. qũo dum eſt. adiectio ſylabica: ac ſi dicat qũo percipis neſcis. q. d. nec ego uolo vt ſis triſtis, uro hominis hic ſecum diem, ut. i. qualiter eſt. falſus oio. i. doloſus quia quicqd dicit ad meum abproprium dicit. q̃. i. quantũ arbitrare. i. abitreris &c. hoc munere non dices &c. laudo illud. ſ. næ. i. certe. faxo. i. faciam. inſulabis. i. impulſabis calcibus iſtas fores, & tũc fruſtra. et nũc. i. adhuc munera. i. nũ qd nã a milite: qa dixerat eũ ſiet: indignať ita Par. dcõ eſt.

SER.

DON. ¶ F A G E T E dictum.i.εὐτελῶς. quia in facete. ſ Mira vero: militi quæ placeant.) Mira: pro mirum. Virgi. Nota tibi. & eſt μεθωνικῶς. Quid mirum eſt, inquit: facete loqui eum qui militi placeat? Poteſt tamen & pluraliter intelligi. ſ Sed video Herilem filium.) Non poteſt Terẽ. τρόφιμον proprie dicere: & ideo humilem filium dicit. ſ Miror quid ex Piræo abie.) Hic cauſa oſtenditur: cur poteſt ignotus eſſe vicinis, & pro Eunucho fingi. ſ Miror. Pro neſcio. ſ Miror quid ex Peirço abierit. Vt ex Peirço diſcederet, ſymbola amicorũ, ut huc perueniret omiſſo negocio. aſpectus virginis fecit. ſ Nam ibi cu. pub.) Aduerſus prędonũ incurſus illic excubat iuuentus Attica. Paręum. vt Sunium eſt maritima & acceſſu litoris par demẽtior. ſ Publice eſt nunc.) Nunc ambigua diſtinctione poſitum eſt. ſ Et pro. ve.) Mire locuturum ante formauit, ut geſtus uerba pręcedeant, uerba habitum cõſequantur. ſ Non temere eſt. Vt Vir. Haud temere eſt uiſum.

GVI. ¶ P A R. Facete dictum eſt. ſup. ironice. ſ. quaſi infacete. i. inepte illud dictum eſſe intelligat, vero. i. ed. mira. i. mirũ. hoc eſt quid mirum eſt ſup. ea facete eſſe dicta, quę placeãt militi, quaſi uero delicatas aũres habeat in dignoſcendis facete dictis ab infacete dictis. hoc aũt totum per ironiam intelligendum eſt. vel ea ſunt ſub mira quę placeant. m. Sed ui. ſi. he. i. filiũ heri mei. ſ. Chę. fratrem. Phę. minorem natu. i. iuniorem Phę. aduenire huc. miror. i. neſcio, qd. i. cur abierit. i. diſceſſerit. ex Pyreo. i. ex oppido in attica: quod opidũ portus erat Athenienſiũ. pars. n. illa maritia acceſſu littoris erat clemẽtior: quare miror. nã eſt ibi. Pyrei. publice. i. ex publico cõſtitutus cuſtos aduerſus prędonum incurſus. illic. n. iuuẽtus attica excubabat. nũc nõ temere eſt. i. inconſiderate hic ſup. q. d. nõ ſine cã & conſideratione: nunc eſt uiſum ei huc uenire uel eſſe. & . i. ęt u enit. h. p. i. feſtinus. circũſpectat. i. circũluſtrando oculis oĩa molliſ neſcio qd & parat.

P. Facete dictum, mira vero, militi quæ placeant.
Sed uideo herilem filium minorem huc aduenire.
Miror quid ex Peiræo abierit. nam ibi cuſtos publice eſt nunc.
Non temere eſt, & properans venit: neſcio quid circumſpectat.

SER. ¶ F A H E T E. ſ. quia facetus eſt iſte ſeruus militis & non eſt mirũ: ſi tã bonus ſeruus eſt militi: qa mirãs ſemp eſt. ĩ. mirabilia ea: q̃. placẽt mihi. hoc totũ iro. Pyręum ẽ villa ſuburbana iuxta Athenas, vbi erat pedagogus & cuſtos puerorũ.

ACTVS SECVNDI SCENA III.

CHAEREA, PARMENO SERVVS.

DON. O Ccidi.) In hac ſcena nouus amor ad huc ephebi & cõſiliũ demõſtrandę virginis demõſtratur, tanta virtute poetę comici. ut hoc cõmentum nõ quęſitum eſſe: ſed occurriſſe ſua ſponte uideatur. ſ Occidi.) neq; uirgo eſt vſquã. Nõ habuit quid dicere debeat aliundo properans & circũſpiciens, niſi occidi. ſ Occidi. Produc mediam ſyllabam verbi huius: & contrarium ſignificat. ſ Neq; ego, qui illam. e conſpectu amiſi meo.) A matorie dum illam non inuenit, & ſe perdidit. ſ Vbi quęram?) Hoc circũſpectãtis eſt. ſ Vbi inueſtigem?) Plus intulit. ſ Quem percontér?) Hoc tertium plus intulit. nam ubi nec ueſtigia repeniuntur, ſupereſt interrogatio. ſ Quam inſiſtans uiam?) Si nec qui interrogetur apparet. ſ Quam inſiſtam viam? Et qua uia: legitur. ſ Vbi ubi eſt: diu celari non põt.) Ob nimiam. ſ. formę gratiam. ſ O faciem pulchram.) Faciem modo: non partem corporis dicit, ſed totam ſpeciẽ: quæ apparet & cernitur, Virg. Quibus aſpera quodam Viſa maris facies. ſ Deleo omnes dehinc ex animo mulieres. πρὸς τὸ πιθανόν argumentatus eſt, vt oſtenderet hunc grandem iam ephebum ẽt amoris expertem non fuiſſe. Sic & alibi, Cum me ipſum noris q̃ elegans formarum ſpectator ſiem: In hac cõmotus ſum. ſ Quotidianarum.) Hoc eſt leuium & vſitatarum. ẽ quippe huic contrarium, Noua figura oris. Papę. ſ Ecce autem alterum.) Sic dicimus cum propter alterum de altero venit in mentem. Neſcio quid de amore loquitur.) Vt iam dudum Phędria loquebatur. ſ O infortunatum ſenem.) Hoc dictum præſtruxit ad exitum fabulæ, ac Cataſtrophen. Nam perturbatus ad Theidem ingre ditur hic ſenex per fallaciam Pytiæ: & indicium Parmenonis: atque ita firmabuntur nuptię virginis: quam ducet Chærea.

Quere ſ
Inueſtigare
Percontari

Facies

Quotidiana forma
Ecce autem alterum

CHE. O CCIDI. *Creticus*
Neq; virgo eſt vſquam. neq; ego, qui illam e conſpectu amiſi meo. *Octonarii Iambici*
Vbi quæram? vbi inueſtigem? quem percontér? quam inſiſtam viam?
Incertus ſum: vna hæc ſpes eſt: ubi ubi eſt, diu cælari non põt.
O faciem pulchram: deleo omnes dehinc ex animo mulieres.
Tædet harũ quotidianarũ. P. ecce aũt alterũ
Neſcio quid de amore loquitur. o infortunatũ ſenem. *tetrame.*

tatus ſum: ſiue perditus ſum neque vir. i. puella ducta ad tha. eſt vſq̃. i. in aliquo loco: quẽ aſpiciam: neq; e. ſ. inquam vſquam. q. d. eã perdendo me quoq; perdidi, & hoc amatorie: nam dum illam non inuenit ſeipſum perditum cenſet neque e. i. ſ. u. q. ſ. ego amiſi il. e. con. m. in. ſ. i. dubies ubi inue. i. per veſtigia eam ſequar quem hominem per ideſt neſcio quem interogem, ſi ueſtigia deſint: incertus etiam ſum qua uia inſiſtam. i. quod iter teneam ſequendo eam: hęc eſt. ſ. me. i. pręcipua expectatio & fiducia. Vbi ubi. i. vbicunq; eſt, non poteę celari diu propter nimiam forme gloriam. o: admirantis eſt. faciem. i. formam totam ac fruſtram: & ſpeciem totam, quę apparet & cernitur: pulchram. i. venuſtam. ibi particula o, accuſatiuo iungitur. & admirantis eſt, vt Virgil. O For. n. b. ſi. ſ. n. a. interdum etiam iungitur nominatiuo & vocatiuo in quibus ſtructuris poſſunt ſubaudiri verba pro legẽtium arbitrio: dehinc id eſt a modo. de. ex. a. m. i. aufero ex animo & oblitero omnes mulieres alias ab hac puella. me. i. id eſt tędio afficior. harum formarum: id eſt facierum. quotidianarum: id eſt leuium & viſitarum. Par. autem: id eſt ſed ecce in cõſpectu adeſt tanquam repentinam malum, alter filius loquitur neſcio quid: per indignationem dici ſępe ſolet neſcio quid: & per contemptum de amor exclamantis & dolentis eſt. ſenem, ſcilicet partem horum iuuenum Phędrię. chęreę. infortunatum. id eſt infelicem.

GVI. O Ccidit &c. In hac ſcena nouus amor Chęr. ephebi oſtendit, & conſilium potiendę virginis demõſtratur. Chę. Chęrea inducitur tanquam properans, & circonſpeciens videret ne puellam cuius in amore exarſerat. Occidit, media breui ab ob & cado, p morior. i. mor/

SER. O Ccidi. Incitara voluntate Par. per deluſionẽ paraſiti ad pulchriorem. Eunuchum ducendum: adeſt facultas voluntatis. i. Chęreę, qui diligit unam puellam: & optat ſe duci pro Eunucho iſte Chęrea viderat virginem: quam ducebat Gnato dum de ſcholis veniret. i qua: ſtatim incenſus: obuiatione cuius ſenis eam omiſerat: inde conquerendo venit dicẽs hęc verba ſecum, Occidi ne quę, virgo eſt vſquam, quantum ad me. ecce autem alterum fratrem, ſenem vocat patrem Phę. & Chę. huic Chęrea eſt q̃ fiet &c. illum alterum, i. Phędriam.

¶ Hic vero

DON. ¶HIC ve. eſt.) Vtrum ſenex an Chærea? ſed ſenex potiꝰ. ¶Hic ve. ē. ſenex. ¶Qui. ſ. Chærea. ¶Præut hu. ra. quę da.)

Prę Præ, ex comparatione ſignificat. Ergo proprie. & eſt integra locutio, & ordo eſt, præut illa ſunt: quæ huius rabies

Dare dabit. Et bene. Dabit, quaſi de re violentia. Vt: Dabit ille ruinam Arboribus. ¶Præut huius rabies quæ dabit? Hic ex parte characteris laſciuus quidem eſt perſonæ Chæreæ, quem moribus conſicit ſeruus ardētiorem in amorem ferre poſſe ſimul ac cœperit. ¶Præut hu. rabi. quæ da. Et hic oſ̄ditur iampridē motum in res venereas Chæream & magna poetę cura eſt: ne incredibile videatur, adoleſcentulum qui pro eunucho deduci potuerit: tam expedite virginem uitiaſſe. quo circa artifex ſummus: qđ ætati non pōt, naturæ attribuit Chæreæ, vt calidior ingenio, & ante annos amator, non libidinem in ſeſe. ſed quandam rabiem deſignauerit in venereos appetitus.

Vt ¶Vt il.) Pro utinam. ¶Dii deæq; ſe. per.) Plus dixit ſenium. q̄ ſenem. Nec mireris, poſt Senium, Qui additum: ideo quia declinationem ad intellectum retulit, vt alibi, In Eunuchum ſuam. Et ſenex: ad ætatem refert Senīū: ad conuitium. ſic Lucilius ait, At quidem te ſenium, atq; inſulſe ſophiſta. ¶Remoratus eſt.) A remora piſciculo: q & εχενεις vocatur: Remoratio & remoratus dī. ¶Tum au. qui il.) Tum aūt pro & Duas, vult. n. cās eſſe iou ſeipſum dii perdant. unam ꝙ reſtiterit, alteram, ꝙ ſenem perueritus diu remāſerit a perſequenda virgine. Et nota Floccifecerim, & contemnere: & non contemnere ſignificare ut nunc: Qui illum floccifecerim. deeſt Vel, ut ſit, vel floccifecerim. ¶Quid tu es tri. quidue es ala.) Prouerbiale eſt in hoiem perturbatum & incerti ultus. Aut lætus es: nam

Alacris alacris: litera pro d poſita, non triſtus ideſt ἀκλεγος interligitur. ¶Quidue es ala.) Et alacer & alacris dī: vt habes apud Virg. Ergo alacris, cunctoſq; putās excedere pugna.

Alacritas ¶Quidue es ala.) Alacritas: eſt mutatio quædam vultus geſtientis in ſpem aliquam. ¶Vnde is?) Modo ad quid venis ſignificat. ſed Eo, de loco ad locum veteres dicebant, quod mox in ſubiectis probabitur. ¶Quorſum eam. Bene quia proxime dixerat, Vbi quæram? vbi inueſtigem? quem percunter quam inſiſtam viam? incertus ſum. ¶Quorſum eam? Hinc vt diximus manifeſtum eſt: Ire & aduentum ſignificare. ¶Ita prorſum oblitus ſum mei. Huic contrariū, Dū memor ipſe mei. Ergo oblitus mei: inſanus. ¶Et prorſus ſum oblitus mei. Prorſus. recta. i. omnino. nam prorſus

Prorſus Proſa oratio eſt porro verſum. i. ante verſum. hinc & proſa oratio: quam non inflexit cantilena. ¶Hem. Si cum H. Parmeno. ſi ſeniter, Chærea. Oſtendens qui vir ſies.) Non, ſi uir ſies, ſed qui uir ſies, quod eſt εμφατικωτερον. ſi quæſiſſet quidem. qui uir ſies. An debeat præſtare qui uirum ſe ſic monſtraturus eſt? Et uir modo, non ad ſexum: ſed ad ætatem dicitur. ſed ad laudem. ¶Qui uir ſies. In veteribus inuenitur.

Pollicitus Sepe pollicitum eſſe.) Pollicitum, quod promittentem ultro ſignificat, dixit. & ſæpe pollicitum ſe: an neceſſe ſit: præſtare eum qui promiſerit? Chærea aliquid inueni. Induxit μιμησιν pragmatice, more ſuo, non contentus dicere quid pollicitus ſit tantum, ſed quo modo etiam, & qui

Modo busverbis. ¶Modo: quod ames. Tantummodo. quaſi nec mora ſit promiſſis cōplendis. ¶In ea re uti. ego faci. ut cogno. meā.) An poſſit qui poſſe ſe affirmauit? plus eſt probaſſe quod promiſerit, q̄ oſtendere ꝙ poſſit.

Hic vero eſt. q ſi amare occeperit, ludū iocumq; *Iāb. tetram. catale.*
CH. Dices fuiſſe illū alterū, præut huius rabies q̄ dabit. *Iāb. acatalecticus*
Vt illum dii, deæq; ſenium perdant, qui me hodie remoratus eſt. *Iamb. tetram. catalecticus.*
Neq; adeo, q reſtiterim tū aūt, q illū nō flocciſecerī. *Tetra. a cata.*
Sed eccū Parmenonē. Salue. P. qd tu es triſtis; qd tu es alacris?
Vnde is? CH. ego neſcio Hercule, neq; vn̄ eā, neq; quorſum eā
Ita prorſum oblitus ſum mei. *Dimeter Iābicus*
P. Qui quæſo? CH. amo, Phem. CH. nunc te Parmeno oſtendes qui vir ſies.
Scis te mihi ſæpe pollicitum eſſe, Chærea aliquid inueni
Modo quod ames, ī ea re utilitatē ego faciā vt cognoſcas meā.

GVI. ¶VERO. i. ſed. hic. i. talis Chærea ſup. eſt. Donatus tamen vult per hic intelligatur potius ſenex, malo tamen ut. Chærea propter ſequens relatiuum. qui non referendum ad ſenem; ſed ad Chæream. qui. ſ. Chęrea ſi occeperit. id eſt inceperit amare. dices ideſt diceret aliquis illum alterum. ſ. Phędriam fuiſſe ludum & iocum. Ludus eſt in facto, iocus in verbo. præut illa erunt ſup. quæ rabies, ideſt inſania amoris huius Chæreæ. dabit: ideſt mouebit dici enim ſic eleganter ſolet. Hoc non ē niſi ludus & iocus, præut illa ſunt: quæ fecit alter. præut il-

Pręut la ſunt: hoc eſt in cōparationæ eoꝝ quæ alter fecit. Præ enim ſæpe ſignificat in cōparatione: ut Cicero ad Sulpitium, At contra nobis non tu quidem vacuus moleſtiis, ſed pro nobis beatus videris: ſcilicet prę nobis dixit in comparatione & reſpectu noſtrum. Itaq; pręut particula non quidem prępoſitio: ſed aduerbium, retinet ſignificationem illius præpoſitionis, præ: ſed caſui non ſeruit: & ea eſt ita uendēdum, vt dictum eſt. Chæ. vt, ideſt utinam. Dii & Deæ perdant, ideſt deſtruant. illum ſenium ideſt illum ſenem in quo dicto non reſpexit genus, ſed intellectum tantum. dixiſſet enim illud, at quia ſenem intelligebat, dixit illum: & ſenium appoſuit adconuitium ſenis illius cognati patris, qui eum det inuerat; qui retulit ad intelectum non ad vocabulum. qui ſcilicet ſenex. remoratus eſt, ideſt detinuit me

Remorari hodie. Remoror remoraris ſignificat detineo detines: dicitur q; a remora remoræ, quod ſignificat piſciculum e che neidem nomine naues remorantem. & adeo, ideſt valde: vel certe. Dii & Deæ perdant me, qui reſtiterim, ideſt ceſſauerim ſequi virginem propter eum: autem: ideſt ſed. tum ideſt deinde. Vel cape illas particulas pro, & repetendo

Floccifacere Dii ꝙ Deæ etiam perdant me: qui nō flocciſecerim, ideſt contempſerim illum ſenem. ſed eccum, ideſt ecce prope uideo Parmenonem. deinde ut acceſſit ad eū ſubiunxit, ſalue Parmeno: ideſt ſaluus ſis Parme. quid: ideſt cur es triſti, ideſt uultu mœſto. quid ne, ideſt cur nō es alacris: ideſt lætus unde is, ideſt venis: auctores enim eo prouenio:

Eo pvenio & e contra & rurſus venio pro eo indifferenter vtuntur. Chæ. Hercle ego neſcio, neque unde eam: ideſt ueniam. ita prorſus: ideſt adeo omnino ſum oblitus mei, ideſt adeo totus ſum amoris inſania coreptus, neq; ſcio ſupple quorſum: ideſt verſus quam partem eam. Par. quæſo qui, ideſt quomodo:

Qui p. quomō uel cur ita es tui oblitus. Chæ. amo, ideſt amore ſum correptus Parme. Hem: interiectio indignantis. Chæ. o Parmeno nunc oſtendes qui, ideſt qualis uir ſis, ideſt quātam poteſtatem & uirtutem habeas. uel quātum fidelis ſis pro

Polliceri miſſis ſtando. vt ſcis te pollicitum eſſe: ideſt ſponte tua mihi promiſiſſe. & quidem in hæc uerba ſiue in hanc formam.

Mimeſis & eſt mimeſis: quoniam non eſt contentus dicere quid ſit pollicitus: niſi etiam dicat quomodo. & quibus verbis. verba hæc ſunt: O Chærea inueni: ideſt excogita: elige. modo: ideſt tantummodo aliquid quod ames, ideſt quod ſit tibi cordi. ergo Parmeno faciam ut tu cognoſcas meam utilitatem: ideſt quantū ero tibi utilitatis in ea re quā amabis. & ſcis inquam te eſſe id pollicitum.

¶PRAEVT huius rabies: ideſt comparatiōe horum: quæ dabit rabies huius Chæreę pręut: ut eſt ibi ſylabica adiectio. Vt: ideſt vtinam illum ſenem. flocciſecerim ideſt paruipenderim quid ita alacris huc & illuc reſpiciendo. vndeis: ideſt venis. qui: ideſt quomodo quęſo.

DON. Penus

¶ CVM in cellulam.) Sic dicit ſenus * quæ & acce/perit beneficium. ¶ Patris pe. oẽ.) Ipſum penum: non ex eo aliquid ὑπερβολικῶς. Et hoc penu, & hic penus & hæc pe/nus, veteres dixerunt. Ergo & oẽm & omne legitur. ¶ Congerebam clan.) λαθραίως ἐκλεψα. ¶ Age inep.) Quid dubitas de promiſſis. an qui exprobres te multa eſſe largitum?) ¶ Hoc Her. fa. eſt.)

Inueni qd̃ amẽ. hoc qd̃ dicebas: inquit, moræ eſſe iam factũ eſt amo. ¶ Promiſſa appareãt,) vtilitatẽ ut cognoſcã tuam. ¶ Siue adeo digna. eſt.) Si perſona Par menonis ẽ. Siue abũdat & pro expletiua coniunctione modo

Cum in cellulam ad te patris penum oẽ congerebã clanculum.
A. Age iepte. CH. hoc hercle factũ ẽ. fac ſis nũc p̃miſſa appareant,
Siue adeo digna res eſt vbi tu neruos intendas tuos.
Haud ſimilis virgo eſt uirginum noſtrarũ, quas matres ſtudent
Demiſſis humeris eſſe, vincto pectore, vt graciles ſient.
Si qua habitior paulo, pugilem eſſe aiunt. deducunt cibum,
Tametſi bona eſt natura, reddunt curatura iunceas.
Itaq; ergo amant. P. qd tua iſtæc? CH. noua figura oris. P. papæ.

nus & hæc penus. Item & hoc penu indeclinabile. Par. o iepte qui. ſ. dubitas de promiſſis. vel iactas te multa largitũ. age vel hortantis eſt: ut inueniat aliquid qd̃ amet, aut ſit verbus. i. effice ergo: vt aliquid inuenias Che. hercle hoc eſt factũ

eſt. In quibuſdam oino nõ elegitur. Adeo autem abundat aut nimis ſignificat, vel ſatis. Si Chærea dicit, hic ordo, & ſenſus eſt, fac ſi vis nũc, ſiue adeo digna res eſt, ubi tu neruos intendas tuos, ut promiſſa appareant. vt ſit Sis ſi vis, & addatur. Vt qd deeſt. Fac vt promiſſa appareant. ¶ Vbi tu neruos intendas tuos.) Vtrum obſcene hoc, ut ſeruus? an μεταφορικῶς, vbi laborare ac periclitari debeas? Sed melius legunt qui hoc totum ad perſonam applicant Chæreæ, & melius q̃ qui Parmenonem hoc putant loqui, Siue

Noſter

adeo digna res eſt vbi neruos intendas tuos. ¶ Haud ſimi/lis virgo eſt virginum noſtrarum.) Ciuium. ſ. id eſt terræ ac patriæ noſtræ. vt Virg. Non eadem arboribus pendet vindemia noſtris. Et Salu. Noſtri fœda fuga, &c. ¶ Quas matres ſtudent.) Hoc uerbo oſtẽdit cultum induſtriæ, non

Demiſſis hũe/ris

pulchritudinem naturalem. ¶ Demiſſis hume. eſſe.) Antiqui enim Græci et uirginibus ſuis præbebant palæſtram ad componenda corpora. Vel, demiſſis humeris eſſe, liquide & molliter deductis, neque extantibus alæ in modum. ¶ Vincto pecto.) Caſtigato ac tenui, & uelut vincto. Deeſt ergo velut. ¶ Vt graci. ſient.) A ſingulari gracilis venit hæc declinatio. ¶ Demiſſis humeris eſſe, uincto pectore. Non accipiendum eſt quaſi hoc dicat. Ad hoc illas ſtudent matres demiſſis humeris eſſe, & vincto pectore, ut graciles ſient, quaſi hæc duo propter vnum illud fiant: ſed varie tria dixit: ne diceret. * aut ſtudent illas demiſſis humeris, & uinctum pectus, ut graciles ſient. ¶ Si qua eſt

Habi/tior

habitior.) Vnde & habitudo dr̃, ut, Quæ habitudo eſt cor

Habitudo

poris? nam habilior: aptior intelligitur, vt: Namq; humeris de more habilem ſuſpenderat arcum. Ergo habitior,

Habilis

legendum eſt. ¶ Pugilem eſſe aiunt.) Laus in uirginẽ. ¶ Deducunt cibum. Mire uituperauit formam: quam, accurauerit fames. Et proprie deducunt. ¶ Tametſi bona eſt natura.) Bona. i. plena: magna: & pinguis ¶ Reddunt.) Exhi

Cura curatio Curatura

bent: perficiunt. ¶ Curatura.) Cura, mentis eſt: Curatio, medicinæ: Curatura: diligentiæ. ¶ Iunceas.) Tenues eſt pallidas. ¶ Itaque ergo amantur.) Itaque inquit nemo il/las amat. εἰρωνεία eſt. aut vere amantur, ut eo magis hæc

Junceæ

amanda ſit: quæ naturæ beneficio, non factis comptibus, aut induſtria eſt pulchra. ¶ Itaq; ergo amantur. Atq; ita fit vt amentur non naturæ merito, ſed induſtria. ¶ Quid tua iſtæc? Recte, ſic enim ipſe dicet: At nihil ad noſtram hanc. ¶ Noua figura oris.) Laudis genus eſt, noua, quia dixerat: Tedet quotidianarum harum formarum. ¶ Quid

Nouus Papæ

tua iſtæc? Deeſt, qualis eſt, dic. ¶ Papæ.) Interiectio, mira ſubito accipientis.

GVI. Congerere Cælla Cællarium

¶ CVM. i. qñ congerebam. i. vel coadunabam vel conportabam ad te clanculũ. i. ſecreto: occulte. & qñ ↄgerebam ad te in cællulam. i. in aliquã camerulam, vel in aliũ locum domus aptum reponendis: claudendiſq; rebus. Cælla. n. ab eo dicta eſt, q̄ eam clauſam eſſe cõueniat ob ea quæ in ea cælantur: & cælla & cællarium dicitur: reponendis: clauden/diſq; rebus eſculentis: & poculentis, itaq; cælla vel cælulla a cælando rite dici debet, q̄ in ea cælentur repoſita. cum ergo ↄgerebam clãculum ad te in cællam oẽm penum patris. i. quicq̃d eſculentum: & poculentum pr̃ hẽbat domi repoſitum longę uiſionis cã non aũt quotidiani uſus, & hyperbolicos eſt. Veteres aũt dixerũt & hoc penus & hic pe/

C ęlula

Hyperbolicos

. ſ. inueni quod amẽ. fac. i. effice. nunc ſis. i. ſi uis ſicut cape ſis. i. cape ſi vis, Perſius, Vide ſis: pro ſi vis: intellige ergo ſic fac ſis. i. ſi uis, ut ſup. ipſa promiſſa tua apareant nunc. ſi adeo. i. certe, uel valde, aut ſatis digna res ubi id eſt in qua tu intendas neruos tuos. i. labores. ac pericliteris. id eſt tuis uiribus capias periculum. Alii applicant illud dictũ: ſiue adeo digna res eſt. Vbi tu neruos intendas tuos ad perſonã Parmenonis, ſed melius, ut ſentit Dona. totum applicatur perſonæ Chæreæ. virgo illa haud. i. non eſt ſimilis noſtrarum virginum. i. virginum noſtræ terræ & patriæ, dicimus. n. ſimilis huic & ſimilis hui⁹. quas. ſ. virgines noſtras matres ſtudent. i. laborant, dant operam eſſe humeris demiſſis. i. habere demiſſos, & non extantes humeros, & quas ſtudent eſſe pectore uicto. i. caſtigato, tenui, repreſſo, cohibitos non permiſſo diſtendi: neq; diffluere. aliqui habent iuncto (ſed Donatus legit vincto, quem puto ſequendũ) vt ſint graciles. Siqua eſt uirgo paulo habitior. i. vegetior: aptior. Inde habitudo corporis dicitur: quaſi ſtatus eius & factura ſeu aptitudo. vel cape hoc dictum ſic: ſi qua eſt habitior. i. ſi eſt aliquanto corpulentior, q̃ deceat puellam: & eſt quod barbare, dicitur, ſi aliqua eſt in ſatis bono pũcto, ubi diceretur recte: ſi qua eſt habitior paulo. aut: vt Gellius habet, ſi qua eſt corpore benehabito: ac uegeto. aiunt. i. dicunt: matres uel hoies eam eſſe pugile id eſt pugnæ aptam: quod uirorum potius eſt, cum mulieres ſint imbecilles. etiam audire eſt colonos appellantes mulierem corpulentam, ac robuſtam militem. matres inquam deducunt. i. diminuũt illis puellis cibum, & dietam illis imponunt. tam et ſi. i. quamuis natura earum puellarum eſt bona. i. plena: magna & pinguis. reddunt. i. exhibent: perficiunt eas iunceas. i. tenues & pallidas. tali creatura. i. tali diligentia. Nam curatio eſt medicinæ, curatura eſt diligentiæ. ergo ita id eſt eo pacto amantur. per ironiam. q. d. nemo illas pallidas amat: quas curatura tales fecit, ſed eas potius. quæ natura. vel intelige ſine ironia q̃. i. & ergo amitur ita id eſt tali induſtria, & curatura efficiuntur: ut amentur non naturæ beneficio. Par. qui, interogandi modus eſt diſtinguendo a ſequentibus. deinde dic ſupple. (vt ait Donatus) qualis eſt iſtæc. i. iſta puella tua: quam. ſ. amas, Chæ. noua id eſt inaudita: inuſitata. forma. i. figura. venuſtas oris. i. faciei eſt ſupple illi. vel ſi uis ſint ablatiui caſus, & tunc ſic ordina: quia petierat Parmeno qualis eſſet ſubaudit ẽ ſup. noua forma oris, id eſt habet nouam faciei figuram. Par. papæ. interiectio admirantis uenuſtatem virginis.

Sis pro ſi uis Perſius

Similis huic & huius

Gellius

Iũcteus

Papę admirãtis

SER.

¶ AGE. i. eia: inepte qui imperas mihi beneficia ludendo dicit. hercle factũ eſt. i. facta eſt promiſſio tua. & ideo fac ut cõ. &c. vincto corpore cum faſciis habitior. i. pinguior & tamet ſi natura eſt bona. i. pinguis, tñ reddunt iunceas. illud bona tractum a terra: quæ quando eſt pinguis dicit bona & fertilis, hæc talia verba Chæreæ exprimunt deſiderium amantis, iſtæc tua quid eſt quod eſt pulchra.

¶ Color

CH. Color verus, corpus ſolidum, & ſucci plenū. P. anni? CH. anni, ſexdecim,
P. Flos ipſe. CH. hāc tu mihi vel vi, vel clā, vel p̄cario *Senarius catalecticus uterque*
Fac tradas: mea nihil refert, dum potiar modo.
P. Quid virgo, cuia eſt? CH. neſcio hercle. P. vnde eſt? CH. tantun‑dem. P. vbi habitat? *Iambici tetrametri catalectici*
CH. Ne id quidem. P. vbi vidiſti? CH. in via. P. qua rōne amiſti? CH. id equidem.
Aduenies mecum ſtomachabar modo: neq; *Iambici trimetri*
Quenquam eſſe ego hominem arbitror, cui magis bonæ
Felicitates omnes aduerſæ ſient.
P. Quid hoc eſt ſceleris? CH. perii. P. quid factū eſt? CH. rogas?
Patris cognatum, atq; æqualem, Archidemidem
Noſtin'? P. quid ni? CH. is, dum ſequor hanc, fit mihi obuiam
P. Incōmode hercle. CH. immo *enimuero infeliciter. *Elide u*

DON. ℂCOLOR verus.) Quia nō de cura eſt, ac de fuco, id eſt
Color verus. naturalis, non fucatus. ℂ Corpus ſolidum.) Quia nō vitia‑
tum. ℂ Succi ple.) Quia nemo deduxit cibum. nā ſuccus, eſt
humor in corpore, quo abūdant bene valentes. Vir. Et ſuc‑
Succus cus pecori, & lac ſubducitur agnis. Sucus, ꝓprie quaſi ſu‑
gus: quem ſibi ex alimentis membra ſugunt, vt ſe repleant.
Solidū corpus ℂ Corpus ſolidum, Plenū, & forte, id eſt nō flaccidū. ℂ Succi plenum. Succus eſt interior pinguedo membrorū. ℂ Anni ſexdeci.) Vide quē‑admodū ætatē vir‑ginis maturæ Poeta ex occaſione de‑mōſtrauerit. ℂ Hanc tu mihi vl' vi, vel clā vel præcario.) Hæc tria ſunt quibus nō rite res agitur, Vel vi, vel clam, vel præcario, Sine precii mentione, vel quia virgo, nō meretrix vel qa nulla Ephebo
Vi clam p̄cario. ſpes eſt fallendi ſenis. ℂ Hanc tu mihi vel vi, vel clam, uel p̄‑
cario fac tradas. Secundum ius locutus eſt: nam his tribus
mala fide aliquid poſſidetur: vi clam, precario. Vi qui vir‑
go. clam. quia cuſtoditur. precario, quia precium no habet
Chærea. ℂ Mea nihil refert dū potiar modo.) Non hoc per
ſonæ attribuendū eſt, ſed affectui, non enim quia Chærea
eſt, ſed qa amator, * de ſe cupit facere quēadmo
dum potiatur. ℂ Quid virgo, cuia eſt?) Vtrum ſerua? an fi‑
lia? ℂ Ne id quidem.) Pulchra varietas, Neſcio Tantūdem,
Ne id qdē. ℂ Qua rōne amiſti?) Figura συγκοπὴ pro ami
ſiſti. ℂ Qua ratione amiſiſti? Si nō remanſiſſet Chærea, ſed
conſecutus virginē vidiſſet quo deducta eſſet prius q̄ Par‑
menonem conueniret: nō ita ꝓcederet fabula, vt nunc pro‑
cedit: irruiſſet enim in cognitionem meretricis importune
Chærea, nec pro Eunucho adduceretur vlterius. ℂ Id equi‑
dem.) Deeſt ob, aut ꝓpter: vt ſit ob id, aut ꝓpter id. ℂ Me‑
cum ſtomachabar.) Bene mecum: quia acriorē dolorem ſu
ſtinet. qui ipſe ſibi iraſci cogitur. Mecum ergo, pro apud
Felicitas aduerſa me, vel mihi ℂ Hominem eſſe arbitror.) Deeſt, q̄ me. ℂ Feli‑
citates.) Felicitas aduerſa eſt, cum ex proſperitate, quod
lædat, naſcitur. ℂ Cui magis bonæ felicitates.) Bonæ, ma
Bonę felicitates gnæ, nouæ. Dixit autē magnas felicitates ſibi aduerſari, eo
q̄ virginem tantæ pulchritudinis ex oculis amiſerit: nam
vidiſſe eā, felicitatis iudicat: ſed amiſiſſe, aduerſe felicitatis
& q̄ bonæ dixit: vel magnæ. uel minę intelliguntur: vel
Epitheta trib' de cauſis ἐπίθετον eſt proprium & perpetuum felicitatem. ℂ Bonæ
felicitates. ἔμφασις eſt, eo quod felicitates pluraliter po‑
ſuit. ἐπίθετα autem tribus de cauſis nominibus adduntur:
diſcretionis, proprietatis, ornatus. Diſcretionis, vt, Phry‑
giæ molimur montibus Idæ. Proprietatis, vt, Terribi
li impexū ſeta & dentibus atris. Ornatus, vt Alma Venus
Phrygii genuit Simoentis ad vndam. ℂ Quid hoc eſt ſcele
ris?) Propter hoc quod patior inquit. nunc. n. ſcelus dicit
a ſene commiſſum. ℂ Archidemidem noſtin'?) Hoc ſic ꝓnū‑
ciandū eſt, vt appareat ex ipſo nomine ſtatim odioſum ne‑
Quidni ſcio quem occurriſſe, ac p molestum. ℂ Quidni?) Correptio
eſt, ab ſe manifeſta inquirentis. eſt enim ſenſus, Quid, niſi?
aut cur nouerim? eſt nō enim quid ni, aut quid niſi, aut cur
nō: quia veteres ni pro ne ponebant. & ne pro nō. Vt Plau‑
tus, Ni ſtulta ſis. pro ne. & ne vult, p nō vult. ℂ Immo enim
vero infeliciter.) Bene hoc interponit, q̄ incredibile eſt tar
diorem futurum amatorem inceſſu virginis.
CVL. ℂCH. Color eius eſt ſup. verus. i. naturalis non ex curas

non fuco, corpus eſt illi ſolidum. i. firmū, plenum, forte non
flaccidum, nō corruptū cura men tis vt noſtrarum virginū:
& corpus inq̄ eius eſt plenū ſucci. i. humoris non corrupti:
quo aialis corpus alitur ac ſuſtentat̄. nā humor in corpore
aialis: qui corruptus eſt, dr̄ pus. Virgi. Et ſuccus, pecori, &
lac ſubducit̄ agnis. Succus (vt ait Dona.) eſt humor in cor‑
pore: quo abundant bn̄ valentes & dicit̄ ꝓprie quaſi ſugus: qm illū humorē mē‑bra ſibi ſugūt ex ali‑mētis: vt ſe repleāt. Deinde ſubdit: Suc‑cus ē pīguedo mem‑broꝝ. hæc Dona. di‑xit ergo Teren. ſucci plenum: qa nemo de‑duxit cibum illi. Par‑me. quot ſunt anni illi. Cher. ſexdecim. Parm. flos ipſe iuuē‑tutis in ea eſt ſup. cū ſit ſexdeci annos na‑ta. Chæ. tu fac. i. la‑bora vt tradas mihi hanc puellā: tractū a Tradere
iure eſt, nā res vendita tradi debet: vel alio modo ꝯtracta.
& recte tradas: quia ſubdit vel vi. i. violētia: quia virgo eſt
vel clam quia cuſtodit̄. vel precario. i. per preces: quia Chæ‑
reæ pretiū deeſt. Hæc tria verba vi: clam: precario ex iure
deducta ſunt quibus nō rite res agit̄: & mala fide aliqd poſ
ſidetur: qa ſine precii mentione nihil. i. non refert mea. q. d.
non curo qua via tradat̄ mihi dūmodo potiar. i. uoto meo
ea vtar. Par. Quid? modus interrogandi virgo. i. illa cuia
eſt. i. cuius conditionis ſerua me an filia: & bn̄ dixit cuia nam
tam ſerua, q̄ filia in poteſtate ſunt Aliena. Chær. Hercle ne
ſcio cuias ſit. par. Vnde eſt. i. ex quo loco eſt oriunda. Chæ.
tātundem ſcio ſup. quātum ſcio de eius cōditione. Par. vbi
habitat. i. moratur. Chæ. ne quidē. i. nec etiam ſcio inquam
id. ſ. vbi habitet: & eſt venuſta variatio reſponſionis: nunc ne Amiſti
ſcio: nunc tantundem: denique ne id quidem. Par. vbi vidiſti pro ami
eam. Chæ. In via. Parm. qua rōne. i. quo pacto. quomodo ſiſti
amiſti. i. amiſiſti eam. Chær. equidem ego adueniens. i. acce Stoma‑
dens huc ſtomachabar. i. indignabar. modo id. i. ꝓpter id: chari.
id eſt qa ſic mea culpa amiſerā mecum. i. apud me. neq; arbi
tror quenq̄. i. aliquem hominem eſſe, q̄ me ſup. cui oēs bonę
felicitates. i. boni ſucceſſus (& bonæ dixit Dona. poni pro
magnæ: nimiæ: vel nouæ) ſint magis aduerſæ: cum ex eis
aliquid quod lædat naſcatur. nam quod occurrerit ei felici
tatis loco putat: ſed quod amiſerat infelicitatis, & aduerſi
tatis. Et (vt ait Do.) Epitheta tribus de cauſis nominibus Epithe‑
adduntur. ſ. cauſa diſcretionis. vt Phrygiæ molimur mon‑ ta trib'
tibus Idæ. aut ꝓprietatis: vt terribili impexum ſeta denti‑ de cāis
bus atris. aut ornatus: vt Alma Venus Pa. quid hic ſceleris inuenta
eſt: id eſt quod eſt hoc ſcelus: quod cōmiſſum eſt a te, vel ab
alio: vt ita ſis infelix. Chę. perii. i. perditus ſum Parm. quid
eſt factum. Ch. rogas. i. quæris. noſtin. i. cognoſcis ne Archi‑
menidem cognatum patris: atq; æqualē. Pa. quid ni. i. cur
non nouerim ſup. nam quid ni ſignificat quid niſi aut cur
non. veteres enim ni pro ne ponebāt: & ne pro non. Plau.
ni ſtulta ſis. i. non & ne vult pro non vult. Ch. dū. i. quādiu Ni p ne
ſequor hanc puellam. fit. i. efficitur. offertur obuiam. i. in oc & p nō
curſum mihi. Par. hercle factus eſt ſup. tibi obuiam incom‑ Plau.
mode. i. intempeſtiue, & importune. ſ. Ch. immo enimuero
. i. ſed certe infeliciter factus eſt obuiam mihi.
ℂCORpus ſolidū. i. integrum: nō claudū, & plenū ſucci‑
non macrū. i. vt arripiamus coram oibus: vt clam ſicut po‑ SER.
ſtea habuit: nihil refert in mare quocunq; mō habeam: vel
vi vel precario: dūmodo. i. modo quid huiſce hoc tibi euenit.

Nam incommoda alia ſunt dicenda, Parmeno.
Illum liquet mihi deierare his menſibus
Sex* vel ſeptem prorſum non vidiſſe proximis· *vel ſupereſt in verſu*
Niſi nunc cum minime vellem, minimeq; opus fuit.
Eho nonne hoc monſtri ſimile eſt! quid ais! P. maxume.
CH. Continuo occurrit ad me q̃ longe quidem,
Incuruus, tremulus, labiis demiſſis, gemens,
Heus heus, tibi dico Chærea, inquit. reſtiti.
Scin' quid ego te volebam! dic cras eſt mihi
Iudicium. quid tum! vt diligenter nunties
Patri, aduocatus mane mihi eſſe vt meminerit.
Dum hæc* dicit, abiit hora· rogo nunquid velit. *ſ. loquitur*
Recte inquit, abeo. cum huc reſpicio ad virginem,
Illa ſe ſe interea commodum huc aduorterat

DON. ℭNAM incõmoda alia ſunt dicẽda.) Quę minora ſunt. ſ.
Liquet aut ſimilia. ℱIllũ liquet mihi deierare.) Liqdũ eſt. cõſtãs,
Clau & manifeſtum, & certũ. Et ſic liquet, pro liquidũ eſt. vt dau
dit dit, p claudũ eſt: Vt apud Sallu. Nihil ſocordia claudebat.
Et eſt Liquet verbũ iuris: quo vtebanẽ iudices, cũ amplius
pronuntiabant, obſcuritate cõmoti cauſæ magis q̃ negocii
Deierat ſimplicitate. Deie/
rare. valde iurare: vt demiror, & dea
mote Syre, ſi de p
ducta legeris. ſi cor
repta, deos iurare i
telligitur. ℱPror/
ſum, nõ vidiſſe pro
Proxia ximis.) Quia non
vidiſſe dixit. ℱPro
ximis pteritis intel
ligimus, Proxima
enim nobis aut prę
terita, aut futura
P reſen ſunt. Nam pręſen/
tia tia ea ſunt, in qui/
b' nũc ſumus. ℱNiſi
nũc cũ minie vel.)
Quia ſp noluit, iõ nunc minie, vt pote adoleſcẽs ſenẽ. ℱQuã
lõ. qui.) Bñ lõge dixit: qa a lõge nõ potuit dicere aq. ſubau
diẽ erat, vt ſit, q̃ lõge erat. ℱMinimeq; opus fuit.) Sæpe. n.
nolumus tantũ: nõ ẽt opus nõ eſt. ℱIncuruus, tremulus, la/
biis demiſſis, gemẽs.) Vt oĩa oñdat in contrariũ ſibi verſa
eſſe, ẽt curſum attribuit ſeni. Labra, ſunt ſuperiora: Labia,
Labra inferiora Labræ aſinorũ pprie dicunẽ. Gemẽs aũt, ob con/
Labia tinuã tuſſim. Sic Lucilius, Ante fores aũt, & triclinii limi/
Labræ na qdã Perditus Tyreſia tuſſi grandæuus gemebat. Incur/
uus, valde curuus. Sic Virg. Turnus vt infractos aduerſo
marte Latinos Defeciſſe videt. Infractos. n. valde fractos
In ſignificat. nã In ppoſitio nũc auget: nunc minuit dictionẽ.
Recte etiã deformitatẽ deſcribit ſenis, qui pter ætatẽ poſt
pulchrã virginẽ fœdior videbaẽ. Et q̃ importune oĩa: pro
puella, ſenex occurrit: pro virgine, incuruus, tremulus: pro
pulchra, labiis demiſſis, gemens & cum amator ſit, inaniter
adoleſcenti ipſe iudicium loquiẽ: dũ feſtinãdũ ſit, remoraẽ.
ℱLabiis demiſſis. Maiora labra, vnde labeones. Alii labia
Labeo/ inferiora, & labra ſuperiora. ℱHeus heus tibi dico Chæ.)
nes Tibi dico Chærea, nõ adderet, niſi videretur Chæreã diſſi/
mulantẽ, præterire. ℱInqt.) Aliter inquit pnunciandũ eſt,
hoc eſt ↄcitãtẽ nã ſenis verba aliter proferenda ſunt. ℱScin
qd ego volebã.) Hic oſtẽditur odioſa tarditas ſenis apud
feſtinantẽ Chæreã. nã nõ dicit, ſed pmittit ſe dicturum. Vt
diligenter nũties.) Diligenter, nihil tã abũdanter, nihil tam
moraliter dici potuit. ℱCras eſt mihi iudi.) Huic moræ ẽt
illud additũ, q cũ debeat dicere qd velit prius dicit qd nõ
eſt neceſſarium, quare velit. ℱEſſe vt meminerit.) Non vt
ſit: ſed, vt eſſe meminerit. O plixitas. ℱDũ hæc dicit.) Dat
tẽpus verbis: quæ non potuit, quãuis imitareẽ, exprimere.
ℱRogo nunqd velit. Hoc eſt: ſignifico me ab re. nam abitu
ri, ne id dure facerent, Nunqd vis, dicebant his, qbuſcũ ↄſti/
Nunqd tiſſent. Quid eſt ergo. Rogo nunqd velit? hoc eſt dico qđ
vis abeũtes ſolentes. ℱRecte inqt.) Pro eo qđ eſt nihil: & mora
Recte liter τον τοκττικουμ. ℱCum huc reſpi. In hanc ptẽ. ſ. qua
meretrix habitabat. ℱCõmodum.) Tantum quod: vel ipſo
Cõmo/ eodẽq; tpe. ℱCommodũ. Vna. Et hoc ſignificat: vt ſi dicas
dum eodem tpe quo hoc agebaẽ. Nam Interea, nunc coniunctio
Interea accipienda eſt non vt alias. pro, aduerbio poſitur.
CVI. ℭNAM O Parmeno alia iſortunia. ſ. (quæ minora ſunt)
ſunt dicẽda icõmoda: nõ aũt iſtud: ſed maxĩa qdã ac noua
infelicitas: & ſi qd grauius eſt dici debet. liquet mihi. i. liqui
Liquet dũ eſt, vel conſtans. vel manifeſtũ. aut certũ eſt mihi: &, qđ
dici ſolet, paratus ſu3. nã ſi quis ↄſtituerit aliqd facere: illud
efficere ẽ paratus. liquet mihi. i. paratus ſum deierare. i. val

de iurare: ſi de pducta legaẽ: vel ſi correpta legaẽ deierare
intellige. i. Deos iurare paratus ſum: iurare me ſup. non vi/
diſſe illũ ſenẽ pſus. i. oĩno. His ſex vel ſeptẽ menſibus pxi/
mis. i. ſupioribus aut pteritis (nã pterita & futura a nobis
ſunt pxima: pſentia aũt ea ſunt: in qbus ſumus nũc.) qd aũt
dici inepte ſolet illũ nõ vidi de poſt ſex vel ſeptẽ mẽſes: di/
cereẽ recte & elegã
ter ſequẽdo Teren/
tium illum nõ vidi
his ſex vel ſeptẽ mẽ
ſibus ſupiorib' pxi
mis uel pteritis la/
pſis uel actis. niſi
nunc cũ. i. quo tpe.
minime. i. non vellẽ
vidiſſe eum. & cum
minime. i. non fuit
op'. i. neceſſe: neq; Eho idẽ
utile. Eho: interie/ gnantis
ctio indignationẽ.
& ai paſſionẽ oſten
dẽs: nõne hoc eſt ſi/
mile mõſtri. q. d. nõ
ne hoc eſt deforme
admodum, & velut portentum & fœdũ monſtrum. i. ita p
didiſſe eã aduentu ſenis illius. qd ais. i. q̃ eſt in hac re opio.
Par. maxime. i. admodũ eſt ſĩle monſtri Chæ. ↄtinuo. i. ili
co. accurrit. i. acceſſit ad me curriculo. q̃ lõge. i. q̃tũ lõge, qđ Incur/
dici ſolet q̃tũ de longe. vel ſi vis ſubaudi q̃ longe erat. Ac/ uus
currit ergo quidem. i. certe: incuruus. i. valde curuus. In. n. In
nunc auget nunc minuit dictionẽ. tremulus. i. titubans p ſe Labrũ
nio. labiis demiſſis. i. depſſis: aut pẽdẽtib'. Labra ſũt ſupio L biũ
ra: labia vero: inferiora: labræ aũt ſunt pprie aſinoꝝ. A ma Chila
gnitudine laboꝝ dñr labeones: ſicut chilones iprobius la/ Chilo/
brati dñr. nã chila græce labra ſunt iprobiora modũ exce/ nes
dẽtia. & pterea qdã piſces iprobus labrati: chilones dñr.
accurrit inq̃ gemẽs. i. gemebũdus pp ↄtinuã tuſſim. inqt. i.
dixit o Chærea heus: vocãtis aduerbiũ eſt heus & Chæ. p/
cedente iteꝝ dixit ſenex: heus dico tibi. vel intellige eũ vno
tenore dixiſſe reſtiti. i. ↄſtiti fixi gradũ: retinui pede. ſcin. i.
ſcis ne qd ego volebã te: pt intelligi facere: vt ſi qd volebas
te facere: ſed melius ſupprimiẽ q̃ addaẽ. Gellius: Hoc te vo Gellius
lebã neſcius ne eẽs & elegãter dẽ qd me vis: qđ dici vulgo
ſolet: qd vis mihi dic. verbũ ẽ Chęreæ admonẽtis eũ vt di/
cat celeriter. Iudiciũ ẽ mihi cras. i. in ius vocatus ſum in cra
ſtinũ. aut eſt mihi negociũ cras agẽdũ ſeu agẽda eſt ↄtrouer
ſia. Deide ſubdit Chærea. qdẽ tũ. i. qd inde vis dicere ſi ſit
tibi iudiciũ. Dixit ſenex: vt nuncies diligẽter patri tuo: ut
meminerit eẽ aduocatus mihi cras mane. dum. i. q̃diu dicit
hæc. hora una abiit. i. diſceſſit: trãſit traducta eſt. rogo. i. in
terrogo. nũqd. i. utrũ aliqd aliud uelit. q. d. ſignifico me ab
eẽ dicẽdo: qd abeũtes ſolẽt. nã abituri ne id dure facerẽt nũ
qd uis dicebãt iis: qbus ↄſtituerãt. inqt ſenex recte p eo qd ẽ
nihil aliud volo: & qdẽ moraẽr dcm̃ ẽ & gratioſe vt ita lo/
quaẽ. ẽ. n. i his dictis carĩẽtiſmos. abeo. i. diſcedo. cum reſpi/ Carien/
cio ad virginẽ huc. i. in hãc ptẽ: in q̃ meretrix Thais habita tiſmos
bat. Interea. i. dũ id agebaẽ illa puella aduerterat. i. diuerte/
rat, ſeſe cõmodũ. i. opportune: tẽpeſtiue. vel vt ei uiſũ ſit cõ
modũ. i. opportunũ & tẽpeſtiuũ: & eo dicẽdi gñe vti ppul
chrũ ẽ. Nã interdũ dici ſolet cũ uidit bonũ ſuũ collectis ſar
cinulis. diceſſit. elegãter ſic dicereẽ. Na. q' opportũitatẽ di/
ſceſſit. uel ſic. Ipſe aũt collectis cõmodũ ſarcinulis abſceſſit.
Aduertat ergo ſeſe huc. ſ. i hãc nrãm plateã: qa uicia erat il/ Platea
lis Thais: ad q̃ deducebaẽ. q. d. i hãc nrãm uicinitatẽ diuer/
terat: qa i eadẽ platea. i. i eadẽ planitie & amplo loco urbis:
multi & freq̃ntes cõmorãtur: illicq; freq̃ns uicinia eẽ ſolet.
ℭILLVM liquet certe delirare: & liquet me non uidiſſe S. ER
illum ſex menſibus proximis: uel ſeptem: dic inquit Chæ/
rea, quid tum dicit Chærea, . .

ℭIn hanc

DON. ¶IN Hanc noſtram plateam.)Recte, quia uicina eſt illis Thais, ad quã deducitur.¶ Nulla erat.)Etenim ingreſſa iã fuerat.¶ Comites ſecuti.ſ.uirginẽ?)Interrogatiue quidem: ſed ſic, ut ſcire uideatur id quod quęrit: ſed ad hoc quærere, ut quod ſcit, cõfirmet.¶ Verũ paraſitus.)Verũ modo incœptiua eſt, non relatiua particula: ut in Andria, Verum uidi Cãtharam ſuffarcinatã.¶ Iam cõclamatus eſt.)Tranſactũ ac finitum, ut cõclamata corpora nihil reliq̃ iã habent ad vitæ officio.¶ Conclamatũ ẽ. Manifeſtũ ſignificat, ipſam idẽ * eſſe, vel pulchrã eſſe, qa & ipſe dixerat. Hęc ſuperat ipſas Thaidem. ut in cõclamatis ſuneribus nulla dilatio ẽ doloris & luctus. unde Lucanus ait, Corpora nondũ Cõclamata iacẽt. Aut cõclamatum, ſatis deploratum ſatiſq; vociferatũ eſt: quia dixerat, O infortunatũ ſenem: ſi & hic amare cœperit. Tanquã dicat, iam occiſum patrem tandẽ ſcimus, iãq; deflemus.¶ Alias res agis. Recte, qa dixit ille, iam cõclamatum eſt.¶ Alias res agis. Aut, non attẽdis ad id quod dico, ſignificat, vt nulla ſit in eo attentio. Aut nugatorias res agis, hoc eſt iocaris. nã hinc natum eſt Agite Amabo. q.d. vanas res agis.¶ Scio quo abducta ſit, Plus dixit q̃ interrogabatur: credo tædio interrogantis. nam pperat, vt dicturus eſt, ad deducendum Eunuchum ad Thaidẽ cum ancilla ex Aethiopia.¶ Scio quo abducta ſit. Scđa ἀποσιώπησις.¶ Eho Parmeno mi noſtin'? & ſcis vbi ſiet?)Amatorie ſatis repetunt quæ ſemel dicta ſuffecerant.¶ Huc deducta eſt ad meretricẽ.)Et hoc confundit ſemel, cũ aceruatim dicit, velut odio interrogantis ſæpius, & feſtinatione ad mandata Phædrię pagenda.¶ Phædriæ riualis.)Cum pnunciatione addendũ, quo magis doleat Phædriæ riualis.¶ Duras fratris partes prædicas. Scilicet ꝯtra æmulũ & diuitem, & largiſſimũ. Et partes duras μεταφορικῶς ab actoribus ſcenicis.¶ Comparet.)Hic iam oſtenditur miles illuſtrior per riualis dona, q̃ per ſua. Et qualitas cõparatiua. Cõparet pro emat, aut comparãdum putet.¶ Tum magis id dicas.) Duras partes fratris eſſe.¶ Quid nã quæſo hercle?)Curioſitatem addidit. παρέλκοντον. Quæſo & Hercle. Et vide q̃ molliter, & ſine intellectu ſpectatoris ad argumenti ſpectari ordinẽ Poeta pueniat: vt de eunucho facta mentione cõſilium naſcatur ſupponendi Chæreæ.¶ Eunuchũ.)Mire Terentius primo ſimpliciter Eunucho nomẽ poſuit, huic quoq; detracturus.¶ Inhoneſtum.)Fœdum: vt cõtra Facie honeſta, vt apud Virg. Et lætos oculis afflarat honores.¶ Hominẽ.)Opportune hominem dixit, tanquã incerti ſexus.¶ Senem, mulierẽ?)Non cõmuni genere dixit ſenem: quippe qui alibi ſeparauerit dicendo, ſenex atq; anus: ſed ſubdiſtinguendum eſt, vt ſit duplex vituperatio: vna ab ætate cũ ait ſenex: altera a membrorum mollitię, cũ ait mulierẽ.¶ Quatietur certe cũ dono fo.)Mire cum dono: tanq̃ illi repulſæ cã donum futurũ ſit. Tum deinde nõ reiciet, ſed quatiet. Vide q̃ cõtumelioſius dictũ ſit, quatiet foras: vel verberibus impelletur foras, nõ expulſione, ſed detruſione, vel ſic dixit, foras quatietur: vt dedit Verſam, vt ſit, foras verſum verberabit. vt verberet, & fuget foras. nam & puulgatæ conſuetudinis dictum eſt, feri canem foras hoc eſt, feriendo canem foras eiice.

Verum

Conclamatum

Inhoneſtum

Quatietur foras

Feri canem foras

In * hãc nrãm plateã. P. mirũ ni hãc dicit. mõ *hãc redũdat me in metro.*
Huic quæ data eſt dono. CH. huc cum aduenio, nulla erat.
P. Comites ſecuti ſcilicet ſunt virginem?
CH. Verum paraſitus cum Ancilla. P. ipſa eſt ſcilicet.
Deſine. iam conclamatum eſt. CH. alias res agis.
P. Iſtud ego quidem. CH. noſtin' quæ ſit? dic mihi aut
Vidiſtin'? P. vidi noui ſcio quo abducta ſit.
CH * O Parmeno mi, noſtin'? P. noui. CH. & ſcis vbi ſiet? *al. Eho*
P. Huc deducta eſt ad Thaidẽ meretricẽ ei dono data eſt. *Trochaici*
CH. Quis is ẽ tã potẽs cũ tãto munere hoc? P. miles Thraſo *tetrametri*
Phædriæ riualis. CH. duras fratris partes prædicas. *catalectici*
P. Immo enim ſi ſcias quod donum huic dono contra comparet:
Tum magis dicas. CH. quod nã quæſo Hercle? P. eunuchum.
CH illum ne obſecro.
Inhoneſtum hominem, quẽ mercatus eſt here, ſenem, mulierem?
P. Iſtunc ipſum, CH. homo quatietur certe cum dono foras.

GVI. ¶ PAR. Mirum eſt ni: dicit hanc quæ data eſt dono huic Thaidi. mõ. i. paulo ante. hic aũt dicendi modus permirum perpulcher eſt: vt ſi ſic dicatur latine: qđ in ore populi eẽ ſolet: Edẽtes intuẽs, ſi nõ edat, mirũ ni ſibi mortem cõſciſcat. Chæ. cũ aduenio huc nulla erat. i. nõ erat hic puella. Par. ſ. comites ſecuti ſunt uirginẽ. ſ. hic ponitur pro eo qđ barbare dici ſolet libẽter: ut i tali dicẽdi gñe. i. libẽter comites ſecuti ſunt eã. Ch. Verũ: hęc pticula verũ eſt hic inceptiua & nõ relatiua: ut ſępe fit. paſitus. ſ. Gnato cũ ancilla. ſ. paraſit? & ancilla ſecuti ſũt eã. Par. ſcilicet. i. certe ipſa eſt quã quęris. deſine. i. ceſſa. iã conclamatũ eſt. i. finitũ eſt: uel tranſactũ ut cõclamata corpora nihil reliq̃ iã hñt ad uitæ officia. Vel cõclamatũ eſt. i. manifeſtũ eſt: ut in cõclamatis funerib? nulla dilatio ẽ doloris & luctus. Vñ Luca. ait. Corpora nõdũ Cõclamata iacẽt. Aut cõclamatũ eſt. i. ſatis deploratũ eſt ſatiſq; vociferatũ eſt: qa dixerat: O infortunatũ ſenẽ: tanq̃ dicat iã occiſum pr̃em pp filii vtriuſq; amorẽ. Ch. agis alias res. i. vel nõ intẽdis ad id qđ dico occupatus in aliis rebus cogitandis, aut nugatorias & vanas res agis. i. iocaris. Par. egdẽ. i. certe ago iſtuc: hoc eſt intendo ad id qđ dicis. Chæ. dic mihi noſtin. i. cognoſcis ne q̃ ſit illa puella: aut audiſtin' i. accepiſti ne ab aliquo q̃ ſit. Par. vidi eam & noui. i. cognoſco eã ſcio. quo. i. in quem locũ ſit abducta. i. deducta. Chæ. Eho mi. Par. noſtin'. Par. Noui. Chę. & ſcis vbi ſit. Par deducta eſt huc ad meretricẽ Tha. & data eſt ei dono. Chæ. Quis eſt is hõ tã potẽs cũ hoc tanto. i. tam egregio munere. Par. Tharſo miles amator Tha. riualis Phædriæ. i. æmulus. Riuales. n. dñr æmuli de eadẽ muliere: q̃ſi i vnũ amorẽ deriuãtes. facta trãſlatione a feris beſtiis: q̃ ſitiente cũ ex eodẽ riuulo hauſtũ petũt: in pliũ inuicẽ veniũt. Inde in iure riuales vel corriuales dñr: q in eodẽ riuo ius hñt: & p eo ſæpe ꝯtẽdũt. Chæ. Prædicas. i. dicis. duras. i. aſperas: acerbas partes. i. onera ſeu puinciã aſperã fratris. q.d. fratri eſt res cũ potẽti viro: ppterea illi duræ ptes ſunt. pro eo. n. qđ dẽ magnã mihi iponis puinciã: diceret recte magnas ſeu difficiles mihi ptes iponis. Par. imo eni. i. certe ſi ſcies qđ donũ frater tuus cõparet. i. emat; aut cõparãdũ putet contra ſup. hoc donũ. vel ꝯtra. i. viciſſim: vel ex oppoſito: vt ſit aduerbiũ. tũ. i. tũc magis dicas id. ſ. duras Phædriæ eẽ ptes: vt cũ tã diuite & largo ꝯtendat donis: ſeu muneribus certet. Ch. hercle. i. p Herculẽ quæſo. quod nã. i. qđ bonũ cõparat huic. Par. Cõparat Eunuchũ. Ch. obſecro ne. i. vtrũ cõparat illus hoiem inhoneſtũ. i. fœdũ ſenẽ. i. annoſum muliebrẽ. i. effœminatũ: & q mollicię hẽt mẽbrorũ, aut mulier. Iõ uituperat ab ætate: cũ ait ſenẽ. & mẽbrorũ mollicie: cũ ait muliebrẽ. quẽ. ſ. hoiem mercatus eſt. i. emit heri. Par. Iſtũ ipſum cõparat inq̃. Chæ. certe hõ ille. ſ. frater. Quatiet. i. trudetur: impelletur: vel fugabitur: & quidẽ verberibus foras. Dici etiã ſolet feri canem foras. i. feriendo, foras canem eiice.

Scilicet pro libẽter

Riualis

Quatietur

SER. ¶ CONCLAmatum eſt. i. diffinitum eſt ſatis enim intelligo quæ ſit illa: tractũ eſt a cauſis. modo prædicas partes fratris duras. i. aſperas: quia hoc munere expelletis foras. immo enim. i. certe eunuchum ſenem mul. i. reuulſum: ſicut aliqua mulier vetula. mulieri ideo comparatur quia imberbis erat. vel ſenem. m. vocat Aethiopiſſam.

LON. ¶SED iſtam Thaidem non ſciui nobis vicinā.) Quomo/do.n.pro Eunucho veniet, ſi aut nouit, aut notus eſt? Et ſi mulierē adoleſcens ne nouit quidē: ipſe multo maxime ne/ſcietur. (Sed iſtā Thaidē nō ſciui nobis vicinā. οἰκονομία contra illud, quod meretrix vicina erat. (Haud diu eſt.) Vicina.ſ. Et eſt cauſa, An veriſimile ſit neſcire potuiſſe vi/cinas. Et nota apud Teren. vicinas poni ſæpius adoleſcenti/bus meretricis, vt hæc ſit prima amo/ris illecebra. (Nunq̄ ne etiam me vidiſſe illā?) Artificioſe in/culcat Poeta τοιοῦ/θ... (Eſt ne vt fer/tur formā?) Hoc ꝑ pter illud quod ſu/pra diximus: Sed ni mio lepore Teren/tiano, iam illud agi/tur. Nā hic oſtēdit veriſimile eſſe ꝑ Eu/nucho creditū apud vicinam meretrices Chæream, qui adeo ignotus ſit mulieri, vt nec ipſe eā noue/rit: quod erat facilius & promptius. Et additur color, ꝙ illa non diu vicina eſt. & ꝙ adoleſcēs plurimum in Peyræo cōmoratus eſt. (Nihil ad noſtrā hanc.) Moraliter noſtrā dixit, pro meā. (Alia res eſt.) Nō potuit melius ſuā vtriq; gratiam reſeruare, nā, & illa, & hæc amātur. (Faciam ſedu/lo.) Mire in pmiſſis poſterioribus difficultas rei oſtēditur: cum primo faciam dixerit. (Nunqd me aliud vis?) Hoc di cere abeuntes ſolent. Et bene, Nunqd me aliud vis? quia fe/ſtinat: & ſimul quia hinc naſcit dolus fallendæ meretricis. (Vt mācipia hæc, ita vt iuſſit frater, deducā ad Thaidem.) vide Terentium, vt non quæſita eſſe hæc fallacia, ſed ipſa ſe obtuliſſe videat. (O for. iſtū Eu.) Iſtum, ſæpe annotaui/mus aut ad contemptū, aut ad odiū referri: ut Vir. Aut qd petis iſtis? &, Iſta quidē quia nota mihi tua magna uolun/tas Iuppiter. (Qui qdē in hāc det domū.) Quid facilius q̄ imitari velle quod laudes? nec quiſq̄ niſi qui cupit, eligit pro Eunucho, qui Eunuchū putat eſſe beatū. Vide q̄ molli deſcenſu ad hoc cōſilium peruenitur. Res enim hoc ſuggerit potius, q̄ Parmeno: ideo quia ſeruū hoc ſuadere Chæreę ni mis temerarium fuit. (Quid ita?) Potuit intelligere ſtatim ſeruus: ſed hoc interrogat, vt doceatur ſpectator. (Videbit, colloquet. aderit una, &c.) A maiorie nimis quinque lineas amoris executus eſt: adeoq; diligenter, ut & ordinem cuſto/dierit. (Videbit colloquet aderit vna in unis ædibus. Mi/re amator non ſimul effudit hoc bonū, ſed particulatim di/geſſit: ut maior voluptas futuras eſſe noſcatur. (Videbit colloquet aderit, &c. Iſtæ enim ſunt amoris lineæ: & ſi eas non oēs eſt pſecutus. (Quid ſi nunc tute fortunatus fias?) Sic uidet Parmeno dicere, potius ut iocetur, q̄ vt fieri cre/dat poſſe. (Capias tu illius ueſtē.) Non ſemel oſtendit qđ futurū ſit: qa particulatim pōt, etiā quod turpe eſt, tñ mitti ad perſuaſionem. Simul in geſtum reſpicit. Ergo non dixit, ibis pro Eunucho: ſed primo, capias illius ueſtē, tum dein/de hoc ipſum non aſpernante dño. pergit ſeruus ad cætera quæ audaciora ſunt. (Veſtem?) Quā libenter audiat, repe/titio dictoq; per interrogationē, oſtendit. (Audio.) Id eſt libēter hoc admitto, & cōſentio. Vt i Phormione, Audio, & fateor. & cōtra, non audio. (Intelligo.) Audio, & intel/ligo vim mō non vſitatā exprimūt. ſ. cōſentientis imodicū affectum. (Cibum vna capies.) Bene ſeruus interturbauit ſupra dictas amandi lineas, & ordinem voluptatū: quippe qui amare non nouerit. (Cibum vna capias. Adſis. tangas. ludas propter dormias. Et ſi ſatis erat ſuperior uerſus: tñ iucundius ſunt amoris etiā ſigillatim hæc enumerata, quæ vna ſententia ſuperior uerſus oſtenderat.

Sed iſtam Thaidē non ſciui nobis vicinā. P. haud diu eſt.
CH. Perii, nunquāne ēt me illam vidiſſe? ehodum dic mihi.
Eſtne, vt fertur, forma? P. ſane. CH. at nihil ad noſtram hanc
P. alia res eſt.
CH. Obſecro Hercle Parmeno, fac vt potiar. P. faciam ſedulo ac
Dabo operam adiuuabo. nunquid me aliud vis? CH. quo nunc
is? P. Domum.
Vt mancipia hæc, ita vt iuſſit frater, deducam ad Thaidem.
CH. O fortunatū iſtum Eunuchum, qui quidē in hanc detur domū.
P. Quid ita? CH. rogitas? ſumma forma ſemper cōſeruam domi
Videbit, colloquetur, aderit vna in vnis ædibus. *Iamb. tetram.*
Cibum nonnunq̄ capiet cum ea, interdum ꝓpter dormiet.
P. Quid ſi nunc tute fortunatus fias? CH. quare Parmeno?
Reſponde. P. capias tu illius veſtem. CH. veſtē? qd tum poſtea?
P. Pro illo te ducā. CH. audio. P. te eſſe illū dicam. CH. intelligo.
P. Tu illis fruare cōmodis, quibus tu illum dicebas modo
Cibum vna capias adſis tangas ludas propter dormias.

¶SED nō ſciui iſtā Thaidē eſſe uicinā nobis. Par. haud. i. non. diu eſt: ex quo ſup. eſt uicina nobis. Vbi diu eſt nomē: cum ſupponat huic uerbo eſt. Chæ. Peri. i. perdit' ſum. ne. i. utrū eſt uerū ſup. me. nunq̄ uidiſſe il/lam. ſ. Thaidē. Eho dum interiectio mo uens attentionē. dic mihi. i. rn̄de mihi. ne. i. utrū eſt forma. i. habet pulchritudi/nem talē ſup. ut fer/tur. i. ut eſt rumor. Nam Ariſtotelis eſt ſciētiæ copia: i debet reſolui ꝑ habeo: ut Priſcia. ſentit: pro eo quod eſt: Ariſtote/les habet copiā ſcien tiæ. Par. ſane. i. cer/te. eſt forma inquā ut fert. affirmat eni ibi ſane. Chæ. At. i. ſed nihil ad noſtrā hanc puellam. i. nihil eſt in comparatione huius puellæ. Par. alia res eſt de hac & de illa. q. d. lata eſt differentia. Chæ. o Parmeno obſecro fac. i. elabora vt potiar ea. i. voto meo vtar. Par. Faciam ſe/dulo. i. diligenter: inſtāter: quaſi ſine dolo. ac dabo operam: id eſt elaborabo. adiuuabo. i. fauebo. nunquid vis aliud: hoc dicere abeuntes ſolent quaſi alio ꝓperantes & verbis finem optantes. Chę. quo nunc is. i. vadis. Par. eo inq̄ domum: vt deducam ad Thaidē hæc mācipia. i. hos ſeruos: quaſi manu capta: videlicet Eunuchum, & Aethiopiſſam, ita vt. i. ſicut. frater tuus. ſ. Phæ. iuſſit. i. pcepit. Chæ. O iſtum Eunuchum (iſtū per cōtemptū dixit: & in odiū) fortunatū. i. felicē. q. d. reputo, ſeu exiſtimo iſtum Eunuchū felicē. qui quidē. i. certe detur. i. mittat dono in hanc domū Thaidis. Par. qd. i. cur ita dicis eū fortunatum. Chæ. rogitas. i. interrogas? videbit ſemper domi conſeruam. ſ. puellam: quæ erit cōſerua: illiꝰ cū ipſe ſit ſeruus. Videbit ergo conſeruā ſumma forma. i. ha/bentem formam. i. pulchritudinē excellētem. colloquetur. i. ſimul loquet. adderit. i. præſens erit. vel ꝓpe vna. i. ſimul. in vnis ædibus. i. in vna, eadēq; domo. nōnunq̄. i. interdum ca piet cibū cum ea. i. cū ea comedet. interdum dormiet ꝓpe. i. iuxta eā. Par. Quid diceres ſup. ſi tute. i. tumet. nunc fias. i. efficiaris fortunatus. i. felix: vt ille Eunuchus. Chæ. Quare Parmeno fierē fortunatus rn̄de. Par. Capias veſtem illius. Ch. Veſtē capiā. ſ. qd tum. i. tūc fiet ſup. poſtea. i. poſt captas veſtē. Par. Ducā te ad Thaidē pro illo. i. illius loco. Ch. au/dio. i. libēter hoc admitto, & cōſentio. Par. Dicā te eſſe illū Eunuchum. Ch. intelligo. i. capio quo ſpectes. Par. tū. i. tūc. fruere. i. cum delectatione vteris illis commodis. i. volupta tibus & opportunitatibus: qbus cōmodis tu dicebas mō. i. pauloante illum fruiturū. ſ. capias cibū vna. i. ſimul cum ea adſis. i. præſens vel prope ſis: tanges: attrectes: i ludas: i id eſt collaudas cum ea dormias: prope: id eſt iuxta eam. GVI. Priſcia. Sedulo

SER. ¶SED iſtam ipſe excluderet. ſed ego vellem recipi: quare conqueror: quia non noui Thaidem: vt illa opportunitate poſſem ad eam introire: & neſci n eam eſſe vicinam, quod eſſet alia opportunitas: & hoc e: ſed iſtam &c. Perii: quia non noui eam: & hoc dicit ſubinterrogando nunq̄ putas: nam dico cognouiſſe. ſed ne etiam vidiſſe. alia res eſt: quia aliquantulum eſt vetula Thais: cōſeruā. i. eodem modo ſer uam propter. i. virum dormientē, quia hoc dicis Parmeno

¶Quādoquidem

Quandoquidem illarū neq; quiſquā te nouit,neq; ſcit qui ſies?
Præterea forma,ætas ipſa eſt,facile vt pro eunucho probes.
CH. Dixti pulchre.nunq̄ vidi melius cōſiliū dari. *Trochaicus tetram.*
Age eamus intro iā nūc orna me abduc,duc,q̄tū potes.
P. Quid agis?iocabar eqdē. CH. garris. P. perii,qd ego egi miſer!
Quo trudis?perculeris iam tu me?tibi,equidē dico,mane.
CH. Eamus. P. pergin? CH. certū eſt. P. vide ne nimium callidū
hoc ſit modo.
CH. Non eſt pfecto ſine. P. at enim iſtæc in me cudetur faba.ah,
Flagitium facimus. CH. an id flagitiū eſt,ſi in domū meretriciam
Deducar?& illis crucibus,quæ nos,noſtramq; adoleſcentiam
Hñt deſpicatū,& q̄ nos ſemp oibus cruciant modis, *ſi legas deſpectā conſtat uerſus*

DON. ¶QVANDOqdē il.)Pro,ex illis.(Quiſq̄.)Quia queq̄ dicere,abſurdū eſt.(Illarū quiſq̄.),Quiſq̄, multis exemplis probat̃ et fœminino gñe veteres ptuliſſe:ita vt in numeris & generibus hæc pnoia infinita ſint. (Neq; ſcit qui ſies.) Hoc eſt quod ſupra callide Poeta præſtruxit.(Forma atq; ætas ipſa eſt.)Deeſt,in te.(Facile vt p Eu.p.)Forma.ſ.& ætatē.formā, qa pulcher es: ætatē, quia ephebus. (Facile vt p Eunu.pb.) Probes fingas, atq; perſuadeas: vt in ↄſuetudine dicimus, H ĩ ſacrilegus pro inocēte ſe pbauit. Et Cic. Hoc tu his pbabis? Itaq; deeſt Te, qđ ſubaudiam' ivt ſit, Pro eunucho te pbes. Probes, vt Migrātes cernas. Aut pbes, pſuadeas. Et ſimul honeſto nō dixit qđ erat rectū,vt Eunuchū pbes:ſed,pro Eunucho:ne eſſet cōtumelioſum in Chærea. (Nū iā orna me.) Hortatiue Orna dixit:non,deſpolia,aut exue me. (Abduc.)Abducimur vnde volumus:Ducimur quo volumus. (Quātū po.)Deeſt,cito.(Quid agis?)Callide ſeruus nō vult ſe authorē videri tanti facinoris.(Quo tru.)Comici ſemp ea oñdunt fieri ab altero verbis alterius pſonæ, quæ oñdi per ſeipſa non poterant.vt nūc manu agere Chæream Parmenone ipſo dicente cognoſcimus.(Quo trudis?)Fræ

Percellere bet ſe vi cogendū dño quē cōpulit dictis. (Perculeris iā tu me.)Peruerteris,vñ puerbiū, Bñ plauſtrum perculit.(Tibi eq.di,ma.)Sigillatim iſta pnuncianda ſunt:ex qbus intelligat̃,nō ceſſare Chæreā qn adhuc impellat.& trudat. (Pergin'?)Quaſi vero ioco dixerit,nō ſerio (Ne ni.ca.)Periculoſum.ſed melius callidū legit̃.Nimiū,puerbiale:qa nimiū propria vox eſt.(Flagitiū fa.)Flagitium more militari dr̃:

Flagitium res flagitatione hoc eſt increpatione digna. Nā flagitatio/ a ſtrepitu dr̃:vñ flāma,& flagella, & flagitare.i. perſonare intelligimus dici. Nā hæc oia ſine ſonitu,crepituq; nō ſunt. (An id flagitiū eſt?)An liceat? An deceat? Et pus, qa licet. (At e.n.iſtæc in me cudet̃ faba.)Id eſt:in me hoc malum recidet,in me hæc vindicabitur culpa:vt laborat ſolū, in quo cudit̃.i.batuit̃ faba:cū ſiliqs exuritur tūſa fuſtibus: vt i areis more ruſticoꝝ fit.Vel q qdā male coctā fabā,& q̄ non maduerit,ſed dura pmāſerit,ſupra caput coq, velut ipſi fabæ irati ſaxo cōminuunt.tū vniuerſum malū, & ois dolor ad coquū puenit.Simile & alibi a pulmēto puerbium eſt,tute hoc in triſti,tibi hoc eſt exedendum,accingere. An id flagi. eſt? Teren.laudat argumentū huius fabulæ:in quo exemplū promit̃,qđ pſit parentibus obſit meretricibus:& ſimul deliberationibus tractans id faciendū.(Si in domum me.de.) Hoc tale eſt,vt nulla lex pbibeat,& defendatur vt licitum. (Et il.cru.)Hoc iam ad illud pertinet, vt oñdat̃ decere.&

Deſpicatus primo a pſona eius,cui fit.Habēt deſpi.)Cōtemptā, atq; deſpectā.& ita eſt ... & ... Vel certe al/

Conſpicari tertius verbi declinatio,ab eo qđ eſt deſpicor, vt conſpicor. Salu.Cū interea Metellus mōte digrediens cū exercitu cōſpicat̃,primo dubius qđ nā inſolitas facies oſtenderet,

CVI. Q̄ūqdē Quiſq̄ i fœminino gñe ¶QVANDOqdē.i.qa certe.neq; q̄ſq̄.i.aliq̄. Et q̄ſq̄:q̄uis maſculini tm̄ gñis eſſe videat̃:multis tñ exēplis pbat̃ a veteribus in fœminino gñe eē poſitū. Nā queq̄ abſurdum eſſet, quiſq̄ ergo illaꝝ.i.ex illis mulierculis nō nouit te.i.non cognoſcit te.neq; quiſq̄ ſcit.i.cognoſcit.qui ſies.i.qui ſcis præterea.i.inſup.forma.i.pulchritudo:qa pulcher es. & ætas qa es ephebus.eſt ipſa.i.talis.vt facile pbes.i. pſuadeas: fingas:cōprobes te pro Eunucho.i.pſuadeas te eſſe quaſi eunuchū.Ch.Dixti.i.dixiſti.pulchre.i.feſtiue,ſeu ſubtiliter, nūq̄ vidi melius.i.excellētius ↄſilium dari. Age:hortātis eſt:eamus intro nunc iā cito. orna me.i.indue me veſtē Eunuchi.

Garrire abduc.i.deduc q̄tū potes cito ſup.Par.Quid ais.eqdē iocabar.i.ioco dicebā ſupradicta. Ch. Garris.i. nugaris: verba mihi dare vis: vel futilibus verbis me illudere tentas. Par. Perii, q ego miſer.i.infelix.egi.i.dixi uel feci.quo.i.i'quem locū,trudis.i.ipellis me.tu iā.i.ſtatim p/culeris: a percello is perculi.i. puerteris me:ſiue ad terrā me deieceris.q.d. ſi pergas me ſic trudere: ſtatim me puerteris.i.ad terrā deieceris tanq̄ plauſtrū aliqđ euerſuꝫ vt verbis iuris vtar: vñ puerbiū natū eſt: bene plauſtrum pculit:forte p eo qđ dici ſolet: Poſuit manū ſuā in bono loco:vel cecidi ſeu deuenit & appulit in bonū locū. Eqdem dico tibi mane:nec pſequere qđ incipis. Chæ. Eamus. Par.pergin.i.pſeueras ne in incepto.Ch.Certū eſt.i.cōſtitutū eſt apud me pgere.Par.vide ne hoc ſit mō minus callidū.i.nimis callide excogitatū,q.d. periculoſum.Chæ pfecto.i.certe nō eſt nimis callidū cōſiliū.ſ.ſine.i.q.d.ipſe video:& qđ inepte dici ſolet:Dimitte mihi facere,Par. At.i.ſed:iſtęc faba cudet̃ in me:puerbiū eſt.i.hoc malū recidet in me: vel

Iſtæc in me cudetur fa hæc culpa vindicabit̃ in me:ſicut terra i qua cudit̃.i. batuit̃ faba cū ſiliqs exuitur.laborat eteni cū fabæ fuſtibus.i.flagellis tunduntur in area more ruſticorū.ipſa etiā area tundit̃. Vel hoc puerbiū inde natū eſt:qđ qdā male coctam fabam: & q̄ nō maduerit:ſed dura pmāſerit.ſupra:Caput coqui ſaxe cōminuūt:tūq; vniuerſum malū & ois dolor ad coquū puenit.Simile ēt alibi a pulmēto prouerbiū eſt.Tute hoc in triſti tibi.i.hoc malū tibi ppériſti. Ah: interiectio dolentis. facinus hoc ſup.factū eſt ſubaudi flagitiū.i.flagitione hoc ē increpatione dignū. Flagitiū.n. more militaris dr̃ res flagitione.i.increpatione digna. Nā flagitio ad ſtrepitū dr̃:vñ

Flagitium Flāma Flagellum flāma:flagella. flagitare.i.pſonare itelligimus dici. Nā hęc oia ſine ſonitu,crepituq; non ſunt. Quidā codices hñt flagitiū facinus. Verū. Do.mihi velle vt facinus dici. Chæ.An.i.flagitiū.i.vituperatione dignū.ſi. deducar in domū meretriciā.ſ.Thaidis.& ſi referā gr̃am:in malā partē hic capitur referā gr̃am.i.reddā ſiue rependā vices illis crucibus.i.tormentis:vexationibus:quæ.ſ.cruces habent nos deſpicatos.i. contemptos.& hñt inq̄ noſtram adoleſcentiā.i.iuuentutem

Conſpicor Deſpicor Deſpectus deſpicatam.i.contemptam:deſpectā. Nam ſicut conſpicor ſignificat cōſpicio:ſic deſpicor ſignificat deſpicio. ſed nunc deſpicatam capitur paſſiue:tanq̄ a comuni: & q̄ cruces cruciant.i.torquent nos omnibus modis.i.omnibus viis. Ad flagitium inq̄ eſt:vt referam illis crucibus gratiam.

SER. ¶QVISquā illarū.i.quæq̄.Antiq.n.hic & hæc quis dicebant forma imberbis & ætas.i.pueritia.ut pubes.i.puberis.cōfuſa terminatio eſt.vel vt probes.ſ.id eſt adhuc me ad Thaidē quāto.i.quāto velocius pōt.quid agis.licet ex volūtate Parmeno dediſſet ſupradictū cōſilium:tamē ne a Phædria incurreret ſupplicium:vult videri quaſi coactus facere Chærea vrgebat eū qđ pœnitebat pmiſſi: quare dicit Parmeno.quo trudis:quare me pcutis.pculeris.i. pcuties me iā amplius.q.d.ſi pcuſſeris amplius iā ego repcutiā te:& hoc eſt tibi eqdē &c.pgin.i.an vis pgere.nimis callidū.i.ſtultū.ſiue impetrare a te nō.i.certe. iſtæc faba.i. ſuppliciū recidet ſup me.Faba vocatur quoddā genus tormenti quo verberabant̃ ſerui.ſ.ſcuticæ:quæ in ſummitate corrigiarum hñt nodos ad modum fabę. & pterea maximū flagitiū facimus.i. volumus facere.ſ.traditionem & nimiam fallaciam.

Nunc referã gratiã, atq; eas itidem fallam, vt ab illis fallimur?
An potius hæc pati? æquum eſt fieri, vt a me ludatur dolis.
Quod qui reſcierint, culpent? illud merito factum oẽs putent.
P. Quid iſtuc? ſi certum eſt facere, facias. Verũ ne poſt conferas
Culpam in me. CH. non faciam. P. iubes ne? CH. iubeo, cogo, atq; impero.
P. Nunq̃ defugiam authoritatẽ: ſequere. CH. Dii vortant bene

DON. ¶ NVNC referam gratiam.) Non eas, inqt, laceſſam: ſed quod iuſtum eſt, vicem reddam: quaſi ipſe in aliis lęſus ſit. ¶ Vt ab illis fallimur.) Non dixit, alii falluntur. ¶ An potius hæc pati æquũ eſt fieri?) Illic viciſſitudo extat, in pati dolos ¶ Vt a me ludatur.) ϲυλλήψις. ſubauditur. pati. Quod qui reſcierint.) Ex conſequentibus argumentum. nam illud factum vituperatio ſequitur. hoc approbatio. ¶ Illud merito factũ omnes putent.) Bene, non iudicent: q; & hoc ipſum non ſatis probũ eſt, vel meretricẽ fallere. ¶ Quid iſtic?) Aduerbiũ eſt ægre concedentis. ¶ Facias.) Pro facito. ¶ Verum.) Deeſt, vide. ¶ Verum ne poſt conferas.) Si Ne prohibentis eſt, nihil deeſt: ſi percontantis, vt ſit, ne forte deeſt, timeo. ¶ Verum, ne poſt conferas culpam in me. In hoc negocio non author vult intereſſe, ſed ſeruus. ¶ Cogo atq; impero. Euidenter oſtendit plus eſſe imperare q̃ iubere. ¶ Nunquam.) Pro non: vt, Nunquã omnes hodie moriemur inulti. ¶ Nunquã defugiam authoritatem tuam.) Non inquit recuſabo facere, dum tu tamen author ſis facti.

Impero
Iubeo
Autho/ritatem
Defugẽ

illud. ſ. deluſas eſſe meretrices: eſſe factum merito: id eſt q bene meruerunt. Par. Quid iſtic dicis ſup. q. d. cur tam longum ſermonem producis. & eſt dictum ægre concedentis: ſi certum eſt tibi: id eſt ſi conſtituiſti facere illud, facias pro facito verum: id eſt ſed. vide ſup. ne poſt: id eſt poſtea. conferas: id eſt conicias: reiicias culpã in me. vbi ſi ne ſit prohibentis aduerbiũ nihil deeſt. Chæ. non faciam: id eſt non conferam in te culpam. Par. ne: id eſt vtrum iubes me ornare te. & deducere. Chæ. petis ſup. an iubeo. immo: id eſt ſed cogo atq; impero. Vbi ſatis liquet plus eſſe imperare, q̃ iubere. Par. nunquam fugiam tuam authoritatẽ: id eſt tuam iuſſionem. Vel non recuſabo facere: dum tu tamen author ſis facti. Sequere me. Chæ. Dii bene vertant quod agimus. ſ. i. efficiantur: vt ex hoc nobis bñ contingat: & quaſi in noſtrum bonum vertant: vel vt bono omne id efficiamus. Tractum autem hoc eſt ab Hectore & Aiace: nam Hector dedit Aiaci gladium: quo ſe Aiax poſtea interemit. Hector vero baltheum accepit ab Aiace: quo circa muros patriæ tractus eſt. poſtea inde & illud comicum natum eſt: Dii bene vertant quod agas. Plerunq; enim bona in peius: mala mutantur in melius.

CVI. ¶ ATQVE fallam, i. decipiam. itidẽ. i. viciſſim vel eodẽ modo: eaſdẽ cruces: id eſt meretrices: quæ nos cruciant. vt: id eſt quẽadmodum. nos adoleſcentes fallimur: id eſt captamur: atq; decipimur ab illis. an potius flagitium eſt inquã pati hæc: quæ fiunt a meretricibus, ac æquum eſt. i. iuſtum eſt fieri: vt meretrices ludantur a me dolis. i. decipiantur a me fraudulenter: hoc eſt qualicunq; potero fraude: quod ſcilicet hec pati hi qui reſcierint: id eſt ad quorum notitiam peruenerit. nulli culpent: id eſt criminentur omnes putent

SER. ¶ ET referam gratiam illis crucibus. i. meretricibus: quæ nos excruciant &c. An potius decet nos hæc: quæ nobis faciunt ppeti non. vel poſſumus dicere an potius. i. melius eſt nobis pati nõ: & ideo æquum eſt fieri vt me ludatur dolis. i. dolũ illum: qui. ſ. culpẽt ne non illud merito &c. imo impero more imperatoris: quia dixeram impero: quod eſt magnæ perſonæ: dicit non effugiam tuam authoritatem.

ACTVS TERTII SCENA PRIMA.

THRASO MILES. GNATO. PARMENO.

T. MAGNAS vero agere gr̃as Thais mihi? *Senarii Iambici*
G. Ingenteis. T. ain' tu, læta eſt? G. non tam ipſo qdem
Dono, q̃ abs te datum eſſe: id vero ſerio
Triumphat. P. huc prouiſo, vt vbi tempus ſiet.

DON. MAgnas vero agere gratias.) Hic ſermo ſe pdit vt poſt ſcenã, inchoatus eẽ videatur. Continet autem aſſentationẽ paraſiticam, & ſtultitiam glorioſi militis. ¶ Agere. Plus ſonat infinitus modus finito. ¶ Ingentis.) Vide quantum adiiciat Paraſitus. ille, magnas dixit: hic reſpondet ingentis. Ille, Læta eſt. Hic, triumphat. ¶ Id vero ſerio.) Id ob id: vt, Id amabo adiuta me. Aίς παρέλκεται, id eſt productionis locus eſt. ¶ Quã abs te datum eſt.) Maioris eſt gratiæ tantum potuiſſe amorem militis: vt meretrix minus lætaretur ob lucrum. ¶ Triumphat.) Vt militaribus dictis tangit militem paraſitus. ¶ Huc prouiſo. Tertia perſona venit in ſcenã, ſed ſeparatim loquitur, & ſecum.

abs te datum eſſe. Dixit autem triumphat propter militem: q; ex victoria militię parta triumphetur. Par. Hic tertia perſona venit in ſcenam: ſed ſeparatim loquitur & ſecum. prouiſo: id eſt procedo. Significat etiam prouideo vel proſpecto. vt vbi: id eſt quando tempus ſit adducam hunc Eunuchum cum Aethiopiſſa.

Prouiſo

CVI. MAgnas &c. Hæc ſcena continet aſſentationem paraſiticam & ſtultitiam glorioſi militis. Thraſo vero hæc particula hic eſt inceptiua: vt Cice. incipit epiſtolam: Ego vero Serui vellem &c. Thais agere: id eſt agebat (ſed plus ſonat infinitus modus q̃ finitus) magnas gratias mihi. Gnato. Ingenteis; id eſt immenſas: maximas agebat inquam gratias. Thra. Ain: id eſt dicis ne tu q Thais eſt læta ob donum meum: ſcilicet Gnato. Quidem: id eſt certe: non tam eſt læta inquam ipſo dono: id eſt propter donum. q̃ q: id eſt quia datum eſt abs te: cuius amore lætatur. Vero: id eſt ſed. triumphat: id eſt more triumphantis ducis floret & lætatur. id: id eſt ob id. quod ſcilicet abs te datum eſt ſerio: id eſt bono animo: non ficte: neq; iocula riter: quod ſi ſic eſſe intelligitur ſentit vel aliud verbũ id genus: quaſi dicat quã q: id eſt quia ſentit; vel ſcit

SER. MAgnas vero. Poſtquam introductio Chæreæ his ſupradictis parata eſt: vult eum Parmeno ducere: vt diſpoſuerat ſi conuenienter ita ſcilicet. vt leccatori, qui eum dehoneſtauerat vna cum domino ſuo vicem retribuat: ad hoc enim Parmeno deberet laborare obtemperans præceptis domini ſui: munera ſua, ornet & commendet. & æmulum omnino a domo Thaidis remouerat. Voluit ergo munera illa in conſpectu Paraſiti: &, ad maiorem indignationem etiam in conſpectu domini ſui Traſonis offerre ne propter virginem putarent ſe meliorem locum apud Thaidem obtinere: & hoc nunc idonea eſt illa repreſentatio militis, & paraſiti: quia ingerit Parmenoni maiorem feſtinantiam & voluntatem ducendi. Sed quia iam perſonam leccatoris deſcripſerat: & modo noua perſona introductionis fuerat: præmittit nouæ perſonæ deſcriptionem oſtendens militem illum glorioſum. id vero ſerio triumphat: id eſt triumphando gloriatur: ſcilicet eſſe datum a te. huc inducitur Parmeno: vt eos videat: & ita inde ducendi opportunitatem ſibi arripiat. non eſt mirum ſi gratum ſit ei ex hoc quia dedi: quoniam hoc datum eſt mihi a Diis. g. &c.

¶ Sed

DON. ¶SED eccum militẽ.) Iniurioſe militem honorifice proprio nomine dixit: vt in ſubiectis, Audire vocem viſa ſum

Datum modo militis. ¶ Et iſtuc datũ. ¶ Fato decretoq; conceſſum: vt, Non dabitur regnis eſto, prohibere latinis. ¶ Vt grata mihi ſint quæ facio omnia.) Gratæ nobis ſunt aut res, aut perſonæ: ſed nũc res dicit. ¶ Aduorti hercle animum.) Approbat dictũ & hoc.
Ait aio. ¶ Vel rex ſemper maxima mihi agebat. ¶ Quam intẽpeſtiue miles ad regem tranſitum fecit, cum de meretrice agatur. ¶ Quæ fa. omnia εὐκλεῶς, vel εὐλαβῶς. ¶ Vt rex, vt in Hecyra, Vel ĥ Pamphilus iurabat quoties Bacchidi, q̃ ſancte. ¶ Vel rex ſemper maximas, Subauditur gratias ab eo quod ſupra dixit, Magnas vero agere gratias Thaïs mihi ¶ Partam gloriã.) Id eſt quæ partum: vt, Vectus equo ſpumante ſeges. ¶ Qui habet ſalem.) Sal neutraliter, condi-

Sal mentum eſt: maſculine, ſapientia. ¶ Verbis in ſe ſæpe tranſfert, qui habet ſalem.) Mire adulator hoc attribuit militi, quod minime habet, vel verba, vel ſalem. ¶ Quod in te eſt.)

Habeo Quod tu habes. ¶ Habes.) Intelligis, quod enim tempus corpore, habemus animo: quodq; item animo habemus, intelligimus. ¶ Habes, Pro intelligis Sic dicitur accipe hoc eſt habe. Habes etiam, id eſt dicis. vt Salluſtius, Tarteſſum Hiſpaniæ ciuitatem, quã nunc Tirii mutato nomine Gadirum habent. Rex te ergo in oculis Scilicet Geſtire, Verum. Vide inconditam properationem laudari ſe cupientis, adeo vt non ſinat verba impleri, quin præfeſtinet Scilicet & Verum dicere. ¶ Crede omnem exercitum.) Magis ridebis, ſi conſideres militem notum eſſe. *
qui. ¶ Credere omnem exercitum, cõſilia. Sub obtentu militis ea ſtultitia, deſcripſit breuiter comitem regium acceptumq; imperatori, Nam qui nũc credit exercitum, credit & conſilia, Virgilius, Nulla meis ſine te quæretur gloria rebus: Seu pacem, ſeu bella geram: tibi maxima rerum Verborumq; fides. ¶ Conſilia. αὔξησις, plus enim eſt conſilia q̃ totus exercitus. ¶ Mirum.) Melius per εἰρωνείαν pronunciamus mirum: quaſi dicat. quis non crederet, tali viro? Sed poteſt etiam ſimpliciter pro admirantis geſtu accipi. ¶ Vbi ſacietas hominum, aut negocii ſi quando odium ceperat.) Reipublicæ princeps duas res patitur, homines & negocia, id eſt perſonas & res hominum. ¶ Sacietas hominum, aut negocii ſi quando odium ceperat, Proprie reddidit &

Ceſſare decenter, hominum ſacietas, negocii odium. Nõ enim parerat Reipub. principem hominum odio laborare. ¶ Quie-

Quieſcere ſcere vbi volebat.) Bono verbo vſus eſt. Nam ceſſat deſidioſus: Requieſcit defeſſus. ¶ Quaſi. noſtin'?) Grate expreſſit ſtulti infantiam militis, qui ante vult intelligi quod ſentit. q̃ ipſe dicat. Et ꝓprie hoc morale eſt ſtolidi, ſiue ru-

Expuer diter loquentis. ¶ Quaſi. noſtin'?) ἀποσιώπησις. pro habes hoc? hoc eſt quod ſupra, intelligis? ¶ Quaſi vbi illam expueret miſeriam.) Vbi, pro quando, & in his, & ſupra. ¶ Expueret. Expuere eſt cum faſtidio aliquid reiicere & expellere.

Pus Nam expuere eſt extra pus mittere. id eſt foras. Nam pus eſt omnis humor corpori oneroſus.

C V I. ¶ SED eccum: id eſt ecce hic milit em: per contemptum dixit. Thra. iſtud eſt datũ mihi. i. fato, de cæteroq; cõceſſum. vt omnia ſint grata quæ facio Gna. hercle aduerti aĩum. i. animaduerti: & percepi bene id tibi datum eſſe: & annotaui: ſeu obſeruaui. Thra. vel: id eſt etiam. rex ſcilicet imperator: & dux meus ſemper agebat mihi maximas gratias

Deducam ſed eccum militem. T. eſt iſtuc datum
Profecto, vt grata mihi ſint quæ facio omnia.
G. Aduorti hercle animum. T. vel rex ſemper maximas
Mihi agebat, quidquid feceram alii non item.
G. Labore alieno magnam partam gloriam,
Verbis ſæpe in ſe tranſmouet: qui habet ſalem,
* Quod in te eſt. T. hẽs. G. rex te ergo ĩ oculis. T. ſcilicet. *Dona lege*
G. Geſtire. T. verũ credere omnẽ exercitum, *git, Quod, ſed eliditur d*
Conſilia. G. mirum. T. tum ſicubi eum ſacietas
Hominum, aut negoci ſi quando odium ceperat,
Requieſcere vbi volebat, quaſi noſtin'? G. ſcio
Quaſi vbi illam expueret miſeriam ex animo. T. tenes.

quicquid: id eſt quãcunq; rem effeceram, non itidem: id eſt non ſimiliter aliis gratias agebat. Gna. is qui habet ſalem: id eſt vrbanitatem: facetiam. facundiam: ſapientiam: quod id eſt habere ſalem eſt in te, ſæpe transfert: id eſt traducit in ſe. verbis: id eſt eloquentia ſua gloriam magnam partem id eſt q̃ paritur ſeu acquirit labore alieno: id eſt labore aliorum: qui nõ ea ſunt facundia, qua tu es. Sal neutraliter condimẽtum eſt: maſculinis ſapientia: ſed ſæpius reperitur in bonis authoribus, tam in maſculino, q̃ in neutro & quidẽ pro condimento, non velim tamen negare quin vetuſtiſſimi aliqui neutro ſine vſi. Thra. Habes: id eſt intelligis. Cicero ad Lentulus, Habes de

Cicero Vatinio: cognoſce de Craſſo. quod enim tenemus corpore habemus animo. Item quod animo habemus. illud intelligimus. Gna. Ergo rex te habebat ſupple in oculis: id eſt in conſpectu ſuo. Thra. ſcilicet: id eſt certe me habebat ante conſpectum ſuum. Gna. geſtire: id eſt geſtiebat hoc eſt geſtibus lætitiam ſuam oſtendebat de præſentia tua. Thra. Verum: id eſt ſed: credere: id eſt committebat mihi omnem exercitum: omnem aciem: & conſilia: id eſt arcana & ſecreta. Gna. mirum, Vel non eſt mirandum. vel mirum non eſt ſup. mihi: id eſt non miror. & quidem per ironiam: quaſi dicat. quis non crederet tali viro. Vel eſt admirantis dictum: quaſi dicat. mirum eſt quomodo ſic vtaris eo familiariter. Thra. tum: id eſt deinde. ſicubi: id eſt ſi alicubi ſacietas hominum cœperat eum: id eſt tædio hominum erat affectus aut ſi quando: id eſt ſi aliquãdo: vel ſi forte odium negocii id eſt moleſtiæ: curæ: vel laboris. vbi volebat: id eſt quando cupiebat reiicere & recte. nam ceſſat deſidioſus: requieſcit defeſſus, quaſi noſti: apoſiopeſis: quaſi dicat. Habes iam

Apoſiopeſis & tenes animo quod dicere volo. & ideo non opus perfecte dicere. Gna. ſcio: id eſt intelligo bene quaſi. vbi: id eſt

Expuer quando expueret: id eſt cum faſtidium. eiiceret: animo. i. ex mente ſua, illam miſeriam: id eſt moleſtiã animi. Expuere enim eſt cum faſtidio aliquid reiicere, & expellere. Nam expuere: id eſt extra pus mittere. Pus enim eſt omnis humor

Pus corporei oneroſus. Th. tenes: id eſt intelligis.

SER. ¶ ADVERTI. a. s. diu eſt: quod bene percepi hoc eſſe tibi datum a Diis. vel: id eſt etiam rex ipſe cum quo etiam in militia agebat mihi. g. & c. ſed aliis militibus nõ ita. Nec eſt mirum: quia ille, qui hunc ſalem: id eſt ſapientiã: quæ eſt in te: tranſmouet in ſe ſolis verbis gloriam partam alieno labore: vt ſi aliquando in expeditione rex iret: iſte totam virtutem: quæ in bello parabatur gloriatione ſua, & iactantia ſibi aſcribebat, quia adeo erras ſapiens, ergo rex in oculis ſuis de te. non perficit orationem, quia Thraſo interrumpet, ideo apponit geſtire, id eſt geſtiebat, id eſt cupiebat ſcilicet habere. verum in ueritate credere: id eſt credebat, vel verũ pro ſed, vt ita dicatur. Non ſolum habebat me in oculis ſed etiam credebat exercitum. Mirum hoc habes modo: quod tamẽ non eſt mirum ſi tanto viro exercitum cõmendabat. Tunc ſicubi. i. ſi alicubi cœperat eũ. ſatias pro ſacietas hominum. ſ. q frequẽtia hominum ei eſſe, tædioſa. aut odium. i. faſtidium alicuius negocii, vbi. i. poſtq̃. volebat requieſcere velut, quaſi noſtin reges ſoluere, ſcilicetq; deſiderant recreationem poſt faſtidium alicuius rei & hoc ponit interrogando, quaſi noſtin, ac ſi dicat ſicut reges ſolent facere: & nonne noſti hoc, quod ita ſoleant facere. nondum perfecta eſt oratio, ſed ſubaudiendum eſt.

Tu me conuiuam ſolum abducebat ſibi. G.hui,
Regem;elegantem narras. T.immo ſic homo eſt
Perpaucorum hominum. G.immo nullorum arbitror,
Si tecum viuit. T.inuidere omnes mihi·
Mordere clanculum·ego non floccipendere·
Illi inuidere miſere·verum vnus tamen
I mpenſe,elephantis quem indicis præfecerat.
Is vbi moleſtus magis eſt,quæſo inquam Strato
Eo ne es ferox,quia habes imperium in belluas!
G. Pulchre me hercle dictum & ſapienter papæ·
I ugularas hominem,quid ille? T.mutus illico.
G. Quid ni eſſet! P.di veſtram fidem·hominem perditum
Miſerumq;.& illum ſacrilegum. T.quid,illud Gnatho
Quo pacto Rhodium tetigerim in conuiuio:
Nunquid tibi dixi? G.nunquam·ſed narra obſecro.
Plus milies iam audiui. T.vna in conuiuio
Erat hic,quem dico,·Rhodius adoleſcentulus·

DON. ❡T V M me conuiuã ſolum abducebat ſibi.)Hoc ſupererat, vt qui eſſet miniſter magnarum rerum, id eſt conſiliariis voluptatum quoq; regis particeps eſſet. Et vide quo ſignificatu dicatur me & conuiuam, & ſolum, & abducebat; nam non, vocabat. Et,ſibi,quaſi nõ propter me, ſed vt ſibi bene eſſet.❡Tum me conuiuam. Id eſt,cum ſacietas hominum eſſet,cũ odiſſet negocia. ❡Regẽ elegantẽ narras.)Qui eligere ſciat, aut qui ipſe ſit eligendus.

Elegãs

❡Perpaucorũ hominum.)Aut qui paucis vtitur:aut qui de paucis eſt: aut q paucis placet, hoc eſt bonis & ſapientibus, q fere pauci ſunt.❡Immo nullorũ arbitror ſi tecum viuit.)Hoc aduerſus, ne miles audiat. Poteſt tamẽ & aliter intelligi, maxime cũ milite.❡Inuidere omnes mihi.)Plus poteſt ad ſignificandum, infinitum tẽpus, q̃ finitũ.❡Ego non floccipendere.)Quod morderẽt clanculum, vel ꝙ inuiderent.❡Cõuiuam ſolum abducebat. vt Solam nam perfidus ille Te colere. Significat autem ſæpiuſcule factum. ❡Illi inuidere miſere.)Miſer enim eſt cui animæ miſeria ineſt.❡Verum vnus.)Proprie vnus.nã vnus ex multis dicit. Et mire eſt facta nullius ponderis repetitio ad inertiam loquentis exprimendam.nam poſtq̃ dixit, Inuidere omnes mihi:repetit, Illi inuidere miſere. Quin & impenſe & miſere idem ſignificat; & mox tamen ſine vllo actu addidit, Verum vnus tamen Impenſe. Aut plus eſt miſere q̃ impenſe. ❡Elephantis quem indicis præfecerat.)Et hoc ſtulte: cum hoc ad dignitatem ſumit, & ſic pronunciat vt magna eſſe præfectura videatur hæc ipſa, & hoc a ſtolido milite ſic profertur, tanq̃ magnum hominẽ velit eſſe qui ſibi inuideret. Et Indicis ἀγέλαις ἐν τοῖς στόλοις Maurorũ, qui & mitiores ſunt. Is vbi moleſtus magis eſt.) More ſuo Magis addidit, ne diceret moleſtior.❡Quæſo inquã ſtrato.)Strato nomen accõmodatum militiæ.❡Eo ne es ferox?) Cauſale eſt, Ideone ſignificans.❡Quia habes imperium in beluas. Mire extulit.imperium in beluas. Sic Virg. Illa ſe iactet in aula Aeolus, & clauſo ventorum carcere regnet.❡Pulchre me hercle dictum. Immodica laudatione vertit etiam ſi quid facete dictum eſt.ſufficeret enim pulchre, quod eſt ſapienter. Quod &, Iugularas hominẽ: pulchre tangit militem, iugularas dicẽdo, nõ, occideras: quaſi gladio, non verbo vſus ſit.❡Mutus illico.)Tam hoc ſtultum eſt, q̃ ſi diceret, ſtatim nihil. Recte autem diceret, Ex illo mutus fuit. Tale eſt & illud, Tacere feſtinat. ❡Quid ni eſſet?)Hoc eſt, vt poſſet eſſe, iugularas.❡Hominẽ perditum.)Deeſt, o: vt ſit, o hominẽ perditum. ſed ſic melius ſonat: maioris enim ſtuporis eſt hoc modo pronunciatũ. ❡Hominẽ perditum. Miſerũq;, & illum ſacrilegum. Vide quãtum addiderit, qui non hominẽ ſimpliciter, ſed perditũ, & miſerum: illum nec malum, ſed ſacrilegum dixerit.❡Tetigerim.)Luſerim, fatigauerim nam tangere, cum multa, tum ẽt hoc ſignificat. ❡Nunq̃:ſed narra obſecro.)Callide paraſiticus intelligit ad hoc ſe interrogatum, vt audire poſtulet.❡Plus milies audiui.)ὑπερβολή. aut ſuperfuturã. * vt æquatur aut ſubiacet, vt tantum nõ milies conuenit ſtultum eundẽ & immemorem eſſe qua & intelligentia eſt.

Perpaucorum homi/num homo

Eone

Tãgere

GVI. ❡T V M.i.tunc abducebat ſibi me ſuum conuiuam:id eſt inuitatum ab eo ad epulas ſecum. Gna. Hui:interiectio geſtientis:& quaſi admirantis narras regem elegantem i. vel qui eligere ſciat:vel qui ipſe ſit eligendus. Thra. immo ſic eſt homo perpaucorũ hominum,i. qui paucis vtitur:vel paucis placet.ſ.bonis ſapientibus:qui pauci ſunt. vel, eſt homo de paucis:vel pauci ſunt:aut rari inueniuntur qui ſint eius ſimiles: & quod dici ſolet. Eſt ſingularis homo & nouus, qui hẽt quod pauci ꝯuenit. Gna. Auerſus paraſitus hoc dicit, ne miles audiat. Immo arbitror nulloꝝ hominum ipſum regẽ eſſe ſi tecum viuit: quaſi dicat nullus eſſe eum ſimilem puto ſi tecũ viuit: quoniam nemo ſit præter eũ, qui te ſecum vt conuiuam admittere dignaret propter tuã ſuauitatem cum ſis ita glorioſus: loquax & nihili. Thra. Miles non aduertit ad dictum paraſiti. ſuæ iactantiæ adeo inſudans. omnes cõmilitones inuidere.i.inuidebant mihi.mordere:id eſt mordebant & detrahebãt mihi. clanculum:id eſt ſecreto.ego floccipendere.i.cõtemnebam: ꝙ inuiderent & morderent, Illi inuidere:id eſt inuidebant. miſere.i.cum miſeria & moleſtia ſua, & infeliciter. Nam ſe non alios inuidus igne coquit. Verum.i.ſed.tamen vnus ex inuidis impenſe.i.valde:vel vehementer:vel miſere inuidebat inquam.quem rex præfecerat elephantis (nam hic elephantas elephanti dicitur) indicis: id eſt de India ꝓfectis. vbi:id eſt cum is eſt magis moleſta:id eſt nimis me afficiens tædio. Inquã:id eſt dico ei o Strato nomen accõmodatum militiæ.ne.i.vtrũ.eſt ferox.i.terribilis & toruus. eo.i.ideo: ꝙ habes imperium in belluas.i.ſupra elephantos. Gna. dictum fuit ſup.pulchre: & feſtiue: lepide, & ſapienter. Papæ: interiectio admirantis tale dictũ. iugularas hoiem.i.attonitum, ac mutũ reddideras eũ: ac ſi iugulaſſes.i.occidiſſes eũ. Quid ille rñdit ſup. Thr. illico,i.ſtatim mutus fuit:neq; quicq̃ addidit. Gna. quid ni.i.cur non eſſet mutus ſ. Par. o Dii veſtrã fidẽ in ſup. hoc eſt veſtrum auxilium imploro & opem hoiem perditũ: vbi deeſt o:ſed ſic melius ſonat. maioris eſt.n.ſtuporis ſic ꝓnunciatũ.i.hominẽ perditũ.i.in oẽ ſcelus datũ & miſerum infelicẽ. &.i.etiã.o illũ ſacrilegũ.i. nefarium. illum dixit eleganter ad maiorẽ expreſſionẽ. vel retulit illud ad Gnatonẽ ita: ꝙ vnam partẽ illius dicti referas ad Thraſonẽ: & alteram ad paraſitũ: quaſi vtrunq; vituperet. Thra. o Gnato qd modus interrogandi nunquid dixi tibi illud.ſ. quo pacto.i.qũo tetigerim.i. pupugerim: luſerim: fatigauerim in cõuiuio Rhodiũ quẽdã adoleſcẽtulũ de Rhodo. Gna. nunq̃ dixiſti mihi: ſed obſecro narra. audiui plus milies.h.d. auerſus. Thr. hic adoleſcẽtulus Rhodius, quem dico. erat vna.i. ſimul in conuiuio.

Iugulas

SER. ❡T V M abducebat me ſecũ conuiuam. hanc partem orationis ſup. ipſe poſtea bñficio quaſi diceret, abducebat: vbi expueret: id eſt excrearet miſeriam illam: id eſt illud faſtidium ex animo: ac ſi diceret vbi ſe recrearet eiiciendo illã miſeriam. Tenes:id eſt bene intelligis: imo dicis elegãter: immo homo perpaucorũ eſt ſic: ſicut rex ille eſt .ſ.talis. verum:id eſt ſed. vnus impenſe: id eſt intente reprehendebat me. & is vbi:id eſt poſtq̃. eſt magis mihi moleſtus, q̃ cæteri. quam ei hominem perditum: de Thraſone dicit, ſacrilegũ vocat Gnatonem: quid iterum dicis illud eſſe.

❡Forte

Forte habui ſcortum cœpit ad id alludere,
Et me irridere· Quid ais inquam, homo impudens?
LEPVS TVTE ES, & pulpamentū quæris. G. ha ha hę
T. Quid eſt? G. facete, lepide, laute· nihil ſupra.
Tuum obſecro * ne hoc dictum erat? vetus credidi. *A ſ.te*
T. Audieras? G. ſæpe, & fertur in primis. T. meum eſt.
G. Dolet dictum imprudenti adoleſcenti, & libero.
P. At te dii perdant. G. quid ille quæſo? T. perditus.
Riſu omnes qui aderant emoriri· deniq;
Metuebant omnes iam me. G. non iniuria
T· Sed heus tu purgon' ego me de iſtac Thaidi,
Quod eā me amare ſuſpicat? G. nihil minus· *ab ſuſpicata ē*
Immo magis auge ſuſpitionem. T. cur? G. rogas

DON. Scortū ❡FOR te habui ſcor.) Vide quemadmodum miles, dum multa ad dictum ſuum peruenire fateat: interim q̄ cōtemptus ſit atq; deriſus. Abdomē in corpore fœminarū patiens iniuriæ coitus, ſcortum dr̄, ideo quia ſcorta ſunt dura coria. Aperte ergo ſui meretrices ſcorta dr̄, vel ἀπὸ τοῦ σκαίρειν qd̄ græce palpitare intelligit: qd̄ illæ faciunt ſaltando aſſidue, uel potiꝰ criſſando, vt Lucretius ait ob eam cām ut concinniorem venerem exhibeāt viris: aut ſibi abigant conceptum: quod i vuluam fœminę in ipſo coitu non ſe mouētis incidit ❡ Lepus tute es & pulpamentum quæris.) Lepus pro infamia multa ponit: vel q; magis a poſteriori parte, hoc eſt armis pulpamētum de ſe præbeat, cuius in conuiuio carpitur appoſitꝰ, vt Hora. ait. Fœcundi leporis ſapiens ſectabitur armos. Vel q; veneantur illum, & perſectantur cenas, quos pro amatoribus ἀλλη.. gικῶs intelligimus: vt ipſe Teren. ait: Ceruam videre fugere: ſectari cenas. Vel q; illum ſic fugiant oēs, conſtituat vt hunc libido effœminata. Vel q; a phyſicis dicatur incerti ſexus: ac eſſe modo mas: modo fœmina. ❡ Lepus tute es & pul. quæ. Quod in te habes, hoc quæris in altero: & eſt ..... ἀλληγορία. ❡ Ha ha hæ.) Paraſitus hic interiectionem riſus addidit: quo magis nunc primū hoc audiſſe credatur. ❡ Quid eſt?) Hæc interrogatio geſtum vultumq; cōtinet cuiuſdam alacris, & certi q; laudandus ſit. ❡ Facete.) Facetus eſt qui facit verbis quod vult. ❡ Lepide.) Lepidus, qui politus eſt. vt λεπὶς .i. lamina. ❡ Laute.) Lautus, qui mundus & ſplendidus eſt. ❡ Tuum ne ob hoc di. erat?) Et dicta, & prouerbia & adagiones, q; rem agant, facetis hoibus aſcribuntur: & hoc laudis genus eſt, ad potiores referre, quod alter probatur dixiſſe. ❡ Vetus credidi.) Quia oia vetera magna ſunt. ❡ Sæpe.) Non ex ipſo· nam eſſet cōtrarium ſuperiori. ❡ Meum eſt.) Non ſenſu tm̄modo, ſed verbis quoq; ipſis agreſte eſt, qd̄ nunc dicit, Meum eſt. ❡ Dolet di. impru. adole. & libe.) Deeſt mihi: vt ſit, dolet mihi. Et Dictum participium eſt i. q; dixiſti. addidit. n. paraſitus, quo grauius ſit dictum, commiſerationem eius in quem dictum eſt, vt pote improdentem adoleſcentem, & liberum. Scit. n. hoies ſtultos, malos videre velle. Et vide paraſitum in iiſdem verſari, cum ait ſupra Iugularas, hic dolet dictū. ❡ Imprudenti.) Scilicet qui minime crederet tali ſe percuti poſſe conuicio: aut cum tali viro ſibi rem futuram: & ſic laudat militem, vt miſeratione iam dignus ſit adoleſcens. Tam feſtiue * vt ēt miſeri inimicorum vacet. ❡ At te dii perdant.) Noue, inquit, Par. non cum ipſi. ſed de ipſo loquitur, non audiente eo. ... * Par: hic male facit. at te Dii perdant, inquit. ❡ Riſu oēs qui ade. emo.) Diſciplina eſt comicis vt ſtultas ſnias, ita ēt vitioſa verba aſcribere ridiculis imperitisq; perſonis vt Plau. Latronibus ego denumerem ſtipendium, inquit ex perſona militis Itaq; hic emoriri dixit. At vero atticus adoleſcens in hæc. At emori cupio Vide igit̄ poetam pro loco ac tpe ſcire qd dicat. ❡ Metuebāt oēs iā me.) Ne cui dicerē, Lepus tute es, & pulpamētū quæris. Ant, Iho ne es ferox, q̄ habes imperiū in belluas?) Non iniu. Hoc ſic pronuncia, quēadmodū illud ſupra, Quid ni eſſet? ❡ Purgon' ego me de iſtac Thaide?) ..... ad litem futuram inter militem & Thaidē. ❡ Q. ſ me eam amare ſuſpi.) Quia apparet illam militi quoque κατὰ τὸ .... vendidiſſe, q; dixit Phæ. Immo augē magis ſuſpitionē. hęc erit cauſa reiiciendi militis.

Facetus Lepidꝰ Lautus Dicta Adagia adagiopes

❡FOR te. i. caſu. habui ſcortum. i. meretricem. cœpit, i. incepit ludere ad id ſcortum. ſ. qd̄ habeam. & cœpit inquam irridere me. inquam. i. dixi o homo imprudens. i. effrons. & inuerecunde: & qui defricuiſti frontem quid ais? tute. i. tumet es lepus. i. pulpamentum, & quæris pulpamentum in alio hoc eſt qd in te habes: hoc in altero quæris: quaſi dicere velis: Præſtas te aliis abutendū. & vt ait Cice. Et Aduerſus & auerſus impudicus es. Pulpapæ. & pulpamentū tu: vt vult Donat. dicit caro quæ manducatur eo q; pulſetur & conciſatur. & ideo ledus homo minus pulpamentum ē qm̄ eius carne veſcatur homo. ſed hic ſup. eo dicto infamia fœda: multaq; intelligitur: quæ potius eſt reiicienda, q̄ nimis patefaciēda. Gn. Ha hæ hæ: interiectio in riſum effuſi: Thr. quid eſt? Dictum ſuū ſup. facete. i. feſtiue urbanæ. Nam facetus dicitur: qui facit verbis qd̄ vult. Lepide. i. polite. Nam lepidus dicitur. qui politus eſt, vt Lepeſi græce. i. lamia. laute. i. ſplendide: nitide. Lautus enim, eſt, qui mundus & ſplēdidus eſt nihil ſupra. i. nihil vltra dici poterat, vel nihil ſupra q̄ dici debebat eſt dictum: uel nihil melius dici poterat. obſecro ne. i. verum hoc dictū erat tuum. i. a te inuentum, credidi. i. iudicaui illud eſſe uetus ꝓpterea quod redolet antiquitatem, quę feſtiua erat & faceta. & omnia vetera magna ſunt: dicta & prouerbia & adagiones, ſiue adagia facetis hominibus aſcribuntur. Thr. audieras illud. ſ. dici aliquando. Gna. ſæpe audieram. ſ. & fertur. i. dicitur, in primis. i. inter prima & præcipua dicta quæ facetiam habent. Thra. illud dictum eſt meum. i. ex ingenio meo: & eloquentia profectum. Dolet mihi ſup. i. doleo illud. ſ. tute lepus eſt &c. dictū eſſe vt ſi participium adoleſcenti. ſ. illi Rhodio iuueni imprudenti. i. incauto: nō ſolum adoleſcenti: ſed etiam libero: qui non eſt ſeruilis conditionis cuiq; id dictum dicendum non erat; vel ſic intellige: vt dictum ſit nomen dictum. i. dicterium meum & ridiculum. mordax. ſ. lepus tute es. dolet. i. dolori eſt: vel dolorem affert adoleſcenti, & libero imprudenti. i. qui minime crederet tali ſe poſſe percuti conuitio, aut cum tali viro ſibi rem futuram. Videtur velle Don. hæc dicta ſuperius. ſ. dictum dolet, eſſe, Gna. ſed melior eſt ſuperior interpretatio. Par. At Dii perdant, i. deſtruant. te Thra. quod dictū ſecū profert Par. neſcis vel ignoratus illic eſſe. Gna. quæſo quid ille adoleſcens reſpondit ſup. Thra. perditus fuit ſup. i. perii. & totus ſtupefactus & attonitus euaſit. oēs qui aderant. i. aſſtabant. emoriri. i. moriebantur. riſu. i. præ nimio riſu: aut præ nimia ridendi cupiditate. deniq; ad ſummam iam oēs metuebat me, ne talia illis dicerem. Gna. nō iniuria. i. non ſine cauſa. Thr. ſed heus tua aduerbium uocātis. q. d. tu adhuc hoc audi. purgem. ſ. purgare ne debbeo me. i. me excuſare. Thaidi. i. apud Thaidem de iſta puella. ſ. q. i. quia ſuſpicata eſt. i. opinata eſt me militem amare eam puellam. Gna. nihil minus facias. ſ. te purges. immo. i. ſed magis auge ſuſpitionem. i. fac ut magis ſuſpicetur. Thra. cur. i. quare id faciam. Gna. rogas: ideſt interrogas.

Cice. Pulpa pe Pulpamentū

❡SED ipſe cœpit ludere ad id. i. ad meū ſcortum. tu es lepus. ſ. tu es ſimilis lepori, qui facis & pateris. & q̄ris pulpamentū. i. delectationi luxuriæ. Pulpa græce caro, inde pulpamentū. i. delectatio carnis. vetus credidi cū inter alia ꝓuerbia ſæpe recitare audiuiſſem. dolet. i. penitet me quod dixiſſem talia im. p. d. d. preſertim libero. i. nobili: quid ille dixit rogas ac ſi neſcires, qui melius inteligis q̄ ego.

SER.

DON. Si quã

(C S C I N'.)Monentis eſt dicere ſcin, vel ſcito.(Si quan
do illa mentionem.) Siquando & prima ſyllaba a cui po//
teſt & media.tamen variat ſcententiam.(Id ut ne fiat.)Mo
do Ne non ſignificat . (Hæc res ſola eſt remedio.)Si te ſu/
ſpicetur amare Pamphilam . (Vbi nominabit.)Et locum
& tempus ſignificat Vbi.(Tu Pamphilam continuo.)Hic

idest intelligo. Gnato.hæc res ſola , ideſt unica , eſt. reme/
dio , ideſt ad remedium . ne faciat ideſt ne laudet Phæ/
driam riualem . vbi locum & tempus ſignificat : ſed cape//
hic pro quando . Thais nominabat Phædriam . continuo,
ideſt illico nominatiuo , ſuppple Pamphilam puellam.
Siquando : ideſt ſi forte dicit intromitamus : ideſt intro

magna οἰκονομία
eſt qua Terenti
us præparat quẽ
admodum iurgi
um inter Thai//
dem militemque
& Gnatonem,
per duas partes
ſerpat fabulæ.
Et bene. (Cõti//
nuo , vt intelli /
gat meretrix nõ
tam Pamphilam
amari : quam ſi/
bi vicem dari.
(Pamphilam cã
tatum prouoce/
mus.) Elegan//
ter , quia ille fo/
ris eſt : hęc intus
illum intromit/
tamus,illam pro
uocemus . Hęc ẽ

Scin' ſi quando illa mentionem Phædrię
Facit aut ſi laudat te ut male verat? T.ſentio.
G. I d vt ne fiat,hęc res ſola eſt remedio.
Vbi nominabit Phædriam:tu Pamphilam
Contin uo. ſi quando illa dicet.Phædriam
I ntromittamus comeſſatum tu, Pamphilam
Cantatum prouocemus. ſi laudabit hęc
Illius formam tu huius contra,deniq;
Par pari referto quod eam moderat. *De eſt ſyllaba.ſi le-*
T. Si quidem me amaret tum iſtuc pdeſſet Gnatho. *gas,par ſit paritant*
G. Quando illud quod tu das expecta atq; amat *par mox pariscon;*
I amdudum amat te iamdudum illi facile fit *ſtat metrum.*
Quod doleat *metuet ſemper,quem ipſa nunc capit *al.,metua*
Fructum,ne quando iratus tu alio conferas.
T. Bene dixti,at mihi iſtuc non in mentem venerat.
G. Rediculum,*non enim cogita ras ceterum *al.,nec*
I dem hoc tute melius quanto inueniſſes Thraſo?

ducamus , & ad/
mittamus Phæ/
driam comeſſa/
tum , quod ſi ſit
comeſſatum ad/
ditur vnus.nam
a comedo is co//
meſum fit come/
ſo as per ſimplex
s.Comeſſatum er
go:ideſt ad come
dendum. nam in
tormento eſt ver
bum motũ ad lo
cum declarans tu
dicito ſupple pro
uocemus : quaſi
foras vocemus.
Pamphilam, can
tatum , ideſt ad
cantandum. Si.
hæc Thais lau//
dabit formam ,

in verbis:Potæ germana proprietas . (Tu huius contra.)
Hic cõtra:vicem ſignificat.(Quod eam mordeat.)Quod par
Contra Aut abſolute . Quod,quæ res. (Siquidem me amaret
tum iſtud prodeſſet Gnatho.) His verſiculis perſonam mi
litis & Gnathonis continentibus πιθανότητα induci
tur: quod veriſimile ſit facit militem ferre poſſe ante po//
ni ſibi Phædriam , qui ſe ſemper intellexerit non amari.
nam ſi hoc tollas,aut excludendus eſt Phædria,aut ex do//
lore militis in hac fabula ſit exitus tragicus . Et hoc mi
les , vt ſapiens, locutus eſt . Ergo meminiſſe conuenit ri
diculas perſonas non omnino ſtultas & excordes induci a
Poetis comicis , nam nulla delectatio eſt : vbi omnino
qui delectitur nihil ſapit . Stultitia autem eſt in his qua//
tuor modis:aut non venire in mentem quod oportet , aut
ſi venerit,non tenere , aut bonum conſilium amittere , aut
malum admittere . Vide ergo : ut hoc quod commode
miles uiderat:non tenuerit ,totumque amiſerit. Hoc au//
tem idcirco interpoſuit Poeta , vt oſtenderet quid uene//
ni haberet aſſentatio , per quam non modo errantes deci
piuntur , ac præcipites eunt:uerum etiam ſapientes in/
terdum.ſanique euertuntur. (Quando illud quod tu das
expectat.) Hac ſententia tollitur militis quod recte ſenſe
rat : nec perſuadetur tamen , ꝙ ametur ab amica . (Iam
dudum te amat . Vel nimium : & valde : vel iampridem.
(Quod doleat.)Hoc ad illud refertur quod ſupra dixit
Par pari referto. quod eam mordeat. (Nequando iratus
tu alio conferas.) Et hic locum pro perſona poſuit,vt ne
diceret,ad aliam.(At mihi iſtuc non in mentem venerat.
Sic pronunciandum eſt : quaſi militi mõſtri ſimile videa//
tur:ſapiens dictum alii prius veniſſe in mentem:quã ſibi.
(Ridiculum.)Vel hominem: vel dictum ſignificamus.
(Cæterum hoc tute melius. Quanto inueniſſes Thraſo?
Scilicet:ſi cogitaſſes.

(C S C I N',ideſt ſcis ne, & monentis eſt Siquando:ideſt ſi
G VI. forte : uel ſi aliquando : & tunc eſt vocabulum compoſi
tum habens accentum in prima . nam ſi ſint duæ particu//
læ ſolitas habent ſignificationes ſuas , & ſolitos accentus.
ſi quando ergo illa Thais facit mentionem Phædriæ:ideſt
ſermonem de Phædria, aut ſi laudat Phædriam: ut male
vrat , ideſt incendat ira , cura : vel amore. Thraſo:ſentio,

ideſt pulchritudinem illis . tu contra : ideſt e diuerſo:in/
uicem,uiciſſim laudato ſupple formam huius,ſcilicet Pam
philæ , Denique,ideſt ne plura perſequar . referto:ideſt
reddito par pari : ideſt iniuriam iniuriæ accomodato.
quod:ſcilicet referre par pari mordeat , ideſt lædat , of//
fendat : & tangat , ſeu pungat eam. Thaidem. Thraſo.ſi
quidem.ideſt ſi certe amaret me iſtud quod dicis : & mo//
nes tu Gnato prodeſſet . hoc dicto oſtenditur non pror//
ſus ridicula fuiſſe perſona militis , & ſtulta. Stultitia au/
tem eſt in his quatuor modis.aut non venire in mentem
quod oportet , aut ſi venerit non tenere , aut bonum con//
ſilium amittere : ut malum admittere. Gnato. quando,
ideſt quia . Thais expectat : ideſt deſiderat vt Expecta
te venis, ideſt deſiderate : atque quando amat illud , quod
tu das iamdudum , vel iampridem : vel nimis : aut valde
amat te iamdudum , ideſt ſtatim velle illico. ut Iamdu//
dũ ſumite pœnas facile ſit illi Thaidi aliquid quod do//
leat . recte dicimus enim doleo hanc rem, doleo hac re:
& hæc res dolet mihi. Thais metuet ſemper ne quando
ideſt ne forte , vel ne aliquando tu iratus , conferas alio,
aduerbium loci pro nomine perſonam ſignificante , hoc
eſt ne conuertas ad aliam amicam . eum fructum ideſt
eam commoditatem . quem ipſa nunc capit ſubaudi abs
te. Thraſo . dixti bene . at : ideſt ſed iſtud non uenerat
mihi in mentem,ideſt non animaduerteram illud : vel non
illud cogitaueram . Gnato ridiculum , dicitur per indi
gnationem , ideſt o ridendum hominem , qui es inconſi/
deratus. Vel ridiculum neutri generis, & caſus nominan/
di : vt ridiculum eſt ſupple:id eſt res ridenda dictu . qua//
ſi dicat : non eſt veriſimile , quod tu non cogitaueras : vel
poteſt eſſe caſus uocandi,aut accuſandi : vt ſit ſenſus . O
ridiculum , ideſt aliquid dignum riſu . enim , ideſt certe.
non cogitaras , ideſt dicis ꝙ non cogitaueras . cæterum,
ideſt ſed.o Thraſo quanto melius tute:ideſt tu ipſe. in//
ueniſſes,ideſt excogitaſſes hoc idem , quod ſcilicet inueni,
ſcilicet ſi cogitaſſes.

(C E T cum te amat iamdudum facile ſit , ideſt fieri poteſt SER.
quod doleat . Non cogitaras certum, ideſt ſed ſi cogitaſſes
quanto melius.

(C Audire

ACTVS TERTII SCENA SECVNDA.

THAIS. THRASO. PARMENO. GNATO. PYTHIAS. ANCILLA.

THR. AVDIRE vocē viſa ſum modo militis: *Senarii*
Atq; eccū, ſalue mi Thraſo, THR. o Thais mea.
Meum ſuauium, quid agitur? ecquid nos amas
De fidicina iſtac? P. q̄ venuſte? quod dedit
Principium aduenieus. THA. plurimum merito tuo.
G. Eamus ergo ad cœnam, quid ſtas? P. hem alterum
Ex homine hunc natum dicas. THA. vbi vis non moror.
P. Adibo, atq; adſimulabo quaſi nunc exeam.
Iturane Thais quopiam es? THA hem Parmeno,
Bene feciſti hodie itura. P. quo? THA. * quid, hunc non
vides? *In quid eliditur d*
P. Video: & me tædet vbi vis dona adſunt tibi
A Phædria. THR. quid ſtamus? cur non imus hinc?

DON. AVdire vocem viſa ſum modo militis.) Hic inducit multiplex concurſus diſſimilium perſonarū. & tamen uirtute & conſilio Poetę diſcretarum vt confuſio nulla ſit facta ſermonis, ſimul etiam pro ſe cuiq; accommodata mire repreſentat oratio. ¶ Audire vocem viſa ſum modo militis. Oēs ſcēſus viſa dūr, ab eo quod eſt certiſſimū

visus ſum, oculorum. Ergo Viſa ſum ſenſi: vt Virg. uiſaq; canes uiolare per umbras Aduentante dea. ¶ Salue mi Thra.) Quia ſecum militis, quia apud illum, Thraſo. Eſt quædam actio: cuius nomē honeſtum eſt: ſicut orator, philoſophus. ē quædam, cuius nomen offēſum eſt: vt miles lanarius. ¶ Meum ſuauium.) Tria ſunt oſculandi genera. Oſculum. ſ. baſium, & ſuauium. Oſcula offi-

Oſculū ciorum ſunt, Baſia, pu-

Baſium dicorū affectuum, Sua-

Suauiū uia, libidinum vel amorum. ¶ Meum ſuauium. Cum oſcularetur, dixit ¶ Quid agitur?) Et hoc blandimenti genus eſt poſt oſculū: ſed duri eſt & greſtis, infert enim. ¶ Ecquid nos amas.) Et

Ecquid Ecquid, aliquantulum ne ſignificat, & ideo illa Plurimum recitat. Cicero in Catilinam quod eſt, Ecquid attendis? ecquid animaduertis horum ſilentium? ¶ De fidicina iſtac.)

De De, propterea ut ſit, propter fidicinam. Et vide non puellam ſed fidicinam, quaſi ab amatore dictam, & eo amatore, qui quaſi memor ſit artis qua delectatur: & quia puella ſit æmula meretricis: nam meretricū eſt fidicinam eſſe. ¶ Quā uenuſte? quod dedit principium.) Bene reprehendit Parmeno. nam in beneficiis debet obliuiſci qui dedit, & meminiſſe qui accepit. Et eſt grauis ὑξ... . Quam venuſte. ¶ Plurimum merito tuo.) Facete meretrix amorem ſuum non ad auaritiam retulit, ſed ad officium. Et cum de fidicina, inquit te amem, præcipue merito tuo. Alii ſic reſpondere intelligunt: i. vt ipſa de fidicina gratias agat. nam cum ille dixerit, Ecquid nos amat? illa reſpondit: Plurimum. Quod autem de fidicina hæc dixit ille, ſubiecit hæc merito tuo: ideſt quoniam meretricis, dando eam. Sed melius eſt: vt præter munus meritum dixerit: quanquam multi munus meritum intelligant, vt eſt illud Virgilii: Quiq;

Meritū ſui memores alis facere merendo, id eſt græcos ſibi reddidere munerando. ¶ Eamus ergo ad cœnam) Decuit paraſitum de cœna etiam importune admonere: cum quadam ἐμφάσει velut magnæ rei. ¶ Hem alterum.) Bene alterum, quia duo ſunt. ¶ Hem alterum. Si hic reprehendatur miles: alterum dictum, ſi paraſitus, alterum homi nem. vult enim Parmeno & paraſito eſſe verſutior, & debet eſſe cum peioris conditionis ſit. ¶ Ex homine hunc natum dicas.) Recte reprehendit Parmeno duos, quorum unus beneficium Thaidi exprobrat: alter pro beneficio cœnam oſtendit tanquam ad eam currendum ſit. nam hoc ſignificat, Quid ſtas? quaſi ſit cauſa probandi. ¶ Vbi vis non moror.) Ad: Eamus ad cœnam. Vbi uis retulit, ad quid ſtas, Non moror. ¶ Quaſi nunc exeam.) Mire: nunc exeam, quippe qui iam dudum procul ſteterit. ¶ Hem alterum.) Alterum non reſpectiue: ſed abſolute. a: ſi dixiſſet: aliud dictum: vel alterum ſtultum. ¶ Iturane Thais quopiam es?) Vt experiatur Thaidis animum fingit neſcire quo eat. Hem Parmeno.) Vide deprehenſam meretricem velle blandimentis ſatis facere Parmenoni. ¶ Bene feciſti.) Quid bene fecit Parmeno? an quaſi perturbata hæc loquitur, etiam de nihilo blandiens: vt pote meretrix & faceta? An q; illuſerit conuitio? ¶ Hodie Dulciter additum hodie: quaſi cum exceptione: quo ſe ſignificat non perpetuo obſecuturam militi, & vt quæ promiſerit: biduū tantum abfuturum Phædriam. ¶ Quid? hunc non vides? Si dixerit militem, lędit præſentem ſi amicum, lædit Parmenonē: Mire igitur pronomē inuenit. ¶ Video, & me tędet.) Opportune Parmeno fatetur odium militis vt retundat ab eo morem Thaidis. ¶ Vbi vis dona adſūt tibi. Nil potuit exitioſius militi contingere, q̄ tu continuo riualis mitteret mun⁹ & poſterior & corā ipſo. ¶ Dōa adſunt tibi a Phędria. Cum illa ſibi pnomine c/aueriit no mē militis, ex arte Parmeno pronunciauit a Phę. ¶ Quid ſta.) Quid ſtam⁹, ad morā retrr. ¶ Cur nō im⁹ hic?) vbi ſeruus riualis ē Parme. ¶ Quid ſtamus?) His verbis miles iſulſus dolore ſe indicat.

GVI. AVdire uocem &c. Hic inducitur multiplex concurſ⁹ diſſimilium perſonarum itū uirtute & cōſilio poetę diſcretarum. Thais. viſa ſum. i. ſenſi audire, modo. i. paulo ante vocem militis. atq; eccum. i. ecce hic eum, o mi Thraſo ſalue. Thra, o Thais mea amaſia. ſ. deinde cum oſcularetur: dixit mecum ſuauium. i. meum baſium. Oſcula ſunt officiorum: baſia pudicorum, ſuauia libidinum vel amorum. quid agitur. Ecquid. i. vtrum aliquantulum amas nos de hac fidicina. i. propter hanc puellam peritam fidium pulſandarum. Par. q̄. i. inquantum venuſte. i. facete. incepiſ ſup. per ironiam reprehendit dictum militis. quod. i. quale principium. ipſe adueniens. i. in aduentu ſuo dedit. Tha. plurimum te amo. i. merito tuo. i. beneficio tuo & præſtat eo: vel quia bene mereris. vt ameris plurimum ex tuo ipſius officio. Meritum enim dicitur beneficium ſeu preſtitum Cice. ad Len. Tāta eſt enim magnitudo tuorum in me meritorum: ideſt præſtitorum beneficiorum. Gn. ergo eamus ad cœnam, quid. i. cur, ſtas. i. moraris: quid tradas? Parme. Hen: indignitatis. dicas hunc alterum ſtultum paraſitum. Gnatonem. natum. i. ortum ex homine hoc. ſ. Traſone, adeo bene inter ſe conueniunt. Thra. ubi. i. quando. vis eamus ad cœnam. ſ. non moror. i. non tardo. neq; reſta. Par. adibo eo ſup. ibo ad eos, atque aſſimulabo. i. fingam. quaſi. i. velut. nunc exeam. i. egrediar prope acceſſurus, qui prius procul ſteti. o Tha. ituran. i. itura ne es, quopiam. i. in aliquem locum Tha. hem Parmeno pol. i. per pollucem bene feciſti. quod ulgo dici ſolet. Tu habes bonam cauſam ſeu rationem petendi nunc hoc bene ergo feciſti petendo. an quopiam ſup. ſim itura hodie. Par. quo. i. quare benefeci. vel reperit interogans quo eat. Tha. quid? modus interrogādi hic cum ſtomacho. non uides hunc. ſ. militē. Par. uideo eum. ſ. & me tedet uidere. ſ. eum. ubi uis. i. ubi libet, uel qñ uis. dona ad ſunt. i. prope ſunt tibi a Phædria. Thr. quid. i. cur. ſtamus. i. non imus quod iterat dicens, cur non imus hinc. ſ. ex hoc loco. Par. hercle. i. per Herculem.

SER. AVdire vocem. Data omnimoda opportunitate ducendi Chæream adducitur Thais: cui munera offerantur coram æmulis plurimum, ſcilicet te amo. hē alterum ex hoc ipſo nomine hunc ipſum tantum putare potes: quia cum prius paraſit⁹ eſſet adulando, iam ganeo, et at ad gulam feſtinando.

P. Queſo hercle vt liceat, pace quod fiat tua,
Dare huic quæ Volumus, conuenire & colloqui
THR. Perpulchra credo dona: haud noſtris ſimilia.
P. Res indicabit. heus iubete iſtos, foras
Exire, quos iuſſi ocyus. procede tu huc.
Ex Aethiopia eſt vſq; hęc. THR. hic ſunt tres minę
G. Vix. P. vbi tu es Dore? accede huc. hem Eunuchum tibi
Quam liberali facie: q̄ ætate integra
THA. Ita me Di ament, honeſtius eſt. P. quid tu ais Gnatho.
Nunquid habes quod contemnas: quid tu autē Thraſo?
Tacent: ſatis laudant. fac periculum in literis.
Fac in palæſtra, in Muſicis: quę liberum
Scira æquum eſt adoleſcentem: ſolertem dabo.

DON.
¶ P A ce quod fiat tua.) pace: aut gratia: aut voluntate. & deeſt cum. & ſic locutus eſt, quaſi bellum his verbis oibus indixerit. Pace quod fiat tua: Dare huic quæ volumus: conuenire & colloqui. P roprie: quia pax: datio: deditio: cō uentio, colloquium: militiæ verba ſunt & inuidioſe ſic ait: quaſi per eum nō accipere liceat dona Thai. Et ſic pronun/ ciandum vt ſubaudiat.

Pace tua
Datio
Deditō

Vel, ut ſic vel dare, vel conuenire: & colloqui, vt iter hoſtes ſolet. Sal/ lu. Q uę pa ta i conuē tione non pręſtitiſſent. Et alibi Cuius ad verba volūtate, colloquio mi litibus permiſſo, corru ptio tecta paucorum & exercitus Syllę datus ē. Conuenire & colloqui. Sic pronunciādum eſt vt. q. d. liceat per te mi les quod ēt inter hoſtes & in bello licet. Dare huic quæ volums. Hęc ſiagula, cum inuidia pronuntianda ſunt. Perpulchra cre/ do dona.) εἰρωνεία de fiducia pulchræ virginis. Noſtris ſi mi.) ē his ſimilia. & horum ſimilia dicimus. Res indic.) Sic Eunuchi nomē poſſe contemni. & ideo videri vult po/ tius, q̄ ſperari munera ſua: id eſt Chæream. Iubete iſtos fora exire: quos iuſſi, ocyus.) Cum fiducia & alto vultu p nunciat & feſtinat, ne occupet miles prius abire: q̄ videat. Et eſt ordo, ocyus exire. Procede tu huc.) Bene procede dixerit, nō accede: aut veni, vt appareat dignitas in inceſſu. Et callide ab inferiore incipit munere, hoc eſt a puella ad Chęream venturus, ſimul ut a uero mancipio incipiens. ad falſum ſine ſuſpicione tranſiret. Ex Aethiopia eſt v que hæc.) Q uod Thais cupiebat: nam ſupra, Nonne vbi dixti cupere te ex Aethiopia ancillulam. Vſq; additum: vt lon/ ginquitas moſtraretur. & hoc eſt quod tacit Munus nſm ornato verbiſq; poteris, Hic ſunt tres minæ.) Callide munus ad pretium reuocauit: vt ad auaritiam cōuerteret meretricem: ne oſtō donātis, & gratia leniretur. & ideo nō dixit: tribus minis valet, ſed: hic ſunt tres minæ: quaſi iam vendenda ſit. Ex Aethiopia eſt vſq;. Hic oſtendit quid ſit ex Aethiopia: addendo. Vſq; vt ex longinquitate digni tas muneris pondere. & quid erit iam criminis in colore: qn̄ ipſe dicere gloriat vnde ſit? Et mire ab inferiore cœpit: vt συλλήψις doni faceret in Chærea: & turpi præcedente lenocinium cōparat ſecuturo pulchro. vſq; mō aduerbium de loco eſt, vt. Siculo proſpexit ab vſq; Pachino. Vix) Vix aut difficile ſignificat, aut non, vt ſic, nec hoc. Lucilius Carcer vix carcere dignus. Vbi tu es Dore?) Tanquam quærat eum vt nomen indicet: quo audito magis diſſimu et Chær. Accede huc.) vultu eo dr, quo debuit dicere: & victo æmulorū læſus: & confidentia deſtitutus, velut in eo dūtaxat conſpectu Chæreæ confidens. Hem Eunn. tibi. Mire, poſtq̄ dixit, Eunuchum velle dixti te: quia ſolæ vtū/ tur his reginæ: Reperi. Quam liberali faci?) Non narra tiue laudat: ſed per interrogationē, quæ maior fiducia eſt. Q uā æta. inte.) Id eſt qua florent puberes, vt Virg. Atq; integer æui Aſcanius. Ita me dii ament.) Iurauit ideo. vt nō amore Phæ. ſed veritate cogi ad laudandum videatur. çoram milite. Honeſtius.) Pulcher. Virg. Et lætos oculis afflarat honores. Honeſtius. Hic ſubdidit: q̄ in ancilla p̄ termiſit, qa Aethiopiſſa honeſta dici non potuit. Nunqd habes. Habes pro inueniſti. Quod cun.) Plus eſt cōtem/ nas: q̄ vituperes. & deeſt, in hoc: vt ſit nunquid habes quod in hoc cōtēnas? Tacent ſa. lau.) Taciturnitas: confeſſionis genus eſt, pręſertim contra aduerſarii interrogationem. Ideo tacere hoc, vel quaſi laudis argumētū eſt, qa ſupra ta/ cere vituperauit: adeo & ipſe ſic ait, Q d tu ais Gnatho? nū quid habes qd contemnas? Tacens ſatis laudāt. Et. Q uid tu Thraſo? Q ua ſupra contempſerat puellam. Fac pe/ riculum in litis, fac in paleſtra, in muſicis. Si totum ſingu/ lariter diceret, eſſet ὁμοιοτέλευτον Litera: palæſtra, muſi ca. Quæ liberos ſcire equum eſt.) Quondam libri pueri his artibus erudiebant. Et eſt figura ἔκλειψις: deeſt. n. His. Solertē.) Id eſt diſertum. Vtrum hęc ſolertem: vt Hora tius: Doctæ ſermones vtriuſq; linguæ. An aſ/ ſumendū eſt. His extrin ſecus. Solertē. Deeſt his Solers, quaſi totus ex arte ɔſiſtens, vt ὅλος ἀρετη quod latinis ver bis: quaſi ſolus i arte ſit. Huic iners cōtrarium. Nā ſolers, quaſi ὅλος ἀρε τη dictus. ὅλον ſolū, vt ἕξ ſex, & υ ſus dicimus

Conuē/ tio
Collo quium
Solers

¶ Q V A Eſo. i. poſco, vt liceat p te dare huic Thaidi: quæ volumus. liceat inquam conuenire eam. i. alloqui eam. col/ loqui. i. cōicare cum ea de aliquibus qd. ſ. dare munera, con uenire, colloqui, fiat cum ſup. pace tua. i. gra & voluntate & quaſi prius captata venia. & qd dici vulgo ſolet, neque diſpliceat tibi: vel ita permitte, vt ſine tua moleſtia fiat. Th. credo te daturum ſup. ꝑpulchra. i. valde pulchra dona. hoc dixit per ironiam. haud. non. ſimilia nr̄is donis. ſ. Par. res. i. aſpectus rerū. indicabit. i. oſtdet: ſint pulchra nec ne. Heus aduerbiū vocātis iubete. i. ꝓcipite. iſtos. Eunuchum, & æthiopiſſam exire ocyus. i. velociter. quos iuſſi exire. q. d. facite vt ꝑperēt quos iuſſerā exire. tu. ſ. ęthiopiſſa. ꝓce/ de. i. veni ut appareas: ſine ꝑdi hoc & ꝓgreditur. Hæc mau ra eſt ex Aethiopia. i. Mauritania. Eſt aūt Aethiopia du/ plex: vna ad ortū ſolis altera ad occaſum. vſq; mō, aduer/ biū eſt vſq; & qdē de loco, vt Virg. Siculo ꝓſpexit ab vſq; Pachinno poſuit aūt vſq;: ut lōginqtatē loci mōſtraret igi tur ſic aſtrue, Hæc eſt ex Aethio. vſq;. i. ex eo loco hucuſq; hæc deducta ē. Thra. h. i. i hac maura. tres ſunt minę. i. tres libræ fuerūt expoſitæ i ea emēda. Gn, uix. i. difficile, vel nō ſunt tres minæ. Par. o Dore vbi es tu, accede huc. deide vt uenit, ſubiūxit. En. i. ecce Eunuchū. tibi. i. ꝓte. q̄. i. q̄tum ē fa cie. i. forma, uel ſpē liberali. i. uenuſta, ſicut ɔtra auarus dicit ſordius. i. q̄tū. ē ætate integra. i. hƺ ætatē florentē, ſolidam, firmā: nihil paſſam detrimēti caloris. nālis. Tha. ita Dii a/ mēt me. iurātis ē illud dictū, q̄ſi iprecātis ita ſe amari a Di/ is, ut illud qd ſequit ē ex aio dictura. ſ. Thais, deide ſubdit honeſt⁹ ē. i. pulcher. nā honor ꝓ pulchritudine apud Vir. iueniſ. ut Lętos oculis afflarat honores. Par. o Gn. qd ais. nunquid habes. i. inueniſti qd cōtēnas in hoc ſup. Eunucho. aūt. i. ſed. o. Thr. qd ais. tacēt, & iō ſatis laudāt: qn̄ qdē taci turnitas cōfeſſionis genus eſt. fac periculū. i. experiētiam & ꝓ bationē, examina. in litis. i. doctrinis in palęſtra. i. in luctā di arte. in muſicis. i. in arte muſicę. dabo adoleſcentem. ſ. Eu nuchū ſolertē. i. diſcertū: ornatū, ꝓditū his ſup. q̄ æquū. eſt. i. licet liberū iuuenē, i. ingenuū. ſcire. i. callere. quōdam. i. liberi pueri in his artibus erudiebantur. ſ. in litis, in paleſtra, & in muſica. Solers dr quaſi totus in arte ɔſiſtens dr q; ab olō qd eſt tōtū, & ars artis, q̄ſi totus in arte. nā, vt ait Feſtus: olon lingua oſcorū ſigant totū: integrū, uel ſolidum. Inde tela di cuntur ſoli ferrea. i. tota ex ferro & ſolers totius in arte.

CVL.

Feſtus
Olon

¶ Q V A Eſo hercle &c. ironię q̄ uolum⁹. i. ɔuenit & collo q. diceret Dau⁹ illi i collogo curauerit ſi iraſcaris. procede ad æthiopiſſā dic: uſq; ex Aethiopia, ſterlori me. ē vſq; ad uerbiū de loco, piculū. i. expimētū. quē ſic ɔſtrue: dabo ado/ leſcētē ſolertē in his oibus, q̄ eſt æquū ſcire libris addidit

SER.

¶ Ego

DON. ¶ EGO illum Eunuchum, ſi ſiet opus, uel ſobrius. (Hoc ut militare eſt: ita importunum pñte Thaide: extra q̃ miles, ſi ſaperet, nihil amatorie contemplari debuit. Sed & hoc accedit ad eius odium, præterq̃ φ iam in ſuſpitione ẽ amicæ ſuę, φ fidicinã magis diligat. Et hoc mire, φ nemo prior Eunuchum eſſe Chæreamq̃ miles, credidit, adeo ſtultus etiã noie ipſo appellauit

tatem: uel uoraginem. Et ſimul uide ꝯuitium redditum. i. ſi coniectum eſt. i. de paupertate & egeſtate. ¶ Iam ne imus?) Odiũ Parmę. & ſtomachũ militis illa indicat feſtinatio: & Iã, increpatio morę ẽ. ¶ Poſt huc cõ. ex eo.) Legiẽ & poſtea & poſt: ut ſit poſt: pro poſtea * q̃ũo p poſtremo poſt.
¶ T H R. ego indigne iactarem ſup. illum Eunuchum ſi ſit opus. uel. i. ẽt. ſobrius. i. ieiunu⁹, & fecit apoſiopeſim propterea φ fœdiſſimum dicturat & indigniſſimũ auditu. Sobrius elegãter ponitur pro ieiuno i ut ſi dicam, Hoc ego illi facile dicerem uel ſobrius: ubi dr totus ieiunus. ẽt dici ſolet: hoc tibi ſobrius dico, hoc eſt ſerio tibi dicã, ſciens & uolens, nullo me cogente potu. Par. atque is: quĩ miſit hęc. i. tanta munera. ſ. Non poſtulat te uiuere ſoli ſibi i. ut illum ſolum a mes: & illi ſoli idulgeas. & non poſtulat cęteros amatores. ſ. excludi. i. eiici. ſua cauſa. i. pp ſe. C VI. Apoſio peſis

Sed ſtatim ſtulte miles: pri mo quidem cõuicium ipſi Eunucho facit, in quo põt iam lędere amicam. deinde atteſtatur hic dicto pulchritudinem hui⁹ muneris. Q uid igitur p ficit? Satis aũt ioculare eſt ſi cogites Chęream eſſe qui hęc de ſe audiat: & tacere cogaẽ. ¶ Vel ſo. Honeſta ἐκλειψις i pp mulieris pñtiam ut Vir. Nouimus & qui te, Et ipſe in Heautont. Qui ſe uidẽte amicam patiaẽ ſuam, Hoc tñ miles coactus a Parmenone dicit, quia reprehenſus eſt tacuiſſe. ¶ Atq; hęc

THR. Ego illum Eunuchum ſi ſiet opus vel ſobrius.
P. Atq; hæc qui miſit, non ſibi ſoli poſtulat
Te viuere, & ſua cauſſa excludi cæteros:
Neq; pugnas narrat, neq; cicatrices ſuas
Oſtentat: neq; tibi obſtat: quod quidem facit
Verum vbi moleſtum non erit: vbi tu voles,
Vbi tempus tibi erit, ſat habet ſi tum recipitur.
THR. Apparet ſeruum hunc eſſe domini pauperis,
Miſeriq;. G. nam hercle nemo poſſet: ſat ſcio,
Qui haberet qui pararet alium: hunc perpeti.
P. Tace tu, quem ego eſſe puto infra omnes infimos
Homines: nam qui huic animum aſſentari induxeris:
E flamma te petere cibum poſſe arbitror.
THR. Iamne imus. THA hos prius introducã. & quæ volo
Simul imperabo, * poſtea continuo exeo. * al. poſt huc

qui mi.) id eſt. Tanta munera. hoc. n. Hæc ſignãt. ¶ Nõ ſo. ſi. po.) Hoc eſt: iſtũ æmulum φ poteſt ab ipſa pellito. ¶ Sua cã ex. cæ.) Nihil potuit dici inuidioſus. Non. n. dixit Phæ. ſed cæteros, quaſi futuri amatores fuiſſent, niſi metueretur exemplum Phæ. ¶ Neq; pu. nar.) Deſcriptio militis, tñ ex cepto noie. ¶ Neq; ci.) inſigne fœditatis. Nam apud meretricem qd aliud cicatrices valent? Nam cicatrices etiã ſemper glorioſæ ſint, non tñ ẽt apud meretrices, quibus poſt p̃cium forma placet. vt Sallu. quoq; fateẽ, Hæc ſunt virtutis inſignia de honeſtamẽto tñ eſſe corpori maxime lętebatur. ¶ Neq; ti. ob.) Q ui a te repellat amatores tuos. ¶ Q ď q. fa. Q uidã recte. nam & figuratum: & aptum ſniæ eſt, & cõtemptum indicat hoc verbum. ¶ Vbi mo. nõ er.) Ad ſupiora retulit qď nunc dicit. ſ. ad. Non ſibi ſoli poſtulat te viuere, & ſua cã excludi cæteros: neq; pugnas narrat, & cæ. Vbi moleſtũ non erit, vbi tu voles. ad: Neq; tibi obſtat, ubi tp̃s tibi erit: Et mire occupat aium meretricis. cum illam huius impulſu inducit facere qđ dure fecit excludẽdo Phę. Hic igiẽ qui ſcit præcepta de bñficiis æſtimãdis, intelligit oratorie in vtranq; partẽ dicta oia. ¶ Ver. u. mo. Vtrũ tibi moleſtum: an aliis? ſed aliis, qa ſtaturus eſt. Vbi tẽ. ti. er.) Nõ amatori. Et: vbi tu voles, nõ ut nũc in milite pateris. ¶ Vbi tẽ. ti. e.) ſat hꝫ ſi tum recipiẽ. His dictis & militẽ repulit ab oio meretricis: & cõmẽdauit adoleſcentẽ, & perfecit ne iniuria videatur apud Tha. qď ſpõte ſuſceperit Phæ. ¶ Appet ſer. hũc do. eſ. p.) Triſtiores. n. ſunt ſerui paupeꝝ: & ob hoc ipſum nequiores. & hoc melius erat: q̃uis illud alr paraſitus exponat. ¶ Dñi pau. Mi. Bñ additũ miſeri, quia non continuo pauper ẽt miſer eſt. ¶ Nã Her. ne. poſ. ẽm illud. Ait aio approbat paraſitus qď miles dixit. Et eſt ordo. Nã hercle ſatis ſcio. nemo poſſet hunc perpeti, qui hẽet qui pareret alium ſeruum. ¶ Nã her. ne. poſ.) Aliam cãm ſublitorem aſſignat paraſit⁹: q̃q̃ dixerat miles. ¶ Q ui ha. q pa) Prius q. pnomen: ſequẽs, aduerbiũ. ¶ Q uẽ ego eẽ. pu. in. o. infi. ho.) Multũ dixit, infra infimos oẽs hoies. nã hac ſnia vult illum hoiem ſeruis ẽt eſſe peiorem: quia & ſeruus: hõ vt in Phor. Seruum hoiem cãm orare leges non ſinũt. ¶ Q ui huic ani. aſſen. indu.) Proprietnã aius inducit aduerſũ obiectas difficultates. ¶ E flã. te pe. ci. poſ. ar) Vñ ſine dãno: aut, malo, nihil põt auferri. ¶ E flãma Hoc intelligit nõ ex foco, ſed ex medio igni: vel incendio flammæ. Nam antiquum verbum eſt, Petere cibum e flaminia mordetq; vtrũq; ſimul: vt neſcias quẽ peius vituperabit, huius ne famẽ: aut illius imani

neq; ipſe Phæ narrat. ſ. recitat pugnas, deſcriptio eſt militis. neq; oſtentat. i. frequenter oñdit: & quaſi iactitat ſuas cicatrices. i. vulnerum veſtigia, & iudicia. neque obſtat tibi. i. non tibi inſtat, vt amatores tuos repellat. qď. i. quam rẽ totam præfatam qdem p ꝯtemptu hoc verbo exprimiẽ & intelligiẽ miles. qdam igiẽ facit idem qď miles efficit, cuius parco noi. veꝝ vbi i. qñ. moleſtum. i. res moleſta. & tædiũ, ſiue moleſtiã afferẽs tibi nõ erit. eſt. n. hic moleſtũ gñis neutri. vel põt itelligi vbi Phæ. recipi non erit moleſtum tibi. i. nihil tibi afferet tædii, neque moleſtiæ ubi. i. qñ voles. vbi. i. qñ. tp̃s. i. opportunitas tp̃is erit tibi. ſat habet. i. ſufficit ei. ſitum. i. tunc recipiẽ. i. admittiẽ. Thr. apparet. i. viſum eſt obuiũ hunc ſeruum eſſe dñi pauperis & miſeri. i. ſpectare ad dñm pauperem & miſerum. i. miſeria aliqua afflictum & calamitoſum. non. n. ſi pauper ſit aliqs continuo eſt miſer. q pauca. n. põt vel poſſidet pauper eſt: nõ propterea miſer ſi paruo contentus ſit. Gn. hercle. i. per Herculem. ſat ſcio. i. ſatis mihi conſtat. φ ſup. nemo poſſet perpeti. i. pati vel tolerare hunc ſeruum: qui haberet. i. ſciret viam & rõnem & modũ. qui. i. qua uia quo pacto: qua rõne, vel mõ. pararet. i. cõpararet ſibi alium ſeruum. Par. tu Gn. tace. quẽ. ſ. te puto. i. exiſtimo eſſe ĩfra oẽs hoies ĩfimos. i. quẽ exiſtimo eſſe vilioris conditionis ipſis ſeruis. nam arbitror te poſſe petere cibum. i. alimẽtum. ex flãma. i. ex famis icendio. peſſet tñ fortaſſe non iepte dici, q̃uis Do. non placeat: puta te ita ligurionem, uoracem: ſeu epulonẽ, aut comedonem, vt ẽt ex medio igni: aut ex medio æſtu ollæ bullientis educere: ſeu decerpere cibum non dubitares: adeo vẽtri deditus es, ita φ flãmæ vel ardoris moleſtiã perpeti non tenueres, dũmõ gulæ tuæ inſeruires. Arbitror ergo te poſſe petere cibum e flãma. qa iduxeris aium. i. q ſuſceperis, vel ĩperaueris tibi & pſuaſeris. aſſentari. i. adulari. verbis tuis huic militi. Thr. hic ſtomachatus. i. idignatio militis oſtendiẽ hac feſtinatione. i. verũ. imus. i. uadimus. iam. i. nunc. q. d. ſatis ne cunctati ſumus: q̃ mox imus. Tha pus. i. ante q̃ te comiter. itroducã. i. in domũ ducã hos. ſ. Eunuchũ & Aethiopiſſam. ſed ĩ hac elocutione maſculinũ p̃põderauit fœminino: & ſimul. i. & ẽt pus iperabo. i. pcipiã: q̃ volo fieri. ſ. ſed poti⁹ ſupprimiẽ q̃ exprimaẽ Poſtea. i. poſt illa facta q̃ dixi me facturam continuo. i. illico exeo: vt te ſequar ad cœnam: quam mihi apud te dare cupis. tædio affectus miles inquit.
¶ T H. Ego ſ. amabo iſtũ eunuchũ. ſi ſiet ita opus. i. vtilis eunuchus ille. ſ. φ valeat in iſtis, & cæteris. vel ſi minus va//

Q'uidã

Induce re aium

Animũ inducere

SER.

leat in oībus illis,ſaltem ſit ſobrius.i.non iracundus,non te merarius. In aliis libris hī ſi ſciet opus illud, quod dicis eſt ſcire.apparet miles,morem oſtendit glorioſi,quia deſpicit Par.qui tam humiliter locutus eſt, nemo poſſet hunc per//peti:qui haberet.qui.i.quõ diligenter, ꝙ Thais remouetur ꝙ quædam ancillæ dñam ſequuntur:eſt maxima commo//di:as rei Chæreæ: i vt ea quæ intendit parare poſ/ſit cum domus iſtis rece//dentibus nunc euacuetur.

DON. (ꝗ EGO hinc abeo.)Cõ/ſequens erat vt oſtendere tur miles taꝫ diligenter ri ualis munus ſuſcipiẽte me retrice: ꝗ Vna ire amica cum imperatorem in via. Vide περιστατικῶν fu/turę litis inter Thaidem & militem. ꝗ Cum amica. Mirifice amicā dixit,non meretricem. ꝗ Imperato/rem in via. Cõgrue in mi/litē,quaſi ipſe ſit. ſub qu

eſſe dicebāt. ꝗ Curate diligenter iſtā virginē. Hæc res eſt ꝙ faciet 'virginem daudi, in lectulo collocari, & obdormire. ꝗ Curate illā diligēter uirginē. Ridiculū,cū cōtra euentus ſit. ꝗ Vos me ſeq.) κωφὰ πρόσωπα ſunt puellę ꝙ ſequunt.

GVIL. ꝗ A B E O.i.diſcedo.hinc.i. ex hoc loco.tu Gn.opire.in ſecunda imperatiui.i.expecta hanc Thaidem.P ar.non conuenit.i. non bene ꝗdrat: non eſt bene cōſentaneū: aut cōgruū imperatores .i.eum, qui milites ſub ſe habet ire ideſt iter facere vna.i. ſimul cum amica in via.Thra. quid.i cur ego dicam tibi multa.eſt ſimilis dñi.i. ſimiles dño habet mores dicim⁹.n. ſimilis dñi & ſimilis dño Do.ha ha hæ: interie//ctio ridētis eſt. & ſtulte effuſi in riſum qualis erit paraſitus.Thr. Q uid.i. cur rides, vel ꝑpter quā rem rides Gn.rideo ſup.

THR. Ego hinc abeo,tu iſtanc operire. P.haud conuenit
Vna ire amica cum imperatorem in uia.
THR. Quid tibi ego multa dicam? dominis ſimilis es.
G. Ha ha hæ.THR.quid rides? G.iſtuc.quod dixti mō.
Et illud de Rhodio dictum cum in mentem venit
Sed Thais exit. THR. abi: pręcurre: vt ſint domi
Parata.G.fiat THA.diligenter Pythias
Fac cures: ſi Chremes huc forte aduenerit
Vt ores: primum vt maneat: ſi id non cõmodum eſt:
Vt redeat. ſi id non poterit, ad me adducito.
PY. Ita faciam. THA. quid? quid aliud volui dicere?
Hem: curate iſtam diligenter virginem:
Dõi adſitis facite. THR. eam⁹. THA. vos me ſequimini.

eſt. & hic ſeruat Parmeno quod ſibi mandatum eſt. Et iſtū æmulum quod poteris ab ea pellito. Et bene mutat nomi na,hinc ad honorem,hinc ad inuidiam. Hanc non meretri cem,ſed amicam dixit, hunc non militem: ſed imperatorē. ꝗ Quid tibi ego multa dicam?) Nõ habuit aliud miles ſtul tus: & redit ad illa quæ ſupra dixit: Domini pauperis miſe ri ꝗ. ꝗ Domi ſimilis es.) ineptus locus,in quo ſeruus in/ſuræ vice domino comparatur. ꝗ Quid rides?) et hoc eo/ vultu dicitur, quaſi ſibi conſcius ſit miles facete dicti eon/ tucti.nā nõ ꝙ neſciat cauſam riſus, eo interrogat qd riſerit ſed ideo, vt denuo laudet. ꝗ Et illud de Rhodio dictum.) Hoc eſt illud: Eorū ingenia admiror ſimul. Et huic i vt ap/paret: ſit amicior, iõ facilius ab amica, ꝙ a paraſito ſepara bitur. ꝗ Abi, ꝑcurre, ut ſint domi parata nia.) Nõ dixit quę ga intelligitur. ꝗ Fiat.) Faciam, vel fit: diceret ſeruus. Li/ber vero, fiat: tanquā & ipſe iubet ſibi. ꝗ Domi vt ſint pa/rata nia. ἐκλείψεις πλείω:i quā plus vul u,ſignificatur ꝙ ver bis. ꝗ Si Chremes huc forte ad me venerit.) οἰκονομία ad li/tem futurā, & exitū fabulæ. Et hoc nõ audit miles: nā ſi au diret: nimis iraſceret. ꝗ Ad me adducito.) Mõ vbi ſū ſigni ficat. Quid, quid aliud volui dicere?) Pro, qd aliud? hinc eſt illud Ciceronis. Quē, quēnā? recte admones. Polycleto

Fiat

iſtud.i.ꝑpter iſtud.q.d.ꝑpter tuū dictū,quod mõ.i. paulo ante dixiſti. Et.i.et illud dictum de Rhodio.ſ.tute lepus eſt &c.venit mihi in mentē.i.in memoriam, ſed Thais exit.i. egredit a domo ſua: vt te ſequatur in domū tuā cœnatura Thr. abi.i. diſcede. domum ꝑcurre.i.ante nos curre. vt nia ſint parata domi. Gn.fiat: nõ dixit facā i vel fiet: ne videat eius ſeruus ſed fiat dixit, tanꝗ liber ipſe ſibi ꝑcipiat, Th.o Pythia fac.i.da operā. vt cures.i. curæ habeas diligenter.i. ſtudioſe.ſi forte.i. caſu aliquo Chremes aduenerit.i.acceſ//ſerit huc.cures igit vt ores eū primū.i.in primis: vt māeat me expectās. Sin.i.ſed ſi.id.ſ.manere. nõ eſt cõmodū.i. vti/le,vel opportunū ei ores inquā vt redeat ſi id non põt fieri ut.ſ.redeat. adducito ad me Pythias. ita faciam vt iperaſti Tha.qd aliud i volui dicere qꝺ nūc non uenit in mentē. hoc mente volūtas. & memoria repetēs qꝺ erat oblita inuento eo qꝺ ꝗrebat, erupit in hanc uoculā. Hem.q.d.redit i me moriā: & quaſi aliqd indignationis illa uocula indicat: qu indignet Thais fere illud eſſe oblitum nec imperatum.cura te diligēter illā virginē.i.diligēter curā habeatis huius uir ginis facite efficite.ut ſup.adſitis.i. pñtes ſitis domi: nec il li uos moueatis. Thra. eamus ad cœnā.ſ. in domum meam Tha. uos puellæ.ſ.pediſſeque ſequimini me.

Faciam uel fiet & fiat

ACTVS III. SCENA III.

CHREMES. PYTHIAS.

C. PROFECTO ꝗto magis, magiſꝙ cogito, *Senarii Iam-bici*
Nimirū dabit hęc Thais mihi magnū malū:
Ita me video ab ea aſtute labefactarier.

DON. PRofecto quāto magis magiſque cogito.) Hæc pſona 'apud Menan//drum: adoleſcentis ru/ſtici eſt. & inconſequēs oratio eſt, ſed conce//ditur ſecum loquentibus multa tranſcendere: quæ tacit in telligunt eſt enim integrum hoc modo, Profecto quanto magis magiſꝙ cogito, nimirum intelligo vel inuenio, ꝙ da bit hæc Thais mihi magnum malum. Poteſt autem nimi/

Nimirū rum & pro confirmatione accipi, vt nihil deſit: ut ſit nimi/rum, ſine dubio, pro certo. ꝗ Nimirum, dabit hæc Thais mihi malum.) Solue Nimirum: & fac: non eſt mirum & ſta tim conſequens erit per ἀσύνδετον tota ſententia, quaſi di xerit: non eſt mirū & ſubdiſtinctiōe interpoſita mox intule rit: Dabit hęc Thais mihi magnū, malū nā ni, ne ſignificat: & ne, non. Ni pro ne. Virgi. Lethi diſcrimine paruo: Ni teneāt. Ne pro non: Plautus. Ne uult. inquit: pro non uult. ꝗ Nimirum dabit hęc Thais mihi magnum ma lum. His uerbis intelligitur ſe ſentire paulatim labi in amorem mere/tricis, quamuis inuitum, & adhuc reti nentem mentem.

GVIL. PRofecto quāto &c. Hæc perſōa apud Męnādrū adoleſcentis eſt ruſti/ci, cuius oratio eſt in/conſequens: ſed conce ditur ſecum loquētib⁹ multa tranſcendere: quæ taciti inteligunt. Chre. Profecto ideſt certe. quando cogito, ideſt mente uolnto. magis, ma/giſꝙ: ideſt intenſius. Nimirum, ideſt certe, uel ſine dubio in uenio ſupple uel intelligo ꝙ ſup. hęc Thais dabit mihi ma/gnum malum. his uerbis intelligitur ſe ſentire paulatim la bi in morem meretricis, quamuis inuitum & adhuc reti//nentem mentem. Nimirum dicitur quaſi non mirum. iter dum enim ni capitur pro non. Ita: ideſt eo pacto uel ideo. uideo ideſt intelligo me labefactarier: paragoge eſt ideſt perturbari: commoueri ſuis titulationibus malis: & corrū/pi: cum prius mihi bona meus eſſet. aſtute, ideſt callide ab ea Thaide.

SER. PRofecto & cętera. Alia commoditas Chęreæ: cum enim Thais ſuperius dixiſſet Chremem fratrem puel læ uenturum: poſſet uideri nocuiſſe Chæreæ præſen tia ſ eius, ideo inducitur tantum, ut remoueatur: & etiam

etiam Pathias gratias eius, qui eum reuocat: ſcilicet faciet eum duci ad domum Thraſonis a Thaida: & ſic magis domus euacuabitur, venit ero Chremes admirans ſecum quare totties mandetur a meretrice Thaide timens ſe decipi ab ea: vt ex his verbis oſtendat ſe minus velle apud eam remanere. labefactarier: id eſt decipi.

nemue quis machinaꝛ. dr autē: vt vult Don. vel a dolando .i. minuendo, uel a lædendo. nam dolus græce læſio dr latine. & dolores tela quædam bellica: & dolare lignum eſt fabri .i. aſcia ſcindere. Dr ēt dolus malus: quia eſt & bonus quo a medentibus falli ægros, non decipi Lucre. poeta teſtaꝛ: ipſa Thais accumbere .i. accumbebat .i. ad epulas. ſ. ſu/

I am tum cum primum iuſſit me ad ſe accerſier.
(Roget quis, quid tibi cū illa? ne noram quidem.)
Vbi veni, cauſſam vt tibi manerem, repperit.
Ait rem diuinam feciſſe, & rem ſeriam
Velle agere mecum, iam tum erat ſuſpicio
Dolo malo hęc fieri omnia ipſa accumbere.
Mecum mihi ſeſe dare ſermonem quęrere.
Vbi friget, huc euaſit, q̄ pridem pater
Mihi & mater mortui eſſent dico iam diu.
Rus Sunii ecquod habeam: & q̄ longe a mari.
Credo ei placare hoc ſperat ſe a me auellere.
Poſtremo, ecqua inde parua periſſet ſoror
Ecquis cum ea vna quid habuiſſet, cum perit
Ecquis eam poſſet noſcere. hæc cur quæritet.
Niſi illa forte, quæ olim periit paruula
Soror, hanc ſe intendit eſſe: vt eſt audacia.
Verum ea ſi viuit, annos nata eſt ſexdecim,
Non maior Thais, ego q̄ ſum, maiuſcula eſt.
Miſit porro orare vt venirem ſerio.

DON. ℭ ROget quis, quid tibi cū illa?) Prius intulit: q̄ interrogauit. ⸿ Vt ibi ma.) Manerē modo: non dormirē, ſed remanerē ſignificat. ⸿ Et rem ſeriam velle agere mecum.) Scilicet quæ non poſſet nūc agi, cum opereꝛ. An rem ſeriam magis agendā tunc putabat. cum res diuinam feciſſet? ⸿ Dolo ma. oi. h̄ fi.) Dolus (Dolus) a lædendo dict⁹: id eſt a dolendo .i. minuendo. nā & δόλος (Dolōes) Græce: læſio dr, & dolones (Dolare) tela quædā bellica, & dolare fabri: lignum eſt aſcia cædere. Quod, id eſt autē addidit malo, aut ἀρχαϊσμὸς ē quia ſic i xii. tabulis a veteribus ſcriptum eſt: aut ἐπίθετον doli eſt perpetuum: aut diaſtole eſt: quia eſt & bonus quo a medentib⁹ falli ęgros nō tñ decipi, Lucretius poeta teſtatur. ⸿ Accumbere me.) (Mecū) Mecum: penes me ſignificat. ⸿ Mihi da. ſeſe.) (Dare ſe ſe) Non pōt magis ſignificari profuſa petulantia. ⸿ Sermonem quæ.) Sermonem quærimus: qñ non ſolum quod dicamus quærimus. verū ēt qño alter nobis rñdeat: & obloquaꝛ, puta cum deficientibus ſermocinandi cauſis: quota ſit hora & ſatis recte quis valuerit: percōtamur. ⸿ Quam pri pa. mi. & ma. mor. eſ.) Hoc pp ętatem puellę inquiſitum eſt. ⸿ Huc eua.) Tanq̄ imprudenter contenderit ad hanc inquiſitionem. ⸿ Iādiu.) Iam olim. ⸿ Et q̄ lō. a ma) Hoc ideo meretrix inquiſiuit, vt ſciret vtrum rapina prædonibus fuiſſet, quippe ad mediterraneum locū qui acceſſus eſſe potuit piratis? Sed tñ nō abhorret a ſuſpitione huius meretricis, q & ſcire vellet cuius precii fundum habeat Ch. hoc eſt q̄ amœnum: vel q̄ maritimum. ⸿ Sperat ſe a me auel.) Bono vſus eſt verbo auellere: tanquam a pertinaciter retinente. ⸿ Quid ha. cum pe.) Cum: pro qñ. aut: cū periret. ⸿ Hæc cur quæ.) In geſtu, ac vultu id qđ reſtat oſtenditur. nam deeſt, neſcio. ⸿ Hanc ſe inten. eſſe.) (Itē def) Proprie intēdere eſt crimen in aduerſarium iacere, ⸿ Maiuſcula eſt.) Diminutiue dixit, vt oſtenderet vtranque eſſe primęuā. ⸿ Miſit porro orare.) Porro p poſtea. ⸿ Vt venirē ſerio.) Vtrū vt venirem ſerio: an orare ſerio?

GVI. ℭ IAM tū .i. iā ex eo tpe. cū .i. qñ primū iuſſit .i. pcepit, vel voluit. me accerſier .i. accerſi hoc eſt appellari, vocari domus .i. ad domū ſuā: qs .i. aliqs. roget .i. iteroget. qd tibi cum illa intercedit ſup. vel eſt. q.d. qd cōmercii hēs, vel ɔſuetudinis cū illa? vł qd eges ei⁹ opa? vel qd tibi ē illa opus? ne qdē .i. ne ēt norā .i. nouerē. illā ſup. q.d. mō nihil mihi ē cū illa, ſed nec eā qdē noueram, cū iuſſit me accerſi ad ſe domum vbi .i. poſtq̄ veni, reperit cām .i. occaſionē. vt manerē .i. remanerē. vbi .i. domi ſuæ. ait .i. dixit ſe feciſſe rē diuinā .i. ſe feciſſe ſacrificium, ſeu ſacrū, & ait in quā ſe velle agere .i. loq: & communicaꝛ mecū. rē ſeriā .i. magni pōderis, nō iocularīā. iā tū (Res ſeria) .i. ex eo tpe. ſuſpitio .i. opinio & coniectura erat mihi. hæc oia fieri dolo malo .i. mala calliditate. nā dolus mal⁹ vt (Suſpitio) Labeo ait: dr ois calliditas, fallacia, machinatio ad circūueniēdū: fallēdū: decipiēdūue alterū adhibitū. nec ſine cā dol⁹ malos dici ſolet: qm veteres ēt dolū bonū dicebant, & p ſolertia hoc nomē accipiebant maxime ſi aduerſus hoſtem, latro

mēdas mecū. vel more epulātū iuxta me ſedebat. pare .i. dabat. ſeſe .i. ſeipſam mihi quibus ſignificatur pfuſa petulātia. quæreꝛ .i. quęrebat ſermonē. q.d. iuitabat me ad reſpōdendum, vt loquēdi materiā iueniret. vbi .i. qñ. friget .i. ceſſat nec ſuppetunt ei verba. vt ſolebāt. euaſit hunc .i. ſhęc verba erupit: ſiue hunc peruēit ſiue eo pceſſit: vt peteret quāpridem .i. quantum tpis eſſet ex quo pater & mr eſſēt mortui mihi .i. ad meum incōmodum vel refert mihi ad patrē & matrē. q.d. pr me⁹ & mater mea. dico .i. reſpondeo iā diu parentes meos. ſ. eē mortuos ipſa Thais ſpat .i. credit ſe poſſe auellere .i. extorqueꝛ abſtrahere a me tanq̄ ptinaciter retinente hoc. ſ. & qđ rus .i. quē fundum Sunii habeā & q̄ .i. q̄tum. longe .i. procul a mari habeam illud vel ſit Sunium aūt eſt promontorium Athenienſium, & in eo rerum vænalium emporium eſt. hic autē Sunii in genitiuo aduerbialiter poni recte pōt. credo .i. puto rus illud ſup. placere ei. ſ. Thaidi, & propterea ita de illo percunctari. poſtremo ideſt tandem. ſperat in quam ſe poſſe auellere hæc. ſ. quæ ſequuntur videlicet. in qua die. in quo tpe periiſſet .i. perdita fuiſſet: & quis perierat ſup. cum ea. vel quis erat cum ea vna .i. ſimul. hoc eſt ēt ſperat poſſe auellere. qd habuiſſet .i. poſſediſſet. cum .i. qñ. periit .i. perdita fuit. & quis poſſet noſcere eam .i. agnoſcere. nam agnoſcimus vetera: cognoſcimus noua. (A gnoſcere & cognoſcere) Neſcio ſupp. cur. quæritet .i. pcōncteꝛ hæc, niſi forte illa paruula ſoror quæ olim periit: intēdit .i. pponit nititur oſtēdere ſe eſſe hanc: q̄ eſt apud Thai. Intēdere pprie eſt crimē in aduerſariū iacere. vt audacia ē mulierū ſup. i. q̄ ſunt audacia mulieres. Verū .i. ſed. ea ſoror ſi viuit ē nata. xvi. annos .i. hs. xvi. annos vł eſt ætatis. xvi. annorū nō eſt ſup. maior .i. maioris ętatis. Th. ē maiuſcula .i. paulo maior q̄ ego ſum maiuſculus la. lū. amai⁹ ē dimibutiuū, retinetq; prius ſtructurā ſiſem. Oñdit āt Chr. vtrāq; eſſe primęuā. Porro .i. poſtea, nā porro ſigñat ſed lōge, certe, poſtea, vltra. Tha. miſit orare pmiſit ad me orādū: vt venirē ad eā ſerio. q.d. p re ſeria, vt prius dixerat. Et āt ſerio aduerbiū: cuius contrariū eſt ioco, vel refert ſerio ad orare. q.d. miſit orare ſerio .i. ɔſulto, dedita opera: oi ſemoto ioco, vt venirem ad ſe

SER. ℭ IAM tum cum pri. &c. ſ. ſi roget quis ante ait ſe feciſſe rem diuinam .i. bonam & vtilem. ſ. q ſororem illius quæſiuerat: & ideo rem. ſ. &c. iam tum quia dicebat neſcio quam rem velle agere mecum familiariter erat. ſ. &c. ipſa accumbere .i. accumbebat mecum. mihi. ſ. ſuper me ſeſe dabat quaſi cupiens: & rem cum ea haberet. hoc .n. Chre. videbatur. ſ ſer. quærere .i. cupiens loquendi occaſionem reperire. Vbi friret aio incendio amoris, quia videns me non curare huc .i. adhuc verba: tādem euaſit quęrēdo q̄ pridē p. &c. quęrit vtrū rus Sunii. ſ. vbi eſſet. & quidem habeā. ſ. in rure illo, & quā lōge ſit rus illud a mari: credo ei placare illud rus: & iō hoc. ſ. &c. poſtremo quærit q̄ parua periiſſet ideſt rapta fuiſſet ſoror, & quis cum ea, & quid ſigni habuiſſet per qđ poſſet cognoſci; & quis ſciret cognoſcere eam videret ſerio.

DON. CAVT di.quid vult.)Pro quid velit. In Hecyra: Ac vi/ de ꝙ immerito, ægritudo hæc oritᷓ mihi abs te Soſtrata. aut mo.ne ſi.) Aut hoc moraliter (nā cui hoc imperat?) aut cum quo hoc agit. ⸿ Heusheus hic quis eſt?(Hæc ſcpa ſtatim pronuncianda ſunt.nā apparet inter hæc verba pul/ ſatam ianuam perſonare. ⸿ Ego.ſum Chr.) Vide quantum diſtet.ac varia ſit huius ruſticitas. Ego ſum Chre.a fa ceta meretricis diſciplina. ⸿ O capitu.lepi.) Nā ruſti cum eſſe ſtati magis appa rebit, vbi dixerit, Rus o & dico ego mihi inſidias fieri Blādimētū ruſticus iſi dias putat. ⸿ Rus eo.) Pro potior negocio rus poſuit & maior negatio ē,ꝙ ſi di ceret, Non huc veio. ⸿ Nō poſſum iquā.) Plus eſt,ꝙ nolo. ⸿ Dum redeat ipſa.) Ipſa.vel,domina,vel ipſa de qua agitur. ⸿ Nihil minus.) Deeſt faciam. ⸿ Malam rem hunc abis.) Hoc aduerbialiter dixit,quemadmodum dicimus domum ibis. Et apparet il lum manu tactum eſſe qui ſic iraſcitur, quia dixit Pythias Cur mi Chremes? quaſi dicat: Cur meus?ſic idignatus adoleſcens. nam ab eo quod eſt meius vocatiuus mi facit.

Trāſire ⸿ Amabo vt illuc tranſeas vbi ea eſt.) Vide non eſſe ocio/ ſum, ꝙ omnia prætenta ſunt potius, ꝙ res importuna fie/ ret, vt ad militis domum Chremes deduceretur neꝗ enim hoc conueniebat perſonæ bacchiali, quoniam aut inface/ tum & præter viſum: aut importunum, ideo hoc ipſum Do riæ præcepit. ⸿ Vt illuc tranſeas vbi ea eſt. Vt breuem viam demonſtraret: nō eas, ſed tranſeas dixit. Amabo interiectio eſt amantis: ſic verbum ſonat.

CVI. CAVT dicat quid vult pro velit.aut ne.i.non prohiben tis eſt ſit moleſta.i.non me moleſtia afficiat. hercle non ve niam tertio: quod dici ſolet tertia vice. heus, aduerbiū vo/ cantis. & hoc dices pulſat ianuam. Py.hoc audiens. Py.di/ cit.ecquis.i.nunquid aliquis eſt hic qui hoſtium pulſat Chr. ego ſum Chremes. Py.o capitul.i.paruum caput, diminu tiuum factum blandimenti gratia lepidiſſimū.i. faceti ſſi mum: vel iucundiſſimum: quaſi cuius aduentus plurimum ſit operatus.quod indicat o accuſatiuo iūctū nominatiuo vel vocatiuo i qm̄ capitulum illi c illorum trium caſum eſſe pt. Chr. ego dico inſidi as.i.proditiones, & frau/ des & circonuentiones fieri mihi. Pyt. Tha.ora bat maximopere ꝑ ma ximo ope, id eſt maxime vel ſingulariter, vel ve/ hemēter: vt redires cras Chre.eo rus.i. eo ad ne/ gociandum, & operan/ dū in agrū, vt meus mos eſt, qa ſum ruſticus. Pyt. amabo: amantis & blan dietis eſt interiectio co/ micis valde familiaris.q.d. rogo te ꝑ amorē, fac qd peto.ſ. cras redi. Chr. inꝗ.i.dico tibi nō poſſum redire. Py.aut tu mane apud nos. dum.i. quouſꝗ, ipſa Thais vel dña redeat. Chr. nihil minus faciā ſup.ꝙ maneā. P y. Omi Chr.cur nil minus facies, & intelligimus eū manu a Pythia tactum: vel ꝑpterea ꝙ vocatus ſit mi Chr.iraſcētē:ea ꝑp ſubdit. Chr. abi.i.diſcede.hinc.i.a me i malā rem, quaſi in malam fortu nam: & qd dici ſolet, vade in febrim quartanā.qdā codices hñt ibi, quaſi eā a ſe reiiciēs dicat ibis in malam rem. Dona legit.abis in malā rem: vult hoc aduerbialr dici. P y.ſi iſtud .i.nō redire.eſt iam tibi certum.i. cōſtitutū.amabo: particu la blādientis, quaſi rogo te per amorē: vt nō tranſceas.i.per eā breuē viā te transferas illuc.i. in domum militis vbi illa Thais eſt.dixit aūt tranſeas & nō eas. vt breuem viā demō ſtraret. Chr. Eo.i.vado illuc. Py, o Doria ſerua deduc cito hunc ad militem.i.ad domum militis vbi eſt Thais.

CAVT di at &c.edico quia vocauerat eum lepidiſſimū eo libenter ad eam.

> Aut dicat quid volt:aut moleſta ne fiet.
> Non hercle veniam tertio heus. heus P:hic quis eſt?
> C. Ego ſum Chremes. P.o capitulum lepidiſſimum.
> C. Dico ego mihi inſidias fieri.P. Thais maximo
> Te orabat opere vt cras redires.C.rus eo
> P. Fac amabo.C.nō poſſum inꝗ.P.at apd nos hic mane,
> Dū redeat ipſa.C.nihil minus. P.cur,mi Chremes
> C. Malam rem abis hinc?P.ſi iſtuc ita certum eſt tibi:
> Amabo.vt illuc tranſeas vbi illa eſt.C.eo.
> P. Abi dori as:cito hunc deduce ad militem.

SER.

ACTVS III. SCENA IIII.
ANTIPHO ADOLESCENS.

> HERI aliquot adoleſcētuli coimus in Peiræo,iā. tetra. cata.
> In hunc diem vt de ſymbolis eſſemus Chæream ei rei
> Præfecimus.dati annuli.locus,tempus conſtitutum eſt.
> Præteriit tempus.quo in loco dictum eſt,parati nihil eſt?
> Homo ipſe nuſquam eſt neꝗ ſcio quid dicam,aut quid cōiectem.

DON. HEri aliquot adoleſcētuli coimus in Peiræo In hoc proloquio inſi nuatio pſonę eius eſt: cui naraturus eſt Ch. ꝗ a ſe poſt ſcenā factā ſunt. Fit aūt hoc po/ puli cā vt ſpectator auribus accipiat quod ſubiicere oculis Poeta non potuit. ⸿ Coimus.) Coimus,con ſenſimus,ac pepigimus: ne ſit ſoloeciſmus. In Peiræo. ꝑ in Peiræū. ⸿ Heri ali.ado. Bñ inuenta pſona ē cui narret Ch. ne vnus diu loquaſ, vt apd̄ Mænādrū. ⸿ Vt de ſymbolis eē mus.) P lautus in Menechmis, Minore nunꝗ fui diſpēdio. Sed melius Eſſemus,producta e litera. ⸿ Præfecimus,id eſt συνεσιτοῦμεν fecimus. ⸿ Dari annuli.) ⸿ Nihil interim de ſcorto.apparet enim ephebos eſſe. ⸿ Præteriit tem.) Quia tempus conſtitutum eſt. ⸿ Quo i lo.) Quia locus conſtitu tus eſt. ⸿ Homo ipſe.) Quia Chæream ei rei præfecimus.

Corde

Quid autē ſit ſym bolum ſatis abun/ de prius dictum eſt præfecimus .i.d eſt præpoſuimus Chæ ream ei rei, ſcilicet vt eſſemus de ſym/ bolis. qui, ſcilicet colligeret ſymbo/ la collocata a ſin/ gulis.annuli dati ſunt pro ſymbolis,quia deerant pecuniæ, vt nobiles adoleſcentes facere ſolent deficiente pecunia.lo cus conſtitutus eſt. & deſtinatus vbi cœna paranda erat tē pus erat conſtitutum .i. determinatū tempus præteriit.i. lapſum eſt. Nihil eſt parati. i.nihil eſt apparatus in eo loco ſup. in quo loco dictum eſt.i. conſtitutum eſt cœnam vel prandium fore.ipſe hō.ſ. Chærea nuſquā eſt.i.nō apparet: nuſquā offertur oculis neꝗ ſcio quid dicam, aut quid con/ iectem.i.quid poſſim coniectura conſequi, & cogitare.

CVI. HEri aliquot &c. In hoc proloquio inſinuatio perſo næ eius, cui narraturus eſt Chærea, quæ a ſe poſt .i.retro ſcenam facta ſunt. fit autē hoc, populi cau ſa: vt ſpectator aurib? accipiat, quod ſubiicere oculis poe/ ta non potuit. Ab aliquo adoleſcentuli coimus id eſt con ſenſimus,pepigimus,couenimus: & dicitur coimus pro coi uimus. Heri in Peiræo id eſt in vrbe Atticæ regionis: quæ erat portus Athenienſium, conſenſimus inquam in hunc diem vt eſſemus ab edo id eſt comederemus. de ſymbo/ lis, quaſi de portionibus collatis ab vno quoꝗ noſtrum.

SER. HEri aliquot. Incepit tertius actus de facto Chæreę qualiter ſit cogitum. inducit enim ipſe Chremes Chæream referens totum, quod: & qualiter egit eū puella nulla enim aptior perſona ad hoc referendum addu ci poſſet, ꝙ illa, quæ omnium conſcia, erat, ſed quia erat cō ueniens vt ſibi ſoli referret. inducitur etiā alia perſona ido nea.i.quidam ſocius illius familiaris, aut ex ordine totum dicat.ſ. An. & qua de cauſa obuius veniret prius oſtendit hoc modo.heri aliquot coimus ad faciendum inter nos cō uiuiū.eſſemus.i.comederemus.annuli.i. vadimonia. locus conſtitutus in Peiræo, & tempus conuiuandi.

Cæteri

Nunc mihi hoc negoti cæteri dedere, vt illum quæram:
Idq; adeo viſam ſi domi eſt. quiſnam hinc a Thaide exit?
Is eſt, an nō eſt: ipſus eſt, quid hoc hominis: qui hic ornatus eſt?
Quid illud mali eſt? nequeo ſatis mirari, neq; conijcere.
Niſi quidquid eſt, procul hinc libet prius quid ſit ſciſcitari.

DON. CAETERI dedere.) Cæteri, exceptis me atq; illo. Quiſnam hinc a Thaide exit?) Cauſa ſciſcitandi eſt admiratio de habitu commutato, & vix agnitus Chærea. Quid hoc hominis eſt?) Vide an longam narrationem poſſit audire, qui nondum amico narrat, & iam affectus pendet. Is eſt, an non? ipſus eſt.) Vide an potuerit meretricem ignotam hoc habitu atq; ornatu fallere, qui ab Antiphone vix agnoſcitur. Quid hoc hominis eſt? Quod a Thaide Ephœbus exit. Qui hic ornatus?) Quia Eunuchi veſte indutus eſt. Quid illud mali eſt?) Quod timidus egreditur. Quid ſit ſciſcitari.) Sciſcitari eſt oculta magis & ſecretiora rimari, ac velle cognoſcere, vt, Suſpenſi Eurypilum ſciſcitatum oracula Phœbi mittimus.

Sciſcitari

CVI. NVNC cæteri adoleſcentuli dederunt mihi hoc negocium: id eſt hanc curam: hanc prouinciam. vt quæram illū: id eſt inueſtigem. ibo ad eum viſam: id eſt videbo interdum ibo ad videndum ſi eſt domi. ſed quiſnam, id eſt quis exit, hinc: id eſt ex hoc loco a Thaide: id eſt a domo Thaidis. is eſt: ſcilicet Chærea: an non eſt. ita volutat ſit Chærea necne, quem videt. deinde eo attentius perfecto confirmat. ipſus eſt: id eſt eſt ipſe Chęrea. Quid hoc hominis eſt: id eſt quis hic homo eſt. & bene hoc hominis: quaſi dicat, qui non dum pubes: ſed ephœbus: & iam a Thaide meretrice exit quid hoc ornatus eſt: id eſt cuiuſmodi eſt hic ornatus: quia hic Eunuchi veſte idutus eſt: quid illud mali eſt: quia. ſ. timidus egredietur. nequeo ſatis mirari: id eſt tantum mirari quia adhuc ſit mirādum. neque poſſum ſup. conijcere: id eſt coniectura ſatis percipere quid ſit. niſi quicquid eſt: id eſt quicquid ſit mali: pcul hinc id eſt longe a me: quaſi dicat ſibi totum nihil mihi: libet: id eſt velim prius ſciſcitari: id eſt inquirere tanquam nouum quid ſit. Sciſcitari eſt occulta magis, & ſecretorum mirari ac velle cognoſcere.

Quid hoīs eſt

Sſciſcitari

ACTVS III. SCENA V.
CHAEREA. ANTIHPO.

C. Nvnquis hic eſt? nemo eſt, nūquis hinc me ſequitur?
nemo homo eſt. *Trochaici tetrametri catalectici*
Iamne erūpere hoc licet mihi gaudiū? pro Iuppiter
Nūc eſt pfecto, iterfici cū ppeti me poſſum, *iā. tetr. cata.*
Ne hoc gaudium contaminet vita ægritudine aliqua
Sed neminē ne curioſum interuenire nunc mihi *Senarii acatalectici*
Quis me ſequať * quoquo eā rogitādo obtūdat, enecet. *eſt, qui ꝓ iā*

DON. Nvnquis hic ē? nemo eſt.) In hac ſcena, verba geſtum vultum, quæ indicant exeuntis ſicut obuia perſona obijcitur: ſub cuius occaſione ſpectatoribus geſta parrabuntur. Nunquis hic eſt? nemo eſt. Nunquis hic me ſequitur? Duo metuit, ne quis obuius comprehenſor occurrat: & ne quis ſui perſecutor exiſtat. Iamne erumpere huc licet mihi gaudium? Erumpere quaſi actiuum verbum poſuit pro neutrali: vt ſit, licet ne mihi erumpere hoc gaudium? Aut erumpere, quaſi exire: Mihi, pro a me. Nemo homo eſt.) Quamuis per nemo, homo intelligatur: tamen addidit homo, vt veteres ſolent τον το ακ[illegible]. Erumpere.) Vtrum me erumpere: pro emittere poſuit? An erumpere pro exclamare? vt erumpere vocem dicitur, qui exclamat. nam pro Iuppiter: dicturus eſt. Nunc eſt profecto tempus.) Ordo & ſenſus hic eſt. Nunc eſt profecto tempus cum perpeti me poſſum interfici. Hoc autem cur ipſe dixerit, ſtatim ſubijcit cauſſam. Cur perpeti me poſſum.) Animaduertendum eſt ꝙ ſi Cum, coniuncte legeris, quando ſignificat: ſi ſeparatim, dum ſignificat. Nunc eſt profecto. Figurate, ac coniuncte lege ſiue diſiunctione. Contaminet vita ægritudine aliqua.) Mire vitæ crimen oſtendit: velut ipſa ſit campus, poſſeſſio quæ fortunæ inſtabilis variorum. Sed neminem curioſum, & cæ. Apparatus ad intentionem futuræ narrationis dicitur. Qui me ſequatur.) Id cupit gaudent, quod triſtibus moleſtum eſt. nam contra Menedemus grauatur, narrare quę dolet. Obtundat.) Odioſe inſtet, ac repetat: moleſtus: & odioſus ſit. Enecet.) υφ[illegible]τεgετ, ꝙ enicet.

Erūpo

Obtundere

CVI. Nvnquis & cætera. In hac ſcena verba geſtum, vultumque inducant exeuntis: cui obuia perſona obijcitur: ſub cuius occaſione ſpectatoribus geſta narrabuntur, Chære. Nunquis: id eſt nunquid aliquis eſt hic apud me: ſcilicet qui mihi comprehenſor occurrat. Deinde nemine viſo ſubdit: nemo eſt. Nunquis ſequitur me hic: qui me ſcilicet perſequar: poſtea: nemine viſo ſubiungit: nemo homo eſt, i. nullus homo eſt, nemo enim iunctum cum homo idē eſt, ꝙ nullus, vt neminem vidi homine: id eſt nullum. Deinde oſtendit ſe cupere ſummopere ſuum gaudium alicui communicare: ſed neminem interuenire videt, cui narret. Ne: id eſt vtrū licet mihi iam: id eſt nunc erumpere: id eſt exprimere: emittere: manifeſtare: prodere meum gaudium: quod cœpi in illa ſuppoſitione: cum: ſcilicet pro Eunucho fui ſuppoſitus. Vel ſi vis capere: vt Donatus ait erumpere neutraliter pro exire: & tunc ſi aſtrue. Licet ne iam hoc id eſt meum glaudium. erumpere: id eſt exire: prodire: elabi. euadere. mihi: id eſt a me manifeſtando: ſcilicet alteri. Dicimus enim eripuit in hanc vocem: & hęc vox ex eius pectore erupit: quaſi exiuit. Proh Iupiter. vt ait Seruius in tertio Aeneid. Iraſcentis exclamatio eſt. Profecto: id eſt proculdubio nunc tempus eſt. cum: id eſt quando vel in quo tempore: & tunc aduerbium ponitur pro nomine: vt ſępe ſit. poſſum perpeti: id eſt ferre me interfici. ne: id eſt vt non hoc gaudium quod cepi. contaminet: id eſt inquinet: fœdet vitam meam, aliqua ęgritudine: id eſt aliquo crimine & paſſionem. Nam crimen eſt animi ęgritudo: quemadmodum & omnis animi paſſio. Sed neminem video nunc interuenire id eſt interea uenire, mihi: id ad me. curioſum, id eſt minutiſſima quæ exquirentem, anima enim cura curioſus dicitur: quoties plus diligentiæ, ꝙ oportet impendimus rebus vel noſtris: vel alienis. qui: ſcilicet curioſus homo ſequatur me. & iam obtundat: id eſt inſtet: repetat: moleſtus, & tardioſus ſit rogitando. & qui inquam enecet: id eſt ſuis quęſtionibus: quaſi memori faciat: vt vulgo dici ſolet: cum aliquis eſt nimis tędioſus mori me cogis tędio: & quaſi enecas: qui ergo enecet quę rens ſubaudi.

Proh Iupiter Iraſcentis

Crimē & paſſio

Curioſus

SER. Nvnquis. Introductio conuenienti auditori: id eſt Chęrę qui libenter vult referre gaudens ſumma lætitia de deſiderio perpetrato dicens, Nunquis: id eſt nunquid eſt aliquis hic, qui me videat exire, qui me ſequatur: id eſt inſtet quęrendo.

Quid geſtiā' aut qd lætus ſim. quo pergam' vnde emergā' vbi ſiē
Veſtitum hunc nactus' qd mihi quærā: ſanus ſim an ne inſaniā.

A. Adibo, atq; ab eo gratiā hanc, quā video vele, inibo. *Catalecticus.*
Chęrea, qd eſt quod ſic geſtis? quidue ſibi hic veſtitus quęrit
Quid eſt quod lætus ſis? quid tibi vis? ſatiſne ſanus? quid me
Aſpectas? quid taces? C. o feſtus dies hominis, amice
Salue' nemo eſt quem ego magis nunc cuperem videre, q̃ te.

A. Narra iſtuc quæſo quid ſiet. C. immo ego te obſecro hercle vt
audias *A catalecticus*
Noſtin' hanc, quam amat frater? A. noui, nempe opinor
Thaidem. *Troch. tetram. catalect.*

C. Iſtā ipſam. A. ſic cōmemierā. C. q̃dā hodie ē ei dono data. *Iāb. aca.*

DON. QVID geſtiam,) Deeſt quærens vt ſit, rogitando obtundat: & enecet quærens quid geſtiam. **Geſtire** Geſtire, eſt motu corporis monſtrare quid ſentias. Conſtat autem a pecudibus ad homines eſſe tranſlatū. Quid geſtiam. Geſtire proprie eſt ſenſum corporis geſtu indicare: quod magis brutorum eſt animalium. Virg. Et ſtudio in caſſum videas geſtire lauādi. Aut qd l,tus.) Propter qd. Vnde emergam. **Emergere** Proprie dixit emergam, vt ex luſtris atque inhoneſtis locis, vt potε meretricis domo. Cicero, At ne tum quidem emerſiſti luteulente Caſo ex naturæ tuæ ſordib'. Veſtitum hunc nactus.) Bene nactus dixit vt qui non ſumeret, niſi ſuaſiſſet hæc occaſio. Adhibo atque ab eo gratiam &c.) **Inire gratiam** Senſus & ordo hic eſt, adibo, atq; ab eo gratiam hanc inibo. Gratiam inire eſt dare beneficium: ac per hoc alicuius inire gratiam, Id eſt amicitiam. ſed hæc eſt elocutio, gratiam ab eo inibo, pro eius gratiam merebor. Nam ab eo amat Terentius pro eius ponere: vt in Andria, Hæc primum animaduertenda ab eo iniuria eſt: id eſt eius iniuria. Inire autem gratiā, eſt mereri gratiam. Plautus, Iniet tamen ſolidam & grandem gratiam. Quid eſt quod ſic geſtas?) Facete repetit verba eius interrogationis: vt ſciat ſe iampridem eſſe præſentem. Quid ſibi hic veſtitus quærit?) Facete & figurate dictum eſt. ſic & alibi, vt pernoſcatis quid ſibi Eunuchus velit. Quid eſt quod lætus ſis) Vide aliud eſſe geſtire, aliud lætum eſſe. Quid tibi vis?) πρὸς τὸ Quid mihi velim. Satin' ſanus?) πρὸς τὸ, Sanus ſim, an inſaniam. Quid me aſpectas? quid taces?) His duabus interrogatiunculis deſcripſit vultum dicturi. O feſtus dies hominis. amice ſalue.) Decet a ſalutatione incipere luculente dicturum. **Feſtus dies** Illud autem veriſimile eſt & percuſſum re noua, & audiendi cupidum immemorem extitiſſe ſalutandi. O feſtus dies. Verum quia cauſa eſt feſti ac lęti diei? An quia ipſe tantus ſit quantus eſt feſtus dies? O feſtus dies hominis. Iro, homo feſti diei Sic dicitur etiam ſcelus homo. Ennius. O pietas animi. Quem ego nunc magis.) Bene additum magis vt his amicis ſe antepoſitum intelligat quos, cum optet videre Chærea, tamen eum magis adeo vt aliis amicis antepoſitum neminem cupit immo. Immo ego te obſecro hercle vt audias. Bonū compendium ne multa diceret ad cōmendandum, vt ſolet, narrationem futuram. Immo te obſecro hercle vt audias. Bene contulit verba: vt ex his appareat quid agere velit. Ille dixit quæſo, hic obſecro. Noſtin' hanc quam amat frater?) Quæritur an veriſimile ſit Antiphoni notam eſſe Thaidem, quam, frater ipſe neſcierit. Sed intelligere debemus modo notitiam non vultus, ſed fame poſitam eſſe: quam famam potuit ex Phædria & Antipho ſcire, At vero aliam notitiam negauerat Chærea ſibi fuiſſe cum Thaide, hoc eſt viſus vultus, oris, & corporis. Noui, nempe opinor Thaidem.) Veriſimile eſt hæc ſcire Antiphonem, qui adeo ſit familiaris Chære. Et eſt ordo hic, Noui, nempe opinor Thaidem. Opinor Thaidem. Optime & ab illo tacitum & ab hoc nomen oblatum eſt: vt appareat q̃ nouerit, & q̃ poſſit aſſequi quæ dicentur.

GVI. QVID geſtiam: id eſt qd motu corporis oſtendā, Nam geſtire proprie ſenſum: id eſt ſententiam & cupiditatem corporis geſtu indicare: quod magis brutorum eſt animalium. Virgilius. Et ſtudio incaſſum videas geſtire lauandi. Aut quærens inquā quid: id eſt cur ſim lætus & quo: id eſt in quem locum. & pergam: id eſt iter proſequar, & dirigā. vnde: id eſt a quo loco, emergam: id eſt exeam: erumpam & bene veluti ex luſtris & inhoneſtis locis. **Emergere** Cicero. An ne tum quidem emerſiſti luteulente. quæſo ex naturæ tuæ ſordibus. quærens in quā vbi nactus ſim: id eſt inuenerim. hūc veſtitum: id eſt talem cultus eunuchi quærēs inquam qd quæram mihi: id eſt quid mihi velim. qd poſtulem. quærens inquam an ſim ſanus: id eſt mentis cōpos. an ne: id eſt vel vtrum inſaniam: id eſt deſipiam, ſim inſanus & mente captus. An adibo eum: ſcilicet atque inibo hanc gratiam ab eo: id eſt dabo illi hoc beneficium: quam ſcilicet gratiam: hoc eſt quod beneficium video eum ſuppleri velle quaſi dicat offeram ne illi: & interrogabo eum: vt poſſit ſuum gaudium erumpere: quod habiturus eſt beneficii loco. Gratia enim interdum capitur pro beneficio. vnde referre gratiam: id eſt beneficium compenſare alio beneficio. **Gratia** Interdum gratia dicitur amicitia: vnde inire gratiam alicuius eſt mereri amicitiam eius præſtatione beneficiorum: & ita gratia acquiritur per gratiam: id eſt amicitiam: per beneficium inibo ergo gratiam ab eo pro eius. hoc eſt merebor amicitiam eius hoc beneficium illi præſtando. Terentius autem ſæpe amat ponere ab eo pro eius vt ſatis prius dictum eſt. O Chærea. repetit Antipho verba interrogationis: vt Chærea ſciat eum iam pridem eſſe præſentem: quid eſt quod ſic geſtis: id eſt quod geſtum corporis oſtendis: aut quid veſtitus quærit tibi: id eſt quid tibi vult talem indumentum: ſiue quid ſignificat. quid eſt quod: id eſt propter quod ſis lætus. quid tibi vis: id eſt qd inepte dici ſolet: quid oportet tibi ſatiſne, id eſt vtrum es ſatis ſanus: id eſt ſatis bonæ mentis, quid: id eſt cur aſpectas me. quid: id eſt cur taces. Ch. o feſtus dies hominis id eſt ſecundum Donat. homo feſti die: id eſt qui eſt cauſa feſti & læte diei: vel qui ſit tantus quantus eſt feſtus dies. Poſſet etiam rite dici a Chærea de ipſo, o feſtus dies hominis: videlicet mihi quaſi dicat o dies mihi lætus illius hominis aduentu: mihi amici. & admiratiue dictum eſt hoc vel exclamatiue. amice Antipho Salue. id eſt ſis ſaluus. nemo omnium: id eſt nullius ex omnibus eſt: quem ego nunc magis cuperem videre, quam te Antiphonem. An. quæſo: id eſt rogo. narra. id eſt recita quid illud ſiet quod: ſcilicet geſtis: & quod lætus es & cæ. **Quæſo & obſecro** Chærea. immo: id eſt ſed potius ego te obſecro: id eſt per ſacra rogo: quod plus eſt, quam quæſo. hercle. id eſt per Herculem. iurantis aduerbium: vt audias: id eſt auſcultes dicta mea. noſtin: id eſt cognoſcis ne hanc meretricem: quam frater Phædria amat. An. nempe: id eſt certe, noui, vt opinor, amat inquam Thaidem. Chære. iſtam ipſam: id eſt iſtammet amaticuli cet. An. ſic. id eſt eo modo. Commemineram: id eſt recordabar & memoria tenebam. **Cōmemini** Chær. hodie quædam virgo eſt data ei dono.

SER. QVAERENS quid geſtiam: id eſt faciam hos geſtus corpis. Feſtus ex nimio gaudio non potuit eum ſalutare ſed premiſit: o Antipho hodie eſt feſtiuitas Chæreæ. poſtea reuertitur ad ſalutationem.

Faciem

Virgo·qd ego ei⁹ tibi nũc faciẽ ꝓdicẽ,aut laudẽ Antipho. *Tro.ca.*
Cũ ipſum me noris,q̃ elegãs formaꝗ ſpectator ſiem! *Iãb.acat,*
In hac cõmotus ſum.A.ain'tu! C.primam dices ſcio, ſi videris,
Quid multa verba! amare cœpi·forte fortuna domi
*Erat quidem Eunuchus, quem mercatus fuerat frater Thai/
di. *e pertinet ad verſum pręcedentem*
Neq; is deductus etiã tum ad eam·ſummonuit me Parmeno
Ibi ſeruus,qd ego arripui.A.qd id eſt:C.tacitus citius audies.
Vt veſtem cum eo mutem,& pro illo iubeam me illuc ducier.
A. Pro eunuchon'! C.ſic ẽ.A.qd nã ex ea re tãdẽ vt capes cõmodi!
C. Rogas:viderem,audirẽ,eſſem vna qua cupiebã Antipho.
Num parua cauſa,aut parua ratio eſt! traditus ſum mulieri.
I lla illico vbi me accepit,læta vero ad ſe abducit domum.
Cõmendat virginẽ.A.cui! tibi ne:C.mihi.A.ſatis tuto tamen.
C. Edicit,ne vir quiſq̃ ad eam adeat:& mihi,ne abſcedam,imperat.
In interiore parte vt maneam ſolus cum ſola·adnuo,
Terrã intuẽs modeſte. A.miſer.C.ego inquit ad cœnã hinc eo·
Abducit ſecum ancillas·paucę,quæ circum illã eſſent,manent.

DON. Prędicare. Laudare. Spectatore elegans.

❡FACIEM prædicẽ,aut lau?)Prædicamus, vt res ſunt Laudamus extollẽdo. Vel prędicamus voce,Laudamus argumentis.❡Quã elegãs formarũ ſpectator ſiem.) Elegans ſpectator eſt, q ſit cunctantis, & faſtidioſi iudicii cui non qd placet facile.❡Quid ego eius tibi.)Ordo hic eſſe debet Quid ego eius tibi nũc faciẽ ꝓdicẽ,aut laudẽ Antipho? in hac cõmotus ſum cũ me ipſum noris q̃ elegans formaꝗ ſpectator ſiẽ. vt ſit ſenſus, In hac cõmotus ſum:ille.ſ.q, vt ſcis, formas ſolet eligere ac faſtidiſ ꝓ merito, ❡Spectator. Probator. vt pecuniæ ſpectatores dicuntur. ❡In hac com. ſum) Nõ ẽ ꝯſequens eſſet aũt ſi diceref, in hac cõmotum me ſcias. Erit ergo ordo, & ſenſusq ſupra. ❡Primã di.ſcio.)O fiduciam elegãtiæ,& de alienis oculis iudicare.❡Quid mul.ver? ama cœ.) Ordie egit·nã prius ẽ cõmouerit:inde amare. Et bene nõ aũ dicit qd agreſſus fuerit,niſi amoris mẽtione ꝓlata:quo cogente nihil eſt ifectũ cupiẽtibus.❡Submonuit.)Leuiter monuit,& recte, qa Arripui dicturus eſt. Et totũ optime:nã vt nõ erat boni adoleſcentis hãc technã repiriſſe ab illo repertã,fuit plane veri amatoris arripe.❡Tacitus citius audies.)In oratione ſolemus corripere extra ordinem percontantes, Et bene celeritatẽ promiſit qua facile tenetur auditor. Et mire,tanquã ſola interrogatio more ſit.❡Et pro illo iubeã me dedu.) Iubeam amico dixit,tanq̃ inter honeſta ſit qđ vtile ſit: & turpe factum plerũq; perſeuerante impudentia releuatur.❡Quid ex ea re tandẽ?)Tranſit a reprehenſione facti ad cauſam ipſius facti.❡Num parua cauſa aut parua ratio eſt?)Sic illata interrogatio eſt,quaſi ad hanc annuere, & vultu conſentire Antipho ſit coactus.❡Læta vero ad ſe abducit domum. cõmendat virginem.)Omnia mire, ꝙ læta, ꝙ abducit,ꝙ domũ.ꝙ cõmendat virginẽ.Specta ſingula,& mirare virtutẽ Poetæ.hic.n.cõmendãdus eſt locus erroris initium cõtinẽs apud Thaidẽ. * conuitium.❡Tibi ne.)Non interrogat:ſed miratur.❡Satis tuto tamẽ.)Quid hic facit Tamẽ? Verũ hoc iet ſi meretrix:itũ ſatis tuto agi·? An:etſi Chæreæ:ſatis tuto,tñ: qa nullus accedet alius? ❡Edicit.) Edicimus: * iubemus: vel iure * dicimus.edicta.n.impatoris ſunt.❡Et mihi ne abſce.ipe.)Certe nullus vir accedit.❡Maneã ſo.)Remaneã:perſeuerẽq; in loco.ac ꝑ hoc ſim Miſer:vt pote dono datus:& ſeruiens meretrici.& eſt ἐμφατικῶς. ❡Ergo inqt, ad cœnam hinc eo.) ἐμφατικῶς:ad imprudẽtiã mulieris exprimẽdã, quæ hoc die erit ſecura de cuſtode Eunu.❡Abducit ſecũ ancillas.)Memoriter:nã dixerat abiens: vos me ſequimini, ❡Paucæ quæ circa illã eſſent.)Relictæ nonnullæ vt lauari poſſit ea virgo q̃ ſub victu huius occaſione nuptura eſt.hoc.n.totũ ſic induxit Poeta:vt nõ abhorreat a legitimis nuptiis in ea ꝓſeruis quæ vxor futura eſt.❡Manent.Pro remanẽt: ἀρχαϊσμός.

Submonere. Arripe. Techna. Tandẽ. Ad ſe & penes ſe. Quid plura inculco.

CVI. ❡An.Quid.i.q̃re.ego nũc ꝓdicẽ.i.narrẽ.aut laudẽ.i.commẽdẽ tibi faciẽ.i.formã & ſpẽm eius ſeu figurã.Prędicam⁹ res:vt ſunt dicit Do.laudamus vero cũ extollimus:vel ꝓdicamus voce:laudamus argumẽtis.Quid ergo tibi ꝓdicẽ.cũ noris.i.noueris:hoc eſt cognoſcas q̃.i.quãtũ. ſim elegans.i.aptus,accõmodatus ad elegẽdas formas, ſpectator.i.ꝓbator.formaꝗ.i.facieꝗ.cõmotus ſum.ſ.allectus prio aſpectu: & prio motu inuaſit me titillatio formę eius.ſeu incitatus ſum i hac.ſ.virgine.An.ain.i.ais ne tu eſſe commotũ in illa & eã eẽ tãta forma.Chæ.ſcio ꝙ dicis eã eſſe primã.i.ꝓſtãtiſſimã formã:& vincentẽ cæteras ſi videris eam qd multa verba inculeo.ſ.vel qd plura,vel quid verbis opus eſt: q̃ verba põi ſolẽt: vbi qđ ꝓpoſitũ ẽ venit ſubiũgendũ. cœpi amare poſt.ſ.cõmotionem meã i ea prius enim cõmouemur deinde amam⁹. forte fortuna.i.caſu quodã, vt dici ſolet, aduerbiũ euẽtus. quidã Eunuchus erat. domi fratris, quẽ eunuchũ fr̃ mercatus fuerat. i. emerat. Thaidi.i. ꝓpter Thaidem. neq; tum.i. tunc is Eunuchus deductus erat ad Thaidem .ibi. i. tũc Parmeno ſeruus ſubmonuit.i. ſcie:ter & latenter monuit me aliquid ſup. technæ, ſeu artis & verſutię qd ego arripui.celeriter ipſo iuito rapui:& mihi vendicaui. An.qdnid eſt? Chæ.ſic tacitus .i. noli interrumpere ſermonem:audies citius.hoc dicit eſt corripiendo Antipho. qui ſermonẽ interruperat. Subiungit demum ſm̃ ſuũ ordinẽ. Submonuit inq̃ me vt mutẽ veſtẽ cum illo Eun. & vt iubeam.i.vt ꝓcipiam ſeruo Par.me deducier.i.deduci. per paragogem, illuc.i.ad Thai.ꝓ illo i.illius loco. An pro Eunucho.i.loco Eunuchi.Chæ.ſic eſt.An.qd tandem: ibi tandem habet vrgens quiddam & accelerans.quid ergo cõmodi.i.qd vtilitatis caperes ex ea re.i.ex ea deductione. Chę. rogas.i.inquiris.viderem.i.delectarer eius aſpectu. audire eius blandos ſermones eſſem.i.verſarer. vna.i. ſimul. quacum.i.cum qua puella cupiebam eſſe.O Antiphonum i.nũquid q.d.non eſt parua cauſa aut parua ratio: quare cuperẽ deducitur.traditus ſum mulieri.ſ.Thaidi.vero.i.ſed.illico.i.continue.vbi.i.cum accepit me illa læta.i.gauiſa.deducit me domũ ad ſe.i. quod vulgo dt. ſed nõ recte penes ſe. nã ad ſe ꝑ illud ſignĩt cõmendat.i.tradit.mihi.i. fidei meæ virginem.ſ.puellam.An.cui commendat virginem ſup.ne .i.verum tibi.Ch.mihi commendat inquam.An.tñ ſatis tuto,i.ſatis ſine periculo tibi cõmittit eam. q.d. periculoſiſſime:& hoc ꝑ ironiã dixit:vel ſatis tuto dicit cũ nullus te ꝓſente ſit acceſſurus alius: ꝓſertim cum illius ſit ſatis futurus ſolicitus.Chæ. edicit.i.iubet.nã edicimus.i. iubemus & iure dicimus.edicta.n.imperatoris ſunt,nec quiſquã vir.i.aliqs vir.adeat.i.ingrediatur ad eam puellam: & imperat mihi.ſ.Thais poſtquam iuſſit omnibus mihi ꝓcipue iperauit, ne abſcedam.i.diſcedam ab ea imperat inq̃ mihi: vt maneã .i.remaneam:perſeuerem in eo loco ſolus cum ſola, Annuo .i.quodã ſigno oſtendo me velle.intuens.i.aſpiciens modeſte cũ bono mõ terrã. An.miſer eras ſup.vt pote dono datus & ſeruiens meretrici. Ch.inquit Thais Ego eo hinc.i. ex hoc loco ad cœnam eũ milite:abducit ſecũ ancillas paucæ puellæ nouitiæ.i.adhuc nouæ, & rudes, & imperitæ.q̃ eſſent circa illã.ſ.virginẽ ſeruandum.manent.i.remanent.

❡AIN'tu ipſam ita eſſe pulchram forte: & tali ſorte:q; fortuna fuit.i.bonus euẽtus.deductus.ſ.eram: quod ſi ego arripui.i.arripiendo feci.quid.ſ.tu feciſti, vt aliquid cõmodi inde caperes.ſed vt quid commodi inde caperes, feciſti ſatis deriſiore ſuſpectans quædam commoditas.

SER

DON. ℭNOVItiæ puellæ.) νεήλυδες nouitiæ, & puellæ. ⸿Cōti/nuo hæc ador. vt la.) Hęc pluraliter, ꝓ hę, vt i Phormióc, Hec illę erant itiones. Adornant aūt, ex medio ſignificatu ꝑ apparāt. ⸿Dū appa.) Impſonaliter dixit. & dū apparaẗ ꝑ dū apparet. & Sedet ꝑ ſedebat. ⸿Virgo i Cōcla.ſe.) Cō claue, eſt ſeparatior locus in iterioribus tectis, vel q intra eū loca multa & cu/bicula clauſa ſint ad/herentia triclinio.

Ador/nare
Concla/ue

⸿Suſpectans tabu. quan.pi.) Bene acce/dit repente pictura ad hortamēta aggre/diendæ virginis nō, quia non ad hoc ve/nerat Chæ. vt conti/nuo vitiaret puellā, ſed vt videret audi/ret, eſſetq vna cum nihil amplius cogi/taret, auſus incita/tuſq dum picturam cerneret. ⸿Iouem quo pa.) Mira inuē/tio, qa hæc pictura domuí tribuiẗ meretricis aduerſum o/mnium pudicitiam amorum, contra parſimoniam, contra dignitatem ꝯtra pudicitiā. ⸿Miſiſſe aiūt.) Bn̄ Aiunt, & qa fabula eſt, & qa tā turpis Ioui, q̄ apta meretrici. ⸿Quo pa/cto Danae miſiſſe aiunt quondā i gremiū ibrē aure.) Quæ aptior pictura domuí meretricis ad amatoꝝ illecebras, q̄ hæc? q̄ exemplum ꝯtinet amoris, & amoris puellæ, & amo/ris ad Iouem ptinentis, & amóris nō grauiti, nec paruo ꝓ/poſiti, ſed auro i gremium fluente venalis. Tū q i gremiū Danae ēt ipſe Iupiter. vt ſplendidus imber illabiẗ, nōne vi/deẗ meretrix diceẗ adoleſcētulus illā corporis pcem autho/re Ioue velut inauratā fuiſſe. ⸿Imbrem aureum, Nō rorē, vl̄ pluuiā, ſed ibrē addiderat. o auaritiā Meretricis. ⸿Ego met quoq id ſpe.cœ.) Moris eſt ad id oculos vertere qđ videmus, & eū quem aſpicimus, itueri. ⸿Iā oli ille lu. Bn̄,

Impen/dio nō ſcelus, ſed ludū dixit. ⸿Impendio.) Id eſt magis q luſe/rat. & Luſerat ludū. vt Hunc oro ſine me furere aū furorē.

Ludere ludum figura ϖερχαισμος. ⸿Deum ſe i homi. cōuer.) Philoſophice Teren. nunc demōſtrauit quā cladem moribus hominū, & ciuitatibus afferāt figmēta Poetaꝝ, cum exempla ſceleꝝ affe/rāt peccaturis. ⸿Atq p alienas tegu.) Hic apparet Iouem ſepati, ſeparatim auꝝ fuiſſe pictum. ⸿Deum ſeſe i hoieꝫ cō/uertiſſe. Vtrum qa Iuppiter humana forma auꝝ infondēs pictus erat i talibus, nō ꝓ Ioue auꝝ? An in hoiem: id eſt in hois audaciā, atq flagitia? ⸿Atq p alienas tegulas. Satis comico charactere locutus, eſt & pſſo ſtylo. ⸿Veniſſe clan/culum p implu.) Hæc oia non vt difficilia factu, ſed vt hu/milia & Ioue indigna ꝓferuntur, vt merito ſequatur, Ego homuncio hoc non facere, qđ non ſolum non Ioui, ſed ne

Fucum facere hoi quidem, niſi furi aptum erat? ⸿Fucum fa.) Id eſt, vt fu/cum faceret, hoc eſt iſidias & fraudem. ⸿Fucum aſtutiā frau/dem & mulieri pro fœmınę. ⸿Qui templa cœli ſummo ſo/ni.cōcu.) Ab authoritate perſonę, vt ſit in exemplis. ⸿So/nitu concutit. παρῳδία de Ennio. ⸿Templa cœli ſnia tra/gica: ſed de induſtria, non errore. ⸿Ego homuncio hoc non face.) Oratorie, vt Iouem extulit, ita detraxit ſibi: vt puta, Ille eſt deus, & magnus ego non hō, ſed homuncio. ⸿Dum hæc mecum re.acc.la.(Seruauit ordinem nuptiaꝝ. & ꝓprio

Accer/ſo verbo, q̄ń de nuptura dixit. Accerſitur vt alibi. ⸿Quā mox virginē accerſo? Nā ipſe illā eſt habiturus vxorem. ⸿Dum hæc mecum reputo. Hic oſtēdit nō ſibi primum hæc nunc i mētē veniſſe, ſed tūc ēt cogitata cū eēt i domo meretricis. ⸿It lauit re.) συντομίᾳ q̄ ſolet, vtitur. ⸿Deinde illā in le.illę collo.) Vide an aliqd deeſt ita legitimis nuptiis: nā & ipm Verbū Collocarunt, ꝓprium eſt, & aſcribitur ꝓnubis. ⸿Sto expectans, ſi quid mi. impe.) συγκοπή. nō. n. dixit ſtabam. Ex/pectans, deſyderans. Et mire omne tēpus executus e ſalua veritate, in qua Virgilius negligens iuenitur, cum poſt oc/ciſum Mezentium, non facta noctis mentione, ſtatim intu/lit, Oceanum interea ſurgens aurora reliquit.

Nouitiæ puellæ. cōtinuo hæc adornāt, vt lauet. *Trochaicus catalect.*
Adhortor ꝓperēt. dū apparaẗ. virgo in cōclaui ſedet, *Iāb. tetram.*
Suſpectās tabulā quādā pictā, *vbi inerat pictura hęc, Iouē *al. ibi*
Quo pacto Danae miſiſſe aiūt quōdā in gremiū imbrem aureum.
Egomet quoq id ſpectare cœpi. & quia conſimilem luſerat
Iam olim ille ludum, impendio magis animus gaudebat mihi,
Deum ſeſe in hominem conuertiſſe, atq per alienas tegulas
Veniſſe *clāculū p impluuiū fucum factū mulieri. *Niſi legas clā me/trum non conſtat.*
At quē deū! qui tēpla cœli ſumma ſonitu concutit.
Ego homuncio hoc non facerem! ego illud vero ita feci, ac lubēs.
Dū hæc mecū reputo, accerſitur lauatū interea virgo. *Catalecticus*
It. lauit. redit deinde illā in lecto illę collocant. *Trochaicus catalect.*
Sto expectans, ſi quid mihi imperent. venit vna Heus tu inquit, Do/re, *Iambicus catalecticus*

CVI. ℭCONtinuo, i. ilico. hæc pro hæ. vt in Phormione, Hæc illę erant. adornant, i. apparāt. vt lauet, i. balnea ſubeat. adhortor. i. ſuadeo vt ꝓpereẗ. i. celeriter fiat talis apparatio: vl̄ vt alii codices ha/bēt, vt ꝓperet. i. pu/ellę. dū. i. q̄diu. appa/raẗ. i. fit apparatꝰ il/le ad lauandū, & ap/paraẗ dēm ē impſo/naliter. virgo ſedet ꝓ ſedebat. i. cōclaui i loco ſecretiori do/mus. t ſ. n. cōclaue ſe/cretioꝝ locꝰ i iterio/ribus tectis, vel q i/tra eum locum multa loca & cubicula clauſa ſint adhęrētia triclinio. ſuſpectās. i. ſuſum vl̄ ſurſum aſpiciens q̄dā tabulā

Aiunt pictam. vbi. i. in q̄ tabula hæc pictura inerat, quo pacto. i. quo mō aiunt poetæ. ſ. & bn̄ aiunt, qa fabula eſt Iouem mi/ſiſſe quōdā. i. iā pridem, oli ibrem aureū. ꝓñtē aureas gut/tas. i. gremiū Danae. i. illi puellæ. Nā Danae potius eſt dati/uus q̄ genitiuus, niſi latia iflexione declineẗ, & tunc bn̄ eſſet genitiuus. Quoq. i. ēt egomet cœ. ſpectare. id. ſ. tabulā pi/ctā, & qa ille Iuppiter iā oli. i. āpridē. luſerat ludū cō imi/lem, q̄lem ludere conabor, videlicet fucum fa. mulieri ipen/dio, magis. i. multo magis animus gaudebat mihi Deū. i. Io/uem ꝯuertiſſe. i. mutaſſe. ſeſe. i. ſeipſum i hoiem, atq veniſ/ſe clāculū. i. ſecreto, latenter, aduerbium eſt. i alienas tegu/

Tegula las. i. itecta aliena, q furi ſoli aptum erat p ipluuium. Var/

Impluuium ro ait, impluuium eſſe id qđ relictum erat i medio tecti, vt ibrem capet deorſum: quo ipluebat. dēm ſic impluuiū a plu/uia. Aſconius etiā dicit ipluuiū eſſe locum ſine tecto i ædi/bus quo ipluere iber i domum poſſit. Veniſſe ergo p iplu/uium fcm̄. i. vt faceret: primum ſupinum. fucum. i. iſidias fraudē furtū aſtuta. mulieri p fœmininę. At. i. ſed. quē Deū aius inq̄ gaudebat ſe ꝯuertiſſe. Interrogat: deinde rn̄det: il/

Varro lum ſup. q ꝯcutit tēpla cœli. i. loca ꝯſecrata Deo. &, vt Var/ro iterptaẗ, tēpla. i. atria cœli: ſeu alta tecta tonātis. q ergo ꝯcutit ſumma templa. i. ſublimia atria cœli ſonitu videlicet tonitruū. hoc āt ex Ennio deductum eſt de induſtria: nō er/

Homun/cio rore aliquo. Ego Chæ. homuncio. i. q̄ſi, q nō ſum hō i cōpa/ratione eius. nō face. i. nō efficerem hec q̄ fecit. ſ. vero. i. ſed

Libens feci ita: vt ipſe. ac libēs. i. cum magna libidine & appetitu. Interea dū reputo. i. ꝯſidero hæc ꝓdicta mecum. i. apđ me. accerſiẗ. ſ. i. aduocaẗ ab ancillis: ea vadit ad eas: lauit in bal/neo. ſ. rediit. i. reuerſa eſt vbi ego eram. Deinde illę ancillæ collocarunt. i. diſpoſuerunt(qđ verbum aſcribiẗ ꝓnubis) eā puellā i lecto. ſto. i. erectꝰ ſum: nō ſedens: expectās ſi qd

Collo/care iperent mihi ipſæ nouitiæ puellæ, Donatus legit ſpectans. i. deſiderans: vel aſpiciens. vna ex illis puellis venit, inquit. i. dixit. heus: aduerbium vocantis. Dore nomen eunuchi.

SER. ℭQVO. i. mō aiūt hoies Iouē quondā miſiſſe ſe fcm̄ au/reū imbrē i gremiū Danaes magis ipēdio. i. ipēdioſe gaude/bat mihi. i. deū ſeſe i hoiem. ſ. q Deus ſeſe i hoiem ꝯuerte/rat. & p alienas tegulas veniſſet p ipluuiū fcm̄. i. facere fu/cū. i. fallaciā. Impluuiū dẽ foramē camini. fallacia dẽ tinctu/ra: qa ois fallacia, ē fucꝰ. i. tinctura: aliđ oſtēdēs aliđ obtegēs dum dico. atq Deū, ac ſi dicat quēlibet Deū: ſed illū quit. &c. & cū hi feciſſet: ego homūtio &c. ego vero illud feci &c. anticipatio ē q̄ ſtatꝰ eēt & teneret: te dico exiſtē tm̄mō aſinū.

ℭCape

Cape hoc flabellum,& vētulum huic ſic facito dum lauamur·
Vbi nos lauerimus,ſi voles lauato· accipio triſtis.
A. Tum equidem iſtuc os tuū impudens videre nimium vellem.
Quis eſſet ſtatus,flabellum tenere te aſinum tantum·
C. Vix elocuta eſt hoc,foras ſimul omnēs proruunt ſe.
Abeunt lauatum.perſtrepunt,ita vt fit,domini vbi abſunt.
Interea ſomnus virginem oprimit.ego limis aſpecto
Sic per flabellum clanculum,& ſimul alia circumſpecto
Satin' explora ſint.video eſſe peſſulum oſtio obdo.
A. Quid tum? C.qd tū fatue? A.fateor. C.an ego occaſionem
Mihi oſtentatam,tam breuem, tam optatam,tam inſperatam,
Amitterem? tum pol ego is eſſem vere, qui aſſimulabar.
A. Sane hercle vt dicis ſed interim de ſymbolis quid actum eſt?
C. Paratū eſt. A.frugi es. vbi? domin'? C.imo apud libertū Diſcū.

DON. ℭCAPE hoc flabellum.)Preclare non ſenſum, ſed verba
ipſa per ... induxit,per quam puellaris error exprimi/
tur.ſ Ventulū huic ſic facito dū lauamur.) Demōſtrātiuū,
& geſtu explicādū.ſ Cape hoc flabellū: & ventulū huic ſic
facito. Quā particulatim,cū qua diligentia, & δεικτικῶς
iubet:q̃ſi nouitio & iperito? ſ Vbi nos lauerrimus.) Vide
vſum verbi tam cito
variatum dum laua/
mur: & vbi nos laue/
rimus. ſ Accipio tri/
ſtis.) Id eſt:triſtis ſi/
milis:vt nāq; vt con/
ſpectu in medio tur/
batus inermis. Con/
ſtituit. ſ Si uoles la.)
Quaſi ſatisfacientis
eſt cum ſolum illum
relinquant cum vir//
gie. ſ Accipio triſtis.
Bū triſtis: tanquam
aliud magis vellet:
hoc eſt lauare: aut lu
dere:metuit enim ne
qđ cupit: ꝑdat gau/
dio. ſ Os tuum impudens.)Licet iocanti & amico cōuitiū
Statu/ra iocūde facere. ſ Qui eſſet ſtatura: corpori aſcribit. Status:
ad habitum refertur. Ergo ſtatus eſt σχῆμα: Statura: lon/
Status gitudo corporis. ſ Te aſinum tantum.) Quia hoc miniſte/
Proru/unt ſe rium delicatorum ſeruorū eſt. ſ Omnes proruunt ſe.) Ver
bo neutrali quaſi actiuo vſus eſt. ſ Vbi abſunt.) Vbi:& tē/
poris & loci poteſt eſſe. ſ Interea ſomnus virginem occu/
pat.) Vt pote cōpreſſam ſomno: & oblectatā flabello: atq;
Limis ab Eunucho nihil metuentē. ſ Ego limis aſpe.) Limis: ſi no/
minatiuus ſingularis eſt: tranſuerſus ſignificat: ſi ſeptimus
Limen pluralis deeſt oculis. Nam limis eſt: trauerſus vnde limen
dicitur quoque ꝙ ingredientibus exeuntibusq; trāuerſum
eſt. Cum igitur diſſimulant homines ſe videre quod vi/
dent: & non recta facie: ſed tranſuerſa intuentur: limis di/
cuntur aſpicere. ſ Sic per flabellum clanculum. Sic δεικτι/
κῶς eſt. & neceſſario additum. nā & limis: & ꝑ flabellum ſi
ne demōſtratione parum intelligit. ſ Limis aſpecto. Cum
limi dicantur obliqui generaliter: hoc tū proprie de oculis
dicitur ſ Peſſulum oſtio obdo.) Scilicet vt amoueret: ar/
ceretq; auxilium virginis. ſ Quid tum fatue?) Quid enim
præter vitium ſupereſt. vbi amator eſt adoleſcens, & vir/
go dormiens & incluſa: Grate explicata narratio eſt: quam
audientis curioſitas finit, & cuius in extrema parte maior
attentio eſt. ſ Fateor.) Me fatum qui hoc quæſierim: ſubau
ditur. ſ An ego occaſionem mihi oſtentatam: tam breuem:
tam optatā: tam inſperatam.) Vide quanta dixerit: non vo
luntatem: ſed occaſionem: non animaduerſam: ſed oſtenta/
tam: non hanc: ſed tantam: non anguſtam: ſed breuem: non
appetitam: ſed exoptatam: non repentinam, ſed inſperatā.
Et bene inſperatam: aliud enim ſibi promiſerat, vt ſupra di
ximus non quod pictura occaſioq; perſuaſit. ſ Tum pol
ego is eſſem.) Eunuchus ſcilicet. ſ Sane hercle vt dicis.)
Deeſt: ita eſt. ſ Sed interim de ſymbolis?) Bene memor eſt
perſonæ quam induxit: Poeta: per hanc interrogationem.
ſ Sed interim de ſymbolis? * ſ Frugies.)
Vtilis. & neceſſarius: vt fruges humano generi. Frugi eſt
ergo in quo eſt aliquid quo fruamur: id eſt vtamur. ſ Di/
ſcum.) Nomen eſt proprium: Diſcum.

GVI. ℭCAPE hoc flabellum,i. hoc inſtrumentum aptum aut
ad vētilādum.i. vētum faciēdum: aut ab abigēdas muſcas.
Flabrū dr̄.n.a flo flas. vel eſt diminutiuū a flabrū bri qđ a flādo ſic
nominatur. Et facito huic.ſ.puellæ ventulum.i. paruum vē
tum. ſic. id eſt hoc pacto: vt tibi oſtendo. dum: id eſt quādiu
lauamus. vbi.i. quando lauerimus nos lauato ſi voles. Acci
pio flabellum triſtis,i. vultu ſeuero: & quaſi mœſto. Aneq
dem.i.certe, tum.i.tunc. vellē nimium.i. valde cuperem vi/
dere: iſtud ꝑ cōtēptum dixit.os tuū.i. tuā faciem iprudēs.i.
inuerecundum. nimium inq̃ vellem videre. q.i. qualis. eſſet ſta
tus tuus.i. tuus habitus. & modus te habēdi te. tm̄ aſinū.i.
te q; es tam magnus aſinus. & hoc ꝑ cōtēptum dicit: cū illud
officiū & miniſteriū ſit delicatoꝝ. & puorꝫ ſeruoꝝ. Velles
ergo videre te tā ma/
gnum aſinum tenere
flabellum. q.d. opę ꝑ
tium fuiſſet te videē
tā magnū aſinū face/
re miniſterium puoꝝ
& delicatorem ſeruo
rū. Ita.n. log fere ſo/
lemus: cū videmus alī
quē magnum adhuc
puerilia opa exerce/
re. Chæ. vix puella
ſup. eſt locuta.i. effa/
tā hæc quæ dixi oēs
Proruē/re proruūt ſeſe. foras.i.
oēs ſimul cum ipetu
ſe cōferunt foras: vbi
verbo neutrali pro
actiuo eſt vſus. abeūt i. diſcedunt lauatum perſtrepunt: id
eſt magnum ſtrepitum faciunt pedibus: manibus: vocibus
confuſis. ita.i. eo modo: vt: id eſt quemadmodum ſit. vbi.i.
qn̄. vel in quo loco dn̄i abſunt.i. non ſunt præſentes. iterea
.i. dum pręſtrepunt. ſomnus opprimit.i. occupat virginē:
cui ventulum faciebam. Ego aſpecto limis. ſi inflectat hic
& hæc limis & hoc limite. tunc eſt ſenſus. ego limis.i. ego
tranſuerſus. vnde limen dr: quod ingredientibus & exeun/
tibus trāſuerſum eſt. Si vero inflectatur limus lima limum
tunc eſt ſenſus: Ego aſpecto limis oculis ſup. id eſt oblique/
intuentibus. nam limi obliqui dn̄t vt generaliter. proprie
tn̄ de oculis illud vocabulum dicitur. Cum autem homines
diſſimulant ſe videre: quod vident: & non recta facie: ſed
tranſuerſa intuentur: limes dn̄r aſpicere. ego inquam aſpe/
cto limis oculis. i. oblique intuentibus. ſic.i. hoc modo: vt
oſtendo clanculum.i. ſecreto: per flabellū.i. per ventilato/
rium: vt ita dicam. & ſimul.i. etiam: circumſpecto.i. circūlu/
ſtro oculis alia ſatin.i. vtrum ſint ſatis explorata.i. certa. vi/
Obdo deo omnia ſe explorata inquam. obdo.i. oppono: quaſi cō
Peſſulū tra do. peſſulum.i. repagulum. obicem.i. illud.ſ. ligneū vel
ferreum: quo ex interiori domo clauditur hoſtium: dicit q;
a pello is. Obdo inquit peſſulum oſtio vt.ſ. amoueret & ar/
ceret auxilium virginis. An. qd tum.i. deinde ſecutum eſt
Chæ. tum fatue. quæris quid tum ſecutum. An. fateor me
eſſe fatuum qui quæſierim. Chæ. an.i. vtrum amitterem.i.
amittere debeam. vel putas amitterem occaſionē: id eſt op/
portunitatem. oſtentatam: id eſt oblatam mihi. tam breuē:
id eſt tam parum duraturam. tam optatam. tam inſperatā
.i. tam præter ſpem mihi allatam. Pol. id eſt per Pollucem.
ego eſſem vere is qui aſſimulabar.i. fingebar.i. ego eſſem ve
re Eunuchus: qui videbar eſſe cum non eſſe An. hercle.i.
per Herculem. ſane.i. certe eſt ſup. ita vt dicis: ſed interim
.i. interea. quid eſt actum de ſymbolis.i. de pecuniis: vel an/
nulis collatis ad prandium parandum. Ch. paratum eſt.i.
prandium eſt apparatum: vel forſitan imperſonaliter ſumi
poſſet. An es frugi.i. vtilis & neceſſarius. vt fruges ſunt hu/
mano generi. Frugi eſt ergo: in quo eſt aliquid: quo frua//
mur.i. vtamur. Vbi eſt paratum inquam domin.i. verū do
mi. Chæ. immo.i. ſed. apud libertum.i. manumiſſum. Di-
ſcum: id eſt ſic nominatum: paratum eſt inquam.
SER. ℭLIMIS.i. obliquis oculis quaſi ſtrabo limis eſt nomi/
natiuus: vnde componitur ſublimis in vſu frequenti. ſubli/
mia enim aliquando vultus aſpicimus. video eſſe.ſ. ſatis ex
plorata fateor me fatuus. Is.i. Eunuchus. Diſcum ꝓprium
nomen: exulo propter dictas cauſas: quia nunc me &c.

A. Perlonge eſt·ſed tanto ocyus properemus,muta veſtem.
C. Vbi mutem?perii,nam modo exulo,nunc metuo fratrem,
Ne intua ſit·porro autem,pater ne rure redierit iam.
A. Eamus,ad me·tibi proximum eſt vbi mutes. C.recte dicis,
Eamus,& de iſtac ſimul pacto porro poſſim
Potiri,cõſilium volo capere vna tecum. A,fiat.

DON. ❡SED tanto ocyus pperemus.)Properemus dixit pro ambulemus.❡Muta veſtẽ.)Hęc εἰκονομία eſt ad id,ꝙ i domũ Thaidis rediturus eſt Chæ.❡Vbi mutem?)vultu oſtendit qđ ſubauditur,Neſcio.❡Nã do.exu.)Deeſt,prope,aut velut:vt ſit prope iam exulo. Exulo duobus modis dr, & de loco in quo eiectus eſt.❡Nũc metuo fra.)Cauſas oſtendit,cur domo penitus veluti exulet. ❡Pater ne rur redierit.)Præparaẽ iã interuẽtus ſenis:& eſt ζεῦγμα ad ſupiora. nã & hic Metuo eſt ſubaudiẽdũ.❡Ibi pximũ ẽ.)Hoc eſt domus mea.❡Recte dicis,Eamus.)Ipſa verba quodã modo feſtinationẽ ſonãt.❡Quo pa.por.)Porro: poſtea deiceps.

Exulo

CVI. ❡AN.Eſt plonge.i.ualde lõge.Chę.ſed pperemus.i.ambulemus:ait Dona,vel feſtinemus tanto ocyus.i.velocius. An muta ueſtẽ.i.depone illã & ſume aliã Ch. vbi mutẽ.i. ubi poſſim mutare.uel neſcio ſup.ubi mutẽ.pii.i.pdit⁹ ſuz. nam exulo:id eſt prope iam eiectus a domo paterna. Nam exulas quis & de loco a quo deiectus eſt: & in locum quo exilium illi aſſignatum eſt nunc metuo.i. vereor. ne frater .ſ.Phæ-ſit intus.porro.i.deinde.metuo inq̃ ne ptiam redierit rure.i.ex agris. An.,eamus ad me.i. quod barbare dicit penes me:vel apud me. cum nec penes: vel apud ſequi poſſit verba motum ſignificãtia:id ẽ apud me proximũ eſt domiciliũ ſup. vbi.i.in quo mutes.i.mutare poſſis.vel pximũ: in neutro genere ſume.i.res pxima ẽ.ſ. domus mea vbi mutes.Ch.dicis r.i.bñdicis.eam⁹ ad te·ſ.& ſimul.i.ẽt. uolo capere.cõ.i.uolo deliberare:cõſtituere una tecũ de iſtac puella.quo pacto.i.q̃ uia poſſim potiri ea.ſ.tanq̃ re optata porro.i.poſtea:deinceps. Anti.fiat.i. efficiatur ut uis.

Porro

❡PROXIMVM: qui in alio loco ad me:ſcilicet ad meam domum. SER.

ACTVS IIII. SCENA. I.

DORIAS.

ITA me di bene ament·quãtũ ego illum vidi non nihil timeo miſera, *Iambicus tetrameter catalecticus*
Ne quam ille hodie inſanus turbam faciat,aut vim Thaidi. *Trochaicus catalecticus*
Nã poſtq̃ iſte aduẽit Chremes adoleſcẽs frater virginis, *Iamb.cat.*
Militẽ rogat,vt illũ admitti iubeat·ille continuo iraſci, *Troc.tetra.*
Neq; negare audere.Thais porro inſtare, vt hoĩem ĩuitet. (*aca.*
Id faciebat retinẽdi illi⁹ cauſſa·qa illa quę cupiebat *Octona.catal.*
De ſorore eius indicare,ad eã rem tẽpus nõ erat. *Troc.catal.*
Inuitat triſtis·manſit ibi.cum illo ſermone occipit·
Miles vero ſibi putare adductum ante oculos æmulum,
Voluit facere cõtra huic ęgre.heus inqt,puer*Pãphilã, *Niſi legas (puere nõ cõſtat uerſus*

DON, ITa me Dii bene ament.)Ea perſona quæſita eſt, quæ terribilem credat militem: & eo magis in experiendo uanus ac ridiculus eſſe poſſit. ❡Ita me dii bene ament. Hoc loco quid poſt ſcenam geſtum ſit, hoc eſt in conuiuio militis, ancilla demõſtrat:ut iam quæ in proſcenio aguntur, ex his poſſimus agnoſcere.❡Ne quã iſte hodie inſanus.) Illum,& ille inſanus,ſic effertur, vt omnibus inſuauis miles eſſe noſcatur.❡Nam poſtquam iſte aduenit.❡Inſtanter admonet,qui ſcilicet ſit Chremes, ❡Militem rogat.)Et hoc quaſi de odioſo,militem dixit,non Thraſonem.❡Cõtinuo iraſci.)Vt riuali. ❡Neq; negare audere.❡Vt amicæ poſcenti).❡Inſtare,vt hominem inuitet.) Vide impudentiam meretricis.primum petit vt iubeat eum admitti: poſtea vt inuitet:quod eſt maius. ❡Id faciebat retinendi illius cau.) Admonet ſpectatorem, ne exiſtimet alteri riuali iniuriam fieri Phædriæ. Et ſimul eſt hic προκατασκευή virginis agnoſcendæ, Inuitat triſtis. ❡Manſit ibi.)Adoleſcens ſcilicet.& manſit,pro remoratus eſt, id eſt accubuit,nec receſſit Manſit ſignificat. Simile eſt, Manſit, paſſus eſt.Sic Chremes manſit,immoratus. * conuiua neceſſitate diſceſſit accipiendus eſt. ❡Triſtis.) Inuitus non libenter, Vt econtrario Virgilius, Vobis lætus ego hunc candentem in littore taurum conſtituam ante aras voti reus. Et accipio triſtis eodem modo Sermonem occipit. Sermonem,colloquium dicit,❡Adductum æmulũ.)Plus dixit adductum,q̃ admiſſum,& ſimul quia videbat furibundum Chremem, & totum crimen reuocat ad Thaidẽ.& hæc eſt cauſa cur a milite in eius domo nullam rixam patiatur Chremes. ❡Huic ægre.)Huic Thaidi non ducto.❡Heus inquit,puer.) Hic oſtenditur quod ſuprà apparatum eſt,

Triſtis

Sermo

quãtum:id eſt iquãtũ.uidi:id eſt cognoui illus militem· nõ nihil:id eſt aliquatenus: ſiue aliquantulum· ego miſera dolore afflicta·& timore.timeo ne quam.i.ꝙ aliquam turbã.i. turbationem tumultum ille iſanus ſ. miles faciat: id eſt moueat hodie. aut ui meo inquã ꝙ faciat aliquam uim: id eſt uiolentiam Thaidi. Nam poſtquam iſte Chremes adoleſcens iuuenis frater virginis aduenit ad domum militis: Thais rogat militem:vt miles iubeat illum: ſcilicet Chremetem admitti:id eſt introduci in domum & recipi cõtinuo:id eſt ilico.ille miles iraſci cœpit ſup. vel iraſci pro iraſcebatur. neq; audere:id eſt audebat.negare: id eſt renuere ꝙ Chre. introduceretur, præſertim poſcente amaſia porro: id eſt deinde,vel poſtea Tha.inſtare.i.inſtabat: hoc eſt vrgebat aſſiduis pręcibus,vt inuitet:id eſt alliciat ad diſcumbendũ hominem.ſ Chre.Thais faciebat id:id eſt pręcabatur: vt inuitaret miles eũ cã retinẽdi illius.i.retinendi illũ Chr. quia non erat tempus.i.non erat tempeſtiuum, & opportunum ad eam remiquam parabat.ſ.indicare.i. ſignificare oſtendere de ſorore. Chre.illa quæ cupiebat indicare inquã,miles ſup.inuitas.Chr.triſtis.i.inuitus,nõ libens.Chr.manſit ibi, id eſt remoratus eſt:remanſit: non receſſit.illa.ſ. Thais.ilico.i.ſtatim. occidit.i.incipit.ſ.ſermonem.i. colloquium cũ illo.vero.i.ſed miles putare.i.putabat.æmulũ.i. eiuſdẽ rei ſtudioſum:hoc eſt male.adductũ.i. adhibitũ ſibi ante oculos.contra.i.in oppoſitum.miles voluit facere. ægre.i.moleſte huic Tha.inquit ipſe miles.heus vocantis eſt.

Aemulum

CVI. ITa me &c. Quæſita eſt hic perſona,quæ & terribilem credat militem:ſimul demonſtret quid poſt ſcęnã geſtum ſit in conuiuio militis Do.Dii ita me amẽt.inſtantis eſt dictio,q.d.ita amet a Diis:vt dictura ſum verum

SER. ITa me.)Enarrato facto Chæreæ per conuenientes pſonas neceſſarium erat:vt aliquo mode comperiretur eſſe Chæreã:vt hac occaſione ad eam ducendam, pertingeret:hæc eſt adhuc executio tertii actus: quod notificatio eſt de facto Chæreæ: ſcilicet ve ſciatis hoc feciſſe: ad hoc inueſtigandum conuenientis pe:ſonæ conueniunt: ſcilicet,duæ ancillæ Tha.quæ inquirant:& Phæd.rediẽs de rure.per quem inquirant primum accedit Dorias ad inquiſitionem rediens.

❡Accerſe

DON. ¶ACCERSE Pamphilam.) Non ꝓuoca: ſed, accerſe, qa nõ eſt aptum militi. ¶Vt delectet hic nos.) Quaſi dicat, ꝙ hæc non facit: ſed delectare, fidicinæ eſt: qa ſupra de illa dixerat. Et fidib⁹ ſcire. Et bene Hic: quaſi inſuauiter nũc tractemur. ¶Illa exclamat. Non reſpondit, inquit: ſed, exclamat. ¶Minime gẽtium. Hoc magis mirum, minime gẽtiũ, ꝙ nuſquã gentium.

Minime gentium

¶In cõuiuiũ illã?) ἐμφατικῶς. Vt, Cãtãdo tu illũ? ¶Illã. Deeſt, accerſã: & ẽ figura ἀποσιώπησις. ¶Miles tẽdere.) Proprie dixit tẽdere, quod ſignificat pertinacem contẽtionem. Virgilius. Vaſto certamine tẽdunt. ¶Inde ad iurgium.) Subauditur, vẽtum eſt. ¶Interea aurum ſibi clam mulier demit.) Ne aurum pro virgine, ꝙ retinebat, amitteret, vel aurum demit, vt eſſet ad fugam expeditior: vel ad rixam. Et opportune mulierem dixit, non thaidem: vt oſtenderet malitiam ſexus. ¶Hoc eſt ſigni, vbi primum poterit.) Ad quam rem ſigni? Vtrum hoc eſt ſigni. Quamobrem metuam ne quas ille hodie inſanus turbam faciat, aut vim Thaidi? An hoc eſt ſigni. Vnde ſcio ꝙ vbi primũ poterit, ſe illinc ſubducet. Erit igitur ſubaudiendum ſic, Vnde & Quod: vt ſit, vnde ſcio, ꝙ vbi primum poterit.

Tẽdere

* Accerſe, vt delectet hic nos. illa exclamat, minime dentium.
In conuiuium illam? miles tendere inde ad iurgium.
Interea aurum ſibi clam mulier demit. dat mihi vt auferam.
Hoc eſt ſigni, vbi primum poterit, ſe illinc ſubducet ſcio.
* *Iambicus tetrameter, ſed prima ſyllaba Accerſe, pertinet ad verſum praecedentem.*

GVI. ¶ACCERSE .i. fac venire: vel vade ad vocandũ. aut voca Pã .i. virginẽ quã dono dederat. vt delectet hic nos fidibus, ſ. canendo: ꝙ hæc Tha. nõ facit. illa Tha. ex mi. gẽ. i. nequaꝗ̃ gẽtiũ: terrarũ: loci locorũ tpis ſæpe ponunt̃ vbi ad ſignificationẽ nihil faciũt. ſed dũtaxat ad vocalitatẽ. vt nuſꝗ̃ terrarũ: nuſꝗ̃ gentiũ: vbiuis locorũ. ſed magis mirũ eſt minime gentiũ, ꝗ̃ nuſquã gentiũ. põt itaq; eẽ diſtinctio hic minime gẽtiũ. i. nequaꝗ̃. accerſatur. ſ. deinde ſubdat̃ accerſes ſup. illã puellam in cõuiuium. q. d. es ſatis fatuus: vt velis accerſere eam in conuiuiũ: & hoc interrogando: vel poteſt intelligi continuo & affirmatiue minime gẽtium. i. nequaquã accerſes ſup. illã in cõuiuium: qa videlicet ꝓhibebo, miles tendere .i. pertinaciter cõtendebat: vt puer eam accerſeret. inde, i. deinde. vẽtum eſt ſup. ad iurgium. i. ad rixam & obiurgationem. interea mulier Thais demit ſibi clam. i. amouet ſe. & tradit mihi aurũ: ne amittat aurũ quod tenebat: aut vt eẽt ad rixam expeditior: vel ad fugã dat, i. tradit mihi. vt auferam. i. aſportẽ. hoc eſt ſigni. i. hoc ſignum & coniectura, vnde ſup. ſcio ꝙ ſup. ſubducet ſe: ideſt clam ſe ſubtrahat. illinc. i. ex domo militis. vbi primũ: idẽ cum primum poterit ſe ſubducere: ſcilicet.

ACTVS IIII. SCENA II.

PHAEDRIA.

DON. DVs rus eo, cœpi egomet.) Hic nunc cauſa narratur, cur ſtatim in vrbem redeat Phędria, qui diſceſſerat abfuturus biduum ad tollendum iurgium militis, & importune redit. ¶Dum rus eo. Iam tempus eſt reuocandi in ſcenam Phædriã, poſtquã acta ſunt omnia, quæ illius abſentiam deſiderabãt. ¶Cœpi egomet mecũ.) Ordo Cœpi aliam rem ex alia re cogitare. ¶Inter vias.) Figurare, & noue inter vias. ¶Et ea omnia in peiorẽ partẽ.) Verũ ſubaudiatur, cogitare: an ibant: aut vrgebant, aut qd tale? ¶Dũ hæc puto.) id eſt exiſtimo, vt Virgi. Multa putãs, ſortẽq; animo miſeratus inicꝗ̃. Et eſt ἀφαίρεσις, pro reputo. Putamus. n. inſtantia: reputamus præterita. ¶Vbi ad ipſum veni diuer.) Diuerticulũ, ẽ vbi iter de via flectitur. & proprie diuerticula dicuntur in via domicilia, ad quæ de itinere diuertẽdum ſit. ¶Conſtiti. Plus eſt nunc ſciẽtẽ ſtetiſſe, ꝗ̃ ꝑteriſſe neſciẽtem. ¶Hem: biduũ hic manẽdũ ẽ? Interiectio laborantis animi. Biduũ ſic pronuntia: vt longũ: nimiumq; tẽpus. Tũ deinde Hic, tanꝗ̃ in loco ſolo, atq; triſti. ¶Soli.) Sine illa, aut ſine alio oblectamẽto? ¶Sine illa. Satis amatorie. ¶Sine illa. Iã cauſa eſt cur biduũ grauetur, loco triſti; cur ſolatium cõquirẽdum. Sunt aũt qui idẽ putẽt ſoli eſſe & ſine illa: vt ſine ille ἐξήγησις eius ſit quod dixerat, Soli.

Inter vias

Putare

Reputare

Diuerticulum

DVm rus eo, cœpi egomet mecum inter vias, *ſenariĩ.*
Ita vt fit, vbi quid in animo eſt moleſtiæ.
Aliam rem ex alia cogitare, & ea omnia in
Peiorem partem. quid opus eſt verbis? dũ hæc puto,
Preterii imprudens villam longe iam abieram.
Cum ſenſi, redeo rurſum male vero me habens,
Vbi ad ipſum veni diuerticulum, conſtiti.
Occepi mecum cogitare, Hem, biduum hic
Manendum eſt ſoli ſine illa? quid tum poſtea?

quẽadmodũ fieri ſolet. vbi. i. cũ. qd. i. aliqd moleſtię. i. diſplicẽtiæ: vt ita loquar: eſt in animo: & cœpi: i. quã cogitare ea oia in ptẽ peiorẽ. i. deteriorẽ. qd ẽ opus verbis. i. qd attinet plura dicere: poſt dictũ qd nũc ſubiũgã, dũ. i. quãdiu, puto. i. exiſtimo: ſiue reputo hæc ẽ aphęreſis, puto ꝑ reputo. Putamus autem inſtantia: reputamus ꝑterita, ego ꝑterii. i. ꝑtergreſſus ſum. imprudens. i. per imprudẽtiã: non conſiderans viã quam pertranſibã ꝑterii ergo villã: id eſt domũ agreſtẽ quo ibã. iã abiẽrã: id eſt pertranſiuerã. longe. i. procul illam villã cũ ſenſi. i. percepi. redeo rurſum. i. reuertor: & eſt tautologia. vero. i. ſed. male habẽs me. i. male ſanus: quia in ſano vexatus amore: vbi. i. poſtquam veni ad ſeipſum diuerticulũ. i. ad ſemitã: quæ de via diuertitur ac deflectitur, nã diuerticulũ, vt ait Don. eſt vbi iter de via flectitur & proprie diuerticula ſunt in via domicilia ad quæ de itinere diuertẽdũ ſit. Conſtiti. i. reſtiti illic: & fixi gradũ cogitabũdus totus. cœpi cogitare mecũ. i. apud me hæc ſequẽtia. hem: interiectio laborãtis animi. manẽdũ ẽ. i. oportet manere. hic. i. i hac villa. biduũ. i. ſpatio duorũ dierum. Manẽdũ ẽ mihi ſup. ſoli: ſine illa. ſ. Thaide hic quaſi in loco triſti: & biduum qd tps lõgũ putat̃ amanti, Deinde intermiſcet cõſiliũ ſanæ mẽtis, qd tu poſtea. i. qd inde ſequet̃ tibi biduum manẽdũ.

Tautologia

Cõſtiti

GVI. DVm rus &c. Hic nunc cauſa narrat̃ cur⁹ ſtatim ĩ vrbem redeat Phædria: qui diſceſſerat abfuturus biduũ ad tollẽdũ iurgium mil'tis: ſed importune reuerum erat tẽpus reuocãdi Phædriã in ſcenam, poſtquam facta ſunt omnia: q̃ illius abſcentiã deſiderabãt. Phæ. Phædria ſolus loquit̃. cũ eo rus egomet cœpi. i. incœpi. cogitar̃ mecũ. i. mẽte volutare. inter vias, i. inter eundẽ, vel in ipſis viis. aliam rem ex alia. i. nunc vnam rem. nunc aliã. vt etiã Cice. ad Pętum Me quotidie aliud ex alio impetit. i. aliud poſt aliud, & Vir. Nos alia ex aliis ĩ fata vocamur, ita vt fit, i.

Cice.

Virgil.

SER. DVm rus. Ecce adducta eſt vna pſona: accedit & altera, ſcilicet Phædria: per quẽ lepus inueſtigabit̃: & inueſtigatus reperietur. attribuit auctor redeundi cauſam ſimiliter de rure: ita cũ rus eo cœpi mecũ cogitare inter vias aliã rẽ ex alia re, i. vnã rẽ poſt aliã. Ita vt fit vbi. i. poſtꝗ̃. aliud eſt moleſtiæ maio: &, ea omnia. ſ. vertere in peiorẽ partẽ: qa nihil adeo ꝓſperũ in mentẽ poteſt venire: qđ in malũ nõ vertã, hem hic eſt mihi manẽdũ per biduũ ſine illa. nõ ac ſi diceret manebo: ſed ad vrbẽ redibo, Et ſi rediero quid tum poſtea: certe nihil facerem.

Nihil eſt quid nihil? ſi non tangendi copia eſt,
Eho, ne videndi quidem erit? ſi illud non licet,
Saltem hoc licebit: certe extrema linea
Amare, haud nihil eſt. villam prætereo ſciens.
Sed qd hoc eſt, ꝙ timida ſubito egredit̃ Pythias? *Trochai. catale.*

DON. (Eho) (Linea extrema) ¶ NIHIL eſt qd nihil?) Amãtium diſputationes inter/miſcent quædã cõſilia ſanæ mentis, quæ tñ ſtatim reſurgẽtis amoris ſæuitia deuincunt. ¶ Eho, ne videndi qdẽ erit?) Eho, ridicule additũ ſitã quã omnino nõ ſecũ loquat̃, ſed cũ altero. ¶ Saltẽ hoc licebit.) Bñ bis dictũ licet licebit: q̃ſi de re magna loq̃t. totum ergo amatorie. ¶ Certe extre. linea.) Et hoc recte: qa quĩq; lineę pfectę ſunt ad amorẽ. Prima viſus, ſecunda loq. ter tia tactus, q̃rta oſculari, q̃nta coitus. Ac ſic dixit extrema linea, quẽadmodũ dicatur lõgis lineis quid fieri? id eſt longinquo. Amare haud nihil eſt. Amare modo frui amore dicit Plau. in Bacchidibus, Prius hic adero q̃ te amare deſignam. Et ſine te amem. ¶ Villam præte. ſci.) Sciens quidem, ſed nõ minus amator q̃ prius. ¶ Sed quid hoc eſt quod timi. ſub. egre. Py.) Ex his verbis perſona in ſcenã veniens & locutura deſcribitur. & (Timidus) Timida, modo ægra, turbata, cõmota Plu. Manẽ ex mari timide. Et hic ipſe vxorem, inquit, Philumenam pauitare neſcio quid dixerunt. Timidũ aliud naturale, aliud euentu eſt, vt, Addit ſe ſociam, timidiſq; ſuperuenit Aegle.

GVI. ¶ NIHIL eſt manere. ſ. biduũ. deinde reſurgẽs amor icitat eum vt dicat qd nihil, i. quõ dicis nihil eẽ biduũ abeſſe. ſi nõ eſt copia. i. facultas tãgendi. eho: ridicule additũ: quaſi non ſecũ loquat̃. ne qdẽ, i. nec ẽt copia inquã uidendi erit. ſi illud nõ licet. i. pmittatur: hoc eſt tãgere: ſaltẽ hoc licebit. ſ. videre. certe. i. pfecto. extrema linea: appoſitiue dictũ. i. qd ſ. videre. ẽ linea extrema in amore. Quatuor. n. ſunt lineæ in amore: pria viſus: ſecũda tactus: tertia oſculum: quarta opus. lineæ ergo extremæ ſunt viſus & opus: niſi dicatur extrema linea: quẽadmodum dicitur lõgis lineis qd fieri. i. de longinquo. Amare. i. amor frui. haud nihil eſt. i. ẽ aliqd. p̃tereo villã ſciens. i. nõ iprudẽs. ſed non minus amator, q̃ prius. & ideo amore impellor ad repetendã vrbem. Sed quid hoc eſt: his verbis perſona in ſcenam veniens & locutura deſcribitur & timida. ſed quid hoc eſt. i. quid hoc ſibi [illegible] ꝙ Pythias, egreditur: id eſt exit ſubito. timida: ideſt commota: ægra animo: ac turbata. Aliquid eſt timidũ naturaliter. vt: Cum canibus timidi venient ad pocula damæ. Aliquid eſt ẽt timidũ ex euentu. vt: Addit ſe ſociam timidiſq; ſuperuenit Aegle. (Timidus naturalr & ex euentu)

SER. ¶ QVID dixi nihil? certe aliquid erit ſi nõ eſt copia. eho ne. i. nõ erit copia vidẽdi ſaltẽ: certe erit: qa ſi illud. i. tãgere nõ licet ſaltẽ hoc. i. uidere: & q̃ utilitas diceret aliqs ſi uideris Magna, qa amare extrema linea. i. p extremã lineã. ſ. uidẽdo. aut nihil ẽ. ſ. multũ ẽ: viſus eſt inferior gradus amoris & iõ dicit extrema linea: & talia cogitãdo cõpus iprudẽs. uillã trãſiſſem, mõ præteriens ſciẽs. i. ſpontanea uoluntate.

ACTVS QVARTI SCENA TERTIA.

PYTHIAS. DORIAS. PHAEDRIA.

PY. VBI ego illum ſceleroſum miſera atq; impiũ inueniã? aut vbi quæram? *Iamb. tetrame. catale.*
*Hocine tã audax facinus facere eſſe auſum? PH. perii, hoc qd ſit vereor. *Hocine prima pertinet aduerſum præcedentem*
PY. Quinetiã inſup. ſcelus, poſtq̃ ludificatus ẽ virginẽ. *Troch. cata.*
Veſtẽ oẽm miſeræ diſcidit: tũ ipſam capillo cõſcidit. *Q. ſona. acatal.*
PY. Hem. PY. qui nunc ſi detur mihi *Dimeter*

DON. VBi ego illum?) In hac ſcena operę pretium delectationis ẽ ſpectatoribus ex querella ancillæ Thaidis, atq; errore Phędriæ. ¶ Vbi ego illum? Hoc initio oſtẽditur tanquam perſequentem fugiẽtes, progreſſam eẽ perſona. ¶ Sceleroſum.) (Sceleroſus) Sceleroſus eſt multorum: Sceleſtus, vel vnius. Sceleroſus, (Sceleſtus) proprie author eſt ſceleris: Sceleratus, in quo ſcelus ſit conſtitutum, vel cõmiſſum. ¶ Sceleroſum atq; impium.) (Sceleratus) Sceleroſum in Thaidem, impium in virginem. ¶ Audax facinus facere.) (Facinꝰ facere) Facinus facere, figura ἀρχαϊσμός. ¶ Hoc quid ſit, vereor.) Pro duobus vnum dixit. ſcilicet vereor, pro & neſcio, & vereor. ¶ Quinetiam inſuper.) Accuſatio facti. Scelus.) αὔξησις. Plus enim eſt ſcelus q̃ ſceleſtus. Vt Lucilius, (Scelus) Carcer vix carcere dignus. ¶ Poſtq̃ ludificatus eſt virginem.) Argumentum ab his quę ſunt [illegible] negocium geſta. Et mire, Poſtq̃ ludificatus eſt, diſcidit, dixit [illegible] ille videlicet dum virgo reluctatur, hoc fecerit. Et [illegible] expreſſit: vitium illatum virgini ab eo quidem, qui [illegible] ſed tamen eiuſmodi adoleſcentulo, cuius propter teneras adhuc vires ad explendam venerem longiore nota [illegible] ſus virginem vtendum fuit. Nam ideo, præter occaſionem familiæ diſcedentis, tempus, locus, & cætera attributa negocio, etiam ſomnus virginem opprimens adiuuat Chæream. Et mire ludificatus potius, q̃ complexus eſt, aut tale aliquid quod amorem indicare. ¶ Veſtem omnem miſeræ di. ci.) Adeo vt nõ amore fecerit, ſed iniuria. Et vide, vt ex his appareat multũ virginem reluctatã eſſe. ¶ Tũ ipſam ca. (Conſcidit capillo) conſci. Multo melius, q̃ ſi diceret, capillum illi conſcidit.

GVI. VBi illum &c. In huius ſcenæ initio oſtẽditur pgreſſam eſſe perſonam ancillæ Thaidis tanquam proſequentem fugientem Pythias. Vbi: id eſt in quo loco ego miſera inueniam illum: ſcilicet Chæream, ſceleroſum. ſ. ſceleribus plenum quia Thaidem que ei credebat, illuſit. atq; impiũ. i. iniquũ & improbum in uirginem. ſ. cui uim attulit. Sceleroſus eſt multorum ſcelerum. Sceleſtus uero ẽ uel (. i. etiã) unius. Sceleroſus eſt proprie auctor ſceleris. i. ſceleratus. i. quo ſcelus ſit conſtitutum, & commiſſum. aut: id eſt vel. vbi queram illum ſceleroſum. Hocine: id eſt ne utrum eſt: aut credibile ipſum ſupple ſceleroſum eſſe auſum facere hoc tam audax id eſt tam importunum facinus: & tam proteruum ac petulans. perii: id eſt perdita ſum. Ph. vereor: id eſt &, neſcio & timeo quid hoc ſit quod conqueritur Pythias. Py. quin ẽtiã id eſt atq; etiam inſuper: id eſt præterea. poſtquam ſcelus pro ſceleſtus: ſed auxeſis eſt. plus eſt enim ſcelus q̃ ſceleſtus. ludificatus eſt: id eſt decepit illuſit. virginem: id eſt puellam dono datam. diſcidit: ſcilicet diſrupit omnem veſtem: id eſt totam veſtem illi virgini miſeræ. tum id eſt deinde. conſcidit: id eſt lacerauit illam capillo. multo melius, q̃ ſi diceret capillum illi conſcidit. Phæ. hem interiectio indignantis. Py. qui: ſcilicet eunuchus (continuat enim ſermonem ſuum Py.) qui poteſt: hic ſi capi pro vtinam: inde o ſi: vt ſit ſenſus vtinam nunc detur mihi vt inuolem: id eſt in modum auis volantis celeriter ſaliam in capillos illi venefico: id eſt mutanti homines: & ex virginibus mulieres facienti, aut veneficio: id eſt amatori. nam amor venenum occultum eſt. Vir. Occultum inſpires ignem, fallaxq; veneno. Veneficus proprie dicitur, qui venena miſcet. & per illa alienæ vitæ inſidiatur. qui alio nomine dicitur intoxicator.

SER. VBi ego. Ecce inducitur Pythias: quæ aliis præmiſſis perſonis ignorantibus factum eunuchi nõ ſcientes, ad inquiſitionem ſecum compellat. Exit ergo de domo Thaidis attonita quærens eunuchum qui aufugerat. Hocine tã audax facinus facere eẽ auſum: ſcilicet decuit.

¶ Vt ego

DON. ℭ VT ego vnguibus facile illi in oculos inuolem.) None credis Pythiam id cōminari quod a virgine minus factum ſit? qđ, qa puella, non potuit. ſ Vnguibus.) Quibus armatur hic ſexus. ſ In oculos. Quaſi amatori. ſ Venefico.) Mutanti homines: & ex virginibus mulieres facienti. An venefico: amatori? qꝛ amor, venenum occultū eſt: ut Vir. Occultum inſpires ignem fallaſq; veneno. Et, lōgūq; bibebat amorē. ſ Abſente, nobis turbatū eſt domi.) Aut ſubdiſtinguendū eſt, & ſubaudiendum me. aut ἀρχαισμὸς figura eſt: abſente nobis, pro nobis abſentibus Pōponius: ſine ergo iſtuc, ꝑſentes amicis inter cœnam. varro in Marcellū: Id pręſente legatis omnibus exercitu pronuntiat. ſ Abſente nobis. Cum ſic dicit pro ꝑpoſitione ponit abſente: ac ſi diceret: coram amicis. ſ Quid feſtinas?) Properas: turbaris, & trepidas? Salluſt. Feſtinātibus in ſumma inopia patribus. ſ Egon quem quæram?) Deeſt rogas. ſ Eunuchum quē dediſti nobis quas turbas dedit.) Aut ἀντίπτωσις, vt, vrbem quam ſtatuo, veſtra eſt. Aut Quem cū interrogatione pronunciandū: ut ſit qualem. ſ Eunuchū quē dediſti. Quidā volunt Quē diſtiguere. quaſi dicat qualē, ſed neſciunt hāc figura muſicā veteres voluiſſe. Eunuchū enim ad dediſti uerbum retulit. Nunc ergo addit propter aliud ἀξίωμα aſſumendū extrinſecus, is eunuchus. Nā quotiens uno nomine, aut pronomine diuerſæ declinationis enunciationes cōprehenduntur, neceſſe eſt quod alteri accōmodatū fuerit, ab altero diſcrepare. ſ Quem dediſti quas turbas. Et Quē, & Quas ſic accipe: quaſi dixerit: qualē Eunuchū: & quales turbas. ſ Quid ais?) Hoc admirantis eſt magis q̄ interrogantis, ſ Temulenta es.) Ebria, a temeto quo nomine antiqui graue vinum appellabant, eo q̄ tentaret mentem: ideſt labefactaret. virg. Tenuiſque Lagęos Tentatura pedes olim vinc̄turaq; linguā. ſ Vtinam ſit ſiene qui mihi male volunt.) Bene, non ebriā eſſe in maledictū vertit, quaſi vero temulentā eſſe, felicitatis ſit. An non negat ſe eſſe ebriā ſed non uino: verum malo ebriā vult intelligi? ſ Mea Pythias.) Mea & meatu: & amabo, & alia huiuſcemodi, mulieribus apta ſunt blandimenta. ſ Quid iſtuc nā monſtri fuit?) Quippe monſtrū eſt omne contra naturam. Si igitur eunuchus eſt ꝗ vitiauit virginem contra rerū naturā factū eſt, & recte monſtrū ē. Et ordo eſt, Quid nā iſtuc monſtri fuit? ſ Qui iſtuc facere eunuchus potuit?) iſtuc facere, honeſtū eſt apud puellā: quā ſi uitiare dixiſſet: & poteſt videri aliquid nuditer ſignificare. ſ Ego illū neſcio qui fuit.) σύλληψις. ſ Bene vitauit eunuchi nomen, vt viciaſſe uirginē obtinere poſſit. ſ Virgo ipſa lachry.) Nunc oſtendit qui id fecerit, & oſtēdit argumentis. ſ Neq; cum rogites quid ſit, audet dicere.) Quid ut verberata eſſet? ſed non pudere: quæri. Hæc autē iniurgia apud virginē non habet nomen? ſ Bonus vir.) εἰρωνικῶς. nō. ſ. iā eunuchus. ſ Nuſquā appa.) Neſcias utrū fuga eius quæratur, an culpa, ſed conſtat hæc argumenta eē: q̄ ipſe virginē vitauerit. ſ Bonus vir. (Bene vir. quia hoc illū eſſe contendit. ſ Etiam hoc miſera ſuſp (Bene, Etiā, quiſ & hoc ſuſpicatur, virginē vitiatam ſ Nequeo mirari ſati.) Bene hic omnes ſuſpiciones ad eunuchū quē nouerat reuocat, neſcit Chæreā ſequidē hunc eſſe. Et mira locutio: pro eo quod eſt neſcio. ſ Nequeo mirari ſatis quo ille abire ignauus poſſit longius.

Venefi/cus

Feſtinare

Temu/lentus

Temetum

Mea

Meatu

Amabo

Mōſtrū

Neq̄o mirari ſatis

Vt ego vnguibus facile illi in oculos inuolem venefico?
PH. Neſcio qd ꝑfecto abſcente nobis turbatum eſt domi. *Troch. cata.*
Adibo. quid iſtuc? qd feſtinas: aut quē q̄ris Pythia? *Iāb. tetram.*
PY. Hem Phædria, egon' quē q̄rā? abi hinc quo dignus es *Iāb. trime.*
Cum donis tuis tā * lepidis. PH. quid iſtuc eſt rei? *al's in lepidis*
PY. Rogas me? eunuchū quē dediſti nobis quas turbas dedit. *Iāb. tetr.*
Virginē quam heræ dederat dono miles: vitiauit. PH. quid ais?
PY. Perii. PH. temulēta es. PY. vtinā ſic ſint, q mihi male volūt. *Troc.*
D. Hau obſecro mea Pythias: qd iſtuc nā mōſtri fuit. *Iāb. quadrati*
PH. Inſanis. qui iſtuc facere eunuchus potuit? PY. ego illum neſcio
Qui fuerit hoc quod fecit: res ipſa indicat. *Trimeter*
Virgo ipſa lachrymat. neq; cū rogites qd ſit: audet dicere. *Tetra.*
Ille autem bonus vir nuſq̄ apparet: etiam hoc miſera ſuſpicor.
Aliquid domo abeuntem abſtuliſſe. PH. nequeo mirari ſatis

G VI ℭ VT ergo ego inuolem vnguibus .i. per vngues in capillos illi venefico. Phæ. profecto neſcio quid eſt turbatū .i. perturbatum domi .i. abſcēte nobis .i. nobis abſentibus. ſingularis ꝑ plurali. adibo .i. accedā ad eam. Quid iſtuc .i. illud eſt ſup. qđ ita q̄reris o Pythia. qd. i. cur feſtinas .i. pperas, turbaris: & trepidas. aut o Pythia: quē hoīem ſupple quæris .i. inueſtigas & proſequeris. Phę. hem, interiectio indignantis rogas ſupple quē q̄rā? abi hinc .i. diſcede a nobis. quo .i. in quā partem dignus es abire. q. d. in malā rem cum tuis donis tam illepidis .i. inuerecundis. Phæ. quid iſtuc rei .i. quid iſta res eſt. Py. rogas .i. interrogas me. is eunuchus, ſupple quē eunuchum dediſti Thaidi: q̄s turbas, ideſt turbatiōes dedit nobis. quēadmodum dicimus, Sermonē quē audiſtis non ē meus. Vrbē quā ſtatuo ueſtra eſt. ſic etiā hic eunuchum quem dediſti. vbi uel eunuchū ponitur pro eunuchus ꝗ caſus pro caſu. vel extrinſecus ſumitur. ſiue ſubauditur is eunuchus prout interpreti placet. Aliqui ſumunt interrogatiue quē pro qualem, vt ſit ſenſus. quē. i. qualē eunuchū dediſti. quas .i. quales turbas dedit nobis. ipſe vitiauit .i. ſtuprauit & violauit virginem quā miles Thraſo dederat heræ .i. dn̄æ Thaidi, dono ideſt pro dono. Phæ. quid ais: quaſi non credat aut intelligat. & eſt admirantis. Py. perii .i. predicta ſum. Phę. es temulēta .i. vino ingurgitata & ebria, a temeto ꝗ quo noīe antiqui graue vinū appellabāt: eo q̄ tentaret mentem .i. labefactaret, ſiue perturbaret. Py. vtinā illi, qui mihi male uolunt, ſic ſint ebrii ſup. ego ſum quaſi dicat non ego me eſſe ebriā. at nō uino, ſed malo & idignatione. Dorias. hau: interiectio indignationē oſtēdēs & dolorē, quia uidebat alterā ancillā ſic dolente. mea Pythias, mea blandimētū mulieri apta eſt, vt & amabo & mi: & alia id genus. quidnā .i. quid illud monſtri fuit .i. quid fuit illud inopinatū & contra naturā factū? quippe omne monſtrū eſt quod eſt contra naturā: ſeu prætergreditur naturæ modū. Nunc aūt contra naturā factū ē ſi eunuchus ſtuprauerit uirginem. Phæ. Inſanis .i. a tuo ſenſu deſtitueris qui .i. q̄o eunuchus potuit facere illud, hoc eſt uirginem ſtuprare. Py. ego neſcio, ideſt non cognoſco illū qui utiq; ſtuprauerit virginē, ideſt ſit eunuchus nec ne. res ipſa, .i. ipſe effectus. idicat .i. liquido oſtēdit hoc uitium quod fecit uirginem uiolando. ipſa uirgo lachrymat pro lacrimatur, id eſt eſt effuſa in lacrymas: neq; audet dicere quid ſit. nam hæc iniuria apud virginem non habet nomen. cum rogitas: ideſt interroges eam. autem, ideſt ſed. ille bonus uir. bonus per ironiam. & bene uir. quia uirum ſe eſſe oſtendit non eunuchū. nuſquam, ideſt in nullo loco. apparet: ideſt facit copiā ſui: ſeu præſto eſt. Etiam ego miſera ſuſpicor: ideſt opinor hoc uidelicet, ipſū eunuchū abeuntem abſtuliſſe aliquid domo. ideſt ex domo Thaidis. Phæ. Nequeo ſatis mirari, ideſt neſcio.

SER ℭ VT .i. qualiter ego inuolem. Neſcio quid turbatū eſt nobis domi abſente, .i. me. Quid iſtuc .ſ. eſt. Cū prius ſigillatim inductæ ſunt perſonæ ex diuerſis occaſionibus. ecce conueniunt ut de inueſtigatione eunuchi loquantur & inuenire quis ſit elaborent. Perii, qa non inueniā quis mihi credat. Temulēta es .i. ebria. Tu certe inſanis qa. Qui .i. q̄o iſtuc &c. obſecro eſt uerbum interiectionaliter poſitum. Sed nihil poteſſe pro poſſe mulieri facere, poteſſe antique dictū

Quo ille abire ignauos poſſit lõgius: niſi ſi domũ *Trochaicus tetr.*
Forte ad nos redierit, Py. viſce amabo num ſit. PH. iam ſaxo
ſcias. *Trochaicus tetram, redundante ſyllaba.*
D. Perii: obſecro tã infandũ facinus mea tu, ne audiui qdẽ. *Troch, cat.*
PY. At pol, ego amatores audierã eſſe mulierem eos maximos:
*. Sed nihil *poſſe verum miſeræ non in mentem venerat
Nam illum aliquo concluſſem neq; illi cõmiſiſſem virginem.
*. *Si legas poteſſe, Iãbicus eſt. & ſic legendũ arbitror. Nã & ſequẽs Iambicus eſt.*

DON. ¶ VISE amabo num ſit.) Domi ſubaudiendũ eſt: aut, nũ ſit quod dicis. ¶ Sed nihil poſſe. ¶ Vt voluntatis rei ſint, nõ et facti. ¶ Verũ miſeræ nõ in mẽtẽ venerat.) Nõ, nihil poſſe eos, ſed amatores eſſe maximos. ad ptẽ. n. ſniæ ptinet qđ dicit. Nõ in mẽtem venerat, non ad totum: quod audiuiſſe ſe dudum. Etiam niſi penitus negatiue cõſideraueris: con/trouerſia ierit. ſi .n. nihil poſſe audieras quid eſt quod in mẽtem non venerit vt vitares? Vtrum igi/tur, amatores mulierũ eſſe maximos au dieras? quod ipſum vitandũ fuit. Neq; enĩ hoc ſatis eſt ad pudicitiam, ſtuprũ vitaſſe: cum impu/dica fieri vel ſolo oſculo poſſit, quam omnino integram & illibatam uellis. An verum, non erit coniunctio, ſed nomẽ? ut illud quaſi falſum audierit, hoc autem, quod verũ in/uentum eſt. non ipſa ſuſpicata ſit. Nam in mentem venire non reminiſci tñ: ſed etiam cogitare ſignificat. Sic Cicero; In mentem tibi non venit cauſam publicam ſuſtinere: ideſt non cogitas, non ſuſpicaris. ¶ Verum miſeræ. Si verum pro coniunctione accipimus, ſubaudiendũ erit, amatores mu/lierum eos eſſe maximos. In mentem non venerat. Nõ: qđ audieram, ſed, quod hic fecit. An non aliud in mentem ve/nerat? non, ſcilicet facturum fuiſſe quod fecit? Non in mentem venerat. Aut non erat cogitatum: aut nõ eram recor/data. ¶ Nam illum aliquo concluſſem. Mire concluſiſſem dixit: vt ſæuam feram, ſic alibi: Concluſam ſic habet vxo/rem ſæuam. ¶ Neq; illi cõmiſiſſem virginem.) Sic vel ama torem tantum meminiſſem.

In mẽtẽ venire

GVI; ¶ QVO. i. in quem locum ille ignauus & inualidus poſ/ſet ire longius, niſi ſi forte redit domum ad nos. i. quod di/citur vulgo penes nos: ſed de eo dicendi genere ſatis eſt di/ctum. Py. amabo: blandimẽtũ muliebre. i. quaſi rogo te p amorẽ. viſe. i. uade ad videndum. num. i. nunquid ſit domi P. hæ. Iam, ſtatim. ſaxo. i. faciã, ut ſup. ſcias an illic ſit nec/ne Do. pii o tu mea blandimentum mu liebre eſt obſecro. i. quæſo vidiſti ne ſup ple vel audiuiſti fa/cinus. i. flagitium. tã infandum. i. tam de teſtãdum & abomi nandum. ego quãtũ ad me ſpectat. ne q/dem. i. nec etiã, audi ui tale facinus, ſcili/cet. Py. at. i. ſed. audieram eos eunuchos eẽ maximos ama/tores mulierum, ſed audieram eos nihil poſſe ita, quod nõ deerat uoluntas: ſed facultas. Verum, ideſt ſed non vene/rat in mentẽ mihi miſeræ. i. ego miſera nõ eram ſuſpicata, uel non cogitaueram eos eſſe ſup. amatores mulierum ma/ximos. In mentẽ venire non ſolum ſignificat reminiſci, ſed etiam cogitare & ſuſpicari nõnulli capiunt verbũ ut ſit no/men: & ſic ſenſus: Audieram quidẽ eos nihil poſſe: tñ illud audiuerã falſum, verũ añt. i. veritas. nõ uenerat mihi in mẽtem. i. veritatẽ non cogitaueram. nã concluſiſſem. i. incluſiſſem tanq̃ ſæuã ferã. aliquo. i. in aliquo bono loco. vel in ali/quem locum trudendo concluſiſſem. nam in concludendo modus localis adeſſe intelligitur. neq; cõmiſiſſem. i. credi/diſſem: ſiue tradidiſſem illi virginem cuſtodiendam.

SER. ¶ VERVM. i. ſed nõ venerat mihi in mẽtẽ. i. in memoriã eos ita amare mulieres. Nã ſi ueniſſet in mẽtẽ illũ &c.

ACTVS QVARTI SCENA QVARTA.

PHEDRIA. DORVS PYTHIAS. DORIAS.

PH. EXi foras ſceleſte at etiam reſtitas? *Senarii*
Fugitiue prodi male conciliate. DO. obſecro. PH. oh.
Illud uide os ut ſibi diſtorſit carnufex.

DON. EXi foras ſcele/ſte.) Iocundus error, in quo non dubitet Phędria ip/ſum eſſe qui quæri/tur, verum inſuper ſic aggreditur tanq̃ ſit ipſe. ¶ Sceleſte.) Quale eſt: ſceleſtum appellari qui nihil ſciat. ¶ Reſtitas.) Neceſſario reſtitat qui miratur ſe pro trahi. ¶ Fugitiue.) Et ſceleſtum, & fugitiuum increpat: in hunc crimen tranſ/ferens Chæreę. ¶ Male conciliate.) Opportune adoleſcens hic exprobrat munus magno emptum. Male, ma/gno ſignificat, ut Plautus in Amphitrione. Hęc nox ſci/ta eſt exercendo ſcorto conducto male. Ergo male conci/liate: magno empte ſignificat. nam omnis conuentio, con ciliatio nominatur, Conciliatum ergo: magno emptum. ¶ Os ut ſibi diſtorſit.) Et hic memor adoleſcens inſinuan/di muneris. dicit illum ſibi os diſtorſiſſe qui natura ſit pul/cher. os autem dicimus illi diſtorquere: quem natura pul/chrum deturpamus.

Reſtitare

Male conciliate

CVI. EXi foras &c. Hic videri poteſt iucundus Phædriæ error, qui non dubitet ipſum eſſe, qui quæritur eumq; ſic aggreditur, ac ſi eſſet ipſe Phę. Phędria extur/bans ac trahens Eunuchum foras, inquit. ſceleſte, ideſt improbe, ſcelerate. exi foras, ideſt relinque domum meam. Et miſellus eunuchus ſe trahi admirans reſiſtebat trahen/ti cui ſic ait Phędria. at etiam: ideſt & etiam cum ſce/lere tuo es mihi repugnas: neque exire vis. o fugitiue re/ſtitas: ideſt reſiſtis remanens: neq; vis prodire foras nam reſtito as a, reſiſto frequentatiuum eſt. quod reſiſto recta formatione facere debet reſtitum: cum præteritum & ſu/pinum mutuetur a ſto: cuius compoſita faciunt ſæpe ſupi/num in itum: ut pręſto prę ſtitum. Reſiſto autem inter/dum ſignificat repu gnare, reluctari. in/terdum ſignificat re manere: ſiue fingere gradũ: neq; progre/di: vt ſuperius viſus eſt. Poſſet etiam for ſitan reſtito as a re/ſto as deduci. Sceleſtum autem vocauit & fugitiuum, quod vitium, ſcilicet eſſe fugitiuum: erat in ſeruo grauiſſimum: quod ſummo plectebatur ſupplicio. O male conciliate ideſt o tu empte magno prętio, ſcilicet. nam male pro ma/gno prętio hic capitur. Dona. teſte. conciliate autem ſigni ficat hic empte vel comparate. nam interdum conciliare ſi/gnificat comparare. quod ſcilicet comparare interdum ſignificat emere. Pręterea omnis cõuentio conciliatio no/minatur. ergo o male conciliate: deſto nimis caro pretio. empte, cum ſis nihili: & nullius frugi: ſid eſt exi foras. Do/rus Eunuchus. obſecro: ideſt per ſacra rogo. noli ſupplex ita me innocentem trahere. Phędria. Eho. interiectio mo/uens attentionem Pythię. vide illud, ſcilicet, ut, ideſt qua/liter carnifex ille tortor, qui me iſtis curis & moleſtiis ex/carnificatur diſtorſit ſibi os, ideſt os ſuum deturpauit tor/quendo os.

SER. EXi foras. Venit. Phędria adducens verum eunu/chum, ſcilicet Dorum putans illum ductum fuiſſe a. Par. ad Thaidem: & illum eſſe, qui aufugerat. Hęc perſona valde neceſſaria eſt ad inueſtigationem Chę/reę: quia per eum Chęrea hoc feciſſet, notificabitur. loquitur. Phędria ad eunuchum: quem propter fugam latitare credebat, dicens. Exi ſceleſte: non ſolum non exis: at etiam reſtas, fugitiue, qui aufugiſti dominam tuam. pro di, ideſt exi. male conciliate, qui a male tibi beneuolentiam acquirebas.

¶ Quid

DON. ¶ QVID huc reditio eſt?) Elegāter ei reditio obiicitur q
reuera loco ſe nō mouerit. ¶ Quid ueſtis mutatio.) Sic ve/
teres: Plau. in Trinūmo. Quid tibi interpellatio? Aut in cō
filiū huc acceſſio eſt? Cælius *ἀρχαϊσμὸς*. Quid tibi au/
cupatio eſt argumētū: aut de meo amore, verbificatio eſt,
patri.? ¶ Quid veſtis mutatio? Nam liberi veſtem habebat
vt pote Chęreę ſer/
ui vero atque Eunu
chi dpoſuerat. ¶ Pau
lulū ſi ceſſaſſem Py
thia.) Familiare eſt
iratis, auertere ſe ad
aliam perſonam ab
ea, in quam commo
ueantur. Ita iam
adornabat fugam,)
Vt ſupra. Adornat
vt lauent. ¶ Habes
ne hominē amabo?
Hęc oia Pythias cer
nens eunuchō: loqui
tur, id enim erit io/
cundū vt q̄rat illum
quem videt. ¶ Quid
ni habeam?) Quid
ni: qd niſi. Hoc eſt
cur non habeam?
¶ Vbi eſt?) Dorio/
nem contemplata. dicit. Vbi eſt? quia non ipſum, ſed alterū
nouit. ¶ Rogitas? non vides?) Stomachatur vterq; eras
mirifice: illa: q Eunuchum credidit, Chæream videns, hic
q Eunucho obiecit quod commiſit Chærea. ¶ Hunc ſcili/
cet.) Hic iam tāgens Eunuchum dicit Phædria. Hūc ocu/
lis ſuis noſtrum nuſquam q̄ſquam vidit.) *ἀρχαϊσμὸς* eſt
figura: pro noſtrum: uel noſtrarum, i. d eſt quæ familiæ no/
ſtræ ſunt: ut parum ſit non vidiſſe Thaidem, niſi addatur.
ne familiarium quidem vllam eſſe: quæ hūc uiderit. ¶ Quiſ
quam. Antiqua locutio eſt. Non vidit.) Totidem: uſdēq;
verbis repetit. Et interrogatio ſtuporem admirantis oſtē
dit: & iam veluti conſentientis. ¶ Namq; alium habui nemi
nem.) Bene ad illud quod ait: An tu hunc, quaſi ex multis.
Hau ¶ Hau: ne comparandus hic quidem eſt.) Hau: interiectio
eſt conturbatæ fœminæ nec conſtantis ſibi. ¶ Ille erat hone
Erat ſta facie & liberali.) *τὸν ἀπόντα*. Erat quaſi de mor/
tuo, aut qui non eſt, ſcilicet Thaidi: quia fugit. ¶ Honeſta
facie & liberali. Commode deſcriptus eſt Chærea. ¶ Nūc
eo tibi uidetur fœdus.) Facete, uidetur fœdus non enim
eſt. ¶ Tace obſecro.) Apte dictum eſt tace, fœmineo ſto/
macho, quaſi impudenter aſſiſtenti formæ improbæ: & ar/
gumenta maiter pertinaciterq; iniocati. ¶ Tace obſecro.
De cōſuetudine dictum eſt tace. & bene additur obſecro:
ne tace ipſum, videatur iniuria. ¶ Quem tu verro uidere
uelles Phædria.) Commota aduerſus Phædriam, cogitat
eum laudare: cui irata eſt, & ideo totum callide. ¶ Quem
tu vero videre. Facete quaſi nec hunc, nec ipſum qui miſit,
conſpectum uelit. ¶ Quem tu. Quem talem. & breuiter
forma eius laudata eſt: cum prolixius illius ſit deſcribenda
deformitas. ¶ Quem tu uero uidere. Vero pulchre. Pulchre
.n. eſt cuius forma: nec odium, nec conuitium commeruit.
Lucilius in ſatyra. * ex facie florem delegeris.
¶ Quem tu uidere. Quare tu? an quia iſta iam non velit ui/
dere, irata. ſ. ob vitiatā virginē? An tu: quaſi ſpectator ele/
gans formarum: & qui amator ſis Thaidi?
¶ REDITIO .i. reditus: ſiue reuerſio huc. i. domum
meam: quid eſt. i. quid ſibi uult: quaſi dicat ad quod propo
ſitum eſt Thaidis domo huc rediiſti. Mutatio ueſtis quid
eſt. quid ſibi uult: qd ſignificat, qd narras. i. quid dicis. Nūc
uertit ſe ad perſonam Pythię. o Pythia ſi ceſſaſſem. i. ſi tar
daſſem: ſeu moratus eſſem paululū. i. aliquandiu. non offen

Quid huc reditio eſt? quid veſtis mutatio eſt?
Quid narras? paulum ſi ceſſaſſem Pythia,
Domi non offendiſſem, ita iam ornabat fugam. PY. ha/
Beſne hominē amabo? PH. quid ni habeam? Py. o factū bene.
D. Iſtuc pol uero bene. PY. vbi eſt? PH. rogitas: non uides?
PY. Videā obſecro quē? PH. hunc ſcilicet. Py. quis hic eſt homo?
PY. Qui ad uos deductus hodie eſt. Py. hunc oculis ſuis
Noſtrarum nunquam quiſquam uidit Phædria.
PH. Non uidit? Py. an tu hunc credidiſti eſſe obſecro
Ad nos deductum? PH. nāq; alium habui neminem. Py. hau,
Ne comparandus hic quidem ad illum eſt, ille erat
Honeſta facie, & liberali. PH. ita uiſus eſt
Dudum quia varia veſte exornatus fuit
Nunc eo tibi videtur fœdus. qa illā nō habet. *Troch. tetram. catal.*
Py. Tace obſecro, quaſi vero paulum interſit. *Senarii*
Ad nos deductus hodie eſt adoleſcentulus,
Quem tu uero uidere uelles Phædria.

diſſem. i. nō inueniſſem eum. ſ. domi. ita. ſ. hoc modo: vt vi/
deri poteſt: quia. ſ. ueſtem ſuā depoſuit: & liberi veſtē ſum
pſit. vel ita. i. adeo: iam adornarat. i. apprauerat. fugam. i.
diſceſſū celerē. Py. Pythia cernens eunuchū hæc omnia di
cit. id eſt erat iucūdū: vt q̄rat illū: quē videt. amabo: parti/
cula blandientis eſt q̄ſi rogo te p amorē. habes ne. i. vtrū ha
bes hominē: quē q̄ro
.ſ. Eunuchū: qui ma/
le tractauit puellam
Phę. quid ni. i. quare
non habeā: quaſi di/
cat non vides. Py. o:
exclamantis eſt. q. d.
q̄ benefactum eſt, ſi
tu. ſ. eū habes. Do/
rias vero id eſt ſed pol
.i. p Pollucē iſtud bū
factum eſt inquam
ſi habeas eum. Pyt.
Vbi eſt Phę. rogitas
non vides. aſpiciebat
.n. Dorias Eunuchum
ſed ſciebat nō eſſe eū
quem quærebat. Py.
obſecro. i. q̄ſo, quem
videam. i. videt poſ/
ſim a me præcipue q̄
ſitum. Phæ. Tangēs
eum Phædria inquit. ſ. id eſt certe: videas hunc quē teneo.
Py. obſecro id eſt quæſo quis eſt hic homo: quem tangis,
& dicis eſſe eum: quem quærimus. Phæd. eſtis. ſup. qui de/
ductus eſt hodie ad vos, Py. nunquam quiſquam pro quæ
q̄ antique. nam quiſquam in utroq; genere dicebatur. quiſ/
quam noſtrum, id eſt noſtrarum, hoc eſt noſtræ:, ſeu noſtra
rum familiarum. vidit oculis ſuis (pleonaſmo) hūc: quem
oſtendis Phædria. Phæ. non vidit? admirando: indignan/
do & inquit. Pyt. obſecro, quaſi per ſacra rogo: ut dicitur
per tuam fidem: an credidiſti hunc eſſe deductum ad nos.
Phæ. Credidi ſup. nam. i. quippe qui neminem alium ha/
bui ad uos deducendum. Pyt. haud interiectio conturba/
tæ fœminæ: nec conſtantis ſibi. ne quidem: id eſt non etiam
hic eſt comparandus ad illum. ſ. Chæream Eunuchi ſimula
torem. illæ Cherea. ſ. erat facie honeſta, & liberali. i. habe/
bat facturam: formam: ſeu figuram: & præcipue oris hone
ſtam & liberalem, hoc eſt pulchram & benignam. Phęd. ille
Eunuchus uiſus ē tibi ſup. dudū. i. pauloante. ita id eſt talis ſ.
honeſta facie & liberali: quia fuit exornatus varia ueſte,
nunc videtur tibi fœdus. i. deformis: turpis: eo. i. ea re ſiue
ideo: quia non habet illam ueſtem quam prius habebat. Py.
obſecro tace, huc fœminino ſtomacho dictum eſt: & ne in
iuria videatur additū eſt obſecro, q. d. noli obſecro conten/
dere illū eſſe, quem quæro: quia nulla rōne mihi potueris p
ſuadere: quaſi uero per ironiam dictum eſt: ut ſæpe ſolet,
quæ duæ particulę hoc uideatur ſignificare: uidelicet, quaſi Quaſi vero
ſi dicatur q paululum inter ſiet. i. q parua ſit differentia,
cum tamen ſit latiſſima. adoleſcentulus deductus eſt hodie
ad nos vero. i. ſed talis ſup. quem tu Phedria uelles uidere
adeo faciem eſt honeſta & liberali.
¶ QVID huc reditio eſt quaſi dicat. Cur dominam tuam
aufugiſti & ad me rediiſti. Quid veſtis mutatio? habebat SER.
enim adhuc ueſtem Chęreę non off. id eſt inueniſſem.
Ita iam aadornarat, id eſt aptauerat fugam mutando hanc
leuiorem veſtem. Quiſquam veſtrarum id eſt quęquam.
Eſt enim communis generis apud antiquos. Nam certe cre
didi, nam quippe. Tace op. quaſi vero paulum inter ſiet
Ac ſi diceret: tibi differentia per ueſtem habere poteſt: vbi
parum diſſimilitudinis eſt: ſed vbi tanta differentia eſt: ibi/
nulla per ueſtes differentia notanda eſt. Adeo pulcher eſt,
quem tu uidiſſe uelles.

Hic eſt uetus: uietus, veternoſus: ſenex:
Colore muſtellino. PH. hem quæ hæc eſt fabula?
Eo redigis me, ut quid egerim egomet neſciam.
Eho tu, emin' ego te? DO. emſuiſti. Py. iube mihi denuo
Reſpondeat. PH. roga, Py. veniſtin' hodie ad nos? negat. *Iāb. ſeptē*
At ille alter venit annos natus ſedecim, *Trimetri (pedum*
Quem ſecum adduxit Parmeno. PH. agedū hoc mihi expedi
Primum: iſtam, quam habes: unde habe ueſtem: taces?
Monſtrum hominis, non dicturus? DO. uenit Chærea.
PH. Fraterne? DO. ita. PH. qñ. DO. hodie. PH. quā ludū? DO. modo.
PH Qui cum? DO. cum Parmenone. PH. noraſne eum prius?
DO. Non: nec quis eſſet: vnquam audieram dicier.
PH. Vnde igitur fratrem meum eſſe ſciebas? DO. Parmeno
Dicebat eum eſſe: is dedit hanc mihi. PH. occidi.
DO. Meā ipſe * induit: poſt vna ambo abierūt foras *induit diſſyllabū ē*
Py. Iā ſatis credis me eſſe ſobriā: & nihil mētitam tibi? *Troch. catalect.*

DON. (Hic eſt vetus, uietus veternoſus, ſenex.) Sic hoc totum pronūciandū. quaſi iraſcatur, huic ꝓpter quem laudauerit Chæream. (Vietus. mollis, flaccidusq; & flexibilis corpore. vnde & vimina & vimenta: & vites: & vietores dicuntur. & uiere: religare dicitur: q̄a vietis virgis magis religare poſſumus quilibet, Lucretius araneæ dixit vietam veſtē id eſt putri molitia præditam. (Vetus Ad vituperationem modo, nō ad laudē ponitur: vt Veteris Poætæ maledictis reſpondeat. Vetus eſt cuius diminitiuum, vetulus. (Veternoſus, morbo vetere cōfectus, id eſt veterno: quales ſunt q hydropen patiunt. Et recte. Nā ſæpe eunuchi in ſenecta veternoſi fiūt, & cito hoc laborāt morbo. (Senex. Ex morbo ægritudineque rugoſus: (Senex. Vtrum ſenex? an quia ita videt ob deformitatem? (Colore mu.) Errauit Teren. nō itelligens Menādricū illud, αὐτὸς ὅδε γα λαλεώτης γέρων. ait aūt Stellionē: animal qd lacertæ nō diſſimile eſt, maculoſo corio. nāq; ad id genus coloris: facies exprimitur eunuchorū corporisq; q̄a plerīq; lētiginoſi ſunt.

Stellio. Hinc ergo errauit ideo, q̄a γαλῆ Muſtella dr. γαλεώτης ſtelio. [Greek illegible] . Ego Adeſionem ſequor, qui recte intelexit, Terentiū ſciētē, muſtellino colore Eunuchum dixiſſe coloratum: uelut ſubliuido, quia vere Eunuchi, aut ex cādidiſſimis lētiginoſi fiunt, ut ex Gallis: & hmōi occidentalibus: aut ex fuſcis. ſubliuidi: ut ex Armeniis, & aliis orientalibus. (Vt quid eme: egomet Ne. Pro nō meminerim, vel non agnoſcam.

Neſcio (Eho tu, emin' ego te? Miro ſtomacho quod ipſe fecit: id ex alio conatur audire, q̄tenus hæc audiat: an hoc fecerit * dubitatiue. (Mihi de. re.) Hoc eſt qd in rethoricis Cice. ait, Contra firmam argumentationem, aliā æque firmā: aut firmiorē opponimus. hæc eſt autem æque firma. Denuo aūt, ad rñdeat pertinet: nō ad Iube. (Denuo rñdeat. Iube vero: mihi denuo reſpōdeat, intelligēdū eſt. (Roga.) Mire vtriuſq; fiducia ꝯfert, & apud vtrūq; eſt ueritas, cū vterq; fallat. (At ille al. ve.) Bñ inſtat quaſi ex pte iā obtinuerit Pytias. (Age dum hoc mi. ex.) Hæc Plautina ſunt, cū in iiſdē lōga ſit diſputatio, ſed mire a Terentio ꝑferūtur ad eius exemplū & quod eſt Pluſcarēt Plautinis nugis. (Agedū. Dū παρέλκον ē: & ad iuua ex aio loquētem. (Taces?) Et recte tacet: q̄a metuit Chęreā. (Mōſtrū ho.) Bñ Eunucho dictū ē monſtrū hois, hoc eſt nec mas, nec fœmina exiſtēs. Sic & ſupra: ſene neq; muliere dixit. (Mō.) Nota Mō apte ꝑ pterito tpe dictū eſſe id eſt iā dudū. nā q uitiauerat uirginē, non mō: ſed lōge añ veſtē mutauit cum Eunucho Phę. (Qui cū?) Prępoſitio. Cū his dictiōib⁹ ſupponit, qd: nobiſcū: vobiſcū. Cæteris uero ita ut ipm nomē ꝑſcribit, ꝑpōit, ut: cū amicis, cū exercitu: cū aduocatis. (Vñ igit fra. me. eē ſc?) Vtpote nouitius & eū: q ex Peiræo raro diſceſſerit, & lōgo interuallo tis τοσοῦτον veneriт. Et hæ ſunt obliquæ iterogatione: quibus vti oratores uidemus, cū deriuare teſtimoniū nitunt, Et iō ſic ait Phædria, ut fruſtret oia q̄ ꝯfeſſus eſt Dorus. vult. n. fratri eſſe cōſultū (Parmeno di, eū eſſe.) Prope infirmatū teſtimoniū eſt. qd. n. ſic ait, Parmeno dicebat eū eſſe: falſum eſſe pt. Et mire ſic ait, ut. Sola mihi talis caſus Caſſandra canebat. Sic aūt dicimus, qū nō ſemel, qd factū fuerit: ſed ſæpi⁹ demōſtratus. (Iam ſatis cre. me. So. Quia ſupra dixit: Temulēta es, & quaſi grauē iniuriā hoc dicto paſſa ſit: memoriter dictum retulit, vt, En ego victa ſitu. & pulſus ego.

Preteritum perfectū

GVI. CHIC. ſ. Dorus. e vietus. i. mollis, flaccid⁹, & flexilis corpore. Itē ait Feſtus, lāguidus ſine ui & naturalibus viribꝰ priuatus. Nam viere ſignat vincire, ſeu ligare: unde vimina qbus aliqd viet. i. ligat. vetus hic ad vituperationē ponit: nō ad laudē. i. vt ꝑus dictū ē carioſus, aut rācidus. Auet⁹ diminutiuum fit vetulus. ueternoſus. i. morbo veteri ꝯfectus. i. veterno q̄les q hydropē patiunt, & recte: nā ſępe eunuchi i ſenecta veternoſi fiūt. i. hydropici ſenex. i. rugoſus ex morbo & ægritudine. eſt inquā colore muſtellin. i. habet colorem muſtelino colori ſimilem. i. ſubliuidum

Muſtella muſtella aūt dr lōgum mus. Do. uult in Mænandri fabula. unde hęc traducta eſt, eſſe ſtelionem animal videlicet, quod lacertę nō diſſimile eſt maſculoſo: corio namq; id genus coloris facies exprimitur Eunuchorū: quia plerīq; lentiginoſi ſunt. i. maculoſi. nā lentio genis: faciei eſt macula. Phæd. hem: indignantis. quæ. i. qualis, vel cuiuſmodi hæc fabula eſt: quaſi hoc figmentum, ſiue hęc nugę, & ioculare aliqd redigis. i. reducis me. eo. i. in eū errorē. ut egomet neſciam. i. non meminerim: ſiue non agnoſcā qd emerim. eho tu eunuche. eho eſt interiectio at entionem mouēs, & riſionē. ego emin. i. emi ne te Eunu? Dorus. Emiſti me Py. iube, vt ſup. rñdeat. denuo. i. ſecundo q̄a rñdit tibi iube, ut iterū rñdeat mihi. Phę. roga. i. interroga eum Py. veſtin. i. ueniſti ne hodie ad nos? negat. hoc dicit Pythias de Euuucho quem interrogauit. At ille alter venit ad uos natus ſedecim annos. i. ſedecimum annum agens. quem Parmeno adduxit ſecū. agendum horantis eſt. primum. i. in primis. expedi ideſt. explica mihi hoc. vñ habes iſtam veſtem. quem habes taces. i. non rñdes. o monſtrum hois. i. deformitas hominis: & pręter grediens naturæ hois modum: cū nō ſis nec mas. nec fœmina nō dicturus es. i. non es rñſurus, Dorus. Cherea venit. Ph ę. ne. i. utrū frater meus venerit. ſ. dor⁹. Ita. Phę. qñ. Dorus. Hodie. Phę. q̄dudū. i. q̄tū añ uenit. ſ. Dor⁹. Mō. i. pauloante. Phæ. q cum. i. cum quo. u: nobiſcū. i. cum nobis Dorus. cū Parmenone Phæ. ne. i. vtrū. noras. i. cognaueras. prius eū fratrem cum ſis nouitius. Dorus. non noram nec vnq̄ audiuerā dicier. i. dici: q̄s eſſet Chę. frater. Phę. Igitur vñ ſciebas eum eſſe fratrē meū. Has aūt interrogationes obliquas intermiſcet, ut fruſtret oia: quæ confeſſus eſt Dorus vult. n. fratri eē diſſolutū. Dorus. Parmeno dicebat eū eſſe Chæream fratrem tuum, is dedit mihi hanc veſtē. Phæd. Occidi. i. perii. Do. ipſe Chærea induit meam ueſtē poſt. i. deinde: vel poſtea amabo. i. Chærea & Parmeno: abierunt. i. diſceſſerunt. una. ſimul foras. Py. ne. i. utrum credis iam ſatis me eſſe ſobriā. i. non temulentam ſiut prius dixeras, & credis inq̄ me nihil mentitam eſſe. i. falſo affirmaſſe tibi.

SER. CSED hic eſt uictus. i. fractus aius eundo: uetus per ætatē, ueternoſus a morbo ueternus. i. eſt morbus: qui ſi ēt iuuenis occupet, ſenes uideri facit. Senex in habi, in colore muſtellino dicit, q̄ſi palido & ruffo ad modū moleſtæ. Natus ſedecim an. recta eſt, & bona hæc cōſtructio: nec oportet ſubaudiri hñs ſedecim annos. Iā ſatis. ſ. tu antea me vocabas temulentam, Iā. i. modo ſatis, credis me eſſe ſobria.

Clam

DON. ¶IAM ſatis certū ē uirginē vitiatā eſſe.)Ordine ait:cum primū de ſe,tum de aduerſario loquit.¶Credis huic qd dicat.)A pſonæ q̄litate derogat fidē.nā qd credendū eſt ſeruo Eunucho fugitiuo?ſi¶Quid iſti credā?res ipſa indicat.) Hic a pſona,q̄ conuicebatur,oratione ad factum ſe retulit. ¶Cōcede iſtuc pau.)Ad ſe verſum dicit iſtuc, vt longe ſit a Pytia. Eunucho.n. dicit Phæ. ¶O ſceleſtum atq; audacem hoiem.) Chæ,ſ.vel Parmenonē,ſed ſic ꝓnūciādum eſt, vt putet ancilla de Eunucho. dici hoc ipō ꝙ pſilo ē. iō illa ifert Vę mihi, indignis nos eſſe irriſas modis? ¶Væ mihi.) Hoc totū. Væ mihi qdā a Py. vſq; ad irriſas modis: dici exiſtimāt. ¶Miꝝ ni tu cre. qd̄ iſte dic.) Vtꝝ an ſerua quod ſeruus? an ſtulta qd̄ ſtultus?an fœmina qd̄ Eunuchus? Miꝝ ni tu: Clare dicit.qdā ꝑſſius putant. ¶Heus tu ne.rur.)Rurſum,ñ ad negationē ptinet. ſed ad interrogationē,vt ſit, rurſus iterrogats. ¶Rurſus:retro .i.ecōtrario,ac p hoc ꝯtrarium ſuprioribus dicito. ¶Non pt ſi.ma.fa.vt. Ampliatia, & dilatio qōnis argumēto eſt nihil ꝯtuliſſe. Adde,ꝙ pœnā minat: nō tanq̄ iā icerto, ſed falſo

Fateor teſt Deinde ipſum. Fateri ꝯſideremus q̄le ſit. Nō eſt teſtis fateri:ſed rei. Hic igit vt i illum culpā transferat vniuerſam, fateri dixit,nō idicare.ut ipſe, reus:nō alieni facti teſtis eſſe dicat. ¶Nō pt ſi.malo. Quaſi nec ħ fuerit, nec illa ꝯfeſſio

Sequi in qbus nulla veritas ſit.¶Sequere hac.Quaſi ad tormenta. ¶Mō,aitmō ne.Teſtis aut ab aduerſario conuincitur falſitatis:aut a ſeipſo,ſi variauerit dicta. Ergo priora:qa non potuere conuinci:ab incōſtantia teſtis ꝑſidiū defenſionis inqſitum eſt.¶Ora me.) Hoc lentius,vt ſit cauſa nō ſæuiendi.¶Obſecro te ue.Phæ.)Bñ vero. nā qa ille dixerat,vt ſimularet pces,hic annixus Vero addit, oſtendens ſerio ſe rogare:& ex aio:nō ut ille iubebat.dolo. ¶Intro) Terribiliter domō eū ſummoueat.¶Intro. Vtrum intro,domū ad Phę?an ad Thai?ſed nō oportet ad Thai.intelligi: ne cęlandarum rerum index teneatur. ¶Hoi hei.)Bñ hoi hei σχετλιασμοι ruſticū poſuit,ut pote & ſerui i& nouitii, & ē deploratio ab eis ſic dicta. Actū eſt ſiqdem.) Hoc rurſus clare.& ſic dicit tanq̄ adhuc iratus Eunu.ſuo ¶Alio pa. ho.)Cōtra officium fuit mentiri docuiſſe ſeruum:& adfuiſſe mendacio liberalem adoleſcētulū. Sed vide quēadmodū defēdat:dū ſe mētiri coactum dic,dū ꝯſulit honeſtati, Hāc āt cām longe ſermocinationis ad hoc iduxit artifex Poeta ut apud oēs iā certū ſit a Chæ. vitiatā virginē,ne uolo errore impediantur ulterius nuptię:vel finis fabulę differatur ¶Alio pacto ho. Nullo alio.ſ.niſi p hanc fallaciam.

CVI. ¶IAM ſatis eſt certū.i. exploratū virginē eē vitiatā.i.ſtupratā. Phæ.age,hortantis ē aduerbiū.o bellua.i.ſtolida mulier, & nō ſatis ꝯſiderata.tradis nunc huic.ſ.Eu.ſeruo & fugitiuo.id ſup.qd̄ dicat. Pyt.qd.i.cur. uel quā rem credā iſti Eu.vel:ut alii hñt.qd ni.i. cur nō cre iam iſti .res ipſa.i.ipſe

Concedere effectus,idicat.i.declarat ſatis ſine aſſeruatione & teſtimonio Phę.ꝯcede.i.ꝯfer te Eunu.paululū.i. aliq̄diu.iſtuc ideſt ad me verſum.etiam audin.i. audis ne hunc paululū aliqd qd̄ dicturus ſum, & dixit audi ꝙ pręe timore alter.ſ.Eunuchus refugiebat ꝓpinquare Phę.& cum acceſſit: ſubiunxit. Phę.ſat.ē.i.ſufficit.q.d.ſatis ꝓpe es & icipit iterrogare,voce ſubmiſſa:tu rurſum.i.denuo,dic ideſt rñde hoc videlicet

Iam ſatis certū eſt virgine vitiatam eſſe? PH. age nunc bellua,
Credis huic quod dicat? PY. qd iſti credam?res ipſa indicat.
PH. Concede iſtuc paululum.audin'?etiā nunc paululum.ſat eſt,
Dic dum hoc rurſum:Chærean' tuam ueſtem detraxit tibi?
DO. Factum. PH. & ea eſt indutus? DO. factum PH. & pro te huc
deductus eſt? DO. ita.
PH. Iupiter magne:o ſceleſtū,atq; audacē hominem. PY. uæ mihi:
Etiam nunc non credis indignis nos eſſe irriſas modis?
PH. Mirum ni tu credas qd̄ iſte dicat?quid agam neſcio. Iāb.tetram
Heus tu negato rurſum poſſumne hodie ex te exculpere. Troch.
Verum?vidiſti ne fratrē Chæream? DO. nō. PH. non poteſt
Sine malo fateri,video?ſequere hac:modo ait:modo negat.
Ora me. DO. obſecro te uero Phædria. PH. I intro. DO. hoi hei.
PH. Alio pacto honeſte quo modo hinc abeam neſcio. Deeſt ſyllaba for
actum eſt ſiquidem.tu me hic etiam nebulo ludificabere?(te nunc

Chæ.detraxit.i.abſtulit tibi tuā veſtem. Dorus eunuchus. fctm̄ eſt ſup.ab eo Chæ.Phæd. & indutus eſt.ſ.Chæ. eam veſtem.nam ſcds actus remanet in paſſiuo cum verbis vehementis tranſitiōis. Dorus.fctm̄ eſt ſup. illud ab eo Phę.& deductus eſt huc ad Tha.ſiue ad Tha. domum quam oſtendebat.p te.i.loco tui,Dorus.ita deductus eſt.ſ. p me.Phæ.o magne Iupiter,o hominem ſceleſtū, atq; audacē.i. temerariū, & iportunū. & petulātē.& hāc exclamatiōnē facit de Chæ. ſed hic pnunciat, vt putet ancilla de Eunucho dici.Py. Veh mihi miſere.i. ego ſū bñ ifelix, & miſera: & q̄ſi maledicta cum oia accidam mihi ita aduerſa.etiā non credis nūc nos eſſe irriſas.i.illuſas. modis īdignis.i. inhoneſtis, & turpib⁹ rōnibus. Phę.miꝝ ē ſup.ni tu credas illud ſup. qd̄ iſte Eunu.dicat.& iſte p ꝯcēptū dixit. Deinde ſubmiſſa voce dicit.neſcio qd agam.i.agere debebā, vt fratris honorē tuear.heus tu,aduerbium excitātis eum ad negādum. rur. .i.econtrario negato qd̄ prius dixiſti i admonito Eunu.qd debeat rñdere ſublata uoce:ut audiat ancilla. interrogat.ne .i.utrum poſſum exculpe.i.extorquere, teſte Marcello. veꝝ Marcellus .i.veritatem.vidiſtin.i.vtrū uiſti Chęr.frem. Dorus nō vidi.ſ.Phę.video.i.facile pſpicio. ꝙ ſup. hic Eunu.nō pt fateri,qd̄.ſ.verum eſt ſine malo.q.d.ſine ſupplicio & tormentis.tu Dore ſequere me hac.i.per hanc viam ad tormenta.i. ſubeunda: & hęc oia ſimulant ad excuſationem inueniendam Chę.mō.i.aliqñ.ait.i.fatetur.mō. aliqñ. negat.i.defitetur.ora me.i.finge ꝙ tu ores me ne te afficiam ſuplicio. Do.o.Phędria obſecro te vero.i.certe: & quaſi ex aio oſtēdit,n.eunu.ſe auxilium rogare ex aio,non ut illi uidebatur dolo.Phę intro.i. ingredere in domum ad tormenta ſubeunda.Do.Hoi:hei, interiectionis dolentis:& deplorationem facientis.Phę.neſcio quo mō abeā.i.diſcedā.hinc.i. ex hoc locho.hōeſte.i.cū me honore alio pacto.i.alia rōne,q̄ p hanc fallaciā. Actum eſt.i.factum eſt. diciturq; ſp de malo, cui vix medela adhiberi poteſt.Cice.in epiſto. Actū eſt de Cice te niſi prouides.ſiquidem.i.qa etiā,tu nebulo.i.futilis,inutilis,nullius frugis bonę:nihil, leuis ac vanus vt nebula ludificabere.i.illudes:irridebis me hic.

¶AGE nūc be.i.ſtulta.facta.cognitione de Chęrea, vult SER. Phę.ſe aliquo mō ab illis expedire:qa hęc res ad eū:q bona miſerat p tinere videab̄t:iō machinat diſſuadere illi nec credat, & ppea Eu.cogit iterum denegare,qd̄ dixerat de Chę q̄ pp eum per ſe vocat ita. Concede iſtuc.i.in iam partem. Audis ne?ēt nūc.i.adhuc paululū ꝯcede,mō ſat eſt dic dum mihi hoc rurſum utrum ſit veꝝ,qd̄ ꝯfeſſus eſt corā illis. dic dudū:ē ibi adiectio ſyllabica. Veh mihi Pyt.exclamat illis ꝯſiliātib⁹. Miꝝ eſt niſi tu credas,q̄ſi nō debes credere. Quid agā.n. hoc dicit ſecū,poſtea uertit ſe ad Eunu. tacite dicens heus negato rurſum.qd̄ de Chę. dixiſti poſſum nec?hoc dicit alta uoce. Seq̄re hac.i.in domū, ut te verbum hos minatur ei corā illis.Ora me;tacite dicit. Alio p. hic oſtēdit q̄re illud totū machinat⁹ ſit loquēs humili uoce. tu ne:hoc ait te Parmenonis. Remanet Py.cū Doria:& cōquerit de Parmenone:& minat ei,q̄ cōminatio q̄dā opportunitatē qnto actui ꝑparat.tibi.n.terrebit Par.q tertius nūciabit Lachi de dephēſo Ch.i domo meretricis. Vbi poſtq̄ vēiet laches & rē iuenietaſr ſiet p ei⁹ ꝯceſſionē:vt Chę.ducat virginē.

DON. ℂ Q VAM me viue.) Deeſt magis. vt ſit: magis ſcio q̄ me viuere. ℂ Inuenia hodie pol.) Hæc eſt περιπέτεια ad ſuſ/ tum exitū fabulæ. nā dū ſe vlciſcit Pythias: ſit ſdicium patri Chæreæ, & ꝯfirmant nupt. æ. ℂ Vtrū taceamne an præ.) Tertiū παράλογον abūdat. n. aut Verū aut Ne aut certe hoc ſit, ut ſit figura τμῆσις. ℂ Tu pol ſi ſapis: qđ ſcire.) Non poſſumus neſcire q̄ ſcim⁹. ſed ita: vt Co cordia diſcors. & Vir. Seq̄turq̄ ſequē te. ℂ De Eunucho,) Q uid fuerit. ℂ Tu pol ſi ſapis, qđ ſcis neſcis. Videam? cur nolit Poeta de uitio virginis cōtinuo ſci re Thaidē, vtrū, ne īprouiſo malo vehe mētius cōmoueatur, ac doleat? an ut ex eiuſdē virginis ha bitu, vultuq̄ iſta cognoſcat? qđ eſt ꝺ̇ẛtuoſius. an: qđ proxi/ mum vero eſt, vt illā & Thais, & frater ignorātes uitiatam animoſius aduerſus militē defendāt repetitā eam venientē cum tāto ſtrepitu ac mini: Nā quo ore pterea diceret Th. Chre. de ſororis pudore ſolicito. Educta eſt ita ut teq̄, il/ laq̄ dignum eſt, ſi ſciret eā virginē nō eſſe? ℂ De Eunucho, Quod Chæ. ſirmō Eunuchus. ℂ Q uod ſcis neſcis. Vnde in Heautont. Neſcias quod ſciſſi ſapis. Et hoc eſt qđ ΧΑΧΟλΟ dr. ℂ Q uod ſcis neſcis Prouerbiale eſt: & multum apud dialecticos tractatum: ut facio & nō facio: & amicus ſum & nō ſum, & audio, & non audio, & c. huiuſmodi. ℂ De vi/ tio Vir.) Quod iam mulier facta ſit. ℂ Haere & te oi turba euolues. Cauſa quæſita cur ante iurgiū cum milite Thais neſciat vitiatam virginem. ℂ Et illi gratum f ce.) Cui: niſi virginis: cuius crimen, vt ſupra: ſilentio texeris: præſertim tacentis iniuriā ſuam, & ſit dolentis amiſſum virginitatem ut nec ꝯfeſſionem ſuæ calamitatis ſubicere poſſit. ℂ Id modo dic.) Id p̄ hocſubiūctiuum pro ꝑpoſitiuo: ℂ Thais iam ade.) Bn̄ dixit aderit. huic. n. aderit Tha. ℂ Quia cum inde ab eo.) Aliā cām ex alia ſupoſuit: q̄ſi diceret i video cām.

PY. Parmenonis tam ſcio eſſe hanc technam: quam me uiuere

D. Sic. eſt. PY. iueniā hodie parē vbi pol referā gr̄am. *hodie pr' ſpro.*

Sed qd nūc faciūdū cēſes Dorias? D. ād iſtac me rogas? (*dicta hoc dic.*)

Virgine? PY. ita: vtrū taceāne: an pdicē? D. tu pol ſi ſapis *tu ſuo*

Quod ſcis neſcis, neq̄ de Eunucho. neq̄ de uitio virginis *preſſ*

Hac re te omni turba euolues, & illi gratum feceris

Id mō dictabiſſe Dorū. PY. ita faciā. D. ſed videon' Chremem?

Thais iā aderit. PY. qd ita? D. q̄a cū inde ab eo, iā tum inceperat

Turba inter eos. PY. aufer aurū hoc: ego ſcibo ex hoc quid ſiet.

telā. hāc fallaciā eē Parmenonī. i. pſteſſe a Parmenone. q̄. i. q̄ tū, ſcio me uiuere. i. q̄ ego viuo. Techna græce, ars dr latie Inde technides. i. artifex. ide calotechnus. i. bonus artifex, & caeotechnus. i. malus artifex. Do. ācilla. Sic. eſt ut tu dicis pyrhias. Py. pol. i. p Pollucē iueniā hodie eū ſupple alicubi vbi referā ei Parmenoni parē gr̄m. i. repēdā ei vices i malū .n. ſæpe dicit referre gratiā. i. qd vulgo dr reddeſ placitū: Sed nūc o Doris qd cen/ ſes faciundū. Do. ro gas. i. interrogas me de iſtas virgie, q̄ ita fuit ſurpata: Py. ita .i. rogo de iſta virgi ne, vtrum ne altera p ticula abūdat, taceā .i. cælē, an pdicē. i. ap te dicā: & detegā factibus. Do. pol. ſi ſapis. i. ſi es ſapiens. ne. ſcis, i. ignoras. quantum ad detegendum illud ſup. qđ ſcias apud te. reſeruaſ. n. hæc verba: ad diuerſa: alioquin non ca/ perent fidem, uidelicet neſcis de Eunucho neq̄ vitio. i. de ſtupro virginis, q̄ iā ſit facta mulier. Hac re. i. tua tacitur/ nitate & ceſſatione. euolues. i. exolues, explicabis: expedies: extricabis te ab oi turba. i. ab oi turbatiōe & iurgios: & gra tum feceris. i. gratum faciens. ꝓiunctiuum p idicatiuo. illi. i. virgini cum ſilentio texeris amiſſum virginitatem. q̄ repa/ rari nō pōt. Nā, vt ingt Oui. Ipſa pudicitia depiſlla ſemel. i. irreuocabiliter. Mō. i. tm̄mō. dic. id. ſ. Dos abeē. i. fugiſſe ſeu diſceſſiſſe. Py. Faciā ita vt mons. ſ. aut ſuades. Dor. Sed videō. i. vtq̄ uideo Chre. declinaſ. n. Chr. Chremis vl Ch. & ita deinceps. Thai. iā. i. ſtati. aderit. i. aduenietvel preſens erit. Py. qd. i. cur ita aderit. ſ. Thais. q̄a. ſ. Chre. uideo. Do. qa tum ab eo ide. i. ex domo militis. iā tum. i. tūc turba. i. rt/ xa: turbatio iurgium icepat iter eos. i. militem &. Tha. Py. tu dorias aufer hoc aurū: & ego ſcibo p ſciā. ex hoc. ſ. Chr. qđ ſiet. i. qđ fit de turba incepta, & qūo res ſeſe habeant. ℂ TECHnā. i. fallaciā: & dr a tego tegis: oi turba. i. turba tione. Et illi. i. puellæ: q nollet ſe diffamari. i. grām feceris. Id mō. i. tm̄mō dic. Sed videon': ad alium actū iā accedit. Oui

SER.

GVI. ℂ P Y. Scio tam. i. tm̄ hanc technā. i. hanc artem, hanc cau/

ACTVS IIII. SCENA V.

CHREMES. PYTHIAS.

DON. Atat Atat data Her de verba mi. ſunt.) Hic ſe/ migrauis inducitur uino. Chr. priorum memor: titubans in præſentibus: ut fere adoleſ ſolēt. ℂ At. Interiectio ē paulatim perceptiſ atq̄ in tellecti mali. ℂ Data uer.) Fraus facta, Data hercle verba. A milite: an meretrice: euius īſpidē idolum malū in oi re ſuſpicatus ē: an magis a vino: qđ captioſo: aliquo data ver/ ba ſunt: q̄a bibere, dulce eſt: ebrium fieri: turpiſſimum, adeo his q̄ ſequunſ: quaſi ſubtilē fraudē ebrietatis inducit Plau/ tu' de vino, Pedes captat primo: luctator doloſus. Vir. de una Tētatura pedes olim vincturaq̄ linguā. ℂ Ac dū accu.) Hic uerba data ſunt. ℂ Quā vi. mī eſſe pul. ſo.) Nihil elegā tius. non dixit uidebar mihi eſſe ſobrius ſed, vt hoc ip ſum iā erroris eſſet: ac violentiæ accumulatio: Videbar ſiti/ quit mihi nimirum ſobrius pulchre, Fortiter, ac nimis.

Dare Verba

pulchre ſobrios

Atat data hercle verba mihi ſunt vicit vinū qđ bibi. (*Iam, tetra,*)

Ac dū accubabā: q̄ videbar mihi eē pulchre ſobrius.

videbar mihi: id eſt indicabar: a me ipſo eſſe pulchre: ideſt ni mis vel forriter ſo brius: id eſt mode/ ſtus: vel potius mo/ deratus.

GVI Atat data & c. Hic ſemigrauis inducitur vino Chre/ mes priorum memor: titubans in præſentibus. Chre. At at interiectio eſt paulatim percepti, atq̄ intelle/ cti mali. Hercle. i. p Herculem iurantis eſt, verba ſunt mihi data: id eſt fraus mihi facta ē. a vino: quaſi ab aliquo captio ſo & doloſo. propterea Plau. de uino loquens vocat uinū luctatorem doloſum, Vinum quod bibi. vicit me. Ac dum .i. quando. accubabam. i. ad edendū ſedebam. Antiqui eni epulantes cubabant: ac cubito innitebantur: id eſt quantū

Atat. Hic incipit quartus actus de cognitione & li/ beratione uirginis. Et ſicut tertius actus circa perſo nam Chære. principaliter verſatur hoc modo: ut co/ gnoſceret ipſe fuiſſe falſus Eunuch⁹: q virginē vitiauerat. Ita iſte quartus actus principalr circa pſonam uirginis hoc modo: ut cognoſceret eē ciuis, & fiet manumiſſa: & libera a ptāte militis. Et cognoſcet pterea Thais ut tiō, qđ fcm eſt in ea: qđ totū tēdit ad utilitatē eunuchi: cui oēs ptes ſubſer uiunt, qm cū ſit ciuis, & libera: & ſit ab eo eſſe uitiatā noti/ ficatū. hçe oia ad eā ducendā iuuant Eunuchum. Si. in. ali/ quod horum deeſſet: fortaſſe non habuiſſet eam vxorem, ad quā cognitationem & liberationem inducuntur cōuenie tes perſonæ. ſ. Chremes, cui Thais ſigna quæ a pdonibus ſcripta habuerat tōſdat: & oſtenſa p Sophronam nutricē bn̄ recognoſcat. Et ipſa Thais inducitur iq eam eſſem ciuem affirme: & ſigna ſcripta oñdat. Et ita valēt hçe duç pſonæ ad eam ciuē eſſe cognoſcēdā. Ecdem pſonæ ualent ad ma/ numiſſionē, qm cū Thraſo puellā cū familia ſua a meretri/ ce auferre ueniret, Chremes: ut ſororē ſuā tuiāte Thaide a manu militis liberabit. Ecce prior inducitur Chre. lætus & plus potus iuuenaliter de cōuiuio rediens: ut cum prius ſobrius

SER.

ſobrius a meretricijs dictis abhorreret, Baccho hilareſcen te meretrici facile cõſentiat: & ideo mõ deſcribitur potus: & ita hilaris ita ſecũ loquẽs. At at data ſunt hæc mihi, vt.ſ. deceptus ſum, q͂a ultra cõmodũ bibi: & hoc eſt Vinũ qđ biberã, Sed cum accubabã ſedẽs ad cõuiuiũ nõdũ ſentiẽs eſſe uino ſepultum. Q uantum.i.quantum videbar mihi ſobrius.

GVI. ¶POSTQVAM ſurrexi conuiuio: neq͂ pes quantum ad inceſſum, neq͂ mens quantum ad facta & dicta facit ſatis ſuum officium: id eſt id quod efficere debet, vel quod efficere ſolet, cum homo ſobrius eſt. P y. o Chreme. Chre. q̃d eſt. Deinde viſa Py. ſubdit. hem Pythia. Hem dixit. q.d. nõ videbam te. Vah, quandoq͂ vah eſt interiectio gaudẽtis, ut hic oſtendit enim ibi gaudium, & effuſionem in riſum. quãdoq͂ ſignificat deriſionem, ut in paſſione, Vah qui deſtruis templum dei. quanto. quaſi dicat multo uel longe. quanto enim ibi dicitur exclamando. videre .i. uideris mihi. nunc formoſior: id eſt pulchrior quam dudum id eſt, pauloãte. Py.

Poſtq̃ ſurrexi: neq͂ pes, neq͂ menſes ſatis ſuum officium facit.
PY. Chreme. C. quis eſt? ehem Pythias: vah quãto nũc formior
Videre mihi: q̃ dudũ? PY. certe tu quidẽ pol, multo hilarior.
C. Verbum hercle hoc verũ eſt: SINE CERERE ET LIBERO FRIGET VENVS:
Sed Thais ante multo uenit? PY. an abiit iã a milite? *Iãb. tetra.*
C. Iamdudum ætatem, lites ſunt inter eos factæ maxume.
PY. Nihil tum, ut ſequerere ſeſe? C. nihil niſi abien mihi innuit
PY. Eho nõne id facerat? C. at neſciebã id dicere iam, niſi quia
* Correxit, miles * qđ itellexi minus: nã me extruſit foras
Sed eccam ipſam. miror ubi ego huic anteuerterim. *d videtur eludi*

DON. ¶NEq͂ pes.) Ad inceſſum, ¶Neque mens.) Ad facta, ac dicta. ¶Satis ſuum officiũ facit.) Bene non eni omnino nõ facit, nã hoc inſani eſt ſed: no ſatis facit, qđ ẽ ebrietatis. ¶Quis ẽ? ehẽ Pythi.) γνωμικῶς & ſatis mirœxẽplo mutatã credit poſtquam ipſe mutatus eſt. ¶Quanto nunc formoſior, videre mihi q̃ dudum.) Hoc multum Academicos iuuat, qui aiunt, prout habiti fuerimus: atq͂ affecti, ita nobis aliud atque aliud videri, & ideo nihil certi cõprehendi poſſe, ¶Certe tu quidem pol.) Et certe: & pol: hæc dixi, vt appareret hanc vere loqui quæ ſobria eſt: illum vero ex uino falli. Et honorifice: atq͂ ut ſobria: non dixit temulentior, aut laſciuior: ſed alacrior. ¶Verbum hercle hoc.) Verbum, prouerbium, vt idem in Andria,
Verbũ Verbum illud, verum eſt, uulgo quod dici ſolet. ¶Sine cerere & libero friget uenus.) Hoc ii ad ſententiam reuocesnon conueniet ebrio, ii ad petulantiam, quam * ſic ante dictam eſt. Nam & improbior factus eſt & cum tropice locutus ſit, tamen ordinem naturalem ſeruauit. nam primum cibus, deinde potus, poſtremo libido venerea. Friget autem, quia omnis eiuſmodi voluptas in calore ſanguinis conſtituta eſt: qui his rebus aliter. Et friget proprie, non adhæret: tranſlatum enim hoc prouerbium a picatione vaſorum, quæ frigida picem non tenent: cum alia multa meliora ſint ad viuum frigida, vt ferrum, argentum, aurum: & cætera huiuſmodi: nam ſic alibi, Vbi friget, huc euaſit. Et uide tres μεταφοράς Cererem: liberum: Venerem, ¶Sed Thais multo ante venit?) Interrogatiue pronunciandum hoc. Et ſcias de his interrogationibus hanc ipſam eſſe, in quibus ita quærimus, ut qui interrogantur, reſponſuri nobis ſe neſcire videantur.
¶Iamdudum ætatem.) Quia iamdudum infinitæ moræ eſt: addit Aetatem, ut oſtendat multum abiiſſe temporis ut factam eſt. ¶Iamdudum ætatem, pro longinquo
Aetas tempore. Lucilius: Vt multos menſeſque dieſque. Non tamen ætatem. ¶Aetatem. Diu longinquoque tempore ac prolixo: vt eſt ętas, Nam ſi dicimus de die & dieculã
Diecla iam aliquantulum moram. ¶Nihil dixit tum vt ſequerere ſeſe?) Nihil, pro non. Virgilius O ponunt animos nil magnæ laudis egentes. ¶Nihil niſi abiens mihi innuit.) Apparet quaſi iratam diſceſſiſſe Thaidem a milite, tamen ſic iratam, vt illi ira conſilium non ademerit. Innuit, inquit, cum abiret. ¶Eho nonne id ſat erat?) Adeo ſimplex hic inducitur adoleſcens, ut a Pythia reprehendi poſſit nam quid opus fuit dicere: ſi innuit? ¶At neſciebam id dicere illam.) Dicere pro velle, velle ſignificare. Sic alibi Quaſi tu dicas factum id conſilio meo. ¶Niſi quia correxit miles quod intellexi minus. Hoc videtur facetius & ſapientius: q̃ dici ab ebrio: ruſtico: & adoleſcente debuiſſet, Hoc vitium eſt hic, cum Poetæ ingenium ſuum in perſonas conferunt. ¶Quod intellexi minus.) Veriſimile hunc tantum extruſum, uideri non etiam uapulaſſe: quia miles Thaidi magis, q̃ nunc iraſcitur. ¶Miror vbi ego huic an/
Anteuerter teuorterim, id eſt hãc præceſſerim. Vbi in qua parte uiæ,

certe quidem pol: hæ particulæ fere idem ſignificantes ſunt inculcatæ: ut appareat hanc uere loqui quæ ſobria eſt vide/ris inquam mihi multo hilarior, id eſt alacrior, q̃ prius, ſcilicet Chęr. hercle. hoc verbum: id eſt hoc dictum, hoc prouerbium: ſiue ſententia eſt uera. Venus, id eſt laſciuia. friget: id eſt ceſſat. uel non adhæret. ſine Cerere & Baccho, id eſt ſine cibo: & potu. & eſt metonymia. ponitur eſt inuentor uel inuentrix pro re inuenta, vt Baccus pro uino: Venus pro laſciuia: Ceres pro frumento. Sed Thais uenit multo ante iterrogãdo. q.d. utrum Thais venit multo ante. Pyt. an. id eſt utrum. iam abiit a milite. Chrẽ. iamdudum ętatem: id eſt longo ante tempore. q.d. diu & longinquo tempore: ut eſt ætas. Nam ſic dicimus de die, nam dieculam aliquantulum moram dicimus. Nec mirum ſi dicamus ætatem in accuſatiuo. nam nomina temporalia uel tendentia ad tempus, vel diſtantiam poſſunt poni cum uerbis omnibus & in accuſatiuo & ablatiuo, ſed elegantius in accuſatiuo. Iamdudum ętatem: id eſt multo ante tempore. iamdudum enim infinitæ eſt moræ: & nũc paruam, nunc mediocrem, nunc magnam moram ſignificat. propterea addidit ętatem: ut oſtendat multum abeſſe temporis ex quo factum eſt. Lites factę ſunt maxime inter eos, iamdudum ætatem. i. longo ante tempore. Py. nihil. i. nõ dixit tum. i. tunc, ut ſequereris ſeſe. i. ſeipſam. Chrem. nihil. i. non dixit nũc abiens. i. cum diſcederet. innuit. ſignum fecit mihi, uel oculis: uel digito, uel alio quouis modo. Py. eho, non ne ſat erat. i. ſufficiebat. Chrem. At, id eſt ſed. neſciebam illã Thaidem dicere, id eſt uelle: uel ſignificare. id. ſ. vt diſcederem: niſi miles correxit. i. corrigendo me oſtendit. id quod minus. i. non intellexi. Nam extruſit. i. exturbauit, impulit me fores. Sed eccã. i. ecce hic video ipſam miror vbi, id eſt in qua parte uiæ anteuerterim huic, id eſt hãc præceſſerim. Nam anteuertere alicui: vel pręuertere aliquem, ſignificat aliquem anteire: vel antecedere: uel per compendia virum eum antecedendo: vel celeriori curſu pręter grediẽdo poteſt enim fortitan anteuerto iungi accuſatiuo, ut anteuerti ſocium vel ſocio: ſequendo hunc locum,

SER. ¶SED poſtq̃ ſurrexi a cõuiuio. Neq͂ pes neq͂ mens &c. Inducitur Pythias, vt Chrementi aliquid alacritatis addat & occaſionem reditus inquirat. Iamdudũ ętate. i. per ætatem. Nihil mihi dixit, niſi hoc tm: q͂ abiens. i. diſcedens mihi ſtatim innuit mihi: vt eam ſequerer. At neſciebam q͂ propterea mihi innueret: hic deſcribit iuuenem non multum artibus meretricijs inſtructum Ego neſciebam. niſi quia miles poſtea illud quod ignorabam in me correxit: quod minus per Thaidem intellexeram. Vere correxit in me. ſ. vere fecit me ſcireitur Thais mihi innuiſſet & quia extruſit. ſ. Miror vbi ego anteuerterim huic. i. verterim me ante hanc.

DON. CRedo equidē illum iā affu. eſſe, vt illā eri. mi. Vides vt ex ipſis appareat verbis, q̃ cocitaa, & recenſliti gio veniat Thais. Itaq; nec nominat militem, nec virginem, ſed pronomine vtrū q; ſignificat, quaſi in medio cō/ ſtituta negocio. ⸿ Affuturū eē,) Id eſt aduēturū, vt affuit & Mneſtheus, ⸿ Sine vt ue.) Q uaſi dicat, ſine * nul/

Sinne

lis. & cōminātis eſt, vt Sine mō. ⸿ Atqui ſi illam di. att. vno,) Moris cōminātiū ē. ad exiguū reuocare cōmiſſa q̃ ſe ulturos prędicent. ⸿ Oculi il ef.) Et fœmię miæ ſunt: & in libidino/ ſos q̃ maxime, nam hunc ſuſpicaꝛ amatorē eē virginis, ſic & alibi, & ego ungui/ bus facile illi in ocu/ los inuolē venefico! In oculos autē maxime ſæuire fœminas & tragœdię fere oēs & comœdiæ ꝑteſtā tur. ⸿ Vſq; adeo ego illi. ſer. poſ inte. & ma. ver.) Non dixit vſq; adeo illū poſſū amare, ſꝫ q̃ i ſuauis iā diu ſit: oñdit, dicēdo: ferre poſſū. Et cito oñdit q̃ ſit amititia milis, Ineptias inquit, & magnifica verba. ⸿ Verba dū ſint.) Hoc ē, q̃ vim nō admiſceāt rerum. ⸿ Veꝝ. n. ſi ad rē cōfe. va.) Si diſcerit a verbis & rem expe/ riri cœperit, vapulabit. Et bona locutio; vt ſi dicas, verba ad rē ꝯtulit, hoc eſt, agere qđ dicebat agreſſus eſt. ⸿ Ad me? q? ſi iſtuc.) Et ruſticus, & timidus: & pudens cōmotus eſt meretriculæ dicto. ⸿ Hęc atq; hmōi ſum mul. paſ.) Mulier facunda meretrix, hæc iputa adoleſcēti vidit. & alia qbus nō interfuit. ⸿ Reddere: re.) Proprie redditꝛ cupiētibus: vt dño ſeruus, Reſtituitur cupiēs: vt pſtiæ cuius, Redditurꝛ & reſtituitur, cupiēs cupientibus, vt parenti filius. Ergo in hac, vtrunq; eſt & reddi & reſtitui. ⸿ Hem.) Extimuit adoleſcēs cum ſororem ſuam in domo meretricis eſſe audiuit, cui rei ſtatim occurit Thais. ⸿ Educta.) Subauditur eſt ⸿ Vti teq; illaq; di. eſt.) Bene purgauit qđ ex facto meretricio expectabat. non inquit, ut me dignum eſt: apud me eſt. ⸿ Q uid agis?) Recte, qa mirꝫ apud meretricē liberaliter educatā. ⸿ Hāc tibi dono do.) Melius dixit, q̃ Dono: vt donū placidius videaꝛ & ꝓſlātius. ⸿ Neq; repe. pro illa qui q̃ abs te ꝓtii.) Ex eo ꝙ noluit iure facere, beneficiū demoſtrauit, oratorie dicēs ſerio nō eſſe facturā. ⸿ Et habeꝛ, & refertur Tha.) Qui habet apud ſe gratiā: nōdum retulit. Retulit q dedit habere. Multum ergo hic dixit⁹. & habetur gratia, & referꝛ. Quē ſenſum tranſtulit Sallu. in bellū Iurgithinū, Arma: pecuniā ſume, utere: & quoad uixeris, nūquā reddi/ tam tibi gratiam putaris, ſemper apud me integra erit.

Verba

Verba ad rem cōferre

Redde re

Reſti/ tuere

Habere gratiā

Referꝛ gratiā

ego poſſum ferre. i. pati, tollerari. ineptias. i. ſtultas viuēdi rōnes: & verba magnifica. i. verba tumida: ſupba elata. vel verba qbus ſe iactare ſolet. dū. i. dūmō. ſint, verba. i. dūmō verbis nō addanꝛ verbera. Verum. n. i. ſed certe. ſi uerba cōferenꝛ. i. ꝯuertenꝛ ad rē. i. ad effectum. q. d. ſi diſerit a ver/ bis & rē expiri cœpit, vapulabit. i. cœdeꝛ. Et elegās ē locutio ſi dicas uerba ad rē cōtulit, hoc eſt aggreſſus eſt agere qđ dicebat Ch. o Tha. ego adſum hic. iādudū. i. diu eſt ex quo ſum hic. Thaid. o mi Chr. blādiētis eſt, expecto te ipſū. Sci. i. ſcis nec hanc turbā. i. turbationē, rixā eſſe factā ꝓp te, & vtrū ſcis inquā hanc oēm rē. i. totā hāc ꝯtentionē. adeo. i. ualde, uel intātū, uel certe attinet ad te. i. ad te ſpectat & tua intereſſe. Chre. Chremes commotus eſt meretricis dicto. dicis ſup. eam ꝯtētionē ad me ꝑtinet: dignāter ē ꝑſpe rēdū. q. d. qūo dicis hoc? vel qūo pōt ad me attinere, q̃ſi ego iſtuc fecerim ſup. i. q̃ſi cōmouerim hoc iurgium. Tha. quia dū ſtudeo. i. laboro reddere. i. reſtituere tibi ſororum, paſſa ſum hęc iurgi. Atq; hmōi multa. i. talia id genus. Proprie redditꝛ cupientibus: vt dño ſeruus. reſtituiꝛ cupiēs ut pſtiæ cuius. redditur & reſtituiꝛ cupiēs cupiētibus vt parentibus filius, ergo i hāc virginē vtrūq; ē & reddi & reſtitui. Ch. vbi ea. i. ſoror ē. Tha. eſt domi. apud me. Chre. hē timentis eſt: & indignatione ꝑcuſſi qa adducit ſororē eē i domo meretricia Th. qđ ē ꝙ indignaris, & timies. ſoror ē educata. i. nuntrita apd me ſup. ita ti ſicut dignū eſt te & illa ſoror eā ſup. educari. q. d. ita ē educata ſicut honeſtū eſt ꝑ te & ſororem eā educari: & vt, vulgo dici ſolet, ſicut ad te, & ad illā pertinet: & vbi qs diceret. ego te tractaui lautius: quā ad te pertinet. elegātius diceretur. Lautius te accepi, q̃ dign⁹ ſis vel q̃ te ſit dignū. Chre. qđ ais. q. d. mirꝫ eſt apud meretricē virginem liberaliter educari. Tha. dico ſup. id qđ res. q. d. dico id qđ eſt uerū, do. tibi hāc ſororē dono. neq; repeto. i. nō repocoſco qcq̃ ꝓtii ab ste ꝓ illa: qđ poſſem facere. Chre. o Tha. gr̃a. i. memoria & recordatio bñficii accepti habetur a me. & referꝛ. i. redditꝛ, vel reprēditꝛ: ita uti. ſicut, meritas es. i. bñ meruiſti. Qui habet apd ſe gr̃am nondū retulit: retulit aūt q deſiſtit hr̃e, Vnde agere gr̃as diciꝛ verbis, referre gr̃am facto reddēdo bñficiū, & hr̃e gr̃am: vel gr̃as in aīo.

ACTVS. IIII. SCENA VI.

THAIS CHREMES. PYTHIA.

T. CREDO equidem illum iam affuturum eſſe, ut illam a me eripiat. ſine ut *Trochaicus tetrameter catalecticus*
Veniat. atqui ſi illam digito attigerit uno, oculi ilico
Effodiētur. vſq; adeo ego illius ferre poſſum ineptias,
Et magnifica verba, uerba dum ſint. verum enim ſi ad rem cōferentur, vapulabit.

C. Thais ego iamdudum hic adſum. T. o mi Chreme, te ipſum *expectabam. *eſt expecto*
Scin' tu turbā hāc ꝓp te eſſe factā? & adeo ad te attinere hanc
Oēm rē? C. ad me? q? quaſi iſtuc. T. qa dū tibi ſororē ſtudeo
Reddere, & reſtituere: hæc atq; hiuſmodi ſum multa paſſa.

C. Vbi ea eſt? T. domi apud me. C. hem. T. quid eſt?
Educta ita vti teq; illaq; dignū eſt. C. qd ais? T. id quod res eſt.
Hanc tibi dono do, neq; repeto pro illa abs te quicquam pretii.

C. Et habetur: & refertur me Thais tibi, ita vti meritas, gratia.

GVI. CRedo equidē &c. Hic apparet ex ipſis verbis q̃ concitata & recens a litigio ueniat Tha. itaq; nec nominat militem nec virginem: ſed pronomine vtrunq; ſignificat, quaſi in medio conſtituta, negocio. Tha. quidem credo illū militē affuturꝫ. i. aduēturꝫ. Nā adeſſe iterdū ſignificat aduenire. vt Vir. Huc ades. i. aduenias. iādudū. i. ſtati & hoc de futuro dꝛ ut Iādudū ſumite pœnas, q̃ſi ilicat vel nūc, ut eripiat. ſ. miles. illā. ſ. virginē a me. Sine. i. ꝑmitte. vt id eſt ꝙ veniat, hoc ē dimitte eū venire: & ē cōminātis dicꝫ ut Sine mō. atq. i. ſed certe. ſi miles attigerit illā virginē digito uno ilico ocli effodienꝛ, extrahenꝛ ieuellenꝛ, eruenꝛ illi & bene oculi. Nā. i. oculis maxie ſæuire fęminas: & tragœdiæ, & comœdię ꝑteſtanꝛ. vſq; adeo. i. certe alias in tm̄

SER. CRedo. Poſtq̃ inductꝰ eſt Chre. idōeus, q bñ poſſit amplius credere Thaidi. induciꝛ & Thaid. Chremi ſororem ſuam inſinuaturam, & per hoc virginē ciuē eſſe comprobabit. deſcribitur prius ea referente occaſio: q̃re redeat a milite. ſ. ꝓp timorē militis, q ad rapiendā puellā feſtinat, ꝯtra quem ita ꝓparat ſe ad eripiēdā. Credo eq. illū militē iā. aff. ſed ſine. i. ꝑmitte mō ut vēiat. atq. i. certe, vſq; adeo illius ieptias. & magnifica uerba poſſem ferre: nō poſſum certe: uerba qdem ferre poſſem: ſed dū ſunt uerba. uerū. i. ſed. n. i. certe. o Tha. ego. ecce conueniunt perſonæ ꝯd cognitionem faciendam. Ad me qui. i. qūo, q̃ſi iſtuc. ſ. fecerim hem dolet Chre. quia cum audiat ſororem ſuam cum meretrice moratam fuiſſe, timet ꝙ inhoneſte vixerit. Quid eſt? perpendit Thais timorem Chremetis de ſorore: vnde ſuppoſuit excuſationem. Q uid ais? agendum dicit poſtquā eā honeſte ſe habuiſſe ait, A mittis Chremes per militem.

⸿ Ne priuſq̃

DON. ¶NE prius q̄ hanc a me accipias, amit. Chre.) Hoc in co/
mœdia licet more vulgi dicere. Ceterū non pōt amitti qd̄
nōdum acceptū ſit. A nq̄a iādudū ſumptū ſit ¶ Nā hæc ea
eſt quā miles a me vi nunc ereptum ve.) Non ad terrēdum
ſed ad præparandū animū adoleſcentis hæc dicit: quem au
dacem putat aliter ac res ipſa eſt, nam mox Thais mutabit
orationem: & dicet,

ta. Thr. eſt ſita in riſco. i. vel in feneſtra parietis: vel in ma/
gna ciſta pelle ɔtecta. Nā, vt inq̄t Serui. Riſcus dr̄ feneſtra
parua in pariete poſita. Dona. aūt dicit eſſe nomē phrygiū
ſignificātis ciſtam pelle cōtectā. Nonius cōuenit cū Seruio:
ingens eſſe locū in pariete anguſtum. Odioſa. i. exoſa, vel
moleſta. nā odium interdum capit̄ pro moleſtia. inde dicit̄

T. At enim caue ne prius, q̄ hanc a me accipias, amittas Chreme.
Nam hæc ea eſt, quā miles a me vi nunc ereptum venit.
Abi tu, ciſtellam Pythia domo effer cum monumentis.
C. Viden' tu illū Thais. P. vbi ſita eſt? T. in riſco odioſa ceſſas?
C. *Militem ſecum ad te quantas copias adducere! Al. Militum
At at. T. nū formidoloſus obſecro es mi homo? C. apageſis.
Ego formidoloſus? nemo eſt hominum, qui viuat minus,
T. Atq; ita opus eſt. C. hau metuo, q̄lē tu me eſſe hoīem exiſtumes
T. Immo hoc cogitato, qui cum res tibi eſt, peregrinus eſt,
Minus potens q̄ tu, minus notus, amicorū hic habens minus.
C. Scio iſtuc. SED TV QVOD CAVERE POSSIS, ſtultum
admittere eſt:
Malo ego nos proſpicere, q̄ hunc vlciſci accepta iniuria.
Tu abi, atq; oſtium obſera intus, ego dū hinc trāſcurro ad forū.
Volo ego adeſſe, hic aduocatos nobis in turba hac. T. mane.

Qui cum res tibi eſt,
peregrinus eſt, Mi/
nus potens q̄ tu mi/
nus notus, amicorū
hic hn̄s minus. ¶ Cū
monu.) Monumēta
Monu/ ſunt quæ Græci di/
mentū cūt γνωρίσματα vel
σπάργανα. ¶ Viden'
tu illū Thais?) Lon
ge videre, timoris ē
indicium. ¶ Vbi ſita
eſt) Trepidātes per
ſonas immiſcuit. ¶ In
Riſcus riſco.) Ciſta pelle cō/
tecta, nomen phry/
giū. ¶ Quātas copi.)
Copiæ Proprie dixit copi/
as: nam ſic dicunt le/
giones in vnum collectæ. cōuenit tā rudi, & ruſtico adole/
ſcenti ſex hoies copias dicere, Militē. ſ. Paraſitū, Donacem,
Formi/ Syriſcu. Simalionē, Sangā. ¶ Nū formidoloſus es mi hō?)
doloſus Formidoloſus, & terribilis, & timidus intelligit̄. ¶ Apage/
Apage/ ſis.) Plau. in Trinūmo, Apage amor. ¶ Atq; ita opus eſt.)
ſis Vt minus formidoloſus ſis. ¶ Metuo qualē tu me hominē
exiſt.) Videt̄ ebrius factus hic Chremes iā etiam diſplicere
nolle mulieri. nam idcirco fatetur ſe timere malā opinionē
Thaidis de ſe. ¶ Et metuo qualē ſe me exi.) Noue dixit pro
metuo ne ignara ſis. ¶ Peregrinus eſt minus po. q̄ tu.) Quā
* poſtq tū ipſa nō eloquit̄, quid efficiat: ex eo qd̄ ait,
Peregrinus eſt, minus potens q̄ tu. bene ſic dixit: q̄a tardum
fuit dicere, ille impotens, tu potēs, &c. ¶ Sed tu, qd̄ cauere
poſſis, &c. Oſtēdere vult Teren. plures ſnīas ad timiditatē
cōgruere, q̄ ad audaciam. nā & mox dicturus eſt, Oia prius
experiri, q̄ armis, ſapientē decet. Quia ex ꝓudencia timor,
ex audacia temeritas ꝓuenit. ¶ Admittere.) Fieri ſinere. &
Admit/ melius dixit, q̄ pati. hoc generale eſt. nam nunc admittere,
tere pati fieri ſignificat. ¶ Malo ego nos proſpi.) Prouidere ne
Pati fiat. i. proſpicere & cauere. ab eo quod ꝓcedit id qd̄ ſequit̄.
Proſpi/ ¶ Accepta iu.) Hic eā oſtendit̄, cur illud malit. ¶ Oſtiū ob.
cere ſe.) Pauidi cōſiliū nihil aliud cōtinet poſt clauſtra & fugā.
Sera nā ſera eſt clauſtrū ianuæ. ¶ Trāſcurro ad fo.) Tranſcurro
Tranſ/ dixit, nō curro: vt ꝓximitatē fori oſtenderet. ¶ Volo ego.)
curro Quaſi minus timeat: cupio non inq̄t, ſed, volo. ¶ In turba
hac.) Vide timidū turbā appellare quā mulier non timet.
GVI. ¶ Th. At enim. i. ſed certe. O Chre. caue ne amittas hanc
priuſq̄ accipias a me. Hoc ita dici in comœdia licet more
vulgi. ceterū nō pōt amitti: q̄ nōdū ſit acceptū. nam hæc
puella eſt, quā miles venit nunc ereptum. i. vt eripiat a me.
tu Py. ab. i. vade domum affer domo. i. ex domo, ciſtella. i.
ſcriniū, vt ait Nonius, paratū ad leges ferēdas. Nam, vt ait
Ciſta Var. a ciſta fit ciſtula & ciſtella: & tam ciſta, q̄ ciſtella inue/
Ciſtul/ niunt̄ pro ſcrinio poni in quo recōditæ leges ferebant̄. Ci.
la ad Herē. Ille nihilominus ciſtellā detulit. Et pauloPoſt Pō
Ciſtel/ tes diſturbat: ciſtas deiicit. i. ſcrinia ferendaꝝ legum parata.
la Interdum ciſta eſt corbis. i. genus catalhi magni viminibus
cōtexti: & fere ſcriniū legū ferendaꝝ paratū in modum cala
thi erat ɔtextū: aut parū ab eo differebat. Affer ergo ciſtel/
lā. i. ſcriniū cū monumētis. i. cū inſtitis: ſeu litis & memoriali
busq̄ liꝫ forte mētionē faciebāt de ſtatu eius. ſ. q̄ eēt ciuis
attica: aut ēt q̄ liꝫ erāt de hr̄ditate ſua. Ch. o Tha. viden. i.
vides ne illū militē. Py. vbi ciſtella eſt ſita. i. poſita & recōdi

odioſus. i. moleſtus.
ceſſas. i. tardas cun/
ctaris. Chr. Quātas
copias. i. quantas le/
giones. Nā copiæ in
plurali dr̄r legiones
in exercitū collectæ.
video milites addu
cere ad te. i. ad tibi
nocendum. At at in
teriectio metuentis.
Tha. Obſecro o mi/
hō. mi blādientis eſt.
nū. i. nūqd es formi/
doloſus. paſſiue hic
capit̄ vt ait Dona. i.
terribilis, ſeu timen/
dus. interdū capitur
actiue: & ſignat me/
ticuloſum & timidū.

Chr. Apageſis. i. apage: hoc eſt recede vel abi: ſicut apage/ Apage/
te, i. abite vel recedite. verba ſunt comica vel aduerbia & ſis
græca. Nōnulli dicūt apageſis pro tace: vel ſta in pace: aut
ſis ſanus & pacificus. Ego n̄. i. ego ne ſum ſup formidoloſus
. i. timidus, ſeu meticuloſus. Nemo oium eſt, q minꝰ metuat
q̄ ego. ſ. Th. Atq. i. ſed certe. eſt opus ita. i. opus eſt: vt non
ſis meticuloſus ſed aioſus, Chre. Hau: interiectio dolentis,
ſeu metuētis, interdū indignātis & exclamātis. metuo. q. d.
ſollicitus ſum & anxius: qualē hoiem exiſtimes me eē. Th.
imo. i. ſed cogitꝰ hoc. q cu. i. cum quo. qui. n. eſt ablatiuus. res
eſt tibi. i. negociū hēs: & cū quo es cōflicturus, & manus cō
ſerturus miles ſup. eſt pegrinus. i. alienigena: minus potens
q̄ tu: minus notus q̄ tu. eſt inq̄ hn̄s hic minus amicoꝝ. i. non
tot amicos quot. ſ. habes. Chr. ſcio illud. ſed ſtultū eſt admit
tere, i. pati fieri id ſup. qd̄ poſſis cauere. i. vitare: & prohibe/
re, ne fiat, ſeu impedire ego malo. i. potius volo. nos pro/
ſpicere, i. ꝓuidere, cauere. q̄ vlciſci. i. punire hūc militē. iniu
ria accepta. i. poſtq̄ erimus ab eo affecti iniuria. q. d. longe
melius eſt cauere iniuriā: q̄ accipere & poſtea vlciſci & vin/
dicare. Tu Thais abi: atq; obſecra. i. claude. intus. i. per par
tem interiorē. hoſtiū. i. ianuā. Dona. dicit ſeram eſſe ianuæ
clauſtrū. dum. i. quādiu. ego tranſcurro hinc ad forū: vel ve
nale, vel cauſarū. vt illinc deducā adiutores. volo aduoca/
tos. i. homines paratos defendere nos: vt Laurē. ait. adeſſe
id eſt præſentes eſſe vel prope eſſe hic: vel præſidio eſſe no/
bis in hac turba. i. in hac turbatione & rixa. Th. mane ma/
ne: id eſt noli ire quæſitum aduocatos.
¶ ABI tu: ecce hæc eſt cā illa quare Pythias remāſit: & in g ER.
illis ſcenis inducta eſt. ſ. vt monumēta afferret. Ciſtellā vo/
co ſcriniū. monomēta dicit chartas vbi erāt inter ſigna de
cognitione virginis: q̄ forſitan de ꝓdonibus aliquo pacto
hauerat: vel aliūde quoquo mō. vide tu illū Thr. aduenien
tem: formidoloſum deſcribitꝰ iuuenem: vt ꝓprietatē iuuenī
lis pſonæ oñdat. Duo. n. facit poeta in comœdia. ſ. & con/
uenientes ptes. i. actus comœdię attribuit. Nec iō tū in par
tibus ꝓprietates pſonaꝝ prætermittit. tota. n. hæc materia
mortalitati ſubſeruit. Riſcus eſt vaſculū de cortice factum.
vbi apes mella ſua edificant. Per hoc notat pauptatē mere/
tricæ domus. Militē nōdū orationē finiuerat cū dixiſſet vi
deo tu illū. Tha. q̄a interlocuta eſt modo pficit. Atq; vide
ad lucere ſe. q. c. Nū nunqd. ſ. Apageſis verbum defectiuū dr̄
etiā alibi apagete: & eſt ex Romano ductū: q. Romano dr̄
ſta in pace, Immo noli cogitare qualē hoiem exiſtimes: imo

DON. hoc cogitato: ꝙ ille nō eſt timendus: & hoc eſt ille, qui cū id eſt cum quo. Scio iſtud ꝙ reuera ſum potentior illo: ſed periculoſum eſt poſt acceptam iniuriam vindictam acquirere: & hoc eſt: ſed ſtultū eſt. Admittere quo .i.i. recipere malum, quod poſſis cauere. ego malo. i. magis volo. nos proſpicere. i. vt nos ꝓſpiciamus & prouideamus nobis, ꝙ hinc vl/ciſci accepta. i. Et iō tu abi. & ob hoc in. Dus ego hinc tranſcurro ad forū: quia aliquos volo mihi aduocatos eſſe .ſ. aliquos auxiliarios. In hac turba: id eſt turbatione.

C. Melius eſt. T. mane, C, omitte, iam iſtic adero. T, nihil opus eſt iſtis Chreme.
Hoc dic modo, ſororem illam tuam eſſe, & te paruam virginem
Amiſiſſe nunc cognoſſe: ſigna oſtende. P. adſunt. T. cape.
Si vim faciet, in ius ducito hominem intellextin'? C. probe.
T. Fac animo hæc præſenti dicas. C. faciam. T. attolle pallium
Perii, huic ipſi eſt opus patrono, quem defenſorem paro.

ero hic. q. d. ſtatim redero. Tha. o Chre. nihil. i. nullaten⁹ eſt opus iſtis. per contēptū dixit. i. tuis aduocatis, vel tuis oībus, quę dixiſti. dic hoc mō illā eſſe tuā ſororē. & dic te amiſiſſe eā virginē paruam. i. cum adhuc parua foret. Dic inquā te cognoſce. i. cognouiſſe. nūc oſtende ſigna, qbus pſuadeas eā eſſe tuā ſororē. Py. adſunt. ſ. miles & ſui: hoc eſt aduenīunt vel iam ꝓpe ſunt. Tha. Cape hoiem. ſ. militē: hoc eſt comprehende eū, ſi faciat uim. i. uiolentiā. ducito in ius: hoc eſt deduc eū ad iudicē: ut de eo fiat ius. Intellextin. i. vtrū intellexiſti. Chre. probe. i. recte intellexi ſ. Tha. fac ut dicas hæc aio pnti. i. forti & pſtandi. Virg. in gnto: Nunc ſi cui uirtus, animuſq; in pectore pſens. i. fortis. ut Seruius recte ſentit. Chre. faciam. & timide dictū eſt a Chr. Tha. attolle. i. erige. palliū tuum qd. ſ; Thais: perii. i. pdita ſum. opus eſt ptono. i. defenſore: nā ꝑronus eſt q accuſati cām agit, ſeu defendit: huic ipſi. i. huicmet adoleſcenti. quē paro. i. diſpono defenſorem meū q. d. iſte quē paro meū defenſorē eget ipſe defenſore: cum adeo ſit ſimplex: ut ꝙ palliū attollere deberet, illd trahat. ebrius, pallium trahit Chremes. ꝓ Perii, huic ipſi patrono opus eſt, &c.) Hæc meretricis querela rudē adoleſcentulū magis & honeſte natum, ꝙ culpandum eſſe demonſtrat.

CCHR. Melius eſt. ſ. ire ad forum. Tha. mane. i. ſiſte. Chr. omitte. q. d. dimitte me. per quod verbū innuit Chremetē fuiſſe cōprehenſum manu a Tha. i. ſtatim. adero. i. pręſens

CMELIVS eſt.) ... fugæ occaſionem hic cupit dari. ꝓ Mane.) Hoc, geſtu, iam adiuuatur. ꝓ Omitte, iam iſtic ade.) Ex huius, verbis apparet etiam manu cōprehenſum eſſe adoleſcentē. ꝓ Omitte, iam ade.) Quia cauſam ꝓbari non videt, celeritatē redeundi pollicitur. ꝓ Nihil opus eſt iſtis.) Iſtis, vtrum aduocatis? an iſtis oībus quæ dixiſti? Virg. Aut quid petis iſtis? ꝓ Hoc modo, dic ſororē eſſe illam tuā.) Ordine eſt executus: primo vtrā perſonā habeat, Dic ſororē, inquit, eſſe illam tuā. Vtrum negōcii habeat, Et te paruā virginē amiſiſſe. Cur hodie agat, Nunc cognoſce. Et unde ꝓbet, Signa oſtende. Hæc oīa ſic pronunciāda ſunt, ut & iuſta & factu facilia demōſtrentur. ꝓ Si uim faciet, tu ius ducito hominē. Et recte: quia uiolento ciuiliter reſiſti ſolet. ꝓ Fac aio hæc pſenti di.) Hæc non diceret a Thaide, niſi in illius uultu pauor nimius appareret. ꝓ Faciam.) A diuuandū pronūtiatione, faciam enim, timide dictū eſt. ꝓ Attolle palliū. His uerbis Chremetis demōſtrauit nimiū liberaliter pauidi adoleſcētuli animū. ꝓ Attolle pallium. Vel quia ſimplex eſt, uel quia

Animo pñti

C. A. Dſunt. ſ. ſigna. ipſe. n iā attulerat. Præſenti. i. audaci. qui enim timet extra ſe fit ex nimio timore. Attolle palliū erat impeditus ueſtibus ſuis. Perii hoc dicit ſecum. SER.

ACTVS QVARTI. SCENA. VII.

THRASO. GNATO. SANGA. CHREMES.

DON. HAncine ego cō tumeliā.) Hic curſus ſepti vanitas militis demonſtrat, ad amicā tāq̄ ad hoſtilem exercitum pergentis irritato animo, concitato curſu, inclinata Chlamyde, trepidi & quatientis caput. Et hæc verba ꝓ hoc ſtatu imperatoris accipienda ſunt: qn̄quidē omnia de exercitu transferuntur. Contumeliā uero proprie, & ut miles. Salluſtius, Ne q̄ cōtumelia, &c. ꝓ Cōtumeliam in me accipiam Chnato.) Apparet Chnatonem & dehortatorē eſſe certaminis, & ad pocula militem ꝓuocare: maxime cū uideat perſuaſiſſe ita conſilia ut hoc certamen moueretur. ꝓ Mori me ſatius eſt.) Ridicula pſumptio, tāq̄ aduerſus meretricē iurgia nunq̄ Thraſo ſumere auſus eſſet, niſi morte propoſita. Ergo uelut mortis contēptu opus eſt ad tale prælium. ꝓ Mori me ſatius. Tanquā aliter miles aduerſus mulierē audere non poſſet, uel quia nihili, uel quia amator. Mori me ſatius eſt. Quaſi ille ſibi dicat, uel moleſtum eſſe certamen, uel amicā nō eſſe lædendā. ꝓ Tam inſignē.) Inſignem, ut miles dixit, qa inſignia armorū ſunt. ꝓ Simalio.) Et hoc concite pronūtiandū eſt. ꝓ Sequimini.) Huiuſmodi militia per tumultū repente ſuſpicitur, & dicit euocatio, ubi dux alloquit ciues, Qui rēpub. ſaluam uultis, me ſequimini. Vnde Vir. ſic ait: Deſuetaq; bello agmina in arma uocat ſubito, ferrumq; retractat. Ipſe uocat pugnas, ſequitur tum cætera pubes. ꝓ Primum ædes expugnabo.) Debet eſſe uociferatio uana ad hoc, & uerbū militis cum quodam motu ingenti, & per inanes minas ſine ulla ui rei. Vanaq;

Contumelia

Inſigne

Euocatio

THR. HANCINE ego vt cōtumeliā tā inſignem in me accipiam Gnathō! *Octonarii.*
Mori me ſatius eſt. Simaliō, Dorax, Syriſce, ſequimini. *In ſatius eliditur s*
Primum ædeis expugnabo. G. recte. THR. virginem eripiam, G. Probe.

cōminatio eſt, velle ædes expugnare, cū foris ſit meretrix.

HAncine &c. Hic militis ie/pti vanitas demonſtratur: qui ad amicam tanq̄ ad hoſtilem exercitū pergit irritato animo. Thr. o Gna. Hancine. i. vtrū hāc contumeliam accipiam. i. patiar tam inſignē. i. tam magnā, ſiue grauem. & hoc in malam partem. in me. i. cōtra me ſatius eſt: id eſt melius eſt mori, q̄ ſcilicet talem pati contumeliam ſed accipere contumeliam potius dicimus. q̄ pati Miles incitato animo ſuos ſeruos vocat facturus inſultationes Thaidi. Simalio: Dorax: Syriſce: id eſt vos ſerui ſequimini me. Simalio a ſimo, vel a ſimia deriuatum eſt ob fœditatem oris, vel naſi. Syriſcus diminutiuū eſt a Syro. Primum: id eſt in primus. expugnabo: id eſt pugnando capiam ædes: id eſt domum Thaidis. Gna. recte facies ſup. adulando dicit hoc. Thra. Eripiam: id eſt abducam a Thaide virginem: quam dono dedi. Gna. probe facies ſup. quaſi dicat non improbe facies eripiendo virginem: pro qua mala tibi habetur, ac refertur gratia. GVI.

HAncine. Facta cognitione virginis ꝙ ciuis eſt: tendit ad liberationem. Inducitur enim Th. cum familia ſua: qui eam eripere contendat: & Chreme. cū Gna. qui eam defendat. Præmittit apparatum militis: quē facit ad ereptionem ita. O Gna. an: ſcilicet conuenienſ eſt: vt ac. h. certum in me. Tam inſignem: id eſt tam apertam & diuulgatam omnibus. illud dicitur inſigne quod eſt inſigno omnibus: & quod omnes vident. SER.

CMale

THR. Male mültabo ipſam. G. pulchre. THR. in mediũ huc agmen cum vecti, Donax.
Tu Simalio in ſiniſtrum cornu, tu Syriſce in dexterum.
Cedo alios, vbi centurio eſt Sanga, & manipulus furum? S. ec/cum adeſt.
THR. *Quid ignaue, periculone pugnare, qui *iſtuc huc portes, cogitas?
*Quid eliditur d *alr. iſtum
S. Egone? imperatoris virtutem nouerani, & vim militum,
Sine ſanguine hoc fieri non poſſe, qui abſtergerem vulnera.

DON. ¶ MALE multabo.) Vide ordinẽ belli. Primo expugnatio mœnium. tum recuperatio captarum rerum. demum pœnas prædonũ. ¶ Pulchre.) Poſtq̃ non obtinuit quod volebat Gantho, aſſentatur ad omnia. Vide autem manifeſtam irriſionem ex ipſo genere laudandi: nam quid eſt in medium expugnatione recti? quid in virginis ereptione probitatis? quid in male multãda muliere pulchritudinis? Sed hoc eſt quod ait ſupra de ſeipſo paraſitus, Quicq̃d dicunt, laudo. ¶ In medium huc agmen cum vecti, donax.) Miſt cõpoſita ad cõtemptũ nomina legionariorum ſunt. nam Donax ab arundine, veluti ſit inanis & fragilis, nomen ſortitus eſt. ¶ Simalio.) A ſimio, vel a ſimia deriuatũ eſt, ob fœditatem oris, vel naſi. ¶ Syriſcus.) Iam diminutiuum eſt a Syro. ¶ In mediũ huc. Ridicule ſatis, armaturas leues nõ putat aduerſus Thaidẽ idoneas: & ideo agmen cum vecti vult venire in medium. An ideo cum vecti, quia ad expugnationẽ venitur ædium? ¶ Tu Simalio in ſiniſtrum cornu: tu Syriſce in dextrũ. Hic agmen inſtruitur. Facetum autem eſt cum a rebus magnis res ridiculę deriuentur. ¶ Cedo alios.) Non reliquos dixit ſed alios, quaſi multi ſint. ¶ Sanga.) Nec ſangarius ſaltẽ, vt nomen eſſet. ¶ Manipulus furum.) Manipulus proprie eſt militis. Cum Romani & Latini ſub vno Centurione bellũ aggreſſuri deputabantur, ſibi ſertum vel coronã ex manipulo herbæ vel huiuſmodi cõficiebant, quem pro ſigno ſequebãtur. Merito ergo Centurionem videns, manipulum deſyderauit: hoc eſt coquũ videns: conuiuas deſyderat: qui appareuerat, quotiens locus affuit, i. cõuiuium eſt conſtitutum. Alii manipulũ furum, coci diſcipulos dici putãt. ¶ Ec cum adeſt.) Pro ſe, ac pro diſcipulis Sanga. ¶ Quid igna.) Apparet coquum ad repentinũ ſtrepitum ſic exiſſe, vt ad artem ſuã fuerat expeditus. ¶ Egone.) Hæc cã eſt. ¶ Imperatoris virtutẽ noueram, & vim militũ.) Hoc plus habebit ſalis, ſi ſic intellectũ fuerit, vt Sanga vno eodemq; tempore & quærat quid dicat, ſimulq; reſpondeat, hoc nouerã ſine ſanguine fieri non poſſe. ſ. ἐκ προσλήψεως. Quid igit̃ ſi hoc ſcie.) Qui abſtergerẽ vulnera. Quaſi hoc fuerit auxilii genus. Quid hoc eſt? vnde vulnera? quorum vulnera? vtrum vtriuſq; partis? An quod magis ridiculũ eſt, ſuorum?

Alii

Manipulus

CVL. ¶ THR. Male. i. valde. & in malum eius. mulctabo id eſt pecuniam ipſam. ſ. Thaidem. Gn. Pulchre facies, eam mulctando. q. d. honeſte ac decenter. decet enim eam mulctari: quæ ſic eſt ingrata: & hæc omnia potius dicit aſſentando ineptiis militis, q̃ probando. nam eo omnia paraſiti verba tendunt: vt gulæ indulgeatur: & venter impleatur. Thr. o Dorax concede ſup. vel veni huc. in medium agmen: id eſt in medium exercitum ordinatum cum vecte: id eſt cum ferreo inſtrumento parietibus domorum perfodiendis apto. Inde vecticularia vita dicitur eorum, qui vectibus parietes perfodiunt alienos furandi gratia. Cato, Vecticulariã vitam uiuere eſt repente largiter habere: repente nihil. Et ita cũ vellet expugnare ædes Thaidis vectibus: erat opus ad parietes quatiendos, ac frangendos. tu. Simalio: nomen ſerui concede inq̃ in cornu ſiniſtrum: id eſt in partem aciei ſiniſtram. hic enim cornu per methaphorã dicitur pro parte aciei tam dextera q̃ ſiniſtra: hoc eſt pro latere tam dextro, q̃ ſiniſtro. Et, vt inquit Strabo, cornu habet ſexagenos milites. Tu Syriſce concede inq̃ in dextrum cornu: hoc eſt in latus dextrũ aciei, ſeu exercitus. Cedo. i. dic. ſeu noia. alios. i. reliquos ſeruos. vbi eſt Centurio. i. is qui cẽtum præeſt militibus: & potius peditibus, Nam Centurio eſt peditum decurio vero equitum. In exercitum miles centurioni parebat. Centurio tribuno: tribunus legato. legatus conſulu: ſed ſeorſum magiſter equitũ ſolum dictator parebat. Quidã dicunt centuriones aliqñ præfuiſſe q̃tuor manipulis: manipulum vero cõſtitiſſe ex centum prius: deinde ex ducentis militibus, dictoſq; manipulos a faſciculis palearum: quos manipulos dicimus. Nã adhuc pauper popul' Romanus p vexillis manipulos palearum pertica ſuſpenſos ferre ſolebãt: vñ manipulatis miles dictus eſt. Cui. Pertica geſtabat olim ſuſpenſa maniplos: Vnde mãiplaris nomina miles hẽt. Varro autem inquit, Manipulos eſſe minimas manus. i. cateruas exercitus: quæ vnũ ſequuntur. Manipulus enim cõiungit plures manus. & Nonius: Manipuli ſunt manus militũ vel collecti viri ſic dicti: vt vult Dona. Nam cum Romani & Latini ſub nouo Centurione bellum aggreſſuri deputabantur: ſibi ſertum vel coronam ex manipulo herbæ conficiebant: quã pro ſigno ſequebantur. Nõnulli etiam volunt manipulos dici ſigniferos: q̃a ſub Romulo pauper adhuc Romanos exercitus haſtis fecit manipulos illigari: & hos pro ſignis tenebant. Redeamus ad literam. Vbi eſt Sanga ille ſeruus: vbi eſt manipulus. i. caterua furum. i. prædonũ. Vel manipulus, vt alii volunt. i. ſignifer. Aliqui hic manipulum furũ coqui diſcipulos dici putant: & q' miles coquũ videns cõuiuas deſiderat. Sanga. eccum. i. ecce hic coram te Sanga adeſt. & in tertia perſona de ſeipſo loquitur. Thra. o ignaue. i. timide. quid modus interrogandi. ne. i. vtrum. cogitas pugnare peniculo. i. ſpongia longa. qui. ſ. tu portes. i. afferas iſtunc peniculum. huc. ſ. in medium agmẽ. Penis, vt Feſtus ait, cauda vocabatur: vnde & offam porcinam cum cauda offam peniam dicebant. Et etiam mẽbrum virile: vt ait Seruius. Salluſtius: Adulter ganeo: manu: ventre: alea pene bona patria lacerauerat. hinc & peniculos dicimus, quibus calciamenta texuntur: quæ de caudarum extremitate fiunt. Sunt etiam peniculi ſpongiæ longæ propter ſimilitudinem caudarũ appellatæ. Inuenio etiam Penicilla in neutro a peniculũ li. pro inſtrumentis factis ex ſetis porcinis: quibus vtuntur pictores cum pingunt: quæ inſtrumẽta ni quid me fallat pincella vulgo vocãt. Sanga. egone. ſ. quæris ſup. vtrum cogitem pugnare peniculo. Noueram virtutem. i. vires imperatoris: videlicet tuas: qui es imperator huius certaminis: & noueram vim. i. vehementiam: acrimoniam militum. noueram inquã hoc certamen. i. non poſſe fieri ſine ſanguine. qui. i. quomodo. abſtergerem. i. deſiccarem vulnera, & mundarem: niſi attuliſſem peniculum vel niſi ponatur hoc totum interrogatiue: ſic ſupple attuli ſupple peniculum. qui. i. vt abſtergerem vulnera.

Oui.

Penicu lus

Penis

Salluſ.

¶ MVLCTABO. i. verberabo. Tu vade cum vecte. i. cum ſera oſtii: quæ portas in medium agmen. Cedo. i. dic alios vbi ſint: vbi centurio meus o Sanga. Conſtituerat. n. de leccatoribus quoſdam centuriones: quoſdam duces. Loquitur. n gloriolus miles ad modum imperatoris. Fures dicebantur quædam pars hominum: qui illicite &, ſine dño viuebant in ciuitatibus de rapturis. Sanga dicit de ſe: ecce adeſt Sanga. Quid ignaue facies, ne. i. an. cogitas pugnare cum peniculo. Tu dico qui huc ad pugnam portes iſtunc peniculũ. Peniculus eſt genus oſſis cocte: quod quẽuis liquorẽ emittit: & recipit: ex quo ille diuidebat piperatã per ſcutellas: vel ſagimen de cacabo contrahebat, & colligebat. Egone quare huc portem quæris? Dicam tibi virtutẽ &c. ergo qui quomodo abſtergerem vulnera niſi cum peniculo.

SER.

DON. ¶ SOLVS Samnio ſeruat do.) Hæc figura παρέλκον dicitur. ¶ Solus Samnio ſeruat domũ. Vt, Sola mihi tales caſus Caſſandra canebat. ¶ Seruat domi. Pro remanet vt obſeruet. Nam ſeruat domũ, rectum erat: nõ, ſeruat domi, ſi cuſtodit intelligeretur. Vel ſeruat, pro ſedet: ab eo quod ſequitur, id qd præcedit. nã non ſeruat, niſi qui prius in eo loco ſederit. ¶ Qui

Malum malũ.) Malum, per παρένθεσιν ſuauiter infertur. Plautus in Epidico Quę malũ hæc impudẽtia eſt? Et nõ interponitur malũ, niſi oculis cõuerſis ad eũ qui id qd reprehendimus dixerit. Malus, nũc

THR. Vbi alii? S. qui (malum) alii? ſolus Samnio ſeruat domum.
THR. Tu hoſce inſtrue hic, ego ero poſt principia, inde oĩbus ſignũ dabo.
G. Illuc eſt ſapere, vt hoſce inſtruxit, ipſe ſibi cauit loco.
THR. Idẽ hocce Pyrrhus factitauit. CH. vide tu Thais quã hic rẽ agit.
Nimirum conſilium illud rectum eſt, de occludendis ædibus.
THA. Sane q tibi nunc vir videatur eſſe, hic nebulo magnus eſt.
Nec metuas. THR. qd videt? G. fundã tibi nũc nimis vellẽ dari.

interiectio eſt. ¶ Poſt principia.) Magnifice ad riſum con/mouendũ. nam dicere debuit poſt vos. Et hunc locum ſibi optimũ elegit vt timidus. ¶ Poſt principia. Militare dictũ eſt. Et ambigũt multi, an in extremo agmine ſit hic locus, an in medio. ¶ Inde oĩbus ſigna.) Tanq̃ non oĩbus dari poſ/ſit, ſi aliunde detur. ¶ Ipſus ſibi cauit loco.) An loco ſimpli/citer, quia poſt principia? an loco, in loco, opportune & εὐκαίρως? Teren. in Adel. Pecuniã in loco neglegere, inter/dum maximũ eſt lucrũ. An pro de loco. ¶ Idẽ hoc Pyrrus factita.) Irridet quidẽ Poeta, verũtñ oſtẽdit officium impe/ratoris hoc eſſe: ne ſe in periculũ proiiciat. Sic Sallu. Et in prælijs actu prõptus. Et hoc totũ, quaſi in Palliata: ſed cõ/ceſſum poetis fuit. Pyrrhus aũt peritiſſimus ſtratagema/ton fuit: primuſq; quẽadmodum ea diſciplina per calculos in tabulata traderet, oſtẽdit. ¶ Nimirũ conſiliũ illud re. ẽ.) Illud rectũ eſt. Et noua locutio, & ſuperiori ſimilis. Nimirũ dabit hęc Thais mihi magnũ malũ. pro, ſine dubio, rectum eſt. ¶ Sane q tibi nũc vir videatur eſſe, hic nebulo magnus eſt, ne metuas.) Figurata locutio, & præterea ὑπερβατὸν in/termixtum nã hic ordo eſt, Sane hic nebulo eſt, ne metuas. An hic erit ordo & ſenſus, vt ſic dictũ, Ne metuas. ſane qui tibi vir videt eſſe hic nebulo magnus eſt. Et recte, nã obter/ret adoleſcens, & ætate militis, q iam vir eſt, & magnitu/dine q magnus corpore: quæ vtraq; in illo vana eſſe, me/

Nebulo retrix vt experta denunciat. Nebulo aũt, vel inanis, vel va/nus, aut mollis, vt eſt nebula, dr. Et hoc ἠθικῶς dictum eſt. Meretrix fruſtra metuentẽ corripiẽs Chremetẽ, Sane, inqt, q tibi nũc vir videat eſſe. & deeſt, Non eſt, vt, ſit, Non eſt quod tibi nũc vir videat eſſe, hic nebulo magnus eſt. Sic & alibi, Si te in platea hoc offendero poſt vnq̃, nihil q di/cas mihi, aliũ quærebã, iter hac habui. periſti. Vt ſit, non eſt q dicas mihi. ¶ Quid videt.) Non diceret miles ſi ſtaret in ſnia: ſed iam videt timore mutatus. ¶ Quid videtur? Dubi/tandi eſt q dictũ ſit: qd videt Ego ſane hoc militẽ puto di/cere, quem paulatim a violentis atq; acribus principiis ad terrorẽ deſidiãq; perducit timor. Nam primo ipſe pcedit; vt pote qui dicat, Sequimini. Dum deniq; ppius deuentũ eſt, poſt principia refert pedem. Poſt iam nihil ipſe audet, ſed quærit cõſilium paraſiti. Deniq;. vbi cõminus res gerenda eſt, dixit Mane, & cõtinet irruentes. Ad poſtremũ diffuſus, neſcit qd agat: ad paraſitũ ſpectans, Quid agimus, inquit? ¶ Fundã tibi nunc.) Mire paraſitus hoc ait: vel qa militem nolle videt: vel qa audet impugnare, cõſilium formidoloſum, & aptũ metuenti dedit, ſubtiliter tñ: nã funda pugnãt qui cõminus non pñt & ex occulto, qui nõ audent palam. Sed honeſta cã. non qa timeas inqt, ſed ut fugiãt: tanq̃ niſi hoſtes fugerint, nõ ſit tuũ accedere. ¶ Fundã tibi. Nõ dixit haſtã, aut lanceã, ſed ſagittã, fundã, quæ nimiũ lõge iactari ut ex hoc interuallo pauorẽ oñderet non audentis accede/re. Et mire tibi tanq̃ ipſe paraſitus nec hoc audeat. Sunt aũt qui putent hæc a Thaide ad Chre. dici. ſed male. nõ. n. conueniunt iſta meretricis dictis ſupioribus, niſi qa mouet

me quod Ex occulto dicit quaſi conſtet ei iamdudũ videri militem, & ipſum non vidiſſe cum qua pugnaturus ſit.

¶ THR. Vbi ſunt alii. Gna. malũ hic eſt interiectio malũ: & per parentheſim ſolũ legendũ eſt. Malum q vulgo dicit mala gr̃a: qui alii ſunt ſupple Plau. in Epidico: Quẽ malũ hęc impudẽtia. vt ſic diceret: Vnde malũ mihi pecunias eſſe putas. qd vulgo dr Vnde mala gr̃a putas mihi eſſe pecu/nias. Itẽ quid malũ tibi vis. quod dicit: Quid mala gr̃a: aut malæ gratiæ opor/tet tibi. Quod ine/ptum eſt dicendi ge/nus. Sed hĩ talia ap/ponuntur: nõ vt ap/probentur: ſed potius ut reprobentur aliis dicendi modis ſurrogatis Solus Sanio. i. ille. ſeruus. ſeruat. i. cuſtodit do/mum: qd ſi ſit domi intellige ſic. ſeruat. i. manet: aut ſedet domi vt obſeruet eã. uel ẽt cuſtodit domi. Thr. tu Gnato inſtrue. i. appara: uel ordina: aut diſpone & informa hoſce milites. ego ero hic poſt principia. i. poſt primas legiones firmæ armaturæ. Nã in acie bñ inſtructa erãt milites agile

GVI. Malus interie/ctio

Velites leuis armaturæ: q uelites dicebant: qui uelitabant. i. agili/ter pugnabant: quoq; officiũ erat laceſſere pugnã: & quaſi prælu pludium facere uelitatione: id eſt pbro q; ultro, ci/troq; obiectatione. Deinde laceſſita pugna ſedebãt: aut in equos inſidebant ſua agilitate: inde ueniebant ad primas le/giones firmæ armaturæ & robuſtæ: quæ dicebant princi/pia: q illic erat principiũ reſiſtentiæ. Sequit in lra. inde. i. ex toto loco. dabo ſignũ oĩbus: aut ſonitu tubę: ſeu claſſico aut alio ſigno: aut vibratione uexilli: uel erectione: & alia te id genus. Gn. illud. ſ. ita ſibi cauere eſt ſapere. i. eſſe ſapiẽ/tem. ut. i. poſtq̃ inſtruxit. i. apparauit hoſce milites, ac diſpo/ſuit. ipſus. i. ipſe cauit ſibi. i. prouidit: proſpexit ſibi. in loco

In loco pro op/portu/ne . i. opportune: ut in Adelphis pecunia in loco &c Pyrrus rex Epirotarũ peritiſſimus ſtratagematũ. i. aſtutiarũ mili/tiæ. factitauit. i. ſepæ fecit hoc idẽ i. ſibi opportune cauit,

Strata/gemata ac conſuluit. Chre. o Thais uiden. i. uides ne quam rem hic Thraſo miles agit. Nimirũ. i. ſine dubio. illud conſiliũ. i. illa ſuaſio: vel illum pp̃oſitũ de occludẽdis ædibus. i. de obſer/uanda domo eſt rectũ i. recte ſuaſum & ſuſceptum. Tha. ſane. i. nimis uel ualde cõſilium inquã rectum eſt de occlu/dendis ędibus: & hoc per ironiã dicit. qui. i. qualis uir nunc uidet tibi. hic eſt nebulo. i. vanus: inanis: mollis ut nebula. magnus corpore. ſ. & ſtatura: ſed mollis ut nebula. ne ti/meas. i. noli timere: quãuis ſit magnus & in ętate uirili. Do/natus aũt ſubaudit nõ eſt. legendo affirmatiue nõ interro/

Nebulo gatiue ſic: Non eſt ſup. talis. uir. qui. i. qualis uidet tibi. hic eſt magnus nebulo. i. magnus corpore & ſtatura: ſed mol/lis ut nebula: futilis: & uanus: nõ uirilis: neq; magnanimus: ut tibi uidet ne metuas. Th. Gnatho quid uidet tibi. i. quid iudicas de ineundo plio: per quod oſtendit ſe iam timere. Gna. nũc uellem fundã. i. ſagittã: quę. ſ. multũ longe iactat non haſtã: neq; lanceã. Funda. n. interdum dr inſtrumentũ:

Funda Virg. quo rotantur ſeu iaciuntur lapides. ut Seruius ait. Virg. in Geor. Stupea torquentẽ balearis uerbera fundæ. Interdũ dicit genus retis a fundẽdo: ut ait Nonius. Virg. in Geor. Atq; alius latũ funda iam uerberat amnẽ. & illud retis ge/nus uulgo dicit baca. Interdũ funda ſignificat iaculũ: ſiue miſſile aliquod: quod longe funditᵉ. i. mittitur. Inde fundi/tores: ut Nonius ait: dicunt qui fundis magnis dimicãt. Si/ſenna. in. iii. hiſtoriarũ: At poſt armatos funditores, & ſa/gittarios ponit. Nunc inquã uellem fundam dari tibi.

SER. ¶ MALVM eſt interiectio, illuc eſt ſapere quod facit mi/les iſte. Quia ut. i. poſtq̃ hoſce &c. Sane ille qui tibi &c. Nõ minus ac ſi diceret tu præelegiſti tibi locum, modo nõ mi/nus uellem tibi dari fundam, q̃ Thai.

¶ Vetu

DON. ¶ VT tu illos.) Meretricē.ſ.cum ſuis, vt alibi, Nos prius introducant. ¶ Facerent fugam.) Deeſt Vt rurſus.ſic. Vt ſa/cerent fugam.uel ἀσυνδέτως illatum eſt. ¶ Facerent fugas. Deſyderat coniunctionē Enim: vt ſit facerēt enim fugam. ¶ Vt cæderes.) Pro cædendo cogeres vt facerent fugam. ¶ Sed eccam Thaidem ipſam.) Eccā & ipſam, figura εὐφω/νίας: quaſi eccā prin/cipē belli & ipſam, contra quā pugna/turus eſt. ¶ Quam mox irruim?.) Hoc paraſitus, irridens militem dixit. Et ir/ruere proprie dicū/tur, qui cum furore prçliū ineunt. ¶ Oia prius experiri q̄ ar/mis, ſapiētē decet.) Animaduerte quam tam vim habeāt ad delectandum in Co/mœdiis ſemper ſen/tentiæ, cum a ridi/culis perſonis profe/runtur: quale eſt apud Plau. vbi miles ſuam formam admi/rans, ait: Nimia eſt miſeria nimis pulchrū eſſe hoiem. ¶ Quā armis. κατὰ λογικὸν, pro, q̄ arma. Aut ἔκλειψις eſt, ſubau/diamus agere. Et mire non dixit me: ſed. ſapientē ꝙ magis ridiculū eſt. ¶ An quæ iubeā.) Et mire, nō, velim, ſed iubeā dixit. iubeā pro velim: ut, iubeo Chremetē. ¶ Dii veſtram fidē.) Bona ἀνακόλουθα qui leuiora laudauerat: hic exclama/re iam debet: Et hoc eſt qd ſupra ait. Id rurſum ſi negant, laudo id quoq;, Nā nega rurſum male pugnādū eſſe, q ſupe/rius retinerinon poterat, quin in prçliū vel moriturus ir/rueret. ¶ Dii veſtram fidē, Quanti eſt ſapere nunq̄ accedo, quin abs te abeam doctior. Mire egit perſonā admirantis per trinam ἀποστροφὴν ad deos, vt, Dii veſtrā fidem ad ſe ipſum, Quāti eſt ſapere ad militē, Nunq̄ accedo, quin abs te abeam doctior. Et ridicule paraſitus, nunq̄ accedo ad te dixit, qui nunq̄ recedit. ¶ Quin abs te abeā doctior. Ni/mis impudens aſſentatio, ſe fieri doctiorē ex militis ſapien/tia. ¶ Thais primum hoc mihi reſponde.) Omiſſa contentio/ne repetendæ virginis. non enim iam puellam, ſed pactum exigit, vt amator. ¶ Cum tibi do.) Pro, cum tibi darem. ¶ Quid tum poſtea?) Aut dixi, reſpondendū erat: aut, non dixi. Sed vide contumaciam meretricis in contemptionem perſonæ militis interrogantem. interrogare maluit, q̄ per inductionem capi. ¶ Rogitas?) Contentionis genus inter/rogatiue. ¶ Quæ mihi ante oculos coram?) Verum ſignifi/cat inepti militis dictum? An ante oculos, minus eſt q̄ co/

Coram ram? ¶ Ante oculos coram. Poteſt ante oculos, & longe tū intelligi. Coram proximitatē ſignificat. ¶ Quid cum illo agas? Omnino meretrix non putat illum idoneum, cui red/denda ſit ratio, cui q; ſe purget: adeo apud illam amicitiæ eius pertæſum eſt. Nam errant qui dicūt eam ſe velle militi recōciliare. ¶ Et cum eo clam ſubduxit te mihi.) Inuidioſe,

Subducere & cum eo: nā vt ſupra legimus, excluſit Chremē. ¶ Subdu/xtin te mihi. Furtim ſubtraxiſti mihi. Virg. Et fidum capiti

Libuit ſubduxerat enſem. ¶ Libuit. Superbū eſt, & meretriciū ver/

Libēter bum. Sic de Chelidone Cicero ait, Libenter ait ſe facturā. ¶ Huc redde.) Idioma eſt pro cōtumelia repoſcentis. ſic & in Hecyra, Renumeret dotē huc eat. ¶ Niſi vi mauis eripi.) Verū niſi pro non, & ſit vt ſit, ſi non tibi illam mauis eripi. ¶ Tibi illā reddat.) Sic primū interponit Chremes, vt ado/leſcētulus potuit iā fracto milite. ¶ Aut tu illā tangas? oium.) Ait vtrūq; Chremes nā qa dixit niſi ſi tibi mauis eripi, ait, Tu illam tangas? & addidit, Oīum. & eſt ἀποσιώπησις ſe/cunda. ſic autem loqui ſolent plus geſtū, q̄ uerbis conciti. ¶ Tibi illā reddat? aut tu illam tangas? Magna vis in pro nominibus, & ſignificatio eſt. vt, Cantando tu illū? ¶ Quid tu tibi vis?) Recte: cum Thaide enim loquebatur. nō cum hoc. ¶ Ego non tangam meam.) Bene addidit Meam. hinc enim probatur iniuſte dictum, Tu illam tangas? ¶ Tuam autem furcifer?) Incongrue, vt imperitus adoleſcens libe/rum ſeruilibus conuitiis exagitat.

Vt tu illos procul hinc ex occulto cæderes facerent fugam.
THR. Sed eccā Thaidē ipſam uideo. G. q̄ mox irruimus? THR. mane,
OMNIA PRIVS expiri, q̄ armis, ſapientē decet.
Qui ſcis an quæ iubeam, ſine vi faciat? G. di veſtram fidem,
Quanti eſt ſapere. nunq̄ accedo, quin abs te abeam doctior.
THR. Thais primum hoc mihi reſponde, cum tibi do iſtam virginem.
Dixtin' mihi hos dies ſolidare te? THA. quid tū poſtea? THR.
rogitas,
Quç mihi ante oculos amatorem coram adduxti tuum?
THA. Quid cum illo agas? THR. & cum eo clam ſubduxti te mihi?
THA. Libuit. THR. Pamphilum ergo huc redde, niſi vi mauis eripi.
CHR. Tibi illā reddat? aut tu eam tangas? oīum. G. ah qd ais? tace.
CHR. Quid tu tibi uis? THR. ego nō tangā meā? CH. tuā autē furcifer?

CVL. ¶ VT tu cæderes: id eſt verberares, & vexares, ac oppu/gnares illos: ſcilicet Thaidē & Chreme/tem. procul hinc. i. longe ab hoc loco. ex occulto: id eſt ex loco vbi non vide/reris: ipſi ſubaudi fa/cerent fugam: id eſt darēt terga, ſiue fu/gerēt. Thra. ſed ec/cam: id eſt ecce hic video ipſam Thai. Gna. q̄ mox. i. quan/tum ſtatim, vel quā/to poſt. irruimus. i. impetum facimus. nam irruere eſt cum furore prçliū inire: Thra. mane: id eſt ſiſte pedem decet ſapientem prius expe/riri: id eſt tentare omnia: id eſt quærere & experiri omnia media verbis: id eſt bona compoſitione & pactione verbis mitibus facta. q̄ armis: id eſt bello. Et eſt ſententia exorna/tio rhetorica. qui: id eſt quomodo ſcis an faciat Thais ea, quç iubeam: id eſt velim. ſine vi: id eſt ſine impetu, & violē/tia. Gna. Dii veſtrā fidem. exclamatio eſt comica: id eſt im/ploro ſup. veſtram fidem: id eſt veſtrū auxilium: & veſtram opem quāti eſt. i. quāti valet, quātum eſt vtile ſapere. i. eſſe ſapientem nunq̄ accedo ad te. quin. i. quod non abeam. do/ctior. i. quin redeam ex conſortio tuo doctior tanta es ſa/pientia. eſt autē adulatio paraſitica. Thra. o. Tha. primum reſponde hoc mihi quod ſequitur. cum do. i. cum darē tibi iſtam virginē. dixtin. i. pmiſiſti ne. dare. i. exhibere. te hos dies. i. per hos dies: ſed elegantius omittitur præpoſitio: & elegantius in accuſatiuo dicit, q̄ in ablatiuo. ſoli mihi non etiam Chremi. Tha. quid tum. i. tunc poſtea fecī ſup. Thra. rogitas. i. petis quid feciſti: quæ. ſ. tu adduxiſti mihi coram oculos tuum amatorē. ſ. Chremetem: quē miles putauit eē ſuum riualē. Tha. quid agas cum illo Chremete, q. d. quam actionem ex ea re contra eum habere poſſis. vel fiat diſtin/ctio poſt qd eſt. & ſit interrogandi modus: vt ſæpe ſit de/inde ſubdatur agas cū illo de illa re, q. d. Loquare cū eo de ea re non mecum. vel cōtendas cum illo tibi. q. d. accerrime reſponſuro & verbo & dimicatione. Thra. & ſubduxti. i. ſubtraxiſti te mihi. clam. i. furtim cū illo amatore. Tha. Li/buit. i. ſic mea fuit volūtas. Thr. ergo redde. i. reſtitue huc mihi Pamphilā: quia diſceſſiſti a pacto: ideo nullū eſſe de/bet. vel conditionē donationis non impleuiſti: ideo dona/tio nullius momenti eſſe debet. ni. i. ſi non vis illam ſupple eripi. i. auferri a te. vi: id eſt violentia. Chremes. dicis ſup. vt Thais reddat tibi illam Pamphilā. aut vt. i. ꝙ tu omniū tangas eam Pamphilam: non mō eripias eam: & eſt apoſio/

Apoſiopeſis peſis: locutio nāq; imperfecta eſt & conciſa. nāq; loqui ſo/lent plus geſtu q̄ verbis conciti & cōmoti ira. Gna. ah. do/lentis, vel irridentis, qd agis, vel qd ais. i. loqueris. tace. q. d. neſcis cui viro male dicas. Chremes. quid tu tibi vis. i. qd ineptę dicis: quid oportet tibi. Thraſo. Egon. i. vtrum ego

Furcifer non tāgam meam. ſ. Pamphilā. Chre. o furcifer. i. verbero: & qui dignus es illa ignominia affici. vt furcam. i. patibulū feras circum vicinos more improbi ſerui.

SER. ¶ MOX irruimus. i. irruemus. Mane. i. expecta. Experiri ſcilicet conſilio. Qui. i. quomodo ſcis. Quid tum poſtea factū eſt. Tu eam tangas omnium viliſſime. Placando dicit ab.

DON. ℭCAVE ſis, neſcis cui maledicas nũc viro.) Animaduerte paraſitũ neq; tacere oino, ne defuiſſe patrono videatur: neq; in aliena cã rixaꝫ in ſe transferre. ¶ Non tu hinc abis? Scin tu vt tibi res ſeſe habeat?) Hoc paraſito, illud militi Chremes. ¶ Caue ſis. Quia imperatiua verba, ſunt contumelioſa: addebãt veteres, ſis: qđ ſignificat ſi vis. ¶ Scin' tu?) Nã paraſito, ſed militi dicit. ¶ Faciã vt huius loci, dieiq;, meiq; ſemp meminéris.) Moris ẽ magnas eſſe minas hominum meticuloſorum. Specta ergo q̃ acriter timidus cõminet. Huius loci, dieiq;, meiq;. Loci, in quo læſus. Diei, quo cæſus. Mei, a quo cæſus. ¶ Miſeret me tui.) Hic paraſitus nunc q̃ſi monitor chremeti reſpondet. ¶ Qui hunc tantum hominẽ facias inimicum tibi.) Ne nunc quidẽ paraſitus, a militis aſſentatione diſcedit. ¶ Diminuam ego caput tuum hodie niſi abis.) Ruſticus dixit, caput tuũ diminuam, q̃ ſi diceret, diminuam tibi caput. ¶ An vero canis?) Hoc verbo impudentibus inimicis cõuitium fieri ſolet, nã militare dictum eſt in hoſtem, canis: & apud Homerũ pro graui cõtumelia in aduerſarium dicitur, velut in illo loco, τίμην ἀρνύμεναι Μενελάῳ σοί τε κυνῶπα. ¶ Quis tu homo es? quid tibi vis?) ἐπιτροχασμὸς figura eſt, vbi multa terribiliter interrogant. vt, State viri, quæ cauſa viæ, quiue eſtis in armis Quoue tenetis iter? ¶ Scibis.) Nõ obſequẽter, ſed figurate dicitur ab irato. ¶ Principio eam eſſe, dico liberã.) Quo tollit, Tuam videri. ¶ Scibis. Et ſcies, & ſcibis dr poſt productionẽ tertiæ cõiugationis. ¶ Principio. In tria diuiſit officiũ defenſionis ſuæ: in aſſertoris, Principio eam eſſe dico liberã. in cognitoris, Ciuem Atticã. In fratris, Meaꝫ ſororẽ. Et bonus eſt ordo: libera, ciuis, nobilis. ¶ Ciuẽ Atticam.) Quo ẽt negocium põe ei fieri qui ſe pro dño geſſit in ciuem. ¶ Hui.) Hui, hem, & cætera hmõi generis, ſanæ ſunt aduerſus eos qbus iraſcimur. ¶ Meam ſororẽ.) Quo cõſtat præuio eſſe defenſorẽ puellæ. ¶ Os durũ.) Quaſi ex oibus hoc, ſe impudentius, q̃ & ſororẽ ſuã dicat. ¶ Os durum. Os impudens: vt cõtra, mollis frontis dicunt, qui ſunt reuerentes. ¶ Nunc adeo edico tibi.) Vt ſuperbe, quaſi militi. nam edictum, Prætoris dicit, & imperatoris. ¶ Miles nõc adeo edico tibi.) Miles contumelioſe dixit. De iis n. eſt officiis, quæ ſuo noie contumelioſa cenſent: ſicut in Adelphis, Delibera hoc, dũ ego redeo, leno. ¶ Ne vim facias vllam in illã.) Seruauit pcepta meretricis: adeo vt meminerit: Si vim faciet, in ius ducito hoiem. ¶ Ego eo ad Sophr.) Hoc lentius a Thaide Chremeti. ¶ Prohibeo inquã.) Non ſatis exercitate adoleſcens totidẽ verbis dictum repetit militis. ¶ Audin' tu? hic furti ſe alli.) Gn. occaſionẽ finiendi litigii iãdudum quærit ob deſideriũ menſæ & cibi: & iõ quaſi de iure conſiliu ſuggerit, hunc reũ militis eſſe poſſe, qui paratus eſt alienã rem ſuã dicere, & id in iure pfiteri, hoc eſt apud Prætorẽ. Ergo furti ſe alligat, i. reũ ſe efficit fraudis. Nam μεταληπτικῶς furtũ pro oĩ fraude, & dolo accipimus, & iniuria. ¶ Alligat. Aſtringit illa queat, & obnoxiũ facit. Oẽ igiĩ qđ fraude fit, furtũ eſt. Sic Virg. Furta paro belli, id eſt inſidias. Et, Dulcia furta, id eſt adulteria. Omne malũ factum, Quæ qs apud ſuperos furto lætatus inani, Diſtulit in ſeraꝫ commiſſa piacula mortẽ. ¶ Furtũ duobus modis dr. vno, cum omne maleficiũ generaliter ſignificat. altero, cum res ſurrepta demonſtratur: Nunc ergo furtum, maleficium eſt.

Canis

Canis

Scibis

Hui, hẽ

Os duꝝ Mollis frontis hoies

Edictũ

Alligat se fur.

Furtum

G. Caue ſis, neſcis cui maledicas nunc viro. CH. non tu hinc abis?
Scin' tu vt tibi res ſe habeat? ſi quidquã hodie hic turbæ cœperis,
Faciam vt huius loci, dieiq;, meiq; ſemper memineris.
G. Miſeret tui me, qui hunc tantum hominẽ facias inimicum tibi.
CH. Diminuam ego caput tuũ hodie, niſi abis. G. ain' vero canis?
Sicine agis? THR. quis tu homo es? quid tibi vis? quid cum illa
rei tibi eſt? *Videntur Cretici*
CH. Scibis. principio eam eſſe dico liberam. THR. hem. CH. ciuem
Atticam. THR. hui. *Trocb. catalect.*
CH. Meam ſororem. THR. os durũ. CH. miles, nũc adeo edico tibi
Ne vim facias vllam in illam. Thais, ego ad Sophronam nutricem, vt eam adducam, & ſigna oſtendã hæc. THR. tun' me
prohibeas,
Meã ne tãgã? CH. phibeo, inquã. G. audin' tu? hic furti ſe alligat.

ℭGN. Caue ſis. i. ſi vis. & eſt cõpoſitum ex duobus corruptis. vt capeſis ex tribus. i. cape ſi uis. ſed talibus vti potius eſt poetarũ q̃ oratorũ. neſcis cui viro tu nunc maledicas. i. contumeliam inferas. Chre. alloquit hic militem inquiens. tu non abis. i. diſcedis. hinc. i. ex hoc loco. & minaciter cũ eo agit: quãuis tñ ſit meticuloſus. Scin. i. ſcis ne. vt. i. qualiter res ſeſe habeat tibi: id eſt quantus ad te ſpectat: & i tuã mali. q. d. ſcis ne quo modo res ſe habeat quãtum ad te ſpectat. ſi qcq̃ turbæ. i. rixæ turbatiõis. cœperis. i. cõcitaueris. hodie hic. i. i hoc loco faciã. i. efficiã. vt memineris. i. recorderis huius loci, & diei. & memineris mei ſemper. i. omni tẽpore. Gn. Me miſeret tui. i. miſericordia tui me mouet. q ſcilicet tu facis hunc. ſ. militem. tñ viri. i. qui eſt tantus vir. inimicum. i. aduerſariũ & maleuolũ tibi. Chre. alloquitur iterum militem. Ego diminuã. i. mutilabo hodie caput tuũ niſi abis. Gna. vero. i. ſed. o canis. i. impudens, acerbus vt canis. hoc. verbo canis impudentibus inimicis conuitiũ fieri ſolet. Ain. i. id eſt dicis nete diminuturũ caput eius. ſic ais id eſt ſic loqueris. alii ſic agis. ſed in diem redit. Thra. qs. i. qualis hõ es quid tibi vis i quod dicit quid oportet tibi vnde. qd rei eſt tibi cũ illa puella. i. quod negociũ ſeu cõmercium habes cũ Pãphila: q ita loqueris acriter. Chre. ſcibis pro ſcies. principio. i. in primis dico eã eſſe liberã, non ſeruilis cõditionis. Tha. Hem interiectio indignãtis ꝑpter dictum illud Chre. dico inquã eſſe ciuẽ Atticã. Thr. Hui interiectio deridentis. Chr. dico inquã eã eſſe ſororẽ meam. Thr. o os durũ. i. os impudẽs q talia effutit mẽdacia, & ſig mentaſicut cõtra mollis frontis dicunt: qui ſunt reuerẽtes. Chre. o miles. adeo. i. certe, miles aũt cõtumelioſe dixit: vt fieri ſolet: cũ uilis officii noie aliquẽ vocamus. edico. i. præcipio: impero tibi tanq̃ ꝑtor vel imperator militi. prætoris. n. & imperatoris edicta ſunt. ne. i. q nõ facias: vllã vim ullã violẽtiam. in illã. i. contra illã puellã. Deinde conuertit ſermonẽ ſuũ ad Thaidẽ inquiens. ego eo ad Sophronã nutricẽ puellæ. ſ. vt adducã eam nutricẽ: & oſtendã hæc ſigna ſororis meæ: q̃ ſigna intelligimus oſtendiſſe Thaidi de ſorore ſua Thr. ne. i. vtrũ. tu phibeas. i. impedias i ne tangam meam puellã, quã emi. Chç. inquã. i. iterũ dico tibi. prohibeo. i. veto ne eã tãgas. Gna. audin. i. audis ne iniuſte. ſ. pſiteri hic. ſ. Chr. vel hic tanq̃ apud ꝑtorẽ alligat. i. aſtringit, illa queat. & obnoxiũ, ſeu reum facit ſe furti. i. fraudis: per metalepſin. nã oẽ qđ fraude fit furtũ eſt. Inde dulcia furta dicunt adulteria. itaq; furtum accipimus pro omni fraude dolo, & iniuria. Duobus aũt modis dr furtum. Vno mõ eſt omne maleficium generaliter ſignificat altero. cum res ſurrepta demõſtratur. nunc ergo furtum maleficium eſt. ℭCAVE ſis quaſi vna pars: & tãtundem, quãtum ſolum caue valet. & eſt comicũ, uerbũ: ſicut apage. i. non tu hinc abis: hęc dicit Gnatonis. Scin tu: hęc dicit militi. O canis id eſt procax ais tu. q mihi diminuã caput: Os durum qui tibi talem ſororẽ adoptas. Ego eo. hæc dicit Chre. Audin iſte alligat. i. apparat ſe furti. i. ad furtum comprobandum. Quare vult ꝓbare ſororẽ ſuam te eſſe furatã ſibi. Alligare dicimus qui ſunt alligata aliqua circa eandẽ cauſam in placito: & nullus vult cedere furti eſt aduerbiũ ſicut domi. Et nota q æque bñ poſſet dici alligat ſe ſacrilegii & cuiuſlibet alterius cauſæ. Sanga dicit iam dimitto exercitum.

G V I.

Os duꝝ Mollis frontis

Furtum

S E R.

ℭSatis

DON. Quęre

¶ SATIS hoc eſt ti.) Ad repetendã.ſ. virginẽ, ſumẽdãq; iniuriæ vindictã. ¶ Quære q rñdeat.) Et contẽpſit interrogantẽ: & indixit inimicitias ꝓfeſſione iracũdiæ, cum dixit indignũ militẽ. ¶ Idẽ hoc tu ais,) Id eſt hoc quod Chre. & tanq̃ Chr. Et ipſam circũuenturus interrogat. qd illa intelligens malitioſe ait, Quęre qui rñdeat. ſatis cõtumelioſe: illud.n. quęrit qd difficile repit. Ergo non mõ indignus es, inquit, cui ego rñdeam: ſed vix inuenies qui te dignum rñſo iudicet. ¶ Quid nũc agim?.) Vide vt euanuerit actio militis. Prio dixit, Oia prius experiri q̃ armis ſapientes decet. Poſt, Idem hoc tu ais, Thais? Et poſtremo, Quid nunc agimus? ¶ Et qd nunc agimus. Cõſiliũ quęrẽtis eſt. Quid nũc agimus? Lãguidi atq; defeſſi eſt. ¶ Quid nũc agimus? Vbi eſt illud quod ait, Primũ ædes expugnabo, &c. Sed vani ĩpetus hũc exitũ ſemp accipiũt. ¶ Quin redeamus. Quin, mo imo. Nõ abeamus, inqt, ſed redeam? ſive irritos conatus vno verbo oñderet. ¶ Credin'?) Ex pte cõſentit qui ſic interrogat. ¶ Credin'? Credere, dubitãtis eſt Certũ eſſe fidẽtis. ¶ Vbi nolis, cupiũt vl.) Plus intulit ſpei, nõ reuocãdo verbum qd expectabaĩ, hoc eſt volunt. ſed cupiũt. Ergo variauit nõ.n. itulit volũt vltro. ¶ Bñ pu.) Hoc eſt, recte putas, ſapis, vel intelligis. Vir. Multa putans, ſortẽq; aio miſeratus iniquã. Vel conicis. Vel putas. diſputas. Vel putas, cogitas. ¶ Iã di. exer.) Dimitti exercitus dĩ, vel pace facta, vel vexatis, hoſtibus. Ridicula ergo magnificentia verbox eſt, cũ ſint facta deformia. ¶ Sanga, ita vt fortes decet milites, domiq; ſociq; fac viciſſim vt me.) Vt mire in coquũ, q focũ curat in domo. qa milites hi fortiter pugnãt, qui ſunt memores domox. Vide ergo q̃ vtrũq; comicũ. Ad incẽdiũ ꝑliũ, res bellicas Donax primus eſt. ad res domeſticas, Sanga qui coquus eſt: Domiq;, fociq;, Domi & foci, genitiui ſunt. Cęcilius, Decora domi. i. lautus, Quamq̃ domi cupio, opertar tñ. ¶ Iãdudũ ani. eſt in pa.) Hic aperuit cãm Poeta cur & inuitus Gn. iret ad litẽ, & libẽs domũ redeat. ¶ Frugi es.) Vtilis, & neceſſarius. a frugibus, quę q; his fruamur, dictę ſunt. Inde fructus & frumẽtũ. Frui aũt, eſt veſci a frumine q̃ eſt ſumma ps gulę: a qua re, ẽt his quę nec cibo nec poculo ſunt, frui dicimur, κατaχρηστικῶς: vt pote rebus venereis, & delectatione odoris, viſus, auditus, & cæteris.

Dimittere exercitum

Fruges Fructus Frumentum Frui

CH. * Satis hoc eſt tibi. THR. Idem hoc tu ais Thais? THA. quære qui reſpondeat.

THR. Quid nũc agimus? G. qn redeamus: iã, hęc tibi aderit ſupplicãs Vltro. THR. credin? G. imo certe: noui ingenium mulierum, Nolunt vbi velis: vbi nolis, cupiunt ultro. THR. bene putas.

G. Iã dimitto exercitũ? THR. vbi vis. G. Sanga, vti fortes, decet Milites: domiq;, ſociq; fac viciſſim vt memineris.

S. Iam dudũ eſt animus in patinis. G. frugi es. THR. vos me hac ſequimini.

* *Donatus legit, Satis hoc eſt tibi, & poſt ais addendum Thais: vbi rurſus notata loquentis perſona locum fecit errori.*

CVI.

¶ CHR. Satin, .i. ſatis ne hoc eſt ti. .i. ſuff. eſt ne hoc tibi Thr. alloquitur nunc Tha. tu. Thais ais hoc idem qd .ſ. ipſe Chr. dicit. Tha. quære aliquẽ qui rñdeat tibi: tanq̃ iis indignus cui ego debeã rñdere. & quare dixit cõtumelioſe. Illud. n. quęrit qd difficile repperit. ergo nõ mõ indignus es inqt, cui ego rñdeã: ſed vix inuenies qui te dignũ rñſo iudicet. Gn. qd agimus nunc. hoc dictum eſt lãguidi, atq; defeſſi. quin. i. imo redeamus vnde venimus. iam .i. ſtatim. hęc Tha. aderit .i. aduenıet. ſupplicans vltro. i. ſponte ſua, tibi. Thr. credin. i. credis ne. credere dubitantis eſt: certũ eſſe fidentis. Gn. immo certe. i. ſed ꝑfecto. aderit ſupplicãs tibi. noui id eſt cognoſco. ingeniũ. i. naturã mulieꝝ. vbi. id eſt quãdo. velis aliqd, nolunt. vbi. id eſt cũ nolis, ipſæ cupiunt, vltro illud. ſ. qd non vis. Th. bñ putas. i. recte cogitas, diſputas, vel iudicas. Gn. iam. i. ſtatim, vel nũc dimitto exercitũ. i. facio illis copiã abeũdi: ſiue ꝑbeo militibus cõmeatũ. Naȝ dux dĩ dimittere milites ſuos: qñ vltra illis ſtipẽdia dare nõ vult, ſed illis abeũdi ꝑſtat facultatem. Thra. vbi vis .i. qñ vis: vel cũ libet dimittere exercitũ. nã Gna. per interrogationẽ dixerat, dimitto exercitũ. Gna. o Sanga fac vt, viciſſim. i. idẽtidẽ, ſiue ſępe cum quodã interuallo. memineris. i. recorderis domi & foci. i. coquinę. Focus ꝓrie dĩ locus vbi ignis eſt: & qñ coqna ſine igne eſſe nõ põt (cũ a coquẽdo dicaĩ) præcipue: quo tpe aliqd decoquiĩ: iõ pro coquina rite poni põt. Sanga iamdudũ animus eſt in patinis. i. paulo ante incepi habere appetitũ. & cogitare de patinis. i. de vaſis: in quibus edulia ponunĩ. & per vaſa oñdit habere animũ ad edulia: & iam eſurire. & eſt quod vulgo dĩ: iſte ſemper hẽt cor ad coquinã: dũ quis, vult dicere aliquẽ velle ſemp comedere. vbi eleganter diceretur: illi ſemp aĩus eſt in patinis: vel in patinis ſemp aĩum hẽt. Gn. es frugi. i. vtilis, & neceſſarius. a frugibus, q dictæ ſunt q; his fruamur. Inde fructus & frumentũ. Frui autẽ eſt veſci: diciturq; a frumine: q̃ eſt ſumma pars gulæ: a quare ẽt his frui dicimus: q̃ nec cibi; nec pocula ſunt: vt pote amicitia: delectatione ſenſum exteriorum: pariter ac interiorũ. San. vos ſequimini me hac. i. per hanc partem. Sanga enim coquus eſt: qui eſurientibus ſequendus eſt: qualis eſt paraſitus: qui ventrem implere cupit.

ACTVS QVINTI SCENA PRIMA.

THAIS. PYTHIAS.

T. PERGIN' ſceleſta mecum perplexe loqui? *Senarii.*
Scio, neſcio: abiit: audiui: ego non adfui.
Non tu iſtuc mihi dictura aperte es, quidquid eſt?

DON. PErgin' ſceleſta mecũ perplexe loqui?) Nũc demũ virgo vitiata eſſe cognoſcitur a Thaide, opportune, poſt q̃ magnope & defenſa eſt, & retenta. Nam ſtatim cõſequentur nuptiæ eius & Chæreæ qui illã vitiauit. ¶ Perplexe loq. Ideo perplexe, quia ſtatuerat crimen virginis celare. ¶ Scio, ne. ab. au.) Mire ex dictis oibus pauca decerpit: & oſtendit quid perplexe dixerit: & ſtomachũ ſæuientis expreſſit. ¶ Scio.) Flere puellã. ¶ Neſcio. Vitiatã. ¶ Abiit.) Eunuchus. ¶ Audiui.) Domi hoc admiſſum. ¶ Ego non af.) Cum hęc fierent. Acriter iratox eſt, ea repetere quæ ꝓxime dixerint: quibus iraſcunĩ. vt, En ego victa ſitu, veriq; effœta ſenectus. ¶ Non tu iſtuc &c. Non eſt hæc interrogatio.

Perplexe

Th. o ſceleſta .i. ſceleſta Py. Pergin. i. proſequeris ne loq mecũ perplexe. i. obſcure: inuolute: intricate: vt ſint aduerbia. Nam perplexus dĩ diſtrictus: nutans: dubius: titubans intricatus quorſum ſe ꝓferat. pergin ergo loqui mecũ perplexe dicendo ſup. ſcio puellã flere: deinde neſcio ſtupratã eẽ abiit. ſ. eunuchus. audiui domi hoc eẽ admiſſum &c. ego non affui. i. non interfui, cũ eſt illi vis illata. Hæc aſyntheta inſtantis dĩte vultũ, habitũq; demõſtrant. non eſt mihi dictura iſtuc quicqd eſt. aperte: id eſt palam loquendo, & manifeſte: non perplexe, & obſcure.

GVI. PErgin &c. Nũ demũ puella cognoſcitur a Th. eſſe ſtupratã & quidẽ opportune poſtq̃ defenſa e ſt & retẽta

SER. PErgin. Poſtq̃ oſtenſa eſt virgo eſſe ciuis & manumiſſa eſt a pr̃ate militis, aliud reſtabat de virgine. ſ. vt Tha. ſciret eã ita male a Chærea eẽ retractatã qd valde, vt

dixit, iuuat ad eunuchũ: vt eam habere poſſit: vt melius in alio actu patebit. hic inducit Py. q̃ timide tñ detegit vitiũ puellæ: qđ ei ↄſiliata fuit ſupius Dorias: cum dixit: . ſ apis qđ ſcis neſcis: & qa ita aperte totam rem nõ audeba expli/care ait Thais Pergis neſce. m. per. o. dicens: Scio. ſ. ꝙ eunuchus abiit: neſcio. ſ. qđ ille fecit. Ego audiui tñ ſtrepitum.

cum aſpicias, os impudens vide.)Mirẽ ab eo quod rñdere cœperat, ad aliud tranſit, mirata confidentia Chęreę. Non eſt impudens inquit. non eſt ſimilis impudenti. Sic alibi. Seueritas ineſt in vultu geſtu, atq; in verbis fides. — Os impudens

¶ VIRGO veſte con. i. hñs veſtẽ fractam. obticet. i. tacet. lachrymans. i. lachrimas emittens. taceamus conſilia: reticemus dolores: obticemus quoq; nos pudet. Eunuchus abiit. i. diſceſſit. q̃/obrem. i. quare. taces. i. cęlas id qđ eſt factus. i. admiſſum. Py. qđ ego miſera dicam. negẽ. i. negare debeo illũ qui adductus eſt fuiſſe eunuchum. Th. igit ſi nõ fuit eunuchus, qui fuit. Py. iſte per cõtẽ/ptũ dixit iſte: Chę. fuit. ſ. Th. o qui Chæ. fuit Py. iſte ephebus. i. adoleſcens ĩpubes frater Phæ. Tha. o venefica. i. o meretrix quia ois adultera eadem venefica eſt. ſimiliter & ois meretrix quæ ſuis il/lecebris tanq̃ veneno inficit amatores: ꝓpterea inſanus amor interdum eueni appellatione deſignat. Py. atq. i. certe, comperi. i. cognoui ꝙ fuit frater Phæ. Tha. obſecro — C V I.

DONA. ¶ VIRGO cõ. ve. la. obt.)Hæc oia rixã eſſe ſignificauerant. ¶ Virgo obti. Tacemus cõſilia. vt, Nec tacui demẽs. Reticemus dolores: vt, ne verere, ne retice. Obticemus quoq; nos pudet: vt in Phormione, Heu quid nã obtices? ¶ Eunuchus abiit. Nõ Chæ. ſed eunuchus: non fugit, ſed abiit dixit. ¶ Quamobrem? quid factũ eſt? taces?) Hæc κοινότητα inſtantis dominę vultũ habitũq; demonſtrant. ¶ Quis fuit igi?) Hęc cõſtatiue ꝓnuncianda ſunt: aut qa inuita indicat, aut dubitat de noie ignoti: aut trepidat per timorẽ: aut, vt non videat affuiſſe, cũ fuerit factũ: aut qa nõ — Tacere Reticere Obticere.

Virgo conſciſſa veſte lachrymas obticet.
Eunuchus abiit. quamobrem? quid factum eſt? taces?
P. Quid tibi ego dicam miſera? illum eunuchum negant
Fuiſſe. T. quis fuit igitur? P. iſte Chaerea.
T. Qui Chaerea? P. iſte Ephebus frater Phędrię.
T. Quid ais venefica? P. atqui certo comperi.
T. Quid is obſecro ad nos? aut q̃obrẽ adductus eſt? P. neſcio,
Niſi amaſſe credo Pamphilam. T. hem miſera occidi
Infelix ſi quidem tu iſtęc vera predicas.
Nũ id lachrymat virgo? P. id opinor. T. qd ais ſacrilega?
Iſtucine interminata ſum hinc abiens tibi?
P. Quid facerem? ita vt tu iuſſi ; ſoli credita eſt.
T. Sceleſta, lupo ouem commiſiſti. diſpudet,
Sic mihi data eſſe verba. quid hoīs illic eſt? (ſus nõ cõſtat
P. Herã mea tace obſecro. ſalue ſumus. Niſi legas bis tace, ver
Habemus hoīem ipm. T. vbi is eſt? P. hem ad ſiniſtrã, vides
Ne? T. video. comprehendi iube, quantum poteſt.
T. Quid illi faciemus ſtulta? P. quid faciam, rogas?
Vide amabo, ſi non cum aſpicias, os impudens
Videtur. T. non eſt. P. tum quę eius confidentia eſt.

libenter dicat eius nomẽ cui iraſcit. Sed ego agnoſco ancillarũ cõſuetudinẽ, quę obliuioſę ſunt. ¶ Iſte ephe.) Ephebus nomẽ, ad ætatẽ retulit, non ad facinus cõmiſſum. ¶ Ephebus.)Cito oñdit, cur iſte eunuchus credit. ¶ Quid ais ve.) Redit rurſum ad iracũdiã. aptũ cõuitiũ & comicũ in ancillas, venefica, lupa, vipa, & ſacrilega, &c. ¶ Quid is obſe. ad nos)Nõ rogãtis eſt Obſecro, ſed dolentis. Niſi a cr Pam.) Deeſt ꝙ: vt ſit, niſi ꝙ. ¶ Num id la. vir.) Vt ſupra, Id vero ſerio triũphat: pro ob id. ¶ Id opi)Callide Py. opinor dixit cũ ſciat. ¶ Quid ais ſa.)αὔξησις. nã primo ſceleſta, deinde venefica, poſtremo ſacrilega. ¶ Iſtucine inter. ſum?) Satis moratr, iſtucine interminata ſum, pro, nã iſtuc tibi comminata ſum? ¶ Iſtucine interminata ſum hinc abiens tibi? Apparet hæc poſt ſcænã eſſe mandata. nã ſupra non meminit: ſed dixerat, Tñ hos prius introducã: & q̃ volo ſimul imperabo: poſtea ↄtinuo exeo. ¶ Ita vt tu iuſſi, ſoli credita eſt.) Dixerat. n. prius Chærea, Edicit ne vir quiſq̃ ad eas adeat & mihi ne abſcedã impat. ¶ Iuſſi.)συνεκδοχικὴ μεταβολή, pro iuſſiſti. ¶ Sceleſta, ouẽ lupo cõmiſiſti.)Bñ dilatum tot occaſionibus ꝓuerbiũ: perſonæ Thaidis aſcriptum eſt: cõtinet enim fœmineã reuerentiã, & meretriciũ ſenſum reditq; rurſus ad minora cõuitia: qa videt ſe eſſe conuictam. & eſt ꝓuerbium, Ouem lupo cõmiſiſti. ¶ Sic mihi data eſſe verba?) Videtur plura fuiſſe dictura, niſi ſupueniſſet Chærea. ¶ Quid hoīs illic eſt?) Per genitiuũ caſum iniurioſe dr: per nominatiuũ honorifice. ¶ Quid hoīs illic eſt?) Nõ cõtinuo agnoſcit hũc hoiem meretrix: qa etſi adhuc eunuchi veſte indutus eſt: attñ exuit ſpadonis inceſſum: vultus, habitũq; mutauit: & ꝑter veſtem, totus in Chæream redut. ¶ Hera mea tace obſec.) Blande, ac puellariter arridet. ¶ Tace.) Non ſilentiũ indicẽtis eſt, ſed ſecurã faciẽtis: vt, Tace, ego met cõueniam ipſum. ¶ Habemus hoiem.) Mire hoiem dixit, vt reum. ¶ Iube cõprehendi.) Pro cõprehende. Iube. n. velle ſignificat. ¶ Et quãtum potes.) Deeſt cito. ¶ Quid illi faciemus?) Subaudit, cõprehenſo. ¶ Quid faciam rogas?) Moraliter expſſit puellæ ſtupentis verba, & non habentis quid reſpondeat ad ea quę dicta ſunt. ¶ Vide amabo, ſi non — Ephebus — Quid hois eſt

quæſo quid. i. cur. & quãobrem. i. ꝓpter quã occaſionem: is Chæ adductus eſt ad nos. Py. neſcio niſi ꝙ ſupple credo eũ amaſſe Pã. ſed ſi ſit amaſſe: dic ſic. Neſcio cur adductus ſit: niſi quia ſup. amaſſet Pã. & tunc ſubdat credo: id eſt ita arbitror. Th. hem interiectio indignantis ego miſera occidi: id eſt perii. infelix ſum ſupple. & per ſe legendũ eſt. ſi qdẽ. i. ſi certe. tu ꝑdicas. i. narras. iſtæc. i. iſta, quæ dicis vera. nũ. i. nunq̃. i. virgo lachrymat id. i. ob id? Py. opinor. i. ſuſpicor. id. ſ. virginem ob id lachrymare. Tha. o ſacrilega. i. nefaria impia & ſceleroſa: quaſi quæ ſacrum violauerit. quid ais iſtucne: id eſt nõne ego abiens: id eſt diſcedens hinc interminata ſum. i. cõminata ſum tibi iſtuc. quod. ſ. cõſtabat inter eas poſtq̃ ſcenam fuerat mandatum: vt forſitan ne quiſq̃ ad eam antecederet. Py. credita eſt. i. cõmiſſa eſt eunucho ſoli, ut iuſſi: id eſt iuſſiſti. ideo quia facerẽ: id eſt quid facere aliud poſſem: q̃ tuis morem gerere mandatis: vel præpone quid facerem: vt in tenore textus eſt. Tha. o ſceleſta. i. ſceleraca. cõmiſiſti: id eſt tradidiſti: credidiſti. ouem lupo: puerbialiter dictum. q. d. virginem violatori commiſiſti ſicut ſi ouis lupo deuorari cõmittatur. diſpudet: id eſt maximo pudore afficior. verba ſic mihi data eſſe: ideſt ſic me decepta. quid illud hominis eſt: id eſt quis eſt ille homo eunuchi veſte indutus. animaduertit enim Thais Chęream: ſed nõ continuo agnouit ꝓpter veſtem. & hominis dixit in genitiuo, nam per genitiuũ iniurioſe dicit: per nominatiuũ vero honorifice. Py. o hera. i. dña mea obſecro tace. i. eſto ſecura. nam illud tace nõ eſt ſilentium indicentis: ſed ſecuram facientis. ſumus ſaluæ. habemus hominẽ ipſum. ſ. Chæream tanq̃ reum. Tha. vbi. ſ. Chærea eſt. Py. hem: per indignationem vides: id eſt vides ne eum ad ſiniſtrã partẽ. i. Tha. video. Py. iube eum cõprehendi: id eſt capi. quantus potes. Th. oſculta. i. inconſiderata: quid faciemus illi cõprehenſo. Py. rogas quid faciam? amabo: interiectio blandientis. q. d. quæſo rogo te per amorẽ vide ſi os eius nõ videtur impudens: id eſt inuerecundũ, cum aſpicias eum. Tha. non eſt os impudens. Py. tum. i. deinde ultra hoc quod non erubeſcit. vide quę. i. qualis. cõfidentia. i. nimia ſecuritas eſt: & eſt qđ

dicitur

dicitur inepte, vide quomodo eſt aſſecuratus. Fiducia in bonum ſonat vt plurimum: confidentia vero in malum.

SER. ¶ QVIS ais venefica.ſ. hoc nunquam fuit verum, Atqui .i. certe ego ita comperii verum eſſe. Quid is Chærea venit ad nos? incredibile eſt, aut ſi venit quamobrem? Iſtud ne ſum tibi interminata.i. non ne prohibui iſtud ne aliquis vir accederet adeam.

di in pedes: ideſt conuerti, conieci: ſeu contuli me quantum queo in quoddam angiportum: ideſt vicum anguſtum: nec perulum deſertum ideſt non frequentatum. Angiportum ti. neutrum, vel angiportus ti. maſculinum (vtrunq; enim dicitur) vicus eſt anguſtus, non peruius, vt Dona. & Seruius ſentiunt, vel iter compendiarum, ait Feſtus: in oppido, — Dare in pedes

ACTVS QVINTI SCENA SECVNDA.

CHAEREA. THAIS PYTHIAS.

C. APVD Antiphonē vterq;: mater & pater, *Iāb. trime.*
Quaſi dedita opera domi erant, vt nullo modo
Introire poſſem: quin viderent me interim
Dum ante oſtium ſto: notus mihi quidam obuiā
Venit: vbi uidi: ego me in pedes: quantum queo:
In angiportum quoddam deſertum: inde item
In aliud, inde in aliud ita miſerrimus
Fui fugitando, ne quis me cognoſceret.
Sed eſtne hęc Thais: quam video? ipſa eſt hęreo.
Ah: quid faciam? quid mea autem? quid faciet mihi?

Diis: ideſt per Deos iuro. quod pudet vel diſpudet: ideſt omnino pudet. Quid illud hominis eſt. Iam accedit ad quintum actū venit enim Chærea adhuc indutus veſte Eunuchi, quem illa perſpiciens admirando, ait. Quid illud &c. Vide amabo. ſi os illius non videtur impudens: ideſt ſine pudore, cum tu aſpicias, ac ſi diceret, vide ſi os eius eſt pudens. Cum tu. aſpi. non certe. Thais adhuc dicit attemperate vt meretrix: Nō eſt quod dicis impulens Pythias. vide tum ex altera parte quæ ſit eius &c.

DON. APud Antiphonem vterq;.) Rediens in vicinam ſuā, cauſam reddit Chærea. cur non mutauerit veſtem. Oportuit autē & de neceſitate argumenti fuit, Chęream non mutaſſe veſtem vt cū meretrix virginem a Chærea vitiatam audiret, & eum turpi habitu incedentem intueretur, reum vitiatæ virginis putaret. Apud Antiphonem dixit, pro in domo eius. ¶ Vterq;, pater & mater. Non vterq; pater: & vtraq; mater: ſed vterq; parens: quia pater & mater. ¶ Quaſi dedita opera domi erant.) Non tam mirum: ſi domi erant: ſed illud magis mirum: quod in ea domus parte qua in ædes introeundum erat adoleſcentulo. ¶ Vt nullo modo introire poſſem.) Superius cauſa cōtinetur, cur non mutauerit veſtem. Inferius autem cur huc redierit. ¶ Quin videret me.) Quin modo pro quo minus ¶ Dum ante oſtium ſto.) Antiphonis: ſcilicet. ¶ Notus mihi quidam obuiam venit.) An notus: qui me poſſet agnoſcere? an qui me nouerit, id eſt amicos? ¶ Quantum queo. Deeſt velociter. ¶ In angiportum.) Vide illum non uitaſſe ſub vna clauſula bis. In dicere: in pedes, in angiportum. Angiportum dicebant vicum non peruium, niam publicam. ¶ In angiportum quoddam deſertum. Deeſt fuiſſent. ¶ Ita miſerrimus fui fugitando.) Id eſt fatigatus: laſſus: & languidus ſum dum fugio. Et honeſta locutio, eſt: vt, miſer amando, miſer currendo. ¶ Ne quis me cognoſceret.) Nota improprie dictum pro agnoſceret. ¶ Sed eſtne hæc Thais quam video?) Iampridem ipſe viſus, nunc primum videt. ¶ Hereo.) Incertus remaneo: atque defigor. Primus metus adimit conſilium: ſed recogitatio reddit confidentiam. ¶ Quid mea autem?) Colligit ſe rurſus ad impudentiam Chærea & vide ſi non eadem eſt audacia in Chærea: quæ in ſuſcipiendo facinore fuit. & ἐκλιπτικῶς, quid mea autem? ¶ Quid faciet mihi?) Opportune ſe confirmauit quia ſi extimuiſſet: & fugiſſet nihil nuptiæ promouerentur.

Apud Antiphones. — Vterq; parens — Quātū queo — Agniportus — Hęreo

CVI. APud & cætera. Hic Chærea reddit cauſam cur etiā rediens in viciniam ſuam non mutauerit veſtē Chęream apud Antiphonem. ideſt domo Antiphonis vterq; parens: ſcilicet mater & pater, & uterque dixit. nam maſculinum pręponderat feminino, erant domi quaſi dedita opera. i. conſulto: de induſtria: ut nullo modo poſſem introire quin. i. ꝙ non viderent me. interim. i. dum hęc aguntur, dum ſto antea oſtium. quidam notus venit obuiam: i. incurſum mihi. vbi. i. poſtquam, vidi eum. ſ. egomet de-

eo ꝙ ſit anguſtus portꝰ .i. aditus ad portū, vel ſm Varronem dicitur angiportum, ꝙ ſit anguſtum: & per quod nihil agi poteſt pręnimia anguſtia: quaſi ab angendo & portu: eo ꝙ talis anguſtia ſit inter portus: ideſt inter domos. nam portꝰ quemadmodum & inſulas pro domibus veteres dixerunt. Multi codices habet in pedes, & tunc ita dicendum eſt: ego dedi, vel vt alii habent erexi me in pedes. ideſt cœpi progredi: uel velociter ire. nam qui uult ire in pedes ſe erigit: uel dat: & quo cœpi progredi uelociter in angiportum, quoddam deſertum & cętera. quod ſi non eſſet in: tunc facile eſſet dicere dedi pedes in angiportum, ideſt me contuli in uicum anguſtum, qui uernacula lingua uenella dicitur: uel latine uiculus. nam qui ſe confert aliquo illuc dat, ac dirigit pedes. Inde, ideſt ex eo angiporto. item, ideſt ſimiliter, dedi pedes in aliud angiportū. inde: ideſt ex eo angiporto ſecundo, cōtuneli me in aliud angiportum. ita: ideſt eo modo fui miſerrimus. fugitando: ideſt fui fatigatus, laſſus: languidus, dum fugio. & eſt honeſta locutio, ut miſer amando: miſer loquendo nequis, ideſt ut non aliquis. cognoſceret: ideſt agnoſceret. prius enim eum cognouerat. Agnoſcimus enim uetera: cognoſcimus noua. ſed ne, ideſt utrum hæc mulier, quā uideo eſt Thais: deinde diligenter intuitus ſubdit: ipſa eſt Thais. hæreo, ideſt incertus remaneo: & defigor. primus enim metus adimit conſilium: ſed recogitatio reddit confidentiam. hæreo ergo: ideſt dubito. quid faciam: autem: ideſt ſed quid mea. hoc dicit ut hoc uerbo Thais mitigetur: cum dicat eam ſuam, ideſt cui bene cupit, non amicam cum non eſſet proprii fratris riualis. quid inquam. repetit ad maiorem expreſſionem. faciet mihi? quaſi dicat, dubito ac neſcio prorſus quid mihi ſit factura.

Varro — Agnoſcere & cognoſcere

APud Antiphonem. Incipit de pacatione quintus actus. In hoc enim actu: & Thais: & Chærea: & Phædria & Thraſo pacantur, ſed ad Chæream principaliter attinet tota mitigatio, de aliis uero. ſicut in prima co. quia gratia principalis materiæ inducti ſunt, ſcilicet gratia eunuchi, ad quem exitum uenerunt dicendum fuit, ne quid indiffinitum, & impacatum dimitteret auctor. Ad pacationem iſtam acce dit competenter Chærea: & aliæ conuenientes perſonæ: quæ iſtam pacationem faciant: ſcilicet Thais, Chremes, & Laches: & aliæ, quæ ſatis in ſingulis ſcænis notabatur. In hac priore ſcæna inducitur Chærea: & Thais: qua occaſione ad domum Thaidis Chærea diuertat prius præmittitur, inquit Chęrea, Cum ego cauſa mutandi ueſtem ad hanc domum Antiphonis uenirem: non intraui, quia pater & mater Antiphonis & cętera. Egomet, ſcilicet dedi me. In pedes in Angiportum. Angiportum eſt aliquis uicus anguſtus, quaſi anguſtus protantibus: per quem aliquid portatur in urbem. Ego fugiebam infortunium illud, ne aliquis me agnoſceret. Sed ecce in pœnis decidi. Quia uideo taliter: & hoc eſt, ſed eſt ne &c. Quid autem intereſt in eatre, ideſt quid nocet ſi me inueniat. Parum curo. — SER.

DON. ¶ BOne vir Dore.) Hoc totum figurate dicit: vt Meretrix, & ſubtiliter. Nam ſcit Chæream eſſe quem alloquitur, non eunuchum. Et hic magna occaſio datur meretrici ad eum di adoleſcentis, qui habitum non mutauit, & adhuc quaſi eunuchus, & ſeruus eſt. ¶ Bone vir Dore ſalue) Maior obiurgatio eſt per hanc diſſimulationem Thaidis aduerſus Chæ. q̃ ſi illum id qđ eſt, appellet. ¶ Hera: factum.) Nõ potuit ſubtili⁹ rñdere Chærea, q̃ accõmodare, ſe interrogãti. ¶ Satin' id tibi placet?) Hoc po eſt & non figurate dicit, ſed apte. ¶ Vnam hanc noxiã mitte.) Triſyllabo noie noxiam dixit, quaſi noxam. Alibi aliter. Dominam dixit extra noxam. ¶ Si alias vnquã admiſero, occidito.) Verba ſeruorum quibus nihil horribile eſt poſt præſentes plagas. Et non, cędito, ſed, occidito, & non: alias dixit; quaſi illa * dixerit adhuc treiſcor es fugitiuus. ¶ Num meam ſæuitiam virtus es?) Vt fugeres. ¶ Hanc metui ne me criminaretur tibi.) Perfecte imitatus eſt verba fugitiuorum, quæ apud dominos faciunt comprehenſi. ¶ Vitiare ciuem.) Bene intulit ciuem: qđ plus eſt quam virginem vitiare. αὔξησις gradatim facta. ¶ Conſeruam eſſe cre.) Locus erat vt diceret: Seruam eſſe credidi, ſed admirabiliter conſeruam dixit. & hoc ipſum miſerabiliter pronunciandum eſt, tanquam miſerabiliter crediderit conſeruam eſſe quæ ciuis erat: atq; eam quaſi conſeruam vitiare debuerit. ¶ Conſeruam?) Oportune ſtomachabatur Pythias facta mentione conſeruæ. ¶ Vix me contineo quin inuolem in capillum.) Minæ iſtæ ppriæ fœminarum ſunt, & inſe, & in alios vnguibus ſæuientium vt: Vnguibus ora ſoror fœdans, & pectora pugnis. Sed inuolem. ab auibus tractum eſt: ut apud Virg. Prędam pedibus circumuolat. vncis Ergo hoc geſtu, & dicto: & corporis motu eſt adiuuandum. ¶ Inuolem in capillum. Apparet more veterum intonſum eſſe. ¶ Etiam ultro diuerſũ adue. Mire nunc addidi accuſationẽ, qđ non ſaltem fugeret. ¶ Debeam credo iſti quicq̃ fruci.) Subauditur Vero, aut εἰρωνικῶς pronunciandũ eſt. Sane debere dicimur pœnas pro iniuria, ei cui iniuriam fecerimus, quas ſe non debituram Chæreæ ut furcifero dicit Pythias, ſi illi cædem intulerit in ſeruili habitu conſtituto. Si id fecerim.) Si inuoluerim in capillum eius. ¶ Miſſa hęc faciamus. Hęc. ſ. iocularia: & futilia. ¶ Non te dignum Chærea feciſti.) Artificioſe meretrix ab eo quod licuit, ad id quod oportuit tranſit, nec tractat quid ſit legitimum, ſed quid honeſtum. Itaq; totam illam partem facti accuſandi omittit, & ab accidentibus perſonæ adoleſcentis, obiurgat. ſcit. n. vno verbo obſtari poſſet: Licuit mihi in domo meretricia. ſ. ne videatur irrationabilis audacia illa ingenui a Poeta inducta eſſe. Nõ te dignum. Dignum: pro digne. aut deeſt facinus vt ſit nõ te dignum facinus feciſti. Mira accuſatio mixta laudi, & blandimento. ¶ Nam ſi ego digna ſum.) Deeſt: & vt ſit ordo. Nã et ſi maxime. Et bene additum eſt maxime: ut appareat qđ & ſi digna pati ſit Meretrix, non tamẽ maxime digna pati Thais eſt. ¶ At tu indi. qui fa. tñ.) Recte dixit quatuor, n. ſunt modi in hmõi rebus: ita vt aut vterq; dignus ſit: aut vterq; indignus, aut alter dignus: alter indignus: aut cõtra.

Noxia

Noxa

Inuolare in capillum

T. Adeamus bone vir Dore ſalue, dic mihi:
* Aufugiſtin'? C. hera, factũ. T. ſatin' id tibi placet? *Prima aufugiſtin ptinet ad verſum præcedentem*
C. Nõ. T. credin' te ĩpune abiturũ? C. vnã hãc noxiã.
Mitte: ſi aliam vnq̃ admiſero vllam, occidito.
T. Num meam ſæuitiam veritus es? C. non. T. quid agitur?
C. Hanc metui, ne me criminaretur tibi.
T. Quid feceras? C. paululum quiddam. * T. eho paulu *ΠΥ.*
lum impudens *Niſi legas paulum: verſus non conſtat*
An paululum hoc tibi eſſe videtur: virginem
Vitare ciuem? C. conſeruam eſſe credidi.
P. Conſeruam? vix me contineo quin inuolem in
Capillum monſtrum, etiam vltro deriſum aduenit.
T. Abi hinc inſana. P. quid ita vero? debeam
Credo iſti quidquam furcifero, ſi id fecerim:
Preſertim cum ſe ſeruum fateatur tuum?
T. Miſſa hæc faciamus. non te dignum Chærea
Feciſti: nam ſi ego digna hac contumelia
Sum maxime: at tu indignus qui faceres tamen

GVI. ¶ THA. Adeamus illum. i. eamus ad eunuchum illum. ſ. Chæ. indutum adhuc eunuchi veſte, o bone vir: per ironiã ſalue. dic mihi aufugiſtin. i. fuiſti ne fugitiuus: tanquã ſi eſſet ſeruus eñ alloquitur pp veſtẽ: qua adhuc erat indutus. Chæ. o hera. i. dña factum eſt ſup. i. aufugi. Tha. ſatin. i. vtrum ſatis. i. valde tibi placet aufugiſſe. ſ. Chę. non placeat. i. mihi. Tha. credin. i. credis ne hoc qđ ſequitur. ſ. te abiturum impune. i. te euaſurum ſine punitione. Chær. mitte. i. cognoſce. dimitte hanc vnam. i. hanc ſolam noxiã pro noxã. i. culpã ſi vnq̃ admiſero. i. commiſero aliam noxam, occidito me. Tha. non veritus es. i. nõ timuiſti meam ſæuitiam. Chę. non veritus ſum. i. Tha. quid igitur veritus es. ſ. Chę. metui hanc ancillã. ſ. ne. i. quid criminaret me tibi. i. apud te. Th. quid feceras. Chæ. feceram quiddam. ſ. aliquid paululum. Tha. eho: interiectio hic indignantis o impudens. i. inuerecũde. dicis ſup. paululum te quiddam feciſſe. an hoc. ſ. virtute. i. ſtuprare virginem bonam ciuem appoſitiue dictum. hoc inq̃ vt tibi eſſe paululum. i. paruæ æſtimationis: & parui criminis. Chæ. credidi eam eſſe ꝯſeruam, & non ciuem. i. putaui eam eſſe ſeruam cum Py. & aliis. Py. indigna eſt ancilla qđ dixerit ſe putaſſe eam eſſe ꝯſeruam, quaſi paululum eſſe diceret ancillis meretricis vim afferre. dicis ſup. te crediſſe eã eſſe ꝯſeruam, vix ꝯtineo me. quin. i. qđ non inuolem. i. inſiliã velociter more volantis auis de inuolo qđ dr a vola volæ ſatis ſupra dictum eſt. vix inq̃ contineo me quin inuolem. inſiliam in capillum tuum. et monſtrum. i. qui ſtuprat virgines: cum tñ ſe ſimulet eunuchum. contra naturam. n. eſt vt eunuchus ſtuprum committat. ẽt monſtrum hoc aduenit deriſum. i. ad deridendum. vltro. i. ſponte. & per ſe. Tha. o inſana. i. non conſiderata. abi. i. diſcede hinc. Py. vero, per ironiam dictum eſt. quid ita abeam. i. diſcedam. credon. i. vtrum credere debeo. quicq̃. i. aliquid iſti furcifero. i. iſti improbo ſeruo digno: qui furcam circa vicinos ferat in collo ignominiæ cã. præſertim. i. præcipue cum fateatur ſe eſſe ſeruum tuum. Tha. miſſa faciamus. i. omittamus hæc iocularia. ſ. & futilia. o Chæ. non feciſti dignum facinus. ſ. vel rem dignam te: in ablatiuo. i. non feciſti debitum tuum ſiue mauis non es functus officio tuo, vel non feciſti quod te decebat: aut tibi erat honeſtum. nam ſi. i. quamuis ſum maxime digna hac contumelia, quia meretrix. ſ. at tñ tu es maxime indign⁹ qui faceres. i. facere debes, aut debuiſſes.

SER. ¶ ADEAmus: deſcribitur hic moralitas meretricis & iuuenis, quia prius rediculoſe conueniũt: & diſſimulat Tha. ſe eum agnoſcere: & quaſi verum eunuchum alloquitur. Ille autem ſimiliter ad modum veri eunuchi ſe peccaſſe recognoſcens ſuppliciter reſpondet, & hoc totum pertinet ad deſcriptionem iuuenilis, & meretricæ conſuetudinis, quia ita deriſorie & iocoſe ſolent ſe aliqui iuuenes & meretricis alloqui. Num meam: ſcilicet credebas me eſſe ſæuam; Credam iſti, qui adeo fallax eſt, qđ fateatur ſe tuũ ſeruum cum ſit liber, Miſſa: dimiſſa, occioſa locutiõe redit ad rem. At ſi ego, quia meretrix ſum, ſum digna quę ita deludar, Attamen tu eras indignus &c.

¶ Neq;

Neq; ædepol quid nunc conſilij capiam ſcio
De virgine iſtac ita conturbaſti mihi
Rationes omnes, vt eam non poſſim ſuis
Ita vt ęquum fuerat, atq; ut ſtudui, tradere,
Vt ſolidum parerem hoc mihi beneficiū Chęrea.
C. At nunc dehinc ſpero æternam inter nos gratiam
Fore Thais ſpę ex huiuſmodi re quapiam, & ex
Malo principio, magna familiaritas
Conflata eſt quid ſi hoc quiſpiam voluit deus?
T. Equidem pol in eam partem accipioq; & volo.
C. Inımo ita quęſo. vnum hoc ſcito, contumeliæ
Non me feciſſe cauſſa, ſed amoris. T. ſcio.
Et pol propterea magis nunc ignoſco tibi,
Non adeo inhumano ingenio ſum Chęrea,
Neq; tam imperita, vt quid amor valet, neſciam.
C. Te quoq; iam Thais, ita me Di bene ament, amo.
P. Tum pol tibi ab iſtoc hera cauendum intellego.
C. Non auſim. P. nihil tibi quidq̄ credo. T. deſinas.
C. Ego me tuæ commendo. & committo fidei.
Nunc ego te in hac re mihi oro vt adiutrix ſies
Te mihi patronā * cupio Thais te obſecro. *al. capio
Emoriar, ſi non hanc vxorem duxero.

DON. ¶ NEq; ædepol quid nunc conſilij capiam ſcio de virgine iſtac.) Intelligit Thais amari virginē ab hoc, & ideo ſic ait vt cōciliet nuptias, nā ſatis ſignū eſt, q̄ Eunuchi habitū propter hanc ſumpſit. Et vide quēadmodū ad captionem nuptiarum res eant, quod tamen dicere non audet Thais: ſed oſtendit adoleſcenti coniecturis, quem tentat, ſciens amātem virginē, viam oſtendit petendæ ſibi vxoris. ¶ Hoc mihi beneficium Chærea.) Blande nomē repetitum eſt. Chærea. ¶ At nūc dehic ſpe.) Nū iam Chærea vera veris ęquiparans: recedit a ioculanbus. ¶ Sæpe ex huiuſmodi re.) Hoc eſt turbulenta ¶ Quæpiam.) Quęcunq; vel aliqua.

De⁹ voluit ¶ Quid ſi hoc voluit qſpiam deus.) Pleraq; repentinis impulſıōibus nata: mutiſq; prouenientibus: deo aſcribi ſolēt: vt Deſcendo: ac ducente deo flāmam inter & hoſtes Expedior. Et, Hinc me digreſſum veſtris deus appulit oris. Et Salluſt. Vt tāta repente mutatio non ſine deo videretur. ¶ Quid ſi hoc quiſpiā voluit deus? Vult amorem intelligi deum. ¶ Equidem pol in eam partem accipioq;, & volo.) Vt æterna inter vos ſit gratia & ex malo principio compleatur magna familiaritas. ¶ Et volo. Euenire ſubauditur & eſt. ſυλλήψις tertia. ¶ Immo ita quæſo.) Vtrum meretricem an deos quæſo? vtrūq; n. accipi poteſt. ¶ Vnū hoc ſcito ſcio.) Vnde hoc ſciat Thais: inepte quęritur, cum ipſa res clamet nun q̄ hanc conditionem ſubiturum Chęream, vt pro Eunucho etiam ſeruo iſe fingeret ſine amoris impulſu. ¶ Nunc ignoſco tibi.) Quod culpa nō ſit hois, ſed amoris. ¶ Non adeo inhumano inge. ſum.) Hoc eſt immitis non ſum: quantū putas, vt: Nō obtuſa adeo geſtamus pectora Pœni. ¶ Neq; tam imperita.) Id eſt non experta. ¶ Vt quid amor valeat, neſciam. ¶ Non inhumana: quia homo: non imperita: qa meretrix. Et neq; tam imperita inquit. q. d. Neq; tā pudica ſum, ut qd amor valeat, neſciam. ¶ Te quoq; iam Thais.) Bene: Quoq; non enim iam hanc ita amat: vt negligat illam: ſed hanc illius cauſa. ¶ Pol tibi ab iſto hera cauendum.) Facete, tanquā qui ſoleat capillum & veſtem eius conſcindere: quam amauerit. ¶ Non auſim.) Pro non audebo & eſt verbum huius tēporis tantum. ¶ Non auſim: Vtrū propter ætatem? an propter fratrem tuum Phedriam potius? ¶ Nihil tibi quicq̄.) μεγιλλος quanti. aut nihil pro nō. ¶ Deſinas.) Pro eo qd eſt deſine. aut deeſt fac, vt ſit, fac deſinas. ¶ Ego me tuæ commendo & committo fidei.) Satis amatorie: ut appareat nunc maxime captum Chęream: ac mācipatū virgini. Cōmendamus nos cognitis Cōmittimus ignotis. Ergo αὔξησις eſt maioris officii: ndeiq; circa Thaidē. ¶ Te mihi patronam cupio Te adiectū vim habet & ex aīo ſupplicātis habitum adoleſcentis oſtendit. ¶ Emoriar, ſi non hanc vxorem duxero.) Vide amatorem adoleſcentulū: cui in ipſo flore nihil ductus vita eſt: ipſam deſpicere: ſi ſibi vxor non datur.

Auſim

Deſinas

Cōmēdare Cōmittere

na ita. i. adeo. cōturbaſti. i. perturbaſti: iplicaſti. ipediſti: oēs rōnes. i. oēs vias reddēdę eius: vt nō poſſim tradere. i. offerre eā ſuis parētib⁹. ſ. hac ppinqs: ita. ut. i. ſicut. fuerat æquū. i. iuſtū. atq; ut. i. quēadmodū. ego ſtudui. i. laboraui tradere eam. ſ. vt pararem. i. conciliarem: contraherem: acquirerem mihi hoc beneficium ſolidum. i. integrum & firmam, ut ſtabile reddendo eam ſuis. Chęrea. i. ſed. o Thais nunc ſpero gratiam. i. beneuolentiam. fore. i. futuram eſſe ęternam dehinc. i. amodo, poſt hac, in poſterum, in futurum, inter nos ſæpe. i. plerunq; ex huōi. i. ex tali. quapiam. i. aliq̄ re. ſ. turbulenta. & ex malo pricipio magna familiaris. i. conſuetudo, & coniunctio. ſocietas eſt conflata. i. contracta: conciliata: aparata: acquiſita. qd dicęres ſup. ſi quiſpiam deus. i. cupido deus amoris: voluit hoc ita fieri & inueſtig. uit vt fieret. Tha. equidem. i. certe pol iurantis eſt. accipio. i. intelligo in eam partē: & volo euenire ſup. in eam partē: in quā ut videlicet ęterna inter nos ſit gratia: & ex malo pricipio compleaſ magna familiaritas. Chæ. Immo. i. ſʒ. ita quęſo. i. rogo te ut fiat, vel quęſo Deos vt id velint. Scito hoc vnum me non feciſſe eam cōtumeliæ: ſed cauſa amoris. Tha. ſcio te feciſſe cauſa amoris, & pol propterea nūc magis ignoſco tibi o Chę. nō ſum ingenio adeo inhumano. i. non ſum natura adeo immitis & inſuauis & quaſi ferina, vt pote cum ſim homo, neq; ſum tam imperita. i. non experta. uel tam pudica. quia meretrix: vt neſciā quid amor valeat. i. qd amor poſſit. qui profecto ad multa nefanda impellit. Chæ. o Tha. quoq;. i. etiam. iam te amo. ita Dii me bene ament: ſicut. ſ. eſt verum te a me amari & eſt affirmādi ac iurandi modus. quemadmodū. Sic viuas anima mea & alia id genus. Py. o hera. i. domina. pol intelligo. i. cenſeo tibi cauendum eſſe, ideſt prouidendum tibi ab illo. ſ. Chæ. ne tibi quoq; vim afferat. Chæ. non auſim: ideſt non audebo propter fratrem ſcilicet Phę, qui eam amat. & ideo dicit non amare Thaidem pro libidine, ſed propter eius benignitatem. & etiam cauſa illius puellę quā amat. Py. nihil. i. non credo tibi quicq̄. i. tuis verbis fidem non habeo. Tha. deſinas ideſt deſine, hoc eſt ceſſa loqui, vel intelligitur fac vt deſinas. Chæ. nunc ego te oro Thaidem. vt ſis mihi adiutrix in hac re. i. vt ducam Pamphilam. ego commendo: & committo, i. trado: credo me tuæ fidei. i. fidelitati & eſt auxeſis, nam commendo & committo hi parū diſtant niſi q̄ commendamus nos cognitis, committimus uero nos ignotis, o Thais. capio, i. eligo te patronam mihi ideſt capio te aduocatam & mediatricem, ſeu protectricem: vt & me commendes: & aduerſus obſiſtentes me defendas quo poſſum potiri illa, quam amo. & obſecro, per ſacra rogo, ut mihi adſis in hoc negocio, emoriar. i. mortem opperiam & nihil plus ſignificat q̄ primitiuū. ſi non duxero hāc vxorem. ſ. Pamphilam. Auxeſis

SER. ¶ AT nunc dicis quia totum per me cōturbatum eſt. At potius ſpero &c. Quid dicis modo ſi hoc quiſquam enim Deus in eam partem: ut tu ducas eam, quod Chęrea inuenerat. Tum pol. Cum tam commode & humiliter loquatur intelligo eſſe cauendum ab hoc; tamen q̄uis nos multū dedecoraſti, ſi pater tuus voluerit concedo.

CVL. ¶ NEq; ædepol, iurātis eſt, ſcio qd cōſilii capiā nūc. i. quā deliberationē ſummā, ſiue qd̄ ppoſitū ſuſpicā de iſtac, virgi

DON. ¶ TAmen ſi pater.) [illegible] ſecunda. ¶ Quid? ah volet. certo ſcio.) Quid? deeſt dicat. ſed iſta omnia ad confirmationem valent. ¶ Cuius mõ hæc ſit.) Mi re hic in uotum conuerſum eſt: quod timere potuit non du cturus vxorem. ¶ Paululum ope. ſi vis. iam frater ipſe hic aderit virginis.) Adeo cito probari poteſt. ¶ Ego ve. ma.)

ſiue poteſt capi, ideſt dum cognoſcetur a nutrice. vel ſi ca/ piatur actiue ſic intellige: tute hic aderis in cognoſcendo eam, ſcilicet. q.d. interea magis ac magis eam cognoſces. Chæ. vero modo eſt conſentientis aduerbium, interdum confirmantis, quandoq; eſt coniunctio ſignificans. ſed in/ terdum iuuat ironiam, ut, Egregiam vero laudem: & ſpo/ lia ãpla refertis. Tu/ q; puer q; tuus. Ego maneo: ideſt opperi/ or, ut voluiſti. Tha. ne. i. vtrumuis q; ſup ple operiamur. i. ex pectemus añ fratres domi potius. q̃ ante hoſtium. Interea. i. in terim dũ is frater. ſ. venit. Chæ. ſumo. i. quinimmo percupio ideſt valde cupio. il/ lud. Py. obſecro hera. ſ. quam rem eſt actu ra: quæ ſic in domus Chæream vis dedu/ cere. Tha. quidnam. i. cur ita petis quid ſim actura. Py. rogi/ tas. cogitas recipere hunc poſt hac, ideſt a modo. in ędes. i. do mum tuum. Thais. Cur non reciperem:

Vero Modo vero, conſen/ tientis eſt aduerbium alias cõfirmantis: alias coniunctio: alias par ticula ironiam iuuãs: vt: Egregiã vero lau/ dem, & ſpolia ampla refertis. Tuq; puer q; tuus. ¶ Domi potius operimur, q̃ hic an/ te oſtium.) Non igna ra illecebrarum mere trix non ſolum Chę. retinet, verum ẽt vo/ cat, vbi uirgo ẽ, & ſa/ tis callide interrogat: an velit, quaſi neſciat velle. ¶ Immo perci. Amatorie non volo, ſed percupio. ¶ Hunc tu inędes.) Pronomẽ in his plus valet: q̃ ac cuſatio. ¶ Hunc tu in ædes cogitas. Mire, cum illa iam velit, co

T. Tamen ſi pater. C. ah: quid? volet: certo ſcio.
Cuius modo hęc ſit. T. paululum operirier
Si vis iam frater ipſe hic aderit virginis.
Nutricem accerſitum iit: quę illã aluit paruolam.
In cognoſcendo tute ipſe aderis Chęrea.
C. Ego vero maneo. T. viſne interea: dum is venit.
Domi operiamur: potius q̃ hic ante oſtium?
C. I mmo percupio. P. quam tu rem actura obſecro es?
T. Nam quid ita? P. rogitas? hunc tu in ædeis cogitas
Recipere poſthac? T. cur non? P. crede hoc meę fidei:
Dabit hic aliquam pugnam denuo. T. hau ita ce obſecro.
P. Parum perſpexiſſe eius videre audaciam.
C. Non faciam Pythias. P. non pol credo Chęrea,
Niſi ſi commiſſum non erit. C. quin Pythias
Tu me ſeruato. P. neq; pol ſeruandum tibi
Quidquam dare auſim, neq; te ſeruare: apagete.
T. Adeſt optime ipſe frater. C. perii hercle, obſecro
Abeamus intro Thais: nolo me in via
Cũ hac veſte videat. T. q̃obrẽ tandẽ: an q̃a pudet?

In Adeſt prior ſyllaba pertinet ad uerſum præcedentem

gitas dicit? volens ut recogitet. ¶ Cogita in ædes recipe/ re poſt hac? Per ancillę verba uult oſtendere, q̃ ſit tranctan/ dorum adoleſcentium perita meretrix. ¶ Poſthac.) Poſt/ hoc factum: poſt hanc audaciam. ¶ Crede hoc meæ fid.) Puellariter dixit: meæ fidei. ¶ Dabit h. ali. pu.) Pro ſtupro. vt: At non in Venerem ſegnes: noſtraq; bella, Vt Vere/ turq; bella, & ingens facinus. vt Lucillius: Vicimus o ſocii, & magnam pugnauimus pugnam. Dabit aũt proprie pro inducet, vt Magnam dabit ille ruinam. ¶ Ahu tace obſe.) Ahu interiectio eſt perturbatæ mulieris, vt apud græcos [illegible]. ¶ Parum proſpe. vide eius auda.) Parum [illegible] eſt. Et non ſenſiſſe, ſed perſpexiſſe dixit, vt iam non ſit experien/ da illius audacia: quæ ſit perfecte cognita. ¶ Non faciam Py thias.) Bene & moraliter appoſitum: Pythias. ¶ Non pol credo Chæream, niſi ſi commiſſum non erit.) Iocular iter: vt ille: Pythias, dixit; ita hæc Chærea. ¶ Quin Pythias.) Ite/ rum nomen vultuoſe eſt additum. Quin, pro immo. ¶ Neq; pol ſeruandum tibi quicq̃ dare auſim.) Totum garule, & geſticuloſe: vt puellam cum adoleſcentulo fabulari videas ¶ Adeſt opti. ipſe. fra.) Optime, opportune. Et non eſt ad/ ditum cuius frater, ut pote i re manifeſta. ¶ Nolo me in via cum hac veſte videat. ¶ Subtiliter adoleſcens: quia nihil profecerat dicendo, percupio. inuenit cauſam qua tandem ingredi poſſit. ¶ Quãobrem tan.) Pro tñ. Interogatio hæc increpationem ptinet impudentiſſimi facti. ¶ An quia pu. Hæc interrogatio: irriſionis plena eſt i. eũ nihil pudet.

GVI. ¶ THA. Tamen ſi pater nõ volet ſup, & eſt eclypſis, vel apoſiopeſis facta per interruptionem a Chæ. factam, qui vno verbo tam cito intellexit quid dicere vellet Thais, & illi obuiam iuit. Chæ. quid dicat ſup. Ah, interiectio geſtiẽ tis in ſpem. certo ſcio quod ſup. volet. modo. i. dummodo hæc Pam. ſit ciuius. Tha. ſi uis opperirier pro opperiri pa/ ragoge. i. expectare. iam. i. ſtatim. ipſe frater virginis: ſcili/ cet Chremes aderit. i. pręſto erit, hic iuit accerſitum. i. ad/ ductũ: ſiue uocatũ nutricẽ. quæ aluit illam virginem paruu lam: i. cum adhuc paruula foret. o Chærea tu te ipſe, ideſt tu temet: aut te, aut ipſe quantum ad ſignificatum vocat. aderis. i. pręſto eris, comparebis hic in cognoſcendo, paſ/

Lucili? ſup. Py. Crede hoc meæ fidei: ideſt habeas hanc michi fidẽ. i. credulitatem. hic Chær. dabit. i. inducet denuo. i. rurſus aliquam pugnã. i. aliquod ſtuprum Lucilius, Vicimus o ſo cii: & magnam pugnauimus pugnam. Tha. ahu interiectio perturbatæ mulieris. obſecro tace. Py. videre, ideſt videris iudicaris parum perſpexiſſe: ideſt parum clare cogitaſſe audaciam. i. temeritatem eius. ſ. Chæreę. Chę. Pythias non faciam quod dicis. ſ. Py. o Chęrea pol iurantis eſt. non credo te non facturum: niſi. i. pręterq̃ ſi non cõmiſſum erit tibi. i. ſi tibi non creditum erit. q.d. facies quod dico pręter tim ſi tibi fuerit commiſſa puella. Nam ſi nihil tibi creditũ aut commiſſum fuerit credo facile te nihil facturum: cum non erit tibi copia facta. Committere enim interdum ſigni/ ficat credere: ſeu tradere fidei alicuius quicquam. i. vt hic. vbi commiſſum fuerit impersonaliter dictum eſt quaſi pro creditum fuerit: niſi intelligitur aliud. & tũc commiſſum fuerit paſſiue capietur, quod in idem recidit. Chę. quin. i. quinimmo tu Pythias ſeruato. i. obſeruato me: an ſim quic quam facturus. Py. pol. neq; auſim. i. non audeam dare tibi quicq̃, aliquid, ſeruandum. i. cuſtodiendum. ne auſim ſer/ uare te. i. cuſtodiam tui gerere. Tha. apagete. i. diſcedite: ac ceſſate ab his verbis. Ipſe frater virginis. ſ. Chre. adeſt. i. præſto eſt. optime. i. opportune. Chę. hercle. i. per Hercu/ lem. perii. i. perditus ſum: O Thais obſecro abeamus intro. i. abſcedamus intra domum. nolo ſup. q; videat me in via cum hac veſte eunuchali. Tha. tandem. i. q.d. paucis reſpõ de: vt nunc ſit omnis dilationis finis. habet enim tandem ſ quiddam urgens rñdere & accelerans quamobrem. i. qua/ re non vis, ut te videat, &c. an. i. vtrum. ideo ſup. quia te pudet. i. pudore afficeris & erubeſcis eſſe ita indutus.

SER. ¶ SCIO volet: dummodo hęc ſit ciuis: hic potes videre q; ad hoc profuit eam inuentam fuiſſe ciuem. Namq; ego certe cum introducam. Nam quid. i. quare dicis, videre. i. ui deris: non pol credo tibi ſi introeas niſi hoc ſic, quod tibi non committatur uirgo, quia quãdiu eſt tibi cõmiſſa ma/ le peregiſti: & hoc eſt non pol credo tibi ſi intromiſſus fue ris, niſi ſi pro niſi hoc ſit quod nõ eris commiſſum. ſ. q; nul/ la commiſſio ſiat de uirgine: impersonaliter dictum eſt.

¶ Idipſum

DON, vero ¶ ID ipſum.)Hoc veluti moleſto vultu dr, adeo: vt imitetur dictum: vultumq; eius Pythias. ¶ Virgo ve.) vero ironicws. nam ironia eſt, vt, Egregiam vero laudem. ¶ Virgo.) Quaſi qui minime pudicitiæ ſtatũ, ac verecundiæ virginalis: venereſ. ¶ I præ, ſequor.) Manifeſtum eſt cur meretrix docta capiendorum iuuenum ipſa ire velit Cheream & in conſequendo ipſa ſit tardior. uult.n. liberum ſine arbitris cum puella eſſe colloquiũ: & licitũ amorem. Niſi forte putamus, Terentium hæc ſine cauſa feciſſe qui ſit artificioſiſſimus Poeta. nam neq; ipſa ingreditur cũ Chærea, neq; ingredi ſimul permittit Phædriam. ¶ Tu iſtic mane ut Chremẽ introducas.) Relicta eſt Pythias ob multas cauſas. & in primis poſſit per eam deluſus Parmeno pauore ſuo ſcenem compellere ingredi ad meretricem: & præſentem fieri ad confirmandas nuptias.

C. Id ipſum. P. idipſum, virgo uero. T. I præ: ſequor.
Tu iſtic mane: vt Chremem introducas: Pythias.

GVI. ¶ CHAE. Idipſum eſt ſup. propter quod volo, ut me videat, quia, ſcilicet me pudet. Py. dicis eſt ſup. idipſum eſſe, quia te putat. uirgo vero eſt ſup. ironice capitur vero. q. d. ſcilicet uirgo eſt qui pudicitiam uirginalem, & ſeruat: & veneratur: & i hoc ſenſu virgo in maſculino genere ponitur intelligitur, q; ſi dicatur de puella, ſic intellige, dicis te nolle ſic videri quia te pudet, ſcilicet virgo eſt puella, quæ tibi credita fuit per ironiam intelligendo ita: quam dicat: id male indicat te eſſe prudentem quod feciſti. Tha. Chærea ſupple. I præ, ideſt præcede: ſequar te. O Pythias tu mane illic, ut introducas ideſt intromittas Chremem.

ACTVS QVINTI SCENA TERTIA

PYTHIAS, CHREMES. SOPHRONA.

P. QVID, qd venere in mẽtẽ nũc poſſit mihi, *Senarij*
Quidnam? qui referã illi ſacrilego gratiam,
Qui huc ſuppoſuit nobis? C. moue vero ocyus
Te nutrix. S. moueo. C. video, ſed nihil pmoues.
P. Iamne oſtendiſti ſigna nutrici? C. omnia.
P. Amabo quid ait: cognoſcit ne? C. ac memoriter.
P. Bene ędepol narras: nam illi faueo virgini.
Itę intro. iamdudum hera vos expectat domi.
Virum bonum eccum Parmenonem incedere
Video? vide ut ocioſus ſit? ſi dis placet.

DON, Quid qd veniret i mẽtẽ.) In hoc loco cogitantis diſpectatio ẽ apud ſeipſam Pythię quatenus Parmenonem dolo poſſit vlciſci. ¶ Quidnam?) Sic Cice. Sed earum rerum artificem, quẽ? quemnam? recte admones. Polycletum eſſe dicebant. ¶ Qui referam.) Qui quomodo vel ut. ¶ Qui hũc ſuppoſuit nobis)

Subducere Suppo nere vero Proprie ſuppoſuit. nam ut ſubduci dicunt quæ uolumus amittere, ita ſupponi quæ non deſideramus. Sic Plautus, Ei pro ſcorto ſupponetur hircus vnctus natura. ¶ Moue uero nutrix.) Vero. pro interiectione poſuit ſtomachantis. ¶ Video, ſed nihil promoues.) Hinc eſt illud Virgilianũ Illa gradum celerans ſtudio properabat anili. Scilicet non re celerabat, ſed ſtudio. ¶ Promoues.) Proficis. ¶ Amabo quid ait? cognoſcit ne? Exhibitum ſpectatori ẽ quid poſt ſcenam geratur, id eſt agnitio puellæ. ¶ Ac memoriter.) Plus intulit q̃ interrogabatur. nam magna ſunt ſigna i quibus anilis memoria non errat. ¶ Ac memoriter. Reſponſionis breuitas attulit compendium perquirenti, ne plura interrogaret. ¶ Nam illi faueo uirgini.) Quaſi dicat: illi faueo non Chæreæ. & ſimul cauſa eſt cur illum vlciſci cupiat, quia, ſcilicet multum illi fauet. ¶ Virum bonũ.) εἰρωνεία ¶ Eccum Parmenonẽ incedere video.) Res odio dignior, nouitate ſcilicet inceſſus. ¶ Vide ut ocioſus ſit.) Inuidet illi ſecuritatem: quem ſolicitum reddittura eſt non enim vlla alia erit vindicta poſt: præter iſtam. ¶ Vide ut ocioſus ſit.

Memoriter

Si Dis placet Vultu dicit, & geſtu eum eſſe ſecurum, Et mire. Poeta lætum deſcribit vt repente oſtendat eſſe commotum. ¶ Si dis placet.) Proprium eſt exclamantis propter indignitatem alicuius rei.

GVI. QVicquid venire. In hoc loco ẽ diſputatio Pythiæ cogitantis apud ſeipſam. quatẽus ideſt quomodo Parmenonẽ dolo poſſit ulciſci. Py. quidnam, ideſt quid eſt. interrogatiue legendo quicquid, ideſt quod: quicquid enim ſignificatione quod, & interdum capitur pro quod tantum, quid eſt igitur quod poſſit venire mihi in mentem. qui: ideſt quomodo. vel ut referam gratiam, i. deſt rependã uices illi ſacrilegio: ſcilicet Parmenoni impio, nefario ſeu improbo. qui ſuppoſuit: ideſt loco eunuchi latenter adhibuit, vel adduxit nobis hunc Chæream. Iuuenalis Suppoſitus venias, & falſo nomine poſcas. Subducuntur quæ uolumus admittere: ait Donatus. ſupponuntur autem quæ non deſideramus. Nonnulli codices habent, quid bis

poſſum quaſi ſit repetitio oſtẽdentis indignationem. & vlciſcendi cupiditatem ſic, Quid qd poſſit venire mihi in mentem. literum quidnam poſſit inquam venire in mentẽ: qui: ideſt ut referam gratiam iſti ſacrilego: qui ſuppoſuit nobis hũc Chæream. Chre. nutrix. h vero ſtomachantis interiectio ẽ moue te ocyus, ideſt mouendo te perge: & accelera citius. vult enim Chre. eam uelocius ambulare, quod non poteſt fieri, niſi ſe uelocius moueat, So. moueo me: ſcilicet exerceo corpus meum eundo q̃ maxime poſſum Chre. uideo te, ſcilicet, mouери, ſed nihil promoues: id proficis. Nam quamuis maximo ſtudio te moueas, tamen non ſatis facis mæ cupiditati, quod non eſt mirãdum. Nam anus quamuis ſtudio properent: re tamen accelerare nequeunt propter ætatem ingraueſcentem: Promoueo autem dicitur quaſi procul te moueo. dicit ergo te moues: ſed non procul te moues. Py. ne: ideſt vtrum: iam oſtendiſti ſigna agnitionis virginis nutrici ſuæ. Chre. oſtendit ſupple omnia ſigna. Py. amabo. i. rogo te per amorem blandientis eſt particula. quid ait nutrix, ſcilicet ne. i. vtrum cognouit ea ſigna, ſcilicet Chr. ac: ideſt etiam cognoſcit ea & quidem memoriter, q. d. ea ſigna firma adhuc anus memoria tenet. Py. ædepol. i. per ædem Pollucis. bene narras. i. proſpere refers talia. nam faueo illi uirgini. ite intro. i. in domum iamdudum, ideſt iam ex multo ante tempore. hera: ideſt domina expectat vos domi. Eccum, ideſt ecce hic video Parmenonem utrum bonum, per ironiam & appoſitiue dictum: incedere huc. i. uenire huc uidẽ. i. uides ne. ut, ideſt qualiter, ſit ocioſus: ideſt ſecurus, ſine ſolicitudine, & cura: ſi *Diis* placeat.

SER. QVicquid &c. Inducitur Chremes frater uirginis ad ducens Sophronam, per quam recognoſcatur eſſe ciuis: quod multum ualet ad pacationem faciendã: ſcilicet ut Eunuchus uirginem poſſit habere: quæ cognitio per nutricem ideo fuit dilata in quintũ actum quia maximam partem & fere totam mitigationem faciet. uerum q; non poterat hoc fieri ſine Lachæ patere Chæreæ, occaſio reperitur, qua inducitur. Inducitur autem per Parmenonem qui erat conſcius rei. Ob hoc Pythias inducitur: ſola, ut quali ter abſterreat Parmenonem machinetur, quo terrore conculſus inducet Lachẽ, & præterea ideo remanet: ut Chremetem introducat ad Tha. Ecce machinatio quam cogitat de Par. Quid: quid nunc poſ. u. in. m. ſ. quam faciam & uinctam poſſem inuenire contra illum peſſimum.

DON. ¶ SPEro me habere.) Pro habituram, aut ſpero pro credo, more ſuo. ¶ Meo modo.) Id eſt, vt volo. ¶ Ibo intro de cogitatione ut certum ſciam.) Eleganter defatigare Par. non neceſſarium putat, ſed ex occaſione. Nam poſt eum dicit ſe ire introexitura aſt, vt ipſum in timorem conticiat.

Spo me habere / Modo meo

GVI. ¶ SPEro.i.credo, vel cõfido me habere.i. ſcire, ac cognoſcere. Cice. ad Lentulum, Habes de Vatinio: cognoſce de Craſſo .i. ſcis cognoſcis vt habere .i. habitaturã & tracturam. qui.i. qũo, quia rõne. excruciem.i. affligam & afficiam hunc Parmenonem, meo more.i. meo modo: & ad votum meum. Ibo intro.i. intra domum: vt certũ ſciam de cognitione .i. de agnitione puellæ a nutrice. poſt.i. poſtea ſeu deinde. exibo .i. egrediar, atq; perterrebo hunc ſacrilegum, ideſt impium: ſcilicet Parmenonem: & nefarium.

Spero me habere, qui hunc meo excruciem modo.
Ibo intro, de cognitione vt certum ſciam.
Poſt exibo atq; hunc perterrebo ſacrilegum.

¶ Q VI, ideſt quomõ SER. reſe. hunc Chæream, mones crolando te ſed non promouẽs ambulando.

ACTVS V. SCENA IIII.
PARMENO. PYTHIAS.

PA. REVISO quidnam Chærea hic rerũ gerat. *Senarii.*
Quod ſi aſtu rem tractauit, Dii voſtram fidem
Quantam, & q̃ veram laudem capiet Parmeno.
Nam vt omittam: & ei amorem difficillimum: &
Cariſſimum ab meretrice auara virginem
Quam amabat: eam confeci ſine moleſtia:
Sine ſumptu: ſine diſpendio. tum hoc alterum
Id vero eſt quod mihi puto palmarium:
Me reperiſſe, quo modo adoleſcentulus
Meretricum ingenia: & mores poſſet noſcere
Mature ut cum cognorit, perpetuo oderit.
Quæ dum foris ſunt, nihil videtur mundius.
Nec magis compoſitum quidquam, nec magis elegans.

DON. REuiſo qd/nã Ch. &c. Aſtu.) Pro aſtute. mõ adverbiũ ẽ alĩs nomẽ vt, Iã in aſtu. venit. ¶ Dii vo. fi.) Mõ nõ inuocãtis ẽ ſz admirãtis, & ẽ figura ... per ... facta. ¶ Nam vt omi. q; ei amo dif. & cari. Cum dicere deberet: q; ei amorẽ & difficillimum & cariſſimũ confeci, primo quaſi oblitus dicti ſuperioris traſiit ad virginem. deinde: addit cauſam ex abundati. q; ſi dixiſſet, amorem confeci: poſſet intelligi confeci, expediui, perfeci. At vero uirginem confeci, quid intelligemus: niſi hoc vnum, q; inſultat Par. confecta n virginem q.d. ſuperatam atq; deuictam? Nam proprie hoc verbum conuenit gladiatoribus iis: qui grauiſſimis vulneribus occubuerunt. Sic Cic. in Cati. Gladiatori illi confecto & ſaucio. Conuenit ergo ſeruilibus verbis: & velut iocoſe, vernaliterque iactanti rem confectam eſſe in puella uirgine, & non exhibere Chæ. dandum, vel negocium. ¶ A me. aua. vir. quam a.) ... ſecunda. ¶ Difficillimum: quia virginem quam amabat. Cariſſimũ: quia a meretrice auara. ¶ Id ve. eſt.) Vero: niſi ornatiuum eſſet, nihil ſignificaret. ¶ Palmarium.) Palma dignum. ¶ Meretricum in.) Optime: non meretricis dixit: ſed potius meretricum. ¶ Mature.) Cito & ante tempus. ¶ Vt cum cog.) Suauiter: non nouerit: ſed cognouerit dixit quod eſt plenæ perſpicatiæ. ¶ Mature vt cũ cognouerit.) Bene addidit mature. Fere.i. cito cognouiſſe obfuit: ſed id ad illecebram fuit, quod * cognitus eſt cito. ¶ Quæ dum fo. ſunt.) Apud amantes.ſ. ¶ Nihil vr mun.) Bene vĩ: non enim ſunt. ¶ Nec ma com. quic.) Bona varietas. nam nec oia per Magis aduerbium profert: nec oia per comparatiuũ graudum. ¶ Nec ma. ele.) More ſuo, nec diceret compoſitius aut elegantius ut ſupra, Hoc nemo fuit minus ineptus, magis ſeuerus.

Cõficio / Vero / Palmarium / Mature / Cognoſcere

SER. imploro ſup. veſtram fidem .i. veſtram opem, ac ueſtrum auxilium. q̃tas laudẽ. q̃tã magnã & q̃.i. q̃tũ. verã .i. nõ fi/ctã Parmeno capiet: loquit in tertia pſona de ſeipſo. Nã: ut omittã.i. qd̃ dr: excepto eo qd̃ ſurripi .i. ſubtraxi furtim ei.ſ. Chę. hoc ẽ ad eius voluptatẽ. a meretrice auara .i. habẽdi cupida. amorẽ difficillimum .i. admodũ difficile, vt Chæ. ſuo nutu illo potiretur. & cariſſimum .i. quo ſi voluiſſet potiri maximum, meretrici erat pretium dandum. Confeci ideſt ſuperaui, vel deuici eam virginem: quam amabat: vt potiretur ea ſup. ſine moleſtia. Proprie hoc verbum conficio conuenit gladiatoribus: qui grauiſſimis confecti, & ſaucii vulneribus occubuerunt. Inde confectores ferarum: qui feras ſauciando trucidãt. Poteſt & ſic intelligi textus. Confeci.i. perfeci: expediui, vt Chæ. potiretur .i. cum deſiderio vteretur eam uirginem quam amabat. Potior. n. interdum iungitur actõ. Alibi, Patria potitur cõmoda: ſæpius tñ aut genitiuo iungitur, aut ablatiuo. Vel ſic intelliges quam uirginem Chæ. amabat confeci.i. deduci eam, ut ipſe potiretur eam ſine moleſtia.i. impedimento: ac tædio: ſeu faſtidio. ſine ſumptu.i. impenſa. ſine diſpendio.i. dãno: ac detrimento Aliqui non hñt vt potiret, & tunc ſic aſtruit litera. Confeci.i. deuici: ſuperaui ſine moleſtia: ſine ſumptu: & ſine diſpẽdio eam uirginem quam amabat. Tum.i. deinde. hoc alterum.i. hæc altera res a me iuẽta. vero.i. certe. eſt id quod ego puto me reperiſſe palmarium mihi. i. palmo dignum .i. victoria, ſeu laude ac præmia victoriæ uidelicet. qũo.i. qua via adoleſcẽtulus poſſe noſcere, mature: ideſt cito: & ante tp̃s. ingenia.i. naturas & mores.i. modos faciendi meretricum. ut cum cognorit.i. cognouerit ingenia earũ: & mores, oderit.i. odio proſequatur. perpetuo.i. omni tp̃e earum ingenia & mores. Quæ meretrices. dum.i. qñ ſunt foris apud amantes. nihil vr mundius.i. lautius: declinatius: cũ tñ non ſint nec quicquam.i. aliquod vr magis compoſitum.i. ornatum. nec magis elegans.i. venuſtum, aptum appoſitum ſeu accomodat uni: & quod vulgo dicitur magis proprium quæ meretrices. cum.i. qñ cœnant cum amatore ſuo.

GVI. REuiſo &c. Hic Pa. Py. ſuis maledictis magis irritat: q̃ tñ nõ ſẽtit adeſſe: neq; maladicta audit. Pa. Reuiſo.i. redeo ad videndũ. quidnã rerum, ideſt quas res Chæ. agat. hic.i. apud Thaidem. qui.ſ. Chærea ſi tractauit.i. geſſit: agitauit: deduxit. rem.i. negocium. aſtu .i. aſtute, caute. hic eſt aduerbium: alias aſtu eſt nomen, vt Iam in Aſtu venit. &c, ut inquit, Tortellius: eſt nomen græcum: ſignificatq; apud poetas aſtutiam: cuius origo: ut ait Feſt. ex græco vocabulo Aſtu deducitur: quod oppidum, ſeu vrbem indicat: in qua qui conuerſati aſſidue ſunt, callidi atq; aſtuti eſſe videbantur, Dii veſtram ſidem, hic non inuocantis eſt: ſed admirantis, quemadmodum cum dr ad mirando. ut ille quanta Dii boni cum ſuauitate locutus ẽ vbi nos diceremus: Quanta bone Deus cum vetuſtate eſt locutus. verum cum eſt inuocantis ſic intelligitur, O Dii

Aſtu

SER. REuiſo. Inducit Parmeno: ut decipiat & abſterreatur a Py. uere maximã laudem capiam. Nam ut omittã modo quod ei Chę. confeci.i. ppetraui a memorem ſuum a meretrice auara.ſ. uirginẽ quã amabat, eam dico cõfeci ſine moleſtia.i. ſine periculo, ſine ſumptu ſine diſpendio.i. ſine mora, uel ſine ſumptu in aliis. ſine diſpendio in donis aliis. Tum.i. præter illud eſt hoc aliud: & id alterum vero eſt tale. Qui mihi puto palmarium.i. præmium qd̃ recipiam in palmã & gloriã, & qd ſit illud ſuppo nit.ſ. me reperiſſe artẽ: qũo adoleſcentulus meretricũ &c.

¶ Quæ

DON ¶ QVAE cum amatore ſuo cum cœnat.) Vnū cum: præ
Liguri re poſito eſt: alter cōiunctio. & dr̄ hæc figura λειπόταξις.
¶ Ligurriunt.) ἀπὸ τοῦ λιχνεύειν, qd̄ ſm̄ græcos ſuaue intel/
ligit. Ligurire dr̄: qui eleganter, & more ſenum multo faſti
dio ſuauiora quæq; deguſtat. ¶ Har. vi. inglu.) Ordo erat,
harum videre ingluuiem, ſordes inopiam: q̄ inhoneſtæ ſolę
ſint domi. i. cum ſolæ ſint: ut
inhoneſtæ atq; audiæ cibi, q̄
cū foris ſunt: cœnāt. ſ. ¶ Quo
Ex pa. ex iu.) Ex pro cū poſitum
eſt. aut deeſt madidū, aut ma
ceratum aut emollitū nam
apparet & ſordidum eſſe, &
quaſi atrum durumq; penēs
qui ex iure heſterno ſit come
dendus. Cui contrariū Sall.
Panis atrum poſuit de delitiis militum loquens. Panes, n. in dies merca/
ri, inquit. ¶ Ex iu. he. pa. a. vo.) Hoc eſt, ut quidam volunt,
ex antiquitate mucidum. q. d. panem mucidum heſterno
iure, accipientes deglutiunt. ¶ Ego pol te pro iſtis dictis &
factis, ſcelus: ulciſcar.) Miro artificio poetæ: & ab initio
non placat Pythias, nec in grām redit Chę. Et inſuper, niſi
mire a Parmenone irritatur magis, ut per eam Par. terrea
tur: & per Parmenonem ingredi ad Thaidem cogatur ſe/
Liguri re nex, & demum per ſenem nuptiæ confirment. Hęc ergo ar
tificibus & eruditis: cętera ſpectatoribus Poſtea exhibet.
GVI. ¶ LIGVriunt. i. ſuauiora cum faſtidio deguſtant. Liguri/
re. n. dr̄ a verbo græco λιχνεύειν, quod ſignat ſuaue. Liguri
re. n. fert ille, q elegāter & moroſe: cū q; multo faſtidio ſua
uiora quęq; deguſtat. Nonius ēt dicit ligurire eſſe deguſta

Quæ cum amatore ſuo cū cœnant: ligurriunt.
Harum uidere ingluuiem, ſordes: inopiam:
Quā in honeſtæ ſolę ſint domi: atq; audiæ cibi:
Quo pacto ex iure heſterno panē atrū vorent:
Noſſe omnia hec. ſalus eſt adoleſcentulis.
PY. Ego pol te pro iſtis dictis & factis: ſcelus:
Vlciſcar: ut ne impune in nos illuſeris.

re. inde abligurire. i. audiue multa conſumere. vnde ligurio/
nes qui ligurientes; & ſuauiſſima edulia ac pocula deguſtā
tes: eaq; vndiq; ſibi conquirentes: patrimonia ſua conſum/
pſerūt. Salus. i. ſalutare eſt: & vtile hic ſalus. i. vtilitas ma/
xime. qualis alus eſt adoleſcētulis, videre ingluuiem id eſt vē
tris ſeu gulæ ſ voracitatem. & videre inqua ſordes. i. vi aua
ritiam. (Nam ſordidus dr̄ auarus) vel ſqualloré, quo ſunt ob/
ſitæ apud ſe. ſalus eſt inquā vi/
dere inopiam. i. extremam pau
pertatem harum meretricum.
& ſalus eſt inquam adoleſcen/
tulis noſſe id eſt cognoſcere. hæc
oia videlicet. q̄. i. quantum. ſint
inhoneſtæ. i. turpes. ſolæ. i. cum
ſolæ ſint domi apud ſe. ſ. atque
quantum ſint audiæ cibi. i. voraces. & quo pacto. i. quomo
do vorent. i. deglutiant. panem atrum. i. vetuſtate mucidū
madidum ſup. maceratum vel mollitū ex iure. i. ſucco pul/
pamentari. quod brodium vulgo dicunt. heſterno. i. pridia
no. precedentis diei. Py. o ſcelus. i. ſceleſte & ſceleribus ple/
ne. pol iurantis eſt. ego vlciſcar. i. puniam te pro iſtis id eſt tu
is dictis, quæ paulo ante protuliſti in nos. & pro factis, quę
exercuiſti in puellam. ut ne. i. vt non illuſeris in non. i. inue
ctus fueris i nos. impune. i. ſine pœna. Dicim⁹ aūt illudo ti
bi cū dtō i illudo te cū actō: & illudo in te q̄ſi inuehor in te
¶ LIGVriunt, id eſt declinater comedunt. has immundi
tias meretricum. potuit vidiſſe Chærea: quia cum verum
Eunuchum eum eſſe putauerunt, nihil in conſpectu celauer/
runt eius ergo minatur et: quia totum audiuerat.

SIR

ACTVS QVINTI. SCENA V.

PYTHIAS. PARMENO.

PY. PROH fidem Deum: facinus fœdum: o infelicem ado
leſcentulum.
O ſceleſtum Parmenonem: qui iſtum huc adduxit.
PA. quid eſt? *Trocaici catalectici*
PY. Miſeret me itaq; ut ne viderem: miſera huc effugi foras.
Quæ futura exempla dicunt in eum indigna? PA. o Iuppiter
Quę illęc turba eſt? nūnam egō perii: adibo, qd iſtuc Pythias?
Quid ais? in quem exempla fient? PY. rogitas audaciſſime?

DON. Proh fidem PRoh fidē de um.) Vim magnam oſtēdit
deorum iplorans
fidem, quaſi in hos
negocio nil poſ/
ſit humanum con/
ſiliū. ¶ Proh fidem
Deum. Simulata
perturbatione ſui
Parmenonem, ter
ret Pythias. ¶ Pro
fidem Deum. Hęc
ſingula pronuncianda ſunt pauido & attonito vultu. ¶ Fœ
Fædus dum) Crudele, Saluſtius. Fœdi oculi. ¶ O infelicem adole
ſcentulum.) Plus eſt miſeriam, adoleſcentis dicere Pythia
q̄ iraſci ei. ¶ O ſceleſtum Parme.) Vt verba ſunt, periit pro
fecto miſer adoleſcens: cum in eodem peccato iraſcit Par
menoni Pythias: con Chæ. ¶ Miſeret me.) Hæc oia quaſi
ſecum loquitur, & fingit ſe neſcire q aſtitat Parmeno.
Exēplū īdignū ¶ Quæ futura exempla dicunt in eum indigna?) Graues
pœnæ quæ poſſunt cęteris documento eſſe: exempla dn̄r.
¶ In eum indigna. Modo per indigna, fœda: crudeliaq; ſi/
gnificat. vt Virg. Atq; illi Miſenum in littore ſicco. Vt ve/
nere, vident indigna morte peremptum. ¶ Quæ illic turba
Turba eſt?) Quæ loquitur. Aut quam oſtendat ex vultu ac dictis
Sed apparet: vultum Pythiæ turbam dicere: vt in Andria
Sed quid Pamphilum exanimatū video? Vereor quid ſiet
operior vt ſciam nūquidnam hæc turba triſtitiæ adferat.
¶ Rogitas audaciſſime?) Totum hoc terribile eſt in geſtu
ac vultu Pythiæ, & nimis vſitatum & fœmineum.
GVI. PRo. Deum. Hic Py. ſimulata perturbatione ſui Parm.
terret: atq; in principio vim magnam oſtendit, Deorū
implorans fidem: quaſi in hoc negocio nihil pro ſit hu
manum conſiliū. Py. Proh. iraſcentis exclamatio eſt & te/
ſtantis ſeu inuocātis fidē. i. opem & auxilium Deorum im/
ploro ſup. vel inuoco fidem. i. opem Deū. i. Deorum: O fa/
cinus. i. flagitium, ſeu factū. fœdum. i. crudele. Sallu. fœdi

oculi. i. crudeles o, ex
clamātis eſt particu/
la hic. adoleſcentulū
. ſ. Chæ. infelicē. i. mi
ſerū, & afflictū. fingit
. i. eū grauiter apud
Thai. n. ſectari, o Par.
ſceleſtū. i. ſceleroſū p
aduxit iſtū adoleſce/
tulū huc. vt tā grauī/
ter puniret. Par. qdē
Py. hęc Py. ſecū dixit
fingēs ſe neſcire q ppe
me. aſſiſtat. me miſeret. i. miſereor eius Chæ. & præ nimia
crudelitate commota mea viſcera ſunt. itaq;. i. ideo ego mi/
ſera, afflicta vidēdo talia. effugi. i. elapſa ſum huc, ſeu aufu
gi foras huc. ut ne. i. nō viderē. id. i. tale ſuppliciū Chę. Dei
de Py. exclamat inquiens. quæ exēpla indigna. i. fœda, cru
delia, & horrenda ſh. Chremes & ancilæ dn̄t eſſe futura
. i. facīēda in eū Chæ. i. erga eum: vt cæteris ſi documento
ne qd tale attentet: ubi futura a ſo potius amant: q̄ a ſumt
vt ſæpe ſit, qd̄ vt credam adducor ex eo i qd̄ ſequit̄ qd ais
in quē exempla fient, poſſet legi ēt ſine exclamatione: au/
fugi ne viderē id. ſ. quę expla indigna dn̄t futura in eum.
vel ſic: nec viderē indigna exēpla, quæ dn̄t eſſe futura in eū
Chæ. Par. O Iupiter: talis exclamatio eſt qualē facimus cū
turbati recurrim⁹ ad Deū dicētes, o Deus. quæ. i. q̄lis illæc
pro illa. cōpoſitū aūt eſt ex illa & hęc. quæ ergo illæc tur/
ba. i. turbatio eſt, & cōmotio. nūnā. i. nunquidnā: eſt parel/
con ſiue ſyllabica adiectio. Ego perii. i. preditus ſum occi/
di. qui illius rei fuerim auctor adibo. Py. quid iſtud ē ſup.
quis ais: in quē. i. erga, quē vel in quo exē pla nō uidē imi
tāda, ſed fugiēda fiēt. i. efficiunt: ut cęteri ſint ad iniuriam
tardiores. Py. o audaciſſime. i. plene temeritatis & confidē
tię. rogitas. i. inquiris in quem fient exempla.
PRoh Deum. Prorumpit in clamorem fugiens quaſi
Chæ. intus eunuchizare. Exempla ne alii adoleſcentu
li talia amplius aggrediantur.

SER

DON. ¶ P E R diſti iſtum quem adduxiſti.&c. Artificioſe non accuſat quid peccauerit aduerſus Thaidem, quaſi ex pœna adoleſcentis plus doleat, q̃ iraſcatur Parmenoni. ⸢Dñ ſtudes dare verba nobis.) Bene, ſtudes dare ne genim dedisti. ⸢Quid ita?) Deeſt dicis: vt ſit quid ita dicis? ⸢Scis eam hinc ciuem eſſe.) Eam: abundat, quemadmodũ ſupra:

ta eſt, ſic. i. ciuis eſſe hinc, ideſt miſer. ſ. Chærea. vitiauit ideſt ſtuprauit eã. ille frater. violẽtiſſimus id eſt impetuoſiſſimus: ſiue turbulentiſſimus. vbi. i. quando reſciuit. i. tanquam inopinatum cognouit. Par. deinde intercipit ſermonem petens. Par. quidnam. i. quid. fecit ille frater, & hoc petit, vt accelleret ancillã, quæ longiora narrat. Py. primum ideſt i Refcire

Quid / ita? Q uem amabat virginem, eam cõfeci ſine moleſtia. ⸢Et fratrem eius eſſe apprime nobilẽ.) Hęc ad terrorem, & gratiã aucta ſunt. Nã primo, virginẽ poſuit, poſt ciuem, ad vltimum nobilis ſororem. ⸢Neſcio.) Perturbatur Parmeno: nec negare potuit: nec conſentire volebat: ſed quaſi defenſionis loco dixit: Neſcio. ⸢Atqui ſic inuenta eſt.) Facile eſt vt credat: quid dicit, Neſcio. Ergo Pythias non laborat: vt ſuadeat ciuem eſſe. ⸢Atqui ſic inuenta eſt. Magnum horrorẽ

Perdidiſti iſtum, quem adduxti pro eunucho adoleſcentum,
Dñ ſtudes dare verba nobis. PA. qd ita? aut qd factũ eſt? cedo.
PY. Dicam virginem iſtam. Thaidi hodie quæ dono data eſt,
Scis eam hinc ciuem eſſe? & eius fratrem adprime nobilem?
PA. Neſcio. PY. atqui ſic inuenta eſt: etiam iſte uitiauit miſer.
Ille vbi id reſciuit factum frater violentiſſimus,
PA. Quid nam fecit? PY. colligauit primum eum miſeris modis.
PA. *hem, *Hem extra metrum eſt*
Colligauit? PY. atq; equidem orante vt ne id faceret, Thaide
PA. Qd ais? PY. nũc minatʼ porro ſeſe id: qd mœchis ſolet. *eſt. mini*
Quod ego nunq̃ uidi fieri, neq; velim. PA. qua audacia *(tatur*
Tm̃ facinus audet? PY. Quid ita tm̃? PA. an nõ hoc maximũ ẽ?
Quis homo pro mœcho vnq̃ vidit in domo meretricia
Deprehendi quẽq̃? PY. neſcio. PA. at ne hoc neſciatis. Pythias:
Dico, edico vobis: noſtrum eſſe illum herilem filium. PY. hem
Obſecro an is eſt? PA. ne quam in illum Thais vim fieri ſinat.
Atq; adeo autem cur. non egomet intero eo? PY. vide Parmẽo
Quid agas, ne neq; illi proſis, & tu pereas nam hoc putant
Quicquid factũ eſt, ex te eſſe ortum. PA. qd igiť faciam miſer?
Quidue incipiam? ecce autem video rure redeuntem ſenem.

pmis colligauit eum. i. Chę. miſeris modis Parme. Colligauit? idignãdo & exclamando præ timore & ira repetiuit idem verum a Py. prolatum. Py. atq; equidẽ fecit id. ſ. colligauit eũ Tha. ornate. quamuis Thais oraret, vt ne ideſt ut non faceret. id. i. colligaret eum. Pa. quid ais? extupentis eſt. Py. nunc minitatur. i. minatur ſeſe facturũ porro. i. poſtea id quod ſollet fieri ſup. mœchis. i. ſtupratoribus aut adulteris, vt forte quod abſcindet. illa virilia: vel alia id genus efficiet. quod. ſ. illud quod fieri ſolet mœchis. ego Py. nũquã vidi fieri, neq; vellim. i. neq; vellem uidiſſe fieri. vel neq; velim nunc fieri. Chæ. Par. qua audacia Chræmes. audet. i. audenter admittit, tãtum facinus. i. tam enorme factum. Py. Quid. i. cur. dicis ſup. ita tantum facinus ipſum audire. Pa. an. i. vtrum hoc facinus nõ videtur tibi maximum; quis homo vidit unquam quenquam ideſt aliquẽ, deprehendi ideſt opprimi & cõprehendi in domo meretricia. pro mœcho. i. pro ſtupratore & adultero. Py. Neſcio. Par. at. i. ſed o Py. ne. i. ut non ſciatis. i. vt non ignoretis. dico. i. aſſero vobis. edico. i. ſignifico: ſeu notum facio vobis, illum Chæ. eſſe noſtrum filium herilem. i. filium heri. i. domini noſtri. puta Lachis ſenis. Py. hem: indignantis & dolentis obſecro an. i. utrum eſt is, qui filius herilis eſt. Parm. Ne quam. i. non aliquem vim. i. uiolentiam. Thais ſinat ideſt permittat fieri in eum. vbi ne poteſt capi vt ſit aduerbium prohibentis: vel poteſt capi prout non, & iungi cum præcedenti ſermone Par. ſic dico illum eſſe herilem filiũ, ut Thais non ſinat aliquam uim fieri in eum: atq; adeo. i. certe, cur egomet non eo intro defenſurus ſcilicet eum. Py. o Parmeno vide. ideſt aſpice: conſidera. quid agas. i. agendum ſuſcipias videlicet. vide ne. i. vt pro q. neq. i. & non proſis illi Chæ. & tu pereas. i. occiderit. nam putant: ſcilicet Chremes cum Thaide: alii quicquid factum eſt. eſſe ortum ideſt produſſe: profectum eſſe. a te: ideſt a tua techna & arte. Par. igitur ego miſer perplexus & anxius quid faciam: ideſt moliar. vel quid incipiam. i. inibo faciendum. perficimus mediocria. incipimus ingenia. Autem. i. ſed. ecce. i. in conſpectu adeſt: tanquam repentinus ſit eius reditus: & inopinatus uideo ſenem. i. patrem Chæ. Lacem redeuntem rure. i. ex agro. ubi rure aduerbiaſcere: uel melius p aduerbio de loco poni ꝓſtat. Deliberat an debeat illi dicere an non.

incutit audienti, non accuſando: ſed mirando Chæream. ⸢Frater violentiſſimus.) Hoc inuentum eſt, quod daretur ad nobilem. ⸢Colligauit primo eũ.) Mira tarditas ad torquendum Parmenonem: ſimul ẽt relictus ad ſuccurrendum locus. ⸢Atq; equidem orante vt ne id faceret, Thaide. Adeo violentiſſimus. & recte hoc additum, ne ſperet auxilium a Thaide. Nunc minatur.) Minatur, vt ſuccurri poſſie ei qui non ſit paſſus. ⸢Minatur porro ſeſe.) Deeſt facturũ. ⸢Quod mœchis ſolet.) Deeſt fieri. ⸢Quid ita tantũ.) Nimis callide Pythias hunc dicit violentum, & tñ iniuſtum audacemq; dici non patitur: ſed defendit, vt magis terreat Parmenonẽ. ⸢Quis homo pro mœcho vnquam.) Cauſa finalis: virginem ciuem apud meretricem vitiauit, mercedem offert, petitur ad ſupplicium. ⸢Neſcio.) Quam aſtute dixit neſcio: ne laborans ad contradicendum: amitteret fidem ſimplicis perſonæ: ac vera dicentis. vult enim magis nuncii officio fungi q̃ perſuadẽtis. ⸢Dico: edico.) αὔξησις vt ſupra: Vbi quæram: vbi inueſtigem? ⸢Dico. Tibi Pythias. ⸢Edico. omnibus tuis. Ergo ad vniuerſos vtrunq; refertur: & dico & edico. ⸢Obſecro an is eſt?) inſultantis: vt in Phormione. Hicine eras? nam ſciebat eum eſſe. ⸢Ne quam illum Thais uim fieri ſinat.) Quam bene prouidet Pythias. ⸢Atq; adeo autem cur non ego met intro eo? Pythias: Vide Parmeno: quid agas: ne, neq; illi proſis, & tu pereas. Totum hoc ad id addidit: ut ſenex intromittatur ad confirmandas nuptias, ſed Poeta hoc ait, perſonæ neſciunt. ⸢Quidue incipiam?) Facimus mediocria: incipimus ingẽtia. ⸢Ecce autem video rure redeuntem ſenem.) Choragii eſt adminiſtratio: ut oportune in proſcenium.

Dico
Edico

Facio
Incipio

CVL ¶ P E R didiſti. i. deſtruxiſti: pnicioſus illi fuiſti pdidiſti ergo iſtũ adoleſcẽtulũ. ſ. Chę. quẽ adduxiſti. i. adduxiſt p eunucho. i. loco eunuchi. dñ. i. qñ. ſtudes. i. da operã: laboras, conaris dare verba nobis. i. decipere nos. Par. quid. i. cur ita dicis ſup. aut cedo. i. dic. qd factũ eſt de Chærea. Py. dicam qd factum. ſ. Sin. i. ſcis ne eam virginem: quæ hodie data ẽ, dono Thaidi, eſſe ciuem hinc. i. ex hoc loco: hoc ẽ ex Athenis. & ſcis fratrem eius. ſ. Chremẽ, eſſe apprime. i. valde nobilem? Par. neſcio. Py. atqui. i. ſed certe, inuẽta eſt. i. cõpert/

SER. ¶ I L L E frater. i. Ch. ubi. i. poſtquam. Quod mœchis ſolet: ſcilicet eunuchizare. an ne illud neſcitis. At hoc quod dicam ne neſciatis: ideſt ignoretis. Dico vobis & edico, referſ ſingula ſingulis. Dico quidem noſtrum eſſe herilem filium, & hoc edico ne quam in illum vim Thais fieri ſinat: uide remouet eum Py. ne introeat, ſi enim intraret: non adduceret Lachem propter quem adducendum opportuna fuit fallacia.

¶ Dicam

DON. ¶ DICAM huic, an nõ?) Hoc nõ eẽt veriſimile, niſi dubitaſſet. Quid. n. ad Chæreã ptinet, dubitat. ¶ Scio paratũ, ſed neceſſe eſt.) Hæc cã dubitãdi fuit, q hinc Parmenonis, illinc adoleſcentis periculũ cernit. ¶ Sapis.) Sapis dicit, nõ vidẽs qd futurũ ſit: ſed tãtũ deriſiſſe cõtenta. ¶ Sed neceſſe eſt me huic.) Dicere, ſubaudiẽdũ ẽ, vt ſit., Sed neceſſe ẽ dicere. & ſυνεδιτως inferẽdũ eſt qd ſequit. Deeſt enim Propterea, vel quid tale.

GVI. ¶ DICAM huic ſen: an nõ dicã. i. deinde eligit ſe dicturũ Hercle. i. per Herculem ego dicã. & ſi. i. quãuis ſcio magnũ malũ mihi paratũ: ſed neceſſe eſt dicere ſup. vt ſubueniat. i. ſuccurrat huic. i. filio ſuo Chę. Py. Sapis. i. ſapienter dicis, ſeu loqueris. ego abeo. i. diſcedo. intro. i. in domus Thaidis tu Parmeno narrato iſti ſeni omnẽ ordinem. i. totã ſeriem facti. vt. i. qualiter factũ ſit: id eſt quo pacto totum factus proceſſerit.

Dicam huic, an non? hercle dicã, & ſi mihi, magnum malum
Scio paratum: ſed neceſſe eſt, huic vt ſubueniat. PY. ſapis.
Ego abeo intro: tu iſti narrato omnem rẽ ordine, vt factum ſiet.

ACTVS V. SCENA. VI.
LACHES PARMENO.

LA. EX meo propinquo rure hoc capio commodi. *Senarii*
Neq; agri, neq; vrbis odium me vnq̃ percipit.
Vbi ſatias cœpit fieri: commuto locum.
*Sed eſt ne ille nr̃ Parmeno? & certe ipſus ẽ. *In Sed aut e*
Quem præſtolare Parmeno hic ante oſtium? *eliditur aut d*
PA. Quis homo eſt? ehem: ſaluum te aduenire here gaudeo.
LA. Quem præſtolare? PA. perii: lingua hęret metu. LA. hem
Quid eſt quod trepidas? ſatiſne ſalue? dic mihi.
PA. Here primum te arbitrari id quod res eſt velim.
Quidquid huius factum eſt: culpa non factum eſt mea.

DON. EX meo propinquo rure hoc capio cõmodi.) Annotãdum, q huius ſenis nomen apd Terentium non eſt: apud Menandrum. Simon dicitur. ¶ Ex meo propinquo rure hoc capio cõmodi. ¶ Firmat ſtatus mentis trepidãtis ſenis: vt appareat q̃ in opinato malo amẽs fieri poſſit: qd ipſum ſuperius & in Phormione ſeruatum eſt. Imperatis enim mentibus mala maiora ſunt. Ergo nunc tam ocioſus incedit ſenex, vt neq; mores increpet: nec quicquam ſuſpicet mali, ſed agat gratias proximæ villæ: cuius beneficio non ſcit quid in vrbe agerent filii. Et nunc adeſt vbi opus eſt Poetæ. Et vide hanc cauſam fuiſſe, cur non ad villam diuerterit: Omnes villas comicas ſuburbanas eſſe, commoditatem ipſam nunc explicat, & oſtendit. ¶ Neq; agri neq; vrbis.) Tragicus apparatus delicias memorat, qui pericula cogniturus eſt. ¶ Odium me vnquã perci.) Faſtidium ex abundantia eſt. ¶ Vbi ſatias cœpit fieri.) Suffecerãt ad hanc ſententiam duo ſuperiores ii verſus: ſed εν̓έργεια eſt ſenilis eloquii, faceti, & garruli ſimul. ¶ Cõmuto locum.) Mira breuitate duas res explicuit ſimul. ¶ Vbi ſacietas eſt. Deeſt nam: vt ſit, nam vbi ſacietas cœpit fieri. Et cœpit, pro cœperit. ¶ Sacietas, odium: ab eo qd præcedit, id qd ſequitur. ¶ Sed eſt ne ille noſter Parmeno? & certe ipſus eſt.) Et dubitauit, & firmauit poſtea, vt pote ſenex, viſu iam languido, atq; oculis ætate defeſſis.

Satietas.

¶ Quẽ præſtolare Parmeno?) Nouernon: cui præſtolare, ſed, quẽ dixit. Aliter Tullius, Qui tibi ad forũ Aureliũ p̃ſtolarentur. Præſtolari, eſt præſto eſſe & apparere, hoc eſt obſequi. ¶ Quis hoc eſt?) Quare, quis homo, cũ prouiderit venientẽ? verũ nõ vult videri prouidiſſe nequid fallatię paraſſe videat? Sic & in Andria, Quaſi de improuiſo reſpice ad eum. Vel qa pturbatur exanimatus: qui dum quid apud Thaidem geratur auſcultat, non videt ſenem propius accedere, quẽ lõge viderat. An vero idcirco hoc fingit, quia quod parabat dicere de Chęrea: poſtq̃ cõminus ventũ eſt, nõ audet loq? ¶ Lingua hæret metu.) Vir. Et vox faucibus hęſit. ¶ Quid trepidas?) Inſtandũ eſt ſeni ad audiẽda q̃ de facili nunq̃ fateret Parmeno. ¶ Satis ne ſalue?) Salue integre, recte, cõmode. Plau. in Trinummo, Beneuolens tuus atq; amicus. ¶ Satis ne ſalue? Nunc aduerbiũ eſt, producta eſt e littera. Saluſt. Inde ortus ſermo pcontantibus vtrinq;, ſatin' ſalue, quã grati ducibus ſuis, quantis familiaribus copiis agerent. ¶ Here primũ te arbitrari id qd res ẽ, velim.) Quod ante narrationẽ cõfirmatio inducit, contra morẽ & pcepta ẽ: ſed merito, qa pturbatus ẽ, licet ſimul * vt nõ poſſit dicere. ¶ Quidqd huius factũ eſt.) Abſolute vt ſupra, Et qcqd huius feci, cauſa virginis feci. Aut deeſt Rei vt ſit, huius rei. Stomachoſe. Quid? interrogat, quis enim ante crimen, q̃ obiiciatur, aut proponatur, neget?

Præſtolari

Lingua hæret

Salue

GVI. EX meo &c. Hic primũ introducit Laches: Phedriæ ac Chæreæ pater: oĩ cura vacans: vt poſtea relato facto per ordinem a Parmenone videatur turbatio. nam in paratis mẽtib' mala maiora ſunt. La. capio: id eſt pcipio hoc cõmodi: id eſt hanc cõmoditatem & vtilitatem. ex meo rure: id eſt agello propinquo vrbi. ſ. q ſuo. neq;. i. non: vnquam odium. id eſt tædium: ſeu faſtidium agri: neq; vrbis percipit me. i. nunq̃ ſatietate ſum defeſſus: neq; agri: neq; vrbis. vbi: id eſt poſtquã vel quando. ſacietas: id eſt faſtidium, vel tædium, quod ex abundantia plerumq; naſcit. cœpit fieri: id eſt incepit capere me. cõmuto locũ: id eſt diſcedo ab vno loco ad alium. Sed ne: id eſt vtrum ille, quem video ſupple eſt Parmeno ſeruus meus. deinde attentius viſo eo ſubdit. certe ipſus pro ipſe vetuſte. eſt Parme. ſcilicet o Parmeno. quem præſtolare: id eſt præſtolaris. hoc eſt expectas. Dicimus præſtolor tibi: & præſtolor te: ſed ſępius cum Datiuo Quem præſtolare hic ante hoſtium Th. meretricis. Parm. quis homo eſt qui me alloquitur. Hem: interiectio percipientis quem prius non aduertebat. o here. id eſt tu domine mi gaudeo te adueniſſe ſaluum: id eſt incolumẽ. La. quẽ præſtolare: id eſt quẽ expectas: vel manes. Præſtolari enim: vt Nonius inquit: expectare ſeu manere. Do. autem dicit pręſtolari ſignificare præſto eẽ. Pa. perii: id eſt occidi. lingua hæret. i. quaſi fixa manet: & immobilis: vt loqui non poſſit, metu: id eſt præ timore. Virgilius. Et vox faucibus hæſit. La. hem: hic interiectio metuentis eſt: ne qd mali ſit. quid. i. cur trepidas. i. times. ſatin. i. ſatis ne. ſalue: aduerbium hic. i. integre: recte: cõmode: incolumiter te habes. ſ. dic mihi: id eſt reſponde mihi. vel ſatin: id eſt ſatis ne ſalue: integre: recte: cõmode res ſe habẽt ſupple domi, nunc dic mihi. Par. o here primum velim te arbitrari id quod res eſt. id quod eſt verum. ſ. quicquid huius rei ſupple. factum eſt: videlicet de ſuppoſitione Chę. & eius deprehenſione. non eſt factum mea culpa: id eſt meo vitio, & mea improbitate.

SER. EX meo. Inducitur Laches rediens de rure: quem Parmeno compulſus dictis Pythiæ quare filio ſuo ſuccurrere volentem incitabit introire domum meretricis. Oportebat enim aliquam rem mirabilem fingere qua domum meretriciam intraret. Si enim mandaretur a Thaide ſperneres eam: vt meretricem: Chrem. fortaſſe non nouerat: habet occaſionem redeundi de rure faſtidium: ſcilicet ruſticanæ habitationis. Inducitur hic loquens more ſenum: laudans villã ſuam. Neq; odium agri: id eſt moleſtia de ruſticana habitatione: neque vrbis: quia ubi: id eſt poſtquam &c. ſacias: id eſt ſacietas. Satis ne ſunt ſalue res noſtræ here. pręmittit occaſionem antequam dicat culpam.

DONA. ℭRECTE ſane.)Docte Teren.ipſe ſe rephendit. Nã or/dine factũ nõ ẽ præ timore & cõſciẽtia.ℭEmit quẽdã phę. eu.)Vide narrationẽ a neceſſariis & vrgẽtibus cœptã nõ i ſe cõtinere,niſi qđ rei cõditio cogit fateri.Emit, inqt,eunu chũ.Quẽ dono huic daret. Nõ dixit cui dono daret. Ali/ ter ab amoris mẽtiõe cœpiſſet.Deĩde τὸ q̃dã ἐξουθενισμὸν ſignãt.ℭHuic.)Huic mol ſuo dixit potiꝰ, q̃ meretrici.ℭQuin et iterrogatꝰ, Thai/ di potius dicturus ẽ, q̃ vt nomẽ dicat,quo offẽdit ſenex. Eunu/ chi aũt ſolus mentio neceſſaria ẽ: qa dictu rus ẽ ꝓ eunucho de/ ductum Chæream. ℭActũ ẽ.) Deſperan tis verbũ. ℭQuãdam fidi.)Extenuatio cri minis eſt: nõ ꝙ virgi nẽ,ꝙ ciuẽ vitiauerit. ℭTu quãdã fidicinã amat hic Chærea. Mire & neceſſario variauit i ille emit, vt eunuchum mittat ad Thaidẽ: hic amat

GVI. ℭLA.Quid dicis factũ ſup.Par.Sane.i.certe: vel valde. recte interrogaſti.oportuit me prænarrare .i. prius recita/ re.i.recte.i.factum ipſum.deinde incipit narrare inquiens. Phæ.emit quendam eunuchum:quẽ daret huic Th.dono. La.cui daret.ſ.Par.Th.daret. La.emit hercle perii.quanti emit:ſcilicet,i.quanto pretio.Par.emit ſup.xx.minis.i.xx.

LA.Quid? PA.recte ſane interrogaſti. oportuit
Rem prænarraſſe me.emit quendam Phędria
Eunuchum,quem dono huic daret. LA.cui? PA.Thaidi.
LA. Emit?peri hercle.quanti? PA. viginti minis.
LA. Actum eſt? PA.tum quandam fidicinam amat hic Chęrea.
LA. Hem,quid?amat?an ſcit iam ille,quid meretrix ſiet?
An in Aſtu venit?aliud ex alio malum.
PA. Here,ne me ſpectes.me impulſore hæc non facit.
LA. Omitte de te dicere.ego te furcifer
Si viuo.ſed iſtuc quidquid eſt, primum expedi.
PA. Is pro illo eunucho ad Thaidem hanc deductus eſt.
LA. Pro eunuchon? PA.ſic eſt hunc pro mœcho poſtea
Comprehendere intus,& conſtrinxere. LA.occidi
PA. Audaciam meretricum ſpecta. LA.nunquid eſt
Aliud mali damniue, quod non dixeris,
* Reliquom?PA.tm̃ ẽ.LA.ceſſo huic intro irrũpere? Forte Reliſtũ
PA. Non dubium eſt,quin mihi magnum ex hac re ſit malum,

vt deduci ſe ꝓ eunucho velit.ℭHem,qdꝰ)Hec ſingula pro nuncianda ſunt:vt ſtuporẽ nimiæ indignationis oſtẽdat. ℭAn ſciat iam il.quid me.ſiet?)Quia fidicina,meretrix eſt. ℭAn in aſtu ve.)In Aſtu,in vrbe de Pyreo.ſic Athenienſes vocabant vrbẽ ſuam,vnde ipſi incolæ ἀστοὶ vocant.ℭAliud ex alio ma.)Hoc ſeparatim dixit ſenex, fixis in Parmeno/ nẽ oculis.ℭMe.impul.nõ fa.)Ipſum accuſat cõſciẽtia nõ .n.qđ leuius eſt,dixit,me ſciẽte:ecã plus inferat,me impulſo re.ℭEgo te fur.ſi viuo.)Modo ois ſæuitia comica aut in cõ minatione eſt,aut in apparatu verborũ. ℭSi viuo. ἀποσιω/ πησιςte vliſcar:qa neceſſario ſequit. Sed iſtuc quicqd eſt. Inuẽta cã cur ſupplicia differãtur,donec vxorẽ ducat Chæ rea,& ipſe purget Parmenonẽ:ſm argumẽta q̃ ſibi ipſe pro ſpexit,iuſſu coactuq; feciſſe & imperio herilis filii ſui Chę/ reæ ſcilicet.ℭAd Thaidẽ hanc dedu.eſt.)Vnde ductor ipſe

Pro ſceleratus.Pro eunu.)Nõ iterrogat,ſed exhorreſcit.ℭHũc pro mœ.po.)Bñ ſtuduit Terẽ.Pro bis numero diſceret & pro eunucho,& pro mœcho. Pro mœcho aut quaſi excu- ſans dixit.Nã vere in virgine.Atticam.non pro mecho,ſed mœchus eſt.ℭHũc pro mœcho poſtea.Bñ vtrũq; Pro:quia neq; eunuchus eſt q vitiauit virginẽ:neq; mœchus q in do/ mo meretritia. Et ſpecta q̃ oratorie tranſtulerit mẽtionẽ vi tiatæ virginis.Pro mœcho inqt:vt culpã Chæreę ſub me retricis accuſatione cęlaret.ℭHũc ꝓ mœcho.Bñ totũ:ꝓ:qa neq; eunuchus,qui ephebus:neq; adulter,qui amator.ℭCõ

Cõpre/hẽdere prehendere intus,& con.)Quo dicto vim ingentem infer/ ri ſignificat Chæreę.Comprehendere ſignificat ſtrictum ali quem in facinore dephẽſum.ℭAudaciã me.ſpe.)Maior ἔμ φασις accuſationis ẽ per pluralẽ numerũ,q̃ ſingularẽ,Sic alĩ bi.An potius ita me cõparẽ,nõ ppeti meretricum cõtume/ lias?ℭAudaciã meretricũ. Oratorie auertit iram ſenis a ſe & a Chęrea:atq; deriuat in meretricẽ.ℭNunquid eſt aliud mali,dãniue?)Bñ interrogat:qa oia inuitus ſeruus dicere videbatur.Et cũ damnũ,malũ ſit,de ꝓximo collatũ diſcer/ nit:& dãnũ ad emptionẽ eunuchi,malũ ad cõprehẽſũ pti net & cõſtrictũ Chæreã.ℭCeſſo huc in.ir.)In tãtã formidi nẽ cõiectus eſt ſenex, vt nõ miremur ꝙ tã cito nuptias fir/ met ephœbi,& virginis:& q̃uis nõ honeſte.tñ qa ex ingẽti metu vel indigno matrimonio filii vitã paciſci velit.ℭNõ du eſt quin mi.ma ex hac re ſit ma.)Suaue eſt neſcire per/ ſonas quid agat Poeta. Ita non periclitaturus Parmeno.

libris. vt dictũ ẽ.La. Actum eſt i hoc eſt deſperantis dictum .q.d.actũ eſt de Phæ dria perditus eſt i q̃ſi nõ ſit reliqua ſuę re/ ſipiſcentiæ ſpes i cum ſit meretricis irreti/ tus blanditiis. Pa.tũ .i.deinde hic Chær. filius amat quandam fidicinam .i. canen/ tem fide.i.cythara.ſ. virginẽ quam ſtupra uit.La.Hem: dolen/ tis vel indignãtis & excandeſcẽtis. quid? modus interrogandi ea.quæ non bene in/ telleximus:aut intel/ lecta non credimus. An,id eſt vtrum.ille Chærea ſcit iam qd ſit meretrix?an.i.verum.venit in Aſtu .i.in vrbem Athenas ex Pyreo.eſt enim hic Aſtu nomen & indeclinabile.ſignificatq; urbem. Nam Athenienſes ſic uo/ cabant urbem ſuam. Aſtu.n.græce vrbs dicitur latine.Inde Aſtu aſtu inuenitur pro aſtutia & calliditate. nam qui urbes fre/ quentarunt vt plurimum aſtutiores ſunt.inuenitur autem & aſtus aſtus aſtui maſculini generis: & aſtu indeclinabile neutri generis pro aſtutia. Inde aſtutus.i.callidus Aliud malum ex alio:hoc ſeparatim protulit ſenex fixis in Parme nonem oculis.ſic autem intellige:ecce ſup. aliud malum ex alio.i.aliud malum poſt aliud. vel lege per appoſitionem iungendo præcedentibus ſic quod ſup .ſ. Chæream amare eſt aliud malũ ex alio.i.eſt malũ ſup malũ quia primũ malũ ipſi ſeni erat ex Phæ.ſecundum ex Chær. Par.o here.i.do/ mine.ne ſpectes .i. aſpicias me fixis oculis: vt indignabun/ dus ipſe Chærea non facit hoc.i.non amat. me impulſore .i.qa impellam eum ad id faciendũ,aut inducam.La.omit te.i.ceſſa.dicere.i.loqui de te excuſare. o furcifer.i. digne q Furci/fer furcam feras circum vicinos ignominiæ cauſa illi alligatus ego te puniam ſupple.& eſt apoſiopeſis ſi uiuo. ſed primum expedi i.explica illud quicquid ſit par.is Chæ.deductus eſt ad Thaidem pro illo eunucho:qui fuerat emptus.La.ꝓ eu/ nucho.i.utrum pro eo deductus eſt?Par. ſic eſt poſtea com prehendere.i.ceperunt hũc Chæream.intus.i.in domo Tha. & conſtrinxerunt pro mœcho: id eſt tanq̃ eſſet mœchus, ſeu adulter.La.occidi.i.perii.Par.ſpecta.i.conſidera: unde audaciam meretricum. La. nunquid utrum aliquid aliud mali , uel damni eſt reliquum : id eſt reſtat, ſupereſt: ſuperat quod non dixeris. Mali autem dixit referendo ad comprehenſum & cõſtrictum Chæream. Damni uero di/ xit referendo ad emptionem eunuchi,quæ facta eſt.xx.mi/ nis Par.tantum.i.illud duntaxat eſt quod dixi. La.ceſſo quaſi dicat cur tardo, uel cunctor irrumpere.i.uiolenter in gredi huc oſtendebat locum.intro:id eſt intra domum Th. Par.non eſt dubium quin magnum malum .i. ſupplicium ſit mihi ex hac re.i.propter hanc deductionem & conpre/ henſionem,uel manifeſtationem facti.
ℭAN uenit Chę.an aſtu.i.in aſtutia. Aliud malũ.i.amor. ex alio.i.ex fratre. Ac ſi diceret cepit ipſe exemplũ amãdi a fratre Cõprehẽdere,i.cõprehenderũt. Quãuis ſcio mihi magnũ malũ euẽturum:tñ gaudeo,ſ.aliqd mali euẽturum.

ℭNiſi

DON. Neceſſe neceſſus neceſſis neceſſũ ¶NISI quia neceſſe fuit. Neceſſe eſt nomen. Nam neceſſus, neceſſis, & neceſſitas, & neceſſum, lectum eſt. ¶Id gaudeo.) Scilicet vt ſuccurratur Chrææ periclitanti. ¶Propter me.) Plus dixit, ꝗ ſi per. Me diceret. ¶Hiſce aliquid.) Meretricibus, non, adoleſcentibus. & itẽ pluraliter ſuo more, vt, Audaciam meretricum ſpecta. &. Non perpeti meretricum cõtumelias. ¶Nam iam diu aliquam cauſſam quærebat ſenex. Nota cauſſam, pro occaſione. ¶Quãobrẽ aliqd inſigne faceret.) Manifeſtus hoc Menander explicat, Iampridem infeſtum meretrici ſenem, poſt corruptum ab ea Phędriã nunc demum ſe inuento occaſione vindicaturum. ¶Quamobrem.) Quãuis dixiſſet cauſſam intulit quãobrem. ¶Inſigne al.) Cauſſa

Niſi, quia neceſſe fuit hoc facere, id gaudeo,
Propter me hiſce aliquid eſſe euenturum mali,
Nam iam diu aliquam cauſſam quærebat ſenex,
Quamobrem inſigne aliquid faceret, is nunc repperit.

CVI. Neceſſe Magnum & nobile facinus. ¶Faceret.) ἐνθουσιαστικῶς dixit. ¶NISI quia fuit neceſſe, i. oportuit facere. hoc. ſ. manifeſtare rem patri: vt ſuccurretur Chæreæ comprehenſo. Eſt autem neceſſe nomẽ, nã neceſſus, neceſſis, neceſſitas, & neceſſum lectum eſt. gaudeo id. i. ꝓpter illud quod ſequitur: ſcilicet aliquid mali eſſe euenturum, Hiſce. ſ. meretricibus ꝓpter me. i. per me: ſeu me incitãte. nam ſenex. ſ. Laches q̃rebat iãdiu. i. a longo tpe aliquã cãm. i. occaſionẽ. Quãobrẽ. i. ꝓp quam faceret aliquid inſigne. i. aliquod magnũ, & nobile facinus. is ſcilicet Senex nunc repperit cãm. i. & eius facinoris faciendi.

SER. ¶HISCE. i. meretricibus. Per me. i. occaſionem mei. Inſigne. i. malam & magnam moleſtiam illis facere optabat.

ACTVS V. SCENA SEPTIMA.

PYTHIAS, PARMENO.

DON. NVnquam ędepol quicquam iam diu.) Pythias egreditur veluti irriſura Parmenonem, vt ipſa putat. Egredi autem a Poeta cogit, vt doceat populum quid intus egerit ſenex, Ergo pſona cachinnans inducitur, quærens Parmenonem: aſpectuq́ eius ob nimium riſum vix loqui poſſe. ¶Nunquã ædepol quicquam. Rarum eſt, euenire quod velis: & quod maxime uelis, id rarum magis. ¶Intro ad nos, venit errans.) Non greſſu errans, nec via, ſed animo, & opinione. ¶Mihi ſolæ ridiculo fuit.) Soli regulariter dicitur: ſolæ: non recte, ſed antique. vt alibi, Hoc ipſa in itinere, alteræ dum narrat, forte audiui. ¶Quid hoc autem eſt?) Ridente miratur Parmeno. ¶Nunc id pro deo, Propter id. ¶Quid rides: pergin'?) Ex huius verbis oſtendit, ꝗ multum rideat petulans puella. ¶Perii.) Proprie hic verbum eſt aptum, quaſi ſit laſſa ridendo ¶Nunquam pol hominem ſtultiorem vidi. Poſtquam Rogas dixerat, quaſi narratura videbatur: & redit ad inſultationem. ¶Quos ludos præbueris. Ex errore, & metu nimio ſenis credentis conſtrictum filium ſe offenſurum in domo meretricis. ¶At etiam primo callidum ac diſertum credidi hominem.) Hæc omnia ſic in ſcena pronunciata ſunt, vt riſu interrumpi verba puellæ viderentur. Maiorisq́ inſultationis eſt, ſi is qui fatigat alterum, dicat ſe ante de illo multo aliter ſenſiſſe.

PY. NVNQVAM ædepol quidquã iam diu quod magis vellem euenire, *Iamb. tetram. catal.*
Mihi euenit, q̃ ꝙ mõ ſenex intro ad nos venit errãs.
Mihi ſolę ridiculo fuit, q̃ gd timeret * ſciebã *ſcibã diſſil.*
PA. Quid hoc ẽ? PY. nũc id ꝓdeo, vt ꝯueniã Parmenonẽ. (*labium eſt.*
Sed vbi obſecro eſt? PA. men quærit hęc? PY. atq́ eccum video, adibo.
PA. Quid eſt inepta? quid tibi vis? quid rides? pergin'? PY. perii,
Defeſſa iam ſum miſera de te ridendo. PA. gd ita? PY. rogitas?
Nunquam ædepol hominem ſtultiorem vidi, nec videbo. ah
* Nõ poſſum ſatis narrare quos ludos ꝓbueris intus. *al.* *Nõ pote ſatis narrari*
At etiam primo callidũ & diſertũ credidi hominẽ.

CVI. Nunq̃ iãdiu NVnquam &c. Hic Pythias egreditur veluti irriſura Parmenonem: vt ipſa putat. Egredi autem a Poeta cogitur: vt doceat populum quid intus egerit ſenex. ergo, perſona cachinnans: id eſt immoderate ridens: inducitur quærens Parmenonem, aſpectuque eius ob nimium riſum vix loqui potens. Py. ædepol nunquam quicquam euenit mihi iamdiu ex longo tempore: quod magis vellem euenire. dixit autem iamdiu & nunquam. quaſi dicat in longo temporis ſpatio nulla temporis parte mihi euenire: quod magis euenit. vellem ꝗ hic ſcilicet ꝙ modo id eſt paulo ante. ſenex ſcilicet Laches. venit intro: in domum ad nos. errans: id eſt allucinatus. non quidem errans greſſu aut via: ſed animo potius & opinione. is ſenex fuit mihi ridiculo: id eſt ioco mihi ſolæ pro ſoli. nã antiqui dicebant in genitiuo ſolius ſolæ. & i datiuo ſolo ſolæ ſolo: amore cæterorum adiectiuorum, ridiculum dicit ſermo potius riſus mouẽs, ꝗ deriſum, quæ ſcilicet ego Py. ſciebam quid timeret. Par. Parmeno miratur ridentem Pythiam inquiens. autem: id eſt ſed. quid hoc eſt ꝙ hæc tantopere ridet. Py. nunc prodeo: id eſt exeo in medium. id: id eſt propter id. vt conueniam: id eſt alloquar Parmenonem: ſed obſecro vbi eſt Parmeno. Par. hęc Pythias quærit me: & non quęrit pro me: vt quidam literatores ſe recte cogitaſſe putant. Py. atque eccum: id eſt ecce hic video eũ: ſcilicet ibo ad eum. Par. o inepta: id eſt fatua, quę tanto cachino rides quaſi fatua. quid eſt? quid tibi vis: id eſt quid per tuum riſum ſignificans. vel quod dicitur inepte: quid oportet tibi cum tuo cachino & riſu effrenato. quid, id eſt cur rides. vel quid rides: id eſt quid derides ita cachinando: id eſt immoderate ridendo. & cum videret eam magis etiam inualeſcentem & inſultantem riſu ſubdit. pergins id eſt vtrum non ceſſabis hodie vel deſiſtes a tuo riſu. Py. perii proprie dixit, quaſi ſit laſſa ridendo. ego miſera, id eſt ego infelix & affecta tanto riſu. iam ſum defeſſa: id eſt defatigata ridendo: id eſt deridendo te. Parme. quid: id eſt cur ita me rides. Py. rogitas: id eſt inquiris. Pol. nunquam vidi hominem ſtultiorem te: id eſt ꝗ tu ſis. nec videbo poſt hac. Ah. interiectio ridentis. nam identidem Pythia loquendo reſoluitur in tantum riſum. vt loqui non poſſit. non poteſt ſatis: id eſt ſufficienter narrari. quos ludos: id eſt iocos quę ridicula: & quam materiam ridendi prębueris. intus: id eſt i domo Thaidis. Et etiam: id eſt ſed etiã. primo: id eſt principio cum te incepi cognoſcere: credidi te ſupple eſſe hominem callidum: id eſt aſtutum. ac diſertum: id eſt optime diſſerere potentem de re aliqua.

SER. NVnquam. Inductis conuenientibus perſonis ad concordiam: tamen quia ignoremus quid intus factum ſit a Lache, & aliis ſine concordia ſine turbatio. inducitur Pyt. exiens de domo: quę omnia pacifica eſſe oſtendat ex eo progreditur lęta: & deridens Parmenonem: & ideo remanſit perſona illa: ſcilicet Parm. cui illa totum referet: & a priori timore remoueret. debent enim omnia in gaudium finire. Pergis ne irridere me? At primo, id eſt, prius credebam te quendam calidum eſſe.

PA. Quid? PY. Illicone credere ea quæ dixi, oportuit te?
An pœnitebat flagitii, te authore quod feciſſet
Adoleſcens, ni miſerum inſuper etiam patri indicares?
Nam quid illi credis animi tum fuiſſe, vbi veſtem vidit
Illam eſſe tum indutum pater? quid? iam ſcis te periſſe?
PA. Hem, quid dixiſti peſſuma? an mentita es? etiam rides?
I tanc lepidum tibi viſum eſt, ſcelus, nos irridere? PY. nimium.
PA. Si quidem iſtuc impune habueris. PY. verũ? PA. reddã hercle PY. credo.
Sed in diem iſtuc Parmeno eſt fortaſſe, quod minitare.
Tu iam pẽdebis qui ſtultum adoleſcentulum nobilitas
Flagitiis, & eundem indicas: vterq; in te exempla edent.
PA. Nullus ſum. PY. hic p illo munere tibi honos ẽ habitus. abeo
PA. Egomet meo indicio miſer, quaſi ſorex, hodie perii.

DONA. ¶ ILICO ne credere. Non ideo hoc dicit, q pſonę ſuę fidem derogetiſed q res icredibilis fuerit, quã illi pſuaſerit: nuς certe ſi credẽdũ fuerit, nõ ſtatim, neq; examinata, neq; fa.ta rei cognitione. ¶ Illicone credere. Obiurgatio de tpe.

Pœnitet ¶ An pœnitebat flagitii.) illud qđ ſupra, a ſtulto: hoc qđ nũc dicit, a malo fieri potuit: illud ab imprudente: hoc qđ peius ẽ a ſciẽte. ¶ An pœnitebat flagitii. Paruum videbatur. ope alibi. Quãtũ hic operę ſiat, pœnitet. Plautus i Truculento, Pœnitet ne te q bellã ſolã nimis erũ peret? ¶ Niſi miſerũ i ſup et pri idicares:)

Indiciũ Miſer Duo obiicit: vnũ q male cõſuluerit: alterum, q male pdiderit cõſulta ſua. Et bene indicares, nã indicium dr eius qui vna peccauerit. ¶ Nã qd illi.) Adoleſcenti ſcilicet. ¶ Ni miſerũ iſuper et indi. pri?) Ad inuidiã Parmenonis, miſerũ dicit adoleſcẽtẽ: eo mõ quo Iuno accuſans Venerẽ, ait, An miſeros q: Troas Achiuis Obiecit. Sic n. agimus, cum ab his qui falſo rei ſunt, i authores culpã ſceleris remouemus. ¶ Quid ẽ? iã ſcis te perii,) Hoc nõ ſtupẽtibus ac culpã patentibus dicit. ¶ Hem, qd dixti peſſima?) Nũc demũ itelligit Parmeno ſe eſſe deluſum. ¶ Etiã rides?) Apparet eã ex huius ſtomacho vehemẽtius cachinnare. ¶ Nos irridere?) Nos ſuperbius dixit, q ſi diceret me. ¶ Si qd iſtuc imp.) Subaudit, Tũ nimiũ.

Indiem Dilatio ¶ Verũ?) Irridẽtis interrogatio. ¶ Sed in diẽ iſtuc.) In lõgã dilatione. vnde dilatio eſt dicta, diei platio. ¶ Tu iã pendebis,) Iã, nimiã velocitatẽ ſignat. ¶ Nobilitas flagitiis, & eundem indicas.) Duas res ſignificat ſimul: & cogis flagitia facere, & facientem indicas. ¶ Vterq; exempla in te edent.) Noua ac mira tormẽta, quæ pro exẽplis narrẽtur, aut quæ documẽta ſint cæteris ne delinquant, exempla dicunt. Et edent, & edet legitur ſi edẽt, figuratum eſt. ſi edet, recte. Et plus eſt edet, q dabit. ¶ Nullus ſum.) Hoc ſecum Parmeno. ¶ Hic, pro ill. mu. tibi ho. ẽ ha. ab eo.) ... p munere. Et honos rumigerulis haberi ſolet. ¶ Egomet meo indicio miſer, quaſi ſorex, perii.) Propriũ ſoricũ eſt vel ſtridere clarius q mures, vel ſtrepere magis cum obrodunt friuola: ad quã vocem multi ſe intẽdentes, quãuis p tenebras noctis, transfigunt eos. Plautus. Conſoſſiorem te faciam ſoricina nænia. ¶ Quaſi ſorex hodie perii. Quia latere potuit, nec occidi, ſi taceret. ¶ Egomet meo idicio, Prouerbium in eos, qui ipſi ſe prodeunt, quia ſorex non facile caperetur, niſi emitteret vocem noctu.

G.VI. ¶ PAR. Quid ẽ? Py. qd. q. d. petis qd ſit. ne. i. vtrũ. te ſup. pœnitebat flagitii. i. vtrũ tibi parũ videbat flagitiũ: qd adoleſcẽs. ſ. Chærea feciſſet. te authore. i. te ſuadẽte & cõſulẽte,

Indiciũ Indicat niſi et iſup. i. pterea. indicares. i. pderes ipm Chęreã miſerũ pri ſuo. ſ. Lachi. bñ aũt dixit indicares. nã indiciũ eſt eius, q vna peccauerit. nã qd ai. i. quẽ aius credis fuiſſe illi Chęreę. vbi. i. qñ pater. ſ. Laches vidit eũ et indutum illã veſtẽ eunuchi. Dicimus aũt recte ego ſum indutus hanc veſtẽ, vel hac veſte. qd eſt? modus interrogãdi ridẽdo illũ: q prius nõ poterat intelligere, qđ ei dicebat. iam. i. nunc, ſcis te periiſſe. i. male te habere. hoc aũt dici ſolet nõ ſtupẽtibus. ac culpã fatentibus. Par. hem: idignãtis & dolẽtis. o peſſima. i. iprobiſſima & petulãtiſſima. qd dixti. i. dixiſti? nũc demũ Parmẽo. intelligit ſe eſſe deluſum: an mẽtita es dicẽdo mihi qd prius dixeras. etiam. i. & cũ hoc rides? Ex quo apparet ea ex huius ſtomacho vehemẽtius cachinnare. i. immoderate ridere.

ne. i. vtrũ. irridere. i. illudere nos. viſum eſt tibi ſcelus. i. flagitium. ita lepidũ. i. ita feſtiuũ & iucũdũ: vel põt ſcelus eſſe vocatiui caſus. & tunc aſtruit litera o ſcelus. i. o ſceleroſa mulier: q videris digna, q voceris ſcelus ipm. ne. i. vtrũ. viſum ẽ tibi ita lepidũ. i. ita iucũdũ irridere nos. Py. nimirũ. i. valde vel plurimum viſum eſt mihi lepidũ te irridere. Par. intellige ſic. potes Pythias bñ dicere: p nimirũ tibi lepidũ viſum ẽ nos irridere. ſi qdẽ. i. ſi certe habueris. i. ipune. i. ſine pœna. i. ſi illud ipune feras: nec pp illud puniaris. Pi. ridẽdo eũ Pithia ſubdit. verũ. i. ſed. qd fiet ſup ɔtra me. vel qa facturus putas: q me nõ lęturam impune videris minitari. Par. hercle. i. per Herculem: iurantis eſt. reddã. i. rependam vices ſup. ſeu gratiam referam, & hoc in malã ptẽ. Py. credo. i. facile perſuadeo ad id credẽdũ q miranda facies: ſed o Parmeno illud qđ minitare. i. minando pollicearis & dicis te facturũ: fortaſſe dubitantis eſt. eſt in diem. i. in longã dilationẽ. Vnde dilatio eſt dicta diei prolatio. tu Parmeno iã. i. nũc, aut ſtatim poſt. pendes pœnas ſup. i. lues, & dabis pœnas meritas. qui denobilitas, i. infamas; ſeu deturpas flagitiis. i. turpitudinis. flagitione. i. increpatione dignis. iſtũ adoleſcẽtulum. ſ. Chęream. ſtultũ. i. inconſideratũ. & indicas. i. prodis: & quod nõ pprie dr hic incuſas eundẽ adoleſcẽtulũ. ſ. vterq. ſ. pater & filius. edẽt. i. efficiẽt, & quaſi publicabunt exempla. i. documenta cęteris ſeruis: vt ſint tardiores ad inducẽdos iuuenes ad malos mores. Põt etiã eſſe edet ſine figura. vt ſit: Vterq; edet exempla in te: Par. nullus ſum. i. nõ ſum perii. occidi: exanimatus ſuȝ & conſeruatus: ac ſi nullus eſſem. Py. hic. i. talis honoris. habitus eſt. i. impenſus tibi a Chærea. vel talis honos habitus eſt tibi. i. a te ab eo. ſ. Chæ. pro illo munere. i. pro deductione eius ad Thaidem loco eunuchi: qđ magni muneris loco repoſuit tunc. Par. Egomet miſer perii hodie meo indicio. i. mea proditione & manifeſtatione: quã feci de Chærea patri ſuo. quaſi. i. velut ſorex ſæpe perit ſuo indicio & ſtridore. Propriũ eſt ſoricũ, qui ſunt in multis ſimiles muribus. & ſorſitã eiuſdẽ ſpẽi. ppriũ in q eſt eorũ vel ſtridere clarius q mures: vel magis ſtrepere cum obrodunt friuola. i. cruſtula: vel fruſtula: quæ ex edulus factis decidunt, a frio as. friuola dicuntur: qđ ſignificat frango is nam ex rebus fractis quicquid decidit friuolum dicitur: vt ex panibus cruſtulla friuola dicunt: ſumitur et friuola pro minutis ſuppellectilibus. Iuue. Iam friuola transfert Vcalegon. Ad vocem itaq; ſoricum multi intendentes transfigunt eos, quãuis per tenebras noctis. Plau. Confeſſorem te faciam ſoricia venia. C VI.

¶ QVID eſt modo? Ait nõne pœnitebat te flagitii. i. culpæ quod flagitium feciſſet adoleſcens te authore: ni iſuſuper etiã patri ſuo &c. Bñ dixi miſerũ nã qd &c. Verũ. ſ. ipune habeo. ſed iſtuc qđ minitare eſt tibi in nunc diem futurũ. Nobilitas. i. notũ facis &, diffamatũ fla. & pterea idicas eũ. Par. vterq; id eſt pater & Chærea dent vitę exẽplum aliis ſeruis: q ille ſeruus, qui ſic operabitur tale premium recipiet. hic honos. i. hoc ſupplicium quod inde recipiet pro illo munere: ſcilicet quia huc eum adduxiſti honos dicit ironice. Sorex dat occaſionem: vt interficiatur per hocq; mouet ſe de abſconſo: & venit in apertum, Sic & Parmeno ab hac culpa immunis eſſe poſſet: ſi quieſceret. Sed non quieuit cum incitaret Chæream dices pro illo te ducam. SER.

¶ Quid

DON. Quid nunc qua ſpe, aut quo cõſilio huc imus?) Rẽminiſcere hũc eẽ, q ſupra militi dixerit de Thaide iãdudum te amat. & rurſus, iam tibi iſ ec aderit ſupplicans vltro,. & hinc videbis quos exitus habeat aſſentatio. nam idem militi author eſt ſummæ deſperationis. Et animaduerte, ꝙ ſemper a menſa Gnatho inuitus abſtrahatur. & ſupra, cu ad litẽ venit, ex verbis Thraſonis manifeſtum ẽ, & Gnatho nẽ iuitũ ſeq, vbi dicit, Hãcie ego vt cõtumeliã tãtã, tã inſignẽ nũc accipiã Gnato. Mori me ſati⁹ ẽ. Et bñ, q̃ ſpe. & quo cõ ilio i tanq̃ oia expertus, & nec muneribus gratus, nec terroribus metuẽdus. ⸿Quid nunc? q̃ ſpe?

ACTVS QVINTI. SCENA OCTAVA.

GNATO, THRASO.

Trochaici catalectici

G. QVID nũc! qua ſpe, aut quo cõſilio huc imus! quid cœptas Thraſo!
T. Ego ne: vt Thaidi me dedam. & faciam quod iubeat. G. quid eſt!
T. Qui minus q̃ Hercules ſeruiuit Omphale! G. exemplum placet
Vtinam tibi commitigari videam ſandalio caput.
Sed fores crepuere ab ea, perii. T. quid hoc autem eſt mali!
Hunc ego nunq̃ viderã. & iam hic quidnã properans proſiliit!

gratus: nec terroribus metuẽdus. Ꝺ Thraſo qd inceptas. i. facẽdũ ſuſcipis. icipere magnorum facinorũ e, & audaciæ. Th. ne. i. verũ. petis qd ego icepto? incepto inq̃ vel eo huc vt dedã me Thaidi. i. tradã me i Thaidis ptãtẽ: & vt faciã id qd iubeat. i. velit, & pcipiat. Gn. qd ẽ qd tu dicis ſup. hoc interrogat q̃ſi nõ poſſit credere militẽ, q ſe tortẽ iactitat in eã poſſe adduci ſententiã Thr. qn. i. cur minus ſeruiã ſupple huic. ſ. Tha. q Hercu. vir. fortiſſim⁹ fuit Omphale. i. reginæ Lidiæ: q̃ Herculẽ ſibi ſeruiẽtẽ ẽt ad laniſiciũ ↄpulit: cũ ipſa calathũ, & colũ, cultuſq; fœmineos cũ ſagittis. & claua, leoniſq; tegmĩe mutaſſet. n. exẽplũ tuũ placet mihi, i. probo

Paraſitus intelligit qd agat miles: ſed ad hoc inducitur interrogare ipſum militẽ, vt populus audiat quo conſilio veniat ad Thaidẽ. ⸿Quid nunc? qua ſpe? Sũma deſperatio eſt apud militẽ reconciliandæ amicæ, ad hoc, vt æquo animo ferat admitti Phædriã, dũ ipſe quoq; recipiatur. nã non in fine fabulæ cõtriſtandus eſt. ⸿Quid ince. Th.) Incipe, magnorũ facinorũ eſt, & audaciæ. ⸿Vt Th. me de.) Poſt inductionẽ belli, & iſtructionẽ pugnæ qd ſequatur, niſi deditio ſuperatorũ? ⸿Et fa. qd iu.) Proprie. nã in deditione victores iubent: victi obſequuntur. ⸿Qui mi. q̃ Her. ſer. Omph.) Hic Teren. exprimit conſuetudinẽ, in qua ignauis rationes criminũ, & exẽpla ſuppeditãt, nam ſic & ſupra de Pyrrho. Omphale Lydiæ regina fuit, quæ Herculẽ ſibi ſeruientem etiam ad lanificiũ compulit: cum ipſa calathũ, & colũ, cultuſq; fœmineos ſagittis, & claua, leoniſq; tegmine mutaſſet. ⸿Seruiuit Hercules Omphale. Subauditur. & ego ſeruiam Thaidi? ⸿Vtinã tibi cõ. vi. ſan. ca.) Cõmitigari ẽ tundendo deprimi atq; deponi. ⸿Sandalio caput. Plus dixit caput, q̃ ſi aliam partem corporis diceret verberari. Et mire calciamento caput verberari. ⸿Perii. quid hoc autem mali eſt?) Eunuchi habitu Chærea, ſed virili confidentia proſilit, & militem velut noui riualis terret aſpectu. ⸿Hunc ego nunquam videram.) Ideo Chæream miratur.

Cõmitigari Sãdaliũ

exẽplũ tuũ quod tibi ꝑpoſueris imitandum. vtinã videã caput cõmitigari. i. tũdendo deprimi: atq; deponi tibi ſandalio. i. illo genere calciamenti. Dicuntur nr̃a tẽpeſtate ſandalia illi calcei, qbus vtit̃ Papa, & epi in celebrãdo miſſa: quibus nec pes totus tegit̃: nec nudus terræ allidit̃. Dñt inſup quidã ſandaliũ eſſe pãnũ quo opiunt̃ eq magnatũ: vt Papæ cardinaliũ: & cæterorũ. Itẽ eſſe pãnũ quo vulnera i vel corpora mortuorũ regunt̃. Ser. autẽ, inqt ſandalum eſſe genus calceorũ: vel caligarũ aliorũ. Sed qd fores ab ea Thaide. i. fores eius Thaidis. crepuerũt. i. pacefactę ſunt. & fores crepuerũt ab ea ẽ ſiſi mõ dictũ vt pus: Ab andria ẽ ancilla hęc pro hęc eſt ancilla Andrię. Tha. eunuchi habitu Chęrea videtur quo terret̃ tãq̃ a nouo riuali. pu aũt. i. ſed. qd hoc mali ẽ. i. qd malũ e iſtud. nunq̃ viderã hũc Chæreã. ſ. ẽt qdnã. i. cur. pſilit. i. pdit: exit: prãpit hinc ex domo Thaidis. ꝑperãs. i. feſtinãs cũ q̃dã confidẽtia virili properabat. n. ꝑ gaudio quærens Parmenonem: cui ſuum gaudium impartiret.

Cõmitigari

GVI. Quid nunc &c. Hic paraſitus inducitur interrogare militem vt audiat populus quo conſilio veniat miles ad Thaidẽ: vt videlicet. poſt inſtructum bellum: tanq̃ victus ſe dedat: & eius voluntati morem gerat. Gn. quid. i. cur. nunc imus huc. i. i domũ Tha. aut qua ſpe, i. qua expectatiõe. & fiducia. aut quo cõſilio. i. q̃ mẽte: quo ꝑpoſito imus huc ad Thaidem q. d. oia expertus, es nec muneribus

SER. Quid nũc. Facta cõcordatione de principali parte. i. eunucho, Reſtat vt aliæ partes ad bonos exitus contrahantur. Fit ergo concordia inter Thraſonem, & Phædriam. & prius inducitur Thr. talis qui libenter velit concordiã: vt quoquo mõ ſaltẽ in pte amoris Thaidis hẽri poſſit. Inducit̃ ẽt Phædria, q & Thraſonẽ prius abſterreat: & Pa. lętificet, referẽdo q̃ intus fcã ſunt: & p Par. nũciet fri Phę. qũo pr̃ ſibi ſuã Tha. copulauerit. Deide cõuenientibus Thr. & Phę. erit. Iſte Chę. & Gn. mediatrices pſonę ad cõcordiam. Qui. ſ. minus de re me huic, q̃ Hercules. ſ. c. extra pla. deriſorie dicit. Quid hoc aũt ẽ. ſ. ꝙ iterũ video aliũ riualẽ meũ, putabat enim ꝙ item iſte Chæ. eſſet riualis eius. quẽ mõ viderat exire: & locũ illum frequentare a Thaide.

DON. O Populares &c. quis me viuit ho. fſor.) Hic perſona Chæreæ ẽ feruens gaudio, vt adoleſcentuli eſt in proſperis rebus. ⸿O populares. Non mirum ſi inſane exultat nuptiis qui iãdudum ob id ſolum ꝙ vitiauerat virginem lętabatur. ⸿Nemo her. quiſquam.) Et interrogauit, & reſpondit ſibi. ⸿Nemo hercle quiſquam. παρέλκον tertium. ⸿Cui tam ſubito tot contigerint commoda.) Tam qualitatis, Tot quantitatis eſt.

ACTVS V. SCENA IX.

CHAEREA, PARMENO, PHAEDRIA. GNATO, THRASO.

PH. O Populares ecqs me viuit hodie fortunatior! *Iab. tet. aca.*
Nemo hercle qſq̃, nã in me plane Di poteſtatem ſuã
Oẽm oſtẽdere cui, tã ſubito tot congruerint cõmoda.

inſtruant̃ qd itus geſtum ſit O popu. i. o geroſi & pplo, grati, ſeu fauorabiles. vel o vos q eſtis de pplo aut q hẽtis aurã. i. fauores ppli. iudicetis an ſitis fortunatiores me. Ecqs. i. vtrũ aliqs viuit hodie. i. hoc tpe fortunatior. i. felicior me dei de ſibi rñdet. hercle nemo qſq̃, abũdat qſq; nẽo inq̃ ẽ fortunatior me nã plane. i. oino vl certe. Dii oñdere. i. ꝓbuerũt, explicauerũt oẽs ſuã ptãtẽ i me. i. erga me. cu. ſ. mihi. tot bõa. i. tot pſpa ↄtigerũt mihi tã ſubito. i. repẽte.

GVI. O Populares &c. Hic pſona Chę. eſt feruens gaudio: vt adoleſcẽtuli eſt in proſperis rebus Chę. Chęrea inſane exultans ꝑpter nuptias. q̃s videt ſibi patas i hæc verba ꝓrũpit alloqns Parmenonẽ vt ppls & miles

SER. O Popu. i. vicini de eodem populo. Ecce Chæ. & Par. quia poſtquam Chæ. vidit oia intus eſſe firmata ad pacem exiuit: & dicit lætus hæc verba. Nemo pronon, Di: auditis pacationibus a Par. Phæ. venit gaudens.

DONA. ℂQVID hic lętus eſt?) Inuenta perſona eſt ad quã geſta hęc narret Chærea, vt populus, & miles inſtruatur, quid
Inuenit intus geſtum ſit. ℂInuentor, inceptor.) Inuenire, ſapientis
Incipet eſt: incipere, audacis: perficere, conſtantis. Ergo plena lau
perfice datio eſt & conſtat, hoc Chæream laudatiue dicere, nam in ſubditis ſolũ cõſilium attributurus eſt Parmenoni. ℂScin'

ℂPAR. qd. i. cur, hic. ſ. Chæ. eſt lętus. Chę. o mi Par. o inuentor tanq̃ ſapiẽs: o inceptor tanq̃ audax: o perfector tanq̃ cõſtãs oium mearũ voluptatũ. i. deliciarũ. Scin. i. vtrũ ſcis me abũdat me. i qbus gaudiis ſim? ſcis Pãphilã meã. i. quã amo inuẽtã. i. cõptã eẽ ſup. ciuẽ atticã. ſ. q. d. igenuã. Par. audiui. i. accepi ita eẽ. ſ. Chæ. ſcis Pãph. eẽ ſpõſaſ. i. pmiſſam mihi G.VI.

me in qbus ſim gaudiis? συλλήψις. Et nota, ſcin' meicũ ſufficeret ſcin' ergo Me abundat: & eſt figura ἀρχαισμός. ℂScis Pãphilã meã.) Amatorie dixit Meam vel potius ſponſam meaꝫ, vel quã amo. ℂInuẽtam.) Cognitam. ℂCiuem.) Deeſt, eſſe. ℂScis ſponſam mihi.) Deeſt & eſſe, & eſt Sponſa, nunc participium. ℂAudin' tu illũ qd ait?) Hoc, vultu mutato & turbato dicitur. ℂAmorẽ omnẽ in trãquillo.) Bene

PA. Quid hic lætus ẽ? C. o Parmeno mi, o mearũ voluptatũ omniũ
Inuentor, inceptor, pfector, ſcin' me in qbus ſim gaudiis?
Scis Pamphilã meã inuẽtã ciuẽ? PA. audiui. C. ſcis ſponſam mihi?
PA. Bene, ita me Dii ament, factum. G. audin' tu illum, qd ait? C.
tum autem Phædrię.
Meo frĩ gaudeo amorẽ eẽ oẽm ĩ trãquillo vna ẽ domus. *Non eſt dicitur n.*
Thais patri ſe cõmendauit in clientelam, & fidem.
Nobis dedit ſe. PA. fratris igitur Thais tota eſt? C. ſcilicet.
PA. Iã hoc aliud eſt, qđ gaudeamus miles *pellitur foras. *al. pelletur*
C. Tũ tu, frĩ, vbi vbi ẽ, fac q̃ primũ hęc audiat. PA. viſam domum
T. Nunquid Gnatho dubitas, quin ego perpetuo perierim?
G. Sine dubio, opinor. C. qd cõmemorẽ primũ? aut laudẽ maxume
Illũ, qui mihi dedit conſiliũ vt facerẽ, an me qui auſus ſim
Incipere? an fortunam collaudem, quę gubernatrix fuit:
Quę tot res, tantas, tam opportune in vnum concluſit diem.
An mei patris feſtiuitatem & facilitatem? o Iup piter

hic. n. ſpõſus ſũ. ſum deriuati & ẽ pticipiũ Par. Dii ita me amẽt modus ẽ iurãdi. q. d. ita me Dii ament ſic ex aio dico hoc bñ fcm̃ eſſe. ſ. q̃ tibi Pamphila pmiſſa ẽ Gn. audin. i. vt audis id qd hic. ſ. Chæ. ait. & hoc vultu mutato & turbato ait. Chæ. ãt. i. ſꝫ. tũ. i. dinde. gaudeo oẽm amorẽ eſſe frĩ meo i trãqllo. i. i toto, ſine pturbatiõe vlla: aut cõtẽtiõe. & bñ i trãqllo: nã mari & tempeſtatibus ois amicę mobilitas & iſtabilitas cõparatur.

in tranquillo: quia mari. & tempeſtatibus amicæ mobilitas & inſtabilitas comparatur. Sic Horatius, Simplex mũdiciis: Heu quoties fidem Mutatoſq; deos flebit: & aſpera Nigris æquora ventis. Emirabitur inſolens, Qui te nunc fruitur credulus aurea, &c. ℂThais ſe patri commendauit.) Hoc eſt quod profuit Phædriæ. ℂVna eſt domus,) Poſt Pamphilæ nuptias. ℂIn clientelam, & fidem.) Clien
Cliente la telam, vt ametur in fidem, vt defendatur. ℂFratris igitur
Fides tota eſt Thais.) Bene tota: vt ne ex parte quidem ſit militis. ℂMiles pellitur foras.) Sunt gaudia ex noſtris bonis: ſunt gaudia ex aliorum malis, hoſtium, aut inimicorum. Ergo vtrunq; genus gaudiorum complexus eſt. ℂViſam domum.) Bene domi quæritur amator excluſus nam neq; ruri, neq; in foro eſt. ℂPerpetuo perierim.) Quia illud periiſſe ſupra, temporale videbatur. ℂQuin, ego perpetuo perierim. Hic iam militi neq; ſeruiendi amicæ: vt apparet: præbetur locus. ℂSine dubio: opinor. Quia non quis dicitur perpetuo periiſſe: quidem enim opus hac exceptione eſt: quando nemo ita periit: vt temporaliter pereat: & poſtea fiat non perditus? correxit paraſitus ſtulti dictum militis: non illum perpetuo: ſed ſine dubio periiſſe opinari reſpondens. non eſt enim contrarium opinor te periiſſe ſine dubio: pro certo periiſſe. Confirmatur periiſſe miles: vt poſt tanta munera ex deſperato ſupplex: ex
Quid comme morem primũ supplice patiens riualis exiſtat. ℂQuid commemorem primum?) ἀπορία. oratoria familiaris laudantibus, Cicero: Vnde igitur potius incipiam? Hoc autem fit: vbi omnia & magna videntur: & paria. ℂIllum qui mihi dedit conſilium.) Attribuuntur perſonis conſilia: facta: caſus: & orationes. Ergo hic laudatur conſilium Parmenonis: factum Chæreæ: caſus fortunæ: id eſt euentus: oratio ſeni. ℂIllum qui mihi dedit conſilium. Tria ſunt in vita hominum, conſilia, facta: ſucceſſus. Conſilium: animi eſt: Factum: corporis: Succeſſus, fortunę. ℂIllum. Parmenonem ſcilicet. ℂQuæ tot res.) Bene: tot res quaſi dicat: eunuchum: pro quo duceretur: comendationem virginis: abſentiam me
Feſtiui tas tricis: occaſionem vitii inferendi, patris interuentum in nuptias. ℂAn mei patris feſtiuitatem. Etiam patri laus im
Facili tas partienda eſt nam non erat transeundum feſtiuitatem, qua & feſtiuus amatori non obſtitit, quod ignouit vt facilis vnde feſtiuitas in dictis, Facilitas vero in animo & factis, ℂFeſtiuitem: lætitiam, vt feſtiuus dies eſt,

vna ẽ domus. i. vnica ẽ mãſio fratri & Tha. Thais commendauit. ſ. Lachi i cliẽtelã. i. in ptectionẽ, ac defenſionẽ, ac pa Cliens
trocinĩ: cũ pater ſit aduocatus. a cliẽs dr̃ cliẽtela. Eſt autẽ Cliẽte
cliẽs cõſultor. q patronũ ſequit̃ ſeu aduocatũ: vt ab eo cauſa la ipſius cliẽtis agat̃. & ita clientela dr̃ illa defenſio: & illud patrocinĩũ capi ẽt põt p illa amicitia quã conciliat ſibi aduocatus cũ cliẽtibus cãs eorũ defendẽdo: vt hic aduocatus multas habet clientelas. i. qđ inepte dr̃ multa practitas. Aliqui codices hñt: cõmẽdauit ſe i cliẽtulã: & tũc ſic itelligẽ. cõmedauit. i. tradidit: cõmiſit ſe i cliẽtulã. i. p cliẽtula & famula pr̃i meo. i. cuius ſit pr̃ patronus futurus. nã a cliens fit cliẽtulus la lũ: vt mãcipiũ diceret̃. clientulũ in neutro ſaltẽ legi ſatis cliẽtulus & cliẽtula. Th. inquã dedit ſe nobis in fidẽ. i. fidelitatẽ & beneuolentiã, vt eſſemus illi fideles: & bene illi cuperemus. Par. igit̃ Thais eſt tota fratris tui. ſ. Phædriæ. Chæ. ſcilicet. i. certe. ipſa eſt tota eius. hic. n. ſcilicet affirmatiue ſumitur. Par. iã. i. nũc hoc eſt aliud qđ. i. propter qđ gaudemus q. miles Th. pellet̃. i. exturbabitur foras Chæ. tũ. i. deinde, tu Par. fac. quãprimum. i. citiſſime vt frater ſcilicet Phæ. audiat hæc. ſ. & amorẽ ſuũ eſſe in trãquillo: & militẽ pelli foras. vbi vbi eſt. i. vbicunq; ſit. Pa. viſam. i. ibo ad vidẽdum an ſup. ſit domi. alii hñt domũ: & tunc eſt ſenſus viſam domũ. i. ibo domũ ad vidẽdũ. an inueniã eum: Thr. o Gna. nunqd dubitas. q. d. nõ qn. i. q; non. ego nũc perierim. i. ſim perditus. perpetuo. i ſine remedio. Gna. ſine dubio. i. pcul dubio, opinor. i. mea ẽ opinio te periiſſe perpetuo. vel opinor te periiſſe ſine dubio: nõ aũt perpetuo. Chæ. quid commemorẽ. i. exponã: aut laudẽ i. cõmẽdẽ primũ. i. ante cætera. maxime. i. plurimũ. q. d. neſcio ex his rebus tã pſperis, q̃ cui pferre debeã vtrũ ſup. laudẽ illũ. ſ. Parm. qui mihi dedit cõſiliũ. vt facerẽ. i. vt deducerer ſuppoſitus ad Tha. an laudem me: qui auſus ſim incipere. i. inire tale factũ: an collaudem. i. debeã collaudare fortunaꝫ. i. ſucceſſum. q̃. ſ. fortuna fuit gubernatrix. i. directrix in eo facto. i. quę. ſ. fortuna cõcluſit. i. contulit: coniecit. tam oportune, i. tã apte: ita tempeſtiue. tot res & tãtas. i. tã pſperas & tanti põderis in vnũ diẽ: an. i. vtrũ. collaudẽ feſtiuitatẽ. i. ſermonis ſeu orationis epiditatẽ, ac ſuauitatẽ. & facilitatẽ. i. benignitatẽ patris, q & mihi amanti non obſtitit: & vt facilis ignouit: vñ feſtiui Cõſiliũ
tas in dictis eſt: facilitas vero in aĩo & factis. Tria aũt ſunt Factũ
in vita hoium: cõſiliũ. factũ: ſucceſſus. Cõſiliũ ẽ ais fcm̃ cor Succeſ
poris: ſucceſſus fortũę. o Iuppiter obſecro: q̃ſi p ſacra rogo. ſus

ℂD/eſtra

Serua obſecro hæc nobis bona. PH. Di veſtrā fidē, incredibilia
Parmeno mō q̄ narrauit. ſed vbi ē frater? CH. pſto adeſt *Troc. cat.*
PH. Gaudeo. C. ſatis credo, nihil eſt Thaide hac tua fr̄ dignus *Octo.*
Quod ametur ita nr̄æ eſt omni fautrix familię. PH. hui mihi
Illā laudas? T. perii, quāto minus ſpei ē tāto magis amo. *Troch.*
Obſecro Gnatho in te ſpes eſt. G. quid vis faciā? T. perfice hoc
Precibus, p̄tio vt hereā in parte aliqua tandē apud Thaidem.
G.* Difficile eſt. T. ſi quid collibuit, noui te hoc ſi effeceris,
Quod vis donum, & p̄mium a me optato, id optatum feres.
G. Itane. T. ſic erit. G. ſi hoc efficio, poſtulo vt mihi tua domus
Te pręſente abſente pateat inuocato vt ſit locus
Semp. T. do fidē ita futurū. G. accingar. PH. quē hic ego audio?
* O Thraſo. T. ſaluete. PH. tu fortaſſe q̄ facta hic ſint neſcis?

* *Suſpicor carmen inuerſione ordinis deprauatum, Conſtabit ſi ſic legas, O Thraſo ſaluete tu fortaſſis hic quæ facta ſunt neſcis. Scio. cur ergo in his te cōſpicor regionibus, ut ego pronomen elidatur,*

DON. ¶ DI I ve. ſi.) Cito interuenit Phædria, vt pote qui domi erat. ¶ Quæ narrauit.) Nimis affectus in vtranq; p̄tē, defectus orōnis amat: eſt ergo ἔκλειψις, deeſt. n. gaudeo. ¶ Satis cre.) Sic dici nota agentib⁹ ſolet. Recte igiṫ huic dṫ cui fiūt nuptię, Gaudeo: & ille ſic rn̄det, vt amicis gratulantib⁹ decet, Satis credo. Credo aūt iō. q̄a multi ſeſe fingūt gratulari, cū inuideant: gaudere cū doleāt. ¶ Mihi iſtā lau.) Scilicet amatori eius. Et mihi p̄nūciatiōe iuuandū ē. ¶ Perii, q̄to minus ſpei eē tāto magis amo. Hic vero ē ardor inſaniſſimus. vt Virg. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexi, Delitias dn̄i. Et p̄fecto ſic eſt. Sapiētes ſpe maxime ad amorem coguntur: ſtulti forma tantum. ¶ Obſecro Gnatho, in te ſpes eſt.) Mire quaſi deſperatis omnibus auxiliis, abiecta nimis ſupplicatio inducitur. Nam & obſecro, & Gnato id ſignificant: & i te ſpes eſt. ¶ Quid vis faciā?) Nō eſt hoc interrogantis, ſed oñdentis nō eſſe q̄d faciat. ¶ Precibus, p̄tio.) Nihil militi ſupeſt p̄ter p̄cem, vt victo & p̄tiū, vt diuiti. Nihil aliud optat, q̄ ſic res eant, vt perſona Thaidis ꝯuenire poſſit. ¶ Precibus, pretio. ἀσύνδετα velut afflicta, & laſſa, pronuncianda ſunt. ¶ Pretio. Variega alibi dixit, p̄cario. ¶ Vt hæreā.) To hereā vltimum gen⁹ b̄n̄ficii eſt. Et in pte aliq̄.) Nō. n. pte dixit, vt æqua itelligaṫ. ¶ Tandem. Et deſperantis eſt & difficulter credentis. Tandem, non eſt aduerbiū t̄pis: ſed nunc ſaltem ſignāt. ¶ Noui te.) Deeſt, perficis. ſed vbiq; plura geſtu ſignāt miles, vt pote inſaniſſimus. ¶ Difficile eſt.) Vultu, & p̄nunciatione, aſſeueratione firmandum eſt. ¶ Si q̄d col.) ἔκλειψις: p, ſi q̄d collibitū eſt, effecis. ¶ Q̄d vis donum: & p̄mium, a me optato.) Donū, p̄mium eſt: & mun⁹, p̄mium: ſed donum: p̄mium diis datū mun⁹ p̄miū hominibus. nā ſeparatim, donum deorum eſt: p̄mium virorum eſt fortium: munus hominum. & donum: munuſq;, tā añ fcm̄ q̄ poſt fcm̄ daṫ: præmium: non niſi poſt factum eſt. Donum voluntarium: p̄miū: debeṫ. Alii ergo ἀσυνδέτως p̄nunciant: primo donum: & ſic p̄miū: q̄ſi vnam p̄tem orōnis. ¶ Quod uis donum: & p̄mium. Donum: vt a largo homine: p̄mium vt a p̄claro facinore. Quoduis donū & p̄miū: a me optato id optatū feres: Donū optato: ob q̄d p̄miū accipias. ¶ Præmiū a me optato. Totū militariter. & nā optatio dicitur. & optari a militibus, vt alibi: Vir fortis optet q̄d volet p̄miū. ¶ Si hoc efficio: poſtulo vt mihi tua domus te p̄ſite abſente vt pateat. Prouerbiale eſt p̄ſite abſente: vt ſurſum deorſum: vltro citro: & cætera hmōi: fanda infanda: iuſta iniuſta: digna indigna: velit nolit. ¶ Inuocato vt ſit locus ſemper.) In uocato: non vocato ſignificat. In etenim auget: & minuit dictionem. ¶ Inuocato. Male intelligitur precibus vocato: cū ſit αὐτὸ κατ᾽ αὐτό id eſt & non inuitando: quin vltro venire debeat ſuam domum. ¶ Do fidem.) Iuro: ꝯfirmo: ſpondeo. ¶ Accingar.) Nō q̄a facile eſt q̄d negauit ſupra: ſed ſuis votis paraſit⁹ adduct⁹ eſt ad cœnādum: iō & accingar dixit. ſic enim dicimus in magnis reb⁹ ſuſcipiendis. Vt: Accigūt oēs opi. ¶ Saluete.) Supplex ſine gratia & ſine timore, modo inimicus & infeſtus. Tu fortaſſe quæ facta hic ſint neſcis?) Hoc totum ſuperbeiæ minaciter inquit adoleſcens.

Satis credo

Quid uis faciam?

Donū

Pręmiū

Munus

Pręſens abſens

Surſum deorſus

Vltro citro

Inuocatus

Do fidē

Accigi

CVI. ¶ SERVA. i. ꝯſerua nobis. hæc bona. i. has proſperitates: Di &c. Hic introduciṫ Phæ, e domo ſua veniēs: vt fr̄i con gaudeat audierat. n. quę geſta eēt apud Tha. ex Par. relatione. ibi & iteruētu paſiti. Tñ. miles in p̄tē amoris meretricii admittiṫ a Phæ. Phę. Dii v̄ſam fidē p̄ admiratiōe eorū: quę audiuit: fcā erūpit i exclamationē hāc ad deos factā: iplorās q̄ amoṫ eorū fidē. i. opē & auxiliū: vt ſatis ē iterp̄tatū. hic tñ p̄prie nō iuocat. ſed tm̄ admiraṫ: vt ſolemus chriſtiani admirātes aliq̄d diceṫ, bone Deus q̄ta p̄bitate vir ille viget: deide ſubdit cāꝫ admiratiōis ingens. q̄ icredibilia. i. maxima, & ſua magnitudine excedētia fidē Parmēo narrauit mō. i. paulo añ. ſꝫ vbi fr̄ ē. ſ. Chærea. Chæ. fr̄ tuus. ſ. ego. adeſt p̄ſto. i. p̄ñs ē. vl̄ p̄pe vl̄ iuxta te. & loquiṫ i tertia pſona d̄ ſeipō Phę. gaudeo & te adeſſe, & teres tuas ex ſnia bene geſſiſſe. Chæ. ſatis credo te. ſ. gaudere mea gaudia. o fr̄ nihil ē dignus q̄d ameṫ. i. nulla meretrix ē dignior q̄ ameṫ hac Tha. amica. vbi vſus eſt Teren. orōne neutra p̄ orōne fœminina ſuauitatis gr̄a. ita, i. adeo, eſt fautrix. i. fauorē p̄bens n̄ræ familiæ. i. n̄ræ cognatiōi: Ph. hui ridentis iteriectio hic & amatorię dcā. laudans mihi illam Th. q. d. mihi gaudenti: & q eam optie nouit. Thr. Perii, quanto min⁹ ſpei eſt mihi, tāto magis amo. i. amore capior: o Gna. obſecro te. vt. ſ. me in hac re iuues ſpes eſt in te. q. d. nihil mihi ſpei eſt reliquum niſi in te ipſo. Gn. q̄d vis. i. cupis me facere. Deinde ſubiungit faciam ſi admonit⁹. ſ. fuero. q̄d velis efficiā & laborabo morem gerere tue voluntati. Pōt ēt ſic ſumi iterrogatiue. Quiduis faciaꝫ, id eſt quid petis a me fieri: vel q̄d vis quod ego faciam, vel ſine iterrogatione ſic faciā q̄d vis: vt ſit cōpoſitum nomē nomen p̄ faciaꝫ q̄dlibet. q. d. faciā q̄cq̄d volueris. Th. p̄ficē p̄cibus. i. p̄cario: aut p̄tio. i. donis. hoc. ſ. vt hæreā. i. maneaꝫ. tandē. i. ſaltē. dicit Do. apud Tha. i aliq̄ p̄te. i. q̄ ſit mihi aliq̄d loci ſaltē apud eā. Gn. id q̄duis ē difficile factu. ſ. Th. ſi q̄d collibuit tibi. i. ſi q̄d capeſſis. aut ſuſcipis faciēdū. facile eſt p̄ficere ſup. vel facile factu ſup. Do. vult ſiq̄d p̄ ſiq̄dem capis vt ſit ſenſus. Si collibuit tibi p̄ficere illud ſup. de quo locutus ſum p̄us. i. facile factu tibi. noui te. i. tuā iduſtriaꝫ: ſi effeceris hoc. ſ. vt hereaꝫ apud eā. optato a me q̄duis. i. q̄dlibet donū & p̄miū. feres. i. hēbis, tolles a me id optatū: q̄d a me optaueris. Donū tā añ fcm̄ q̄ poſt fcm̄ daṫ ſic & mun⁹ p̄miū vero nō niſi poſt fcm̄, donū iſup volūtariū ē, mun⁹ vero debeṫ. Gn. ita ne. i. ita ferā a te donū & p̄miū ſi effecero q̄d vis Thr. ſic erit. i. ita fiet. Gna. ſi efficio hoc q̄d petis poſtulo vt tua domus pateat. i. ſit apta mihi: & q̄d vulgo dicitur ad me tum p̄ceptū, & te p̄ſite. i. q̄ñ tu eris p̄ñs, & te abſēte. i. cū fuerit abſēs poſtulo inq̄ vt loc⁹ ſit ſp̄ mihi iuocato. i. iuitato. ſi i augeat: q̄d ſi priuet. ſenſus ē Loc⁹ ſp̄ ſit mihi nō vocato. i. q̄uis nō ſim iuitat⁹, ſꝫ mea ſpōte veneri. niſi q̄s uelit iuocato futurū eē iperatiuū. verūtñ lōge melior eſt ſupior expoſitio. Th. do fidē. i. ſpōdeo: iuro: ꝯfirmo futurū. i. q̄d erit ita vt petis. Gn. accigar. i. me parabo ad id: ac virib⁹ vtar: ſiue q̄d barbare dṫ. implebo me ad faciēdū. Accigar āt dicimus in magnis reb⁹ ſuſpiciēdis. Virg. Accigūt oēs ōpi. Phę. quē hoiem audio hic. Deide aiaduerſo eo ſeu p̄cepto ſubdit ſuꝑbe & miaciter o Thr. Thr. ſaluete. i. ſalui eſtote uos ambo fr̄es Phæ. & Chærea. Phæ. Tu for. neſcis q̄ fcā ſunt hic.

Virg.

SER. ¶ INcredibilia ſūt q̄ narro. Par. ſiq̄d col. te iuenire noui te poſſe: Inucato. i. nō uocato. Tu fore Ph. nō uult eū ſalutare.

DONA. ¶ SCIO.) Cõpendium poetæ: ne rurſus eadem dicerent. ¶ Cõſpicor.) Commune verbũ eſt ɔſpicor. ¶ Vobis fretus.) Et hoc ſtulte. qs. n. & riualib⁹ & inimicis fretũ ſe eſſe dicat? Deinde ἀνακόλουθον & vitioſa rñſio eſt. niſi enim addideris ſum erit ſolœciſmus ɔueniens loqui ĩpolite hoĩ & militi. ¶ Scis q̃ fretus?) Eſt ab * ea ſubaudiendum eſt ¶ Miles edico tibi.) Hoc ɔtumelioſe & ꝓprie vt militi, Miles inqt, edico tibi. ¶ Si te ĩ pla. hac of/fen.) Hoc ẽ, ſi vſ ca/ſu inuenero. Et ĩ pla tea. iqt, nõ circa me retricis fores. ¶ Ni/hil ẽ qd di.) Nihil ꝓ nõ vt ſit. nõ ẽ qd di/cas mihi. i. nihil. eſt qđ dicas ꝓut dicas mihi: vt ſit qd ꝓut: aut qđ ꝓ qd dicas mihi. Certũ ẽ ãt ſic veteres locutos eẽ. ¶ Aliũ qre.) Aut aliũ ꝓ quẽdã poſuit: vt ſit quẽdã q̃rebã. i. aliquem. aut aliũ, hoc eſt nõ quẽ tu putas, hoc eſt aliũ: nõ Thaidem. ſed ſi aliã dice ret: neq̧ cõmode, neq̧ εὐφώνως loqueret. ꝑualet. n. maſculi nũ genus. ¶ Periſti.) Ordo eſt, poſtq̃ ĩ platea hac te offende/ro, ꝑiſti. ¶ Eia.) Interdum hortãtis eſt. ergo nunc eia: corre ctionem ſigſiat. ¶ Nõ cog ve. tam ſu.) Locutio annotanda: mire laudauit, vt pſuadere potuiſſet. ¶ Veſtrũ ſã ſupbũ. Nõ veſtrũ ſupbum. ¶ Veſtrũ ſupbũ. Abſolute: vt, Pol Crito an/tiquum obtines. Ergo ſubaudiamus vel igenium, vel aium, vel morẽ, vel iſtitutum. ¶ Prius au. pau.) Mira inſinuatiõe agit: q nõ vt ɔſentiant. ſed vt audiant paucis perit. Et bene prius, q̃ſi nõ obſtet quo minus faciant qđ velint. Tum dein/de quo attẽtiores exiſtant, addidit paucis. deinde ſi placue/rit. facilius. n. flectit, cum quo nõ pugnamus vt conſentiat. ¶ Pri⁹ audite. Fiduciam oñtat pſuaſoriã rem dicturi. ¶ Au diamus.) Bñ, nõ, faciamus, ſed audiamus dixit: nam prima oratoris imperatio ĩ mala cã eſt, audiri meruiſſe. ¶ Tu con/ce. pau. iſtuc Thr.) Thraſo hoc imponã ptem accepit: & iõ paret. putat. n. vel turpe eſſe, ſi humiliter ꝓcet ſuo nomine ſeq̧ audiẽte parasitus. vel incõgruũ ſibi, q ĩ hos pſens agna tone laudet. ¶ Iſtuc Thraſo. Non ad ſe vocat: ſed locum oñ dit quo abeat, atq̧ ɔcedat. ¶ Pricipio ego vos.) Videt neq̧ ſe odio haberi, neq̧ offendi aĩos audientium in militis no/mine. Hoc ergo oratorie: pro eo hoĩe in quo offendit, eum in quo nõ offendit poſuit. ¶ Me huius qcqd facio, id facere maxime cã mea.) Deeſt R ei, aut eſt vt ſit, me huius qcquid eſt qđ facio, id facere maxime cã mea. Hic a pſona diſceſſit & rẽ nõ odioſam ꝓ odioſa poſuit. i. paraſiticam, ꝓ æmuli amore, & cõmodo. ¶ Verũ idẽ ſi vobis ꝓdeſt.) Multũ attu/lit ad pſuadẽdũ: nõ eẽ cõmodũ multi admitti: & ſuũ cõmo dũ ipſoꝝ eẽ cõmodũ. ¶ Vos nõ id fac. iſci. eſt.) Oratorie, & ſm inſinuationis ꝓcepta ſic dixit, nã remittẽdo, & dubitan do, magis flectit animos, q̃ ſi apte & ptinaciter aſſeueret. ¶ Militẽ ego riualẽ recipiẽdum cen.) Artificioſe ſatis, ſemel intulit oẽ qđ duꝝ dictu ad pſuadendũ erat: nã q militẽ & riualẽ dixit, ad eã rẽ valet, vt magis admittẽdus ſit q̃ exclu dẽdus & ſimul fiducia ſic dicẽtis, parat animos ad audiẽ/da quæ dicet. ¶ Militem ego riualem recipiendum cenſeo. Riuales dñr æmuli de mulieribus. facta tranſlatione nomi nis a feris beſtiis, quæ ſitientes cũ ex eodem riuulo hauſtus petunt, in ꝑlium ɔtra ſe inuicem concitantur. Sic Cice. pro Cælio, Sin erit ex illo fonte riualis, iqt. ¶ Cẽſeo.) Vide vir tutem poetæ: non. n. dixit peto, ſed, cenſeo: tanquã illis mõ ɔſulat, neq̧ ꝓ milite agat. ¶ Militem ego riualem. Conſide ra quo vultu hoc dicendum ſit, & intelliges, & militem, & riualẽ, & recipiẽdũ, & ego cenſeo: quãta ſignificat. Non. n. dixit Thraſonẽ, ſed militẽ: quod nomen ad ſtultitiã valet, Non ſocium, ſed riualem: quo oñdit, quandoq̧dem riualis in meretrice capiendus eſt: hunc potius eligendum. Nec, nõ excludendum, ſed recipiẽdum dixit: vt onderet adeo ꝓdeſ ſe, vt etiam de induſtria retinendus ſit. Nõ, volo aut rogo ſed cenſeo: vt ɔſiliarius, non paraſitus, videatur loqui. Nam q Ego addidit, eo dicto vſus eſt quo vti ſolent qui plus in negocio vidẽt. nã ſic in Phormione Iuriſ cõſulti, Ego quæ in rem tuam fuerint, ea velim facias. Ego ſe dulo hõc dixiſſe cre do. Ego amplius de liberandum cenſeo.

T. Scio. PH. cur ergo in his ego te conſpicor regionibus?
T. Vobis fretus. PH. ſcin' q̃ fretus? miles, edico tibi
Si in platea hac te offendero poſtvnq̃, nihil quod dicas mihi,
Alium quærebã iter hac habui. periiſti. G. eia haud ſic decet.
PH. Dictum eſt. G. non cognoſco veſtrũ tam ſuperbũ. PH. ſic erit.
G. Prius audite paucis quod cum dixero, ſi placuerit,
Facitote. PH. audiamus. G. tu concede paululum iſtuc Thraſo.
Principio ego vos credere ambos hoc mihi vehemẽter velim,
Me huius quidquid facio, id facere maxime cauſa mea.
Verum idem ſi vobis prodeſt, vos non facere inſitia eſt.
PH. Quid id eſt? G. militẽ riualem ego recipiẽdũ cenſeo. PH. hem

GVI. ¶ THR. Scio ea. ſ. q̃ fcã ſunt. Phæ. ergo ſi tu ſcis. cur ɔſpicor. i. video: cõſpicio te. in his regionibus. i. ĩ his locis: in qbus mo raẽ amica. Thra. ſuꝫ ſupple fretus: id eſt cõfiſus vobis. i. veſtra amborum clemen tia. Phæ. Scin. i. ſcis ne. q̃. i. quantum. fretus. i. confiſus eſſe debeas nobis: vt ſi diceremus: Tam illo fretus eſſe debes, q̃ inimico & inuido: id eſt tantum illis debet cõfidere quantũ inimico. O miles minaciter & acerbe hic cum milite agit, edico. i. ꝓcipio tibi vt dux edicit militibus ſuis. ſi poſthac. i. poſtea: poſt, hoc tempus offendero. i. inuenero te, vnquam: id eſt aliquo tempore. in hac platea. i. planitie & parte vr/bis. nihil eſt: id eſt non oportet vt ſic loquatur quod tu di/cas mihi. vel nihil eſt quod: id eſt propter quod. dicas: id eſt dicere debeas mihi. quærebam alium. i. non illum quem pu tas: vbi maſculinum genus præualet. quãuis forſitan intel/ligat poeta fœminam. forſitan dico. Nam quid prohibet & rite intelligi maſculũ: vt ſi quis me rogaret: quid mihi vel/lem: vel quem quærerem. reſponderem de more non illum quæro quem tu putas. Dicit autem alium quærebam: non pro alio: vt gulus grammaticoꝝ ſomniat. Nihil eſt inquam quod dicas mihi habui iter hac. i. per hunc locum: hoc eſt mihi fuit hac eundum: ſeu tranſeundum. Periiſti: id eſt mor/tuus es ſi hoc feceris: ſeu perditus es. Gna. Eia. interdũ hor/tantis eſt. nunc eia correctionem ſignificat. haud. i. non de/cet. i. non eſt honeſtum ſic velle facere. ſ. Phæ. dictum eſt. i. ſic ſtat ſnia: certum eſt. Gna. non cognoſco veſtrum genus ſup. vel ingenium: vel morem: vel iſtitutum: vel animum eſ ſe ſup. tam ſupbum. i. tam inſolens. vt id efficere nõ dubite/tis. Phæ. ſic erit, vt dictũ eſt. Gna. prius audite paucis. i. bre/ui ſermone, quod dicturus ſum. quod cum dixero facito te. i. faciatis ſi placuerit. i. ſederit aĩo veſtro, & ſi viſum fuerit bonum. Phæ. audiamus quid dicat ſup. Gn. o Thra. cõcede. i. vade, vel confer te paululum iſtuc. i. in iſtum locum, queꝫ tibi oñdo. non enim eum ad ſe vocat, ſed locum oſtendit, quo abeat, atq̧ cõcedat. Principio. i. in primis. ego vehemẽ ter volo vos ambos credere mihi hoc. i. hanc habere mihi fidem quicquid. i. quãcũq̧ rem, huius, id eſt ex hac re faciaꝫ me facere id maxime. i. præcipue. mea cauſa. i. pro mea vti/litate. verum, id eſt ſed. ſi idem quod faciam & dicam nunc prodeſt vobis. inſcitia eſt, id eſt ſimplicitas ignorãtia, vel im prudentia eſt. vos non facere. i. ſi nos non faciatis. Phæ. qd eſt? Gna. cẽſeo: id eſt iudico. militem riualem. i. æmulũ eiuſ dem meretricis amatorem. Facta eſt autem nominis huius tranſlatio a feris, quæ ſitientes cuꝫ ex eodem riuulo hauſtũ petunt in prælium contra ſe inuicem concitantur. cenſeo ergo riualem recipiundum. i. admittendum in aliqua parte apud Thaidem. Phæ. Hem, indignantis eſt.

SER. ¶ REGIONIBVS quaſi partibus, Scis q, id eſt quã tus fretus. per Deum hoc modo fretus miles edico &c. Non noſco ueſtrum genus tam ſuperbum placando dicit. Tu concede, id eſt remoue te

¶ Cogite

Recipiendum? G. cogita modo, tu hercle cum illa Phędria
Et libenter uiuis: etenim bene libenter victitas'
Et qđ des* paulum. & neceſſe ē multū accipe Thaidē: *Paululū diſſyl.*
Vt tuo amori ſuppeditare poſſit, ſine ſumptu tuó ad
Omnia hęc, magis opportunus, nec magis ex vſu tuo
Nemo eſt. principio & habet quod det: & dat nemo largius.
Fatuus eſt: inſulſus: tardus. ſtertit nocteſq; & dies
Neq; iſtum metuas ne amet mulier: facile pellas vbi velis
PH. Quid agimus? G. pręterea hoc etiā: qđ ego vel primū puto
Accipit hominem nemo melius prorſus, neq; prolixuis.
PH. Mirum ni illoc homine quoquo pacto opus eſt. C. idē arbitror.

DON. ⸿COGITA modo.) Modo aut tantummodo ſignificat, aut temporis eſt aduerbium, & ſimul incerta diſtinctio eſt. ⸿ Et libenter viuis.) Id eſt bonorum ciborum edax, es. ⸿ Suppeditare poſſit ſine ſumptu tuo.) Aut ſuppeditare: pro ſuppeditari. aut deeſt ſe Vt, Accingunt omnes operi. ⸿ Ad omnia hæc magis opportunis, nec magis ex vſu tuo nemo eſt.) Locutio eſt ex negatiuis tertia, ut Agrum il. is regionibus meliorē nemo habet. ⸿ Ex vſu magis. Pro vtilior. & magis opportunus, ꝑ opportunior. ⸿ Nemo eſt. Hoc ē opportun⁹. ⸿ Hēt qđ det.) Vt diues. ⸿ Et dat nēo largius.) Vt liberalis. ⸿ Fatu⁹ ē.) Hoc eſt ex vſu tuo. ⸿ Inſulſus. Sine ſale & ſapientia: aut ſine ſaltu &, ſalacitate. ⸿ Tardus.) in Venerem. ſ. ⸿ Stertit.) Plus dixit q̄ dormit. ⸿ Nocteſq; & dies.) Plus ſiḡat quā ſi diceret, diebus & noctibus, vt hoc ipſo nomine conſiliarii authoritas ineſſe videatur. ⸿ Fatuus.) Inepta loquens a fando fatuus dicitur inde Fauni, Fatui & nymphæ Fatue dictæ ſunt. ⸿ Fatu⁹ & inſulſus. Fatui ſunt, qui verbis & dictis fatui ſunt. Inſulſi vero: corde & animo. ⸿ Tardus. Corpore: & membris. quā quā & intellectu tardos vocamus qui ſtulti ſunt: ſed melius eſt ſic intelligi: vt eaſ uitia videatur dicere, quę inamabilem faciant etiam diuitem: largūq; amatorem. Nam ut verba commendat, vt Pendetq; iterum narrantis ab ore. hic fatuus. Aut ſapientia gratum facit, vt Multa uiri virtus animo hic inſulſus eſt. Sed mihi videatur fatuū dicere: qui tantum glorietur, & blandiri amicæ neſciat. Inſulſum, q non ſit ſalax, & cupidus coitus. Tardum, qui non facile expli cet Venerem, quæ res meretricibus odioſa eſt. ⸿ Fatuus eſt, inſulſus. Sunt qui fatuum animo putant, Inſulſum dictis, ſed male. Nam fatui quoq; dii ſunt: qui & Fauni dicuntur. & non ſtulti, ſed multum fantes .i. loquentes. ⸿ Fatuus eſt inſulſus. Hæc quæ nunc addidit: non ex ſuperioribus pendent: ſed cum ſuperiora valeant plurimum (nā quia diues & liberalis: potuit obeſſe riualibus) hæc omnia bona i Milite corrumpuntur: qđ fatuus, qđ inſulſus: & cætera i quæ ipſe perſequit. ⸿ Fatuus: & inſulſus. Hæc bene addūtur, qa dixit, Et habet quod det: & dat nemo largius. Ad rem eñ valebat vt amaretur Miles a meretrice, & præponendus oibus eſſet, ſed ingrata ſunt mulieribus maximeq; laſciuis: hæc oia quæ ſubiicit. ⸿ Fatuus & inſulſus. Hoc pro aceruo vitioꝝ, cum quadam vultus improbitate. prolatum eſt quo magis res in medio poſita eſſe videatur. ⸿ Vbi velis.) Q ñ vel cum. ⸿ Quid agimus?) Initium conſenſionis: dubitatio eſt eius qui negauerit. ⸿ Hoc etiā.) Deeſt vel abeſt. ⸿ Quod ego.) Paraſitus ſcilicet. ⸿ Primū puto.) Primum puto, quaſi paraſitus. Accepi hominem.) Accepit: paſcit, inuitat: vt, Illos porticibus rex accipiebat i amplis. ⸿ Nemo melius prorſus. neq; prolixius.) Horum alterum apparatum indicat: alterꝫ copiā. ⸿ Mirum ni illoc homine quoquo pacto opus eſt.) Facete dixit adoleſcens rei parcus & qui putet amorē ſine damno eſſe oportere: quiſq; fefellerit meretricem. non ſolum eiiciendum non eſſe militem: ſed etiam quouis modo ſuſtinendum: ac perferendum. Mirum ni illoc homine. Obtinuit paraſitus iam quod negabatur. Primo deliberatum: vt quid agimus? poſt conceſſum: vt, Mirum ni illoc homine quoquo pacto opus eſt. ⸿ Mirum ni illoc. Hic inqt eiuſmodi ē: vt ēt cū mala ꝯditiōe patiend⁹ ſit. ⸿ Idem arbitror.) Sane opus fuit cōſenſione: ꝑcipue, Phędrię, cuius res agit. nā ita & ſeruata ꝑſona eſt tarde ꝯſentientis amatoris.

Suppeditare

Magis ex vſu

Inſuls⁹

Dies & noctes

Fatuus, Fatuæ Nymphæ

Tardus

Fatui & Fauni dii

Accipe

G VI. ⸿ RECIpiundū, videlicet cenſes. Repetit.n. Phę. id verbum qđ ſibi accidit moleſtum. Gna. mō .i. tantūmodo. vel nunc cogita, conſidera. hercle tu libenter viuis .i. conſuetudinem habes & familiaritatem viuendo cum illa. etiam, vł ſit vnum uerbum pro quia, uel ſint duo: id eſt & certe bene .i. valde. libenter uictitas .i. bonorum ciborum edax ex iſtis cum illa. & qđ des .i. dare poſſis. paululum eſt .i. paruulum admodū eſt & neceſſe ē Tha. accipe multū donorū .ſ. vt poſſit ſuppeditare ſe ſup .i. ſubminiſtrare ſe facendo copiā ſui: aut vt poſſit iubere .i. idulgere tuo amori ſe ſuppeditando tibi: & tuæ volūtati morē gerēdo, & hoc ſine ſumptu tuo: id eſt ſine impendio fortunaꝝ tuaꝝ, quę paucæ ſunt, nec diu poſſent continuere. nemo eſt magis opportunus, id eſt magis congruus i ac magis ex vſu tuo .i. utilior tibi. nam ex vſu ſignificat ex vtilitate. uſus enim interdum pro vtilitate capitur. nemo eſt ergo magis ex vſu tuo ad hęc omnia videlicet i vt ſine ſumptu tuo: & victites cū ea: & Thais multum accipiat &c. Principio, id eſt i primis. & habet quod det .i. habet vnde poſſit munera factitare: tanq̄ diues. & nemo dat largius .i. copioſius i velut liberalis. hęc autem in eo bona corrumpuntur eo q̄ fatuus .i. inepta loquens, a fando, inſulſus .i. ſiue ſale .i. ſapientia: vel vrbanitate. Id enim ſal ſignificat. nam ſales ſunt facetię, ſeu vrbanitates. Inde ſalſus homo dicitur .i. vrban⁹: facetos lepide loquens. Inde inſulſus a mutata in u. quaſi non ſalſus .i. non vrbanus aut facetus. ſed potius inſipidus. & illepidus. eſt etiam tardus .i. hebes: torpidus corpore & membris & forte intellectu & ingenio obtuſus. Itaq;, vt Dona. inquit, Fatui ſunt, qui verbis & dictis fatui ſunt. inſulſi vero qui corde & aio. Tardi āt ſunt q corpe & mēbris torpidi ſunt, ēt & itellectu tardidos vocamus. Stertit .i. dormiēs i ſomnū prorumpit, noctes & dies .i. diebus & noctibus vel die ac noctes vł noctu: diuq;: aut luce ac tenebris. iſta enim oia idem ſibi volūt. Neq; metuas .i. ne verearis. ne .i. vt. & ut .i. q̄ mulier. Tha. amet iſtum .ſ. militem. per contemptū dicit iſtū. facile pellas .i. repellas eum ab ea vbi .i. quando. vel cum velis. Phæ. quid agimus. initium hoc eſt conſenſionis. Gna. ꝑterea .i. præter ea i quæ dixi de eo hoc deeſt ſup. vel habet hoc quod, vel: id eſt etiam. puto .i. reputo primum .i. præcipiam, quia paraſitus, qui cupio laute epulari, & repellere ventrē. Nemo accipit .i. inuitat, excipit: tractat, paſcit. Virgilius. Illos porticibus rex accipiebat in amplis: id eſt paſcebat tractabat. Nemo ergo accipit hominē aliquem prorſus: id eſt omnino melius .i. lautius: apparatius, neq; prolixius, id eſt. eſt largius: copioſius. nā prolixus interdum ſignificat largum. vt ſępe Cic. habet i ſuis epiſtolis. Phæ. mirum eſt ſup. ni .i. ſi non. opus eſt .i. ſi non indigemus illo homine .ſ. milite, quoquo pacto .i. quocunq; modo ſit opus. Chæ. ego arbitror hoc idem .ſ. opus eſſe illo homine.

Virg.

Cicero

SER. ⸿ TV viuis cū illa: & libēter, & vere dicis libēter cum illa, & ſplendide. Nam vbiq; victitas .i. ſoles victitare. libenter. id eſt cōuiuari: ne dum cum illa. ſuppeditare, id eſt ſubſeruire & placere bene ornando ſe: & hoc neceſſarium, id eſt vtile eſt ſine tuo ſumptu. Ad hoc vt habeas quod des ſine tuo ſumptu. nemo &c. Ex tuo vſu. ex. utilitate tua. Fatuus & quia ideo q̄ larg⁹ eſt Thra. dando poſſet et auferre Tha. remouet ſuſpitionē. Fatuus in factis. inſulſus in dictis &c. & iō nō metuas. ne .i. vt iſtū amet mu. Præterea alia cōmoditas eſt qđ te, honorifice ſuſcipiet quotiēs diuertes ad eū.

IO. CALPHVR. BRIX. VIRI CLARISSIMI. In P. Sexti Terentii Heautontimorumenõ Argumentũ.

CAL. HAec fabula: Menãdri græca, q̃ factã a Terẽ. latina: nomẽ idẽ obſeruauit: ne græci nois euphoniã pderetq̃ Ter. min⁹ laudis exiſtimaret ꝓpria ſcribeſ, q̃ græca trãſferſ. Nomẽ hꝫ a ſene ſeipſũ excruciãte ob filii abſẽtiã, quẽ amãtẽ duritia ſua i militiã ꝓficiſci cõpulerat: ἑαυτὸν τιμωρούμενος: latine ſeipſum excruciãs iterpͣtaſ. Illud aiaduertẽdũ: oẽs terẽtianas fabulas ex vtroq; gñe miſtas, pter hãc Nã cõœdię aut motorię ſũt aut ſtatarię: aut miſtę. Motorię: turbulẽtę, Statarię: getiores, Miſtę: ex vtroq; actu ↄſiſtẽtes. In hac. q̃ Pl'imũ delectat & actu ſtylo: p//me ptes ſũt Menedemi & Chre. ſcdę, Cliniæ & Clitipho. tertiæ: Syri, & ſic deiceps. Hæc ẽt, vt cęterę, quq; act⁹ hꝫ, Prologũ ↄcitatum. Nam & ſe purgat: & i lędẽdis aduerſariis eſt occupatus. Argumentum quoq; non ſimplicis negocii habet, nec vnius adoleſcentis vt in Hecy. ſed duorum: vt in fabulis.

C. SVLPITII APOLINARIS IN HEAVTONTIMORVMENON PERIOCA.

IN militiã ꝓficiſci gnatũ Cliniã *Senarii*
Amãtẽ Antiphilã cõpulit dur⁹ pater
Animiq; ſeſe ãgebat. facti pœnitẽs.
Mox ut reuerſus ẽ dũ patre diuidiť
Ad Clitophonẽ (is amabat ſcortũ Bacchidẽ)
Cum accerſeret cupitam Antiphilam Clinia,
Vt eius Bacchis venit amica, ac ſeruolę
Habitũ gerens Antiphila: factũ id quo patrẽ
Suum celaret Clitipho hic technis Syri,
Decum minas meretriculæ auferat ſene
Antiphila Clitiphonis reperitur ſoror:
Hanc Clina, aliã Clitipho vxorem accipit.

CHre. grauidę vxori oli iterminatus, ſi puellã peret nolle tolli. At illa eã anui corinthię nutriẽdã dedit adultã Clinia iuito pře amare cœpit. cui⁹ duritia & aſſiduis iurgiis, i militiã ꝓficiſci cõpulſus ẽ. Poſt. facti pœs Mendemũ adeo pœnituit: vt oia vẽderet: & agrũ emeret, i eoq; ſe exerceret, ut ſic filii iniuriam ulciſcereť. Paulopoſt reuertiť Clinia, & clã pře diuertiť apud Clitiphonẽ q & ipſe amabat ſcortũ Bacchidẽ. Mittit accerſitũ cupitam Antiph. Cliniæ cũ q̃ & Bacchis vna uenit. Hanc adoleſcẽtes Cliniæ amicã ſimulãt Syri technis. Antiphila ad mrẽ ꝺducit: cui⁹ occaſiõe Syr⁹ decẽ minas meretriculę aufert a Chr. Dehic Antiphila Clitiphõis ſoror repiť: & Cliniæ i vxorẽ daľ. Chr. Baccidẽ a Clitiphõe amari aiaduertit: iraſciť. minaľ. ſꝫ & Menẽdẽo adhortãte filio ignoſcit & aliã illi dat cõiugẽ. ¶ In prio actu agiť de ↄiũctiõe ſenũ. ſ. Menedemi, & Chre. ſil' & de amicitia & familiaritate adoleſcẽtũ: i q̃ Clitipho ardẽtiſſimꝰ oñdiť. Scds act⁹ ↄtinet queadmodũ adoleſcẽtes amicas receperint & Syri callidũ ↄſiliũ. ¶ Terti⁹ actus exp̃mit Syri fallacias Chremẽ: vt Bacchidẽ credat Cliniæ eẽ aĩcã, & An. arabonẽ Bac. relictã eẽ putet p argẽto: qd anum Corithiã meretrici debere finxit. ¶ In qͣrto actu agiť de recognitiõe Antiphilę & de extorſiõe argẽti qd Bacch. Clitipho pmiſerat. ¶ Quitus actus ↄtinet oium rerũ ↄuerſionẽ ad iucũdos exit⁹ pate facta cũ ẽtis cognitiõe geſtorũ & queadmodũ Antiphilã vxorẽ Clinia duxerit Clitipho uero dimiſſa Bac. aliã accepit.

GVI. CHre. & Mene. duos filios habuerũt. Chr. Clit. Mene. Cli. Clit. exarſit i Bac. Meretricis amorẽ. Cli. aũt i Antiphi. q̃ cũ ea ↄſidebat. Men. ægerrime ferẽs illud iurgiis multi Cli. in militiã ire compulit. deinde ad ſe reuerſ⁹ & ſe orbum videns, omnia vendit & agrum emit in quo ſe exercit: ac maceret in ſeipſo filii ingenium volens. vlciſci. Interea Cli. clam patre redit, diuertitq; ad Clit. vbi cum accerſiſſet Antiphi. Bacchis vna cum ea venit cupiente Clit. Chremetiq; perſuaſum eſt eam eẽ Cliniæ amicã q̃ hẽt puellam Anti. arabonis gr̃a: ob pecunię certæ ſũmã: q ei ab anu Corinthia debebat. Hęc aũt pſuaſio a Syro callido ſuo pdit, effectũq; ẽ vt a Chr. extorqreť decẽ minę q̃s Clit. pmiſerat ipſe Bac. Poſtea agnita ẽ Anti. eẽ ipſi⁹ Cli. ſoror. q̃ infę fuerat tradita cuidã anui Corithię ſecreto: ppea q Cur. vxori ſuę fuerat iterminatus ſi puellã peret nolle tolli. Itaq; ipſa agnita data ẽ Cli. i vxorẽ. Cli. vo dimiſſa. Bac. aliã accepit.

ASCE. QVãdoq̃dẽ (vt poſt finẽ opis dicturi ſum⁹) author ipſe Guido Iuue. operã noſtrã amiciſſime efflagrauit: vt q̃ cõmẽtaria in Ter. pparãti: ut ingeſtudio edita) q̃ppe quo tpe infinitis laboribus iplexus eẽt) recognoſceremus noluim⁹ i tã pia re dificiles nos exhibere. Neq; ãt ei⁹ q̃ pl'ima ſũt bñ, & argute dicã nobis deprauata putet: nõ dixim⁹ eius dcã i imputare, ſꝫ ipſis fidel'r impſſis nr̃as ãnotatiũculas quoties cõmodũ videbiť ſupaddere iſtituim⁹. Vt igiť ad rẽ ipſaꝫ redeam⁹. In huius argumẽti narratiõe: qd dr Bacchis vna cũ ea venit cupiẽte Cliti. &c ſic itelligo. Nõ qdẽ ut i pꝛcipio id cupiuerit Cli. Nã clã eo effectũ ẽ: ſꝫ vbi ↄſiliũ Sy. itellexerat. Itẽ illud. Effectũq; ẽ ut a Ch. extorqreť decẽ minæ: q̃s Cli. pmiſerat Bac. Poſtea agnita ẽ Anti. &c. Nõ itelligẽs vt pus extorſerit mias illas q̃ agnita fuerat Anti. Voluit qdẽ eas extorqre Sy. ſed eiuſmodi via quã itẽdit ñ placuit Chr. poſtea vo q̃ Anti. agnita erat filia Chre. abſtulit ea ab eo, ppea q Syrus honeſtũ duxerat vt p aliměti redderenť. Qd ẽt Ch. atteſtaľ: ut uideľ ẽ Credo ergo ab authore poſitũ fuiſſe nõ poſtea ſꝫ poſtq̃ agnita &c. **SER.**

FAbu. iſta vocaľ Heautont. .i. ſeipm excrucians a quadam pſona. ſ. Mene. ſeipſuꝫ excruciãte pp filii expulſionẽ Erit. n. i hac comœdia pncipalis ps mãę Mene. & oẽs aliępartes appoſitę pp Menedemũ laborãt, qa & de labore ei⁹ tractaľ i pncipio. & finis ad h̃ tẽdit, ut ſibi reſtaureľ fili⁹ p quẽ ab illo labore & excrutiõe retrahaľ. Et q̃uis ad linea magis fabula ptiere uideaľ, qa pľes ptes i ea, tñ ipſe fili⁹ nõ itroduct⁹ ẽ niſi dolorẽ pťis mitigãdũ. Et qcqd agiť de filio qta pťis leniẽdi adduciť, iõ eẽ pncipalis ps totius cõœdię dicẽdus ẽ pť. q̃ pp idẽ fabula nomẽ accepit. Argumẽtũ breuiter in hac comœdia pmittit, i q̃ breuiter mãm ſeqñtis opis delibat: & lectoribus docilitate faciat. **SER.** ¶ Argumentum.

IN militiã &c. Pť. ſ. Mene. dur⁹. i. acerb⁹ & qd iepte dr i hac ſignificatiõe rudis cõpulit Cli. gnatũ. i. filiũ ſuũ amãtẽ. i. q amabat An. puellã ꝓficiſci i militiã. i. bellũ & ipſe Mene. pẽitẽs. i. pnia duct⁹. facti illi⁹. i. tãlis duritiei. i. angebat ſeſe aio. i. aio curas voluebat, vel ipſe pœnitẽs feci. aio. i. i aio ſuo ãgebat ſeſe. i. macerabat, ſeu excruciabat ſeipſꝫ. Mox. i. ſtati. vbi. i. poſtq̃, reuerſus clã pře. i. neſciẽte pře. diuertiť p diuertit ſe. vl' deflectiť ad Clit. is Clit. ama. ſco. i. meretricẽ Bac. Cũ Cli. ac Ant. cu. i. amatã. Bacchis vẽit. vt. i. tãq̃ amica ei⁹ Cli. ac Anti. uẽit tñq̃ gerẽs hitũ ſuulę. i. tãq̃ ãcillę Bac. Id fa. ẽ ſup. quo. i. vt Cliti. celaret pťꝫ ſuũ Chr hic Clit. aufert. i. extorqt a ſene. ſ. Chr. meretriculę. i. p Bac. cui pmiſſat decẽ mias. i. decẽ libras technis. i. artib⁹ Syri. Antiphila repiť ſoror Cliti. Cli. accepit hãc. ſ. Ant. vxorẽ. Clit. accipit aliã vxorẽ dimiſſa Bac. nã ſi itelligẽt Bac. dixiſſet alterã. **GVI.**

IN mili. Materiã pncipalẽ notat: cũ dicit dur⁹ pť & cãꝫ excrutiatiõis pponi, ubi dicit, Cõpulit natũ Cli. i militiã i Aſiã pť. Quare, qa amãtẽ An. Et h̃ qd pmiſſum ẽ quaſi iformis mã toctius comœdię: vñ. ſ. excrutiatio nate ẽ & labor. de quo remouẽdo oẽs ptes comœdię laborãt. niſi . n. i illa compulſio fieret text⁹ fabulę: neceſſario piret ppea ſupponit qd ortũ vt de illa expulſione. Excrutiatio videlicet, & h̃ ẽ & pe. ſa an. ſe. ai. i. in animo, qd aduerbialiter poſitũ eſt. Mox hoc nota quodamõ pmũ actũ. Prim⁹. n. act⁹ ẽ de cõiõctiõe, & familiaritate ſenũ. & iuuenũ: videlicet Ch. & Mene. & Cliti. & Cli. Coniũctionẽ iuuenũ hic deſignat dicit Mox vt rerũ &c. qd ẽ ps primi act⁹ & p ptẽ totũ actũ innuit. Is. Clit. Cum Cli. accu. An. q̃ erat amica eius. Bacchis venit. vt. i. q̃ſi amica eius. i. Cli. & Anti. uẽit gerẽs ha. ſer. illius Bac. ſ. q̃ſi ancilla eius, hic nota ſdm actũ. ſ. de adductõe amicarũ: i factũ id totũ fuit quo Cli. ce. hẽt amicã. Hic cõcipe tertiũ actũq ẽ de deceptiõe Chr. cui pſuaſũ ẽ a Sy. & machinatiut crederet Bac. nõ eẽ amicã. Clit. ſed Cli. hic aufert a ſene Chr. decẽ mias meretricias. i. ad op⁹ Bac. Technis. i. fallaciis Syri, hic itellige qͣrtũ actũq ẽ de ſolutiõe argẽti. **SER.**

CAL. CET quæ eſſet.) Id eſt quo noīe vocaret. ❡ Oratorē vo. me eē, nō plogū. Officiū plogi: añ narrationē rei ſemp eſt: uerūtamē & poſt principiū fabulæ īducit vt apud Plautū milite glorioſo: & apud cæteros magnę authoritatis vete res poetas. ❡ Oratorē. Sic i plogo Hecyrę. Orator ad vos venio cū ornatu plogi. ❡ Oratorē. Oratorē audire oporte

leuolus. i. malignus ſuis maledictis & detractiōib⁹ vetus. i. inueteratus i ſua iuidia, & detrahēdi, atq; latrādi ɔſuetudine dictat. i. iactitat. hūc muſicū. i. hūc poetā elegantē. nam a muſicis. i. a camœnis, ſeu cātib⁹ & carmib⁹ amœnis dr muſicus. qlis rite cēſendus ē poeta, q muſis e tacer. ē.t.n. muſarū ſacerdos. Muſicus ergo latine dr elegās, hēc a muſis græce dr elegās. qd dictitat.

Nouam eſſe oſtendi: & quę eſſet: nunc qui ſcripſerit,
Et cuia grę ca ſit: ni partem maximam
Exiſtimarem ſcire veſtrum, id dicerem.
Nūc quamobrē has parteis didicerim, paucis dabo.
Oratorem voluit eſſe me: non Prologum:
Veſtrum iudicium fecit: me actorem dedit.
Sed hic actor tantum poterit a façondia:
Quantum ille potuit cogitare commode:
Qui orationem hanc ſcripſit: quam dicturus ſum.
Nam ꝗ rumores diſtulerunt maleuoli:
Multas contaminaſſe Gręcas: dum facit
Paucas latinas: factum hic eſſe id non negat,
Neq; ſe id pigere: & deinde facturum autumat.
Habet bonorum exemplum: quo exemplo ſibi
Licere id facere, quod illi fecerunt putat.
Tum quod maleuolus vetus Poeta dictitat:
Repente ad ſtudium hunc ſe applicaſſe muſicum.

Orator reſtus gētiū ē. Oratorē: nō liceat iniuriā pati. Ne igiē patiaē iniuriā nō ſe plogū ſed oratorē noiat. Et orator eſt q rogat. Exorator qui ipetrat. Alibi Teren. Orator ad uos venio: ſini te exorator ſiem. Et ora Exorator tor eſt reui cā defendenda mādaē. ❡ Nā ꝗ rumores diſtu.) Id qd maleuoli vitio dāt ſibi ſibi laudi aſcribit, ſeq; exēplo pſtantiſſimorū poetarū defendit, q Differo idē factitauerūt. Diſtulerūt: diuulgauerūt. ❡ Autumo mat.) Opinat: dicit: eēſet. Hēt bo. exē.) Videlicet. Plauti, Neuii: Ennii, quos authores Terē. hētur in plogo Andrię fateē, Qui cū hac accuſant: Neuium Plautū, Enniū accuſant, quos hic nr authores hēt. ❡ Tum qd maleuolus vetus Poeta.) A natura, maleuolus, a tpe uel inuidia, vetuſta ſigno æmulatiōis poeta. Vetus, plerūq; ad laudē referē, iterdū ad vituperatiōnē. Vetus: idest carioſus & quaſi rācidus. Maleuolus. nō criminibus: ſed maledictis.

CVI. ❡ OS Tendi hic comœdiam eē nouam nō traductam ex græco: & oſtēdi, q̄ eēt. i. quo noīe nuncuparet. Nunc ni. i. niſi exiſtimarē maximā ptē veſtrū ſcire, q ſcripſerit. i. cōpoſuerit. & cuia. i. cuius auctoris ipſa græca ſit dicerē id. nunc dabo. i. dicā. paucis. i. breui ſermone. q̄obrē didicerim has partes. i. diſcēdo eas ſuſcepim. Poeta uoluit me eē oratorē. i. oratione aliqd rogare ſtudētē. Orare. n. ē petere: ſeu rogare. ſed exorare ē ipetrare. itē orator dr q cās orat in foro. itē dr legatus, q ad pegrinas natiōes mittiē, vt oratiōe ſua efficiat ū poſſit ne bellū exoriaē, ſed petita repetanē. & qm oratori nō licet iniuriā facerē, iō actor ne patiaē iniuriā. nō ſe plogū: ſed oratorē noiat. Nō uoluit inq; me eſſe plogū. i. recitatē pſationē: ſiue plogū, ſiue narrationē totī comœdiæ materiā, fecit ipſe poeta iudiciū eē veſtrū. i. voluit vt iudicaretis, vel fecit id qd cēlebatis eē faciēdū: & uiq; motem gelſit uolūtati, dedit. i. deſtinauit exibēdo me uobis auctorē. repūtatorē: ſeu pnunciatorē. Sed hic actor. i. ego, quē poeta uobis dedit. tm poterit. i. ɔſequeē a facundia. i. ex ornatu loquēdi: ſeu ſuauitate ꝓſiciādi quātū ille poeta valuit cogitare. i. inuenire. cōmode. i. apte. q. d. actor facundia tm ualebit: ſeu poterit q̄tū poeta inuētione comoda. qui. ſ. poeta ſcripſit hāc orationē. q̄ ſum dicturus. i. facūde pnunciaturus. nā qd. i. aūt, modus rndē. li. maleuoli. i. iuidi & æmuli diſtulerūt. i. diuulgauerūt. rumores. i. ſermones i populo, ſeu famā ipm poetā ɔtaminaſſe. i. fœdaſſe: maculaſſe ex multis vnā faciēdo: multas grę cas comœdias. dū. i. qñ ſeci paucas latinas comœdias. hic poeta nō negat id eē tm̄ ſ. ex multis græcis paucas eē factas latinas. neq;. i. non. i. & nō negat iquā ſe nō pigere. i. non dolere. id. i. ob id. & autumat. i. opinaē: dicit eēſe ſe facturū. Deide. i. poſtea id. inq̄ ſ. ſe facturū paucas latinas ex multis græcis. ipſe poeta hȝ exēplū bonorū. i. doctorū: eruditorū poetarū cōicorū. ſ. Neuii
Arbitrium & Plauti & cęterorū. quo exēplo. i. q̄ imitatōe, putat lice ſibi facerē in qd illi fecerūt. Tū. i. deide. arbitriū vrm, vim iudiciū.
Exiſtimatio vra eſtimatio. i. vra ſnia. valebit. i. locū ac pōd⁹ hēbit ſeu auctoritatē i eo ſup. qd poeta ſ. Luſcius Lauinius ma

Ergo huc muſicū ſe applicaſſe. i. appuliſſe aīum rei ſpete. i. ſubito ad ſtudium. ❡ ECCE ondi t oīā eēs cū dixieā integram ec. & q. eēt. i. quo noie vocareē, cū dixit edūt: Q ui āt ſcripſerit i latino: & cuia ſit græca. i. & ꝗ i græco nūc dicere ad ni. ma. par. v. exi. ſci. mō potes ɔcludere extra. & qa bona eſt tradit eā Terē. mihi. Supponit iterū & alias cās: q̄re ſibi tradita eſt: & hoc ē, nūc iterū dabo cās alīs paucis verbis. Q uāobrē d. has. p. ſ. recitatiōis. Bū dīc ſe dediſſe: qa anq̄ recitaſſet oportebat eū pdiſcere modos geſticulationū: & pnūciationū, & a poeta addiſceret qd ſibi intellexiſſet, iō voluit mihi tradere has ptes: qa voluit me eē oratorē. i. deprecatorē ſ. vt cū mea pſona cōmēdabilis, & autētica eſſet po. R. o. depre caret eū: ut ptes poetę tuereē. ne qd ibi poſſet detractio inuidorū nō. i. voluit tm eē plogū. i. plocutorē. i. recitatorē, ſicut alii ſunt, q ſolūmodo recitāt. Nō. n. aliorū oīo locū haberet in po. R. o. cū nullius ſint apud eū. Ille aūt elect⁹ erat a populo in cātorē, vt magis ſup alios eſſet: & ſeudū magiſterii illius haberet: & iō vir magnæ auctoritatis apud populū erat. Prologus hic nō ē ſubſtātiū. ſed cōe plogus ploga. Et iterū alia cā quare me recitatorē fecit. Quia fecit veſtrū iudiciū. ſ. vos me elegiſtis cātorē, & actorē iō veſtrę electioni cōſentiēdo dedit me actorē; ſed hic mō a ſe repellit illud qd dicebāt inuidi. ſ. q ſenex eſſet muſitāsnon poterat audiri: dico ꝗ me dedit actorē: & nō puteris verū eē quod dicūt de me inuidi: ſe: hic auctor t. p. a. f. i. i facunda differēdo inge. ille te po. co. dictādo quicqd itellexit ibi auctor tutū ediſſerā recitator. Cogitare dico cōmode, hic laudat actorē Ter. qa. ſ. nō exequit illas maximas ſubtilitates intelligētiasq; vertebanē in ſtultitiāq; illi iuidi ad inanē laudē ſequebanē, ſed cōmode. i. vtiliter cogitat ſ. illa q̄ ſunt conſiderāda: & ſcēda ī humana vita; ille dico q oronē hāc. i. hāc co. &c. Nā hic captat bñuolētiā a re ipſa. remouēdo criminationē illā quā comœdiis iuidi iponebāt, & hȝ occaſionē cōtinuādi hoc mō. Bū dixi cōmode poetā cogitare, qa illū qd vituperabile inducit inuidis in comœdiis eius nō vituperadū ducit ille: & hoc eſt. Nā q maleuoli diſt. i. diuerſis ptibus. Tulerūt rumores. hoc. ſ. rumores Ter. cōtaminaſſe quātas græcas multas. dū ex eis facit Plau. Cōtaminationē vocabāt illā cōmixtionē quā faciebāt ex diuerſis ptibus diuerſarū comœdiarū. id. i. cōtaminaſſe fabulas. i. is nō negat eſſe factū: nō tn̄ dicit hoc quātū ad vocabulū. ſ. ꝗ reuera cōtaminaſſet: ſed quātū ad rē cōtaminatiōis. Cōtaminatio. n. ſignificat cōmixtionē, cōmixtionem nō negat: qa nō habet hoc pro pctō. Neq; adhuc autumat. i. exiſtimat. i d ſe pigere ſe facturū deinceps hoc idē. ut poterē q̄ immunis ē a culpa. Et merito non negat, habet. n. bonorū exēplar &c. tum aliud ꝗ vitiū remouet, qd imponebaē auctori: qui nouiter acceſſerat ad comœdias faciēdas: & iō nōdum ſatis firmus erat i illo gñe ſcribēdi, ſed fretus auxilio Scipionis & Lęlii aggreſſus fuerat hmōi opus, & hoc eſt Tū ex altera parte

CAL. ¶ SI qua laobrioſa eſt.) Iuſtum etenim ē ſeni in re laborioſa fauorē pſtare. ¶ Ad aliū greg.) Gregem cū cōtēptu dixit alios actores paruifaciēs. Gregē appellat ſcenicorū turbam Plaut⁹ i plog. Aſinariæ. Quę qdē mihi atq; vobis res vertat bñ, atq; huic gregi. ¶ Et pura oratio.) Hoc eſt nitida: q̄ facile aſſenſum auditorū ineat. ¶ Si nunq̄ auare pretiū ſta.)

Per hæc verba Teren. demōſtrat q̄ grauis author ſit: q; ſuas comedias pbet ſic Hora. Et cum reſpon/deret cōeris. Quę grauis Aeſopusquę doctus Roſcius egit. ¶ Et eum eſſe q̄ſtum.) Nōnunq̄ ſubaudit ſi, vt ſit & eum quęſtum. ¶ Seruire veſtris commodis.) Plus dixit cōmodis q̄ſi diceret voluptatibus.

Si qua laborioſa eſt: ad me curritur.
Sin lenis eſt: ad alium defertur gregem.
In hac eſt pura oratio: experimini.
In vtranq; partem ingenium quid poſſit meum
Si nunquam auare pretium ſtatui arti meæ.
Et eum eſſe quęſtum in animum induxi maximum:
Quam maxume ſeruire veſtris commodis:
Exemplum ſtatuite in me: vt adoleſcentuli
Vobis placere ſtudeant potius: q̄ ſibi.

mū ſeruire.i.obſequi.inſeruire veſtris cōmodis, plus dicit, q̄ ſi dixiſſet voluptatibus: commodis ergo.i. vtilitatibus. ſi ergo hæc feci. ſt: tuite. collocate exēplū i me. vt .i. q; adoleſcē. uli.i. iuuēculi, qa & ipſi pſcenā ſunt pdituri agēdi gra. ſtudeāt.i. laborēt placere vobis potius q̄ ſibi. q. d. quēadmodū in arte mea, non delector lucello: ſed potius auditorū voluptatibus ſeruire contendo. ſic & ipſi adoleſcētuli potius iucundæ gratiæ veſtræ ſuam artem agendi exercebūt: q̄ quæſtus & lucri.

SER. ¶ SIN leuis ē.i. vilis, deferē ad alios recitatores qui ſūt grex reſpectu paucorū bonoꝝ. In hac qa dixerat ſi qua laborioſa eſt ad me &c. & ſupius integra. videtur deterrere auditorem: & auferre docilitatem propter nimiā grauitatē. Ideo dicit: quāuis illa comoedia laborioſa & integra ſit, quantū ad pprietates bñ ſeruatas, & quātū ad me recitatorē: tamē quātū ad vos nō eſt difficilis: qa oratio eſt pura: & ſimplex & intelligibilis. In vtrāq; partē.i. in leuibus: & grauibus: q; ſæpius e eius experti. Nūc experimini in hac leui, vel ēt difficili quantum ad pprietates bñ ſeruatas. Hac conditione dico vos mihi aduocatos. Si nunq̄ auare a verbis.ſ.t. &c. præter cōmune ſtudium ſeruire veſtris cōmodis.i. iratione vtilitati, & delectationi, qd vtrūq; eſt in comoedia, qa ibi ē notitia mortalitatis & multum ēt delectat aures populi. Statuite in me exēplū aliis futuris recitatoribus, qa ſi viderint q; me libenter, & honorifice accipia. is, ſtudebunt potius ut vobis placeant.

GVI. ¶ SI qua comoedia .i. ſi aliqua eſt laborioſa.i. requirens maximum laborē in ea agenda. currit ad me.i. ad me venit. vt eam agā. ſin.i. ſed ſi eſt leuis.i. facilis actu. deferē ad aliū gregē.i. ad alios actores non egregios. & gregem per contemptum aliorum auctorū dicit. In hac comoedia ſtataria eſt oratio pura.i. nitidus ſermo & facile auditorum aſſenſum iniēs. experimini.i. periculum facite in vtrāq; partē.i. tā in comoedus leuibus: q̄ laborioſis. & tam ſtatariis q̄ motoriis. quid meū ingeniū poſſit .i. quātū virium habet ingenium meū in vtriſq; recitād: ſ ac probandis hac re enim oſtēdit Terentius, q̄ grauis author, ſit: qui ſuas comoedias probet ſi nunq̄ ſtatu. cōſtitui, pſcripſi, limitaui auare ptium.i. mercedē arti meæ .i. meę induſtriæ & ſi induxi in animū.i. ſi exiſtimaui. ſi mihi perſuaſi eē q̄ſtū.i. illud lucrū eſſe maxi/

CAL. QVanquā hæc iter nos.) Bñ ex arte comica ſenex opitulor inducitur: qui & miſeria & triſtitia alterius valde cōmoueatur, ſimul amborum ſenum cōiunctio & familiaritas: ad id qd' ſecuturū ē nō parū accōmoda futura ē ſimul exprimit a Poeta mutua miſeratio q̄ inter ſenes eſſe ſolet & oino ſenilis prolixa. ¶ Quāquā hæc inter nos Exordiū ē, & oratori congruum quod enim exigua notitia aut nuper incepta, uel nulla conſuetudo anteactæ uitæ facere prohibet: id uel uirtus vel propinquitas cogit.

ACTVS PRIMI SCENA PRIMA.

CHREMES: MENEDEMVS, SENES.

C. QVANQVAM hęc inter nos nuper notitia admodum eſt: *Senarij.*
Inde adeo q; agrum in proximo hic mercatus es:
Nec rei fere ſane amplius quidquam fuit:

Propter quod quintus actus periret. Inducitur ergo Chremes ſenex in hac ſcæna cōpatiēs Menedemo pp abſcentiā filii ſui ſe vltra modū excruciātis & occaſionē laboris exquirens: vt ea audita ad eū iuuandū ſe pparet: & more ſenis eū alloquitur.ſ. de maturis rebus: non de leuibus modum iuuenum dicens ita. O Mende. noua notitia nō ſolet homines facere valde inuicem curioſos alterius aduerſitatibus, & tñ hęc notitia: q̄ inter nos eſt, q̄q̄ admodū ē nuper.i. valde nouiter habita, & qa noua poſſet eſſe. Tamē qa aliqua cauſa maximi bñficii poſſet eos inter ſe obnoxios reddere oſtendit, qa ex leui cā orta eſt illa notitia.ſ. ex vicinitate tñ & hoc ē: & inter eū notitia illa. Adeo.ſ. in tātum q; ex nulla alia cauſa. idem dico q; ex mercatus hic in proxi. & bñ dixi adeo ex illa re tātū, qa ex nulla alia re, & hoc dicit. Et ſane non fuit quicq̄ res amplius q̄ in illa vicinitas: quamuis minquam hoc ſit quod non ſolet eſſe in aliis hominibus.

GVI. QVāquā &c. Hic ſenex Chre. iducitur q; alterius ſenis Mene. triſtitia cōmouetur. Etiā amborū ſenū cōiunctio multū ſequētibus rebus accomodata eē cēſetur. Chr. q̄q̄ hęc notitia admodū ē.i. ualde extat: ſiue intercedit. nup.i. nō multo añ tpe iter nos. adeo.i. in tm. q; inde.i. ex tali notitia: ſiue pp talē notitiā. mercatus ſum.i. emi hic in proximo.i. in hac uicinia agrū.i. rus: & pdiū. nec ſane.i. certe, qcq̄ rei.i. aliq̄ cā fere nō fuit. amplius .i. nō fuit ultra illā notitiā: q uidelicet res me iduceret ad emēdū illū agrū. uel qcq̄ rei nō fuit āplius.i. mai⁹ quo mouerē ad id emēdū.

SER. QVā uā. Primus actus eſt de coniunctione ſenum.i. Chr. & Menedemi. & iterum de coniunctione & familiaritate iuuenum.ſ. Cliti. & Cliniç. Cum.n. quintus actus & exitus comoediç ad hoc tendat, ut Antiphila detur Cliniæ poſtq̄ fuerit cogita eſſe filia Chremetis: neceſſarium, erat, ut aliqua familiaritas inter ſenes prius ſeruarē ut qñ illa filia Chremetis cognoſcerē: Chremes ad iuuandum Menedemum elaborans Cliniç filiam ſuā nō negaret. Cōcordia itē iuuenū valde fuit neceſſaria. Niſi eni Clinia Clitiphonē familiarē hēt, nunq̄ ad eū diuerteret: & ſic Antiphila nō adducerē, nec abducta recognoſceretur.

ASCE. QVāquā &c. Quia textus habet mercatus eſt quā lectionem ēt argumētum cōprobat. Vēdiderat eni Menedem⁹ omnia, quæ voluptati ē poſſent, atq; agrum in quo ſe cruciaret: emerat. In quem nunc a Chre. conuenitur. Ordo talis eſt. Quamquā hæc notitia eſt inter nos admodū.i. valde. nup.i. notitia. & vt Plau. diceret, nupera. & notitia inquā hæc ē adeo.i. pfſe. inde.ſ. ex ea re. q; .i. qa mercatus es.i. tu Menedeme emiſti. hic.i. iuxta me, & in pximo ad fundū meū, Nec ſane.i. certe fere qcq̄ rei fuit amplius vt.ſ. tui notitiā haberē, tñ vel tua virtus, q; virum bonū te perſpicio: vel tua vicinitas, q; te vicinum eſſe ctum video, facit me, vt ego audacter & familiariter te moneā eo pcipue, q; .i. quia. videre.i. videris mihi facē præter tuā ætatem. Illud aūt per parentheſim inſertum & ſēruet, Plautus Nupera

Tamen vel virtus tua me:vel vicinitas
(Quod ego in propinqua parte amicitię puto)
Facit,vt te audacter moneam: & familiariter·
Quod mihi videre prænter ętatem tuam
Facere,& pręter q̃ res te abhortatur tua.
Nam pro deū,atq; hominum fidem:quid vis tibi?aut
Quid quęris?annos ſexaginta natus es:
Aut plus eo,vt conicio·agrum in his regionibus
Meliorem,neq; pręcii maioris nemo habet·
Seruos complureis·proinde quaſi nemo ſiet·
Ita attente illorum officia fungere.
Nunquam tam magne egredior,neq; tam veſperi
Domum reuertor,quin te in fundo conſpicer,
Fodere:aut arare:aut aliquid ferre.deniq;
Nullum remittis tempus·neq; te reſpicis
Hęc non voluptati eſſe ſatis certo ſcio.
At enim dices:me quantum hic operis fiat:pœnitet·
Quod in opere faciundo operę conſumis tuæ:
Si ſumas in illis exercendis: plus agas
M. Chreme tantum eſt ab re tua ocii tibi.
Aliena vt cures,eaq;,nihil quę ad te attinent?

CAL. Vicinia Vicini/tas

(VICINITAS.)vicinia nō tā hoīes q eundē incolūt vi cum ſignificat,q̃ q ꝓpe domū tua habitāt. Vicinitas aūt nō hoīes,ſed ꝓpīqtatē ꝓprie vicinorū. Nā ꝓ deū atq; hoīus fidē.)Exclamatio vehemēs ē in eū:q & ſenex & diues cōti nuo ſe labore defatiget:& eo magis Chræmes admirat̃ hu ius laborē nōdū intellecta cauſſa. Vt cōiicio. Ideſt cōie

Conii cio

ćturā capio.hinc cōiectu

Conie ctura

ra dicta ē a cōiectu, ideſt a directione quadā rōnis ad veritatē.Vn̄ ētſomnio

Conie/ctura

rū atq; oium iterp̄tes,cō iectores vocamus. Ne mo.)Pro quiſq̃. Tute illorū officia fungere.Nā dicimus officiis fungeris Fungor idē eſt qđ officiū

Fungor

muniſq; ago, vt fungor magiſtratu fungor lega/ tiōe. Nunq̃. Deeſt nā. Tā mane.)Mō aduer/ biū:alibi nomē videt̃:vt, Iā mane nouū:iā clar; ma/ ne feneſtras itrat. Quin

Mane

te in fun con.)Quin,pq; nom hoc in loco, alias ꝓ cur nō:ꝑ ēt.ꝑ quare po/ nit. In fundo. Supius di xit: Agrū i pxio hic mer catus ē.Fūdus .n. ab ago cōtinet̃.de quo Ci.in quo dā ioculari libello Fundū vero vocat quē poſit mit tere fūda. Ni lapis excide rie,qua cauſa funda paret. Remittis neq; te reſ.) Nihil ſi gnificāti᷑ de eo q nihil ſibi parcit, nec ſui miſeret̃.nā q aliis remittit aliqd.ideſt condonat,is eſt facilis & mitis naturę. At enim dices.)Anthypophore rn̄det. Pœnitet.)Ideſt parū videt̃.Pœnitet.n.eū q parū putat.alibi Teren. Noſtri noſmet pœnitet. Vir.i Buco. Nec te pœniteat calamo tri/ uiſſe labellū.Cice.ad filiū.Q đ te q̃tū pficias non penitebit

Remit tere

Quod in opere fa.)Opera eſt actio:& pſona ipſa q̃ opus pagit,Opus, finis eſt & fructus operæ. Nonunq̃ opus pro opa videt̃ accipi. Virg. Mollib᷑ e ſtratis opa ad fabrilia ſur git In illis exer.)Qui alias p̄eſtant paterfamilias,aut im perator,plus efficit ſua adhoratione q̃ opa. Tātum ne eſt ab re tua ocii tibi. Difficilis aut inquit Cice. eſt cura rerum alienarum.Nam ea magis principimus atq; ſentimus q̃.no bis ipſi,aut pſpera aut aduerſa veniunt: q̃ illa q̃ cæteris i q̃ quaſi longo interuallo interiecto videmus aliter de illis ac de nobis iudicamus. Ab re tua.) Ideſt a negociis tuis fa/ miliaribus.dr̄ ēt ab re tua:contra vtilitatē tuam , ſicut e re tua:& republi.ideſt pro re tua, & pro republica.

Opera Opus

Abre tua

Et re tua

(TAMEN uel virtus tua vel vicinitas.i.ꝓpinqtas.nam vicinia ſignificat homines, q prope domū noſtrā habitant: ſed uicinitas eſt ipſa domorū ꝓpinquitas (qđ.ſ.eſſe vicinū. puto,i.reputo eē ſup.in ꝓpinqua pte.i.in cōiūcta portione amicitiæ)tua inquā virtus & vicinitas.facit.i. inducit me. vt moneā te audacter.i.libere & familiariter eius ſup.quod videris mihi facere p̄ter ætatē tuā.i.cōtra tuā ſenectutē .& p̄ter q̃ res tua.i.tua vtilitas.adhortatur.i. admonet :ſuadet poſtulat,vt fiat.nam proh exclamatio vehemens. imploro ſup.fidē.i.opē & auxiliū.deū.i.deorū atq; hominum,quid tibi vis.i. qđ dr̄ qd oportet tibi.qd q̃ris.i.quid petis.natus es annos ſexaginta.i.habes ſexaginta annos :aut plus eo nu mero.ſ.ideſt ultra eum numerū . vt coniicio.i. coniecturo. hinc coniectura dicta eſt a coniectu.i. a directione quadā rōnis ad veritatē:uñ ſomniorū & omniū interp̄tes conie/ ctores dicūtur.nemo habet agrū meliorē.i. fertiliorē. neq; maioris prætii,ideſt pluris valētē in his regionibus,& ne/

G IV.

mo habet cōplures.i.plures: cōpoſitū pro ſimplici:ſeruos q̃ tu habes.ſ.pinde.i.iō q̃ſi nemo ſit.i. q̃ſi neminem habeas.tu te.i.tu met fungeris officia illorū.nā dicimus tm̄ fungi offi ciis & nō fungi officia:vt hic.nunquā egredior tam mane: neq; reuertor domū tā veſperi.i.tā ſero,tā tarde.qn.i.quod nō cōſpicer.i.videā.te fodere i fundo.i.i pte agri tui.aut q n videā te arare : aut aliqd facere i fundo inquā tuo Deniq; nullū remittis.i.re laxas tēpus , qn ſemp labo res. neq; reſpicis te .i. tui nō ducis rōnē:nec tuæ par cis valetudi . ſcio ſatis cer to ꝓ certe:hæc nō eſſe tibi voluptati .i. ad dlectatio nē. At.i.ſed dices.me pœ/ nitet.i.mihi parū vr̄ q̃tum operis fiat hinc.i.mihi pa/ rū videt̃.eſſe de eo , qđ fit hic a ſeruis meis:q ꝓ ma/ iori parte diei ceſſatores ſunt:ppea ipſi opi manum libet admouere . ſi ſumas id ſup.ope tuæ.i.id labo/ ris.qđ cōſumis.i.cōteris:per dis i ope faciūdo.i. i opan do i agro . ſi inquā ſumas id ope i illis ſeruis exercē dis.i.icitādis ad opus fa/ ciendū.plus agas .i. magis opareris : & ut dici ſolet: plus lucrareris ſeu lucrifa ceres vel tuæ vtilitati ma/ gis conſuleres: Me.o Chræ.ne.i.vtrum. tātum ocii.i.ceſſa/ tionis:vacationis.quietis eſt tibi. Ab re tua .i. a tuis nego/ ciis familiaribus ,ut cures aliena.i. res aliorum,ſeu negocia quæ nihil,ideſt nullatenus.attinent.i. ſpectant ad te.

(TAMEN uel virtus tua facit me,i.cogit me, Sapientis enim eſt virtutē,ut in alio diligat:vel vicinitas ſaltē. Ea.n. apud antiquos pro magno deducebat̃:qđ ſępe & notatum dicit.Q đ ego i pro.a.p.hoc.ſ.cogit vt moneā te audacter ſi aliqd monedum.Et ne hoc pp temeritatē videret̃ facere: dicet & familiariter. De hoc.ſ.moneo q; videre.i.videris. facere.i. laborare p̄ter ætatem tuā q̃ ſis ſenex. Et qa ſenex poſſet eſſe: & tn̄ coactus ex neceſſitate inopię addit. Et p̄/ terquā q; adhortat̃ te tua res diues es , q̃ adiectio ē ſyllabi ca. Et vere facis p̄ter ætatē. Nā proh Deum &c. Natus eſt.i. hn̄s An.ſe.aut plus,eo ꝓbat,qa facit p̄ter rē ſuam,qa nemo habet meliorē agrū.i.fertiliorē &c.& ſeruos q̃ plures:& tn̄ proinde,qa habes ſeruos multos, fungeris officia ſeruorū:q̃ cū cōtraria,q; ppterea laboret,qa multos habet. Ita dico fungeris attete:quaſi nemo.i.nullus ſeruus [illegible].Fungor apud antiquos cōſtruebat̃ cū actō. Hoc nō, qa ille poſſet p̄ mittere hāc occaſione laboris.ſ.qa eū delectat. Vt multi q ex labore delectari ſolēt:remouet ill[illegible] ita hoc non vo. &c. At dices. Ponit iterū aliā cām [illegible] qua ſe ille forſitan pmu niret.ſ.[illegible] appono manus:qui[illegible] nō ſufficiunt operi, quā poſtea deſtruit:& hoc eſt. [illegible] enim.i.certe dices . Pœni tet me.i.doleo.quātū.i.q̃ pa[illegible]m hic operis fiat.& ideo laboro. Quod hoc dices mi[illegible] ego ex oppoſito dicam, quia illud qđ tuę operę.i.[illegible] dū conſumis in opere fa/ ciendo:& in laborando. S[illegible]mas.i.conſumas.i[illegible] illis ſeruis exercendis:& exortandis.plus agas.i.proficias Chræme. Deſcribitur Menedemus durus & nolens flecti. Tantum tua eſt ab re:ideſt de tua re &c.ſcilicet ea quę ni. &c.

SER.

(VEL vici[illegible] inquam tua,quod videlicet eſſe uicinum, vel i uicinitate:ego puto eſſe in propinqua parte amicitiæ. Quia plus amicitiæ vicinis bonis , ac neceſſariis : & affini/ bus q̃ remotis debemus.

ASC.

(Homo

CAL. ¶ HOMO ſum humani a me nihil alienum puto. Hoc ex Platonis ſnia, qui inqt. Ortus nři partē patriam vendicare, partē amicos. & ut Stoicis placet, quæ in terris gignuntur, ad vſum hoium oia creātur. Hoies aūt, hoium cā generant, vt ipſi inter ſe alii aliis pdeſſe poſſint. ¶ Percontari.) Id eſt interrogare. Percontari ſuapte natura ad finē ſpectat coarguendi. Interrogamus noſcendi grā: Percōtamur vero, arguēdi: q̄uis tñ vtroq; indifferenter vtamur. ¶ Vſus.) Modo opus ſignificat i. aſs vtile, vt op⁹ eſt facto, pro facere. Sic Salluſt. Nam & priuſq̄ incipias cōſulto, & vbi conſulueris mature facto opus eſt. ¶ Mihi.) Non repugnat ſentētię Chremetis, ſed ſe ſolū meruiſſe ſe dicit vt cruciet. ¶ De te meruiſti?) Dicimus autē mereo & mereor. Mereor de te, eſt aliqd in te cōfero vel bonus, vel malum. ¶ Ne retice. Bñ retice. Nam reticemus dolores. Obticemus pudēda, tacemus ſecreta, vt, Nec tacui demens. In Eunucho. Virgo cōſciſſa veſte lachrimās obticet. ¶ Aut cōſolando, aut cōſilio, aut re iuuero. His tribus adhibitis quid amplius in vera amicitia exōptandum? ¶ Depone.) In tempore. ¶ Non ſinam inquā.) Hæc magis geſtu exprimunt. Hui tam grauis. Apoſiopeſis & admiratio ponderis raſtrorū, quibus ſenex vtitur. ¶ Perdite.) Bene perdite. Nam perditus eſt, qui in omne ſcelus eſt traditus.

Percontari
Interrogare
Vſus
Mereo
Mereor
Reticeo
Obticeo
Taceo
Perdit⁹

C.	Homo ſum humani a me nihil alienum puto.
	Vel me mouere hoc, vel percontari puta.
	Rectum eſt ego vt faciam, non vt deterream.
M.	Mihi ſic eſt vſus tibi vt opus eſt facto, face.
C.	An cuiquam eſt vſus homini, vt cruciet? M. mihi eſt.
C.	Si quid laboris eſt, nollem. ſed quid iſtuc mali eſt?
	Quæſo quid de te tantum meruiſti? M. eheu.
C.	Ne lachruma, atq; iſtuc quidquid eſt, fac me vt ſciam.
	Ne retice, ne verere, crede inquam mihi,
	Aut conſolando aut conſilio, aut re iuuero.
M.	Scire hoc vis? C. hac quidem cauſſa, qua dixi tibi.
M.	Dicetur. C. iſtos raſtros interea tamen
	Depone, ne labora. M. minime. C. quam rem agis?
M.	Sine me, vacuum tempus ne quod dem mihi
	Laboris. C. non ſinam inquam. M. ah, non æquum facis.
C.	Hui, tam graueis hos quæſo? M. ſic meritum eſt meum,
C.	Nunc loquere. M. filium vnicum adoleſcentulum
	Habeo, ah quid dixi habere me, immo habui Chreme.
	Nunc habeam, necne, incertū eſt. C. qd ita iſtuc? M. ſcies.
	Eſt e Corintho hic aduena anus paupercula.
	Eius filiam ille amare cœpit perdite,
	Prope iam vt pro vxore haberet, hęc clam me omnia.
	Vbi rem reſciui, cœpi non humanitus,

GVI. ¶ CHR. Ego ſum hō: ergo ſociabilis per naturā & nō ſolum ad me: ſed ad aliū iuuandū natus. puto nihil humani. i. nihil ſpectans ad hoīem. eſſe alienū a me. i. a me abhorrens & ad me nō ſpectare. Puta me vel monere hoc vt. ſ. non te ita excrucies vel pcontari. i. interrogare arguendi gratia. rectum. i. officioſum eſt & honeſtū: vt ego faciā hoc ſup. i. vt te admoneā, aut pcontet. non eſt meū ſup. vel non eſt mihi integrū: ſolutū: aut liberū: aut ad me non ſpectat vt deterreā. i. deflectā te ab inſtituto ꝓpoſito, ſed meū eſt te admonere, aut interrogare. Mene. vſus eſt mihi. i. opus eſt more plautino: vel ſi vis cape vſum pro vtilitate. ſenſus eſt. Vtile eſt mihi ſic facere ſup. fac vt opus eſt tibi. facto. i. facere. ablatiuus pticipii p̄teriti tpis hic ponit̄ pro infinitiuo. vt Sallu. fecit: Priuſq̄ incipias cōſulto: & vbi. c. m. o. e. f. i. cōſuleꝛe & facere. Chr. an. i. vtrum. vſus. i. opus, vel vtile eſt. cuiq̄. i. alicui hoi. vt cruciet. i. torqueat, affligat ſe? Me. mihi eſt vſus. ſ. vt me cruci⁹. Chr. ſi q̄d laboris. i. ſi aliquis in eo faciendo qd facis laborē ē. nollē. i. recuſarē ferre. ſed q̄ſo. i. obſecro quid iſtud mali eſt. i. qd ſibi vult iſtud malum pateris. quid. i. in quo. tm̄. i. tā grauiter & tā egre meruiſti de te. i. qd ita iratus eſt in te: aut de te male contentus: vt tam male de te merearis: ſeu male te tractes. mereo, autē vel mereor de te eſt aliqd in te ꝯfero: vel bonū vel malū. Me. heu hoīs interiectio dolētis effuſe. Ch. ne lachryma. i. noli lachrimare, ſeu flere. atq; fac me ſine neceſſitate ponit̄ me. fac ergo vt ſciaš illud qcqd eſt. i. quęcūq; res ſit. ne retice. i. noli celare qcqd eſt mihi. i. ne verere. i. noli timere: crede mihi. iuuero: id eſt adiuuabo te: aut cōſolando. aut cōſilio. i. ſuaſu & datione cōſilii. aut re. i. ipſo effectu. Me. vis ſcire hoc qcqd eſt. Chr.

Percontari
Facto
facere
Sallu.

quidē. i. certe, volo ſcire hac cā. i. ꝑpter hanc cām. qua cā. i. propter quā dixi tibi. ſ. vt te leuē laborē. Me. dicet tibi videlicet qcqd eſt. Ch. at. i. ſed. interea. i. dum tu dices appone. i. iuxta te pone. neq; ſuſpēſos teneas. iſtos raſtros. dicimus raſtrū in ſingulari & raſtri in plurali. dicti aūt ſunt a radendo: q terrā radant. vel labora. i. noli te vexare: aut te ita labore cōterere. i. uterdū ne labora ſignat: ne cura: noli curare. Me. minime. i. non apponā raſtros meos. Ch. quam rē. i. qd agis te ita cruciando. Me. ſine. i. pati tere me laborare. ne. i. vt nō dem mihi qd. i. aliqd tp̄s vacuū. laboris. i. vt nullo tpe ſim ſine labore meritis meis poſtulantibus. Ch. inquā. i. dico tibi. non ſinā. i. nō patiar te ita facere. Me. ah. dolētis eſt. non facis æquū. i. rē iuſtā. Ch. hui: commiſerantis eſt exclamatio. quæſo. i. obſecro. portas ſup. hos raſtros. tam graues. i. tam pōderoſos. Me. meū me. eſt ſic. i. id qd merui ſic poſt. i. ſatis vt tales geſtē raſtros. Ch. nūc loquere. i. explica cām. Me. habeo. ſ. v. a. ah: dolentis eſt. quid. i. cur dixi me habere. immo. i. ſed habui filium o Chr. priuſq̄ mea culpa iret militiam. incertū eſt. i. dubium eſt: non cōſtat habeā nec ne nunc eum. i. quod dici ſolet, licet nō ſatis recte. Incertum eſt ſi habeam nunc an non. Chre. quid. i. cur iſtud eſt ſup. ita videlicet vt non habeas filium. Me. ſcies anus. i. vetula. aduena: id eſt peregrina: non hinc oriunda: ſed e Corintho. i. ex ea vrbe Achaiæ paupercula eſt. i. moratur hic, ſeu reſidet ille filius cœpit amare filiam eius anus perdite: aduerbium: id eſt miſere: & nimis vehementer: & in perditionem mo॰ ſuorum. prope. i. fere iam: vt haberet & teneret eam & reputaret eam pro vxore: id eſt tanquā ſi eſſet vxor. hæc omnia fecit ſupple clam me: id eſt me neſciente, vbi. i. poſtq̄ reſciui: id eſt tanquā inopinatum cognoui id. ſ. eum amore captum: & habere eam pro vxore cœpi. i. incœpi tractare animum adoleſcentuli. non humaniter: aduerbiū: id eſt non benigne: neq; ritu ſeu more humano.

Mereo
prope

SER. ¶ HOMO, probat a toto: q̄ nō ſunt aliena. Homo ſum: id eſt humanus: & idō nihil humani &c. Propterea puta me vel monere hoc ſi aliquid eſt ibi corrigendū: vel pcunctari quare hoc facias. Si nihil eſt corrigendum, quia rectum eſt, vt ego hoc modo faciam non eſt. i. rectum: vt velim te deterrere. An aufert ei quia non eſt vſus. He heu. Poſtq̄ ei peccatum reduxit ad memoriā flectitur Men. & dolet. Ne reticeme verere. Diuerſæ perſuaſiones ſunt vt durum a dura excutiat ſententia. Aut ꝯſolando ſi ſit irrecuperabile. Aut cōſilio ſi reſtaurari poſſit. aut re. i. pecunia mea: hac quidem cauſa. ſ. viueret ꝯ tamē quamuis ſit opus laborare. Quam tu rem agis. i. non vis deponere. Sine me laborare: ne dem tempus vacuū laboris. Non æquum facis: q aufert raſtros. Sic eſt meritū: vt graues ſint raſtri ironice. inde malū ſpeccatum: q eum fugauit adoleſcentulum: quare moderatius tractandus eſſet. Quid ita illud id eſt per qd amiſiſti. Hoc clam: id eſt faciebat. non humaniter: ſed vi tractare cœpi dicendo, ei hem tibi ne &c.

CAL.
C. Neq; vt animum decuit ægrotum adoleſcentuli
Tractare ſed vi, & via peruolgata patrum
Quotidie accuſabam, hem, tibine hęc diutius
Licere ſperas facere me viuo patre?
Amicam vt habeas prope iam in vxoris loco?
Erras ſi id credis, & me ignoras Clinia.
Ego te meum eſſe dici tantiſper volo,
Dum quod te dignum eſt facies: ſed ſi id non facis,
Ego quod me in te ſit facere dignum, inuenero.
Nulla adeo ex re iſtuc fit, niſi ex nimio otio.
Ego iſtuc ætatis, non amori operam dabam,
Sed in Aſiam hinc abii propter pauperiem: atq; ibi
Simul rem, & gloriam armis belli repperi.
Poſtremo adeo res rediit: adoleſcentulus
Sæpe eadem, & grauiter audiendo, victus eſt.
Putauit me & ętate, & beneuolentia
Plus ſcire & prouidere, q̃ ſeipſum ſibi:
In Aſiam ad regem militatum abiit, Chreme.
C. Quid ais? M. clam me eſt profectus, menſeis treis abeſt.
C. Ambo accuſandi, & ſi illud inceptum, tamen
Animi eſt prudentis ſignum, & non inſtrenui.
M. Vbi comperi ex his, qui ei fuere conſcii,
Domum reuertor mœſtus, atq; animo fere
Perturbato, atq; incerto præ ægritudine:
Aſſiduo accurrunt ſerui: ſoccos detrahunt:
Video alios feſtinare, lectos ſternere,
Cœnam apparare: pro ſe quiſq; ſedulo
Faciebat, quo illam mihi lenirent miſeriam.

Aeger
Aegrotus
Tātiſp

ℭ ANIMVM æg.) Pro ęgro dixit añ aius, ęger corpus vero: ęgrotū dr. ℱ Et via puol. pa.) Patres bonis inſtitutis, alioꝝ exēplis, nōnunq̃ minis, filios ad virtutē adoptātur. ℱ Tantiſper vo.) Tantiſp, poſtulat poſt ſe Dum pro donec ſiue q̃diu. Cic. in carcerē ductus, vt ibi eſſet tantiſp dū cuſeus in quē delectus deferret, cōpararet. Sūt q accipiant tantiſper, pro tm̄mō: ſunt q pro interea Liui. li. i. ab vr. cōdi. Tñ id, impiū ei ad puberē ætatē incolume māſit, tantiſp tutela muliebri. Et tātiſp ſine Druſus eſt. ℱ Nō a. ope. da.) Bñ ſenex iuxta Horat. præceptū, laudator acti tēpis inducit. ℱ Rez & glo. Hæc duo potiſſimū a militibus ſtrenuis cōparant. Res tria notat, impiū ſiue diuitias, lites. & Venerē. ℱ Putauit me.) Clemētiſſimus pr filiū laudat, q nō ptinax in malis, vt multi, fuerit. ℱ Vbi cōp.) Hæc oro, tota pathetica eſt. Et bñ cōperi, cōpertum eſt mihi, & exploratus, idē eſt qđ ſcio p inueſtigationē. ℱ Accurrūt ſer. Tale illud in Andr. accurrit, mediā mulierem amplectit. ℱ Lectos ſt.) Ex ɔſuetudine antiq. lectulis. n. ſtratis antiq ɔſ tabāt: vñ tricliniū a tribus lectis dictū. Hor. Sępe trib⁹ lectis videas cœnare q̃ternos. Terē. i Adel. Lectulos iligneos dedit faciēdos i ſole vbi poteris vos. Cœnā ap.) Nihil ſignificātius de ſene dicere potuit, q voluptates & cōmoda quæ aſpernatus gfa filii narrat. Nā apparare, ē ad dignitatē, quādā ac veluti pōpā. Pręparare vero, eſt quæ vtilia ſunt aut fore creduntur.

Res
Cōpertum
Exploratum
Lectos ſternere
Triclinium
Apparare
Præparare

CVI.

ℭ NEq; vt decuit. i. vt ɔgruū fuit tractare aius ægrotū. i. egrū. nā aius ęger eſt. ſed corpus ęgrotū. ſed quotidie accuſabā eū. i. vi ipetu & via puulgata. i. mō & more cōi patrū. i. parētum. qbus ſunt iuſti mali filioꝝ mores. hęc aūt accuſandi mihi fuit via alloquēdo filiū & dicēdo. hē: indignātis interiectio. ne. i. verū, ſperas. i. credis, tibi licere. i. pmitti facere. hęc. i. talia q̃ facis diutius. ſ. vt hēas amicam ppe iā loco vxoris me pře viuo. i. viuēte o Clinia erras. i. falleris opinione tua. ſi credis id. ſ. vt tibi liceat diu. & ignoras me. i. haud meū noſti ſtomachū. ego volo te dici eē meū. i. q tu dicaris eē meus filius tātiſp. i. tād u. dū. i. donec aut q̃diu facies id qđ eſt dignū te in ablcō. i. q̃diu fungeris tuo offō: aut facies qđ debes qđ. i. ſed vel qđ dignum te ſi nō facies, ego inuenero. i. excogitabo qd ſit dignū. i. honeſtū, & æquū me facere in te. i. erga te, ſeu cōtra te. Adeo. i. certe, ex nulla cā illud qđ efficis ſit. i. efficit. niſi. i. pterq̃ ex nimio otio. i. ceſſatione, & reqe ab opibus. Nā diuturna qes vi. a. m. Res interdū ſignāt impiū. interdū diuitias. Aliqñ litē: qñq; Venerē: & qnq; alia multa. Ego Menedemus iſtuc ætatis. i. cum eſſem iſta ętate eiq̃ es. dicit eodē mō. Ci. in epi. Id ętatis pro ea ætate. nō dabā operā. i. nō indulgebā amori. ſed abii. i. diſceſſi. hinc. i. de patria natali in Aſiā. i. in eā pụinciā, ſeu in eā partē orbis. nā eſt Aſia tertia ps orbis: & pụincia in ea pte euſdē nois. pp paupertē. i. qa eram paup: & vnuſqſq; cupit paupiē fugere tanq̃ magnū malū, vt ingt Hora. atq; ibi. i. i Aſia. repi. i. adinueni, & acqſiui mihi. ſimul. i. pīter. rē. i. diuitias. & gl'iā. i. laudē, & honorē. cū armis. i. cū inſtitis belli. i. ad bellū faciēdū. Alii codices nō hñt cū. & tūc armis belli intelligat. i. p pclara geſta, q̃ geſſi i bello. Poſtremo. i. tādē res. i. negociū đ filio. redit eo. i. ad hęc q̃ ſequunt: ſeu ad hunc ſtatū. hoc ē tādē res eo đ ducta ē vl res eo pceſſit ſeu pfecta eſt: ſeu redit eo. i. ad talē ſtatū, q ſeqt. Adoleſcētul⁹. i. fili⁹. victus ē. i. fract⁹ ē & a ppoſito malo amoris đſtex⁹ audiēdo ſępe eadē ɔuitia. ſ. & pbra. & grauiter. i. moleſte, & ęgre. audiēdo iſtā ea. Putauit. ſ. fili⁹ me pſtes pl⁹ ſcire & puideſ ſibi, q̃ ſeipm. ętate. i. pp ętatē: qa ſenex erā. & bnuolētia. i. qa videbat me bene ſibi velle: & ita laudat filiū: q i malo nō fuerit pertinax: vt multi ſunt. O Chr. abiit i Aſiā ad regē aſię. ſ. militatū. i. ad militādū: vl vt militaret ſub eo. Ch. qd ais: admirātis ē hęc dcīo po tiu⁹, q̃ iterrogātis. Me. pfect⁹ ē clā me. i. me neſciēte. abeſt. i. abſēs ē. tres mēſes. i. qđ inepte dr. eſt abſēs de poſt tres mēſes. Chr. eſtis ſup. amabo. i. tā tu, q̃ ipſe. accuſandi. i. culpādi. & ſi. i. q̃uis. tñ illud inc. i. iſtitutū ppoſitū filii tui: ē ſignū ai prud. & nō inſtrenui imo ſtrenui & valētis, ſeu elati. Me. ubi. i. poſtq̃. cōperi. i. cognoui p inueſtigationē ex his ſocius, q fu. cō. i. pticipes ei⁹. uel ɔſcii. i. ɔſentiētis ei filio. reuertor do. mœſtus. i. triſtis. atq; aio fere. i. penitus turbato, & cōmoto, atq; icerto. i. pplexo aſſideo. i. iuxta aliqd ſedeo: nā cōponit ex ad: qđ eſt iuxta. & ſedeo. uel ponit cōpoſitū p ſimplici p ęgritudie. i. p dolor ai. ſui. i. famuli mei. a: currūt. i. celeriter ad me ueniūt. accurro. n. ɔponit ex ad & curro is. detrahūt. i. đducūt a pedib⁹, ſeu diſſoluūt. ſoccos. i. calceos. ſocc⁹ calcei genus ē di ɔſuetut aliq uolūt q̃ſi ſaccus: qa calciationi ſit facilis: q̃les ſunt q̃s pedithecas uocāt. Eo aūt calciamento comœdiaꝝ actores utebant: queādmodu ꝫ & cothurno tragœdi: uſq; adeo ut p ſtilo comico poni poſſit: queādmodū cothurnus p ſtilo tragico. Video alios ſeruos meos feſtinare ſternere. i. parare lectos. Lectulis. n. ſtratis antiq cœnitabāt. Inde tricliniū a trib⁹ lectis dcm̄. Hor. Sæpe tribus lectis uideas cœnare q̃ternos. Video inq̃ alios feſtinare apparare. i. laute parare cœnā: nā apparare eſt ad dignitatē quādā ac ueluti pōpā. Præparare uero eſt q̃ utilia ſunt, aut fore credunt. qſq; p ſe. i. ex ſua pte: uel p utili ſua: aut p qualitate roboris ſui. Virg. in v. Pro ſe qſq; uiri. faciebat. i. efficiebat. ſedulo. i. inſtanter, ac ſine dolo. quo. i. ut. lenirent. i. mitigarent mihi. illā miſeriā. i. calamitatem.

Adeo p certe
Iſtuc ætatis Cice.
Soccus
Pedithecæ
Apparare & præparare

ℭ TANtiſp. i. tātūmō. Sed ſi id nō facis qđ ē dignū te. Ego inueniā: qđ eſt dignū me facere i te. ſ. priuabo te ab hēditate. Poſtremo Che. adeo. i. ad id redit res de filio meo. Poſt q̃ ita cauſat⁹ ſuꝫ. Quid ais. q. d. cur nō detinebas. Ambo eſtis accuſ. Sed ille min⁹: & hoc ē etſi. i. q̃uis. icepū illud qđ fuit filius i militiā. Tñ q̃uis i hoc quoq; ſit accuſandus ai ē &c.

SER.

ℭ Eum

Corradere. Abradere. Producere. Productores. Cogere. Coactores.

CAL. ¶EVM ego eieci.) Eum abundat. ¶ Corraſi oia.) Omnia cõpilaui, vendidi. Huic contrarium eſt abradere: & eſt per vim aliqd auferre. ¶ Produxi, ac vendidi.) Bene pduxi, nã producere, foras ducere ſignificat. M. T. in Frumentaria, Nemo tuorũ amicorũ abs te pductus, nemo interrogatus. Hinc pductores dicuntur, qui virgines abducũt, & eas ad queſtũ exponũt. ¶ Talẽta ad. xv. coegi.) Congeſſi, coadunaui. Hinc coactores argentariorũ dicunt, q pecunias cogũt. ¶ Decreui.) Plus ẽ decernere q̃ conſtituere. & eſt proprie decernere de rebus magnis certã pferre ſniã. ¶ Voluptate frui.) Si parentes pro filiis elaborãt, qs elemẽtior hoc ſene, qui oia cõmode abſente filio aſpernatur?

Frui

Frui, pprie eſt delectationẽ capere ex vſu. ¶ Ingenio te eſſe leni illo lib. puto.)

Liberi

Liberos multitudinis numero dixit, cũ Menedemus vnicũ haberet filiuʒ. Cõſtat. n. antiquos oratores, hiſtoriarũ, q, aut carminũ ſcriptores, ẽt vnũ filiũ filiamue, liberos multitudinis numero apellaſſe. In Hecyra liberos in ſignificatione vnius filiæ dixit, Q ui illũ decreuerũt dignũ, ſuos cui liberos cõmitterẽt. Sic Cic. En cui tuos liberos cõmittas.

Vbi video hæc, cœpi cogitare: hem, tota mea
Solius ſoliciti ſunt, cauſſa, vt me vnum expleant:
Ancillæ tot me veſtiant: ſumptus domi
Tantos ego ſolus faciam: ſed gnatum vnicum,
Quem pariter vti his decuit, aut etiam amplius,
Quod illi ætas magis ad vtenda idonea eſt.
Eum ego eieci hinc miſerum iniuſtitia mea.
Malo quidem me dignum quouis deputem,
Si id faciã: nã vſq; dum ille vitã illam *incolit — *al. incolet.*
Inopem, carens patria ob meas iniurias,
Interea vſq; ille de me ſupplicium dabo,
Laborans, quærens, parcens, illi ſeruiens.
Ita facio prorſus: nihil relinquo in ædibus,
Nec vas, nec veſtimentum corraſi omnia.
Ancillas, ſeruos, niſi eos, qui opere ruſtico
Faciundo, facile ſumptum exerceant ſuum:
Omnes produxi, ac vendidi: inſcripſi ilico
Aedeis mercede: quaſi talenta ad quindecim
Coegi: agrum hunc mercatus ſum: hic me exerceo.
Decreui tantiſper me minus iniuriæ
Chreme, meo gnato facere, dum fiam miſer:
Nec fas eſſe vlla me voluptate hic frui,
Niſi vbi ille huc ſaluos redierit meus particeps.
C. Ingenio te eſſe in liberos leni puto,
Et *illũ obſequentẽ, ſiqs recte aut cõmode — *Illũ eliditur l*

ſuum ſumptum. i. præter eos qui, vt vulgo dici ſolet, bene implerent id qđ conſtarent ſuo ſumptu in opere ruſtico faciundo. i. in meditãdo in agro: ſiue in fodiendo: ſiue in arãdo ſiue in aliis id genus. Cũ dicere volumus aliquẽ nil oino tam paruũ reliquiſſe ex rebus ſuis: qđ non alienauerit: recte dicemus, Oia corraſit: quaſi ẽt raſerit parietes & cætera: ſi ex illis radendis aliquid cõmodi potuerit colere. Interduʒ corradere (vt ait Do.) ſignificat difficulter cõparare. Teren. in Adel. Minas decẽ corradet alicũde. i. difficulter cõparabit. Abradere autẽ ſignificat p vim auferre. produxi. i. expoſui vænales, ſeu ppoſui. nam pducere ſignificat foras ducere. Inde pductores dicunt: qui virgines abducũt. & ad quæſtum exprobũt. ac vendi oẽs ſeruos. ſ. meos. ilico id eſt ptinus. inſcripſi. i. proſcripſi vænales ædes aponens in inſcriptionem ad fores tale. Hæc domus eſt vænalis: vel alia id genus. inſcripſi ergo ædes mercede. i. precio. coegi. i. cõgeſſi: coadunaui. quaſi: id eſt ppe quindecim talenta. Talentum Athenienſe paruum conſtat ex ſexaginta minis ſiue libris. Talentum vero magnũ cõſtat ex octogintatribus — Talentũ

C. VI. ¶VBI. i. poſtq̃. video hæc quæ faciebãt ſerui. cœpi cogitare. i. conſiderare. Hem. i. indignatiue & dolenter, tot ſerui ſunt ſoliciti. i. anxii cã mei ſolius, vt expleant me vnuʒ. i. vt mihi vni ſatiſfaciant cumulare: ac mihi morem gerant. tot ancillæ veſtiant: q. d. nõ faciant: ego ſolus faciã tantos ſumptus. i. tanta impẽdia: ſiue tantas impẽſas domi. q. d. non faciam. ſed ego eieci hinc mea iuſtitia eum gnatum vnicũ miſerũ quem gnatũ decuit. i. decens fuit vti. pariter. i. æqualiter, vt ego his ſumptibus & ſeruis. aut ẽt quem decuit vti amplius: q illa ætas iuuenilis eſt magis idonea ad hæc, vtenda. i. ad vtẽdũ his, vel vt vtaẽ his pdictis. vbi vtẽda gerũdiuũ eſt nomẽ, quidẽ. i. certe. deputẽ. i. valde putẽ me eſſe dignũ. quouis. i. quolibet malo. i. qualibet afflictione. ſi faciam id qđ dixi. ſ. ſi patiar, vt tot ſerui p me ſint ſolliciti: q tot ancillæ me veſtiant: q tantos ſumptus faciã: quæ oia pdicta dixerat indignatiue intelligẽs ſe nõ eſſe facturũ. Nã vſq;. i. aſſidue. dũ. i. quouſq; vel quãdiu ille filius. incolet. i. exercebit, vel ducet, vel aget, aut frequẽtabit illã vitã inopẽ. i. miſerã. carens pria. i. exul a patria ob meas iniurias. i. cõtumelias interea. i. tãdiu dabo illi vſq;. i. aſſidue. ſuppliciũ. i. pœnas de me. laborans. i. laborãdo, quærens. i. acq̃rendo cũ labore. parcens. i. coartãs, & cõſtringens ſolitũ victũ, & tanq̃

Parcus

parcus fortunis parcendo: & eas reſeruando. ſeruiens. i. ſeruiẽdo illi cõquirẽdo: & duplicãdo vndiq; illi diuitias meẽ boni ſerui.

Dare alicui de ſe ſupplicium

Dare alicui de ſe ſuppliciũ ſignat punire ſeipſuʒ illius vice. hæc ſunt illa q̃ ſenex faciẽda ſibi decreuerat: nunc oñdit ad rem verba acceſſiſſe: ſeu eſſe completa inquiens. facio ita vt deliberaui. prorſus. i. oino. nihil relinquo in ædibus. i. domi meæ. nec vas. ſ. relinquo. nec veſtimẽtum corraſi. i. vndiq; coadunãs & colligẽs vendidi oia. ſ. ancillas: ſeruos: niſi. i. pter eos, qui facile exercent. i. bñ collocarẽt: & demererẽt & quattuor vnciis. Eſt etiam talentum euboicum. quod attico talento paulo minus eſt. Mercatus ſum: id eſt emi hunc agrum. hic. i. in hoc agro. exerceo: id eſt fatigo me, O Chreme decreui. i. conſtitui me facere minus iniuriæ meo Gnato tãtiſper: id eſt tãdiu, dum: id eſt quãdiu. fiam: id eſt efficiar. miſer: id eſt afflictus. Decernere pprie eſt de rebus magnis certam proferre ſentẽtiam. nec: id eſt & decreui nõ eſſe fas: id eſt non licere me frui hinc vlla voluptate: id eſt aliquã capere voluptatẽ. niſi: id eſt præterq̃. vbi: id eſt poſtquam: vel quãdo. ille ſcilicet filius meus, particeps: id eſt hæres meus: quaſi nunc partem, capiens bonorũ meorum. vel etiam particeps: id eſt cui debeam credere omnia mea conſilia rediens: id eſt reuerſus fuerit, vt ſaluus: id eſt incolumis. Chre. Puto eſſe leni ingenio: id eſt te eſſe natura miti, & benigne, ac indulgenti. in liberos: id eſt erga filium. nã, vt Gellius ait liberos dixerũt authores numero multitudinis de vno tantum filio. quin quod lõge eſt miſerabilius de vnica filia. & puto illum filium eſſe obſequentẽ: id eſt officioſum: morigerum: obſequioſum. ſi quis tractaret: id eſt foueret eũ recte, accõmode: id eſt oportune: tempeſtiue.

SER

¶MEA cauſa ſolius: id eſt cauſa mei ſolius: quia mea intrinſecus genitiue ſignificat. Sed natum vnicum, quod ſupponis: parentheſis eſt: quẽ pariter &c. ideo repetit eum & cæ. Si id faciam: id eſt ſi ſine illo vtar his bonis: ſed idem fa ciam. Nam &c. Ita illa quæ dixi deliberaui apud [illegible] ita ſicut deliberaui prorſus facio: quia nihil relinqu[illegible] cent ſuum ſumptum exercendo acquirunt ſui [illegible]. inſcripſi mercede: id eſt cõduxi, & [illegible] faciendo coegi: quaſi ad Talenta quindecim. Tantiſper [illegible] & tanto minus iniuriæ. Et decreui non eſſe fas [illegible] hic illa voluptate niſi & cætera.

Tractaret verum neq; tu illum ſatis noueras,
Nec te ille. hoc ibi fit vbi non vere viuitur.
Tu illum nunquam oſtendiſti quanti penderes.
Nec tibi ille eſt credere auſus quæ eſt æquum patri.
Quod ſi eſſet factum, hęc nunquam eueniſſent tibi.
M. Ita res eſt, fateor peccatum a me maximum eſt.
C. Menedeme, at porro recte ſpero illum tibi
Saluom affuturum eſſe hic confido propediem.
M. Vtinam di ita faxint. C. faciet nunc ſi cõmodum eſt,
Dionyſia hic ſunt hodie apud me ſis volo
M. Non poſſum. C. cur non? [illegible]o, tandem aliquantulum
Tibi parce idem abſens facere te hoc vult filius.
M. Non conuenit, qui illum ad laborem impulerim
Nunc me ipſum fugere. C. ſiccine eſt ſententia?
M. Sic. C. bene vale. M. & tu. C. lachrumas excuſſit mihi,
Miſeretq; me eius ſed vt diei tempus eſt,
Monere oportet me hunc vicinum Phaniam,
Ad cœnam vt veniat ibo vt viſam ſi domi eſt.
Nihil opus fuit monitore: iamdudum domi.
Præſto apud me eſſe aiunt. egomet conuiuas moror.
Ibo adeo hinc intro ſed quid crepuerunt fores?
Hinc a me quiſnam egreditur? huc conceſſero.

CAL. ¶ QVANTI penderes.) Quanti illum faceres, Tractum ab antiquis, qui ante ſignatam pecuniam, æs & argentum pendebant. ¶ Nec tibi credere auſus.) Adoleſcentibus glorioſum eſt ſi modeſtia vtuntur & pietate in parentes, vt nihil dicant aut faciant niſi conſilio parentũ. ¶ Porro recte ſpero.) Porro eiuſdem ſignificationis cuius vero & autem: pro quibus tamen ponere non poſſis. Significat et apud poetas longe, certe, poſtea, vltra. Spero pro credo, vſitatum eſt: ſiue de præſenti loquamur, ſiue de præterito. Similiter confido pro credo, tũ i præterito, tum in præſenti; tum in futuro. ¶ Vtinam di faxint.) Faxo, futurum tempus tantũ vel, vt alii, promiſſiuus modus oſtẽdit. ¶ Dionyſia hic ſunt.) Hoc eſt Bacchanalia, Dionyſii autem, qui & Bacchus dicitur, ſacra, a plerisq; Græciæ vrbibus trienio quoque celebrabantur. ¶ Quęſo.) Primam perſonam indicatiui habet dũtaxat. Licet quæſere lectum ſit apud Salluſtium & Tullii. ¶ Nihil opus fuit monitore.) Hoc eſt vocatore. Nam vocatores proprie dicebantur qui ad cœnas vocabant. ¶ Præſto ſum.) Idem eſt quod adſum, nec alteri fere verbo cohęret niſi verbo ſubſtantiuo, & huic ſimplici. Nam præſto adium, magis poeticũ eſt. ¶ Egomet conuiuas mo.) Hoc eſt in mora detineo a quibuſdã, morari pro expectare exponitur. ſed mea ſnia, magis poetice q̃ oratorie.

Pedere · Spero · Cõfido · Dionyſia (margin notes)

GVI. ¶ VERVM: id eſt ſed. neq; tu noueras id eſt cognoſcebas ſatis illum: ideſt mores eius. neq; ille ſatis nouerat: id eſt cognoſcebat te id eſt tuos mores. hoc. ſ. vt mores ignorent fit: id eſt efficitur, vel cõtingit. ibi: ideſt tunc. vbi id eſt quando, non viuitur: id eſt vita non agitur recte vt decet. tũ nũquam oſtendiſti quanti penderes: id eſt quanti æſtimares aut quanti faceres illum filium. Tractum autem ab antiquis: qui ante pecuniam ſignatum æs & argentum pendebant: id eſt ponderabant. Inde pẽdere pœnas dicimus: id eſt dare ſeu luere pœnas. Nam antiquorum pœnæ erant pecuniariæ. Inde pendere dicimus æſtimare, ſiue licere. Inde nihil pendere: id eſt nihil facere. Inde parui pendere: [illegible] pendere: magni pẽdere, nec ille filius auſus eſt credere: id eſt cõmittere & impartire tibi ſecreta ſup. ſua ſeu conſilia: quæ æquum eſt: id eſt iuſtum eſt filios ſupple credere: id committere patri, vt nihil moliantur parentibus inconſultis. Quod ſi factum eſſet videlicet vt & tu illi oſtendiſſes quanti eum faceres: & ille ſua tibi conſilia crediduiſſet nunquam hæc veniſſet tibi: ſcilicet vt tu ita doleres: & filiu præſentia priuatus eſſes. Mene. eſt ita: id eſt eo modo quo dicis res ſe habet. fateor: id eſt profiteor ita eſſe peccatũ meum eſt maximum: id eſt grauiſſimum: errauit. Chre. O Menede. at porro: id eſt ſed certe. recte ſpero: id eſt bona ẽ mihi ſpes ſeu recta ſpe ſum. & confido: id eſt credo illum filium affuturum eſſe: id eſt q; aderit hic, propediem: id eſt breui. cũ ſcilicet iam prope eſt dies. Mene. vtinam Dii faxint pro faciant. Chre. facient. i. efficient vt tu redhibeas filium nunc ſi cõmodum eſt. i. ſi tibi eſt oportunum & tempeſtiuum & non moleſtum: volo q; ſupple ſis hodie apud me: quia ſup.

Pẽdere Pœnas · Prope diem (margin notes)

Dionyſia ſunt hinc: id eſt in hoc anno: hoc eſt nunc ſunt Bacchanalia, ſiue Orgia, quæ ſunt Bacchi ſacra ſeu feſta: qui Bacchus vna ſuarum appellationũ dicitur Dionyſius. Eius autem ſacra a pleriſq; Græciæ vrbibus trienio quoque celebrabant. Me. non poſſum. ſ. eſſe conuiua apud te. Chre. cur non potes eſſe apud me? quæſo: id eſt obſecro, tandem: id eſt vno verbo qd tantam vim habere apud te velim: quantam ſi diu te rogaſſem: & illud foret vltimũ: hoc eſt quod poſtulat. Chre. parce aliquantulum: t. b: id eſt aliquantulum tuos remitte ſeu intermitte labores: ac interrumpe. filius abſens vult te facere: hoc id eſt vt parcas tibi. Mene. nõ conuenit: id eſt non eſt cõueniens nõ me ipſum fugere laborẽ, qui ſcilicet ego impulerim: id eſt impegerim & intruſerim illum filium ad laborẽ ſumendum. Chre. ſiccine. i. vtrum talis eſt ſententia & opinio tua. Mene. ſic eſt ſupple ſentẽtia mea. Chr. bene vale: id eſt mane bene valens & ſanus. Me. & tu: id eſt etiã tu. Chr. bene vale: id eſt bene valens abi. Chre. excuſſit mihi lachrymas: id eſt lachrymari me fecit: id eſt lachrymas in finibus oculorum meorum oboriri fecit: quæ ex oculis manarunt, ac ſi forent excuſſæ. Nam excutere ſignificat commouendo aliquid deiicere, vt excute te de puluere: id eſt te mouendo vehementer deiice a te puluerẽ. & me miſeret eius Menedemi: id eſt eius miſericordia teneor. Sed vt: id eſt quãdiu, tempus diei eſt. me oportet monere: id eſt admonere: certiorem facere hunc vicinum Phaniam nomine: vt veniat ad cœnam. Ibo vt viſam: id eſt videam hic aliqas eam ad videndum ſi eſt domi. Deinde, vt ſciuit eum iam eſſe domi ſuæ ſubdit. nihil. i. non fuit opus monitore: id eſt vocatore ad cœnam. aiut homines ſcilicet. i. dicunt eum præſto eſſe: id eſt adeſſe promptum ſeu paratum eſſe & comparare. iamdudum: id eſt ex aliquanto ante tempore. egomet moror: id eſt in mora detineo. conuiuas: id eſt eos, qui ad conuiuium mecum venerunt. Cum enim eos deberem expectare: me expectãt. Ibo hinc: id eſt ex hoc loco. intro: id eſt in domũ meã. Sed quid: id eſt cur fores crepuerunt: id eſt patefactæ ſunt & apertæ. quiſnam: id quis. egreditur: id eſt exit aut aſſiliit. quemadmodum prius diximus [illegible] ad me: pro eo quod barbare dici conſueuit: Eamus pedes me. conceſſero: id eſt concedã; coniunctiuum pro indicatiuo, hoc eſt me conferam, vel intrabo huc, id eſt in domum meam.

Excutere · Conceſſere (margin notes)

SERs ¶ HOC tibi ſit ubi non vere viuitur, id eſt aperte ſed ſimulatorie, ſicuti tu non oſtendebas te eſſe leuem in filium, & ſicuti ille, qui non oſtendebat ſe obedientem in patrem. At porro hucuſq; male contingit, at in futuro ſpero illud quod recte eſt, id eſt proſpere tibi, ſcilicet confido illum propediem, id eſt ad præſens es &c. Dionyſia ſunt feſta Bacchi, qui colitur in Nyſa. non me ipſum, id eſt laborem fugæ, lachrymas ideo inducitur Chre. ſolum loquens, vt ex verbis eius veram cum habuiſſe de Menedemo compaſſionem faciamus, quare fidelius illum adiuuabit ſi poterit. Ibo vt viſam, occaſionem diſcedendi habet ad domum, vt Clitiam ibi repperiat.

¶ Nihil

CAL. Nihil adhuc eſt qd ve.) Hic Cliniæ, qui ex Aſia redie[illegible] rat, ingens de amica ſolicitudo exprimit. A[illegible] ſodalis opitulator Clitipho, q'aduētum a[illegible] mira voluptate patri narrat. Nihil adhuc qd ve[illegible]ia miſe/ rat accerſitũ Antiphilã: diſcruciabat q nõ rediret. Haud q̃q̄ ēt ceſ.) id eſt nõdũ differũt aduentũ. Solicitudinē iſtã.

Solicitudo. Bñ ſolicitudinem dixit. nã ſolicitudo eſt quæ inhæret mentibus: Solicitatio, quæ ab alio fit.

Solicitatio. Audiui in Aſia eſſe.) Recte. eiuſcemodi eſt oratio per ifinitiuũ. Nã nõ latine dr, audiui q in Aſia eſt. Nec opi.) Inſuperatũ. n. gaudiũ maius eē ſolet: queadmodum & dolor acerbior, ſi nõ opinanti obiicitur. Caue fa.) Volebat Chr. nũciare Mene. rediſſe filiũ: ſed Cliti. prohibuit qd Cliniæ nõdũ patris voluntas eſſet pſpecta.

[illegible] miſerũ.i.infelicē; Chr. narrat ſe eē miſerũ. quē.i.qlē. ſ. miſerũ eſſe [illegible] credere.i.nõ licet credere. ſicut cerne/ re eſt.i.[illegible].q.d.nõ eſt credendũ eũ eſſe miſerũ. q̃.i. q̃tũ.[illegible]ptarē Menedemũ.patrē eius eſſe inuitatũ.i. vo[illegible]cœnam: vt eſſet nobiſcu3 hodie amplius.i.vltra ve[illegible]m eſſe inuitatũ. vt obiicerē, i.offerē domi.primus.i. añ ceteros hanc lętitiam ei patri. nec .i. nec ēt. opinanti .i.ſuſpicanti: quaſi preter ſpem ei accidat: quo maius gaudiũ eē ſolet: atq ēt nunc ipſus eſt.i.adhuc ſatis maturũ eſt eũ inuitare: & iõ mittēdus eſt, q eum accerſat. Clit. o pr̃ caue faxis.i. vide ne facias: & ita h[illegible]bem? faxim faxis ta[illegible]xit & faxint: vt videre facile eſt pro faciã cias ciat ciãt. non eſt opus.i. non eſt neceſſe: vt inuitetur. Chr. Quapropter.i. cur non eſt op?. Clit. qa ēt incertu3 eſt qd Clinia faciat.i.intendat facere de ſe.q.d. neſcit quã viam vult ipſe tenere. modo.i. paulo añ. adhuc venit.i. appulit ex aſia timet oia: videlicet timet irã patris ſui: atq timet animũ amicæ ſuæ: vt: id eſt q non (vt aliquando prius diximus ex Dona. ſentētia) animus amicæ.ſ.non ſit erga ſe: id eſt timet ne amica eum poſtergauerit: ac ne ei ex animo affluxerit.

Obiicere. Faxis. Vt pro q non.

ACTVS PRIMI SCENA SECVNDA.

Iambici quadrati hypercatalectici & acatalectici, dimeter unus acatalecticus, Quadratus vnus catalecticus, brach[illegible]alectici duo.

CLITIPHO ADOLESCENS CHREMES.

CL. NIHIL adhuc eſt, quod vereare Clinia: haud quaquã etiam ceſſant. *Catalecticus.*
Et illã ſimul cum nuntio tibi hic ego affuturam hodie ſcio. *Brachycatalect.*
Proin tu ſolicitudinem iſtam falſam, quę te excruciat, omittas.
CH. Qui cum loquitur filius? *Trochaicus dimeter catalecticus*
CL. Pater adeſt, quē volui: adibo. pr̃ opportune aduenis. *Troc. tetra.*
CH. Quid eſt? CL. hunc Menedemũ noſtin' noſtrũ vicinũ? *(catale.*
CH. Probe. CLI. huic filium ſcis eſſe? CH. audiui, in Aſia. CLI. non eſt pater. *Iamb. Octo, hypercat.*
Apud nos eſt. CH. qd ais? CLI. aduenientē e naui egredientē illico
Adduxi ad cœnã: nã mihi magna cũ eo iã inde vſq a pueritia
Semper fuit familiaritas. CH. voluptatem magnam nuntias.
Quã vellē Menedemũ inuitatũ, vt nobiſcũ eſſet hodie amplius,
Vt hanc letitiam nec opinanti primus ei obiicerem domi.
Atq ēt nũc tp̃s ē. CL. caue faxis, nõ eſt op? pr̃. *Iãb. quadrati acat.*
CH. Quapropter? CL. qa eni incertũ eſt ēt qd ſe faciat: modo venit.
Timet omnia, patris iram, & animum amicę ſe erga vt ſit ſuę.

GVI. Nihil &c. Hic Cliniæ qui ex Aſia redierat ingēs de amica ſolicitudo exprimitur. Accedit & ſodalis opitulator Clit. qui aduentũ amici mira voluptate patri narrat. Miſerat aũt Clinia accerſitũ Antiphilã: diſcruciabãturq q nõ rediret: cui ſic ingt Clitipho. Clit. O Clinia nihil eſt adhuc qd.i. ppter qd vereare .i. timeas nõ venturã Antiphilã: hoc eſt nodum habes timendi materiã: ſeu occaſionē. qd ſic dici non ſatis culte ſolet nihil eſt adhuc, de quo tu debeas timere. ēt haud quaq̃.i. nequaquã ceſſant.i. differũt aduentũ & tardant, &, qd dici ſolet, nõ morant adhuc: ſeu nõ morã faciunt. & ſcio illã Ant. hodie affuturã tibi hic. ſimul.i. vna cũ nuncio: q iuit eã accerſitũ. [illegible].i. pinde. hoc eſt iõ. mittas.i. dimittas. iſtã.i. tuã ſolicitudinē. falſam.i. ſine cã exiſtentē. quæ ſolicitudo excruciat.i. affligit te. Ch. qui cũ.i. cum quo. filius meus. ſ. Cli. loquitur. Cli. Pater adeſt.i. ppe eſt. vel aduenit quē patrē volui adeſſe ſup. vel quē volui.i. optaui & deſider[illegible] vt quis me vult.i. qs me petit. adibo.i. ibo ad eũ: vt de[illegible] filium patrē adire. O pr̃ tu aduenis.i. accedis. opp[illegible] ſpicato: bonis auibus expectate [illegible] propter qd oppòrtune aduenio. [illegible] hũc Mene. noſtrũ vicinũ. Chre. pbe [illegible] Cli. ſcis filiũ eſſe hũc. [illegible] eſſe in Aſia. qd dici nõ multũ latine [illegible] Aſia. Cli. O pr̃ nõ eſt in Aſia [illegible] eſt penes nos. nã penes nos eſt [illegible] poteſtate eſt. Vt penes principē [illegible] pratrē. Chr. Quid ais? Interrogat [illegible] neq facile credēs. Clit. ego abduxi.i. deduxi [illegible] continuo. ad cœnã illũ aduenientē [illegible] applicantē ſeu appellētē. egredientē.i. exeũtē e naui: q [illegible] ex Aſia [illegible] applicaret: & e naui egrederet. ſtatĩ abduxi eũ ad cœnã, nã familiaritas fuit mihi ſemp cũ eo iã inde vſq.i. aſſidue a pueritia.i. a tpe pueritię.i. iã ex eo tpe cũ ambo eſſemus pueri.

Apud & penes.

Chr. nũcias.i. narras. magnã voluptatē.i. magnã lętitiã. Vt Cic. in Epi. Voluptatē habui nimiã. qd narrat.i. qd noui refert: aut qd dicit? Clit. petas ſup. qd ille narret: narrat ſup.

Voluptas Cice.

SER. Nihil. Poſtq̃ oſtēdit Chremetē eſſe amicũ Menedemi: & talē qui libēter iuuet, ſi occaſio veniat. Accedit ad cõcordiã & cõiunctionē iuuenũ oſtendendã. Et ſicut ſenes inducunt loquētes de maturis rebus: ſic iuuenes de iuuenilibus: ſicut de amoribus inuicē colloquentes. vñ ait ſic Clit. ad Cliniã. O Clinia nihil adhuc eſt quod vereare de amica. Miſerat. n. Clinia Oromonē ſeruũ ſuũ: & Syrũ ſeruũ Clit. pro Antiphilę: quę qa morabat videbat aliũ amatore aſſumpſiſſe. haud q̃q̄ ēt.i. adhuc ceſſant multũ qd.i. inducit Chr. loquēs cũ Clitipho: vt p hoc ſciat Cliniã aduenisse: & hēat copiã adiuuãdi Menedemũ. Iam inde.i. ab iſto die retro ſemp fuit vſq.i. aſſidue a pueritia. Amplius eſſe inuitatũ.i. maiori ipreſſione, q̃ ego feci. Atq ēt ve.i. adhuc tp̃s ē quo poſſim eũ inuitare. Caue fa.i. tu facias. qd de ſe faciat.

ASC. Vt Lau. Val. ſentit: atq omnes fatemur: appello & applico a[illegible] verba ſunt: quo circa non dices nauis appulit vel applicuit: ſed appulſa eſt. Iõq credo ſublatũ eſſe appo[illegible] his verbis vt in hac ſcena. aduenientē.i. accedentē & applicantē: ſeu appellentē ſubaudi ſe: vel nauē vel expone. aduenientē.i. applicitum vel appulſum. Vel tutius qd. ſit aduenire diſce. & pari mõ paulo poſt.i. cũ applicaret ſubaudi ſe. Silr ibi. Mo venit.i. appulit ſubaudi ſe: vel dic appulſus eſt. Silr. illud Chr. Miſerũ? quē &c. q̃uis reprehenſione dignũ nõ eſt (nõ. n. reprehēdere inſtitui) ſic quoq intelligere potes. Miſerũ, ingt, ſe narret eſſe: quem minus eſt credere ſup. eē miſerũ q̃ eũ, qppe q talē hēat patrē: ſed illud ſubiicēs ait q̃ vellē &c. & hoc modo dictio: quæ ponit interrogatiue: ſed priorē nõ dãno, itē illud. Nõ eſt opus pater. opus.i. vtile & expediens potius q̃ neceſſe expoſuero. Multa ſi quidē fieri recte poſſunt: quæ neceſſaria non ſunt.

Appellet & applicare. Opus p vtil.

CAL Minus ¶ MISERVM? quẽ minus credere eſt?) Minus, hoc loco pro nõ ponit. Non eſt, inqt, credendũ Cliniã eſſe miſerũ. hoc ad ſequentia reſpicit. ſ. Quid reliq eſt qn hẽat q̃ quidẽ eſſe in hoie dicunt bona. ¶ Minus credere eſt. Pro, non credendũ eſt, hmõi locutio pa[illegible] Latinis vſui eſt. ¶ Quæ qdẽ i hoie di. bo.) Scilicet a vulgo. cũ tm animi bona, ſm phos, appellanda ſunt. Et hoc, illud qđ ſupra dixit Chr. affirmat. ſ. Cliniã nõ eſſe miſerũ. ¶ Illene? Chremes ſermonẽ quem cœperat repſſit: vt exẽplo Cliniç filius terreretur. ¶ Illene? hoc clara voce pnũciandũ. ¶ Sed repri[illegible].) Hæc ſubmiſſa [illegible]ce ptulit, ne audiret filius. ¶ Hũc.) Scilicet Cliniã. ¶ Vt ut erat.) Quaſ bñ tueẽ patrũ ptes: q oino a filiis tolerandi ſunt ¶ Præter eius libi.) Vult eẽm Cliniæ videri deteriorem: vt oñdat parẽtes filiis, ob vitia eo[illegible], aſperiores eſſe. ¶ Nam quẽ ferret, ſi parentem non ferret ſuum.) Tale eſt illud, Cuius ſaluti conſulet, qui ſuam negligit. ¶ Erat æquũ.) Ab æquo ſuſcipit paternam defenſionem. ¶ Durum nõ eſt.) Aliud obiectũ refellit: & a ſtatu diffinitiuo cenſet patrem nõ eſſe appellandũ durum, qui filios a vitiis ſua veritate deterret.

apud te. Ch[illegible] dicã vtut. i. vtcũq: ſiue qualitercũq; erat. ſ. qualitercũq; res ſe hẽbat. tñ oportuit mãſum. i. oportebat filiũ manere. vt curabo adductũ iuũ Pamphilũ: pro [illegible]ducere. vt prius viſum eſt. fortaſſe. i. eſt poſſibile: q pater erat aliquãto iniquior. i. ſeuerior & acerbior æquo: ꝓpter libidinẽ. i. ꝓpter laſciuiã eius filii: aut ꝓpter inordinatã: & temere ſuſceptã voluntatẽ eius. patereẽ. i. pati debebat. vel debuiſſet: vt faceres ſępe: p facere debuiſſes, niſi mauis ad patrẽ referri. q. d. debebat pr eius pati libidinẽ: ſed ſupior ſnia melior ꝓpter id qđ ſequiẽ. Nam quẽ hominem ferret. i. tolleraret. ſi non ferret. i. patereẽ patrẽ ſuum. Tale & illud eſt in aliquo: Cuius ſaluti cõſulet, qui ſuam negligit. Hũcine: id eſt vtrũ hunc filiũ [illegible] erat. i. dicebat viuere, ex more: id eſt ex arbitrio illius. ſ. patris. an erat æquum illum. ſ. patrẽ viuere ex more huius. ſ. filii. & id non eſt durum. ſ. aſperũ, ſeu acerbum, aut tolleratu difficile. ſ. quod inſimulat eũ: id eſt incuſat mores. Nam inſimulare ſignificat accuſare ſeu incuſare: h[illegible] mores malos reprehendere, vt inſimulo illũ ſuperbiæ, [illegible] eſt incuſo. Nam iniuriæ parẽtũ ferme ſunt vnius rationis ſeu ſimilis. homo ille parens. ſ. qui eſt paulo: id eſt pauluũ tolerabilis. i. dignus qui tol[e]retur (nam tolerabilis paſſiue capi debet) non vult filium ſuum ſup.

Mãſum Adductum

Eam miſere amat. pp eam hęc turba, atq; abitio euenit. CH. ſcio.

CL. Nunc ſeruolum ad eam in vrbẽ miſit, & ego noſtrũ vna Syrum.

CH. Quid narrat? CL. [illegible] ille? ſe miſerum eſſe. CH. miſerum? quẽ minus credere e[illegible]

Quid reliqui eſt, qui [illegible]abeat quæ quidẽ in hoie dicuntur bona?

parenteis, patriã in[illegible]umẽ, amicos, genus, cognatos. diuitias.

Atq; hęc perinde ſunt, vt illius animus, qui ea poſſidet.

Qui vti ſcit, ei bona: illi qui non vtitur recte mala.

CL. Immo ille fuit ſenex importunus ſemper, & nunc [illegible]ihil magis.

Vereor, q̃ nequid [illegible] illum iratus plus ſatis faxit p[illegible]

CH. Ille ne? ſed reprimam me: nam in metu eſſe hunc [illegible] eſt vtile.

CL. Quid tu tecum? CH. dicam vt vt erat, manſum tamẽ oportuit.

Fortaſſe aliquanto iniquior erat, præter eius libidinem.

Pateretur. nam quem ferret, ſi parentem non ferret ſuum?

Hunccine erat ęquum ex illius more, an illum ex huius viuere? &

Quod illum inſimulat durum, id non eſt. nã parentũ iniurię

Vniuſmodi ſunt ferme: paulo qui eſt homo tolerabilis.

Gul ¶ AMAT eã amicã miſere. i. pdite: vehemẽter: & in ſuam miſeriã. Hęc turba. i. hęc turbatio & diſcordia inter eũ & patrẽ. & hęc abitio. i. diſceſſio ſeu pfectio euenit pp eã amicam. Di aũt abitio ab abeo is abitum abitu u. verſa in io fit abitio nis. i. diſceſſio. nã abire ſignificat diſcedere. Ch. ſcio propter eam eũ diſceſſiſſe a patre moleſtatũ ſępe. Cli[illegible] miſit Seruulũ in vrbẽ ad eam A[illegible]hilã accerſendã. [illegible] ego miſi vna: i ſimul noſtrũ Syrũ ſeruũ. ſ. Chre. Quid reliqui eſt. i. qd reſtat: quid relinquitur: qd ſupeſt: qd deeſt; ſeu abeſt quin[illegible]. q non h[illegible] ea. quę qdẽ. i. certe, dicunẽ. i. cenſentur a vulgo eſſe b[illegible] ſi hoieticũ tñ phi tm animi bona cenſeant. appelland[illegible] ergo ea, quæ dicuntur bona [illegible] parentes patrẽ, & [illegible]trẽ [illegible] patria incolumẽ. i. ſaluã [illegible]on armis quaſſata. [illegible] amicos: quos ſibi cõc[illegible]s. i. naturales bonæ cõditionis & for[illegible], ſeu ꝓp[illegible]m. hẽt cognatos. i. ꝓpinquos de cognatione ſua habet [illegible] opes. atq; hæc oia, quæ nec de ſe ſunt bona neq; mala. [illegible] de. i. ita. ſeu eiuſmodi ſunt, vt. i. qualis [illegible] vel cuiuſmodi anus illius hois eſt: qui poſſidet ea: q dicunẽ bona a vulgo. Sunt inquã bona ei, q ſcit recte [illegible] vt decet [illegible] & ſunt mala ei q non vtit recte illis [illegible] C li ti. Immo. i. ſed. ille ſenex [illegible] nus. ſ. acerbus: moleſtus: inte[illegible] tioſus: quaſi nõ opportunus. [illegible] nih[illegible] neqd. i. q̃ q aliqd ([illegible]) [illegible] pt eſſe vocatiui caſus [illegible] d. Chremes [illegible] inquam vereor. q̃ ne. i. q ille ſenex Menedemus iratus [illegible]

Abitio

Plus ſatis ſatis. i. plus æquo: ſeu plus q̃ decet. faxit. i. faciat. aliqd i i[illegible] Cliniã Chre. Ille ne. i. dicis te timere [illegible] ille ſene[illegible] faciat aliqd in illũ. Deinde Chr. ſe repreſſit p apoſiopeſim [illegible] cõfirmaret Cliniã: vidẽs bonũ eſſe vt in timore foueat, ſed reprimã. i. cohibebo me: i neq; oſtendã vltra eius pris ſeueritudinẽ in eum, nã vtile eſt illi. ſ. Mene. hũc filiũ ſuum eſſe. i. permanere in me. C liti. qa dixerat Chr. reprimã me [illegible] rogat filius. qd tute. i. tumet voluis ſup. aut cogitas, tecũ. i.

¶ TVRBA. i. turbatio. Abitio. ſ. diſceſſio. Seruulum. i. Dromonẽ. quid narrat Clinia, pœnitet eum abiiſſe. hic inducitur ſenex corrigens filium ſuum latenter per exemplũ Cliniæ, vt per hoc oſtendaẽ ſenex ignoraſſe amorẽ filii: qđ multum valet ad cõſequentia. Si enim cognoſceret filium ſuum amare; nõ veniret Bacchis, nec Anti[illegible]la in camera ad matrẽ ducereẽ, & ſic non dareẽ locus cogn[illegible] Miſerũ, vult oſtendere q Clinia nõ eſſet miſer, [illegible] ret vti bonis ſuis, & ita quaſi per exẽplum alteri[illegible] corrigere fi[illegible] ſuum, quẽ eſt minus credere miſerũ, [illegible] vt[illegible] ſuperiorẽ lineam genealogiæ, vt auo[illegible] [illegible] collaterales in generẽ vt ſunt [illegible] [illegible] hec. iſta omnia bona ſunt, ſe. i. tã [illegible] eſt. At qui hęc p[illegible] [illegible] poſſidet ea: i & vere v[illegible] hũ[illegible] [illegible] ti ea eſt [illegible] [illegible] [illegible]itiã [illegible] pa[illegible] [illegible] ſed [illegible] [illegible] hi[illegible] [illegible] tengit, qđ non põ[illegible] [illegible] crebo. i. aſſidue: ¶ [illegible] aſtrue. t. q Cli[illegible] ma inſimulat. i. [illegible] culpat. [illegible] patrẽ ſuum. durũ. i. difficilem & nimis ſeuerũ. id non eſt ſup. [illegible] dicit vel verum. Rationem ſubiungit, cuius ſenſus e[illegible] [illegible]s parẽtes eiuſmodi ſunt, falſo unum ſuum incuſat moroſitatis.

Inſimulare

SER.

ASSE[illegible]

¶ Scortari

CAL. ¶SCORTARI.) Eſt frequenter ſcorta ductitare.
Scorta/ri ſConſequi conſimilia.) Nã cuius animus in re mala ſemel corruptus eſt, in dies fit peior. ſNobis quid cœnę.) Minus dixit, ꝗ ſi dixiſſet quæ cœna. Sic illud. Quicquid noctis eſt, Aliter exprimitur ꝗ ſi diceremus, quis hic homo eſt?
GVL. ¶SCORTARI crebro .i. ſæpe ſeu frequenter ſcorta ductitare. Scortari enim vt Varro inqt eſt ſępius meretriculam ducere, q̃ meretrix
Scortũ a pelle ſcortum apellat̃ q̃ vt pelli
Scortes cula ſubigat̃. Scortes enim pelles ſunt
Scorta aretinę. & ſcorta; vt Feſt. inqt & ſimiliter Var. appellant̃ oĩa ex pellibus facta: ſeu coriis. non vult
Conui/ari inquã parens tolerabilis filium conuiuari crebro. i. frequenter ſuæ meretrici celebrare cõuiuium. Nam conuiuor aris deponens verbũ: aut ſignificat celebrare cõuiuium: aut ad conuiuium inuitari, aut ẽt frequentare conuiuia. Nonius ẽt dicit
Pompo/nius inueniri cõuiuio pro cõuiuor: pro eo qd̃ eſt ad cõuiuium inuito. Põpo. in Munda: Si Calendis conuiuant idibus cœnant foris. Ipſe hõ tolerabilis inquã prębet exigue. i. parce. ſumptũ. i. impendia: quæ fiunt in celebrandis cõuiuiis & meretricibus fouendis, atq; hęc oĩa, quę facit pater ſunt. tum. i.
Deuin/cere tunc ad virtutẽ acquirendã: & ad omittẽdas tales imunditias. verũ. i. ſed. vbi. i. poſtq̃. animus ſemel deuinxit. i. irretiuit: illigauit: innexuit ſe cupiditate aut libidinis: aut hono/
Conſeq ris: aut opũ. O Clitipho fili mi neceſſe eſt conſequi. i. cõſiderare. ſili'a cõſilia. i. ſilia ꝓpoſita: ſeu ſilia ſuſcepta. qd̃ dicunt inepte aliq interpretari ſcitũ: hoc eſt ſcitũ. i. ſcite: & doctæ: atq; prudẽter factũ. & hic capit̃ paſſiue i quis ſcitus homo
Scitus dicat̃ ſæpius, qui ſciens eſt; hoc ergo ſcitũ eſt. ſ. facere peri/culũ. i. facere experientiã ſeu ſumere experimentũ aut conſilium ex aliorũ periculũ interdũ videt pro cõſilio capi. Ci. ad Trebatiũ Cor. Nihil audeo dicere cuius periculo tu ſtultus es. i. conſiliũ qd̃. ſ. periculũ factũ ex aliis ſit tibi ex vſu. i. vtilitate: hoc eſt ſit tibi vtile. Cli. credo. i. exiſtimo ita eſſe vt dicis ſup. Chr. ego ibo hinc intro. i. in domũ. vt videam quid cœnæ. minus dicit ꝗ ſi dixiſſet i q̃ cœna ſit nobis i qd̃ dici ſolet inepte i p videndo qd̃ hẽmus ad cœnandũ. tu ſis vt. i. q̃diu tẽpus diei eſt. vide. i. caue. ſis id eſt ſi vis. ne quo id eſt vt non in ali/quẽ locũ abeas. i. diſcedas. lõgius. i. nimis lõge hinc. i. ex hoc loco: qd̃ dici ſolet: vide ne elonges te nimis de hoc loco.
Pericu/lum Cice.

Scortari crebro volunt nolunt crebro conuiuarier
Prœbent exigue ſumptum, & ex ſunt tamen ad virtutem omnia
Verum vbi animus ſemel ſe cupiditate deuinxit mala,
Neceſſe eſt Clitipho conſilia conſequi conſimilia hoc
Scitum eſt, PERICVLVM ex aliis facere, tibi quod ex vſu fiet.
CLI. Ita credo. CH. ego ibo hinc intro, vt videã nobis qd cœnę fiet.
Tu vt tempus, eſt diei, vide ſis nequo hinc abeas longius

Viſus Si pro/ſi vis

SER. ¶VERVM. q. d. ſed mõ ad nos redeam? Animus vbi poſtq̃ deuinxit ſeſe ſemel cupiditate alicuius inhoneſtatis. neceſſe eſt Cliti. & te & alios ſequi cõſilia. i. vtilia. conſimilia. i. a cõſimilibus accepta. non q; faciant i ſed q; conſimiles faciunt: ſed cõſilium ſibi aſſumunt. per cõſimiles. i. conſiderando malum euentũ eorũ. & hoc ſcitum eſt. i. ſapientia eſt facere periculũ. i. probamentũ ex aliis. ſ. qualiter eis accidiſſet. Tẽpus cœnę iam idoneũ. vide ſis. & videas ne quo &c. vide ſis. ſis eſt adiectio ſyllabica.

ASCE. ¶ITEM illud. Neceſſe eſt conſilia conſequi ſimilia. plures intelligunt ſic. Vbi animus deuinxit ſemel ſe mala cupiditate. Neceſſe eſt conſilia ſimilia: id eſt mala conſequi: id eſt ſimul ſequi & naſci, qui ſenſus quadrare videt̃ illi. Atq; hęc ſunt tum ad virtutem omnia. Item & illud: vt tempus diei eſt. accipiunt multi ſic: Vt tempus: id eſt ſm̃ q; tempus diei eſt: quia tardum & veſpertinum.

CAL. QVam iniqui ſunt pa.) Solus Clit. permanſit, q de pr̃e conqueritur, vt mos eſt adoleſcentiũ, q nimia pręcepta moleſte ferũt. ſ[...] nũc eſt.) Huic illud ɔtrariũ, Sed nunc ea me exigere, inquit, pr̃is eſt. nã qd̃ antehac fecit, nihil ad me attinet, Dum tp̃s ad eam rem tulit, ſiui animũ vt expleret ſuũ. ſEx
Libido ſua li.) Libido eſt quæq; voluntas temere ſuſcepta. Apud Salu. in Catil. tñ in bonam partẽ capit̃, Magiſq; in decoris armis, & militaribus equis, ꝗ in ſcortis & conuiuiis libidinẽ habebant. ſCognoſcẽdi & ignoſcendi.) Ex affectu eorũ loquit̃, qui cũ alicui obnoxii ſint, aliũ hñt animũ, ꝗ hẽrent, ſi liberi eſſent. ſPer aliũ oſtendit ſuam ſñiam.) Superius, Sed reprimã. nam in metu eſſe hunc, illi eſt vtile.

ACTVS SECVNDI SCENA PRIMA.

CLITIPHO.

QVAM iniqui ſunt pr̃es in oẽs adoleſcẽtis iudices. Octon.
Qui ęquũ eẽ cẽſent, nos iã a pueris ilico naſci ſenes, Iãb.
Neq; illarum affines eſſe rerũ, quas fert adoleſcentia.
Ex ſua libidine moderant̃, quæ nunc eſt, non q̃ olim fuit.
Mihi ſi vnquam filius erit, nę ille facili me vtetur patre.
Nam & cognoſcendi, & ignoſcendi dabitur peccati locus.
Non vt metus, qui mihi per alium oſtendit ſuam ſententiam.

modum nobis adhibent ex ſua libidine. i. ex mero arbitrio & volũtate: ſiue recte ſiue nõ. Nam libido eſt quęq; voluntas temere ſuſcepta. interdum tñ capit̃ in bonã partem.
Salu. Salu. Magiſq; inde coris armis & militaribus equis, ꝗ in ſcortis & cõuiuiis libidinẽ habebant. Moderant̃ ergo nos ex ſua libidine, q̃. ſ. libido nũc ẽ illis. nõ q̃ libido fuit olim illis cũ iuuenes eſſent: & quales ſumus: ſi filius erit vnq̃ mihi. ne. i. certe. ille filius vtet me pr̃e facillime. i. hẽbit me pr̃em benigniſſimũ & pluNæ. i. certe rimũ illi indulgẽt. Nã locus. i. facultas: occaſio: opportunitas: cõmoditas dabit illi a me cognoſcendi multa q̃ fiunt a iuuenilibus in lubrico politis. & ignoſcẽdi. i. parcendi peccatis alienis. vel, vt alii hñt. peccãt. i. errãti. Nã q alias errauerit, errantibus ignoſcere non renuit & eorũ errata excuſare. Nõ faciã ſup. filio meo. vt. i. ſicut meus pr̃ mihi facit. q oſtẽdit mihi ſua ſñiam. i. id qd̃ ſentit p aliũ. i. p exẽplũ alterius.

CVI. QVam iniq &c. Hic ſolus Clit. pmanſit, q de patre conqueritur vt mos eſt adoleſcentũ: qui pr̃na pcepta moleſte ferũt. Clit. q̃. i. q̃tũ pr̃es ſunt iniq. i. nõ æqui: ſed acerbi & importuni iudices. i. cẽſores. in oẽs adoleſcentes. i. erga iuuenes oẽs. q. d. eos non rectũ in eos hẽre iudiciũ: qui cenſent æquũ eſſe. i. rectũ eſſe: & iuſtũ. nos naſci ſenes. i. habentes mores ſeniles: & ſapiẽtes. ilico. i. cõtinuo a pueris: p aduerbio ponit̃. i. a pueritia: vel ab ineũte ætate: vel ſtatim vt pueri ſumus: aut cũ primũ pueri euadimus. neq;. i. & cenſent inq̃ nõ eſſe æquũ nos eſſe affines. i. participes: ſeu finitimos: & cõterminos: ac ꝓpinquos earũ rerũ quas adoleſcentia. i. iuuenilis ætas. fert. i. affert, ſeu inducit. ipſi pr̃es moderantur nos. ſ. i. regunt nos & imponunt habenas nobis: ſeu

SER. QVam inique. Incipit ſecundus actus de adductione amicarũ: ad quas neceſſariæ ſunt pſonæ amicorũ qui eas recipiant: & pſonę ipſarũ, q̃ adducant, & ſerui, qui adducat. Et opportuna ſit adductio illa. Deſcribunt̃ prius iuuenes amãtes, & deſiderãtes eas i & tales q libenter eas recipiãt. Secura eſt ergo adductio illarũ, cũ ita affectuoſi ſint ad eas illi, ad qd̃ deuiucunt̃. & prius inducit̃ in hoc actu Clitipho ꝓfitẽs de amica ſua, quia nunq̃ adhuc dictũ nobis erat Clitiphonẽ hẽre amica, vt cum deinceps de Bacchide mẽtionẽ fecerit, ſciamus eẽ amicã eius, & tñ hac de cã, ſicut

diximus,ita amãs eſt inductū vt cum venerit libenter ab eo recipiatur. Q uã inique.q.d. Pater meus dehortatur me ab amore.ſed,certe iniurioſe agit, Nec tñ me tetrahent ab illa perſuaſiones eius: & hæc eſt ſumma huius ſcęnę: per quod vehemens amator oſtendit. Sed mihi.i.nõne mihi. nę.i.certe locus cognoſcendi.ſ.iãdiu dabo licentiã: donec per ſe cognoſcat eē peccatū: & loc⁹ ign̄.ſ.ponã ei terminū ignoſcẽdi.

CAL. ¶ VBI adbibit.) Q uã petulans ſit filius in parẽtẽ, offendiſcieuius ꝑcepta cõtẽnit.¶ Nę ille.) Nę pro certe ponit. Da mihi atq; aff.) Verba ſunt amicę, quæ magis Clitiphonem ſtimulãt,ꝙ pris ꝑcepta.¶ Satagit.) Genitiuo iungitur. — Satago

Perii,is mihi vbi adbibit plus paulo,ſua narrat facinora!
Nunc ait,Periclum ex aliis facito tibi quod ex vſu ſiet.
Aſtutus:nę ille haud ſcit ꝙ mihi nunc ſurdo narret fabulam.
Magis nunc me amicę dicta ſtimulant,Da mihi,atq; affer mihi.
Cui quid reſpondeam nihil habeo,neq; me quiſquam eſt miſerior.
Nam hic Clinia,etſi is ſuarum rerum ſatagit:attamen
Habet bene ac pudice eductam,ignaram artis meretricię.
Mea eſt potens,procax,magnifica,ſumptuoſa, nobilis:
Tum quod dem ei recte eſt:nam nihil eſſe mihi,religio eſt dicere.
Hoc ego mali non pridem inueni:neq; etiamdum ſcit pater.

cõuiuia: quę oia magnū auri põdus poſcunt. ſumptuoſa.i. auida.ſumptus.i.multa impendens: & ꝓpterea multa petens nobilis.i.inſignis in malam partẽ.i.multis nota: q̄ a vi- delicet frequẽter habeat amatores. tũ.i. deinde.recte eſt.i. placet ei: & ꝓbat ꝙ dem ei.i.faciã ei munera. Nã religio.i. metus & ſolicitudo eſt dicere nihil eſſe mihi.i. me nihil habere:q̄d dem ei. Religio.n.interdum capit pro metu: vt alibi in Andria. Dign⁹ cus tua religione es odio: nondũ inſeitpo q̄ris. religione in gt.i.metu & ſolicitudine: vt ait No. Nõ ꝓdẽ.i.non nuper:neq; paruo ante tpe inueni hoc mali: id eſt nactus ſum hoc malũ. & irretitus in eo.ſ. in inſano eius ꝓcacis meretricis amore. et neq; dũ.i. & etiã nõdum.i.nõ adhuc pr̄ meus ſcit me iſto malo laborare. — Nobilis — Recte eſſe — Religio — Neq; dũ

Educat — Educet — Procat

¶ Satagit. Id eſt anxius eſt & curioſus ſuarum rerum.¶ Pudice eductã.) Quod nos educare dicimus, antiqui educere dixerunt.¶ Procax.) Procare, poſcere eſt, vnde procaces meretrices,ab aſſidue poſcendo. & Proci vxorem poſcẽtes in matrimoniũ.¶ Religio.) Metus vel ſolicitudo. Teren.in Andria, Dignus cum tua iſtac religione es odio. Inde dies religioſi,infames vel infauſti dicti: quos ex contraria cauſa propter ominis diritatem relinquam.

GVI. ¶ PERII.i.perditus ſum prę nimia eius importunitate & moleſtia. Is pater vbi.i.poſtq̄ adbibit,i.bibit.nihil plus ſignificat:niſi aliquatenus augeat prępoſitio.paulo plus.i. paulo,largius æquo. & vbi narrat ſua facinora.i.ſua ꝓclara facta.per ironiã dicit nunc i.aliqñ ait.mihi facito periculũ ex aliis.i.delige tibi qui imiteris exẽpla ex aliorũ euẽtis.quod periculũ ſit tibi ex vſu.i. vtile vt prius dictũ eſt. Næ.i.verũ, ille pr̄ eſt aſtutus.i.cautus.q.d.minime.haud.i.nõ ſcit quam fabulã.ſ.quas nugas(nã fabulæ loco habeo eius ſermonẽ) narrat mihi nũc ſurdo.i.nõ attẽdenti dicta,meæ amicę magis ſtimulãt.i.ſolicitant me. Deinde ſubiungit verba amicę ſemp petẽtis. Da mihi munus.ſ.hoc vel illud. affer mihi aliquid noui. Cui.ſ.amicæ ita petenti. nihil habeo i neſcio qd rñdeam.i.debeam rñdere.neq; q̄ſq̄ eſt miſerior me. Nã hic Clinia & ſi.i.q̄uis.ſatagit ſuarũ rerũ.i.anxius & curioſus eſt earũ faciendarũ: at tñ habet amicã.ſ.eductam, i.educatã (nã qd nos educare dicimus: antiq educere dicebãt) bñ.i. honeſte. & pudice.i.caſte & ꝓbe. & hẽt eam. ignaram .i.neſciã artis meretriciæ.i.aſtutiæ,ſeu verſutiæ meretriciũ.mea amica eſt potens.i.vel robuſta, vel opulẽta.procax.i.aſſidue petens.Procare.n.vt Põpeius inquit, ſignificat poſcere. Inde procaces meretrices dictæ ſunt ab aſſidue poſcendo. Inde proci dicunt̃ vxorẽ in matrimoniũ poſcentes. Itaq; ꝓcax.i. ꝓtax,diſpoliatrix.magnifica.i. magnifice inſtructa ſupellectili: magnifice induta: magnifice epulans, & lauta: q̄rens — Nunc.i. aliqñ — Satagit — Procax — Procat — Proci

¶ PERII.i.mori poſſum præ indignatione,facinora de amoribus ſuis. Næ.ſ.certe.ſatagit rerũ ſuarũ.i. curioſus eſt circa amorẽ ſuũ, Satagere eſt ſolicitari .ſ. ſatis agere. Tũ.i. præterea ꝓpter hoc ſum miſer: qa cum illa recte.i.bene meruiſſet:vt ei darẽ: nihil hẽo.hoc dicit. Tũ qd dem &c. Religio.i.ad religioſos ꝑtinet dicere nihil hẽo. Nõ pridẽ anteq̄ amatẽ vnq̄ hoc.i.tantũ mali paſſus ſum: q̄tũ modo patior, Neq; etiam dum.q.d.quid erit poſtq̄ reſciuerit. — SEN.

¶ PROPTEREA q̄ in textu habetur:ſua qui narrat facinora: ſic intelligo. Is pater qui vbi adbibit paulo plus, q̄ æquum ſup.eſt: narrat mihi ſua facinora.i.facta iuuentæ quæ ſæpe deteſtanda ſunt. nunc.i.dum ſenex: & ſobrius eſt ait,&c.q.d.inepte ſobriũ alterius crimina damnare: qui ſua ebrius ꝓfitetur iactabundus: illud vero in fine. Tum quod dem ei &c,ſic accipiendũ puto. Tum.i.deinde illud quod dem,i.donẽ vel donare poſſim ei.i.Bacchidi. eſt recte pro eo quod eſt nihil. Quia enim ex verbis omnia ſeruabant: verebant̃ dicere ſibi nihil eſſe: aut ſe a nullo peti. Ideoq; quærenti patri familias: Q uis me vult? reſpõdebatur: bona fortuna pr̄: pro eo quod eſt nullus, & quęrenti. Q uid tibi eſt? reſpõdebatur: vt Pamphilo in Hecyra: recte mater: pro eo quod eſt nihil. Sic hoc loco: tum quod dem ei eſt recte: pro eo quod eſt nihil. q.d.nihil eſt mihi: id eſt nihil habeo quod dem ei.ſed religio eſt: id eſt metus & timor(dicitur enim religio a religando: eo quod mentẽ metu quodam ac obſeruãtiæ ſtudio ligat) dicere nihil eſſe mihi: id eſt ꝙ nihil habeam. Item illud quod ſequitur: hoc ego mali non pridem &c. Q uia Valla.dicit pluſculum temporis per pridem, q̄ per dudum ſignificari: bene quadraret ſi dixeris. Non pridem: id eſt nõ multo tempore. quod patet, quia addit: Neq; etiã dum ſcit pater &c. — ASCE. — Religio — Pridem & dudũ

ACTVS SECVNDI SCENA SECVNDA.

CLINIA CLITIPHO.

CAL. SI mihi.) Hic mira amãtis ſolicitudo exprimit̃; cui expectanti, hora, dies, annus videtur.¶ Si mihi. Amor res eſt ſuſpitionis plena. Torquetur igit̃ Clinia, mora & dilatiõe amicę Antiphilæ.¶ Sed vereor mulier.) Bene amantis exprimit affectum: qui ſemper omnia in deterius ſuſpicatur.

CLIN. SI mihi ſecundę res de amore meo eſſent,iamdudum ſcio   *Octonarii Iambici*
Veniſſent:ſed vereor ne me abſente mulier corrupta ſit.

paulo ante.vel capẽ pro iampridẽ. veniſſent i ſcilicet Antiphila, & ſerui,qui eam acceſſiuerunt.ſcio: id eſt non dubito ꝙ iam veniſſent:ſed vereor ne mulier: ſcilicet Antiphila corrupta ſit: id eſt ne pecuniarum largitione ad alium diuerterit.hic: id eſt in hoc loco. me abſente: id eſt quamdiu fui abſens.

GVI. SI mihi &c. Hic mira amãtis ſolicitudo exprimitur: cui expectanti hora dies: annus videtur. Clit.ſi ſecundæ res: id eſt proſperæ ſuccedentes eſſent mihi de amore meo: id eſt quantum ad amorem ſpectat. Iamdudum: id eſt

SI mihi. Inducto Clitiphone curioſo [illegible] amore inducit̃ Clinia: & talis: qui libenter recipiat [illegible] in ciuitate vbi habitãt amatores ſunt, corrupt[illegible] — SER.

¶ Mihi

CAL' ℭ MIHI animum exaugiant.) Augurt dicitur animus, quando multa concurrunt quibus flectitur in eam partem inquam inclinatur. ℭ Occaſio: ætas.) Hi loci ex arte rethorica etiam ad maioris rei confirmationem valerent. ℭ Occaſio, locus: ætas, mater. Argumenta deducuntur aut a rebus, aut a perſonis. hæc enim: cauſa, tempus: locus. occaſio inſtrumentum, modus, &c. rerum accidentia. a perſonis deducũtur hoc modo. Nam ſimiles parentibus, aut maioribus ſuis filii plerunq; credũtur, & nõnunquam ad honeſte, turpiterq; vi/uendum. Similiter a natione quoq; patria: ætate: educatione & diſci/plina ſumũtũr. ℭ Hei mihi.) Hei, datiuo iũgitur vt Virgi. Hei mihi qualis erat. Heu vero, accu/ſatiuo, vt alibi Terent. Heu me miſerum. ℭ Mihi animus prçſagit mali.) Sic fieri conſueuit: vt quotiens aliquid expectamus, ea occurrant: potius quæ mentem noſtram ad cogitandum aliquid mali trahant. ℭ Quando iſtuc erit?) Non poteſt credere ex nimia ſuſpitione venturam amicam. ℭ Non cogitas hinc lon/gius abeſſe?) Clitipho remouet ſuſpitionem ex animo Cliniç & locorum interuallo, & ex cultu mulierum, quæ ma/iorem temporis partem in ſe ornando conterunt. ℭ Cliti/pho, timeo.) Vide nulla re arceri poſſe ſuſpitionem ex pe/ctore amantis. ℭ Eccum Dromo cum Syro, ΔΕΙΚΤΙΚΩΣ: & cum geſtu nimiæ lçtitiæ pronunciandum eſt.

Hei

Heu

GVI. ℭ MVLtæ opinionis concurrunt, ideſt ſimul in mentem veniunt, quæ exaugeant mihi animum ad credendum eas fuiſſe corruptam. Subdit ea, quæ exaugent animum ad id credendum videlicet occaſio: ideſt opportunitas: ut cor/rumpatur: quia formoſa: & multis forte iuuenibus placens ac no: a. locus: quia: ſcilicet eſt in eo loco: vbi aliæ petulantes. & ideo contagione facilis lapſu eſt. ętas, quia iuuenilis & flore iuuentutæ nitens: quæ plerunq; lubrica eſt male, & improba mater. ſub imperio, ideſt ſub poteſtate cuius eſt.

Concurunt multæ opinionesq; quæ mihi aĩum exaugeant.
Locus: occaſio: ętas: mater ſub imperio cuius eſt, mala.
Cui nihil iã pater pretiũ dulce eſt. CLIT. Clinia. CLIN. hei miſero mihi.
CLIT. Etiã caues ne videat forte *hinc te ꝑ̃re aliqs exiẽs. *al. hic
CLIN. Faciam ſed neſcio quid pfecto mihi aĩus præſagit mali
CLIT. Pergin' iſtuc prius diiudicare, q̃ ſcis quid veri ſiet?
CLIN. Si nihil mali eſſet, iã hic adeſſent. CLIT. iã aderũt. CLIN. quando iſtuc erit?
CLIT. Non cogitas hinc lõgius abeſſe? & noſti mores mulierum. Dum moliunt, dũ comunt, annus eſt. CLIN. o Cliti pho. Timeo. CLIT. reſpira ecceũ dromonẽ cũ ſyro vna adſunt tibi

(hæc omnia exaugent animũ ad credendum eam eſſe hic corruptam) cui: ſcilicet matri, ſub cuius eſt imperio. nihil eſt dulce: ideſt carum: ſuaue: placens: præter pretium, ideſt præter pecunias & mercedem. Clitipho, o Clinia, vocat eum, ut atendat quod dicere cupit. Clitipho. Hei mihi mi/ſero ideſt ſentio me miſerum, & illud dictum interiectio, n[illegible] obtinet. Clit. etiam caue, ne aliqs exiens a patre, vbi in epte dici ſolet de pe/nes patrem, videat te forte hic. Clit. faciam .i. cauebo. ſed profe/cto: ideſt certe. ani/mus prçſagit, ideſt prçnunciat: i. prædi/cit, præſentit, prædiuinat mihi neſcio, qd mali. Cliti. Pergin. i. conaris ne, aut niteris ſeu proſequeris diiudicare illud priusq̃ ſcias quid veri ſit in eo. Clit. Si nihil mali eſſet iam Anti/phila adeſſet. i. præſens eſſet hic. Clit. Iam mox: ideſt ſta/tim. aderit hic, ideſt præſens erit h.e. Clit. quando illud erit q aderit. Clit. non cogitas eam abeſſe, ideſt remotam eſſe: longius: ideſt multum longe. hinc: ideſt ex hoc loco. & noſtin, ideſt cognoſcis. ne mores: ideſt modos mulierum. dum, ideſt quãdiu molliuntur, ideſt lenes ſeu mollies cute ef/ficiuntur: ſiue dum fucantur. & dum: ideſt quãdiu. comun/tur. i. pectuntur. annus eſt. i. annum vnum conterunt inte/grum in leniendo ſeu molliendo cute ſua, & in pectẽdis capillis Cli. o Clit. timeo. Clit. reſpira. i. reſume vires, recrea te, ceſſa a timore aium reuoca ſeu reſume, colligo te: ad te redi, reſurgere a me, tu eccum. i. ecce hic prope Dro. vna cũ Syro. ipſi ſerui adſunt: i. appropinquant. i. prope ſunt tibi. ℭ EXAVgeant ad dolorem. occaſio, quia ego aberam. locus: ideſt ciuitas: vbi eſt frequentia iuuenũ. ætas, quia puel/lula iuuenis eſt. mater auara, quæ. ſ. Anus nutrierat: illam quam putabat eſſe matrem eius. etiam: ideſt adhuc caue vel aliter caue inquam tale ſup. amicam, & etiam caue ne videat &c. Quando iſtuc erit, unde nimiũ affectũ amoris.

Preſagi re

Reſdi tare

SER.

CAL. AIn' tu?) Hæc ſcena plena eſt & timoris & ſuſpitionis, ſed perſona ſeruilis vtrique ſuccurrit. ℭ Ain' tu? Hoc ſic lege vt intelligas multa verba præceſſiſſe. ℭ Mulier.) Non Antiphila aut amica, ſed ſic dixit quaſi illi qui deſpera[illegible] redituram. ℭ Ego uero audio.) Verba ſunt reſpirantis, & ad ſe redeuntis.

ACTVS SECVNDI SCENA IIII.

Senarii & Octonarii Iambici: permixtis Trochaicis Catalecticis.

SYRVS. DROMO. SERVI. CLINIA' CLITIPHO.

S. AIN, tu? D. ſic eſt. S. verum interea dum ſermones cædimus. *Troch, catal.* (Clinia? Illę ſunt relictę. CLIT. mulier tibi adeſt: audin'

CLIN. Ego vero audio nunc demum, & video, & ualeo Clitipho.

grŭit. Clit. mulier a/deſt tibi, ideſt ecce propinquat tibi mulier: quam tantopere optabas, audin, ideſt vtrum audies ſuos Clinia. Cliti. vero, ideſt certe vel ſed. ego nunc demum, ideſt nunc ſolum: vel tandem. video: audio & valeo, ideſt ſanus ſũ cum prius languerem prę timore: & quaſi conſternatus eſſem mei ſenſus ſua non rẽcte exercebant officia. Sy. ſerui non uidentes adoleſcentes pergunt in ſermone incepto. itaq; inquit.

GVI. AIn tu & cętera. Hæc ſcena plena eſt & ſuſpitionis & timoris: ſed perſona ſeruilis vtriq; ſuccurrit. Serui autem in fronte ſcenæ ex abrupto colloquuntur: tã quam pergentes in incepto colloquio: quod vltro citroq; in via conferebant. Sy. ain tu: ideſt dicis tu verum. quid au/tem dixerit Dromo, non eſt curandum. nam iſte eſt abru/ptus ſermo ex communi viæ colloquio. Dromo. ſic eſt: vt dico. Syro, verum. ideſt, ſed dum. ideſt quamdiu, cędimus. ideſt commiſcemus. ſermones, ideſt coloquia, ille mulieres ſunt relictæ. Cędere: vt vult No. vltra cęteras ſignifica/tiones: interdum ſignificat comiſcere, allegatq; Lucilium dicentem. Tineç omnia cæduntur ideſt commiſcentur: ut ip/ſe interpretatur, noſtro autem hic propoſito optime con/

Cędere pro con miſcere

AIn tu. Poſtquã oſtendit illos eſſe tales: qui libenter amicas ſuas recipiant. Reſtat vt adducantur, ſed quia Clit. interogabat amicam ſuã adduci prçmittit Syrus: qui illos inſtruit: quomodo ſe habeant erga illas. ne quando venerint inconſulte recipiantur habet Syrus cau/ſam vt eam prçcedat. Ignoras tamen, ſcilicet dum erat intentus verbis Dromonis de rumoribus qualiter ibi fue/rit dominus ſuus Clinia: vel de aliis rumoribus Aſiæ. Quibus auditis ſic dicit. Ain tu Dromo. i. ſic eſſe &c. Cędimus ideſt damus viciſſim. Cum Clitipho audiuiſſet. Illæ reli/ctæ ſunt, dixit Cliniæ. Mulier &c. Quid: ideſt aliquid rep.

SER.

CAL. ℭMinime mi.)Mulieres a natura.tardæ in inceſſu ſunt.ſʒ hic addit cã tarditatis.⸿Minime mi. Scilicet ſi relictę ſunt. ⸿Perii.)Cliniæ ſuſpicio, ꝙ amica corrupta ſit:ab ancillarum grege orit.has.n.ab aliis amatoribus eſſe putat.⸿Portant quid re.)Ob hoc non eſt ſecurus Sy.ꝙ mulieres relictæ ſint.⸿Et veſpe.& non nouerũt viam,)Cã cur nõ oportuit relictas, quis.i. totus:ſi quid portat, & in nocte,& in icerto itinere? Vę miſero mihi.) Magis ſuſpicatur Clinia ꝙ a Syro aurũ & veſtem audierit.⸿Abidũ.)Dũ παρέλκον.⸿Vnde ea eſſe cenſes? Vnde eſſent iſta,tanq̃ notum eſſet,non explicuit. ⸿Quid turbæ eſt?) Perſona ſeruilis vt pote fidelis heri impenſis timet.⸿Quid turbę eſt? Turba primũ perturbationẽ ſignificat, inde turbo turbas, perturbo, deturbo. Dehic multitudinem. quæ fere turbatione nõ vacat.⸿Capient.) Alias deligẽt ſignificat. Virgi. Aut capere:aut captas iam deſpectare videnẽ. ⸿Eccos vole,) Eccum eccam: eccos eccas,ellum e llam ellos ellas, ab ecce compoſita ſunt & per aduerbia reſoluntur, non per pronoia. Eccum:ecce hic:ſubintellige virum de quo agebamus eccam,ecce hic:ſubintellige fœminam. Ita ellum,intellige ecce illic virum &c.⸿O Iup.)Sic exclamata dum putat ab amica eſſe deceptum.⸿Errans.)Hic errones dñr.⸿Pudet & miſeret.)Recte:quia poſt pudorem ſolet conſequi miſericordia. Pudet, verecundiæ eſt: Piget pœnitentiæ. Terenti.in Adelphinis, Fratris me quidem pudet: pigetq;. Et bñ pudet de filio in patrem. in Andria:tum patris pudor. ⸿Cantabat.) ⸿Hoc eſt frequenter dicebat. & ſignificantius dixit cantabat, & antiqui canere pro eloqui dixerunt. ⸿Ab hac.)Sic dixit, quia nondum appulerat: etſi ſuperius me deſeruiſti dixerit. ⸿Hic de noſtris verbis.) Superius, Portant quid rerum:& aurum, & ueſtẽ dixit.⸿Videlicet.) Scilicet & videlicet idem ſignificare videntur quod certe: ſed habent vſum ſuum per amaritudinem cum deriſu permixtam. Virg. Scilicet his ſuperius labor eſt. Quintilianus Ho: videlicet expectaſti.

Pudet

Piget

Scilicet videlicet

GVI. ℭSY. Mini.mi.i.non eſt mirandum ſi ſint relictæ.adeo i. vel valde:uel in tm̃ ſunt impeditæ .i. retardatæ ab inceſſu veloci, cãm ſubdit.ducunt ſecum gregem.i. cateruam,ancillaꝝ.i.famulaꝝ. ac ſi duceret vnus grex ouium Cli.perii.i. perditus ſum:& ſaucius illo dico. vnde ancillæ tam multæ ſunt illi.i.vnde tot acquiſiuit ancillas. Clit. Men rogas .i.vtrum me interrogas. Sy.num oportuit relictas,pro relinquere: vt ſæpe actũs & ablatiuus participioꝝ præteriti tpis ponunẽ ꝓ infinitiuis.i.nõ oportebat relinquere eas. portant quid.i.aliquid rerum,hoc eſt aliquas res quare non tuto incedunt ſine tutoribus. Clit. hei mihi, interiectio dolorem oñdens, Sy.pergit ſeruus in ſermone: quia, dixerat portant quid reꝝ.ſ.aurũ, veſtem.&,iſthuc accedit ꝙ veſperaſcit.i.veſpera fit,ſeu ad ueſperam venit. & ꝓpea nõ erãt relinquendæ nõ nouerũt.i.neſciũt viã:ſtulte factum eſt a nobi illud.ſ.ꝙ eas reliqmus.tu Dromo abi dũ. vade.abi dũ eſt parelcon.i.adiectio ſyllabica.abi ergo ꝓpere .i. celeriter,obuiã.i.in occurſum:aduerbiũ eſt illis .i. mulieribus,

Parelcõ

S. Minime mirum,adeo impeditę ſunt,ancillarumq; gregem
Ducũt ſecũ.CLIn.perii:vñ illi ſũt ancillę? CLIT.men' rogas?
S. Nõ oportuit relictas portant quid rerum.CLIN.hei mihi,
S. Aurum:veſtem,& veſperaſcit:& non nouerunt viam,
Factum a nobis ſtulte eſt.abi dum tu Dromo illis obuiam.
Propera:quid ſtas? CLIn.væ miſero mihi,q̃ta de ſpe decidi.
CLIT. Quid iſtuc? quę res te ſollicitat aũt? CLIN.rogitas qd ſiet?
Viden' tu ancillas,aurũ: veſtẽ? quã ego cum vna ancillula
Hic reliq.vnde eſſe cẽſes? CLIt.vah,nũc demũ intellego.
S. Di boni quid turbę? ędes noſtræ vix capient ſcio
Quid comedẽt? qd bibẽt? quid ſene erit noſtro miſerius?
Sed video,eccos quos volebãt.CLIn.o Iuppiter vbi nã ẽ fides
Dũ ego ꝓꝑ te errãs pr̃ia careo demẽs,tu ĩterea loci lãb.Oſto.
Collocupletaſti te Antiphila,& me ĩ his deſeruiſti malis.(aca.
Propter quã ĩ ſumma ĩfamia ſũ,& meo pr̃i min⁹ ſũ obſeqñs
Cuius nũc pudet me:& miſeret q haꝝ mores cãtabat mihi,
Monuiſſe fruſtra.neq; potuiſſe vnq̃ ab hac me expellere.
Quod tñ nunc faciam tũ cũ gratũ mihi eſſe potuit:nolui.
Nemo ẽ miſerior me.S.hic de noſtris verbis errat uidelicet
Quę hic ſum⁹ locuti,Clinia aliter tuũ amorẽ,atq; ẽ,accipis.

quid.i.cur.ſtas.i.non vadis.proprie hoc dicitur ut eum acceſcerare efficiat. Clin. Væ mihi miſero.q.d.cum maledictus & infelix.de q̃ta ſpe decidi.i.ſum fruſtratus & deiectus. Cli. quid iſtud eſt aũt.i.ſed.quæ res ſolicitat.i. angit, ſolicitum reddit te. Clit.rogitas quid ſit,uide ne.i.vide ne auꝝ, veſtẽ ancillas eſſe ſup.illi puellæ: q̃ ego reliqui hic cum vna ancillula.vnde cẽſes.i.iudicas eam eſſe illi Cli. vah:irri ðẽtis,ſiue illudẽtis interiectio ẽ.demum .i.tandẽ itelligo qd te ſolicitat. Sy. Di boni qd turbæ ẽ.i.quę turba mulieꝝ admiratur tantã cateruam & ſenis ſumptibus timet Turba,primo dic̃ turbationem:inde pertur bo: conturbo: deinde multitudinem:quæ fere perturbatione non uacat.ædes nr̃as vix capient ideſt recipient ea. hoc eſt vix poterũt recipi in nr̃a domo.ſcio. .i.non dubito:ꝙ ædes noſtræ vix eas capiẽt. de inde ſubdit admirãdo.quid,comendet? qd bibent? quid erit miſerius nr̃o ſene.i. Chremete.i.quid erit eo infelicius.ꝙ tantam turbam parauerit ſʒ eccos .i. ecce hic video eos:quos uolebã videre: uel quos petebam.ſ.ambos adoleſcentes. Eccum eccam eccos eccas ſignificat ecce hic eum eam:eos eas, & ellum ellam ellos ellas ſignificat ecce illic eum eam eos eas, & oĩa ſunt aduerbia ab ecce compoſita. Clit.o Iuppiter qui iura hoſpitalitatis curas,ubi nam ideſt ubi eſt fides.i.conſtantia & veritas ſiue fidelitas ac fiducia.dum.i.q̃diu,ego demens.i.deſipiens careo patria. Errans.i.peregrinabundus ꝓꝑ te,quia tua cã a pr̃ia ſum expulſus verbum inceptationibus. o Antiphila tu interea collocupletaſti.i.ditaſti.te.i. locupletum te eſſe ciſti.& deſeruiſti .i. dereliquiſti & habuiſti contemptui me in his malis.ꝓꝑ quam.ſ.te ſum.i. verſor in ſumma infamia. & ſum minus non obſequens meo [illegible] cuius .ſ.patris nunc me pudet & miſere[illegible] teneor, & miſerocordia eius patris:qui can[illegible]ter incul cabat mihi mores harum meretric[illegible] canere pro eloqui capiebant. Dolet ipſe pater [illegible] monuiſſe me; vel potius ſic intellige, illud ſup.quod ſequitur dolet mihi .i.eſt mihi dolori.ſ.eum patrem monuiſſe fruſtra,neq; potuiſſe unquam expellere me.i. abducere: abſtrahere me ab hac.i.ab huius amore: quod tamen nunc faciam. abſtrahã me ab ea.nolui abſtrahere me ab ea.tamen.i. tunc,cum illud.ſ.me abſtrahere potuit eſſe mihi gratum.i. iucundum. quia tunc fuiſſem patri obſecutus & eius morem geſſiſſem voluntati. Nemo eſt miſerior me.Sy.hic Clit.errat.i.in errorem labitur de noſtris uerbis.i.propter verba noſtra.videlicet.i. certe eis uerbis quę locuti ſumus his,o Clin.accipis aliter tuum amorem iatq; eſt:ideſt q̃ ſe habet.

ℭQVA re non oportuit eſſe relictas.ne veniunt fures,q auferant. Cum tp̃s ſit idoneũ latronibus, quia ueſperaſcit. Abidum, dum eſt adiectio ſyllabica. Auꝝ,ueſtem.ſ.illius q̃ ego &c. Vnde cenſes hęc eſſe illi niſi ab amatoribus. Cuius pr̃is nunc pudet me,quia ꝓꝑ me cruciatẽ: & dolet eum monuiſſe me fruſtra. Ab hac.ſ.antiphila. Gratũ mihi eſſe potuit,quia ſi tum ꝓꝑ patrem dimitterem,ipſe hr̃et mihi gratiam. Hinc de nr̃is verbis errat:quia non credit venire niſi ſuam,& putat omnia illius etiam quę enumerauimus.

ℭEx ipſa

Nā & vita ē eadē:& aīus te erga idē ac fuit· *Senarii Iābici*
Quantum ex ipſa re coniecturā * fecimus *als, cepimus*
CLIN. Quid eſt obſecro: nā mihi nunc nihil rerum oīum eſt.
Quod malluni: q me hoc falſo ſuſpicarier.
S. Hoc primum vt nequid huius rerum ignores, anus
Quę eſt dicta mater eſſe ei antehac: non fuit·
Ea obiit mortem· hoc ipſa in itinere alterę
Dum narrat, forte audiui. CLIT. quę non eſt altera:
S. Mane· hoc quod cœpi primum enarrem Clitipho.
Poſt: iſtuc veniā. CLIT. propera. S. iam primum oīum
Vbi ventum ad ædeis eſt, Dromo pulſat fores·
Anus quędam prodit· hęc vbi aperuit oſtium,
Continuo hic ſe conuenit intro. ego conſequor·
Anus foribus obdit peſſulum ad lanam redit.
Hic ſciri potuit, haud vſquam alibi Clinia,
Quo ſtudio vtinam ſuam te abſcente exegerit·
Vbi de improuiſo eſt interuentum mulieri·
Nam ea res dedit tum exiſtimandi copiam,
Quotidianę vitę conſuetudinem,
Quę cuiuſq; ingenium vt ſit declarat maxume·
Texentem telam ſtudioſe ipſam offendimus:
Mediocriter veſtitam veſtem lugubri,
Eius anuis cauſſa opinor quæ erat mortua·
Sine auro tum ornatam, ita vti quę ornatur ſibi·
Nulla mala re eſſe expolitam muliebri·

CAL. ¶ EX ipſa re.) Ex ſignis quæ dicturus eſt. ¶ Anus quę di. eſt ma.) Hoc cōtra illud eſt qđ ſupra dictum a Clinia M. ſub imperio cuius eſt mala. ¶ Ea obi. mor.) Hoc dictum: ne ab illa correptam amicam ſuſpicet. ¶ Alteræ dum nar.) Antiquum eſt nos alteri dicimus. ¶ Quænam eſt al.) Interrogat quia nondum intellexerat amicam aduenire. ¶ Propera.) Propera qui feſtināter aliqd agit vel dicit. Virg. Multa forēt q̄ mox cœlo ꝑperāda ſereno. Mature dat. ¶ Iā primū om.) Sic incipit: vt multa pudicitiæ ſigna narraturus. Liui. in. i. ab vrb. cōdi. Iam primū omniū ſatis ꝯſtat. ¶ Anus q̄dā ꝓdit.) In Eunucho hęc viliſſima pſona, Prodi foras male cōciliate. ¶ Ad la. re.) Hæc ſigna ſunt pudice vitā agētis. Sic in Andria. Primum hęc pudice vitā, parce: ad duriter agebat: lana & tela victū q̄ritās. ¶ Vitā exe.) Aliter dī exigere vitam .i. exire fabulā, & exire opus. Significat .n. traducere: expellere: & finire. ¶ Exiſtimandi co.) Iudicādi. Aeſtimare .n. eſt cōſiderare: Exiſtimare vero: iudicare. Nā prius cōſideram⁹ ea q̄ iudicāda ſunt. ¶ Quæ cu. ige.) In Andria. Nā qui cū ingeniis ꝯflictat eiuſmodi &c. Offendimus. ¶ Reperimus. Offendere fere idem eſt qđ repire. ¶ Eius anuis ca.) M. Var. & P. Nigidiū viros Romani generis doctiſſimos conſtat nō aliter locutus eſſe & ſcripſiſſe q̄ ſenatuis & domuis qui eſt prius caſus ab eo quod eſt ſenatus & domus. ¶ Ornatur ſibi.) Nō vt placeant amatoribus. ¶ Nulla ma. re ex.) Hoc eſt: nō fucatam. Mala enim a ſimilitudine mali. hoc ē pomi, nomē aſſumpſit. Nam id eſt quod præeminet inter naſum oculos & buccam, quod rotundam eſt: & in ſpeciem mali.

Exigo vitam
Exiſtimo
Aeſtimo
Anuis

GVI. ¶ NAM & vita eius puellæ eſt eadē .i. modus viuendi ei⁹ eſt talis, qualis fuit, & aīus eius eſt .i. æqualis ſimilis erga te ac ſi ſicut fuit prius q̄cum cœpimus coniecturam ex ipſa re .i. ex ipſa rōne ſe habendi, q̄ prę ſe fert. Cliti. obſecro quid eſt: qđ dicis. nam nihil oium rerum .i. nihil ex oibus rebus ē mihi. ꝙ mallim .i. potius velim q̄ me ſuſpicarier .i. ſuſpicari falſo .i. immerito: hoc .ſ. eam me deſeruiſſe &c. Sy. primum .i. in primis ſcito ſup. hoc qđ ſequi ē vt nequid .i. non aliqd reꝝ huius puellę ignores. anus .i. vetula. q̄ dicta ē an hac .i. an hoc tempus. mr ei puellæ non fuit mater eius. Ea anus obiit mortem .i. mortua eſt. forte adiui hoc .ſ. eam obiiſſe &c. dum ipſa puella narrat. alteræ: more antiquo: pro alteri mulieri .ſ. in via .i. interueniendum. Clit. quæ nam altra eſt cui dicis eam narraſſe id. hoc dicit. nam nondum intellexerat amicam Bacchidem aduētare cum Antiphila. Sy. mane .i. ſiſte interrogare. & me ſine progredi quorſum volo. primum .i. in primis. enarrem .i. dicam: recite hoc quod cœpi .i. inſtitui dicere. poſt .i. poſtea o Clit. veniā in iſtuc .i. cadam ſup id qđ interrogas. Clit. Properat ꝑpera qui feſtināter aliqd agiꝰ aut dicit. Sy. iā primū oium. ſic icipit multa pudicitiæ ſigna narraturus. ut Liui. Iā primū oium ſatis ꝯſtat. Iā primū oium .i. i primis, ſiue ī pricipio. nā pricipiū eſt primū oium. Vel ſic itelligas. Iā primū oium .i. ecce primum. oium quid ſequit. vbi .i. cum ventum eſt: impersonaliter .i. peruentum eſt & acceſſum, aut appulſum a nobis ad ædes .i. ad domum puellæ. Dromo pulſat .i. percutit. fores .i. hoſtia domus. quædam anus prodit .i. exit e domo. vbi .i. poſtq̄ hæc anus aperuit hoſtium continuo. hic Dromo coniecit .i. cum impetu ingreſſus eſt intro .i. in domum. ego ꝯſequor eū & ingredior anus obdit .i. obiicit opponit. peſſulū .i. repagulū, ſiue obice ſeu obſtaculū foribꝰ .i. hoſtio de peſſulo ſupius dictū ē redit .i. reuertiſ ad lanā .i. ad lanificiū exercēdū. o Clinia potuit ſciri hic .i. ex eo loco. haud vſq̄ alibi poterat ſciri quo ſtudio .i. qua induſtria qua aſ applicatiōe exegerit .i. traduxerit vitā te abſēte. Exigere itaq; vitam ſignāt traducere, exigere vero fabulā ſignāt expellere & nō admittere vt in Andria: A n exigēdæ ſint nobis prius. Exigere āt opus ſignāt, finire opus inceptū abex. & ago is cōpoſitū eſt ꝯſtat. potuit itaq;. ſcribi. vbi .i. qn̄ iteruētū ē: impſonaliter. inter tps nō expectatū. vētū eſt mulieri .i. ad mulierē. de improuiſo .i. ex inſperato: pręter ſpē, ꝑter opinionē, ꝑter expectationē. nā ea res, videlicet talis interuētus inopinatus dedit. tum .i. tunc copiā .i. facultatē. exiſtimādi .i. iudicādi ꝯſuetudinē .i. ꝯuerſationē vitę quotidianæ, q̄ cōſuetudo quotidię vitæ maxime .i. maiorē in modū declarat .i. oñdit re ipa nō verbis vt .i. qualiter. ingeniū .i. natura cuiuſq; ſit. offendimus .i. inuenimus ipſum texētē .i. ordiētē telā: & filū filo ingētē in telā Tela aūt dī ois pānus tā laneus, q̄ lineus. ſtudioſe .i. curioſe: diligēter attēte accurate offendimus inq̄ eā veſtitam veſte lugubri .i. luctuoſa. qua .ſ. lugabat anū defunctā, ꝑpea ſudit: opinor eā fuiſſe. ita veſtita. cā anuis .i. vetulę, q̄ erat mortua. Anuis hic legi debet in caſu gignēdi. nā: vt Gel. in q̄t: antiq dicebāt ſenatus ſenatuis: domus domuis: ſic anus anuis pro anus gtō. offendimus inquā eā. tū .i. tūc. ornatā ſine auro. ita .i. eo mō. uti .i. ſicut vel quēadmodū ſuę mulieres quæ ornanē ſibi. vt .i. ſibi placeāt i nō, vt placeāt amatoribꝰ honeſtę .n. mulieres reiiciūt veſtium ſordes, honeſteq; ſibi veſtiri cupiūt: offendimus inquā malā .i. genā, partē .i. illam q̄ rotūda eſt in ſpē mali inter oculos: naſum: & buccā. nulla ꝑnō & vlla. nō expolitā .i. nō fucatā. re mulieri .i. fuco: quo mulieres molles utuntur ad expurgandam cutem, ne rugeſcat: ſeu ſoluatur in rugas, quod ſeneſcentibus contingit.

Iā primū oium
Liuius
Tela
Anuis

SER. ¶ HOC primum .ſ. audi. vt ne .i. nō ignores. quid .i. aliquid &c. Ea obiicitq̄ timebas: ne hāc locaſſet. Cum Sy. audiuiſſet in itinere: ꝙ Anti. non eſſet eius anus filia, quę eam nutrierat concepit ꝙ eſſet filia Chremetis, & inde machinationem fallaciæ ſuæ iam confixerat. Sed nouit alicui reuelare, Alteræ .ſ. Bacchidi. Hinc potuit ſciri apud uſquā alibi: tam bene hoc potuit ſciri quo ſtudio &c. Hinc .ſ. vbi .i. poſtq̄ de improuiſo uēm m. Nam ea res .ſ. ꝙ interuenimus ex improuiſo dedit &c. quæ quotidiana vita declarat m. &c. Ornatam ſibi, nō amatori. & offendimus .i. inuenimus Malā .i. maxillā eius. non expo. vlla in re veluti vnguento,

Capillus paſſus:prolixus:circum caput
Reiectus negligenter pax. CLIN. Syre mi obſecro
Ne me in lætitiam fruſtra conicias. S. anus
Subtegmen nebat:preterea vna ancilla erat
Et texebat una pannis obſita
Neglecta,immunda illuuie. CLIT. ſi hęc ſunt Clinia
Vera:ita ut credo,quis te eſt fortunatior?
Scin' hanc quam dicit ſordidatam & ſordidam?
Magnum hoc quoq; ſignum eſt dñam eſſe extra noxiam,
Cum eius tam negleguntur internuntii
Nam diſciplina eſt,eiſdem munerarier
Ancillas primum,ad dominas qui affectant viam.
CLIN. Perge obſecro te,& caue ne falſam gratiam
Studeas inire:quid ait:vbi me nominas?
S. Vbi dicimus rediſſe te,& rogare vti
Veniret ad te,mulier telam deſerit
Continuo:& lachrymis oppletos totum ſibi,
Vt facile ſcires deſiderio id fieri tuo.
CLIN. Prægaudio(ita me Di ament)vbi ſim, neſcio.
Ita timui.CLIT. at ego nihil eſſe ſciebã Clinia
Agendum viciſſim Syre,dic quæ illa eſt altera.
S. Adducimus tuam Bacchidem.CLIT. hem qd Bacchidem?
Eho ſceleſte quo illam ducis? S. quo ego illam?ad nos ſcis
licet.
CLIN. Ad patrẽne? S. ad eũ ipm. CLIT. o hõis impudẽtẽ audaciã.
S. Heus tu non fit ſine periclo facinus magnũ & memorabile

Proceleuſ. & tres anapeſti

Octonarii iambici acat.ſic,permixitis troch.catalect.

CAL. ℂ Capillus paſ.)Id eſt parſus. Vir. Crinibus Illiades paſ//ſis. ſunt quędam verba quæ a diuerſo veniunt,pñti,ſed in pto ↄfunduntur:ſicut a potior:ita a pando paſſus deſcendit a vertor,& verror uerſus ſum. Pannis ob.)Sic in Eunu. Pã nis annis; obſitum. ℉ Immunda il. Proluuies & illuuies ſi gnificãtiam hñt parem:& immũditia eſt. Vir. Fœdiſſima vẽtris illuuies. ℉ Sordidatã & ſor.) Sordus a natura dr: Sordidatus vero ſic vrgẽte neceſſitate. Sordidatã:refert ad illud, Pãnis obſitã:ſordidã ad illud. Neglecta immũda illuuie. ℉ Extra no.)Hoc ẽ culpã. Noxa ẽt ſigñat dãnũ. Sueto. in Cæſare. Spuri nã qrrides,& ut falſum arguẽs,qd ſine vlla ſua noxa Idus Martię eẽnt. ℉ Nãdi.eſt.) Preceptũ i artẽ amãdi vt amatores pri ancillas corrumpant. ℉ Affectãt.) Affectarẽ pñ aium ad faciẽdũ hẽe. ℉ Falſã gretiã.)Scilicet mẽtiendo. ℉ Oppletos.) Nã & ex nimio gaudio interdũ lachrumę pueṇire ſolẽt. ℉ Aged.) Age ſingularẽ nũe⁊ deſiderat, Agite:pluralẽ: Agedũ ↄo vtrũq. ℉ Quæ ẽ iſta altera? Interrogat nõimemor verbo⁊ Syri.

Proluuies *Illuuies* *Sordidus* *Sordidatus* *Affectare*

gendo.nam diſciplina.i.artis eſt meretricãdi iiſdem.ſ.ama toribus.primum ancillas meretricum vel amaſiarum mune rari.i.affici muneribus.quæ.ſ.ancillæ affectãt.i.præparant diſponunt:prõpto aio faciunt viam.i.ingreſſum:acceſſum ad dñas ſuas affectare,vt inquit Feſt. eſt pñ aium ad ali quid faciendum hẽe. Lau.inquit:affectare eſt affectu & conatu alterius virtutẽ ęmulari,q̃ aſſeq neque as refragante natura. Seruĩ.aũt hic iterp̃taẽ affectãt viã p p̃parãt. quẽadmodum & illud uirgilianũ, Viãq; affectat olympo.i.vt iter,p̃trat:ille p̃parat ſibi diuinos honores,ſeu diſponit. Cli. obſecro te,pge.i.pſeq̃re in icepta narra tiõe.tu Syre caue ne ſtudeas.i. de idu ſtria labores. inire gratiã falſã.i.captare meã beñuolẽtiã mẽdacio nã ipſo relcito gra inita fruſtraberis. qd ait ipſa Antiphila. vbi.i. qñ noias me. Sy. vbi.i. qñ diximus te rediſſe & te rogare.i venire ad te.ↄtiuo.i.illico mulier.ſ. Antiphila deſerit telam:q̃ texebat. & opplet.i.replet.ſibi toto os.i.totam faciẽ lachrymis.vt.i.ita.q fa cile.i.clare.ſcires id fieri tuo deſiderio.i.vt deſideras fieri.vel poſuit tuo p tui. ut ſit deſide

Fectus Laurẽt. *Seruius* *virgil.*

O Clit.poſt iſtuc veniam. ℉ Hem,quid.)Hem interiectio ẽ nouas res & optime audiẽtis. ℉ Quo il.du.)Hoc cũ timorẽ pñũciãdũ. Timet ne pr illius amicã cognoſcat. ℉ O impu.au.)Bñ audaciam,quæ pprie eſt temeritas. ℉ Heus tu.non fit ſine periculo fa.)Sñia gñalis, quæ & ſeruis conuenit.

GVI. ℂ CApillus.i.capitis pilus:ſiue crinis eius erat ſup. paſſus .i.ſpatſus,ſolutus per collum.a pando dis: qd eſt extendo dis,explico as. quaſi extenſus & explicatus.erat inq̃ prolixus.i.lõgus.erat inq̃ capillus eius paſſus aduerbiũ græcum vt ait Priſ.i.tũmo reiectus negligẽter circa caput. Clit.o mi Syre obſecro ne ↄiicias.i.immittas me in lætitiam.fruſtra.i.ſine cã. Sy.anus.i.vetula cum q̃ viuebat,& quidem la ſcipię internuncia.nebat.i.filabat ſubtegmen.i.filum,qd in tela texẽda ſtamẽ intercurrit.præterea.i. præter eá anũ. vna ancillula erat.ea texebat.i.filum filo iungebat.vna idest ſimul.ancillula dico obſita.i. iuoluta,circũdata pãnis.i.viliſibus indumẽtis & craſſo filo ↄtextis.inde pãnoſus.uili pãno indutus ancillula inq̃ neglecta.i.abiecta:ↄtempta,ſpreta:nõ bñ.ſolent eiuſmodi ancillę apparata. immũda.i.fœda.illuuie.i.ſorde, Clit.o Clinia ſi hæc ſunt vera ita ut credo.qsẽ fortunatior.i.felicior te in abitrõ.ſcin.i.ſcis ne.i.cognoſcis ne hãc ãcillã:q̃ Sy.dicit ſordidatã,& ſordidam Sordidus aliqd dr a nã:ſordidatus urgente neceſſitate. Quoq; .i.ẽt hoc eſt magnũ ſignũ,dñam eſſe extra noxã.i. culpã cũ internũcii eius.i.q nũcia ferũt ad amatores, & referunt ad amatas,quos aliq gamagogi dñt aducẽdis mulierib⁹, vtrũ bñ necne ipſi uiderint.cũ ergo iternũcii ei⁹ tã negligunt.i.tãpe⁊ apparãt & curãt. poſuit ãt iternũciũ maſculino.nã iterdũ hñt puellos iternũcios iterdũ puellas. & qa maſculi nũ ppõderat fœminino,iõ i maſculino poſuit vtroſq; itelli

tio.i.amore tui,& cupiditate tui videndi. Clit.ita Dii me ament.verum.ſ.dico;affirmantis id dictum eſt,neſcio.vbi ſim.i.mei ſum oblitus,& extra me ſum prægaudio.ſ.nimio ita.i.adeo timui oppoſitum:ppea ex altero oppoſito,quod optabam accedente in tantam inceſſi lætitiam. Clit.at ideſt ſed.ego ſciebam nihil eſſe o Clinia pp qd deberes timere. o Sy. agedũ.i. eia viciſſim.i.ↄtra vel rurſus dic quæ eſt illa altera. Si.adducimus Bacchidem tuã amicã. Clit. Hem iteriectio indignãtis.qd⁹ modus admirãtis,Bacchidem adducitis.ſ.iterũ.hoc admirando pnunciandum eſt,eo,interiectio monẽt is attentionẽ: & vt ſiſtat gradus poſcentis.o ſceleſte.i.ſceleroſe,quo ducis illã Bacchidem.Sy.petis ſup. quo ducam illam.ſ.i.certe ad uos.i.quod dici ſolet:ſed ine pte:penes vos. Clit.ne.i.vtrum.ducis illam ad patrem.i.vt ita dicam penes patrem,quãuis barbare. ſed interpretationis cã ponit. Sy.duco illam ad eum ipſum patrẽ interpretando:ut prius. Clit.audaciam.i.temeritatem. impudentem.i.effrenatam.hois.ſ.Sy. Heus tu,aduerbium eſt vocandi heus. & excitandi ad attendẽdum facinus.i. factum magnum.i.magni ponderis & memorabile.i. dignum memoria.non fit ſine periculo. Et eſt ſñia exornatio rhetorica.

SER. ℂ PASſus,a pateo tes. Pax erat ibi,& nulla amato⁊ colluctatio & rabies. Sordidatam ex conſuetudine. & ſordidam ad horam:ſicut tunc quando aduenit Sy. Cum negli guntur.i.tam negligenter indutę ſunt eius interim ad amicos. Nam iiſdem.i.amatoribus.& diſciplina.i. mos.mune. aut.laudem.ſ.tuæ machinationis. & tuæ aſtutiæ.in mea vita.i.periculo meæ uitæ.ſ.quia uis experiri ingenium tuum in meo periculo,ubi ſ.p.m.qui te fu.i. aliter q̃ cogitaſſes euenerit quid facies de illo conſilio tuo.

ℂ Hoc

CAL. CHOC vi.)Sic dicere ſolem⁹ his qui res maximas aggre diunt. Vbi ſi pau.)Verbū proprie alicuius cōmittentis al teri cum periculo vel res ſuas vel ſalutem. At n.) Aliquid ſupplendum. Sy. dicere nolebat, aut in ea re non eſſe periculum, aut ſe effectum qd̄ intēdit. Sed illius ſermonē Cli. interrupit. Ita res eſt hæc nunc qua.cū.) Hæc oſo imperfecta eſt, ut pote a Cli.

Vide

qui īpatiēs audiēdi eū interrupta. Recuſat n. Cli. pericula: & vul tamē amica ſine his potiri: q Syr⁹ fieri poſſe negat, qa neceſſē eſt, ſi amare vult, ut admittat pieu/la. Ergo ſub intelligen dū, ē q̄ hic vellit cōpos eē uoti ſui ſine pericu/lo, quēadmodū ſi aliqs ſine belli periculo vellit aſequi victoriā: Aut aligd taleiut ſit puerbiū vitatū in ignauos q̄ de labore aſequi vellēt qd optāt. Malū.)Ad uerbiū ē interpoſite in dignationis. Potis ē) Pro: non pōt. Vis po. Potior a potis deſcen/ditū illi ſignatione ē ſimillimū. dē. n. ſum cō poſ ai: aut rōnis qm̄ hæc habeo. Vis. qd̄ des il/li. Effici. Pro inueniri

CLIT. Hoc vide, in mea vita tu tibi laudem is quæſitum ſcelus. Vbi ſi paululum modo quid te fugerit, ego perierim. Quid illo facias? S. at enim. CLIT. quid enim? S. ſi ſinas dicam. CLIN. ſine (hi

CLIT. Sic. S. ita res ē hæc. nūc qſi cū. CLIT. q̄s malū, ābages mi Narrare occipit? CLIN. ſyre verū hic dicit, mitte. ad rem redi.

Enimuero reticere nequeo. multis modis iniurius Clitipho. ē neq̄ ferri potis eſt. CLIT. audiēdū hercle ē tac

Troc. Vis amare? Vis potiri. vis, quod des illi effici (ce.

S. Tuum eſſe in potiūdo periculū non vis. haud ſtulte ſapis ſiquidē id ſapere eſt velle te id qd̄ nō pōtcontingere. Aut hęc cum illis ſunt hīdaraut illa cū his amittēda ſūt. Harum duarum conditionum nunc vtram malis, vide Et ſi hoc conſilium, quod cepi, rectum eſſe & tutum ſcio. Nā apd p̄rem tua amica tecū ſine metu ut ſit, copia ē. Tū qd illi argētū es pollicit⁹ eadē hac iueniā via. Q d vt effici rē. orādo ſurdas iā aureis reddideras mihi. Quid alid tibi vis? CLIT. ſiqdē h̄ ſit. S. ſiqdē expiūdo ſcies.

CLIT. Age age: cedo iſtuc tuū cōſiliū qd id eſt? s. aſſimulabimus Tuam amicam, huius eſſe amicā. CLIT. p chre, cedo qd hic faciet ſua?

hic oſo imperfecta a Cli. interrupta trunc quaſi cum quid uelit dicere. neſcitur interruptione impeditæ: & ideo libe rum eſt vnicuiq̄ ſubaudire qd̄ placeat. Cli. quas malū am/bages occipit. i. icipit. narrare mihi. i. q̄ diſolet, quas ma/læ gtæ circuitiones verbor & ſermonum inuolucra iſte m. opit narrare mihi. Vbi malū eſt aduerbium, vel interiectio interpoſite indignatio nis. de quo ſuperius ſa tis apte diximus. Clit. iſte. i. Clit. dicit verum. mitte. i. omitte, iſta. i. tales ambages: atque redi ad rē. i. ad inſtitu/tū ppoſitū. Sy. enim/uero idest certe. nequeo reticere. i. non poſſum ptinere gn dicam hoc qd mouet mihi ſtoma/chū, uidelicet q̄ Clit. ē iniurius, i. inteſſus in tenſus ac nō equ⁹ mul tis modis. neq; potis ē i. nō pōt. ferri. i. tole rari. vel non pōt ferre a q dīri ei. neq̄ patiē tiā hīe: donec narra/uerim Clin. hercle au/diēdū ē qd dicat. ſ. ta. ce Clit. Clit. qd ē. Sy. uis amare, i. eē amans, uis potiri amata, i. qd inepte ſoler dici: ut rex gaudet amata. vt rex

poſitum. Haud ſtulte ſapis. ſigēvτικῶς id. n. velle ſine pe/riculo qd̄ fieri non pōteſt inſipientis. Aut hæc.) Scilicet pericula. Cum il.) Inuidioſe illiſtcum in una ir. ſic in Eu. Non perpeti meretricum contumelias. Harū dua. con.) Hoc ſic infert Sy. ut tandem velit cōſilium ſuum anteferri. Harū dua. cō. Aut uelle pericula cum amica: aut amitte/re eam una cum periculis. Conditio, eſt actioni in aliquē vel denunciatio, condicere. n. priſca lingua: eſt denunciare pditio vero ſine c, vt hic eſt legendum eſt cum vnoicertam legem in ſe ptinens. Alibi Terē. Accepit pditionē: de hinc quęſtū occipit. Dī ēt bonæ pditionis ira vt referas ad for/tunas: nō ad mores: id eſt dites ē. Eſt ēt pditio inter plura eligēda: fortis oblata electio. Conditionū. i. optionū, ele/ctionū. Qd vt effi.) Supius, uis qd̄ des illi, effici. id effici mus: qd̄ cū magno conatu & molimine facimus, vix q̄ per nos finē accipit. Si qdē.) Syrus repetit uerbū Clit. q̄ per eū dubitare videat. Aſſimulabimus tuam ami.) C. ſilide Clit. amica, Cliniæ eſſe ſimulat. vt Antiphila ad ſoſtratā deducaturq; quæ poſt agnoſcetur filia Chremetis, qua cogni ta & altero cōſilio inuento a Syro: extorquebitur argentū a Chremete, quod Clitipho Bacchidi promiſerat.

Condi/ctio Cōditō

potiſ regno. vbi dñi rex gaudet regno. vis affici. i. inuenire aliq i ſup. qd̄ des illi meretrici, nō uis pericul eſſe ruam in potiūdo, hau i. i. nō ſtulte ſapis, ironice dicit ſi quidem. i. ga ſapere. ſ. uelle ptingere. i. aſſeq qd̄ nō potes. vel u ſit poteſt, ſic intellige. Sapere per ironiā dicit velle id. i. illud optare qd̄ nō potes ptingere. i. euenire. aut hæc pericula ſunt ha/benda cū illis. i. cū his que dicta ſunt videlicet amare, po/tiri iueniri qd̄ des aut illa voluptaria. ſ. amare, potiri & cę ſunt amittēda cū illis periculis nunc uide cogita. examina utrā, i. q̄ ſi liceat dici harū duarū pditionū. i. optionum. ele/ctionū. malis. i. potius uelis. & ſi. i. quis ſcio hoc cōſiliū qd. cepi. i. inui. ſuſcepi eſſe rectū. & tutu, i. abſq̄ periculo. Nā copia eſt. i. facultas eſt: ſeu facile factu eſt ut. i. q̄ tua ami/ca ſit tecū apud p̄rem ſine metu. tū. i. deinde poſt hoc inue/niam hac eadem uia. i. hoc eodē mō: ſeu hac eadem rōne, ar/gentum, qd̄ pollitus es illi amicæ, qd ut efficerem. i. ut inue/nire argētū: qd illi pollicitū es. orādo. i. rogādo ēt atq̄ etiā reddideras mihi iā aures ſurdas. i. attonitas: obtuſas: ſtupi/das qd aliud uis tibi? Clit. ſiqdē. i. ſi certe hoc qd̄ dicis ſit. Sy. dicis ſup. ſiqdem: & ppea uideris dubitare ſcies id effici expiūdo. i. cū experis te ipſa: qd dico. Clit. age agerhortan tis ē aduerbiū geminatū maioris eſt exortationis. cedo id ē dic illud cōſiliū tuū, qd ſi. ſ. cōſiliū. i. q̄le ſeu qd ē illud tuū cōſiliū. Sy. aſſimulabim⁹. i. fingemus tuā ami. ſ. Bacchidē eſſe amicā huius Cliniæ. Clit. pulchre. i. iucūde excogita ſti: ſeu dicis, ridēdo eū hoc dicit Clit. qd ſua amica faciet h.

CVI. CLIT. Vide. i. aiaduerte, conſidera hoc quod ſequitur. o tu ſceleroſe adeo i vt ipſum ſcelus dici poſſis. tu is. i. vadis, pergis. quęſitum. i. ad quærendam tibi laudem. in mea vi/ta. i. in uitę meæ periculo q̄n quidē dicturus eſt: perierim ſi quid offendat i ſeu erreſ. vbi. i. in qua uia, ſiue faciendi rō ne, ſi mō. i. tm̄ modo, quid. i. aliquid. paululum. i. ēt paruū admodū fugerit te. i. ſi tm̄mō paulū erraueris in ea techna exercēda q paras, perierim. i. eo tpe pditus ero. tps p tpe. quid facias in illo tpe: Sy. At n. i. ied certe faciā ſup: qd̄ in tēdo: vel nō ē periculū, vel nihil me fugiet & ſi ſia. nā Clit. morę impatiēs eius ſ̄moē. iterrūpit inqes. Clit. qd. n. q. d. qd vis dicere cū tuo. n Sy. dicā ſi ſinas. i. per mittas, patia/ris. Clin. tu Clit. ſine. i. pmitte ut pgat pditurus ſuū cōſiliū Clit. Sino. i. facio illi copiā, ſeu pmitto. Sy. Res eſt iſta. i. ita ſe hēt negociū, hæc: an. Bacchis: an Antiphila, incertū ē. n.

CAT n. i. certe uoluit dicere, non erit periculum, ſed ille interrūpit uerba. Ita res eſt, quaſi cū per ſiſtudinem uole/bat loqui cōtra hoc, q̄ ille Clit. ſine labore uolebat hēe ami cam ſuam: quaſi ita res eſt de te c quaſi cū aliquis ſine peri/culo belli vult victoriā adipiſci Syre uerq. hic dicit non de bes loqui p ambages. Q ui. i. nō pōt audire ipſam rem, nix poterit audire ſimilitudinem & ideo mitte ambages & redi ad rem. Enimuero. i. certe. Reticere nequeo, q ego impro perem ei ſtultitiā ſuā per ſiſtudinem. Aut hoc. i. mala cum illis. i. bonis. Aut illa. i. bona cū his. i. malis. Pulchre uidet. SER.

CAL. ¶ DEdecori eſt paruum.) Turpe eſt hic vnam amicam, ne dum duas. ¶ Quid eo?) Cum interrogatione. q.d. quid tũ ſi ad mr̃em deducet̃. ¶ Fabulæ.) Recte fabulæ, quia neque veræ ſunt, neq; veriſimiles. ¶ Hmõi ob. ali.) Quam ſtulte amans inducit credere Syrum: qui iocat̃ iam hic aliquid quo potiat̃ amica ſine periculo. ¶ Quid ago nunc?) Dubi⁹, & circa pericula & cir ca amicam quærit cõ ſilium. ¶ Age modo.) Sic pronunciandũ eſt: ut Syrus diſcedat: & dicat amicæ Clitipho nis vt domum reuerta tur. ¶ Syre inquam.) Trepide Syrum reuo cat iam decedentem. ¶ Tamen iſtuc ago.) Quod cœpi, ſcilicet, vt dicam amicæ vt do mum redeat. ¶ Verum her.) Id eſt verba cre duli & trepidi aman tis & concedere nolen tis Syro ut quod con ſtituerit peragat. ¶ Cõ caluit.) Bene de amo re concaluit. In Eunu cho: Accede ad ignem hunc, iã calefces plus ſatis. ¶ Ne quid ac cuſan dus.) Ne quid: deeſt ob vel propter: & eſt ad monitio aliquid alicui trepide committentis.

An ea quoq; dicet̃ huius, ſi vna hęc dedecori eſt paruum?
S. Immo ad tuã mr̃em deducet̃. CLIT. qd eo? S. longũ ẽ Cli-
Si tibi narrẽ: q̃obrẽ id faciã vera cã ẽ. CLIT. fabulę. (tipho
Nihil ſatis firmi video, quãobrẽ accipere hũc mihi expediat
S. Mane: hẽo aliud, ſi iſtuc metuis, qd ãbo cõfiteamini (metũ
ſine p̃iclo eſſe. CLIT. hmõi obſecro aliqd rep̃i. S. maxĩe.
Ibo obuiã hĩc: dicã ut reuortant̃ domũ. CLIT. hem! *Senarii*
Quid dixti? S. adeptum tibi iam faxo omnem metum:
In aurem vtram vis otioſe vt dormias.
CLIT. Quid ago nũc? CLIN. tu ne qd boni ẽ? CLIT. Syre dic mõ
Verum. S. age modo hodie ſero, ac ne qd quam voles.
CLIN. Datur modo: fruere dum licet, nam neſcias,
Eius ſit poteſtas poſthac an nunquam, tibi.
CLIT. Syre inquam. S. perge porro, tamen iſtuc ago.
CLIT. Verum hercle iſtuc eſt. Syre, Syre inquam, heus heus Syre
S. Concaluit. quid vis? CLIT. redi redi. S. adſum: dic qͥd eſt?
Iam hoc quoq; negabis tibi placere? CLIT. immo Syre
Et me & meum amorem & famam permitto tibi.
Tu es iudex: ne quid accuſandus ſis vide.
S. Rediculum eſt iſtuc me admonere Clitipho.

GVI. ¶ AN quoq; ea. ſ. Antiphila dicet̃ eſſe amica huius Cliniç. ſ. hæc vna. ſ. Antiphila eſt parum dedecori. i. affert dede cus. q.d. ſi hæc vna dedecus perit, quantum eſſet illi dede cori ſi diceret̃ duas hic. Syrus. Immo. i. ſed ipſa Antiphila deducet̃ ad matrem tuam. ſ. Soſtratam. Clit. quid. i. cur, de ducet̃ eo. ad matrem. Sy. o Clitipho longum eſt ſi narrem tibi. q.d. longum eſſet tibi a principio narrare. Vera cã eſt quamobrem. i. p̃ quam faciam id. i. ſuadeam eam deduci ad matrem Clit. fabulæ ſunt ſup. i. non ſunt niſi nugæ & io cularia verba, neq; verba veriſimilia, & propterea ſunt fa bulæ. nihil ſatis firmi. i. nullam rem ſatis firmam, certam, ac ſtabilem in tuo conſilio. video. i. intelligo eſſe. quamob rem. i. p̃p quam rem expediat. mihi. i. ſit mihi vtile. accipe re. i. ſubire hunc metum. Sy. mane. i. tace, aut quod dictu rus ſum & ſiſte verba tua habeo. i. ſcio aliud ſi metuis iſtud. ſ. qd ſuadeo, puta ut aſſimulet̃ tua eſſe huius, & ſua ad ma trem deducat: qd videlicet illud qd habeo: ambo confitea mini eſſe ſine periculo. Clit. obſecro repperi aliquid hmõi. i. tale qd ꝯfiteamur eſſe ſine periculo. Sy. maxime. i. liben tiſſime reperiã. ſ. ibo obuiã illis. ſ. mulierib⁹. dicã eis ut re uertant̃ hinc. i. ex hoc loco. domum. i. in ſedes ſuas. vñ vene runt qñ nõ vis eas recipi. Clit. Hem indignãtis eſt. qd dixti. i. dixiſti? Si. Iã faxo. i. faciã oẽm metum. adeptum. i. ablatũ tibi. i. a te. q.d. abſtergã ſtatim oẽm animi tui metum. nã di cam amicæ tuæ. vt hinc domũ reuertat̃: vt dormias otioſe. i. trãqllẽ quiete, ſecure: abſq; ſolicitudine & metu. i. vtram uis aurẽ. i. vt dormias quiete ſup vtrũlibet latus: aut ſuper dextrum: qd per dextrã aurẽ deſignat̃, aut ſup ſiniſtrũ qd per ſiniſtrã aurem declarat̃ in tali gñe dicendi. Clit. Quid ago. i. quid facio nunc. Dubius & perplexus quęrit conſili um timet pericula, & amicã ægerrime fert abſcedere. Sy. Tu ne. i. vtrum petis qd agas? agis ſup. quod eſt boni. i. qd ſpectat ad virũ bonũ. Nã boni eſt uelle abſcedere laſciuas mulieres: & hoc totũ dicit ridẽdo eum. Clit. o Syre, dic mo do. i. dic nũc mihi verũ. q.d. dic nũ vere qd facere velis. Sy. Age hortantis eſt particula: quaſi hortat̃ Syrus: vt obuiã

mulieribus eat dicturus: vt reuertatur dicam ſup. verum modo. hodie ſero. i. veſperi. ac nequiſquam. i. fruſtra voles qm̃ ſtatim reuocabis voluntatem, & impedies, quo minus dicam uerum ut prius feciſti vel ſi ne & quicquam ſint duo verba: ſit aſtrue, Ac ne. i. non voles. i. non permites quicquã dici. ſ. a me. nam impedies ut prius Clit. Datur. i. conceditͣ tibi oſtendere verum fruare. i. vtare ea fa cultate dicendi veri. dum. i. quãdiu. licet. i. permittitur. nam ne ſcias an unquam po teſtas eius. ſ. oſtendendi veri ſit tibi poſt hac. i. permittat̃ tibi poſt hoc tp̃s. Interea Sy rus ad mulieres ſe cõ ferebat, quem abeun tem Clit. primo pau lulum reuocat. Dein de ipſo caleſcẽte ma gis ac magis amore, & Syro pergente ve hemẽtiſſime reuocat. Clit. Syre inquam. i. dico, hoc ita dicit vt pauliſper eum retine at. Sy. perge. i. proſe quere in me reuocan do quantũ uoles. por ro. i. ſed. tamen. ago iſtuc. i. mulieribus eo obuiam amicam tuam remiſſurus. Quod uult vidit Cliti pho Syrum peregentem in incepto, veritus ne ſuę amicæ, præſentiam amitteret: ſubiungit. Clit. Hercle iſtud eſt ve rum te ſtudere: vt amicam remittas. Syre Syre. inquã. heus heus Syre. aduerbium vocantis eſt hæc particula he⁹. Sy. dicit hoc apud ſe Syrus. ipſe amator cõcaluit. i. amoris ar dore exarſit, qua propter ſi me reuocauit vehementer. de inde reſpondet ei quid vis Cli. Redi redi. i. reuertere, noli remitere amicam. Sy. adſum. i. preſto ſum. hoc dixit poſt eaq̃ paululum redit ac prope. Clitiphonem fuit. dic quid eſt p̃p quod me reuocas. Iam. i. ſtatim. quoq. i. ẽt negabis. hoc placere tibi, videlicet q amica veniat, & non reuerta tur. Clit. Immo o Syre permitto. i. committo tibi. ſeu cre do & trado tibi me Clit. & meum amorem & famam meã tu es iudex. i. tuo arbitrio committo me, & amorem & fa mam. vide ne quid. i. ne in aliquo, uel propter aliquid ſis ac cuſandus: ideſt reprehendus. Sy. o Clitipho ridiculum eſt, ideſt ſtultum eſt: ac redidendum te admonere me iſtud. Admoneo te hoc dicimus cum duobus accuſatiuis. *Admonere*

SER. ¶ IMMO. Cum enim Syrus nouiſſet eam eſſe filiam Chre metis (vt diximus) cogitabat eam aliquo modo poſſe co gnoſci ſi duceretur ad matrem: & ita poſſe a ſene argentum extorquere. Quamobrem expediat me accipere hunc me tum: ideſt me ponere in tali periculo. O Clinia quid agos quaſi dicat quid laudas me facere? Syre dic verum an poſ ſem illam habere ſine periculo. Age modo, ſcilicet pro ni hilo me oras. Modo datur tibi ergo fruare dum licet. Nã ne ſcias an poſt hac ſit tibi poteſtas eius amicæ habendæ. An nunquam tibi ſi poſt hac. Perge ideſt dic quid velit, ve rum hercle iſtud eſt. ſ. quod ſequitur conſilium tuum.

ASC. ¶ DAtur fruare dum licet. Plurimi ſic interpretantur: vt Clinia ad Clit. id dicat de voluptate: qua in amicæ pręſen tia fruatur. Non aũt ad Syrum de veritate, atq; ita dicunt. O Clit. datur. i. Dei beneficio: vel fortunæ benignitate con cedit̃ tibi frui amica, fac igit̃ fruare. i. fruaris ea. dum: i. do nec, licet. i. licitũ eſt. Nam neſcias an vnq̃ p̃ſtq̃ poſthac. i. amo do ſit tibi ptãs eius. i. an unq̃ poſt hac ea potuerit dabitur.

¶ Quaſi

Quaſi iſtic minor mea res agatur,q̃ tua
Hic ſi quid nobia forte aduerſi euenerit,
Tibi erunt parata verba.hic huic homini verbera.
Qua propter neutiq̃ hęc res neglectu eſt mihi·
Sed iſtum exora,vt ſuam eſſe adſimulet. CLIN.ſcilicet
Facturum me eſſe:in eum iam res redilt locum,
Vt ſit neceſſe.CLIT.merito te ama Clinia.
CLIN. Verum illa ne quid titubet.S.perdocta eſt probem.
CLIN. At hoc demiror:qui tam facile potueris
Perſuadere illi,quę ſolet quos ſpernere.
S. In tempore ad eam veni:quod rerum omnium eſt
Primum·nam miſere quendam offendi militem,
Eius noctem orantem·hęc arte tractabat virum,
Vt illius animum cupidum inopia incenderet·
Eademq; vt eſſet apud te ob hoc quam gratiſſima.
Sed heus tu vide ſis:nequid imprudens ruas,
Patrem nouiſti,ad has re aq̃ ſit.perſpicax·
Ego te autem noui q̃ eſſe ſoleas impotens,
Inuerſa verba,euerſas ceruices tuas:
Gemitus,ſcreatus,tuſſis:riſus abſtine.

CAL. ¶QVAſi iſtic minor mea res agatur.)Securius cõmitti mus his ad quos non minus ptinet qđ agendum,q̃ ad nos. ¶Huic hoi verbera.) Amabãt veteres de pximo ſimilia dicere. CI. Minus caꝑ putauiſti ſi de armario q̃ de ſacrario fuiſſet ablatũ. ¶Hoi huic.)Δεικτικῶς haec dixit,ſeipſum oſtẽdẽs. ¶Ne illa qd titubet.)Subaudi timeo. Titubare pprie

Titubare

eſt pedibus non valẽtis inſiſtere,q̃les ſunt ebrii. Ad aiũ quoq; transferř:quotiẽs ab ſuo verba diſſentiũt. Veref igiř Clitipho ne qd temere effundat quo ſe indicet. ¶Quę ſo. quos ſper.) Quos,id ẽ q̃les amatores: Vir. Quos ego ſuꝫ :oties iam de,m. ¶Miſerꝫ quẽdã of.) Recte miſerũ dixit, ut oſtẽderet non admiſſum,arte.ſ.meretricis. ¶Inopia.)Scilicet ſui. Ouidi. Nitimur in vetitũ ſemp, cupimusq; negata. ¶Inuerſa ver.) Oia ponit quæ ab amãte vecorde fieri ſolent. ¶Inuerſa verba. Id eſt verba ꝑpoſtere & in cõtrariũ pnũciata Eſt.n. inuertere quaſi in cõtrariũ vertere, & ꝑpoſtere verba pnũciare:vt p lauo vola. ¶Euerſas cer.) Ceruix ſeu ceruices poſterior pars colli, vbi origo eſt oĩbus neruis. vnde homo duræ ceruicis dicit,quaſi indomabilis: & quaſi duri capiti & duræ mentis. ¶Euerſas ceruices. Contrarium eſt erectas ceruices. Et ſigñat illum flecti & domari ab amica.

Ceruix

GVI. ¶QVASI.i.tanq̃ dicere velis q̃ mea res minus agatur q̃ tua:iſtic.i.in ea fictione.q.d. videris ita admonẽdo me putare,q̃ minus mihi ex ea re ĩpendeat periculũ,q̃ tibi.i.vel q̃ id cauſe fieri minus mea interſit, aut minus ad me ſpectet q̃ ad te. Nã cũ Hora.inqt. Nã tua res agiř paries cũ pximus ardet:intelligiř hic: Tibi iminet piculũ pxime ardẽte vicino pariete,uel negociũ de incendio parietis vicini ad te ptinet Nã res in eo dicẽdi gñe capiř pro negocio, pterea hæc piculũ: q: hic capitur ironice:vt ſæpe,pp̃ue cũ iugitur cum vero:et ſine vero.exẽploꝝ plena ſunt oia. Si forte aliquid aduerſi euenerit nobis hic.i.in hac fictione ſuſcepta, hoc eſt ſi forte qcq̃ in hac re nõ proſpere ſucceſſerit verba erũt tibi parata ad me obiurgãdũ. ꝟbera erunt inq̃ parata huic hoi .i.mihi. Nã hic dř de perſona loquẽtis,iſte d pſona audiẽtis illa de pſona remota ab vtroq;. Quapropter hæc res.i. quã cogito facere,neutiq̃.i.nullatenus.nullo mo eſt,mihi neglectui.i.a me negligiř.imo eſt maxime mihi curæ.nã res mea agiř,& in ea piculũ mihi cõe tecũ ipẽdet.ſed exora iſtunc.ſ. Cliniã:hoc eſt pſuade illi:vt aſſimulet.i.fingat tuã amicam eſſe ſuã. Cli. Scilicet.i. pfecto,certe res redijt i eũ locũ.i.negociũ:hoc eſt in eũ puẽit ſtatũ. vel eo vſq; puẽtũ eſt in negocio iſto:vt neceſſe ſit me eẽ factuꝝ.i. q̃ faciã. Clit.o Cli. merito.i.nõ iniuria amo te. Cli.veꝝ.i.ſed.ne qd.i. nõ in aliquo illo.ſ. Bacchis titubet.vacillet: ſed ſemp ſit ſtabilis & firma.vbi ne capiř phibitiue. neq; ẽ opus itelligere timeo. Admonet ãt Clinias vt Bacchis nullatenus verbis ſuis,aut geſtis aut vultu titubet.i.vacillet:ne forte dephẽderet eam nõ eſſe ſuã. Sy.Bacchis eſt pdocta. pbe.i eſt peritiſſima ꝗ ad ſimulationẽ,ubi pbe capi põt pro ſatis: aut rite:aut opportune.Cli.At hoc.i.pterea. demiror .i. valde miror.q.i. quõ potueris pſuadere illi Bacc.tã facile,vt.ſ.veniret,q̃ Bacchis ſolet ſpnere quouſq;.i.oẽs.Sy.Veni ad eã i tpe.i.tẽpeſtiue & oportune.qđ.ſ.venire ad aliquẽ tẽpeſtiue ẽ primũ.i. optimũ pceptũ oĩuꝫ reꝝ valẽtiũ ad obtinẽdũ. Nã oſtẽ.i.iuẽni ibi apud eã quẽdã miſeꝝ militẽ orantẽ.i.petẽtẽ noctẽ eius .i.petẽtẽ eius copiã nocturnã fieri ſibi.hæc Bacchis tractabat.i.fouebat,arte.i. aſtutia meretricia virũ.ſ.miſeꝝ illũ vt incẽderet.i.iſlãmaret aium illius militis,cupidũ.i. amoř captũ & ardore cupidinis.inopia. i.caretia ſuiĝa i ter fouẽdũ eũ:ſeu tractãdũ nõ ſe morẽ geſturã pmittebat. Nitimur aũt in vetitũ ſemper,cupimusq; negata. & vt inq̃ eadẽ eſſet q̃ gratiſſima .i. ẽt atq; ẽt grata apud te ob hoc.i.pp talẽ repulſionẽ militis. ſed heus tu admonẽtis & vocãtis eſt aduerbiũ: ac poſcẽtis attẽtionẽ vide,ſ.caue,ſis.i. ſi vis.ne qd.i. ne aliquẽ.ulũ ruas.i. labaris,erres:iprudẽs .i. incõſideratus, non ſatis aſpiciẽs qd faciẽdũ ſit.vel põt dici ne qd.i.ne i aliqđ dictũ aut factũ .ineptũ.ruas .i.cũ impetu incurras imprudẽs i.incõſultu. Nouiſti patrem tuũ.q̃tũ ſit pſpicax.i. ſubtilis: aſtutus ad has res percipiendas.i.aũt.i.ſed.noui te q̃ ſoleas eſſe impotẽs.i. tuoꝝ appetituũ minime moderator. Nã is impotẽs dř: q ſuis affectib9 ac ai paſſionibus nõ põt modum adhibere:ac eas cohibere: ſed ab illis victus trahiř quocũq; ferãt & rapiãt,eũ.abſtine .i.ſiſte:cohibe:reprime verba inuerſa .i. i ambiguũ iactata: & i cõtrariũ verſa:ſeu ꝑpoſtere pnũciata. Abſtine inq̃ tuas ceruices euerſas.i.noli oſtendere colla tua indomita,ceruix .n.eſt poſterior colli pars,ponit pro ſupbia:ſeu cõtumacia q̃ dã:ac rigore mẽtis,vt dř duræ ceruicis.i.indomabilis.& mẽtis rigorẽ prę ſe ferẽs: tãq̃ nemini caput inclinare velit. Euertere iterdũ ſigñat deſtruere , vt euertet vrbẽ.i.deſtruere,& eã demoliri,ac diſſipare:ac ẽt ſubuerteř. Interdũ euertere ſigñat pſternere, & facere:vt qđ ſtabat nũc pſtratũ iaceat. & ab hac ſigñatione manauit pcedes.nam euertiř vrbs cũ moenia,q̃ prius ſtabãt:diruũř. itẽ mulier q̃rẽs dragmã euertit,totã domũ.i. ingrendo illã oia:q̃ in domo ſũt, iactat huc & illuc, & a ſuo ordine dimouet. itẽ iure [illegible] euerti plauſtrũ: ſeu currus qñ pſterniř ad terrã. Abſtine inq̃.i.cohibe.gemitus.i.ſuſpiria. ſcreatus.i. ſputa.a ſcreo as, quod ſigñat ſcreatus eiicere ex ore. abſtine inq̃ tuſſis.i.tuſſes: hoc eſt pcuſſiones pectoris:ac pcordioꝝ. abſtine.i. cohibe tandem riſus,nec ſoluaris,ſeu effunderis in riſum. Vbi eſt notãdũ abſtineo verbũ poſſe iũgi gtõ.ut apud Hora. abſtineo irarus: Itẽ actõ:ut hic. Item ablatiuo,ut ſæpe. Poſſet tamen hęc ſtructura ita fieri , vt abſtineo non iungeretur accuſatiuo repetendo noui ſic , Noui tua inuerſa uerba ,noui euerſas ceruices tuas gemitus:ſcreatus,tuſſis: & riſus ubi multa ponit Teren.quę ab amante vecordi fieri ſolent.

Ceruix

Screo ſcrea tuſ

Hra.

SER. ¶HVic hoi.i.mihi,ut ſit neceſſe,i.iuſtũ & hoeſtũ,q ap me multa feciſti. Perſuaderſ illi:ut ſimuleř amicã ſolet, Quos .i.nobiles ſemp i tpe.ſ.oportuno. Qđ.ſ.tẽps opportunum, uere i tpe. Nã miſeꝝ &c. Inopia icẽderit.i,cupidin: ſui corporis.& vt eã [illegible] gratiſſima apd te. Ob hoc.i,q a ſe denegabat aliis corã me. Vide ſis:ẽ vna ps.verbũ. Inuerſa verba in qb9 ſolet aliq i cãget de amica. Abſtine gemit9 Syre &c.

CAL. ¶VIDE ſis.) Vultuoſe pnã cãdõ ẽ. ¶ Cur retines?) Impatientia amantis oſtenditur. Nã viſa amica, Clini. verba Syri oblıuıoni tradiderat, ¶ Apud patrẽ.) Obſeruabo id qđ me admonuiſti. ¶ At nũc iterim.) ... amãtiſ: ut ſit: ſine interi pauliſper cũ amica ludere. ¶ Nihılo ma.) vult Syrus eẽ perpetuo modeſtũ: ne ſi inceperit, nõ poſſit ſe abſtinere, & p̃re vidẽte ¶ Quid iſtuc?) iſtic, pro ıllic.

rīs. i. iterea priuſq̃ ad p̃tẽ eat. ſine mea ut ſit. Sy. nihilo magis. i. nõ pl⁹ ẽ tua nũc q̃ apud p̃tẽ. Cli. ſine. i. pmitte me delectari ei⁹ p̃ñtia. Sy. inq̃. i. dico tibi nõ ſinã, i. nõ patiar. Cli. quæſo pauliſper. i. perpetuo tẽpore ſinas. ſ. me delectari ei⁹ p̃ñtia. Sy. ueto. i. prohibeo. ſ. te frui eius p̃ſentia. Clit. ſaltẽ ſine. i. permitte me ſalutare eã. i. ut eã ſalutem. Sy. abeas. i. diſcedas. ſi ſapis. i. q dicitur ſepte ſi facis quod ſapiens. Clit. eo, ideſt diſcedo qđ iſtic. i. iſte Clinia tacet. ſ. Sy. manebit. i. remanebit, nõ. diſcedet. Clit. o hominẽ felicem. i. dico hominem ſ. Cli. plurimum felicem, qui maneat cũ amica. Sy. ambula. i. ingredere viã, & perge, q̃uis inuitus.

GVI. ¶ CLI. Laudabis. i. probabis meo geſtus. i. & mores meũ habẽ ...; ubi tp̃s erit. Sy uide ſis. i. ſi uis. Clit. Tutemet mirabere meas rões me hũdi ...

CLIT. Laudabis. S. vide ſis. CLIT. tutemet mirabere
S. Sed q̃ cito ſunt conſecutę mulieres!
CLIT. Vbi ſunt, cur retines? S. iam nunc hęc non eſt tua.
CLIT. Scio apud patrem, at nunc interim. S. nihilo magis.
CLIT. Sine. S. non ſinam inq̃. CLIT. quęſo pauliſper. S. uero.
CLIT. Saltem ſalutare. S. abeas ſi ſapis. CLIT. eo.
Quid iſtuc? S. manebit. CLIT. o hoiem felicem. S. ambula.

Sy. Sed q̃. i. q̃tũ cito mulieres ↄſecutæ ſunt. Clit. ibi ĩpatiẽtia amãtis oñdit. Vbi ſũt mulieres, cur reties eas, neq; ſinis nos illaꝝ p̃ñtia delectari. Sy. Iã nũc hęc Baccis nõ eſt tua amica. Cli. Scioq; apđ p̃tẽ nõ ẽ mea. at. i. ſed. ſaltẽ nunc ite

¶ SED q̃ cito poſtq̃ præparatum: eſt: qualiter ſint recipiẽdę. Reſtat ut ueniat. Eo. i. diſcedo. Iſtic. i. Clinia. SER.

ACTVS SECVNDI SCENA QVARTA

Trochaici octo catalectici permixtis Iambicis quadratis acatalecticis, Porro Senarij quinque.

BACCHIS: ANTIPHILA: CLINIA: SYRVS.

CAL. A Edepol te mea Ant. Nõ potuit melius coditionẽ meretricũ exprimere: q̃ per eã q̃ meretrix eſſet, q̃ eñ noĩ meretricio fauet cũ alibi reprehẽdãtur meretrices nihil aliud ex amore adoleſcẽtũ q̃rere q̃ pecunię extorſionẽ. hic quoq; locũ da amãtũ cõgreſſio ſignãtiſſime exprimitur. ¶ A edepol.) Per Caſtorẽ & Pollucem ornatiua ſunt iurã di apta fœminis. ¶ Iſti formę mores ut cõſi

AEDEPOL te mea Antiphila laudo, & fortunã iudico.
I d cum ſtuduiſti: formę mores vt conſimiles forent.
Minimeq; (ita me Dii amẽt) miror: ſi te ſibi q̃ſq; expetit.
Nam mihi quale ingenium haberes: fuit indicio oratio
Et cum egomet nunc mecum in animo vitam tuam conſidero:
Omniumq; adeo voſtrarum uolgus quæ ab ſe ſegregant
Et vos eſſe iſtiuſmodi. & nos non eſſe haud mirabile eſt.
Nam expedit bonas eſſe uobis nos; quibus cũ eſt res: non ſinunt.
Quippe forma impulſi noſtra. nos amatores colunt.
Hęc vbi immutata eſt: illi ſuum animum alio conferunt.

pit hẽre te in uxorẽ cũ talibus p̃bis moribus ſis ut uni fida eẽ uelis. Expetimus tñ bona tñ & honeſta. nã oño tua. i. tuus ſermo. Antiq ẽt pauca uerba oñonẽ dixerũt oño tua fuit mihi indicio. i. argumẽto, ſigno & oſtẽſioni, q̃le ingeniũ. i. q̃lẽ naturã hæres. & cũ egomet cõſidero nũc mecũ in aio uitã tuam. & adeo. i. certe dũ cõſidero uitã oium ueſtrũ. i. uſi ſimiliũ iuuẽculaꝝ, q̃ iuuẽculæ ſegregãt. i.

ſo. ¶ Mores. n. pudici i gratiores eſſe ſolẽt, in pulcro corpore. Vir. Gratior & pulchro ueniẽs e corpore uirtus. ¶ Sibi quiſq; exp. Recte expetit, cũ eam a pudicitia cõmendet. Expetimus. n. tantũ ea quę honeſta ſunt, & plane bona. unde de rebus expetendis a philoſophis ſcriptũ: quæ. ſ. peti debent. ¶ Oratio tua.) Quod dixeris: cũ uno uelle ætatem traducere. Antiqui etiã pauca uerba orationem dixerũt. ¶ Nam expedit bonas eſſe uo.) Quia cum ſolo uiris põt eſſe uerus amor, niſi inter duos qui ſibi inuicẽ fidẽ ſeruẽt, iuxta illud: Nec regna, nec tædæ ſociũ pati ualẽt. ¶ Quippe for. im.) Et hic amator ẽ gratia uoluptatis tantũ. Et bene impulſi, Nã hęc oia, nõ: uinũ: amor: adoleſcentia: ab impulſionis parte dicuntur: non a ratiocinationis. ¶ Amatores colũt.) Bene amatores. Amator, fingi põt Amans uere amat. ¶ Colũt. Colere eſt inferioris pſonæ ad ſupiorẽ, nõ nunq̃ ſupioris ad iferiorẽ. Vir. Poſthabita coluiſſe Samo.

Expetere

ſeſeparãt: reiiciũt ab ſe. i. a ſuo cõſortio & conſuetudine. uulgus. i. amatoꝝ mĩtitudinẽ neq; pmiſcue quouſq; recipiũt Haud. i. non. eſt mirabile & uos eſſe iſtiuſmodi. i. tales q̃les eſtis: & nos nõ eſſe ſimiles uti. Nã expedit. i. decet: cõmodũ eſt utile eſt uobis eſſe bonas. Vbi notãda eſt hęc ſtructura: Mihi expedit eſſe bonũ: & mihi expedit eẽ bono, ut Quit. Cui eſſe diſerto uacet. Illi ſup. amatores. q̃buſcũ. i. cũ q̃bus res eſt nobis. i. cũ q̃bus habemus rẽ ſeu cõſuetudinẽ, & q̃b⁹ copiã nři facimus. ſiue cũ q̃bus habemus cõmerciũ & cõicationẽ. nõ ſinut. i. nõ patiũtur nos eſſe tales, q̃les eſtis q̃ppe q̃ certe, ubi q̃ppe ponitur ſine relatiuo & ſine cũ cõiũctione. amatores impulſi. i. illecti: inducti. nřa forma. i. pulchritudine. colunt. i. frequentant nos. Vbi. poſtquã. hęc forma noſtra eſt immu. i. decorem ſuum amiſit & nitorẽ. illi amatores cõferunt aium ſuũ. alio. i. ad altã amicã. ſeu ad rẽ altã.

Eſſe bonum & bono, Quinti. Quippe

GVI. A Edepol &c. Hic p meretricẽ optĩe cõditio meretricia exprimit, ſimulq; amãtũ cõgreſſio ſignantiſſie repñtat. Bac. ædepol, iurãtis eſt aduerbiũ q̃ſi p ędẽ Pollucis. Per Caſtorẽ & Pollucẽ apud uetuſtiſſimas mulieres iurãtis. o mea Anti. i. amica mea laudo te q̃ dixiſti uelle traducere vitã cũ uno ſolo: & iudico te fortunatã. i. felicẽ cũ ſtuduiſti id qđ ſeq̃tur, Studeo interdũ igit deõ. cum ſignat incũbo. Interdũ actõ: cũ ſignat magno ſtudio aliquid conari: ut hic. cũ ſtuduiſti. i. conata es: uidelicet ut mores forẽt cõſimiles. i. cõformes. iſti formę. i. tuę uenuſtati. Nam in pulchro corpore pudici mores gratiores eſſe ſolẽt. Vir. Gratior & pulchro u. i. c. u. & ita Dii amẽt me: affirmatio cũ iuramẽto, minime. i. nõ miror ſi q̃ſq̃ expetit te ſibi. i. cu

A Edepol. Cũ Antiphila ſupius ſatis dictis Siri cõmendata fuiſſet, cõmẽdatur iteꝝ uerbis Bacchi: diſiut deſiderãtius ab amico recipiatur, & deſcriptio vtriuſq; amicę in hoc ſcœna proprie oſtenditur. Bacchis perſonam meretricis tenet: & Antiphilæ amicæ legitime, cõueniens erat. n. ut ſicut perſona utriuſq; amici ſuperius diſcripta fuit, ſiľr deſcriptionem utriuſq; amicæ exquereretur. Inducitur ergo Bacchis ita laudans Antiphilam. Aedepol &c. & oium noſtrarum. i. conſimiliũ: q̃ ſegregant ab ſe vulgus. i. multitudinẽ hoium hmõi bonas: & nos nõ eſſe haud mirabile: Nam expedit. utile eſt uobis eſſe bonas quę perpetuos amatores habetis. Sed nobis non ſinunt eſſe bonas illi, cũ q̃b⁹ ẽ nobis res, q̃ nõ ſũt amatores ppetui & ĩ dicit ubi q̃ppe amatores ĩpulſi q̃diu ſint nřa forma colunt nos. SER.

¶ Nã

CAL ¶NISI pſpe.) Proſpicimus futura. Diiudicam⁹ pſentia. ſ Incidere. poſuit eū. in eunucho. Nō fundi calamitas. Proprie calamitatē ruſtici grādinē dicūt, ꝙ cōminuat calamū, hoc eſt culmū ac ſegetē. ſ Neſcio alias.) Verba mulieris cōmēdantis ſe a fide in virū. ſ Vah.) Clamoſa interiectio hoc in loco ad gaudium ſpectat, Nec potuit vox accōmodatior. lieribus prūpit i exclamationē ingens. Vah: q̄ iteriectio clamoſa hic ad gaudiū ſpectat. Ergo. q. d. lōge aliter ē q̄ ſuſpicabat vt video. O Antiphila tu nūc ſola facis me reducē reuertētē icolumē poſt varia pericula: q̄ ſubii eūdo in Aſiā: ac redeūdo. Nā, vt Seruius inqt, reduces dnr ꝓprie. q pericula euadūt. Facis itaq; me reducē. i. defunctū periculis: reuertētē in pria. Nā dū abſum. i. longe ſum abs te. oēs labores, quos cœpi fuere mihi leues aſſidua tui cogitatione: & ſperando te reuiuiſcere aliqn. pterq̄. i. niſi ꝙ carendū erat tui. Antiqui careo verbū gtō iungebāt nedum ablto. Sy. credo. q̄d dicis eē ita vt aſſeris. Clit. o Syre vix. i. difficulter ſuffero. ideſt ſuſtineo & moleſte fero ꝙ i ea ſum anguſtias vt mihi meo non liceat vti igenio. Hocine. i. hoc ne. i. vtrū hoc ē verū ſup. vt interptat Laurē. vel ē ne hoc tolerādū. nō licere. i. nō eē licitū. mō. i. nūc me miſer ū

Redu/ces

dari amatori prę nimio amore, ferme infantētiā ad primū eius amica congreſſum. ſ Credo.) Syrus nō ſe loco mouerat, rūdet verbis Clitiphonis, q cū loquebatur, vt eū aliquo ambulatum abire cogeret. ſ Vix ſuffero.) vix, difficultatē ſignificat. Et aliqn̄ p ñ ponit. Oui. Vix pamus tanti, ſtotaq; Troia fuit lucilius, Carcer vix carcere dignus. ſ Suffero. Suſtineo alias ſuppono. ſ Immo vt patrē tuū vidi eſſe habi.) Cū nō poſſit p ſe Syr⁹ Clitiphonē abigere, ad minas pris cōfugit quē fingit iratum.

Niſi proſpectum interea aliquid nobis eſt, deſertæ viuimus.
Vobis cum vno ſimul vbi ętatem egere decretum eſt viro,
Cuius mos maxime ē cōſimilis voſtrū. hi ſe ad vos applicāt·
Hoc beneficio vtriq; ab vtriſq; vero deuincimini·
Vt nunquam vlla amori veſtro incidere poſſit calamitas.
AN. Neſcio alias· me ſcio quidem ſemper feciſſe ſedulo, vt
Ex illius cōmodo, meum cōparatem cōmodū. CLIN. vah.
Iāb, oct. Erga mea Antiphila tu nunc. ſola reducē me, in patriā facis.
acatal. Nā dū abs te abſum, oēs mihi labores fuere quos cœpi, leues,
Prętérq̄ tui carēdū ꝙ erat. S. credo. CLIN. Syre, vix ſuffero.
Hocine me miſerum non licere meo modo ingenio frui!
S. Immo vt patrē tuū vidi eſſe habitum, diu etiam duras dabit.
BA. Quis nā hic adoleſcēs ē, q ītueť nos! AN. ah retine me obſecro.
BA. Amabo, qd tibi ē! AN. diſperii. BA. perii miſera, qd ſtupes.
· Antiphila! AN. videon Cliniam, an nō! BA. quē vides! *Senarii*
CLIN. Salue aīe mi. AN. o* mi Clinia, ſalue. CLIN. vt vales! *al. mi exſ*
AN. Saluum * veniſſe gaudeo. CLIN. teneo ne te *al. aduenīſſe pectate*
Antiphila, maxime animo exoptata meo! *tūc erit*
S. Ite intro· nam vos iamdudum expectat ſenex. *troc. cat.*

Suffere

ſ Vidi eē habitū. Vario mō hoies habiti atq; affecti eē pñt. qbus ſm Academicos aliud atq; aliud videť. ſ Etiā du. da. Subintelligēdū ē vel lites vel ptes. In Eunucho. Duras partes fratris pdicas. Et ptes duras, μεταφορικῶς ab actorib⁹ ſcenicis ſ Ah retine me,) Antiphilę prę nimia lætitia, viſo Clinia, aio male eē cœpit. Nā & aius vna cū corpoř nōnūq̄ deficit nimio mœrore, ſic & iterdū nimio gaudio. ſ Video Clin. an nō?) Tāta lętitia erat Antiphilæ, vt & ſi amatorē agnoſceret, de eo tñ dubitaret. ſ Aie mi.) Mollis oratio, & fœminea multis implicata blādimētis. Mi. vim blādimēti hēt. nā ſignificat meus. ſ Clinia ſalue.) Illa ad maiorē gřam amātē ꝓprio noīe appellauit, Salue, mō admirātis interiectio eſt. ſ Teneo ne te?) Præ nimio amicę deſiderio, cū dubitatiōe loquiť. Sunt qui legāt, teneo ne te: vt referať ad fidem, ita vt dubitet an a ſe alienata ſit, an in fide perſiſtat.

frui ingenio meo. i. cōplexione mea delectari: q̄ eſt prona & procliuis ad voluptates. Sy. Immo. i. ſed ēt. vt. i. quādō. vidi . i. potui cognoſcere patrē tuū. habitū. i. affectū: diſpoſitum. ſtabit tibi duras lites ſupple vel partes. i. dabit tibi aſpera officia. i. onera ſi cognouerit te adhuc amare. & qdē diu dabit illas partes. ſ. aut lites. Bac. q̄ nā. i. quis eſt hic adoleſcens qui intueť. i. aſpicit nos. An. Percipiēs Antiphila eē amicū inquit. Ah: interiectio dolentis: obſecro te Bacchis retine me: ne cadam cōſternata: adeo amore amici repēte perceptū ſum pcuſſa. Bac. amabo: pticula blādientis: quaſi rogo te p amorē qd eſt tibi. i. quid hēs Anti. ego miſera diſperii: præ nimio amore tota ſum attonita & mei impos. Bac. o Antiphi. qd. i. cur ſtupes. i. ita ſtupida es, & conſternaris. Antip. videon. i. verū viden Cliniā an nō? Bac. Quē vides Clin. o tu Antiphila mi aīe. i. in cuius amore totus verſať animus meus ſalue. Anti. O mi Clinia expectate . i. diu deſiderate ſalue. Cli. vt vales . i. qualiter te habes. Anti. Gaudeo te aduenīſſe ſaluū. Cli. O Anti. maxime expectata . i. deſiderata animo meo. ne. i. vtrū teneo te. i. vtrū es adhuc mea: mihi q; fidē adhuc itemeratā conſeruas. Sy. ite intro in domū Chremetis. Nam ſenex iamdudum expectat vos: vt cœnetur.

Inge/nium

Diſpire

Stupet

GVI. ¶NISI interea. i. dū colimur: & durat noſtra forma. niſi aliqd eſt proſpectum. i. prouiſum nobis: vt puta ſi nos proſpeximus nobis cōparādo ab illis pecunias. viuimus . i. vitā agimus. deſertæ. i. derelictæ & abiectæ omnibus. Decretū eſt vobis. i. ſtatuiſtis: deliberaſtis: decreuiſtis ætatem agere . i. traducere vitæ veſtræ tps. ſimul. i. vna: ſeu pariter cum vno viro cuius viro mos. i. viuendi modus eſt maxime. i. in primis: pcipue. conſimilis. i. conformis. moribus veſtrū: pro moribus veſtris. ſic. n. antiqs loq placuit: mores veſtrū: pro mores veſtris: vt recentioribus placet hi. i. tales viri. applicāt ſe. i. adhibēt animos ad vos. vero. i. ſed vtriq; tā vir, q̄ vxor deuincimini. i. obligamini. ab vtriſq; . i. vltro: citroq; hoc beneficio. ſ. ſeruandi mutuo fidem. q. d. ſic amabo obligatis vos mutuo beneficio intemeratæ fidei ſeruandæ & hoc dictum eſt ſic vterq; vtriq; ſunt cordi: vbi Laurē. confirmat ab oratoribus potius eſſe dicēdū vterq; alteri ē cordi, vt. i. ita. ꝙ nulla calamitas. i. nulla miſeria poſſit incidere veſtro amori. Ant. neſcio alias. i. nō cognoſco qd alię faciāt. qdē. i. certe, ſcio me feciſſe ſemp ſedulo. i. inſtanter: ac ſine dolo. vt cōparē. i. cōtrahā: acqrā. & reputē meū cōmodū ex cōmodo illius. q. d. cōmodum, eius ē mihi curæ nō minori, q̄ meum, mihiq; ita pſuadeo ex eius opportunitate mihi opportunitatē ꝓtingere. Cli. Clinia hoc audiēs: q̄uis a iaduerſus amu

Deuin/giri

¶SED vobis vbi. i. poſtq̄ ē decretū agere ætatē perpetuo ſimul, cū vno viro: & cū tali viro. mos cuius ſit conſimilis veſtrū. i. veſtrorū morū. tunc hi ſe applicant ad vos: vt ppetuo vos hēant: & ita hoc bñficio. i. mutuo amore vtriq; deuincimini ab vtriſq; inſepabili copula dilectionis. Nota ꝙ hi plurale referť ad ſingulare. ſ. vno, qa viro eſt ibi nōi. collectiuū. Neſcio: rñdet Antiphila more ſimplicis nō vituperās alias: vt ex illis cōmodū meū p. c. ſ. vt qcqd eſt ei bonum & mihi. Vah ergo, qa audio ꝙ ſicut me diligis ergo &c. pterq̄ hoc qđ erat ca. tui: q̄ eſt ibi adiectio ſyllabica. O Syre hocine ingenio. ſ. decet . q. d. an decet nō licere frui hoc ingenio . i. amica mea ita ingenioſa: & tā bene morigerata . meo modo. i. ſm volūtatē meā. Vix ſuffero hoc: immo adhuc oportet te pati multa: vt vidi. i. iquādū vidi. Tuū pa. eē ha. contra te: qa adhuc dabit. Duras: hic eſt ſubſtātiuū duræ: & ſignat pœnas. Retine me hic deſcribit amātem. Diſperii. i. per totos perii. Vt. i. qualiter vales? Ita valeo: quia ſaluum &c.

SER

CAL. Lvceſcit.) Veri amici officium pulcherrime a Terentio
in hac ſcena exprimitur: in qua amicus amico ſimul, &
gaudii inſperati, maximo cũ affectu nũciũ, & cõſilium
affert. ¶ Ceſſo.) Aliqs ceſſare dr̃.i. tardare ad aliqd celeri-
ter peragẽdũ. Vir. Ceſſas in vota pceſq;. Ceſſat deſidioſus
Regeſcit defeſſus. ¶ Miſerũ hũc.) Cũ affectu nã ppriũ' veri
eſt amici lętari reb'
pſperis amici, & do
lere aduerſis. ¶ Ex i-
di.) indiciũ pprie ẽ
oris & linguę. ¶ Se-
nec.) Plus hʒ affect'
q̃ ſi diceret Menede
mũ. ¶ Nos quoq; ſe
nes ẽ ęquũ ſenib' ob
ſeq.) Iuxta illud p-
uerbiũ vſitatiſſimũ,
Pares cũ parib' facil
lime cõgregant̃. Na
turalr̃. n. adoleſcen
tes adoleſcẽtib', ſe-
nes vo ſenib' poti' i
ſuiũt & obſequunt̃.
¶ Aut ego pfe.) Id ẽ
ex his duob' neceſſe
eſt alterũ tm̃ eẽ verũ.
ſed ſenex ex nimio
filii deſiderio dubi-
tat de eo qd' olb' ap
Ingeniũ pbatiſſimũ eſt. ¶ In-
genio.) Hoc ẽ natu
ra. Ingeniũ natura-
lis ẽ ſapiẽtia. Sal. in
Catil. Ingeniũ nẽo
ſine corpore exerce
bat. Ingeniũ quoq; veteres dixerũt, ex ſua ſpõte vel natura
Vir. Geor. lib. ii. Nũc locus aruorum ingeniis quæ robora
cuiq;. ¶ Egregie ad mi.) Egregiũ dr̃ quod ex grege eligitur.
Sed hic egregie, valde nimis. Non eſt ergo ad laudẽ poſitũ.
¶ Diem adimere ægri. hominibus. Seruius Sul. ad Cicero-
nem. Nullus dolor eſt, queʒ non longinquitas tpis minuat
atq; molliat. Nuntiũ apporto tibi.) Nuntius & res ipſa &
Nũtius nũtius dicitur. ¶ Cuius maxime.) Bene maxime, quis enim
nuntius illi gratior eſſe poterat, q̃ filii? ¶ Nunqd nã de gna-
to meo. Quia ois illius ſolicitudo circa filium erat, iccirco
ſtatim de eo ſuſpicatus eſt, nondum facta mentione.

lõgius ipſe filius abeſt.i. abſens ẽ tãto magis cupior & magis
deſiderio.i. eius deſiderio teneor. Chre. ſed video ipm ſenẽ
egreſſum foras.i. extra domũ. ibo ad eũ.ſ. atq; alloquar.i.
ſmonẽ faciã cũ eo. o Menedeme ſalue. apporto tibi nũciũ.i.
qđ dr̃ nouũ. Nũci' dr̃. q nũciat & res nũciata. p re ẽt nũcia
ta nũciũ i neutro repit̃. cui'.ſ. nũcii, maxime.i. maximopere
cupis. te fieri pticipẽ
.i. te illo ipartiri nũ
cio cupis ſũmope.
Me' nũqdnã.i. nõne
aliqd audiſti d gna
to meo.ſ. Clinia.

ACTVS TERTII SCENA PRIMA.

CHREMES. MENEDEMVS.

C. LVCESCIT hoc iam ceſſo pultare oſtium — *Senarii*
Vicini? primum ex me vt ſciat ſibi filium
Rediſſe, etſi adoleſcentem hoc nolle intellego.
Verum cum videam miſerum hunc tã excruciarier
Eius abitu. celem tam inſperatum gaudium,
Cum illi nihil pericli ex indicio ſiet?
Haud faciam nam quod potero, adiutabo ſenem
Ita vt filium meum amico, atq; ęquali' ſuo
Video inſeruire, & ſocium eſſe in negociis
Nos quoq; ſenex eſt ęquum ſenibus obſequi.
M. Aut ego profecto ingenio egregie ad miſeriam
Natus, ſum aut illud falſum eſt quod vulgo audio
Dici, DIEM ADIMERE ægritudinem hominibus,
Nam mihi quidem quotidie augeſcit magis
De filio ęgritudo. & quanto diutius
Abeſt, magis cupio tanto, & magis deſidero,
C. Sed ipſum foras egreſſum video. adibo, alloquar,
Menedeme ſalue nuntium apporto tibi,
Cuius maxime te fieri participem cupis.
M. Nunquid nam de gnato meo audiui Chreme?

SER. Lvceſcit. Incipit
terti' act' d de
ceptiõe Chre.
iuuãtis Menedem.
Dũ. n. Chr. laborat
reſtituere filiũ ſuus
Mene. curãdo alie-
na ipe decipit̃. Deci
pit. n. Syr' ipm duo
b' modis.ſ. & vt ſe
nex credat Bac. eſſe
amicã Clin. nõ Cliti
phõis. & Anti. eſſe
oppigneratã Bac.
Deceptio iſta ptim
tendit ad Me. Cui
ſubſuit maior pars
comœdię. Dũ. n. ſi-
mularẽt Bac. amicã
Clin. retinet̃ amica
Clinię apd matrẽ.
Qd ẽ cã recognitio
nis ei'; qđ ſi piret d
Bac. ſimulatio: periret & de Antiphi. recognitio. Alia ps de
ceptionis tẽdit ad Clitipho. qui eſt ſecũda pars comœdiæ.
Quod enim creditur Antiphila Bacchidi oppignerata: va
let ad extrahẽdum argentum ad opus Clitiphonis. Prius
deſcribitur Chremes: qualiter decipiatur.ſ. curans alienas
& intendens iuuare Menedemũ. & hoc agitur ſolũmodo i
hac ſcena. Deinde inducit̃, qui eum talẽ decipiat Syrus i &
remoratio Clitiphonis ſupponit̃ i qđ valet ad opportuni-
tatem deceptionis. Moralitatẽ ſeruat ſenũ hic Tere. Nõ. n.
poti, ſed ieiuni dant cõſilia: & affectũ benignitatis oſtendit
cum dicit. Luceſcit &c. i. dieſcit. Adoleſcentẽ. i. Cliniã. h. n.
verũ adoleſcens qdem nollet: ſed ideo tñ nõ cælabo. Tum
q ſenex pp eum cruciat̃: tum q adoleſcens nullum dãnum
incurrit: & hoc eſt: ſed cum videã &c. Abi tu. i. diſceſſione
eius. Ita vt filiũ. Ecce his ſignificat Chremetẽ eẽ deceptum
de amica natũquã credit eẽ Clinię. Aut ego. adducto Chre-
mete: q cõſulat & lætũ faciat Menedemũ. inducit̃ ipe Mene
demus: cui cõſiliũ dct̃ i qm̃ in verbis ſuis apparet eſſe deſola-
tum: ſic circa ſeipſum diſiungẽti Aut ego. q. d. multi hoies
ſunt noiati naturaliter: vt ſemp miſeriã & laborẽ patiant̃i
& illis lõgitudo tpis nõ põt auferre illã egritudinem. Itẽ
ſunt alii: q nõ ſunt nati ad miſeriã patienda i qbus auferre il-
lam, ſi cõtingat diuturnitas tpis: & iõ aliqd horũ verũ ẽ in
me. Quia aut ego ſum natus. i. ominatus naturaliter ad mi-
ſeriam patiendã. & hoc egregie. i. pluſq̃ alius homo: & hoc
ingenioſe natus ſum. Aut ſi ego non ſum ominatus ad mi-
ſeriam patiendã.ſ. ſi miſeria non ineſt mihi naturaliter i qđ
verum eſt: tunc falſum eſt illud puerbiũ quod dicit vulgus
.ſ. diẽ. i. lõgitudinẽ tpis. adimere. i. remouere ægritudinẽ. i.
triſtitiã hoibus: qui non ſunt nati ad miſeriã patiẽdam. vel
aliter, vt dicamus. Aut nõ eſſe diſiunctum: ſed ſubdit. Ac ſi
dicat vtrũq; verũ eſt in me: & qđ ſum natus ad miſeriã: &
qui diuturnitas temporis non aufert mihi illam miſeriam.
Ideo mihi videtur eſſe falſum. Non mihi quotidie &c.

GVI. Lvceſcit &c. Hic veri amici officiũ in hac ſcena pulcher
rime exprimit̃: in q̃ amicus amico gaudii inſperati ma
ximo cũ effectu nũciũ & cõſiliũ affert. Chre. luceſcit. i.
lux fit: hoc ẽ dies aduenit. cur. i. quare iã ceſſo. i. tardo pul-
ſare hoc hoſtiũ vicini mei.ſ. menedemi: vt ipſe ſciat primũ
ex me. i. a me. filium rediſſe ſibi. i. ad ſuum gaudium. & ſi. i.
quãuis. intelligo adoleſcentẽ.ſ. Cliniã nolle hoc.ſ. vt pater
ſciat eũ veniſſe. verũ. i. ſed. cũ videã hũc.ſ. patrẽ miſerũ. tam
.i. adeo. cruciari. i. vexari. abitu. i. diſceſſu eius. cęlẽ. i. debeã
cælare gaudiũ tam inſperatum: cũ nihil pericli ſit illi. ex in-
dicio. i. ex indicatione: & manifeſtatione. haud. i. nõ faciã. i.
nõ cælabo gaudiũ. nam adiuabo ſenẽ.ſ. Menedemũ. quoad
.i. quãtum potero vn. i. ſicut video filiũ meũ inſeruire ami-
co atq; æquali ſuo.ſ. Cli. & video eum.ſ. filiũ meũ Clit. eſſe
ſociũ in negociis. ita. i. eo modo. quoq;. i. ẽt. æquum eſt. i. iu-
Egregie ſtum eſt. nos ſenes obſeq. i. inſeruire ſenibus. Me. pfecto. i.
certe aut ego Mened. ſum ẽgregie. i. valde nimis natus. in-
genio. i. natura mea. ad miſeriã. i. ad infelicitatem ſuſtinen-
Aegritudo dam: aut illud eſt falſum qđ audio dici valet. diem. i. tẽpus.
adimet. i. aufert ægritudinẽ. i. mœrorẽ hoib'. Nã ęgritudo
Aegrotatio .i. mœror: mœſtitia aĩ (ęgritudo. n. ai ẽ. Sʒ ęgrotatio ẽ cor
pis) ęgritudo ergo. i. meror i dolor ai. d filio. i. ex filio & cã
filii. augeſcit. i. icreſcit mihi magis quotidie, q̃to diutius. i.

¶ Valet

CAL. ℭVALET atq; viuit.)Prothyſteron in ſenſu eſt. Si enim
valet, neceſſario viuit: nō ſi viuit, valet. Ergo viuit & valet
dicendum erat. Et bñ vtrūq; iunxit. Nam multi viuunt, ſed
non bene valēt. ⸿Meus gnatus.) Magis cū admiratione q̄
cū interrogatione legēdum. ⸿Clinia meus venit?) Addidit
& nomē qđ fieri cōſueuit in his quos diu optauimus, & nō
dū veniſſe credimus. ⸿Di
xi.) Denunciatio eſt cōfir
mandę ſentētię, nec mutā
dę. trāſlata de foro & cau
ſidicis. Cice. Pręco dixiſ/
ſe pnunciat. ⸿Dixi. Hoc
verbum in fine additū, ſu
periora cōfirmat. & eſt p
priū his qui perorauerint
cauſas. ⸿Dixi.) Sic dixit,
quaſi iam obtūderetur a
Menedemo. ⸿Etiā & tuū
conſpectū fugiat.) Plus ē
q̄ fugit. Et fugitat dixit,
vt oſtēderet filiū veheme
ter timere. ⸿Non tu ei di
xti vt eſſes?) Vt, aliquādo
certā q̄litatem ſignificat.
Et nōnunq̄ incertā. Alibi
Vt erat geſta. ⸿Quia peſ
ſime iſtuc.) Cōſiliū & pa
rētibus oibus & filiis ſalu
bre. patres. n. nimia largi
tate & clementia liberos
corrūpūt. Illi vero, nimia
licentia deteriores facti,
pētibus mœrori, ſibi vero
detrimēto ſunt. ⸿Non poſ.) Hoc eſt animi victi, & demen
tis. Interdum ad nimiam indignationē ſpectat, vt illud ſa/
tyrici. Non poſſum ferre quirites, Græcam vrbem. ⸿Ah
Vehe/mens vehemens.) Bene dixit vehemens: de eo qui non ſeruaret
modum. Ve. n. particula, ſicuti quædam alia, tum intenſio
nem, tum minutionem ſignificat. Ergo vehemens. a mentis
vi atq; impetu dicitur. ⸿In eandem fraudē.) Fraus pro do
Fraus lo & pœna ab antiquis accipiebatur. ⸿Mulierculā.) Min⁹
eſt q̄ ſi diceret, aut mulierē, aut meretricē, vt pote quæ erat
cōtenta paruo. ⸿Coacta ingra.) Hoc ē inuita. Et bene co/
Coact⁹ acta & ingratis. Nā aliquis ingratis dicitur aliqd facere, q
Ingra inuitus & coactus præter voluntatem facit. ⸿Poſt illa cœ
pit victum volgo q̄rere.) Sic in Andria. Lana & tela victū
quæritans. Et recte victum, & non cibum protulit. Cibus
eſt enim qui delicatis præbet: victus, in paruis aridiſq; ali/
moniis eſt, conſtitutus. Virgil. Victum infelicem baccas la/
pidoſaq; corna. ⸿Quærere. Melius dixiſſet q̄ritare. Quæ/
rit. n. qui ad plenū & perpetuum reponit. Quæritat q vix
quotidie inquirēdo victum inuenit. ⸿Poſt illa.) Antiquum
Detri/mentū eſt: nos autē dicimus poſtea. ⸿Sine magno intertrimēto.)
Id eſt dāno. Detrimētum, ſm Varronē, a detritu dicitur: q
Intertri mentū ea quæ trita ſunt, minoris pretii ſint. Intertrimentū l. ab eo
q duo quæ inter ſe trita & diminuta. A quo ē intertrigo
Intertri go dicta. ⸿Quid vis dare cupis.) Et hoc eſt nimiæ largitatis.
G V I. ℭCHR. Valet. i. ſanus ē atq; viuit. Me. q̄ſo vbinā. i. vbi ē?
Chr. eſt hic apud me domi meæ. Me. admirabūdus hoc di
cit, meus gnatus. i. meus filius eſt inquā apud te. Chr. ſic eſt
. i. ita ē. Me. venit meus gnat⁹? Chr. certe. i. ſine dubio. Me.
Clinia meus. i. meus filius venit? Chr. dixi. i. iā ſatis dixi eū
veniſſe, ppterea non me vlterius obtūdas talibus pcunctati/
onibus, dixi aūt eſt verbum aptū perorantibus. i. finē orā/
di facientibus. Me. eamus ad eam. ſ. obſecro duc me ad eum.
Chre. non vult te ſcire. i. qđ tu ſcias ſe rediſſe: etiā fugitat
tuum cōſpectum pp pctm. i. pp flagitium ſuum: qa te offen
dit amori indulgendo, tum. i. deinde, timet hoc ne. i. vt pp
tua duritia illa antiq̄ ē nunc ſit adaucta. i. augmētata: ſeu

C. Valet atq; viuit. M. vbi nā eſt q̄ſo? C. apud me domi
M. Meus gnatus? C. ſic eſt. M. venit? C. certe. M. Clinia
Meus venit? C. dixi. M. eamus, duc me ad eū obſecro.
C. Non vult te ſcire ſe rediſſe etiam & tuum
Conſpectum fugitat, propter peccatum: tū hoc timet
Ne tua duritia illa antiqua, etiam adaucta ſit.
M. Nō tu ei dixiſti vt eſſem? C. nō. M. quāobrem Chreme?
C. Quia peſſume iſtuc in te, atq; in illum conſulis,
Si te tam leni, & victo eſſe animo oſtenderis.
M. Non poſſum. ſatis iam, ſatis pater durus fui. C. ah,
Vehemens in vtranq; partem Menedeme es nimis,
Aut largitate nimia, aut parſimonia.
In eandem fraudem ex hac re, atq; ex illa, incides.
Primum, olim potius, q̄ paterere filium
Commeare ad mulierculam, quæ paululo
Tum erat contenta, cuiq; erant grata omnia,
Proterruiſti hinc. ea coacta ingratis
Poſt illa cœpit victum volgo quærere.
Nunc cum ſine magno intertrimento non poteſt
Haberi, quiduis dare cupis, nam vt tu ſcias,
Quam ea nunc inſtructa pulchre ad perniciem fiet.

increuerit. Men. tu non dixiſti ei? vt. i. qualiter eſſem: hoc
qualiter me haberem. Chre. nō dixi. Me. o Chr. quāobrē. i.
quare nō dixiſti. Chre. qa peſſime cōſulis. i. prouides: pſpi
cis: ſeu ſuades iſtud: qđ ſequit in te. i. in tuū futurum dolo
rem. & filium. i. in filii tui detrimētum nā nimia indulgen/
tia nocet. ſubdit autē illud quod peſſime cōſulit. ſ. ſi oſtēde
ris te eſſe animo tā leni. i.
ſuaui: miti: benigno: idul
gēti. & victo. i. fracto: ab
iecto: mollificato. Me. nō
poſſum oſtendere me illi
aio leni & victo. ſatis iā
ſatis: hæc replicatio ma/
gnā hz vehemētiā. q d. ſe
vltra q̄ ſatis erat fuiſſe pa
trē durū. fui iā ſatis: ſatis
pr dur⁹. i. ſeuerus: acerb⁹:
inhumanus. Chre. ah. iter
iectio dolētis. O Menede
me. es nimis vehemēs. i. ī
petuoſus: acer. a vi mētis
& impetu dr vehemēs. in
vtrāq; ptē. i. & ī duritiā,
& idulgētiā. qñ vis eē du
rus excedis modū: qñ vis
eē idulgēs: excedis id qđ
eſt ſatis. icides ī eādē frau
dē: id eſt eodē modo deci
pieris ex hac re: & illa. ſ.
ex nimia largitate: id eſt
indulgentia: aut ex nimia
parſimonia. i. tenacitate
ac duritia. primū. i. pmis
olim: id eſt multo ante tempore perterruiſti filium: id eſt in
cuſſiſti filio terrorem potius, q̄ paterere. i. potius q̄ permit
teres eum commeare. i. ſe conferre, ſeu tranſferre, aut tradu Cōmea re.
cere ſe ad mulierculam. quæ tum: id eſt tunc erat contenta.
paululo. i. victu admodum tenui vel pretio admodum par
uo. & cui mulierculæ omnia erant grata: id eſt omnia pla
cebant: quæ illi dabantur. hinc: id eſt ex eo tempore. ea mu/
liercula coacta ingratis. i. inuita: præter voluntatem aliqs
ingratus dicitur aliquid facere, vt vult Dona. qui inuitus Ingra/tus. i. in uitus
& coactus præter volūtatem facit: vbi ingratis dicitur ve/
tuſte: tanq̄ foret tertiæ inflexionis. cœpit. i. incœpit poſt il Quære
la. i. poſtea q̄ perterruiſti filium ab ea quærere: id eſt quæ/ re & q̄ri
ritare. nam quærit: qui ad plenum & perpetuum reponit. tare
q̄ritat, qui vix quotidie inquirendo victum inuenit, cœpit
ergo quærere vulgo. i. paſſim, & in cōmuni, ſeu in medium
& in publicum: aut in pſpatulo victum. i. alimoniā. vnde vi Cib⁹ &
delicet poſſet inopem defendere vitā. cibus delicatis pbet uictus
uictus in paruis, aridiſq; alimoniis eſt cōſtitutus. nūc: id eſt
hoc tēpore: tum illa muliercula nō pōt haberi ſine tuo ma/
gno detrimēto. i. dāno, ac diſpēdio. alii habent intertrimē
to: quod in idem redit. Detrimentum, vt Varro ait, dicitur Detri/mentū
a detritu. nam ea quæ ſunt detrita minoris ſunt pretii. ſi/
militer intertrimentum dicitur ab eo: q duo inter ſe trita
ſint ac diminuta. cum ergo nunc non poſſit haberi ſine de/
trimento. cupis dare quiduis: id eſt quidlibet, ſeu quod pe/
tatur. nam ut ſcias q̄ pulchre: id eſt nitide. ea ſcilicet mulier
cula. nunc fit inſtructa: id eſt apparata: ornata. ad perniciem
. i. ad damnum tuum, & tui filii & tui deſtructionem.
ℭVT: id eſt qualiter eſſem: ſcilicet nō durus. Non poſſum: S F R.
ſcilicet aliud parco eis peperci vel parſi: id eſt parſimonia. In
eandem fraudem: id eſt cōſimilem. cuius pa. i. in domum fi/
lii tui. Vere in vtroq; peccaſti: quia primū olim ppter &c.
Omnia erāt ei grata. & magna & parua: hoc dicit de Bac.
quā putabat eē amicā Cliniæ. huic. ſ. poſtq̄ perterruiſti. ea:
ſcilicet amica coacta. Ingratis. i. aduerſitatibus. Poſt illa. ſ.
tempore. uere non ſine magno dā. nam ut tu &c.

Primum, iam ancillas ſecum adduxit plus decem,
Oneratas veſte, atq; auro. ſatrapes ſi ſiet
Amator, nunquam ſufferre eius ſumptus queat,
Nedum tu poſſis. M. eſtne ea intus? C. ſit rogas?
Senſi: nam ei vnam cœnam, atq; eius comitibus
Dedi: q̃ ſi iterum mihi ſit danda, actum ſiet.
Nam vt alia omittam, pitiſſando modo mihi
Quid vini abſumſit? ſic hoc dicens, aſperum
Pater hoc eſt, aliud lenius: ſodes vide,
Releui dolia omnia, omnes ſerias.
Omnes ſollicitos habui, atq; hęc vna nox.
Quid te futurum cenſes, quem aſſidue exedent?
Ita me Dii amabunt, vt tuarum miſertum eſt
Menedeme fortunarum. M. faciat quodlibet.

CAL. ❡PRIMVM, iā ancillas.) Et hoc eſt ſignū illam ꝓbe inſtructā ad expilandum amatores. ❡ Satrapes.) Satrapes a græcis ꝓuinciæ ꝑfectus dr̄. ❡ Nedū tu poſ.) Nedum, hoc loco negatiue ponit̄ vt, Nō crederem tibi obolum, nedū ꝓ te effunderē ſanguinē, Iā Chr. Bacchidē credit Cliniæ eē amicam. Et obſerua Terentianā conſuetudinē, q̄ inducit nihil ſapere eos q̄ fallunt̄. ❡ Senſi.) Hoc cū dolore dicere ſolem⁹ i his i q̄b⁹ detrimētū īgēs paſſi ſum⁹. ❡ Actū ſiet.) Actū ē dr̄ d̄ ea re de qua iā lata ſit ſnīa. Et eſt verbū deſperantis. ❡ Pitiſſando mō.) Bene pitiſſando. Et releui dolia oia. Nā pitiſſare ꝓprie eſt pcē vinū guſtar̄. q̄ tētādi gratia. Tale ē v̄bū quo Plau. vtitur, cyatiſſo, ita le eſt & græciſſo. Pitiſſando. i. ex preſſis labris expuendo, dum ſaporē vini probat. ❡ Sic hoc dicēs, aſpe. Ideſt auſterū. Secūdū Plin. tria viri ſūt gnā, auſterū, dulce, & tenue. ❡ Releui dolia. Vt inquit Plinius, in Italia reſina vino condendo maxime probatur Brutia: circa alpes ligneis vaſis condunt, circuliſq; cingunt. Picantur autem protinus a canis ortu dehinc perfunduntur marina aqua aut ſalſa, ac leui cinere ſarmenti aſperguntur. dum igitur vina aperiuntur, dolia relinuntur. ❡ Omnes ſerias.) Seria doliū: eſt proprie vas fictile de limo oblōgum. Perſius, Et o ſi ſub raſtro crepet argenti ſeria dextro Hercule. ❡ Sollicitos habui.) Variis officiis & miniſteriis diſtractos. nihil ſignificātius dicere potuit. Quid enim aliud eſt ſolicitare, q̄ ſuo loco mouere? Solum aūt q̄n ſignificet locum, quis dubitat? cū exules quoq; dicantur ſolo patriæ ſuæ pulſi. Sollicitos igitur habuit omnes domeſticos, qui hinc & inde ad miniſtrandum deſtinabātur. ❡ Quem excedēt. ❡ Plus dixit, q̄ ſi cuius res, dixiſſet. ❡ Sic me Dii amabunt.) Pro ament. ❡ Vt me tuarum miſertum eſt. Bene miſertum. Nā ſm̄ nonnullos, miſerari eſt flere & lamentari: Miſereri vero, miſerationes alienis caſibus exhibere.

Satrapes — Nedum — Pitiſſare — Aſper — Seria — Sollicitos h̄re — Miſerari — Miſereri

CVI. ❡PRIMVM. i. in primitiā adduxit ſecum ancillas plus decem. i. plus q̄ decē. quemadmodum dicimus adduxit ſecum magis decē hoies: in q̄bus dictis magis & plus aduerbia ſunt, alioq̄n diceret̄ adduxit ſecum magis decem, & nō plus. ſolemus tñ ſæpius apponere q̄ ut adduxit ſecū plus q̄ ancillas decem vel magis q̄ decē ancillas. Veꝝ auctoꝝ uſus ſemp eſt ſequendus adduxit inq̄ ancillas plus decē ornatas ueſte. i. ueſtimētis. atq; auro. i. monilibus aureis: ut zonis: ſeu cingulis hn̄tibus aureas fibulas. i. aurea firmacula. ſi ſatrapes dr̄ ēt ſatrapa ꝓ eodē. dictio eſt perſica: ſignificans ꝑfectū: ut ait Tortel. ſi ergo ſatrapes. i. ꝑfectus ꝓuinciæ: cui ſunt abunde pecuniæ: ſit amator eius puellæ nunq̄ q̄rat. i. poſſit ſufferre & ſuſtinere. ſumptus. i. impendia eius. nedū. i. ſolū. tu non inquā poſſis ſufferre eius ſumptus. argumentū eſt a maiori ad minus. ſi nō poſſit maior, idem nec minor. Me. ne. i. utrū. ea puella eſt intus? Chr. rogas. i. petis an ſit intus: ſenſi. i. ſatis pcepi eā eſſe intus apud me. nam dedi ei, atq; comitibus eius. i. ancillis pediſſeqs unā cœnā q. i. ſed ſi iterū cœna ſit dāda actū ſiet. hoc dictū ſemp in malā ptē capitur: dr̄ aūt de ea re: de qua iam ſit lata ſententia: & eſt uerbum deſperātis. Cic. Actū eſt de te: niſi prouides. nā ut omittam alia. i. pter alia, quæ impenſa ſunt: modo. i. paulo ante. quid uini. i. quātum uini filius meus ſup. abſumpſit. i. abſorpſit: ſiue exhauſit mihi. i. in meum detrimentū. pitiſſando. i. guſtādo. nam pitiſſo as ſignificat parcē uinum guſto: quaſi tētādi gratia. abſumpſit ergo multum uini dicens. i. dicēdo hoc quod ſequit̄: ſic tali mō. O pater hoc vinum eſt aſperū. i. nō ſuaue guſtu. Aliud vinū ē lenius. i. ſuauius: mitius: dulcius. ſodes. i. ſi audes: vox eſt hortātis ait Dona. vt amabo: rogo. Vel ꝑcantis: vt vult Seruius. dr̄ autē cōiuncte ſodes apud comicos ꝓ ſi audes: vt ſis ꝓ ſi vis: capſis ꝓ cape ſi vis &c. vide. i. cōſidera q̄d dicturus ſum. releui. i. perforaui. vt dici vulgo ſolet: quę pforatio fieri nō poterat niſi prius auferret̄: aut lutū: aut limus: aut argilla: aut pix: aut reſina: aut gypſus: q̄bus linebant̄ dolia ac picabantur: ſeu icruſtabant̄. Linire enī eſt picare. i. pice aliq̄d linire: ſeu vngere: ſeu mauis incruſtare: & alicui rei ſuppoſitū aliq̄d ſuperducere: vt parietē linim⁹ calce: aut gypſo: ideſt icruſtamus. dolium linim⁹ pice: aut argilla: id eſt ei⁹ rimulas obturam⁹ bitumine aliquo, quēadmodū tegere ſignat operire & retegere ſignat contrariū. ſ. tegmen auferre: ſic linire ſignificat: q̄d dictū eſt, linire aliquo bitumine: & relinire ſignificat cōtrariū: hoc eſt bitumē detergere: ſeu amouere: quo aliq̄d prius linitū erat & ita releui dolia oia ſignat abſterſi lutū: vel terram tenacem ab oibus doliis: vt in ea cœna vinū varium apponeretur: pp aūt ꝑdictam ſignificationē linire ſignat ēt deturpare. Inde litura ræ. i. deturpatio facta attramēto ducendo lineam ꝑ falſa ſcripta: vt fieri ſolet. releui inquā oēs ſerias. i. vaſa fictilia: in q̄bus vinum aſſeruabant: nam ante vſum doliorū: quæ lignea ſunt ad vina conſeruanda vaſis vtebantur fictilibus: quæ feriæ dicebant̄. Inde ſeriola læ. Perſius, Seriolę veteris metuens detrahere limum. Idē: O ſi ſub raſtro creperet argenti ſeria dextro Hercule. Vbi Perſius capit ſeriam ꝓ vaſe fictili repleto argēto, & terra infoſſo. Eſt. n. ſeria. vt volūt aliqui, vas fictile de limo oblongum. habui omnes ſeruos meos ſolicitos. i. variis officiis: ac miſteriis diſtractos & occupatos. Feſtus inq̄t, ſolicitare eſſe a loco ſuo mouere. a ſolū ſoli: q̄d terrā ſignificat: & locū & cito as: q̄d eſt moueo es. Atq; hæc una. i. vnica: & ſola nox fuit ſup. q. d. q̄d feciſſem ſi ſecūda nocte mihi paſcēdi fuiſſet. q̄d eenſet te futuꝝ. i. quid putas, q̄ tu eris. q. d. inops & miſer euades: quē. ſ. te excedēt: ab ex & edo es. i. corrodēt tuā ſubſtātiā: & bene viuēdi facultates abſumēdo: & acrius excedēt dixit q̄ ſi dixiſſet excedent tuas res: aut tuas opes. O Menedeme: perii. amabūt ꝓ amēt me ſic. vt. i. ſicut. me miſertū eſt: id eſt vt miſericordia, ſeu miſeratiōe motus ſum tuaꝝ fortunaꝝ. Miſeret ſæpius facit miſertū eſt: vt tædet ptæſum eſt. Mede. faciat filius. ſ. meus. quodlibet. i. quod ex ſua erit libidine: ſ. etiam ex ſua inordinata voluntate.

Pitiſſando — Sodes — Linire — Relinire — Tegere — Retegere — Seriolæ — Exedo

SER. ❡SATRApes lingua Syrorum dr̄ princeps. Pitiſſando quaſi potiſſando a poto potas. Vel trāſlatum eſt e græco. Dicūt enim græci pitizo. Nos aūt pitiſſo. Releui. i. aperui remouēdo ab illis corticē cōglutinatā cū pice: & inde dr̄ relinire: q̄ſi retro linire. Serias. i. ollas: q̄ ſeriatim diſponunt̄.

ASCĒ. ❡PITISSANDO modo q̄d vini aſſumpſit: aſſumpſit inquā Bacchis amica Cliniæ: ut credebat Chremes: cum tñ Clitiphonis eſſet. nā vt de Clitiphone intelligas: non procedit. nō etenim ueriſimile eſt Chremetum illum ſeuerum patrem tantū filio indulſiſſe. Præterea vult probare ſenſiſſe illā eſſe intus. i. domi ſuæ. ppterea q̄ tm̄ uini aſſumpſerit. Nec obſtat q̄ pater dixit. Id enim uenerationis cauſa patrifamilias ab oibus dicebat̄. Potes ēt nō incōcinne illud. q̄d ſequit̄. ſic aſtruere. Pater hoc uinum q̄d mō guſtaui eſt aſperū. uide. i. pro me perquire ſodes. illud lenius &c.

❡ Sumat

CAL. ¶SVMAT,cōſumat,pdat.)Quis hoc pſe idulgētior?ſʒ
hoc ꝯtingere ſolet dū vnicus ē gnatus.ſ Sumat. Accipiat.
Alias ſumere ē eligere.Sal i Iugur.Sumat aliquē ex pplo
monitorē officii ſui.ſ Perdat.)Q d maius ē,& qd ſinē con
ſumēdi hʒ.tertio loco poſuit.ſ Per aliū quēuis vt des.)Qd
ſalubrius pceptū parētib⁹ dari pōt?Nulla.n. re adoleſcētes
magis corrumpunt, q̄ nimia
parētum indulgētia. ſ Tech/
SSb nis.)Id eſt fallaciis ſ Subſen
ſi.)Bñ ſubſenſi. Nā ſub,eſt tē
peramētū pleniꝙ pnūciatōis,
vt ſubtriſtis,ſubridet,nō ad
plenū triſtis,aut ridet. Et cū
qnqꝫ ſint ſenſus,duo ſunt,vi/
ſus & auditus,quos nos ma/
gis ſenſibiles hēmus q̄ peco/
ra.Cic.Nō ſolū videā,ſed ēt
audiā. Duabus ergo rebus ſci
mus aut rōne,aut ſenſu:qbus
maxime pſtam⁹ cęteris aia/
libus.Ergo ſenex dicit ſe ſen/
ſu ſenſiſſe ſeruulos fraudem
Amit/ parare. ſ Quā abs te amit/
to tere filium.)Amittas,pro di
Dimit/ mittas dixit. nam quod nos
to dicimus dimittere : antiqui
eam dicebant amittere. Vir/
gil. Quiſqs es,amiſſos hinc
iā obliuiſcere Graios. Sallu.
Pactiōe amiſſa publico con/
Negtia ſilio.ſ Ad neq.)Bñ de ado/
leſcēte,neqtiam dixit.neqtia
eni ē luxus vitæ pdigus atqꝫ
effuſus.Ouid.Nequitia eſt q̄
te nō ſinit eſſe ſenē. ſ Nā det.
oēs ſu.li.)Snia pprie ſeni cō
ueniēs.& deteriores,ſignantiſſime ptulit.deteriores.n.ho
Peius mines licentia a bono ad malū vertunt.Eſt.n.peius a malo,
Deteri⁹ qd in vſu eſt,& creberrime frequētat.Deterius vero,a bo/
Putare no:vt minoris ſit meriti q̄ qd placet. Vir.iii.geor.Deterior
Repu/ donec paulatim ac decolor ætas.ſ Putabit.)Putamus in/
tare ſtātia,Reputamus pterita.Putat,pprie purgare eſt.&arbo
res & vites dicimus putare.hic putare ē cogitare:qa cogitā
do ſuperflua mēte recedimus.Eſt tamen putare eius q ſim/
plicitate pectoris aberrauit. Cice. Non putauit lapſus eſt.

Sumat, conſumat perdat,decretum eſt pati:
Dum illum modo habeā mecū.C. ſi certū eſt tibi
Sic facere,illud permagni referre arbitror,
Vt neſcientem ſentiat te id ſibi dare.
M. Quid faciā? C.quid vis potius,q̄ quod cogitas,
Per alium quemuis vt des: falli te ſinas
Technis per ſeruulum etſi ſubſenſi id quoqꝫ,
Illos ibi eſſe,& id agere inter ſe clanculum.
Syrus cum illo veſtro conſuſurrat:conferunt
Conſilia adoleſcentes:& tibi perdere
Talentum hoc pacto ſatius eſt,q̄ illo minam
Non nunc pecunia agitur.ſed illud.quomodo
Minimo periculo id demus adoleſcentulo.
Nam ſi ſemel tuum animum intellexerit,
Prius proditurum te tuam vitam,& prius
Pecuniam omnem,q̄ abs te amittas filium:hui,
Quantam feneſtram ad nequitiam patefeceris?
Tibi autem porro vt non ſit ſuaue viuere.
NAM DETERIORES omnes ſumus licētia.
Quodcunqꝫ inciderit in mentem,volet:neqꝫ id
Putabit paruū,an rectū ſiet,quod * petet *al. petit
Tu rem perire,& ipſum,non poteris pati,
Dare denegabis:ibit ad illud illico,
Quo maxime apud te ſe valere ſentiet.

C.VI. ¶SVMAT.i.ſpōte capiat.& q̄tum volet ꝯſumat.i.abſu/
mat impēdat:pdat.id.i.rebus meis nō ſolū vtat:ſed ēt iter
dū abutat eis rē videlicet cū fructu depdendo. decretū ē.i.
cōſtitui ac decreui.pati.i.ferre illud .ſ. æquo aio.dūmō ha/
beamus illū filiū meū mecū.Chr.ſi certū ē tibi.i.cōſtituiſtis
& decreuiſti facere ſicut dicis: arbitror illud permagni re/
ferre.i.tibi & filio maxime eſſe vtile.,& multū ad rē tuā:&
illi⁹ ſpectare:vt ſentiat.i.iudicet te neſciētem:quaſi deceptū
ſerui technis.dare ſibi id.i.tātā indulgentiā:quantas datur
te dicis. Me.qd faciā? Chr.petis ſup.quid facies:& qua via
procedes?facias ſup. quid vis .i. quodlibet potius,q̄ id qd
cogitas facere:videlicet vt des illi qd dare vis.p aliū quem
uis.i.p quēlibet:ſeu quēcunqꝫ volueris. Sinas.i.patiaris te
falli.i.deludi. technis.i.fallaciis p ſeruulū tuū.ſ.Etſi.i.q̄uis.
quoqꝫ.i.ēt.ſubſenſi.i. aliquid. mō pcepi id qd ſequit:videli
cet illos.ſ.ſeruos:& filios ēē ibi.i.domi meæ.ſubſenſi inquā
illos.agere.i moliri id.ſ.fraudē &technas:qbus te deludāt,
ac fallāt.clāculū.i.ſecreto iter ſe.Syrus ſeruus meus ꝯſuſur/
rat.i.ſubmiſſa voce colloquitur cū illo vro ſeruo.& bñ vro
dixit:q̄ſi & pris ſit ſeruus: & herilis.filii adoleſcentes.i.filii
nri.cōferūt.i.cōcitant.ꝯſilia.i.ſuſcepta pꝑoſita,ſeu iſtituta.
Talētū Et ſatius eſt.i.melius ē tibi pdere.i.admittere talētū .i. tale
argenti pōdus.hoc pacto.i.hoc mō:vt dico. Dictū eſt ſup
ius talentū atticū eſſe,duplex maius qd cōſtat ex q̄tuor &
octoginta libris:vel eo circa.& minus qd cōſtat,ex ſexagin
ta.melius ē igit te hoc mō pdere talētū q̄ perdere minā.i.li
brā.illo mō.i.te pdēdo illi:& tuā illi idulgētiā oñdēdo nūc
Pecūia .i. i hac pte.nō agit.i.nō tractat.de pecunia.i.de q̄titate pe
cuniæ:ſed illud tractat.p mō dem⁹ id qd datur⁹ es adoleſcē
tulo.i.filio tuo:minimo piculo.i.eo mō:quo minime ẽgat
in eius pniciē.nā ſi ſemel itel
lexerit fili⁹ tuus tuū aium.i.
tuā volūtatem:videlicet te
prius pditurū vitā tuam. &
oēm pecuniā.i.oēm ſubſtan/
tiā.nā noie pecuniç oēs diui/
tiæ ſignificant.priuſq̄ amit/
Dimit/ tas.i.dimittas: ſeu elicias fi/
te liū abs te. Antiq.n. vbi nunc
dicimus dimittas:ēt & amit
tas dicebāt.Virg. Quiſqs es
amiſſos hic obliuiſcere Gra/
ios.q̄q̄ illic amiſſos poſſit in/
terptari pditos: nā eos amiſ/
ferat:q eū deſeruerant. Hui
interiectio idignātis.quantā
feneſtrā.i.q̄ magnum aditū.
patefeceris.i.parentē feceris:
hoc eſt a pueris ad neqtiā.i.
luxū ac libidinem.Dr.n.neq
tia luxus vitę pdigus,atqꝫ ef
fuſus. Ouid. Neqtia eſt,q̄ te
non ſinit,eſſe ſenē. autē.i.ſed.
porro.i.certe. tātā inq̄ pate/
feceris feneſtraʒ ad nequitiā.
vt.i.q nō ſit tibi ſuauę:imo
acerbū viuere. nā oēs ſumus
deteriores.i. vt Seruius iter
pretat.minus boni.lnia.i.ni/
mia libertate. cuʒ qcqd libet
licet.iō lnia dr impunitas:cum impune facimus qcqd libet:
nulla ſecuta rephēſione.Videt tñ deterior iterdū capi p pe
ior.Cic.ad Caniniū:Hoc aio,q ſunt deteriores,ſiūt rogati
q̄uis & illic p minus bono ſumi poſſit filius tuus volet qd
cūqꝫ.i.oē qd iciderit in mētē.neqꝫ putabit.i.nō cōſiderabit:
nō mente voluptabit an id qd in mentem veniet:ſit paruū
.i.diſtortū:& a via rectę vię deuiās.an ſit rectū.i. cū virtu/
Rectus te & offō faciēdū,Nam,vt inqt Cic.ad Herēniū,rectū eſt
qd cū virtute & offō ſit.nō putabit ergo.an.ſ.verū id qd pe
tet,ſit prauum,an rectum. vt non poteris pati rem tuam.
i.tuā ſubſtantiam,& tua bona:& illum filium perire.i.pdit
& in pniciem ruere.ſi denegaris.i. denegaueris dare quod
petet ſcilicet ilico,ibit ad illum,qui ſentiet ſe maxime va/
lere:id eſt habere maximam authoritatem apud te.
SER. ¶ET ſi dico vt ſinas te falli:q̄uis ſubſenſerit id quoqꝫ.ſ.
illos ibi eſſe in machinatione fallaciæ.Nā ſi &c.vere poſſet
filius tuus ex hac ſnia ſumere ibi occaſionē nequitiæ.Nam
etiā nos ſapientes deteriores ſumus licentia:qa qd cuiqua
poſtq̄ licentiā habuerit,inciderit in mentē valet:& nō pu/
tabit qd petet:an ſit prauū:an ſit rectū. Poteſt etiā legi qd
non ſit vniuerſalis ſnia.Sed de filio tm̄ qd cu qꝫ de familia
amicæ incidit in mentē:filius volet & poſcet a te:& in pe/
tendo non putabit filius:an ſit prauum,an rectum. Secūdū
alios libros legitur quodcūqꝫ:vt de ſolo filio legat. Quod
cunqꝫ inciderit filio in mētem &c. Quem.i.per quē ſentiat
filius ſe valere apud te:& tunc dicet ſi abiturum.i.receſſu/
rum a te.In aliis libris legitur quem:& tunc non eſt ibi ſe.
¶ET ſi ſubſenſi id quoqꝫ illos ibi eē &c.mallē ſic iterptari.
Etſi.i.q̄q̄.ſubſēſi.ſ.ſecrete ſēſi:& pcepi illos.i. libos & ſuos
nros eē ibi.i.i ea re:quā dico:hē i [illegible] ptōe tui, ſeu i te de/
piēdo ſolicitos.Nā mihi nō ſit ver[illegible] d domo itelligat
Nō.n.ſubſēſi:tiʒ palā ſciuit eos eē domi ſuç. Pręterea Me.i
eadē ſce.expōit:vbi dit Qd ſenſiſti illos me icipe falle.&c.

CAL. MINABITVR. Minaſ et filius paréti dum ſe carum aiaduertit, & diſceſſuꝫ ſimulat. (Qui.) Quomó. & eſt ſermo comicus. (Reſtituere.) Reddit cupiétibus, vt dño ſeruus. Reſtituit cupiés, vt ptię eius. Et reddit & reſtituit cupiens cupiétibus: vt patri filius. (Prehédédus.) In Andria, Tuus pater modo me apprehédit. (Me cœpere arbitrú.) .i. qđ barbare dr de pénes me. .i. de domo mea. ɔcede. .i. confer te. abi. .i. vade. hinc. .i. ex hoc loco. domú. .i. i domú. ne ſentiát. .i. pcipiát nos cógruere. .i. ɔuenire. & qđ dr facere formá ac pactú iter nos. hoc paululú negocii. .i. aliqd paruę cótrouerſięq́ ſ. quiſ vicinos. obſtat mihi. .i. ipedit me quominus domú eá. illud aút negocium hoc é Syrus & Crito vicini nři: Cócede re Cógrue re

Arbiter Arbiter dabaſ hisq de finibus regédis ambigerent. Dr enim arbiter iudex: q totius rei héat arbitriú & facultatem. (Aliena melius vt videant, & iudicent quá ſua.) Huic illud Cice. lib. i. offici. cótrariú eſt, Eſt. n. difficilis cura rerú alienarú: qq̄ Terentianus ille Chremes, humani nihil a ſe alienú putet. ſed tñ q̃a magis ea pcipim⁹ atq ſentimus, q̄ nobis ipſis aut pſpera, aut aduerſa eueniunt, q̄ illa quæ cæteris: quæ quaſi longo interuallo interiectio videmus aliter de illis, ac de nobis iudicamus.

GVI. ILICO minabitur ſe abiturú eſſe i. ſe eſſe diſceſſuruꝫ abs te. .i. a tua ſocietate. Me. videre. .i. videris dicer veruꝫ. atq vt. .i. quéadmodú res eſt .i. res ſe hét. Chr. hercle iurátis eſt ego non vidi ſomnum hac nocte oculis meis. dú. .i. quádiu q̃ro. .i. inquiro qui. .i. quo mó: qua via: qua róne. reſtituere. .i. reddere. reddit

Abiturú ſe abs te eé ilico *minitabitur. al' minitabitur

M. Videre verum, atq ita vti res eſt dicere.
C. Somnú hercle ego hac nocte oculis nó vidi meis,
Dum id quæro, tibi qui filium reſtituerem
M. Cedo dexterá porro te idé oro vt facias Chreme.
C. Paratus ſum. M. Scin' quid nunc te facere volo?
C. Dic. M, quod ſenſiſti illos incipere fallere,
Id vt maturent facere cupio illi dare
Quod volt. cupio ipſum iá videre. C. operá dabo.
Syrus eſt apprehédédus, atq adhortandus mihi
A me neſcio quis exit concede hinc domum,
Ne nos inter nos congruere ſentiant.
Paululum negoti mihi obſtat Symus, & Crito
Vicini noſtri hic ambigunt de finibus
Me cepere arbitrum ibo ac dicam, vt dixeram,
Operam daturum me, hodie non poſſe his dare.
Continuo hic adero M. ita quæſo Di voſtrá fidé,
ITAN' COMPARATAM ESSE HOMINVM naturam
Aliena melius vt videant, & iudicent, (omnium,
Quam ſua: an co fit, quia in re noſtra, aut gaudio
Sumus præditi nimio aut ægritudine?
Hic mihi quanto núc plus ſapit, q̄ egomet mihi?
C. Diſſolui me ocyus, operam vt tibi darem.

appoſitiue dictú, ambigút: id eſt dubitát hic de finibus .i. de terminis agrorú ſuorú cœpe. .i. elegerút: vt Ci. Aut capiédus exilio locus. cœperút ergo me arbitriú. .i. iudicé: vt totius negocii habeam arbitriú: & facultaté. Arbiter. n. eligiſ arbitrio litigantiú. ibo ad eos: ac dicam me non poſſe dare operaꝫ his. .i. non poſſe vacare ſuis negociis hodie. vt. .i. ſicut. dixeraꝫ .i. pmiſerá. me daturú operam eis. .i. ſicut pmiſeram me vacaturú eorú controuerſiæ. cótinuo. .i. ſtatiꝫ adero. .i. pręſto ero hic. Me. q̃ſo. .i. rogo: vt adſis ſtatim. deinde abeunte Chreme ſecum Menedemus dicit. Dii veſtrá opeꝫ imploro. ſ. itan. .i. ita ne. eſt verú ſup. naturá hoium eſſe ita cóparatá. .i. cóſtitutá: vt videant homines melius aliena .i. negocia aliorú .i. & iudicent, q̄ videant & iudicent ſua. An. n. fit. .i. cótingit vel efficitur eo. quia. .i. ideo: q ſumus præpediti. .i. impediti: quo minus recte iudicemus. i re noſtra. .i. in noſtra cauſa: aut negocio: aut nimio gaudio: aut nimia ægritudine: id eſt dolore: nimio mœrore. Nam ægritudo eſt mentis: ægrotatio corporis. Hic Chremes quanto plus. q. d. multo plus ſapit mihi, id eſt pro vtilitate mea ſapienter loquitur, q̄ egomet ſapiá mihi: id eſt pro mea vtilitate. Chre. Iam redit Chremes, dicitq ſic. O Menede. diſſolui. .i. expediui: exolui: eripui me ab illis. ocyus. .i. citoi comparatiuum pro poſitiuo: vt darem operam tibi: id eſt tuis rebus incumberem.

enim & reſtituit: vt ait Do. cupiens cupienti: vt patri filius: vt hic. Menede. cedo: id eſt da dextram. .i. manum tuam. Cedo. n. verbum eſt defectiuum: duas tñ perſonas habens ſecundas: in ſingulari numero: & i plurali pſentis imperatiui: videlicet cedo & cedite: vt ſalue ſaluete. Cedo autem ſignificat die, vel da: & cedite dicite vel date, quod ſignificet da vel date, probat No. nitens dicto. En. cuius hæc verba ſunt: Cedite manus veſtras: meaſq accipite. .i. date manus: & accipite manus meas: vt iunctis manibus confirmetur fœdus: quod exemplum clarius poſſet adduci illo. Cedo igitur dextram. nos. n. aut oraturi: aut confirmaturi quicq̄ alicui eius dexteram poſcere ſolemus. porro. .i. ſed. o Chr. vt facias idé. .i. reſtituas mihi filiú aliqua via. Chr. ſum paratus. Mene. ſcin. .i. ſcis ne: qd volo núc te facere. .i. q tu facias. Chr. dic Me. quid. .i. quia ſenſiſti. .i. percepiſti illos velle incipere fallere me, volo inquam te efficere: vt maturét. .i. feſtinét properét facere id. .i. me decipe. cupio dare illi quod vult: iá cupio videre eú. Chr. dabo opam vt maturét, & filiú videam. Syrus eſt apprehendédus. .i. cóueniédus. & cópellendus, atq ipſe é mihi adhortádus: vt. ſ. deducat filiú ad te: & efficiat: vt eius pñtia reficiaris. neſcio qs exit. .i. egrediſ a me

Cedo et cedite

CEDO dextram .i. ad pignus auxilii. & inſuper etiam oro te. Paulum hoc negocium. vt oſtédat Chremetem eſſe valde ſolicitum cauſa Me. proponit quoddam negocium quod ipſe pmittit cauſa illius. Dii veſtram fidem. Inducit Menedemus per ſe loquens: vt intelligatur Chremetem expectare. pterea in verbis ſuis oſtenditur talis qui, Chremetem ſapientem iudicet, & cuius conſilio acquieſcere omnino paratus. Et hoc facit ponendo vniuerſalem ſententiam. Diſſolui: oſtédit Chremeté valde ſolicitú circa Menedemú vt cú adeo in alieni negocii ſolicitudine ſit poſitus: de amica filii non præcogitans a Syro facilius decipiatur.

SER.

ACTVS TERTII SCENA SECVNDA.

SYRVS CHREMES.

CAL. HAc illac circú curſa.) Iucundus error, in quo herus in ſeruo decipitur, qué credit alteri fallaciam intendere, dum ſibi tenditur: & ſic eum aggreditur de fallacia in alterum. (Intendenda. Verbum a venatoribus tráſlatum qui retia intendunt ad feras capiendas. Quia ergo parat ſené fallere: intendenda dixit. vel a ſagittis atq arcu. (In ſenem.) Cum ſtomacho ſeruili, ſenem dixit. In Andria Quantum intellexi modo ſenis ſententiam.

S. HAc illac circúcurſa, inueniendum eſt tamen
Argentum intendenda in ſenem fallacia. Senarij

GVI. HAc illac &c. Hic iucundus error cótineſ: quo herus a ſeruo decipiſ: qué credit alteri fallaciá intendere: dum ſibi tenditur: & ſic eú aggrediſ de fallacia i alterum. Syrus circúcurſa hac illac. hoc dicit ſeruus ſecuꝫ admonens ſeipſum ſic. circúcurſa hac illac. circúcurſita hac. .i. per hanc pté. & illac. .i. p illá. cócurſare componiſ a circú & curſo, q̄ſi circú circa, vt dici ſolet, curſitat. inueniédú é argétú, fallacia. .i. deceptio: aſtutia eſt intédéda. .i. exercéda. i ſenem:

Circum curſare

nem intelligit Chremetem. ſed Chremes intelligit eū dice re de menedemo. Intendere proprie dicūtur venatores, cū retia feris capiēdis intendunt. aut cum tendunt arcus.

SER. HAc illac. Poſtq̄ Chremetem oſtendit eſſe inuentum circa alienā ſollicitudine animi: quomodo filium ſuum Mene. reſtitueret conari quid fuit quędam opportunitas fallaciæ. Inducitur

Hem: ridēdi modus īdignādo. Chre. qd tu iſtic, facis ſup. vel aliqd tale? Sy. eqdē recte ago. ſ. i. nihil mali. ſed o Chr. demiror, de auget h̄. te ſurrexiſſe ſup. tā mane. q. ſ. tu vnde biberis heri. Ch. nihil nimis feci. ſ. vel nihil. i. non bibi ſup. nimis. Sy. narras. i. dicis nihil te feciſſe nimis. vero. i. ſed in te ſenectus aquilæ viſa ē. vt. ſ. plus biberis q̄ comederis. quem Demiror

Syrus cōueniēs perſona ad decipiēdū illum. In hoc fuit opportunitas: quia dū ſenex alienis negocijs ſtudebat proprijs parum præcauebat. In hac ſcena tantum aggredit de inſtigatione Syri ad fallaciā: vt maiorem animum ad Menedemū decipiēdū aſſumat: & inde eſt occaſio: quare augeatur animus Syri ad decipiēdu3. Promiſerat Chremes Menedēo i q̄ Syrus cōpellere iuuare Dromonem ad fallaciā Me. & ecce Syrus offertur: quem oret Chremes

C. Num me fefellit hoſce id ſtruere? videlicet
Eſt ille Cliniæ ſeruus tardiuſculus.
Iccirco huic noſtro tradita eſt prouincia.
S. Quis hic loqt̄? pii, nū nā hęc audiuit? C. Syre. s. hem.
C. Quid tu iſtic? s. recte, equidem te demiror Chreme
Tam mane, qui here tantum biberis. C. nihil nimis.
s. Nihil narras? viſa vero eſt, quod dici ſolet,
Aquilę ſenectus. C. eia. s. mulier commoda, &
Faceta hæc eſt meretrix. C. ſane idem viſa eſt mihi.
s. Et quidem hercle forma luculenta. C. ſic ſatis.
s. Ita non vt olim, ſed vti nunc ſane bona.
Minimeq; miror, Clinia hanc ſi deperit.
Sed habet patrem quendam auidū, miſerū, atq; aridū.
Vicinum hunc noſtin'? at quaſi is non diuitiis
Abundet, gnatus eius profugit inopia.

Aquilę ſenect9 admodū aquila annoſa. qd dici ſolet. i. qd eſt prouerbiū: qd in ore populi habetur. ait n. Pli. lib. x. natura hiſt. hoc de aquilis, Oppetunt non, ſenio: nec ægritudine, ſed fame in tm̄ ſuperiore accreſcente roſtro, vt aduncitas aperiri nō queat. igit̄ aqla tm̄ in ſenectute bibit, vel de p̄da ſanguinē ſurgit: ex quo fit prouerbium in ſenes, qui plus bibunt, q̄ comedunt. Chre. eia, interdum hortātis eſt, nunc corrigit. Sy. hæc meretrix, q̄ eſt cum Clinia, eſt mulier cōmoda, opportuna elegās. non importuna & faceta. i. feſtiua, & ſer- Eia corrigētis

vt decipiat Me. vnde magis auget̄ aīus Syro ad ipſu3 Chr. decipiēdū. Hac illac oſtēdit volūtatē & machinationē ſerui dum ſecum inducitur loquēs. O Sy. modo circūcurſa de ambulādo hac p̄te & illac. tn̄ inueniēdū &c. ideo intēdenda eſt fallacia in ſenē dn̄m meū Chre. non q̄a Chremes audiuerat nominari ſenem putabat q̄ Syrus de Me. hoc diceret: & ideo dici non fefellit &c. id. i. fallaciā. in ſenē. i. meū

CAL. ℂ NVM me fefellit.) Idē ſuperius. Et ſi ſubſenſi id quoq; illos ibi ineſſe. Et hic ē error credi ſenē Menedemū, dū Syrus de Chremete ipſo intelligit. ❡ Prouincia.) Onus dicit̄

Prouincia cuiuſlibet rei gerēdæ. Nā acquiſitę bello longe ab Italia regiones, prouinciæ dictæ ſunt, a porro, vel a p̄cul vincendo ad quas Prætores q̄a cum officio mittebant̄, officia quoq; prouincię nominant̄. ❡ Recte.) Loco vult Syrus deflectere orationem in aliud, & ſubterfugere heri reprehenſionem. ❡ Aquilę ſenectus.) Plinius lib. x. natu. hiſto. de aquilis hæc refert, Oppetunt nō ſenio, nec ægritudine, ſed fame, in tantum ſuperiore accreſcēte roſtro, vt aduncitas aperiri non queat. Igitur aquila, tantum in ſenectute bibit: vel de prædā ſanguinē ſugit: ex quo p̄uerbiū in ſenes qui plus bibūt q̄ comedūt. ❡ Eia.) Eia interdum hortantis eſt, nūc correctionem ſignificat. ❡ Mulier cōmoda.) A cōmendatione meretricis incipit, vt melius perſuadeat Cliniā deperire hāc, cū ſit amica Clitiphonis. ❡ Faceta.) Bene de meretrice faceta

Facet9 dixit. Nā facetus eſt, qui facit verbis quod vult. Pōt ēt referri ad formā corporis, vt ſignificatio vocabuli indicat. ❡ Ita non vt olim. Præterita ſemp præſentibus p̄ferunt̄: & magis cōmēdant̄. ❡ Aridum.) Tranſlatio a terra, q̄ nihil p̄fert. ❡ Profugit.) Superius, In Aſiā ad regē militatū abiit. Hinc profugus dictus proprie, q p̄cul a ſedibus ſuis vagatur.

GVI. ℂ CHR. Nō fefellit. i. me nō latuit: ſeu bene mihi in mētē

Struere venit hoſce ſeruos, & adoleſcentes. ſtruere: id eſt cōminiſci fabricare: machinari id: hoc eſt vt pecunias a ſene haberent. Videlicet. i. certe, ille ſeruus Cliniæ: ſcilicet Dromo eſt tardiuſculus: id eſt aliquanto tardior meo: vel aliquantum tardus & lentus. Iccirco prouincia: id eſt onus q̄rendę pecunię tradita eſt huic noſtro ſeruo. ſ. Syro. prouincia dicit̄ a porro: qd eſt procul & vincendo. nā omnes regiones longe ab Italia bello acq̄ſitæ prouincię dictæ ſunt, ad quas regēdas magiſtratus cū officio mittebant̄ & onere: ea de re p̄uincia pro oī onere ponit̄ cuiuſlibet rei gerēdæ. Sy. nondū p̄ſperat ſeruus herū. q̄s loquit̄ hic perii. nūnā. ſ. nunquid nā (aut parelcō ē) audiuit hęc q̄ dixi. Chr. Syre, vocat eū herus, Sy.

mone iucundo. Facetus dicitur, qui facit verbis quod vult, vel pōt ad formā corpis referri elegantē. Chr. ſane idē. i. ēt. viſa ē mihi cōmoda &c. vl̄ viſa eſt mihi idē. ſ. eē faceta ac cōmoda. Sy. & qdē hercle. i. certe p Herculem: eſt affirmatio cū iuramēto. eſt ſuq̄ forma luculēta. Sy. forma eius eſt ſane. Luculētus i. valde bona. i. venuſta. nō vt olim, ſed vt nūc hoc dicit, q̄r p̄terea ſolēt p̄ritibus magis cōmēdari, qd hic nō facit. nam eius formā p̄ſentem laudat: & minime. i. non miror. ſi Clinia deperit. i. ardēter amat hāc meretricē nam amator eius amore, quā amat perire dr̄. nā p̄ditus eſt, q inſano ē raptus amore. Inde vētū eſt, vt dicamus depereo illā. i. ardēter & impatiēter amo, ſed Cliniā hēt quēdā p̄rem. ſ. Menedemus auidū. i. auarū, parcū, miſerū, q non audeat vti p̄tis. atq; aridum, trāſlatio a terra, q̄ nihil p̄ducit noſtin. i. cognoſcas ne nunc vicinū tuū. i. Menedemū. At. i. ſed. quaſi pater nō abūdat diuitiis. natus eius p̄fugit. i. p̄fugus fuit. Nam p̄fugus Profugus dicitur, qui procul a ſedibus ſuis vagatur. iopia. i. egeſtate.

ℂ HOSCE. i. Dromonē & Syrum. Prouincia, tractum eſt SER. a conſulibus. non, nam putabat Chremetē rem intellexiſſe vt erat. Iſtic, in hoc loco. Tā mane. ſ. ſurrexiſſe. nihil. i. non nimis bibi. Viſa eſt ſenectus tua ſenectus. Aquilæ. i. renouata ſolet renouari ſenectus. Aqlæ. Mulier. Incipit de Bacchide. vt bene aſſimulet amicā eſſe Cliniæ. Ita eſt pulchra, non vt olim ſolent eſſe mulieres pulchræ, ſed vti nunc ſunt mulieres pulchræ. i. ſm̄ pulchritudinem moderni tēporis, ſane bonā eſt forma, vel aliter ita eſt ſatis pulchra, & nō tn̄ vt olim fuit pulchra, qn̄ ſola pulchritudine appetebantur. Deperit amando hanc. Sed habet, facit cōplexionē duplicis p̄poſitionis, vt ex vtraq; eum feriat. At ſi diceret, Menedemus aut eſt auarus, aut eſt pauper. Si eſt auarus, tunc filius eius profugit pro auaritia patris, qd eſt vituperiū Menedemi. Sed ſi non eſt auarus. imo pauper, tūc filius eius fugit inopia, qd eſt iterū vituperiū p̄ris, q adeo piget extiterat, quod nihil adipiſci aliquo negocio poterat, & hoc eſt, habet patrem auidum. i. auarū, miſerū, q neq; ſe, neq; filiū honorifice p̄curabat. conclude extra, & ideo aufugit filius quod non curauit ponere, quia iſta pars complexionis magis conſtans erat. De alia iterū aſſumit. dixi, q̄a auarus. At qui. i. ſed ſi his nō abundet. dicit̄ tūc na. &c. In aliis libris inuenit̄. Et quaſi his diuitiis nō abūdet, q̄ ſnia eſt planior.

ℂ RECTE equidem demiror &c. Hic quoq; accipies. ASCE. Recte. i. pro eo quod eſt nihil ago. & tunc addes, Chreme equidem demiror &c.

Scin' eſſe factum, vt dico? C. quid ego neſciam?
Hominem piſtrino dignū. s. quem? C. iſtū ſeruulum
Dico adoleſcentis. s. Syre tibi timui male.
C. Qui paſſus eſt id fieri. s. quid faceret? C. rogas?
Aliquid reperiret fingeret fallacias,
Vnde eſſet adoleſcenti amicæ quod daret
Atq; hunc difficilem inuitum ſeruaret ſenem.
s. Garris. C. hæc facta ab illo oportebant Syre.
s. Eho quæſo, laudas qui heros fallunt? C. in loco,
Ego vero laudo. s. recte ſane. C. quippe quia
Magnarum ſæpe id remedium ægritudinum eſt.
Iam huic manſiſſet vnicus gnatus domi.
s. Iocone, an ſerio illæc dicat, neſcio:
Niſi mihi quidem addit animū quo libeat magis.
C. *At nūc qd expectat Syre? an dū hinc denuo Et
Abeat, cum tolerare huius ſumptus non queat?
Nōne ad ſenem aliquā fabricā fingit? s. ſtolidus eſt.
C. At te adiutare oportet adoleſcentuli
Cauſſa. s. facile eqdē facere poſſum, ſi iubes. Proceleuſ.
Etenim quo pacto id fieri ſoleat, calleo. (Iam. ii.
C. Tanto hercle melior. s. non eſt mentiri meum.

HOMINEM piſtrino dignum.) Ambigue an de Dromone, an de Syro, a quo bene annotarentur ſenū vitia. Et ſecum hæc dixit. Syre tibi.) Et hic ſecum. Seruaret ſenē.) Bene ſeruaret dixit, de eo qui penitus ſe perderet, & continuis excruciaret laboribus. Eho quæſo.) Eho, mō interiectio eſt interrogantis: alias admirantis: alias ad ſe vocantis. Quia magnarum ſæpe id remedium ægritudinū eſt.) Ipſum fallere in tempore, quidam de officiis ſcribentes, rectum putauerunt. Aliquā fabricam.) Tranſlatio ab his qui expugnaturi oppida, machinamenta belli ad id præparant. Stolidus eſt.) Superius,
Stoli/dus Ille Cliniæ ſeruus tardiuſculus ē. Et proprie ſtolidus eſt q pxime accedit ad naturam ſenſumq; pecudum. Calleo: id eſt callide ſcio.
Calleo SCIS. i. cognoſcis ne
GVI factum eſſe, vt dico. Chre. indignatus eſt q tam male audiat de ſene vicino. quid id eſt cur. ego neſciam: id eſt ignorem: & nō cognoſcam vicinum & qd factum ſit. ſup. hoiem dignum piſtrino. i. qui detrudatur, & deputet. & deſtinet ad circū agendas. molas truſatiles: vt habet Gel. hoc aūt dixit apud ſe ita tamen vt audiuerit ſeruus. Sy. quem dicis eſſe dignum piſtrino. Chre. dico: id eſt intelligo iſtum ſeruulus adoleſcentis. ſ. Dromonem. Sy. ſecum hoc ſuſurrat o Syre male timui neqd mali accideret tibi ex hac re: nam iam mihi neſcio quid præſagiebat animus mali. Chremes. proſequitur dictum ſuum. qui ſ. ſeruulus adoleſcētis paſſus eſt id fieri: videlicet vt filius diſcederet: neq; eum retinuerit. Sy. quid faceret. i. quod dici ſolet: quid ipſe poterat. Chre. rogas reperiret: id eſt excogitaret: cōminiſceretur aliquid: fingeret fallacias: vnde. i. quibus fallaciis aliquid ſupple eſſet adoleſcenti: quod daret amicæ ſuæ: atq; ipſe ſeruus ſeruaret ſenem, qui penitus ſe perdit: & continuis excruciatur laboribus. Sy. garris. i. nugaris & fabulas depromis. Chre. o Syre oportebat hæc facta fuiſſe ab illo ſeruo. q. d. debebat hæc, quæ dixi facere. Sy. eho: modo interrogantis eſt particula: alias admirantis: alias ad ſe vocantis. quæſo: id eſt obſecro laudas eos ſeruos: qui fallūt heros: id eſt dominos. Chre. vero pro certe: ego laudo tales fallentes heros in loco: cum eſt opportunum. & cum locus, id eſt occaſio & opportunitas poſtulat. Sy. ſane recte facis, vel dicis. Chre. qppe: id eſt quia certe id ſcilicet ſeruos fallere dominos: ſæpe eſt remedium magnarum ægritudinum. id eſt dolorum & mentis: & aliquando corporis nam medici ægrotos fallūt. iā. i. tūc ſi fefellerit herū ſeruus. gnatus vnicus: ſcilicet Clinia manſiſſet domi huic ſeni. ſ. Menedemo: hoc eſt in gaudium eius. Sy. hæc dicit apud ſe commentabundus. neſcio an ille ſenex dicat illæc: id eſt illa, quæ dicit ioco: id eſt per iocum. an. ſerio: id eſt ex animo: & quod dicunt ſcienter. niſi
Scio quidem: id eſt certe, addit animū: id eſt auget mihi animū quo. i. vt magis libeat: id eſt magis placeat heros a ſeruis decipi: quod vt videt, ſequiat in me: & me in piſtrinū dedat. Ch. & nunc o Syre qd. ipſe ſeruus expectat? an expectat dum: id eſt donec: quouſq; filius abeat. i. diſcedat hinc. denuo. i. iterum. cum filius non queat: id eſt non poſſit tollerare ſumptus huius meretricis. nōne ipſe ſeruus fingit. i. cōminiſcit:
Cōmi/niſci excogitat aliquam fabricā. i. aliquā aſtutiā: aliquā technam: aliquam machinationem ad ſenē decipiēdū: ſcilicet tractū eſt autē ab his, qui expugnaturi oppida: machinamēta belli ad id præparāt. Sy. ipſe ſeruus eſt ſtolidus. i. totus fatuus & brutalis. neq; quicquā habens conſiderationis: quaſi qui pprie accedat ad naturam ſenſumq; pecudum. Chr. at oportet te adiuuare. i. adiuuare eū ſeruum cauſa adoleſcētuli ſcilicet Cliniæ. Sy. equidem facile poſſum facere: id eſt adiutare ſeruum ad fabricam faciendam ſeni. ſi vis iubes: id eſt ſi vis, vel præcipis, etenim calleo. i. optime ſcio: vt qui in talibus iam fecerim callum: quo pacto id ſoleat fieri: id eſt ſoleant ſenes decipi, & filii retineri. Chrem. hercle. tanto melior es: id eſt aptior ſeruus: qui dominis ſcias mederi. Sy. meum non eſt: id eſt meus non eſt mos: ſeu meæ non ſunt partes. vel ad me non expectat mentiri.
QVOD neſcirem in dignando. q. d. totum hoc ſcio poſtea dicit de Syro humili voce hominē piſtrino dignum: qui talia dicit de tam honeſto homine: ſicut eſt Menedemus. Quem audiuerat enim Syrus: quamuis depreſſa voce protuliſſet Quid Dromo paſſus eſt id fieri vt aufugeret Clinia: debuiſſet enim decepiſſe Menedemū ſub trahendo: quod daret Cliniæ. Magnarum ægritudinum. SER.
Veluti Menedemo eſt magna ægritudo de fuga filii: quas poſſet Dromo ademiſſe, ſi detinuiſſet Cliniam fallendo ſenem locum ſecum dicit. quolibet magis de ſe: cre. Ecce qa dum Chre. intendit iuuare Menedemum inſinuando Syro vt eum decipiat: dat de ſe ipſo occaſionem decipiendi. Ad eum enim ſolum tendit deceptio vt ſoluat argentū Bacch. quod exp. ſ. Dromo. An expectat dum: id eſt donec &c. cū pater non queat tollerare ſumptus: id eſt prodigalitatem filii ſui. fabricam: id eſt fallaciam.
ITEM illud: atq; hunc difficilem inuitum ſeruaret ſenem. Non interpreter ſeruaret: id eſt conſeruaret ſenē &c. qui penitus ſe perdit &c. Non enim voluit Chremes ſeruū ſcire vt propter filium pater ille excrucietur. Ideoq; intelligam ſic. Atq; ſeruaret: id eſt doloſe & captioſe obſeruaret. illum difficilem inuitum ſenem: id eſt adoriretur illum: atq; illi nactus opportunitatem inſidias auferendo, pecuniam faceret. quod declarat illud Syri quod ſequitur. Eho, quæſo laudas qui hero fallunt. Item in illo, Et ne ego te ſi vſu veniat &c. mallem cum Calphurnio diſceſſionem facere. & ne pro valde accipere: atq; ita interpretari: Sed ſi quid eiuſmodi in filio aduenerit: vt videlicet te falli expediat: quod fieri poſſe probat dicens quæ ſit eius ætas vides. Si igitur quid euenerit: ne quid ſupple mihi ſuccēſeas: & poſſim ne: id eſt valde magnifice cum remedio: videlicet magnarum ægritudinum tractare te. Sentētia itaq; duas aſſertiones habet: alteram negatiuam: hoc eſt ne quid ſuccenſeat. alteram affirmatiuam: vt poſſit valde magnifice ſenem tractare ſi vſu venerit. Item quidem in ſententiam Guidonis ſi in textu non eſſet illud ſi vſu veniat. Nam qui poſſet dicere q vellet ſe non poſſe ſenem magnifice tractare ſi vſu veniat: cum præſertim id laudauerit ſenex. Ad qd ſenſum dicit nō procedere: mihi contra videtur. dicit enim Syrus: Neq; eo nunc dico: ſed quid dixit, ASSĒ.

CAT

CAL. ¶ AT Heus tu.) Iam prouidet fallaciæ: quam mente cõcepcrat quo facilius mereatur veniam, ſi quid ſtruxerit i herum. ¶ Sed ſiquid, nequid.) ἀποσιώπησις. quaſi dicat. Si qd euenerit. ¶ Quę eius ætas, vides.) Quæ amori ẽ obnoxia. Et ne.) Pro valde. ¶ Magnifice.) Bene magnifice dixit: memor verborũ Chre. qui ſupra dixit: Heros falli a ſeruis, aliquãdo eſſe remedium magnarũ ęgritudinũ. ¶ Tractare.) Superius: Quo pacto id fieri ſoleat, calleo. ¶ Quiſnam a nobis egreditur foras?) παρασκευὴ alterius ſcenæ. gnifice tractem ne.i. vt non poſſim tractare .i. vt nõ habeã occaſionem tractandi te magnifice .i. excellenter fallẽdi te: ut illi de pecuniis prudeat. neq; video qua rõne hic ne capiatur pro valde cũ ſenſus nõ procedat, neq; ipſe ordo ſtructurę pati videatur, ut liquet ſubtili et inſpicienti. ſi vſus veniat. i. ſi accidat, vel ſi ſit opus. Ch. videmus. i. confiderabimus quid opus ſit de iſtoc. i. de iſta re quã times euenire ſi filio tecum uſu venerit .i. cũ acciderit. nunc age iſtuc .i. intende fallacias ſeui. Sy. nũquam audiui herum idest dominum loqui cõmodius: idest opportunius i q̃ nũc nec crederem mihi licere impunius ab impune: idest cũ maiori impunitate. cũ malefacerem idest

GVI. ¶ CHR. Ergo. i. qa tu calles. fac. i. adiuua ad fallẽdũ ſeuem. Sy. at. i. ſed. heus: amonẽtis hic ẽ heus tu facito. i. dato operã. dũ. i. donec memineris hæc eadem, quę. ſ. pręcipis me facere. ſi quid: idest ſi aliquid: hoc eſt ſi forte euenerit aliquando. ut. i. ſicut vel quemadmodum. humana ſunt. i. ſe hñt, hoe eſt more humanitatis, & humanæ fragilitatis: vt filius tuus faciat aliquid ſimile huius: idest ſimile huic facto Cliniæ. nam ſimilis & datiuo iungitur & accuſatiuo. Ch. Spero q̃ ſup. non vſu ueniet. i. q̃ non eueniet. Nam uſu venire ſignificat euenire, vt ſæpe licet videri in Epiſto. Ciceronianis. Sy. ego quoq; hercle ſpero non vſu venturum. neque dico nunc eo q̃ ſenſerim quicq̃ in illum. i. perceperim aliquid erga illum ſed dico in q̃ neq̃. i. vt nõ aliquid mihi dicas ſup. ſi quid acciderit ſup. ſimile huius. hic enim eſt apoſiopeſis vides quæ ſit eius ætas: quaſi dicat amori eſt obnoxia. & dico inq̃ hoc .i. te admoneo de filio anteq̃ accidat. vt caueas, vt pudeas filio tuo: & eũ obſerues, ne ſit opus vt te fallam: & te magnifice tractem

C. Fac ergo. S. at heus tu facito dũ eadẽ hęc memineris, *d eliditur*
Si quid huius ſimile forte aliquando euenerit,
Vt ſunt humana, tuus vt faciat filius.
C. Non vſus venit ſpero. S. ſpero hercle ego quoq;
Neq; eo nunc dico, q̃ quidquam illum ſenſerim
Sed ſiquid, ne quid. quæ ſit eius ætas vides.
Et ne ego te (ſi vſus venit) magnifice: Chreme:
Tractare poſſim. C. de iſtoc cum vſus venerit.
Videbimus quid opus ſit nunc iſtuc age.
S. Nunquam commodius vnquam herum audiui loqui
Nec cum malefacerem: crederẽ mihi impunius *Procelleuſ. in. ii.*
Licere. quiſnam a nobis egreditur foras?

cum aliquid mali molirer. nam tunc homines impunitatem ſe conſecuturos ſperant longe maiorem q̃ quo effectu conſequantur. Quiſnam idest quis egreditur: idest exit foras. a nobis, idest quod barbare dici ſolet de penes nos: ſiue de domo noſtra. eſt hic paraſceue. idest præparatio alterius ſcenæ.

Similis

SER. ¶ FACITO dum quaſi: ut memineris hæc eadem. ſ. qđ fallatia eſt in patrem tendenda propter filium, ſi aliquid ſimile huius rei euenerit in filio. s. de amore. ſ. ut faciat ſimile, idest amet. Sed ſi qd nequid facere, quo abſtinere ſe poſſe ab amore memineris illa quæ iubes fieri pro Clinia Neq; mireris ſi veniat quod vides quæ ſit ętas eius.

ASCẼ. ¶ NEMPE tu facito eadem hęc memineris quibus verbis non nititur ſua ſ. vt caueat ſenex ne decipiatur, ſed ut magnifice poſſit ille imponere ſi vſu venerit, ſed hæc ſatis.

ACTVS TERTII SCENA TERTIA

Iãbici quadrati & acatalectici & catalect. Denarius itẽ vnus & fragmentũ Iambici quadrati. Senarius vnus. Fragmentum vnum.

CHREMES. CLITIPHO SIRVS.

CAL. Quid iſtuc queſo?) In hac ſcena Syrus hero perſuadet q̃ multum facit ad extorquendum argentum. ¶ Quid iſtuc?) Viderat Chremes filium ludentem cum Bacchide: quam Cliniæ eſſe credebat. Et bñ expreſſit obiurgationem paternam ſępe repetendo. ¶ Huic meretrici.) Plus intulit q̃ ſi dixiſſet mulieri. ¶ Acta hæc res.) Verbum deſperantis. timebat. n. Syrus ne ob hoc ſ fallacia eius detegeretur. ¶ Mene.) More filiorum, quod commiſerat, patri audacter negat. ¶ Facias adeo idigne illi iniuriam.) Bene pater poſt obiurgationem, ad admonitionem tranſit.

C. QVID iſtuc queſo? qui iſtuc mos eſt Clitipho? itane fieri oportet?
CLIT. Quid ego feci? C. vidin ego te modo manum inſinum huic meretrici
Inſerere? S. acta hæc res eſt, perii. CLI. mene? C. hiſce oculis, ne nega.
Facis adeo indigne iniuriam illi: qui non abſtineas manum.
Nam iſtęc quidem contumelia eſt
Hominẽ amicũ recipere ad te, atq; eius amicã ſubagitare.

iponere manũ huic meretriculæ in ſinũ. Sy. apud ſe dicit ſ. hęc res ẽ de hac re: quaſi fallaciæ fuerit illo facto obſtructus aditus. peri. i. pditus ſum. Clit. mene idest vtrũ dicis me inſeruiſſe manũ. Chre. vidi inquã te hiſce oculis. ne nega. i. noli negare. adeo. i. certe vel valde idigne. i. indecenter facis iniuriã illi Cliniæ: q non abſtineas manũ. i. q non reprimas, manũ tuã ab attrectatiõe amicę illius Nã qdẽ. i. certe. iſta ẽ cõtumelia, videlicet recipere. i. admittere. ad te. i. in domũ tuã amicũ tuũ, atq; ſubagitare amicã eius. i. cũ ea cõſuetudinẽ hře, ſiue ea abuti.

GVI. QVid iſtuc &c. In hac ſcena. Syrus hero perſuadet id. quod multum facit ad extorquendum argẽ ũ. Chremes autem incipit ab obligatione filii, quem ſenſerat ludentem cum Bacchide: quam Cliniæ eſſe credebat. Chremes o Clitipho queſo quid iſtuc quod feciſti. i. ſibi vult, ſeu ſignificat. qs: idest qualis q. d. turpis iſtic iſte mos eſt ita ludere cum meretrice. ne, idest vtrum oportẽt ita fieri. Clit. qd ego feci? Chre. vidin. i. vidi ne ego te inſerere. i.

SER. QVid iſtuc &c. Parato Syro: & bene animato ad decipiendum datur ei quędam opportunitas fallacię. ſ. remotio Clit. a domo patris. Sy. enim diutius Clit. circa amicam verſari liceret. Incontinentia eius pater fallaciam de amica deprehenderet. Eſt autem occaſio inuentaq; a re moueatur: quia pater eum cum illa ludentem inuenerat, quam non dubitabat amicam eſſe Cli. Acta res eſt, idest pater perſenſit amicam eſſe nati. Illi. ſcilicet Cli. Subagitare: idest latenter ſubtrahere.

Subagitare

CAL. ¶ VEL heri.)Ingerit aliud maleſacti iterū admonitionē vt ſolent patres. vt equidem metui.) vt, pro quātū vel ꝑ qualiter. Vir. vt vidi vt perii. ¶ Aduertūt grauiter.) Quia ī amore oia ſuſpecta ſunt. ¶ Eſto.) Verbū concedētis. ¶ Cōcedas aliquo.) Et hoc quærit Syrus, vt abigat Clitipho ab amica, ne Chremes eius eſſe animaduertat. ¶ Ego de me facio cōiecturā.) Pñs conant monet filios aut proprio exēplo aut aliorū. ¶ Ne ineptus: ne ꝓter.) Ineptus quo ad dignitatē, Proteruꝰ dr̄ ipportunꝰ, q alteri eſt ipedimēto: vel ſi p ipotētiā mētis obuiū ſubito feriat, aut cōtumelia ſibi cedet cogat. ¶ Quid iſtic?) Syrus ſecū loquit: timens ſuæ fallaciæ. ¶ Frugi.) Vtilis & neceſſarius: a frugibus q̄ ꝗ his fruunt dictæ ſunt, inde fructus & frumētū. Frui autē, ē veſci, a frumine q̄ eſt ſumma pars gulæ. ¶ Sodes.) Et aduerbium blādiētis. ¶ Quin mihi mo. e.) Quin pro et. Mihi hēt ēmphaſim. Mihi, q nō ſū pater. ¶ Pergin.) Iraſcitur Clitipho ſeruū aduerſus ſe loqui. ¶ Eho.) Hoc locū admonentis eſt. ¶ Vna via.) Scilicet honeſta, nec impudice agas. ¶ Actum eſt.) Semper deſperantibus hoc verbum datur. ¶ Hic prius.) Hęc ſecum loquitur.

Ineptos Proteruus

Sodes

vel heri in *conuiuio: q̄ imodeſtus fuiſti? S. factum. *eſt nimo.*

C. Quam modeſtus? vt equidem (ita me Dī ament) metui quid. futurum deniq; eſſet.

Noui ego amantium aīos aduertunt grauiter q̄ non cenſeas.

CLIt. At mihi fides apud hunc eſt. nihil me iſtius facturum pater.

C. Eſto, at certe concedas aliquo ab eorū ore aliquantiſper.

Multa fert libido ea prohibet facere tua pręſentia. ego de me

Facio cōiecturā nemo ē meorū amicorū hodie, apud *quod*

Quem expromere oīa mea occulta Clitipho audeā. *Iāb. acat.*

Apud alium prohibet dignitas, apud alium: ipſius facti piget

Ne ineptus ne proteruus videar. qđ illum facere credito.

Sed noſtrū eſt intelligere: vtcūq; atq; vbicūq; opus ſit obſequi.

S. Quid iſtic narrat? CLI. perii. S. Clitipho hęc pcipio tibi:

Hois frugi & temperantis functus officium. CLI. tace ſodes.

S. Recte ſane. C. Syre pudet me. S. credo: neq; id iniuria

Quin mihi moleſtum eſt. CLI. pergin' hercle? S. Verum dico quod videtur. *Iāb*

CLI. Nōne accedā ad illos? C. ego quęſo vna accedundi via eſt.

S. Actum eſt, hic prius ſe indicarit, q̄ ego argētū effero. Chreme

Vin' tu hoi ſtulto mihi auſcultare? C. quid faciā? S. iube hunc

Abire hinc aliquo. CLI. quo ego hinc abeam? S. quo lubet, da illis locum.

deatur. ſed noſtrum eſt. i. debemus, ad nos ſpectat: noſtræ partes ſunt. intelligere: ideſt ſcire, obſequi. i. ſeruire, vtcumq; .ſ. qualitercunq; atq; vbicūq; .i. quocūq; loco opus ſit. Sy. Syrus timēs fallacię ſuæ apud ſe dicit. quid iſtuc: Chremes narrat. Vel ſi ſit iſtuc, ſic intellige, quare narrat iſtud. Cliti. perii. Sy. o Clitipho ego: functus officium: antique pro officio. hominis frugi, ideſt vtilis, ac neceſſarii: ac temperātis, ideſt modeſti. ꝓcipio tibi hæc ideſt hæc te doceo: vel ad moneo, videlicet vt diſcedas aliquo. a quo conſilio longe alienus Cli. illū ſermonem interrupit: nec audire voluit. ſed inquit. Cli. tace ſodes. i. ſiaudes. Sy. ſane, ideſt valde. recte audeo tacere. Chre. o Syre me pudet: ideſt pudore afficior filium nolle: neq; mihi: neq; tibi credere. Sy. credo te pudere: neq; id iniuria, ideſt non immerito te pudet. quin: ideſt quinimmo id .ſ. quod Clit. facere non vult ē mihi moleſtum, qui non ſum pater. Cliti. hercle pergin. ideſt proſequeris ne aduerſum me loqui? Sy dico id quod videtur verum. Cliti. nonne accedam ad illos. i. ad Cli. & Bac. Chre. Eho: quęſo. hic eho admonentis eſt vna eſt uia: ideſt vna eſt ratio accedēdi ad eos. ne videlicet te immiſceas meretricum libidini, & amori, ſed pudice agas omnia. Sy. hęc apud ſe dicit. actum eſt, dictum deſperantiū de re aliqua hic ſcilicet Clitipho prius indicauit pro indicabit, & quod dicitur icuſabit, & ꝑdet ſe. priuſquam effero: ideſt extraho: educo. extorqueo argentum ſene: quod de meretrici. Deinde conuertit ſermonem ad Chremetē inquiens. O Chreme vin, id eſt uis ne. auſcultare: ideſt credere, & aures præbere mihi homini ſtulto? Chr. quid faciam? Sy. iube hunc filium abire hinc? aliquo, ideſt in aliquem locum, Cli. quo. ideſt inquem locum ego abeam. i. diſcedam hinc? Sy. abeas ſup. quo lubet pro lubet ideſt quo tu vis abire. ad locum: ideſt cede paululum illis Cliniç & puellis, vt patri ſatiſfacias.

GVI. ¶ VEL. i. etiam. q̄. i. quantū fuiſti immodeſtus in vino potando vel, vt alii habet: in conuiuio. q. d. multum fuiſti immodeſtus. Sy. factum eſt. ſ. fateatur Syrus eum fuiſſe immodeſtum in vino: niſi etiam capiatur factum eſt: ſicut actum eſt: vt ſit deſperantis dictum. Chre. q̄ ideſt quantum moleſtus fuiſti ſupple: ideſt tædioſus: poſt interrogationem reſpondet ſibi adeo ſup. fuiſti moleſtus. vt equidem (ita me Dii ament vt ſupple dico verum, iurandi eſt & affirmandi) vt equidem timui: quid deniq; eſſet futurum, ideſt quid contingeret timebam enim ne orietur inter nos contentio, non eſt opus: ut capiatur ut pro quātum vel qualiter, ut vult Calphu. ego noui animum amantium. aduortunt: ideſt accipiunt. grauiter: ideſt iniquo animo & moleſte ea quæ non cenſeas. i. non iudices eos aduertere & ſuſpicari. Cli. at. i. ſed fides eſt mihi apud hunc. i. hic habuit mihi fidem: i. confidit mihi ſeu ea ſum authoritate apud eum, vt credam eum nihil facturum iſtius quod times. ſ. Chre. eſto ideſt ſit ita ſane. ſeu fac ita eſſe. at certe. i. ſaltē. concedas. i. te conferas aliquo: ideſt in aliquem locum aliquantiſper. i. aliquādiu. ab ore, ideſt a cōſpectu eorum. libido fert. i. affert multa: ideſt multos geſtus. quaſi dicat libido incitat amantes multa inter ſe vltro citroq; agitare. tua pœnitētia ꝓhibet eos facere ea, quę affert libido. ego facio coniecturam de me hodie nemo eſt meorum amicorū, apud quē o Clitipho audeam expromere, ideſt detegere omnia mea occulta, ideſt mea arcana. apud alium, ideſt ante aliū. dignitas. i. authoritas eius prohibet ne proteruus videar. apud alium me piget ipſiꝰ facti. i. doleo de ipſo facto, quod admiſitur piter, ne videar ineptus aut proteruus: ideſt petulans & laſciuus: ac importunus: & impudens quod credita illū Cliniam facere, ideſt credito ꝙ ante te timet ne proteruus vi-

Expromere

SERI. ¶ VEL. ideſt etiam heri. immo: ideſt incontinēs factus eſt, ideſt perii. moleſtus. Cli. Ita ut: ideſt ꝙ merui quid futurū eſſet: ideſt inter te & illum: ſcilicet ne Cli. iraſceretur. Aduortunt grauiter, ideſt accipiunt moleſte: quia non cenſuit grauiter accipienda eſſe. Eſto ꝙ tibi credat: tamen prohibet dignitas, quia aliqua perſona auctentica eſt cuius maioritatē reuereor. Vtcunq;. ideſt poſt erit locus. Quid iſtuc Cli. de te narrat, quaſi dicat quid de te audio? Ego præcipio admodum magiſtri vt ſis functus &c. recte: ideſt ſane hoc dicit Chre. pergin hoc de. ſcilicet iuuare eū in verbis. Quęſo eſt interiectionaliter poſitum.

ASC. ¶ IN illo. Eho quęſo vna accedendi via eſt? neutri cōmētariorum aſſentio. Nā idignatus ſenex, ꝙ ille ſuperbe ſatis dixerat. Nonne accedam ad illos, hoc ē, vis ne omnino me ſeduſum a conſortio & ſodalitate amicorum. Cum ſtomacho reſpondet. Eho quæſo eſt ne vna ideſt ſola via accedēdi ad amicos: qua tu accedis. quaſi dicat, licet quidem accedere: ſed non iſtac via: immo honeſta.

¶ Deambulatum

CAL. ℂDEAMBVLATVM quo?) Bene īpotentia amantis exprimit̃.ne pater nec Syrus nec deliberatio ante facta re moueṙ poterat Cliiphonē ab amica. ⸿ At iſtas cōpromit. ma.) Subticet pcuſſionem.ne ſurgat ī tragicū cothurnum. ⸿ Quid tu?) Bene amato filio de fallacia erga Menedemū exqrit. ⸿ De illo.) Sic dicere ſolētqui de re aliq̃ pagēda inter ſe loquūtur. ⸿ Vt aliud ex alio icidit.) Mīta eē fingit ut ōi ſimilius ſit qđ finxerit. ⸿ Peſſima eſt hæc me.) Cōtrariū illud qđ ſupius dixit: Mulier cōmoda & faceta hæc eſt meretrix. Se:l hoc loco peſſimā appellat:ut pote q̄ teneat virginē quā Syrus illi relictā arrabonī fingit, & hęc eſt valēs tū ad extorquēdū argētū. ⸿ Incęptet.) Incipe & incęptat, magnorū ē facinorū & audaciæ. In Eun. Quid icœptas Thraſo? ⸿ Arrabōi.) Pignori hoc loco itelligas. Arrabon dicitur merces, corolarium: & eſt quod prius datur, ut reliquum reddatur.

Incipet Incœptare

Arrabō

dederat huic anui mille dragmarū, argenti. hic mille ſingularis eſt numeri: & ſubſtātiuū de quo multa Gellius. Iūgitur aūt ſemper genetiuo ppterea, quia ſubſtātiuum eſt, ſed mille adiectiuum & numeri pluralis ſubſtātiuo iūgit̃ in ſimilitudine generis caſus & numeri. Dragma aūt eſt pondus cōſtās ut uult Priſ. ex tribus ſcrupulis, ſeu decē & octo ſiliqs. Sumitur ēt pro genere quodā moetę. ppterea q nūiſmata āti gtus ponderabant̃. Hęc ergo meretrix dederat huic vetulę mut.i. rōne mutui mille dragmarū argēti Ch. qd tū. i. qd ide ſecutū eſt. Sy. ea anus mortua ē, relīqt filiā adoleſcentulā ea. ſ. adoleſcentula eſt relicta huic. ſ. meretrici, arraboni .i. p pignore. Arrabo. n. iterdū capit̃ p pignore, ut hic. iterdū ēt & ṗpe ſignat id qđ pus dat̃, ut reliquū reddat̃. ſiue ſoluat̃, qđ idē ſignat arra ræ. ea igit relicta huic arraboni, i. pignori p illo argē

Mille

Dragma

Arrabo

Abi deambulatū, CLI. deambulatum, quo? S. vah, quaſi deſit

Abi ſane iſtac, iſtorſum, quo vis. C. recte dicit, cenſeo.

CLI. Di te eradicēt Syr, q me iſtic extrudis. S. at tu pol. tibi iſtas loc.

Poſthac comprimito manus. *Troch. catal. dimeter.*

Troch. Cenſen' vero, qđ illum porro credis facturum Chreme

tetr. Niſi eum, quantum Di dant tibi opis, ſeruas, caſtigas, mones?

C. Ego iſtuc curabo. S. atqui nunc here hic tibi aſſeruandus eſt.

C. Fiet. S. ſi ſapias, nam mihi iam minus, minuſq; obtemperat.

C. Quid tu? ecqd de illo, qđ dudum tecum egi, egiſtin' Syre? aut

Reperiſti tibi quod placeat an nondum etiam? S. de fallacia

Dicis? es inueni nuper quandam. C. frugi es, cedo quid eſt?

S. Dicā, verū vt aliud ex alio incidit. C. quidnam Syre? S. peſſima

Eſt meretrix. C. ita videtur. S. īmo ſi ſcias, *Senarius* (hæc

Octo. Vah. vide. quod inceptet facinus. fuit quędā anus Corinthia

Iamb. Hic huic drachmarū hęc argenti mille dederat mutuū. *Troc.*

C. Quid tū? S. ea mortua eſt. reliqt filiā adoleſcētulam. (*quad cat.*

Ea relicta huic arraboni eſt pro illo argento. C. intellego.

S. Hanc ſecum huc aduxit: ea quæ eſt nunc ad uxorem tuam.

C. Quid tum? S. Clinia orat ſibi uti nunc det illam: illi tamen

GVI. ℂABI. i. vade deābulatum. expatiatū Cli. dicis ut abeā deambulatum? quo ibo. i. deambulatū. Sy. vah, interiectio irridētis: quaſi locus deſit, quo poſſis deābulare. ſane, ideſt certe, ab iſtac. i. per iſtam partem iſtorſum. i. verſus partem iſtam. deniq; vade quouis. i. in quēlibet locum. Chre. Syrus dicit recte cenſeo tibi ita faciendū. Cli. O Syre Dii eradicent. i. extirpēt: ſeu funditus, ac radicitus, ſtirpitus te euellant, & de medio tollant, qui extrudis. i. exturbas: eiicis inuitum me hinc. Sy. At. i. ſed. tu cōpromitto tibi poſthac iſtas, ideſt tuas manus: quas in ſinum mulieri inſeruiſti. quare venisti in ſuſpitionem patris. vel potius ſic intellige ita: vt legat: vt cōprimas, quemadmodum in aliquo codice legi ſic At vero, ideſt ſed certe, & alloquitur Chremetē. cenſen, i. putas ne. n. i. q comprimas tibi poſthac iſtas manus, ideſt tuas manus: neq; extendas aliqn̄ eas ad filii caſtigationem. porro. i. deinde, qđ o Chr. credis illum facturum eē. niſi eū caſtigas ſeruas: mones eū quātum operis: ideſt facultatis. Dii dent tibi: ideſt pro ea facultate, quātū tibi Deus dabit. Ch. ego curabo. i. accurate efficiam iſtud: ideſt vt ſeruē eū. Sy. Atqui. i. ſed certe, o here. nūc ipſe filius ē tibi aduerſandus: ideſt cuſtodiēdus & obſeruādus. Chre. fiet. i. obſequitur. Sy. ſi ſapias, i. ſi ſapiēter agas eū adſeruabis. nā iā minus minuſq; obtemperat mihi, i. ſequitur conſilia mea & monitiones, Chre. quid tu? modus interrogandi. ecqd. i. nūquid egiſti aliquid de illo. quod dudum. i. paulo ante egi tecū, ideſt te rogaui. vel tecum ſum locutus, & cōmunicaui: aut reppeiſti aliqd ſup. quod placeat tibi. an etiā nōdū. i. non adhuc repperiſti vel egiſti. Sy. dicis. i. loqueris de fallacia ſeu intendēda. inuenta eſt fallacia. nuper inueni quandā fallaciam. Chre. es frugi. i. vtilis, neceſſarius. interdū frugi dicit̃ modeſtus. cedo. i. dic. quid. i. quod inueniſti. Sy. dicam. verum: ideſt ſed. ut. i. qualiter aliud incidit ex alio Chr. O Syre qd nam ē. i. quid ē ppter quod dicis aliud incidere ex alio. Sy. hęc meretrix ē peſſima. Chr. video ita. ſ. qđ ſit peſſima. Sy. Immo ſi ſcias q̄. ſ. ſit mala mirareris. Vide hoc facinus qđ incœptat: incœptare malorū ē factorū. Quędam anus. i. vetula, Corinthia. i. ex Coritho vrbe fuit hic, hæc meretrix

Incœptat

to, quod illi mutuū dederat. Chr. intelligo. Sy. hæc meretrix adduxit ſecum hanc adoleſcentulam huc & ea adoleſcentula eſt nunc ad. i. apud vxorem tuā. Chre. quid tum. i. quid inde vis inferre. Sy. Clinia orat. i. vult vti. i. vt illa meretrix det nunc illam adoleſcētulam ſibi: tamē ipſe Clinia poſcit. i. flagitat ſe daturum. i. ſe poſſe dare illi meretrici. ℂDII te eradicent. hoc dicēdo impingit Sy. colaphum. At tu. q. d. modo colaphizaſti me. At poſthac cōtineto manus ne me vlterius ferias. Cenſen vero Chre. qd iſte facit? Ideo cōqueritur de illo coram Chr. vt ſi aliquādo audiat pater de amore filii aliquid. rebellio ſuſtius ſic quędā excuſatio Sy. Quātum operis. i. uirtutis. Atq; dicis curabo ī futuro, atq; iam in pñti ē opus. quod tu. ſ. facis. hoc dicit ſurridēdo innuēs de quo velit loqui. Nā & ſtatim ſuppōit. Ecce quid. ſ. aliquid egiſti de illo cōſilio. qđ egi tecū. ſ. de fallacia? Dico egiſti, aut aliquid ſaltem reppeiſti, an nondum &c. Dicā uerū: ſed ita dicā: ut. i. ſicut aliud incidit ex alio. quia hoc qđ inuenit: ita pendet ex alio: quod ſine illo nō poteſt referri: vult eum decipere hic quare quærit quomodo poſſit ei dicere. Anti oppigneratam eſſe Bacc. quod ē pars fallaciæ quia hoc pacto vult argentum a ſenē corradere. Incipit hic: meretrix eſt peſſima & auara: ideſt nulli credens ēt obolū ſine vadimonio. hoc præmittit: vt melius credat eam oppigneratā: imo ſi ſcias. i. ſi ſcire uis hoc. i. q̄ ſit peſſima. Modo vide quod inoptat facinus: hoc dicit de illo quod negabat eū dare amico ſuo Cli. ſine pretio: ut dicet hæc. i. Bacchis. Illi. i. Anui. huic. i. Bacchidi relicta ē. Arrabōi. i. arræ: quia arrabo arrabonis idē eſt quod arra. uel arra ſui boni. i. ſuæ pecuniæ. Eaq; eſt modo apud uxorem: ſic ea deſcribitur cum cognita fuerit: non dicat non eſſe illā, quæ oppignerata ē ita non daret argentum. Clin. orat modo. poſtq̄ denūciauit ſeni eam eſſe oppigneratam, quod prædicēdū erat: ne poſtq̄ agnita eſſet: diceret ſenex fictitiū eē. Inuenit poſtea aliquē fallaciam ineptam tñ: quā dicit ſe facturū Mene. Nō. n. curabat quam fallaciam diceret, ſed inueniſſe ſolūmō ſeni illud de Bacchide pſuaderet. ſic lege literam. Cli. rogat a Bac. ut illā oppigneratā ſibi ponet, ſed tñ quāuis amicus ſit, quē poſtulat, poſcet poſt, ut det poſt. i. illi. i. Bacchidi.

SER.

CAL. ℭMILLE nūmū. Tale & illud: mille hoīum occidit. & antiquū eſt. [Dubiū ne id eſt?) Quod meretrix auara poſcat. [Eui.) Et cętera hmōi gn̄is: ſane ſunt aduerſus eos qb⁹ ita ſcimur. [Ibo, dicā.) Se aſtutū figit ad decipienpum Menede. Supius. Etenim quo pacto id fieri ſoleat calleo. [Optata loque.) Ita loqtur ille, qui cū alio loqtur: & cui is aduerſatur in conſilio de re peragenda.

Poſt daturū̄ ille nūmū poſcit. C. & poſcit quid m? S. hui

Dubiū̄ne ideſt? C. ego ſic putaui: quid nunc facere cogitas?

S. Egone? ad Menedemū ibo: dicā hanc eſſe captam e Caria,

Diuitem, & nobilem ſi redimat: magnum ineſſe in eam lucrum.

C. Erras. S. quid ita? C. pro Menedemo nūc tibi ego reſpondeo:

Nō emo: qd ais? So. optata loqre. C. loqre. atqui nō opus eſt.

S. Nō opus ē? C. nō hercle vero. S. qd iſtuc, miror. C. iam ſcies.

Mane mane: qd eſt, quod tā a nobis grauiter crepuere fores?

G.V.I. ℭPOST. i. poſtea mille nūmū: qd vetulæ dederat ipſa mutuū. Chr. & qdē poſcet ipe Clini. q.d. poſcit multo, q̄ non dabuntur: & poſcet Deide hac rn̄ſione indignatus Syr⁹ ſubdit. Sy. Hui, interiectio idignātis. ne. i. vtrū eſt dubiū qd poſcet. q.d. nihil dicis ad rē: qd nō ſit ſcitū. Nā nemo dubitat qn ipſe Clinia illius adoleſcētulæ cupidus: & iā poſcat & poſcet. Iterū & ſępius vt meretrici pecuniā ſoluat, quo puella poſſit potiri, neque hoc dictū (Dubiū ne. i.) q̄tū videre poſſū de meretrice dici nō itelligēdū eſt qcquid dicat Calpurnius, quia nō cohærerer ſenſus, neq₃ cū antecedente: neq₃ cum conſequēte. Chr. ego ſic putaui: q̄ poſcet ſe daturū illi mile nūmū. vt adoleſcētula potiaſ: ſed qd hoc ad rē.. quid cogitas facere. Sy. ego ne. i. vtrū petis t qd ego ſperē me facturū. Deide ſubdit. ibo ad Menedemū i dicā hāc adoleſcētulam eſſe captam ex Caria. i. ex illa regione: ſeu puīncia. diuitē. i. locupletem, & nobilem, & dicā magnū eē lucrū in ea ſi redimat eā. ſ. & det mille nūmū. His pdictis verbis Syrus fingit ſuā eſſe calliditatē qua dixerat ſe decepturū Menedemū: quā fallaciā cōfutat Chre. Chr. Erras ita volēs eū decipe. Sy. quid ita?). i. cur dicis me errare. Chr. nūc rn̄deo tibi. i. recuſo tuas cautelas. p Menedemo. i. loco Menedemi. hoc mō. cū ſermonē facieſ de emēda di. nō emo. i. nolo eā emere. qd agis. i. qd loqueris. aliis qd ais. q.d. dicet tibi Me. cur loqris mihi de hac re. vel Chr. iterrogat Syrū qd ad eā dicat rn̄ſionē. Sy. loqre optata. pt dupl̄r itelligi. vel loqre p loqris dr & ſenſus: Dicis qd tu vis, vel q̄ tibi ſūt cordi: vt dici ſæpe ſolet. vel loqre ē impatiuū, & tūc ē ſēſus, Dic ea q̄ ego opto, & accōmoda ſermōes tuos meis optatis. Chr. Atq. i. certe nō ē op⁹ eā emeſ. ſ. Sy. dicis q̄ nō eſt opus? Chr. hercle. i. p Herculē. vo. i. certe. nō ē op⁹ & ɔfirmauit id iuramēto. Sy. miror. quid. i. q̄re iſtud dicas ſup. Chre. iā. i. ſtatim ſcias quaſ iſtud dicā. mane mane: q̄ſi ſiſte loqui & audi ſed iterrupit ſermonē i q̄ iterea vidit vehemēter foras ſuas crepe. quid ē qd. i. pp qd iam. i. nunc fores crepuerūt. i. patuerunt apertæ ſunt. grauiter. i. vehemēter. a nobis, i. qd dē inepte de penes nos, vel, potius dixit: qd ē qd fores a nobis. i. fores nr̄ę grauiter crepuerunt ℭMILLE nūmū. i. nūmorū. illi ē hic relatiuū i & q̄ſi vim reciproci hēt. vel aliter q̄uis igratis poſtulet Clinia, ab illa, tn̄ poſcit Clinia patrē. i. pmittit ſe poſcere patrē daturū ſibi mille nūmū. nō illi. i. ad opus meretricis, & poſcet illa aliquid ab amico ſuo vel poſſet Clinia patrē ſuū. Quid nō cogitas. ſ. te facere de iſta re. Lucrū quia carius poſſet reuēdere. Optata loqre. ſecūdū hoc qd res utilis ē, & optanda. & ſm hoc quod hoīes ſolent cupere vtilia. Atqui non eſt opus. i. utile mihi. Iam ſciens, occaſio quomodo ſeparentur. SER.

ACTVS QVARTI SCENA PRIMA.

Iābici quadrati acatalect. trochaici catalectici, unus acatalect unus hyper,

SOSTRATA CHREMES. NVTRIX. SYRVS.

SO. NISI me anius fallit: hic profecto eſt annulus: quē ego ſuſpicor *Iambici quadrati acatalectici (oratio?*

Is, q̄ eū expoſita eſt gnata. C. quid volt ſibi Syre hæc

SO. Quid ē? iſne tibi vr̄? NV. dixi eqdē, vbi mihi oñdiſti. illū

Eū eſſe. SO. at vt ſatis cōtēplata mō ſis: mea nutrix. NV. ſatis. (co

SO. Abi iam nunc intro: atq₃ illa ſi iam lauerit mihi nuntia.

CAL. NISI me ani. fal.) Hęc ſcena Antiphilę recognitionē continet: ex qua inter uirū & cōiugē altercatio oritr̄: demū recōciliatio [Simul Syro offerē alia rō extorquēdi argentus [Expoſitæ.) Expo nere ē morti tradeſ & obiiceſ. Quid vult.) Chr. ñ ſe loco moueat. [Hęc oro.) Pauca verba, veteres orōnē quoq₃ dixerūt. [Dixi eq.) Hęc ſic reſpondet, ut q̄ nihil in hac dubitatiōis habeat. [At ut ſatis.) Sic dicimus i his rebus de quibus addubitamus: & p̄cipue quas iādiu nō vidimus. [Contemplata.) Cōtēplari dictū eſt a tēplo ideſt loco qui ab omni parte aſpicitur uel ex quo omnis pars videri poteſt, quem antiqui templū nominabant. [Satis.) Multum. infinitū eſt. Satis vero: finitum.

Expo nere

Cōtem plari Tēplū

GVI. NIſi me &c. Hęc ſcena Anti. recognitionē cōtinet: ex qua iter viꝝ & cōiugē altercatio oriſ, demū reconciliatio: ſit Syro offerē alia occaſio extorq̄ndi argentū Sy. vxor ē Chre. alloq̄ns nutric ſuā de agnoſcendo annulo Antiphilæ: cū quo fruerat expoſita. Niſi aius fallit me, pfecto hic ē ānulus: qu ānulū ſuſpicor. i. opior eē ſup. is ānulus qui eū. i. cū quo ānulo. gnata. i. filia mea expoſita ē. i. morti obiecta. Nā exponeſ pueros ſignat eos morti tradeſ: & obiicere, aut ſaltē piculo mortis eos obiceret ve ſi poſint viuāt ut cū poniſ pueri i fiſcella aliq̄ ſup flumē: aut i nemoroſo aliquo loco depoiſ: victur⁹ ſi poſſit, & ſic de cęteris id genus exponēdi rōnibus. Ch. Chre. haud iens: neq₃ tn̄ aiaduers⁹ ab vxore alloquiſ ſeruū inquiēs: o Syre: quid hęc orō. i. hic ſermo uxoris. ſibi vult. i. ſignat. So. alloquiſ nutricē qd eſt? oñdit ei: vī por rigit ānulū dicēs: qd ē? ne. i. vtrū. hic ānulus vr̄ tibi eē iſ q cū expoſita ē. Nutrix. eqdē dixi tibi illico hūc ānulū eē illū, q cū expoſita. vbi. i. poſtq̄ oñdiſti mihi. So. at vide mea nutrix. i. diligenter ɔſidera eū, ut contēplata ſis. i. ɔſpexeris. ſatis. i. ſufficiēter. mō. i. nūc. i. qd barbare dr̄, ut aūſaueris, ſatis aſpice bn̄ eū. pōt ēt itelligi, vide p caue q̄ ſatis fuerit. mō ɔtēplata ſum eū annulū, ut verius poſſit teſtificari. Nu. Satis ɔtēplata ſum. ſ. a tēplo dr̄ ɔtēplor ris. Tēplū antiqui dicebāt locū: qui ab oi pte pōt aſpici, uel cuius ois ps videri pōt. So. iam. i. nunc. abi. itro: atq₃ nuncia. refer mihi. ſi illa Antiphila lauerit. i. qd dicunt balneauerit ſe iam.

NIſi Incipit q̄rtus actus de cognitione filiæ & auri extorſiōe. & i pmis ageſ de cognitiōe filiæ: poſtea qūo aurū extorqaſ a ſene: vna ps rēdit ad Menedemū, q principalē locū obtinet i comœdia. Alia ad Clit. q ſecundaria ps comœdię. i nduciſ mr Soſtrata loq̄ns cū nutrice: q̄ ſunt cōgruæ pſorę in hac cognitiōe, & Sy. cū Chreme. Ad quē fiat nunciū cognitiōis. Nota q̄ Chremes hāc natā iuſſerat necari, ſed mr fecit eā nutriri. Cū aūt Bacchis veniſſet ne dinoſcereſ amica Clit. ſed Cliniæ, cōmiſſa ē Antiphila Soſtratæ: q̄ dū lauareſ cōmiſit annulū Soſtratæ, quē ituēs illa, & recognoſcens ſic loquiſ cū nutrice. Exponi vocat q̄ data eſt ad nutriendū cuidā anui tn̄ quaſi piecta a ſe: & q̄ſi non multū curioſa qd mō facere: & dr̄ exponi: quaſi extra manū poni. At uide ut ſatis &c. videas qd ſcies. Sy. adiuuat partes Soſtratæ: quia volebat ne cognitio pteriret. SER.

ℭTE vult,

SO. Hic ego virū interea opperibor. Sy. te volt, videas quid velit.
Neſcio quid triſtis eſt: nō temere eſt: metuo qd ſit. C. quid fiet?
Nę iſta hercle magno iam conatu magnas nugas dixerit.
SO. Ehē mi vir. C. ehē mea vxor. SO. te ipſum q̄ro. C. loq̄re qd velis
SO. Primum hoc te oro, ne quid credas me aduerſus edictum tuū.
Facere eē auſā. C. vin' me iſtuc tibi (etſi īcredibile ē) credere?
Credo. SY. neſcio qd peccati portet hęc purgatio. *Troc, quad, ca.*
SO. Meminiſtin' me eſſe grauidā: & mihi te magnope interminatū
Si puellam parerem: nolle tolli? C. ſcio quid feceris. *Troch, catal.*
Suſtuliſti. SO. ſic eſt factū. SY. dña ergo herus dāno actus eſt.
SO. Minime, ſed hic erat anus corinthia haud impura ei dedi
Exponendam. C. o Iupiter, tantam ne eſſe in animo inſcientiā
SO. Perii, quid ego feci? C. rogitas? SO. ſi peccaui mi Chreme:
Inſciens feci. C. id equidem ego: etiam ſi tu neges, certo ſcio,
Te inſcientem atq; imprudentem dicere, ac facere omnia.
Tot peccata in hac re oſtendis. nam iam primum, ſi meum
Imperium exequi voluiſſes, interemptam oportuit:
Non ſimulare mortem verbis: re ipſa ſpem vitę dare.
Ad id omitto: miſericordia, animus maternu: ſino.
Quam bene vero abs te proſpectum eſt: quid voluiſti? cogita

CAL. ¶ TE vult.) Signātius dictū: q̄ q̄rit aut expectat. ¶ Neſcio qd.) Deeſt ob: vel pp. ¶ Quid ſit.) Cū ſtomacho pnūciādū. ¶ Ehē mi vir.) A blādimēto icipit. Mi, & vir, plurimū blādimēti hñt. & vir maritū ſignt. Virū quoq; de aialib⁹ poſſe dici: Vir. i buc. oñdit: Vir gregis ipſe caper. ¶ Ehem mea u.) Hęc repetitio a ſimili, indignātis ē. ¶ Primū te oro.) A purgatiōe icipit, ne mulier ɔtra edictū marici feciſſe videatur. ¶ Suſtuliſti.) Educaſti. Hoc i alia ſignõ/ne nōnunq̄ ponitur
Tollet
Tollē: nutrit. Iuue. Tollere duce cogi/tat hēdem. ¶ Dāno au.) Propter dotē q̄ dat. Et recte damno dixit. Nā dānū rei ē
Malum
Dānum
Malū ẽo hoīs. ¶ Haud i.) Cōmēdatio pſonę cui data exponēda: ne Chr. ab ea ipudice filiā educatā ſuſpicet. Impur⁹
Impur⁹
eſt aliquo vitio maculat⁹. & aliqñ dr i/prob⁹. ¶ O Iuppi.) Terribilis exclamatio ſenis: poſtq̄ audiuit filiā anui datam exponendā. ¶ Tātā ineiTe.) ἔλλειψις ē q̄
Inſcitia
dat iratis. ſubaudit decet. ¶ Inſcitia.) Inſcitia: ē ignorātia q̄
Prudēs
dā rerū. ¶ Inſciēs feci.) Prudēs ẽq itelligētia ſua aliqd ſētit,
Sciens
Sciēsq alicuius iditio rē cognoſcit Prudēs ıp ſeſe ı Sciēs p
Inſciens
alios. cuius ɔtrariū iſciēs & ē q ignorat res. Et iprudēs: q nō
Impru/dens
delectū hʒ bonorū & malorū. ¶ Imperiū exeq.) Primū pōit peccatū q cōtra edictum ſuum fecerit. ¶ Sino.) Concedo: quia animus maternus plurimum venię meretur.
CVI.
¶ INTEREA oppe. i. expectabo hic. virū. i. maritū. Sy.
Oppiri
uxor ſup. volt te. i. te q̄rit, te petit, te expectat. vbi barbare dici ſolʒ: q̄rit p te. Videas qd uelit: ē triſtis neſcio qd. i. ne/
Temere
ſcio pp qd itelligit. n. ob aut pp nō tēe. i. nō icōſulte: nō icōſiderate, ē triſtis. vł, ut alii uolūt, ſine cā. metuo qd ſit. i. pp qd ſit triſtis. Chr. Metuis qd ſit pp qd ē triſtis: nę. i. cer e. iſte p idignationē dicit. hercle dixerit. i. dicē ſiūctiuū p idicatiuo magnas nugas. i. fabulas. vana & futilia cū magno conatu. vel metuo ſup. ne iſta dixerit. i. dicat mihi magnas &c. So. hē. iteriectio applandētis & blādiētis. o mi vir. q. d. lętor ad uētu tuo vt tibi narrē q̄ accidere. Ch. hē mea vxor. hæc repetitio a ſiſi idignātis ē, q̄ro te ipm, & hoc q̄ro p te hoc. Chr. loq̄re. i. dic qd uelis. So. pmū. i. pmis oro te hoc. neqd. i. vt nō credas me eē auſā facer aliqd. aduerſū. i. ɔtra edictū tuū. i. iuſſū ſeu iptū tuū: Ch. vis me credere tibi iſtud. i. q nihil fueris auſa aduerſum edictū meū. credo. i. i hoc morēgero tuę volūtati. & ſi. i. q̄uis ſit icredibile: te nihil eē auſā &c. Sy, hęc purgatio. i. hæc excuſatiō portat neſcio qd peccati. So. memiſti. i. recordaris me eē grauidā. i. tenes mēoria cū eſſes grauida. te maxi ope. i. mirū imodū maxie. itermiatū eē mihi. i. miatū eē. nā itermiari ſignat miari, & q̄ſi mināđo phibere, vt itermiatus ſis ne faceres. i. phibui mias pponēdo. Memiſti ergo te itermiatū eē ſi parerē puellā. te nollo tolli. i. nolle ut nutrirem, ſʒ exponeret. Ch. ſcio qd feceris: ſuſtuliſti. i. educaſti ɔtra iuſſum meū puellā. So. ſcm ē ita. i. ſuſtuli. Sy. o dña ſic ē ſcm, ut dicis. i. ſi ſuſtuliſti, puellam. i. educaſti. attollo p educo ſeu nutrio. ergo i. itaq. her⁹. i. dñs me⁹ au-
Tollet
ctus ē dāno pp dotē q̄ dāda ē. dicim⁹ āt ego ſū auct⁹ dāno & dānū actū ē mihi p eodē. ut dicim⁹ augeo tibi diuitias, & augeo te diuitiis & p paſſiuū: tu augeris diuitiis i& diuitię

augent tibi. So. minime. i. nō ſuſtuli puellā. ſed anus. i. vetula Corinthia erat hic haud ipura. i. nō ihoneſta: neq; ipudica. ipur⁹. n. dr aliquo vitio maculat⁹. dedi. i. tradidi ei anui filiā meā exponēdā. i. mortis piculo, vł ēt ipſi morti obiiciēdā. Ch. o Iuppiter. ne. i. verū decet ſup. vel ē ne verū: ut iterpretat I. au. tātā iſcitiā. i. ignorātiā eē i aio. q. d. putarem ne tātā eē ignorātiā in aliq̄ (vt aiūt) pſona. vt. ſ. pderet ſeipſam alteri i facinore, qd ēē latiſſimū eē dēret So. pii. pdita ſum, quid ego feci: Chre. at rogitas So. o. mi Chre. ſi peccaui. i. ſi erraui. feci id peccatū iſcitia. i. p iprudētiā & nō ɔſulto: aut dedita opa. C. qdē. i. certe. certo ſcio idq ſequit. ſ. te dicere, & facere oia: q̄ facis, aut dicis iſciēter atq; imprudēter. i. p ignorātiā ſeu iprudētiā & ſtultitiā & icōſiderationē. & ſi. i. ēt ſi. vel q̄uis. tu neges. q. d. ēt ſi negares: tu fateris ſcito te dicere & facere per oia p iprudētiā Prudēs ē aliqd ſentit ſua itelligētia: ſciēs aūt dr, qa alicui⁹ idicio rē cognoſcit itaq; prudēs p ſe ē. ſciēs p alios. Cōtra iprudēs dr q nō hʒ itellectū bonorū & malorū. Inſciēs aūt dr, q res ignorat: q̄s deberet cognoſcere. oſtēdis tot peccata. i. errata in hac re. nā iā primū ſi voluiſſes exeq. cōpelere meū ipiū. oportuit iterēptā eā puellā. i. oportuit iterficiē. nō ponitur hic pticipiū pteriti tpis pro iſinitiuo: ut aſſolet. puta interēptā pro interimi. id. n. fit i duobus caſibus: actō & abltō. non oportuit inq̄ ſimulare mortē verbis. i. p uerba. & dare ſpē vitæ. re ipſa. i. ipſo effectu dando videlicet illi anui q̄ poterat eā educare: neq; exponere. at. i. ſed omitto id: videlʒ te debuiſſe exeq ipeřiū. A ius minus miſericordia mouet. ſ. inſectū, uel aius minus ē dignus miſericordia. i. meret: ut ſui miſereamur, & venia plurimū dignus ē. ſino. i. facile patior. Illud nō valde ęgere fero q. ſ. nō expoſueris. Vero p ſed. q̄ bñ piro mū. q. d. peſſime a te pſpectū ē filię. i. puidiſti filię. dādo eā lenę. pſpectum ē: hic ē iperſonale paſſiuę vocis: qd añ habet abltū mediāte a vel ab pſonę agētis, & poſt caſū ſui vbi.
Proſpe/ctum
Eodē mō i eplīs Ci. loquit. att. n. Q d ſi meis rōnibus a te pſpectū eē itelexero: quid voluiſti facere de filia. q. d. voluiſti facere meretriculā. cogita: voluta mēte tua quid rñdeas.
¶ DI cit ergo neſcio qd tibi. q. d. credēdū ē. nō. n. vile ē, q triſtis ē. Ne. i. certe, P rio pmittit excuſationē qd ñ falſa erat
SER.
ſed ſolū mō pecar virū itēdebat, ergo her⁹. d. a. ē, qa oportebit mlta expēder q̄rēdo ei maritū, h dicit Sy. q̄ſi aduerſando Soſt. & ponēdo tñ Chr. i via redimēdi. Si. n. inenit filia redimere oportebit: cū de q̄rēdo illi maritū nō ſit dubiū: vt ipſe Sy. nunc dicit. ergo herus &c. Minie So rñdet ſcm hoc qd Syri ūba itelexerat: putabat eū Syrū dixiſſe h d neutri/turaq; nutriēdo mlta diſpēdiſſet, & iō dic minime adact⁹ ē i nutriēdo. O Iup. timebat. n. q an⁹ illa meretricē eā feciſſet. Nō ſolū peccaſti: ſʒ ēt rogitas qd peccaſti. Eſt. n. ipudētia cū qs peccat & peccaſſe ſe diſſimulat q̄ qs feciſſet. Id equidē ad hęc Ch. ūba, qa dixerat q iſciēs feciſſet: rñdet. Tu vero iſciē es & ſtolida. A d id omi. fuit. n. miſericordia: fuit aius m. Et iō ſino: ſʒ pter h vide q̄ bñ abs te. pſp. ē h qd vo. ſ. nutrire filiā cogitā mū. hęc. ſ. q eā tradixiſti tali, q̄ vęnalē eā fecit,

Nempe anui illi prodita abs te filia eſt planiſſume,
Per te vel uti queſtum faceret:vel uti veniret palam.
Credo id cogitaſti,quid vis? ſatis eſt:dum uiuat modo.
Quid cũ illis agas,q neq; eius:neq; bonũ atq; ęquum ſciunt?
Melius:peius,proſit:obſit,nihil vident,niſi quod lubet.
SO. Mi Chreme peccaui fateor:vincor·nunc hoc te obſecro:
Quanto tuus eſt animus natu grauior:ignoſcentior,
Vt meę ſtultitię iuſtitia tua ſit aliquid pręſidi.
C. Scilicet·equidem iſtuc factum ignoſcam·verum Soſtrata:
Male docet te mea facilitas multa·ſed iſtuc:quidquid eſt:
Qua hoc occeptũ ẽ cauſſa? loq̃re.SO.vt ſtultæ,miſere oẽs ſumus
Religioſę,cum exponendam do illi:de digito annulum
Detraho·& eum dico ut vna cum puella exponeret:
Si moreretur,ne expers partis eſſet de noſtris bonis.
C, Iſtuc recte·cõſeruaſti te:atq; illam.SO.hic is eſt annulus.
C. Vñ hẽs?SO.quã Bacchis ſecũ adduxit adoleſcẽtulã.SY. hem.
C. Quid ea narrat?SO.ea lauatũ dum it·ſeruandum mihi dedit
Anulũ.nõ aduorti primo·ſed poſtq̃ aſpexi,ilico   *Anulũ diſſyl. eſt*
Cognoui ad te exilui.C. quid nunc ſuſpicare:aut inuenis
De illa?SO,neſcio:niſi ut ex ipſa q̃ras vnde hunc habuerit:

CAL. Deficet Prodet Deſeret

¶ILLI pdi.)S ocii.n.deficere dicunt.Sallu.Poſt defectio nẽ ſociorũ.Prodere,parẽtes.Virg.Vnius ob irã Prodimur Deſerere vero,patroni.hinc milites pr̃iæ deſertores dñr,q patriã deſerũt,quã defendẽ deberẽt.Virg.Deſertorẽ Aſię. ¶Quid cũ illis agas.)A matores deſignat,q nihil pẽſi habet expres iuris & oĩs æq̃tatis,ea ſola recta putãt q̃ illis libuerint. ¶ Peccaui:fa.) Victa mariti argumẽtis,crimẽ ſuã fatet.& quo magis mereat veniã ſimplicitatis opionẽ init tẽtat,& hoc p depcationem. ¶Ignoſcẽtior.)In crimine ſic ꝯfeſſo vltimũ remediũ ꝯfuget ad iudicũ miſericordiã. ¶Me,fa.)Recte,qa cito vxor veniã dedit.

Facilitas

Facilitas,illius ẽ q cito irã deponit,Clemẽ

Clemẽtia

tia illi⁹ q nunq̃ iraſcit. ¶Q ua occeptũ Quaſi de magna re dixit. ¶Et ſtultę & mi,oẽs ſu.) Vitupatio a ſexu.mulieres.n.ꝯſueuerũt eẽ ſupſtitiores viris,& multis ſupſtitiõib⁹ detineri. ¶Religioſæ.)-

Religioſus

Superſtitioſæ.Religioſus etiã appellabatur is qui nimia & ſupſtitioſa religione ſeſe alligauerat,vt hoc loco. ¶ De noſtris.bo.Et hæc erat ſupſtitio. ¶Iſtuc recte *[illegible]* dictum. ¶Lauatũ.)Secũdũ antiquos.nos dicius lotũ.Ouid.

Lauatũ

Faſtorũ.ii.Mane lauaturas ſacra petebat aq̃s. ¶ Exilui.) Oſtẽdit nimiã lætitiã de inuenta filia:iõ non dixit acceſſi.

GVI.

¶NEMPE.i.certe filia pdita ẽ.i.decepta & data illi anui & illi vetulæ.Feſtus dicit pdere eẽ dare & fallere.& bñ hic capi põt eo mõ,iterdũ pdere ſignat differre:ſiue elõgare,ut ita dicã.Virg.Prodimur,atq; italis lõge diſiungimur oris Interdũ ſignat idicare,qd deberet tegi:& p hoc falleſ.vt pdidit me voce.i.idicauit.& q dẽ iepte.Incuſauit me,propterea pditores dñr,q decipiũt idicãdo qd celare deberẽt filia ergo abs te pdita ẽ.q̃ſi commiſſa ẽ illi anui.& p hoc decepta veluti.i.tanq̃.planiſſima.i.oino vl̃ clariſſime & mãifeſtiſſime.faceret q̃ſtũ.i.faceret lucrũ turpiter corpe ſuo.& veluti veniret.i.vẽderet a væneo is.palã.i.publice plus offerẽti p te.i.p tuã pditionẽ.credo q ſup.cogitaſti it qd ſeqẽ cũ pdidiſti eã anui,ſit ſup.hæc filia mea.qduis.i.qdlib3.ſiue faciat q̃ſtũ corpi ſuo:ſiue ſeruiat &c.ſatis.i.ſufficit.dũmõ viuat:qd cũ ſtiſtica dicit Chr,qd ꝑtractari cũ talib⁹ iprudẽtib⁹.qd agas.i.qd agat aliq̃s.ſecũda pſona p tertia:hoc ẽ qd tractare:aut ꝯferre:aut cõicaſ,poſit antiq̃s cũ illis.i.cũ talib⁹ vel uiris vel mulieribus,q refert viros & mulieres,qa maſculinũ ꝑpõderat fœminio q neſciũt neq; ius.i.normã viuẽdi.neq; bonũ.i.honeſtũ factu.neq; æquũ.i.qd iuſtũ ẽ.& q neſciũt inquã ſup.melius pſit,aut qd peius.i.magis.obſit.i.noceat.nihil uidẽt niſi id qd lubet p libet.u p i ponit aliq̃n a poetis. So.o mi Chr.peccaui.i.erraui fateor victa.ſ.tuis argumẽtis vincor.i.ꝯfutor:ut cognoſcã me peccaſſe nũc obſecro te ut quãto tuus aĩus ẽ grauior natu.i.peritior pp plures experiẽtias,q̃s potuiſti hẽe plus q̃ ego.& bene dicit grauior natu nã maiores natu.i.ſeniores debẽt eſſe grauiores.i.moderatiores & ꝯſtãtiores:atq; prudẽtiores ob maiorẽ expiẽtiã.põt ẽt hic capi grauior natu p maior natu.q.d.tu⁹ aĩus potuit plura videi,q̃ meus:cũ me natiuitate pceſſeris.nã fere mariti ſũt natu grauiores ſeu maiores vxoribus ſuis,

Ius bonum & æquum

q̃to ergo tuus aĩus ẽ grauior natu.i.antiqor.tãto ſit ignoſcẽtior.i.pmptior ad ignoſcẽdũ & parcẽdũ.ut.i.ita.q tua iuſtitia ſit aliqd p̃ſidii.i.ptectiõis & auxilii meæ ſtultitię.i.meę ſimplicitati.Chr.eqdẽ.ſ.ambę hę pticulę,capiunt affirmatiue ad maiorẽ cõprobationẽ,ignoſcãt tibi iſtud.fcm.verũ.i.ſ3 o Soſtrata.mea facilitas.i.benignitas.indulgẽtia multa.i.nimia & abũdãs plus ęquo.male docet te.i.male te inſtituit.nã ſi tibi eſſem paulo acerbior,magis rebus tuis agẽdis pſpiceres.põt ẽt eſſe multa actõs pluralis ſic,mea facilitas male docet te mĩta.

Facilis & clemens

Facilis & clemẽs ſic differũt.nã facilis ẽ cuius ita cito ſoluit:clemens autẽ qui nunq̃ iraſcit.ſed q̃qd iſtũ ẽ.i.qualecũq; fuerit factũ iſtũ de exponẽda filia.loq̃re.i.dic.qua cã.i.q̃ occaſiõe.hoc.ſ.filiã eſſe inuẽtã acceptũ eſt.i.notum eſt.So.vt.i.quemadmõdũ oẽs nos mulieres ſumus ſtultæ.i.inconſiderate.miſeræ.i.ifelices.& religioſæ.i.ſupſtitioſę.nã ẽt apud antiquos(Vt Gel.refert)religioſus dicebat:qui nimia ad ſupſtitioſa religione ſeſe alligauerat cũ.i.quo tẽpore.do.i.trado illi anui filiã exponẽdam.i.morti obiciẽdã.detraho.i.abduco annulum de digito meo,& dico vetulæ ut exponeret.i.eiiceret eum annullum vna cum puella.ne.i.ut.ſi non moretur filia:non eſſet expers.i.exors ſine parte aut ſorte de bonis noſtris.Chr.iſtud fecisti ſup.recte,per ironiã dicit.cõſeruaſti te:atq; illam.i.illo annullo tradito cõſeruaſti te:ne faceres cõtra religionẽ,& cõſeruaſti illam ne moreretur.So.hic eſt is annulus.oſtendit ei annulũ quẽ dederat,Chr.vnde habes illum annulum.i.a quo recuperaſti.So.habeo ſup.ex adoleſcẽtula:quam Bacchis adduxit ſecum·Sy.Syrus timet ne ſibi præripiat auferendi argenti occaſio agnitione filiæ.Itaq; ingemit.Hem:dolentis eſt.Chre.quid ea Soſtrata narrat?So.ea Antiphila adoleſcentula dum it lauatum.antique pro lotum.Oui.Sacra lauaturas me.p.a.dedit mihi.i.tradidit.cõmiſit mihi annulũ ſeruandum.i.vt eum ſeruarem.Primo.i.in principio.non aduerti animũ.i.non animaduerti.neq; conſideraui illum annulum.ſed poſtq̃ aſpexi:illico.i.ſtatim.cognoui exilui vel exilui.i.celeriter gaudens:ſeu exultans exiui ad te.Chre.qd nunc ſuſpicaris.i.cõicis,aut inuenis de illa adoleſcẽtula.So.neſcio niſi ut.ſ.q q̃ras.ex ipſa.ex pro ab:vt ſe pe.i.q̃ras ab ipſa adoleſcẽtula vndẽ habuerit hũc annulum.

SER.

¶ITA planiſſime a te pdita ẽ:veluti faceret q̃ſtum p te.i.iuſſu tuo,& veluti veniret palã,vt fieret venalis.Sed credo id cogitaſti fortaſſe:qd dicã ſatis eſt mihi:qd vis tãtũmõ viuat.& etiã aliud cogitaſti fortaſſe,q ſi aliquis eã corrumperet,poſtea cognitam ciuem lege coactus eam duceret,ſed hæc cogitatio ſtulta fuit:quia ſi leccator aliquis corrupiſſet,leccatorem quis cogere poſſet?cum ſine lege:& ratione viuant leccatores.Et hoc eſt qd cum illis leccatoribus agas.i.agendo proficeis:qui neq; &c.Quanto grauior ẽ.tanto ſit ignoſcentior.Stulte religioſe:ſtulte ponitur adverbialiter.Conſeruaſti te:ideſt pietatẽ matris non deſeruiſti & illam,quia cum annullo inuenit:ne periret illam ſineret annulus effecit.Quid ea narrat:de illo annulo

¶Plus

CAL. ¶PLVS ſpei video.) Nolebat tā cito cognoſci filiā, ne oc/caſio prīperet offerēdi argētū. ¶ Plus ſpei. Melius eſt ut nō ad Syrū referas ſed ad Soſtratā. ¶ Mirū: ni illa ſal. Nō pōt credere periſſe anum, qđ maxime vellet ob recognitionem Antiphilæ. ¶ Ego perii.) Quia recognita eſt anteq̄ auferrē argentū. ¶ Nihil minus.) Pro non, q̄ auctus diuitiis eſſet. ponē dānihil minus erat mihi ſup. q̄ ut cuperē filiā paupe/rie ꝑmentere rebuſq; nō ſinētibus. neq; uideo cur ſit capien/dum, nihil ominus pro non: vt putat Calphurnius.

SER. ¶ SI po. repe. ab ea. i. ſciri. Perii plus ſpei video q̄ volo, qa ea qđe inueniri uolebat: ſed nō tā cito. Quoniā mō timet q̄. i. poſtq̄ ita inuenta eſt: & ita totū manifeſtum ē. De Cli/

GVI. ¶ SI poteſt repiri vn. ſ. habuerit. Sy. Perii, uideo pl⁹ ſpei eē q̄ uolo de agnitio ne filię. ſi ita ē, quē/admodū ꝓponiſ a Soſtrata de ea. ē nra .i. filia heri, & herę ſeu de nra familia. Chr. ne. verum illa anus, cui dederas eā viuit. So. neſcio an viuat. Chr. Quid il

Si potis eſt reperiri. SY. interii, plus ſpei video: q̄ volo·
Noſtra eſt: ſi ita eſt. C. viuitne illa: cui tu dederas? SO. neſcio.
C. Quid renunciauit olim feciſſe? SO. id quod iuſſeram.
C. Nomen mulieris cedo quod ſit, vt quęratur. SO. Philtere.
SY. Ipſa eſt· mirum, ni illa ſalua eſt, & ego perii. C. Soſtrata.
Sequere me intro hac. SO. vt ꝑter ſpē euenit· q̄ timui male,
Ne nunc animo ita eſſes duro: vt olim in tollenda, Chreme.
C. Non licet hominem eſſe ſępe ita vt vult: ſi res non ſinit·
Nunc ita tempus eſt mihi: vt cupiā filiam· olim nihil minus.

nia ſtatim eā q̄rat & detegat conſilium de Bacch. puerabat. n. hoc prius efficeſ: ut Menedem⁹ eā eme/ret: q̄ſi ad opus Cli. Tamen reuelato eſt ꝯſilio de Clit. & po/ſtea paulatim ea co/gnita, redderet ſuā Menedemo, qđ de diſſet Bac. de ēptio/ne, qđ ꝯſiliū i pte po/ſtea ſumpſit. Et ego pu. q̄ tam cito inuenta eſſe noſtra ideſt filia domini mei. ut. i. qualiter. pręter ſpem euenit. ſi res nō ſinit, non licet hominē eſſe: ut vult. ego. q. d. voluiſſem q̄dez nutriri quondam filiam, ſed res mea non patiebatur.

la vetula renūciauit. ſ. retulit tibi feciſſe olim. i. quōdā. cū ei dederas Ant. ſ. expoſuiſſe ſe diceret uti erat iuſſa. So. Renū/ciauit inq̄ ſe feciſſe id qđ iuſſerā. ſ. ſe expoſuiſſe filiam. Chr. Cedo. i. dic. qđ ſit nomen mulieris. i. anus. ut q̄raſ. i. petaſ a vicinis, & noſcētibus. So. nomē ei Philtere, vel in neō vel in dtō. Nā dicet poſſū ē mihi nomē Guido & Guidōi, itē & Guidōnis. vt plerūq; legi: ſed ſępius per noīatiuū loq̄mur: aut p datiuū: & q̄dē elegātius Sy. ipſa eſt anus. ſ. quā dicte. & qua Antiphila abducta eſt: qđ nouerat. Sy. nā iuerat ad q̄rēdas puellas domū eiu. mirū ē ſup. ni. i. illa anus ē ſal/ua i. icolumis: ac nō mortua, & ego Syrus periiq̄m auferē dę pęcunię eſt mihi ꝑreptus locus: Chre. o Soſtrata ſequere me intro, i. in domum. hac. i. per hanc viā. So. ut. i. qualiter vel quātum. euenit. i. accidit ꝑter ſpē. i. ex inſperato. ut. ſ. tu efficereris ita placatus q̄. i. quāeū. male. i. miſerenſ ſeu valde timui. ne. i. ut. & vt. i. q̄ eſſes nūc animo ita duro. i. q̄, hēres nūc animū ita durū inexorabilē. ut. ſ. ſicut. olim fuiſti in filia tollenda. i. expetenda. & tollenda de medio vel nutrienda qm̄ eam nolebas nutrire. Ch. ſaepe nō licet hominem eē ita vt vult. ſi res. i. ſubſtātia: facultas, non ſinit ideſt non patitur pauperie ꝑmitte. nunc tp̄s eſt mihi ita. ut cupiā. i. vt optem habere filiā: qm̄ auctus ſum diuitiis. ſed olim. i. cum iuſſi ex

ASC. ¶ IPSA eſt mirū ni illa ſalua eſt &c. Cōmētarius utergȝ inquit mirum in illa anus eſt ſalua. Ego vero non de anu, ſed filia intelligo: vt ſit expoſitio: Mirum eſt in illa. i. filia ſit ſalua. & ego perierim. Ratio autem quare de anu intel/lectum nolo eſt, q̄ Syrus eam mortuā ſciuerat. Vnde ſupra dixit. Anus quæ eſt dicta mater. & non fuit: ea obiit mor/tem. Et paulopoſt: Offendimus mediocriter ueſtitam veſte lugubri eius anus cauſa, ut opinor: quę erat mortua &cæ. Non ergo iam dubitat an illa ſalua ſit: ſed de Antiphila lo/quitur. Illud quoq; admonitos velim adoleſcentes ſępe in expoſitione pronominum ſublatum eſſe breuitatis gratia verbum expoſitiuū. i. vel ſimile quoduis. Nā (ut Ser. gram/maticus docte diſſerit) pro nomina nō cū nominibus (niſi emphaticos) ſed pro ipſi nominibus ponuntur: quo circa uoluit illud primo Aenei. Illi natæ: ſic intelligi: ut illi ſit pronomen, imo aduerbiū: qa illi natę nō rectę diceretur. Tametſi igiſ inueneritis eiuſmodi expoſitiones: Illa anus ipſe Chęrea &c. nō tn̄ ſic loquendum continuo cenſebitis.

ACTVS QVARTI SCENA SECVNDA

Iambici Octonarii, Acatalectici.

SYRVS.

CAL. NIſi me anim⁹. fal.) Recognita Antiphila, Syrus anxius, nouū quærit cōſilium de extorquenda pecu/nia. & bene delibe/rantem de re aliqua exprimit. Eſt enim dialogiſmus acuti ingenii in multa cogitatione verſantis. ¶ Copiæ meę.) Tranſlatio ſumpta ab impatore: q iā pene fuſus ab hoſtibus, ſe in aliquem tutiſſimum locū receperit. Copię numero multitudinis & exercitu dr̄, Sallu. Ex oi copia Catilinę. Virg. Et q̄ ſit me circū copia luſtro.

NISI me aīus fallit: haud multū a me aberit īfortuniū·
Ita hac re ī anguſtū oppido nūc meæ cogūtur copiæ.
Niſi aliqd uideo ne eē amicā hāc gnati reſciſcat ſenex·

codices hn̄t. Ita meę copię coguntſ. i. ꝯſtrī/gunt in anguſto op/pido. i. in aliq̄ muni/tiōe iquā me recipe/re neceſſe fuit. haud multū ergo aberit a me īfortuniū. niſi ꝑ uideo aliqd. i. niſi ex/cogito aliquā technā. ne. i. vt nō. ſenex. Chre. non reſciſcat id eſt cognoſcat hanc Bacchidem eſſe amicam gnati Clitipho.

GVI. NIſi me &c. Agnita filia Syrus nouum init conſilium de extorquenda pecunia: & hic de re aliqua quiſquā deliberans rite exprimitur. Sy. Syrus ſolus apud ſe ad hęc loquitur: niſi animus fallit me. qui. præſagit mihi aliquid mali. infortuniū. i. infelix ſucceſſus ſeu malus caſus mala fortuna, haud. i. nō. multū aberit. i. longe erit a me. ita .i. adeo. meæ copię. i. meę legiones. meus exercitus: & ad propoſitū mei conatus. cogimur. i. cōpellimur nūc conſtri/gimur nūc, oppido. i. valde. i. anguſtū i. locū arctiſſimū. q d meus exercitus iā pene fuſus eſt. nam coactus & impulſus in anguſtias, vbi cōtereſ facile: hoc eſt mei conatus adeo re/preſſi ſunt hac re. i. hoc agnitione puellę: vt facile poſſint cōtundi, atq; cōteri, qđ ē trāſlatio ſumpta a re militari, alii

SER. NIſi. facta cognitiōe filiæ trāſit ad aliā partē actiōis iſtius. ſ. ad ſolutionē argēti. Ad hoc vide ē Syrus cō/ueniens ꝑſona: qui amiſſo priori cōſilio cogat nouum inuenire cōſiliū ad extorquēdū argētum. Et vnde cogaſ ꝑ/mittit. ſ. ex timore qa eſt ſibi cauendum ne ſenex ꝑſentiſcat fallaciā de: filio, & ideo aliud cōſiliū fuit reperiēdū ad prio/rē fallaciā obtegēdā. & ad hoc ꝑficiēdū de argēto, qđ ince/perat ꝓpterea ita ſolus deliberat apud ſe. Niſi &c. Ita meę copiæ, quas de ſene decipiēdo habebā. coguntſ i oppido i. valde anguſtū. q d. Cū mihi eſſet copia fallendi ſenē p inuē/tionē filię. & mō anguſtia tp̄is me coarctat, qa nō habeo tē/pus ad explicādū qđ cogitauerā. Cum tā cito ſit recognita filia ſenis, & qa nō poſſum efficere: qđ intēderā ꝑp breuita/tem tp̄is, īfortuniū imiet mihi niſi &c. Quia tota fallacia mea coperietur niſi videro &c. & non dico mō de argento inueniēdo. Sed de hoc tantū. ſ. ne eum eſſe amicam &c.

CAL. ❡TRIVM pho,ſi licet me la.) Verba ꝓprie ſeruorū quotiens vidēt ſe qđ inceperāt: perpetrare nō poſſe. Et ... xoι legēdū. ❡ Bolū. Trāſlatatio ab aialibus qbus auferť prę da. ❡ Cōminiſcar.). Fingā. Inde cōmētū dr. Alibi, atq̃ illis hoc cōmētū placet. ❡ Nihil tā dif.) Snia gñalis ſine certe au thore: q̃ ſeruis ēt ꝯuenit. ❡ Quid ſi ſic?) Qui aliqd īcœptu ri ſunt: multa ꝓponere ſolēt & affirmať, & refellere qđ ſit faciēdū vel relinquendum. ❡ Sic opinor.) Nā quæ opinamur putamus: quæ putamus. incerta ſunt. ❡ Euge.) Vox lætantis eius optumum inueneriť conſilium. ❡ Fugitiuū ar.) Facete & iocalariter ſeruili more de argēto tanq̃ de hoīe dixit.

Bolus

Cōminiſci

Cōmentum

cogitabat tūc ſic. i. hoc pacto. deinde ſibi non placere rñdet. nihil eſt. i. tale figmētū nullius eſt momēti. Quid erit ſi quā ſi ſic incipiā inqui. deinde ꝯfutat illud. egero tantūdē. i. tm̄ pficiā in hoc faciēdo q̄tū i alio pcedēti iā ꝯfutatio. at. i. ſed. ſi inquā incipiā ſic qd erit? opinor. i. vt mea fert opinio. nō pōt fieri ſic. i. vt tūc cogitabat. deīde illa rōne aliquādiu pſpecta cognouit eā eſſe bonā: & tunc ſe corrigit. imo. i. ſed. optime poteſt fieri inq̄ hoc. euge i. vox lętantis eſt eius iquī bonum inueneriť cōſiliū. habeo. i. ſcio optimā rōnē. ſ. extorquēdę pecuniæ. hercle tamē. i. q̄uis obſtructa ſit mihi altera via & occluſa. tamen hac via i. vt opinor. retraham. i. reuocabo, reducam ad me illud idem argentum fugitiuū, qđ me tantopere fugit. ut id aſſequi non poſſim, & de argento iocalariter: & ſeruili more tanq̄ de homine dicit.

> Nam quod ſperem de argento, aut poſſe poſtulem me fallere,
> Nihil eſt. triumpho, ſi licet me latere tecto, abſcedere.
> Crucior bolum tantum mihi ereptum tam ſubito e faucibus.
> Quid agam? aut qd cōminiſcar? ratio deintegro ineūda eſt mihi.
> NIHIL TAM difficile, quin quærendo inueſtigari poſſiet.
> Quid ſi hoc ſic incipiam nunc? nihil eſt. qd ſic? tantūdem egero.
> At ſic opinor. non poteſt. Immo optime. euge optumam habeo
> Retrahā hercle opinor ad me illud idem fugitiuū argētū tamē

GVI. ❡NAM nihil eſt qđ. i. ꝓpter qđ. ſperem. i. ſpē habeā de argento extorquēdo. ſ. aut nihil eſt inquā ꝓpter quod poſtulē me poſſe fallere herū. ſ. Chremētē. ſcilicet: per ironiā ſtge, qđ dici ſolet. Deus ſciat. & triumpho. i. glorior lętor more illius q̄ triūphauit. me latere. i. deliteſcere. neq̄ audere emergere in lucem in cōſpectu Clit. & triūpho inquā. i. me abſcedere. tecto. i. relinquere tectum: vbi ſit filius quem meis pollicitis decepi. crucior. i. dolore affigor tm̄ bolum. i. tm̄. morſum. i. tantam opportunitatē. eſſe ereptū: ſubductū ſubtractum mihi de faucibus. i. de guttere, vel ore, ac buccis. tam ſubito. i. tam repente. eſt autem hęc trāſlatio ſumpta ab animalibus: quibus eripiť prędā. qd agā, aut qd cōminiſcar. i. fingā excogitabo. Inde cōmentum. i. figmētum ratio eſt mihi ineunda i. inueniēdus eſt mihi modus. de integro. i. denuo. nam iā inuenerat vnā rationē. i. excogitauerat vnū modum habēdę pecuniæ, q̄ via tibi nō pceſſit. aliā inire. i. excogitare neceſſe fuit. deinde ſequitur ſnia exornatio: ſiue color rhetoricus. nihil eſt tam dificile. qn. i. qđ non poſſit inueſtigari. i. inueniri q̄rēdo. nā inueſtigare ſignificat quærēdo inuenire: vt pbat Laurē. Nūc Syrus incipit deliberare: & idētidē ꝓponit: & ꝓpoſita refellit. tādē inuēta bōa rōne erūpit in lętitiā, Quid erit ſup. ſi incipiā nūc hocqđ. ſ.

Latere

SER. ❡NAM nihil eſt quod de argento ſperem, aut quod poſtulem me poſſe fallere ſenem. Et ideo triumphi &c. Crucio, iterum mutat voluntatem more cogitantis: & dico nihil eſt de argento quod ſperem. Sed per Deum crucior, & doleo tantum mihi ereptum e fau. Bolum eſt quod vno morſu canis capere poteſt: vel humu Metaphorice uictum eſt inueſtigari: ideſt reperiri poſſit. Quod ſi hoc eſt. Cum diuerſa ſumat conſilia viciſſim eligit & repudiat. Tamen quamuis. fugitiuum. hoc erat conſilium quod viderat: q orarét Cli. vt Bacchidem duceret ad domum patris, & ita cęlaretur Chremeti eſſe amicam Clitiphonis. Sicq̄ facile educerat argentum per ſimulatam oppignerationem quā cœperat.

ASCĒ. ❡ILLVD. Nam quod de argento &c. ſic quidam interpretatus eſt, nec inepte meo quidē iudicio. Nam nihil eſt, quod ſperē me poſſe fellere herum: immo adhuc redactus ſum: vt triūphi loco habeā malū fuiſſe: ideoq̄ agit Triumpho ſcilicet me latere tecto, & abſcedere impune. Si tamen textus habet non ſi licet: ſed ſcilicet ironia eſt.

ACTVS QVARTI SCENA TERTIA.

Iambici quadrati cataleſtici & unus Senarius.

Trochaici quadrati cataleſt. & unus hypercat.

CLINIA SYRVS.

CAL. NVLLA mihi res poſt hac. Nimia Cli. lętitia exprimiť de recognita Antiphila, qua prędītus vix poteſt adduci Syro vt Clitiphoni ſuccurrat. ❡ Aegritudinem afferat.) Tale & illud: Deorum vitā adepti ſumus. ❡ Dedo me patri.) Plus dedere hoc loco q̄ obſequi. dedere ſe vult patri, quemadmodum in hoſtium poteſtatem hoſtes ſe dedunt. In Andria, Tibi pater me dedo. quaſi qui vellet cōtraria. & deditio in honeſte fieri ſolet. ❡ Frugalior.) Temperatior ſi frugalis non erat: unde deſcendat: vide tu.

> C. NVLLA mihi res poſthac pōteſt iam interuenire tanta:
> Quę mihi ęgritudinē afferat: tāta hęc lętitia oborta ē.
> Dedo patri me nunc iam: vt frugalior ſim q̄ volt.
> S. Nihil me fefellit: cognita ē, quātum audio huius verba.
> Iſtuc tibi ex ſententia tua obtigiſſe lætor.

tum in patris poteſtatem hoſtium more q̄d deuictoria deſperantes ſe in hoſtium poteſtate dedunt. vt, ideſt ita. quod iam ſim frugalior: ideſt temperatior, modeſtior, q̄ uolt. quaſi dicat officio meo & mea frugalitate eius voluntatem vincam. Sy. nihil fefellit: ideo bene dicebam, & vere, vel non erraui: cum ita eſſe iudicaui, nam hęc res non me fallit: quam non ignoro, ſeu quæ me non latet: non pręterit, non fugit, quātum audio, ideſt intelligo. verba huius Cliniæ. Antiphila agnita eſt: ideſt recognita a parentibus, hoc autem apud ſe dixit, deinde conuertit ſermonem ad Cliniam & inquit. lętor illud obtigiſſe, ideſt contigiſſe, eueniſſe: ſucceſſiſſe tibi. ex tua ſententia: id eſt vt uolebas. ubi dici inepte ſolet ad tuum gratum, ad, tuum placit um.

Frugalior

NVlla mihi &c. Hic enim nimia Cliniæ lętitia exprimitur recognita Antiphila: qua lętitia perculſus vix poteſt adduci a Syro: vt Clitiphoni ſuccurrat.

GVI. Cli. iam nulla tanta res poteſt interuenire mihi: ideſt accidere: &, quod dicitur: ſubuenire: licet non proprie in eo ſignificatu, poſthac, ideſt poſt hoc tempus: quæ afferat mihi ægretudinem, ideſt animi moleſtiam. tanta, ideſt adeo magna, hæc lætitia eſt oborta, ideſt enata mihi vel erupit nunc Dedo me patri ideſt conuerto me uel trado me to

SER. NVlla. Accepto conſilio inducitur Clinia ut Syrus eū eo efficiat: quatinus ſecum Bacchidem quaſi ſuam amicam ad domum patris traducet. Donec argentum extorqueat. Qui Clinia lętus de cognite amicæ ſuę ſic loquiť gaudens, Nulla &c, Frugalior, ideſt potior.

❡O mi Syre.

CAL. ⁋O MI Syre.) A blandimento incipit, vt faciunt qui quicq̃ ſperatum conſecuti ſunt. ⁋Quid ni?) Quid niſi audi uerim? ⁋Meapte.) Cum ablatiuo παρέλκον additũ, vt no ſtrapte. Cato tamen poſuit mihipte pro mihi ipſi. ⁋Dignã quouis honore.) Amica etſi impudica ẽ, dummõ amatori placeat, ab eo commẽdaẽ amore eum impellente. ⁋Da te) quod videretur deſipienti vergere in nuptiarũ impedimen tum. Sy. quieſce. i. ne iraſcaris ita, ſis getus & expecta quę reliq̃ ſunt. Cli. Antiphila mea nubet mihi. i. mihi deſpõde bitur & nuptiis copulabitur. Sy. ſicine. i. vtrũ interloqueris id eſt impedis interpellas me loquentem. ſic interloqueris, ingtquaſi loqueris inter me, i. inter meũ ſermonem illũ in terrũpẽdo: & in eius mediũ te interponẽdo.

Duæ partes orõnis. Dare eſt, quod repe tas. Dedeẽ ẽt ad ppe tuũ. Damus & ami cis, Dedimus tantus hoſtibus. ⁋Nã ami.) Iuſta petitio: ſuccur rendũ eſt amico, ne qd illi incõmodi ac cidat. ⁋Amici.) Plus gratiæ hẽt, q̃ ſi dixiſ ſet Clitiphonis. Et amic⁹, ai ẽ: Amator vero, corporis. & Amator eſt ad tẽp⁹, Amicus qui ppetuo amat. ⁋Ne quid de ami.) ... ⁋O Iupiter.) Excla matio terribilis pe ne ex nimio gaudio deſipientis. Nubet mihi.) Hinc o͞is lætitia dependet.

C. O mi Syre audiſtin' obſecro? s. quid ni? qui vſq; vna affuerim?
C. Cui æque audiſti commodi quidquam eueniſſe? s. nulli.
C. Atq; ita me Dii ament, vt ego nunc non tam meapte cauſa
Lætor, q̃ illius, quam ego ſcio eſſe honore quouis dignam.
S. Ita credo, ſed nunc Clinia age, da te mihi viciſſim.
Nam amici quoq; res eſt videnda, in toto vt collocetur,
Nequid de amica nunc ſenex. C. o Iuppiter. s. quieſce.
C. Antiphila mea nubet mihi. s. ſicine me interloquere?
C. Quid faciam Syre mi? gaudeo. fer me. s. fero hercle vero.
C. Deorum vitã adepti ſumus. s. fruſtra operã hãc opinor ſumo.
C. Loquere, audio. s. at iam hoc nõ ages. C. agam. s. videdũ ẽ inq̃,
Amici quoq; res Clinia tu in tuto vt collocetur.
Nam ſi nunc a nobis abis, & Bacchidem hic relinquis,
Noſter reſciſcet illico eſſe amicam hanc Clitiphonis.
Si abduxeris, celabitur itidem, vt celata adhuc eſt.
C. At enim iſtoc nihil eſt magis Syre meis nuptiis aduorſum.
Nam quo ore appellabo patrem? tenes quid dicam? s. qd ni?
C. Quid dicam? quam cauſam afferam? s. quin nolo mentiare.

Cli. o mi Syre quid facias gaudeo: hoc eſt nimio gaudio affectus ſum percuſ ſus. fer. i. tolera. me id eſt mea verba in cõſiderata: & modũ me habendi. Sy. her cle vero: ironice ve ro aliquid hẽt. hic fe ro. i. tolero te. Cli. ſu m⁹ adepti. i. ego ſum adeptus vitã deorũ: quæ letitiæ plena eſt: & felicitate. nul la admixta triſtitia. & eſt hyperbolicus ſermo: ab affectione procedens. Sy. opi nor q̧ ſup. fruſtra. i. inefficaciter. ſumo

Interloqui ⁋Interloquere.) Hoc loco inter non auget, quemadmodum i verbo itercipit, interbibit. eſt autem iter loqui, impedire, & interpellare loquentem. ⁋Fer me. Id eſt tolera. ⁋Tolerãdus eſt, qui ex amore deſipit, quia amor de us eſt, & nõ voluntas, cogit enim hominem ad id qd vult. ⁋Hercle vero.) Vero, vt plurimum ironiæ conuenit. Virg. Egregiam vero laudẽ, & ſpolia ampla refertis. Sane & Ve ro, pronuntiandi adiumenta, in verbis negationem habent licet confeſſionem afferre credantur. ⁋Hoc non ages. Id eſt

Inquam audies. In Andria. Hoccine agis? ⁋Inquam.) Verbum hoc, vim interdum maximã habet ad dehortationem. Et Vidẽ dum eſt, & vide, magna aggreſſuris dicuntur, & inquã vti mur nonnunquam in repetitione ſupradictorũ. ⁋Noſter.) Cum ſtomacho. ⁋Si abduxeris.) Recte abduxeris: nam ab ducitur proprie quod alienũ. ⁋Quo ore.) Sic dicimus quã do aliquid pudendũ committimus. ⁋Appellabo?) Si du xero Bacchidẽ. ⁋Quinimmo.) Cautus ſeruus ea admonet quæ non erunt aduerſa nuptiis.

CVI. ⁋CLI. O mi Syre obſecro audiſti ne rem totam: vt facta eſt de agnitione filiæ. Sy. qd ni. i. cur non audierim: q affue rim. vſq;. i. aſſidue. vna. i. ſimul cũ parẽtib⁹. Cli. cui homini audiſti quicq̃ commodi. æq;. i. ita eueniſſe: vt ſup. mihi. Sy. nulli audiui qcq̃ cõmodi eueniſſe. Cli. atq; ita me dii amẽt: affirmãdi ſeu iurãdi eſt hic modus ſatis comicis familiaris:

Meapte & meopte eius ſimilib⁹ Cato hoc eſt Dii amẽt me ita: vt ego nũc lætor, non tã meapte. i. mea ipſius. ſeu me amet cã. Inuenitur & meapte & meopte: ſuapte & ſuopte: tuapte & tuopte: noſtrapte & noſtropte: veſtrapte & veſtropte in tribus generibus: ſed duntaxat in caſu ablatiuo. licet Cato poſuit mihipte pro mihi ipſi. vt er go lætor non tam meapte cã, q̃ cã inquã illius. ſ. Antiphilę: quã Antiphilã ſcio eſſe, dignã quouis. i. quolibet honore. i. meruiſſe quẽlibet honorẽ. Sy. credo ita ẽe vt ais, ſed o Cli. age nũc. i. eia: hortantis eſt. viciſſim. i. e diuerſo: contra vice tua da te mihi. i. obſequere mihi, & mihi morẽ gere: vt tibi ſum obſecutus. nã quoq;. i. ẽt. res. i. cã: negociũ amici. ſ. Cli tiphonis eſt videnda. i. prouidenda. vt collocet. i. cõſtituatur in tuto hoc eſt vt careat periculo culpationis & ignominię videlicet neqd. i. vt ſenex Chremes nõ ſciat ſup. aliqd nunc de amica. i. de Bacchide: q̧ ſit Clitiphonis amica. Cli. o Iu piter: exclamatio vehemens in Syrum: tanq̃ aliquid dixiſſet

Pœna operam. i. q̧ vulgo dr capio pœnã: cum tñ pœna dũtaxat dicatur de punitione. nam, vt vult Priſc. i primo, a pœna. œ diphtõgo in u mutata deducit punio: & ideo non eſt di cẽdum: ſumpſi magnam pœnã pro te: ſed potius tua cauſa multos cepi, ſeu ſumpſi labores. aut plurimũ tui cauſa labo raui, opera autem dicitur operatio: labor: induſtria. ideo ſic

Opera intellige. fruſtra ſumo operam. i. fruſtra laboro ſermonem apud te facere cum tu gaudio deſipiens aures mihi non prę beas. Cli. loquere audio te. ſ. i. aures præbeo tuis ſmonib⁹. Sy. ãt. i. ſed. iam. i. ſtatim non ages hoc. i. nõ me audies, Cli. agam. i. te audiam. Sy. inquam. i. dico. repeto quod vidẽdũ eſt. i. proſpiciẽdum eſt. vt quoq;. i. etiam. res amici ſui. ſ. Cli tiphonis collocetur in tuto, i vt expoſitum eſt intellige. ſi nunc abis. i. diſcedis a nobis: & relinquis hic Bacchidem: illi co. i. ſtatim. noſter ſenex Chremes reſciſſet. i. cognoſcet tam quã rẽ inopinatam. hanc Bacchidem eſſe amicam Clitipho nis. ſi abduxeris. i. ſi tecum duxeris: & a nobis remoueris. iti

Adhuc dem. i. ſimiliter. ipſa celabitur eſſe amica eius. vt. i. ſicut. ad huc. i. hucuſq;, ſeu actenus celata eſt. Cli. at enim: id eſt ſed certe, o Syre nihil eſt magis aduerſum. i. cõtrarium meis nu

Os oris ptiis iſtoc. i. iſta re, quam mones. Nam ore. i. qua fronte: quo aſpectu: quo vultu qua facie appellabo patrem meum: vbi dixero Bacchidem? tenes. i. ſcis ne. quid dicam. i. dicere debeam. Sy. quid ni. i. cur non teneo? Cli. quid dicam? quã cauſam afferam patri: propter quam abduxerim eã mecum. Sy. petis ſup. quid dices? nolo q̧ ſup. mentiare.

SER. ⁋DA te nobis viciſſim. i. ſicut te iuuim⁹ de amica: ſic nos adhuc iuues de celanda Bach. o Iupiter moderare gaudẽ tis. i. immoderate loquitur: quia non attendit qd ſibi dicaẽ. Me iterloqueris: id eſt inter mea verba loqueris. Fero. ſ. iui tus. etenim. i. certe. nihil eſt magis aduerſus. is meis nuptiis nam quo Chremes appellato patrem. vt mihi poſcat filiam Chre. ſi putauerit hanc eſſe meretricem meam.

ASC. ⁋QVI æque audiſti &c. vbi textus habet cõmodius: & commentarium commodi. alii legunt commode. vt ſit: cui audiſti æque commode quicquam eueniſſe: illa vero excla matio o Iupiter: potius geſtientis & exultantis, q̃ indignã tis eſt. Nam ad Syri verba animum non aduerterat. Quod Syrus indicat dicens quieſce: vt mihi auſculteſ: & manifeſti us ſequentia indicant.

Aperte,ita vt res ſeſe habet,narrato. C.quid ais? S.iubeo
Illam te amare & velle vxorem hanc eſſe Cliniphonis.
C. Bonam,atq; iuſtam rem oppido imperas,& factu facilem
Et ſcilicet iam me hoc voles patrem exorare, vt celet
Senem voſtrum. S.immo vt recta via rē narret ordine. C hem,
Satin' ſanus es aut ſobrius? tu quidem illum plane prodiis.
Nam qui ille poterit eſſe in tuto? dic mihi. *Senarius*
S. Huic eqdē cōſilio palmā do,hic me magnifice effero, *Troc.cat.*
Qui vim tantā in me,& poteſtatem habeam tantæ aſtutiæ
Vera dicendo vt eos ambos fal lam'vt cum narret ſenex
Veſter noſtro,iſtam eſſe amicam gnati,non credat tamen.
C. At enim ſpem iſtoc pacto rurſum nuptiarum omnem eripis
Nam dum amicam hanc meā eſſe credet, non cōmittet filiam.
Tu fortaſſe qd me fiat paruipēdis,dū illi cōſulas. *Hypercatale.*
S. Quid? (malum) me tandem cenſes velle id adſimularier?
Vnus eſt dies,dum argentum eripio,pax,nihil amplius.
C. Tantum ſat habes? quid tum quæſo,ſi hoc pater reſciuerit?
S. Quid ſi redeo ad illos,q aiūt QVID SI NVNC COELVM RVAT?
C. Metuo quid agam. S.metuis? quaſi non ea ptās ſit tua,
Quo velis in tempore vt te exoluas,rem facias palam.
C. Age,age,traducatur Bacchis. S.optume ipſa exit foras.

CAL. ¶ BOnam atq; iu.) iꝛonice legendū. ¶ Vt ce.ſe.uo.) Dicimus.n.celo tibi hanc rem,& celo te de hac re.intelligēdū celet ſenem de Bacchide. ¶ Prodis.) Prodere proprie ad parentes refertur.ſed nōnunquā ad eum cui res alterius demādata eſt,& cuius ꝯſilio aliter regiſ. ¶ Meam eſſe cre.) Neceſſario ſi Chr. Baccidē gnati amicā nō crediderit,Cliniæ eſſe crediderit. ¶ Cōmittet.) Bn̄ d filia cōmittet dixitq; ꝓpe magna cōmittim⁹: & ea,ſʒ Do.ꝗ ſalute ī dubio hn̄t. ¶ Quid mal.) Malum interiectio ē iraſcētis. ¶ Vn⁹ ē di.) Aſſignat tp̄s ꝓ rōne.nō vult Ch. diu credet Bac. Cli. eē amicā. ¶ Pax.) Ad uerbiū comicū.& ſignat tātū. ¶ Si nunc coe.ru.) Verbū vſitatū ī eos q ſub timidi ī re pagēda ſemp dicere ſolēt qd ſi h vel illd accideret? ¶ Age age.) Vox ꝯſentiētis & q vict⁹ ē rōnib⁹ callidi ſerui. ¶ Optume exit.) κατ' ἐξοχὴν eſt alterius ſcenæ.

GVI. ¶ NArrato apte.i. clar.vt quēadmodū res ſe hʒ Cli. Quid ais.i.dicis. Sy.iubeo.i.volo te amare.i.ꝙ tu ames illā An. & velle.i.ꝙ tu velis habere eam vxorem: & iubeo inquā te dicere ſup.pr̄i tuo hanc.ſ. Bacchi. eē Cli.i. amari a Clit. Cli.iperas.i.pcipis:ſuades rē oppido.i.valde bonā:& honeſtā:p ironiā dicit.q.d.valde malā:& inhoneſtā.& īperas in quā rē facilē factu.i.vt fiat ironice legēdo & hęc pticula & hic idignāter poni pōt,,vt ſi qs dicat:& quis ē qui male de me loqui poſſit.ſ.hic ponit ironice:quaſi qd dici ſolet Deus ſciat:vt alibi:Id populus curat.ſ.& Vir. Scilicet is ſuperis labor eſt.iam voles me exorare pr̄em hoc.i. voles me pſuadere pr̄i.hoc exoro.n.te ſignat perſuadeo tibi: & exoro vitam ſignat.impetro.interdum ambo accuſatiui tā actiōis pſone,ꝗ rei iungunt ſimul cū eo:vt hic voles ergo me exorare pr̄em hoc.vt pr̄ meus celet ſenem vr̄m ſ.Chr. Dicimus .n.celo te hanc rem:celo tibi hanc rem:celo te hac re:& celo te de hac re. Sy.immo.i.ſed-ego volo vt recta via narres omnē rem ordine.i.per ordinē:& tractu:ac tenore ſuo:nō deflectēdo a via recta. Cli.hē:indignātis eſt. ſatis ne es ſanus .i.ſanæ mētis.aut ſobri⁹.i.nō temulētus:qdē.i.certe. pdis .i.qd dn̄t inepte tu incuſas illū Clit.plane.i.clare oīno. Nā dic mihi.qui.i.quo modo,ille Clit.poterit eſſe i tuto.i.ſine periculo cognitionis totius facti.ſi dixero pr̄i meo eā eſſe Clit.nā ſenex ſenē non celabit. Sy.equidem:ironicos legat equidē.do palmā huic ꝯſilio.i.aſſentio:more paciſcentium: q aſſentientes palmā porrigūt:ſeu pſtabāt hic in hac fictiōe Effero.i.extollo:eueho me.magnifice.i.excellēter:& qd dici ſolet:Ego bn̄ hic me apparo.q.ſ.ego hēam tātā vi.i.tantā efficaciā in me,& q hēam ing ptātē tātæ aſtutiæ.i.verſutię:cautelę:doli dicēdo vera.vt fallā.i.decipiā ambos iuuenes.ſ.pt ēt referri ad ābos ſenes. vt.i.ita.ꝙ cū.i.quis. ſenex veſter.ſ.Menedem⁹.dicat nr̄o ſeni Chre.iſtā.ſ.Baccidē eſſe amicam gnati ſui:videlicet tuā.tn̄ nō credat .i. reuera ſciat ꝯtrariū.q.d.i quo decipietꝰ vel erit pulchra,'vt dici ſolet,deceptio,vbi qs vt credit non dicipit, qd ita erit in tuo pr̄e quē putas iri falſuꝫ. Cli.at.n.i.ſed certe.eripis.i.aufers mihi rurſus iſto pacto.i.iſto mō oēm ſpē nuptiaꝝ. Nā dū credet ipſe Chre. Bac.eſſe amicā meā.non cōmittet.i. nō credet: non tradet:nō collocabit nuptui mihi filiam ſuā Anti. Fortaſſe tu Sy.paruicuras.i.paruipēdis.parū curę habes qd fiet de me.dū.i.dumō.cōſulas.i.prouideas illi Clit. Sy.quid malū eſt hic:interrogatio iraſcentis:vt prius ſatis diximus & eſt,qd dici ſolet,qd male gēs? cenſes.i.putas me velle id .ſ.de Bacc.aſſimularier.i.fingi.tādē poſt multū tpis: vel vſq; ad multū tpis: vel ſi mauis cape tādē: vt hēat vrgēs qdā & accelerās.vt ſępe oñdit deide ſe non velle id diu aſſimulari vn⁹ eſt dies.pax.i.tm̄mō.ad uerbiū comicū.vt Priſcia.hēt.nihil ampli⁹.i.nihil vltra peto ſimulari pter vnū diē dū.i.ꝗdiu. eripio.i. aſtute ſᵒduco argētū qd Cli. pmiſit Bacc. Cli.dicis vnū eē diē ſʒ tm̄ p'qd oñdit pax ſi gñat tm̄:qd tibi parū vt.ſatis hēs qd dici ſolet tu hēs bonū tp̄s: vt tibi ſufficit dū illū diē hēs:i quo argētū extorqueas.qſo quid tū.i.deinde ſequetur ſup.ſi pr̄ Cli. reſciuerit hoc.i.hāc ſimulationē ad eū decipiēdū. Sy.indignatus tot repetitionibus Cliniæ dn̄t:ſi hoc,ſi illud &c. vſu eſt verbo vſitato i eos:qui ſub timidi in re pagēda dicere ſemp ſolent:quid ſi hoc quid ſi illud accideret, & oñdit ſuo rn̄ſo talia dicta eſſe ridicula:qualia ſunt ea quæ dicit. quid ſi redeo ad eos qui aiūt.qd ſi coelum ruat.i.labat deorſum.qd dictū eſt ridiculū dictu:& oñdens talia eſſet ridenda. Cli. metuo quid agam.q.d.neſcio quid tuto debeam agere Sy. aufert ei talem metum dicēs poſſe ſe exoluere tali metu:cū volet:cū tantopere patri ſit carus.metuis.i.dicis ꝙ metuis: quaſi hæc particula hic ponit ironice:vt ſæpe.i.quaſi dicas qd ptās tua nonſit ea.i.tanta:vt exoluas.i.liberis te priſus. eo.ſ.metu:quo dicis te metuere:ēt in quo tpe velis te exoluere.ſ.deinde rogat eum vt ſuam detegat volūtatem ſit facturus necne facias palaꝫ.i.manifeſtes rē.i.quod factur⁹ eſt an ſit abducturus Bac.an non. Cli.age age:hortātis ē.Bac. traducatur.i.deducatur ad me:vt celetur ītidem:vt adhuc celata ē. Sy.optime.q.d.opportune ipſa Bacchis exit foras .i.e domo Chremetis:in qua erat.eſt autem hoc dictū paraſceue:id eſt præparatio ad ſequentem ſcenam.

¶ IVBeo te illam.i. Anti.te amare:& dicas ēt pr̄i. hāc ēē .i.Bac.nequaꝗ celes eſſe Cli.amicaꝫ.&.ſ.q.d.tu mō vis: vt ꝗ ego patri nihil taceam exorem deinceps eū, ne dicat Ch. Bac.eſſe amicam filii ſui.immo pater tuus narret Chr.&c. Nam qui.i.qōo. Do-mihi palmā.i. laudem &,effectū huic ꝯſilio. Quid malū eſt: interiectio. Cenſes me velle id aſſi.a te.i.vt tu aſſimules. Tādē.i.ſemp.q.d.per vnum diē tm̄ iubeo ſimulare.pax.i.tm̄ vnus.ſi pr̄.ſ.Chre.reſciuerat poſtea. Redeo ad illos:vt ſicut illi. Ita & eo dicam quid ſi eſt &c.

¶ ILlud bo.atq; iu.&c.per ironiā legendū indicant ſequētia. At illud vera dicēdo:et eos ambos fallā:nullo mō de iuuenibus intelligi pt. Nā alter iuuenū hoc audit.pterea hoc argumēti ērga Chr.putabit Menedemū decipi,licet Menedemus vere dicet Bac.Clit.amicā:non hēbit fidē.itaque decipiet. At vbi Menedemus a Chr.ſe deceptuꝫ putabit:tum primū capiet:ſigrē ēt Sy.p ſequētia declarat. Illud aūt Rē facias

Parui curare

Satis habes

Valde

Scilicet

Virg.

SER

ASC

ſas palam:intelligo vt docet Sy qõo ſe Clinia exoluat: vt pote ſi faciat rem pal.i.oia que te ta erãt conſilia reuelet.

CAL. SAtis pol pterue.) Reſtat ad fallaciam & ad extorquendum argentum, vt Bacchis irata a Syro placetur, & ad Menedemum tranſeat. Satis pol. Meretricis conqueſtio exprimitur: cuius tota indignatio dependet ex nõ tradita pecunia.

do Clitipho pendebit animi.i.ſollicitus erit & anxius ſpe.i. expectatione: vt ſunt ii, qui expectant quibus expectatio maximã affert anxietatem. Dicimus aũt proprie aio pẽdeo.i. ſum ſolicitus vel dubius: quaſi ſuſpenſum animũ gerens Figurate aute interdũ dr pendeo animi: ſicut pilans animi, diſcrucior animi p aio. Cellius ad Ciceronẽ. Neſcio, ego qdẽ

ACTVS QVARTI SCENA QVARTA.

Iambici quadrati catalectici, vnus hypercatalecticus.

BACCHIS, CLINIA, SYRVS, DROMO. PHRIGIA ANCILLA.

B. SATIS pol proterue me Syri pmiſſa huc induxerunt.
Decẽ minas, quas mihi dare pollicitus eſt q ſi is nũc
Me decepit, ſępe obſecrãs me vt veniã, fruſtra veniet.
Aut cum venturam dixero, & cõſtituero cum is certe
Renunciarit, Clitipho cum ſpe pendebit animi:
Decipiam, ac non veniam. Syrus mihi tergo poenas pendet.
C. Satis ſcite promittit tibi. S. atqui tu hanc iocari credis?
Faciet niſi caueo. B. dormiunt: ego pol iſtos commouebo.
Mea Phrygia, audiſtin' homo iſte mõ quã villam demonſtrauit,
Charini? PH. audiu. B. proximam eſſe huic fundo ad dextrã?
PH. me mini.

Induci Huc induxerunt.) Inducitur aliqs cum verbi alterius decipit. In An. Vid quo me inducas. Promiſſa.) Cice. Promiſſa tua memoria teneas. Aliter accipitur cum dicimus pmiſſa barba. nã pmittere, ẽ polliceri: & ad magnitudinẽ nutrire. Plaut. Capillũ promittã. Pollicitus. Pollicemur magis ſpõte: Promittimus rogati. Promiſſa. Dicit pmiſſã & pmiſſio. Promiſſio & pollicitatio eandẽ vim habent. ſed pollicitatio maioris aſſeuerationis eſt. Vt veniam fruſtra veniet.) Pulchra permutatio eiuſdem verbi per tempora, quæ conuenit iratis. Pendet animi Spe pendebit animi.) Quod eſt corporis, ad cruciatũ animi tranſtulit. Supra viſum eſt q̃ torqueantur amantes i amicarum expectatione. Ac non veniã.) Mira meretricis calliditas exprimitur, iam cogitauit quemadmodũ Syrus videatur apud Clitiphonem vanus & mendax, ex quo ab illo verberetur. Mihi.) In meã vltionem. Virg. Poſt mihi non ſimili poena commiſſa lueris. Pẽdere poenas Pendet poenas.) Perſoluet. Vir. Tum pendere poenas Cecropide iuſſi. Satis ſcite.) Hoc cum riſu pronunciandum. Scite. Pulchre. In Andria, Scitus puer. Promittit.) Scilicet venturã. Hãc credis?) Hanc, & ad cõtemptum, & ad odium dixit: habent enim iſta pronomina quãdam emphaſim. Pol iſtos cõmouebo.) Bene iſtos, quaſi odioſos. In Eunucho. Cum milite iſto. Virg. Aut quid petis iſtis? Hæc enim pronomina ſpernentis ſunt, odiumque monſtrantis. Dormiunt.) Ocioſi ſunt & negligẽtes. Mea Phrygia.) Hoc eſt proprium meretricis vltro excludere amantem & aliũ recipere: vel ſe ad alium conferre. Phrigia. Nomen a regione, ſicuti Lesbia, Andria, Samia. Villa Q uã villam.) Villa, domus in agris quo ruſtici res vehunt, & euehunt. Virg. Et iam ſumma procul villarum culmina fumant vterer Varronis teſtimonio, ex primo de re ruſtica ad fundaniam, niſi notum eſſet. Ad dextram.) Inducit memorem meretricem, nec oblitam vbi ſit, & qd agat amãs. nã huiuſcemodi mulieres nil aliud agũt, nil aliud curãt, q̃ quomodo aliqd ab amãtibus extorqueãt.

GVI. SAtis pol &c. In hac ſcena vt Syri fallacia expleatur & pecunia extorqueatur Bacchis irata a Syro placatur: & ad Menedemum tranſit. Bac. pol. id eſt per Pollucẽ. Proterue satis proterue.i. ſatis iniurioſe, ſeu contumelioſe, aut ſatis ridicule: ac deriſorie, aut etiam ſatis importune. promiſſa: id eſt promiſſiones Syri adduxerunt me huc ad Clitiphonem propter ſup. decem minas.i. libras: quas pollicitus eſt.i. ſpõte pmiſit dare mihi Promittibus rogati: pollicemur vltro nei. promittere ẽt ſignificat aliqñ ad magnitudinẽ nutrire. vt pmiſſa barba.i. plixa: quaſi procul miſſa. Quod.i. ſed. ſi is Syrus nũc deceperit me ipſe venit ſępe fruſtra i. icaſſum obſecrans me, vt veniam ad Clitiphonem. aut cum dixero .i. pmiſero. & conſtituero.i. cõfirmauero: quaſi ſtatuero cũ eo me venturã.i. q veniã, cum.i. quãdo. is Syrus renunciarit.i. retulerit ei Clitiphonis. certe.i. pro certo, & cũ.i. quan

vehemẽter ai pendeo. fortaſſis ẽt interpretari poſſet: cum pendebit.i. erit in ſuſpẽſo ſpe ai. decipiã ego Bacchis ac non veniã: vt ego pmiſerã. Si. pẽdet.i. dabit luet: patietur penas. tergo ſuo i. ſuo dorſo. mihi.i. in vltionẽ iniurię meę. Dicim' ũn pendes mihi poenas. vel dabis.i. pſolues. & pęnis tuis mihi ſatisfacias. Cli. Bacch. promittit tibi ſcite.i. pulchre ſe affecturã: vt poenas luas ſi eã fallas. Syat que.i. id eſt ſed certe. tu credis hanc Bacchidẽ iocari: id eſt ioco dicere illa faciet id quod minatur. niſi cauero: id eſt ni ſi prouidero. vt illi pecunia extorqueat. Bac. dormiunt: id eſt ſunt ocioſi & negligentes. Clinia & Syrus: neque de pecuniis prouident. & q.d. ſurdos agunt. vt Cicero in epiſtolis. Non omnibus dormio: id eſt non in omnes ſurdus ſum. Pol. ego commouebo. id eſt excitabo iſtos per contemptũs id eſt Syrũ & Cliniam o Phrigia mea fabula. & eſt nomen a regione. audiſti ne modo id eſt paulo ante. quam villam.i. quam domum agreſtem Carini: id eſt illius viri. iſte homo de quo cõſtaba inter eas demonſtrauit Phrygia fabula. Audiui. Bacchi. Nonne inquã audiſti eam villam eẽ proximã huic fundo: id eſt huic prædio. Fundus eſt pars agri: nã ager vnus multos continet fundos. ſed hoc eſt ſatis inculcatum ad dextram: id eſt dextrorſum: id eſt verſus partem dextrã. Phry. Memini.i. recordor. eum demonſtraſſe ita. Fũdus & ager

SER. SAtis. Iam conceſſo a Clinia q Bacchidẽ pro ſua duceret ad domum patris. Ecce Bacchis offertur conueniẽter: & talis quæ pecuniã exciperet: & iraſcatur de dilatione ita: vt pro ea accipienda, permittat ſe duci quolibet. Syrus enim pmiſerat ſibi q in domo Chremetis reciperet decem minas, quas Clitipho pmiſerat. Ecce quomodo iraſcitur Bacchis de argento aduerſus Syrũ & minatur ei cũ quadam machinatione tranſeundi ad militẽ quendã: & ſic magis angitur Syrus, vt qrat argentũ ad eam retinendam. Promiſſa.i. decem minæ quas &c. quidẽ.i. & ſi is nunc me decem fruſtra veniet ad me ſæpe obſecrãs: vt veniã ad Cliti. Et certe cum is.i. Syrus reñ. Clitiphoni. & cũ Clitipho pen. ſpe mei.i. poſitus in ſuſpendio expectabit me tunc decipiam. Audiſti quam villam demõſtrauit? demonſtrauit villam Carini. Et audiſti illam eſſe proximam huic ſcilicet.

ASCE. ¶ ILLVD. Satis ſcire pmittit tibi. Multi de Syro itelligunt: vt ſit ad Bacchidẽ (nõ intelligentẽ tñ) cum irriſione dictũ o Bacchis Syrus pmittit tibi ita: is ſcite tñ. Et qa Syrus itelligebat ad ironicos, & cũ irriſione dcm ſubdit. Atq tu hanc &c. In expoſitione illius. Ego pol iſtos cõmouebo vbi erat Clitiphonẽ fecit Cliniam: quia Clitipho abſens verbo Bacchidis excitari nõ potuit. Et ad finem ſcenæ vbi reperti: Traduce huc ad nos propere: textus quem primũ legi habuit: Traduce hinc ad vos: atq ita legẽdũ quoq iudico. Nam cum Bacchis apud Syri dominos ſit: qui poſſet Syr. dicere traduce hũc ad nos. præſertim cũ Dromo ſit Menedemi ſeruus: quo traducenda erat Bacchis.

CAL. ℂ CVRRiculo.)Hoc loco aduerbiũ, alias nomẽ. ſ Apũ
Curriculo eũ miles)Hic eſt de quo ſuprius Syrus. Nã miſeꝝ quẽdã
offendi ibi militẽ eius noctẽ orantẽ, hæc arte tractabat vi-
Agitat tũ. ſ Agitat Dionyſia.)Aliter agitat accipitur cũ dicimus,
agitat conuiuia & Dionyſia: & aliter cũ dicim⁹, agitat vitia,
iuue. Hæc ego nõ agitẽ? ſ Quid inceptat?)Tanquã de ma
gno facinore dixit.

.i.nõ eat illuc quo iuſſa eſt. Bac. abi.i. diſcede Phrygia: quo
te iuſſi. Sy. quin.i. quinimmo. argẽtũ eſt paratũ. Bac. Quin.i.
quinimmo ego maneo hic. q.d. Quid dicis vt maneam: nõ
vides me manere. & idẽ verbũ.ſ. quin repetit more iratorũ.
Sy. atq.i. ſed certe. iã.i. ſtatim. dabitur tibi argẽtũ.ſ. Bac. vt
lubet.i. quẽadmodũ tu vis, detur nec ne non curo amplius.

B. Curriculo percurre apud eum miles Dionyſia agitat.
S. Quid inceptat? B. dic me hic oppido eſſe inuitam, atq; aſſeruari.
Verum aliquo pacto verba his me daturam eſſe, & venturam.
a. Peril hercle. Bacchia mane mane, quo mittis iſtanc quæſo?
Iube maneat. B. abi. s. quin eſt paratũ argẽtũ. B. quin ego maneo.
s. Atq iã dabitur. B. vt lubet, nũ ego inſto? s. at ſcin' quid ſodes?
B. Quid? s. tranſ eundũ eſt nunc tibi ad Menedemum, & tua põpa
Eo traducenda eſt. B. quã rẽ agis, ſcelus? s. egone? argentũ cudo,
Quod tibi dem. B. dignã me putas, quã illudas? s. nõ eſt temere.
B. Etiãne tecũ hic res mihi eſt? s. minime tuum tibi reddo.
B. Eatur. s. ſequere hac, heus Dromo. D. quis me volt? s. Syrus.
D. quid eſt rei?
S. Ancillas omneis Bacchidis traduce huc ad vos propere.
D. Quamobrem? s. ne quæras. & ferant quæ ſecum huc attulerunt.
Sperabit ſumptum ſibi ſenex leuatum eſſe harum abitu.
Næ ille haud ſcit hoc paululũ lucri, quantũ ei damni apportet.
Tu neſcis quod ſcis Dromo, ſi ſapies. D. mutum dices.

nã inceptare & incipe
magnorũ eſt facino
Seruat rum. ſ Seruari.)Cu
ſtodiri vel meli⁹, ſu
ſpicioſe obſeruari
vt illud Virgilianũ,
Quod ſupeſt cęli men
ſes & ſydera ſerua.
ſ Mane mane.)Hęc
ſingula verba ſi dili
genter notes, Syri
magnã trepidatio
nẽ iudicãtiõ ſtati de
argẽto mentionẽ fe
cit, in quo lis oĩs pẽ
debat inter Syrũ &
Bacchidẽ. ſ Quid.)
Pro imo, hoc loco
ponitũ. ſ Qui. Repe
tit Bacchis Syri ver
bũ, vt mos ẽ iratoꝝ.

Nõ.i. nõ qd iſto.i. vr
geo vt des. q.d. non
Sy. at.i. ſed. ſcis ne
ſodes blãdientis ꝉbũ:
quaſi ſi audes qd fa
cias. Bac. Quid fa
ciã.ſ. Sy. Eſt tibi trã
ſeũdũ.i. te opꝫ trãſi
ad Mene. & tua põ
pa.i. tuus comitatus
ancillaꝝ eſt tibi tra
ducẽda eo.i. ad Me
nedemũ. Bac. O ſce
lus.i. o tu ſceleſte. ſꝫ
vocauit noie vitii
vt eius improbitatẽ
aggrauet. qd rẽ agis.i.
q i moliris: aut quid
dicis Sy. ego cudo.i.
extorqo argẽtũ ſget
rime: qñ ſi ego fabri
carẽ illud. nã pprie

ſ Nõ ego inſto?)Fingit ſe nõ magnopere curare vt habeat
argẽtum: quemadmodũ faciũt hi qui defeſſi ſunt diu peten
do aliquid. ſ Sodes.)Blãdientis aduerbiũ. ſ Quã rem agis
ſcelus?)In Andria, vbi eſt illic ſcelus. Et ad intellectũ, nõ ad
verba redigitũ. nã & ſcelus, ſceleſtus itelligitur. & plus dixit
q̃ ſceleſte: vt, Tu nihil niſi ſapientia es. Martialis. Nõ vitio
ſus homo es Zoile, ſed vitium. ſ Eo.)Ridicule additum: vt
ſit eo, loci aduerbium. ſ Argentũ cudo.) Iocularitet dixit.
Cuditur enim pecunia dum iprimitur. ſ Quam illudas?)
In Andria, Adeone vobis videmur eſſe idoneæ in quibus
ſic illudatis? illudo in te, ſexto caſu: & illudo te accuſatiuo
dicimus. dicitur quoq; illudo te & tibi. ſ Non eſt temere.)
Temere Sic dicitur qñ aliquid ſit nõ ſine magna ratione. ſ Hic.)In
hac re, vt ad Menedemũ traducar & eſt cum interrogatio
ne legendum, ita vt neget non veniſſe ea gratia. ſ Eat.)Ci
to flectitur. & quia mulier, & meretrix, quæ trahitur mini
mo lucello. ſ Quamobrem.)vt pote tardiuſculus nõ itelli
git Syri conſiliũ. de eo ſuperius, ille Cliniæ ſeruus tardiu
ſculus eſt. ſ Damnum.)Damnum, rei eſt: Malũ vero homi
nis. Perſoluet Chremes argẽtum ex fallacia Syri: quod erit
maius damnum, q̃ ſi pmãſiſſet meretrix. ſ Tu neſcis qd ſcis
Dromo.)In Eunucho, Tu pol ſi ſapis. quod ſcis neſcis. Nõ
poſſumus neſcire quod ſcimus: ſed ita, vt cõcordia diſcors
Virg. Sequitur q; ſequentem. ſ Neſcis quod ſcis. Hoc eſt qd
dicitur. Quod ſcis neſcis. prouerbiale eſt, & multum apud
dialecticos tractatum: vt facio & non facio, & amicus ſuꝫ
& non ſum, & audio & non audio, &c. huiuſmodi.
GVI. ℂ BAC. Percurre.i. valde curre. curriculo.i. celerrime: ita
vt ſit aduerbiũ, vl ſit ablĩs a curriculũ p curſu. vñ Gel. Nõ
Percurrere ne is curriculo & oleũ petis. ideo elegãter dicim⁹ venit ad
me curriculo.i. qd dici ſolet toto curſu. Miles, de quo ꝑus
dictũ eſt, q noctem vnã Bacchidis orabat: agitat.i. celebrat
Dionyſia Dionyſia.i. orgia Bacchi hoc eſt feſta Bacchi q; Bacchanalia
ẽt dñr. apud eũ hoiem.ſ. q demonſtrauit villã. Sy. Quid
hæc Bacchis inceptat.i. de nouo molitur & parat. Bac. dic
me eẽ hic & aſſeruari.i. detineri: & ſuſpitioſe obſeruari hic
Oppido oppido.i. valde iuuitã.i. male ↄtemptã, & cõtra voluntatẽ.
verum.i. ſed. dic me eſſe daturam verba his.i. decepturam
hos q hic me hñt aliquo pacto.i. aliquo mõ. & dic me ven
turam.i. ituram ad eũ. Sy. pii hercle: o Bacchis mane mane,
quo mittis iſtam Phrygiam, quæſo iube q ſup. ipſa maneat

cuditur argentum dum imprimitur. quod argentum demi
id eſt tradam tibi. Bac. putas me eſſe dignam, quã illudas:
id eſt irrideas. Dicimus autem illudo te, & tibi, & in te. tã
in accuſatiuo, q̃ in ablatiuo. Sy. hoc quod molior.ſ. non eſt
temere.i. non paratur inconſulte: ſed ingenioſe. Bac. etiã ne
.i. vtrum res eſt mihi tecum hic: id eſt habeo hic tecũ nego
cii quiq̃. Sy. minime.i. non habes negocium mecũ ſed red
do tibi tuum.i. quod tibi eſt promiſſum. Bac. Eatur. Hic ẽ
conſenſio Bacchidis vt ad Menedemum eat. Eatur, inquit
imperſonaliter. q d. a me & a meis ancillis eat eo. Sy. ſeque
re me Bacchis hac. heus vocantis particula: o Dromo ſerue.
Dro. Quis vult me: id eſt quis me petit. Sy. Syrus eſt qui te
vult. Dro quid rei eſt: id eſt quę res de nouo obtigit. Sy. tra
duce pro traduc propere.i. feſtinãter hinc ad uos omnis.i.
omnes ancillas Bacchidis. Dro. quamobrem.i. quare tradu
cam. Sy. ne quęras id eſt noli quęrere. & ipſę ancillæ ferant
.i. afferant ea quę attulerũt huc ſecum. ſenex Chremes ſpe
rabit ſumptum.i. impendium eſſe leuatũ ſibi.i. diminutũ.
abitu.i. diſceſſu harũ mulierculaꝝ. Næ.i. certe. ille ſenex
haud.i. non ſcit quantum damni hoc paululũ lucri appor
tet.i. afferat ei. Tu Dromo neſcis id.i. actu non aduertis ad
illud quod ſcis.i. quod mente tua tenes. nã multa ſcire nos
experimur ad quę non omni tempore aduertimus: ſed illo
rũ admoniti paululum facile recordamur. ſi ſap. es: id eſt ſi
eris ſapiens vel ſapiẽter ages. Dro. tu dices me eſſe mutũ.
adeo ſum taciturus: neq; verborum quicquam emiſſurus.
SER. ℂ APVD eum: ſcilicet Carinum: ponit nomen ville loco
nominis ipſius villæ. Dicis. quin eſt paratum argẽtum: &
quin ego. Vt lubet: quia ego nõ rogo te: angitur Syrus per
hanc ambitionem: vt certiorẽ eam faciat de argento. Etiam
ne quaſi dicat promiſi quidẽ me venturam ad domũ Chre
metis. Sed hic id eſt in domo Menedemi eſt mihi res id eſt
conuentio tecum: vt tecum hoc pepigiſſem. Senex.i. Chre
mes. abitu i. abitione harum. ne.i. certe. Haud ſcit hic paulu
lum. lu. de diſceſſione quantum p. &c. Tu neſcis quod ſcis
ſcilicet dicas te nihil inde ſcire æque omnia taceas.
ASCE. ℂ AT illud: Tu neſcis id qd ſcis Dromo: mallẽ ſic iterpta
ri vt vulgo dici ſolet: nõ me tñ vidiſti Dro, tu neſcis.i. geras
te taciturnum p inde atq; neſcias qd ſcis: hoc ẽ diſſimulato
qd ſcis. Nã qd actu nõ aiaduerteris: ſatis abſurdũ intelligitũ.
tũ maxime memorẽ eẽ expediat eũ, qui callide diſſimulat.

ℂ Ita

CAL. ITA me Di amabūt.)Hic eſt tranſacta Syri fallacia,& tandem extorquetur argētum:& idem eſt Chremes q fuit in prima comœdię parte. miſeretur enim Menedemi,& eius vicem dolet,credens Bacchidem amicā Cliniæ eſſe. Tantum mali.)Proprius dixiſſet damni,niſi ad ęgritudinem animi referas. Illācine mu.)Hoc eſt quod ſupra dixi, iſta pronomina afferre contemptum & odiū. Cū illa fa.) Cū ſtomacho dixit, id qđ ſuperius facete Syrus pōpa appellauit. Ita ma. deſy.) Vix in primis explebile deſyderium illi⁹ rei eſt q̄diu optauimus; ſed eius poſtea in dies paulatim nos ſacietas capit. Nec fieri mo.)Quod plus eſt, & ad prodigalitatem accedit. Eccū.) In Andria. Atq; eccum video. Superius dixi eccum, ellum reſolui p aduerbia, non per noīa; ſed tamen ſm Donatum eccum quaſi ecce eum, veteres dixerunt. Eccum, ellum: quod apertius ſignificat ecce eum ecce illum. Ceſſo hūc adoriri?)Quaſi deiprouiſo alloq. aggredi. In Andria, Hic ſi me iparatū nūc adortus eēt. Adoriri dr,q ex īſidiis repēte iuadit. dictū ab eo q corpa aggredietiū exurgāt ſubito:atq; increſcant. Hem.) Interiectio lęti,al's pturbati. Te mihi ipm iādudū.)Laurēti⁹ Val. vir oīum nr̄ę ętatis eruditiſſim⁹,dič, dudū & iādudū de puo tpe dici vnius horæ,aut ſemihorę,aut duarū horarū,vel ad ſummū q̄tuor. ſʒ Don. illud Terētianū exponēs, Iādudū ętatē iter nos factę lites,ſic inqt. Quia iādudū īfinitę morę eſt,addit ętatē:vt oſtdat multū abiiſſe tpis: & factū eſt, Iādudū ętatē,p lōgiquo tpe. Lucilius, Vt multū, mēſeſq; dieſq;.nō tn̄ ætatē. Aetatē,diu longinquoq; tpe ac plixo vt ē ętas.& q̄ ſequunt. Videt egiſſe. Colligit hoc ex verbis Syri,a quo exoptaret. credebat.n. ſenex ſe a ſuo nō optari,niſi gr̄a fallaciæ i Mene. Ac factū reddidi.)Secut & cū magna audacia pnūciat:& pl⁹ eſt q̄ ſi diceret feci. Caput demulceā.)Magni blādimēti ſignū,qđ fit, quotiēs i re optata dn̄o ſeruus ex ſentētia obſequit. Boni aliqd.)Nō dicit quid:vt eum lætiorē reddat,& in ſpe magni boni detineat. Hercle vero.)Aduerbia ſunt confirmatiua. Nō hercle vero verum dico. Negat ſe gloriari, & ſe veridicū fatetur: vt hi qui re magna peracta fingunt ſe non gloriari vt ſint maioris fidei & authoritatis. Tui Clitiphonis.)Hoc eſt quod ſuperius Syrus. Quod vim tantam in me & poteſtatem habeam tantæ aſtutiæ, vera dicendo vt eos ambos fallam. Inferius Chremes non credet Menedemo Bacchidem Clitiphonis eſſe amicam.

Demulcere caput

CVI. ITA me Dii ament &c. Hic Syri fallacia ſuum ſortitur effectum,& tandem a Chremete extorquetur argētū. Chr. Dii amēt me ita, vt me miſeret: id eſt miſericordia mouear vicem Menede. id eſt propter fortunā Menedemi. vel potius vicē Menedemi: id eſt loco Menedemi. Eodem genere dicendi Ci. vtit ad Lētu. Noſtrā, inqt, vicē vltus eſt ipſe ſeſe, i. pūiuit ſeipm, vice, i. loco nr̄i. Itaq; ſic ɔtinua Dii

ACTVS QVARTI SCENA QVINTA.

Senarius, vnus quadratus

CHREMES, SYRVS.

C. ITa me Di amabunt.vt nunc Menedemi vicem
Miſeret me tantum deueniſſe ad eum mali!
Illāccine mulierem alere cum illa familia!
Etſi,ſcio,hoſce aliquot dies non ſentiet,
Ita magno deſyderio fuit ei filius.
Verum vbi videbit tantos ſibi ſumptus domi
Quotidianos fieri nec fieri modum;
Optabit rurſum vt abeat ab ſe filius. Syrū optime *Quadratus*
Eccū .s. ceſſo hunc adoriri? C. Syre. s. hem. C. quid eſt! *senarii*
s. Te mihi ipſum iamdudum exoptabam dari.
C. Videre egiſſe iam neſcio quid cum ſene.
s. De illo quod dudum! dictum ac factum reddidi.
C. Bona ne fidei! s. bona hercle. C. non poſſum pati
Quin tibi caput demulceam. accede huc Syre.
Faciam boni tibi aliquid pro iſta re, ac lubens.
s. At ſi ſcias q̄ ſcite in mentem venerit.
C. Vah, gloriare eueniſſe ex ſententia
s. Non hercle Vero, verum dico. C. dic, quid eſt!
s. Tui Clitiphonis eſſe amicam hanc Bacchidem
Menedemo dixit Clinia,& ea gratia
Secum adduxiſſe, ne tu id perſentiſceres.

me amēt ita: vt me miſeret vicē p vice: hoc eſt loco Men. q.d. cū ſua me miſeret tm̄ mali deueniſſe ad eū. vt tāta illa familia ſit aliena. Illācine.i. vtrū oportet ſup. aut neceſſe: ſeu op⁹ eſt alere illā: cū ɔtēptū & odiū dicit p illā mulierē Bacchidē cū illa familia.i. cū tāto comitatu ancillarū. & ſi.i. q̄uis ſcio q ſup. Me. nō ſentiet onus vn̄.ſ. hoſce aliquot dies .i. p aliquot dies primos. ita.i. adeo filius fuit ei magno deſiderio .i. adeo deſiderauit filiū. verū.i. ſʒ vbi .i. qn̄ viderit tātos ſūptus quotidianos .i. ipēſas quotidie faciendas. fieri ſibi domi. nec videbit modū.i. finē fieri. rurſum denuo optabit: vt filius abeat .i. diſcedat ab ſe .i. qđ dr̄ inepte de penes ſe. Eccum.i. ecce hic ppe Syrū optime .i. tēpeſtiue: opportune. Sy. ceſſo.i. qd moror: qd tardo. adoriri.i. agredi verbis hunc Chremetes. Ch. o Syre: vocando pnūciādū. Sy. hē: hic eſt vox læti: iterdū pturbati. Chre. qd eſt pp quod me velis, & gaudeas mea pn̄tia. Sy. iādudum .i. lōgo ante tpe exoptabam te dari.i. offerri obuium mihi. Chr. Videre.i. videris. cenſeris: iudicaris egiſſe. nam neſcio qd cum ſene Mene eum decipiendo, vt ego poſtulauerā. Sy. dicis me egiſſe aliqd de illo,i. de illa re: videlicet de eo decipiēdo. qđ dudum.i. paulo ante: vel ſm Don. longe ante ſubaudi cōcitaueramus: vel aliquid tale: nam hic eſt diſtinguendū. Deinde ſubde. Reddidi dictū ac factum.i. & dixi & feci: vel vt dixi ſic effeci. Reddere.n. aliquid dictū eſt illud dicere, & reddere factum eſt facere. Solemus.n. ſic dicere. Hoc tali die factū reddā.i. hoc a me tali die fiet. Ch. Bona.i. bona ne fide .i. vere ne dicis? nā fides eſt: vt Ci. inqt, dictorū ɔuentorūq; ɔſtātia & veritas. Sy. hercle dico ſup. bona fide: & iurando dictū cōprobat. Chr. Nō poſſum pati.i. nō poſſum ɔtinere. qn.i. q nō demulceā.i. ſuauiter attrectem tibi caput. O Sy. accede huc.i. ad me: vt tibi caput demulceā: & te aliquo munere donē. faciā tibi aliqd boni p iſta re.i. p iſta fallacia: ac lubēs.i. bono aīo. Sy. at.i. ſed. ſi ſcias q̄.i. q̄tū. ſcite.i. pulchre: ingenioſe. ſubtiliter venerit mihi in mēte illud.ſ. qđ poſtea eſt dicturus. nā iterrupit ſermonē Chremes. Chr. vah. irridētis iterectio ē hic: ſed tn̄ ioco eū illudit: nō ſerio gloriar .i. gloria te extollis. eueniſſe. ex ſnia.i. q euenerit tibi: vt volebas. Sy. vero.i. ſed hercle nō glorior.ſ. dico verū.i. veritatem. Ch. Dic quid eſt. Sy. Clinia dixit Menedemo hāc Bacchidem eſſe amicam Clitiphonis filii tui: & dixit inq̄ ſe Cliniam adduxiſſe ſecum eam, ea gratia: id eſt ea cauſa. ne.i. vt non perſentiſceres id: id eſt vt non perciperes. Nā a perſentio tis adiuncta eo fit perſentiſco, quod regit accuſatiuum, vt ſuum verbum: quia etiam pro primitiuo hic ponitur.

Reddere

Fides Cice.

SER. ITA. Deducta Bacchide adducitur Chre. qui ſoluat argentum. vicem, quia modo in vice ſua, ſicut ego paſcet eas. Illācine. ſcilicet. oportebit. Videre: id eſt videris. dic bona fide: ſcilicet dicis hoc. Ac ſi diceret: ſē verū quod dicis. Non hercle glorior. veritatem dic.

C. Probe. s. dic ſodes. C. nimium inquam. s. immo ſic ſatis,
Sed porro auſculta quod ſupereſt fallaciç
Seſe ipſe dicet tuam vidiſſe filiam·
Eius ſibi complacitam formam, poſtquam aſpexerit,
Hanc ſe cupere vxorem. C. modo quç inuenta eſt? s. eam·
*. Et quidem iubebit poſci· C. quamobrem iſtuc Syre? als. Equidem
Nam prorſus nihil intellego. s· vah, tardus es.
C. Fortaſſe. s. argentum dabitur ei ad nuptias.
Aurum, atq; veſtem, qui, tenes ne? C. comparet?
S. Id ipſum. C. at illi ego neq; do, nec deſpondeo,
s. Non quamobrem? C. quamobrem? me rogas? homini fugitiuo
dabo? s. vt lubet.
Non ego perpetuo dicebam vt illam illi dares,
Verum vt ſimulares. C. non mea eſt ſimulatio·
Ita tu iſtæc tua miſceto, ne me admiſceas.
Egon' cui daturus non ſim, vt ei deſpondeam?
S. Credebam. C. minime. s. ſcite poterat fieri·
Et ego hoc, quia dudum tu tantopere iuſſeras,
Eo cœpi. C. credo. s. cæterum equidem iſtuc Chreme
Aequi boniq; facio. C. atqui tum maxime
Volo te dare operam vt fiat, verum alia via.
s. Fiat· quæratur aliud. ſed illud quod tibi
Dixi de argento, quod iſta debet Bacchidi:
Id nunc redendum eſt illi· neq; tu ſcilicet

CAL. ¶ IMMO ſic ſatis.) Sic dixit, vt qui ſuſpicaretur a Chremete dictum, nimium inquam, non ſerio, ſed ioco. ¶ Tuam vidiſſe filiam.) Neque hoc Menedemo crediturus eſt Chremes dum dicet iferius. Et illum aiunt velle vxorem. ¶ Iubebit poſci.) Id eſt peti. Petimus aliquid precario, Poſcimus imperioſe, Poſtulamus iure, ¶ Prorſus nihil itelligo.) Prorſus pro eo quod eſt omnino. Sunt qui cōiūctionem velint. Vel prorſus, certe, recte, vere & dicitur quaſi porro verſus: nā prorſum, ē porro verſum: id eſt ante verſum. hinc & proſa oratio, quam non inflexit cātilena. ¶ Hui.) Interiectio mirantis. & hoc cum geſtu ſeruili, & leuiori pſonæ congrue dictū. ¶ Argētū dabitur.) Scilicet a Men. iferius Chr. non imemor verborū Syri Menedemo dicet. Et illū aiūt velle vxorem: vt cum deſponderi, des q aurum, & veſtem, atque alia q̄ op⁹ ſunt cōparet. ¶ Qui.) Pro quo. ¶ Nec ſpondeo.) Proprie dixit Spondet pater puellæ, Deſpondet pr̄ adoleſcentis. In Andria, Placuit deſpondi. ¶ Fugitiuo dabo?) A conditione perſonæ Cliniam vituperat. nam fugitiue proprie ſerui. vnde i edicto ędilium currulium titulus eſt ſeruorum fugitiuorum, Si quis fugitiuus, erroue ſit noxaue ſolutus non ſit. ¶ Non ego perpetuo.) Virgilius. Connubio iungam ſtabili, propriamque dicabo. Illa datur perpetuo quæ omnes annos cū marito exigit. ¶ Tua miſceto.) Verba probi viri. qui non vult adhærere conſilio alterius in re non probabili. ¶ Cui daturus non ſim.) Argumentum ab equo. Non æquum. non leges ipſç concedunt, vt quis pater filiam alicui ſpondeat, deinde deneget. ¶ Iſtuc Chreme.) In re non probabili vult inire opinionem optimi ſerui, qui domino bona fide morē gerat, & pro viribus obſequatur. ¶ Fiat· quæratur aliud.) Aſtute, & callide, in omnibus aſſentitur hero: quia iam lenibus verbis extorquebit argentum.

Peto

Poſco

Poſtulo

Fugitiuus

CVI. ¶ CHR. Probe. i. recte, excogitatū eſt. ſ. aut aliquid tale. Sy. Dic ſodes. i. ſi audes: blandientis particula. q. d. ſed dic ſine fictione. Chre. inq̄. i. dico tibi, q nimium. i. plurimū, vel valde probe actum eſt. Sy. immo. i. ſed. ſatis probe ſic actū eſt. ſed porro. i. deinde: poſtea auſculta id ſup. fallaciç. quod ſupereſt. i. quod reſtat: quod reliquum eſt. ipſe Clinia dicit ſeſe. i. ſeipſum vidiſſe tuā filiam Antiphilam. dicet etiā formam. i. pulchritudinem eius complacitū eſſe. i. cōplacuiſſe ſibi nā complaceo in præterito facit complacui: & cōplacitus ſum pro eodem ſenſu. dicet etiā ſe cupere hāc filiam tuā vxorem. i. pro vxore ſua: poſtquam aſpexerit eam. ſ. hoc eſt ſe velle eā vxorem habere: ex quo eam aſpexit. Ch. modo. i. verū dicis illum cupere hanc filiam: quæ modo. i. paulo añ inuenta eſt Sy. eam dico. ſ. q̄ inuenta eſt; vel eam cupit. & quidem. i. & etiam, vel certe iubebit poſci. i. peti. i. faciet: vt per aliquos a te petatur. Ch. q̄obrem. i. quare o Syre dicis ſup. illud. nam prorſum. i. omnino nihil intellige. i. non bene capio quorſum ſpectent tua verba aut qd ſibi velint. Sy. hui: interiectio indignātis Syri herum nō intelligere, es tardus .i. hebes: & obtuſus ingenio: qui me capere non potes. Ch. fortaſſe. i. poſſibile eſt me eē tardū. Sy. argētū datur ei Cliniæ. q: in ablatiuo. i. quo argento. cōparet. i. quçrat aurū. i. annulos aureos: cæteraq; aurea poſuit tm̄ materiā pro materiato vt dn̄t. atq; quo cōparet, veſtem. i. indumēta ad nuptias honeſte celebrādas. cōparet. i. emat ſibi talia. nihil impēdio qd ad me: Sy. idipſus ē ſup. ɔſentiēdo dic. q. d. illud tm̄ ē vt comparet q̄ ſibi volet te nō ipediēte cuſ nihil ad te. Ch. at. i. ſed. ego Chre. neque do, neq; ſpondeo. i. pmitto futurā ſpōſam filiā meā illi Cliniæ Sy. non? dicis te non ſpondere velle illi. admirat̄ hoc Syrus: deinde interrogat. q̄obrē. i. q̄re. non ſpōdes. Ch. interrogas me q̄obre nō ſpōdeā' dare illā filiā meā hmoi fugitiuo. ſ. Cliniæ: q more fugitiui ſerui pr̄em reliqt Sy. fac ſup. vt lubet, ego non dicebā vt tu dares eā illi perpetuo .i. vt totā vitā eū eo exigeret. Verū .i. ſed dicebā vt ſimulares te illam dare ei. Ch. ſimulatio: ideſt fictio non mea eſt .i. nō me decet, qui vir grauis ſum. tu miſceto. i. confundito. iſtęc .i. tuas technas & fallacias. ita ne. i. vt nō admiſceas me. i. vt non me interponas, ſeu inuoluas. vis ſupple vt deſpōdeam filiā meā ſup. ei Cliniæ: cui ego non ſim daturus. q. d. non faciam. Sy. credebam te velle id facere. Chre. minime. i. non volo. ſup. illud. Sy. id. ſup. poterat fieri ſcite, i. pulchre, ac ingenioſe & quaſi ſcientere. Nā ſcitus dicitur qui ſciens eſt. & ego cœpi: id eſt incœpi hoc propoſitum, & hoc vaframentum. eo: id eſt ideo, quia dudum tu iuſſeras: id eſt volueras tantopere, vt, ſcilicet ſimulationē aliquam quacunq; via inuenirem, qua deciperetur Menede. Chre. Credo te id accepiſſe eam ob rem: quia tantopere iuſſeram, Sy. cæterū: id eſt ſed. equidem. i. certe. facio iſtud ęqui & boni. i. facio iſtud bona equitate: tanquam bonus ſeruus domino in omnibus gerens morem. Dicimus autē iſtud æqui & boni facio: pro eo quod eſt. facio iſtud æquum & bonum: vt dicimus iſtud rei facis: pro facis iſtam rem, nam æqui & boni hīc vt ſubſtātiua. in neutro genere capi debent. Chre. atqui: id eſt ſed certe. tum: id eſt deinde cōſequenter maxime volo te dare operam: vt ſimulatio & fallacia fiat in Menedemū. verum i id eſt ſed. volo id fieri alia via: id eſt alia ratione, ſiue alio modo. Sy. fiat alia via: ſcilicet ego ſum cōtentus ſed aliud: id eſt alius modus quæratur: ideſt excogitetur, & aptius inueniatur. ſed illud quod dixi tibi de argēto: quod iſta. i. tua filia debet Bacchidi: q videlicet ab anu corinthia. quæ mortua eſt, data illi fuit pignori, id argentum nūc eſt reddendū tibi: id eſt a te: id eſt te oportet reddere neq; ſcilicet. i. certe.

¶ DIC ſodes feci probe. Immo ſatis non nimiū. nō dicet vt perpetuo dares: ſed ad horam promitteres· Nō eſt mea ſimul. ſ. nō pertinet tali homini ſimulare: & mentiri. Tibi ē malum & graue. Cçteq: id eſt ſed. ego facio iſtud ęqui & boni: pro recto. & bono, Recta cōſtructio eſt. Atqui. i. certe. tū maxime: quia eſt æquum & bonum. Volo te dare operā vt fiat. Sed alia via q̄ me intermiſcendo.

SER.

CAL. ¶ O nunc cõfu.) Id eſt ad rationes q̃s ſtatĩ callide ſubiicit magna vis ẽ pſuaſionis: qñ nõ ꝑus amouemus ea q̃ is reſpõderet a quo aliqd petimus ſ Me iuſ. po.) Hęc ꝑ Chremete eſſent, & iure tenereſ reddere id argentũ. ſ In lauta.) Non decet eũ q lautę vitę ſit & ſplẽdidę, in oibus iuris rigorem obſeruare, nã q ad virginẽ ius ſeruãt, aipi, difficiles, & tenaces multis videñ. ſ Ego met.) Senex glorię cupidus adeo flectitur verbis Syri ad meretricem cum argento feſtinare cupiat ſ Simul confi.) Hoc loco ꝑ efficiã ponit: quo ſæpius in hac ſignificatiõe Cicero vtitur ab hoc, Cõfectũ, ꝓprie verbũ cõuenit gladiatoribus his, q graviſſimis vulneribus occubuerunt. Cicero in Catilinam, Gladiatori illi cõfecto & ſaucio.

Eo nunc confugies? quid meã? num mihi datum eſt?
Num iuſſi? num illa oppignerare filiam
Meam me inuito potuit? verum illud Chreme
Dicũt, IVS SVMMVM ſæpe ſũma malitia ẽ *alias, iniuria*
C. Haud faciam. S. immo, aliis ſi licet, tibi non licet.
Omnes te in lauta, & bene aucta parte putant.
C. Quin egomet iam ad eam deferam. S. immo filium
Iube potius. C. quãobrẽ? S. qa enim in hunc ſuſpitio eſt,
Tranſlata amoris. C. quid tum? S. quia videbitur
Magis veriſimile id eſſe, cum hic illi dabit:
Et ſimul conficiam facilius ego quod volo.
Ipſe adeo adeſt, abi, effer argentum. C. effero

tur iuris rigorẽ tibi tñ ñ licet: ꝑpea ꝙ oẽs hoies putãt. i. re putãt te eſſe ĩ ꝑte hoium lauta. i. ſplẽdida. & bñ. i. valde aucta virtutibus. i. & vitę ꝓbitate. queadmodũ dicimus macte virtute, q̃ſi magis aucte virtute. i. ꝑ virtutẽ: & melius aucta legit̃ q̃ acta. & ita ĩ multis codicib⁹ fas ẽ inuenire. Ch. qn. i. quimo, iã. i. nũc egomet deferã decẽ minas ad eã Bacchidem q̃ cito perſuaſus eſt glię cupidus. Sy. imo potius iube filiũ deferre ad eã. Chr. qobrem. i. q̃re iubes filiũ deferre illã. Sy. enim. i. certe. qa ſuſpicio amoris eſt trãſlata in hũc filiũ tuũ, q putat a Men. eſſe amator Bacchidis Chr. qd tũ. i. qd ide ſeqt̃ ſi trãſlata eſt ĩ eũ amoris ſuſpicio. Sy. qa magis veriſimile videbiť id eẽ. i. eũ amare eã. cũ. i. qñ hic filius dabit illi Bacchidi argẽtũ. & ſil. i. & ẽt, ꝯficia. i. efficiã: ꝑficiã facilius id qd ego volo efficere: hoc ẽt facilius decipiã Menedemũ. adeo. i. certe ipſe Clinia adeſt. i. aduenit. o Ch. Abi. i. valde domũ & affer argẽtũ. Chr. affero: argẽtũ. i. vel effero. i. educo ex capſa vt ferã: q̃ſi extra fero.

CVI. ¶ NVNC cõfugias. i. recurres. eo. i. ad has rõnes q̃ ſequũtur, dicẽdo qd mea intereſt ſup. i. qd ad me ſpectat de iſto argẽto. nũ. i. nũqd. i. argẽtũ datũ eſt mihi. q. d. nõ, nũ. i. nunqd iuſſi vt daret. q. d. nõ nũ illa anus corinthia potuit oppignerare. i. ꝑ pignore dare filiã meã me inuito. i. nolẽte. o Chreme hoies dñt vulgo illd dictũ verũ. i. veritati conſentaneũ, vz ꝙ ſummũ ius. i. nimis rigor iuris eſt ſæpe ſumma malitia. i. vt Cic. inqt ĩ off. ſũma iniuria. Chr. haud. i. nõ faciã, hoc ẽ nõ cõfugiã ad eas rões ſummi iuris. Sy. imo. i. ſi licet. i. ſi fas ẽ aliis hoibus vt ſequã

SER. ¶ EO. i. ad idem, vt dicas. Quod materia. i. ſi ipſi accomodauit argẽtũ. Num. i. nunquid mihi fuit datũ illud argẽtũ. nũ iuſſi vt daret. hõc poſſes dicere, verum. i. ſed. illud dicit vulgo. Summũ. i. totum ius ſuum exequi. eſt. i. reputatur. ſ. Me. non enim reſpicit ad cauſam ſed ad factum.

ACTVS QVARTI SCENA SEXTA.
CLITIPHO SYRVS.

CAL. Nulla eſt tam facilis res) Hic exprimitur amantis cõſtantia, qui ob nimium amorem Syro in re ſua iraſcitur: deinde paulo momento illum demulcet. ſ Q uin.) Pro qd nõ. ſ Difficilis.) Huic illud contrarium, Nihil difficile homini volẽti. ſ Vel me hæc.) Vel, modo nõ eſt diſiunctiua coniunctio, ſed pro etiam poſita: vt apud Virg. Vel Priamo miſeranda manus. ſ Hæc deamb.) Quæ facilis & non laborioſa, nam deambulatio, homini potius voluptatem q̃ laborẽ affert. ſ Vt te omnes quidem Di.) Improuidus adoleſcens non cõſiderat quid a Syro in rẽ ſuam peractum ſit: ſed oĩa ad voluptatem ſuam refert. ſ Iſtoc inuẽ.) Cum contemptu atq odio hæc ꝓnunciant. ſ Tuo iſtoc inuento: cũ q̃ incœpto. (Q uaſi de magno facinore. nã incœptũ, & incœptare, & incipere magnorũ eſt facinorum. ſ Perdiũt. Et antiquũ ẽ, & Plautinũ. ſ Cõminiſcere.) Pro cõminiſceris. i. fingis, hic cõmentum, alibi, A tq ipſis hoc commentum placet.

Deambulatio.

C. NVLLA eſt tã facilis res, qn difficilis ſiet, *ſenarii*
Quã inuitus facias: vel me hęc deãbulatio
Quam non laborioſa, ad langorem dedit.
Nec qdquã magis nũc metuo, q̃ ne denuo
Miſer aliquo extrudar hinc, ne accedam ad Bacchidem
Vt te omnes equidem Di, deæq;, quantum eſt Syre
Cum iſtoc inuento, cumq; incepto perdiunt
Huiuſmodi mihi res ſemper comminiſcere.

tẽptũ, & odiũ dixit. cũ iſto tuo inuẽto, ſeu cũ tuo figmento, ſeu cum illa tua inuentione: & cũ iſto tuo inceptu. i. conſilio inito, ſeu inſtituto propoſito. quantum eſt. i. quantum licet. i. quãtum eſt poſſibile: quantum vel fieri poteſt: vt te dedant. Nam eſt ſæpe ponitur pro licet. vel ſic leget Vtinam Dii & Deæ omnes quantum eſt. i. quãtum. Deorum & Dearum eſt: hoc ẽ quãtũ magnũ ẽ cõſortiũ ſeu contuberniũ Deorũ & Dearũ ꝑdant te cũ tuo incepto &c. q. d. oẽs Dii & Deę quotquot ſunt te ꝑdãt. tu cõminiſceris. i. tu fingis: excogitas: adinuenis ſemꝑ hmõi. i. tales res.

SER. Nulla. Poſtquam paratus eſt Chremes: qui donec argẽtum: vt magis ſit, iocularis hæc deceptio Chre. Inducitur ipſe filius qui recipiat a patre: & det Bacchidi. Cum ſuperius fuiſſet miſſus deambulatũ. Vt licentius tractaretur deceptio. Poſtq̃ peracta eſt redit dicẽs. Nulla &c. vel nid eſt etiam, hinc id eſt a demo patris. O Di quantum Deorum eſt. Cõminiſceris: id eſt commentaris.

CVI. NVlla &c. Hic apparet amãtis icõſtãtia: qui ob nimiũ amorẽ Syro in re ſua iraſcit̃, deinde paulo momẽto illũ demulcet. Cli. nulla ẽ res tã facilis, q̃ faciaſ. i. facias inuitus. i. cõtra volũtatẽ. quin. i. q̃ nã vel ꝙnõ (vt ꝙ ſit coniunctio) ſit difficilis. vel ſic. Nulla eſt res tã facilis. i. tm̃ facilis, ꝙ nõ ſit difficilis, quã eẽ facias inuitus vel. i. ẽt hæc deãbulatio. q̃ ſolet afferre recreationẽ. q̃. i. q̃tũ. nõ laborioſa. i. nõ hñs laborẽ. dedit me ad lãguorẽ. i. ad moleſtiã, et tędiũ, ac mœrorẽ. nec nũc metuo qcq̃. i. aliqd magis. q̃ ne. i. vt: ꝑ q; ego miſer excludar. i. emittar: eiiciar denuo. i. iterũ hinc. i. ex hoc loco. vbi ẽ amica. queadmodũ ꝑus fui eiect⁹. ne. i. vt nõ. accedã. i. ad eã ad Bacc. O Sy. vt. i. vtinã Dii & Deę oẽs ꝑdiũt, antiquũ ꝑ ꝑdãt. i. deſtruãt te. cũ iſtoc: ꝑ con

ASCẽ. SI i illos: Vel me hęc deambulatio, quæ nõ laborioſa ad langorẽ dedit. melior eſt lectio cõmẽtarii: vt ſit q̃ non laborioſa: patet apud ipſum interpretatio. Et ſi vt plurimi leguntiquæ nõ laborioſa &c. nos quoq; legerimus licet aſtruemus cum Calphurnio. Vel. i. etiam hæc deambulatio: quæ deambulatio non eſt laborioſa ſi non inuitus ſuppleambules. dedit me ad laborem quia inuitus ambulaui. audiui tertiam lectionem nõ minus bonam ⁹, qua nõ erat illud me: hoc modo: Vel hæc deambulatio quæ laborioſa non dedit ad laborem meum. q. d. nulla non dedit: hoc eſt omnia laborioſa dedit &c. Sicut apud Virg. in Buc. hæc eadem, vt ſciret, quid non faciebat Amintas & in illo A ene. Q uem non incuſaui amens, hominumq;, deorumq;.

CAL. Excarnificare. Carnifex. Caro. Proteruitas. Importunitas. Procacitas. Petulantia. Mereri. Promereri. Deferre. Delator. Garrire.

CEXCARnifices.)Terribiľr excarnifices dixit,hoc ẽ ex/crucies.Excarnificaŕ deductũ ẽ a carnifice. Carnifex ẽ,q car nes ex hoie faĉ.nã caro dcã ẽ eo ꝙ careat aia.& caro ꝑprie dŕ mortuorũ.Vir.Et corpa luce carẽtũ.vel caro ſit dcã q̃ſi cado,Virg.Belloq; caduci Dardaniæ.qd̃ iã.ſ.ſine aia ſit,& cadat.ſ I tu hic.Et hic ſecure exclamat:qd̃ iã extorſerit ar/gentum. ſProteruitas.) Importunitas:vel petulan tia.Proteruitas,leuior ẽ q̃ dã cõtumelia: Procacitas, maiori Petulãtia, maxia. ſIta me.)Mereŕ qs & bo nũ & malũ.Et mereri & p mereri ẽ ꝓſtaŕ bñficiũ.Vir. Q uiq; ſui memores alios feceŕ merẽdo.& idẽ, Nũq̃ regina negabo promeritã. ſEx te pus ag.) Sic fingi/mus qñ ſum⁹ collaturi bñfi ciũ i aliquẽ,& qcq̃ audim⁹ qď nõ placet,nec tñ nos in fenſos reddat.ſ Nõ li.tã.) Nimi⁹ ẽ ardor i adoleſcẽte cũ videt amicã,nec tñ tãgẽ di facultas daŕ.ſ Iã nõ ſu$ ir.)Nõ põt ꝑ nimiã lętitia diutius reticere qď fecerit. ſIratus.Iratus ẽ ex cã, Ira cũdus ex moribus.ſ Scin⁹ vbi nũc ſit?)Hęc iterrogatio gau dẽtis ẽ,& cui oia ex voto ſucceſſerint.ſ Perii.) Hæc vox ẽ amãtis aliqd mali ſuſpicãtis.ſ Iã arg.iã, nimiã velocitate$ ſignĩat.ſ Deferes.)In alia ſignificatiõe accipiŕ illud Olim/piadis ad Alexãdrũ, Amabo,inqt,mi fili qeſcas,neq; defe ras me.Hinc delator.ſ Garris.)Tanq̃ auis. vnde garrulus. Et garrire is dŕ qui inaniter loquiŕ.ſ Experibere. Antiquũ eſt:nos dicimus experieris:ſiue.Expiar qď ſedaŕ i illis &c. ſNę ego.)Nę id ẽ valde.ſ Deamo te Sy.)Id ẽ valde amo.

Obſecũdato

De,hoc loco augetr:alias diminuit.ſ Q ua cau.id fi. Vt argẽ tũ habeamus qď,ad Bacchidẽ deferas.ſ Obſecũdatio in lo/co.)Obſecũdare,ẽ oia ad alterius nutũ facere. ſ Loquitor pau.)Paucula dixit.nõ pauca:& ſic maiorẽ vi admonitio iſta habitura eſt.nã paucula corã patre loquitur Clitipho.

C. Vbi me excarnifices,s.i tu hinc quo dignus es;
Quam pene tua me perdidi proteruitas.
C. Velle͂ hercle factũ ita meritus, s.meritus? quo modo?
Næ me iſtuc ex te prius audiſſe gaudeo,
Quam argentum haberes,quod daturus iam fui.
C. Quid igitur dicam tibi vis? abiiſti, mihi
Amicam adduxti,quam non liceat tangere.
s. Iam non ſum iratus ſed ſcin' vbi nunc ſit tibi
Tua Bacchis? C.apud nos.s.non. C.vbi igitur? S.
*apud Cliniam, *Apud redundat in metro.*
C. Perii. s.bono animo es.iam argentũ ad eam deferes,
Quod ei pollicitus. C.garris vnde id? s.a tuo patre.
C. Ludis fortaſſe me. s. ipſa re experibere.
C. Næ ego fortunatus homo ſum,deamo te Syre.
Qua cauſſa id fiat,obſecundato,in loco.
s Sed pater egreditur. caue quidquam admiratus ſies,
Quod imperabit,facito loquitor paucula.

GVI. CVBI.i.in quibus:aduerbiũ pro noie,excarnifices.i.excru cies:affligas me,Excarnificare dicimus actiue vt hic.& ex carnificari vt ſit deponens verbũ vel cõmune:vt Priſc.inqt. & fit a carnifex cis:qui ſic dŕ ꝙ ex homine carnẽ faciat:q̃ ca ro ꝑprie ẽ mortuorũ dicta:ꝙ careat aia .vel a cado is,ꝙ re mota aia cadat.Inde caduci.i.mortui. Vir.Belloq; caduci.i.mortui.Inde ẽt cadauer.Syrus.Tui.i.valde.quo.i.in quã rẽ,vel ptẽ tu es dignus ire,q.d.abi i malã rẽ:vt meruiſti.q̃.i.q̃tũ.pene.i.ꝑpe:aduerbium, tua proteruitas .i. tua impor tunitas:tua petulãtia perdidit.i.deſtruxit:vaſtauit me vt dí cunt.Cli.hercle velle͂ ẽ factum eſſe:,vt.ſ.mea proteruitas te pdidiſſet,vt ais,ita.i.adeo,vel ſic meritus es,i.dignus es qui pdaris Sy.ais ꝙ meritus ſum pdi.quõ mõ.i.q̃ rõne? ne.i.cer te,vel valde gaude me audiuiſſe ex te:ꝑ abs te.iſtud ꝓuitius .ſ.pusq̃ hres argentũ:qď dare tibi volebã.Clit.igiŕ qd vis te dicã tibi aliud,q̃ qď dixi:cũ nõ dederis mihi occaſionẽ aliŕ dicẽdi.nã abiiſti.i.fuiſti ad Bacchidẽ.adduxiſti mihi amicã Bacchidẽ:quã nõ liceat tãgere.Sy.ridibundus ait: nõ ſum iã iratus.ſed ſcin.i.ſcis ne vbi nũc Bacchis tua amica ſit tibi.Clitipho.ẽ apď nos.i. qď dŕ penes nos nõ recte. nã penes ẽ q̃ſi i manu ac ptã te eẽ. Sy.nõ ẽ iq̃ apud te. Cli.vbi ẽ ergo.Sy.ẽ apud Cliniã.Cli.pii.iã mali qd ſuſpicaŕ. nã amãtibus oia ſũt ſuſpecta q̃ ſiũt i amicas Syre.es.i.ſis bono aio.i.ha beas bonũ aium.& qď dici ſolet,facias bonũ vultũ. iã .i.ſtati.deferes argentũ ad eã:qď argẽtũ pollicit⁹ es.i. ꝓmiſiſti ei.Cli.garris.i.nu garis:inaniter loqris:tractũ ab auib⁹.vñ garrul⁹. vñ.i. a quo id argẽtũ extorqbiŕ ſup.Sy.extorqbiŕ inq̃ a pře tuo.Cli.fortaſſe ludis.i.de rides me.Sy.experibeŕ:antiq̃ pro experire.re ipſa.i.ipſo effectu.Cli.ne.i.certe: vel valde. ſum hõ fortunatus.i.felix.o Syre deamo.i.valde amo(na$ hic de auget)te.Sy.expiere inq̃.ita.n.ẽ repetẽdũ:vt videat Syri ſermo cõtinuari ſic:experiere re ipſa qua cã.i.pp quã cãm id fiat:ꝙ habeamus argẽtũ a pře tuo:tñ ẽ mihi obtem perãdũ:io ſubdit obſecũdato,i.facito ad nutũ meũ.in loco.i. qñ locus.i.occaſio,ſeu opportunitas poſtulab.nam obſecun/dare eſt oia ad alterius nutũ facere.iõ Deus ſecũdat res no ſtras:qñ efficit:vt nr̃is optatis rñdeãt.hic ergo obſecundato cõmẽta mea ſup.i.accõmoda,ſeu cõforma te meis iuẽtioni bus:vbi tps ac locus erit:ſed pŕ tuus egrediŕ:caue admira/tus ſis quicq̃.i.vide ne quicq̃ cũ admiratione laudes:ne dep hẽdaris amãs.dicimus aũt caue ſis admiratus ſine negatio/ne.& caue ne ſis admiratus cũ negatione in eundẽ ſenſum penitus:vt caue cadas.facito id ſup.qď pater imperabit lo/quere:id eſt dicito.paucula i.admodum pauca verba. CVEL ẽ factũ.ſ.vt pdit⁹ eẽs.qa ita.Quid igiŕ.Poſtq̃ audi uit mẽtionẽ de argẽto pœnitet,& moderati⁹ loqŕ.Iã poſt q̃ Syrus videt eũ pœnitere:moderaŕ irę ſuę.q.d.rectã q̃rimo niã facis:& iõ iã nõ ſumit ꝯtra te.Vbi nunc ſit tua Bacchis. Per hoc ddit itelligere,ꝙ eẽt q̃ domo:niſi eã dimiſerat.ſed ne eũ terreret:diẽ tibi tñ.i.adoptiuũ vbicũq; ſit garris.i.me ludis.Deamo te i.valde amo te.Intẽſiuũ ẽ d. Qua cã dicis: qa me amas mõ.Tu ergo obſecro.i.recõpẽſato mihi aliq̃to retribuẽdo meritũ:q̃ cã.ſ.vt remuneres id ſeruitiũ mõ ſi att caue ne attonitus qñ pŕ dabit tibi argẽtũ q̃ſi admirãs.

SER.

ACTVS QVARTI SCENA SEPTIMA.

CHREMES, CLITIPHO, SYRVS.

C. VBI Clitipho nunc eſt? s.eccũ me,inque. CLI. eccum hic tibi. *Senarii*
C. Quid rei eẽt,dixi huic? s.dixi pleraq; omnia
C. Cape hoc argẽtũ.ac defer.s.hei,qd ſtas lapis?

CAL. Inque.

VBi Cli. nunc eſt?) Egrediŕ Chr.cum argẽto. ſEccũ me in.)Sy.ſubiicit verba Cli/tiphoni quæ patri reſpon/deat.ſ Inque. Raro alibi pręter inquã & inquit re/peries.Inque.i. dic. ſPle/raq; oia.)Hic adiectio in primo poſita ẽ loco. Adiectiões vero,aut in ꝑma pte ora/tionis:aut in vltima adiiciuntur. Hic ergo Pleraq;, ex abũ/dantia poſitum eſt.Omnia neceſſario additum in vltimo, ſicut interea loci,interibi.ſ Q uid ſtas lapis?)Hoc dictum in ignauum,Illa vero,caudex,ſtipes,aſinus,in ſtultum.

GVI. VBi Clit. &c. Hic Chr. cu$ argento egreditur:& Syr. Clitiphone$ admonet qď deat rñdere přĩ.Ch. vbi ẽ nũc Cliti. Sy. tu Cli.iq̃.i. dic:rñde. eccũ .i.ecce hic me.Clit.eccũ .i.ecce adſũ ſup.hic tibi hoc ẽ hic adſũ tibi morẽ gerere paratus.Ch.dixti:ni vtrum dixiſti huic filio meo.qď rei.i.q res eẽt:q̃propter mitterẽ ſi argẽtũ.Sy.dixi pleraq; oia:pleraq; abũdat vt in Andria ẽt dictũ ẽ.Additiões iterdũ ꝑponũŕ vt hic.iterdũ poſtponũŕ vt interea loci:interibi.Chr.cape hoc argẽtũ ac defer ad Bacchidem

Lapis ehidem. Sy. heihic indignãtis ẽ particula. o lapis .i. o dure
Caudes ingenio. quid .i. cur ſtas cur nõ accipis argentũ. Lapis dr̃ in
ſtipes ignauiſſima uero caudex: ſtipes, aſinus dicũtur in ſtultum.

SER. VBI dicis. Poſtq̃ iſtructus eſt a Syro filius: qui ſine ad mirationem & callide ſuſcipiat argẽtũ a patre, q tradat filio ſuo, ut deferat & Sy. inq̃. i. dic et, dixi plura: imo oia ẽt ſicut ſunt.

pdictas decẽ ornamẽtis. i. idumẽtis. porro. i. deinde, hęc. i. hę minę pdicte pro alimẽtis & ornamẽtis adpoſcent. i. adſciſcent: ſiue adiungẽt ſibi duo talẽta. i. duo taliapõdera, de gbus ſupius dictũ ẽ. dotis. i. p dote. itaq; dotis regit̃ ab illo actõ talẽta. talẽtũ. n. dotis recte dr̃. q̃. i. quãtũ multa iniuſta ac praua. i. nõ recta, fiũt moribus. i. p mores & ↄſuetudines hominũ q̃les ſut tales pecuniarũ ↄſumptiones in liberis & educãdis & collocandis nũe aliqs ſponſus ſeu gener ẽ mihi inueniẽdus oibus rebus. i. oib⁹ aliis negociis relictis. cui. ſ. genero dem bona mea inuenta. i. ptã labore. i. opera corporis mei & induſtria mentis.

CAL. CQVIN.) Pro cur nõ. Opperibere.) Antiquũ eſt, ſicut expibere. Minas qdẽ.) Induci t̃ tenax ſenex circa rẽ ſoltcit⁹ i q conqueri t̃ de dãno qd illi acciderat de inuẽta filia. Pro ali.) Nã crediderat anũ illã oppignerâſſe filiã Bacchidi. Alterę.) Id ẽ totidẽ. Porro.) Mõ ad uerbiũ ordinis: alias tpis. Hęc appoſcent.) Hæc pluraliter pro hæ. In Eunucho: Continuo hæc adornãt vt lauet. In Phormione, Hæc illę erãt itiones. Talẽta duo.) In ſeqẽtibus dicet, Duo talenta pro re noſtra ego decreui eſſe ſatis. Relictis omnibus. Poſitis omnibus aliis negociis. Labore inuenta. Proprie parata.

Quin accipis! CLI. cedo ſane. S. ſequere hac me ocyus,
Tu hic nos dum eximus interea opperibere.
Nam nihil eſt, illic quod moremur diutius
C. Minas quidem iam decem habet a me filia:
Huas pro alimentis eſſe nunc duco datas.
Haſce ornamentis conſequentur alteræ.
Porro hæc talenta dotis appoſcent duo.
Quam multa iniuſta, ac parua fiunt moribus!
Mihi nunc relictis omnibus, inueniendus eſt
Aliquis, labore inuenta mea, cui dem bona.

CCEDO. i. concede vt deferã, poſtq̃ iubetis. Sequere cito, amouet eũ a pñtia pris, neqd admiraret̃, vel mi us caute diceret. Minas decẽ iã hʒ filia. Sʒ nõ curo. Sed qa duco &c. hi. al. i. i nutriẽdo eã tãtũdẽ diſpẽſaſſe: haſce: q̃ſi mõ mitto porro, i. deiceps hic pmiſſa. ſ. x. & x. minę app. &c. Ecce quã multa praua veniũt ex mali s morib⁹. ſicut iſta q̃ mihi ↄtigũt malis morib⁹ uxoris meę. Quę quõdã noluit paret meo pcepto. ſlictis r. meis. ſ. huic ſoli rei me oportebit itendere vt q̃rã aliquẽ, cui dẽ bona mea cũ filia. Deſcribit i his ↄbiſtauarũ Chr. & dolẽtẽ de pecunia q̃ p filia diſpẽdet, ut tãto libẽtius eã donet Cli. Qui nõ multũ pecuniæ cũ ea poſtulabit. Et hęc uerba ſunt q̃dã cõmoditas ſeq̃tis Actus. Præterea ad h valeat q ſolus loquit̃ ut ſciamus ipſum expectare. Me. veniẽtẽ, ade ũ.

SER.

GVI. CCLIT. ſane: ideſt certe. cedo, ideſt vado: vel obſequor. Sy. ſequere me hac nunc ocyus i ideſt cito, comparatiuum pro poſitiuo. Tu Chreme interea, ideſt dum ibimus opperibere, vetuſte pro oppieris nos: id eſt expectabis nos hic, dum: ideſt quamdiu eximus: ideſt egredimur laturi argentum ad Bacchidem. nã nihil eſt qd: ideſt propter quod moremur iſtic vbi ẽ Bacchis. diutius. i. multum diu. Ch. apud ſe Chremes numerat ſumptus: pro filia, & iã factos, & poſt faciẽdos. quidẽ. i. certe. iam filia habet a me decem, minas. i. decẽ libras, quas minas duco. i. puto nũe eſſe datas pro alimẽtis. nutrimẽtis. alteræ decẽ minæ cõſequent̃ haſce. i. has

ASCE. CVBI. Cedo ſane, nõ itelligo cedo. i. diſcedo vel vado: ſed qa Syrus) qui. vt moris ẽ: pecuniã a Chr. accepat. ppterea q Clit. nimiũ cunctabat̃) dixerat qui accipis. Dixit Cli. ad Syrũ cedo. i. da, porrige, q. d. ſine illa obiurgatione.

ACTVS IIII. SCENA VIII.
MENEDEMVS, CHREMES.

CAL. MVlto omniũ me nũc.) Hic ẽ iucũda expoſitio erroris ſẽis de vbis Sy. qui Me. credidit dcipiẽdũ ipſe decipit̃. Vt errat.) Virgi. vt uidi: vt pii. Filiũ.) Filiũ prius noiauit quo oẽs tur. Cal. patris er . Quęſo.) Mõ obiurgatoriũ eſt. Quid hois?) In Eunucho, Quid illuc inq̃ ornati ẽ? ↄci t̃ nos ↄuenit cũ recto caſu pfert̃ interrogatio: non eſſe contumelioſum, vt ſi dicas, Quis hic homo eſt? Si aũt in obliquo: cõtẽptũ ſignificari. vt: Quid hoc ẽ hominis? quid mulieris? quid ornatus.

MVLTO omnium nũc me fortunatiſſimũ Sene.
Factum puto eſſe gnate, cum te intelligo
Reſipiſſe. C. vt errat! M. te ipm q̃rebã Chreme.
Serua quod in te eſt, filium, & me familiam.
Cedo, quid vis faciam! M. inueniſti hodie filiam.
C. Quid tum! M. hanc ſibi vxorem dari uolt Clinia
C. Quæſo qd tu hois es! M. quid! C. imne oblitus es
C. Inter nos quid ſit dictum de fallacia,
Vt ea via abs te argentum auferretur! M. ſcio.

Cli. vult hanc filiã dari ſibi vxorem. Ch. quæſo: hoc dictũ ẽ obiurgatoriũ qd hominis es? p cõtẽptũ dicim⁹ quid hois es p gtũ. ſʒ p nominatiuũ ſine ↄtẽptu: ut qs hõ es. q. d. q̃lis hõ es: i q hoc nõ dubitas poſcere: ut filiã deſpõdeam vni fugitiuo, & qui amicam habeat Bacchidẽ. nã Chremes illã putat eſſe ipſius amicã. Me. petis quid hois ſim q̃ſi idignat⁹ ſe ita verbis a Chre. deprimi. Ch. ne. i. utrũ iã oblitus es quid ſit dictũ iter nos de fallacia faciẽda. ſ. p ſeruũ ut argentum auferret̃ abs te. Me. ſcio qd ſit dictũ de fallacia.

Quid hois es

GVI. MVlto &c. Hic iucũda expoſitio erroris ſenis ↄtinet̃, q Mene. credit decipi: cũ ipſe decipit̃. Me. o gnate, i. o fili. Cli. puto me ſcm̃ eẽ nũc multo fortunatiſſimũ. i. feliciſſimũ oium hoiũ: cũ ego itelligo. i. cognoſco te reſipuiſſe. i. in bonã viuẽdi uitã rediiſſe, &: qd dici ſolet, te emẽdaſſe viuẽdi rõnẽ. Reſipiſcet̃. n. ẽ ad porẽ mẽtis ſtatũ: vl̃ ad meliorẽ redire. Chr. vt. i. q̃tũ errat. i. q̃tũ fallit̃: q eũ putat reſipuiſſe. Me. o Ch. q̃rebã. i. petebã. te ipſũ. i. temet ſerua me ptẽm: & filiũ Cli. & familiã. i. totã domũ meã: ut vxorẽ & famulos qd. ſ. nos ſeruare ẽ i te. i. in tua ptãte. nã ſi dederis filiã tuã filio meo: & eũ mihi retinebis, & me a crucia tu liberabis: & familiã fouebis integrã, quã ſim diſſipaturus ſi iterũ abeat filius. Ch. cedo. i. dic. qd vis ut ſup. faciã. Me. hodie iueniſti filiã, Chr. quid tũ. i. quid de ſi iueuerim: vis ut ſequat̃. Me.

SER. MVlto. In hac ſcena eſt cõſumatio totius deceptionis Chr. Cũ. n. machinatione & calliditate Syri deceptus credere. Bac. eſſe amicã Cli. & Anti. eẽ et oppignoratã: inſup ẽt eadẽ deceptione argentũ pſoluiſſet: oſtenditur hic quatũ illis oibus deceptus ſit. i. in tm̃, vt nõ ſolũ modo illo errore ſit implicatus, ſed ẽt Mene. a veritate quã adhuc tenebat, retrahens eundẽ errore credẽdũ inducebat. Inducit̃ ergo Mene. portãs ſecũ veritatẽ, credebat. n ſicut Clit. nihil eũ celauerat illã Bcchi. eſſe amicã Cli. & Anti. ex veritate filiã Ch. vnde dicit filio ſuo Cli. qui eũ rogauerat, ut poſceret filiã Chr. o nate nũc pu. &c. Vt. i. qualiter.

ASCE. CIBI. Quæſo quid hominis es, dicit id quidem Chre. p contemptum iucundum, ſed non eo q inſuſſe filio fugitiuo vxorem Mene. petiuerat. Nam poſtea dicturus ẽ Chre. generum ſibi placere, ſed quia incõſiderate petierat quippe,

CAL. qui meminiſſe debebat quid de fallacia actũ eſſet. In cuius rei memoriã paulíſper rediés. Me. dicit. Quid. i. pp quid rogitas qd hois ſim. & Chr. Iã ne &c. Illud vero (tametſi nõ multũ ad ſniam faciat) nõ tacebo pluſculis locis in com̃ étarius ſui: & ſuus, & non reciproce poſita. In quibus velim lectores eſſe cautiores: ut hoc loco, ubi dicitur.

pcepiſſe illã fallaciã. atq; ægre ferat. i. moleſte difficulter turbato ajo ferat. Chr. times ſup. ne ęgre ferat? o Me. nimiũ. i. vltra q̃ ſatis é idulges. i. pmittis illi q̃cũq; uult. Me. ſine. i. patef. pmitte. icœptũ é. i. iã icœpi idulgere: uel iã a te iceptũ eſt mihi faueri. o Ch. pfice h̃ mihi ppetuo aduerbiũ. i. ſtiue vt iceptũ é, pgito. Chr. dic illi te cõueniſſe. uel allocutũ eẽ me ſup. vel cõicaſſe mecũ. Indulgere

¶ EA res nunc agitur ipſa.) Et ex hoc credit eos iter ſe finxiſſe Cliniã amare Antiphilam ¶ Sic res acta é.) Vt decipiaris. Et hæc qdé, cũ ɔtẽptu iterrogas. nã & hoc fictum eſſe credit. ¶ Ita aiũt.) Ita aiũt, de re dicim⁹, quã volum⁹ eẽ falſam. ¶ Id eſt pfecto.) Fingit ſe credere amico quẽ fidũ cognouerat. ¶ Gauiſus.) Bene de filio gauiſus dixit. qa Gaudemus pprijs: gratulamur alienis. ¶ Miſer.) Miſer é cui aiæ miſeria é. ¶ Amittere.) Pro dimittere more ãtiquo. ¶ Agre.) Sic diſtingue ut Chr. hãc uocẽ Men. ſubrideat: atq; ppe q̃ filius nõ ſit vlla i re timẽdus. ¶ Indulges.) Nullũ magis pprium verbũ inuenire potuiſſet de pře qui oia filio pmittit. ¶ Incœptũ.) Nã qd ſemel icœptũ eſt, nõ põt facile

C. Ea res nunc agitur ipſa. M. quid dixi Chreme?
C. * Erraui. ſic res acta é. M. quãta ſpe decidi? *Errani. pria ſyl*
C. Immo hęc, q̃ nũc apud te ẽ, Clitiphonis é *laba pertinent ad*
Amica. M. ita aiunt. C. & tu credis? M. oĩa. *verſum praceden*
C. Et illũ aiũt velle vxorẽ. ut cum deſpõderim, *tem*
Des qui aurũ, ac veſtẽ, atq; alia, quæ opus ſunt, cõparet.
M. Id eſt profecto, id amicę dabitur. C. ſcilicet
Daturum. M. vah, fruſtra igitur gauiſus miſer.
Quiduis tamen iam malo, q̃ hunc amittere.
Quid nunc renuntiem abs te reſponſum Chreme,
Ne ſentiat me ſenſiſſe, atq; ęgre ferat?
C. Aegre? nimium illi Menedeme indulges. M. ſine
Inceptum eſt: perfice hoc mihi perpetuo Chreme.
C. Dic conueniſſe, egiſſe te de nuptiis
M. Dicam. quid deinde? C. me facturum eſſe omnia
Generum placere, poſtremo etiam ſi voles,
Deſponſam quoq; eſſe dicito. M. hem, iſtuc volueram.
C. Tanto ocyus te ut poſcat, & tu id quod cupis,
Quam ocyſſime vt des. M. cupio. C. nę tu propediem
(Vt iſtam rem video) iſtius obſaturabere.
Sed hæc ita vt ſunt, cautim, & paulatim dabis,
Si ſapies. M. faciam. C. abi intro, vide quid poſtulent
Ego domi ero, ſi quid me voles. M. ſane volo
Nam te ſciente faciam quid quid egero.

dic inquã te egiſſe. i. feciſſe mẽtionẽ de nup. Cõuẽire iterdũ ſignat paciſci, vt cõueni tecũ p denario diurno iterdũ ſignat alloq, ut te cõuenire cupio. i. alloq. Conueniſſe iterdũ ſignat caſu iuenire, ut Ci. ad 1. Quẽ cũ conueniſſet. i. caſu inueniſſet. qñq; ẽt ſignat placef, neq; cõtrouerſia ẽ: vt Hoc conuenit iter nos. i. de hoc inter nos nulla eſt cõtrouerſia. Itẽ dicere ſolemus: tecum de hoc negocio deliberaremus. tãdem cõuenit, i. placuit deliberantibus, ut res in craſtinũ deferref. Alias habet ſignificantis n locis. hic autẽ elige tibi q̃ velis. Me. dicam. illud qd dicis. ſed deinde i. poſtea qd dicam. Chr. dic me eẽ facturũ oia. dic ẽt generũ maritum filię placere mihi. vel placere eũ eſſe ſup generũ mihi. Poſtremo etiã ſi voles quoq;. i. etiã. dicito filiã eſſe deſponſam. i. pmiſ Cice.

omitti. ¶ Deſpõſam.) Et hoc é qd Clinię magis placiturũ é ¶ Hem.) Mõ iterie ctio lętãtius, aĩs iraſcẽtis. ¶ Tãto ocyus Quaſi accepit filius deſpõſata Anti. quãprimũ expoſcet argẽtũ ad ornamẽta comẽda. ¶ Næ.) Pro valde: & hoc pprie Terẽtianũ é. ¶ Propediẽ.) Tpis aduerbiũ, & ſignat cito. ¶ Obſaturaber.) Id eſt nimiã de filio capies ſatietatẽ: qd é corpis, ad aium trãſtulit, & ſic plus hoc verbo intulit q̃ ſi inueniſſet proprium verbum. ¶ Poſtulent.) Tanq̃ iure: quia iure aliquid poſtulamus. ¶ Te ſciente.) Recte ſciente. nam ſciens eſt qui alicuius indicio rem cognoſcit, Prudens qui intelligentia ſua aliquid ſentit. ergo ſciens eſt per alios.

Poſtulare

GVI. ¶ CHR. Nũc ea ipſa res agitur. i. tractatur, hoc é fallacia ita tractaf, quã tu putas eẽ rẽ ſeriã. Me. o Chreme qd dixi ſũ? pculſus eſt dictio Ch. q dicat iã eſſe fallaciã id qd agit ad extorquẽdũ argẽtũ. erraui. i. falſus ſum. res acta eſt ſic. i. taliter, vt decidere. de quãt. ſpe cecidi. i. deturbatus ſum, deiectus ſum tuis verbis. Chr. & quidẽ hæc Bacchis: quę é apud te eſt. i. fingit eſſe amica Cli. Me. ita aiunt. i. filius & ſerui. Chr. & tu credis eã eſſe amicã Cli. Me. credo oia quę dĩt mihi. Chr. & aiũt illũ Cli. filiã tuã velle. i. petere optare vxorẽ, ut cũ deſpõderi. i. ſpõſam dederi filiã ſeu ſpopõderi me daturũ filiã in mřimoniũ. illico des. i. tradas argẽtũ. vt pus dictũ é. q. i. quo argẽto. cõparet. i. coemat ſibi aurũ & ornamẽta aurea, ut annulos &c. veſtẽ. i. veſtimenta. atq; alia. i. alia ornamẽta. q̃ ſũt opus. i. q̃ reqrunt ad nuptias Me. pfecto. i. res ita ſe habet, id argẽtũ dabit amicæ. illi cuius amore tenef. qd putat nũc eſſe Bac. Ch. ſ. i. certe credas ſup. eũ daturũ amicæ. Me. vah, interiectio irridẽtis ſeipſum qui nõ potuer. e ſua ſpõte talẽ aiaduertere fallaciã. igif ego miſer fruſtra gauiſus ſũ: q putarã filiũ reſipuiſſe. tamẽ iã malo amittere. i. pdere. qd v s. i. quãtũcũq; rẽ. vel rem q̃libet q̃ admittere hunc filiũ. o Chr. qd nunc renunciem. i. referã reſponſum eſſe abs te. ne ſentiat. i. percipiat me ſenſiſſe ideſt

ſ: m in matrimonium ſibi. a deſpondeor ris paſſiuo fit deſponſus ſa ſum participium. Me. hem, hic lætantis eſt interiectio. volueram. i. optaueram, ut dicerem iſtud. ſi filiã tuã eſſe deſponſam ſibi. Chre. dic illi illa. ut tanto ocyus. i. velocius, citius poſcat te argentũ. ſ. & vt des illi q̃ ocyſſime i. citiſſime id argentum qd cupies dare. Me. cupio reuera dare qd poſcet Ch. næ. i. certe vel valde. tu obſaturabere. i. ſatur eris: vel defeſſus eris ſatietate iſtius filij tui propediẽ. i. cito. ut. i. quantũ video iſtam rem id eſt ſumptum, quẽ es facturus. ſed utut. i. qualiter [illegible] umq; modo iſta oia: quę dicimus [illegible] ſiue ſit [illegible] tia ſiue non ſi ſapies. ſapienter ag[illegible] dabis, argentum cautim i. calide, verſute, & tibi cau[illegible] paulatim. i. non multum ſimul, ſed particulas. Me. faciã [illegible] cis & paulatim dabo. Chr. abi. i. diſcede, intro. ſ. in d[illegible] vide qd poſtulet. ego ero domi ſiqd voles me. i. mea opa egebis ſiqd uoles me facere. Me. ſane. i. certe vel valde uolo. nã qcqd ergo faciã te ſciente. i. faciam ut ſcias. ſe faciam te certiorem.

SER. ¶ EA res. i. fallacia. nunc agitur in poſtulatione iſta. Comparare lingua quorundam eſt emere. Idem profecto qd dicis. tunc id ar. dabitur a Sy. daturum Bacchi. & quãuis hoc ſic fallacia, quiduis tamen. Et cum hoc ſit fallacia quid nũc reñ. &c. ideo aliquid eſt renunciandum ne ſentiat me ſenſiſſe fallaciã: & poſtea ęgre ferat. Perfice hoc. i. auxiliũ vt cœpiſti. Perpetuo. i. aſſidue, ubi opus fuerit mihi. Deſpõſam. i. promiſſam certa cõuẽtione dotis. Ideo. ſ. uis ut tãto ocy⁹ te poſcat: ne certe, ut rem uideo. ſ. te eſſe largũ, & pfuſum iſtius. ſ. filii tui. Quid poſtulẽt ad nuptias. Si. quid me. Nec enim aliquid agebat ſine conſilio iſtius Chremetis.

ASCE. ¶ DICITO filiã eſſe deſpõſam. i. pmiſſam i matrimoniũ ſibi, dicerem ei. i. ipſi: aut omitterem, aut certe dicito filio, ſ. iat filiam meam deſponſam ſibi ſimiliter in ſequenti iue dicere iſtud. ſ. filiam eſſe deſponſam ſibi, dicerem ego ipſi.

¶ Ego

CAL. EGo me nō tam aſtutū.) Quia iam ad exitum properat fabula, fallacia detegitur per Menedemuꝫ, & Clinitæ Antiphila deſponſabitur. Ego me. Vt inſultat ſenex, dum alterius ſtulticiam & tarditatē ludibrio habet. Non tam aſtutum. Hęc iactationis cuiuſdam ſpecies eſt, fingere ſe non aſtutum, dum videt alterum ſtultiorē.

Adiutor.) Cum riſu hæc pronuncianda: & Adiutor proprie in re bona, Impulſor in re mala. **Adiutor Impulſor**

Caudex, ſtipex.) iſta iniurioſe dicuntur in ſtultum & hebetioris igenii hominem: quēadmodum ignauum lapidē appellamus. quāuis tamē idem ſit: ſed hoc plus ē. Ohe.) Interiectio eſt, ſatietatem vſq; ad faſtidiū deſignas. Obtundere.) Obtūdit qui ſæpe repetendo aliqd dicit.

ACTVS QVINTI. SCENA PRIMA.

Trochaici quadrati catalectici & ſenarii Iambici.

MENEDEMVS, CHREMES.

M. EGO me nōn tam aſtutum, neq; ita perſpicacem eſſe
*id ſcio. *al'. certo ſcietune eſſet. Iamb. Troch. quad. cata.*
Sed hic adiutor meus: & monitor: & præmonſtrator Chremes
Hoc mihi prēſtat in me quiduis harum rerum conuenit
Quę ſunt dicta in ſtultum: caudex, ſtipes, aſinus, plumbeus.
In illum nil poteſt: nam exuperat eius ſtultitia: hęc omnia.
C. Ohe iam deſine deos vxor gratulando obtundere,
Tuam eſſe inuentam gnatam niſi illos ex tuo īgenio iudicas,
Vt nihil credas intelligere, niſi idem dictum eſt centies.

Obtundere. Eſt tranſlatio a fabris, qui ſæpe repetunt tūdendo aliquid malleo, & idem obtundunt & hebetant.

GVI. EGo me &c. Hic detegitur per Mene. fallacia: vt Antiphila Clitipho deſpōdeatur: vbi ſenes ſe mutus ludibriis illudunt vltro, citroq; eo vſq; donec aperte loquens Mene. oſtendit Bacch. eſſe Cli. amicam non Cli. Mene. ego c. pro certe. ſcio id quod ſequitur: videlicet me non eſſe tam aſtutum, id eſt cautum: callidum. & perſpicacem: id eſt ſubtilem, quaſi dicat ſcio me non eſſe multū aſtutum & ſubtilem. nam interdum tā & q̄ ſperatim: id eſt vbi ſibi non correſpondent, habent ſignificationem vehementiæ: vt Laurentius ait. eo modo recte tam pro multum hic capi poteſt. nam non vult dicere ſe non eſſe tam aſtutum: q̄ Chre. quem dicturus eſt longe ſtultiorem ſe., niſi quia dicit Chrem. eo præſtare ſibi: ſed intelligimus id dictum eſſe per quandam iactationem. cum tamen contrarium intelligat. Sed hic Chrem. adiutor meus, id eſt fautor. & monitor, id eſt ſuaſor. & præmonſtrator: id eſt qui mihi futura præmonſtrat de filio, præſtat mihi hoc, id eſt hac re hoc eſt excellit me in hoc. Dicimus enim prēſto tibi ingenii acumine: vel præſto te acumine ingenii. id eſt excello. dicit ergo ſe excelli. Chrem. in hoc quod ſequitur. nam in ſe tanquam in ſtultum multa verba dici poſſunt: ſed in Chrem. nihil illorum recte dici poteſt, cum longe in eum acerbiora verba conferri deberent. Hoc autem totum dicit de ſe per iactationem contrarium volens intelligi. Quid viſ: id eſt quilibet harum rerum quæ ſequuntur. conuenit, id eſt congruit, dici ſupple. in me. id eſt contra me. quæ dicta: id eſt quæ vocabula ſunt: id eſt coniiciuntur. in ſtultum, id eſt in inconſideratum: vel quæ: ſcilicet res ſunt dicta, id eſt ſunt quædam tranſlatio & modi dicendi in ſtultum. dicta autē hęc ſunt. caudex: id eſt tabula: vel truncus, ſtipes: id eſt colūna dura: vel trūcus, aſinus: id eſt tardus. plumbeus, id ē durus. vt plumbum. Caudex: vel codex (nam au diphthongus ſæpe mutatur in o, vt plauſtrum ploſtrum) dicitur: vt vult tam Seruius, q̄ Feſtus: tabula & quidem craſſior ſeu mauis groſſior. Inde publicæ tabulę codices dicuntur. Inde etiam codicilli per diminutionem: de quibus longa eſt in iure cauli mentio. Caudicariæ etiam naues dicuntur ex tabulis craſſioribus factæ. Dicit etiam Sen. vt Ser. refert: antiquos caudicem appellaſſe contextum plurium tabularū. A quibuſdā etiam caudex dicitur truncus arboris, aut eius craſſior ramus. Dicit enim Gellius Protagoram interdum tanq̄ baiulum caudices lignorum ſimul colligatos pro illis faſcibus lignorum: quos baiuli ferūt in vrbe Piſea. Nihil horū verborum poteſt conuenire ſup. vel congruere in eū. i. contra eū. nam ſtultitia eius Chre. exuperat: id eſt tranſcēdit hæc oīa dicta. Chre. Ohe: interiectio eſt ſatietatem vſq; ad faſtidiū deſignans. Chre. vxorē alloquitur tādia p̄cibus Deos obtundentem ob inuētā filiam: vxor Soſtrata iam deſine obtundere. i. moleſtia afficere Deos toties gratias repetendo i. gratulando ipſis Diis. i. tu gratias illis agendo vel applaudendo illis aut tibi gratulādo corā eis: tuā natā eſſe īuētā. obtundere ſignificat ꝓprie hebetare. transfertur autē ad ſignificādū moleſtiā inferre, & tędiū ſeu faſtidiū nimis aliquid inculcādo. Cic. in Epiſtolis: cupio t. n. o. trāſlatum eſt a fabris, q ſæpe repetunt tundēdo. i. percutiendo aliquid malleo. niſi iudicas, id eſt cēſes illos Deos ex tuo ingenio, id eſt ex tua natura: vt id eſt ita. ꝙ credas eos intelligere: niſi idem ſit dictum. id eſt niſi eadem res dicatur centies. numerum finitum pro numero infinito.

Margin notes: Laurē (Laurentius). Prēſto tibi & te. Caudex. Stipes. Aſinus. Caudicariæ naues.

SER. EGo. Mitigatio omnium ſupradictorū in hoc vltimo actu efficitur, habet enim Clinia amicam ſuam filiam Chremetis: quam exoptabat. & Clitipho dimiſſa meretrice ducit aliam: vt ſic gratiam patris percipet: ſed quia Chremes nunquam daret Cliniæ filiam ſuam: dum eū meretrico amore occupatum crederet. Nec Menedemum oraret, ut ad corrigendum filium ſuum de Bacchide iuuare vt pote eum: quem immunē illa ſtulticia putabat. Ideo neceſſarium erat, ut veritas alio modo detegeretur. Propterea īuenta occaſione affert talia ſigna Menedemus: per q̄ Chremeti veritas omnimodo innoteſcat. Cum enim ipſe: ut inſcius, ea non intelligat: accurrit ad Chremetem: vt quid diicant ſigna ei indicet. Quia prorſus aliud in eis ītelligebat. Et erit in hac priori ſcena prima compoſitio de Clinia: & amica ſua: & ſicut Chremes ſuperius a veritate Menedemū diſtraxerat. Sic Menedemus hic Chremetem a deceptione ad veritatem deducet. Non tamen ꝙ veritatem ipſe adhuc ſciat, ſed de veritate ſermocinando cum Chremete, percipiet Chremes veritatem in verbis eius. Ego ſcio me non tā aſtutum: vt eſt hic meus ad. Chr. nec perſp. id eſt prouidentem. Et ideo de omnibus neceſſariis recurrendum eſt ad illum, quia non poſſum aſtutia mea intelligere quæ video illos machinari. Preſtat: id eſt per me in hoc ſtat: id ē præualet mihi. Non dico ſapientia: quæ maxima eſt. Sed etiā ſtultitia exuperat hæc omnia: ut nequaquam poſſint dici in eū ſcilicet ſtultitia eius valet ſapientiam multorum. Ohe, effertur Chremes ea cauſa: quia exibat de domo ſua cū auſcultare non poſſet tantas preces vxoris de inuenta filia.

ASCE. PR incipium huius ſcenæ ſane ingenioſe interpretat Calphu. Vt (enim inquit,) inſultat ſenex, dū alterius ſtultitiam & tarditatē ludibrio habet &c. Itaq; ipſe multuoſe pronuncianda ſunt, & cum ſtomaco in Chremetem. Quo circa ſic quoque iterpretari libeat. Ego certo ſcio me non eſſe tam. id eſt vehementer: vel multum aſtutum & perſpicacem: ſed hic auditor: & monitor, & p̄monſtrator Chre. præſtat, id eſt præter ſufficit: pro miniſtrat mihi hoc videlicet eſſe aſtutum & perſpicacem. q. d. per me quidem hebes ſum: ſed per monitorem fio preſpicax: quod ironice dicitur patet ex ſequenti verbo. Poterit tamen ſententia auctoris noſtri comprobari.

CAL. ¶ CESSAT cum Syro?) Bene ceſſat, tanquam deſidio/ ſus.nã Ceſſant deſidioſi: Requieſcunt defeſſi. ⸿ Ehem Me/ nedeme aduenis?) Sic tanquam expectatus: & Aduẽtus,p prie expectatorum,neceſſariorumq; dicitur. ⸿ Quaſi q eu/ piunt.) In Andria: Ita tñ diſcedo ab eo i ut q ſe neget filiã daturum. ⸿ Ah.) Ah vox nimii cachinni, & accommodata Chremeti:q erede/ bat Menedemũ de/ cipi i filio,& aſſimu lare illũ petere vxo/ rẽ. ⸿ Itane?) Sic le/ ge,ut quaſi eludat Chremetẽ, q paſſus eſt ſe a ſeruo decipi. ⸿ Figit.) Format, ſi triſtes ſũt lætos red dit. Fingere ꝓprie ẽ figuli q formas du/ cit ex luto. ⸿ Se aſſi/ mulat.) Refertur ad id: Vult? fingit ho/ minẽ. ⸿ Venit in mẽ tẽ.) Sic dicit, q a ſcit ab illo dceptũ Chre metẽ. ⸿ Veterator.) Vetus eſt in aſtutia. ⸿ ita rẽ eẽ.) Vultuo ſe pnũciãdum, q ſi Chre. ſciret ſe a Sy/ ro deceptũ:uere illũ ueteratorẽ appella/ ret. ⸿ Mane.) Dece/ ptus Chr. alteri pci pit verba Menedemi, quæ ipſe loquatur. & ab illo impru/ dens eliditur. ⸿ Non.) Ridicula negatio.illa vero Virgilia na,amara, Non verum Aegonis. ⸿ Quid non?) Cũ admi/ ratione repetit Non. ⸿ Hodie conficerentur nuptiæ.) Inci/ piet paulatim detegi fallacia,nam hoc ſignum eſt Cliniam non falſo velle Antiphilã. Ne is quidem quidquã?) ἐπιφώνησις admirantis.hoc magis mirũ videretur, q nec Sy rus verba interiecerit ad extorquendum argentum. ⸿ Alia tam plane ſcias.) Pulchra ironia in eum qui deceptus ſit. ⸿ Ille tuus quoq; Syrus.) Quem tãtum veteratorẽ putas. ⸿ Finxit filiũ.) Refertur ad id quod Chremes ſupra dixit. Vultus quoq; hominum fingi, ſcelus. ⸿ Suboleat.) Tractũ a ſenſu odorandi. ⸿ Quid ais?) Nõ nunquam perturbati interceſſoris eſt dicere, quid agis? ſed hoc loco metuentis eſt:non interrogantis. ⸿ Mitto iam oſculari.) Color rheto ricus. ⸿ Oſculari.) Hæc eſt quarta amoris linea, nam ſunt qn que: Prima viſus, Secunda loqui, Tertia tactus: Quarta o ſculi, Quinta coitus. ⸿ Id nihil puto.) Sic dicimus quando habeamus aliud maius ad confirmandum.

Sed quid interim illic iamdudum gnatus ceſſat cum Syro?
M. Quos ais hoĩes Chreme ceſſare? C. ehem, Menedeme aduenis?
Dic mihi, Cliniæ quę dixi nunciaſtine? M. omnia.
C. Quid ait? M. gaudere adeo occepit: quaſi qui cupiunt nuptias.
C. Ha ha hæ. M. quid riſiſti? C. ſerui venere in mentem Syri
Calliditates. M. itane? C. voltus quoq; hominum fingit ſcelus?
M. Gnatus qđ ſe aſſimulat lætum, id dicis? C. id. M. idem iſtuc mihi
Venit in mentem. C. veterator. M. magis, ſi magis noris, putes
Ita rẽ eẽ. C. ain' tu? M. qn tu auſculta. C. mãe: hoc prius ſcirẽ expeto
Quid perdideris: nam vbi deſponſum nunciaſti filio,
Continuo iniecisſe verba tibi Dromonem, ſcilicet
Sponſæ veſtem: aurum, ancillas, opus eſſe argentum vt dares.
M. Non. C. quid non? M. non inquam. C. neq; ipſe gnatus? M. nihil
prorſus Chreme.
Magis vnum etiam inſtare, vt hodie conficerentur nuptiæ.
C. Mira narras: quid Syrus meus? ne is qdẽ quidquam? M. nihil.
C. Quamobrem? M. neſcio equidem: ſed te miror, qui alia tam
plane ſcias.

Iamb. tetram. acatalect.

Sed ille tuum quoq; Syrus idem mire finxit filium,
Vt ne paululum quidem ſuboleat eſſe amicam hanc Cliniæ.
C. Quid ais? M. mitto iam oſculari: atq; amplexari, id nihil puto.

GVI. ¶ SED interim i. interea. qd. i. cur gnat' Clit. cũ Sy. ceſſat .i. tardat: moratẽ, morã fecit illic. i. apud Cli. iãdudũ. i. tãto tpe Mene. hic Mene. incipit alloq Ch. ut fallaciã detegat. o Chr. quos hies ais ceſſare. i. morari & eẽ deſidioſos. Chr. hẽ: pticula oñdens gaudiũ de aduẽtu. o Mene. aduenis? dic mihi nũciaſti ne Cli. ea q̃ dixi. Me. nunciaui omnia quæ di/ xiſti Chre. Quid ait Cli. ſcilicet Menede. occepit, id eſt in/ cepit adeo: id eſt tantum: vel valde gaudere. quaſi. id eſt tã/ quam illi ſupple, qui cupiunt nuptias: id eſt ducere vxorem. Quaſi p tanq̃ Chre, ha, ha, hæ: vox eſt nimii cachinni eius i qui credebat Mene. decipi in filio, tanquam qui ficte peteret vxorẽ Me/ nede. quid, id eſt cur riſiſti? Chrem. calliditatis: id eſt aſtu/ tiæ Syri ſerui mei: quas exercuit, ſ. in te, venerunt in men/ tem. & propterea riſi. Mene. ita. ne ẽ: ſcilicet ut calliditates ſuas in me exercuerit quaſi non, immo potius in te exercu/ it: Ch. quoq; i. ẽt, vultus: i. frõs: aſpectus hoĩum, & facies: fingit, i. diſſimulat format ſcelus, Nã vt ait Cic. in ep'lis In fr. &. u. ſi. f. ſ. Me. dicis. i. itelligis id qđ ſequit. ſ. gnatus aſſi mulat. i. fingit ſe eẽ lætũ. Ch. id. dico. ſ. Me. Itidẽ. i. ſimiliter iſtud, quod dicis, venit mihi in mẽtẽ ſic dicit ridẽdo eũ: q̃ſi quẽ ſciat a ſeruo ſuo deceptum. Ch. veterator. i. Sy. eſt ſup. in aſtutia inueteratus. q ita decepit. Vetera/tor Mened. magis putes rem eſſe ita. i. ſeruũ eſſe veteratorẽ, ſi m. n. i. noſcas eũ. ſ. vel id qđ fecit. Chr. ain tu. i. dicis tu eũ eſſe veteratorem vltra q̃ norim. Mene. qn. i. quimo. tu auſculta. Chre. mane. i. tace. noli narrare qđ ve/ lis. pri' expeto ſcire hoc'. i. qđ pdideris: videlicet: qd a te ex/ tor ſit. nã vbi. i. poſt quã nũciaſti filio fi/ liã meã ſup. eẽ dſpõ ſaz. i. pmiſſaz a Me. nõne ẽ ver ſup. Dr. ſuũ filii tui. ꝯtinuo i. ilico. iniecisſe tibi verba i. dixiſſe tibi hęc ſequẽtia. ſ. opus eẽ. i. eẽ neceſſe ut da res veſtẽ ſpõſæ filię deſpõſatæ filio tuo & ut dares aurũ, an cillas: argẽtũ. Me. ñ iniecit mihi talia v/ ba. Chr. qd. i. cur di cis ñ. q. d. cur negas Me. non inquã. i. iterum dico, & confirmo tibi eum non in iecisſe verba talia. Chrem. neq; ipſe natus iniecit inquam. Me. o Chr. nihil prorſus petiit magis: id eſt potius. inſtare, id eſt inſtabat: urgebat ut hodie nuptiæ conficerentur id eſt agerentur: celebrarentur. Chre. narras mira. quid modus interrogãdi. Sy. meus ſeruus ne quidem: id eſt nec etiam is petiit inquam quicquam: id eſt aliquid. Men. nihil petiit. ſ. Ch. q obrem. i. quare nihil petiit. Mene. equidẽ neſcio qua/ re. Sed miror te neſcire illud, qui ſcias tam plane: id eſt tam clare alia, i. alias res. ſed ille idem. i. ille met tuus Sy. mire. i. mirabiliter. finxit: id ẽ formauit filium meum. vt ne quidẽ Fingere i. nec etiam paululum. i. parum. ſuboleat: i. vt nec etiã pau/ xillum appareat. vel paululum ſentiatur id quod ſequitur, videlicet hanc Bac. eſſe amicam Cli. quod ſuboleat. dixi id tractum eſſe a ſenſu odorãdi, q. d. ne minimus quid ẽ odor amoris Clit. in Bac. in medium potuit emergere. Chr. qd. ais. perculſo illo dicto Chre. indicat in timorẽ de filio ſuo. Me. iam, id eſt nunc mitto. i. omitto. hæc. ſ. oſculari. i. dare oſ. Bac. amplexari. nihil puto. i. reputo. id. ſ. oſculari & am plexari in comparatione eius i quod ſequitur.

SER. ¶ ITA ne. ſ. venere. Ideo venerei: quia vultus. ſ. quomodo gaudiũ ſimulent. Dicis tu q fingit vultus: hoc dicis tu ideo q meũ natum &c. Magis putas eſſe. ita rem. i. puram verita tem quod ſimulat: ſi magis noris eas adeo ſimulant. Ain tu ita eos callide ſimulare. Qui perdideris. i. quantum. Sed te demiror neſcire. Illud neſcio. Sed hoc ſcio q Syrus mire ſuboleat: id eſt appareat. ſ. q nec etiam olere poteſt.

ASC. ¶ ILLVD vero. Sed ille tuus quoq; Syrus idẽ mire fin xit filium &c. nõ intelliges de Clinia locutum: aliter enim inepte poſtea ſubiũxiſſe Cliniæ, nam debuiſſet dixiſſe eius vel ipſius ordo ergo melior eſt: Idẽ ille tu' Syru s. quoq. i. ẽt finxit. i. inſtituit. inſtruxit filiũ tuũ Clit. mire ut ne pau/ lulum quidem ſolebat mihi ſup. i. percipiatur a me hanc (de Bac. loquitur) eſſe amicam Cliniæ. Quia palam permiſit Bac. cũ Clit. dormire videre Menedemo. Quod vero hoc vul: dicere Menedemus patet: quia interrogatus.

Conclaue

C. Quid eſt, qđ amplius ſimuletur? M, vah. C. quid eſt? M. audi mō.
Eſt mihi vltimis conclaue in ædibus quoddam retro,
Huc eſt intro latus lectus: veſtimentis ſtratus eſt.
C. Quid poſtq̃ hoc eſt factum. M. dictū factū huc abiit Clitipho.
C. Solus? M. ſolus. C. timeo. M. Bacchis conſecuta eſt ilico
C. Sola? M. ſola. C. perii. M. ubi abiere ītro, operuere oſtiū. C. hem,
Clinia hęc fieri videbat? M. quid ni? mecum vna ſimul.
C. Filii eſt amica Bacchis Menedeme, occidi. *Senarij Iambici*
M. Quamobrem? C. decem dierum vix mihi eſt, familia.
M. Quid? iſtuc times, q̄ ille operam amico dat ſuo?
C. Immo q̄ amicæ. M. ſi dat. C. an dubium id tibi eſt?
Quénquam animo tam communi eſſe aut leni putas,
Qui ſe vidente amicam patiatur ſuam? M. ha ha, hæ.
Quid ni. quo verba facilius deptur mihi?
C. Derides? merito mihi nunc ego ſuccenſeo.
Quot res dedere, vbi poſſem perſentiſcere,
Niſi eſſem lapis, quæ vidi? væ miſero mihi,
At næ illud haud inultum, ſi viuo, ferent,
Nam iam. M. non tu te cohibes? non te reſpicis?
Non tibi ego exempli ſatis ſum? C. præ iracundia

CAL Conclaue ¶ CONCLAVE. In eunuchis Virgo in conclaui ſedet. Eſt autẽ conclaue ſeparatior locus in interioribus tectis, vel q̄ intra eum loca multa & cubicula clauſa ſint adhærentia triclinio. ¶ Sola.) Hoc magnū argumentum quinte liniç q̄ ſola cū ſolo fuerit. ¶ Quid ni?) Qui ni? ¶ Familia. Hoc loco pro re familiari ponitur, vnde in iudicium uẽit de lite familię. Hercīſcūdę. Familię herciſcundæ idest hẽditatis. Cic. in li. de oratore, Idẽ Herciſcūdæ familię cām agere non poſſit. ¶ Operam dat.) Facete dictum a ſene. ¶ Si dat.) Suſpenſe dictum. & eſt ἐκλειψις, q̄ſi dicat neſcio. ¶ Dubiū id tibi ẽ?) Iam credit Chremes ſe eſſe deceptum. ¶ Amicā patiatur ſuā.) Subaudi: ſubagitari & eſt hõeſta ἐκλειψις in re turpi. Vir. Nouimus & qui te. ¶ Quid ni.) Procurnon. & hæc verba proprie ſunt deridẽtis. ¶ Ni eẽm lapis.) Supertus: Nam experat eius ſtultitia hęc oia. Et pl⁹ eſt q̄: caudex: ſtipes: aſinus. ¶ Nā iā.) ἀποσιώπησις. Virg. Quos ego.

CVI. ¶ CHR. Quid eſt qđ ſimulet. i. qđ fingat amplius, vbi ventū eſt ad oſcula, & amplexus. Nam quinq̃ ſunt amoris liniæ. prima viſus: ſecunda colloquium: tertia tactus quarta oſcula: quinta exitus in opus. Me. vah interiectio irridentis, Chre. quid eſt. Me. modo quoddam conclaue. i. quędam camera ſecretior retro. i. in quoddā receſſu. in vltimis ædibus. i. in fine, ſeu in vltima parte domus. Cōclaue conclauis neutrum ſignificat ſecretiorem locum in iterioribus tectis vel q̄ intra eum multa loca clauſa ſunt: vel cubilia adherentia triclinio. Feſtus autem ait conclaua dici loca: quæ vna claue clauduntur. Cic. ãt in orat. cepit cōclaue pro triclinio in quo epulabant̃ conuiuæ loquẽs de Simo, qui cum eſſet euocatus a duobus iuuenibus ad ianuam, interea conclaue. inquit in quo epulabat̃ Scopas, ſuper conuiuas corruit. Vale. autẽ vocat illū locū triclinium eciā de eodẽ Sim. faceret ſermonẽ in capite de miraculis. lectus intro latus ẽ. i. lectus portat⁹ eſt intra illud conclaue. ille lectus ſtratus eſt. i. paratus, ornatus veſtimentis. Chre. quid ſecutum eſt? ſup. poſtq̃ hoc eſt factum. Me. id qđ ſequit̃ dictū eſt ac factum: vel melius q̄ que cito factū eſt hoc. ac. i. ſicut dictum. & hoc ſermone celeritas facti indicat̃. factum ãt hoc Clitipho abiit, i. receſſit. huc, i. in conclaue. Vel intellige ſic dictū. at factū. i. qđ dici vulgo ſolet: ſtatim dictū: ſtatim factū. Clitipho abiit huc. i. icōclaue. Illud ãt dicendi genus dictū ac factum vim hƷ cuiuſdā aut aduerbii, aut iterie ctionis: qđ qdẽ ſumptum eſt a cōi loquẽdi mō: neq̃ adhiberi debet verbū, qm eo addito vim ſuā perdere videt: melius eſt igit̃ vt pro aduerbio aut iteriectione ſumat̃, vt Me. miſerū. vt Proh Deum: atq̃ hoīum fidẽ. vt malum. vt alia multa. Chr. abiit inquā ſolus. Me ſolus abiit Ch. timeo ne q̄d mali ſit. Me. Bacchis conſecuta ẽ eū ilico. Chr. ſola ne eſt cōſecuta? Me. ſola eſt cōſecuta. Chr. perii. i. perditus ſum Me. vbi. i. poſtq̃. abiere intro. i. itroierãt. operuere. i. clauſerunt hoſtium, ad obſtando dr. ſicut aperio ſignat recludo vt hic. Chr. hem: interiectio idignãtis. Cli. videbat hoc fieri ab eis. ſ. introire & opire hoſtiū. Me. qd. i. cur non vidiſſet, videbat iquam talia vna ſimul mecū. una & ſimul idẽ fere ſignant, ſƷ hic ponit̃ altera earū particularū ad ornatū ut ſonorior reddat oratio. Ch. o Menedeme Bacchis eſt amica filii Clitiphonis. occidi. i. perii, media breui: ab ob & cado cadis. Me. quã obrẽ. i. quare occidiſti. Ch. vix familia. i. res familiaris decẽ dierũ eſt mihi. i. vix habeo ſumpt⁹ & penum, ſeu mauis pulſionẽ (vt ita dicā) p decẽ diebus. q. d. ſe eſſe exhauſtū & pecuniis a filio, ſumptib⁹ a puellis quæ multa ipẽderẽt apđ eū. Familia ẽt interdū capit̃ pro hæreditate. Inde i iur̃ ſæpe ſit mẽtio de iudicio familiæ herciſcūdæ. i. hẽditatis diuidundæ. Interdū cōplectit̃ oẽs domeſticos, & p̄cipue ſeruos & ancillas, alioſq̃ in eadẽ domo contentos ſub eodẽ p̄re familias: vt liberos. inde filius familias appellatus fili⁹ adhuc in p̄ris p̄tãte reſidẽs. Me. qđ. i. cur timet iſtud qđ ſequit̃, videlicet q̄ ille dat operam. i. inſeruit, incumbit, vacat, dedit⁹ eſt amico ſuo Cliniæ. Ch. immo timeo q̄ amicæ dat opam ſ. Bacchidi. Me. ſi dat, id eſt verum q̄ det operam amicę. q. d. non ſatis eſt certum. Chr. an id, id eſt eum incumbere amicæ eſt dubium tibi. putas quem quam: id ẽ aliquem eſſe animo tā communi. i. largo: dedito omnibus. & leni. i. ſuaui patienti quod ſi ſit comi. intellige poni p benigno & manſueto. nam comes homines dicuntur qui errantibus viam oſtendūt benigne ac non grauat̃. Putas ergo aliquem habere animum ita lene ni & comem, qui patiatur amicam ſuam ſeduci ſup. vel aliquid tale ſe vidente. i. in conſpectu ſuo. eſt autem honeſta eclypſis in re turpi. Me. ah: hic quaſi ridentis eſt particula quid ni. i. cur nō id fiat ab eis. quo. vt verba detur mihi facilius: id eſt vt facilius decipiar. Chre. derides: id eſt me ludis: & ludibrio tibi ſum. merito: id eſt non iniuria ſuccenſeo, id eſt iraſcor mihi nunc quot res: id eſt quot argenta & ſigna huius mali dederet id eſt tribuerunt mihi. vbi. i. i quibus poſſem perſentiſcere. i. percipere ea, quæ vidi. quorſum ſ. ſpectarent, niſi eſſem lapis. i. durus itelectu, ac non facere intelligens crope manifeſta. at ne: id eſt certe. haud: id eſt nō ferent illud facinus inultum: id eſt non punitum: non vindicatum ſi viuo. nam iam apposiopeſis per interruptionẽ colloquentis facta. q. d. nam iam. i. ex hoc tẽpore exhæredo eū aut aliquid tale. neq̃ eſt multum curandū quid voluerit dicere. Me. tu non cohibes te. i. tu nō reprimis ſium tuū, neq̃ temperas: ſeu non tibi moderaris non reſpicis te. i. non hẽs rationem tuæ prudentię, & honeſtatis, ego nō ſum ſatis exẽpli. i. ſufficiẽs exemplum tibi. q. d. immo, Chreme.

SER. ¶ AMPLIVS q̄ amplexus, & oſcula. Dictum ẽ inter eos neſcio qd, & factū [illegible] ſimul uidebat. Cū ita multa ponat̃ in ſimul ad eandem cōiunctionẽ ſignandam. Sicut eſt una mecum ſimul ad maiorem expoſitionẽ cōiunctionis ſit q̄ nota & in eodem tpe & eodẽ loco & ſimul. ¶ Dat operā amico. i. gr̃am Cliniæ: tam bene ſimulare [illegible] am. ſi dat. i. operam amicæ tūc debes timere [illegible] faceret hæc, in ppea quo verba &c. Mō me derides. [illegible] ſenex ille dicebat ex ſimplicitate. Nūc ego ſuccẽſceo hęc mihi. i. rep̄hendo me: q̄ permulta poſſem cōperire: & hec eſt q̄ res mihi dedere opportunitatem. vbi. i. in qua. quę. i. quã ta vidi: At næ id eſt certe. Nam iam ſcilicet puniam.

Menedeme:non ſum apud me. M.te ne iſtuc loqui!
Nonne ,id flagitium eſt,te aliis conſilium dare:
Foris ſapere,tibi non poſſe auxiliarier!
C. Quid faciam! M.id quod me feciſſe aiebas parum.
Fac te eſſe patrem ſentiat.fac vt audeat
Tibi credere omnia:abs te petere:& poſcere,
Ne quam aliam quęrat copiam, ac te deſerat.
C. Immo abeas potius multo quouis gentium,
Quam hic per flagitium ad inopiam redigat patrem.
Nam ſi illi pergam ſuppeditare ſumptibus
Menedeme:mihi illęc vere ad raſtros res redit.
M. Quot incommoditate, hac re accipies,niſi caues:
Difficilem oſtendis te eſſe, & ignoſces tamen
Poſt,& id ingratum. C.ah,neſcis q̃ doleam. M.ut lubet.
Quid hoc,quod rogo,vt illa nubat noſtro!niſi quod eſt
Quod mauis. C.immo & gener,& affines placent.
M. Quid dotis dicam.te dixiſſe filio!
Quid obticuiſti! C.dotis! M.ita dico. C.ah. M.Chreme,
Nequid uereare ſi minus eſt,nihil dos mouet.
C. Duo talenta ꝓ re noſtra ego eſſe decreui ſatis. *Troch.cata. quadrati*
Sed ita dictu opus eſt:ſi me vis saluum eſſe,& rem:filium,
Me mea omnia bona doti dixiſſe illi. M.quam rem agis!

CAL. ¶TE ne iſtuc loqui.) Virgi. Me incepto deſiſtere victam. ¶Aliis conſilium dare.) Hinc illud Seruii Sulpitii ad Cice. Denię noli te obliuiſci.Ciceronẽ eẽ & eũ q alius conſueue rit ꝓcipere & dare conſiliũ. ¶Flagitiũ.) Facinus. Flagitium

Flagitium more militari.dicitur res flagitione. hoc eſt increpatione digna.nã flagitare eſt ꝑſonare,inde flãma & [illegible]gella,quę nõ fit ſine ſonitu & crepitu. ¶Immo abeat.) Hoc terribiliter pronũciãdũ: & verba proprie rigidi & aſperi patris. ¶Quouis gẽtiũ.) Gẽtiũ:ſiue ſupflua adiectio ſicut i terea loci. dat tñ q̃dã αὔξησιν pronũciãti. ¶Si ꝑgã.)

Pergo Perſeuerẽ.alias ꝑgere ẽ ire. ¶Vere ad raſtros.) Quaſi dicat: Id q̃d tu Menedeme abſcentia filii exercebas,hoc eſt rem ruſticã,id ego iopia facere. Cogar. ¶Quot icõmodita.) Satis comice dixit. nam hoc nomẽ,leue q̃ddam ſignificat: vt in Eunucho. Immo enimuero iſeliciter.nã incõmoda alia ſunt dicenda Parmẽo. ¶Capies.) Ibi:inimicitias caperem. Capere proprie dicimus cum id quod in nobis eſt, aſſumimus. Vnde capere pro eligere ponitur. ¶Niſi quid eſt.) Honeſte petit quod officium eſt probi

Cognatus & modeſti viri. ¶Et affines.) Vxoris cognati ſunt: Affines

Affinis mariti.vñ multi grad⁹ ſunt:& veluti rami, ꝓpinq̃tatis i affinitate & cognatiõe diſpoſiti. ¶Quid obticuiſti!) Sic dixit quaſi puderet Chremetẽ dicere ꝙ parua dos videretur.nã Tacemus conſilia: & reticemus dolores. Obticemus quorũ nos pudet. ¶Pro re noſtra.) Tacite rẽ ſuã atternuat. ¶Quã

GVI. rem?) Hoc eſt quaſi perturbati interceſſoris.

¶OMenedemus non ſum apud me.i.non ſum mei cõpos non facio de me quod volo ut dici ſolet.prę iracundia,ideſt adeo ſum ira cõmotus. Me.ne.i.vtrum decet ,ſup.te loqui iſtud.q.d.non. Nonne id quod ſequitur eſt flagitium.id eſt flagitione,hoc eſt increpatione dignum, videlicet te dare cõſilium aliis.& te inquam ſapere.i.eſſe ſapientẽ.for.s.i.apud alios.& non poſſe auxiliari tibi,id eſt tibi conſul ere & moderari. Chr.quid faciam? Me.fac ſupple.id quod aiebas.i.dicebas me parum feciſſe.i.quod dicebas me non ſufficienter effeciſſe in filium.fac ꝙ ſupple ſentiat te eſſe patrẽ fac vt audeat credere.i.committere tibi omnia ſua.f[illegible]ſilia,hoc eſt ut audeat conſiderare tibi de oĩbus ſuis conſiliis: & fac inq̃ vt audeat petere abs te .petere inquã cum hu[illegible]ate & poſcere q̃d.ſ.ſit honeſtum,fac inq̃ ne q̃rat qua[illegible]ã aliam copiã.i.facultatẽ:opportunitatẽ.famili[illegible]ã iterdũ facere copiã ſui eſt q̃ſi ſe familiarẽ exh[illegible]ere,[illegible]iam ſuam nõ denegare,iterdũ ſignificat ꝯcedere facultatem. Fac ergo ne q̃rat aliã familiaritatẽ,ac deſerat.i. derelinquat te. Chr. imo.i.ſed multo.i.longe.malo.i.potius volo:q̃ſup.adeat.i. diſcedat.quo vis gẽtiũ.i.quocũq; volet,q̃ ꝙ redigat.i.deducat patrẽ.ſ.Me.ad iopiã.i. pauperiem ꝑ flagitiũ.i.ꝑ neq̃tiã ſeu libidinẽ ſuam flagitione dignã. Nã o Menedeme ſi ꝑgã.i.ꝑſeuerem,ſuppeditare.i.ſubminiſtrare.ſumptus.i.impendia ad ſoluendã meretricem. Dicim⁹ enim elegãter,nõ poſſum tibi diu ſumptus ſuppeditare.i. adminiſtrare ea q̃ ipẽdes. Multi codices hñt ſumptib⁹ quod nõ multũ placet:niſi

ſic dicas, Si.pergã ſuppeditare illi filio.i.inſeruire:i dulgere illi ſumptib⁹ dãdis.i.vel ſumptibus.i.ꝓſumptus:& quanti ad ſumptus ſpectat. Illęc quaſi illa.hæc res.i. illa neceſſitas redit mihi ad raſtros.ſ.exercẽdos.i. ad rẽ ruſticã agitãdã. q.d.id q̃d tu abſẽtia filii exercebas hoc ego inopia afficere cogar. Me.Quot incõmoda,q.d.multas moleſtias capies.i. ſumes tibi:vel iunge tibi cũ icõmoda, ita vt quot ſubſtantiue capiat,& incõmoda adiectiue. Quot ergo incõmoda tibi ſumes in hac re.niſi caues.i.niſi tibi cõſulis oſ̃dis te eẽ difficilẽ.i.moroſũ i filiũ.& iexorabilẽ. & tamen ignoſces illi. poſt,aduerbium.i.poſtea.& id.ſ. ignoſcere poſt erit ingratũ.i.moleſtum. Ch. Ah,iterie ctio dolẽtis. neſcis q̃.i.q̃tũ.doleã.i.dolore ſim affectus. Me. ut lubet,i. q̃tum uis doleas: tñ ignoſcas. Deinde cõuertit. Menedem⁹ ſermonẽ ad cõiugiũ faciẽdum Cliniæ, & Antiphilæ. Quid? mod⁹ itero gãdi,vt ſępe i epl'is Ciceronis. hoc quod volo.ſ. vt illa filia tua nubat:ideſt cedat in coniugem noſtro filio.fiat ſubaudi: aut aliquid tale niſi quid:id eſt aliq̃d eſt q̃d tu mauis.i.potius vis.q.d.honeſte peto nolẽs impedire quin alteri tradas:ſi videas te melius filiæ tuæ conſulturum. Chre. immo id eſt ſed,& gener futurus ſ.Clinia & affines,id eſt parentes eius ſeu cognati: qui ſunt affines filiæ. Nam affinis eſt propinquus in gradu propter nuptias. Placent mihi,id eſt ſunt mihi ex animi ſẽtentia. Mene quid dotis:id eſt donationis pro vxore.nam

dos ab vxore datur viro:ſicut contra donatio propter nuptias fit a viro in vxorem, quam ergo dotem dicã filio meo te dixiſſe:ideſt deſtinaſſe: ordinaſſe. Deinde cum taceret Chremes ſubiungit quid.i.cur.obticuiſti? tacemus conſilia:reticẽus dolores: obticemus quorum nos pudet. Chremes.petis quid dotis dicã pro filia. Mene.dico ita. Chrem. ah,interiectio dolentis & exclamantis. Menedemus.neq̃d uereare.i.ne aliquatenus,ſeu aliquãtulũ timeas,ſi minus.i.ſi non dederis dotem,vel ſi minus dotis dederis,hoc eſt ſi paruulam ẽt dixeris dotem.dos nihil.i.nullatenus.mouet.ſ.ducit nos:vt dici ſolet. Chr.ergo decreui.i.cõſtitui duo talẽta ideſt duo talia pondera:de quibus dictum ẽ eſſe ſatis:ideſt ſufficere pro re noſtra.i.pro facultate noſtra,ſeu pro ratiõe

Dos & donatõ ꝑpter nuptias

Res rei familiaris noſtrę. Sed ſi vis me eſſe ſaluum .ſi vis inquam remid eſt ſubſtantiam meam eſſe ſaluam, & filium meũ eſſe ſaluum opus eſt dictu.id eſt neceſſe ẽ:vt dicatur filio me dixiſſe,id eſt deſtinaſſe illi filiæ doti.ideſt pro dote omnia bona mea Me.quam rem agis.

SER. ¶TENE:ſcilicet decet loqui. Petere ex debito:poſcere ex precibus. multo malo,id eſt magis volo,illæc res:id eſt ſuppeditare ſumptum. Vere redit,id eſt facit me redire ad ra. Ideo dicit vere:quia Menedemus non vere,id eſt non propter inopiam redactus eſt. Sed ficte ex duro ingenio ad laborem,& id eſt:ſcilicet filio ,ing.cum erit, ideſt ſine gratib⁹ Modo fac ut lubet:ſed quid de hoc quod uolo &c.dico ꝙ nolo niſi quod eſt quod malis,ſcilicet ꝙ meliorem quæras gratiam, Dixiſſe,ſcilicet dare illi Cliniæ.

¶Illum

CAL. ¶ Illum rogi.) Pulchra admonitio, vt perterre faciat filium. ¶ Diffluit.) Perſius: Diffluis arr ēs. ¶ Quid ais?) A is dicimus, de iis qui vna loquuntur. ¶ Fiat.) Conceſſio irati ad uerſus pertinacem. ¶ Sed Syrum.) ἀποσιώπησις, ſ. puniam. ¶ Dictis.) Quia liberi verbis obiurgandi ſūt: ſerui vero verberibus puniendi. ¶ Adeo depe.) Hoc veraliter more ſenū iratorum lege & intellige ꝯtrariū. ¶ Viduæ mu.) Bene perſonam abiectam delegit, quæ ludibrio hři & q̃a mulier & q̃a viro orbata.

rē. ſ. Clit. & paret. i. præparet ſe ad rñdēdum ſup. hic. i. ante me, ut æquum eſt. i. iuſtum liberos rñdere ſup. parentibus ip ſe filius confutabitur. i. conuincetur dictis. i. perdicta. nō autem verberibus, ut ſeruus: ſed Sy. puniam ſup. apoſiopeſis ē præ iracundia. Me. quid? modus interrogandi eum punies ſup. Chr. petis ſup. ne. i. vtrū ego puniam ſup. eum. q. d. rogitas. Deinde ſubiungit affirmationē. ſi viuo dabo. i. reddā eū Syꝝ adeo. i. ita exornatū. i. ita ꝑparatū vt dici ſolet. & adeo. i. ita dpexū. i. cōptū. q. d. adeo comā ſuā depectā. atq; traham vt ſup. vſq;. i. aſſidue: vt vſq; dū. i. q̃diu viuet ſemp meminerit. i. recordabit mei. q. Syr⁹. putat. i. reputat me eſſe ſibi ꝓ ridiculo. i. ꝓ ludibrio & dlectamēto. i. putat me eſſe hominem. & quem rideat: ſeu illudat, & in quo fallendo delectetur. Dii. ita me ament vt dico ſup. verū eſt q; iurandi modus ipſe. Sy. non auderet facere viduæ mulieri: quæ ſe vlciſci non poteſt. hæc, id eſt has illuſiones, quæ fecit, id eſt exercuit in me. id erga: vel contra me.

CVI. ¶ CHR. Simulato. i. fingito te mirari id ꝓp illud: q̄d dixerim illi dotē oia. & ſil. i. & ē rogitato. i. interrogato illū. q̄obrē. i. q̄re faciā id. Me. qn. i. qn i mo, vero. i. certe. ego met neſcio. i. nō bñ intelligo. q. d. i. cur facias id Chr. ne. i. vtrū dicis te neſcire cur ego faciā? facio ſup. vt retundam. reprimā aīum illius filii: qui nunc diffluit. i. diſſolutus eſt luxuria. & laſciuia. i. petulantia. Luxuria a luxu. i. ſuperfluitate deriuat. Laſciuia autē deſignat q̄dam petulantiam, & importunitatē flagitiose dignā: nimis exultando & delectando in ſua turpitudine. hęc tamē dſta nō obſeruatur: ſed indifferenter illis duobus vtimur pro eodē ſignato. & ego facio id inquam vt redigam. i. deducam eū in eū ſtatum ſup. vt. i. q neſciat. quo. i. in quā partem vertat ſe. Me. o Chre quid agis. i. quid facis, vel loqueris? Ch. mitte. i. omitte inquirere: ac ſine. i. permitte me morē gerere mihi. i. ſatis facere animo meo, vel facere arbitrio meo in hac re. Me. ſino. i. nō ipedio. ne. i. vtrum vis. ita. ſ. ut ei dicam q̄d dixiſti. Ch. ita uolo. ſ. Me. fiat. Chr. age. i. effice ut iā. i. ex hoc tpe acceſat. i. adhibeat, aduocet cōparem ſibi & eligat vxo

C. Id mirari te ſimulato, & illum rogitato ſimul,
M. Quāobrē id faciā. M. qn ego vero quāobrē id facias, neſcio.
C. Egone? vt eius animum, qui nunc luxuria, & laſciuia
Diffluit: retundam redigam: ut quo ſe vortat neſciat.
M. Quid ais? C. mitte, ac ſine me i hac re gerer̃ mihi morē. M. ſino
Itane vis? C. ita. M. fiat. C. age iam ut uxorē acceſſat, paret.
Hic: ita ut liberos eſt æquum, dictis confutabitur.
Sed Syrum. M. qd eū? C. egone? ſi viuo, adeo exornatū dabo
Adeo depexum: vſq; ut dum viuat meminerit ſemper mei.
Qui ſibi me rediculo, ac delectamento putat.
Non (ita me Di amēt) auderet hæc facere viduæ mulieri.
Quę in me fecit   *Verſus perficitur ſequenti ſcena.*

SER. ¶ SImulato coram filio meo te, mi. idem quare faciā hoc, & rogitato: id eſt interrogato eam: quia id tā abhominabile in eum faciam: ſcilicet in qua re quid peccauit in me. ego ne quare, hic, id eſt Clitipho confutabitur.

ASC. ¶ QVID ais? reſpondet, Mitto iam oſculari &c. Illud in fine ipſius ſcęnæ. Age iam vxorem ut acceſſat præparet ſe: de Clinia dictum uolunt, ſequens de Clit. Illud in commentariis. q. d. adeo comam ſuam depectam. &c. ſine dubio tranſcribentium vitio inuerſum eſt. Nam ſcio auctorem non dixiſſe tam expreſſe iam pro eius: uel ipſius.

ACTVS QVINTI SCENA SECVNDA.

Trochaici quadrati catale. & Iābici quadrati acatalectici & fragmentum.

CLITIPHO, MENEDEMVS, CHREMES, SYRVS.

CLI. ITANE tandem quęſo Menedeme, ut pater
Tā ī breui ſpacio oēm d̄ me eiecerit aīum, patris?
Qd̄ nā obſacin⁹? qd ego tm̄ ſceleris admiſi miſer?
Volgo id faciūt. M. ſcio tibi eē hoc grauius multo, ac durius
Cui fit verum, ego ad minus ęgre patior id, qui neſcio,
Nec rationem capio, niſi q; tibi bene ex animo volo.

CAL. ITa ne tandē.) Reſtat ad trāquillitatē rerū oium vt Clit. verbis patris perterritus: in viā redeat, & uxorem ducat. ¶ Itane. Sic incipit: vt q ſe a patre abdicatū putet. ¶ Tādem:) Hic expletiua ꝯiunctio. Cice. Quouſq; tandem abutere Catilina patientia noſtra? Alias ponitur pro tū vt: In qua ciuitate tandē arbitrare te uiuere? Nōnunq̄ pro ſaltē. ¶ Admiſit.) Augu͂tis eſt, plus eſt admittere, q̄ facere. Alibi: Hęc admittere indigna. ¶ Vulgo fa.) Ad purgationē peccati, ſi nihil aliud habemus argumētū ab exēplo alioꝝ ſumimus: qui idē factitauerūt, ſed multo magis ualeat: ſi ab exemplo oīm ſumitur.

ita ſe tutat alieno exēplo. Nā q̄d exēplo fit, id ēt iuſ fieri putāt vt ait Cic. i epi. Me. ſcio hoc q̄d fecit pr eē multo grauiꝰ. i. moleſtius & duriꝰ. i. aſpius: acerbius tibi Clit. cui. ſ. tibi fit illud: q̄m id te ꝓpius tāgit: ſiue tua magis refert ver̃. i. ſꝫ ego patior. i. fero id q̄d fecit tibi pr. haud. i. nō. minus ægre. i. non minus moleſte, ſiue nō minus difficulter q̄ tu. ſ. ego inquam, qui neſcio id ꝓp q̄d fecit. & qui non capio. i. no intelligo rōnem. i. modū faciendi: aut occaſionem ſeu non capio rationem aliā ferendi moleſte, niſi q; bene uolo tibi. i. opto tibi multa bona. & quidē ex aio. i. nō ficte.

Admittere

Vulgo faciunt

GVI. ITane &c. Vt trāquillitas rerū oim habeat, reliquum eſt, vt filius Clit. verbis patris perterritus i viam redat, ac vxorē ducat. Relatu autem Me. ſe a pre eſſe abdicatum putat, & ſic inquit. Clit. o Mene. quæſo tandem, hęc particula hꝫ aliquid vrgens: & accelerans. q. d. paucis rñde: ac ſi eſſent vltima, uerba: ne me lōgis exorſis detinero. ne. i. vtrū ē ita, ut pr eiecerit oēm animum pr̃is. i. oēm būuolētiā pr̃nā de me. i. a me. q. d. eſt ita, q; pr auerterit a me ſuā būuolentiā in tā breui ſpatio. i. tā paruo tpe ob q̄dnam facinus. i. ꝓp q̄d factū malū ita auerti: būuolentiā a me: ut me abdicaret. i. priuat hæreditate. quid tm̄ ſceleris. i. q̄d tam graue ſcelus. ego miſer. i. infelix. admiſi. i. commiſi. feci iuuenes ſup. mihi quales faciunt. vulgo. i. vt plurimū paſſim id q̄d feci ſup. &

SER. ITa ne: Dare eſt Anti. Clin. cuius dationis cū hāc habuiſſet Chre. occaſionē. q̄m a meretricio amore mūdū eū intellexerat, ꝓpterea itē, ut filiū ſuū corrigeret, libentius fecit: & ſic facta illa cōpoſitione de Clinia: tendit ad compoſitionē Clit. ut dimiſſa meretrice grām pr̃is acgrat: ducēdo aliā uxorē. Modo prius inuēta occaſione correctionis terrefaciēdus eſt, ut correctionē pr̃is libētius recipiat. Ecce inducitur taliſq; nunc io Menedemi ſe corrigi patiat, añquam a bonis pr̃s ſe expertem fieri pmittat. Vulgo, i. uſualiter faciunt hoc alii iuuenes. i. amant ſicut ego. Scio ſa tis, q; tibi cui ſit, eſt grauius q̄ mihi: ſed tū ego haud minus ægre patior q̄tū ego dico q; neſcio: nec capio, quare doleam. m. n. h. q. t. quicquid huius rei facio. ſ. q; do omnia bona mea Cliniæ.

CLIT. Hic præſem aſtat aiebas? M. eccũ. CH. qđ me iĉuſas Clitipho?
Quicquid ego huius feci, tibi non proſpexi, & ſtultitiæ tuæ.
Vbi te vidi animo eſſe omiſſo, & ſuauia in præſentia
Quæ eſſent: prima habere neq; conſulere in longitudinem.
Cœpi rationem, ut neq; egeres: neq; ut hęc poſſes perdere.
Vbi, cui decuit primo tibi non licuit per te mihi dare,
Abii ad proximos: tibi qui erant, eis commiſi, & credidi.
Ibi tuæ ſtultitię ſemper erit pręſidium Clitipho.
Victus; veſtitus; quo in tectum te receptes. CLIT. hei mihi.
CH. Satius eſt: q̃ te ipſo hærede hęc poſſidere Bacchidem.
S. Diſperii: ſceleſtus quantas turbas conciui inſciens!
CLIT. Emori cupio. CH. prius quæſo diſce quid ſit viuere.
Vbi ſcies, ſi diſplicebit vita: tum iſto vtitor. (ultas
S. Here licetne? CH. loquere, S. at tuto, CH. loqre. S. q̃ iſta ẽ pra
Quæue amentia qđ peccaui ego: id obeſſe huic? CH. licet.
Nec te admiſce. nemo accuſat Syre te, nec tu aram tibi

CAL. ℭ Q VID me incu.) Bene icuſas: quia filio maior ẽ pater. ℞ Quicquid ego hu. fe.) Huius abſolute: vt per ἔκλειψιν de ſit rei. In Hecy. Ne quid ſit huius oro. Alibi, Nihil me iſti us factu᷑ pſi. ℞ Ego hu. fe. Semper grauis incœptio oratio nis, quæ exordium ſumit a pronoie. ℞ Aio omiſ.) Negligẽ ti. Alibi: At eni metuas ne ab re ſint omiſſores paulo. ℞ Et ſua. quæ eſſet pri. ha be.) Salluſt. Quę pri ma mortales ducunt. Et primus modo ad laudem, non ad ordi nem pertinet. In Eu nu. Nihil prius neque fortius. ℞ Ad proxi.) Bene ad pximos: ad quos ſpectat poſt fi lium hæreditas. ℞ Re ceptes.) Alibi Meum receptes filius. Et fre quẽtatiuo vſus eſt, q nõ raro: ſed frequẽ ter poterit ſe recipe. ℞ Viuere.) Cõ virtu te & rõne intelligas. ℞ Vita.) Hoc loco a ct⁹ & mores. In phor mione. Quẽ ego vide rim in vita optimum: ideſt in actu moribus. ℞ Quæ iſta eſt prauitas?) Deriuatio criminis in ſe eſt. Et bene optumi ſerui fungitur officio. ℞ Ilicet.) Ilicet, ſemp finem hei ſigni ficat, vt actum eſt. Ilicet per ſyncopen, quod ſignificat ire li cet. Sic iudices de conſilio dimittebant ſuprema dicta cum preco pronunciaſſet. ℞ Ilicet. Ergo increpatio eſt: quia inter loquendo impedit Chremetem narrantem.

(margin: Anim⁹ omiſſus; Recep tare; Vita)

CVI. ℭ CLIT. Aiebas. i. dicebas. patrẽ meum ad ſtare. i. prope eſſe. Me. eccum. i. ecce hic eum. ſ. Chr. o Clit. fili. quid. i. cur incuſas me. i. mores meos: & meum faciendi modum repre hendis. Nam ut vult Lau. incuſare eſt mores alicuius repre hendere. quicquid huius. i. quicquid huius rei. nam hic hu ius eſt neutri gñis. feci. i. effeci. proſpexi. i. conſului, prouidi tibi: & tuæ ſtultitiæ. i. inconſiderationi, vbi. i. poſtq̃ vidi te eſſe aio omiſſo. i. negligenti: hoc eſt cum vidi te aium negli gentẽ & omittẽtẽ facere: quæ debebas. & vbi uidi te hẽre. i. reputare prima. i. præcipua, & in primo loco. ea ſup. quæ eſ ſent ſuauia. i. dulcia tibi. in pñtia. i. p tpe pñti. ſ. voluptates quę licet in pñtia ſint ſuaues ſemper tamen ſecum iunctam hñe penitentiam. & vbi uidi te non ꝯſulere. prouidere. i. lon gitudinem. i. in tp̃s futurum longe. cepi rõnẽ. i. inivi viã in ueni modum. vt. i. q̃ne q; tu egeres. i. idigeres neceſſariis & ut non poſſes perdere. i. dilapidare: alienare. hæc. i. mea bo na: quibus priuaui: ſeu abdicaui. Vbi. i. poſtquã vel qñ. pri mo. i. i principio nõ licuit mihi p te. i. tu nõ pmiſiſti tuis mo ribus obſiſtentibus vel tui mores nõ poſtularunt me dare ti bi bona mea. ſ. cui. ſ. tibi decuit. i. iuſtum fuit me dare. ſ. bõa mea, q a iure debeamus mihi ſuccedere niſi obtigiſſẽt mores abii. i. me ꝯuerti ad pximos tibi: puta ad ſorore: & futurũ eius maritũ. qui erãt. i. q extabãt. & hoc dicit pp filiam, quę extabat adhuc: q̃ tñ parentes putabant nõ viuere: ſeu nõ ex tare. commiſi. i. cõmendaui fidei. i. credidi. i. cũ fiducia tra didi bona mea. ſ. eis proximis tuis. ibi. i. apud eos poximos. o Clit. pręſidium. i. adiumentum protectio, prouiſio quæ dam: & quaſi profugium tuę ſtultitię ſemper erit illic: ut di ctum eſt apud eos. oſtendit deinde quod ſit illud præſidiũ ſtultitiæ. ſ. victus. i. aliena ad vitam ſuſtentandam. & ve ſtitus. i. cultus: ſiue ornatus. ad tegẽdũ corpus. quo. i. vel ut. vel in quem locũ. receptes te. i. frequẽter recipias: ſeu: ut dñe retrahas te i tectũ. i. in domicilium: & q̃ſi hoſpitiũ. Clit. hei mihi. i. dolor mihi ineſt. Chr. ſatius eſt. i. meli⁹ eſt me. diſpo ſuiſſe, ita de meis bonis: q̃ Bacchidem poſſidere hęc bona te

ipſo herede. i. ſi tu eſſes heres. nã oĩa illi eſſes daturus. Sy. Diſperii. i. vario modo ſum perditus. q̃tas turbas. i. q̃tas tur bationes ego ſceleſtus. i. malus cõciui. i. concitaui, cõmoui. inſciens. i. per imprudentiam. Dr aũt concieo concies ſecun dæ inflexionis, vel a concio is quartæ: quæ ambo idẽ ſigni ficant. Cli. cupio emori. i. morire nihil addit ad ſignationẽ. Chr. quęſo. i. obſecro prius diſce qđ ſit vi uere cũ rõne. ſ. & vir tute vbi. i. poſtq̃ ſcies quid ſit viuere. ſi vita. i. mod⁹ tuus uiuendi diſplicebit tibi vtitor iſtuc. i. illa re: q̃ tibi re liqui. ſ. ui ctu & ueſti tu & tecto apud ſoro rorem. Sy. o Chr. i. tu dñe. ne. i. vtrum licet. i. pmittit mihi a te lo qui ſup. Ch. loquere. Sy. at. i. ſed licet ne lo qui tuto. i. ſine pericu lo. Chr. loqre. Sy. q̃. i. q̃lis. iſtam. i. tua praui tas. i. diſtortum iudi ciũ. ſeu non rectũ. vel quæ eſt ita amentia: ideſt inſania. id obeſſe. i. quid obſit. i. noceat huic filio. quod ego Sy. peccaui. i. admiſi. Chr. ilicet. i. ire licet: defectiuũ uerbum, & ſemper finem rei demõſtrat, ſicut actum eſt. ſi ãt de conſilio iudices demittebantur, cũ preco pronunciaſſet ilicet: hic ergo hoc verbo. Ch. reiicit Syrum: qui ſe immiſce re uolebat: ut a filio crimen depelleret dicens. Potes bñ ta cere, quoniam in uanum loqueris: iam. n. actũ eſt. & ꝯclama tum. nam efficere non poteris, ut filius non ſit abdicatus ne admiſce te. i. noli te interponere in hoc negocio mihi cũ fi lio cõmuni, nec patris p parameris. i. noli parare tibi aram ſuper q̃ pręces fondantur: ſicut funduntur Deo ſuper aras. ℭ OMISſo. i. laxo aio. quem. ſ. non referenda bis. & poſtq̃ vidi te habere primã. i. præcipua. & maxime amare quę eſ ſent ſuauia. In pñtia, i. in pñti tempore, ueluti ſcortari: pec care cœpi &c. Cœpi dico rõnem ſibi. i. poſtq̃ nõ licuit mihi dare tibi: cui prio. i. maxime decuit. & de hoc qđ nõ licuit. fuit per te. i. per tuam culpam. Tu cupis morire dicis ſ; pri us diſce quid ſit uiuere. i. bonam vitam agere: quod ſolũ vi uere licet dicere pauca, quę eſt: Seruus cum viderat tantum malum ex fraude ſua proceſſiſſe, uult in ſe retorquere culpã vt minori malo ſuo maius malum iuuenis Clit. diſturbaret Dignus enim erat vt ſeruus recipiendo colaphum: per ſe fa ctum eſſet diceret, q̃ iuuenis tantam iram patris ſentiret ili cet. q. d. non duco modo te in cauſa. Poſtea dicit ſecum nec tu nihil. q. d. neutrum modo reprehendo, & facio libitum meum, quia dono bona mea, cui volo, de qua nihil ad uos Et quod facitis non reprehendam.

ℭ ILlud. Vbi cui decuit primo: ſic: intelligõe. Vbi. i. poſtea quam nõ licuit mihi per te. i. propter tuos mores, dare tibi neceſſaria, atq; quibus egeres: tibi inquam cui primo. i. præ cipue. decuit me dare ut pote filiofamilias. abii ad pximos &c. Ego vero potius dixero. Vbi non licuit mihi dare tibi, cui primo decuit, per te. i. ſine alterius interceſſione. abii ad proximos &c. Illud autem Prius quęſo diſce quid ſit viue re &c. ſic intelligendũ ſane puto. Clit. pri⁹ q̃ emori cupias: diſce quid ſit viuere (viuere enim dicitur qui virtutẽ, & ho neſtatem amplectitur, Nam improborũ uita, quaſi mores eſt) diſce ergo quid ſit uiuere. & ubi. i. poſtquã. ſcies quid uita. i. modus & actus uiuendi. tum. i. tũc utitor iſtuc: quod dicis te cupere emori. q. d. ſi ſcires uiuere. non cuperes mori Neque uero procedere uidetur quod commẽtarium habet Nam ſi ita diſplicuerit: ſit: qui poſſit uti uictu & ueſtitu &c.

(margin: Cõcies; SER; ASCL)

ℭ Neq

Neq; precatorem pararis. s.quid agis? CH.nihil ſuccenſeo
Nec tibi,nec*huic'nec vos eſt æquum qđ facio, mihi. *al.tibi*
s. Abiit,ac rogaſſe vellē.CLI.qd? s.vnde mihi peterem cibum'
Ita nos abalienauit'tibi iā eē ad ſororē intellego. *Iābica quadrata*
CLI. Adeone rem rediiſſe,vt periculum etiam fame mihi ſit Syre?
s. Modo liceat viuere,eſt ſpes. CLI.quę? s.nos eſurituros ſatis.
CLI. Irrides in re tanta,neq; me quidquam conſilio adiuuas?
s. Immo,& ibi nūc ſum,& vſq; dudum id egi,dum, loquit́ pater'
Et,quātū ego intelligere poſſum.CLI.qd? s.nō abierit longius.
CLI. Quid id ergo? s.ſic eſt,non eſſe horum te arbitror. CLI. quid
iſtuc Syre?
Satin' ſanus es? s.ego dicā qđ mihi*in mētē.tu diiudica. *al.in mētē eſt.*
Dum iſtis fuiſti ſolus,dum nulla alia delectatio,
Quæ propior eſſet te,indulgebant tibi dabant'nunc filia
Poſtquā eſt inuenta vera,inuenta eſt cauſſa,qua te expellerent.
CLI. Eſt veriſimile. s.an tu ob paccatum hoc,eſſe iratum putas?
CLI. Non arbitror. s.nunc aliud ſpecta'matres omnes filiis
In peccato adiutrices,auxilio in paterna iniuria
Solent eſſe'id non fit. CLI .verum dicis.quid ergo nunc Syre
Faciam? SY.ſuſpitionem iſtā ex illis quęre,rem profer palam.

CAL. Precator Precari Succenſere ¶ NEq; precatorem pararis.) Alibi,ad precatorē abeam. Et precari aliquādo idē qđ deprecari,hoc ē a ſe crimine depellere. Hinc depcatio.¶ Nihil ſuccēſeo.) Succēſet is dr, qui cū amare debeat,læſus iraſcitur.¶ Vt periculū ēt fame mihi ſit Syre?) Q đ ē extremū miſerariū. Etiā fame: fames apud antiquiſſimos in quinta declinatione nominū variabat: ex quo poteſt eſſe genitiuus caſus: quia C. Cæſar in lib. de analogia huius die & huius ſpecie dicendū putat. Salluſt. in Iugurtha, Vix decima parte die reliqua. Vel ſit ſeptimus caſus.¶ Eſurituros ſatis.) ϖ κρα ϖροσδοκίαν qn̄ aliter reſpondemus.q̄ expectatur.¶ Nō eſſe horū te arbit.) Quaſi cum odio. Horū dixit: & eo magis φ nec te filiū dixit.¶ Dum iſtis fuiſti ſolus.) Satis veriſimilis ratio adoleſcenti imprudenti & parū prouido ideo ſtatim ſubiicit, Eſt veriſimile.¶ Iratum putas?) Bene iratū, ob peccatum. Iratus ē, qui ex aliqua re laceſſitus iraſcitur. Iracundus,ex parua vel nulla cauſa.¶ Id nō fit.) Mater tibi nō eſt adiutrix: & hoc prope veriſimilius.

GVL. ¶ NEq; pares tibi pcatorem.i.deprecatorē pro te: ſeu interceſſorē:qui te eripiat a pœnis: qm̄ nullis pcibus ſum locū relicturus. Vel dicit: Non eſt opus,vt q̄ras depcatorem: qm̄ nihil tibi dico:ſed abſcedo oīa relinquēs. Sy.quid ait? Ch.nihil.i.nō.vel in nullo ſuccenſeo.i.iraſcor (quāuis tn̄ læſus ſim) nec tibi,nec huic Clitiphōni.nec eſt æquū.i.iuſtum vos increpare:ſiue dare vitio mihi id qđ facio.vel nō ęquū vos facere mihi qđ facio mihi . Sy . Chremes abiit.i.diſceſſit:relinquens omnia ſua bona ſorori tuæ . vellem rogaſſe: id eſt interrogaſſe eum.ſ.Clit.quid velles rogaſſe.Sy.vellē interrogaſſe eum. vnde.i.a quo.peterem mihi cibum.i.quis mihi eſſet cibum ſuppeditaturus: cū tu ſolus habeas victū & veſtitum & tectū apud ſororē.ita.i.eo modo dando oīa ſorori.alienauit nos.i.me tibi hoc eſt a te.nam non reliquit vnde poſſes me ſuſtentare.iam intelligo me eſſe alienatum ſup.vel tranſlatū ad ſororē:quæ olim bonorū ita eſt hæres effecta.nā ſerui alienabant̄.ſicut & res ceteræ. Cli.adeon.i.eſt ne verū.rē adeo rediiſſe.i.rē & fortunā meā redactā eſſe in eum ſtatum,vt o Syre etiam periculum famei pro famis ſit mihi. Antiqui declinabant fames ei ſecundū quintam inflexionem.nos autem fames is ſecūdū tertiam . Inſuper vetuſtiſſimi genitiuum ſingularē quintæ interdum terminabant in es.vt Virg. Libra dies,ſomniq; pares. dies pro diei
Virg. poſuit Vir. Interdū in e:vt facies pro facies facie, vel faciei. itē & facei. Cæſar.n.in lib.de analogia:huius diei & huius ſpecie dicēdū putat. Poſſet tamen hic eſſe ablatiuus tertiæ ita aſtruendo:vt periculum ſit mihi fame.i.per famē:vel de fame:ſeu eſuriē & inedia. Sy.modo.i.dū modo.liceat.i.pmittatur.nos viuere.i.φ nos viuamus,ē ſpes.i. remanet aliqua
Sum ibi expectatio. Cli.quę ſpes eſt reliqua. Sy.ſpes eſt nos eē ſatis
Vſq; eſurituros.i.φ nos ſatis eſuriemus. Clit. irrides in tanta re:
Dudum neq; adiuuas me quicquam.i.in aliquo,ſeu aliquātulū conſilii.i.per conſilium? Sy.imo.i.ſed. & nunc ſum ibi tanquā paratus te adiuuare.& vſq;.i.aſſidue.dudū.i. pauloāte.egi id.i.effeci vt te iuuarem conſilio,dum.i.quādiu.pater loquitur.i.facit ſermonem tecum.& quātum ego poſſum intelligere.deinde interrupit ſermonem Cli. dicēs. Clit. quid vis dicere.ſ.quia dixiſti φ quantum potes intelligere . Sy.perficit quod dicere iceperat.pater nō aberit:id eſt non abſens erit.longius.i.diutius:vel minus lōge quaſi dicat pater ſi ſimulauit ſe abſcedere:& relinquere pximis ſua oia non erit abſens diu. hæc.n.fictio eſt vt depellaris a domo pprīa. Clit. ergo ſi non vere pater diſceſſerit: qd eſt propter qđ id facit: ſcilicet . Syr. ſic eſt.i. ita res ſe hȝ: vt ſum dicturus, arbitror te nō eſſe filium ſup.horū.i.Chre. & Soſtratæ. Clit. o Syre. qd .i.cur dicis ſup. iſtud ſatin.i. ſatis ne es ſanus.i.mentis cōpos? Sy. ego dicā id qđ ē mihi in mēte.tu diiudica.i. reuolue apud te,& cōſidera an verū ſit qđ dicā. dū.i. q̄diu fuiſti ſolus .i. vnicus , iſtis .i. patri & matri dū.i.quamdiu nulla alia fuit delectatio illis : q̄ delectatio eēt propior : id eſt propinquior,q̄ delectatio quam de te capiebant . indulgebant:& faciles erant tibi promittentes multa quæ volebas.dabant:id eſt dona faciebant tibi . nunc poſtquam filia eſt inuenta . vera cauſa:id eſt occaſio eſt inuenta : qua videlicet cauſa expellerent:id eſt eiicerent te. Clit.id,quod dicis eſt veriſimile : id eſt probabile . & imaginem quandam habet veritatis. Sy.an putas illum patrem eſſe iratum tibi ob peccatum hoc,videlicet φ Bacchidem ſciuit te amare? Clit.non arbitror eum eſſe ob id iratum. Sy.nunc ſpecta.i. conſidera:animaduerte aliud.omnes matres ſolent eſſe adiutrices filiis ſuis in peccato:id eſt cum filii errauerunt. ipſę inquam matres ſolent eſſe auxilio.id eſt ſolent pręber e auxilium filiis in iniuria paterna:id eſt quando pater eſt iniurioſus:& non cū æquitate agit in filios.id non fit:id eſt nūc tu vides φ mater non eſt tibi adiutrix. Cli.dicis verū.prius autem dicebat eum dixiſſe aliquid veriſimile.o Syre ergo cum ita expellar:quid faciam. Sy.q̄re ex illis: id eſt percunctare ab illis parentibus iſtam ſuſpitionem .i. iſtā opinionē q̄ turbat tuam mentem:videlicet an ſis eorum filius nec ne profer palam.i.dic illis plane rem totam vt eſt.i. tuā ſuſpitionem:& quare adductus ſis in eam opinionem.

Diiudicare

SER. ¶ NEC eſt æquum nos id quod facio mihi .ſ. ſuccenſere.i. vt me vituperetis inde. Abiit: perterrefacto Clitiphone inueniēdū eſt conſilium quomodo recōcilietur patri. Et ſunt ad hoc conuenientes perſonæ Syrus,qui det conſilium: Clitipho,cui detur. Valde deſperatus eſt. quęrere an ab eo vnum amplius mihi peterem cibum quia ita nos alienauit modo a ſe:ſed quāuis ſis ab eo alienatus:intellexit eē ad ſe. Adeon .i.ad id rem iſtam. Modo ludit ſeruus: vt ioculatoris verbis alleuiet triſtitiā iuuenis. Immo quāuis ludo.i.in cōſilio. dum.i.quamdiu loquitur pater . Sic eſt bonum conſilium: hoc dicit deliberando apud ſe,& exaltat poſtea vocem : & quod ſit illud aperit. Non arbitror te eſſe filium horum .i. Chremetis & Soſtratę. Nūc aliud ſpecta.quod ſimiliter eſt probatio huius rei:quod.ſ.non eſt filius eorum . matres enim tes adiutrices filiis ſuis peccato ſolēt eſſe auxilio in paterna iniuria ſed id non fit modo.

SER.

CAL. ¶ AD miſericordiam.) Quia parẽtes veri, filiis cito ignoſcunt. ¶ Minima in ſpe ſitus erit.) Nã ſi nõ eẽ filium crediderit, eo miſerabilior videbitur patri: & citius ad miſericordiã cõmouebitur. ¶ Quid aũt hoc?) Hæc vox eſt timentis.

GVI. ¶ SI non eſt verũ. i. ſi falſo ſuſpicaris te nõ eẽ filiũ eorum. cito adduces ambos parentes ad miſericordiã. i. vt miſereãtur tui: aut ſi ẽ verũ te nõ eẽ eorũ filiũ, ſcibis: p ſcies: antiquet cuius ſis filius. ſ. eorũ relatu. CLI. ſuades. i. ↄſulis recte. faciã qđ ſuades. Sy. hoc venit mihi ĩ mẽtẽ. ſatis recte cõmẽdat ſuã iuẽtionẽ. nãq; adoleſcẽs. i. iuuenis. ĩnq̃. i. q̃tũ minima ſpe erit ſit? i. collocatus: ↄſtitutus nam hic inflectitur ſitus ta tum. i. ſituatus ta tũ. i. tũ facillime conficiet pacẽ patris i. inibit pacem cum patre, in ſuas leges. i. ẽm eas leges & conditiones quas dare patri voluerit in ea pace ineunda, nam cum pax inter aliquos conficitur: lex aliqua: aut conditio in ea facienda ſolet allegari. i. adhiberi. ſenſus ergo illius orationis eſt: Filius componet pacem cum patre pro ſuo arbitrio: & ẽm eas leges: aut conditiones pacis: quas voluerit. Etiam haud id eſt nõ ſcio, anne. i. vtrum ipſe Chre. diſcedẽs, & patriam relinquẽs ducat vxorem ſecum. ſ. Soſtratam. At. i. ſed. nihil gratiæ. i. iucũditatis, erit Syro. ſ. mihi. i. tu Clitipho ita tibi parẽtes reconciliabis, vt dico. ego autẽ nihil ſum gratiæ apud illos habiturus: hoc eſt nullo modo illis potero gratus eſſe. autem. i.

ſed. quid hoc ẽ? vox hæc timẽtis eſt. q. d. quid video. ſenex ſcilicet Chremes exit foras, ego fugio. miror eum ſenem nõ iuſſiſſe ilico me arripi. i. celeriter cõprehẽdi. ob hoc factum. i. propter id quod factum eſt. nunc pergam hinc ad Menedemum paro. i. diſpono, vel comparo, vel propono mihi eum p̃catorem. i. deprecatorem pro me & interceſſorem. nihil fidei habeo ſeni noſtro: id eſt patri tuo: hoc eſt nullat enus ↄfido Chremeti: vel nõ credo ſatis illi q̃cquid dicat.

¶ AVT ſaltẽ ſcibis cuius filius ſis, hoc. ſ. conſilium hic inducitur Syrus loquens ſolus: laudans illud conſilium: & quomodo ipſe ſit perterritus. Ideo recte venit ĩ mẽtẽ. nãq; adoleſcẽs ĩ quãta minima ſpe ſitus erit ſe eẽ filiũ illorũ. Tã facillime cõficiet ipſe pacẽ patris in ſuas leges. i. iuxta voluntatẽ ſuã: q̃a proculdubio iſte mouebitur ad miſericordiam. etiã aliud præuidẽdũ ẽ. haud ſcio an Clinia vxorẽ ducat filiã ſenis. Ac ita vtile erit gratiæ, Syro. q. d. ſtultus ſum: quia nõ appono manus in his nuptiis, vt in eam gratiam Clinia: qui aduerſus herũ meũ iratum mihi ſit patronus. Quid hoc autem eſt, q̃ ita euaſi ſenem. quaſi dicat cum tantum peccaſſem, miror quare herus iam non ſuſpẽdit me. Sed ecce exit foras: ego quamuis euaſi. Adhuc fugio. i. fugire debeo. quia quod non fecit: facere poteſt. ſi me viderit: quia adeo ſcio eum aſperum eſſe: q̃ miror illud quod factum eſt. ſ. non iuſſiſſe.

Si non eſt verum, ad miſericordiam ambos adduces cito, aut
Scibis cuius ſis. CLI. recte ſuades faciam. S. ſat recte hoc mihi in
Mentẽ venit nãq; adoleſcens q̃ minima in ſpe ſitus erit, *Troch.*
Tam facillime patris pacem in leges conficiet ſuas.
Et iam haud ſcio anne vxorem ducat, ac Syro nil gratiæ.
Quid autem hoc? ſenex exit foras: ego fugio, adhuc quod factum eſt. *Iamb. tetram. cataleſt.*
Miror non iuſſiſſe ilico me arripi: ad Menedemũ hinc pergã. eũ
Precatorem mihi paro: ſeni noſtro fidei nihil habeo.

ACTVS QVINTI SCENA TERTIA.

Iambici quadrati cataleſt. Trochaici varii numero, VII.

SOSTRATA, CHREMES.

S. PROFECTO niſi caues tu homo, aliquid gnato conficies mali.
Idq; adeo miror, q̃uo tam ineptũ quid q̃ potuerit tibi
Venire ĩ mẽtẽ, mi vir. C. oh. pgin' mulier eẽ: vllãne ego
Rẽ vnq̃ volui, quin tu in ea re mihi aduerſatrix fueris Soſtrata?
At ſi rogitem, iã qđ ẽ qđ peccẽ hic, aut q̃obrẽ hoc faciã, neſcias:
C. In qua re nunc tam confidenter reſtas ſtulta? S. ego neſcio.
*Immo ſcis potius, q̃ quidem redeat ad integrum *Decena. catal.*
hæc *eadem ratio. *Diuide Immo, ſi tollas eadẽ uerſus conſtat.*

CAL. PRofecto niſi caues.) In hac ſcena cõtinetur imago quædam diſſidii inter virum & vxorem, qui natura moroſi atque difficiles ſunt. ¶ Tu homo.) Cum contẽptu & ſtomacho pronũciandum. ¶ Ineptũ quid.) Bñ ineptũ. nã ĩeptũ eſt qđ a quouis rep̃hẽditur. ¶ Venire in mẽtẽ.) Venire ĩ mẽtẽ veteres nõ recordationis cauſa tãtũ: ſed ẽt recogitationis conſiderationiſq; poſuerunt. ¶ Quod peccem.) Notat mulierum imprudẽtiã & imperitiam quæ vt plurimum ignorãt quę praua aut recta ſunt. ¶ Tam cõfi.) Recte ↄfidẽter. nam ↄfidentia ſæpius in malã, Fiducia vero in bonã partẽ accipiť. Alibi, Cigentẽ confidẽtiam. ¶ Neſcio.) Sic lege vt intelligas contrarium.

rogitẽ. i. iterrogẽ te qđ ẽ. q. d. ĩ quo peccẽ. i. errẽ. aut q̃obrẽ. i. q̃re. faciã id. i. ita ſim acerb? filio neſcias rñdere. ſ. o ſtulta. i. imprudẽs ĩ qua re nunc reſtas. i. reſiſtis: ĩpugnas mihi tã ↄfidenter. i. tã audacter & temere. nã ſi ducta ſępius ĩ bonũ capiť: ↄfidẽtia aũt ĩ malũ. So. neſcio. ſic legẽdũ ẽ: vt ↄtrariũ itelligať. Ch. immo. i. ſed potius ſcis q̃ dẽ: id eſt certe. quã. i. quãtũ eadẽ oratio redeat ad integrum: id eſt potius ſcis ſæpius eaſdẽ orationes inculcare: ac petere: vt more muliebri ſemper habeas verba in ore, ac ſemp loquaris. cũ enim idẽ ſermo repetiť iterũ ad integrum redit. nam reintegratur qđ prius prolatum erat, propterea tunc eadem oratio redire ad integrum dicitur.

GVI. PRofecto &c. Hic exprimiť quaſi imago diſſidii inter virum & vxorẽ: q natura moroſi ſunt, ac difficiles. So. homo: per cõtẽptũ & cũ ſtomacho ẽ ꝓnunciandum. nõ eſt dignata hiſcere. o vir vel coniux. profecto niſi tu caues. i. prouides conficies. i. procurabis: cõparabis aliq̃d mali gnato. i. filio. ſ. Clitiphoni. & adeo. i. valde. miror quo mõ o mi vir. i. o mi cõiux. nunc redit ad lenitatẽ diſcedẽte paulatim indignatione. q̃. i. aliq̃d. eã ineptũ. i. ab oibus improbatũ potuerit venire in mẽtẽ tibi. i. occurrere tuæ volũtati faciendum. Chr. oh: interiectio indignãtis, & ridẽtis. pgin. i. perſequeris ne eſſe mulier. i. mulieris ptes exercere, & officium: quæ ſemp vult loq: & marito repugnare. ne. i. certe. nullã rẽ volui vnq̃ in vita mea. qn. i. q nõ. tu So. fuerit aduerſatrix. i. contraria mihi in ea re: quam volebã. at. i. ſed. ſi iã. i. nunc.

SER. PRofecto. Poſtquam datum eſt conſiliũ quomodo poſſit Clitipho reconciliari patri: oſtendit effectum conſilii. Et prius commouetur mater audita ſuſpitione filii: vt ipſa commota patrem frangat ad miſericordiam: repræſentando ei ipſam ſuſpitionem nati ſui. Putabat enim mater patrem ex veritate omnia ſua bona filiæ dediſſe, poſtea & interueniente Menedemo eius precatu & matris fiet concordia. O homo: ad maritum loquitur. Aliquid mali: quia vel aufugiet: vel infirmitatem incurret ex dolore. Tam ineptum: ſcilicet vt filium exheredares. Pergis ne. Ecce mulier quaſi ſtulta. Tu modo aduerſaris. At ſi rogitem iam quid eſt: quod peccem in hac re. Aut qua re facerem: neſcis in qua re tantum mihi reſtas. At ſi rei inteptionem nouiſſes, Ego neſcio: quaſi dicat iã volo vt mihi dicas.

tibi dicis. Immo cum Chremes audiuiſſet illam conſiliũ vel le ſcire:cui nequaq̃ dicẽdum erat: quia ſtulta erat: vult potius fateri eam ſcire. quam oporteat de integro ei repetere. & ideo dicit:dicis quia neſcis: immo ſcis: id eſt fateor te ſcire potius q̃ redeat oratio ad integrum: id eſt ad principium:ſcilicet potius q̃ oporteat me narrare. inimicis noſtris: imprecatio eſt: quaſi dicat hoc malũ apud nos non habeat locum:ſed transferatur potius ad inimicos quibus ab inimicis omnia mala deſiderãtur. ne.i. verũ confitear eum non eſſe filium meum. qui ſit meus filius. Ch. qd metuis.i. quid times confiteri eum non eſſe filium? metuis inquã ne non.i. q non conuincas .i. poſſis probare illum eẽ

CAL. ¶DE re tanta.) Scilicet in periculo filii. ¶Subditũ ſe.) Id eſt ſuppoſitum. Iuuenalis, Transeo ſuppoſitos. ¶Ain tu.) Pro ais ne. & ẽ percontatiuum verbum. ¶Inimicis fiet.) Hęc imprecatio ſic vſurpatur ab Ouidio, vt illius propria ſit. ¶Conuinces.) Verbum iudicii eſt. ¶Tui ſimilis.) Nam plerũq; filii conſimiles ſunt parentũ moribus. ¶Quam ſeuerus.) Nam facie ipſa

Subditus

Ain

Côuincere

S. Oh iniquus es, qui me tacere de re tanta poſtules.
C. Nõ poſtulo iam loquere nihilo minus ego hoc faciam tamen.
S. Facies? C. verũ. S. nõ vides quãtũ mali ex ea re excites! *Trochaici*
Subditũ ſe ſuſpicatur. C. ſubditũ, ain' tu? S. certe inq̃ mi vir. *Oct. hy.*
C. Cõfitere tuũ nõ eſſe. S. ah, obſecro te, iſtuc inimicis fiet. *Dena. cat.*
Egone confitear meũ non eſſe filiũ, qui ſit meus? *Tetra. Iamb cata.*
C. Quid? metuis, ne non, cum velis conuincas illum eſſe tuum?
S. Quod filia eſt inuenta. C. non, ſed quod magis credendum ſiet?
Quod eſt conſimilis moribus, *Dimeter*
Conuinces facile ex te natũ nam tui ſimilis eſt probe. *Trochaici*
Nam illi nihil vitii eſt relictum, quin id itidem ſit tibi.
Tum præterea talem, niſi tu nulla pareret filium.
Sed ipſe egreditur, q̃ ſeuerus, rem cum videas, cenſeas.

tuum filium cum velis? So. vis ſupple me nõ metuere confiteri eum nõ eſſe filium, eo q filia eſt inuenta. & ita ſine hærede non ſim futura. Ch. non .i. non eam ob rem dico. ſed dico quo: id eſt vt id. ſ. eum eſſe tuũ: ſit magis credendum eo q ipſe eſt conſimilis: id eſt conueniens tuis moribus. facile conuinces eum eſſe natum ex te. nam ipſe eſt ſimilis tui probe.

videtur quandam probitatem oſtendere: re vero. alius eſt.

GVL. ¶SO. oh: indignantis eſt. tu es iniquus .i. non æquitatis rationem habens. qui poſtules: id eſt velis me tacere de tanta re. ſ. de periculo filii. Ch. non poſtulo .i. non peto vt taceas iam loquere quantum voles: nihilominus tñ ego faciam hoc quod inſtitui. So. facies: indignabunda repetit verbum. Chr. verum .i. ſed faciã. vel verũ .i. certe faciã. vel ſi eſſet nomen: ita intelligeretur: verum dico ſup. vel verũ erit q faciam inſtitutum. Soſt. non vides .i. nõ conſideras. quantum mali excites .i. moueas ex ea re: quam moliris illum abducendo ſimulate. ipſe filius ſuſpicatur .i. putat ſe eſſe ſubditum .i. non verum filium ſed tñ ſuppoſitum: ſeu ſubditicium: vt faciunt mulieres q̃ parere non poſſunt: & vt placeant maritis: ſe grauidas fingunt: & aliquarum inopum mulierum filios ſupponunt: ac pro ſuis edunt. Iuue. Transeo ſuppoſitos &c. Ch. ſuſpicatur inquã ſe ſubditum. ain tu .i. dicis ne? Soſtra. o mi vir .i. coniux. certe inquam .i. dico q ſuſpicatur ſe ſubditum. Ch. confiteri .i. dic eum non eſſe tuum filium. ſ. So. ah. ah. interiectio dolentis. obſecro te: modus blandientis & miſericordiã mouentis: illud. ſ. negare proprium filium ſit be .i. recte. dicimus ſimilis tui cum genitiuo, cum morum ſimilitudinem, aut doctrinæ oſtendimus. ſed dicimus ſimilis tibi cum datiuo, cum qualitatem ſimilem oſtendere laboramus. nam nihil vitii: id eſt mali moris eſt relictum a parente illi. quin .i. q non itidem .i. ſimiliter ſit tibi. tum: id eſt deinde. præterea .i. præter ea, quæ dicta ſunt. nulla mulier pareretur filium talem .i. talium morũ niſi tu. Sed ipſe Clitipho egreditur: id eſt exit. q̃ .i. quantum ſeuerus .i. præ ſe ferens probitatem, & morum grauitatem. cum videas rem .i. rei veritatem cognoſcas. cenſeas .i. tunc iudices de eius moribus, quales ſint. nam longe alius eſt re ipſa q̃ vultu præ ſe ferat. nam fronti nulla fides.

Iuue.

Similis tui & tibi

SER. ¶SVBDItum .i. ſuppoſitũ, & aliunde aſſumptum. quod filia ludendo cum ſene hoc dicit. q. d. forſitan dicis me poſſe probare eum eſſe filium meũ: per hoc q filia mea ẽ inuenta: q̃ ſi filiam habeo: certum eſt q nõ ſum ſterilis: & ita poterit pbari meus filius. nõ deridet eam ſimiliter ſenex. q. d. non dico per hoc poſſe probari: ſed pro huius quo .i. per qd magis credibile ſiet. ſ. id: quaſi per id conuinces eum natum ex te: q ſimilis eſt tuis moribus. Nulla. ſ. femina.

CAL. SI vllum vnquã fuit tẽpus.) Adhuc filius matrẽ ſollicitã reddit, dum petit vt parentes cõmonſtret: & ex hoc facilius peruenitur ad tranquillitatem omnium rerũ. ¶Tua voluntate.) Quaſi innuit illam de induſtria illum voluiſſe appellari filiũ. ¶Qd

ACTVS QVINTI SCENA QVARTA.

Trochaici quadrati catalectici permixtis Iambis aliquot.

CLITIPHO, SOSTRATA, CHREMES

CLI. SI VNQVAM vllum fuit tps mr̃, cũ ego voluptati tibi
Fuerim, dictus filius tuus tua voluptate, obſecro
Eius vt memineris, atq; inopis nũc te miſereſcat mei,
Quod peto, & volo, parẽtes meos vt cõmõſtres mihi.
S. Obſecro mi gnate, ne iſtuc in animum inducas tuum,
Alienum eſſe te. CLI. ſum. S. miſeram me, hocine q̃ſiſti obſecro?

lium tuum. obſecro vt .i. q. memineris .i. recorderis eius temporis. atq; nunc te miſereſcat .i. te miſereri mei inopis: id eſt mei qui ſum inops, & infelix, ac miſer. habemus miſeret mi miſerebat: & miſereſcit miſerebat in eadem ſignificatiõe: ſunt q eiuſdem naturæ habemus etiam perſonale miſereſco is. Vir. His lachrymis vitam damus, & miſereſcimus vltro. vt: id eſt ita. q demonſtres mihi parentes meos. quod. ſ. demõſtrare mihi parentes peto .i. præcario poſco. & volo .i. cupio. Soſt. o mi gnate obſecro. ne .i. q nõ inducas in tuum animũ: i. nõ tibi perſuadeas illud: videlicet: eẽ alienum .i. ſuppoſitum: & non proprium filium. Clit. ſum alienus. So. me miſerã: per exclamationem præ dolore dicitur. d. q. dico, vel verum ẽ me miſeram eſſe: quod dictum interiectionis vice fungitur. obſecro hocine .i. virum hoc quæſiſti .i. vtrum hoc inueniſti excogitaſti. ſeu ſomniaſti: vt dici ſolet: vt mihi dolorẽ inuteres, vel

Miſerere

Virg.

Petere peto, & volo.) Peto, inquit, quaſi precario. nas proprie aliquid precario, petere dicimus. ¶Obſecro te mi gnate.) Verba proprie matris deſperatæ. ¶Sum.) Hæc vox implex terribiliter pronunciat.

GVL. SI vnquã &c. Hic filius magis reddit ſolicitam matrem poſcens ſibi parentes moſtrari: quare facilius ad terum omnium trãquillitatem peruenitur. Clit. o mater ſi vnquam vllum tempus fuit cum: id eſt in quo. ego dictus: id eſt appellatus filius tuus. tua voluntate. id eſt te volente me dici filium: veluti me ſuppoſueris. fui tibi voluptati: id eſt fui tibi lætitiæ & delectationi: cum audires me vocari fi

ſu eſſiſſi hoc.i.inueſtigaſti, & interrogaſti hoc ab aliquibus eſſes ne filius proprius, nõ ſuppoſitus. deinde confirmat eũ eſſe filium modo iurandi antiquo parentum.

SER. SI vnquam. Accedit Clitipho oraturus & talis qui cor rectionem patris recipiat & hoc ſatis conuenienter. Poſtquam enim commotus aliquantulum fuit: & fle xus a duricia dictis vxoris ſuę. Accedit & filius, qui magis eum flectat praeci bus. Timens ergo patrem nõ auſus eſt eũ aggredi prius: ſed matri ẽ tantũ alloqui tur: manens adhuc i eadẽ ſuſpitione dicit ita. Si vnq̃ fuit tẽpus &c. Obſecro vt me miniſeris eius tpis.

I ta mihi, atq; huic ſis ſuperſtes, vt ex me, atq; hoc natus es.
Vt caue poſthac (ſi me amas) vnq̃ iſtuc verbum ex te audiam
C. At ego (ſi me metuis) mores caue in te eſſe iſtos ſentiam.
CLI. Quos? C. ſi ſcire vis, ego dicam: gerro, iners, fraus, heluo,
Ganeo; damnoſus, crede, & noſtrum te eſſe credito.
CLI. Non ſunt hęc iam parentis dicta. C. non ſi ex capite ſis meo
Natus, item vt aiunt Mineruam eſſe ex Ioue: ea cauſa magis
Patiar Clitipho flagitiis tuis me infamem fieri.
S. Di iſtæc prohibeãt. C. deos neſcio: ego q̃ potero, enitar ſedulo.
Quæris id quod habes parentes: quod abeſt, nõ quęris, patri
Quomodo obſequare, & vt ſerues quod labore inuenerit
Non mihi per fallacias adducere ante oculos: pudet.
Dicere hac præſente verbum turpe: at te id nullo modo
Facere piguit. CLI. eheu q̃ ego nunc totus diſpliceo mihi,
Quam pudet: neq; quod principium inueniã ad placãdũ ſcio.

CAL. Super ſtes. ¶ HVIC ſis ſuper ſtes.) Mos iurãdi an tiquus parentum. & bene inducitur ma ter mitior patre & q̃ adiutrix ſit in pater na iniuria filio. ¶ Si me amas.) Hæc verba, blandientis matris ſunt, & quæ valde de filio ſollicita ſit. ¶ Si me metuis.) Mit dat verba ſua uia patri vero aſpera. illa, inquit, ſi me amas: hic, ſi me me tuis. ¶ Gerro, iers, frau.) Hęc dicuntur i abiectiſſimũ quẽq; & nullius pretii hominẽ. ¶ Gerro. Hinc congerro: quod a gerra dicuntur. nam gerrę, nugę ſunt. alii dicũt a corrigẽdo deduci. Plaut. in Perſa, Iam pol ille hic aderit, credo cõger ro meus. ¶ Heluo.) Vorax. Catul. in Cęſarẽ, An parum hel uatus ẽ. ¶ Ganeo.) Veteres ganeum, meretricum taberna dixerũt, κατὰ τοῦ γῆς, qđ ipſa ſit in terra. Hinc ganeo dedu citur qui meretrices ſequitur. ¶ Damnoſus.) Recte hoc po ſtremum cum ſuperioribus conuenit. ¶ Parẽtis.) Scilicet q filium amet. ¶ Non ſi ex capite ſis meo.) Hæc ingẽti damo re pronuncianda: & ſic oſtẽdit Chremes filium non debere abiicere ſpẽ patris, at ſi ab eo verba aſpera audit. ¶ Aiunt.) Bene aiunt, de re fabuloſa & ficta. ¶ Deos neſcio. ¶ Modus loquendi præſertim iratorum. ¶ Enitar.) Ne infamis fiam. ¶ Inuenerit.) Id eſt acquiſiuerit. Alibi, Labore inuẽta mea cuidem bona. ¶ Adducere.) εὐπρεπῶς honeſta. noluit dicere meretricem, præſente matre.

CVL. ¶ ITA.i. eo modo. ſis ſuperſtes.i. ſuperuiuens (vt ita dicã) mihi: atq; huic pri. vt.i. ſicut natus es ex me matre: atq; hoc Chremete patre. & poſthac.i. i poſterum. caue.i. fuge (ſi me me amas) ne ſup. audiam vnq̃ ex te iſtud verbum. iſtud per contemptum dixit. Vbi animaduerte idẽ prorſus dici per hæc duo dicta: caue audiam: & caue ne audiam: vt idem di citur per caue cadas: & caue ne cadas. Ch. at.i. ſed. ſi metu is.i. times me. caue ne ſupple ego ſentiam.i. percipiam iſtos .q.d. perdicos ac malos mores eſſe in te. Cli. quos? mores.ſ. dicis eſſe in me. ſeu me cauere ne ſint in me. Chre. ſi vis ſci re illos mores: ego dicam. caue ne ſis gerro: id eſt nugator. vt vt Seruius inqt a gerendo. Vnde nugigerulus dicimus: q̃ nu gas gerit. vel, vt Nonius & Feſtus, a gerris. nã gerrę ſunt nu gæ & ineptiæ & contemptus ſic dictæ: vt Feſtus refert q̃ cum Athenienſes Syracuſas obſiderent: & crebro terras poſcerent: irridentes Siculi gerras clamabant. quæ gerræ prius dicebantur, vt idem Feſtus ait, crates vimineæ pp ta men illam irriſionem Siculorum factũ eſt: vt gerræ pro nu gis & cõtẽptu dicant. A gerro noie fit cõpoſitũ cõgerro nis vel, vt alii ẽt dicũt, cõgerrius: qđ ſignificat eũ, q cũ alio ger rone eaſdem exercet nugas. caue ſis ineps.i. otioſus: ignauus ſine arte: & induſtria viuẽdi: vt vult Seruius. caue ſis fraus .i. fraudoloſus, ſeu fraudulẽtus, ſeu culpabilis. nã, vt inquit Vlpianus, fraus eſt ipſa noxa.i. culpa: & quaſi q̃dã pparatio pœne interdũ ẽt pro pœna capit i iure: vt ait Seruius. itẽ & fraus p piculo poni inuenit: vt erit illa res fraudi.i. picu lo. hæc Seruius. ponit autẽ hic fraus p fraudoloſo. vt alibi ſcelus p ſcelerato. caue ſis heluo.i. vorator inſatiabilis: vt in quit, Seruius: ſeu imoderate bona ſua cõſumẽs: vt inqt. Fe ſtus. Inde heluor aris.i. effundere bo na ſua luxurioſe ac i moderate. caue ſis ganeo.i. laſciuus me retricum ſecutor ac frequẽtator. nam ga neũ ganei, vt inquit Feſtus, antiq dixerũt locũ abditũ: ac velut ſub terra: ppea mere tricum tabernã ipſi antiq ganeum voca rũt: q̃ in terra ſit ab dita. vñ, vt ait No nius, ganeones dicti ſunt a ganeis: ſicut popinones a popi nis: q̃ ſunt loca vino lẽtæ: ac libidini apta caue ſis dãnoſus.i. dãni quicq̃ tuis parentibus afferens: vt iam feciſti extorquendo a me per ſeruũ decem minas Bac chi. Crede meis pceptis.ſ. & credito te eſſe noſtrum filiũ.ſ. q.d. tantiſper te meum dici volo dũ quod te dignum eſt fa cias: & meis præceptis te accommodes. Clit. hæc.i. talia verba. non ſunt dicta parentis.i. non ſolent procedere a ve ro patre. q.d. male tuis verbis oſtẽdis te eſſe mihi patrem: nam verus pater nunq̃ tales infert contumelias filio. Chr. o Clit. ego nõ magis patiar me fieri ĩfamẽ.i. ĩfamatũ: ignominioſum, malæ famę. tuis flagitiis .i. pp tua ſcelera flagi tione digna. ea cauſa.i. pp eam cauſam: q̃ ſis filius meus: & ſi natus ſis ex meo capite. Itẽ.i. ſimiliter. vt.i. ſicut. aiunt.ſ. poetæ. Mineruã.i. Palladẽ eſſe natam ex Ioue.i. ex capite Iouis. Minerua dicit dea ingenii, & artiũ inuentrix. Itẽ po nitur p ipſo igenio. & aliquando pro natura. So. Dii. prohi beant.i. impediãt iſtæc videlicet quo minus fias ĩfamis pp filii flagitia. Ch. neſcio Deos. modus loquẽdi iratorũ præ cipue, qui Dei cogitationem non habent. ego enitar.i. cona bor. ſedulo.i. inſtãter: vehemẽter: attente. ne fiam infamis. quod.ſ. eniti ſedulo: potero q̃ facere ſupple. vel quoad.i. in quantum potero tu quæris id quod habes: videlicet parẽ tis pro parẽtes. nõ quæris id quod abeſt tibi: videlicet quo modo obſequare.i. complacẽas patri. & non quæris. vt.i. qualiter. ſerues id boni ſ. quod pater tuus: ſcilicet ego inue nerit.i. acquiſierit. labore.i. ſudorẽ corporis ſui. nõ erubui ſti ſupple adducere mihi Bacchi. ſ. ſed tacuit coram matre. ante oculos.i. ante cõſpectũ meum. p fallacias.i. p aſtutias ducẽdo eam ſiue amicam Cliniæ. & fecit apoſiopeſim pp id qđ ſubdit. pudet me.i. pudore afficior. dicere verbum.i. vocabulum turpe. vt. puta te adduxiſſe meretricẽ: vel aliqd tale. hac præſente. id eſt in præſentia matris tuæ. at.i. ſed. nul lo modo te piguit.i. nõ fuit tibi moleſtum: ſiue non dubita ſti facere id quod turpe fuit. Cli. heu: interiectio dolentis. q̃.i. quantum. ego nunc totus diſpliceo mihi? q̃.i. quantum. me pudet id feciſſe. neq; ſcio quod principium incipiã ad placandum.i. leniendum: mitigandum patrem.

SER ¶ AT ego quaſi dicat ipſamet moneo te? vt non dicas te eſſe alienũ. At ego moneo hoc tu caue vt &c. Gerro.i. otio ſus. fraus.i. fraudulentus. Heluo.i. edax. ab heluo luis. ga neo.i. libidinoſus. quia ganeæ ſunt viæ ſubterraneæ mere tricũ: vbi cũ leccatoribus habitant. Adducẽt.ſ. meretricem ante oculos: ſed noluit dicere meretricem: ſcilicet tã turpe verbum de fœmina coram fœmina.

¶ Enimuero

CAL. ENimuero, Chremes.) Interuenit perſona, cuius gratia pax concilietur: ita vt omnia tranquilla ſint & compoſita, prout comœdiæ finis poſtulat. ⌈Enimuero, Non/nunquam principium eſt aliquid per iram dicturi. ⌈Accerſi.) Bene accerſi: quia propria accerſitur vxor, dum ad virum ducitur. ⌈Ne facias.) Hæc timebat ne omnia bona illi traderet. ⌈Obſecro.) Nil ſignificantius. nam Orare, eſt placidos petere. obſecrare vero, iratos rogare. ⌈Sciens.) Quod peius eſſet, ꝙ ſi neſciret. ⌈Ruffam.) Rufus color & ruber idem eſt. ⌈Elegans.) Hic ad formã refertur: ſed ſæpius ad orationē & ad verba.

ACTVS QVINTI SCENA QVINTA.

Trochaici quadrati catalectici mixtis Iambicis quadratis.

MENEDEMVS, CHREMES, CLITIPHO, SOSTRATA.

M. ENiuero, Chremes nimis grauiť cruciat adoleſcētulū
Nimiſq; īhumane. ex eo ergo, vt pacē ɔcilliē optume
Ipſo video. CH. ehem, Menedeme cur nō accerſi iubes
Filiam, & quod dixi dotis, firmas? S. mi vir te obſecro
Ne facias. CLI. pr̄ obſecro vt mihi ignoſcas. M. da veniã Chreme
Sine te exorē. CH. egone mea bōa vt dē Bacchidi dono? ſciēs. *Iã. te.*
Non faciã. M. at id nō ſinemus. CLI. ſi me viuū uis pater. *Iamb.*
Ignoſce. S. age Chreme mi. M. age quæſo ne tã obfirma te Chre(me. *Troch.*
CH. Quid iſtuc? video nō licere, vt cœperã, hoc ptēdere.
M. Facis vt te decet. CH. ea lege hoc adeo faciam, ſi facit
Quod ego hunc æquum cenſeo. CLI. pater omnia faciã impera.
CH. Vxorem vt ducas. CLI. pater. CH. nihil audio. M. ad me recipio,
Faciet. CH. nihil ēt audio ipm. CLI. perii. S. an dubitas Clitipho?
CH. Immo, vtrum vult. M. faciet oīa. S. hæc dū incipias grauia ſunt,
Dumq; ignores ubi cognoris, facilia. CLI. faciam pater.
S. *Nate mi, ego pol tibi dabo puellam lepidam, quam tu facile
ames, *Nate mi eſt extra verſum*
Filiam Phanocratæ noſtri. CLI. rufamne illam virginem,
Cæſiam, ſparſo ore, adunco naſo? non poſſum pater.
CH. Eia vt elegans eſt credas animum ibi eſſe. S. aliam dabo.
CLI. Quid iſtic? quãdoquidē ducēda eſt. egomet habeo propemodū.
Quam volo. S. nunc laudo gnate. CLI. Archonidis filiam.
S. Perplacet. CLI. pr̄ hoc nūc reſtat. CH. qd? CLI. Syro ignoſcas volo
Quæ mea cauſa fecit. CH. fiat. vos ualete, & plaudite.

CALIOPIVS RECENSVI.

GVI. ENimuero Chr. &c. Hic interuenit perſona: cuius gratia pax concilietur ita: vt omnia tranquilla ſint & compoſita prout comœdiæ finis poſtulat. Men. primo hoc loquitur Mened. ſolus apud ſe. Enimuero. i. certe. Chremes cruciat. i. vexat verbis ſ. contumelioſis. nimis grauiter. i. nimis acerbe. adoleſcētulum videlicet Clitiphonē. & cruciat eum nimis inhumane: id eſt crudeliter, ſeu crudeliter, ergo cum ita ſit ex eo. i. egredior ad eos. vt conciliem: id eſt componã pacem. video ipſos optime: id eſt opportune. Chre. hem: interiectio percipientis eum quem volebat. o Mene. cum non iubes filiam

Accerſi meã accerſi id eſt aduocari, vt ſit tibi nurus. accerſitur proprie vxor dum ad virum ducitur. & cur inquã non firmas: id eſt confirmas: ratificas (vt aiunt) id dotis, id eſt eam dotem, quã dixi. i. deſtinaui filiæ. So. putat Soſtrata id quod erat fictum eſſe verum: timebatq; ne pater penitus exhæredaret filium omnia tribuens filiæ: o mi vir, obſecro te ne facias id. q. d. ne des omnia filiæ. Cli. pater obſecro vt ignoſcas mihi. Mene. o Chr. da veniã. i. parce illi. ſine. i. permitte. ꝙ exorem te. i. tibi perſuadeam vt ei ignoſcas. Chre. ne. i. vtrū petis ſup. vt ego dem dono Bacchidi mea bona. & quidem ſciēs. i. nō p imprudētiã. nō faciã. i. non dabo ſciens illi bona. Mene. at. i. ſed, non ſinemus. i. impediemus ne detur Bac. Cli. pater ignoſce ſi vis me viuum. i. ſi cupis vt viuam. So. o Chr. age. i. fac quod petitur, age ſit aduerbium hortantis. q. d. age ignoſce ei. Mene. o Chre. quæſo age. i.

Obfirmare fac qd petit. ſ. ignoſce illi. ne obfirma tã. i. tū te. i. noli te tã obſtinatum oſtendere. ille. n. dicitur ſe obfirmare in aliquo propoſito: qui obſtinate ac pertinaciter in illo perſeuerat

Pertendere tanq immobilis truncus. Chre. qd iſtud eſt. q. d. qd hoc ſibi vult. video non licere mihi ptēdere. i. pficere, hoc. vt. i. ſicut cœperã. i. icœperã. q. d. video me nō poſſe pficere ſeu pgere in pposito: quod inſtitueram. & dicitur pertēdere hoc quaſi tendere. i. progredi: pcedere per hoc ppoſitū. Mene. facis vt te decet facere. i. vt tibi honeſtum ē facere. Chr. adeo. i. certe faciam hoc. i. mutabo conſilium, & illi ignoſcã. ea lege. i. ea cōditione: ſi faciat id qd ego cenſeo ęquū eſſe. i. iuſtum eſſe hīc Clit. facere ſup. Clit. o pater faciã oīa. impera. i. pcipe mihi obſecuturo. Chr. cenſeo inquam vt ducas vxorem. Cli. o pater, tantum hoc dicit verbū non ſtatim volens dare reſpōſum tanquam pri⁹ deliberaturus. Ch. nihil audio ex eo bonæ reſpōſionis Me. at. i. ſed. recipio i me. i. pmitto, ꝙ dici ſolet, in cōſcientia mea ꝙ ſup. faciet. i. vxorem ducet. hoc dicēdi genere in me recipio ſępius Cice. vtitur in ſuis epiſtolis: & præcipue commēdaticiis: vt cernere facile eſt: nemo. n. negat recipere interdum ſumi p pmittere. Chre. etiam. q. d. adhuc nihil. i. nō audio ipſum, vel nihil audio ipm rñdentē. Clit. perii. i. perdit⁹ ſum. So. an. i. vtrū o Cliti. dubitas. i. non audes ducere vxorē Chr. imo. i. ſed. vtrū vult ducere vxorem petere debes. Men. faciet oia quæ imperabis. So. hęc. ſ. ſeparare ad nuptias: ducere vxorē &c. ſunt grauia. i. moleſtia & difficilia. dum. i. quādiu incipias. & dum id eſt quandiu ignores: id eſt ſis ignarus matrimonii. vbi: id eſt poſtquã, cognoueris quid ſit, erunt hęc omnia facilia. Clit. o pater faciam: id eſt ducam vxorem. So. o mi gnate. pol: iurantis eſt. dabo tibi puellam lepidam: id eſt ſermone ſuauem: feſtiuam: quã tu facile ames: ſcilicet filiam Phanocratæ noſtri: aut amici aut vicini. Cliti. ne: id eſt vtrum. dabis illam virginem ruffam. color rufus & ruber, vt in Gellio habetur, idem eſt dabis illam virginem cæſiam. i. viridē. & talis coloris, qualis eſt color cœli vnde, Gellio atteſtante, cæſia dicitur ſpecies viridis coloris: quaſi cælia: ꝙ talis ſit color cœli dabis virginem ore ſparſo. i. facie lata, vel etiam ipſo ore lato. i. habentē os ſparſum & latum, ſeu extentum. & naſo adunco: id eſt habentem naſum curuum. o pater nō poſſum ducere eam. ſ. Chre. eia: hortantis aduerbium. i. quantū, vel qualiter ipſa eſt elegans. i. apta: formoſa. cōmendat eam filio: vt amet eam. Elegans hic refertur ad formam: ſed ſæpius ad orationem & verba credas animum eſſe. i. in ea puella. i. credas ꝙ habet animū & quidē prudētē. vel credas. i. reputes animum tuum eſſe ibi. i. in amore eius. nam ſatis pulchra ē quę placet: & (vt dici vulgo ſolet) nulli ſunt amores deformes. So. dabo tibi aliã. Clit. qd iſtuc ē ſup. ꝙ tantopere laboratur ad eligendam mihi vnã, quidē. i. certe, quãdo. i. qa & quod dicunt poſtꝗ vxor ducenda eſt, egomet. i. ego ipſe habeo. i. ſcio. propemodum. i. fere eam ſup. quã volo ducere.

Cleti

re vxorē: & quæ eſt mihi cordi, & ex animi ſententia. So. o gnate nunc laudo te Cli. habeo inquam filiā archonidis. ſ. illius vicini, quā. ſ. volo. So. perplacet. i. valde placet mihi vt tu ducas illam. Cli. o pater hoc vnū. i. hoc ſolū reſtat. i. reliquum eſt. Chre. Quid eſt quod reſtat. Clit. volo q̄ ignoſcas Syro. ſeruo. i. remitta illi ea ſup. quæ fecit mea cauſa. i. pp me. Chr. fiat. i. ignoſcatur ei. Valete vos ſpectatores. & plaudite. i. manus iūgite ſimul, ſic poetæ cōgratulātes. ego Calliopius. i. poetæ defēſor, recēſui. i. recognoui hāc comœdiā: & iudicii mei cēſurā adhibui: vel, vt alii volūt, recitaui.

SER. Enimuero. Inducitur Menedemus: qui vt totā rē ſciebat: rem totam confinxerat: ponendo pacem in omnibus. Ne facias de dote. Ad id nos non ſinemus dare. ſ. Bacchidi bona tua: quia eū & ſeruabimus: & corrigemus. Video: hic intellige veniam, & ideo dicit Mene. facis vt decet. de hoc: ſcilicet q̄ das veniam. Ad me recipio. q. d. accipio eum in manum: & cogam eum facere. ſ. vt aliam vxorem ducat. Caeſiam. i. lenticuloſam. Elegans eſt. i. pſpector mulierū. Ibi. i. in Bacchide. Quid eſt illud: de quo cōcertamus certe iudicabo de voluntate mea: quādoquidē &c.

ASCi. Illud. Clitipho pater Chr. Nihil audio &c. ſic quoq; intelligi poteſt: vt Clitipho voluiſſet dixiſſe; Pater aliud quod vis oneris impone: vel da mihi ſpacium & mane tempus: Dum mea me victum doceat fortuna dolere: aut ſimile quoduis verbum. Sed Chremes id veritus ſubiungit Nihil audio: hoc eſt nullam excuſationem ſuſcepturus ſum. Ideoq; Menede. ait: ad me recipio, faciet. & propterea addit Chremes. Nihil etiā audio te ſupple: o Menedeme: ſed audio ipſum Clitiphonem auſcultans an promittet quæ poſtulo. aliter enim veniam daturus non erat. Illud vero: Eia vt elegans eſt: per amaram increpationem dictum intelligo: non quidem de filia: ſed de Clitiphone. vt ſit: Eia: quaſi dicat videte obſecro: vt id eſt quantum. elegans: id eſt curioſus & delitioſus ſit filius meus credas animum eius: id eſt voluntatem eſſe ibi in re videlicet vxoria: vel in vxore ducenda. quaſi dicat difficilem ſe exhibet, ne vxorem ducat. At ita dictio elegans: quæ (vt docet Gellius) apud maiores noſtros in malam partem accipiebatur: hic quoq; reprehenſionem habet: nec multum abhorret ab illo in Eunucho: Quam elegans ſpectator formarum ſiem.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

Mitio ſenex	Demea ſenex
Aeſchinus adoleſcens	Cteſipho adoleſcens
Syrus ſeruus	Dromo ſeruus
Softrata matrona	Hegio ſenex
Pamphila nurus	Cantara nutrix
Geta ſeruus	Sannio leno

DONATI PROLEGOMENA IN ADELPHOS TERENTII

Haec fabula Adelphi Palliata, vt ipſum indicat nomē, ex plurali numero, cum ſit vna: ex maſculino genere, cum ſit comœdia: ex Græca lingua: cum ſit latina, cenſertur. Potuit eam Terentius Fratres dicere: ſed & Græci nominis ευφωνίαν perderet: & præterea Togata videretur. ad ſummā, non ſtatim intelligeretur Menādri eſſe: q̄d Terentius in primis lectores ſcire cupit: minus exiſtimans laudes proprias ſcribere, q̄ græcas transferre. Eſt igitur Menandri: & a fratrū facto, quibus argumentum nititur, nomen accepit. ¶ Huius tota actio, cum ſit mixta ex vtroq; genere, vt fere Terentianæ omnes præter Heautontimorumenon, tamen maiori ex parte motoria eſt. nam ſtatarios locos perpaucos habet. prodeſt autem, & delectat, actu & ſtilo. ¶ In hac, primæ partes ſunt, vt quidam putant, Demeæ, vt quidam, Syri. Quod ſi eſt vt primas Syrus habeat: ſecundæ Demeæ erunt tertiæ Mitionis, & ſic deinceps. Quemquam etiam ſunt qui putant primas Mitioni dandas, ſecūdas Syro, tertias Demeæ. Nam quod ait Terentius, Senes qui primi venient: nō ad partes quas dicimus, ſed ad ordinem pertinet exeuntiū pſonaꝝ. ¶ Hæc ēt, vt cætera hmōi poemata, quoq; actus hēat neceſſe eſt, choris diuiſos a Græcis Poetis. quos etſi retinēdi cā iā incōditi ſpectatoris minime diſtinguunt Latini comici, metuētes. ſ. ne qs faſtidioſus finito actu, velut admonitus abeūdi, reliquæ comœdiæ fiat ɔtēptor, & ſurgat tñ: a doctis veteribus diſcreti atq; diſtīcti ſunt, vt mox aperiemus poſt argumēti narrationē. ¶ In hac ꝓlogus aliquāto lenior inducit: q magis ēt in ſe purgādo, q̄ in aduerſaris lædēdis eſt occupatus. Protaſis ē turbulēta. Epitaſis clamoſa, Cataſtrophe lenis quarum partiū rōnem diligentius in principio propoſuimus, cum de Comœdia quædam diceremus. ¶ Hæc ſane acta eſt ludis ſcenicis funebribus L. Aemilii Pauli, agentibus. L. Ambiuio, & L. Turpione: qui cum ſuis gregibus etiam tum perſonati agebant. Modulata eſt autem tibiis dextris, id eſt Lydiis ob ſeriam grauitatem, qua fere in omnibus comœdiis vtitur hic Poeta. ſæpe tamen, mutatis per ſcenam modis, cantica mutauit: quod ſignificat titulus ſcenæ habēs ſubiectas perſonis literas, M. M. C. Itē Deuerbia ab hiſtrionibus crebro pronunciata ſunt, quæ ſignificant D. & M. literis ſm perſonarum nomina præſcriptis in eo loco vbi icipit ſcena. ¶ Ad notandum ſane q̄ hæc fabula πρoτατικὸν πρόσωπον non habet, hoc ē perſonam quæ ad argumētum nihil attineat, quæq; ſic aſſumpta extrinſecus, vt eſt in Andria Soſia. ¶ Hanc dicunt ex Terentianis ſecundo loco actā, ēt tū rudi noie poetæ. itaq; ſic pnunciatam, Adelphæ Terenti: non Terenti Adelphe: q; adhuc magis de fabulæ nomine Poeta, q̄ de poeta nomine fabula cōmendabatur. In hac quidem ſpectatur quid interſit inter ruſticam, & vrbanam vitā: mitem: & aſperam: cœlibis: & mariti: veri patris, & per adoptionē facti. Quibus propoſitis ad exemplum, vitanda perinde, fugiendaq; Terētius mōſtrās, artificis poetæ p totā fabulā obtinet laudē,

C. SVLPITII APOLLINARIS PERIOCHA IN ADELPHOS.

Duos cū haberet Demea adoleſcētulos,
Dat Mitioni fratri adoptādū Aeſchinū,
Sed Cteſiphonē retinet. hūc Citharistriæ
Lepore captum ſub duro ac triſti patre
Frater celabat Aeſchinus famam rei,
Amorem in ſe transferebat: deniq;
Fidicinam lenoni eripuit. vitiauerat
Idem Aeſchinus ciuem Atticam pauperculam,
Fidemq; dederat: hanc ſibi vxorem fore.
Demea iurgare, & grauiter ferre. mox tamen
vt veritas patefacta eſt, Ducit Aeſchinus
vitiatam, potitur Cteſipho citharistriam,
Exorato ſuo patre duro Demea,

Ex duobus

ARGVMENTVM.

EX duobus Atticis fratribus, alter quidē Demea noīe
rus coluit, vxorē duxit: filios ſuſcepit duos, Aeſchinum
& Cteſiphonē. at alter, Mitio nomine, vxorē nō duxit
& filios procreare noluit: ſed ſibi filium fratris Aeſchinum
adoptauit: atq; ita indulgenter eduxit a paruulo, vt effuſſe
luxuriatus adoleſcens, ad poſtremum ciuem Atticam vir/
ginem vitiaret, captus amore eius. quo facto & cum matre
puellæ pepigit nuptias eiuſdem quā vitiauit: i cōq; rē geſtā
ad patris, a quo adoptatus fuerat, cōſcientiā, ſiā iamq; pla/
turus eſſet: ꝓcibus Cteſiphonis fratris ſui: qui apud durū
patrē atq; agreſtē Demeam parcius atq; arctius haberetur,
impulſus eſt: & vt eidē a lenone raperet meretricē: quo fa/
cto, multiplici errore cōpletur fabula. Nā & Demea cū hoc
ipſo id eſt cū Mitione litigabat, tanq̄ cū eo qui corruperit
adoleſcētē adoptatū, in mores ꝑditos, neſciens ſuū ſibi filiū
Cteſiphonē eſſe corruptum. eluditurq; a Syro & Mitione
per totā fabulā. Et mater puellæ, iā decimo menſe poſt ra/
ptum virginis, Aeſchinū credit ſibi ipſi rapuiſſe meretricē,
quæ perturbatio, cito in tranquillā redacta eſt. Nā re com/
perta de vitio virginis, Mitio dat ciuem Aeſchino quā con
cupiuerat: eiuſq; matrē ipſe accipit. Deprehēſo vero Cteſi/
phone in amore meretricis, primo iraſcitur Demea: poſt le
nitur, atq; habendæ eius meretricis licentiā præbet. ¶ Pri/
mus actus hæc continet. Mitionis ſolius primo verba: &
poſt, eiuſdē & Demeæ iurgiū. ¶ Secūdus actus hæc ꝯtinet,
Lenonis alterā rixam aduerſus Aeſchinū pro puella: eiuſdē
apud Syrum quærelas: lætitiam Cteſiphonis: obſeſſionem
amicæ: & eiuſdem gratiarum actiones apud Aeſchinum.
¶ Tertius actus hæc cōtinet. Trepidationem matris Soſtra
tæ & Cantharæ nutricis ob parturientē Pamphilā vitia/
tam ab Aeſchino. Getam nunciantē dominæ ſuæ ꝑ errorē,
q; ſibi rapuerit Aeſchinus meretricē: reditū i ſcenā Demeæ:
eiuſdēq; cū Syro ludificante ſermocinationē: t interuentum
Hegionis, cū quærela apud eundē Demeā de facto Aeſchi
ni: & cōſolatione Soſtratæ. ¶ Quartus actus hæc cōtinet:
Cteſiphonis cū Syro colloquiū: deluſionē Demeæ: eiuſdēq;
in ſcenā interuentū, atq; ſecūdam fruſtrationem per Syrum
factā. Mitionis cū Hegione ſermonem: querelam Aeſchini
de rebus ſuis, eiuſdēq; cum Mitione patre facetiſſimā decer
tationē: Demeæ reditū in ſcenam ex errore in quē eum cō/
iecerat Syrus, & renouatum cum fratre eiuſdem iurgium:
proceſſionē in ſcenā temulenti Syri. ¶ Quintus actus hæc
continet, Deprehenſionem Cteſiphonis cū meretrice: ter/
tium cum Mitione iurgiū Demeæ: eiuſdē q; vitæ piſtrinæ
correptionē: & per eū multa in comœdia noua. hoc eſt blan
dimentum circa Aeſchinum, & affabilitatem circa Getā:
conciliationē Syri, & vxoris eius: & veniā circa Cteſipho/
nem: permiſſionēq; habēdæ meretricis. ¶ Seruatur aūt p to
tam fabulā mitis Mitio, ſeuus Demea, Leno auarus, calli/
dus Syrus: timidus Cteſipho, liberalis Aeſchinus, pauidæ
mulieres, grauis Hegio. ¶ In diuidēdis actibus fabulæ idē: i
dē meminerimus, primo paginarū dinumerationem neq;
Græcos: neq; Latinos ſeruaſſe: cū eius diſtributio hmōi rōnē
habeat, vt vbi attētior ſpectator eē potuerit, lōgior actus
ſit: vbi faſtidioſior: breuior atq; ꝯtractior. Deinde ēt illud
in eundē actū poſſe cōuici & tres: & quattuor ſcenas itroeū
tiū atq; exeuntium ꝑſonarū. ¶ Facta aūt hæc vna ē de dua/
bus fabulis, Adelphis Menādri, & Cōmorientibus Diphili.

¶ Adelphorum Argumenti narratio.

GVI. Adel/phos HAnc comœdiam Adelphos vocāt. i. fratres. Nā Adel
phos græce, dicit̄ frater latine, nec iniuria. Nā in ea cō
tinet̄ duos fuiſſe fratres: Demeā & Mitionē: quorum
alter Mitio vitā elegit cœlibē: alter vero Demea duxit vxo
rem: ex qua ſuſtulit duos filios: Aeſchinum & Cteſiphonē:
e quibus Aeſchinū adoptauit Mitio: & delicate educauit.
Alter aūt a pře ſatis dure exercitatus eſt i ope ruſticorū tū
exarſit in quādā Citharīſtriā cuiuſdā lenonis: q̄ potiri ſuo
nutu nō poterat. Aeſchinus aūtē quādā ciuē atticā pauꝑie
ꝓſſam ſtuprauit. ea qdē lege: vt eā eſſet ducturus in vxorē.
Hic Aeſchinus fratrē: q̄ maxie poterat: celabat. totūq; frīs
amore i ſe ꝯuertebat. ne Demea pr̄ durus i eū grauiter ex
cādeſceret: vt erat pr̄ ſatis acerbus ſtruitaq; a Lenone abſtu/
lit illā Fidicinā: quo ea liberius potiret̄. Quæ vbi reſcita ſūt:
Demea ira ꝑcitus ꝓus multas cōmouit cū fr̄e turbas: i deide
ipſo placato: & Aeſchin⁹ atticā puellā duxit vxoré, & Cte/
ſipho Fidicinæ hūdę lnias ē ꝯſecutus. Eſt aūt hęc comœdia
ex vtroq; gn̄e mixta: vz ſtatario & motorio: vt ſatis liqdo
cōſtabit. Ex græca āt Menādri ē trāſlata: i q̄ qdē ſpectat̄: qd
interſit iter ruſticā: & vrbanā vitā: & iter aſperam & cæli/
bem: & inter vitam veri patris & per adoptionem facti.

SER. ADelphe vocat̄ iſta comœdia: & eſt græcū vocabulū,
qd̄ interpretatur fratres: Duo. n. fratres ſunt principa
lis pars iſtius comœdiæ. ſ. Mitio & Demea. Iſti duo
fratres in moribus diſſentiebant valde: & dum diuerſa &
omnia cōtraria ſequerent̄. Tn̄ q̄ſi p diuerſos tramites in er/
rorē ꝓcipitabant̄. Vnus. n. eorū. ſ. Demea dū auſterus: & du
rus corrector in filios exiſteret: i modū duriciei excedebat,
alter vero. ſ. Mitio: dū lenis: & mollis exiſtens: i quaſi differ/
re a fratre ſtuderet: in imoderatā deuitabat mollicīē. Ille
erat pater durus filios nimis aſpere corrigēdo. Iſte erat pa
truus: lenis nimis facile nepotibus cōdonādo. Tendit ergo
ad hunc finē comœdia: vt de duo cōtrariis. ſ. de nimis du/
ro: & nimis molli: vnū mediū cōtēperatū de vtroq; reddat:
vt q nimis durus erat: cōdeſcēdēdo molli molleſcat: & q ni
mis mollis erat: condureſcat. Itaq; fit vt q ꝓus adeo differe
bant diuerſa ſequēdo: nō cōueniant ad eūdē terminum ſibi
inuicē obuiādo. Cōuenientēter igit̄ ſunt nomia ſortiti: vt cum
Mitio: qa mitis erat: ille vocaret̄: ſic ille demēs: Demea nun
cuparet̄. Data qa tota comœdia iſta tēdit ad ꝑſonarum de
ſcriptionē. ſ. ad nimis mollē: & nimis durū deſcribēdū: qd ſi
aliqd negociū: vt de factis Aeſchini. & Cteſiphonis iterpo
nat̄ totū ſic pp mollicięvl̄ duriciē deſcribēdā illaꝝ ꝑſonaꝝ.
Sæpe. n. deſcribit̄ negociū pp ꝑſonas: i vt hic ſępe ꝑſona pp
negociū oñdēdū: vt ꝑſona Catilinę i Salluſtio p deſcriptio
nē ꝯtaminat̄ pp negociū. ſ. vt tale negociū. i. cōiurationem
feciſſe credibile videat̄. Funebres dn̄r ludi: i q funerib⁹ nobi
liū fiebāt: vel i anniuerſalibus eoꝝ ſingulis annis reſtituebā/
tur: vt Aeneas fcē i morte pr̄is ſui, ꝯ arranis a ppl̄o, qui eas
iuenit. Argumētū qd̄ ſequit̄ nō fuit ab auctore cōpoſitū: vt
ipſe i ꝓlogo ſuo atteſtat̄ dicēs: Ne expectetis argumētū: i qs
aūt fecit: qs ve appoſuerit q̄ſitū ſatis eſt: i & adhuc ſub iudice
lis eſt: & nō eū factū regulariter: vt actus ordinaliter nota/
tos hic ſicut i aliis poſſit iuenire. Duos &c. Demea iurgare
de vtroq; filio vitas: de Cteſiphone latēs ſub ſpē Aeſchini.

¶ Adelphorum Argumentum.

GVI. DVos cū haberet &c. Cum Demea haberet duos ado/
leſcentulos. i. duos iuuenes filios. dat. i. concedit fra/
tri ſuo Mitioni Aeſchinum filium adoptandū. i. aſſu
mēdū in filium: ſed retinet Cteſiphonem alterum filiū ſuū.
Frater Aeſchinus cælauit. i. occultauit hūc Cteſiphonem.
captum. i. deceptū lepore. i. feſtiuo ſermone & allicīēti: ſeu
ēt elegātia formę. Citharīſtriæ. i. cuiuſdā Fidicinę. q̄ cithara
canere ſolebat. & eū qdē cælauit ita captū ſub pře Demea
duro. i. aſpo. ac triſti. i. ſeuero: i auſtero. & ita transferebat in
Aeſchinū famā moris illius citharīſtrię. Deniq; eripuit fi/
dicinā illā citharīſtriam lenoni. i. puellarū vēditori. idē Ae
ſchinus vitiauerat. i. ſtuprauerat ciuē atticā pauperculā. &
dederat fidē. i. ſancte promiſerat, hanc puellā fore. i. futurā
eſſe vxorē ſibi. Demea iurgare. i. obiurgabat Mitionem fra
trem & Aeſchinū filiū. & ferre. i. ferebat, grauiter. i. mole/
ſte & indignato animo. Tn̄ mō. i. ſtatim vbi. i. poſtq̄. veritas
eſt patefacta. i. reſcita & liq̄facta. Aeſchinus ducit vxorem
. i. capit in vxorē virginem ciuem atticam vitiatam. i. ſtu/
pratā a ſe. Cteſipho potit̄ citharīſtria. i. hēt citharīſtriam Exoratus
ſuo arbitrio: prius Demea patre ſuo duro exorato. i. perſua
ſo: i inducto vt daret licentiam potiundæ eius

ACTA LVDIS FVNERALIB. Q. FAB. MAX. P. CORNELIO AFRICANO AEDILIB. CVR. EGERE L. ATTILIVS PRAENESTINVS. MINVTIVS PROTIMVS. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI TIBIIS SARRANIS FACTA GRAECA MENANDRV. L. ANICIO, M. CORNELIO COSS.

PROLOGVS.

DO Poſtq̃ Quoniam Sriptór iniqu⁹

POſtq̃ poeta ſenſit ſcripturam.) Poſtq̃: pro quoniam: vſus reciprocum, qm̃ pro poſtq̃. Plautus ī Aulularia, Quoniā is moritur, ita auido ingenio fuit. ⸿ Poſtq̃ Poeta ſenſit ſcripturā ſuam. Indifferēter, omnis qui aliquid ſcripſiſſet, ſcriptor a veteribus dicebatur. ⸿ Ab iniquis.) Inimicis: vt, Fatis Iunonis iniquæ. ⸿ Obſeruari.) obſeruatio, ad honorē refertur: vt, Præterea regē non ſic Aegiptus & ingens Lydia, nec populi Parthorum, aut Medus Hydaſpes Obſeruant. Sed nūc obſeruari captari ſignificat, & audire, Obſeruari ergo, & honorari, & captari, & audiri ſignificat. vt Plau. Obſeruat orare, vt blande palpetur mulieri. ⸿ Rapere in pe. ptē.) Varietas p genera verborū. & vtriq; ſniās apte iungimus, ſcripturā ſuā. Rapere in pe. ptē. i. vitio dare, vitupare. ⸿ Indicio de ſe ip. e.) Mire expſſit ſimplicitatē, vera dicturi, cū indicaturū ſe dixit, nō narraturū. Et inditio erit, p index erit. ⸿ Indicio de ſe, Indicat, is q de ſe volens aliqd: & de aliis ēt pdit, ſed cōfitetur qui de ſe tm̄, & qui iuitus. ⸿ Vos eritis iudi.) Benetiga apud iudices indiciū pfitenē q accuſatorē adiuuant. ⸿ Laudine an vi.) Mediū nō fecit: vt appareat, ſi crimē nō ſit, laudi debere eē. ⸿ Sympothneſcōtes Diphi. co. ē.) Nec numeri, nec genera reſpiciēda ſunt contra ſniam rēgi ipſam. ⸿ Eam cō. Plau. fe. fa.) Sicut apud græcos *Δραμα*, ſic apud latinos generaliter Fabula dr̄: cuius ſpēs ſunt, Tragœdia, Comœdia, Togata, Tabernaria, Prætextata, Crepidata, Attelana, μικτος, Rhyntonica. ⸿ In Grçca ado, eſt.) Diphili. ſ. q̃ſi diceret, Quidā adoleſcēs eſt, qui lenoni eripuit meretricē.

Obſeruatio Obſeruare

Rapere ī peiorē partem

Indicio erit Indicat

Δραμα Fabula & eius partes

POſtq̃ poeta ſenſit &c. Poſtquā. i. qm̄ ſicut cōtra apud Plau. qm̄ poni inuenitur pro poſtq̃ poeta Ter. ſenſit: id eſt percepit. ſcripturam ſuā. i. ſuum poema (omnis enim qui aliquid ſcripſit indifferenter ſcriptor a veteribus dicebatur) obſeruari. i. viſitari. diligēter recognoſci & examinari. ab iniquis. i. inimicis. & poſtquam cognouit aduerſarios. i. ſuos æmulos. rapere. i. trahere in peiorem partem. i. vituperiū. & quaſi vituperare & vitio dare ſcripturam ſuam, ſeu comœdiam. quā. ſ. comœdiā ſumus acturi. i. pnūciaturi, & recitaturi, ac repreſentaturi. & qd̄ dicto ſunt luſuri. ipſe poeta erit indicio. i. erit idex & pditor de ſeipſo. Indicat. n. q aliquid aliis pdit. cōfitet. q inuitus de ſe aliqd pmulgat. vos ſpectatores eritis iudices. i. iudicabitis. ne. i. verū oporteat tm̄. i. id qd̄ fecit poeta trāſferēdo grçcā duci. i. dari, verti, aut extimari, & reputari, & aſcribi laudi an vitio. i. vitupationi. Synapothneſcontes diphili. i. talis comœ. græ. eſt. Nomen illius comœ. eſt totum græ. Plau. fecit eā græcam fabulā. i. comœdiā latinā. dictā cōmorietes nomine a latino: vt licet videre apud Plau. In fabula græca eſt adoleſcens: qui eripit id eſt aufert meretricem lenoni. i. puellarum venditori.

C.VI.

POSTQVAM Poeta ſenſit ſcripturā ſuā
Ab iniquis obſeruari, & aduerſarios
Rapere ī peiorē ptē, quā acturi ſumus.
Indicio de ſe ipſe erit, vos eritis iudices,
Laudine an vitio duci factū oporteat.
Synapothneſcōtes Diphili comœdia ē.
Eam Commorientes Plautus fecit fabulam.
In græca adoleſcens eſt, qui lenoni eripuit.

PRologū facit ſicut in aliis reſpōdēdo inuidorū detractionibus. & captat bñuolētiā Po. Ro. Supra notatis quatuor modis. A perſona ſua: quā nominat poetā. Ab aduerſariorum: quos dicit iniquos. Ab auditorū: quos dicit

SER.

dicit ſibi placere iudices. A teipſa quam excuſat vitio.in ſupiorib⁹ comœdiis imitatus eſt tm̄ Menā.in hac etiā imitat Cōteſdiphilū:q̄ quāuis ēt a Menādro,titulo teſtāte,hic habeat materiā,tn̄ ptē quādā hēt a Cōteſdiphilo,q fecit q̄dā fabulā,q̄ uocat Synaphones. Quā cū trāſferret Plautus ptē ꝑtermiſit.ſ.de lenone,& de rapina Cithariſtriæ.hāc vo ptē Te.in ſuā trāſtulit Adelphon:vn̄ inuidi nō cōſiderantes vtrū Plautus eū locū prætериſſet,an non, ſed ad hoc tm̄ mō:& pars erat illius fabulæ, quā Plautus tranſtulerat.vocabāt eum furem, quaſi de comœdia Plauti illā partem furatus eēt,Et hoc eſt de quo in prologo vult ſe excuſare. Vel dicat ꝙ in hac nō imitat: niſi Cōteſdiphilum:teſte Donato qui cum plures fecerit grçcas, Adelphon fecit:& Synaphones.Plautus tranſtulit Synaphones:& Terē. Adelphon& partem illam de lenone & Cithariſtria, quā prætermiſerat Plautus,iſte poſuit ī ſua. Poſt quā cauſale eſt.i. ex hac cauſa: quia ſenſit obſ.i.cōtra rectum ſeruari, ſi aliqd ibi poſſent inuenire qd̕ vituparet. Et hoc faciebant in prima recitatiōe, quæ erat an̄ magiſtratus.In pe.ptē quā deberēt rapere illā con.q̄ actus.Nō mittet p ſe aliū placatorē:ſʒ ipſemet erit indicio &c. Cū dicat ipſe erit indicio:ſigñat qa eā recitari faciet:& ſic erit indicio,utrū ſit uituperabilis ſua comœdia Ipſe indicabit de ſe,& uos eritis iudices de hoc.ſ.an id fcm̄. qd̕ ſequit̄,qd̕ ipſi vituperāt in hac fabula.op. du.lau.an.u. Modo incipit oñdere qd,ſit illud:qd̕ vituperant.Synaph. eſt Cōtra eam fabulam:fecit .i.tranſtulit Plautus.& vocat cōmo.quia hoc idem ſonat Synaphones in græco.De duobus.n.ibi agitur fratribus: quorū vita & mores de alterius pendebat: In græca:& quia latinę tranſlatę græcis vocantur:græce cōparatione illarum quæ non ſunt tranſlatæ.

DON. ℭIN prima fa.)Hoc eſt in prima pte, dicimus, i ꝓmis digitis.ñ.n.aut ſcda,aut tertia fabula ē.⸢Relıq̄t ite.)Cū alia
Prima fabula transferret.⸢Sūpſit ſi.)Libere tulit:hoc ē,nō furat⁹ ē, vt
Summo Sume pſi.⸢In adel.)Latine declinauit.⸢Verbū deu.ex extu.) Hęc approbatio ē de græco eē fabulatū,nō de Plau.ut dic
Extollo aduerſarius.⸢Extulit, Mire nō dixit trāſtulit, ſʒ extulit,vt ornaſſe Græca videat̄ latino ſtylo.⸢Eā.)Adelphos.ſ.⸢Nouā.)Veterē grçcā eē itelligim⁹.⸢Furtū ne fa.)Hoc ē uitio duci.⸢An lo.re.(Hoc ē laudi duci,⸢Negligen.ē.)Plauti.ſ.
Repħē/dere cuius æmulari nūc exoptat negligētiā.⸢Repħēſuʒ.Retētū reſumptū.⸢Nā qd̕ iſti dñt.)Nā incipiēdi vī hēt,mō, vt:Nā
Nam ego hāc macherā meā dico,⸢Hoies no.)Vt Scipionē Afri
Adiu/tare canū,& Lęliū ſapiētē:& Furiū Pilū.⸢Eū adiu.)Legit & adiutare,Parcum⁹ i Chryſe, Adiuta mihi.⸢Aſſidue q vna ſc.) Nō ſic dicit aduerſarius,verū hic oratione crimē nō tangit. ⸢Qui vo.vni.& po.pla.)Vniuerſis q i cauea ſunt dicit. Populo,q ēt ꝑter theatrū.i.vniuerſā vrbē.⸢In bel.)Scipionis ⸢In otio.)Furii Pili,⸢In ne.)Scilʒ Lælii ſapiētis.⸢In ag. partē oñdāt.σχημα ✠ Hic.n.iā ſenes accipiendi eēnt
Moto/rius imo poti⁹ cæteræ pſonę.ſed ipſi ſenes,in ſtatario characte
modus re,partem aperient,in motorio:partem oſtendent.Nā duo
Stata agendi ſunt participales modi, Motorius& Statorius,ex
rius quibus ille tertius naſcitur:qui dicitur μικτος.⸢Aequanimitas.)Fauor:& propitius animus.Et deeſt, veſtra.
μικτος ℭIN prima fa.i.ꝑma pte fabulę.Plau.reliqt eū locū d ereptiōe meretricis integrū.i.itactū.liberū alteri, q eū tractaret Poeta ſumpſit ſibi eū locū.i,qd̕ dicūt teū paſſuʒ i Adel. .i.traducit ſuā cōœdiā uocatā a duob⁹ fratrib⁹,& ſumpſit

Meretricum.in prima fabula,eum Plautus locum
Reliquit integrum.eum hic locum ſumpſit ſibi
In Adelphos,verbum de uerbo expreſſum extulit
Eam nos acturi ſumus nouam.pernoſcite,
Furtumne factum exiſtimetis,an locum
Reprehenſum,qui præteritus negligentia eſt.
Nam quod iſti dicunt maleuoli,homines nobiles
Eum adiutare,aſſidueq; una ſcribere
Quod illi maledictum uehemens exiſtimant,
Eam laudem hic ducit maximam,cum illis placet
Qui uobis uniuerſis,& populo placent,
Quorum opera in bello:in otio,in negocio,
Suo quiſq; tempore uſus eſt ſine ſuperbia.
Dehinc ne expectetis argumentum fabulæ,
Senes qui primi uenient,hi partem aperient,
In agendo partem oſtendent.facite æquanimitas,
Poetæ ad ſcribendum augeat induſtriam.

ingt:hoc ē libere tulit:nec furatus ē.extulit q̄ſi extra tulit e, grçca eā latino ſtilo ornās extulit inq̄ vbū latinū.ſ.expſſum q̄ſi detractū ac deriuatū,ſeu mauis deductū de ꝟbo græco ut oſtēdat poetā nō ſūpſiſſe de Plau. Nos.i.ego:cū meis grçgib⁹:q mecū pſonati ſunt acturi ſumus acturi eā fabulā nouā.i.nouo ſtilo ſtrāſlatā,q̄ ſi ꝑus nō fuerat traducta. Pernoſcite vos ſpectatores perfecte Prenoſcere
videte. ne.i. vtrū exiſtimetis furtum eſſe factū .de Plau.an exiſtimetis locum comœdię q ꝑteritus eſt.i.ꝑtermiſſus ē negligētia.i.incuria Plauti.eē reprehenſum.i.reſumptum: Nā qd̕.i. qd̕ autē iſti maleuoli.i. inuidi.dicūt homines nobiles .ſ.Scipio. Af. Lę.ſapiētē.& Fu. pium adiutare.i.adiuuare ſępe eū poetā. & eos ſcribere.i.cōponere aſſidue. una.ſimul cū eo.hic Poeta duc̄.i. exiſtimat eam laudē eſſe maximam eius ſup.qd̕ illi exiſtimāt eſſe maledictū i.cōuitiū.ſeu opprobiū vehemēs.cum.i.quando. placet illis nobilibus: q placēt uobis vniuerſis auditoribus i cauea theatri ſpectātibus:& qui placēt toti pplo, quorū nobilium qſq; tpe ſuo vſus ē opa.i.opatiōe: & induſtria ſine ſupbia.q.d.qſq; libēter eorū opa utebat̄ in bello.i.tpe belli, ut opa Scipionis.in otio.i.i pace,ut opa Furii pii.in negocio .i.in accuſatiōibus,& cauſis criminalibus,in qbus mlti ſunt uſi opa Lęlii ſapiētis. Dehinc.i.ɔſequēter.ne.i. ut nō expectetis argumētū.i.materiā fabulę.ſenes.ſ. Mitio,& Demea qui uenīēt in pſcęnio primi,aperiēt.i.explicabūt unā ptem argumēti.cæteri actores:& ēt ipſi ſenes oſtēdēt partē argumēti in agendo.i.inter recitādū ,ſeu in pgreſſu fabulæ agēdæ. Vos ſpectatores,facite:curate:ut ſup. ueſtra æquanimitas.i.fauor,propitius animus:augeat induſtriam.i.diligētiam poetę.ad ſcribendū.i.ad componendas fabulas.
ℭIDEO addit:in prima fabula grçca.ſ.in nō tranſlata eſt SER.
adole. Eū locum ꝑtermiſſum a Plauto.hic.i. Terē .aſſ. ſibi in Adel.i.in iſtā aliā fabulā ſumptā a Męnandro, uel Conteſdiphilo,& diuerſa a cōmorit.oino.Et cū illā locū accepiſſet,bene & ꝓprie de græco extraxit,& hoc eſt uerbum de uerbo ex.extra.qd̕ tn̄ verba eadem tranſtuliſſet; ſed ſnias. Ponit.n.hic uerba ſnias. Aliter.n.trāſlator eſſet nō Poeta: qd̕ reprehendit in poet. Hor. Et qa iſta pars noua eſt de q̄ diſceptabat̄ apud inuidos:ergo tota fabula noua eſt,qa de aliis ptibus nō dubitabat̄. Et hoc eſt eā Adel.nos &c. Et iū exiſtimetis an ſit factum furtū,nec ne. Et hoc dicit ęquipollenter. An potius exiſtimetis locū reprehenſum.i.retro dimiſſum a Plauto. Ab iſto prehenſum.i.acceptū. Quod ita eſt uerū,propter hoc enim inuidi uocabant eum furem, qa uidebāt partem illius fabulę: quā trāſtulit Plautus hūc tractaſſe.Non attendentes eum locum Plautū ꝑteriſſe . Nam qd̕.q.d.furto eſt accuſandus quod rogaui . ut pnoſceretis. Nā illud aliud qd̕ imputēt uitio.ſ.homines nobiles &c.hic ducit laudē illud qd̕ referendum eſt ad adiuuare, & non ad ſcribere , qa de iuuamine ſcribendi non fuit neceſſe ponere excuſationē.Notum eſt.n.omnibus ꝙ Lęlius & Scipio ne ſcirent facere comœdiā unā,cum ad alia intenti eſſent. In bello cōtra hoſtes. In pace tutādo leges.In negocio.i. i placito alicuius, uel alia cā. Per uniuerſis notat maiores per populo minores.ſine ſupbia illorū nobiliū ꝙ ide nunq̄ ſupbierūt. In agēdo.i.in loquēdo,& per ſe & inuicem aperiēt partē materię. Aut ptē oſtēdēt.i.inuēt,qa Mitio ꝑmus agēdo p ſe ſolus oſtēdit ꝑmū actū ꝑncipalē,a quo pendēt alii.ſ. deſcriptionē duritiei fratris,& ſuæ lenitatis. Poſtea agēdo

eſt Demea tra. & abit iterũ de vtraq; pſona & p iſtã deſcriptionẽ partes ſequentes aliquantulum inuenit: hoc.ſ.inde innuet, qđ Aeſchinus peccat: vel Cteſi.qđo Mitio hẽbit ſe de peccato illo.ſ.vt lenis: Demea vero vt narus. Oia.n.(Vt dixi)negocia pertinẽt ad deſcriptionẽ harum duarum pſonarũ. Modo facite ut æquanimitas a pſona au. Induſtriã.i. ſciẽtiam poetæ ad ſcribẽdũ.

lud te:dixerat: hoc geminauit, & tete dixit:tanquam ſignificantius. ⸿Aut animo obſequi.) παρὰ φορὰ.

GVL. STorax &c. Hic Mitio ſe plurimum eſſe ſolicitũ oſtẽdit de filio Aeſchino adoptiuo: quem nõ rediſſe a cœna reſciuit. M.Lo Storax ſerue ſic dicte ab odore. Nã ſtorax genus eſt aromatis, vt Pli. ait. hunc autẽ Storacem non videbat coram:ſed vocabat:ut ſciret vbi nã eſſet dominus eius Aeſchin⁹:cui ſeruiebat volente Mitione quo ſeruo non reſpondente ſubdidit pronunciatiue potiusq̃ iterrogatiue: vt vult Do. quaſi ſecum conquerẽs loquitur: Aeſchinus non redit hac nocte a cœna. neq; quiſquam.i. aliquis ſeruulorum qui erant.i. iuerant, ad uerſum.i. obuiã illi, redit inquam. Profecto:certe. vere homines ſup. dicunt hoc vulgo ſup. tanquam hoc dictũ ſæpe in ore populo ſit.

Storax

ACTVS PRIMI SCENA PRIMA.

MITIO SENEX.

STORAX non redit hac nocte a cœna Aeſchinus

Senarii

Neq; ſeruulorũ quiſq̃ qui in aduorſum ierant.
Profecto hoc vere dicũt, ſi abſis vſpiã, aut
Si vbi eſſes, euenire ea ſatius eſt,
Quæ in te vxor dicit, & quæ in animo cogitat
Irata, q̃ illa, quæ parentes propitii.
Vxor, ſi ceſſes, aut te amare cogitat,
Aut tete amari, aut potare, atq; animo obſequi:
Et tibi bene eſſe ſoli, cum ſibi ſit male.

DON. STorax.) Nomina pſonarũ: i comœdiis dũtaxat, habere debẽt rationem, & etymologiam. et enim abſurdum eſt comicũ aperte argumenta confingere: vel nomen perſonę incõgruum dare: vel officiũ qđ ſit a nomine diuerſum. Hic ſeruus fidelis Parmeno: infidelis vel Syrus: vel Geta, miles: Thraſo: vel Palemõ, iuueni Pamphilus: matrona Myrrhina. Et puer, & ab odore Storax: & a ludo & a geſticulatione Circus, & itẽ ſimilia, in quibus ſummũ poetæ uitiũ eſt: ſi quid e contrario repugnãs cõtrariũ diuerſumq; protulerit, niſi p ἀντίφρασιν nomen impoſuerit iocularĩter, Vt Miſargyridis in Plauto dicit trapezita. & fere hoc modo apud alios a poetis nomina componuntur deſcribenda per ἀντίφρασιν. qđ deſignat Storax. ⸿Primæ partes: ſicut in prologo ipſe promiſit: a ſenibus aguntur, quorum contentione ad argumentum relata: vita aſpera cum leni, & pater comicis cum ſeueriſſimo comparatur. ⸿Storax.) Storacem vocauit:nõ Aeſchinum, quo tacente: puerũ.i. Aeſchinũ abſentẽ credit, qa ſeruuli adoleſcentibus pſolant: ut in Andria, Obſeruabã mane illorũ ſeruulos uenientes: aut abeũtes. Sed qa fieri poterat: vt dño abſente adeſſet Storax, cõmodiſſime adiecit, Neq; ſeruulorũ quiſq̃ qui aduerſum ierant. ⸿Storax nõ re. hac no.) Hoc alii interrogatiue, alii pronũciatiue pferunt: ſed magis pronunciatiue dicendũ. ⸿Neq; ſeruulorũ quiſq̃.) Propter Storacem, quẽ abeſſe nõ reſpõdẽdo intelleximus. ⸿Qui aduer.) Proprie locutus eſt: nã aduerſatores dicunt. ⸿Ierant. Producte I pronunciãdo, quod nos addita u iuerant dicimus. Tale ẽ illud Virgilii. Nos abiiſſe rati: & vẽto Petiiſſe Mycenas. ⸿Profecto hoc ve. di.) Abſolute nõ addidit, ⸿Si abſis uſpiam.) Abundat vſpiam aut deeſt profectus: aut quid tale aut tibi vſpiam: ſignificat enim ſcilicet vſpiam & in loco, & ad locum. ⸿Si abſis vſpiam: aut vbi ſi ceſſes.) Si abſis, ad parentes propicios, ſi ceſſes, ad uxorem iratam refert in deſertorem. ⸿Vxor.) Subaudiendum eſt, dicit irata uxor. ⸿Quę in aio.) Omne quod ſentimus aut cogitamus, aut dicimus, & utrũq; pro oratione eſt. Sed illa ἐνθυμηματικὸς: quæ in cogitatione eſt, hæc προφορικὸς λόγος dicitur, quæ in uerbis eſt conſtituta. Virg. Et iam mihi multi crudele canebant Artificis ſcelus, & taciti uentura uidebãt. Et ipſe alibi, Nunc ſi quis eſt qui hoc dicat, aut ſic cogitet. ⸿Quam illa quę parentes.) Erudite, non addit in quem dicat, quia ſcit nomina uxoris & parentũ τὸ πρός τι eſſe. ⸿Vxor, ſi ceſſes.) Quare nõ, ſi abſis? an quia iuſtius ceſſanti q̃ abſcenti ſuccẽſemus? an quia irata uxor, ſi ceſſes? ⸿Aut te amare cogitat.) ἐπεξήγησις cum ἐξεργασία, Aut te amari cogitat: aut minus peccati eſt amori proprio cedere, q̃ alieno amori obſequi: nulla re impellente, ſine uxore potare: aut uelle delicias. Ergo αὔξησις eſt, niſi forte τοῦ τοιουτοτρόπου hoc putamus dictum. ⸿Aut te amare cogitat: aut tete amari. Cum duo propoſuerit, alterũ ſumpſit. Nam cum dixiſſet: Quæ in te uxor dicit: & quæ in animo cogitat, intulit, aut te amare cogitat. ⸿Aut te amare cogitat: aut tete amari. Quia te amare ἀμφιβόλως dixerat, cito intulit quod certum eſt, Aut tete amari, Et quia il-

Aduerſum ire

Aduerſatores

Cogito
Dico
ἐνθυμηματικὸς
προφορικὸς λόγος

Si abſis, ſecunda perſona pro tertia: ideſt ſi ſit aliquis abſens. uſpiam, ideſt uſquam. hoc eſt in aliquo loco. Nã nuſq̃ & nuſpiam: & uſquam & uſpiam: quæ idem ſignificant: dicũtur & in loco & ad locum. aut ſi ceſſes: ideſt ſi ſis otius ibi.i. ubi tu ſis abſens. ſatius eſt, .i. melius eſt ea mala euenire.i. cõtingere tibi quæ mala uxor dicit in te, ideſt contra te. & quæ mala ipſa irata cogitat in animo, q̃ illa mala euenire tibi: quæ parentes propitii: ideſt benigni in animo inq̃ ſuo cogitant. Si ceſſes, ideſt ſis ceſſator & otioſus alicubi. uxor aut cogitat te amare.i. amore alicuius puellæ eſſe captum: aut cogitat tete ideſt teipſum amori. per amorem ab aliqua detineri. aut cogitat te optare: ideſt potui indulgere atq; cogitat te obſequi.i. morẽ gerere, animo tuo.i. explere tuum animum oblectatione aliqua: quam cupiueris, & cogitat bene eſſe tibi ſoli cum male ſit ſibi.i. cogitat q; ſolus tuas capis delitias: quo tempore male ſe habet uxor. In omnibus autem his prædictus Mitio uidetur aliquẽ alloq eũ tñ ſolus loquatur: & ſecunda perſona utitur pro tertia.

Nuſquã
Nuſpiã
Vſqam
Vſpiam

SER. STorax. Incipit primus actus: qui eſt de mortalitate ſenum: ſcilicet de nimia mollicie Mitionis: & immoderata duritia Demeæ. Et in hac prima ſcena cum de vtriuſq; perſonæ moribus deſcriptio conſtet: magis uerſatur circa Mitionis lenitatem: quam circa Demeæ aſperitatem. Item econuerſo in alia ſcena plus ſit mentio de duro Demea: quam de Mitione. Ecce deſcribitur primum mollis perſona: & in ſua nimietate mollicei oſtenditur incurrere uitium. Cum enim frater ſuus Demea filium ſuum ad nutriendum tradidiſſet, non tantum illum nõ corrigebat ſed etiam ad meretricum conuiuia ire conſentiebat etiam ne male illuc ei contigiſſet: nõ ſine dolore expectabat: qui enim in nocte non redierat: neq; ſerui quos obuiam miſerat conquerendo, ſic loquitur ad Storacem cuſtodem pueri uel ianitorem. O Storax &c. a ſcena iuuenum & meretricum. Aduerſum eum: ideſt obuiam. Profecto timeo de illo: & timor meus circa mala uerſatur, & hoc eſt ſententiæ ſumma: ſed per prouerbia ita eam obnubilat. Ac ſi diceret, Amicus ſi timet de amico, mala ſemper, & aduerſa ſuſpicatur. Si inimicus, ſemper cogitat & timet inimico proſpera contingere. Et dat exemplum de uxore quando eſt quaſi inimica marito, & de propriis parentibus, Et hoc eſt, ſi tu aliquis abſis uſpiam: id eſt in aliquo loco, ſatius: ideſt melius eſt tibi euenire ea: quę timet inimicus q̃ ea: quæ timet amicus. & hoc oſtendit in parte ea .ſ. quę in te dicit uxor: quando irata, & ideo inimica q̃ illa quas propitii parentes: quia uxor cogitat te amare &c. Nunc attribuit ſibi patrem parentem ubi dicit.

⸿Ego

Ego, quia non rediit filius quæ cogito! &
Quibus nunc ſolicitor rebus! ne aut ille alſerit,
Aut vſpiam ceciderit, ac perfregerit aliquid.
Vah, quéquamne hominem in animo inſtituere, aut
Parare quod ſit carius, q̄ ipſe eſt ſibi!
Atqui ex me hic nō natus eſt, ſed ex fratre. is adeo
Diſſimili ſtudio eſt, iam inde ab adoleſcentia.
Ego hanc clementem vitam vrbanam, atq; otium
Secutus ſum: & quod fortunatum iſti putant,
Vxorem nunquam habui: ille contra, hæc omnia:
Ruri agere vitam, ſemper parce, ac duriter
Se habere: vxorem duxit: nati filii
Duo: inde ego hunc maiorem adoptaui mihi,
Eduxi a paruulo: habui, amaui pro meo.
In eo me oblecto: ſolum id eſt carum mihi.
Ille ut item contra me habeat, facio ſedulo.

DON. ℭ EGO quia nō re. fi.) Plus ē qđ dixit ego, q̄ ſi diceret pater. ℭ Quæ cogito! q. &c.) Hoc ſic pnūciandū eſt. vt horrere videat ipſe cogitationē ſuā. ℭ Ego: q̄a nō rediit filius. ἀνακόλουθον. nō. n. pt, dixit. ℭ Quibus nūc ſol. re.) Hoc ē q̄ malis, nō vt uxor, bonis. ℭ Ne aut il. alſe.) Vide q̄ teneri ſit amoris hic timor i iuuene pſertim. ℭ Aut vſpiā.) Vſpiā & i loco & ad locū ſignificat. ℭ Ceciderit, ac perfre. ali. Iungēdū vt non ſolū ceciderit, ſed ēt perfregerit, hęc ſunt q̄ ſibi nemo euenire velit. ℭ Ne aut ille alſerit: aut vſpiam ceciderit. Nimium tenere amati q hæc in iuuene pertimeſcit: q circa infantulos caueri ſolēt. ℭ Quēquāne homi.) Sic dicimus de ea re quā miramur ſere ab omnibus fieri. ℭ Quā ipſe eſt ſi.) Tāquā duo ſint, ſed hoc poetę Comico licet. Atqui ex me hic na. non ē.) Quaſi dicat: Ex me nō eſt: & ſic afficior, quid paterer ſi genuiſſem? Ex me natus nō eſt. Quaſi dicat: nō ē meus. ℭ Sz ex fra.) Hoc eſt: omnino nō alienus eſt. ℭ Is adeo.) Tranſitus ad argumētum ſubtiliſſim⁹. ℭ Adeo. Aut abūdāt, aut

Vita demens — Nimiū ſignificat, Vt in Eunucho, Adoleſcētē adeo nobilē. ℭ Ego hāc clemē. vi. vrba.) Clemētē uitā, figura ipſā. vitā

Clemēs — clemētē dicimus, q̄ clemētes facit. Clemēs aūt ē q colit mē

Sequor — tem. ℭ Atq; otiū.) Deeſt vrbanū. ℭ Secutus ſū.) Bñ: ſecut⁹

Cęlebs — quaſi magiſtrā recte beateq; viuendi. ℭ Et qđ for. iſti pu.) Romani. ſ. qui cœlibē q̄ſi cœlitē dicūt. & item Gręci apud quos ſunt huiuſmodi ſentētiæ. ℭ Fortunatū iſti putāt. Me vtiq; vxorē nō ducere. Dicit aūt Romanis id videri: quos ſpectatores hēt. Menāder. * Qđ fortunatū iſti putāt. Quidā putāt ſic pnūciādū & qđ fortunatū iſti putāt, vxorē: & hæc bona: & ꝯdunna locutio ē. Et putāt bñ dicitis cui diſplicet aliena ſnia. ℭ Iſti putāt) Ideſt hi q a me diſſentiūt. ℭ Vxorē nū. ha.) Sic nō habeo, dixiſſet: i poterat videri habuiſſe. ℭ Ruri age vi.) Contra hæc oia ſuffecerat breuitas. ſed ſubiūxit fratris deſcriptionē: i vt verbis ipſis malā vitæ conditionē oſtēdat. ℭ Semp parce ac du.) Semp, licet incertā diſtinctionē habeat, tñ recte additū ēſt q̄ vel ruri agere: voluptatis ē vel parce ac duriter ſe habere, virtutis. Sed ſemp: ad vitiū parce aūt: ad ſeruādū, duriter vero: ad laborē referēdū eſt. ℭ Ruri agere vita, ſemp parce ac duriter ſe habere. Variauit: ut in Andria. ℭ Vxorē du.) Recte: duxit nō ducere. ſemel. n. hoc fecit Demea. ℭ Vxorē duxit. Varie per modos diſcurrit. ℭ Vxorē duxit. A diuuādū pnūciatiōe eſt ne in ſingula vtrinq; aſſecuti videantur. Nam ſic in fine fabulæ ait Demea: uxorē duxi quā ibi miſeriā uidi: nati filii alia cura. ℭ Inde ego hūc, &c.) Mire In. ſubiūgit cū pſonā ptulerit. Sic alibi. E prędonibus vñ emerat: ſe audiuiſſe abreptā e Sunio. ℭ Inde ego. Inde p ex q̄bus. & Mihi abūdat. Et bñ hūc dixit: q̄a de ipſo loq̄bat. ℭ Eduxi a par.) Qđ

Educeſ — nos educare dicimus, educere veteres dicebant, ut Educet

Habere — ſyluis regē regūq; parētē. ℭ Habui, ama. pro meo.) Quærit qđ ſit: Habui. & cū multa dicant, hoc ſolū verū ē, habui, credidi: duxi: exiſtimaui. vt alibi. Semp eius dicta ē hæc atq; habita ſoror. &: Sic itaq; habeant, itaq; dicant. Ergo Pro Meo ſubaudiēdū ē bis. & habui p meo, & amaui pro meo. ℭ In eo me obl. ſo. id cha. m.) Abſolute utrūq;. & i eo, & ſolū. ℭ In eo. Quaſi in ea re. ℭ Solū id mihi charū. Plus ſignificat q̄ ſi diceret. ſolus is eſt charus mihi. ℭ In eo me oblecto. Noue dixit: p eo me oblecto. ℭ Facio ſe.) Sec⁹ a dolo: ideſt

Item — ſine dolo & ipēſe. ℭ Ille vt itē ꝯtra faciat. Idē, ſiſr. Cōtra, ut

Contra — cliūm. Plautus, vt illa illū ꝯtra q ē amoris cultor optimus.

C V. I — ℭ EGO Mitio q̄ cogito, q. d. mala tm̄. ſ. q̄s hēo cogitationes malas. ſ. & h lege iterrogatiue. & ea oia cogito eā ob rē, q̄a filius nō redur. & nūc q̄bus reb⁹ malis. ſ. ſolicitor. i. vexor. anxius ſū & ſcolicitus: iterrogatiue ēt pnūtiādo, & exclamatiue. Deide ſubiūgit q̄bus reb⁹ ſolicitet. ſ. his malis rebus videlicet. ne. i. vt p q̄: aut ille Aeſchin⁹: alſerit. i. frixerit

Algere — ſeu frig⁹ nimiū ſit paſſus: pp qđ male hūerit, neq; redire potuerit. Nā morborū frigus potiſſimū eſt genitluō. Solicitor inq̄ ne. i. q̄ i aut ceciderit vſpiā. i. i aliqđ pcipitiū. Nā ēt vſpiā ad locū dr̄. aut q̄ fregerit aliqđ. i. hēat aliqđ mēbrū factū. Nā vt Laurētius Val. hēt: i fregi brachiū ſignat hēo brachiū fractum, ſiſi fregi nauē. i. nauis mea fracta ē. Vah, interiectio irridentis ſe. ne. i. verū verū ē ſup. quēq̄. i. aliquē hoiem iſtituere i aio. i. ꝓpo-

Inſtituere — nere ſibi: aut collocare in mēte. aut parare. i. cōparare: cō-

Parare — ciliare: ꝯtrahere, acquirere: ſeu in aio diſponere aliqđ, qđ ſit carius. i. dilectius, q̄ ipſe hō q inſtituit ē carus ſibi ipſi? atq; hic Aeſchinus nō ē natus ex me. nō eſt filius meus naturalis ſed ex frē. Is. ſ. fr̄ Demea ē ſtudio. i. volūtate & a i applicatiōe, adeo. i. valde, ſeu nimiū diſſimili. i. diuerſa. iā ide. i. iā ex eo tpe: i qđ ſequit̄. ſ. ab adoleſcētia. i. a iuuētute. ego ſecutus ſu̅. i. amaui tanq̄ magiſtrā bñ: beateq; viuēdi: ut diſcipuli ſequunt̄ pceptorū documēta: q̄b⁹ adhærēāt, ppterea ſectatores dr̄. Ego ergo ſecutus ſū hāc uitā urbanā. i. hūc modū

SER. — uiuēdi i urbe. clemētē. q̄ reddit hoies elemētes. ut Palli ſta mors. Oſ. n. clemēs q colit mētē, qđ maxime fit in vrbib⁹. atq; ſecutus ſum otiū vrbanū. ſ. ſecuritatē: ſeu trāquillitatē vrbis, & nunq̄ habui vxorē: ſed vixi vita cęlibe. qđ. ſ. nō ducere vxorē. iſti. i. hi q a me diſſentiūt: putāt eſſe fortunatū. i. plurimū felicitatis hñs: & ppterea vocāt hāc vitā cęlibē q̄ſi cælitē. Ille fr̄ cōtra. i. ediuerſo. niſi vis iūgere cōtra hæc oia pdicta, ſed melius ē, vt ſic dicat, Ille ꝯtra elegit ſup. hęc oia ſiue ſecutus eſt hęc oia: q̄ ſequunt̄: i videlicet agere vitā. i. viuere ruri: in dtō aduerbialiter. i. i agris. & hēe ſe. i. ſe gerere ſemp parce. i. tenaciter, quātū ad ſeruādū ac duriter. i. aſpere acerbe: q̄tū ad laborē. Ipſe frater duxit uxorē, duo filii nati ſunt ex eo & uxore, quā duxit. inde. i. ex q̄bus filiis) ut vult D.) ego optaui mihi. i. aſſūpſi mihi i filiū hūc maiorē. ſ. Aeſchinū. q ē maior natu. eduxi. i. educaui: i nutriui eū a puulo. i. ex eo tpe, quo adhuc puul⁹ erat. q. d. ab ieūte ętate, & poſt a puulo loco aduerbii. Vbi nos educare dicim⁹, veteres educeſ dicebant. habui. i. credidi: duxi: exiſtimaui, reputaui eū p meo. i. ac ſi eēt ex me nat⁹. amaui. i. car̄ habui p meo oblecto me. i. capio meā delectationē i eo. Dicimus tñ oble-

Oblecto hac — cto me hac re poti⁹: q̄ i hac re. id ſolū. i. ea res ſola ē car̄ mi

n & in hac re — hi: plus ſignificat, q̄ ſi diceret ſolus is eſt carus mihi. Sæpe

Sedulo — aūt vtimur oratione neutra pro oratione maſculina aut fœminina. facio. i. laboro ſedulo. i. ſecus a dolo: ſine dolo: inſtanter: impenſe: vehementer: ut item, ideſt ſimiliter, contra. i. viciſſim. Ille Aeſ. habeat. i. reputet pro ſuo patre.

ℭ EGO q. alſerit. i. mortu⁹ ſit. Vah. Cū hoc hēat cōe cū aliis parētib⁹, i h differt: q̄a plus diligit Aeſchinū, q̄ ſeipm. Et

SER. — ecce hic nimia mollices deſcribit. & hoc ē quēquā ne aliū. ſ. cōſtat cōſtituere i aio ſuo: aut ēt pare qđ min⁹ ē tale qđ qđ ſit ei &c. Atq de d. nō. deb. & m. ca. rē: q̄a nō ē me⁹ filius ſed fratris. Is fr̄. Ecce accedit ad mortalitatē Demeæ. Clemētē. i. lenē cōtra duri fr̄is, vitā vrbanā cōtra ruſticanā: otiū cōtra laborē. Qđ i. hic vxorem, iſti. i. tales. ſicut frater meus pu. for. Ille Aeſchius. ut idē. i. eadē dilectione ergo me &c

DON: ℂDO, prætermitto,) Do ſumptū, pmitto del cta. ſNō neceſſe habeo oia pro meo iure age.) Et ſi licet, neceſſe eſt patrē ſeuire:q̄a pr̄ eſt. Inter ius & æquitatē hoc itereſt, Ius eſt qđ oia recta & inflexibilia exigit. Aequitas ēq̄ue de iure multū remittit. Ergo hic ſenſus: Nō neceſſe ē: ēt ſi liceat, ſæuum eē patrē. Et mire oſtēdit ius ſūm:niſi neceſſitate, nō eſſe ſeruandū. ſPoſtremo alii

(margin: Prætermitto, Ius, Aeqtas)

iure multum remittit:& ita hic eſt ſenſus. Nō licet ēt ſi non neceſſe eſt ſęuū eſſe pr̄em. & mire oſtēdit ius ſūm:niſi neceſſitate nō eē ſeruādū. P. oſtrēo.i.tādē, deniq̃ cōſueſeci filiū.ſ. Aeſchinū. ne.i.vt nō, cælet me ea facta, q̄ adoleſcētia.i.iuuenilis ętas. fert.i.affert ipſis adoleſcētib⁹, q̄ facta adoleſcētię aliis adoleſcētes faciūt clāculū pr̄es. clam pr̄es hoc ē pr̄ibus

(margin: Ius, Aeqtas)

clan.) Non, alii patres:ſed alii adoleſcentes, clāculum patres ſuos. ſQuę fert ado. Veniam addidit ſtatis:peccata ab adoleſcentibus ad ætatem remouēdo. Et vide q̄ breuiter, q̄ pui diceq̄ innocenter locutus eſt. ſEa ne me celet, conſue.fi.) Tribus enim viuitur modis: natura: conſuetudine:& ratione. ſNam qui mentiri aut fal le.inſue. ſ Separati ſubandiēdum eſt iſuerit, ~~ mentiri. ſCæteros.) Quia tam decepit patrem. ſPudore ac libera.) Pudore. ad filios retulit:liberalitate, ad parentes. Argumentum a coniugatis: Libera litate inquit, regēdi ſunt:propter quod liberi dicuntur. Liberalitatem autem, bonitates dicit. ſ Retinere ſatis eē pu.) Bene retinere, a uitiis.ſ.nō vitia filios tenent, quos retinent

(margin: Liberi, Liberalitas, Retinere, Tenere)

Do, prętermitto, non neceſſe habeo omnia
Pro meo iure agere poſtremo alii clanculum
Patres quæ faciunt, quæ fert adoleſcentia,
Ea ne me celet, conſueſeci filium.
Nam qui mentiri, aut fallere inſuerit patrem, aut
Audebit, tanto magis audebit cęteros.
PVDORE ET LIBERALITATE LIBEROS
Retinere ſatius eſſe credo, q̄ metu
Hæc fratri mecum non conueniunt; neq̃ placēt.
Venit ad me ſępe clamitans, quid agis Mitio?
Cur perdis adoleſcentem nobis? cur amat?
Cur potat? cur tu his rebus ſumptus ſuggeris?
Veſtitu nimio indulges nimium ineptus es.
Nimium ipſe durus eſt, prǽter æquumq̃, & bonū,
ET ERRAT LONGE, mea quidem ſententia:
Qui imperium credat grauius eſſe, aut ſtabilius
Vi quod fit, q̄ illud, quod amicitia adiungitur.
Mea eſt ſic ratio, & ſic animum induco meum:
Malo coactus qui ſuum officium facit:

neſciētibus. Nam clā iūgitur & actō & ablatiuo, ut Do. ac Priſci. teſtantur. Inde deriuatum clanculum ſapit naturā primitiui: quēadmodū pxime ſuperlatiuū a ppe inuenitur ſeruire actō, ut pxime vrbē ſicut prope pticula, a q̄ deſcendit: cæteros a pr̄e quem debet timere. Credo ſatius eſſe: idest melius eſſe. retinere .i. reprimere liberos a vitiis. ſ. pudore: idest verecundia. & hoc referendo ad liberos. & liberalitate .i. bonitate & benignitate hoc referendo ad patres. quā metu. i. timore. Hæc. i. hi modi retinendi liberos non conueniunt. i. nō congruunt fratri mecum, neq̃ placent ipſi: hoc eſt in hoc diſſentimus, ac diſſimiles ſumus. Nō hoc mihi conuenit tecum: ſignificat de hoc nō eſt inter nos controuerſia. frater venit ad me ſæpe clamitans. i. importu-

(margin: Clam & Clāculū cū actō, Retinere, Liberalitas, Cōuenit, Ir hoc mihi tecum)

patres, vitiis.ſ. Nam retinet qui aduerſum aliquem tenet. ſHæc fra. me. non con. Noua locutio. & non conueniunt: pro, non congruunt: ac per hoc: in his ego & frater diſſentimus, & diſſimiles ſumus. ſVenit ad me ſæ. clā.) Et importunitatē odioſam oſtēdit:ad me dicēdo. & incōditā aſſiduitatem:addendo ſępe. Et congrue: poſtq̄ ſæpe dixit adiecit aptius verbū: nō dicēs clamans:ſed clamitans. Quid agis Mi? Reminiſcere lectionē: & inuenies iterrogationē huiuſmodi vel inuectionis principio cōuenire, uel obiurgatiōis. ſCur per. ado. no.) Recte Nobis additū eſt. ~~: vt alibi. Pſaltriam nobis, ſi Diis placet, parauit. ſ Cur amat? cur potat?) Vide quēadmodū ut durum obiurgatorē oſtēdat. Demeā cum ab eo ea dicantur in crimē vocari q̄ aut ętatis ſunt, vt: Cur amat? aut naturæ, ut: Cur potat? aut pietatis vt: Cur tu his reb⁹ ſumptū ſugeris? &c. Cur amat? cur potat? Cur amat ad illud refertur qđ ait ſupra. Do: pętermitto. nā ꝑtermitto delicta intelligimus ex amore. Cur putat, ad illđ qđ ait, Do. ſumptū. ſ Nimiū inep. ēs.) Vtrūq̃ dure & nimiū, & ineptus eſt. ſPræter æquūq̃ & bo.) Potuit. Et non adduꝑter æquū bonū. ſEt errat lō.) Melius eſt longe ſimpliciter accipiēdū, ut locale ſit, q̄ valde. ſ Mea qui. ſententē. Modeſte addidit, mea quidē ſnia, ne qs hoc pro pcepto dici exiſtiet. ſQ ui ipe. cre.) Vtrum cuiuſlibet:an Demeæ tm̄? Grauius eſſe, atq̃ ſtat.) Grauius, ad vim ſtabilius. ad tps refert. ſ Vi qđ fit.) Id eſt metu ac malo. ſ Quā il. quod ami. ad.) Illud fit, qđ ubi: hoc adiūgit, qđ amicitia. ſ Mea ſi eſt ratio: & ſic ani. indu. me.) Mea ſic ratio eſt: ad ſupiora ptinet cōfirmāda. Sic animū induco meū:ad ea ptinet q̄ dicturus ē. ſ Mea ſic ē ratio, Iterū modeſte, ~~ . ſ Et ſic animū induco meū. Senilis ~~ . ſ Malo coact.) Duo dicit, malo: & coactus. ſ Qui officiū ſuum.) ~~ : idest qui recte facit. Officium autem dicitur q̄ſi efficium ab efficiendo quod vnicuiq̃ perſonæ congruit.

(margin: Conueniunt, hæc mihi tecū, Nobis, Aequū bonum, Longe, Mea ſententia, Sic mea ratio, Officiū)

ne clamans. o Mitio frater quid agis? quid facis? aut qđ dicis? vtrūq̃.n. ſignificat ago, cur pdis. i. tua indulgētia i pditionē deducis nobis. i. in dedecus vtriuſq̃ noſtrū adoleſcētem Aeſchinū. cur amat. i. amore captus ē? cur potat. i. potu ſe ingurgitat? cur ſuggeris. i. ſubminiſtras ſuppeditas, ſumptū. i. impenſam, oibus rebus faciēdis. ſ. indulgendis. ſ. operā das: inſeruis incūbis nimio veſtitu p veſtitui. Nam datiuum quartę multi priſci in u exire oſtēderūt. Vir. Parce metu Cytherea, pro metui. nā cum datiuus ſæpe ſoleat fieri a genetiuo s remota, ex genitiuo quartæ ablata s dtōs remanet in u terminatus, ergo nimiū indulges veſtitui filii .ſ. tu nimis das operam, ut ipſe filius nitide veſtiatur. es nimium. i. ſupra q̄ decet. ineptus. i. non bene cōgruus vtilitati filii. Nunc Mitio de fratre ſuo ſuā adhibet ſententiā ingens ipſe pater Demea ē nimiū durū. i. aſp auſterus, pter ęquū & bonum. i. ultra q̄ equitas, q̄ de iuris rigore multa remitti vł poſtulare, & ſimiliter vltra q̄ bonitas, ſeu benigna Iuſtitia requirit. & qdem. i. certe. ille lōge. i. abunde & valde. errat q.d. longe lateq̃ errore ducit, mea ſnia. i. meo iudicio q cre dat imperiū eſſe grauius. i. maioris auctoritatis quātū ad vim. & ſt. bilius. i. firmius quantū ad tps. qđ imperiū fit. i. efficit, ſeu exercet vi. i. uiolētia: metu malo: q̄ illud imptum quod adiungitur. i. acquiritur: cōciliatur amicitia. i. beneuolentia. Mea ratio. i. meus modus mea intellectio ſic eſt. i. & talis, & induco animum meum ſic. i. ſic mihi perſuadeo, q ſup. homo coactus. i. compulſus malo. i. metu, aut violentia, qui facit ſuum officium. idest qui facit id quod debet. ℂ D O peccatum ſi peccat pmitto, qa nō habeo neceſſe. i. nō duco eē utile & couenięs agere oia pro meo iure. ſ. ſi ius & cām habeā iudicādi i eū peccatūq qđ idē agā ſm iusmeū, & eū p oibus noxis puniā. Et poſtremo cōſueſeci filiū ne me celet ea, q facitē alii iuuenes clanculū pr̄es. ſ. ferret. A dol. Pudore. ſ. donec p ſe habeāt pudore, & liberalitate & largitate viuēt q̄ſi liberi: nō q̄ſi ſerui ſub timore. Et certe ipſe nimium durus eſt frater meus pter æquum. Nam non eſt vſum ut patres ita cōſtringāt filios, & pter bonū hoc quantū ad puerum. Nam peior fit puer q nimis cōngringitur. Grauius. i. fortius & ſtabilius quātum ad tpis diuturnitatem.

(margin: Clamitare, Perdes quē ſibi, Suggerere, Veſtitu Pro veſtitui Virg., Longe Grau⁹., Ratio, induce te aium, SER.)

GVI. ℂ D O. i. tribuo ſumptus. pmitto. i. relinquo pterire, ut dicunt, multa dicta. nō hēo neceſſe. i. non exigit neceſſitas agere oia p iure meo. ſ. ꝑm auctoritatē meā i eū, & cōceſſam ab oibus libertatē. Inter ius & eqtatē hoc inte reſt, Nā ius eſt q oia recta & inflexibilia exigit; æqtas ē q de

(margin: Agere p meo iure)

ℂ Dum

DON. ¶ DVM id re.iri.) Q. ď facit. ſ. ¶ Tātiſp.) Tātiſp qſi tātip & pauliſp qſi paulūper: vt parūper dcm̄ eſt. ¶ Tātiſp ca. Pec care ſubaudiēdū ē, nā totū ἐκλειπτικῶς & obſcure dcm̄ ē. Et bñ cauet, qſi malo. ¶ Si ſp. fo clā.) Iterū qd faci ſubaudiēdū. ¶ Rurſus ad ig. re.) Mire nō itulit, cauet, ſ3, ad ingeniū redit. & rurſū ē retrorſū vt pſū pus ōſuſ: ¶ Ille q. be. a.) Nō dicit bñficio adiect⁹ ve ſupra: a malo coactus. ¶ Ille quē b. ad. Ille malo, hic bñficio. Ille coactus: hic adiūct⁹. Ille: dū id reſcitū iri credit tātiſp cauet hic pñs abſenſq; idē erit. Et pñs & abſens: nō ad aliquē locū: ſed ad cuſtodē retulit & monitorē. ¶ Ille quē b. ad. Cōtra illud ait: Malo coactus. ¶ Ex aio fa.) Officiū. ſ. ¶ Studet parere. i. bñ facere. ¶ Pñs abñſq; idē erit. cōtra illud. Si ſperat fore clam: rurſus ad ingeniū redit. ¶ Hoc pa. ē.) Supius a retractū eius: hīc iā a pſona ducit argumētū ¶ Cōſuetacere.) Nō: cogere: ſed cōſuefacere. ¶ Quā a. m.) Vide quēadmodū ſuū ad idulgentiā affectū reuocet optime diſciplinæ. ¶ Hoc pa. ac do.) A dria pſonarū & offōrū. ¶ Intereſt.) Dria ē. ¶ Hoc q ne.) Lōge melius neq: q̄ ſi diceret, nō vult. ¶ Fateat ne. Hoc idicat & ſe melius cōſulere: & volē. ē hoc exercere. ¶ Neſcire impe. li.) Oratorie: qſi artis ſit indulgētiſſime agere. Impare m̄ nō ad ſupbiā, ſed ad regēdū ē referēdum. ¶ Fateat ne. Deeſt ſe. ¶ Sed ē ne ip. de quo.) κατ᾽ οἰκονομίαν ſuperuenit de quo ſermo eſt: ut factis dicta oſtēdant. ¶ Et certe is eſt.) Bñ nūc confirmat ipſum eſſe eū: cū propior eſt, vt pote ſenilis nec ī lōgū pſpiciēte cōſpectu. ¶ Neſcio qd tri. vi.) Orationis apparatus ex vultu oſtendit, vt Stetit acri fixa dolore, Tum quaſſatus caput hāc effundit pectore vocē. ¶ Neſcio quid.) Deeſt: pp, ut ſit, pp neſcio qd. ¶ Vt ſo.) Cā cur illū equo aio frater iteratiue ſolet ingt. ¶ Saluū te adue, De gau.) Vt aſpior oſtēdat Demea: ēt ſalutat ab eo quem obiurgaturus ē.

Tantiſ per
Pauliſp

Par re ferre

Intereſt

Impero

Dum id reſcitum iri credit: tantiſper cauet.
Si ſperat fore clā rurſū ad ingenium redit.
Ille quē beneficio adiungas, ex animo facit.
Studet par referre, preſens, abſenſq; idē erit.
Hoc patriū eſt, potius conſuefacere filium.
Sua ſponte recte facere, q̄ alieno metu
Hoc pater ac dominus intereſt hoc q neqt.
Fateatur neſcire imperare liberis. (is eſt
Sed eſtne hic ipſus, de quo agebam? & certe
Neſcio quid triſtē video. credo. iā (ut ſolet)
Iurgabit. ſaluum te aduenire Demea,
Gaudemus.

ſperat. i. credit id q̄ facere vult fore. i. futurum eē, clā. ſecretū. ſic. n. dicim⁹ palā ē. i. māifeſtū ē. ſic dicim⁹ clā ē. i. ſecretū ē & abditū. Rurſū. i. iterū qſi retro verſum, ſic pſus pus ōſū redit, i. igredit. ad igeniū. i. ad nām ſuā deprauatā, ſeu ad p ditos mores ſuos. Ille hō vel iuuenis, quē adiūgas. i. allicias tibi, deuicas: obliges tibi, & retineas bñficio. i. aliquo merito, facit offm̄ inq̄ ex aio. i. ex volūtate. ſtudet. i. dat opa3. conat laborat referre par. i. rndere bñficiis acceptis. ipſe iuuenis pñs & abñs. i. in pñtia & abñtia ſui cuſtodis: ſeu monitoris. erit idē. i. ñ mutabit, ip bñ pget bñficio & honeſtate allect⁹. Hoc qd legit ē patriū. i. offm̄ pris. & ad mētem ſpectās alii patrū hñt, ſ3 in idē redit. Hoc ergo ē patriū. i. ſpectat ad pres, v3 cōſuefacere filiū. i. eū reddere ꝯſuetū: recte. i. bñ facere. ſua ſpōte. i. p ſeip̄3 potius q̄ metu alieno. i. q̄ metu alteri⁹ puta mōitoris: aut cuſtodis aut pris. Pater atq; dñs ite. i. differt hoc. i. hac re: v3. vl cogēdo metu ſub dit os: & ſic eſt dñs: q cogit ſeruos. vel bñficiis adiūgēdo: & ſic ē pr: q: fungit offō pſno. Vel ſic itellige ipſo naliter inter. i. dria ē: an aliqs ſit ſup. pr an dñs. hoc. i. hac re ut expoſitū. Is qui nequit hoc facere. ſ. videlicet adiungere bñficiis ſuis: & allicere ad bñ viuendū. fateat ſe neſcire. i. q neſcit impare liberis. i. liberos regere & illis moderari. His ſic dictis a ſe ſolo Mitione ſupuenit. de quo ſermo erat, vt factis dcm̄ dc loſtēdant. Sed ne. i. utrū ē hic ipſius antiq. ſ. Demea de quo agebā. i. loqbar. & certe ē is de quo loqbar. hoc dixit cū pprius vidit eū, uideo eū triſt. neſcio q d. i. pp neſcio quid. credo q ſup. iam. i. ſtatim. iurgabit. i. rixabitur increpabit me vt ſolet. i. vt mos eius eſt. O De. frater gaudemus aduenit ſal. i. tua ſalute lætamur. & tuo aduentu.

Rurſu
Ingeniū
Adiungere

Eſſe patrium

Intereſt

GVI. ¶ CAVET. i. vitat peccare ſup. tātiſper. i. tādiu. dū. i. q̄diu credit id qd facit reſcitū iri. i. q ſciet, Si āt ipſe coactus malo

SER. ¶ PRAESCITVM iri. i. obſeruari magro: vel dño ſuo. ſ. an faciat offm̄ ſuū cauet tantiſp: ſed ſi ſciat fore clā. i. nō obſeruari. Demea non reſalutat: vtpote qui ſuæ potius iræ obiurgando ſatiſfacere feſtinebat.

ACTVS PRIMI SCENA SECVNDA, DEMEA, MITIO, SENES.

D. HEM opportune. te ipſum q̄rito *ſenarij*
M. Quid triſtis es? D. *rogitas me vbi
nobis Aeſchinus *eſt. rogas*
Siet, quid triſtis ego ſim? M. dixi ne hoc fore?
Quid is fecit? D. qd ille fecerit? quē neq; pudet
Quicquā neq; metuit quēquā. neq; legē putat
Tenere ſe vllā, nā illa, quæ antehac facta ſunt,

DON. HEm op. ſeip. quæ.) In hoc actu diuerſi homines diuerſi patres, & diuerſa ſtudia ppoñūt. hic lenis, hic amarus, hic facetus, hic impolitus. hic facilis, hic pertinax & difficilis in delictis. ¶ Hē op. teip. q̄. Melius q̄ Menāder, cū hic illū ad iurgiū prōptiorē q̄ ad reſalutādū faciat. ¶ Quid t. es? Bñ iterrogat. potuit. n. nō iratus ſic q̄rere. ¶ Vbi. n. Ae. ſi.) Quaſi q̄dā cā triſticię. ¶ Dixin' h fo. Credo iā ut ſolet, obiurgabit. ¶ Quid il. fe.) A iaduertēdū: ut iterrogatus iterroget more idignātiū. qd iō fac, qa videt Mitionē eo vultu iterrogare, vt videat minus rephendere culpā. Aeſ. ¶ Quē neq p. q. n. m. qu.) Varie p caſus diſcurrit. Quē neq pudet qcq̄: cōtra illud qd alibi pr dicit, Erubuit: ſalua res e. ¶ Quē neq pu. qcq̄. Magno ordie accuſauit, nō (inqt) pudore mouet patrū, nō metu parētū: nō tiore legū. Ergo gradati αὔξησις oratoria pceſſit. ¶ Tenere ſe vl.) Bñ tenere: q: legē. & ē ἀμφιβολία oratoria. ¶ Nā il. q̄ an. fa. ſūt. o.) Actū duo tpa recepit: pteritū: ab aā geſtis: & pñs ab iis quę obiiciuntur. Ergo vtrū q mira breuitate perſtrinxit.

q̄rētis, opportūe. i. tēpeſtiue & mature, & quaſi expectate venis ſup. q̄rito te ipſum. Mitio. qd. i. cur. uel pp qd es triſtis? De. rogas. i. interrogas me. qd. i. cur. ego ſim triſtis. vbi. i. cū Aeſch. ſiet nobis. i. cum habeamus Aeſchinū tam pditis morib⁹, ut nobis ſit dedecori. q. d. non eſt nō rogādū cur ſim triſtis, preſertī vbi habeamus adoleſcētem nobis dedecus afferentem. Vel ſic intellige. rogas me vbi ſi. i. ī quo loco Aeſc. ſit quem conſeruare deberes: & ſcirī vbi verſari ſit ſolitus: ea ppter qd opus eſt petere. qd. i. cur ego ſim triſtis, q. d. nō alia eſt mihi cā triſtitiæ niſi ipſe. Mi. Dixi. i. nō bñ dixi. hoc fore. i. futurū eſſe: videlicet ut frater obiurgaret. Et hoc dicit ad populū. Deinde ꝯuertit ſe ad fratrē inquiēs, qd fecit Aeſc. De. petis qd ille fecerit: vel qd putas illū feciſſe, quē neq; qcq̄. i. aliqd, pudet. i. pudor afficit. vbi pudet ē pſonale verbū: cū añ ſe ntm̄ hēat. poſt ſe uero caſum illū hēt: quē añ ſe hēt: ſi eēt ipſonale. qd fecerit inquam ille, qui nō metuit quēquā. i. aliquē neq; . i. & qui nō putat ſe tenere. i. obſeruare vllam legē. i. vllā normā bene viuendi nā oino illa quę facta ſt abeo antehac. i. ante hoc tempus.

GVI. HEm op. &c. In hoc actu diuerſi homines: & diuerſi patres: & diuerſa ſtudia proponūtur. hic lenis, hic amarus: hic facetus, hic impolitus, hic facilis, hic pertinax & difficilis in delictis, De, Hē, hæc pticula oſtendit affectū.

SER. HEm. Inducit i hac ſcēa Demea: ut verbis ipſi⁹ eiuſdē deſcribat duritia ſua. Et ſiē alia ſcēa ppria fuit de pſōa molli, tū pti iterpoſitis qbuſdā ď duro. Sic iſta ſcena pprie

duri perſonā deſcribit. & ſecūdario de perſona molli agit. Rogitas quid triſtis ego ſim, ubi ſiet Aeſchinus nobis.i.ad noſtrum dedecus quaſi dicat ſi ſcias ubi ſiet Aeſchinus, noſcis: & quare ſim triſtis. Dicit ſecum. Dixi in hoc fore.ſ.ꝙ iurgaret. Exaltat vocem, Quid is fecit. Nam dico ꝙ nō ſeruat modo ullam legem. Nam omitto præta

An ludi putat fore, ſi pdiderit gnatū? ¶ Hoīe iperito nūq̄ ꝗquā iniuſtius ē.) Miro ſtomacho apud ipſum de ipſo tāquā apud alterū loquit. ¶ Nil rectū putat.) Proprie putat nā hoc verbū: iperitorū ē. Ordo eſt: Qui nihil rectū putat, niſi qđ ipſe facit. ¶ Quorſum iſtuc?) Deeſt ptinet: aut dicit? ¶ Niſi qđ ipſe fecit.) ἀνθεκτικ.hoc.n. ppriū ruſticorū ē atq; imperitorū. ¶ Quia tu Demea.) Ideſt, hō imperitus. ¶ Hęc male iudicas.) Pari virtute hęc leniter dcā ſūt qua ſupiora vehementer.

DON. Deſignare

¶ MODO quid deſignauit?) Deſignare: ē rem nouam facere in vtrāq; partem & bonā & malā. Nā & deſignatores dicti: q ludis funebribus prę ſūticre do ob eam cām: ꝙ ipſis ludis multa fiūt noua & ſpectāda, ſimul ēt turba retineatur. quę fiūt aut in ſpectaculis, aut i ludis. ¶ Mō qđ deſignauit? Puto ego deſignationē: cōtractionē aut conductionē populi in vnū intelligi. hoc enim cōtingit eiqui aliquo flagitio plurīū i ſe oculos & ora couertit i & ſpectaculo ē vulgo: quēadmodum deſignatores, qui ludis funebribus multitudinem retinent.

Deſignatores

Omitto. modo quid deſignauit? M. quidnam ideſt?
D. Fores effregit, atq; in ædeis irruit
Alienas ipſum dominum, atq; omnem familiam
Multauit uſq; ad mortem: eripuit mulierem
Quam amabat: clamant omnes: Indigniſſume
Factum eſſe. hoc aduenienti quot mihi Mitio
Dixere? In ore eſt omni populo, denlq;
Si conferendum exemplum eſt, non fratrem videt
Rei dare operam, ruri eſſe, parcum ac ſobrium?
Nullum huius ſimile factum? hæc cum illi Mitio
Dico: tibi dico: tu illum corrumpi ſinis
M. HOMINE IMPERITO nūq̄ ꝗquā iniuſtius,
Qui, niſi quod ipſe fecit. nihil rectum putat.
D. Quorſum iſtuc? M. qa tu Demea hæc male iudicas.

GVI. Deſignatores

¶ QVID mō deſignauit .i. qđ nouę rei fecit? Nā deſignare ē rē nouā facere, ſiue bonā ſiue malā. vn̄ deſignatores dūr: q ludis funebribus pſūnt: ꝗ i eis ludis multa fiāt noua & ſpectāda. inde deſignatores & hi dici pūt: q ſuo flagitio oculos ppl̄i & ora in ſe cōuertūt: & ſpectaculo ſūt vulgo qđ retineāt ppl̄m ſuo flagitio, ut deſignatores ludis funebrib⁹ multitudinē retinebant. Veteres ēt praue & recte facta deſignata dicebāt. Mi. qdnā.i.qd eſt id qđ deſignauit.ſ. De. ipſe Aeſchinus effregit.i. diiecit, diſrupit, fregit fores .i. hoſtia. atq; irruit .i. irrupit: ſiue p violētiam & impetū introiuit in ædes alienas.i. i domū lenonis. mulctauit.i. lacerauit mutilauit: molliuit: diſſoluit. vn̄ Mulcib a mulctādo, q̄ſi mulctiber. Mulctauit ergo ipſum dominū domus.ſ. lenonem, atq; omnē familiam ipſius lenonis, videlicet ſeruos vel puellas. & mulctauit quidem uſq; ad mortem.ſ. vſq; ad confinium mortis, quamuis mors nō ſit conſecuta. hoc dicitur ad exaggerationem. eripuit.i. rapiendo abduxit a lenone mulierem, quā amabat. omnes videntes clamant .i. vociferārūr. hoc.i. talē irruptionē & mutilationē factū eſſe indigniſſime ideſt inhoneſtiſſime. qđ factū o Mitio omnes illi dixerunt mihi aduenienti.ſ. cum venirem ad te. Alii codices habent quot per te & cū hoc habēt amici, tūc ſic intellige: o Mitio quot amici. q.d. maximus numerus amicorū: qui dolēt meo dolore, dixerunt mihi aduenīēti. id factum eſt i ore omni populo.i. toti ciuitati: hoc eſt nemo ex ciuibus ē, q neſciat. deniq;.i. tandem. ſi exemplum eſt conferēdū.i. cōparādū. q.d. Aeſchinum non eſſe dignum, q cū.i. cū quo frater conferat. ſed lōge decipit Demea: vt patuit in argumēto. Aeſchinus non videt fratrē.ſ. Cteſiphonē dare operā.i. incūbere rei.i. operi nō amori. nō videt eū eſſe pcū.i. moderati vſus, & tenuis, nō prodigū: vt Aeſchinus ē & ſobrium.i. moderati victus: nō bibolum: vt Aeſchinus eſt nō uidet inquā q.d. immo. videt nullū factū illius eſſe: uel inueniri & ſimile factū huius.ſ. Aeſchini. Nā ſimile hui⁹ dicim⁹ & ſimile huic, niſi qs videlicet, Nōne videt nullū factum huius fratris eſſe ſimile facta fratris ſui o Mitio frater. cū.i. qn̄. dico hęc illi.i. contra illū. dico tibi.i. in te tu ſinis.i. pateris illum Aeſ. quē adoptaſti, corrumpi.i. laſciuum fieri: & deprauari. Mi. nūq̄ quicquam.i. aliquid. ē iniuſtius.i. iniquius. intolerabilius: & magis iniuſte iudicādus, hoīe impito.i. q̄ ſit homo iperitus & ruſticus: ac inexpertus. qui hō iperitus nihil putat rectū niſi ꝙ ipſe fecit. De. quorſum iſtuc ſpectat.i. ad qđ propoſitum dicis illud. Mi. quia tu Demea iudicas hæc omnia facta iuuenis male i. non ſecundum equitatem.

Simile huius, & huic

Impit⁹

SER.

¶ MODO quid ſignauit.i. quod inſigne & diuulgatum fecit. Et hoc quod dixere mihi aduenīēti eſt in ore omni populo. Dare operam huic rei, quam facit Aeſchinus. Videt ruri eſſe hominē. Nullus tam peſſimā impietatē facit ut ſępe ſtultus. Iudicas eſſe mala ſed non ē ſla. ad. ſcor. Et quia videt eum murmurare repetit negationem dicens.

¶ Deignauit. Hoc verbum apud veteres duas res ſignificabat. etenī praue & recte facta. deſignata dicebant. ¶ Quidnam id eſt?) Et hoc ēt contēnes interrogat Mitio. ¶ Fores effregit.) Hæc ſingula magna cum vociferatione inferenda ſunt. ſtomachatur enim aduerſus male interrogantē. ¶ Fores effregit: atq; in ædes irruit.) Totum quidē vnū crimē eſt: Rapuit meretricē. Sed uide qua pōpa: qua vociferatione dilatatur accuſatio Demeæ de moribus Aeſchini, nihil niſi inania referentis. ¶ Fores effregit: atque in ædes irruit alienas: Hæc ſingula cōſiderāda ſunt. Et bn̄ dicit alienas. quia ſi lenonis diceret: parua res videretur. ¶ Ipſum dominum.) Iterum ſuppreſſa eſt infamis perſona. ¶ Atq; omnē familiam multauit.) Aut familiā pro ſeruis lenonis dicit, aut pro meretricibus: Multauit: lacerauit: mutilauit, molliuit: atq; diſſoluit. Vnde Mulciber a multādo quaſi multiber. ¶ Vſq; ad mor.) Magna iudicia cędis & mortis mētione: q̄ tamē nulli accedit. ¶ Eripuit mu. quam ama.) Omnia magno colore: & accuſatorio dicta ſunt: & hoc maxime ꝙ lenonem & meretricē nō dixit: contentus facti atrocitate. perſonarūq; utilitatē reticēs. Mulierē eripuit. ¶ Nō, abduxit, ſed eripuit. ¶ Clamāt.) A ꝑiudicato, & authoritate rumoris. ¶ Hoc aduenīēti mihi. quod Mitio dixe.) Quaſi dicat, diſplicet omnibus. & multi eū accuſant. nec tamē lenonis querelæ mētio fit. vide oratorem. ¶ Hoc autē: vel articulus: uel aduerbiū loci eſt. ¶ In ore eſt omni populo.) Saluſt. In ore gentibus agens, populo. ciuitati. ¶ Si conferendum exēplū eſt.) Tanquā nō ſit conferēdum. ¶ Nō fratrem videt rei operā dare?) Satis comice hoc iferetur legētibus argumētū. nā magis i culpa ille ipſe ē quē laudat. ¶ Rei dare operā. Nō amori. ¶ Ruri eſſe.) Non in vrbe. ¶ Parcū.) Nō pdigū. Sobriū.) Non inſanū. ¶ Parcū ac ſobriū. Cōtra illud. Cur amat? Cur potat? ¶ Rei dare operā. Quā facere Poeta hæc oia falſa: & econtrario facit Demeam credere. Nullū huius ſimile factū?) Hoc cū admiratione. Mitio tangitur: quaſi ipſius culpa ſit fratris natura. ¶ Nullum huius ſimile factū? Hoc cū admiratione indignātis pronunciandū eſt: & ardētibus in Mitionē oculis. Et ſubaudiēdū ē. eē aut inuenire. ¶ Hæc cū illi Mitio dico, tibi dico.) Illi, p in illū & tibi, pro in te. ¶ Tu illum corrūpi ſinis. Deeſt, nā. ſed ferrentius ἀσυνδέτως dicitur. & hoc Tibi & Tu, pronunciandū eſt intēto digito: & infeſtis in Mitionē oculis. nā hoc agi ſtomacho aduerſum diſſimulatores ſolet. ¶ Tu illū corrūpi ſinis. Mitius mō dixit: ſinis corrūpi, mox vehemēti⁹ dice,

Multat Mulciber

Hoc

¶ Non

Non eſt flagitium (mihi crede) adoleſcentulum
Scortari, neq; potare, non eſt, neq; fores
Effringere, hęc ſi neq; ego; neq; tu fecimus,
Non ſiuit egeſtas facere nos. tu nunc tibi
Id laudi ducis: quod tum feciſti inopia.
Iniurium eſt: nam ſi eſſet vnde id fieret;
Faceremus: & tu illum tuum, ſi eſſes homo
Sineres nunc facere, dum per ætatem licet,
Potius q̃, vbi te expectatum eieciſſet foras,
Alieniore ætate, poſt faceret tamen.

DON. ℂNON ē flagitiū.) Nō peccatū negat eſſe. ſed flagitiū nō eſſe cōcēdit. & ideo ſubindignanter pnūtiandum eſt, ut ſi dicat: Scortari qdē adoleſcētulū, delictū eſt: ſed nō eſt flagitium. & venit locus nō tam in facto, q̃ in pſona eſt conſtitutus. ℂ Non eſt flagitiū: mihi crede, adoleſcētulū ſcortari. Mire reſpōdit, & oratorie, ad hæc quę inuidioſe dicta ſunt. Nā qd̓ ait ille: Eripuit mulierē quā amabat: hic ſcortū dicit. qd̓ Irruit in ædes alienas q̃ ex vino furens. potare. qd̓ cū aliis graue ppoſitū ē: hoc ſolū dicendo leue reddit. i. fores effringere. ℂ Mihi crede.) Quaſi imperio dicit, Mihi crede. non. n. Me itellige. Quod imitatus Cicero ſic Cæliū exagitat. Magna ſūt mihi crede noli hæc contēnere. Hic. n. & authoritas dicentis, & contemptus oſtenditur audientis. ℂ Hæc ſi neq; ego neq; tu fecimus.) Quia dixit, Qui niſi quod ipſe facit, nihil rectū putat. ℂ Non ſiuit egeſtas.) Non voluntas prohibuit ſed neceſſitas. & ideo nulla laus. ℂ Quod tu feciſti inopia.) Nota Feciſti, in eo qd̓ ſignificat non feciſti. ℂ Iniurium ē.) Quia Nihil quicquā iniuſtius homine imperito. ℂ Vnde id fieret.) Fieret pducta prima ſyllaba Ennius. Minime noie fieri prauū. ℂ Et ut illū, tuū ſi ſis eſſes hō. Multū pgreſſus eſt accuſans accuſantem. ℂ Nā ſi eſſet vnde fieret, Non eſt neceſſario cōſequēs, ſed probabiliter admittitur apud oratores, non. n. omnes q habent vnde faciant, cōtinuo etiam faciūt. ℂ Expectatum.) Odioſum: & male uitæ. nam filius parētes aut amabiles ſunt, aut expectati. amabiles i boni expectati mali, quorū moris i dies ſingulos expectanda & exoptāda ſit. nā expectamus ante diem: Speramus ad diem: vnde aut id or inteligitur qui expectat: q̃ ille qui ſperat. ℂ Eieciſſet foras.) Nō dixit, amiſiſſet, ſed, vt qddā abiiciendū, eieciſſet Quā, ubi te expectatū. Eo rē pduxit ut ipſe magis videat cōſulere diſciplinæ q̃ Demea. ℂ Alieniore ætate, poſt fa. tn̄.) ανακολουθον. deeſt. n. q̃uis. Et faceret vltimū: magnā vim hꝫ. nihil. n. pdeſſet, inſup obeſſet, retinere ab iſtis filiū iuuenē. Alieniore p aliena dicēs, cōpatiuū gradū poſitiuo poſuit.

GVI. ℂCREDE mihi non eſt flagitiū, nō contendit Mitio nō eſſe peccatum: ſed dicit non eſſe flagitium. i. crimen dignū flagitione. i. acerba increpatione, cum tamen (pace eius dixerim) nō ſit verū: quādo quidē tales adoleſcētuli non mō ſunt increpandi, ſed ēt duris verberibus flagitādi, ppterea iuuenis lector non ſequaris hęc comica dicta: ſed tanquam e mediis vepribus roſam decerpas, qd̓ ſi eius faciēdi ſis imperitus prorſus omittas, ne ſpinarū acumine penetreris ad uiuū. Multa. ſ. ſunt quæ longe melius eſt neſcire q̃ ſcire: ut ait Aug. Sed ad rem redeamus. non eſt flagitiū adoleſcētulum ſcortari. i. ſcortū ducere: ſiue ſequi. nā (ut Varro ait) ſatis prius dictū eſt ſcortari & ſæpius ſcortū ducere. capit ēt pro luxuriari & laſciuia effluere. neq; ē flagitiū inquā adoleſcētulū potare. i. bibacē eſſe: cū reuera ſit flagitioſiſſimum neq; eſt flagitiū adoleſcētulū effringere. i. rūpere, fores. i. hoſtia meretricū. ſed phdē: qd ſi hoc turpe nō eſt: ſi neq; ego, neq; tu fecimus hæc pdicta: & cōceptio pſonarum, in qua prima cōcipit ſcdā: adiūcto uerbo primæ pſonę pluralis numeri. ſi ergo nō fecimus q̃ fecit Aeſ. egeſtas. i. penuria rei familiaris nō ſiuit. i. pmiſit nos facere ea. q. d. non phibuit uoluntas: ſed neceſſitas. & iō nulla laus eſt. Tu Demea nūc ducis. i. exiſtimas, reputas tibi laudi. i. ad laudē tibi vertis id. vel tu ducis. i. putas id eſſe ſup. tibi laudi qd̓ feciſti iopia. i. pauperie pſſus, & qd eſt illud qd̓ feciſti, uidelicet qd̓ nā feciſti tal a: quæ nūc Aeſchinus, ſed illa vitaſti pſſus egeſtate. iniuriū eſt. i. iniuſtū ē iniquū in meritū te dare tibi laudi qd̓ coactus feciſti. q. d. nō p iure, neq; merito id tibi tribuis laudi. ppterea bñ dixit Mitio, Nihil eſt iniuſtius imperito: q̃lis eſt Demea. nā ſi eſſet. i. ſuppeteret. abundaret, vel ſi hēremus vñ. i. q mediāte id fieret. i. id qd̓ Aeſchinus fecit. efficeret, faceremꝰ qd̓ fecit. putat ſi adeſſet ætas iuuenilis: ſi parētes ppitii ſumptum ſuppeditās. & tu Demea ſi eſſes nō piṫus. ſ. rerū & modi vidēdi iuuenīliter ſineres. i. pmitteres nūc tuum filiū facere quod fecit Aeſchinus. dū. i. quamdiu licet p ętatē. i. quādiu ætas patitur. & nō tāta repḣēſione digna eſt, quanta foret ſi eēt maturior. nā eſt quaſi p mōſtro ludere vel le ſenē. potius q̃ qd tū ipſe filius faceret, id qd̓ nūc facit Aeſchinꝰ. poſt. i. poſtea aduerbium. alieniori ætate cōparatiuum p poſitiuo. i. ętate aliena a talibꝰ iuuenilibꝰ ieptis & plurimū inducenti. vbi. i. qn̄ eieciſſet foras te pſtem expectatū. i. odioſum, nō amatū a filio pp tuā i eū duritiā. q. d. potius q̃ faceret iuuenilles ineptias in aliena ætate poſtquā eſſes p mortē tuā eiectus foras. i. expulſus a dñatione in eū, Expectati parētes dñr odioſi: quorū mores quotidie expectaē. nā filiꝰ parētes: aut amabiles ſunt, aut expectati. amabiles boni: expectati mali, quorū mores in dies magis expectatur, & exoptatur. nā expectamus añ diē ſpamus ad diē. vñ auditor expectat. q̃ ille q ſpat. Demea hic acriter reprehēdit Mitionē neq; imerito: vt qui falſa detulerit. & male iuuenum animos inſtituerit: qui nimis ſunt procliues ad libidinem.

Expectatus

SER. ℂNON eſt. & poſtea ſubdit: neq; fla. ē effri. f. Hō ſi i iuuētute nr̄a. neq; ego, neq; &c. Et illū tuū. i. Cteſiphonē. ſ. ſi bō. i. humanus eēs, ſineres facere q̃ ętas expetit. dū licet p ætatem: & alia facere ſineres dico modo potius, q poſtq uāuis corrigas eū faceret tn̄, & quod peius eſt in ætate alienori. i. pfecta ætate, q̃ ē aliena iuuenilibus actis: faceret dico. Vbi. i. poſtq̃ eieciſſet te. i. correctionem tuam foras, negligens illam vlterius. te dico ſatis expſſū vſq̃ velles molleſcere.

ASC. ℂQVIA in illo verbo Mitionis, Nō ē flagitiū mihi crede adoleſcentulū ſcortari &c. Iudicio cōmētari poeta contra mores pbos ſentit: & certe contra chriſtianæ religionis honeſtatē. Ne nimis ſeueri ſimus in poetam cenſores pauca quæ ipſe poeta melius ſi adeſſet: excuſaret, in purgationē eius ad duca. Sciemus ergo poetas (ut monet Horatiꝰ) pcipue in genere grāmaticæ, hoc eſt actiuo: vbi poeta non loquitur, ſed pſonæ introductæ: & ēt mixto quātum ad partē actiuꝫ, Solet proferre theſis i ſiue poſitiones. non ex ſua: ſed ex loquētis ſniaut verbi gratia. Quāuis Dido Vir. ab amatore decepta dicat, Nuſquā tuta fides: non cōtinuo ſequiē Virg. id quoq; ſenſiſſe. Similiter hoc loco: licet Mitio leni & clemēti ingenio natus putet nō eſſe flagitiū adoleſcētulū ſcortari: non ideo ſequitur Terentium id ſenſiſſe. Verū dices, Importune Terētius eam ſniam a Mitione in eo cœtu proferri ſinit. Vnde libētius dixero hanc ſniam ēt Terētii fuiſſe. Verum locutum eſſe Mitionē pro inſtitutis & moribus eius ſęculi: quo non erat flagitiū. Nā & Cato vt auctor ē Horatius: ſeuueriſſimus morū cēſor dicit. Quoties natura inueſtigaret æquum eſſe iuuenes ad poſtribula deſcēderet: ne. videlicet grauius in nuptam, aut virginē, aut ueſtalem peccarent. Verum quia hoc religioni noſtrę non ſatiſfacit. Dicam ne Mitionē quidē hoc verbum protuliſſe ut iuuenes ad licētiam talē adhortareē: ſed quo Demeam nimis triſtē & rigidū virū a ſeueritate nimia dehortaretur expedit. n. iterdū (nā hōeſtū nūquā ē) patres ignoſcere delictis filiorū. qd̓ ſi Menedemus feciſſet nunq̃ illi filius pfugꝰ fuiſſet. Quod vero Mitio non ſentiat oino licitū eſſe ſcortari: ſed dūtaxat dixerit, quo Demeæ ſęuitiam domaret: ipſe in fine cōfitetur: ubi inquit abſente Demea.

Mihi crede

Scortari

D. Pro Iuppiter tu homo adiges me ad inſaniam
Non eſt flagitium facere hęc adoleſcentulū? M. ah,
Auſculta, ne me obtundas de hac re ſępius.
Tuum filium dediſti adoptandum mihi.
Is meus eſt factus. ſi quid peccat Demea,
Mihi peccat: ego illi maximam partem feram.
Obſonat potat, olet vnguenta de meo:
*Amat: dabit a me argētū erit cōmodū. *Amat. por ſyllaba pertinet ad uerſum precedentem*
Vbi non erit, fortaſſe excludetur foras.
Fores effregit: reſtituentur: diſcedit
Veſtem: reſarcietur: eſt (Dis gratia)
Et vnde hæc fiant, & adhuc non moleſta ſunt.
Poſtremo, aut deſine, aut cedo quemuis arbitrum,
Te plura in hac re peccare oſtendam. D. hei mihi
Pater eſſe diſce ab aliis: qui vere ſciunt.

DON. ¶PRO Iupiter.) Tragica exclamatio ē, & bū: tāquā i ſe ſe rephēderet Demea. adiecit. ⸿ Tu hō adi. me ad inſa.) Et tu hō dicēs, negat illi familiaritatē. ⸿ Nō ē flagi. fa. h.) Moraliter idignatio expſſa ē, iiſdē verbis, q̄ ſr dixerat, repetis. ⸿ Ne me ob.) Ne me ſępe: & moleſte iterpelles. Nā obtūdere, ē aliqd ſępe odioſe repetere. ⸿ Tuū fi. de adop. me.) Mira argumentatio per ἐπαγωγὴν, q̄ Inductio ab oratoribus dr, cū per interrogationē puenimus ad id qd̄ volumus cōcludēdū. ⸿ Is me. eſt fa.) Sic pgredit̄ q̄ſi confeſſionis genus ſit aduerſariū tacuiſſe. ⸿ Si quid pec. De.) Cōcluſio dubiæ rei a non dubiis ſūpta. ⸿ Si quid peccat Demea. τὸν ὑπολογισμὸν iterpoſuit Demeæ & repetitum, eſt, peccat. ⸿ Ego il. ma. par. fe.)

Indu ctio

Illi ad uerbiū Errant: qui putāt Illi eſſe pronomen, cum ſit aduerbiū loci, vt: Illi mea triſtia facta, Degeneremq́ȝ Neoptolemū narrare memento. Illi ergo: ibi vbi ille peccat. Quare quidā ēt Li ſyllabā diſcretionis cā: ut locū ſignificat, corripiunt. Et maximā ptē optie dicit. nō. n. vniuerſā quia nō ſolus pater Aeſchini eſt: ſed maximā: quia eius magis eſt cuius filius cœpit eſſe per adoptionem. Feram: ſuſtinebo: tolerabo. ⸿ Olet vn.) A ſummo ad imū ppoſita ſoluūtur. & mira uarietas eſt; Olet unguēta, ne diceret, obſonat: potat, vngit, ne. ſ. hæc exercitationis palæſtricæ: non luxuriæ dicerent. ⸿ Amat.) πρὸς τὸ Cur amat. ⸿ Dum erit cō.) Dare. ſ. ⸿ Vbi nō erit.) Argētū. ſ. Sed, cōmodū dare: ſubaudiēdū ē. ⸿ Fortaſſe ex. fo.) Hoc ita ptulit, q. d. nihil ſibi deperiſſe ſi gratis forte fuerit ad amicā admiſſus. Et totū hoc τῷ ἐξουθενισμῷ legendum eſt. Et mire fortaſſe dicit: ut pater indulgēs: & credens adoleſcētē poſſe ēt amari ab amica nō. n. affirmauit: ut diceret, Excludit foras, ⸿ Fores effregit.) Peruenit ad pñs crimē: illa. n. añ acta fuerant. ⸿ Reſarcietur.) Re abūdat. ⸿ Et vñ hæc fi.) iterū ſubaudiendū. Eſt. ⸿ Et adhuc nō moleſta ſunt.) Quia non eſt flagitium adoleſcentem ſcortari. ⸿ Ab aliis qui vere ſciunt.) Superbum fuiſſet: a me dicere. melius ergo ab aliis dictum eſt.

GVI. Vir. ¶PROH Iupiter: tragica exclamatio eſt rephēdētis Mitionē: & i eū excādeſcētis. Vir. Proh. Iupiter ibi: & ita dicēs teſtari Iouē vr, & iuocare aduerſum illū, i quē iraſcit̄: vt dicere ſolemus exclamātes: Bone Deus q̄ta iprobitate mūdus abūdat. Tu hō Mitio rediges me. i. deduces me ad iſaniā. i. ad mētis hebetudinē & excęcationē. dicis ſup. qd̄ nō ē flagitiū. i. crimē icrepatione dignū. adoleſcētulū facere hęc turpia. i. ſi adoleſcētulus hæc turpia cōmittat. hæc dicit exclamādo in dcm̄ Mitionis: cui pculdubio remis veliſq́ȝ (ut aiunt) reclamari dignū ē: & qd ē ab oībus. Mi. ah, hęc iterie ctio idignātis: & ęgre ferētis talia verba, auſculta. i. audi: q̄ dicturꝰ ſuȝ. nec obtūdas. i. noli me moleſtare, aut mihi moleſtus: ſeu tędioſus eſſe ſępius, i. nimis ſępe. de hac re. i. de facto Aeſchini. obtūdere ē aliqd ſępe odioſe repetere. dediſti mihi filiū tuū Aeſchinū adoptādū. i. aſſumēdū i filiū. is filius eſt factus. i. effectus meꝰ filiꝰ p adoptionē. o Demea ſi ipſe peccat. i. errat. qd. i. aliquo. peccat mihi. i. ad meū dedecus. Tale illud Cic. i epl̄is, Siqd offenderit: ſibi totū: nihil tibi offēderit ego. Mi. illi, a luerbiū loci. dīc. Do. i. ibi: ſiue illic ubi peccabit, ul' illi p tūc aduerbiū tpis: quēadmodū & olli p illi apd Vir. expōit ſępe p tūc a Seruio: ſi recte memi. illi ergo. i. tūc qñ peccabit, ego Mitio ferā. i. ſuſtinebo tolerabo maximā ptē dedecoris: qa nūc i meā ē traductꝰ familiā. tu aūt ipſa adoptiōe eiꝰ curą liberatꝰ es, ea pp maxia ps dedecoris mihi ferēda icūbit. Ipſe Aeſchinus obſonat. i. cōuiuia frequētat. Nā Feſtus: ingt, obſonitare eē frequēter obſonari: ſignāt aut ɔuenire. dr̄ aūt obſoniū. vt pus dcm̄ ē: qcqd in comedēdo addit̄ pani & vino. Inde obſono obſonas neutrū: vel obſonor obſonaris deponēs p eodē. i. vel ɔuiuetur: vt Feſtus ait, vel ɔuiuia freq̄ntat & celebrat. & oppipare. i. laute viuere. potat. i. biboſus ē: ſeu bibax & vino ſe obruit & ingurgitat. & delicata, ac ſuauia q̄ritat vina: olet unguēta. i. vnguētorꝶ odore fragrat. qd ē molliū virorū & effęminatorū & laſciuorū i cute curāda laborātium. dicimus aūt olere vnguenta. olere aromata eū actōi quēadmodū dicimus ſapit mel. i. hȝ ſaporē mellis figuratā. n. locutionē palā ē olet ergo vnguēta de meo. i. de meis pecuniis. amat. i. amori idulget & amore captus ē. argētū dabit̄ a me dū. i. qñ erit cōmodū. i. erit opportunū dare ſup. ibi. vbi. i. qñ: vel i quo loco nō erit argētū. ſ. q. d. dabo argētū dū opportunū erit dare ibi, ubi nō erit fortaſſe ipſe Aeſchinus excludetur foras. i. uel non admittet̄, uel iā admiſſus eiicit̄: vbi non erit argētū. & fortaſſe dixit: qm̄ eſſe pōt ut gratis amet & gratis mittat̄ ob eius formæ elegantiam. ita legit Donatus ut dictū eſt poſſet tñ forſitan nō inepte ita diſtingui, Dabit̄ a me argētū: dū erit opportunū dare. deīde ubi nō erit argētum fortaſſe Aeſchinus excludet̄ foras: neq́ȝ potuit ſuū tenorē deducere ſine pecuniis. Aeſchinus effregit. i. rupit: demolitus eſt: diruit fores lenonis. i. dr̄ aūt effrago is ab ex & frāgo, quo verbo iurſcōſulti ſæpe utunt̄. habet. n. titulo l i. lxvii. Pādectarū de effractoribus, & expilatoribus. ipſę fores effractæ reſtituent̄. i. reficient̄: & in priſtinum ſtatum reſtaurabūtur. Aeſchinus diſcidit. diſrupit. i. vel diſſecuit veſtem. illa reſarciet̄. i. repabitur reſuet̄: reficiet̄ reſtaurabitur: emendabit̄ gr̄a hr̄ ſup. a me Diis. Eſt mihi ſup. i. ego habeo ego poſſideo: & extat mihi &. i. ēt vel ponitur hic geminādo, vt Et terris iactatus & alto eſt ergo mihi vñ hæc fiant, unde diruta reſaciantur: & reparēt ur. q. d. ſi iſta ſint reſarcienda, adhuc diuina gratia habeo uñ hæc fiant. Sic etiam nobis liceret loq, hēo (deo gr̄as) vñ inopē poſſim deducere vitam alii dicunt habeo (deo gratias) vnde poſſim viuere. & tūc intelligitur ago ſup. ſed cū eſt gratia, intelligitur habetur: vel hēnda eſt. & ea quæ fecit Aeſchinus adhuc: ideſt hucuſq́ȝ, nō ſunt moleſta mihi: ideſt mihi nō diſplicēt. Poſtremo: ideſt tādē, aut deſine: ideſt ceſſa me obiurgatiūe aut cedo, ideſt dic, vel da. quēuis: ideſt quēlibet, quēcūq́ȝ volueris arbitrū. i. iudicem, q noſtræ diſceptationi modū ponat & ſm te, aut ſm me ferat ſn̄iam. Arbiter ē iudex electus arbitrio litigātiū, cuius arbitrio cōmittit̄ litis deciſio ac terminatio oſtēdam, i deſt conuincā: cōfutabo te peccare plura. i. oſtēdā te errare in pluribus. in hac re. i. in hoc negocio. Cum dicimus: tu plura peccas q̄ ego: improprius ſermo ē, qa: ita debet intelligi: Peccas i pluribus q̄ ego, ut prius ē expoſitum, nam pecco eſt verbum neutrum abſolutum quod accuſatiuo proprie iungi nō pōt. Hei mihi. ideſt proh dolor diſce pater eē pater, cū ſis cęlebs ab illis partibus q ſciūt uere: ideſt qui ſciunt re ipſa quid ſit pater. ſeu qd ſit eſſe patrem. M. tu Demea es pater illi Aeſchino.

Effringere

Arbiter

SER. ¶DVM erit commodum. ſcilicet quod mihi placuerit: & dare potero. Eſt, ſcilicet pecunia vnde hæc fiant: & inde ſit Diis gratis. Cedo, ideſt ad aliquem arbitrum, qui iudicet inter me & te, ego ſtatim te plura &c.

Cice.

¶Natura

M. Naturá tu illi pater es, conſiliis ego.
D. Tu ne conſulis quidquã? M. ah ſi pergis, abiero.
D. Sicine agis? M. an ego toties de eadem re audiã?
D, Curæ eſt mihi, M. & mihi curę eſt. verum Demea
Curemns æquam uterq; partem, tu alterum,
Ego item alterum'nã ambos curare, propemodũ
Repoſcere illum eſt, quem dediſti. D. ah Mitio
M. Mihi ſic uidetur. D. quid iſtuc? tibi ſi iſtuc placet,
Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet.
Iam ſi uerbum unum poſthac. M. rurſum Demea
Iraſcere? D. an non credis? repetone quem dedi?
Aegre eſt, alienus non ſum ſi obſto. hem deſino.
Vnum uis curem, curo & eſt Dis gratia,
Cum ita ut uolo eſt iſte tuus, ipſe ſentiet
Poſterius. nolo in illum grauius dicere.

DON. ¶ NATVRA illi pſes, cõſiliis ego.) Vrbane Mitio Conſiliis ſubiunxit. plus. n. valet ad laudem ꝯſiliũ, q̃ natura. Et ſimul oſtendit Poeta verbis Mitionis, q nõ natura, ſed affectu ſit pr, nullũ patrẽ eſſe ſ. pr̃etẽ, eũ vero poſſe ſine perturbatione perfrui iis quos amat, quẽ pſem eſſe ꝯſiliũ feterit, nõ natura, hoc eſt q filiũ adoptauerit. Et mire cum natura ſingulr̃ dixerit, plr̃ itulit, cõſiliis ego. ¶ Tun' ꝯſulis qc.) Apertior ꝯtumelia: & iõ ſequitur denunciatio diſcedendi. ¶ Tu ne cõſulis qcquam? Quia dixit, Cõſiliis ego pr ſum a cõiugatis argumentis, rñdit, Tune ꝯſulis qcq̃? qa a conſulendo conſilia dicunt, & ꝯſultores. ¶ Si pgis, abiero. Vt, Donec me flumine viuo Abluero. ¶ Si pgis, abiero. ἀρχαισμὸς, p abibo. & hoc geſtu abeũtis, vel abituri pronunciantur. ¶ Sicine agis?) Recte, quia iam abibat i qſi reuocãtis correptio eſt. ¶ An ego to.) Hoc conuerſum intelligas dicere. ¶ Audiam.) Deeſt Te: ſed exprimere durũ fuit. Et hoc eſt obtundere. ¶ Curæ eſt mi.) Aeſchinus. ſ. ¶ Curemus æquam vterque patrem. Proprie, vterq; & ęquam, quaſi particeps fratris. ¶ Propemodum.) Niſi addidiſſet propemodum, falſa videretur eſſe ſentẽtia. ¶ Ah Mitio. Religioſe commotus eſt: ac veluti incuſatio eſt perfidiæ. & ideo exclamat dolens, & tranſit in iracundiã, conceſſionemq;, quę ἐπιτροπὴ dicitur. ¶ Mihi ſi videtur.) Rationabiliter, non eſt ſic, dixit: ſed, ſic videt. nõ vult enim verum eſſe. ¶ Quid iſtud? Deeſt, loquor, aut reſiſto. nam ꝓprie ſignificatio eſt de ſententia ſua decedentis. ¶ Profundat, perdat. ἐπιτροπὴ figura. Vir. Sequere Italiam ventis, pete regna per vndas. ¶ Profundat, Perdat, pereat. Hæc ſic pronuncianda ſunt, vt oſtẽdatur geſtu nolle quod loquitur. ¶ Si verbum vnum poſt hac.) ἀποσιώπησις. Deeſt, tibi fecero, aut tale huiuſmodi. ¶ Rurſum.) Quaſi curans iraſceris? ¶ An non credis?) Iraſci: ſcilicet. Repetone quem dedi? Ruſticani ſtomachi eſt repetere ſemper verba, quæ inuitus alius audierit. ¶ Repeton' quem dedi? Minus erat ſi Aeſchinũ diceret: ſed plus eſt, quẽ dedi. ¶ Aegre eſt.) Quaſi dictum ſit, Quid ergo loqueris? quia ægre eſt. Cur ægre eſt? quia alienus non ſum. ¶ Alienus nõ ſum.) Mire alienus non ſum quaſi timeat iam dicere, pater ſum. ¶ Alienus non ſum. Satis cũ ſtomacho. q. d. Si pſem me eſſe iã non licet, alienũs nõ ſum. ¶ Iſte tuus.) Memoriter. iſte tuus ad illud qđ dixerat, Meus eſt factus. ¶ Iſte tuus ipſe ſentiet poſte.) Quantus ſis, quantũq; eũ ames hoc eſt. vt decipiatur per indulgentiã tuã. ¶ Ipſa ſentiet.) Sentire, multi p malo poſuere, vt ipſe alibi. Sit rogas? Senſit: nã vnam ei cœnam atq; eius comitibus dedi. ¶ Nolo in illũ grauius. Scilicet q̃ hoc. ¶ Poſterius. Etenim Demea ſatis hoc graue exiſtimat dictum in eum q non prouideat in futurum: & arctius, quia pater eſt.

GVI. Natura ¶ NATVRA. i. gñatione naturali: quæ natura dr̃ vis inſita rebus de ſimilibus ſimilia procreans. q. d. tu es illi pr natura lis ſed ego ſum pater illr̃ ꝯſiliis. i. ſuaſionibus: adhortationibus. q. d. tu genuiſti eum: ego vero educaui illum: & q̃ ſint illi facienda ſuadeo. Demea. tu Mitio, ne. i. nõ, conſulis. i. ſuades ei quicq̃. i. aliquid quod ſupp. ſit ei vtile, aut honeſtum. Mit. ah interiectio dolentis pp contumeliam illatam: videlicet ꝙ nihil honeſti illi conſuleret. ¶ Si pergis. i. ſi pſeueras in contumelia irriganda. ego abiero. i. abibo. diſcedam. coniunctiuum pro indicatiuo, Demea. ſicine agis: id eſt vtrum ſic diſcedis: neq; ſi. te loq̃ris: hoc dictum q̃ſi reuocantis correptio eſt: iã enim abibat, Mi, cõuerſus Mitio & retro aſpiciens inquit. an. i. vtrum audiam te ſup. toties: quaſi obtundendo de eadẽ re. De. Aeſchinus eſt mihi curæ. i. ad me ſpectat. Mi. &. i. et ipſe mihi curæ eſt. Verum. i. ſed. o Demea vterq;. i. ego & tu. curemus æquam partem. i. habeamus curam æqualis vtriuſq; partis. Tu Demea cures alterũ filiũ. ſ. Cteſiphonem. Item. i. ſimiliter. ego Mitio alterũ curam. ſ. Aeſchi. nam curare ambos: id eſt curam habere amborum. propemodum. i. fere: e illud eſt ęquiualet. repoſcere. i. repetere illum: quem dediſti mihi in adoptionẽ ſ. Aeſchinum. De. ah. interiectio dolẽtis. o Mitio. exclamat dolens ac cõmotus ob id quod dixerit Mitio illum velle repoſcere qđ dedit. Mi. ſic videtur mihi. ſ. te velle repoſcere De. quid. i. cur loquor ſup. illud vel qđ reſiſto. aut ſi ſit iſtic. dicatur quid iſtic. i. iſtic frater: per contemptum loquitur filio. aut dicit ſi iſtud quod filius facit: vel ſi iſtud quod cõminiſceris. ſ. me velle repoſcere: placet tibi. Aeſchinus profundat. i. prodige: conſumat: luxurioſe alliguriat omnia perdat, . i. perditum ſe reddat: aut amittat quicquid illi põt cõtingere. pereat . i. pdatur. nihil attinet ad me . i. nihil ad me ſpectat. iam. i. ex hoc tempore. aut pręterea ſi fecero ſup. poſthac. i. poſt hoc tp̃s. vnũ verbũ . i. ſi dixero tibi ne vnum verbum quidem. & eſt apoſiopeſis. q. d ero bene immemor. aut aliquid tale. Mi. o Demea rurſum. i. iterum iraſceris. i. ita concitaris. De. an. i. vtrũ nõ credis me iraſci. ſ. q. d. mihi iraſcẽdi materia. ſ. dictum quod ſequitur. repeton'. i. repeto ne. i. dicis tu ꝙ repeto illum filium quem dedi in adoptionẽ. indignanter dixit. Illud ęgre . i. moleſte perperam eſt dictum ſup. quoniam non ſum alienus. i. extraneus filio etiam ſi nõ eſſem pater: poſſem tñ ob propinquitatẽ eius bonos mores curare. ægre ergo, ſeu moleſte, ſeu difficulter dictum. quaſi latu ſit difficile mihi patri. Si obſto. i. ſi reſiſto moribus Aeſchini, volebat aliqd ſubiungere: vt prius. vt non facio vltra debitum: vel nõ abhorreo ab officio vel aliquid tale. ſed correxit ſubiungens. iam deſino. i. deſiſto toties iſta inculcare: vel fruſtra in medium depromere. vis q. ſup. cura vnum. ſ. Cteſiphonem? curo. q. d. bene volo: & iam deſino alium curare eſt gratia Diis habere a me gratia: & ſum Deo obligatus. ſiue eius beneficio deuictus. cum. i. quando. ita eſt vt volo: id eſt cum res optatis reſpondet. opto. n. vt a cura illius filii efficiar liber: quod mihi contigit te faciente. iſte tuus filius adoptiuus Aeſchinus per contemptum dixit. ſentiet. i. percipiet. poſterius. i. malum ſequens. quod. ſ. ſequetur ex nimia tua indulgentia. & poſterius dixit pro poſterum: cõparatiuo pro poſitiuo. q. d. ſentiet quantus ſis, & quantum ames eum. qui. ſ. eſt decipiendus ex tua nimia in eum indulgentia. Poſterius. n. raro dr̃ ſequens: vt poeta dies. i. ſequens. vel poteſt capi poſterius pro poſt. i. filius ſentiet poſtea qualis ſit. Nolo dicere grauius. i. peius: deterius in illum filium.

SEP. ¶ Si pergis. ſ. iraſci. Et qño æquam partem ſupponit. Tu alterũ &c. Propemodũ eſt vna pars. Ah Mitio: dolet Demea: ꝙ mitio ſibi improperat ꝙ filiũ quẽ dediſſet. velit auferre. Mihi ſic. i. qđ pp filium auferendũ hoc facis. Si vllum verbũ. ſ. fecero per eũ. An nõ credis ꝙ in veritate dedi tibi filium. Certe nõ debuiſſes ſuſpicari, hoc qa nõ ſum alienus . i. non muto ꝙ eum dedi tibi. Si obſto vlterius de filio tuo: tunc. ſ. pereã. Nec. n. Inducit Mitio ſolus loquens ad maiorem ſuam lenitatem oſtẽdẽdã: q cum Demea intelligeret in parte iuſta admonere: tñ a mollicie ſua non deficiebat.

M. Nec nihil, neq; omnia hæc ſunt, quæ dicit, tamen.
Non nihil moleſta hæc ſunt mihi, ſed oſtendere
Me ægre pati illi nolui. nam ita eſt homo:
Cum placo, aduerſor ſedulo, & deterreo,
Tamen vix humane patitur: verum ſi augeam,
Aut etiam adiutor ſim eius iracundiæ,
Inſaniam profecto cum illo. etſi Aeſchinus
Non nullam in hac re nobis facit iniuriam.
Quam hic non amauit meretricem! aut cui non dedit
Aliquid! poſtremo nuper (credo iam omnium
Tædebat) dixit velle vxorem ducere.
Sperabam iam deſeruiſſe adoleſcentiam:
Gaudebam: ecce autē de integro. niſi quidquid eſt,
Volo ſcire, atq; hominem conuenire, ſi apud forum eſt.

DON. ¶NIHIL, & non nihil.) Nota figura eſt conueniens placidiſſimo ſeni, qui in reprehendendo adoleſcente moderatus eſt. ¶ Nec nihil. Apparet Terentium fauere leniſſimis patribus: vnde ſubiecit eius rōnem facti Mitioni. ¶ Neq; oia hæc ſunt quæ dicit.) Bene a Mitione hoc dicitur: quia indulgentioris eſt plura ſcire: & ſupra dixit, Ea ne me celet cōſueſeci filium. Et hic ſenſus eſt, Nec cōtēnenda ſunt q̄ dicit. nec oia dicit tamen. Hoc ē, nō ſola ſunt quæ dicit: ſed multa alia. Et ordo eſt Neq; tamen hę quę dicit, ſunt omnia. ¶ Nō nihil moleſta.) Placidiſſime nec nihil dixit, & n̄ nihil maluit repetere, q̄ vehementer iracundiā demonſtrare. eſt enim altera λιτότης. ¶ Nō nihil moleſta hęc ſunt mi.) Optime poeta Mitionem fecit cōmotū: ne ſi omnino immobilis eſſet, non indulgere adoptiuo filio, ſed omnino eum nō curare videretur. Ergo ſic in eum ſeruat placidum animus, vt tamen retineat patris affectū. ¶ Illi. Demeæ: ſcilicet. Aut illi, id eſt ibi vbi Demea litigabat. ¶ Sed oſ̄dere me ægre.) Conſtat ergo ægre pati. nam aliter non erat parens. ¶ Nam ita eſt homo.) Homo dixit moraliter: ſic enim de iis dicimus quos parce reprehendimus, vt alibi. Vt homo eſt, ita morem geras. ¶ Cum placo,) Id eſt cum volo placare. ¶ Verum ſi augeam.) Argumentum a contrario. nam placare, contrarium eſt irritantibus augentibusq; iracūdiam. ¶ Aut adiutor ſim eius iracundiæ.) σύλληψις. Nam a genitiuo caſu accuſatiuus aſſumptus eſt. ¶ Etſi Aeſchinus nonnullam in hac re.) Rurſus λιτότης, vt ſit mitis reprehenſio: & hoc ipſo grauis. nam Etſi, & nonnullam nobis, temperamēto ſunt poſita. ¶ Quam hic non amauit meretricē? aut cui non dedit aliquid?) πρὸς ὑπερβολὴν, quam non, cui non. Ea tamen, hæc ſunt, vt non graui ſono accuſationis proferantur, ſed ſolam reprehenſionem cōtineant. Aliquid vero, admirantis eſt. Quod addidit meretricem, oſtendit Mitionem hoc ſolum adhuc ſcire: nihil autē de vitiata virgine. ¶ Quam hic nō amauit meretricem? Et hoc cū venia & defenſione. nam colere meretricem, non eſt flagitium. & ſimul etiam vitiatæ virginis ignarus oſtenditur Mitio. ¶ Aut cui non dedit aliquid? Aliquid dicēdo, prætermiſit vel meretricem vel numerum. ¶ Credo iam omnium tęde.)

Ita ē hō
Vt hō ē

Credo Etenim addimus ad ea quæ apud nos parū certa ſunt, Credo. Credo, id eſt puto. ¶ Dixit ſe velle vxo. duce.) Mirum eſt apud Terentium, cum etiam per neſcias perſonas indicet argumenta. nam cum Mitio neſciat amari ab Aeſchino ciuem virginem: tamen dicit, Credo, iam omniū tædebat: &, Dixit ſe velle vxorē ducere. Sic ex parte magna oſtēdit neſcius argumētō, quia veriſimile eſt amātiſſimum Aeſchini Mitionē oēs ſcire affectus adoleſcētis & cōſuetudines. ¶ Et apparet p̄terea, conatū ex parte fateri vitiatū amorem Aeſchinū: & pudore impeditū, tm̄ hoc dixiſſe. qđ honeſte potuit, velle ſe vxorem ducere. quam aūt vellet. tacuiſſe confuſum. ¶ Sperabam iam deſeruiſſe adole.) Recte ſperabā, pro gaudebā ſic. n. dicimus, cum erraſſe nos cernimus. Et mire, non dixit, ſperabam illum iā corruptum: ſed, mitis ſenex totū ætati attribuit, nihil filio. ¶ Deſeruiſſe adoleſcētia.) Seruat propoſitū circa ætatis veniā. ¶ Deſeruiſſe. Quaſi deorſum a feruore recidiſſe. Legitur & deſæuiſſe. ¶ Ecce autē de integro. niſi qcqd eſt. ἀποσιώπησις prima: quia nō vult credere. ¶ Niſi qdqd eſt. Deeſt, quia: vt ſit: niſi quia. Et eſt ſenſus, Niſi quia non temere credo, & volo, & volo ſcire eſt.

¶MIT. Hæc apud ſe Mitio dicit abſente Demea. i. & nō hæc malo de Aeſchi. quæ dicit. Demea non ſunt nihil. i. nō ſunt omnino falſa: immo ſunt aliquid. nec. i. & nō oia quæ dicit ſunt. i. veritatem habentia: qa quod eſt falſum nihil eſt: quaſi dicat nō oia quæ dicit Demea ſunt vera: nec oino falſa: immo aliqua ſunt & aliqua non ſunt tamen: id eſt quamuis non omnia ſunt vera. tñ hæc q̄ fecit Aeſc. nō nihil. i. aliq̄tulū ſūt moleſta mihi. i. mihi diſplicent: ſed nolui oſtendere illi Demeæ me ægre. ſ. moleſte ſeu difficulter pati. i. ferre illa q̄ fecit filius. nam ita. i. talibus moribus homo ille eſt. cum. i. quādo. placo. i. volo placare eum. aduerſor. i. contra dico illi ſedulo. i. inſtāter: vehementer: & quaſi ſine dolo. & deterreo. i. diuerto: deflecto eum ab ea opinione: quam concepit de eo propter quam iraſcitur. tame. i. quamuis abſtergere velim iram a ſe. tamen vix patitur. i. fert: tolerat id qđ facio humane: id eſt modeſte. benigne: patienter: æquo aio. Verum. i. ſed. ſi augeam iracundiam eius. ſ. aut etiam ſi ſim adiutor. i. fautor iracundiæ eius: ita q̄ aſſentiar illi in ira ſua: dicamq; eum recte iraſci. profecto. i. certe. inſaniam verbum eſt hic. i. ſim inſanus: vel deſipiens: ſeu deſipiſcā cum illo. i. morem eius. & ſi. i. quāuis Ae. ſ. facit nobis nōnullam. i. aliquam iniuriā in hac re videlicet: q̄ effregit fores &c. tn̄ vltra hoc: quam meretricem ipſe non amauit. q. d. exarſit in multas aut cui meretricū non dedit aliquid? muneris. ſ. Poſtremo. i. quod dicunt, finaliter, nuper. i. nō multo tēpore a nunc. Credo. i. puto q̄ ſup. iam. i. tunc. eū tædebat. i. ipſe afficiebatˀ tædio oium meretricū: dicit ſe velle ducere: vxorē. ſperabā. i. credebam adoleſcentiā. i. lubricitatē adoleſcētiæ. iam deferbuiſſe. i. refrixiſſe: ſiue feruorē priſtinū reliquiſſe. alii legunt deſeruiſſe. & tunc ſic aſtrue, Sperabā eū deſeruiſſe adoleſcentiā. i. motus adoleſcentiæ vel ediuerſo: Sperabam adoleſcentiā deſeruiſſe eū. gaudebā ſ. adoleſcentiā deſeruiſſe. aūt. i. ſed. ecce quaſi repentinū propoſitum. de integro. i. denuo volo ſcire quicquid eſt. atq; cōuenire. i. alloqui hoiem. ſ. Aeſchinū ſi eſt apud forū vænale, vel cauſarū ambiguū eſt. deinde lege p parentheſim, & per apoſiopeſim. niſi id eſt niſi qa nō temere credo q̄ de eo dicuntur. ita. n. interpretatur Dona. & quidem recte, vt mea fert ſententia.

Humāe

Deferbuiſſe

SER. ¶NEC oia hæc quæ dicit Demea: nihil ſunt: nec oia hæc quæ dicit aliqd ſunt. q. d. nec oia ſunt vera: nec oia ſunt falſa. Sed illi. i. Demeæ. nolui oſtēdere me pati ægre. ſ. q̄ moleſta ſunt nihil illa aliquantulū: quæ Aeſchinus facit. Nam ita. i. talis eſt homo Demea: q̄ cōplaceo eum mitibus verbis: vel cū aduerſor aſperis: & eū deterreo, tn̄ vix h. pa. qn inſaniat de auditis factis Aeſchini. Augeam conſentiendo. Adiutor ad vlciſcēdū. Cū multo magis inſaniret: & ego cū eo profecto iſaniam, licet Aeſchinus in hac re ſit vituperabilis. & iō res expeteret: vt patri conſentirē. Nuper credebam q̄ oium tæderet: & pœniteret de oībus illis ſtultitiis: qa volebat accipere vxorē. Ecce de integro incipit. Lenocinia voluit dicere. Sed quia rē adhuc ignorat, qualiter aut quare ſit facta ab Aeſchino ſicuti multu mitis pater non vult vituperare. Sed ponit inducias ſic, Incipit dico lenocinia, & hęc ego non dicerem: niſi quia volo ſcire ab eo prius omnia.

ASC. ¶NEC nihil, nec oia &c. Vbi manifeſte oſtendit: quare talem ſniam protulerit. Dicamus ergo cum Iuuenale cōmentario improbam eſſe ſententiam: ſed caſtigatam ab ipſo auctore: itaq; nihil eſt quod illi vitio demus.

¶Obſecro

DON. Obſecro popu.)Popularitas in oïs rei ꝯſortiũ ſumit:
Popula res O nunc autẽ populares ciues dicit & hoc eſt qđ veteres
quiritari dicebãt, Quirites cõclamare.ſ Obſecro po
Quiritari, pulares.ferte miſe.atq; inno,au.)Hic exemplũ eſt cõtume
lioſi p potentiã diuitis, & in paciẽtem ſuã pauperis cõtuma
cis.ſ Subuenite ino.)Vide q̃ poſteriora vehementiora ſunt
ad incendendũ pplm
primo,miſerũ poſt in
nocentẽ:ad vltimum
inopẽ poſuit.& prio.
ferte auxiliũ poſtq̃.ſub
uenite. Et totum hoc
principiũ, a bñuolen/
tia ſumit,q̃ cõparatur
ex inuidia potentiæ
Aeſchini. nã cõtraria
in Aeſchino eſſe vult
intelligi.ſ Miſero at/
que inocenti auxiliũ,
ſubuenite iopi. Tria
ſunt, Miſer, Innocẽs,
Otioſe Inops.ſ Otioſe nunc
iam.)Otioſe ſecure ſi
gnificat. nã niſi qui ſe
curus eſt, otioſus non
Ilico eſt.ſ Ilico.)Modo locũ,non tẽps ſignificat. ſ Otioſe nunc iã
Iam ilico hic ꝯſiſte. Simul imperauit modum.tẽps,locum,factũ,
Cõſiſtere Modũ,otioſe:Tẽps, Nunc Locum,hic:Factũ,ꝯſiſte. Nã Iã
& Ilico,alterum tẽpi adiungit,alterũ loco. At cõſiſtere, eſt
audacter & ꝯſtanter ſtare:vt, Cõſtitit in digitos extẽplo ar
rectus vterq;.ſ Iſtam in.oi.)Deeſt abducam.ſ Ego iſtã inui
tis oi. Bona ἔκλειψις,nemo.n.plene loq;ur q luctat.ſ Q.iã
q̃ eſt ſcele.nõ cõmit.)ἀνακόλουθον primũ.nã cum ꝓpoſuiſſet
q̃q;non ſubiecit tñ.ſ Nunq̃.)Pro nõ. Vir.Nũquam oẽs ho
die moriemur inulti.ſ Iterũ vt va.)Minaciter poeta prio/
rem litẽ ſuſtulit,dicẽdo iterũ:vt nõ eadẽ lis eſſet de q̃ ſupra
Cõmitte Demea queſtus eſt:ſed inſtaurata naſcatur.ſ Cõmittet. Per
ficiet:ſed hoc ꝓprie de illicitis, & puniendis facinoribus di
cimus. Et ſimul hic oñdit Comicus adoleſcẽs cedere ſe leno
ni,inuitum ſe noxam intuliſſe & id quod fecerit,feciſſe leno
nis culpa non ſua.ſ Leno ego ſum.)Leno, terribiliter pro/
nunciandum eſt.q.d.cui ſupplex eris. Sed ex argumẽto eſt,
ꝙ ꝯtẽnit Aeſchinus minas lenonis:,vtpote qui iam vxorẽ
decreuerat ducere.ſ Scio.)Hic ſic rñdit q̃ſi in lenonem imi
nutio capitis tñ conſiſtere.ſ Fide quiſquam opti.)Fides in
cõcipiendis cõminationibus,denũciatio, comminantis eſt.
Huius nõ facio ſ Huius nõ fa.)Figurate ergo, Qđ te purges.i. purgationẽ
tuã. Huius aũt,δεικτικὸν eſt. Aut.n.ſtipulã,aut focum mo
uerat,aut ſummũ digitũ.ſ Ego meũ ius per ſe.) Hoc eſt le/
Ius nonis.ſ Meũ ius. Meã libertatẽ.ſ Meũ ius. Meã vindictã.
Iniuria Nam vt illa iniuria eſt q̃ fit innoxio:ita ius vindicta illa quę
Perſequor redditur reo.ſ Perſequar. Vlciſcar. Cicero. Tu dum tuas in
iurias per te,id quod non ẽ,perſequi conaris. ſ Huius non
faciam. Cic. Ne tãtulum quidem cõmotus eſt. Neq; tu ver.
ſolues vnq̃ quod mihi re malefe.)νομικῶς. Et ſolues,lues per
Soluere ſolues.i.ſatisfacies,ac te purgabis.ſ Re malefeceris. Accẽ/
dum eſt re, & ſignificanter proferẽdum.ibi enim eſt ſenten/
tia. Et plus dixit,re malefeceris, q̃ iniuriam feceris.

GVL. Obſecro &c. Hic exemplum ꝓponitur cõtumelioſi di
uitis ꝓ potentiã:& paupis cõtumacis in paciẽ ſuam.
nitit aũt pſuadere Aeſ.ſe inuitũ itulisſe iniuriã San/
nioni lenoni:ſed fuiſſe ipulſum illius culpa.intelligẽdũ aũt
eſt Parmenonẽ ſeruũ morẽ gerentẽ. Aeſ.luctatũ .eſſe cũ le/
none.vt tãdẽ eriperet puella cuius extorquẽdæ Aeſchinus
Popularis cupidus erat,,San.o pplares.i.o vos ciues:pplaris interdũ
dr̃ fautor interdũ cui fauet:vʒ gratioſus:q.ſ. dat operã i vt
Gratioſus capiet aurã.i,fauorẽ pplarem:q & aurarius dr̃. Interdũ dr̃
aliqs pplaris:q eſt de pplo. iterdũ ẽ denoiatiuũ ſignificãs rẽ
ad pplm ptinẽtẽ,obſecro ferte auxiliũ.i.ferte opẽ. Auxiliũ

ACTVS II. SCENA PRIMA.

SANNIO LENO, AESCHINVS ADOLESCENS.

S. Obſecro populeres ferte miſero,atq; innocenti auxi/
lium. *Iamb.tetram.cata.*
Subuenite inopi. AE, otioſe,nunc iam ilico hic con
ſiſte. *u eliditur.*
Quid reſpectas?nihil pericli ẽ.nũq̃,dũ ego adero, hic te tãget.
S. Ego iſtam inuitis omnibus. *Dimeter.*
AE. Quãq̃ eſt ſceleſtus,nõ cõmittet hodie vnq̃ iterũ ut uapulet.
S. Aeſchine audi:ne te ignarũ fuiſſe dicas meorũ morũ. *Troc.tet.acat.*
Leno ego ſum. AE. ſcio. S. at ita:ut vſquã fuit fide qſquã optũa.
Tu quod te poſterius purges,hanc iniuriam mihi nolle
Facta eẽ,huius nõ faciã.crede hoc,ego meũ ius pſeq̃r. *Troc.cat.*
Neq; tu uerbis ſolues vnquam,quod mihi re malefeceris:

Operã fero do,feroq; dicim⁹.opẽ fero tñ dici licet,ferte ergo auxilium
.i.auxiliamini mihi miſero.i.afflicto infelici:atq; innocenti
qui nõ merueri vapulare ſubuenite.i. ſuccurrite mihi inopi.
.i.pauperi admodum quaſi ſine terra inops dr̃. & plus eſt,q̃
pauper. Ae.iam nunc.i.iam nunc ipſo tpe tu leno.conſiſte.i.
mane,conſtanter:& audacter,ſta ilico.i.ꝯtinuo. hic.i.in hoc
loco, otioſe,i, ſecure
qa otium p ſecuritate
ponit̃,nam nili,q ſecu
rus ẽ otioſus eſt. Do.
vult ilico hic locum ſi
gnare:nõ tẽps.ſed non
bñ video, quo mõ bñ
cohærent hic & ilico
q̃ duo eẽnt aduerbia
de eodẽ dicta: qđ ſi ñ
eẽt hic aduerbiu ilico
p illic bñ haberet lo/
cũ dicẽdo otioſe oſtẽ/
dit ſe iperaſſe modũ.
dicẽdo iã nũc impera
uit tẽps.dicẽdo hic vel
illic oñdit ſe iperaſſe
locũ.& dicẽdo cõſiſte
oſtẽdit ſe iperaſſe fa/
ctũ.qd reſpectas.i.frequẽter reſpicis:hoc eſt poſt te aſpicis
timebat ne a tergo alter veniret. qui eum cæderet, Nihil ẽ
pericli.i.nullũ eſt periculũ.q.d.tua culpa & cõtumacia effi/
cis ut vapules.nunq̃.i.nõ tãget te Par.ſ.dũ.i.q̃diu:adero.i.
pñs ero hic. San.luctare. Sanio leno cũ eripientibus puellã
inquiens, Age abducã ſup.iſtã puellã inuitis oibus,i.qd bar
bare dñt:male gratibus oium. Aeſc.hoc dicit Parmeoni.q
eũ iã mulctauerat,. q̃q̃.i.q̃uis.ipſe leno eſt ſceleſt⁹.i. ſcelera
tus i.iprobus peruerſus.tñ ſup.non cõmittet.i.non efficiet
(ſed proprie dr̃ de illicitis cõmittere in hoc ſignato)hodie
vnq̃.i.nullo tpe ſeu tpis parte vt.i.ꝙ vapulet.i.cædat iterũ
p qđ eũ oñdit iã ſemel vapulaſſe. San.o Aeſ.audi:ne dicas te
fuiſſe ignarum.i.neſcium meorũ morũ.i. meorũ modorũ vi
uendi.ego.ſum leno:q redimit puellas q̃ ſibi q̃ſtum turpiſſi
mũ facere cogat. Aeſc.ſcio te eẽ lenonẽ. San.ãt.i.ſed ſum le
no fide.i.veritate.ita.i tã optima.ut.ſ.ſicut qſquã.i.aliquis
fuit uſquã.i.i aliquo loco.q.d.qđ polliceor me facturũ.illud
ego facio citra oem dubitationẽ.nõ faciã.i.nõ patiar quod
purges.excuſes poſterius.i. ulterius poſtea ꝯñr & ponitur
cõparatiuũ ꝓ poſitiuo:vʒ ꝓpoſtere,qđ ſignat poſt:uel cõſe
quẽter.nõ faciã ergo qđ purges te huius ut ſit neutri gñi.i.
hui⁹ rei cã ſup.vʒ te nolle hãc iniuriã eſſe factã mihi.i.ꝙ tu
dicas:ꝙ tu nõ fueris actor huius meæ uapulationis, & ab/
lationis puellæ, qm Aeſchinus non eũ cędebat, ſed Parme
no. uel nõ faciã.i.nõ permittã,ꝙ tu purges ſe nolle hãc iniu
riã huius.ſ.puellæ ereptę:eſſe mihi factã:alii hñt huius gcq̃:
& tũc eſt ſenſus: Nõ faciã gcq̃.i.aliqd hui⁹.i.de hoc.qd.i.pp
qđ purges te nolle hãc iniuriã eẽ mihi factã crede h.i.hẽas
hoc pſuaſum:& exploratum.ego pſequar.i. vlciſcar vſq; ad
finem cauſæ proſequar.ius meũ.i.meam libertatem lenoni
am:vel pſequar meã vindictam. Nam vt iniuria eſt, quę fit
inoxio:ſic ius eſt qđ redditur reo neq; tu ſolue vnq̃.i.nunq̃ **Ius**
lues:pſolues:ſatiſfacies:purgabis verbis.i.p verba id quod
feceris mihi male.i.iniq;.re.i.ipſo effectu: & vi mihi illata.

SER. Obſecro. Incipit ſedus Act⁹ q ẽ de re Cteſiphonis ſub
ſpẽ Aeſchini. Poſtq̃ deſcripſit pſonã vtriuſq;:hanc ni/
mis durã accedit ad negocia quæ tñ oñdẽt effectum:
vel lenitatis vel aſperitatis. Et hoc primum negociũ a prio/
ri actu quodammodo pendet. Cum .i. Demea vltra modũ
durus deſcribatur:vt in priori actu oſtenſum eſt: neceſſario
ꝯſequtur:vt filius duri occulte facta ſi quid mali aggreditur
Ita q. non p ſe:ſed p aliũ res ſua agitet. Durus.n. pr̃,ſi reſci
ſceret,nõ pateret. Itẽ de lenitate alterius cõſequit̃. vt filius
oia palam peccata nõ ſolum ſua:ſed ẽt alterius ſuo nomini

libere aſcribat. Cōuenīēter igit̄ res Cteſiphōis ſup.ſpē Aeſ. tractabit̄ i hoc actu. qui de p̄ris ɔfidēs lenitate rapit Citharī'rīā a Lenone q̄ſi ad opus ſuum. Ecce iducit̄ i hac ſcena lenoē cui Cithariſtria auferat: & Aeſchinus cū ſeruo ſuo Par. q auferat. Cōtra quos ita exclamat leno. O populares. i. o vos vicini meiq̄ eſtis de eodē pp̄lo, miſero p plagas. In nō.

acceptus. i. tractatus. idignis modis. i. inhoneſto mō, & idigno: q̄a tali iuuene ingenuo admitteret̄ ſeu fieret. vel te eē indignū hac iniuria. i. q deberes facer̄ hāc iniuriā. Ae. abi p̄. i. p̄ ipcede. i. aī i domū ex h loco. vel p̄ſtrenue ſit vnū verbum: vt p̄diues. & tūc ſic lege. abi. i. diſcede hinc. p̄ſtrenue. i. valde diligēter. nā ſtrenuus hō ē diligēs: & validus, ac magnanim⁹.

Noui ego veſtra hæc, nollē factū, iuſiurādū dabit̄, te eſſe *Acat.*
Indignū iniuria hac, idignis cū egomet ſim acceptus mōis. *Ca.*
AE. Abi præſtrenue, ac fores aperi. S. cæterum hoc nihil facis.
AE. I intro nūc iā. S. at eni nō ſinā. AE. accede illuc Parmeno, *Iāb, aca.*
Nimiū iſtoc abiſti hic p̄pter hunc aſiſte. hem, ſic volo. *Troc, cat,*
Caue nunc iam oculos a meis oculis quoq̄ demoueas tuos.
Ne mora ſit, ſi inuero, qn pugnus cōtinuo i mala hæreat. *Iamb.*
S. Iſtuc volo ergo ip̄m expiri. AE. hē fua omitte mulierē. *qua, aca.*
S. O facinus idignū. AE. geminabit niſi caues. S. hei miſeriā. *Troc.*
AE. Non innueram verum in iſtam partem potius peccato tamē.

ga ſine eā inopia a patrono. Otioſe. i. fruſtra, q̄ſi de nihilo: qa nō eſt adhuc q̄ multū doleas. Tūc vertit ſe ad Par. o Par. iā itro h. i. iuxta lenonē iſtū ɔſiſte: vt eū cōſerues Parmēo cœpit timere eū. Iō dicit q̄ reſp̄. Accede ſecurus ſum. Nota qa alios aſſule⁹ i eū fecerat: vbi antea eū verberauerat Aeſ.

Poſtq̄ leno recognoſcit: q̄a Aeſ. p̄tātē habebat eū verberandi, ſi vellet: trāſfert ſe ad p̄cēs: & cōminat̄ ei d officio ſuo q̄ ſit leno: Iuuenes āt iō non audent pturbare lenones: ne traci & meretricibus eos elōgaret: q̄s emptas adducebāt: & vēdebāt: & i hoc hoīe deſcribit̄ p̄prietas lenonis. Q̄uia ita de talib⁹ ſolēt lenones iuuenib⁹ cōminari: & iō dicit audi. Ego ſū Leno: & poſſum tibi nocere i meo offō. Meoꝝ moꝝ. ſ. ſi me nouiſſes lenonē: nūq̄ attigiſſes. In hoc deſcribit p̄prietas iuuenū q ſolūmō ad p̄ns poſſint h̄re qđ velint: q̄re poſtea aliq̄ excuſationē leuē h̄nt. Scio & nō curo. At & oō quilibet. At &c. fide ope. i. q bn̄ noui amicū meum iuuare in offō meo. Et huius rei qđ dicas purgādo te hāc iniuriā: nolle mihi a te eē factā, huius inq̄ rei aliqd nō faciam. i. aliquid quod ad rē pertineat. i. ad hanc excuſationem. ſ. non faciam veniam ſed perſequar meum ius: vt tibi male refaciam.

DON. ¶ NOVI ego veſtra hæc ἐλλειψις: deeſt. n. verba. ⸢Iuſiurādū da.) Hoc eſt iurabim⁹ te eē idignū cui iniuria fiat hmōi. Aut ſeparatim iuſiurādū dabit: & ſeparatim. te eē idignū iniuria hac. & ſic melius. verba. n. ſatis faciūt, cū res colligitur in gn̄alibus cauſis. nā ſæpe iræ ac lites iureiurādo ſunt terminatæ. ⸢Indignū iniuria hac.) Comice idignū & idignis. ⸢Abi præ.) Aut abi p̄. i. prior. aut abi p̄, idelt p̄ci, vt, I p. ſequar. aut p̄ſtrenue, vt, Prediuitis vrbe Latini. ⸢Abi præſtrenue. Magna ɔtemptio minaꝝ lenonis, nō r̄ndiſſe. Aeſchinū ad ea q̄ dixerat. ⸢Cæteꝝ hoc ni. fa.) Nihil p nō: legit̄ & nihili. ⸢At. n. ñ ſi.) Eni, inceptiua p̄ticula apđ veteres fuit. ſed & ɔuenit pturbatiōi. ⸢Nimiū iſtoc abii.) Quaſi ex ɔtumacia lenonis appareat, q̄ multū abierit. ⸢Propter hūc.) Iuxta hunc. vt Virg. Templū de marmore ponam. Propter aquam. ⸢Hem, ſic vo.) Mire comic⁹ ex alteri⁹ verbis, quid faciat alter oñdit. ⸢Quin pu. cō.) Pugnus, a pugna dict⁹: aut ab illo pugna. ⸢Pugnus cōtinuo. Id eſt veſtigium litigātis. ⸢Iſtuc volo er. ip. ex.) Exp̄ſſe oſtēdit paupioris loquacē cōtumaciā vſq̄ ad pericula cædis. ⸢Iſtuc volo ergo ipſum experiri. Hoc illo dicēte. Seruus lenonem uerberat. ⸢Hē ier.) Neſcias cui dicat hæc Aeſ. an lenoni, an ſeruo. ſed ſeruo magis ē veriſile. ⸢Geminabit ni. ca.) Hoc ɔminātis ē, ñ iubētis ferire. ſed quia longe ſtat Parmeno, gemina putauit dictū. Et geminabit: ſubaudiendū eſt plagā. ⸢Geminabit niſi cau. Nō ſingularem pugnū, & vnū dabit. ſed geminabit. q. d. geminato duplicatoq̄ numero iferet. ⸢Hei mi. mi.) Leno pulſat. ⸢Nō innue.) Cōuenīēter Poeta auidiorem Parmenonē malefaciendi inducit, cum ſupra dñm inuitū oſtenderet cogi ad inferendā iniuriā. ⸢In iſtam partē potius pec.) Vt verberes non iuſſus potius q̄ iuſſus non verberes.

propter

Pugnus

GVI. ¶ GEO noui vra v̄ba. ſ. hæc. nollē. i. vellē h nō eē factū iuſiurādū. i. ſacrm. dabit̄. i. iurerādo affirmabit̄: impſonalr. te eē indignū hac iniuria. i. te nō eē eū, cui d̄beat fieri talis iniurias: vt vȝ accuſeris talē iniuriā ituliſſe mihi, cum egomet ſim

poſſet ēt fortitā p̄ſtrenue eē vtrūſ ſȝ meli⁹ ē vt ſit aduerbiū. abi ergo & apri fores domꝰ tuę vbi ē puella q̄ voluiſti abducere. Sā. ceteꝝ. i. ſȝ. nihil. i. nō facis h. i. nō eo puerili: vt huc poſſis facere vȝ vt tibi fores apiā. vel nihil facis. i. nihil p̄ficis h in alicō. i. p h q̄ ita mecū minacit & i perioſe agis. Aeſ. iam

nūc. i. ex h ipſo tpe tu Par. I. i. vade abi itro. i. iu domū. Sā. at. n. i. ſȝ certe. ñ ſinā. i. ñ patiar. vt ip̄e ſuus Par. eat intro: vt p̄cipis. Ae. v. ſue mi accede illuc. i. vade: cōfer te ad locū vbi leno ē aſiſte. i. qđ dr̄, tene te hic. i. i hoc loco i quē tibi oñdo. p̄p hūc. i. iuxta hunc lenonē: vt ſis patus illū mulctare, ſi ſit op⁹. Sā. hē iteriectio idignātis: & ɔtumacis. ſic volo ut. ſ. mihi aſſiſtat: q̄ſi ɔtumax p̄p p̄icula cædis non deterret̄. Ae. tu Par. ſue caue iā ne ſup. dimoueas. i. veritas. quo q̄. i. i aliq̄ p̄tē vel i aliquē locū oculos tuos a meis oculis. ne. i. vt nō ſit mora. i. tardatio qn. i. q̄ nō. pugn⁹. i. man⁹ clauſa hæreat. i. adhæreat: admoueat̄ ɔtinuo. i. illico. i mala. i. i gena lenonis. ſ. Mala. n. eſt illa pars faciei p̄pe oculos q̄ more mali. i. pōi ē rotūda. caue ergo q̄ ñ ſit mora qn pugn⁹ hęreat i mala eius ſi inueri, ab inuo is. i. ſi feceri tibi ſignū. Sā. ergo q̄a tu ita p̄cipis: volo expiri ip̄m Par. i. de eo facere p̄iculū: an audeat facere quod iubes. Aeſ. hē h iteriectio metuentis ne puellā abducat leno. ſua tu Par. i. ɔſerua p̄tege: tutare: defende puellā: & eū lenō nimis acer eēt ad eā abducēdā. ſubdit i omitte mulierē. i. demitte mulierē: & ſubaudi cęde lenonē qđ ſi d lenone illū dictū itelligat̄, ſic intellige. hē: admonētis. tu lenō ſua te. i. nō patiaris ita te mutilari. omitte puellā. i. patet vt eā abducam⁹: & ita euades. Sā. O facinus miſeꝝ exclamādo p̄ferat̄: h ē vos populares videte facinus miſeratione dignū. Ae. ipſe Par. geminabit. i. duplicabit plagā ſup. ſiue inſtaurabit denuo verbera. niſi caues. i. niſi conſulis: & prouides tibi dādo petita. Sā. cū geminaſſet Par. exclamat leno. hei: interiectio dolētis miſerā: deeſt o. i. o miſeriā. i. ſuſtineo ſup. afflictionē miſerabilē. Ae. ñ inuerā. i. nō fecerā tibi ſignū Par. vt gemiares, ſed geminaſti. verūtñ. i. ſed eū potius p̄ctō i futuro ipatiu. i. errato. vt verberes eū nō iuſſus, q̄a peccat ſeruus plus i imperato faciēs: qđ tñ volebat Ae. iō inq̄t potius p̄ctō eū cædēdo. i illā partē. i. ſm hāc p̄tē inq̄ nō innuerim, neq̄ iuſſerim. nā erāt duę partes: vȝ iubere: & nō iubere: innuere & non innuere: iō dixit in iſtā partē potius peccato &c.

SER. ¶ NOVI hęc vrā dcā. Nollē eē fa. & ſi vis faciā tibi fidē p iuſiurādū: q̄ nō eēs dign⁹ hac. c. Poſtq̄ tu Par. non audes ei aſſiſtere: abi p̄ſt. &c. Tu hoc precipis ſuo. Ceteꝝ. i. ſȝ tu ipſe ēt nihil. i. nō fac. hic o Par. i. itro. Ae. n. i. certe. Accede: poſt q̄ videt qđ Par. ñ audet frāgere fores: p̄cipit iteꝝ vt eū obſeruaret: & ip̄e iuadet domū. Accede illū. Par. timide acceſſerat & nimis erat remot⁹ ab eo, ideo dic̄ nimiū abiiſti. i. ſepaſti ab iſtuc. Sic volo vt i ciuitate me ita affligas ɔtumeliis. Iſtuc volo. intellige iteri Ae. domū irripuiſſe. & puellā abſtraxiſſe. Ad q̄ auferēdā manū eū Sā. porrigeret, p̄cuſſit eū P. dicēs: hē ſua mō: hei mihi. Tūc iteꝝ p̄cuſſerat eū P. Non mō iuſſerā vt ferires. Tu mō i h peccaſti: q̄ p̄cuſſiſti. Sed poti⁹ pec. i illā altā. P. quā tibi iniūxi. ſ. i tenēdo eū q̄ i verberādo. iteꝝ cœpit cogitare q̄ palam in medio uico malū erat hoīeȝ ita tener̄, iubet P. diſcedē. Tñ, q̄uis iuſſi vt eū teneres.

¶ Nunc

DON. ℭNVNC ſi.)Duę partes ſunt. Et bene ſi qa ſero, & poſt
plagas. Et vtrum hoc lenoni, vt abeat: an puellæ, vt introeat
dr:ſed facetius eſt ſi lenoni intelligas dici: quaſi hoc factum
ſit qd voluerit: & quaſi venerit vt vapulet. Et iā ēt tardita
tis incuſatio eſt, vt Virgilius, iā melior, iā diua ꝓcor. ſRe/
gnū ne Aeſ.)Inuidioſa moraliter exclamatio, & ardentior
ad plagas. ſRegnum
ne Aeſc. hic tu poſſi/
des?)Bene hic i id eſt
Athenis, vbi grauius
crimen ē dñari velle.
Nā tyrāni ibi ſemper
oppſſi ſunt, & maxie
pximi. ſSi poſſide.)
vbi vbi ſignificat contem/
nētis inuidiā. ſOrna/
tus eſſe ex tuis vir.)
Cito oñdit tum a ſe
lōge ſit regnū: q dixe/
rit ornari potuiſſe le/
nonē. virtutibus
tuis. veteres per/
vituperatiue virtutes p flagitiis dicebant. Lucili. Aio ac virtu/
tibus. ſQuid ti. rei mec.ē?)Hoc qa verberatus ē, dicit. vt ſit,
qd tibi dbeo? nō qa nihil tibi debeat. ſNihil.)Facete, qa ipſe
abſtulit, & nihil vult a ſe repeti. ſQuid? noſtin, q ſiē?)pro
prie ſic.n. dicit, q nihil qcq̄ debet, Nō me nouit: non q igno
ret, ſed q in iure non cernat. ſSi attigiſſes.)Plus dixit, atti
Attingere gisses, q̄ tetigeſſes. eſt eni multo minus attingere, q̄ tangere.
ſQui tibi ma. li.)Hic nō tā ratiocinatio eſt. q̄ exclamatio p
Tāgere dolorē. ſMeā ha. p q̄ ego argen. de.)Meam, ſuffecerat: ſed
magna moralitate additum, p q̄ argentū dedi ad vociferā/
tionē ſimul eſſe oñdit leno qd repetat. ſQui tibi ma.)Si
Habere mihi inqt, nō licet attingere tuā cur tibi licet meā, nō tange
re, ſed hře? Et hře, vtiq domi i ꝯſuetudinē an corrumpere.i.
ſtuprare intelligimus? ſAnte ędes nō feciſſe erit melius hic
cō.)Nō erat qd ad hæc iuſte rñderet: & iō ſic rñdet, vt ꝯui
Lora cium dicat. qd verum eſt. ſLoris liber?)Lora apud veteres
Mancipia laura dicebant, a lauro triumphoꝝ: ſub q̄ mos erat captiuos
vinciri, duciq p pōpā. iō āt, vt ꝯditionis reminiſcant. Loris
Serui cædunt mācipia. Nā mācipia dñr, q manu capta ſunt, Ser
ui. q ſuati ſunt. cū eos occidi oporteret iure belli. Vñ Virg.
ſic iducit captiuū rogantem, Per patrios manes, p ſpes ſur/
gētis Iuli, Te ꝓcor hac aiaꝫ ſeues natoq ptiq. ſHicine li.)
Impur⁹ Scilicet Athenis. ſO hoiem im.)Sic veteres impurū gñali/
ter p iprobo ponebant: vt in eacie hac fabula, Perſuaſit ille
ipurus, ſat ſcio. ſAequaꝫ oibus?)Quaſi diceret, vbi nō eſt:
qū Aeſ. loquitur. Et bene oibus. vt ne lenones qdē videant
excepti. ſMitte iſthæc atq ad rē re.)Supbe adoleſcēs male
ficiū nō putat lenoni eſſe purgandū. Ad rē autē, ad negotiū
Res d quo agit, dicit. ſQuā rē?)Quam abduxiſti. Res.n. pecu
nia itelligit: vł id p quo pecūia danda eſt. ſQuo re?)Ad
quam euertiſti domū: qa, Fores effregit, atq in ædes irruit
alienas. id qd ad te atti.)Qd tibi pdeſt. & commodū eſt.

Nunc iam. S. quid hoc rei eſt? regnum ne Aeſchine hic ī poſſi-
AE. Si poſſiderē, ornatus eſſes ex tuis virtutibus. (des? Iamb. acat.
S. Quid tibi rei mecū eſt? AE. nihil. S. qd? noſtine q ſim? AE. nō de-
S. Tetigine tui qdq̄? AE. ſi attigiſſes, ferres infortunium. (ſidero
S. Qui tibi magis licet meā habere, p qua ego argentum dedi?
Reſponde. AE. ante ædeis non feciſſe erit melius hic cōuicium.
Nam ſi moleſtus pergis eſſe, iam intro arripiere, atq ibi
Vſq ad necem operiere loris. S. loris liber? AE. ſic erit.
S. O hoiem impurum, hicine libertatē aiunt æquā eſſe oibus?
AE. Si ſatis iam bacchatus es leno, audi ſi vis nūc iam. (rē redi.
S. Egone bacchatus ſum i te, an tu in me? AE. omitte iſta atq ad
S. Quā rē? quo redeā? AE. iāne me vis dicere, qd ad te attinet?

CVL ℭO IAM nunc I. i. abi. q. d. ſero & poſt verbera i vbi iam
tarditatis incuſatio eſt. pōt ēt ſed nō æq bñ referri ad puel
lā, quā iubeat itroire: vt eā cōmodius eripiat. Sā. Quid hoc
rei eſt. i. q̄lis eſt hæc res: vel quid hoc ſibi vult? o Aeſcn. ne: id
eſt vtrum poſſides hic regnum? vtrū dominaris hic, & exer
ces tyrannidem hic. i. in ciuitate libera. ſ. Athenarum: in qua
tyrāni ſemper oppreſſi ſunt. Aeſ. Si poſſiderem hic regnum
.i. rerum potirer: & omnia meo regerentur arbitrio, tu leno
eſſes ornatus. i. tu beneficium a me cōſequereris, ex tuis vir/
tutibus. i. ſm tuas virtutes, ſed cuꝫ in te nullæ ſint: ſed vitiæ
non modo non ornaberis a me: ſed ēt pro tuis flagitiis gra
uiſſimas pœnas lueres. Sā. Quid rei. i. q̄ res eſt tibi mecū. i.
qd negocii mecū habes, vel qd i me actionis hēs, aut qd tibi
debeo? Aeſc. nihil rei inq̄ eſt mihi tecum. q. d. nihil tecum ne
gocii hře cupio: pſertim cū in meū redūdaret dedecus. San.
Quid? modus interrogādi comicis familiaris, noſtin. ſ. ſcis.
ne q ſim. i. q̄lis vir ſim? Aeſ. nō deſidero noſſe q̄lis ſis San. te/
tigine. i. vtrū tetigi ſed ēdi gſa. qcq̄. i. aliqd tui. i. ex tuo cor
pore. Longe. n. intereſt ſiqs dicat: tetigi aliqd tuū: & tetigi
aliqd tui. Nā prius ſignat me tetigiſſe aliqd: qd tuū erat: vt
librū, veſtimētū: vel aliud. ſed tetigi aliqd tui ſignat me teti
giſſe aliquot ex mem
bris corporis, vł aliq̄
corporis tui periculā.
Aeſ. ſi attigiſſes. i. leni
ter tetigiſſes: qd min⁹
multo eſt, q̄ tetigiſſes
ferres. i. portares ſuſti/
nere: pati ſeris: infor/
tuniū. i. ifelicitatē peſ
ſimū ſucceſſum. q. d. te
cū peſſime agerel. Sā.
rñde q. i. cur: vel qō
magis lꝫ tibi hře meā
puellā: p q̄ dedi argē/
tū, q̄ liceret mihi hře
tuam, ſi haberes? vel
quia dixerat ſi attigiſſes: dicit nunc Sa. ſi mihi nō licet attin/
gere aliquid tui: qd magis tibi licet. non mō meā attingere,
ſed ēt hře. Aeſc. melius erit tibi ſupp. lenoni non feciſſe mihi
hoc ꝯuitiū. i. hanc ꝯtumeliam: hoc maledictū: hoc improꝑiū
hoc dedecus: hoc pbrū, ſeu obproprīū. añ ędes. i. añ domum
puta in medio vico qui locus aggrauat ꝯuiciū. Nam. i. ſed
ſicut nam qd: pro eo qd āt ſi perges. i. pſeuerabis: proſeque/
ris. eſſe moleſtus. i. faſtidioſus. tędioſus. iam. i. ſtatim abripie
re. i. ab hoc loco rapieris. intro. i. in interiorem domū. atq
opiere. i. obrueris: cooperieris loris. i. ſcuticis ſiue iculis de co
rio factis: quibus cædebantur mancipia: vt ꝯditionis remi/
niſcerentur. Dñr āt mancipia q manucapta ſunt ab hoſtib⁹ Lorum
ſed ſerui dñr quaſi ſeruati: cum eos iure belli liceret occidet.
Atq ergo opiere loris. i. totus obrueris loris: cum vapula/
bis. ſ. vſq ad necē. i. iternectionē vſq. i. ad mortē. San. mini
tatis q ſup. ego liber. i. non ſeruilis conditionis opertar lo/
ris: quis ſerui cædi ſolent. Aeſ. ſic erit vt dico. ſ. quia loris va
pulabis. San. O hoiem ipurū. i. improbū: more antiquo. i.
dico te eſſe hoiem iprobū, ſed exclamatio: quam ſic iterpre/
tor: vt ſatiſfacit aliqbus: qui niſi videant vnde regimina de
pēdeāt (vt eoꝝ verbis vtar) ſuo ipſoꝝ aio morem gerere ſa
tiſfacere: ue nō pñtea pp cū pſeſſionis nræ officio videam⁹
incūbere: i vtq̄ plurimis ſatiſfiat: ſic familiariter interpretan
dum diximus. Sed ad rē redeam⁹. Hicine. i. vtrū hoies. aiūt
.i. dñt veꝝ ſup libertatē. i. facultatē liberam agendi qdlibet
eē ęquam. i. ęqualem: parē oibus incolis. hic. i. Athenis: q. d.
vt video iter te & me nō vł æqua: cū tu pulſes: ego vapulo
tñ. & meā poſſideas: neq mihi tui quicquā liceat attigere.
Aeſ. O leno Sannio, ſi iā ſatis debacchatus es: i inſaniſti: de
ſipuiſti. a Baccho dr bacchor aris: inde debacchor cōpoſitum
in quo de auget nō minuit. iā audi ſi vis. San. ne. i. vtrū ego
debacchatus ſum. i. inſaniui ſæuiui verbis & verberibus in
te. i. ꝯtra te. an tu Aeſchine debacchatus es. i. ſæuiſti: am exer/
cuiſti: tanq̄ bacchans & furibūdus in me. i. cōtra me. Ae. mit
te. i. omitte: miſſa facito: p cōtemptum dicit: i quaſi inepta.
atq redi ad rem. i. ad negocium, de quo agit. San. quam rē
omitte ſup. cū rem ipſam. ſ. puellā abduxeris. nam res pecu/
nia intelligitur: vel id pro quo pecunia danda eſt, quo. i. ad
quem locum redeam: præſertim cū domus meæ fores effre
geris. Aeſ. ne. i. vtrum iam. i. nunc. vis me dicere. i. q ego di/
cam id quod attinet ad te. i. tibi prodeſt, & commodū eſt.
ℭI NVNC iam. ſ. diſcede domū. Noſtin, q̄ſi iteꝝ minat ei SER.
ex offō. Tui. i. tuæ rei. A ñ. q. d. Tu mō ꝯuiciaris mihi dicen
do: Regnū ne hēs. &c. talia, & h fortaſſe ppea: qa es ante do
mū tuā. Sed tñ hic añ ędes tuas nō erit meli⁹. i. ſecurius &c.
Loris. i. vinculū. opiere. i. ligaberis vt videaris opt⁹ loris. i.
hicine. i. i ciuitate. Si. Sā. mō vult eū mitigat cū hēat puellā.

S. Cupio nō æqui aliqd. AE. vah, leno iniqua me nō volt loqui.
S. Leno ſum, fateor, pernicies com munis adoleſcentium
Periurus peſtis, tamen tibi a me nulla eſt ortu iniuria.
AE. Nā hercle ēt id reſtat. S. illud quæſo redi quo cœpiſti Aeſchine?
AE. Minis viginti tu illam emiſti, quæ res tibi vertat male.
Argēti tamen tibi dabitur. S. quid, ſi ego tibi illā nolo vendere?
Coges me? AE. minime. S. nāq; id metui. AE. neq; vēdūdā cēſeo,
Quæ libera eſt. nam ego illam liberali aſſero cauſa manu.
Nunc vide vtrum vis argētū accipere, an cauſam meditari tuā.
Delibera hoc, dum ego redeo leno. S. pro ſuppreme Iuppiter.

DON. ¶ CVPIO.) Ille, vis dixit. hic, cupio. ¶ Modo æqui aliqd.) Subaudiatur, dicas. ¶ Vah, Leno iniqua me non vult loq.) Nomen ſacrilegū, & iniuſtum Leno: iniqtatē agitat, iuſtitiæ patrocinatur. hoc totum ironikos pnunciandum eſt. ¶ Leno ſum.) Figura συγχώρησις. ¶ Orta eſt iniu.) Orta, cœpta. ¶ Illuc quæſo redi quo cœ.) Figurate. rectum. n. erat, vnde cœpiſti, niſi forte. Quo promen ē mō accipiēdum: vt ſit a quo. Et bn memor ē dixiſſe Aeſchinum. Mitte iſtæc, atq; ad rē redi. ¶ Quæ res tibi ver. male.) Adiicit cōtumelia, quaſi & hoc ſit mulia inimicū. ¶ Vertūnus dr̄ deus, q reb' ad opinata reuertētibus preſt. ſæpe aūt male cedit qd bonū putat: & hoc eſt male vertiſſe. vt ille gladius q muneri datus, adminiculum fuit reginæ pereunti. de quo Virgi. Enſemq; recluſit Dardanium non hos q̄ſitum munus in vſus ¶ Quid ſi ego tibi illam vendere nolo?) Hæc maioris ſunt ſtomachi & iō ſtultiora, nāq; qd iam amiſit, vēditurum ſe negat. Et qd ſi nolo. Non ē dictum eſt, & ... Quid, ſi nolo vēdere? coges me? Pōt autem dici, Qui ſi nolo, coges me? ¶ Minime.) εἰρωνεία. Nāq; id metui. εἰρωνεία contumax & ridicula in eo, qd iam amiſit id de quo dixit ſe cogi non poſſe. ¶ Nā ego illam liberali aſſero cā manu.) Ordo eſt, ego liberali cauſa manu aſſero. Et ſunt iuris verba: a qbus etiā Aſſertoris dīr vindices alienæ libertatis. Nam & cauſa ipſa, liberali dr̄, quæ actionem in ſe cōtinet libertatis. ¶ Pro ſupreme Iupiter.) Hæc locutio ad hoc inducta eſt, vt ex verbis lenonis appareat q̄ facile mitis fieri poſſit, & quid uis libenter accipere. ¶ Pro ſupreme Iupiter. Supremū nūc dicit ſummum. ab eo qd eſt ſupremū, & ſuperius. Vir Rex ipſe Iouis de gēte ſuprema, Troius Aeneas tua nos ad limina miſit. Et non abhorret a perſona & plebeii, & lenonis & vim paſſi Iouem ipſum conuicio perſequi, vt quotidie videmus ab hominibus eius loci & ordinis fieri.

Vertūnus

Aſſere manu Aſſerto res Libera/ra

GVI. ¶ SAN. Cupio vt dicas quod ad me attinet. mō. i. dūmodo dicas ſup. aliqd æqui. i. aliquid qd nō mō ſit vtile ſed ē iuſtū, ac honeſtū. Aeſ. Vah, interiectio ridētis. leno. i. puellarū adēptor ac venditor: quaſi nomen ſacrilegum eſt, & iniuſtū. Leno ergo non vult me loq iniqua. i. iniuſta inhoneſta. q. d. mirum eſt lenonem ꝓcinari iuſtitiæ. hoc totū ironice ꝓnunciandū eſt. San. Fateor ꝙ ſum leno pernities appoſitiue dictus. i. qui ſum deſtructio perditio ōis. i. publica lues adoleſcentium. i. iuuenū, & ſum inq̄ peſtis. i. lues, corruptio peſtilentia adoleſcentibus inq̄ periturus. i. perdendis: qui ſequuntur viam perditionis & interius aiç tamen. i. q̄uis ſim leno: tamē nulla iniuria eſt orta. i. icepta tibi & nata. a me. i. per me, vel ex meo facto, Aeſ. Nā hercle. i. p Herculē ēt cum hoc ꝙ dixi te lenonē id reſtat. i. id qd tu dixiſti reliquum eſt videlicet te eſſe pernitiem cōem adoleſcentem, & peſtem perituris. San. q̄ſo. i. populo. o Aeſ. redi illuc. i. reuertere ad illud ꝓpoſitum. quo. i. a quo negocio vel ꝓpoſito. tu cœpiſti. i. incepiſti. Ae. tu leno emiſiſti illā puellam viginti minis. i. viginti libris. tn̄ argenti. i. tanta pecunia. i. viginti minæ dabitur tibi pro illa. q res. i. quæ datio argēti male vertat tibi. i. in tuū malū cedat: ſeu in tuā cedat & conuertat pernicié. dixerunt veteres Verūnum eſſe Deū qui rebus ad opinata reuertentibus præeſſet, Sæpe āt male cedit: qd bonum putatur: & hoc eſt male vertiſſe. San. Quid facies ſup. vel dices ſi nolo vendere tibi illā puellā: qua tamē iam eripuerat Aeſchinus. coges. i. compelles me vendere. ſ. Aeſ. Minime. i. nō cogā te. Nā lōge melius eſt mihi eā ſine pecuniis hr̄e. Sā. peto ſup. ita, namq; metui id. ſ. ne me cogeres vēdere. & eſt

Male vertere

ironia contumax & ridicula. Aeſ. Neq; cenſeo eam puellā eſſe venundandā. i. vendendam. q. ſ. puella eſt libera. i. nō ſeruilis conditionis. Nā ego aſſero. i. vēdico aſſeuero: reſtituo illam in libertatē manu mea. ſ. Nam aſſertores, ſeu vindices manu capiebant quē aſſerebant in libertatem: vel in ſeruitutem quemadmodum fecit Marcus Claudius Appi Claudii cliens qui aſſerere volens in ſeruitutem filiā Virginei Plebei viri iniecit manum in eā ſuā ſeruam ex ſerua natā appellans. ita hic Aeſ. aſſerere volens in libertatē puellam inicit i eam eſſe aſſeuerās. Bene ergo inquit, aſſero manu mea illā cā liberali. i. per cām continē tem actionem libertatis. Eſt enim [illegible] ralis controuerſia quæ continet in ſe actionem [illegible] De qua longe, lateq; agitur lib. xl. Pande[illegible] berali cā. Dicimus autem aſſero te i lib[illegible] tutem. i. vindico. ſiue aſſeuero, ſiue reſti[illegible] cum diceretis falſo ſeruus. vel redigo te [illegible] tutem, cum falſo te aſſeuerares liberum. In eodem titulo de cauſa liberali legi hoc dicēdi genus aſſeuerare ex libertinitate in igenuitatem: pro aſſerere vel vendicare: vt etiam dicere poſſumus aſſeuerare ſe ex ſeruitute in libertatem. ab aſſerendo dicuntur aſſertores ſæpius vindices libertatis: quamuis & fortaſſe dici poſſent aſſertores ſeruitutis. quid ni: cum aſſerere in ſeruitutem ex libertate dicamus. Inde eiuſmodi aſſertiones. i. reſtitutiones in libertatem: aut ſeruitutem dicuntur vindiciæ arum. vel a vindicando: vel a Vindicio Vitelliorum ſeruo: qui vindicta. i. virga pretoria primus libertate donatus eſt. inde dicūtur vindiciæ libertatis: vel ſm libertatem vindiciæ ſeruitutis: vel ſm ſeruitutem. Inde iudex aliquis. vt fecit Appius Claudius decemuir dicitur ꝓferre decernere. i. vel dicere vindicias ſeruitutis: vel ſm ſeruitutem & propinqui. vt fecit Virgilius pater vna cum aliis cognatis dicuntur poſtulares vt vindiciæ libertatis: vel ſm libertatem puellæ agitatæ in cā liberali ꝓnunciar̄. Sic ergo aſtrue literarum. Ego aſſero manu mea illam cā liberali. i. vel in controuerſia de libertate: vel per cām liberalē intelligendo p actionē libertatis: quē continet in ſe cā liberalis. Nunc vide. i. conſidera. delibera: vtrum vis accipere argentum. ſ. viginti minas: an vis meditari. i. exercere: tutari: defendere cām tuam. ſ. tuā partem. ſ. tuum ius in hac cauſa liberali quā in te puto intēdere o leno: delibera. i. mēte voluta. hoc. ſ. an vis accipere argētum: an meditari cām tuā. dum. i. q̄diu redeo. San. Pro ſupreme. i. ſumme Iup. exclamatio eſt iraſcētis, & quaſi Iouē proteſtantis, q. d. o ſumme Iup. te inuoco in axilium me im vel imploro opem tuam: vel teſtor fidē tuā i vel aliquid taleieſt aut exclamatio tragica: in quā cū poeta indicat pſonā inſanientem introducit vt prius: Proh Iup. tu homo redigis me ad inſaniam & hic id eſt nunc.

Vidicie

SER ¶ ALIQVID æq. i. æquitatis. i. qd nō ſit nimis paruū qd mihi offeres. id ēt reſtat. q. d. tu alios iuuenes decepiſti. id. i. de me ēt reſtat vt decipiar a te. q. d. qa tantę es iniqtatis q euitare nō potero qn me decipias. Nam id metui. neq; ſingēs eam liberā eſſe: vt faciat deſperare Leno, & abſiſteret eum, Nā aſſero manu mea illam eſſe liberali. cā. ſ. ꝙ pōt ita legitime agere cām ſuam tuam. ſic qui ſibet liber vel libera.

ASCĒ. ¶ NAM hercle ēt id reſtat: ſic itelligo: Nā hercle id. i. iniuſte mihi iniuriā reſtat. i. reliquum eſt quod non feciſti: tantus tū es. Nouiſſimam aūt oium ſniam ſic intelligo. Sed nemo dabit hæc. i. tm̄ q̄ti emi puellā: & ita fruſtra reputo me cum has rōnes i qbus iudico ſufferendas eſſe iniurias illatas poſtquam pecuniam habuero debitam.

¶ Minime

DON, ¶ MINIME miror qui inſa .oc. ex in.) Senſus hic eſt, inſanos fieri p iniuriã pleroſq; mirabar. ſed iam non miror poſtq̃ ego ipſe p iniuriã quã ſum paſſus, inſanire compellor: adeo vt exclamẽ Pro Iupiter. Et ſimul aduerte vigilantem poetã, vt vbicũq; i comoedia vocẽ tragicã extulerit, ſtatim pſonã iſanã dicere faciat, ſic & ſupra, Pro Iupiter, tu homo nunc adiges me ad inſaniã. ¶ Me inuito abduxit meã.) Hõeſtio ri pſonę hęc q̃rela ſufficeret, abduxit meã. Sed leno bene addidit me inuito, nam abducuntur meretrices abſq; voluntate lenonum. Et decora locutio eſt p ἔκλειψιν me inuito abduxit. non enim addidit, puellã,

Totidẽ aut qd tale. ¶ Tantidẽ

Tãtidẽ em.po.) Tantidẽ emptã legit, & totidẽ emptã. ¶ Hoi miſe. ſm illud Menãdri. * ¶ Hoi mi. plus qngẽ. cola. infreg.) Cõtumelioſa caedes, colaphus, & digna lenone. ¶ Infregit. Vt illudens hoc feciſſe Aeſchinus videat, cum

Infregit colaphum ſonitu ſe colaphizatum ſignãt. Infregit ãt, illiſit, inſixit. vt ſit ſenſus, inſixit hoi miſero pluſq̃ quingentos colaphos. Et flebiliter pnunciandum eſt. hoc.n. exprimit, vt tñ accuſet in alieno facto fortunã ſuã. Et vide quantum hoc diſtet ab illo qđ ſupra dicebat, Ipſum iſtuc volo experiri. hoc, qa ſolus ẽ. illud, qa cũ aduerſario. ¶ Bñ pme.) Bñ, multũ. Promeruit: adiuuit, pfuit: cui ɔtrarium eſt cõmeruit. Nam mereri & pmereri eſt pſtare beneficium. Vir. Q uiq; ſui memores alios

Promereri fecere merẽdo. Et, nunq̃ regina negabo Promeritam. ¶ Vbi me di. da.) Recte dixit. vbi.n. pacto interceſſerit pcii, iam,

Mereri ereptionis actio ſublata erit & pretiũ debebit. ¶ Mox cras

Cõmereri re.) Tranſit ad μιμητικόν. ¶ Id quoq; pa. poſ.) Id, Mox cras redi. i. morã. ¶ Q uãq̃ iniu. eſt.) Vẽdere qđ nolis. Eſt. ſ. ¶ Id

Id qđ res eſt quod res eſt.) Pro, id qđ verũ eſt: bona locutio. ¶ Q ñ eũ q̃. oc.) Vt in Andria, Deinde q̃ſtum occipit. ¶ Muſſitãda.) Patienda, cõſideranda cum ſilentio, & vt in amatore putanda, atq; per hoc pferenda. Muſitare. n. pprie eſt diſſimulandi cũ

Muſſitare tacere: dictum vel a muto, vel ab M, q̃ lr̃a eſt nimiũ preſſę vocis ac pene nullius, adeo vt ſola omnium cum inter vocales inciderit atterat atq; ſubſidat. Hinc Virgil. Muſſat rex ipſe latinus. ¶ Fruſtra egomet me,) Praeparationis genus ad accipiendas viginti minas totius ſummę deſperatio.

Minime miror, qui inſanire occipiunt ex iniuria.
Domo me eripuit verberauit me inuito abduxit meam.
Ob malefacta haec tãtidẽ emptã poſtulat ſibi tradier. *Trocęcat. p*
Hoi miſero plꝰ qngẽtos colaphos ĩfregit mihi. (*mixtis iaãb. acat.*
Verũ * enim qñ bñ pmeruit fiat, ſuũ ius poſtulat. *In enim elidi*
Age iã cupio, ſi mõ argentũ reddat. ſed ego hoc ariolor: (*tur m*
Vbi me dixero dare tanti teſteis faciet ilico
Vendidiſſe me de argento ſomnium, mox cras redi.
Id quoq; poſſum ferre ſi modo reddat, quãquam iniurium eſt.
Verum cogito id, quod res eſt, qñ eum quaeſtum occeperis
Accipiunda, & muſſitanda iniuria adoleſcentium eſt.
Sed nemo dabit fruſtra egomet mecum has rationes deputo.

GVL. ¶ MINIME. i. nõ miror ſup. q occipiunt. i. incipiunt iſanire. i. fieri inſanos. ex iniuria. i. poſt acceptam iniuriã. q. d. Mirabar prius pleroſq; inſanos fieri p iniuriã: ſed iã nõ miror poſtq̃ egoipſe p iniuriã quam ſum paſſus iſanire compellor adeo vt exclamẽ ꝓh ſũpme Iup. Subdit iniurias q̃s accepit ab Aeſ. Ipſe Aeſ. eripuit. i. extraxit p vim me domo. i. e domo: vel a domo mea. Dicimus ãt eripio te malis cũ dtõ: & a malis cũ abltõ. ipſe Aeſc. vulnerauit. i. ſauciauit me. abduxit. i. violẽter eripuit meam puellam. me inuito. i. ɔtra meã voluntatẽ ipſe Ae. poſtulat eam puellã emptã tantidẽ. i. xx. minis. tradier: paragoge. i. dari ſibi: vł poſtulat eã emptã dari ſibi tandẽ. i. p eodẽ pcio quo empta eſt. Tantũdẽ dr̃ i ntõ & actõ: & tãtidẽ i gtõ abſq; caſibꝰ aliis. & poſtulat eã dari ſibi tantidẽ. ob. i. pp haec malefacta: q̃ in me exercuit. Don. ait legi in aliqbus codicibꝰ totidem. ipſe Aeſ. infregit. i. cum ſonitu illiſit: inflixit: incuſſit mihi homini miſero. i. ifelici & afflicto, plus qngentos colaphos. i. pluſquam quingẽtas alapas. Inde colaphizo as. i. alapis aliquẽ caedere. Dicimus ãt eleganter: Incuſſi vel infregi vel illiſi aut inflixi illi colaphũ: p eo, qđ dñt, dedi illi alapã. Iuue. Nos colaphũ incutimus lambenti cruſtula ſeruo. Verum. i. ſed. enim. i. certe. qñ. i. qa. bene. i. multũ. promeruit. i. adiuuit: profuit: cui contrarium eſt cõmeruit. Nã meret ſeu mereri: & pmerere ſeu promere

Cõmereri ri: ſignĩat pſtare bñficium cõmerere ãt vel commereri ſignãt ɔtrariũ. Verũ ego qa bene pmeruit. i. qa multum meruit: vt puellã hẽet, hoc dicit p ironiam. fiat. i. habeat eam: ipſe poſtulat ſuum ius. i. ſuum meritum: vel poſſet dici ſuum ius. i. ſuum meritũ poſtulat: vt eã hẽat: & hoc ẽt p ironiã eſt pnũciandũ. niſi velit itelligere eũ adiuuiſſe eũ i eo q repreſſerit idẽtidẽ Parmenonẽ caedentẽ eũ lenonem. Hęc ãt oia leno volutat apud ſe cogitabũdus, & varias rationes agitans, Age: aduerbium hortantis ſeipſum. iam. i. nũc cupio accipere argentum. vel cupio eũ habere eas ſi modo. i. ea lege. ſi reddat. i. reſtituat argentum i qđ pro ea dedi. ſed ego

Ariolatores ariolor. i. diuino: auguror: ſuſpicor: opinor. ide ariolatores, vn inquit Feſtus dicuntur coniectores. i. diuini, ſeu diuinatores. Ego itaq; ariolor. i. ſuſpicor. & diuino hoc quod ſequitur. poſtquam. i. vbi dixero me dare puellã ſupp. tanti. i. pro tanto pretio: vz. xx. minarum. Vbi aduerte tanti poni i gtõ cum verbo non tendente ad pretium ſaltem proxime: quãuis remote ad pretium aliquatenus tendat. Ilico Aeſ. faciet teſtes. i. capiet teſtes (vt dici ſolet) de venditione facta. & tũc debebitur ptium. teſtes inquam faciet me vendiſſe puellam. de argento. i. quantum ad argentum reddẽdũ ſpectat: ſomnium erit ſup. i. nihil erit tandem: nihil ſoluetur neq; inuenietur: quẽadmodum cum aliquis ſomniat ſe accepiſſe pecunias: tandem cum expergiſcitur nihil inuenit in manibus ſuis. Mox. i. ſtatim. dicet mihi q̃renti pecunias haec verba redi. i. reuertere cras: & ita procraſtinabit de die in diẽ. quoq; . i. ẽt poſſum ferre. i. tolerare. id. ſ. redi cras: ſi mõ reddat argẽtum debitum. q̃q̃. i. quamuis id ſup. eſt iniurium. i. q̃q̃ differre ſolutionem eſt inferre iniuriam: & vexare ſuum creditorem tot acceſſibus, & reditibus. Vel (vt ait Don.) quanq̃ iniurium eſt. i. moleſtum & ab iniuria pfectum cogi vẽdere qđ nolis. verũ. i. ſed. cogito id qđ res eſt. i. id qđ eſt verũ. qñ. i. poſtq̃. occeperis. i. inceperis q̃ſtũ facere. i. q̃rere ſic lucella p lenoniam artem iniuria. i. moleſtia adoleſcẽtium eſt accipiẽda. i. ſuſtinenda: patienda: toleranda. & muſitanda. i. conſideranda cum ſilentio: & in aio reputando: ac p hoc perferẽda. Muſitare. n. pprie a muſare eſt frequẽtatiuum, ſignificat q. diſſimulandi cũ tacere: dictũ vel a muto: vel ab m: quae litera eſt nimium preſſae vocis, ac pene nullius adeo: vt ſola omnium eſt inter vocales inciderit, atteratur, atq; ſubſidat. Vir. Muſat rex ipſe Latinus. i. tacet cũ diſſimulãdi. Deide redit ad ſe inquiens ſed nemo dabit iniuriam. ſ. ita vt non erit opus muſitare. & ideo fruſtra. i. incaſſum. reputo. i. cogito: voluto. meum. i. apud me: & in animo meo has rationes. i. os faciendi modos: de quibus dictum eſt: puta de inferenda iniuria: aut de non ſoluendo debito.

¶ HOM I ni. ſ. mihi miſero meruit ir. fiat. i. hẽat eã ſuũ ius poſtulat. ſ. qd iuuenes attinet hmõi rapinas facere. Sed ego ariolor. i. dubito vtrũ habiturus ſim argẽtũ. an nõ. Mox dicet cras redi. Id quoq; . i. differre in craſtinũ. p. ſ. ſi. m. &c. Verum. i. ſed mõ cogito id qđ res eſt veritatem: q. q hẽt hoc vitae offñ. i. lenociniũ. opz pati. hmõi contumelias: & hoc eſt: o tu aliqs qñ incepis eum, quem pſequor. Ideo ponit q̃ſtum & nõ offĩm: qa lenonũ & meretricum offm̃ dr̃ q̃ſtus cũ ſemp intendat ad q̃ſtum: ſed dico: qa libenter recipiã argentũ. ſi no &c. Nota qa ideo ſolus inducitur loquens: vt deliberatione ſua talis reddatur: qui argentum libenter recipiat & Cteſiphonis res tandem proſpera fiat. SER.

ACTVS SECVNDI SCENA SECVNDA.

Iambici quadrati acatalectici & Senarii.

SYRVS, SERVVS, SANNIO.

S. TACE, egomet conueniam iam ipſum: cupide accipiat faxo, atq; etiam
Bñ dicat ſecũ eẽ actũ. qd iſtuc Sãnio ẽ qd te audio
Neſcio quid concertaſſe cum hero? SA. nunquã vidi iniquius
Certationem comparatam, q̃ quæ hodie inter nos fuit.
Ego vapulando, ille verberando vſq; ambo defeſſi ſumus.
S. Tua culpa. SA. qd agerẽ? S. adoleſcẽti morẽ geſtum oportuit.
SA. Quid potui melius, q hodie vſq; os p̃bui? S. age, ſis qd loquar?
PECVNIAM IN LOCO NEGLEGERE, maximum interdum eſt lucrum. SA. hui.
S. Metuiſti, ſi nũc de tuo iur̃ ꝯceſſiſſes paululũ, atq; *Eliſo excipitur*
Adoleſcẽti eẽs morigeratus, hoĩum hõ ſtultiſſime, *a verſu ſequẽti*

DON. TAce, egomet ꝯueniã iam ip.) In hac ſcena actus eſt exemplum ꝯtinens vitæ auaroꝝ, qui ſępe in dãnum ipſius auaritiæ rationibus ruunt: ſimul et duorum inter ſe nequã hoĩum ſpectanda quædam viciſſim, & doloſa captio eſt. [Tace] Tace, egomet conueniam ipſum. Tace, ſi pro aduerbio eſt: oĩbus dicitur. ſi pro verbo ponitur, dicitur Cteſiphoni maxime ſolicito & ſupplicãti omnibus ob metũ pͥris. Iam adẽ, non tarditatis eſt, ſed ꝓperationis ſignificatio. [Bene dicat ſecũ eſſe actũ.) Actũ recte additũ eſt: nã multa ẽt cupide accipim⁹ ita tñ vt male nobiſcũ eſſe dicamus actum. [Quid iſtuc Sannio eſt?) Illud ſupra poſt ſcenã hoc iam in ꝓſcenio dicitur. Et vide q̃ ingenioſe Terentius q ſupra ab Aeſchino lenonis noĩe facit Sannionẽ vocari, vt potẽ ab hoĩe arrogãti & feroci ob ætate & negocium: at hũc blande circũuenientem honorificentius inducit cũ lenone loq, & Sãnionẽ eũ vocare. Sane q in ſordidis profeſſionibus agunt vitã. honorifice noĩe proprio apellans. ſed q in ſplendidis artibus ſunt conſtituti gaudẽt artis nomine nuncupari, vt Imperator, Orator. Philoſophus. Sic & Eunucho, Audire vocem viſa ſum modo militis, apud ſe loquens meretrix. Et poſtq̃ illũ cominus videt, Salue mi Thraſo, inquit, nõ, ſalue miles, qd̾ erat duriſſimum. Et mox irata pſonat, Miles nũc adeo edicto tibi. [Neſcio, qd cõ. cũ he.) Argute poſitũ neſcio q. i. vult enim ex illo audire, vt nanciſcatur initiũ qd̾ pſuadẽdũ ſuſcepit. [Cõcertaſſe.) εἰκόνα ... honorifice hoĩe tractat, & placidum ſibi reddat, & vt eum faciat ad cõtemnẽdam pecuniã liberalẽ. nã honeſtas adimit auaritiam. [Cõcertationem cõ.) ... qa ille ꝯcertaſſe dixit nõ cæſum eſſe. [Cõparatã. Proprie. alias ꝯſtitutã. Et cõparatã ad dictũ Syri refert, q ait cõcertationem fuiſſe. pares faciens Aeſchi. & Lenonẽ. nã Sannio vult ſi deberi pro eo qd̾ vapulauit: qd̾ abſtulit illi Syrus, dicẽdo eũ non verberatum eſſe, ſed potius cõcertaſſe. Et ꝓprie dixit cõcertationem. ipſum actũ nã certamẽ, eſt res ipſa de q̃ certat̃, vter columbã ſagitta feriat: vter por decurrat ad metas. Vñ Virg. velocis iaculi certamina ponit in vlmo. At vero certatio, ipſe actus ꝯtentioq; certantiũ eſt. [Ille ver. vſq; am. de. ſu.) Incerta eſt diſtinctio, vel verberãdo vſq;, vel vſq; defeſſi. & eſt Vſq; aduerbiũ, ſignificãs aut diu, aut multum. [Tua cul.) Poteſt & ntũs & ſeptim⁹ caſus eſſe. ſi ntũs eſt deeſt Eſt: ſi ſeptimus deeſt Factũ ẽ. [Adoleſcẽti mo. ge. opor. Ab ætate adiuuatur ſnia. ideo adoleſcẽti dixit, nõ Aeſ. Et morem gerere, ꝓprie lenonis & meretricis eſt: vñ & ipſe ſic rñdet. vt nõ fugiens κακέμφατον dicat, vſq; os p̃bui. [Adoleſcẽti morẽ geſtũ oportuit. Cũ εὐφημίᾳ Adoleſcẽti pnũtiãdum eſt. ſ. q facilius aſſentatione caperet̃. [Qui po. me.) Subaudit̃, morẽ gerere. Et hoc ſubtiliter leno, cũ morẽ gerẽdũ fuiſſe in meretricis ſ͛mo dixerit Syrus. Hodie autem nõ tp̃s ſignãt ſed iracunda eloquentiam ac ſtomachũ. Virg. Nunq̃ oẽs hodie moriemur inulti. [Age.) Mõ age, corripiẽtis eſt aduerbiũ. [Scis quid lo.) Argute: qa ſimulauerat leno nõ itellexiſſe quid dixerat ſeruus. [Scis qd loq̃r? Legit̃ & ſcis qui loq̃r. [In loco negle. ma. inter.) Bñ additũ eſt in loco, & interdum. non. n. ſemp. [Si nunc de tuo iu. cõ.) Bñ tuo iure: ne diceret, nõ erat res mea quem venalẽ habui. Aut de tuo iure, de lenonio duritia: vt alibi, Meo iure vtar, vt potior ſit q por ad dandũ ſit.

Tace

Cõparare

Certamen

Certatio

Hodie

Age

GVI. TAce egomet &c. In hac ſcena duoꝝ nequã hoĩuꝫ ſpectari põt q̃dã captio doloſa, pariterq; auaroꝝ vita attingit. q ſępe in dãnũ ipſius auaritiæ rõoĩbus ruunt. Sy. Syrus ſeruus primo alloq̃tur Cteſiphonem. deinde conuertit ſermonẽ ad Sã. & qa Cteſipho maxime ſolicitus erat ob metũ pͥs: ideõ dicit illi ſeruus tace. i. noli q̃relas ꝓducere: ſed potius eas ſiſte. egomet cõueniam, i. alloq̃r ipm lenonẽ. Iã. i. ſtatim. faxo. i. faciã re pit̃ ẽt faxi ꝓ fecerim. Faciã ergo ꝙ ſup. accipiat pecunias: & ſit cõtentus: neq; conqueratur cupide. i. libẽter: atque ẽt faciam ꝙ dicat bñ actũ eẽ ſecũ. i. bñ ſibi ꝯtigiſſe: & ſe eſſe feliciſſimũ & fortũatiſſimum in hoc negocio. Deinde acta opportunitate aggreditur lenonem, Sãnio. qd illud eſt. i. ſibi vult ꝙ audio te ꝯcertaſſe. i. contendiſſe cũ hero. i. dño. & qdẽ vſq; eo i. vt ad manus ſit puentũ. neſcio qd. i. neſcio pp quã cãm. Sã. Nunq̃ vidi certationẽ cõparatã. i. ꝯcitatam: cõmotã: ꝯtractã. iniqus. i. iniuſti⁹: Certatio eſt actus: ꝯtẽtioq; certãtiuꝫ. ſꝫ certamẽ eſt res ipſa de q̃ certat̃. iterdũ tñ diliges lector certamẽ ꝓ certatione iueniet. Nunq̃ inq̃ vidi certationẽ cõparatã iniqus, q̃ hęc certatio: q̃ fuit hodie iter nos, ambo. i. ego & ipſe Ae. defeſſi ſumus. i. defatigati. ego defeſſus ſum ſup. vapulando: i paſſiua ſignãtione. i. dum verberarer. ille Ae. defeſſus eſt verberãdo. vſq;. i. diu: multũ: vel aſſidue. & eſt aduerbiũ. Sy. tua culpa fuit ſup. q̃ effecit vt ita vapulares. vl̃ id factũ ẽ tua culpa i ablt̃õ. i. ꝓ tuã culpã Sã. Quid agerẽ. i. ager̃ poſſẽ? Sy. oportuit morẽ geſtum ꝓ gerere. i. oportuit morẽ gerere: ſeu obtempari adoleſcẽti Aeſ. Sã Qui. i. quõ potui meli⁹ morẽ gerere. q p̃bui. i. obtuli os. i. faciẽ pcutiendã. ſ. hodie. vſq;. i. aſſidue. Hodie hic nõ tp̃s ſignãt: ſꝫ iracũdiã, eloq̃ntiã: ac ſtomachũ. Vir. Nunq̃ hodie oẽs moriemur inulti. Sy. age: hic corripiẽtis eſt aduerbium, ſcis qd loq̃r: iterdum maximũ eſt lucrum negligere pecuniã i loco. i. vbi opportunitas poſtulat. Locus. n. ſæpe poni iuenit̃ ꝓ opportunitate: ſeu occaſiõe. q. d. iterdũ cõmodũ ẽ pecuniã negligere: ſꝫ nõ ſp vel i hac pte, Sã. Hui: iteriectio ridẽtis: q: i leno rideat dcã ſerui & ꝯtemnat. Sy. Si nũc ꝯceſſiſſes paululum de tuo iur̃. i. ſi paululum tuũ ius p̃termiſiſſes tuum ius dic̃ Dona. hic tuã lenoniã duritiã. Vel ſic itellige: Si paululũ nõ habuiſſes rõnẽ tui iuris: qd̾ eſt nõ vẽdere tuã rẽ ii oolis ita: ꝙ fortuna p̃ntẽ eſſes ſecutus capiẽdo pecunias ab adoleſcẽte. & illi morẽ gerẽdo. Dici ãt ſæpendero ſolet. [Interdũ neceſſe eſt de ſuo iur̃ ꝯcedere. i. q̃ ſuũ ius relinq̃re: & ſeq fortunã p̃ntẽ, q̃ offert̃ vt hic. ita vt nõ ſit ſp ſeq̃ndus iuris rigor: ſed iterdũ ab eodẽ declinandũ, atq; deflectẽdũ. Dici ẽt ſolet vulgo: multũ de ſuo iur̃ dimiſit ire vbi ẽt dicẽdũ: mlt̃ũ de ſuo iur̃ ꝯceſſit. Sꝫ ad tenorẽ tex. redeam⁹. Atq; ſi mori. eſ. i. morẽ geſſiſſes, & obtẽperaſſes adoleſcẽti Aeſ. Morigeror aris deponẽs & morẽ gerere idẽ ſignãt. ſi hęc feciſſes metuiſti o tu hõ ſtultiſſime hoĩuꝫ.

Cõparatus

Certatio & certamẽ

Vſq; ꝓ diu

Hodie

Virg.

De iure ſuo paululum cedere

SER. HAec. Inducit̃ Syrus, q Sãnionẽ iã deliberatiõe ſua aliquãtulum ꝓmotum ad hoc, vt argẽtũ recipiat magis calliditate ſua ad argẽti deſiderium commouet. Ita vt cum ſummam pecuniæ, quã dederat, redderet Aeſ. beatum ſe iudicet. Et hoc facit Syrus inſtigatione Aeſchini eũ orantis. Cui ita rñdet. [Tace &c. Age callide eum tractat. Prius perſuadet vt cõdonet: poſtea vt dimidiũ recipiat vt ita ſe beatum iudicet, ſi totum ad vltimum poſſit habere.

Ne non

Ne nõ tibi iſtuc fœnerat. SA. EGO SPEM ꝓcio non emo.
S. Nunq̃ rem facies·abi, neſcis ineſcare homines Sannio.
SA. Credo iſtuc melius eſſe, uerum ego nunq̃ adeo aſtutus fui,
Quin quidquid poſſem, mallem auferre potius in præſentia
S. Age, noui tuum animum. quaſi iã vſq̃ tibi ſint viginti minæ,
Dum huic obſequere, ꝓterea aũt te aiunt ꝓficiſci Cyprũ. SA. hẽ.
S. Coemiſſe hinc q̃ illuc veheres multa·nauẽ cõductam, hoc ſcio,
Animus tibi pẽdet: vbi illinc ſpero redieris, tamen hoc ages.
SA. Nuſq̃ pedem: perii hercle, hac illi ſpe hoc inceperunt. S. timet.

DON. Fœneratum — ℭNE non tibi iſtuc fœnera.) Fœneratũ, eſt cũ lucro redditum & multiplicatũ. Fœneraret ergo: non Aeſchi. ſed ipſa res in q̃ fœneratio ẽ. ⸿Ego ſpẽ ꝓtio non emo.) αντιστοιχια cõtra Pecuniã in loco negligere maximũ iterdũ eſt lucrũ. ⸿Nunq̃ rẽ fa.) Leno qdqd agit, ad lucrũ refert, & ſic lucri genus dicit eẽ Syrus a lenone: queadmodũ pſuadet. Et no/ Res — ta Rẽ, & lucri & nego cũ meretricis: & patrimoniũ & oẽm pecuniam Nominari. Ineſcaſ — ⸿Nũquã rẽ facies. Secundũ pſonã ſerui le/ nonẽ Syr. hortatur hoiem ad lucrũ exci/ tans, non ad honeſtatem. ⸿Neſcis ineſca. ho.) μεταφορα ab aucupibus, qui auibus capiẽdis effundũt cibũ. ⸿Credo iſtuc melius eſſe.) Vide comicũ errorẽ vtriuſq pſonæ, & callidi lenonis: & captioſiſſimi Siri ſerui. ⸿Ag.) Age nunc verbum eſt ſignãs dic. q̃a iã ꝓpe eſt ut: cõſentiat pſuadenti. ⸿Tuum ani.) Deeſt: liberalem. ⸿Quaſi iã vſq̃ ti. ſint vi. mi.) Senſus: Quaſi numero i aliquo ducas, & i aliq̃ æſtimatione ꝯſtitutas: & nõ ſi uelis, penitus cõtẽnas xx. minas, dũ mõ huic obſeq uelis. ⸿Te aiunt ꝓficiſci Cy.) Et eum nõ ꝓfectũ dixit, ſed iã ꝓficiſci, & nõ ab uno dicit ſe audi/ uiſſe, ne negaret: ſed aiunt: inqt. Prætereα aũt — ⸿Præterea aũt.) αρχαισμος eſt figura. Nã veteres libenter ꝯiunctiones multiplicabant. ⸿Coemiſſe hinc q̃ illuc vehe. mul. Nuſq̃ hoc oñdit alias Teren. ſed apparet ex ꝯfeſſione lenonis vera hęc oĩa eſſe. Et mira varietas eſt, proficiſci, coemiſſe, Conductã nauẽ, ne diceret, proficiſci emere, & cõducere nauem. Et ꝯductã nauim addidit, ut dilationẽ res habere non poſſit. ⸿Hoc ſcio ani. tibi pen.) Hoc & correpte legi poteſt, ut articulus demõſtratiuus ſit: & producte: vt ſignificat aut hanc rem aut hũc locum. i. Cyprum. ⸿Vbi illinc ſpero re.) Ex ſpe ſua uult Syrus oſtendere quid leno debeat ſperare: id eſt nõ ſe acceptu/ Hoc agit — rum modo. ⸿Tñ hoc ages.) Hoc eſt: exiges debitũ. nã hoc agere dicimus eũ q inſtat negocio ſuo. ⸿Nuſq̃ pe.) Quia exclamatio eſt, per αποσιωπησιν non completur.

GVI. Fœnerare fœnerari — ℭNE. i. q, illud argentũ. ſ. qd potuiſſes hẽre, ſi paululũ de tuo iure ꝯceſſiſſes nõ fœnerare tibi. i. nõ afferret nõ pareret tibi fœnus. i. lucrũ. Nã (ut ait Don.) aliqd dr fœneratũ qd cũ lucro redditũ eſt, atq multiplicatũ. Interdũ tñ fœnerare actiuũ: & fœnerari deponens ſignãt dari alicui pecunias ad uſurã. i. q̃ ab accipiẽte cũ lucro reddant & multiplicentur Præterea fœneror aris iterdum eſt paſſiuum a fœnero iterdum ſignãt accipe ad uſurã ſis ita dicam ego a lenone ſum fœneratus pecunias: q multis aliis fœnerat pecunias inquã Itaq talis eſt ſenſus Tu tua auaritia ductus noluiſti capere pecunias tibi nũc oblatas: & ita tũc occaſiõe calua i danũ incidiſti & hoc feciſti metuẽs: q ea pecunia nõ afferret tibi lucrũ: queadmodũ tibi quotidie attuliſſet ipſa puella q̃uã faciẽdo tibi. Sã. ego non emo ſpẽ. i. expectationẽ futuri boni, uel lucri ꝓtio. ſ. negligẽdo pecuniã, quã hẽre pñtẽ poſſim. cõtra dictũ ſerui, q dixerat: Interdũ eẽ cõmodũ i loco pecuniã negligere ſpe uc3 futuri bõi. Facere rem — Si. nunq̃ facies rẽ. i. nunquã accumulabis diuitias, nũq̃ augebis rẽ familiarem: ſeu ſubſtantiã, ſeu nunq̃ ꝯgreges peculium pingue: uel nunq̃ ꝯgregabis pecunias, aut lucrũ. nõ facies. & utilitatẽ, ſeu cõmodũ. Nã & litem & meretricis negocium & lucrum cõmodum & pr̃imoniũ & oẽm pecuniã noiari rẽ, aiu3 aduerti ex ſcriptu/ Ineſcaſ — ris põt. O Sãnio abi. diſcede a tua pfeſſiõe ſordida, quã neſcis exercere. neſcis ineſcare. i. arte & aſtutia fallere: ſeu decipe & irretire hoies. Tractũ ẽ aũt ab aucupib⁹ q p eſchas effuſas in terra aues capiunt. iõ dr. Auceps aues ineſcauit. i. ſpſit eſcas, vt illic conſidant aues: reticuliſq irretiant. Sã. Credo ſtud: qd dicis eẽ meli⁹, i. eẽ cõmodius, & aptius, Veꝝ. i. ſed, ego nũq̃ fui adeo. i. ita aſtutus. i. callidus & cautus. qui. i. q nõ mallẽ poti⁹ (Eligẽtis hic ẽ) auferr. i. arripe. i pñtia. i. ſine dilatiõe: q̃ i futuro. qcqd. i. oẽ qd poſſẽ auferr, ſeu celeriter arripe. vel qcqd poſſem. i. q̃cũq rẽ poſſem facer: ſed ſuperior ſnia melior. Sy. Age, hic verbum & ſignãt dic. põt forſitan nõ inepte dici aduerbiũ hortãtis. Nã hic horat lenonem ut Age — attẽdat ad verba ſua & ea exaudiat, ac pſuadenti conſentiat. Noui tuũ aium liberalẽ. ſ. q ſup. cõtẽnas argentũ ꝓ puella arrepta. q̃ſi. i. tanq̃. iam xx. minæ. i. viginti libræ, ſint tibi. i. q̃ſi iã hẽas, xx. minas conſtitutas & aſſignatas. vſq̃. i. i aliquo loco. q. d. noui tuũ animũ ſic liberalẽ, q nõ cures iſtas. xx. minas repetere ab Aeſ. aut Cteſiphone. ſed iã earũ æſtimationẽ tibi cõſtitueris: & aſſignaueris in aliis mercibus, i qbus ſis recuperaturus iſtas minas perditas. dum. i. dũmõ. obſeq̃ris. i. impẽdas obſequiũ & facias: ut dicũt, placitũ: inepte tñ. huic. ſ. adoleſcẽti. autẽ . i. ſed ꝓterea. i. ſup ꝓterea ꝓdicta aiunt hoies. ſ. hoc eſt fert, dicit, rumor eſt te ꝓficiſci. i. q̃ſi iã arripuiſſe iter. Cyprũ. i. in illã iſulã Veneri ꝯſecratam. q. d. vis illuc ducere puellas hẽmptas, qbus illic q̃ſtũ facias vbi Venus colit. i. libido exercet. ꝓpea ars illic lenonia locum h3, vel ẽt ꝓficiſci. dr potiſſimũ in Cyprum q mercat⁹ in ea vigeat, & negociatio exer/ Vehere — ceatur. Sã. hem. interiectio ĩdignãtis & ſtomachãtis ob inuentionem iſtã. Sy. pſequit qd̃ inceperat Sy. quo loquente, dixerat leno hem. Aiũt inq̃ te coemiſſe. i. emiſſe cõparaſſe hic. i. ex Athenis multa ſup. mercimonia: ſeu uęnalia, q̃ veheres hinc illuc. i. in Cyprum. bñ autem dixit veheres: q̃a vehũtur ꝓprie: q̃ naui portant. vectores. Aiunt etiam naui conductam. i. retentã ꝓ ꝓtio ꝓmiſſo q̃ tuas ſis vecturus. ſcio. i. noui hoc. i. hãc rem: vel hunc locum. ſ. Cyprum, ut iterꝓtat Do. vel dic ſcio. q ſupp. aius pedet tibi. i q aius eſt iã totus ꝓnus, ꝓpenſus: & iclinatus ad eum locũ Cyprum adeũdũ ac ꝓpea iã nõ curet repetere iſtas minas. & aliq codices hñt hic q̃ſi iam in eo loco eſſet eius aius per cognitionem. vbi. i. qñ: & vel poſt q̃ redieris illic ex Cypro: vt ſup. ſpero. i. credo Hoc agere — & opto. tũ. i. tunc. ages hoc. i. exiges debitum. nam hoc agere dicimus eum q inſtat negocio ſuo. San. Nuſq̃ pedem moueo ſup. vel ꝓfero: hoc eſt nuſq̃ non ſolum vado: ſed nec moueo pedem qdem: quod minus eſt q̃ ire Hercle perii. i. perditus ſum illi adoleſcentes inceperunt hoc. i. conſilium inierũt a me eripiendi puellam meã. hac ſpe. ſ. q̃a ſperauerunt me ꝓfecturum Cyprum. Sy. hoc dixit Sy. q̃diu exclamabat leno & dicit ſummiſſe: vt non audiatur. Leno timet.

SER. — ℭNVNq̃ facies rẽ tuã. i. vtilitatẽ: q̃a ſtolidus es. Abi. i. fuge hinc. quo neſcis. i. neſcit &c. Credo iſtud. i. ieſcare. noui tuũ aiu3. ſ. nõ amas ſpẽ: ſed velles hẽre illud qd pro ea dediſti. Et iõ tu. ſ. ſi ſecurus: q̃ſi vſq̃ i. in aliquo loco ſint tibi. xx. minæ. Dum. i. tñmodo. obſequere huic. i. dño meo. ſ. facias qd ipſe expetit. q. d. cũ ſolummõ inqras ſummã: quã dediſti, ſecurus potes eẽ: q̃ſi iã hẽs: & iõ dñm meum noli inqetare. Præterea illud eſt itẽ: q̃re debes recipe ſummã pecuniæ tu: q̃a feſtinas ad Cyprum. Hẽ dolet Sannio, eos pſenſiſſe iter Cyprum. Coemiſſe multa. i. meretrices. hinc. i. ad Cyprum pẽdet tibi animus. Vbi illinc: quaſi dicat iterim dimitte ſi vis: quia ſpero poſtq̃ redieris illinc. i. a Cypro, tamen hoc ages . i. rem tuam exiges: ſciebat tamen q hoc nollet. Nuſquã pedem. ſ. feram. Poſtea ait ſecum. perii hac ſpe: quia adiuuerũt me iterum &c. Timet: ſecum ait hoc.

ASCE. — ℭILLVD. Credo iſtud melius eſſe &c. Sãnio dicit irridẽdo ſuiam Sy. dicẽs. Ego credo iſtud, qd dicis, ꝯcedere de iure ſuo & differre ſolutionẽ eſſe melius ad ineſcãdum hoies;

& ad multum lucrandũ.ego verum nũquam fui ita aſtutus (auſtutia videlicet, quã Syr⁹ intendebat, cum ſe multo ſaga cius ſentire putetur) q n.i. qđ non mallẽ potius in pñtia au ferre quicquid poſſem, ꝙ expectare ſpe moris lucri ut faci/ unt ioeſcatores. Illud quod textus habet minas decẽ corra det alicanderid eſt in aliquo, melius puto ꝙ aliunde.

Exclamatio admiror ſup. ſcelera horũ hoium. Vide.i.cõſi dera illud qđ ſequitur.ut.i.qualiter ipſe Aeſchi.uel res ipſa quã ſubdit.ſ.qđ res ſuas iã hẽt coẽptas.oppſſit.i. læſit me i ipſo articulo.i.in ipſo, ut ita dicã puncto, quo mihi mer// catũ erat eundũ.cõplures.i.multę mulieres ſunt emptę. & itẽ.i.ſilr.alia ſunt cõẽpta, ꝙ porto hic.i.ex Athenis Cyprũ.

DON. ℂINIECI ſcrupulum ho.) Hoc leno nõ audit. ſimul.n.dñcũ ille clamat & idõ ſimul legi non põt. Et hic oñdit Syrus quo hæc conſilio locutus ſit. ⸿Quæ por. Cy.) Hanc iſulam poſuit Poeta uel ꝙ Veneri ſacrata ſitur Horatius: Sic te diua po tens Cypri. Vel ꝙ merca tus in ea ſit: tu idem: Nõ quã dimoueas: ut trabe Cypria Myrtoũ pauid⁹ nauta ſecet mare. ⸿Illuc uide.) Vide τωισδειοτιο μω dicit. ⸿Vt in ipſo ar ticulo oppreſſit.) μεταφορα pſeuerãs a ſcrupulo.i.lapſillo q nos in calceo latens plerunq; lædit. Et oppreſſit, vel Aeſchi nus uel res ipſa quam ſubiicit.i.quod ait, Empte mulieres complures, &c. ⸿Item hinc alia.) In lenonis mercib⁹ ἐξοχη. ⸿Empte mu. cõ.) συλληψις Emptæ.legit & empta. ⸿Niſi eo ad merca. veniam. Eo: nunc aduerbium eſt loci.i.Cypꝝ. Mercatus autem, locum tpſq; ſignat. ⸿Damnum maxi.ẽ.) Quia & hoc damnum in pretio mulieris eſt. ⸿Nunc ſi hoc omit.) Quod damnum eſt.ſ. Hoc ãt dicit negociũ cũ Ae ſchino. ⸿Actum aga.) Prouerbiũ.i.nihil agã.qđ.n.in iure ſe mel iudicatũ fuerit: reſciendu: & iterũ agi nõ pt. Sic i Phor mione, actum (aiunt) ne agas. ⸿Nihil eſt.) None nihil eſt: p nulla ſpes eſt. ⸿Refrixerit.) Pro re frigiſſet. ⸿Vt ſit ſatius pe.) Per υπερβολην hoc accipe, nam nõ ꝯuenit perſonę leno nicæ damna cõtemnere. ⸿Hic nũc ma.) Dum non nauigo. ⸿Tum per.) Cum rediero. ⸿Iamne enume.) Finxit Sy. ſe nõ intellexiſſe quid apud ſe ipſum leno locutus ſit, ideo illi aliud ait: ꝙ ille ſecum diſputauerit. ⸿Quod ad te redi. pu.) Hoc dictõ ſtm̃ illũ accepturum ſignat ꝗtum dederat i puel la. Nã hoc ad nos redit: qđ a nobis abierit. Et dicẽdo redi turum oſtẽdit ſuper.xx.minas nihil illũ ſperare oportere: ſic.n.ſupra: Minis viginti tu illã emiſti, ꝙ res tibi vertat ma le. ⸿Hocine illo dignum eſt?) Huiuſmodi comploratio ſũ/ mam deſperationẽ lenonis oſtendit. ⸿Hocine incipere Ae/ ſchinũ, Quaſi de magno facinore dixit, vt Heautontimo/ rumeno. Vide qđ inceptet facinus. Aeſchinũ aũt cũ lauda/ tione dixit, ꝗſi quem nõ deceat malefacere. Et vid ꝙ oia ex periat impotens & miſer ob recuperandã res ſuã. ⸿Vt hanc mihi eripere poſtu.) Nõ dicit de qua, qa de illa ſermo ẽ. Po ſtulet. velit: aut ſperet. Cicero: Vt tpibus reipub. cedat, non eſt poſtulandum.i.cupiendũ, aut expectandũ. ⸿Eripere po ſtulet εν τουτω dixit: non eripuerit: tanquã adhuc non fece rit. & ſic loquunt q nolunt circa ſe pſeuerare iniuriã. ⸿Laba ſcit.) Hoc pſſe dr. & proprie dicit labaſcit: ut & ſuam inſtã tiam, & cunctationem tarde incipiẽtis ꝯſentire mõſtraret. nam inchoatiuum verbum eſt. Et eſt metaphora ab arbore facta quæ multis ſucciſa ictibus, fieri tandem incipit in ca ſum põderis, ruinamq; minitari. ⸿Vnum hoc ha.) Hoc cla re: & ſubaudiendum eſt: qđ dicam, uel dicere. ⸿Vide ſi ſatis pla.) Nõ placet dixit: ſed ſatis placet: veluti magnum conſi lium præbiturus. ⸿Potius ꝙ venias i peri.) Oratorie cõpa ratione peiorꝫ, dicit hoc eſſe quod ſuggerit eligendum.

Iniecí ſcrupulũ hoi. SA. o ſcelera, illuc vide *Senarii Iamb.*
Vt in ipſo articulo oppreſſit? emptæ mulieres
Complures & item hinc alia, quæ porto Cyprum,
Niſi eo ad mercatum veniam, damnum maximum eſt.
Nunc ſi hoc omittam, actum agam? vbi illinc rediero,
Nihil eſt. refrixerit res, nunc demum venis?
Cur paſſus? vbi eras? ut ſit ſatius perdere,
Quam aut hic nunc manere tã diu, aut tum perſequi.
S. Iamne enumeraſti, quod ad te rediturum putes? *Elide a*
SA. Hocine illo dignum eſt? hocine incipere Aeſchinum?
*Per oppſſionẽ ut hãc mihi eripe poſtulet? *In Per eliditur e*
S. Labaſcit. vnum hoc habeo? vide, ſi ſatis placet,
Potius ꝙ uenias in periculum Sannio,

Venio p vade

Niſi uenio.i. uado, eo. Nã eo p uenio: & ediuer ſo ſæpe poni inuenit, niſi uenio eo.i.Cyprũ. Eſt.n. hic eo aduerbiũ ad locũ. ad mercatum.i. ad uenũ dãdas merces meas. Mer catus autẽ ꝗrtæ inflexio nis ſignat & locũ merca turę exercẽdę deſtinatũ. Item mercatus ſignat in quo hoies in aliꝗ loca cõ fluunt ad negociandũ & mercaturam exercẽdam. Itaq; eleganter dicimus uado ad mercatum i Hi ſpaniam: ubi dñt vado in mercaturã. Niſi ergo vado eo ad mercatum dãnũ maximũ eſt mihi, ſ.i.multũ dãni facio non eundo nunc ſi mittã hoc negociũ.ſ.cũ Aeſ. actũ.i.nihil agã pueruium eſt. nam qđ in te ſemel iudicatũ fuerit: id reſcidi & iterũ agi ſeu retracta/ ri nõ pt. vbi.i.poſtꝗ. rediero illuc.i.ex cypro, nihil eſt.i. nulla eſt reliqua ſpes. res.i.totũ negocium de hac oppſſiõe. refrixe rit. iã deſinerit eſſe recens, iã deferbuerit: iã nõ erit noua, ſꝫ iam obſoleta. & reiecta. diceturq; mihi ſup. a iudicib⁹ nũc demum.i. tandẽ ſero poſt tps venis ad agẽdum de re iã ſo/ pita: cur paſſus es tãdiu te opprimi? nec intenderis actionẽ, ſeu cur fuiſti negligens & remiſſus: ac nimis patiens, q iniu riã huc uſq; i corde potueris. Vbi erras? cum tps erat a gen di. ut. ita ꝙ ſatius erit.i. melius erit pdere ptium puellæ, ꝙ aut manere hic tãdiu.i.tãto tpe, quo nõ nauigo, aut pſequi ius meũ i iudicio. tũ.i.tũc. cũ rediero. Sy. Syrus finxit ſe nõ intellexiſſe oia iſta, ꝙ locutus eſt leno, illiq; aliud pponit. ne .i. vtrũ, iã enumeraſti. cõputaſti. id qđ putes rediturum ad te. ſ. ptiũ puellæ, qđ tibi redibit, qm̃ prius tua burſa eſt pfe ctũ: icũ eã emiſiſti. Sã. ne.i. vtrũ hoc. ſ. qđ ſeqtur eſt dignum il lo Aeſ. q.d. nõ decet iuuenẽ in hęc mala prumpere. hocie.i. utrum, decet ſup. Aeſ. iuuenẽ igenue icipe hoc.i. i ſua iuuen tute icipe malefacere. q.d. nõ decet deinde ſubdit ꝙ eſt de/ decet: vꝫ ut poſtulet Aeſ.i. velit: aut ſperet. aut expectet eri pe. auferre, abducere mihi hanc.i. meam puellam p oppſſio nem.i.p læſionẽ offenſionem & p ieptumiat uiolentiã op// primendo me emptorem. Sy. dicit ſeru⁹ hoc verbum apud ſe indicãs illũ lenonẽ iã remitti, neq; ita eſſe iſtantem vt pus leno labaſcit.i. aius cadit: ut Ciceronianis verbis vtar ita ꝙ eius aius inclinat & corruit. hẽo dicere ſup. uel quod dicam hoc vnum.i. hoc tm̃. vide.i. conſidera: delibera ſi ſatis placet

Merca/ tus

Srupu lus

Merca/ tus

Actum agere

Nihil ẽ:

Refui/ gere

Labaſce ſcere

Poſtula re

Laboſco

GVI. ℂINIECI.i. immiſi: incuſſi ſcrupulũ.i. moleſtiã ſolicitudi nẽ. & aſpitatẽ hoi.ſ. lenoni. Scrupul⁹, i de ſcrupulus dr lapil lus breuis & aſper latens i calceo, igerenſq; moleſtiã & ſoli citudinẽ ſuã aſpitate. de eo ſatis pus dictũ eſt. Sã. O ſcelera:

Scrupu lus

SER. ℂO SCelera: ſecũ ait hoc. ut.i. ꝗliter oppſſit me.i. Aeſ. vel Sy. In ipſo art.i. i momento tpis: quo iturus erã ad Cyprũ niſi venio eo.i. ad Cyprum. Nũc ſi hoc omittã. exigere rem meã. Agã.i. dicã eſſe actũ.i. amiſſum. Dicens mihi ita. Nũc demũ veis. Ad h̃ redit res, ut ſit ſatius pdere totũ, ꝙ ãt nũc .i. i pñti manere. Tãdiu donet placitũ deducat, & ita dimit tere iter Cypri, vbi maximũ utilitatis eſſet. Aut tũ.i. poſtꝗ rediero pſeq placitũ, cũ ꝗſſa eẽt illa placitatio. Cũ Sy. vide ret eũ ita ſecũ murmurat ait. Iã ne &c. Redditurã.i. reddẽ dã. q.d. deliberaſti apud te ꝗtũ inde recipias, hoc ne incipe. .i. decuit eũ. Labaſcit. Poſtea exaltat vocem. unum hoc cal/ lide eũ tractat more mercatoris, qa dimidiũ offert vt beatũ ſe iudicet, ſi poſtea totũ recipiat. q.d. ꝗre ducerẽ te p att ba ges, hoc vnũ hẽo ad vltimũ: qđ tibi dicã. Fac uiuidum ſum mã tuæ pecunię, ut dimidiũ recipias potius ꝙ venias i picu lũ, i.i iudiciũ. vbi dubiũ eſt an pdas totũ: an ſerues totum.

ℂDiuiduum

DON ℭ DIVIduum face.) Hoc eſt diuide: figura μακρολογία.
Diuiduum face — Diuiduũ, a diuiſione, Dimidiũ, a dimẽſione dicimus. ℱ Mi
nas decem. Scit illum viginti poſſe accipere, ſed idcirco
agit, ut optet leno qđ paulo ante nolebat. ℱ Corradet alicũ
Dimidium — de.) Alicunde: dictum eſt quaſi habentis, nam nec ipſa
in promptu ſunt. ℱ Hei mihi etiam de ſorte nunc venio in
Sors — dubium miſer.) Sors eſt
ſumma, cui extrinſecus ac
quiritur fœnus. Ergo ſor
tem dicit de p̃tio quo em
pta eſt: id eſt uiginti mi
nis. Et uide illum damno
potius exclamare q̃ iniu
Venire i dubiũ — ria. ℱ Nũc venio in dubi
um. Id eſt in periculũ. Vir
gili. Nec tibi deſertę ĩ du
biis coluiſſe Dianã Pro
fuit. ℱ Omnes dentes labe
fecit.) Iniuria lenoni tũc
dolet cum adiuncta dam
no eſt: ut ſupra. Quando
eũ quæſtũ occeperis: acci
piunda & muſſitanda in
iuria adoleſcentium eſt. Vel idcirco enumerãtis cõtumeliis
adiecit: etiam inſuper defraudet. Et vide ut eadem quę di
xit ſupra repetat: ſed ardentius tamen & cum αὔξησις. Sic
Virg. in maius repetit, quod non ſemel dicit. ℱ Colaphis tu
Tuber — ber eſt totum caput.) Tuber, eſt genus cibi collectum ex tu
mentibus. & quaſi prægnantibus arenis. plus autem hic q̃
ſupra, dixit. Supra enim dixit: Plus quingentos colaphos
infregit mihi. hic vero, Colaphis tuber eſt totum caput.
Defraudare — ℱ Etiam, inſuper defraudet. αὔξησις apta lenoni auaro. nam
honeſtior perſona non hunc ordinẽ faceret. ℱ Defraudet.)
Fraude decipiat. ℱ Nuſq̃ abeo.) Hoc dictum, vim habet cõ
minantis: niſi illud cum contemptu ſuſceperit Syrus. ℱ Vt
lubet.) Negligenter ſeruus reſpondet: ut rogetur a lenone.
ℱ Nunquid vis quin abeam?) Hæc eſt plẽa locutio. Nunqd
vis, nec deſiderat ſupplementem. & hoc vel dicto diſcedẽ
tes ſolent. Quin nunc quare non ſignificat. ℱ Immo hercle
Vtut — hoc quæſo utut hæc ſunt facta.) Ipſe ſibi ſatisfacit. Vtut
enim quoquo modo ſignificat: diuerticulum ad preces fa
ciens. ℱ Potius: q̃ lites perſequar.) Quia dixerat Aeſchinus
Nunc vide vtrum uis: argentũ accipere: an cauſam medita
ri tuam. ℱ Meum mihi reddat.) Sortem: quam ſolam ſupra
recuſabat. Et oratorie: non enim quanti emi dixit: ſed, inui
dioſe meum mihi reddat. ℱ Saltem.) τὸ ἐσχατον natum ẽ
autem a captiuis ſaltem: qui nihil aliud præter ſalutem a
victore petant. ℱ Scio non te vſum ante hac amicitia mea.)
Figura ἀποπομπή, per quam oſtendit ſe fideliter pro
mittere: quod promittit. Vergilius: Scio me Danais e
Mẽor — claſſibus vnum, Et bello Iliacos fateor petiiſſe penates.
Gratus — ℱ Memorem me dices.) Figurate eſt inducta promiſſio
Sedulo — præmiorum. Et bene vtrunque narrat. nam non continuo
q memor eſt, ẽt gratus eſt. Memor eni eſt: q apud ſe memi
nit. Gratus qui meruit hoc nomine uocari, dum vicem red
dit. Nã multi ſunt memores: ingrati tñ. ℱ Sedulo fa.) Sic p
mittit, vt nihil ſua intereſſe credatur. ℱ Sedulo.) De indu
ſtria: ſine dolo. ℱ Sed Cteſi. vi.) Aduentus in pſcenium perſo
narum: cum conſulto conſilio fingũtur a Poeta, tanq̃ ſuperue
niant aliis rebus in medio poſitis: quæ ipſarum interuentu fi
niant: mire tñ: quaſi ex argumẽto ſit, ut futuri actus ſui: an
teq̃ loqui incipiat, deſcribant. ℱ Lætus eſt de ami.) Hoc len
tius, & ſummiſſe. ℱ Quid qđ te oro?) Deeſt agis: & deeſt
ego. ℱ Quod te oro? Aut ſi qd aut pp qđ: intelligimus.
ut ſit. Quid mihi nõ rñdes de eo pp quod te oro: aut ſi qd
te oro? Et q̃ qñ faſtidioſum lenonẽ fecit Syrus: ut optans
ille deſperãdo viginti minãs accipiat. nam & ſupra nõ in
tendenti dicit totiens in uno ſenſu hoc idem Syrus de ami
ca. Poteſt hoc & interrogatiue pronunciari.

Serues ne, an perdas totum, diuiduum face.
Minas decem corradet alicunde. AS. hei mihi,
Etiam de ſorte nunc venio in dubium miſer.
Pudet nihil, omnes dentes labefecit mihi
Præterea colaphis tuber eſt totum caput.
Etiam inſuper defraudet? nuſquam abeo. S. ut lubet,
Nunqd vis, quin abeã? SA. immo hercle hoc quæſo Syre,
Vt ut hęc ſunt facta, potius, q̃ lites ſequar,
Meum mihi reddat: ſaltem quanti empta eſt, Syre.
Scio non te vſum antehac amicitia mea,
Memorem me dices eſſe, & gratum. S. ſedulo
Faciam. ſed Cteſiphonem video lætus eſt
De amica. SA. quid quod te oro? S. pauliſper mane.

ℭ NE. i. utrũ ſerues. i. velis ſaluare: & recuperare: ſeu cõſer — CVI
uare. an pdas totum. i. puellã & p̃tium potius q̃ venias in
piculũ. face p fac. diuiduũ. i. fac diuiſionẽ, hoc eſt diuide. &
Diuiduum — declinet hoc diuiduum dui. hẽmus ẽt diuiduus a um. dimi
dium ãt dr a dimẽſiõe. diuide ergo illas vigiti minas p me
Diuidium — diũ ipſe Aeſ. nõ hñs pecunias de ſe corradet. i. difficulter cõ
tra het: cõparabit, abdu
Contradere — cet: auellet: extorq̃bit exi
met, abſtrahet. aliũde. ſ.
ab alio loco vł ab alia oc
caſione. decẽ minas, quę
Abradere — ſunt p pte media. Abra
dere ſignat p vim auſer
re. San. hei mihi. i. dolor
afficior. ẽt nũc ego miſer
venio in dubiũ. i. in peri
culũ. de ſorte. i. q̃tum ad
ſortẽ. i. ſummã principa
Sors — lẽ qua empta eſt puella,
videlicet. xx. minarum. ſors
eni eſt ſumma: cui extri
ſecus requirit. fœn⁹, ait
Do. nihil pudet: eũ ſup.
Labefacere — vel nihil. i. nõ, vel neq̃q̃ pudet eum male facere. ſ. Aeſch. q. d.
nullatenus erubeſcit male agere. Labefecit. i. labare, hoc eſt
ruere fecit, & decidere, ac fregit mihi oẽs dentes. p̃terea. i. in
ſup. totũ caput meũ eſt tanq̃ ſup. tuber. ſ. tanq̃ illud genus ci
Tuber — bi naſcentis intra terrã: qđ ruſtici truffam vocãt. Eſt autem
tuber vt ait Don. genus cibi collectum ex tumẽtibus: & q̃ſi
p̃gnãtibus arenis. Nunc ergo dicit totum caput meum eſt
ita tumens & inflatum ut tuber, colaphis. i. p alapas. q. d. ex
freq̃ntia colaphorum totum meum caput eſt turgidũ & infla
tum. ẽt inſuper. i. p̃ter p̃dicta. defraudat. i. deradit, deterit p
fraudẽ deducit de p̃tio a me dato p puella. ac ppea nuſquã
abeo. i. non pficiſcor in aliquẽ locũ ad mercatũ: ſed agã ad
uerſus Aeſ. Sy. ut lubet. i. quẽadmodũ vis facito: tuo ipſius
arbitrio relinquo. q. d. non curo. deinde fingens uelle diſce
dere inqt, nunqd uis aliquid aliud a me ſcire: uel mihi pice
re. qn. i. qnimo. abeã. i. diſcedam. poſtq̃ interrogauit nunqd
uellet ſtati ſubaudit, & q̃ſi corrigẽdo ſe ingens melius eẽ ut
diſcedat. Don. dicit. ibi capi qn p quare, & tũc eſſet ſenſus
q̃re diſcedã. Sã. Immo. i. ſed hercle q̃ſo hoc qđ ſeq̃tur o Sy.
vtut. i. vt cũq. i. q̃liter cũq; ſeu q̃do hęc fcã ſunt ab Aeſ. q. d.
dimiſſis oibus offenſis. meũ. i. res mea. hoc ẽ puella vel præ
tiũ reddat mihi potius: q̃ ſeq̃r lites. i. potius q̃ litigemus: &
Agã i Aeſ. ſaltẽ. q ſalutẽ. hęc pticula nata ẽ a captiuis: q cęte
Saltem — ris rebus deſpatiis ad min⁹ (ut dici ſolet) ſalutẽ petãt ſaltẽ
inq̃ reddat mihi tñ q̃tum. i. q̃to p̃tio empta eſt. ſ. puella. Sy.
ſcio te nõ eſſe vſum añ hac. i. añ hoc tp̃s mea amicitia: ſi hoc
feceris, dices me eẽ memor recordãdo bñficiũ & gratũ repẽ
Mẽor — dẽdo. ſeu gr̃am referẽdo. nã mẽor ẽ: q apđ ſe meminit, gra
Gratus — tus, vicem reddit ſeu moes repẽdit. multi ãt ſunt memores
igrati tñ. Sy. faciã ſedulo. i. laborabo vehemẽter. iſtãter, de
iduſtria: ſine dolo, ut ibi tuũ reddat. ſed video Cteſiphonẽ
Pauliſp. — p̃paratio ad aliã ſcenã ẽ, deide lẽti⁹ & ſũmiſſe ſubdit, ipſe lę
Parum per — t⁹ eſt de amica. i. pp amicã: q̃ poti⁹ eſt. Sã. galento uidebat i
aliũ occupatũ Syrum, timuit ne nõ intellexiſſet, qđ eũ rogaue
Aliq̃tiſper — rat: & iõ eũ iterrogat, qdnã ſit illud qđ rogauerit: ut faciat
piculũ teneat Syr⁹ memoria: nec ne. qd. ẽ. ſup. qđ. oro te: nã
Tãtiſp — oro regit duos actõs. i. qd ẽ qd te facere veli? Sy. mane. i. ſi
Duntaxat — ſte verba. deſine loq tace: expecta hẽas patientiã. pauliſper
. i. aliq̃diu. nã parum, pauliſper: aliquãtiſper duntaxat dicun
tur de tempore ſimiliter & tantiſper quod eſt tandiu.
ℭ ETIAM de ſorte. i. de capitali cẽſu. Inſup defraudat — SER.
. ſ. rẽ meã. Nuſq̃ abeo: imo placitabo. Nunqd uis. ſ. aliud q̃
dicas mi. Quin ecce abeã. i. abibo. Immo. Iã flectit leno ad p̃
ces faciẽdas: cũ videat ſũmã capitalis diminui: & orat ſal
tem ſummã illã ſibi reddi, & accumulat p̃ces promiſſione
quã dicat: Syre ſcio &c. Vtut. i. q̃tũcũq; iniurioſe ſũt fact

ACTVS II. SCENA TERTIA.

Iambici quadrati acatalectici.

CLITIPHO, ADOLESCENS, SYRVS.

C. ABS quis hoīe, cū eſt opus, beneficiū accipe gaudeas.
Vero enimuero id demum iuuat: ſi, quem æquum eſt bene facere, is facit.
O frater frater, qd ego nunc te laudē! ſatis certe ſcio
Nunquam ita magnifice qdquam dicā, id virtus qn ſupet tua
Itaq; vnā hāc rē me habere præter alios præcipuam arbitror:
Frater homini neminē eſſe primarū artium magis principem.
O Cteſipho. C. o Syre, Aeſchinus vbi eſt? S. ellum, te expectat domi. C. hem,
S. Quid eſt? C. quid ſit? illius opera Syre nūc viuo: feſtiuū caput

DON. ABs quiuis hoīe, cū eſt opus, bñficiū accipere gau.) In hac ſcena, gratiarū actio eſt ex pſona eius cui preſtitit: & eius cui pſtitum eſt: & ex ipſi⁹ pretii quātitate Nā omne qd gerit̄ aut in rebus eſt, aut in perſonis, aut i attributis eorū. ¶ Abs quiuis hoīe. Bene ſic cœpit: dicturus: o frater frater. Et qui ſm regulam dixit, qa dicimus. Quibus, cæterū a Quo Quis facit, non Quibus. Et incerta diſtinctio eſt: cum eſt opus accipere bñficiū: vl cū bñficiū eſt opus. Hoc vetus eſt: illud cōiter. ¶ Id demū iu.) Oñdit pl⁹ eſſe qd iuuat: q̄ gaudiū. ¶ Is fa.) Bñ, ſub audiendū eſt bis nu/mero. ¶ O frater frater.) Vir. Et fratrem ne deſere frater. Vnū relatū eſt ad appella/tionem, alteꝝ, ad laudē: & ſubaudiēdum vt videat̄ q̄ſiuiſſe qd

Quid vltra diceret: & plus inuēire ſe nō potuiſſe q̄ frater. ¶ Quid ego nūc te la.) Quid, pp qd. Et, nūc te τωνελαττισμῳ additum eſt de ſupfluo. Vt, Tu nūc Carthagine altæ Fundamēta locas. ¶ Quid ego nūc te lau. Quia laus, genus cāæ eſt, qd nō adhibet̄: niſi dubiæ rei. ¶ Quid ego nūc te laudem? diſtinguēdū. Quid āt: p utqd? ¶ Nunq̄ ita magnifice.) Deeſt q̄ u ſit: q̄ nunq̄ ita magnifice. Duplex cā ē omittēdę laudis ſi rea aut nimium mala eſt, aut nimium bona. ¶ Id virt⁹ qn ſuperet.) Bona περιφρασις, uirtus tua potius, q̄ tu. ¶ Ita que vnam, hanc rē me hře.) Itaq; & ſubiunctiuū pōt eē media ſyllaba correpta: & ppoſitiuum: pducta eadē ſyllaba, ut

Itaque ſi itaq;. ¶ Fratrem.) Noue dixit vnam rem frem. ſed ego puto Fratrem non ſubdiſtinguendū: ſed legendem contexte vſq; ad Principem. nam ſi diſtinxeris fratrem: erit bis, vt arbitror, ſubaudiēdum. & ſupra, & infra. q̄ ſi fratrem inferioribus iunxeris: & cum admiratione pronunciabit̄: & ſubaudietur Quam mihi. Hāc ſane locutionem ſcire debemus pp pſonam elaboratam: nam nimium gaudet. & ruſticus adoleſcens eſt qui laudare conatur Aeſchinum, quaſi titubans,

Nemo homo & peue balbutiēs. ¶ Hoiem neminē) Noue auribus noſtris, ſed veteꝝ conſuetudine locutus eſt: nam cum neminem hominem, qd opus fuit dicere, hoiem neminem? Sed vt diximus figura eſt ἀρχαϊσμος. ¶ O Cteſipho.) Mire cœpit gaudium ſignificans, O Cteſipho. ¶ O Syre.) Ille vt pręuidēs hic, vt qui non pręuiderit, o dicit. ¶ O Syre, Aeſchinus vbi eſt?) Bene ſtatim de illo, cui agebat gratias, loqui cœpit. ¶ Ellum.) Ecce illum, vel pronomen eſt, vel aduerbium demonſtrātis. Alii interrogatiue legunt: vt ſit, ellum dicis? te expectat domi. Vt ſit ellum pnomen. i. illum. nam & illum & ellū & ollū veteres dixerunt. ¶ Domi.) Aduerbiū eſt in

Feſtiuū caput loco. ¶ Hem.) Interiectio eſt lætantis. ¶ Feſtiuū cap.) Huic cōtrarius ſenſus eſt, Ridiculū caput. Alii putant, feſtiuū ca

Caput put, nō Aeſ. intelligēdum, ſed orōnis quā habet Cteſi. agēs grās frī. Id in Eun. q̄ venuſte, qd dedit principiū aduenies. Qd ſi eſt, nihil pōt ſupra hanc laudationem: nā ſupra factū erit accipiēdū. ſed male. nā caput Aeſchini intelligo. i. ipſū Aeſ. vt in toto para ſit p ſυνεκδοχην: i in qua figura & pars p toto ponēda eſt: quę aut eminet ex toto, aut maioris pcii eſt ad id qd agit̄. Qd ipſū ſic eſſe obſeruatū a bonis auctori

Opera bus, ſi exēpla ſυνεκδοχης penitus ɔſiderare ſtudes, iuenies. ¶ Illius op.) Dicēdo opa, & corporeū laborē Aeſ. oñdit, & religionē vt. Hūc mihi dappriū ſata nocte laborē, Hāc opā. Hāc religionē ait, vt annua magnę Sacra refert Cereri lætis opatus in herbis. ¶ Quid ſit?) Deeſt q̄ris? ſed eſt admirātis magis, q̄ interrogātis. ¶ Illius op. nūc vi.) O mirā ampli

ficationem bñficii. non dixit illius opa amicā habeo, ſed qd ſatis graue, & ſatis amatorium, Illius opera viuo inquit.

ABa &c. Hic cōtinetur Aeſchin. cōmēdatio a fratre Cteſiphone acta: & veluti gratiarū actio pro eo beneficio: quo Aeſchinus eū affecit, & eripiēdo illi amicam: & cū eius ſubeundo famæ periculum. Cte. loquit̄ pri/ GVI.
mo hæc ſecū reminiſcens bñficioꝝ & beneuolentię fratri, & eius affectionem i ſe laudans. gaudeas, ſecunda perſona pter/ita: quaſi gaudeat̄ impersonaliter diceret̄. vl ſic gaudeas i. gaudeat aliquis. q. d. ſa/teor q̄ gaudiū eſt accipere bñficiū. qd dicōt placitū recipere. abs. quiuis. i. abs quolibet noie. nā quiuis hic eſt ablt̄us ſingularis. quis. n. facit a quo uel a q in ablt̄o: ut oībus liquet: cū. i. qñ op us eſt. i. cum eget̄ bñficio alieno. veꝝ enīuero. i. certe. id. ſ. bñficiū accipe cū opus eſt demū. i. ſolū. iuuat. i. nō ſolū affert gaudiū ſed ēt delectationē: qd nō fac id qd prius dictū eſt: vз abs quis noie bñficiū accipe, cū opus eſt, ſi is bñ facit quem æquū eſt. i. bñfacere, vtputa frem. O fr fr. prius eſt vocantis: poſterius eſt laudis. qd. i. cur ego nūc laudem te ſatis: certe ſcio q̄ ſup. nunq̄ dicā q̄cq̄. i. aliqd ita magnifice. i. ita ſublimi & graui ſtilo. qn. i. q̄ tua virtus. non ſupeſt, i. nō excedat id qd. ſ. dixero magnifice. i. itaq;. i. ſō: vel ſint duo verba. i. & ita. arbitror. i. puto me hře hanc vnā rē præcipuā, pter alios. i. vltra cæteros: vз neminē hominē i. nullū hoiem. frem. i. q ſit fr. eſſe magis alicui ſup. q̄ mihi principem, appoſitiue dictū. i. q ſi princeps primaꝝ artiū. i. optimaꝝ virtutū vtputa q magis colat pietatem fr

nā. primus, n. ſignat aliqñ optimus: vt primus Danaum p optimus. vt interpretat̄ Priſ. Itē artes ſæpe a Cicerone po Primus
nunt̄ p virtutibus. Sy. offert ſe nunc Syrus Cteſiphoni. O Cteſiphon: hoc vocātis eſt & incitātis ad ſe reſpiciendum. Ars.
Cteſi. o Syre. vſus eſt eodem genere dicēdi: quaſi oblitus qd dixiſſet. Syrus adeo erat gaudio elatus, & hoc dictū eſt vultu hilari, & gratulabūdo ob aduētum eius. Vbi eſt Aeſ. Ellū. i. ecce illic eū expectat te domi. Cteſi. Hem: hic eſt aduer Ellum
bium lætantis. Sy. qd eſt pp qd gaudes. Cteſi. o Syre petis qd ſit: nunc viuo cū prius languerem non habita ea. quam deperibam. opa. i. induſtria labore: opatione illius Aeſ. o caput feſtiuū. i. lepidū: iucundum: elegans: aptum: cuius cōtra Fe ſtiu.
rium eſt ridiculum caput: vbi ponit̄ para pro toto. i. o Aeſchinum feſtiuum. i. dico Aeſthinum lepidum: iucundum.

ABa quis, Inducitur Cteſipho tū quia res eius agiaur vnde gaudere debet: tū ēt ut eius ſolicitatione citi⁹ ſoluat̄ argentum. Ecce pmittit̄ gaudēs loquēdo ſecū q̄ſi ad ſecundam pſonam. Et hæc eſt ſumma ſnia. A quocunque accipias beneficium gaudendū eſt tibi, ſed tū potius ſi ab amico recipias. Ec hoc eſt ab. ſ. q. &c. Et quia hoc dicat ſupponit. o fratrē Pręcipuam rem. ſ. fratrem. primas artes vocat q̄ ſtrenuus erat in meretricibus rapiendis, & i omnibus lenociniis faciendis. Hem gaudendo dicit. SER.

IBi fratrem hoiem &c. textus: quem cum cōmētario h̄ offendi, habuerat hominī: ſed iuxta mētem Donati & etiam commentatoris feci hominē. ordo autē ſatis arguте collectus eſt a Guidone noſtro. Verum Donatus ut eſt acri uir ingenio, contexte atque continue legendum cenſet. & tanquā ex languenti adoleſcentis ruſtici aio orōnem eſſe prolatam. Si āt relatiuum ſubaudire velimus ut ſępe i Virg. vt primo Aene. Vrbs antiqua fuit Tyrii tenuere colo ASCE.

ni ſubaudi

ubſubaudi quã.& in eodẽ, Eſt in receſſu longo locus inſula portũ. Efficit obiectu laterũ. Et rurſus i eodem. Eſt loc⁹ He ſperiã &c. ſubaudi quam. Si inq̃ ſic hoc loco ſubaudiatur re latiuum quo: ordo eſt. Arbitror me hũc hanc rẽ pcipuã fra trem. ſ. quo neminem. i. nullum hominẽ arbitror magis pri cipem primarum artium, ſed Donato ſuffragor.

credidit amari meretricẽ. ⸢Nihil pote ſupra.) ἐκλειψις p admirationem eſt: ſubaudiendum eſt enim vel eſſe. vel dici Et pote pro potis, ut magne p magis: τῷ ἀρχαισμῷ. ⸢Sed qſnam? foris crepuit.) Reſonuit: ut decrepiti dicti ſunt cla moſi ſenes. Foris ſingularis numeri nominatiui caſus. ⸢Ma ne.) Mane gaudentis eſt hoc dictum, non operiri iubentis.

Cte / Deci / piti i / bes

DON. ⸢Q VI N oia.) Ad miratiue qn: & ſic p/ nunciãdum qn: τὸ παρ γελχον, vſq; ad Male/ dicta famã. Maledi/ cta fa.) Maledicta, aut lenonis: aut Demeæ. Famam ãt: ppſi nã ſi aliter accepe ris: idẽ maledictum videbitẽ: & mala fama. ⸢Præ meo. cõ) Id eſt mei cõmodi cõparatiõe: ut in Eunu. Hic ego illũ cõ tẽpſi p me. i. mei cõparatione. ⸢Meũ a. & pec.) De rapienda meretrice. & amãda. ⸢Meũ amorẽ, & pec. Cũ dixiſſet. Oia duo tm̃ itulit maledicta & famã, ut: Oia Mercurio ſilis, vo cẽq; colorẽq;. Et hoc vt ſit defect⁹ qda itellig: d⁹ ex affectu grias agẽtis. ⸢In ſe trã.) Pulchra παρεμφασις, qua erratura ẽ Soſt. circa Ae. quẽadmodũ ia errauit Demea, eo q ab illo

Præ

Qui omnia ſibi, poſt putarit eſſe præ meo commodo
Maledicta famã, meũ * amorẽ. & pctm̃ in ſe tranſtulit. *al. s. laborẽ*
Nihil pote ſupra. ſed * quiſnã foris crepuit? S. mane, ipſe exit fo
(ras. *al. prodnã.*

GV. ⸢Q VI putant oia incõmoda eẽ ſibi poſt ponẽda. i. ɔtẽnenda a ſe. q̃ aũt ſint incommo da ſubdit, videlicet putauit cõtemnenda maledicta. i. contumelias: ɔuitia probra, improperia. famã. i. malũ nomẽ. præ meo cõmodo. i. cõparatione mei cõmo di. tranſtulit i ſe. i. aſcripſit meũ amorem & pctm̃ de rapiẽ da puella nihil pote. i. nõ poſſibile erat ſup. facere aliqd ſu pra. i. vltra q̃ fecit. Perſi. Qui pote vis dicã? pote dixit pro poſſibile. alii hñt nihil ſupra pt: tunc ẽ ſenſus: Nihil vltra pt fieri vel aliquo poſtulari. Sed quis nam fores crepuit. i. pul ſauit: vnde decrepiti dicti ſunt clamoſi ſenes. Sy. mane ma ne, gaudentis eſt hoc dictum: non inuitantis expectare

Pote / Decer/ piti

DON. VBi ẽ. ẽ ſa) Mi re Aeſ. ſeruat aduerſus leno nem ſupbiam, q̃ oſten ditur tãto eẽ alienior ab amoribus meretri cis quanto audacior in lenones. ⸢Mene q. nunqd nã ef.) Sperat nunc leno. ſe aliqd ac cepturũ pp ɔuitiũ, ut alibi: Minis viginti tu illã emiſti quę tibi res uertat male: argenti tm̃ dabitẽ. Et uide q̃ti facit leno p lucro iniuriã, q ſe ſacrilegi noie ſignificari non ſolũ nõ dolet, ſed ẽt cupit. Oportet ãt: Mene, q̃rit cũ q̃dã geſticulatiõe & ſubſultatione ſpantis lenonis ad h ſe q̃ri vt accipiat, pnuntiare. ⸢Occidi. ni. ui.) Occidi: nõ quia ſacrile gus dictus eſt ſed qa nihil accipit. & ſiẽ geſtũ ɔſidera loquẽ tis ex uerbis. ⸢Occidi. ni. vi. Mire hoc verbo appet inuultu lenonis & ſpem mortuã: & extinctum gaudiũ. nã & apta ἐκλειψις hęc dicẽtis, Occidi, nihil video. neq; addidit pfer ri: aut qd tale. ⸢Hẽ.) Interiectio repentine rei. ⸢Opportũe te ip. q̃r.) ἀσυνδετον. deeſt venis: nõ. n. ſeq̃nti nectitẽ. ⸢Quid ſit Cte.) Quid ſit. blãdũ initiũ ẽ. nõ. n. iterrogaticum ipſe dicat. In tuto eſt ois res. mox ipſe in ſubditis ſã hęc addidit pter naturã qõis. ⸢Quid ſit, Quid agitẽ? In t. ẽ ois r.) Qua ſi amatorijoẽ dixit negociũ de amica. An ois res, & lenonis iurgiũ: & ſuſpitio pris Demeę? ⸢Omitte ve.) Vero: abũdat aut correptiuũ ẽ: ĩ adudũ nõ omittentis. ⸢Ego il. her. ve. o.) Apparet nõ nũc pmũ dici Cteſiphõi ab Aeſ. o mitte triſti tiã tuã, nec nũc pmũ rñſum, omitto. & iõ additũ ẽ: Hercle vo qa nũc demũ data ẽ plena ſecuritas. ⸢Triſtitiã tuã.) Sic dixit, q̃ſi nimiã. ⸢Qui qdẽ te ha. fr.) A cuẽdũ Te. ⸢O mi g.) Mi, me⁹, ſed vtõ dixit caſu. ⸢Corã i os te la.) Corã ad ipm ptiet quẽ laudat: & ad eos q audiũt, i os, ad ipm q laudat. Nã corã laudat, q nõ tacet ap alios: & h agit nõ p epſam. ſed ipſe pñs. In osq apud ipm loqt quẽ collaudat. ⸢Lauda re am.) Quia laudauit ⸢Ne id aſ.) Antiq̃ ἐκλειψις deeſt eni cã Aſſentandi, adulãdi. Et vtrũ deeſt cã: an ad * ipam li tem ſic dr? ⸢Ne id aſſen. Specta ſi nõ ruſticus adoleſcens eſt, & puriſſ:e ſimplicitatis, adeo: ut etiã uelle laudare frẽm ni mio pudor nõ poſſit, hoc ſolo qa pñs eſt: cum illum nimiũ laudarit abſentẽ. ⸢Quã qdẽ ha. gra.) Variemũ. n. intulit: q̃s gratias agenti. ⸢Quod Quis. ⸢Age inepte.) Nõ eſt iiuria quia & maior frater eſt: & blanda dicturus.

In os laudare / Aſſenta ri

ACTVS II. SCENA QVARTA.

Iambici quadrati acatalectici

AESCHINVS, SANNIO, CTESIPHO, SYRVS

AE. VBi ille eſt ſacrilegus? SA. mene quærit? nunquid nã effert? occidi
Nihil video. AE. ehẽ opportune, te ipm q̃rito. qd fit
in tuto ẽ ois res: omitte uero triſtitiã tuã. (Cteſipho?
C. Ego illã Hercle vero mitto, q qdẽ te hẽam frẽm, o mi Aeſchine
O mi germane: ah vereor coram in os te laudare amplius.
Ne id aſſentãdi magis, q̃ q habeam gratum, facere exiſtimes
EA. Age inepte, quaſi nunc non norimus nos inter nos Cteſipho.

GV I. VBi eſt &c. Hic continet fratrũ duorum collo/ quiũ lenonis ſolutio p Syrũ redditus pecu niis. Aeſchi. ubi eſt il le ſacrilegus. i. ille ne/ farius leno. Sã. putat lenoſe queri, vt pecu/ nias accipiat, ut erat amariſſimus. mene. i. utrum quęrit me? & non quærit pro me, ut liberatores aliqui putant, nunquid nã. i. nõne aliquid. effert: id eſt affert. quod ſim habitatur⁹, deide vbi aſpexit diligenter ſubdit. occidi. perii nihil video eum afferre, ut pecuniam mihi reddat. Aeſchi. hem, interiectio hic repentinæ rei oſtẽſiua. opportune. i. tempeſtiue audiuẽ ſti ſup. quęro teipſum: & non quæro pro te. o Cteſipho qd fit. i. quid agitur. hoc additum eſt pręter naturam quæſtio nis. omnis res. i. totum negociũ, & de amica & de lenonis iurgio, & de ſuſpitione patris. eſt in tuto. i. extra periculũ vero, hic particula corripientis eſt. omitte tuam triſtitiam Cteſiph. ego vera facile omitto illam triſtitiam. qui. ſ. ego quidem. i. certe habeã te fratrem. q. d. ita mihi propriũ cui morem debeo gerere. o mi Aeſc. o mi germane. i. frater vte rine. ad interiectio dolentis ſe non laudare porumpere in eius laudes. Vereor laudare te ampli⁹. i. vlteri⁹ i nos. i. apd te. in conſpectu tuo, ante faciem tuam. coram. i. in preſentia tot auditorum. vel coram. i. præſentia iter, vt ſic dicam nõ per epiſtolam. ne exiſties. i. iudices. me facere id. i. te lauda/ re magis cã ſup. aſſentandi. i. adulandi: blandiẽdi. quicquid habeam gratum beneficium a te mihi impenſum. ſ. Aeſ. o ie pte nõ eſt iniuria: quia eſt maior frater. age. vel hortantis eſt aduerbium & deterentis ab illa opinione nõ audendi lau dare eum velſit verbum. q. d. dic q velis, quoniam nõ ſũ id puraturus: quod exiſtimas & timesq̃ſi nunc. i. nunc primũ adhuc norimus. i. cognouerimus. nos inter nos. i. mutuo, in uicem hoc eſt times ne putem te aſſentari quaſi nũc primũ venerimus in cognitionem alter alterius.

Nunqd nam / Age horta/ tis

SER. VBi eſt. Inducit Aeſchinus: cur frater ſuus cõgaudeat de re ſua: & oret eũ vt quanto citius lenoni reddat argentũ. Ne p hoc aliquo modo fama de amica ſua ad alterius pris defluat. Hẽ. ſ. o Cteſi. oportet &c. In os. i. i preſentiam, & pene in eum locum. q. d. pene abducta eſt ad Cyprum antequam mihi ſis confeſſus amorem tuum.

DON. ¶HOC mi.do.) τῷ ἰδιωτισμῷ. Mihi dolet, ꝑ doleo. & dolet bis ſubaudiēdū ē. ¶ Et pe.in eū lo.re.) Inſinuatio bñficii ex periculo & dificultate hoc tp̄s, ¶ Vt ſi oēs cu.) Nō ſi ego tantūmō aliis aduerſantibus. ¶ Pudebat.) Deeſt, fateri, ¶ Stultitia eſt iſthæc.) Hoc.ſ. fateri ei q ipſe pr̄i nunq̄ cælauerit. ¶ Tā ob par.rē.) Ergo diminutiuis adiungiē tā particula, & deeſt perire ſed [illegible] ta cet. ¶ Tā ob par.rē.i. meretricē: Et bene hic dicit Aeſ. quaſi q maiora expertus ſit: ideſt vitiū virginis. ¶ Pene e pa.) I. eſt fugeē quia amatores comici cito cōminantur pr̄iam ſe deſerturos, ut amicæ ſequātur. ¶ Pene e pa. [illegible] Menāder, mori illū voluiſſe fingit, Terent. fugere.

Mihi dolet — Tā paruula

¶ SED hoc qd̄ ſequiē dolet hi.i. pp qd qd̄ ſequitur doleo & idigne fer, nos ſciſſe ď tuo amor, pene.i. fere, ſero .i. poſt tp̄s, quo ſcire debeamus. & dolet mihi inq̄ nos vel rem ſeu negociū. pene.i. fere, rediiſſe pro peruēiſſe. in eū locū.i. in eū ſtatū, ut ſi oēs cupent auxiliari tibi. nihil.i. nō, vel nequaquā poſſent auxiliari tibi. Cteſi. me ſup. pudebat fratri.i. amorē meum. Aeſch. ah, interiectio oñdēs dephenſam, ſeu cōparatā eſſe cām cęlatōis. Illęc res ſupp. videlicet celaſſe ob id eſt ſtultitia .i. in conſideratio, ſecot dia q̄dam. nō āt ē pudor, q in iuuenib⁹ eſt ꝓbādus. turpe dictu eſt.i. pudēdū ad dicēdū vl̄ ut dicatur. te ſup. velle perire. aut pene.i. fere fugere ex patria. ob id.i. pp rem.i. puellā amatā. tā paruulam.i.

GVI. Dolet, hoc mihi

Sed hoc mihi dolet, nos pene ſero ſciſſe, & pene in eū locum
Rediiſſe, ut ſi omnes cuperent, nihil poſſent auxiliarier.
C. Pudebat. AE. ah, ſtultitia eſt iſtæc, non pudor, tā ob paruolam
Rem pene ex patria. turpe dictu· deos quæſo ut iſtæc prhibeāt.
C. Peccaui. AE. quid ait tandem nobis Sannio? S. iam mitis eſt.
AE. Ego ad forum ibo, ut hunc abſoluā· tu intro ad illā Cteſipho.
SA. Syre inſta. S. eamus: nāq; hic properat in Cyprū. SA. ne tā qdē,
Quamuis etiam maneo otioſus hic. S. reddetur, ne time.
SA. At ut oē reddat. S. oē reddet, tace mō; ac ſeqre, hac. SA. ſequor.
C. Heus heus Syre. S. hē, qd ē? C. obſecro hercle hoīem iſtū impuriſſimum
Quāprimū abſolutione, ne ſi magis irritatus fiet,
Aliqua ad patrē hoc pmanet, atq; ego tūc perpetuo perierī.

¶ Turpe di.) Tu fugere.ſ. & deeſt: eſt. ¶ Vt iſthæc. p.) Id eſt exilium, fugamq; patriæ. ¶ Peccaui.) approbauit ex periculo magnitudie beneficii. ¶ Quid ait tā.nō.) Nobis τῷ ἰδιωτισμῷ additū ē. nō.n. Nobis itelligēdū ē. ¶ Iā mi.ē.) Quia de Bacchatus eſt ſupra leno, iam mitis ē: dixit. ¶ Ego ad fo. ibo.) Tunc.n. in foro & demēſæ ſcriptura magis: q̄ ex arca domnq;, uel ciſta pecūia numerabaē. ¶ vt hūc ab.) Ideſt, vt hūc reddito illi pretio dimittam. Nā uelut ligati ſunt, qb⁹ debeē aliqd dñr ēt ſerui illi ſoluūq cū debitores pretiorum fuerint: pecuniā reddūt debitā. Eſt ergo abſouāt ꝓ, a me ſoluā. An locaē in triſtitia lenonis: q ille cū barba lenonia t & mœſto vultu ſeqtur: tanq̄ reus. ¶ Tu itro ad il. Cte.) Bonā ἐκλειψις ſignificās lætitiam potiundæ meretricis. ¶ Syre inſta.) Iā Syrus, nō ut adiuuet, ſed ut inſtāter adiuuet, rogaē. ¶ Eamus.nāq; hic pperat. Hoc clamat Syrus. vt bñficium oſtēdat: ſane ita ut rurſus lenonem de pfectione abſterreat. ¶ Ne tā qdē. A lenone icōſtāter dr̄, vt pturbatio metuētis magnū dānū poſſit oñdere. ¶ Ne tā qdē. Tā .ꝑ tm̄. an tā ꝓ tm̄? & deeſt, dicas me pperare aut ppero, ut ſit Etiā aduerbiū hortātis: vel conſcientis. ¶ Quāuis ēt.) Pro, inqtum uis, Etiā pticula: vtrum ɔſentiētis aduerbiū, an ɔiunctio q̄ ſignificat & pperare ſe; & nō in tm̄ ut negligat qd̄ ſibi debetur. ¶ Maneo oci. hic.) Hoc ſeparatim inferēdū eſt: q̄ſi pertinaciter aſſeuerāte lenonē inſtaturū ſe exclamationem * facere denoteē. ¶ Maneo ociosius hic. Dixit.n. ppero, & rurſum ſenſerat i Syri verba pperaſſe dicentis. ¶ Reddetur ne ti.) Q ď deſperauerat leno: Syri oſtēdit ſermo. ¶ Vt omne red.) Propter illud qd̄ Syrus dixerat. Diuiduū face. Et ꝓbatū ē: ɔpletūq; qd̄ ait: Cupide accipiat faxo. Et hoc ipſum cū trepida & vultuoſa ſupplicatiōe ꝓnūciādū ē. ¶ Tace mō ac ſeq. hac.) Sic ait Syr⁹, q̄ſi nūc lenonē doceat q̄, ſit ars nō ꝑdēdi. Et totū cū ſupcilio ꝓſtātis magnū bñficiū dicit. ¶ Sequor.) Hoc verbo Leno ſatis cōmitigatus oñditur. ¶ Heus heus Sy. ex argumēto eſt oñdere q̄tū timeat Cteſi. ſæuū patrē. ¶ Heus he⁹, Vox eſt de longinquo reuocātis. ¶ Obſecro Her, ho. iſtū imp.) Satis māſuete: quaſi lenonē aut poſſit ruſticus: aut nō audeat dicere: hoiem dixit. ¶ Iſtū ipu. Auariſſimū. & totū cū execratiōe lenōis. ¶ Ne ſi ma. ir. ſiet) Velut claēt.ſ. & pprie de lenone. quē irritari dicit ut cauē, Nā irritari. proprie canes dūr. Lucil. de lra R. Irritata cāis quod hō q̄ plurima dicta. Lenonē āt timet Cteſi. vt ruſticus, vt: ſub pře duro, vt amator ¶ Aliq ad pa'ř p.) Nō dicit, qd ſed nos itelligimus raptū puellæ ſignificari. ¶ Aliq ad pa. ř per Proprie ſecretū latēs, latici cōparaē itra vas clauſum exiſtēti, qd icū effundiē: manat. Sic & alibi de ɔmittēdis ſecretis loquēs: Plēus, inqt, rimaꝝ, ſū, hac atq; illac pfluo. ¶ Atq; eg. tūc ppe. pe.) Quaſi & tunc ſe periiſſe ſentiat, ſed nō ꝑpetuo.

Abſoluere

Heus heus

Permanet

tam paruī momēti & pōderis. ut.i. vtinā. uel quæſo ſup. vt Dii phibeāt. auertāt a te iſtæc.i. exiliū: fugāq; pr̄ię. Cteſi. peccaui.i. non recte feci. cęlando meæ triſtitię cām, Aeſch. Sānia leno qd tandem ait.i. breuibus dic quid dicit Sānio nobis, additum eſt (vt ſoleat) mihi & tibi neq; ad me, neque ad te neq; ad quem q̄ referunē ſed orōnem duntaxat ornant & explent ſonū. Sy. iā lēo eſt mitis, q prius erat aſper. Aeſchi. ego ibo ad forum: ut abſoluā hunc.i. velut ſatiſfaciā ei, & quaſi dimittam a me reddito ſibi p̄tio cui habendo tātopere inhiat: & quaſi vt a me ſoluam: ita vt non ampli⁹ ſit aſſigatus ad iſtud debitum exigendum vel ridet lenonē ſequentem eum cum barba lenonia: & meſto vultu tanq̄ eſſet reus qui rogaret abſolui inſtando iudicibus. tu Cteſipho ingredere .ſup.i. in domum, ad illam.ſ. puellā viſendā Sā. o Syre inſta.i. vrge, & ſolicita Aeſchinū ut mihi ſatisfiat. Sy. dicit hoc Aeſchino: eamus ad foꝝ, foꝝ.ſ. ꝑut dixerat Aeſchinus ſe iturū. namq; hic.ſ. leno. pperat.i. ire feſtinat: vel ꝓficiſci accelerat in Cyprū.i. in eā inſulā. San. qdē.i. certe. ne dicas ſup. me pperare. tā.i. tm̄. timet.n. ne eo dicto Aeſchinus auertatur a ſoluendo. ēt maneo hic otioſus.i. ſine occupatione. q̄uis.i. quātūuis: ſiue quātumlibet. Sy. argumētū ſeu pretium puellæ. reddeē.i. reſtituetur tibi ne time.i. noli timere San. at.i. ſed. inſtāt inquā ut reddat oē.i. totū pretium integrum: timet.n. pp id qd dixerat diuiduum face. Sy. Aeſchinus reddet oē p̄tium mō.i. tm̄modo tace. ac ſeqre me hac.i. per hunc locū. Sā. ſequor te.ſ. hac. Cteſipho. heus heus, vox hæc eſt reuocātis ex longinquo. o Syr. reuocātis eſt o Syre. hem, interiectio oſtēdens repētinam reuocationē. qd eſt Cteſi. hercle.i. per Herculem. obſecro te. abſoluito. te & Aeſch.i. qd̄ dē barbare i cōtentate. ſiue contentatore iſtū ꝑ contēptū dixit. hoīem impuriſſimum.i. ſordidiſſimū auariſſimū q̄primum.i. citiſſime. ne.i. prę timore. q ut ita dicā ſi ſit magis irritatur.i. ad iram cōmotus: canū more: qui proprie dicuntur irritari. ne ergo hoc.i. iſte raptus puellæ. permanet.i. perfluat, futurum eſt optatiuū a permāo permanas quod eſt perfluo is, ne inquā hoc effundatur ad pr̄em Dem. aliqua: aduerbiū per locū.i. per aliquā viā, ſeu aliqua rōne. Secretū.n. comparatur aquę intra uas clauſæ exiſtenti: quę cum effundiē manat. atq; nunc.ſ. qñ permanauerit ad patrē ego perierim.i. perditus fuerim: perpetuo.i. in perpetuum: &, qd dici vulgo ſolet, ne ego nouiſſime depingar, nā ſe iā aliquantiſper periiſſe fatetur, ſeu inuenit.

SER.

Abſoluere

Quāuis

Irritari

Premanas

Aliqua aduerbium

Depingi nouiſſime

¶ PENE e patria. uoluiſti.ſ. fugere cum nec poteras eā habere, nec audebas incipere. Vt iſte prohibeant.i. te fugere. tu .ſ. vade. Namq; hic volebat dicere: vñ leno doleres, ne tam quid cito ibo ad Cyprū, q̄uis ſim otioſus ſi hic remanſero, Per hoc manet, id eſt defluat,

SER.

¶ NON ſiet

DON. ℭ NON fiet bo. ani. eſto.) Vt illi illiberalis timor ē: ita Syro ſeruulis cõfidētia. ſ Tu cū illa te in. ob.) Mor. literal la dictum ē. vt: Dacturne diano ſie Pamphilo &c. Illa. gdē mea eſt. ſ Tu cū illa te in. ob. Honeſte explicauit turpe di ctu. ſ Et lec. iu. ſter. no. Seruus * nihil tam comi/ cum. Et vide ut totum ſuperbe ac magnifice loquaꝫ Syrus.

Cõuer/ ſ Cõuertā me do.) Cõ
tere ſe uertā, magnifice dictū. verbū eſt. n. magni mo/ liminis, & agminis igē tis. Nam conuertere ſe di quē põpa pcedit: ut imperator pprie cõuer tit exercitum. Et hoc ſpectatur, ut moribus arrogantes ſer/ ui ſint cum lætantur. ſ Ita quæſo, &c.) Volūt qdam & hūc verſum, Syri perſonæ adiungendū: Sed Cteſiphonis uerba eſſe: ex ſubiectis planum eſt: cum dicit: Hunc diem miſere ni mis cupio, vt cœpi perpetuum in lçtitia degere.

CVI. ℭ S Y. Non fiet illud id eſt nō pmanebit ad patrē factum hoc eſto bono animo. i. habeas bonum animum, & quod. di ci vulgo ſolet: facies bonum vultum: non fiet quod times, in terim. i. interea dum hçc agentur. tu Cteſi. oblecta te intus cum illa puella: dicimus oblecto me hac re vna cum ſocio. i. capio delectationē in hac re, puta i ſtudio cum ſocio meo. & iube lectulos deſrubitorios. i. in quibus accumbētes cœ nitabant veteres. ſterni. i. parari nobis. & iube cætera. i. reli qua pter lectos, q̄ ſunt neceſſaria ad cõuiuium celebrandū parari. i. apparari. rerū facta. i. pacata lite, aut pacato, ſeu cõpoſito ac finito negocio de raptu puellæ conuertam. i. re cipiam: referam me do mum. cū obſonio. i. cū edulis, quæ adduntur vltra panem & uinum & quod vul go vocant, Pytanciam. Cteſi. quçſo ita ut ſuꝑ pple ſuma/ mus hunc diem hilarem: id eſt hilari animo: atque vultu hunc diē tranſigamus, & eum perpetuum in lætitia dega mus. quando. i. quia vel poſtquam bene ſucceſſit: id eſt pſpe re contingit, videlicet ut leno nō moueret turbas, ſed & ſol ueretur: & amara potiremur.

Oble/ ctare

ℭ IVBE ſterni lectos ad comedendum. SER.

S. Nõ fiet, bono animo eſto, tu cū illa te intus oblecta interī,
Et lectulos iube ſterni nobis, & parari cętera.
Ego iam tranſacta re conuortā me domū cum obſonio.
C. Ita quæſo, qñ hoc bene ſucceſſit, hilarē hūc ſumamus diē.

ACTVS III. SCENA I.

Iambici quadrati catalectici.

SOSTRATA MATRONA, CANTHARA NVTRIX.

S. Obſecro mea tu nutrix, quid nunc fiet? C. quid fiet rogas: recte
Adepol ſpero. S. modo dolores mea tu occipiunt primulum.
C. Iam nunc times quaſi nunq̄ adfueris, nunq̄ tute peperis!
S. Miſerā me, neminē hēo: ſolæ ſumus. Gæta aūt hic nõ adeſt.
Nec quem ad obſtetricē mittā, nec qui accerſat Aeſchinum.

DON. Obſecro m. tu. nu.) Hæc ſcenas Tra gœdię ordinē ſer uat. Nam Tragœdia in tria diuiditur: Expecta tionē, Geſta, & exitū. Hic ergo expectatio ē: in Geta nūtio geſta, in plāctu Soſtratæ exitus. ſ Obſecro m. tu nu. Hic demõſtrat qd ſit munus affectus: q̄ grata i dños ſeruoꝝ fides ſit. eūdēq laborem & dolorem eſſe ex falſis & veris malis. ſ Obſecro mea tu. Perſonæ aut ſuis verbis: aut aliorum inſinuatur. ex ſuis: ut nunc perſona Soſtratę. Ex alienis: Vt Mitio Ae/ ſchini perſona ex Mitionis oratione ac Demeæ. ſ Obſecro mea tu nu. Mea nunc pro blandimēto ponit. ſ Quid nunc fi.) Imploratio eſt magis trepidantis q̄ ignoratio: & inter rogatio, nāq illius nutrix eſt: quippe anicula eſt: ſed non ſa pientior nutrix eſt, q̄ dña ſua. Ipluma [illegible] dicit Nutrix, ho norificū eſt. Vt. Annam chara mihi nutrix huc ſiſte ſororē. Sunt. n. noīa ad aliquid: qbus nos tñ velimus appellari, vt,
Modo Magr, Medic⁹: Orator. ſ Mõ do, me. tu oc. pri.) Euidēter h mõ tpis pñtis aduerbiū eſt. Et rurſus Mea tu bladimētū ē, ſine quo nõ pgredit colloquiū fœminarum, & maxie trepi
Primu/ dantiū. ſ Primulū, Initiū: & ipſa origo dolorū: diminutiue
lum demõſtrata eſt. Nõ. i. primū, ſed primulū dicit. ſ Nunq̄ tute pe.) Vide pparationē doloris: nihil mali adhuc ſecutū ē: & iā ſic turbat Soſtrata. ſ Iā nūc ti. q̄ſi nunq̄ adfue, nūquam tu tepe.) Docte duo ppoſuit. qbus experteces ſciētel grerum ſumus, videre & pati. Virg ſic. Quæq ipſe miſerrima vidi. Et quoꝝ ps magna fui. Tute aūt p tui * eſt quod * recitatu. & facit tute & tutemet & tutemetipſe. ſ Mi ſerā me.) Propriū ē mulieꝝ cū loquunt: aut alius blādiri: vt Annā chara mihi nutrix huc ſiſte ſororē. At ſe cõſeruari. vt, Miſeræ hoc tñ vnū Exeqre Anna mihi. Nā hæc oia, mu liebria ſunt, qbus p mali ingētibus q̄ſi i aceruū redigunt & enumerant nullius momenti q̄relæ. ſ Neminem. ha.) Qd. n opus eſt: aut cur nūc q̄reris? ſ Solæ. ſu. Nunq̄ pluraliter ſolç. ſ Nec que ad ob. mit. nec q ac. Aeſ. ſ Habeo ſubaudit. & ma gis a trepidāte q̄ rõnabiliter dictū. fefellit, hoc totū nutrix
Solæ Cāthara. ſ Solæ ſu.) Cū hoc nomē, ſingularitatis ſit: matræ ſolç pluraliter dixit. ſ Neminē habeo ſolç ſumus. Muliebri ter quçritur, & ex perturbatione ſua eſtimans: metu multa facit, ea quæ pauca ſunt. ſ Geta autē hic non adeſt.) Hic ap paratio eſt, ut oſtendatur abſens qui ſuperuēturus e. ſ Nec quē ad ob. mit.) Deeſt habeo. Sed in conſuetu dine eſt ſic loqui: cum vtranq nobis inō alter vtrum deeſſe conqueri mur.

CVI. Obſecro &c. Hic itroducit Soſtra matrōa. cõ patiens vna cum nutri/ ce filiæ ſuæ, quæ ex Ae ſchini: effecta grauida iā parturiebat. nam, vt in argumento dictum eſt, virginem Atticam filiā ciuis paupe ris Aeſchi. compreſſit ea lege, ut iureiurando ſpõderit ſe il lam ducturum vxorē. Soſtrata mater. o mea nutrix Can/ tara. obſecro quid nunc fiet. id eſt quomodo res ſe habebit quantum ad partum filiæ ſpectat. Cantara. Rogas. i. inter/ rogas quid fiet.? Adepol ſpero. i. confido q ſup. recte fiet. res. i. res bene ſe habebit, & filia ſalua pariet. Soſtrata. o tu mea, blandientis eſt dictū more fœmineo. modo: adeſt nūc primulum, diminutiuum a primum aduerbio. doloris partū di occipiunt ipſi filiæ. Cantara. iam nunc times quaſi. i. tan
Primulū quam, nunquam affueris. i. interfueris parturiētu mulier. hue quaſi nunq̄ tuleris opem parienti, & quaſi nunquā tute. i. tu met. pepereris. i. partū feceris. Soſtrata. me miſeram excla/ mantis eſt dictū. i. dico me miſerā vel certū eſt ſup. me miſe ram: vel aliquid tale, nemine habeo mecū, ſumus ſolç. Ge/ ta. i. ſeruus noſter non adeſt i. non eſt preſens. nec habeo ſup. quē mittā ad obſtetricē. i. ad mulierem, quç adeſſe ſolet: ſeu ferre opē parturienti. nec habeo aliquē: qui accerſat. i. qui ad uocet Aeſchinum: uel eat ad vocandum Aeſchinum.

SER. Obſecro. Hactenus deducta eſt res Cteſiphõis ſub ſpe cie Aeſchini. Modo incipit tertius actus de vna re Aeſc. ſ. de ciue paupercula quā vitiauerat: & quç de eo grauida erat facta. ſic diſponitur actus iſte, & pendet ex ſuperiorū vt audito illo raptu. quem fecerat Aeſchinus de Cythariſtria quaſi p ſe: & tamē gratia fratris dolor dif/ fundatur in matrem virginis: & totam illam familiā: ſed ta men prius oſtendit illi familiæ eſſe dolore de partu virgi/ nis: ut poſtea ſuperueniente dolore de raptu augmentetur cum crederent Aeſchinum ad opus ſuum rapuiſſe: ut de/ relicta priori amica ei adhæreret. Inducitur ergo Soſtra/ ta mater virginis conquerens cum Cantara nutrice ipſius virginis de partu filiæ ſuæ: quid nunc fiet de filia mea pa/ riente. Ita paſſa quaſi nunquam affueris partentibus & cæ. Hic ſcilicet Aeſchinus.

DON. ℭNVNquam.)Pro nō. Et ſemp nō ad oē tp̄s retulit:nā q̄ p̄t:ſed ad oēs dies ſecundum qd ait, Nam nunq̄ vnum itermittit diem.ʃ Solus meaꝝ mi.)Bona locutio,ʃ E re nata.) Sic pprie dicimus de iis q̄ ɔtra voluntatem nr̄am acciderūt vt nunc vitiū virginis. Ergo e re nata, ex vitio virginis. Sic Lucilius, p.i. .i. Et ſic maluit dicere, q̄ſi non Aeſchino culpam, ſed potius caſui attributam vellet. Eſt autem ordo, Nihil potuit melius e re nata fieri, q̄ id qd factū eſt hera. vt, quādoquidē vitianda erat virgo: ab eo vitiaretur, qui erat expetēdus ad matrimoniū. Senſus.n.hic eſt. Malū vim fieri virgini:ſed ex cōditione eius q̄ vitiata ſit, nihil potuit melius euenire, q̄ cōtigit, vt ab eo vitiaretur cuius nos nō pœniteret. Intelligere āt debemus, fieri: & factū eſſe: p euenit, & ɔtigit, dici.ʃ Melius fieri haud potuit. Si fieri p euenire acceperis:erit conſecutio locutionis ſin minus:deerit, q̄tū itelligo. vt ſit, e re nata. quātū itelligo.ʃ Quādo vi. obla. eſt.)Hoc eſt e re nata. ℭOblatū eſt. Oblatū dr̄ qd offertur inuito.ʃ Quod ad illū attinet po.)Quaſi vitiū oblatū ſit potiſſimū, hoc eſt bonus ſed ex pſona eius q obtulit, vitiū factū eſt bonū:qd pſe ipm malū eſt. Et hoc eſt qd melius haud fieri potuit q̄ factū eſt. Illum āt dicit, Aeſchinū.ſ. Potiſſimū āt ſuplatiuū eſt ab eo qd eſt potis & potius. Sic.n. facit, potis:potius, potiſſimū. Et Quod.modo exceptionem ſignat:vt ſit:quantū ad illū attinet.i. Aeſchinū.ʃ Tali gene.)Laus aī illum talē * & tali aio. In illo. Et gen⁹, ad viuos ptinet, Familia ēt ad defūctos. Alii, genus ad nobilitatē referūt. Familiā ad copias. Vn̄ & pater familias dr̄, vt ſit, Ex tāta familia, ex tā diuite domo, Hęc ois παρεκτασις, tragica ē gaudioꝝ itroductio ante funeſtiſſimū nūtiū.ʃ Talē. Scilicet a corpore, a forma, a pulchritudine.ʃ Tali gn̄e. Id eſt ab his q̄ extrinſecus ſunt:i. eſt honeſtate generis.ʃ Atq; aio. Id eſt ſapientia, modeſtia. Hoc mō igit̄ nihil p̄termiſit in laude.ʃ Saluus nobis, deos q̄ſo, vt ſi.)Quā bonus eſt, cū nihil ad vota p̄ter ſalutē opus ē.

Nūquā
E re na
ta
Fieri
Oblatū
potiſſimum
Quod
Genus
Familia
Pater familias

C. Polis qdem iam hic aderit:nā nunq̄ vnum intermittit diē,
Quin ſemp veniat. S. ſolus meaꝝ miſeriaꝝ eſt remedium.
C. E re nata meliu fieri haud potuit, q̄ factum eſt hera.
Quando vitium oblatū eſt, q ad illum attinet potiſſimum:
Talem, tali genere, atq; animo:natum ex tanta familia.
S. Ita pol eſt, ut dicis, ſaluus nobis, deos quæſo, vt fiet.

GVI. ℭCAN. Pol:iurantis eſt. qdem.i. certe iam.i. ſtatim adierit.i. pn̄s erit hic, nam nunq̄ itermittit.i. omittit. iterrūpit: p̄termittit vnū diē. qn.i. qd nō. ſemp.i. p oēs dies veniat. Soſtrata. ipſe ſolus Aeſchinus eſt remedium, i. medela meaꝝ miſeriaꝝ.i. meaꝝ calamitatū. cātara. o hera.i. o dn̄a Soſtra. haud.i. n̄. potuit melius.i. opportuni⁹. fieri.i. euenire gnatæ.i. filiæ. tuę heræ.i. dn̄æ meæ q̄ factū ē.i. q̄ euenit. qn̄ vitiū.i. ſtuprum oblatum eſt ipſi filiæ: tāquam inuitæ: ppea dixit oblatum. qd vitium attinet.i. ſpectat potiſſimū.i. pricipaliſſime, ſeu pcipue ad illū Aeſchinū. talē.i. tā bn̄ mutatum, tali gn̄e.i. tali nobilitate pſapiæ. tali aio.ſ. tali affectione i te & filiā. natū ex tāta familia.i. ex tā diuite domo. vel talē itellige q̄tum ad bona corporis. puta tā formoſum: ſeu pulchrū. & tali gn̄e q̄tū ad bona fortunę h̄ ē tali generis honeſtate: & tali aio quātum ad bona aīę: puta tali ſapiētia: aut modeſtia &c So. pol eſt ita. veritas ita ſe hēt vt dicis. q̄ſo Deos: vt ipſe ſit nobis ſaluus.i. icolumis nobis ſeruet̄. Nā cū talis ſit nihil ad vota p̄ter ſalutem opus eſt.

SER. ℭNAM nunquā intermittit: vt ſi modo intermittat: maior habeatur ſuſpitio. O hera haud melius potuit fieri natę alicuius heræ, q̄ factum eſt.ſ. tuæ de hoc. vitiū eſt obl. id ē illatum a tā nobili viro: & hoc eſt q vitium ad illū attinet.ſ. Aeſch. Tam potis & talem quia ſi modo eſſe ducere eam repudiaret legibus cogeretur. q̄ niſi hoc ſibi contigiſſet: alicui ignobili nupſiſſet, & pauperi genere, quantum ad ſuperiorem lineam. Familia quantum ad coæquales.

Intermittere
Oblatū
Tali generis atq; animo

ACTVS III. SCENA SECVNDA.

Iambici quadrati catalectici: & unus dimeter, permixtis trochaicis aliquod acatalecticis.

GETA SERVVS, SOSTRATA. CANTHARA.

C. NANC illud eſt, q ſi oēs oia ſua cōſilia cōferant,
Atq; huic malo ſalutē q̄rant: auxilii n[illegible] afferāt.
Qd mihiq;, hęreq;, filięq; herilis ē. ve miſ mihi
Tot res repetēte circūuallāt: vn̄ emergi nō p̄ot.

DON. NVnc illud eſt.) Hic loc⁹: ſm artē comicā ſeruū currentem exprimit & nuntiantē mala. Maxima itaque pars ſcenæ, motoria eſt, ſignificant. ʃ Nunc tale negociū eſt:nunc tale periculum eſt. aut vero con ſignificationem temporis habet: vt ſi diceret quādo aut quo tpe.ʃ Nūc il eſt. Vtrū periculum, an tempus? Eſt n ἔκλειψις.ʃ Qd ſi oēs oia ſua cō.)ὑπερβολη cū παρονομασια oēs oia. Hinc Ci. Oēs in hoc iudicio ɔferant oia.ʃ Salutem quærant.)Non remedium: ut ęgro: ſed ut pereunti ſalutem. Et noue dixit malo ſalutē, p ɔtra malū.ʃ Auxlii nihil afferant.)Mire de pximo repetitum eſt παρομοιον: id eſt conferāt & afferant. Hoc conuenit p̄ſertim ſtomacho min⁹ verba curantis. ſic ſupra. Oēs oia ʃ Quod mihiq; heræq; filiæq;.)Mira in ſeruo fides: cū primū ſe ponat in herili malo, & poſt ſe matrē: in vltimo: puellā.ʃ Qd mihiq;: herę q; filiæq; herili eſt πολυσυνδετον ſcdm, vt, Oia ſecū: Armētarius afer agit tectūq;: laremq;. Armaga, Amycleūq; canē, Creſſamq; pharetrā.ʃ Circūuallāt.) Circūuallāt. ſe circa nos, & ſtipāt ſe iuicē. nā circūuallamus nos: & alios tamē rara locutio eſt. Et circumuallant dixit: velut inimica acies cōtra nos, & iō addit. Vn̄ emergeri non p̄t. Cū ipreſſio eſt hoſtiū ſic dr̄: vt Sallu. Preſſi vndiq; multitudine. Cice. Qui ſpe premuntur, & nunq̄ emergunt. Et emergi, noue. nā emergo dr̄: non emergor. ſed ideo eſt vſus, quia extra compoſitionem & mergo & mergor facit.ʃ Vnde emergi non poteſt. Vnde & abſolute: an deeſt, illud: an vnde: pro ex quibus.

Circumuallare
Emergi

GVI. NVnc &c. Hic ex primis ſeru⁹ fidelis: & currēs, & mala nūciās. refert enim Aeſ. amore aliēo raptū deſertāq; virginē atticā q̄ ſtuprauerat ea lege, vt eā duceret uxorē. Geta. Nunc iſtuc eſt.i. negociū iſtud de ducēda virgine p tpe p̄nti ita ſe hēt: vel iſtud piculū deſerendæ virginis: aut iſtud tp̄s nūc ē eiuſmodi: q ſi oēs hoies ɔferāt.i. ɔgregēt oia ſua ɔſilia q̄rant.i. ſtudeāt: laborēt inuenire ſalutem.i. remediū ſalutis. huic malo.i. contra hoc malū.ſ. q Aeſ. alieno icūbit amori, & eſt virginis ſtupratæ deſertor. nihil afferāt aliqd adiumēti huic malo. nūquam.i. cōtra hoc malū, qd malū eſt mihi ſeruo & herę.ſ. So. & filię herili.i. filiæ ex hera mea. q̄ nūc partui pxima ē ex opere Aeſ. Veh, i terlectio execrantis: q̄ ſigit̄ dtō. Veh mi. mi.i. ego miſer ſū maledictus: & ifelix. tot res malę.ſ. circūuallant.i. circūdāt circumueniunt nos.ſ. tanq̄ inimica acies quæ vallo circūdat. aut ſtipat ſe circa hoſtes, aut circumuenit: & circūcludit vallo ipſos hoſtes ne poſſint aufugere. ergo circumuallant.i. vel ſe muniunt aduerſum nos, vel nos circūueniunt nobis moleſtiā iferētes. repēte.i. ſubito. vn̄.i. a qbus rebus nō pōt emergi capiēdo ipſonalr̄.i. a nobis euadi non p̄t ſeu erūpi: vt vel locutio itelligat̄ ipſonalr̄. ita q emergi ſit ifinitiuus huius v̄bi impſonalis emergit̄ emergebat̄. Do. tn̄ vult emergi eē ifinitiuū ab emergor eris dponēti. vt ſit ſenſus. vn̄.i. a quib⁹ rebus. nullus nr̄m p̄t emergi.i. erūpere res aūt ſunt hę.

Circumuallare

SER. NVNC illud. Oſtenſo dolore de partu: adeſt Geta q uiſa rapina, quam fecerat Aeſch, de citharíſtria nūciat

idat dñę ſuę:vnde prior dolor magis augumētatur. Nā cū ſolus ipſe Aeſchinus remediū miſeriarū eis eſſet: eo alienato in deſperationē adducētur. In primis oſtēditur ſeruus iſte fidelis eſſe dominę ſuę:cū ita doleat de eius īfortunio: & detrimēto dicēs. Nūc illud ē.i.cōtingit qd ſi &c.emergi a nobis.hæ.ſ.ſunt res:vis quæ illata eſt nobis ab Aeſchino. deſertio:ſeu derelicto a deſēſorib⁊.q.d.erit ſolitudo puellę a defenſorib⁊:ppea ꝙ iops ē:nec hēt vn̄ ↄducat opas aduocatoꝝ.iſamia.i.ignominia ab his q credūt puellā eē ſtupratā pcio.hocie.i.vtrū h̄ ſeculū ē ſup.vel tales ſunt hoies hui⁊ ſeculi.i.huius duratiōis hoium:hui⁊ ætatis:huius tēpeſtatis.O ſcelera:exclamatio.i.miror tot ſcelera & flagitia eſſe hac tempeſtate . o gña hoiuꝫ.ſ.ſacrilega .i.nefaria:& impia.i. dico talia genera hominum: q talia agūt eſſe ſacrilega.o hoieſ .ſ.Aeſ.ipurū.i.fœdū turpē:ihoneſtū. vel ī pium.i.iniuſtuꝫ erga Deū i q deū añ oculos nō ↄponit:h̄ ē dico hoiem illū ēe turpē & inhoneſtū . So. me miſerā: exclamatio ē īteriectiōis vice fungēs.q.d.ſup.me īfelicē & mihi iminere aliqd miſerię. qd ē qd.i.pp qd.video Getā ſeruū ſic timidū.i.pturbatū: & ſic ↄperātē.i.feſtināte . Ge.Geta Soſtratę exclamationē nō audiuit:iō pgit i ſermone ſuo ſiciūge cū illo qd dixerat o hoiem īpurū.quē.ſ.Aeſ.neq̧ fides.i.pmiſſio fcā:neq̧ iuſiurādū:quo iurauit ſe ducturū eā.neq̧ miſicordia.i.cōpaſſio aut ꝙ ei vim itulit,aut ꝙ eā amauit: & illi pbro fuit. Quę ergo illū abūdat ill ſ:neq̧ &c. nō repſſit.i. non cohibuit:ne auderet id moliri.neq̧ reflexit.i.reuocauit:retraxit: ne id faceret grāde facin⁊:neq̧ id repſſit eū qd debebat deterrere eū ab eo faciēdo:vꝫ ꝙ ptus eius puellæ īſtabat.i.iminebat: futurus erat ↄpe:ſeu appropiquabat cui puellę miſerę.i.q̄ miſera fuit pp illud vitiū.ipſe.Aeſ.obtulerat ipſi iuſte.ſ.vitiū.i.ſtuprū.p vi.i.violētiā:idigne.i.ipie & crudeliter. alii codices loco cui hn̄t q:ſed tūc ē itelligēdū q Aeſ.obtulerat ei ſup.miſerę &c.So.nō ſatis itelligo.q.i.q̄s res.vel q̄ v̄ba loquat.Ga.o Soſtrata obſero ꝙ ſup.accedam⁊.i.adeamus.ppius a ↄpe cōparatiuū aduerbiū.i.ppīqus.proxim⁊.Interdū.n.pximus fungiť vice poſitiui,& cōparationē hꝫ.Geta.ah:iteriectio dolētis.me miſerū.i.dico vel fateor.q.d. ſum bñ miſer. vix.i.q̄ſi.nō ſū cōpos ai.i.ſanę mētis:ſeu ſani ai.ſic dicim⁊ cōpos mētis p ſane mētis:vel cōpotētis ai ſeu cōpoſiti ai:vt alii volūt:q oīa ferme i idē recidūt. Eius aūt ↄtrariū ē ipos ai:vel nō ſanæ mētis:vel ipotētis: & icōpoſiti ai vel q ſuo aio nō potiť:vt ſūt iracūdi: q vehemēti appetitui neq̄ūt moderari:& iō nō ſūt cōpotes ai:vel ſui.i.nō potiūť arbitratu ſuo vel ſupplis:vľ ſuis ais. Cōpos ēt iuēiť iūgi ablō Sallu.Neq̧ aio:neq̧ līgua ſatis ↄpos. Vix ergo ſū cōpos ai. ita.i.ardeo,ardeo.i.vror:icēdor.iracūdia.i.ai pturbatione: & ſanguis ebulitiōe.Nihil ē qd mali.i.potius cupiā:q̄ illā totā familiā a q̄ duč originē Aeſ.& ipm Aeſ.fiľ q eſt de illa familia dari obuiā mihi.i.occurrere mihi.vt euomā.i.eiiciam hāc oēm iram.i.qd vulgo dici ſolet:vt deriſcar i eos , q ſunt de illa familia.dū.i.q̄diu.hęc ęgritudo.i.hęc mētis meæ iracūdia.Nā ęgritudo mētis ē ipſius pturbatio,& cōmotio.dū ing̃ hęc ęgritudo ē recēs.i.noua.Nā paulati lapſu tpis eſferueſcit ira: q̄ cū recēs eēt:erat vehementiſſima. hēam ſatis id ſupplicii.i.illd ſuppliciū mihi.h̄ ē illd ſuppliciū ſatis ſit: ſeu ſufficiat mihi:vľ ſufficiēs mihi hēbo d̄ eis ſuppliciū.dūmō vlciſcar.i.dūmō puniā.vľ vīdicē illos d̄ illa familia mihi iniſa. ¶ Egeſtas q̄ ē i nobis. īniuſtitia iudiciū ſi volem⁊ ire i cām. Solitudo:qa nō hēm⁊ pſonā. Infamia mřis q̄ dicet vēdidiſſe filiā: & ifamiē natę q̄ meretrix reputabiť. Hocie.i.tale ē moleſtū.O ſcel.iſti⁊ ſeculi.o gña hoiuꝫ ſacrilega:q̄ ſūt i h̄ tali ſeculo.O hoieꝫ.i.Aeſ.Hic dſcēdit a gñali ad ſpālē. ipſiu ab h̄ ſcelē:neq̧ ēt reflexit:vt aliq̄diu differret.vľ ipſiꝫ q̄tū ad fidē,& iuſiurādū.reflexit q̄tū ad miſicordiā. Neq̧ ptu vgis. Cui miſę &c.mō.ſ.q̄ vidictā ppriis māib⁊ aſſumere ſi mōs

Vis,egeſtas,iniuſtitia,ſolitudo,infamia
Hocine ſeculū?o ſcelera,ó genera ſacrilega;o hominē īpiū. al. ipurū
S. Me miſerā,qd nā eſt,qd ſic video timidum,& properantē Getam?
G. Quem neq̧ fides,neq̧ iuſiurandum,neq̧ illum miſericordia
Repreſſit,neq̧ reflexit neq̧; ꝙ partus inſtabat, prope
Cui miſeræ indigne per vim vitium obtulerat. S. non intellego
Satis,q̄ loquatur. G. propius obſecro accedamus Soſtrata. G. ah.
Me miſerum vix ſum compos animi ita ardeo iracundia.
Nihil eſt,quod malim,q̄ illam totam familiam dari mihi obuiam,
Vt iram hanc in eos euomam omnē,dū ægritudo hæc eſt recens
Satis mihi habeam ſupplicii,dum illos vlciſcar modo.

DON. ¶ VIS, egeſtas, iniu.ſo.in.) Hæ res ſūt q̄ circūuallāt: Vis illata: Egeſtas ipſius puellę: Iniuſtitia iudiciū illiu⁊ tpis: Solitudo a defenſoribus: Infamia ab iis q credūt ptio vitiatā. Nā & i ſubditis ſic hēs, Q ſi ego cōſcia mihi ſum , neq̧ ptiū neq̧ rē vllā interceſſiſſe. ¶ Hocine ſeculum? ετι... Queſturus de hoie,ſeculū accuſat pus:vt a tpe,mores icrepet, & econtrario,Secula i oibus reb⁊ laudant:vt,Quę te tā læta tulerūt Secula.¶ O ſce.o ge.ſa.o ho.im.) Moris ē nimis dolētib⁊ iſcuſare alia ex aliis. Virg . Cū cōplexa ſui corpus miſerabile nati, Atq̧ deos atq̧ aſtra vocat crudelia mř.Et, Quē nō icuſaui amēs hoiuꝫ q̧ deorūq̧?¶ O hoiem ipurū. Aeſc.ſ.& hoc νέωτερος.nā ſemp vltimū ponimus eū,cui maxime iraſcimur.vt i Andria,poſt accuſatū ſocerū,& vitupatā ſpōſam, Nā qd ego dicā de pře? Et i Phormiōe, Itane tādē vxorē duxit Antipho iniuſſu meo? Et poſt multa, O facin⁊audax, O Geta monitor. Vn̄ ille, Vix tādē inqt.¶ Video timidū: & ↄperātē Getā?)

Timidus — Timidū,pturbatū.nō.n.timet:ſed dolet. Sic Plautus i Bacchidib⁊, Nā vt ex naui vecta es, credo timida es.¶ Quē neq̧ fi.neq̧ iu.)Ordo ē, Hoies ipurū,quē neq̧ fides,neq̧ iuſiurādū.exaggerat crimē admiſſum.¶ Quē neq̧ fides. Quia pmiſit.¶ Neq̧ iuſiurādū. Quia iurauit.¶ Neq̧ il.mi.) Quia vi itulit.¶ Neq̧ illū. Secūdū παρέλκον nā abūdat illū.vt, Nūc dextra ingeminās ictus,nūc ille ſiniſtra. Et eius vꝫ miſericordia quā amauit,nec repſſit,ne auderet:neq̧ reflexit,ne faceret.& ſic hos ductū ē vt a Virg. Nū fletu īgemuit nřo,nū lumia flexit, Nū lachrimas vict⁊ dedit, aut miſeratus amātē ē? &c, vt ſi nō potuit repmi ne faceret:ſaltē vt i peccādo eēt mitior,debuit cōmoueri.ſed melius quod ſupra.¶ Neq̧ qđ par.in.p αὐξητικῶς addidit nō tm̄ mariti

Indigne — ſed ēt patris ſcelus.¶ Qui mi.) Deeſt,ei.¶ Indagine.) Impie, crudeliter vt Vir. Quæ cā idigna ſerenos fœdauit vultus? ¶ Nō in ſa.) Ad hoc Soſtrata ignorās iduciť vt malo nūtio repēte feriať.& qa oportuit ipſam porē loq,,pūs loquitur. Quia aūt nō ē pdēda tā ſuauis.... dolētis ad iraſcētē: idcirco nō audit,ne ob illā Geta ↄſeruus loq̄ dīnat. ¶ Satis q̄ lo. Adhuc nō audiēte Geta,loquiť.idcirco nec audit eum ſatis,nec videť ab eo Soſtrata.¶ Vix ſū cō.ani.

Vix — Aut vix,tandē:aut vix,nō.vt Lucili⁊, Carcer vix carcere dign⁊ . ¶ Con

Cōpos animi — pos ai. Id eſt cōpetētis animi, vel ſani animi. cui cōtrariū ē, Impos ai, Sallu. Neq̧ aio,neq̧ līgua ſatis cōpotē. cū d̄ amē

Impos animi — te Septimio lo... Alii cōpotē ai,cōpoſitū aio intelligūt. ¶ Quā il.to.fa.) ... nūc tā culpa familię,q̄ ſcelus Aeſ.oſtēdiť pp quē oēs cruciādi ſunt. ¶ Irā hāc.) Hāc iterdū p q̄litate,iterdū p q̄titate accipimus iterdū p vtroq̧.vt, Tuaq̧ animā hāc effundere dextra? Et, Hūc ego te Euryale aſpicio ? Sed nūc p vtroq̧,hāc dixit. vt Salluſt.de ſcriptione Celtiberi ait, Hunc igiť redarguit Targnus.¶ Satis mihi id ha.ſup.) Moraliter loquiť,nā fere quādo q̄ſquā iraſciť, ſibi videtur fortis,tanquā plus qui audet.¶ Dum illos vl.modo.) Verū eſſe hanc eſſe vindictam q̄ ex recētibus flagitiis properata ſit. Sic Virg. Te Turne ſuperbum Cæde noua quærens.

CVI, ¶ VIS.i.violentia illata puellę.egeſtas.i.neceſſitas: inopia ipſi⁊ puellæ,iniuſtitia,i,malū iudiciū hui⁊ tpis: Solitudo.i.

Ind gne · Cōpos animi · SER.

DON. ¶ SENI animã pri. extingue.) Bñ extinguerẽ:qa ignis eſt. Virg. Igneus eſt illis vigor, & cæleſtis origo. Seminibus. Et
Primũ Primũ addidit, qd ordinẽ ſignificat. tũc.n. adi⁹citur, cũ mul ta ſubſeqũda mõſtrant: vt cui fracta prius crura, brachia q̃ & cætera vitia. in Aeſchinũ totũ ꝓmouẽs oñdi tur, ẽt p aliena ſupplicia. ¶ Syrũ ipul.) Cauſe pœnæ. Vah

te.i. p caput, deide reliquo corpe ſequẽte. q.d. ꝑcipitẽ eũ da rẽ capite pmũ i terra ſtatuto, vt diſpgat. i. diuerſis ptibus ſpargat: ſeu pſcidat viã. ſ. cerebro. i. effuſiõe ſanguis e ſuo ca pite pfedẽti vel effuſiõe ipſius cerebri. poſſet et forſitã di cĩ diſpgat viã. i. diſtĩdat viã: & faciat foueã. i. via pcuſſiõe capitis ſuiq̃ foſſa fieret diſpgẽdo terrã huc & illuc. eripere. i.

q.d. la. mo.) Hic vo lucas imodica oñdit pœnã ꝓ merito ipo ſceris. Et nota, cõ Sy rũ dixerit addidiſſe aut⁹ de ſupplicio. ¶ Il lum ſu.) Iſta pœna. ¶ Statuerẽ, vt eere. diſp. viam.) Et cere brũ & via diſpgi ꝑt iõ vt ãbiguũ, vt apd Vir. Enſeq; cruore, ꝓ pumãte, ſparſaſq; man⁹. Aliter. n. dr. Spgite humũ foliis. Aliter, Sparſerat &
Spar/ gere laties ſimulatos fõ tis auerni. ¶ Adole ſcenti ipſi eriperem

Seni animã primum extinguerẽ ipſi, qui illud produxit ſcelus.
Tum autẽ Syrum impulſorem, vah, qbus illum lacerarẽ modis!
Sublimẽ medium arriperẽ, & capite primũ in terrã ſtatuerem,
Vt cerebro diſpergat viam.
Adoleſcenti ipſi eriperẽ oculos: poſt hæc præcipitem darem.
Cæteros ruerem, agerem, raperem, tunderem, & proſternerem.
Sed ceſſo herã hoc malo impertirẽ ꝓpere? S. reuocem? Geta, *tãb. aca.*
G. Hem, quiſquis es ſine me. S. ego ſum Soſtrata. G. vbi ea eſt? te ip ſam quærito, *Trochaici.*
Te expecto oppido opportune te obtuliſti mihi obuiam
Hera. S. qd eſt? qd trepidas? G. hei mihi. S. qd feſtinas mi Geta?
Animũ recipe. G. perimus. S. iſtuc prius ergo eſt? G perimus.
Actum eſt. S. eloquere obſecro quid ſit. G. iam. S. quid iã Geta?
G. Aeſchinus, S. quid ergo is? G. alienus eſt a noſtra familia. S. hẽ

erueret: effoderẽ ex/ traheres oculos ipſi adoleſcẽti. ſ. Aeſ. qui bus amor puellę ca/ pt⁹ ẽ. Poſt hac. i. po/ ſtea: poſt illud fcin. darẽ eũ ꝑcipitẽ. i. p/ cipitare: deiicerẽ eũ ab aliquo edifiõ lo co: qd facile eſſet fa/ ctu erutis oculis. rue rẽ. i. cũ ipetu pſterne rẽ i ipellerẽ cæteros de illa familia ruere hic hs actiuã ſignã/ tioẽ: ſignãt q toto corpe vti ad ipellen dũ. qd faciũt q ꝑcipi tes alios pſternunt.

ocu.) Bñ oculos, amoris idices, adiutoreſq; flagitii. ¶ Poſt hęc ꝑcipi. da.) Grauior pœna cæcitatis, nõ puidere quo ca das. ¶ Cæteros rue.) Ruere, actiuã vim hẽt. Sallu. in ſecũdo,
Ruere Ictu eorũ q in flumine ruebãt, necabantur. Ruere. n. ẽ toto corpore vti ad impellendũ: qd faciunt q ipſi ꝑcipites alios proſternũt. Vñ ꝓprie ſues ruere dñr. Vir. Ipſe ruit, denteſq; Sabellic⁹ exacuit ſus. Et Horati⁹, Hac rabioſa fugit canis, hac lutulẽta ruit ſus. ¶ Tũderẽ, & pſter.) Vide q̃ fortis ſibi
Agere videat q dolet & iraſcit. ¶ Agerẽ.) Proſeqrer, premerẽ. Vir. Illa fretus agit vẽtos. Id eſt, nimia celeritate pſequit, & pe ne occupat, ꝑuenitq;. ¶ Ego ſum. So.) Hęc iõ iducit, vt veri ſimile ſit ſupra nõ viſam Soſtratam qñ ẽt nunc agnoſcitur ab irato. ¶ Te ipſam ex oppi. oppor.) Incerta diſtictio, vtrũ
Expe/ cto te expecto oppido opportune, ſic dicẽdũ: A.n. expectare, ſit ipatiẽter cupe, & ſine pſcriptione tpis: ſperare, iuxta certũ tẽpus. Vñ apparet ad te expecto, qa p ſe nimiũ eſt, non eſſe iũgẽdũ. Oppido. ¶ Quid feſtinas mi Geta?) Probus aſſi/ gnat hoc Soſtratę. A per nõ vult ad oia ſeruũ rñdere: ſed nu tricẽ putat loqui. ¶ Quid feſtinas? Perturbaris. Et cõmo tus dicit Prorſus actu cõmoto, & anhelanti ob pturbatio
Animũ recipere nẽ & cõtẽtũ curſum. ¶ Animum reci.) Quod i lectiõe geſtu oñdi minime potuit id ex verbis Soſtratę oſtẽdit in Geta. Nã iõ dr, animũ recipe, qa ille p anhelitũ crebriora verba cõtinuare nõ poſſit. ¶ Perimus actũ ẽ.) Iã bina verba iũgun tur. ¶ Perimus, actũ ẽ. Verba ſunt deſperatiõis. Na actũ eſt, dr in ea re de q̃ iã lata ſit ſnia. ¶ Eloquere ob. te.) Bñ eloq̃re,
Elo/ quor nã conat tãtũ qd nec explicat, nec intelligit: cui vitio cõtra ria virtus ẽ eloquen tia. Iã plus hic geſtu, q̃ dictu agit, qa vt ſupra diximus, & laſſus ẽ qui nunciat i & integratur dolor illi quum apud illam loquitur, ad quam maxime calami/ tas pertinet: quo dolore, vxor plerũq; ſubtrahitur, atq; ſin/ gultit: & ſimul dat ſignũ perditarum rerum.

GVI. ¶ PR Imũ. i. in primis. extinguerẽ animã ſeni. i. ſuffocarẽ
Primus ſenẽ. & dixit extinguerem, propterea q ab antiquis putaba tur anima eſſe ignis, qui extingui ꝑcipue dr. Primum ergo extinguerẽ animã ipſi ſeni De. qui pduxit. i. genuit illud ſce luſ. i. illũ ſceleroſum filiũ, aũt. i. ſed. tũ. i. deinde vah. quibus modis q.d. acerbis aſperis. lacerarẽ. i. dilaniare. Syrũ ſeruũ impulſorẽ. i. ſuaſorẽ vehemẽter q nõ ſolũ videat ſuadere: ſed ẽt ipellere. Vbi hæc interiectio vah (q̃ ſæpius eſt irridẽtis) hic oſtẽdit vehemẽtia affectus in Sy. & volũtatẽ imo dicã. arriperẽ. i. celeriter & cũ ipetu caperẽ. eũ mediũ. i. p mediũ corpis. ſublimẽ. i. i altũ ſublimatũ: vt cadret graui⁹. & ſtatue rẽ. i. pſternerẽ. vl mitterẽ i terrã pmũ aduerbiũ. i. pmo capi

Tũderẽ. i. cõterere ſabrorũ more: q malleis tundũt ſæpe in
Tunde incude ictus repetentes. agere. i. agitarẽ: verſarẽ: volutarẽ: ni mia celeritate pſequerer: atq; ꝓmouerẽ. raperẽ. i. rapti i ac ppperãter illos cõprendere. pſternere. i. deturbare: in terra deiicerẽ. ſed ceſſo. i. deſiſto iſta in caſſum minitari. malo. i. potius volo impertire. i. pticipẽ facere herã meã Soſtratam. hoc. i. hac re infauſta, ac infelici. Dicimus. n. impertio tibi con
Impertio ſilia mea: & impertio te cõſiliis meis. i. tibi cõmunico mea cõ ſilia. Malo inquã impartire eã ꝓpere. i. ꝓperãter: feſtinãter. Deinde incipit domũ verſus ire. So. reuocemus eũ. ſ. Deide vocat eũ ſuo nomine. Ge. hẽ: vbi hẽ vocãtis eſt, aduerbium: ſeu mauis interiectio. Cũ. n. aliquẽ vocamus e minus poſitũ dicimus: ioã. hau. Ge. Quiſq̃s es. i. qcunq; ſis ine. i. pmitte. me ire ad impertiẽdã herã hoc malo euẽtu: & hoc dicit non dũ ea aiaduerſa So. ego ſum Soſtrata. Ge. vbi eſt ea Soſtra/ ta: q̃ cognita ſubdit. qrito teipſam: expecto te. o hera obtu/ liſti te obuiã: aduerbiũ. i. i occurſum mihi oppido. i. valdet aduerbiũ itẽdẽdi. oppido opportũe. i. valde apte. So. qd ẽ. qd. i. cur vl ꝓp qd trepidas. i. timeſ: ſeu timorẽ p te fers neq; tibi ſatis cõſtat. qm imo iceſſus tuus mõ citus mõ tardus: more pturbati: & aio agitati. Ge. hei mihi. i. doleo. dolor mihi ineſt: afficior dolore: ptẽtat dolor pectus. So. o mi Ge ta. qd. i. cur. feſtinas. i. cur es ita cõmotus: & perturbatus: & anhelãs more feſtinãtis vſq; adeo: vt crebriora verba cõtinua re nõ poſſis ꝑ anhelitu nimio, & ꝓpterea recipe. i. reſume: reuoca aium: & icipe ſpirare: neq; ita aio cadas. Ge. prius. i. oipo pimus. ſ. qd ſequit, ſed illud pſeq nõ potuit ꝑ anhe litu nimio. So. ergo qd illud prius ẽ. i. ſibi vultq̃d vis dicef prius eẽ. Ge. prius pimus. i. pditi ſumus: actũ ẽ. verba hec ſunt deſpationis. Nã actũ ẽ dr i ea re, de qua ſit iã lata ſnia. So. obſecro te eloq̃re. i. bono ſermone & tali vt intelligaris. detege quid ſit illud pp quod es ita turbatus. Ge. anhelãs. Geta & ſingultus emittens dicit iã. i. ſtatim eloquar. So. o Geta quid dicis ſup. iã te facturum: vel quare dicis iã: nihil aliud addẽs ſe ipeditus ſingultibus crebris. Ge. Aeſchinus ẽ alienus &c. vt poſtea ſequit: ſed ſuſpitio interpellatus dũta/ xat dixit Aeſchinus. So. ergo qd is Aeſchinus fecit ſup. Ge. iunge nõſe cũ Aeſchinus qd ſolum dixerat ſic Aeſchinus eſt alienus. i. remotus & alienatus nra familia: ita vt quẽ ſpera mus futurũ tibi generum ita de familia i nunc alienatum a filia tua cernimus. So. hem: dolentis interiectio.
SER. ¶ SENI Mitioni. Produxit. i. nutriuit. Illud ſce. i. illũ ſcele roſum. Adol. Aeſc. prorſus Geta inducitur præ nimio do lore: & impulſione curſus ſingulas dictiones proferre.

¶ Væ mihi

DON. ℭ VAE mihi miſerę.) Interponitur mulieris affectus no/uo nuntio. ⁋ Amare occœ. aliam.) Plus eſt, amare occœpit q̄ amat. Nā in eo qd̄ dixit, Occœpit, argumēta mali metuē da ſignificat: vt in principiis q̄ actū reſpiciūt, nō ſtatim imi/nutionē iſpectant. Et occipit, magnū facinus dixit. ⁋ A Le/none ipſius eri. pa.) Sic nunciat, vt vltima peiora ſint. Et

ta. Eſt ne ergo verum illū feciſſe talia ſup. eſt eni eclypticus ſermo aptus perturbatus: in quo Aeſchino noſtrę ſpes. i. ex pectationes. & noſtræ oēs opes. i. noſtrę facultates. erant ſi/tæ. i. poſitæ & collocatę. Nam ſitum eſt qcquid eſt in loco ſuo poſitum nō euertitur: qui. ſ. Aeſchinus iurabat ſe nunquam viſurū vnum diem ſine hac. i. ſine filia noſtra. qui Aeſchinus

his argumentis vult probare, ꝙ imodice amauit Aeſch. q plus q̄ virginem, id ipſum qd̄ pudor nec hortať nec conſulit, amat. Q̄ ti aūt magis po/tuit impudens eē, q̄ q poſt honeſtū amorē, ab lenone amet? Hoc eteni ſignificat mere/tricē. Ergo nō, hone/ſtū: ſed ab lenone: i. nō ꝑ alium ſed ipſum: nec emit, aut abduxit ſed ob impatientiā valde amantis eripuit. neq; id occulte, vt q cæla/ret factū tanq̄ ſatisfa cturus vxori videreť ſed palam.

Peri'. quare? G. amare occepit aliam. S. ve miſeræ mihi.
G. Neq; id occulte fert' a lenone ipſus eripuit palam,
S. Sati' hoc certo? G. certe, hiſce oculis egomet vidi Soſtrata. S. ah,
Me miſerā' qd credas iā? aut cui credas? noſtrum ne Aeſchinū,
Noſtrā vitā oīum, in quo nr̄æ ſpes, oēſq; opes ſitæ *Iaāb. tet. aca.*
Erant' qui ſine hac iurabat ſe vnum nunquam victurum diem,
Qui ſe in ſui gremio poſiturum puerum dicebat, patrem
Ita obſecraturum, vt liceret ſibi hanc vxorem ducere.
G. Hera lachrumas mitte, ac poti' qd̄ ad hāc rē op' ē, porro ꝯſule
Patiamurne, an narrem' cuipiā? S. hau, hau mi hō ſanus ne es?
An hoc ꝓferendū tibi vſquā eſſe videť? G. mihi qdē nō placet.
Iam primum illum alieno animo a nobis eſſe res ipſa indicat'
Nunc ſi hoc palam proferemus, ille inficias ibit, ſat ſcio.
Tua fama, & gnatæ vita in dubium veniet' tum ſi maxime
Fateatur, cum amet aliam, non eſt vtile hanc illi dari'

dicebat ſe poſiturum puerū i cuius partus iminet i gremio ſuo idest ſupra genua ſua more matrum qui in quam dicebat ſe oble ctaturū. i. rogaturum obnixe patrē. ita vt . i. ꝙ liceret ſibi duceť hāc filiā meam vxorē . i. in vxorē. Dicimus enim duxi filiam illā vxorem: vel duxi. in vxorē. Ge. o hera. i. o tu domina Soſtrata. mitte. i. dimitte. la/chrymas. i. noli flere amplius. ac potius cō ſule. i. conſilio proſpi ce, ſeu ꝓuide, porro. i.

⁋ Satin, hoc cer.) Magnis malis non ſtatim cre/diť. Hoc ergo ex dolore dixit, qd̄ ſtupet audiens: nō qa nō hēt fidē. Hiſce ocu.) διασωτισμος aſſeuerantis. ⁋ Ah ah.) In/teriectio eſt flētis. ⁋ Me mi.) Mira affectio, nam lachrymæ non ſinunt finire ſenſum. ⁋ Quid cre. iā? aut cui cre.) Fides, aut ꝑſonæ q̄litate ſeruatur, ſi grauis ꝑſona eſt cui creditur, aut ipſius rei q̄litate: ſi ea res creditur, in qua fallere cui cre/diť, aut nō pōt aut non debet. Hic ergo mire in vtroq; iā fi dē dixit nullā eſſe, & in ꝑſona & in re. qd̄ Virgil. tranſtulit, breuiuſq; dixit, Nuſq̄ tuta fides. hoc eſt, nec in re, nec in per/ſona. Et hic ipſe in Heauton. Pro Iupiter, vbi nā eſt fides? ⁋ Noſtrū Aeſchinū, no. ui. ελλειπτικῶ oia, qa fletus impe/dit verba, deeſt aūt, hoc feciſſe, vel qd tale. ⁋ Sitæ erant.) Si/tę, poſitæ oā ſitū eſt qcqd in loco ſuo poſitū non euertitur. ⁋ Poſiturū ꝑue.) Puerū dixit, ſi puer naſcereť, non qa diuina bat. Ad votum ergo cupientis retulit Puerū non qa neceſſe eſſet marem naſci. Et hæc oia, magno ſtupore dicunť ad ex aggerandā ꝑfidiā illius cui crediť, & dolorē eorū q credide runt. ⁋ Hera, lachrimas mitte, ac potius ad hanc rem quod opus eſt.) Hinc Virg. Nō lachrymis hoc tēpus, ait ſaturnia Iuno. Sentit aūt nō lachrymis agēdum, vbi cōſilio opus eſt. ⁋ Porro cō.) Porro, i reliquū, deīde, vel in futurū. Porro. n. ordinis, & tēporis aduerbiū ē, nō cōiunctio. ⁋ Hau hau mi. hō, ſa. ne es?) Hoc ex ꝑſona nutricis legēdū ē illa. n. diſſimu landā rē putat. ⁋ Mi. Pro meus. ⁋ Tua fama, & gna. vi.) Ti bi eni criminī erit vitiatā eē filiā: illi ēt oberit. Et verū Vitā ſalutē dicit. ⁋ In dubiū. In ꝑiculū. ⁋ Fateatur. Vitiaſſe filias. Et cōplexio ē διαλείψεως oratoria, in qua verū ſenſeris, con/trariū tollis: cogiturq; qd̄ ex altera parte ſit, hoc eſt tacere.

Situs

Cōple/xio διαλειψεως

GVI. ℭ PERII. i. perdita ſum q̄re ē ſup. alienus. Ge. occepit. i. in cepit amare aliā puellam. So. Væ mihi miſeræ. i. ego miſera ſum maledicta & ifelix prorſus ita: vt videar eē maledicta a Deo. Ge. neq; fert occulte. i. nō cælat. id. ſ. ſe amare aliam Ipſus ꝑ ipſe. eripuit. i. abduxit abſtulit palam. i. manifeſte. a lenone. i. turpi viro puellarū redemptore. So. ne. i. vtrum ſcis hoc certo: aduerbiū. i. quod dici ſolet, omnino ꝓ vero. Ge. certe o Soſtrata egomet vidi hiſce oculis: hoc ponitur maioris aſſeuerationis gratia. So. ah, ah (interiectio eſt flen tis) me miſeram. i. dico vel fateor me infelicem. Iam nunc quid credas. i. cui ſermoni adhæres nunc: vel cui rei acquie/ſcas iā? cui hoi ſup. credas. i. confidas. Eſt ne vtrum ſup. no/ſtrum Aeſchinū ita familiarem exñtem noſtrā oium vitam . i. noſtrā vitæ futurę ſpem: vel ita carū: vt eſt nobis cara vi/

in reliquum: in futurū deinde, nam porro hic eſt temporis, aut ordinis aduerbium, non coniunctio. Conſule ergo de eo ſup. quod eſt opus. i. qd̄ eſt neceſſariū ad hanc rē: vel con/ſule in reliquum. quod. ſ. cōſilio prouidere in reliquum. eſt opus. i. neceſſarium ad hanc rem. ſentit aūt non lachrymis eſſe agendum, vbi conſilio opus eſt. Deinde interrogat Ge/ta ne. i. vtrum. patiamur. i. feramus: æquo animo an narre/mus cuipiam. i. alicui hoc quod nobis factum eſt ab Aeſchi/no. vel poteſt iungi cum pręcedente ſic porro. i. deinde. con ſule. i. conſulta: delibera: ne. i. vtrū patiamur an narremus. cuipiam. i. alicui. Deinde ſubiunge. quod. ſ. cōſulere, an nar/remus cuipiam eſt opus ad hanc rem. Can. hau, hau: interie/ctio indignantis. o mi homo. ne. i. vtrum. ſanus es. i. mentis compos. an. i. vtrum. hoc factum. ſ. Aeſchini. videtur tibi eē proferendum. i. diuulgandum vſquam. i. i aliquo loco. Ge. quidem. i. certe non placet mihi. i. non eſt mea ſententia vt vſquam proferatur. iam. i. nūc. primum. i. in primis, res ipſa . i. ipſe effectus, indicat. i. prodit: manifeſtat illum Aeſc. eſſe alienū animo. i. habere animum alienum. ſ. alienatum a no/bis. nunc ſi proferemus palam. i. ſi publicamus hoc ſtuprum . ſ. puellæ. Ille Aeſchi. inficias ibit. i. negabit ſat ſcio. i. non dubito, & ſatis perſpicio. & negabit tuam famam. i. tuum nomen: & vitam gnatæ. i. ſalutem filiæ tuæ quam iam per tulit: & ita ſi hoc reſciuerit eſſe publicatum: dolore percul/ſa poterit extremum claudere diem. tua ergo fama & vita gnatæ veniet in dubium. i. in periculū. Tum. i. deinde, ſi ma xime fateatur. i. ſi aſſertiue, vt dicunt, confiteatur ſtupraſſe filiam: non eſt vtile hanc. ſ. filiam tuam dari illi nuptui: cum amet aliam ab ea: & ita non poſſet bene viuere cum eo: qui amore alterius teneatur.

SER. ℭ QVID iam credas: quantum ad verba. Aut cui. ſ. hoi credas? noſtrum. Aeſ. ſubaudi vicis hoc feciſſe patres. ſ. Mi/tionē: & Demeā. Ibit in inficias. i. in negationes. Solū plu/rale inuenitur inficiæ inficiarum. & vita. i. victus natæ ve/niet in dubiū: qui non inueniet amplius qui eam ducat.

ASCE. ℭ IBI noſtrā vitā oium: offendimus in textu cum his com mentariis compreſſo: nr̄arū vitā oium: ſed Guido recte cō ſiſus exēplaribus nr̄am legit. Nā latinitas (aut verſus ſnia) id expoſtulat. Similiter in illo quod paulopoſt ſequiť: vbi erat in gremio ſui: fecimus in gremio ſuo: eiſdem de cauſis. Itē illud hau mi hō ſanus ne es? cum Dona. vt cōmentarius ēt poſtea cōfitetur: Cantaræ nutrici aſcripſimus: quæ iō di co: qm̄ nos exempla integra reddituros polliciti ſumus.

Quapropter quoquo pacto celato opꝰ ē. s. ah, minime gētiū.
Non faciam. G. quid agis? s. proferam. G. hem, mea Soſ
ſtrata vide quam rem agas.
s. Peiore res loco non poteſt eſſe, q̄ in quo nunc ſita eſt.
Primum indotata eſt: tū praeterea quae ſecunda ei dos erat,
Periit: pro virgine dari nuptum nō poteſt: hoc reliquum eſt,
Si Inficias ibit, teſtis mecum eſt annulus, quem amiſerat.
Poſtremo qn̄ ego cōſcia mihi ſum, a me culpā eſſe hanc ꝓcul
Neq; ꝑtiū, neq; rē vllā interceſſiſſe illa aut me indignā, expiar
G. Quid iſtuc? accedo ut melius dicas. s. tu quātū potes (Geta.
Abi, atq; Hegioni cognato huius, rem oēm narrato ordine
Nam is noſtro Simulo fuit ſummus, & nos coluit maxime.
G. Nā hercle alius nemo reſpicit nos. s. ꝓpera tu mea Cāthara
Curre obſtetricē arceſſe, vt cū opus ſit, ne in mora nobis ſiet.

DON. ¶ QVA propter quoquo pa.) Congrue & ꝓ pſona, & ꝓ muliere, hoc dictū eſt: eaq; in malis cōſtantem eſſe demonſtrat. ¶ Nō fa.) Nō faciā dixit, ꝓ nō tacebo: q̄ſi tacere, aliquā actionē hēat. ſed moralis ſignificatio ē, & cōmunis oibus: ſicut aduocatū dicimus male feciſſe, cū tacuerit. ¶ Peiore loco res eſſe nō pōt.) Satis argute inter Getam & Soſtratam ſhia ex ꝑturbatiōe facit mutare. ¶ Quā in quo nūc ſita ē.) Cauſa nihil timēdi. ¶ Primū in. ē.) Rō ſubiecta ē cāç: & idotatā, paupes mō dicē. ¶ Tū ꝑterea q̄ ſecun. ei dos erat.) Videlicet, dari ꝓvirgine nuptū. Et i certa diſtinctio eſt. & enī erat bis ſubaudiē dū, Pro virgine dari nuptū. ¶ Nō pōt. ¶ Idē gēdū dari nuptū. Et ꝓ vgine .i. virgo vt, Nūc plane ē ꝓ noua .i. noua. Aut nec vgo nec ꝓvirgine nubere pōt. nō virgo: qa vitiata ē nec ꝓ virgine: quia res diffamata
Inficias ire
eſt. ¶ Si infi. ibit.) Si negabit. ¶ Teſtis me. eſt anu.) Locutio hęc ſic capiēda ē: hoc eſt, annulus pro me teſtis. Vel ſic, Annu
Mecū teſtis
lus & ego teſtes ſumus. Sed melius quod ſupra. ¶ Poſtremo qn̄ ego cōſcia mi. ſum.) Quādo, ꝓ qm̄. vel qn̄, ꝓ qdē. ¶ Neq; rē vl.) Hoc, ē internuntiū. Pactū clā, aut ꝓmiſſum. Et bn̄ totū execratiue dixit: vt alii facinora abhorreant. ¶ Illa.) Filia .ſ. ¶ Experiar. Apud iudices agā. ¶ Quid iſtuc?) Verbum eſt ęgre cōſentientis, q̄ſi q dicat, qd hic reſiſtā? ¶ Accedo vt melius di.) Id eſt, vt cōſentiā, velut qui melius poſſim dicere.
Quātū potes
¶ Quantum po.) Deeſt, cito: vt ſit, quātum potes cito abi. ¶ Atq; Hegioni.) Apud Menandrū, Soſtratę fr̄ inducitur. ¶ Huius.) filiae ſuae. ſ. ¶ Simulo.) Nomē patris puellae, diminutiuū a Simo, vel Simone. Et nota nomē in Palliata fabula latine diminutiuū. ¶ Simulo fuit Sūmus. Summus, an ad cognatū, an ad amicū referē? an abſolute ponitē? vt in Eunucho, Plurima ſalute ſummū ſuū impertit Gnatho. ¶ Et nos co. maxi.) Et miſerabilius Coluit dictū ē, q̄ ſi diceret, colit
Colere
Virg. Per caput hoc iuro, ꝑ qd̄ pr̄ an̄ ſolebat. Colere enī & maioribus & minoribus conuenit. Vt, Poſthabita coluiſſe Samo. ¶ Nos.) Monoſyllabo finit, vultuoſam exprimens pronunciationem. ¶ Tu mea Can.) Triſtis ac ſerie foeminae blandimētū ē Mea potius q̄ ꝓnomē poſſeſſiuū. Deeſt enim chara, vel qd tale: quo addito ꝓnomē ſtaret Mea. ¶ Curre. Mire dictū ē ancillę curuę. ¶ Vt cū opus ſit. Id eſt: cū adeſſe coeperit partus. ¶ Ne in mo. no. ſi. Locutio q̄lis ſupra.
GVI.
¶ QVA propter. i. quāobrē. opus tacito. i. tacere. vel caela
Salluſt.
to. i. cęlare. vt Sallu. Priuſq̄ incipias cōſulto: & vbi conſulueris mature facto opus eſt. igiē caelare quoquo pacto .i. quo
Minime
cūq; mō cęlari poſſit. So. ah: interiectio dolētis. minime gētiū. i. nulla tenus opus ē inq̄ tacere. vbi gētiū gr̄ās ponitē cuꝫ minime nō neceſſitate ſignificationis: ſed ornatus gr̄a & ſonoritatis. vt ēt dicimus nuſq̄ gentiū: terrarū. locorū. Deinde ſubdit nō faciā. i. nō tacebo. Ge. qd ais? So. ꝓferā. i. diuulgabo facinꝰ vitii. Et iō qd ꝑus dicebat: hau mi hō ſanus es. Do. vult ex pſona nutricis legēdū eē. q̄ rē diſſimulādam putat. Ge. hē interiectio dolentis. o mea hera. ſ. Soſtrata. vide .i. diligēter cōſidera. quā rē agas. i. qd facias. So. res nō pōt eē peiore loco. i. i peiore ſtatu, q̄ i quo loco. i. ſtatu. nūc eſt ſita. i. poſita: cōſtituta: collocata. q. d. peius accidere nō pōt, q̄ iā acciderit ꝑmū. i. i primis. ipſa ē idotata. i. ſine dote. ¶ Tū .i. deide. ꝑterea. i. inſup. dos q erat ei ſcḋa: i videlicet virginitas. periit. i. ꝑterita eſt: & ꝯſumpta: nūquam reditura. Nam ait Oui. Laeſa pudicitia deperit illa ſemel. ipſa nō pōt dari nuptā. i. non pōt collocari: vel nubere ꝓ virgine. i. tanq̄ virgo: cū nō ſit: & multo minus cū erit diffamata. Dicimus da
Da ī nuptum illam
re nuptū filiā: admitte re ſpectatū: dare venum cędeſq; verba quāuis motū nō ſignificent eūdi de loco ad locū, tn̄ iūgunē ꝑmo ſupino. nā (vt dicunt) iſe latētē motū obtinēt. ꝑterea id dicēdi genus ab auctoribus ē vſurpatū. Hic reliquū eſt. i. reſtat. ſi ipſe A eſ. ibit inficias. i. negabit. annulus eſt teſtis mecū. i. vel annulus, q eſt teſtis apḋ me: vel annulus ē teſtis ꝓ me: aut ergo mecum annulū eius, q teſtificabitur. i. approbabit factū ipſum cū videbiē. quē. i. annulū ipſe Aeſ. amiſerat. Poſtremo. i. denīq; qn̄. i. quia. ego ſum cōſcia mihi. i. ſum mihi ipſi teſtis: i & ſcio apud me hāc culpā de ſtupro filię. ſ. eē ꝓcul. i. lōge. a me. i. me nō conſenſiſſe vllo pacto. & qm̄ ſum inquā mihi cōſcia. neq;. i. nō. ꝑtiū interceſſiſſe. i. interueniſſe. neq; rē vllam. i. neq; nunciū, neq; donū, neq; pactū, neq; ꝓmiſſum interceſſiſſe. i. interueniſſe: aut iterpoſitū eſſe. O Geta experiar .i. ꝓbabo agēdo apud iudices illā filiā: aut experiar inquam illā indignam me. i. male rn̄dentem moribus meis: & degenerantē. & propterea indignā, quae me habeat matrē. Vel pōt referri ad culpā dicendo. aut experiar. i. probabo apud iudices agendo illam culpā eſſe indignam me. i. nō dignā: q imputetur mihi. quia dixit iā illam culpam eſſe procul a ſe ita: vt non dicatur fuiſſe lena filiae. Ge. quid. i. cur dicis ſup. iſtud: cum non ſit dicendum. accedo. i. appropinquo tibi: vt dicas melius. i. ſermonem aptiorem loquaris. So. tu Geta. quantum potes. i. cito. abi. i. diſcede. atq; enarrato. i. recitato ordine. i. per ordinem eodem ductu & tenore: i quo facta eſt. omnem rem. i. totū factū Hegioni cognatū huius filię meę. Nā is Hegio fuit ſummꝰ amicus ſup. vel familiaris vel in magno honore habitus nr̄o Simulo. i. marito meo. Simulus eſt diminutiuū (vt dicit Do.) a Simone vel Simo. & coluit. i. amauit: frequentauit: ſociauit. maxime. i. valde: plurimū nos. q. d. plurimus illi nobiſcum fuit vſus: cōſuetudo: ac conuerſatio. Ge. bn̄ dicis vt id narrem Hegioni. nam hercle. i. per Herculem. nemo reſpicit nos. i. nemo ꝑter eum
Reſpicere
fauet nobis. aut hēt curam noſtri: vt dicimus Deum reſpicere nos: cum noſtri miſeretur & nos nō aſpernatur: ſed benigne exaudit. So o mea Cantara. i. o nutrix mea cara: & eſt muliebre blandimentum propera. i. accelera: curre: accerſe. i. vade ad vocandum: vel voca. vel quod dicunt, fac venire obſtetricem: id eſt mulierem parturientibus opem ferentem. vt ne. i. vt non ſit nobis in mora. i. vt nō tardet: i cunctetur. cum opus ſit eam adeſſe. ſ. parturienti.
SER.
¶ AH. Ecce mater mutat voluntatem. non fa. i. nō cęlabo Secunda dos. i. virginitas. & hoc eſt. ſ. non pater da nup. ꝓ virg. Et cū tot iſortunia contigiſſent nobis: hoc reliquū eſt. Si ibit &c. Annulus quē ipſe amiſit in ꝯcubitu. hanc culpā. ſ. neq; ꝑtiū &c. ſ. nō poterit dicere q in ꝑtiū aliqd accepiſſet: vel aliquo mō ei cōſenſiſſem. Et ideo experiar. ſ. probare in placito illā: aut probet me indignā hac iniuria. Quid iſtuc. i. certe. accedo. i. deſidero: vt melius Diquia iſta cauſa non videtur eſſe bona. Quid iſtic eſt: i aduerbium affirmandi: vt eſt ibi: accede vt me. di. & dicit accedere: quantum ad intellectū. cognato huius virginis ex parte patris: Simulus vocatus eſt pater virginis maritus Soſtratae.
ASCE.
¶ ILLVD vero: illā aut me indignā Geta experiar. Sic intellige: O Geta ego expiar agēdo apud iudices: illā: ſcilicet gnatam

gnatā meā eſſe indignā hac ↄtumelia: ꝓbando videlicet illi eſſe vim oblatā: & fidē datā: aut ſi nō ꝓpotero id facile ꝓbare: ꝓbauero certe me eē indignam tali ↄtumelia: quæ nullo modo conſenſerim: nec cōſcia fuerim ſceleris: vt ipſa declarat p verbum præcedens. Illud nouiſſime, qđ Soſtrata dicit properata: d Getam dictum puto: & ſequentia ad nutricē.

ACTVS III. SCENA III.

DEMEA, SYRVS.

D. DISPERII. Cteſiphonē audiui filium *Senarii Iamb.*
Vna in raptione cum Aeſchino.
Id miſero reſtat mihi mali, ſi illum poteſt
Qui alicui rei eſt, ēt eum ad nequitiam abducere.
Vbi ego illum quæram? credo abductum in ganeum
Aliquo: perſuaſit ille impurus, ſat ſcio.
Sed eccum Syrum ire video: hinc ſcibo iam vbi ſiet:
Atq; hercle hic de grege illo eſt: ſi me ſenſerit
Eum quæritare, nunq̄ dicet carnufex:
Non oſtendam me id velle. S. omnem rem modo ſeni
Quo pacto ſe haberet enarramus ordine:
Nihil quicquam vidi lætius. D. Proh Iupiter

DON. Diſperii. Cteſiphonē audiui ſi.) Hic oſtēdit ꝙ ſeueri homines, ac recti & honeſti, tenaces, vel ridiculi ſunt, vel odio habentur quoquo acceſſerint: Magno aūt affectu, & quaſi exclamātis addidit filiū quaſi cauſſam redderet cur dixerat diſpii. ⁋ Vna fuiſſe in rap. cū Aeſchi.) οἰκονομία, in q̄ oſtēdit quātū cōmouebit De. ipſa re comperta, cū ex pua rei ſuſpitione tātū ſe affi-
Raptio — ciat. Raptio aūt ad perſonā refert: Rapina ad
Rapina
Rapt⁹ — rē: Raptus ad ſtuprū, ſi volumus ꝓprie loq. ⁋ Id mi. re.) Bū reſtat: tanq̄ iā ſummū malū ſit, Aeſ. eſſe corruptum. Et miſero mihi: q̄ſi q nihil neſciat, nihil curāte Mitione. ⁋ Si il. po.) Nō dubitat velle: & iō dicit Pōt. ⁋ Qui ali. rei ē.) Recte, de hoc enī ſupra dixit, Nō fratrē rei dare operā videt: ruri eē, parcum, ac ſobrius.
Abduco — ⁋ Etiā eū ad ne. ab.) Quaſi inuitū dixit nō vocare, ſed abducere. ducimus enī volentes: ſed abducimus inuitos.
Duco
Neqtia — Neqtia aūt ꝓprie libidinoſa inertia dicta ē: ꝙ nihil q̄at, nulliq; rei
Nugę — apta ſit. Vñ & nugæ: ꝙ nihil agant, vel a nō agēdo. ⁋ Credo ab.) Nō iiſſe, ſed abductū eē: qđ adhuc culpa non ſit illius.
Ganeū — ⁋ In ga. ali.) Veteres ganeū meretricū tabernam dixerunt, ἀπὸ τοῦ γῆς τουτίστιν ὄντις, ꝙ ipſa ſit ī terra, nō vt cœnacu-
Taberna — la ſupius. Vñ & taberna, quaſi trabena, a validioribus dicta trabibus, quibus ſupiora ſuſpēſa ſunt. ⁋ Perſuaſit il. im.) Sua-
Suadere — demus facilia: Perſuademus difficilia. Et ſuadere facientis ē:
Perſuadere — pſuadere, pficiētis. Impurus, p improbo ponit̄ apud Terentiū. Et hic quoq; excuſata voluntas eſt Cte. cui a maiore fra-
Impurus — tre & iprobo igeſta ſit perſuaſione neqtia. ⁋ Sed eccū Sy. ire.
Ire — vi.) Ire, & abire & venire ſignificat. ⁋ Ire video. Ire p venire: vt, Nec vero Aeacidem me ſum lætatus euntem Accepiſſe lacu. ⁋ Atq; Hercle hic de gre. il. eſt.) Figura * de
Ordo — grege illo eſt. Ordo vel bonorū, vel malorū dr, & grauium:
Grex — vt eqſter ordo, ſenatorius ordo. Grex vel bonorū, vel malorū eſt, & leuium. vt Ci. In his bonis gregibus oēs aleatores,
Quæritare — oēs ipuri ipudiciq; verſant̄. ⁋ Quæritare. Inſtanter q̄rere. ⁋ Carnifex.) Pro Ganeone poſitū eſt. ⁋ Nō oñdā id me vel, Scilicet ſcire vbi ſit. ⁋ Quo pacto ſe h̄t. enar. or.) Hoc recte: qa dixerat Mitio, Nihil qcq̄d eſt, volo ſcire, atq; hoiem cōuenire ſi apud forum eſt. Et enarramus, pro enarrauimus, vt Ois humo fumat neptunia Troia. Et ordine: bū, qa ſimpliciter fatetur. Fallax autem & captioſa narratio eſt, qđ timemus fateri. ⁋ Nihil qc. vidi lætius.) Quartū περὶ λόγον.

GVL. Diſpii &c. Hic oñdit̄ quātū De. ↄmouebitur ipſa re cōptā: cū ex pua rei ſuſpitiōe tm̄ ſe affligat De. Demea ſolus hęc ſecū loqtur, ingens. diſpii. i. variis modis pditus ſum: & īfortunatus. audiui Cte. filiū affuiſſe i raptioe. i. abductione, ſeu iuiolēta ablatione puellæ vna cū Aeſ. Id mali. ſ. vt aliter filius corrūpat̄. laſciuia, reſtat. i. reliquū eſt. mihi miſero. i. ifelici. Deīde ſubdit: id mali qđ reſtat. ſ. ſi ēt Aeſ. pōt abducere. i. inuitū deducere, attrahere ad neqtiā. i. libidinē: laſciuiā eūū illū. i. eū ipm. ſ. Cte. q eſt alicuius rei. i. q alicui rei dat opā: ſeu q aliqđ negocii facit: aut q eſt alicuius pfeſſor artis. Raptio refert̄ ad perſonā: rapina ad rem: raptus ad ſtuprū. Inſup ducim⁹ volētes: abducimus iuitos.

Nequitia libidinoſa inertia dicta eſt: ꝙ nihil q̄at: nulliq; rei apta ſit, vñ & nugę: q̄ſi nihil agant dictę ſunt. Vbi. i. i quo loco, q̄rā illū. ſ. Cte. credo eū abductū. i. iuitū ddnctū. aliquo. i. in alquē locū. putat i ganeū. i. i lupanar: ſeu poſtribulū. Nā ganeū, veteres meretricū tabernā dixerūt: ꝙ ipſa ſit i terra non vt cœnacula ſupius. vñ taberna dr̄ q̄ſi trabea a validioribus dicta trabibus: qbus ſupiora ſuſpenſa ſūt. Inde ganeo dr̄ ganeorum frequētator. Aeſ. ille ipurus. i. iprobus pſuaſit. i. induxit eū ſat ſcio. i. nō dubito: facile pſpicio. Suadet̄ ē i actu: pſuadere vo i effectu. ⁋ Sed eccū. i. ecce hic ꝓpe video. Sy. ſeruū ire. i. venire Nā ire & abire & venire ſignāt. hinc. i. exinde, vel ex h̄ loco, aut ex h̄ Sy. iā. i. nūc ſcibo. i. ſciam (antiq̄) vbi ſit Cteſip. atq; hercle his Sy. eſt de illo grege. i. de illa ſodalitate: ſeu ex nūero taliū gregaliū: ſeu ſodalium. vel ē ex illo grege. i. ex illo ordie voluptuoſorū: qb⁹ iſeruit. ſi ipē Sy ſenſerit. i. pceperit me q̄ritat̄. i. iſtāter q̄rere eū Cte. ipē carnifex. i. ipē tortor: & q me excarnificat̄ & dolore afficit. vl ponit̄ p ganeōe, hoc ē ille ganeo: & laſciu⁹ nūq̄ dicet vbi ſit Aeſ. Propterea nō oñdā me velle id. h̄ ē ſcire vbi ſit Aeſ. Oēm rē &c. Hic Syrus Cte. apud Demeā cōmēdat: & Aeſ. ſimul ac Mitionē: q illi ſuppeditet ſumptus ꝓbro pſeq̄tur. Sy. Syrus tanq̄ nō vidēs Demeā hęc loqtur: & Demea ea audiēs verba tacite ſua itermiſcet: vt cernet̄ ē. mō. i. pauloante. enarramus p enarrauimus ſeni. ſ. Mitioni oēm rē. i. totū negociū & factū Aeſ. de rōne puellę: quam ſenex ſcire volebat. Enarrauimus ergo ſeni ordine. i. p ordinē: vti erat facta: oēm rē. quo pacto. i. q̄liter ſe hēet. i. q̄liter exiſteret. nihil. i. nō vidi qcq̄. i. aliqđ lætius ſene. ſ. nullū vidi lætiorē eo: cū ei narrauiſſemus ē enī neutra oro p maſculina. De. Proh. Iupiter: iraſcentis exclamatio: vt ſolemus exclamare: bone Deus quāta ſcelera. q. d. O Iupiter teſtor te ſup. vel aliquid tale. q̄ſi voco te in teſtimoniū, ꝙ ita non deberet fieri.

SER. Diſpii. Quia tota comœdia debet ſubſeruire deſcriptioni pſonarū. Iō i hac pturbatiōe vides Demeā vt maius malū ſemp inueniat: & nulla triſtitia eū pterreat. Et nota qa Mitio nullatenus iducit̄ in hoc actu: ſed tm̄ in alio, q eſt de mitigatiōe. Cōueniens. n. eſt vt i pturbatiōibus durus iducat̄, qtenus duritia eius magis appareat. Et lenis i mitigationibus: vt lenitas eius oīa pacificet. Hēc De. occaſione venēdi ad domū Mitionis: qa audiuerat filiū ſuū Cte. raptioni iterfuiſſe: ia q̄ domo vbi lętitia erit & gaudiū: & cōuiuia vt remoueat̄ pus iducit̄ vt remotus poſtea ſit obuius Hegiōi: vt qa fas nō erat lętitiæ: & ↄuiuiis in domo Mitionis eū itereſſe ab illo: audiat rumores de Aeſ. & pturbet̄: & agāt iter ſe de re huius actus. In hac pori ſcena oſtēdit̄ ſolūmō occaſio aduētus eius, Alicuius rei. i. ꝓrii. ēt nū. ſecū ad neq. Credo illū Cte. eſſe abductū aliquo i ganeo. i. aliqđ lenocinīū ganeū ponit p lenocinio quia hic ganeus huius ganei dr̄ via ſubterranea: vbi hitant meretrices vñ ganea dr̄ meretrix: & ganeo leno. Oēm rē. Poſtq̄ oſtenſa ē occaſio aduētus ei⁹ iducit̄ cū eo cōueniens pſona. ſ. Sy. de foro veniens: vbi piſces, & q̄ opus erāt cōuiuio emerat: q eū ſua calliditate a domo Mitiōis remoueat: & ſic fiat obui⁹ Hegiōi. ne ſi domū itraret Cte. filiū ſuū cū amica iueniret. Seni. i. Mitiōi: hūc ꝓmū v̄ſū aliter accipit De. q̄ diceret Sy. Dicebat. n. Mitionē lętari de h̄, ꝙ op⁹ Cte. raptauerat ſub ſpē Aeſ. vt ſi De. decipet̄. De. vo de ēē tera Aeſ. itēdebat lętari.

DON. ℭ HOMINIS ſtultitiā.) Scilicet q̄ lætatur, ignorās vbi Aeſc. ſit. ℭ Collaudauit fi.) Plus additū eſt. non eni ſolū non accuſauit, ſed & collaudauit. ℭ Diſrumpor.) Mire. his enim verbis cōmouet, collaudauit, & egit gratias. Et vide αὔξησιν ſtomachi reſeruatam. ℭ Argentū adnumerauit il.) Contra illud eſt, Cur tu his rebus ſumptus ſuggeris? Et non ſolum ingt, adnumerauit: ſed qd peius ē, illico. ℭ Id diſtri.) Diſtributū, in diuerſa tributū. i. diſpartitū p pulmētaria. ℭ Huic mandes, ſi qd recte curatum ve.) Ἰρωνεία eſt maioris ſtomachi: quia ille dixit Ex ſnia diſtributū: id eſt, vt indicat Demea, dilapidatum. Sic alibi, Colu mē familiæ nřę, bone cuſtos ſalue. Hē De.) Hem iteriectio ē cōmoti & q̄ſi perculſi re ſubita & noua. ℭ Quid agi.) Blādiētis eſt, non iterrogantis: vt alibi, O noſter qd fit? q̄ agit? ℭ Nequeo mirari ſa. ra.) Mira ſunt ēt illa q̄ vehemēter praua ſunt. Et iō mirari p horrere & rephēdere poſitū eſt. Et rationē ἰδιωτικῶς dixit malā: cū non ſit ratio niſi bōa. ſed ſic loqtur populus. ℭ Eſt Her. inep.) Hoc ad ſenē. ℭ Ne ad di. do.) Ne mentiar id eſt ex cōtrario dicere videar: ſed vt ſedulo dicā. ℭ Atq; ab.) Ineptū, ē ſtultum tm̄: Abſurdū, qd & ſtultū ē, & in ipſa ſtultitia diuerſum, & q̄ſi repugnās ſibi. Sic ergo locutus ē, vt videat ineptā rōnē ad Aeſ. referre: abſurdū, ad Mitionē, quē iā fieri ſtultū, contrariū ſenectuti ē. ℭ Cōgrū iſtū ma. δεικτικῶς. q̄ erant alii, nō maximi. vt ecōtrario, Argitiſq; minor: q̄ ē & maior. Nā iſtū qd ait. δεικτικὸν ē. videt. n. oſtendere digito quē dicat. ℭ In aqua ſi lu. pauliſp.) Sic oñdit bñ obſonaſſe, q viuos attulit piſces. nā nō ludit piſcis, niſi viuus. ℭ Prius no.) Superbe, & p authoritate: nō dixit nō oportet, ſed nolo. ſubauditur purgari eū. Et nihil ex mora corruptelæ acceſſurū piſci ex eo oñdit, q ait ludere, hoc ē viuere, & nō leſum viuere. nō eni dixit, natare qd ēt poſſunt languidi piſces. ℭ Ipſe in ſup p anū fecit qd ſit Purga, dicēdo Exoſſabit. Purga igit, exoſſa ſignificat: nō vt qdā putāt exoſſabit, comedet. ℭ Mihi q. nō pla.) Prius hoc ad ſenē: & vide q̄ totū ſupbe, & confidēter dixerit ob amicitiā oium dominorū, excepto vno De. quē tm̄ prę illis cōtēnit. ℭ Salſamēta. Hoc ad diſcipulū. Salſamenta aut ſalſi piſces ſunt, aut laridum. ℭ Salſamenta hęc Stephāio. In tota comœdia opa dāda ē, vt ſtomachet Demea excepto q ſe ipſe i fine cōmutat. Hac ergo cā eſt, q̄re Syrus quoq; illi obiicit magnifice inferens ſe vt luxurioſum, licēt ēq; ſeruū pferri q adoleſcētū pædagogus fuerit.

Diſtributum

	Hominis ſtultitiam.	s. collaudauit filium.
	Mihi, qui dediſſem conſilium, egit gratias.	
D.	Diſrumpor.	s. argentum adnumerauit ilico.
	Dedit præterea in ſumptum dimidium minæ.	
	Id diſtributum ſane eſt ex ſententia.	D. hem,
	Huic mandes, ſi quid recte curatum velis.	
S.	Ehem Demea, haud aſpexeram te. quid agitur?	
D.	Quid agatur? veſtram nequeo mirari ſatis	
	Rationem.	s. eſt hercle inepta, ne dicam dolo, atq;
	Abſurda. piſcis cæteros purga Dromo.	
	Congrum iſtum maximum in aqua ſinito ludere	
	Pauliſper. vbi ego venero, exoſſabitur.	
	Prius nolo.	D. hæcine flagitia? s. mihi qdē nō placent.
	Et clamo ſæpe. ſalſamenta hæc Stefanio	
	Fac macerentur pulchre.	D. Di veſtram fidem,

Dolo dicere

Ineptū

Abſurdum

Nolo

Ludit piſcis

Salſamēta

GVI. ℭ Stultitiā hoīs deeſt o: hoc ē miror ſup. plurimū ſtultitiā hoīs illi⁹. ſ. Mitiōis: q lętat de iprobitate filii adoptiui. Sy. pſequit ſmonē ſecū nō vidēs Demeā. Mitio collaudauit. i. ſimul cū lætitia ſua laudauit filiū Aeſ. egit mihi gr̄as: q dedi id ꝯſiliū vt ita res fieret: quēadmodū narrabā ei. De. Diſrūpor. i. deferor: diſtrahor: dilanior: laceror doloribus. Sy. ilico. i. ſtati. ipſe Mitio adnumerauit. i. cōputauit nobis argētū quo erat op⁹. pterea. i. vltra h̄ dedit dimidiū minæ. i. dimidiā ptē librę. Dimidiū. n. neutri ē gn̄is hic recte aūt dicēt poſſumus dedit dimidiatā minā: aut dimidiā ptē minę: aut dimidiū minę. ſāe. i. certe. id dimidiū minę ē diſtributū. i. i diuerſa tributū: h̄ ē diſpartitū p pulmētaria. ex ſnia. i. ex arbitratu ſeu ex arbitrio nr̄o: vt volum⁹ ſm votū, ac deſiderium nr̄m. De. hē: iteriectio dolētis: ſeu idignātis: & hic ironiā oñdētis. mādes. i. cōmittas: credas: tradas huic. ſ. Mitiōi, vl Aeſ. imo & vtriq; ſeni tradas filiū: Aeſ. vo argētū diſpēſandū: imo vo diſſipādū. Mādes ergo huic ſiqd. i. ſi velis aliqd ēē recte. i. vt decet curatū. i. cura ac ſtudio cuſtoditū, ſiue ac curate ꝯſeruatū. Sy. Hē: iteriectio hic cōmoti, & q̄ſi ꝑpulſi re ſubita & noua. O De. haud. i. nō aſpexerā te. qd agit. i. qd fit. blādiētis ē nō iterrogātis. De. petis ſup. qd agat. neqo. i. nō poſſum. ſatis mirari. i. cū admiratiōe horrere, ac rephēdere vr̄am rōnē malā. ſ. i. vīum modū viuēdi non ſatis pbandū. Sy. Hercle ne dicā. i. loquare, dolo. i. fraude, mendacio. i. ne mentiar: ſed ſedulo loqr. i. ſine dolo. nr̄a rō viuēdi ē inepta. i. ſtulta, & temeraria: ſeu inconſiderata: ac male congruens. & abſurda. i. ſibi repugnans & in ipſa ſtultitia diuerſa. Nā abſurdū dr̄ qd ſtultū ē & i ipſa ſtultitia diuerſum, & q̄ſi ſibi repugnans: neq; bñ ſibi cohærens, aut q̄dratus. o Dromo nomē ē ſerui. purge. i. munda: euiſcera cæteros piſces ab iſto cōgro. vero. i. ſed. ſinito iſtū cōgrū maximū: q̄ ſunt alii nō maximi. ſinito ergo iſtū maximū cōgrū. i. piſcē illū de gñe ꝯgrorū: & vel ſi mauis de ſpē ſinito in ꝗ. i. pmitto illū ludere. i. viuere, & ſe deducere pauliſp. i. aliq̄diu, puo tpe i aq̄. Vbi. i. cū, vel poſt q̄ ego venero. ipſe ꝯgrus exoſſabit. i. purgabit ſicut, & alii. Exoſſare eni hoc ē purgare: & q̄ſi oſſa remouere de obſonio vt auferre ſpinas ex piſcibus: & ipſos exoſſare. Inde exoſſatus ager dicit lapidibus purgatus q lapides ſunt oſſa terræ magnæ parētis: vt ait Oui. trāsforma. Volo prius. i. añ cæteros purgari q̄ iſtū. De. hęcine i. vtrū hæc flagitia. i. hæc vitia flagitioſe. i. increpatiōe digna ſunt ſup. faciēda: aut ferēda. Sy. qdē. i. certe. flagitia nō placent mihi. & ſæpe clamo. i. vocifero. o Stephanio: nomen ſerui: & q̄ſi diſcipuli ipſius Syri in parādis cibis. fac. i. effice, q ſup. hæc ſalſamēta. i. hęc obſonia ſalita v3 piſces ſalſi: & aridū, ſeu laridū: aut ſuccidā: q̄ idē ſignant. ſ. lardū. Salſamenta, vt dicit Do. aut ſalſi piſces ſunt aut laridū. Fac ergo i hęc ſalſamenta macerent pulchre. i. recte vt decet. mollificenti ſeu qd dici ſolet, deſalſent. Macerare eni ſignat interdum debilitare, attenuare: vt macerare corpus. Interdū mollificare: vt macerare qd ē rigidū & durū. itē macerar ſignat cōterere, q̄ ſignificatiōes pene i diē redeūt, Macerare ſignat afficere dolorē vt mille mōis me diſcipuli macerāt. Oui. in Epi. Macetor interdū qd ſim tibi cā doloris. Maceror ingt p dolore afficior. De. Di: iploro ſup. vr̄am fidem. i. veſtram opem. ℭ HOMinis ſtultitiā. i. Mitiōis. neqo mirari. debuit dicere ſtultitiā vr̄am. Sed iroñ. poſuit rōnē. Piſces: ſic loqtur Sy. vt eū remoueat a domo. ille eni ad domū, vbi talis lætitia ēēt, nō accederet. & ēt eū magis dolere facit. hocine flagi. ſ. debet fieri: & ſæpe clamo iraſcēdo cōtra eos. pp hoc cōuertit ſe ad Cterſi. pcipiens eni de ſalſamētis coram ſeoe vt doleat. Salſamenta dicit confectiones piperis: & hmōi.

Curat⁹ recte

Inept⁹ eſt

Abſurdus

Cōgrus

Exoſſare

Salſamenta

Laridū

Lardū

Succida

Macerare

Oui.

Diſrūpi

Diſtribuere

SER.

ASCE. ℭ ILLVD Hē huic mādes, ſiqd recte curatū velis. Do. de Syro dictū itelligit: & rectius, mea qdē ſnia, q̄ de Mitione aut Aeſ. Quia eni Syrus iactitabat diſtributū eſſe ex ſnia id dimidiū minæ. Per ironiā dicit Demea. Hē huic i. Syro mādes &c. q. d. q nō diſtribuat: ſed dilapidet potius. Illud puer aduerte: vbi dicit Mihi qdē nō placet, & clamo ſæpe Syrus dicit ſe indignabūdū clamare cōtra ineptias domus & dñi: non qdē dicēdo. Salſamenta hæc ſtephanio &c. hoc totū eni nō determinat illud verbum clamo: ſed Syrus, q ſe pluris facere ſignificauit negociū ſuū, q̄ pręſentiā Demeæ: diuertit ſermonē ſuum ab ipſo ad conſeruū, cui id dicit.

ℭ Vtrum

Vtrum ſtudione id ſibi habet, an laudi putat
Fore ſi perdiderit gnatum? væ miſero mihi,
Videre videor iam diem illum, cum hinc egens
Profugiet aliquo militatum. s. o Demea
ISTVC EST SAPERE, non qđ ante pedes modo eſt
Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt,
Proſpicere. D. quid? iſtęc iam penes vos pſaltria eſt?
S. Eſt iam intus. D. eho, an domi e habiturus? s. credo vt eſt
Demētia. D. hæccine fieri flagitia? s. inepta lenitas *quadra-*
Patris, & facilitas praua. D. fratris me quidem *tus*
[illegible] udet, pigetq;. s. nimium inter vos Demea,
Ac nō quia ades præſens dico hoc, pernimium intereſt.
Tu quantus quantus, nihil niſi ſapientia es.
I[illegible] futilis, ſomnium. ſineres vero illum tuum
[illegible] re hæc? D. ſinerem illum? an non ſex totis mēſibus
Prius olfeciſſem, q̃ ille quicquam cœperit?

DON. ℂ VTRVM ſtu.) Aut ordo ē, vtrūne. aut ē παρέλκον ter/ tiū, aut vero p ἔκλειψιν accipit. q. d. vtrū eſt? aut vtrū verū eſt? qđ q accipit, vtrū ſubdiſtinguat, & ſeparet a ſequentibus neceſſe eſt. ¶ Vtrū ſtu. Aut Vtrū ſupuacuū ē, aut Ne: aut cer te τμήσις figura ē, p, vtrūne ſtudio id ſibi hēt, ſi ſciens lę dit filiū? ¶ Laudi pu.) Q uia decipit. ¶ Si pdi. gn. Et magno af/ fectu nō dixit Aeſ. & mi re, nō addidit cuius gna/ tū. ¶ Vę miſe mi.) Hoc ē qđ ſupra dixit, Aegre eſt, alien⁹ nō ſum. ¶ Videt vi. iā il. di.) Illū dixit, quaſi quēdā triſtē ac funeſtum. ¶ Q uod añ pe. mō ē vi.) Hoc ſumpſit Poeta de il lo puulgato [illegible] llæ di[illegible]

Habet [illegible] ler eū coit. ¶ Credo
ma[illegible] [illegible] t ē demētia. Et ntūs
[illegible] ſepera[illegible] pditus, aut qđ tale ſub
[illegible] imus. Se[illegible] [illegible] caſum. ¶ Inepta le. pa.

Lēitas & fa. p.) Le[illegible] Facilitas, ad ignoſcēdū. ſic q
Facili/ dā. Sed [illegible] Mi[illegible] refero, q hęc leniter patiti
tas Facilita[illegible] ęc p licētiam facilitas dat. Prauū āt
Prauū ē, qđ & ip[illegible] entē: Malū qđ alios tm̄. ¶ Fris mei q.
Malum pu. pi.) Pudet, i his q̃ [illegible] rpiter facit, Piget, i his q̃ cū damno
pudet ac malo. Pudere, ēt ad dedecus: Pigere, ad dolorē refert. Pu
Piget det, qđ turpe ē: Piget, [illegible] dolet. ¶ Nimiū iter vos De. *
nūc eni redditū ē, qđ [illegible] ra dicebat. & pterea repetēdo Ni/
Q uāt⁹ miū, ↄfirmauit ſupius [illegible] ctū, nō ſoluit. ¶ Tu quam. q.) Id eſt
quātus q̃tuſcūq;. ¶ Nihil ni. ſa[illegible].) Ridicule pus additū nihil, q̃ gcq̃
laudis noie. Deide ſi [illegible] tēs dixiſſet, nō tāta cēt irriſio *
ſed ſtultus. ¶ Nihil niſi [illegible] es, il. ſom.) Nec tu ſapiēs, ſed ſapiē/
tia: nec ille ſomniculo[illegible], ſed ſomnium ὑπερβολή. ¶ Sineres
ve. il. tu.) Ab argumē[illegible] fabulæ repetit Sinerē & ἐρωτικῶς
interrogat. ¶ Totis ſe[illegible].) Totis, q̃ſi lōgi ſint. i. integris, vt
ne vnū qdē diē minu[illegible] ex. menſibus ſciat qđ cœpturus ſit fi
lius. Nimis comica & [illegible] oralis aſſentatio ¶ Q uam il. quicq̃
cœ.) Multū dixit, & [illegible] e ſex mēſes, & olfeciſſem, & prius q̃
cœpit. ¶ Nō olfe. To[illegible] idicule. Nā qđ olfeciſſet, q nōdū qc
q̃ ſcire cœpiſſet, cui[illegible] naribus nihil obiectū fuiſſet? Nā io
Nares nares a naritate dictę ſunt, q nos odoratu doceant præſto
& prope eſſe quod adhuc oculi non vident.

GVI. ℂ Vtrum ne. i. vtrū ſic. an ne p vtrū. ponunt. n. duę pticulę vbi altera ſufficeret, niſi vis cape ne p certe vtrū ergo Mitio hēt. i. reputat ſibi id. ſ. pdere filiū ſtudio. i. ad ſtudium & al applicationē, ſeu vacationem; & ad tedii ſolamen i ita q ex idustria & dedita opa: & ppo ſtudio ei⁹ pditiōi iſiſtat & va cet. an putat fo. i. futuꝶ eē ſibi laudi. i. ad laudē. ſi pdiderit gnatū. i. ſi cā fuerit pditiōis nati ſubminiſtrādo ſūpt⁹. Vę mi hi miſo. i. ego miſ ſum tanq̃ maledictus, & Deo iuiſus. iā vi deor videt. vbi barbare dñtr vł mihi q ego iā video illū diē q̃ſi triſtē & funeſtū. cū. i. quo die: & quo tpeipſe Aeſ. egēs. i. egenus: penuria pſſus. pfugiet. i. lōge diſcedet. hic. i. ex hoc loco aliquo. i. i aliquē locū. militatū. i. ad militādū: ſeu merē dū: & ad ſtipēdia faciēda. Sy. illud qđ ſeqt ē ſape. i. ſapiētiā hēt & oñdere, vꝫ videt ↄſiderat. nō mō. i. nō ſolū id qđ ē añ pedes. i. qđ ē pñs: ſed ēt pſpicet. i. puidet: & a lōge aſpicet il la q̃ ſūt futura. De. qđ. i. cur. iſtęc. q̃ſi illa hęc Pſaltria. i. cāta/

trix vel amatrix hiſtrionū i ſcęnis cātantiū. ē iā. i. nūc penes Penes vos, vel penes poſuit p apđ: vł recte penes vos dixit de eaq̃ Pſal/ i eoꝶ manu & q̃ſi ptāte eēt, quā eripuerāt a lenone. Pſaltria tria dicit Tortellius apud Ro. dicebat illa, q̃ ſeqbat & amabat hiſtriōes: & deducit a pſallo qđ ē cāto. Nā illi quos eiuſmo di fœmina amabat quotidie i ſcenis cantare ſolebāt: pōt tñ nūc capi p cātatrice ac tibicina, & meretrice: qm̄ eiuſmodi mulierculę petulātes cātilenis laſci/ uis: & de morib⁹ ſolēt re ſonare tanq̃ Sirenes: quo ſuis amatorculis placeāt & illos i ſui amorē inflā/ mēt. & p h decipiāt. Sy. pſaltriā ē iā itus? iterro/ gatiue pferendo De. ga Sy. dixit iā: ac ppea col/ legit De. eā futurā quod Crito ne ſciebat, & iō q̃ſi dephēſa veritate & no/ uo motu pculſus inquit. Eho: interiectio oñdens aliqđ eſſe ſubtiliter dep/ hēſum: vel atētionē mo uēs an ipſe Aeſ. ē habitu rus eā Pſaltriā domi tan q̃ foret vxor Sy. credo eū eē domi habiturū. vt. i. cuiuſmodi Demen demētia ei⁹ ē. vł ſit abſcūs, ſic itelligevt ipe Aeſ. ē dementia tia agitat⁹ ſup. hoc ē tāta ſtultitia eius: vł adeo ē iſan⁹: & male ſibi ↄſulēs, & ai ipotēs: ſenſuq; bono deſtitut⁹. De. hęcine. i. vtrū decet ſup. hæc flagitia fieri? Sy. Lenitas. i. indulgentia pñs ad pmittēdū. inepta. i. ſtulta. incōſidera: & facilitas ip/ ſius ad ignoſcēdū praua. i. pnicioſa: & ſibi & filio. Prauū eſt Prauū qđ ēt ipſ lędit faciētē. malū vo qđ alios tm̄ lędit. Lenitas er malum go pñs: & ei⁹ facilitas facit ſup. hæc flagitia vł ē cā taliū fla gitioꝶ. De. qdē. i. certe me pudet & piget fřis. i. verecūdor & doleo pp fratrē q adeo male ↄſulit & ſibi & filio. Pudet Pudet dr i his, q̃ turpiter fiūt: piget aūt i his q̃ cū dāno ac malo. Pu & piget det ēt ad dedecus: piget ad dolorē refert. pudet qđ turpe ē piget qđ dolet. Sy. o De. nimiū & pnimiū: imo valde nimiū q. d. valde multū: aut pplurimū & nimiū repetēdo ↄfirmat dcm̄: & auget. vł nimiū ergo aut diſtātia itereſt. i. lata ē dr̃ia iter vos. i. iter te & fratrē. ac. i. & nō dico hoc: q adeſ: cōpo/ ſitū p ſimplici. i. es pñs. tu De. q̃tus q̃t⁹. i. q̃tuſcūq;: ſic quot quot quotcūq;: q̃ſq; qcūq;. & i iuř memini me legiſſe q̃liſq̃/ lis p q̃liſcūq;. itē vtut p vtcūq;. vbiubi p vbicūq;. q̃tuluſcūq; ergo es nihil es niſi ſapiētia. ille Mitio fr ē ſōniū. i. aliqđ futi le & vanū & iutile: q̃le ē ſomniū. & ē hyperbolē, nā dic De. nō eē ſapiētē: ſed eē ipſā ſapiētiā. pterea dic Mitionē eē ſōniū: Hipbo/ & q̃ſi ipſā vanitatē: nedū vanū & ſomniatorē. Aliq legūt: i l le ē ſomnus, q. d. Mitionē nō ſolū eē ſomniculoſū: ſed eē ipſ ſomnū itaq; ait De. vero. i. ſed. ſineres. i. ſinere ac pati debuiſ ſes illū tuū Aeſ. facere hęc q̃ fecit? iterrogat p ironiā contra/ riū itelligēs. De. petis ſup. ſinerē. i. verū tolerare debuiſſem illū facere talia q̃ſi aut añ olfeciſſem. i. ſenſiſſē: mot odoriſſe Olface/ q caniſq qđ nōdū videt oculis: iā docet odoratus aut pſtos re aut pſtos aut ppe eē. ppeaq; nares dñr a gnaritate. i ſagacita Odori/ te & olfaciendi facultate: q nōdum adſunt pñtia. Q uaſi er ſequus go aut ñ olfeciſſe ipm hęc eē factuꝶ ſex totis. i. itegris men/ ſibus priuſq̃ ille Aeſ. cœpit. i. icepit gcq̃ iſtoꝶ flagitiorum.

ℂ Vtrum hoꝶ duoꝶ hēt Mitio. i. an id cū ita adducit filiū SER. meū ad pnitiē. hēt ſibi ſtudio. ſ. q i h ſtud at: q̃ſi ñ hñs aliū officiū factū: vbi ſtudiū ſuū exerceat. An putas id ſibi fore lau di: q idē filiū pdiderit laudet. Cū hic egēs. ſ. Ae. Iſtud eſt ſa pere. ſ. nō mō. i. tātūmō. videre qđ ē i pnti. ſed ēt &c. Quid iſtęc. ſ. vſa Cithariſtria. ſ. facit-ē ne apud vos. hocine fieri. ſ. decuit. hoc facit lenitas patris oia ↄdonādo: & facilitas oia pmittēdo. Nō ſolū nimiū: ſed ēt pnimiū itereſt. Tuū. ſ. Cte.

& ad multum lucrandũ, ego verum nũquam fui ita aſtutus (aſtutia videlicet, quã Syr⁹ intendebat, cum ſe multo ſagacius ſentire putetur) q n. i. qđ non mallẽ potius in pñtia auferre quicquid poſſem, q̃ expectare ſpe moris lucri ut faciunt ineſcatores. Illud quod textus habet minas decẽ corradet alicunde id eſt in aliquo, melius puto q̃ aliunde.

Exclamatio admiror ſup. ſcelera horũ hoium. Vide. i. cõſidera illud qđ ſequitur. ut. i. qualiter ipſe Aeſchi. uel res ipſa quã ſubdit. ſ. qđ res ſuas iã hẽt coẽptas. oppſſit. i. læſit me i ipſo articulo. i. in ipſo, ut ita dicã puncto, quo mihi mercatũ erat eundũ. cõplures. i. multę mulieres ſunt emptę. & itẽ. i. ſilr. alia ſunt coẽpta, q̃ porto hic. i. ex Athenis Cyprũ.

Inieci ſcrupulũ hoi. SA. o ſcelera, illuc vide *Senariũ Iamb.*
Vt in ipſo articulo oppreſſit emptæ mulieres
Complures & item hinc alia, quæ porto Cyprum,
Niſi eo ad mercatum veniam, damnum maximum eſt.
Nunc ſi hoc omittam, actum agam vbi illinc rediero,
Nihil eſt. refrixerit res, nunc demum venis?
Cur paſſus? vbi eras? ut ſit ſatius perdere,
Quam aut hic nunc manere tã diu, aut tum perſequi.
S. Iamne enumeraſti, quod ad te rediturum putes? *Elide a*
SA. Hocine illo dignum eſt? hocine incipere Aeſchinum?
*Per oppſſionẽ ut hãc mihi eripe poſtulet? *In Per eliditur e*
S. Labaſcit. vnum hoc habe o vide, ſi ſatis placet,
Potius q̃ uenias in periculum Sannio,

DON. CINIECI ſcrupulum ho.) Hoc leno nõ audit. ſimul. n. dñcũ ille clamat & iõ ſimul legi non põt. Et hic oñdit Syrus quo hæc conſilio locutus ſit. ⸿Quæ por. Cy.) Hanc iſulam poſuit Poeta uel q Veneri ſacrata ſitsut Horatius: Sic te diua potens Cypri. Vel q mercatus in ea ſit: tu idem: Nũquã dimoueas: ut trabe Cypria Myrtoũ pauid⁹ nauta ſecet mare. ⸿Illuc uide.) Vide τωιολωτιο μω dicit. ⸿Vt in ipſo ar
Srupulus ticulo oppreſſit.) μεταφορα pſeuerãs a ſcrupulo. ſ. lapillo q nos in calceo latens plerunq; lædit. Et oppreſſit, vel Aeſchinus: uel res ipſa quam ſubiicit. i. quod ait, Empte mulieres complures, &c. ⸿Item hinc alia.) In lenonis mercib⁹ ἐξοχη. ⸿Empte mu. cõ.) συλληψις Emptæ. legiẽ & empta. ⸿Niſi eo ad merca. veniam. Eo: nunc aduerbium eſt loci. i. Cypr.
Mercatus Mercatus autem, locum tpſq; ſignat. ⸿Damnum maxi. ẽ.) Quia & hoc damnum in pretio mulieris eſt. ⸿Nunc ſi hoc omit.) Quod damnum eſt. ſ. Hoc ãt dicit negociũ cũ Aeſchino. ⸿Actum aga.) Prouerbiũ. i. nihil agã. qđ. n. in iure ſe
Actum agere mel iudicatũ fuerit: reſciendũ: & iteꝝ agi nõ pt. Sic i Phor
Nihil ẽ: mione, actum (aiunt) ne agas. ⸿Nihil eſt.) Noue nihil eſt i. p nulla ſpes eſt. ⸿Refrixerit.) Pro refrigiſſet. ⸿Vt ſit ſatius pe.) Per υπερβολην hoc accipe, nam nõ ꝯuenit perſonę lenonicæ damna cõtemnere. ⸿Hic nũc ma.) Dum non nauigo. ⸿Tum per.) Cum rediero. ⸿Iamne enume.) Finxit Sy. ſe nõ intellexiſſe quid apud ſe ipſum leno locutus ſit, ideo illi aliud ait: q̃ ille ſecum diſputauerit. ⸿Quod ad te redi. pu.) Hoc dictotm̃ illũ accepturum ſignat q̃tum dederat i puella. Nã hoc ad nos redit: qđ a nobis abierit. Et dicẽdo rediturum oſtẽdit ſuper. xx. minas nihil illũ ſperare oporteret: ſic. n. ſupra: Minis viginti tu illã emiſti, q̃ res tibi vertat male. ⸿Hocine illo dignum eſt?) Huiuſmodi comploratio ſũmam deſperationẽ lenonis oſtendit. ⸿Hocine incipere Aeſchinũ, Quaſi de magno facinore dixit, vt Heautontimorumeno, Vide qđ inceptet facinus. Aeſchinũ aũt cũ laudatione dixit, q̃ſi quem nõ deceat malefacere. Et vid q̃ oia experiaẽ impotens & miſer ob recuperandã res ſuã. ⸿Vt hanc
Poſtulare mihi eripere poſtu.) Nõ dicit de qua, q̃a de illa ſermo ẽ. Poſtulet. velit: aut ſperet. Cicero: Vt tpibus reipub. cedat, non eſt poſtulandum. i. cupiendũ, aut expectandũ. ⸿Eripere poſtulet ἐν ταυτῷ dixit: non eripuerit: tanquã adhuc non fece
Labaſco rit, & ſic loquunẽ q nolunt circa ſe pſeuerare iniuriã. ⸿Labaſcit.) Hoc pſſe dr̃. & proprie dicit labaſcit: ut & ſuam inſtãtiam, & cunctationem tarde incipiẽtis ꝯſentire mõſtraret. nam inchoatiuum verbum eſt. Et eſt metaphora ab arbore factaque quæ multis ſuccisa ictibus, fieri tandem incipit in caſum põderis, ruinamq; minitari. ⸿Vnum hoc ha.) Hoc dare: & ſubaudiendum eſt: qđ dicam, uel dicere. ⸿Vide ſi ſatis pla.) Nõ placet dixit: ſed ſatis placet: veluti magnum conſilium præbiturus. ⸿Potius q̃ venias i peri.) Oratorie cõparatione peioꝝ, dicit hoc eſſe quod ſuggerit eligendum.
GVI. CINIECI. i. immiſi: incuſſi ſcrupulũ. i. moleſtiã ſolicitudinẽ & aſpitatẽ hoi. ſ. lenoni. Scrupul⁹, i de ſcrupulus dr̃ lapil
Scrupulus lus breuis & aſper latens i calceo, igerenſq; moleſtiã & ſolicitudinẽ ſuã aſpitate. de eo ſatis pus dictũ eſt. Sã. O ſcelera:

Veniopvade Niſi uenio. i. uado, eo. Nã eo p uenio: & ediuerſo ſæpe poni inuenit, niſi uenio eo. i. Cyprũ. Eſt. n. hic eo aduerbiũ ad locũ. ad mercatum. i. ad uendũdas merces meas. Mer
Mercatus catus autẽ q̃rtæ inflexionis ſignãt & locũ mercaturę exercẽdę deſtinatũ. Item mercatus ſignãt in quo hoies in aliq̃ loca cõfluunt ad negociandũ & mercaturam exercẽdam. Itaq; eleganter dicimus uado ad mercatum i Hiſpaniam: ubi dñt vado in mercaturã. Niſi ergo vado eo ad mercatum dãnũ maximũ eſt mihi. ſ. i. multũ dãni facio non eundo nunc ſi mittã hoc negociũ. ſ. cũ Aeſ. actũ. i. nihil agã prouerbium eſt. nam qđ in te ſemel iudicatũ fuerit: id reſcidi & iterũ agi ſeu retractari nõ pt. vbi. i. poſtq̃. rediero illic. i. ex cypro. nihil eſt. i. nulla eſt reliqua ſpes. res. i. totũ negocium de hac oppſſiõe. refrixe
Refulgere rit. iã deſinerit eſſe recens, iã deferbuerit: iã nõ erit noua, ſz iam obſoleta. & reiecta. diceturq; mihi ſup. a iudicib⁹ nũc demum. i. tandẽ ſero poſt tps venis ad agẽdum de re iã ſopita: cur paſſus es tãdiu te opprimi? nec intenderis actionẽ, ſeu cur fuiſti negligens: & remiſſus ac nimis patiens, q iniuriã hucuſq; i corde potueris. Vbi erras? cum tps erat agendi. ut. ita q ſatius erit. i. melius erit pdere ptium puellæ, q̃ aut manere hic tãdiu. i. tãto tpe, quo nõ nauigo, aut pſequi ius meũ i iudicio. tũ. i. tũc. cũ rediero. Sy. Syrus finxit ſe nõ intellexiſſe oia iſta, q̃ locutus eſt leno, illiq; aliud pponit. ne. i. vtrũ, iã enumeraſti. cõputaſti. id qđ putes rediturum ad te. ſ. ptiũ puellæ, qđ tibi redibit, qm̃ prius tua burſa eſt pfectũ: ſeũ eã emiſiſti. Sã. ne. i. vtꝝ hoc. ſ. qđ ſeqtur eſt dignum illo Aeſ. q. d. nũ decet iuuenẽ in hęc mala prumpere. hocie. i. utrum, decet ſup. Aeſ. iuuenẽ igenue icipe hoc. i. i ſua iuuentute icipe malefacere. q. d. nõ decet deinde ſubdit q eũ dedecet: vz ut poſtulet Aeſ. i. velit: aut ſperet. aut expectet eripe. auferre, abducere mihi hanc. i. meam puellam p oppſſionem. i. p læſionẽ offenſionem & p ieptum: at uiolentiã opprimendo me emptorem. Sy. dicit ſeru⁹ hoc verbum apud ſe indicãs illũ leno nẽ iã remitti, neq; ita eſſe iſtantem vt prius Labaſcere
leno labaſcit. i. aius eadit: ut Ciceronianis verbis vtar ita q eius aius inclinaẽ & corruit. hẽo dicere ſup. uel quod dicam hoc vnum. i. hoc tm̃. vide. i. conſidera: delibera ſi ſatis placet
SER. CO SCelera: ſecũ ait hoc. ut. i. q̃liter oppſſit me. i. Aeſ. vel Sy. In ipſo art. i. i momento tpis: quo iturus erã ad Cyprũ niſi venio eo. i. ad Cyprum. Nũc ſi hoc omittã. exigere rem meã. Agã. i. dicã eſſe actũ. i. amiſſum. Dicens mihi ita. Nũc demũ veis. Ad h redit res, ut ſit ſatius pdere totũ, q̃ ãr nũc. i. i pñti manere. Tãdiu donec placitũ deducaẽ, & ita dimittere iter Cypri, vbi maximũ utilitatis eſſet. Aut tũ. i. poſtq̃ rediero pſeq placitũ, cũ q̃ſta eẽt illa placitatio. Cũ Sy. videret eũ ita ſecũ murmuraẽ ait. Iã ne &c. Redditurã. i. reddẽdã. q. d. deliberaſti apud te q̃tũ inde recipias, hoci ne incipe. i. decuit eũ. Labaſcit. Poſtea exaltat vocem. unum hoc callide eũ tractat more mercatoris, q̃a dimidiũ offert vt beatũ ſe iudicet, ſi poſtea totũ recipiat. q. d. q̃re ducerẽ te p an bages, hoc vnũ hẽo ad vltimũ: qđ tibi dicã. Fac uiuidum ſummã tuæ pecunię, ut dimidiũ recipias potius: q̃ venias i piculũ. i. i iudiciũ. vbi dubiũ eſt an pdas totũ: an ſerues totum.

CDiuiduum

DON ℭ DIVIduum face.)Hoc eſt diuidefigura μακρολογία.
Diuidu- Diuiduū,a diuiſione,Dimidiū,a dimēſione dicimus.⁋ Mi
um face nas decem. Scit illum viginti poſſe accipere , ſed idcirco
re agit,ut optet leno qđ pauolante nolebat. Corradet alicū/
Dimidi de.) Alicunde:ſ dictum eſt quaſi habeotis , nam nec ipſa
um in promptu ſunt. ⁋ Hei mihi etiam de ſorte nunc venio in
Sores dubium miſer.) Sors eſt
ſumma,cui extrinſecus ac
quiritur fœnus.Ergo ſor
tem dicit de ꝓtio quo em
pta eſt:id eſt uiginti mi//
nis.Et uide illum damno
potius exclamare ꝙ iniu-
Venire ria.⁋ Nūc venio in dubi/
i dubiū um.Ideſt in periculū. Vir
gili.Nec tibi deſertę i du
bijs voluiſſe Dianā Pro/
fuit.⁋ Omnes dentes labe
fecit.) Iniuria lenoni tūc
dolet cum adiuncta dam
no eſt:ut ſupra.Q uando
eū quæſtū occeperis:acci/
piunda & muſſitanda in/
iuria adoleſcentium eſt. Vel idcirco enumeratis cōtumeliis
adiecit:etiam inſuper defraudet. Et vide ut eadem quę di
xit ſupra:repetat: ſed ardentius tamen & cum αὐξήσει. Sic
Virg.in malis repetit,quod non ſemel dicit.⁋ Colaphis tu
Tuber ber eſt totum caput.)Tuber,eſt genus cibi collectum ex tu
mentibus.& quaſi prægnantibus arenis . plus autem hic ꝙ
ſupra,dixit. Supra enim dixit: Plus quingentos colaphos
infregit mihi.hic vero,Colaphis tuber eſt totum caput.
Defrau ⁋ Etiam,inſuper defraudet.αὔξησις apta lenoni auaro.nam
dare honeſtior perſona non hunc ordinē faceret.⁋ Defraudet.)
Fraude decipiat.⁋ Nuſꝙ abeo.)Hoc dictum,vim habet co
minantis:nili.illud cum contemptu ſuſceperit Syrus . ⁋ Vt
lubet.) Negligenter ſeruus reſpondet:tue rogetur a lenone.
⁋ Nunquid vis quin abeam?)Hæc eſt plēa locutio. Nunqd
vis,nec deſiderat ſupplementum.& hoc vti dicto diſcedē/
tes ſolent. Q uin nunc:quare non ſignificat. ⁋ Immo hercle
Vtut hoc quæſo utut hæc ſunt facta.) Ipſe ſibi ſatiſfacit . Vtut
enim quoquo modo ſignificat : diuerticulum ad preces fa/
ciens.⁋ Potius:ꝙ lites perſequar.) Q uia dixerat Aeſchinus
Nunc vide vtrum uis: argentū accipere : an cauſam medita
ri tuam.⁋ Meum mihi reddat.)Sortem:quam ſolam ſupra
recuſabat.Et oratorie:non enim quanti emi dixit:ſed,inui
dioſe meum mihi reddat.⁋ Saltem.) τὸ ἐσχατον.natum ē
autem a capitis ſaltem e qui nihil aliud præter ſalutem a
victore petant.⁋ Scio non te vſum ante hac amicitia mea.)
Figura ἀποσιώπησις, per quam oſtendit ſe fideliter pro//
mittere: quod promittit. Vergilius: Scio me Danais e
M ēor claſſibus vnum, Et bello Iliacos fateor petiiſſe penates.
Gratus ⁋ Memorem me dices.) Figurate eſt inducta promiſſio
Sedulo præmiorum. Et bene vtrunque narrat. nam non continuo
q memor eſt,ē gratus eſt. Memor eni eſt:q apud ſe memi/
nit. Gratus qui meruit hoc nomine uocari,dum vicem red
dit. Nā multi ſunt memores:ingrati tn̄.⁋ Sedulo fa.)Sic ꝓ
mittit, vt nihil ſua intereſſe credatur.⁋ Sedulo.) De indu
ſtria:ſine dolo.⁋ Sed Cteſi.vi.)A duentus in ꝓſcenū perſo
nae:cum conſulto conſilio fingūtur a Poeta , tanꝙ ſuperue
niant aliis rebus in medio poſitis:quæ ipſarum interuentu fi/
niant̄:mire tn̄:q ꝙſi ex argumēto ſit,ut futuri actus ſui:an
teꝗ loqui incipiat,deſcribant̄.⁋ Lætus eſt de ami.)Hoc len
tius,& ſummiſſe.⁋ Q uid qđ te oro?) Deeſt agis: & deeſt
ego. ⁋ Quod te oro? Aut ſi qd aut pp qđ:intelligimus.
ut ſit.Q uid mihi nō rn̄des de eo pp quod te oro:aut ſi qd
te oro? Et ꝙ qn̄ faſtidioſum lenonē fecit Syrus :ut optans
ille deſperādo viginti minās accipiat,nam & ſupra nō in
tendeori dicit totiens in uno ſenſu hoc idem Syrus de ami
ca. Poteſt hoc & interrogatiue pronunciari.

Serues ne,an perdas totum,diuiduum face.
Minas decem corradet alicunde. AS. hei mihi,
Etiam de ſorte nunc venio indubium miſer.
Pudet nihil,omnes dentes labefecit mihi
Præterea colaphis tuber eſt totum caput.
Etiam inſuper defraudet? nuſquam abeo. S. ut lubet,
Nunqd vis,quin abeā? SA. immo hercle hoc quæſo Syre,
Vt ut hęc ſunt facta,potius,ꝙ lites ſequar,
Meum mihi reddat:ſaltem quanti empta eſt,Syre.
Scio non te vſum antehac amicitia mea,
Memorem me dices eſſe,& gratum. S. ſedulo
Faciam.ſed Cteſiphonem video lætus eſt
De amica. SA. quid quod te oro? S. pauliſper mane.

ℭ NE,i.utrū ſerues.i.velis ſaluare: & recuperare:ſeu cōſer C V I
uare.an pdas totum.i.puellā & ꝓtium potius : ꝙ venias in
piculū. face ꝓ fac.diuiduū.i.fac diuiſiōnē,hoc eſt diuide.&
declinet̄ hoc diuiduum dui.hēmus ēt diuiduus a um.dimi/ Diuidu
dium āt dr̄ a dimēſiōe.diuide ergo illas vigīti minas p me um
diū ipſe Aeſ.nō hn̄s pecunias de ſe corrader.i.difficulter cō Diuidi
tra het:cōparabit, abdu um
cet:auellet:extorqbit exi Contra
met, abſtrahet. aliūde.i. dere
ab alio loco vł ab alia oc
caſione.decē minas,quę
ſunt ꝓ pte media. Abra Abrade
dere ſignat p vim aufer re
re. San.hei mihi.i.dolore
afficior.ēt nūc ego miſer
venio in dubiū.i.in peri
culū.de ſorte.i.ꝗtum ad
ſortē.i.ſummā principa
lē qua empta eſt puella, Sors
videlicet.xx.minaꝝ. ſors
eni eſt ſumma: cui extri
ſecus requirit̄ . fœn⁹,ait
Do,nihil pudet:eū ſup.
vel nihil.i,nō,vel neqꝗ pudet eum male facere.ſ.Aeſch.q.d. Labefa
nullatenus erubeſcit male agere.Labefecit.i.labare , hoc eſt cere
ruere fecit,& decidere,ac fregit mihi oēs dentes. ꝓterea.i.in
ſup.totū caput meū eſt tanꝙ ſup.tuber.i.tanꝙ illud genus ci
bi naſcentis intra terrā:qd ruſtici truffam vocāt. Eſt autem Tuber
tuber vt ait Don.genus cibi collectum ex tumētibus:& ꝙſi
ꝓgnātibus arenis. Nunc ergo dicit totum caput meum eſt
ita tumens & inflatum ut tuber.colaphis.i.p alapas.q d.ex
freqūtia colaphoꝝ totum meum caput eſt turgidū & infla
tum.ēt inſuper.i.ꝓter ꝓdicta. defraudat.i.deradit,deterit ꝓ
fraudē deducit de ꝓtio a me dato p puella.ac ppea nuſquā
abeo.i.non ꝓficiſcor in aliquē locū ad mercatū:ſed agā ad
uerſus Aeſ.Sy.ut lubet.i.quēadmodū vis facito: tuo ipſius
arbitrio relinquo.q.d.non curo.deinde fingens uelle diſce/
dere inqt,nunqd uis aliquid aliud a me ſcire:uel mihi pice
re.qn.i qn imo.abeā.i. diſcedam.poſtꝙ interrogauit nunqd
uellet ſtati ſubaudit,& ꝙſi corrigēdo ſe iogens melius eē ut
diſcedat. Don.dicit.ibi capi qn p quare,& tūc eſſet ſenſus
ꝗre diſcedā. Sā. Immo.i.ſed hercle ꝗſo hoc qđ ſeqtur o Sy.
vtut.i.vt cūꝗ.i.ꝗliterecūꝗ ſeu quō hęc fcā ſunt ab Aeſ.q.d.
dimiſſis oibus offenſis.meū.i.res mea.hoc ē puella vel præ
tiū reddat̄ mihi potius:ꝙ ſeqr lites.i.potius ꝙ litigemus:&
Agā i Aeſ.ſaltē.q ſalutē.hęc pticula nata ē a captiuis:q cete
ris rebus deſpetius ad min⁹ (ut dici ſolet)ſalutē petāt ſaltē Saltem
inꝗ reddat̄ mihi tm̄ꝗtum.i.ꝗto ꝓtio empta eſt.ſ.puella.Sy.
ſcio te nō eſſe vſum an̄ hac.i.an̄ hoc tp̄s mea amicitia:ſi hoc
feceris,dices me eē memor recordādo bn̄ficiū & gratū repē
dēdo.ſeu grām referēdo.nā mēor ē:q apđ ſe meminit , gra M ēor
tus,vicem reddit ſeu uices repēdit. multi āt ſunt memores Gratus
igrati tn̄.Sy.faciā ſedulo.i. laborabo vehemēter.iſtāter , de
iduſtria:ſine dolo,ut ibi tuū reddat̄.ſed video Cteſiphonē
ꝓparatio ad aliā ſcenā ē,deinde lęti⁹ & ſūmiſſe ſubdit,ipſe lę Pauliſp
t⁹ eſt de amica.i.pp amicāꝝ poti⁹ eſt. Sā . qa lento uidebat i Parum
aliū occupatū Syꝝ,timuit ne nō intellexiſſet.qđ eū rogaue per
rat:& iō eū iterrogat,qdnā ſit illud qđ rogauerit: ut faciat Aliqā/
piculū teneat Syr⁹ memoria:nec ne.qd.ē.ſup.qđ . oro te?nā tiſper
oro regit duos actōs.i.qd ē qd te facere veli? Sy.mane.i.ſi/ Tatiſp
ſte verba. deſine loq tace:expecta hēas patientiā. pauliſper Dunta/
.i.aliꝗdiu.nā paꝝ, pauliſper:aliquātiſper duntaxat dicun/ xat
tur de tempore ſimiliter & tantiſper quod eſt tandiu.
ℭ ETIAM de ſorte.i.de capitali cēſu . Inſup defraudat SER.
.ſ.rē meā. Nuſꝙ abeo:imo placitabo. Nunqd uis.ſ.aliud ꝙ
dicas mi. Quin ecce abeā.i.abibo. Immo.iā flectit̄ leno ad ꝓ
ces faciēdas:cū videat ſūmā capitalis diminui:& orat ſal
tem ſummā illā ſibi reddi, & accumulat ꝓces promiſſione
quā dicat: Syre ſcio &c. Vtut,i.ꝗtūcūꝗ iniurioſe ſūt fact

DON. A Bs quiuis hoie,cũ eſt opus,bñficiũ accipere gau.)In
hac ſcena,gratiarũ actio eſt ex pſona eius cui preſti/
tit:& eius cui pſtitum eſt:& ex ipſi⁹ pretii quãtitate
Nã omne qđ geriť:aut in rebus eſt,aut in perſonis, aut i at
tributis eoꝝ.〈A bs quiuis hoie. Bene ſic cœpit: dicturus o
frater frater. Et qui ſm regulam dixit,ga dicimus.Quibus,
cæterũ a Q uo Quis
facit,non Quibus. Et
incerta diſtinctio eſt:
cum eſt opus accipere
bñficiũ vł cũ bñficiũ
eſt opus. Hoc vetus
eſt illud cõiter. 〈Id
demũ iu.)Oñdit pl⁹
eſſe qđ iuuat:ꝙ gau/
diũ.〈Is fa.) Bñ, ſub
audiendũ eſt bis nu/
mero. 〈O frater fra
ter.)Vir. Et fratrem
ne deſere frater. Vnũ
relatũ eſt ad appella/
tionem,alteꝝ ad lau
dẽ:& ſubaudiẽdum
vt videať q̃ſiuiſſe qd

ACTVS II. SCENA TERTIA.

Iambici quadrati acatalectici.

CLITIPHO, ADOLESCENS, SYRVS.

C. A B S quis hoie,cũ eſt opus,beneficiũ accipe gaudeas.
Vero enimuero id demum iuuat:ſi,quem æquu m
eſt bene facere,is facit,
O frater frater,qd ego nuuc te laudẽ?ſatis certe ſcio
Nunquam ita magnifice qdquam dicã, id virtus qn ſupet tua
Itaq; vnã hãc rẽ me habere præter alios præcipuam arbitror:
Fraterhomini neminẽ eſſe primarũ artium magis principem.
O Cteſipho. C.o Syre, Aeſchinus vbi eſt? S.ellum,te expectat
domi. C.hem,
S. Quid eſt? C.quid fit? illius opera Syre nũc viuo ?feſtiuũ caput

Quid vltra diceret:& plus inuẽire ſe nõ potuiſſe ꝙ frater.〈Quid
ego nũc te la.) Q uid,pp qd. Et,nũc te τ... additum eſt de ſupfluo, Vt, Tu nũc Carthagine altę Fundamẽ
ta locas.〈Quid ego nũc te lau.Quia laus,genus cãæ eſt,qđ
nõ adhibeť:niſi dubiæ rei.〈Quid ego nũc te laudem? diſti
guẽdũ Quid ẽt:p utgd?〈Nunꝙ ita magnifice.) Deeſt ꝙ
u ſit:ꝙ nunꝙ ita magnifice. Duplex cã ẽ omittẽdę laudis
ſi res aut nimium mala eſt,aut nimium bona.〈Id virt⁹ qn
ſuperet.)Bona μεγαλοφρονος, uirtus tua potius, ꝙ iu.〈Ita
quev nam,hanc rẽ me hře.)Itaq; & ſubiunctiuũ põt eẽ me
Itaque dia ſyllaba correpta:& ppoſitiuum:pducta eadẽ ſyllaba,ut
ſi itaq;.〈Fratrem.)Noue dixirvnam rem frem.ſed ego pu
to Fratrem non ſubdiſtinguendmiſed legendem contexte
vſq; ad Principem.nam ſi diſtinxeris fratrem:erit bis,vt ar
bitror,ſubaudiẽdum.& ſupra,& infra,ꝙ ſi fratrem inferio
ribus iunxeris:& cum admiratione procunciabiť:& ſubau
dietur Quam mihi. Hãc ſane locutionem ſcire debemus pp
pſonam elaboratam:nam nimium gaudet. & ruſticus ado/
leſcens eſt qui laudare conatur Aeſchinum, quaſi titubans,
Nemo homo & peue balbutiẽs.〈Hoiem neminẽ)Noue auribus noſtris,
ſed veteꝝ conſuetudine locutus eſt:nam cum neminem ho/
minem,qd opus fuit dicere,hoiem neminem? Sed vt dixi
mus figura eſt ἀρχαϊσμός.〈O Cteſipho.) Mire cœpit gau/
dium ſignificans,O Cteſipho. 〈O Syre.)Ille vt prę uidẽs
hic,vt qui non prę uiderit,o dicit.〈O Syre, Aeſchinus vbi
eſt?) Bene ſtatim de illo, cui agebat gratias, loqui cœpit.
〈Ellum.)Ecce illum,vel pronomen eſt,vel aduerbium de/
monſtrãtis. Alii interrogatiue leguntivt ſit,ellum dicis?te
expectat domi. Vt ſit ellum pnomen.i.illum.nam & illum
& ellũ & ollũ veteres dixerunt. 〈Domi.) Aduerbiũ eſt in
Feſtiuũ caput loco.〈Hem.)Interiectio eſt lætantis.〈Feſtiuũ cap.)Huic
cõtrarius ſenſus eſt, Ridiculũ caput. Alii putant,feſtiuũ ca
Caput put,nõ Aeſ.intelligẽdum,ſed ofonis quã habet Cteſi.agẽs
gras fři.Id in Eun.ǵuenuſſe, qđ dedit principiũ aduenies.
Qđ ſi eſt,nihil põt ſupra hanc laudationeminã ſupra factũ
erit accipiẽdũ.ſed male.nã caput Aeſchini intelligo.i.ipſũ
Aeſ.vt in toto pars ſit p συνεκδοχήν: in qua figura & pars
p toto ponẽda eſt:quę aut eminet ex toto,aut maioris pcii
eſt ad id qđ agiť.Qđ ipſũ ſic eſſe obſeruatũ a bonis auctori
Opera bus,ſi exẽpla συνεκδοχῆς penitus ꝯſiderare ſtudes, iuenies.
〈Illius op.)Dicẽdo opa,& corporeũ laborẽ Aeſ.oñdit,&
religionẽ vt. Hũc mihi dappriũ ſata nocte laborẽ,Hãc opã.
Hãc religionẽ ait, vt annua magnę Sacra refert Cereri læ
tis opatus in herbis.〈Quid fit?)Deeſt q̃ris? ſed eſt a dmirã
tis magis,ꝙ interrogãtis.〈Illius op.nũc vi.)O mirã ampli

ficationem bñficii.non dixit illius opa amicã habeo,ſed qđ
ſatis graue,& ſatis amatorium, Illius opera viuo inquit.

A Bs &c. Hic cõtinetur Aeſchin. cõmẽdatio a fratre GVI.
Cteſiphone acta: & veluti gratiarũ actio pro eo be
neficio:quo Aeſchinus eũ affecit, & eripiẽdo illi ami
cam:& cũ eius ſubeundo famæ periculum. Cte. loquiť pri/
mo hæc ſecũ remini/
ſcens bñficioꝝ & be/
neuolentię fratri ,&
eius affectionem i ſe
laudans,gaudeas, ſe/
cunda perſona p ter/
tia: quaſi gaudeať im
perſonaliter diceret.
vł ſic gaudeas i.gau/
deat aliquis .q.d.fa/
teor ꝙ gaudiũ eſt ac
cipere bñficiũ.qđ di/
cõe placitũ recipere.
abs.quiuis.i. abs quo
libet noie. nã quiuis
hic eſt abltũs ſingula
ris.quis.n.facit a quo
uel a q in abltõ:ut oi
bus liquet: cũ.i.qñ op us eſt.i.cum egeť bñficio alieno.veꝝ
enimero.i.certe.id.ſ.bñficiũ accipe cũ opus eſt demũ.i.ſolũ.
iuuat.i.nõ ſolũ affert gaudiũ ſed ẽt delectationẽ:qđ nõ faě
id qđ prius dictũ eſt:vȝ abs quis noie bñficiũ accipe, cũ o/
pus eſt,ſi is bñ facit quem æquũ eſt.i.bñfacere,vtputa frem.
O ff ff.prius eſt vocantis:poſterius eſt laudis. qd.i.cur ego
nũc laudem te ſatis:certe ſcio ꝙ ſup. nunꝙ dicã ,ꝗ.i. aliqd
ita magnifice.i.ita ſublimi & graui ſtilo.qn.i.ꝙ tua virtus,
non ſupeſt,i.nõ excedat id qđ.ſ.dixero magnifice.i.itaq;.i.
iõ:vel ſint duo verba.i.& ita.arbitror.i.puto me hře hanc
vnã rẽ præcipuã,pter alios.i.vltra cæteros:vȝ neminẽ ho/
minẽ i.nullũ hoiem. frem.i.q ſit ff. eſſe magis alicui ſup. ꝙ
mihi principem, appoſitiue dictũ.i.q ſi princeps primaꝝ
artiũ.i.optimaꝝ virtutũ vtputa q magis colat pietatem ff
nã.primus.n.ſigñat aliqñ optimus i vt primus Danaum p Primus
optimus.vt interpretať Priſ.Itẽ artes ſæpe a Cicerone po
nunť p virtutibus. Sy. offert ſe nunc Syrus Cteſiphoni.O
Cteſiphon:hoc vocãtis eſt & incitãtis ad ſe reſpiciendum. Ara.
Cteſi.o Syre. vſus eſt eodem genere dicẽdi:quaſi oblitus qd
dixiſſet. Syrus adeo erat gaudio elatus, & hoc dictũ eſt vul
tu hilari, & gratulabũdo ob aduẽtum eius. Vbi eſt Aeſ. El/
lũ.i.ecce illic eſt expectat te domi. Cteſi. Hem:hic eſt aduer Ellum
bium lætantis. Sy. qd eſt pp qđ gaudes. Cteſi.o Syre peris
qd ſit:nunc viuo cũ prius languerem non habita ea. quam
deperibam.opa.i.induſtria labore:opatione illius Aeſ.o ca
put feſtiuũ.i.lepidũ:iucundum:elegans:aptum:cuius cõtra Fe ſup.
rium eſt ridiculum caput:vbi poniť pars pro toto.i.o Ae/
ſchinum feſtiuum.i.dico Aeſchinum lepidum:iucundum.

A Bs quis, Inducitur Cteſipho tũ quia res eius agiauť
vnde gaudere debet:tũ ẽt ut eius ſolicitatione citi⁹
ſoluať argentum. Ecce pmiſit gaudẽs loquẽdo ſecũ SER.
q̃ſi ad ſecundam pſonam. Et hæc eſt ſumma ſnia. A quocun
que accipias beneficium gaudendũ eſt tibi, ſed tũ potius ſi
ab amico recipias. Ec hoc eſt ab.ſ.q.&c. Et quia hoc dicat
ſuppoñit.o fratrẽ Pręcipuam rem.ſ.fratrem,primas artes
vocat ꝙ ſtrenuus erat in meretricibus rapiendis, & i omni
bus lenociniis faciendis. Hem gaudendo dicit.

I Bi fratrem hoiem &c.textus:quem cum cõmẽtario ſi ASCe.
offendi,habuerat hominis:ſed iuxta mẽtem Donati &
etiam commentatoris feci hominẽ. ordo autẽ ſatis ar
gute collectus eſt a Guidone noſtro. Verum Donatus
eſt acri uir ingenio.contexte atque continue legendum cen
ſet.& tanquã ex languenti adoleſcentis ruſtici aio ofonem
eſſe prolatam. Si ẽt relatiuum ſubaudire velimus ut ſępe i
Virg.vt primo Aene. Vrbs antiqua fuit Tyrii tenuere colo
ni:ſubaudi

nhſubaudi quā. & in eodẽ, Eſt in receſſu longo locus inſula portũ. Efficit obiectu laterũ. Et rurſus ĩ eodem. Eſt loc⁹ He ſpertã &c. ſubaudi quam. Si inq̃ ſic hoc loco ſubaudiatur re latiuum quo: ordo eſt. Arbitror me hũc hanc rẽ p̃cipuã fratrem. ſ. quo neminem. i. nullum hominẽ arbitror magis principem primarum artium, ſed Donato ſuffragor.

credidit amari meretricẽ. ⸿ Nihil pote ſupra.) ἔκληψις p admirationem eſt: ſubaudiendum eſt enim vel eſſe. vel dici Et pote pro potis, ut magne p magis: τῷ ἀρχαισμῷ. ⸿ Sed q̃nam foris crepuit.) Reſonuit: ut decrepiti dicti ſunt clamoſi ſenes. Foris ſingularis numeri nominatiui caſus. ⸿ Mane.) Mane gaudentis eſt hoc dictum, non operit iubentis.

Cte, Decr piti i ones

DON. ⸿ Q VI N oia.) Admiratiue q̃: & ſic p/nunciãdum q̃: τὸ πα ρέλκον, vſq; ad Male/dicta famã. Maledi/cta fa.) Maledicta, aut lenonis aut Demeæ. Famam ãt pp̃ſi nã ſi aliter accepe ris idẽ maledictum videbit: & mala fama. ⸿ Præ meo. cõ) Id eſt mei cõmodi cõparatiõe: ut in Eunu. Hic ego illũ cõ tẽpſi p̃ me. i. mei cõparatione. ⸿ Meũ a. & pec.) De rapienda meretrice. & amãda. ⸿ Meũ amorẽ, & pec. Cũ dixiſſet. Oia duo tm̃ itulit maledicta & famã, ut: Oia Mercurio ſilis, voceq; coloreq;. Et hoc vt ſit defect⁹ q̃dã itellig̃d⁹ ex affectu g̃tias agẽtis. ⸿ In ſe trã.) Pulchra παρέκβασιν, qua erratura ẽ Soſt. circa Ae, quẽadmodũ ia errauit Demea, eo q̃ ab illo

Præ

Qui omnia ſibi, poſt putarit eſſe pr̃ meo commodo
Maledicta famã, meũ * amorẽ, & pc̃m̃ in ſe tranſtulit. al's. laborẽ
Nihil pote ſupra, ſed * quiſnã foris crepuit? S. mane, ipſe exit fo (ras. al. pridiã.

⸿ Q VI putant oia incõmoda eẽ ſibi poſt ponẽda. i. ɔtẽnenda a ſe. q̃ aũr ſint incommoda ſubdit, videlicet putauit cõtemnenda maledicta. i. contumelias: ɔuitia probra, improperia. famã. i. malũ nomẽ. præ meo cõmodo. i. cõparatione mei cõmodi. tranſtulit i ſe. i. aſcripſit meũ amorem & pc̃m̃ de rapiẽda puella nihil pote. i. nõ poſſibile erat ſup. facere aliqd ſupra. i. vltra q̃ fecit. Perſi. Qui pote vis dicã? pote dixit pro poſſibile. alii hũc nihil ſupra p̃tunc ẽ ſenſus: Nihil vltra pẽ fieri vel aliquo poſtulari. Sed quis nam fores crepuit. i. pulſauit: vnde decrepiti dicti ſunt clamoſi ſenes. Sy. mane mane, gaudentis eſt hoc dictum: non inuitantis expectare

GV

Pote

Decre/piti

DON. VBi il. ẽ ſa) Mire Aeſ. ſeruat aduerſus lenonem ſupbiam, q̃ oſtenditur tãto eẽ alienior ab amoribus meretricis quanto audacior in lenones. ⸿ Mene q̃. nunqd nã ef.) Sperat nunc leno. ſe aliqd acceptur ũ pp ɔuitiũ, ut alibi: Minis vigiti tu illã emiſti quę tibi res uertat male: argenti tm̃ dabiẽ. Et uide q̃ti facit leno p̃ lucro iniuriã, q ſe ſacrilegi noie ſignificari non ſolũ nõ dolet, ſed ẽt cupit. Oportet ãt: Mene. q̃rit cũ q̃dã geſticulatiõe & ſubſultatione ſpantis lenonis ad h̃ ſe q̃ri vt accipiat, pnuntiare. ⸿ Occidi. ni. ui.) Occidi: nõ q̃a ſacrilegus dictus eſt ſed q̃a nihil accipit. & ſit geſtũ ɔſidera loquẽtis ex uerbis. ⸿ Occidi. ni. vi. Mire hoc verbo appet in vultu lenonis & ſpem mortuã: & extinctum gaudiũ. nã & apta ἔκληψις hęc dicẽtis, Occidi, nihil video. neq; addidit pferri: aut q̃d tale. ⸿ Hẽ.) Interiectio repentine rei. ⸿ Opportũe te ip. q̃r.) κατὰ τὸ ἀπόντων. deeſt veni: nõ. n. ſeq̃nti nectit. ⸿ Quid ſit Cte.) Quid: ſit. blãdũ initiũ ẽ. nõ. n. iterrogatiuum ipſe dicat. In tuto eſt ois res. mox ipſe in ſbditis ſã hęc addidit p̃ter naturã q̃õis. ⸿ Quid ſit, Quid agit? In t. ẽ ois r.) Quaſi amatori: oẽ dixit negociũ de amica. An ois res, & lenonis iurgiũ: & ſuſpitio p̃is Demeę? ⸿ Omitte ve.) Vero: abũdat aut correptiuũ ẽ ſadudũ nõ omittentis. ⸿ Ego il. her. ve. o.) Apparet nõ nũc p̃mũ dici Cteſiphõi ab Aeſ. omitte triſtitiã tuã, nec nũc p̃mũ rñſum, omitto. & iõ additũ ẽ: Hercle vo q̃a nũc demũ data ẽ plena ſecuritas. ⸿ Triſtitiã tuã.) Sic dixit, q̃ſi nimiã. ⸿ Qui qdẽ te ha. fr.) Accedũ Te. ⸿ O mi g.) Mi, me⁹, ſed vtõ dixit caſu. ⸿ Corã j os te la.) Corã ad ipm ptiet quẽ laudat: & ad eos q audiũt, i os, ad ipm q laudat. Nã corã laudat, q nõ tacet ap̃ alios: & h̃ agit nõ p epl̃am. ſed ipſe p̃ns. In os q apud ipm loq̃t quẽ collaudat. ⸿ Laudare am.) Quia laudauit ⸿ Ne id aſ.) Antiq̃ ἔκληψις deeſt enĩ cã Aſſentandi, adulãdi. Et vtrũ deeſt cã: an ad * ipam litem ſic di? ⸿ Ne id aſſen. Specta ſi nõ ruſticus adoleſcens eſt, & puriſſime ſimplicitatis, adeo: ut etiã uelle laudare frem nimio pudor nõ poſſit, hoc ſolo q̃a p̃ns eſt: cum illum nimiũ laudarit abſentẽ. ⸿ Quã qd̃ ha. gra.) Varie nũ. n. intulit: q̃s gratias agenti. ⸿ Quod Quia ⸿ Age inepte.) Nõ eſt iiuria quia & maior frater eſt: & blanda dicturus.

In os laudare

Aſſentandi

ACTVS II. SCENA QVARTA.

Iambici quadrati acatalectici

AESCHINVS, SANNIO, CTESIPHO, SYRVS

AE. VBi ille eſt ſacrilegus? SA. mene quærit? nunquid nã effert? occidi.
Nihil video. AE. ehẽ opportune, te ipm q̃rito, qd ſit
In tuto ẽ oĩs res: omitte uero triſtitiã tuã. (Cteſipho?
C. Ego illã Hercle vero mitto, q qdẽ te hẽam frẽm, o mi Aeſchine
O mi germane: ah vereor coram in os te laudare amplius.
Ne id aſſentãdi magis, q̃ q̃ habeam gratum, facere exiſtimes
EA. Age inepte, quaſi nunc non norimus nos inter nos Cteſipho.

GVI. VBi eſt &c. Hic continet fratrũ duorum colloquiũ lenonis ſolutio p Syrũ redditus pecuniis. Aeſchi. ubi eſt ille ſacrilegus. i. ille nefarius leno. Sã. putat lenoſe queri, vt pecunias accipiat, ut erat amariſſimus. mene. i. utrum quęrit me? & non quærit pro me, ut liberatores aliqui putant. nunquid nã. i. nõne aliquid. effert: id eſt affert. quod ſim habitatur⁹, deinde vbi aſpexit diligenter ſubdit. occidi. perii nihil video eum afferre, ut pecuniam mihi reddat. Aeſchi. hem, interiectio hic repentinæ rei oſtẽſiua. opportune. i. tempeſtiue audiuẽſti ſup.. quęro teipſum: & non quæro pro te. o Cteſipho qd ſit. i. quid agitur. hoc additum eſt pręter naturam quæſtionis. omnis res. i. totum negociũ, & de amica & de lenonis iurgio, & de ſuſpitione patris, eſt in tuto. i. extra periculũ vero, hic particula corripientis eſt. omitte tuam triſtitiam Cteſiph. ego vera facile omitto illam triſtitiam, qui. ſ. ego quidem. i. certe habeã te fratrem. q. d. ita mihi propriũ cui morem debeo gerere. o mi Aeſc. o mi germane. i. frater vterine. ad interiectio dolentis ſe non laudare porumpere in eius laudes. Vereor laudare te ampli⁹. i. vlteri⁹ i nos. i. apd te. in conſpectu tuo, ante faciem tuam. coram. i. in preſentia tot auditorum. vel coram. i. præſentia iter, vt ſic dicam nõ per epiſtolam. ne exiſties. i. iudices. me facere id. i. te laudare magis cã ſup. aſſentandi. i. adulandi: blandiẽdi. quicquid habeam gratum beneficium a te mihi impenſum. ſ. Aeſ. o ie pte nõ eſt iniuria: quia eſt maior frater. age. vel hortantis eſt aduerbium & deterentis ab illa opinione nõ audendi laudare eum velſit verbum. q. d. dic q̃ velis, quoniam nõ ſũ id putaturus: quod exiſtimas & times: q̃ſi nunc. i. nunc primũ adhuc norimus. i. cognouerimus. nos inter nos. i. mutuo, inuicem hoc eſt times ne putem te aſſentari quaſi nũc primũ venerimus in cognitionem alter alterius.

Nunqd nam

Age hortantis

SER. VBi eſt. Inducit Aeſchinus cur frater ſuus cõgaudeat de re ſua: & oret eũ vt quanto citius lenoni reddat argentũ. Ne p hoc aliquo modo fama de amica ſua ad alterius p̃is defluat. Hẽ. ſ. o Cteſi. oportet &c. In os. i. i preſentiam, & pene in eum locum. q. d. pene abducta eſt ad Cyprum antequam mihi ſis confeſſus amorem tuum.

DON.

Mihi dolet

¶HOC mi.do.) τὸ ἰδιωτικὸν. Mihi dolet, ꝓ doleo. & dolet bis ſubaudiēdū ē. ¶Et pe.in eū lo.re.) Inſinuatio bñficii ex periculo & dificultate hoc tp̄s. ¶Vt ſi oēs cu.) Nō ſi ego tantūmō aliis adoerſantibus. ¶Pudebat.) Deeſt, fateri. ¶Stultitia eſt iſthæc.) Hoc.ſ. fateri ei q ipſe pſi nunq̄ cæ lauerit. ¶Tā ob par.re.) Ergo diminutiuis adiungit tā particula, & deeſt perire ſed τηλικοῦτον ta ceſ. ¶Tā ob par.re.ſ. meretricē: Et bene hic dicit Aeſ. quaſi q maiora expertus ſit: ideſt vitiū virginis. ¶Pene e pa.) L eſt fugeſ quia amatores comici cito cōminaotur pſiam ſe deſerturos, ut amicæ ſequūtur. ¶Pene e pa. ἀπὸ τῆς πατρίδος εὐφημῶς οὐ χαίρειν. Menāder, mori illū voluiſſe fingit, Tereot. fugere.

Tā par uula

¶Turpe di.) Tu fugere.ſ. & deeſt: eſt. ¶Vt iſthæc. p.) Id eſt exilium, fugamq; patriæ. ¶Peccaui.) approbauit ex piculo magnitudie beoeficii. ¶Quid ait tā.oō.) Nobis τὸ ἰδιωτικὸν additū ē.nō.n. Nobis itelligēdū ē. ¶Iā mi.ē.) Quia de Bacchatus eſt ſopra leno, iam mitis ē dixit. ¶Ego ad fo. ibo.) Tunc.n.in foro & demēſæ ſcriptura magis: q̄ ex arca domoq;, uel ciſta pecūia numerabaſ. ¶Vt hūc ab.) Ideſt, vt hūc reddito illi pretio dimittam. Nā uelut ligati ſunt, qbꝰ debeſ aliqd dñr ēt ſerui illi ſoluitq cū debitores pretiorum fuerint: pecuniā reddūt debitā. Eſt ergo abſouāi ꝓ, a me ſoluā. A n iocaſ io triſtitia lenonis: q illi cū barba lenonia t & mœſto vultu ſequēſ tanq̄ reus. ¶Tu itro ad il.Cte.) Bonā ἔκλειψις ſigoificās lætitiam potiundæ meretricis. ¶Syre inſta.) Iā Syrus, nō ut adiuuet, ſed ut inſtāter adiuuet, rogaſ. ¶Eamus.oāq; hic ꝑperat. Hoc clamat Syrus. vt bñficium oſtēdat ſane ita ut rurſus lenonem de ꝓfectione abſterreat. ¶Ne tā qdē. A lenone icōſtāter dſ, vt pturbatio metuētis magnū dānū poſſit oñdere. ¶Ne tā qdē. Tā.ꝓ tm̄. an tā ꝓ tm̄? & deeſt, dicas me ꝑperare aut ꝑpero, ut ſit Etiā aduerbiū hortātis: vel conſcientiæ. ¶Quāuis ēt.) Pro, inq̄tum uis. Etiā pticula: vtrum ꝯſentiētis aduerbiū, an ꝯiunctio q̄ ſignificat & ꝑpetare ſe: & nō in tm̄ ut negligat qđ ſibi debetur? ¶Maneo oci.hic.) Hoc ſeparatim inferēdū eſt: qſi pertinaciter aſſeuerāte leonē inſtaturū ſe exclamationem * facere denoteſ. ¶Maneo ocioſius hic. Dixit.n. ꝑpero, & rurſum ſenſerat i Syri verba ꝑperaſſe dicentis. ¶Reddetur ne ti.) Q đ deſperauerat leno: Syri oſtēdit ſermo. ¶Vt omne red.) Propter illud qđ Syrus dixerat. Diuiduū face. Et ꝓbatū ē: ꝯpletūq; qđ ait: Cupide accipiat faxo. Et hoc ipſum cū trepida & vultuoſa ſupplicatiōe ꝓnūciādū ē. ¶Tace mō ac ſeq.hac.) Sic ait Syrꝰ, qſi nūc lenonē doceat q̄, ſit ars nō ꝑdēdi. Et totū cū ſupcilio ꝓſtātis magnū bñficiū dicit. ¶Sequor.) Hoc verbo Leno ſatis cōmitigatus oñditur. ¶Heus heus Sy. ex argumēto eſt oñdere q̄tū timeat Cteſi. ſæuū patrē. ¶Heus heꝰ, Vox eſt de longinquo reuocātis. ¶Obſecro Her.ho.iſtū imp.) Satis māſuete: quaſi lenonē aut poſſit ruſticus: aut nō audeat dicere: hoiem dixit. ¶Iſtū ipu. Auariſſimū. & totū cū execratiōe lenōis. ¶Ne ſi ma.ir.ſiet) Velut clāet.ſ. & ꝓprie de lenone. quē irritari dicit ut cauē, Nā irritari. proprie canes dnr. Lucil. de lſa R. Irritata cāis quod hō q̄ plurima dicta. Lenonē āt timet Cteſi. vt ruſticus, vt: ſub pře duro, vt amator ¶Aliq ad pa. h p.) Nō dicit, qd ſed nos itelligimus raptū puellæ ſignificari. ¶Aliq̄ ad pa.ſ per Proprie ſecretū latēs, latici cōparaſ itra vas clauſum exiſtēti, qđ ſiēū effundiſ: manat. Sic & alibi de ꝯmittēdis ſecretis loquēs: Plēus, inqt, rimaꝶ, ſū, hac atq; illac pfluo. ¶Atq; eg. tūc ppe.pe.) Quaſi & tunc ſe periſſe ſentiat, ſed nō ꝑpetuo.

Abſol uere

Heus heus

Perma net

Sed hoc mihi dolet, nos pene ſero ſciſſe, & pene in eū locum
Rediſſe, ut ſi omnes cuperent, nihil poſſent auxiliarier.
C. Pudebat. AE. a h, ſtultitia eſt iſtæc, non pudor, tā ob paruolam
Rem pene ex patria. turpe dictu deos queſo ut iſtæc prhibeāt
C. Peccaui. AE. quid ait tandem nobis Sannio? S. iam mitis eſt.
AE. Ego ad forum ibo, ut hunc abſoluā tu intro ad illā Cteſipho.
SA. Syre inſta. S. eamus nāq; hic properat in Cyprū. SA. ne tā qdē,
Quamuis etiam maneo otioſus hic. S. reddetur, ne time.
SA. At ut oē reddat. S. oē reddet, tace mō, ac ſeqre, hac. SA. ſequor.
C. Heus heus Syre. S. hē, qd ē? C. obſecro hercle hoiem iſtū impu
Quāprimū abſolutione, ne ſi magis irritatus fiet, (riſſimum
Aliqua ad patrē hoc pmanet, atq; ego tūc perpetuo perierī.

GVIL.

Dolet, hoc mihi

¶SED hoc qđ ſequiſ dolet hi.i. pp qd qđ ſequitur doleo & idigne fer, nos ſciſſe đ tuo amoř. pene.i. fere. ſero .i. poſt tp̄s, quo ſcire debeamus. & dolet mihi inq̄ nos vel rem ſeu negociū. pene.i. fere. rediiſſe pro peruenīſſe. in eū locū.i. in eū ſtatū, ut ſi oēs cupent auxiliari tibi. nihil.i. nō, vel nequaquā poſſent auxiliari tibi. Cteſi. me ſup. pudebat fratri.i. amorē meum. Aeſch. ah, iterectio oñdēs dephenſam, ſeu cōparatā eſſe cām cęlatōis. Illęc res ſupp. vadelicet celaſſe ob id eſt ſtulticia .i. in conſideratio, ſecordia q̄dam. nō āt ē pudor, q io iuuenibꝰ eſt ꝓbādus. turpe dictu eſt.i. pudēdū ad dicēdū vł ut dicatur. te ſup. velle perire. aut pene.i. fere fugere ex patria. ob id.i. pp rem.i. puellā amatā. tā paruulam.i. tam parui momēti & pōderis. ut.i. vtinā. uel quæſo ſup. vt Dii phibeāt, auertāt a te iſtæc.i. exiliū: fugāq; ptię. Cteſi. peccaui.i. non recte feci. cęlando meæ triſtitię cām. Aeſch. Sāoia leno qd tandem ait.i. breuibus dic quid dicit Sānio. nobis, additum eſt (vt ſoleat) mihi & tibi neq; ad me, neque ad te noeq; ad quemq̄ referunſ ſed oronem duntaxat ornant & explent ſonū. Sy. iā lēo eſt mitis, q prius erat aſper. Aeſchi. ego ibo ad forum: ut abſoluā hunc.i. velut ſatiſfaciā ei, & quaſi dimittam e me reddito ſibi ꝑtio cui habendo tā topere inhiat: & quaſi vt a me ſoluam: ita vt non ampliꝰ ſit aſſigatus ad iſtud debitum exigendum vel ridet lenonē ſequentem eum cum barba lenonia: & meſto vultu tanq̄ eſſet reus qui rogaret abſolui inſtaodo iudicibus. tu Cteſipho ingredere. ſup.i. in domum, ad illam.ſ. puellā viſendā Sā. o Syre inſta.i. vrge, & ſolicita Aeſchinū ut mihi ſatisfiat. Sy. dicit hoc Aeſchino: eamus ad forū, forū.ſ. ꝓut dixerat Aeſchinus ſe iturū. namq; hic.ſ. leno. ꝑperat.i. ire feſtinat: vel ꝓficiſci accelerat in Cyprū, i. in eā inſulā. Sāo. qdē.i. certe. ne dicas ſup. me ꝑperare. tā.i. tm̄. timet.n. ne eo dicto Aeſchinus auertatur a ſoluendo, ēt maneo hic otioſus.i. ſine occupatione. q̄uis.i. quātūuis: ſiue quātumlibet. Sy. argumētū ſeu pretium puellæ. reddeſ.i. reſtituetur tibi ne time.i. noli timere Sāo. at.i. ſed. inſtāt ioquiā ut reddat oē.i. totū pretium integrum: timet.n. pp id qđ dixerat diuiduum face. Sy. Aeſchinus reddet oē ꝑtium mō.i. tm̄modo tace, ac ſeqre me hac.i. per hunc locū. Sā. ſequor te.ſ. hac. Cteſipho. heus heus, vox hæc eſt reuocātis ex loopinquo. o Syr. reuocātis eſt o Syre. hem, interiectio oſtēdens repētinam reuocationē. qd eſt Cteſi. hercle.i. per Herculem. obſecro te. abſoluito. te & Aeſch.i. qđ dſ barbare i cōtentate. ſiue contentatore iſtū ꝓ contēptū dixit. hoiem impuriſſimum.i. ſordidiſſimū auariſſimū q̄primum.i. citiſſime. ne.i. prę timore. q ut ita dicā ſi ſit magis irritatur.i. ad iram cōmotus: caoū more: qui proprie dicuntur irritari. ne ergo hoc.i. iſte raptus puellæ, permanet.i. perfluat, futurum eſt optatiuū a permāo permanas quod eſt perfluo is, ne inquā hoc effundatur ad ptem Dem. aliqua: aduerbiū per locū.i. per aliquā viā, ſeu aliqua rōne. Secretū.n. comparatur aquę intra uas clauſæ exiſtenti: quę cum effundiſ manat. atq; nunc.ſ. qñ permanauerit ad patrē ego perierim.i. perditus fuerim: perpetuo.i. in perpetuum: &, qđ dici vulgo ſolet, ne ego nouiſſime depingar. nā ſe iā aliquantiſper periiſſe fatetur, ſeu inuenit.

Abſol uere

Quāuis

Irritari

Permano as

Aliqua aduerbium

Depingi nouiſſime

SER.

¶PENE e patria. uoluiſti.ſ. fugere cum nec poteras eā habere, nec audebas incipere. Vt iſte prohibeant.i. te fugere. tu .ſ. vade. Namq; hic volebat dicere: vñ leno doleret, ne tam quid cito ibo ad Cyprū, q̄uis ſim ocioſus ſi hic remanſero. Per hoc manet, id eſt defluat.

¶NON ſiet

DON. ¶ NON fiet bo. ani. eſto.) Vt illi illiberalis timor ē: ita Syro ſtrenuis ꝓtidecta. ¶ Tu cū illa te in. ob.) Mox inter il la dictum ē, vt Dacum ait dicto ſie Pamphilo. &c. Illa. qdē mea eſt. ¶ Tu cū illa te in. ob. Honeſte explicauit turpe dictu. ¶ Et lec. iu. ſter. no.) Seruus * nihil tam comicum. Et vide ut totum ſuperbe ac magnifice loquat̄ Syrus. ¶ Cōuertā me do.) & ō uertā, magnifice dictū. verbū eſt. n. magni moliminis, & agminis igētis. Nam conuertere ſe dī quē pōpa ꝓcedit: ut imperatoꝝ ꝓprie cōuertit exercitum. Et hoc ſpectatur, ut moribus arrogantes ſerui ſint cum lætantur. ¶ Ita quæſo, &c.) Volūt q̄dam & hūc verſum, Syri perſonæ adiungendū: Sed Cteſiphonis uerba eſſe: ex ſubditis planum eſt, cum dicit: Hunc diem miſere nimis cupio, vt cœpi perpetuum in lætitia degere.

Cōuerſo ſe

terim. i. interea dum hæc agentur. Tu Cteſi. oblecta te intus cum illa puella: dicimus oblecto me hac re vna cum ſocio. i. capio delectationē in hac re, puta i ſtudio cum ſocio meo. & iube lectulos deſcubitorios. i. in quibus accumbētes cœnitabant veruſti. ſterni. i. parari nobis. & iube cætera. i. reliqua pter lectos, q̄ ſunt neceſſaria ad cōuiuium celebrandū parari. i. apparari. rē tā ſacta. i. pacata lite, aut pacato, ſeu cōpoſito ac finito negocio de raptu puellæ conuertam. i. recipiam: referam me domum. cū obſonio. i. eſt edulis, quæ adduntur vltra panem & uinum & quod vulgo vocant, Pytanciam. Cteſi. quęſo ita ut ſupple ſumamus hunc diem hilarem: id eſt hilari animo: atque vultu hunc diē tranſigamus, & eum perpetuum in lætitia degamus. quando. i. quia vel poſtquam bene ſucceſſit: id eſt ꝓſpere contingit, videlicet ut leno nō moueret turbas, ſed & ſolueretur: & amara potiremur.

Oblectacq

S. Nō fiet, bono animo eſto, tu cū illa te intus oblecta interī,
Et lectulos iube ſterni nobis, & parari cetera.
Ego iam tranſacta re conuortā me domū cum obſonio.
C. Ita quæſo, qñ hoc bene ſucceſſit, hilarē hūc ſumamus diē.

CVI. ¶ SY. Non fiet illud: id eſt nō pmanebit ad patrē factum hoc eſto bono animo, i. habeas bonum animum, & quod dicitur vulgo ſolet: facies bonum vultum: non fiet quod times, in

¶ IVBE ſterni lectos ad comedendum. SER.

ACTVS III. SCENA I.

Iambici quadrati catalectici.

SOSTRATA MATRONA, CANTHARA NVTRIX.

S. Obſecro mea tu nutrix, quid nunc fiet? C. quid fiet rogas? recte
Adepol ſpero. S. modo dolores mea tu occipiunt primulum.
C. Iam nunc times quaſi nunq̄ adfueris, nunq̄ tute peperis?
S. Miſerā me, neminē hēo: ſolæ ſumus. Geta aūt hic nō adeſt.
Nec quem ad obſtetricē mittā, nec qui accerſat Aeſchinum.

DON. Obſecro m. tu. nu.) Hæc ſcena Tragœdię ordinē ſeruat. Nam Tragœdia in tria diuiditur: Expectationē, Geſta, & exitū. Hic ergo expectatio ē in Geta nūtio geſta, in plāctu Soſtratæ exitus. ¶ Obſecro m. tu nu. Hic demōſtrat qd ſit munus affectus: q̄ grata i dños ſeruoꝝ fides ſit. eūdēq laborem & dolorem eſſe ex falſis & veris malis. ¶ Obſecro mea tu. Perſonæ aut ſuis verbis aut aliorum inſinuatur. ex ſuis: ut nunc perſona Soſtratę. Ex alienis: Vt Mitio Aeſchini perſona ex Mitionis oratione ac Demeæ. ¶ Obſecro mea tu nu. Mea nunc pro blandimēto ponit. ¶ Quid nunc fi.) Imploratio eſt magis trepidantis q̄ ignoratio: & interrogatio. nāq illius nutrix eſt: quippe anicula eſt: ſed non ſapientior nutrix eſt, q̄ dña ſua. Ipſum quod dicit Nutrix, hoſtorificū eſt. Vt. Annam chara mihi nutrix huc ſiſte ſororē. Sunt. n. noīa ad aliquid: q̄bus nos cū velimus appellari, vt, Magī, Medic⁹: Orator. ¶ Mō do, me. tu oc. pri.) Euidēter hī mō tpis pñtis aduerbiū eſt. Et rurſus Mea tu blādimētū ē, ſine quo nō ꝓgredit̄ colloquiū fœminarum, & maxie trepidantiū. ¶ Primulū, initiū: & ipſa origo dolorū: diminutiue demōſtrata eſt. Nō. i. primū, ſed primulū dicit. ¶ Nunq̄ tute pe.) Vide ꝑparationē doloris: nihil mali adhuc ſecutū ē: & iā ſic turbat Soſtrata. ¶ Iā nūc ti. q̄ſi nunq̄ adfue. nūquam tu te pe.) Docte duo ꝓpoſuit. q̄bus experientes ſcīt ceteri ꝓterum ſumus, videre & pati. Virg ſic. Quęq ipſe miſerrima vidi. Et quoꝝ ps magna fui. Tute aūt ꝑ tuī παρέλκον eſt quod * reticatū. & facit tute & tutemet & tutemetipſe. ¶ Miſerā me.) Propriū ē mulieꝝ cū loquunt̄ aut aliis blādiri: vt Annā chara mihi nutrix huc ſiſte ſororē. At ſe cōſeruari. vt, Miſeræ hoc tū vnū Exeq̄re Anna mihi. Nā hæc oīa, muliebria ſunt, q̄bus ꝑ mali ingētibus q̄ſi i aceruū redigunt & enumerant nullius momenti q̄relæ. ¶ Neminem. ha.) Qd. n opus eſt? aut cur nūc q̄reris? ¶ Sole. ſu. Nunq̄ pluraliter ſolę. ¶ Nec que ad ob. mit. nic q ac. Aeſ. ¶ Habeo ſubaudit. & magis a trepidāte q̄ rōnabiliter dīnā fefellit, hoc totū nutrix Cāthara. ¶ Solæ ſu.) Cū hoc nomē, ſingularitatis ſit: miræ ſolę pluraliter dixit. ¶ Neminē habeo ſolę ſumus. Muliebriter queritur, & ex perturbatione ſua æſtimans: metu multa facit, ea quæ pauca ſunt. ¶ Geta autē hic non adeſt.) Hic ap paratio eſt, ut oſtendatur abſens qui ſuperuēturus e. ¶ Nec quē ad ob. mit.) Deeſt habeo. Sed in conſuetudine eſt ſic loqui: cum vtrunq nobis inō alterutrum deeſſe conquerimur.

Modo

Primulum

Solæ

CVI. Obſecro & c. Hic itroducit Soſtra matrōa. cō patiens vna cum nutrice filiæ ſuæ, quæ ex Aeſchini: effecta grauidatā parturiebat. nam, vt in argumento dictum eſt, virginem Atticam filiā cuius pauperis Aeſchi. compreſſit ea lege, ut iureiurando ſpōderit ſe illam ducturum vxorē. Soſtrata mater. o mea nutrix Cantara. obſecro quid nunc fiet. id eſt quomodo res ſe habebit quantum ad partum filiæ ſpectat. Cantara. Rogas. i. interrogas quid fiet.? Adepol ſpero. i. confido q̄ ſup. recte fiet res. i. res bene ſe habebit, & filia ſalua pariet. Soſtrata. o tu mea. blandientis eſt dictū more fœmineo. modo: id eſt nūc primulum, diminutiuum a primum aduerbio. doloris partē di occipiunt ipſi filiæ. Cantara. iam nunc times quaſi. i. tan quam, nunquam affueris. i. interfueris parturiēti mulier. ſiue quaſi nunq̄ tuleris opem parienti, & quaſi nunquā tute. i. tumet. peper eris. i. partū feceris. Soſtrata. me miſeram exclamantis eſt dictū. i. dico me miſerā vel certū eſt ſup. me miſeram vel aliquid tale, neminē habeo mecū, ſumus ſolę. Geta. i. ſeruus noſter non adeſt. i. non eſt preſens. nec habeo ſup. quē mittā ad obſtetricē. i. ad mulierem, quę adeſſe ſolet: ſeu ferre opē parturienti. nec habeo aliquē: qui accerſat. i. qui aduocet Aeſchinum: uel eat ad vocandum Aeſchinum.

Primulū

SER. Obſecro. Hac tenus deducta eſt res Cteſiphōis ſub ſpecie Aeſchini. Modo incipit tertius actus de vxore Aeſc. i. de ciue pauperculæ quā vitiauerat: & quę de eo grauida erat facta. ſic diſponitur actus iſte, & pēdet ex ſuperiori: vt audito illo raptu. quem fecerat Aeſchinus de Cythariſtria quaſi per ſe: & tamē gratia fratris dolor diffundatur in matrem virginis: & totam illam familiā: ſed tamen prius oſtendit illi familiæ eſſe dolore de partu virginis: ut poſtea ſuperueniente dolore de raptu augmentetur cum crederent Aeſchinum ad opus ſuum rapuiſſe: ut derelicta priori amica ei adhæreret. Inducitur ergo Soſtrata mater virginis conquerens cum Cantara nutrice ipſius virginis de partu filiæ ſuæ: quid nunc fiet de filia mea pariente. Ita paſſa quaſi nunquam affueris parientibus & cæ. Hic ſcilicet Aeſchinus.

DON. Nūquā E re na ta

¶ NVNquam.) Pro nō. Et ſemp nō ad oēs tp̄s ret ulit,nā q p̄t:ſed ad oēs dies ſecundum qd̄ ait, Nam nunq̄ vnum iter mittit diem. ¶ Solus mearū mi.) Bona locutio. ¶ E re nata.) Sic pprie dicimus de iis q̄ ɔtra voluntatem nr̄am acciderūt vt nunc vitiū virginis. Ergo e re nata, ex vitio virginis. Sic Lucilius, p.l. .i. Et ſic maluit dicere, q̄ſi non Aeſchino culpam, ſed potius caſui attributam vellet. Eſt autem ordo, Nihil potuit melius e re nata fieri, q̄ id qd̄ factū eſt hera. vt, quādoquidē vitianda erat virgo: ab eo vitiaretur, qui erat expetēdus ad matrimoniū. Senſus.n.hic eſt, Malū vim fieri virgini:ſed ex cōditione eius q̄ vitiata ſit, nihil potuit melius euenire, q̄ cōtigit, vt ab eo vitiaretur cuius nos nō pœniteret. Intelligere āt debemus, fieri & factū eſſe: p euenit, & ɔtigit, dici. ¶ Melius fieri haud potuit. Si fieri p euenire acceperis:erit conſecutio locutionis ſin minus:deerit, q̄tū itelligo. vt ſit, e re nata, quātū itelligo. ¶ Quādo vi. obla. eſt.) Hoc eſt e re nata.

Fieri

Oblatū potiſſimum

¶ Oblatū eſt. Oblatū dr̄ qd̄ offertur inuito. ¶ Quod ad illū attinet po.) Quaſi vitiū oblatū ſit potiſſimū, hoc eſt bonus ſed ex pſona eius q obtulit, vitiū factū eſt bonū:qd̄ pſe ipm malū eſt. Et hoc eſt qd̄ melius haud fieri potuit q̄ factū eſt, Illum āt dicit, Aeſchinū.ſ. Potiſſimū āt ſuplatiuū eſt ab eo qd̄ eſt potis & potius. Sic.n. facit, potis:potius, potiſſimū. Et Quod, modo exceptionem ſignat:vt ſit:quantū ad illū attinet.i. Aeſchinū. ¶ Tali gene.) Laus añ illum talē * & tali aio. In illo. Et gen⁹, ad viuos ptinet, Familia ēt ad defūctos. Alii, genus ad nobilitatē referūt. Familiā ad copias. Vñ & pater familias dr̄, vt ſic, Ex tāta familia, ex tā diuite domo, Hęc ois παρένθεσις, tragica ē gaudiorū itroductio ante funeſtiſſimū nūtiū. ¶ Talē. Scilicet a corpore, a forma, a

Quod Genus Familia Pater familias

C. Polis qdem iam hic aderit:nā nunq̄ vnum intermittit diē,
Quin ſemp veniat. S. ſolus mearū miſeriarū eſt remedium.
C. E re nata meliu fieri haud potuit, q̄ factum eſt hera.
Quando vitium oblatū eſt, q ad illum attinet potiſſimum:
Talem, tali genere, atq animo:natum ex tanta familia.
S. Ita pol eſt, ut dicis, ſaluus nobis, deos quæſo, vt ſiet.

pulchritudine. ¶ Tali gñe. Id eſt ab his q̄ extrinſecus ſunt:i. eſt honeſtate generis. ¶ Atq aio. Id eſt ſapientia, modeſtia. Hoc mō igit nihil ptermiſit in laude. ¶ Saluus nobis, deos q̄ſo, vt ſi.) Quā bonus eſt, cū nihil ad vota pter ſalutē opus ē.

GVI.

¶ CAN. Pol iurantis eſt. qdem.i. certe iam.i. ſtatim adierit.i. pñs erit hic, nam nunq̄ itermittit.i. omittit. iterrūpit: ptermittit vnū diē. qn.i. qd̄ nō. ſemp.i. p oēs dies veniat. Soſtrata. ipſe ſolus Aeſchinus eſt remedium, i. medela mearū miſeriarū.i. mearū calamitatū. cātara. o hera. i. o dña Soſtra. haud .i. n̄. potuit melius, i. opportuni⁹. fieri.i. euenire gnatæ.i. filiæ tuę heræ.i. dñæ meæ q̄ factū ē.i. q̄ euenit. qñ vitiū.i. ſtuprum oblatum eſt ipſi filiæ: tāquam inuitæ:ppea dixit oblatum. qd̄ vitium attinet.i. ſpectat potiſſimū.i. pricipaliſſime, ſeu pcipue ad illū Aeſchinū. talē.i. tā bñ mutatum, tali gñe.i. tali nobilitate pſapiæ. tali aio.i. tali affectione i te & filiā. natū ex tāta familia.i. ex tā diuite domo. vel talē itellige q̄tum ad bona corporis. puta tā formoſum:ſeu pulchrū. & tali gñe q̄tū ad bona fortunę:ſi ē tali generis honeſtate: & tali aio quātum ad bona aīę:puta tali ſapiētia:aut modeſtia &c. So. pol eſt ita. veritas ita ſe hēt vt dicis. q̄ſo Deos:vt ipſe ſit nobis ſaluus.i. icolumis nobis ſeruet. Nā cū talis ſit nihil ad vota pter ſalutem opus eſt.

Intermittere

Oblatū

Tali generi atq animo

¶ NAM nunquā intermittit:vt ſi modo intermittat:maior habeatur ſuſpitio. O hera haud melius potuit fieri natę alicuius heræ, q̄ factum eſt.ſ. tuæ de hoc. vitiū eſt obl. id ē illatum a tā nobili viro: & hoc eſt q vitium ad illū attinet.ſ. Aeſch. Tam potis & talem quia ſi modo eſſe ducere eam repudiaret legibus cogeretur. q̄ niſi hoc ſibi contigiſſet:alicui ignobili nupſiſſet, & pauperi genere, quantum ad ſuperiorem lineam. Familia quantum ad coæquales,

SER.

NVnc illud eſt.) Hic loc⁹: ſm artē comicā ſeruū currentem exprimit & nuntiantē mala. Maxima itaque pars ſcenæ, motoria eſt, ſignificat aūt. ¶ Nunc tale negociū eſt:nunc tale periculum eſt. aut vero eon ſignificationem temporis habet: vt ſi diceret quādo aut quo tpe. ¶ Nūc il eſt. Vtrū periculum, an tempus? Eſt ἔκλειψις. ¶ Quod ſi oēs oia ſua cō.) ὑπερβολὴ cū παρονομασία oēs oia. Hinc Ci. Oēs in hoc iudicio ɔferant oia. ¶ Salutem quærant.) Non remedium:ut ęgro:ſed ut pereunti ſalutem. Et noue dixit malo ſalutē, p ɔtra malū. ¶ Auxilii nihil afferant.) Mire de pximo repetitum eſt παρόμοιον:id eſt conferāt & afferant. Hoc conuenit pſertim ſtomacho min⁹ verba curantis. ſic ſupra. Oēs oia. ¶ Quod mihiq heræq filiæq.) Mira in ſeruo fides:cū primū ſe ponat in herili malo, & poſt ſe matrē:in vltimo:puellā. ¶ Quod mihiq hereq filiæq herili eſt πολυσύνδετον ſcdm, vt, Oia ſecū:Armētarius afer agit tectūq ſ laremq, Armaq, Amycleūq canē, Creſſamq pharetrā. ¶ Circūuallāt.) Circunuallāt. ſe circa nos, & ſtipāt ſe iuicē. nā circūuallamus nos: & alios tamē rara locutio eſt. Et circunuallant dixit:velut inimica acies cōtra nos, & iō addit. Vñ emegeri non p̄t. Cū ipreſſio eſt hoſtiū ſic dr̄:vt Sallu. Preſſi vndiq multitudine. Cice. Qui ſpremuntur, & nunq̄ emergunt. Et emergi, noue. nā emergo dr̄:non emergor. ſed ideo eſt vſus, quia extra compoſitionem & mergo & mergor facit. ¶ Vnde emergi non poteſt, Vnde & abſolute:an deeſt, illud:an vnde: pro ex quibus,

Circunuallare

Emergi

ACTVS III. SCENA SECVNDA.

Iambici quadrati catalectici. & unus dimeter, permixtis trochaicis aliquod acatalecticis.

GETA SERVVS, SOSTRATA, CANTHARA.

C. NANC illud eſt, q ſi oēs oia ſua cōſilia cōferant,
Atq huic malo ſalutē q̄rant:auxilii n[illegible] afferāt.
Qd mihiq, hereq, filięq herilis ē. ve miſ[illegible] mihi
Tot res repetēte circūuallāt:vñ emergi nō p̄ot.

GVI.

NVnc &c. Hic ex primiſſeru⁹ fidelis: & currēs, & mala nūciās. refert enim Aeſ. amore aliēo raptū deſertāq virginē atticā q̄ ſtuprauerat ea lege, vt eā duceret uxorē. Geta. Nunc iſtuc eſt.i. negociū iſtud de ducēda virgine p tpe pñti ita ſe hēt: vel iſtud piculū deſerendæ virginis:aut iſtud tp̄s nūc ē eiuſmodi: q ſi oēs hoies ɔferāt.i. ɔgregēt oia ſua ɔſilia q̄rant.i. ſtudeāt:laborēt inuenire ſalutem.i. remediū ſalutis. huic malo.i. contra hoc malū.ſ. q Aeſ. alieno incūbit amori, & eſt virginis ſtupratæ deſertor. nihil afferāt aliqd adiumēti huic malo nūquam.i. cōtra hoc malū, qd̄ malū eſt mihi ſeruo & herę.ſ. So. & filię herili.i. filiæ ex hera mea. q̄ nūc partui pxima ē ex opere Aeſ. Veh, iterie ctio execrantis: q̄ ſigit dtō, Veh mi. mi.i. ego miſer ſū maledictus: & ifelix. tot res malę.ſ. circūuallant.i. circundāt circunueniunt nos.ſ. tanq̄ inimica acies quæ vallo circūdat. aut ſtipat ſe circa hoſtes, aut circunuenit: & circūcludit vallo ipſos hoſtes:ne poſſint aufugere. ergo circunuallant.i. vel ſe muniunt aduerſum nós, vel nos circūueniunt nobis mole ſuā iſerētes. repēte.i. ſubito. vñ.i. a qbus rebus nō p̄ōt emergi capiēdo ipſonalr.i. a nobis euadi non p̄t ſeu erūpi:t:vel locutio itelligat ipſonalr. ita q emergi ſit ifinitiuus huius vbi impſonalis emergit emergebat. Do. tñ vult emergi eē ifinitiuū ab emergor eris dponēti. vt ſit ſenſus. vñ.i. a quib⁹ rebus. nullus nr̄m p̄t emergi.i. erūpere res añt ſunt hę.

Circunuallare

NVNC illud. Oſtenſo dolore de partu:adeſt Geta quaſi rapina, quam fecerat Aeſch. de cithariſtria nūciat

SER.

idat dñç ſuç:vnde prior dolor magis augumẽtatur. Nã cũ ſolus ipſe Aeſchinus remediũ miſeriarũ eis eſſet: eo alienato in deſperationẽ adducẽtur. In primis oſtenditur ſeruus iſte fidelis eſſe dominç ſuç:cũ ita doleat de eius infortunio: & detrimẽto dicẽs. Nũc illud ẽ.i.cõtingit qđ ſi &c.emergi a nobis.hæc.ſ.ſunt res:vis quæ illata eſt nobis ab Aeſchino.

DON. ¶ VIS, egeſtas, iniu.ſo.in.)Hæ res ſũt q̃ circũuallãt: Vis illata: Egeſtas ipſius puellç: Iniuſtitia iudiciũ illiu⁹ tpis: Solitudo a defenſoribus: Infamia ab iis q credũt ꝑtio vitiatã. Nã & i ſubditis ſic hẽs, Q ñ ego cõſcia mihi ſum, neq; ꝑtiũ neq; rẽ vllã interceſſiſſe. ¶ Hocine ſeculum? ευνθει. Queſturus de

Vis, egeſtas, iniuſtitia, ſolitudo, infamia
Hocine ſeculũ?o ſcelera, ó genera ſacrilega; o hominẽ* īpiũ. *Al. ipurũ
S. Me miſerã, qđ nã eſt, qđ ſic video timidum, & properantẽ Getam?
G. Quem neq; fides, neq; iuſiurandum, neq; illum miſericordia
Repreſſit, neq; reflexit neq; ꝙ partus inſtabat, prope.
Cui miſeræ indigne per vim vitium obtulerat. S. non intellego
Satis, q̃ loquatur. G. propius obſecro accedamus Soſtrata. G. ah.
Me miſerum vix ſum compos animi ita ardeo iracundia.
Nihil eſt, quod malim, q̃ illam totam familiam dari mihi obuiam,
Vt iram hanc in eos euomam omnẽ, dũ ægritudo hæc eſt recens
Satis mihi habeam ſupplicii, dum illos vlciſcar modo.

hoie, ſeculũ accuſat ꝑus:vt a tpe, mores increpet, & econtrario, Secula i oibus reb⁹ laudant:vt, Quç te tã læta tulerũt Secula. ¶ O ſce.o ge.ſa.o ho.im.) Moris ẽ nimis dolẽtib⁹ incuſare alia ex aliis. Virg. Cũ cõplexa ſui corpus miſerabile nati, Atq; deos atq; aſtra vocat crudelia mr. Et, Quẽ nõ incuſaui amẽs hoiu; q; deorũq;? ¶ O hoiem ipurũ. Aeſc.ſ. & hoc ιἀιχως. nã ſemp vltimũ ponimus eũ, cui maxime iraſcimur. vt i Andria, poſt accuſatũ ſocerũ, & vituparã ſpõſam, Nã qđ ego dicã de pře? Et i Phormiõe, Itane tãdẽ vxorẽ duxit Antipho iniuſſu meo? Et poſt multa, O facin⁹ audax, O Geta monitor. Vñ ille, Vix tãdẽ inqt. ¶ Video timidũ: & ꝓ

Timi/dus perãtẽ Getã?) Timidũ, ꝑturbatũ. nõ.n. timet: ſed dolet. Sic Plautus i Bacchidib⁹, Nã vt ex naui vecta es, credo timida es. ¶ Quẽ neq; fi. neq; iu.) Ordo ẽ, Hoies ipurũ, quẽ neq; fides, neq; iuſiurãdũ. exaggerat crimẽ admiſſum. ¶ Quẽ neq; fides. Quia ꝓmiſit. ¶ Neq; iuſiurãdũ. Quia iurauit. ¶ Neq; il.mi.) Quia vi itulit. ¶ Neq; illũ. Secũdũ παρέλκον nã abũdat illũ. vt, Nũc dextra ingeminãs ictus, nũc ille ſiniſtra. Et eius v; miſericordia quã amauit, nec repſſit, ne auderet: neq; reflexit, ne faceret. & ſic hos ductũ ẽ vt a Virg. Nũ fletu ingemuit nřo, nũ lumia flexit, Nũ lachrimas vict⁹ dedit, aut miſeratus amãtẽ ẽ? &c. vt ſi nõ potuit repmi ne faceret: ſaltẽ vt i peccãdo eẽt mitior, debuit cõmoueri. ſed melius quod ſupra. ¶ Neq; qđ par.in. ꝓ αυξητικῶς addidit nõ tñ mariti

Indi/gne ſed ẽt patris ſcelus. ¶ Qui mi.) Deeſt, ei. ¶ Indagine.) Impie, crudeliter vt Vir. Quæ cã idigna ſerenos fœdauit vultus? ¶ Nõ in ſa.) Ad hoc Soſtrata ignorãs iducit vt malo nũtio repẽte feriat. & qa oportuit ipſam ꝑorẽ loq, ꝑñs loquitur. Quia aũt nõ ẽ pdẽda tã ſuauis. . . . . dolẽtis ad iraſcẽtẽs idcirco nõ audit, ne ob illã Geta ꝯſeruus loq dñnat. ¶ Satis q̃ lo. Adhuc nõ audiẽte Geta, loquit. idcirco nec audit eum

Vix ſatis, nec videt ab eo Soſtrata. ¶ Vix ſũ cõ. ani. Aut vix, tandẽ: aut vix, nõ. vt Lucili⁹, Carcer vix carcere dign⁹. ¶ Con/

Cõpos animi pos ai. Id eſt cõpetẽtis animi, vel ſani animi. cui cõtrariũ ẽ,

Impos animi Impos ai, Sallu. Neq; aio, neq; ligua ſatis cõpotẽ. cũ đ amẽte Septimio loq̃. . . . ii cõpotẽ ai, cõpoſitũ aio intelligũt. ¶ Quã il.to.fa. . . nũc tã culpa familię, q̃ ſcelus Aeſ. oñdit ꝑp quẽ oẽs cruciãdi ſunt. ¶ Irã hãc.) Hãc iterdũ ꝓ q̃litate, iterdũ ꝓ q̃titate accipimus iterdũ ꝓ vtroq;. vt, Tuq; animã hãc effundere dextra? Et, Hũc ego te Euryale aſpicio? Sed nũc ꝓ vtroq;, hãc dixit. vt Salluſt. de ſcriptione Celtiberi ait, Hunc igit redarguit Targus. ¶ Satis mihi id ha.ſup.) Moraliter loquit, nã fere quãdo qſquã iraſcit, ſibi videtur fortis, tanquã plus qui audet. ¶ Dum illos vl.modo.) Verũ eſſe hanc eſſe vindictam q̃ ex recẽtibus flagitiis properata ſit. Sic Virg. Te Turne ſuperbum Cæde noua quærens.

CVI, ¶ VIS.i.violentia illata puellç. egeſtas.i.neceſſitas: inopia ipſi⁹ puellæ, iniuſtitia.i. malũ iudiciũ hui⁹ tpis. Solitudo.i. deſertio: ſeu derelicto a defẽſorib⁹. q.d. erit ſolitudo puellç a defenſorib⁹: ꝓpterea ꝙ iops ẽ: nec hẽt vñ ꝯducat opas aduocatoꝝ. ifamia.i. ignominia ab his q credũt puellã eẽ ſtupratã ꝑcio. hocie.i. verũ h̃ ſeculũ ẽ ſup. vel tales ſunt hoies hui⁹ ſeculi.i. huius duratiõis hoium: hui⁹ ætatis: huius tẽpeſtatis. O ſcelera: exclamatio.i. miror tot ſcelera & flagitia eſſe hac tempeſtate. o gña hoiu;.ſ. ſacrilega.i. nefaria: & impia.i. dico talia genera hominum: q talia agũt eſſe ſacrilega. o hoies.ſ. Aeſ. ipurũ.i. fœdũ turpẽ: ihoneſtũ. vel impium.i. iniuſtus erga Deũ: q deũ añ oculos nõ ꝓponit: h̃ ẽ dico hoiem illũ ẽe turpẽ & inhoneſtũ. So. me miſerã: exclamatio ẽ iteriectiõis vice fungẽs. q.d. ſup. me ifelicẽ & mihi iminere aliqd miſerię. qd ẽ qđ.i. ꝓp qđ. video Getã ſeruũ ſic timidũ.i. ꝑturbatũ: & ſic ꝓperãtẽ.i. feſtinãtẽ. Ge. Geta Soſtratç exclamationẽ nõ audiuit: iõ ꝑgit i ſermone ſuo ſiciũge cũ illo qđ dixerat o hoiem ipurũ. quẽ.ſ. Aeſ. neq; fides.i. ꝓmiſſio fcã: neq; iuſiurãdũ: quo iurauit ſe ducturũ eã. neq; miſericordia.i. cõpaſſio aut ꝙ ei vim itulit, aut ꝙ eã amauit: & illi ꝓbro fuit. Quç ergo illũ abũdat illũ: neq; &c. nõ repſſit.i. non cohibuit: ne auderet id moliri. neq; reflexit.i. reuocauit: retraxit: ne id faceret grãde facin⁹: neq; id repſſit eũ qđ debebat deterrere eũ ab eo faciẽdo: v; ꝙ ꝑtus eius puellæ iſtabat.i. iminebat: futurus erat ꝓpe: ſeu appropinquabat cui puellç miſerç.i. q̃ miſera fuit ꝑp illud vitiũ. ipſe. Aeſ. obtulerat ipſi iuſte.ſ. vitiũ.i. ſtuprũ. ꝑ vi.i. violẽtiã: idigne.i. ipie & crudeliter. alii codices loco cui hñt q: ſed tũc ẽ itelligẽdũ q Aeſ. obtulerat ei ſup. miſerç &c. So. nõ ſatis itelligo. q.i. q̃s res. vel q̃ vba loquat. Ge. o Soſtrata obſero ꝙ ſup. accedam⁹.i. adeamus. ꝓpius a ꝓpe cõparatiuũ aduerbiũ.i. ꝓpinquis. proxim⁹. Interdũ.n. ꝓximus fungit vice poſitiui, & cõparationẽ h;. Geta. ah: iteriectio dolẽtis. me miſerũ.i. dico vel fateor. q.d. ſum bñ miſer. vix.i. q̃ſi. nõ ſũ cõpos ai.i. ſanç mẽtis: ſeu ſani ai. ſic Ind gne

dicim⁹ cõpos mẽtis ꝓ ſane mẽtis: vel cõpotẽtis ai ſeu cõpoſiti ai: vt alii volũt: q oia ferme i idẽ recidũt. Eius aũt ꝯtrariũ ẽ ipos ai: vel nõ ſanæ mẽtis: vel ipotẽtis: & icõpoſiti ai vel q ſuo aio nõ potiũt: vt ſũt iracũdi: i q vehemẽti appetitui neq̃ũt moderari: & iõ nõ ſũt cõpotes ai: vel ſui.i. nõ potiũt arbitratu ſuo vel . . . . . : vl ſuis ais. Cõpos ẽt iuẽit iũgi ablt̃õ Sallu. Neq; aio: neq; ligua ſatis ꝯpos. Vix ergo ſũ cõpos ai. ita.i. ardeo, ardeo.i. vror: icẽdor. iracũdia.i. ai ꝑturbatione: & ſanguis ebulitiõe. Nihil ẽ qđ mali.i. potius cupiã: q̃ illã totã familiã a q̃ duc originẽ Aeſ. & ipm Aeſ. ſit q eſt de illa familia dari obuiã mihi.i. occurrere mihi. vt euomã.i. eiiciam hãc oẽm iram.i. qđ vulgo dici ſolet: vt deriſcar i eos, q ſunt de illa familia. dũ.i. q̃diu. hçc ęgritudo.i. hçc mẽtis meæ iracũdia. Nã ęgritudo mẽtis ẽ ipſius ꝑturbatio, & cõmotio. dũ inq̃ hçc ęgritudo ẽ recẽs.i. noua. Nã paulati lapſu tpis efferueſcit irai q̃ cũ recẽs eẽt: erat vehementiſſima. hẽam ſatis id ſupplicii.i. illđ ſuppliciũ mihi. h̃ ẽ illđ ſuppliciũ ſatis ſit i ſeu ſufficiat mihi: vl ſufficiẽs mihi hẽbo đ eis ſuppliciũ. dũmõ vlciſcar.i. dũmõ puniã. vl vidicẽ illos đ illa familia mihi iuiſa. Cõpos animi

¶ Egeſtas q̃ ẽ i nobis. Iniuſtitia iudiciũ ſi volem⁹ ire i cãm. Solitudo: qa nõ hẽm⁹ ꝓtonũ. Infamia mřis q̃ diceẽ vẽdidiſſe filiã: & ifamiẽ natç q̃ meretrix reputabit. Hocie.i. tale ẽ moleſtũ. O ſcel. iſti⁹ ſeculi. o gña hoiu; ſacrilega: q̃ ſũt i h̃ tali ſeculo. O hoie;.i. Aeſ. Hic dẽcẽdit a gñali ad ſpãlẽ. ſpſſit ab h̃ ſceleẽ: neq; ẽt reflexit: vt aliq̃d in differret. vl ꝓſſit q̃tũ ad fidẽ, & iuſiurãdũ. reflexit q̃tũ ad miſicordiã. Neq; ꝑtus ṽgis. Cui miſç &c. mõ.ſ. q̃ vidictã ꝓprius mãib⁹ aſſumere ſi mõſ SER.

Seni animā primum extinguerē ipſi, qui illud produxit ſcelus·
Tum autē Syrum impulſorem, vah, q̄bus illum lacerarē modis!
Sublimē medium arriperē, & capite primū in terrā ſtatuerem,
Vt cerebro diſpergat viam·
Adoleſcenti ipſi eriperē oculos: poſt hæc præcipitem darem.
Cæteros ruerem, agerem, raperem, tunderem, & proſternerem.
Sed ceſſo herā hoc malo impti꜀ ꝓpe꜀! S. reuocem⁹. Geta, *Iāb. aca.*
G. Hem, quiſquis es ſine me. S. ego ſum Soſtrata. G. vbi ea eſt! teip·
ſam quærito, *Trochaici.*
Te expecto· oppido opportune te obtuliſti mihi obuiam
Hera. S. qd eſt! qd trepidas! G. hei mihi. S. qd feſtinas mi Geta!
Animū recipe. G. prſus. S. qd iſtuc prſus ergo eſt! G perimus,
Actum eſt. S. eloquere obſecro quid ſit. G. iam. S. quid iā Geta!
G. Aeſchinus, S. quid ergo is! G. alienus eſt a noſtra familia, S. hē

DON. ℂSENI animā pri. extingue.) Bñ extinguerē: qa ignis eſt, Virg. Igneus eſt illis vigor, & cæleſtis origo. Seminibus. Et **Primū** Primū addidit, qd ordinē ſignificat. tūc. n. adiicitur, cū multa ſubiicieda mōſtrant: vt cui fracta prius crura· brachiaq; * & cætera vitia. in Aeſchinū totū pmouēs oñditur, ēt p aliena ſupplicia. ⸿ Syrū ipul.) Cauſe pœnæ. Vah q̄ il. la. mo.) Hic voluptas imodica oñdit pœnā p merito ſpoſcētis. Et nota, cō Syrū dixerit addidiſſe mult⁹ de ſupcilio. ⸿ Illum ſu.) Iſta pœna. ⸿ Statuerē, vt cere. diſp. viam.) Et cerebrū & via diſpgi p̄t iō vt ābiguū, vt apd Vir. Fuſcq; cruore, Spumātē, ſparſaſq; man⁹. Aliter. n. dr. **Spargere** Spgite humū folüs: Aliter., Sparſerat & latices ſimulatos fōtis auerni. ⸿ Adoleſcenti ipſi eriperem ocu.) Bñ oculos, amoris īdices, adiutoreſq; flagitii. ⸿ Poſt hęc pcipi. da:) Grauior pœna cæcitatis, nō puidere quo cadas. ⸿ Cæteros rue.) Ruere, actiuā vim hēt. Sallu. in ſecūdo, **Ruere** I tu eorū q in flumine ruebāt, necabantur. Ruere. n. ē toto corpore vti ad impellendū: qd faciunt q ipſi p̄cipites alios proſternūt. Vñ pprie ſues ruere dr̄. Vir. Ipſe ruit, denteſq; Sabellic⁹ exaruit ſus. Et Horati⁹, Hac rabioſa fugit canis, hac lutulēta ruit ſus. ⸿ Tūderē, & pſter.) Vide q̄ fortis ſibi **Agere** videat q dolet & iraſcit. ⸿ Agerē.) Proſeqrer, premerē, Vir. Illa fretus agit vētos. Id eſt, nimia celeritate pſequit, & pene occupat, puenitq;. ⸿ Ego ſum. So.) Hęc iō iducit, vt veri ſimile ſit ſupra nō viſam Soſtratam qñ ēt nunc agnoſcitur ab irato. ⸿ Te ipſam ex oppi. oppor.) Incerta diſtictio, vtrū **Expecto** te expecto oppido opportune, ſic dicēdū: An, expectare, ſit ipatiēter cupe, & ſine pſcriptione tpis: ſperare, iuxta certū tēpus. Vñ apparet ad te expecto, qa p ſe nimiū eſt, non eſſe iūgēdū. Oppido. ⸿ Quid feſtinas mi Geta?) Probus aſſignat hoc Soſtratę. Aper nō vult ad oia ſeruū rūdere: ſed nutricē putat loqui. ⸿ Quid feſtinas? Perturbaris. Et cōmotus dicit Prorſus actu cōmoto, & anhelanti ob pturbatio- **Animū recipere** nē & cōtētū curſum. ⸿ Animum reci.) Quod i lectiōe geſtu oñdi minime potuit id ex verbis Soſtratę oſtēdit in Geta. Nā iō dr, animū recipe, qa ille p̄ anhelitu crebriora verba cōtinuare nō poſſit. ⸿ Perimus actū ē.) Iā bina verba iūguntur. ⸿ Perimus, actū ē. Verba ſunt deſperatiōis. Na actū eſt, dr in ea re de q̄ iā lata ſit ſnia. ⸿ Eloquere ob. te.) Bñ eloqre, **Eloquor** nā conat tātū qd nec explicat, nec intelligit: cui vitio cōtraria virtus ē eloquentia. Iā plus hic geſtu, q̄ dictu agit, qa vt ſupra diximus, & laſſus ē qui nuntiat: & integratur dolor nūtii quum apud illam loquitur, ad quam maxime calamitas pertinet: quo dolore, vxor plerūq; ſubtrahitur, atq; ſinguleit: & ſimul dat ſignū perditarum rerum.

GVI. Primus ℂPRImū .i. in primis. extinguerē animā ſeni. i. ſuffocarē ſenē. & dixit extinguerem. propterea q ab antiquis putabatur anima eſſe ignis, qui extingui p̄cipue dr. Primum ergo extinguerē animā ipſi ſeni De. qui pduxit. i. genuit illud ſcelus. i. illū ſceleroſum filiū. aūt. i. ſed. tū. i. deinde· vah. quibus modis· q. d. acerbis: aſperis. lacerarē. i. dilaniarē. Syrū ſeruū impulſorē. i. ſuaſorē vehemētē: q nō ſolū videat ſuadere: ſed ēt ipellere. Vbi hæc interiectio vah (q̄ ſæpius eſt irridētis) hic oſtēdit vehemētiā affectus in Sy. & volūtatē imo dicā. arriperē. i. celeriter & cū ipetu caperē. eū mediū. i. p mediū corpis. ſblimē. i. i altū ſublimatū: vt cadret grau⁹. & ſtatuerē. i. pſternerē: vł mitterē i terrā. pmū aduerbiū. i. pmo capite. i. p caput, deīde reliquo corpe ſequēte· q. d. pcipitē eū darē capite pmū i terra ſtatuto. vt diſpgat. i. i diuerſis ptibus ſpargat: ſeu ptūdat viā. ſ. cerebro. i. effuſiōe ſanguis e ſuo capite pdeūtis: vel effuſiōe ipſius cerebri. poſſet et forſitā dici diſpgat viā. i. diffindat viā: & faciat foueā. i via pcuſſiōe capitis ſui: q̄ foſſa fieret diſpgēdo terrā huc & illuc. eriperē. i. eruerē: effoderē: extraherē oculos ipſi adoleſcēti. ſ. Aeſ. quibus amor puellę captus ē. Poſt hac. i. poſtea: poſt illud fcīn. darē eū pcipitē. i. pcipitarē: deiicerē eū ab aliquo editiori loco: qd facile eſſet facto erutis oculis: ruerē. i. cū ipetu pſternerē: ipellerē cæteros de illa familia ruere hic hȝ actiuā ſignationē: ſignatq; toto corpe vti ad ipellendū, qd faciūt q pcipites alios pſternunt. **Tundere** Tūderē. i. cōterere: fabrorū more: q malleis tundūt ſæpe in incudē ictus repetentes. agerē. i agitarē: verſarē: volutarē: nimia celeritate pſequerer: atq; pmouerē. raperē. i. rapti ac pperāter illos cōprendere, pſternere. i. deturbare: in terra deiicerē. ſed ceſſo. i. deſiſto iſta in caſſum minitari. malo. i. potius volo imptire. i. pticipē facere herā meā Soſtratam. hoc. i. hac re infauſta, ac infelici. Dicimus. n, imptio tibi con- **Impertio** ſilia mea: & imptio te cōſiliis meis. i. tibi cōmunico mea cōſilia. Malo inquā impartire eā ppere. i. pperāter: feſtināter. Deinde incipie domū verſus ire. So. reuocemus eū. ſ. Deide vocat eū ſuo nomine. Ge. hē: vbi hē vocātis eſt, aduerbium ſeu mauis iteriectio. Cū. n. aliquē vocamus e minus poſitū dicimus: Ioā. hau. Ge. Quiſq; es. i. qcunq; ſis· ſine· i. pmitte. me ire ad impertiēdā herā hoc malo euētu. & hoc dicit non dū ea aiaduerſa So· ego ſum Soſtrata. Ge. vbi eſt ea Soſtrata: q̄ cognita ſubdit. qrito teipſam: expecto te. o hera obtuliſti te obuiā: aduerbiū. i. i occurſum mihi oppido. i. valde: aduerbiū itēdēdi. oppido opportūe. i. valde apte. So. qd ē. qd. i. cur vł pp qd trepidas. i. times: ſeu timorē p te fers neq; tibi ſatis cōſtat. qnimmo iceſſus tuus mō citus: mō tardus: more pturbati: & aio agitati. Ge. hei mihi. i. doleo. dolor mihi ineſt: afficior dolore: ptētat dolor pectus. So· o. mi Geta. qd. i. cur. feſtinas. i. cur es ita cōmotus: & perturbatus: & anhelās more feſtināts vſq; adeo: vt crebriora verba ptinuare nō poſſis p̄ anhelitu nimio. & ppterea recipe. i. reſume: reuoca aium: & icipe ſpirare: neq; ita aio cadas. Ge. prſus. i. oino pimus. ſ. qd ſequit, ſed illud pſeq nō potuit p̄ anhelitu nimio. So. ergo qd iſtud prſus ē. i. ſibi vult: qd vis dicere prſus eē. Ge. prſus pimus. i. pditi ſumus: actū ē. verba hec ſunt deſpationis. Nā actū ē dr i ea re, de qua ſit iā lata ſnia. So. obſecro te eloqre. i. bono ſermone & tali vt intelligaris. detege quid ſit illud pp quod es ita turbatus. Ge. anhelās. Geta & ſingultus emittens dicit iā, i. ſtatim eloquar. So. o Geta quid dicis ſup. iā te facturum: vel quare dicis iā: nihil aliud addēs ſe ipeditus ſingultibus crebris. Ge. Aeſchinus ē alienus &c. vt poſtea ſequit: ſed ſuſpitio interpellatus dūtaxat dixit Aeſchinus. So. ergo qd is Aeſchinus fecit ſup. Ge. iunge nūc cū Aeſchinus qd ſolum dixerat ſic: Aeſchinus eſt alienus. i. remotus & alienatus nr̄a familia: ita vt quē ſperamus futurū tibi generum ita de familia i nunc alienatum a filia tua cernimus. So. hem i dolentis interiectio:

SER. ℂSENI Mitioni. Produxit. i. nutriuit. Illud ſce. i. illū ſceleroſum. Adol. Aeſc. prorſus Geta inducitur præ nimio dolore: & impulſione curſus ſingulas dictiones proferre.

ℂVæ mihi

DON. ¶ VAE mihi miſerę.) Interponitur mulieris affectus no/uo nuntio. ¶ Amare occoe. aliam.) Plus eſt, amare occoepit q̃ amat. Nã in eo qđ dixit, Occoepit, argumẽta mali metuẽ da ſignificat: vt in principiis q̃ actũ reſpiciũt, nõ ſtatim imi/nutionẽ iſpectant. Et occipit, magnũ facinus dixit. ¶ A Le/none ipſius eri. pa.) Sic nunciat, vt vltima peiora ſint. Et ta. Eſt ne ergo verum illũ feciſſe talia ſup. eſt eni eclypticus ſermo aptus perturbatus: in quo Aeſchino noſtrę ſpes. i. ex pectationes. & noſtræ oẽs opes. i. noſtrę facultates. erant ſi/tæ. i. poſitæ: collocatę. Nam ſitum eſt qcquid eſt in loco ſuo poſitum nõ euertitur: qui. ſ. Aeſchinus iurabat ſe nunquam viſurũ vnum diem ſine hac. i. ſine filia noſtra. qui Aeſchinus

his argumentis vult probare, q̃ imodice amauit Aeſch. q plus q̃ virginem, id ipſum qđ pudor nec hortaẽ nec conſulit, amat. Q tũ aũt magis po/tuit impudens eẽ, q̃ q poſt honeſtũ amorẽ, ab lenone amet? Hoc eteni ſignificat mere/tricẽ. Ergo nõ, hone/ſtũ: ſed ab lenone: nõ p alium ſed ipſus nec emit, aut abduxit ſed ob impatientiã valde amantis eripuit. neq; id occulte, vt q caela/ret factũ tanq̃ ſatisfa cturus vxori videreẽ

Perii? quare? G. amare occepit aliam. S. ve miſeræ mihi.
G. Neq; id occulte fert: a lenone ipſus eripuit palam,
S. Sati' hoc certo? G. certe, hiſce oculis egomet vidi Soſtrata. S. ah.
Me miſerã: qđ credas iã? aut cui credas? noſtrum ne Aeſchinũ.
Noſtrã vitã oium, in quo nr̃æ ſpes, oẽsq; opes ſitæ. *Iaãb. tet. aca.*
Erant: qui ſine hac iurabat ſe vnum nunquam victurum diem,
Qui ſe in ſui gremio poſiturum puerum dicebat, patrem
Ita obſecraturum, vt liceret ſibi hanc vxorem ducere.
G. Hera lachrumas mitte, ac poti' qđ ad hãc rẽ op' ẽ, porro cõſule
Patiamurne, an narrem' cuipiã? S. hau, hau mi hõ ſanus ne es?
An hoc pferendũ tibi vſquã eſſe videẽ? G. mihi qdẽ nõ placet.
Iam primum illum alieno animo a nobis eſſe res ipſa indicat:
Nunc ſi hoc palam proferemus, ille inficias ibit, ſat ſcio.
Tua fama, & gnatæ vita in dubium veniet: tum ſi maxime
Fateatur, cum amet aliam, non eſt vtile hanc illi dari.

dicebat ſe poſiturum puerũ i. cuius partus iminet i gremio ſuo ideſt ſupra genua ſua more matrum qui in quam dicebat ſe obſe ctaturũ. i. rogaturum oboixe patrẽ. ita vt. ſ. q liceret ſibi duceẽ hãc filiã meam vxorẽ. i. in vxorẽ. Dicimus enim duxi filiam illã vxorem: vel duxi. in vxorẽ. Ce. o hera. i. o tu domina Soſtrata. mitte. i. dimitte. la/chrym as. i. noli flere amplius. ac potius cõ ſule. i. conſilio proſpi ce, ſeu puide. porro. i.

ſed palam. ¶ Satin, hoc cer.) Magnis malis non ſtatim cre/diẽ. Hoc ergo ex dolore dixit. qđ ſtupet audiens: nõ q̃ nõ hẽt fidẽ. Hiſce ocu.) διαβεβαιωτικῶς aſſeuerantis. ¶ Ah ah.) In/terie ctio eſt flẽtis. ¶ Me mi.) Mira affectio. nam lachrymæ non ſinunt finire ſenſum. ¶ Quid cre. iã? aut cui cre.) Fides, aut pſonæ q̃litate ſeruatur, ſi grauis pſona eſt cui creditur. aut ipſius rei q̃litate: ſi ea res creditur, in qua fallere cui cre/diẽ, aut nõ põt aut non debet. Hic ergo mire in vtroq; iã fi dẽ dixit nullã eſſe, & in pſona & in re. qđ Virgil. tranſtulit, breuiuſq; dixit, Nuſq̃ tuta fides. hoc eſt, nec in re, nec in per/ſona. Et hic ipſe in Heauton. Pro Iupiter, vbi nã eſt fides? ¶ Noſtrũ Aeſchinũ, no. ui. ἐλλειπτικῶς oia, q̃ fletus impe/
Situs dit verba, deeſt aũt, hoc feciſſe, vel qđ tale. ¶ Sitæ erant.) Si tę, poſitæ nã ſitũ eſt qcqđ in loco ſuo poſitũ non euertitur. ¶ Poſiturũ pue.) Puerũ dixit, ſi puer naſcereẽ, non q̃ diuina bat. Ad votum ergo cupientis retulit Puerũ non q̃ neceſſe eſſet marem naſci. Et hæc oia, magno ſtupore dicunẽ ad ex aggerandã pfidiã illius cui crediẽ, & dolorẽ eorũ q credide runt. ¶ Hera, lachrimas mitte, ac potius ad hanc rem quod opus eſt.) Hinc Virg. Nõ lachrymis hoc tẽpus, ait ſaturnia Iuno. Sentit aũt nõ lachrymis agẽdum, vbi cõſilio opus eſt. ¶ Porro cõ.) Porro, i. reliquũ, deide, vel in futurũ. Porro. n. ordinis, & tẽporis aduerbiũ ẽ, nõ cõiunctio. ¶ Hau hau mi. hõ, ſa. ne es?) Hoc ex pſona nutricis legẽdũ ẽ illa. n. diſſimu landã rẽ putat. ¶ Mi. Pro meus, ¶ Tua fama, & gna. vi.) Ti
Cõple/xio bi eni crimini erit vitiatã eẽ filiã: illi ẽt oberit. Et verũ Vitã ſalutẽ dicit. ¶ In dubiũ. In piculũ. ¶ Fateatur. Vitiaſſe filias.
διλημματικὸς Et cõplexio ẽ διλημματικὸς oratoria, in qua vtrũ ſenſeris, con/trariũ tollis: cogitur q; qđ ex altera parte ſit, hoc eſt tacere.
GVI. ¶ PERII. i. perdita ſum q̃re ẽ ſup. alienus. Ge. occepit. i. in cepit amare aliã puellam. So. Væ mihi miſeræ. i. ego miſera ſum maledicta & ifelix prorſus ita: vt videar eẽ maledicta a Deo. Ge. neq; fert occulte. i. nõ cælat. id. ſ. ſe amare aliam Ipſus p ipſe. eripuit. i. abduxit abſtulit palam. i. manifeſte. a lenone. i. turpi viro puellarũ redemptore. So. ne. i. vtrum ſcis hoc certo: aduerbiũ. i. quod dici ſolet, omnino p vero. Ge. certe o Soſtrata egomet vidi hiſce oculis: hoc ponitur maioris aſſeuerationis gratia. So. ah, ah (interiectio eſt flen tis) me miſeram. i. dico vel fateor me infelicem. Iam nunc quid credas. i. cui ſermoni adhæres nunc: vel cui rei acquie/ſcas iã? cui hoi ſup. credas i. confidas. Eſt ne vtrum ſup. no/ſtrum Aeſchinũ ita familiarem exñtem noſtrã oium vitam i. noſtrã vitæ futurę ſpem: vel ita carũ: vt eſt nobis c̃ara vi/

in reliquum: in futurũ deinde. nam porro hic eſt temporis, aut ordinis aduerbium, non coniunctio. Conſule ergo de eo ſup. quod eſt opus. i. qđ eſt neceſſariũ ad hanc rẽ: vel con/ſule in reliquum. quod. ſ. cõſiliũ prouidere in reliquum. eſt opus. i. neceſſarium ad hanc rem. ſentit aũt non lachrymis eſſe agendum, vbi conſilio opus eſt. Deinde interrogat Ge/ta ne. i. vtrum. patiamur. i. feramus: æquo animo an narre/mus cuipiam. i. alicui hoc quod nobis factum eſt ab Aeſchi/no. vel poteſt iungi cum præcedente ſic porro. i. deinde. con ſule. i. conſulta: delibera: ne. i. vtrũ patiamur: an narremus. cuipiam. i. alicui. Deinde ſubiunge. quod. ſ. cõſulere, an nar/remus cuipiam eſt opus ad hanc rem. Can. hau, hau: interie/ctio indignantis. o mi homo. ne. i. vtrum. ſanus es. i. mentis compos. an. i. vtrum. hoc factum. ſ. Aeſchini. videtur tibi eẽ proferendum. i. diuulgandum vſquam. i. i aliquo loco. Ge. quidem. i. certe non placet mihi. i. non eſt mea ſententia vt vſquam proferatur. iam. i. nũc. primum. i. in primis, res ipſa. i. ipſe effectus. indicat. i. prodit: manifeſtat illum Aeſc. eſſe alienõ animo. i. habere animum alienum. i. alienatum a no/bis. nunc ſi proferemus palam. i. ſi publicamus hoc ſtuprum. ſ. puellæ. Ille Aeſchi. inficias ibit. i. negabit ſat ſcio. i. non dubito, & ſatis perſpicio. & negabit tuam famam. i. tuum nomen: & vitam gnatæ. i. ſalutem filiæ tuæ quam iam per tulit: & ita ſi hoc reſciuerit eſſe publicatum: dolore percul/ſa poterit extremum claudere diem. tua ergo fama & vita gnatæ veniet in dubium. i. in periculũ Tum. i. deinde. ſi ma xime fateatur. i. ſi aſſertiue, vt dicunt, confiteatur ſtupraſſe filiam: non eſt vtile hanc. ſ. filiam tuam dari illi nuptui: cum amet aliam ab ea: & ita non poſſet bene viuere cum eo: qui amore alterius teneatur.

¶ QVID iam credas: quantum ad verba, Aut cui: ſ. hoi credas? noſtrum. Aeſ. ſubaudi vicis hoc feciſſe patres. ſ. Mi/tionẽ: & Demeã. Ibit in inficias. i. in negationes. Solũ plu/rale inuenitur inficiæ inficiarum. & vita. i. victus natæ ve/niet in dubiũ: qui non inueniet amplius qui eam ducat. SER.

¶ IBI noſtrã vitã oium: offendimus in textu cum his con mentariis compreſſo: nr̃arũ vitã oium: ſed Guido recte cõ ſiſus exẽplaribus nr̃am legit. Nã latinitas (aut verius ſnia) id expoſtulat. Similiter in illo quod paulopoſt ſequiẽ: vbi erat in gremio ſui: fecimus in gremio ſuo: eiſdem de cauſis. Itẽ illud hau mi hõ ſanus ne es? cum Dona. vt cõmentarius ẽt poſtea cõfitetur: Cantaræ nutrici aſcripſimus: quæ iõ di co: qm nos exempla integra redditurus polliciti ſumus. ASCẽ.

Quapropter quoquo pacto celato op⁹ ē.s.ah,minime gētiū.
Non faciam. G.quid agis? s.proferam. G.hem, mea Soſ
ſtrata vide quam rem agas.
s. Peiore res loco non poteſt eſſe,q̄ in quo nunc ſita eſt.
Primum indotata eſt·tū prӕterea quӕ ſecunda ei dos erat,
Periit·pro virgine dari nuptum nō poteſt·hoc reliquum eſt,
Si inficias ibit,teſtis mecum eſt annulus,quem amiſerat,
Poſtremo qñ ego cōſcia mihi ſum,a me culpā eſſe hanc ꝓcul·
Neq; ꝑtiū,neq; rē vllā interceſſiſſe illa aut me indignā, expiar
G. Quid iſtuc?accedo ut melius dicas. s.tu quātū potes (Geta.
Abi,atq; Hegioni cognato huius, rem oēm narrato ordine
Nam is noſtro Simulo fuit ſummus,& nos coluit maxime.
G. Nā hercle alius nemo reſpicit nos. s.ꝓpera tu mea Cāthara
Curre·obſtetricē arceſſe, vt cū opus ſit,ne in mora nobis ſiet.

DON. ¶ QVA propter quoquo pa.)Congrue & ꝑ pſona, & ꝑ muliere,hoc dictū eſt:eſq; in malis cōſtantem eſſe demonſtrat. ¶ Nō fa.)Nō faciā dixit,ꝓ nō tacebo:q̄ſi tacere,aliquā actionē hēat.ſed moralis ſignificatio ē, & cōmunis oibus: ſicut aduocatū dicimus male feciſſe,cū tacuerit. ¶ Peiore loco res eſſe nō pōt.)Satis argute inter Getam & Soſtratam ſbia ex ꝑturbatiōe facit mutare. ¶ Quā in quo nūc ſita ē.)Cauſſa nihil timēdi. ¶ Primū in.ē.)Rō ſubiecta ē cāꝗ & idotatā, paupe3 mō dic. ¶ Tū ꝑterea q̄ ſecun.ei dos erat.)Videlicet,dari ꝓ virgine nuptū. Et i certa di̇ictio eſt. & eni erat bis ſubaudiē dū,Pro virgine dari nuptū. ¶ Nō pōt. ¶ Iū gēdū dari nuptū.Et ꝓ vgine .i. virgo vt, Nūc plane ē ꝓ noua .i.noua.Aut nec vgo nec ꝓ virgine nubere pōr.nō virgo:q̄a vitiata ē nec ꝑ virgine: quia res diffamata

Inficias ire
eſt. ¶ Si infi ibit.)Si negabit. ¶ Teſtis me.eſt anu.) Locutio hӕc ſic capiēda ē:hoc eſt,annulus pro me teſtis. Vel ſic, Annu

Mecū teſtis
lus & ego teſtes ſumus.Sed melius quod ſupra. ¶ Poſtremo qñ ego cōſcia mi.ſum.)Quādo,ꝓ qm.vel qñ,ꝓ qdē. ¶ Neq; rē vl.)Hoc,ē internuntiū.Pactū dā,aut ꝓmiſſum.Et būto tū execratiue dixit:vt alii facinora abhorreant. ¶ Illa.)Filia .ſ. ¶ Experiar.Apud iudices agā. ¶ Quid iſtuc?) Verbum eſt ӕgre cōſentientis,q̄ſi q dicat,qd hic reſiſtā? ¶ Accedo vt melius di.)Id eſt,vt cōſentiā, velut qui melius poſſim dicere.

Quātū potes
¶ Quantum po.)Deeſt,cito:vt ſit,quātum potes cito abi. ¶ Atq; Hegioni.)Apud Menandrū,Soſtratӕ fr inducitur. ¶ Huius.)filiӕ ſuӕ.ſ. ¶ Simulo.)Nomē patris puellӕ,diminutiuū a Simo, vel Simone. Et nota nomē in Palliata fabula latine diminutiuū. ¶ Simulo fuit Sūmus. Summus,an ad cognatū,an ad amicū referē?an abſolute ponit?vt in Eunucho,Plurima ſalute ſummū ſuū impertit Gnatho. ¶ Et nos co.maxi.)Et miſerabilius Coluit dictū ē,q̄ ſi diceret, colit

Colere
Virg.Per caput hoc iuro,ꝑ qd' pr an ſolebat . Colere eni & maioribus & minoribus conuenit. Vt, Poſthabita coluiſſe Samo. ¶ Nos.) Monoſyllabo finit,vultuoſam exprimens pronuntiationem. ¶ Tu mea Can.)Triſtis ac ſerie fœminӕ blandimētū ē Mea potius q̄ ꝓnomē poſſeſſiuū.Deeſt enim chara,vel qd tale:quo addito ꝓnomē ſtaret Mea . ¶ Curre. Mire dictū ē ancillӕ curuӕ. ¶ Vt cū opus ſit. Id eſt: cū adeſſe cœperit partus. ¶ Ne in mo.no.ſi. Locutio q̄lis ſupra.

GVI.
¶ QVA propter.i.quāobrē.opus tacito.i.tacere. vel cela/

Salluſt.
to.i.cęlare.vt Sallu.Priuſq̄ incipias cōſulto:& vbi conſulueris mature facto opus eſt.igit̄ cęlare quoquo pacto .i. quo

Mini/me
cūq; mō cęlari poſſit.So.ah:interiectio dolētis. minime gētiū.i.nulla tenus opus ē inq̄ tacere.vbi gētiū gēās ponit̄ cuȝ minime nō neceſſitate ſignificationis:ſed ornatus gr̄a & ionoritatis.vt ēt dicimus nuſq̄ gentiū:terrarū. locorū.Deinde ſubdit nō faciā.i.nō tacebo.Ge.qd ais? So.ꝓferā.i.diuulgabo facin⁹ vitii. Et iō qd ꝑus dicebat: hau mi hō ſanus es. Do.vult ex pſona nutricis legēdū eē,q rē diſſimulādam putat. Ge.hē interiectio dolentis.o mea hera.ſ.Soſtrata , vide .i.diligēter cōſidera.quā rē agas i.qd facias. So.res nō pōt eē peiore loco.i.i peiore ſtatu,q̄ i quo loco.i.ſtatu,nūc eſt ſita.i.poſita:cōſtituta:collocata.q.d.peius accidere nō pōt,q̄ iā acciderit ꝑmū.i.i primis.ipſa ē idotata.i. ſine dote. ¶ Tū .i.deide.ꝑterea.i.inſup.dos q erat ei ſcđa: videlicet virginitas.periit.i.ꝑterita eſt:& ꝯſumpta: nūquam reditura.Nam ait Oui.Lӕſa pudicitia deperit illa ſemel. ipſa nō pōt dari nuptū.i.non pōt collocari:vel nubere ꝑ virgine.i.tanq̄ virgo:cū nō ſit:& multo minus cū erit diffamata. Dicimus da-

Da i nuptum ſiliam
re nuptū filiā:admittere ſpectatū:dare venum:ꝗdeſiq; verba quāuis motū nō ſignificent eūdi de loco ad locū, tñ iūgunt ꝑmo ſupino.nā(vt dicunt)i ſe latētē motū obtinēt . ꝑterea id dicēdi genus ab auctoribus ē vſurpatū. Hic reliquū eſt.i. reſtat.ſi ipſe Aeſ.ibit i ficias.i.negabit . annulus eſt teſtis mecū.i.vel annulus,q eſt teſtis apd me:vel annulus ē teſtis ꝑ me:aut ergo mecum annulū eius,q teſtificabitur.i. approbabit factū ipſum cū videbit. quē.i.annulū ipſe Aeſ. amiſerat . Poſtremo.i. deniq; qñ.i. quia . ego ſum cōſcia mihi.i.ſum mihi ipſi teſtis : & icio apud me hāc culpā de ſtupro filię.ſ.eē ꝓcul.i. lōge.a me.i.me nō conſenſiſſe vllo pacto. & qm ſum inquā mihi cōſcia.neq;.i.nō.ꝑtiū interceſſiſſe.i.īterueniſſe . neq; rē vllam .i.neq; nunciū,neq; donū,neq; pactū, neq; ꝓmiſſum interceſſiſſe.i.interueniſſe:aut iterpoſitū eſſe . O Geta experiar .i.ꝓbabo agēdo apud iudices illā filiā:aut experiar inquam illā indignam me.i.male rñdentem moribus meis: & degenerantē. & propterea indignā,quӕ me habeat matrē. Vel pōt referri ad culpā dicendo.aut experiar.i.probabo apud iudices agendo illam culpā eſſe indignam me.i,nō dignā:q̄ imputetur mihi.quia dixit iā illam culpam eſſe procul a ſe ita:vt non dicatur fuiſſe lena filiӕ. Ge.quid.i.cur dicis ſup. iſtud:cum non ſit dicendum.accedo.i.appropinquo tibi:vt dicas melius.i.ſermonem aptiorem loquaris. So. tu Geta. quantum potes.i.cito.abi.i.diſcede.atq; enarrato.i. recitato ordine.i.per ordinem eodem ductu & tenore i quo facta eſt.omnem rem.i.totū factū Hegioni cognatū huius filię meę.Nā is Hegio fuit ſumm⁹ amicus ſup. vel familiaris vel in magno honore habitus nr̄o Simulo.i. marito meo. Simulus eſt diminutiuū(vt dicit,Do.)a Simone vel Simo. & coluit.i.amauit:frequentauit : ſociauit. maxime.i.valde. plurimū nos.q.d.plurimus illi nobiſcum fuit vſus:cōſuetudo:ac conuerſatio. Ge.bñdicis vt id narrem Hegioni. nam hercle.i.per Herculem.nemo reſpicit nos.i.nemo ꝑter eum

Reſpicere
fauet nobis.aut hēt curam noſtri:vt dicimus Deum reſpicere noſcum noſtri miſeretur & nos nō aſpernatur:ſed benigne exaudit. So o mea Cantara.i.o nutrix mea cara : & eſt muliebre blandimentum propera.i.accelera:curre:acceſſe.i. vade ad vocandum: vel voca.vel quod dicunt,fac venire obſtetricem:id eſt mulierem parturientibus opem ferentem. vt ne.i. vt non ſit nobis in mora.i. vt nō tardet : cunctetur. cum opus ſit eam adeſſe.ſ parturienti.

SER.
¶ AH. Ecce mater mutat voluntatem non fa.i. nō cęlabo Secunda dos.i.virginitas. & hoc eſt.ſ. non pater da nup. ꝑ virg. Et cū tot ifortunia contigiſſent nobis:hoc reliquū eſt. Si ibit &c. Annulus quē ipſe amiſit in ꝯcubitu . hanc culpā. .ſ.neq; ꝑtiū &c.ſ.nō poterit dicere ꝙ in ꝑtiū aliqd accepiſſet:vel aliquo mō ei cōſenſiſſem. Et ideo experiar .ſ. probare in placito illā:aut probet me indignā hac iniuria. Quid iſtuc.i.certe,accedo.i.deſidero:vt melius Di:quia iſta cauſa non videtur eſſe bona. Quid iſtuc eſt : aduerbium affirmandi: vt eſt ibi:accede vt me.di.& dicit accederet quantum ad intellectū.cognato huius virginis ex parte patris: Simulus vocatus eſt pater virginis maritus Soſtratӕ.

ASCE.
¶ ILLVD vero:illā aut me indignā Geta experiar. Sic intellige:O Geta ego expiar agēdo apud iudices:illā: ſcilicet

gnatam

gnatā meā eſſe indignā hac ꝯtumelia: ꝓbando videlicet illi eſſe vim oblatā: & fidē datā: aut ſi nō, potero id facile ꝓbare: ꝓbauero certe me eē indignam tali ꝯtumelia: quæ nullo modo conſenſerim: nec cōſcia fuerim ſceleris: vt ipſa declarat ꝑ verbum præcedens. Illud nouiſſime, qđ Soſtrata dicit properaſ ad Getam dictum puto: & ſequentia ad nutricē.

Nequitia libidinoſa inertia dicta eſt: ꝙ nihil q̄at: nulliq; rei apta ſit, vñ & nugę: q̄ſi nihil agant dictę ſunt. Vbi. i. i quo loco, q̄rā illū. ſ. Ct. credo eū abductū. i. iuitū ꝺductū. aliquo. i. in alquē locū. putat i ganeū. i. i lupanar: ſeu poſtribulū. Nā ganeū, veteres meretricū tabernā dixerūt: ꝙ ipſa ſit i terra non vt cœnacula ſupius. vñ taberna dr̄ q̄ſi trabea a validioribus dicta trabibus: q̄bus ſupiora ſuſpenſa ſūt. Inde ganeo dr̄ ganeorum frequētator. Aeſ. ille ipurus. i. iprobus pſuaſit. i. induxit eū ſat ſcio. i. nō dubito: facile pſpicio. Suadeī ē i actu: pſuadere ꝟo i effectu. Sed eccū. i. ecce hic ꝓpe video. Sy. ſeruū ire. i. venire Nā ire & abire & venire ſignāt. hinc. i. exinde, vel ex h̄ loco, aut ex h̄ Sy. iā. i. nūc ſcibo. i. ſciam (antiq̄) vbi ſit Cteſip. atq; hercle hic Sy. eſt de illo grege. i. de illa ſodalitate: ſeu ex nūero taliū gregaliū: ſeu ſodalium. vel ē ex illo grege. i. ex illo ordie voluptuoſorū: q̄b⁹ iſeruit. ſi ipē Sy ſenſerit. i. ꝑceperit me q̄ritaī. i. iſtāter q̄rere eū Cte. ipē carnifex. i. ipē tortor: & q me excarnificaī & dolore afficit. vl ponit ꝑ ganeōe. hoc ē ille ganeo: & laſciu⁹ nū̄q̄ dicet vbi ſit Aeſ. Propterea nō oñdā me velle id. h̄ ē ſcire vbi ſit Aeſ. Oēm rē &c. Hic Syrus Cte. apud Demeā cōmēdat: & Aeſ. ſimul ac Mitionē: q illi ſuppeditet ſumptus ꝓbro ꝓſequtur. Sy. Syrus tanq̄ nō vidēs Demeā hęc loqtur: & Demea ea audiēs verba tacite ſua itermiſcet: vt cernere ē. mō. i. paulo ante. enarramus ꝑ enarrauimus ſeni. ſ. Mitioni o ēm rē. i. totū negociū & factū Aeſ. de rōne puellę: quam ſenex ſcire volebat. Enarrauimus ergo ſeni ordine. i. ꝑ ordinē: vti erat facta: oēm rē. quo pacto. i. q̄liter ſe hēet. i. q̄liter exiſteret. nihil. i. nō vidi qcq̄. i. aliqd lætius ſene. ſ. nullū vidi lætiorē eo: cū ei narrauiſſemus ē eni neutra ofo ꝑ maſculina. De. Proh. Iupiter: iraſcentis exclamatio: vt ſolemus exclamare: bone Deus quāta ſcelera. q. d. O Iupiter teſtor te ſup. vel aliquid tale. q̄ſi voco te in teſtimoniū, ꝙ ita non deberet fieri.

ACTVS III. SCENA III.

DEMEA, SYRVS.

D. DISPERII. Cteſiphonē audiui filium *Senarii Iamb.*
Vna in raptione cum Aeſchino.
Id miſero reſtat mihi mali, ſi illum poteſt
Qui alicui rei eſt, ēt eum ad nequitiam abducere.
Vbi ego illum quæram? credo abductum in ganeum
Aliquo. perſuaſit ille impurus, ſat ſcio.
Sed eccum Syrum ire video. hinc ſcibo iam vbi ſiet.
Atq; hercle hic de grege illo eſt. ſi me ſenſerit
Eum quæritare, nunq̄ dicet carnufex.
Non oſtendam me id velle. S. omnem rem modo ſeni
Quo pacto ſe haberet enarramus ordine.
Nihil quicquam vidi lætius. D. Proh Iupiter

DON. DIſperii. Cteſiphonē audiui fi.) Hic oñdiī ꝙ ſeueri homines, ac recti & honeſti, tenaces, vel ridiculi ſunt, vel odio habentur quoquo acceſſerint: Magno aūt affectu, & quaſi exclamātis addidit filiū quaſi cauſſam redderet cur dixerat diſpii. Vna fuiſſe in rap. cū Aeſchi.) αἰκονομία, i q̄ oñdiī quātū cōmouebiī De. ipſa re comperta, cū ex pua rei ſuſpitione tātū ſe afficiat.
Raptio — Raptio aūt ad ꝑſonā refert: Rapina ad
Rapia — rē: Raptus ad ſtuprū, ſi
Rapt⁹ — volumus ꝓprie loq. Id mi. re.) Bū reſtat: tanq̄ iā ſummū malū ſit, Aeſ. eſſe corruptum. Et miſero mihi: q̄ſi q nihil neſciat, nihil curāte Mitione. Si il. po.) Nō dubitat velle: & iō dicit Pōt. Qui ali. rei ē.) Recte. de hoc eni ſupra dixit, Nō fratrē rei dare operā videt: ruri eē, parcum, ac ſobrius.
Abduco — Etiā eū ad ne. ab.) Quaſi inuitū dixit nō vocare, ſed abducere. ducimus eni volentes: ſed abducimus inuitos.
Duco — Neqtia aūt ꝓprie libidinoſa inertia dicta ē: ꝙ nihil q̄at, nulliq; rei
Neqtia — apta ſit. Vñ & nugæ: ꝙ nihil agant, vel a nō agēdo. Credo
Nugę — ab.) Nō iiſſe, ſed abductū eē: qi adhuc culpa non ſit illius.
Ganeū — In ga. ali.) Veteres ganeū meretricū tabernam dixerunt, ἀπὸ τοῦ γῆς τουτέστι τοῖς, ꝙ ipſa ſit i terra, nō vt cœnacula ſupius.
Taberna — Vñ & taberna, quaſi trabena, a validioribus dicta trabibus, quibus ſupiora ſuſpēſa ſunt. Perſuaſit il. im.)
Suadeī — Suademus facilia: Perſuademus difficilia. Et ſuadere facientis ē:
Perſuadere — pſuadere, pficiētis. Impurus, ꝑ improbo ponit apud Terentiū. Et hic quoq; excuſata volūtas eſt Cte. cui a maiore fra-
Impurus — tre & iprobo igeſta ſit perſuaſione neqtia. Sed eccū Sy. ire. vi.) Ire, & abire & venire ſignificat. Ire video. Ire ꝑ venire:
Ire — vt, Nec vero Aeaciden me ſum lætatus euntem Accepiſſe lacu. Atq; Hercle hic de gre. il. eſt.) Figura * de
Ordo — grege, illo eſt. Ordo vel bonorū, vel malorū dr̄, & grauium:
Grex — vt eq̄ſter ordo, ſenatorius ordo. Grex vel bonorū, vel malorū eſt, & leuium. vt Ci. In his bonis gregibus oēs aleatores,
Quęritare — oēs ipuri ipudiceq; verſanī. Quæritare. Inſtanter q̄rere. Carnifex.) Pro Ganeone poſitū eſt. Nō oñdā id me vel, Scilicet ſcire vbi ſit. Quo pacto ſe hē. enar. or.) Hoc recte: qa dixerat Mitio, Niſi qcqd eſt, volo ſcire, atq; hoiem cōuenire ſi apud forum eſt. Et enarramus, pro enarrauimus. vt Ois humo fumat neptunia Troia. Et ordine: bū, qa ſimpliciter fatetur. Fallax autem & captioſa narratio eſt, qđ timemus fateri. Nihil qc. vidi lætius.) Quartū παράλληλον.

GVI. DIſpii &c. Hic oñdiī quātū De. ꝯmouebitur ipſa re cōpta: cū ex pua rei ſuſpitiōe tm̄ ſe affligat De. Demea ſolus hęc ſecū loqtur, ingens. diſpii. i. varius modis ꝑditus ſum: & ifortunatus. audiui Cte. filiū affuiſſe i raptioe. i. abductione, ſeu iuiolēta ablatione puellæ vna cū Aeſ. Id mali. ſ. vt aliter filius corrūpaī. laſciuia, reſtat. i. reliquū eſt. mihi miſero. i. ifelici. Deide ſubdit: id mali qđ reſtat. ſ. ſi ēt Aeſ. pōt abducere. i. inuitū deducere, attrahere ad neqtiā. i. libidinē: laſciuiā eūū illū. i. eū ipm. ſ. Cte. q eſt alicuius rei. i. q alicui rei dat opā: ſeu q aliqd negocii facit: aut q eſt alicuius pfeſſor artis. Raptio referī ad perſonā: rapina ad rem: raptus ad ſtuprū. Inſup ducim⁹ volētes: abducimus iuitos.

SER. DIſpii. Quia tota comœdia debet ſubſeruire deſcriptioni pſonaꝝ. Iō i hac pturbatiōe vides Demeā vt maius malū ſemp inueniat: & nulla triſtitia eū ꝑterreat. Et nota qa Mitio nullatenus iducit in hoc actu: ſed tm̄ in alio, q eſt de mitigatiōe. Cōueniens. n. eſt vt i pturbatiōibus durus iducaī, q̄tenus duritia eius magis appareat. Et lenis i mitigationibus: vt lenitas eius oia pacificet. Hēt De. occaſione ventēdi ad domū Mitionis: qa audiuerat filiū ſuū Cte. raptioni iterfuiſſe: a q̄ domo vbi lętitia erit & gaudiū: & cōuiuia vt remoueaī pus iduciī vt remotus poſtea ſit obuius Hegiōi: vt qa fas nō erat lętitiæ: & ꝯuiuiis in domo Mitionis eū itereſſe ab illo: audiat rumores de Aeſ. & pturbeī: & agāt iter ſe de re huius actus. In hac pori ſcena oſtēdiī ſolūmō occaſio aduētus eius, Alicuius rei. i. ꝑiti. ēt nū. ſecū ad neq. Credo illū Cte. eſſe abductū aliquo i ganeo. i. aliqđ lenocinū ganeū ponit ꝑ lenocinio quia hic ganeus huius ganei dr̄ via ſubterranea: vbi hitant meretrices vñ ganea dr̄ meretrix: & ganeo leno. Oēm rē. Poſtq̄ oſtenſa ē occaſio aduētus ei⁹ iduciī cū eo cōueniens pſona. ſ. Sy. de foro veniens: vbi piſces, & q̄ opus erāt cōuiuio emerat: q eū ſua calliditate a domo Mitiōis remoueat: & ſic fiat obui⁹ Hegiōi. ne ſi domū itraret Ct. filiū ſuū cū amica iueniret. Seni. i. Mitiōi: hūc pmū ꝟſū aliter accipit De. q̄ diceret Sy. Dicebat. n. Mitionē lętari de h̄, ꝙ op⁹ Ct. raptauerat ſub ſpē Aeſ. vt ſi De. deciperī. De. ꝟo de re uera Aeſ. itēdebat lętari.

Hominis ſtultitiam. S. collaudauit filium·
Mihi, qui dediſſem conſilium, egit gratias.
D. Diſrumpor. S. argentum adnumerauit ilico·
Dedit præterea in ſumptum dimidium minæ·
Id diſtributum ſane eſt ex ſententia. D. hem,
Huic mandes, ſi quid recte curatum velis.
S. Ehem Demea, haud aſpexeram te· quid agitur?
D. Quid agatur? voſtram nequeo mirari ſatis
Rationem. S. eſt hercle inepta, ne dicam dolo, atq;
Abſurda. piſceis cæteros purga Dromo·
Congrum iſtum maximum in aqua ſinito ludere
Pauliſper· vbi ego venero, exoſſabitur·
Prius nolo. D. hæcine flagitia? S. mihi qdē nō placent.
Et clamo ſæpe. ſalſamenta hæc Stefanio
Fac macerentur pulchre. D. Di voſtram fidem,

DON. ¶ HOMINIS ſtultitiā.) Scilicet qa lætatur, ignorās vbi Aeſc. ſit. ¶ Collaudauit fi.) Plus additū eſt, non eni ſolū non accuſauit, ſed & collaudauit. ¶ Diſrumpor.) Miret his enim verbis cōmoueт, collaudauit, & egit gratias. Et vide αὔξησιν ſtomachi reſeruatam. ¶ Argentū adnumerauit il.) Contra illud eſt, Cur tu his rebus ſumptus ſuggeris? Et non ſolum inqt, adnumerauit: ſed qd peius ē, illico. ¶ Id diſtri.) Diſtributū, in diuerſa tributū, i. diſpartitū p pulmētaria. ¶ Huic mandes, ſi qd recte curatum ve.) εἰρωνεία eſt maioris ſtomachi: quia ille dixit Ex ſnia diſtributū: id eſt, vt indicat Demea, dilapidatum. Sic alibi, Colu mē familiæ nrę, bone cuſtos ſalue. Hē De.) Hem iteriectio ē cōmoti & q̄ſi perculſi re ſubita & noua. ¶ Quid agi.) Blādiētis eſt, non iterrogantis: vt alibi, O noſter qd fit? q̄ i agit? ¶ Nequeo mirari ſa. ra.) Mira ſunt ēt illa q̄ vehemēter praua ſunt. Et iō mirari p horrere & rephēdere poſitū eſt. Et ratione ἰδιωτικῶς dixit malā: cū non ſit ratio niſi bōa. ſed ſic loqtur populus. ¶ Eſt Her. inep.) Hoc ad ſenē ¶ Ne ad di. do.) Ne mentiar id eſt ex cōtrario dicere videar: ſed vt ſedulo dicā. ¶ Atq; ab.) Ineptū, ē ſtultum tm̄: Abſurdū, qd & ſtultū ē, & in ipſa ſtultitia diuerſum, & q̄ſi repugnās ſibi. Sic ergo locutus ē, vt videaт ineptā rōnes ad Aeſ. referre: abſurdā, ad Mitionē, quē iā fieri ſtultū, contrariū ſenectuti ē. ¶ Cōgrū iſtū ma. διαστολή. qa erant alii, nō maximi. vt ecōtrario, Argitiſq; minor: qa eſt & maior. Nā iſtū qd ait, δεικτικὸν ē. videт. n. oſtendere digito quē dicat. ¶ In aqua ſi lu. pauliſp.) Sic oñdit bñ obſonaſſe, q viuos attulit piſces, nā nō ludit piſcis, niſi viuus. ¶ Prius no.) Superbe, & p authoritate: nō dixit nō oportet, ſed nolo. ſubauditur purgari eū. Et nihil ex mora corruptelæ acceſſurū piſci ex eo oñdit, q̄ ait ludere, hoc ē viuere, & nō læſum viuere. nō eni dixit, natare qd ēt poſſunt languidi piſces. ¶ Ipſe in ſup p anū fecit qd ſit Purga, dicēdo Exoſſabit. Purga igiт, exoſſa ſignificat: nō vt qdā putāt exoſſabit, comedet. ¶ Mihi q. nō pla.) Prius hoc ad ſenē: & vide q̄ totū ſupbe, & confidēter dixerit ob amicitiā oium dominorū, excepto vno De. quē tm̄ prę illis cōtēnit. ¶ Salſamēta. Hoc ad diſcipulū. Salſamenta aut ſalſi piſces ſunt, aut laridum. ¶ Salſamenta hęc Stephāio. In tota comœdia opa dāda ē, vt ſtomacheт Demea excepto q ſe ipſe i fine cōmutat. Hæc ergo cā eſt, q̄re Syrus quoq; illi obiiciт magnifice inferens ſe vt luxurioſum, licēt eq; ſeruū pferti q adoleſcētū pædagogus fuerit.

Diſtributum

Dolo dicere

Ineptū

Abſurdum

Nolo

Ludit piſcis

Salſamēta

GVI. ¶ Stultitiā hoīs deeſt o: hoc ē miror ſup. plurimū ſtultitiā hoīs illi⁹. ſ. Mitiōis: q lętaт de iprobitate filii adoptiui. Sy. pſequiт ſmonē ſecū nō vidēs Demeā. Mitio collaudauit. i. ſimul cū lætitia ſua laudauit filiū Aeſ. egit mihi gr̄as: q dedi id ɔſiliū: vt ita res fieret: queadmodū narrabā ei. De. Diſrūpor. i. deferor: diſtrahor: dilanior: laceror doloribus. Sy. ilico, i. ſtati. ipſe Mitio adnumerauit. i. cōputauit nobis argētū: quo erat op⁹. pterea. i. vltra h̄ dedit dimidiū minæ. i. dimidiā ptē librę. Dimidiū. n. neutri ē gñis hic recte aūt dicer poſſumus dedit dimidiatā minā: aut dimidiā ptē minę: aut dimidiū minę. ſāe. i. certe. id dimidiū minę ē diſtributū. i. i diuerſa tributū: h̄ ē diſpartitū p pulmētaria. ex ſnia. i. ex arbitratu: ſeu ex arbitrio nr̄o: vt volum⁹ ſm votū, ac deſideriū nr̄m. De. hē: iterīectio dolētis: ſeu idignātis: & hic ironiā oñdētis. mādes. i. cōmittas: credas: tradas huic. ſ. Mitiōi, vł Aeſ. imo & vtriq; ſeni tradas filiū: Aeſ. vo argētū diſpēſandū imo vo diſſipādū. Mādes ergo huic ſiqd. i. ſi velis aliqd eē recte. i. vt decet curatū. i. cura ac ſtudio cuſtoditū, ſeu ac curate ɔſeruatū. Sy. Hē: iterieċtio hic cōmoti, & q̄ſi ppulſi re ſubita & noua. O De. haud. i. nō aſpexerā te. qd agiт. i. qd ſit. blādiētis ē nō iterrogātis. De. petis ſup. qd agaт. neqo. i. nō poſſum. ſatis mirari. i. cū admiratiōe horrere, ac rephēdere vr̄as rōnē malā. ſ. i. vr̄um modū viuēdi non ſatis pbandū. Sy. Hercle ne dicā. i. loquare, dolo. i. fraude, mendacio. i. ne mentiar: ſed ſedulo loqr. i. ſine dolo. nr̄a rō viuēdi ē inepta. i. ſtulta, & temeraria: ſeu inconſiderata: ac male congruens. & abſurda. i. ſibi repugnans & in ipſa ſtultitia diuerſa. Nā abſurdū dr̄ qd ſtultū ē & i ipſa ſtultitia diuerſum, & q̄ſi ſibi repugnans: neq; bñ ſibi cohærens, aut qdratus. o Dromo nomē ē ſerui. purga. i. munda: euiſcera cæteros piſces ab iſto cōgro. vero. i. ſed. ſinito iſtū cōgrū maximū: qa ſunt alii nō maximi. ſinito ergo iſtū maximū cōgrū. i. piſcē illū de gñe ɔgrorū: & vel ſi mauis de ſpē ſinito in ɔ. i. pmitto illū ludere. i. viuere, & ſe deducere pauliſp. i. aliq̄diu. puo tpe i aq̄. Vbi. i. cū, vel poſtq̄ ego venero. ipſe ɔgrus exoſſabiт. i. purgabiт ſicut, & alii. Exoſſare eni hoc ē purgare: & q̄ſi oſſa remouere de obſonio vt auferre ſpinas ex piſcibus: & ipſos exoſſare. Inde exoſſatus ager diciт lapidibus purgatus q lapides ſunt oſſa terræ magnæ parētis: vt ait Oui. trāsforma. Volo prius. i. añ cæteros purgari q̄ iſtū. De. hęcine i. vtrū hæc flagitia. i. hæc vitia flagitioſe. i. increpatione digna ſunt ſup. faciēda: aut ferēda. Sy. qdē. i. certe. flagitia nō placent mihi. & ſæpe clamo. i. vocifero. o Stephanio: nomen ſerui: & q̄ſi diſcipuli ipſius Syri in parādis cibis. fac. i. effice, q ſup. hæc ſalſamēta. i. hęc obſonia ſalita vz piſces ſalſi & aridū, ſeu laridū: aut ſuccidā: q̄ idē ſignant. ſ. lardū. Salſamenta, vt dicit Do. aut ſalſi piſces ſunt aut laridū. Fac ergo i hęc ſalſamenta macerenт pulchre. i. recte vt decet. mollificenт: ſeu qd dici ſolet, deſallenт. Macerare eni ſignat interdum debilitare, attenuare: vt macerare corpus. Interdū mollificare: vt macerare qd ē rigidū & durū. itē maceraт ſignat cōterere. q̄ ſignificatiōes pene i diē redeūt. Macerare ſignat afficere dolore vt mille mōis me diſcipuli macerāt. Oui. in Epi. Maceror interdū qd ſim tibi cā doloris. Maceror inqt p dolore afficior. De. Di: iploro ſup. vr̄am fidem. i. veſtram opem.

Curat⁹ recte

Inept⁹ eſt

Abſurdus

Cōgrus

Exoſſare

Salſamenta

Laridū

Lardū

Succida

Macerare

Oui.

SER. ¶ HOMInis ſtultitiā. i. Mitiōis. neqo mirari, debuit diceт ſtultitiā vr̄am. Sed iron. poſuit rōnē. Piſces: ſic loqtur Sy. vt eū remoueat a domo. ille eni ad domū, vbi talis lætitia eēт, nō accederet. & ēt eū magis dolere facit. hocine flagi. ſ. debet fieri: & ſæpe clamo iraſcēdo cōtra eos. pp hoc cōuertit ſe ad Creſi. pcipiens eni de ſalſamētis coram ſene vt doleat. Salſamenta dicit confectiones piperis: & hmōi.

ASCE. ¶ ILLVD Hē huic mādes, ſiqd recte curatū velis. Do. de Syro dictū itelligit: & rectius, mea qdē ſnia, q̄ de Mitione aut Aeſ. Quia eni Syrus iactitabat diſtributū eſſe ex ſnia id dimidiū minæ. Per ironiā dicit Demea, Hē huic i. Syro mādes &c. q. d. q nō diſtribuat: ſed dilapidet potius. illud puer aduerte: vbi diciт: Mihi qdē nō placet, & clamo ſæpe Syrus dicit ſe indignabūdū clamare cōtra ineptias domus & dñi non qdē dicēdo. Salſamenta hæc ſtephanio &c. hoc totū eni nō determinat illud verbum clamo: ſed Syrus, q ſe pluris facere ſignificauit negociū ſuū, q̄ pręſentiā Demeæ: diuertit ſermonē ſuum ab ipſo ad conſeruū, cui id dicit.

¶ Vtrum

DON. ¶ VTRVM ſtu.) Aut ordo ē, vtrūne: aut ē παρέλκον ter/ tiū, aut vero p ἔκλειψιν accipit. q.d. vtrū eſt? aut verū verū eſt? qđ q accipit, verū ſubdiſtinguet, & ſeparet a ſequentibus neceſſe eſt. ¶ Verū ſtu. Aut Verū ſupuacuū ē, aut Ne: aut cer te τμήσις figura ē, p, vtrūne ſtudio id ſibi hēt, ſi ſciens lędit filiū? ¶ Laudi pu.) Q uia decipit. ¶ Si pdi. gn. Et magno af/ fectu nō dixit Aeſ. & mi re, nō addidit cuius gna/ tū. ¶ Vę miſe. mi.) Hoc ē qđ ſupra dixit, Aegre eſt, alien⁹ nō ſum. ¶ Videt vi. iā il. di.) Illū dixit, quaſi quēdā triſtē ac funeſtum. ¶ Q uod añ pe. mō ē vi.) Hoc ſumpſit Poeta de il lo puulgato ancillæ di/ cto, Q đ añ pedes eſt, nō videt: cęli ſcrutatur pla/ gas. ¶ Sed ēt illa quæ fu. ſunt.) Magis ridicula eſt aſſentatio, ſiqs maxime laudeť, qbus maxime ca/ ret. ¶ Iſtæc iam pe. vos pſal. ē?) Dicēdo iſtęc, oñ/ dit iādudū ſe hac idigna ri. ¶ Eſt iā itus.) Vt, Illū cōfidēs, catus. ¶ An do. ē

Vtrum ſtudione id ſibi habet, an laudi putat
Fore ſi perdiderit gnatum? væ miſero mihi,
Videre videor iam diem illum, cum hinc egens
Profugiet aliquo militatum. s. o Demea
ISTVC EST SAPERE, non qđ ante pedes modo eſt
Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt,
Proſpicere. D. quid? iſtęc iam penes vos pſaltria eſt?
S. Eſt iam intus. D. eho, an domi ē habiturus? s. credo vt eſt
Demētia. D. hæcine fieri flagitia? s. inepta lenitas *quadra/*
Patris, & facilitas praua. D. fratris me quidem *tus*
Pudet, pigetq;. s. nimium inter vos Demea,
Ac nō quia ades præſens dico hoc, pernimium intereſt.
Tu quantus quantus, nihil niſi ſapientia es.
Ille ſutilis, ſomnium. ſineres vero illum tuum
Facere hæc? D. ſinerem illum? an non ſex totis mēſibus
Prius olfeciſſem, q̄ ille quicquam cœperit?

Habeť mulier — ha.) Propterea hēri vxor dř, & hēri mulier cū coit. ¶ Credo vt ē de.) Sic & i Eunu. Eā ſe itēdit eē, vt ē demētia. Et ntūs caſus eē pt, & ſeptimus. Si ſeptimus: pditus, aut qđ tale ſub audimus. Sed melius ntm̄ accipimus caſum. ¶ Inepta le. pa. Lēitas Facili/ tas — & fa. p.) Lenitas, ad pmittēdū: Facilitas, ad ignoſcēdū. ſic q dā. Sed ego, lenitatē ad Mitionē refero, q hęc leniter patit: Facilitatē, ad Aeſ. cui hęc p licētiam facilitas dať. Prauū āt Prauū Malum — ē, qđ & ipſum lędit facientē: Malū qđ alios tm̄. ¶ Frīs mei q. pu. pi.) Pudet, i his q̄ turpiter facit, Piget, i his q̄ cū damno Pudet Piget — ac malo. Pudere, ēt ad dedecus: Pigere, ad dolorē referť. Pu det, qđ turpe ē: Piget, qđ dolet. ¶ Nimiū iter vos De. * nūc eni redditū ē, qđ ſupra dicebať. & pterea repetēdo Ni/ Q uāt⁹ quātus — miū, ɔfirmauit ſupius dictū, nō ſoluit. ¶ Tu quam. q.) Id eſt q̄tuſcūq;. ¶ Nihil ni. ſa. es.) Ridicule pus additū nihil, q̄ gcę̄ laudis noie. Deide ſi ſapiēs dixiſſet, nō tāta eēt irriſio * ſed ſtultus. ¶ Nihil niſi ſa. es, il. ſom.) Nec tu ſapiēs, ſed ſapiē/ tia: nec ille ſomniculoſus, ſed ſomnium ὑπερβολή. ¶ Sineres ve. il. tu.) Ab argumēto fabulæ repetit Sinerē & ἐρωτηματικῶς interrogat. ¶ Totis ſex m.) Totis, q̄ſi lōgi ſint. i. integris, vt ne vnū qdē diē minus a ſex menſibus ſciat qđ cœpturus ſit fi lius. Nimis comica & moralis aſſentatio ¶ Q uam il. quicq̄ cœ.) Multū dixit, & ante ſex mēſes, & olfeciſſem, & prius q̄ cœpit. ¶ Nō olfe. Totū ridicule. Nā qđ olfeciſſet, q nōdū qc q̄ facere cœpiſſet, cuiuſq; naribus nihil obiectū fuiſſet? Nā io Nares — nares a naritate dictę ſunt, q nos odoratu doceant præſto & prope eſſe quod adhuc oculi non vident.

GVI. ¶ Vtrum ne. i. verū ſic. an ne p vtrū. ponunť. n. duę pticulę vbi altera ſufficeret. niſi vis cape ne p certe vtrū ergo Mitio hēt. i. reputat ſibi id. ſ. pdere filiū ſtudio. i. ad ſtudium & al applicationē, ſeu vacationem: & ad tedii ſolamen i ita q ex induſtria & dedita opa: & ppo ſtudio ei⁹ pditiōi iſiſtat & va cet. an putat fo. i. futurū eē ſibi laudi. i. ad laudē. ſi pdiderit gnatū. i. ſi cā fuerit pditiōis nati ſubminiſtrādo ſūpt⁹. Vę mi hi miſo. i. ego miſ tum tanq̄ maledictus, & Deo iuſſus. iā vi deor videť. vbi barbare dñt: vř mihi q ego iā video illū diē q̄ſi triſtē & funeſtū. cū. i. quo die: & quo tpe iſpe Aeſ. egēs. i. egenus: penuria pſſus, pfugiet. i. lōge diſcedet. hic. i. ex hoc loco aliquo. i. i aliquē locū. militatū. i. ad militādū: ſeu merē dū: & ad ſtipēdia faciēda. Sy. iſtud qđ ſeqť ē ſape. i. ſapiētiā hře & oñdere, vt videť ɔſideraf. nō mō. i. nō ſolū id qđ ē añ pedes. i. qđ ē pñs: ſed ēt pſpiceř. i. puidere & a lōge aſpicere il la q̄ ſūt futura. De. qđ. i. cur. iſtęc. q̄ſi illa hęc Pſaltria. i. cāta/

Penes Pſal/ tria — trix: vel amatrix hiſtrionū i ſcęnis cātantiū. ē iā. i. nūc penes vos. vel penes poſuit p apđ: vř recte penes vos dixit de eaq̄ i eoꝶ manu & q̄ſi ptāte eēt, quā eripuerāt a lenone. Pſaltria dicit Tortellius apud Ro. dicebať illa, q̄ ſeqbať & amabat hiſtriōes: & deducit a pſallo qđ ē cāto. Nā illi quos eiuſmo di fœminę amabat quotidie i ſcenis cantare ſolebāt: pōt tñ nūc capi p cātatrice ac tibicina, & meretrice: qm̄ eiuſmodi mulierculę petulātes cātilenis laſci/ uis: & de morib⁹ ſolēt re ſonare tanq̄ Sirenes: quo ſuis amatorculis placeāt & illos i ſui amorē inflā/ mēt. & p h̄ decipiāt. Sy. pſaltriā ē iā itus? iterro/ gatiue pferendo De. q Sy. dixit iā: ac ppea col/ legit De. eā futurā quod Crito ne'ciebat, & iō q̄ſi dephēſa veritate & no/ uo motu pculſus inquit. Eho: interiectio oñdens aliqđ eſſe ſubtiliter dep/ hēſum: vel attētionē mo uēs an ipſe Aeſ. ē habitu rus eā Pſaltriā domi: tam

Demen tia — q̄ foret vxor Sy. credo eū eē domi habiturū. vt. i. cuiuſmodi demētia ei⁹ ē. vř ſit abſolū, ſic itelligevt ipſe Aeſ. ē dementia agitat⁹ ſup. hoc ē tāta ſtultitia eius: vř adeo ē iſan⁹ i & male ſibi ɔſulēs, & ai ipotēs: ſenſuq; bono deſtitut⁹. De. hęcine. i. vtrū decet ſup. hæc flagitia fieri? Sy. Lenitas. i. indulgentia Prauū malum — pr̄is ad pmittēdū. inepta. i. ſtulta. incōſidera: & facilitas ip/ ſius ad ignoſcēdū praua. i. pnitioſa: & ſibi & filio. Prauū eſt qđ ēt ipſū lędit faciētē, malū vo qđ alios tm̄ lędit. Lenitas er go pr̄is: & ei⁹ facilitas facit ſup. hæc flagitia vř ē cā taliū fla gitioꝶ. De. qdē. i. certe me pudet & piget frīs. i. verecūdor Pudet & piget — & doleo pp fratrē q adeo male ɔſulit & ſibi & filio. Pudet dř i his, q̄ turpiter fiūt: piget aūt i his q̄ cū dāno ac malo. Pu det ēt ad dedecus: piget ad dolorē referť. pudet qđ turpe ē piget qđ dolet. Sy. o De. nimiū & pnimiū: imo valde nimiū q.d. valde multū: aut pplurimū & nimiū repetēdo ɔfirmat dcm: & auget. vř nimiū ergo aut diſtātia itereſt. i. lata ē dřia iter vos. i. iter te & fratrē. ac. i. & nō dico hoc q adeſ: cōpo/ ſitū p ſimplici. i. es pñs. tu De. q̄tus q̄t⁹. i. q̄tuſcūq;: ſic quot quot quotcūq;: qſqs qcūq;. & i iuř memini me legiſſe q̄liſq̄/ lis p qliſcūq;. itē vtvt p vtcūq;. vbiubi p vbicūq;. q̄tuluſcūq; ergo es nihil es niſi ſapiētia. ille Mitio frř ē ſōniū. i. aliqđ futi Hipbo/ le — le & vanū & iutile: q̄le ē ſomniū. & ē hypbolē, nā dic De. nō eē ſapiētē: ſed eē ipſā ſapiētiā. pterea dic Mitionē eē ſōniū: & q̄ſi ipſā vanitatē: necdū vanū & ſomniatorē. Aliq legūt: i l le ē ſomnus. q.d. Mitionē nō ſolū eē ſomniculoſū: ſed ēt ipſū ſomnū itaq; ait Do. vero. i. ſed. ſineres. i. ſineť ac pati debuiſ ſes illū tuū Aeſ. faceť hęc q̄ fecit? iterrogat p ironiā contra/ riū itelligēs. De. petis ſup. ſinerē. i. vtrū tolerare debuiſſem Olface/ re — illū facere talia q̄ſi aut añ olfeciſſem. i. ſenſiſſē: imoť odoriſſe q caniſq qđ nōdū videť oculis: ſā docet odoratus aut pſſor Odori/ ſequus — aut pſſor aut ppe eē. ppeaq; nares dñr a gnaritate. i ſagacita te & olfaciendi facultate: q nōdum adſunt pñtia. Q uaſi er go aut ñ olfeciſſe ipm hęc eē factuꝶ ſex totis. i. itegris men/ ſibus priuſq̄ ille Aeſ. cœpit. i. icepit qcq̄ iſtoꝶ flagitiorum.

SER. ¶ Vtrum hoꝶ duoꝶ hēt Mitio, i. an id cū ita adducit filiū meū ad pnitiē, hēt ſibi ſtudio. ſ. q i h ſtud. et: q̄ſi ñ hñs aliđ offm̄ factū: vbi ſtudiū ſuū exerceat. An putas id ſibi fore lau di: q ide filiū pdiderit laudeť. Cū hic egēs. ſ. Ae. Iſtud eſt ſa pere. ſ. nō mō. i. tātūmō. videre qđ ē i pñti. ſed ēt &c. Quid iſtęc. ſ. vřa Citharistria. ſ. facit. ē ne apud vos. hocine fieri. ſ. decuit. hoc facit lenitas patris oīa ɔdonādo: & facilitas oīa pmittēdo. Nō ſolū nimiū: ſed ēt pnimiū itereſt. Tuū. ſ. Ctē.

DON. ℭ VIGilantiam tuam tu mihi narras?) Ideſt quã maxime ſcio. ſ Sic fiet modo vt nunc eſt.) Non dicit qui, ſed reſpice ad argumentum, & videbis hęc optanteṁ Demeã. ſ Vt qſq; ſuum vult eſſe ita eſt.) Hęc ſunt ſnię & ſemp pbabiles, & pro pſonis ridiculæ. Plautus in milite glorioſo, Nimia eſt miſeria nimis pulchrũ eſſe hoiem. ſ Quid eũ? vidiſtine hodie? Quid eum, initium iterrogationis futurę de perſona alicuius. Sic in Heauton. Sed Syrum. qd eũ? ſ Tuum ne filiũ.) Hoc clare. ſ Tuum ne filiũ moris eſt vt qui cogitat qd reſpondeat, interrogatiõe remoreť.

Abigo ſ Abigam hunc rus.) Vt pecudem, dixit abigam: nõ vt hominem, mittas. ſ Abigã. Hos lentibus, & abigã q̃ſi pecudem dixit: vnde & Abactores dicti ſunt.

Abactores Cic. in Verrinis, Equarũ greges illũ abigendos curaſſe. ſ Iamdudum aliqd ruri agere arbitror.) Hoc

Agere clare. ſ Aliqd ruri agere arbitror. Hoc plus eſt, q̃ illic eſſe.

Ager vult enĩ cũ laudibus loq; vt ſupra, Rei dare operã: ruri eẽ parcum, ac ſobrium. Et agere, pprie dixit. nam ab agendo, ager dictus eſt, q in eo multa agẽda ſunt. ſ Qui egomet pduxi.) Mutata ppoſitione, nõ deduxi, ſed produxi dixit, id eſt porro duxi.

Producere ſ Metui, ne hęreret.) Hęc trãſlatio vt ſublevat Cteſi. ita Aeſchino inuidioſa eſt. nam hæreret, non aio, nec voluntate, ſed viſco decipiẽtis aucupis. ſ Quid autem? Quid p quare, vel ob quã cãm. Vir. Quæ fortũa viris claſſem quo littore linquant, Quidq; veniant. Cui contrarium in ſignificatione * id qd te oro. ſ Nihil reticuit.) Mirum enim, minorem fratrẽ non pepercisse maiori: nec reticuiſſe quicquid erat opus. ſ Cœpit clamare [Greek] totum, & cœpit & clamare: & qd ſequitur. ſ Adortus iurgio eſt.) Aggredimur de longinquo: adorimur, ex inſidiis, & ex pximo. nam

Adorior adoriri, eſt ad aliquẽ oriri. i. exurgere. ſ De pſal. iſtac.) Hic mire ſenem imitatus eſt: & memoriter, qa ille dixerat, Quid iſtuc iã penes vos pſaltria eſt? ſ Interuenit homo de improuiſo.) Interuenire, eſt [ink blot] negocio. quaſi ex inſidiis ſuperuenire, & opprimere [ink blot] actu eos, q rẽ cælatam vellent. Et vide q̃ oratorie narrat geſtionẽ rei quæ nunquã fa-

Interuenire cta ſit: his enĩ fides fit. ſ Aeſchine hęcine flagitia facere te?) Et accuſatio a perſona: & vide pondus in nomine Aeſchini. ſ Hæc te admittere?) [Greek]. nã plus eſt admittere q̃ fa-

Admittere cere. ſ Hæc admittere indigna. Yronĩ eſt hæc ſtatim credere Demeam, de eo quem ſuperius laudauerit, Nõ videt fra-

Facere trem rei dare operam, ruri eſſe, parcum, & ſobrium? vnde mira Poetæ arte & initia, & media, & poſtrema ſibi congruunt atq; rñdent. ſ Lachrymo gaudio.) Immoderata lętitia, maxime parentum, lachrymas habet. Recte ergo additum eſt, gaudio: qa lachrymæ ſolum mœrorẽ ſignificant. ſ No tu hoc argentũ per. ſed vi. tuã.) Hæc figura oratoria [Greek] dr, qua oñditur nõ eſſe mediocre quod factum eſt. ſ Hui.) Quaſi admiretur ipſe quæ narrat.

S. Vigilantiam tuam tu mihi narras? D ſic fiet.
Modo, vt nũc eſt quæſo. s. vt quiſq; ſuum volt eſſe ita eſt.
D. Quid eum? vidiſtine hodie? s. tuumne filium?
D. Abigam hunc rus. s. iãdudũ aliqd ruri agere arbitror
D. Satis ſcis ibi eũ eſſe? a. oh, q egomet pduxi. D. optume ẽ.
Metui, ne hæreret hic. s. atq; iratum admodum.
D. Quid autem? s. adortus iurgio fratrem apud forum
De pſaltria iſtac. D. ain vero? s. vah, nihil reticuit.
Nam vt numerabatur forte argentum, interuenit
Homo de improuiſo: cepit clamare, Aeſchine
Hæcine flagitia facere te? hæc te admittere
Indigna genere noſtro? D. oh, lachrumo gaudio.
S. Non tu hoc argentum perdis, ſed vitam tuam.
D. Saluos ſit ſpero, eſt ſimilis maiorum ſuum. a. hui.

CVI. ℭ SY. Tu Demea narras mihi tuã vigilantiã. i. tuã vigilias ac diligẽtẽ obſeruationẽ filii quã. ſ. maxime ſcio. De. qſo. i. opto: q ſup. ita ſit. i. res ita ſe hẽat, vt. i. ſicut nũc ẽ. i. ſicut dr nũc ſe hẽt qñ mihi nõ ẽ habita fides: neq; mihi eſt aſſenſũ: cũ tã diu olfecisſem: huicq; malo mederi voluiſſem. propterea fit ita ſane, vt nunc eſt volo: ita idignati dicere ſolemus: vbi nr̃æ admonitiõi & õſilio nõ eſt relictus locus. Sy. ſnia color rhetoricus. i. q̃do qſq; vult ſuũ. i. rẽ ſuã: vel filiũ ſuũ eſſe: ita eſt ea res. i. eo modo ea res: vel is filius ſe habet: & hoc dicit pp Mitionẽ: qui vult ſaltem: qui nõ malũ ducit adoleſcẽtulum ſcortari: vt prius dixit: quoniã is abſurdũ ſit dictum: & ideo cum facile patiať eum Aeſchinũ eſſe laſciuum: ſic ipſo vũs oportet. dici etiã vulgo ſolet: quãti eſt hõ, tanti eſt ſua poſſeſſio De. qd? modus interrogandi cõmicis ſ. miſiaris. eſt q; initium interrogationis futuræ de perſona Cteſi. vidiſtin. i. vidiſti ne eũ. ſ. Cteſi. hodie, Sy. ne. i. vtrũ petis an viderim filium tuũ Cteſi. De. abigam. i. expellam, ſeu fugabo: tanq̃ pecudem: nõ vt hoiem mittã. abigam ergo eum hic. i. ex hoc loco rus: in actõ ad uerbialiter ad locum. i. bene mittam hic eũ in agrum ad meditandũ. i. ſe exercendum. Sy. arbitror: eũ filiũ agere. i. operari, ruri. i. in agro. i. datiuo p aduerbio i loco ponitur. iãdudũ. i. iã pridẽ & iam lõgo ante tpe. agere, bñ dixit: nam ab agendo dr ager: q in eo multa ſunt agenda. De. ſatin. i. vtrũ ſatis i. p certo ſcis eũ filiũ eẽ ibi. i. ruri. Sy. oh: iteriectio indignantis: q ei non credat. ſcio ſatis eum ibi eſſe, quem egomet. i. ego ipſe pduxi. i. porro duxi: huius deduxi: & ſum eũ cõitatus cũ iret. De. optime. i. optime ſe res hẽt: vel filius eſt optime illic metus ne. i. vt. & vt pro q hæreret. i. adhæreret: & aſſentiendo huic Aeſ. ireret: iretur: nã hæret: nõ aio nec voluntate: ſed viſco decipientis aucupis. Sy. atq; produxi inquã eũ rus admodũ. i. valde iratũ. De. aũt. i. ſed. quid. i. cur erat iratus. Sy. adortus. i. aggreſſus eſt fratrẽ Aeſ. ſeu inſultauit & affecit iurgio. i. iurgatione: lite: increpatione: apud forũ vel venale vel cauſarũ. aggredimur de longinquo & aperte: adorimur ex inſidiis & ex pximo. dr enim adoriri quaſi ad aliquẽ oriri. i. exurgere. Adortus ẽ ergo iurgio. i. obiurgatus eſt: & increpauit fratrẽ apud forũ. de iſtac Pſaltria. i. pp hanc meretriculam. quid ſit Pſaltria: tam eſt expoſitum. De. vero. i. ſed. ain. i. dicis ne ſerio. Sy. vah: interiectio irridentis ſenem ita difficilẽ ad credendũ. Cteſi. nihil reticuit. i. nihil cęlauit fratri. quinimmo aperte eſt eum criminatus q̃uis eſſet natu minor. nã vt. i. qñ forte argentũ numerabať recenſebať ab Aeſ. vt daret Pſaltriæ, hõ. i. Cteſipho, interuenit. i. intercidit. de improuiſo. i. ex inſperato: aduerbiũ pter ſpẽ: pter expectationẽ. cœpit. i. incepit clamare: o Aeſ. hæcine. i. verũ decet ſup. te facere hæc flagitia? interuenire eſt medio negocio: quaſi ex inſidiis ſuperuenire & opprimere in ipſo actu eos: qui rem cęlatam vellent. decet ne inq̃ te admittere: plus eſt q̃ facere. i. te committere hæc flagitia indigna noſtro gñe. i. inhoneſta nr̃æ cognationi. De. oh, oh: interiectio hic lætantis. lachrymo. i. lachrymas emitto. dicimus ẽt lachrymor deponẽs, præ gaudio. i. tm̃ ẽ mihi gaudiũ. Sy. clamare inq̃ cœpit: vel dixit fratri, tu non perdis. i. amittis hoc argentum: ſed perdis. i. inquinas: amittis vitam tuam: qa aut exceſſu nimio, ſeu crapula peribis: aut laſciuia ad vltimã inopiam deduceris. Item ſi non cito moriaris, in languore deduces vitam ignominioſam: q̃ vita viuere non eſt viuere: ſed potius perire ac pdi. De. ipſe filius ſit ſaluus. i. maneat incolumis & bene ſe habeat: & ſit benedictus: ſpero. i. credo q ſup. eſt ſimilis ſuorum maiorũ. i. ſuorũ pdeceſſorũ ac paretũ. dicimus ſimilis illi, & ſimilis illius ſed ſimilis illi cũ dr. innuit ſimilitudo i re corporea. aut in colore. ſed cũ dr ſimilis illius: oñditur ſimilitudo in moribus: ẽ doctrinis: & cæteris incorporeis ac ſpũalibus. Sy. hui. interiectio admirantis: quaſi admiretur Syrus quæ narrat Demea.

ℭ MODO. i. tñmõ ſic fiet ſp mea vigilãtia. vt nũc ẽ i pñti. Quid ãt erat irat? Nõ tu h ar. adhuc ſunt Ct, ad Aeſ. dicẽs,

S'ER. Abige Agere Hęrere Adoriri & aggredi Interuenire Admittere

ℭ Syre

D. Syte præceptorum plenus iſtorum ille.
D. Phy. domi habuit, vnde diſceret. D. fit ſedulo.
Nihil prætermitto, conſuefacio: deniq;
Inſpicere, tanquam in ſpeculum, uitas omnium
Iubeo, atq; ex aliis ſumere exemplum ſibi.
Hoc facito. S. recte ſane. D. hoc fugito. S. callide.
D. Hoc laudi eſt. S. iſtæc res eſt. D. hoc uitio datur.
S. Probiſſime. D. porro autem. S. non hercle otium eſt.
Nunc mihi auſcultandi: piſceis ex ſententia
Nactus ſum: hi mihi ne corumpantur, cautio eſt.
Nam id nobis tam flagitium eſt, q̃ illa Demea non
Facere uobis, quę modo dixti: & quod queo,
Conſeruis ad eundem illis præcipio modum.
Hoc falſum eſt, hoc aduſtũ eſt, hoc lautũ eſt parum,
Illud recte iterum ſic memento: ſedulo
Moneo, quæ poſſum pro mea ſapientia.
Poſtremo tanquam in ſpeculum, in patinas Demea
Inſpicere iubeo: & maneo quid facto uſus ſiet.
Inepta hæc eſſe, nos quæ facimus, ſentio.

DON. ℭ SYRE præceptorum plenus eſt iſtorum ille.) Vide Demeam non deſinere culpam Aeſchini in Mitionem conferre cum econtrario præceptorum ſuorum vult eſſe q̃ ſapit Cteſipho. ℱ Iſtorum.) Quæ dicis: ſcilicet, Non tu hoc argẽtum perdis: ſed vitam tuã. ℱ Phy.) Interiectio mirãtis eſt.

Phy.

ℱ Domi habuit unde diſceret.) Vnde, id eſt, de quo. ℱ Fit ſedulo.) ἀδόλως i. ſine dolo fit. Et ſedulo, ſine dolo: id eſt inſtanter: quia negligentes i doloſi dicuntur. ℱ Inſpicere tanquam in ſpeculum vitas hominum iubeo.) Videndum, an recte ſpeculum induxerit, cum alienas vitas dicit inſpiciendas eſſe. ni ſi forte ad cauſam adhibendi ſpeculi non ad effectum referamus. nam cauſa inſpiciendi ſpeculi emendatio eſt vultus, effectus, [illegible] per imaginẽ reſultat. ℱ Hoc laudi ẽ hoc vitio [illegible].) Nõ philoſophice [illegible] ter monet. nõ enim [illegible] hoc bonum: ſed: hoc [illegible] Nec [illegible] lum [illegible] dat [illegible] dioca [illegible] pa [illegible] ſapi [illegible] præceptor [illegible]

Callid⁹

[illegible] dus di [illegible] qui [illegible] et doctos. Callidus dicitur. qui call [illegible] artis [illegible] uxerit. ℱ Iſtęc res eſt.) Nõ quã rem egerit [illegible] utile agit. Et ſignificat hoc uerũ eſt hoc vtile eſt [illegible] em.) Prope delinitus erat Demea

Porro autem contra inſtu [illegible] menti. Artificioſe igitur Poeta ſubiecit ex perſona [illegible] de illum ad amaritudinem prouocet. ℱ Porro autẽ. At uero. & huiuſmodi principia narrationũ ſunt, quibus ſuperiora ſequẽtibus connectantur.

At vero

ℱ Nam id nobis tam flagitium eſt.) Nõ dixit: peccatũ, irridens ſenem: ſed, flagitium. Et quidem flagitium corrumpi piſces uel talia. ℱ Quod queo.) Quod poſſum. ſed ſic maluit diceret: ut alluſionem de ſua arte faceret Syrus, & hac re oſtẽderet nihil ab illo dici ſerio. ℱ Quod queo. A colloquẽdo ſumpſit τὸν κόσμον. Sic & infra: Sedulo moneo quę poſſum pro mea ſapientia. Et Ciceronis dictum refertur in eum, qui coqui filius ſecum cauſas agebat: Tu quoque aderas huic cauſæ. Nam apud ueteres coquus non per c literam: ſed per q. ſcribebatur. ℱ Ad eundem illis præcipio modum.) Arguta imitatio ad deridendum Demeam, omnium quæ ſerio ille ſupra dixerat. ℱ Hoc falſum eſt, hoc aduſtum.) Hæc contere & coniuncte dicitur: quia non uiciſſim Syro aſſentatur ſenex. ℱ Pro mea ſapientia.) μαγειρικὰς ſapientia dixit: quia condimentum guſtu ac ſapore temperant coci. ℱ Tanquam in ſpeculum.) Et hic ſpeculum non ad imaginem uultus, ſed ad contuitum contrapoſitæ rei retulit. ℱ Nos quæ facimus.) Non coci, ſed Mitio, Aeſchinus & familia. An Nos pro Domini poſuit? An nos pro Ego? & melius. ℱ Sentio.) Cum dilatione & vultuoſe dicendum ſentio.

Flagitium

Cocus Coquus

GVI. ℭ DE. O Syre ille Cteſipho ẽ plenus iſtorũ. i. taliũ pceptorũ. i. documẽtorũ. Sy. ipſe filiũ habuit phos. i. ſapiẽtes, amatores ſapiẽtiæ & bõitatis domi. vñ. i. a qbus. diſceret. i. bonos mores ſibi acqreret. De. fit. i. agit, iperſonaliter i eo. ſ. erudiẽdo. ſedulo. i. inſtanter: q̃ i ſine dolo. nam negligentes doloſi dñr. itaq; fit ſedulo: ſignat idem qđ laboratur vehemẽter in eo erudiẽdo. nihil ptermitto. i. nihil omitto quod ei vtile fore putẽ. cõſuefacio. i. aſſuetũ efficio i bonis moribus, q ex aſſuefactione ducunt originẽ. Deniq;. i. tandẽ. iubeo eum iſpicere. i. diligẽter cõſiderare uitas. i. viuẽdi modos hoium. tanq̃ in ſpeculo. i. ſicut videt habitudo faciei in ſpeculo: ſic uitas hoium uolo illũ aiaduertere, atq; iubeo illũ ſumere ſibi exemplũ ex aliis. i. ex aliorũ moribus dicẽdo ei ſup. facito hoc, qa bonũ & laudabile. Sy. ſane. i. profecto recte mones ſup. uel facis. De. dico illi ẽt fugito. i. caueto hoc quia vitio dari ſolet Sy. callide. i. aſtute facis ſup. Callidus ẽ q exercet doctos: & qui callidum artis vſum ſibi induxit. De. dico ẽt ei hoc eſt laudi. i. ad laudẽ efficiens, & propterea faciẽdũ. Sy. iſtæc res eſt. i. iſta eſt vtilitas, uel iſtud eſt cõmodũ. nã res ſępe p commodo & utilitate põit. De. dico ẽt ei hoc. i. hoc factũ datur vitio. i. vertitur in vituperium. Sy. probiſſime. i. rectiſſime. dicis ſup. pleuel aliqd tale. De. porro aũt. i. ſed certe. & qm̃ eſt principiũ futuræ narrationis: quo pricipio ſuperiora ſequentibus connectuntur, ppterea audiendo defatigatus interrupit ſermonem & inqt Sy. hercle nunc nõ eſt mihi otium. i. non habeo facultatẽ auſcultandi ea q̃ incipis dicere. nã nactus ſum. i. inueni, atq; comparaui mihi piſces ex. ſnia. i. ut volebã. q bñ rñdent uotis meis. cautio. i. prouiſio. eſt mihi. i. mihi ſpcũbit ne hi piſces corrumpantur idest cõtrahant corruptionis aliquid. nam o Demea id. ſ. q̃ piſces corrũpi ſinantur. eſt nobis tam. i. tm̃ flagitiũ. i. delictũ omiſſum flagitione. i. increpatione dignũ. q̃. i. quantum. flagitiũ eſt nob. ſ. i. nobis dominis bonã uitã agentibus. nõ facere illam, q̃ tu Demea dixti mõ. i. pauloante. & præcio ad. i. iuſta illunc eundẽ modũ conſeruis. i. aliis, q mecũ ſeruiunt iq bus tñ pſum. quod. i. pcipere ita conſeruis. queo. i. poſſum facere. deinde ſubdit modũ pcipiẽdi. hoc obſoniũ ẽ falſum. i. nimio ſale cõditum hoc aliud eſt aduſtũ. i. exuſtum, cõbuſtum. hoc aliud eſt parum. i. non ſatis ſeu nõ multũ lautũ. i. mundum & munde paratũ. illud obſoniũ eſt recte lautum. i. & paratum dico alicui ex conſeruis memento. i. ſis memor. parare ſup. iterũ. i. ſecundo ſeu alias. ſic. i. hoc modo ut te doceo. Moneo. i. doceo cõſeruos. ſedulo. i. diligẽter ea. q̃ poſſum monere pro mea ſapiẽtia. i. ſm̃ ſcientiam meam. condiendi cibos & efficiẽdi eos ſapidos, propterea ſapientiã dixit: qa quoqui ſeu coqui nam uet. res per q. non per c. ſcribebant nunc aũt inoleuit uſus ut p c. ſcribat. nã inq̃ coci temperant guſtu ac ſapore cõdimentum. Poſtremo. i. tandẽ. iubeo eos cõſeruos inſpicere in patinas. i. in uaſa coquinaria, ſed præcipue patula ac lata, quales ſunt catini t quos diſcos uocant ſartagines, lebetes i ſeu ahena &c. iubeo ergo & moneo i. admoneo, doceo eos cõſeruos inſpicere in patinas tanq̃ i ſpeculũ, & ſubdit qđ iubeat eos iſpicere. id. ſ. quod ſit opus facto. i. facere: ut ſæpe expoſitũ eſt, & his oibus dictis egregie ſeruus illudit Demeã. ſentio. pcipio hæc, quæ nos. facimus. i. quæ ego facio. eſſe inepta idest abſurda, ſtulta, & non honeſta.

Callido

Res

Ad præiuſſa

SER. ℭ HOC facito: qđ laudi eſt: hoc fugito qđ uitio daẽ. Non otiũ eſt. De. adhuc referre volebat. qliter illũ inſtruxiſſet, ſed Sy. uolens eũ remouere a domo dicit, nõ eſt otiũ. Nam in uobis. i. ſicut ut putas flagitiũ eſſe corrũpi aliquẽ i malis moribus: ita nobis. i. & cõſimilibus, uel mihi & illis de domo fratris tui putamus eẽ flagitiũ corrũpi piſces, vł aliqđ

alium cibũ, quẽ pcurare debeamus. Ad iſtuc modũ, ad quẽ tu doces filiũ tuũ: ego dico ſic, dicens illis: hęc ſalſa &c. Itẽ ſic memẽto bñfacere in altis prandiis mõ ut bñfeciſti, in patinas tan. in ſpec. ſ. vt ita ſint mũdæ, quatinus refulgeant ſicuti ſpeculũ. & eſt certũ illud quod dixerat de filio denique inſpicere &c. Sentio quid eſſe inepta quæ fecit.

uerbium non eſt ſequendum. nã regula amicitiæ eſt ut nec amicos rogemus res turpes, nec faciamus rogati. nunqd. i. nonne aliquid aliud vis q̃ dicere mihi illa q̃ dixi, ita dicere ſolemus cupientes aliquos a nobis abire: & finẽ ſermoni facere deſiderantes. De. opto ſup. mentẽ meliorẽ. i. bonam uel tolerabilem. poſuit enim cõparatiuũ pro poſitiuo: nam non vult fateri eorum mẽtem fuiſſe aliquantulũ bonã opto tñ mẽtem meliorẽ dari vobis. Sy. tu. abis. i. diſcedis. hinc rus. i. ad agrum: nã in vrbe erat. De. recte. i. bñ putas. nã re uera hic recta rus abeo. Sy. q. d. abeas libere rus nã qd agas hic in urbe, ubi. i. lo q̃ urbe. ſi qd pcipias bñ. i. recte moneas. nemo obtẽperat. i. obſeqt obedit. De. uero. i. certe. ego abeo hinc qñ. i. qa, & quod dicunt oon recte poſtquã is Cteſipho q̃obrẽ. i. pp quẽ ueneram huc. abiit rus. i. iuit ad opandũ in agrũ

DON. Quid facias

❧ VERVM qd faci.) Quid facias, pro qd faciat? vnuſqſqꝫ ſcilicet. ❧ Vt homo ẽ: ita morẽ geras.) Vtrum aptũ p uerbium ſit ſeruis, an ẽt amicis? Vt ẽ: Obſequiũ amicos, veritas odium parit. Et hæc ſnia modo velut querela, demiſſa uoce proferenda eſt. ❧ Mentem vobis meliorem dari.) ... To Vis reſpondit agreſti ferita te. nam reſpondendum erat: Recte, aut Vale// as. ſed hic ne uel abiens blandus eſſet, p ſalutatiõibus ipſis amara ſuppoſuit: Et memẽto etiã hunc eundẽ inſalutatũ

Verum quid facias? vt homo eſt, ita morem geras.
Nunquid vis? D. mentem vobis melior dari.
S. Tu rus hinc abis? D. recte. S. nam quid tu hic agas?
Vbi ſi quid bene pręcipias, nemo obtemperat,
D. Ego Vero hinc habeo, quando is, quãobrẽ huc venerã.
Rus abiit: illum curo vnum: ille ad me attinet.
Quando ita Voſt frater, de iſtoc ipſe viderit.
Sed quis illic eſt, quem procul video? eſtne hic Hęgio?
Tribulis noſter? ſi ſatis cerno, is hercle eſt, vah, homo
Amicus nobis iam inde a puero, Dii boni.
Næ illiuſmodi iam nobis magna ciuium
Penuria eſt homo antiqua virtute, ac fide.
Haud citò mali quid ortum ex hoc ſit publice.
Quam gaudeo, vbi etiam huius generis reliquias
Reſtare video: vah, viuere etiam nunc libet.
Opperiar hominem hic, vt ſalutem, & colloquar.

relinquere: qui aduentens paulo ante nõ ſalutauerat, nec reſalutauerat fratrem. Meliorem autem pro bona ac toſe rabili poſuit: non enim bonam credit, ut meliorẽ optet. ſic Virg. Dii meliora piis, erroremqꝫ hoſtibus illum. ❧ Tu rus hinc abis? Vult Syrus noſſe an eat. ❧ Nam qd tu hic agas.) Addidit hortatum: ut quã primum abeat. ❧ Tu rus hinc abis. Qui conſuetudinis memor eſt, animaduertit has interrogationes nõ inquirẽdi cauſa ponit: ſed admonitionis loco eſſe apud eos quos velimus abſcedere. Sic igitur interrogat, & ut hortetur, & ſic pronũtiat, ut & ſciat: & approbet quod rogat. ❧ Quãdo is, quamobrem.) Noua locutio: is quamobrem pro is propter quem. ſic & alibi: In eo me obleſto, ſolũ id eſt charum mihi. ❧ Illum curo vnum.) Vnũ cũ exceptione. & tamen ſic loquitur, ut appareat illum nõ poſſe ſibi imperare obliuionẽ Aeſch. nam iccirco addidit, Quãdo ita vult frater de iſtuc ipſe viderit. Amare cœpit. & ideo tenet: Nam ambos curare: propemodum repoſcere eſt illũ quem dediſti. ❧ Quis illic eſt quẽ video pcul? eſt ne hic Hegio?) Inuenta cauſa eſt cur non abeat Demea: propter reliquam fabulæ partem, & ſimul aliud additur quo indignetur. Bene autem dubitas & familiam * ciuem & multum abſens a conſpectu ciuium. ❧ Nę illiuſmodi iam nobis magna ciuiũ penuria eſt) Næ, valde. Illiuſmodi, eiuſmodi eſt Hegio, id eſt qualis. Et magna οἰκονομία, ſenex laudatur. nt poſtulationi eius ſtati adſit fides: ❧ Haud cito mali quid ortum ex hoc ſit publice.) Verum hoc optantis eſt ne moriatur? an eſt teſtimoniũ vitæ hominis nunquam obfuturi rei publice? ❧ Vbi etiam huius generis reliquias reſtare video.) Paucos ac raros bonos. nam reliquas pro relictis paucisqꝫ dicit. Ideo reſtare etiam dictum eſt. ❧ Viuere etiam nunc lubet.) Ex hac delectatione oſtenditur Demea, & q̃ peccantibus ſit amarus ac ſæuus, & q̃ facile inculſationi huius tanquam graui teſtimonio crediturus ſit Demea, & quantum doliturus ſuper Aeſchino qui diſplicerat talibus viris.

GVI. ℭ VERVM. i. ſed qd facias. i. facit unuſquiſqꝫ, ſecunda pſona p tertia. ut. i. ſicut, & cuiuſmodi. qbuſue moribus. hõ aliqs eſt ita. i. eo modo morẽ geras, ẽt ſcda pſona pro tertia, i. morẽ gerat: cõplaceat: obſequat aliqs pcipue ſi uelit ſeruare incolumen amicitiã. eſt aũt prouerbiũ aptum aut ſeruis aut amicis. q. d. q̃lis eſt dñs talis ſit ſeruus oportet. Itẽ qualis hõ eſt, taliter illi mos gerendus eſt, quod quidẽ pro-

Curo. i. curæ habeo. illum unum. i. illum ſolum ac pcium. ille Cteſipho attinet ad me. i. mea intereſt, & ad me ſpectat. qñ. i. qd dicunt: poſtq̃. frater Mitio uult ita. ſ. me curare hunc. & ipſe ſuũ curabit de iſto. i. quod dici ſolet quantũ ad reſpectum illius. ipſe frater viderit: quod inepte dici ſolet: ego me refero. i. ſuo ipſius relinquo arbitrio. Sed quis eſt illuc. i. ille homo procul quem video? ne. i. utrum. eſt Hegio noſter tribulis. i. de tribu noſtra: hoc eſt ſimilis noſtri quantum ad mores viuendi, & nobis amicitia iunctus: quẽadmodum inter ſe neceſſitudine iuncti eſſe ſolent: qui de eadem tribu ſunt. hercle is eſt Hegio ſi ſatis cerno. i. ſi ſatis adhuc habeo uiſum acutũ vah: hic redientis eſt interiectio & exultantis p aduentu amici. is eſt hõ amicus nobis iam inde a puero. i. iam ab ineuntæ etate: cum videlicet adhuc pueri eſſemus. Dii boni, exclamatio eſt propter paucitatẽ bonorum. næ. i. certe: uel valde. magna penuria. i. magnus defectus, magna egeſtas: carentia, raritas. eſt iam nobis ciuium illiuſmodi. i. talium: cuiuſmodi eſt iſte. Eſt ſup. homo virtute. i. honeſtate uitę. ac fide. i. ueritate & fidelitate. antiqua. i. qua antiqui pollebant, hoc eſt redolet ſnis probatis moribus antiquitatem. haud ſcio. i. nõ noui. qd. i. aliqd. uel cape proprie noui. non neſcio quid mali ſit ortum. i. acciderit. publicæ rei. ſ. ex hoc ho... ut q nunq̃ reipubli. aliquo pacto obfuerit. uel dicit neſcio quid mali ſit ortum reipubli. ex hoc. i. quid mali impendeat: ſeu immineat rei// publicę ex hoc viro: ſi moriatur ſup. quaſi ſit optandum, ut non moriatur. q̃. i. q̃tũ gaudeo. q. d. multum. vbi. i. quando etiam. i. adhuc. uideo reliquias. i. paucos reliquos: ſeu relictos. huius generis. i. tales qualis ipſe eſt. Vah, hic eſt letantis interiectio, etiam nunc libet uiuere, opperiar. i. expectabo hic hominem Hegionem: ut ſalutem: uerbum a ſaluto as. i. ſalute impartiam eum, & ut colloquar. i. colloquium familiare cum eo habeam.

Ipſe viderit
Tribus

SER. ℭ VERVM. i. ſed quis ut, vel aliquid facias ſi eſſes ſeruus hmõi hõis. ingens mo. ut gereres mo. ut homo ẽ. ſ. ſm hoc q dominus tuus uellet. Sed qs illic eſt. i. ille cemotus a domo Mitionis, iã fit obuius Hegioni. Tribulis. i. de eadẽ tribu. næ. i. certe. haud ſcio aliquid mali ex hoc eſſe ortum publice. i. ita quod vulgatũ eſſet. uel legi. ur cito ita, haud cito. i. non leuiter ſit. i. eſſet ortum: & ex hoc &c. Ideo idacit laudare illum Hegionem, ut commendatio per ſone faciat magis credibilia ſua uerba, quę refert de Aeſchino.

ℭ Pro

DON. PRodiſi imo.) Hæc ſcta fidē amici erga defunctū, maturitatē ſenilis orōnis. & occaſionē eius quē lædere nolit ipſe accuſator, ptinet. Indignū fa.) Iā narrauit Geta: & recte, nō enim apud ſpectatores iterū fuerunt dicēdo q̄ dicta ſunt. Illud ſane admirādū: eiuſmodi Hegiōis verba inducis qualia eē debuerunt tantopere laudati viri, & eiuſdē Hegionis ac Demeę. Quid nar.) Mirātis eſt nō interrogantis. O Aeſ. pol ha. pr.) Mira maturitatis, in qua neſcias vtrū magis iniuriā illatam orbę virgini, an Aeſ. peccaſſe pl⁹ doleat. ſeruat eni i Hegione qd uir bonus ſit: & amicus. Tā.il.fa. Id eſt nō odiſſe cui ſucceſeas, laudare hoies, factū rephēdere. Haud ptnū iſtuc dediſti. I. ee eſt, facinus. & dediſti, p feciſti. Sed ſic dr̄ in re magna, vt: Dabit illeruinas Arboribus, ſtrageq̄ ſatis. De pſaltria h. au.) Sic errat Demea ut intelligat q̄tū debeat iraſci in iis q̄ inopinata audiet. Videlicet de pſ. hac au.) Videlicet, cōfirmatiuū ē. ut vȝ, uidere licet. ſic .ſ. ſcire licet. ire licet. Is nihil.) Iſtabūdatiue in Heautōt. Perii, is mihi, ubi ad bibit plus paulo, ſua q̄ narrat facinora? Aut is, p ipſe ſubiūctiuū pnomē min⁹ q̄ finitū. Vtinā hic ppe adeſſet.) Quaſi nō crediderit dicenti, In ore eſt oi populo. Haud ſi auferēt.) Quo accipimus: haud ſic auferēt? an factū ſuū auferent ſic? An ſi correxerint culpā: nō ſilentio trāſituros ipſos uel ipſum qd factū eſt? Et ni, ſi nō ſignat. Haud ſic.) ἀποκτικὸν eſt. Quæ illos æquū eſt.) Subaudit facere, a ſuperiori p συλληψιν intellectū. Haud ſic auferēt. Id eſt leuiter adibunt, uel ſubtrahent culpā. Haud ſic auferēt, Se mlis & matura cōminatio. & ē Sic demōſtratio geſtū cōtinēs leuiſſimæ ac paruę ſignatiōis. In te ſpes ois Hegio.) ut narratio nō fuerit neceſſaria, ita pces iterponendę ſunt. Tu es patronus, tu parēs.) Patronus aut tpale nomen eſt defenſoris, aut certe appellatio eſt: p quā oñdit qd illi cultus & obſeqi debeat. eſt eni nomē ad aliqd Parens aūt ueri amoris nomē eſt. & æquali loco cōtinet interpretationē. Et uide q̄ uigilanter Poeta: cū ſimplr matronā de abſente Hegiōe loquētē induceret: Coluit nos, dixit: cum ſeru⁹ & ſupplex ad pſentē loquit, Tu es patronus, inqt. Ille tibi moriēs nos cōmendauit ſenex.) Seruus magnū ueritatis idiciū addidit: dicēdo moriens. nemo eni moriens nō uera loqtur, & vrgētia. vñ in iure ultima iudicia certiora ſunt. Sic & alibi: Hanc mihi in manum dat: mors continuo ipſā occupat. Sy. tu deſeris: p.) Proprie, q̄ſi patrono. nā Soci⁹ deficit: Parēs pdit: Patronus deſerit. Sic Salluſtius: Poſt defectionē ſociorū & Latii. Et, Vnius ob irā Prodimur. Et, Prodidiſti & te, & illā miſerā: & gnatū quod qdē i te fuit. Plautus, Qui libertos hñt: eos deſerūt. Hic & milites: q defenſores ptię dērēt eē, deſertores eſſe dnr. Hęc aūt oia magnā vi hñt, ſi p ſingulas ptes orōnis cōſiderent ad cōmouēdū pcibus Hegionē. Et tu es patronus: ab hōeſto: tu es parēs, a iuſto. Si tu deſeris, pimus. Et huic rei maxie rñdet oratoriē q̄ illū maxie conuenit. Vt, Et ego uicta ſitu. Et Pulſus ego? Alii πρὸς τὸ pimus: τῷ εὐφημισμῷ rīſum putāt. Satis pi.i.) Deeſt: facere. Neq̄ me ſatis pie poſſe arbitror. Honeſta locutio: q̄ ſignat q̄cqd fecerit p pietatis debito illis merito parū eē. Sēſus aūt hic ē, Neq̄ faciā qd nefas ē: ut uos deſerā: nec hoc ipm qd facio: ſatis piū ē, p tāta neceſſitudine. Et bñ addidit, ſatis, ut, Et ſapiēs, nō tñ ſatis.

Dare

Illicet

Deficio
Prodo
Deſero
Deſere
tores
milites

GVIL. PRoh &c. Hic cōtinet q̄rimonia Hegiōis cognati Soſtra. dolētis filiā cognatæ adeo male ab Aeſ. tractatā eē: ac tādē, ut putabant, deſertā adeo eſſe tñ ita non eēt. Verū ita cōncipiebat multis argumētis falſis tñ. Hegio. Proh, iraſcētis exclamatio: & Deorū pteſtatio. Dii imortales, iuocātis ē dictū: & i teſtimoniū uocātis ipſos Deos. facinus idignū. i. o ſcm inhoneſtū & idecēs. & ē exclamatio i uitupe rationem facti. q.d. miror illud magnū facin⁹ eē cōmiſſum vel aliqd tale. o Geta ſerue cognatæ meæ Soſtratæ. qd narras? nō interroganti's eſt: ſed admirātis indignantem facti. Ge. ſic factū ē ut dico .ſ. He. ex illan. i. ex illa ne hac eſt utrū decet? q.d. nō facinus. i. flagitiū. tā illiberale. i. tā indignū hoīe libero, q̄lis eſt Aeſc uel tā inhoneſtū: nā qd liberale ē iuſtū ē: & decens, ſed illiberale dedecet. Eſt ne ergo honeſtū facin⁹ tā illiberale. i. tā deteſtandū, & ſeru ſic ac ihōeſtū. eē ortū. i. emerſiſſe ex illa p eminētiā. i. ex tā honeſta familia. ex qua ducit originē Aeſ. o Aeſc. nª loqtur ab ſenē. pol haud. i. nō. dediſti. i. pfeciſti: ppetraſti illud facinus paternū. i. ex paterno exēplo. uel ad exēplū pris. uel per miſſione pris Demeæ, q adeo honeſtus eſt. De. videlicet. i. certe: quaſi videre licet. ſicut. ſ. ſcire licet. Hegio audiuit de hac Pſaltria. i. de hac puella rapta ab Aeſch. i. qd dici ſolet Hegio audiuit loq de hac Pſaltria: in quo dicto nō eſt addendū neq̄ loq, neq̄ dici: vt aliq ſunt arbitrati. id. i. illud factū Aeſc. nūc dolet. i. diſplicet: illi alieno. i. q nō eſt de familia nr̄a. ſ. Hegioni dicimus tuus caſus dolet mihi, & ego doleo caſum tuū: uel caſu tuo: uel ob, aut pp caſum tuū. is pr̄. ſ. Mitio. q ē pr̄ Aeſch. adoptiuus, nihil pēdit. i. nō curat p nihilo hēt illud factū. qd dolet alieno hei mihi. i. ah dolore cōcutior, vtinā ipſe pr̄ eēt hic ppe alicubi. i. in aliquo loco atq̄ utinā audiret hæc q̄ dñr ab Hegione. He. niſi. i. ſi nō parētes Aeſchini & Aeſch. faciet ea: q̄ æquū eſt. i. iuſtū eſt: & decet illos facere. haud. i. nō auferent ſic. i. nō ita leuiter abibūt, ſeu euadēt, aut remanebunt, ſiue nō ita ſubducent culpā: neq̄ eā operient ſilētio, nā eā rē non ſum taciturus. & hæc oia loqtur Hegio cū Geta. nōdū eni aiauertit Demeā. Ge. o Hegio, ois ſpes: eſt nobis ſita. i. poſita collocata i te hēmus te ſolūm quo ſpē reponamus. tu es patronus. i. defenſor. eſt aūt appellatio & nomen tpale ab honeſto. tu es parens. i. tanq̄ pr̄, cui curæ ſimus. & eſt nomen amoris a iuſto. ille ſenex. i. pr̄ puellę, maritus Soſtratæ. i. Simulus. moriens. i. cū morietur eſſetq̄ in mortis articulo: q̄n ſola vera & ingētia dñr, cōmēdauit nos tibi. ſi. tu deſeris. i. derelinqs nos. inde deſertores milites dicunt: q deſerunt patriam quā debēt tutari. ſi, ergo tu deſeris. perimus. i. pditi ſumus. He. caue dixeris. i. caue ne dixeris me deſerturum eſſe uos qm̄ neq̄ faciā. i. nō deſerā uos: neq̄ arbitror me poſſe facere ſatis pie quin viderer poſſim impius. nā pii debemus eē in parētes, i. in ſanguine nobis iunctos, aut neceſſitudine pcipue autem pii eſſe debemus in Deum.

Illibera
le

Dare
ſcelus
Pīnum
Videli
cet
Scilic et

Dolet
mihi
hic ca
ſus &
hunc ca
ſum
Niſi p ſi
non

Pſonus
Parens

Defer
tores

ACTVS TERTII SCENA QVARTA.

HEGIO, GETA, DEMEA, PAMPHILA,

M. NRO Di immortales, facinus īdignū Geta Scena. Iā.
Quid narras? G. ſic ē factū. H. ex illane familia
Tam illiberale facinus eſſe ortum! o Aeſchine
Pol haud paternum iſtuc dediſti. D. videlicet
De pſaltria hac audiuit id illi nunc dolet
Alieno patris nihil pendit hei mihi
Vtinam hic prope adeſſet alicubi, atq̄ audiret hæc
H. Ni facient quæ illos æquum eſt, haud ſic auferent.
G. In te ſpes omnis Hegio nobis ſita eſt.
Te ſolum habemus tu es patronus tu parens
Ille tibi moriens nos commendauit ſenex.
Si deſeris tu, perimus. H. Caue dixeris.
Neq̄ faciam neq̄ me ſatis pie poſſe arbitror.

SER. PRoh Dii. Demea decepto de amica Ctheſiphonis, & turbato de re falſa Aeſchini. inducitur Heg. qui enarret rem ueram Aeſchini, ut magis dementia Demeæ amplietur. huic Hegio. Ge, totam rē & Aeſchi. narrauerat: qualiter uirginē uitiauerit, & Citharistriam rapuerit, Geta ideo in hac ſcena adhibetur, ut qd dixerit Hegio te

ſiſicetur. Ex illa familia. ſ. decuit. haud pa. tamen. ſ. non patrizas in hoc. Alie non dolet: & patris. ſ. Mitioni nõ dolet qui magis deberet, haud ſic auferret. ſ. impune, ſenex. ſ. Simulus. Caue dixeris. ſ. dicas hoc. ſ. me vos. deſerturũ, quia neq; faciam hoc, ſcilicet non deſeram vos: & ſi hoc facerem impius eſſem, & hoc eſt, neq; me ſatis.

DON. ¶SALVERE. Hegionẽ plurimũ iubeo.) Iõ ꝑuidit Demea, nõ ꝑmiſſus eſt: qa oportuit illũ audire q̃ loqueret Hegio, & ex illius iã uerbis in indi-

Iubeo gnationem moueri. Iubeo ad: uolo ſignĩat: ab eo qđ ſequitur, id qđ pcedit. Nõ iubemus: eni niſi qđ voluerimus. & ẽ Homericum. ¶Maior filius tuus Aeſc.) Artificioſa poſtulatio: inq̃, ne ſtati Demea diceret nihil ad ſe hãc qrelã ptinere: qp/ pe q Cteſip. curaſ dẽat anteri eã cur nõ diſſimulet p̃ qa filꝰ: qa maior/ eſt, qa Aeſchinꝰ q̃d eſt in ipſo noĩe charitatis, quia fratris

Bonus adoptiuus, quia bonus, & liberalis, & contra hæc. quibus

Liberalis laudatus eſt: fecit. ¶Neq; bo.) Quaſi id quod eſt, uelit quod eſſe debet. ¶Neq; liberalis functus eſt officiũ uiri. Quærendum inter bonum & liberalem quid interſit. An bonus eſt qui non nocet? Liberalis: qui etiam prodeſt? An bonus: q nõ peccat in facto? liberalis, qui nec in verbo quidem? ¶Aequalẽ.) ϲυνλικα. ¶Quidni? Plus eſt Quidni, q̃ Nouerã. nã quaſi corripit dubitantem, dicendo, quidni, ut ſubaudiatur nouerim. ¶Filiam eius uirginem uitauit.) Vides quantum ualeat iniuria: uel dignitas perſonarum. Non cõtentus facinore: perſonas credidit ante proponẽdas. ¶Hem.) Interiectio eſt irati vehemẽter, quippe qui aliud vitium audiebat: præter crimina quę ſciebat. ¶Quod eſt grauiſſimum.) Quia illud graue. ¶An quicquam eſt etiã amplius?) Amplius, quantitatis eſt. nam ideo: Nondum etiã audis quod eſt grauiſſimum. ¶Amplius.) Ideſt maius. ¶Perſuaſit nox:

Perſuaſio amor: uinum, adoleſcẽtia.) Plautus in Bacchidibus, Quia iſtoc illecebroſius fieri nihil poteſt, nox, mulier, uinum ho

Impulſio mini adoleſcẽtulo, Et hęc omnia ab impulſionis parte dicuntur: non a ratiocinationis, Ideo & perſuaſit dixit. nam inſtans perſuaſio, impulſio dicitur: ut ipſe: Dũ in dubio eſt animus, paulo momento huc atq; illuc impellitur. ¶Humanum eſt.) Nihil tandem ex ea ſumptum cõſuetudine eſt quod non humanum. & hoc dicere ſolemus ubi peccatum quidem nõ negamus. ſed tolerabile eſſe dicimus. ¶Perſuaſit, nox: amor: uinum: adoleſcentia. Hæc inferũtur ἀσυνδέτως ut multa videãtur. ¶Vinum. Plus dixit: q̃ ſi violentiam diceret. vt, Tu nihil niſi ſapientia es. Ille ſomnium. Proximum huic & ſimile eſt in Hecyra: Cum uirgine vna adoleſcens cubuerit: Plus potus: ſeſe illa abſtinere ut potuerit. non ueriſimile dicis: neq; uerum arbitror. Virgilius, Bacchus & ad culpam cauſas dedit. ¶Vbi ſcit factus.) Id eſt, intelligit & ſentit, quia ſupra futuræ * peccauerit, & quia qui impulſione peccat, non peccat ratiocinatione. Hic locus illi rei occurit, Cur ergo tacuiſti? ¶Orans, obſecrans.) Orare eſt placidos petere. Obſecrare

Orare iratos rogare. Vnde plus facit obſecrans, q̃ orans: plus ve/

Obſecrare ro orans, q̃ rogans. Cicero: Orare & rogare, ¶Venit ipſius ultro lachrymans. ¶Mire, & ad matrẽ uenit ultro lachry/

Rogare mãs, ne q; leniter: aut molius mulier tuliſſet: prope pactionem iniiſſe videretur.

GVI. ¶DE. Adibo enim, ideſt ibo ad Hegionem. deide ſaluta iubeo, i, uolo: precedens pro ſequẽte, nam iubemus quę fie/

D. Adibo. ſaluere Hegionem plurimum
Iubeo. H. te quęrebam ipſum: ſalue Demea.
D. Quid autem? H. maior filius tuus Aeſchinus,
Quem fratri adoptandum dediſti, neq; boni
Neq; liberalis functus officium eſt uiri.
D. Quid iſtuc eſt? H. noſtrum amicum noras Simulum,
*Atq; æqualem? D. qd ni? H. filiam eius virginẽ
Vitauit. D. hem. H. mane, nondũ audiſti Demea
Qđ eſt grauiſſimum. D. an qcq̃ eſt ẽt amplius?
H. Vero amplius. nã hoc qdẽ ferũdũ aliquo mõ eſt.
Perſuaſit nox, amor, vinum, adoleſcentia.
Humanum eſt. vbi ſcit factũ, ad matrem virginis
Venit ipſus ultro lachrumans, orans, obſecrans,
Fidem dans, iurans ſe illam ducturum domum.

*Atq; prior ſyllaba per tinet ad uerſum præcedentem

ri volumus. iubeo ergo plurimum Hegionem ſaluere. i. ſaluum eſſe: & incolumen, aut iubeo eum ſalutari. nam Ci. in

Saluere qt: Et ſaluebis a meo Cicerone. ſaluebis inquit pro ſaluta/

Cicero beris. He. o, aduerbium optantis: querebam teipſum o Demea. ſalue. i. ſaluus ſis, & talis eſt reſponſio, qualis aggreſſio ſeu inceptio. De. aũt. i. ſed. quid eſt ſup. aut quid agitur, qd dicit. He. filius tuus maior, qui tantũ duo erant ideo maior inqt. ſ. Aeſ. quem dediſti fratri adoptãdũ. i. aſſumendum in filium. neq;. i. nõ eſt functus officium oratores dicerent officio in ablatiuo. non eſt ergo functus officium uiri boni nec liberalis. Dona. po/

Bonus & liberalis nit eam differẽtiam. nã bonus: inquit: hic, intelligitur, qui nemini nocet liberalis uero, qui aliis pdeſt: uel bonus dicit: q nõ peccat, ſed liberalis, qui non peccat etiam in verbo. ſed hę differẽtię non ſemp obſeruãtur. nam) Vt Cic. & Valerius inquiunt)

Cicero bonus inumerabilibus officiis continetur: cuiuſmodi aut

Valeri. rarum: aut nullum purum hominem inuenies. De. qd iſtud

Aeſ. eſt, quod tu dicis? declara liquidius. He. noras: ideſt cognoſcebas bene Simulum amicum noſtrum, atq; æqualem. i. multum noſtri ſimilẽ. De. quidni. i. cur eũ nõ bene norã eũ cum fuiſſet mihi amiciſſimus. He. Aeſchinus uitauit. i. ſtuprauit. deflorauit filiam eius virginem. De. hẽ, interiectio eſt vehementer irati: ut qui hoc nondum audierat. He. mane ideſt auſculta. habeas patientiæ quicquam ut reliqua audias: & dicit mane. q; alter ſe commouebat adeo, ut audire eum non potuiſſet. o Demea nondum. i. non adhuc audiſti id vitium: quod eſt grauiſſimum. i. enormiſſimum. & ferendum grauius cæteris eius flagitiis. De. an. i. verum quicquam, id eſt aliquid. eſt amplius. i. maius & vltra id quod iã tetigiſti. He. vero. i. certe. eſt aliquid amplius. nam quidem:

Vero p certe id eſt hoc videlicet quod ipſe fecit in virginem amore impulſus, eſt aliquo modo ferendum. i. tolerandum nox. i. tẽporis opportunitas. amor: ſcilicet ardor & furor amoris.

Vir. uinum. i. vinolentię. nam ut inquit Vir. Bacchus & ad cul/

Valer. pam cauſas dedit. & Valerius: Proximus a Libero patre ad inconceſſam Venerem gradus eſt. adoleſcentia, ideſt iuuenilis ætas: quæ lubrica per ſępe eſt perſuaſit ideſt impulit ad id faciendum quod fecit. id ſuple. eſt humanum: ideſt ab humana fragilitate incitatum vbi. ideſt quando. Aeſchinus ſcit. ideſt intelligit: ſentit ſe peccaſſe uim afferendo uirgini. ipſe uenit ad matrem virginis. ſcilicet Soſtratam. vltro promittẽs: iurans ſe Aeſchinum ducturum domum illam puellam. i. ſe capturum eam in uxorem: nam maritus ducere ſolet domum ſuam vxorem: cum eam ſibi copulatam coniungio habuerit.

¶IVBEO. i. opto, atq; æqualẽ in ætate. vero. i. i ueritate SER.

amplius eſt. Vere ferendum eſt quia pſuaſit nox & cætera Et ideo eſt humanum: ſed hoc quoq; ſequitur grauius eſt. Quia ubi. ideſt poſtq̃. ſit fa. & c. ducturũ domũ in cõiugiũ.

¶ILLVD. Vbi ſcit factum ad matrem uirginis uenit &c. ASCE.

commentarius non ita legit: qa nõ interpretatur dictionẽ factum, ſi textus habere debeat. Vbi ſcit ad matrem virginis &c. cum tñ alii textus habeant. Vbi ſic factum: ſubaudi eſt ab Aeſchino. Quod ſi textus recte habet. Vbi ſcit factũ ſnia eſt: Vbi, i. poſtquã Aeſchinus ſcit. ideſt dignoſcit factũ ideſt peccati magnitudinem grauiſſimum enim erat vitiare ciuem atticam. Quod antea, uel quia ebrius: uel uirginẽ ciuem eſſe ignorauerat, non ſciuit.

¶Ignotum

DON. ¶IGNOTVM ē, tacitū ē, cre. ē.) ϰοινότης φωνῶν ut ſolet hic loqturut: Imus: venimus, videmus. Ignotū eſt añt: qp vltro venerat: & lachrimāſtacitū ē: qp orabat, & obſecrabat, creditū: ē, qp fidē dabat & iurabat. t e honeſtius impſonaliter: q̄ ignouimus, tacuimus: credimus. ¶ Virgo ex eo cōp. gra. fa. eſt.) Hæc addidit: ne ex viliore uſu, inhoneſta patiētiā virginis ad cōcepſtū libido pueneriſt. & p̄terea q̄a & hęc potuiſe dici. Ille qdē uitiauit virginē, ſed qd ſi ex alio ɔcepit poſtea q̄ nūc grauida fcā eſt? Iccirco & a vitio virginis tp̄s oñdit, ut eſt facto rō ɔueniret. ¶ Ille bo. vir.) ειρωνεία indignātis i loco addita ē verbis ardētibus. ¶ Ille bonus vir, nobis pſaltriam, ſi Dis placet: par.) Cōduſio accuſationis. & bonus vir. ειρωνεία qdē eſt, ſed ab eo poita: q idigneſ virū bonū eſſe debuiſſe q nō ſtruit fuprat Neq; bonū: neq; liberalis ē functus offīn uiri. Et ſiſ ɔſidera quo noie Aeſc. uocet, virū appellās. ſ. q vult ei⁹ certa eē promiſſa: & q illā iāprīdē videri maritā uelit, Nō añt, ex abūdāti τὸ ἀδιάθετον ad idignationē relatū eſt. ¶ Si Dis pla. Bñ iterpoſitū ad iuidiā. Si Dis placet. ſ. p quos iuratum eſt. ¶ Pſaltriā no. τὸ ἰδιωτισμὸν ſit. n. dicim⁹, & eſt ɔſuetudinis puulgatę. ¶ Illā deſ.) Ideſt, cui ecōtrario dū viuat obſtrict⁹ ē. Et deſerat, virginē. ſ. ¶ Pro cer. tu iſt. di.) Hoc iō nō dic q̄a fidē nō hēat narrāti, ſed q̄a mira ſūt ſcelera. ¶ Mr. uir. in me. ē.) Terribiliter ſatis, i medio ē: q̄ſi retineri nō poſſit: nec cohiberi q̄n rē pdat. Et p̄terea cū argumentoꝝ gñā duo ſint, ἔντεχνον καὶ ἄτεχνον, ſicut i rebus manifeſtis ἄτεχνα vtit. Hoc ergo, ſublatis ſupuacuis dicēdū ē, i medio ē. nā ſēti⁹ erat ſi diceret: pſto ē. ¶ Ipſa uir.) Scilicet q̄ i Aeſ. reū & teſtis: & crimē ē. & e iō addit, Res ipſa. Ideſt, pōdus uteri, exactis ad pſedū mēſibus. ¶ Pręterea ut ca. ē ſeru. nō ma.) Ad hęc itelligam⁹ aliter dici nō iertē Socratē: alr nō iertē ſuū: alr nō malū Scipionē eſſe, aliter nō malū ſuū eē. ¶ Pręterea: ut captus. An, q̄tū capit aius ſuulis, tñ nō malus neq; iners Ge. Aut ut capt⁹ ē ſuuloꝝ: q̄uēadmodū ſępe aucuptū i ſuis hñdis bonū euenit: ut i captu auiū, uel piſciū, uel ferarū. plurimū fortūa dñaſ. Et h̄iōq̄ ſeruū euenire bonū. nō rō, ē aut nāſ ſed caſus ē, ut pote i re rariſſima. ut ſit, ut captus ē ſuuorū. i. euētus ē i ſeruis. ¶ Vt captus ē ſuulorū. Id eſt ut ſe hēt cōditio ſeruorū. Afranius i ſimulāte, Is ue ſuorū captus ē, faciliime domo atq; nīa familia puēdiſ. Ergo Captus fortē itelligo. ¶ Nō malus. Id eſt fideſ: ¶ Neq; iers. Id eſt artem hñs. Oratorie futurū teſtē & idicē laudat, ſed ne iprobe facere videaſ: pcius id fac. nō. n. dixit bonus & ſolers: ſed qd i ſuo ſufficit: nō malus: neq; iers. Et pferēdi Getę hæc maxie cāſ ē ne qd pmittere videaſ ſuo pauperi: attrocius fiat, & ſiſ vt hæc προϑεραπεία nō ɔtriſtet Getā: quē prius laudat dicturus, Hūc abduc, vinci, q̄re rē. ¶ Alit il. ſo. o. fa. ſu.) Duas h̄ res docet, vñ hæ viuāt, qd teſtimoniū pudicitię ē & grauē teſtē poſſe eē Getā. ¶ Solus. In certa diſtictio ē: ſolus. ſed meli⁹, ſolus oēm familiā ſuſtētat. Hoc h̄ortenſius vīctus oñdiſ, q bñ frugi eē mōſtraſ i fœminis. ¶ Hunc ab. u. q̄ rē. Nō multu pmittit, utpote de alieno ſuo. iō Ge. pl⁹ de ſe largiſ. ipſe tñ ἀσύνδετον tria poſuit: ut multa videreſ dicere. ¶ Hūc abduce. ut: Tu Voluiſſe armari Volſcorum edice manipliſ. Nā poſtea, e ſraſ h̄moi uerbis aucta ē. ¶ Hūc abduce. vinci. Bono ordie. & abduce: ab h̄ illuc ubi nēo poſſit interceder, & vicīne ſolut⁹ ut ſciat ſi verū ſu⁹ accuſet. ¶ Quęre rē. Latēter p̄ter vicula, ēt tormēta ſignauit: nā h̄ q̄re rem, pete rei veritatem. ſignat. ¶ Imo He. ex.) ἄτεχνος πίστις. Et bñ ipſe de ſe pl⁹ & apti⁹ iq̄ Hegio: largiſ. ¶ Extorq̄. Mītū dixit q̄ torq̄ſ & ex torq. Torqm⁹. n. hoies, Extorqm⁹ veritatē,

Caput

Queref

Torq̄re

Extorquere

1. Ignotum eſt, tacitum eſt, creditum eſt virgo ex eo
Compreſſu grauida facta eſt mensis hic decimus eſt.
Ille bonus vir nobis pſaltriam (ſi Dis placet)
Parauit, qui cum viuat illam deſerat.
D. Procertone tu iſtęc dicis? H. mater virginis
In medio eſt ipſa virgo, res ipſa, hic Geta.
Præterea, vt captus eſt ſeruulorum, non malus,
Neq; iners, alit illas ſolus omnem familiam
Suſtentat hunc aduce vinci. quęre rem.
C. Immo Hercle extorque, niſi ita factum eſt Demea.
Poſtremo non negat coram ipſo cedo.

¶IGNOTVM ē ab ignoſciſ ignoſcebaſ verbo impſonali indultū ē: ſi liceat ita dici, cū potius idulgeo futura reſpiciat: nō p̄terita ignotū ē igiſ ei. ſ. Aeſc. ppea q̄a ſic orabat. tacitū ē a taceſ tacebaſ. i. nihil ē reuelatū: ſilētiū ſeruatū eſt. creditū ē ei. ſ. hoc ē ɔſiſum ē ei. Vir. O Formoſe puer nimiū ne crede colori. i. cōfide. vel creditū ē ei. i. fides eſt hita ſuis pollicitis. virgo fcā eſt grauida ex eo compreſſu. i. ex ea cōpreſſiōe uirginis. hic mēſis ē decim⁹ ex quo Aeſch. cōpreſſit eā: & iā ipſa peurit & puerpio laborat. Ille vir bonus p irōiā: qui dēret eē cū nō ſit. ſ. Aeſ. parat. i. acqſiuit & ſuperindu xit nobis. i. ad nīm dolorē & dedec⁹ Pſaltr ā illā puellā, quā abduxit a lenone, ſi Dis pl3: ad iuidiam. i. maleuolētiā ɔciliā: tā hoc iter poſuit. q. d. id ſecit Deos offendēdo. p quos iurauit ſe ducturū nīam filiā domū, ut dcm̄ ē parat inq̄ nobis Pſaltriā. q cū. i. cū q̄, abſtrās, ē q̄ fęmīnini gnis. uiuat. i. vitā agat. & deſerat. i. deſertā reddat illā filiā Simuli amici nīſ: quā cōpreſſit. De. p certō. i. p certone, hoc ē vtrū dicis iſtæc facinora Aeſ. p certo. i. p uero & explorato, ſeu p re certa & explorata. He. mr virginis. ſ. Soſtrata. eſt i medio. i. pſto ē, & in apto teſtificatura de hac re. & bñ dixit i medio, q̄ſi retineri mr nō potuerit: qn pdiret i mediū, hoc ē i. lucē ſiue i aptū & crimē Aeſ. pmulgaret ſeu pderet. Deīde ſuadit virgo ipſa. Virgomet ſtuprata & grauida ē inq̄. i medio. i. in luce, & q̄ſi nō deliteſcens: nec abſcōſa, ſed facili iuētu cū teſtimōio opus erit. & iō ē i medio ſignāt ē i pmptu: ē pſto res ipſa. i. ipm crimē, ſeu pōdus uteri exactis ad pariēdū mēſibus. ē inq̄ i medio. i. in pmptu, ē in apto, ē pſto. qd enī ē in medio loci alicuius: nō eſt abſconſum. ut i corona hoium ſedētiū, q ſtat i medio circi i multū ē in luce & in pmptu. Inde vētū eſt: ut dicamus pdire i mediū, tollere aliquē de medio: qd poſterius ſignāt remouere aliquē de hac luce interficiēdo eū. Præterea. i. p̄ter ea, q̄ dicta ſunt. hic Geta pñs nō malus. i. bonus & fidelis. nō iners. i. nō ſine arte, imo ſolers & induſtrius, ut. i. q̄tū. captus. i. capacitas ſeruulorū eſt: & declinaſ hic captus tus tui: hoc eſt q̄tū ſerui hēe pñt capacitatē bonitatis & artis: vel q̄tū ſe hēt cōditio ſeruorū: ſeu ſm qp ſerui pñt ac ſolēt eē boni, fideles ac ſolertes. Hic ergo Geta tales, ut dictū ē: inq̄ in medio ut teſtificeſ de hac re ſi ſit opus qp ſit bonū & ſolers liq̄do conſtat hac re: qp ipſe alit, i. nutrit illas mrēm & filiā q̄rendo uictū vñ hę uiuāt. Ipſe ſolus ſuſtētat. i. fouet, & pbarbare dici ſolet, itertenet oēm familiā. i. totā domū, ſeu totā rē domeſticā & familiarē O Demea. abduce p abduc. i. rape tecū: ēt ſi nolit: hūc Getā in aliquē locū ubi tu poſſis ēt p tormēta extorq̄re ueritatē. vinci. i. liga a vīclo vincis. Eſt enim ſcda iperatiui pſona. q̄re. i. pete p q̄ōnes, q̄s ut in iure hētur titulo de q̄ōnibus ſæpe comitant tormēta: & iō q̄re rē. i. inq̄re veritatē ab eo ēt p tormēta. Ge. Immo. i. ſed hercle extorq̄, parcius dixit qd iuuebaſ p uerbū q̄re, i. torquendo me elice veritatē. Nā torq̄mus hoiem: extorq̄mus veritatē, niſi ita factū, eſt, ut ipſe dicit Hegio me relatu. Poſtremo. i. deniq;. ipſe Aeſchinus nō negabit. cedo. i. dic, hoc facinus corā ipſo Aeſchino. & videbis eū non negaturum.

¶PROPterea ignotū ē ei. i. cōdonatu & tacitū. i. celatū. & creditū pmiſſioni eius. Propterea uirgo ex eo &c. & cū oia iſta nobis feciſſet. Ecce ille bo. uir iro. Si Dis placet. ſed Dis nunq̄ placebit: qp, illā Pſaltriā ppetuo hēat. Quia nos eū p cām nobis aegremus: q cū. i. cū q uiuat. Illā aliā. i. nīam deſeruit. Mater virginis eſt i me. i palam, q̄ parata eſt hoc pbare. & ipſa res: q̄a peperit. Pręterea iſte Geta non in aliis ſicut eſt captus. i. poſſibilitas ſeruulorū. ſ. inq̄tū ſerui

CVI
Igno/
ſcere
Indul/
gere
Credeſ
Vir.

Pr odiſ
i m ediū
& d eme
dio tol
lere
Cape⁹

Torq̄
re & ex
torq̄re

SER.

maritiam poſſunt deuitare. Captus eſt hic ſubſtantiuū, & accipitur pro capacitate, & eſt quartæ declinationis. Hunc talem abduce tecum: euinci, i. liga eum: ut fateatur verita/tē: nō ſolum me vinci: ſed ēt extorque tormentis: niſi ita ſit. Poſtremo ipſe Aeſchi. non negabit coram me tantūmodo. Cedo. i. da me coram ipſo. i. in præſentia eius.

GVI. ¶ DE. Pudet me. ſ. i. pudore afficior ob tā indignū & tur pe factū. neſcio qd agā. i. agere debeā, nec ſcio qd rūdeā. i. debeā rūdere huic Hegioni. Ge. Pāphila filia Soſtratæ par turiens clamat intus. Miſerā me differor &c. Hic Hegio oñ dit Demeę ſe defenſurū ēt ad mortē vſq; cognati ſui defun cti filiā: ſeq; nō cōmiſſurū, ut ita res eiuſmodi auferat. ſed acturū in iudicio vt, quod æquū ē: afficiat.

DON. ¶ PVDET.) Auerſus hoc dicit, & pturbatus Demea. Maioris erit pōderis Pudet dictum, ſi Me nec addas nec ſubaudias. ¶ Differor dolo ribus.) Diuellor, diſcrutior dilaceror. Et pprie hoc ge/nus q̄relæ conuenit partu/rienti, & cui viſcera diſten/duntur. & ei q̄ inexpertū do lorē nunc primum ſentiat.

Diffe/ror do/loribus

¶ Iuno Lucina, fer opē. Bo/na pcuratio poetæ: vt & uox parturiētis, p teſtimo/nio ſuccedat ad inflāmādū Demeā. Et nota puellarū: q̄ in comœdiis honeſtæ ſunt & ex amore ducuntur, aut nullā in ſcena eſſe, aut rariſ ſimā vocem. ¶ Fer opē. Par/tui. ¶ Serua me obſecro.)

D. Pudet: nec quid agam, neq; quid huic reſpondeam
Scio. PAMPH. miſeram me differor doloribus.
Iuno Lucina fer opem: ſerua me obſecro. H. hem,
Nū nā illa queſo parturit? G. certe Hegio. H. hem,
Illæc fidem nunc veſtram implorat Demea.
Quod vos ius cogit, id voluntate impetret.
Hæc primum vt fiant, deos quæſo vt vobis decet.
Sin aliter animus veſter eſt, ego Demea
Summa vi hanc defendam, atq; illum mortuum.
Cognatus mihi erat vna a pueris paruoli
Sumus educati vna ſemper militiæ & domi
Fuimus paupertatem vna pertulimus grauem.
Quaproter nitar, faciam, experiar denique
Animā relinquā potius, q̄ * illas deſeram. *alias*. *illam*
Quid mihi reſpondes? D. fratrem cōueniam Hegio.
Is quod mihi de hac re dederit cōſilium, id ſequar.

Miſerā me iteriectio dolētis. Fūgitur hoc dcō vice interiectionis hoc eſt dico me miſerā ſeu fateor, aut aliqd tale. diffe ror. i. diuellor: diſcrutior, dilāior. doloribꝰ. i. pp dolo res ptus, O Iuno Luci. i. lu cē pbens natis: q̄a pbes ptu riētibus fer opē. i. auxiliū p tui, ſiue naſcētis: ut ſaluꝰ ſit. obſecro ſerua me pturiētē: ut euadā ex hoc puerperio ſalua. He. Nūnā. i. nūqd. nā eni eſt adiectio ſyllabę. q̄ſo nunqd illa pturit. Ge. o He gio certe. i. vere pturit. i. in puerpio laborat. Parturire eni ē ptū deſiderare. He. Hē: iteriectio cōpatiētis, o De.

Parturientē. Duas eni res poſcit hæc precatio, & naſcentis & parturiētis ſalutē. ¶ Num nā illa q̄ſo parturit?) Illa. ſ. de q̄ ſermo eſt: qd eni opus fuerat noie? ¶ Illæc fidē nūc veſtram implorat.) Hæc oratoria πλάσις ē. nō eni vere rogat: ſed videt hoc facere. Et implorare, eſt in malis poſitos cum plo ratu aliquē rogare. ¶ Quod uos ius cogit: id volūtate im/petret.) Artificioſe, ne totū ſimlr agendo, diffidere cauſæ videat. ius igit, legū intelligit. ¶ Deos q̄ſo: ut vobis decet. Hoc eſt nō volūtate aduerſariū fore. ¶ Vt vobis decet.) παρελκτικῶς dixit: nō ut puellæ utile eſt, ſed: ut vobis decet. ¶ Vobis decet. Græce dixit. ὑμῖν πρέπει. & deeſt facere. ¶ Sin aliter animus veſter eſt.) Offm amici exequit in red/dēda cā: cur aduerſarius futurus ſit. ¶ Ego Demea ſumma ui defendā hāc. Nō dixit id qd eſt: uos vlciſar: ſed: hāc de/fendā. ¶ Atq; illū mortuū.) Idonea cauſa ē: aduerſus viuos querimoniā faciendi, pro mortuo. ſ. qua in re: & de officio ſuo locutus eſt, & exaggerauit culpā in Aeſchinū: qui vide bat in uno & eodē facinore uiuos mortuoſq; læſiſſe. ¶ Co gnatus mihi erat.) Cauſſa expoſitariam agit Hegio de per ſona ſua: utrū recte facit: ut quam perſonā inducit * oſtendat habiturus. Cum amicitiarū duo genera ſint, unū neceſſarium, ideſt propinquitas ſanguinis: alterū volunta/rium: quo nobis ēt alieniſſimi cōiungunt, Mitionem dicit ac Demeā, & uiuos: & voluntarios tantū ſibi amicos eſſe, Simulum vero: & mortuū, & nō ſolum volūtate, ſed neceſ ſitate amicū fuiſſe coniunctum. In qua re & illi non deerit, & his purgatur. ¶ Sed, & Cognatus mihi erat, vultu adiu/uat: quia nō a cōiunctione incœptiua ſumpſit exordium. ¶ Cognatus mihi erat. Officia multa cōtra officium vnum Demeæ amicitiæ ac Mitionis. ¶ Paupertatem una pertu/limus graue.) ἐπιφορά eſt. quia magis coniungit malo/rum conſortium, q̄ bonorum. ¶ Nitar: faciam, experiar.) Sic dicit, ne dicat Vindicabo: qd vult magis ſignificatum eſſe: q̄ dictum. Et ne ei diceret, nihil poteris, quod ad incipien/dū ſufficit, dixit: Experiar. ¶ Animā reliquā potius. Mode ſta cōminatio: prius qd ſibi poſſit euenire dixit: q̄ qd paſſu rus ſit Aeſchinus. ¶ Fratrem conueniā Hegio.) Vultu ſe p nunciandū hoc qd addidit. Hegio. q. d. In manu fratris eſt conſtitutū: non mea. ¶ Quid mihi reſpondes?) Reſpōdere pprie dr cū lis intenditur. Reſpondere enim eſt priorem al loqui: quaſi reſpōdere verba fundere, vt: Funditq; has ore querelas. ¶ Reſpondere. Poſteriore loco dicere.

Implo/rare
Ius
Decet vobis

illæc. i. illa hęc. i. illa ipſa. nūc iplorat. i. cōplarat: rogat: po/ſcit nſam fidē. i. nſm auxiliū Nā fides interdū capit p ope ſeu auxilio vt in eo dcō: Dii. vſam fidē. Implorare ē aliquē in malis poſitū cū ploratu rogare. Deinde rogat Hegio: ut res. i. connubiū fiat ſine coactione. Ipſa Pāphila impetret. i. aſſequat. volūtate vſa. i. bono aio vſo, & cū bñuolētia vſa. id. ſ. cōiugiū cū Aeſc. qd cōiugiū ius. i. æquitas legū. ſ. cogit uos, ut ſ. aſſequat: uel cogit uos facere vel cōplere p timum . i. in primis. q̄ſo. i. rogo Deos, vt hæc q̄ peto fiant. ut. i. quē admodū. id ſup. ſ. ut hæc fiant. decet vos. i. ē vobis honeſtū. alii hñt vobis: & tūc eſt antiq̄ dcm̄. qd tñ frequens eſt apud comicos, & pcipue apud Plau. qd Do. dicit eē grçce dcm̄. Sin. i. ſed ſi. aius vſ ē aliter. i. ſi aliter vultis. ſ. vt hæc nō fiāt o De. ego Hegio defendā hāc puellā ſumma ui: i. ſūma ope ſumma potētia: & viribus oibus, & defendā illū cognatū meū ſimul mortuū. i. q mortuꝰ ē. & bñ. nā liberis parentes defuncti videnꝰ uiuere ac defendi: cū liberi defendunt. ipſe mortuus erat mihi cognatus. i. gētilis meus dt cognatione mea. nos puuli. i. cū eēmus adhuc puuli. educti ſumus. i. nu/triti ſumus. vna. i. ſiſ. a pueris vice aduerbii ponit. quo care mus. i. ab ineūte ætate: ab incunabulis ipſis, a teneris annis a teneris (vt græci dicūt) vnguiculis, a primis tpibus æta/tis. Alii hñt a pueris paruulis: ſed in idē redit. Fuimꝰ. i. ver ſati ſumus. ſp vna. i. ſimul. militiæ. i. belli tpe. & ponit i gtō aduerbialr. & domi. i. pacis tpe: q ē gtūs aduerbialr ponit. ptulimus. i. paſſi ſumus. pauptatē grauē. i. moleſtā: & graua tē nos. una. i. ſimul. quapp. i. pp q̄s res. nitar. i. moliar: cona bor. nec ſolū conabor: ſed re ipſa faciā. ſed qd faciā vult in/telligi: ſe vlturū eſſe in iudicio illā iniuriā. expiar. i. agā, p ſe q̄r ius puellæ in iudicio. ſępe eni iuenire fas ē expiri p age/re in iudicio. denique ad extremū potius reliquā aiam. i. mo riar. & eſt (qd dici ſolet) moriar in pœna: uel in pſecutione potius, q̄ deſerā illā puellā Demea. qd rūdes mihi. i. qd ſecū do: ſeu poſteriore loco dices. Rūdere pprie dr cū lis itēdit eſt eni rūdere priorē alloq: q̄ſi rūdere ſit verba fundere. ut Funditq; has ore q̄relas. Rūdere eſt poſteriore loco dicere. hęc Do. De. o Hegio cōueniā. i. alloquar fratrē. ſ. Mitionē. ego ſequar. i. tenebo: & imitabor id cōſiliū. quod, cōſiliū is frater dederit mihi de hac re. i. de hoc negocio.

Enti
Facere
Expiri
Rūdeſ

SER. ¶ ME miſerā: vox pītis. illęc. i. Pā. nūc. i. i hoc ipſo damo rē. ipo. n. ſi. & id qd ex iuſ dētis face ſ faciatis ex voluntate . ſ. vt illa ipetret a vobis ne deſeraꝰ a filio ſuo. Mor. i. Simulū.

¶ Sed

DON. ℂSED Demea hoc tu facito.) [illegible] ſupra habitæ comminationis. ℉Quã vos facillime agitis.) Vt & ſupra, facilẽ victum paret. Et vide ꝗ oratorie laudes ſumpſerit argumẽta ſuadẽdi. ℉Aequo animo æqua noſcere oportet.) Bene dixit, æquo animo, quia potẽtiori & fortiori cõtra naturam eſt æquitas. ℉Redito.) Proſequebatur eum, quemadmodum apparet ex ṽbis. ℉Decet te facere. Solicita obſequela Hegionis, vltima in loquẽdo oſtendit ipo tentiorem perſonam contra Aeſchinum, quo magis gaudium creſcit comœdiæ, qñ tali ac tanto: pauperior puella, ſed tamẽ cupidita: iũgetur. ℉Non me indicete. Q uia dixerat: Ipſe ſentiet poſterius. Et beri, ideſt iudicari. haberi bonos, ideſt nemini iniuriã faciẽtes. De. reditto. ideſt reuertitor: noli perſequi in itinere iter, ptosquo te cõferebas ad Mitionem & Aeſchinum: omnia quæ æquum eſt fieri fient. Hẽ. te decet: ideſt tibi ẽ honeſtũ facere: ut omnia fiant: quæ æqua ſunt. Conuerti ſermonem ad ſeruum, Geta, duc me ad Soſtratam. De. hæc flagitia nõ fiũt ab Aeſchino me indicente, hoc eſt me iubente, aut conſentiente. Indicere proprie dicitur de bellis: quaſi bellũ denũciare. vtinam ideſt qḋ dicũt: placeat Deo, & habet vim deſperãdi, ꝙ hoc negociũ ſeu flagitium de violatione virginis ſit defunctũ, ideſt finitũ, vltimũ. poſt quod non ſit aliud ita vt Aeſchi, non vlterius Perhiberi Incidet

H.	Sed Demea hoc tu facito tecum animo cogites.
	Quam vos facillime agitis: ꝗ eſtis maxume
	Potentes: dites fortunati, nobiles:
	Tam maxume vos æquo animo æqua noſcere
	Oportet, ſi uos vultis perhiberi probos.
D.	Redito: fient, quę fieri æquum eſt: omnia.
H.	Decet te facere: Geta duc me intro ad Soſtratam.
D.	Non me indicente hęc fiunt: vtinam hoc ſit modo,
	Defunctum. verum nimia illęc licentia
	Profecto euadet in aliquod magnum malum.
	I bo: ac requiram fratrem, ut in eum hæc euomam.

Vtinã Defunctum — nimis dura cõpoſitio eſt: ſed, apta iraſcẽti. ℉Vtinam hoc ſit modo defunctum.) Vtinam, deſperandi vim habet. ℉Hoc, ideſt negocium, ideſt raptus virginis. Defunctum: finitum: ideſt vt non peiora committat. ℉Defectum. Finitum, id eſt ne vlterius peccet Aeſchinus. ℉Nimia illæc licentia.) Euadet Q uam illi dat Mitio. ℉Profecto euadet.) Per ardua & ꝑrupta veniet. ℉Hæc euomam.) Non effundam, ſed euomã, Euomere utpote quæ me ægrum faciunt, quibus releuabo: cum languor ille egeſtus ſit. nam euomã, hoc tranſlatione ſignificat.

GVI. ℂHE, Sed o Demea facito hoc quod ſequit̃, videlicet vt cogites tecum animo tuo hoc quod ſequitur. ſ. ꝙ ꝗ. i. quantum. vos agitis, ideſt viuitis (nam agere utinam viuere eſt) Agere quod facilime: ideſt ſine magno labore: quia eſt vobis abunde unde viuatis. & ꝗ, ideſt quantum, eſtis maxime: ideſt valde potẽtes. & dites: ideſt diuites. & fortunati: ideſt felices: ac fortunis affluẽtes, vobiſq; fortuna riſit. & ꝗ maxiẽ eſtis nobiles tam. i. tantum. maxime oportet vos noſcere, ideſt intelligere. æqua ideſt eas, quæ ſunt iuſta & ſm æquitatem. æquo animo. ideſt prompta volũtate. ſi vultis vos perhiberi … peccet: ſeu peiora cõmittat. verum, ideſt ſed. hæc nimia licentia, quæ datur illi a Mitione, profecto: ideſt certe. euadet. ideſt quaſi per abrupta & ardua veniet in aliqḋ magnũ malum ibo, ideſt pergam vlterius. & exquiram: ideſt diligẽter inquiram fratrem Mitionẽ. vt euomam, ideſt effũdã eiiciam hæc flagitia in eum, ideſt contra eum, vt pote quæ me ægrum faciunt. quibus me leuabo. cum languor iſte eiectus erit. Nam euomã dicit per tranſlation: certo certius eſt. Euadet Exgreſ

SER. ℂSED Demea: quaſi dicat ne expectes fratrem, ſed etiam tu prẹuide in animo tuo quantum facillime vos agitis omnia: quæ uultis in hac ciuitate, & per quid agant ſupponit ſcilicet quantum uos eſtis potẽtes & cætera: Tam maxime vos oportet illud ignoſcere, quod æquum eſt, ſi uos in eadem probitate manere vultis. Redito, ſcilicet domum. decet, hoc dicit ad Demeam. poſtea conuertit ſe ad Getã. Non me indicente: ſcilicet quia non indixi, ideſt præcepi vt fierent. Defunctum: ideſt euacuatum & impetratum hoc malum aliquantulum tolerabile eſt, ſed iſta licet quam mei permittit mi, & cætera.

ACTVS TERTII, SCENA QVINTA.

HEGIO.

DON. BOno anio fac ſis Soſ). Hi ſex verſus in quibuſdam non feruntur. In hac ſcena vere iam locutæ Soſtratę Hegio rñdere. Põt tñ & ipſe incipe, tãꝗ qui, & rem nouerit, & mœrore eius moueat. ℉Bono animo fac ſis So. Meminiſſe debem⁹: ꝙ dixit: duc me intro ad Soſtratã. & quia hoc Intro. in proſcenio eſt * nõ poſt ſcenã. nam aliud ſignificat: Eamus intro: vbi d[illegible] deſpondebitur, intus trãſiget ſi qḋ eſt qḋ reſtet. illud. n. iterũs agitur extra omne proſceniũ. ℉Fac ſis So. Sis. honorifice additur verbo, ne qḋ imperatiuo mõ pronũciatur, ſuperbum ſit. Deductũ eſt aũt a ſenatu cõſulti formula, ubi. n. aliquid ſenatus conſulibus iniungit: addit: ſi eis videlꝫ. ℉Et iſtã qḋ potes.) Quia vox ipſa triſtis: & ci ea triſtẽ filia, Q uod potes dixit. ℉Fac cõſulere. Duas res dixit: quas & ordine locutus eſt: Et tu bonum habe animũ, inquit, & filiã fac hſe. ℉Ego Mitionem.) Q ua Demeã iam uidit. ℉Si eſt facturus officiũ.) Hoc dicendo, promittit eũ eſſe facturũ, nã facile eſt vnũquẽq; ſuo officio fungi. ℉Vt quid agam: quãprimũ ſciam.) Mature: neq; comminatur: neq; ſegnem oſtendit ſe fore.

Sis

BONO animo fac ſis Soſtrata: & iſtã, ꝙ potes: *Senarii*
Fac conſolere: ego Mitionem, ſi apud forum eſt:
Conueniam: atq; ut res geſta eſt, narrabo ordine.
Si eſt: facturus ut ſit officium ſuum
Faciat: ſin aliter de hac re eſt eius ſententia,
Reſpondeat mihi: ut quid agam quamprimum ſciam.

GVI. BOno animo, loquitur Hegio. o Soſtrata fac ſis bono anio, ideſt da operam tu habeas bonũ animũ. & fac ꝙ ſupple conſolare: ideſt conſoleris iſtam filiam tuam. quod. ſ. conſolari eã potes facere. hoc autem dicit Hegio poſtea quã peruenit ad Soſtratam. Ego conueniam, ideſt alloquar Mitionem ſi eſt apud forum: an venale, an cauſarum incertum eſt, atq; narrabo: ideſt recitabo. ordine: ideſt per ordinem. vt, ideſt quomodo. res geſta eſt, ideſt totum negocium proceſſit. Si ipſe Mitio eſt facturus. ideſt facere velit, ut, ideſt ꝙ officium ſuum ſit: ideſt debitum ſuum conſtet, appareat, extet. faciat id ſup. quod petam, ſin, ideſt ſed ſnia eius Mitionis eſt aliter de hac re, ita vt non velit parere petitis. reſpondeat mihi. i. det mihi reſponſum vt ſciam, quãprimũ. i. citiſſime, mature. quid agam. i. quid agere debeã. ſi mis etiam. ſubiunge quãprimum verbo agam.

BOno animo: Hegio loquens cum ſoſtrata deliberat ſe iturum ad Mitionẽ, & eſt quaſi quędam adeptatio ſequẽtis actus. ut ſciam quid agam. ſ. an oportet me inire cauſam, an pacifice agere velit.

DON.

A In'patrē hinc abiſſe rus?) Hic oſtenditur timiditas
boni adoleſcentuli, & verti ✻ ſe ad peccā
dū ex delectū conſcientia, & reuerentia parenti appa
ret, cem mos verorū patrū circa filios : Syro Demeam de
ſcribente. ¶ A in'patrē hinc abiſſe rus? Cōpendio oſtenditur
qd ſit iā locuturus Syrus. ¶ Nūc aūt maxīe aliqd opis face//
re credo.) Vide q̄ſi
ſolœciſmum verborū Sy/
ri eſſe, de ope loq, ſic
eni dicit & Demeæ,
ſed illud, falſo, hoc,
ſerio. ¶ Vtinam qui.
Apud villā ſit: ſubau
diēdū & diſtinguēdū
añ q̄ iferat qd ſeqtur
¶ Q d' cū ſalute eius
fiat, Hoc nō ē odiſſe
pſem ; ſed tm̄ timere
ex ꝓprio delicto: ſer
uat. n. i eo & amor fi
lii, & amatoris affe/
ctus. ¶ Vt triduo h.
p.) Quantū ſufficiat
amatori. eteni ñ op⁹
erat ꝑpetuo dicē: ſi
triduū dixiſſet. ¶ Et
iſt. ſi q. po. ē re.) De/
eſt: addi, nā ſi mortē
ſignaret, ñ ꝯueniret
adoleſcētem, ita dice
re. vt enim plus tpis optaſſe lāgueri. ¶ Nā hūc d. mi. ni. cu.)
Moriat. ſ. & hoc verſus ad ſeruū dēt dicere, ne idecorū ado
leſcētis pſonæ ſit hæc ita dixiſſe: q̄uis eiuſmodi adoleſcētes
inducāt comici: vt Neuius i Tribaſelo, Deos, quæſo, vt adi
māt & patrē & matrem meos. ¶ Miſere nimis cupio Nimis
abūdat, more comicoꝝ ; q hoc dicto aſſeuerationē incul ca
bāt ¶ Cupio. vt cœpi, ꝑpetuū in lætitia degere.) Qui & ſu
pra dixit. Ita q̄ſo, qñ hoc bñ ſucceſſit ; hilarē hunc ſeruamus
diē. ¶ Et illud rus nulla alia cā tā male od.) Mire oñdit oia
ex delictus in paruum verti: adeo vt miſerā putet adoleſcēs
ſuburbanā villam, qua re cæteri delectantur. Illud ergo tā
quā cū deteſtatione dixit. & Male & Nimis vt Miſere. nā
nimiū: & malū: miſerū q̄ eſt ſecundū illam ſententiā: Neqd
nimis. ¶ Quod ſi abeſſet longius.) A mori magis: q̄ rei: cō
ſulit adoleſcēs. ¶ Iā huc recurret.) Mire de ſene: recurret di
xit: vt eius iſtātiā demōſtraret. ¶ Nihil ne in mēte eſt?) Sic
hoc accipiēdū eſt: vt adoleſcēti libero malitiā putemus, nō
ſapientiam deeſſe, adeo in hac re, magiſter eſt ſeruus. ¶ Tan
to nequior.) Sic hoc dictum eſt: vt ecōtrario dicimus, tanto
melior. ¶ Nunquā quicquā.) παρέλκον, pro nunquā. i. non.

ACTVS QVARTI. SCENA PRIMA.

Iambici quadrati acatalectici, uno aut altero trochaico catalect. mixto Dimeter unus Iambicus.

CTESIPHO, SYRVS.

S. A In'patrē hinc abiſſe rus? S. iam dudū. C. dic, ſo
des. S. apud villam eſt.
Nūc eū maxume opis aliqd facer̄ credo. C. vtiāq̄ dē
Quod cum ſalute eius fiat, ita ſe de fatigarit velī,
Vt triduo hoc perpetuo prorſus e lecto nequeat ſurgere.
C. Ita fiat, & iſtoc ſi quid potis eſt rectius. C. ita nā hunc diem
Miſere nimis cupio, Vt cœpi ꝑpetuum in lætitia degere.
Et illud rus nulla alia cauſa tam male odi, niſi quia
Prope eſt: q̄ ſi abeſſet longius,
Prius nox oppreſſiſſet illic, q̄ huc reuerti poſſet iterum.
Nunc vbi me illic non videbit, iam huc recurret ſat ſcio.
Rogabit me, vbi fuerim. quem ego hodie toto nō vidi die.
Quid dicā? S. nihilne ī mēte? C. nūq̄ qdq̄. S. tāto nequior.

Nūquā
qcquam
C VI.

A In patrē &c. Hic adoleſcētis reuerētia i patrē oñdit
timētis ne factū ſuū a pře Demea dep̄hēdat: & tād̄
in irā pater exeat atq̄ prorūpat. Ct. o Sce. a. n. i. di
cis ne. patrē. ſ. Demeā. abiiſſe. i. diſceſſiſſe. hinc. i. ex hoc lo/
co. rus. i. in agrum, in villam, ad opus. Sy. iādudū. i. multo
añ tūc abiit rus. q. d. eſt lōgū tps ex quo abiit. Ct. dic ſodes
. i. ſi audes. q. d. dic affirmatiue: & pro certo: abierit nec ne.
Sy. ipſe př ē apud villā. i. apud domū agreſtē. q. d. iam rurī ē
& in p̄dio. aūt. i. ſed. nūc credo eū maxime facere aliqd opis
. i. puto eū nūc maxime aliqd opari. Cteſi. qdē. i. certe vtinā
ſit ſup. apud villā: ita vult Dona. Deinde ſubiūge. velī ſup.
patrē ita defatigari. i. delaſſari. qd' tñ. ſ. defatigari fiat cum
ſalute eius. i. ita tñ. vt nō moriat ex illa defatigatione. Alii
habēt defatigarit. i. uelim q̄ pater defatigarit ſe operando:
qd' tñ fiat cū ſalute ſua ita. vt inde. i. ex languore illo mors
nō ſit ſecura. vt ꝓrſus. i. oino, neq̄at. i. nō poſſit. ſurgere e. i.
ex lecto. hoc triduo ꝑpetuo. i. ꝑ hoc triduū ſeq̄ns ꝑpetuū
. i. ꝯtinuū. ita vt his tribus diebus ſequētibus ꝯtinuis e cubi/
li neq̄at exurgere, Sy, ita fiat, i. ita afficiat ut optas, & optā

tis ē hoc dictū. Et ſi qd. i. ſi aliqd. rectius. i. aptius, cōmodius
tibi. iſtuc. i. iſto triduo, puta quatriduū aut ēt plus pis. po//
tis eſt. i. pōt, ſeu potēs ē addi ſup. dicit, Dona. fiat inquā vel
addat. vbi potis cupiendū ſimplr̄ pro pōt. alioqn pote eſt
foret dicēdū, cū p̄cedat ſubſtātiuū neutrū, niſi ponat genus
pro genere: ſic ꝗ ſunt: eſtis eiuſmodi ē, Triſte lupus ſtabu//
lis: āſer fœta. Cteſi.
ita. i. eo mō. fiat inq̄
vt optas. nam cupio
nimis mire. i. nimis
vehementer, aut ni//
mis ifeliciter: & i mi
ſeriā meā, degere. i.
uiuer; ſeu agere, trā
ſigere, aut traducer;
hūc diē i lætitia. vt. i.
quēadmodū cœpi. i.
icepi. & nulla alia cā
. i. ꝑ nullā alia cām.
odi. i. odio ꝑſequor.
tā male. i. tam valde
tā vehemēter, illud
rus. i. illā villā ſubur/
banā niſi qa illd rus
eſt ꝓpe vrbē. i. huc tñ
ꝓpe [illegible]rbiū, ſed
addito caſu ē ꝓpoſi
tio. qd: p̄ ſ3. vel quod
rus ſi abeſſet. i. ſmo/
tū eēt: lōgius. prius
nox opp̄ſſiſſet. i. qd' dici ſolet, cepiſſet eū illic. ſ. ruri q̄ poſ//
ſet reuerti iterum. i. denuo. huc in urbem ad me quærēdum.
Nunc non ſignificat ibi tempus. ſed oſtendit conuerſionem
ab alio dicto ad aliud. ubi. i. quādo. ille pater non uidebit
me illic. i. ruri. iā. i. tunc. recurret. i. celeriter redibit huc ſat
. i. ſatis ſcio. hoc eſt pro certo ſcio ; & non ambigo, quin ſit
recurſurus. rogabit. i. interrogabit me vbi fuerim: quem pa
trem ego non vidi hodie. toto die. i. die interogo, & cōtra.
qui pater hodie non uidit me. quid dicam. i. quid reſponde
bo Sy. ne. i. utrum. nihil eſt in mente hoc eſt nihil reſponſio
nis reſidet in mente tua? Ct. nunquam. i. non quicquam eſt
in mente ; vel ſit parelcon ut uult Dona. Sy. es tanto neqor
. i. deterior. quanto. ſ. minus habes ſcientiæ & cautelæ quā
tibi poſſis cauere. tanto es nequior, ideſt tanto minoris mo
menti. quanto minus habes cautionis

SER.

A In pa. Incipit quartus actus de ſedatione & mitiga
tione rei Aeſchini. nec hoc nos lędat: q̄ actus iſte mi
tigatio vocatur: cum in vltimo actu ſoleant mitiga
tiones tractari, quia iſta non eſt principalis mitigatio co//
mœdię. Cum. n. comœdia principaliter de perſonis duri &
mollis agat, diuitiæ & mollicei contemperatio eſt miti/
gatio principalis, quę ideo in ultimo actu tractabitur, ſed
iſta eſt quaſi quædam alia pars comœdiæ. In hac mitiga/
tione inducitur cōuenietes pſonæ. ſ. Hegio: qd oret. & Mi
tio, qui oratis aquieſcat: cuius deprecatio eſt, ut Aeſchi. du
cat ciuē uitiatam. ſed quia erat durus & importunus ; ſi in/
tereſſet huic mitig[illegible] rem pertubaret, ideo prius
remouendus erat, [illegible] conuenientibus perſonis pacifice: &
nullo repugnante res argeretur, & iſta remotio pręmiſſa ē,
ad quem remouendum inducuntur cōuenientes perſonæ. i.
Syrus: & Cteſipho: qui inſtiget Sy, vt patrem remoueat.
Syrus qui occaſionē remouēdi inueniat. & ab hac inſtiga//
tione incipit, A in pa. &c. Dic ſodes eſt verū q̄ abiit? vtinam
quod quidē fiat. cum ſal: e. q. d. nolo ut aliquod detrimentū
ei ꝯtingat. Ita de fa. ſe. ſab. &c. Ita fiat vt dicis & fiat rectiꝰ
iſtoc. ſ. q̄ aliquod grauis impedimentum ſibi accidit, ſi qd
eſt doris. i. poſſibiliter cogitare grauis. Poetis eſt nomen
pro aduerbio. Quid dicam excuſationis? nō. n. erat aſtutus
in metiendo: quia hæc eſt ſimplicitas adoleſcentis.

¶ Cliens

Cliens,amicus,hoſpes nemo eſt vobis? s.ſunt·quid poſtea?
S. Hiſce opa vt data ſit.C.q̄ nō data ſit?nō poteſt fieri. s.poteſt.
C. Interdiu·ſed ſi hic pernocto,cauſæ quid dicam Syre?
S. Vah,q̄ vellem etiam noctu amicis operam mos eſſet dari.
Quin tu otioſus·ego illius ſenſum pulchre calleo.
Cum feruit maxume tā placidū,q̄ ouē reddo. C.quo modo?
S. Laudarier te audit libenter·facito te apud illum Deum·
Virtutes narro, C.meas? s.tuas·hoī illico lachrume cadunt
Quaſi puero, gaudio.hem tibi autem. C. quid nam eſt? s.

LVPVS IN FABVLA.

C. Pater eſt? s.ipſus eſt. C.Syre quid agimus? s. fuge modo intro, ego videro.
C. Siquid rogabit,nuſquā tu me·audiſtine? s.potin' vt deſinas?

DON. ℭCLIENS,ami.ho.ne.eſt vo.)Vide magiſtrū ad negtiū, vt ſimplici adoleſcēti mētiēdi viā demōſtret,& honeſtum tē tet afferre argumētū ad mēdatiū,pp clītem,amicū,aut hoſpitem in vrbe ceſſare viſum.qd' tñ nec ſic intelligit rudis ac ruſticus adoleſcēs.ſ Cliens,ami.hoſ.ne.eſt vo.Mire ſic interrogauit,vt qui agreſtes inhumanoſq; reprehēdat,& inſociabiles alius,pp aſpitatem ruſtici ſenis. ſ Hiſce op. vt da.ſit.) A ſupio? ſubaudit̄ veniat i mētē.i.cogita dari potuiſſe.& data dicito. ſ Quæ nō da. ſit? Hic de facto q̄ſtio ē, in q̄ qdā diſputāt q̄.iam eē poſſibilia intelligi, qñ facta ſint. cum āt nō fiūt.nō mō nō fieri, ſed ne poſſibilia qdē eē dicēda,q loe⁹ [Greek] dr.ſ Pōt.) itē ſubauditur, fieri vt data ſit i vel vt credat data. ſ Interdiu.Bñ qa amatori maxie nocte op⁹ ē.ſ Vah,q̄ vel.ēt no.)Hoc vtriuſq; pſonę cōuenit.ſed melius a Syro,& facetius dr. & qdā totum Cteſiphoni aſſignāt abuſq; Interdiu.Et q̄ vellem,pprie dicimus in his,q̄ non videmus fieri.Bñ igit deficiente argumēto.cū aliud nō inueniret,in vota cōuerſus eſt.vñ vident magis hęc verba Cte.eſſe.ſ Calleo.)Callide ſcio.Cū fer.ma.) Tertia coniugatione dixit,vnde feruere dē correpta media ſyllaba. ſ Q.mo.)Meas?,qa timet eum quē ille cōtēnit. ſ Laudarier te au.li.)Q.d de De. dr,in oēs parētes,dici puta. nā nemo tam aſper eſt pr,vt nō ſtatim miteſcat laudato filio.ſ Virtutes nar.)Nō dicit elegātē idolē,ſed virtutes.virtutes āt ſūt perfecti ſapientis vel diu alicuius. Et bñ cum ſtupore rūdet Meas?oſtendens q nullæ eſſent.ſ Meas? Tuas. Cum geſtu pnūciare debemus, vt intelligatur irriſio. ſ Quaſi puero,gaudio.Deeſt pr vt ſit,p gaudio.Lupus in fab. Silētii indictio eſt in hoc prouerbio: atq; eiuſmodi ſilentio vel in ipſo verbo, vt ipſa fabula conticeſcat. Quia lupū vidiſſe hoies dicimus,q repente obmutuerit:qd' fere iis euenit, quos prior viderit lupus:vt cū cogitatione in q̄ fuerint, etiā voce & verbis careant. Sic Theocri. [Greek]. Et Vir. Vox quoq; Mœrin iā fugit ipſa,lupi,Mœrin videre priores. Alii putant ex nutricum fabulis natū,pueros ludificātiū terrore lupi paulatī Capus venientis, vſq; ad limē cubiculi. Nā falſū eſt qd' dr interueniſſe lupū Neuianę fabulę altrītis Remi & Romuli,dū i theatro ageret.ſ Fuge mō itro.)Nō dixit. I, vel abi,vel vade:ſed,fuge,tāta celeritate opus eſt. ſ Si qd ro. nuſq̄ tu me.)Magna virtute Terē.rudē,ſimplicē.timidūq; īducit Cteſiphonē ab initio , vt is ſit q mox opprimeret cū meretrice accūbēs.interuētu pris,ob imprudētiā ac ruſticitatē ſuā.ſ Nuſquā tu me.Familiaris [Greek] & apta properati.q̄re, hæc oīa,preſſa voce cum celeritate pnūcianda ſunt.

Quam vellem

GVL. ℭ NEMO.i nullus eſt vobis(alii nobis)cliēs.i. cuius cā ſie defēdēda,& tutādæ ptes ſint. Nā cliēs ē q opa ptoni ſeu aduocati egēs eū ſeqtur: vt ſua ab eo cā defendat.in clientela: P. Vatinius ad Cic.P. Vatinius cliens ad te venit q p ſe cāz dicere vult. Nemo inq̄ ē vobis amic⁹.i.neceſſitudine iunct⁹. cui⁹ amicitię venia dāda eſt,& mos gerēd⁹.nemo vobis hoſpes.i.amicus extremus. Vñ hoſpitiū dr ius amicitię qd ē inter amicos externoſq; externa loca pagrātes ſolēt alii alios amice in hoſpitium recipe. Cte.ſunt clientes,amici,& hoſpites.quid poſtea.i.qd inde vis deducere ſi tales adſunt nobis Sy.dic pri rogāti te vbi nā fueris:vt.i.q.opa data ſit a te.i. q tu icubueris & itenderis(vt ita dicā)tota die hiſce.i.talibus amicis &c.Cte.nō pt fieri:vt ſup.opa veniat i mentē:q̄ opa nō ſit data:vel nō pt fieri:vt opa credat ſup.data:q̄ n fuerit data, Sy,pt fieri inq̄ vt credat data,quę data non fuerit. Cte. Fateor ſup.q pt opera credi data.q̄ data nō fuerit. Interdiu,i.de die:vt ita dicā.ſ Nā iterdū & diu p de die idē ſignificāt.Quidā tñ dñt interdiu ſignāre inter mediū diei tēps qd non impedit:qa aliud ſignificet vna cū illo.ſed ſi pnocto .i.ſi pmaneo hic tota nocte:neq; domū redeā. qd cāę.i.quā excuſationē dicā. Sy.vah:interiectio ridentis .i. deridentis. q̄.i.quantum vellem. q.d.multū i ēt vt mos eēt operā dari amicis. ēt noctu.i. tpe nocturno,nō ſolū iterdiu:& hoc ſmone ridet adoleſcētē nō malitioſū:3. qn.i.cur nō . ē otioſus .i.ſecurus:ſine cura.nā otiū capit p ſecuritate vel otioſ⁹ a metu.i.ſine timore.ego calleo.i. callide & optie cognoſco ſenſū illi⁹ pris tui. pulchre .i. optie noui mores ei⁹ qd dicūt cōditionē ſuā.vel pulchre noui eius aium,ſeu mētem.qn.i.qñ feruet: vel feruit. nā & feruo eſt & feruo is dicimus qñ ergo feruet maxie.i.maxie & vehementer excādeſcit, & ęſtuat ira:nec iniuria. Nā ira ē ebulitio ſanguinis circa cor.reddo.i.efficio illū prem . tā.i. tm placidū.i.trāqllum:q̄etum: placatū:mitē.q̄.i. q̄tū reddere ouē:vel videmus ouē placidam & mitē.Cte.qmo.i.q̄ rōne ita mitigaſteū admirat,Sy.pr audit libēter te laudari.facio te Deum apud illum prem.i.extollo te laudibus ad cęlū vſq; ac ſi laudarē Deum narro virtutes. Cte.admiratus, q cū nullæ eſſent virtutes in ſe.tñ narrent a Sy.dixit. Narras virtutes meas an vlterius,Sy.narro inq̄ tuas virtutes.illico .i.ſtatim.vt ſum in narratione tuaꝝ laudū,lachrymę cadūt hoi.i.pri tuo,q̄ſi.i.tanq̄ caderent puero.q facile prumpit in lachrymas:& cadūt illi nō p triſtitia:ſed gaudio.i. p nimia gaudii abundantia & hæc dicēs ſenſit venire Demeā:ſtatimq; prupit i hāc vocē. Hē:īteriectio dolētis de inopinato aduētu pris,āt,i,ſed. tibi Cte,tacēdū eſt ſup.aut deliteſcēdū: aut aliqd tale.eſt.n.eclypſis,vel apoſiopeſis. Cte. qdnā eſt.i.qd ē qd' vides:pp qd' ita cōmotus.Sy.Lup⁹ ē i fabula.i.tacēdū eſt hoc.n.puerbio ſilentiū iducit.nā hoies.q repente obmutuerīt lupū vidiſſe dicimus:ppea q fere eueniat his hoibus quos prior lupus viderit:ſeu anhelitu ſuo fœtido cōcuſſerit vt obmuteſcant & raucianc:ſeu rauci efficiant vſq; adeo vt clamare nequeāt:neq; lupū voce ſua abigere. Vir.i buc. Vox quoq; Mœri ipſa fugit:lupi Meri videre priores.Cte.ne.i. vtꝝ pater aduenit ſup.Sy.ipſus.i.ipſe pr adeſt inq̄,ſeu aduenit.Cte. Syre qd agimus.i.qd facimus vt huic periculo medeamur. Sy.mō.i.tmmō.fuge intro.i.i domū in q̄ ē recōdita puella.ego videro.i.expiar euētū:vel potí⁹ ego videro.i. pmitte mihi totū negociū:ſuſtinebo aduētū pris & iurgia:& eſt,qd' dici ſolet vulgo dimitte mihi facere.vel ēt eſt id qd dicūt inepte:reporta ſeu refer te mihi. Nā vbi dñt Refero me tibi:id dicimus eſſe dicendum:tu videris. ſic ēt vbi dñt Refer te mihi dicēdum eſt:ego ipſe videro. Cte.ſiqd.i.ſi aliquid rogabit.i.petet.de me.i. & eſt eclypſis familiaris feſtināti.ſiē & i eo qd ſeqtur.ſi rogabit aliqd:dic ſup.q nuſquāt id eſt in nullo loco vidiſti ſup.me:vel aliquid tale. Audiſtin .i.audiuiſti ne.id qd' tibi dixi Sy.potin.i.vtrū potis es:i ſeu potes efficere ſup.vel imparare tibi vt deſinas.i. deſiſtas:ceſſes loqui,& iculcare verba mihi ex paucis facile intelligēti.

Interdiu

SER. ℭ Interdiu.i.interi dū dies.ſi hic morarer poſſet pcedi hęc cā.vah verꝝ eſt qd dicis.otioſus.i.ne ſis ſolicitus:quia ego expediā.hē tibi au.ſ.caue:Lup⁹ ē i fabula. Metaphorice loquitur:qa ſicut lupus ex iprouiſo viſus ſolet auferre vocē cōfabulātibus qa facit hoies raucos:ſic Demea pſens illis aufert vocē.ſ.diſſipat colloquiū ſuū.Nuſquā tu me Dic te vidiſſe,

Cicero

Virg.

ACTVS QVARTI SCENA SECVNDA.

Trochaici quadrati catalectici, vnus Denarius, paucis Iambicis immixtis.

DEMEA, CLITIPHO, SYRVS.

D. NAE ego homo ſum infelix? primū fratrem nuſquā inueuio gentium.
Praeterea āt dum illum quaero, a villa mercenariū vidi: is filium negat eſſe ruri, nec quid agnam ſcio.
C. Syre. S. qd ais? C. me q̄rit? S. verum. C. pii. S. qn tu aio bono es.
D. Quid hoc (malum) infelicitatis? nequeo ſatis decernere:
Niſi me credo huic eſſe natum rei, ferundis miſeriis.
Primus ſentio mala noſtra: primus reſciſco omnia:
Primus porro obnuntio: aegre ſolus, ſi quid fit, fero.
S. Rideo hunc: primum ait ſe ſcire, is ſolus neſcit omnia.
D. Nunc redeo, ſi forte frater redierit viſo. C. Syre
Obſecro, vide ne ille huc prorſus ſe irruat. S. etiam taces?

DON. NAe ego infelix hō ſum.) In hoc actu exemplū eſt neminem facilius, q̄ optimum quēque falli atq; deludi. vt Virgil. ait. Et nae, valde ſignificat. vt, Nae illi vehementer errāt, Cicero in Catilinam. ¶ Nae ego ſum homo infelix. Vide initium cōueniens ppetuo moerori Demeę: per totā fabulam, aut diſperii dicit, aut defeſſus ſum, aut aliqd tale ſemp. qđ quęratur: ita enī vt cū augmento ſit miſeria, quotieſcunq; peeſſerit. nā plus eſt quod nūc dixit, Nae ego infelix homo ſum, q̄ diſperii. ¶ Nuſquam inuenio gentiū. Abundat gentium. ¶ A villa mercenariū vidi.) Sapiētiſſime Terentius, etſi proxima villa eſt, neceſſario ſenē ad reliquos actus fabulae noluit ab vrbe diſcedere, pſonę ſenilis memor. nam & arduū fuerat, dum redit, & cruciabile, ne fatigatio eius in tragoediā tranſiret. ¶ Recte igitur inuenit a mercenario illi in vrbe narratū, ruri non eſſe Cteſiphonē. at vbi pſona eſt adoleſcētis, & proficiſcitur ad villam: & cōtinuo redit. vt i Eunucho Phędria. Et, a villa: vtrū, a pro de, poſitum eſt, vt ſit, de villa? an deeſt veniſſe, vt ſit, a villa vidi veniſſe mercenarium? ¶ Nec qd agam ſcio.) Vtrū fr̄em an filiū magis quaerā. nā ſenex querulus, tria dicit eſſe incommoda ſibi: q fr̄em nō inueniat: q Cteſipho ruri nō ſit: q vtrum in vrbe maneat, an ad villam abeat, ipſe neſciat. ¶ Verū.) Mō verum, nomen nō eſt. ſʒ aduerbiū ꝯfirmātis. i. vere. ¶ Perii.) Haec Cteſiphonis ptturbatio huc tendit Poetae artae, vt deprehē datur cū amica filius, repente ingreſſo ſene. ¶ Quin tu aio bono es?) Nunc quin, pro quinimmo poſitum eſt. ¶ Quid hoc, malū, infeli.) Abūdat malum. ¶ Quid hoc, malū, ifelicitatis? De eſt, Deos teſtor. Quid hoc, malū, ifelicitatis? Hic āt Malū, p interiectione poſitū: & eſt dictum, quaſi, o malum & eſt dictum anxii hoīs & perturbati nimis. ¶ Niſi me cre.) Pro, niſi quia tam supereſt, vt me credā. hic. n. ſenſus eſt in hmōi locutione, Niſi me credo huic eſſe natū rei. ¶ Niſi me credo huic eſſe natum rei. Noua locutio, pro, niſi quia credo. Et, huic rei, poteſt ſubtrahi, incolumi ſenſu: vt. niſi me, credo natum eſſe ferendis miſeriis. Ergo, huic rei, ſubdiſtinguendū: & ſic inferendum, ferendis miſeriis. Ergo huic rei, pro, ad hāc rem. ¶ Primus ſentio mala noſtra primus reſciſco oia.)

Primus

Solus

ταυτολογία. ¶ Primus ſentio mala. Ridiculus error Demeę. Et primus, ad ordinem: Solꝰ, ad numerū dr. ¶ Primus por. ob.) Qui malam rem nuntiat, obnuntiat: qui bonam, annūtiat. nam proprie obnuntiare dicuntur Augures qui aliqd mali ominis ſaeuumq; viderint. Ergo, obnuntio malū imminēs, quaſi omnē nuntio. inde enim ἐτυμολογία huiuſce verbi eſt. ¶ Aegre ſolus, ſi quid ē fero.) Praue. ſ. ¶ Is ſolus neſcit omnia.) Et bene ſolus vt pote de multis: quia cum ſciat Mitio, Syrus, Aeſchinus, Cteſipho, populus, hic ſolus fallitur. ¶ Si forte frater redie. vi.) Pro, ſi rediit. ¶ Huc prorſus ſe irruat.) Neutrum verbum quaſi actiuū ſe irruat poſuit. ¶ Vide ne ille huc. Iam metuitur quod futurum eſt. Et cum neutrum ſit irruat, nõne intulit ſe. Pręterea ſic dixit irruat, tāquam de eo qui pugnaturus ſit, vt i Eunucho, Quā mox irruimus. Aut tanquam de ſue. vt Horatius Hac lutulenta ruit ſus. Et Virgi. Ipſe ruit, denteſq; Sabellicus exacuit ſus. ¶ Etiam ta.) Antiq̄, p tace. Sic in Andria, Etiā tu hoc reſpōdes. pro reſponde. Eſt ergo correptionis ſignificatio.

Obnuncio

Annuntio

GVI. NAe ego &c. Hic exēplū ꝯtinet neminē facilius q̄ optimū quenq̄ falli, atq; deludi. Et eni iterū deludit. Demea a Sy. De. ne. i. certe, vel valde. ego ſum homo infelix: primū. i. in p̄mis. nu ſq̄ gentium: abundat gētiū: vt ſuperius dictū eſt. ſonoriorē tñ reddit orōnē. i. in nullo loco inuenio fr̄em Mitionem. p̄terea. i. inſup. dum. i. qñ: vel q̄diu quęro illum fratrem. vidi mercenariū. i. operarius aliquē mercede conductū: ſeu p p̄mio aliqd facientē. Mercenarius eni dr hō mercede cōductus ad aliqd agendū. vidi ergo mercenarium a villa. i. de villa: hoc eſt q eſt de suburbanis vbi villa mea eſt: vel vidi mercenarium redeūtem ſup. a villa. vel veniſſe a villa. i. a domo agreſti ubi forſitan p mercede operabatur. is mercenarius negat filium. ſ. Cteſiphonē eē ruri. nec ſcio qd agā. i. agere debeas. ſ. vtrum fr̄em, an filiū magis q̄ram. Cteſi. o Syre. vocantis eſt. Sy. qd ais. i. quid dicis alii qd eſt. Cte. Men. i. mene. i. vtrum. q̄rit. i. petit vel inueſtigat me? Sy. verum. i. ſed: vel certe. ipſe q̄rit te. Cte. perii. i. perditus ſum. Sy. qn. i. cur tu nō es aio bono. i. cur nō habes aium bonum. i. cur nō es otioſus a metu, & cura, ſeu ſolicitudine. q. d. ď quo te ſolicitas? De. Demea ſolus loqtur, nec dū animaduertit Syrū. Nequeo ſatis diſcernere. i. diiudicare. quid hoc infelicitatis ſit. i. q̄ ſit haec infelicitas. Malum haec vox pro interiectione ponitur dolentis & exclamantis prae dolore & animi nimia ptturbatione: atq; anxietate. q. d. poſt q̄ dixit nequeo ſatis diſcernere cuiuſmodi ſit haec infelicitas: deinde exclamat. o malū. i. infortuniū grāde & moleſtū mihi. vel pōt & ſic dici: vt prius ſępe eſt dictū: qd malū. i. qd dic. ſolet, qd male ǵfae: vel q̄ mala ǵfa: ita vt ſit exclamatio, & indignationis oſtenſio. Deinde ſubdatur: nequeo diſcernere hāc ifelicitatem. vn̄ videlicet pcedat: niſi quia ſup. credo me eſſe natum huic rei. i. ad hanc rem. ſ. ferundis. i. patiēdis: tolerandis miſeriis. i. ad tollerandas & patiendas miſerias: & calamitates. Ego primus ante alios ſentio. i. pcipio. noſtra mala. i. ifortunia. ego primus reſciſco animo. i. cognoſco prius animo, quae facta ſunt. porro. i. deide. ego primus obnuntio. i. malum imminēs nuncio: & quaſi malum omē nuncio: qui enim mala nunciat, obnunciat: q vero bona, annunciat. Nam pprie dicuntur obnunciare augures: q aliqd mali ominis, ſaeuūq; viderit. ego ſolus fero. i. patior: ęgre. i. moleſte: idigno animo. ſi quid. i. aliqd ſit. Sy. videbat eū Syrus & audiebat: ſed ab eo non videbatur. rideo. i. derideo hūc: vel rideo pp hūc De. primū. i. in primis ait ſe ſcire oia: vel ait ſe primū ſcire oia. is Demea ſolus neſcit oia, q̄ fiunt. nam Mitio ſcit q̄lo res hēat: ſimiliter Syrus: ſimiliter Cteſi. & Aeſ. De. nūc redeo in domum fratris. Viſo. i. eo ad vidēdum: ſi forte frater Mitio redierit. Cte. o Syre obſecro. i. p ſacra rogo. vide. i. prouide. ne. i. q ille pr̄ prorſus. i. oino. nō irruat. i. impetuoſe inferat ſe. huc. i. in hāc domum in quam ego ſum. & vſus eſt verbo neutro tāquam verbo actiuo dicendo irruat ſe. Sy. etiam. i. adhuc. nunc taces pro tace.

Obnuntiare

SER. NAe ego. Poſt q̄ inductus eſt Syrus: q remoueat inducitur De. q p Sy. remoueatur: h̄ſis occaſionē inueniēdi, dum quęrit Mi. verum eſt q te quaerit. Aegre cū oia ſciam: nullus eſt qui aegreferat: niſi ego ſolus. ſolus non ſcit omnia: quia veritatem ignorat: hoc dicit q ignorabat. Cte. amare e ſaltem, etiam taces, i. ita tacere debes.

¶ Hodie

Ego cauebo. C. nunq̄ hercle hodie ego iſtuc cōmittam tibi.
Nā me iā in cellā aliquā cū illa concludam, id tutiſſimum eſt.
S. Age, tamen ego hunc amouebo. D. ſed eccū ſceleratum Syrum.
S. Nō hercle hic quidem durare quiſnam ſi ſic fit, poteſt.
Scire eqdē volo, quot mihi ſint domini: quæ hæc eſt miſeria?
D. Quid ille gannit? qd volt? qd ais bone vir? hē eſt frater domi?
S. Quid (malū) bone vir mihi narras? eqdē perii. D. quid tibi eſt?
S. Rogitas? Cteſipho me pugnis miſerum, & iſtam pſaltriam
Vſq; occidit. D. hem, q narras? S. hem, vide vt diſcidit labrum
D. Quāobrē? S. me īpulſorē hác emptá eē ait. D. nō tu eū rus hinc
Produxe aiebas? S. factū, verū venit poſt inſaniens. (modo
Nihil pepercit non puduiſſe verberare hominem ſenem,
Quem ego modo puerum tantillum in manibus geſtaui meis?

DON. ¶ HODIE ego iſtuc cōmittā tibi.) Quod ago, id eſt cō/plexum mulieris. ¶ Nā me iā in cællam aliquā cum illa con/cludam.) Id egit ſtulte adoleſcens, vt ibi deprehēdatur vbi concluſus eſt. ſed ſic ipſe egit, vt poſſit ſubterfugere non de/prehenſus, conſpectum patris. ¶ In cællam aliquā cum illa.

Cella

Cellarium

Legitur figuratiue: vt dicimus in locum, pro in loco. In cel/lem concludā, non in cella ait. Et mire, vt recluſum tutumq; lo/cū ſubiret, cællam. ſ. quā ob ea q i ipſa cæ/lantur, clauſam eſſe cōueniat. nā & cælla & cællarium, a repo/nendis cęlandiſq; re/bus eſculētis & pocu/lentis dicunt. ¶ Age tamē ego hunc amo/uebo.) Mire amoue/bo, dixit, nō, deterre/bo, nā proprie, amo/uetur ſaxū de loco. in quo verbo, ſignificat

Amouere

imminere ſibi magnum laborē in hoc opere. Et vide ευξη/σιν: Supra, vt pecudem abigam hunc rus, dixit: modo, vt ſa/xum, amouebo, inquit. ¶ Non hercle hic quidem durare qſ/quam, ſi ſic fit, poteſt.) Nimis moraliter expreſſa verba ſunt ſerui verberatum ſe indicantis, quis non ex verbis, ſeruum verberatum intelligat? & ſeruum recens verberatum & ſer/uum fugam comminantem? Mire autem, non ego, ſed quiſ/quam dixit, nec permanere: ſed durare. nam hoc verbum, p

Durare

ferendis malis conuenit, vt Virg. Durate, & voſmet rebus ſeruate ſecundis. ¶ Hæc autem omnia ſic dixit, quaſi non vi/deat Demeam. ¶ Quot ſunt mihi domini.) Et hic apparet non a legitimo domino verberatum eſſe. ¶ Quę hęc eſt mi/ſeria?) Deeſt, quam patior. & quaſi comploratio quędas eſt

Gannit

Malum

flebilis poſt querelas. ¶ Quid ille gānit?) Gannitus eſt pro/prie veluti ploratus vapulātiū. ¶ Quod malum.) Et hic ma/lum, pro interiectione abundat. ¶ Cteſipho me pugnis mi/ſerum, & iſtam pſaltriam vſq; occidit.) Mire interiecit mi/ſerum: & neceſſario, vſque addidit & oſtenderet Occidit nimiæ cædis verbum, non occiſionis intelligi oportere. ¶ Vſque occidit. Prope occidit: aut, vſque pro valde eſt, oc/cidit pro vehementer cæcidit. Nam occidere, & peroccide/re, ad cædem referebantur apud veteres. Vſque occidit. ιδιωτικως. non enim occiſus loquitur. ¶ Hem, vide vt di/ſcidit labrum.) Non oſtendit, ſed videtur oſtendere ſeni pa/rum iam videnti, & intra os. ¶ Hem, vide vt diſcidit labrū. Aſper, mediam longam a cædendo accipit: ego mediā bre/uem a ſcindendo. ¶ Non tu eum rus produxe aiebas?) Mire Terentius eoſipſos qui falluntur, ex aliqua parte cautos fa/cit, vt eo delectabilius ſpectatoribus procedant doli. nam quæ gratia eſt aut delectatio ſtultiſſimum falli? ¶ Non tu eū rus hunc modo produxe aiebas? Memoriter ſenex, non ſo/lum quid dixerit Syrus pauloante, ſed quibus verbis dixe/rit, refert. nam ſic dixerat, Quem egomet produxi. ¶ Verū venit poſt inſaniens.) Supra, Produxi iratū admodū. nunc αυξητικως nō iratum prædicat, ſed inſanum. ¶ Nihil peper/cit.) Vt ſupra, Nihil reticuit. ſic dicimus in his quæ præter expectationē geſta ſunt. ¶ Verberare hominem ſenem.) Mi/ſerum ſit de ætate id quod de conditione non poterat. ¶ Quem ego modo puerum tantillum, in manibus geſtaui meis? Addit ætati inuidiam & meritum recens. hoc eſt enī

Tantillus

quod dicit: modo. Et tantillum δεικτικον eſt, videtur enim manu fingere, q̄ paruulum.

GVL. ¶ EGO cauebo. i. prouidebo: ne id fiat. Cteſi. hercle nunq̄ .i. nō cōmittā. i. nō iniungam tibi hodie iſtud qd tibi iniūxi .ſ. vt caueres ne pater irrueret. ſ. huc & hoc dicit propterea q̄ Syrus idignabaẗ toties ſibi iculcari quod recte poterat. Don. tñ dicit nunq̄ hodie. i. nullo tpe huius diei. Cōmittas .i. credā: tradā tibi iſtud qd ago. ſ. cōplexū mulieris. verum mihi ſupior ſnia magis placet. nā ꝯcludam me cū illa. i. vna cū illa claudā me in aliquā cællā. i. in aliquā camerā ſecretio/rē: vbi cælari poſſim. vñ cælla & cęllariū a reponēdis, ꝯcelā/diſq; rebus diteſculentis pſerti & poculētis. ait Dona. id. ſ. me concludere in ali/q̄ cella cū illa. ē tutiſſimū. i. ſine periculo de pphenſionis, ſeu oppſ/ſionis. Syr. age. i. fac qd dicis: concludere tecū illa. tñ quáuis te/bñ abſcondas: & non ſit mxaie op? depul/ſiõe ei? i tñ ego amo/uebo. i. cum labore & difficultate abducam hunc patrē. & bñ di/xit amouebo non de/terrebo. nam proprie amouet ſaxū de loco aliquo, & qdē non ſi/ne labore. De. ſed eccum. i. ecce hic prope Syron. ſceleratus: id eſt flagitioſum ſcelere contaminatum. Sy. fingit ſe eſſe re/cens: id eſt recenter verberatum a Cteſiphone inquiens plo/rando ſimulate. hercle: iurantis eſt. ſi ſic fit. i. ſi tanta ſæuitia exerceatur in ſeruos. quidem i. certe quiſquam. i. aliquis. nō pōt duraẽ. i. diu pmanere & pſeuerare hic. quimmo eſt fugi/turus. bñ inqt durare, nā id verbū ꝯuenit pferendis malis.

Durare Virg.

Vir. Durate, & voſmet rebus ſeruate ſecūdis. Equidem vo/lo ſcire qd' ſunt mihi dñi. i. quot habeo dños: q̄ eſt hæc mi/ſeria, quam patior. ſ. De. qd gānit ille. i. qd deplorat ille: qd conqueriẗ. gānire eſt proprie alpiuꝫ: & trāfertur ad plora/tos vapulantium. qd vult ille? o bone vir p ironiā. qd ais? eſt ne frater meus domi. Sy. qd malū. i. qd male gſq; vt dici vul/go ſolet. vbi malū pro interiectione poniẗ: vt prius dictum eſt. i. qd' dici ſolet, cur in mala gſa. narras. i. dicis mihi bone vir. equidem perii. i. ſum perditus pręnimis ictibus. De. qd eſt tibi. i. qd habes? Sy. rogitas. i. interrogas, quid ſit mihi.

Vſq;

Cteſipho vſq; occidit. i. prope interficit me miſerum, & iſtā Pſaltriam. i. iſtam puellam tibicinam cātatricem. pugnis. i. ictibus pugnis factis. vel Cte. vſq;. i. valde, ſeu vehementer occidit: id eſt cæcidit verberauit. nam occidere & præocci/dere: ad cædem referebantur apud veteres. De. hem: hic eſt interiectio admirantis, vel timentis. quid narras: id eſt quid dicis? Sy. hem. hic eſt dolentis. vide vt: id eſt qualiter. Cte/ſiph. diſcidit: id eſt diſrupit: conquaſſauit: fregit labrum me/um. oſtendebat autem ſeni, qui iā caligabat oculis. De. quā/obrem: id eſt quare ita diſcidit labrum tibi: Sy. ait hāc Pſal/triam eſſe emptam me impulſore. i. me ſuadēte. De. non: id eſt nonne? q. d. ita aiebas. i. dicebas, eum produiſſe: id eſt abiuſ/ſe: exiuiſſe hinc. i. ab vrbe rus: in accuſatiuo aduerbialiter. i. in agrum ad operandum. modo: id eſt pauloante. Sy. factū eſt. i. prodiit rus vt & dixeram. verū, i. ſed. poſt: id eſt poſtea. venit in vrbem inſaniens: id eſt non ſolus iratus vehemen/ter vt prius: ſed mentis impos & demens: & non ſanæ men/tis. i. nihil. i. in nullo: vel non: vel nullatenus: pepercit. i. repa/rauit ab ictibus: non puduit ſe verberare hominem. ſ. me ſe/nem annoſum: id eſt non erubuit cædere me ſeruum tam an/noſum. quem. ſ. Cteſi. ego geſtaui. i. portaui: modo. i. paulo ante puerum tantillum. i. cum eſſet puer tantillus: quātillū tu ſcis eum fuiſſe, cum a me geſtaretur. & dicendo Tantillū oſtendit ei digito vel manu menſuram: & quantitatem eius, qua erat cum a ſe geſtaretur.

¶ NVM cō. ti. i. tuæ ſecuritati, & prudētiæ: nam me &c. SER. Age. i. te abſconde, non. h. de. ſimulat ſe verberatum a Cte. Si ſic fit. i. ſi vnuſquiſq; ita nos verberet. Quid malum: eſt in/terie ctio. Num. i. nonne. ſ. debuit puduiſſe &c.

D. Laudo Cteſipho patriſſas abi, virum te iudico.
S. Laudas? ne ille continebit poſthac, ſi ſapiet, manus.
D. Fortiter. s. per quam quia miſeram mulier & me ſeruolum,
Qui referire non audebam, vicit, hui, perfortiter.
D. Nõ potuit melius idem ſenſit quod ego, te eſſe huic rei caput.
Sed eſt ne frater intus? s. non eſt. D. vbi illum quæram, cogito.
S. Scio vbi ſit, verum hodie nunq̃ monſtrabo. D. hem, quid agis?
S. I ta. D. diminuetur tibi quidem iam cerebrũ. s. at nomẽ neſcio
Illius hominis, ſed locum noui vbi ſit. D. dic ergo locum.
S. Noſtin' porticũ apud macellũ hãc deorſum. D. q̃dni noueri?
S. Præterito hac recta platea ſurſum vbi eo veneris.
Cliuos deorſum vorſum eſt hac te præcipitato poſtea
Eſt ad hanc manum ſacellum ibi angiportum propter eſt.
D. Quo nam? s. illic vbi etiam caprificus magna eſt. noſtin'? D.
noui. s. hac pergito. *Vicentur Cretici*

DON. ℭLAVDO Cteſipho patriſſas.) Facile inductus eſt ſenex varietate fraudis & doli. nã Syrus & ſupra, vt laudans, nõ vt vituperans Cte. & nunc, vt accuſans, idẽ pficit, atq; perſuadet. ⸿ Patriſſas. αὐξήσις. nã vt ſupra dixerat. Spero eſſe ſimilis maiorum ſuorum: hic cõfirmat qđ ſperare ſe dixerat. ⸿ Et virũ te iudico inq̃t, nõ, adoleſcentulum. hoc. n. ad ętatẽ & probitatem, nõ ad ſexum refertur. ⸿ Patriſſas. Attende, q̃ bñ inuentum ſit inanẽ ſe dicere, nonne videtur ſibi ſtultiſſim⁹, cũ huiuſmodi laude nõ mõ ſe non laudare velle, qđ odioſum eſt: ſed ẽt filiũ apud intelligẽtes vituperare videatur? ſiqdẽ nõ ſolũ hic ſtultus: ſed ẽt ille, q̃ patriſſas inquit. ⸿ Patriſſas. Tam ſecurus ẽ, vt ſe laudet. Et Abi addidit. q. d. Non eſt qđ iam demorer, pfectus es. ⸿ Laudo Cteſipho. Hic totus verſus mire doloſum' oñdit ſenẽ. ⸿ Næ ille continebit poſthac, ſi ſapiet, manus. Cõĩnatio eſt ſubtilis: & parcior, velut ſerui. ⸿ Perquam.) Nimis ἰσχυρῶς. ⸿ Et me ſeruu.) Oratorie. nõ ſeruum, ſed ſeruulum: cũ ſit ſenex. ⸿ Nõ audebam. Non poterã. ⸿ Hui, perfortiter.) Hoc geſtu ſeruili, & nimis leuiori perſonæ ↄgrue, dictũ eſt. ⸿ Non potuit me.) Id eſt Laudo te Cteſipho & deeſt, fieri. ⸿ Idẽ qđ ego.) Id eſt patriſſas, virũ te iudico. ⸿ Sed eſt ne fra. in.) Deeſt, reſponde: vt ſit rñde. Verum hodie nunquam moſtrabo. Volens ſenem auidius quęrere, q̃ hic ardor ſemper paratiſſim⁹ credentes ẽt fallit, et fingit ſe nolle dicere. Hodie autẽ, aut abũdat, vt nũquam oẽs hodie moriemur inulti. aut nũquã hodie, pro nullo tpe huius diei. quia nũquam p ſe gñale eſt. ⸿ Diminuetur tibi quidem iã cerebrum.) Comminationis genus verba ipſa indicant: vt appareat ſenem baculum ſuſtuliſſe. ⸿ At nomẽ neſcio illius hois: ſed lo. no. vbi ſit.) Recte, q̃ ſi hoiem diceret, nõ erat errandum agnita perſona hois, & vbi habitet cognito ſi motus eſſet, nulla cã q̃rendi ſupeſſet. ⸿ Dic ergo locum.) Dic ergo, quaſi inuitum coegerit. Ergo ſemper addimus vt hortemur tarde qđ facientes. vt Vir. Ergo age chare pr, ceruici imponere nr̃æ. ⸿ Noſtin' porticũ apud ma.) Cõuenit ruſtico & parciſſimo ſeni macellum in vrbe neſcire. & iõ ſic interrogat a ſeruo. ⸿ Hãc deorſum.) Bñ, hanc deorſum: quia non eſt vna. ⸿ Hac recta.) Proprie, hac parte: vt manu viam oſtẽdere videatur. ⸿ Quid ni. no.) Correptiue, quidni: pro quid niſi? Et. n. quamuis ruſtic⁹, tñ eſt ciuis Demea. ⸿ Vbi eo veneris, deorſum cliuus verſum ẽ hac te pręcipi. Hoc lentius. quidam clarius legunt: vt ſit pręcipitato, cito deſcende. ⸿ Ad hanc manum.) * dicit, in quo non permanet certum dextrum, nec certũ ſiniſtrum & ideo pficit in errorem. vult. n. ſeruus hæc ſigna eſſe perplexa. ⸿ Et ſacellum, vt Varro ait ſacra cella eſt. ⸿ Propter.) Prope. vt Virg. Tẽplum de marmore ponã Propter aquã. Et Lucretius, propter aquæ riuum ſub ramis arboris altę. ⸿ Vbi etiam ca. ma. eſt.) In hoc Homerũ imitatus eſt, q dicit Caprificum ꝓpe Troiana mœnia cõſtitutã. Hac pergito.) Non ito: ſed quia longum eſt, pergito.

Patriſſare | Perquã | Ergo | Prædpito | Propter | Caprificus | pergereto

GVI. ℭDE. O Cteſi. laudo te. i. & hoc dicit ad abſñtes. Ptiſſas. i. pres. ſ. me imitaris & ſequeris: hoc eſt redoles mores pr̃nos quos effingis ad viuum. abi. i. diſcede quo vis iudico te virũ. i. ſciẽtem moderari tibi ita vt poſſis tuorũ eſſe moderator ↄſiliorum: & ita eiuſmodi es: q quo velis valeas abire. Sy. ne. i. vtrum laudas eũ ꝙ me ceciderit. Ille Cteſipho cõtinebit manus. i. temperabit manus a verberibus mihi infligendis poſthac. i. poſt hoc tp̃s. ſi ſapiet. i. ſi ſit ſapiens. cõminat̃ ſeru⁹ vel fugã, vel repercuſſionẽ. De. egit ſup. vel fecit fortiter. i. ſtrenue te cædẽdo & Pſaltriam. Sy. perq̃ nimis. i. valde multum fortiter egit. ſ. per ironiam hoc dicit: q. ſ. Cte. vicit. i. ſuperauit mulierẽ Pſaltriã miſerãq; imbellis eſt: & calamitoſa. & vicit me ſeruulum ſenem q nõ audebam. i. q nõ audebã. i. q non eram auſus: nec poterã præ ſenio referir. i. reddere ictus & repercutere pcutiẽtem hui i interiectio deridentis. pfortiter ſe geſſit ſ. p ironiam. De'. ipſe nõ potuit melius facere ſup. q̃ fecit vel nõ potuit melius fieri ſup. q̃ factum eſt. ipſe filius ſenſit idem quod ego ſenſi. i. eandẽ habuit ſniam quã ego habui i videlicet te. eſſe caput. i. te principales huic rei. i. huic coemptiõis Pſaltriæ ſʒ ne. i. vtrum. frater eius Mitio eſt intus. Sy. non eſt intus ipſe Mitio. De. cogito vbi quæram illum. Sy. ſcio vbi ſit. verum. i. ſed. nunquã hodie. i. nullo huius diei tpe mõſtrabo vbi nã ſit. De. hem: indignantis quid ais? Sy. ita dico vt audiſti me hodie non monſtraturum vbi ſit fr. & hoc facit vt magis accẽdatur Demea ad inueſtigandum vbi ſit. & deinde requirat latius. De. ſuſtuliſſe baculum Demea his verbis oñditur quidẽ i. certe. cerebrum iam diminuet̃ tibi. q. d. tanto ictu pcutiam caput tuũ hoc bacculo: vt cerebrum frãgetur & ita diminuet̃. Sy. at. i. ſed. neſcio nomẽ illius hois apud quem eſt. ſʒ noui. i. ſcio locum vbi id eſt in quo ſit. De. ergo dic locum ergo addimus vt hortemur tarde facientes. Sy. noſti. i. ſcis ne porticum. i. domus partem: q̃ veſtit, ſeu operit fores, columniſq; ſuſtentat̃ quaſi portæ cuſtos: vt quidam volunt. noſtin ergo porticũ apud macellum. i. apud locum in quo vendũtur, obſonia. ſic dictũ a Macello quodam ciue cuius domus funditus deleta fuit: ac ſolo æquata: in cuius area cœpta ſunt obſonia vẽdi. noſtin inq̃ porticum apud macellũ deorſum. i. verſus inferiorem partem, ſeu in ipſa inferiori parte. hac. i. per hanc parteʒ. oñdebat ẽt illi Syrus hæc oĩa digito. De. q̃dni. i. cur nõ. vel qđ noui ſup. niſi nouerim illam porticum? Sy. ptõ. i. trãſi: vel trãſeas ſurſum. i. verſus ſuperiorem partem: ſeu ad ipſam partem ſupiorem. hac platea. i. hac planitie: quã tibi oñdo recta. i. recto itinere, ſeu recta via: ſʒ nõ d̃bet apponi via. ſic. n. dicere ſolemus. recta iui domũ tuam. i. nõ declinãdo: neq; ad hos: neq; ad illos. vbi. i. poſtquã. veneris. i. acceſſeris eo. i. ad eum locũ. eſt cliuus, id eſt paruus collis & facilis. eſt deorſum verſum: id eſt verſus partem inferiorem. præcipitato te. i. cito deſcende hac. i. per hunc locum poſtea. i. deinde. ſacellum. i. paruum templum: quaſi ſacra cęlla eſt ad hãc manum, quam ei oñdebat angiportum. i. anguſtus viculus: ab angendo dictus. eſt propter. i. prope. Virg. Templum de marmore ponam Propter aquam. i. prope. aquam. De. qđ nam. i. quod angiportũ dicis eſſe prope? Sy. dico eſſe angiportum illic: vbi ẽt eſt magnã caprificus. i. illud genus ficus ſilueſtris: nunquam maturos fructus hñtis: ſed ſua oĩa loca, in quibus naſcitur penetrantis. Noſtin. i. ſcis vbi nã dicam. De. noui locum illũ. ſ. Sy. pergito hac. i. per eum locum. nõ ito dixit, ſed pergito: quia longum eſt iter.

ℭAbi. i. pſeuera. i bonitate: ſicut cœpiſti. fortiter. ſ. fecit nõ potuit melius. ſ. facere q̃ non potuit vindicare in alio. Scio q̃dem vbi ſit, ſed non me neſcio &c. ſi nomẽ diceret citius illi perquiſiſſet: vel ſe falli percepiſſet illic eſt. Angiportũ illud vbi nõ ſolũ eſt ſacellum. ſed etiam caprificus magna.

Ergo | SER.

ℭId quidem

D. Id quidem angiportum nō eſt peruiū.ſ.verū hercle,vah,
Cenſen' hominem me eſſe?erraui·in porticum rurſum redi,
Sane hac multo propius ibis, & minor eſt erratio.
Scin' Cratini huius ditis ædes? D.ſcio.ſ.vbi eas prçterieris,
Ad ſiniſtram hac recta platea· vbi ad Dianç veneris,
Ito ad dextrā,prius,q̃ ad portam venias·apud ipſum lacū
Eſt piſtrilla,& ex aduerſum eſt fabrica·ibi eſt.D.qd ibi facit?
S. Lectulos in ſole illigneis pedibus faciundos dedit,
Vbi potetis vos. D.recte ſane· ſed ceſſo ad eum pergere?
S. I ſane,ego te exercebo hodie,vt dignus es ſilicernium.
Aeſchinus ocioſe ceſſat· prandium corrumpitur·

DON. Angiportus Portus Inſula ¶ I D quidē angiportum.)Id eſt anguſtia & curua via:q̃ſi anguiportum,vt angitia,aut anguitia.Alii q iter portus ſit locus anguſtus,hoc eſt inter domos.Nā domos, vel port⁹, vel inſulas veteres dixerūt.Et obſerua Terentianā ↄſuetudinē,in q̃ idurit nōnihil ſapere eos q falluntˀ.[Cenſen' me homi.eſſe?erra.)Calliditas eſt maxima,deprehenſum mendaciū nō defendereˀ, ſed fateri:vt opinionem ſimplicitatis acquirat. Vides igitˀ vt ipſe ſibi ſuccenſeat tanq̃ iprudens errauerit:non doloſus ipulerit interrogātē,Et mire ſe negat hominem tanq̃ hō corde ſit, non corpe.[Sane hac mul. pro.ibis.)Quaſi erraſſe pro fuerit illa via. Et ſane, p ſatis, ac valde. qa q ſanus eſt,idē & validus.[Minor eſt er.)

Erratio Error erratio eſt pecudū:Error,aī eſt, & loci in quo erratˀ.[Cratini huius di ædes)Cōgrue nomē inuenit diuiti Cratinus, ἀπὸ τοῦ κράτους,id eſt a potētia.[Ad ſini.hac.)Deeſt,ito: figura ἔλλειψις.[Vbi ad Dia. ve.)Sic abſolute dicebant, AdDianæ no addito templo,Sallu.Ad iouis mandē noſtra.[Priuſq̃ ad por.ve.)Portā dicēdo, oñdit vſq; ad muros finemq; ciuitatis erratuꝝ Demeā. Porta Portā aūt, ab aratro portādo dcā eſt,q in eo loco coloniæ deductor & ↄditor,ſubiūctis vacca & tauro,aratrū,quo vrbem deſignat,ſuſpendit manu,ne imprimat ſulcos,vbi ciuitatis aditus reliquēdi ſunt.[Apd Lacus ipſum la.)Credibiliter addidit lacū,nam Varro docet.ſemper lacum portis additum.ſ.ob viſum iumentoꝝ exeuntiū & introeuntiū pterea vt aduerſum hoſtilem ignē portis de Piſtrilla proximo ſubueniretˀ.[Eſt pi.)Veteres abſolute dicebāt Sutria piſtrinā,vt ſutrinā, & medicinā,ad tabernā referentes. nā Medicina piſtrino piſtrina non cōuenit.Et ſimulata diminutiua diuerſa ſunt a genere nōium primç poſitionis,vt Rana ranūculus. Diminutiua vt eſt in his ſcutū,ſcutella,canis,canicula.[Lectulos in ſole ilig.pe.fa.de.)In vrbe ↄuiuiū aut in ſole aut in vmbra, pro ↄditione tpis,iſtruebatˀ.Repēte igitˀ iterrogat⁹ qd minime opinabatˀ qūtuꝝ ſenem arripuit ſtatim lectulos.Et qa potuit ſenex dicere, Mentiris,nā hēt lectulos:addit ex tpe, in ſole,Et ne eos quoq; hīc diceret,addidit illigneis pedibus faciundos.ſed hoc,geſtu actoris adiutū eſt: qui eodē tpe ſeru⁹ & q̃rat qd dicat, & rñdeat.[Vbi po.vos.)Incerta perſona eſt:nam Syro,vel Demeæ hoc dictū iſigi pōt.[Bñ ia.)Hic εἰρωνεία eſt,nō approbatio.[I ſane.)Aut abundat ſane:aut Silicernium inferiobus iungit.[Silicerniū.)Coena quç iferˀ diis Manib⁹,q eam ſilētes cernant.i.vmbrç poſſideant:vel q qui hçc inferant,cernant,neq; deguſtent.Nā de his q̃ libant inferis qſq; comederit,aut biberit,funeſtatˀ.Aut erit ſilicernium ſenex,q iam iamq; ſilētibus vmbriſq; cernēdus ſit:& ſic ē melius,q vt qdā Xenophāta iterptat.putat is Xenophāta ſic nos ſilicernium intelligere,hoc eſt Silicē cernētē ſenē,dū incuruus eſt, vel ſtratæ ſaxo viæ,vel ſarcophagi iā iā appropiquantis ſibi.[Otioſe Aeſ.ceſſat prādium corrumpitˀ.)κοινὸν ἀσύνδετον.deeſt Et.[Prandiū corrūpitur. Vt,coquus dixit:qui ſciat ↄditionem quandam magis feruentem placere.

GVI. ¶ DE. Quidē.i.certe id angiportū.i.anguſta & curua via. no ē puiū.i.facile vt illac traieatˀ:vel qa no patet exitus,cuſ ingreſſus fuerit intro. Angiportus vel Angiportū(vtrunq; .n.dˀ)ē, vt vult Do. Anguſta & curua via: q̃ſi anguſt⁹ portus vel anguſtia. Alii dicūt q inter port⁹ ſit locus anguſtus: hoc eſt inter domos:q̃s portus vel inſulas veteres dixerunt. Sy.hercle veꝝ eſt ſup.ſ.angiportum nō eſſe puiū. Vah.iterlectio ridentis ſeipſum q errauerit. Cenſen'.i.putas ne me eſſe hoiem:q ſic errauerim p imprudentiā.q.d. ego ſum bñ beſtia.errau,i,ego nō bñ te docui viā:fateor. rurſum redi in porticū illā,quā iā tibi dixi ſane.i. certe:vel ſane p ſatis aut valde.nā q ſan⁹ ē idē & valid⁹.ibi multo ppius.i.multo ppinquus,& breuius.hac.i.p hāc viā,ſeu p hūc locū.& erratio.i.deuiatio ē minor.Erratio ē pecudū:error eſt aī & loci quo erratˀ:ſci.i.ſcis ne.ædes.i.domū hui⁹ ditis.i.diuitis Cratini,ſic nōiati a cratos.i.a potētia.De.ſcio vbinam ſint ei⁹ çdes.Sy.vbi.i.poſtq̃.pterieris.i.tranſieris eas ædes. ito ad ſiniſtrā manū,vlˀ pterecta.i.ergo greſſu.hac platea.i. p hanc planitieſ vbi.i.qñ. vel poſtquaſ veneris ad tēplus ſup. Dianæ:ito ad dextrā. pusq̃.i.antequā venias ad portā vrbis.ſ. Porta dcā ē ab aratro portādo:vt ſatis eſt notū. Piſtrilla.i.puū piſtrinū hoc ē taberna,ſiue officina in qua pinſitur.i.teritur:ſeu cōtonditur frumētū truſatili mola.q veˀ ab eqs vel a viris circūagitur:piſtrilla aūt a piſtrino diminutiuum non ſeruat genus vt terebra brç & terebellū li.piſtrilla ergo eſt apud lacum.i.apud aquatoriū equoꝝ,nā Varro docet ſemper lacū portis additū ob vſum iumētoꝝ introeuntium, & exeūtium:atq; vt aduerſum hoſtilē ignē portis de pximo ſubueniretur. & frabrica.i.locus & officina in quo fabricatˀ.i.fit opus,ſeu aliqd artificiū exercetˀ.eſt ex aduerſo.i.ex oppoſito. Mitio frater tuus eſt ibi.i.in eo loco. De.qd facit ibi? Syrus.dedit.i.tradidit: cōmiſit lectulos faciūdos illigneis pedibus.i.hñtes pedes ex ilice arbore ſpecie quercus.vbi.in qbus lectulis vos.tu,& ipſe potetis.i.comporetis:ſimul bibatis in ſole.i.in aprico:in loco Soli expoſito:& Sole calefacto.In vrbe enim conuiuiū:aut in Sole:aut in vmbra pro ↄditione tpis inſtruebatˀ. De.ſane recte.i valde recte facit,eſt aūt ironia non approbatio. ſed ceſſo.i.nimis tardo:nimis cunctor:moror pergere.i.me cōferre ad eum.& bene per gere:qa iā incepit iter ad eū q̃rendum frēm.Sy.I.i.vade. Deinde Syrus videns eū euntē ingt ridendo apud ſe.o ſilicernium.i.o tu ſenex:qui iā ſilētibus, Silicernium vmbriſq; cernendus ſis.nā coena infertur Diis manib⁹ q iā ſilentes:cernant.i.vmbræ poſſideant:vel q qui hçc inferāt: cernant:neq; deguſtent. nā de his,quæ libantˀ inferis:quiſq; comederit,funeſtatˀ,neq; probat Do.illam interpretationē in qua hī ſilicernium:dici ſenem ſilicem cernētem: dū ſenex vel incuruus eſt:vel ſtratæ ſaxo viæ intentus:ac ſarcophago iam iam appropinquanti ſibi, o ſilicernium ergo ego te exercebo,i.te agitabo:te vexabo hodie.vt.i.ſicut.dignus eſt qui exercearis. Aeſ.& Cteſipho ſua agunt negocia.ego conſulam mihi illorū exemplo. Ae.ceſſat.i.eſt in geter:ſine labore:eſt ceſſator:& laboris vacuus ocioſe:id eſt ſecure:ſine ſolicitudine:quia qui ſolicitus eſt ceſſator ac ocioſus eſſe non ſolet,prandium corrumpitur.i.quod dici vulgo ſolet,prandium deuaſtatur:vbi corrumpitur deberet dici.

SER. ¶ VERVM hercle dicis.Sed nō eſt miꝝ ſi deceptus ſum, qa pp verberationem ſenſum amiſi.& iō dicit cē.&c.vide q̃ callide decipit.Sic.n.mēdaciū corrigit:vt fallaciā ille non pcipiat. Redi imp. Redire dicit q̃rū ad narrationē. Sane hac via quā volo monſtratˀ.pus ibis q̃ alia quā demonſtrauera3.hac recta platea.i.vade:& poſtq̃ veneris ad Dianæ.ſ.tēplu ito &c.Ibi eſt lacus:& apud eū lacū eſt piſtrina.i.mollendinum. Lacum ei indicabat:vt domū,q̃ erat ante illū poſtea idicaret.Ex aduerſum:eſt aduerbium.In fabrica illa dedit lectulos faciendos ilignels pe.i.de ilice. Vbi:id eſt i quibus.Vos.i.tu & frater potetis in Sole.i.in eſtate.ſane.i.valde bene facit:q tā cito lectos pparat ironice dicit,Ego te ſecum loquitˀ.Silicernium.i.incuruus & inclinatus quaſi cernens ilices.i.terram.& cyatos diuerſi nectaris Sor.&c.

DON. ¶ SED ſi aliter putas.) Artificioſe, remittẽdo quod petebat extorſit magis. ¶ Immo ego ibo.) Hoc aduerbio quod ait immo, oſtendit ſe prompte agere, & inſtanter quod promiſit. ¶ Minus ſecundæ.) Dicere ſic maluit, ne Miſeræ diceret. ¶ Neſcio quo modo.) Hoc eſt, vehementia, nulla palam ratione. ¶ Accipiunt magis.) Mire additum magis cũ poſſit ſenſus & ſine hoc eẽ integer. ¶ Propter ſuã impotentiam.) Infirmitatẽ. Et rurſus noluit humilitatẽ aut miſeriã dicere. ¶ Negligi.) Legitur & claudicare. ¶ Quapropter te ipſum purgare.) Vtrũ te ipſum, vna pars orõis ſit: an diuiſe accipiẽdũ vt ſit, te Mitionem, ipſum Aeſchinum purgare. ¶ Coram placabilius.) Coram id eſt præſentem, & præſentibus. & Coram indiget adiectione, Palam non indiget. Et præterea coram ad certas perſonas refertur: Palam, generaliter dicitur. ¶ Et recte & verum dicis. recte, ad verba retulit: Verum, ad rem atq; ſententiam. Poteſt enim recte & falſum dici, dummodo nullo vitio verborum nominumq; dicatur. quamquam & ipſum fallere in tempore, quidam de officiis ſcribentes rectum putent.

Minus ſecũdæ

Tabeſcit, & tuo officio fueris functus: ſed ſi aliter putas,
Egomet narrabo, q̃ mihi dixti. M. imo ego ibo. H. bñ facis:
OMNES QVIBVS RES SVNT minus ſecundæ, magis
ſunt neſcio quomodo *Trochaici catale.*
Suſpitioſi, ad contumeliam omnia accipiunt magis
Propter ſuam impotentiam ſe ſemper credunt negligi.
Quapropter te ipſum purgare ipſis corã placabilius ẽ. *Iãb. tetra.*
M. Et recte, & verũ dicis. H. ſeq̃re me ergo hac itro. M. maxime.

¶ Mulier tabeſcit. i. deficit: conficitur: perit & diminuitur dolore. i. propter dolorem: aut prurientis: aut rei ſic cõtingẽtis. ac miſeria. i. propter infelicitate pp iniuriã. ab Aeſ. acceptã. & functus fueris. cõiũctiuũ pro indicatiuo. i. fungeris. tuo offõ. i. facies qd facere debes: ſed ſi putas aliter eẽ faciẽdũ: neq; te velle ire: egomet narrabo mulieri ea, q̃ dixiſti mihi. Mi. imo. i. ſed. ego ibo ad eã & ipſe narrabo. He. bñ facis: oẽs hoĩes qb⁹ res ſunt min⁹ ſcdæ. i. proſperæ putaq; ſunt in miſeria aliq̃, ac calamitate. neſcio quo mõ ſũt magis ſuſpitioſi. i. pleni ſuſpitionibus: hoc eſt magis ſuſpicant de malo aliquo q̃ alii. ipſi accipiũt. i. iterptant magis oĩa dicta, vel fcã ad contumeliã. i. iniuriã: q̃ alii credũt ſe ſp negligi. i. cõtẽni pp ſuã impotẽtiã: hoc ẽ iſirmitatẽ: quapp hoc qd ſeqt eſt placabilius. i. aptius ad placandũ te Mitionẽ. purgare. i. excuſare ipſis mulieribus ipſum Aeſ. corã. i. i earũ cõſpectu, vel i earũ pñtia Mi. dicis & recte & verũ. Recte ad verba retulit. verũ ad rẽ & ſniam. He. ergo ſeq̃re me intro. i. i domũ Soſtratæ. hac. i. p hanc viã. Mi. maxime. i. libentiſſime te ſequar &c. **CVI.**

¶ SED ſi aliter putas. i. ſi eſt impeditus alio negocio, Ego &c. Minus ſecundæ. i. aduerſæ. **SER.**

ACTVS IIII. SCENA QVARTA.

Iambici quadrati acatalectici, Senarius vnus. Scazon. Trochaica, quad.

AESCHINVS.

DISCRVTIOR aĩ: hocine de improuiſo mali mihi obiici
Tm̃, vt neq; qd de me faciã, neq; qd agam, certum ſiet!
Mẽbra metu debilia ſunt, animus timorẽ obſtipuit. *Troc.*
Pectore conſiſtere nihil conſilii quit. vah, quomodo
Me ex hac expediam turba! tanta: nunc ſuſpicio de me incidit,
Neq; ea immerito Soſtrata credit mihi me pſaltriam hanc
Emiſſe id anus mihi indicium fecit. *Trochaicus dimeter hypercat.*
Nã vt hic forte ea ad obſtetricẽ erat miſſa, vbi eam vidi, ilico *Iã. tet.*

DON. Diſcrucior ani.) Hoc loco καθαρ κτηρα amantis modice iuuenis, & ſenis facit indulgentis, ac lepidiſſimi patris. ¶ Diſcrutior animi. ἀντιπτώσεως figura: vt O pſtans ai. ¶ Obiici.) Proprie, quia inopinãter nã obiici dicit, in vtranq; partem: vt ſi quos ante q̃s videt q̃ expectauerit quo verbo, magnitudo doloris oñditur ex iprouiſo incõmodo. ¶ Hocine de ipro. ma.) Hæc verba, repẽtino nũcio perculſum idicant Aeſ. pp diuortiũ ſtare: & irã circa ſe Soſtratæ, & eius filiæ ob raptũ meretricis. ¶ Vt neq; qd me fa.) Plus eſt qd me faciã: q̃ quid faciã: illud eni de rebus: hoc, de ipſo hoie itelligitur. ¶ Nec qd agã, certũ eſt.) Certũ ẽ, p certũ ſit. niſi forte vt, q̃ ſignificet. ¶ Mẽbra metu debilia ſunt, animus timo, obſtu.) Metu patris Timore diuortii. ¶ Nũc ſuſpi.) Mõ oñdit cã trepidationis Aeſc. ¶ Id anus mihi indi. fe.) Illa anus cui Soſtrata dixerat, Curre, obſtetricẽ acceſſe. ¶ Nam vt hinc forte ea ad obſte. erat miſſa.) Apparet inter cætera anũ dixiſſe ad obſtetricẽ ſe miſſam. an vltro hæc ſuſpicatus eſt Aeſch? Hinc ait addendo, oñdit ſe añ fores Soſtratæ ſtare: vt alibi, Ex Andro, cõmigrauit huc viciniæ. ¶ Vbi vidi.) Sunt q̃ addãt ſuperuacue Hanc & legunt, hanc vbi vidi.

Obiicio

Quid me faciam

vt neſciam pro certo qd faciam. i. facere debeã de me. nec certus ſit mi q̃ ad agã. i. qd mihi ſit agẽdum vt huic malo medear. Membra mea ſunt debilia. i. debilitata, metu. i. p tiore & diuortii facti cũ Pã. & p timore pris. nihil cõſilii. i. nihil deliberationis: vel boni remedii & propoſiti. quit. i. potuit cõſiſtere. i. cõſidere reſidere in pectore meo. cõſiſtere enim interdum ſignĩat morari & conſidere. Iuue. Ede vbi conſiſtas in qua te quæro proſeucha. Vah: interiectio indignantis & dolentis: ac ſeipſum & ſuã ſtultitiã deridentis: quo modo. i. quo pacto. expediã me. i. me explicabo. ex hac turba. i. ex hac turbatione. & ex his tricis ſeu volucris: tanta. i. adeo magna ſuſpitio. i. mala opinio de me incidit. i. cõtingit. neq;. i. ea non incidit in qua immerito. i. nõ iniuria. Soſtrata mr̃ Pam. credit me emiſſe mihi. i. p me hanc Pſaltriam. anus. i. vetula. miſſa ad obſtetricem q̃rendã fecit mihi id indicium: hoc eſt ſignauit mihi ſuſpitionem incidiſſe de me. nã vt. i. dum, vel poſtq̃ eamus erat miſſa ad obſtetricem accerſendam. hinc. i. ex hoc loco in quo ego ſum: videlicet ante fores Soſtratæ. vbi. i. in quo loco. ſ. ante fores. vidi eam anum. ſ. nam hic vbi pro poſtq̃ capi nõ debet. iam enim vt eſt expoſitum pro poſtq̃: & ita vana foret repetitio. & eſt ſenſus: Poſtq̃ erat miſſa ad obſtetricem ex hoc loco: in quo vidi eam. ilico. i. ſtatim.

Cõſiſtere Iuuenalis.

GVI. Diſcrutior ai &c. Hic Aeſ. ſuas effundit q̃rimonias dolens ſe eẽ ſuſpectũ a Soſtrata & pam. de amore pſaltriæ quam fratri rapuit. Aeſ. hic ſolus loq̃tur. Diſcrutior ai p aiorcaſus p caſu: vt in epiſtolis Ciceronis: Pendeo ai. Et Vir. O pſtans animi iuuenis. Diſcrutior ai. i. animus meus cruciat̃ variis cogitationibus & qdẽ duplicibus. cõponit̃ eni a dis & crucior q̃ſi vario mõ crucior in aio meo. hocine. i. eſt ne verũ quaſi nõ poſſit credere. eſt ne verũ ſup. hoc mali. i. hoc malũ. hoc infortuniũ obiici. i. iponi. iputari improperari mihi tm̃. i. adeo magnũ & moleſtum mihi vt neque ſit certum mihi. i. non ſit deliberatum apud me: vel

Cicero Virg. Diſcrutior

Diſcrutior. Poſtquam inductæ ſunt conuenientes perſonæ Mi. & Hegio: qui de pacatione rei Aeſchini agerent: inducitur & ipſe Aeſch, cuius res agitur: & habet & occaſionem veniendi ad domũ puellæ, vbi Mi. & Hegio erant pro pace illa conficienda. audierat. ſ. per Cantarã nutricẽ Pãphi. & matrẽ eius triſtari de raptu Citharistriæ. quam amicã eius eſſe ſuſpicabatur: vnde ita conqueritur. Diſcrutior ai. i. in aio. hocine mali. ſ. crederem obiici mihi malum dico tm̃: vt neq; &c. anus. i. Cantara. **SER.**

Accedo rogito, Pamphila qd agat· iam partus adſiet·
Eone obſtetricē accerſat· illa exclamat, Abi, abi, iā Aeſchine
Satis diu verba dediſti nobis· ſatis adhuc tua ſruſtrata eſt fides·
Hem qd iſtuc obſecro inquā eſt? valeas· habeas illā, quæ placet,
Senſi ilico id illas ſuſpicari, ſed me reprehendi tamen,
Nequid de frate garrulæ illi dicerem, ac fieret palam·
Nunc qd faciā? dicā fratris eē hac? qđ minime eſt opus *Troch. cata.*
Vſquam efferri· age, mitto, fieri potis eſt, Vt ne, qua exeat· (*quadra.*
Ipſum id metuo vt credant, tot concurrunt veriſimilia·
Egomet rapui ipſe egomet ſolui argētū· ad me abducta ē domū·
Hæc adeo mea culpa fateor fieri, non me hanc rem patri
Vtut erat geſta indicaſſe· exoraſſem vt eam ducerem.
Ceſſatum vſq; adhuc eſt· nunc porro Aeſchine expergiſcere.
Nunc hoc primū eſt, ad illas ibo vt purgē me, accedam ad fores.
Perii horreſco ſemper, vbi pultare haſce occipio fores.
Heus, heus, Aeſchinus ego ſum, aperite aliqs actutum oſtium.
Prodit neſcio quis· concedam huc. *Verſus perficitur proxima ſcena.*

DON. ¶ PAmphila qd agat. iā par. ad.) A matoria īterrogatio, q̄ mōſtrat Aeſ. curç ſibi eē res oēs. ¶ Illa ex.) Nō rūdet: ſed exclamat. Et bn̄ vim addidit ad exclamationem fuiſſe. Er/go a vocis ſono exclamat, nō a verbis. ¶ Abi abi iā Aeſ. ſatis diu ver. de. no.) Vſq; dū intelligeremus. Sat adhuc nos tua fruſtrata ē fides. Vſq; dū deciperemur. ¶ Hē, qd illuc ob. in. ē·) Hē iteriectio eſt no/uas res & iopinatas au
Valeas dictis. ¶ Valeas, ha. il.) Quaſi recedat & longe abſit, vt i Andria, Vale aut q iter nos diſſidiū q̄rit. ¶ Carru.) Vt po/te anul. ¶ Ac fie. pa. De me ſ. cui minime op⁹ fuit. ¶ Nūc qd fa. Figu/ra ἀπορία. ¶ Vt ne q̄ ex. ¶ Erum. vt Cū ſpu me⁹ amnis Exiit, oppo ſitaſque euicit gurgite moles. ¶ Ipſum id me. vt me.) Ipſm q frī rapui.
Vt & Vt, p me nō poſuit. ¶ Tot con. ve.) vt mea eē credaſ. ¶ Ad me ab. ē do. Prope, n̄ dixit ad ducta. ſed abducta: Ab ducit enim alienū. vt i Heautontimorumeno, Abducimus tuā Bacchidē. Ad me
Abduco aſt, domū moraliter dixit. p, ad domū meā. an nō ad me,
Ad me qa & illic luctatus leno ē i retinēda ɔtra Aeſc. puellā? ¶ Vt
Vt ut vt erat ge. in.) Id eſt, ſiue male, ſiue bn̄ geſta erat. Vt enim certā q̄litatē ſignificat: vtut incertā. q. d. q̄oquo mō, male bn̄. ¶ Exoraſſem vt eam du.) Sic enim pmiſerat ſe Soſtratæ facturū. ¶ Nūc iā dor. Aeſ. ex.) Sic & alibi, Enimuero Daue, nihil loci eſt ſegnitię neq; ſocordiæ. Legit & Etiā qđ ē cor reptiuū iterdū. ¶ Nūc hoc pri.) Primū, ab eo qđ rogādus ē
Horreſco pt. ¶ Accedā ad fo.) Soſtratæ ſ. ¶ Horreſco ſemper.) Satis amatorie nā nimiū ſemper eſt calor, & frigus recedit a cor/
Aliquis pore, vt, Totus Parmeno tremo, horreoq; poſtquā aſpexi
Apite hūc. ¶ Aperite ali. actu. oſti. Vim pluralē hēt Aliqs, quāuis
Aliquis ſingulariter dicaſ non eſt enim aliquis. niſi de multis. recte
Quis ergo, apite aliqs. & noue nā nō placet illud, vbi duæ diſtin ctiones ſunt, vnde Aperite eſt vna, altera Aliquis actutum oſtium. Vt aſſumatur rurſus, aperiat. proprie enim veteres & qs, & aliquis, & quiſquam, non obſeruabant quo genere aut quo numero declinarent, eſt ergo figura ἀρχαϊσμός.

GVI. ¶ ACCEdo ad eā. i. venio ad eā. rogito. i. iterrogo qđ Pā phila puella agat. ne. i. vtrū partus adſit. i. ppe ſit. & rogi/to inquā ne. i. vtrū. accerſat. i. eat ad vocādā obſtetricem. eo
Exclamare .i. eā ob rē, videlicet q̄ ptus adeſt. illa anus exclamat. i. eſſ/frenata voce & ſonitu magno vocis clamat, ſeu loqtur: non reſpōdet o Aeſ. iā oñdit tarditatē: q̄ſi bonum eēt vt citius abiiſſes. abi abi. i. vade vade, noli vlterius verba dare vt fe/ciſti hactenus: dediſti ſatis diu nobis verba. i. decepiſti nos
Adhuc tuis verbis: q̄ nihil hnt̄ effectus, ſatis adhuc. i. hucuſq;. tua fi/des. i. tua pmiſſio, quantū ſancte facere videbaris: cū tñ fig/mētis plenus eſſes: fides ergo tua ſatis hucuſq; fruſtrata eſt nos. i. decepit nos. hē: interiectio res nouas audientis, inq̄. i. dico vel dixi, obſecro quid illud eſt: q̄đ. ſ. tu anus dicis. illa
Valeas nūc pgens in itinere ſuo dixit mihi valeas. i. abſcedas a no/
i. abſcedas bis. hēas illā. i. puellā q̄ placet tibi. i. q̄ eſt tibi cordi. ilico. i. ſtatim. vt dixit illud mihi ſenſi. i. pcepi illas mulieres adſu/ſpicari. i. hr̄e ſuſpitionē de me. Dicimus adſuſpicor i quēad modū dicimus addubito: qđ cōpoſitū nihil addit vltra ſim plexmiū augeat. & ad illas ſuſpicari temeſis eſt facta pter carmē. ſed tñ repſſi me. i. me cohibui: nec volui auferre illā ſuſpitionē detegēdo amorē fratris. repſſi inq̄ me. ne qd. i. vt nō aliqđ dicerē illi garrulæ. i. vetulæ loq̄ci ac v̄boſæ. de fre .i. de amore ffno. ac. i. & ne illud de amore fris fieret palā. i. publicaret ab illa vetula, ſeu fieret mālfeſtū De. cui minime fuit op⁹ mālfeſtare illđ. nūc qd faciā, deliberat ſolus apud ſe dicā hāc Pſaltriā eē fris Cth. id qđ p qđ. vt ſępe apd C. te fert q totā clauſulā p terītā. i. q̄ res: v3 hāc eē fris. minime. i. nō eſt op⁹ efferri. i. publicari: pdire i lucē: q̄ſi extra ferri. vſ; qā aliquē locū. vſq̄ dr̄ & i loco & ad locū. Age aduerbiū hortantis ſe ipſ3 i deliberādo. omit to. i. pretermitto: exci/pio illđ: v3 nō eē opus hoc efferri v3 hanc eſſe fris. vel omitto. i. relin quo iſtā opinionē de p dēdo ffe: q mihi nō pla cet. potis ē. i. pōt (vt p/us ē expoſitū) fieri. i. ef fici. vt ne. i. q n̄. illđ de ffe exeat. i. erūpat in lu cē. q̄. i. aliq rōne & via vbi q̄ capitur p aliq: ad uerbio p locū. vbi ñ to tū potis ē fieri &c. pōt capi iterrogatiue vł af firmatiue ſm varias cō ſideratiōes. Metuo vt .i. ne nō: ħ eſt q nō. vt Do. vult. metuo ergo q mulieres nō credāt idip3. i. me eri/puiſſe Pſaltriā ffi: & nō mihi: qm̄ vellē eas ſcire & credeſ & ita nō ſuſpicari de me. & id qdē vellē ſine pditiōe fratris ſi fieri potis ēēt, vt iā dixit. Deide argumētaſ i oppoſitū in/gens multa veriſilia eē opprimere vt credaſ rapuiſſe ſibi. Tot veriſilia. i. tot pbabilia: ſeu probabiles rōnes. ſiſes veri. i. ſilitudinē hn̄tes veritatis cōcurrunt. i. ɔgeruntſ aduerſum me. egomet. i ego ipſe rapui Pſaltriā a lenone. egomet ipſe autologia eſt. nā met & ipſe idē ſignāt. ſolui. i. numeraui p ſolutiōe Pſaltrię. argētū. i. ptiū ipſi lenōi. abducta eſt. i. ipſa rapta violēter deducta ē ad me domū. i. i domū: i q̄ reſideo vbi domum ponit aduerbialr adeo. i. certe. fateor hæc fieri mea culpa. i. ɔfiteor q iminet mihi piculū diuortii. cū Pam. & q i ei⁹ & mrīs ſum maleuolētia ſeu: q ſubiui earū odia. mea culpa hac. ſ. q̄ ſeqtur: v3 me nō idicaſſe. i. q nō idicaue/rim & patefeceri hāc rē de raptu pſaltriæ p fre. pti. ſ. Micioni q ē ad optiu⁹ pr̄. vt. i quēadmodū. ea res erat geſta. i. facta. exoraſſem. i. ipetraſſem: obtinuiſſem. vt. i. q, ducerē. i. hērem i vxorē eā. ſ. Pā. Ceſſatū ē iperſonalr dictū a ceſſat ceſſaba tur. i. fuit negligētia i nobis & otioſitas: ac ſegnities i ſeu cū ctatio noxia. vſq; adhuc. i. actenus ſiue hucuſq;. vel ſi ma/tus ceſſatū ē vſq;. i. aſſidue ſemp adhuc. i. hucuſq;. nūc por/ro. i. ex hoc nunc in futurū: ſeu poſt hac. o Aeſc. alloqtur ſei/pſm. expergiſcere. i. excita teipſm. neq; amplius ceſſes & ſis otioſus. expgiſcor eris ē verbū depōēs abſolutū & q̄ſi paſ ſiuæ ſignationis, nā expgiſcit q ſua ſponte a ſomno excitaſ. expgeſcit aūt; q ab alio e ſomno excutitſ, ſiue reſoluit. nunc hoc qđ ſeqtur eſt pmū: poſt tñ illud qđ togādus ē pr̄. ibo ad illas mulieres: illud eſt quod primum dicit. vt purgem me .i. me excuſem reiiciendo a me crimen in fratrem ſecreto tamen. accedam. i. adueniam. ad fores. i. ad hoſtium domus Soſtratæ. perii. i. perditus ſum amore. ſ. eius Pam. quam ei timeo mihi eripi. ſemper ego miſer horreſco. i. contremiſco
Iuuenalis ac commoueor. ſeu frigeſco. nā horrere interdum ſignāt frī/
Horreſco gere. Iuue: Et horrenti tu non red. ſer. Per. Scis co. ho. t. do. la. horreſco ergo. i. horrid⁹ fio & trepidus totus more ama torū: q voluptate aduētante & corpus inuadente, trepida re incipiūt, ac trepiduli efficiuntſ: vbi. i. qn̄. occipio pulſare
Actutum .i. pcutere. haſce. i. has fores. i. hoc oſtium amatæ. heus heus aduerbiū vocantis repetitū. ego ſum Aeſ. apite oſtiū actu/
Actutum tum. i. citoceleriter. aduerbiū tpis dictum ab actu. i. acce/ritas leritate

leritate vñ actuariæ naues dñr .i. celeres ac celeriter a ma/ ria currẽtes. apite actutũ hoſtiũ, gñaliter hoc eſt dictũ. Dei de deſcẽdit ad pticularia, aliqs apiat ſup. actutũ hoſtiũ, ſed Do. dić iſtas diſtictiões ſic factas nõ placuiſſe ueterib⁹ ẽ tñ aſtruẽda ita ut ſingulę ꝗꝗ ↄnexionis intelligant. põt & ſic aſtrui ſm Do. aliqs ex vobis multis, apite hoſtiũ. aliqs. n. vt ſc'ẽ aithbẽt ui pſe, quis ſingulariter dicat nõ ẽ. n. aliqs niſi de mul/ tis. Eſt ãt ↄleplis figu/ ra cõſtructiõis ꝗſi ſi diceretur: ſtudeatis ali qs otonẽ hñdã, ꝗſi ali qs ex uobis ſeu qlibet ex uobis ſtudeat oto ni hñdæ mon curo qs veſtrũ ſtudeat dũmõ ſciatur ab aliquo. ne// ſcio qd pdit. i. exit ve/ niẽs ad apiẽdas fores ꝗ ſunt longe a penetra libus domus ↄcedã. i. me conferã. hoc. i. huc. aduerbiũ ad locum ſi cut illoc ꝓ illuc antiq.

SER. ℭ E Trogito an iam par. &c. an eo .i. pp id ob achẽ inꝗ ei qd illud ẽ? & illa rñdet, valeas &c. Sed rep/ hẽdi. i. repſſi merga noluit ei exponere hui⁹ eẽ factũ gra fra tris, ne qd &c. Age mõ omitto. ſ. dicere aliqd de fratre. ꝗ. i. aliꝗ via, aliꝗ pte. Potis di ẽ ꝗſi poſſibile, qa ſm antiquos di cebat hic & hæc & hoc potis vel ꝑ poſſibile. nomẽ p aduer bio. Poſſibile ydẽ eẽt celari ſed mihi eſſet nociuũ: qa ean dẽ ſuſpitionẽ apud So. incurremus, quã pus, & hoc ẽ idipm qd prius credebant de me, m. vt c. & hñt ſat s occaſionẽ ſu/ ſpitionis: qa tot cõcurrunt &c. hoc adeo ꝙ in talẽ ſuſpitio/ nẽ, & tale piculũ decidi fateor fieri mea culpa: qa pſi meo reuelaſſe totũ debuiſſem, & ſic eo exorato eam duxiſſem. & hoc eſt non ne. ſ. opportuit expgiſcere vt dicas pſi, ſed hoc primũ faciẽdũ eſt ab filis &c. Actutũ. i. celeriter.

ASCẽ. ℭ VBI cõmentator legit. Senſi illico illas ↄd ſuſpicari &c. textus plurimi, & ẽt is quẽ cũ eius pmõ cõmẽto cõpreſſum vidimus hñt: Senſi illico ad illas ſuſpicari &c. Illud aũt ma ioris momẽti ẽ. Nõ me hãc pſi rẽ (ut erat geſta) indicaſſe, cõmẽtarius uult intelligat de raptu Pſalteriæ, ſed nõ pcc/ dit. Quia eã rẽ oẽm Mitio ſciebat. Vñ prius dictũ ẽ. Oẽm rẽ ſciui quo pacto haberet, enarramus ordine & reliqua. vbi Mitio poſtꝗ oia ꝗ ad Pſaltriæ raptũ ptinerẽt peperat, ar gẽtũ ſoluerat. Nõ ergo de ea re loqtur. Sed de oppreſſione virginis quod in ſequenti ſcena declarabitur vbi dicitur. Quãdo quidẽ hoc nunquam mihi ipſe uoluit credere &c.

DON. ITa ut dixi Soſtr. fac.) Hic apparet Mitionẽ ſi multa dixiſſet. ¶ Facite. Iube vt uel ſecuros ſint, uel adornẽt nu/ ptias. ¶ Ego Aeſ. cõue.) Mire occurſurus Aeſc. Aeſch. q rit. ¶ Pater Hercle ẽ.) Quid eſt hoc quod Mitio timet; tan qa illi nõ eſt confeſſus? Oſtẽdit aũt Poeta tantũdem pudo rẽ poſſe, aut ãplius ꝗ timorẽ. ¶ Quid huic hic negocii eſt, Alius timor, ꝙ hinc egredit pater. ¶ Tu ne has pepuliſti fores?) Sic cœpit interrogare, ut negationi locũ præbeat. Et nota: pepuliſti, elatũ verbũ, & tragico cothurno magis ꝗ loquelæ comicę accommodatur. ¶ Tacet.) Hoc apud ſe loqtur Mitio. ¶ Melius eſt. Et non ludere bonũ eſt: ſed me/ lius, & hoc meliore affectu dicit ꝗ ſi diceret: dignus eſt. ¶ Hoc mihi nõquã uoluit cre.) Cõtra illud qd ait: Deniqȝ alii clãculũ patres quæ faciunt, ꝗ fert adoleſcẽtia: ea ne me celet cõſuefeci filiũ. Credere aũt, magno effectu dixit. non eni ↄfiteret vt patri, ſed crederet ut parẽti, aut ſodali ſuo. ¶ Non eq. iſtas.) Deeſt: pulſaui. ¶ Quod ſciã. Quantũ ſcio. ¶ Itane? nã mirabar qd hic neg. eẽt ti.) Accepit negationẽ

Pepuli

Quod, tiam

ACTVS QVARTI SCENA QVINTA.

Iambici quadrati acatalectici & catalectici. Dimeter unus.

Cæteri Trochaici, quadrati catalect. Iamb. Senarij.

MITIO AESCHINVS.

M. ITA vti dixi Soſtrata
Facite ego Aeſchinum conueniã ut quomodo acta
Hęc ſint, ſciat. *Trocha. tetram.*
Sed qs oſtiũ hoc pultauit? AE. pr̃ hercle eſt peri. M. Aeſchine
AE. Quid hic huic ne goti eſt? M. tune has pepuliſti fores? tacet.
Sen. Cur nõ ludo hũc aliquãtiſper? melius eſt. *Si addas nũc, vers*
Quãdo quidem hoc nunꝗ mihi ipſe uoluit credere. *(ſus cõſtat*
Nihil mihi reſpondes? AE. non equidem iſtas, quod ſciam.
M. Itane? nã mirabar qd hic negoti eſſet tibi. *Iſta prima pertinet ad*
Erubuit, ſalua res eſt. AE. dic ſodes pater, *verſum præcedentem*
Tibi vero quid iſtic eſt rei? M. nihil mihi quidem.

Mitio vt ludere Aeſ. poſſit. ¶ Erubuit ſal. res ẽ. Nimis pa/ terna ſnia. & e ↄtrario Simo i Andria. Vide nõ etus colore pudoris ſignũ vlꝗ idicat. Et ꝗti affectus eſtmõ dixiſſe, eru/ buit, ſalu⁹ eſſed ſalua res ẽ. Nõ e videt tibi res ei⁹ oĩs i Aeſ. ↄſtituta eodẽ aio & ſupra dixit, In eo me oblecto: ſolũ. ſ. charũ mihi. Nõ eni ſolũ itulit qd expectabat, ſed abſolutẽ ꝗſi ex oibus ſolũ idest ingt. ¶ Nihil mihi q.) Mihi, id eſt nec ꝓprię rei. & callida negatio ne carpit, ut & illi adi mat oſtẽdi locũ: ac ſi duciã: ſimulqȝ fiat ei deſpatio ducẽdę ei⁹ cuius mentio tã cõtẽ ptim ab ipſo tractet.

GVI. ITa &c Hic Ae. ludiſa patre Mi tiõe, qvertis mo dus oñdit pã. ab alio i matrimoniũ ductũ iri, quo nõ parũ dolo re pcutit. Aeſc. q ſum mopere eã deperibat ſed id celauerat pa// trem: itãdẽ illũ eundẽ pr̃ explet gaudio re/ cipiens ab Aeſ. puellam iri ductũ. Mi. o Soſtrata. facito ita vt dixi: uel tu & filia facite itaut dixi, per quod apparet Mitionẽ iã multa dixiſſe. ego conueniã .i. alloquar Aeſch. ut ſciat qõo hæc de nuptiis, & de cõiugio ipius, & tuæ filię ſint acta. i. ſint tranſacta, & pacta. Sed qs pulſauit. i. pcuſ/ ſit hoc hoſtiũ; hoc dixit cum appropinquaret foribus, quas pulſari audierat Aeſ. hercle pr̃ eſt. ſ. Mitio pr̃ adoptiuus eſt hic intra domũ. iã ego facile pſpicio ipſius ſermone. Mi. o Aeſchine vocando eſt. Aeſ. qd negocii i. qd negociũ ẽ huic .ſ. Mitio. p indignationẽ dixit. i. qd negociũ hẽt iſte hic. i. in domo Soſtratæ. Mi. ne. i. vtrũ tu pepuliſti. i. pcuſſiſti. In de pulſo as frequẽtatiuũ. has fores. ſ. hoc hoſtiũ. Deinde cũ nõ rñderet Aeſchi. ſubdit ſubmiſſa uoce & apud ſe tacet. i. taciturnus eſt, obmutuit. Cur non ludo. i. illudo hũc Aeſ. aliquantiſper. i. aliquãdiu. Melius eſt .i. ope pretiũ eſt vt a me ludatur. qñqdem. i. quia certe nunꝗ uoluit credere. i. cõmittere: ſecreto dicere: ac detegere. Item impartire mihi hoc videlicet amorẽ filiæ Soſtratæ hęc priora dixit apud ſe, deinde ſubdit alloquẽdo Aeſchinum: nihil rñdes mihi. Aeſ. Equidem. i. certe: ſeu ego qdẽ nõ pulſaui ſup. iſtas fo res. ꝗ ſciam. i. quantum ſcio. alii habent quod ſciam: quod in idẽ redit. ſed Do. vult ꝗſciam pro quãtum ſcio. Mi. itã .i. itane. i. eſt ne ita ut ais. ſ. te fores nõ pepuliſſe, id ego di/ cebã ſup. Nã. i. qa mirabar qd negocii eſſet tibi hic. vbi dici ſcepte ſolet qd haberes agendũ hic: Deinde ſubdit apud ſe. Erubuit. i. verecundatus eſt, & rubore eſt ſuffuſus. ſalua res eſt. i. res bñ ſe habet. nam rubor eſt uirtutis color. & ita meo gõi eſt argumentũ nondũ pfricuiſſe frontẽ omnem de poſuiſſe pudorem. Aeſ. O pr̃ dic ſodes. i. dic ſic ſi audes, & ſi tibi cordi eſt. & eſt comicũ uerbũ blandienti aptiſſimum & iam familiariter loqui incipienti. Vero. i. ſed quid rei. i. qd negocii eſt tibi iſtic. i. apud Soſtratã, ubi dicerent bar/ bari quid habes agendum. Mi. quidem. i. certe. nihil mihi ẽ iſtic. i. nihil habeo negocii. ſeu, ut barbare loquar, nihil ha/ beo agendum illic. quidem. i. certe.

Perpel/ lere

Credeẽ

Pulſare

Perfri/ care frõ tem

SER. ITa ut d. Adducto Aeſchino vt Pãphilę ſe ex purget inducitur Mitio, qui ei gaudiũ illius rei ipartiat vxo rem ductũ denuncians: ut ſic omnino res mitigetur. Tacet hoc dicit ſecum, cur etiam ludo hoc fingens me ꝗſi totũ ignorare. Ita eſt ꝙ tu neſcias, qui pulſauit fores. Eru/ buit ſecum dicit Salua res eſt. ſ. erubeſcentia ſignificat eum bonũ futurũ. Male mihi in aio hoc dicit ſecum.

M. Amicus quidam me a foro abduxit modo
Huc aduocatum ſibi. AE. quid? M. ego dicam tibi.
Habitant hic quædam mulieres pauperculæ,
Vt opinor, has non noſſe te, & certo ſcio
Neq; enim diu huc commigrarunt. AE. quid tum poſtea?
M. Virgo ẽ cũ matre. AE. perge. M. hæc virgo orba eſt patre.
Hic meus amicus illi genere eſt proximus
Huic leges cogunt nubere hanc. AE. perii. M. quid eſt?
AE. Nihil recte, perge. M. Is uenit, ut ſecum auehat
Nam habitat Mileti. AE. hem, virginem ut ſecũ auehat?
M. Sic eſt. AE. Miletũ vſq; obſecro? M. ita. AE. animo male eſt.
*Quid ipſæ? qd aiũt? M. qd iſtas cẽſes? nihil enim. al. Quid ipſæ aiunt?
Commenta mater eſt, eſſe ex alio viro
Neſcio quo puerum natum, neq; eum nominat
Priorem eſſe illum, non oportere huic dari.

DON. ℭAMICVS qdã mea fo. ab. mõ huc aduo. ſibi.) Hinc icipit mẽdaciũ mixtũ uero. nã amicus qdã me a foro huc, verũ eſt, aduocatũ, falſum. Sed huc, & qdã, mõ ευφασιν hñt leuis negocii, & in quo nec magnæ pſonę nec res dificilis opę aut lõgę occupatiõis dñtur. Et aduocatũ dicẽdo: aliẽ nũ negociũ demõſtrauit. nã & ſibi nõ uacat, ſi eni mulieribus addidiſſet potuit aliũ ſperari. ⸿Quid?) Deeſt, ait, ut ſit, quid ait? ⸿Ego ti. di.) Senile ẽ nã id iã dicẽdũ fuit & hoc ευφασιν hẽt vilis rei i q̃ uel facile dici poſſit i uel nõ celanda ſit. ⸿Mulieres pau.) Nõ potuit magis cęlaſ dignitatẽ formę & ętatis puellę quæ amaſ ab Aeſc. q̃ tu eã prio eodẽ noie cum mře noiaret, deide cõmuniter diceret de ambabus uniuerſa qbus ptẽni debeant. ⸿Quędã muli. pau.) Paupculæ addidit, ut magis deſperet Aeſchi. ipetrare poſſe has nuptias a pře. Et itẽ Quędã, ut ignobiles demoſtrarent. Et totũ hoc, cũ abiectiõe pnũciãdũ ẽ. Et q̃dã & paupculę dicẽdo, adimit oẽm ſpẽ nuptiarũ: nã q̃dã ignobilẽ indicat: paup: indotatam. qd ergo remanet qd ſperet Aeſc. ⸿Pauperculæ. Nec paupes ſaltẽ. ⸿Et certo ſcio. τ[illegible] παρελκον, parũ dixi tnqt. ⸿Opinor.) Vel adeo obſcuræ ſũt & nullius ptiũt opiner has nõ noſſe te. Potuit recte dicere & hoc, Vt opinor, has nõ noſti; ſed illud uetuſtius. ⸿Ve opi. has nõ no. te. Aut abũdat: aut deeſt .ſ. ⸿Magnũ adtcrimẽ eſt in forma vicinæ puellæ: incognitã eſſe adoleſcenti de pxim. Et qa ſcit hunc eẽ de, quo dixerit: Quã hic nõ amauit meretricẽ? aut cui nõ dedit aliqd? ſubaudit eãm: ne dignitatis pudoriſq; eſſet: q; eã incognitã Aeſ. eẽ dixiſſet. Neq; eni diu huc inqt cõmigrauerũt. Et ut Opinor, mire ipe ſibi ſumit atq; ↄfirmat: q; nõ iã ille ↄfeſſus ẽ. ⸿Quid tũ po.) Grauiſſime pdiẽ Aeſc. amator, cũ ſedulo diſſimulet. Virgo cũ mar. ẽ,) Vult Mitio ſic audire Aeſ. tanq̃ alienũ ſibi mũ, & iõ uelut iſtius facti diligẽti? narrat. Virginẽ aũt κατ᾽ ἐξοχὴν p muliere dixit. ⸿Perge.) Vide iſtãti? iterrogãte q̃ extraneũ decuit. ⸿Hic me. ami.) Qui me aduocatũ abduxit de foro. ⸿Huic le. co. nu. Nõ: pm iteũt: dixitnec: iubent ſed cogũt, ad pturbãdũ Aeſchi. & recte. alia eni ſinũt leges alia cogũt fieri. Et ne eſſet quo reſiſteret, ſſimulat ut mulieres a lege cogant. ⸿Perii. Hoc audit Mitio: ſed diſſimulat. ⸿Nihil re.) Ideſt recte q; perii. qd nihil magis comicũ. Et vide triſyllabũ artificioſe ẽẽ ſubiectũ, ut q; ꝑ erii dixit, vix hoc locutus fuiſſe uideat. ⸿Venit is ut ſe. aue.) Aliud peius i am acuit nec Athenis ſaltẽ alteri nuberet. ⸿Nã ha. Mil.) μιλητον. Mileti. & ẽ aduerbiũ locale. ⸿Hẽ vir. ut ſe. aue hãc Hic acrius cõmoueri pdiẽ adoleſcẽs, ut affectu fateatur qd verbis negat. ⸿Sic ẽ. Miletũ uſq; obſecro ita aio ma. eſt.) Ille oblitus ſuiſſe idignatiut ire ppria. hic rurſus callide vultu urit tã; aliena narrãtis. ⸿Miletũ vſq; ob. Bñ vſq; nã Miletos colonia ẽ Athenieñſiũ. ⸿Aio male ẽ. Aio male fieri dr cũ ictu alicui? mœroris pculſus aĩus nõ ſuſtinet corp? ſeq; tur q; ruina mẽbrorũ. ⸿Quid ip. qd aiũt?) Nõ facil credit Aeſ. pudicã matrẽ familias ſtati cõſentire i nuptias nouas viri ignoti. ⸿Quid iſtas eẽ.) Poſſe dicere: ſubaudiẽdũ. Nihil eni.) Dñt ſubaudiẽdũ: & ſic itelligẽdũ: Nihil, nõ q; taceant ſed q; nihil cõfirmatiõis hẽat id q̃d dicũt. ⸿Cõmẽta mf ẽ.) Nũc dicit qd dicat: ẽt cõmẽta dixi. i. fallaciã ↄfinxiſſe i veriſile cõminiſci. ⸿Ex alio viro.) Iã de primo tangit Aeſchi. ⸿Priorẽ eſſe illũ.) Mire tractat etiã partes Aeſchini.

ℭVEL qdã amicus. i. vnus ex amicis meis. abduxit ideſt deduxit. remouit me a foro mõ. i. pauloante. & deduxit me huc ad Soſtratam aduocatũ ſibi. i. interceſſorẽ, & mediatorẽ p ſe videlicet, ut oĩa de nuptiis filiæ & ipſius trãſigerent meo bñficio, ac mea interceſſione. Nam aduocatus dñ qui cãm alicuius agit, itaq; faciẽs eius eſt iterceſſor apud iudicẽ & mediator, eſt ẽt oĩs hõ defendere aliũ parat? ut teſtaĩ Lau. Sic ergo aſtrue. mõ. i. pauloante. amic? abduxit me. i. abſtraxit me huc foro i tanq̃ aduocatũ ſibi ideſt vt ſibi eſſem aduocatus, vt iã eſt expoſitũ. Aeſch. Quid. i. cur. abduxit te aduocatũ ſibi. i. in qua re uult te eſſe ſibi aduocatũ. Mi. ego dicã tibi. q̃dã mulieres. pauperculæ habitant. i. morant hic. i. in his tectis. opinor te non noſſe has mulieres. & certo ſcio. i. non dubito, & vere ſcio te nõ noſſe eas enĩ. i. qa. nõ diu. i. nõ ex lõgo tpe cõmigrarunt huc. i. ceperũt hic ſedes, & huc ad morandũ venerunt. Aeſ. qd tũ. i. tunc poſtea ſecutũ ẽ uel qd ex eo uis inferre. Mi. virgo eſt cũ matre. Aeſc. pge. i. pſequere in narratione tua. Mi. hæc virgo eſt orba pře. i. caret pře. Orbus dr aliq̃ re cara priuatus, ut parens pt liberis orbus. & cõtra liberi dicunt orbi parẽte. hic meus amicus ẽ pximus illi virgini. i. mulieri: nam iã corrupta erat, eſt pximus genere, i. cognatione ipſa. leges cogunt: hanc puellã nubere. i. nuptui collocari huic amico. Aeſ. pii. i. pditus ſum. hoc audit Mitio, ſed diſſimulat. Mi. qd ẽ qd tu dicis, nã alter ſummiſſa voce dixerat. Aeſch, nihil eſt. ſ. recte res ſe habet, ſed hoc diſſimulanter dr pge. i. pſequere narrãdo. Mi. Is amicus uenit ut aduehat ſecũ. i. q̃ñ naui i vehat. Nã vectores dicunt, q naui vehunt p ptio. Et bñ aduehat. nã ipſe habitat. i. moratur. Mileti. i. in vrbe Ionię q̃ eſt Athenienſiũ colonia & Mileti gtũs ẽ aduerbialiter poſitus. i. p aduerbio in loco. Aeſ. hẽ, dolẽtis interiectio: & cõmoti vehemẽter, dicis eũ uaniſſe ſup. ut aduehat ſecũ virginẽ. i. mulierẽ. nã iã corrupta erat Mi. Sic eſt. i. eſt verũ eũ obrẽ uẽniſſe ut abduceret. Aeſ. Obſecro. i. obnixe peto, ut dicas mihi an uenerit i vt aduehat virginẽ ſecũ vſq; Miletũ. i. vſq; in eã vrbẽ vñ mileſię lanæ pcioſæ eſſe dñr a Vic. Mi. ita venit ut abducat eã Miletum vſq;. Aeſ. Male eſt aio meo. i. aĩus meus ẽ æger dolore, moleſtatæ paſſionibus variis q bus cõfligit aĩ, nã ut dicimus bñ eſt mihi. i. ſum ſanus & male eſt mihi. i. ſum ęgrotus ſic dicimus bñ eſt aio. i. ſum lętus, neq; aflictus mortis animi, q paſſiones ſunt. & male eſt aio. i. ſum ęgritudine animi vexatus. &(ut inqt Do.) male eẽ aio dr cũ dictu alicuius mœrore pculſus aĩus ẽ, ita ut corpus nõ ſuſtineaĩ. ſequitur q; ruina mẽbrorũ. qd ipſæ mulieres aiunt. Mi. qd cẽſes. i. putas mulieres poſſe dicere ſup. eni. i. certe: uel qa nihil dicũt. mř Soſtrata cõmenta eſt i. cõminiſcor eris. i. adinuenit: excogitauit veriſimile. ſ. fallaciã i vz puerũ eſſe natũ ex alio viro: neſcio ex quo uiro natus ſit: vł ſic: miſce puerũ eẽ natũ ex alio neſcio quo viro, ſed i idẽ reuertiĩ. neq; ipſa mř noĩat eũ virũ ex quo nat? ẽ puer. Cõmẽta ẽ iquã vł dixit illũ virũ, ex quo nat? ẽ fili? eẽ priorẽ. i. cui potius ſit collocãda puella. & ait non oportere filiã dari huic amico meo.

ℭQVID ipſæ mulieres aiunt? alia uoce hoc dicit. Nihil eĩ. i. certe dicebãt, qd ad rẽ pertineat. Nã hoc tñ dicebat mater eſſe ex alio &c. Et dicit illũ virũ eſſe priorẽ. ſ. q; por habuit: etiam cũ ea. Et ideo huic. i. cognato.

Orbus

Mulieri

Aduehere

Mileti

Animo male eſt

Male eẽ animo

Cõmenta eſt

Cõmentor

Cõminiſcor

ℭNonne

DON. ¶ NONNE hæc iuſta ti vi. po.) Scilicet illa q̃ amicus tu⁹ dixerat ꝑus: q̃ hæc audires. ¶ Iuſta tibi. Iuſta q̃ poſtea audiſti q̃ illa q̃ ꝑ Lemnio dicebas ꝑus. Aut ſi h nõ eſt, q̃re qd ſit.
Poſtea ¶ Poſtea. Poſtea ſic abundaret, q̃o iter dũ Hodie de Roma
Hodie cho addicit loquẽtis. vt Virg. dicit: Nũquã oẽs hodie moriemur inulti. ¶ Nõ.) Vultuoſe ꝓnunciãdũ eſt nõ. ¶ An il. hic abdu.) Hinc tanq̃ ſingult⁹ ploratum eſt nã hic ẽ ꝓnunciãdũ. ¶ Et.) Quaſi hoc ad ſupplicãdũ dicat. ¶ Factũ
Duriter a vo. du.) Nõ, dure & crudeliter, ſed q̃ſi dura mẽte
ἀτέγκτως id eſt iflexibili: & qd Græci dicunt ἀτέγκτως. ¶ Immiſericorditerq́.) Nota octo ſyllabarũ aduerbiũ, atq́ ſup cõpoſitũ: & cũ ꝯiunctione
Liberalis ꝓlatũ. ¶ Illiberaliter.) ἀνέ[illegible] οις. nã multa duriter ẽt. ſi opus ſit: immiſericorditer quoq́. & faciẽda ſũt, & patiẽda: ſi ita eõ & cũ cogat & nõ illiberale. i. non malũ atq́ ihoneſtũ. ¶ Si ẽ pa. di. ma. a.) Id eſt aptius: q̃a tã aptũ fuerat, duriter & immiſericorditer. Et bñ præſtat⁹ ẽ ide ꝯiunx aduerſus pꝛem videret. ¶ Illiberaliter. Iniuſte, inclementer. nõ bñ. q̃a liberalis, bõus dr. ¶ Quãobrẽ?) Delectari magis cupiens Mitio: Aeſ. uult ꝑtrahere ad defẽſionem ſui. ¶ Fore aio mi.) Quid de ſe plus diceret ſi factũ
Conſueuit hanc rem fateret? ¶ Qui il. cõ.) Legit illam & dicebãt ueteres, hãc rẽ ꝯſueui. & ſυνήθειαν. vt Plau. Vt clandeſtine ut celet ꝯſuetudo. Et maiore affectu nõ amorem allegauit ſed qd ẽ cõe cum bonis & multo iuſtius, ꝯſuetudinẽ. ¶ Qui ife.) Nõ: q ſs q ifelix, & nõ amat, ſed miſere dixit. & ita, affectu pditur q vt alien⁹ vult loq. ¶ Pñs pñti eri.) Adiuuãt ſignationẽ hæc ex abundanti addita, ut, illã abñs abñtem audit q́ videt q́. Et: Fꝛem ne diere frater. Sic Cecil. i Eratoſthene, Hęc cæterua plena gladiatoria cum ſuũ ſibi alius ſauciat ſocius ſociũ. Et tot⁹ hic loc⁹ eſt trãſlatus a Vir. in. iiii. Aen. Quis tibi nũc Dido cernẽti talia ſenſus: Quoſue dabas gemit⁹? cũ littora feruere late Proſpiceres arce ex ſũma, totũq́ videres Miſceri añ oculos tantis clamoribus æquor? ¶ Iſtuc.) Deeſt dicas. ¶ Quis deſ.) Latenter obiurgat Aeſ. rẽ ſine pꝛe geſſiſſe, & dr figura. ¶ Quis de. Quia non interfuit pater. ¶ Quis de.) Quia rapuit añq̃ peteret. ¶ Qñ nu.) Quia nuptiæ nõ factæ ſunt. Et nupſit moleſte additũ: q̃ſi aliẽa ſit, q̃
Autor his reb⁹ nõ legibus ducta ſit. ¶ Autor his rebus qs ẽ?) Dtõ caſu: non harum rerũ. Et Salu. Qui tũc Roma iperator erat? ¶ Autor his re. qs eſt? Iterum obiurgat, q̃a nõ iterfuit pr. & agit
Sedeo ſic dolens: velut ibi minus amoris ꝓbitum fuerit, Mitio, vt ſe his, quantũ amor patiẽ: videaẽ ulciſci qd q ſibi negocium non ꝯmiceaẽ Aeſ. ¶ An ſe. op.) Sedere ꝓprie ignauę ceſſationis eſt. ut, Sedeãt ſpectẽt q́ Latini. Et Quid ſedes Verres? qd ſpectes? ¶ Cur du. ali.) Vtrum filiã? an q̃ poſſit aliẽa eẽ? nam oẽs alienas filias ducunt. ¶ Tã grã.) Grãdę ad ætatẽ, ueteres retulerũt: nõ ad corpus. & in pte ætatis dr grãdis: nõ
Grãdis in tota uita: niſi addaẽ natu. ut Grãdis natu parẽs adduct⁹
Grãdis natu ad ſupplicium. Et Grandis infans. & grãdis puer & grãdis ephebus, & grãdis virgo recte dr. Et. vñ ſit Aeſc. an grãdẽ hic fingit ignotã? an q̃a dixit pr, Cõmẽta mater eſt eſſe ex alio viro neſcio quo puerũ natum. Ergo & illa grãdis & ſerus Mileſius q tũc virginem petit. cũ iam alteri data ſit vl
Hinc illinc rapta ſit alteri. ¶ Dũ cog. hinc il. ve. Prouerbialiter hic illinc. Et id de.) Nõ potuit magis amatorie, & magis pueriliter loq. q̃ ut non ꝯtentus q aẽ: Hęc dicere te æquum fuit ẽt adderet. Et id defendere. Pr autem qualis affectus ẽ: cũ etiam patri ob alienam cãm blandiẽ, ut ipſe nunc ſimulat.

AE. Eho nonne hęc iuſta tibi videntur poſtea?
M. Non. AE. obſecro non? an illam hinc abducet pater?
M. Quid ni illã abducatur? AE. factum a uobis duriter,
Immiſericorditerq́: atq́ etiam, ſi eſt pater
Dicendum magis aperte, illiberaliter.
M. Quamobrem? AE. rogas me? qd illi tandẽ creditis
Fore animi miſero, qui illi conſueuit prius,
(Qui infelix haud ſcio an illam nunc miſere amat)
Cum hanc ſibi videbit præſens præſenti eripi,
Abduci ab oculis? facinus indignum pater.
M. Qua ratione iſtuc? quis deſpondit? quis dedit
Cui quando nupſit? autor his rebus quis eſt?
Cur duxit alienam? AE. an ſedere oportuit
Domi virginem tam grandem, dum cognatus huc
Illinc veniret, expectantem? hęc mi pater
Te dicere æquum fuit & id defendere.

¶ AE. Eho: interiectio audientis qd optabat. nõne hæc q̃ dixit Soſtrata. ſ. illum, ex quo natus eſt puer: eſſe priorẽ & præferendum. nõne ea videnẽ tibi iuſta. poſtea. poſtq̃ dicta ſunt: & ea ꝯſideraſti, qui quæ poſtremo locõ dixiſti. Mi. nõ videnẽ mihi. iuſta. Aeſc. obſecro non. i. dicis nõ videri illa tibi iuſta, & hoc nõ vultuoſe eſt ꝓnunciandũ. At. i. virũ. o pater u rum ipſe amicus tuus abducet. i. abſtrahet illam. hinc. i. ex hoc loco. Mi. qd ni. i. cur non abducat illam Aeſchi. id ſup. ſ. tranſactio & pactio de nuptiis, factũ eſt a nobis duriter. i. dura mente & inflexibili, & non dure ac crudeliter, & immiſericorditer. i. auſtere, aſpere ſine miſericordia, ſed cũ rigoꝛ. atq́ etiam o pater ſi dicendũ. i. ſi licet dicere magis aperte. i. clarius: aptius. factum inq̃ eſt a nobis illiberaliter. i. iniuſte. i. idemẽter, non bene. quia liberalis bonus dr. Mi. quãobrem. i. quare eſt ita factũ a nobis illiberbliter. Aeſch. Rogas me. i. interrogas. quare tandem, id eſt ſine longis ambagibus & verborum circutionibus. quid animi, id eſt quem animũ creditis: fore, id ẽ futurum eſſe illi miſero. qui conſueuit: id eſt ꝯſuetudinem & cõuerſationẽ habuit prius cum illa puella. Dona. legit cõſueuit illi uel illam. nam veteres hanc rem conſueui dictitarũt qui infelix propter hãc ſurreptionem. haud ſcio. i. neſcio an amat nunc illam puellam miſere: id eſt valde, & in miſeriã ſuam ac ifelicitatem. quid ergo illi animi creditis foꝛ, cõ. i. quando ipſe preſens videbit hanc puellam eripi. ideſt abduci ſibi præſenti. uel cape præſens aduerbialiter pro coram quo etiam modo capi poteſt. Cic. ad Ciceronem. Preſens te
Preſens Cicero cum egi, id eſt ſum collocut⁹ tecum. Appoſuit autẽ: neſcio an illam nunc amat: ut toleret ſuſpitionem de ſeipſo: q̃a nimis aperte fuerat locutus: & ex affectu pręnimio amoꝛ & quid animi creditis illi fore, cum ipſe uidebit hãc puellam abduci: id eſt auferri. ab oculis ſui, id eſt a conſpectu ſuo. o pater facinus, id eſt factum ueſtrum. eſt indignum id eſt inhoneſtum: & nõ dignum quod a vobis fieri debuiſſet. Mi. Qua ratione, id eſt quo modo, uel q̃ cauſa dicis iſtud. quis deſpondit, id eſt promiſit illam ei quem defendis. quis dedit illam puellam? quaſi dicat prius rapta eſt: q̃ daretur? cui homini deſponſata eſt ſupple aut data? quando nupſit id ẽ data eſt nuptui illi: quem tãtopere defendis. diſſimulat enĩ Mitio ſe noſſe Aeſchinum fuiſſe illum, qui eam ſtuprauit, eum tamen latenter obiurgat q ſine patre rem geſſerit. qs eſt author his rebus, id eſt quis præeſt ſeu præfuit hic rebus faciendis uidelicet tranſactionibus, & pactionibus de connubio puellæ, cum illo quem defendit. cur ipſe quam miſerum dicis. duxit: id eſt cepit in vxorem alienam: id eſt eam quæ ſibi non erat deſponſata: neq́ data: ac ideo aliena? Ae. an, id eſt utrum oportuit virginem tuam grandẽ, id eſt tantæ ætatis: quantæ eſt: inde grãdis natu: id eſt annoſus.
Oportuit ergo virginem tam grandẽ ſedere, id eſt ceſſare: Sedere
otioſam eſſe: torpore domi expectantẽ dum: id quouſque. cognatus: id eſt aliquis de cognatione ueneriẽ hic illic, prouerbialiter dictum, id eſt ex hac aut illa parte. O mi pater, æquum fuit te dicere hęc, id eſt honeſtum erat ut diceres hæc quæ dixi, ſcilicet eam non debuiſſe tãdiu ſedere domi &c. æquum fuit inquam te defendere id: ſcilicet quod non oportuit eam tam grandem ſedere domi expectantem, dũ hinc illinc veniret cognatus.
¶ CVI, quaſi dicat quis eſt ille iuuenis & quando nupſit, SER.

DON. ❡RIDICVLE.)Vocatiu⁹ eſt caſus ab eo qđ ē ridicul⁹. ❡Quid iſta Aeſ.no.)Hic ſã ultima deſp atio: & Aeſc. in cõ feſſionẽ ꝑtrahet: & in finẽ fallaciæ ſenẽ deducet. Et bñ qdẽ nſa dixit. memor eſt.n.ſe rñdiſſe Aeſ. interroganti: Tibi ve ro qd iſtuc rei ẽ? Nihil mihi qdẽ. Totum ãt hoc ſenex ad id redegit, nõ tã vt torq̃ret Aeſc.q̃ ut maius faceret beneficiũ ſuũ: exponẽdo i quod pene periculum amor eius incideret. ❡Quid eſt? qd lachry.)Quaſi repẽte aiaduerterit flẽtem, & q̃ſi oẽs cãm ne ſciat, ſic igrit. ❡Aeſc.) Nõ exhibuiſſet pſonã pſis: niſi pietate vict⁹ pati filium nollet con feſſ õe torqueri. Vir. Nec plura q̃rẽtem Paſſa uenus, medio ſic in ter fata dolore eſt. Bñ ergo itelligunt, q ſic ac cipiũt: prectum adhuc fuiſſe Mitionẽ, niſi vi ctus affectu fallaciã ꝑ feciſſet. ❡Nã te amo.) Bñ addidit: nã te amo &c. nam & inuidis, & inimicis moris eſt ſcire quid agam⁹. ❡Ita uelim me prome.ames.)Quam pie additum eſt ꝓme rentem, tanq̃ illic ſit uotum Aeſ. cum poſſit pr ẽt immeritũ amare. Et aiaduertẽdum eſt: Vt ſemper ſequi uel ſtatim, vl ex interuallo: maxime in hmõi ꝯfirmationibus. ſic Cic. Ita uelim mihi deos ꝓpitios: ut cum illius tpis mihi uenit i mẽ tem, &c. ❡Veli ãt: ꝓ uolo antiq dr. ❡Admiſiſſe i me.)Me i me. αὐξητικῶς adiectũ eſt. ❡Et me tui pudet.) Ambiguũ quidam hoc dictum putant, ſed apparet adoleſcentem pro pter ſuum peccatũ dicere: non q quicquã turpe fecerit pa tri. ❡Ne indi. nimium ſies.)Nõ ergo ingratus, ſed negligẽs Aeſchinus. nec negligens: ſed indiligens. nec. in alterũ: ſed i ſe deliquit. Miræ clementiæ genus eſt: aut omnino ignoſce re: aut crimen leuius commutare, nam tota obiurgatio ita amica eſt, ut non multũ blandimẽto diſcrepet, magiſq pro ficiat apud audientem, vt uult Teren. q̃ illa aſpera atq pre fracta. ❡In qua ciuitate tandem te arbitrare viuer?)Cõmu nem locum inducit, a perſona, a facto: a tẽpore. In qua ciui tate. Aliter pronunciandum eſt. i. preſſæ ac lẽiter, ne facit il lud Tullianũ: Pro Dii immortales vbinã gẽtium ſumus? quam remp. habeamus? in qua vrbe uiuimus? Et tandẽ pro tamen. ❡In qua ciuitate. Hoc eſt, oblitus es Athenis te eſſe, ubi viuitur legibus? Vide omnes ſnias poni accuſatorias & nihil amoris: iſti ſunt orationum colores difficillimi: ſed ela borauit Terẽ. Mitionem facere leniter accuſantem, & indu cere Demeam duriſſime blãdientem. ❡In qua ciuitate. Qđ obiurgat Mitio: magni amoris eſt: & neceſſaria pro pſona aſſentatio non enim cõuenit patrem nimium diligentẽ fi lium: eius ꝓterire peccata. ❡Virginem vitiaſti. Vide & rem dici: & abeſſe tragicam inclamationem: & oſtendi delictum & ad ueniam feſtinari. Iam ſtati dicet, Iam id peccatũ pri mum eſt magnum, at humanum tamẽ. Et totã pronũciatio hmõi verbis ſummiſſa debetur. ❡Fecere alii ſæpe itẽ bõi.) Moris eſt exemplo leuire, quod purgare nõ poſſis. ❡Fecere alii ſæpe Item boni. Conſolatio ab exemplo. Et bõi nõ cũ hoc facerẽt, ſed alias boni. ❡At poſtquã id euenit.)Euenit inquit, nõ, cõmiſſum eſt. nihil innocentius dici potuit. ❡Nũ quid circumſpe.)συγκοπὴ. pro circumſpexiſti. Circumſpici mus præſentia, Proſpicimus futura. ❡Quid fieret?)id eſt qua ratione: quo modo fieret? & qua ratione, id eſt quibus adminiculis, uel per quas perſonas? ❡Si te ipſum mihi pu duit dicere.)Optime hoc additum eſt. quaſi non debuerit Aeſchinum apud Mitionem pudere.

Indili gens

Tandẽ

Circum ſpicio Proſpi cio

M. Redicule aduorſum ne illum caſum dicerem,
Cui veneram aduocatus? ſed quid iſta Aeſchine
Noſtra, aut quid nobis cum illis? abeamus. quid eſt?
Quid lacrumas? AE. pater obſecro, auſculta. M. Aeſchine
audiui omnia, *Troch. cata. quadra.*
Et ſcio: nam te amo: quo magis quę agis curæ ſunt mihi.
AE. Ita uelim me promerentem ames dum uiuas, me pater,
Vt me hoc delictũ admiſiſſe ĩ me id mihi vehemẽter dolet,
Et me tui pudet. M. credo Hercle: nã ingeniũ noui tuum,
Liberale: ſed uereor ne indiligens nimium ſies.
In qua ciuitate tandem te arbitrare viuere?
Virginem vitiaſti, quam te ius non fuerat tangere.
Iam id peccatum primum magnum, at humanum tamen.
Facere alii ſæpe, item boni: at poſtquam id euenit, cedo,
Nunquid circumſpexti? aut nunquid tute proſpexti tibi
Quid fieret? qua fieret? ſi te ipſum mihi puduit dicere,

❡MI. O ridicule. i. deridẽde, q. ſ. dignus es qui rideariſ cũ tuis verbis abſurdis & ſtultis. ne. i. vtrũ. dicerem. i. dicere de bebã cãm aduerſus, uel aduerſum (vtrunq. i. dr) aduerſ⁹ il lũ. ſ. amicũ. cui. i. ad cuius defenſionẽ. venerã aduocatus. i. in terceſſor futurus, & auxiliari ſeu defendere paratus. ſed o Aeſc. quid iſta facta: & iſta negocia de hac puella interſunt ſup. nſa. in ablatiuo fœ minino. i. qd ad nos ſpe ctãt: aut qd nobis cũ in illis? i. qd negocii: qd cõ mercii habemus cũ illis atq) qd dici inepte ſo let) qd habemus agẽdũ de illis mulieribus: & ne gociis ſuis. abeamus. i. diſcedamus. ut aũt hoc dixit aiaduertit repẽte eũ flentẽ, tũq ſubiũxit. qd eſt? qd. i. cur. lachry mas. i. fles. Aeſc. o pater obſecro auſculta. i. au di. Mi. non eſt paſſus pr filius torq̃ri in confiten do crimine ſuo ꝓpterea inq̃t audiui oia, noli de teger. & nõ ſolũ audiui ſed ſcio oia q̃ão ſe habeant: nam amo te quo. i. qua re. ſ. q̃a amo, uel quo pro quãto: ſed meliꝰ eſt ut capitur quare. ea quæ agis ſunt magis mihi curę. Aeſ. veli. i. uolo utinã o pa ter ita ames promerentem. i. bene merẽtem & dignũ, quia te amet. nam promeremur bõa tm̃: dum. i. q̃diu viuas. ut. i. ſicut id qđ ſequitur. ſ. me admiſiſſe in me. cõ mittendo rece piſſe in me, hoc delictum de uirginis ſtupro. dolet vehemẽ ter mihi. i. eſt mihi maximo dolori, ſiue affert mihi dolorẽ maximum, & ita inquã me ames. ut. i. ſicut me pudet tui. i. ꝓp te. q̃a pudore afficior, q ſim tibi cauſa pudoris q̃a aliqd . i. infamiæ meę cauſa contraxeris ꝓp crimen meũ. Mi. her cle credo te pudere facti, & mei. nanq noui. cognoſco. in genium tuum. i. naturã tuam. eſſe ſup. liberale. i. bonum. q̃a liberalis bonus ſed vereor. i. timeo. ne. i. ut pro q. ſis nimiũ indiligens. i. incurius, negligens. tandẽ. ſine multis verbis re ſponde: uel conſidera, nam hic tãdem habet qddã vrgẽs, & accelerans. Dona. uult capi pro tñ. in qua ciuitate. in q̃ com munitate arbitrare. i. putas te viuere. uiuis. n. ĩ ciuitate A thenienſi, ubi legibus uiuitur. Vitiaſti. ſtupraſti, & corrupi ſti virginẽ ciuem: quam virginem ius nõ erat. i. nõ licebat te tãgere: quod ſine comparatione minus eſt q̃ ſtuprare. tã p mum. i. in primis. id peccatum eſt magnũ. i. enorme. attñ. i. ſed tñ. eſt humanum. i. a fragilitate humana deſixũ: quę va riis luditur concupiſcentiis. ſæpe. i. plerunq. alii boni, non tunc cum facerent, ſed alias fecerũt. itẽ. i. ſimiliter ut tu. at . i. ſed poſtquam id euenit. i. cõtingit tibi hoc facere, cedo. i. dic. nunquid: id eſt nunquid aliqd circumſpexiſti: id eſt con ſideraſti tanquam præſens. Circumſpicimus præſentia: pro ſpicimus futura, aut nunquid tu te. i. tumet. proſpexiſti tibi id eſt prodidiſti, tanquam de futuro videlicet. quid fie ret. i. factu bonum eſſet, quo modo. i. qua ratiõe, qua via q bus adminiculis, quibus perſonis fieret. illud quod eſſet fa ciendum, ſi teipſum puduit dicere mihi.

❡SED qd iſta i nſa re. ſ. referũt hoc delictũ. i. q cęlaui. Me tui pudet. ſ. erga te hẽo pudorẽ. In q̃ cõputabas te uiuere. q. d. nõ i qualibet ciuitate, ſed Athẽis vbi minime hoc poſſes q̃a hic ẽ lege vetitũ nõ tãgere ciuẽ: & hoc dicit, virginẽ &c. Multa peccata i hac re apparẽt, & iã in ꝓncipio primũ pec catum ẽ magnum. Sed tñ hu. i. tollerabile. Nunqd circũſpe xti. i. cogitaſti. apud te q̃tum eſſet illud qđ feceras. An nun qd prop. i. ꝓuidiſti tibi qd fi. i. an duceres illã, an nõ. & ſi co gitaſti te ducturum prouidiſti qua ratione fieret hoc cũ tu mihi illud cælaſſes, & hoc eſt: ſi te mihi &c.

GVI.

Pro me reti

Illibera lis

Item Circum ſpicere & pſpi cere

SER.

❡Qua

Qua reſciſcerem? hæc dum dubitas, mẽſes abierũt decẽ.
Prodidiſti & te, & illã miſerã, & gnatũ, qđ qdẽ in te fuit.
Quid credebas? dormienti hæc tibi confecturos deos?
Et illam ſine tua opera in cubiculũ iri deductum domũ?
Nolim cęterarum rerum te ſocordem eodem modo.
Bono animo es, duces uxorem hanc. AE. hẽ. M. bono
animo es, inquam. AE. pater.
Obſecro nũ ludis tu nũc me? M. ego te? q̃obrẽ? AE. neſcio,
Niſi qa tã miſere hoc cupio eſſe verũ, eo vereor magis.
M. Abi domũ, ac deos comprecare, ut uxorẽ accerſas, abi.
AE. Quid? iam vxorem? M. iam. AE. iam? M. iam quantum
poteſt. AE. Di me pater
Omnes oderint, ni magis te, q̃ oculos nunc amo meos.

DON. Qua Abeo, ¶ QVAre) Quia.i.p quos. & ad oĩa ſubaudiſ, nunqd cirCõſpexti. ¶ Quare. Deeſt R e, vł rõne. ¶ Mẽſes abie.de.) Mẽſes abierũt. q.d. Te ceſſante menſes ceſſere, & locus eſt incuſationis a tpe. Et abire dr paulati nos deſerit: hoc autem ex partu intelligit. Quod i te fuit. ¶ Quod qdẽ in te fuit.) Sallu. Quod in fãilia nr̃a fuit, pſtitit. ut in oĩbus bellis adeſſet vobis. Et Cice. Senator P. R. qđ in oĩbus fuit, tacuit & procrauit in publico. Prodo ¶ Prodidiſti & te & il. mi.) Vide feſtiuũ ſenem q̃tum ſe adoleſcenti accõmodet. ñ.n. illã quẽ cã depoſcit ſed amatoriuз ordinẽ fecit, pus dicendo pdidiſti te, q̃ illã tũ ẽt gnatum vt ex aio amare videatur id qđ natum eſt. ¶ Prodidiſti. Decepiſti uel deſeruiſti: ut Virg. Vnius ob irã Prodimur. ¶ Qđ quidẽ in te fuit. Pro, id qđ in te erat. i. quantum i officio tuo ſpei & auxilii partiũq; tuaз, vł, q̃tuз ad te ſpectabat. Et hic eſt illud qđ obſequentiſſimus pr̃ vult oĩa p ſe eſſe correcta. ¶ Dormiẽti hæc tibi ɔfe. deos?) Quam mitis q̃ faceta obiurgatio. Videſ ſatis Mitio ille q ante eſt diſcriptus? Quid credebas? dormiẽti tibi, &c. Incerta diſtĩctio. nam & per ſe quid: & quid credebas, legi nõ pt̃, & uelut per hoc ſubaccuſetur Aeſchi. Dormiẽti hęc tibi ɔfecturos deos? infertur. Et quę ſint q̃ a diis, ceſſantibus pſtari nõ poſſint: ſequenti uerſu docet: ne videatur diis male ſenſiſſe. ¶ Dormienti. Multo melius q̃ ſi diceret ceſſanti. & nõ: facturos, ſз qđ plenum eſt, confecturos. Et mire deos ponit in eo negocio qđ ipſe pſtat: tanq̃ hic & ſe deos excuſet: q nõ fecerint Aeſchino, quæ volebat, etiã dormiẽti. ¶ Et illã ſine tua ope in cubi. iri. dedu. do.) Ordo, deductum iri domum. ¶ Noli cæte. re. te ſcor.) Quam mihi imperioſe ac p authoritate patria fit. nolim, inquit, te ſocordẽ cęterarum rerum eſſe. non dixit: ne ſis ſocors. ¶ Bono aio es.) Apparet ſicti hęc dicta oĩa eſſe. & hoc decuit verecũdum adoleſcẽtem & ex vi tantæ ɔfoĩs: & metu amittẽdæ puellæ. Et Es: mõ imperatiui modi eſt, tpis pñtis. nam eſto: futuri ẽ. ¶ Duces Vxo.) Datur in Vltima obiurgatione, & breuiter & plena ſecuritas. ¶ Hem.) Singultiẽs fletu & gaudio dixit hẽ. ¶ Obſecro, non ludis tu nunc me? Mœſtus amatoris aius ludẽtẽ ſerio loqui credidit, uera dicẽtem: quia optata ſunt: putat ludere nunc. Poteſt & ob hanc cãm dicere: ludis tu me nũc: q nũq̃ eum antea luſerit. ¶ Ego te: q̃obrem?) Magna uis pnoium cur nõ ludat. quibus & acceſſit conſideratio rei. nam primo ego: deinde de te, deinde cauſæ propoſitio. Et recte Ludis Eſt enim amantiſſimi falſum metum conĩcere iminente lętitia, quilibet ſententiam. inimici vero in falſum gaudiũ quẽquã impellere ſub alicuius męroris aduentum. & iõ negat ſe mitio in hac parte luſurum Aeſchinũ qui in aliis luſerit. Miſere Nimis ¶ Quia tam mi. hoc cu. eſſe ve.) Pro nimis, quia nimiũ miſeriaз ut, Ne quid nimis. hoc enim putant, qui uirtutes mediocritates eſſe dixerunt. ¶ Neſcio.) Religioſe dixit neſcio: qua ſi non ſit ratio quare non credat patri, q̃uis ſubiecerit cãm. Abi, ibi ¶ Abi. do. ac deos con.) Magnus inſtitor ſui beneficii eſt: qui a diis petẽdum eſſe dixit, quod ipſe præſtabit. an ideo quia ordinis fuerat: prius rẽ diuinã facere: & ſic vxorem accerſere? Et bene repetitum eſt Abi: quaſi hærenti moranti q;: vt Vos iſtæc intro auferte, abit. ¶ Quid, iam ne vxo.) Acceſſit ad bñficium tp̃s. & iõ iam quaſi geſtis repetit Adoleſcens. ¶ Quãtũ po.) Aut deeſt cito: aut quantum poteſt eſſe.

GVL. ¶ QVA.i. per quos. uel qua.i. q̃re. qua uia: qua rõne reſciſcerẽ. cognoſcerẽ, qđ feceras. nunquid inquã circunſpexiſti quot te factuз putares dũ te ita pudebat, dum.i. q̃diu dubitas.i. nõ audes hęc dicere mihi. decẽ mẽſes abierũt.i. fluxerũt. pdidiſti.i. decepiſti. te & illã puellã miſerã. & pdidiſti .i. decepiſti. natũ.i. filiũ, quẽ ex ea ſuſtuliſti qđ qdem i te fuit .i. q̃tũ ad te ſpectauit: h ẽ decepti eſtis tu & gnat⁹ & mater tñ: q̃tũ poteratis decipi p tuã negligẽtiã, q̃uis q̃tum ad ſpectauit, oĩno offm̃ tuũ defuit: & eſt elegãs dicẽdi modus. vbi qs diceret quantũ potui & debui adiuui eũ elegãtius ſic, Quod qdẽ in me fuit adiumẽtũ illi ſuppeditaui. Similiter vbi dici ſolet, Quãtum potuiſti pauperem me rediddiſti. elegãtius ſic: Quod qdẽ in te fuit ad inopiã redactus ſum. Similr hic qđ in te fuit. i. quãtũ potuit fieri p tuã idulgẽtiã proditus es. itẽ mater: itẽ natus ex ea. Quid? mod⁹ iterrogãdi: & melius ẽ ut fiat hic diſtinctio ac ſeorſum legatur. Quod i te fuit. Credebas Cõficeſ Deos ɔfecturos.i. ad plenum facturos hæc.i. ut tibi crimen ignoſcereſ: & ɔnubia tranſigerẽtur. & credebas illam puellam deductum in futuз, i ſinitiui paſſiui.i. deducẽdã eſſe.i. credebas q illa duceretẽ in futuro tibi dormẽti.i. ceſſanti & non vigilãti in tuis negociis. & deduceretẽ ergo domũ aduerbialr ad locum. & in quã partem domus in cubiculũ .i. camerã, i q̃ dormire ſoles: & q̃ vxore hita diceretẽ thalamus in quo eſt lectus genialis. Credebas inq̃ ut hoc fieret ſine tua opera. ſine tuo labore, & ſine tua induſtria ac diligentia. Noli.i. non volo. te eſſe ſecordem.i. imprudentem, iprouidum, inconſideratum, ignauum cęterarum rerũ.i. in aliis rebus, & negociis. eodem mõ quo. ſ. fuiſti i hoc negocio. Socors Corda/tus Secors dr̃ q̃ſi ſeorſum aut ſemotum corde. uel a fortitudine & audacia: vel a prudentia. ¶ Nam cordati hoĩes dr̃r ſapientes aut prudentes: ppea ſecordes non immerito dr̃r imprudentes. Et qm̃ inter hęc dicenda fleba t Aeſ. iõ ſubdit ſecuritatem. es.i. ſis, ſcda perſona imperatiui ſingularis. bono aio hẽas bonum aium. & (qđ dici ſolet) facias bonũ vultũ. duces hãc puellã uxorẽ.i. hẽbis eã in vxorẽ. Aeſ. Hẽ: iteriectio emiſſa ẽ a ſingultiẽte fletu & gaudio Mi. inq̃.i. dico tibi es .i. ſis bono aio. Aeſ. o pr̃ obſecro te. nũ.i. nunquid. q̃ſi optet negatiuam rñſionẽ. tu ludis.i. illudis, derides me ludificas me tuis verbis nunc, q̃ſi prius nõ luſeris. Mi. petis vtrũ ego ludam te? q̃obrẽ.i. quare luderẽ te, uel q̃re petis. Aeſ. Neſcio qua rõne non credo tibi. Iõ.i. eam ob rem magis vereor: qa cupio tam miſere.i. tam nimis: uel vehmẽter: uel obnixe dictum tuum ſup. eſſe uerum, uel quia cupio tam miſere verũ eſſe me illam ducturum uxorẽ. Miſere interdũ capiſ pro ualde: & qdem ubi eſt aliquid miſeriæ: ut in cupiẽte nimis eſt paſſionis aliquid, quod eſt aio moleſtũ. nã eſſe nimis, a uirtute recedit Mi. abi domũ ac comprecare deo. i. preces effunde Diis: tanq̃ ante ſit res diuina facienda deinde uxor accerſenda. vt accerſas.i. aduoces venire facias ad te uxorẽ. Miſere deinde q̃ſi hęrenti Aeſchi. & moranti rederit. abi.i. fac qđ eſt tibi iam dictum Aeſ. quid modus interrogandi. iã ne.i. utrum iam nunc ducam vxorem. Mi. iam.i. nunc duces vxorem. Aeſ. Iam.i. nunc ducã, quaſi præ gaudio tantæ ſuæ felicitatis ſæpius repetit. Mi. iam duces quantũ potes.i. cito & quam celerime fieri poteſt a te. Vel poteſt referri id ad quod prius dixerat abi. & tunc eſt ſenſus, Abi inquam quantum poteſt.i. quam celerrime potes abire: uel quantum poteſt a te fieri: uel a te abiri, & abſcedi per imperſonale uerbum. Aeſchi. pater Dii omnes oderint: id eſt odio habeãt me. hic enim ponitur pro odiant, ſi haberemus. ni id eſt niſi ego magis amo te nunc q̃ oculos meos.

¶ NVM in ludis: hoc ideo dicit: qa ſuperi⁹ eum illuſerat. S E R.

DON ℭQVID: quã ſl.) Cõmẽdat ſe, Mitio: & familiariorem amatori fac, mẽtionẽ faciendo ſæpi⁹ de amica i vxorẽ du/cẽda. ℣ Ni ma te, quã oc. n. a. m.) Mire Nõc addidit. & ele/gãter iuentũ ẽ qd̾ in ſe amator multũ diligat .i. oculos ut ecõtrario in Eunu. A doleſcẽti ipſi eriperẽ oculos. i. ipſos q̄ gb⁹ amat. ℣ A eque.) Sic i ferth ñ q̃ſi dubitãdo iuenerit. ℣ Per benigne.) M ltũ putat ga amator hoc dixit. ergo benigne: large abũdeq. ℣ Quid. il. u. ẽ Mi.) Nõ amatiſi ſta tim timere deſinit. vñ Vir. oia tuta timens: eadẽ ipia fama, furẽti detulit, armari claſſẽ. curſumq parari. ℣ A/bilt. na. aſcẽ.) Facetet abiitne diſceret, mẽti tus ſum. atq ita dixit ut iſantib⁹ nutrices q̄ terriculis diſcere ſolẽt q̃s cũ ipſe ɔſinxerit, abolitas volũt: poſtq̃ illos vidẽt nimiũ paueſ: Et mihi vt ridẽs hęc dixiſſe ſut itelligat. Aeſ. Mitio nẽ ioco fuiſſe mẽtitũ. ℣ Tibi ob. ma.) Mira ſnia: deos obſeq bonis: q̃ſi bonis hoibus multũ debeant & i excuſationẽ p̃ca di deos vide q̄ facultas nata ſit p̃rem ſine aſſentatiõe laudã di. nõ eſt ãt iniurioſum, ad p̃rem referre deprecationẽ deo rũ: ſed magis honorabile. nã talẽ ẽ apud Vir. Tu genitor ca pe ſacra manu: p̃rioſq penates, ut ip̃e p̃res porter, hic deos. ℣ Ego eo intro: ut q̄ opus ſunt parenẽ: tu fac ut dixi: ſi ſapis.

Qui Hic uerſus in gbuſdã nõ iuenit. Quid h̃ eſt ne.) Et mirãtis hęc. & laudãdo oro ẽ penevt hmõi p̃rem Ter. p̃bari. ℣ Qui ma. m. g.) Qui quo mõ, q̃ rõe. ℣ Hic nõ a.) Oia p̃ſecit: hic pf, ut & amet, & laudet & foueat. ℣ Magnã mi. i. ſua c. cu.) Mira ſnia, mala ẽt de bõis nobis naſci. at bonus parens ma/gnæ curæ eſt filio? ℣ Sciens ca.) Facere qd̾ nolit. i. ℣ Sed ceſ. ire intro, ne mo. ma. nu. eg. ſiẽ.) Bene h̃, vt pote obiurgat⁹.

VI. ℭMI. Quid? modus iterogãdi. amas ſup. me magis q̃ illã. Pã. Aeſ. ç̃q̃. i. ita ç̃q̃r te amo, atq illã. Mi. perbenigne. i. val de benigne, ſeu ualde large: ꝓlixe, ac liberaliter me amas ſi illã ç quo q̃tũ ad tuũ amorẽ i me & eã. Aeſ. Quid? mod⁹ i terrogãdi. ubi eſt ille Mileſius. i. uir de Mileto: q ad eã ducẽ dã venerat. Mi. abiit. i. diſceſſit, periit. multũ perditus fuit mẽte: ac ſaucius i corde: ut cognouit te illã ducturũ aſcẽdit nauẽ q̄ ueheret Militum. ſed cur ceſſas. i. moraris, cunctaris tardas: nec mihi obſeq̃ris abeũdo: & Deos cõprecãdo: ut ac ceſſas vxorẽ. Aeſ. o pf abi, diſcede tu potius: q̄ ego compre care Deos p̃cib⁹. nã certo ſcio eos deos magis obtemperatu ros. i. morẽ geſturos tibi quo. i. q̃to es vir multo melior q̄ ego. Mi. eo itro in domũ, ut ea q̄ ſunt opus. i. q̄ ſunt reqſita & neceſſaria ad nuptias parenẽ. i. apparenẽ. Dicimus hæc ſunt mihi op⁹, & op⁹ eſt mihi his reb⁹: ut ſatis ẽ mãifeſtũ. cu Aeſc. fac: ut dixi: ſi ſa/pis. Aeſ. admirãẽ Aeſ. benignitatẽ p̃ris: pari ter & laudat. qd hoc negocii eſt. i. quid ſibi vult hoc negocium ad mirãdo dic: cũ totum negociũ iter p̃res, & fi liũ agaẽ ita benigne. hoc. i. q̄ pf erga me fa cit eſt. ſignat: ne ip̃m ſup. eſſe p̃rem. i. ut i ſe/ueritate p̃ris. q. d. nõ, cum benignitate ſoda lis potius utatur. aut hoc qd̾. ſ. ego facio ita familiariter agẽdo cũ patre, eſt ne. i. vtrũ ſignat me eẽ filiũ. i. uti timore filiali: quo ſolent augi fi lii apud parentes de uitiis rñſuri, ſi pf me⁹ eſſet fr: aut ſoda lis. ɔuictor pari familiaritate vtens, & q ſoleret velut fami/liaris ſocius mecũ i menſa victitare. q. i. quo mõ, q̃ rõne, q̄ re magis morẽ gereret. i. magis cõplaceret: q̄ cõplaceat. Nõ. i. nõne. q. d. ſic. hic. ſ. pf talis eſt amãdus: i. amore dignus. hici/ne. i. vtrum hic pf nõ eſt geſtãdus. i. fouendus portandus in ſinu: i. inter brachia. ſi qñ debilitate ɔfect⁹ egeret ut portare tur q cũ ſit talis dignus eſt q geſtari deberet i amplexu bra/chiorum. Hem, iterlectio admirãtis uel anxii ac timẽtis of fendere, itaq. i. & ſic ſi ſint duo uerba, uel tõ ſi vnum iniecit mihi. i. icuſſit: intulit, iterrogauit mihi adeo. i. valde. magnã curã. i. ſolicitudinẽ ſua cõmoditate, ſua opportunitate ſua mititate ac benignitate ſua bonitate & clemẽtia. ne. i. & nõ faciam, in optatiuo. forte. i. caſu aliquo imprudẽs. i. p ipru/dentiam id ſup. qd̾ nolit me facere, ego ſciens. i. aiaduertẽs & attendens cauebo. i. ꝓuidebo ne quid faciam qd̾ nolit. ſz ceſſo. i. nimis tardo ire intro, & tõ celeriter uado. ne. i. vt nõ egomet ſim mora. i. ſim retardatio meis nuptiis.

Opus eẽ mihi hæc & his

M.	Quid? q̃ illã? AE. æq. M. p̃benigne. AE. qd ille vbi eſt Mileſius?
	Abiit: periit: nauẽ aſcẽdit: ſed cur ceſſas? AE. abi pater.
	Tu potius deos comprecare: nam tibi eos certe ſcio,
	Quo vir melior multo es, q̃ ego ſum, obtemperaturos magis.
M.	Ego eo itro, vt q̄ op⁹ ſũt parẽt. tu fac vt dixi, ſi ſapis. Iãb. qua. aca.
AE.	Quid hoc ẽ negotii? hoc ẽ p̃rem eẽ, aut hoc ẽ filiũ eẽ? Iãb. ca. ſca.
	Si frater, aut ſodalis eſſet, qui magis morem gereret?
	Hic non amandus? hicine non geſtandus in ſinu eſt? hem,
	Itaq adeo magnam mihi iniecit ſua commoditate curam,
	Ne forte imprudens faciam, quod nolit: ſciens cauebo.
	Sed ceſſo ire itro, ne mora meis nuptiis egomet ſiẽ? Troch. cat.

SER. ℭQVID. ſ. dicis: diligis me pluſq̃ illã. Ego eo. q. d. nõ ſũ odioſus ad deprecandum Deos: ſed tu fac ut dixi. i. dep̃care Itaq ga tã bonus ẽ: facit me ſibi obnoxiũ, & curioſum. Ne faciã impru. tale qd qd̾ nolit ſciens. i. poſtq̃ reſcierit, uel ali/ter ne faciã impru. quod nolit. Nam ſciens bene cauebo.

DON. DEfeſſus ſum am.) Hic exẽplũ inducitur ſæui p̃ris ex af/fectu veros: & ob hoc in uiſi oibus. nõ autem tñ ama: vultu q̄ ipſa re idu citur. na3 neq ſibi, neq cuiq̃ alii, ſed filio tm ɔſul tũ cupit. De. ãt valde ſi gñat. ℣ Vt Syre te cũ tua mõ.) Vt, p vtinã. & hęc oia anhelans dixit. ℣ Te cũ tua. A dhuc non credit in errorẽ ſe miſſum fuiſſe. ℣ Te, cũ tua mõſt. ſολιστιομικός Tecum tua mõſtratione. ℣ Perreptaui uſq oẽ op.) Tardus ioſſus nõ p ambulatio, ſed p̃reptatio dr. ℣ Ad por. ad la. quo nõ? Mire p̃ pingora omiſit, ut pote porticũ, macellũ, Crati, ędes tẽplũ Dianæ, & ultima poſuit, ut q̃tum p̃grauit demonſtraret. ℣ Ad la. Facete Poeta memorem inducit ſenem, quorũ mi/nime op⁹ fuit meminiſſe. ℣ Quo non? Duobus dictis, Quo nõ addidit, q̃ſi & dicendũ laſſus appareat. ℣ Certum ob. eſt uſq do. re.) Proprie obſidet dixit. ɔuenit. n. & irato & repẽ te aggreſſuro, & ab eo qd̾ eſt obſidio, obſidet facit: ꝓducta media ſyllaba. ab eo quod eſt obſidio obſi dere facit: eadẽ ſylla ba correpta.

De

Vt

Perre ptatio

ACTVS IIII. SCEA VI.

DEMEA.

DEfeſſus ſum ambulando, Vt Syre te cũ tua Senarii
Monſtratione magnus perdat Iuppiter.
Perreptaui vſq oẽ, oppidũ, ad portam, ad lacum.
Quo nõ? neq illic fabrica ulla erat, neq frem hõ
Vidiſſe ſe aiebat quiſquam: nunc vero domi
Certum obſidere eſt uſq: donec redierit.

GVI. DEfeſs⁹ &c. Hic De. quẽ inſtitue rat Sy. ut q̃reret frm p vrbẽ tot⁹ defeſ ſus hic conq̃riẽ de Sy. q̄ nõ ſignate mõſtra uerit locũ, i quo eſſet fr. De. ſol⁹ anhelãs ſecũ loqtur. Defeſſus ſum. i. ualde feſſus ſum ambulãdo. ut. i. utinã. o Sy. magnus Iupiter p̃dat. i. de/ſtruat te cũ tua mõſtratiõe. ego p̃reptaui. i. lẽto paſſu inceſſi ga ſenex, p totũ oppidũ. i. p totã urbẽ Athenarũ. uſq. i. cõti nue ſine ulla itermiſſione laboris, nullaq q̄ete iteriecta vel uſq ad portã, uſq ad lacũ: quem mihi dixerat Sy. quo. i. in quẽ locũ urbis nõ p̃reptaui inq̃. ut ſic dicas, quo. i. i quo loco vbis. ſ. ad portã & lacũ nõ erat: neq ulla fabrica. i. officia fa bri, neq q̃q̃ hõ aiebat ſe uideſſe frem Mitionem. & hoc mõ aſtruẽdo tres negatiões nõ plus efficiũt, q̄ duæ. Vero i. ſed. nõc certũ ẽ mihi. ſ. i. deliberatũ ẽ apd me, & decretũ. obſide re. i. ſedere

re.i.ſedere tanꝗ i aliꝗ obſidiõe.domi.i.i domo fratris Vſq. .i.aſſidue,xinne.donec.quouſq.ſt redierit .i. ſit reuerſus, & bii obſidere inqt tanꝗ iratus ſit fři & repẽte eũ aggreſſurus cũ pmũ venerit. Reptare ſignat tarde incedere ſeu lẽto paſſu ambulare, ut faciunt ſenes amplius igredi nõ ualẽtes tardus.n.iceſſus nõ pambulatio: ſed preptatio dici debet. Mitionẽ iterrogat, & hmõi interrogatio: ſm figurã ſuã nõ habet rñſionẽ, ſed mitio ſic rñdit. quaſi ſimpliciter inquirẽret. Illinc huc tranfertur virgo.) Virginem ꝗ etiam cum viro fuit, uocat. Vir. Ah virgo ifelix. O Iupiter: iſtocine.pa. fieri opor.) O Iupiter tragice adiecit a Mitiõe verſus. Iſtocine pacto, ad ipſum Mitionem reſpiciens dixit.

SER. DEceſſus ſu3. Poſtquam res Aeſchi. conuenientibus perſonis mitigata eſt: inducitur Demea ut qualiter de hac re ſe habeat: oñdatur: & ita per hoc negociũ, ſicut i aliis ꝗli tas eius duritiæ oſtendat. habet occaſionem ueniendi, quia cum deceptꝰ nõ mõſtratiõe Sy. fratrẽ non inueniat redit domum, ut eum ibi præſtoletur, & cum ſe deceptum intelligat: ſic maledicit Syro. ut ideſt utinam &cæ. Quo non ſcilicet fui.

ACTVS IIII. SCENA VII.

MITIO, DEMEA.

M. IBO, illis dicã nullã eſſe in nobis morã. *Senarij*
D. Sed eccum ipſum te iam dudum quæro Mitio.
M. Quid nam? D. fero alia flagitia ad te, ingenia, Boni illius adoleſcentis. M. ecce autẽ. D. noua, Capitalia. M. ohe, iam. D. neſcis qui uir ſit. M. ſcio.
D. Ah, ſtulte de pſaltria me ſomnias agere. Hoc peccatum eſt in virginem ciuem. M. ſcio.
D. Eho, ſcis & patere? M. quidni pariter? D. dic mihi, Non clamas? non inſanis? M. non. D. malim quidem. Puer natus eſt. M. Di bene vortant. D. virgo nihil habet.
M. Audiui. D. & ducenda indotata eſt? M. ſcilicet.
D. Quid nunc futurum eſt? M. id enim, quod res ipſa fert. Illinc huc transfertur uirgo. D. o Iuppiter, Iſtocine pacto oportet? M quid faciam amplius?

GVL. IBo illis &c. In hac ſcena eſt exẽplum intẽpeſtiuæ obiurgationis, & per hoc ridiculę. Mi. ibo ad Soſtratam, dicam illis matri & filię nullam eſſe moram in nobis: me & filio. De. conſtituerat diu illic domi, obſidere, ſed interea vidit fratrem, dixitq, ſed eccum, i. ecce hic prope ipſum fratrem. o Mitio quæro te: & non quæro pte iamdudũ. i. ex multo ante tpe. Mi. quidnam, i. cur quęrebas me? De. fero. i. affero: & in pectore geſto recondita alia flagitia ingentia: ideſt enormia illius boni adoleſcentis. boni dixit pironiam: quem flagitioſiſſimum intelligat. Mi. autem. i. ſed ecce. i. abeſt repentinũ malum & turbatio gaudii. Ecce dicitur cũ repente aliquid triſte rebus interuenit lætis aut certe, quando cum aliud agitur aliud emergit nouum. De fero iquam flagitia noua. i. recẽtia: uel mira: ſeu magna. & capitalia: id eſt propter quę, q cõmiſit, dignus ſit capite plecti. Mi. Ohe: interiectio oñdens tædium afferri. iam. i. nunc. deſine. i. deſiſte iſta inculcare & loq. De. ah: interiectio dolẽtis. neſcis q. i. qualis uir ſit. Mi. ſcio qui uir ſit. De. ah: hic quaſi redentis eſt o ſtulte. i. incõſiderate, & tu ſõnias me agere. i. loq de Pſaltria ꝗ fuit rapta a lenone hoc dctm. i. flagitium hoc, quod fero, eſt. i. extat. in virginem. i. erga, uel contra virginem ciuẽ atticã. ſ. ac ppea graue & capitale p leges. Mi. ſcio ẽt illud. De. eho, interiectio iraſcẽtis. nñc. n. ipſi Mitioni iraſcitur nõ ſolum Aeſchino. Scis. i. cognoſcis illud flagitiũ eſſe factũ. & patere. i. pateris, ſeu pmittis, & fers. q. d. nõ deberes. Mi qdni. i. cur nõ patiar pferri cũ mederi nõ poſſi. De. dic mihi nõ clamas. i. uociferas aduerſus. Aeſch. iurgiis & iproperiis, non inſanis .i. cõuerteris in furiam, cũ hæc cernis. nõ qdẽ .i. nõ ẽt dico ſup. ille. Aeſchinus malũ verbũ. i. moleſtũ aliqd, & nõ mali ut legi in aliqbus codicibus. nõ Donatꝰ malũ dicit nec etiã cohæret ſenſus. De. puer natus ex Pam. ſ. Mi. Dii bñ vertant. i. quod dici ſolet, bene poſſit euenire: ſeu bñ feliterque eueniat. Vel Dii agãt. plerũq. n. bõa in peius, mala mutant in melius. De. virgo Pam. nihil hẽt. i. ẽ paup. Mi. audiui. i. intellexi eam nihil hře. De. & ipſa virgo eſt ducenda. i. capienda in vxorẽ. indotata. i. ſine dote. Mi. ſ. i. certe. eſt ducẽda indotata. De. qd nunc eſt futuꝝ de hac re. Mi. eni. certe. i. futuꝝ. qd ipſa res. i. ipſa neceſſitas. fert. i. affert, & poſtulat ſeu compellit. Vir. i. ipſa Pã. ꝗ priꝰ erat virgo: anteꝗ ab Aeſchino ſtupraref. trãſferet. i. traducet illic. i. ex domo ſua huc in domum nram. De. Proh Iupiter: iraſcẽtis exclamatio tragica potiusꝗ comica, ꝗſi ſit. Teſtor te Iouẽ id ita fieri non debere. Iſtocine. i. utrum oportet fieri ſupp. nuptias iſto pacto. i. iſto modo: quẽ dicis ẽt ſine dote. Mi. qd faciã amplius. i. ultra ꝗ feci, uel quid pręter nuptias a me fieri poteſt.

DON. IBo, illis di.) In hac ſcena eſt exemplum itempeſtiuæ obiurgationis, & per hoc ridiculæ. Ibo: illis dicam. Moris ẽ ſecum loqui uel ſenes uel maxime aliquid ex animo agentes. Illis dicam. Soſtratæ & filiæ. Fero alia fla. ad te in. bo.) Magno ſonitu, ac ingẽti oſtentatione futuræ accuſationis exorſus eſt, magna ſunt enim omnia. & fero, & alia flagitia & ingentia, & quod εἰρωνικῶς: boni illius adoleſcentis: dicit. Boni illius adoleſcentis. εἰρωνείαꝗ ſemper amarꝰ ponitur ꝗ criminatio manifeſta. Ecce aũt. Ecce dř cum repente triſte aliqd rebus interuenit lætis aut certe cũ aliud agitur, aliud emerit nouũ. ut Virg. Ecce autem gemini a Tenedo tranqlla per alta: Horreſco referens: i menſis orbibꝰ angues Et, ecce trahebatur paſſis Priameia virgo Crinibus. Et Cicero: Ecce autem repente ebrio Diomene, e ſeruientibus cũ ctis &c. Noua. Recentia. an mira & magna: ut Pollia & ipſe facit noua carmina. Neſcis qui uir ſiet.) εἰρωνεία. nam uir: ad laudem ſumi ſolet. ut alibi Vir. te iudico. Scio.) Satis ridicule: nec quod ille cupit: abnegat Mitio ut cõſentiẽdo: iracundiam Demeę acriorem fieri * poſſibilem ſibi, mitigare queat. nam. Scio ad negocii totiꝰ geſtionem retulit: non ad illud quod ait, Neſcis qui uir ſiet. Eho, ſcis, & patere?) Iam & illi iraſcitur, non Aeſchino. Nõ mal i quidem.) Alii uolunt Mitionem dicere: Malum quidẽ alii. Demeam. Puer natus eſt. Di bene vertant.) Hic bono exẽplo inducitur Mitio iraſcentem iuſte Demeam leniter ferre, qa exanimato ob mœrorem non conuenit inclementer ire obuiam, cum poſſit in tempore obiurgari poſtquam deſtomachatus fuerit. Et vide ꝗ facete: cum ille, Puer natus eſt: ad argumentum mali attulerit: hic ita rñdit: quẽadmodũ ſolent illi quibus puellam naſci metuentibus nunciatur. puerũ natum eſſe. nam in oibus quæ cupite venerit, Dii bene vertãt dici ſolet: quia ſæpe homines ea optauerunt quę aliis aliter atque expectauerunt, contigiſſet quam poteſtatem rerum vertentium ſemet in vtranq; partem: Vertumno deo ſuper eſſe veteres exiſtimauerunt. Virgo nihil habet.) Vult tem ſine remedio uideri, qa ſcit poſſe nuptiis finiri ſollicitudinẽ. Et uide amaritudinẽ Demeæ contra omnes, ut nec virgini ipſi parcat. Audiui.) κεφάλαιον & cũ ἐξουθενισμῷ reſpondendũ, qui leue ſit qđ admiſſum ẽ. Et ducẽda ido. ẽ?) Ducẽda .ſ. nuũ dãnandus ſit Aeſ. & hoc verũ, neceſſitatis uim habet ut pacem Troiano ab rege petendum. Quid nunc futurum?) More iraſcẽtium, cum ipſe ſciuerit quid futurum ſit.

Ecce

Nouum Vir.

Dii bñ vertant

Vertũnus

SER. IBo dicã illis. i. matri & filiæ moram de nuptiis. capitalia. i. digna puniri capite. mali quidem. ſ. tibi auferi oculos, quin inſanirem ut tu facis. i. aduerbium affirmandi. Quid nunc futurum eſt. q. d. morientur fame id enim id eſt certe. quę res, id eſt euentus attulerit.

DON. ¶ SI non re ipſa tibi iſtuc dolet.(Nunc rem ꝑ veritate po ſuit. ¶ Simulare certe eſt hominis.) Nõ hoc dicit quia homi nis eſt mentiri: ſed quia ſæpe iracundiæ ſimulatio, cuſtodia diſciplinæ eſt. ¶ Iam deſpõdi res cõpoſita eſt. fiunt nuptię)

Deſpõdere Ne liceret, deſpondi: compoſui, facio Et deſpondet puellã qui petit: Spondet a quo petitur. Recte ergo ſocer futurus

Spõdere deſpondi dixit. ¶ Hęc magis ſunt hoīs.) Bñ repetit hoīs: ille enim dixerat: Simulare certe eſt hoīs. ¶ Cæterũ placet tibi factũ Mitio)Nihil aliud uolebat Demea: niſi ut ſæuiret Mitio. quod impetrare non potuit: ſẽt ab eadẽ ſententia ꝺ prauitate & peccato Aeſchini. ¶ Si illud quod maxime opus ẽ iactu nõ cadit,) Verũ quod opus ẽ iacturum iactu nõ cadit: incerta dictio. ¶ Quaſi cũ ludas teſſeris.) Rectũ erat ſi dixerit, ita uita ẽ hominũ quẽadmodũ teſſeris ludere: aut quẽadmodũ ludus eſt teſſerarũ. Nota ergo gen⁹ locutionis. ¶ Illud qđ eccidit forte, id arte ut cor.) Ars adhibẽda pro fortuna. nõ enim ſi male iactus ceciderit. deferendus eſt ludus. Et for-

Forte te nunc pro fortuna intelligendum. ¶ Corrector.) Quia dixit. Arte vt corrigas. ſed moris eſt iratis ab vltimo verbo contradicentis incipere. ¶ Neque eſt: neque illã ſane ſtu. vende.) In ſcopulo verſatur Mitio: in quo eligit ineptus potiꝰ videri: ꝙ prodat Cteſiphonẽ patri. ¶ Cur nõ?) Poſſet dicere Non eſt Aeſchini amica: ſed cælanda eſt culpa Cteſiphonis. ¶ Ita me Di ament ut ego video tuam ineptiã.) Ordo eſt, Ita me Di ament, te facturum credo ut habeas qui cum cãtites. Ipſe ſe fallit: non inquirendo vlteriorem cauſſam retentę in domo meretricis. Mite autem cantites, quaſi turpius ſit cantare ſenem cum pſaltria: ꝙ coire. Es noua nupta eadem hęc diſcet?) Alius ſubaudiet dicere. ſed o magna in verbis elegantia. vide enim quam vim ſignificet Diſcet: & ideo non uxori ſed noua nupta, quam ad

Hilatus omnia docilem eſſe ipſum indicat nomen. ¶ Hilarum) Vetuſte. non: hilarem.

C V I. ¶ De. Rogitas. i. petis. quid facias. ſi iſtud ſ. nuptias fieri indotatas non dolet tibi, id eſt non eſt tibi dolori, re uera vel re ipſa. i. ipſo effectu & in rei veritate. Donatus tamẽ dicit ibi rem capi pro utilitate. Si ergo re uera tibi iſtud non dolet, certe. i. ſaltem. eſt hominis: id eſt ſpectat ad hominẽ & congruum & decens & licitũ eſt homini. ſimulare. i. fingere dolorem. Vnde Virgi. Spem uultu ſ. pa. e. d. in tali re

Vir.g' gratia vtilitatis ſui propinqui, nõ quia hominis dicat eſſe mentiri, ſed quia ſæpe iracunda ſimulatio cuſtodia eſt diſciplinæ. Mi quin. i. quinimmo, immo, uero: ſeu atq; etiam iã deſpondi. i. tanquam ſocer futurus filio meo petiui illam fi-

Deſpõdere liam. deſpondet enim puellam qui petit: ſpondet autem a quo petitur, inde ſequuntur ſponſalia & ſponſus & ſponſa,

Spõdere & actiones ex ponſo, ut ait Gellius. res. i. negocium de coniu-

Res gio, eſt compoſita i, pacta: tranſacta: confecta. nuptię fiunt dempſi: præteritum a demo is: ideſt abſterſi omnẽ metũ. Hęcq; facta ſunt magis ſunt hominis. i. magis decent hominem & ſpectant: ꝙ id qđ dixiſti. ſ. ſimulare: Nã ſimulatio & mendaciũ nõ cadunt in uirũ bonũ. De. cæterũ. i. ſed, o Mitio factũ iſtud de cõiuge indo. ata placet ne tibi. ideſt. pbas

D. Quid facias rogitas, ſi non re ipſa tibi iſtuc dolet,
Simulare certe eſt hominis. M. quin iam virginem
Deſponi: res compoſita eſt: fiunt nuptię:
Dempſi metum oẽm, hæc magis ſunt hominis. D. cęterum
Placet tibi factum Mitio? M. non ſi, queam
Mutare. NVNC, CVM non queo, æquo animo fero.
ITA VITA EST HOMINVM quaſi cũ ludas teſſeris:
Si illud quod eſt maxume opus iactu non cadit,
Illud, quod cecidit forte, id arte ut corrigas.
D. Corrector: nempe tua arte uiginti minæ
Pro pſaltria periere, quæ, quantum poteſt,
Aliquo abiicienda eſt, ſi non pretio, uel gratis.
M. Neq; eſt, neq; illam ſane ſtudeo vendere.
D. Quid igitur facies? M. domi erit. D. pro diuum fidem,
Meretrix, materfamilias! erit una in domo!
M. Cur non? D. ſanumne te credis eſſe? M. equidem arbitror.
D. Ita me Di ament (vt video ego tuam ineptiam:)
Facturum credo. vt habeas qui cum cantites
M. Cur non? D. & noua nupta eadem hæc diſcet? M. ſcilicet.

tu illud? Mi. nõ placet mihi ſi queã i. ſi poſſim mutare nunc cum non queo mutare, fero equo aīo. i. patiẽter: neq; me ob id excruciandũ duco. uita hoium eſt ita. i. eiuſmodi. ut corrigas. i. corrigat aliquis ſecunda perſona pro tertia, hoc eſt ut aliquis ĩ rectũ reducat. arte. i. calliditate: cõſilio. id quod accidit ſup. quaſi. i. tanquam. cũ ludas teſſeris. i. talis. ſi illud quod maxime opus ẽ. i. qđ plurimũ requiritur ad hoc: q lucrificat. nõ cadit ĩ alueolo iactu. i. proiectiõe teſſere. vel iungi poteſt iactu cum opus ſit : illud quod opus e i iactu nõ cadit opta tibi lector vtrũuis ita eſt ſup. ludus. ut tu corrigas inquã arte. i. aſtutia, calliditate cõſilio i induſtria illud qđ forte cedit iactu teſſeræ: neq; ſtatim propterea deferẽdus eſt ludꝰ. & ideo: ut recte intelligatur, ſic dicendum ẽ, ita eſt, ita ẽ vita hominum ut corrigas, id eſt emẽdes id qđ accidit arte. i. conſilio & induſtria, quaſi cũ ludas teſſeris, ſi iactu teſſeræ illud quod maxime opꝰ eſt non cadit, ita eſt ſup. ludus vt corigas arte i quod forte cecidit. De. corrector. ideſt dicis eſſe corrigendum arte qđ accidit. o corrector. q. d. qualis corrector tu es ridendo. ſ. qualis emedator illius in quo eſt erratum. nempe. i. certe. tua arte: ideſt tuo conſilio. & tua correctione. viginti minę: ideſt libræ viginti periere, ideſt perditæ fuerunt pro Pſaltrię, quæ Pſalteria eſt abiicienda, ideſt detrudenda. eiicienda, aliquod, ideſt in aliquem. locum. quantum poteſt, ideſt ꝙ celerrime poteſt abiici, vel quantum fieri poteſt: ut abiiciatur: ſi non pretio eſt abiicienda, ideſt ſi non vendatur alicui: qui det pretium, quo conſtitit. Vel, ideſt ſaltem. uel etiã gratis: id eſt ſine pretio, aut vendictione eſt aliquo eiicienda accedente noua nupta. Mi. neque eſt id neque expedit. neque ſane: id eſt certe ſtudeo: id eſt volo, capio, laboro vendere illam. uel ſic. Neque eſt abiic. ẽda gratis, neque ſtudeo vẽdere illam. De. igitur quid facias ex illa? Mi. ipſa erit domi meæ De. Proh. fidem Diuum, id eſt Diuorum: id eſt iploro ſupple. fidem, id eſt opem Diuorũ. meretrix & mater familias, id eſt uxor honeſta: quam ab aliis mores diſcernunt. erit una, id eſt ſimul. congregandi aduerbium eſt: in domo uel melius erit ĩ vna domo: id eſt ſub uno tectu. Mi. cur. nõ erit in vna domo meretrix & mater familias. De. ne: id eſt utrum credis te eſſe ſanum: id eſt ſane mentis, ſeu animi cõpotem qui talia dicis. Mi. equidem arbitror me eſſe ſanũ. De. ita Dii ament me. iurantis eſt, & aſſeuerantis eſt. credo te eſſe facturum: ſcilicet ut una ſint in domo. ut habeas, qui cum; id eſt cum qua, cantites i id eſt frequenter cantes more puellorum cum iam ſis ſenex, ut: id eſt quantum, ego video id eſt perſpicio, tuam, ineptiam i id eſt tuam fatuitatem & inconſiderationem. Mi. cur non facerem ſcilicet De. & noua nupta diſcet hæc eadem, quæ fient a Pſaltria. Mi. ſ. id ẽ certe, diſcet illa eadem.

¶ SIMVLARE, ſcilicet dolorem ad correctionem filii. SER. Facto quidem modo eſt cæterum, ideſt, ſed placet tibi. corrector deriſorie. periere ꝗ factura empta ẽ. cum ille aliã ducat, quantum, id eſt ꝙ cito poteſt abiici. ſine pretio poteſt reuendi ut habeas qui cum, id eſt cũ qua latenter & deriſorie tangit cum ad opus proprium uellet retinere.

¶ Tu inter

D. Tu inter eas reſtim ductans ſaltabis. M. probe.
Et tu nobiſcum vna ſi opus ſit. D. hei mihi,
Non te hæc pudent? M. iam vero omitte Demea
Tuam iſtanc iracundiam, atq; ita vti decet,
Hilarum ac lubentem fac te in nati nuptiis.
Ego hos conueniam: poſt huc redeo. D. o Iuppiter,
Hancine vitam? hoſcine mores? hanc dementiam?
Vxor ſine dote veniet: intus pſaltria eſt.
Domus ſumptuoſa. adoleſcens luxu perditus.
Senex delirans: ipſa ſi cupiat Salus,
Seruare prorſus non poteſt hanc familiam.

DON. Reſtim ductare ℂ TV inter eas reſtim ductãs ſaltabis.) Luſus eſt natus ab eo fune quo introductus equus Durius in Troiam eſt. Cõ/nexis manibus, fune, chorum ducunt ſaltantes. Hoc a qui/buſdam dicitur. ſed ego puto manu conſertos choros puel/lorum, puellarumq; cantantes, reſtim ducere exiſtimari: & id maxime conuenire ad exagitandam importunitatem ſe/nis: velututi pueros imitã/tis. Simul & quia iſte con/nexus manuũ laſciuus ac pe/tulans adimit diſcretio/nem conditionis digni/tatis, ætatis, inter mere/tricem, nouam nuptam, & ſenem. Et hoc, quem/admodum dictum eſt? & quanto ſtomacho iam ab Aeſchino receſſum eſt, & tranſitum ad Mitionis luxuriam deſcribendam? ℂ Iam vero omitte De/mea.) Mire vrbanitatem
Ira Iracundia expreſſit vltro obiurgantis q obiurgatus eſt. ℂ Tuam iſtanc iracundiã.) Nã ira, de cauſſa: eſt iracundia de vitio multũ iraſcentis. ℂ Atq; vti decet hilarem ac lubentem.) Bene ad/
Lubens didit lubentem. multi enim hilares ſe ſimulantes, non luben/
Facte tes ſunt. ℂ Facte.) Non dixit Eſto: ſed elabora vt eſſe poſſis. ℂ Hancine vitam? hoſcine mores? hanc dementiam?) ἐλλιπ/τικῶς omnia, vt pote ſtomachoſe ſecũ loquens. deeſt, eni
Domus eſſe, aut quid tale. ℂ Domus ſumptuoſa.) Domus, i. homi/nes. ℂ Ipſa ſi cupiat ſalus, ſeruare prorſus non poteſt hanc familiam.) σῶμα τοῦτο, Plautus. Lubentiorem te faciã, q̃ ipſa Lubentia eſt. Etenim ὑπερβολὴ eſt, Ipſa ſalus ſi cu/piat ſeruare, prorſus non poteſt hanc familiam. Hinc licet æſtimare quantum & caloris & grauitatis apud Terẽtium ſit ad imitationem Cæcilianam. Vide quantum creuerit a ſuperioribus, vt ſic finiat.

CVI. ℂ DE. Tu ductans. i. frequenter ducens, & agitans. reſtim id eſt funem. ſaltabis: id eſt quod dicunt, tripudiabis inter eas: ſcilicet nurum & Pſaltriam: more puellorum & puella/rum qui connexis manibus choros ducentes reſtim du/cere exiſtimantur. Alii dicunt hunc luſum eſſe natum ab eo fune: quo intro ductus equus ligneus in Troiam eſt: cum cõ/nexis manibus [f]une chorum ducũt ſaltantes. Reſtis facit re/ſtẽ vel reſtim in accuſatiuo ſingulari: q̃d vnicuiq; liquet. Mi. probe. i. pulchre id faciam: & tu ſaltabis vna vobiſcum ſi ſit opus. De. hei mihi. i. dolor in eſt mihi: vel dolore afficior ob hanc rẽ. Hęc dicta tua: vel hæc in honeſta facta. non pudent te. i. non afficiunt te pudore? interrogatiue legẽdo. vbi pudent perſo/nale eſt verbũ a pudeo es. habetq; actiũ poſt ſe: vt hoc pudet me. i. affert mi/hi pudorẽ. Mi. o Demea
Iã vero tã vero. i. pterea, vel ſed. nunc omitte. i. amoue: di/mitte a te iſtanc. i. iſtam hanc iracundiã tuam. Ira
Ira & iracundia (ait Do.) eſt de cã: iracũ/dia vero eſt de vitio mul/
Hilar? tũ iraſcentis. atq; fac. i. labora effiecere te hilarẽ p hilarẽ. anti/q̃. nã antiqui dictitarunt hilarus ra rum ac lubentem. i. boni ai in nuptiis gnati ſui. ita vti decet. i. honeſtum eſt te eẽ hi/larem & lubentem. ego conueniam. i. alloquar hos quos eſ/tõdebat: quouſq; alloqui volebat. poſt. i. deinde. redeo huc ad te. De. o Iup. hancine. i. vtrum decet ſup. hanc vitam eſſe ſup. vel agi: vel duci. hoſcine. i. vtrum decet hos. i. tales mo/res perditos eſſe. i. pſeuerare in hominibus. decet ne inquam hanc dementiam. i. hanc inſaniam eſſe ſubaudi. vxor veniet ſine dote Pſaltria. eſt intus. domus. i. familia: hoc eſt homines Domus
de familia. eſt ſumptuoſa. i. auida ſumptus: & multa conui/menſae expendens adoleſcens Aeſchi. eſt perditus luxu. i. li/bidine & laſciuia. ſenex. ſ. Mitio. eſt delirans. i. deſipiens. & a recta lira: ſeu a recto tramite diſcedẽs. ℂ Si ipſa Salus q̃ſi q̃ ſit Dea: quẽadmodũ Cõcordia: Victoria: Pax &c. cupiat ſeruare. i. ſaluare. conſeruare incolumen hanc familiam pror/ſus. i. omnino poterit ſeruare eam inquam.
ℂ CRETSIM. i. funes hilarẽ: dicit ſm antiquos: qa ſicut dĩ imbecillus & imbecillis vnanim⁹ vnanimis: ſic hilarus hilaris. SER.

ACTVS QVINTI, SCENA PRIMA.

SYRVS, DEMEA.

S. EDEPOL Syriſce te curaſti molliter, *Senari*
Lauteq; munus adminiſtraſti tuum.
Abi: ſed poſtq̃ intus ſum omnium rerum ſatur,

DON. AEdepol Syriſce.) Hic exemplum inducitur licẽtię ſeruorum ſub miti domi/no. Aedepol Syriſce te curaſti molliter. Quia d[e]texit Cteſi. iam oportet vt ebrius inducatur Si/rus: per cuius fallacias tegatur adeo. Et Syriſcum ſe dicit,
Molliter nõ Sy. τῷ ὑποκοριστικῷ. ℂ Molliter. Delicate. ℂ Lauteque
Abi mu. ad. t.) Vt quicqd eſſet belliſſimũ carperes: cyathoſq; ſor/billares. Aut munus ſeruile, eſſe & bibere. ℂ Abi.) Verbũ vel ſibi vel alteri cũ laudatione blandientis. nam ſic dicunt, q iã cõpotes ſunt votorum oium, perfectiq; in rebus vniuerſis.

CVL. AEdepol &c. Hic ebrius inducitur Sy. adeo vt Syriſcũ ſe dicat: nõ Syrum. Alloqtur primo ſeipſum. o Syri/ſce. ędepol: iurandi aduerbium. curaſti. i. tractaſti te. molliter. i. delicate. & adminiſtraſti. i. exercuiſti. laute. i. op/pipare: abunde: delicate. tuũ munus. i. tuum officium: eden/do quicquid eſſet lautum: & cyathos ſorbillando. Abi ſi/bi ipſi dicit cum blandientis laudatione. nam ſic dicunt: qui iam compotes ſunt votorum omnium perfectiq; ſibi viden/tur in rebus vniuerſis. poſtquam ſum intus ſatur. i. ingurgi/tatus: refertus: repletus omnium rerum. i. oium ferculorũ. i. libitum eſt. i. placitum eſt: ſiue placuit. idẽ enim ſunt libitũ eſt & libuit. placitũ & placuit: poſſet hinc forſitan libitũ eſt capi p nõĩ. i. placet: tãquam libitũ eſſet nomẽ: quẽadmodũ & placitũ, vt dicimus dictiones ipoſitas fuiſſe ad placitum: tuncq; cum diceret: hoc eſt placitũ meũ: nomẽ eſt placitũ: ſic exiſtimo reuera hic ita capiendũ libitum: vt ſit nomẽ: & tunc ſenſus eſt pñtis ſic: eſt libitum meũ. i. eſt pla/citum meũ: vt ita dicaʒ.

SER. AEdepol. Incipit quintus actus: qui eſt de cõueniẽtia & contẽperantia moralitatis ſenũ, oſtẽdetur enim qualiter vnus contẽperetur per alterũ: i qui duritia De. contemperatur per mollitiem Mitionis: & ecõuerſo le/nitas Mitionis aliquantulũ exaſperabitur duritie Demeæ. & ſic diſcordia moralitatis ſenum prius contraria ſequen/tium, dum ad unum medium conueniunt, omnino ſedabitur & prius temperantia Demeæ oñdetur habet aũt occaſionẽ lenitatis ex hoc q̃ pſenſit amorẽ Cteſi. In quo etiam aliud p/ſenſit ſ. filium a quo diligi ſe ſuper oĩa credebat: ſe pẽm de/uitare: & hẽre odio pp duritiem: p quã cũ ſemp intelligat ſi/bi prouenire triſtitiã: & infortuniũ: incipiet eã poſtponere: vt autem filiũ ſuum cũ amica inueniat: efficitur p ebrietatẽ Syri: qa ipſe: ſicut ſuperius dixit quondã Aeſc otioſe ceſſat & Cteſi. in amore eſt. Ego proſpiciã mihi poſtq̃ intus oium rerum ſatur fuit: egreditur deambulatum ita dicens: Aede/pol &c. Cũ autem egreſſus eſſet: & oia in turba eſſent Cte. miſit quendam puerũ pro Syro: q puer reuocando. Sirum pñte De. nominabit Cteſiphonem quo audito pater in do/mum irruet. Syriſcus eſt græcum diminutiuum.

Prodeambulare huc libitum eſt. D.illud ſis vide
Exemplum diſciplinæ. S.ecce autem hic adeſt ſenex
Noſter quid fit? quid tu es triſtis? D.ohe ſcelus.
S. Eho iam tu verba fundis hic ſapientia?
D. Tune ſi meus eſſes? S.dis quidem eſſes Demea,
Ac tuam rem conſtabiliſſes. D.exemplum omnibus
Curarem vt eſſem. S.quamobrem? quid feci? D.rogas?
In ipſa turba, atq; in peccato mxaumo,
Quod vix ſedatum ſatis eſt, potaſtis ſcelus, quaſi
Re bene geſta. S.ſane nollem huc exitum.

DON. Prodeambulare. ℣ PROdeambulare.) Nota duas præpoſitiones vni dictioni adiunctas. Vt, Pede proſubigit terram, & ... ℣ Et optime ad delicias exprimendas hoc verbũ conuenit, nã producere ſignũ * deambulare ſignificat. nã deambulare ẽt intus potuit. ℣ Exemplum diſci.) Quia vnus ex multis reliquus. An quia ſenior, & nuper ẽt pędagogus, vt ipſe ait, Quẽ ego puerum tantillũ in manibus geſtaui meis. ℣ Quid fit? quid tu es tri.) Mire ſecuritatẽ ebrii hic expreſſit. nunq̃d enim pertimeſcit interuẽtũ ſenis, vt ſolebat, Sy. aut quicq̃ præcauet? Sublanditur tãtũ & ita rerum oblitus eſt, vt cũ eum ſæuum ſciat, cauſſam triſtitię eius inq rat. ℣ Tu verba fundis hic, ſa.) Vtrum ſapientia verba? an tu ſapientia? q̃a dixit ſupra, Tu quãtus quantus es nihil niſi ſapientia es.

Fundis ℣ Fundis.) Verũ ſine vlla ceſſatione pfers? An perdis? ſm illud, Nam quid tu hic agas, vbi ſi quid boni præcipias, nemo obtemperat? ℣ Dis qui eſſes De.) Ab eo qd eſt dis ditis, dites facit: ab eo quod eſt diues diuitis, diuites. ℣ Quãobrem? quid fe.) Nihil nunc in Syro niſi ſimplex & purum ob ebrietatem. Et vide, q̃obrem, quid feci, dicere, non eſſe ſobrii Sy. ℣ In ipſa tur.) Nõ minus ridicula importunitas De. eſt, q̃ ebrietas Syri: q aduerſum temulẽtũ tãtæ grauitatis oratione pſonat, vt ex dicẽtis vultu & verbis, & ex audientis habitu & ſtuporem magnã voluptatẽ pcipiãt ſpectatores. vides. n. q̃to põdere verbo cum ebrio litiget. ℣ Potaſtis ſce.) Nõ q plus videt ſenex q̃ obiicitur oculis: ſed oratorie Potaſtis dixit, cum vnum ebrũ cernat. pp illud qd ait, Exẽplũ diſciplinæ q̃ſi i oĩbus ſit qd in vno nunc aſpicit. Vir. Et crimine ab vno diſce oẽs. ℣ Sane nol. huc exi.) Et h dictum argumento eſt, Sy. oblitũ oĩum rerum nihil rñdiſſe Demeæ per fallaciã: ſed tantummodo pœnitere q exierit.

GVI. ℣ PRodeambulare. i. proreptare. huc. i. ad hunc locum: quem oñdebat. vbi in hoc verbo pro deambulare: duæ præpoſitiões vni dictioni adiungunt. vt Vir. Pede pſubigit terrã. Demea. vide. i. cõſidera: aiaduerte illud qd ſequitur: vz q ſup. ſis exemplum diſciplinę aliis cõſeruis: quos ætate præcurris: ſic eos exemplo diſciplinæ: & boni modi viuẽdi pcedere debes. & bñ ait diſciplinæ. vult. n. De. vt alii diſcãt ex eo quonãmõ ſit honeſte ſeruiendum. Sy. ãt. i. ſed, Ecce nr ſenex. i. De. adeſt hic. qd fit? quid agit? quid. i. cur es tu triſtis? De mea. ohe: interiectio affectũ tædio & indignatione pp ebriũ ſeruũ inepte colloquẽtez cũ viro honeſto. Scelus. i. o ſcelerate ſerue? Sy. eho: interiectio hic q̃ſi ridẽtis. iam. i. ſtatim. o ſapiẽtia. ridet eũ iam tu fundes. i. ſine ceſſatione proferes: aut ẽt in vanũ pdes hic verba cũ nemo tibi ſit obtemperaturus. De. ſi tu eſſes meus ſeruus. deinde interrupit ſermonem ſeruus. Sy. eſſes dis, i. diues. hic & hęc dis ditis. ſi tu eſſem. ſ. o De. hac ſtabiliſſes. i. confirmaſſes: corroboraſſes: ſiue conſolidaſſes. & auxiſſes rem tuã. i. tuã rẽ familiarẽ: ſiue tuã ſubſtãtiã. De. pſeqtur qd incepat ſi tu eſſes meus: curarẽ vt eſſes exẽplũ oĩbus aliis ſuis ne inebriarẽtur. Sy. q̃obrem. i. q̃re? quid feci? De. rogas. i. petis. o ſcelus. i. ſcelerate ſerue. potaſtis q̃ſi cæteri ſerui vna potarint: vel q a aliis eſſe exẽplum deberet. ſatis ergo potaſtis. i. bibiſtis. in ipſa turba. i. in ipſa turbatione & in maximo peccato: qd peccatũ. vix. i. q̃ſi nondum eſt ſedatum. i. pacatum. & potaſtis ergo quaſi re bene geſta. i. quaſi res bñ ſe habuiſſet nec fuiſſet crimẽ admiſſum: vt fuit. q. d. vr̃a ebrietas oñdit vos nõ eſſe ſolicitos de facti filio: quibus pædagogi cõmiſſi eſtis. Sy. ſane. i. certe. nollem hunc exitum. i. vellem nõ exiuiſſe huc ad deambulãdum: quoniam Demeæ iurgia non ſubiiſſem.

SER. ℣ EGO dico tecedas: & nõ ſolũ hoc faciam: ſed libitũ eſt huc deambulatũ &c. Proh: interiectio ructantis odorem piparatæ. vide ſis. i. videas illud exemplũ diſcipuli, ſ. q a tali magiſtro accipiant filii exemplu: z eſſes exẽplum aliis ſeruis nequis filios dominorum ſic male educet. ſane ſecun....

ASC. ℣ QVOD Demea dicit illud vide ſis exẽplum diſciplinę non intelligo ad Sy: ſed de Sy. cũ irriſione dictũ. nõdũ. n. aderat Syrus. Ordo ergo eſt: vide ſis. i. ſi vis hoc eſt cõſideret aliqs illud exẽplũ diſciplinæ. i. Syrum. quẽ q̃ſi exẽplũ pbentem eo q ſenior iã eſſet alii imitari debeant. Illud autẽ: ohe iam tu verba hic fundes ſapientia: tametſi Dona. quoq; dubitet an poſſit intelligi vt De. dicatur ſapientia. Magis ſtructurę verborum quadrat: vt ordo ſit: O De. fundes tu hic ſapientia verba. Quod ſiquid improprietatis in ſermone putes: id maxime laudi dandum eſt poetæ: qui congruam ſeruo ſemi ebrio locutionẽ aptauit. Vnde & Plau. vt ſtulti militis perſonę ſermo conueniat: ſibi ſine reciprocatione ab eo prolatum inducit: Sibi dinumerum ſtipendium.

ACTVS QVINTI SCENA SECVNDA.

DROMO, SYRVS, DEMEA.

DR. HEVS Syre, rogat te Cteſipho vt redeas. S.abi *Sena.*
Quid Cteſiphonẽ hic narrat? S.nihil. D.eho carnufex,
D. Eſt Cteſipho intus? S.non eſt. D.cur hic nominat?
S. Eſt aliis quidam paraſitaſter paruolus.

DON. HEus Sy.) Quã dare dicat oſtẽditur ex eo qd prçmiſit Heus ante, q̃ loqueretur. ℣ Cteſipho.) Mire additum nomẽ eſt: cum aut ſine hoc, aut per pronomen intelligi poſſit Cteſipho. ℣ Vt redeas.) Redeas dicẽdo, oſtẽdit & illum inter pocula, a quo egreſſus eſt ebrius. ℣ Eſt alius quidam paraſitaſter paruolus. Non alius paraſitaſter, ſed alius Cteſipho, qui eſt paraſitaſter. & vide non alter: ſed alius: quaſi nõ duo, ſed multi ſint Cteſihpones. Et hoc ſic pronuntiandum eſt, vt & ſimul & quærat & dicat Noſtin'. Quaſi ſycophanta, nunc addidit, noſtin'. nam veteratoris eſt, etiam mentientem couſidere.

GVI. HEus' Syre &c. Hic aduentu cuiuſdam paraſiti ſiue cõmeſſatoris deprehenſus eſſe oſtẽditur Cteſi. a patre ſuo De. Dromo heus: aduerbiũ vocandi. o Sy. Cteſipho. rogat te: vt redeas ad ſe: vnde ebrius veniſti. Sy. indignatus q nominaſſet Cteſipho corã patre per imprudentiã dixit. abi. i. vade i malã rem. De. qd. i. cur. hic paraſitus narrat Cteſi. i nominat eũ. Sy. Nihil. i. nihil narrat inq̃ neſcit quid dicat. De. eho. interiectio dephendentis aliquid alterius imprudentia. carnifex. i. tortor: qui me excrucias: & mori me deniq; cogis tuis improbitatibus. Cteſipho eſt ne intus? Syrus. nõ eſt itus. De. cur hic Dromo nominat eum? Si. eſt alius quidam paraſitaſter: id eſt imitator paraſitorũ paruulus per quod oſtenditur paraſitaſter non eſſe diminutiuum nomen. ſed potius imitatiuum. Paraſitaſter

SER. HEus. Egreſſo Syro per ſuam eloquacitatem habebat voluntatem deambulandi: & inducto cum illo Demea reuocat eum Dromo ad Cteſiphonem nominando eum. Abi quaſi tace. Maſtigia eſt dependens corrigia balthei.

℣ Quid

S. Noſtine? D. Iam ſcibo. S. quid agis? quo abis? D. mitte me.
S. Noli inquam. D. non manum abſtines maſtigia?
An tibi mauis cerebrum diſpergi hic? S. abiit.
Aedepol comeſſatorem haud ſane commodum,
Præſertim Cteſiphoni· quid ego nunc agam?
Niſi dum hæ ſileſcunt turbæ, interea in angulum
Aliquo abeam, atq; edormiſcam hoc villi: ſic agam.

DON. ¶ QVID agis? quo abis?) Hoc iam ebrio conuenit: nō illi quem cognouimus. Syrum, nam quod retinet ſenem, cōfeſſionis genus eſt. ¶ Non manus abſtines maſtigia?) Etiā iniecisse manum, vt cerneret Demeam, ex ipſius verbis cernitur. ¶ An tibi mauis cerebrum diſ. hic?) Vt apparet, baculo minatur. ¶ Abiit.) Quia prohibuere nō potuit, demiſſo & deſperanti vultu quid factū ſit dicit, & abiiſſe pnunciat. ¶ Aedepol comeſſatorē haud ſane cō modū.) τὸ ἐυφημιςμὸν tātū, inopinatus ſuperuēit, vt oia ſic offendat quēadmodū q comeſſatū igreditur: qa comeſſatoris eſt ſupuenire ad ſcortū: & vociferari aliquid in iocularem ſtrepitum. quare totum falſe, totum ad Demeam contulit. ¶ Præſertim Cteſiphoni.) Bona exceptio vt appareat omnibus incommodum & in his Aeſchino, ſed præcipue Cteſiphoni. ¶ Niſi dum hæ ſileſcunt turbæ.) Non quæ iam ſunt, ſed quæ erunt. ¶ Hoc villi.) ὑποκοριςμὸν eſt vinū vt vnus vllus, aſinus aſellus vānus vallus, vinum villum.

GVI. ¶ NOSTI, N: id eſt cognoſcis ne eum. De. Iam: id eſt nunc ſcibo .i. ſciam, ſit intus nec ne. Sy. Quid ais? quo abis. De. mitte: id eſt dimitte me, impediebat eni eū ne iret. Sy. inq̄. i. dico tibi: noli ire: ſcilicet De. o Maſtigia. hic & hęc maſtigia declinatur in prima inflexione: id eſt malus & nequā ſeruus, vel ancilla. Et (vt inquit Ser.) eſt ſeruus ſæpenumero verberibus cęſus & cædi dignus: a maſtico verbo grę co: quod ſignificat cædo. Non abſtines manum: id eſt non temperas: non contines: non amoues manum a me retinebo. i. ſeu non cohibes: non reprimis: non compeſcis manum a me impediēdo: interrogatiue proferēdo. An mauis .i. potius vis. cerebrū diſpergi. i. difundi: frangi tibi hic ictu huius baculi: quē tenebat ſenex. Sy. abiit. ſ. ſenex: id eſt euaſit mihi e manibus: & hoc dicit triſti vultu. Aedepol, iurantis eſt ſane: id eſt certe vel valde dico: ſupple vel conſtat comeſſatorem: id eſt illum paraſitum. cuius inepta pnunciatione deprehenſus eſt, ſeu oppſſu Cte. conſtat. haud: id eſt non fuiſſe ſupple ſane. i. valde. commodum: id eſt conſentaneus: opportunum. præſertim. i. præcipue Cteſi. qui eius aduentu eſt deprehenſus. Alii intelligunt comeſſatorem dici de Demea: qui veluti comeſſator inopinatus ſupuenit: & omnia turbauit. Quid ego agam nunc? niſi dum. i. quandiu. hæ turbæ. i. hæ turbationes: quæ iam non ſunt: ſed ſtatim futurę ſunt. ſileſcunt. i. pacate efficiuntur: ſiue dum ad tranquillum res redeat. interea abeam: id eſt diſcedam: abdam me aliquo: ideſt in aliquē locum: puta in angulum aliquē. atq; illic edormiſcam. i. exhalam dormiendo. hoc villi: id eſt hoc pauculū vini: quod adhibit nimium. vinum villum facit per diminutionē: ſicut vnus vllus. aſinus aſellus. deinde tanquam id apud ſe certū ſit ac deliberatum, ſubdit. Sic agam: id eſt abdam i angulū & edormiſcam hoc villum &c.

SER. ¶ HAVD ſane dedi com. quaſi dicat malo homine tantum comedi hodie: & maximo malo Cteſiphonis. quia per ebrietatem meam: quē modo ita ex improuiſo proſiliiſſe res manifeſtata eſt.

ACTVS V. SCENA III.
MITIO, DEMEA.

M. PARATA a nobis ſunt, ita vt dixi, Soſtrata *Senarii*
Vbi vis· quiſnam a me pepulit tam grauiter fores?
D. Hei mihi, quid faciā? quid clamem, aut querar?

DON. PARAta a nobis ſūt ita vt dixi Soſtrata.) In hac ſcena collatio eſt pſonarum mitis parētis ac ſæui. ¶ Parata a nobis ſunt. De verbis abeūtis, vult oſtendere Poeta quam orationem cum Soſtrata habuerit ingreſſus Mitio. & vides quas ἐκλείψεις interpoſuerit. primo, Parata a nobis ſunt, Quæ, non dixit: ſed, ita vt dixi dicendo, ſignificat ſe dixiſſe omnia. Deinde, Vbi vis, fiant nuptię, vel quid tale, aut omi ſit: aut dicturus hoc ipſum, audit vehementius fores eſſe pulſatas, & quod agebat abiecit. ¶ Quiſnam a me pepulit.) A me, modo: ideſt meas. ¶ Tā grauiter?) Quia irati omnia concite faciunt, cum pulſandæ fores eſſent exituro foras Demeæ, ſic eas pulſauit, vt & his ipſis iraſci videretur. ¶ Hei mihi quid faciam? quid agam? quid clamem, aut querar? o cœlum, o terra, o maria Neptuni.) Multum laborauit Terētius, vt ἀναλογίαν ſeruaret in dolore Demeæ: quo maior debet in Cteſiphone reprehenſio eſſe, q̄ in delictis Aeſchini. Et nota q vbi non inuenit quod dignum loqueretur, ab interiectione cœpit, Hei mihi. Et adhuc cum pro rei magnitudine oratio parua eſſet, Quid faciam, inquit. In alieno indignatus eſt: in ſuo, Quid faciam, inquit. In alieno litigauit: hic ait, Quid agam? In alieno clamauit, & queſtus eſt: hic in ſuo relinquitur. & præter διαπόρησιν in Aeſchini peccato Mitionem accuſauit: in Cteſiphonis, clementa cum diis omnibus ac toto mundo: mira αὔξησις, & quam imitatur Virgilius in Orpheo poſt amiſſam rurſus Eurydicem, Quid faceret? inquit omnia enim conſumpſerat primus dolor. Quo ſe rapta bis coniuge ferret? Nam qui præter omnes terras, atque inferos loci remanebat? Quo fletu manes, Per quem fletum manes, quaſi omnes primis luctibus impleuerit lachrymis. Qua nunc vna voce moueret? cui nec ira quidem inexperta remanſerat. Et vide hic gradus doloris & iracūdiæ in tantum autem, vt iam creſcere non poſſint. quippe in initio fabulæ tantum triſtis eſt Demea. nam ſic audit a Mitione, Quid triſtis es? & ipſe, Rogas me (vbi nobis Aeſchinus ſiet) quid triſtis ego ſim? Inde mox procedit in peius. adeo vt ſic incipiat, Diſperii, Cteſiphonem audiui filium vna fuiſſe in raptione cum Aeſchino. Inde poſtea dicit, Næ ego homo ſum infelix. Ad poſtremum, Hei mihi quid faciam? quid agam Et naturali quodam modo, poſtquam ſūmus furor ad extrema peruenit, repente ſenex mutatur, & mitis eſt.

GVI. PArata &c. In hac ſcena eſt collatio: id eſt cōparatio cōgregatio duarum perſonarum: mitis ac ſęui, ſeu terribilis & auſteri. Mi. o Soſtra. omnia parata ſunt a nobis ita: vt dixi. vbi vis q ſup. fiant nuptiæ. quiſnam pepulit .i. pulſauit: percuſſit tā grauiter fores a me: id eſt fores meas [illegible] enim accepi literas a te: pro accepi tuas literas. De. hei mihi: pręe dolore nimio hoc dicit. quid faciam? quid clamem? aut quid querar: id eſt conquerar de fratre: cum ego mea indulgentia veniam criminandus.

SER. PArata. Oblata cauſa, qua ſe duritia ſua a filio deuitari & haberi odio pſentiat, inducit Mitio q cum ſua lenitate demulceat: habet autem occaſiones illi obuiādi Mitio. nam qa promiſſit Soſtratam ſe dicturum Aeſchino: poſtquam eum allocutus eſt reuertitur: vt nunciet Soſtratæ Aeſchinū m: & alia omnia fere parata ad nuptias. Demea autem furibundus, quia Cteſipho reperat de domo proſiliebat iratus.

DON. ¶O Cœlũ,o terra,o Maria Neptu.)Neptunus,q̃a medi⁹ ſit inter cœlũ & iferos,d nuvtriuſq; regni particeps habeť elemen.oq; omniũ potior,nã iõ tridente hẽt p numero triũ elementorũ,vt apud Virg.ideirco dicit, Iam cœlũ terrãq; meo ſine numine venti Miſcere. Et apud Homerum ſic idẽ, ὡς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον, χερσὶ τρίαιναν ἑλών, πάσας δʼ ὀρόθυνεν ἀέλλας παντοίων ἀνέμων. σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον. ¶Et hoc ẽ q̃d ait Hor.i arte Poetica, Interdũ tñ & vocẽ comœdia tollit. In hęc.n.tria rerũ nã diuidiť. Vt Vir. Principio mare ac terras,cœlũq; pfundũ. Et p h̃ totum mũdũ accuſauit. ¶O c. o terra, o maria Neptuni. Verũ Deos elemẽta vocauit,q dũs quoq; iraſciť, q̃ in iis cõmorantur,vt dolẽtes ſolent? An q̃a deos eſſe nõ putat iõ h̃c ia Neptũi dicit q̃ſi diceret⁹ eſſet Neptunia fiant,niſi intercederet pſona Mitionis: quem vidẽs, ad aliud ꝯuerſus,deſiit diluuiũ & interitũ rebus optare ob iectio fratre,cui maxie iraſciť, & pp quẽ deteſtabaľ oia. Tale eſt apud Vir. Oia vel mediũ fiat mare. An oia accuſat vt ĩdignantes ſolent? Vt, Quẽ nõ incuſaui amẽs hoĩumq; deorũq;? Et vt,atq; deos atq; aſtra vocat crudelia mater. ¶Hẽ ti.)τῷ ἀδιαστίκτῳ Tibi, Nulli. n. Mitio loqtur. ¶Id nunc cla.).d,ob id.¶Parate li.)Videtur & ipſe ptimuiſſe, dicendo,.i.& paratæ lites. Sed vt rurſus ꝯfirmet ſeipſum, q̃a ſuccurrendum eſt,ait, Succurrẽdũ eſt. Cte.ſ.¶Cõis cor.no .li.) Qui cõiter ambos corrupit. ¶Cõis corruptela nr̃m liberum. Maior accuſatio eſt iſta,q̃ prior:q̃ppe cum iam nõ de ambobus accuſeť Mitio,nõ de vno.¶Tandẽ re ira.) Mire q̃a reprehendere neq̃t iraſcentẽ: nimietatẽ reprehẽdit irati. Et ira,de cauſſa ẽ iracũdia de morib⁹. Atq; ad te re.)Quia

Redire ad ſe

ira,ab eo q̃d eſt ire dr̃,q a ſe eat q̃ iraſcit & furit. Et ad te redi,proprie dixit. Virg. Verum vbi nulla fugã reperit fallacia,victus In ſeſe redit, Et Cice. Redit ad ſe atq; ad mores ſuos.¶Repreſſi re.)Non quid dicať,ſed q̃d geſtu dicať ſpecta: & videbis neq; adhuc repſſiſſe iracũdiã, neq; ad ſe rediiſſe De.ſed q̃ mira eſt atq; pſpicua moralitas, in huiuſmodi rebus apparet.¶R ẽ ip.pu.)Videť paulo citius deſtomachatus q̃ res ẽt incerte poſcebant. Sed & hoc morale:nam iuſte irati,omiſſa ſæuitia,ad ratiocinaciones ſæpe feſtinant, & pterea illud accedit,q nõ inuenit iam quod cõdigne dicat.ſimul ẽt q̃a increpatus eſt a fratre, q̃d apud ſe iã nõ ſit piracundiã uehemẽtẽ.¶R ẽ ipſam pu.)Tractemus, purgemus.

Putare

Putamina

Putatores

Res

nã & hinc putamina,purgamenta dicta ſunt:vt Plau.i Captiuis ait, Nucleũ amiſi,retinui pĩgnoris putamina. Et Vir, Multa putãs inq̃t. Putare ꝓprie ẽ falſa & cũm a veris & vtilibus reſecare vñ arboꝝ purgatores putatores dñr. Et R ẽ, cauſſam.ipſam litis oſtendit, vt Mitte iſta,atq; ad rẽ [illegible] ¶Ne tu cu.meũ.)Nã ambos curare, ꝓpemodũ repoſ[illegible] lũ eſt quem dediſti.¶Factũ eſt.)Apparet Mitionẽ inuitum q̃dẽ faterui:ſed facete cõtẽnere obiecta.¶Cur emis ami.Mi) Inclamatio iſta nominis, magnam iudiciũ ſignat vt, Regnũ ne Aeſ.hic poſſides? Et, Pacem te poſcimus omnes Turne. Nũ q̃ mi.mi.idẽ ius æquũ eſt eſſe.)Aut nũ,aut q̃ abundat. & eſt ordo, Qui minus æquũ eſt eſſe idẽ ius mihi &c. Quid ergo,q̃re,vel cur ſignat.¶Non.) Confidenter Non repetiuit, Nõ hñs rationem q̃ ſubiiceret: niſi illi pũerbiũ veniſſet in mẽtẽ, Nã q̃a ſe videt i malã cauſſam incidiſſe,totũ vernaliter & facete agit:& ſubiicit æqtatẽ. vbi iuſto ſe tueri non põt, Q̃d tñ a De.ſtatĩ ꝯuiciť,dicẽdo, Nũc demũ iſtęc orõna

O cœlum,o terra,o maria neptuni. M.hem tibi.
Reſciuit omnem rem:id nunc clamat ſcilicet.
Paratę lites:ſuccurrendum eſt.D.eccum adeſt
Communis corruptela noſtrum liberum.
M. Tandem reprime iracundiam,atq; ad te redi.
D. Repreſſi:redii:mitto maledicta omnia.
Rem ipſam putemus:dictum inter nos hoc fuit,
Ex te adeo eſt ortum,ne tu curares meum,
Neue ego tuum,reſponde. M.factum eſt,nõ nego.
D. Cur nunc apud te potat?cur recipis meum?
Cur emis amicam Mitio? * nunqd minus *al.num qui*
Mihi idẽ ius æquũ eſt eſſe, * q̃ mecũ eſt tibi? *al.quod*
Quando ego tuum non curo,ne cura meum.
M. Non ęquũ dicis, non.nã verus verbũ hoc quidẽ eſt,
COMMVNIA eſſe amicorum inter ſe omnia.

ta,vt oñdat illũ ꝑturbatũ ꝯtraria ꝑtuliſſe dictis ſuis ſupiorib⁹.¶Cõia eẽ ami.in.ſe oĩa.Inter Pythagoreos ortũ dicit.
¶O Cœlũ:o terra:o maria Neptuni,.i.maria q̃bus præeſt Nuptunus:exclamatiões ſunt & inocationes elemẽtoꝝ:q̃ſi totũ mundũ accuſet: vel dũs iraſcatur,q̃ in illis ſunt elemẽtis. Tria aũt elementa tñ inuocant q̃ caduca ſunt & iferiora.& ita cœlũ capiendũ ẽ p aere. Videriq; põt diluuiũ, & iteritũ reb⁹ optare ita vt Virg more dicere velit: Oia vel medium fiant mare. Mi. hẽ interiectio dolentis:ipſe De.reſciuit tibi omnẽ res .i.totũ negociũ:totũ figmẽtũ de emptõe Pſalterię p filio i vbi tibi ad nullũ referť vt fieri ſpe ſolet i mihi & tibi. vt En tibi fores crepuerũt:tu mihi ſemp dormis.in talibus locutionib⁹ mihi & tibi inec ad me nec ad te nec ad quẽquam referuntur. Scilicet.c.certe, nunc clamat id .i.ob illud: qui reſciuit rem omnẽ. Lites.i.iurgia ſũt paratæ ipſi Cte.& mihi ẽt ſuccurrẽdum eſt.i.oportet ſuccurrere ei filio eius. De,eccum.i.ecce hic cõis corruptela.i.depra uatio:corruptio nroꝝ liberoꝝ:non.vnius tñ.ſed duoꝝ.adeſt.i.in promptu eſt:ſeu palã eſt,vbi cõis dicit q̃ſi verũq; contingens:& vtrũq; contaminãs,ſeu corrumpens. nam ꝓprie cõe dr̃ de duobus iterdũ ẽt de pluribus.vt hoc eſt mihi cõe tecũ.i.tibi mecũ cõuenit vel mihi tecũ. Mitio, tandẽ.i.poſt lõgam tui vexationem reprime iracũdiam. Ira eſt de cauſa iracundia de moribus.atq; redi ad te:hoc e l recolligere redi. ad lenitatem:placa te ipſum & bene redi ad te:q̃a ira dr̃ ab eo q̃d eſt ira:eo q a ſe eat qui iraſcitur, & furit:& iõ q̃n placatur,aut reſipiſcit ad ſe redire dr̃. ¶De. repſſi.i.cõpeſcui iracũdiam.redii ad me,i.placatus ſum.mitto.i. omitto,oia maledicta.i.oia probra:ĩpropꝛria:iurgia.putemus.i.tractemus:purgemus.rẽ ipſam.i.cãm ipſius litis.nã putare ꝓprie eſt falſa,& infructifera a veris & fertilibus reſecare. vñ arboꝝ purgatores putatores dñr.hinc & putamina purgamẽta dicta ſunt: hoc q̃d ſequitur poſtea i id eſt ne curares &c. Fuit dictũ inter nos.& adeo.i.certe.illud ortum eſt i.pceſſit ex te:qui illud dixiſti videlicet. ne .i. q tu non curares.i. curæ haberes meũ filiũ.neue.i.& ego non curarẽ ſup. tuum filiũ.rñde an hoc fuerit dictũ nec ne. Mi.factũ eſt .i. illud a me pceſſit dictum nõ nego. De.Cur nũc filius meus potat apud te:cur recipis meũ filiũ in domũ tuã ad potãdũ & laſciuiẽdum O Mitio cur emis amicã meo filio? Nam qui.i. cur vel quare.minus.i.non.eſt æquum i.non licet:nõ decet. non eſt iuſtum idem ius eſſe mihi.i.q habeã idẽ ius:q̃d ius æquũ eſt tibi eſſe.i.q̃d ius tibi licet hẽre:quaſi peiori ꝯditione ſim ego,q̃ tu ſis.ita q (vt vult Do.)ſit textus nã q̃ minus mihi idem ius æquũ eſt eſſe,q̃d æquũ eſt tibi.q̃n.i.q̃d dicis. poſtq̃.ego non curo tuũ filiũ.ne cura.i.noli curare meũ. Mi. nõ dicis æquũ.i.nõ dicis quod ęquũ,ſit & iuſtũ dicere. De. nõ?dicis q̃d nõ dico æquũ. Mi.nã q̃dẽ.i.certe. hoc vbũ.i. h̃ dcm̃:h̃ pũerbiũ:ẽ ver⁹.i.tritũ.oia amicoꝝ eẽ cõia iter ſe.i.eẽ cõicãda vbi opus eſt q̃d pũerbiũ iter pythagoreos ortũ dr̃.

SER. ¶HEM tibi.i.vel tibi paratæ ſunt lites in Cteſi. Iõ ſuccurrẽdum eſt ei. Eccum Mitionẽ. Ad te redi,.i.ad rõnẽ:quia es extra te p iracundiam, Repreſſi. Iam accedit ad lenitatẽ.q̃d p h̃ ſignatur.quia cum ſuperius vltra modũ & de nihilo cauſaret:iam illam nimietatem:ſeuitię dimittit: & ad h̃ de quo merito incuſare eum põt. Et ſic poteſt videri:q etiam illud vt vñ merito iraſci põt poſtponetur:& fiet mitis. Ipſam rẽ .i.veritatẽ Mõ icipit. Dictũ &c. & q̃a ex te ortum eſt iõ tu maxime nõ debuiſſes i parte violaſſe, Rñde mihi de hac re.

¶Facete

DON. ¶ FACETE, nũc demum oratio iſtæc nata.) Alii totũ iũgũt alii ſeparãt. Et bñ Nata eſt: nã ſic dicimus de rebus repentinis, vt ſupra, E re nata melius fieri haud potuit, q̃ factũ eſt, hera. ¶ Auſculta pau. niſi mo. ẽ De.) In duas partes diuiditur tota perſuaſio: nihil paſſurũ Demeã damni, nihil corruptelæ. ¶ Et me tũ vxo. cre. du. ſ.) [Greek]. ¶ Pricipio ſi id mordet te, ſumptũ filii ques fa. Figuratiua locutio eſt: vt Eunuchũ quẽ dediſti nobis, quas turbas dedit. ¶ Queſo.) Mõ obiurgatorium eſt q̃ſo. ¶ Pro re tua.) Pro patrimonii tui q̃litate. ¶ Conſerua, quære, parce, fac q̃plurimum il. re.) Hoc ſit pnũtiandũ vt appareat hãc ipſam voluptatẽ diſplicere Mitioni. ¶ Conſerua. Parta. ¶ Quære. Noua. ¶ Parce. Omnibus. ¶ Vtamur ſi.) Aut deeſt His vt ſit, his vtãtur. Aut mea vtantur antique locutus eſt. ¶ De ſum. ni. de.) Rei tuę. ſ. ¶ Dempſeris.) Pro demes. ¶ Mitto rem.) Pecuniam. & hæc exclamatio eſt moralis nimis aduerſum tordos, ac non intelligẽtes hoies. ¶ Conſuetudinẽ ipſo.) Loquor, aut qd tale ſubaudiendum. ¶ Mitto rẽ ꝯſuetudinẽ ipſorũ. Vel ab vtilitate ad honeſtatem tranſit: vel a rebus ad illos ipſos de quibus agitur. Cauetur. n. ne aut rem perdant, aut ipſi pereãt. ¶ Mane ſcio. iſtuc ibam.) Moralis & faceta correptio continens in ſe latenter blandimentum quo, deliniatur adiutor. ¶ Multa ĩ h De. ſi. in.) Obſcuriſſimus ſenſus & re, & verbis. ¶ Duo cũ idem fa. Obſcure locut⁹ eſt, cum hic ſit ſenſus: Duo idem faciunt: quorum vni licet facere, alteri nõ licet. ¶ Sæpe vt poſ. di.) Melius eſt ſæpe ad ſuperiora ꝯiungere: nam poſſunt duo idem facere, & caſu, nõ vt ſimilitudinem facere videantur. tunc ergo erit ſignum, Sępe idem faciunt. Dicere ãt, poſuit pro intelligere & ſcire. ab eo qd̓ pcedit, id quod ſequitur. vt, Fœneratus iſtuc beneficiũ pulchre tibi dices. &, Memorẽ me dices eſſe, & gratum. ¶ Nõ ꝙ diſ. res ſit.) An quia huic licet? ¶ Quæ ergo illis ineſſe video.) Ordo & ſenſus hic eſt, Multa in homine De. ſigna inſunt: ex quibus coniectura facile fit: quæ ego illis ineſſe video, vt confidam fore ita vt volumus. ¶ Duo cum idem faciunt. Nam ambo & ſapiunt & intelligunt, & loco vrentur non ingenii vitium, ſed ætatis eſt. ¶ Intelligere: in loco vereri. Non in loco intelligere: ſed in loco vereri.

Nata res

Conſeruo
Quæro
Parco
Vtor

Dico

D. Facete. nunc demum iſtæc nata oratio eſt.
M. Auſculta paucis, niſi moleſtum eſt Demea.
Principio ſi id te mordet, ſumptum filii
Quem faciunt, quæſo facito hæc tecum cogites:
Tu illos duos olim pro re tollebas tua,
Quod ſatis putabas tua bona ambobus fore,
Et me tum vxorem crediſti ſcilicet
Ducturum, eandem illã rationẽ antiquam obtine
Conſerua, quære, parce, fac quam plurimum
Illis relinquas, gloriam iſtanc tibi obtine.
Mea, quæ præter ſpem euenere, vtãtur ſine.
De ſumma nihil decedet, quod hinc acceſſerit
Id de lucro putato eſſe, omnia hæc ſi voles
In animo vere cogitare Demea,
Et mihi, & tibi, & illis dempſeris moleſtiam.
D. Mitto rem. conſuetudinem ipſorum. M. mane.
Scio. iſtuc ibam multa in homine Demea
Signa in ſunt, ex quibus coniectura facile fit,
Duo cum idem faciunt ſæpe, vt poſſis dicere,
Hoc licet impune facere huic, illi non licet.
Non ꝙ diſſimilis res ſit, ſed ꝙ is qui facit
Quæ ego eſſe in his video, vt confidam fore, ita
Vt volumus. video eos ſapere, intelligere, in loco

CVL. ¶ DE. Facete. i. vrbane. illud ẽ dictũ a te. nũc demũ iſtæc oro nata eſt q̃ſi repẽtina & ſubito exorta. ſ. amicorũ oia eſſe cõia. cũ videlicet nõ hẽres qd rñdere poſſes: q̃ſi videat eũ iã cõuictũ De. Mi auſculta paucis. i. breui ſermone o De. niſi ẽ moleſtum. i. ſi fiat ſine moleſtia tua, hoc eſt ſi tibi placet: vel cordi eſt. principio. i. in primis ſi id qd faciunt filii: vel id quod facio pro filiis ſuppeditando ſumptus. mordet te. i. te offendit, ac lædit. q̃ſo. i. obſecro: & eſt obiurgatorium. facito ſumptum. i. impenſam, quã tui filii faciunt. cogitas tecũ hęc q̃ ſequunt̃ tu oli tollebas. i. educebas, nutriebas illos filios tuos ꝓ re tua. i. ſm facultatem tuam: & ſm q̃litatẽ tui pĩmonii: qd̓ p rem ſæpe ſignatur. ꝙ. i. q̃a. putabas bona tua ſatis fore. i. ſufficiẽtia fore ambobus filiis tuis. & tũ. i. tũc. ſ. i. certe. crediſti me ducturũ fuiſſe. i. ꝙ ego ducerẽ vxorẽ. nũc obtine. i. hẽas. eãdẽ illã rõnẽ. i. ꝯſiderationem. antiquã. i. quam ꝓus hẽbas. ꝯſerua. i. cuſtodi iã acq̃ſita. q̃re. i. acquire noua. parce: a parco is. i. oĩbus parcis vtere modice; Fac. i. effice. vt ſup. relinquas illis q̃plurimum bonorũ. ſ. i. quamplurima bona. obtine ſibi. i. habe tibi iſtanc gloriã: iſtã laudẽ de tollendis, & educandis, ac ditandis filiis tuis. ſine. i. patere: permitte ꝙ ſup. ipſi filii tui vtant̃ mea. i. vtãtur meis rebus: & hoc antiq Dona. legit vtant̃ his rebus. ſ. q̃ euenere. ꝑter ſpem. i. ꝑter expectationem & opinionem tuã. nã cũ putares me vxorẽ ducturũ non expectabas a me bona ꝓ filiis. Nihil decidet. i. diminuet de ſumma rei tuæ. ſ. q. d. nihil tibi conſtabit. putato id eſſe de lucro quod acceſſerit. i. adiũctũ vel additum erit. hinc. i. ex meis bonis. q. d. qd̓ tuis filiis accedat ex me de lucro id putato: preſertim cum ante putares nihil eſſe acceſſurum illis. o De. ſi voles cogitare in animo vere hæc oia quæ dico. dẽpſeris. i. demes: moleſtiam. i. diſplicentiam. & mihi & tibi & illis filiis. De. mitto. i. omitto rẽ. i. pecuniam. loquor ſupp. vel doleo, ſeu defleo cõſuetudinẽ ipſorũ. i. vel malam ꝯuerſationem, vel deprauatos mores. q. d. non me mouet pecuniæ conſumptio quantũ morũ deprauatio. Mi. nunc Mitio interrũpit ſermonẽ Demeæ inquiens. Mane. i. tace: noli pergere in eo quod incepiſti dicere. ſcio. i. intelligo: qd velis dicere. ibam iſtuc. i. niſi interrupiſſes meũ ſermonẽ pergebam ad illud dicendum: quod dicere te velle intelligo. o Dem. multa ſunt ſigna in homine. ex quibus ſignis cõiectura. i. cõiectatio. præſenſio futurę probitatis fit facile. vt ſæpe. i. ſicut plerunq;. cum. i. quando. duo homines faciunt idem. i. eandem actionem. poſſis dicere. i. intelligere: ſcire: ſentire. licet huic facere hoc impune. i. ſine punitione: & criminatione: & reprehẽſione. & poſſis dicere non licet illi facere hoc ĩpune, nõ hæc eſt diuerſitas talis eo ꝙ res quæ fit ab eis ſit diſſimilis. ſed ꝙ. i. quia is qui facit eam eſt diſſimilis inquam: quæ ſigna ꝑdicta inhærentia hoibus: quibus mores futuri poſſunt coniectari. video: id eſt ſentio eſſe in illis filiis tuis. vt id eſt ita. ꝙ cõfidam. i. certiſſime credas vel ſperẽ ita fore vt volumus. i. eos noſtris votis in poſterum ſuis probatis moribus reſponſuros. Hæc ſunt ſigna. video eos ſapere video eos intelligere: id eſt intelligentes eſſe qd faciant in rem ſuam video eos vereri: id eſt timere. in quo. i. vbi eſt opus & commodum, ſeu opportunum.

Virg.

SER. ¶ FACETE dixiſti deriſorie. Tu dicis vetus: ſed certe mõ comiter eam inueniſti. Principio ſi id mordet te. ſ. ſumptus: quẽ fa. fi. q̃ſo hoc cogita ꝓ re tua. ſ. ſm q̃titatẽ pecuniæ tuæ: & ita pro re tua: qd tu putabas. i. intẽdebas eos ita cõtinere ne diſpergerent rem tuã: q̃tenus ſufficeret ex illis poſt mortem tuam: præterea non ſperabas ꝙ mea hæreditas ad te & eos rediret quia eũ cre. &c. Scilicet eſt aduerbiũ affirmandi. Et cum olim hoc intenderes: nunc illud idẽ facias. & hoc eſt: q̃re &c. Et obtine tibi iſtam gloriam. q. d. iactare te poteſt: ꝙ de alieno marſupio volũtates filiorum adimpleuiſti. hanc. ſ. gloriam. Sine &c. Et ꝑter hoc ꝙ illis ſuppedito ſumptus ſi aliquid i hẽditatẽ illis relinq̃. id depu. &c. hoc dicit hinc. i. ex meo cenſu. Cũ mitio videat illũ ire recta via: ꝑuenit verba eius dicens. Scio &c. ita ꝑt fieri coniectura vt ſæpe poſſis dicere: cum duo fa. idem hoc licet fa. &c. Quæ ergo aſſumptio, Sapere naturaliter. Intelligere dicta ab aliis.

DON. INTER ſe ama.) Cito dixit inter ſe q̃d eſt, cuȝ alter al
inter ſe terum inuicē amat. At.n.me.) ἀντίθεσις ad priorē tracta/
amare tū ptinens, q̄ eſt habitus de conſuetudine rei familiaris. Ne
ab re tñ ſint omiſſiores pau. Quia amāt, potant olent vnguē
ta. At.n.metuas, ne ab re ſint tamē omiſſiores paulo. Ora
torie paulo. nā nō paulo omiſſiores fore De. ſed plurimum
fore credit & metuit, Et a
Omiſſi/or re, a patrimonio. Omiſſio
res. Negligentiores, Sic in
Heautōtimorumeno, Vbi
O no/ſter te vidi aio eſſe omiſſo. O
no. De.) Blāda & cū quodā
cōplexu eius q̄ reprehendit
icuſatio, & de amore ſubla
ta. Et ſi hoc dixit, tanquam
dictur⁹ eſſet, Multa te latēt
ſimplex hō es. nā hmōi ſnia
latenter quandam dicentis
authoritatē fiduciamq̧ de
ſignat. Ad alia oia ęta ſa.
re.) Praeterquam ad auari/
tiā. & per hoc, qd' optas li/
beris, vitium ſenectutis eſt.
Atten/tiores Attentiores ſumus ad rē
oēs. Proprie attētiores red
dit omiſſiotibus. ſupra eni

Vereri, inter ſe amare ſcire eſt liberum
Ingenium atq̧ animum quouis illos tu die
Reducas. at enim metuas, ne ab re ſint tamen
Omiſſiores paulo. o noſter Demea
Ad omnia alia aetate ſapimus rectius.
SOLVM VNVM hoc vitiū affert ſenectus hoībus,
Attentiores ſumus ad rem omnes, q̄ ſat eſt.
Quod illos ſat aetas acuet. D. nae nimium modo
Bonae tuae iſtę nos rationes Mitio,
Et tuus iſte animus aequus ſubuortit. M. tace,
Non fiet. mitte iam iſtaec da te hodie mihi.
Exporge frontem. D. ſcilicet, ita tempus fert,
Faciundum eſt, caeterum rus cum filio
Cū prima luce ibo hīc. M. imo de nocte cēſeo. al. primo
Hodie mō hilarū fac te. D. & iſtam pſaltriam (lucu
Vna illuc mecum hinc abſtraham, M. pugnaueris.

dixerat, Ne ab re tñ ſint omiſſiores paulo. Quā ſat.) Qua
ſi dicat, attentos nos eſſe nō ſtatim crimē eſt. Quod illos
ſat aetas acuet.) μεταφορικῶς acuet. Nae nimium bonae tuę
iſte nos rōnes Mitio, & tuus iſte ani. ęquus ſub.) Nę valde.
Subuertit infra legendum eſt. Si Ne, pro nō cōiunctione eſt,
Tuus iſte ſubuertat legendum eſt: ita vt ſubaudiamus timeo, vel aliqd
tale. Et tuę & iſtę q̧ ait ſignificationē hūt nulliuſmodi rō
nem & ineptā. nam apparet non eas probari ab eo qui ſic lo
quitur: vt ſupra Iam vero omitte Demea tuā iſtanc iracun/
Tace diam. Tace. non fiet.) Tace nūc pro εὐφημισμῷ poſitum eſt
quaſi diceret, Non ſubuertet. ne dixeris q̧ mali ominis ver
bum eſt. Da te ho. mi.) Accōmoda te ipm voluntati meę:
nam in aium trāſtulit qd' eſt corporis. vt in Eunucho, Mihi
ſeſe dare, ſermonem q̄rere. Cic. Ceruiculam iactare, & pplo
ſe accommodare. Da te hodie mihi. Si nō vis inquit, pp te
Da te mihi vel pp me mitis eſto. Exporge fron.) Quia cōtrahi i verbo
dr. Et verbo iſto oñditur q̄to conatu opus ſit ad explicādā
Expor/rigo tātam cōtractionem ſenectutis & ſeueritatis. Scilicet, ita
fert tē. fa. eſt.) Vide ſi nō hoc ſit, qd Gręci * dīt nā ſic
Contra ho fron tem & ita tp̄s fert, &, Faciundum, dicēdo: oñdit ſe magis cogi
neceſſitatibus, vt paulo ſit tranquillior: & cum tāta difficul
tate pmittit, tanq̄ mala ſubiturus ſit, atq̧ adeo maiorē par
Ita tem pus fert tem ſecum. diſputat: neceſſario hoc velit nolit faciēdū eſſe,
vt ſit laetior: & hoc quia tp̄s refert. Caeteꝝ rus cū filio pri.
cum lu. ibo hinc. Hoc iō facit, q̄ i gaudere interim nō poſſit,
niſi ſe vicinae ſeuitiae pximitate ſoletur. Faciūdum eſt. Sa
tis mire: tanq̄ neceſſitate cogat ad gaudendū agreſtis ſenex.
Ibo hic. Tanq̄ de malo loco. De no. Abundat De. Cum
De no/cte pri. lu.) ἀποσιώπησις. nā cum primo lucu veteres dicebant,
lucum pro luce, pro ſole ponentes. Ergo cum pmo lucu, cū
Primo lucu pmum ſolē cępit illuceſcere. Cū primo lucu veteres ma
ſculino gñe dicebāt lucem. Fac te.) Eodē verbo vtit, quo
Lucus iādudū: vt laborē ad laetitiā ſe cōuertētis oñdat. i. elabora vt
Fac te, ſis hilaris. Et iſta pſaltriā vna il. me. hic ab.) Vide ſingulas
ſyllabas imbutas amaritudine ruſtica, atq̧ agreſti nam iſtā
odium ſignat. Pſaltriā. ſaeuitia in nomen eſt, quā delicioſaȝ
eſſe opȝ. & vna mecū: q̄ cū adoleſcētibus eē cōuenerat. & il/
luc ad quē locū pſaltriā ſecū ire cōpellit. Deide ne vl'i itine
re poena ceſſet, Cū filio ibo hic inqt: Illā vero abſtrahā. nā il
luc eo aio dixit, quo ſupra, Ibo hinc. appet illū quaſi manci/
piū dictum puellā, nō vt fidicinā. Mecū hic ab. Nō abducā
Abſtra he ſed qd eſt ſaeuiētis, abſtrahā. Pugnaueris. Magnā rē feceris
Sic Lucili⁹, Vicimus ocyus, & magnā pugnauimus pugnā.

VIDEO eos amare inter ſe. i. mutuo amore ſe proſequi
dicimus, elegāter amamus iter nos: p amamus nos iter nos.
amatis inter vos: p amatis vos inter vos: amāt inter ſe: pro
amāt ſe inter ſe, video inq̄ eos ſcire. i. eſſe ſcientes, vel video
eos ſcire liberū ingeniū. i. liberā naturā ſuā. video aium eoꝝ
liberū in quā. alii hñt ſcire eſt. i. ſcire licet i. pt cognoſcere q̄ſq̄
īgeniū liberū & aium. tu
reducas. i. reducere poſſis
& reuocare i bonā viam
vitae illos filios. quo die
tu vis. i. quo tpe eos velis
reuocare: non ſunt perni
ces in malis. at. n. i. ſed cer/
te, metuas ne. q̧ tñ ſint
paulo omiſſiores. i. negli/
gētiores. ab re. i. a primo/
nio pſeruando, & augēdo
ſeu ne ſint tardiores ad
ſuā vtilitatē cōquirendā.
omiſſus ſa. ſum. iuenit p
negligēti & tardo. q. ſ. mīt
ta omittit, q̄ facere debe/
ret. timet ergo ne ſint ne/
gligentiores ab re: q̄a po/
tant: amant: & olent vn/
guenta. o nr De. ſt & ami
ce. ſapimus. i. ſapiētes ſumus: & intelligimus rectius: ſeu ſen/
tim⁹ rectius. ętate. i. p etatem nrām ſenectutis: ad oia alia. i.
ad oēs alias res: pterq̄. ſ. ad auaritiā. Senectus affert hoibus
hoc vnum ſolum vitiū auaritiae vȝ q̧ nos oēs ſenes ſumus
attentiores. i. diligētiores: curioſiores: magis anxii ad rem. i.
ad pecuniā cōgerendā. q̄ ſat eſt. i. q̄ aequū & ſufficiēs. qd. ſ. vt
ſint attentiores ad rem. aetas. i. creſcentes anni. ſatis acuet. i.
incitabit illos: metaphora eſt iatis acuet. De. o Mitio vereor
ſup. ne. i. q̧ iſtae tuae bonae rōnes: & iſte tuus aius aequus. ſ.
iuſtus & pius in nos. ſubuertant. i. latenter deflectant: & cō/
uertant nos. mō. i. nunc: vel paulopoſt nimium. i. ſupra q̄ ſa/
tis eſt. vel lege ſubuertant. ſ. deiiciant nos a ſeueritate nra, q̄
vti in filios erat aius. Alii legunt ne pro certe vel valde: nō
ſubaudiendo vereor: ſed potior ſnia ſuperior eſt Mi. tace nō
fiet. i. non ſubuerteris nimium vt times. iam. i. nunc mitte. i.
omitte iſtęc, q̄ tu times. da te. i. accommoda te mihi. i. volū/
tati meae, hodie. q. d. morē mihi geras hodie tñ. exporge. p
exporrige. i. explica frōtē: quā cōtraxiſti triſtitia. q. d. exhilara
te & faciē tuā hodie amore mei. Demea. ſ. i. certe tempus. i.
temporis conditio: hoc eſt tempus nuptiarū filii. fert ita. i.
vt poſtulat. vt. ſ. frons exporrigatur. faciundum eſt. i. facere
neceſſe eſt. Caeterum. i. ſed. quicquid faciam hodie ibo cras
hinc. i. ex hac vrbe. rus. i. in agrum ad operādum. vbi rus po
nitur aduerbialiter. & ibo cum filio. & quidem cum primo
lucu. i. cum primum (vt Gellius ait) diluculabit, vel cū pri/
mum ſol coeperit illuceſcere. Veteres dicebāt lucus lucus lu
cui quartę declinationis & maſculini generis pro luce. lucē
ipſam pro Sole ponentes. ergo cum primo lucu. i. cum pri Lucus
mum coeperit ſol luceſcere. Mi. immo. i. ſed. cenſeo q̧ ſupp:
eas rus de nocte. q. d. non impediam quin eas et noctu dum
modo hunc diem laetum trāſigamus. modo. i. tñmodo ho
die fac. i. exhibe te hilarem. i. vultuoſum: laetabūdū. De. &
ego abſtraham. id eſt cum aſperitate, ſeu acerbitate abducā.
hinc. i. ex hac vrbe. illuc. id eſt rus. vna. i. ſimul mecū. Mi. pu
gnaueris. id eſt rem magnam feceris. Sic Lucil. Vicimus ocy Lucili⁹
um: & magnam pugnauimus pugnam.
SYRE eſt. i. licet ſcire. Ing. i. intellectū illoꝝ eſſe liberū. SER.
atq̧ aium. i. volūtatē. Ita vt redu: quo tpe vis &c. At. n. di
ceret Demea verū ē, q̧ a meretricib⁹: & a magnis vitiis poſ
ſent retrahi, ſed a prodigalitate nunquā ad hoc rñdet. omiſ/
ſiores. i. negligentiores. ne ſubuertant nos a veritate. i. deci/
piant ne dicas prohiberi. ita pugnaueris. i. vincēs. antecedēs
pro conſequenti: quia pugna propter victoriam fit.

Eo pacto

Eo pacto prorſum illic alligaris filium.
Modo facito, vt illam ſerues. D. ego iſtuc videro.
Atq; ibi faullæ plena, fumi, ac pollinis
Coquendo ſit faxo, & molendo· præter hæc
Meridie ipſo faciam vt ſtipulam colligat·
Tā excoctā reddā atq; atrā, q̄ carbo eſt. M. placet.
Nunc mihi videre ſapere. atq; equidem filium
Tu etiam ſi nolit, cogas vt cum illa vna cubet.
D. Derides? fortunatus qui iſtoc animo fies·
Ego ſentio. M. ah pergis ne? D. iam iam deſino.
M. I ergo intro. & cui opus ē rei hilarē hūc ſumamus diē.

DON. Ligare Alligari ad aliquid Prorſus ❡ EO pacto prorſus illic alliga. filiū.) Hęc cū riſu dicit Mitio. Et ligare, ē inÿcere alicui vincula, Quis vero dr alligari ad aliqd, ſine quo ē nō poſſit. Ergo ꝓprie ad amicā alligari adoleſcentē dixit amatorē. Prorſus aūt, certe, recte, ac vere ſignificat. ❡ Vt illam ſerues.) A cuendum illā. Hoc eſt, nō tā filiū, ſed illā ſerua, in qua vtrūq; retinueris. ❡ Ego iſtuc vi.) Hoc eſt vt illā ſeruē. ❡ Coquēdo ſit faxo, & mo.) Neamet. ſ. ❡ Atq; ibi, faullæ plena, fumi, ac pollinis coquēdo ſit faxo, & molēdo At qui molere prius eſt, q̄ coquere: ſed illud prius poſuit, quo pulchritudo magis fœdatur. an q2 ꝑus torreatur triticū, vt tūdi poſſit? vt Virg. Et torrere parant flāmis & frāgere ſaxo. ❡ Coquēdo ſit faxo & molendo. ❡ Præter hęc. ꝺᶆꝺꝺ octaua. ❡ Meridie ipſo.) Cū ſol vehemētior eſt. & nomē fecit de aduerbio. ❡ Meridiem dixerunt veteres q̄ſi meridiē, r ꝓ depoſito, pp cognationem harū inter ſe lraꝝ. ❡ Vt ſtipulam colli.) Quod ſub ſole fieri neceſſe eſt. ❡ Tam exc. red. atq; atram. ꝺᶆꝺꝺ dixit reddam ꝓ faciā. Et excoctam, ad tenuitatē ſiccati coloris. Atram, ad colorem retulit. Et vide q̄ aſpera, quāq; ingrata clauſula ſit, q̄ ſe iudici ſenis finitur oīo. ❡ Placet, nunc mihi vi. ſa.) Nō cōtradicit, ne rurſus prouocet ad iurgiū. ❡ Atq; equi. fi.) Non ſolum ſuadet lætitiā, ſed etiā ridere cogit iuuentum. Riddere Deridere ❡ Derides? for. q iſto aio ſies.) Hoc verbum vultu De. ſic ꝓferē, vt ſubriſiſſe videaī iuītus: Sed rurſus Ego ſentio amare ſeuere. Et ridet: qui ſimpliciter ridet: Deridet q cum alterius irriſione & ꝯtemptu ridet. ❡ Fortunatus q iſtoc aio ſies. Nō laudātis eſt qđ ait, fortunat⁹: ſed moraīr reꝑhendētis vt ſi dicas, cū te aliqd cura offenderit, fortunatos ſtultos, qui nihil ſentiant· At hoc quoq; dixit in Eunucho, At ego infelix neq; ridiculus eſſe, neq; plagas pati poſſum. ❡ Iā iā de.) Et hic velut neceſſitatem q̄rit imponi ſibi. ❡ Et cui opus eſt rei.) Cui rei credis, niſi nuptiis? hoc eſt ludo, atq; lætitiæ: voto: & gaudio nuptiali. ❡ Hunc ſuma. diem.) Non accipiamus, ſed impēdamus & cōſumamus. Vnde & ſumptum dicimus pecuniam quæ inſumenda eſt. Sumere Sūptus

CVL. ❡ E o pacto. i. eo mō, illā abducēdo tecū. Alligaris. i. alligabis: ꝯiunctiuum ꝓ indicatiuo: ꝓrſum. i. oīno: vel recte: certe vere. filiū tuū illic. i. ruri cū Pſalteria aderit. Ligare. i. alicui vincula inÿcere. ſed aliqd dr alligari ad aliqd ſine quo eē nō pōt vt amator ad amicam. Mō. i. tm̄mō. facito. i. efficito: vt ſerues. illā. ſ. Pſalteriā. Nā illā ſeruādo: filiū quoq; retinebis. De. ego videro illud. i. (qđ dici ſolet) Dimitte mihi facere de h. i. vt illā ſeruē. Itē (qđ dici ſolet inepte) Refer te mihi de h ſicut dicim⁹ tu videris, vbi dici ſolet: ego me refero tibi. Atq; illi Pſaltriæ faxo. i. faciā q ſupple ſit plena faullæ. i. ſcintillæ extictę & deſertæ ab igne: & q ſit plena ſumi coq̄ndo panes. ſ. vł fruges torrēdo vt mollanī. At faxo inq̄ vt ipſa ſit plena pollinis. i. farine tenuis & minutę q̄ volitat ex mola cū molliter: q̄ ruſtici fatuā farinā vocāt q farinula & molitores, ſiue piſtores ſunt toti obruti & cādidati. Faciā ergo vt ſit talis molēdo. i. pinſendo: frangēdo fruges mola. ꝑter hęc. i. vltra iſta q̄ dixi. faciā vt colligat ſtipulā. i. culmū ſegetū in ipſo meridie. q̄ſi in ipſo feruore & ęſtu Solis: quo videlicet tpe ſol eſt vehemētior. ego reddā. i. efficiam ipſam. tā. tm̄. excoctā. i. tm̄ a Sole deſiccatā. atq; atrā. i. nigrā pp feruorem. q̄. i. quātum. carbo eſt excoctus & ater. Mi. nūc placet mihi videre. i. delector cū video ſapere. i. ſapientes hoīes eſſe: hoc eſt cum video ſapientiā a te exerceri. atq; ēt tum. i. etiā: cogas filium: vt cubet vna cum ea Pſaltria ēt ſi nolit. De. derides. Ridere dr, qui ſimpliciter ridet. deridet vero q cum alterius irriſione & cōtemptu ridet. ego ſentio. i. ego ꝑcipio q ſup. es fortunatus. i. felix. qui ſis iſto animo. i. qui habes. iſtum aium quē habes. Ita ſolemus dicere: cum cura nos offendit: Fortunato eſſe ſtultos qui nihil ſentiant. Mi. ꝑgis ne. i. ꝓcedis ne in tuis iurgiis. & in tua triſtitia. De. iā iā. i. nūc nūc. deſino. i. ceſſo: deſiſto verba iniucūda dicere. Mitio. ꝑge. i. vade itro. i. i domū. & ſumamus. i. īpēdamus: cōſumamus: vn̄ ſumptū dicimus pecuniā q̄ inſumenda eſt. Sumamus ergo hunc diē hilarē ei rei. ſ. ludo lætitiæ: voto: gaudio nuptiali: cui rei opus eſt diem inſumi. ſ. vel cui eſt. i. licet ſumere inquam hunc diem. Sumamus

SER. ❡ EGO iſtæc video: hic rn̄det ad hoc qđ ille dixerat illam ſerues. poſtea redit ad icęptū. abſtrahā ad rus. Atq; illic. i. in rure. pollinis. i. farinæ vt oībus ſit cā turpi: & ſic habebit illā odio. Ideo ita eā diſpicabilē ei faciā q derides dicēdo: q ſic alligabo filiū meū ſi eā abduxero mecū. Iſtoc. a. ſ. tam patienti quod ego ſentio. Pergis ne iraſci: iraſcebatur Demea de hoc q & Mitio eum deſerat: vbi dixit eo pacto &c.

ACTVS V. SCENA IIII.

Trochaici quadrati catalectici.

DEMEA.

NVnquam ita quiſquam bene ſubducta ratione ad vitam fuit

DON. NVnq̄ ita qſ. bene ſub. ra.) In hac ſcena exēplum inducit hoiū q virtutē, tædio deſerunt, ob cōtēptum eius: q apud oēs ſęuū, eē vitioſuꝫ ſit. Et adeo fauet Teren. clementiorib⁹ ac mitiſſimis patribus, vt hūc quoq; adducat ad ſentētiā Mitionis, nō tm̄ hoc ſentientē q ita fieri oportet: ſed q ita res cogat. vult eni naturalem ineſſe veris patribus acrimoniā: ſed eā ſemper inuidioſam tē adoleſcētibus. ❡ Bn̄ ſubducta rōne. Bn̄ diſpoſita, bn̄ cōputata. Ducere eniꝫ eſt digitis cōputare. ſed ducere eſt apud alium & palā: ſubducere, apud ſeipſum & ſecreto. quo magis in verbo iſto maioris attētionis & diligētię ſignū eſt.

CVL. NVnquā quiſquam &c. In hac ſcena exemplū inducitur hoium: qui virtutē tædio deſerunt ob contemptum eius: q oēs apud ſęuū eſſe vitioſum ſit: & adeo fauet Teren. clementioribus, ac mitiſſimis patribus vt hunc quoq; adducat ad ſententiam Mitionis: no tamen hoc ſentientem: q ita fieri oportet: ſed q ita res cogat, vult eni naturalē ineſſe veris patribus acrimoniam: ſed eā ſemper inuidioſaꝫ adoleſcētibus. De. ſolus h̄ loquitur i tota ſcena. Nūquam quiſquam fuit rōne ita bene ſubuecta. i. nūquā aliqs habuit menſurā viā: modū ita diſpoſitū: ꝯputatū. & q̄ſi (vt ita dicā) calculatū ad vitā. i. ad viuēdū: ſeu ad vitā degēdā. Ducere ē digitis cōputare: ſeducere eſt quē apud aliū & palam deducere. ſed ſubducere eſt apud ſeipm & ſecreto deducere: quo magis in verbo maioris attētionis & diligentiæ ſignū eſt. Nunquaꝫ ergo quiſquā habuit rōnē ita bn̄ diſpoſitam ad viuendum.

SER. NVnquā. Quia Demea huic cōmotus pp filiū i cuius odiū p duritiā ſuā icurrerat: hinc pp pſuaſiones fratris aliquātulū deflexus: deliberat apud ſe duritiaꝫ priſcam ſe omnino depoſiturū. Et præmittit multas rationes prius: quare duritia ſit, deponenda. ſubducta. ſ. a vitiis. i. bene inſtituta: quia qui ad ſtatum bonæ vitæ ſe vult cōfirmare: oportet vt a vitiis ſubducat, i. retrahat ſe.

QVIN RES, AETAS, vſus, ſemp aliqd adportet noui,
Aliquid moneat, vt illa, quæ te ſcire credas: neſcias
Et quæ tibi putaris prima, in experiundo repudies,
Quod mihi nunc euenit. nā ego vitam duram, quam vi-
xi vſq; adhuc *Iamb. tetram. acatalect.*
Propeiā excurſo ſpatio, mitto, id q̄obrē, te ipſa repperi *Troc.*
FACILITATE NIHIL hoī eſſe melius, neq; clementia,
Id eſſe verū, ex me, atq; ex fratre, cuiuis facile eſt noſcere
Ille ſuam ſemper egit vitam in otio, in conuiuiis
Clemens, placidus, nulli lædere os, arridere omnibus.
Sibi vixit, ſibi ſumptum fecit: omnes benedicunt amant,
Ego ille agreſtis, ſæuus, triſtis, parcus, truculentus, tenax,
Duxi vxorem: quam ibi miſeriam vidi! nati filii,
Alia cura. porro autem dum ſtudeo illis vt quam plurimū
Facerem, contriui in quærendo vitam atq; ætatem meam,
Non exacta ætate, hoc fructi pro labore abi his fero

DON. ¶ QVIN res.) Quin modo cur nō ſignat. ¶ Q̄ uires ætas vſus. Tria poſuit, ex qbꝰ Res p experiētia ponit: & hac dicit ſe eē mutatū. nā mox dicet, Re ipſa repperi, facilitate nihil eē hoī melius, neq; clemētia. ¶ Aliqd mo.) συλληψις ē p caſus. ſubaudit. n. quem. ¶ Quæ ti. pu. pri.) Aū alia eligēda q̄ & pmo loco ponēda. ac p hoc optima. ¶ Vitā du. quā vi.) αρχαισμος. vt Luci. Magnā pugnauimus pugnā. ¶ Nā ego vitā durā q̄ vixi vſq; adhuc. Priꝰ dixit qd faciat, q̄ cur faciat. ¶ Prope iā exc. ſp.) Id eſt ad calcē, pp ipſos decurſus metaſq; viuēdi. & ē μεταφορα ſūpta a curſoribus. ¶ Excurſo ſpa. Id eſt in ſūma ſenectute. ¶ Id q. re ip. re.) Quia ſecū loqtur, iō multa reticet & deē. Faciā: &, Si qs q̄rat: &, Dica. Facilitate. iā facilē ſe ifert. inter facilitatē & clemētiā hoc itereſt: Facilis. n. cuius ira cito ſoluitur: Clemens q nō iraſcit. ¶ Ille ſuā ſem. egit vi.) Hic iā quaſi cōparatiua q̄litas inducitur de vtroq;: & ille i initio fabulæ locutus ē, ſic in fine hic loquit. ¶ Clemens, placi. nul. le. os.) Mira varietas & in locis, & in partibus orōnis. Et clemēs eſt q colit mētē ſuā, nec eā vexat iraſcēdo. ¶ Nulli lædere os, Arridet oibꝰ. Voluptatis affectus ē duplex. aut. n. ex qete voluptas eſt, aut ex aliquo actu ergo hic vtrūq; cōplexus eſt. ¶ Nulli lædere os. Id eſt, nullū pſentē lædet. Et vide q̄ grate a noibus ad vba tráſeat. ¶ Clemēs, pla. Clemēs ē circa recte agētes: Placidus ēt circa delinquētes. Et clemētis eſt nulli lędere os, Placidi arridere oibꝰ. Et clemēs aio, Placidꝰ vultu. ¶ Et nulli lę. os. Adeo vt nulli ſe ɔtriſtē faciat. & hæc eſt figura αναλογια. cū recurrimus p ea q̄ diximus. & εξηγητικως oia repetita ſunt. ¶ Ego il. ag.) Bn̄ addidit Ille, q̄ſi iā notꝰ, hoc ipſo q ferꝰ atq; agreſtis. Et ſeuus, factis: Triſtis, aio: Truculētꝰ, vultu. Et alr dici pt vt triſtis ſit q dolet, truculētus & ſæuꝰ qui terret. & iō αυξησις mira p iſta decurrit. ¶ Duxi vxo, P ēdet, duxi vxorē: ſed etiā cū magno ſignatu, addēdū eſt. maiore. n. pondere ſubtrahit ɔiunctio, nam, duxi ēt vxorē dicēdū fuit, Quā ibi miſe. vi.) Ibi inqt, q̄ſi vxor locus ſit. & hoc ſine coniunctione, vt mala quæ enumerat, multa videant. ¶ Alia cura.) Non altera.

Res
Primus
Vitā vixi
Excurſo ſpatio
Facilis
Clemēs
Arridere.
Placidꝰ
Ille
Sæuus
Triſtis
Truculentus

G VI. ¶ QVIN. i q nō res. i. experiētia. ætas. i. ætatis cōditio. vſus. i. excitatio in mō viuēdi. apportet. i. afferat ſemp aliqd noui. qd pus erat ignotū. & qn inq̄ res: ætas: vſus. moneat. i. edoceat ſemp aliqd: vt ita q neſcias illa quæ credas te ſcire. & vt repudies. i. recuſes: reiicias. in experiundo. i. in exercendo: in probando re ipſa, ea q̄ putaris. i. putaueris eſſe tibi pma. i. pcipua: eligenda primo loco ponenda: ac per hęc optima: qd v3 neſcire q̄ credebā ſcire repudiare q̄ prima mihi putabam: euenit mihi nūc. Nā ego mitto. i. omitto. vitā purā. i. plenā acrimonię. aſpam: inculcā ſpatio. i. curſu vitæ meæ. ppe. i. fere. iā excurſo. i. traducto & ad calcē miſſo pp iſtos decurſus, metaſq; uiuendi. & eſt metaphora a curſoribus: qui in ſpatio currūt ad certas metas. Ergo excurſo ſpatio. i. in ſumma ſenectus. omitto ergo vitā i ipſa ſenectute quā. ſ. vitā uixi uſq; adhuc. i. huc uſq;: hactenus uſq; ad hoc tp̄s. Dicimus uiuo uitā: ut pugno pugnā: certo certamen. Et. n. (ut ait Don.) Demea hic ſecū loqtur: iō multa reticet ue hic id: q̄ obrē ſic itelligē: ut uul Don. ſubaudiendo. & ſi qs q̄rat: q̄obrē. i. q̄re faciā ſup. id. i. dimittā priſtinā uitā rn̄dendo ſup. q repperi. i. deprehendi. re ipſa. i. ipſo affectu, & ipſa experientia. nihil eſſe melius homini. facilitate: id eſt benignitate. neq; clementia: id eſt i iraſcētia: q uerbo utitur Cellius. Facilis ſic differt ad clemēte. nā facilis ē cuiꝰ ira cito ſoluit: clemēs q nō iraſcit. facile ē cuiuis. i. cuilibet. noſcere. i. eē verū: ve3 nihil eſſe melius facilitate & clemētia. ex me & fře. i. ex ɔſideratiōe & cōparatiōe mei & fr̄is Mitiōis ille fr̄ ſp egit vitā. i. traduxit tp̄s vitæ. i otio. i. tranqllitate: i ſecuritate: i pace: i vacatione ab labore. egit ēt vitā in ɔuiuiis. i. in ſodalitatibus viuēdo cum eq̄libus ſuis, ſeu, gregalibus: vt Ciceroniāo verbo vtar. egit inq̄ vitam ipſe clemens. i. q̄ colens mētē: neq; eā vexaris iraſcēdo. Placidus. i. tranqllus ſed clemēs ē circa recte agētes. Placidꝰ ēt circa delinquentes. Itē clemēs aio: placidus vultu: Clemēs ergo nulli lędet os. i. nullū pn̄tē offēdere qd fit cū verbū aliquod moleſtū pn̄tibꝰ pdit ex pectore. Cum. n. aliquis pſens moleſtia ſermonis afficit: tunc os. i. facies vultꝰ offendit, ſeu lędit qd ſatis patet. nam ſi co ſermōe pugnat: ſtati os eius rubore pfundi cernit: qd illi moleſtam affert paſſionē. clemens āt eſt nulli os mō lædere. egit inq̄ vitam placidus arridere oibus. i. paratus: ſeu diſpoſitus: & pacatus ad arridendum oibus qbuſcūq; illi eſt viuēdus. Arridemus alicui cū riſu nřo illi benignitatē nřam, ſeu fauorem, aut ɔſenſum oſtendimus: aut deniq; bn̄uolentiam. Hæ aūt ſtructurę: clemēs: nulli lędere os. i. ad nulli lędēdū os. & placidus arridere. i. ad ridendum ſunt ſimiles illis: Et cantare pares: & rn̄dere parati. i. pares ad cantandū & pares ad rn̄dēdū. nili qs velit cape lædere p lędebat: aut arridere p arridebat. Dicit ēt Dona. nulli lædere os ita itelligi. vt nulli ſe ɔtriſtē faciat: ſed oibus arrideat. Ipſe fr̄ vixit ſibi. i. vixit p ſe morem gerēdo ſibi: neq; ſe excruciādo. Aut vixit ſibi nō ducēdo vxorē: ad cuius nutum viueret ſumptum fecit ſibi. i. ſumptuoſus fuit cum amicis: laute, familiariter, & ſodaliter viuēdo: ſi dicere fas ſit oēs bn̄dicūt. i. bn̄ loquunt̄ d eo: oēs amāt eū. Ego exiſtens ille: vt Virg. Ille ego qui quondā &c. ille dixit quaſi iam ex ſæuitia & aſperitate notus: ego ille agreſtis. i. inurbanus ſermone & intus. ſæuus. i. ferus. crudelis. triſtis. i. mœſtus: ſeuerus: auſterus: parcus. i. paruus in ſumptu faciendo. truculentus. i. terribilis ipſo aſpectu. triſtis. n. dr̄ aio truculētus vultu. Vel triſtis qui dolet: turculentus qui terret. Ego inq̄ ille tenax. i. nimis tenēs ea quę largiri debere: & mihi & aliis. duxi vxorem vbi frater cælebs vixit. quā miſeriā non vidi. i. non ſenſi. ibi. i. coniugio. Nam nati ſunt filii duo. ſ. Cteſi. & Æſ. exiſtens alia cura. i. alia ſolicitudo mihi allata, alia inquam a multis aliis curis: qua dixit: Quam ibi miſeriam non viui. Porro aūt. i. ſed certe: aut deinde. dum. i. q̄diu. ſtudeo. i. do operam. laboro vt facerem. i. accumulare illis natis q̄plurimis bonorū. ſ. i. q̄plurimas fortunas: & q̄plurima fortunę bona. Cōtriui. i. conſumpſi vitam atq; ætatem meā in q̄rendo. i. in acq̄rendo illis diuitias. Nunc ætatē mea exacta. i. ɔfecta: finita: abſoluta. fero. i. reporto. hoc fructu. i. hunc fructum p labore meo ab his filiis. ſ. odiū q̄a me odio pſequunt̄. Fructi dixit i genitiuo vetuſte pro fructus ſicut iuenitur apud vetuſtos tumulti pro tumultus: ſenati pro ſenatus: & ita d aliis oibus noibus q̄rte iflexionis haberi pōt. ¶ RES. i. impedimēta rerum. ętas. i. diuturnitas tp̄is. ſicut in De. vſus vitæ ſicut in Mi. poteſt videri: quia cum ipſe habeat talem vſum vitæ ſuæ, vt ab omnibus diligatur. hoc ipſum Demeæ aliquid noui apportabat vt duritiam dimitteret, nulli lædere. i. nulli læſionē incutiebat.

Facilis & clemens
Gregales
SER.

¶ Patria

DON. ℂPATRIA potiť cō.) Actō caſu extulit:qď nos ablťō dicim⁹.i.patrio potiť cōmodo. Actius i Clytemneſtra. Feras potiunť plagas. illū di.ap.il.ſu.am.ego de.ſum.) Hic oñdit Teré. verę pŕem & moleſtiorē & odioſum eſſe magis adoleſcētibus. ℱ Illū vt vi.op. συλλήψις. Nā ſic veteres loq̄bātur nos vero dicimus:illi, optāt nō illum. ℱ Illū.) Mitionē. Nūc exp.) Magis comice pluraliter ex piamur dixit:q̄ ſi diceret:expiar. ℱ Q ñhuc prouocat.) Nō addit qs: ſed intelligimus Mitionē ſigñari. ℱ Si id fit dādo. atq; obſeq̄ndo. Bñ naturā ſecutus eſt, q artē ignorat: putās agi viris oia dēre, nō dando & obſequendo. ℱ Si id fit. Id eſt: Iā a liberis ſi magni pēdor. ℱ Nō po. fe.) Subaudiť ptes. aut; non puſ faciā.i.nō vincar a Mitione. Et tranſlatio eſt a partibus hiſtrionum in fabula.

Poſteriore ferre

ℱ Non poſteriores feram, prius in his ero inquit: in dando atq; obſequendo. ℱ Deerit:id mea minime refer.) Vide remanere in Demea non penitus eiectam ſecuritatem.

Odiū⁎ille alter ſine labore patria potitur cōmoda⁎
Illum amant. me fugitant. illi credunt conſilia oia.
Illū diligunt⁎apud illū ſunt ambo, ego deſertus ſū.
Illū ut uiuat optāt. meā aūt mortē expectāt. ſcilicet
Ita eos meos labore eductos maxīo, hic fecit ſuos
Paulo ſūptu⁎miſeriā oēm ego capio: hic potiť gau
Age age, nūc expiāur ꝯtra haec qd ego poſſiē(dia.
Blande dicere, aut bēigne facere, qñ eo prouocat.
Ego quoq; a meis me amari & magnipēdi poſtulo
Si id fit dando, atq; obſequēdo: nō poſterioris ferā.
Deerit⁎id mea minīe refert, qui ſum natu maxīus.

CVI. ℂILLE alter.ſ. Mitio fr. potiť cōmoda pŕia, a pŕius pŕia pŕium de ntō a pŕe.i. delectať cōmodis & fructibus, ſeu delectationibus: qbus frui ſolent felices pŕes in ſuis liberis: inq̄ ofone potior iungiť actō vetuſte, cū iungi ſoleat, aut ablťō aut gtō. Deinde ſubdit illa cōmoda qbus potiť Mitio. Filii mei amāt illū, fugitāt me.i. frequenter fugiūt ipſi credunt.i. cōmittūt impartiunt: cōicant illi Mitioni. oia cōſilia.i. oia arcana: ꝑpoſita, decreta, deliberationes ſuas. Diligunt illū frēm. ſunt ambo apud illum frēm. ego ſum deſertus.i. derelictus ab his tanq̄ ꝯtemptui hītus. optant illum frēm vt uiuat .i. optant vt ille fr̄ viuat. modus dicendi vetuſ eſt. Aūt.i. ſed expectat.i. optant. Vt expectate venis mortem meā. Scilicet.i. certe, hic fr̄ fecit eos filios itā eductos pro educatos, & nutritos maxīo meo labore. facit ita ſuos paululo ſumptu .i. parua ipenſa. ego capio oium miſeriā. hoc fr̄ potitur gaudia h̄ iterum actō iungiť. potiť.i. fruitur gaudiis, & delectationibus ex bñuolentia filioꝝ ꝓcedentibus. age age, adhortatur ſeipſum ad imitandos mores fr̄is benignos nūc experiamur ꝑ expiar.i. faciā piculū ꝯtra, hoc.i. cōtra auſteritatē ac duritiam meā, & terribiles mores meos vel ꝯtra haec q̄ facit fr̄: vt filii mei me ament potius q̄ illū. Vel ſic. nunc ꝯtra.i. ediuerſo: viciſſim: ut ſit aduerbium. expiamur haec q̄ ſequunť v3 quid poſſim dicere blande.i. leniter, aut quid poſſim facere benigne.i. liberaliter, vel manſuete. qñ.i. qa. & qď dñt, poſtq̄ ipſe frater ꝓuocat.i. icitat. me eo: aduerbiū ad locum.i. ad id experiendum, ve3 qd dicere blande, aut benigne, facere poſſim. quoq;.i. ēt poſtulo me amari a meis filiis.ſ. & magnipēdi.i. magnifieri.i. magni æſtimari. & : qď barbare dñt multū appretiari. Si id.i. vt amer: & magnifiam fit.i. efficitur dando.i. largiendo illis. & obſequendo.i. complacendo. indulgēdo morem, gerēdo illis poſthac.i. a modo, poſt hoc tp̄s non feram.i. nō agā vel nō patiar: aut nō geram partes ſup. poſteriores.i. meum officium in eos ab alio non vincetur. alii habent poſterioris, & tunc ſic intelige Non feram partes.i. officia poſterioris, hoc. ē non fungar officio minoris & ſequētis alium: tanquam eo victi q.d. non vincar a Mitio dādo & obſequendo: ſed in ea re primus ero: non poſteriores munere fungens. Eſt enim tranſlatio ſumpta a partibus hiſtrionum in fabula. Deinde ſubdit tamen aliquid habēs ſeueritatis quaſi ſeueritas nō ſit penitus euomita id quod ſequitur deerit.i. deficiet in hac benignitate quam ſuſcipio.ſ. id quod minime.i. non refer mea, id eſt qď non ſpectat ad me non me decet ita.ſ. [illegible] ttere me. vt obſequar & blandiar natis præſertim. qui.i. [illegible] refertur enim ad mea, quantum ad intelectum primitiui. ſum maximus natu.i. ſum ſenior ipſo Mitione: uel qui ſum maximus natu ſine comparatione.i. q iam annoſus ſeu annis admodum confectus. Vel ſic poteſt intelligi. Deerit.i. erit defectus in hac, re quam ſuſcipio cum ab ea ſim nimis alienus natura mea. Verum nō curo qa nō erit q me arguat & reprehēdat: cū ſim maximus natu. Si ergo aſtrue. deerit.i. erit defectus in hac mutatione rationis vitæ. Id defectus quod erit minime refert mea id eſt ad me non ſpectat, non vergit in dedecus meum, nihil cure, nullatenus intereſt mea, qui ſum maximus natu

Partes ferre poſteriores

ℂEO.i. ad lenem vitā me ꝓuocat fr̄, vel res poſteriores.ſ. partes dilectionis. natu maior. & ideo non diu victurus

SER.

ℂDEerit id mea minime referť. Sic intelligo ut De ſibi obiecerit. q.d. fortaſſe dicet mihi aliqs, ſi dare & obſequi pgis De. deerit tibi facultas: & poteſtas: vel certe deerit.i. non ſatis erit tibi: quia res tua diminuetur nimium. Ad hoc rñdet De. Id mea minime refert: au.ſ. multæ mihi ſint opes: an paucæ q̄ppe qui ſum maximus natu, & ita pauciſſimus egiam.

ASCĒ.

ACTVS QVINTI, SCENA QVINTA.

SYRVS, DEMEA.

S. HEVS Demea, rogat frater ne abeas longius. Sen?.
D. Quis hō? o Syre noſter, ſalue⁎ qd fit? quid agitur?
S. Recte. D. optime ē. iā nūc hęc tria primū addidi

DON. HEus De. rogat fr̄ ne abeas lōgius.) Hoc oſtendit Poeta: quā abſurde blandus conetur eſſe qui nō ſoleat, & q̄ imodica ſit repētina largitas, ubi anim⁹ a parcitate nimia in cōtrarium uitium profuſionis excurrerit. ℱ Heus Demea: rogat frater ne abeas lōgius. Vt apparet: iā edormiuit crapulam Syrus. & ſatis moraliter dixit, frater. nec addidit Tuus. ℱ Frater. Moraliter, nam deeſt tuus. ℱ O Syre noſter ſalue, quid fit?) Iam non hæc blanda, ſed dura ſunt. nam ſalue dixit ei, non ſolum quem ſæpe viderit. ſed cum quo totiens litigauerit. ℱ Q uid fit? quid agitur?) Interrogat & cū ſciat & cum damnet actus eius. ℱ Recte.) Bene reſpondet. hæ.n. interogationes de ſalute atq; incolumitate eius ſunt qui interrogatur. ℱ Hæc tria.) Deeſt, verba.

Recte,

CVI. HEus Demea &c. Hic oſtendit poeta q̄ abſurde blandus conetur eſſe qui non ſoleat, & quam imodica ſit repentina largitas, ubi animus a parcitate nimia in contrarium uitium profuſionis excurrerit. Apparet autem Syrum iam crapulam edormiuiſſe. Sy. He⁹: aduerbiū uocandi, o Demea frater tuus.ſ. Mitio rogat ne.id eſt ꝙ non. abeas.i. diſcedas longius. & quod dici ſolet: ꝙ non [illegible] longes te. De. quis eſt ſupple. homo qui me vocat, deinde uiſo ſeruo inqt o Sy. ſalue. quid fit? quid agitur? Sy. recte: fit recte agitur, id eſt bene ſe res habent. & (quod dicunt) totum bene va dit: inepte, ſane, & abſurde. De optime eſt, id eſt optime res ſe habet. Iam nunc addidi primum, id eſt in primis hæc tria verba quæ ſequuntur.

HEus. facta deliberatiōe lēitatis ecce effectus ꝙ prime oſtendit lenē in ſeruos: poſtea in iuuenes. Syrum autē hac occaſione conuenit: quia Mitio timēs ne frater deſperet a promiſſo mittit poſt eum Syrum q reuocat. optime eſtud eſt modo: dixi: hoc ſecum exaltat vocem ſer, &c.

DON. ℭPRAETER na.)Plus dicit:q̃ ſi diceret,præter cõſuetu
Quid dinẽ.[Iã nũc hæc tria ꝑmũ addidi:pter naturã.O nr̃,qd ſit
hic:qd qd agit:Hoc pſſius dcm̃ ẽ.[Seruũ ha.il.) Dura & iportũa
agitur repẽte cõmutatio ex tãta vituparõe i laudẽ Syri:oñdit cõ
Præbere tra nãm ſuam niti Demeam.[Prebes te.)Id eſt re oñdis fa
ctis pbas,[Et tibi lu.bñ fa.)Et bñ ad quã rẽ adiectũ ẽ an&
bñ * hoc addidit qs
.n.credat tam ſubitis poſt
ſæuitiam blẽdimẽtis,niſi fa
ctis quoqꝫ vã eſſe oñdant,
[Et tibi lubẽs bñ faxim. Et
additũ ẽ, vt oñdat hãc eſſe
ſniam, Nõ ſolũ te laudo.ſʒ
ẽt te iuuo:illud dicẽdo.hoc faciẽdo.[Et tibi lubẽs bñ faxi.
Põt hoc & ſic intelligi, Bñ tibi faxim, & lubens.multi.n.bñ
ſed nõ ex,oĩo faciũt.Oĩa ergo addiditq̃ placidũ oñdãt ipm
atqꝫ clementem.[Atqꝫ Sy,) Atqui,abundat per παρέλκον
[Syre aſſeueratio eſt non credentis.[Hoc verum eſt.)Qua
ſi falſum fuerit illud quod iurgabat:& hoc eſt ſit verum qđ

Præter naturam:o noſter : quid fit? quid agitur?
Seruum haud illiberalem præbes te,& tibi
Lubens bene faxim.S.gratiam habeo.D.atqui Syre
Hoc verum eſt,& ipſa te experiere propediem.

nunc dicit,[Propediem.) ἐφεῖ.[Nam propediẽ aduerbiũ Prope diem
eſt temporis,vt ſi diceret:cito,
GVI. ℭPRAETER naturam.i. prçter conſuetudinem meam.
Nam ſemper ante hac fui ſeuerus . & imanſuetus.Subdit il
la tria verba,quæ præter naturam dixit:ſcilicet o noſter eſt
primum verbum,quid fit?ſecundum.quid agitur?tertium.
Præbes:id eſt præſtas,exhi
Liberalis bes te ſeruum haud illibera
lem .i. noui iprobum. imo
Faxim æquum:iuſtum ,ac bonum.
Nam liberalis eſt bonus.&
bene faxim.i.bene faciam ti
bi,lubẽs.i.bono animo.In/
uenitur etiam faxim pro fecerim:ut teſtatur Nonius.Sy.ha
beo gratiam.id eſt pro beneuolentia tua ſum tibi deuinct?
Atqui ſine obligatus.De. atqui,id ẽ ſed certe.o Syre.hoc quod di
co me tibi benefacturum eſt verũ.& experiere , id eſt proba
bis.re ipſa,id eſt pro effectu.propediem,id eſt cito,breui tẽ
pore:quaſi iam prope ſit dies

ACTVS V. SCENA VI.

GETA; DEMEA.

DON. HEra ego hic ad nos
puiſam.) Ad hos,
ad Mitionẽ & Aeſ.
Prouiſo ſ. Prouiſo duas ſignifi
cat,procedo , & video.
[Sʒ eccũ.) Hoc apud ſe
[Oh qui vo:)Hac iterie
ctione vtimur , vbi ex in
teruallo notos videmus.
Oh [O qui vocare:Poſt Oh
noie vocatur?,nõ habuit
qđ diceret:& iõ ſubiecit,
Qui vocare? Vir.O quã
te memorem virgo?nãqꝫ
haud tibi vultus Morta
lis:nec vox hoiem ſonat
O dea certe:An Pœbi ſoror:an Nympharũ ſanguinis vna?
Moris eſt autem inferiores proprio noie vocari, ſi blandiri
velis,ſed hic nois oblitus,dum dubitat & inqrit,inhæſit ꝓ
nomini.[Aio meo.)Hoc eſt ẽm ai mei ſniam'&q̃tũ ad aiũ
meum pertinet.Nã his mi.eſt ꝓ.ſer.) In hoc laudãdo qa nõ
laborat:ſubiecit ſpecialr̃ merita ei? aut:ut exiſtimo nihil ha
Mihi buit qđ diceret niſi laudem,ſine vllius facti mẽtione.Et mi
hi.i.q̃tũ ad iudicium meum ptinet..[Cui dñs curæ eſt.)Cũ
hic dñs habuit:dñm dixit,qa p̃ualet maſculinũ. Vir Deſcẽ
do,ac ducente deo flammam inter & hoſtes Expedior.Et p̃
terea ſnia gñalis inducitur,cum nullum ſpecialr̃ dñm ſignt
[Ita vt tibi ſenſi Ge.)Maximum delinimentum infer:eum
noie vocãs qđ tm̃ ſuperioribus eſt.& vide q̃ grate,poſtq̃ ipſe
dixi:noie appellauit Getã.[Et tibi ob eam rẽ.)Quid & ti
bi:vtrum quemadmodum aliis:an quẽadmodũ Syro?[Et
ti.ob eam rem,ſi quid uſus venerit.Defectus qdam ruſtici p̃
ter naturam blandientis i cogit dicta repetere ſine gr̃a.Hæ
ãt promiſſiones ad hoc pręmittũtur: ut cũ iſubiectis agi a
De.hmõi res cœperint:non ſint abſurdum ſpectatorib?De
meam tam cito eſſe mutatum.[Meditor eſſe af.)Sic hoc lẽ
tius,ut illud ſupra,Iam nunc tria hęc addidi pręter naturã
O nr̃:qd fit:quid agitur:[Paulatim plebẽ·)Mortaliter iſe
riorum turbam,plebem dixit,hoc eſt,vt in urbe vulgus:ita
in familia ſeruos Et fit tranſlatio ab iis,qui honores doloſe
ac nõ pro merito petunt ambitioſi qꝫ ſunt . [Plebem primu
lum fa.meam.Hoc eſt mihi fauentem Et econtrario Virgi
lius,Vadimus immixti Danais haud numine noſtro.

G. HEra ego hic ad hos puiſã q̃ moxvirginẽ Ser.
Acceſſant:ſed eccũ Demeam ·ſaluos ſies,
D. Oh:qvocat:G.Geta.D.Geta hoiem maximi
Pretii eẽ hodie te iudicaui animo meo.
Nam his mihi eſt profecto ſeruus ſpectatus ſatis:
Cui dominus curæ eſt:ita ut tibi ſenſi Geta,
Et tibi ob eam rem:ſi quid uſus venerit;
Lubens bene faxim·meditor eſſe affabilis .
Et bene procedit.G.bonus es:cum hęc exiſtimas.
D. Paulatim plebem primulum facio meam.

re ad ſe faciãt virgine . Sed
ecco Demeã.i. ecce hic ꝑpe
De,ſis ſaluus. De.oh,hac in
teriectione vtimur , vbi ex
interuallu notos videmus
q.i.quo mõ,quo noie voca/
ris? Ge.vocor ſupp. Geta.
De. vocaris Geta? Hodie
iudicaui aio meo.i.ẽm ani/
mi mei ſniam.te eſſe hoiem
maximi p̃cii.i. plurimi æſti
mãdũ . Nã pfecto .i. certe.
his ſeru? ẽ ſatis ſpectat?.i.fa
ctis pbatus.mihi.i.quãtũ ad
iudiciũ meum ptinet.cui ſer
uo dñs ẽ curę , ita ut Geta
ſenſi.i.pcepi dñam ſup.tuã eẽ tibi curæ , ſed dixit in ma/
ſculino,qa maſculinũ p̄põderat fœminino. Et ob eã rẽ.i.pp
eam cãm.qa es fidelis ſeruus.ſi qd vſus.i.ſi aliquid vtilitatis.
euenerit.i.acciderit:cõtingerit.in quo poſſim tibi prodeſſe,
bñ faxim.i.bñ faciã tibi:& qdẽ bono aio. Vel ſi capiat vſus
ꝓ op?.vt ſæpe fit apud Plautũ:ſic intellige. Si quid vſus eue
nerit.i.ſi qd opus fuerit,ſeu ſi q̃ neceſſitas contingerit vbi ſit
opus opa mea,bñ faciã tibi & qdẽ lubens. Aut ſic intellige.
ſi qd vſu venerit.i.qd euenerit.Nã ſæpe in epl'is Ciceronia
nis inuenias uſu venire ꝓ euenire.Ipe.n. ad Appium ſic in/
qt Cum p̃ſertim mihi vſu venturũ nõ arbiter, ut ego quoqꝫ
abs te defendẽdus eſſem.Itaqꝫ ſic aſtrue: Eã ob rem ſi qd vſu
venerit.i.ſi qd contigerit in quo mea opa vti poſſis:lubens
bñ faciam tibi.Ego medior .i.conor ſtudeo:laboro:exerceo
meo molior eſſe affabilis.i.ſermone ſuauis & benignus:qua
ſi facilis quẽ poſſit vnuſquiſque affari.i.alloqui.& bñ pcedit
.i.bñ ſuccedit q̃ſi porro.i.pcul cedit & pgredit. Ego ſic in
tellige. Et ipſa meditatio ſeu exercitatio bñ pcedit:bene ſe
hẽt:nõ remittitur:ſed pgredit lõgius. Dicimus ẽt illa rũ nõ
pcedit.i.nõ valet,nõ ꝓpoſitũ. Et digeſtus de icẽdio . Quẽ.
admodũ ergo pcedit qđ Labeo ſcribit.i.qũo illud hʒ appa
rẽtiã veritatis:aut auctoritatis. Meditor ergo eſſe affabilis
& bñ procedit.i.in ea meditatione bñ me hẽo vſqꝫ eo vt res
magis,magiſqꝫ procedit.i.vt efficiar in dies magis affabilis
Ge.tu es bonus cum exiſtimas.i.iudicas hęc de me quę dixi
ſti. De.Paulatim.i.ſenſim.facio.i.efficio,reddo primulum.i
nũc primum plebem meã.i.mihi fauentem Nam plebs mã
ſuetis fauere ſolet, & auſteris aduerſari.

Meus GVI. HEra ego &c. Hic Demea obuiũ Getã blãde nitit quã
pellere:& ei? inſiſtit laudib?.Geta o hora.i.o domi
na mea So.mr̃ puellæ nupturæ prouiſã.i.procedã.
hinc.i.ex hoc loco.ad hos.ſ.ad Mitionem, & Aeſchi. Vel p
uiſam.i.ibo ad videndum hinc ad hos.q̃.i.quantum mox.i.
quantum cito,q̃tũ ſtatim,q̃to poſt.accerſant.i. aduocẽt:veni

HEra inducit iterũ Ge.ali?ſeruu? cui blãdiat. Nã qa SER.
nimis morabant timuit So.ne mutaret aiũ nuptiis
quã ita alloquitur Ge.ſeruus. Ego hera hinc ad hos
&c.Et iam video vnum de illis hoc ibi,ſed eccũ &c.q.i.quõ
vocare,meditor hoc ſecum:paulatim hoc ſecum.

Occidunt

DON.

Occidunt me qdē.) Adoleſcēs & Demea iter affabiles, iagine ꝓbent: & ꝗ dulcis ſit iunioribꝰ aſſentatio & ꝗ ingrata cenſura ... dixit: Occidūt me: p. nimis lædūt & cruciant me. Dū nimis ſanctas nu.) Et nimis & Sanctas ridicule additū eſt in ea ducenda ꝗ iam pepit, nā ſanctū eſt: qd oi obſeruatione inuiolatū eſt. Et bū additū ē Nimis, quia nimiū pro vitio ponit̃ iuxta illam ſniam, Vt ne quid nimis. ¶ Occidunt me qdem. Quidem, pro expectatione * eſt, tanꝗ in hac mora nullus alius occidatur niſi ꝗ amat. i. ego. ¶ Quid agit Aeſ?) Iam ipſe docuit: qd fit: & qd agit, blandimentū eē. Iā nunc hæc tria pmū addidit ꝑter naturam. Quid, qd fit? qd agitur? ¶ Hem pr. Nō ſine ꝯſternatione rñdet Aeſch. etſi hic blande interrogat, & mitiꝰ uultu: nam ex improuiſo obiectus eſt Demea: & inſperanti. ¶ Tuus Hercle vero & aio & nat. pr.) Totum eripuit Mitiōi, cui ne aium quidem reliquit ¶ Qui te amat plusꝗ hoſce

Occi/dūt me

Sanctū

Nimis

Quidū

aduocas, facis venire vxorē tuā. domū. ſ. in domū tuā, ſeu in domū pris tui adoptiui. Ae. cupio accerſi domū vxorē. verū .i. ſed hoc qd ſequit̃ eſt mihi mora. i. affert mihi moram: videlicet tibicina. i. mulier tibicinā canere ſolita in nuptiis. & ille muſicus q canat Hymenæū. hymnū, uirginaliū nuptiarū. Hymenæū qdā Liberi & Veneris filiū dicunt eſſe, q primus certas nuptias inſtituerit, & p laudē cātatur in nuptiis ob hmōi meritū. Alii virū fortē atticū dicunt fuiſſe, q raptas a ꝑdonibus virgines. oppreſſis latronibus intactas patriæ reſtituerit. Alii Hymenæum dici putāt ꝙ hymē dicatur mēbrana ꝗdam in virgine: qua eſt munita virginitas, & ꝓ his ſignificatis potiꝰ proferẽ i maſculino hic Hymenæus Hymenæi. Alii volūt hymnū virginaliū nuptiarū uocari hymenæū, ſed forſitan potius i neutro genere, ꝗꝗ nihil ꝓhibet, qn & in maſculino, ſed auctoritati ſequendum eſt. Hymēæos aūt in plurali ſæpe Virg. ponit pro nuptiis ſeu conubiis.

Hyme/næum

SER.

ACTVS QVINTI, SCENA SEPTIMA.

AESCHINVS, DEMEA, SYRVS, GETA.

AE. OCCIDVNT me * qdē, dū nimis ſanctas nuptias *In quidē eli Senarij quid eliditur*
Student facere apparādo cōſumunt diē
D. Quid agit Aeſchine? AE. he pr̃ mi: tu hic
D. Tuus hercle vero & animo, & natura pater, (eras?
Qui te amat plus ꝗ hoſce oculos: ſed cur nō domū
Vxorem accerſis? AE. cupio: verū hoc mihi mora ē
Tibicina, & hymenęum cantet. D. eho
Vin' tu huic ſeni auſcultare? AE. qd? D. miſſa hęc face
Hymenęum: turbam, lampades, tibicinas:
Atqꝫ hanc in horto maceriam iube dirui
Quantum poteſt: hac transfer, vnam fac domum
Traduce & matrē: & familiā oēm ad nos: AE. placet
Pater lepidiſſime. D. euge: iam lepidus uocor.

Hyme/næus

oculos.) Magis comicū. quam amo. ¶ Sed cur non domum vxorem accerſis?) Bene ſubiecit quæ volenti eſſe credebat. ¶ Verum hoc mihi mora eſt tibicina: & hy.) Hoc eſt qd ait Dum nimis ſanctas nuptias ſtudent facere. Hymenæum qdam Liberi & Veneris filium dicunt eſſe, qui prius certas nuptias inſtituerit. ideo per laudem cantatur virginalibus nuptiis ob huiuſmodi meritum. Alii virum fortem Atticū dicunt fuiſſe. qui raptas ꝑdonibus virgines. oppreſſis latronibus intactas patriæ reſtituerit. Alii ꝙ *vum* dicat̃ mēbrana ꝗdā qua ē munita virginitas: ꝗ primo dirūpit̃ coitu Hymenæū putant, veluit hymnū uocari virginaliū nuptiarū. Ergo ſic accipe Hymenæū in nuptiis: quēadmodū *... * inſuere, vel in ſacris hymnum. ¶ Vin' tu huic ſeni auſculta? Contēpſit ſeipſum dicēdo huic ſeni: hoc ſolū afferens cāæ cur auſcultādus ſit, qꝛ ſit ſenex. Et totū hoc apparet lætiſſimo vultu dici. ¶ Turbas, lāpadas, tibicinas.) Bñ totū pluraliter: vt qui reprehendit ſic multa. Plautus. Quid tu mihi paraſitos: luſos, qd ſumanos ſomnias. Hęc igit̃ vultu ꝓnūciāda ſūt, vt appareat ea diſplicere dicēti. ¶ Atqꝫ hāc i horto maceriā iube dirui.) Maceries dr̃ paries nōe * alicuius demeacerta. ¶ Euge, iā lepidi. voc.) Apparet Demeam experiendi cauſſa aſſentari, non ꝙ animo faciat.

Hymen

Maceries

GVI.

Occidūt &c. Hic Aeſc. & De. iter affabiles: imaginē ꝓbent & ꝗ dulcis ſit iunioribus aſſentātio, & ꝗ ingrata cenſura. Aeſ. quidē. i. certe, & oſtēdit expectationē & tædiū. Mitio & pr̃ De. occidunt me. i. nimis lædūt & cruciant: & (qd dici ſolet) faciunt me mori. dū. i. qñ. vel quādiu. ſtudēt. i. dant operā: laborāt: moliuntur facer. i. celebrare nuptias nimis ſanctas. i. nimis integras: caſtas pudicas. cum iā peperit puella nubens: nā ſanctū eſt qꝛ in oi obſeruatiōe inuiolatū eſt ipſe ꝯſumunt. i. cōterunt: traducunt totū diē in apparando. i. preparādis nuptiis cū magno apparatu. De. o Aeſchine qd agit. i. qd dicit̃. Nā egere interdū ſignat loq. q. d. qs ſermo eſt a te. Aeſch. Hem: interiectio deprehēſi: & inſperātis aduentum alterius. o mi pr̃: blandiendo tuo. i. tu ne eras hic, cū. i. ꝑdicta loquerer: & ꝗrerer apud me. De. qa filius dixerat pr̃ mi pr̃ cñdet. hercle. i. p Herculē ego: ſum ſup. tuus pr̃ & aio. i. affectionem pr̃na. & natura. i. generatione. qꝛ nō ineſt Mitioni. eſt bñ tibi pr̃ aio: ſed non naturalis eſt pr̃: qa pater (loquitur de ſeipſo in tertia perſona) amat te plusꝗ hoſce. i. hos ſuus oculos. Sed quæſo cur non accerſis. i.

Agere

De. eho interiectio mouentis: ſeu captans attētionem. Vin'. i. uis ne. auſcultare. i. obedire. huic ſeni. i. mihi qui ſum ſenex. Aeſ. qd. i. cur auſcultabo tibi. aut qd. i. in quo uis me auſcultare tibi. Demiſſa face. i. dimitte, omitte, hæc quæ ſequūtur. ſ. turbā. i. multitudinem conuiuarū. Donatus vult turbas i plurali dici. Item omitte Hymenæum. i. hymnum nuptialē omitte lampadas. i. lucernas faculas nuptiales, ſeu tædes ut Quid. in transformatis Tędas exoſa iugales: ſeu funalium adhibebantur in nuptiis. Virgi. Et noctem funalia vincunt omitte tibicinas. i. tibia canēdi peritas, atqꝫ iube hanc maceriem. i. hūc parietē. dirui. i. diſſipari diſici, demoliri. ſi paſ. ſiue capi poſſit in horto holitorio vbi naſcuntur herbæ quibus veſcimur. quātum potes. i. ꝗ celerrime potes efficere. vel ſi ſit quantū potes. i. quam celerrime fieri poteſt transfer. i. traduc ad nos hanc vxorem tuam. de qua eſt ſermo. fac domum vnam. i. vel fac unā familiā de matre & filia & tota familia te de noſtra. vel fac vnam domum. i. diruendo muros interſecantes domos veſtras, effice ut ſit tanquam vna domus, ita ꝙ eatur de domo in domum: ac ſi eſſet vna traduc. i. tranſpone, tranſire fac matrem Soſtratam & oēm familiā. i. etiā ſeruos ipſos ad nos. nam de filia iam dixerat transfer hanc, Aeſc. o pater lepidiſſime. i. iucūdiſſime ſuauiſſime placet quod dicis & ſuades. De. eia: interiectio gaudentis ſeu imperantis lætitiam exerceri. & hoc quando ſemel tantum ponitur: quod ſi geminetur, oſtendit contrarium dolorem videlicet & deriſionem. Iam vocor lepidus. i. ſuauis ſermone & iucundus. Hæc autem dicit non Aeſch. ſed vel apud ſe: vel Sy. ſeruo irridens adoleſcentis animum.

Ouidi.

Virg.

Maceries

Occidunt, Ecce poſt ſeruos inducitur iuuenis, id eſt filius ſuus Aeſch. cui blandiatur: quia autem properanti animo nihil ſatis feſtinatur: Aeſchinus commotus de tanta mora nuptiarum ita conqueritur. Occidunt me & cætera ioculator qui canat Hymenæum ſeni nihil. hac parte, id eſt per maceriam infractum. Admittat frater & cætera ad hoc enim deinceps tendet Demea: vt faciā recognoſcere ſtultitiam ſuam de hoc quod vltra modum effluebat, quia cum Mitio. adeo ſit lenis, non potuit corrigere ſtultitiam ſuam, niſi nimia diffuſione. Ad quā diffuſionem per intentionem impellit eum Demea donec ſe male facere ſentiat, vt poſtea fiat magis parcus, & non tam facilis.

SER.

DON. Inire gratiã Iube

¶ FRATRI ædes fiẽt puluæ.) Elegãtius q̃ fratris. ¶ In eo gra.) In grãm eo hoc ẽ amicos cõparos. ¶ Ego lepidus.) Irridẽs adoleſcẽtis aium ſic iquit. ¶ Iube nũc iã.) Inſu lãtis ẽ verbum, Iube tanq̃ pſtet Mitioni, hoc dicit De. Aut apud ſe dicit hoc. ¶ Iube nunc. Quaſi inſulantes dicere ſolemus nũc minare, nunc reſiſte, quem afflictum tenemus ita & Mitiõi Demea dicit iube nunc. ¶ Iube nũc iam dinumeret Babylo ille viginti minas. Nimis morale eſt, cũ de abſente tãq̃ de pñte agimus. Eſt ãt iube nunc iã, figura ẽt apud Plautũ frequẽtiſſima. ¶ Iube nũc iam. Iube ſic dicit: quẽadmodũ ſupra ille q cũ alius nemo adeſſet, alicui diceret. ¶ Dinumeret.) Dinumeret dixit: q̃ſi mĩſcũ numeret. ¶ Illi.) Cui illi? Cteſi. Lenoni, an Aeſ. an Syro? ¶ Babylo. Fiẽm Babylonẽ ob nimiã liberalitatẽ uocat. an Aeſchinũ nimis prodigum? ¶ Syre ceſſas ire ac fa.) ... dt. ¶ Dirue.) Hoc vultum dr adhortante. ¶ Cũ te video noſtræ familiæ tam ex animo factum velle.) Ex animo aliquid facere. eſt id facere quod ille i animo ſuo velit. aut certa ex tota mente præſtare non perfunctorie ſʒ ex animo factum, bene factum intelligere debemus, vt ſit, ex animo: quaſi ex ſnia. ¶ Dignos arbit.) Multa deſunt, & vos & eſſe, & qui fiant. ¶ Quid. tu ais?) Eo uultu dr qd tu ais. quo uidemus loqui eos, qui interrogant geſticulante vultu quid ſentiant de conſilio ſuo, quos ſciunt approbaturos eſſe. ¶ Sic ſoleo.) Poteſt ... uideri: quippe, quãdo tale conſilium probat Demea. quod probaret adoleſcens?

Dinumero

Babylo

Ex aio

Quid tu ais?

re? nempe Aeſchinum qui pro fratre laborabat, quem nunc De. Babylonem vocat. Deinde conuertit ſermonem ad Syrum ſublata uoce dicẽs. O Syre ceſſas, id ẽ nimis tardas ire ad diruendum murum. ac facere. i. diruere ipſam maceriem vel poteſt eſſe interogatione. quare negligis. aut tardas ire. i. facere qđ iuſſus es. Sy. Quid agã? De. tu dirue. i. diſſipa illa. ſ. quæ tibi dicta ſunt: videlicet maceriã, & alia quæ illi oſtendebat abi ad mulieres & traduc. i. transfer illas ad nos. Ge. o Demea. Di bene faxin i id eſt bene faciant tibi. cum. i. quia, vel quando uideo te tam uelle factum ideſt facere. ex animo, id eſt ex voto, ex ſententia noſtræ familiæ. ſ. Soſtratę, & filiæ eius, & cæterorum de familia vel ſic cum video te tam velle ex animo, id eſt cupe ex tota mente factum (ut ſit nomen). i. negocium noſtræ familię. id eſt cum video te tam exoptare complectionem negocii familię noſtrę, & commodũ. De. arbitror vos ſupple eſſe dignos, quibus ſupple talia fiẽt vide licet vt maceria diruatur. conuertit ad Aeſch. ſermonem. iu um. o Aeſchi. quid ais de hac re? quaſi dicat nonne eſt illa familia digna: cui tali modo conſulatur. Aeſchi. ſic opior. i. talis eſt mea opinio De. multo rectius eſt maceriã. ſ. dirui. & illac traduci uxorem, q̃ illam puellam puerperam: ideſt non multo ante partu liberatam duci nunc ægrotam. i. debilem adhuc. & male valentem propter dolores partus. duci ergo huc. i. ad nos per viam, id eſt per vicum, ſed deducatur per hortum: & maceria rumpatur. Aeſchi. enim. i. certe. o mi pater nihil vidi melius. i. præſtantius q̃ tuum conſilium De. ſoleo ſic conſulere, vel ſic ſuadere bene. & hoc dicit ironice cũ tale conſilium ſuum minime probaret. Sy. eccum. i. ecce hic Mitio egreditur foras: id eſt exit a domo.

Fratri ędes fient peruiæ turbam domum
Adducet: & ſumptum admittet, multa, quid mea?
Ego lepidus in eo gratiam iube nunc iam
Dinumeret Babylo illi viginti minas.
Syre ceſſas ire, ac facere? S. quid ago? D. dirue.
Tu illas abi & traduce. G. Di. tibi Demea
Bene faciant: cum te uideo noſtræ familiæ
Tam ex animo factum velle. D. dignos arbitror.
Quid tu ais? Ae. ſic opinor. D. multo rectius eſt
Quam illam puerperam nunc huc duci per uiam
D. Aegrotam. AE. nihil enim vidi melius mi pater.
ſic ſoleo ſed eccum Mitio egreditur foras.

CVI.

¶ AEDES. i. domus, fient fratri paruiæ. i. trãſitu faciles a paruius ia iũ. Aeſ. adducet turbam. i. multitudinem fœminarũ domũ. i. in domũ. & admittet. i. adhibebit: recipiet adiuuget, apponet multa ad ſumptũ. i. efficiet: vt multus ſumpt⁹, & longe maior ſolito. ille. n. adhibet multa ad ſumptum q curat ut creſcat ſumptus & impenſa. quid mea itereſt. ſ. i. qn creuerit ſumptus, qd ego curo? quid ad me ſpectat, aut attinet? nam hæc omnia fiet ſumptus eius: cuius Aeſchi. ẽ filius ego lepidus. i. exiſtens ſuauis ſermone in eo gratiam. i. eo in gratiam: hoc eſt amicos comparo. inire enim gratiam alicuius eſt conciliare ſibi alicuius amicitiam. Nunc iu. iam q ille Babyl. i. vel frater. i. mi. quem ob nimiam liberalitatẽ Babylonem uocat. aut Aeſchi. q nimis ſit prodigus. Iube ergo irriſorie hoc dicit apud ſe de abſonte, tanq̃ ſi eſſet præſens. quid? iube ut ille Babylo dinumeret. i. multum numeret viginti minas: id eſt viginti libras. & hoc dicere uidetur abſenti frati: qui (ut ſupra patuit) iuſſit lenoni innumerari uiginti minas pro puella Cteſi. amica. & quem iuſſit hoc face

SER.

¶ IVBE: exalta vocem. Babylo erat camerarius. Mit. qui ſeruabat, loculos & expenſas. benefactum. n. ſ. illud bene quod ſupra eſt reſume, inducitur Mi. vt frater ei blandiatur: & laborat vt aliquantulum eum exaſperet iuæ duritiæ quodammodo conformet: qui faciet dando ei ſtulta conſilia, & multa de ſuis diſpartire perſuadendo, ut cum ſe ille in nimia amiſione ſtultum cognouerit i contrahat largitatem ſuam. Syrus dixerat ei q De. iuſſerat dirui maceriam. Ad hoc ait.

ASCE.

¶ SIC Soleo. non ironice, ſed ficte. ſimulate & captioſe dictum poto. Nam ubi ironiam vtimur contrarium eius qđ dicimus etiam ab eo de quo vel ad qđ loqmur inteligi volumus. hic uero Deme. vt beneuolentiam captet officioſum ſe ſignificare nititur.

DON.

IVbet frater?) Apparet Mitionẽ dixiſſe, Cur diruis? Syrum reſpondiſſe, Quia hoc iubet frater tuus. ¶ Iubet frater. Dirui maceriam: ſcilicet. ¶ Tu ne iubes hoc Demea?) Interogatiue pronunciandum totum. ita erit una perſona, ... oſtenditur breuiter ex huius verbis, quid prior dixerit Syrus. Et mirum initium. ne proœmio opus eſſet Demeæ ... profitẽdam mutationẽ voluntatis. ¶ Hac re.) Maceriæ directione. ¶ Et aliis omnibus) Venuſtius ... ortis ſenilibus.

ACTVS QVINTI SCENA VIII.

MITIO, DEMEA, AESCHINVS.

M. IVBE frater? vbi is ẽ? tune iubes hoc Demea? Sena.
D. Ego vero iubeo, & in hac re: & in aliis omnibus
Qua maxime vnam facere nos hanc familiam,

Mitio. videns Syum diruentem maceriam, interrogauit, quidam ita dirueret? reſponderat autẽ, Syrus ſed id facere iuſſu fratris Demeæ. Deinde ſic incipit Mitio dicis q frater De. iubet? vbi eſt frater deinde viſo fratre ſubdit. ne, id eſt vtrum o De. iubes hoc, id eſt maceriam dirui. De. vero, id eſt certe, vl ſed, ego iubeo ut diruatur maceria, vel maceris quintæ inflexionis. iubeo inquam, id eſt nolo. nos, ſcilicet me & te & Hegionem & Syrũ facere quã maxie poterimus ſcilicet aut arctius fine hanc familiam tuam.

CVI.

IVbet &c. Hic Mitio variis ſermonibus a De. & Aeſchino perſuadetur: vt Soſtratam vxorem ducat. Mi.

SER.

IVbet frater & te Aeſchi. dare operam ut fiat. Ineptio: id eſt ineptis, id eſt deſipere.

¶ Colere

DON. Colere Adiuuare Adiūge re Nobis decet

CCOLEre.) Subaudit iubeo: per ἔλλειψιν. Colere adiuuare, adiūge.) Colere, ad nurū ptinet. Adiuuare, ad Hegionē. adiūgere: ad Soſtratā. Et notādū coli a ſupiori vt, Poſt habita coluiſſe Samo: hic illius arma. Immo Her. ita no. de.) Antiq̄ ſi addebāt ſtati verbū, Nos decet facere: nos decet dicere: ſi nō addebāt: Nobis decet, dicebant. Primū huius vxoris eſt mr.) Incipit a pſuaſiōe: ſed latēter itaut ea q̄ ppoſito ɔſilio dicenda erāt añ demonſtrarit q̄ dicat quid fieri velit. Et hoc ſemp fit ab oratoribus in his rebus a qbus incipe nō ops pp turpitudinē, aut incōmoditatem rei q̄ perſuadēda eſt. Cōſidera adeo apud Virgilium vbi pſuadet Iris mribus ut naues ſuas incendant, & inuenies hoc ipm conſilium vltimū poni poſt argumenta q̄plurima, Quin agite mecum infauſtas exurite puppes. Et in ttum a poſſibili tētū eſt. nam dicit. Huius vxoris eſt mr.

Colere, adiuuare, adiungere. AE. ita quæſo pater.
M. Haud aliter cenſeo. D. immo hercle ita nobis decet.
Primum huius vxoris eſt mater. M. eſt. quid poſtea?
D. Proba, & modeſta. M. ita aiunt. D. natu grandior.
M. Scio. D. parere iam diu per annos hæc non poteſt.
Nec qui eā reſpiciat, quiſquam eſt. ſola eſt. M. quā hic rē agit?
D. Hanc te æquum eſt ducere. & te operam, ut fiat, dare.
M. Me ducere autem? D. te. M. me? D. te inquam. M. ineptis. D.
ſi tu ſis homo, *Iamb. tetram. acatalect.*
Hic faciat. AE. mi pr. M. qd? tu, huic aſine auſcultas? D. nihil agis,
Fieri aliter nō pt. M. deliras. AE. ſine te exorē mi pr.
M. inſanis? aufer. D. age, da veniam filio. M. ſatis ſanus es?
Ego nouus maritus anno demum quinto & ſexageſimo
Fiam, atq; anum decrepitam ducam? idne eſtis autores mihi?

pr q̄ſo ita. i. ita poſtulo ut fiat. Mi. haud aliter cenſeo. i. eſt mea opio eadem. prſus, De. imo. ſ. ſed hercle. iurātis eſt decet nobis ita fieri. i. vt fiat vna familia nobiſcum. antiq̄ iūgebāt dicet deō, recētiores vero actō. vt Vos decet ita fieri. Primū. i. in pmis ipſa So eſt mr vxoris huius Aeſ. Mi. qd poſtea. i. qd deiñe uis cōcluderē ſi ē mr vxoris huius. De. ipſa eſt proba. i. honeſta: q̄ iā ad ſe & uitā ſuā & eſt modeſta. i. hñs hōeſtū modū erga alios: & (qd dñe ſe pte hēt pulchrā maſuetudinē. M. ita aiūt. q. d. qd mea refert ſi ē proba & modeſtia, vt aiunt hoīes. De. eſt grādior natu. i. ē iā multū annōſa & ānis ɔfecta ac plena. Mi. ſcio eā eē natu grādiore. i. grādeuā. De. hęc So. iādiu. i. iā ex lōgo tpe. non pt pere. i. hře natos. p annos. i. nō pmittētibus ānis multis. & ē elegās dicendi modus. ſi ſic dicatur, ætas nō patit hanc mulierem pere. elegātius: Huic mulieri pere p ętatem nō licet. vl Hęc mulier p ętatem: ſeu p annos pere nō pt: aut neq̄. Nec es q̄ quā reſpiciat eam ɔcupiſcendam eā, vel ad reuocādā eā ne nubat, ipſa eſt ſola. Mi. quā rem hic agit. i. qd iſt: loqtur qd moliſ q̄ parat, q̄rſū tendit, aut eius ſpectant, aut ptinēt verba. De. ęquū eſt te Mitionē ducere hāc deide ɔuerſus ad Aeſ. ſubdit, & æquū eſt te Aeſ. dare opam. i. laborare; ut ſic fiat. i. vt pr tuus adoptiuus ducat eā i vxorē. Mi. āt. i. ſed. dicis ęquū eſſe me ducere hāc. admirabūdus hoc dič. De dico bonū eē te ducere eā. So. Mi. credere nō pt ſtem eē i ea ſola dicis inq̄ bonū eſſe me ducere. De. inq̄. i. dico iterū te ducere eā eſſe bonū. Mitio. ineptis. i. inſanis. deſipis efficeris inept⁹ & ſtultus, vel tu effutis tuas ineptias. & eſt verbū neutrū q̄rtæ iflexionis declinatū ineptio ineptis ieptiui. ineptire q̄ſi ineptus fieri: aut ineptus eſſe. De. allogtur Aeſc. ſi ſis. i. ſi eē volueris hō, aut ſi credi volueris hō. h: e. ſ. Mitio. faciat. i. dicat hanc So. Socrū tuā. Aeſ. o mi pr. blandit ei. q. d. obtēpera petitis: ſed interrupit Mitio eius ſmonem increpans eū. Mi. āt. i. ſed. o aſine. aptum cōuitium grādi & fatuo. q. d. i. cur. auſcultas. i. obedis, pbes aures huic patri tuo nāli De. i hac re. De. nihil agis. i. nihil pficis ita alienum ab ea re te pſtandōr nō pt fieri alr, quin eam ducas. Mi. deliras. i. deuias diſcedis a recta mente & tuo deſtitueris bono ſenſu. Aeſ. o mi pr. ſine. i. pmitte vt ſup. exorē te. i. te vinicā pſuaſione mea ſeu tibi pſuadeā. Mi. iſanis. i. inſanum te oñdis: deſipis. De. age: hortantis aduerbiū. q̄ſo. i. rogo te. da veniā filio. i. pſta illi hoc bñficium: cōcede qd petit. Mi. ſati. i. ſatis ne es ſan⁹. i. mētis cōpos. ego fiā. i. efficiar. demū. q. d. tarde. eſt. n. hic aduerbium tarditatis. ego ne fiā demū maritus nouus. i. nouus nuptus, nou⁹ ſpōſus. āno. v. & lx. i. cum ſim nat⁹ q̄nq; & lx. annos. vbi minor nūerus maiori pficit. atq; ducā. i. capiā i vxorē. anū. vetulā decrepitā. i. vltiæ ſenectutis: vl q̄ ſtomacho, ſeu aio ſit anili. & iracundo. & iō valde crepat. i. iurgia effutit: & clamat, vel q̄ ſit obtuſi aii & læſæ ſenectutis vel qd ſæpe familia ſua crepuerit plāctu. i. clamauerit ſibi moribūdę. vel (vt Feſt⁹ igt) dr q̄ pp nimiā ſenectutē nec mouere ſe pt nec vllū facere crepitū. ne. i. verū. eſtis mihi auctores. i. ſuaſores, ſeu diſſuaſores ad. i. ad id faciēdū. i. ad ducēdā anū decrepitā. vel. i. pp illa icōmodaq̄ dixi. eſtis mihi auctores ɔſuletis mihi. Elegāter. n. dr tibi ſum auctor vt h facias. i. tibi ſuadeo, ſtu ɔſulo h facias ita. n. ait Ci. i ſuis epiſtolis pmi libri ad Lētulū: Tibi tñ ſum auctor ut ſi quib⁹ rebus poſſis, eū tibi ordiñe aut recōcilies, aut magis eū n. penultima clauſula ipſius Ci. in penul. epiſ. p. lib. ad Lentulū.

Proba Modeſta Ita aiūt Per annos

Proba & modeſta.) Proba ſibi, & Modeſta apud alios. Et vide laudes cōciliatoribus inuentas & vſitatas. Ita aiunt.) Hoc ita rñdet. q. d. ſed qd mea? Scio.) Adhuc Mitio nō intelligit quo res tēdat: ſed tñ uultu quodam admirātis, cur hoc dicatur: rñdet. Parere iā diu p annos hæc non pōt.) Recte, ne contra filios ſuadere uideat. Per an. nō pt. Bñ p annos: quia nō eſt ſterilis. Hanc te ęq. eſt du.) Te Mitio. Et te op.) Te Aeſ. nā ad illū ɔuerſus a Mitōe ē. Et q̄re. Ae. opam dare ęquū eſt? ſ. vt pro ſit ſocrui. Parere iam diu per annos hæc non pt. Hoc āt addidit, ne contra filios pr ſuadere videatur nuptias ſi illis cohēdes eſſe pcreando ſuadeat. Me. du. aūt?) Magna uis in pronoibus poſita eſt. nā Me ille ſic dicit, q̄ſi quē minime deceat. Te.) Ille ſic rñdet i q̄ſi quem maxime opor teat. Ineptis.) Verbum eſt qd facit ineptio ineptis ineptit. Si tu ſis hō.) Nō ſi es: ſed ſit dixit: q̄ſi in eo ſe hoiem ſit Aeſc. pbaturus. Si tu ſis hō. Aeſ. ſis, p ſi eſſe volueris: & ſi credi nō volueris. Si tu ſis hō. Hic facete & mire coegit Aeſ. Ad pſuadedū nō. n. dixit: Si tu ſis hō: pſuade: ſed ſic, faciat: vt ab illo nō ſem. ſed effectum exigeret.

Aſinus Deliro Inſanio Aufer

Quid tu hu. aſ. au.) Aptū cōuiciū grandi, & fatuo. Mi pr.) Mi, vocatiuus caſus eſt: ab eo qd eſt meus. Fieri alr nō pt.) A neceſſario. Deliras.) Proprio vocabulo uſus ē. tā q̄ loqui. Inſanis? au.) Congrue ſeni deliras: iuueni iſanis. Et aufer, te, vel manum. nam rogās manū admouet. ſ. dicens, Mi pr. Aufer. aut Te deeſt, aut manū aut p eo qd eſt abi. aut ſic: aufer rē. Ego no. ma. Apud Menādrū ſenex de nuptiis nō grauat. Ego nouus ma. an. de. quin. & ſexage. fiā. atq; anū decrepitā ducā? Hic deeſt & quis: & quid, & qñ & qūo vt ſit, Quis? ego quid? nouus maritus qñ? anno demū quinto & ſexageſimo. qūo? anum decrepitam ducā. Atq; anum decrepitam ducam. hoc facete addit: tanq̄ faciendum hoc eſſet, ſi puella duceretur ſeni. Anno demum quinto & ſexageſimo Hęc ætas eſt, ut Varro ait, ēt comicoꝝ ſenum. Et demum aduerbiū tarditatis eſt. Idne eſ. mi. au. Hoc eſt pſuaſores. vt Vir. Autor ego audiēdi. Decrepitā.) Decrepitā, aut ſtomacho anili & iracūdo: aut decrepitam obtuſi animi & læſæ ſenectutis. aut decrepitam: cui ſæpe moribūdæ crepuerit planctu familia: id eſt clamauerit.

Demū Autor ſuſtibi Decrepita anus

C V I.

ET Colere. i. amare, ſeu hre i reuerentia q̄tū ad Si. & adiuuaret q̄tū ad Hegionē: q rē adiuuat. & adiūgere. i. affinitatē. i. ɔiūgere nobis hāc familiā Soſtra. & filię. & i. pti hac re. i. diruptiōe macerię. & i. pti oib⁹ aliis reb⁹, qbus poterius eā adiuuare & adiūgere, & familiā vna cū nra facere. Aeſ. o

Crepat Feſtus Auctores eſſe. Cicero

AE. Fac promiſi ego illis. M. promiſiſti autem? de te largitor puer.
D. Age, qd ſi qd te maius oret? M. quaſi hoc nō ſit maximū. Tre.
D. Age, da veniā. AE. ne grauare. D. fac, promitte. M. non omittis?
AE. Non, ni exorem. M. uis eſt hęc qdem. D. age, prolixe Mitio.
M. Etſi h mihi prauū, ieptū, abſurdū, atq; alienū a uita mea lāb. te.
Videatur ſi vos tantopere iſtuc vultis, fiat. AE. bene facis.
D. Merito te amo. uerum, quid ego dicam? hoc confit quod uolo
Quid nunc quod reſtat? Hegio his eſt cognatus proximus,
Affinis nobis, pauper bene nos aliquid facere illi decet.
M. Quid facere? D. agelli hic ſub vrbe eſt pauluū qd locitas foras.
Huic demeus q frater. M. paululū id autē? D. ſi multū tamen
Faciundum eſt p parte huic eſt, bonus eſt, noſter eſt, recte dat.
Poſtremo non meum illud uerbum facio, quod tu Mitio
Bene, & ſapienter dixti dudum uitium cōmune omnium eſt,

DON. Largitor de te. Dae veniam. Graue ſe pſtar. Prolixe. Age.

CLARGITOR.) Verbū eſt impatiui modi: futuri tpis. ¶ De te largi. puer. Acutius De te dictū ē. q̄ de tuo. Et bene in eū, q pmiſerat puellæ piunctionē ſuā. ¶ Dave.) Pręſta bnficiū: pcede qd petit. ¶ Ne gra.) Nec te difficilē prębeas. qa graue dr ſe pſtare, qd id facile nō pſtat i bnficio qd pt. ¶ Da veniā. ne graue. fac pmitte. A littaſecus agētiū: fatigātiū q verba ſunt. ¶ Age prolixe. Mi.) Aut age plixe. i. age benigne: vt ſit plixe benigne, ſm ueteres, aut per συνδετον & ἔλλειψιν, Age, correptiuū: vt ſit Prolixe ſubaudiatur. nf eſto aut qd tale: & Mitio uelut i ſua ui dcā ſit. ¶ Et ſi hoc mi. pra. i. ab.) Prauū ſi anū ducit nullo com modo ſuo. Ineptū. qui nō voto filiorū ducat vxorē. Abſurdum hoī q nūq̄ duxerit: & nūq̄ ducere voluerit ſeni duci uxorē, q̄ adoleſcenti ducto nō ſit. ¶ Si uos. tāt. iſt vult. fiat. (Cur hic nō vertitur de voluntate So? An qa illā cōſentire neceſſe eſt: uel pp paupiem, uel ob amorem filię ſuę? ¶ Si vos tantopere iſtuc vultis fiat. Ridicule dixit, & cōlce vxorem ſe ducere, non qa uelit aut dēat, ſed ut obſequat iubentibus. ¶ Hoc pfit qd uo.) Perficit inquit qd uolo: vt ſcortum & turbam domum recipiat Mitio, & ego i eā gtam. ¶ Quid nūc qd re?) Quod reſtat p qd ſeqtur. An qd reſtat, tanq̄ reliquiarum prior, ac p hoc minimum? ¶ Hegio ē his co. p.) Commendatio pſonæ q̄ſi notæ ēt Mitioni, ob merita ſua. Et bn addidit proximus: nā multi gradus & veluti rami ſunt ppinquitatis in affinitate & cognatione diſpoſiti. ¶ Affinis nobis.) Recte. nā uxoris cognati. merito affines ſunt. ¶ Pauper.) Iā hoc noie apparet aliqd flagitari. ¶ Qd locitas fo.) Foras dixit locum pro perſona ponēs, quaſi diceret, neſcio cui alieno: ſic & nos dicimus, audi quid dicit

Conſit. Reſtat. Affinis. Foras vl foris locare. Frui. Frumē.

* Ecce hac pro ecce. Cicero Hic tam alius ex alia parte Deeſt ergo aliquid. ut ſit quod locitas foras verſum. Aut ſi foris, foris poſito. i. alieno. ¶ Sub vrbe eſt agelli pau.) Totū eum contemptione pronūciandū. ¶ Huic demus qui fruatur.) Id ē qui fructum capiat: nō ppriętate potiatur. Proprie ergo: & quaſi de iure dixit fruatur eſt āt frater alatur: quia frumē dr ſumma gula per quā cibū lingua demittit i ventrē. ¶ Bonus eſt. nr eſt. re. datur.) καὶ τῷ ὄχλῳ hortātis & κωνδιτον multa cōgerentis. ¶ Nr eſt. Bn addidit. nāq; dixit, Pro pte huic ē. ¶ Bon eſt. Potuit rñderi. Quid mea? ¶ Recte dat. Quaſi nō qrat. an dādū ſit, ſed illud ſolum, an recte. ¶ Bonus eſt: nr eſt. Hęc vultuoſe, tanq̄ inuidiam parſimoniæ faciat Mitiōi. Et pl ſignat Nr: q̄ ſi addatur, qd nr

GVI. Grauis.

CAE. O pr. Fac qd rogamus. ego pmiſit illis. ſ. Soſtratę & Hegiōi & filiæ. te ſ. facturū & ſocrū in vxorē ducturū. Mi. āt. i. ſed pmiſiſti illis id de me. o pueri. i. tua adhuc iprdēs, & pauca expertus, largitor. in futuro imperatiui. i. fac pmiſſiones tuas & tuas largitiones, ſeu largitates de te: & nō de me. De. age. hic age correptiuū ē. qd facias ſup. vl dicas ſi ſi lius Ae. oret te aliquid magis. i. petat a te aliqd maius vbi oro more ſuo iungitur duob accuſatiuis. Mi. quaſi. i. qd dici ſolet. q. d. q hoc qd petit nō ſit maximum. De da veniā. i. pſta hoc bnficiū. & cōcede qd petit: ſiue idulge petēti & pmitte te exorari. Aeſ. ne grauere. i. ne tibi ſit graue, ac moleſtū id facere, vel ne te difficilē, & inexorabilem pbeas i hac re. nam graue ſe pbet: q id facile nō pſtat in beneficio qd pt. De. fac qd petit: ſaltem pmitte te facturū. Mi. nō omittis. i. nō ceſſas, nō deſiſtis hoc ſuadere. Aeſc. non omittā ſup. niſi exorē te. i. pſuadeā tibi Mi. qdem. i. certe: hęc eſflagitio eſt

vis. i. violentia: coactio, impulſio. De. o Mitio age. i. crſpe in actionē. plixe. i. benigne, liberaliter, large. Mi. & ſi. i. quāuis. hoc. ſ. ducere anū vr mihi prauū. i. diſtortū: non rectum ineptū. i. ſtultū, indecēs. abſurdū. i. incōueniēs, incōſentaneū incōgruū, & alienū. i. abhorrēs, remotū: diſſidēs, diſcrepās a vita mea, quā ſemp trāſegi cælibem. Si. tātope. i. tā vehemēter. vultis. i. cupitis. hoc vcz ut ducā vxorem fiat. i. conſciētio nō mea ſpōte, ſed vt nobis ſatis faciā, Ae. bene facis eū vis qd petim merito. i. nō ſine cā, amo te qa bene meruiſti. De. verū. i. ſed quid ego dicā? cum. i. quia uel quando hoc qd volo fit. qd nū? modus interrogandi. q. d. qd nūc agēdum eſt? quid reſtat. i. quid ſequitur uel quid reliquū eſt: quod non fuerit obtentum: uel quod petatur. deinde animauertit aliquid eſſe petendum: quod ſubdit. Hegio eſt cognatus proximus his Soſtratæ & filię. eſt autem affinis. i. ppinquus propter nuptias nobis. pauper. i. qui non abundat diuitiis. decet. i. hōeſtum eſt. nos bene facere illi aliquid. i. per aliqd. uel i aliquo vel bene decet nos facere illi aliquid. i. aliquod bonū. ut dicunt. Proximus dixit & affinis & cognatus, non multi ſūt gradus & veluti rami propinquitatis i affinitate & cognatione deſpoſiti: inſup cognati uxoris ſunt affines mariti, & e diuerſo. Mi. quid decet inquam nos facere illi. De. paululum agelli. i. poſſeſſiunculę, pdioli. eſt hic ſub vrbe. i. i ſuburbanis. quod paululū agelli locitas. i. frequenter locas: uel capiatur pro primitiuo. foris. i. neſcio cui alieno & foris poſito. locum autem poſuit p pſona. demus huic Hegioni pauperi hunc agellum: qui: uel ſit ablatiuus pro quo. fruatur. i. alatur. uel qui. i. ut fruatur: id eſt alatur illo. uel qui ſit nominatiuus ſic demus huic Hegioni: qui. ſ. Hegio fruatur. i. alatur illo fruatur dixit pro alatur, ſiue fructu vtatur: non proprietate potiatur. a frumine dici videtur: quia frumen dicitur ſumma gula: per quam lingua cibum dimittit i ventrē. Mi: autem. i. ſed dicis ſupp. id eſſe paululum: quod illic eſt De. etiam ſi multū ſit illud quod eſt agelli: tamen faciūdū eſt. i. facere oportet: videlicet ut eo fruatur. ipſe Hegio eſt huic. i. filię uel etiam Soſtratæ pro parte. i. loco patris quātum ad affectionem. præterea ipſe eſt uir bonus: ac ppterea alendus eſt. & noſter. i. nobis affinitate iunctus. recte datur id eſt recte collocatur apud eum beneficium, cum bonus ſit & noſter. poſtremo. i. tādem facio illud verbum. i. illud dictum, illam breuem ſniam loquor: & in medium effero. nō meum. i. non ex me inuentum, neq; primo profectū quod verbum. i. dictum. tu Mitio dixiſti dudum. i. pauloante bñ. i. iuſte & cum æquitate. & ſapienter. i. cum magna ſapiētia hoc eſt verbum illud tuum uitiū quod ſeqtur eſt cōe oium. i. omnes longe, lateq; corrumpit, & contaminat, Uicius āt cōe omnibus & cōe omnium eſt datiuo & genitiuo. tale ē vitium. ſ. q in ſenecta. i. tempore vel ætate ſenectutis.

Prolixe. Proximus. Affinis & cognatus. Fruor. Frumē. SER. ASCE.

CAGE qſi euge plixe Mi. ver eſt p hoc non poſſit eū abſtinere a ſtulticia ſua. De. cogitat iter alia. q. d. putabat q p ſi ſe ille ſtultum itelligeret. Ver. i. ſed aliud ops me perſuadet vſq; dum ſe ſtultū ſentiat, locitas. i. cōducis: huic. i. virgini.

CILLVD. Age plixe Mitio. pter expoſitiōes: quas Do. affert: dictum mihi videtur a De. quomodo ſolemus dicere ad eos, qui quod lubentes faciunt rogari uolūt, vt ſit Mitio age prolixe, id eſt exhibe te difficilem & inexorabilem in re quam tu aperte tamen uoluntate facies,

CNo

DON. ¶ NON meū illud verbū fa.) Nunc verbū p ἀξίωμα τι po fuit,qđ uno ſtringit verbo. Ergo verbum breuis ſnia. Non Verbū meū illud verbū facio. Nota verbū p ſnia.ut, Vno verbo dic Verba ſiqđ eſt qđ me velis. Et miſerā me: qđ verbū audio? Verbū dixit verā ſniam.nā uerba a ueritate dicta eē teſtať Varro. ¶ Hāc m n.d.ef.) Maculā, τῶν ἀλλων dixit,irridens opio nē Mitionis, qa parſi/ moniā, maculā putet, & ſič auxit primo ui tiū,deinde maculā di/ cēdo. ¶ Suo ſi.g.h.i.) ἀλληγορία & nō ſuo ſi ſuo ſibiimoralī ri & ut ueteres ſolent loqui.

qdē.i.certe.ille agelus dabiť Hegioni. A e.o mi př blādiētis eſt dictum,& uultuoſe applaudētis. De.nūc es mihi germa nus.i.frater vterinus,& aio & corpore.i.q̄tū ad aium & cor pus es alter ego.nā rndes oibus votis meis.df.n. frater:q̄ſi fere alter. Mi.Gaudio eſſe tibi ſic gratū vt alia dicas. De.iu gulo.i.occido,neco hunc frēm gladio ſuo ſibi.ita gaudebāt loq veteres, ait Don. eſt aūt allegoria: hoc eſt pprius verbis ſuis eū vinco:& ſuperor: & deturbo de ſua ſnia & puerto i meam. Cum: ēt videmus aliquē con tra ſe locutū,& in ver

QVOD NIMIVM ad rē i ſeecta attēti ſum⁹,hāc maculā
Effug. re. dictum eſt uere,& re ipſa fieri (nos decet
Oportet.M.qđ iſtuc! dabit qdē,qñ hic uolt. AE.mi pater.
D. Nunc tu mihi es germanus pariter corpore & aīo.M gaudeo
D. SVO SIBI HVNC GLADIO IVGVLO

CVI. ¶ SVmus nimiū attēti.i.plus ęquo ĩcumbētes:inhiātes.ad rē.i.ad pecuniā ꝑgerēdā & rē familiarē audēdā.ſeu ad ſingu lar ē vtilitatē.nos decet effugere.i.uitare,euadere.hāc macu Vrebū lā.i.hāc labē cupiditatis. nā ſordes auari hois dr̄,& ſordi Varro dus ĩpe auar⁹.id verbū ē vere dcm̄ & bñ dixit vere nā ut te ſtať Varro)verba a veritate dicta ſunt. & ops id verbū fie ri ipſa re.i.deduci ad effectū ita:ut nō verbotenus ſit dictū. Mi.qđ iſtuc eſt.i.hoc dicit videns ſe uictum pprius verbis.

ba ſibi noxia erupiſſe,vel qñ ſe pdidit ſuis verbis: dicimus recte ille ſuo ſibi gladio ſe iugulauit.in quo dicto non eſt opus addere ſibi:niſi quis antiquitatem velit imitari.
¶ DIctum eſt,q.d.nō mētiaris mō,qa vere.i.pfecto dcm̄ a te,hic A eſ.Gaudeo ſecū.ſuo ſibi.i.pprio gladio,qa pſuaden do ei multā diſpoſitionē ſuā; re & ipellēdo eū i ſuos mo/ res nimiū faciles adducā eū ad h̄,ut ſuo gladio.i.nimiū agē do ſuā facilitatē ſe ſtultiſſimum peplat:& hoc eſt iugulabo. SER.

ACTVS V. SCENA IX.

Fragmentum. Trochaici catalect. quad, vltimus ſcazon.

SYRVS, DEMEA, MITIO, AESCHINVS.

DON. FActum eſt qđtu ſſi De.) deſt di rata eſt maceria. ¶ Frugihō es.) Vti/ lis:vt fruges. ¶ A ede pol ho. mea qdē ſnia iudico Sy. fieri lib.) Hoc eſt qđiādudum ꝓmiſerat Syro, ſed nōc opportūe. vt.n. mō meritū pc ſiſſe. & ſnia iudico χυρί/ λογία. ¶ Mi ta.) ora toriæ maluit gnali// ter dicere q̄ quęrere ſpecialiter qđ iuenī/ re nō poſſit. Et Mit. ſingulariter vnum q̄ rit:hic pl'aliter mi'ta

S. FACTVM eſt quod iuſſi Demea.
D. Frugi homo es:ędepol hodie mea quidē ſententia
iudico Syrum fieri eſſe æquū liberū M.iſtūc liberū?
Qđ nā ob factū?D.multa.S.o noſter Demea ędepol
Ego iſtos vobis uſq; a pueris curaui ambos ſedulo⁚(uir bon⁹
Docui,monui:bene,præcepi ſemper quæ potui omnia. (es
D. Res apparet & quidem porro hæc obſonare,cum fide
Scortum adducere:apparare de die conuiuium.
Non mediochris hominis hęc ſunt officia. S.o lepidū caput.
D. Poſtremo,hodie in pſaltria iſta emunda:hic adiutor fuit.
Hic curauit prodeſſe æquum eſt alii meliores erunt.

De. ob ſup. multa.i.pp mlta cās. Sy. o nr̄ De. ædepol es uir bonus. ego curaui uobis.i.cu/ ræ habui:cuſtodiui, ad miniſtraui moderatus ſum tanq̄ pædagogus iſtos ābos: i.e. & A eſ. uſq.i aſſidue: ſine iter miſſione a pueris.i.ab ineūte ætate: ſeu eū ad huc pueri eēnt, docui .i.inſtitui, erudiui eos ſedulo.i. illāteriqſi ſine dolo. monui.i. admo// nui eos qđ taceř deřent ſp bene pcepi.i. docui, vl' iuſſi tanq̄ cuſtos eo/ rū oia q̄ potui pcipere

ridet. ¶ Q.dnam ob fa?)Iure.aſcribi.n.cās manumiſſionis iure formula eſt. ¶ A edepol uir bo.)Iurat bonum,quia pre ter opinionem eſt. ¶ Ego iſtos vo.uſq. a puer.)Intelligi. Sy rus laborantem pro ſe Demeam non hic qđ dicat:& iō ipſe pſequtur ordinē meritoꝝ ſm quē apparet pędagogū fuiſſe. ¶ Docui,mo.bñ p.)Ridicule additur,& mãſuetudine qa ſputātur ēt fcā praue p bonis. ¶ Q uę po.oia.)Bñq potui quaſi plura uellet. ¶ Res ap.)Mire irridet De.ſic tñ,ut ſerio agere videať. ¶ Appare de die con.)Id eſt repente: neq; añ predictum,nec pridie conſtitutum. ¶ Poſtremo,ho.i pſ.iſta emē.) Et hoc totum ſerio df,ut, magis ridiculum videatur ¶ Hic ad.fuit.)In re bona auditores in re mala impulſores dñr. Ergo hic auditor df a non iraſcente,a criminante āt & irato impulſor. ¶ Hic aditur fuit, Hic curauit. De.more re/ petitum eſt Hic,cū df:hic adiutor fuit:hic curauit. Sicenim ſolemus onerare audientem meritis eius quem laudās. De inde quid nō præſtitit, qui & officium corporis, vt adiu// tor:& curam animi præbuit:ut conſultor?

Adiu/ tor Impul/ ſor

CVI. FActū & c. Hic oia ſine iucūdo claudunť ubi & ſeruis li bertas donať: & ambobus filiis optatę vxores concedū tur. Sy.o De.id quod iuſſiſti eſt fcm̄.ſ.maceria diruta ē De.tu es hō frugi.i. utilis:fruges interdum ſignat mode/ ſtum.ædepol ego iudicio ęquū eſſe.i.iuſtū.qdē.i.certe. mea ſnia.i.meo iudicio:meo opinione'. Sy.ſeruū fieri.i. effici.ho die liberū.i.manumitti:ac libertate donari. Mi.dicis æquū eē iſtūc Syrū fieri liberū:interrogatiue legēdū ē, deide ſub dit,ob.i.pp.qđ nō fcm̄.i.pp qđ fcm̄ æquū ē eū fieri liberum,

De.res.i.effectus appet.ſ.añ oculos res ē i pmptu,& ſidicit ridēdo eū & qdē porro i.certe,pticulę ſunt expletiuę dictū affirmātes.hæc officia:q̄ ſequunť ſunt hois nō mediocris.i. ſpectāt ad maximū hoiem.& magni momēti pſonā dixit hæc āt ſunt officia vs obſeruař.i. puidere de obſoniis de oi bus edulis pter panē & uinū.cū fide.i.fidelr. puidere de ob ſoniis eſt offm magni uiri.nam obſonor ris. vel obſono as. (utrūq; n.df)ſignat uel emere obſōia:uel prouidere de ob ſoniis:qs pitāctias uocant. vt ſi diceremus i h ſeruus optime obſonare nouit.i.ſcit bene emere obſonia, neq; decipitur in emendo,inde obſonator dici poſſet vbi pitantiarum dñiq vcs de obſoniis prouidet & eorum curā hār. h ſunt officia.obſonare fideľr,abducere.i.rapere a lenone.ſcortū.i. meretricem. Itē appare.i.pare,diſponere conuiuiū de die.i.re pēte nō añ pdictū.aut pdie ꝯſtitutū. Sy.o caput lepidū.i.o hō iucundæ,& feſtiue:ſeu vrbane.nā caput pcipuā ptem po nit p hoie toto. De.poſtrēo.i.tādem,hiuus fuit hodie adiu tor i iſta Pſaltria emunda:p emēda .i. in emēdo iſtā puellā cātatricē.h ſeruus curauit.i.curā ai pbuit ut compararent Pſalteria.& bono nō hereſ:æquū ē.i.bonū ē,ac decet pdeſ ſe ei.nā alii ſerui hoc facto erūt meliores.nā dabūt operam vt bene ſeruientes ſint libertatem conſecuturi more illius.

Obſonare Obſonator

FActū eſt. Inducit Sy.ut liberē ſeruitute. Deſtructa.n. materia reuerſũ nuncians ſe obtemperaſſe pcepto De meæ'eo qđ quis hæc ſine mala:tñ ad laudem Syri dicit cum fide.i.fideliter:qa nihil inde ſuripiebas ſibi furto.uel ſcortum cum fide.i.cum corde, h A eſ.uult vere ſerio dico.. SER.

Deniq; hic vult fieri. M. uin tu hoc fieri? AE. cupio. M. ſi quidem
Tu vis, Syre eho ecce huc ad me, liber eſto. S. bene facis.
Omnibus gratiam habeo, & ſeorſum tibi pręterea Demea.
D. Gaudeo. AE. & ego. S. credo vtinam hoc perpetuũ fiat gaudium,
Phrygiam vt vxorem meam vna mecum videant liberam.
D. Optumã q̃de mulierẽ. S. & q̃dẽ tuo nepoti huius filio *In quidem*
Hodie primã mammam dedit hęc. D. hercle uero ſerio *fit eliſio*
Siquidem prima dedit: haud dubium quin emitti ęquum ſiet
M. Ob eam rem? D. ob eam: poſtremo a me argentũ, quãti eſt, ſumito,
S. Di tibi Demea oro omnes ſemper omnia optata offerant.
M. Syre proceſſiſti hodie pulchre. D. ſi quidem porro Mitio
Tu tuum officium faciens: atq; huic aliquid paululum prę manu
Dederis, vnde vtatur, reddet tibi cito. M. iſtoc uilius.
AE. Frugi hõ eſt. S. reddã hercle, da mõ. AE. age pater, M. poſt cõſulam.

DON. ℂDENIq; hic vult fieri.) Abutiť De. ſcenis ꝓdigam volũtatẽ adoleſcẽtuli. ⸿Syre accede huc ad me.) Vtrum ut eũdẽ manu emittat an vt palã fiat, iubet proprius accedere iuris publici conſuetudine ludens. Et vide q̃ comicam manumiſſionem q̃ facere induxerit atq; condigne. ⸿Et ſeorſum tibi ꝓterea Demea.) Effecit De. plus q̃ volebat: nam qui conabať amari: præfert etiã his q amant. ⸿Gaudeo & ego.) Gratulãtiũ Syro hæc verba ſunt: quibus de more ille Credo reſpondet. ⸿Vtinam hoc ppe. fiat gau.)

Credo

Integrũ Integrũ: ſolidũ, & nuſq̃ interruptum ⸿Phrygiam vt vxorẽ meã.) Vt ipſe: Syrus: ita uxor, Phrygia, ſm Veteres: qui ſeruis nõia a nationibus imponebant. ⸿Vna. me. vi. libe.) Hoc ſi ꝓnunciãdũ eſt, q̃ ſi gaudeat ſe recordatum De, qđ eum vltro cogitat habuiſſe * plene oblitus fuit. ⸿Hodie pri. mã. de. hęc.) Ridiculum meritum: ſiquidem opportuerit primam eſſe quancunq;. an quia cauſa eſt. q ingenui dicunť ſerin a nutricibus

Hercle vero ſerio libris educandi. ⸿Hercle vero ſerio.) Aduerbia ſunt confirmatiua. ⸿Ob eam rem?) Hoc eo vultu dicit: quo rem veluti excutimus: & oſtendimus momenti eſſe nullius. ⸿Argentũ

Quãti ẽ quanti eſt, ſumito.) Q uanto pretio valet. Argẽtum quanti

Oẽs nia eſt: ſumito. Hoc verbo vtimur, vt faciunt qui perſuadere

Vtor aliquid cupiũt. ⸿Dii tibi Demea oro omnes ſemper omnia

Vſura optata offerant.) Omnes omnia, antiqua elegãtia & figurata. ⸿Proceſſiſti hodie pulchre.) Nunc vere pulchre proceſſit Syrus. ⸿Si quidem tu tuum officium faciens.) Hoc eſt patroni. vt libertum non deſeras: ſed, vt alas manumiſſũ. Plautus. Facis melius q̃ pars longum: qui libertos habent & eos deſerunt. ⸿Vnde vtatur.) Vtatur, viat: vnde vſura: uita dicitur vt, Vnius vſuram horæ gladiatori iſti nõ dediſſet an vnde alatur de quo uſum fructum capiat, & cuius tibi fortẽ reddat? Et hoc melius nam ideo addidit, Reddet tibi cito ⸿Iſtoc vilius.) Hoc egit Terentius, vt conuerſis officiis vſque adeo prodigum faceret Demeam, donec parcum redderet Mitionem. ⸿Iſtoc vilius. Q uaſi: nihil minus. negatio enim eſt floccum oſtendentis aut quid tale, cum ιχλι,ψυ, qua ſubauditur. quicquam. & non dabo.

ℂDENIq; hic Aeſ. vult hoc fieri. i. vult vt libertate ſeru?

GVI. donetur. Mi. vin. i. vtrum uis tu hoc fieri. hoc dicit Aeſc. interrogans cupiat id fieri nec ne. Aeſ. cupio id fieri. Mi. ſi quidem. i. qm̃ tu vis eho: iteriectio admonentis, & attentionẽ incitantis. o Syre accede huc ad me, deinde vt acceſſit eum manumiſit ; qu'ens: Eſto liber verba ſunt iuris quibus manu mittitur ſeruus. Sy. o Mitio benefacias. q me manumitis, haben gratiã. i. ſum deuinctus: ſeu obligatus omnibus & ꝓterea. i. præter alios. o De. gratiam habeo tibi ſeorſũ. i. ſeparati, ꝓcipue: particulariter de gaudeo q liber ſis. Aeſc. & . i. etiam ego Aeſc. gudeo. Sy. credo q ambo gaudetis mea libertate. vtinam hoc gaudiũ fiat perpetuum: id eſt integrũ. ſolidum: & nuſquã interruptum. vt: id eſt ita, vel quatenus. uideam meam vxorem. ſ. Phrygiam: id eſt ſic appelatã a natione. liberam vna mecum. De quidem, id eſt certe. cognoui vel inueni eam ſupp. optimam mulierẽ, vel optas ſupple videre uxorem tuam optimam mulierem liberam vel conſtat eſſe optimam mulierem. Sy. & quidem: id eſt certe. hæc vxor mea dedit hodie primam mammam tuo nepoti filio huius Aeſchi. filii tu. De. hercle uero: id eſt at certe. ſeriolid eſt remoto ioco, extra iocum ſiquidem, id eſt ſi certe

vxor tua dedit primam mãmam filio huius. haud. i. non eſt dubium. qui ſit æquum. i. iuſtum eã emitti. i. extra ſeruitutẽ mitti. Mi. ob eam rem. i. dicis æquũ eſſe eam emitti ꝓpter eam[cauſam, quaſi dicat non eſt cauſa ſufficiens. De. ob eam inquam rem æquum eam emitti. poſtremo ſi nõ vis id facere liberaliter. ſumito a me argentum quanti eſt id eſt quãto pretio ipſa Phrygia valet. Sy. o Demea omnes Dii ferant. i præſtent & afferant ſemper tibi oia optata. i. deſiderata tibi. Mi. o Sy. pulchre proceſſiſti hodie. i. bene (vt ita dicam) proſperaſti hodie vel ad magnum bonum pueƈtus es hodie, q te & vxorẽ manumitti obtinuiſti. De. atq; ſiquidem. i. ſi certe. dederis huic Sy. aliquid paululum ꝓ manus quo vtatur. i. alatur: de quo vſum fru. capiat & cuius tibi

Procedere

Prę manu

Prę em

Cicero

fortẽ reddat. porro. i. proculdubio. ſi hoc feceris facies tuũ officium. i. quod decet facere patronũ. Vbi animaduerte ꝓ manu poſſe exponi quemadmodũ prę me, i. in comparatione mei. vt tu es præ me beatus ait Cice. i. in comparatione mei. & tunc ſic iungas cũ paululum: ſi dederis huic aliquid paululum. i. aliquid quod eſt res parua. prę manu. i. in cõparatione potentiæ tuæ & tuæ liberalitatis, ac promptitudinis tuæ in dando. uel ſi intelligatur præ manu: pro i promptu: vt dici vulgo ſolet: ſemper habet hæc uerba. vel leges ꝑ manibus pro in promptu: recte an iepte ipſi uiderint. quod ſi eſt ita iungetur cum dederis ut ſit, ſi dederis ei in promptu aliquid paululum, aut ſiquis uelit interpretari prę pro ante, ſic, ſi dederis ei præ manu: id eſt ante manum . vt dici vulgo ſolet, vult me hoc dare ante manum, quod etiã legentium iudicio relinquo. nam præ pro ante non inueni: niſi in compoſitione: ut prædico: præpono. inuenio etiam præ in tali dicendi genere lachrymatus eſt præ gaudio: prę timore receſſit, præ nimia multitudine exire non potuit, & in iam dicto modo videlicet, ſic, præ multis ſumus felices, id eſt in comparatione multorum. De illo autem genere dicendi uſitato habere prę manibus aliquid, id eſt in promptu fateor me non legiſſe: neque Priſcianus aſſignans ſignificationes huius particulæ præponit alias a prædictis: niſi q etiã præ in compoſitione auget & adhibet maiorem vehementiam: q̃ per capiturque pro ualde: vt præpotens, prædiues, præclarus &c. Si ita quæ dederis ei aliquid quo utatur, & fungeris officio patroni, & reddet tibi ſortem & vſuram cito, ideſt propediẽ. Mi. ego ſupple non dabo quicquã uel nihil dabo ei. ẽt uiliusid eſt minus uel minoris ualoris. iſtoc. i. iſta re uiliſſima quam ei oſtẽdebat. Aeſchi. q̃uis leges te daturum quicquam, tamen ipſe eſt homo frugi, id eſt bonus, utilis ac modeſtus. Sy. hercle reddam ſortem. cuius utar fructu. da. i. prębe. præſta. modo. i. uel tãtummodo uel modo pro nunc. ut ſit temporis aduerbiũ. Aeſchi. o pater age: ideſt fac quod petiti: id eſt ad modo, Mi. ego cõſulam, id eſt deliberabo poſt. nam conſulere iterdum ſignificat conſultare ſeu deliberare, ut Laurentius ſentit.

Cõſulere

SER. ℂSI quid pri. &c. emitti manumiſſione. Poſtremo ſi nõ vis eam liberare, reddam tibi argentum, quod pro eo dediſti. ꝓ manu. i. ad præſens dederis Mitio, quia poſtquam lucratus erit, reddet tibi tuum capitale, & cum ita De. poſtquã ſpoliauit Mi. ab agro & ſero: uellet etiam eum ſpoliare pecunia ſic reſpondet Mi. Iſtoc eſt uilius . ſ. dare pecuniam, eſt ualde uile q̃tũ ad ea q̃ iã feci rogatu ſuos & iõ forſaſſe iſtud faciã.

ℂFacies

DON' ¶FACIET.)Ne quid negatum in fine fabulæ videatur, addidit Demea, faciet & faciet quod petis ſcilicet: quod irridens dixit, q̄ſi de prodigo dicere videatur. Et mire faciet: quia nec credibile erat ſtatim cõſenſurum qui negauerat & perpetuo negatio eſſe in fine non debuit. ¶Quid iſtuc? quæ res tã repẽte mores mutauit tuos?)Animaduertẽdum eſt q̄ calliditate Terentius quærãs finem fabulæ, compellere lętitiã p ipſus Demeã nititur in vniuerſos, qui ĩ tota comœdia triſtis ac ſeuus interturbauit & vociferatus eſt. ¶Quod prolubium?)Prolubius qđ Gręci προθυμίαν: id eſt promptus animus ad largiendum. ¶Subita ē largitas?) Repentina: ac p hoc ipſa eſt ingrata & immoderata: vt euenit cũ ex nimis parcis nõ largi & liberales, ſed effuſi prodigiq; reddunt. ¶Vt id oſtenderẽ.)Abundat. Id.

Prolubium

Aut ἐκλειψις eſt pro, per id. ¶Quod te iſti facilẽ & feſtiuũ putãt.)Multum detraxit Mitioni, dicendo, Te iſti putãt. per quod ſignificatur errare adoleſcentes & hunc non eſſe feſtiuum. ¶Quod te iſti feſtiuum & facilem putant. Bene poſtremo dignitas huius perſonæ ſeruata eſt, vt non perpetuo commutata videretur: vt Truculenti apud Plautum. ¶Indulgẽdo.)Attende indulgentiã a Demea culpę a ſcribi denuo. ¶Et largiendo Mitio.)Seuere additũ eſt nomen verbis ex animo plorantis. ¶Quia non iuſta iniuſta prorſus omnia omnino obſequor. Prouerbiales ſunt huiuſmodi elocutiones, fanda nefanda, digna indigna, velis nolis. ¶Effundite, emitte facite.)Effundite, ad Aeſchinũ pertinet: Emitte ad Cteſiphonem, Facite ad omnes. ¶Facite quod vobis lubet.)Proprie redit rurſus ad amaritudinem priſtinam, Hæc ἐπιτροπὴ eſt figura, qua inuitos nos præmittere oſtẽdimus, quod nolumus fieri. ¶Quæ vos potius propter adoleſcentiam minus videtis.)Hic oſtendit Terentius magis Demeã ſimulaſſe mutatos mores, q̄ mutauiſſe. ¶Minus videtis: magis impenſe cupitis: conſulitis parum.) ἀντίθετα, minus, magis, parum. ¶Hæc reprehẽdere, & corrigere me, & ſecundare in loco. Tribus tria redduntur: & vtraque αὐξητικῶς. Illa in malam partem ſuperiora: hæc in bonam, quæ inferiora ſunt, non tamen enim culpæ eſt, minus prouidere, q̄ impenſe cupere: nec tantum mali eſt impenſe cupere, quantum parum conſulere. Item reprehendere bonũ eſt: melius corrigere: optimum. ſecundare, nam qui reprehẽdit, non continuo corrigit, qui corrigit, non illico ſecũdat. id eſt lætiſſimum reddit & fideliſſimum. Alii ſecũdare, obſequi dictum putant. & ideo additũ eſſe, in loco: quaſi non ſemper faciẽdũ ſit. ¶Ergo ſecundare, vel in melius ↄuertere, vel obſeq intelligim⁹. ¶Tibi pater p.)Noluit Ter. ab amoribus filiorũ ppetuo repulſum patrẽ. ¶Sino, ha. in iſtac fi. fa.) Hæc qdẽ pmiſſio eſt: ſed exceptionem in ſe continet: & cũ quodã ſtomacho & velut minaci denunciatione pfert. ¶In iſtac finẽ faciat. Hoc eſt, aut ne aliã amet, aut ne alterã cõparet: ne poſt iſtã luxuriet vlteri⁹. ¶Iſtuc re. Bñ & Mitio nõ diſceſſit ↄ pppoſito ſuo, q. vt peccaſſe alias oñderet fratrẽ ob nimiã aſperitatẽ, cũ expectatiõe quãdã laudãs ṽba eius, iſtuc recte, dixit: q̄ſi diceret, nõ vt cætera: & ſimul repoſuit ei qui ſupra dixerat: Vt id oñderẽ q te iſti facilem, & feſtiuũ putãt id nõ fieri ex vera vita, neq; adeo ex ęquo & bono, &c.

Indulgeo

Secundare

In loco

Iſtuc recte

D. Faciet. ſ. o vir optime. AE. o mi pater feſtiuiſſime.
M. Quid iſtuc? quæ res tam repente mores mutauit tuos?
Quod proluuium? quæ iſtæc ſubita eſt largitas? D. dicam tibi.
Vt id oſtenderem, quod te iſti facilem, & feſtiuum putant,
Id non fieri ex vera vita, neq; adeo ex æquo & bono,
Sed ex aſſentando, indulgendo, & largiendo Mitio.
Nunc adeo ſibi ob eã rem vobis mea vita inuiſa es Aeſchine,
Quia non iuſta iniuſta prorſus omnia omnino obſequor.
Miſſa facio, effundite, emitte, facite quod uobis lubet.
Sed ſi id uultis potius, quæ uos propter adoleſcentiam
Minus uidetis, magis impenſe cupitis, conſulitis parum,
Hæc reprehendere & corrigere me, & obſecundare in loco.
Ecce me, quid id faciam uobis. AE. tibi pater permittimus.
Plus ſcis quid facto opus eſt. ſed de fratre quid fiet? D. ſino
Habeat, in iſtac finem faciat. AE. iſtuc recte. Plaudite

CALLIOPIVS RECENSVI.

¶DE Ipſe Mitio faciet quod petitur. Si. optime vir. de Demea dicit, vel de Mitio. Aeſ. o pater feſtiuiſſime. i. iucũdiſſime: lepidiſſime. Mi. qd iſtud me dus interrogandi quę res mutauit tam repente. i tam ſubito tuos mores. quod proluuium. i. quis promptus aius ad largiendum. proluuiũ dixit pro pfuſione. q. d. q̄ eſt iſta pfuſio & pdigalitas tua quę eſt iſta. i. tua largitas. ſubita. i. ſubito tibi ex orta. cũ prius parcus eſſes. De. dicam tibi q̄re mutauerim mores vt oñderez id. ſ. q iſti filii mei putant te facilem. i. benignum. & feſtiuum. i. iucundus. vel iſti poteſt eē dtũs ſingularis: ſicut vt oñderez tibi. dicam. ſ. q hoies putant te eſſe facilem & feſtiuũ illi filio Aeſ. non fieri ex vera vita. i. ex vero modo viuendi. immo vero fieri ex fallaci vita: & deceptiua: vt ſic dicam. & vt oſtenderem id non fieri ex æquo & bono: id eſt ſecundum quod eſt æquum & bonum: ſed fieri ex aſſentando: id eſt blandiendo uerbis, & ex indulgendo i id eſt plus æquo permittendo: ſiue concedendo. & ex largiendo: id eſt ex nimia largitione, qua eſt corruptio dotis facta. nũc adeo id eſt certe: uel ualde. ſi o, Aeſchine mea uita eſt uobis filiis meis inuiſa: id eſt exoſa. ob eam rem i id eſt propterea. quia non obſequor omnino: id eſt quia obſequendo uobis non permitto prorſus iſta omnia iniuſta: quæ permittit frater. miſſa facio: id omitto omnia i & uobis dilapidanda relinquo. effundite: id eſt diſpergite. emittite i id eſt extra manus ueſtras mittite. bona uobis acquiſita luxurioſe uiuendo & perdendo ſubſtantiam ueſtram. facite quodlibet uobis: permiſſio plena amaritudinis. Sed ſi potius uultis id: ſcilicet me reprehendere i id eſt improbare. corrigere: id eſt emendare: caſtigare, recta facere: & obſecundare: id eſt in melius conuertere uel (ut alii volunt) obſequi: id eſt in loco: id eſt ubi opportunum & commodum erit. ſiue in opportunitate & occaſione. Vel dic obſecondare id eſt proſpera facere hæc quæ uos minus uidetis: id eſt minus conſideratis, quam deberetis uel minus pro non capiatur. & quam cupitis magis impenſe: id eſt magis obnixe. magis acriter ſeu uehementer, quam eſt æquum. & quæ parum conſulitis: id eſt non ſatis prouidetis, ſeu proſpicitis. ecce me: id eſt habetis me in promptu & ante oculos qui: ſcilicet ego faciam uobis id: hoc eſt reprehendam: corrigam: & obſecundabo. Aeſchi. o pater permittimus tibi: id eſt tuæ uoluntati ac diſpoſitioni relinquimus. ſcis pluſquam nos i ſcilicet quid eſt opus facto i id eſt facere. Sed quid fiet de fratre: id eſt de Cteſiphone. Deme. ſino. id eſt permitto q. ſup. habeat Pſaltriã: ſcilicet faciat finem: id eſt modum ſuo amori: & ſuæ libidini faciat in iſtac: id eſt in Pſaltria. Aeſ. iſtuc recte fit ſupplẽ uel dicitur. Valete. i. diſcedite incolumes. plaudite: id eſt congratulamini poetæ, & actoribus: ego Calliopius: id eſt poetæ defenſor, recenſui: id recognoui hanc comœdiam. uel (ut alii uolunt) recitaui.

C VI.

Largitio

¶FACIET. hæc dicit ad Syrum quid iam recognoſcit Mi. ſtultitiam ſuam: & dureſcit dicam. Poſtquam uidet eũ Demea a lenitate ſua ſtulta remotum eſſe aperit ei totã rẽ quia intentione hæc ei perſuaſiſſet. ex quo i quia non obſequor: id eſt concedo iſta quæ uos facitis prorſus iniuſta tũc miſſam faciet illam.

SER.

SER. Hecyra nuncupatur hęc fabula: & interpretatur ſocrus quia cũ moralitates in comœdiis prӕter negocia tractentur: moralitas ſocruum in hac comœdia deſcribetur: licet quantum ad negociũ: & argumentũ Pam. pars ſit huius comœdiӕ principalis. oſtẽditur enim per iſtas, & ꝙ male ſint omnes ſocrus erga nurus, & erga generos: quãuis ſub falſa criminatione iſtarum & ꝙ bonӕ aliquando apparent: quoniam licet Soſtrata immerito culparetur de expulſione Philomenӕ: & Myrrhina de reductione odio generi ſui Pamphili: tamen in criminatione, iſtarum: licet iniuſta: quid ſoleant facere ſocrus in nurus, vel generos odio. ſ. habere: pati non poſſe. diſſidium inter eos quӕrere hӕc omnia hic notificatur, prӕterea tamen bonitas Soſtratӕ in nurum ſuam: & Myrrhinӕ in generum ſuum Pamphilum apparebit ex hoc autem: ꝙ immerito accuſatur: datur intelligere ꝙ diſcordiam inter ſe: & litigium naturaliter omni die machinantur: maxime per hoc cum ſine culpa ſua accuſarentur: argumentum prӕtermittit: vt in aliis.

ASCE. IN huius argumenti narratione pauca ſunt. quę ipſe aliter dicerem: propterea ꝙ non recte procedere videtur Et primum quod dicit puellam compreſſiſſe, tanꝗ meretricem: non cohęret illi quod Bacchis in penultima ſcena dictura eſt: Homo ſe fatetur in via: virginem neſcio quam compreſſiſſe &c. ſciebat ergo Pamphilus virginem eſſe: ꝙ ſi meretricem putaſſet non ſtaret œconomia. vt tam facilius induceretur ad credendum puerulum ex ſe natum. Item quod ſequitur: A quo puella &c. ſi latinitas ſtat: vt ſit a quo Pamphilo puella detraxerat annulum: falſa eſt ſententia: lege ergo a qua puella &c. & ita auctorem edidiſſe non dubito. Prӕterea ꝙ dicit Pamphilum exarſiſſe in amorem eiuſdem puellӕ & eam ſtimulo amoris duxiſſe eſt cõtra id: qđ in prima ſcena dicit Parmeno. Tundendo atꝗ odio denique effecit ſenex & reliqua: Item contra ea quӕ Pamphilus ipſe profitetur. Similiter & Laches. In ſcena: Tibi quoque ӕdepol: vbi dicit impulſu duxiſti meo &c. Item quod dicitur: priuſquam ingrederetur ad eam perege profectus eſt. Non procedit. Nam Myrrhina dictura eſt: concedente & recitante Pamphilo vbi ſecum loquitur. Nam aiũt tecum poſt duobus occubuiſſe eam mẽſibus. Verum quidem eſt quod dicit Parmeno in primã ſcenam Pamphilum abſtinuiſſe in principio: ſed non ſemper. vnde ipſe Pamphilus in ſcena. Nequeo mearum &c. Nam olim illi ſoli credidi ea me abſtinuiſſe in principio cum data eſt.

CVL. VXorẽ duxit &c. Pãphilus duxit Philomenam vxorem: cui Philomenӕ virgine. quondam: id eſt longo ante tẽpore ipſe Pãphilus ignorãs. i. neſciẽs eſſe virginem illam. obtulit vitiũ. i. ſtuprum ei attulit. & dederat amicӕ Pamphili. ſ. Bacchidi meretriculӕ annulũ eius Pãphili: quem detraxit: id eſt de digito eius traxit. per vim: id eſt violenter. Dein: id eſt deinde Pamphilus profectus eſt in Imbrum: id eſt in eũ locum remotum ab vxore ſua. haud: id eſt non attigit ſuã nuptam antequã iret: id eſt ad eã non eſt ingreſſus: qua de re non poterat ex eo eſſe grauida. vero: id eſt ſed. mater eius puellę transfert ad ſe hanc puellam grauidã vtero: id eſt fructũ habentẽ in vtero. vt: id eſt tanquam. ӕgrã. i. ӕgrotã. ne ſocrus id ſciat. Pãphilus reuertit ex imbro. deprehendit. i. reſciuit totũ factũ. cela: partum: id eſt non releuat alicui partũ puellӕ, tamen noluit recipere vxorem. Pater puellӕ incuſat. i. vituperat: dat vitio: vertit crimini amorẽ quem habebat Pãphilus cũ Bacchide. nã putabat eã eſſe cauſam repudii. dũ Bacchidis purgat. i. excuſat ſe mater Myrrina nomine mater ꝯ ſcelſ lӕ. agnoſcit. i. recognoſcit forte annulũ vitiatӕ. i. ſtupratӕ filiӕ ſuę. Pamphilus recipit vxorẽ vna cum filio.

SER. VXorem duxit Pamphi. &c. Illud quod ponitur in ipſo principio argumenti eſt quaſi ſchema: & materia vnde oẽs partes comœdiӕ originẽ hñt: quia tota comœdia ex ignorantia pendet. quam ignorantiam notat. cum dicit: cui quondam &c. Si enim propalatum foret & cognitum ꝙ Pamp. vxori. quã duxerat. vim prius intuliſſet: & pregnans ex eo fuiſſet: omnes partes comœdiӕ periſſent: quia nec Philomena ad domum patris trãsferretur. Nec ſocrus de diſſidio vituperaretur. Nec Pãphil. cognito partu vxorem renueret: & alia omnia, quӕ in comœdia tãtũ locũ perdidiſſent. de quinto actu quomodo independeat non reticet: qui. ſ. eſt de mitigatione totius perturbationis cum dicit. Eiuſꝗ imperiũ &c. Niſi enim ablatus fuiſſet: nulla huius rei extitiſſet. Primus actum comœdię quodammodo prӕlibat cum dicit: Deinde profectus in &c. Nuptam haud. At hęc enim ſunt illa peccata, quę in primo actu remorabuntur. Primus enim actus eſt de narratione peccatorum Pãphili: & profectus eſt in Imbrum: locum habet: niſi enim abeſſet Pãphilus illa nõ traduceretur ad matrem: & ſic non poſſet partus cælari: ſed ſtatim Pamphili recognitã eam abiiceret: & ita partes fabulӕ perirent. Quod dicit nuptam haud &c. Intelligendũ eſt quod in principio quando duxit: quia poſt duobus menſibus exactis antequã ad Imbrum proficiſceretur. cum repudiaret eas Bacchis rẽ habuiſſe cum ea in ſequentibus inuenietur. Secundus actus non ponitur: qui eſt de falſa opinione õdii quӕ refuſa eſt in Soſtratam, Sed quodammodo innuitur per cauſam prӕmiſſam: vbi dictum eſt Socrus vt ӕgram &c. Hoc enim ꝗ adducta eſt fuit cauſa criminationis Soſtratӕ. Tertius actus manifeſtus eſt de cognoſcendo partu: & eo cælando: & vxore repudianda, cum dicat: Reuenit Pamphi.

ASCE. QVemadmodũ (modo diximus) Argumentũ huius fabulę ab interprete non omnino integre acceptum videtur: itaꝗ in argumentum textus illud quondam & illud ignorans: nõ determinat dictionem virgini: ſed obtulit: dic ergo cui videlicet Philomenę virgini Pamphilus ignorans: quod Philomena eſſet: obtulit quondam vitium &c. quod ſi ignoraſſet virginem eſſe: diceret. cui quondam ignorans virginem vitium obtulit. Falſum prӕterea eſt qđ dicit Pamphilo detractum annulũ, immo Pamphilus ipſe detraxerat Philomenę annulum: quem dederat Bacchidi. Dic ergo eiuſꝗ &c. ꝗ pro &. Pamphilꝰ dederat amicęſuę Bacchidi meretriculӕ annulum eius videlicet Philomenę, quem detraxit per vim: quod vero Pamphilus, nõ Philomena detraxerat: videre licet in penultima ſcena: vbi Bacchis omnem rem aperit: Prӕterea ipſa Myrrina in ſcena quę ſic incipit: Perii quid agam &c. apertiſſime dicit. Neque detractum ei tum quicquam eſt qui poſſit noſcerere qui ſiet ipſe eripuit vt indigito quẽ habuit virgini abiens annulum. Quod vero textus dicit: nuptam non attigit. intellige diebus nuptiarum: dum reuera nupta: id eſt oblita pudoris gratia fuerat.

ACTA LVDIS MEGALEN. SEX. IVLIO, GN. CORNELIO DOLOBELLA AEDIL. CVRVL. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI TIBIIS PARIBVS. TOTA GRAECA APOLLODORV FACTA EST. ACTA PRIMO SINE PROLOGO. DATA SECVNDO, GN. OCTAVIO, T. MANLIO COSS. RELATA EST LVCIO AEMILIO PAVLO LVDIS FVNERALIB. NON EST PLACITA. TERTIO RELATA, Q. FVLVIO, L. MARTIO AEDILIB. CVRVLIB. EGIT, L. AMBIVIVS, L. SERGIVS TVRPIO. PLACVIT.

PROLOGVS.

PON.

HECYRA eſt huic nomen fabulæ.
hæc cũ data eſt
Noua, nouũ īteruēit vitiũ, & calamitas,
Vt neq̃ ſpectari, neq̃ cognoſci potuerit.
Ita pp̃ls ſtudio ſtupidus, ĩ funãbulo
Animum occuparat, nunc hæc plane eſt pro noua.
Et is qui ſcripſit hanc ob eam rem noluit
Iterum referre, vt iterum poſſit vendere.
Alias cognoſtis eius, quæſo hanc noſcite.
Orator ad vos venio ornatu prologi.
Sinite exorator vt ſiem, eodem vt iure vti ſenem
Liceat, quo iure ſum vſus adoleſcentior.
Nouas qui exacta feci vt inueteraſcerent,
Ne cum Poeta ſcriptura euaneſceret.
In his, quas primum Cæcilii didici nouas,

HEcyra eſt huic nomen fabulæ.) A nomine cœpit, vt incognitam probaret. & ideo ſpectãdã. Hecyra ē huic nomēfabul. Nominatiuo caſu figurauit cũ in vſu ſit vt dtõ dicamus, quamuis præſto ſint exēpla q̃bus veteres per omnes fere caſus hoc genus locutionis enũtiabant. Hecyra eſt huic nomen fabulę. Hæc primo data eſt ſine prologo. ludis Megalēſibus: quos Sex. Iulius, & corneli⁹ Dolobella ędiderũt: ſed occupatio pp̃lo ſtudio funambuli, diſplicuit Poſtea data ē ludis funebrib⁹ L. ęmulii Pauli: quos fecerunt, Q. Fabius Maximus, & Cornelius Africanus. Tunc quoq; nõ pacta eſt per ſtudium populi cir ca gladiatores. Tertio ad poſtremũ introducta. Q. Fuluio, L. Martio ędilib⁹: virtute actorum, L. Ambiuii, & L. Turpionis eſt commendata. Hecyra eſt huic nomen fabulæ. Totus hic prologus ſubtilē cõqueſtionem continet, ob hoc, ne aperte populum neglectæ fabulæ rerum faciat, & faci ſe reuocet in fauorem. Hæc cum da noua.) Ita dicitur, data eſt fabula, vt data eſt cœna, datum eſt prãdiũ. Et edidit, a dato deſcēdit. Hęc cũ data eſt noua. nouũ interuenit vitium. Sic & Homerus * Et dari dr̄ fabula, cũ agit Stare, cum placet. Hæc data eſt noua, nouum interuenit vitiũ συλληψις prima: deeſt.n. huic & eſt figura παρανομασια Noua nouũ. Vitiũ & ca.) Bene ſm augures. Vitius.n. eſt, ſi tonet tantũ: Vitiũ & calamitas, ſi tonet & grandinet ſimul, & ēt fulminet. Vitiũ & calamitas. Tranſlatio eſt ab augurio: & vitio creati dñr conſules. Calamitas παρα τω καλαμον dr̄ clades, quia clamatur: vt aliud ſit grãdinis vimũ frũgentis, aliud furti aut doli mali. Sic Probus. Vt neq; ſpe.) Vitiũ, q; non ſpectata eſt: Calamitas, q; nõ cognita. Vt neq; ſpectari, neq; cognoſci. Mira defenſio. ſi qdē non iudicio comœdia exacta ē, ſi ſpectari, cognoſci q̃nõ potuerint: cognituris. ſ. ſi audiretur. Vt neq; ſpectari neq; cognoſci. Ideo theatrum, iõ ſpectatores, iõ actores: quia maior pars in geſtu eſt q̃ in verbis. Cognoſci. Vel probari, vel ſciri an Hecyra

Datur fabula
Stat fabula
Vitium
Calamitas

DON. In Hecyra ſcire dicat.q̄ ſcita ſit noie? ¶ Ita po pulus ſtudio ſtu.) A derivatione cauſæ.nō q̄a mala,inq̄t,excluſa ē:ſed q̄a populus funambuli admiratione obſtupuit . qḋ infra de gla diatoribus dicet,ad cōmutationē cāç inducēdā.¶ Ita ppl̄s ſtupidus. Hic excuſat & populus,q̄ neq̄ iudicauit de fabu/ la neq̄ tn̄ ſtulte errauit Stupidus,p ſtupens.vt, Timidiſq̄ ſupuenit Aegle.¶ Pro no.) Recte:ia.n.nō ē noua.¶ Et is qui ſcripſit hāc ob eā rē.) id eſt ob eā cām q.d.nō iterū acta ē ſi ne eā. Cur ergo ſi poſt funābulū relata ē, vbi ille ceſſarat? in quo maluit auarū Poetā pp̄lo iducer̄,q̄ ſuo operi diffidērē. ¶ Iterū re.) Supuacuū ē.¶ Vt ite.poſ.vē.) Alius.ſ.ludis. hoc, vt diximus,ad laudē fabulç referat:poſtq̄ tm̄ fiduciç Poetç dedit.¶ Alias eo.ei⁹,q̄.hāc no. Mire illi fauorē petit ex aliis q̄ ſpectatori notæ ſunt.¶ Eiuſdē Poe.) Quaſi hçc oio nota ſit. At i Andria,q̄ oius pma ē,aliter ait, Vt pnoſcatis & q̄d ſpei ſit reliquū,poſt hac q̄s faciet de itegro comœdias: ſpe/ ctādçiane exigēdç vobis ſint pus.¶ Orator ad vos ve or.p. Magna arte hic plogus ſcriptus ē, & nimis oratorie.nā to/ tiens expulſa fabula quomō hōeſte reuocari potuit i pſce/ niū:niſi pmo ipſa ipudentia p fiducia pferret? deide actor pitiſſimus ipſe habitus,pbaret & Poetā & comœdiā i cui⁹ authoritas elucet ex verbis? tū deide ſubtiliter nouo Poetç a vetuſto & magnæ authoritatis Cçcilio peteret̄ exēplū,& peteret̄ igēio igenioſiſſime:nā q̄d rudi Terētio cōtigit,acci diſſe memorat veteri Cæcilio qḋ huic ſemel,illi ſçpe:quod huic i aliis nūquā,hoc illi fere i oibus. qḋ huic pter Hecyrā & actç,& pbatæ ſunt ceterç:illi ptim exactæ,ptim vix p batæ. itaq̄ his oibus argumētis id actū eſt:vt neq̄ deſperā dū ſit de Terē.q expulſus eſt,vt nihilominus illi tatū attri/ buēdū ſit,vt aut par Cæcilio magno eſſe Poetæ,aut vltro melior ēt eē poſſit. Hic tn̄ L. Ambiui⁹ hiſtrio fuit actor co mœdiaꝝ.¶ Orator ad vos venio. Oratorē audire oportere ius gētiū ē.oratorē nō licet iniuriā pati.iō ergo ne expella tur,nō ſe plogū,ſed oratorē nominat . Plau.i mpia ſecrete oratorē verberas.¶ Eodē vt iu.vti ſe.li.) Vt. Me liceat caſus miſerari iſontis amici.¶ Sinite exo.ſim.) Orator,eſt dū agit Exorator cū ipetrauerit. ita illud dicētis i hoc iā effectu ſi/ gnificationē hēt. Et orator ē,cui cā defendēda mādat̄. Quo iu.ſum vſus ado.) Tanq̄ aliud agēs afferet exēpla, q̄bus oſ̄/ dat,turpe nō eē Terē.excluſā eē vnā illius fabulam, cū mul/ toꝝ Poetaꝝ multæ exactç ſint:& in his Cæcilii , cuius illo tpe magna autharitas fuit.¶ Adoleſcētior. Hæc cōpatio mi nus a poſitiuo ſonat, & vim diminutiuā exprimit:vt Iā ſe/ nior,ſed cruda deo, viridiſq̄ ſenectus.¶ Nouas qui exactas ſe. vt i συλλήψις. Et iueteraſcerēt,denuo agerent̄ , q̄a non/ dū acta,noua dicit̄ fabula.¶ Inueteraſceret. In cōſuetudinē venirēt,ſpectarent̄,amarent̄.¶ Exactas.(Expulſas· Ne cum Poeta ſcrip.eus.) Cauſa factū hōeſtior ē, non ſe poetæ vni/ us,ſed ipſius poematis cā laborare .¶ In his quas primum Cæcilii didici no. A ſimili argumētum.qḋ ſit p cōparatio nem artificioſam & oratoriam rerum ac perſonarum.

Stupi/ dus

Ob eā rem

Orator Exora/ tor

Cōpara ratiuus minus poſiti/ uo ſigni ficans

Noua fabula

Inuete raſcere

GVI. HEcyra eſt &c. Hic plogus eſt multiplex & rhetoricæ obſeruās diſciplinç.nā hçc cōœdia ſçpe relecta alieno pp̄li ſtudio diligētiſſim a defenſiōe indigebat. L. Am/ biuius,& L. Turpio hiſtriones hāc fabulā egerūt. Qui aūt hic loqtur L.ē. Amb,poetæ ptes defendēs & popularē au/ rā captas vehemēter. Ordo ē i Hecyra q̄ſi ſocrus.ē nomē.i. appellatio huic fabulæ.cū.i.qn̄. hæc fabula data ē.i.exibita ē pp̄lo.& edita noua.i.cū pus nō fuiſſet acta. Dari dr̄ fabu/ la qn̄ agit̄. Vn̄ edere a do das cōponit̄:qḋ ſignat exhibet̄ ad ſpectaculum. Inde numeꝝ.i.ludorū editores dn̄r: ſtare au/ tem dr̄ qn̄ placet. Cū ergo data eſt noua nouū.p anomaſia ē i textu:& ſerie i his verbis noua noua nouū vitium.i.nouū erratū:ſiue nou⁹ error. & noua culpa ſpectatorū. & calami tas.i.miſeria:infortuniū:ifelicitas iteruēit. vt.i. ita.q neq̄ hæc fabula potuerit ſpectari.i:aſpici a ſpectatoribus . neq̄ cognoſci ita.i. i tm̄.populus ſtupidus.i.ſtupens & q̄.i aio ra/ ptus,ſtudio.i.attētione:vel ai applicatione ad alia occupa/ uerat aium i funābulo,i.i ſpectādo hoie gradiēte ſup funē, bn̄ ſpectari dictū,ē nā maior actiōis ps i geſtu apto cōſiſtit q̄ ſpectat̄. Inde ſpectatores dn̄r. Itē theatꝝ & actores ſpe/ ctacula vitiū pterea ē ſi tonet tm̄ : calamitas aūt ē ſi grādi/ net,& fulminet. Calamitas.n.ē clades q̄ culmi ſegetū fran/ gunt:vn̄ penuria ſegt̄ & erūna. Inde calamitoſus miſ: ifelix. Nūc hçc fabula,q̄ ſum actur⁹,ē plane.i.oino p noua.i.tanq̄ noua q̄uis reuera noua nō ſit:cū alias edita p pte fuerit . & is poeta q ſcripſit.i.cōpoſuit hāc fabulā.voluit iteꝝ referre (iterū vacat).i.recitare:vel exhibere eā: & pponere ædili/ bus ob eā rē.i.ob eā cām:vt poſſit vēdere eā.iterū.i.ſecūdo. cognoſtis.i.cognouiſtis.alias fabulas eius poetç.q̄o nūc no ſcite hāc fabulā,ego venio ad vos orator.i.tanq̄ legatus ali q̄d rogaturus:& i cōſpectu vr̄o orōnē habiturus.ornatu.i. i habitu plogi.i.ei⁹ q plogū.i.pfationē aliquā,aut plogus: & q̄ſi pludiū habiturus ē.nā plogus iterdū capit̄ p ipſa pfa tione iterdū p eo,q eā facit pfationē:vt hic. Si iō oratorem nō plogū noiat ne expellat̄.nā iure gētiū oratorem audiri oportet:nullāq̄ iniuriā pati. venio itaq̄ ad vos orator. ſi/ nite.i.pmittite.q ſim exorator.i.ipetrator:obtētor petiti. nā orator dr̄ q̄diu rogat:exorator aūt cū impetrauerit.ora tor ēt eſt cui cā defendēda mādat̄. vt liceat.i.pmittat̄ me L. Ambiuiū ſenē vti.i.gaudere,eodē iure.i. eadē authoritate quo iure ego adoleſcētior.i.iunior vel multum iuuenis. vel cape cōparatiuū p poſitiuo. vſus ſum. hoc aūt cōparatiuū adoleſcētior:& ſimilr̄ iunior min⁹ a poſitiuo ſonat. & vim diminutiuā expmit:nā q iunior ē: minoris eſt ætatis q̄q̄ iu/ uenis ē. Si accurate tn̄ iſpiciamus cōparatiuū ſupat ſuū po ſitiuū i ea q̄litate i q̄ ſit cōparatio . licet ergo me ſenem vti eodē iure:quo ego adoleſcētior ſū vſus.q.ſ.ego.feci.i.effeci. nouas fabulas exactas.i.excluſas:vt iueteraſcerēt.i.i cōſuetu dinem venirēt:ſpectarent̄:amarēt̄:iteꝝ agerent̄. iueteraſcūt .n.fabulæ dū iteꝝ agunt̄:& id feci amore poematis:nedum poetç.ne.i.vt nō ſcriptura.i.cū poema.euaneſceret:id eſt de ficeret.cū poeta.i.cum authore.i his fabulis Cæcilii.i. illius veteris poetæ comici quas nouas didici, vt eas agerem.

SER. FAcit plogū vt i pmiſſis:i quo captat bn̄uolētiā a pſōa ſua:& auditoꝝ:& pcipue a re ipſa.aduerſariis vero nō rn̄detq̄a huic recitatiōi ipedimēto n̄ fuerūt:ſed pp̄lm quodāmō iculpat.hæc.n.comœdia cū bis occepta eēt agi: nunq̄ niſi tertio potuit pfiniri.itēdit ergo in h̄ plogo ppl̄s exorare:ne deiceps pturbationē faciat huius comçdiç reci/ tatione:ne aliā attuliſſe nouā populo expectaret̄: Nominat eā i pricipio,q.d.affero vobis comœdiā.ſed hçc ē Hecyra: quā bis icepit recitare: & h̄ fuit cū pus data ē noua:&iō mō recipiēdo ē:q̄a licet pſ vna recitata eēt,tn̄ nō iō mō minus re citāda ē:noua data ē dico:ſed nouū.i.iſolitū vi.i . Nouū iō dic:q̄a nulla adeo diſturbata fuit. vitium q̄tū ad pp̄lm.cala. quātū ad comœdiā,tāta dico calamitas:vt neq̄ ſp.& iō nō cogn̄.ita.po.ecce vitium:i & q̄uis alius vitiis icepta ſit agitū nūc pla.&c. Remouet poetā a crimine auaritiæ:ne pp h̄ eā recitare iterū putēt:i vt velit vēdere:q̄a pma recitatiōe licet impfecta eēt datū ē ei de cōi erario:ſiue more romanorū p miū pro oblata comœdia: & h̄ eſt:& is qui ſcripſit &c. Sed ppea ne peat magna vr̄a vtilitas,ſi iſtā comœdiā nō noueri tis:& qui h̄ic vr̄a vtilitas:i poteſtis ex h̄ ſcire:q̄. cognoſtis alias eius fabulas,ad q̄rū exēplū:ne dubitetis iſta eē nouam & iō vult ne vos pterea huius cognitio,non pp pecuniā:q̄a non poſſum eē orator in comœdia.iō venio orator cū or. pl.i.defenſione.quā plogus hīc debet. Nā patus ſum defen dere poetā:ſi q̄d imponit:q dīc ç q̄pol.orator ad vos ve.or. pl. Et iō rogo vt hāc cognoſcatis q̄tenus ſim exorator.i.im petrator.ita.ſ.ſim exorator vt eundem ſtatū nunc teneā in iſta,quem tenui in comœdiis Cecilii.ſ. vt ſicut in iuuētute. omnes comœdias q̄s incepi licentiam a vobis finiendi im/ petraui.ſic & mō in ſenectute i q̄ ſim maioris authoritatis idem ius hīc liceat:& quo iure intelligat : ipſe ēt ſupponit. ita me dico liceat,qui in iuuētute fabulas nouas, & exactas id eſt perfectas.& bonas feci cum nouç eſſent. vt inuetera/ ſcerent:id eſt reciperentur in authoritate:& in vſu apud po

pulō haberentur. illa non dicitur ſnueteraſcere: qua vel non
poteſt recitari pro aliquo impedimento: vel recitata non
frequentatur: ſed vaneſcit. vel qui nouas & etiā exactas. i.
extra actas. i. expulſas & neglectas: feci vt pro mea autho-
ritate reciperentur: & inue. quod in his comœdiis feci: q̄s
primum dr. quia iuuenis primum. illas recitauit.

ci pōt. i. cū qbuſdā hoībus: vel cū quadā parte hoīum. Quī
tus Claudius inſolēter iunxit partim cum ſubſtantiuo: tanq̄
eēt. adiectiuū ingens: Cū partim copiis hoim. i. p cū aliqbus
copiis hoim. Nō ergo hic eſt mirū ſi interp̄temur. Partim
ergo ſum exactus: ptim vix ſteti. i. placui: vt ſic ſtat ſnia pro
placet. & id totū ſuſtinui: qa ſciebā fortunā ſcenicam eſſe du

Partim ſum earum exactus, partim vix ſteti.
Quia ſciebam dubiam fortunam eſſe ſcenicam,
Spe incerta certum mihi laborem ſuſtuli.
Eaſdem agere cœpi, vt ab eodem alias diſcerem
Nouas ſtudioſe, ne illum ab ſtudio abducerem.
Perfeci vt ſpectarentur: vbi ſunt cognitæ,
Placitæ ſunt. ita Poetam reſtitui in locum
Prope iam remmotum iniuria aduerſarium
Ab ſtudio, atq; ab labore, atq; ab arte muſica.
Quod ſi ſcripturam ſpreuiſſem in præſentia
Et in deterrendo voluiſſem operam ſumere,
Vt in otio eſſet potius, q̄ in negocio:
Deterruiſſem facile, ne alias ſcriberet.
Nunc quid petam, mea cauſa, æquo animo attēdite.
Hecyram ad vos refero, quam mihi per ſilentium
Nunq̄ agere licitum eſt, ita eam oppreſſit calamitas.
Eam calamitatem veſtra intelligentia
Sedabit, ſi erit adiutrix noſtræ induſtriæ.

DON. ¶ PARTIM ſum earū
Exact⁹ exa. par. vix ſte. Vide, pl⁹
eē i exēplo: ſiqdē pti exa-
ctę ſūt Cęcilii fabulæ, pti
vix admiſſę: cū vna Hecy
ra excluſa ſit. Et eſt ſenſus.
Aut diſplicui ingt, aut in
Earum aliqbus vix placui. ¶ Par
partim tim ſum earū exactus, p i
aliis. Et ſimul ſplēdida lo
cutio eſt. Parti, aduerbiū
ē. Et pprie locutus ē. Nā
fabulę aut agi dicunt aut
ſtare. ¶ Quia ſciebā du.
for. Nō igit Poetę culpa,
ſed caſus eſt nā lō fortunā
euentum extulit. ¶ Spe in
certa, certum mihi la. ſu.)
Sētētioſe, & verū. nā vbi
certa ſpes eſt nihil opus
ē labore certo ac vehemē
ti. ¶ Spe icerta. ¶ Pro ſpei
incertæ. an deeſt in ?; n
certa certū. Honeſta figura q̄ dr ἀντίθεσις. ¶ Eaſdem.) Exa-
Cœpi ctas. ¶ Cœpi.) Difficultatē facti & molimē oñdit. ¶ Ab eo
dē Cæcilio. ſ. ¶ Nouas ſtu. ne il. ab ſtu. ab.) Iterū eā honeſta
Perfeci tis. ¶ Perfeci vt ſpe.) Attende quantū pōdus hēat, q nō feci
dixit, ſed poti⁹ Perfeci: vt molē difficultatis oñderet. ¶ Pla
citæ ſunt.) Nota participiū ſine origine verbi. ¶ Ita Poetā
re. in lo. Mire nō Cæcilium, ſed Poetā: vt hoc gñaliter pplo p̄
ſtitiſſe, nō vni hoi, videat. ¶ Vbi ſunt cognitę, placitæ ſunt.
Elegans pmiſſio & hāc placiturā ſi cognoſcat. & ē cōiectu
ra a futuro tpe. ¶ Reſtitui in lo.) Quaſi remotū & excluſum
dixit. ¶ Prope iā rē.) Geminabat m ſecūdū antiquos, q oēs
i verbis liqdas duplicabant. ¶ Ab ſtu. atq; ab la. Bñ oñdit ſe
populo pfuiſſe, Cæciliū Poetā ad laborē reuocādo atq; ar
tē. Ab aūt in tertio cōmote audiendū ē: vt, Hic portus alii
effodiunt, hic alta theatri Fundamēta locant alii, imaneſq;
In præ- columnas Rupibus excidunt ſcenis decora alta futuris. ¶ In
ſentia p̄.) Stati vt a populo eiiciebat. Vt i otio eēt poti⁹, q̄ ſie. Ex
Ex ipſis rerū noibus, oñdit facilitatē deterrēdi. ¶ Nunc qd
pe. mea cauſ.) Bñ petā, & mea cauſſa q̄ſi orator. ¶ Mea cā
æquo aio atte.) Cōmēdatio pſonæ leuis p aliā pſonā gra-
uē, ſcdm præcepta in Rhetoricis. ¶ Hecyrā ad vos re.) A cā.
Principiū a principali q̄ſtione, an cognita ſit, & an ſpectan
da ſit. ¶ Quā mi.) A pſona dicētis. ¶ Ita eā op. ca.) Hoc ſuc
cedit p illo, qd a pſona aduerſariorū. ſimul ad fortunam re
tulit culpā populi. nō enim dixit qd p̄ſio erat. ¶ Ita eam op
p̄ſſit calamitas. Ea calamitate. Calamitem repetit ne nos
fabulam illum dicere putaremus. ¶ Veſtra intelligen.) Ab
auditorum perſona. ¶ Noſtræ induſtriæ.) Rurſus a ſua. &
bene περιφέρεται viſus eſt: ne diceret, vos nobis.
¶ PARTIM eaꝝ. i. i pte earū ſum exactus. i. recitādo de
GVI. loco meo extra actus. i. expulſus vel p ſundibulū: vl alio im
pedimēto. Parti. i. p pte: vel i aliqbus eaꝝ fabulaꝝ. exactus
ſum. i. excluſus ſum: & q̄ſi extra actionē miſſus, pti. i. p pte:
vel i aliqbus. vix. fere, nō ſteti. i. fere, nō: vl ſaltē cum magna
difficultate placui. Stare ēt dicunt fabulæ q̄n placent. ptim li
cet aduerbiū ſitū ſępe poni inueniat q̄ſi p noie: ſimo & iter
dū admittit p̄poſitionē: vt late Au. Gel. teſtat: q aie lib. no
no capite. xii. Parti hoium venerunt: plerūq; dr: qd ſignifi-
cat pars hoium venit. i. qdā hoies venerunt. nā ptim hoc in
loco aduerbiū ē: nec i caſus idinat: ſicut cū ptim hoium di-

biā. i. cām theatralē & euē-
tū ſcenarū eē dubiū & icer-
tū. nā alii hñt bonā fortunā
i ſcenicis. i. i theatriſti pſce-
nis fabulas agendo alii ma
lam. Suſtuli mihi. i. abſtuli:
amoui a me. laborē certū. i.
indubitabilē. ſpe icerta: pro
ſpei icertę. q. d amoui a me
certū laborē ſpei incertę. i.
qui labor nullius ſpei certæ
erat: cū nō eēt dubiū qn la-
bor eſſet. cœpi. i. incepi: q̄ſi
cū magno molimine agere
. i. (qd dici ſolet) ludere eaſ-
dē fabulas Cecilii. vt diſce-
rē. i. cōprehēderē ab eodem
Cecilio ſtudioſe. i. accurate
diligēter: atente alias fabu
las nouas. ne. i. vt nō. abdu-
cerē. i. dimouerē: deterrerē:
dehortarer: deflecterē illus
Cecilium a ſtudio ſcribēdi fa-
bulas, & incumbendi literis. pfeci. i. impetraui magna mo-
le, ac difficultate vt ipſe fabulæ ſpectarentur a populo. vbi
. i. poſt q̄. cognitæ ſunt. i. intellectæ diligenter. placitæ ſunt
. i. placuerūt. nā placeo placui facit i ptō: & placitus ſū. ſicut
prādi & pranſus ſum. ita. i. eo mō. reſtitui poetā prandeo
Ceciliū in locum. i. in priſtinum ſitum: ſeu ſtatum ſcriben-
di. pp. i. fere iā remotū. i. poetā excluſum. iniuria. i. iniqta
te: iprobitate aduerſarioꝝ. vñ remotū a ſtudio, & labore,
& ab arte muſica. i. ab arte poetica. nam Ci. poemata vocat
muſas manſuetiores. lib. i. ad Lentulū. & muſicus ea cum a
mu a poſſeſſiuū eſt. iō ars muſica eſt ars muſarū: q. carū poe
tæ dñr eſſe ſacerdotes. q. i. ſed ſi ſpreuiſſem. i. cōtempſiſſē
ſcripturā. i. poema. in pñtia. i. tunc tpis: qd tunc erat pñs. vel
in pñtia. i. ſtatim vt ea ſcriptura eiiciebatur: & ſic voluiſſem
ſumere operā. i. ſumere laborem: ſiue laborare in deterren-
do. i. dehortādo, & deflectēdo, ac diſſuadendo illum a ſtu-
dio. vt potius ipſe eſſet. i. viueret. in otio. i. in qete ſine labo
re. q̄ in negocio. i. tanto labore ſtudii. facile deterruiſſem eū
poetam. ne. i. vt non ſcriberet. i. componeret alias fabulas.
nunc attendite. i. cōſiderate: attēdite æquo aio mea cā. i. ptē
platione mei. qd petā. i. qd rogē vos tanq̄ orator. refero. i.
reporto ad vos Hecyrā. i. hanc fabulam ſic a ſocru noiatam
quā Hecyrā nunq̄ licitū eſt. i. nunq̄ licuit mihi nam in Præ
terito dr licuit vel licitū eſt p eode). i. quā nunq̄ potui p ſilē
tium agere. i. exibere. & (qd dicit) ludere ita. i. i tm calami
tas. i. multū infortunium: infelicitas: malus euētus. opp̄ſſit. i.
obruit eam fabulam. veſtra intelligētia. i. veſtra prudentia:
& ad eam, cognoſcendam attentio ſedabit. i. placabit: miti
gabit eam calamitatem: ſi ipſa intelligentia veſtra erit adiu
trix noſtræ induſtriæ. i. noſtræ diligentiæ & operæ.
¶ PARTIM. i. in parte ſteti q̄ ſci: q nō ſum expulſus: ſed SER.
vix partim earū dicit: qa aduerbiū cōſtruit cū eo caſu: cum
quo nomen ſicut dignus pmio: & digne p̄mio. vel exactus
dicat in actiua ſignificatione: quas exactus ſum partem ea-
rum. i. exegi ſine impedimēto: & tñ quāmuis ſum exactus
. i. expulſus in parte comœdiarū Cecilii tñ ſuſtuli. i. ſuſcepi
mihi iterū laborem certum: quia eaſdem in quibus expul-
ſus fuerā. cœpi iterū agere. i. recitare. laborem quidem cer-
tū ſuſtuli. ſed ſpe incerta: qa neſciebā an poſſem placere, an
nō: & q̄re incertā p̄mittit: qa neſciebā for. ſc. in theatralem
du. ideo

dū.iō cœpi agere vt ab eodē &c. Et iō ſolū cepta: ſed ēt p feci vt ſp.ppea ne illū ſine ſpectarenť.abdu.i.ſeparē actu. & illę ēt,q̄ erāt expulſæ poſtq̄ ſūt cogn.pla.ſe,ita adaptatio ſi/militudinis,ſit Cecliūita reſtitui Terē,ſtudiū vocat appli/cationes ai:laborē corporis:artem in quālibet ſciam, q̄ ois ſcia aſcribitur muſis,vel pt hoc totum legi de Cecilio,qđ ſi a contrario oñdit q̄ poetā loco reſtituiſſet. Nūc ita,la borauı in aliis pro vtilita/te cōi nunc vero q̄ p. &c.

tributis.⸿ Si nunq̄ amare. A meritis defenſoris argumētus ad laudē fabulæ.⸿ Si nunq̄ auaræ.Per hæcverba Terentius vult demonſtrare,q̄ grauis author ſit,q ſuas comœdias p/bet. Sic Hora.Ea cū rñdere coneris Quæ grauis Aeſopus, q̄ doct⁹ Roſcius egit.⸿ Et eū eſſe q̄.in ani.in.)Mō nō Nūq̄ ſubauditur:ſed Si,vt ſit,Et ſi eum eſſe, &c. Quā ma.ſer. vo. com.)Plus dixit cōmodis q̄ ſi diceret voluptatibus. ⸿ Maximū q̄ maxime.Inīq̄ inīqui. ταρομαιον.

Cum primum eam agere cœpi,pugilum gloria,
Funambuli eodem acceſſit expectatio,
Comitum conuentus ſtrepitus,clamor mulierum,
Fecere vt ante tempus exirem foras.
Vetere in noua cœpi vti manſuetudine,
In experiundo vt eſſem,refero denuo.
Primo actu placeo,cum interea rumor venit
Datum iri gladiatores,populus conuolat,
Tumultuantur,clamant, pugnant de loco.
Ego interea meum non potui tutari locum.
Nunc turba nulla eſt:otium, & ſilentium eſt.
Agendi tempus mihi datum eſt,vobis datur
Poteſtas condecorandi ludos ſcenicos.
Nolite ſinere per vos artem muſicam
Recidere ad paucos,facite vt veſtra authoritas
Meæ authoritati fautrix,adiutrixq̄ ſit.
Si nunquam auari ſtatui pretium arti meæ.
Et cum eſſe queſtum,in animum induxi maximum,
Quam maxime ſeruire voſtris commodis,

DON. ⸿ CVM pri. eā age.cœ.) Iā hic narratio ſubtilis in/ducit̄:& vt nō lędat pplm & vt defendat Poetā.⸿ Pu gilū glo. περιφανεις αυτι/τον Pugiles ēt glorioſi: vt minus turpe ſit, antelatos eos eſſe:ſicut Vir. Vaſtis cū viribus effert Ora Dares, magnoq̄ vir̄ ſe murmure tollit,Sol⁹q pa̅ridē ſolitus ɔdet ɔtra Hęc ē glia pugi/lū glia funābuli.⸿ Pugilum
pugil Pugna glia. Pugil dict⁹ ē a pugnas & pugna a pugno. Veteres nāq̄ ante vſum ferri & ar/mor̄,pugnis,& calcibus & morſibus, corporūq̄ lucta tione certabant.⸿ Acceſſit exp. Narratio cur excluſa ſit ñ eſt, nō Poetę culpa deiecta eſt,nec iudicio ppl̄i:& ideo nunc admittenda eſt.⸿ Pugilum gloria',funambuli eodem
Expe/ctatio ceſſit expectatio,πολλα λογια.⸿ Expectatio.Deſideriū: vt Vir.,Expectate venis.⸿ Funambuli eodem acceſſit expecta/
Comi/tes tio. Duplex cā adunam excluſionē adhibet.⸿ Comitū cō.) Vtrum eos comites dicit,qui pugilū aſſectatores:an ſuos
Studiū q̄ dños ſequuntur:⸿ Studium.)Certamē diuerſis fauentiū. ⸿ Clamor mu.)Bene mulierū nō,n.timet eas,qbus ſuffraga ri.vel refragari non licet in theatro,⸿ Vt ante tē.exi.fo.)το εξουθενισμω,ne grauem paſſu videatur iniuriaʒ.⸿ Veteres in no.)αντιθετον pmū.⸿ Vete.i noua cœpi vti ɔſuetudine. Ni ſi nouam comœdiam intellexeris:nō erit aperta ſnia.nā & ſupra dixit,Nunc hæc plane eſt p noua. An a Terētio noua iō dictum eſt,qa nunq̄ alias excluſus eſt:Et bñ veteres vt oñ
Refero dat turpe nō eſſe,qđ & aliis poetis ſæpe ɔtigerit.⸿ Refero
denuo de.)Aut re abūdat,Aut Denuo.⸿ Primo actu pla.)Rōna
Quinq̄ actus biliter dixit primo:qa quq̄ ſunt actus partes fabulę.⸿ pla/ceo.Placeo dixit oro eo q̄ eſt fabula placet,aut Terē.& mi re non diu ingt pepēdit iudicium:ſed ſtatim placuit:vt,qđ ſequitur,non iudicio,ſed perturbatione factum ſit.⸿ Cū in/terea rumor venit da.iri.gla.)Hoc abhorret a nra ɔſuetu/dine verūtñ apud antiquos gladiatores in theatro ſpecta-bātur.⸿ Datū iri.)Datū iri dixit,vt fabulā cōmēdet,i vt & oia ſpectatori & pplo dicātur.⸿ Non po.tu.lo.)Facete re/petit locū.⸿ Nunc tur.nul.eſt. εν ταυτοτητι αυτι τον tumul
Turba tuant. Turba.i.ταραχη.⸿ Nūc turba nulla ē: Otiū & ſilen tiū ē.Turbā retulit ad id qđ ſupra dixit,Ppls ɔuolat.tmul tuantur.Otium,ad illud, Pugnant de loco. Silentium ,ad illud.quod dixit,Clamor mulierum.Otium, προς το pu/gnant. Silentium, προς το clament.⸿ Nunc turba nulla eſt: otium & ſilentium eſt.Quę adhortatio per enumerationē. ⸿ Agendi tem.mi.da.)Ab Aedilibus.ſ.⸿ Vobis dat po.cō. lu.ſce.)Quaſi aliqd agat populus cum ſpectet.⸿ Nolite ſine re per vos.)ο λογος ανοητος.⸿ Artem muſicā.)Oratorie:qſi nō Terē.cā agaē,ſed artis muſicę.⸿ Meæ authorita.) Quia nūc ſenex eſt.⸿ Meę authoritati fautrix adiutrixq̄ ſit. Quā Teren.probo.& eſt figura αναλογια Vult autem ſe eſſe eius authoritatis,vt & pplo placere tam debeat qui ipſi placet. ⸿ Si nun.aua.)Cōmendatio ab antedictis, id eſt a plonq̄ at

GVI. ⸿ CVM pmū.i.ſtatī vt cœ pi agere eā com œdiā,gloria pugilū.i. certātiū acceſſit.i. adhibita ē vel adiūcta ē hoc ē pugiles glorioſi acceſſerūt Pugiles dnr a pugna:& pu/gna dr a pugno. nā veteres añ vſum ferri & armor̄ pu gnis:& calcibus:& morſib⁹ corporūq̄ luctatione certa bant expectatio.i.deſideriū funābuli.i.gradiētis ſup.fu/nē acceſſit.i.addita ē vl̄ adue nit.eodē.i.ad eūdē locū.vbi īcepas agere hāc fabulā.ɔuē tus.i.ɔcurſus.comitū.i.vl̄ ſe ctator̄,q pugilib⁹ aſſentanť vel ſeruor̄,q dños ſequunť. ſtrepit⁹.i.pedūtumult⁹.ſiue manuū ſe mutuo collidētiū. clamor.i.vociferatio mulierū.hęc oia.i.ɔuētus comitū:ſtre pitus:clamor mulier̄ feceť.i.effecerūt:vt exirē foras.i.extra theatrū & ɔſcenū añ tp̄s.i.añ cōpletā fabulę actionē. cœ/pi vti ɔſuetudine vetere.i.q̄.vſus erā olim.i.in Cecilii fabu/lis:quāq̄: alii multi ſunt vſi in noua fabula ſiue comœdia Hecyra:i q̄ pmo excluſus eſt Poeta.Nā comœdiis nunq̄ fue rat excluſus.ſed h fecit nō culpa poetę: ſed ſtudiū ſpectato/rūq̄ citius q̄ vtilia ſectari didicere.vt eſſem.i. vt inſiſterē in morarer:i verſarer:in expiendo.i.in pīculo faciēdo:ſiue i pī clitādo ɔbādoq̄:an actioni qetis poſſet dari locus.vel vt eſ ſem experiendo.i.vt poſſeʒ expiri:vt dicimus nō ſum ſoluē do.i.ſoluere nō poſſū.Denuo.i.iter̄ refero.i. reporto i pro ſceniū fabulā:& tūc re vel denuo vacat.vel refero.i. ppono fabulā:vel recito,& eā añ oculos pono.denuo.i.iter̄ & tūc nihil vacat.Placeo ſpectatoribus pmo actu.i.in pma pte co mœdiæ:q diuidiť i qnq̄ actus.vl̄ placeo dixit.p fabula pla cet.iterea cū rumore venit .i. pmo i pplo factus eſt gladiato res.i.eos q enſib⁹ digladiant.& ludū datū iri.i. exhibendos eſſe & edēdos.ppl̄s ɔuolat.i.celeriť currit ad eos ſpectādos illi de pplo tumultuanť.i.tumultū faciūt:clamāt:vociferāt. pugnāt.i.certāt:ɔtendūt de loco.i.pp locū hñdum ad ſpe/ctādū. Interea.i.dū id facerēt.ego nō potui tutari.i.ſuare defendeť meū locū:i quo agebā comediā: qnimo mihi fuit excēdū pp tumultū & ɔtētionē ppli Nūc nul.tur.i.nulla tur batio ē otiū.i.trāqllitas.qes & ſilētiū.i.taciturnitas i nullus tumult⁹ ē.tp̄s.i.opportūitas agēdi comœdiā hāc ē mihi da tū ab ædilib⁹,ptās dať vobis ɔdecorādi.i.vno ɔſenſu hōeſtā di.ſi ſit a decoro as media breui.vel pulchrificādi: vt ſic di/cātū q decoro ſit media lōga.ludos ſcenicos.i.ludos theatra
Conde corare leſq in ſcenis agūť. Nolite ſinire.i.pati artē.poeticā.recideť .i.reduci:puenire,a re & cados is,ad paucos puos qa nō fa/uentis poetis potis.facite vt vra authoritas.i.exiſtimatio re putatio.ſit fautrix.i.fauorē pbes.& adiutrix.i.adiutorium pſtās meæ authoritati.i.exiſtimationi:q̄ de me hr: q iā ſū ſe nex.Si nunq̄ ſtatui.i.ɔſtitui:deſtinaui ptium arti meę.ſ.arti hiſtrionicæ.auare.i.cupide.& ſi induxi i aium.i.ſi imperaui aut pſuaſi mihi eum qſtū.i.illud lucruʒ eſſe maximum:vide licet ſeruire.i.obſeq:incūbere vris cōmodis.i.vtilitatibus.
⸿ EODEM.i.ad theatrū.comitū.i.ſeruor̄ & leccator̄:cū SER.

uidiſſem & in pma Ceci,nõ poſſet pſci:c xpi vel,u,cõſu.ſ. illa q̃ vſus ſum i veterib is: & pteritis & q̃ ut illa cõſu.ſup, ponit.vt eſſem i expimẽto.ſ.vt iterũ & iterum experier,an poſſet pſci:& iõ refero denuo. Tempus mihi.ſ.& ego ſum otioſus ſcenicos ludos vocat pſonas,quæ vadũt & veniũt. reci.ad pau.quia niſi vos recipiatis comœdias cũ ſilentio: pauci eruntq́ ſcribant auct. authoritati.ſ. ſenes ſeni: ſa/ pientes ſapienti.

GVI. ℂSINITE.i.permittatis.me. impetrare.i. obtinere.ne.i. no i.iniqui.i.iniuſti æſtimatores.irrideant inique.i. iprobe & iniuſte.eum poetas circũuentum.i.vel oppreſſum a male dictis p ſua maledicta.vel deceptũ & dolo interceptum:qui poeta commiſit.i.creddidit:depoſuit ſuũ ſtudiũ.in meã tu, telam.i.in meam defenſionẽ & curã.& q cõmiſit ſe in vſtam fidem.i.bñuolẽtiã: & autho ritatẽ. Accipite.i. capeſcite ſuſcipite defendendã: & ha/ bete commendatã hanc cãm. .i.hãc partem poetę aduer/ ſus maleditos. Vel accipite .i bono aío & ęquo iudicio cognoſcite. Vel accipite.i. gratam habete hanc cãm.i. hanc per quã ego excluſus redeo & quidem facite mea cau/ ſa.i.contemplatione mei.& date ſilentiu3.i.(quod dicunt) faciatis pacẽ.vt libeat poetæ.vel ſi ſit aliis.i.libeat aliis poe, tis.ſcribere.i.cõponere alias fabulas.& vt expediat.i. ſit vti le mihi diſcere nouas fabulas:quas in conſpectu veſtro agã: emptas ab ędilibus:ſcilicet precio meo.i.a me facto & ſtatu to:hoc eſt æſtimatione a me facta quantum ædiles darent. Alii exponunt emptas precio meo.i.periculo meo.i.ad pe/ riculũ meum:& damnum ſi non admitterentur.aut nõ pla cerent populo:ita vt ediles damni facerent aliquid.

Sinite impetrare me,qui in tutelam meam
Studium ſuum,& ſe in veſtram commiſit fidem.
Ne cum circumuentum inique iniqui irrideant.
Mea cauſſa cauſſam hanc accipite,& date ſilentium,
Vt libeat ſcribere aliis,mihiq́ vt diſcere
Nouas expediat poſthac,precio,emptas meo.

DON. ℂSINITE impetrare me, q in tutelam meã.)Ordo ẽ Sinite ip'trare me ne cũ cir cũuentũ iniq iniq irrideant q in tutelã meã ſtudiũ ſuum & ſe i veſtram cõmiſit fidẽ. ⸿Mea cauſſa.)Quaſi orator,cãm dixit. ⸿Mea cã Cauſſam hanc accipite.)Hoc oratorie.ſic.n.ſit cum perſona pro pſo/ na ad commendationem affertur.⸿Et date ſilentiũ. Quaſi fabulæ ac.Poetæ.⸿Mea,cã cãm. παρονομασία. ⸿Vt libeat ſcri.aliis.)Oratorie * ⸿Mihiq́ vt diſcere expe.)Pro prie diſcere.docet.n.Poeta dicit ſcenicus.⸿Nouas expediat poſthac. Ab vtili argumẽtatio eſt. & bñ, vt expediat ſtanq̃ facturus ſit,& non expedierit:dum q̃ſtum maximum ſerui re ppſo putat.⸿Pretio emp.meo.)Aeſtimatiõe a me fcã q̃tũ Aediles darent & pinde me periclitãte, ſi abiecta fabula,a me ptiũ q̃ Poetæ numerauerint repetant Ergo meo,a me facto,a me ſtatuto,nã quõ alibi dixit,Poſtquã Aediles eme runt? Et bene,vt ſequatur ppl's iudiciũ eius q æſtimare ve/ re fabulas potuerit.⸿Pretio emp.meo.Vt qdã volũt piculo.

Doceo
Diſco

SER. ℂSINITE,impetrare me ſi illi poetæ: qui in.&c. hanc cauſam.ſ.auſcultare,vt dixi,iſtam comœdiam meã cauſa.i. pro meo amore:meo precio.i.labore ſummo:& ſtudio ma/ ximo ſcitas a me:quia multum laboro in diſcendo.

ACTVS PRIMI, SCENA PRIMA.

PHILOTIS, MERETRIX, SYRA, ANVS.

P. PER pol quã paucos repias meretricibus
Fideles euenire amatores, Syra. Senarij.
Vel hic Pãphil' iurabat quoties Bacchidis,
Quã ſancte,vt quis facile poſſet credere,
Nunq̃ illa viua ducturum vxorem domum.

DON. PEr pol quã paucos re/ perias meretricibus fi/ deles.) Nouo genere hic vtraque προτατικὰ πρόσωπα inducuntur. Nã & philotis & Syra non p tinent ad argumentum fa bulæ. Hoc autem maluit Terentius,q̃ aut per pro/ logum narraret argumen/ tum, aut θεὸν ἀπὸ μηχανῆς induceret loqui.⸿Per pol q̃ pau/ cos reperias. Hæ perſonæ Terentii more extrinſecus aſſu/ muntur: vt ſic argumenti obſcuritatem ſpectator effugiat. ⸿Per pol q̃ pau. Animaduertendum eſt in hac fabula, Te/ rentium bonam meretricem inducturum,ne id contra mo rem videatur facere, etiam aliam meretricem non malam inducere vt id exemplis fiat tritius,& vſu veriſimile.⸿Per pol q̃ paucos.Ordo eſt pol per quam paucos reperias. nam per pol,non eſt latinum,ſed κατὰ τμῆσιν per quam id eſt ni mio.⸿Quam paucos. Quidam non paucos:ſed paucis le/ gunt.ſic enim Apollodorus. ⸿Reperias. Aptum verbum ad raritatem,& ideo non dixit,pauci ſunt,ſed,paucos re/ perias:quaſi quærens.non autem reperitur niſi quod quæ/ ritur,non quæritur,niſi quod præſto non ſit.⸿Fideles. Hu iuſmodi ſententias rethores γνώμας vocant. Et mire,non eſſe,ſed euenire dixit:vt non rationis,ſed caſus ſit id, quod rariſſimum eſt. ⸿Fideles.Fidi,in maximis: Fideles in mi/ noribus negociis. ⸿Vel hic Pamphilus.)Tranſitus a gene/ rali ſententia ad ſpecialem.⸿Vel.nunc veluti alias coniun/ ctio diſiunctiua eſt:alias correptionem ſignificat,vt apud Ciceronem.Vel optimam.Meſſanæ vitam.Vir.Carmina vel cælo poſſunt deducere lunam.Aut,vel,vt modo.⸿Iura bat quotiẽs Bacchidi quã ſancte.)Tria ſunt.quod iurabat, & quotiens,& q̃ ſancte:quod totum de more amatorũ & meretricem dixit,quæ iureiurando teneant quos lege non poſſunt.⸿Vt quiuis.)Non modo Bacchis,quę amica erat ⸿Nunquam illa viua ducturum vxorem.(Ita * id eſt iurans primo iurabat.⸿Nunquam illa viua vxorem ducturum.

Perquã
Repio
Quæro
Euenit
Fidus
Fidelis

GVI. PEr pol.&c.Hic duæ mu lieres altera meretrix.ſ. Philotis altera lena.ſ. Sy. introducuntur proſtraticæ perſonæ nihil attinentes ad argumentum fabulæ:quæ in dignãtur Pam.reliquiſſe Bac chidem meretricem quã ama bat:& adhæſiſſe vxori.Philo tis.O Syra lena pol:iurantis eſt aduerbium reperias,id eſt inuenias,ſi vt quæras.per quam paucos.id eſt valde paucos amatores.euenire fideles meretricibus. Fidi dicuntur in maximis negociis:fideles in minoribus.vel(vt ait Dona.)poteſt fortiſan hoc nõ abſur/ de capi pro etiam.hic Pamphi.quoties & q̃,id eſt quantus. ſancte,id eſt firme integre:religioſe ita ſupp.vt.i.vt quiuis id eſt quilibet.poſſet facile credere.iurabat Bacchidi mere/ trici ſe nunquam ducturum domum vxorem illam Bacchi de viua:id eſt quamdiu viueret.

SER. PEr pol.Cũ oſtenſurus eſſet & moralitatẽ ſocruũ.ſ.q̃ iter maledicant ſemper vel in norus vel in gñoues, hoc p Soſtratã,q̃ videbat cũ diſſidiis & per Myrrhi/ nam,q̃ videbatur tendere ad hoc: vt filiam ſuam Pam.au/ ferret:qm quædam erant iam pacta ante illam diſcordiam quę ſcienda erant priuſquam de ſuſpitione illa ſocruum tra ctaretur:ideo in iſto primo actu eſt narratio pactorum Pam. ſcilicet quomodo dimiſerit Bacchidem meretricem.& quo modo vxorem.quam inuitus duxit,odio haberet: & quo/ modo non attigit eam in principio,quomodo iterũ dimiſ/ ſa Bacchi.ei adheſit:& qualiter eo profecto.Philo.ad ma/ trem traducta eſt:ad huiuſmodi rumores referendos cõue/ nientes perſonæ inducuntur:ſcilicet Philotium meretrix talis:quę libenter vt meretrix audiat noua.& callide inqui rat:& Parmeno ſeruus garrulus: qui libenter diffundit omnia,quæ ſciat: cum familiaris extitiſſet domino ſuo Pamphil. narratio talium rerum ſatis competenter da/ tur vilibus perſonis: tum quia graues perſonæ non de/ bent ſine magna cauſa induci:vnde hoc nec d,id eſt.n. d.u.n.i,iſta Philotium erat ſocia Bacchidis: quæ rediens de ſolidariis

de ſolidariis compatiebatur Bacchidi ſociæ ſuæ dolens de ea quam deſertam audiebat, conquerens cum quadam vætula Syra in hac prima, quæ & deſcribitur meretrix eſſe & amica Bacchidis vt conuenientior ſit perſona ad inquirenda illa: quæ ad eam pertinent. & Pam. dicit ꝙ Syra loquẽs de Pam. perpol &c. Qua.l.i. etiam hic Pāph. &c. Illa, id ē Bacchidi de viua.

lam gerentis. ⸿Aut tibi hæc ſententia.) δεικτικῶς: ſimulq; oſtendit ſecundum φυσιογνωμικοὺς difficile deformule re periri bonum.

⸿EN.i. ecce: demõſtrantis eſt cū indignatione. duxit vxorem Pam. Syra lena. Ergo, modo hæc particula ergo oſtendit affectum reprehendenti, propterea quia pauci inueniuntur fideles: & moneo tanq̃ conſilio, & hortor tanquā impulſu te Philotimi ſedulo.i. inſtanter: ex animo & quaſi ſine dolo. ne, id eſt vt non. te miſereat cuiuſq.i. nõ habeas miſericordiam, de aliquo amatore, qn .i. quominus: vel ꝙ non. ſpolies.i. exuas. non im minimam quam partem auferas. id enim ē ſpoliare. mutiles.i. imminuas: & detrahas: liquidine quo res eē nõ poſſit. Vnde mutili dicti ſunt boues, aut capri ſine cornibus: non autem inde dicit Vulcanus Mul- CVI.

DON. ⸿HEM duxit. Pronuntia vt mirantem oſtendas. ⸿Ergo ꝑpterea.) Modo
Ergo ergo affectū expremerit reprehendētis tarde ſibi con ſententē. ſic Virgilius. Ergo age chare pater ceruici imponere nſæ. ⸿Propterea te ſedulo. Sedulo inſtanter: & ex animo: vel ſine dolo. ⸿En duxit.) En aduerbium demonſtrantis eſt: vt, En alter. ⸿Et moneo: & hortor. Monemus
Moneo cõſilio: Hortamur impul-
Hortor ſu. ⸿Ne cuiuſquam miſereat.) Deeſt te. ⸿Quin ſpolies, mulites, laceres.

Hem duxit. S. ergo propterea te ſedulo
Ei moneo, & hortor, nec cuiuſquam miſereat,
Quin ſpolies, mutiles, laceres: quẽquem nacta ſis.
P. Vtin' eximium neminem habeam? S. neminem.
Nam nemo illorum quiſquam, ſcito, ad te uenit,
Quin ita paret ſeſe, abs te vt blanditiis ſuis,
Quam minimo pretio ſuam voluptatem expleat.
Hiſchine tu amabo, non contra inſidiabere?
P. Tamen eandem pol eſſe omnibus iniurium eſt.
S. Iniurium eſt autem vlciſci aduerſarios?
Aut qua uia capten te illi: eadem ipſos capi?
Eheu me miſeram, cur non aut iſtæc mihi
Aetas & forma eſt: aut tibi hæc ſententia?

) Quin pro quominus. Et magna perſuaſio ē ad male faciendum. ⸿Sepolies.) Spoliare eſt nõ mi-
Spoliat nimam partem auferre. Mutilare aliqd detrahere ſine quo
Mutilare res eſſe non poſſit. Lacerare autem. cum omnino non habe-
Lacerat as quod imminuas. vnde Mutili dicti ſunt boues, aut capriiine cornibus, nam male qui a multa putant dici, & inde Mulciber, Vulcanus: quod ſit mutilatus ac debilis. nam
Mutili boues proprie Mulciber dictus eſt ꝙ omnia mulcebat: id eſt mol-
Mulciber liat ac vincat. ⸿Vt in eximium habeam neminem.) Vtin' ꝑ ut ne, [Greek]. ⸿Et perſ uerat in [Greek] nam
Eximia pecora eximia pecora dicuntur, quæ a grege excepta ſunt ad vſus dominorum, ſuorum, vt vberius paſcatur. Sed proprie
Egregii boues eximii ſunt proci maioris, qui ad ſacrificandum excepti liberius paſcuntur. Etenim boues qui ad hoc electi ſunt: egre-
Lectæ oues gii dicuntur, & oues lectæ. vt Virgilius: Mactant lectas de more bidentes. Ita & porci eximii. ⸿Vtin' eximum. Deeſt
Eximius porcus cenſes: ut ſit cēſes ne ut eximum neminem habeam? vel certe mones. ⸿Vtin' eximium. Separatum ex omnibus. Pro-
Nemo quiſquā prie eximus porcus eſt, exemptus a grege, atq; ſignatus macula aut nota. ⸿Habeam. Deeſt cenſes. aut ais mones ⸿Nam nemo quiſquam. [Greek] tertium. nam abundat Quiſquam. ⸿Scito ad te venit.) Bene additum eſt ſcito,
Scito & moraliter, & acutius pronunciandum, eſt enim verbum illorum qui familiares corrigunt. ⸿Quin ita paret ſeſe.) Hoc verbum paret aduerſum munincos & ſegnes ſumitur. Vt alibi. An paraſite ut ſpes nulla reliqua in te ſit tibi? ⸿Abs te.) Pro ex te. ⸿Suam voluptatem expleat.) Bene exempleat: quod contrarium meretrici eſt amatorē voluptate ſaciari. ⸿Hiſcine, [Greek]. Id eſt talibus. & vide ſi pulchra meretrix puella eſt. ⸿Inſidiabere. Inſidiari malum eſt, ſed contra inſidiari. iuſtum ē. ⸿Tamen eandem pol eſſe omnibus, iniurium eſt. Idem aliter: & vehementius intulit nam plus eſt eandem eſſe omnibus quam nullum excipere. ⸿Iniurium, Iniquum. Iniurium autem indignantis modo ſignificatio eſt, & vim aduerbii habet. ⸿Vlciſci aduerſarios?) De more aduerſarios mutato nomie poſuit. durum enim fuerat: ſi amatores diceret. ⸿Qua via captent te illi.) Qui te captent ſæpe, tu eos vel ſemel cape. ⸿Eheu me miſeram.) Bene, quia non perſuaſit: ſed affectum doloris experſit. intelligitur enim ex vultu eius, non eam perſuaſiſſe qd voluit. ⸿Eheu me miſeram, cur non aut iſtæc mihi ætas: & forma eſt. [Greek] ait quod reliquum eſt, quia quod volebat perſuadere non potuit. Et bene iſtæc ætas & forma: quia vtrunq; non habet. & mire econtrario deſcripta eſt deformitas lenæ, & formam & volūtatem ma-

ciber, vt aliqui putant, ſed potius a mulceo, quod omnia molliat ignis ac vincat. Laceres, id eſt ita lanies, ita expiles ita diſcerpas, vt omnino ulera non habeas, quod minuas qn ſpolies: ergo mutiles & laceres quemcunque, id eſt omnem amatorem: quem nacta ſis. id eſt quem inueneris & allexeris & quaſi arripueris tuis illecebris. Phi. vtin' id eſt vti ne i id eſt utrum ita lacerabo omnes vtii id eſt neminem habeam eximium: id eſt precipuum: quem amem, & minus tractem. Alii habent vt ne: & tunc ſic lege. cenſes ſup. vis: vel mones ut neminem habeā. ni, id eſt nili. præcipuum & ſeparatum ex omnibus, proprie eximius procus eſt exemptus a grege: atque ſignatus macula aut nota. Sy neminem habes eximiū cuius te miſereſcat. Nam ſci oꝑ ſup. nemo quiſquam (vacat quiſquam) venit ad te. quin: id eſt qui non ita præparet, id eſt diſponat ſeſe vt expleat, id eſt faciet abs te ſuam voluptatem. ſuis blanditiis: id ē ſuis ſermonibus blandis q̃ minimo .i. admodum paruo pretio, vel q̃ minimo ꝓtio poſſit. Amabo, particula blandientis: quaſi rogo te per amorem. hiſcine vtrum vt non inſidiabere. i. non tendes inſidias, & deceptiones hiſce. i. talibus amatoribus, vel talibus fraudibus. contra (aduerbium). i. ex aduerſo, ex oppoſito. Phi. tamē quicqd dicas pol iniurium eſt. i. iniquum ē. meretricem eſſe eadem id eſt æqualis affectionis omnibus. Sy. autem: hic habet ſignificationem indignātis & vim aduerbii. iniurium eſt. i. dicis ꝙ eſt iniquum eſſe eandem omnibus: ſed a te peto eſt ne iniurium vlciſci. i. punire aduerſarios: & vindictam de eis ſumere: aut eſt ne iniurium ipſos amatores capi. i. dolo capi. eadem via, id eſt eadē ratione, ſiue eodem modo, qua via illi amatores captent. id eſt ſæpe capiant: ſępe decipiant te. Eheu: interiectio lænæ dolentis ſe non poſſe perſuadere meretrici: vt id faciat, quod ſuadet. & ſimul deſiderantis habere eam. formam: quia id facere poſſe, quoniam ei non deeſt uoluntas. me miſeram: fungitur hoc dicto vince interiectionis quaſi dicat me infelicem fateor, cur iſtæc: id eſt tua ætas & forma: id eſt pulchritudo non eſt mihi lenæ: id eſt venditrici puellarum, ſicut leno. aut cur hæc: id eſt mea ſententia: id eſt mea opinio non eſt tibi.

⸿HEM, dolentis eſt ſpolies auferēdo res ſuas. mutiles eū dedecorando amiſſis ſuis. laceres macerãdo corpore, ut male pœnitendo, & cogitando non ſit ſine cura: quemque id eſt quecunq; nacta ſis & cætera. dicis vt neminem amicum habeam in eximium ſcilicet; qui ſit mihi eximius dilectior præ cæteris. eandem id eſt iniquam & duram eſſe omnibus iniurius: quam nobis inſidi. adhuc ei feruebat caro quia iuuenis. SER.

DON. SEnex ſi q̃ me mō,iſ.di.ad por.) Hoc ſeruus dixit in ſce nā de pſcenio reſpiciens.⸿ Senex ſi qu. me. Duæ ꝯiectu ræ ſunt in hac ſcena:an veræ ſint nuptiæ: & an veriſiſe ſit abſtinere potuiſſe adoleſcētē a virgine ſibi nuptum tradi ta.⸿ Senex ſi q.me. Magis expſſit conſuetudinē dicendo,ſe nex, q̃ ſi diceret:dn̄s maior.⸿ Senex ſi quæ.me. Vt ex uerbis ſuis tā meretrix q̃ lena de/ſcripta ē ita & Par.ipſe,q̃/lis ſit oñdit ex ſua locutio ne, Exeūdi aūt cā de argu mēto ſumit:rga Pā. abn̄s ē & expectat̄ i dies eus ad uēt?. ⸿ Percōtatū ad.Pā.) Honeſtam cām dixit.i.Pā aduētū.⸿ Et pcūctatū,&p cōtatū ſcribit,ſed pcōtatū a cōco dr̄, quo nautę utūt ad loca naui⁹ opportunā ſi vero pcūctatum,abeo ꝙ a cū:tis pgrat̄dr̄. ⸿ Senex ſi q̃.me.mō.iſ.dı. ad por. Hęc oīa, ſubmiſſa & velo ci nūciatiōe efferēda ſūt. hoc.n.deſiderāt hmōi ver ba:vtpote ſerui & feſtinā/tis. ⸿ A udin quid di. Sc.) A udis mō.ſentis, itelligis vt Virg. progeniā .ſed.n. Troiāo a ſanguine duci au/dierat.Itē alibi , Neq; au. curr⁹ hēnas.⸿ A udin g.d.S:ᵉ A udis mō: p aduertis.⸿ Scirte ϰοφον προσωπον iducit.⸿ A udin qd di.Sci:ᵉ Cōuenit nomen ſuo puero περι το σκιρταν.dq ē geſtire & ludere.⸿ Null?.) Pro nō.⸿ A lſ vt uti poſ.) Inter alſ & alia hoc itereſt.ga alſ alio tpe ſign̄at.alia alr̄,aut p alia.⸿ Integra.) Nō dcā.⸿ S3vi ego Phi. Mire inuenta ē cā narrādi iō . ga pegre venit Mere trix alia q̃ ſi A thenis eſſet,oia ſciret.⸿ Sed uidon'ego Phi. Sic ſolet dubitari, audientibus ipſis , quos poſt multū tpis inter vallū vident.⸿ Vn̄ hæc ad.) Cum quodā cōtēptu eius Hæc dıt̄ Par.⸿ Salue me ca.P ar. Oli ſalutātes addebant iu ſiurādū.vt hi ſedulo facere viderent.⸿ M e.) A ut adiectio ē. & abūdat,aut poſitū eſt p μοι ſyllaba,ut Gręci μοι τον ατο λλων ṅ dn̄t . ⸿ Et tu æd. Sy.) Irriſit ad caſtor adēdo ædepol. & qđ ille Par.ille hic addidit Syra. Syra Sura ueteres lege rūtu pγ ponētes:vt Muſia: Suria. ⸿ Dic mi. Phi.) uide licē tiā,ſupra Philotion.hic Philotis dixit.⸿ Vbi te ob.tā diu.) Facete dictū meretricii:non. vbi fuiſti , ſed, vbi te oblectaſti. ⸿ Minime me eq.ob.) Me acutius proferendum eſt:& rn̄det προς το Te,⸿ Corinthū hinc ſum p.) Hinc magnū oñdit do lore hīc Philotiō,ꝙ reli ctis A thenis Corinthi habitauerit ⸿ Cū mi. hic ſum p.inhu: Multa dixit:& Milite,& Hic & i hūaniſſimo. ⸿ Inhūaniſſ. Q uid potuit de milite dici⁹niſi i ſuplatiuo:?n⁵ ꝙ oīs miles ihūanus:hic vero inhumaniſſimus ⸿ Corinthū hic ſū p. Hæc argumēta ſūt,an ſe oblectare po tuerit.a pſona,qa miles ihūaniſſimus:a loco.ꝙ hinc pfecta a tpe,ꝙ biēniū a re.i.ab iniuria quā itulit. ⸿ Biēniū ibi ppe. Vt ꝯtinuationē ſui caſus oñderet:perpetuū dixit.⸿ Miſera.) Muliebris iterpoſitio,το miſera.⸿ Illū tuli.) Nō,cū illo fui, ſed tuli,adeo nō me oblectaui.⸿ Deſiderium A the.)ꝙ Co rinthum profecta es.⸿ A thenaꝝ ar.) Q đ dixit Hinc ante * A thenarum.& αμφιβολια ite deſiderium cepiſſe.⸿ A e depol te deſ. A the.arb.cepiſſe ſępe. ꝙ cum milite inhumāiſ ſimo.⸿ Cōſiliū cōtempſiſſe.) Pœnitudine eſſe poſſeſſam, ⸿ Huc redeundi.)Iteꝝ a loco.⸿ A beundi a milite.) A pſona

Pertun
ctor
Percun
tor

Audio

Nullus
Alias
Alia

Salue
me ca/
ſtor

Perpe
tuum

GVI, SEnex ſi &c. Hic rite Parmeno ſeruus occaſionem nactus eſt narrādi argumenti Philotidi meretrici peregre veniē ti.Par.loquit̄ Syꝝ ꝯſeruum vt eū hero petenti excuſet : ſi ſenex.ſ. Laches q̄ret me.dicito me modo.i, pauloante . iuiſ/ſe ad portum percunctatum,id eſt interogatum aduentum Pā.q pegere in Imbrū pfectus eſt cuius aduentu in dies ma gis expectauit.Percūctor ſi p u ſcribat̄ : dr̄ a p &ꝯcunctus cū ctacūctū,eo qa cūctis aliqd pquirat:at ſi p o ſcribatur:tunc a cōcto dr̄ inſtro nauis,quo nautæ vtuntur ad loca naui⁹ opportuna,ea āt ptica interdū a nautis inueſtigatur q̄tæ ſit pfunditatis aq̄ fluuialis.Interdū ēt piſcatores p illas perti cas ſub repis piſces ingrūt & cōpellūt ad tertia aq̄tica

ACTVS: I. SCENA. II.

PARMENO, SERVVS, PHILOTIS, SYRA.

PA. SENEX ſi quæret me modo iſſe dicito *ſena*
Ad portum percontatū aduentū Pāphili.
Audin'qd dicā Scirte! ſi quęret me,vti
Tum dicas,ſi non quæret, nullus dixeris.
Alias vt vti poſſim cauſſa hac integra.
Sed videone ego Philotion! vnde hęc aduenit!
Philotis ſalue plurimum.PH.o ſalue Parmeno.
S. Salue me caſtor Parmeno.PA.& tu ædepol Syra.
Dic mihi Philotis vbi te oblectaſti tam diu!
PH. Minime equidē me oblectaui,quæ cū milite *Proceleus.*
Corinthum hinc ſum profecta inhumaniſſimo
Biennium ibi perpetuum miſera illum tuli.
PA. Aedepol te deſyderium Athenarum arbitror
Philotion cepiſſe ſæpe,& te tuum
Conſilium contempſiſſe.PH. non dici poteſt
Quam cupida eram huc redeundi, abeundi a milite.

O Sire ꝯſerue audis me.i.in telligis me,aut ſentis:aut ad uertis qd dicam.uti.i.vt.di cas me iuſſe ad portū.tū.i. tūc.ſi q̄ret me ſenex.aliq co dices hn̄t vt itū:& tūc forte poſſet ſic dici,vt dicas itum eſſet p infinituū ipſonalis verbi.& tūc intelligit̄ a me. ſi dicas,a.me itum eē.i.me iuiſſe ad portū,ſi q̄ret ſenex ſed prior ſnīa melior.Si ſe/nex nō q̄ret me nullus.i.nō ut ſępe nullus ſum:p q̄ſi nō ſum,&pū.nullus itaq; dixe ris p nō dicas.vt poſſim vti alias.i.alio tpe.hac cauſa.i. hac excuſatione itegra.i.nō alias dcā.Sed video ne Phi lotim meretricē . unde.i.ex quo loco,hæc meretrix ad/uenit.i.huc rediit Athenas O Philotis ſalue multū.i.multū ſis ſalua.& incolūis .Ph,o e optātis aduerbium. Parmēo ſalue.i.ſaluus ſis. Sy.o ecaſtor: iurantis aduerbium eſt:q̄ſi p ædē Caſtoris:ſicut ædepol p ædem Pollucis.mi Parmeno ſalue.Par.ędepol &.i.ēt.tu Sy ra lena deformis,tu ſalue.ridicule āt hoc dicit. Cōuertit ſer monē ad Philoti.tu Philotis dic mihi ubi oblectaſti te tādiu .i.tāto tpe. vbi vulgo dici ſolet, vbi ſpaciatus es tm̄.Dicim⁹ oblecto me hac re.Phi.eqdem minime.i.non oblectaui me q̃.ſ.ego.pfecta ſum hic.i.ex A thenis Corinthum .i. vrbē il lā.cū milite inhumaniſſimo.i.imitiſſimo:auſteriſſimo:fero ciſſimo:imaniſſimo,ibi.ſ. Corintho ego miſa tuli.i. paſſa ſūt toleraui:ſuſtinui:illū.i.mores eius biēniū.i.ſpacio duorū an/noꝝ.ppetuū.i.ꝯtinuū:totū:ſine iter miſſiōe.Par. Aedepol arbitror deſideriū.i.regſitionē.A thenaꝝ cepiſſe ſępe Philo tim,i.puto te ſæpe deſideraſſe,& requiuiſſe A thenas, Dici mus vrbis deſideriū cepit mete:nuſt me:affecit me:quēad/modū dicere ſolemus:me cœpit odiū.vel tędiū:vel ſatietas vrbis. Et arbitror tnq̄ te ſępe ꝯtēpſiſſe.i.iprobaſſe , tuū cōſi/liū.i.tuum propoſitū, & deliberationē:q̄ illuc iueras, vbi di cimus ſæpe: Poſt diſceſſum meū me pœnituit cōſilii mei:di cere poſſumus poſt meā ab vrbe pfectionē plerūq; meū cō tempſi.aut ibrobaui cōſiliū meum mihi cōſiliū diſplicuit. Phi.nō pt dici q̃.i.q̄tum,erā cupida redeūdi huc Athenas. & abeūdi.i.diſcedēdi a milite: & viuēdi vos hic A thenis.

Perpe
tuus

SER. SEnex. Poſtq̃ oſtēſa eſt Philō.eē amicā Bacchidis,cū de eius deſertione doluiſſet. Poſſumus ſcire : ꝙ ſi hēret a quo poſſet q̄rere đ Bacchide,q̄reret. Inducit̄ ergo Par meno ſeruus garrulus:qui nihil cęteris releuabit oia de Pa philo:hēt aūt occaſionē exeundi ei obuiam quia.ſ.vult ire percūctari ad portum:an Pāphilus adhuc rediſſet:ſed poe/ta ita tractat negocium: vt proprietas non obliuiſcatur per ſonarum:quia ecce notare potes in principio huius ſcene p/prietatem ſerui:qui quęrit occaſionem otiandi, Sicut enim voluit deſcribere prius meretricularem perſonam quæ libē ter noua adiret.ita præmittit ſuilis perſonæ deſcriptionē garrulum:qui oia diffundat:vt ſic conuenire merito poſtea faciat. exiens de domo loquitur ad Syꝝ intus,ſi ſenex.i. La ches.alias.i.alio tpe. Philo.cum ad eas loqueretur: q̄ſi pp ve nerationē nō dixit comitiuā,Salue ita mi caſtor.ſ.adiuuet.

Voſq

Voſq; hic videndi,antiqua vt conſuetudine
Agitarem inter vos libere conuiuium.
Nam illi haud licebat,niſi præfinito,loqui
Quæ illi placerent. PA.haud opinor commode
Finem ſtatuiſſe orationi militem.
PA. Sed quid hoc negotii eſt?mõ hæc quę narrauit mihi
Hic intus Bacchis?quod ego nunq̃ credidi
Fore,ut hac ille viua poſſet animum inducere
Vxorẽ hẽre. PA.hẽre aũt?PA.eho tu , an nõ habet?
PA. Habet,ſed firmæ hæ vereor vt ſint nuptię.
PH. Ita Di Deæq; faxit,ſi in rem eſt Bacchidis.
Sed qui iſtuc credam ita eſſe?dic mihi Parmeno.
PA. Non eſt opus prolato:hoc percontarier
Deſiſte.PA.nempe ea cauſſa,vt ne id fiat palam.
Ita me Di bene amabunt,haud propterea te rogo
Vt hoc proferam,ſed ut tacita mecum gaudeam.
PA. Nunq̃ dices tuam commode ut tergum meum

DON. ❡VOSq; hic videndi.)A re.❡Rededũdi,abeũdi,voſq; hic
vidẽdi. Oratorie vnã rẽ i tria diuiſit,huc redeũdi,abeũdi a
milite,voſq; hic vidẽdi:ut diceret,huc veniendi. ❡Niſi pſi.
loq.)A tpe. Hic oñdit qd dixit ſupra, Tulit& qd ſit agitaſ
cõuiuiũ libere.❡Agitarẽ i ter vos libe.conui.)Inter agere
Agere & agitare hoc intereſt:q̃ agere eſt aliqd vel neceſſarium fa/
Agitaſ cere, Agitare,voluptarium
Ergo agitarem:exercerem.
❡Nam illic haud licebar niſi
Illi pſini.loq.) Legit & illi,ut
ſit circunflexus accentus: &
ſignificet illic, ut,Illi mea
Pręfini multa fcã.& abſolutũ ẽ.Pre
to finito. Deeſt tpe:aut qd ra
le. ❡Niſi pſinito loq,q̃ illi
placerẽt. Duo dixit: & pſini
to,& q̃ illi placerẽt,ut neq;
q̃tu velles,neq; qd uelles,
diceres.❡Haud opinor cõ/
Cõmo mode.)Cõmode:p blande
de & bñ:ut. Nunq̃ tã dices cõ/
mode,❡Finẽ ſtatuiſſe ora/
tioni mili.)Argute militẽ,
q ſi inimicus ſit oratiõu
q in pace plurimum poteſt.
❡Sed qd hoc negotii eſt?)
Hic ad argumẽtũ nũc dicẽ
dit. In Phormi. e i Sed qd
tu es triſtis?prælatis.i.allocutionibus:& ſeparatarum &p
mixtarũ perſonarũ,ne ieiune ad argumentũ veniẽs nõ age
re fabulam,ſed narrare videret.❡Quid hoc negotii?)Bñ
addidit negotii, vt augeret inuidiã tacti.nam potuit dicere
Quid hoc eſt?ſed:ut diximus,ad inuidiã:& magnitudinẽ,
rei,Negotii dixit.❡Quę narrauit mihi.)Quę,qualia.ſ.&
quanta.❡Modo quod narrauit mihi.Quæ,legendũ eſt:vt
ſit qualia & quanta.& hoc ἐμφατικῶς.❡Quod ego nun/
quã credidi.)Hoc totũ cum inuidia pnunciandũ ex animo
meretricis:quæ facinus indignum nuptias putat. ❡Vt hac
ille viua poſſet.)Mire oſtendit ex iiſdẽ uerbis eandem hãc
Aium i eſſe quã ſupra dixit:Nunq̃ illa via vxorẽ ducturum.❡Poſ/
ducere ſet aium inducere.)Quaſi in rem durã & immanẽ.❡Habe
re aũt?)Oſtendit pronunciatione q̃ prope eſt ut non habe
at.❡Sed firmæ hæ vereor ut ſint nuptiæ.)Bene pro perſo
na ſerui.qui vult dñm vxorium eſſe magis,q̃ amatore Bac
chidis.❡Vt.)Ne nõ.❡Sed firmę hæ vereor. Aiaduerte Te
rentium in nuptiis hoc dictũ ſeruare, verum firmas an infir
mas dicat nuptias.❡Si in rẽ eſt Bacchidis.)Bene additum,
ſi in rem eſt Bacchidis:vt oſtẽderet ſe nõ mali gratiatis, ſed
In rem beneuolentiæ cũ talia vota ſuſcipere.❡In rem, pro vtilita/
Abre te:Ab re,contra vtilitatẽ.❡Sed q̃ iſtuc credam.) Id eſt,nu
ptias eſſe infirmas.❡Sed qui iſtuc credam ita eſſe? dic mihi
Parmeno. Superiore uoto excuſauit crimen curioſitatis:
tam videatur poſt Bacchidem audire velle.❡Non eſt opus
plorato:hoc percontarier deſiſte.) ❡Vide q̃ conuenienter
Poeta,cũ id agat vt narrantẽ Parmenonẽ inducat. tñ mul/
tis diuerticulis morales facetias interne&tat.❡Non eſt opus
prolato:hoc percõtarier deſiſte. Incerta diſtinctio : utrum
prolato hoc,an hoc pcontarier.❡Ita me di bene amabũt.)
Pro ament:vt,Donec regina ſacerdos Marte grauis gemi/
nam partu dabit Ilia prolem . ❡Vt hoc proferam.)Pro/
Profere dam:Bacchidi.ſ.uel cuilibet.❡Mecum gaudeam)Mecum:
Mecum intra me. Virg. Hæc ſecum.❡Nunquã dices tam cõmode.)
gaudeo Hęc pronunciatio eiuſmodi eſſe debet : vt ex ea appareat
prope deletum Parmenonem, uix ſe poſſe continere quin
narret.❡Nunquam dices tam commode. Quaſi ex parte
labefactus eſt:ſic enim loquitur.

G.V.L. ❡VT antiqua conſuetudine.i.ſm vetuſtam cõſuetudinẽ.
aut ſi uis cape cõſuetudinem pro cõſeruatione:& familiari
tate,ut ergo agitarẽ,i.celebrarẽ.n : exercerẽ inter vos con/
uiuium.libere.i.ſine ſubiectiõe,& i libertate. mea antiqua
cõſuetud ne.i.eo modo quo ſolẽbamus. Nã haud.i. nõ.lice
bat illic.i.Corinthi apud militẽ loq̃ ea,q̃ placerẽt illi militi,
niſi pſinito.i.determinato,certo:præſcripto, limitato aſſi/
gnato tpe ac deſtinato. Per.haud.i.nõ opinor militem ita
iuiſſe.i.conſtituiſſe:limitaſſe:aſſignaſſe: pſiniuiſſe, deſtinaſſe
finẽ.i.terminũ,modu ſuæ
o oni.i.tuo ſmoni, ita vt
vltra illũ terminũ tibi de/
ſtinatũ.nõ tibi loq̃ liceret
cõmode.i.apte.accommo
de.p tua cupiditate. Nã
tui uſca ſæpe ſũt loqces &
petulãtes. ió ñ cõmode.i.
blãde vel ex voto tuo ex
ai ſnia pſcitur ſuæ orõni
modus. Par. deicẽtus nũc
fieri incipit ad argumẽtũ
narrationẽ. Sed qd nego
cii ẽ.i.q̃ hoc ẽ qd mihi di
ctũ ẽ. & addidit negocii
ad inuidiã,& magnitudinẽ
rei oñdẽdã. Quę.exclama
tiue.i.q̃lia & q̃ta Bacchis
meretrix narrauit mihi
mõ.i.paulo añ.hic intus.i.ĩ
eo loco vbi erãt. Deĩde ex
clamatione tacta ſubdit.
narrauit inquã mihi illud qd nunq̃ credidi.i.putaui.fore.i.
futurũ eẽ.ſ.vt hac Bacchide uiua.i.viuẽ.e. Pa. poſſet iduce
re animũ.i.poſſet tibi pſuaderet:aut impetrare .aut velle ha
bere vxorem. Par.aũt,hic habet ſignificationem indignan
tis.q.d.quid dicis cum habere uxorem:prope eſt ut non ha
beat ,& illud habere autem debet pronunciatiue adiuuari:
quod dictum abſciſſum eſt ex fine orationis Philotis,quod
Autem faciunt ſępe idignantes & improbãtes dictũ alterius . Phi.
Eho:hic interiectio geſtientis in ſpem ob auditum verbũ.
tu reſponde ſup.an Pamphilus nõ habet vxorem? Par.ha/
bet vxorem. ſed vereor ut.i. q̃ non. hæ nuptiæ ſint firmæ
.i.ſtabiles:permanſurę:ratæ.Phi. Di.& Deæ faxint.i. faci/
ant.ita:idest vt nõ ſint firmæ nuptiæ.ſi il ud.ſ.nuptias non
fore firmas.eſt in rem:ideſt vergit in vtilitatem Bacchidis.
Nam res ſępe capiẽ pro vtilitate , ut e re mea ire tua &c.i.
ad meam & tuam vtilitatẽ : hoc eſt in rem meam.i.hoc eſt
mihi vtile. Ab re uero ſignificat cõtra vtilitatẽ , vt Video
ab re futurum ſi hoc feceris ideſt video futurum illud con
tra utilitatem.ſed tu Parmeno dic mihi. qui .i. quomodo,
uel cur credã illud eſſe ita.i.nuptias nõ eſſe firmas. Par.nõ
eſt expediẽs.prolato.i.proferre, quare non ſint future fir/
mæ nuptię deſiſte.i.ceſſa percunctari ideſt inquirere nimis
curioſe.hoc.ſ.quat nõ ſint futurę firmæ nuptie. Pa. Nempe
.i.certe non eſt opus plato ea cauſa .i. pp:er eam cauſam, vt
ne.i.vt nõ.id.i.quare nõ firmæ ſint future nuptiæ. fiet.pa/
lam.i.fiat manifeſtum. Di bene ament me ita ut dico ver/
cum:modus eſt iurãdi.non rogo te.i.non iterrogo.propte
rea,ideſt propter eam cauſam.ut proferam. ideſt uel publi
cem.uel prodam Bacchidi aut cuilibet,ſed propterea te ro
go ut ego Philotis gaudeam tacita,ideſt taciturna.mecum
ideſt intra me. Par.nunquam dicis tam commode,ideſt tã
apte ut committam:ideſt credam.tergum meum,ideſt dor/
ſum meum.

❡VT anti.cũ. agi.li.Ideo dico libere:nam illic pſinito a
SER. milite,haud cõmode quantũ ad te,quia uos mulieres ſem/
per eſtis garrulæ,ſed hoc neq eſt quæ.i. quãta hẽt,aut.q d.
nõ hẽt q̃ illud hẽre eſt quaſi non.hẽre.hẽt Ba. ſi iſta dimiſſa
non ducat alterã ſed Ba.amet,nõ eſt. alıter nõ eſſet ſeruus
garrulus.niſi faceret ſe pcari de re , quã ipſe magis optabat
ppalare nolueũ rogando nõ poſſet aliqd extrahere , tranſ
fert ſe ad ueritatẽ & uitaeis improbando ei,ueralit.p ſ.cum.

Tuam in fidem cōmittam. PH. ah noli Parmeno·
Quaſi non tu multo malis narrare hoc mihi,
Quam ego quæ pconter, ſcire. PA. vera hæc p̄dicat,
Et illud mihi maximum vitium eſt. ſi mihi fidem
Das te tacituram, dicam. PH. ad ingenium redis·
Fidē do loq̄re. PA. auſculta. PH. iſtuc ſū. PA. hāc Bac
Amabat, ut cum maxime, tum Pamphilus, (chidē
Cum pater vxorem ut ducat orare occipit·
Et hæc, communia omnium quæ ſunt patrum,
Se ſenem eſſe, dicere, illum autem eſſe vnicum,
Prę̄ſidium uelle ſe ſenectuti ſuę,
Ille primo ſe negare· ſed poſtq̄ acrius
Pater inſtat, fecit animi ut incertus foret,
Pudori ne, an ne amori obſequeretur magis.
Tundendo, atq; odio deniq; efficit ſenex·

DON. ℭA H noli Parme.) Artificioſe ſe fingit audire nolle: ut taciturа credat̄ ſi audierit, q̄a curioſitas; ſignū eſt loquacitatis. Sic Hora. Percōtatorē fugito, nā garrulus idem eſt. ⸿Quaſi tu nō multo malis.) Deeſt, ita dicis ut ſit, ita dicis q̄ſi. et nūc Philotis nō eſt inſtātior hæc calliditate, ut magis ſeruū ad dicēdū puocet. Quaſi nō tu multo malis narrare hoc mihi. εκλειψις. deeſt.i. ita grauaris dicere. aut ita negas te eſſe locuturū. ⸿Et illud mi. vitiū ē ma. ſeruile vitiū ē tacere nō poſſe. ⸿Vera p̄dicat & illud mihi maximū vitiū ē. Hæc lēti⁹ apud ſeſe, illud clā: Si mihi fidē das. Etiā alia ſe hr̄e vitia exceptiōe ſignāt in hoc qd̄ dicit, Illud mihi vitiū maximū ē. ⸿Si mihi fi. das.) A iaduerte his dilatiōib⁹ ēt ſp ecta torē ſuſp ēdi, quo libenti⁹ audiat. ⸿Si mi. fid. das. Fideliter, p des. ⸿Ad igēiū re. ⸿Quia a ſe diſceſſerat ſi taceret. Cice. Redit ad ſe: Hāc Bacchi. amabat vt cū maxi.) Eiuſmodi eſt hęc tota narratio, ut defenſionē adoleſcētis cōtinere videat̄: q̄ meretricē amicā neceſſitate coactus deſeruerit. Mire igit̄ vn̄ q̄ſtio eſt: inde cœpit, A mabat: inq̄t: Bacchidē. Sic & in ſecūdo Virg. an. fortiores Græci Troianis: Fracti bello, inq̄t: fatiſq; repulſi Ductores Danaū. ⸿Bacchidē amabat. Ordo & ſenſus hic eſt. Hanc Bacchidē tū amabat Pā. ut cū maxime amabat, cū pr̄ vxorem ut ducat orare occipit. Et ut poſitū p quēadmodū. Et Maxime bis numero ſubaudit̄. Et cū maxime, una pars oronis eſt: aut cū maxime p nimis. ⸿Cū pr̄. Cū, mō aduerbiū ē: p qn̄. ⸿Orare occipit.) Maxima neceſſitas eſt: ut oret pr̄. ⸿Et hæc cōia oium.) Quid ſi iniuſtū eſt qd̄ orabat? oſtēdit iuſtū & frequētatū qd̄ dicebat pr̄. ⸿Se ſenē eē dicere. ⸿Oēm cām adoleſcētis ſenex amputauit, p ſuo ſenili cōmodo rogans potuiſſet. n. adoleſcēs dicere, Quāq̄ me curā geris, hāc præcor p me deponas. ⸿Senē eē dicere. Illud poſſet agere amator cōtra vtilitatē ſuā: ſed nō poterat filius cōtra utilitatē patris. Ergo ut cogeret pr̄, ſuam cām īterponebat. ⸿Præſidiū ve. ſeſe. ſu. Præſidiū ſenectutis, ſobolē & ſucceſſorē dic̄. ⸿Sed poſtq̄ acrius pr̄ inſtat.) Tria dicit, & acrius, & pr̄, & inſtat ⸿Sed poſtq̄ acrius pr̄ inſtat. Poſtq̄, inq̄t: pr̄ acrius inſtat, non cōpulſus eſt Pā. ſed tm̄ deliberauit. ⸿Pater inſtat. Maior vis eſt cum pr̄ inſtat q̄ cum rogat. ⸿Pudorine, anne amori obſequeret̄ magis.) Sic oñdit in vtranq; partem: vt tm̄ in aio honeſti adoleſcentis pudor amorem vincere debuiſſe. ⸿Pudorine, anne amori. ανακολουθον. nō enim præpoſito Vtrū: intulit Anne. ⸿Pudorine: anne amori. Latens excuſationis rō explicata ē. ⸿Pudori. Patris. ſ. Amori. Meretricis. ⸿Tundendo atq; odio.) Tundere, eſt ſępius idem repetere, tranſlatio a fabrorū malleo. ⸿Odio. Aſſiduitate. ⸿Attendenda eſt difficultas vniuſcuiuſq; verbi. ⸿Tundendo atq; odio deniq; eſſe.) Deniq; tpis longitudinē ſignat. Efficimus: qd̄ cū magno conatu & molimine facimus vix q; p nos finē accipit. ⸿Tundendo atq; odio deniq; effecit ſenex. Mire interpoſuit moras, ad poſtremū confeſſurus vxorem ductā. Primo: inquit, negauit, poſt deliberauit: ad poſtremū duxit. Non, inquit: ipſe ſed effecit hoc ſenex. Ita mutatione pſonæ totā volūtatē adoleſcētis abſoluit. ⸿Deniq; effecit. Oratorie tempus appoſuit nā hoc ſignificat deniq;. ⸿Odio.) Hoc eſt inſtantia.

Anne

Tūdere

Odium

Deniq;

efficere

GVI. ℭIN tuā fidē.i. in tuā fiduciā, ſeu fidelitatē, veritatē: ac cōſtantiam. aut in tuā promiſſionē. Ph. ah interiectio dolentis. o Parmeno noli dicere ſup. talia. Dicis enim ſup. q̄ ſi tu nō multo malis.i. poti⁹ velis narrare hoc mihi, q̄ ego velim ſup. ſcire ea q̄ pcunctor.i. inquirā. q.d. fingis te nō velle narrare mihi. ſed tamen cū ſerui oēs ſint loquaces, tu oſtendis tua curioſitate te multo magis velle narrare id mihi, q̄ ego uelim id ſcire quod peto; ipſe tn̄ in ſeruus ſua curioſitate oſtēdebat ſignum loquacitatis nam (ut inquit Hora.) Percūctatorē fugitiuo, nā garrulus idem eſt. vel ſic intellige, Noli Parmēo dicet̄ ſup. talia nā dicis ſupp. quaſi tu nō malis narrare hoc mihi q̄ ego pcuncter.i. q̄ ego petā ſcire. q.d. quicq̄d fingas multo magis cupid⁹ es narrādi id mihi, q̄ ego ſciendi, cū ab igēio ſeruorum eſſes diſceſſurus ſi faceres aliter. Par. lentius hoc ſummiſſe itra ſe loqtur. Hęc mulier p̄dicat.i. narrat. uera idest ea q vera ſunt. & illud.i. tacere nō poſſe eſt mihi maximū vitiū.i. maximū pbrū. Deinde hoc dare dicit. Si das pro ſi des mihi fidē.i. ſi mihi ſanctæ pmittas te taciturā dicam quod percunctaris ſcire. Phi. Hoc apud ſe, aut conuerſa ad ſpectatores ait. ſeruus redit ad ingeniū.i. ad naturam ſeruorum, q̄ eſt tacere nō poſſe, a qua videbat̄ diſceſſiſſe. Deinde conuertit ſermonē ad ſeruum. do fidē.i. pmitto me taciturā. loquere.i. narra quod ego peto Par. auſculta. audi. Phi. ſum iſtic pro hic.i. ſum hic parata ad audiendum uel ſum iſtic.i. tota uerſor in audiēdo qd̄ ſis dicturus Par. ut.i. quemadmodū. Pam. cū maxime vna pars orationis pro valde ſeu nimis, ait Don. amabat hanc Bacchidem. tū.i. tunc. maxime in quā amabat eam. cū.i. qn̄. pater occipit.i. incipit orare, ut ipſe Pam. ducat vxorē. & cum inquā occipit pater dicere hæc quæ ſunt cōmunia oium patrum .i. quæ ab oibus partibus dici ſolent. ſ. ſe patrē eſſe ſenē. ſed illū. ſ filium. eſſe unicum.i. ſine fratribus. & ſe ſenem velle illum filiū eſſe præſidium.i. ſubleuamē, axilium ſuæ ſenectuti, hæc p̄dicta ſunt: quæ patres dicere ſolent. Ille &c. hac tota narratione huc tenditur: ut oſtendatur Pam. neceſſitate coactus amicā Bacchidem deſeruiſſe. ⸿Ille Pam. primo negare.i. negabat, vel cœpit negare ſe ducturum vxorem. ſed poſtquam pater inſtat.i. urget: importunus eſt: & vehemens acrius. vehementius pater efficit ut filius foret.i. eſſet incertus animi: pro aio.i. dubius qd eſſet ſibi faciendū ne.i. vtrū magis obſequeret̄.i. faueret: obediret pudori idest honeſtati, & verecundiæ, qua afficeretur a patre, ſi ei non foret obſecutus: an magis obſequeret̄.i. reſpōderet amori Bacchidis ſpreto pudor̄ patris. Deniq;.i. poſt multa. ſenex Laches pater Pā. efficit.i. quaſi magno conatu & molimine fecit, Nam efficimus quod magno conatu & molimine facimus: utrunq; p nos finē accepit. tundēdo.i. ſępius rogādo: & quaſi moleſtia afficiendo & tædio: ac ſæpe inculcando. Nam tundere proprie eſt ſæpius idem appetere, ac ferire. tranſlatio a fabrorū malleo. inde obtundere dr̄ moleſtia ac tædio afficere. Cicer. in epi. Cupio te verbis nō obtundere. Atq; fecit inquam odio.i. aſſiduitate: improbitate: ſiue importunitate: inſtātia. inde odioſus.i. moleſtus, importunus inſtans. Senex ergo efficit tundendo & odio: ut filius ſup. magis obſequeret̄ pudori, q̄ amori.

Effice

Obtūdere

Cicero

ℭA D inge. ſecū. Hanc Bac. amabat tum Pāphi. &c. ita dico amabat, ut amabat cum maxime unquam amauit: & occipit dicere &c. Pudori pr̄is an amori Bac. donec i ſp. nup. quia interim ibat ad Bacchi. ſed poſtquam uidet &c. Aiebat mihi Par. perii. cum iſto odio quod dixerat ſuperbius ibi. Tundendo: atq; odio &c.

SER.

ℭDeſpondit

DON. ¶ DESPONDIT ei gnatã.) Vide, nõ hic dici: duxit vxorẽ Pãſed totum ad pẽm referri. ¶ Neutiq̃.) Nõ nimis

Neutiq̃ ¶ Donec iã in ipſis nuptiis.) Nota locutionem ſenſu magis verbis manifeſtum. ¶ Donec iã in ipſis nu. Dee ſ, poſitus, cõſtitus ue ita doluit: & ægere tulit. Aut repetet demus ſic in ipſis inquã nuptiis, ¶ Donec iã in ipſis nuptiis. In mentione nuptiarum efferueſcit aius amatoris. ¶ Nec morã ullã quin duc. da.) Vbi nec aliq̃ dieculam: vel dilationem vi det ad nuptias. ¶ Quin.) Quominꝰ. ¶ Ibi de) Deiq̧

Demũ poſtremo. Et mire addiũ eſt ibi, qm aſle pẽdebat, in ipſis nuptiis. & ſic eſt q̃ſi di xiſſet i in ipſis inq̃ nuptiis. ¶ Demum ita ægre tulit. vt ipſam Bacchidem: ſi adeſſet credo ibi eius cõmiſereſce/ret. Hoc παρέμβολικῶς. vt Vir. Vel Priamo miſerãda manus. ¶ Vt ipſam Bacchi/dẽ. ¶ Quæ nunc accuſatrix eſt. Et eſt argumẽtũ ab aio. ¶ Aegere tu. Idem vir Quis talia fando. Myrmidonum

Ibi Dolopumve, aut Duri mi/les Vlyſſei, Temperet a la/chrymis. ¶ Credo ibi.) Ibi. ꝓ tũ. ¶ Vt col. me. vna poſ. παρέλκον tertium. Et argu/mentum a pſona ꝙ ait: mecum, ¶ Parmeno perii.) Argumẽtum a dictis, ꝙ ait Parmeno perii. ¶ Parmeno. Moraliter & antonomaſiace nomen repetit. ¶ Et ſignãter fecit, nõ addẽdo Dicebat, & in μιμητικὸν a διηγηματικῷ tranſeundo. Et mire iterpoſuit nomen: ut affectũ doloris oñderet. Sic Vir A nna: fatebor. i. ¶ Parmeno pe. m.) Et nihil repeti nomẽ. ¶ At te Dii: Deæq̧ perdiunt.) Obtinuit & pluralit ſeruus nam iã meretrix ſeni i: aſcit, nõ Pamphilo. ¶ Cum iſtoc od.) Cumi ſtantia ac moleſtia ¶ Vt ad pau. red.) Tanq̃ multa ſint: q̃ de Pã. amore dici poſſint. ¶ Vt ad pauca. red Præceptũ oratorium in longa narratione ꝓ ueritatis inq̃ſitione. reddit enĩ auditorem actiorem, quem ſpes finis recipit fatigatũ. ¶ Vxo rem de. do.) Vxor dr̃ uel ab vnguendis poſtibus: & figenda

Vxor lana. i. ꝙ cum puellæ nuberent maritorum poſtes vngebant ibiq̧ lanam figebant uel ꝙ lotos maritos ipſæ vngebant, cuius rei teſtis Ennius: Ex in Tarquinium bona fœmina lauit & vnxit. ¶ Nocte illa pri.) Pronũciãdũ acutiꝰ illa pma. q. d. plena deſiderii plena cupiditatis. Sĩr addit Virginem. Et expreſſe: non attigit. ¶ Nocte illa pma. q. d. plena amoris, & plena dulcedinis, ut mirum ſit qđ infert: nõ tactam virginẽ. Et hic argumentũ eſt q̃ta fecerit Pã. erga amicam ſuã. ¶ Virginem non attigit. Virginẽ ἐμφατικῶς eſt, q̃uis non amatam; uirginem tñ. & nõ dixit: nõ amplexus eſt: ſed ne attigit quidẽ. ¶ Quæ cõſe. eſt nox.) Eã primã noctẽ. ſ. ¶ Nihilo magis) Quaſi i nihilo, poſſit eſſe magis aut minus. Et nihilo magis aſſeuerationis eſt. ¶ Quid ais? cum uir. vna) Inuenit q̃ſi iter iectio una. i. ſimul: uno loco. ¶ Cum uirgine. A pſona. ¶ Vna A loco. ¶ Adoleſcens.) A pſona. ¶ Cubuerit.) A b habitu & occaſione. ¶ Plus Potus.) Ab impulſione, & ex accidẽtibꝰ. ¶ Cũ virgine vna adoleſcens cubuerit. Argumenta i coniecturã neceſſario poſita: qbus Terentius ex vtraq̧ pte diſputãs, τὴν αἰτίαν purgat: neq̧ ullũ ſtulte hęc poſſuiſſe iudicaret. Hæc enim meretrix tarde credit argumentis: ne a Parmenone uincat. Hinc eſt ꝙ ait Horatius Vincere Cęcilius grauitate. Teren. arte. ¶ Non veriſimile di.) Et vẽ. eis peruerſa prius eſt. n. verũ: deide ueriſimile. Sed ideo ſic dixit, quia eſt ſæpe non ueriſimile: uerumtñ, ut Decios ꝓ alieno commodo mori uoluiſſe. ¶ Non ueriſimile dicis. Hoc tam plus

Deſpondit ei gnatam huius vicini proxumi.
Vſq̧ illud uiſum eſt Pamphilo neutiquam graue:
Donec iam in ipſis nuptiis, poſtquam uidet
Paratas, nec moram ullam, quin ducat: dari.
Ibi demum ita ægere tulit, ut ipſam Bacchidem
Si adeſſet, credo ibi ejus commiſereſceret.
Vbicunq̧ datum erat ſpatium ſolitudinis,
Vt colloqui mecum vna poſſet, Parmeno
Perii: quid ego egi, in quod me conieci malum?
Non potero hoc ferre Parmeno: perii miſer.
PH. At te Di Deæq̧ perduint cum iſtoc odio Laches.
PA. Vt ad pauca redeam, vxorem deducit domum.
Nocte illa prima uirginem non attigit.
Quæ conſecuta eſt nox, eam nihilo magis.
PH. Quid ais? cum virgine una adoleſcens cubuerit
Plus potis, ſeſe illa abſtinere vt potuerit?
Non ueriſimile dicis: nec uerum arbitror.
PA. Credo ita uideri tibi: nam nemo ad te uenit,
Niſi cupiens tui: ille inuitus illam duxerat.
PH. Quid deinde fit? PA. diebus ſane pauculis

eſt: tñ eum amaſſe Bacchidẽ, q̃tũ nõ poſſit credi. ¶ Credo ita, videri tibi, nã nem ad te uenit.) Magno cupido uſus eſt non oſtendens cur hoc falſum ſit qđ putet meretrix: ſed cur hoc putet. ita ex eius pſona refellit qđ obiicit. ¶ Ille inui.) In

Inuit? uitus dicendo, q̃ ſi admonet iterumq̧, vt Virg. Italiam nõ ſponte ſequor. ¶ Quid deide fiet?) Interpõit pſona ad exitum feſtinas vt alibi, quã metui quorſum euaderes. ¶ Diebus ſane paucis.) Hic exitus eſt.

GVI. ¶ DESPONDIT. i. ſpõſam fieri curauit ei Pamphilo gnatã. i. filiã vnius vicini pximi. illud. ſ. deſpõderi ſibi eã filia. viſum eſt Pãphilo uſq̧. i. aſſidue. neutiq̃. i. nullo modo. vel non nimis graue. i. moleſtũ: & difficile tolleratu. donec. i. quouſq̧. iam in ipſis nuptiis. i. in ipſa mẽtione nuptiarum, vel donec ipſe poſitus, aut cõſtitutus ipſis nuptiis, poſtquã uidet nuptias paratas: nec uidet ullam moram dari. i. neq̧ vllũ ſpatiũ: ne dieculã qdẽ: aut dilationẽ aliquam dari ſibi. qn. i. q̧ non ducat. i. capiãt eã in uxorẽ. ibi. i. tunc. demũ. i. deniq̧: poſtremo. tulit ita ægere. i. ita moleſte, & dificulter. ut. i. q̧. ibi. i. tunc ipſam Bacchidem accuſatricem cõmiſereſceret eius Pã. i. ipſamet Bacchi miſeretur eius: ſi adeſſet. i. ſi pñs eſſet, credo. i. ita arbitror, & mea ẽ

Comiſeſcit talis opinio. cõmiſereſcit cõmiſereſcebat eſt impersonale uerbum ante ſe nolens habere accuſatiuum & poſt ſe infinitiuum: aut genitiuũ. vbicunq̧. i. in quocunq̧ loco. ſpatiũ ſolitudinis. i. in quo poteram eſſe ſoli remotis arbitris. datum erat. i. conceſum. ut. ita q̧ poſſet loqui, una. i. ſimul mecum dicebat ſup. o Parmeno perii. i. perditꝰ ſum. quid ego ita aſſentiendo deſponſationi iſti in quod malum. i. in quod infortunium conieci me. i. me præcipitem egi. o Parmeno nõ potero ferre. i. portare: ſuſtiere, tolerare, pati hoc. ego miſer perii. Phi. at. i. ſed o Laches Dii & Deæ perduint. i. perdãt, deſtruant te cum iſto. i. tuo (per cõtemptum dictũ eſt iſto) odio. i. inſtantia: & moleſtia. Pam. ut redeam a pauca. i. paucis abſoluam narrationem. & veniam tantum ad pauca narranda: quaſi longe alia dici de Pamphi. poſſent. Pamphi duxit uxorem domum. uxor dicitur ab vnguẽdo, nam nubentes ungebant maritorum poſtes, ibiq̧ lanam figebant Pamphilus non attingit virginem illa nocte pria plena amoris & ſuauitatis. Nihilo magis ipſe Pãphilus attigit eã ea ſup. nocte, quæ nox eſt conſecuta nocte prima. Phi. quid ais? nõ poteſt illud credere. dicis ꝙ adoleſcens cubuerit vnacũ virgine plus potis. i. magis potens. ab impulſione, q̃ eſſet vigo. ut. i. qualiter. ipſe potuerit abſtinere ſe illa virgine? non dicis veriſimile. i. probabile: & quod nec ſpeciem quidem habeat veritatis. neq̧ arbitror uerum eſſe quod dicis. Pamp. credo ita uideri tibi. i. te ita iudicare illud qđ dixi non eſſet verum, immo nec veriſimile. nam nemo uenit ad te niſi cupiẽs idest cupidens amator tu. ille Pamphi. dixerat illam inuitꝰ. i. nolens. Phi quid fit deinde, id eſt quid conſequetur efficitur. poſtquam non attigit illam. Pamphi ſane: id eſt certe vel

Sane ualde. paucis diebus poſt: aduerbium eſt poſt.

SER. ¶ QVI. ais? non eſt credibile. An medic adole. aliquis cubuerit vna cum virgine etiam ſi plus potis. i. potens in abſtinentia iſto eſſet ita ut po. abſti. ab illa. Vel ſed eſt plus potꝰ legitur ita, cubuerit dico præſertim cum eſſet plus æquo potus, ut innuptus.

PON,

Poſt. Pamphilus me ſolum ſeducit foras.
Narratq; ut virgo a ſe integra etiam tum ſiet.
Seq; ante, q̃ eam vxorem deduxiſſet domum:
Speraſſe eas tolerare poſſe nuptias.
Sed quam decreuerim non poſſe diutius
Habere: eam ludibrio haberi Parmeno
Quin integram itidem reddam ut accepi a ſuis,
Neq; honeſtum mihi, neq; vtile ipſi virgini eſt.
PH. Pium ac pudicum ingenium narras Pamphili.
PA. Hoc ego proferre, incommodum eſſe mihi arbitror.
Reddit patri autem, cui tu nihil dicas vitii,
Superbum eſt. ſed illam ſpero, vbi hoc cognouerit,
Non poſſe ſe mecum eſſe, abituram deniq;.
PH. Quid interea? ibat ne ad Bacchidem? PA. quotidie.
Sed, ut fit, poſtquam hunc alienum ab ſeſe uidet,
Maligna multo, & magis procax facta illico eſt.
PH. Non ædepol mirum. PA. atqui ea res multo maxime
Diſiunxit illum ab illa. poſtquam & ipſe ſeſe,
Et illam, & hanc, quæ domi erat, cognouit ſatis,
Ad exemplum ambarum mores earum exiſtimans.
Hæc, ita uti liberali eſſe ingenio decet.

Integra ab adoleſcente
Tolerare
Decerno
Ludibrio habere

POSTPã. me ſolũ ſeducit foras) Ne teſtis qſquã & arbiter ſecretorũ interueniat. Me ſolum ſeducit foras.) Familiaris inſeruo iactãtia de dñorũ familiaritate ſimul quia decẽs eſt: ut p eũ: qd geſtũ ſit ſpectatores ſciant. Narratq; vt virgo ab ſe integra ẽt tũ ſiet. Hoc eſt illud qđ ſupra dixerat Noctẽ illa pma virginẽ nõ attigit. Seq; anteq̃ eã vxorẽ duxiſſet domũ. Bonus color purgatõis. diceret. n. q̃re ſi illam odio hẽbat, ducebat vxorem? Tolerare poſ.) Tolerare: uerbũ ẽ mala patiẽtis. Decreuerim.) Statueri: & defixerim. Quã de. me. nõ po. diu. hẽre. ἀπὸ ϛ{κοινοῦ} ... Eam ludi. hẽ.) Honeſto verbo & pudoris pleno vſus eſt: & noue pro uitari. Quin.) Quomi nus. Integrã.) Id eſt hõeſtã. nõ. n. dixit, ſpoliatã virginẽ aut mulierẽ. Vt ac. a ſuis.) vigilãter qdẽ integrã ſpecificat. i. talem q̃lem acceptã a ſuis potuit, n. vitiatã accepiſſe, vt ſæpe euẽit. Ergo nõ abundat, Vt accepi a ſuis: ſed hs ſignationẽ. Piũ ac pudi. ige. nar. Pã) Erga meretricẽ, piũ: pudicũ erga virginẽ. Cogit piũ dicere Pã. quem piũ putabat. P tum & pud. inge. nar. Pã. An ſimul erga a uirginẽ & pium: & pudicum? an pium erga meretricem, pudicũ erga virginem? Hoc ego pf.) Verba Pã. ſunt: nõ ut qdã putãt ad pſonã Parmenonis referentis. Hoc ego pferre. Amorẽ. ſ. meretricis. Cui tu nihil di. uitii.) Nunc uitiæ culpæ vxoriæ. Abituram de.) Deniq; moram ſignãt & poſtremã tarditatem. itaq; poſtremo: uel ſero habituram indicat. Quid interea?) Exultantis eſt: & geſtientis audire. Interea. Inter eos dies. Poſtq̃ hũc alie. ab ſeſe uidet.) Pro aliẽatum dixit vt in Phormione. Quid ego nobis Geta alienus ſum? Nã qũo alienũ: ſi amabat: dixiſſet? Poſtquã hunc alienũ. Oratorie: non iam Bacchidem excuſat, quam a veriſimili cã. vult inducere, q ipſa ſit in Pamphilũ durior. Alienũ ab ſe videt, Id eſt maritum nam hoc nomen a meretricibus alienum ẽ. Maligna multo.) Maligna difficilis. Malignus ẽ qui difficultatẽ ſui oñdit. Procax.) Diſpoliatrix & petax. Procaſ. enim. eſt petere. Virg. Procacibus. auſtris, id eſt imprudẽtibus, nã q multũ petit: impudens ẽ, & pcax. Vnde & pci dicti ſunt: q filias alienas in mĩmoniũ petierunt. Atqui ea res.) Et q imo. Legitur & atq;. Nõ ædepol mir.) Obiuit quod volebat: Parmeno. nam credidit Philotis iniuriã factam. Pã. Atqui ea res multo maxime.) Opportune cõcitatius Pamp. defẽdit Parmeno: poſtquam Philotis iducta eſt: vt fateretur iniurias factam. Et hãc q̃ domi erat.) Vxorem modeſtam. Et illam.) Meretricem malam. Et illã & hanc q̃ domi erat. Illam q̃ meretrix eſſet. hanc, id eſt. vxorẽ. Cogitauit.) Diligẽtius & attẽtius ꝯſiderauit nã cognoſcere, diligenter & attente cõſiderare. Cognouit ſatis. Bene ſatis: ex ipſius moribus: & ex meretricis. Ad exemplum.) Quaſi ad imaginem & cullocationem: & ſpeciẽ comparationis. Exiſtimans.) Intelligens. Hæc ita vti liberali eſſe ingenio decet.) Qualitas comparatiua.

Interea
Alienus
Maligenus
procax
procare
proci
Atqui
Cognoſcere
Ad exemplum
Exiſtimare
CVI.

PAM. Seducit. i. ſeorſum ab arbitris ducit me ſolũ. i. ſin teſtibus: & arbitris. & narrat vt. i. qualiter. virgo ſit ẽt tunc integra. i. incorupta: intacta ab eo. & narrat inquã ſe ſperaſſe poſſe tolerare. i. pati, ſuſtinere. tolerare verbũ eſt mala patiẽti. eas nuptias antequam duxiſſet domum ea uxorem:

Sed o Parmeno, ſubdit verba Pã. neq; eſt honeſtũ mihi neq; utile ipſi virgini, eã uirginẽ hẽi ludibrio. i. ſtuprari, vel illud a me: qn. i. q nõ reddã eã integrã. i. intactã a me, itidẽ. i. ſimr. eodem mo. ut. i. quemadmodum. accepi eã a ſuis parentib' quã uirginẽ decreuerim. i. ſtatuerim defixerim me nõ poſſe hẽre. i. tenere mecũ diutius. i. multum diu. Phi. narras. i. dicis ingenium. i. naturam Pã. pium erga meretricem. & pudicum. i. caſtum erga virginem. Pã. pgit verba Pã. referens. arbitror eſſe mihi incõmodum proferre hoc. ſ. dicere hoc quod nũc dixi: videlicet me velle integram reddere eam. Do. exponit hoc. ſ. morem meretricis. ãt. i. ſed ſuperbum eſt. i. illud eſt ſuperbiæ. eã puellam reddit patri, cui patri nihil vitii dicas. i. nihil culpæ vxoriæ referas. ſed ſpero illã vxorẽ meã deniq;. i. tãdem abituri. i. diſceſſuram. vbi. i. quando. ipſa cognouerit hoc. ſ. ſe nõ poſſet eſſe mecũ Phi. interea. i. inter eos dies qđ faciebat ſupple in. i. vtrum ipſe Pã. ibat ad Bacchidem amicam? Par. ibat quotidie: ſed ut fit idest ſicut fieri ſolet. & moris eſt. poſtquam videt hũc Pamphilum alienum. i. alienatũ ab ſe pp matrimonium. nam nomen meriti eſt multũ alienũ a meretricibus. illico ipſa Bacchis facta ẽ multo magis maligna. i. multo magis difficilis. nã malignus dicitur q̃ difficultatem ſui oſtendit. & facta eſt multo magis procax. i. petax petulans: importuna diſpoliatrix. Procare enim eſt petere. Virgil. procacibus auſtris. i. impudentibus. nam qui multũ petit impudẽs eſt, & procax. vnde & procedi dicti ſunt, qui filias alienas in matrimonium petierunt. Phi. ędepol nõ eſt mirum ſi ipſa ſit facta magis procax pp id quod fecit Pã. fidem datam non præſtando. Par. atqui. i. ſed certe: alii habẽt atq;. ea res. ſ. talis malignitas & procacitas multo maxime. i. longo vehementiſſime diſiunxit illũ Pam. ab illa Bacchide poſtquam cognouit. i. diligentius & attentius conſiderauit ſatis. quantum ſat erat ſeſe. i. ſeipſum. ſ. mores proprios. & illam Bacchidem. i. mores meretricis. & hanc vxorẽ. i. mores uxoris qua uxor erat domi. exiſtimans. i. Pamphi. intelligẽs mores earum Bacchidis & Philomenæ. exemplum. i. ad imaginem, ſiue ad collationem aut comparationem, ſeu ſpeciem comparationis hoc modo.

SED q̃ tunc iſta ait mihi Par. conſtrue ita: duxi vxorem ſed neq; honeſtum mihi. i. neq; vtile eſt uirginẽ eam habere ludibrio. ſ. eam me corrũpere. quin itidem, id eſt ſimiliter reddam integram. i. virginem ſuis parentib', vt accepi integram. eam dico haberi ludibrio, quam decreuerim me non poſſe diutius habere Pium in Bachidem Pudicum in virginem. Ego adhuc verba Pamphi. propalare hoc quod nunquam eam attigi. Incommodũ eſt mihi. i. turpe patri. i. Phidippo. Illam dico cui &c. ſuperbũ. i. crudele eſt. ſed hoc modo: vel hic modo non poſſum me expedire, ſed ſpero illam abi ex ſua parte, poſtquam hoc cogñ. ſ. non poſſe mecum eẽ & ita me expediam, poſtq̃. cogitauit & ſe, quia admodum probi uiri deberet viuere, & illam Bacchi. q meretrix eſſet, & hanc, id eſt uxorem ſuam quia patiens & benigna eſſet exiſtimans, id eſt conſiderans apud ſentores earum ambarũ. ſ. vnam alii comparando, & quia hæc, ſcilicet uox pudens ita decet eſſe pudentem, Liberali animo, & modo.

Atqui
Multo maxie.

SER.

Pudens.

Pudens, modeſta, incommoda atq; iniurias
Viri omneis ferre, & tegere contumelias.
Hic animus partim uxoris miſericordia
Deuictus, partim uictus huiuſce iniuriis,
Paulatim elapſus Bacchidi: atq; huic tranſtulit
Amorem, poſtquam par ingenium nactus eſt.
Interea in imbro moritur cognatus ſenex
Horum: ad hos redibat lege hereditas.
Eo amantem inuitum Pamphilum extrudit pater:
Relinquit cum matre hic uxorem: nam ſenex
Rus abdidit ſe: huc raro in uerbum conmeat.
PH. Quid adhuc habent infirmitatis nuptię?
PA. Nunc audies: primum, dies compluſculos
Bene conueniebat ſane inter eas: interim
Miris modis odiſſe cœpit Soſtratam:
Neq; lites ullæ inter eas, poſtulatio

DON. Prudēs Modeſta — ℂPVDENS, modeſta.) Hęc cōtra vitia meretricia poſuit pudēs hęc illa ꝓcax, modeſta haec illa maligna. reliqua vero ſupaddunt, ornamēta vxoria, matronæq; laudes. ℂIncōmoda atq; iniu.) Callide: laudata vxore nō repit vitia meretricis at meretricē: & ſit cōtentus de vxoris laudibus, uitia meretricis intelligit. ℂIncōmoda atq; iniu. vi. oēs ferre. ℂFi/ guras ... ℂTeget.)

Tagere e Celare — Hoc plus ē q̄ ferre. & tegere, ꝙ meretricē amaret. Et plus dixit tegere, q̄ celare. Tegere. n. ad hoc dixit. ve nō ſolum cuiq̄ nō ediceret ſʒ & ne quis ſciret. ℂHic, aius. Oratorie dixit. ñ. n. Pāphilū dixit: ſʒ aium Pāphili. ℂVxoris mi.) ... ℂHic, aius.) Hic, p tū. Vir. Hic annis grauis, atq; ai maturus Aleches. ℂVxoris miſericordia. re/ cte quia ex miſericordia amor naſcit. ſic & in Phor Miſeræ eſt. virgo ipſa facie egregia. vir. Heu qbus il/ le lactatus fatis. ℂParti vi ct⁹ hu. ini.) Qualitas rela/

Deui/ ctus — tiuas. ℂDeuict⁹: p. vi.) De pxio repetiuit ... deuictus, vict⁹. ℂPaulati elapſus ē.) Adeo ē tard⁹ amor Pā: & magn⁹. ut ēt poſt iniurias diffi cile diſcedat. Elapſus ē. A ius, nō Pā. ℂPoſtq̄ par ing. na.

Elapſus eſt aius, Par — eſt.) An ſibi par: an abſolute: bonum: vt dicimus ſic par eſt facere te. Ergo aut ſibi par aut vxori. i. liberali fęminę. ℂPar ingenium nactus eſt ingenium: eādem volūtatem. Sallu. Quos eadē odiſſe. & eadē metuere i vnū coegit. Idem alibi Nā idē uelle a e n e d f a e. ℂInterea in Imbro moritur co. ſe.) Bñ cā ambitionis Pā. narrat. ℂCognatus ſenex. Bñq; ait ſenex: nā acerbū funus nō ꝯueniebat fabulę. In comœdia itaq; apud Terentium: aut meretrix moleſta: aut ex duab⁹ una vxor morit, aut ſenex. Ita ex hmōi morib⁹ vel icōmodum vitat, vel lucrū inſup naſcit: vt nō ſit cā lugendi. ℂHorū.) Maluit horū, q dñoꝝ, dicere. ℂEa ad hos redibat lege hrditas.) Verbo iuris vſus eſt. ea. n. ē legitima hrditas q̄ familiæ debebat. ℂEo amā.) Mō iā vxorē. nō. n. amicā. ℂInuitū

Legitia hrditas, Extru/ dere — Pā. ex. pt.) Inuitum receſſiſſe vis verbi demūſtrat. Nā ꝓprie extrudere dr, q manibus expellit. ſed hic, tranſlatiōe vſus ē, ut oñderet tm̄ importunitatis verbis ſenis fuiſſet q̄tū ipulſio manuum efficere potuiſſet. Extrudit. Verbū neceſſitatis. ℂRelinquit.) Inertia pñtis tpis. Legit & relīgt. ℂRelīgt cum mře hic vxorem ꝑparatio ad futurum errorem. ℂNā ſenex rus abdidit ſe.) Nam, inceptiua pticula, vt: Nā meus cōſeru⁹ eſt hō vt magni ꝑtii: Platus in milite glorioſo. ℂRus abdidit ſe. Verbū repħendētis ſenēq; ſe abdidit, dixit Huc raro in vr. cō. Huc bñ dixit, ut oñdat Parmenonem in vrbe eſſe. Mira ... ſic. n. pñtem; & nullus error in fabula eſt. ℂCōmeat: Commear eſt abeſſe inde vbi te eſſe oporteat. Ergo hoc dicto oñdit q̄ raro ad vrbem veniat ſenex qppe commeatus ex aliqua commoratione tpalis abſceſſus. ℂQuid adhuc hñt ifirmitatis nuptiæ?) Bene vſq; adhuc

Cōmea re — ſuſpenſa narratio eſt. & in hac iterrogatione quaſi ſubſtomachatur Philotis decepta, ꝙ nihil videat infirmitatis i nuptiis quod optauerat. ℂQuid adhuc hñt. Hoc triſtior meretrix dixit. Nōc aut.) Sic ait, quaſi iamdudū audire cupienti vel q̄ſi ad moleſtā pcōtatricē. ℂBñ ꝯueniebat ſane.) Bene, p multum. & ſane valide, quia qui ſanus idem & ualidus. ℂMiris mo.) Miris exemplis. ℂInteri miris mo. odiſ.) Hueuſq; Parmenonē Poeta verba poſſus eſt dicere, cætera actibus ſeruaturus. ℂInterim miris modis. Mire, ad finē comœdię rerū

Miris modis, Interi — explanatio reſeruatur. nanq; ſi queras: fallitur Parmeno cum non odio ſocrus, ſed pudore: ſimultatem aduerſus ſo/

Expo/ ſtulatio, Poſtula tio — crum Philomena ſimulauerit. ℂInterim. Modo repēte, & ē aduerbium temporis. ℂPoſtulatio.) Expoſtulatio: querela: ſed proprie Expoſtulatio eſt apud illum ipſum qui peccauerit, Poſtulatio: de illo apud alterum.

G V I. Pudens & modeſta — ℂHAEC vxor prudēs. i. verecūda. modeſta. i. tēperata ita. i. eo mō. vt. i. ſicut decet. i. honeſtum ē, ingenio liberali. i. bonæ naturę mulieri eſſe ferre. i. ferebat. a quo aio oia incōmoda. i. oēs importunitates. atq; oēs iniurias. i. iniuſtitias. viri. i. mariti ſui. ſ. Pāphili tegere. i. tegebat ꝯtumelias. i. non ſolū cælabat, neq; reuelabat, ſed efficiebat ne eiuſmodi cōtumeliæ ab aliquo reſciſcerentur. Poſtq̄ ergo Pam. hæc oia ꝯtulit. i. cōparauit. hic

Hic, tunc — . i. tunc aius eius. ipſemet partim. i. pro parte aliq̄ deuictus. i. multū motus miſericordia vxoris ſuæ. partim. i. ex altera parte vict⁹. i. defleſſus & ſeparatus. iniuria. i. iprobitate: malignitate huius meretricis: elapſus eſt. ſ. aius Pāphili. i. latenter euaſit a Bacchide, atq; ipſe aius tranſtulit. amorē huic uxori Philemenæ. poſtquam nactus eſt. i. inuenit. ingeniſum par ſibi ſuple. i. eandem voluntatem vel naturam: veā poſtquam inuenit par. i. bonum ingenium, i. bonam naturæ ſuæ vxoris interea. i. dum hæc geruntur. ſenex quidā cognatus. i. de cognatione horum. ſ. Pāphi. & patris ſui moritur in Imbro. i. in eo loco. Hereditas. i. ſucceſſio. redibat. i. attinebat, ſpectat ad hos: Pam. & patrem legi. i. per legem. pater Laches extrudit. i. q̄ſi manibus expellit. eo. i. in Imbrum Pāphilum. inuitum, id eſt nolentem, quia amantē, id eſt amore ſuæ vxoris captum Pamphil. relinquit hic vxorem cum matre ſua. nam ſenex. ſ. pater eius Laches. abdidit. i. abſcondendo ſe contulit rus. id eſt i agros meditandi gratia: ideſt operandi. commeat. i. redit raro huc in vrbem Athenarum. Cōmeare eſt abeſſe inde vbi te eſſe oporteat. Inde commeatus dicitur ex aliqua cauſa temporalis abſceſſus. Phi. quid infirmitatis. i. quam inſtabilitatē nuptię habent adhuc. i. hactenus: quaſi dicat nihil ex tuis verbis ifirmitatis eſſe colligitur adhuc. Par. nunc audies. i. cognoſces. primum. i. in pricipio ſane bene. i. valde bene: multum conueniebat inter eas. id eſt nulla erat controuerſiæ inter Soſtratam matrem Pāphili & Philomenam. Dicimus eleganter aliquando. optime iter nos conueniebat, id eſt nihil erat controuerſiæ inter nos. vbi conueniebat eſt imperſonale verbum, ſed cum dicimus hoc conuenit inter nos. id eſt de hoc nulla eſt inter nos controuerſia. perſonale verbum eſt. Interim: id eſt repente, ait Do. Philomena cœpit odiſſe, pro odire. ſi haberemus Soſtratā matrem Pamphili miris modis, id eſt mirabilib⁹ exemplis neq; tamen nellæ lites, id eſt nella iurgia erant inter eas. nunquam poſtulatio: id eſt quęrela ſeu interpoſitio querelarum erat inter es. Expoſtulatio eſt querela interpoſit apud illum qui peccauerit: poſtulatio vero eſt de aliquo apud alterum interpoſita querela.

SER. — ℂFERRE. i. ibat incomoda viri &c. cum hæc inq̄ eſſet huius Pamphi. animus par. &c. partem vict. huius. i. Bacchi A mātem iā vxorem bene dixi cum matre. nam ſenex, ꝙ ab fuit ſenex commoditatem fecit a cælandum partum: cum illa poſſet abire ad matrem Quid. q. d. tu dicebas non eſſe firmas nuptias: ſed in iſtis dictis quid ifirmitatis. h. inter eas, id eſt Soſtratam & Philome. poſtulatio: ideſt querimōia de iniuuria. ſcilicet nullam iniuriam expoſtulabat, vna ab alia acceſſerat Soſtrata ad eam Philomenam.

DON. ¶Q VID igit?)Recte dixit:ſi hoc nō fuit qd ergo? Poſtlatio, q̄rela, & q̄ſi iuſta interpoſitio q̄relarum. Fugere e cō. ili.)Bene e aſpectu, vt pate, q̄ caueret grauida intelligi. Sed tñ ſubiūgit Videre nolle, vt ignorantia Parmenonis appareat, q argumētū odiorū crediđit, q Philumena neq̄ videri vellet: neq̄ videre. Fugere e cō. Ne videretur. Videre nol. Ne videret. Deniq̄ vbi. nō. qt pa.) Pati & ſuſtinere &, ſuſtineri intelligi pōt hoc loco vtrū poſtq̄ nō potuit ſuſtinere ſocrū? an poſtq̄ ſocrus ferre nō potuit ſic ſe celātem nurū? Pōt ēt ſic intelligi Vbi nō potuit argumenta odii ſui ipſe nurus pati, & continere: migrauit ad ſocrū. Non quit pati. Tolerare, aut tolerari qa patior cōe eſt. nam patior te & a te dicimus. Abiit.) Proprie abiit: quia nō expectauit vt mitteret. Vbi il. di. ē cō.) ἀρχαισμός dies: non dieb⁹ dixit. Accerſi iu.) Nō addidit: q̄, qa ītelligit. Dixere ca. tunc ne. q̄.) Iō neſcio quā: qa nullius momenti: ac falſam. Nemo re.) Hic iam aptius odiū vr, vbi nec iam fingit cā. Poſtq̄ acc.) Subaudit nři. i. miſſi ſocru. It viſ.) Vt, Populare penates Venimus. Poſt accer. Id eſt miſſa nobis. ſ. Et mira varietas. It uiſe. ad eā. Viſere, officii eſt videre q̄rentis aliquē. Admiſit ne.) Iniurioſa ēt ipſa pronūciatio eſt. Hoc vbi ſe. re.) Scimus q̄ ad nos deferuntur: Reſcimus celata. Heri ea cā. Bene ea cā: quippe qui ſe ruri abdidiſſet. Nondum ēt ſc.) παρέλκον tercium. & deeſt ſcire. Et eſt συλληψις ſcio ſcire cum ἀναβάσει. Nondum ēt. Recte ſeruauit reliqs partibus fabulæ pendulū & attentū ſpectatorem. Niſi ſa. cu. eſt qu. euen. hoc ſiet.) Bñ, qa curioſus ē Parmeno & idē garrulus. nā ꝑ totā fabulā talis īducit. Quorſum euenturū ἔκλειψις. Deeſt ſcire. Habes om. rem.) q. d. quā audire expetiſti. Pergam quo cœ. hoc iter. Pergā hoc iter, vt, Tendere iter pennis. Quo cœ. h iter.) Ad portū. ſ. Nā cōſti. cum qu. ho.) Dicit cām cur i reliq̄ fabula nō appareat pſona huius meretricis. Cōſtitui.) Conſtitui pprie. nā de hmōi rebus dr conuenire & conſtituere, de cuiuſmodi rebus apud extraneos meretrices agunt. Di ver. ut bene qd ag. Sæpe enim res eueniūt aliter q̄ volumus & ideo Vertūnus colitur: qui præ eſt rebus vertentibus.

Pati

Viſere

Videre

Scire

Reſcire

Pergā hoc iter

Conſtitui

Nunq̄. PH. qd igitur? PA. ſi qñ ad eam acceſſerat
Confabulatum: fugere e conſpectu ilico:
Videre nolle: deniq̄ vbi non quit pati,
Simulat ſe a matre accerſi ad rem diuinam, abiit:
Vbi illic dies eſt complureis, accerſi iubet:
Dixere cauſſam tunc neſcio quam: iterum iubet
Nemo remiſit, poſtquam accerſunt ſæpius,
Aegram eſſe ſimulant mulierem: noſtra ilico
It viſere ad eam: admiſit nemo: hoc vbi ſenex
Reſciuit, heri ea cauſſa rure huc aduenit
Patrem continuo conuenit Philumenæ.
Quid egerint inter ſe, nondum etiam ſcio,
Niſi ſane curæ eſt, quorſum euenturum hoc ſiet.
Habes omnem rem pergam quo cœpi hoc iter.
PH. Et quidem ego: nam conſtitui cum quodā hoſpite,
Me eſſe illum conuenturam. PA. Dii vortant bene
Quod agas. PH. Vale. PA. & tu bene vale Philotiō.

ilico ipa Phi. fugere. i. fugiebat e cōſpectus eī So. ne videretur ab ea. nolle. i. nolebat videre ipſam So. deniq̄. i. poſtquā. nō quit. i. nō potuit. pati. i. tolerare. iſtātiā. So. vel neq̄t pati. i. tolerari a So. qa (vt ait Do.) patior ē cōe verbum. nā patior te & ad te dicimus. ſimulat. i. fingit ſe Philomēam accerſi. i. aduocari a mře ſua. ad rē diuinā. i. ad ſacrificiū faciēdum forte ſuæ gētī hīditarium vt ſæpe ſiebat. abiit. i. diſceſſit, neque expectauit vt mitteretur. vbi. i. poſtq̄ ipa Philomena ē illic. i. apud matrem. cōplures dies. i. multis diebus. So. iubet eam Philomenam accerſi. i. aduocari. Tunc mater & filia & ancillæ dixerunt, neſcio quam cām q̄ nō poſſet redire Philomena. iterum. i. ſcdo. Soſ. iubet eam Philomenam accerſi. i. aduocari. nemo. i. nullus. aut nulla remiſit Philomenam poſt q̄ miſſi a Soſ. accerſunt. i. aduocāt eam ſæpius. ſimulant mulierem Philomenam eſſe ægrā. i. ægrotā. ilico nřa. So. hera mea it viſcere, pro id ad viſcēdū: uel viſit eam Philomenam. viſcet eſt officii, videre q̄rētis aliquē. nemo admiſit. i. introduxit So. ad eā Philomenā. vbi. i. poſtq̄. ſenex Laches reſciuit. i. cognouit hoc per relationem. Nā ſcimus q̄ ad nos deferunt, reſcēus relata. Heri ipſe ſenex aduenit huc rure. i. ex agris. ea cauſa. i. pp eā cāſ continuo. i. ilico. ipſe cōuenit. i. allocatur pātem Philomenę. ēt nondum. i. non ad huc ſcio. quid egerint. i. fecerint q̄due fuerint locuti. niſi. i. pērq̄. q ſane. i. certe vel valde. ē mihi curę ſcire ſup. quorſum. i. in quā partem. hoc negocium ſit euēturum. i. proceſſurum. i. hēs. i. tenes, jtel ligis oēm rem quā audire expetiſti. pgam. i. proſequar hoc iter. quo itinere cœpi ire. ſ. ad portū, uel pergam. i. perſeuerabo ire ſup. eo quo. i. in quē locū. ſ. ad portū, cœpi iter. i. ſum iter ingreſſus. Phi. & quidē. i. & certe. ego pgam quo. quo cœpi. iter nam cōſtitui. i. cōueni. cum quodam hoſpite. i. amico externo. me eſſe conuenturam. i. allocuturam illum hoſpitem. Par. Dii bene vertāt. i. approbent bene: & recte dirigant id qd agas. ſæpe enim res eueniunt aliter q̄ volumus. i. & pleriq̄ bona in peius: mala mutantur in melius. & ideo Vulturnus: vel (vt dicunt alii) Vertūnus coliturq̄ præeſt rebus vertentibus. Phi. o Parmeno vale. Par. & tu Philo: iā nomē prodū & protenſum blandi gratia, ſicut Glicerium. etiam tu Philotium bene vale.

SER. ¶IVBET Soſtrata eā accerſi, niſi ſanæ curæ eſt mihi. i. ſcire quorſum. i. niſi inquiram. Conſtitui conuētionem cum quodam hoſpite me conuenturā illum. ſ. me locuturam ei.

CVL. ¶PHI. Igit ſi hoc nō fuit. i. ſi lites nō habuerūt, qd fuit aliā iter eas? Par. ſi qñ. i. ſi aliqñ, vel ſi forte So. acceſſerat ad eam Philomenam cōfabulatū primū ſupinū. i. vt confabularet ſeu colloq̄ret cū, & cum ea familiariter cōferret aliq̄ & cōicaret.

DON. PRo deū atq̄ hoiū fi.) In hac ſcena accuſatio ſocrus eſt, quæ ſe coniecturaliter defendit: dicen nihil a ſe fcm̄ in pnicię nurus. Pro deū atq̄ hominū fidē ἐκφώνησις ab exclamatione cœpta ſcena eſt. Senex. n. eſt difficilis & iratus. Quod hoc ge. eſt. quæ cō.) Conatur Teren. aduerſus famam ſocrum bonam reperire, & incipit a gērali exclamatione, quo vehementior ſit eius accuſatio: paulatimq̄ ad ſpeciale crimē deſcendit. Quod hoc genus. Accuſatio a perſona: cui accidit ex ſexu q ſocrus eſt. Coniuratio.) Confeſſio, bonæ rei eſt: Coniuratio, malæ. & inde coniuratio Catilinę dicta eſt. Quæ hæc coniuratio. Accuſatiuo a re.

Confeſſio

Cōiuratio

ACTVS II. SCENA PRIMA.

Iambici quad. acatalecti, troch. quad. catalecti.

LACHES. SENEX, SOSTRATA, MVLIER.

PRO deum atq̄ hoīum fidē, quod hoc genus eſt, quæ coniuratio!

CVL. PRoh &c. Hic accuſatio ſocrus eſt, a læſerit nurum. Socus aūt cōiecturalr ſe defendit dicens nihil a ſe factum eſſe in pnicię nurus. La. ph i iraſcentis exclamatio i iploro ſup. fidem. i. opem & auxilium: Deū p Deorū: atq̄ hoium qd. i. quale. i. cuiuſmodi eſt hoc genus mulíebre. ſ. eſt. accuſatiuo enim ē a ſexu. q̄. i. q̄lis. hæc cōiuratio. i. cōſpiratio, conſenſus, concordia, in malum eſt. confeſſio bonæ rei, eſt, coniuratio malæ.

PRoh Deum. Poſtquam præmiſſa ſunt præterita: q̄ erant neceſſaria. Incipit ſecundus actus de culpa diſſidii falſo refundenda in So. ut per hoc moralitas ſocrū deſcribitur: Licet. n. So. imerito criminetur odioſe nurum ſuam &c

ſuam: & malis moribus ſuis eam a domo ſua expuliſſet. Tamē p hoc qd ſoleāt male ſocrus i nurus ſuas machinari deſignať. Ecce inducũť cõuentētes pſonæ: & ſatis authorizabiles. ſ. Laches maritus eius: & Phidippus pť virginiſq; ipo nat ei hoc crimē: & credāt hoc totũ malũ eã cõmouiſſe. ipſa vero inducitľ vt inoxia. poſtea vituperabiť alia ſocrus. Sed iſte act⁹ mõ eſt Soſtratę. Q ď genus mulierũ ē hoc de malis ſocrī bus dič: pariter ſtuderet eã: & pariter nolũt eadem oia. bñdixi oēs quia neq; vna eſt excipienda: & hoc eſt.

DON. ¶ V T oēs mulie. ea. æ. ſtu. Bono argumēto vtitur, Læiulti nurũ, qa ſocrus es: & nulla ſocrus diligit nurũ. ſ Vt oēs mulieres. Accuſatio a cauſſa eadē.

Studeť ſ Studeant. Maioris operis ē ſtudere, q̄ velle. ſ Neq; decli. quic.)

Declinare Id eſt flexā vel inflexã ab eo qď declinauerit ne parũ ſit, diuerſam vel diſſimilē dixiſſe, vt eſt illud, Illum tumulum inflexit. ſ Itaq; adeo vno aio.) Neſcias an ex ſnia hac, vel adeo ex hac ſcena nomē fabulæ ſit inuentũ ſ Itaq; adeo, Neceſſaria ſniæ ἀμφιβολία ad deſcribēdã vtrãq; pſonã. ſ Viris eē aduer.) Aliud argumētũ, Læſiſſi nurum, vt mihi aduerſarier. nã mulieres oēs aduerſanť viris. ſ Similis pti. eſt.) αὔξησις. nã ſtudiũ & bonũ ē ptinacia vero nunq̄ nõ mala. ſ Aeq ſtu. eſt.) Studiũ eſt dedita opa volũtatis hominis attētior atq; ipenſior. ſ In eodem oēs mihi vi. ludo doctæ ad ma.) Tria in accuſatõe poſuit ex qbus duo ſunt cõmunia, vnũ ipſius. q mulier eſt, & q ſocrus. cõmunia q ipſa ſpecialiter magiſtra ē ad malitiã Soſtrata. Ex his colligit iniuriã paſſam nurũ p coniecturã.

Pertinacia **Studiũ**

Magiſtra ſ Et ei ludo ſi vllus ē magi.) Magna amplificatio criminis. dubitat, an ſit ludus malitię: & magiſtrã nõ dubitat Soſtratã, ſed certo ſcio, inquit, ſ Me miſe.) Et hęc q̄ ἐκ πάθους excepit, ad miſericordiã ſpectat defendētis orõ. ſ Quę nũc quãobrē accu. ne.) Oratorie pſe loqtur mulier. ſi qdē maioris innocentiæ eſt neſcire crimē, q̄ defēdere. & his verbis oñditur ſine noxa eſſe ēt P hilumenã: nõ ſolũ hanc loqtur. Soſtratã. ſ Itaq;. Mõ duæ partes ſunt orationis. ſ Nõ, ita me Dii bñ ament, mi Laches. Modo Mi Laches nõ eſt blandientis. ſed eius, q pdicitť innoxius. Nõ, ita me Dii bñ amēt. μισις p iuſiurãdũ. ſ Nõ, ita me Dii. bñ ament. A iauertendũ veteres non minus εὐφημισμὸν in verbis quã κακοφατον neglexiſſe: velut hic, ita mi Dii bñ amēt. ſ Di ma. pro.) Seniliter odit vxorē cuius amor optabilis fuit i adoleſcētia. ſ Di mala phibeant. Vt vna inter nos agamus ætatē. ſ Poſtmodũ re.) Hęc figura ab oratoribus ἐπαγγελία nominatur: inq̄ aliqd pmittimus iudicibus nos pbaturos, cũ metuimus, ne qd illis temere pſuaſum ſit. ſ Poſt modũ reſciſces. Fiducia innocētiæ. Reſciſcere ē, cũ qď de induſtria celatur, vix argumētorũ vi agnoſcitur. ſ An qc. pro iſtis fa.) A maľ παρὰ προσδοκίαν. ſ Quæ me. & te, & fami.) Iã ſic accuſat, q̄ i pbauerit crimē. & ē amplificatio. ſ Quę me & te. & familiã Hæc exaggeratio eſt, q̄ δείνωσις appellaťcũ ex vno maleficio multa fiũt ab oratoribus crimina. ſ Dedecoras.) Dedecoratur, qď honeſtũ eſt corporale. ſ Cui ſuos li. cõ. Nota liberos in ſignificatione ēt vnius filię. ſ Dignum ſuos cui liberos con.) Multum ſonanter, & accuſatorio ſtrepitu nec maſculinum genus, nec fœmininum poſuit: nec vnam, ſed liberos. Sic Cicero, En cui tuos liberos committas. cum de vno ageret. &c. Hēbus. n. liberos oēs de puella. ſ Dignũ. Sic dixit dignum, vt honoris genus ſit, accipe vxorē meruiſſe.

Itaq; **Mi Laches** **Reſciſco** **Dedecorari** **Turpari.** **Liberi**

Vt omnes mulieres eadem æque ſtudeant nolintq; omnia.
Neq; declinatam quidquã ab aliarũ ingenio vllam reperias.
Itaq; adeo vno omnes animo ſocrus oderunt nurus.
Viris eſſe aduorſas æque ſtudium eſt, ſimilis pertinacia eſt.
In eodem omnes mihi videntur ludo doctæ, ad malitiam.
Et ei ludo, ſi vllus eſt, magiſtram hanc eſſe ſatis certo ſcio.
S. Me miſerã, quæ nunc quãobrē accuſer neſcio. L. hem, *Senarii*
Tu neſcis! S. Non, ita me Di bene ament, mi Laches.
Itaq; vna iter nos agere ętatē liceat. L. Di mala phibeãt. *Iãb. tet.*
S. Meq; abs te immerito eē cauſatã poſtmodo reſciſces. L. ſcio.
Te immerito! an quidquam pro iſtis factis dignũ te dici põt!
Quæ me, & te, & familiam dedecoras filio luctum paras.
Tum autem, ex amicis inimici vt ſint nobis affines, facias
Qui illum decreuerunt dignum ſuos cui liberos cõmitterent.

GVI. ¶ V T. i. q oēs mulieres ęq̄. i. pariter. vel ita ſtudeant. i. ſtudioſe moliantur tententq; atq; cupiant ea. i. eaſdē reſ. puta lædere nurus & odiſſe. ſtudere maioris ē opis, q̄ velle: iõ hic ſtudeãt rite capi põt pro ſtudioſe cupiant: & vt oēs mulieres æq̄ nolint. i. recuſent oia: q̄ ſup. viri velit vel nurus. neq; repias. i. iueniat aliqs: ſecũda pſona p tertia. vllã mulierē declinatã. i. inflexã, ſeu recēdēte gcq̄. i. in aliquo: ſeu aliqtenus ab igenio. i. a nã aliarũ mulierũ. itaq;. i. iõ vel ſint duę ptes. oēs ſocr⁹. i. oēs matres maritorũ oderũt. i. odio pſequuntur nurus. i. vxores ſuorũ filiorũ adeo pro valde. vnde aio. i. aio valde ſimili: & pſentiēti eq̄. i. ita vtẽ, ſeu tm̃ ſtudiũ ē. i. dedita opa & attēta volũtas, ac ipenſa & ſimilis ptinacia. i. obſtinatio & pſeuerãtia i malo ē oib⁹. mulieribus. eē aduerſas. i. aduerſari viris. & oēs mulieres videnť mihi doctę. i. iſtructę eruditę ad malitiã. i eodē ludo. i. i eadē ſchola malitię. Et ſcio ſatis certo. i. ſatis explorate hãc vxorē meã eē magiſtram ei ludo. i. illi ſcholę malitię: ſi vll⁹ ē malitię lud⁹ magna ē crimis amplificatio dũ dubitat ſenex an ſit malitię lud⁹. So. me miſerã: exclamatio ē tertia. q. d. poſſũ dicet me eē ifelicē. q̄ . ſ. ego neſcio. quãobrē. i. pp quã cãm. accuſer a viro meo nũc. La. hē. idignatis itertectio & irridētis. vt neſcis q̄ re accuſeris. q. d. optime noſti ſed ſimulare te iuuat. So. o. mi Laches: nõ hic mi blãdiētis ē: ſed eius q pdicitetur innoxius. Dii ita ament me: vt dico verũ me neſcire q̄re accuſer. q. i &. ita liceat nos agere ætatē. i. vita fungi iter nos: & ſimul traducere vitę tēp⁹: vt verũ dico me neſcire q̄re accuſer: ſũtq; modi iurãdi ſatis triti. La. Dii phibeãt mala q. d. nõ eēt magnũ mihi malũ: ſi tu mihi eriperetis ne poſſem tecũ agere ætatē: & hoc dť p q̄dã irriſionē. vt dici cõſueuit vulgo: Deus ſeruet nos a malo p quãdã irriſionē. So. & reſciſſes. i. cognoſces. Reſcimus qď de induſtria celať. poſt modũ. i. poſtea me Soſtratã eē accuſatã abs te imerito. i. ſine cã. La. ſcio te imerito eē accuſatã. q. d. ſcio te ñ eē tm̃ accuſatã q̄tũ meruiſti: & iõ imerito. i. nõ ſm meritũ es accuſata: an. i. vtrũ: qcq̄. i. aliquid pt dici ad te dignũ. i. put merita es. p iſtis factis. i. p tuis iprobitatib⁹, iſtis poſuit p cõtēptũ. q̄. ſ. tu dedecoras. i. deturpas dehõeſtas, ifamas me. & te, & familiã. i. famulos & domũ totã & pas. i. acqris vel pcuras luctũ. i. mœrorē filio Pã. aũt. i. ſed. tũ. i. deide. facis vt affines. i. ppinqui nři pp nupcias ſint nobis inimici ex amicis. i. cũ pus eēnt amici nobis. q affines decreuerũt. i. ſtatuerũt illũ filiũ dignũ. cui filio committerēt. i. collocarent traducerent fidei: ſeu crederent ſuos liberos. i. ſuam filiam vbi liberi plurali in ſignificatione vnius filiæ vſurpatur.

Pertinacia **Agere ætatem**

SER. ¶ NE q; decli. &c. & cũ i oibus moribus cõueniãt. Itaq; i hoc qď oēs ſocrus &c. & nõ ſolũ i eiſdē moribus curuę. Sed ēt ſunt ibi ptinaces: & ħ ē. Simi. ptina. & cũ ita ſit pti. ſunt ēt ita callidę: q nullus põt eas talia feciſſe cõprobať: & hoc ē doctæ ad me. Ludũ vocat ſicut illis videť: qa magna ex hoc eis ē iucũditas. Malitia quãtũ ad patiētes. Et cũ oēs ita ſint prtinaces. mea vxor ē peior ſup oēs: & hoc ē & ei ludo. Dii mala phibeãt. cõtra hoc qď illa pluribus malis de ſe deuouebat. ſi feciſſet hoc. q. d. volo quod Dii oia mala a nobis auertãt ſed tñ nõ: nõ minus credo te feciſſe. Scio tñ immeritorponderoſe: & ironice hoc dicit: Nec finita eſt oratio. Volebat enim ei dicere multa turpia: ſed ſe repreſſit. Addit ideo, an qcquã &c. Liberos. i. filiam i plurale pro ſingulari.

DON. ℭTV ſola exo.)Emergis,re piris. Verbũ hoc ĩpudẽtiã no/tat. Cice. Exortus ẽ ſeruus,qui quẽ in eculeo appellare non
Exoriri
poſſet,eũ accuſet ſolut⁹.ſ Exorere.exiſtis. Exoriri dr̃ q non expectatus inuadit aliquẽ.ſ Tu inquã mulier q̃ me oĩno la
Tu mulier
pidẽ,haud ho.pu).Tu mulier,ευφχοτν malitię hẽt:& oĩno expſſio cõſuetudinis ẽ ad idignationẽ. Et lapis nunq̃ vtilis niſi ad telũ,quẽ magis ad iniuriã delegit.nã
Lapis
ſaxũ melius,q̃ lapis:vt Vir. Saxaq; ſubuecta/re humeris.ſ Tu inq̃ mulier. Sic Euripides * & Virg. Varius & mutabile ſp Fœmina.ſ Lapidẽ,nõ hoĩe3 Sufficeret lapidẽ putas ſed de ſtomacho, nõ hoiem,ad ditum ẽ Plautus, Herus meus elephãti corio circũtectus ẽ,nõ ſuo.ſ Nõ hominẽ putas ιτνιέυ Sic Apollodorus. *
ſ An qa ru.cre.eſſe.) Memor ſui eſt q dixerat, Rus abdidit ſe. ſ Quo quiſq; pa. ve vrorũ p veſtrũ.ſic veteres.ſ Multo me.hic q̃ ſi. υπεϱβατν vſus ẽ,vt i Adelphis, An nõ pus eos ſex mẽſibus olfeciſſe? ſ Iõ qa vt vos mi.do.eri. Mire ɔfirmat vñ ſciat. ne ſuſpicioſe crimẽ obiicere videret:Et bñ mihi:qa cõmoditas familiæ ad hũc redũdatura ẽ.ſ Pridẽ eq;au.ce.odiũ tui Phi.)Primo obiurgatio ẽ So.cur ñ amet nurũ.ſedo,cur nõ amet a nuru. tertio cur vſq; adeo puella nupta deſerat domũ.ſ Minimeq; adeo vi.)Satis amat.p merito dicit odiũ ɔtra meritũ,amorẽq;:ſimul excuſat nurũ,q̃ oderit talẽ ſocrũ: & ſimul ꝑuenit qd ii nõ læſa ẽ,ſed odio me hẽt?ſ Sed nõ cre.adeo.)Deeſt, oſurã fuiſſe.ſ At vi.q̃ ime.ęgri.hęc mi.ori.abs te.So.μετ.κρυς. poſt acrẽ iuectionẽ,ſeipm miſerat v: iuidiã durę iclamationis i ipſas ɔuertat.Sic i Andria, Age nũc iã ego pol hodie, ſi uiuo,tibi oñdã herũ qd ſit pcli fallere Et cõtinuo, Chre. pietatẽ gnati ñ te miſeret mei,?tm̃ laborẽ capet ob talẽ filium?ſ Quã im.ęgr.hæc ori.abs te So. Poſtq̃ de iniuria di
Oriri
xit de pſona ei⁹ cui⁹ fama * ẽ.i.cũ.ſ Aegritudo hæc orit. Orit & magnitudinẽ rei ſigñat,& repẽtinũ ipetũ.vt ſupra, Tu ſola exoret.ſ Rus ha.abii.)Quia dixit, Senex rus ſeſe abdidit.ſ Cõcedẽs vo.) Ne diceret q; ſit voluptatis cauſa. Vobis meli⁹ pſaliter,q̃ ſi diceret cui.ſ Veſtros.ſump.oti.) Sũpt⁹ vros,idẽ qd alibi, Otiũ,uitã urbanã. Vel q; nihil acquiritis:ut i Adelphis, Hãc ego clemẽtẽ uitã.vrbanã.atq; ot ũ ſecut⁹ ſu3.ſ Cõcedẽs vo.& rei ſer.)Cõcedẽs uobis.i.vt vos
Rei ſeruire
i urbe eſſetis.ſ Rei ſuiens. Res ſuit diuitib⁹:qa abũdat.rei ſruiũt paupes,qa ſe coartãt ad ãguſtias rei. Ita ergo res p q̃litate ſua & ſuit,& ei rei ſuit. Hora. Impat aut ſuit collecta pecũia cuiq;.ſ Otiũq;.)Hoc ẽ amorẽ:q̃ſi nihil agẽtib⁹. Vt ñ.res poſ.pa. Mediocris.ẽ.vt cõici pris familias.ſ Præter æquũ atq; ęta.meã.)Præter æquũ,qa vos eſtis dñi i uel qa uos fruimini,cũ ego dolueri. Aetatẽ,qa ſenex:i Virg. Vires ultra,ſortẽq; ſenectæ.ſ Nõ te p his cu.re.) Mirus ſenſus. Pro his,inqt,tot reb⁹ unã: & facilẽ redderes:i curares ne qd ægre ẽet mihi. Et Te ſic pnũtiãdũ.q.d. Et ſi alii nõ curarẽt curare debuiſti.ſ Non mea opa neq; pol.cul.)Vellet dicere nur⁹ culpa euenit:ſed meli⁹ dixit,nõ mea:ne accuſãdo ɔfirmaret qd dixit ſenex, Oẽs ſocrus oderũt nurus.ſ Neq; pol cul.eue. Bñ additũ, Neq; pol culpa. Potuit.n.fieri,vt ñ fecerit ipſa iniuriã:ſed tñ pmiſerit fieri.mire tñ nec ipa accuſat
Opera
nurũ.ſ Nõ mea opa,neq; pol culpa. Videt unũ dixiſſe opa
Culpa
& culpa:& tñ nõ ẽ idẽ. Opera eni ẽ,ſi ſciẽtes læſerimus: Culpa,ſi neſcientes:quorum alterũ,ſceleris: alterũ,ſtultitiæ eſt.

Tu ſola exorere,quæ perturbas hæc tua impudentia.
S. Egone. L. tu inquã mulier,q̃ me oĩno lapidẽ,haud hoĩem pu(tas.
An quia ruri eſſe crebro ſoleo,neſcire arbitramini
Quo quiſq; pacto hic vitam veſtrorum exigat? *Senarius*
Multo melius hic q̃ fiũt,q̃ illic ubi ſũ aſſidue,ſcio: *Troc.qua.ca.*
Ideo qa vt vos mihi domi eritis,proinde ego ero fama foris.
Iam pridem equidem audiui cepiſſe odiũ tui Philumenam:
Minimeq; adeo mirum:& ni id feciſſet,magis mirum foret.
Sed non credidi adeo vt etiam totam hanc odiſſet domum:
Quod ſi ſciſſem,illa hic maneret potius,tu hinc iſſes foras.
At videq̃ immerito ægritudo hæc orit mihi abs te Soſtrata:
Rus habitatum abii,concedens vobis,& rei ſeruiens,
Sumptus veſtros otiumq; vt noſtra res poſſet pati,
Meo labori haud parcens,præter æquũ atq; ætatem meam.
Non te pro his curaſſe rebus,ne quid ægre eſſet mihi?
S. Non mea opera,neq; pol culpa euenit. L. immo maxime.

GVI. ℭTV SO.exoreris.i.emergis:exiſtis:irepiris ſola.q.d.tu pturbes hęc.i.has amicitias,& mutua cõmercia:ſeu metuas neceſſitudines.tua ipudẽtia.i.tua iporrũitate. Exoriri dr̃ q expectãs aliquẽ iuadit.declinat q; tñ ſm tertiã ɔiugationẽ. q̃ ſm q̃rtã. So.ego ne.i.dicis neq; ego pturbaui oẽs affinitates? La.inq̃.i.dico,vł repeto:q; tu mulier hæc oia pturbaſti q.d.tu putas oĩno me eẽ lapidẽ.i.iſenſibilẽ:ñ homine.an.i.vel.qa ſoleo eẽ ruri.i.i agris.crebro .i.ſępe.rus dr̃(vt aliqui
Rus
volũt)a rurſũ:q; rurſus quotãnis,vł alterius ſit colẽdũ:ſi velim⁹ fructũ nobis afferri ab illo arbitramini.i.putatis me neſcit.quo pacto.i.quõ
Veſtrorum
q̃ſq; vrorũ p q̃ſq; vrm, exigat.i.agat:traducat vitã.hic.i.i hoc loco domi vbi dixit q̃ſq; vrorũ maſculiõ vſus ẽ:qd pñõderat fœminino.itelligebat.i.ſenex non ſolũ de vxore,ſed. & de filio:& de ęterera familia domi relicta. Scio multo meli⁹. ea q̃ fiũt hic domi:q̃ ea q fiũt illic.ſ.ruri vbi ego ſum aſſidue. iõ.i.eã obrẽ qa.vt.i.ſicut.vos de familia mea eritis mihi.i. ad meũ decus vel dedecus domi.pinde.diſyllabũ.i.ita ego ero foris puta in agris:fama.i.i fama & rumore tali q̃lẽ mihi cõparaueris domi.q.d.i me reddũdatura ẽ familię fama turpis & hõeſta.eq;dẽ audiui iãpridẽ Phi.nurũ nrãm cepiſſe.i.ɔcepiſſe odiũ tui.bñ tui.nã hic paſſio deſignat.& minime.i.nõ ẽ adeo.i.valde mirũ.ſi cepit tui odiũ.& ni.i.niſi Phi. feciſſet id.i.niſi cepiſſet odiũ tui.foret magis mirũ cũ tu ſis eiuſmodi moribus:q pariãt facile odiũ.ſed nõ credidi huiuſq;:eã ſup.cepiſſe adeo.i.tm̃ odiũ tui.vt ẽt odiſſet.i.odiret.ſi hẽremus hãc totã domũ.i.meã totã familiã:& locum
Concepere
ipm.qd.ſ.eã fuiſſe ɔcepturã tm̃ odiũ tui.ſi ſciſſem.i.ſciuiſſẽ illa nurus maneret poti⁹ hic domi meę.tu So.iſſes.i.iuiſſes. hic.i.ex hac domo foras. At.i.ſed.o So.vide.i.ɔſidera nunc. q̃.i q̃cũ.imerito.i.ſine cã:vt pus dicebas.hęc ægritudo.i.aĩ moleſtia & dolor.orit mihi abs te.abii.i.me ɔtuli.rus.i.in agro.habitatũ.i.ad habitãdũ.ɔcedẽs vobis.i.vobis morẽ gerẽs:vł pmittẽs:vt i vrbe eſſetis.& ſuiẽs.i.ɔſulẽs.icũbẽs rei .i.vtilitati rei familiaris.res ſeruit diuitibus qa abũdat eis. paupes aũt rei ſuiũt:qa ſe coartãt ad anguſtias rei.& meſſe ten⁹ ppria viuũt.id aũt faciebã vt nra res.i.nra ſubſtantia: nrm peculiũ.poſſet pati.i.tolerare:ſuſtiẽt vros ſũpt⁹.i.vras ipẽſas & veſtrũ otiũ.i.vel vitã vrbanã getã & ſecurã:vł vocationẽ vrãm a labore vł amorẽ q̃ſi nihil agẽtib⁹.abii inq̃ habitatũ ñ pcẽs labori meo:vbi dicũt ñ peens pœnę meę:& ñ timẽs pœnã meã.pter ęquũ.i.ɔtra id qd æquũ eſt:vs vt vos eſſetis domi.& ego laborarẽ tui.i.& vos frueremini:ego vero dolorẽ.& pter ętatẽ.i.ɔtra rõnẽ ętatis meæ:qa ſũ ſenex. vide inq̃ te ñ curaſſe.i.effeciſſe.p his reb⁹.i.ɔtẽplatõe horum laborũ meorũ.ne qd.i.vt ñ aliqd eẽt mihi ęgre.i.moleſte & difficult ferẽdũ. Alii iterrogatiue legũt:qd min⁹ placet. So. ñ vẽit.i.ñ euẽit vt nur⁹ reliqret hãc domũ.mea opa.i.mea opatõe,& ſtudio.neq; pol.mea culpa.i.(qd barbari dicũt i hõ ſẽſu)meo dfectu.Opa ẽ ſi ſciẽtes leſerim⁹ culpa vo ẽ ſi neſciẽtes offẽderim⁹ quorũ alterũ ẽ ſceleris:alterũ ſtultitię.addidit pol:aduerbiũ iurãdi vt dcm̃ ſuũ certi⁹ cõprobaret. La.imo.i. ſed.maxie.i.pcipue.euẽit opa tua vt totũ ſcm̃ ſit qd video. ℭEXOret.i.naſceris:iſurgis q̃ pturbãt.iõ ſcio q̃ vos facitis
SER.
qa quocũq; mõ viuitis:vł bñ vł male:ego recipiã vel laudẽ vł vituperiũ:& hic ẽ ero fama fo.quã imerito cũ.ego panẽ & vinũ lucrer laborãdo.Vñ vos viuitis,hoc dic. Rus abii &c.)

ℭSola

Sola hic fuiſti:in te omnis hæret culpa ſola, Soſtrata.
Quæ hic erant, curares:cum ego vos ſolui curis cæteris.
Cum puella anum ſuſcepiſſe inimicitias non pudet?
A. Illius dices culpa factum. S. haud equidem dico mi Laches.
L. Gaudeo (ita me Di ament) gnati cauſſa. nam de te qdem,
Satis ſcio peccando detrimenti nihil fieri poteſt.
S. Qui ſcis an ea cauſſa me vlt me odiſſe aſſimulauerit,
Vt cum matre vna plus eſſet? L. quid ais? non ſigni ſat eſt,
Quod heri nemo voluit viſentem te ad eam intromittere?
S. Enĩ laſſam oppido tũ aiebãt: eo ad eã nõ admiſſa ſũ. *iãb. tetr.*
L. Tuos eſſe illi mores morbũ magis, q̃ vllã aliam rẽ arbitror.
Et merito adeo: nã veſtrarum nulla eſt, quin gnatum velit
Ducere vxorem: & quæ vobis placita conditio eſt, datur:
Vbi duxere impulſu veſtro, veſtro impulſu eaſdem exigunt.

DON. ¶ SOLA hic fu.) Ratio. & deeſt enĩ: vt ſit, ſola enĩ hic fuiſti qđ ad filiũ & maritũ ptinet. nã nõ ſola: cũ q̃ nurus. ¶ Sola hic fuiſti, Sola: quãtũ ptinet ad regẽdã domũ: cæterũ & filius & nurus erant, ſed ſola. i. ſine me. ¶ In te o͠is hę. cul. Et ſi in nuru culpa aliqua: in te o͠is eſt tñ Soſtrata. ¶ Sola So.) Optime geminauit Sola, more iraſcentiũ: nondũ nomẽ poſuit. & Soſtrata: addi/tum ad amaritudinẽ i/clamantis. ¶ Cum ego vos ſol, cu. cæte.) Vos ꝓ tei vt, Deſiſſe manũ committere Teucris. ¶ Cũ puel. anũ ſu. ini.) Hoc dicit tanq̃ cõci/ſerit & nurũ iniquã eẽ. ¶ Cum ego vos ſol/ui. Noua figura, ſolui vos. ¶ Illius dices cul. fa. Pręuenit defenſio/nẽ: & eã ſic pnuntiauit vt crimẽ. ¶ Cũ puella. Puellã blãde dixit: ita hanc cũ amaritudine, anũ. ¶ Haud equi. dico mi La. Mi. Laches mõ dixit, q̃ſi grauiſſimũ accuſatorẽ arguens, & q̃ſi defatigata & delaſſata eius iclamatiõibus. Nõ ergo blãdiẽtis eſt mõ Mi, ſed inuidioſe rogãtis. ¶ Gaudeo (ita me Di amẽt) gnati cauſſa.) Q̃d ſimilis filius nõ ſit, an ꝙ talẽ vxorẽ hẽat, quã nec inimica accuſare poſſit? Et gnati cauſſa, dixit: q͠a talẽ vxorem hñs, ſua cauſſa qđ gaudeat nõ hẽt. ¶ Nã de te. q. ſa. ſcio.) Ideſt nihil detrimẽti ſit, ſi tu pecces. i. nunq̃, inq͠t, peccando peior fieri potes: ſed es eadẽ q̃ ſemp es. Senſus eſt, Iã talis es, vt peior fieri nõ poſſis. Sic Cice. Eſt idẽ Verres qui fuit ſemp peccando, detri. Seruas, inq͠t, numerũ peccatoꝝ, nec fit vllũ copiæ detrimentũ. ſed cũ plurimũ delinquas: tantũdẽ ſemp admittiẽ. ¶ Peccando, detrimẽti. Hic ſenſus obſcur⁹ eſt, attñ niciũ q̃tũcũq͠, inq͠t, ſceleris admiſſeris q̃tũcũq͠ peccaueris. nihil de tua exiſtimatiõe minuiẽ, nihil de pudore derogat: eadẽ es q̃ fuiſti: q͠a peior fieri nõ potes. ¶ Peccando, detrimenti. Quidã hãc putant *ironiam*. q. d. Cert⁹ ſum ꝙ ex nullo pctõ tuo damnũ pati poſſumus. ſed male. ¶ Qui ſcis, an ea cauſ. mi vir.) Defenſio a deriuatiõe cãæ in q̃ oñdiẽ nõ hanc eſſe, quam obiicit cãʒ ſenex, cur abierit nurus ad matrẽ ſuaʒ. ¶ Vt cũ ma.) Deeſt, Sua. ¶ Vt cũ mr̃e vna plus eſſet *ſolœciſmus* dixit. i. diu ac maiorem ptem. Quod he. ne. vo.) Bñ infirmauit defenſionẽ ſenex, dicendo, Si ꝓpter mr̃em abiit, cur tu excluſa es, cũ veniſſes? ¶ Eni las. oppi.) Infirmi⁹ d̃fendit ſocrus, vt error ſenis vſq͠ ad *catastrophen* pſeueret. ¶ Enim laſſam oppido. Pro, Oppido enim dixit. Supuacua poniẽ iterdũ hæc ꝯiunctio, aut ꝓ altera ꝯiunctione. Oppido, valde. tranſlatio a ruſticis, q interrogati quem admodũ fruges puenĩſſent, rñdebant, Oppido. i. q̃ ſibi & oppido ſufficere potuiſſent. ¶ Eo.) Propterea, ideo. ¶ Tuos ee illi mores. Acerbiſſime inſtitit ſenex & accuſationi vxoris, & defenſioni nurus: ſiqdẽ h̃ ſenſu dicat nurũ nec mẽdacii culpam icurrere, q̃ vere ęgrotet ex moribus malę ſocrus ¶ Nam ve. nul. eſt.) Pro vr̃m, hoc enim ab eo quod eſt vr̃æ. ¶ Quin gna. ve.) Quin q̃ nõ. ¶ Et q̃ vobis pla. e co. da.) Ima go hic q̃dam argumentationis, quæ dĩ *apo tu genikou epi to idikon*. quod latine dicĩ ad finem & vt gñaliter cœpit inuectionem, ita generaliter concluſit in ſocrus. & eſt ſenſus. Eo improbius facitis, ꝙ illas q̃s elegeritis, odiſtis. ¶ Vbi du. impul. ve.) Bñ verba eadẽ ſtomachoſe & ſignificanter repetiuit, vt iprobitas ex pximo appareat impulſu. ¶ Vbi du. impul. Videẽ vt ſupra diximus hæc tota ſcena ad h̃ interpoſita, vt fabulæ nomen hic intelligeremus iuẽtũ. Et ipudẽtiã ſocruũ, ipulſus repetitio demõſtrauit. ¶ Impulſu vr̃o. Sic in Heaut, Scortari crebro nolunt, nolunt crebro conuiuarier.

Oppido

Eo

GVI. ¶ TV fuiſti hic ſola. i. ſine me: & ſola hñs regimẽ totius domus. ꝓpterea o͠is culpa hęret. i. fixa eſt repoſita eſt in te. tu ſola curares. i. curabas: cõiunctiuũ ꝓ indicatiuo. ea q̃ erant hic. i. domi curãda cũ. i. q͠ñ ego ſolui. i. exſolui. liberaui vos ꝓ tetat Don. cæteris curis. i. ſolicitudinibus alius puta operandi aliqd manibus ꝓprius. nõ pudet te anũ. i. vetulã ſuſcepiſſe inimicitias cũ puella Pã. q̃ debuiſſes viſa eſſe ſapiẽtia: & non curaſſe hęc idigna tua ætate. dices. i. rñdebis (occurrit obiectioni) id factũ eſſe ꝙ fuerint inimicitię vel ꝙ diſceſſerit ſua culpa. i. puellæ. So. eqdẽ o mi Laches: ſbi mi nõ eſt blãdiẽtis ſed inuidioſe rogantis. eqdẽ non dico id factũ culpa puellæ. La. ita me Dii ament vt verũ & ex aĩo dico. gaudeo cã filii: vel q͠a non ſit ſimilis matris aut quia talem habeat vxorem, quæ nec ab inimica qdem poſſit accuſari. nam de te. i. quantum ad te attinet. ſatis ſcio ꝙ ſup. nihil detrimẽti. i. nulla diminutio, aut derogatio, de tuo pudoꝛ, aut de tua æſtimatione poteſt fieri peccando. i. quantumcunq͠ peccaueris. q͠m peior fieri non poteſt: ſed ſemper es eadem. So. o mi vir. i. mi marite. qui. i. quo modo ſcis. an aſſimulauerit. i. finxerit. ſe odiſſe me. i. odio proſequi me. ea cauſa. i. eam ob rem. vt eſſet plus. i. diutius. i. vna ſimul. cum matre ſua. La. quid ais. i. q. d. nihil dicis quod procedat, non ſatis ſigni. i. non eſt ſignum ſufficiens: ꝙ nemo voluit admittere. i. introducere heri ad eam Pamphilam. te Soſtratam viſentem. i. euntem ad viſendum eam. So. enim. i. certe, vel quia non admiſerunt me q͠a aiebant eam. tum. i. tunc. oppido. i. valde laſſam. i. defatigatam morbo: ac ꝓpterea quieſcere. neq͠ tunc eſſe adeũdã eo. i. ꝓp ea nõ admiſſa ſum ad eã Pãphilam. La. arbitror tuos mores acerbos & duros toleratu eſſe magis morbus illi puellæ, q̃ vllã aliam rẽ, q. d. ægrotat ex moribus tuis malis, q͠bus acerbe conſtriſtatur. & adeo. i. certe, vel valde. merito. i. non ſine cauſa tuis malis moribus ægrotat. nam nulla veſtrarũ: pro veſtrum eſt. quin. i. q̃ non velit filium ſuum ducere. & ꝯditio. i. optio: electio: pactio. quæ vobis placita eſt: pro placuit (nam placeo facit placui vel placitus ſum in præterito) datur vobis. q. d. improbe illas odiſtis, quas elegeritis. ipſe vbi: id eſt poſtquam filii duxerunt illas vxores, quas elegiſtis. impulſu veſtro. i. veſtra inſtantia. ipſi exigunt. i. excludunt quaſi extra agunt & exturbant: eiiciunt: amittunt a ſe impulſu etiam veſtro quod eſt nurus: veſtros mores nequeat perferre.

Exigere

SER. ¶ VERE in te eſt omnis culpa: quia nõ tñ ne per te fieret debuiſſes curaſſe: ſed ne per alium fieret: hoc tibi. quæ hic er. cu. &c. Cæ. cu. a neceſſariis quærendis. Te anum. nam de te. q. d. de illa gaudendum: & curandum ne corrumpatur: quia de te enim cum peior eſſe non poſſis: quid ais aſſimulauerit, quaſi non ſatis appareat quod verum odium ſit in hoc quod heri &c. enim, quaſi dicat ꝓpter odium. ſed quia erat nimis ægra: quæ pla. eſt conditio: ſcilicet ꝙ non datur aliqua vxor niſi veſtro iuditio. Sed poſtea exiguntur id eſt extra agunt: & expellunt veſtro impulſu.

ASC. ¶ ILLVD: Tu ſola Soſtrata, quæ hic erãt curares: nõ puto accipiẽdũ vt curares ſit poſitũ ꝓ eo quod ẽ curabas: ſed (vt ſæpe is modus capi ſolet) ꝓ eo quod curare debeas. nã ſi curabat Soſtrata: qđ ſibi vult ſenex. Dicit ergo: quia ego vos q in vrbe manebatis ſolui cæteris curis: tu Soſtrata debebas ſaltem ea curare, quæ in vrbe curanda erant &c.

ACTVS SECVNDI SCENA SECVNDA

Iambici, quadrati, acatalectici.

PHIDIPPVS, SENEX, LACHES, SOSTRATA.

P. ET ſi ſcio philumena meum ius eſſe vt te cogam
Quæ ego iperē facere:ego tñ p̃rio aĩo victus, faciá
Vt tibi cõcedã·neq̧ tuę libidini aduerſabor.
L. Atq̧ eccũ Phidippũ optume video·ex hoc iá ſcibo quid fiet.
Phidippe, etſi ego meis oĩbus ſcio me eſſe apprime obſequẽté,
Sed non adeo, vt facilitas mea illorum corrumpat animos.
Quod ſi tu idẽ faceres, magis in rē & noſtrã, & voſtrã id eſſet.
Nunc video in illarum poteſtate eſſe te. P. eia vero.
L. Adii te heri de filia·vt veni itidem incertum amiſti.
Haud ita decet, ſi perpetuam vis eſſe affinitatem hanc,
Celare te iras, ſi quid eſt peccatum a nobis, profer:
Aut ea refellendo, aut purgando vobis corrigemus,
Te iudice ipſo·ſin ea eſt cauſſa retinendi apud vos,
Quia ægra eſt:te mihi iniuriam facere arbitror Phidippe
Si metuis, ſatis vt meę domi curetur diligenter.

DON. ET ſi ſcio Phi. meũ ius eſſe. In hac ſcena moralis allocutio Phidippi eſt ad filiã, mitiſſimi patris colorẽ oñdẽs. ſ Et ſi ſcio ego. Apparet & hic multa prius patri ſuo

Coge

Philomenã locutam fuiſſe. ergo hęc rñſio ẽ, nõ pricipium. ſ Vt te.co.) Etiam inuitã .ſ. ſ Scio ego meũ ius eſſe vt te cogam. Hoc idẽ in Adelphis, Nõ neceſſe hẽo omnia pro meo iure agere. ſ Patrio aĩo vi.) Bñ victus:qa non cõne facio. ſ Vi

Victus

ctus eſt vndecũq̧, q recedit a iure. ſ Neq̧ tuæ libi. Libido eſt

Libido

q̃libet voluntas teme re ſuſcepta. Et bñ libi dini . eſt enim non ęquum, domo mariti abeſſe nuptã . Etſi. n. p voluntate poſuit li bidinem: tñ ſubaccuſauit hoc nomine.

Optie

ſ Optime. Opportune. ſ Et hoc iã ſcibo. Legit̃, & Hinc, locale aduerbiũ. & q̃ũ cõminat̃ vxori mõ ſe iuſtũ rũ ipſam peccaſſe, nõ nurum. ſ Quid fiet.) Vtrũ, qd ſit rei: an qd fiet nurus verũ innocẽs, an iniq̃? Et videt̃ hoc So. dicere, nã viciní ſunt iter ſe proximi Laches & Phidip. ſ Phidippe, et ſi ego meis.) Expoſtulatio Lachetis apud Phidippũ, accuſa

Apprime

tionẽ ↄtinens, tanq̃ cauſſam iniuriaꝝ intẽdat. ſ Apprime.) Vehementiſſime. ſ Scio me eſſe ap. op.) Principiũ a pſona eius cũ quo agitur, & ſuæ & an vtile ſit nimis obſeq hoiem

Facilitas

ſuis. ſ Sed non adeo, vt, fa. mea.) Facilitas, idulgẽtia . ſ Sed nõ adeo, vt mea facilitas. Deeſt Tñ. & eſt κατὰ τὸ ἀλυτον ter

Eia vero

tiũ. ſ Eia ve.) Mõ aduerbiũ corripiẽtis. ſ Eia vero ἀκεφαλον. ſ Nunc video.(lucide tẽperat eius culpã, quẽ accuſat, cũ dicat illũ coactũ a ſuis facere ſibi iniurias . ſ Adii te heri de filia.) Narratio. & memoriter Poeta: quia dixit heri, ea cauſſa rure huc aduenit. patrẽ cõtinuo Philomenæ conue

Itidem

nit. ſ Itidẽ in. ami.) Pro amiſiſti, ſυγκοπη. ſ Et itidẽ qd eſt? an id, Incertum amiſiſti, vt ad te incertus veni? Iungendũ ergo, vt veni itidẽ. vt ſit, vt veni, amiſiſti itidẽ incertum. In certus, inqt, veni: incertus a te receſſi . ſ Haud ita de.) Non

Haud Ita

vſq̧ adeo dece. & ẽ ↄfirmatio. ſ Haud ita decet. Bñ additũ eſt ita. etſi. n. celandæ iræ: nõ vſq̧ adeo tñ, vt diſcordiam pariant. ſ Aut ea refel. aut pur. Refellit q negat: Purgat q fatet̃, & ſe defendit. ergo refellimus p ↄiecturã: Purgam' p cæteros ſtatus. ſ Te iu. ipſo.) Virg. Pandeus Arcadia me

Refello Purgo

cum ſi iudice certet. Q uid. n. eſt Te ipſo, niſi. ſ. reo culpę, & tibi ipſi ac tuis fautu: vel q me ſperes vicere . ſ Vobis cor.) Plus dixit Vobis, q̃ tibi. ſ Si ea ẽ ca. retĩ. apud vos . Rephẽſio. ſ Arbitror Phi. Bñ addidit nomen, excitãs audientem.

GVI. ET ſi ſcio &c. Hic Laches Pã. hĩ conuenit Phidippũ patrẽ Philomene ſup nurus ſuę redditu i quã Phidippus negat pdurare poſſe apud ſocerũ abſente Pã . In pmis aũt Phidippus alloq̃tur filiã: q̃ allocutiõe mitiſſimus eẽ dñ oñdit:q̧ multũ de ſuo iure remittat. Phid. o Philomena filia & ſi. i. quãuis, ſcio meũ ius eẽ. i. mihi incũberet ad me ſpectarei vt cogã te facere ea:q̃ ego imperẽ. i. p̃cipiam tibi. tñ ego victus. i. ſuperatus: mollitus animo patrio. i. affectu patris. victus ẽ q vndecũq̧ recedit a iure. faciã. i. iperabo mihi. vt cõ

Cõcedere

cedã. i. morẽ gerã tibi. neq̧ aduerſabor. i. reluctabor: obuiã ibo tuæ voluntati etiam immoderatæ & temere ſuſceptæ. Libido eſt quęlibet voluntas temere ſuſcepta: ſiue cupiditas immoderata. La. Hoc iungendum ẽ cum eo quod dixit in fine ſuperioris ſcene: veſtro ĩpulſu eadẽ exigũt dei de aĩa diuerti Phidi. exeũtẽ: iõ ſubdit. atq̧ eccum. i. ecce hic video Phidippũ. optime. i. opportũiſſime. Q uidã codices hñt totũ qd hetur a pricipio ſcene attributũ pſonæ Lachis Iam. i.

Sibo

nũc ſcibo: antiq̧ pſciam. ex hoc. i. ab hoc Phidippo qd ſit. i. qd rei ſit de hoc pp qd incuſo vxorẽ. vel qd ſit nurus an innocens: an iniq̃. dein de v̇bis aggredit̃ Phidippũ ſic. o Phidip. etſi. i. q̃uis. ego ſcio me eẽ appme. i. vehemẽtiſſime. obſequentẽ. i. obediẽtẽ: idulgẽtẽ oibus meis. i. oib' de cognatiõe mea vl̃ liberis: vel aliogn ꝑpinqs. ſed tñ ſup. nõ adeo. i. ñ tñ ſcio me eẽ illis obſequẽtẽ . vt mea facilitas. i. idulgẽtia: mollis pmiſſio corrũpat. i. deprauet aios illoꝝ. ſ. meorum. Q d. i. ſed. vel qd idẽ. i. qd ipm a me factũ ſi tu faceres id ẽt magis in rẽ veſtrã: & i rẽ nřam. i. illud eẽt magis vtile vobis & nobis: q̃ id qd facis . veſtrã nřaꝫ dicunt̃ i pſali pp familiã vtriuſq̧ quã intelligit. nũc video te Phidip. eẽ in poteſtate illaꝝ feminaꝝ. i. vxoris & filiæ. i. te agitari & mori earum arbitrio. Phi. Eia vero. i. age vero, ẽ aut hic eia. aduerbiũ corripiẽtis & vero ẽ ſyllabica adiectio, ſeu parelcõ. Corripit aũt eũ hĩ mõ. Eia vero: q̃ſi intelligat ſemp aliqd iurgii hãc. ſ. La. adii te. i. iui ad te heri. de filia. i. pp filiam amiſiſti. i. dimiſiſti. remiſiſti: q̃ſi a te miſiſti. me itidẽ. i. ſimiliter icertũ. vt. i. ſicut. ego veni haud ita. i. non vſq̧ adeo. decet. i. ihoneſtũ eſt. te celare. i. occultare . iras tuas. i. cãs tuæ iracundiæ. ſi vis hanc affinitatẽ eſſe ppetuam. i. ſi vis vt diuſimus pmãſuri affines: q̃ſi diuortiũ minetur illi de filia ſua. ſi qd. i. ſi in aliquo errauerimus. vbi nota ſtructurã anterioris partis verbi impſonalis paſſiue vocis: q̃le hic peccat̃: peccabat̃: peccatũ eſt: vel peccatum fuit. Nã añ ſe vult ablm̃ caſum cũ ꝓpoſitione a vel ab pſonę agẽtis: poſt ſe vero caſum ſui verbi. vt Cic. ad Lentulũ: Eius orationi vehementer ab oibus reclamatũ eſt. ſimiliter hic. Si i aliquo a nobis peccatũ: pro ſi nos peccauimus in aliquo. pfer. i. emitte in lucẽ ea: in qbus eſt peccatum . corrigemus vobis . i. emendabimus: ad rectitudinẽ reducemus ea refellẽdo. i. negando illa . aut purgando. i. excuſando. Refellit q negat: purgat q idem fatetur, & ſe defendit. ergo refellimus p ↄiecturã : purgamus p cæteros ſtatus & ea corrigimus te ipſo iudice. i. iudicante. Sin. i. ſed ſi. cã retinendi ea puellã apud vos eſt ea. i. talis. qa ea puella eſt ægra. i. male valens. o phi. arbitror te facẽ mihi iniuriam ſi metuis. vt p ne non. i. q̧ non ſatis diligenter, ipſa puella curetur , id eſt tractetur domi meæ.

ET. i. Inducitur Phidip. pr virginis , q̃ ſimiliter ipri

SER

mat Soſtratæ latẽter culpã diſſidii: & cõpellit Lachẽ credere, veniens de domo loqtur ad filiã, q̃ nolebat redire, ita. Et ſi. i. licet ſcio Phidippe: incuſat eũ de hoc & nimiũ ẽ lenis: qa nõ cogit filiã redire ne duret diſſidiũ inter virũ & vxore: ſiçe ita dicit. Q uãuis ego qdem ſim lenis erga meos, & facilis : tñ nõ cõſentirẽ eis tale qd: qd pmittis fieri a tuis: ſed pro tũ: ea vero mõ iraſcere i vt veni incertus. Refellendo. i. negando per iuſiurandum : aut ſi non poſſumus negare emendabimus tuo iudicio. hoc dicit purgãdo, i. emendando. ſi metuis, id eſt ſi metuendo dubitas.

ℭ At

DON. ℭ AT (ita me Dii ament) haud. Addidit iuſiurandū vix eni credibile ē tātūdē amare ſocerū, quātū patrē. ſ Satis vt meæ do.cu.di.) Vt, ne nō. & iūgēdū ē Satis diligēter.nō.n. Metuis ſatis. ſ Etſi illi pf es.) Sallu. i pmo libro, Et liberis eius auunculus erat. ſ Etſi illi pf es. Cōpēdiū attulit. Virg. Heu fuge nate dea. Hoc.n.ſentit, Quāquā natus dea ſis, fuge tñ. ſ Id adeo gn.ca.) ſ Animo leni natus. Hoc ē plenū. nā ſum aio leni, cū dicim⁹ ἐλλειπτικῶς pfert. ſ Nō poſ.) Cōcluſio. ſ Ego ſum aio le. Qualitas venialis. ſ Hē So. Quę dixiſti, nō mea opa, neq pol culpa euenit. ſ Heu me mi.) Ad ſe redit totiēs, qſi qelaſſata, ɔquerit. ſ Certūne eſt iſtuc?) Quod Philo. non redeat. ſ Nungd vis?) Diſcedentis verbū. ſ Tranſire.) Cito ire. — Aio leni nat⁹.

At (ita me Dii amēt) haud tibi hoc ɔcedo, etſi illi pater es.
Vt tu illā ſaluā magis velis, q̄ ego id adeo gnati cauſſa,
Quē ego itellexi illā haud minus, q̄ ſeipſum magniſicare.
Neq adeo me clam eſt, q̄ eſſe eum grāuiter laturū credā,
Hoc ſi reſcierit eo domū ſtudeo hęc pri⁹, q̄ ille huc redeſt.
P. Laches, & diligentiam veſtram, & benignitatem (at.
Noui & quę dicis omnia, eſſe vt dicis, animum induco.
Et te hoc mihi cupio credere illam ad vos redire ſtudeo,
Si facere poſſim vllo modo. L. quę res te facere id pbibet?
Eho nungdnā accuſat virū? P. minime nam poſtq̄ attēdi
Magis, & vi cœpi cogere vt rediret ſancte adiurat
Non poſſe apud vos Pamphilo ſe abſente perdurare
Aliud fortaſſe aliis vitiis eſt ego ſum animo leni natus
Nō poſſi aduorſari meis. L. hē Soſtrata. S. heu me miſera.
L. Certūne eſt iſtuc? P. nunc qdem vt videt ſed nungd vis?
Nam eſt qd me trāſire ad forū iā oportet. L. eo tecū vna.

Hōeſte amori nurus cō nē ſubiecit piā. Nā non cōtinuo rectū eſt nimis amari a ſocero nurū, niſi pp filiū diligat. Bñ ergo, gnati cā. incredibile ē.n. patrē nō pſis pietate ſupi. ſ Quem ego in. Et cām ſui amoris oñdit, & mariti nullā erga coniugē culpā: qppe qui amet, & a Parme, dictū Eo amātē inuitū Pā. extrudit pr̄. ſ Quē ego in. il. haud mi. q ſeip. ma. Hic ſubtiliter oneratur culpa nurus: ſi qdē indigne iniuriā faciat ſocero & marito. ſ Neque adeo me clā ē, quā eſſe. Ingenioſiſſime Poeta iā præparat cauſſam ſimulaturo ob hanc rē iracūdiā Pā. ſ Hæc prius, quaſ il. huc re.) Hic ſubtiliter ēt terrorē inijcit iracūdię mariti. ſ Laches, & dili. ve. Principiū ſimiliter a pſona ē factū. ſ Laches, & dili. ve. Remotiuo ſtatu agit Phidippus p pſona ſua, nā in filiā remouet culpā, cur non redeat. & relatiuā ſimul tentat qlitatem: pōt eni videri eā iniuria ſocrus ad hanc voluntatē eſſe compulſam. ſ Laches, & dili. ve. Ab eo cœpit quo maxime motus eſt, & qd in pmis purgandū ſibi fuit ne ſuſpectā aut voluntatē, aut diligentiā habere videaē affiniū. Et cū affectu quodā, & gemitu dixit Laches, qd ille ait Phidippe. & bñ a nomine cœpit, vt cōſentire illi videat. Et diligentiā. qd ille ait, Sin metuis, ſatis vt meæ domi, &c. Et veſtrā melius, q̄ tuā, cū ille dixerit de ſe tātū. Et benignitatē, qd ait, Haud tibi cōcedo, etſi illi pf es, vt tu illā, &c. ſ Et diligētiā vr̄am & benignitatē ἀναφορικῶς ad vtrunq. Diligētiā: qa dixit, Si metuis, ſatis vt meæ domi curet diligēter. Benignitatē: qa dixit, Haud tibi cōcedo, etſi illi pf es, vt tu illā ſaluā magis velis, q̄ ego. ſ Et q dī. oia, eſſe vt dī.) Q̄ iurauit: & q dixit gnati cauſſa: & q addidit, q illā amet vr̄ā. ſ Et te h mi. cu. cre.) Melius q̄ ſi & hic iuraret. ſ Et te h mi. cu. cre. Bñ colligit ex viciſſitudine qd volebat. ſ Si fa. poſ.) Hic eſt remotio, Si facere poſſim vllo mō. & mollius dixit, q̄ſi, nec facere poſſum, dixiſſet. hoc eni vult itelligi, Volo, & nō poſſum facere. ſ Eho nungdnā. ac. vi.) Geſticulatio, qdā ſecretiora qrentis. ſæpe eni de maritis puellæ parētibus qri ſolent aliqd eiuſmodi, qd ſolis ipſis cōmittēdū ē. ſ Eho nungdnā. ac vi. Eho iterlectio ponētis aurē ppiorē, nā illa qrit q ſolent de maritis puellæ mſibus qri. ſ Nā poſtq̄ at. Inſtiti. & videnū deēē Animū: vt ſit attēdi aium, nō eni plenū ē ſed nudū aduerti eni oculos, aut aium, ſubaudit. ſ Sancte ad iurat.) Tὸ Ad nunc auctiuū eſt. ſignificat. n. valde. ſ Non poſ. apud vos Pā. ſe ab. p.) Bñ hic addidit Poeta verba Philomenæ, an q Phidippus rñdebat, cū diceret, Etſi ſcio ego Philomena meū ius eē, &c. ſ Nō poſ. apud vos Pā. ſe. ab. p. Magnificē cōtra illud qd Laches dixit, ægre laturū Pā. & ita locutus eſt, q̄ſi hoc Pā. gratius eſſe debeat. ſ Perdurare Proprie & muliebriter dixit. ſ Aliud fortaſſe aliis vitii eſt. Sic dixit ne diceret, Sed coge vt redeat & molli⁹ dixit Aliis, q̄ ſi Tibi dixiſſet. ſ Ego ſum aio le. na.) Hoc cōtra illud qd primū dictū eſt. Et ſi ego meis oibus ſcio me eē apprime obſequentē: ſed nō adeō, vt facilitas mea illorū corrūpat animos.

Eho

Attēdo

Aduerto

Perdurare

ℭ AT. i. ſed. Dii ament me ita vt verum dico. haud. i. ñ. ɔcedo tibi hoc. i. hoc tibi aſcribi nō patior. & ſi. i. q̄uis. es pr̄ illi puellę. vt tu magis velis illā filiā ſaluā. i. incolumē, q̄ ego volo. adeo. i. certe. id volo cā nati. ſ. Pā. quē filiū itellexi magniſicare. i. plurimi æſtimare filia tuā. haud minus. i. non min⁹, q̄ ſeipſū neq adeo. i. certe. id qd ſequit eſt clā me. i. a me ignoratū. Nā res q̄ dam me eſt: a me ɔ̄ eſcit: i quo dicto me pōn eē vel accuſatiui vel ab̄ atiui caſus. vtriq enim lcaſui ſeruit clā ppoſitio: vt auctoribus placet. Non ergo ignoro. i. non me latet. q̄ i. quantum: grauiter. i. moleſte. credam eum Pamphilum laturum eſſet vxorem receſſiſſe ſi ſcierit hoc. ſ. vxorem ſuam reliquiſſe domum veſtram. eo domum. ſtudeo. i. cupio ſummoperet aut do operam: ſiue laboro. vt ſupp. hæc Philomena prius redat in domum meam quā ille Pamphilus redeat huc ab Imbro: quo peregre eſt profectus. Phi. O laches noui. i. cōpertum habeo & diligētiā veſtram & benignitatem. & induco animū. i. mihi perſuadeo oia eſſe ita vt dicis. & cupio te credere mihi hoc quod ſequitur: videlicet q ſtudeo. i. do operam illam redire ad vos ſi ullo mō poſſum facere vt redeat. La. quæ res prohibet. i. ipedit. te facer id. i. vt redeat ad nos. Eho: interiectio hic ponentis aurem propiorem: an illa quærit quæ ſolent de maritis puellæ parentibus queri. Nunquid nam. i. nonne in aliquo accuſat. i. improbat virū. i. maritum ſuum Pamphilum. Phi. minima. i. non accuſat virum. nam poſtquā attendi magis. i. diligentius rem conſideraui vel poſtquam magis attendi aimū ſup. i. poſtquam ad eam rem adhibui ingenium: & (qd dici ſolet) poſtquā magis poſui in capite meo. & poſtq̄ cœpi vrgere. i. inſtare. vi. i. violentia: vt rediret in domū veſtram. adiurat. i. valde iurat ad enim ibi pro valde capitur. ſancte. i. firme. ſe non poſſe perdurare. i. pmanere apud nos. Pam. abſente. i. in abſentia Pam fortaſſe aliud vitii. i. vitium eſt aliis hoibus. qd mihi non eſt. Nā ego ſum natus. i. ego ſum a natura. aio leni. i. miti: ſuaui: benigno, non poſſem aduerſari. i. repugnare meis ſubditis. puta liberis, vel aliis La. hem indignantis eſt interiectio. o Soſtrata q. d. huius rei auctor es. auctor enim eſt cōis generis. So. heu dolentis interiectio. me miſeram: exclamatio eſt. q. d. fateor me eſſe infelicem: quę in tantam venerim ſuſpitionem. La. ne. i. vtrum. iſtud eſt certum. i. exploratum & cōſtitutum: q Philomenam non redeat. Phi. quidem, id eſt certe. certum eſt quod nunc non redeat vt videtur, id eſt quantum poſſum perſpicere. ſed nunquid: id eſt nonne aliquid aliud vis. diſcedentis verbum eſt. Nam eſt aliquid ſupp. quod pp, id eſt quod iam oportet me tranſire id eſt cito ire ad forum cauſarum, non venale.
ℭ AT times ne: ego diligēter procuram: ſed nō ɔcedo tibi hoc verum eſſe: vt tu &c. eo. i. propter id: accuſat vix quaſi domeſtice. Fortaſſe aliud vitiū: quaſi ad aliū ptinet hęc cul pa, q̄ ad virū: de Soſtrata dicit, vnde hic Lachem Soſtratæ certe ne eſt illud quod nō remittens: ſed nungd vis. ſ. aliud. SER.

Adiurare

DON. A Edepol næ nos mulieres ſu.ini.æq́ oēs in.vi.)In hac ſcena eſt allocutio, q̃ inducit̃ ſecum loquens anus p q̃ orationē, mores eius, & animus mitis intelligi poſſit. Ini q́ æque.)Comicū παρόμοιον. Et vide ſnīam defenſionē accuſatāq; ſocruū ꝯtinētē: contra illud qđ ait. Itaq; vno animo oēs ſocrus oderūt nurus, Offīn enim boni Poetæ eſt nullū genus hominū ſpecialiter lædere. Sic Virg. Quod ſæpe male legere nouercæ. Id eſt, non oēs nouercæ ſed tantum male. Aedepol næ nos mulieres. Laches generaliter incuſauit ſocrus, hæc plurimas defendit. Cauſſa accuſationis iniquæ. Nō enim oēs ſumus malæ. Nam ita me ament Di. Bene iurat, nam ſine iure iurando incredibile eſt, ſi ſit bona ſocrus. Quod me accuſat.)Deeſt In eo, vt ſit, in eo quod me accuſat nunc vir, ſum extra noxiā. An Quod pp quod? Socrus oēs eſſe iniquas.)intelligit̃ qbus iniq̃s id eſt nuribus, qa ſocrus nomē ē ad aliqd dictū. Ita ani.indu.)Induceř aiuz ē ita tenet vt no amittāt, id eſt pſuadere aio ſuo. Haud pol me q.)Eſſe iniquā, ſubaudi dū eſt a ſcriptore, vt ſit Pol pleno iureiurando. Haud pol me qdē. Subaudiēdū, ſcio eſſe: aut nouū eē, aut tale qd, ſecūdum ἔλλειψιν, q̃ familiaris eſt his q ſecum loquunt. Nec q hoc mihi eue.)Qui, vñ. Multis mo. Vehemēter. Iā expe. vt re.)Quia nihil mirū in matre eſt expectare vt filius redeat: iccirco additum, multis modis.

ACTVS SECVNDI SCENA III.

Trochaici quadrati, catalectici.

SOSTRATA.

AEDEPOL næ nos mulieres ſumus inique ęque oēs inuiſæ viris *Aedepol eſt extra carmen.*
Propter paucas: q̃ oēs faciūt dignę vtvideamur malo.
Nā (ita me amēt Di) qđ me accuſat nunc vir, ſum extra noxiam.
Sed non facile eſt expurgatu: ita animum induxerunt, ſocrus
Omneis eſſe iniquas. haud pol me quidem. nam nunq̃ ſecus
Habui illā, ac ſi ex me eſſet nata: nec qui hoc mihi eueniat ſcio:
Niſi pol filium multis modis iam expecto vt redeat domum.

omnes videamur dignæ malo. i. infortunio: miſeria: calamitate. Alii legunt totum hoc interrogatiue: & nunc capiunt ne pro vtrum: ſed ſuperior ſnīa melior. Nā Dii ament me ita: vt ſup. dico verum ſum extra noxam. i. culpā. in eo ſup. quod. i. pp quod. vir. i. maritus meus accuſat me nunc. Sed id cuius me accuſat: non eſt facile expurgatu. i. ad expurgādum: vel vt expurget. nam viri ſup. ita aium induxerunt. i. ita aio ſuo perſuaſerūt. i. oēs ſocrꝰ. i. omnes matres maritorū eſſe iniquas nuribus ſuis. i. ſocrus dicitur relatiue ad nurū: vel ad generū. non enim dr ſocrus ad filium vel filias: ſed mr̃ vocitat̃. ad generum aūt vel nurum, quoq; nō ē mr̃, dr̃ ſocrus. pol iurandi aduerbium. qdem: id eſt certe ſcio vel noui, haud: id eſt non me fuiſſe iniquam nurui. Nā nūq̃ habui. i. tractaui illam nurū meā. ſecus. i. aliter. ac ſi. i. quaſi ipſa eſſet nata ex me. neſcio q. i. vñ. hoc malū eueniat mihi niſi q pol. i. p Pollucē. iā expecto multis modis. i. vehementer filiū Pā. vt redeat domū. q. d. neſcio vnde hoc mihi contingat. niſi q vehemēter expecto filiū: vt redeat, quo me & certiorem reddat ſuper huiuſce rei occaſione: & me his miſeriis liberet: atq; eripiat rem totam elucidando.

GVI. A Edepol &c. Hic inducit̃ ſecū loquēs anus p quam orationē mores eius animus mitis intelligi poſſit. Aedepol: iurādi. nę. i. certe. nos omnes mulieres ſumus æq́ id eſt æq̄liter. inuiſæ. i. odioſæ: exoſæ viris, id eſt maritis: propter paucas, id eſt aliquas mulieres, quæ faciunt vt nos

SER. A Edepol. inducit̃ Soſtrata ſola nobis confitens ſe non eſſe culpabilē illud criminis: qđ ſibi iponebat̃ vt veritatē ſciamus. quāuis. n. ſe corā marito plurimum excuſaſſet: poſſe tñ credi vera eſſe culpa: & corā marito confiteri non auderet. pp paucas q̃ faciunt cū ſint malę: vt oēs videamur malæ. haud pol me. ſ. poſſunt dicere iniquā. nec q. i. quomō. hoc mihi eueniet ſcio. ſ. q eam dilexi: neſcio ad quē euētum mihi proueniet. donec filius meus redeat vt ab eo quæram cauſam huius diſſidii & hoc ſbi. niſi pol.

DON. NEMini ego plu. acer. Hic allocutio eſt per cōqueſtionē. Et bñ nō ſe amatoribꝰ mō, ſed infelicibus amatoribus cōparauit, & pricipiū eſt a ſumma totius mali. Nemini plu. acerba. Ab eo loco conqueſtionis, i quo dr̃, q nulli fere talia aduerſa cōtigerint. Nemini ego plura acerba. Nimis conturbati & tragici in hac ſcena dolores eſſent, nō comici, niſi adderet, Ex amore. Nemini ego plura acerba eſſe credo. Acerba dupliciter euenerūt Pamphi. ex præterito de meretrice: ex pſenti de vxore. Heu me in.)Ab ipſa ſimplici exclamatione. Hancine ego vi.) Ab eo qđ ab aduerſis ad aduerſa delatus ſit. Parſi pde.)Parco conſeruo, parſi facit: Parco veniā do, pepci, mō ergo continui, ab ſtinui ſignificat. Cupidus rede. do.) Ab eo qđ contra ſpez cōtingit malum. Heu me infelicē. Lachrymans hoc dicit.

Parſi Peperci

ACTVS III SCENA PRIMA.

Trochaici quadrati catalect. Iāb. quad. & catalect. & acatalect. ſenarii.

PAMPHILVS ADOLESCENS PARMENO, MYRRHINA MVLIER.

PAM. NEMINI ego plura acerba eſſe credo ex amore homini vnquam oblata. *Trochaici.*
Quā mihi: heu me īfelicē, hācine ego vitā pſi pderē?
Hancine cauſa ego erā tantopere cupidus redeundi domum?

ſuſtinui. pdere. i. amittere. hanc. i. vitā: meaz vitā ſic infelicē. Si parco ſignat̃ cōſeruo facit pſi: inde pſimonia. ſi vero ſignificat veniā do, facit pepci. hic aūt ſignificat ꝯtinui, vel abſtinui. Hancine. i. vtrū hac cā. i. pp hanc cām. erā tātopere. i. tm̄ cupidus redeūdi domum.

Parco parſi & peperci Parſimonia

GVI. NEmini ego. Hic allocutio eſt per cōqueſtiones & bñ nō ſe amatoribus mō, ſed infelicibus amatoribus cōparauit: & principiū eſt a ſumma totius mali Pā. Credo nemini hoi. i. nulli hoi pl'a acerba. i. plura grauia & moleſta oblata eſſe vnq̃ q̃ mihi. Heu me infelicem: recte nam heu actō iungi debet. eſt autez exclamatio, q. d. proh dolor maxime ſum infelix. Hācine. i. vtrū pſi. i. ꝯtinui abſtinui: nō

SER. NEmini. Incipit tertius actus: q eſt Pam. talē enim habet materiā: vt partū cognoſcat Pā. ſed cęlet bñ vxorem aūt repudiet. r. ediens. n. de Imbro: & dolēs de vxore q̃ a ſocru diſceſſerat: cum partū pcipiet ex ſe eſſe non credet. quia ſi ſeptem erant mēſes ex quo eam duxerat: cum poſt duos nō attigiſſet: ſicut ipſa mater poſtea refert: nō reſtabant niſi quinq; mēſes poſt concubitū: quare cum nolit eā recipere ex miſericordia: tñ ſtudebit partū ęlare. In hoc itaq; actu Pāphili erunt hæc tria: cognitio veritatis, repudiū vxoris: ęlatio cōceptionis: illi exeūti de naui. Par. vxoris diſſidiū retulerat: vnde ita conſequit̃. Nemini &c. acerba. i. aduerſitati: quia cū pp iſtam amorem Bacchidis eui: taſſet: nunc tñ hanc non habeo: quam amabā. ſic ergo inter duo nec vnum habeo, hancine parſi. i. peperci perdere in mari, qui tanto ſtudio mihi a periculo pcauebam hac cā: vt cognoſcerem hæc multa: qa enim iſtud malum prius occurrit ei: videtur ſibi iſtud fuiſſe cauſa quare reuerſus ſit.

Ⅽ Vbi

DON, ℂ V B I vis gē.ag.æt. A malorum ſuoꝝ comparatione. ⸿Vbi vis gen.age.æta. Magna deteſtatio pſentis loci, elige re q̄ſuis terras, vel q̄uis gētē, potius q̄ eā i q̄ eſt Vir. Tollite me Teucri, q̄ſcunq̄ abducitet terras. Et gentiū hic abundat. Et bñ vbi vis gentiū agere ætatē, qa ſupra dixerat, Hanci/ne ego vitā pſi pdere? Nimis.n. tragicū fieret, Satius erat i mari pire. ⸿Atq̄ hæc ita eē mi.mere.) Q d ait, lachrimātis ē. Re/ſciſcere eſt vix repire, q̄d de iduſtria fuerat celatū. ⸿Nā nos oēs q ē ali. Aut deeſt apd vt ſit apud nos oēs. Aut nos oēs, p nobis oib⁹. ⸿Naꝫ nos oēs. Ratio ſuperioris ſēſus. & deeſt Apud aut penes, aut qd tale. ⸿Nā nos oēs q eſt. Cōſtat hāc συλ/λήψιν eē. retulit enim Lucro eſt. non ad, nos oēs: ſed ad, qbus ē ali/cūde. vt ſit ordo, Nā qbus eſt alicūde aliqs obiectus labor, lucro ē tēpus. hoc ē, nos oēs. ⸿Nā om. qb. eſt. Hac figura vſus ē ēt Tulli⁹ pro murena, Prætor quoq̄ ne ſe pulchrū ac beatū putaret, ei quoq̄ carmē ꝯpoſitū ē. Nā ille datiuū caſuꝫ ſubiecit, cū pponuiſſet nolatiuū. Et totū apolodori ēq̄ ſic ait, * ⸿Quibus ē alicūde. Hoc genus locutionis abſolutū dr̄. Tale eſt apud Vir. Craſtina lux mea ſi nō irrita dicta putaris. Ingētes Rutule ſpectabis cædis aceruos. ⸿At ſic.) Sed ſic. ⸿At ſic, citi.q.te.) At hoc mōq̄ veniſti: & diſcordias eſſe celerius reperire poteris: & quo mō his ærumnis te abſoluas. Et bñ expedias ærumnis. aut.n. ſoluunt nos curę abeūtes, aut impediūt & ligāt aduenientes. Vt, Soluite corde metū, Teucri, ſecludite curas, ⸿At ſic citius q. Snia contraria, nā ſupra ſic collegit, Si ignorare mala ſua, vnicuiq̄ bonū eſt: ſeqtur vt malū ſit, ea cito cognouiſſe. hic p cōtrariū, Si in aduerſis ſuis ſuccurrere vnicuiq̄ quā primū bonum eſt ſeqtur vt cito ea cognouiſſe ſit quā optimū. ⸿Sed nunc ad.tuū am.) Ne accuſare alterā altera audeat. ⸿R ē co.) Melius eſt rē, q̄ litē. ⸿Rē cognoſces. irā expedies: rurſum gratiam reſtitues. τρίκωλος ſnia. & bono ordine vſus eſt. prius.n. ſit q̄rela. deinde ponit iracūdia poſtremo redit in conſiliū. ⸿Leuia ſunt hęc q tu p. eſſe. (Genus conſolationis, non a ſubſtantia, ſed a q̄titate. nō dicit non eſſe cauſam ſolicitudinis, ſed leuē dīc. ⸿Quę tu p. eſſe. bñ additū contra Leuia, nō grauia, ſed p̄grauia. ⸿Leuia ſunt. A q̄titate. ⸿Quę tu i ani.in.tuū.) Id eſt pſuaſiſti tibi. Quid cō.me? an qſ.vſq̄.) vt ſolet in uero amore, ipſa conſolatiōe ęgreſcit dolor. Et igenioſe nō, inqt, dicis, ſed conſolaris me: & hoc ipo oſtendis ſcire te q miſer ſum. ⸿Priuſq̄ hāc vxo.du.) Hoc refert ad illud caput in quo ait, Nemini ego plura acerba eē credo ex amore homini vnq̄ oblata. ⸿Priuſq̄ hāc vx.du.) Añ rē. ⸿Hēbam ali. ani.amo. de. An miſ ſit i amore, cū ἀρχὴν καὶ τέλος, añ rē, i re, & poſt rē. ⸿Habebā alibi. Grauius dixit Alibi, q̄ ſi i meretrice diceret. & maluit alibi dicere, q̄ ad meretricē. ⸿Quā mihi. ob.) Recte.n. dici potuit, Quo ergo vxorem duxit, ſi amabat? Et bñ obtrudit, qa inuito. Sic alibi, Aliqd mōſtri alūt. Ea qm̄ nemini obtrudi pōt, itur ad me. Et obtrudit: p obtrudebat. ἐναλλαγὴ tpis. ⸿Vix me il.ab. Vix vel multis modis: vel ſtatim ſignificat. ⸿Atq̄ ex.an.me. Curę vt dixim⁹, aut ligant aut ſoluunt: vt Vir. Quæ mihi reddat eum: vel eo me ſoluat amantē. Amatoriæ.n. curę vincula dicuntur.

Obtru/do

Vix

Exped re ani/mum

⸿Vixq̄ huc.) Maluit Huc, q̄ ad vxorē dicere. ⸿Hē, no.res or.ē, por.) Porro: deide. & vi hēt deide mō iplicationē ꝯtinuarū miſeriarū referentis. ⸿Qd cū ita eē iue.qd re.n. por. vt fiā mi.) Ordinē ſeruauit allocutionis, in quo a pteritis, a pſentibus, a futuris iducit pſonæ loquētis orō. ⸿Niſi Por. fiā porro poſtea, vel in poſtremum, alii ꝯiunctionē putant. ⸿Pietas iu.) Apte, qa ferē dixit, addit iubet.

Cui q̄to fuerat pſtabilius vbi vis gētiū agere ætatem, *Iāb.cat.*
Quā huc redire? atq̄ hęc ita eſſe miſerū me reſciſcere! *Acat.*
Nam nos omnes, quibus eſt alicūde aliquis obiectus labos,
Omne qd̄ eſt interea tp̄s, prius q̄ id reſcitum eſt lucro eſt.
PAR. At ſic citius qui te expedias hic ærumnis reperias. *Trocha,*
Si non rediſſes, hæ irę factæ eſſent multo ampliores. *Iāb.cata.*
Sed nunc aduentum tuum amabas Pāphile ſcio reuerituras.
Rē cognoſces, irā expedies, * rurſū ī gratiā reſtitues. *Rurſum*
Leuia ſunt hæc, q̄ tu p grauia eſſe in aīum induxti tuū. (*abundat*
PAM. Quid conſolare me? an quiſq̄ vſquā gentium eſt æque miſer?
Priuſq̄ hanc vxorē duxi, habebā alibi animū amori deditum.
Iam in hac re vt taceam cuiuis facile ſcitu q̄ fuerim miſer.
Tamē nunq̄ auſus ſum recuſare eā, quā mihi obtrudit pater.
Vix me illinc abſtraxi, atq̄ īpeditū ī ea expediui aīum meum.
Vixq̄ huc contuleram, hē noua res horta eſt porro ab hac q̄ me abſtrahat.
Tu matrē ex ea re, me aut uxorē in culpa inuentum arbitror.
Quod cū ita eſſe inuenero, qd reſtat, niſi porro vt fiam miſer?
Nam matris ferre iniurias me Parmeno pietas iubet.

ℂ C V I. ſ. mihi pſtabilius. i. ſatius vel meli⁹ fuerat agere ætatē. i. viuere. vbi uis gētiūꝫ abūdat hic gentiū. i. in quolibet alio locō ab iſto: q̄ me redire huc atq̄ q̄ me miſeꝝ reſciſcet hæc eē ita. i. talis eē lites inter patrē, & matrē, & vxorē diſceſiſſe. Nā. oēs tp̄s qd ē iter ea. i. iter illud ſpatiū, p̄usq̄ id qd affert laborē. reſcitū ē. i. ē cōpertū: vēit i cognitionē. ē lucro. i. ad lucrū vel p lucro. nos oēs. i. vel apud nos oēs: vel nos oēs p nobis oib⁹ poſitū ē: vt ſit caſus p caſu. qbus. ſ. nobis oībus. aliqs labor ē obiectus. i. oblatus: appoſitus: alicunde. i. ex aliquo loco: ſiue ex aliq̄ occaſione. Par. Ad. i. ſed reperias citius ſic. i. hoc mō qd rediiſti: & diſcordias eſſe didiciſti, qui. i. quo mō. expedias te. i. exoluas te his ærūnis. i. his calamitatibus: ſi nō rediſſes. hæ irę iter matrē & vxorē eēnt factę multo grauiores. Sed. nunc o Pā. ſcio ambas: matrē & vxorem. reuerituras tuū aduētum. i. habituras reuerētiā tuo aduētui. ita vt altera alterā accuſare nō audeat, cognoſces rē. i. controuerſiā: & totū negotiū. expedies. i. explicabilis: diſſolues irā: rurſum reſtitues eas ī grām. i. beneuolētiā alteri⁹ in alterā. ſiue mauis vtriuſq̄ in alterā. illa ſunt leuia. i. facilia: pua: nō magnæ quātitatis: aut magni momēti. vt iduxiſti i aium tuum. i. q̄ tibi pſuaſiſti eſſe pgrauia. i. admodū magni pōderis: & magnæ grauitatis. Pā. qd. i. cur. ꝯſolaris me an qſq̄. i. aliqs. eſt æq̄. i. tā miſer. q̄ ego ſup. vſquā gentiū: abūdat gētiū. i. i aliquo loco orbis terraꝝ. pus q̄ duxi hāc vxorē. habebā aium deditum. i. valde datū amori. alibi. i. in alia muliere. noluit dicere i meretrice Bac. iā nūc eſto ſup. vt. i. q taceā. tn̄ eſt facile ſcitu. i. ad ſciēdū. cuius. i. cuilibet. q̄. i. q̄tū fueri miſer i hac re vxoria. ſ. q ſi vis iūgere, tn̄ cū auſus ſum repēte ſupiora: vcꝫ q̄uis hab bā aium deditū amori alibi. tn̄ nunq̄ auſus ſum recuſare eā vxorē: quā pr̄ meus obtrudit: vel legit Do. i. obtrudebat. hęc ē q̄ſi obiiciebat, vel offerebat mihi iuito. ſ. qd ſi ſit obtrudit: p obtruſit accipiē dū nā iā n. vxorē pr̄ obtruſerat. vix abſtraxi. i. abduxi: eripui me illic. i. ex amore eius meretricio: atq̄ expediui aīuꝫ meū ipeditū i ea. i. in amore ei⁹ meretricis: & vix contulerā. i. conuerterā ajum meū huc. i. ad amorē huius Phi. hē. iter iectio exclamātis: idignātis & dolētis. noua res. ſ. diſſenſio amicoꝝ iter matrē & vxorē. orta eſt. i. emerſit porro. i. poſtea: ſiue deide. q̄ res abſtrahat. i. ſepararet. me. i. aium meū. ab hac vxore mea. tū. i. deide. arbitror me iuētuꝝ matreꝫ, aut vxorē eſt i culpa. ex ea re. i. ex ea deſſenſione & ꝯtrouerſia: q. ſ. mrem aut vxorē eē i culpa cū iuenero eſſe ita qd reſtat. i. qd reliquū ē. niſi vt porro i. poſtea: vl̄ in poſtremū fiā miſer? Nā o Par. pietas. i. affect⁹ plus in matrē. iubet: ideſt cogit & iperat, aut vult me ferre. i. tolerare iniurias matris.
ℂ P R Æ S T A. i. melius q̄ huc redire: atq̄ q̄ me ſeruū reſciſcet hęc ita eē i diſ. Nā iō eēt meli⁹ me agel. c. i alio loco t

GVL.

Obie/ctus

Expedi re

Obtru/dere

Porro

SER.

vt dum hæc neſcirem mala eſſet:mihi illud tẽpus mihi lu/ croi& hoc eſt quod dicit vniuerſaliter, Nã &c. obiectus.i. futurus la. At lit &c.o here pœnitet te reduſſe,at ſit quod reduſti:quia tu &c,rem.i.cauſam irę cognoſces. Poſtea irã iſtam exp.pergra.i.valde grauia: priuſquam oſtendet qđ ſuperius dixit:multa eueniſſe acerba ex amore : quia & in priori amore: & in iſto male contigit ſibi : hoc dicit priuſquam &c. In hac re.i.in priori amo/ re.hem cum hanc ama/ re tam incepiſſem: tum aliud malum, quia aut matrem aut vxorem : q̃s viraq; diligo culpa bilẽ inueniam. Matrem autem oportebit pati nec aduerſarii illi : ſed fauere quod iubet pie/ tas & hoc eſt. Nam ma tris : & uxoris autem beneuolentia ſua deti vt eam diligam:in quo ero matri cõ/ trarius:hoc ibi.

Tum vxori obnoxius ſum:ita olim ſuo me ingenio pertulit:
Tot meas iniurias quæ nunquam volo patefecit loco.
Sed magnum neſcio quid neceſſe eſt eueniſſe Parmeno,
Vnde ira inter eas interceſſit,quæ tam permanſit diu.
PAR. Haud quidem hercle parũ eſt:ſi vis vero uerã rõnẽ exequi,
Non maximas,quæ maxume ſunt interdum iræ, iniurias
Faciunt:nã ſæpe eſt,qbus in rebus alius ne iratus qdem eſt,
Cum de eadem cauſſa eſt iracundus factus inimiciſſimus.
Pueri inter ſeſe q̃ pro leuibus noxis iras gerunt?
Quapropter?qa enim q eos gubernat animus,ifirmũ gerunt.
Itidem illę mulieres ſunt ferme, vt pueri, leui ſententia.

DON. ¶ TVM vxori obnoxius ſum.) Matris cum dixiſſet,nõ in tulit vxoris:ſed mutauit caſus. Ita olim ſuo me ingenio p tulit.) Olim,ad diuturnitatẽ retulit,non ad ſpatium præ/ Olim teriti tẽporis. ¶ Tot meas iniurias.) Hæ ſunt iniuriæ quas ſupradixit, Nocte illa prima virginem non attigit. Quæ conſecuta eſt nox eam,nihilo magis. Et deinde, Quid in/ terea?ibat ne ad Bacchidem? Quotidie. ¶ Tot meas iniu rias. Aliã vim habet quod dixit,me pertulit:aliam, quod adiecit iniurias meas:aliam, quod reticuit. ¶ Quæ nunquã vllo patefecit loco.) Nõ dixit Quas,ſed Quæ, vt ad oia, non ad Iniurias referatur extrema concluſio. ¶ Sed ma/ gnum neſcio quid neceſſe eſt.) Bene de ambabus ſentiens, putat magnam cauſſam eſſe,quæ iram fecerit, & iram diu turnam. ¶ Quę tam permanſit diu. ¶ Et a re, & a tempore. ¶ Haud quidem hercle parum eſt.) Seruilis ratio, & ſordi/ da:& nõ his,rñdẽs omnibus q̃ dixit Pamphilus, ſed tantũ nouiſſime parti. ¶ Si vis vero verã ratione exequi.) Vero, vel nomẽ eſt, vel cõiũctio, vel aduerbiũ. ¶ Non maximas, quæ maximę ſunt interdũ iræ,iniu.faciunt.) Iniurię faciũt iras, non irę iniurias. Sed hic facete παραλλακτικῶς dixit, ſm ſuperiorẽ rationem increpans errorem Pamphili, qui de irę magnitudine æſtimet iniuriæ quãtitatẽ. Alii Faciũt pbant,oſtendunt,intelligunt. Caute dixit Interdũ plerũq; enim ſic. ¶ Parum.) Subaudiendum,neceſſe eſt eueniſſe, vel euenit nam conſequens ſententia tollit, quod ille dixit,nec eſſe eſt. ¶ Non maximas q̃ maxime ſunt. Senſus eſt, in quo primum non iræ iniurias faciũt:accipiendum eſt,ſecundũ, non maximas maximæ. Faciũt pro oſtendunt. ¶ Cum de/ eadem cauſſa.) Obſcurauit elocutionem ſuam : ſed cõuenit ſeruo hęc humilitas orationis,nam plenum erat, ſi diceret, Nam ſæpe eſt,quibus in rebus alius ne iratus quidem eſt, cum de eiſdem rebus eſt iracundus factus inimiciſſimus. Eſt autem pro euenit dixit, & eſt ordo, Sæpe eſt,cum qui/ bus in rebus alius ne iratus quidẽ eſt : de eadem cauſſa ira/ cũdus factus eſt inimiciſſimus. ¶ Iracũdus factus eſt inimi/ ciſſimus. Iratus eſt qui ex aliqua re laceſſitus iraſcitur. Iracũ dus,qui ex parua nullaue cauſſa precedente iraſcitur. ¶ Pue ri inter ſe.) Argumentum a ſimili. ¶ Quapropter?) διαλε- κτικῶς interrogat. ¶ Quia enim qui eos gubernat animus.) αἰτιολογικὴ ἀπόκρισις. ¶ Infirmum ge.) σχηματισμός, ἀντὶ τοῦ Infirmus eſt. Sed ἀνακόλουθα iſta conuenit ſer/ uo. ¶ Itidem illæ mulieres ſunt ferme vt pueri.) Artificio/ ſe mulieres a perſona. a ſimilitudine, Pueri. a facto, Iras gerunt, ab accidentibus ſimilitudinis, Animus infirmus. a collocatione perſonę mulieris accidentium,leui ſententia a facto, Fortaſſe vnum aliquod verbum inter eas iram hanc

GVI. ¶ TVM.i.deinde.ſum obnoxius.i. deuinctus : obligatus vxori.ita.i.adeo pertulit.i.vſq; ad finẽ tolerauit. ſuſtinuit me.i.mores meos.olim.i.diu.ſuo ingenio.i.ſua mãſueta na tura.pertulit inquam tot iniurias meas.i.quibus eam affe/ ci,q̃ omnia.ſ.a ſe tole rata nunquam pate/ fecit.i.nũquam decla rauit:detexit:prodi/ dit:diuulgauit i vllo loco:ſed ſemper reti cuit. ſed o Parmeno neceſſe eſt neſcio qd magnum eueniſſe.vn de.i.a qua magna re. ira interceſſit.i.inter poſita eſt:vel interue nit:cicidit inter eas ſ. matres & vxorem:q̃ ira permãſit,tãdiu.i. tanto tempore. par.hercle quidem.i.certe. haud.i. non.eſt paruum.i.res parua:& parua occaſio. Vnde.i.a qua ira in/ terceſſit inter eas. vero.i.ſed, vel certe : aut ſi ſit datiuus a verũ veri, ſic aſtrue. ſi vis exequi.i. peragere:pręſtare. ve/ ro.i.veritate, veram rationem.i.veram argumẽtationem, ſeu ratiocinationem. Interdum irę que ſunt maxime, non faciunt.i non oſtendunt : non probant maximas iniurias. q.d.nõ cõſequens eſt propter ea inter aliquos putare maxi mas eſſe iniurias:q; maximę ſint inter eos irę. Nam : ideſt quia ſępe eſt .i. contigit. cum .i. quando. iracundus homo .i.parua vel nulla cauſa pręcedente iratus factus eſt inimi/ ciſſimus de eadem cauſa .i. propter eandem cauſam : in iis rebus,in quibus alius qui non eſt ita iracundus. ne quidem .i.nõ etiam.eſt iratus. Iratus eſt, qui ex aliqua re laceſſitus iraſcitur:iracundus aut, q ex parua vel nulla cauſa præce/ dẽte iraſcitur. Vel ſic aſtrue.ſępe eſt.i.cõtingit.cum.i.quan/ do.in iis rebus,in quibus alius. ne quidem eſt iratus.i. ira/ cundus eſt factus inimiciſſimus. de eadem cauſa.i. propter eãdem cauſam propter quam ne iratus quidem alius fuit. Proh:exclamatio.q̃.i.quãtum leuibus.i. paruis noxiis pro/ noxis.i.culpis:iniuriis.pueri gerunt.i.exercent iras inter ſe .q.d. ſimili pro paruis culpis mulieres inter ſe graues iras gerẽ ſolẽt. Pam. Quapropter.i. q̃re ita pueri pro re parua graues iras gerũt. Par. Quia enim.i.quia certe.pueri gerũt .i.geſtant animum infirmum.i.non ſtabilem:non conſtan/ tem.qui animus gubernat.i.deducit eos pueros. Alii inter rogationem illam quapropter tribuunt Parmenoni ſe ip/ ſum interroganti, & deinde ſibi rñdenti Itidẽ:ideſt ſimili/ ter,illæ mulieres ſunt ferme:ideſt propemodum. leui ſnia: ideſt inconſtanti opinione pueri.i. in morem puerorum.

Nam ; quia

Iratus & ira/ cundus

SER. ¶ TVM vxori &c. Mani.in.dum ei durus eſſem cũ Bac chi.plus adhuc amarem. Sed mag.cum neutri aduerſari ve lim:neſcio quid faciam : Sed hoc tantum ſcio quod neſcio qdem magnum : ideſt quam magna cauſa &c. quaſi dicat. Magna fuit cauſa cum tanta ſit ira ſecuta. haud equidem .ſ.fuit magnum:hercle par eſt.i.cauſa. Et ſicut ex leui cauſa maxima ira aliquando naſcitur : ſic leuiter finitur : & non ſolet generare magnum malum:hoc vtrum oſtendit in uer ſu ſequenti:ſcilicet & q; iræ naſcuntur ſæpe ex leui cauſa: & q; nõ ſolet efficere maximum & hoc dicit. Si uis vero exequi veram rationem hoc inuenies : q; interdum quæ ſunt maximæ non faciunt maximas maximæ: ideſt dam/ na. Et quare hoc,quia natę ſunt ex leui cauſa. nam ſępe eſt: ideſt contigit in aliquibus rebus q; alius non eſt iratus in/ deo:cum tamen de eadem cauſa alius exiſtens iracundus ia/ cit.eſt:ideſt quamuis cauſa ſit leuis. De hac re exemplificat in pueris. Pueri inter &c. Quia enim,ideſt certe,gerunt ani/ mum infirmum:quia animus &c.

¶ Fortaſſe

Fortaſſe vnum aliquod verbū inter eas irā hanc cōciuerit.
PAR. Abi Parmeno intro, ac me ueniſſe nuntia. PAR. hem, q d hoc eſt? PAM. tace.
Trepidari ſentio: curſari ſurſum prorſum. agēdum ad fores
Accede pp̄ius. PAR. hem, ſenſiſtine? PAR. noli fabularer.
Pro Iuppiter clamorē audio. PAR. tute loqueris, me vetas?
M. Tace obſecro mea gnata. PAM. mr̄is vox viſa eſt Philūenæ.
Nullus ſū. PAM quid dū? PAM. qa perii. PAR. quāobrē?
PAM. neſcio quod magnum malum
Profecto Parmēo me * celas. PAR. uxorē Philumēa *celāt*
Pauitare neſcio quid dixerunt. id ſi forte eſt, neſcio.
PAM. Interii. cur mihi id non dixti? PAR. quia nō poterā vna oīa
PAM. Quid morbi eſt? PAR. neſcio. PAM. quid? nemone medicū adduxit? PAR. neſcio.
PAM. Ceſſo hinc ire intro, ut hoc q̄ primū, qdqd eſt, certum ſciā?
Quonā mō Philume. mea tūc te offendā affectā? *iāb. qua.*
Nā ſi piculū vllū in te ē, periiſſe me Vna haud dubiū ē. (*cata.*

DON. ¶ FORTASSE vnuū aliquod verbū irā hāc cōſciuiſſe. Sic Plau. Fortaſſe te amare ſuſpicauere. Nā veteres infiniti uo mō adiūgebāt Fortaſſe. ¶ Cōciuerit. Cōmouerit. ¶ Quā p leuib⁹ no.) Interrogatiue. Noxiis: iniuriis, culpis. ¶ Iidē ſ. mulie. Sexus alius, at igeniū & ſenſus idē eſt. Et m ire ſili tudinē ↄtulit ad id qd agit. ¶ Irā hāc cō.) Legit & ↄſciuiſſe & rē cōſciuiſſe, eſt rē no uam feciſſe. Conciue/rit, decreuerit: fecerit. ¶ Curſari. rur. prorſum.
Rurſū prium Rurſum proprie retro Prorſum an̄ ſignat, & eſt puerbiale: ut dici/mus, ſurſum deorſum intro foras: hac illac, & ſīia: Græci ἀνω κάτω. ¶ Trepidari ſen. cu. ru. p. Trepidatio ad vocē refert loquentiū, Curſa tio, ad ſonū pedum. Et trepidaf ab his q mor/bū putāt, Curſat ab his q raptū ſciūt. ¶ Tute lo/q. me ve? Mire exp̄ſſus
Trepidatiuo Curſatio eſt mos auſcultantium. ¶ Tace ob. me. gn. Non ſolū ſi Iuno Lucina nō inducit: ſed ēt ſilentiū p turienti iſup iponit: qa furtiua cōceptio eſt. & in̄ eiuſmodi verba ſunt mr̄is ut dūtaxat argumentū ſciētibus manifeſta ſint, Pā. vero & Parmenoni: tanq̄ ægrā cōtinētis filiā videā
Viſa vox tur. ¶ Tace obſecro mea gnata. Cōceptū furtiuū furtim cō uenit naſci, ¶ Quia per. Satis amatorie. ¶ Mr̄is vox vi. eſt.)
Pauere Timet Oia hæc q̄ ſenſu pcipi pn̄t, viſa dicimus. Virg. Viſæq; cães vlulare p vmbrā. ¶ Vxorē Phi. pa. Pauitare τρέμειν ... ¶ Pauitare neſcio quid. Pauere & timere: & ad corporis & ad ai pturbationē veteres referebāt, Plau. in Bacchidibus Nā & ex mari timida ecce ego pauitare: ægrotare, quia ſic
Nullus ſum horruiſſe: e palpitare venit. ¶ Quia nō po. vna oia. Deeſt dicere. ¶ Nullus ſum.) Rurſus ſe infelicē & miſerū appella uit hic. ¶ Nullus ſum, ἀνύπαρκτος. Quia nō poterā vna oia:
Neſcio Cū ſtomacho pnunciauit, & deeſt dicere. ¶ Nemon' me. ad du.) Scilicet ex quo ſcire poſſe. ¶ Neſcio.) Perturbatus Par meno: idē repetit verbū. & verbum aptū eſt pſonæ ſeruili. ¶ Ceſſo hinc ire int?) In vultu ploquiū. Sic aūt agit Poeta vt graue morbū in vxore ſuſpectans maritus: ptinus igre/diat, & ptū iprouiſus offendat. ¶ Quo nā mō Phi. Amato ria. ἐρωτικόν. Sic i Phormiōe: Quod ſi eo meæ fortunę re deūt: Phanium abs te vt diſtrahar, nulla eſt mihi vita expe tēda. ¶ Nā ſi pi. vllū in te ineſt) Multū dixit. Si in te piculū ineſt me piiſſe nō dubito. tātus aūt affectus nō ē mariti tm̄
Affecta ſed amatori quoq;. ¶ Nā ſi pi. vl. Nō pmiſit amor dicere
Affect⁹ piturā: ſed ſi piculū. ¶ Offendam af.) Laſſam poſſeſſamq;
GVI. morbo ab eo qd ē affici, vū affect⁹ dnr: pp quos afficimur.
Concio ¶ FORTASSE vnum aliqd verbū cōciuerit: a cōcio cō cies, vel cōcio cōcis q̄rteq̄ duo faciūt cōciui & concitum. i. cōmouerit. Alii legunt cōſciuerit a coſcio is ſeu conſcio is. i. q̄ſi rē nouā fecerit, ſed melior ſupior ſnia. Pam. O Par. abi intro. i. in domū, in q̄ eſt Philumena apud mr̄em ſuā: ac nuncia me veniſſe. Par. Hē: interiectio inopinati aliqd au/dientis. & ibi mos exprimit auſcultātiū, qd hoc ē quod au dio. ſ. Pam. tace & auſculta diligēter. Par. ſentio. i. pcipio.
Trepidari trepidari: in verbo impſonali. i. voce tremula timorē oſten di, & refert trepidatio ad uocē loquentiū. & ſentio loquā curſari imperſonaliter dcm̄. i. q curſatur ſurſum. i. in altum
Surſum & prorſum prſum. i. retro, rurſum. i. ante. Antiq (vt Feſtus inqt) prſū ponebant p retro, cui aſtipulat dicēs, Prorſum rurſum po ni puerbialiter p retro an̄: queadmodū dicimus ſurſum de orſum intro foras, hac illac, & ſīia. Pā. Agedū. i. eia, hortā

tis eſt, accede pp̄ius. i. ppinquus ad fores. Par. hē: interiect io dep̄hēdētis aliqd. ſenſiſti ne. i. pceptiſti ne id qd audiui nam tunc ambo erāt ad fores & auſcultabant qd fieret intus. Pā. Noli fabulari. i. noli loqui: deinde audito clamore ait. Proh: iraſcētis exclamatio: vel audiētis indignū aliqd. Iupiter ſi/dē ſuo. iploro tuā. Vel exclamat dēo: Proh Iupiter vt ex clamare ſolemus: Bone Deus. ſine alia ap/poſitione. Tace &c. Hic poſt auſcultatio nē ex ipſis gemitibus parientis Philomenę ſuſpicatus eē Pā. morbo aliquo vxorē affe ctā eē: ppea cōquerit ſe id cælatū eſſe a Parmeno. In pmis Myrrhina mr̄ puellæ ad monet parientem: vt taceat, qd dictū audi tū ē ab auſcultātibus Pāphilo & Parmeno ne. Myr. O mea gna/ta Philo. obſecro ta/ce ne hoc furtū reſci/ſcat. Pā. vox matris Philome. i. mr̄is vxo ris meæ. ſ. Myrrhinę. viſa eſt mihi. i. a me pcepta. Nā oia q̄ ſenſu percipi poſſunt viſa dicimus. nullus ſum. i. perii vel miſer ſum & iſelix. vbi nullus capit p nō. q. d. Non ſum. i. adeo ſum cōſternatus do lore: ut ſim nec ne ignorē, vel ut videar non eſſe. Par. Quid dum, dum parelcon eſt. i. cur nullus es? Pā. quia perii. i. do/lore ſum confectus. Par. quāobrē piiſti. Pā. o Parmeno p fecto mei ppinqui & affines cælant me neſcio qd magnū malū. Dicimus cælo te hanc rē & hac re: & cælo tibi hanc rem. Par. dixerūt affines: ſeu pping tui vxorē Philumenā pauitare. i. pauere: timere neſcio quid. Pauere veteres refe rebāt ad corporis & animi perturbationem. Si. forte. i. pp quod audis clamātē Philumenā & matrem obſecrantē. vt taceat, neſcio. Pā. Interiiq̄ſi perdit⁹ ſum, cur nō dixiſti mi hi id. ſ. eā. ſ. pauitare neſcio qd forſitan morbi. Par. nō dixi tibi, quia no poterā dicere tibi vna. ſ. ſimul oia. Pā. qd mor bi eſt illi. ſ. i. quo laborat morbo? Par. neſcio. Pā. Quid mo dus interrogādi, vel cur neſcis? nomē. i. vtrū nemo. adduxit medicū, ex quo ſcire potuiſſes. Par. Neſcio an aliquis medi cū adduxerit. Pā. ceſſo. i. nimis tardo ire hinc intro i domū ſocrus: vt ſciā certū. i. p certo. quam primū. i. citiſſime hoc quicquid eſt. O Philumena mea quonammodo offendam. i. inueniam in reditu meo te affectam. i. laſſam: poſſeſſam a morbo: ab eo quod eſt affici. Vnde affectus dicitur poſt quos afficimur Nā. i. certe. ſi periculū vllum eſt in te. haud. i. non eſt dubium. me periiſſe. i. periculum ſubiiſſe vel me interiiſſe. vna. i. ſimul tecum. SER.
¶ INTRO. i. in domum Philomenę. qd. i. quomodo, qa pu. iraſcētis & perturbat: ieſt. ſic reſpondere vxorem. q. d. noli timere, quia ego dicam quid eſt, dixerunt nobis eā pa uitare, i. tremere, neſcio qd. i. propter neſcio quem morbū. Interii, ſi infirma eſt. Cur id &c. quoniam modo dicebat hoc itroeundo. in domum. q. d. neſcio aduc an magnum te vexet malum, an paruum. ſed ſi eſt magnū hoc eſt periculū. ſ. non vſus remouetur Parmenone ſi introire partum co/gnoſceret, quem cælari oportebat: habet autem neceſſario non introire propter odium illarum quod timebat.
¶ COMISSVM eſt in expoſitione hic Parme. tute, ideſt tu ipſe Pamphile loqueris. & ſupple vetas, ideſt prohibes me ſubaudi loqui. Item vbi in textu eſt: quia enim) qui eos gu bernat) animum infirmum gerunt: alii cum Donato legūt quia (qui eos gubernat animus) infirmum gerunt. SER.

DON. ℂNON viſus facto ē mihi.) Vide artificē Terē. quēadmodū alias p Pāphi. alias p ipſum Parmenonē. inuenit quēadmodū naſciat a cęteris virginē añ nuptias ab ipſo Pāphi. vitiatā eſſe. ſ Nō viſus facto i Nō vtile. Facto abundat. ſ Nā inuiſos oēs nos eſſe illis ſentio.) Acute eiuſmodi cām repit q̄ vel hoiem curioſum ptineret: q̄ nō Parmenonē mō, ſed mox ēt Soſtratam arceat ab ingreſſu. ſ Heri nemo voluit So.) Quaſi alias dixerit, Vñ itelligis? ſ Heri nemo voluit Soſtratā. Argumētū a die. ſ Maxime heri cā mei. Bene maxime qui & pp ipſam, vel pp iudiā ſocruū nō velit fieri grauiorē morbū. ſ Seruum itroiſſe ilico. Mire vt criminoſius, ſuſpicioſumq̄ ſit, nō Lachetis, aut Pāphi. ſeruū ſed Soſtratæ, nec Parmenonē ſaltē. ſ Cōminiſcentur.) Dicent, cū cōfinxerint. ſ Capiti. atq̄ ætati illo.) Bñ τακευφημισμῷ maluit illorum q̄ Puellæ diceret quod vtiq̄ intelligit. ſ Qui. Qui, vnde. ſ Hera.) Soſtrata in litem. ſ Ego vero in magnum malum. In quæſtionis tormenta.

Nō viſus facto | Cōminiſci

GVI. ℂPAR. Nō eſt mihi viſus. i. nō ē mihi vtile vel opus. facto. i. facet id ſup. qd̄ ſequit̄ ſ. ſeq hūc Pāphilū itro. i. in domū. Do. vult facto abūdat. & ſtati ſigi, nō eſt mihi viſus ſeq &c. Nā ſentio nos oēs de domo Soſtratæ eē inuiſos. i. exoſos illis matri & filiæ. heri nemo voluit intromittere. i. admittere & introducere Soſtratā matrem Pā. ſi forte morbus fact⁹ ſit amplior. i. grauior. quē. ſ. morbū eſſe ſcīn ampliorē. ſane. i. certe vel valde. nolim maxime. i. precipue. nolim cā mei heri. i. mei dñi. ſ. Pamphi. dicent ilico ſi morbus igraueſcat ſeruū Soſtratæ. ſ. me introiſſe. cōmiſcent. i. configent, excogitabūt. ſeruū tuliſſe. i. attuliſſe aliqd mali capiti. i. vitæ, atq̄ ętati illorū: maluit decere q̄ illarū: q̄uis tñ itelligat Philumenā & forſitā eius mrem, qbus malū imp̄cat. q. i. vñ. vel a quo malo a ſuo allato, morb⁹ auctus ſit. i. creuerit: vbiq vel eſt aduerbiū aut ablatiū ſingularis: tūc hera So. veniet j crimē. i. i culpā & criminabitur. ego vero veniā in magnum malum: puta in quęſtionis tormenta.

PAR. Non viſus facto eſt mihi nunc huncintro ſequi'
Nam inuiſos omineis nos eſſe illis ſentio.
Heri nemo voluit Soſtratam intro admittere.
Si forte morbus amplior factus ſiet.
Quod ſane nolim, maxime heri cauſſa mei:
Seruum ilico introiſſe dicent Soſtratæ'
Aliquid tuliſſe comminiſcentur mali
Capiti, atq̄ ętati illorum, morbus qui auctus ſiet.
Hera in crimē veniet, ego vero in magnum malum.

SER ℂSi modo intrarem & forte morbus amplius factus ſit: parēthesis: q̄ ſane enim cauſa illico dicent ſer. Soſtra. in. Et tunc aliquod mali. i. aliquas potiones & venena, quin me attuliſſe, qui. i. quomodo. i. per quod malum morbus illis ſit auctus, ideo dicit capiti atq̄ etiam quia bonus pater & mater infirmari videntur, ſi filius vel filia infirmant: Tunc hera venit &c. Quia dicent illam me miſiſſe. Ego in magnum malum, quia enim me pugnis cederent.

ACTVS III. SCENA II.

Iambici quadrati catalectici.

SOSTRATA, PARMENO, PAMPHILVS.

S. NESCIO qd iamdudū hic audio tumultuari miſera.
Male metuo, ne Philumenæ magis morbus aggraueſcat'
Quod te Aeſculapi & te Salus, ne qd ſit huius, oro.
Nunc ad eam uiſam. PAR. heus Soſtrata. S. hem. PAR. iterum iſtinc excludere.
Ehem Parmeno tune hic eras? perii, quid faciam miſera?
Non viſam vxorem Pamphili, cum in proximo hic ſit ægra?
PAM. Non viſas, nec mittas quidem viſendi cauſſa quemquam'

DON. NEſcio quid iā dudum hic audio tumultu. In hac ſcena quaſi quædam deliberatio eſt continens ſuaſionis diſſuaſioniſq̄ partes quas in ſubditis conſiderabim⁹. Hic, Quia nimis vicini ſunt. ſ Magis morbus aggraueſcat. Grauior fiat. Proprie q̄a morbi graues ſunt dicti. Virgili. Vbi aut morbo grauis aut iam ſegnior annis. Deficit. Sallu. Morbi graues ob inediā inſolitam veſcētibus. ſ Male metuo ne Philumena ma.) Inſtat Terē. bonā ſocrū facere, ut bonā meretricem faciat. ſ Q d te Aeſcu. & te ſalus.) Deeſt Propter, vt ſit, pp qd. ſ Nunc ad eā viſam. Sic Virg. Reſpice ad hæc. ſ Hem.) Interiectio eſt nouas res audiētis. ſ Heus So. Vide quēadmodū p ſeipſum Parmeno: p Parmenonē, arceat Soſt. q̄ neq̄ deeſſe pp offm. neq̄ ingredi pp ſocrū inducit. ſ Iterū iſtinc excludere.) Bñ iterum: vt illi pudorē incuteret repetitiōe iniuriæ. Et memoriter: iā eni duxit: Nā ilico it viſere ad eā. admiſit nemo. Et ſimul vide q̄ vehemētius ad iniuriā ſonet Excludi q̄ nō admitti. ſ Hem Par. Ehem interiectio eſt eius quę cōmota ſit noua re. ſ Nō viſam vxorē Pāphili.) Vt dixit ſupra, ſeruū Soſtratę: nō Parmenonē. ſic hic, vxorē Pāphili dixit magis: q̄ Philumenā: ut aium & officium eiuſdem ſocrus: & matris breuiter demonſtraret. ſ Nō viſas.) Vnā rē Soſtrata conſuluit: hic de duabus reſpondet. nāq̄ & illam non uult ingredi, & cauet ne ipſe mittatur. & bene, Quē quam ne aperte pro ſe loqui videatur.

Morbi graues | Q d te | Excludi | Ehem

GVI. NEſcio &c. Hic ptinetur egreſſus triſtis Pāphili ex domo ſocrus, apud quā deprehendit repētio aduētu ſuo furtiuum partum uxoris: quē tamē q̄ maxime poteſt cælare ſtudet: & protegere. Soſtra. Ego miſera audio iandudum: ideſt pauloante.

nescio qd tumultuari. i. facet tumultus hic. i. in domo Phidippi patris Philomenæ. ſiue audio neſcio quid tumultuari, ideſt audio neſcio qd faciens tumultū &c. quod in idē redit. male. i. valde, & quaſi in malum meū, ſiue in ſolicitudinem meam: metuo ne morbus magis aggraueſcat. i. grauior fiat, ſiue efficiatur Philomenæ, quod. i. pp̄ter quod, uel poſt quod. o Aeſculapi: Deus medecinæ Apollinis fili. & o Salus. i. Dea ſanitatis, oro te nequid. i. vt nihil huius ſit. i. eueniat. ſ. non aggraueſcat illi morbus. nunc viſam adeam. i. ibo ad eam videndam. Par. heus aduerbium vocādi. o Soſtrata: vocat eam vt deterreat ab eundo. So. Hem: interiectio eſt res nouas audientis. Par. excluderetis in futuro indicatiui paſſiui. i. non admitteris intro iterum. i. ſecundo. nam iam ſemel fuiſti excluſa. vehementius autem ſonat excludi: q̄ non admitti: So. hem: intericctio eſt eius: quę commota ſit noua re. o Parmeno. tun. i. tu ne eras hic perii. i. perdita ſum. quid ego miſera faciam? non viſam. i. non ibo ad videndam vxorem Pamphili: cum ipſa ſit ęgra ideſt male habens, hic. i. in proximo loco. Viſere offi cii eſt apud ægros: videre cognitionis. Par. non viſas: ideſt non eas ad eam videndam. nec quidem: ideſt nec etiam. mittas quemquam, ideſt aliquem cauſa videndi eam.

Viſere & videre

SER. NEſcio. Quoniam Soſtrata ſæpius conabatur intrare ad ægram nurum: quia vicina erat: cū partus propiquus eſſet: nullo modo adeſſe oportebat: ne ergo aliquando receptam fuiſſe dubitemus: ideo inducitur vper Par. remoueatur. & poſtea ambo per filium remouebuntur. Ne quid ſit huius: ideſt augmentatæ infirmitatis' Aeſculapius eſt Deus medicinæ, Hic in proximo: ideſt hic prope in noſtra vicinia.

ℂNam

DON. NAM qui amat cui odio ipſius eſt. Alia ʒ cām ſubiūxit. qa durū fuerat ipſi Soſtratæ dici qđ ſupra dictū. Nam qui amat. Cauſſa a ſnia morali. ❡ Cui odio ipſius eſt. Deeſt Eſt vel Eum. ❡ Et illi moleſtiā affert.) Bene hoc adiecit, ne qui amat hoc dicat, Laborē idō promerear quē amo. ❡ Tu aſſe. Filius tuus.) Alia cā ab euentu. ❡ Videre: vt venit qd agat.

Viſere — Quod ſupra: viſere.

Videre — an viſere officii ē apđ ægros: videre: cogni/ tionis: & io addidit qd agat. ❡ Aiſue. Pā.) Be ne imitatur affectum. ❡ Hem. interiectio fœ minina ac matrona/ lis. ❡ Ex corde excel.) Geminauit ppoſitio/ nem. ❡ Laborē inanem ipſius capit & illi mo/ leſtiā affert.) Hoc va/ lidiſſimū ad diſſuadē/ dum fuit. ❡ Nunc huc introire nolo.) Cur ſi venit Pamphi. non ſit intro eundū: cā narra/ tur. ❡ Nā ſi remittent qppiam.) Verbū actiuum quaſi neutrū po/ ſuit. ❡ Philumenæ do/

NAM QVI AMAT cui odio ipſus ē; bis facere ſtul te dico.
Laborem inanem ipſus capit, & illi moleſtiam affert.
Tum autem filius introiit videre, vt venit, quid agat.
S. Quid ais? an venit Pāphilus? PAR. venit. S. dis hēo grās. Troca.
Iā. ca. Hem iſtoc verbo animus mihi rediit & cura ex corde excellit.
PAR. Iam ea te cauſſa maxime huc nunc introire nolo.
Nam ſi remittent quidpiam Philumenam dolores,
Omnem rem narrabit ſcio, continuo ſola ſoli,
Quę inter vos interuenit, vnde ortum eſt initium iræ.
Atq; eccum video ipſum egredi. q̄ triſtis eſt? S. o mi gnate.
PAM. Mea mater ſalue. S. gaudio veniſſe ſaluum. ſaluane
Philumena eſt? PAM. meliuſcula ē. S. vtinā iſtuc ita Di faxint.
S. Quid tu igit lacrumas? aut qd es tā triſtis? PAM. recte mater.
Quid fuit tumulti? dic mihi. an dolor repente inuaſit?
PAM. Ita factum eſt. S. quid morbi eſt? PAM. febris. S. quotidiana?
PAM. ita aiunt.
I ſodes intro, conſequar iam te mea mater. S. fiat.

illo verbo. i. tuo dcō de aduētu filii, & cu ra. i. anxietas, excuſ/ ſit. i. exiuit ex corde Par. ita. i. pterea, no/ lo te nūc itroire, hic maxime. i. pcipue. ea cā. i. pp eā cām q̄ ſe/ quit. nā ſi dolores re mittēt. i. relinquent exonerent relaxent qppiā. i. i aliquo vel aliquantulū Philo. Dona. legit Philo. qd melius eſſe puto. nā dolores nō remit tunt, ſed potius re/ mittuntur & ait ver bū hic actiuum qua ſi neutrū poſitū eſſe ſic, Si dolores remit tent. i. ceſſabunt, re/

Remittere

Remittere aliquid

lores.) Ἀγραμματικῶς errat nō enim vere dolor morbi eſt: cū ſit paratus. ❡ Scio: continuo ſo. ſoli.) Vt, Haud (credo) inui ſus cæleſtibus auras Vitales carpis. Et ſic: ſola ſoli dicitur: qđo præſens pſenti, ſic Virg. Illū abſens abſentē auditq; ui/ detq;. ❡ Vnde ortū eſt.) ἀνακόλουθον tertiū. ❡ Quæ in. uos interue. Melius ſic, q̄ ſi diceret, q̄ illi feceris. ❡ Quam triſtis eſt? Χαρακτηρισμὸς locuturi Pamphi. ❡ O mi gnate. Ordo eſt, o mi gnate, gaudeo te ſaluū veniſſe: ſed intercedit Pam. triſtis. ❡ Saluane Philumena eſt? Cito probat Pamphilo ſe amare nurū. cū poſt ſalutationē nihil prius: q̄ de ſalute vxo ris eius ingrat. ❡ Saluane Philumena eſt?) Mira obuiā ſibi exeunte filiū nihil aliud: niſi de Philumena interrogauit: ut oſtenderet eius morbū curę ſibi eſſe. ❡ Meliuſcula eſt. uerum ē quātū ad morbū pertinet. ❡ Meliuſcula eſt. Hoc & ad mor bū: & ad euentū particulo diſis verū eſt: ita nō mentit Pam/ philus matri. ❡ Vtinā iſtuc ita Di faxint. Delingētiore offi cio loquit, ut rea apud filiū ſocrus. ❡ Quid tu igitur lacru mas? Locus ab eo qđ agit: quo ſignat, ſi ita eſt, quare ergo tu triſtis es? ❡ Recte mater. Sic dicimus, cū ſine iniuria in/ terrogātis aliqd reticemus. Et bū additū Mater: ut duritia reticentię blando noīe molliret. Alii Recte ſic accipiūt, vt intelligās: nihil eſt mali. ❡ Quid fuit tumulti? Antiq ſic de clinauerunt, tumulti, ſenati, vt Saluſt. Decretum ſenati fit. ❡ Dic mihi. Dic verbum eſt iuſſa nolis audire, & curioſius in terrogantis, Virg. Dic mihi Damœta, cuiū pecus? ❡ Dolor repente inuaſit. Proprie inuaſit, qa repente. ❡ Ita factū eſt. Moris eſt aſſentiri ac dicta interrogantiū. qui q̄ vera ſunt celant. ❡ Ita aiunt. Bene aliis aſcripſit, ſi falſum ſit, ut ipſis aſcribat mendaciū. ❡ Ita aiunt. In hac tota interrogatione & rñſione colorem induxit ſecretum, ægre obiurgantis. ❡ Ita aiunt. Religioſe mendacium ad rumorē retulit, ne ipſe falſum dicere videretur. ❡ I ſodes intro. Me/ tuit, ne ingrediat mr. ad ſoceros: & iō dicit, I ſodes itro. Et apparet intro dicētem: manu annueret ut domum redeat: & ſimul quo magis faciat: addit cām. ❡ Cōſequar iā te mea mr. Adiecit & tps Iā. Mea neceſſario additū, mea mr. Et Sodes: qa I intro durum eſt. ❡ Fiat. Abiens dixit hoc ma/ ter, fiat, ne omnino iuſſis alienis parere videatur, quaſi im peremus & nos, quæ nos ipſi facturi ſumus.

Sola ſoli

Meliuſcula eſt

Recte

Inuaſit repente

Intro

Fiat.

GVI. NAM dico vel duco. ſ. puto illū facere bis ſtulte q amat ſi lā, cui ipſe eſt odio, nā ipſe capit laborem inanē. i. uanū, nul lius effectus. & affert moleſtiā. i. tædiū illi quā amat. ſ. a qua nō amat. tū. i. deinde. & eſt alia cā q̄re introire non debeas, nā filius tuus introiit videre, figura græca. i. ingreſſus eſt: ut videret qd ipſa agat. ut. i. poſtq. uel cū primū venit. So. qd ais? an Pā. venit? Par. venit. So. hēo grās Diis. q. ſ. venerit, hēm: interiectio fœminina ac matronalis: animus redit mihi laxabunt, alleuiabuntur, Philomenæ. quippiā: i. in aliqua parte: aliquantum, ſcio: q continuo ipſa ſola narrabit ipſi Pamphilo. ſoli. i. remotis arbitris, oēm rem. i. totam rei ſe/ riē, ſiue totū tenorem eius rei, quæ res interuenit inter vos. i. inter te & eam, vnde. i. a qua re. initium. i. principium irę veſtræ ortum eſt. atq; eccum. i. ecce hic video ipſum Pam/ philum. egredi. i. exire de domo ſocrus ſuę: q̄. i. quantū eſt triſtis? So. o magnate Pāphile. ſ. q. d. gaudeo te ſaluū adue niſſe. Pā. o mea mater ſalue. So. pficit quod omiſerat, gau/ deo te ueniſſe ſaluum ne. i. utrum. Philomena vxor tua eſt ſalua. ſ. ſana: incolumis. & dicit in texu ſaluā p ſalua ne, ut viden. i. uides ne. Pā. Pamphilus volens cęlare partum & fugere mendacium: caute rñdet inquiens. ipſa Pamphila eſt meliuſcula. i. aliquāto melius ſe hñs q̄ prius. meliuſculus a cōparatiuo diminutiuū eſt. So. vtinam Dii faxint. i. faciāt iſtud. ſ. ut meliuſcula ſit. ita. i. quēadmodū dicis. igitur ſi ita eſt, qd. i. cur lachrymas. hēmus lachrymo as, & lachrymor aris. aut qd. i. cur es tā triſtis? Pā. o mater recte interrogas: ſic dicimus cū ſine iniuria interrogantis aliqd reticemus & bñ additum mater: ut duritia reticentiæ blando noie mol liret. alii ſic capiūt recte: ut intelligāt nihil mali eſt. So. qd tumulti p tumultus, ſic antiq i genitiuo dicebāt, ut multi pro tumultus, ſenati pro ſenatus &c. qd ergo tumulti fuit ſup. intro nos ſup. dic mihi an dolor inuaſit. i. arripuit te re pēte. & pprie inuaſit: qa repēte. Pā. factū eſt ita. i. repēte do lor me inuaſit. So. qd morbi eſt Philo. ſ. Pā. febris eſt ei, non mentit. nā parientes nō ſunt ſine febri. So. quotidianam. i. quotidiana ne: hoc eſt vtrum febris continua eſt ei. Pam ita aiunt. i. ita dicunt ita rumor eſt vulgo. Sodes, aduerbium comicū & blandiētī accōmodatum: quaſi ſi audes. I. i. vade intro. i. in domū tuam: unde tu uenis, non enim vult eam in gredi ad Pam. o mea mater iam conſequar te in domum ueſtram. So. mater abiens dixit fiat: quaſi ſibi ipſi id impe rans nō ſolum filio parens. Pam. obligat ad portum Pam. ſeruum ne audiat quæ intus poſt ſcenam ſunt acta: quę ta/ men populo eſt narraturus.

Meliuſculus

SER. TVM præterea non debes intrare, quia tuus filius &c. & quia ne. iam ea te cau. &c. quia conſiliabitur cum illa priuatim. cuius cōſilio nō debes inter eſſe & hoc eſt. nam ſi re. omnem rem quæ inter nos. vnde, id eſt ex qua re. I. intro, uult eam remouere intro, id eſt domum tuam.

DON. ¶ TV pueris curre Parme. obuiam.) Probabilis eſt, qua ab legatur Parmenonē. dū iubet eū pueris occurrere. Et ſimul notādū q; i hac fabula ridicule verſat viq; ad vltimū ſeru⁹ & ablegat, eū ſit & piger, & curioſus. ¶ Atq; eis one. adiu.) Locutio antiqua figurata. Et eſt ἑτερωσις, pro ipſos onera portantes, eis onera adiuta. ¶ Quid: non ſciunt ipſi viā domum qua redeant?

Adiuta eis onera

Iam vide quemadmo PAM. Tu pueris curre Parmeno obuiam, atq; his onera adiuta dum ſeruetur Parme. PAR. Quid? nō ſciunt ipſi obuiā, domū qua redeāt? PAM. ceſſas? noni perſona loqua//

eis curioſi, pigri. Domum aduerbiale eſt. ¶ Domum qua redeant? Qua ſi locum ſignificet, videbitur reliquum pæne// ptum ſeruus non audiuiſſe. Sin audiuit: Quaſi quomodo, intelligemus, id eſt quemadmodum onus portent de naui. ut: Quid fieret, & qua fieret. ¶ Ceſſas?) De induſtria oēs

ablegauit ſuos. ut nō audirent quæ intus poſt ſcenam ſunt acta, quæ tamen populo eſt narraturus.

CVI. ¶ O Parme. curre obuiam. i. in occurſum. pueris. i. ſeruis aſ ferētibus onera de ſucceſſiōe cognati mortui pp qd miſſus fuerat Pam. atq; adiuta. i. adiuua his ſeruis onera. i. adiuua ſeruos onera portātes. ſiſr Gellius eſt locutus inquiens: Et nobis hāc meſſem adiu uēt. Par. qd? iterogādi modus p indignatione & irriſionem. ipſi ſerui non ſciunt viam qua. i. per quā viam redeāt domum aduer bialiter. Pam. ceſſas. i. tardas, cunctaris tu, quo dico. q. d. tam illic eſſe deberes, & ita tempus conteris.

Adiuua re onus

SER. ¶ TV uero o Parmeno pueris venientibus de portu cur obuiam & his. ſ. ferre onera adiuua.

DON. NEgo mearum rerum initium vllum iuenire idoneum. In hac ſcena coſ queſtio eſt ad delibera tionem deſcendens an habeat Pamphilus: an excludat vxorem in q tota oratio Pamphili ad argumentum ſpectans amatoria magis, quā maritalis eſt. nam aliter non perueniretur ad vltimā cognitionē oium rerum: niſi adole ſcens furtiuū cōceptum vxoris, & partum, ali quanto lenius: q con iugalis dolor expetit tolerauiſſet. ¶ Neqo mearū rerū. Hæc Homerica illa * Neqo mearū rerū ini. Hoc principium manga ... onerat vt oſtēdātur ærumnæ & multæ & graues. ¶ Idoneū Aptū, conueniens. ¶ Vnde. A quo. ¶ Partim q pſpe. his oculis.) His, quaſi miſeris. uult intelligi quibus perſpexi. vel audiui mala. An ſic dictū eſt ut apud virgilium. vocemq; his auribus hauſi? ¶ Qua me pp exanimatum.) Inter exanima tum. & exanimū hoc intereſt, Exanimatus eſt conterritus: cōturbatus. Vt Sed quid nam Pamphilū exanimatū video Et Vir. Exanimata ſequēs impingeret agmina muris. Exanimus vero, eſt occiſus, vt Virg. Corpus ubi exanimi poſitū Pallātis Acetes ſeruabat ſenior. ¶ Me intro ut corripui. R. ptim ingreſſus ſum. ¶ Timidus. Pro timens. nomē loco participii. ¶ Morbo me viſurā affectā.) Quia & hic morb⁹ eſt. ¶ Hei mihi. Interiectio dolentis eſt, Virg. Eloquar, an ſileā? Et dī hæc figura, ... ¶ Hei mihi. Mire interpoſuit ... ¶ Id quod me repente. Deēſt Propter. ut ſit, pp id, ac p hoc, ideo, ¶ Id quod me repente aſpexerant. Cauſſa cur lætæ exclamauerint, id ergo: ob id. ¶ Sed continuo voltum earum ſenſi immutari omnium. Mire Pamphilus etiam ancillarum metu impellitur. ut alienum naſci puerum ſuſpicetur: nec uolo modo in memoriā redeat hanc ſe puellam vel hmōi vitiaſſe. ¶ Vultum earum. Quæ vide rint. ¶ Fors obtulerat. Offerri dicuntur tam bona q malaſi inſperata obiiciantur aſpectibus. ¶ Obtulerat. Oblatū dī in vtranq; partem, quicquid expectationem præuenit.

done? Perſpexi his oculis Exanimatus Exanimus Corripui mei tro

Offerri Oblatū

ACTVS III. SCENA III.

Trochaici octonarii catalectici: et Senarii VI.

PAMPHILVS.

NEQVEO meanū rerū initiū ullū inuenire idoneum,
Vnde exordiar narrare, quę nec opinanti accidunt:
Partim quę pſpexi his oculis, ptim q accepi aurib⁹,
Qua me propter exanimatum citius eduxi foras.
Nam modo me intro vt corrupi timidus, alio ſuſpicans
Morbo me viſurum affectam, ac ſenſi eſſe vxorem: hei mihi
Poſtq me aſpectare ancillæ aduenīſſe, illico omnes ſimul
Lætæ exclamant, venit, id quod me repente aſpexerant.
Sed continuo voltum earum ſenſi immutari omnium,
Quia tam incommode illis fors obtulerat aduentum meum.
Vna illarum forte interea propere pręcurrit nuntians,

runt mihi. nec. i. non. opinanti. i. ſuſpicanti: & quod dici ſolet i nō ſomnianti. partim i. id eſt aliqua icipiam narrare inquam q pſpexi his oculis. his q. d. miſeris. partim q. exordiar inquā narrare aliqua, quæ accepi. i. audiui auribus quaſi miſeris. vel accepi aurib⁹. i. audiui & adhibui aurib⁹ vt pateret ſignificatio vocabuli æquoci. qua propter quia talia vidi & audiui eduxi me exanimatum. i. pturbatū. foras. i. extra domū

Exanimatus & Exanimis

Phidippi patris puellæ citiuſquā exiuiſſem, niſi ea audiuiſſem. Exanimatus eſt conterritus, conturbatus. exanimus vel exanimis eſt ocioſus aut mortuus. nam modo. i. paulo ante. ut. i. poſtquā ego. timidus. i. ego timens: nomen pro participio. corrupi me. i. contuli me raptim i ſiue ingreſſus ſum intro i domū ſoceri mei Phidip. ſuſpicans. i. opināns me uiſurum eſſe vxorem affectam. i. laſſam & poſſeſſam alio morbo. ac. i. q ſenſi. præcepi eſſe affectā. hei mihi. interpoſitio dolorem oſtendens Pam. dolentis res taliter ſe habuiſſe cum eius aduentus ita eſſet a domeſticis exoptatus: & iucundus illis: poſtquam ancillæ aſpexerunt me aduenīſſe, illico omnes lætæ ſimul exclamāt primo gaudio aduentus dicētes hoc verbū: venit. ſ. Pā. & hoc dixerunt primo aſpectu oblitæ importunitatis aduētus pter gaudium, & quidem exclamant. id. i. ob id q aſpexerant me. i. viderant. de repente. i. ſubito, qui motus repentinus nō habet conſiderationem: ſed ptinuo ilico ſenſi uultū omnium earum immutari ob id quod, vel qa fors. i. caſu temporalis i uel fortuna ipſa obtulerat illis ancillis meum aduētum, tam incōmode .i. intempeſtiue: & nō opportune. Oblatum dicit quicquid euenit præter expectationē, forte una illarum ancillarum: interea: id eſt dum agebantur: id eſt dum aliæ ſic letabantur & poſt mirabantur. præcurrit, id eſt ante currit, propere. i. feſtinanter nuncians matri & filiæ me venīſſe.

Fors Obtibla

SER. NEqueo. Inducit ſolus Pā. q ſolus ſcius erat, referēs nobis q intus forēt acta de cōditiōe partus. R ei. n. tā abſcōdite & cęlādę nullus inductus erat, cui referret, ne res alio mō foras iret deſcribit turbatus de his q vidiſſet. rei, q ego vidi ſuſpicās me viſurum vxorem eſſe affectā alio, quam poſtea adſenſi: id eſt comperi parētheſis eſt hei mihi. Quia non potuit finire ſine dolore, & poſtquā me aſpexere ancillę aduenīſſe exclamant venit Pam. & id fecere eo quod de re ade. hoc commutari: quia tā incommode &c. Cum. ſ. mulier pturiret. qd videri hoiem non decet.

CVI. NEqueo &c. In hac ſcena cōqueſtio eſt ad deliberat io nē deſcēdēs an hēat Pā. vxorē: an excludat, in q tota oio Pā. ad argumentum ſpectans amatoria magis: q maritalis eſt. nā furtiuū vxoris cōceptū & partū aliquanto leuius toleraſſet q cōiugalis dolor expetit. Solus autē Pam. loquit, Nequeo inuenire vllū initiū. i. principium mearum rerū. i. rerū mihi moleſtarū. i. doneū, id eſt aptum, cōueniēs vñ. i. a quo initio exordiar. i. incipiā narrare ea ſup q accide

¶ Ego

DON. ¶EGO eius uidendi cupi.) Nõ erit p. em uis repẽti doloris, ſi aliqd pſentiens ſuſpicaẽ. & idõ addidit, Ego eius vi/
Recta dẽdæ cupidus. ¶ Recta conſequor.) Abſolute: & ſine adie/
ctione, nõ enim addidit Via. ¶ Exẽplo eius morbũ. Morbũ
mitiore aio: q̃ vitiũ dixit: aut pbrũ. Et recte: qa dixit: Alio
Spatiũ me ſuſpicãs morbo viſurũ affectã, ac ſenſi eſſe vxorẽ. ¶ Spa
tiũ. Morã. ¶ Ac res mo/
ue.) Partus. ¶ O facinus
indi.) Facinus indignũ,
nõ ad illã: hoc eſt Philu
menã, ſed ad autorem vi
tii refertur. ¶ Et corri.
illico. Ardens .ſ. dolore,
& ẽ cauſa cur cito exie
rit. ¶ Lacrumans.) Non
furens, ſed lachrimans,
nõ iratus, ſed miſertus,
Atrox, ¶ Atq atroci. Id eſt ve/
hementi. ¶ Mater conſe/
quitur iã vt limen exirẽ
ad genua accedit miſe.
Oſtendit affectum miſe
ricordiæ ſuę, matrem
potiꝰ dicẽdoq Myrrhi/
nã, & addẽdo miſerã.
Miſeri/ ¶ Miſeritũ eſt. Vt recte
tum eſt ſupra dictum ſit de illo
Piũ & pudicũ ingeniũ
narras Pãphili. ¶ Ad ge

troii, ego miſer. i. infelix pp pbrũ vxoris cognoui extẽplo. i.
illico morbũ eius. ſ. q pturbat. nam tp̃s. i. tpis breuitas nõ
dat vllũ ſpatiũ. i. vllã morã: ut morbꝰ illi poſſet cęlari, neq
ipſa Philo. poterat cõqueri. i. gemere, & dolorẽ oñdere alia
voce, ac. i. q̃ res. i. ptus. monebat. i. inſtigabat, poſtquã aſpexi
eã pturiẽtẽ. inq̃. i. dixi, o facinus indignũ. nõ ad Philo. refer
tur illa exclamatio, ſed
ad vitii auctorẽ. & illico
corripui. i. rapti retraxi
me, & egreſſus ſum inde
.i. ex camera pturientis
lachrymans. percitus. i. cõ
motus, pturbatꝰ. re incre
dibili. i. quã nõ credidiſ
ſem niſi vidiſſẽ me aliq̃
dẽ & atroci. i. vehemẽti
mẽ. ſ. Myrrhina mẽ Phi.
cõſeqtur. i. aſſeqtur atq
git, aſpirat ad me. i. poſt.
q. vel dũ ſiue cũ iã exirẽ
limen domus. ipſa miſe
ra. i. miſerabilr ſe habẽs
accidit ad gẽua. i. iuxta
genua mea cecidit ac ſe/
pſecit. Accidere in hoc
ſignãto ẽ geſtu corporis
cadẽtis oñdere humili/
tatem. lachrymans. i. la/
chrymis effluẽs me ſup.

Me veniſſe ego eius videndi cupidus, recta conſequor
Poſtq̃ introii, extemplo eius morbum cognoui miſer
Nam neq vt celari poſſet, tempus ſpatium vllum dabat,
Neq voce alia, ac res monebat, ipſa poterat conqueri.
Poſtq̃ aſpexi, o facinus indignum inquam, & corripui illico
Me inde lacrumans, incredibili re atq atroci percitus.
Mater conſequitur iam ut limen exirem, ad genua accidit
Lacrumans miſera miſeritũ eſt pfecto hoc ſic eſt, ut puto
OMNIBVS NOBIS vt res dant ſeſe, ita magni, atq humil(es ſumus
Hanc habere orationẽ mecũ a pricipio inſtitit.
O mi Pamphile, abs te quãobrẽ hæc abierit, cauſſam vides.
Nã vitium eſt oblatũ virgini olim ab neſcio quo improbo
Nunc huc confugit, te atq alios partum ut celaret ſuum
Sed cũ orata eius reminiſcor nequeo quin lacrumẽ miſer
Quæq Fors fortuna eſt inquit, nobis quæ te hod e obtulit
Per eam te obſecramus ambę, ſi ius, ſi fas eſt, uti
Aduorſa eius per te tecta, tacitaq apud omnes ſient

Accide nua accidit.) Accidere: eſt geſtu corporis oñdere humilita
re ad tẽ cadẽtis, pp Ad qd eſt iuxta, & cadeẽ. Salluſtius adẽ ſine
genua ppoſitiõe dixit: Qua accidã, aut quo? ¶ Lachrumãs miſera
Miſerabiliter ſe hñs. ¶ Miſeritũ ẽ. Hoc ipſe ſibi. ¶ Oĩbus no
bis vt res dant ſeſe: ita magni atque humiles ſumus.) Mire
dixit: dãt ſeſe. Homerus * Sed hic Seſe illo & va
lidius dixit, & eſt hæc καθολικη ſnia. Apollodorus. *
¶ O mi Pãphile: abs te q̃obrẽ hæc abierit.) A noie: & blandi
mẽto mire, qa ſecreta cõfiteẽ. Vt Virg. Anna (fatebor eni)
miſeri poſt tãta Sichei. A principio idem elaborauit: ut ad
uerſus pudorẽ conſciã & uoce: & ↄfeſſiõe duraret. ¶ O mi
Pãphile ab te quãobrẽ hęc habuerit. A entalis ſtatus, in quo
confeſſio eſt: & pcatio. ¶ Abs te quãobrẽ. Morale blãdimẽ/
tũ añ cõfeſſionẽ. ¶ Nã vitiũ.) Et cõfeſſio. ¶ Nã vitiũ eſt ob/
latũ: Cœpit a cã. ¶ Oblatũ.) Ad repentina ptinere, ſuperius
annotauimus. ¶ Oblatũ. Quaſi non expectanti, & volenti.
¶ Virgini.) Quaſi q̃ falli poſſet. ¶ Olim.) Recte olim, qa fa
cilis venia circa vetera iã delicta, vñ teneat tpis longinqui
tate extenuare peccatum. Olim ergo. añ menſes nouẽ. ¶ Ab
neſcio quo iprobo.) Mire cõtẽpſit perſonã: dicendo, neſcio
quo. i. neſcio quẽ dixit: ut oñdat ignobilẽ: ita abiectũ. nã ſi
nomẽ illi eẽ ſciret & dignitatẽ, vt, Et nos aliquod nomenq
Neq̃o decuſq Geſſimus. Et ne placere videaẽ is q fecit, improbũ
quin la/ dixit. ¶ Nequeo quin lachrimẽ miſer. Vt quaſi diſſulãtes fle
chrymẽ tus detegere. ¶ Nequeo. Deeſt continere. ¶ Sed cum orata
Fortũa eius. Bona παρέλκεσις. ¶ Quæq fors fortuna.) Precatio.
Fors ¶ Fors fortuna. uqtv. Id eſt ſubita fortuna. Et fortuna, in
fortuna certo: fors fortuna: in bono ponit. Virgi. Si qua in te fortu.
Obte/ na fuiſſet, Et ipſe, O Fors fortuna. ¶ Per eã te obteſtamur.)
ſtor Oratorie inducunẽ. & portacentibus pces. ¶ Per eã te obte
Tecta ſtamur ambæ. Obteſtatio. eſt pcatio, cum mẽtione earum
rerum per quas petimus: vt, Per euerſæ genitor fumantia
Tacita Troiæ Excidia obteſtor. ¶ Si iuſſi fas eſt. Vtrum hoc iouſ/
dioſe: an quaſi fœmina quæ leges neſciat. ¶ Vti aduerſa e//
ius.) Mire non crimẽ: ſed aduerſa. ¶ Per te tecta, tacitaque.
Tectaſi reducis, Tacita, ſi repudias ſub alia excuſatiõe. An
idem ſignificant: an potius neq : neque re neque verbo i
dices: an tecta, ne videantur, tacita, ne dicantur?
GVI. ¶EGO Pã. cupidus videndę eius vxoris meæ. i. cupidꝰ vi
dẽdi eã, cõſequor ancillã recte via: nuſq̃ diuertẽdo poſtq̃ in

miſerũ ẽ eius: ppteritũ a miſeret miſerebat idẽſt ego miſertus
eius ſum, pfecto. i. certe: ſeu pcul dubio. hoc qd ſeqẽ eſt ſic
.i. verũ ẽ ſicut dico. & ita ſe hẽt: videlicet ut. i. ſicut. res. i. ma
teriæ, dãt. i. offerũt ſeſe oibus nobis: ita ſumꝰ magni. i. elati
atq hũiles. i. demiſſi aio. ipa Myrrhina iſtituit. i. icepit hẽre
hãc orõnẽ mecũ a principio ſui ſmõis. O mi Pãphile vides
.i. cognoſcis cã m q̃obrẽ. i. pp quã. hæc filia mea abierit. i. di/
ſceſſerit. ſ. a domo, pſna vitiũ. i. ſtuprũ oblatũ eſt olim virgi
ni. oblatũ q̃ſi præter expectationẽ: & nolẽte virgine a ne/
ſcio quo improbo nũc confugit huc ad me. vt celaret te &
alios ſuũ ptũ. vbi cęlo duobus accuſatiuis iũctũ eſt. Sed cum
remeniſcor. i. repeto mẽoria ſeu redigo in memoriã orata
.i. pcatões petitiones, rogatus eiꝰ Myrrhinæ. nequeo. i. nõ
poſſũ cõtinere, qui. i. q non ego miſer lachrymas. i. ſoluar
in lachrymas. ipſa Myr. inqẽ quæque. i. quæcũq (vt quis. i.
quicunq) fors fortuna. i. ſubita fortuna eſt. fors & fortuna
ſic differunt, ut Noni. ſentit, q fors dr caſus tpalis: fortuna
uero eſt ipſa Dea. Interdũ tñ coniungunẽ hæc duo fors for
tuna vt hic. Item in ablatiuo forte fortuna: in qua coniun/
ctione nihil efficiunt qd alterum eorum vocabulorũ ſeor/
ſum nõ efficeret: ſed ornant orõnem uocis ſonoritate, ut ſic
dicam. Interdum ponitur fors pro aduerbio. Virg. Fors &
uota facit: pro fortiũ vel forte. ut ẽt ydã. Eſt Dea fortuna,
fortunę ſanctio fors eſt q̃cũq ergo fors fortuna ẽq̃ obtulit
te nobis hodie. Ambę. i. ego & filia. obſecramus te p eã for
tunã ſi vis. i. ſi. tibi nõ eſt moleſtum, ſi eſt fas. i. ſi ſit licitum:
& non cõtra ius vti. i. vt aduerſa. i. infortunia eius. hoc ad
uerſum ſi ſint per te. i. tuo beneficio. tecta, id eſt occulta: ne
alii ſciant & tacita ne alius pdas, & indices ea apud omnes
SER. ¶EGO vero cupidus eius videdi, & eius rei videdę. quære
.i. pcurrit ancilla. Ac. i. q̃ res. i. ptꝰ mõebat. accidit. i. decidit
ad gẽua. Antiq. n. decidebãt ad gẽua. nec ad pedes, utrũq
vero eſt ſignũ miſericordiæ. pfecto. q. d. illa prius erga cũ
erat ſuperba, ſed modo neceſſitate igruẽte facta ẽ humilis,
qa pfecto &c. Tũ hãc, ſed cũ orta. Hæc ſũt verba Pã. n. n.
potuit finiẽ verba illius, qn plorarẽt. cũ ego recolligo verba
illius. ſed cũ orat eius re, q̃ redit ad vba illius. Et nos am
bę obſecramus te p eã fortunã, q̃ fors fortuna eſt illa, q̃ obe
tulit hodie te nobis: ſi eſt ius: & ſi eſt fas ut aduerſa. i. aduer
ſitates eius per te ſint tecta in factis, & tacita in uerbis.

Si vnquã erga te aĩo eſſe amico ſenſiſti eam, mi Pamphile:
Sine labore hanc gratiã te, uti ſibi des pro illa nunc, rogat.
Caeterum de reducenda id facias, quod in rem ſit tuam,
Parturire eam: neq; grauidam eſſe ex te ſolus conſcius.
Nam aiunt tecũ poſt duobus concubuiſſe eam menſibus.
Tum poſtq̃ ad te venit, menſis hic agitur iam ſeptimus,
Quod te ſcire ipſa indicat res. nunc ſi potis eſt Pamphile,
Maxime volo, doq; operã, vt clam partus eueniat patrem,
Atq; adeo omneis. ſed ſi fieri id non poteſt quin ſentiat,
Dicam abortum eſſe. ſcio nemini aliter ſuſpectum fore,
Quin, quod veriſimile eſt, ex te recte eum natum putent.
Continuo exponetur. hic tibi nihil eſt quidquã incõmodi:
Et illi miſerę inde factam iniuriam contexeris.
Pollicitus ſum, & ſeruare in eo certum eſt, quod dixi, fidem.

DON. ¶ SI vnquã erga te,) Virg. Si cõceſſa petor ſi dant ea moenia Parce. Terenti. Si te in germani fratris dilexi loco ſiue hęc te ſolũ ſemp fecit maximi. ¶ Si vnq̃ er. te. Ab anteacta vita. ¶ Tecta, tacit agi. Tecta ſint, ne haec alii ſciant: tacita ne ipſe indicet. ¶ Vti ſibi des p illa. ¶ Subaudit gra. ¶ Caeterũ de redu.) Tentat & hoc pſuadere ſed oratorie, & verecũde. Et mire: de reducẽda dixit, nõ de reſpuẽda. ¶ Quod in rẽ ſit tuã.) Nã niſi reducat: reddenda dos erit. ¶ Solus conſci⁹. A poſſibili. nã hoc noie oſtendit tacere eũ poſſe q; conſcius ſit ipſe ſolus. ¶ Nã aiunt.) Honeſtius aiũt: q̃ ait, dixit nã q̃s aut ſcire: aut dicere potuit, niſi Philumena? ergo recte aiunt. n. potius honeſtũ eſt q̃ ait. ¶ Poſt duobus ↄcubuiſſe eã mẽſibus. Poſt duobus. ſimplr accipiendũ, nõ poſt duos. Eſt enim αντιστροφη pro duobus poſt. i. nõ ſtatim ut puta ſit: ſed poſtq̃ nupta eſt poſt duos menſes nuptiarũ, ut ſint reliqui q̃nque menſes. Et hinc apparet ante duos menſes priuſq̃ cũ Pãphilo cõcuberet, vitiatam: quatuor menſibus cum Pamphilo fuiſſe: ex quibus duobus poſterioribus amatã eſſe. reliquis tribus peregrinatum fuiſſe Pamphilum. An poſt duob⁹: pro poſt duos: ut Plautus: Poſt principio deniq;. & Poſt paulo. ¶ Quod te ſcire ipſa indicat res. Quia contriſtatus corripuiſti te foras.
Aborſa eſt Abortũ fecit ¶ Partus eueniat. (Philumenae. ſ. ¶ Abortum eſſe.) Non eſt latinũ aborſa eſt; ſed: abortum fecit. ¶ Abortum eſſe: Deeſt Natũ: uel Factum: vel abſolute, q̃uo dicimus, e re nata. vel quẽadmodũ dicimus, ex te mihi orta eſt iniuria. ¶ Dicam
Et renata abortũ eſſe. Rationabiliter dixit. fit eni abortus mẽſe ſeptimo, ſine pernicie foeminae. ¶ Suſpectũ fore.) Suſpicabilẽ
Suſpectus ſuſpicioſum. ¶ Ex te recte eũ natũ putent.) Noue dixit natũ abortum, quaſi abortus naſcat. Natum ergo pro facto. conceptoq; dixit. ¶ Hic tibi nihil eſt q̃dquã incõmodi.) Cũ alienus exponitur: & nõ tollitur pro tuo. Et mire ne cãdi pueri nõ ſit mẽtio, q̃a Pãphili filius inuenietur, cũ ei ẽt per patrẽ
Exponere puellae Poeta ſuccurrit. Exponetur. Ad mortẽ. ſ. ¶ Hic tibi nihil eſt quicq̃ incõmodi.) Ab utili. & eſt παράλλον quartũ vt: Nihil vidi q̃cq̃ laetius. ¶ Et illi miſerae indigne.) Vt non ſit ανακολουθον, ſuperiori verſui το. Et addendũ eſt: ut ſit: Et tibi nihil eſt quicq̃ incomodi. ¶ Factam iniuriam.) Mire iniuriam dixit: ut non contemnenda ſit. ſed tollenda. Pollicitus ſum.) Plus q̃ promiſi. ¶ Et illi miſerae.) Concluſio per enumerationem. Et non laederis, inquit, & prodeeris miſerae. ¶ Quod dixi.) Quod promiſi.

GVI. ¶ SI vnquã ſenſiſti eam Philomenã eſſe aio amico. i. habere aium amicũ in te o mi Pamphile, illa Philomẽa rogat te nũc uti. i. ut. des ſibi hanc gratiam. i. hoc bñficium. ſ. ut eius crimen celetur ſine labore tuo. ſ. Alii hñt pro illa. & nũc lege ſic, Philomẽa rogat nũc te pro illa gratia: ſed melior ſententia prior. vel tũc eſſet dicendũ. Si vnquã ſenſiſti eã vxorẽ tuã eſſe aio amico erga te, obſecramus inquã te, vti des ſibi hanc grãm ſine labore, deinde ſubiungẽdũ: Philumena ipſa nũc rogat te p illa gratia. ſed adhuc prima ſtat expoſitio. caeterũ. i. ſed de reducẽda Philomẽa. i. quantũ attinendare ſumẽdam uxorẽ tuam, aut repudiandã. & bene reducendã nã prius fuerat ducta domũ a marito i nuptiis Deide poſt abſceſſum ſi iterũ ſumat, reducet domũ. facias id qđ ſit i rẽ tuã. i. qđ ſit tibi vtilitati. Tu ſolus cõſcius es. i. apud te ſcis ſolus eã Philomenã parturire. i. dolor partus laborat. neq; . i. & nõ. eſſe grauidã ex te. dicit eũ ſolũ eſſe conſcium nõ q parturiat tñ: ſed q ſimul parturiat, & ex eo grauida ñ ſit. nã q pturiat non latebat ancillas familiares, ſed cuius ope eẽt grauida id latebat eas. nã aiũt: honeſtius dixit, q̃ ait Phi. cũ tñ itelligat eã Phi. cõcubuiſſe tecũ duobus mẽſibus. poſt. i. poſt duos menſes ex die nuptiarũ. ſ. in tertio menſe. tũ. i. deide. hic iã ſeptimus mẽſis agit. i. traducitur labit. poſtq̃. i. ex quo, vel poſt id tps ex quo vxor venit ad te. i. colocata ẽ tibi. quod. ſ. eũ agi ſeptimũ menſem. ipſa res. i. ipſa tpis ſupputatio: vł ipſa quã feciſti tali tẽpore duob⁹ eni menſibus abſtinuiſti ab ea: deinde amaſti eã duobus aliis menſibus: poſtea tribus aliis mẽſibus pegrinatus es i Imbro, & ita ſunt ſeptẽ. qđ ergo res ipſa indicat te ſcire. i. oſtẽdit qđ tu ſcis Nũc o Pã. ſi potis ẽ. i. ſi eſt poſſibile: aut ſi fieri põt maxie. i. vehemẽtiſſime. uolo & do operã. i. elaboro. vt ptus Phi. eueniat. i. accidat clã pr̃eſ atq; adeo. i. atq; certe. eueniat clã oẽs. i. ut celet pñ, & certe oibus
Abort⁹. aliis. Sed ſi nõ põt fieri q̃n. i. q nõ. ſentiãt. i. pcipiãt. tã pr̃, q̃ cęteri. dicã abortũ. i. ortũ imaturũ eẽ. Et declinat hic abortus abortus abortui in q̃rta declinatõe. Do. vult itelligẽdũ eſſe abortũ eſſe natũ, uel factũ: ſed nõ video opus eſſe. nã recte dici põt abortus eſt. i. imaturus ortus eſt i foetu aliquo ſcio nemini eũ partũ, uel eũ foetũ fore. i. futurũ eẽ ſuſpectũ. i. ſuſpicabilẽ: ſupitioſum. i. ſcio q de eo ptu, vel foetu nẽo aliter ſuſpicat. q̃n. i. q ñ. hoies putẽt eũ foetũ recte natũ ex te, i. tua gñatione. qđ ſ. eũ eſſe ex te natũ, ẽ veriſſile. i. pbabile. & hẽt apparẽtiã. Cõtinuo. i. ilico. ipſe foetus exponet ad mortẽ. ſ. q. ł nõ fuit factũ: imo cognitus ẽ tandẽ eẽ fil⁹ Pã. tõ exponet dixit. i. exponet cũ alienis: neq; tollet pro tuo.
Exponi ifantes. Exponi ifantes dicunt. q relegato pietatis officio ſine cura dimittunt: eis vel alimẽta a parẽtibus negatur & morti exponunt. eteni iterdũ i deſertũ locũ efferunt, & ibi relinquunt fame perituri: e q̃bus interdũ miſeratione diuina nonnulli. euadant mortis periculũ, ut in hiſtoriis cernere licet hic. i. in hoc negocio. i. in cęlãdo partũ. q̃cquã. i. aliqd incõmodi nihil. i. nõ eſt tibi. vel ſi capiat nihil q nõ aliquid q̃cq̃ abun
Cõtexere dat. & ↄtexeris. i. abſcõdideris, cęlaueris: opueris iniuriam factã indigne. i. iniq;, nequiter. illi miſerę. i. afflictę & dolenti dolore duplici. pollicitus ſum: plus eſt q̃ promiſi. me facturum. vt clam oẽs ſic iſte partus clam prępoſitio iungi poteſt eſt tam accuſatiuo, q̃ ablatiuo. Et certum eſt. i. conſtitutũ eſt: deliberatum eſt apud me ſeruare fidem. i. promiſſionem, in eo. i. in ea re. qđ dixi. i. pmiſi: ſiue ſum pollicitus.
SER. ¶ ILLa nũc rogat te vti des ſibi hanc grãm. qđ potes facere ſine labore: ideo dico q ſit in rem tuam, q̃a cõſcius es nõ eſſe eam grauidã ex te: & ideo cęles. quia ſolus conſcius certũ nõ eſt grauida ex te, nam aiunt. ſ. ipſa filia, & alii conſcii. poſtq̃. i. ex quo ad te venit. q. d. ſi tñ ſunt ſeptẽ menſes: ex quo ad te venit, & poſt duos menſes cũ ea rem habuiſti certum eſt q iſte non ſit filius tuus. clã patrẽ & clam omnes adeo q nullus excipiatur quin ſentiant uerum eſſe, dicam eſſe abortum, cum ex te eſſe credat. licet naturalis partus ſit in ſeptimo mẽſe, tñ abortus dr: quia ante tempus eſt: Naturaliter eni datus eſt pprius ortus in decimo menſe: & bñ potero dicere obortum, q̃a ſcio nemini fore ſuſ. aliter, quin puten t eſſe natum ex te: cõtinuo exponet. hic. i. i hac nihil incommodi. i. pericli. iniuriam factam ab improbo iuuene. pollicitus ſum me cęlaturum: & ſicut pollicitus ſum. ita certũ eſt ſer. fi. in eo qđ dixi. Nam de celãda certũ eſt mihi

Id vero

DON. Neutiq̃ ¶ID vero neutiq̃ honeſtũ eſſe arbi. Neutiq̃ nõ eſt oĩno negatiuũ:ſed aliqd aſſenſionis hẽt.eſt neutiq̃, nõ nimis, non ualde.¶ Nec fa.Bñ addit.nec faciã:multa eni ẽt in honeſta amoris ſuſcipimus.¶ Et ſi me amor graui. cõſuet.te.)Hoc cũ gemitu.Et ſi nõ eſt cõplexiuũ, neq; ꝓpoſitiuũ ſed ſubiunctiuũ.i.ꝑ tametſi.¶ Amor me grauiter:cõſuetudoq;.Quę duę res cõtra honeſtum & vtile validiſſimę. Et bene Tenet:nõ tenuit. ¶Lacrumo quæ poſthac futu.eſt vi.¶ Bene ꝑpenſiore in affectũ eſt,vt veriſimile fiat potuiſſe reticere. Et Lacrumo non pẽdet a ſupiori, ſed iter poſitis diu fletib² dixit. ¶Lacrumo q̃ poſt hac. Quæ:modo vim pronominis non tenet i ſed querelę Et lacrumo ſic dixit, vt Virg. Sic effata ſinũ lacrumis impleuit obortis. Et eſt ordo Lacrumo:cũ in mente venit.¶ O fortuna.)Hic fortunam,pro bona poſuit.¶ Vt nunq̃ perpetuo es bona.) Legitur & Data nam & ſic pro bona intelligitur neceſſario.¶ Idem nunc operam huic dabo.) Sic idem, ego.Si idem: hoc eſt amari.¶ Operam dabo.¶ Difficultatem rei oſtendit,dicendo, operam dabo. ¶ Adeſt Parmeno cum pueris.) Quia idem Parmeno eſt ſecretorum conſcius:addidit cum pueris. ¶ Minime eſt opus.) Ideſt omnino non eſt opus. ¶ Aliquo mihi eſt hinc ablegandus, dum parit Philumena.) In tota comœdia non ceſſabit:cũ ſit piger,nec reſciſcet aliquid, cum ſit curioſus Parmeno. ¶ Dum parit Philumena. Dum alias dummodo:alias donec.nunc:quamdiu.

Operã dare

GVI. Neutiq̃ ¶NAM de reducenda.i.quãtum ſpectat ad reſumẽdã eã in vxorẽ.vero.i.certe.id.ſ.reducere eam arbitror neutiquã.i.nõ valde,vel non nimis eſſe honeſtũ.ſ. ut reducã eam.hic neutiquã nõ eſt oĩno negatiuũ,ſed aliqd aſſentationis hẽt. eſt eni neutiquã nõ nimis,nõ valde,nec faciã id.i.non reducã eã.& ſi.i.quamuis amor,& conſuetudo.i.conuerſatio familiaris,quã habui cũ ea tenent me.i.me afficit. Lacrimo.i.nõ poſſum tenere lachrymas.cũ.i.qñ. venit mihi i mentẽ.i.cũ recordor:& mẽte reuoluo.i.qlis.vita.i. modus rõ viuendi & q̃ ſolitudo.i.carẽtia ſocietatis eſt futura mihi.poſt hac.i.poſt hoc tp̃s. O fortũa.i. Dea mutationis volubilitatis.vt.i.qliter.nunq̃ es bona.i.ꝓſpera.ꝑpetuo.i. oĩ tpe,& cõtinue:ſiue aſſidue. Sed iã prior amor,quo amaui Bacchidẽ, reddidit.i.efficit me exercitatum.i.aſſuetũ.ſiue aſſuefactum ad hãc rẽ, æquo aĩo ferẽdũ,quẽ amorẽ ego tum.i.tũc.miſſum feci.i.dimiſi.cõſilio.i.de induſtria.i.ex ꝓpoſito.miſſum facere ẽ dimittere,quẽadmodũ relíquus facere ſignificat relinqre.idẽ.i. ego ipſe.qui ꝑori amori incubui.huic quoq; amori Philomenę operam dabo.i.incũbam indulgendo.Par.adeſt.i.appropinquat,aduenit:cum pueris.i.cum ſeruis redentibus de Imbro, quo pergere profecti erant minime.i.non eſt opus eum ad eſſe.i.præſens eſſe. in hac re.i.in hoc puellæ partu.nam.i. quia.olim.i.quodã. credidi.i.commũi:expoſui,detexi.i aperui ,tanquam ſecretum ſoli Par.me abſtinuiſſe ea Philo.i. me non attigiſſe eã Philo.cum data eſt mihi in principio, vereor.i.time o,ſi hic Parme.audiat crebo:ideſt ſæpe clamorem eius Philo.ne.i.vt hoc eſt ꝙ intelligat eam parturire,ideſt pro partu laborare,Par.eſt ablegandus mihi, ideſt expellẽdus,tranſmittendus.hinc,ideſt ex hoc loco.aliquo,aduerbium ad locum.i.in aliquem locum,dum.i,quandiu alias donec, & dummodo Philumena parit.

Miſſũ vel reliquũ facere,

Nam de reducenda:id vero neutiq̃ honeſtũ eſſe arbitror,
Nec faciam:etſi amor me grauiter,conſuetudoq; tenet,
Lacrumo quæ poſt hac futura eſt uita cũ in mentẽ uenit;
Solitudoq;:o fortuna vt nunquam perpetuo es bona.
Sed iam prior aomr mead hanc rem exercitatum reddidit,
Quem ego conſilio miſſum,feci:idẽ nunc operã huic dabo,
Adeſt Parmeno cum pueris:hunc minime eſt opus *Senarij*
In hac re adeſſe:nam olim ſoli credidi
Ea me abſtinuiſſe in principio,cum data eſt:
Vereor ſi clamorem eius hic crebro exaudiat,
Ne parturire eam inteligat:aliquo mihi eſt
Hinc ablegandus,dum parit Philumena.

Ablegare

SER. ¶NAM de redu.prior amor Bac. Ad hãc rem.i.ad perpetiendã aduerſitatẽ.huiuſmodi dabo,operã huic amori iterum habendo.ſ.Bacchidi i quẽ tum accepta vxore miſſum feci conſilio. Nam olim,quaſi dicat ideo nõ ẽ opus eum ſcire partum,quia ſciret eum nõ eſſe natum ex me: cum ſciat me in principio non attigiſſe.

ACTVS III. SCENA IIII.

Senarii & unus quadratus.

PARMENO, SOSIA, PAMPHILVS.

PAR. S. AIn'tu tibi hoc incõmodum eueniſſe iter?
Non hercle Parmeno verbis dici poteſt
Tantum,q̃ re ipſa nauigare incomodum eſt.
PAR. Itane eſt? S.o fortunate,neſcis quid mali
Præterieris,qui nunquam es ingreſſus mare.

DON. AIn tu tibi hoc incommodum eueniſſet iter?) Alia ratio eſt currentis ad argumenta: alia actum Comicorum. ſed perfecti Poetæ, eſt ita ſeruire argumento: vt tñ ſpectator nouis delectationibus teneatur Nam in hac ſcena, donec perueniat ad Pamphilum Parmeno,hoc *τεχνικῶς* inducitur,cũ hoc oſtenditur qd mali ſit nauigatio.¶ Ain tu. Protaſis ne tu? Et ſic tam aliquid dixiſſe magi in præcedenti oratione ex reſpõdentis ſermone demonſtratur. ¶ Ain tu. In cena naſcitur oratio,aut in ſcenam deferetur.¶ Tanq̃ re ipſa nauigare incommodum eſt.) *ἀνακόλουθον* quartum:non enim intulit quantum. Vt Virgi. Sed quanto ille magis formas ſe vertet in oẽs, Tanto nate magis contende tenacia vincula.¶ O fortunatæ,neſcis quid mali præterieris.) Bene maiori affectu, dicens o fortunatæ,q̃ ſi reſpõderet, Ita.¶ Qui nunq̃ es igreſſus mare Proprie dixit, igreſſus:nam q ĩã nauigauit,egreſſus dicitur. ſic Vir.Egreſſi optata potiunt̃ Troes arena.

Ain tu

Ingreſſus maſ Egreſſ²

GVI. AIn tu&c. Hic tãquam aliqua pri² ſint vltro:citroq; inter ſeruos cõmunicata veniẽdo introducitur Par. pergens in ſermone incepto, deinde viſo Pamphi, eum conuenit, a quo in arcem mittitur. Par. o Soſia ain.i. dicis,ne. vt Soſia hoc iter.i.hanc ꝓfeſſionẽ. eueniſſe tibi incõmodũ.i.intempeſtiuũ non oportunum. So.hercle o Par.non poteſt dici verbis tñ ſup. quãtum eſt incõmodum.i. periculoſum: intẽpeſtiuũ.nauigare re ipſa.i. ipſo effectu.Par.ne.i.vtrum.eſt ita incõmodum nauigare.So,o fortunate.i.felix,neſcis quid mali.i. quod malũ pteris.i. prætergreſſus ſis,non veniendo nobiſcum,qui, ſcilicet tu nunquam es ingreſſus mare.

SER. AIn tu.inducitur Parmeno vt longius remoueatur,feſtinus enim aduentus eius poſſet nocere iterum huic rei cælandæ: ideo omnino remouendus eſt,donec in quanto actu. iſte enim erat nimis conſcius conſiliorum eius:& nimis futilis & garrulus, habet autem occaſionem loquendi in via cum pueris:ſcilicet de nauigatione. Soſia enim dixerat ei ꝙ maxima pericula perpeſſus fuerat in mari cum domino ſuo.ad hoc reſpondet Parmeno, Ai tu hoc herum ita incommodum:& aduerſum eueniſſe tibi. Nemo in verbis explicare poteſt quantum in re ipſa ſit & cætera.

DON. ¶ NAm alias vt omittã miſe.) παρέλλειψις, oratoria. Et miſerias nauigationis. ſ. ⸢Dis trigint.) A eccuſatiuus caſus planũ numerum & cõtinuationem rei ſignificat. ⸢Dies triginta, aut plus eo in naui fui.) Hoc exitioſum, vel ſine periculo videri poteſt. Sed vide quid addat, Aut plus eo in naui. Abſolute eo: ut alibi, Annos ſexagita natus es, aut plus eo: ut conicio. ⸢Semper mortem expectabã miſer.) Dura eſt expectatio mali. Virginis, inculſi pœnam expectant.

videlicet ſemp tãto tpe mortẽ expectare. Don. vult odioſum capi pro odioſe, nomen ꝑ aduerbio. odioſum interdũ capit ꝑ moleſtia: inde odioſus moleſtus. So. haud. i. non. eſt clam me. i. non ignoro: ſed maxime intelligo: ſit illud graue & odioſum, denique: ideſt ut paucis concludam. hercle iurantis aduerbium. potius aufugerim: ideſt aufugiam q̃ redeam in Imbrum: ſi ſciã mihi eſſe redeundum. eo: ideſt in eum locum. Par. quidem, ideſt certe. olim cauſe leues, ideſt paruæ occaſiones fugiendi impellebant te, ut faceres id quod nunc minitaris facere. ſ. vt fugeres. ſed video Pamphi. ſtare ante hoſtium: vos conſerui ite itro, ideſt in domum Lachis. ego adibo hũc: ideſt ibo ad hũc Pamphi. viſurus ſi quid velit me facere, deinde ad eum perrexit: & is cum uerbis cõpellauit. o here: ideſt domine. etim nunc tu ſtas hic? Pamphi. & quidem ideſt & certe. expecto te iſta ſtans. Par. quid eſt ꝑpter me expecta. Pam.

Semp' ⸢Semper mortem expectabam. Id eſt horis omnibus: cum continuatione triginta dierum. ⸢Ita vſq;. Vſq;, vel diu. vel ualde. ⸢Odioſum.)
Vſq; Odioſũ Eſſe. ſ. in mari triginta dies. Et nomen pro aduerbio poſuit. odioſum pro odioſe. ⸢Haud clam me eſt. λιτότης, pro ego maxime intelligo q̃ odioſum ſit. Nã qui iungunt & ſic legunt, errant & non inteligunt. ⸢Aufugerim. Coniunctiuum modum poſuit pro indicatiuo futuro vel: ut alii

Nam alias vt omittam miſerias: unã hãc vide. *al. mittã*
Dies triginta: aut plus eo in naui fui,
Cum intra ſemper mortem expectabam miſer,
Ita vſq; aduerſa tempeſtate vſi ſumus.
PAR. Odioſum. S. haud clã me eſt: denique hercle aufugerim
Potius, q̃ redeam: ſi eo mihi redeundum ſiet.
PAR. Olim, quidem te cauſſæ impellebant leues:
Quod nunc minitare facere. ut faceres Soſia.
Sed Pamphilum ipſum uideo ſtare ante oſtium.
Ite intro: ego hunc ad ibo: ſi quid me velit.
Here ẽt tu hic ſtas? PAM. eqdẽ te expecto. PAR quid eſt?
PAM. In arcem trãſcurſo opus eſt. PAM. cui hoĩ? PAM. tibi.
PAR. In arcem? quid eo? PAM. Callidemidem hoſpitem
Myconium: qui mecum vna aduectus eſt, conueni.
PAR. Perii. vouiſſe hunc dicam, ſi ſaluos domum
Rediſſet vnquam: ut me ambulando rumperet?
PAM. Quid ceſſas? PAR. qd uis dicam? an conueniam modo?

Promiſſiuus modus dicunt, promiſſiuo. ⸢Aufugerim, Sic veteres, quod nos fugerim. ⸢Olim quidem te cauſſæ impellebant leues. Mire in ſeruum fugitiuum: qui ob vitium huiuſmodi, non ob cãm fugiat. Et bene leues dixit hæc enim non eſt leuis. ⸢Quod nunc minutare facere. Vt ſit ordo, Olim quidem te cauſſæ impellebant leues Soſia: vt faceres quod nũc minitaris facere hac occaſione. Artificioſe. & in Andria ſic ait recuſanti periurium ſeruo Myſis. Noua nunc reliquo in te inceſſit. ⸢Facere. Vt faceres. Comicum eſt, & Terentianum. ⸢Sed Pamphilum ipſum video. Ipſum a quo miſſus ſum. vel dominum: vt Græci dicunt: αὐτόν. ⸢Ego nũc adibo. Vel noua curioſitate ait parmeno. ⸢Equidem te expecto. Bene excepit Pamphi. Parmenonem, ut videatur vera dicturus ⸢Eqdẽ te expecto. Apparet Pam. Par. abſentiã deſiderare eo quod nunc prior Parmenonẽ alloquitur. ⸢In arcem trãſcurſo opus eſt.) Oſtẽdit q̃ longe ſit: cum i arcẽ dicat. Et bene, in arcem: quam Minerua cõdidit. ⸢Trãſcurſo. Pro tranſcurrere. ⸢Cui hoi?) Hæc verba cũ ſua ꝓnunciatione vim recuſationis in ſe continent. ⸢Cui hoi? Cum recuſatione ꝓnunciandũ. & eſt pigri rñſio: laborẽ ad aliũ trãſferẽtis. ⸢In arcem? Pronuncia: vt oſtendat q̃ longe ſit in arcem trãſcurrere. ⸢Qui mecum una aduectus eſt.) Apparet eũ cum eo aliqd negocii hẽre: cũ dicit. Qui mecum vna eſt aduectus, ⸢Voluiſſe hũc dicã, ſi ſaluus domũ rediſſet vnq̃.) Facere dixit. More enim hoc fit eorum q longis interibus maris piclitati: vocent aliqd ſi puenerint. Et conuenit hoc Pã. quem ſupra male nauigaſſe audierat. ⸢Quid vis nuntiem? an conueniam mõ?) Nõ enim mãdauerat qcq̃ i q ſine cã mittebat: oblitus bñ diſſimulare vt q metiuntur. Et ſic ꝓnunciandum An cõueniã mõ, ut rephendere dñm Parmeno uideatur.

CVI. ¶ NAM ut omittam alias miſerias. i. omiſſis, uel exceptis aliis calamitatibus nauigãdi, uide. i. cognoſce. hanc vnã miſeriã. ego fui triginta dies. i. ſpatio trigita dierũ in naui, aut plus eo. intelige tpe uel ſpatio illo trigita dierũ. In quo dicendi gñe eo nõ referẽ ad triginta: ſed ad ſpatiũ aut tempus vt alibi, annos ſexaginta natus es, aut plus eo. tũ. i. tunc. interea. i. inter eos dies ego miſer expectabã ſemp. i. aſſidue: cõtinue mortẽ, ita. i. adeo. vſi ſumus vſq;. ſ. aſſidue diu, vel ualde. tẽpeſtate aduerſa. i. procellis ꝯtrariis opoſitis. Par. odioſum illud eſt ideſt illud eſt graue & moleſtũ toleratur

opus eſt tranſcurſo. i. tranſcurrere in arcem. i. in locum vrbis editiorem. qui tunc ab eo Pam. erat multum remotus. Pam. autem dumtaxat cupiebat Parmenonem aliquo obligere ne partum Philomene poſſet reſciſcer. Par. cui homini eſt opus tranſcurrere in arcem. Pam. tibi eſt opus id facere. Par. in arcem, exclamatiue pronunciandum eſt quaſi dicat dicis eſſe mihi opus tranſcurrere tam longe, quid, ideſt cur. opus eſt tranſcurrere eo. i. in eum locum. ſ. in arcem. Pam. conueni. i. alloquere. Callidemidem. i. virũ illum hoſpitem. i. amicũ externum. Myconium. i. ex Mycone inſula vna ex Cycladibus: vel ex Myconio oppido: qui aduectus eſt, ideſt allatus eſt naui. una: ideſt pariter ſimul mecum. Par. perii: ideſt perditus ſum. dicam: ideſt dicere poſſim. hunc Pam. uouiſſe, ideſt voto promiſiſſe. ſi nunquam rediiſſet ſaluus domum, ideſt lares paternas. vt: ideſt q. rumperet me ambulando. ideſt cogẽdo me ambulare. Pam. Quid ideſt cur. ceſſas, ideſt tradas ire quo iuberis Pamphi. Quid vis dicam ei. an, ideſt utrum, conueniam, ideſt alloquar eũ modo, ideſt nunc.

SER. ¶ HAVD clam: me eſt. q̃ ſit odioſum. Denique ad hoc probandum quod uere odioſum aſt. auf. e. olim ad modum ſerui loquitur quaſi dicat non eſt mirum ſi pro tanta re aufugis, cum pro quadrante panis altero aufugias. Nota eum fugitiuum, & hoc eſt facere hoc, ideſt fugere in arcem tam longe. Callide. proprium no'. Myconius gentile. cum dicit quid ceſſes antequam cauſam eundi ad eum prædixiſſet, ſatis aperte demoſtrat, q nihil curabat: niſi eum remouere cum ei iubere feſtinat: antequam dixiſſet quid uis dicam et quaſi dicat iubes properare: & non dicis cauſam: an tantum conueniam, & nihil aliud dicam niſi ſalue quid agam. In hac deliberatione Pamphi. conformatur fortius quam ſupra ad cælandum partum virginis, promittit enim ſe cælaturum inquantum poterit: ſalua matris reuerẽtia. Et hac confirmatione opus erat propter aſſultus grauium perſonarum. ſ. patris & Phidippi nec crederet.

ASCẼ. ¶ ILLVD. Quid vis dicam? an conueniam modo: non exponendum modo: ideſt nunc. ſed modo. ideſt ſolũmodo tantum, dumtaxat: hoc eſt ſatis ne eſt: ſi modo conuenero, nec aliud fecero? Quod autem ſic interpretandum eſt, patet ex verbo Pamphili dicentis

¶ Immo

DON. ℂIMMO, quod cõſtitui me hod.) Deeſt, nuntia & ſumit a ſuperiori ſnia. q ia dixit, quid vis nuntiem? ſ Ad cõuenia mõ: πιθανῶς dixit. Nam non hoc interrogantis ſimplici/ter, ſ Immo, qd cõſtitui me hodie. Apparet eũ hic conquiſi tam, & vix corraſam inueniſſe eũm. ſ Vola) μετὰ ὑπερβολῆς viſus eſt. ita curras vt volare magis, q̃ currere videaris, & antea tranſcurrere iuſſerat nunc adiecit impio. Nã non curr, ſed vola. ſ At nõ no. ho. fa.) Moralis expilio pigritiæ i tot excuſatio nous poſi ta ẽ. ſ At faci. vt noue.) Stomachoſe puntiãdũ At quod & paphil' re/petit, dicẽs. At faciã vt noueris. Magnus, rubi/cundus, criſpus, cæſius, Craſſus. Properatio συντέθειμος. Et aceruo il ne ꝓductiuo ẽvſus. ſ Magnus, rubicũd'. Impite Terẽtium de Myconio criſpum dixiſſe uidẽt cũ Apollodorus caluum dixerit: quod ꝓprium Miconiis eſt. vt Lucillius, Miconi omnis calua iuuentus. Vnde etiã prouerbium Grçcum, Μυκώνιος φαλακρός. Sed ego Terentiũ puto ſciẽtem facetius Myconiũ criſpum dixiſſe. ſ Cęſius.)

Cęſius Glaucis oculis, quaſi felis oculos habens & glaucos. ſ Cada/

Cadauẽroſa facies uero facies (Sublıuida, ac perſonata rubore, & liuore. Ru/bicundi enim & craſſam faciem ſæpe habent: quod eſt pro/prium cadaueris. Poteſt & pulpoſa intelligi, & craſſa q̃ſi ca/daueroſa. Caro enim dicta eſt eo ꝙ careat anima & caro ꝓ/

Caro prie di mortuorum. Vir. Et corpora luce carentum. Vnde

Carnifices carnifices dicti, ꝙ carnes ex homine faciãt. Pulpa vero, pro/

Pulpa prie ea q̃ manducatur, eo ꝙ pulſetur, & cõſcindatur. Poteſt & r pro d poni vt caro ſic dicta quaſi cado. vt Virg. Bel/loq; caduci Dardanidæ, ꝙ ſã. ſ. ſine anima ſit, & cadat. ſ Di illum perdiunt.) More pigrorũ male optat ei pp quẽ mit/titur. Quid ſi non ueniet?) Omnia dixit, ne eat ſ Maneto. curre.) Etiam Pamphilus tanq̃ de induſtria pſeuerat. ſ Nõ queo, ita defeſſus ſum. Hoc in geſtu, & ſpectaculo plus eſt, nam in ſenſu & author exprimit laſſitudinem. ſ Ille abiit.) Quaſi dicat, licet iam loqui: ille abiit. Quaſi cum difficulta/te completam rem oñdit hoc dicto. ſ Sue gnatę partum.) ἐπεξήγησις. ſ Quod potero faciam.) Id eſt celabo quãtũ po/tero. an quaſi proiiciens curas, & feſſus angore dixit; Q̃d potero faciam. i. ſi potero cedam amori? & rurſus tanquã pietatis admonitus, adiecit exceptionem, Tamen vt pieta/tem colam. Seruat enim illo amorem Poeta: cuius non pœ/nitebit, recogita, & errore ſublato. ſ Quod potero, faciã. Id eſt amori obſequar. nam miſericordia mulieris de amoř deſcendit. ſ Quod potero faciam. Apparet hoc dictũ de/fectus eſſe, non virtutis. ſ Tamen vt pietatem colam) Re/cordatus eſt læſam matrem eſſe ab vxore: hoc eni credit: & ideo ſe ad exceptionem reuocauit, ita ſe amori cedere opor/tere, vt non obliuiſcat oino pietatis. Et bene in eam cãm cõ/tulit neceſſitatem non reducẽde vxoris, q̃ inuenietur nulla eſſe. Sunt tñ qui manente eadem ſnia totum hoc iungunt. Quod potero, faciam tñ vt pietatem colam: hoc eſt, in q̃ ſã/tum potero dabo opam aduerſus amorẽ, vt omiſſo eo, pie/tatem colam. Et ſubiungitur cauſa. ſ Tñ vt pietatem colã. Deeſt ita: vt ſit. Tñ pro dũtaxat. vt ſit ita vt pietatẽ colã. Dixerat. n. qd̃ potero: & ideo addidit exceptionem, vt tñ pietatẽ colã. i. non ſum oblitus & matris. ſ Tñ. Pro ita tñ. ſ Nã me parenti po. q̃am.) Amori. ſ. vxoris quia dixit, qd̃ potero faciam & hoc eſt quod dixerat, Q̃d potero faciã. ſ Atat.) Interiectio eſt conterriti & conturbati. ſ Horſum pergunt.) Modo pergant, pro eunt: alias perſeuerant.

PAM. Immo, ꝙ conſtitui me hodie conuenturum eum,
Non poſſe, ne me fruſtra illic expectet, vola.
PAR. At noui hominis faciem. PAM. at faciam vt noueris.
Magnus, rubicundus, criſpus, craſſus, cæſius.
PAR. Cadaueroſa facies. Dii illum perdiunt.
Quid ſi non veniet? maneamne vſq; ad veſperum?
PAM. Maneto. curre. PAR. non queo. ita defeſſus ſum.
PAM. Ille abiit. quid agam infelix? prorſus neſcio
Quo pacto hoc celem quod me ora it Myrrhina
Suę gnatæ partum. nam me miſeret mulieris.
Quod potero faciam, tamen vt pietatem colam.
Nam me parenti potius, q̃ amori obſequi
Oportet. atat eccum Phidippum, & patrem
Video. horſum pergunt. qd dicam hiſce incertus ſum.

ℂPAM. Immo. i. ſed nuncia vel dic me nõ poſſe conueni/re eum in eo ſup. quod cõſtitui me eſſe conuenturum. i. allo/cuturũ eũ. ne expectes me illic. ſ. in arce. fruſtra. i. incaſſum. q̃a ad eũ non ſum iturus. vola. i. ita curre, vt volare magis q̃ currere videaris Par. At. i. ſed non noui. i. cognoui. faciem . i. facturas hois illius, Pã, At. i. ſed faciam. i. efficiam vt no/ueris . i. cognoſcas faciẽ eius. ipſe. ẽ ſup. magnus: . i. magnæ ſtaturæ. rubi/cundus. i. rubeus, vel ru/bẽs. rubicundus eſſet di/cendũ, ſed vitata eſt al/ternitas i locũ b. ſufficiẽ/do c. Et iq iam craſſus . ſ. piguis: groſſus ẽ in

Criſp? criſpus . i. criſpos habẽs capillos: q cirri dicũtur.

Cirrus Vnde cirriti dicũtur, q

Cirrit? cirros capite geſtãt. eſt inquam ceſius. i. glaucis oculis. i. viridibus: quaſi felis oculos habens, & glaucos. Cæſius color (vt refert Gellius) dici/tur color cęli: quaſi cælus, eſtq; ſpecies viridis coloris. Par.

Cadaueroſus facies illa eſt cadaueroſa: id eſt ſubliuida in morem cadaue/ris, ac perſonata rubore & liuore, rubicundi enim craſſita/

Subliuidus tem & craſſam faciem ſæpe habent: quod eſt ꝓprium cada/ueris. poteſt & pulpoſa intelligi, & craſſa quaſi cadaueroſa.

Rubicũdus Caro enim dicta eſt eo: ꝙ careat anima. & caro ꝓprie dici/tur mortuorum. Vnde carnifices dicti, qui carnes ex homi/ne faciant. Pulpa vero proprie dicitur, quę manducatur: eo ꝙ pulſetur & conſcindatur. poteſt & r pro d. poni. vt ca/ro ſit dicta quaſi cado. Vt Virgi. Belloq; caduci Dardani/dæ eo ꝙ tam ſine anima ſit & cadat. Deide piger ſeruus ma/lum imprecatur Callidemide hoſpite Miconio & ait. Dii perdãt: id eſt deſtruãt illum: ſcilicet ad quẽ ego mittor. ꝙ . i. ſed. ſi non veniet in arcem. ne: id eſt vtrum. maneam vſq; ad veſperum: id eſt vſq; tempus veſpertinum. Nã veſpera/re: & veſperum eri ambo ſignificant diei partem extremã. Pamphi. maneto illic quouſq; venerit: curre. Parmeno Nõ queo currere. ita: id eſt adeo, defeſſus ſum, id eſt defatigat?. Pamphi. cum Pamphi. vidiſſet Parmenonẽ iuiſſe quo iuſ/ſus erat, ſubdit. ille ſeruus abiit: quaſi iam liceat loq; remo/tis arbitris: prorſus neſcio q̃d ego infelix agã: & neſcio quo pacto: id eſt quo modo celem: id eſt occultem abſcondã hoc ſcilicet partum ſuę natæ Philomenę. quod: ſcilicet partum ſuæ gnatę. Myrrhina id ſocrus mea. orauit me: id eſt roga/uit me vt cælarem. Nam me miſeret: id eſt miſereor mulie/tis: ſcilicet Myrrhinę, vel Philomenæ filię. miſericordia au/tem hęc ex amore proceſſit. faciam quod potero quantum ad cęlandum partum eius Philomenę amore. tamen: id eſt ita tamen faciam id. vt colam: id eſt obſeruem: exerceam. pietatem: id eſt intimum affectum, ſeu intimam charitatem

Pietas in matrem meam Soſtratam: quæ ab vxore mea læſa fuit & offenſa ſic ab ea diſcedendo. Nam oportet potius me ob/ſequi: id eſt obedire. parenti: id eſt matri meę. quam obſe/qui: id eſt indulgere, & fauere amori philomenæ. Atat: interiectio eſt conterriti & cõturbati. eccum: id eſt ecce hic prope video Phidippum, id eſt patrem Philomenę. & etiã patrem meum Lachem pergunt ambo: id eſt veniunt, ſeu eunt tunc. alias perſeuerant. horſum: id eſt verſus hanc par/tem. incertus ſum: id eſt neſcio quid dicam hiſce: id eſt his: ſci/licet ſocero, & patri.

ℂIMMO quod &c. hoc eſt non conuenias modo: id eſt tã/tummodo, immo dices ꝙ conſtitui me hodie conuenturũ eum. Immo enim aduerſatiua particula eſt. Nec vult pam/philo vetare ne eat modo: id eſt a tempeſtate: ſed ne eat mo/do: id eſt ſolummodo nihil nunciaturus. SER.

DON. Dixti ne dudū dixiſſe illam ſe expe filium? Facete. principiū eſt interrogātis ita, vt ſciat qd ſibi reſpō ſus ſit quē interrogat. Illaturus eſt enim argumentum per ἐπαγωγήν. Dixti ne iādudū. Quia dixerat, Sanċte adiurat non poſſe Pam. ſe abſente pdurare. Dixti ne iā dudū. Captioſa interrogatione cœpit, dicturus, Veniſſe aiunt, redeat. Factū.) Ideſt dixiſſe illā, aut me. Et deeſt Eſt vt ſit factū eſt. Quā obrem non reducam neſcio.) Habet cām: ſed nō vult verā dicere. & præterea nō vult cū inuidia matris ſuæ loqui: ſi in illā conferet, vt vxorē non reducat domum. Quem ego hic audiui loqui?) Vt ſolet, primo perſonas inducit ſecū loquentes: deinde ipſas conuenire inuicem: vt alibi. Quis huic loquitur? Mi fili ſalue. Certum obfirmare eſt viam me.) Aduerſus oia obſtinate agere. i. contra oēs.

Obfirmare viam

Obfirmare viam me, quā decreui pſeq. ideſt vt matri potius, q̄ amori amorem gerat. Atq; ad. qđ ma. eſt, ſa. atq; va.) Ordo eſt, primū aduenisſe, deinde ſaluū poſtremo validū. Saluū at. validū.) αὔξησις ad Validus namq;, robuſtus, & habitior corpore.

Valid⁹

Credit.) Minus blande reſpōdet: de repudio vocaturus. Q. ď maxi. eſt. Legitur & quod maxime eſt. Aduenis mō? Difficile inuenitur pſentis tpis Mō. Atq; vt oñdat eſſe momētū ēt pſentis tpis dixit, Admodum: qđ eſt nimis. Aduenis mō? Vir. Vigilas ne deū gēs Aenea? vigila. Admodū.) Excuſatio cur adhuc non videris patrē. Cedo qd reli. Phania cō. no.) Verū iactanter Laches de hereditate loquitur præſente ſocero, vt illū cupidiorem faciat ad reuocādā filiam: & fit ſæpe hoc. ex alio principio puenire quæramus ad ea q̄ volumus dicere. An iō vt ſciat rē, & diuitias ſuas, cupidiorem ſocerū redditurus? Conſobrinus noſter.) Quaſi ſororius. Sobrini, ſunt ex duabus ſororibus: Conſobrini, ex fratre & ſorore, ac ppinquitatis frequentatę Terētius monet: aut habet. * Conſobrinus n. Cū de fratre natus eſt alter: & alter ex ſorore, cōſobrini: cū ex fratribus patrueles dicunt. Sane hercle hō vo. obſe. fuit.) Sane, ſatis, valde. nam qui ſanus, & validus eſt. Voluptati obfuit.) Cōtrafacit Pam. disiungi. n. volēs, nihil dixit, vel parum relictum: Haud multum hære adiuuat.) Parum cōſulunt hæredi. Sibi vero hanc laudem reliquit: vixit, dum vixit, bñ.) Bene, & facete, nihil hæredi relinquunt, ſibi vero relinquūt. Vixit, dum vixit, bene. Planevnum Vixit aliud ſignificat: & alterum Vixit. aliud. Vixit. aliud. vixit, bene. Snia eſt hortātis ad delicate viuendū. Vixit dum vixit, bñ Hoc enim. ſ. reliqt. Vna ſnia?) Expreſſit aius amari ſenis.

Modo Admodum

Conſobrini Sobrini

Patrueles

Vixit

CVI. Dixtin' &c. Hic Pā. eligit potius defendere matrē, & incuſare Philomenā apud ſenes amori obtēperare adeo: vt a cōſpectu Phidippi ſoceri tādē diſcedat ea lege: vt nō ſit vxorē reductur⁹. La. dixtin. i. dixiſti ne. q. d. non ne dixiſti dudū. i. paulo anī illā Phi. dixiſſe ſe expectare filiū meū maritū eius: neq; domi me... in eius abſentia poſſe viuere. Phi. factū eſt. i. verū eſt: qđ dixi illā dixiſſe. La. aiunt. i. rumor. eſt filium veniſſe. i. applicuiſſe ad nos propterea redeat nūc Phi. Pam neſcio quam dicam patri meo Lach. quā obrē. i. pp quā cām. non reducā. i. non reſumā vxorem. La. quē hoiē ego audiui loq hic. Pā. certū eſt. i. cōſtitutū eſt

ACTVS III. SCENA QVINTA.

Trochaici octonarii catalectici & Senarii Iambici.

LACHES. PHIDIPPVS. PAMPHILVS.

L. DIXTI ne dudū dixiſſe illam ſe expectare filiū?
PH. Factū L. veniſſe aiunt: redeat. PAM. quam cauſſam dicam patri,
Quāobrem non reducā, neſcio. L. quē ego hic audiui loqui?
PAM. Certum obfirmare eſt viam me, quam decreui perſequi.
L. Ipſus eſt, de quo hoc agebam tecum. PAM. ſalue mi pater.
L. Gnate mi ſalue. PH. bene factum te aduenisſe Pamphile,
Atq; adeo, quod maximū eſt ſaluū atq; validū. PAM. credit.
L. Aduenis modo? PAM. admodum. L. cedo, qd reliqt Phania
Conſobrinus noſter? PAM. ſane hercle hō voluptati obſeqns
Fuit, dū vixit: & qui ſic ſunt, haud multū hæredem adiuuāt.
Sibi vero hanc laudem reliquit, vixit, dum vixit, bene.
L. Tum tu igitur nihil attuliſti huc plus una ſententia?

ſeu deliberaui, & decreui. obfirmare me via. i. firmare me ac niti. & figere me ob. i. cōtra viā: quā decreui proſeq. ſ. vt matri potius, q̄ amori morē geram: tametſi ppoſuerā amori morigerari. In hac aūt ſtructura: obfirmare me viā: aliter actus regitur vt ppoſitionis, & alter vi, verbi. ob aūt inter dū ſignificat cōtra: vnde, obniti contraniti. obluctari cōtra luctari. opponi contra poni poſſet tū forſitā illa ſtructura ſic fieri & intelligi, Certum eſt me obfirmare i. occludere: obturare: iter claudere: viā quam decreui pſeq. Donatus dicit obfirmare eſſe aduerſus omnia obſtinate agere. Et Feſtus inquit obſtinat: pro obfirmat inueniri. Lach. ipſus. i. ipſe eſt Pamphilus. de quo Pamphilo agebā. i. colloquebar tecum hic. Pā. o mi pr ſalue. Laches o mi gnate ſalue Phi. bene factum eſt. i. proſpere contigit te Pā. aduenisſe. & adeo. i. certe, vel valde benefctū eſt inq̄ te aduenisſe saluū. i. incolumē. atq; validū. i. robuſtū & corpore bñ habito & vegeto qđ. i. te aduenisſe ſaluum, & validum. eſt maximum. i. principaliſſimū. Pamphi. creditur ab aliquibus bñfactū eſſe q venerim nō forſitā ab oibus. La. aduenis. i. applicas mō. i. nūc. Pā. admodū. i. valde mō aduenio. La. cedo. i. dic qđ relinquit Phania noſter conſobrinus. i. ppinquus quaſi ſororinus. Sorobrini ſunt ex duabus ſororibus. Sed conſobrini ſunt: quorum alter natus eſt ex fratre, alter ſorore. Nam ex fratribus cognati dicuntur patrueles: aliter tamē ſentitur a multis. Pam. hercle fama fuit. homo ſane. i. valde: obſequens voluptati: i. d eſt lautitię ſuæ incumbēs. dum: i. deſt quandiu vixit. & illi qui ſunt ſic: ideſt q taliter viuunt voluptati obſequentes haud, ideſt non. iuuant multum heredem ſuum. Aliqui codices habent, ſane hercle non voluptati obſequens fuerit: & tunc laudatur Phania: q nō vt multi auari ſuis bonis abſtinuit: vt ſuos hæredes locupletaret: ſed illis honeſte eſt vſus: & liberaliter vſque adeo: vt ſibi laudem conquiſiuerit ſe bene vixiſſe dum vixerit. qui quidem homines ſic viuentes non multum ſolent ſuos hæredes adiuuare ſuis ſucceſſoribus. Vero pro ſed: reliquit ſibi hanc laudem: ſcilicet q bene vixit: ideſt vel laute, vel iuſte vixit. dum: ideſt quādiu vixit. La. tum id eſt conſequenter. igitur quia ſic vixit: tu nihil attuliſti huc plus vna ſententia: ideſt nihil attuliſti huc pręter illam ſententiam. ſ. q bene vixit, dum vixit. Sententia (vt inquit Cic. in. iiii. rhetor.) eſt oratio ſumpta de vita: quę quid ſit, quidue oporteat in vita breuiter oſtendit.

Feſtus

Sane

Snia Cicero

SER. Dixtin'. Hactenus egit de cognitione partus, & eo celando: modō incipit de repudio vxoris. Et inducuntur perſonę: quę poſſent eum cogere, nec tamen cederet, ſed cum partum celet fidelius: vxorem repudiabit conſtantius. Laches audiuerat aduentum filii ſui reuertens cū Phidippo dicit. Dixtin' illā. i. filiam tuam, dixiſſe, q expectabat filiū meū: & tūc rediret. Affon. ſed veniſſe a concl. ergo redeat filia: atq; adeo benefactum eſt veniſſe: quia ſaluum, atq; validū, quod maximum eſt. Admodum modo. i. nup. Cædo. i. dic: aliter non eſſet ſenex auarus: ſi nō primum de pecunia quęreret: iq̄ de vtilitate filii ageret. hac ſententia. i. hoc vno prouerbio, quaſi dicat dixiſti, hoc ſolum prouerbium in hac via: & nihil plus feci,

Quidquid

PAM. Quidquid eſt id, quod reliquit, pſuit. L. immo obfuit,
Nã illũ viuũ, & ſaluũ vellem. PH. ĩpune optare iſtuc licet.
Ille reuiuiſcet iam nunq̃ & tamen vtrum malis, ſcio.
L. Heri Philumenam ad ſe accerſi hic iuſſit dic iuſſiſſe te.
PH. Noli fodere iuſſi. L. ſed iam eam remittet. PH. ſcilicet.
PAM. Omnem rem ſcio, vt ſit geſta adueniens audiui omnia.
L. At iſtos inuidos Dii perdant, qui haec libenter nuntiant.
PAM. Ego ſcio me cauiſſe, ne vlla merito contumelia
Fieri a vobis poſſet idq; ſi nunc memorare hic velim.
Quam fideli animo, & benigno in illam, & clementi fui:
Vere poſſim mi te ex ipſa id magis velim reſciſcere.
Nãq; eo pacto maxume apud te meo erit ingenio fides,
Cum illa, quę nũc in me iniqua eſt, ęqua de me dixerit.
Neq; culpa hoc eueniſſe diſſidium mea id teſtor deos.

DON. ℂ Quidquid eſt id qd re. profu.) Quid, & ad paruitatem refer. ur. vt, At enim id mihi ſatis ẽ, quod eſt de me opinio ms:q.l.q.l. ſ Quidquid eſt id, qd relig. Nullum in hoc ſene fuit doloris officiũ anq̃ ſciret aliqd relictũ. ſ Profuit.) id ẽ ꝓ nobis fuit, ac ꝓ ho: noſtq; eſt pot enim ipſe pfuiſſe: poteſt res eius. ſ Immo obfuit.) Mor eorũ expreſſit quibus reli quit: qui cũ audierint ſi bi aliqd eſſe relictũ, tũc triſtes ſe fingunt. ſ Nã il. viuũ & ſal. vel.) Non idẽ viuũ: qd ſaluũ. ſ Im pune optare iſtuc li.) Bñ impune: qa haeredi poena eſt, mortuos re uiuiſcere. An ſine detri mẽto optas? vt cuius me dic⁹ dicit d iã mortuo, Ego ſi illũ curarẽ viue ret. ſ Impune opta.) Si optata euenirit, nunq̃, ing: optares vt ille re uiuiſceret. ſ Ille reui. iã nõ.) Mire Poeta his verbis & nidiq; pũ quoq; ſub inuidet indicat. Plus eſt nunq̃, q̃ nõ. ſ Et tũ vtrũ ma. ſc.) Mortuũ illũ magis q̃ vt reuiuiſcat denuo. ſ Et tũ vtrus ma. ſci.) Quid malis de duobus, ſcio vtrũ illũ mortuũ pmaneſ an reuiuiſcere. ſ Heri Phil.) Hoc erat quo omnis tendebat oro. ſ Ad ſe ac. & iuſ.) Bñ & Accerſi & iuſſit: vt nihil uxor ſua ſponte fecerit. ſ Heri philumenã accerſi ad ſe hic iuſſ.) Et Heri & iuſſit, bene, vt breue temp⁹ ſit: & coacta videa tur exiſſe. Et non abduci, ſed accerſi nec a nobis. ſed ad ſe. ſ Oẽm rem ſcio, vt ſit ge.) Vir. Troianas vt opes & lamẽ tabile regnum &c. ſ At iſtos inuidos Di perdãt.) Bene in uidos, qui matrimonio inuidẽat. ergo reuocanda vxor eſt & adeo non puduit mendacii honeſte deprehenſum ſenes, vt inuidos faceret qui vera prodiderant. ſ Ego ſcio me ca.) Principium a tempore, a dictis, factiſq; tam ſuis q̃ aduerſa riorum & ab anteacta vita & praeſenti. ſ Ego ſcio me cauiſ ſe, ne vlla merito contumelia.) Mire addidit: merito nõ. n. cauere, inquit, ne fieret ea potuit. Igitur ne merito fieret, qd in me fuit. ſ Idque ſi nunc.) Ab anteacta vita. ſ Et clementi fui.) Pro fueri. indicatiuum pro cõiunctiuo poſuit. ſ Ni te ex ipſa id magis velim reſci.) παρενθεσις. ſ Nãq; eo pacto maxume apud te meo erit in. fi.) Bene non dictus, ſed inge nio. ſ Cum illa quae nunc in me ini. eſt, ęqua.) iniqua ęqua Terentianae. Et bonũ agumẽtũ. Nã & Virg. ipſe hoſtis teucros inſigni laude, ferebat: inquit: & Cicero ceipſo teſte, iniquo atq; improbo verũ ad hanc rem ſatis idoneo teſte inquã teſte, dicã. ſ In me iniqua eſt aequa de me dixerit. Quia aduerſarii teſtimoniũ, ſi contra ſe dicat, tã graue ẽ, q̃ vt boni viri. ſ Neq; cul. hoc eueniſſe diſſi. mea. Non ergo quid ſiat: verum per quos fiat: querendũ eſt. Et nimis abrupte dixit eueniſſe, non euenire. ſ Hoc eueniſ diſ ſi.) Ad confirmationem non euenire, ſed eueniſſe dixit.

Profuit

Viuus

Saluus

Impũe

Merito

VI. ℂ PAM. Quicqd eſt. i. omne qd eſt: vel ſi quid eſt qd reli qt. id pfuit. i. ꝓ nobis fuit. La. Immo. i. ſed. id qd relinqt ob fuit qa id ſignũ eſt me amiſiſſe amicũ quẽ adhuc viuet vellẽ. Expreſſit itaq; morẽ heredũ q̃ fingunt ſe dolere ob mortẽ ꝓpinquoq;. nã vellẽ illũ. P hãnia eſſe viuũ. & ſaluũ. i. incolu mẽ. ac ſanũ. Phi. licet. i. tu potes optare iſtud. i. vt adhuc vi ueret. impune. i. ſine poena, ſine damno, ac periculo, vel ſine effectu. nam ille mortuus. iã. i. ex hoc tpe nunq̃ reuiuiſcet. i. viuus reſtitueteſſe redibit in vitam. & tñ ſcio vtrũ. i. quod ſi liceat hac poni inter duo mala. i. potius velis: & eligas vide licet vt reuiuiſcat an vt non reuiuiſcat. La. hic i. aches tranſ fert ſmone ad redditionẽ Philomenę. hic Phidip. iuſſit. i. voluit, vel ꝓcepit ſeruis. heri Philome. accerſi. i. adduci, vel aduocari ad ſe. q; hoc dicens ſubmouetbat Phidippum latẽ

ter vt id cõprobaret inquiens dic te iuſſiſſe eam accerſi ad te Phidip. Phi. Noli fodere. i. pulſare latus meũ ſubmonen do me vt id dicam. nã reuera iuſſi eam accerſi. La. La. his alloquitur Pamphilum: cupiens inducere ad reducendam vxorem, & inquit, ſed Phidippus iam. ideſt ſtatim remit tet eam Philomen. Phi. ſ. i. certe, ego remittam. Pamphil. ſcio omnem rem vt id eſt qualiter, ea res ſit ge ſta, ideſt facta, ego adue niens. id cum ego adue nirem. audiui. ideſt acce pi. modo. i. pauloante. omnia quę facta ſunt. La. at. id eſt ſed. Dii per dãt id eſt deſtruãt illos inuidos. i. inuidẽtes ma trimonio qui nunciant libenter haec id eſt talia qualia audiuiſti. Pam. Ego ſcio me cauiſſe. i. ꝓ uidiſſe. ne vlla ↄtumelia poſſet fieri mihi a vobis merito. i. ꝓcipue q̃ me fuerim illi fieret vi. & ſi nunc velim memorare, ideſt recitare hic id quod ſequi tur: videlicet quam ideſt quantum. fui pro fuerim indica tiuum pro cõiunctiuo. animo fideli. i. ſeruanti fidẽ ei da tam a me. & clementi. i. manſueto: facili, poſſum vere memo rare i. quam ni. id eſt niſi. magis velim reſciſcere i. cognoſce re hęc ſ. quam fideli & miti animo in eã fuerim ex ipſa Phi lomena. Nam quę eo pacto. i. eo modo. fides erit mio inge nio. i. meę naturae: & (vt ita dicam) conditioni quod vbi hoc eſt tu habebis fidem id eſt credulitatem meae naturae, & cõ ditioni eo modo, cum ideſt quãdo. Illa Philomena i quae nunc eſt iniqua in me ideſt erga me, dixerit ęqua: id eſt ea quae ęquum eſt dici, quia vera. De re dicimus elegãter. Eſt mihi apud te fides ideſt tu habes mihi fidem vel mihi cre dis ſic & in propoſito. tunc fides erit ingenio mro apud te ideſt tu credes meo ingenio eo pacto &c. Neq; pro & non & teſtor: ideſt teſtes inuoco Deos. i. propter id. i. hoc diſſi dium, ideſt hoc diuortium: hanc diſcordiam: eueniſſe mea culpa. i. (quod dicunt hic inepte) meo defectu.

ℂ IMMO: poſt quam audit ſenex aliquid attuliſſe: tunc incipit dolere de amico ſuo vtrum vel eum reuiuiſcere vel habere pecunias, hoc ſecũ nã tam ſenis iſte nouerat Heri diſ ſimulat pater diſſi. vxoris: & dicit q heri tantum. hic, id eſt Phidippus iuſſit ad ſe illam accerſi. id eſt vocari. Dic te hoc dicit tacite Phidippo. Noli tacite. iuſſi alte. ſum ſcilicet aduerbium affirmandi. ego i cum ſe non reducere vxorem propoſuiſſet: neq; propter partum ſed dimittere hoc mani feſte vellet: Accepta aliunde occaſione: ſcilicet ex hoc q eo abſente vxorem ſuam abduxerat: retorquẽdo in eos cul pam vxorem repudiat dicens: Ego in tantum vobis ſemp me bene habui, q non putati mea vobis aliquam iniuriam meruiſſe: quapropter vxorem meam mihi auferre vos non credidi: & hoc eſt. Ego me ſcio cauiſſe ne libenter inui dos &c. Idque vere & libere poſſum memorare quam fi deli animo & clementi fui in illam. ſi hic id eſt in praeſen tia veſtra velim illud nemo. Poſſum dicere enim &c. quia cum ſit irata mihi nihil celabit mei vitii. Ab ante factis meis ꝓ baui me non fuiſſe reum huius diſſidii: quod etiam per iu ramentum probo hoc ibi id teſtor. Sed dixi q non merui mihi fieri iniuriam ab illa: ſed quando quidem deputat ſe indignum matri meae. quę eſt antiquior aetate &c. cum inter eas non poſſit componi concordia: malo ſeruare ma trem, & retinere: quam aduerſari vxorem & retinere: hoc ſtuid non me pietas commodum matris vt et ſim cyno dus & lenis. Retinebo dico matrem cum alterutram ſit abiĩ cienda: & hoc eſt praemiſſum ibi.

SER.

DON. ¶ Sed quando ſeſe indignã.) Hoc ſic pſeritvt eam oſten/dat cauſſam eſſe diſſidii & hoc ipſo tẽtat vtrũ doceẽ relin/quere poſſit. Et iõ ſupra, neq; mea culpa diſſidium hoc eue/niſſe id teſtor deos, inquit. ¶ Deputat matri meæ, cui con.) Fortaſſe ergo indigna eſt, & recte putat: mihi tamen ma/ter colenda eſt. hoc ſentit. ¶ Deputat matri meæ cui conce/dat. i. vnus x...ı matri meę: vt idonea ſit cauſa repudii. ¶ Cuiuſq; mo. to.) Hoc meli?, q̃ obſeq̃tur. vt iſeruiat. ¶ Mores toleret. Bene mores, vt aniculę. norat eñi prauitatẽ, vnde ſenes moroſi appelantur. Horatius, Donec virenti canities abeſt. Moroſa. ¶ Mores tole ſua mo. Otempera mentũ. mores potius q̃ iniurias dixit. ¶ Neq; alio pacto ↄponi põt.) Niſi vt ↄcedat matri. to leret q; mores eius. ¶ Segreganda aut mater eſt a me Phidippe.) Bñ tã quã ex deliberatiõe colligit quod factur⁹ ẽ. Et molius ſegreganda, q̃ excludendã. ¶ Nunc me pietas matris potius commodum ſequi ſuad.) Quã mollibus verbis repudium nuntiatum eſt a pamphilo. ¶ Ad aures haud inui.) Optime dictũm. haud inuito. nõ enim in totũ volẽti. quippe de diſſidio: ſed tamen quia pie loquutus e?, mediocriter approbauit. ¶ Pamphile, haud inuito. Grauis oratio eſt a nomine incepta. Virgilius. O pręſtans animi iuuenis. Et ẽ figura λιτοτης. Sic Virgil. Poſt habuit tamen illorum mea ſeria ludo. ¶ Haud inuito, ſermo mihi acceſſit tuus.) Senſit loquacitate: pro recte locutus es. Omnes res.) Plus dixit, q̃ ſi vxorẽ diceret. ¶ Præparente intelligo. Bene parente: qđ nomẽ cõmune & cũ patre eſt, & cũ oĩbus quos hæc neceſſitudo cõiungit. Melius ergo, q̃ ſi diceret matrẽ. ¶ Verum vide ne impulſus ira praue inſiſtas Pamphile.) Leniter & ſuadẽter. Ira Non ergo iuditio. ¶ Inſiſtas Pamphile. Non. n. incipere, ſed inſiſtere hic malũ eſt. Quibus iris impulſus.) Non. dixit qua ira, ne ſuperbe loqueretur: ſed qbus iris: vt hoc ipſum p elegantiam derideret, qđ pater dixit, impulſus ira. An iris matris: aut meæ vxoris, & meæ: an omniũ triũ? ¶ Quibus iris impulſus. Recte non vult iram eſſe, ne pecaſſe videat vxor. Sic enim q̃ſi nec ipſa peccauerit. ¶ Quibus iris. Ille iram ſingulariter dixit: hic, iras pluraliter: ne videat vnius irę cauſſa mittere vxorem. ¶ Quæ nunq̃ quicquam erga me commerita eſt pater.) Aduerte, proprietate expreſſit cõmerendi & merendi. ¶ Et ſæpe, quod vellem ei. ſcio.) Mereri bona dicimus: Commereri mala, id eſt delinquere, peccare. Ergo hic meritam, pro pręſtitiſſe dixit. Virg. Ego te quę plurima fando Ennumerare vales. nunquam regina negabo Promeritam. ¶ Amo & laudo.) Non ſtatim qui amant, & laudantur: nec qui laudantur, etiam continuo deſiderant. Multa ergo dixit, Amoq;, & laudo, & vehemẽter deſiderio. Et vide, amoris impulſus nimius hic eſt circa vxorẽ: & q̃ſi oblitus ſuæ matris & vitiatę, loquitur: ſed tali opus eſt Pãphi. ad eiuſmodi argumentum, donec perueniat ad καταστροφην in qua vxorem reduci neceſſe eſt. ¶ Erga me.) Hoc totum repudiaturus inaniter diceret, niſi ad exitum fabulę Poeta reſpiciens, reducturi animũ in Pãphi. reſeruaret. Et nota repudiantem eam quam laudat, pietate ſola compulſum. ¶ Nam fuiſſe erga me.) Quantũ valet, qđ fuiſſe dixit, & non eſſe, quaſi re tranſacta. ¶ Vt reliquam vitã exigat.) Satis flebiliter dixit, reliquam exigat, Virg. Omnes vt tecũ meritis pro talibus, annos Exigat. ¶ Cum eo viro.) Non in

Motoſi ſenes

Segregare

Pariens

Inſiſto Iræ

Mereri commereri

Fuiſſe

Sed quando eſſe ſeſe indignam deputat matri meę,
Cui concedat, cuiuſq; mores tolleret ſua modeſtia:
Neq; alio pacto componi poteſt inter eas gratia:
Segreganda aut mater eſt a me Phidippe aut Philumena.
Nunc me pietas matris potius commodum ſuadet ſequi.

L. Pamphile ad aures haud inuito ſermo mihi acceſſit tuus.
Cum te poſt putaſſe omnes res præ parente intelligo.
Verum vide, ne impulſus ira praue inſiſtas Pamphile.

PAM. Quibus iris impulſus nunc in illam iniquus ſim? *Senarii*
Quæ nunquam quidquam erga me commerita eſt pater
Quod nollem: & ſæpe quod vellem meritam ſcio,
Amoq;, & laudo: & vehementer deſidero.
Nam fuiſſe erga me miro ingenio, expertus ſum:
Illiq; exopto, vt reliquam vitam exigat
Cum eo viro, me qui ſit fortunatior:
Quandoquidem illam a me diſtrahit neceſſitas.

uidere iam non eſt mariti. ¶ Quandoquidem illã a me diſtrahit neceſſitas.) Omnis cõcluſio verborum Pamphili repudii confirmationem continet plus tamen ſententia ſignificãte, q̃ verbis. ¶ Quandoquidẽ illam a me diſtrahit neceſſitas. Excuſatio in neceſſitate, quæ eſt inexorabilis. Et neceſſitas, partus, ſcilicet quam neceſſitatem domi offendit: q; exalto, ſcilicet peperit. Sꝫ mõ vult neceſſitatẽ matris videri iracũdiã q̃ a nuru ira offenſa ſit.

GV ¶ SED quando. i. qa/ deputat. i. vehementer exiſtimat: ſeſe. i. ſeipſas eſſe indignã matri meę: cui cõcedat. i. obſequat ac morẽ gerat. propri? ſermo erat ſic faciẽdus: qm̃ putat ſe indignã: q̃ concedat matri meę: & nõ cui: ſed poetę talib? ſermonibus gaudẽt vti non crebro vſitatis, quaſi eſt. Scio omnem rem vt geſta ſit vbi oratores dicerent: ſic vt ſiue qualiter omnis res geſta ſit. Et quãdo inquam ſeputat indignam mariti cuius toleret. i. æquo animo ferat mores. i. modos viuẽdi difficiles, quales ſunt in ſenibus: qui moroſi ſunt ſua modeſtia. i. per ſuam moderationem, ſiue temperantiam. Modeſtia eſt baſis omnium virtutũ moderatio uero eſt modeſtiæ executiua, quę modum adhibet i dictis & in factis. & quando inquam gratia: id eſt beneuolentia: amicitia: pax, concordia. non poteſt componi, id eſt cõcilia ri: coniungi inter eas matrem & Philomenam. alio pacto. i. alio modo. o Phidippe. aut mater mea eſt ſegreganda: id ẽ ſeiũgenda a me: Aut Philomena vxor eſt ſegreganda. Nũc pietas, ideſt caritas: & intim? affectus in matrẽ. potius ſuadet. i. incitat me ſequi commodum. i. vtilitatem: vel opportunitatem matris q̃ vxoris. La. o Pamphile. tuus ſermo acceſſit ad aures mihi non inuito: ideſt non in totum volenti: videlicet quantum ſpectat ad pietatem: non quãtum ad diſſidium. quod inuiſum eſt mihi. cum: ideſt quando, intelligo te poſt putaſſe: ideſt poſt habuiſſe & reputaſſe tanquam inferiores quantum ad curam tuam pręparente, ideſt in comparatione matris tuæ. Verum: ideſt ſed. vide. i. diligenter et accurate cõſidera. ne o Pamphi vt impulſus ira: ideſt cõmotione animi. inſiſtis: ideſt immoreris, ſis fixus. & pertinax in tua opinione. praue. i. diſtorte: ſeu oblique. ac non recte. Pam. o pater. quibus iris: ideſt indignationibus. cõmotionib? ego impulſus non ſim iniquus in illam: ideſt erga illam: vel contra illam quæ Philomena nunq̃ commerita eſt. i. nunquam commiſit. quicquam. i. aliquid. quod nolle: id eſt quod eſſet mihi moleſtum. & ſcio eam ſæpe meritã eſſe. i. preſtitiſſe id quod velle mereri bona: dicimus: commereri mala. & amo eam, & laudo, & vehemẽter deſidero eã. Nam expertus ſũ eã fuiſſe erga me miro ingenio: ideſt mirabili manſuetudine, & natura. & exopto, ideſt adeo expeto illi vt exigat: ideſt traducat reliquam vitam: ideſt quod reliquum eſt uitæ ſuæ, ſeu reſiduum uitę ſuæ. cum eo: ideſt tali. uiro, ideſt marito, qui ſit fortunatior. i. felicior me. i. q̃ ego. quandoquidem: ideſt quia certe neceſſitas: id eſt vel cõiunctio ſanguinis & amoris vel uis pietatis, cui nõ facile obſiſtitur. diſtrahit. i. aufert illam a me inuito ſcilicet.

¶ SEGREGANDA autẽ &c. Quibus iris quaſi dicat non illam ideo remouẽ q; ſim ei iratus cum ei muliẽ ſim obnoxius ſed ideo: q; contumelioſe mihi ablata eſt. & hoc eſſe quibus iris &c. Neceſſitas, q; cõtumelioſe ablata eſt: omnẽ in eo refundit repudii cauſſam.

Depere.

Concedere

Exiget

Quãquidem

SER.

¶ Tibi

DON. ¶ TIBI in manu ẽ ne fiat. Hoc oppoſuit qđ minime vult Pãphi. videri, & qđ prodeſt ſocero. ſ Si ſanus ſies, iu. illã redire. Pro, ſi ſanus es nõ aliter, Iubeas dicere debuit. ſ Si ſanus ſies. Bñ pr̃ ſupra, irã dixit: nunc inſaniam ſignificat ineſſe Pãphilo. ſ Si ſanus ſies, Nõ ergo culpa eſt, cur vt redeat iubere poteſt. ſ Nõ eſt cõ.) Durius erat, nolo reducere, ergo

Non eſt cõſiliũ hoc lenius dixit. ſ Matris

rum qualis in aruis Sucdus illi graui venantum vulnere pectus, Tum demum mouet arma leo, &c. Nam beſtiæ pro animi qualitate vel erigunt corpora, vel deponunt, ait Ci. ſ Etiam mecum litigas?) Belle, & illum ex inuidia iracundiorem, & hoc ad ſe dicentem, quod propter Pamphilum dicebat, effecit. ſ Etiã mecum litigas? inuidioſe, quaſi iam cum Pãphilo litigauerit.

ſeruibo commodis.) Hoc verbo neceſſitatẽ, qua cogat, oñdit. ſ Quo abis?) Factũ Pamphili ex patris verbis oñditur, quod diſceſſit & bene nam vlterius præſente patre reſiſtere durũ fuit. ſ Mane inquam, quo abis?) Bene, quia abis, quia patrem deſeris & vxorẽ. ſ Quæ hæc eſt pertinatia? Sicut decuit ſocerũ. & ſubindignatur, quia corã ſibi ſic contumelia. ſ Dixin Phidippe.) Artificioſe Laches, vt minus miretur & minus indignet ſocer, irasci Pamphilũ dicit: qđ & prædictũ eſt, & ſic oportuit. ſ Dixi Phidippe hãc re ægre laturum eſſe eũ?

PH. Tibi id in manu eſt, ne fiat. L. ſi ſanus ſies,
Iube illam redire. PAM. non eſt conſilium pater.
Matris ſeruibo commodis. L. quo abis? mane,
Mane inquam, quo abis? PH. quæ hæc eſt pertinacia?
L. Dixine Phidippe hanc rem ægere laturum eſſe eum?
Quamobrem te orabam, vt filiam remitteres.
PH. Non credidi ędepol adeo inhumanum fore:
Ita nunc is ſibi me ſupplicaturum putat?
Si eſt, vt velit reducere vxorem, licet.
Sin alio eſt animo, remuneret dotem huc, eat.
L. Ecce autem tu quoque proterue iracundus es.
PH. Percontumax rediſti huc nobis Pamphile.
L. Decedet iam ira hæc, & ſi merito iratus eſt.
PH. Quia paululum vobis acceſſit pecuniæ,
Sublati animi ſunt. L. etiam mecum litigas?
PH. Deliberet, renunciet que hodie mihi,
Velit ne, an non, vt alii, ſi huic non fit, ſiet.

ſ Deliberet, renũciet q; hodie.) Ferocius q̃ ſocerũ decet: attamen maturæ, qđ deliberet dixit. ſ Vt alii, ſi Huic nõ ſit, ſiet. Magna ſiducia conditionem filiæ aſſerit: quoniam iam ſi Pamphilus nolit, paratum alterum dicit eſſe. ſ Si huic nõ ſit. ſ Subaudit Vxor. Sed dura dictu reticuit vt debebat.

¶ PHI. ne: ideſt vt nõ. id fiat: ideſt vt non diſtrahatur a te. illa eſt tibi in manu: ideſt in tua poteſtate. La. ſi ſis ſatis ſanus: ideſt ſi non ſis inſanus. iube: ideſt præcipe illas redire. Pamphilo pater non eſt conſilium: ideſt non eſt ea intentio: ſeu mauis propoſitum eius reducendæ, ſeruibo: antique pro ſeruiam. i. conſulam commodis matris. La. Pamphilus nolens amplius reſiſtere coram pater maluit diſcedere. Itaq; Laches cœpit reuocare eum dicens. quo: ideſt in quem locum. abis: ideſt diſcedis. mane: ideſt ſiſte pedem. mane inquam. i. iterum tibi dico. ne: quo abis? Phidip. quæ. i. qualis: & quanta hæc pertinacia: ideſt hæc obſtinatio in opinione eſt. La. dixin. i. dixi ne tibi eũ eſſe laturum ęgre. i. moleſte hanc. rem. ſcilicet diſceſſum Philomenæ a matre. Pamphi. quamobrem: ideſt quapropter orabam te vt remitteres filiam tuam. Phi. Aedepol iurantis eſt. non credidi Pamphi. fore: ideſt futurum eſſe adeo: ideſt ita. inhumanum: ideſt immitem: ferocem vt eſt. ita nunc his putat me ſocero ſupplicaturum ſibi genero. q. d. id decet me. Si Pamphi. eſt in ea diſpoſitione vt velit reducere: ideſt reſumere vxorem ſuam licet ei ſupple. i. poteſt, ſin: ideſt ſed ſi. eſt alio animo. i. ſi habet alium animum, q̃ reducendæ eius: renumeret. i. reddat mihi renumerando dotem: ideſt pecuniam, ſibi datam p dote filiæ. eat: ideſt proueniat huc ad reddendam dotem. La. ecce: ideſt in promptu adeſt alius. tu quoque ſicut Pamphi. es iracundus: ideſt propenſus ad iram proterue: ideſt immoderate, & ſuperbe. ſiue ſit vocatiuus, ſiue aduerbium. dicitur autem proteruus ex eo quod proterat alium, dum ei obuius præterit. Phi alloquitur abſentem per magnam indignationẽ. O Pam. rediſti huc ex Imbor. per contumax: ideſt valde rebellis nobis. proprie contumax dr̃ rebellis & contemptor potiorum. La. Hæc ira Pam. decidet. etſi. i. quamuis. i. Pam. eſt iratus merito. i. non ſine cauſa. Phi. quia paululum pecuniæ acceſſit vobis. i. vobis increuit. animi veſtri ſunt ſublati. i. erecti, & tumefacti. La. etiam litigas mecum: quemadmodum cum Pamphilo litigaſti. Philo. Pam. deliberet & denunciat. i. ſignificet mihi hodie ne: ideſt vtrũ. velit reducere vxorem: an non velit vt filia mea ſit vxor alteri ſi non ſit vxor huic. — S VI. / Feſtinatia / Renumerari / Percontumax

Renouauit verba ſua eidem perſonæ. nã ita dixerat, Neque adeo me clam eſt, quin eſſe eum grauiter laturũ credam, Hoc ſi rei ciuerit. ſ Quamobrem te orabam vt filiam remit.)

Adeo — Inuidioſe aduerſum phidippum: tanquã in illo ſit vnde ſe purget, & non accuſet Pamphilum. ſ Adeo inhuma. fo.) Bene quaſi iratus, inhumanum eſſe, inquit. ſ Nunc credidi ædepol adeo, Potuit enim dicere, Non credidi inhumanũ fore: ſed acerbe addidit Adeo. ſ Ita nunc is ſibi me. Sibi & me, magno pondere legendum eſt vtrunque pronomen vt Cantando tu illum? Ideſt, genero ſocerum, vel Pamphilo Phidippum, vel ſi quid tale inueneris. ſ Supplicaturum.) Parum eſt ſatis facturum, ſupplicaturum addidit. ſ Sin alio eſt animo renumeret dotem huc, eat. Hoc recte ſocer, non tam vt dotem recipiat, quam vt terreat, hoc dicit. Et renumeret proprie, quia dos, pecunia eſt. Et hic ἀπειλητικῶς iraſcentis eſt: & exigentis debitum. Eat vero mire dictum, quaſi ipſe prouocatur, qui iubetur ire. & ſimul in hoc verbo quaſi renunciatio charitatis eſt. ſ Renumeret dotem

Renumerare Dos — huc, eat. Terrorem repetendæ dotis oſtendit, cum dicit, Renumeret dotem ſimul cum iniuria, Huc & iracũde, Eat. ſ Ecce autem tu quoque proterue iracundus es.) Addendo

Proteruus — Quoque. non nihil aſſenſus eſt: quaſi dicat, quomodo Pamphilus. ſ Proterue iracundus es. Proterue immoderate, & ſuperbe, dictum eſt ideo, quod proterat aliũ qui proteruus eſt. Nam proteruus eſt, qui dum alius obuius eſt, proterit: quod faciunt & tauri in appetitu coitus fœminarum, in

Contumax — quas calent. ſ Percõtumax rediſti.) Proprie contumax dicitur contemptor potiorum. ſ Percontumax rediſti huc nobis. Magnæ indignationis eſt, abſentes alloqui: vt alibi, O Aeſchine, pol haud paternum iſtuc dediſti. ſ Nobis Pamphile.) Nobis τῷ ἐκτικῷ [illegible]. nam aut abundat: aut ſignificatu adiuuat pronunciationem. ſ Decidet iam ira.) Quaſi in ira ſit culpa, non, deponetur ira, inquit, ſed, decidet. ſ Quia paululum vobis acceſſit pecuniæ.) Facete: quaſi dicat, quia habetis vnde dotem reddatis. aut: quaſi nullam cauſſam habentis repudii, ſed ditiorem quæratis coniunctionem. ſ Quia paululum vobis acceſſit pecuniæ, ſublati ſunt animi. Et non, maior eſt factus Pamphilus. ſimul maiore ſtomacho, quod cum labore celabat, aperte

Sublati animi — te oſtendit. ſ Sublati animi. Pro Elati. Sublati dixit. Ex hoc proprie feratum eſt, vt Attollitque animos: Porro

¶ TIBI: quaſi dicat nõ eſt neceſſitas: quod ibi & cætera. Quo: diſcedebat Pamphi. iratus. Quæ eſt hæc pertinacia filii tui: hoc ſuperbe & cum ira protulit. Reuum & dotem ipſe habeat: etiam quia dixerat vobis annumerans patrem cum filio: reſpondet Laches meum etiam &c. aliis ideo dicit pluraliter: quia ſi alius habet: & amici illius habebunt quantum ad tutelam. — SER.

DON. ℂPHIDIPPE ades.) Nomine appellat: quod facere ſolemus, iratos mitigare conantes. ℂ Poſtremo inter ſe tranſigant.) Non enim hęc votiua ſunt, quibus intereſſe delectet. ℂ Quando nec gnatus ne q́ hic. Inuidioſe, gnatus: & Non obtemperant. & Hic non familiariter dictum, quaſi ab irato. ℂ Quæ dico, paruipendunt. Quia obtemperamus etiã tacitę voluntati. ℂ Porto hoc iurgium ad vxorẽ. ictus, &c. Bene ſurſus in errorem rediturus: ne quę vera ſunt contra fabulę propoſitum cognoſcãtur. ℂ Porto hoc iurgiũ. Porto quaſi aliquid magnum. ℂ Cuius hæc ſi, con. oia.) Nõ trãſacta obijciuntur vxoris, ſed q̃ nũc aguntur. ℂ Cõſilio. Verũ diſpoſitione: an ſignificatur eſt in mala cõſultrice? ℂ Atq; in eã hoc quod mihi ęgre eſt.) Nõ quod iraſcor, ſed quod mihi ægre eſt, dixit. ℂ Euomam. Bene: quia ægritudine ſolet vomitus releuare. ſic Cic. cum dicit, Quæ q̃d m n u q t p e ſ qp.

C. VI. ℂLA O Phidippe ades. i. ad me accedas propius. audi. i. auſculta paucis. i. breui ſermone. Pã. abiit, qd mea refert ſup.

L. Phidippe ades, audi paucis. abiit quid mea?
Poſtremo inter ſe tranſigant ipſi, vt lubet:
Quãdo nec gnatus, neq; hic mihi quidq̃ obtẽperãt:
Quæ dico paruipendunt: porto hoc iurgium
Ad vxorẽ: cuius fiunt hęc conſilio omnia:
Atq; in eam hoc omne, quod mihi ęgre eſt, euomam.

.i. qd ad me ſpectat. Deinde ſe conuertit ad ſpectatores. inquiens. Poſtremo. i. tãdem poſt multa verba. ipſi. i. filio & Phidippus ſocer. tranſigam. i. concordem: conueniant: paciſcãtur. vt lubet. i. vt placet eis. qñ. i. qa. nec natus Pam. nec hic Phidip. obtẽperãt. i. obediunt mihi quicq̃. i. in aliquo. paruipendunt. i. parui æſtimãt ea quæ dico. porto hoc iurgiũ ad vxorem tãquam aliqd magnum. Iurgiũ eſt diſſenſio, ſiue concertatio inter beneuolos & propinquos: lis aũt iter inimicos. Cuius. i. vxoris. conſilio. i. ſuaſu. hæc oia fiunt. atq; euomam. i. eiiciam effundam in eam vxorẽ hoc qd eſt mihi ægre. i. hoc qd mihi moleſtũ eſt, vel accidit. & bñ euomã: & ægrę. Nã in ęgritudine ſolet vomitus releuare.

SER. ℂADES: diſcedebat enim Phidippus. Abiit Phidippus; SEd qd mea refert. ſi ita filius Phidippus rixantur. Tranſit rem iſtam inter ſe: qui me expediam.

ASCẼ. ℂILLVD Abiit: qd mea &c. de Phidippo dr̃ nõ de. Pã. abiit ergo Phidippus exponendum eſt non aũt Pãphilus

ACTVS III. SCENA PRIMA.

Trochaici & Iambici octonarii catalectici & acatalectici mixti.

MYRINA PHIDIPPVS.

M. PERII, quid agam? quo me uortam? qd meo viro reſpondebo
Miſera? nã audiſſe vocẽ pueri viſus eſt vagientis.
Ita corrupit de repente tacitus ſeſe ad filiam:
Quod ſi reſciuerit peperiſſe eã, id qua cauſſa clã me habuiſſe
Dicam non ædepol ſcio. *Iamb. dimeter.*
Sed oſtiũ cõcrepuit: credo ipm ad me exire: nulla ſũ. *Troc. cat.*
P. Vxor ubi me ad filiam ire ſenſit, ſeduxit foras:

DON. PErii, qd agam?) Mire in hac ſcena iterũ rixa eſt ſenis atque anus, & tamẽ varie & alio modo vt mores inter ſe diuerſos & tamen notos poſſimus agnoſcere. ℂ Perii, quid agam? Hęc prologi qui oportet Myrrhinã: vt eius perſona reminiſcatur ſpectator geſtæ rei: ſimulq; ex huius perſonæ verbis, quid agat altera perſona, monſtretur. Nam pſcrutari Phidippũ vniuerſa conclauia: & ita p totã domũ cognito partu filię ſuæ, apparet ex pręſentibus dictis. ℂ Perii, quid agam? Singula ita pronuntia: vt perturbatũ oñdas. ℂ Quid agam? Quo me vertã?) Figura διλημματις, apta turbatis. ℂ Nã audiſſe vocẽ pue. vi. eſt va. Virg. Cõtinuo auditę voces, vagitus & ingens, Infantũq; aię flentes in limine pmo. Et eſt ονοματοποιια: nã vox ipſa ſic eſt, vt quaſi vagitus ſæpius ſonet. ℂ Pueri viſus eſt vagi. Proprie viſus eſt. Vagitus, & infantiũ eſt. ℂ Viſus eſt. Quo mõ, audire vocẽ viſa ſum mõ militi. ℂ Ita cor. de re. Raptim itulit. Et, de repẽte, vna

Derepẽte. pars orõnis eſt vt defeſſus aduerbiis. n. ppoſitiones ſeparatim non addũtur. ℂ De repente.) ... ℂ Nã ſi ſeperaueris,

Defeſſus. nõ eſt latinũ derepẽte. ℂ Quod ſi.) Qd, p nã, aut itaq;. ſed & nos in huiuſmodi ſignificatione ſic dicimus. Quod ſi reſciuerit.) Scimus manifeſta. Reſcimus occulta. ℂ Id qua cauſſa.) Id, hoc ipſum peperiſſe eam. ℂ Non æde. ſcio.) Iõ quia vera cauſſa dici non põt. ℂ Sed oſtium con. Plus eſt q̃ crepuit, nam Con modo auctiuũ eſt. ℂ Ad me.) Bñ ad me: q̃ſi litigaturũ. ℂ Vbi me ad filiam ite ſẽ. Hoc antere & ſimul argumentũ delicti eſt, q exiit a filia marito ingreſſo mulier. ℂ Vxor vbi me ad filiã. Mirantis eſt geſtus & dictum. ℂ Se duxit foras. Ordo, duxit ſe. Et verbis viſus eſt intra domeſticos parietes, artis. το ἰδιωτικον ſe duxit p abiit.

Scio Reſcio Cõcrepuit

C VI. PErii &c. Hic rixa eſt ſenis atq; anus eo qdẽ pacto vt mores inter ſe diuerſos & tñ notos poſſum⁹ agnoſcere. Myr. perii. i. pdita ſum: quid agam? quo. i. in quã partem. vortam. i. conuertam me? qd ego miſera reſpondebo meo viro. i. meo marito. ℂ Nam vir meus viſus eſt mihi audiſſe vocẽ pueri vagientis. i. vagitũ (q clamorẽ infantis) editus. ita. i. adeo, ipſe vir tacitus. i. ſilens. corripuit, i. celer

ter recepit. de repẽte. i. valde ſubito. Nã d repente vna eſt pars orõnis in q̃ de augetur: nã aduerbiis ppoſitiones ſepatim nõ addũtur. Corripuit ingreſſe ad filiã Philome. q. i. ſed ſi reſciuerit: ſcimus manifeſta: reſcimus occulta. i. ſi cognouerit eã peperiſſe. ædepol nõ ſcio q cã. i. pp quã cauſam dicam me habuiſſe. i. tenuiſſe id. ſ. eã peperiſſe Sed hoſtium. i. ianua. concrepuit: ideſt patefactum eſt: & quidem cum ſonitu violẽto, credo ipſum virum meum venire ad me. nulla ſum pro non ſum vt pote quæ perii. Philo. vbi: ideſt poſt quam vxor ſenſit: ideſt percepit me ire ad filiam, duxit ſe foras: ideſt ſe contulit foras: vel abiit.

SER. PErii. Incipit quartus actus qui eſt de inquirenda cauſa diſſidii cum enim penitus omnes præter Pam ignari forent veritatis: vt neſcientes diuerſis modis rem diſcutiunt: donec ad veritatem perueniãt: qui modo vituperant Myr. modo filiam: modo Pamphilum: modo Bacchi. in qua tandem veritas inuenitur. & hanc inueſtigationem a Phidippo & familia ſua incipit. Competenter igitur datur cauſa quod vehementius miratur Phidippus cur ſit diſſidium: vt tanto magis inquirat cauſam. cognoſcit: ſcilicet partum: & cum de Pamphilo eſſe non dubitet: miratur cur vxorem repudiet: cum pueri ſoleant eſſe cauſa: vt viri diligant vxores. credit ergo hoc procedere odio Myrrhinæ ſuę vxoris in Pamphilum: qua propter aggreditur illam. Sed cum nec per partum inuentum: nec eam accuſando vllo modo veritatem inuenire poſſit tamen in eam refundit culpam. In Soſtrata enim non inuenitur. Ipſa enim ne repudiãdi vxo. cauſa foret; volebat diſcedere ab vrbe hortante marito. In Pamphilo vero licet conſcius veritatis foret. tamen quamuis de Bacchide accuſaretur: veritatem non poſſunt reperire ſenes: aggrediuntur ergo Bacchi. quę veritatis inuentæ & totius mitigationis cauſa extitit: cognito annulo a Myrrhina: dum ad purgationem adducitur Bacchis inuẽto partu a viro ſuo: dicit Myrrhina perii. Sed iam mihi cauendum eſt quia hoſtium concrepuit &c.

ℂAtq

DON. ¶ AT q̄ eccam vi.) Apparet mulierē fugere, & viri auerſari præſentiā, & iō nō ſeparatim pronunciandū. ¶ Heus tibi dico.) Oſtēdit Myrrinā auertētē ſe i qſi nihil inueniat: quod dicat de filia. Mihi ne mi vir? Sic & in Andria, nihil reſpōdes? cū turbatum ſe oſtēdit Dauus. ¶ Vir.) Ad maritalem cōditionē retulit, non ad ſexum, vt Vir. in Buccolicis, Vir gregis ipſe caper. ¶ Tu virū me.) Accuſatio ab increpatione incipiens. ¶ Aut hoiem. ſeq̄ntis pueriſa. Adeo autē abūdat Virgi. Tuq; adeo, quē mox q̄ ſint habitura deorū Cōcilia, incertū ē. ¶ Nā ſi vtrumuis horū.) vir aut hō. ¶ Mulier vnq̄ iā tibi viſus forē.) Acerbe mulier vt ſupra, Tu inquā mulier, q̄ me omnino lapidē, nō hominē putas. ¶ Quibus.) Calli de mulier, & q̄ nul/ lius culpæ ꝯſcia, Quibus dixit, Et qbus factis, ſ. ¶ At rogitas?) Bn̄ iraſcit̄ interrogāti. nā interrogare q̄ ſciat, impudentiæ eſt. ¶ Hē ta.) Nō taces nūc, ſed taces, celas. ¶ Ex quo?) Bn̄ ex quo, qa argumētū ipudicitię eſt, puerperiū taciturnū. ¶ Peperit filia. Propoſitio criminis. ¶ Iſtuc patrem.) Mira calliditas R. ea mulier hoc ſolo defendit̄ q̄ accuſat. ¶ Perii, ex quo cēſes.) Mire additū ad affectū, pu. ¶ Obſecro iſtuc pa. rogat eſt æquū?) Ex ſua interrogatione accuſauit accuſatorē. ¶ Niſi ex illo cui d.) A veriſimili argumētum. ¶ Niſi ex illo cui data ē nuptū. Solutio criminis p fiduciā rñdētis. Sallu. ita fiducia, q̄ argumētis purgatiores. ¶ Credo, neq; adeo arbi. Ab accuſatione maritus ad defenſionē ſui ꝯuerſus, omiſit qđ cœperat. ¶ Sed demiror quid ſit.) Mollior factus, iā nō iraſcit̄, ſed mirat̄. Adeo vides Phidip. nulla re alia, q̄ mulieris corruptione lenitū. ¶ Quamobrem ta.) Altera intentio criminis. ¶ Oēs nos ce vo.) Recte, qa putat & Pam. eē celatū. ¶ Præſerti cū & recte & tpe ſuo pe.) Vide, duæ cauſſe ſūt celādi partus, ſi nō tpe ſuo venit, qđ indiciū ſtupri eſt. Et ſi nō recte eueniet, hoc eſt, mōſtri aliqd natū fuerit. Hic aūt & tpe ſuo, & recte natū p̄dicat. ¶ Demiror.) Valde miror, q̄ minus eſt q̄ iraſcor. ¶ Præſertim cū & recte. Attulit mulieri cōpēdiū credulitas ſenis ſemel coceptā, ne aliter ſuſpicet̄. ¶ Oēs nos celare volueris. Antiqua locutio, illā rē celo te. ¶ Præſertim cum & recte, & tpe ſuo. Recte ad illud ptinet, q̄ non monſtrū pepit. Tpe ſuo. Ad ſpatiū quo p̄gnantes eē cōſueuerunt, idēt ad mēſiū dinumerationē, qa & ſeptimo menſe naſci ſolent. ¶ Adeo p eſſe. aio. Inuectio. ¶ Vt puerū prę.p.) Ab ętate inſtantis, inuidia. ¶ Adeo puicaci eſſe. Peruicax eſt pſeuerās cū q̄dā vi. ¶ Ex quo fir. in. nos fo. am. poſt hac ſci.) Ab accidētibus inuidia. Et bn̄ addit̄ Scire, qa iprudentia in delicto veniā frequēter extorſit. ¶ Potiuſq̄ aduer. ani. tui libi.) A voluntate peccantis, inuidia Animi tui libidinē dicit, vt minima cauſſa magnis ſceleribus ſubiecta eſſet. ¶ Eſſet cū illo nupta.) A ntiq non, illi nupta, ſed: cū illo nupta. Ergo ambo ſibi inuicē nubunt. Ego et il. eſſe hanc cul. Bn̄ ēt illorum nō. n. hoc ſe extraſſe ait, q̄ illorū putauerit culpā, q̄ minus eſt: ſed, ēt illorū vt cōmune peccatū fuerit. ſed nūc quidem totum credit eſſe Myrrhinę. An Etiam p a illuc, vt maior ſit dolor, q̄ nec opināti acciderit? ¶ Vtinā ſciā ita eſſe iſtuc.) Te miſera eē. Alibi, Miſerū, q̄ ē minus credet eſt. Erit ſenſus. Vtinam vere ſis miſera. ¶ Vtinā ſciā iſtuc eē. Hoc q̄dā ſic accipiunt, quaſi Phi. dicat, Penes te culpa eſt q̄ illorū eſſe credebā: & vtinam quod credo, penes te eſſe culpā: ita non eſſe certo ſciam. qa dixit, ſe miſeram: & miſeros nō niſi innocētes dicimus. Ille enī hoc rñdet, vtinā i hoc negotio miſerā te, nō ſceleſtā reperiā. Sic Salluſt. Atq; ea cogētes, nō coactos: ſceleſtos magis, q̄ miſeros diſtringit. Et iō ſequit̄, Sed nunc mihi i mētē ve.) Argumētū ex antecedētibus dictis & factis. ¶ Nūc mi. in men. venit.) Recte nunc quaſi alias nihil ſuſpicanti.

Miſer

Nunc

Virg.

Demiror

Perui/ cax

Nupta cū illo

Etiam

Atq; eccam video: quid agis Myrrhina? heus, tibi dico. M. mihi ne, mi vir? *Iamb. catalec.*

P. Vir ego tuus ſum? tu virum me, aut hoiem deputas adeo eſſe?

Nam ſi vtrūuis horū, mulier, vnq̄ tibi viſus forem, *Troch. catal.*

Nō ſic ludibrio tuis factis habitus eſſe. M. qbus? P. at rogitas? *Iāb.*

Peperit filia, hē, taces? ex quo? M. iſtuc patrē rogare ē æquum? *cat.*

Perii, ex quo cēſes, niſi ex illo, cui data ē nuptū obſecro? *Acata.*

P. Credo, neq; adeo arbitrari p̄ris eſt aliter: ſed demiror *Acat. troc.*

Quid ſit, q̄ iāobrē tātopere hūc oēs nos celare uolueris *Iāb. cat.*

Partum: præſertim cum & recte, tempore ſuo peperit.

Adeon peruicaci eſſe aio, vt puerū præoptares perire. *Troc. ac.*

Ex quo firmiorem inter nos fore amicitiā poſthac ſcires:

Potius, q̄ aduerſus animi tui libidinem eſſet cum illo nupta?

Ego etiam illorum eſſe hanc culpam credidi, quæ te eſt penes.

M. Miſera ſum. P. vtinā ſciā ita eſſe iſtuc: ſed n ſic mihi in mētē venit.

VI.

¶ ATq; eccā. i. ecce hic video eā vxorē. o Myrrhina qd ais? dei de nō rñdentē vxor ſubdit. heu aduerbiū vocantis, ſiue admonētis dico tibi. i. te alloquor dicendo quid ait? Myr. ne. i. vtrū. o vir mi. i. mariti dicis mihi. Phi. ego ſum tuus vir. i. marit⁹. adeo. i. certe. tu ne. i. nō. deputas. i. nō exiſtimas me eſſe virū. i. maritū immo nec hoiem quidem. Nā o mulier ſi ego viſus forē vnquā tibi eſſe vtrumuis. i. vtrūlibet horū. ſ. aut vir, aut hō nō āc habitus eſſem ludibrio i. deriſioni: illuſioni hoc eſt non fuiſſem ſic deluſus a tuis factis. i. p tua facta: quæ mihi hæc celaſti. Myr. qbus factis. a me ludibrio habitus es? Phi. at rogitas. i. ingris qbus factis impudentia eſt interrogare qđ teneas. filia nīa peperit. hē: interiectio indignātis. taces. i. celas? ex quo hoīe peperit. ſ. i. ex cuius cōpreſſu? My. æquū eſt. p irroniā dixit. q. d. maxime te decet prem rogitare illud de filia. ſ. ex quo pepererit. perii. i. cor meū illo dicto vulneraſti. obſecro ex quo hoīe cēſes eā peperiſſe: niſi ex eo cui data eſt nuptū. i. cui nupſit: vel collocata fuit. Phi. credo eam peperiſſe ex Pam. neq; adeo. i. certe. eſt patris. i. decet prem arbitrari aliter, q̄ q̄ ex viro ſuo filia peperit. Sed demiror. i. valde miror quid ſit quamobrē. i. pp qđ. volueris tantopere. i. tm̄ cęlare nos oēs hoc. ſ. partum filiæ præſertim cū peperit: & recte quia nō monſtrū pepererit. & ſuo. i. cōgruo tpe: quo p̄gnātes pñt parere: videlicet ſeptimo menſe. Nā vt hetur. ff. de ſta. ho. Septimo menſe pfectū fœtū naſci iā receptū eſt pp authoritatē doctiſſimi Hippocratis. Adeon. i. adeo ne verum eſt ſup. te eſſe aio adeo peruicaci. i. maligno, & perſeuerāti cum quadā vi. Nam peruicax eſt perſeuerans cum quadā. vt p̄optares. i. potius cuperes vel valde optares. puerum filiæ perire. i. exponi ad mortem. ex quo filio ſcires amicitiam fore. i. futuram eſſe. firmiorē. i. ſtabiliorem inter nos. poſthac. i. in poſterum potius q̄ filia eſſe nupta illo Pam. aduerſum. i. contra libidinem. i. imoderatā tui animi cupiditatem, ego etiam credidi hanc culpam de diuortio filiæ eſſe illorum. i. eſſe apud illos. quæ tn̄ culpa eſt penes te. i. in te ipſa. & quaſi in poſſeſſione tua. Myr. eo ſum miſera. i. infelix. Phi. Vtinam ſciam iſtud eſſe. i. ſciam te vere eſſe miſeram ita: q̄ vere ſis miſera. Vel vtinam ſciam pro certo penes te culpam eſſe. Sed nunc idueniſt mihi in mentem.

Demiraci

Perui/ cax

SER. ¶ Vtrumuis virū vel hominem quemlibet vilem. At rogitas. Impudētia. i. ſi qs qđ nouit interrogat iſtuc. Accepta occaſiōe de hoc qđ dixerat. ex quo rñdet: nullū. n. p ſe cam vt illā: q veritatē regebat rōnibus habebat. Recte i non mōſtruoſe. i. nec ſimiā: nec puerū bimembrem: & ſimilia. Et tpe. i. ſeptimo mēſe: qui eſt legitimus partus. Adeon impoſuit cautiam q̄re cęlaſſet: quia fortaſſe perimere uolebat: ne p illū filia reconciliaretur Pā. cum nollet eſſe nuptā: qa a principio habuit odio. & hoc eſt Adeon &c. Pręoptares. i. antequā ſciretur ab aliis: ſed. q. d. bene modo & peccata dicta: & noua facta in eādem ſuſpitionem conueniunt.

Ex hac re quod locuta es olim,cum illum generum cepimus.
Nam negabas nuptam filiam tuam poſſe te pa ti
Cum eo,qui meretricem amaret·qui pernoctaret foris.
M, Q amuis cauſſam hunc ſuſpicari,q̃ ipſam veram,malo.
P. Multo prius ſciui,q̃ tu,illum amicam habere Myrrhina·
Verum id vitium nunquam decreui eſſe ego adoleſcentiæ:
Nam id oĩbus innatũ eſt·at pol iam aderit,ſe quoq; cũ oderit.
Sed vt olim te oſtẽdiſti eandẽ eſſe,nihil ceſſauiſti vſq; adhuc,
Vt filiam ab eo abduceres:neu quod ego egiſſem eſſet ratũ·
Id,nunc res indicium hæc facit quo pacto factum volueris.
M. Adeone me eſſe peruicacem cenſes,cui mater ſiem,
Vt eo eſſem aĩo,ſi ex vſu eſſet nr̃o hoc mr̃imonium! Troch.octo.
P. Tunc pſpicere,aut iudicare noſtrã in rẽ qđ ſit,potes! (eadẽ.
Audiſti ex aliquo fortaſſe,qui vidiſſe eum diceret
Exeuntẽm,aut introeuntem ad amicam·quid tum poſtea,
Si modeſte ac raro hoc fecit:nonne ea diſſimulare nos

DON. ℭQ VOD locuta olim.) Pro ante.⸿Cũ illũ gent. cepi. Vt arbitrũ capere dicimus.i.eligere,& cũ laude locutus ẽ Pam.⸿Cepimus. Elegimus. Virg. A nte locum capies ocu lis.⸿Cũ eo.)Viro.⸿Qui meretricem amaret:q pnoctaret foris. Non in hoc eſt accuſatio,q haec locuta ſit: ſed argumẽtũ e quæ celare voluerit partũ, q̃ hoc olim dixerit. ⸿Ac pnoctaret.)Propter illud quod dixerat, Quid itercei? ibat ne ad Bacchidẽ? quotĩ die. Et nota familiariter hoc verbũ poni a Terẽ. Sic in Adelphis, Sed ſi hic pnocto,cauſſe, qd dicam Syræ? ⸿Q uamuis Cauſſas. Hoc pp ſpectatorẽ dr. vt geſtorũ meminerit.⸿Quã ipſem verã.Q uia ſola ex oibus defendi nõ põt.⸿Multo pius ſciui q̃ tu. Bene pgit ga taciturnitas p cõfeſſione accepta eſt. ⸿Verum id vitiũ.) Hoc intelligi nõ põt niſi Vitiũ bis numero ſubaudieris.⸿A doleſcentiæ.) Meliꝰ dixit adoleſcentiæ,q̃ Pã.vt qđ in ætate fuerat, nõ timeret in ingenio.⸿Nã id oĩbus innatum eſt.) A mare in adoleſcẽtia.⸿At pol iam ederit ſe quoq; cũ oderit. ⸿Mire ſenectutẽ accuſat ſenex,cũ & volocẽ oſtedit his verbis Iã aderit:& addit, Se quoq; oderit.q d Nõ ſolũ nõ emabit,ſed & odio habebit:& nõ alienas mulieres mõ,nec vxorem quoq; ,ſed & ſeip ſum.Plus ergo illatum, ratio depoſcebat: ſeu mire ad affectũ ſenis exprimendum.Se quoq; cum oderit. Ideſt vt pœniteat eum ſui facti. Sed plus dixit q̃ ſi diceret , facta ſua.⸿Sed vt olim te,oſtendiſti.)Cum ſuperiora dicta ſunt. ⸿Vt filiam ab eo abduceres.)Vehementius dixit, q̃ ſi diceret, vt filiã ei nõ redderes.⸿Neu quod ego egiſſem, eſſet ratum.)Quod ab eo abducis,nõ bona ſocrus:q filiam,nõ bona meretrix q irrita facis q̃ geſſi nõ bona vxor es,ingt.⸿Nũc res inditium facit.)Hoc eſt,q celauiſti partum .⸿Id nunc res.Q uaſi dixerit vnde ſcio.⸿Q uo pacto factũ volueris. Nõ ſolũ quod fecit: ſed etiam qđ voluit,obiicit. Quo pacto factũ volueris. Deeſt,fieri. Peruicacem.Per viam egẽtẽ pernicioſam me eſſe cenſes.⸿Cui.)Deeſt,ei, vel circa eam. ⸿Cui mater ſiem. Rurſus a veriſimili:an mater cõtra filiã faciat.⸿Si ex vſu eſſet hoc matrimonium. Callide mulier, ex his quæ dixit ſenex defenſionẽ arripit. Nã ille ſic ait. Negabas poſſe filiã tuã te pati cũ eo q meretricẽ amaret qui pnoctaret foris.⸿Ex vſu nr̃o . Modo,vtile:ſi pro nr̃a eſſet vtilitate.⸿Tu ne proſpicere. A perſona . ⸿Aut iudicare.) Proſpicere futura:iudicare.præſentia . ⸿Audiſti ab aliquo fortaſſe.) ... ſatis,& oratorie.⸿Aliquo.Nõ a certa pſona. Bene aliquo:ademit indicibus authoritatem.⸿Q ui vidiſſe eum diceret,)Nõ,qui vidiſſet. Exeuntem aut introeuntem.Sic Cicero , Tibi autem Balbe reſpondebo: primum precario,ſi licet.ſi fas defendi a me eum, qui in hortis fuerit,qui vnguenta ſumpſerit,qui Beias viderit . Non enim dixit. Amplectentem amicam . ⸿Aut introeuntem. ſυλληψις prima. In ludum ducere & reducere. Exeuntem aut introeuntem. * mollis eſt quia luditur de ſe quentibus ad amicam ... criminis , de conſuetudine. ⸿Q uid tum poſtea?) ... quo cõtemnimus crimina leuiora.⸿Si modeſte.) Adhibito modo. vel certe cum pudore ac modeſtia:vt celatum voluerit . ⸿Nonne ea diſſimulare nos.)Duobus modis feruntur peccata: vel ignoſcẽdo,vel cohibẽdo. Mõ diſſimulare.eſt ignorantiã fingere.

Olim. Capere generũ. Capere arbitrũ. Pernoctare. Ex vſu Proſpicere Iudicare. Quid tum poſtea? Modeſte diſſimulare.

GVI. ℭQ VOD oli locuta es.i.dixiſti cũ.i.qñ,cepimus.i.elegimus.illũ Pã.generũ. vt eſſet gener noſter. nam negabas te poſſe pati filiam tuã eſſe nuptã cũ eo: vel ei qui amaret meretricẽ.& q pnoctaret .i. iam noctem inſomnem duceret foris.i.extra domũ. Pernoctare eſt totã noctẽ inſomnẽ ducere. My. hoc dicit apud ſe, aut ad ſpectatores cõuerſa. malo. potius volo. hunc Phidippum ſuſpicari q̃uis .i. qualibet aliam cauſam,q̃ ipſam veram cãm:pp quã voluit celare partũ. phi o Myrrhine.ſciui multo prius,q̃ tu ſcieris illum Pã. hr̃e amicam Bacchidẽ. verũ .i. ſed. ego nunq̃ decreui id vitiũ amoris eſſe vitiũ adoleſcẽtię .i. iuuenilis ętatis.nam id vitiũ eſt innatum oibus adoleſcẽtibus ita opinatur Phidip. ſed eius ſnia iniq̃ nã adoleſcentibus tale flagitiũ ẽ grauiſſimũ, & multis cohibitionibus reprimẽdum. at .i. ſed. pol iurantis eſt. iam ideſt ſtatim:poſt adoleſcẽtiam breuem,tempus aderit : aduenit vel præſens erit . cum : ideſt quo tempore.etiam ipſe Pamphilus oderit nõ ſolum alienas mulieres:immo & propriam : & item ſeipſum in ſenectute. Sed vt.i.qualem olim oſtendiſti te eſſe:cum negabas te poſſe peti filiam tuam nubere:cum eo:qui foris pernoctaret:nihil.i.in nullo.ceſſauiſti.i.deſtitiſti.eſſe eadem.i.eẽ ſimilis:& talis qualem te oſtẽderas. vſq; adhuc.i.hucuſq; ad hoc tẽpus. vt adduceres.i.dimoueres: abſtraheres filiam ab eo Pamphilo,ne id eſſet ratum .i. firmum ſtabile quod egiſſem.nunc hęc res:ideſt iſta celatio tua . facit iuditium .i.exiſtimationem. vel inditium.i. demonſtrationem . quo pacto volueris id factum:ſcilicet q filia nupſerit Pamphilo. Myrrhi. A deon:ideſt vtrũ.cenſes me eſſe ita peruicacem ideſt vim egentem pernicioſam ei : vel erga eam philomenam:cui Philomenæ ego ſum mater , vt eſſem eo animo .i.ut haberẽ telem animum,qualem dicis me habere ſi hoc matrimoniũ eſſet ex noſtro vſu:ideſt vtile nobis: ſiue pro noſtra vtilitate. Tũ.i.ideſt præterea,vt potes proſpicere.i. prouidere:aut iudicare . quid ſit in rem noſtram : ideſt in noſtram vtilitatem:ſeu quid nobis ſit vtile. Phi. fortaſſe tu audiſti ex aliquo : qui diceret ſe vidiſſe eum Pamphilum exeuntem ab amica:aut introeuntem ad amicam Bacchidem. quid tum:ideſt tunc poſtea vis ſup. ex eo inferre ſi faciat hoc:ideſt ſi viſit amicam raro . & modeſte .i. adhibito modo:aut cum pudore & modeſtia . nonne eſt magis humanum nos diſſimulare,i.fingere non ignorare.

SER. ℭQ VAEVIS : ideſt quelibet cau. ſecum. ſed vt illa quidem corrigetur & ceſſabit a ſua ſtultitia:ſed tu nõ ceſſabis ab iniquitate tua:& hoc eſt Sed &c.quod egiſſem .i. quod illi dederam filiam:& ſi modo velles: dicere noluiſſe eſſe q̃ eam duceret. Tamen ecce haec res : quammodo feciſti . facit in quo Pamphi.&c. Accepta occaſione a verbis ſeuis reſpondet, q verum eſt eam noluiſſe q nõ ſit nupta ex uſu: ideſt vtilitate ſua:cum ille meretricem amaret . hoc eſt Adeon me eſſe.per.cen . illi cui m. ſcilicet filiæ meę vt ego berẽ eo: ideſt tali animo contra Pamphilum, ſcilicet q haberem eum odio.ſi hoc matrimonium: ideſt coniungium foret ex noſtro vſu:ideſt vtilitate ,'Denig; tu potes & debes pſpi.aut iudi.noſtrã rem , ideſt veritatem Peruicax eſt ille,qui per omnia vult vincere , ſiue iuſtam:ſiue iniuſtam habeat cauſam:diſſimulare reprimendo odium.

Pernoctare. Adeon Peruicax

ℭ Magis

Magis humanū eſt,q̄ dare operam id ſcire, qui nos oderit?
Nam ſi is poſſet ab ea ſeſe de repente auellere,
Qui cum tot conſueſſet annos: non eum hominem ducerē,
Nec virū ſatis firmum gnatæ. M. mitte adoleſcentē obſecro,
Et quæ me peccaſſe ais·abi,ſolum ſolus conueni.
Roga velit ne,an non,uxorem·ſi eſt,ut dicat velle ſe,
Redde·ſin eſt autem ut nolit,recte conſului meæ.
P. Si quidem ipſe non volt,& tu ſenſiſti eſſe in eo Myrrhina
Peccatum:aderam,cuius conſilio ea par fuerat proſpici.
Quam ob rē incendor ira,eſſe auſam facere hæc iniuſſu meo.
Interdico,ne extuliſſe extra ædeis puerum vſquam velis.
Sed ego ſtultior,meis dictis parere hanc qui poſtulem.
Ibo intro,atq; edicam ſeruis,ne quoquam efferri ſinant.
M. Nullam pol credo mulierem me miſeriorem viuere. ſāb.ſeat.
Nam vt hic laturus hoc ſit ſi ipſam rem ut ſiet,reſciuerit,
Nō ædepol clā me ē,cū hoc,qđ leuius ē,tā aīo iracūdo tulit.

DON. MAGIS humanū eſt. Bū,qa & illud humanū diſſimulare,an magis humanū diſſimulare,qa & iraſci: & arguere humanū eſt? Magis humanū, Nota,p humanis Terentiano more. Qui nos oderit? Qui, vnde vel q̄obrē. Et recte: nemo enim dolens q nō amet,id facit quo magis odio ſit. Nā ſi is poſſet ab ea ſeſe de repēte auellere. Oratorie nō cōtentus defendiſſe Pāphilū, hoc ipſo illū:quo accuſatus eſt, laudat. De repēte. Vna pars orōnis eſt. Qui cū tot cō.an.) Laudat vbique eos Terē.q cōſuetudie vincunt.ut alibi, Hic p̄ue cōſuetudinis cāſu huius mortē tā fert familiar. Et mox, Vt neq; me cōſuetudo, neq; amor neq; pudor cōmoueat neq; cō moneat, vt ſuē ſidē. Ergo ſerus quē lōga cōſuetudo nō cōmouet. Qui cū tot cōſu.an. Nō q̄ cū,ſed q cū:ut a qb' & n̄ a q'. Et cōſueſſet pprie dr̄ ī ſtupro. Nō eū hoīem ducerē.) Nō ſolū,inquit,hō non eſſet:id qđ forſitan nihil nr̄a intererat: ſed qđ nobis maximum eſt vir ſtabilis filiæ eſſe non poſſet. Nec virū.) Vir maritus. Nō eū hoīem ducere,nec virū ſatis firmū gnatę. Pōt & ſic itelligi:Nō eū hoiem ducerē q cōſuetudinē lōgi tpis temere abrūperet. Nec uirū ſatis firmū gnatæ. Quē res venereę nō mouerēt.nā ꝯrmū ēt hoc poſſumus intelligere, validū in offō coitus. Sic Horatius. Fortiq; marito Deſtinet vxorem. Mitte adol.obſe. His uerbis ſolemus cōmētitia argumēta cōtēnere. vt: Mi cor di aio m̄ nos his na:os. Et alibi: Mitio omnia.adde illuc ✱ Imprudens timuit adoleſcēs ſino,ut ſeruus. Verum &c. Etenī ille dixerat: Verū id vitiū: nunq̄ decreui eſſe ego adoleſcētię. Adeō puicaci eſſe aiorut puerum pr̄ꝯpterea perire potius: q̄ aduerſus animi cui libidinē eſſet cum illo nupta? Et quę me peccaſſe ais: abi ſolus ſolum conueni.) Recte hæc dicit mulier: vtpote memor q cū Pāphilo ſic locuta. Et Solus ſolū ideo, quia metuit ne orata ſua nō ſeruet Pāphilus & ideo multi ſciant. Roga velit ne an non vxorē.) Verba qbus cū Pāphilo loquatur ſocer,ne ſi aliter agat,rideatur a gn̄o. Recte cōſului meæ. Illū,inqt,nolle ſignū erit me puidiſſe filiæ. Si qdē ille ipſe nō vult: & vt ſenſiſti.) Aiaduertēdū quēadmodū oia qbus ſe defenderit Myrrhina:in mal ī ptē accipit Phidippus,& hinc magis accuſat vn̄ illa ſe purgat. Cuius cōſilio ea par fu.p̄ſ.) Non dixit cuius cōſilio repudiū daretur Pāphilo.ita ad vnū oia exitū ſpectāt. Eſſe eā facere hæc iniu.meo.) Ab ducere filiā,celare ptū & exponere puerū. Interdico.) Inter edico

Edico Interdico

& interdico hoc intereſt: Edicimus,qđ iubemus fieri: Interdicimus,qđ vetamus fieri. Edicimus ēt vni gn̄i hoīum: interdicimus diuerſis. itaq; Prætoris edicta, & interdicta dn̄r. Interdico,ſeparatim dicēdū:legēdumq; uia interdico ne veltamō eſt integrū. Interdico ne Extuliſſe extra ædes.) Id agit ne ſub icerto intereipiatur puer & tragędia fiat,ex comœdia. Meis dictis parere hanc poſtulē. Demōſtratiue & accuſatorie dixit Hāc,q̄ſi tā ꝯtumacē. Hāc qui poſtulē. Quid eſt hāc? vtrū mulierē? an vxorē? an cōtumacē fœminā? Ibo intro.) Sibi ipſe hoc dicit τρισλαστισμω. Edicā ſer.ne quoq̄ ef.ſin.) Et hoc recte Poeta, qa ita opus eſt ne cōpleat Myrrhina qđ pmiſit de exponēdo puero. Ait.n. De la ꝯtiuo exponet. Nā vt hic lat.hoc ſit.) Sic oñdit cāt cur ppetuo celādū ſit ſeni vitiū virginis. Nā vt hic. Quā

tum iracūdiæ habiturus ſit,q̄tum furoris.hoc eni ſignificat Vt.& ſimul Poeta:quod alibi obſcure facit, hic aperte demonſtrat:quod periculū ſit in fabula:niſi καταστροφη ſuccurrat. Non clam me eſt.) Ideſt ſcio. GVI.

QVAM dare operā i. labore ſcire.id.qui, ablatiuus a neutro.i.ex quo:ſiue vnde aut quāobrē. oderit.i.odio pſequat̄ nos. Nam ſi ipſe Pāphilus poſſet auellere: ideſt abſtrahere ſe ab ea amica de repente.i.valde repente. vna enī eſt pars oronis.qui cum.i.cum qua amica. conſueſceret.i. conſuetus fieret vel conſuetudinem, ſeu conſeruatione haberet. tot annos.i.tanto tēpore.nō ducerē eū eſſe hoiem fragilis.i.naturæ: & ad voluptates multum propenſæ. nec ducerē eum eſſe virum ſatis firmum.i.validum natæ meæ. My. obſecro mitte.i.id mitte.adoleſcentē Pamphilum.& mitte ea:quę.i.in quibus.ais,i.dicis.me peccaſſe.i erraſſe Abi.i.diſcede tu ſolus cōueni.i.alloquere. Pamphilum ſolum: id eſt ſine arbitris.roga.i.interroga.ne.i.utrū velit vxorem Philomenam:an non velit. Si eſt.i. ſic cōtingit vt dicat ſe velle vxorem:redde ei vxorem.ſin aūt.i.ſed ſi eſt.ideſt ſi contingit vt nolit vxorem.recte conſului, ideſt proſpexi, prouidi meæ gnatæ Philonomene. Phi.ſiquidem,ideſt ſi certe ille ipſe Pāphilus non vult vxorem:& ſi tu Myrrhina ſenſiſti peccatū eſſe in eo.aderam ideſt prope eram, cuius conſilio vi decuit meo.par fuerat, ideſt decuerat (nam par eſſe ſignificat decens eſſe) ea ſcilicet peccata Pamphi.proſpici, ideſt prouideri.quamobrem incendor ira ideſt vehementer excandeſco te myrrhinam auſam eſſe facere hæc.ſ.abducere filiam celare partum: & exponere puerum in iuſſu meo ideſt abſque pr̄ęcepto meo:interdico.i.prohibeo Edicimus qđ fieri iubemus interdicimus quod fieri vetamus. edicimus etiam vni generi hominum:interdicimus diuerſis.interdico ergo ne:ideſt vt non.velis extuliſſe:ideſt exportaſſe puerum extra ædes:ideſt extra domum meam. Sed ego ſum ſtultior:ideſt nimis ſtultus. qui.ſ.ego. poſtulem hanc vxorem meam parere:ideſt obſequi,obedire meis dictis.ideo intro.atq; edicam.i. iubeo ſeruis. ne ipſi ſinant:ideſt permittant.puerum efferri,ideſt exportari.i.quoquam,ideſt in aliquem locum.Myrrhi.pol.i.per Pollucem.nullā credo mulierem viuere miſeriorem:ideſt infeliciorem me.nam ædepol non eſt clam me:ideſt non ignoro:vt: ideſt quo pacto.hic vir meus laturus ſit hoc,uidelicet ſi reſciuerit ipſam rem vt ſit,ideſt ſciuerit rem quemadmodum eſt: uidelicet filiam non eſſe ex Pamphilo grauidam:cum tamen eſſet,non quidem in matrimonium:ſed ante in tenebris.cum,ideſt quia,ipſe vir meus tulit animo tam iracundo hoc quod eſt leuius ſcilicet partum celaſſe.

POTIVS QVAM dare operā ut id.ſ.illum Pāphil. eſſe apud meretricem. Inde te illū habere odio ſcirent inimici noſtri.& gaudeo de noſtro malo, hoc eſt qui nos oderit. Quare modo excuſares iuuenē & me accuſares. Dimitte eum: & abi ad eum ſolus & cætera. Forſitan tu ſenſiſti eum nolle. Et ſi hoc non:tamen debuiſſes ſine meo conſilio tale quid incepiſſe.id eſt adducere filiam. hoc ſbi. Aderam & cætera illud feciſti ſine meo iuſſu, Sed modo interdico ne ex,ideſt proieciſſe aliquo & cætera. Nullam pol. Nam ædepol non clam me eſt. SER.

DON. ¶NEC qua via ſnia eius mutari poſſit,ſcio.)Neſcio quo mō ex iracundo placitus fiat.ſ Snia eius. Dr puero non ex ponēdo ſ Hoc mihi vnū.)Hoc adhuc,inquit,mali nō mihi euenerat,cū euenerit multa. Et vide, an Si puerū ut tollat cogit,quaſi cū gemitu & percontatiue pronunciādam ſit. etenim Si,obſcura locutionē facit,nisi forte Cū vel Quod ſignificat.ſ Hoc mihi vnum ex plurimis miſeriis reliquum fuerat malum.Ex oibus malis reliquū eum dicat maximū malū ſignificat.Nā non mediocre eſt,qd oium miſeriarū eſt vltimū:& inter mala multa reliquū. qd ſic accipimus. Poſſumus & nos interrogatiue pronūtiare.ſ Puerum ut tollā, cogit.Recte tollas quæſtio vnde ſit.ſ Fortuna in tenebris noſci nō quita eſt.)Ab actiuo queo:paſſiuū fecit queor,retinendo participiū:quita eſt.ſed antique dixit.ſ Neq; detractū.Solet enim fieri.ſ Ipſe eripuit.Hic ad exitū ſpectat ἀναγνώρισιν:quia per annulum fiet cognitio.ſ Ipſe eripuit. Econtrario,inquit,factum eſt:ipſa ut non eriperet ſed ipſi eriperetur.ſ Simul vereor Pamphilum , ne orata noſtra.) Scilicet ſi ſuſtuleris cogente ſene,eū puerū,quē expoſitum iri.Pāphilo pauloante pmiſi.ſ Cū ſciet alienū pue.tolli pro ſuo.)Nō ſolū,inquit,tolli ægre feret alienū, verū ēt pro ſuo.

Nec qua uia ſententia eius mutari poſſit,ſcio.
Hoc mihi unum ex plurimis miſeriis reliquū fuerat malū:
Si puerum ut tollam cogit,cuius nos q ſit neſcimus pater.
Nā cū cōpreſſa eſt gnata,forma in tenebris noſci nō quita ē
Neq; detractum ei tum qdquā eſt,qui poſt poſſit noſci q ſiet.
Ipſe eripuit vi,in digito quem habuit,virgini abiēs annulū.
Simul vereor Pamphilum,ne orata noſtra nequeat diutius
Celare cum ſciet alienum puerum tolli pro ſuo.

GVI. ¶NEC ſcio qua via.i.q rōne ſnia eius poſſit mutari hoc vnū mal'ū reliquū fuerat.i.reſtiterat mihi.ex plurimis miſeriis.i.ex multis malis,ſeu infortuniis:ſi vir meus cogit ut tollā.i.educē puerū:cuius pueri nos neſcimus. q.i.qs.ſit pr.nā cū.i.qū. nata cōpreſſa eſt.i. ſtuprata. forma ſtupratoris nō quita ē antique ut a qor paſſiuo.i.non potuit, noſci.i.aiaduerti .neq; tum.i.tunc. gequā.i. aliqd detractū eſt.i.ablatum eſt ei Pamphilo.qui.i. quo vel vn poſſit noſci qui ſit compreſſor.i. ipſe ſtuprator abiens.i.diſcedens,eripuit vi.i. violentia virgini annulū quem habuit in digito. ſimul i. ēt vereor Pāphilū.i.q.neqveat.i.nō poſſit.celare diutius nrā orata.i.eaq orauimus eum,ut cælaret.cum.i.qū,ſciet alienum puerum tolli.nutriri.pro ſuo.i.loco ſui filii.

SER. ¶VT.i.qualiter,hic.i.maritus meus ſit laturus:ſi reſciuerit ipſam rem.i.veritatē de filia mea,ut.i.qualiter ipſa res ſiet:cum de hoc partu eius ſententia de puero,quem præcepit nutriri,quod mihi graue eſt.

ACTVS IIII SCENA SECVNDA

Iambici quadrati acatalectici.

SOSTRATA, PAMPHILVS.

NON clā me ē mi gnate tibi me eē ſuſpectā,vxorē
Propter meos mores hinc abiſſe,etſi ea diſſimulas ſedulo.
verū ita me Di ament,itaq; obtigant ex te quæ exopto mihi
Ve nunq̄ ſciens commerui,merito ut caperet illa odiū mei.
Teq; anteq̄ me amare rebar ei rei firmaſti fidem.
Nā mihi intus tu' pr narrauit mō,quo pacto me habueris.
Præpoſitam amori tuo:nūc tibi me certū eſt contra gratiā

DON. NOn clā me eſt.)In hac ſcena:velut qualitas negotialis in diſputationem venit. iuſtumne ſit repudiari coniugem cā matris, & omnino quod fieri dicebat.ſ Nā clam.S, Vero ordine a purgatione ſui incepit mater abitura, ne q diſcedit iracundiæ videatur. ſ Tibi me eſſe ſuſpe.) Ideſt in ſuſpitionē veniſſe. ſ Vxorem tuam propter me. mo.hinc abiſ.)Blandius vxorem ſignificauit:q̄ ſi diceret Philumenam.Et Mores:pprie ſenum dñrvſ ſenectus moroſa:& moroſi hoies:qui ſui cuiuſdam moris ſunt.ſ Etſi ea diſſe.) Ea.i.q̄ ſcio.& ea:p eā rem:ſed abſolute occurrit ſupra latæ ſoiet:& gñe neutro.& ē ordo:etſi ea diſſimulas ſedulo, nō clā me ē:&c.ſ Verū ita me Dii amēt.)Cōiectura q̄ loquit iureiurando.ſ Nunquā ſciens cōmerui.)Bona exceptio,qa poſſumus aliquē inſcienter lædere.q̄ res ad veniā pertinet. ſ Itaq; obtingant ex te.) Pro ſe iurat:& ita rem Pāphilo probet:ut blanda ſit.ſ Itaq;.)Duę partes orationis ſ Vt nunquā ſciens.Hic ordo eſt iuſiurandi:ut cum ppoſuerit Ita:ſequatur vt. Cicero:Ita velim mihi deos ppitios:ut eſt illius tpis mihi venit in mentē, &c ſ Mitio ut caperet odiū illa mei.)Bñ dixit merito , nā vt,nos imerito quis nō oderit:non eſt in nrā manu.hæc eſt exceptio. Plautus in Trinūmo.Quin dicat:nō eſt merito ne dicāt .i. Merito ut capet odiū illa mei.Id.n.ē culpa ſine merito.ſ Teq; anteq̄ me.)Deeſt tā,ut ſit ordo.Et q̄ te amar me rebar:tu firmaſti fidē ei rei.ſ Teq; anteq̄ me amare rebar:ei firmaſti fidē. Ordo & ſenſus hic eſt:Et qd ante rebar,ei rei firmaſti fidē meā:neq; me fefellit,qd añ rebar:te me amare.nā ei rei firmaſti fidē.i.pbationē attuliſti.ſ Nā mi.tuus pr.) Dixit.n. ſupra, Atq; in eā hoc oē qd mihi ægre eſt:euenit:ſ:potuit eni euomendo narraſſe q matrem filius ppoſuiſſet uxori. ſ Tuus pater.)Familiarius q̄ ſi diceret:Laches.ſ Præpoſitā amo.tuo.Plus dixit,amori tuo:q̄ ſi, vxori tuę:diceret.

GVL. NOn &c.:Hoc Soſtr.& filio ſe purgat de abſceſſu vxoris:& ſimul ſe abituram rus pollicetur : ne obſtet ſua præſentia quominus Philomena redeat. Soſtra . o mi gnate, ideſt Pamphile, non eſt clam mei ideſt non ignoro,me eſſe ſuſpectam, ideſt in ſuſpectione tibi.vxor tuam abiiſſe, ideſt abſceſſiſſe hinc pp meos mores forſitan iniucundos.etſi.i.quamuis diſſimulas.i. celas nō oſtendis.ſedulo i.ſine dolo,inſtanter,ea, ideſt eam rem,ſcilicet me eſſe ſuſpectam tibi.verum Dii ita me ament:iurandi modus eſt.& ita ea quæ opto ex te obtingāt mihi. ut.i. ſicut ,nunquam ſciens ideſt conſulto:dedita opera.commerui: ideſt male de ea ſum merita. commeremus mala tantum -vel cōmerui,ideſt digna fui , ut illa vxor tua caperet odium mei merito:ideſt quod odiū meruerim . Et q̄ ideſt quantum. rebar:ideſt putabam. antea ideſt prius te amare me tam ſup.ideſt tantum: firmaſti fidē:ideſt adhibuiſti probationem ei rei:ſcilicet amatori tuo in me. nam pater tuus Laches modo:ideſt pauloante, narrauit mihi intus quo pacto:ideſt quomodo habueris me præpoſitam,ideſt præpoſueris me tuo amatori in vxorem. Nūc contra:ideſt ediuerſo i:viciſſim.certum eſt mihi: ideſt conſtitui,ac deliberaui.

SER. NOn dam.Inducitur Soſtrata cupiens abire rus:ne poſſet culpari de repudio, ut vehementius inſiſtant quærere cauſam diſſidii.& cum nulla Pamphi.reliquatur excuſandi cauſa culpabitur de amore Bacchi.ut veritatem fateatur:& vxorem recipiat.ut illa caperet:immerito in principio putabam te me odiſſe propter vxorem: ſed ante q̄ rebar i ideſt exiſtimarem te amare me firmaſti fidem ei rei:ſcilicet q me amabas tunc i quando coram patre & Phi.præpoſui matrem vxori, & ita videtur eſſe cauſa quare vxorem repudiet.

¶Vt

Referre: vt apud me præmium eſſe poſitum pietatis ſcias.
Mi Pamphile hoc & vobis, & meæ cõmodum famæ arbitror.
Ego rus abituram hinc cum tuo me eſſe certo decreui patre.
Ne mea præſentia obſtet, neu cauſſa vlla reſtet reliqua,
Quí tua Philumẽa ad te redeat. PAM. quæſo, qd iſtuc cõſilii ẽ?
Illius ſtultitia victa, ex vrbe tu rus habitatum migres?
Non facies, neq; ſinam, ut qui nobis mater maledictum velit,
Mea pertinacia dicat eſſe factum, haud tua modeſtia.
Tum tuas amicas te, & cognatas deſerere, & feſtos dies
Mea cauſſa nolo. S. nihil iã mihi iſtæc res voluptatis ferunt.
Dum ætas, tẽpus tulit, perfuncta ſatis ſum ſatias me iã tenet
Studiorũ iſtorũ: hęc mihi nũc cura eſt maxima, ut ne cui mea
Longinquitas ętatis obſtet, mortemue exoptet meam.
Hic video me eſſe inuiſam immerito: tempus eſt concedere.
Sic optime, vt ego opinor, omneis cauſſas præcidam oĩbus:
Et me hac ſuſpitione exoluam: & illis morem geſſero.

DON. ¶ VT apud me præmiũ eſſe poſitũ pietatis ſcias.) Laborat mulier, ne qđ dictura eſt odioſ aut dolore, aut certe ira facere videat. ¶ Præmiũ eſſe Poſitũ pietatis. Sic Virg. Hic pietatis honos: ſunt hic ſua pmia laudi. ¶ Mi Pã. hoc vobis & meę cõmodũ.) Rẽ durã dicturã: vide quãtis pblãdit ver bis, rẽq; pmolliat, Nunc tibi me certũ eſt cõtra gratiam. Cõtra nũc viciſſim. ¶ Et meæ cõmodũ famæ. Ab honeſto. ¶ Mi Pã. hoc vobis & meæ. Principiũ hoc aliqd ẽ precantis fœminæ. A blandimẽto ergo icipit: vt libẽter audiat ¶ Ego rus abituram hinc cũ tuo me eẽ certo decreui pře.) Certo dixit, ne ſit diſſuadendi locus. ¶ Cũ tuo me eſſe certo decreui. Ad hoc addidit. certo decreui, vt non audeat diſſuadere filius. ¶ Ne mea pręſen. Nõ dixit iã culpa. ſed pſentia. ¶ Quid iſtuc cõſilii?) Bñ, qa illa Decreui dixerat. ¶ Illius.) A perſona.) Stultitia.) A cã. ¶ Victa,) Non enim volens. ¶ Vrbe. A loco. ¶ Tu.) A perſona, ¶ Habitatum.) A facto. ¶ Illius ſtultitia victa, ex vrbe tu rus habitatum migres? Vide q̃ oratorie omnia cõgeſſerit a perſonis: a cauſſis, a locis: a factis: ¶ Illi⁹ ſtultitia. Ab vtili Matri aũt, & Rus, & Ex vrbe, & Habitatum, dixit. ¶ Vt qui nobis mater maledictum velit, ¶ Ab honeſto. ¶ Non facies: neq; ſinã.) Primo, non facies: deinde: ſi facere pſeueraueris, non ſinã. Et, nõ facies: non eſt interdicentis: ſed quaſi dicat: ſcio te non facturam rem tuam prauam. Sunt aũt q neq; Sinam iungant inferioribus. ſunt qui totum contexte legant. Non facies, uſque Modeſtia. ¶ Mea pertinacia eſſe dicat factum.) Bene retinet, cum uult ſua intereſſe ne fiat. ¶ Tum tuas amicas te.) In diſſuadendo commiſcuit & honeſtatem & utilitatem. ¶ Mea cauſſa no o.) Non eſt ſuperbum nolo, ſed cõſuetudine dicit. ¶ Nihil iam mihi iſtæc res. Contra oĩa. Et ab ultimis icipit. ¶ Iſtęc res. Amicę, cognatæ, dies feſti. ¶ Dũ ætatis tps tulit.) Tulit pro paſſum eſt, pmiſit, & in bonis. n. & in malis dicitur. ¶ Dũ ætatis. Tps tulit, perfuncta ſatis ſum.) Si, inqt, meæ voluptatis cauſſa exercenda ſunt, iam nõ delectant: ſi officii ac religionis, iam nõ poſſum, q̃ ſim anus Neceſſaria diuiſio: qa ille & religionẽ incuſſerat feſtorũ dierũ. ¶ Dũ ętatis tps tulit. Nõ inquit, reprehẽdar: q̃ cũ potuerim, perfuncta ſatis ſum. Sic Virg. Sat patrię, Priamoq; datũ. ¶ Satis me iam tenet.) Nimis materne atq; aniliter. ¶ Hæc mihi nunc cura eſt maxima.) Hoc nimis ſerio pronunciandũ. Et Ne cui odioſe, ne Tibi diceret. Vt ne cui meæ Longinqtas ætatis obſtet. Hoc ad nurũ: expectationẽ ad filiũ refert. hinc. n. odio digni parentes, expectati appellant. Longinquitas ætatis obſtet, Mortẽue meam. Cũ ſedulo agat ſocrus, ne qd p iracundiam ſtatuiſſe videatur: vide tñ vt intermiſceat indignationem: & multa dolore deprõpta ſint: qđ Poeta non inuitus facit, ad mores exprimẽdos: pſonaſq; reddendas. ¶ Hic video me eſſe inuiſam imerito.) Quia rus decreui pgere: nõ q̃ſi nurũ vitatura: ſed locum. Et mire inuiſam, & nõ addidit cui, ſed dixit Tps eſt concedere. Quia anus ſum? an quia nurus in domo? ¶ Omnes cãs pcidã oĩbus. Bñ omnibus: ne ſpiciali r læſiſſet nurũ. & gñaliter dixit. ¶ Et illis morẽ geſſero). Mi ſ illis, non ourui. Et morẽ geſſero: acriter dictum: ut oñdat hoc illos olim voluiſſe vt expelleretur, vt ſi dicas: inimicum tibi morem geſſiſſe, q ſe ſuſpenderit.

Dũ tps tulit.)

¶ ME referre gratiã. i. reddere bñficiũ tibi. ut o mi Pãphi. ſcias pmiũ. i. mercedem. eſſe poſitũ apud me pietati. i. p pietate: & intimo affectu tuo impartitum. Illud aũt pmiũ intelligit eſſe, ſi ipſa cũ Lachete ſecedat: & redit ibi Philomenę nõ obſtat. arbitror hoc. ſ. qđ volo facere, eſſe cõmodũ. i. conſentaneũ. vtile vobis. i. tibi & Philomenæ: & ẽt meæ famę, ne uidear eſſe diuortii cã. certe ego decreui. i. cõſtitui. me eẽ abituram. i. diſceſſurã. rus. i. in agros hinc. i. ex hoc loco, cum tuo pře. ſ. Lache marito meo ne. i. vt non mea pñtia obſtet. i. impediat. neu. i. & ut nõ. vlla cã reſtet reliqua. relinquatur. qa. ſ. q nõ. tua Philomẽa redeat ad te. Pã. quæſo: qd cõſiliũ, qđ cõſiliũ ẽ iſtud. i. tuum. q. d. qd ibi vult tuũ ppoſitum, vel quale eſt iſtud ppoſitum ut tu victa. i. mota. ſtultitia. i. per ſtultitiam illius philomenæ migres. i. diſcedas. rus. habitandum. i. ad habitãdum ruri haud. i. nõ facies. i. non migrabis rus. neque ego ſinam. i. patiar te id eſſe facturam. ut. i. ne nõ, o mater. is qui velit maledictũ. i. maledicere nobis dicat id eſſe factum, ſ. q migraueris rus mea pertinacia. i. mea obſtinatione & perſeueranti importunitate. haud. i. nõ dicat eſſe factũ tua modeſtia. tum ideſt deinde ego nolo te deſerere. i. derelinquere tuas amicas & cognatas, & nolo te deſerere dies feſtos, qui celebrant frequentes in vrbe. mea cauſa. i. ppter me: ut tu mihi gratificeris. So. pol, iurantis. iam. i. nũc iſtæ res: quas dices. ſ. amicæ: cognatæ: dies feſti. nihil voluptatis. i. nullam voluptatem ne minimam quidem. ferunt. i. afferunt mihi. dum q̃ diu tempus ætatis tulit: i. paſſum eſt, vel poſtulauit: ac permiſit. ſatis perfuncta ſum illis rebus. i. ſufficienter ſum illis rebus vſa. & quidem uſque in finem tẽporis illud ferentis. Perfunctus piculis dicit: qui pericula finiuit. ſimiliter pfunctus magiſtratibus q magiſtratus adminiſtrauit: & eos ad finẽ uſq; pduxit. iam ſatietas. i. tædium iſtorũ ſtudiorum. i. iſtarum applicationũ animi. tenet me. i. iam harum rerum ſum tædio affecta. nũc hæc cura eſt mihi maxima. i. maxie hoc curo quod ſequitur. ut. i. q ne cui, ideſt non alicui mea longinquitas ætatis. i. mea longa uita: uel diuturnum ſpatiũ uitæ meæ, obſtet. i. noceat: ſit obſtaculum alicui. uel ne quis exoptet mortem meã quod fieri ſolet de ſenibus, q expectati appellantur, q eorũ mors ab heredibus expectetur uideo. i. conſpicio. me eſſe inuiſam. i. odio habitam hic. i. in hac urbe. ideo abeundũ eſt rus. & qdem immerito. i. iniuria & cum nõ meruerim. tẽpus eſt cõcedere. i. abire & locũ dare. ſic. ſ. cõcedendo ego optime pcidam. i. reſciendã: cõpoſitũ a p & cædo is pro ſcindo. & id pcidã. i. amputabo: auferã: abrumpam: oẽs cãs oĩbus. i. oẽs occaſiones oĩbus auferam, odio me proſequendi, & mortẽ meam optãdi. & exoluã. i. explicabo me: liberabo me. hac ſuſpitione. i. ea opinione falſaque de me habetur. & morem geſſero: i. ſic complacuero illis. & eſt eo modo dictum: quemadmodum ſi diceretur: inimicus tibi morem geſſiſſet: q ſe ſuſpenderit.

SER. ¶ REFERRE. i. redere gratiam. ſ. remouẽdo me & nõ dare cãm repudii: ut cum ſis pius erga me. ſcias primũ apud me poſitum, & paratũ tuæ pietati, hoc. ſ. quod ſequit. Arbitror hoc eſſe e-u. q. e. d. ego rus & c. ſtultitia illius: quia pro nihilo tenemur. hoc uulgus. i. malas ſocrus: quem fortunatus ſum in cæteris: quia & bonam matrem habeo.

Sine me obſecro hoc effugere, volgus qd̃ male audit mulierũ.
P. Quam fortunatus cæteris ſum rebus, abſq; vna hæc foret,
Hãc matrẽ hñs talẽ, illã aũt vxorẽ, S. obſecro mi Pamphile,
Non tute rem incõmodã, vt quæq; eſt, in animum inducas pati.
Si cætera ſunt ita vt tu vis, itaq; ut eẽ ego * illã exiſtimo, * ſi illa
Mi gnate da veniã hãc mihi reduce illã. PAM. væ miſero mihi
S. Et mihi qdã' nã hæc res nõ minus me male hẽt, q̃ te gnate mi.

DON. ℂSINE me obſecro hoc effugere.) Quia dixerat maritus eius, Oẽs ſocrus oderunt nurus. ſ Sine me obſecro hoc effugere. Potẽtiſſimũ eſt ad extorquendũ aliqd argumẽtũ: cũ illis qbus chari eſſe debemus tã caussa potius: q̃ illorũ, dicimus velle nos aut nolle qd̃ facimus. nã & Pãphi. ſupra ſic dixit, Nõ facies, neq; ſinã. ſ Quod male au. Supra dixit, Abhoneſto. ſ Abſq; vna hæc foret. Abſq; extra ut ſit aduerbiũ mag. s, q̃ præpoſitio & una: Res ſubaudẽda. Et totũ [illegible] ſtatimq; ſũgẽdũ, Hãc matrẽ habes talem: illã aũt vxorem. Vel certe, Abſq; foret: pro abeſſet. Alii Hac de vxore dici putant: ut abſq; ſit ꝓpoſitio, Nõ tute rẽ incõ. ut quæq; eſt, in animũ indu. pa. Hora. Durũ, ſed leuius fit patiẽtia, Quicquid corrigere ẽ nefas. ſ Si cæt. ſunt.) Bene cætera: abſq; vno diceΝti. ſ Itaq; ut eſſe ego illã exi.) Quia potuit dici ei, O ſocrus: ergo dubitas de integritate nurus, addidit, Itaq; ut eſſe ego illam exiſtimo. ſ Da ve. hanc mi.) Mihi, pp quã putas nõ reducẽdã. ſ Væ mi. mi.) Nec negat nec promittit, ſed ingemiſcit, utpote qui penitus dolore cõmotus, æſtum animi diſſimulare non poteſt. ſ Vę miſe. mi. ſ Nihil potuit pro rerũ qualitate rñdere: niſi ut ingemiſceret. Et mi. [illegible] quid enim & mihi? an Hei? multa ſic in vſu noſtro ſunt.

mẽſis rus foret, accideret, qui modus loquẽdi p abſq; vulgo dici ſolet hoc mõ, Ego erã ſatis afflictus in aliis rebus ſine hoc, q̧ hæc res accideret, vel abſq; q̧ hæc res accideret. ſed melius ẽ imitãtes Terẽ. dicere: Erã ſatis i cæteris rebus vexatus abſq; hoc contingeret. vbi Don. dicit: abſq; eſſe aduerbium potius q̃ præpõnem. qd̃ ex eo cõſtat, q̧ ſine ſuo caſu appoſitũ eſt. q̃ ergo fortunatus ſum in cęteris reb⁹ abſq; hæc vna res foret habens. i. q habeo hanc mẽem talẽ, q̃ nullis meis flectat dolorib⁹. autẽ. ſ. ſed. hñs inquã illã vxoremq́. ſ. grauida ſit facta ex alio, q̃ ex me. vti tunc exiſtimabat. So. o mi Pã obſecro ut ſup. tute. i. tu ipſe. non inducas animũ. i. nõ velis, nõ tibi perſuadeas pati. i. ferre. rẽ incõmodã. i. infelicẽ, non opportunã. vt. i. ſm q̧, quæq; res incõmoda eſt. q. d. non apponas aĩo tuo res incõmodas ſm omnem earum incommoditatem, ſed qequid erit illud ferẽdo ſuperes. Si cætera ꝑter meum diceſſum ſunt ita vt uis. & ſi vxor ſupp. eſt ita ut ſicut exiſtimo illam eſſe o mi gnate. da mihi hanc veniam. i. permitte ut rus ſecedam cum tua venia. reduce p reduc illam Philumenam. Pam. vę miſero mihi. i. ſum bene infelix & maledictus: & hoc dicit ingemiſcens. So. & quidem væ mihi miſeræ. & ut tibi. i. etiam ſũ infelix in hac re vt tu, nam hæc res o mi gnate non minus male habet. i. tracta me: q̃ habeat te.

GVI. ℂOBSecro ſine. i. pmitte me effugere hoc vulgus. i. hoc vulgare genus mulierũ. qd vulgus male audiuit. i. de quo genere mala dicunt. nã male audiri nõ põt niſi prius mala dicant. Pã. q̃. i. quãtũ exclamãdo legat fortunatus ſum. i. felix cæteris rebus. i. in aliis rebus. abſq; hæc vna res. ſ. diſceſſus

SER. ℂET bonam vxorẽ, ſi hæc res vna. ſ. diſcordia, q̃ facta eſt inter eas foret abſq; hic eſt aduerbium. Conſolatur eũ mater. Nõ inducas eum pati. i. accipere in rẽ: vt quæq; res eſt diuerſa ſed debes te conſolari.

ACTVS IIII. SCENA TERTIA.
LACHES, SOTRATA, PAMPHILVS.

L. QVEM cũ iſtoc ſermonem habueris, procul hinc ſtans accepi vxor·
Iſtuc ẽ ſape, q vbicũq; opus ſit, aĩum poſſis flectere,
Qd̃ faciendũ fortaſſe ſit poſt, idẽ hoc nũc ſi feceris.
S. Fors fuat pol. L. abi rus ergo hinc· ibi ego te, & tu me feres.

DON. QVẽ cũ iſtoc ſermonem habueris.) In hoc colloquo recõciliatio ſenum eſt poſt iurgium mixta diſputatione, Pam. de nõ reducẽda vxore. ſ Procul.) Pro cul: nũc prope. ſ Hic ſtans accepi vxor.) Accepi: audiui. Et modo: vxor: ante, mulier. & de vxore, Dii mala prohibeant. ſ Iſtuc eſt ſapere.) [illegible] Iſtuc: exceptiue dictũ, quaſi cætera ſtulte fecerit. & ſimul ſtomachũ retinet quo reprehẽdat cætera. ſ Qui vbicunq; opus eſt.) Qui pro quę. interdum abundat. ſ Animum poſſis flectere.) Modo non alienũ animum, ſed ſuum flectere. & unde flectere? a iurgio ad modeſtiam, ex conceſſione ex domo. ſ Animum flectere. Ad hoc flectere animũ dixit: vt oſtenderet ne nũc quidem purgatam, apud ſe Soſtratam præterita culpa. Quod faciundum ſit fortaſſe poſt.) Hæc etiã ſententia videri poteſt generalis. & deeſt Ad id, ut ſit: ſtiflectere ad id quod faciẽdum. Poteſt & abſolute accipi. ſ Quod pro quę res facienda ſit. ſ Quod poſt faciendum ſit. Id eſt cõcedendum. & vim neceſſitatis hoc verbum exprimit. ſ Fors fuat pol.) Fortune fuerat: quaſi [illegible] aduerſus triſte dictum uſa eſt. nam fors fortuna bona eſt. Et fuat: ſic ſigni: fiat. dixerat enim ille: Quod faciendum ſit poſt fortaſſe. ſ Fors fuat pol. Ideſt bõn eueniat. qũi [illegible] dicat: Bona dicito potius. An bona fortuna ſit p Pollucẽ? ſ Abi rus.) Hortãtis eſt ad celeritatem. Virg. Ergo age chare pater, ceruici imponere nřæ. ſ Ibi ego te: & tu me feres.) Nõ dixit, Ibi nos inuicem delectabimus: ſed qa ſenex atq; anus eſt: ego te: & tu me feres, dixit. Et ſimul qa nup incuſauerat mores ſenum: reuocare vult cauſſam obſceſſionis ſuæ & ad filii culpam aut nurus. ſ Ibi ego te, & tu me feres.) Aut qa noti iter nos ſunt mores nři, aut qa vtrique vna ętas ẽ. & ſic p nõtria q̃ũi hoc ipm neceſſitate decernat ſenex eũ dicit, Abi rus. Ergo hinc Ibi ego te, & tu me feres, ipſa p nũtiatio q̃rela cõtiet de filiis & ſenectute.

Fors fuat

GVI. QVem &c. In hoc colloquio reconciliatio ſenum eſt, poſt iurgium mixita diſputatione Pã. de non reducẽda vxore. La. o vxor. ego ſtans procul hinc. i. non lõge ab hoc loco. nam Dona i vult hic capi procul p prope. accepi. i. audiui. quem ſermonẽ habueris cum iſto. filio noſtro Pam. iſtud eſt ſapere. iſta eſt tua ſapientia. qui ablatiuus eſt. i. quo ſapere. ſiue qua ſapientia, poſſis flectere. i. conuertere animũ ad id ſup. qd̃ fortaſſe faciundũ ſit poſtea ab aliquibus aliis tuo exemplo: ſi nunc feceris hoc idem. i. conceſſeris rus. So. pol. i. p Pollucẽ. fors. i. bona fortũa. fiat i. eueniat. nam fors) vt inqt Dona. eſt bona fortuna. vel melius id ſup. quod dixi fors. i. forte vel fauente fortuna. fiat. i. efficiatur. Virg. Fors & vota f. t. a. donis. q. d. confirmando ſe eſſe paratam abire rus· pol. fors. i. fortuna fauente. efficiat. i. eatur rus, & compleatur quod cũ filio ſum collocuta: vbi fors eſt aduerbium, quod exponitur per ablatiuũ nois. ſicut pol p actũ cũ pp Pollucẽ. La. ergo quia ita vis. abi rus. i. ſecede i agros. hinc. i. ex hac vrbe. ibi. i. ruri. ego te ferã ſup. i. patiar tuos amores ſeniles: & tu quoq; meos feres.

Virg.

SER. QVem. Laches cum omnia audiuiſſet quæ Soſtrata perſuaſit filio: placuit ei, quod oſtendit in ſuis verbis. Inducitur autem ut cogat uxorem diſcedere. fors. f. pol. q. d. tu dicis q̧ fortaſſe poſt fieret, ſed ita fors ideſt iſtud fortaſſe. fuat. i. eueniat. fuat: antiqua grammatica eſt: quaſi fiat,

ℂSpero

DON, ¶ SPERO ecaſtor.) Mire nõ cõfirmauit mulier: ſed ſperare ſe dixit, miror iurgii priſtini: & ſenilis amaritudinis: maxime q & ille nõ dixit, ibi nobis iucunde erit, ſed ubi ego te & tu me feres. ¶ I ergo intro, & cõpone q̃ ſil' tecũ ferãt. κοινωνικῶς χαρακτηρ, & vſu quotidiano, ſatiſq; mortaliter: i qua Mulieres dũ moliunt, & dũ cõnuit: annus eſt. ¶ Dixi) Denũciatio eſt cõfirmandæ ſniæ nec mutandæ & trãſlata ẽ de foro, & Cauſidicis. Cl. Præ eo dixiſſe pnunciat. in medio ſtare dicit ſupuacuus vel moleſtius: Et cũ ſtomacho dixit ſenili. ¶ Senex atq; an⁹.) Hæc duo cũ nominauit caput indicat & inceptionem huiuſmodi fabularum. ¶ Iam nos fabulæ ſumus.) Senex atq; anus. Pronomina ſenex atq; anus quaſi initium fabulæ τῷ ἐπιθέτῳ additum: Pamphile. ¶ Per tempus.) Opportune.

Dixi ¶ Dixi. Hoc verbũ i fine additũ ſupiora cõfirmat: & ẽ ppriũ his q perorauerint cauſam. ¶ Pi.) Ipm nomen deborationem ſignat, adiecta pnunciatione. Pi. ſic pnuncia, vt hoc vultuoſe dictũ ſit, Hinc abire matrem? ¶ Quid vis Pam.) Faceto preſto

S. Spero ecaſtor. L. i ergo intro, & compone quæ ſimul tecum
erantur. dixi. S. ita vt iubes faciam. P. pater. *Senarius*
L. Quid vis Pamphile? P. hinc abire matrẽ? minime. L. quid ita
iſtuc vis? *Iamb. catalect.*
P. Quia de vxore icertus ſũ ẽt qd ſim facturus. L. qd ẽ? *Tro. ca.*
Quid vis facere, niſi reducere? P. equidẽ cupio, & vix cõtineo
ſed nõ minuã meũ cõſiliũ ex vſu qd ẽ, id pſequar. *Mixtũ Trochaicũ*
Credo ea gratia cõcordes magis, ſi nõ reducã, fore. *cũ Iab. aca.*
L. Neſcias verũ id tua refert nihil, vtrũ illæ fecerint, *Troch. aca.*
Quando hæc abierit odioſa hæc eſt ætas adoleſcẽtulis. *Iãb. acata.*
E medio æquum eſt excedere poſtremo iam nos fabulæ
ſumus Pamphile, ſenex atq; anus. *Dimeter. amb.*
Sed video Phidippum per tempus egredi accedamus.

GVL. Ecaſtor ¶ SO. Ecaſtor. i. p ędẽ Caſtoris: iuramẽtũ ẽ muliebre. ſpo. i. cõfido. me latina mores tuos. La. ergo I. i. vade. intro. i. i domũ nſam & cõpone. i. ad aptã, diſpõe ea q̃ ferãtur ſimul. i. vna tecũ dixi hoc verbũ i fine additũ ſupiora cõfirmat, & ẽ ppriũ his q perorauerit cãm, hic aũt ſniam cõfirmat & ẽ mutuatũ a foro & cauſidicis. So. faciam ita vt iubes. i. vis uel

Quid vis reſpondit. ¶ Qui ita iſtuc vis rem ſupra audiuit, & perſonam nunc cauſſam quærit. q. d. Eſto ut nolis qd tãtopere non vis? ¶ Incertus ſum ẽt qd ſim fa.) Non, qd faciã dixit, ſed, quid ſũ facturus, ut incerta molimina etiam verbis poſſet oſtenderem. ¶ Quid eſt?) Et, quid ita iſtuc vis & quid eſt, eo vultu pronunciantur: ut conſilium eius & verba videatur contemnere pater. ¶ Quid vis fa. n. re.) Sic loquit La. vt aliud Pã rñdere nõ audeat. & iõ dicit, Eqdẽ cupio, & vix cõtineo. Vt reducã. ſ. A deo magna cauſſa eſt nõ reducendi: ut eã velim nõ poſſim. Sed non mi. cõ. meũ) caute ſatis: Reducendi, inqt, cupiditas eſt, nõ: reducẽdi cõſiliũ. ¶ Id pſe.) Non ſequar, ſed perſequar: vt conſtantiã demõſtraret. ¶ Credo ea gra. cõ. ma.) Sententioſe dixit: tunc poſſe inter ſe congruere & concordare mulieres, cum & illa eſſe deſierit ſocrus, & illa nurus. hæc enim inter illas eſt diſſidioſa cõiunctio. & ſatis ingenioſe dictum: Tolle enim inter mulieres proximitatẽ, & nulla cauſſa diſcordię eſt. ¶ Concordes magis. nõ magis cõcordes: utrũ p minus diſcordibus dixit an vt ſuaret ſententiæ? Neſcias.) Vtrũ cõcordes futurę ſint an diſcordes. ¶ Verũ id tua re. ni.) Hoc verbũ ex aliq̃ parte cõfirmãtis eſt & cõſentiẽtis, Vtrũ illę fe.) Vtrũ cõſentiẽtes ſint, an diſſentientes. ¶ Vtrum, Vnum de duobus ſignificat

Vtrum ¶ Odioſa eſt hæc ętas adoleſcẽtulis.) Supra in pſonã ſocr⁹ culpã iratus cõtulerat diſcordiæ: nunc & vxori placatus & nurui parentis odiorum cauſſam a pſonis tranſtulit ad ætates, ſed ita tamen: ut magis iuniores accuſaret, ei de adoleſcentib⁹ quęſtum cũ miſerat ſenes. ¶ Odioſa hęc ẽ ętas. Hęc cum gemitu pronunciandum eſt. ¶ E medio æquũ eſt exce. Vtrũ ex vrbe rus, an ex vita i mortẽ? Et ſatis moraliter, nã

In medio ſtare

pcipis. Pã. o pf, hoc vituoſe pronũciandum eſt, nam præ dolore Pã. ſermonem pducere. nequit. La. o Pã. quid vis? Pã. volo ſup. matrẽ meã minime, i. nõ abire. diſcedere. hinc .i. ex hac vrbe Athenarum. La. quid. i. cur vis ita iſtud. ſ. matrem non abire. Pam. quia incertus ſum & quid ſim factus de vxore. La. quid eſt? propter quod incertus es? quid vis facere aliud niſi reducere. i. reſumere eam. Pã. equidẽ cupio reducere eam. & vix contineor. i. vix cõtineo me, quin eã reducã ſed nõ minuã. i. diminuã. meũ cõſiliũ. i. meũ ppoſitũ. ego pſequar. vſq; ad finẽ perducã id qd ex vſu. i. ex vtilitate mea ſiue mihi vtile. Credo matrem & uxorẽ fore. i. futuras eẽ concordes. ea gra. i. ea cã ſi nõ reducã. La. Neſcias ſint ſu tura concordes nec ne cã. nequeas. i. non poſſis eas cõcordes efficere, verũ. i. ſed. id nihil. i. nequaquã. refert tua. i. nihil ad te attinet. vtrũ. i. qd ex duobus. ſiue concordiã ſiue diſſidiũ illæ mulieres fecerint: q̃do hæc mater tua abierit rus. Hęc ętas ſenilis eſt odioſa. i. tędioſa, moleſta, inuiſa: exoſa adoleſcentulis. æquum eſt nos ſenes excedere medio. i. vel recedere ex vrbe rus vel ex uia in mortẽ. in medio ſtare dr ſuperuacuus vel moleſtus poſtrẽo iã o Pã. nos. ſ. ego ſenex & mater anus. ſumus fabulæ. i. præſtamus materiã riſu & fabulandi de nobis quaſi ſenex & anus ut initium fabulę. ſed video Phidippum egredi per tempus. i. tempeſtiue: opportune, accedamus. i. eamus ad eum.

Proſequar

SER. ¶ ET gratia. i. ſi vxor non erit mecũ: non erit vxor mea amplius maleuola mři meæ neſcias. q. d. ponamus q tu neſcias ſi pptere erũt cõcordes: & nequeas forſitan facere cõcordes ſed nihil refert i tua re: vtrũ illę fecerit. ſ. vel ſint concordes vel diſcordes. qñqdem iſta mater. ſ. abierit e medio veſtrũ.

DON, Tibi quoq; æde.) In hac ſcena vltimus error eſt, uidn⁹ καταστροφη. ¶ Tibi quoq; ædepol ſum iratus. Quaſi dicat. Nõ ſolum matri tuæ: aut etiam ſocrui tuæ. Tibi quoq; ædepol, Reẽterum & amicos incuſamus leniter incipientes: & grauiora inferentes. Hanc ergo partus cauſſa leniter incuſat. deinde confirmat inferendo, grauiter quidem & ſtatim cauſam ſubiungit: cur quidem et iraſcatur. ¶ Factũ tur. Quod abſceſſerit domo mariti.

ACTVS IIII SCENA QVARTA.

PHIDIPVS, LACHES, PAMPHILVS.

PH. Tibi quoq; ædepol ſum iratus Philumena *Senarii*
Grauiter quidẽ: nã hercle abs te factũ ẽ turpiter,

Ph. quoq; id eſt etiam, o Philo. filia mea. ſum iratus tibi ſicut ſum iratus matri tuæ & ſocrui. quidem: nã eſt certe ſum iratus tibi grauiter: id eſt moleſte: nã hercle abs te factum eſt: id eſt feciſti turpiter cum diſceſſiſti a domo mariti.

GVL. Tibi &c. In hac ſcena vltimus error eſt vicinus. datur enim opera vehemens ſenibus vt Pamph. vxorẽ reducat quod conſtanter renuit uſq; in finem ſcenæ

SER. Tibi quoq;. Inducitur Phi. ut & ipſe & La. cogãt Pam. ad uxorẽ recipiendam: & tũ dicat puerum ẽe natum: qui uel cogat eum ducere: uel ueritatem pferrent ſic omnibus cauſis remotis: cum eam nolit ducere de Bacchide ad vltimum accuſetur. Exit Phidi. de domo ubi cum filia altercatus fuerat: nec tamen ibi veritatem inuenerat quia ita dicit, Tibi quoq; tuo ſolum matri,

DON. Cauſſa — ¶ET ſi tibi cauſſa eſt de hac re.)Cauſſam more ſuo p̃ defenſione poſuit. Sic.i Phormione, quid mihi dicet, aut quã cauſam reperiet, demiror. Et q̃ cauſa fuerit, ipſe dicit. Mater te impulit, Mater te impulit. abſolute: deeſt eni. Nã ut ſit, nã mater te impulit. ¶ Mater te impulit. Qualitas remotiua. ¶ Huic uero.)ipſi matri. ¶ Opportũe te mihi Phidippe in ipſo tpe. Vt ταυτο λογια ẽ: an opportune, atq; volebã, & i tpe quo nõ volebam: an, opportũe mihi, in ipſo tpe tibi, idẽſt & mihi, & tibi, cõmode veniſti. ¶ In ipſo tẽpore oſtẽdis Oſtẽdit nobis id qđ quærebamus. ¶ Opportune & in ipſo tpe, nõ ẽ idẽ: etenĩ opportũe dicimus (ver bi gratia) inuitatũ ad ipſũ tpus incipiẽtis prandiue nimus. ¶ In ipſo tpe: cũ iã prandio appoſito. ¶ Aut quo pa. hoc ape.)Hoc modo oſtẽdit neceſſe q̃ ſimulet, nec id qđ verũ eſt dicẽ dũ ſibi eſſe. ¶ Dic filiæ rus cõceſſuram hinc So.)Blande nõ addidit tuæ. q.d. cõmuni filiæ. Et bñ nõ ſocrũ ſed Soſtratã. ¶ Ne re.)Bñ reuereat. ne odiſſe Soſtratam: ſed metuere videat, & q̃ ipſa ſocrus nõ odium meruerit: ſed reuerẽtiam. ¶ Minus iã quo re. do.)τμησις cũ ανασ(...) ut ſit ordo, quo min^ɜ redeat. Nullam de his re. cul.)R elatio criminis poſt videri.

Oppor tune — In ipſo tẽpore Oſtẽde re

Et ſi tibi cauſſa eſt de hac re, mater te impulit.
Huic uero nulla eſt. L. opportune te mihi
Phidippe in ipſo tempore oſtendis. PH. quid eſt?
P. Quid reſpondebo his? aut quo pacto hoc aperiam?
L. Dic filiæ rus conceſſuram hinc Soſtratam.
Ne reuereatur minus iam quo redeat domũ. PH. ha,
Nullam de his rebus culpam commeruit tua.
A Myrrina hæc ſunt mea uxore omnia.
Mutatio fit, ea nos perturbat Laches.
P. Dum ne reducam, turbent porro quam uelint.
PH. Ego Pamphile eſſe inter nos, ſi fieri poteſt,
Affinitatem ſane hanc perpetuam volo.
Sin eſt ut aliter tua ſiet ſententia,
Accipias puerum. P. ſenſit peperiſſe occidi.
L. Puerum? quem puerum? PH. natus eſt nobis nepos.
Nam abducta a uobis prægnans fuerat filia,
Neq; fuiſſe prægnantem vnq̃ ante hunc ſciui idem.
L. Bene (ita me Di ament) nuntias, & gaudeo
Natum illum, & tibi illam ſaluam: ſed quid mulieris
Vxorem habes? aut quibus moratam moribus?

Q uo minus — ¶ Tua.)deeſt vxor, qđ nomen iſerius poſuit. ¶ Tua.)Cum pcuſſione audiẽdũ eſt: vt ſubaudiatur vxor: ab eo qđ dictu rus eſt: vxore. ¶ Mutatio fit.)Mutationẽ ſuſpitionẽ: dicit. errorem q̃ iurgatium. ¶ Mutatio. Deeſt quarũ. rerũ mutatio, ergo mutatio criminũ: aut culparũ. ¶ Ea nos perturbat La.)Ea: nõ ea mutatio, ſed uxor, hoc eſt Myrrina. ¶ Mutatio fit.)Criminis.ſ. & peccati, idẽſt vel mea vxor crimen tuæ ſuſtinet: vel tua ad meam tranſlata eſt culpa. ¶ Turbent porro q̃ velint.)Quãtũ velit: aut eiiquã velint: mulierem. ſed melius eſt qđ ſupra diximus. ¶ Dũ ne re. tur. por.)Q̃do eſt plus erga matrẽ Pam. ſi paruifacit vtrum ſocrus ſua per turbetur? An materna ſenibus? Soluitur ſic. quia Q uam, nõ eſt generis fœminini: ſed eſt quantum. Turbent, errẽt: & tumultuẽtur, ſignificat: vel turbetur. ¶ Ego Pã.)Hoc proœmio initiũ cõtinet orõnis grauiter incepte, eiuſq; ego poſtquã emi teia paruulo. ¶ Si fieri po.)Interpoſitiue ſuperiũ ſoceri ð monſtraret. ¶ Si fieri poteſt. Recte additum: ſi fieri poteſt, quia non conuenit rogari a ſocerum. generũ: ut ſupra dixit ¶ Hanc ſane p volo.)Iã enim eſt cõfirmata: ſed ppetuã cupit. ¶ Sin eſt ut ali. tua ſiet.)Tωνοψημιω vitauit illud qđ ominoſum: ne diſſidium diceret, ut Virg. Grauior patre nõ tius aures Verberet. ¶ Accipias. pu.)Iure, qa liberi patrẽ ſequuntur. Et mire hoc maxime adiecit: q qđ maxime recuſat Pã. & ppqđ vxor quoq; non reducit. Et accipias p acciper. ve qeſcas p quieſce. ¶ Senſit pepe.)Hoc maxime inopinatũ eſt Pam. qa ſocrus promiſerat omnes ignoraturos. ¶ Senſit: Proprie ſic. ¶ Puerũ: quẽ puerum? Moraliter primo dubitat qđ audierit: deinde q̃ſi cert? qđ audierit ãdmirat: dicẽdo, Q uẽ puerũ? ¶ Puerũ, quẽ puerum: Bene cõſternatione animi, qđ nunquam fando acceperat. ¶ Natus e no.)Bene: qa amabo aui. ¶ Nam abducta a vo bis.)Bene nõ abierat, ſed, abducta fuerat: ut magis ſit culpa matris. ¶ A vobis. Prota Pã. ¶ Nã abducta a vobis prægnans fuerat. Hoc totũ cũ indignatione in vxorem pronunciandũ eſt. ¶ Neq; fuiſſe præ.)Prægnans eſt ante guã tum: vel ante genitru

Mutatio Q uam Turbare Ego

cem, eſt. n. p aũ. ¶ Bñ, ita mẽ Dii amẽt.)Agit gratias nũtiãti gratulat ob ſuſceptũ nepotẽ, gaudet liberatã nurũ. ¶ Natũ illũ, & tibi il. ſal.)Propriũ affectũ refer, ſibi nepotẽ, illi filiã eẽ ſeruatã. ¶ Et tibi il ſal. Recte tibi, qa pr puerpẽ eſt cui dicit. ¶ Sed qd mu. ux. ha.)Quid mulieris dixit, nõ dieeret. q̃le mulierẽ, aut aliqd grauius, & totũ pcunctatiue poti^ɜ, q̃ pnuntiaret: & diceret; Peſſimã mulierẽ, & malẽ moratã vxorẽ hẽs. Et rephẽſio ẽ cũ cõtẽptu: ſic & qd homi nis: ut Virg. Tu mihi qđ cunq; hoc regi. At contra cũ honore ſic, dicimus: quẽ hoĩem hẽs. ¶ Moratã.)Id eſt inſtitutam. & eſt participium ſine uerbo.

GVI. — ¶ET ſi.i. ſquis. mater ẽ tibi eã.i. defenſio: excuſatio de hac re q̃ mĩ ĩpullit te ad diſcedẽdũ. vero.i. ſed nulla eſt cã huic matri tuæ Myrrhinæ. La. o Phidippe oſtẽdis temihi opportune. i. cõmode. in ipſo tpe.i. in ipſo tpis articulo: quo ſummopere optabã compellare te. ¶ Opportũe ad prandiũ venire dĩ aliquis q ad ipſum tps incipiẽdi prãdii venit, in ipſo aũt tpe veniſſe dr. q venit cũ iam eſſet appoſitũ prandiũ, & idõ opportune: & in ipſo tpe nõ ſunt idẽ. Phi. qd eſt pp qd dicis me oportune veniſſe. Pã. apud ſe loquitur qd rndebo his ſenibus patri & ſocero: & quo pacto opiã.i. cælabo hæc q ego ſcio: q pollicitus ſum me cælaturum. alibi hõc apiã, & tñe ẽ ſenſus: qđõ potero hæc explicare qu frangã fidẽ preſtitã Myr. vel itellige apiã.i. explicabo: et uoluã et pediã ſi qd a me petit. ſ. vxor ẽ reductã. La. dic. filiæ. ſ. Phi. So. matrẽ Pã. cõceſſuram. i. iturã. hic. i. ex hac vrbe. rus. i. ad agros. ne. i. vt nõ vereat. i. timeat. quo minus. i. vt nõ redeat ſã domũ. ĩ actõ caſu aduerbialr. p aduerbio ad locus Phi. ah: iteriectio dolẽtis. tua vxor nullã cõmeruit culpã de his rebus. i. q̃tũ ad eas res ſpectat. cõmerem^ɜ vel commeremur mala tñ. oia hæc mala ſunt exorta a mea vxore Myr. Mutatio. i. trãſlatio culpæ a tua vxore i meã. fit. i. efficit. o. La. ea Mu. pturbat nos. i. ẽ cũ nr̃æ turbat ionis. Pã. porro. i. certe. & Myr. & ipſi ſenes turbent. i. pturbẽt oia q̃.i. q̃tũ velis dũ. i. dũmõ ne. i. nõ reducã. Phil. Phi. o. Pã. ſane. i. certe. volo hãc affinitatẽ eẽ pptuã iter nos. ſi põt fieri vt velis ppe tuo eſſe affinis nobis. Sin. i. ſed ſi. ẽ. i. cõtingit. ut tua ſnĩa ſit aliter. i. vt nõ uelis vxorẽ reducere. accipias puerũ recte, qa liberi patrẽ ſequunt. Pã. Phidippus ſenſit Philo. pepiſſe, occidi. i. pditus ſum. La. dicis q̃ accipiat puerũ quẽ puerũ accipiet? Phi. nepos. i. filius filii tui: &, filiæ meæ: eſt natus nobis. nã filia Philo. fuerat abducta a matre a uobis. i. addomo veſt ra. & (qđ dici inepte ſolet) de penes vos. pgnans. ſ. grauida participiũ ſine verbi origine. neſciui unq̃ ante hunc diẽ eã fuiſſe pgnantẽ. La. Dii ita me amẽt bñ nũcias. i. tuũ dũ mihi nunciũ affers, & gaudeo illũ nepotẽ natũ eẽ tibi & gaudeo illã Ph'l. eẽ ſaluã. i. icolumẽ. & recte dixit tibi: qa Phidippus eſt pr puerperæ. Quid mulieris. i. quã mulierẽ, rephẽſio eſt cũ cõtẽptu, cũ ita loqmur qđ hoĩs eſt. contra cum honore dicimus ĩagentes: quẽ hoiem hẽs: qđ ergo mulieris. i. quã mulierẽ hẽs vxorẽ. aut qbus. i. qualibus moribus. morata. i. inſtitutã: participium ſine uerbo.

Oppor tune & in ipſo tpe ad uenire

Q uid mulie/ris & q̃ muliere habes Morat?

S E R. — ¶NE reuereatur: quo minus redeat domũ. mutatio culpæ fit. qa cũ prius Soſtra. inculpareſ, mõ Myrrhina inculpat: dũ ne hoc fecẽ, q̃. i. quãtũ uelint: ſed qd mulieris habes uxorẽ. i. qualem mulierẽ m habes uxorẽ, quæ hoc uoluit cælare

¶Nos he

DON. ℭNOS ne hoc celatos.) Non partũ celatos dicit, ſed prægnantem filiã fuiſſe. ℉ Nequeo ſatis mirari.) Magna exaggeratio. ℉ Quã hoc mihi vi:ſa. praue.) Totũ mode.le:quis idi gnetiga apud maritũ vxor nõ eſt vehementius accuſanda.

Placet ℉ Quã hoc mihi.ꝙ ꝑgnans fuerit filia, nõ natus eſt puer. ℉ Nõ tibi illud factũ minus placet, q̃ mihi. Laches.) verũ ga minus ✱ & magis, qm̃ ſequit:an εἰρωνεία ẽ:vt ſit ordo. Nõ minus mihi placet:q̃ tibi. Et placet pro diſplicet intelligamus, ut alibi, Nũc me hoſpitẽ lites ſeq̃ q̃ hic mihi ſit facile atq; vtile, Alioꝝ exẽpla cõmonẽt. ℉ Nõ tibi illud factũ.) Sub εἰρωνεία ẽ dictũ. hoc .n.ait. Tãtidem tibi placet hoc factum, q̃ mihi. Alibi: Nũc me hoſpitẽ lites ſequit &c. ℉ Cum eã cõſequit alienus puer.) Alien?:q; ſenes gratulant, id maxime lætidit pã. ℉ Conſequit alienus puer. μεταφορὰ pecoribus, q̃ ut mox nata fuerit, matres ſequunt. Vir. Atq; ipſæ memores redeunt in tecta: ſuoſq; Deducunt. ℉ Nulla tibi Pã. hic iam conſultatio, eſt,) De reducenda.ſ. vxore. ℉ Perii.) Hoc ſibi ipſe Pamph. dicit. ℉ Cum ex te eſſet aliquis qui te appellaret patrem.) Bene hoc putauit iquod Pamphilo nõ videtur, hoc eſt. ex illo eſſe quod natum eſt. ℉ Euenit.) Proprie euenit, ideo & bonorum euẽtus dicitur. ℉ Nullus ſum. i ſpe ſibi iterum. hoc ulterius eſt, q̃ perii, quia cum aliquis pit, reliquum, vel cadauer eſt. ℉ Ac no'i aduerſari mihi.) Cauſã interpoſuit ſenex: quo magis facere filius non recuſet. ℉ Si illa ex me liberos vellet ſibi.) Vt apparet, tantum cõmentus ẽ cauſſam. ℉ Si illa ex me liberos vellet ſibi. Nactus eſt Pamphilus ex verbis ſenis cauſſam aliam diſſidii. ℉ Aut ſe eſſe mecum nuptam.) Vetuſte mecum nuptam dixit. Et recte, quia partus confirmat nuptias. Et melius. nuptam mecum quaſi tectam & opertam vno cubiculo mecũ. Nubere.n. eſt operiri, tegi quæ, vndeq; tegere ſolent cœlum :dicuntur, Virg. Arſuraſq; comas obnubit amictu. ℉ Non clam me haberet.) Id eſt, non tacuiſſet: partumq; celaſſet. ℉ Quę celaſſe intelligo.) Non dixit natum filium: ne interpoſitio affectu molliretur iratus. ℉ Nunc eius alienum eſſe a me animum ſentiam.) A preſenti tempore. ℉ Nec conuẽturum.) A futuro, ℉ Quãobrem reducam?) Firmior concluſio facta eſt p interrogationem: q̃ ſi eſſet pnũciatiua. ℉ Mater quod ſuaſit ſua.) A deriuatione cauſſæ defenſio, & præterea ſtatus eſt venialis, ab imprudentia deſcendens. ℉ Sua.) Pro eius, ut. Namq; ſuam patria antiqua ciuis ater habebat. ℉ Adoleſcens mulier fecit.) Multa dixit: & mater ſua: & adoleſcens mulier, & quaſi docet hoc exemplo parendum patri eſſe. ℉ Mirandum ne. i. bene mirandum, non iraſcendũ, dixit.) Miramur enĩ magis ſi amici peccauerint: q̃ iraſcimur. ℉ Reperire vllam mulierem.) Quaſi dicat: ſi hanc repudiaueris ℉ An quia non delinquunt viri.) εἰρωνεία dictum. non enim non delinquunt. ℉ Voſmet videte iam. Laches, & tu Pãphile. Nec rogare ſocerum, nec i teteſſe conuenit, ubi certior ſit ad repudiandum gener. ℉ Voſmet videte iam Laches, Vir. Vos o Calipe præcor, aſpitate canenti.

Margin: Placet; Euenit; Euẽtus; Nullus ſum; Perii; Nupta mecum; Nubere; Nubes; Clã me habere; Sua mẽ

Nos'ne hoc celatos tam diu? nequeo ſatis,
Quam hoc mihi videtur factum praue, proloqui.
PH. Non tibi illud factum minus Placet, q̃ mihi Laches.
P. Etſi iamdudum fuerat abiguum hoc mihi:
Nunc non eſt, cum eam iã conſequat alienus puer.
L. Nulla tibi Pamphile hic iam conſultatio eſt.
P. Perii. L. hunc videre ſæpe optamus diem,
Cum ex te eſſe aliquis, qui te appellaret patrem.
Euenit: habeo gratiam Dis. P. nullus ſum.
L. Reduc vxorem, ac noli aduerſari mihi.
P. Pater ſi illa ex me liberos vellet ſibi,
Aut ſe eſſe mecum nuptam, ſatis certo ſcio,
Non me clam haberet, quæ celaſſe intelligo.
Nunc, cum eius alienum eſſe a me animum ſentiã,
Nec conuenturum inter nos poſt hac eſſe arbitror,
Quamobrem reducam. L. mater quod ſua ſit ſua,
Adoleſcens mulier fecit mirandum ne id eſt?
Cenſen' te poſſe reperire illam mulierem,
Quę careat culpa? an quia non delinquunt viri?
PI. Voſmet videte iam, Laches, & tu Pamphile,

Minus Placet tũ. hoc videt mihi fcm̃ praue. i. diſtorte: non recte. Phi. o Laches id factũ non minus placet. i non magis diſplicet tibi q̃ mihi. Nã minus ineptus dicit aptior: & minus malus dicit melior, vt illo nullus fuit minus ma'us: i nullus fuit melior illo. Pamp. et ſi dudũ. i. prius paulo ante hoc. ſ. partus filiæ fuerat mihi ambiguum, nunc nõ eſt ambiguũ mihi: cũ alienus puer. i. nõ me genitus cõſeqtur eã Philumẽam. Hoc dictum a pecoribus tractũ eſt, q̃ ut mox nata fuerint: matres ſequũtur. La. o Pamphile iam nulla eſt tibi conſultatio, i. deliberatio de reducẽda uxore hic. i. i hoc loco. q.d. nõ dum deliberaſti eam reducere: cum tamen ſatis iam ſpatii, habueris ad id faciẽdũ. Pam. hoc ſibi Pãphilus dicit perii, i. male res mea ſe habet. La. ſæpe optabamus videre hunc diem: cũ aliquis filius eſſet ex te, q appellaret te patrem. euenit. i. contigit qd optabã. Nam filium es aſſecutus. habeo gratiã Diis. i. obi d ſum Deo deuictus, q meis votis reſponderit, ex quo ſemper erga eum memor ſum futurus gratias agendo. Pamphi. nullus ſum, id eſt non ſum, plus eſt q̃ perii, quia

Nullũ eẽ tum aliquis periit adhuc cadauer reliquum eſt. Lac. reduc uxorem: ac noli aduerſari: id eſt repugnare mihi, uel obſiſtere. Pam. O pater ſi illa Philumena vellet ſibi liberos ex me id eſt ſi vellet habere liberos ex me, aut ſi vellet ſe eſſe nuptam mecum: pro mihi nuptam. Nubere ẽ operiri, tegiq;. vnde nubes ꝙ tegere ſolent cœlum dicuntur. ſatis ſcio certo: ꝙ nõ haberet clam me, id eſt me neſciente illum partum: uel puerum quem intelligo eam cælaſſe, hoc eſt non tecuiſſet ita partum, quem iam conſpicio ab ea fuiſſe contectum. nunc cum ſentiam animum eius eſſe alienũ a me non arbitror ipſum animũ conuenturum eſſe poſt hac inter nos. vel ſic intellige, arbitror cõuenturum eſſe poſt hac inter nos, id eſt non futuram concordiam a modo inter nos, cũ iam eius animus ſit a me alienus. Nam dicimus hoc conuenit inter nos: id eſt de hoc inter nos non eſt controuerſia.

Cõuenit te inter nos Quamobrem: id eſt quia de cauſſa. reducam: id eſt debeo eam reducere: hoc dicit interrogando: quaſi dicat non etiam te ipſo teſte. Lac. mulier adoleſcens: id. eſt iuuenis ſcilicet Philumẽa fecit illud quod ſua mater ſuaſit illi: ne id eſt utrũ. id. ſcilicet eam peccaſſe eſt mirandum? quaſi dicat non ne: id eſt utrum. cenſes te poſſe reperire vllam mulierẽ quæ mulier careat: id eſt vacet culpa. an, id eſt utrum. ita cẽſes: quia viri non delinquunt. hoc dicit per ironiam, cum intelligat & viros ipſus multũ delinquere. Phidi. O Laches & o Pamphile iam voſmet uidete.

GVI. ℭNE. i. vtrum. decuit ſup. nos cælatos eſſe hoc. i. eã fuiſſe ꝑgnantẽ. tãdiu. i. tanto tpe. Dicimus cælatus ſum hoc. nam celo te hoc dicimus, & ideo ſecundus accuſatiuus manet i paſſiuo. Nequeo ſatis ploqui. i. longo ſermone dicere. q̃. i. q̃

Prolog

SER. ℭNOS. i. decuit eſſe cęlatos hoc ab illa etiam hæc dicit ſecum, quaſi dicat prius dubitabã an acciperem illum an nõ ſed nunc non eſt dubium ꝙ ego non recipiam illam: cũ eã &c. Pater accidit occaſionem qualẽcũque ne eam recipiat. Non debes filiæ tuę hoc imputare, quia quod mater ſuaſit &c. & An nondum. tangit eum de Bac.

ASCẽ. ℭILL D. Etſi iamdudum fuerat ambiguum hoc mihi, nunc non eſt. nõ de partu filiæ, ſed de diuortio: ac repudio intelligo. Et illud nulla tibi Pãphile hic iam conſultatio eſt ſic accipio: Pamphile nulla conſultatio eſt tibi iã, hoc ẽ abſque conſultatione: certum oportet ſit tibi eam reducere, quando quidem ex te natus eſt puerulus.

DON. In manu mea eſt

¶REMISSAM opus ſit vobis, an reducā do.) Inveris eodicib' ut eſt. Remiſſan, an reducta vt ſit remiſſane an reducta. ¶ Vxor quid fa. in ma. eſt, mea.) Ordo, vxor mea qd faciat, in manu nō eſt. deeſt eius, vt ſit in manu eius non eſt ſed in mea ptāte poſitū eſt. ¶ In ma. nō eſt. Vxoris. ſ. Et ē ordo: Vxor mea qd faciat i manu eius non eſt. ¶ Neutra in re uo. dif.) Promittit facultatē ſuam: vt cū vxor rogāda ſit.

Diffi cultas a me nō erit vobis

in ſua ptāte ſed in ea. In neutra re. i. nec in remittēdo; nec i reducēdo difficultas erit vobis a me. Sed qd faciemus puero qui natus eſt ex Pānilo nepa. La. ou ridicule. i. deridēde. rogas. i. interrogas. Vel redicule pōt eſſe adverbiū. quicqd eſt futurū. i. quicquid poſſit contigere. reddas huic Pamphilo ſuum filiū. ſ. Vel ſuā in neutro i. id quod eius ē. ſ. i. certe.

An aliter: & vt ſupra annotauimus? ¶ Sed qd faci. pue?) Vt, Quid me nets dr. ¶ Sed quid fa. pu.? Quidquid qui qd erit: pñ reddendus eſt. ¶ Huic red. Pāphilo. ſ. ¶ Ridicule ro.) Ridicule vel adverbiu eſſe pōt, vel nomen, ſi nomen eſt, ſubdiſtingue ridicule, & ſic interroga: cum vi pronunciationis. ¶ Huic re. ſuū.) ſic dixit, huic ſuum, & reddas, q̄ i repoſcat Pamphi. Et non ſubiunxit ut alat: ſed Vt alamus, ut ſua quoq; intereſſe monſtraret. ¶ Vt ala. noſtrū Scilicet Pāphi. filium nepotem meum vtrunq; noſtrū. ¶ Quem ipſe ne.) Si ipſe legeris: clare dictum eſt, ſi ipſa lenius, & videbitur ſenex ob murmurationem eius intellexiſſe: q̄ nolit puerū tolli, et iō appoſitum: Quid dixti? eho an non alemus Pam?

Remiſſan' opus ſit vobis, an reducta domum.
Vxor quid faciat, in manu non eſt mea.
Neutra in re vobis difficultas a me erit.
Sed quid faciemus puero? L. ridicule rogas.
Quidquid futurum eſt, huic reddas, ſuum ſcilicet
Vt alamus noſtrum. P. quem ipſa neglexit, pater,
Ego alam? L. quid dixti? eho an non alemus Pāphile?
Prodemus quæſo potius? quæ hæc amentia eſt?
Enim vero prorſus iam tacere non queo.
Nam cogis ea, quæ nolo vt præſente hoc loquar.
Ignarum cenſes tuarum lacrumarum eſſe me?
Aut quid ſit id, quod ſollicitere ad hunc modum?
Primum, vbi hanc dixti cauſam, te propter tuam
Matrem non poſſe habere hanc vxorem domi,
Pollicita eſt ea ſe conceſſuram ex ædibus.
Nunc, poſtq̄ ademptā quoq; hanc tibi cauſam vides:
Puer quia clam te eſt natus nactus alteram es.
Erras, tui animi ſi me eſſe ignarum putas.
Aliquando tandem huc animum vt adiungas tuum.
Quam longum ſpatium amandi amicam tibi dedi?
Sumptus quos feciſti in eam, q̄ animo æquo tuli?

ut alamus noſtrū. i. filiū ad nos ſpectantē. Pā. Vis ſup. q̄ ego alam illū puerū quē ipſe pater puerperæ. neglexit. i. contempſit nutrire. Alii habent ipſa. & nunc ſic aſtrue. O pater vis ſupple q̄ ego quem. ſ. meipſa vxor Philomena neglexit cū me neſciente peperit: cum a domo diſceſſerit alam puerū, ſup. me neſciente editū. La. quid dixit? Admirat q̄ renuat puerum nutrire: eho interiectio admirantis. an. i. vtrū. o Pamphile non alemus puerū. ſ. potius prodemus. i. exponemus. Virgil. i. xii. Ad mor.) i te fors dicta recuſet) Prodideri vel (vt ait Do.) odemus proiciemus: deſeremus, porro dabimus illum puerū. ſ. q̄. i. qualis & quanta hec demētia eſt uelle prodere potius puerum, q̄ tollet, enim vero

¶ Quē ipſe ne. Legitur & ipſa & hoc eſt melius: ut ſit pt vocatiuus caſus. ¶ Quē ipſa ne. pt, ego alam? Hic ibi ommurmurans vultu. & verbis oſtendit nolle ſuſcipere filiū. ¶ An nō alemus Pā?) Quod faciēdum ſit, a contrario vult ſenex pronunciatione demonſtrare, q̄ ſcelus ſit non feciſſe. ¶ Prodemus quæſo potius?) Deſeremus proiiciemus: porro dabimus? Virg. Vnius ob ira Prodimur. Nam a quo defendendi ſumus, ſi nos deſerit pater? ¶ Enimuero pro. ſus iam tacere.) Multa reticētia de filiorū vitiis, defenſione quoq; apud ſoceros uti parentes, ſæpe Teren. demōſtrauit, & pcipue in Andria: cum dicit, Ego illud ſedulo negare factū. ille inſtat factum. ¶ Iam tacere nequeo.) Quamuis tacendū ſit. ¶ Ignarū cenſes tuarū lachrymarum eſſe me?) Cōiectura q̄ amet meretricem Pamphi. ¶ Tuarum lachrimarum eſſe me? Apparet illum a Soſ. hoc audiuiſſe. nam ipſe filium deprehē ſerat flentem. Sollicitere.) Perturberis: commoueare. ¶ Ad hūc modū?) Ideſt immoderate. ¶ Primū hāc vbi dixti cauſſam.) A ſūmo ad imū ¶ Nactus alteram es. Nāciſci proprie dr, qui paratus ad tenendum ante, q̄ poſſit reperire quod teneat ſtati, quod occurrerit: prehendit. ¶ Aliquando tan. huc animū vt adiungas tuum.) Mire eſt tpis interiectio. Et, aliqñ tandē vt adiūgas deeſt Fac ſed plenum pronunciatione eſt. ¶ Quam longum ſpatiū.) Ab ante actis. ¶ Sumptus quos feciſti in eā.) Recte hoc dixit, quia imperabilior eſſe debet indulgentiſſimus pater, ut alibi, Tum patris pudor, qui me tā ſeni paſſus animo vſq; adhuc quæ meo cunq; animo libitum eſt facere: Ei ne ego ut aduerſer,

Prodo

Sollicitor

Nāciſci

¶REMISSAM. i. remiſſa ne. i. utrum opus ſit vobis remiſſa an reducta ad domum. i. vt remitatur an reducat domum. vbi remiſſa & reducta poſſunt eſſe nominatiui caſus. vt Cic. ad Curionē. Dux nobis & author. opus ē. ēt vtrū Philomena remiſſa aut reducta domum ſit vobis opus. uel poſſunt eſſe caſu ablatiui, q idē forſan ponerent nō abſurde p infinitiuis. vt Sallu. Facto opus eſt, p opus eſt facere. & ſic ſr hic videre. An opus ſit vobis me remittere eam, an te Pā, reducere domū qd vxor mea faciat nō eſt in manu eius ſup. i.

CVI.
Eſſe opus remiſſa
Cicero.
Saluſt.

¶ certe. iam prorſus nequeo tacere. Nā cogis me ut loquar hoc Phidippo præſente ea, quæ nolo. i. quæ bene vellem in eius præſentia non dicere. Cenſes me eſſe ignarū. i. neſcium tuarum lachrymarū, aut cenſes me eſſe ignarum. i. me neſcire quid hoc ſi. quod. ſ. i. pp quod ſolicitare. i. commouearis. ad hunc modum. i. ita immodera. Primum. i. in primis. vbi. i. poſtquam. dixiſti hanc cauſam non ridiculæ vxoris. videlicet te non poſſe habere hanc vxorem domi propter tuā matrem. ea mater pollicita eſt ſe conceſſurā, id eſt ſe receſſuram. ex ædibus, id eſt ex domo ut illi cedat. Nūc poſtquā quoq;, id eſt etiam, vides hanc cauſam eſſe tibi adēptam, id eſt remotam nactus es, id eſt inueniſti excogitaſti alterā cauſam non reducendę vxoris, videlicet quia puer natus eſt clā te, id eſt te neſciēte. Nāciſci proprie dicitur, qui paratur ad tenēdum anteq̄ poſſit reperire quod teneat, ſtatimq; quod occurat præbendit. hæc Donatus. Tu Pamphile erras ſi putas me eſſe ignarum tui animi. id eſt me ignorare tuum animum. q̄, ideſt quantum. longum ſpatium amandi amicā dedi tibi. q. d. diuturnum quis ſumptus: id eſt quas impenſas feciſti in eam, id eſt erga eam: quaſi dicat. maximo. q̄, id eſt quantum tuli æquo animo illos ſumptus fieri. q. d. nimis patienti: ut aliquando tandem adducas id eſt adhibeas. huc id eſt ad vxorem tuam animum tuum:

Solicitare

¶REMISſam. i. an remiſſa: Reductam. i. an reducta mea vxor qd faciat. nō eſt in manu mea. ſ. non poſſum meā vxorem cogere, qn faciat de hac re qd velit: ſed de me dico vobis q̄ in neutra re. i. nec in reducenda: vel remittenda erit vobis a me. i. ex parte mea difficultas, quem ipſa mater neglexit qa non vult eum retinere: Vel ipſe Phidippus eſt pater, eam pdemus interficiendo nam cogis loqui quæ nolo, tū ſi poſſet eſſe vt hoc pñti. i. pro Phidippo loquar, ſed quia cogis oportet loqui. Modo incipit accuſationem de Bacchi. Sat id pp quod ſol. aliquādo. q. d. huculq; pp meretricem alienaſti animum ab ea. ſed modo. ſ. volo vt tandem huc. i. ad uxorem tuam animum adducas: & debes tādem animū huc impellere. quia q̄ longum ſpatium dedi tibi amādi amicā, id eſt æquo animo tuli ſumptus quos feciſti in eam.

SER.

¶Egi

DON. ℭEGI atq; ora.) Agit q iuſtã dicit: Orat, q aio demiſ
Agere lo pcatur, vt q̃ beneficiũ præſtetur ſibi. ℱ Tẽpus dixi eſſe.)
Orare Tẽpusq; q diu multũq; ſuſtinuit. ℱ Impulſu du. meo.) Mul,
tũ valet ad ſuadendũ laudatio eius apud quẽ agimus: & ex
ea parte laudatio qua illũ volumus inflecti. ℱ Quę tũ obſe.
mihi fe. vt decue. Ordo, Quę feciſti tũ obſecutus mihi: vt

ſtũ vt. ſ. Mihi obſeqrreris. nũc rurſũ induxiſti aium tuũ ad me
retricẽ. adeo. i. certe, facis iniuriã. hic. ſ. mihi: cui tu obſecu
tus es prius ducẽdo vxorẽ. Nã video te eſſe reuolutũ. i. rela
pſum eandẽ vitã. i. denuo. i. iterũ. Pã. ne. i. vtrũ. dicis me eẽ Reuolutus
reuolutũ in eandẽ vitã. Lac. dico te ipſum eſſe reuolutũ in
eandẽ vitã. & facis iniuriã. i. iniuſte facis. cõfingis. i. excogi Confingere
tas & cõminiſceris. falſas cãs

decuerat. ℱ Nũc ani. ad me
reti.) Hoc vultuoſe & de
miſſo labro: vt appareat i
uitum adduci ad reprehẽ
dẽdũ, q laudauerit mõ.
ℱ Quę tũ fe. mihi ob. (Iu
uenliter ſatis: q nõ dixit,
Multũ amãs. ℱ Facis huic.
Scilicet vxori. ℱ Cui obſe
cutus. O meretricis ſuper
biã nõ ferendã. ℱ Nã in eã.
vi.) Parcius Vitã dixit, q̃
flagitiũ atq; libidinẽ. ℱ Te
Reuolutũ eẽ re. de.) Nõ rediſſe ſed re
uolutu eſſe tanquam inui
tum aut neſciũ relinqe eni
quandã ventã, vt velit eſſe
correctior. ℱ Mene?) Hoc
genus interrogationis ne
gatiuã hẽt ſignificationẽ.
ℱ Et facis iniuriã.) Pro, fa
cis iniuſte. ℱ Vt cũ illa vi.)
Grauius ẽ cũ meretrice vi
uere, meretricem amare.
ℱ Teſtẽ hãc cũ abs te amo
ue.) Laudata eſt hic vxor
modeſta. cũ illã teſtẽ, nõ i
peditricem appellet ſocer.
ℱ Sẽſitq; adeo vxor. Aliud
argumẽtũ quo vult in Pã.

Egi, atq; oraui, tecum Vxorem vt duceres.
Tempus dixi eſſe, impulſu duxiſti meo.
Quæ tum obſecutus mihi, feciſti vt decuerat.
Nunc animum rurſum ad meretricem induxti tuum,
Cui tu obſecutus, facies huic adeo iniuriam.
Nam in eandem vitam te reuolutum denuo
Video eſſe. P. mene? L. te ipſum. & facis iniuriam,
Cum fingis falſas cauſſas ad diſcordiam:
Vt cum illa viuas, teſtem hanc cum abs te amoueris.
Senſitq; adeo vxor. nam ei cauſſa alia quæ fuit,
Quãobrẽ abs te abiret? PH. plãe hic diuinat. nã id ẽ.
P. Dabo iuſiurandum, nihil eſſe iſtorũ, tibi. L. ah,
Reduc vxorẽ: aut quamobrẽm non opus ſit cedo.
P. Nõ eſt nunc tempus. L. puerum accipias. nã is qdẽ
In culpa non eſt: poſt de matre videro.
P. Omnibus modis miſer ſum, nec quid agam ſcio:
Tot nunc me rebus miſerum concludit pater.
Abibo hinc, præſens quando promoueo parum.
Nam puerum credo iniuſſu non tollent meo,
Prçſertim in ea re cum ſit mihi adiutrix ſocrus.
L. Fugis? hem. nec quidquam certi reſpondes mihi?
Num tibi videtur eſſe apud ſeſe? ſine.
Puerum Phidippe mihi cedo, ego alam. PH. maxime.
Non mirum fecit vxor, ſi hoc ęgre tulit.

.i. falſas excuſationes nõ re
ducendæ vxoris. ad diſcor
diã. i. diſſenſionẽ mouendã
iter amicos, Vel fingis illas
cauſas: vt ſit tibi cũ vxore
& ſoceris diſcordia vt tu vi
uas cũ illa meretrice. Cum
amoueris. i. abieceris. abs te
hanc vxorẽ tuã teſtẽ: videli
cet ne eẽt cõſcia tui reditus
ad meretricẽ: et ppterea tibi
moleſta. quoq;. i. ẽt. adeo. i.
certe vel valde, vxor tua ſẽ
ſit. i. pcepit te eẽ religatum
amor meretricio. Nã q̃ alia
cã fuit. quãobrẽ. i. pp quam
abiret abs te & rediret i do
mũ paternã. Phi. plãe. i. cer
te: o i no vel dat. hic Laches
diuinat. i. verũ dicit: ac ſi ſpi
ritu diuino afflatus hęc di
cat. vñ puerbiũ aiunt: Diui Diuinare
nare ſapiẽtẽ q dicit verũ
de his diuin⁹ eſt. Pã. Dabo
tibi iuſiurãdũ nihil. iſtorũ ẽ
q̃ dicis. i. illa q̃ dicis nõ h̃t ſe
veritatẽ: & recte. Nã vbi ar
gumẽta & teſtimonia defi
ciũt. iureiurãdo op⁹ ẽ. La.

Diuinare referre nõ ſolũ illius, ſed ẽt vxoris culpã: Et hic vide nõ ac
cuſari ſocrũ. Plane hic di.) Diuinat dixit, p verũ dixit. &
nota diuinat, de pterito dictũ. Vñ puerbiũ, Aiunt diuinare
ſapientẽ, q q dicit verũ, diuinus eſt. ℱ Dabo iuſiurã.) Vbi
argumẽta & teſtimonia deficiunt, ibi iureiurando opus eſt.
& c idest ατεχνος πιστις. ℱ Nihil eſſe iſto. Satis cõcinne dixit
Iſtorũ, ne in ſingulis cõmoraret. ℱ Reduc vxorẽ: aut quam
obrẽ nõ opus ſit ce.) Quia pã. hoc ſolũ defendit, nõ id eſſe
qd pr putat: nec cauſam, q̃ vera ſit, ptulit: nõ ſenex relicta
tota q̃ſtione, redit ad id qd agitur, & ait: Reduc vxorem,
aut dic, q̃ res vetat. ℱ Nõ opus ſit.) Reducta. ſ. ℱ Nõ eſt nũc
tẽ.) Quia ſocer adeſt, Et oratorie cõfugit ad deditionẽ, de
fenſione titubante. ℱ Accipias.) Pro accipe. Cauſſa cur ac
cipiat. ℱ Nam is qdẽ in culpa non eſt.) in hoc dico eſt quæ
dã faceta irriſio eius q nimis iracundus ſit. ℱ Poſt de ma. vt
Bñ de matre cõcedit vt de puero extorqueat: quia ſcit pa
rentũ cõcordiã firmã eſſe per filios. ℱ Oibus mo. mi. ſum.)
Quid eſt, oibus modis? verũ & circa parentẽs & circa vxo
rẽ: an & i reducẽda, & in nõ reducẽda? ℱ Miſer ſum. an mi
ſer ſum, cui maxime obtruditur, qd maxime fugio. ſ. puer?
Concludo Cõcludit pt. Trãſlatio de fera indignata, Sic Cice. circun
datos Verri cãcellos ait. ℱ Nã pue. cre. Oia facit Poeta, ne
aut rẽ palã faciat, aut intercedat diuortiũ. ℱ Adiutrix ſo.)
Quę dixit, Cõtinuo exponetur. ℱ Fugis? hẽ. Ex verbis pſis
ondere voluit qd agat Pam & ille Ambo dixit, hic fugis?
Apud ſeſe non eẽ ℱ Nõ ti. vi. eſſe apud ſeſe. Quaſi ob amorem meretricis in
ſanus. ℱ Sine.) Sine, ſeparati accipe q vim hẽt cõminantis.
Sine ℭEGI tecũ. i. te rogaui familiariter, atq; oraui te tãq̃ ſup
ℭVI. plex: vt duceres vxorẽ: Agit q rẽ iuſtã dicit: orat q aio de
miſſo precat. Dixi tibi tẽpus eſſe vt duceres vxorẽ: duxiſti
vxorẽ meo ipulſu q; te impuli ad id faciendum q̃. i. q̃s. ſ. du
cere vxorẽ: & relinqre amicam: feciſti tũc obſecut⁹ mihi. i. mihi
obſequẽdo & obediẽdo, vt. i. ſicut, decuerat. i. fuerat hone

Ah: dolentis interiectio. Reduc. i. reſume vxorẽ: aut cedo
.i. dic. quãobrem. i. quare non ſit opus reducere vxorẽ. Pã.
Nunc nõ eſt tẽpus reducere vxorẽ. La. Accipias. p accipe
puerũ. Nã qdẽ. i. certe. is puer nõ eſt in culpa. poſt. i. poſtea
ego videro. i. indagabo. diſcutiam: vel mihi permittat face
re inquiſitionem de matre. i. de culpa matris. Pã. ſum miſer
oibus modis: nec ſcio quid agam tot rebus. nunc pater cõ
cludit. i. angit: vrget: implicat me miſeꝝ: translatio ẽ de Concludere
fera indignata: q̃ alicubi concluditur: hoc eſt tot rebus me mi
ſerũ cõcludit pater: vt miſer ſim oibus modis abibo. i. diſce
dam hinc. qñ. i. quia præſens (põt eſſe aduerbiũ tpis) i. in
pręſentiarum: vel pro tpe pſenti. Vel ego pręſens parũ p
moueo. i. parũ pficio: Nam mater & filia non tollent. i. nu
trient puerum iniuſſu meo. i. ſine imperio meo credo. i. ita
arbitror: ita q abſolute legatur, & ſeorſus pſerti. i. precipue
cum ſocrus. i. mater vxoris Myrrhina. ſit mihi adiutrix. i.
fautrix. in ea re. i. in eo negocio de nõ tollẽdo puero. La. cũ
vidiſſet filiũ fugiẽtẽ ait fugis? exclamando. hẽ: interiectio
indignãtis. nec rñdes mihi q̃cquam. i. aliquid certe? Deinde
cõuertit ſermonẽ ad Phidippũ & ait. Nũ. i. nunqd. q. d. nõ
Pã. filius videt tibi eſſe apud ſe. i. cõpos tui, & ſuæ poteſta
tis? q. d. nõ pſertim iꝫ turbationibus animi ſit ita agitatus
vt hic cõſiſtere, non poſſit. O phidippe ſine. i. pmitte totũ
negotiũ. ubi ſine habet vim cõminãtis cedo. i. dat. Interdũ
enim cedo ſignificat dare interdũ dicere. Cedo ergo. i. da
mihi puerũ ego alã. i. nutriam eũ. Phi. maxime. i. libentiſſi Cedo
me dabo tibi puerũ. vel maxime videt mihi nõ eẽ apud ſe
Vxor mea non fecit mirũ. i. rẽ mirãdã. ſi ægre. i. moleſte. tu
lit. hoc. i. tales mores Pãphili: & eius amorẽ in meretricem.
ℭPOSTEA egi tecũ vt duceres vxorẽ, atq; oraui tecũ. ſ. SER.
agẽdo: & dixi tẽpus ẽe eſſe ducẽdi vxorẽ: & ita duxiſti eã
meo impulſu: quæ de ducenda vxore feciſti vt decuerat.
tu dico obſecutus mihi, huic. i. vxori fingis, ut tu poſtea.

viuas cũ illa.i. Bacchide, tu.ſ. viuas.quã.i. qñ amoueris abs te hanc.i. vxorem:q̃ eſſet teſti illorũ:q̃ ageres cũ meretrice. cedo.i. dic nunc non eſt tẽpus vt tibi dicã. volebat enim de tegere verit. timuiſſi Phidippus adeſſet oibus. hæc ſecum bñ poſſum abeſſe nam puerũ &c. & nun.i. tunqd tibi videt filius me⁹ eẽ apud ſe, ſed mõ ſine. cedo.i. da, maxie.ſ. dabo, liç ſuç mitius ſermocinaretur. Et huc euoca verbis meis. de eſt Eã. ⸿ Si vl. mõ ẽ vt poſ.) Manere.ſ. vel fieri vt maneat. ⸿ Sed vis ne adeſſe me vna, dũ iſtã cõ. Melius permiſiaueris ſi retinente & iprobãte hoc vultu dicere acceperis Phi. qñ nõ oportea tintereſſe ſocerũ. Iõ mutat ſniam Laches, & re legat eũ in pcurationẽ alterius rei. ⸿ Nutricẽ pa. Pro, quç re.

DON. ¶ AMARÆ mulieres. Quaſi vir dixit amares mulieres, non.n. laudat: ſed cauſſam dicit, nõ vxor offenderit Pã. ⸿ Non facile hæc fe.) Non facile ferunt pellicatũ, neq; amorẽ aliarum in viris. ⸿ Nã ipſa nar mi.) Verũ finxit hęc dixiſſe filiam ſibi: an vero κατὰ τὸ σιωπώμενον factũ ẽ? ego neutrum puto: & ſic intelligo, q̄ de vxore ſua dicat, ipſa narrauit mihi: ſecundũ illud qđ ſupradixit, Nunc mihi i mẽtẽ venit, de hac re qđ locuta es olĩ, cũ illũ generũ cepimus, nam negabas nuptã filiã tuã poſſe te pati cũ eo, qui meretricẽ amaret: q pernoctaret foris. ⸿ Neq; il. cre. pri. Quaſi nõ credebas? namq; amaræ ad hanc rem mulieres ſunt: & ſçpe de nihilo ſuſpicioſe. Et bñ hoc addidit, ne timuiſſe generũ videret. ⸿ A nuptiis. Non dixit a filia mea: ſed qđ pł Pã. magis doleat, a nuptiis inquit non Philumenam nolle, irati eſt: odiſſe nuptias, amatoris. ⸿ Quid ego agã Phi.) Mire conturbatur pater, quaſi res ſua tm̃ agatur. Et vide quẽadmodũ Poeta latenter feſtinet ad rerũ cognitionẽ. ⸿ Meretricẽ hanc.) Bñ hanc, qſi eã q̃ in terturbat. ſic enim ſumſit hoc pnomẽ: vt, Hancine ego vitã parſi perdere) Et, Tuaq; animã hãc eff ..deſ dextra. ideſt malam. ⸿ Hanc. Quaſi dicat q̃ nos perturbat. ⸿ Primũ.) bñ primũ: vt intelligamus, deinde Pamphi. ⸿ Oremus.) vtrũ rogemus? an: qđ eſt verius, oi genere eloquii cõmoneamus? vñ oratores, orare & perorare dicũt: & orator nomẽ accepit. Virg. Talibus orabat dictis. Nã q orat, accuſaturus, aut cõmoniturus, orat. ⸿ Oremus. Ideſt eloquamur. Poteſt intelligi & rogmus: ſed non conuenit perſonæ potiori, & cauſſæ, & ipſi verbo℞ ordini. ⸿ Si cum illo ha. rem po.) Vt in Eunucho, Quo cum vno tũ rem habebã hoſpite. ⸿ Bacchidem hanc vici. no.) Sic maluit, q̃ meretricem dicere: ne graue ſit cũ ea ſeni loq, niſi cũ ea ſeni loq, niſi, qa vicina verbis meis. (Bñ. ſeruata ſunt pſonis cõgruentia. Nam ſocer̃ monere hanc eẽ tantũ decuit, non ẽt faceret vt cũ pellice fi

Amarę mulieres ſunt· non facilæ hæc ferunt.
Propterea hęc ita eſt. nam ipſa narrauit mihi·
Id ego præſente hoc tibi nolebam dicere·
Neq; illi redebam primo· nunc vero palam eſt·
Nã omnino abhorrere animũ huic video a nuptijs.
L. Quid ergo agam Phidippe? quid das conſilii?
P. Quid agas? meretricem hãc primũ adeundã cenſeo·
Oremus· accuſemus grauius· denique
Minitemur, ſi cum illo habuerit rem poſtea.
L. Faciam vt mones. ſ·cho puer, curre ad Baccidẽ hanc
Vicinam noſtram· huc euoca verbis meis.
Et te oro porro in hac re adiutor ſis mihi. PH. ah.
Iam dudum dixi, idemq; nunc dico Lache,
Manere affinitatem hanc inter nos volo,
Si vllo modo eſt, vt poſſit, quod ſpero, fore.
Sed vis ne adeſſe me vna dum iſtam conuenis?
L. Immo vero abi· aliquam puero nutricem para.

CV. ¶ MVLIEres ſunt amaræ.i. aſpę & qdẽ pluſq̃ viri nõ facile ferũt .i. tollerãt, hæc.ſ. pellicatũ.i. amorem aliarũ i viris ſuis. hęc ẽ ira .i. hęc ẽ indignatio pp quã Phi. diſceſſit a viro: vel pp amorẽ meretriciũ. Nã ipſa vxor mea narrauit mihi q̃ revid. licet filia diſceſſiſſet ego nolue·ã dicere tibi id qđ narrauit vxor mihi: hoc .ſ. Pã. pñte. neq; pmo credbã.i. fidẽ hẽbã illi vxori narrãti. nũc vero id qđ narrauit mihi ẽ palã.i. manifeſtũ videlicet q̄ diſceſſit Phil. pp amorẽ meretriciũ. Nã video animũ huic Pã. abhorere oino.i. alienũ eẽ pr ſus nuptiis .i. a viuẽdo in matrimonio. La. ergo cũ ita ſit o Phidippe. qđ agam (qđ cõſilii das mihi: cũ aius filii ita abhorreat a nuptiis. Phi. qđ agas .i. qđ agere velis. vel poſſis cenſeo hanc meretricẽ Bacchidẽ primum eſſe adeundam.i. eundum eſſe ad eã. oremus eam vt a ſe Pamphilum abiciat. vel oremus.i. oi genere eloquii eã cõmoneamus vt non ita ſuis illecebris filiũ teneat: vnde oratores orare & perorare dicuntur. & orator inde nomẽ accepit. accuſemus .i. pbris & rephenſionibus eã obtũdamus. denique minemur .i. minas ei proponamus grauiꝰ.i. acerbiusſi poſtea habuerit rem.i. laſciuiã exercuerit cũ illo Pã. La. faciam vt mones. eho: hic admonentis eſt. vel excitantis, ſeu vocantis. o puer .i. o ſerue curre ad Bacchidẽ hãc nſam vicinã. euoca .i. accerſe huc. meis verbis.i. meo noie. & porro .i. deinde. oro te Phid. ſis mihi adiutor i hac re. Phi. ah: interiectio dolẽtis voluntatem ſuam ñ expleri. o La. iã dudũ.i. iã multo añ dixi: & nunc dico idẽ.ſ. q̄ volo hanc affinitatem manere inter nos. ſi ẽ.i. ſi ptigit vllo mõ vt poſſit fieri. qđ.ſ. affinitatẽ mãſurã iter nos ſpo fore.i. futurã eẽ. Sed ne .i. vtrũ velis me adeſſe.i. pñtem eſſe vna.i. ſimul. dum.i. q̃diu. conuenis: ideſt alloq̃ris iſtã Bacchidem. La. Immo.i. ſed. abi.i. diſcede ab hoc loco. para.i. quęre aliq̃ nutricẽ puero.i. filio Philome.

¶ NEq; illi: ideſt vxori. & te phidippe oro.

DON. NOn hoc de nihilo eſt. Rarus vitę color i hac locutiõe miſcet a Poeta. Nã meretrix loquitur & ſenex: & quod eſt mirabilius, bona meretrix, mitis ſenex: vt intelligas laboraſſe Terentium, vt & a lege comicorũ recederet: & in actu tm̃ conſuetudinem retineret. ⸿ Nõ hoc de nihilo eſt. Debet mirari meretrix cũ ad ſenem ducitur: debet timere, cum ad patrem: debet ſuſpicari aliqd cuius amator iam maritus eſt. ⸿ Non hoc de nihilo. Coniecturalis cauſſa eſt, Recipis Pamphilum: non recipio.

SER.

ACTVS QVINTI. SCENA PRIMA.

Iambici quadrati catale. & acatalectici, trochaici catalectici mixti.

BACCHIS MERETRIX, LACHES.

B. NON hoc de nihilo eſt, q̄ Laches nunc me conuentam eſſe expetit·

qđ: ideſt propter quod: vel forte erit coniunctio, Laches expetit me eẽ conuentam: ideſt compellatam: ſeu allocutam: ſi paſſiue liceat dicere.

SER. NOn hoc. cum totus alius actus de inquirẽda veritate laboraret. Ecce incipit quintus actus de inuẽta veritate: & mitigatione totius rei. Recognoſcitur enim partus de Pam. eſſe: & ſic tota res quæ per ignorantiam iam turbata erat: cognita veritate mitigatur: habet autem occaſionẽ iſte actus dep. Bacchis.n. vt ſupius dictũ eſt de Pam. ſuſpecta erat: qua veniens vt ſe expurget de ſuſpitione affert ſe cũ cognitione veritatis.ſ. annulum quem ablatum. Phi. ſibi dederat Pam, offertur igit perſona afferens veritatem in hac ſcena. Bacchis in hac occaſione vt ſe expurget

CVI. NOn hoc &c. in hac ſcena meretrix loquit & ſenex: exercent q; cauſam coniecturalem. Nã ſenex dicit eam recipere Pamphi. filium: illa contra inficiatur. Bacchidẽ. Hoc non eſt de nihilo: ideſt propter nihilum.

expurget, Deide Philippus vt ſic cõſilio vtriuſq; ad Myr. intromittatur. & ibi latenter tota veritas per annulum re cognoſcatur: quia illa cognitio non erit omnibus manife/ſta ſed ſoli Pã, & Bac. & Myrrhinæ p quas pſonas res con uenienter agitur. Ecce loquitur Bacchis admirans quare a ſene mandetur, eſſe conuentam, i. allocutam: paſſiue.

℄ NEC pol multũ fallit me. i. nõ valde ignoro. qn. i. q nõ id qd ſuſpicor ſit id qd velit. La. alloqtur ſeipſus. O Laches videdũ eſt. i. puidẽdũ eſt, ſeu cauẽdũ. ne. i. vt nõ min⁹ impe trẽ pp hanc irã. ſ. meã, q̃ poſſum ipetrare. q. d. ne ira mea ipe dia: quo minus aſſequar ex meretrice id qd poterã eſſe: q ſi nõ interueniſſet ira: aut videdũ eſt ne. i. vt non faciã qd. i. aliqd. plus. i. ſupra mo dũ. qd poſt. i. poſt illud ſanctius ſit me minus. i. nõ feciſſe. i. cuius facti poſtea me pœniteat. Sic. n. veteres dicebãt min⁹ factũ & nolle fa ctũ: cũ alicuius rei eos pœnitebat. Aggredi ar q̃ri rẽ arduã & incõ gruã ſeni: vel aggredi ar vt meretricẽ circum ueniã. Bacchis ſalue, Bac. o Laches ſalue. Lac. o, Bac. credo te ñ nihil. aliq̃culũ mirari qd ſit q̃ propter. i. pp qd. iuſſi puerũ. i. ſeruũ

GVI.

DON. ℄ NEC pol me mul tũ fal. qn qd ſuſpi. Or do, & ſenſus hic eſt, Nec pol me multũ fal lit qn qd velit, hoc ſit qd ſuſpicor. vel quin qd ſuſpicor, ſit hoc qd velit, Ordo, quin qd velit, ſit quod ſu/ ſpicor. Ne min⁹. pp irã.) Quia. nõ erat ve/ riſimile bonũ eſſe pa trẽ meretrici iter tur banti i reddit rationẽ ſenex, cur agat mitius ne videaẽ plonç mo/ dus non eſſe ſeruatus. Nec pol me mul, fal.

Nec pol me multum fallit, qn quod ſuſpicor, ſit quod velit.

L. Videndũ eſt ne minus pꝑter iram hanc impetrẽ, q̃ poſſiem

Aut ne quid faciã plus, quod poſt me minus feciſſe ſatius ſit.

Aggrediar Bacchis ſalue. B. ſalue Laches. L. credo ædepol te

Non nihil mirar Bacchis, qd ſit, quapropter te huc foras puę rum euocare iuſſi.

B. Ego pol quoq; ẽt timida ſum: venit in mẽtẽ, q̃ ſim: Qus. ſãb, ea.

Ne nomẽ * mihi q̃ſtus obſtet nã mores facile tutor. als. meo que

L. Si vera dicis, nihil tibi pericli eſt a me mulier nãm (ſtui

Iam ea ætate ſum, vt non ſit peccato mihi ignoſci ęquum:

Quo magis omnes res cautius, ne temere faciam, accuro.

Nã ſi id nũc facis, facturaue es, bonas qd par eſt facere: inſcitũ

Offerre iniuriam tibi me, immerenti iniquum eſt.

Min⁹ fa ctum & nolle fa ctum

Videndũ eſt. In pe cio Paro

Non me fallit, quo minus id ſit, q me vocat, quod ſuſpicor. Videndũ eſt.) Prouidendum, cauẽdũ. Impetrem.) Pro ficiã. dictũ a patrando: cuius rei difficultas ob tarditatẽ cõ plẽdaꝝ nuptiarũ, ẽt ad alia negotia q̃ ſunt ardua verbũ hoc cõmodauit, ac dedit. Quod poſt me minus fecif. ſa. ſit.) Satis faciendo minuiſſe. Quod poſt me minus feciſſe ſa/ tius ſit. Si ſit pro videaẽ acceperis: erit ſenſus, Ne quid faciã plus. qd poſt, dũ pœniteat me, videaẽ ſatius minus feciſſe. Si Sit p erit acceperis: erit ſenſus, videndum eſt ne qd plus faciã: qd cum fecero. poſtea ſatius ſit me non feciſſe. & ſatis facere. Aut certe duas res ſignificat, qbus inter vtrumq; tẽpe rãdũ eẽ demonſtratiue q illud ſupra, lenitatẽ tenẽdã i p hoc ifra. authoritatẽ defendẽdã eẽ cõmonent. An minus feciſſe p pœnitere? ſic. n. veteres dicebant, muto factũ, & nolo fa/ ctũ: cũ alicuius rei eos pœnitebat. Sit.) Modo Sit pro ui/ deaẽ poſuit. Aggrediar. Bacchis ſal. Bñ aggrediar, qũ rem arduã, & incõgruã ſeni. vel agrediar, vt meretricem circũ/ uenien. Virg. Talibus agrediẽ Venerem Saturnia dictis, Bacchis. ſalue. Nõ ita meretrici obſeqtur ſenex: quanquã vult adimere timorẽ pſonæ ſuę. Credo ędepol te nõnihil mi.) Ipſum pœmiũ mollius, & lenius eſt: vt oſtendat ſe nõ iurgaturũ ſenex. Quid ſit.) Deeſt Rei: vt ſit: qd ſit rei. Ego pol quoq; ẽt ti. ſum, παρέλκον tertiũ. Vt, Multa quoq; & bello paſſus. Et obſequẽter poſuit ñ ſolũ ſe mirari ſed ẽt pauere. Ego pol quoq; ẽt timida ſum. Bñ ẽt. vt hoc dicat, nõ ſolũ miror, ſed ẽt timeo. Et noue, timida ſu3 p ti meo. Ne no. mi. q̃.) Ideſt nomẽ qd ineſt meo q̃ſtui. No/ men q̃ſtui obſtet. Quẽ exerceo. ſ. Et deeſt, Quod eſt. Ne no/ mẽ mihi q̃ſtus. Ideſt, q meretrix ſum. Legiẽ & nomẽ meo q̃ ſtui obſtet. Si vera dicis.) Interrogabo. ſ. Nõ ſit.) Nõ vi/ deaẽ. Iã ea ętate ſum, ut nõ ſit peccato mihi igno. æquũ.) Quia ipſe nõ do veniã. an q a iã mihi peccãti nõ danda eſt? Et eſt ordo, vt nõ ſit mihi ęquũ peccato ignoſci, Neceſſaria igiẽ ambiguitas. aut eni Sit p uideaẽ. aut peccato p pecca/ toꝝ. aut peccato mihi, p peccati mihi. aut peccato meo. aut deeſt In: vt ſit, in peccato Cautius, ne temere faciam.) Solẽniter additũ poſt, cautius, ne temere faciã. Facturaue

Minus feciſſe Muto factum Nolo fa ctum

Offerre iniurias Reddere Iniuriã Inſcitũ Scitum

es, Etiã ſi nõ facies. Inſcitũ. Me. ſ. n iniuriaꝫ faciã. Offer re iniu.) Offerimus iniuriã nõ merenti: Reddimus ei q me reẽ. Inſcitũ: In elegans, nõ bonũ. Et bñ nõ dixit durũ, aut qd tale, ſed inſcitum: quo verbo maxime mulieres & mere trices vtuntur. Scitum eni dicũt quod placet: inſcitum quod diſplicet, vt, Per eccaſtor ſcitus puer natus eſt e Pamphilo. Hoc tale eſt quod, dixit Inſcitũ ex abundãti, quale eſt apud Virg. nec poſt arma vlla rebelles Aeneadæ referent.

euocare te foras huc Bac. pol ego ẽt ſum timida. i. timeo: ẽt dixit. q. d. nõ minus q̃ tu pates. quo p vacat cũ. i. qñ. venit mihi in mẽtẽ. i. recordor. q̃. q̃lis ſim. Timeo ergo ne. i. qd nomẽ q̃ſt. i. nomẽ qd ineſt q̃ſtui meo: quẽ exerceo. i. meo mõ q̃rendę pecũię turpi. ſ. & inoneſto. opſtet. i. noceat mihi nã facile tuor. i. defẽdo: p ergo mores meos. q. d. p̃ter q̃ſtũ meretriciũ mores mei facile p̃nt ſuſtineri: vt faciles & non mali. niſi forte a tuor qd ſignat aſpicio ẽt fieret tutor fre/ quẽtatiuũ: ac ſi diceret: facile ↄſidero mores meos. La. iter rogabo ſup. te. & mulier ſi vera dicis mihi ſup his de qbus te interrogabo. nihil picli. i. nullus piculũ ẽ, iminet tibi a me. Nã iã ſũ ea ætate vt nõ ſit. i. ñ videaẽ ęquũ ignoſci ipſo aẽe dictã. i. q ignoſcaẽ mihi pctõ. i. vel peccãti: vel deeſt i: ve ſit ſẽſus: Nõ ſit ęquũ mihi ignoſci mihi i pctõ meo. quo magis. i. q̃to magis accurro. i. valde curo. cautius. i. puidus. hic de dinaẽ accuro as ex ad curro. nam accurro ris aliud ſibi vult. Accuro ergo ne. i. vt ñ faciã. temere. i. icõſiderate. oẽs res. i. oia q̃ ſũ factur⁹. vẽ accuro cauti⁹ oẽs res ne faciã temeẽ. Nã ſi nũc facis vẽ factura es id qd par ẽ. i. decet bonas mulieres faceẽ iſcitũ ẽ. i. ielegãtẽ & iniquũ me offerẽ iniuriã tibi ime rẽti. i. q̃ nõ mereris. Offerimus iniuriã ſi merẽti: reddim⁹ ei q mereẽ. Scitũ dicũt qd placet: iſcitũ qd diſplicet. & ex abũ dãti dictũ ẽ: niſi iũgaẽ cũ illo actõ me, dicẽdo iniquũ ẽ me i ſcitũ offerre tibi iniuriã: ſed tũ eẽt actus maſculini generis.

Tutor & e q̃ toris

SER.

℄ QVIN illud qd ve. ſ. q ſuſ. vidẽdũ. cogitat ſenex q̃do pa cifice eã alloquaẽ me minus pp irã poſſet ipetrare ab ea, & h eſt vidẽdũ mihi ne minus pp irã im. quã poſſim ipetrare ſine ira. qd ſatius ſit poſt minus. i. nõ feciſſe. ſ. vñ poſt pœni terẽ. nõ ſolũ admiraſ: ſed ẽt timida ſum: q̃ ſim. q. d. nõ timeo qd culpa quã de filio tuo habeã mihi obſtet ſed vt q̃ſtus no men. ſ. q meretrix ſu3 obſtet mihi apud te. Nã mo. ſ. q aliq̃ culpa in me aduerſus quẽpiã ſit fa. t. quo magis: q a ſum ſe nex: accurro cautius oẽs res ne aliq̃ rẽ temer faciã nihil eſt periculi: nã ſi nõ facis vel factura es qñ res exiget illud qd eſt par. i. æquũ bonas mulieres facere. inſcitum. i. ſtultũ eſt & et iniquum me. of. in. r. m. vah. volebant iã ſe expurgare.

ASC.

℄ ILLVD: Ne nomẽ q̃ſtus mihi obeſt, nã mores facile tu/ tor: ſic itelligo vt diceẽ velit Bac. Quia meretrix ſum mere tricis aũt ẽ adoleſcentes diuites ad ſe allicere: timeo q̃uis ex tra noxã ſu3: ne nõ ſuſcipias purgationẽ: verũ ſi ñ eſſem me retrix: ego facile tutor. i. defenſus mores: meos: hoc eſt uitã meã inocẽtẽ me facit, niſi nomẽ q̃ſtus ſuſpectã faceret. Et iõ ſubdit Laches: Si vera dicis, hoc eſt ſi poteris tutari mores tuos: & innocens: ſis: pp nomẽ q̃ſtus: nihil tibi eſt piculi a me o mulier &c. Nõ opus eſt. ergo ſubaudire, interrogo te &c.

DON. ℭ EST magna ecaſtor gratia de hac re quā tibi habeam.) Imitatur hic. & ſenile, & fœmineū tardiloquiū. Suffecerat eni ago gratias. ℱ Nā q poſt fa. iniu. ſe expu. Sic in Adelphis ait: indignū te eſſe iniuria hac, indignis cū egomet ſim acce ptus modis. ℱ Parū mihi proſit. Si Sic accipiatur vt, ſcriptū eſt λιτοτης eſt, aut ταπεινωσις. & ita intelligēdendum, qua ſi dixerit, Multū mihi nocuerit, immo me euerterit. ℱ Sed quid iſtuc eſt?) Nūc demū ad rē redit. ℱ Meū receptas filiū.) Intentio criminis. Et non recipis, ſed receptas. Et ne dicere, quid tua?

Rece/pio Meū filiū. ℱ Meū receptas filium. Propoſitio accuſatoria eſt. & breuiter ꝓpoſuit crimē, qd poſtea dilataſ. Et frequentatiuo vſus ē vbo, ꝙ nō raro, ſed frequenter receptet.

quis id ait, reſpondit. ℱ Et filiā ab. ſuā. Addidit ad perſonā teſtis, & factaīga minus idoneū videbaſ, ſocrum dixiſſe de pellice, & ſimul oſtēdit quātopere hoc animaduertēdū ſit; ex quo tātæ turbę ſint cōcitatę. ℱ Abduxit ſuā. Abduxit ꝓ prie. Accerſi.n. dſ ad maritū: Abduci a marito ad diuortiū Accerſitur vxor Sic Virg. Et gremiis abducere pactas. ℱ Puerūq; ob eā rē.)

B. Eſt magna ecaſtor grar[i]a, de iſtac re quam tibi habeam·
Nam qui poſt factam iniuriā ſe expurget, parum mihi proſit·
Sed qd iſtuc ē? L. meū receptas filiū ad te Pāphilū. B. ah. *Troc. cat.*
L. Sine dicam· vxorem hanc, prius q̄ duxit, noſtrū aomrē pertuli·
Mane non dum dixit id, quod volui. hic nuuc vxorē habēt·
Quære alium tibi amicū firmiorem, dum tēpus cōſulendi eſt·
Nā neq; ille hoc animo erit ætatē: neq; pol tu eādē iſtac ætate,
B. Quis id ait? L. ſocrus. B. mene? L. reipſam. & filiam abduxit ſuam·
Iāb. acatle.
Puerūq; ob eārē clā voluit, qui natus aſt, extinguere. *Troc. cata,*
B. Aliud ſi ſcirem, qui firmare meam apud vos poſſem fidem,
Sanctius q̄ iuſiurandū id polliceter tibi laches,
Me ſegregatum habuiſſe, vxorē vt duxit, a me Pamphilmm·

Hoc ſic pronuntiat ſenex: q̄ſi q dicat, Ecce quarū rerum tu cauſſa. Et hæc ofo de iis eſt: qbus oſtendimus nos poſſe grauiter accuſare, ſed nolle. ℱ Apud vos poſ. fi. Bene Vos quia & hic dicit, & ſocrus. ℱ Aliud ſi ſcirem q firma. Mire dū q̄rit quo firmat. fidē fidē ſibi acquiſiuit atq; aſeripſit. ℱ Sanctius q̄ iuſiurandum.) Bn̄ dū aliud agit, ēt pſonā commendat. nā nō eſt leuis, quæ

ℱ Meum receptas filium ad te. Status cōiectura: quæ coniectura, diluitur p ἀντεγκλημα i. iuſiurandum, ac tormenta ſeruorū. An. Quod falſum eſt, reclamauit meretrix ſtatī: & voluit cōtradicere, ſi pmitteret ſenex. ℱ Sine dicam.) Virg. Sine me hæc haud mollia fatu, Sublātis aperire dolis. ℱ Vxorē hanc priuſq̄ duxit.) Hanc quaſi moleſtā, & quę hæc nolit pati. ℱ Priuſquā hanc dixit. Ante rē: a præteritis & ante actus. ℱ Veſtrum amo. pertuli.) παρενθεσις, vt in Heauront. Au, ne illud haud inultū. ſi viuo: ferent: nā tam tute cohibes. Veſtrū.) Nō ipſius Pā. Ergo blande & honorifice, nō enim illius amorē, & tuū q̄ſtū, ſed amorē veſtrū. nihil potuit dici familiarius. Pertulit aūt, quāta vim patiētię hēt, quantumq; ponderis, næ lædi mereatur vlterius. ℱ Vxorē hanc priuſquā.) A perſona ſua, Priuſq̄ hāc duxit, veſtrū amorē pertuli. Et ga multū diuq; amauerit pertuli dixit, q eſt longi tpis ſignificatio. ℱ Nondū ēt dixi id qd volui.) Apparet ſenē tarde, & longū loquente n interpellari vultu reſponſurę meretricis: cū ille ſibi ſilentium preberi velit. Sic Virgi. Latinum inducit dicentem, Sine me hęc haud mollia fatu, Sublatis aperire dolis: ſimul hęc aio hauri. Et ad poſtremo de Turno, vt primū pari potuit, ſic incipit ore. ℱ Mane nondum ēt. (παρενθεσις tertia. ℱ Hic nunc vxorē hēt.) Cū denuntiatione pnunciandū eſt. q.d. Aliares eſt. ℱ Quęre aliū tibi amicū firmio. Magna mortalitas in dendis. i. oīe, magna ꝓprietas. ſic enim dicimus, Quære tibi.

Quære tibi Virg. Quærat ſibi fœdera Turnus. ℱ Quęre aliū tibi amicū firmiorem. Firmiorem pro firmo. nō enim firmū ꝓcedit eſſe Pā, quem vult icelligi deceptorem eſſe Bacchidis, non iam amatorē ſtabilem. ℱ Quære aliū ti. ami. firmio. Orato hic ſenex qua cōſulit meretrici, quā vocauerat incuſandā. ℱ Quære aliū. A præſentibus, & a futuris. ℱ Firmiorē amicū. Callide ſenex, quaſi iam nō Pā. conſulat, ſed Bacchidi, quære alium, Dixit. ℱ Dū tēpus cō. eſt. Senſus, Dū ætas in flore poſita eſt facies vendibilis ēt nūc eſt. Et eſt ordo. Dū tempus eſt conſulendi tibi, & bis ſubaudiendum eſt Tibi.

Aetatē ℱ Nā neq; ille hoc animo erit æta.) Aetatē p, tādiu q̄ longa eſt ætas. ℱ Neq; pol tu eadē iſtac æta. σχημα λοιπον πλοκη. prius ætatē aduerbiū, & poſterius nomen. ℱ Quis id ait?) Nō interrogatio, ſed firma negatio eſt. ℱ Quis id ait? Cū dicat ſenex, meū receptas filium: mirū eſt illā dicere: Quis id ait? Sed ab accuſatore teſtimonium q̄rit. Et bene Ait: q̄ſi vanū. ſic enim dicimus, ait, aio, de rebus nugatoriis. ℱ Socrus.) Terribiliter, qua. i quæ maxime ſciat & quæ maxime doleat. Ergo & oculis, & labris pronuntiandū eſt. Quis id ait? Moraliter meretrix miſſa fecit oīa q̄ in mediū ſenex conſulit: & ſoli intentioni, Meū recepta filium ad te Pā.

iure iurando nihil ſanctius ſciat. ℱ Sanctius. Firmius. ℱ Me Sancti ſegregatum habuiſſe.) Bono ſignificato vſa eſt: quaſi ipſa hæc fecerit Et bene ſegregatum. non enim diſiunctum, aut repudiatum proprie diceret. ℱ Vxorem vt duxit, Vt, aduerbium eſt temporis pro, Ex quo.

ℭ BAC. Ecaſtor iurandi aduerbium mulſebre. i. p ædem Caſtoris, magna gratia eſt. i. magna bn̄uolentia eſt: vel magnū beneficiū eſt: quod habeā. i. debeā tibi de iſta re. i. ꝓpter GVI. illā rē. i. ꝙ mihi offerre nolis iniuriam. Nam is qui expurget. i. excuſet ſe poſt iniuriam factam. parum proſit mihi. i. multū mihi nocet: nullatenus mihi cōmodū ſit: nam minus dicit, & Plus intelligit. Sed quid iſtud eſt quod dicere mihi cupis? La. receptas. i. frēquēter recipis filiū Pamphi. ad te. Bacc. ah interiectio reclamantis contra obiecta. La. ſine. i. permitte. ꝙ ſup. dicam quod dicere volo petuli. i. diu tolerauī veſtrum amorem. ſ. tuū & Pam. priuſquam. i. antequā. duxit hāc vxorem hanc dicit quaſi moleſtam: & quæ hæc nolit pati. Deinde Bacchis loq geſtiebat: propterea ſubditur. Mane. i. expecta etiam nondum. i. non adhuc dixi id quod ego volui dicere nunc hic Pamphilus habet vxorem quęre tibi alium amicum firmiorem. dum tempus conſulendi: ideſt prouidendi tibi eſt: ideſt dum ætas eſt in flore poſita: & facies eſt vendibilis, namq; neq; ille Pamphilus erit hoc animo. i. habebit in te eum animū quē habere ſolebat neq; pol tu eris eadem. i. ſimilis vt prius. iſta ętate ideſt viſa ætate tua: quæ tendit proxime ad ſenium. Bac. Quis ait. i dicit id. ſ. me receptare filiam. La. Socrus. i. mr̄ vxoris eius Bac. Me ne. i. vtrum dicit me receptare eum La. dicit ipſam. & abduxit. i. abſtraxit. a domo mea. & reduxit in domum ſuam filiam ſuam nurus meā. & voluit extinguere. i. ſuffocare: & extinguere, dixit ſecūdum eorum opinionem: qui putabāt animam eſſe igneam. Voluit ergo extinguere puerum qui natus eſt clam. i. latenter & ſecreto. ob eam rem. i. in odium eius ꝙ ſe apud te ſæpe recipiebat. Ba. o Laches ſi ſcirem aliud. i. aliam rem. ſanctius. i. firmius. qui. i. vnde. uel quo poſſem firmare. i. confirmare: firmam reddere. fidem: id eſt probationem, aut credulitatem, ſiue veritatem meam apud te. quam iuſiurandum: ideſt ſacramentum: pol liceret tibi me habuiſſe Pam. ſegregatum: ideſt ſemotum a me. vt. i. ex quo vel poſtquam duxit vxorem.

ℭ IDEO dicit ſine dicas Mane: ideo dicit, ga volebat illa interrūpere verba. dū tempus cōſulendi. ſ. dū habeo adhuc aliqd pulchritudinis: id eo tempus· Nā neq; ille Pam. h. i. tali animo. e. erga te. quis id ait ꝙ eum recipiā. q. i. quo ſit hanc. ſ. fidem ſit me. ſegregatur Pam. habuiſſe vt dēt. i. ga omnes meretrices deberent optare diſſidia in matris.

ℭ Lepida

GVI

L. Lepida es.ſed ſcin' quid volo potius ſodes faciꝰ as? B. quid vis cedo. *Iamb.aceta.*
L. Eas ad mulieres huc intro,atq; iſtuc iuſiurandũ idẽ *Troch.cata.*
Polliceare illis·exple animum his teq; hoc crimine expedi·
B. Faciam·q pol ſi eſſet alia ex hoc quæſtu,haud faceret,ſcio
Vt de tali cauſſæ nuptæ mulieri ſe oſtenderet.
Sed eſſe falſa fama nolo gnatum ſuſpectum tuum:
Nec leuiorem vobis,quibus,eſt minime æquum,viderier
Immerito·nam meritus de me eſt,q queam,illi vt cõmodem.
L. Facilem,beneuolumq; lingua tua iam tibi me reddidit
Nam nõ ſunt ſolæ arbitratæ hæ:ego quoq; hoc etiam credidi.
Nunc cum ego te eſſe præter noſtram opinionem comperi:
Fac eadem vt ſis porro:noſtra vtere amicitia,vt voles.
Aliter ſi facias·ſed reprimam me,ne ægre quidquam ex me audias· *Iamb.tetra.aceta.*
Verũ te hoc moneo vnum:qualis ſim amicus, aut qđ poſſem,
Potius q̃ inimicus, periculum facias. B. faciam ſedulo.

DON. ¶LEPIDA es.)Senex cum meretrice loquens,eo potiꝰ nomine laudauit eam, quo meretrices ſolẽt laudari q̃ quo matres familias.ſic & ſupra, cum inſcitum ſe diceret, rationem habuit,quę eſſet cum qua loqueretur.¶ Sed ſcio quid volo potiꝰ?)Hinc deliberatiua icipit.¶ Sodes.)Si audes. ſi vis.¶ Eas ad mulieres huc intro.) Non dixit ad ſocrũ & ad vxorem,terr bilia noia,& inimica meretrici:ſed quod facile eſt, ad mulieres. Sic alibi, Mulier mulieri congruit. Et de lõge videret.addidit, huc itro. ¶Atq; iſtuc iuſiurandũ.)idest quod tu mihi pollicebaris.

Explet ¶Exple animum his teq; hoc crimine expedi.) Explere,p exinanire, Terentianum eſt. **Expedi reſe** Expedite dicitur: quid pedem retẽtum liberat. ¶Exple animum.Quod illis pro ſis. ¶Quod pol ſi eſſe alia ex hoc queſtu.) Vigilanter Poeta,ne nõ veriſimile videret id vllam feciſſe meretricem,ipſe lectorem pręuenit.& ſic fere in omnibus Terẽtius,quæ minus peruulgata ſunt quæq; adhorrent a conſuetudine:agit.¶ Vt de tali cauſſa(idest amor mariti eius, & pellicatu.¶ Nuptæ mulieri ſe oſtenderet.) Plus dixit, quam, nuptam alloqueretur.¶ Sed nolo falſa fama eſſe gnatum.)Bene, quo ſit gratioſior, non propter ſe dicit ,quod

Leuis facit,facere.¶ Nec leuiorem vobis.)Quid leuiorem:an minus charum? vt contra grauis intelligitur. Virgilius Ferit

Grauis enſe grauem Tymbræus Oſirim. Grauis etiam modeſtus intelligitur: vt Saluſtius, Grauiore bello qui prohibiturienerãt ſocii,friget. Grauis etiam lãguidus: Virgilius. Vbi aut morbo grauis, aut etiam ſegnior annis Deficit: ab de domo.¶ Nec leuiorem, Vt cõtra,grauis,honore dignus, & charus.¶ Quibꝰ eſt minime ęquum.(Parentibus: ſcilicet. ¶Immerito.)Bona exceptio.hoc enim & cauere nobis,& præſtare aliis poſſumus. ¶Immerito iam meritus eſt de me.) παρόμοιον. ¶Nam meritus eſt de me q; queam:illi vt commodem. Et hoc artificioſe Terẽtius:ne vel meretricẽ dure a Pamphilo ſegregaret.¶ Quod queam:illi vt cõmodem.)Sic in andria. Magis id adeo vt mihi incommodet q̃ vt obſequat gnato.¶ Facilem:beneuolumq; lingua tua.) Facilem ad peccatum, Beneuolum ad iracundiam retulit.

Facilis Bñuolꝰ ¶Lingua tua.) Conſuetudine magis:q̃ ratione dicit,tua lingua,ergo p homine ipſo.¶ Lingua tua iam: Subdiſtigue Iam:vt appareat: ſi lingua tua iam:quanto magis facta? ¶Nam non ſunt ſolę arbitratæ hæ.)Nũc fatetur ſe quoq; accuſatorem fuiſſe:nunc vero beneuolum factum. ¶Hæ.) Cum ἀποστροφῇ.¶ Ego quoq; hoc etiam.)Quoq; & etiã ſuperuacue poſita ſunt:ſed hic cõfirmationem oſtendunt. ¶Prçter noſtram opinionem.(Pro contra.¶ Prçter noſtrã opinionem. Hoc eſt innoxiam. ¶Fac eadem vt ſis porro.) Hoc eſt perſeuera purgata eſſe, vult enim & de futuro cautum eſſe: vt ſupra, Nam ſi id facis: facturaue es. ¶Noſtra vetere amicitia.)Non iam amore , ſed amicitia.¶ Aliter ſi facias.) ἀποσιώπησις. ¶Ne ægre quicquam ex me audias.)Vtrum ęgre pro male?an ægre pro inuita?¶ Verum hoc te moneo vnum.)Hæc figura oratoria, παρέκβασις dicitur.¶ Qualis ſim amicus:aut quid poſſim.)In ſecunda ratione Saluſtius ad Iugurtham, Nam vim magis: quam beneuolentiam eius experiri mallem, ¶Qualis ſim amicus,aut quid poſſim.Hoc genus cõminationis minus habet amaritudinis:ſed plurimum grauitatis. Et ſaluſtius, Nam vim,quam miſericordiam eius,experiri mallem.

¶CLA. Tu es lepida.i.iucunda & feſtiua ſermone tuo. Sed ſcin.i.ſcis ne illuc quod volo.q ſup.potius facias ſodes.i.ſi audes:vel ſi vis. Ba. quid vis quod potius faciã.cedo.i.dic. quid velis me facere. Lac.eas:idest vadas, huc:idest in hunc locum quẽ oſtendebat intro:hoc ẽ introeas hinc ad mulieres.ſ. myr.& Philo.atque polliceare illis illud idem iuſiurandũ qđ pollicebaris mihi.exple animum idest ſatis fac animo his mulieribus:vel animum his pollicitationibꝰ: quibus meum expleſti:& expedi.i.libera: euolue te explica te exolue te hoc crimine:cuius accuſaris de receptione. Pã.æ depol faciam id qđ: ſi alia aliqua eẽt ex hoc quæſtu meretricio.i. ſi alia eſſet meretrix:quemadmodum ego quæ talem quæſtum faceret.haud:idest nõ faceret ſcio:idest nõ dubito videlicet non facere hoc.vt:idest q oſtenderet ſe mulieri nuptæ.de tali cauſa:idest propter talem cauſam. Sed nolo ſi.tu.eſſe ſuſ.falſa fama:idest rumore falſo.neq; volo eum quid vo.leuiorem:idest contemptibiliorem.immerito, id eſt ſine cauſa . quibus:ſcilicet vobis,minime:idest non: eſt æquum eum videri leuiorem. Leues homines dicuntur,)vt Gellius:inquit)homines contemptibiles: & nullo honore digni.homines:ſcilicet nihili:ac nullius frugis bonæ. Nam Pamphi.me.eſt de me ita ſup.idest ita me tractauit:vt commodem illi id quod queam:idest poſſim commodare:idest vt conſulam eius vtilitati quacunque via potero.dicimus enim commodo tibi hoc:idest commodum tibi facio.interdum commodare ſignificat dare aliquid commodato. Dicimus etiam hac in re tibi nequeo commodare: idest commodum afferre. Lac.lingua tua:idest tuus ſermo lepidus iam reddidit:idest effecit me facilem:idest benignum:exorabilem.& beneuolum tibi: idest tibi bene cupientem. **Cõmodare** nam hæ mulieres non ſunt arbitratæ ſolæ:idest ſine aliis te receptare filium ego quoque etiam: alterum abundat. credidi hoc , ſcilicet te receptare eum tunc.cum ego comperi: idest deprehendi: cognoui te eſſe præter noſtram opinionem,idest innoxiam:& vacare culpa in hac re cuius accuſaris.fac, idest perſeuera.vt ſis eadem.i, vt ſis purgata apud mulieres & iudiceris innoxia.porro,idest ſed:vel deinde: ſiue certe. vtere noſtra amicitia vt voles.ſi facias aliter volebat minitari: ſed repreſſit ſe inquiens,ſed reprimam: idest compeſcam:cohibebo me.ne audias quicquam .i.aliquid ex me.ægre:idest male:moleſte:vel inuita.verũ: idest ſed.moneo te hoc vnum facias periculum:idest periclitteris: ſumas experientiam:& probationem qualis amicus ſim potiuſquam inimicus. aut quid poſſim : idest quæ ſit mihi poteſtas. Bac.faciam quod dicis.ſedulo.idest inſtanter:quaſi ſine dolo.

¶ET non volo Pamphi, viderier immerito leuiorem.i. **SER.** leuioris animi,q̃ ſit.viderier dico vobis quia minime ęquũ eſt videre:& credere eſſe leuem filium veſtrum,ideo noto. nam maritus eſt fac vt ſis eadem.i.pſeueres.in hoc facias periculum qualis amicus potius,quã qualis inimicus ſim.

ACTVS QVVNTI SCENA SECVNDA

Iambici quadrati catalectici.

PHIDIPPVS, LACHES, BACCHIS.

P. NIHIL apud me tibi deſieri patiar, qn qđ opus ſit,
Benigne præbeatur. *Dimiter catalect.*
Sed cum tu ſatura, atq; ebria eris, puer vt ſatur ſit, fa
cito, *Octona. catalect.*
L. Noſter ſocer video venit puero nutricem adduxit.
phidippe Bacchis deierat perſancte. P. hæcine ea eſt? L. hæc ẽ.
P. Nec pol iſtæ metuunt Deos neq; has reſpicere deos opinor.
B. Ancillas dedo quolibet cruciatu per me exquire
Licet, hæc res hic agitur, Pamphilo me facere vt redeat vxor,
Oportet quod ſi perficio, non pœnitet me famæ,
Solam feciſſe id, quod aliæ meretrices facere fugitant.
Phidippe noſtras mulieres ſuſpectas fuiſſe falſo
L. Nobis in re ipſa inuenimus porro hanc nunc experiamur.

DON. NIhil apud me ti. deſie. pa.) Verba nutricis fuiſſe Poeta demõſtrat, petẽtis ordine lõgo q̃ tibi præbenda ſint, vnde quaſi tædio ſingulorũ, gñaliter hęc rñdit. ¶ Nihil apud me ti. deſieri pa.) Apud me dixit, p apud eã vbi futura es. ¶ Deſieri patiar. Noluit dicere, deeſſe ſed deſieri dixit vt id qđ min' vſitatũ eſt magis delectet auditũ.

Deſieri

Benigne

¶ Benigne p̃. Benigne large, hoc enim eſt grati', nõ ſolũ p̃bere, ſed benigne p̃bere. ¶ Sed cum tu ſa. atq; ebria eris. Hoc eſt i nutricibus nõ ſolũ nõ turpe, ſed ẽt neceſſariũ. ¶ Et hic ſatur, & hęc ſatura fecit. ¶ Noſter ſocer video ve.) Noſter, blã diẽti dictũ eſt. Virg. Noſter eris. ¶ Et magis hoc conſuetudine dictũ ẽ, q̃ itegritate. Aut certe ordo ẽ, Noſter ſocer venit: & deinde, video. Aut deeſt Vt: vt ſit, vt video.

Deiero

¶ Deierat.) Deos iurat. vt maria oia iuro. Aut valde iurat. ¶ Bacchis deierat. Si correpte, deierat deos iurat, ſi pducte valde iurat. Et bene ſenem iuratũ præoccupauit, dicendo, deierat ſanctene confligeret cũ meretrice, & fieret fabula longior. ¶ Hęcine ea eſt?) Imitanda irati contẽplatio. q. d. hæc eſt, quam vxori Pamphilus anteponit? ¶ Nec pol iſtæ metuunt deos.) Hoc argumentum eſt non illam vera iurare, ſanctum, ait, iuſiurandum eſt, aut metu religioſo, aut ſuppliciis ſacrilegorum. At vero nec religioſæ ſunt meretrices loquit, nec dant pœnas quippe quæ a diis contemnãtur. Tale eſt apud Virgiliũ de violato Luco, qui vindicatus non eſt: Nouimus & qui te, tranſuerſa tuentibus hirque Et quo, ſed faciles nymphæ riſere, ſacello. ¶ Neq; has reſpicere deos opinor.) Et inferiores ſunt inqt, q̃ in quas dii vindicent. ¶ Neq; has reſpicere deos. Nec merentur vt diis pœnas referant, quia nec curæ diis eſſe dignæ ſunt. Et e ἐμφαβολια quæ ſenſu manifeſta eſt. ¶ Ancillas dedo.) Repudiato iureiurando ad aliud tranſit firmius documentũ.

Per me

¶ Quolibet cruciatu p me exquire.) Per me. hoc eſt, me permittẽte vt quod per legem tibi nõ licet. per me liceat. Per me ergo, me autore & permittente. ¶ Hęc res hic agitur.) Aut ſic intelligendũ eſt. q. d. Hoc agebamus cũ tu adueniſ res. aut cum aſſeueratione pronuntiandum eſt: vt ſit Res veritas. q. d. Hic nõ verba ſunt, ſed res agitur. ¶ Hęc res hic agitur.) Propoſitio eorũ quę dictura eſt, hoc modo, Hęc res hic agitur quę res? Pãphilo me facere, vt redeat vxor, oportet. quod ſi perficio non pœnitet me famæ, ſolam feciſſe id, quod alię meretrices facere fugitant. Multa Terentius feliciter auſus eſt, arte fretus nam & ſocrus bonas, & meretrices honeſti cupidas præter q̃ peruulgatum eſt, facit: ſed tanta vigilantia cauſarum & rationum momenta ſubiungit, vt ei ſoli merito videantur omnia licere. Nam hoc contra illud eſt. quod alibi ait cõmune eſſe iam oĩbus Comicis bonas matronas facere, meretrices vero malas.

Nõ pœnitet me famæ

¶ Nõ pœnitet me famę.) Hęc figura λιτοτης dr. minus. n. dicit q̃ ſignificat, nã non pœnitet me famæ pro eo qđ eſt, magnam famam cupide acq̃ſiuerim, ſignificat. Nõ pœnitet me fame. Ne quæreremus, qui hoc meretrici prodeſſe poſſet. ¶ Solam feciſſe.) Bene ſolã: ne neſciſſe officiũ meretricis Poeta videretur. ¶ Solam feciſſe id, quod alię meretrices facere fugitãt. Id eſt recõciliaſſe vxorẽ marito. ¶ Noſtras mulieres ſuſpectas fuiſſe.) Id eſt in ſuſpicione poſitas, Nã eſſe ſuſpectas, ambiguum eſt: & tunc eius part ẽ manifeſtã videmus. ¶ Nobis in re ipſa.) Nobis, aut abũdat, aut cũ moleſtia nr̃a ſignificat. ¶ Porro hanc nũc experiamur. Porro nunc, futurũ tẽpus oſtendit. nã ſi iam inueniſti qd: experiaris & ea, quæ reſtant in reliquũ tẽpus: ſiq̃ iam de p̃teritis purgata eſt. ¶ Hanc experiamur, Id eſt vtamur opera eius.

GVI. NIhil &c. In hac ſcena idẽ pollicetur Bacchis Phid. qđ erat pollicita Lachis videlicet ſe ituram ad mulieres: & expleturã earũ animũ ſeq; crimie expedituram. Phi. Phidip. cõueniens cũ nutrice dicit ſe iuſta p̃bituram & neceſſaria. nihil. i. nõ patiar aliqd. deſieri a deſio, is. i. deeſſe tibi: ſeu deficere tibi apud me. qn i. q non id qđ ſit opus. i. ſit neceſſariũ. p̃beatur. i. p̃ſtetur. benigne. i. large: liberaliter. ſed cũ tu nutrix eris ſatura ideſt repleta cibis. & ebria. i. vino igurgitata. facito: ideſt efficito. vt puer nutriendus ſit ſatur. i. bñ nutriat. La. nr̃ ſocer. i. Phidip. pr̃ nurus Lachis venit. video eum. ſ. vel intellige vt. & dic vt video noſter ſocer venit. nã ad parandã nutricẽ ſe contulerat. adduxit nutricem puero. i. p puero educãdo. deinde vt Phidippus fuit in conſpectu ſubdidit, o Phipippe: Bacchis meretrix deierat. i. Deos iurat: vel valde iurat: perſancte. i. valde firme. Phi. hæcine. i. vtrũ hęc ea meretrix, quã vxori Pãphi. anteponit La. hæc eſt ea ipſa. Phi. pol nec iſtę meretrices: iſtę per cõtemptũ dixit. non metuunt Deos. i. non ſunt religioſe, ſiue religione nõ tenent. & opinor. i. talis eſt opinio mea Deos nõ reſpicere has. i. non curare, nec habere rõnẽ, ſeu reſpectũ earum: q̃ſi q nec ſint religioſę, nec dent pœnas: q̃ppe quę a Diis cõtemnãtur. Bac. dedo. i. in p̃tãtem tuã do quaſi valde do: & in tuum arbitrium ancillas meas. exq̃re. i. explora. receptem nec ne filiũ tuũ quolibet cruciatu. i. quolibet ſupplicio ſeu formento. licet. i. tu potes id facere. per me. i. me permittente. hæc res q̃ ſeqtur agitur. i. tractatur. agitatur: voluitur hic videlicet q oportet me facere vt vxor redeat Pãphilo. i. ad maritũ quod. i. vt redeat vxor. ſi pficio. i. ſi compleo. non me pœnitet famæ. i. non parum mihi videbitur de fama acquiſita. vel non paruam mihi famam acquiſierim: videlicet me ſolam fuiſſe id. ſ. reconciliaſſe vxorem marito: quod aliæ meretrices fugitant: nam nolunt vxores maritis reconciliari. La. o Phidippe inuenim'. i. comperim' in re ipſa. i. in rei veritate. mulieres nr̃as fuiſſe ſuſpectas. i. in ſuſpitione poſitas nobis. falſo. i. iniuria. porro. i. deinde, vel ſed. nunc expiamur: ideſt probemus hanc meretricem: vtentes opera eius.

Deſio Deſieri

Deierare perſancte

Dedo

pœnitere ſ famæ

SER. NIl. Inducitur Phidippus vt ſibi bacchis offeratur. Pã. ad purgationẽ adduxerat nutricẽ ad quam ita loqtur. O nutrix vel apud me. &c. Deierat: id eſt de toto iurat non curo de ſacramento eiusq; nec pol &c. Reſpicere has: & ideo ſecure petierant per me. i. in meo iuſſu: licet exquire eas de veritate torquendo: quia tortis credere oportere dicit Tullius. hęc res his agitur. i. oportet me facere vt vxorem reddam Pamphi. Non pœnitet famæ: ſcilicet bonæ. quam inde acquiram, ſed gaudebo. hæc erit fama me ſolam feciſſe id &c. Inuenimus falſo ſuſpectus & vituperatis de hoc diſ. vx. noſtras: & ideo hanc modo experiamur vtrum in ea ſit culpa.

¶ Crimini

DON; ¶C R imini tua ſe falſo vxor cre. (Crimē ꝓprie dr̄ id qđ falſum eſt. Ci. Veruntamē fac, tametſi criminoſum .i. Ideſt

Crimē falſa inſimulatio eſt. ¶ Crimini.) Crimen nunc, ꝓ falſa ſuſpitione. Virg. Formidine crimē acerbat. Et, Sempq; odiſſ ſed crimine, Drances infeſtus iuueni Turno. Ideſt & ꝙ eū odiſſe, & ꝙ ſe illi odio eſſe ſuſpicaret. ¶ Cito ab eo hæc ira Abſce. Bn̄ i duobus. n. pſonis cauſſa videt eſſe turbatā ſocrus, & Pāphi. ¶ Profecto in hac re mihi mali eſt qđ ſit diſſi. di.) Moraliter, q̄ſi q̄rendo, & diſcutiendo, hoc intulit. ¶ Diſſidio. Diuortio. ¶ Velim qui. her. Vt nihil ſit diguū hoc eſt non peccauerit Pā. ¶ Qđ ſa. ſit fa. ci. ipſa. Ideſt, quicquid ad plenam ducit purgationem faciet. ¶ An quia nō tute. ip. Correptio ē, nā audiuit, Manere affinitatē hanc inter nos volo. ¶ Illis mō exple. ani.) Q. d. q̄ amaræ ſunt & moleſtæ. ¶ An quia nō tute ipſe audiſti dudū. ¶ De hac re animus meus vt ſit? Verū q̄a dixit Manere affinitatem hanc inter nos ꝑpetuā volo. an q̄a apud vxorem defendit adoleſcētē in amore meretricis? ¶ Qđ mi. pol. es tu. vt ſer.) Id eſt iuſiurandū apud mulieres. ¶ Quid iſtæc mi. nar.) Rephenſio eſt q̄ſi lōgorū verbo℞ Lachetis. ¶ Ob eā rem vis vt ego intro.) Vis dicit vt oñdat in hac re cunctationē ſuā. ¶ Nam nupta mere. ho. eſt.) Caute ēt hoc preſtruit Poeta, ne non veriſimile videat potuiſſe meretricē concorditer cū pellice agere. Nā nupta meretrici hoſtis alia. ſ. inimica. ¶ At eaſdē ami. tibi fore. (Hic qdē ſenes verū aliæ cauſſæ ſunt q̄ mulieres faciant moleſtas: & hæ aūt ſpectatoribus notæ ſunt ex argumento. ¶ Et ſimul ſuſpitione exol.) Hoc eſt qđ ſupra dixit, crimen. nos quoq; ſuſpitionē īterꝑtati ſimus. Exolues, Expedies. ¶ Pudet Philo.) Pudet duo ſignificat, ſiue ille peccauerit quē pudet, ſiue ille cuius pudet. Et familiariter Philo. tanq̄ notæ ex Pā. ¶ Seqmini me intro hoc ambe.) Ancillis dicit, q̄ ſunt κωφα πρόσωπα. ¶ Pudet Philo. Cōſcientī cōmunis viri, & pellicatus. Quid eſt qđ mi. ma. q̄ qđ huic. Senſus hic eſt. Quid eſt qđ magis optē mihi euenire, q̄ qđ ſimul ꝓderit ēt meretrici? Quid eſt quod mihi, &c. Sic hoc ergo intulit ꝓ nouo. Mirandū eſt. i. euenire potuiſſe, vt idē & ſeni & pfi pſit, qđ meretrici. ¶ Quid eſt qđ mi. ma.) Vt amicitia mihi & ſibi pſit. Et oñdit cōe ſibi bonū eē. ¶ Euenire. Euenire bis ſubaudiēdū. ¶ Vt gra. ineat ſi. ſuo di.) Recte. Difficile eſt. n. grām inire ſine dāno. ¶ Et mihi pſit? Mire, q̄a difficile eſt amicū ſine dāno aegrere. ¶ Et q̄a cum lucro nō potuit dicere: & hoc ipſm bonū fecit, quia ſine damno. Ergo velut tria ſunt: vt gratiam ineat, vt ſine damno, & vt mihi pſit. ¶ Pāphi. vere a ſe ſegre.) Proprie a meretrice ſegregari dr̄: ab vxore, diſſidgi. ¶ Scit ſibi nobili. ex ea re na.) Quaſi dicat, Ecce quā amauit Pam. Sed hoc

Segregari ſentire, & dicere, patris eſt ſtulta pietate magnificantis filiū. Vt, Meū gnatū rumor ē amare. Et ꝓprie nobilitatē di-

Diſſigi xit. nā & meretrix & gladiatur nobiles dici ſolent. ¶ Scit ſibi. Qđ nimis amat, ait Nobilitatē. ¶ Ex eo.) Verū ex Pā. an ex eo, ex ea re. i. ꝙ ſegregauerit vere ab ſe Pam. & hoc eſt melius. Nā nobilis meretricis eſt, non timere, ne alterū nō inueniat. aut nobilis eſt. cognitam fieri etiā ſenibus. ¶ Rem

Nam ſi compererit crimini tua ſe falſo Vxor credidiſſe,
Miſſam iram faciet. ſin autem eſt ob eam rē iratus gnatus,
Qđ pepit vxor clā: id leue eſt: cito ab eo hæc ira abſcedet.
P. Profecto in hac re nihil mali eſt, quod ſit diſſidio dignū.
P. Velim qdē hercle L. exqre: adeſt. qđ ſatis ſit faciet. B. faciā.
Quid iſtæc mihi narras: an q̄a non tute ipſe audiſti dudum
De hac re animus meus vt ſit Laches: illis mō exple aīum.
L. Quæſo ædepol Bacchis, qđ mihi es pollicita tute vt ſernes.
B. Ob eā rē vī' vt ego īntroeā; L. i, atq; exple aīum his, vt credāt
B. Eo: etſi ſcio pol his forte meum conſpectū inuiſum hodie
Nam nupta meretrici hoſtis eſt, a viro vbi ſegregata eſt.
L. At hæ amicæ erunt, vbi quamobrem adueneris, reſciſcent.
P. At eaſdem amicas fore tibi promitto, rem vbi cognorint.
Nam illas errore, & te ſimul ſuſpitione exolues.
B. Perii, Pudet Philumenæ ſequimini me intro huc ambæ,
L. Quid eſt, quod mihi malim, q̄ quod huic intelligo euenire:
Vt gratiam ineat ſine ſuo diſpendio & mihi vna proſit!
Nam ſi eſt: vt hæc nunc Pamphilum vere ab ſe ſegregarit
Scit ſibi nobilitatem ex eo, & rem natam, & gloriā eſſet
Refertq; gratiam ei: vnaq; nos ſibi opera amicos iunget.

natam.) Ex patrocinio & amicitia ſenis. ¶ Gloriā.) Ex facto raro in meretricibus. ¶ Ex rem natam. Quia multa in eam contulit. ¶ Et gloriam eſſe. Quia defendit eū apud ſoceros, & vxorem: & ꝙ marito meretrix coniugem reddit. GVI.

¶ NAM ſi tua vxor Myrrhina cōpererit. i. depꝛhēderit: cognouerit ſe credidiſſe falſo crimini. i. falſe ſuſpitioni. hic. n. capit crimē ꝑ ſuſpitione falſa miſſam faciet. i. dimittet irā. Sin aūt. i. ſed ſi. gnatus. i. filius eſt iratus ob eā rem: q̄ vxor eius peperit clā. i. occulte i ſecreto, id pp qđ eſt iratus eſt leue, i. non magni pōderis ac momēti. hæc ira recedet cito ab eo Pāphilo. ꝓfecto. i. certe. nihil mali. i. vtinam nihil ſit dignū diſſidio. i. vt Pam non peccauerit. La. exqre. i. exploꝛa ſagaciter a Bacchide: an peccauerit Pā. adeſt. ſ. Bac. ipſa Bacchis faciet qđ ſatis eſt. i. qđ ſufficit ad plenā purgationē. Bac. faciā qđ ſatis eſt ad purgationē. Phi. Phidippus q̄ſi longiora ſint verba Lachetis: rephendit Lachetē inquiens. vel qd. i. cur. narras tam longo ſermone mihi iſtæc: p cōtēptū dixit: q̄ſi tędioſa prius & moleſta: qꝛ pe p aīum noueris meum. an. i. vtrū. o Laches narras mihi iſtæc: q̄a tute ipſe. i. tutemet. nō audiſti dudū. i. aliquāto ante a me. ſ. vt. i. q̄lis. vel cuiuſmodi aīus meus ſit de hac re. i. de peccato Pāphili. nā facile pſuadet mihi eū nō peccaſſe adeo. cupio hanc affinitatē manere inter nos ꝑpetuā: & iō nō eſt qđ exq̄ram latius vt oēs mō. i. nūc vel duntaxat. exple

Expl... an mū aium. i. pſuade illis mulieribus vt credant Pā. nō peccaſſe: nā q pſuadet rōnibus eius aium explet: q ē pſuadētib'. La. o Bacchis ędepol q̄ſo vt tute. i. tumet. ſerues. i. pſtes id qđ pollicita es mihi vꝫ iuſiurādū apud mulieres. Bac. ergo vis vt intro eā. i. igrediar ad mulieres: ob eā rē. ſ. vt iuſiurādo cōfirmē Pā. a me nō receptari. La. li. ideſt vade. atq; exple aium. i. pſuade his mulieribus: & coge vt credant Bac. eo ad mulieres, etſi. i. quamuis. ſcio meū cōſpectū fore. i. futurū

Inuiſ... eſſe. hodie inuiſum. i. moleſtū: exoſum his mulieribus. nam nupta mulier eſt hoſtis. i. inimica meretrici. vbi. i. qn̄. ea nupta ē ſegregata a viro vt erat Philo. La. at. i. ſed, hę mulie-

Reſc... res erunt amicę iter ſe. vbi. i. qn̄ reſciſſent. i. cognoſcēt. tanq̄ rē inopinatā, quāobrē. i. pp quā cām. adueneris. i. acceſſeris ad eas. at. i. ſed. ꝓmitto eaſdem mulieres fore. i. futuras eſſe amicas tibi. vbi. i. qn̄ cognouerint rē. i. rei veritatē. nā exol-

Exolue ues. ſ. eripies explicabis illas errore, & ſimul. i. & ēt. exolues te ſuſpitione quā de te hñt ꝙ Pā. receptes. Bac. perii me pudet Philo. i. vel pudore afficior ꝙ peccaui in Philo. eo ꝙ detinuerim aliqn̄ ei' maritū meis illecebris: vel me pudet Phi. i. erubeſco & pudore afficior pp Phi. q̄ ſic ducta falſa ſuſpitione nō dubitauit virū relinq̄re. Ambę. i. vos duę ancillę. ſeqmini me intro huc. i. in hunc locū, quē oſtendo vobis. La. qd eſt qđ malim euenire mihi, q̄ id qđ intelligo euenire huic Bacchidi. vt. i. ita. ꝙ ipſa Bacchis ineat gratiā. i. cōciliet ſibi bīuolentiā mulierū. ſine ſuo diſpendio. i. ſine ſuo dāno: & vt ipſe ꝓſit mihi recōciliādo vxorē filii ipſi filio: qđ mihi vtile ē nemo negāt. nā ſi ē. i. ſi cōtingit & extat vt hęc Bacchis nūc ſegregarit. i. ſeiunxerit. vere. i. nō ficte Pā. ab ſe, i. a ſua cōſuetudine. ſcit nobilitatē eſſe ſibi natam

ex eo.i.ex ea reiq Pā.ab ſe ſegregārit meretrices.interdū dñr nobiles q̄ſi multis notæ: quarū eſt nō timere ne alterū nō iuentātaut ſe cognitas fieri ēt ſenibus, & ſcit in q̄ rē.i.cō moditatē bonorū eē natā ſibi ex ea re: & vꝫ patrocinio & amicitia ſenisvel qa multa i eā ɔtulit filius & ſcit inq̄ ipſa Bacchis gloriā.i.laudē ptātē eſſe ſibi natā ex eo:qa vꝫ defendit Pā.apud ſoceros & vxorem: & q marito cōiūgē reddit & hoc facto ipſa Bacchis referet gratiā ei Pā.i.reddet illi bñficiū.nā dicebat pri⁹ Pā phil.de ſe bñ meritum pp multa:q̄ cōtulerat in eā. & iunget.i.con/iungetinos amicos ſibi.vna opa.i. vno labore: & vna ſua induſtria, ac operatione.

uenieudā:ſed domū, A te ſignificat.〈 Immo ad Philo.M & tota fabula inuenit quamobrem currat Parmeno.

A Edepol &c.In hac ſcena conuerſio eſt fabulæ: nā in ea errores deprehenduntur: & p agnitionem annuli Philumenæ agnoſcitur fuiſſe cōpreſſa a Pam.indeq̄ puerū natū eſſe perhibetur.In tota aūt fabula ſeruus piger & curioſus iducitur: nec quicq̄ illi euenit ex ſnia ſua.Par.ædepol.i.per ædem Pol iuſiurātis eſt.ne.i.certe.herus.i.dñs:putaPā.deputat (ibi de auget) ideſt valde putat.meā operā.i.meū laborem.eſſe parui p̄tii.i. paruæ æſtimationis.q.ſ.herus miſit me ob nullam rē.i p nullam cauſam. eo ſup.in eum locum vbi.i.in quo loco fruſtra.i.incaſſum.deſedi.i.diu & valde ſedi totum diem.i. toto die:ſed elegantior ſit

De ſedere totū diem

ACTVS QVINTI SCENA TERTIA.

Trochaici octonarii catale. Iamb. quad. catale.

PARMENO BACCHIS.

Pr A Edepol nę meā herus eſſe operā deputat parui p̄tii.
Qui ob rem nullā miſit,fruſtra vbi totū deſedi diē,
Myconium hoſpitē dū expecto in arce Callidemidē.
I taq̄ ineptus hodie dū illic ſedeo,vt qſq̄ venerat,
Accedebam:adoleſcens dicdum quæſo,es tu Myconius?
Non ſum.at Callidemides?non hoſpitem ecquem Pamphilū
Hic habes?omnes negabāt:neq̄ enim quēquā eſſe arbitror.
Deniq̄ hercle iam pudebat abii,ſed quid Bacchidem
B. Ab noſtro affine exeuntem video?quid huic eſt rei?
P. Parmeno opportune te offers,propere curre ad Pamphilum.
Qd eo?B.dic me orar̄ vt vēiat,P.ad te?B.imo ad Philumenā.

SER. 〈NAM ſi tua vxor cœperit falſo ſe credidiſſe crimini huic de Bac. dimiſſam faciet Pā.qa i hac re.i.i puero cœlato. qd mihi. q.d.mihi ñ oportet vt purget ſe:qa nullū crimē Pā.ipono ſed illis.i.matri & filię.e.a.vt cre. At tu putas tuū cō pectū eē inuiſuꝫ illis Athe.nou. eadē cōtinuatio tu times eas:at eaſdē ab errore qa credūt Pā.te amar. Perii:hoc dicit itrās domū.o vos ambę:ad ancillas dic:q̄ ſecū venerāt:qd cū iſta cognitio faciēda eēt:remouēdus ē Laches ne domū iotret. & hoc ſignificat Lachē nō itraſſe domū:p hoc qd iducit eū p ſe loquētē:qd ē qd magis veli q̄ hoc qd ego itelligo euenire huic Bacchi.vt mō ineat grāꝫ illaꝝ.q pri⁹ hēb & eā odio & hoc ſine ſuo diſpēdio: & ſine labori & p hoc mihi proſit.

DON. A Edepol nę meā herus eſſe opam depu.par.pre.) In tota hac fabula ſeruus piger, & curioſus inducitur:neq̄ quicquam illi euenit ex ſnia ſua.〈 Adepol næ meam. Totum a ſtomachante dr:q̄ſi qui nunc maxime iniuriam perſenſerit.〈 Aedepol næ meam. In hac ſcena κατασροφη populo exponit.〈 Deputat parui p̄tii.Quia ſic.ſ.abutitur. Deputat parui eam,qui deputat eā in re nullius p̄tii conſumēdam.〈 Fruſtra,vbi totū deſe.diem.) Deeſt Illuc, vt ſit, Illuc, vbi fruſtra totū deſedi diē.〈 Totū deſedi diē. Nota accuſatiuo caſu vſuꝫ eē.〈 Myconiū hoſpi.dū expe.) Memoriter & vigilāter ſeruus Myconiū hoſpitē & Callidemidē dixit:ne videret negligētia, vel obliuione ſua non inueniſſe ad quē miſſus eſt.〈 Myconiū hoſpitē.Bñ oñdit ſe memorē & ſignorū & nominū, vt videatur vere illuſus cū opam dederit.〈 Itaq̄ ineptus.) Moraliter additum ineptus. Et ineptus,quaſi inaptus.〈 Adoleſcens dic dum q̄ſo.) Vernaliter & comice ſe ipſum ſeruus imitat, & eſt μιμησις.〈 Es tu Myconius) Nam vt tria mādata ſunt inquirenda:tria inq̄ſita ſunt ordine.〈 Oēs nega.) Bñ tranſit a μιμητικω ad διηγηματικον, & συντομως.〈 Neq̄ enim quēquā eſſe arbi.) Ideſt nō puto eū eſſe in mundo.〈 Iā pude. Sedere, an interrogare?〈 Ab nřo affi.exeun.vi.) Satis moraliter inducitur ſeruus dicere, ab nřo affine:cum domini eius ſit:nō ipſius. Sic & prius, Noſter ſocer video venit.p, Pam.ſocer.〈 Exeuntē video? Docte Poeta p̄monſtrat locuturā perſonā.〈 Quid huic hic eſt rei?) Rurſus curioſus nihil ſciturus eſt: & excurſurus piger.〈 Parmeno opportune te.q.mi.offers.) Attendendū q ab initio comœdiæ vſq̄ ad finem Parmeno mittitur vt curratt: & celatur, vt neſciat quod curioſe debderat.〈 Propere curre ad Pamphilū.) Facete Poeta inde inſipiētem facit,qd ille minime vult:dicendo:curre.〈 Quid eo?) Ideſt ad Pamphilum.〈 Ad te?) Vide curioſum nō recuſare laborem:quo cauſam ſciat.〈 Ad te?) Nō ad te con

Ineptus

Arbitror

ſermo per accuſatiuum,q̄ per ablatiuum.dum.i.quādo expecto i arce.i.in ſummitate,ſeu i ſummo loco vrbis & munitiore. Callidemidem.i.illum ſic appellatū.hoſpitē.i.amicum externum:qui ſolet in hoſpitio amico recipere herum meum,cum peregrinatur.Myconiū.i.vel ex Mycone inſula vna ex cycladibus vicina Delo:vel forte ex aliquo oppido talis nois.itaq̄.i.ideo.dum ego ineptus.i.tanq̄ inept⁹ & fatuus:ſiue male ɔptus.ſedeo hodie illic in arce. vt.i.cū primum.quiſq̄ venerat.i.applicuerat ad eum locū ſtatim accedebam ad eum.ſ.dicendo, o adoleſcens.i. o iuuenis.q̄ſo.i. præcor:rogo:dic dum (dum eſt ſyllabica adiectio) es tu Myconius.i.de Mycone?reſpondebat ſup.vnuſquiſq̄ a me interrogatus,non ſum Myconius.i.ex eo loco:qui vel Mycone dicitur vel Myconū. At.i.ſed es ne ſup.Callidemides?reſpondebat quiſq̄ non ſum Callidemides.deinde interrogabam. ecquem.i.nunquid habes hic aliquem hoſpitem.i.amicum:quem & tu recipere hoſpitio ſoles. & illę te Pamphilum.i.qui vocetur Pamphilus omnes negabant ſe habere hoſpitem talem, neq̄ arbitror eum Callidemidē eſſe quemq̄.i.eſſe aliquem:hoc eſt non puto eū eſſe in mundo,deniq̄.i.tandem:poſt multam expectationem. hercle iam me pudebat tandiu illic ſedere.abii.i.diſceſſi ab eo loco.Sed quid.i.cur:vel propter quid video. Bacchidem meretricem exeuntem ab affine noſtro.i.a ſocero Pamphili Phidippo. Affinitas eſt regularitas perſonarum nuptiis cōiunctarum omni carens cognatione ſanguinis. quid rei.i. qd negocii eſt huic Bacchidi hic.i.apud affinem.i. (quod barbare dici ſolet: aut ſaltem non multum proprie) quid hic habet agendum hæc mulier. Bac. O Parmeno offers te mihi opportune.i.tempeſtiue:mature & (quod dicunt bona hora.curre proprie.i.feſtinanter ad Pamphilum. Par. quid.i.cur.curram eo.i.ad locū in quo eſt Bac.dic illi me orare eum vt veniat huc.Par.dicam vt veniat ad te,i ad domū tuam: & (quod barbare dici ſolet) penes te. Bac. immo.i.ſed dic vt veniat ad Philomenas.i.) Quod inepte dicitur) penes Philomenam,i.ad domum eius.

Ecquē

Affinitas

A Edepol. Facta intus cognitione annuli: & prioris cōcubitus:oportet Pamphi.iſta notificari: vt vxorem recipiat. Inducitur ergo conueniens perſona: quæ eum quærat.i Par.ſeruus:qui non ne occaſione offertur: redibat enim de arce faſtiditus expectādo Callidemidem cum nullus eſſet.ne.i.an vel ne.i.certe,neq̄ enim callid.ad te.i.domum tuam.

SER.

〈Qui

DON. ¶ Q VID rei eſt?) Totū p pſona. ¶ Tua quod nihil refert percontari deſinas.) oxymoron καὶ ... & exiſtimo dixit, q̃ minus ſit iniurium phibere interrogare, q̃ interrogati non reſpondere. Et memento hunc eſſe cui in principio nihil ce lauerit Parmeno. ¶ Nihil aliud di?) Vult re p mandata col ligere. ¶ Etiā, cognoſſe anulū illum Myrrhinam.) Etiā ad

Etiam: uerbiū eſt uel conſentientis uel reminiſcētis, ſed magis reminiſcentis mō. Sic Cice. Etiam, qđ pene praeterii cappella qdā eſt mihi facta. ¶ Scio. Nō audio, inqt: ſed ſcio. ¶ Sed ceſ?) Hoc ē tardas & quieſcas. vrget aût eū curſu. ¶ Mihi me'equi. Ceſſo: ſubeu dit. ¶ Poteſtas haud data eſt.) Ceſſandi.i. ¶ Ita curſando atque ambu.) Eſt enim curſus & nauigantis, & equitantis. ¶ Quātam obtuli aduentu meo. Reliqua ps argumēti p ... narrat ¶ Quot commoditas res attuli?) Quottā multas. Et more ſuo

P. Quid rei eſt? B. tua quod nihil refert, percontari deſinas.
P. Nihil aliud dicam? B. etiam, cognoſſe annulū illū Myrrhinam
Gnatæ ſuæ fuiſſe, quem ipſus mihi olim dederat. P. ſcio.
Tantūne eſt? B. tātū: aderit cōtinuo, hæc vbi ex te audierit.
Sed ceſſas? P. minime eqdē: nā hodie mihi poteſtas haud data
I ta curſando, atq; ambulando totum hunc contriui diē. (eſt.
B. Quātā obtuli aduētu meo lætitiā Pāphilo hodie! *Iāb. quad. cata.*
Quot commodas res attuli? quot autem ademi curas?
Gnatum ei reſtituo, qui pene harum ipſiuſq; opera periit.
Vxorem, quam nunq̃ eſt ratus poſthac ſe habiturum, reddo.
Qua re ſuſpectus ſuo patri, & Philippo fuit, exſolui.
Hic adeo his rebus anulus fuit initium inueniundis.
Nam memini ab hinc menſes decem fere ad me nocte prima
Confugere anhelantem domum, ſine comite, vini plenum,
Cum hoc anulo: extimui ilico: mi Pamphile inquā amabo,
Quid exanimatus es obſecro? aut vnde anulum iſtum nactus?
Dic mihi: ille alias res agere ſe ſimulare poſtq̃ id video,
Neſcio quid ſuſpicarier, magis cœpi inſtare vt dicat.

litæ. ſed ceſſas. i. tarda es quieſcis, pigritaris, vt aliq̃ſorū verbo vtar, lētēſcis. i. otiaris, vel otio icūbis. neq; feſtināter vadis quo iuberis. Par. eqdē minime. i. nō ceſſo. nā ptās ceſſendi. i. nō ē mihi data hodie. ita. i. adeo. cōtriui. i. cōſumpſi hūc totū diē. curſitādo. i. frequēter currēdo huc & illuc. atq; ambulando. i. nō ita celeriter eūdo. q d. nō currēdū mihi fuit

Curſitare & ambulare: mō embulādū: vel capē curſitādo pro nauigādo. Eſt ēpi curs' & nauigantis & eqtātis & cape ambulādo p gradiendo pedibus in terra. Bac. hęc ſecū loqtur diſcedētē Parmenonē. & qđ: hęc loquitur cū admiratione. Quātā lætitiam ol tuli hodie Pāphi. aduentu meo. i. cū veni ad mulieres. q. d. maximā. quot res cōmodas. i. quot oppotunitates & cōmoditates attuli hodie? q. d. multas. admodū. i. ſed. quot curas, ideſt quot ſolitudines: ademi. i. abſtuli & a Pamphilo: & a Phi. Myrrhinaq; mře & c. ego

attuli dixit. ¶ Quod aût ade. cu.) Sic antevt metū in quo nūc eſt: ademit itq; expleā aium gaudio. ¶ Quod cō. res at? quot aût ademi curas Hæc oia admirātis ſūt vt. Quis nouus hic nris ſucceſſit ſedibus hoſpes? Gnatū ei re. & c.)

Reddi. Reſtitui c: ¶ ... ¶ Reddo.) Reddiř nobis qđ nři cupidū eſt, Reſtituiř nobis cuius cupidi ſumus. Bñ ergo gnatum reſtituo vxorē reddo. ¶ Qua re ſuſ. ſuo pa. & Phi. fuit.) Ergo nō vnū bñficiū, ſed tria ſūt ¶ Exolui. Variauit tēpora: reſtituo, reddo, exolui. ¶ Nā me. ab hinc mē. de.) Mēſes decē dixit, & rectē, ut de hoc peperiſſe demōſtret. ¶ Nocte pri. Primis pa/ tribus noctis: uel primore: ut: Vidimus obſcuris primā ſub vallibus vrbē. ¶ Cōfugere anhelantē. Ex his argumētis pōt colligi: & q uirginē uitiauerit. ¶ Cōfugere anhelātē. Vi de ſigna cōiecturalia: q cōfugeſ uidiri timebat: q anhelātē, colluctatus fuerat, q domū, celari volebat: q ſine comite pudēdū fuerat facinus, q vini plenū: temerariam annullū hēbat, partū idicat. Vides igit his inducis ve virginē apparet vitiatam. ¶ Mi Pā. inq̃ ama.) Hæc blādimēta ſūt mulie bria. ¶ Quid exani. es? aût vn anulū na.) Principalia ſigna vitii illati perturbatio & anulus. ¶ Quid extimatus es obſecro: aut vn anulū iſtū natus? Breuitati cōſulit Teren. nam in græca hæc aguntur, non narratur. ¶ Simulare.) Fingere,

Simulare: & pro uero falſum tradere. Ille alias res agere ſe ſimulat, re id eſt alias res agentem ſe fingere. pudebat enim amicæ de alterius ſtupro fateri, & ei amicæ, quam tum deperibat.

Neſcio quid: ¶ Neſcio quid ſuſpicarier.) Pro aliquid.

C V R. ¶ PAR. Quid rei eſt. i. q res ē, ſeu qđ negociū ēiqđ accer ſit P. Bac. deſinas. i. ceſſas. pcunctari. i. ingrere. curioſe de mis. id quod nihil. i. nequaq̃: nullo mō. refert tua. i. ad te ſpectat. dicimus. n. hoc nihil refert mea. i. ad me non attinet. Par. nihil aliud dicam Pā. ſ q ad Phi. veniat. Ba. ētiā: hic eſt aduerbiū reminiſcētis dic ſup. Myrrhinā matrē Philomenę cognoſſe. i. cognouiſſe illum annulū quē ipſe olim dederat mihi fuiſſe aliqñ ſuæ gnatæ uidelicet Philo. Par. ſcio eum dediſſe tibi annulū. ne. i. utrum. Myrrhinam cognouiſſe anulum fuiſſe filiæ. eſt tm. i. eſt res tanti momēti vt ppea ueniat? Bac. petis an tm ſit illud? ipſe Pam. continuo. i. haud mora, aderit. i. aduenīet, uel hic pńs erit. ubi. i. poſtq̃. audierit ex te. i. a te hoc. i. Myrrhinā cognouiſſe annulū fuiſſe fi

reſtituo ei. Pā. natū. i. filiū a ſe genitū. qui natus. i. filius. pene. i. fere. periit. i. expoſitus fuit opera. i. operatione harum mulierū & ipſius Pāphili. reddo ei Pāphilo vxorem quā ratus eſt. ideſt exiſtimauit, putauit: confirmauit ſe nunq̃ habiturum eſſe poſt hac. i. poſt hoc tps: id poſterum, in futurū. Redditř nobis qđ noſtri cupidum eſt, Reſtituitur nobis cuius cupidi ſumus. bene ergo natū reſtituo: uxorē reddo. ego exolui. i. expediui illud. quare. i. p quod Pam. fuit ſuſpectus patri & Phidippo ſocero. adeo. i. certe. hic anulus fuit initiū his rebus inueniendis. i. ad has res ſic inueniēdas, vt oia ita pcederēt ex ai ſnia. nam memini. i. recordor Pāphilum confugere. i. confugiſſe, ſed noluit iungere præteritum præterito anhelantem. i. æſtuantem ex colluctatione cum puella, cui uitiū obtulerat: & memini confugiſſe eum domum. i. in domum meam ad me. ut celaret facinus illud ſine comite. i. ſine ſectatore aliquo puta ſeruo: propterea q pudendum erat facinus: & memini eum confugiſſe ad me plenum uini. i. vino ingurgitatum: ac propterea interneratum, prodiſſe facinus cum hoc annulo. i. habentē hunc annulum detractū a puella. & quo tempore. prima nocte. i. prima noctis parte: ſeu primis tenebris. uel prima nocte qua hoc perpetrauit facinus. fere ab hinc decem menſes, ideſt (quod barbare dici ſolet) de poſt. x. menſes: uel ſunt bene decem menſes. Ab hinc enim refertur ad præteritum: & dehinc ad futurum: ut uidi illum tali. ilico. i. ſtatim extimui, ne mali eſſet aliquid. inquam, ideſt dico ei. O mi Pāphi e amabo: aduerbium blandientis: quaſi rogo te per amorem. obſecro. i. quæſo quid. i. cur. es exanimatus. i. commotus ira. & perturbatus: aut dic mihi unde nactus es. i. habuiſti iſtum annulū. ille Pāphi. ſimulare. pro ſimulabat. i. fingebat ſe agere, ideſt habere curæ. alias res ideſt alia negocia. ſ q id quod uere erat. poſtquā uideo ipſum ſuſpicaris ideſt timere, dubitare neſcio quid. timebat enim ne ea uiolentia reſciretur: & ita graues daret pœnas, cœpi magis inſtare. i. urgere, ut dicat id qđ ſuſpicabatur & dubitabat.

¶ POTESTAS ceſſare quanti: ga deſcriremus de cognitione illa: quæ intus facta eſſe inducitur Bacchis illud manifeſtū: & ſola quia celāda cognitio de partu ab hinc ſunt decē menſes, adeo aliæ nolunt, ga non eſt in noſtrā rē, S P R.

DON. ¶ HOMO ſe fatetur vi in via virginem neſcio quam compreſſiſſe. (Bene additum homo. Et oratorie Neſcio quã ex quo dicto omnis error eſt natus, nam ꝑpone nomẽ: & nulla fabula eſt. ¶ Neſcio quam. Vel quia uere neſciebat: uel quia ſic dicendum fuit: ne amare illam videretur. ¶ Hæc tot ꝑpter me gaudia.) Incurſit narrationem fabulæ mire ſuo: ne hæc ꝑta eſt Philomenam eſſe cõpreſſam. i. violatã ab eo Pam. & cognitio facta eſt hunc filium natum inde. i. ex eo compreſſu. Lætor tot gaudia contigiſſe illi Myrrhinæ ꝑpter me. i. meo beneficio vel per me. Etſi. i. quãuis aliæ meretrices nolunt hoc. i. lætari pp talia matrimonia i uel nolunt vxorem reconciliari viro. enim. i. quia. non eſt in rẽ noſtrã

in futuro actu expectaremus. ¶ Etſi hoc meretrices aliæ no.) Color neceſſarius a veriſimili. Se enim alibi dixiſſe. Bonas matronas facere: meretrices malas: meminit. ¶ Ego dum illo dictum eſt.) An meruit Pamphilus. ¶ Neque enim eſt in rem noſtram.) In rem in vtilitatem i idest pro commodo. ¶ Incommode mihi nuptiis euenit. Sic dixit, quemadmodum dicimus Ei male euenit aut bene ei contingit.

Hõ ſe fateẽ vi i via * virginẽ neſcio q̃ cõpſſiſſe. *Virginẽ ſupereſt*
Dicitq; ſeſe illi * annulũ, dũ luctaẽ, detraxiſſe. *Annulũ diſyllabũ eſt*
Eum hęc conuenit Myrrhina in digito modo me habẽtem,
Rogãt vnde ſit: narro omnia hæc: inde eſt cognitio facta
Philumenam eſſe compreſſam ab eo, & filiũ inde hũc natum
Hæc tot propter me gaudia illi contigiſſe lętor.
Etſi hoc meretrices aliæ nolunt: neq; enim eſt in rem noſtrã,
Vt quiſquam amator nuptiis lætetur. verum e caſtor
Nunq̃ animum quæſti gratia ad malas adducam partes.
Ego, dum illo licitum eſt, uſa ſum benigno, & lepido, & comi.
Incommode mihi nuptiis euenit factum, fateor.
At pol me feciſſe arbitror, ne id merito mihi eueniret.
Multa ex quo fuerint cõmoda, eius incõmoda æquũ ẽ ferre.

idest nobis vtile non eſt: ſiue non eſt in vtilitatem noſtram: aut pro cõmodo noſtro. vt. i. ꝙ quiſquam. i. aliquis. amator. idest amore noſtri captus lætetur. i. gaudeat: de lectetur nuptiis, idest coniugio, Verũ. ſ. ſed ecaſtor. i. per ædẽ Caſtoris. ego Bac. nunq̃ adducã animum ad malas partes. i. ad officium malarum meretricum, vel ad malas applicationes. gratia. i. cauſa quæſti pro

Deeſt Ex: ut ſit ex nuptiis. ¶ Incommode mihi euenit nuptiis. ἀνάνωφογα. Et eſt ordo: incõmode mihi euenit ex nuptiis & incõmode, pro: in cõmodo. ¶ Factum fateor.) ἀνάνωφογα. ¶ Ne merito mihi eueniret.) Ergo hæc dolemus quæ merito contingunt. ¶ Multa ex quo fuerit cõmoda.) Ratio cur noua oĩa fiant. & cõtra officium meretricis. ¶ Multa ex quo fuerint commoda: eius incommoda æquum eſt ferre. Hoc eo tractu vocis, & ea æquanimitate dicendũ: quale in Adelphis. Quando cum quæſtum occœperis, accipiendum & muſſitanda iniuria eſt adoleſcentium.

quæſtus, idest lucri numerarii. ant qui gaudebãt dicere tumulti, ſenati quæſti in genitiuo ſingulari pro tumultus ſenatus. & quæſtus, ſm quartam formam declinandi. Ego uſa ſum illo Pamphilo benigno, idest liberali: largo, lepido idest iucundo: feſtiuo: & comi. declinatur hic & hæc comis & hoc come. comi ergo, idest facili. nam comes dicuntur eſſe homines benigni: faciles: & ſuaues: qui erranti comiter monſtrant viam benigne: non grauati. Inde comitas tatis talis hominum ſuauitas. Euenit mihi. i. accidit mihi. commode: aduerbium: idest male intempeſtiue. nuptiis: idest ex nuptiis Pam. & Philomenæ. fateor factum, videlicet mihi male accidiſſe ex nuptiis: ac pol arbitror me feciſſe me male mihi euenerit merito. i. quia ſic meruerim. Aequum eſt ferre incommoda eius viri: ex quo viro: quemadmodum ex Pamphilo multa commoda fuerunt: idest extiterunt ac prodierunt. prius enim confeſſa eſt Pamphilum benemeritum eſſe, de ſe ipſa.

GVI. ¶ HOMO ille. ſ. Pamphilus fatetur ſe compreſſiſſe vi. i. violaſſe: defloraſſe, ut ita dicam. vi. i. per violentiam. In via qua ad nos veniebat. neſcio quam virginem, & bene neſcio. quam. nam tunc compreſſit eam in tenebris, & dicit Pamphilus ſeſe Pamphilum detraxiſſe. i. abſtuliſſe illi virgini annulũ. dum. i. quando. vel quamdiu luctatur cum virgine: quæ ſtuprari nolebat. Hęc Myrrhina mater Philomenæ cognouit modo, idest paulo ante in digito meo eum annulum, rogat ipſa: idest interrogat me habentem illum annulum i vnde ille annulus ſit, idest proceſſerit. narro illi hæc omnia: quæ prius dixi, inde: idest ex eo tpe, cognitio facta

SER. ¶ COMI, idest faceto. Fateor quidem quod vere venit mihi incommode: idest male in nuptiis eius. At ipſe ita me deſeruit. At pol ego arbitror me feciſſe ſemper tanta beneficia. ne hoc, ſcilicet quod me deſerere merito mihi eueniret. Sed tamen ex quo &c.

ACTVS QVINTI SCENA QVARTA.

Iãb. quadrati acatal. mixtis Senariis & trochaicis quadra. catale.

PAMPHILVS, PARMENO, BACCHIS.

DON. Vide mi Parmeno et ſodes vt mihi hęc certa) Bene hæc repetit verum eſt enim, vt quod miſere cupimus id etiam tardius credamus effectum. Sic & in Heautont. Ego APR. vereor magis. ¶ Mane dum.) Dum abundat.

PAM. VIDE mi Parmeno etiam ſodes, vt mihi hæc certa, & clara attuleris; (frui,
Ne me in breue hoc cõiicias tp̃s gaudio hoc falſo
Viſũ ẽ. PAM. certone: PAR. certe. PAM. deus ſum,
ſi hoc ita eſt. PAR. verum reperies.
PAM. Mane dũ ſodes: timeo ne aliud credam, atq; aliud nunties.

ſpaciũ tpis. Par. qa dixerat ei Pã, vid. otiõ reſpondet, viſum ẽ. ſ. ſatis conſideratũ eſt a nobis & prouiſum, ut q̃ dicimus ſint certa & clara. Pã. ne. ſ. vtrum. viſum eſt certe. i. ſine dubitatione. Par. viſũ ẽ certe. Pã. ſũ: De⁹. i. ſum feliciſſimus vt Deus. ſi hoc ẽ ne dicis Par. reperies verũ eẽ qd

GVI. Vide &c. In hac ſcena vix põt Pãphilo perſuaderi tantam opportunitatem accidiſſe, quanta ei nunciatur Parmeno ſeruus: tandem tamen allocutione Bacchi. ad id credẽdum facile induxit animũ Pam. O mi Par, etiam ſodes quaſi ſi audes, verbũ comicum & blandimẽti quiddam habens. vide. i. diligẽter cõſidera. vt. i. qualiter, vel ꝙ attuleris mihi hęc q̃ dixiſti mihi certa. i. nihil habentia dubitatiõis, aut obſcuritatis. ne. i. vt nõ cõiicias. i. pcipites: ipingas, ipellas me frui. i. delectari hoc gaudio falſo. i hoc breue tpa. i. i hoc breue dico. Pam. & quia Parmeno iam tædio affectus præ ſe ferebat diſceſſum: aut non velle amplius audire, ideo ſubdit Pã. Mane dũ, abundat dum. i. ſiue gradũ & audi reliqua ſodes, blãditur ei vt auſcultet. timeo ne. i. ꝙ credam aliud. & tu nuncies aliud. i. timeo ne animi noſtri ferantur ad diuerſa, & non ſit illud qd nuncias id quod intelligo.

SER. Vide Pamphilus audito nuncio lætatur. clara i. aperta. viſum eſt ita dixiſſe. Mane dum & recordabor eadem verba: quia timeo ne &c.

¶ Sic

DON. ¶SIC te di.opi.) Miro affectu inducit̃ vix adduci ad credẽdũ qđ gaudet Pã. ¶ Ita inq̃ Quaſi nã an̄ faſtus dico. ¶ Quis me ẽ for. ue. a. pl. Ob bñficia Veneris, cui cõtrariũ iuuentus
Venuſtus
Iuctus
cui cõtra reciderit qđ amat. ¶ Quid donem? qđ? qđ? ne. μελλησμος, vt, Pelagine venis erroribus actus? An monitu dinũ? an, quæ te fortuna fatigat: ut triſtes ſine ſole domos, loca turbida adires?

tenebrar̃ in lucẽ. q. d. ego q perierã: & q̃ nullus erã pre dolore tuo nuncio reuixi. Orcus dr̃ cognomẽ fluuii infernalis & ſty. e palude defluẽtis, ab orcos qđ eſt iuramẽtũ. Nã Dii p illũ fluuiũ & p Stygẽ paludẽ iurare ſolebant certiſſima iuraiurãda ponit ẽt p inferno. Hic & hæc redux reducis: inde in plurali reduces dicunt̃ i. q pericula euaſerũt: & incolumes: ac ſalui in optatos fines redierũt.

¶ Nã neq̃ i nũo. Magis ſcire vult: q̃ munus accipe. ¶ Nã ne. in nuntio: neq̃ i me ipſo bõi qđ ſit: ſcio. Facete agit Teren. q̃ ro magis Par. curioſus ẽ: tãto magis neſcit illa q̃ cupit. ¶ O Bac. o mea Bac. ſer. mea. Bñ additũ ẽ ſeruatrix mea. Et Mea qđ ſupra dixit amatoris eſt. Facłis vt cr. fa. Difficile enim erat credere, his reb9 gaudere meretricẽ.
Obitus
Ob
¶ Vt vo. ob. Obit9 occurſus. Ob. n. ſignat ↄtra. Ergo obit9 adit9. legit & volũtate obit9. ¶ Obit9: ſmo
Aduẽt9
aduẽtus tuus. Inter obitũ & aduẽtũ hoc itereſt: q obit9 ẽ quẽ caſus affert, aduẽtus

PAR. Maneo. PAM. ſic te dixiſſe opinor, inueniſſe Myrrhinam
Bacchidẽ anulũ ſuũ hr̃e.. PAR. ſcĩ. PAM. eũ, quẽ olim ei dedi
Eaq̃ hoc te mihi nũtiare iuſſit: itane ẽ ſcĩ? PAR. ita inquam
PAM. Quis me ẽ fortunatior? venuſtatiſq̃ adeo plenior! egone te.
Pro hoc nuntio quid donem? quid, quid neſcio. PAR. at ego
ſcio. PAM. Quid?
PAR. Nihil enim: nã neq̃ in nũtio, nec in me ipſo boni qđ ſit, ſcio.
PAM. Egone q ob orco mortuũ me reducẽ i lucẽ feceris, *Iãb. te. aca*
Sinam ſine munere abire a me? ah nimiũ me ingratũ putas,
Sed Bacchidem eccam video ſtare ante oſtium. *Senary*
Me expectat credo adibo. B. ſalue Pamphile.
PAM. O Bacchis, o mea Bacchis, ſeruatrix mea.
B. Bene factum, & volupe eſt, PAM. factis vt credam facis.
Antiquamq̃ adeo tuam venuſtam ontines:
Vt voluptati obitus, ſermo aduentus tuus, quocunq̃ aduene-
ris *Quadra. acatale. Iamb.*
ſemp fiet. B. at tu ecaſtor morẽ antiquũ, atq̃ ingeniũ obtines:
Vt vnus hoĩum homo te viuat nunq̃ q̃ſq̃ blandior.
PAM. Ha ha hæ, tune mihi iſtuc? B. recte amaſti Pãphile vxorẽ tuam.
Nã nunq̃ ante hunc diẽ meis oculis eam, q noſſem, uideram
Perliberalis viſa ẽ. PAM. dic verũ. B. ita me di ament Pãphile.

Ah interiectio dolentis ſe videri igratum, putas me nimiũ igratũ. i. immemorẽ bñficior̃. Sꝫ eccã. i. ecce hic ppe video Ba. ſtare an hoſtiũ credo q me expectabat, adibo. i. ibo ad eã. Bac. o Pã. ſalue. Pã. O Bac. mea. i. quã amo. mea ſeruatrix. i. cõſeruatrix a morte: q̃ſi fuiſſem moriturus niſi mihi ↄſuluiſſes, ſalue ſup. Bac. bñ factũ eſt a nobis. & volupe. i. pvoluptate, voluptuoſe & delectabiliter. ſeu uolope. i. venuſte. nã venus ẽ Dea voluptatis titilãtis. volupe (vt ait Nonius) capit̃ p voloptate. Plau. i Aſinaria Hic ſenex ſiqd clã vxorem ſuã aio ſecis volu-

quẽ volũtas, & deſtinat9 loc9. ¶ Tune me. iſtuc? Qua blãdimẽtũ magis meretriciũ ẽ. ¶ nũq̃ an̄ hũc diẽ me. oc. eã qđ noſ. vi. hoc ẽ: nunq̃ ſic viderã: vt eã noſſem. ¶ Q đ noſſem Ideſt quod meminiſſem: qđ ſcierm: ac p hoc nunq̃ viderã: ut alibi, Nõ egdem iſtuc, quod ſciam. ¶ Dic ver̃,) Bene inſtanter ex meretrice q̃rit, qđ de forma vxoris ſentiat. ſcit. n. hãc iu-
GVI.
dicẽ eẽ pulchritudinis poſſe, vel q fœminã vel q æmula.
¶ PAR. Maneo. i. ſto ad audiẽdũ te. Pã. opinor te ſic dixiſſe (repetit nũciata ne falſo intellexerit.) videlicet Myrrhinã inueniſſe. i. deprehẽdiſſe. Bacchidẽ hr̃e annulũ ſuum Par. factũ eſt ſup. i. iuenit eã hr̃e ãnulũ ſuũ. Pã. dixiſti ergo Myrrhinã inueniſſe Bacchidẽ hr̃e eum annulũ, quẽ annulũ olim. i. tãpridẽ dedi ei. ſ. Bacchidi. & dixiſti q ea Bacchis iuſſit te nũciare hoc mihi. ne. i. ver̃. eſt ita factũ vt repeto. Par. inq̃. i. dico. & iã ſatis dixi hoc ita factũ eſt. Pam. quiſẽ fortunatior. i. felicior: cui felicius & magis ex ai ſnia pceſſerint oia me. i. q̃ ego. & adeo. i. certe: vel valde: aut in tm̃: ſeu ita, q̃s eſt inquã plenior venuſtatis. i. bñficior̃ veneris, vel venuſtatis. i. voluptatis. nã Venus voluptas eſt. Ego ne . ↄnõ. donẽ te qđ. i. p aliqđ. Dicim9. n. dono te hac re, & nõ dono te hãc rẽ: niſi admodũ antiquũ eẽt p hoc nuncio ita mihi. iucundo. q. d. imo debeo te donare maximis muneribus. Deinde apud ſe deliberat quare ſit eum donaturus inquiẽs. qd donẽ tibi. ſ. deinde puo tpe lapſo non potens inuenire quo eũ donet ex ai ſnia. iter̃ replicat. quod donem tibi vel te. poſtea ſibi ſatis facere nõ valens ait neſcio qđ tibi debeã donare: ſiue: quo debeã te donare. Nam dicimus dono te hac re, vbi ẽ remuneratio p beneficio accepto, & pro labore ſuſcepto cã noſtra. Par. at. i. ſed. ego ſcio quo donare me debeas. Pã. quid eſt ſup. quo te donare poſſim? Par. ſcio enim. i. qa. nihil debes me donare. nam nõ ſcio qđ boni ſit tibi: neq̃ in nuntio. i. in relatione, ſeu nunciatione mea: neq̃ i me metipſo pp qđ debeas re aliqua me donar. Pam. egõ. i. verũ ego ſinam. i. patiar te abiere a me ſine munere. qui. ſ. tu feceris me mortuũ. i. q erã mortuus. reducẽ. i. reuerſum ſaluũ, incolumẽ, ab Orco, i. ab inferno: ſed a loco

pe. i. pro voluptate duci. Pam. Facis vt credã factis. i. his quæ facta ſunt. Nã difficile erat credere meretricẽ his reb9 gaudere. & obtines. i. foues: conſeruas, retines. adeo. i. ita tuã antiquam venuſtatẽ. i. feſtiuitatẽ, ſuauitatem, pulchritudinem. vt obitus. i. occurſus, qui ſit caſu. & bene obitus. Nam ob dicit cõtra: & in occurſu cõtrahitur. vt inquã. ſermo tuus. i. tuũ colloquiũ & vt aduẽtus tuus: quẽ voluntas & deſtinatus locus affert: ſemp ſit voluptati. i. ſemp afferat voluptatẽ. quocũq̃. i. i quẽcũq̃ locũ adueneris. Bac. At. i. ſed. e caſtor. i. p ædẽ Caſtoris. qđ iurandi genus mulieres dicebãt tm̃. tu Pam. obtines. i. retines. morem antiquum. i. qđ ſemp multo an̄ cõſueuiſti. & antiquũ geniũ. i. antiquam naturã & felicitatẽ naturalem. adeo ſup. vt q̃ſq̃. i. aliq̃s hõ. vnus. i. ſolus hoĩum. i. ex hoĩbus nunq̃ viuat blandior. i. ſuauior. mitior te. i. q̃ tu. Pã. Ha ha hæ, interiectionis ridentis. Ridet. n. a meretrice ſibi atribui blãdimenta, q̃ potius ſunt meretriciũ. Deide ſubdit. &. i. ẽt. tũ. i. tũc, cũ tecũ habebã cõmertiũ, attribuebas ſup. mihi iſtud. Vel potius ſic itelligat̃ Tũ. i. tu ne aſcribis mihi iſtud qđ me nõ decet: ſed meretricũ eſſet ſolet. Deide ad aliud ſermonẽ cõuertit. Bac. O Pã. recte. i. nõ iprouide, nec temere, nec inconſulte amaſti vxorẽ tuam Philomenã. Nam nunquã videram eã oculis meis ante hũc diem. qđ noſſem, i. qđ ſcirem, vel meminiſſem: ſeu animaduertiſſem. ſ. me vidiſſe alias. Nã qđ oñdit & refert orõnẽ p̃cedentẽ, ipſa viſa eſt mihi perliberalis. i. valde: & honeſto venuſta, hoc eſt viſa ẽ mihi eſſe ea venuſtate: qua mulieres liberas & optimates decet. Pam. Dixti. i. dixiſti ne verum? bene inſtanter ex meretrice quærit de forma vxoris: vtpote q̃ ſi pulchritudinis pita diiudicatrix. vel q fœmina vel q æmula ſit. Bac. Pamphile ita Dii ament me ut ex animo dico. iurandi modus eſt.
¶ EA q̃. i. qđ poſſem dar. nihil. n. ſ. certe ẽ qđ volebã noiare. volupe. ſ. voluptas a uolo vis, tu nõ facias te credã verbis q hoc ẽ tibi volupe, ſed factis ipſis. ita obtines ve. ut ſp ſit quocunq̃ aduenerẽs voluptati oibus tuus obitus. i. tua obuiatio, & tuus ſer, &c. ita vt vnus ẽt non blandior te uiuat, SER

ON. ¶NM quid.) Nisi quid .acuendū ergo Quid. ¶ Neq; opus eſt adeo muttito.) Vel tēui dicto. ¶ Nō fieri hoc itidē vt in comœdiis.) Mitte quaſi hęc comœdia nō ſit, ſed veritas. Aut deeſt. Alius. ¶ Vt in comœdiis. Deeſt Fit. ¶ Oi oēs vbi reſciſcūt.) In fine enim comędiæ nihil cuiq; celari ſolet ¶ Hic quos par fuerat.) Hic, in hac comœdia, aut in hac re,

habuiſſe fidem.i.veritatē vel pbationem.an adhuc recepta rem te meo iureiurādo.i.meo ſacramēto & ppterea qa ſciuit veritatē, dixit te eſſe purgatū .i. excuſatum ſibi.i.apud ſe. Pā.optime eſt.i.optime ſe res hēt: & ſpero hanc rem eſſe venturā nobis ex ſnīa.i.ad votū Par.o here.ſ. Pāphile.ne.i. vtrum.licet.i.permittit, concedit mihi me Parmenonē ſcire hodie ex te.i.a te.qd boni.i. qd bonum ſit qd feci, aut qd illud ē quod vos agitis.i. loquimini: vel tractatis. Pam: non licet tibi ſcire. Par. tn̄ ſuſpicor.i. cōiecto aliquātulum q d ſit. Deide ſubdit verba cogitātis apud ſe. Egon.i. vtrum ego feci ſup. hūc Pamphilū reducem ab orco in luce. vt prius dictiumeſt. quo pacto, ideſt quomō hoc feci. Pam. o Parmeno. tu neſcis q̄tum hodie pfueris mihi: & neſcis ex q̄ta erumna.i. miſria. extraxeris.i. duxeris, eripueris me. Par. Immo vō.i. ſed certe. ſcio qūātum pfuerim tibi nec.i. & nō feci hoc .i. tibi non profui iprudens .i. i

PAM. Dic mihi, harum rerum num quid dixti iam patri? B. nihil
PAM. neq; opus eſt.
Adeo mutito placet non fieri hoc itidem, ut in comœdiis,
Omnia omnes vbi reſciſcunt: hi, quos par fuerat reſciſcere,
Sciunt quos nō aūt ſcire æquum eſt, neq; reſciſcunt, neq; ſcient.
B. Immo etiam hoc qui occultari poſſe facilius credas, dabo.
Myrrhina ita Phidippo dixit, iuri iurando meo *Troch. tetram.*
Se fidem habuiſſe, & ppterea te ſibi purgatū. PAM. optume ē.
Speroq; hanc rem eſſe eventuram nobis ex ſententia.
PAM. Here, licet ne me ſcire ex te hodie quid ſit quod feci boni?
Aut quid iſtuc eſt, quod, vos agitis? PAM. non licet. PAR. tamē
ſuſpicor.
Egone hūc ab orco mortuū? quo pacto? PAM. neſcis Parmeno
Quātū hodie pfueris mihi, & ex quāta ærūna extraxeris. *Iāb. aca.*
PAR. Immo vero ſcio, neq; hoc īprudēs feci. PAM. ego iſtuc ſatis ſcio.
PAR. An temere quid q̄ Parmenonem pterea qd facto vſus ſit?
PAM. Sequere me intro Parmeno. PAR. ſequor equidem plus. ho die
boni *Troch. cata.*
Feci imprudens, q̄ ſciens ante hūc diē vnq̄. *Senarius troch. acat.*

PLAVDITE.

CALIOPIVS RECENSVI.

Reſci/ico Reſcire eſt recognoſcere: & vix invenire quod quis neſcierit. ¶ Neq; reſci, neque iciet.) Reſciſcūt ad quos pertinet, & reſciſcunt qui neſciunt

Scio Sciūtq negligūt. Et reſciſcamus & ex alio Scimus etiā per noſtram opinationem. ¶ Here, licet ne me ſcire ex te. Ridicule iſtat ſcire. ignoraturus Parmeno. ¶ Ego ne hūc ab orco mortuū? Verba ſunt cogitantis. iō & ελλειπτικῶς loquitur. ¶ Neſcis Parmeno.) Addidit ſtimulos curioſitati eius. ¶ Immo vō ſcio nec hoc imprudens feci.) Recte. paruū enim beneficii meritū, ſi ab imprudēte paritum videatur. ¶ Temere quicq̄ Par. præ.) Quod interdū non temere pterea quod habet faciendi neceſſitatem. ¶ Temere quicq̄ Parme. præ. Sibi ipſi hoc dicit, & ſe nominat: vt: Degeneremq; Neoptolemum narrare memento, Et: Age nunc Phormionem qui volet: laceſſito. ¶ Temere quicq̄. Vtrum hoc dicit: Non temere, neq; per imprudētiam geritur quicquid vtile eſt an hoc dicit, Nihil poteſt tranſire temere: qd utile factū eſt: qn gratiā ſui hēt? An hoc dicit: An quicq̄ Pamphilus prꝛtereat temere, ita vt non remuneret bonum factum Parmenonis, quod ſibi vtile fuerit? Et conuenit hoc dictum mertrici abeunti. ¶ Feci imprudens, q̄ ſciēs ante hunc diem vnquam) Quia non conuenit ſeruo ſcienti recte facere, bene addidit imprudēti ſibi euemiſſe: ut bene faceret quod prudens nunq̄ fecerit. ¶ Imprudens quam ſciens. ἀντίθετον ſecundū. nā imprudētem ſcienti reddit: non prudentem.

GVI. ¶ PAM. Dic mihi.i. rñde mihi. nunqd, i., vtrū dixiſti iam aliqd harꝫ reꝝ patri meo Lacheti Bac. nihil dixi de his rebus. Pā. neq; eſt adeo.i. valde vel in tm̄: ſeu ita opus aliqd harꝫ rerum patri dicere, mittito.i. omittas dicere qcq̄. Alii codices habēt mutito a mutio mutis. & tūc eſt ſenſus: mutito.i. cælato, taceas, occultes, ſecreto teneas illud qd factū eſt. Nā interdum mutire (ut vult Do.) ſignāt tacere: nihil facere, nec dicere: vnde & mutos dicimus. Interdū mutire) vt Feſt. inqt) ſignificat loqui. Ennius, Palā mutire hoi plebeio piaculū eſt. Bac. placeat mihi hoc qd factū eſt: nō fieri noē ſ.oibus, itidem.i. ſimiliter, vt.i. ſicut i aliis comœdiis fieri ſolet. vbi.i. in qbus comœdiis. oēs. reſciſcunt.i. poſt factū ſciunt oia: quæ facta ſunt. Hic.i. in hac comœdia: vel in hac re. hi quos par fuerat.i. decuerat reſciſcere ideſt venire in cognitionem facti. ſciunt quid actum ſit: ſed illi quos non eſt æquū ſcire qd factum ſit, neq; reſciſcent.i. non cognoſcent ex alio, neq; ſcient per propriam opinionem. Immo etiam .i. ſed etiam. dabo, i. dicā vel ſuggeram: atq; ſuppeditabo. qui.i. quo modo, vel vnde credas hoc factum facilius occultari.i. cælari. Myrrhina dixit ita Phidippho tuo ſocero ſe

conſideratus per imprudentiam: cū nō cogitarē nō pdeſſe Pam. ego ſatis ſcio. illud videlicet te feciſſe conſulto: ut mihi prodeſſes Par. an qcq̄.i. aliqd præterea temere.i. inconſulte. Parmenonē.i. me.i. an Parmeno aliquid temere ignoret. Nā hæc res præterit me: ſignificat hanc rem ignorare. An ergo Parmeno aliquid ignoret quod vſus ſit. vtile ſit, vel opus ſit facto.i. facere, ablatiuus participii pro infinitiuo. vt Saluſtius: Mature facto opus eſt. eſt facto pro fecet Pam. O Parmeno ſequere me intro in domū Par. Sequor te. Deinde ad ſpectatores dicit. equidem ho die feci imprudens.i. non ſuſpicans me id facere plus boni, q̄ vnq̄ fecerim ante hunc diem. ſciens i. cōſulto, cogitato : deditā opera, ſeu de induſtria. altte.i. diſcedite cum ſanitate: & plaudite.i. gratulamini poetæ & actoribus Ego Calliopius partium poetæ defenſor recenſui.i. diligenter reuocaui hanc comœdiam, & cenſuræ meæ iudicum adhibui illi.

SER. ¶ NEq; eſt opus non.ſ. fieri de hac re itidem.i. ſimiliter vt in eo fit: vbi omnes qui ſunt in theatro reſciſcit oia: qa oēs tam pauperes, q̄ diuites æqualiter ſ non vis oia rem tuam ppalari. ſicut comœdiæ quæ in cōi audiētia pferunt. neq; reſciſcent modo: neq; ſcient poſtea, imo ēt dabo conſilium. qui.i. qūo. hoc fa.c. hoc modo melius poterit cælar.. Myrrina dixit Phidipho q ſi facerem ei iuſiurandum: crederet mihi de hac re: & crederet purgatum de falſo crimine. Mō cum tu facias reconciliationem cum vxore tua potes dicere hanc eſſe cauſam: q purgatus es de crimine, quod Myrrhina tibi imponebat. Tamen ſuſ. hoc dicebat vt ſimularet ſe ſcire, vere ſuſpicor: quia egon hunc &c. quo pacto niſi ſuſpicare ego iſtunc: ideo fatetur eum ſcire ne ille exquirat quid eſſet. Equidem ſecum loquitur, ut oſtendat ſe neſcire, quod ſe ſcire profitebatur.

ASCĒ TErētius Dōati iudicio ſcite dimiſit illud aliis quod commētarius adiecit. Non e ni dicit vt aliis comœdiis, ſed dumtaxat ut in comœdiis: quaſi vero hæc comœdia non ſit, ſed hiſtoria.

¶ Donati

DONATI PROLEGOMENA IN PHORMIONEM.

HAnc Comœdiã, manifeſtum eſt prius ab Apollodoro ſub alio nomine, hoc ē ἐπιδικαζόμενον exce ſcriptam eſſe, ꝗ latine a Terentio Phormionē. Quãobrem nulla dubitatio eſt hanc ſolam eſſe cui nomē Poeta mutauerit: & errare eos qui in hac Phormionem paraſitum putant a formula litis: quam intenderit nominatum: cũ Græca lingua fiſcus ſparteus & ſtramen nauticum ſic dicatur: a cuius rei vel capacitate, vel vtilitate ēt ab Apollodoro paraſitus Phormionis nomine nuncupatē. ¶ Hæc igitur proprie tota motoria eſt: & in affectibus conſtituta pene maioribus ꝗ comicus ſtylus poſceret, niſi ꝙ arte Poetæ omnia moderata ſunt. Prima in ea partes vt ipſe Poeta profeſſus eſt, tenet Phormio: ſecundas Geta: tertias Demipho, ſubinde cæteri: p ut cuiuſq; actus oſtendit. Prologus Phormionis nimis concitatus eſt, adeo vt ipſe ſemet veluti reprehendat ob hanc ipſam pertinaciam, & ſimul argumentum ſuæ purgationis inducat. Atq; in ea cū & Protaſis & Epitaſis & Cataſtrophe magni moliminis & negocii ſint, ita uariis leporibus aſperguntur: ut etiam rerum triſtium grauitatem Poeta lepidus comica ſerenitate tranquillet. ¶ Hæc acta eſt ludis Megaleñſibus, L. Cornelio Merula. Aedili Curuli, & L. Poſthumio Albino, agentibus L. Caſſio Attilio: & L. Ambiuio, modos faciente Flacco Claudii filio tibiis ſerranis. totaq; diuerbiis facetiſſimis, & geſtum deſiderantibus ſcenicum, & ſuauiſſimis ornata canticis fuit. ¶ Editaq; eſt quarto loco: M. Valerio, & C. Fanio Coss. ¶ Perſona etiam in huius protaſi non vna eſt: ſed duæ, quarum altera extra argumentū poſita eſt, cui narratur fabula, altera in argumento quæ narrat fabulam. Argumentum quoq; nō ſimplicis negocii habet, nec vnius adoleſcētis: vt in Hecyra: ſed duorum, vt in Cæteris fabulis. Scire autem conuenit uno die tranſigi Phormionem: non ut Heautontimorumenon duobus. Prologus correpte ἀπὸ τοῦ προλέγειν dr̄ nō pducte ἀπὸ τοῦ προλέγειν. nam officiū prologi ante actionem quidē rei ſemper eſt, ueruntamen & poſt principiū fabulæ inducitur ut apud Plautum in Milite glorioſo: & apud cæteros magnæ authoritatis ueteres Poetas.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

Dauus ſeruus	Credito aduocatus
Demipho ſenex	Cratinus aduocatus
Antipho adoleſcens	Nauſiſtrata matrona
Geta ſeruus	Sophrona nutrix
Chremes ſenex	Phormio paraſitus
Phædria adoleſcens	Dorio leno
Hegio aduocatus	

C. SVLPITII APOLINARIS IN PHORMIONEM PERIOCHA

CHRENETIS frater aberat pegre Demipho.
Relicto Athenis Antiphone filio
Chremes clam habebat Lemni vxorē, & filiã
Athenis aliam coniugem, & amantē vnice
Gnatum fidicinam: mater e Lemno aduenit
Athenas: moritur: virgo ſola (aberat Chremes)
Funus procurat ibi eam viſam Antipho
Cum amaret, opera paraſiti vxorem accepit.
Pater, & Chremes reuerſi fremere: dein minas
Triginta dant paraſito, vt illam coniugem
Habere ipſe: argento hoc emitur fidicina.
Vxorem retinet Antipho a patruo agnitam.

ARGVMENTVM.

CVm Chremes Demiphonis frater ad ſcito ſibi ad fallaciã nomine, quo Stilphonē ſe dici fecerat, duas eodem tpe habuiſſet uxores: Athenis diuitē: pauperē Lēni, ex diuite ſuſtulit filiū q dictus eſt Phædria, ex paupere furtim ſuſcepit atq; educauit filiam: Phanium nomine, eamq; conſilio cū fratre habito deſtinauit filio eius Antiphoni uxorem dare. ¶ Quibus complacitis: vno tempore profecti Athenis ſenes: Demipho in Ciliciã, Chremes Lemnū ad accerſendã filiam, quæ iam illinc cum matre nauigauerat, occaſionem dederunt amandi adoleſcētibus. Nam ſtatim Phædria Citharistriam ſub lenone cœpit ardere, Antipho illã filiã patri Phanium deſponſam ſibi: neſcios neſciens: tum mox vt Athenas venit, nec patrē reperit falſa duplici eius noie, matrem mortuã dum lamentatē, adamauit: cōſilioq; & opa paraſiti: ſcḋm leges Athenienſium. quaſi ſibi cognata eſſet: tanq̄ in iure victus & velut coactus eam accepit vxorē per abſentiã patris. Quā cum aduenisset: & vellet eam expellere: primo cōfutatur p imprudētiam paraſiti: poſt cū ſuo fratre ſic decipitur, ut dum eam credit ab Antiphone poſſe diſiungi, eã paraſitus ipſe ducat vxorē & det ducturo. xxx. minas pſenties dotis puellæ noie: quas Phormio acceptas Phædrię dedit ille lenoni ad Citharistriã redimēdã. Quibus geſtis tandem Chremes agnoſcit filiã ſuã coniunctã eē fratris filio. Quare dum mutato conſilio xxx. minas a Phormione per rixam conatur exigere, per eundem proditus vxori ſuæ Nauſiſtratæ eſt & factus libidinis reus: non ante veniam meruit a matre familias, ꝗ & xxx. minarum: & amoris Citharistriæ veniam dediſſet filio. ¶ Primus actus eſt in colloquio Daui & Getæ: per quos diſcit populus argumentum. ¶ Secundi actus tenor cōtinet aduentum ſenis turbulentum: & eiuſdem iurgium aduerſus Getam & phædrã. ¶ Tertio actui attribuitur litigium ſenis & Phormionis. cum conſultatio cum aduocatis, tum Antiphonis in ſcenã reditus, colloquiumq; cum Geta. tum lenonis & Phædrię colluctatio. tum adhortatio Getæ de inueniendo argento ad redimendam Phædriæ Cytharistiam. ¶ Quartum actum iſta concelebrant, aduentus Chremetis: eiuſdemq; cum fratre deliberatio per errorem deiicienda Phanio. Getę uerba de fallendis ſenibus, Antiphonis oratio apud ſemetipſum de amore tractantis. Getæ rurſus cum ſenibus callida, & mox cum Antiphone de eadem cauſſa ſimplex diſputatio. ſenum inter ſe colloquium de expulſione mulieris, & ad extremum verba Chremetis agnoſcentis nutricem: ac per eam filiam ſuam. cum Antiphone coniunctam. ¶ In quinto actu per Demiphonis errorem Phormio accepit argentum dotis nomine, & conuenitur Nauſiſtrata vt exire domo compellat Phanium. nuntiatur Antiphoni & Phormioni per Getam: Phanium a patre agnitam, permiſſamque vt uxor habeatur. quæ cum ita nupta ſit: expoſcitur argentum a Phormione per rixam ſenum: a quibus ille oppreſſus rem omnem aperit Nauſiſtratæ, ad quod primū irata: vt in tali re: vxor, mox lenitur in fine fabulæ: & tutiſſimum a patris iracundia pręſtat Phedriam.

ARGVMENTVM PHORMIONIS

GVL. CHremes & Demipho fratres fuerunt quorum Chremes fertur habuiſſe duas vxores: alteram diuitem Athenis: alteram pauperem Lemni. i. in illa inſula patria Vulcani. ex Diuite ſuſtulit filium Phædriam nomine. ex paupere vero ſuſcepit filiam Phanium nomine. Conuenerat autem Chre. cum fratre Demiphone, qui vnum filium Antiphonē habebat vt daretur nuptui Phanium Antiphoni: ita vt res ad exitum deduceretur. Demipho iuit in Siciliam, & Chr. Lemnum ad accerſendam filiam. Interea mater & filia venerūt Athenas quærendi Chr. gratia neque eum inuenerunt: quod apud vxorem paupere dicebat ſe nominari Stilphōem. & apud diuitem Ch. proinde petentibus Stilphonem nemo oſtendere potuit, moritur illic paulopoſt mater remanente filia ſola, in cuius amorem forte Antipho exarſit, & opera paraſiti eam duxit in vxorem. Vbi autem redierunt ambo ſenes: inuenerunt Antiphonem duxiſſe vxorem in abſcentia ſua, neq; ſciebat eam eſſe Phanium. Nam Chremes, ut eam genuerat: aut certe ex teneris annis eam non viderat: indignati ſenes admodum dederunt operam vt diſiungerent, & vt eam Phormio paraſitus duceret vxorē. Dedit Chremes Phormioni nomine dotis .xxx. minas: quas Phormio paraſitus dedit Phæ. gratia comparandæ Cithariſtriæ a Lenone, quam vehementer amabat. Interea Phaniū agnoſcitur filia Ch. & mutatum eſt conſilium ac nuptiæ confirmatæ: quo facto cœpit Chr. repetere ſuas minas a Phormione: quas iam Leno Poſſidebat. Vt autē vidit Phormio Chr. ſic acerbe exigentem: prodidit eum Nauſiſtratæ propriæ vxori, quam Athenas habebat, itaque ſenex libidinis reus ab ea vxore non ante veniam meruit, quam & trigita minarum & amoris Cithariſtriç veniam dediſſet filio. Dicitur autem hæc fabula Phormio a quo vocabulo lingua græca ſtramen nauticum ſignificat: a cuius vtilitate paraſitus ab Apollodoro Phormionis nomine nūcupatur: eſtq; tota motoria, & quaſi in affectibus conſtituta, & ſatis liquebit in progreſſu.

COmœdia iſta quare vocetur Phormio: ipſe poeta in prologo non tacet, argumētum facit Chre. & Demipho fuerunt fratres: & vterque habebat vxorem Athenis & filium. Demipho habebat filium Antiphonem, Chre. vero Phædriam. Chre. neſciente coniuge ſua, habebat Lēni aliam vxorem & filiam, quod tamen Demiphoni vt fratri ſuo Chremes totum manifeſtauit: & cum eo effecit, vt Antipho filiam ſuam quaſi filiam alterius in coniugem acciperet. Poſtquam vero de hoc inter ſenes conuentū eſt: Chremes Lemnon ut eam adduceret quaſi alterius filiam proficiſcitur. Demipho uero in Siciliam ad quendam amicum ſuum: qui eum mandauerat ut aliquid ad opus nuptiarum corradere poſſet. Interim abeunte Chre. uxor eius quæ Lemni erat: Athenas cum filia ſua uenit: ibique moritur. Antipho uero filius Demiphonis: abeunte pater Siciliam, in procurando funere matris aſpexit filiam: & amauit, quā cōſilio Phormiōis paraſiti patre abſente duxit, Ph. quoq; abſente Chre. quandam Fidicinam adamauit. Demipho uero poſtquam reuerſus eſt minis & obiurgatione Phormionem obtundens, uxorem illam filio auferre conatus eſt. Sed reuerſo Ch. ipſe cum eo hoc efficiunt cum Phormione. ut dote accepta eam duceret. Phormio uero accipiens argētum dedit Phæ. ad Fidicinam emēdam. Interea cognita illa filia eſſe eius Chr. Antiphoni dimittitur. In primis actus de amore utriuſque iuuenis abſentibus patribus inceptor: qui eſt primus in hac comœdia deſignantur: abſentiam notat cum dicit abierat peregre in Siciliam: & iterum abierat Chre. Quod autē dicit Chr clam ha. Len. ux. eſt quaſi ſchema materiæ. amorem Phæ. notat cum dicit amantem Fidic. Demiphonis abſentiā cum dicitur ergo ſola procurat funus matris. Ch. enim aberat: & ideo ſola, & ibi. ideſt in funere eam u. an. &c. Paraſiti. i. Phormionis. Secundus actus eſt de iurgiō Demphonis: & notatur ibi, pr reuerſus fremere: ideſt ba. a t Chr. etiam hoc non eſt de actu. Tertius uero actus non eſt ibi aperte, niſi per imitationem. qui eſt de inueniendo argento ad opus Phç. per ſequentem uero actum qui eſt ibi de ſoluēdo argento poteſt & de inueniendo intelligi: cum dicit argēto emitur. Quintus actus de mitigatione quam notat uxoris.

CHremetis frater & Demipho frater Chr. aberat, ideſt remotus erat ab urbe Athenis. peregre aduerbium: ideſt longe. Antiphone filio ſuo relicto Athenis. Chre. habebat uxorem clam: ideſt ſecreto. neſciente Nauſiſtrata propria uxore. Lemni: in geni tiuo aduerbialiter. i. in Lemno inſula una ex Cycladibus patria Vulcani: ac habebat filiam. ſ. Phanium: ſicut Glycerium: ex illa vxore. ſ. Habebat inquam Athenis. i. in vrbe Athenarum aliam coniugem. i. aliam vxorem. & habebat ex illa vxore natum. i. filium. ſ. Phædriam amātē vnice. i. ſingulariter. Fidicinam ſcilicet Cithariſtriam. Mater Phanii filiæ aduenit Athenas ex Lemno inſula. ipſe mater moritur Athenis. virgo manſit ſola. Chre. aberat. i. abſens erat. virgo procurat funus. i. exequias matris mortuæ. ibi: ideſt in tali procuratione: cum Antipho amaret eam viſam illic. accepit eam vxorem opera: ideſt induſtria paraſiti Phormionis. pater Antiphonis ſcilicet Demipho: & Chr. reuerſi. fremere: ideſt uoce confuſa cœperunt oſtendere ſuam indignationem. vel fremere pro fremebāt accipe. Deinde dant ipſi ſenes. xxx. minas. i. xxx. libras paraſito, vt haberet illam coniugem, ideſt puellam acceptam ab Antiphone. Fidicina amata a Phæ. emitur hoc argento. xxx. minarum. Antipho retinet vxorem agnitam patruo: ſcilicet Chremete. SER.

ACTA LVDIS ROMANIS, L. POSTHVMIO ALBINO L. CORNEL. MERVLA AEDIL: CVRV. EGERE L. AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTILIVS PRAENESTINVS, MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI, TIBIIS IMPARIB. TOTA GRAECA APOL LODORV EPIDICA ZOMENOS. FACTA QVARTO C. FANIO, M. VALERIO COSS;

PROLOGVS:

POST quam Poeta vetus Poetam non potes *Senarii*
Retrahere a ſtudio,& tranſdere homi/nem in otium:
Maledictis deterrere ne ſciebat parata.
Qui ita dicta,quas añ hac fecit fabulas
Tenui eſſe orõne,& ſcriptura leui:
Quia nuſquam ſcripſit inſanum adoleſcentulum
Ceruam videre,fugere,& ſectari canes,
Et eam plorale,orare vt ſubueniat ſibi.

DON. Poſtq̃

POſtq̃ Poeta vetus Poetam non põt. Hoc initiũ a deſtructione perſonę aduerſarii ſumiť, cõiun/ctũ cũ inſinuatione pſonæ Terẽtianæ. ſ Poſtq̃ Poeta vetus Poetam nõ põt. Nota Poſtq̃ apud veteres nõ præterito mõ,ſed & præſenti tẽpori adiũgi. Vt Poſtq̃ nos Amaryllis hẽt, Caletea relinquit. Quamq̃ ſit q Poſtq̃ ſimpliciter pro qũ accipi velint. ſ Poſt q̃ Poeta vetus, Qui iã diu ẽ: nõ q iã diu fuit. Ergo vt vinũ. vetus: nõ vetus vt Enni⁹. ſ Poſt q̃ Poeta vetus Poetã. Iocunda repetitio, vt Diua dicam.& Notos Pueri puer idue vult? ſ Poſtq̃ Poeta vetus Poetã nõ põt. αντιθε/τον p̃mũ p συλληψιν primã, ita vt extrinſe cus nouum audiri Poetam oporteat. ſ Retrahere a ſtud o. Sic loquitur: quaſi rem ſcenicã magis lædere voluerit Luſcius, q̃ Terẽtiũ. ſ Tranſ/dere.) Trãſdere veteres ſonãtius, qđ nos lenius dicim⁹ tra dere: ut tralatũ, nos trãſlatũ e cõtrario. ſ Et trãſdet hoiem. Comice & venuſte inſeruit hoiem, uti: Leuibus huic hamis cõſertã: auroq; trilicẽ Loricam: quã Demoleo detraxerat ipſe Victor apud rapidũ Simoẽta ſub Ilio alto: Donat habere viro, decus & tutamẽ in armis. ſ Maledictis deter.re) Senſus hic eſt, Ipſe ſe. loqt, aduerſarius fatetur victum: qui a rebus excluſus: ad verba delapſus eſt. ſ Maledictis deterrere,) Deeſt eum, vti: Quarum: quæ forma pulcherrima, Deiopeiam, Cõnubio iungã ſtabili. ſ Qui ita di.) Impudentiã oſtendit per frequẽtatiuũ verbũ. ſ Quas antea fecit fabu.) Et hic lẽtũ accuſatorẽ facit, q p̃terita ingerat: & de qbus iã ſit iudicatum in melius. ſ Tenui eſſe orationẽ & ſcriptura leui.) Imperitum inducit criminatorẽ, quia hoc obiicit, qđ p̃prium debet eſſe comici ſtyli. Reuera aũt hoc deterior Menãdro Terẽ. iudicabať, q min⁹ ſublimi oratione vteref. qđ ipſum nunc purgat: dicẽs i tragœdia altiora tranſire poſſe. ſ Quia nuſq̃ inſa nũ ſcīri. ado e. Iõ uidemur leues, tenueſq; in//gt, qa non in comœdia pdigia facta ſũt: & tragœdias ꝯſcitauimus. Et callide hic nõ ſolũ errorẽ rep̄hẽdemus: ſed & in perite ſcripſiſſe ipſũ oñ dit Luſciũ Lauinium.

Tranſ/dere tralatũ

ſ Scripſit. Legiť & fecit. ſ Adoleſcẽtulum. Vt comicam perſonam oſtenderet: artificioſe imminuit adoleſcentulũ: quo magis pſona a ſublimitate diſcedere. ſ Ceruam ui. fu. & ſe. ca.) Hic affectus a comediis remouẽdus eſt. ſ Ceruã vi. fu. & ſe. ca. Ambiguitas p accuſatiuũ caſum: perſeuerans uſq; ad vltimum de induſtria: ut ẽt ipſa prolixitas odioſa ſit. ſ Et eã plorare: orare, vt ſubueniat ſi.) Hæc ois μεισανια tragica eſt, & iõ in comœdia vitioſe inducitur.

POſtquam Poeta &c. Hoc initium ad deſtructiõem perſonę aduerſarii ſumitur coniunctim cum iſinuatione Terentianę. Loquitur autem Poetę defenſor GVI.

qui cum ſuorū actorū grege eſt actur9 comœdiam. Poſtq̄ Poeta vetus.ſ. Luſcius Lauinius, vetus.i. curioſus:q̄ſi rāci/ dus: vel q tā lōgo tpe Poeta fuit, nō pōt cetrahere.i.reu oca re inuitū poetā Terē. a ſtudio cōponēdarū comœdiarū vbi eſt opus vehem ēti ſtudio. & poſtq̄ nō pōt trāſdere, vetuſte p tradere.i. trāſferre, traducere:cōuertere hoiem.ſ. Terē. in

ℾNiſi hēret cui mā.) Mire haberet, q̄ſi dubiū nō ſit maledi cēdū eē Luſcio: ℾIs ſibi rñſum hoc hēat.) Huic rei p q̄litatē rñdet: aduerſariū cogere, ut ſic agat. ℾIn me. pal. oibus eſſe po.) Senſus hic eſt, Inueniret ingt: ſed maluit, cū de palma certā dū ſit aduerſario rñdere lędēri. Verum oratorie mani feſta ſoluere nō curauit: hoc eſt, nullū iuenire plogū potuiſ ſe Ter. & h̄.n. obiciēdū fuit oibus & nouis, & veterib9 Potius. Palmā p cauſſa cer/ taminis poſuit. Et iō nō eſt mirandū, ſi pugnāt qbus cā certaminis pſlo ē. ℾQ ut ar tē tractant Muſi. Vir. Nec qcqd vbiq̄ eſt Genitis Dar danię magnū q̄ ſparſa p or bē. Et κωμῳδογράφους p qui comędias ſcribunt. — Palma

otiū.i. in vacationē ſtudii & ceſſationem laboris.pa rat.i. moliſ.ſ. Poeta vetus deterrere.i. deflectere: de/ hortari, diſſuadere, male/ dictis.i. ɔtumeliis: ſed ɔtu melioſis carptionibus, ſeu rephēſionibus, ne.i. vt non ſcribat.i. comœdias cōpo/ nat. q Poeta vetus ita di/ ctat.i. frequēter iactat fa/ bulas.i. comœdias. q̄s Poe ta nr facit, ante hac.i. ante hoc tps eē orone tenui q̄eſt ad ſnias, ſeu ſenum ac platū. & eē ſcriptura leui.i. non eē cō poſitas verbis grauibus ac exq̄ſitis ſed leuibus & facilibus. Nā ſcribit qui verba adhibet. ingt Don. pptērea ſcriptura eſt i verbis. Et qdē rephēdit illud qd ɔgruit cōœdie. Nā ſi ſublimi orone vteret poeta, trāſiret in tragicū ſtılū quēad/ modū fecit Tuſcius Lauinius. Dictat ergo fabulas poete nri, eſſe tenetu orone & leui ſcriptura, qa Poeta nr nunq̄.i.i nullo loco ſuaꝝ comœdiaꝝ ſcripſit id qd Luſcius ſcripſit i eptæ, videlicet adoleſcētulū iſanū.i. furibūdū. videre ceruā fugere, & videre canes ſectari eā ceruam: & videt eū ceruā plorare & orarene ipſe adoleſcētulus ſubueniat ſibi ceruę.

> Quod ſi intelligeret, cum ſtetit olim noua,
> Actoris opera magis ſtetiſſe, q̄ ſua:
> Minus multo audacter, q̄ nnc lædit, læderet:
> Et magis placerent, quas feciſſet fabulas.
> Nunc ſi quis eſt, qui hoc dicat, aut ſic cogitet:
> Vetus ſi poeta nunc laceſſiſſet prior,
> Nullum inuenire prologum potuiſſet nouus
> Quem diceret, niſi haberet cui malediceret:
> Is ſibi reſponſum hoc habeat: in medio omnibus
> Palmam eſſe poſitam, qui artem tractant Muſicam.

GVI. ℭQ OD.ſ. ſed. ſi itellige ret ipe Poeta vetus. cū.i. qñ fabula eius noua, & pptērea placēs. ſtetit.i. placuit ſm Seruiū, olim.i. iāpridem: cum erat ſcriptoꝝ penuria, nec dū ſcribere poeta incepiſſet. Si ergo intelligeret eā ſtetiſſe.i. placuiſſe magis.i. potius. opa.i. in/ duſtria. actoris.i. recitatoris & luſoris) vt ita dicam (q̄ ſua opa.i. q̄ ſua iduſtria, quia fuiſſet vſus in ea cōponēda. læde ret ipſe poeta uetus ideſt morderet: carpet, taxaret: offende ret nrum poetā multo min9 audacter q̄ nūc lędit. & fabulę ſup. quas fabulas feciſſet: magis placerēt. vel ſi vis intellige caſum p caſu ſic & fabulas.i. fabulæ quas &c. Nūc ſi qs eſt q dicat hoc qd ſeqtur: aut q cogitet ſic.i. hoc mō q ſeqtur. Si vetus poeta Lauinius nō laceſſiſſet.i. puocaſſet: prior, va/ cat prior. nā nemo laceſſet: niſi prior puocet & irritet. no/ uus poeta nr nullū potuiſſet iuenire.i. excogitare. plogū i. ploquiū pfationē. nō.n. plogus hic hoiem ſignificat, vt in Heautonti. ſed verba. quē plogū diceret.i. apte cōponeret vel eloqueret, niſi hēret hoiem cui malediceret. Is q taliter cogitat: & dedit, hēat ſibi hoc rñſum.i. vel hāc reſpōſionē: vt reſponſum ſit neutri generis ſubſtantiuū vel vt reſpon/ ſum ſit participium præteriti, vel hēat.i. putet. hoc reſpon ſum eſſe ſibi p paſſiuum verbū, deinde ſubdit reſponſionē videlicet palmam.i. cām certaminis, puta ptium victoriæ eſſe poſitā in medio.i. in cōmuni oibus, q tractāt.i. exercēt artē muſicā.i. artem poeticam, cui pſunt muſæ. q.d. non eſt mirandum ſi hi pugnant, quibus cā certaminis pſlo eſt. — Stare

SER. POſtq̄ In h̄ plogo ſicut in aliis rñdet aduerſariis ſuis & captat beniuolētiā a ſua pſona & aduerſarii. Vet9 poeta.ſ. Lauinius. poetā.ſ. Terē. q Lauinius vituperā do Teren. dictitat.i. vbiq̄ & frequēter dicit has fabulas, q̄s Terē. antehac fecit, eſſe tenui oratione. & leui ſcriptura. poſſet.n. oro.i. modus locutiōis eē humilis. & tñ ſcriptura magis cōſtructiōibus, & ipeditus poſſet eē difficilis, ut ſer/ mones Horatii: quāuis de humili gñe loquēdi ſint cōpoſiti tñ in multis locis aliquātulū ſunt intricati. qd laudādū ē i comœdiis hoc ipſi vitupant. Comœdia.n. togata humili orone ſcribi debet. Tragœdia aūt graui qa contaminat p ſonā aduerſarii iponēdo ei qd a ſe remouet. q.d. iō Teren tiū vitupat aduerſarius, qa nō ſcribit tā ſapiēter ut ille La uinius, hoc ē nuſq̄, ut ille Laui. inſanū adole. videre fugere ceruā. & videt canes ſectari eā, & eā plorat añ ado. & orat eū vt ſubueniat ſibi.i. liberet a canibus, q̄ materia nō ē ɔue/ niēs comœdiis, qa comœdia debet ɔſtat ex materia nō ve ra, ſed veriſili. illud aūt de puero nō fuit argm, ſed fabula: q̄ neq̄ ē vera, neq̄ veriſilis: qd ille talis rephēdit Te. fabulas.

DON. ℭCVM ſtetit olim nō.) Bñ hoc poſitū ē. potuit.n. rñderi Cur igit ſtetit: & non exacta eſt a populo? ℾCū ſtetit olim no. Recte olim. q.d. Cū adhuc Teren. nō ſcriberet: penuria melioꝝ eſt pbata. Deide q ait noua, hoc ſignat, oia carmi na nouitate ipſa cōmendari: etiam ſi nullius momenti ſint. ℾActoris ope, iſte. Vna opa & ſuffragiū ſcenicoꝝ cōparat & lædit aduerſarium. ℾMinus multo audacter.) Noue di ctum: minus multo audacter, ut cum dicamus nos auda/ cter. ℾNūc ſi quis eſt qui hoc dicat: aut ſic cogitet.) Omne qd in mentem venit: aut cogitamus: aut dicimus. Vt Virg. Et mihi iam multi crudele canebāt artificis ſcelus, & taciti vētura videbant. Hic ſenſus eſt: Nunc ſi qs eſt q hoc dicat, aut cenſeat, Improbus eſt Terentius: qui omnes plogos de maledictis facit, habeat is hoc rñſum ſibi: aduerſarium coegiſſe qui prouocauerit. Nam quid faceret Teren. cū de palma artis muſicæ certandum videat eſſe ſibi? ℾLaceſſiſ ſet prior.) Aut laceſſiſſet abundat: aut prior. ℾNullum in ue. plo.) Prologū modo: non hoiem, ſed verba ſignificat. ℾNouus. Hic qd ſupra pretermiſit, veteri ſuppoſuit nouum.

SER. ℭQVOD, ideſt ſed. ſi intelligeret ideſt in mentem recol/ ligeret fabulam ſuam cum ſit noua: magis ſtetiſſet opera.i. ſtudio & commendatione, actoris, ideſt recitatoris, q̄ ſua opera: ideſt ipſius factoris ſi hoc inquam intelliget multo minus aud. læderet Teren. tam bonum poetam: qui nunc lædit, & magis placerent ei bonæ fabulę quas Teren. feciſ ſet: quam modo placerent. Nunc iterum aliam obiectionē aduerſariorum debilem frangit. Dicebant enim Teren. ſi aduerſarius non haberet prologis faciendis materia de/ ficeret: quia cum in omnibus prologis maledictis Lauini9 reſpondeat: videtur neſcire facere prologos niſi laceſſi/ tus. Hanc obiectionem ipſe ponit: deſtruat ita. Nunc ſi quis eſt, qui hoc dicat: aut ſi non dicit: ſed cogitat cantum hoc ſcilicet vetus &c. Nouus, ideſt Terē. prologum quem diceret, ideſt vllam materiam, unde prologum faceret niſi haberet: cui reſponderet, debuit dicere. ſed ipſi aduer/ ſarii vocant maledicet: & ideo dicit niſi haberet cui malis. ſi inquam hoc dicat, aliquis is talis habeat a nobis hoc re ſponſum omnibus, qui tractant artem muſicam: ideſt quam libet ſcientiam in medio: ideſt comuni palmam: ideſt materiam: quæ eſt cauſa palmæ auctoris. & ideo ponit palmam pro materia, itaque poſſet ex aliqua materia prolo gum inuenire, & cū cęteras materias materis cōmunes ha/ beat: quia iſtam de aduerſariis paratam & idoneam in/ uenit: placuit ei iſtam in prologis ponere & hoc eſt ille &c.

ℭIlle

Ille ad famem hunc ab ſtudio ſtuduit reiicere.
Hic reſpondere voluit, non laceſſere.
Benedictis ſi certaſſet, audiſſet bene,
Quod ab ipſo allatū eſt, ſibi eſſe id relatum putet.
De illo iam finem faciam dicundi mihi,
Peccandi cum ipſe de ſe finem non facit.
Nunc qđ velim, animū attēdite: apporto nouā,
Epidicazomenon quam vocant comœdiam
Græci, Latini Phormionem nominant.
Quia primas parteis qui aget, is erit Phormio
Paraſitus, per que res *agetur maxime. *al. geretur
Voluntas veſtra ſi ad poetam acceſſerit,
Date operam adeſte æquo animo per ſilentium.
Ne ſimili vtamur fortuna atq; vſi ſumus,
Cum per tumultum noſter grex motus loco eſt.
Quem actoris virtus nobis reſtituit locum,
Bonitaſq; veſtra adiutans, atq; æquanimitas.

DON. ¶ILLE ad famē hūc ab ſtu.) Hic maxie incipit ſoluēr qđ ſibi ſupius ipſe ꝓpoſuit. ¶Ille ad fa. hunc ab ſtu. Nūc qđ eſt īngt, Poetā vituperare, niſi ad famē reiicere: nā Poetæ ꝓbi **Ab ſtudio ſtuduit** ſuas vendebāt fabulas: & hac ꝑtis alebant. ¶Ille ad fa. hunc ab ſtu. Cur laceſſitus rñdes: certamen eſt, ingt. ¶Ab ſtu. ſtu. Vetuſte, vt. Luſerat ludū, & pugnā pugnauit. ¶Bñdictis ſi certaſ.) Quia ſupra dixit in medio oībus palmā eē poſitā. q.d. qdqđ in certamē venerit, in eo vincēdos æmulos eē. ¶Si cer.) **Certare** Certaſſet ἀντίτου prouocaſſet ab eo qđ pcedit id qđ ſequit. Vir. Nec te certaſſe porem Pœniteat. **Bene audire** ¶Audiſſet bñ.) Bñ audire, eſt bñ dici, laudari. ¶Q đ ab illo al. eſt.) Id eſt maledictum. ¶Q đ ab il. al. eſt. ſi eſſe. id rellapu.) prouerbiale eſt, Q đ dedit recepit. Et imitauit L. vt Relligas Danaū. ¶De illo iā ſi. fa. di. mi.) ἀπὸ τοῦ [illegible] τοῦ λέγοντος. ¶Dicūdi mihi, pec. cū ip. de ſe ſi non fa.) Et mihi, & de ſe ꝓprie poſitū eſt: & ꝓterea ἀμφιβολία. ¶Peccādi. Maledicendi. ¶Peccādi cū ipſe de ſe finem. Prius īngt ego de illo finē faciam, ꝗ ipſe de ſe. An. prius dicēdi ego faciā, ꝗ ille peccādi finē Nō facit, ꝑ nō faciat: vt Mi. niſi ego me turpiter hodie dabo. ¶Nūc qđ ve. an. at. Deeſt, Quæritis. vt ſit. Nunc qđ velim, ꝗritis: animū attēdite. ¶Aporto no.) Nouā, latinam dicit. ¶Epidicazomenon quam vocant Comœ.) Hic manifeſte errat Terentius, nam hæc fabula ꝗ tranſtulit, Epidicazomene dicta eſt a puella de ꝗ iudicium eſt: cum ſit alia Epidicazomenos eiuſdem Apollodori. Debuit ergo dicere Epidicazomenem Græci. ¶Latini Phor. no.) φορμίον tegiculum dicunt Græci quo inſternit pauimentum: vñ Phormio correpta prima ſyllaba apud Apollodoꝝ eſt, Nō ergo a formula, vt qdam putant, dictū eſt. Ergo inde paraſitus viliſſimæ conditionis hō, nomē accepit. Quia par. primas ꝗ agit. Primus nūc, maximas. ad authorem. n. retulit. Cicero, Sæpe illū q. eſt ſecundaꝝ aut tertiaꝝ partiū. ¶Phor. eſt.) Si. a formula eſſet nomē comœdiæ, primam, ꝑduceremus ſyllabam: ſi a Phormione, corripere debemus. **Primæ partes** ¶Per quē res age. ma.) Quia primæ ptes ēt aliud ſignificāt, nō ergo nunc primū actū dicit: ſed ſummas ptes. Et bñ Maxie: qa & per alios. ¶Voluntas veſtra ſi ad poetā acce. ad. opam.) Si volūtas acceſſerit: ꝑ, ſi faueritis Noue ſic volūtatem ꝑ fauore poſuit. ¶Adeſte æquo aio.) Fauor i comœdia ſilentiū ſpectatoris eſt. Recte ergo addidit Per ſilentiū. ¶Aequo aio. Nūc ꝓpoſitio ē. ¶Ne ſimi. vra, for. atq; vſi ſu.) Ne populū lęderet fortunā maluit accuſare. ¶Cū ꝑtumul. no.) Appet Hecyrā ante Phormionē actā eſſe cū ꝯtigit id qđ ꝗrit, populū ſubaccuſās. ¶Nr grex mo. ē lo. **Loco motus** Locus, ē diſtributio tēpoꝝ, ꝗ cuiq; i ſpectaculū venturo attribuunt ab Aedilibus vñ loco motus dr, q ſuas horas nō obtinuerit inter ꝑcedentes & ꝯſecuturos. Ergo proprie. Sic & Cicero, Loco ille motus eſt, cū eſt ex vrbe pulſus. ¶Quē acto. vir.) Vbiq; laudat **Virtus** actorē, eſt. n. Poetæ vtile. ¶Quē acto. vir. Qui excluſus toties, aium non abiecerit, ſed ꝑſeuerauerit agere. iō virtus. ¶Reſtituit lo.) Bñ repetiuit locū, vt ἀμφιβολίαν vitaret: **Bōitas** ne Quē tumultū dicere videret. ¶Bonitaſq; vra adiu. ac ęqua.) Bonitas in oībus gñaliter rebus ē: Aequanimitas i ſpectādo An bonitas in ꝓbādis his ꝗ bona ſunt: Aequanimitas: in ignoſcendis vitiis atq; delictis? An ταυτολογία eſt: **Aequanimitas** An bonitas circa oēs: Aequanimitas circa Terētiū? ¶Bonitaſq; veſtra. Ne totum actori tribuens, nihil populo pręter culpam reliquiſſe videretur: honoris cauſſa hoc addidit. ¶Adiutans. Sic veteres dicere maluerunt quam adiutans,

GVI. ¶ILLE vetus poeta ſtuduit. i. laborauit: conatus eſt reiicere. i. repellere: retrudere hunc poetā nřm a ſtudio cōponēdi. ad famē. i. ad eſuriē. ꝗ illi fuerat ſubeūda: niſi ſua induſtria cōpoſuiſſet fabulas. ꝗs ædilibus vēderet: vñ victū ꝗritaret. Hic poeta nr voluit rñdere maledictis: nō voluit laceſſere. ſi poeta vetus certaſſet. i. ꝓuocaſſet. ab eo qđ pcedit id qđ ſequit. bñdictis. i. bonis ſermonibus & bñuolis. audiſſet bñ. i. laudatus a poeta nřo fuiſſet. Nā bene audire ē bñ dici & laudari: ꝯtra male audire vituperari. **Sallu.** Sallu. in Ciceronē: vt ſiqd voluptatis male dicēdo ceperis. eā male audiēdo amittas: qđ ſi non ſint eadem verba: eſt ſaltē eadem ſētētia. Ipſe poeta vetus putet id qđ allatū eſt ab ipſo. i. id quod maledictū ē ab eo eſſe relatū ſibi. i. retortum in ſe. q.d. qđ dedit recepit. iam. i. nunc: vel ſtatī. faciā. i. ſtatuā mihi finē dicēdo de illo. cum ꝑ quāuis ipſe nō facit ꝑ faciat: ait Do. de ſe finem peccādi. i. maledicendi. vel errādi nūc attendite. i. attentū ꝑſtate aium: hoc eſt diligenter, quod Dona. vult intelligi, ꝗratis. Apporto nouam comœdiam: quam græci vocant epidicazomenem a puella: de ꝗ iudicium eſt. Latini nominát illam comœdiā Phormionem: a ſtramento quo inſternit pauimētum. vnde paraſitus viliſſimæ conditionis nomen accepit. Latini ergo nominauit Phormionem: qa Phormio paraſitus per quē agitur res. maxime. i. ꝑcipue, i. a quo materia & deductio fabulæ ꝑcipuæ, pcedit erit is, ꝗ aget primas partes. i. pręcipua officia. & ſumma in toto fabulæ ꝓgreſſu. ſi veſtra voluntas. i. veſter fauor acceſſerit ad poetam noſtrū. date operam vt. ſ. intelligatis, ꝗ dicentur: & attēdatis ad ea quę fiet. adeſte. i. ꝑſidio ſitis, vt ſolent eſſe aduocati. vel intenti eſtote æquo aio ꝑ ſilentium. ne. i. vt non. utamur ſimili fortuna. i. infortunio. atq;. i. ſicut vſi ſumus. cum nr grex. i. nřa multitudo, & caterua actoꝝ. motus eſt loco. i. ꝑdidit locum ſibi ab ædelibus deſtinatū. locus hic eſt diſtributio tempoꝝ: quę cuiq; in ſpectaculū vēturo attribuunt ab ędilibus. Vñ loco motus dr, q ſuas horas nō obtinuerit inter ꝑcedentes & cōſecuturos. ergo ꝓprie dixit ſic & Cice. Loco ille motus eſt: **Cice.** cū ex vrbe expulſus eſt: quē locū turbatum virtus actoris. i. hiſtrionis reſtituit nobis. Nā actor toties excluſus aium nō abiecit: ſed agere ꝑſeuerauit. iō virtus eſt. & quem locum in quam bonitas veſtra, atq; æquanimitas adiutans. i. frequēter adiutans & fauens reſtituit inquam nobis. Bonitas attenditur generali in oībus rebus. **Bōitas** æquanimitas in ſpectando aut bonitas hic intelligitur in probandis his que bona ſunt: æquanimitas in ignoſcendis vitiis, atq; delictis. aut bonitas refertur ad oēs: æquanimitas ad Teren. Ex hoc colligitur Hecyrā actam ante Phormionem: propterea aliqui codices ſic hñt Hecyrum Phormioni. prępoſitā: ſed tñ non ſequitur eam fuiſſe prius ſcriptam, & compoſitam.

SER. ¶ET iō voluit rñdere. i. facere. ide ꝓlogū. Oſtendit ꝑ oppoſitū: ꝗ qa maledixit maledicta recepit: qa ſcribē. &c. De illo. q.d. maledixi illi in ꝓlogis: quia putabam vt ſe corrigeret. Sed poſtquā video eſſe incorrigibilem & obſtinatū faciō finē &c. Sapiens enim eſt vt cum ſub ſpecie correctionis errantē increpare debeat: ſi viderit induratū a correctione ceſſare: & quia feci de hoc finem nunc q.u. &c. Epidicazomenō ꝗre vocetur ad græcos eant, q ſcire cupiunt. Latini. ſ. Teren. & Ego Calliopius: & alii nominát Phormionē: & quare ſupponit: non quia ſit principalis pars huius comœdiæ in materia: quia filii tñ ſunt in argumento pars princi/

paſis:ſed qa iſ &c. pmas.i. plurimas & maximas. Voluntas. q.d. auditæ comœdiæ, & ii in ipſa recitatione fabulę veſtra vo. ad po. ſ. ſi vos delectabit date &c. Noſter grex pſonarũ & recitatorũ: quę locum poſtea reſti. nobis virtus. i. bonitas. Actoris. i. Teren. ſ. quia noueratis bonũ eſſe actorē: atq; ēt reſtituit bonitas, & ipſa rectitudo: & hoc eſt æquanimitas.

ACTVS I. SCENA I

DAVVS SERVVS.

AMicus ſummus meus, & popularis Geta *Senarii*
Heri ad me venit, erat ei de ratiuncula
Iam pridem apud me reliquum pauxillulum
Numorum: id vt conficerem, confeci, affero,
Nam herilem filium eius duxiſſe audio
Vxorem: ei credo munus, hoc corraditur.
QVAM INIQVE comparatum eſt, hi q minus habent,
Vt ſemper aliquid addant ditioribus!

DON. AMicus ſummus meus & popu.) Quod in omnibus fere comœdiis in quibus perplexa argumenta ſunt fieri ſolet: id in hac quoq; Terētius ſeruat: vt [illegible] pſonā extra argumentũ inducat, qui dum ob hoc ipſum q velut aliena tota fabula ē, geſta res narrat: diſcat popul⁹ textũ ex ptinētia rerūq; inſtructus ad cætera. ¶ Amicus ſum. meus & popularis Geta. In hac ſcena q̃ d occidi atq; inſtruendi ſpectatoris cauſſa inducit, mire extrinſecus lepores facetięq; cernũtur, & ſales comici. Id enim ē artis Poeticę, vt cũ narrationi argumenti detur opera: tam tñ res agi, & comœdia ſpectari videat. ¶ Amicus ſummus meus, & popularis Geta. Inſinuatio perſonæ eius quæ inducit ad audiendum. Et vide ſeruum oſtendi Dauum: & non oñdi cuius ſeruus ſit. ¶ Amicus ſummus meus. Cauſſa cur in ſcenam procedat Dauus. ¶ Amicus. A voluntate. ¶ Popularis. A fortuna. Popularis. eiuſdem conditionis. gentiſq;. Salluſtius, Popularis ſui ſceleris. Et popularis, populo amatus & popularis ciuis. & popularis humilis. & popularis vilis, e populoq; factus. vt ſi quis dicat ſordidum, popularem ciuem. ¶ Amicus ſummus meus. Dauus extra duas familias inducitur, q̃ in hac ſunt fabula, alienus, ac p hoc ignarus, cui narret Geta Argumētum. ¶ Heri ad me ue.) Propter cognationem E & I literarũ non dubitauerũt antiq; & here & heri dicere, & mane & mani, & veſpere. & veſperi. ¶ Erat ei de ratiuncula. Deeſt, Nã. ſed mire ſubtractum eſt. ¶ Erat ei de ratiuncula. Opportuna diminutio in re ſeruili, ratiuncula, & pauxillulum. ¶ Erat ei de ratiuncula Moraliter intulit, Erat ei. magis enim facetũ & comicum eſt, cũ [illegible] infertur, q̃ ſi diceret, nã erat ei. ¶ Iampridem apud me reliquũ.) De argumēto ſumitur cauſſa colloquii, Nã debui, inq. Getæ: & ille me exigit, vt numeret domino ob nuptias factas. ¶ Pauxillulũ.) Quartus gradus diminutiōis, paulũ, paulũlũ, pauxillũ, pauxillulũ. ¶ Id vt cōficerē) [illegible] prima. Et cōficerẽ pprie, nã fieri pecunia dicebat. Sallu. Quę pecunia ad Hiſpanienſe bellum Metello facta erat. ¶ Conficerem. Quia in promptu nō erat. ¶ Cōfeci: affero.) Bñ q̃ i reddendi moræ nō habere cauſſa fuerit. ¶ Nã herilem filiũ.) [illegible] Gręci dicunt, atq; haud ſcio, an Latini quoq;, alũnũ dicere poterãt, niſi hoc mallent. ¶ Nã herilem filiũ eius duxiſſe audio vxorem. Mire ſe applicat argumento. ¶ Et credo mu. hoc corradit.) Mire: heri qdē fuerunt nuptiæ, ſed adhuc munus corraditur. qa in nuptiis ēt ſeptimus dies inſtaurationē vocabat, vt in funere nonus dies, quo parentalia concludunt. ¶ Ei credo Vxori. ſ. Munus hoc corradit. Hoc, pecuniæ. ſ. mun⁹ erit. & ē figura [illegible]. ¶ Credo. Pro vere ſcio. Et ei, an vxori, an abſolute? vt ſit, ei rei? Corradit. Apta i verbo difficultas vt in Adelphis, Minas decē corradet alicunde. & Corroſit a oia. ¶ Quã iniq cōpa. eſt.) Miro [illegible] morē p lege cō querit. ¶ Cōparatū: Cōſtitutū ē lege. ¶ Et hi q min⁹ hñt, & ditioribus dixit, ne diceret, ſerui dominis. vult. n. latius patere qđ dicit: & gñalem eſſe ſniam. ¶ Quã inique cōparatū eſt, hi q minus habent. Garrulos ſeruos & ſententioſos amat Comœdia: triſtes: & parce loquentes Tragœdia. ¶ Vt ſemp aliqd addãt. Mire nō dent. ſed addãt & non, aliqñ, ſed ſemper. ¶ Ditiorib⁹. Pro minus pauperibus.

Popularis — *pacta pecunia* — *Cōfice pecunia* — *Alũnus* — *Credo* — *Corrado* — *Cōparatum*

GVL. AMicus &c. Hic perſona Daui introducitur: cui poſſit Geta ſeruus Demiphonis narrare fabulæ totus argumentum: & ita introducitur, quaſi mutuas accepit a Geta pecunias: quas nunc repetere inſtat Geta: vt eas det pro filio vxori, quã filius domini ſui. ſ. Antipho duxerat in patris abſentia. Da. Geta. ſummus amicus meus: & hoc a voluntate. & popularis. i. eiuſdem conditionis & generi: ſiue cognitiōis: vt Sallu. Popularis ſui ſceleris. interdum popularis dicit populo gratus, ſiue a populo amat⁹ interdum popularis dicitur humilis conditionis. interdum dicitur vilis, ac de populo factus: vt ſi qs dicat vilem, ſeu abiectum ciuẽ popularem. Amicus ergo Geta venit heri vel here (vtrũq; enim dictum inuenitur pp cognationē i & e literarum: vt mane & mani: veſpere & veſperi.) Venit ergo ad me heri. nam ſubaudi pauxillulum: dicimus paulum: paululum: pauxillum & pauxillulum. Pauxillulũ nummorum erat ei Getę apud me iampridem. i. olim. reliquum. i. vel relictum vel de reſiduo. de ratiuncula. i. de quadam ſupputatione, ſiue (qđ dicũ) ex quodam computo: quod fecimus inter nos: vel ex quadam conuentione: ſeu ex quodam contractulo: ſiue ex quodam (vt dicunt) tractaculo inter nos deducto: ſiue ēt ex aliquo negocioſo inter nos cōmuni. Venit inq̃ ad me vt conficerē. i. facerē: nã fieri pecunia dicebat. Sallu. Quæ pecunia ad bellum Hiſpanienſe Marcello facta erat, vt ego conficerem poteſt intelligi: rogauit me ſup. vt ego conficerem. i. conquirerem: ſeu cōgererē id pauxillulũ nummorũ: quod erat ei reliquũ ex ratiuncula. confeci. i. conquiſiui, ac ſi feciſſem eam pecuniam: quæ non erat in promptu. affero id pauxillulum nummorum, nam audio. i. intelligo. filium herilem. i. filium heri. i. domini eius. ſ. Getæ duxiſſe vxorē. Credo. i. vere ſcio q ſup. hoc munus talium pecunioſarum, corraditur. i. tota radendo: & nihil relinquendo aufertur: extorquetur: aut difficulter comparatur ei vel vxori: vel ei rei. ſ. ditioni vxoris. q̃. i. q̃tum. inique. i. iniuſte comparatum eſt. i. conſtitutũ in e. &: vt hi qui minus habent addant ſemper aliquid diuitioribus: antiquæ pro ditioribus. i. minus pauperibus: vt hic capitur

Sallu.

SER. AMicus. Iſte primus actus eſt de rebus iuuenum: quas abſentibus patribus fecerunt. ſ. ſub cuſtode Ge. & im pulſu Phormionis. Agitur enim i hoc actu de Phædria. quõ ſe amauit abſente patre fidicinam: agitur etiam de Antiphone: quomodo illam, quæ ſibi promiſſa erat, a fortuitu amauit: & inſtinctu Phor. etiam duxit. Harum rerum preteritarum narratio idoneis perſonis. ſ. vilibus attribuitur, quia viles perſonæ poſſunt fdeloqui peccata. Inducitur ergo Geta valde conueniens perſona: quia ſupra alios de omnibus iſtis curioſus erat ſub quo cuſtode vterq; pater filios dimiſerat. Inducitur etiam conueniens perſona cui referat. ſ. Dau. quidam: qui fidelis in hac prima oſtenditur per pecuniam: quam: fideliter reddidit: qui enim fidelis eſt in pecunia: erit & in verbis tacendis: de quibus nullum pronũ cuum, ſi falleretur, haberetur. ſic ergo fidelis deliberat apud ſe de redditione pecuniæ. Popularis de eodem populo: vel de eadem progente. de reci. ſ. de paruo capitali: & illud erat pau. &c. Nota fidelitatem ſerui: qui nec in antiquo debito: & paruo. & de parua computatione: cũ enim paruum eſſet & a longo tempore commiſſum: poſſet leuiter celaſſe. herilem eius. i. heri eius quod tum ad intrinſecam ſignificationem ita conſtruitur. Ita dico corraditur. q̃. i. ſic comparatum eſt hoc. ſ. vt hi, qui m. &c. q d. hic eſt ſicut perſicut. quod dolendo dicit vxor Antiphonis.

¶ Quod

Quod ille vnciatim vix de demenſo ſuo
Suum de frudans genium comparſit miſer,
Id illa vniuerſum abripiet, haud exiſtimans
Quanto labore partum porro autem Geta
Ferietur alio munere, vbi hera pepererit·
Porro alio autem, vbi erit puero natalis dies·
Vbi initiabunt omne hoc mater auferet·
Puer cauſſa erit mittundi ſed videone Getam?

DON. [Vnciatim, Aſſis, Vncia, Libella] ¶ QVOD ille.) Docte ad ſingularem numerum tranſit a plurali. ¶ Quod ille. Redit ad Getam. ¶ Vnicatim.) Sic veteres. Multum vnciatim. Cum expenſa pecunia ferretur more veterum: non vt nunc annumeraretur: Aſſis, libera erat, eiuſque partes, vnciae. Rurſus vnciae vnius duodecima pars, libella dicebtaur. Merito ergo non per ſingulos ſeſtertior, neque per ſingulos denarios, neque per ſingulos aſſes: ſed id quod υπερβολικως minimum fuit per ſingulas vncias, vnciatim dixit. Et Cicero Eques Volcatio, ſi ſua ſponte veniſſet libellam vnam dediſſet? ¶ Vnciatim. Vix potuit & vnciatim, & cito conflari peculium. vt multa pauxillatim, & cito fiunt maxima. Merito ergo additum eſt Vix. ¶ Sed quid ſi & vnciatim, & vix, & tamen de lucro dedit? De demenſo ſuo inquit. ¶ Quid ſi ex abundanti? Suum defrudans genium. ¶ Deinde, non, acquiſiuit, ſed comparſit. Et ad poſtremum, miſer: vt iniquitas conſuetudinis, **Demenſum** comploratione finiretur. ¶ De demenſo ſuo. Serui quaternos modios accipiebant frumenti in menſem: & id demenſum dicebatur. & vtrum a menſe, an a metiendo: incertum eſt. ¶ Suum **Genialia curare** defrudans genium. Vt contra Genialia curare dicitur, qui viuit lautius. ¶ Id illa.) Nupta. ſ. ¶ Vniuerſum abripiet.) Contra illud quod vnciatim dixerat. ¶ Vniuerſum abripiet. ¶ Magna virtus pene in ſingulis ſyllabis: contra illud quod ait. Ille, illa retulit. contra vnciatim, vix & de demenſo ſuo, Vniuerſum. Contra id quod ait, munus corraditur, Abripiet. Contra Suum defrudans genium, & Comparſit miſer, Haud exiſtimans quanto labore ſit partum. ¶ Haud exiſtimans.) Haud exiſtimans: vel intelligens, vel recogitans, ac reputans. ¶ Haud **Exiſtimo** exiſtimans. Pro, eſtimans. Sallu. Si Quirites pacem exiſtimaretis. ¶ Quanto labore partum ſit. Hoc ſic pronuntiandum eſt, quaſi nunc ei venerit in mentem ſaepius paſſurum Getam, quod ſemel tollerare grauiſſimum indicauerit. ¶ Quanto labore. Vt, Relliquias **Partus** Troia ex ardente receptas. ¶ Partum.) Proprie dicitur partum de eo quod labore quaeſitum eſt: quia nullus: partus ſine dolore eſt ac labore. ¶ Porro autem Geta ferietur.) Ad paupertatem retulit ferietur. nam & damnum, plaga: & res, ſanguis noſter dicitur. ¶ Ferietur alio munere. Significanter, non fungetur munere: ſed ferietur dixit. ¶ Ferietur alio munere. Ex conſuetudi**Plaga**ne, ferietur. Nam & plagam, damnum: & ſumptum, ſanguinem noſtrum dicimus. ¶ Vbi hera pepererit.) Quae ſu**Natalis**pra illa dicta eſt. ¶ Porro alio autem.) Et Alio quod dicit, pro multis pronunciandum eſt. ¶ Vbi erit puero natalis dies.) Cum adiectione temporis, cuiuſlibet natalis dies melius dicitur: vt na**Initiari**talis locus, & natale aſtrum. ſed Virg. ſeruiens perſonae ruſticae, Meus eſt natalis Iola, inquit, nec addidit, dies. ¶ Vbi initiabunt.) Hoc vultuoſe pronuntiandum. ¶ Vbi initiabunt. Vt **Edulia dea** quidam, cibo & potu: vt quidam, ſacris. ¶ Vbi initiabunt. Legitur apud Varronem, initiari pueros Eduliae, & Poticę, & Cu**Poetica dea**bae diuis edendi & potandi & cubandi: vbi primum a lacte & a cunis tranſierunt. quod Virg. Nec deus hunc menſa, dea nec digna**Cuba dea**ta cubili eſt. hoc adnotauit Probus. Sed Terentius Apollodorum ſequitur: apud quem legitur inſula Samothracum a certo tempore pueros initiari more Athenienſium quod vt in Palliata, probandum eſt magis. ¶ Vbi initiabunt. Hoc ſic inferendum eſt: non quaſi hoc ſolum ſit, ſed quaſi defaticatus ſit enumerando occaſiones dandorum munerum. ¶ Omne hoc ma**Mittere munera**tum auferet.) Hoc retulit ad offerentis irriſiones, qui putat ſe puero dare. ¶ Mater auferet.) An nutrix? an vera mater? ¶ Puer cauſſa erit mittundi.) Proprie dixit mittundi, de muneribus. ¶ Sed videon' Getam?) Locuturum oſtendit Getam. ¶ Sed videon' Getam? Apparet Poetam nihil putaſſe amplius addiendum ad inſinuandum populo perſonam Daui: & ideo iam induxit exeuntem Getam, vt ſit cauſa commutandae orationis.

GVI. ¶ ILLA vxor arripiet. i. ad ſe rapiet: & attrahet: abradet vniuerſum illud. i. totum illud ſimul: quod ille miſer Geta defraudans ſuum genium. i. parce viuens & tenuiter. ille enim dicitur defraudare genium: qui tenuiter ac parce viuit ſicut contra indulgere genio ſignificat: voluptuoſe viueret atque laute. Item genialia (dicit Dona.) curare dicitur qui viuit lautius. neque immerito. nam Genium naturę Deum debent ſiue Deum generationis: cui ſacrificabatur duntaxat diei natali: in cuius Dei ſacrificio tantum (vt Ser. inquit) licebat voluptatibus operam dare: cum in aliis ſacrificiis eſſet caſtitatis obſeruatio. Virg. in Bub. Phyllida mitte m. m. m. eſt. n. Iola. cum faciam u. pro. f. i. u. propterea Genium pro uoluptate capi poſt, & lautitia conuiui. vnde genialis lectus dictus eſt voluptuoſus: & conuiualis: vt teſtatur Ser. quod ergo ille miſer defraudans ſuum genium comparſit: praeteritum a comparco cis, quod componitur a con. & parco is. comparſit ergo. i. congeſſit: parce cuſtodiuit ac ſeruauit. vix. i. aegre difficulter: vnciatim. i. non per ſingulos ſextertios: aut denarios. aut eſſes: ſed (quod minimum fuit) per ſingulas vncias aſſis enim libra eſt, eiuſque partes vnciae. Vnciae autem duodecima pars libella dicebatur. apud veteres enim pecunia pendebatur: non, vt nunc. numerabatur. Comparſit ergo vix vnciatim. i. paulatim, quaſi per ſtipes de dimenſo ſuo. i. reſeruando de portione ſua: qua abſtinebat plerunque vt peculium ſibi conflaret. ſerui enim ſingulis menſibus quaternos modios: id eſt quaſdam menſurulas frumenti accipiebant. & id dimenſum dicebatur: aut a menſe: aut a metiendo & verius. Nam illis frumentum certa menſura dimenſum tradebatur. vxor ergo illa accipiet vniuerſum: haud exiſtimans pro aeſtimans. i. non conſiderans quanto labore id peculium ſit partum. i. acquiſitum. & bene quia nullus partus ſine dolore ac labore. autem. i. ſed porro. i. certe, vel deinde. Geta ferietur. i. onerabitur: premetur: concutietur alio munere. i. alio dono: vel onere donandi aliud donum. & bene ferietur. nam & plagam, damnum, & ſumptum, ſiue rem noſtram ſanguinem noſtrum dicimus vbi. i. quando. hera. i. vxor heriſis filii peperit. autem. i. ſed. Ge. porro. i. deinde. ferietur alio munere. vbi. i. quando: temporis aduerbium. dies natalis. i. natalitius erit, puero: vbi natalis eſt adiectiuum. ſe cum Virg. dicit: Meus eſt natalis Iola: eſt ſubſtantiuum. ſed vbi. i. quando parentes ſupple initiabunt. i. dicabunt: conſecrabunt: addicent deuouebunt: deſtinabunt aliquibus ſacris. q. d. Geta ferietur alio munere. hic enim vbi initiabunt eſt vultuoſa pronunciandum: quaſi cum taedio. Legitur apud Appollodorum: quem hic poeta noſter ſequitur: In inſula Samotracum a certo tempore puero initiari more Athen. ſed apud Varro. legitur pueros initiari eludiae, & poticae, & cubae: hoc eſt Diuis edendi, potandi, & cubandi: vbi primum a lacte, & a cunis tranſferunt. Virg. Nec d. h. m. de. c. eſt. Mater. vel nutrix, vel vera ma**Virg.**ter. auferet. i. arripiet haec omnia munera data a Geta. puer erit cauſa mittundi: pro mittendi illa munera: quia ita illudetur Geta. qui pueri gratia dabit: quod tolletur a matre. Sed videon. i. video ne Getam? tunc poeta inducit Getam exeuntem: vt ſit cauſa commutandae orationis.

SER. ¶ DE demenſo ſuo. i. de menſura praebendae ſuę. Genium. i. naturam ſuam: quia plus erigeret natura ad ſuſtinendum: eleganter dixit ferietur. Grauis enim percuſſio eſt pauperis cauſa ingrata oblatio muneris. porro autem alio. i. tertio vbi erit p. &c. ſolebant enim antiqui octauum diem pueri natalem conſtituere: & eo die ſingulis annis letum conuiuium parare: ſicut Iudaei in octaua die circumcidunt. vbi initiabitur. p. ſolebant enim in illo octauo de initia, dare de puero amici vel bouem, vel ouem, vel aliud munus.

ACTVS PRIMI SCENA SECVNDA.

GETA SERVVS, DAVVS.

G. SI qs me q̄ret rufus. D. p̄ſto eſt, deſine. G. oh. *Sena.*
At ego obuiā conabar tibi Daue. D. accepi hē
Lectum eſt conueniet numerus quantū debui.
G. Amo te: & non neglexiſſe habeo gratiam.
D. Præſertim vt nunc ſunt mores adeo res redijt
Si quis quid reddit, magna habenda eſt gratia.
Sed quid tu es triſtis? G. egone? neſcis quo in metu, &
Quanto in periculo ſim. D. qd iſtuc eſt? G. ſcies. *al. ſimus*
Modo vt tacere poſſis D. abi ſis inſciens.
Cuius tu fidem in pecunia perſpexeris,

DON. SI quis me q̄ret rufus.) Mire Poeta deſideratū Getæ oſ̄ndit Dauū. Si qs me q̄ret Rufus. De ipſo loqtur a quo reddi ſibi debitū ſperat. Si quis me q̄ret rufus. ἀποσιώπησις. ſecunda, nam apparet plura dicturum fuiſſe. P[illegible] ræſto eſt, deſi.) Tertia perſona de ſe loquens vſus eſt: quia ille nominatiuum prætulit. At ego obuiam co nabar tibi Da.) Conabar abſolute, an ἔκλειψίς eſt vt deſit, ire? Et eſt aduerbium loci Obuiā. Accipe.) Præuenit petitionem, dicendo accipe: & hoc cum geſtu offerentis dicitur. Et hoc eſt qd̄ ait, Confeci, affero. Lectū ē.) Abſolute nā non dicit qd: vtrū debitū, an argentū lectum Lucilius, Lecti omnes. Atticō hoc eſt. Lectum eſt, conueniet numerus.) Ordines ſeruauit. prius enī qualitas: deinde numerus pecuniæ ſpectari ſolet. Lectū eſt, conueniet numerus quātū debui. Quippe tribus modis debitū pecuniariū ſoluit: penſiōe. Accipe ſpectatione, Lectū eſt, numero, Conueniet numerus quantū debui. Lectū eſt. Lectū, bonum vel ſplēdidū. Vt, Arma Sereſtus Lecta refert humeris. Quāuis qdā putāt lecta, ab eo qd̄ eſt lego, dicta. Quantū debui. Pro debitū tibi a me eſt. Amo te, & nō neglexiſ. ha. gra.) Amat q reddiderit pecuniā: Agit gratias, q diligenter. Et q̄re? vtrū qa cōdictū non fefellerit? an q lectū attulerit, & numero cōgruenti? Et recte dixit: nam redditio debiti hoc agit, vt ēt gratias agamus. Amo te: & n̄ neglexiſſe habeo grām. Hoc p gratiarū actione ponit: & oſ̄ditur vere neceſſariam fuiſſe pecuniā. Non negle. In Andria, Et id gratū fuiſſe aduorſuz te hēo gratiā. Pręſertim vt nūc ſunt mo.) Sic & illud dictū ē, Nāq hoc tpe obſequiū amicos, veritas odiū parit. Quia cōſuetudinis imago eſt, vituperare p̄ſentia. Adeo res redit.) Figurate. p ita loqueris, adeo res redit, dixit. Et p̄prie rediſſe res dicit. cū aliqd petus expectatiōe contigit. Si qs qd reddit. ma. ha. eſt gra.) Id eſt, & ſi rē nō magnam, tñ magna habēda eſt gra: hoc enim ſignat Quid reddit. Si qs qd reddit. Qui hoc interrogatiue pronunciauerit, parū belle explicat cōceptam ſniam. Habenda eſt gratia. Deeſt, Ei. Sed qd tu es triſtis? Hic admonemur omnē ab initio ſermonē Getæ, q̄ſi ſatagentis & anxii, p̄nunciare, accōmodatis p̄ferti ad vultū verbis. nā &, Si qs me q̄rit: & At ego obuiā tibi cōabar Daue: &, Amo te, & nō neglexiſſe hēo gratiā: in ſe quoddā cōtractioris animi occupatiq ſignū hēnt. Sed quid tu es tri? Sed particula, tranſitū ſignificat ad mētionē alterius rei. Sed qd tu es triſtis? Egone? neſcis quo in metu. Deſcenſus Ad Argumētū ab eo ſmone q extrinſecus a Poeta informatus eſt, ut manifeſte apparet. Egone? neſcis quo in metu. ὑποτύπωσις comœdiæ. Neſcis quo in metu, & quāto in piculo ſim. Pronunciantis & interrogātis eſſe pōt. Neſcis quo in me. Duę pturbationū bigę ſuncta malo vna ex cupitis altera. Ergo a mali bigis, p̄ſentis tpis piculū eſſe dicimus. & futuri metū. Neſcis quo in metu. Pronūtiatiue magis q̄ pcontatiue efferendū ē. ſic. n. ſolemus de magnis rebus dicere. Neſcis quo in metu & q̄to in piculo ſim. Vix alterum ſuſtineri pōt eorū, q̄ verāq poſuit nūc, & metū, & piculū. Quid iſtuc ē?) Fac hūc ſcire: ac narrandi nō erit locus neceſſario igit̄ ignarus inducit̄ Dauus. Mō vt tace. poſ.) Vt, p ne nō. qd ſi eſt: ſubaudiendum eſt, vide, aut qd tale. Modo vt tacere poſſis. Vero argumētū eſt celari id q Antipho nō coactus, ſed volens duxit vxorem. Modo vt tacere poſſis. Mō p tantummō: vt, Mō Iupiter adſit. Abi ſis inſci. Nunc p inſcito poſuit, vel inſcien

Sed

Periculum
Metus

Inſciēs

tem mō ſtultū dicit, alias ignarū. Cuius tu fi. in pe. p̄ſpe.) Sētētioſe dixit: q̄ſi in oībus credēdū ſit ſeruaturū fidem eſſe eū, q in pecunia ſeruauerit. Et hoc iō interpoſuit, ne longus eſſet, dū ſuadet vt dicat: quēadmodū ī aliis fabulis. Cuius tu fidē ī pecunia p̄ſpexeris. Proprie locutus eſt de pecunia & fidē dicēdo, & Credet. Nā fides, eſt eorū qbus dat̄. Creditores dicunt̄ ipſi qui dant. In pecūia. A maiore ad minus. Perſpexeris. Non inſpexeris: ſed perſpexeris, qd plus eſt, dixit.

Creditores

GVI

SI quis &c. Hic deſcenditur ad narrationes argumēti nacta opportunitate Daui narrationem auditu ri. Ge. videtur hic alloqui Geta aliquem de familia domini ſui mandans illi: vt ſi qs eū q̄reret ſuā abſētiā excuſaret exit aūt quaſi obuiā iturus Dauo: a quo pecunias expectabat i qs p filio herili daret. Si qs i. aliquis. rufus. i. rufo colore ſuffuſus: q̄ret me: & non q̄res p me: vt dici ſolet. & tū fecit apoſiopeſim: qa interceptus eſt ſermo eius a Dauo: de quo loq videbat̄. mādans vt ſi rufus puta Dauus: q̄reret: diceret̄ ſe pdiſſe illi obuiā qd̄ audiēs Dauus rūdit in tertia perſona de ſe loquens. De Dauus preſto eſt. i. prope eſt vel aduenit deſine. i. noli ire ei obuiā: iſte gradū. Ge. Oh interiectio oſ̄dentis lætitiā de aduentu. O Daue at. i. ſed. ego conabar ire ſup. obuiam tibi. i. in occurſum tibi. & eſt obuiam aduerbiū loci. Da. accipe debitū ſup. Hē interiectio oſ̄dentis officiū ſuū. Lectum eſt. i. argentū quod affero eſt lectū. i. bonum vel ſplendidus ſiue electum ex multitudine ita vt nullus ſit numerus adulterinus numerus argenti conueniet. i. ſine controuerſia erit tantus ſup. quantum numerum ego debui. i. in quanto numero pecuniæ tibi debitor ſui. Ge. amo te: q. ſ reddideris pecunias debitas. & habeo gratiam. i. (quod barbare dñt) ſcio tibi bonū gratum te non neglexiſſe. i. non fuiſſe negligentem in pecunia coñſidenda & afferenda. vel non neglexiſſe. i. caræ habuiſſe hāc rem. vel q non cōtempſeris, & parum curaueris, reddere debitum tempore neceſſitatis. Da. res ad hoc redit. i. tuus ſermo ad hoc tēdit, vel ſpectat vel tu ita loqueris. præſertim. i. p̄cipue. vt. i. ſicut. vel cuiuſmodi mores. i. (vt ita dicam) conditiones hominum: ſeu conſuetudines ſunt nunc. ſi quis. i. ſi aliquis. reddit, quid. i. aliquid magna gratia eſt habēda. i. oportet (vt dici ſolet) ſcire gratum etiam, atq etiam, ſed qd. i. cur. vel propter quid es tu triſtis Ge. ne. i. vtrum petis ſup. quare ego ſim triſtis. neſcis in quanto metu de futuro malo: & in quanto periculo de eminēti malo ſimus. hoc autem dictū poteſt legi aut interrogatiue aut pronūciatiue: ſiue cōfirmatiue. Da. Quid illud eſt, p qd̄ dicis te eſſe in magno metu ac piculo. Ge. Scies modo. i. tñmodo, vt. i. ita q poſſis tacere. q. d. Ego tibi dicam dūtaxat ea lege ſi illud poſſis cælare. Da. abi: modus increpandi, q d. non es dignus qui ſis amicus alicui ſis inſciens. i. inſcitus: ſtultus inconſideratus: ignarus: quaſi neſciens quid ſit officii inter amicos.

SI quis, Oſtenſo Dauo fideli amico: cui conſiliū poſſet committi: offertur Geta qui faciat narrationē: Pręſto eſt Rufus. Accipe, & quia videbat eum timentē q argentum nō eſſet purum: vel totum attthem quid times. Lectum. i. electum eſt. i. purum eſt argentum: & numerus ponderis conueniet: & no neglexiſſe qua orauit. h. g. Præſertim nūc. i. in hoc tempore habes gratiam: vt ſunt. i. ſ. quod ſunt &c. q. d. quia modo ſunt homines nequiſſimi. Inſciens ſis. i. ſtultus ſis, qui putas me non poſſe cælare.

S'ER.

Verere

Verere verba ei credere? Vbi quid mihi lucri eſt
Te fallere? G. ergo auſculta. D. hanc operā tibi dico.
Senis noſtris Daue fratrem maiorem Chremem
Noſtine? D. quid ni? C. qd eius gnatum Phędriam?
Tanquam te. C. euenit ſenibus ambobus ſimul,
Iter illi in Lemnem vt eſſet, noſtro in Ciliciam
Ad hoſpitem antiquum is ſenem per epiſtolas
Pellexit, mō nō MONTEIS AVRI POLICENS.
Cui tanta erat res, & ſupererat? C. deſinas.
Sic eſt ingenium. D. oh, regem me eſſe oportuit.
Abeuntes ambo hinc tum ſenes me filiis
Relinquunt quaſi magiſtrum. D. o Geta, prouinciā
Cepiſti duram. G. mihi vſu venit hoc, ſcio.

DON. ℭVERERE ei ver. cre.) Verba eſt pnuntiati one dicit: vt oñdat multū diſtare iter pecuniā, & verba. ⸿ Vbi qd mi. lu. eſt te fal.) Ab vtili, cōiectura. & bñ q̄ a ſeru⁹ nihil de honeſto dicit. ⸿ Vbi qd. Significantius dixit, q̄ ſi diceret, nihil ⸿ Ergo au. Ergo nūc, velut icrepatio tarde facientis ē. Quia hic igit obloquēdo impediuerat narraturū: Ergo dixit. Sic

Ergo

Vir. ergo age chare pē certici imponere nře. ⸿ Hanc ope. ti. dico.) Auſcultandi .i. & audiēdi. ⸿ Hāc ope. ti. di. Pl⁹ ē dico, q̄ do. Dicat ppetuo: Dat ad tēp⁹. ⸿ Senis nři Da. fra. ma. Dicēdo ſenis, oñdit & adoleſcentē ſe dñm hēre. Dicendo nři oñdit eē & alienū. Dicēdo fratrē: nō vnū eē monſtrauit. Dicēdo maiorē, ē minoris ſicte indiciū. Sic argumēti, partē maximā, nō dū narrans, iā in ipſa interrogatiōe trāſegit. Hęc aūt oia pp populū ſic agūtur. Ideo ille, qd ni dixit, ne ſit opus pluribus verbis ⸿ Senis nři Daue fratrē. Mirū cōpendiū narrationis: qđ p interrogationē fecit, ne ex alto repeteret. Sic Virgi. Fando aliqd, ſi forte tuas puenit ad aures. Belidę nomē Palamedis, & inclyta fama. Et, Noſtin hanc quā amat frater? in Eunucho. ⸿ Quid eius gna. Phę.) Non dixit, qd Phędriā ſed addidit, eius gnatū: vt magis docere, q̄ interrogare videret. ⸿ Quid eius gna. Phę. Deeſt, noſti. ⸿ Tanq̄ te.) O varietas: q̄ ni tanq̄ te. ⸿ Euenit am. ſeni. ſi. iter. Nō euenit iter ſed, euenit vt iter eēt. ⸿ Simul. Vno tpe ⸿ Illi in Lem. vt eſſet. Recte tacet cur Chremes ierit & dicit cur Demipho. vtrūq; p argumento eſt. ⸿ Ad ho. anti.) Sic Virg. Veteremq; Anchiſem agnouit amicū. Hoc aūt addidit, vt eſſet idonea cauſſa nauigā ſi ſeni. ⸿ Senē p epi. pelle. Epiſtolas dicēdo, oñdit eū nō ſemel ſcripſiſſe. ⸿ Pellexit. Induxit. ſic Virg. Pellacis Vlyſſi. ⸿ Mō ñ mō. auri polli.) Prouerbialis ſigniſ facta p exceptionē aut p ſuplationem, aut æquā collationē. Eiuſmodi ē illud Demoſthenis. * ⸿ Mō nō mō. au. Sall. Maria mōteſq; polliceri cœpit. ⸿ Mō nō mō. auri. polli. More veterū: q̄a hoſpites hoſpitib⁹ multa donabant. ⸿ Cui tāta erat res?) Cui datiuus caſus ē: Dominone tuo, inqt, pollicebatur hęc cui tāta res erat? ⸿ Cui tanta erat res? Deeſt tū, vt ſit, Eum pellexit, cui tanta res erat? ⸿ Et ſupererat. (Plus ē ſupereſſe, q̄ eſſe. ⸿ Deſinas, ſic eſt inge.) Neceſſaria eſt ad fabulæ auaritia Demiphonis: vt maiore piculo illo abſente duxerit filius indotatā. nā mox dictur⁹ eſt, Ille ne idotatā virginē, atq; ignobilē daret illi? Sic eſt ingeniū. Præparatio bona, q̄ & diues, & auarus deſcribit Demipho, vt indotatas nuptias filii ferre nō poſſit. ⸿ Sic eſt inge. Recte. nō eni, inqt, fortuna auarus eſt: ſed naturā. ⸿ Sic eſt inge.) O iuſm, an domini (ſed magis dñi. ⸿ Oh, re. me eē opor. Oñdit pauperū affectiones, qui ſe ſolos vti diuitiis ſcire aiunt, ſi eas habeāt. ⸿ Oh, re. me eſſe Opor. Acue Me. ⸿ Abeuntes am. hinc tū.) Hinc & hic legit, & eſt ordo, hic relinquunt filiis. ⸿ Reliquunt.) Ideſt, nō ſecū abducūt. ⸿ Quaſi magi.) Bñ q̄ſi: q̄ nō cōpleuit hoc ipm, nec vult eē. ⸿ Magiſtrū. Sic Latini: quē Græci παιδαγωγὸν appellant. ⸿ Filiis.) Propter filios. ⸿ O Geta puin. iā cepiſti durā.) Acq̄ſite bello lōge ab Italia regiōes, puinciæ dictę ſunt, a porro vel procul, & vincendo. ad q̄s q̄a Prætores cū officio mittebātur, officia quoq; puincię cominātur. ⸿ O Geta prouinciam. Splendide prouinciam dixit.

Dare
Dicare
Super eſſe
Relinquere
Quaſi Magiſter
Pædagogus
Prouinciam capere

ℭVERERE. i. times. credere. i. cōmittere celanda verba ei. i. mihi: cuius tu pſpexeris. i. clare & plane cognoueris: ſeu pbaueris ſidē i. cōſtantiā, & veritatē in pecūia quā mihi cōmiſeras: quā q; iuſſe i tua neceſſitate reſtitui. Fides ē dictorū cōuētorūq; cōſtātia & veritatis: ſiue ē mādatorū fida executio. Times ergo credere verba ei, cui⁹ fidē pſpexeris i pecunia. vbi. i. in q̄ creditione verborū: qd lucri eſt mihi fallere te. q. d. nihil. ſecus aūt de pecunia. Ge. Ergo nūc ergo eſt velut increpatio tarde facientis: q̄a hic obloquēdo īpediuerat narraturū. Ergo auſculta. i. audi, q̄ ſũ dicturus. Da. dico. i. do tibi ppetuo: queadmodū cū aliqd dicat. i. dedicat cōſecratur: perpetuo datur. Dico as declinat hic. Dico tibi hanc opam audiendi. i. ſeu auſcultādi dat aliqd ad tps: dicatur aūt ppetuo. Ge. o Daue noſtin. i. cognoſcis ne Chremetē maiorem fratrē nři ſenis. ſ. Demiphōis? Da. qd ni. i. cur nō bene noui. Ge. qd? modus interrogandi noſtin inquam Phæ. natū. i. filiū ei⁹ Chremetis. Da. noui ſup. tanq̄ te. i. æq̄ ac noui te: ita ſicut te noui. Ge. iter. i. neceſſitas eundi pegre. euenit ſimul ambobus ſenibus, Chremeti & Demiphoni. vel (vt vult Donā.) euenit q; ſup. iter eſſet ambobus ſenibus. i. q; ambo ſenes hērent eundū, vt. i. ita. q; iter eēt illi. ſ. Chremeti. i. ita q; haberet eūdū in Lēnū inſulā vnā ex Cycladibus. & vt eēt iter nřm. i. vt nř hēret eūdū in Siciliæ regionē. ad hoſpitē antiquū. i. ad veterē amicū externum. Alii codices hñt: Euenit iter ſimul ambobus ſenibus. ſ. euenit illi Chremeti: vt iter i Lēnū: & nřo Demiphōi vt iret i Siciliā: ſed i idē recidit. Is antiquus hoſpes pellexit. i. fraudulēter iduxit. nā pellicere eſt i fraudē iducere: ſeu p blāditias decipe. Inde pellax pellacis. i. fallax p blāditias decipiens. inde pellacia. i. fallacia vt vult Seruius. Pellexit ergo ſenē. i. Demiphonē p epiſtolas pollicens. nō mō. i. nō ſolū montes auri: ſed maiora: qđ eſt hyperbolicum. Vel pellexit eū mō. i. pauloantep epiſtolas nō pollicens mōtes auri. i. nō pmittēs magna pręmia. tamen ipſe herus meus auar⁹ propter lucella parua nō dubitauit ſubire periculū nauigādi. Promittere maria & mōtes eſt antiquū pūerbiū in eos q; temere magna promittere ſolet, ſimiliter hic polliceri montes auri dr per hyperbolem prouerbialē factā per exceptionem: aut ſuperlationē, aut æquam collationem. Inuenio interdum tū modo pro fere apud Valerium: modo etiam interdū capitur pro tantum: & tunc eſſet ſenſus: Pollicens fere montes auri. tunc q; adhuc eſſet hyperbolicus ſermo: ſed nō eo mō quo prius ē dictum. Da. hoc ſup. pollicebatur dño tuo. cui tanta res. i. tanta copia rei familiaris erat. & ſuper erat. i. ſupabat: ſeu ſupabundabat. Ge. deſinas. i. nō vltra inquiras. ſic. i. eo modo. vel tale igenium. i. natura dñi mei auari eſt: vt oia poſt ponat lucro. Da. oh. interiectio admirātis: vel bene de ſe ſentientis. opportuit me regē eſſe. i. diuitem. Nam ſępe Hora. appellat diuites reges. q. d. Si fuiſſem diues ſciuiſſem bene diuitiis vti. Ge. tum. i. tunc ambo ſenes abeuntes hinc relinquunt me hic quaſi magiſtm. i. pędagogū filiis ſuis. Da. o Geta cepiſti puin. iam duram. i. onus difficile ſiue difficile officium. nā regiones acq̄ſitæ bello longe ab Italia puinciæ. dictæ ſunt a porro vel procul vincendo: ad quas prætores, qui cum officio mittebantur, officia quoq; prouincię nominantur. Ge. hoc. ſ. quod ceperim duram prouinciam. vſu venit mihi. i. mihi euenit. nā vſu venire ſignificat euenire: vt prius dixi. ſcio. i. ſatis perſpicio id mihi contigiſſe. ℭVBI. i. in quibus verbis. quid lucri eſt te fal. vel vbi. i. in qua pecunia ē. quid. i. aliquid lucri fallere te Dico: ideſt dedo. Quid? noſtin etiam eius natum Ph. Ambobus ſenibus Demiphoni, & Chremeti euenit. ſimul etiā. illi. i. Chremeti euenit vt eſſet iter in Lemno, noſtro. i. Demiphōi vt eēt

Dicoas
Dari & Dicari
Pellicere
Pellax
Pellacia
Modo
Rex. i. diues
Hora.
Prouincia
Vſum venire
SER.

iter in Siciliam. Noſtro. ideo dicit quia ipſe erat ꝓprius ſeruus Demipho. & proprius cuſtos filii: quãuis & Chremes rogaſſet eũ de filio, pollicens nõ mõ. i. tmmodo mõte: ſed etiam plus. Deſinas. q. d. nõ ideo dico ꝙ habeat aureos. m. ſed quia ſic eſt ingenium hoīum i qꝫ multo plus q̃ habeant promittunt. In vſu eſt hoc ꝙ dura ſemper patiar.

cęſurit: ſi ſi morigerarer. primo. i. i principio. cœpi. i. icępi ad uerſari. i. reſiſtere illis cũ in amorẽ iciderent qd eſt opus verbis. i. opus detinere diẽ lõgo ſmone dñ. i qdiu. ſuꝫ fidelis ſeni. ſ. Demiphoni fidus ẽ amicus: fidelis ẽ ſeruus. pdidi. i. amiſi. ſcapulas. i. humeros: hoc eſt adeo fuerunt verberibus attricę ſcapulę: vt me eas nõ hſe: ſed pdidiſſe putarẽ. Da. iſtęc q̃ dicis: vel q̃ ſequunt. venere mihi i mẽtẽ, i. cõſiderata ſũt a me vel redacta i memoriã venire. n. i mẽtẽ nõ ad recordationẽ tm̃ d: ſed ad reputationẽ & intelligẽtiã. nãqꝫ. i. qꝫ inſcitia. i. ſtultitia ẽ, & ſimplicitas ſtulta iactat ſuple calces. i. pcuſſiões pedũ ac plagas (vt vult Do,) alias ptes plantę demõſtrat iter dũ & pedes p ſynecdochẽ. ſtultũ ẽ ergo iactare calces aduerſus ſtimulũ: puerbiũ. q. d. hic ſtultũ eſt reluctari. i. recalcitrare cõtra Antiphonẽ filiũ herilẽ Ge. cœpi. i. incepi. facet. i. iocoſe obſeq. i. obſequẽdo cõplere his filiis oia q̃ vellent. Da. ſciſti p ſciuiſti: vti foro puerbiale ẽ. i. ſciuiſti qd te facere oportebat ſm illos negociatores q ante locus cõmercii nõ ꝑſcribũt quãti vt vendant q̃ aduehunt: ſed ſm annonã fori: quã dephẽderunt cõſiliũ de vẽdẽdis: aut nõ vẽdẽdis mercibus ſũmunt. Ge. nr. ſ. Anti prio. i. i principio. nihil. i. nõ qcq̃ mali fecit ſup, vel cõmiſit: ſed ꝯtinuo hic Phę. q nõ eſt nr nactus eſt. i. inuenit quandã puellã Citharīſtriã. i. fidicinã. cœpit amare hãc puellã pdite. i. miſere, & in pditionẽ, ac pnicie ſuã. ea puella ſeruiebat lenoni. i. curatori puellarũ ac vẽditori. ipuriſſimo. i. turpiſſimo. neqꝫ qcq̃ erat apud Phędriã qd dareẽ lenoni ob ꝓtiũ illius puellę. Patres Chremes & Demipho. curarãt. i. effecerant: id videlicet ne qd filii ſui haberent i quo poſſent puellas emere a lenonibꝰ nihil aliđ reſtabat. i. reliquũ erat ſiue remanebat illis filiis. niſi. i. ꝓterq̃ hoc. i. paſcere. i. ſatiare oculos ſectari. i. comitari puellã in ludũ. i. in locũ exercitii: in quo diſcebat artẽ muſicã. nã omnis locus exercitii: qui gręce ſchola dr: latine dr ludus: vt Aſconius ait, ac Seruiꝰ. Inde ludus literariꝰ ſchola grãmatices dicitur. inde ludi magiſter: q literas docet: & prima rudimenta. nihil inquam reſtabat: niſi hoc videlicet ducere. i. ꝓſtare comitatũ ei puellę eunti ad ludum. & reducere. i. pręſtare comitatũ ipſi ex loco redeunti.

Fidꝰ & fidelis

Scapulę

Venire i mentẽ

DON. ¶ MEMINI relinq me deo ira. meo. Sic Virg. Nec Dii texere Cupẽtũ Aenea veniẽte ſui. Hoc Aſper. ſed mihi videt ad hoc addidiſſe Meo i ne eẽt ἀμφίβολον, cui diceret, irato deo. Neui us in Stalagmo, Deo meo ꝓprio, meus hõ eſt. ¶ Memini relinq meo deo irato meo. Domino dixit: an vere deo? Et bñ Meo: ne eſſet ἀμφίβολον. ¶ Et ſic dixit, Memini relinqui, vt in Andria, Memini me videre. Et, Memini me fieri paruũ Ennius. ¶ Quid verbis opꝰ eſt? Repente inferẽ, Quid opus eſt verbis? & ſatis moraliter. ¶ Seni fi. dũ ſum) Opportune ſeni, dixit vt oñdat quã ſtultũ eſt, ſeni aduerſus iuuenes fidelẽ eſſe. ¶ Seni fi. dũ ſum. Fidus eſt amicus: Fidelis eſt ſeruus. ¶ Scapulas perdi.) Plus eſt pdidi, q̃ ſi diceret, dolui. Et bñ retulit Perdidi πρὸς τὸ Fidelis. Fidelis. n. offm̃ ẽ ſeruare aliqđ. ¶ Venere in mẽ. iſtęc mi.) Venire in mentẽ, nõ ad recordationẽ tm̃ dr: ſed ad reputationẽ. & intelligẽtiam. ¶ Nã q̃ inſcitia eſt aduer. ſtimu. cal.) Hoc dictũ ſupiori pſonę eſſe põt, & alteri. ¶ Aduerſus ſti. cal. παροιμία cũ ἐκλείψει. deeſt enim iactare. Stimulum p dño adoleſcente poſuit. ¶ Calces. Mõ calces, nõ ptes plantę ſed pcuſſiones pedũ plagaſqꝫ ſignificãt. alter. Virg. Calceqꝫ terit iã calce Diores. ¶ Sciſti vti fo.) Secundum illos negotiatores qui añ locũ cõmercii, non deſcribunt q̃ti vendat q̃ aduehunt: ſed ſm annonã fori quã dephẽderint, cõſiliũ de vendendis, aut nõ vendendis mercibus ſumunt. Sciſti vti foro. Forũ p tribus intelligit: loco, tpe, & pſona. Sciſti, inqt his vti. & eſt vulgare puerbiũ. Senſus hic ẽ, Sciſti, inqt, qd facere te oporteret. ¶ Primo hic Phę) Bñ addidit Primo: quia non ppetuo. ¶ Nr ni. ma. qdquã. Quartũ παρέλκον. ¶ Vt in Hecyra, Nã nemo illorũ qſq̃, ſcito, ad te venit. ¶ Noſter ni. ma. qdquã. Nr πρὸς ἀντιδιαστολὴν Phędrię. q nõ nr eſt. ¶ Cõtinuo quã.) Bñ cõtinuo q̃ſi vix expectauerit pfectionẽ pris. ¶ Puellulã citha. Iſtis noibus hoc agit vt cauſſa amoris & ex ętate, & ex arte puellę videret iam iõ puellã dixit. ¶ Amare cœ. p.) Legitur & pdite, ¶ Et amare pdite, vt puta puellulẽ & citharīſtriã. ¶ Ea ſer. le.) Et honeſte, & cito dixit ſeruiebat. ¶ Lenoni ipu. Et q̃re nõ fuiſſet libera & cuius fuiſſet ancilla: & q̃lis hominis fuerit, demõſtrauit. ¶ Ea ſeruie. leno. impu. Magna ꝑparatio ad rerũ difficultatẽ imminentiũ: Puellula citharīſtria. Auarꝰ leno, Amator pditus, Inopia. ¶ Id cura. pa. Expedite dixit patres. ſi eni patrẽ eius tm̃ dixiſſet id reſtabat, vt ei per patrui filiũ ſuccurreretur, iõ dixit ambos non habuiſſe. ¶ Niſi ocu. pa.) Hoc enim ſolũ erat qđ leno nõ vẽderet. ¶ Sectari, in lu. duce. & redu.) Bñ cauillatus eſt & iocularier in adoleſcentem. cui ętas ad ſectandos Philoſophos apta erat. Hinc ẽt philoſophorum ſectę. Sed ſe ſectari proprie eſt, vt taurus buculam, vt aries ouẽ, Virg. Trahit ſua quenqꝫ voluptas. ¶ Reducere. συλλήψει. a ludo enim, ſubauditur.

Nemini relinqui me, deo irato meo.
Cœpi aduerſari primo quid verbis opus eſt?
Seni fidelis dum ſum, ſcapulas perdidi.
D. Venere in mentẽ iſtę mihi nam quę inſcitia eſt
Aduorſum ſtimulum calces? G. cœpi his omnia
Facere, obſeq quę vellẽt. D. ſciſti VTI FORO.
G. Noſter mali nihil quidquam primo hic phędria
Continuo quandam nactus eſt puellulam
Citariſtriam hãc amare cœpit perdite. *alias perditus*
Ea ſeruiebat lenoni impuriſſimo
Neqꝫ quod daretur quidquã, id curarant patres.
Reſtabat aliud nihil, niſi oculos paſcere,
Sectari, in ludum ducere, & reducere

Fidus

Fidelis

Calces

Vti foro

Forum

Secta

Sectari

Vti foro

Ludus

Aſconius

Ducere & reducere

¶ ADVERſari corrigẽdo. Scapulas pdi. qꝫ me vſqꝫ adeo verberauerãt. Iſtęc ꝙ te verberẽt: ſciſti vti for. Metaphora ẽ mercator q nõ põt ad libitũ ſuũ pãnũ emere: facit qđ põt: ſic tu qꝫ neqꝫ eos corrigere: facias qđ potes. nr domicellus. i. Anti. cuꝰ priꝰ cuſtos erã. nihil mali i pricipio fecit: ſed hic Phę. c. &c. patres bñ curãt: ꝙ huic meretrici nõ dareẽ qcq̃. q. d. oia ſubtraxerãt ab eius ptãte. qđ poſſet dare. Ludũ vocat domũ vbi diſcebat quotidie citharizare. nihil aliud reſtet, q̃ ſectari eã. i. cõducere eã vſqꝫ ad domũ: vbi diſcebat.

SEN.

¶ ILLVD Memini relinq Deo irato meo. Tametſi Donatus dubitet an Dño: an vero Deo dicat: ego veriſimilius puto: vt de ipſo vero Deo intelligas. Nam nihil cõſtat aut herum, aut filium herilem ſuccenſuiſſe i dum ille abiret ſeruo ſuo. Neqꝫ potuit dicere de eo quem iratuꝫ iri autumat ꝙ illo irato relictus ſit. Cęterũ antiq quoties proſpere qcq̃ euenerat, aut acceperant, Diis auſpicibus id eueniſſe arbitrabantur: vnde illud in. iiii. Aenei. Diis eqdem auſpicibus reor, & Iunone ſecũda Huc vẽto iliacas curſum tenuiſſe carinas. Cõtra qñ mali quicq̃ obuenerat, Deo irato id factũ credebant. Vnde in. ii. Aenei. Sed nihil inuitis fas quẽquam fidere Diuis. Sic ẽt Hora. in. ii. Sermone de pariete quem fruſtra & incaſſum cõſtruxerat dicit: Immeritusqꝫ laborat Iratis natus paries Diis atqꝫ poetis. Pari mõ qꝫ Geta ad malum

ASCE.

CVI. ¶ MEMINI. i. itellexi bñ me reliq Deo meo, i. dño meo q q̃ſi Deus timeẽ a me ſeruo. & cui teneor eſſe fidelis irato primo pp filiũ dñiqꝫ me cęcidit reluctantẽ ſibi: tñ pp Demiphonẽ, q cũ redibit, mihi iraſcetur vehemẽter. vel memini me relinq filiis: tanq̃ ſi relictꝰ fuiſſe Deo meo irato mihi quia, quemadmodũ iratus Deus puniti: ſic & filii mei erant

Nos otioſi operam dabamus Phædriæ.
In quo hæc diſcebat ludo, & exaduorſum ei loco
Tonſtrina erat quædam. hic ſolebamus fere
Plerunq; eam operiri dum inde iret domum.
Interea dum ſedemus. * illic, interuenit *alias, illi*
Adoleſcens quidam lacrumans. nos mirarier·
Rogamus, quid ſit· Nunquã æque, inquit, ac modo,
Paupertas mihi onus viſum eſt & miſerum, & graue.
Modo quandam vidi virginem hic viciniæ
Miſeram, ſuam matrem lamentari mortuam.
Ea ſita erat ex aduorſo· neq; illi beneuolens
Neq; notus, neq; cognatus extra vnam aniculam,
Quiſquam aderat, qui adiutaret funus· miſeritũ eſt
Virgo ipſa facie egregia· quid verbis opus eſt?
Commorat omnes nos· ibi continuo Antipho,
Voltis ne eamus viſere? alius cenſeo·
Eamus duc nos ſodes. Imus, venimus,

malũ ſuũ relictus erat cuſtos: dicit ſe relictũ eſſe Deo irato .ſ. q. d. Genio ſuo: & Deo quẽ peculiarẽ naſcendo ſortiebaẽ. Memini aũt non accipi͛ p eo, qd̃ eſt intellexi: ſed memori & dolenti mẽte recogito, iuxta illud Cice. Cui placet obliuiſci: cui dolet meminit. & illud Virg. in. v. At nimiũ meminiſſe neceſſe ẽ. Expone ergo ſic Memini. i. cũ mœrore reminiſcor me relinqui. i. q relinquor hic Deo meo irato ad malũ, & incõmodũ meũ: q̃le ſolet euenire Deo irato. itẽ illud aduerbiũ: in' citis ẽ. ad uerſum ſtimulũ calces. licet Don. ẽt p eclypſus dictũ velit: vt dictio calces ſit nomẽ. Malim ſine eclypſi (q̃a dura ẽẽt) accipias vt ſit ṽbũ a calco calcas: vt ſit: inicita ẽ calces. i. qd̃ aliqs calcet: vel ſi tu calces. i. recalcitres aduerſũ ſtimulus. Et illud qd̃ paulo poſt ſequiẽ Cœpi his oia facere. Textus oẽs hñt facere. Cõmentũ vero Guidõis hñt facete. Preterea illud: cõmorat oẽs nos. nos itelligeã cõmotos ad cõcupiſcẽtiã puellę ſed ad cõmiſerationẽ. Nã paulo poſt ſeqt̃ in textus ſolũ Ant. eã amaſſe & ɔcupiſſe

DON. ℭ NOS otio. i opaʒ da. Phæ.) Cũ τυπω dixit Nos velut magiſtrũ excuſans obſequẽtem ei cui cuſtos ſit datus. & iõ addidit otioſi. ℱ Nos otio. opam da. Phę. Relatio ad illud qd̃ mox, Otioſi non erunt. ℱ Nos otio. opam da. Phæ. Aut ad pudorẽ ſumiẽ hoc pronomen in ſingulari numero: aut ad dignitatem. ſed nõ põt Nos & pp Antiphonẽ dixiſſe nos. ℱ Nos otioſi opam da. Phę. Apollodorus. * Opam dabamus Phędrię ille amicæ: nos illi. In quo hæc di. lu.) Figurate. In quo hęc diſcebat ludo, eſt additũ. ℱ Ex. ad ei lo. ℭ Ei loco. legiẽ & ilico. Et adnotaẽ ex abundanti additũ, vt apd̃ veteres multa ſunt. ℱ Ex ad. ei. lo.) παρέλκον q̃rtũ. ℱ Tõſtrina erat.) Apta ſedes otioſis. ℱ Tõſtrina erat q̃dã παρέλκον tertiũ. q̃dã. ℱ Hic ſole. fe. ple.) παρέλκον tertiũ, fere plerunq;. ℱ Dũ in. iret do.) Ad ſe. i. iret domum. p rediret vel certe ire. παρέλκον figura. ℱ Dum ſe. Proprie, ſedemus, vt in tõſtrina. ℱ Illi, inter.) illi p ibi. vt, Illi mea triſtia facta. Et nota illi p illic. ℱ Interuenit ado. q. la.) Apollodorus tõſorẽ ipm̃ nuntiũ facit, q dicat ſe nuper puellæ comã ob luctũ abſtuliſſe: qd̃ ſcio mutaſſe Terentium, ne externis motibus ſpectatorem Romanũ offenderet. Nos mir.) Recte: mirũ. i. in adoleſcentibus lachrymæ: vt contra, Triſtiſq; ſenectus. ℱ Nos mira. vt, Solã nã perfidus ille. Te colere. ℱ Rogamus qd ſit.) Quid lacrimet: non, qd ſit ipſe, vt ſtulti putant. ℱ Nunq̃ æq. inqt, ac modo.) Mire oñdit ſemp ſibi hoc viſum qd̃ dicit: ſed nunq̃ æq̃. ℱ Paupertas mi. onus vi. eſt.) Statim mẽtio paupertatis, vt ſit cauſſa fallaciæ Phormionis. ℱ Modo q̃. vt vir.) Bñ quãdã: ne ob familiaritatẽ laudare videretur. ℱ Modo quam, vi. vir. vide ſic agi. vt non tam morte mulieris q̃ ſolitudine pulchæ virginis moueaẽ affectus, Simul & ea deſcribi, q̃ matronæ futuræ magis conueniant, q̃ temere amãda ſit. Nã hic obitus fœminæ ad comicũ exitũ ſpectatq̃ quidem plus ex eius morte ſecuritatis, q̃ moleſtiæ, ſentiat argumentũ. ℱ Hic viciniæ.) Aduerbiũ in loco eſt, hic viciniæ, cuius ad locũ, huc viciniæ. Et ſtatim ꝓximitas inſinuaẽ: vt ſit ſpes, & cauſſa videndi. ℱ Miſeriã.) Ab affectu: & ſubdiſtinguendũ eſt, vt ad virginem referaẽ. ℱ Lamentari mor. A pbitate, q̃ diis attribuit. Et lamentari mortuã, ambiguitas, ſed ſenſu manifeſta. ℱ Ea ſita erat.) Sita ꝓpoſita. Salu. cũ adiectione poſita eſt cum pdixero poſitũ iſulæ. Et hoc ei reciprocum eſt. ℱ Ea ſita erat ex adu. Ex ꝓpoſitio paupertatis, & q̃ facile virgo videri poſſit. ℱ Neq; no. neq; vi.) αὔξησις fit: q̃ res minuiẽ, creſcit ſnĩa. Sal. Nõ repugnãtib⁹ mõ: ſed ne deditis qdẽ a b c m. ℱ Neq; vi. συναφὴ. ℱ Neq; no. neq; vi. Extra vnã aniculã. ℱ Hęc ꝓſtruuntur vt ſit ſpes potiũdę virginis. ℱ Neq; no. neq; vi. Hęc deſcriptio paupertatis adiuuat argm̃, & vt viſere audeant adoleſcentes virginẽ, & amet Antiph. ℱ Qui adiu. fu.) ꝓm offĩn fun⁹ dixit. ℱ Miſeritũ eſt.) Hoc eſt miſertus ſuʒ eius. Et hic videẽ oñdiſſe cur lachrymauerit. ℱ Virgo ip. fa. egre. A forma idignatio. ℱ Virgo ipſa. Bñ ipſa: q̃a q̃ ſupra dixit: nõ ad ipſaʒ, ſed ad euentũ eius ptinebant. ℱ Quid ver. opus ẽ? ſic dicit Terẽ. vbi ad effectũ ꝓperat. ℱ Cõmorat oẽs nos) figura συγκοπὴ p cõmouerat. Et bñ oẽs: q̃a ad Antĩn ſpectat. ℱ Ibi cõ. Anti. Hic reddiẽ nomẽ adoleſcẽtis. & eſt παρέλκον. ℱ Vultis ne ea. vi?) Vt, Populare penates Venimus. ℱ Vultis ne ea. vi. Ipſe hortari iducitur, q̃a amaturus eſt. ℱ Ali⁹, cẽ, ea. duc. nos ſo.) Hęc oia diuerſi. Et apparet tot eſſe hoies, quot per κώλον ſunt ἀσύνδετα. ℱ Alius, cẽſeo, Phę. vel quilibet. ℱ Imus venimus, videmus.) ἀσύνδετον primum per βραχυλογίαν.

Funus

GVI. ℭ NOS. i. ego, & Anti. otioſi. i. inertes. nulli arti. aut induſtriæ vacãtes. aut labori. dabamus opam. i. fauebamus: ſiue incũbebamus Phræ. parati illũ adiuuare ſi fuiſſet opus i quo ludo. i. in q̃ ſchola muſicę hęc Cithariſtria diſcebat. q̃dã tonſtrina. i. officina tonſoria erat ex aduerſo. i. ex oppoſito ei loco exercitii. ſ. & ludo: hoc eſt erat e regione: ſiue in cõſpectu illius loci in quo diſcebat. hic. i. in ea tonſtrina. fere. i. vt plurimũ, plerũq;. i. ſępe numero: ſed alterũ abundat. nã hic fere & plerũq; idẽ pene declarãt. plerũq; ergo ſolebamus opperiri. i. expectare eã puellã illic. dũ. i. quouſq;. ipſa puella rediret inde. i. ex ludo, domũ. i. in domũ lenonis cuius erat interea dũ. i. q̃diu ſedemus illi: p illic q̃dã adoleſcẽs lachrymãs interuenit nos mirarier. i. mirabamur: vel cœpim⁹ ſup. mirarier p mirari p paragogẽ, rogamus, i. petimus. qd ſit pp qd lachrymeẽ. ipſe adoleſcens inqt nunq̃ paupertas viſum eſt mihi æq̃. i. ita onus. ac. i. ſicut nunc. & bñ dicit paupertas viſum ẽ onus: q̃uis & paupertas viſa ẽ onus dici poſſet: ſed magis ẽ vt ɔſequẽti ɔgruat, q̃ anteceden͞ti ſubſtãtiuo. nunq̃ ergo paupertas viſum eſt mihi on⁹ miſerũ. i. multa miſeria repletũ & infelicitate & graue. i. moleſtũ. mõ. i. paulo añ. vidi huic viciniæ. i. in hac vicinia. nã vicinia ɔplectiẽ hoies interſe vicinos ac ꝓpiquos, vicinitas vero ẽ domorũ ꝓpinqtas. Dona. vult huic viciniç i hoc loco eẽ aduerbiũ: oñdẽs locũ vbi eã viderit. Vidi ergo mõ huic viciniç quãdã Virginẽ miſerẽ lamẽtari. i. voce q̃rula & triſti deflẽ. i. lugeẽ ſuã matrẽ mortuã, ea virgo erat ſita. i. collocata: appoſita: ſtans ſituata. ex aduerſo. e regione mr̃is mortuę: ſiue ex oppoſito ad locuʒ vbi iacebat mortua mr̃ eius. vbi ex aduerſo ẽ aduerbiũ loci quẽadmodũ a regiõe: ex oppoſito: e diuerſo: e ɔtrario. neq; q̃ſq̃. i. aliqs. bñuolẽs. i. bñuolus, & amicus acq̃ſitus. neq; notus q̃ſq̃. i. quiſq̃ de ſua noticia, neq; cognatus. i. aliqs de cognatione ſua. aderat. i. ad auxiliũ eius erat ad celebrãdũ funus mr̃is & ideo ſubdit: non aderat ergo q̃ſq̃, qui adiuuaret funus. i. auxiliareẽ ei ad celebrandũ funus. i. ipſum offĩn exequiarũ extra vnam aniculã. i. pter vnam vetulã. Miſer eſt. i. miſertus ſum eius puellę: vt ait Do. eſt tñ miſertus pteritum ab impersonali. miſerebat, ſicut a tædebat partæ ſuʒ eſt. eius aũt ſtructura talis eſt. me ſup. miſertum eſt eius. ſ. ſicut me pudet tui. virgo ipſa erat ſup. facie. i facturã: forma egregia. i. illuſtri: elegãti. pulchra. habebat pulchrã faciem.

Tõſtrina
Fere plerũq;
Tõſtrina
E regione
Vicia & Vicinitas
Ex aduerſo

legẽ: & ſ5 legitimas nuptias. vl' ſuge legi cũ ſeqntib⁹. ſivelit vxorẽ ait licet lege. i. p legẽ facet id qd petit. Copiã virgis

SER. Si. i. ſ5 ſi. : ſr velit copiã fieri ſibi virgis, negat ſup. facturã.
C PA Sſus detectus. Ita viliter erat ornata. n. niſi vis boni ,i. bonitatis, i. decoris &c. hæc turpia. Satis ſcita. i. faceta eſt. Frat. n. eius alio aius. veſter. i. Anti. vero eſt ſuſpẽſiua ofo.

mi. Eadẽ hęc l. iu.) Nõ duas res iubet hęc vna lex, ſed puel lis pmittit nubere: cognatos cogit ducere. Eadẽ hęc le. iu. Bñ iubet: minorẽ. n. vi hẽt ea lex q̃ ad aliqd pmittit. q̃ illa q̃ aliqd iubet. Et il. d.) Bñ additũ. nihil. n. ad rẽſi ducẽdi ne ceſſitas nõ fuiſſet. Ego te co. di. & ti. ſcri. di. A pſona ei⁹ cũ quo agit potuit. n. dici. Quid mecũ ẽ tibi? Ego te c. d. & t. ſcr. di.

Poſtridie aduerbiũ. Illa eni ,i. certe. Et dicebat eam nõ eſſe æquũ facere hoc in talẽ

DON. virginem: quia ait illa &c. C NOSter qd age. n.) Propoſita deliberatio, cuius tñ altera ps vicet. nã ducturus eſt p abſentiã pris. Quid age. ne. Pro neſciebat. ſed recte ſic ait, qa ſubiecturus eſt

Metuere Timere: Cupiebat & Metuebat. Metuebat ppe dixit. Metuim⁹. n. eos. q amãt. timem⁹ ẽt inimicos. Illã. d. c. & me. vide ambiguitatẽ: quã tñ ſeqntia tollũt. Nõ ſi re. pr, ei ve. daret?) Bñ, interogat Dauus. hoc. n. ſpari ſi poſſet nõ op⁹

Noſter quid ageret, neſcire & illam ducere
Cupiebat, & metuebat abſentem patrem.
D. Non ſi rediſſet pater, ei veniam daret?
G. Illene indotatam virginem, atq; Ignobilem
Daret illi? nunquam faceret. D. quid fit deniq;?
G. Quid fiat? eſt paraſitus quidam Phormio,
Homo confidens qui (illum Di omnes perdiũt)
D. Quid is fecit? G. hoc conſiliũ, quod dicam, dedit.
Lex eſt, ut orbæ, qui ſint genere proximi,
Eis nubant: & illos duceret eadem hæc lex iubet
Ego te cognatam dicam, & tibi ſcribam dicam
Paternum amicum me aſſimulabo virginis.
Ad iudices venimus, qui fuerit pater,
Quę mater, qui cognata tibi ſit, omnia hæc

Hęc narratio ẽ quã dit Tul. cõſtrutã. Et ipe: Tibi vni pcã, in qt i Verrinis. repẽte. n. trãſitur ad õba pſonam ab eam deſcri/ ptiõe, ſed ſi ipm ad cõmouẽdos auditores valet plimũ. Et ti. ſcri. di. A denũciatiõe in pſonã ne diceret: Nõ mihi denũciaſti. Et. ti. ſcri. di. Ci. ſc. Heraclio

Dica: dicat. Dicã. Supra. verbũ ifra nomẽ ẽ totidẽ litis diuerſo accẽtũ. Pr nõ ami. me aſ. vir.) A pſona litigãtis, potuit. n. oppo/ ni Perſonam nõ hẽs. Qui fu. pr.) Qui. F. pnomẽ ẽ i ifra. qũo ſignificat. Quę mater.) Virginis. f. Qui c. ti. ſit. Quo qũo,

Si p cũ: erat fraudibus Phormiõis. Nõ ſi re. Ci, p cũ rediſſet. vir. Prçterea ſi noua diẽ mortalis almũ Aurora extulerit. Ille ne ido. uir.) emphatikos. Ille: de quo, dixerat: Deſina, ſic eſt ingeniũ: & qui pp ſpẽ lucri nauigauerat ſenex. Inſinuandũ igit fuit. hic. n. erit o' periculũ fabulæ. Ex ordine Terẽ. prius iſinuauit pſonam ſenis, ut grauiora fierẽt q̃ dirimebãt nuptias. Ille ne indo. uir. atq; igno. Duo dixit, & idotatã: & ignobilem. Hæc. n. duo principalr petunt. cũ ſint quatuor in ſpõſis quærunt, foma: pbitas, dos, nobilitas. Et manifeſtũ eſt, cur de forma & pbitate nihil dicat: quippe cũ ſupra magnope ea laudauerit in puella. Virginẽ. Simplr accipimus. uirginẽ? an ſubaudimus. Quãuis: ut ſit quãuis uirginẽ? Daret illi?) Bono affectu dixit, daret illi? Filius. n. familiæ non tã ducit vxorẽ: q̃ a pre accipit. quippe cum pri cõmittat puella potius in huiõi ɔdõnibus: q̃ marito. Daret illi? nonq̃ faceret. anthypophora ſecunda. hic enim nõ trãſit ad aliud, ſed inſtat incepto, ut & p interrogationẽ diceret: daret illi? & p rñſionẽ inferret nunq̃ faceret. Et nota Nũquam pro nõ. in maiorẽ negationis ſignationẽ poni ſemp. Daret illi? Mire daret: ut oñderet nihil eſſe ptãtis in filio Quid fit deniq;? More ſuo Terẽ. Deniq; poſuit i fine ſenſus: eſt aduerbium ordinis. Sic in Heautont. Fodere aut arare aut aliqd facere deniq;. vt ſit deniq;: vel deinde. uel ad poſtremũ. Quicqd fit?) De eſt: rogitas? & eſt anthypophoreos quarta. Eſt paraſitus quidẽ Phormio.) Phormio: nõ a formula: ſed Phormiõe dr ſparteo: quẽ nos eronẽ dicim⁹ triuialiter: & pro conſuetudine. Quid is fe?) Seruat affectus triſtis, ut ſupra ait. Sed qd tu es triſtis? Hõ cõ.) Hõ comice dictum, nã qs ignoret paraſitũ hoiem eſſe? Confidẽs. Hic cõfidẽs, pro iprobo: audaci, ac temerario poſuit, vt O ingẽtẽ ɔfidẽtiã. Qui il.) Qui vtina eſt vt Lucil. i. ii. Qui te Nomẽtane malũ iã cætera: pdat. Aut: Qui hoc ɔſiliũ, qd dicã dedit. Qui illũ dii oẽs pdiõt. Qui aut expletiuũ eſt, aut pnomẽ, quo incipiẽs Phormionẽ deſcribere: cohoruit ɔſideratione eius, & in hãc vocem: q̃ſi ɔfuſus erupit. hoc aũt certũ genus eſt paraſiopeſis. Quid is fecit? Correxit interrogatione errantẽ: ut rediret ad noiatiuũ caſum Qui, vñ aberrauerat: & illũ dixerat. Lex eſt.) Lex: vt i Palliata, recte ponit. nam Grçcorũ fuit, iõ & in Andria ſic ait, Inopia, & cognatorũ negligẽtia coacta. Lex eſt. Alia narratio interponit. & dr paraphiaſis. Lex eſt. A cã litis potuit. n. dici: nõ hẽs cãm. Hoc ɔſi. quod di. de.) Fm quoſdam ordo eſt Qui hoc ɔſiliũ. qd dicã dedit. Vtor. qui ſunt ge. p eis nu.) Orba pximo nubat Orba pximus ducat, atticũ ius eſt. Et eſt ordo. Lex eſt orbæ eis nubãt: q ſint proxi

Phormio; Ero eronis; Confidens; Lex

& q̃ rõne. Oĩa hæc cõ.) Oia hæc: nõ ex abũdanti poſuit, ſed oratorie. q̃ſi tã multa & enargeian. nã poſt enarrationẽ veteres hoc dicebãt. Sal. i Iugur. hæc oia pſidio adſunt.

GVI. C NOSTER Anti. neſcire. i. neſciebat qd ageret. i. agere deberet. & cupiebat ducere illã. i. cape in vxorẽ. & metuebat prem abſẽtem. Metuimus eos: qui nos amant, timemus inimicos. Da. nũ. nõqd. ſi pr rediſſet. i. cum pr reuerſus eẽt daret ei filio veniã ſi eã in abſẽtia duxiſſet. Ge. petis vtrũ ille, p emphaſim, auarus vir & nobilis daret virginẽ idotatam. i. dote carentem: atq; ignobilẽ illi filio ſuo? & bene daret dixit, ut oñderet nihil eſſe ptãtis in filio, deinde ſubdit rñſionẽ: nunq̃ faceret. i. nõq̃ illi daret talẽ q̃uis virgiem Da. deniq;. i. deinde: uel ad poſtremũ. qd fiat de hac re ſic ĩcepta. He, rogas ſup. qd fiet. ẽ qdã paraſit⁹. i. vir iocularis quęrens iplere ventrẽ ſuis iocis & adulatõib⁹. ẽ ergo paraſitus noie Phormio ex ñs hõ confidẽs. i. iprobus: audax: ac temerarius. q. i. vtinã. oẽs Dii pdãt. i. deſtruãt illũ uel ſit pnomẽ & ſic apoſiopeſis ſup. qui ſic ẽ hõ ɔfidẽs q dedit ſup. tale cõſiliũ qd ſum dicturus: ſed ɔſideratiõe iprobitatis eius Ge. ɔfuſus prupit in eã vocẽ. Dii oẽs illũ pdãt. & q reliqt ſuſpẽſum. Da. qd is paraſitus fecit. Ge. ipſe dedit hoc ɔſilium qd dicã: & hoc dicto explicat, qd omiſerat, tale ɔſiliũ. lex eſt. i. ius atticũ. ut uirginis orbæ. i. pupillæ parẽtib⁹ puatę) nã orbus dr, q aliq̃ re cara puatus ẽ, interdũ & p orphano capit

Emphaſis: Qui p uianem; Orbus

ait Laurẽ.) orbæ ergo. i. orphanæ. nubãt. i. nuptui tradãtur his: q ſint pximi gñe. i. cognatiõe, & hæc eadẽ lex attica iubet. i. pcipit: & cogit illos pximos ducet. i. in vxores capere. illas orbas ſibi cognatas. illa ergo pmittit ut orbæ cognatis nubãt. & illa eadẽ iubet & pcipit icognatos eas ducet. ergo ingt paraſitus dicã te cognatũ virgis. & ſcribã tibi dicam. i. denunciationẽ ſiue admonitionẽ & q̃ſi citationẽ dici poſſet tibi nõ eẽ denũciatũ te cognatũ eius eẽ. Eſt aũt hęc dica dicę nomẽ ſigñans chartã, i q̃ cõtinet denũciatio fcã alicui, dicæ ſeu admõitio: & q̃ſi citatio. & (vt qdã volũt) capi põt pro ſyngrapha. in q̃ cõtinet ſũma debiti: & nomẽ ẽt debẽtis. Aſſimulabo. i. fingã. me eſſe amicũ prĩs virgis. i. me eſſe amicũ pris virginis. uenimus ad iudices. i. in cõſpectũ iudicum.

Dica: dicæ

SER. C SED ſi uix neſcire. i. neſciebat. nũ. i. nõ ne rediſſet. quid illud q rẽdit ad ſeqntẽ oronẽ, ſed nõ potuit eã pficere donec eũ excõicaſſe. uoluit. n. dicere, q hoc cõſiliũ. qd dicã. dedit. ecce cõſiliũ lex eſtringt, ut orbæ &c. tibi ſcribã dicã ut te accuſem i cã de hoc q cognatus es: & nõ uis eã ducet. Dica dicæ eſt charta in qua ſcribebatur accuſatio alicuius. & cã dabatur ei in manu ab accuſatore: qd ſignũ accuſatiõis par. i. amicũ patris virginis: & tñ cognatũ. Qui. i. qũo cognoſcit.

DON. ℭQVOd erit mihi ob. atq; [illegible])Quod mihi inge fauſtū ac felix erit, hoc eſt: ↄfingere atq; mētiri. Quod erit mi. ob. atq; cō. Totū iocularitter paraſit⁹ iq̄ppe q̄ ↄfingā dicens, nō ſolū nō erubuerit de falſiloquio: ſed quaſi p̄clari fa ciatoris īceptionē ēt auſpicatus fictionēq; ſuſceperit, dicēdo: Quod erit mihi bonū atq; cōmodū. Sic. n. veteres, Q d̄ fauſtū felixq; ſit, dicebāt tali/ q̄d aggreſſuri. ℞ Cū tu horū nihil refel.) Hoc interrogatiue p̄nunciādū eſt. ℞ Refelles refutabis, redargues. Nā p̄/ ſuſe refellere ē redarguere falſitatē. ℞ Pr̄ aderit, mihi paratæ lites q̄d mea?) Mir̄ [illegible] quo maxie alter me tueret, hoc p̄ ridicula re cō/ tēpſit. Pr̄ aderit: mihi para/ tæ lites. Exq̄ſite aūt ſubiectū eſt: cū ſupra dixerit, mihi paratæ lites, Quid mea? ℞ Pater aderit: mihi paratæ lites. Vt Antiphoni formidanda iſta ſunt: ita ridicula paraſito.

Cōfingam· quod erit mihi bonum, atq; commodū
Cum tu horum nihil refelles; vincam ſcilicet.
Pater adeſt· mihi paratæ lites· quid mea?
Illa quidem noſtra erit. D. iocularem audaciam.
G. Perſuaſit homini· factum eſt· ventum eſt· vincimur·
Duxit. D. quid narras? G. hoc, quod audis. D. o Geta
Quid te futurum eſt? G. neſcio, hercle· vnū hoc ſcio;
Quod fors feret, feremus æquo animo. D. placet.
Hem iſtuc viri eſt officiū. G. in me ois ſpes eſt mihi.
D. Laudo. G. ad precatorem abeam credo: qui mihi
Sic oret. Nunc* omitte q̄ſo hūc. cæterum *al's amitte*
Poſt hac ſi quidquam, nihil precor· tantum modo
Non addas. Vbi ego hinc abiero, vel occidito.

GVI. ℭCON fingā. i. cōminiſcar hæc oīa mēdacia uidelicet. eū ↄfingā: q̄ fuerit pr̄ virginis. & ↄfingā ēt q̄. i. quo mō: qua rōne ipſa virgo ſit tibi cognata: q̄d. ſ. ↄfigere hæc: atq; mētiri erit mihi bonū: & cōmodū. i. q̄d veteres dicebant fauſtū & felix cū aliq̄d erāt aggreſſuri. cōmodū ēt pōt capi p̄ opportuno & tempeſtiuo. q. d. mihi erit opportunum & tēpeſtiuum hoc facer̄: cū tu nihil horū, quę ↄfigas refelles. i. refutabis: redargues. nā refellere eſt falſitatē redarguer̄. ſ. i. certe. vincā. i. efficiam p̄poſitū. pr̄. ſ. Demipho. aderit. i. adueiet. lites ſunt paratæ mihi. i. ↄtētiōes forēſes i ſeu actiones cārū: & cōtrouerſiæ ſunt paratæ mihi. nā pr̄ litigabit aduerſum me: ſed id nihil faſcio: dūmō nihil horū refellas q̄d mea itereſt ſup. ſeu refert. i. q̄d curo ſi mihi lites parentur. q̄dem. i. certe. illa uirgo erit nr̄a. eā in iudicio uincemus: ne dubites. Da. audio ſup. ex te: vel dicis audaciā iocularem. i. q̄ ex ludo & ioco in piculū veniti vel audaciā vnius ioculatoris & nebulōis Ge. ipſe paraſitus p̄ſuaſit hoi. i. Anti. ita eſſe faciendū, & recte fieri poſſe. factū eſt. i. denūciatū facta eſt Ant. dixit paraſitus q̄ fuiſſet pr̄: q̄ mr̄, q̄ū fuerit cognata &c. ventū eſt ad iudices. i. vincimur. i. ſupamur in cā: & eā nr̄a cadimus. & iō Anti. duxit iā in vxorē. Da. q̄a narrat, miratī nō interrogat tanq̄ credere non poſſit. Ge. narro. i. dico, cōmemoro hoc q̄d audis. Da. o Geta q̄d eſt futurū de te. i. q̄d tibi continet. aut q̄d futurū eſt tibi, aut q̄d de te fiet. timet Dauus plurimū Ge cuius futurū cernit piculū. Ge. hercle neſcio q̄d de me ſit futurum. ſcio hoc vnū vʒ. feremus. i. portabimus, patiemur æquo aio. i. non decidenti in triſtitiā. q̄cq̄d. i. oē q̄d fors. i. fortuna. feret. i. afferet. De. placet mihi dictū tuū. he interiectio dolēris infortunii Ge. iſtud eſt offīm viri. i. id facere debet vir fortis: ut. ſ. æquo aio ferat q̄ acciderint. Ge. ois ſpes eſt mihi in me. i. mea ſolertia, ſeu in meo conſilio aut ut ſtrenue me defendā. aut vt fugiā: aut vt patiens ſim plagaꝝ. Da. laudo q̄ in te ſpem ſolū reponis: nec ab aliis expectas q̄d p̄ te agere potes. Ge. abeā. i. abibo, diſcedā. ad p̄catorem. i. ad intercesſorem, q̄ vt ſup. credo. oret mihi. i. p̄ me. ſic. i, in hęc verba, q̄ ſequunt̄, & eſt nemiſis. nūc q̄ſo omitte p̄ dimitte: hunc ſeruū Getā ubi eni nos dicimus dimitte: antiq; dicebant ommitte, ut Don teſtat̄. Cæteꝝ. i. ſed. ſi q̄cq̄ admittat ſup. ſceleris ēt minimi poſthac. nihil. i. nequaq̄ precor. i. peto: ut ignoſcas illi ſecūdo. Deinde repete q̄ ſit. q̄ inq̄ precator non addit. i. non adhibeat in precatione ſua tantūmodo. i. dūtaxat. id q̄d ſequit̄. videlicet ſi quicq̄ admiſerit poſthac, ubi. i. poſtq̄, abiero hinc. i. a te diſceſſero. vel. i. etiam non modo cædito i ſed etiam occidito ſi velis. vbi oſtenditur nullum precatorem poſtulare veniam ſeruo ex animo: ſed tantum ut ſeruo morem gerat.

Cōmo/dum

℞ Illa q̄dem nr̄a erit. [illegible] Noſtra, cū Antiphonis tm̄ eſſe debeat. ℞ Iocularē audaciā.) [illegible]. hoc eſt minime iocularē. An q̄ ex ludo & ioco in periculū veniat? ℞ Perſuaſit hoi.) Hic iā de Antiphone q̄rit: cui p̄ſuaſum ſit. ℞ Factū eſt.) Adeo audax Phormio. ℞ Ventū eſt.) [illegible]. ℞ Quo mō factū eſt? Ventū eſt: vincimur: duxit. ℞ Iocularem audaciā. Deeſt. audio ex te, aut, dicis. Factū eſt. ventum eſt. vincimur. dixit. [illegible], vt ſupra: Imus: venimus: videmus. ℞ Factū eſt. ventū eſt. vincimur. duxit. Amat hoc Terent. vt, It: lauit. redit, &, imus, venimus videmus. & Funus interim p̄cedit, ſequimur. ad ſepulchrum venimus. in ignem poſita eſt. fiet. His nō mō breuis & comicis narratio eſt. ſed ēt auditoris aium ad id q̄d reſtat: intendit. ℞ Quid nar?) Admirantis vox eſt. non interrogantis. ℞ O Ge. q̄d te fu. eſt?) Sic p̄nuncia, q̄ſi peritum contēpleris Getam: & iam eū in certo interitu defleas. ℞ O Ge. q̄d te futuꝝ eſt? Scilicet q̄ magis relictus ſis Antiphoni. ℞ Neſcio hercle. vnū hoc ſcio, q̄d fors feret feremus æquo aio.) [illegible] deſpatiōe reꝝ fortis eſt ſeruus. & ſimul vigilauit Poeta: ne ſi & hic eiulatetires tota migraret in tragœdiā. ℞ Q d̄ fors feret ferem⁹ æquo aio. Hæ graues ſniæ ex perſona ſeruoꝝ cū dicunt̄ ridiculæ ſunt: & eo conſilio interponunt̄. ℞ Feremus æquo aio. Hoc ſm ſeruos, qui futura contēnūt. Et mire meritum culpæ ſuæ ad fortunam retulit. ℞ Hem, iſtuc eſt uiri offīn.) Compendiū conſolationis eſt. q̄d hic libenter accepit. & ideo ſtatī approbat. ℞ In me oīs ſpes mihi ē.) Quo mō? an vt ſtrenue ſe defendat? an vt fugiat? an ut patiens ſit plagarū? ℞ Ad p̄catorē abeā credeo.) Bn̄ Poeta oia tractat: q̄ tacitū fuit ſeruo eſſent: niſi aliud poſceret argumētum. ℞ Ad p̄catorē abeā. Sic in Heautont. Nec tu aram tibi: nec p̄catorē pararis. ℞ Qui mihi ſic o.) Id eſt p̄ me oret. ℞ Nūc amitte q̄ſo hūc.) [illegible] dū: ubi nō verba mō, ueꝝ ēt geſtū vocemq; fingimus alienā. ℞ Nūc amitte q̄ſo. Hoc quod nos dicimus dimitte, antiqui ēt dicebant amitte. Virg. Amiſſos hinc iā obliuiſcere Graios. Et Sallu. Pactione amiſſa publico legato. ℞ Poſt hac quicq̄, nihil pre.) Facile ip̄etrat: qui non oia extorque. Ergo ars p̄catoria eſt, mitigare p̄ſentia, futura p̄mittere. Simul ēt quia oīs cauſſa in hoc eſt: ne videat̄ ſeruus ob impunitatem in delictis amplius peccaturus. ℞ Poſthac ſi quicq̄. ut ſolet eleganter per [illegible]. Et ſimul, non ſi tantūdem peccauerit: ſed ſi vel minimū. tale eſt & illud. Si ſenſero hodie quicq̄ i his nuptiis fallaciæ conari. & Si quicq̄ inuenies m ēt: tū: occidito. ℞ Nihil p̄.) Nihil p̄ nō: ſed plena negatio: Nihil. ℞ Vbi ego hinc abie.) Hic oñdit nullū precatorē ex aio poſtulare veniā ſeruo. ℞ Vel occi.) Vel p̄ ēt. ℞ Occidito. Tu tantū cædere volebas: ego dico, etiam occidito.

Ferra æquo animo

Fors

SER. ℭQVOD erit mihi bonū in cā. cū nihil refelles. i. contradiceres. & ita uincā. mihi tunc paratæ lites, ſed quid mea refert ſi litigauerit tunc demū. Iocularem: uti de ioculatores poſſunt facere cantilenā. Illud eſt offīn uiri. i. p̄bi hois. Te/ re. ſ. æquo aio quod ferendū eſt, ideſt dico q̄ in me eſt ſpes quia an abeam ego ad precatorem. Non quia non fideliter orant precatores. ita. ſ. modo dn̄æ. Omitte q̄ſo deberet nō. i. quādiu ſum in p̄ſentia tua: poſthac quaſi poſtquam diſceſſero: & ut res non comperiat addit, ſi quicq̄ amplius peccauerit. nihil præcor de alio peccato, Ita fraudulēter orat p̄catori ſed tantūmodo non addit: hoc. i. non ita aperte dicit vt addat hoc: ubi hinc abiero, uel. i. ēt ſi uis occi. quin quia æquipollenter hoc idem dicat. Pædagogū vocat Phędriā quia tota. die ſequitur illam, ſicut Phædagogus puerum.

ℭQuid

QVID pæ.ille:qui cytha.) Moraliter q̄rit.uolens audire de Phędria poſtq̄ de Antiphone cognouit,maxime q̃a hęc iterrogatio rñſionē elicit:qua ſpectator inſtruit ad cognoſcēda cætera. Quid pæda.q̃ citha. Quia dixit, Sectari in ludū ducere & reducere:& q̃a puellulā dixit,ab ætate,pędagog⁹ eſt illi,ait. Quid ille pędagogus.q Citharistriā? Phædria.ſ. q neq; abſcidit a cuſtodia puellę:neq; illā ipſe ꝯtingit. Qui Citha. ἐκλείψις. ſectatur amat: uel qd tale ſubaudiendū eſt. Sic tenuiter. ἀπτικῶς Sic dicēdū eſt: cum aliquo geſtu. Nō multū habet qd det for.) Cū cōmiſeratione amatoris adoleſcētis pnūciādum ē. Immo ni.ni. ſpē me.) Bñ ſpē,q̃a amat.nemo.n.ſine ſpe amat. Meram, Solā. Pater eius re.an non?) Chremes.ſ. Nōdum. Subaudi venit. Iā Nō plena negatio ē, Quid? ſenē quoad ex.ve. Aiadnertite Quid ſm morem quotidianum eſt dici, eſt hic tráſitus a mētione alterius rei ad alteram. Sic & ſupra, Quid pædagogus ille? Quod expe.ve. Quodq̃ diu. Et recte locutus eſt q̃a aduentus finis eſt expectatio/nis. Sed epi.ab eo alla.eſſe au.) Mire paratur inopinatus ſubito aduentus ſenis,nam ipſe veniet: cuius epiſtolam ſperat. Et ad porti.eſſe de.) More veterē,magiſtri tributorum.i.publicani, operā in portu dabant, inferēdaq; rerū & efferēdaq; vectigal exigētes. Ad portiores. Ad eos qui in portu ſunt. Et quo more hoc dixerit, videt Attico,an Romāo. Nunqd Ge.aliud me vis?) A biq; illo argētequo tibi a me opus fuit. Vt bene ſit tibi.) ἀχαρίστως pro nihil. Puer heus,nemon huc pdit?) Moralis expſſio. nam eos vocat qbus initio egrediens dicebat, Siquis me q̃ret rufus. Cape,da hoc Dor.) Ad κακὸν πρόσωπον loqtur. Dorcio. Dorciū ſer minimū nomē eſt: vt Planeſium: Glycerium. CDA. Quid? iterrogādi mod⁹ tertius apd poetas & eratores. Ille pędagogus. Phędria.quē dicit pędagogū eo q; (ut prius dixit)ſectaſ puellā,quā ducit i ludū muſicę & reducit.neq; abſcedit ab eius cuſtodia:nō eius pędagogus eſſe videſ. Ille ergo pędagogus q̃ ſectaſ ſup. vel amat Citharistriā.i.fidicinā puellā.qd rei.i.q̄ rē gerit.i.facit. Ge.gerit ſe ſup.tenuiter.i.exiliter,modice,pa rce, ſic.i.hoc mō vt illi oñdebat geſtu ſuo. Da. fortaſſe ſpe Phę nō hs multū.i.abūdantē rē familiarē qd det p Citharistria emēda alteri. Ge.imo r.ſed nihil hēt niſi merā ſpē.i.ſolā expectationem ut ea aliqñ potiaſ:nā merus rarū eſt ſolus la lō.ic de merula auis q̄dā ſolitaria.ide merū vinū ſolū.i.ſine aq̃. Da.pt eius Phæ.ſ.Chr.redijt an nō? Ge,Nōdū.i.nō adhuc redit.Da. Quid? iterrogādi modus apt⁹ mutarōi facie de de reuna i aliā.quoad.i.quouſq;,vel q̄diu expectaris veſtrū ſenē.i.Dēiphonē Ge. Nō ſcio certo.i.non ſcio p certo, vel pro vero,ut aiūt:ſed audiui ep̃lam eē allatā:ab afferor afferor afferris,ab eo Demiphone modo.i.paulo āte,& audiui inquā eē delatā ad portitores.i.ad cuſtodes portū, q portū obſidētes,ſeu in portu exiſtētes oia ſciſcitanſ, ne forte aut pecuniæ regno exportenſ aut lrǣ noxiæ ad inimicos deferātur qbus ſuper re aliq̃ admoueanſ. ſunt ēt portitores q tra ducūt hoies aq̃s,& vehūt nauigo i. ſ. conducūt vectigalia ſeu fructus pecuniarios portus:& illos trāſeūtibus exigūt. ide portorid dr vectigal portus ſiue merces q dat traiectoribus.q portitores dicunt. Petā a portitoribus hāc epiſtolā. Da. nunqd.i.vtrū o. e. vis me aliqd aliud.eleganter volo cū duob⁹ accuſatiuis ponit in tali gñe dicēdi. qd me vult ille,ſic ēt vis me aliqd aliud.i.vis tu mihi dicere p te aliqd aliud,ab eo qd tibi fecit pecunias debitas tibi offerēdo. Ge.volo ſup.tm ut bñ ſit tibi.i.bñ tibi contingat:& eſt cariētiſmos.nā honeſtius id rñdit,q̃ ſi dixiſſet nihil te volo Carien his dictis diſceſſit Dauus. Geta ait aliquē ſeruū vocatq̃ qui capiat pecunias receptas:quas det ancillæ, heus,aduerbiū vocādi.o puer.i.ſerue,Ceta.n q̄nia ſeruus eſſet:ſperat tamē alios ſeruis minoribus.deinde eē neminem. videret ventem temſubdit.nemon.i.vtrum.nemo prodit.i.exit:emergit i accedit.prorumpit huc ad me.quo dicto venit ſeruus, cui dixit cape has pecunias. da i. trade. hoc.i.hoc argentum Dorcio.i.illi mulieri,ancillæ forſitan. Nam Dorciū tñ dr, ſicut Glycerium.eſt.n. Dorcium fœminæ nomen. ET eſſe latā.i.eſſe datā ad portiores.i.ad illos: q ſunt in portu a mercatoribus: q eā attulerunt. Puerperum vocat de domo:cui tradat argētū.Dorius erat dapiſer nuptiarū.

DON. GVI. Publicani Portitores Vt bene ſit tibi Quoad Porto. Portiorium Carien tiſmos SER.

D. Quid ille pædagogus,qui citariſtriam?
Quid rei gerit? G. ſic tenuiter: D. non multum habet
Quod det fortaſſe. G. imo nihil:* niſi ſpem merā. *eſt pariter
D. Pater eius reddit,an non? G. nondum. D. quid? ſenem
Quoad expectatis veſtrum? G. non certum ſcio
Sed epiſtolam ab eo allatam eſſe audiui modo,&
Ad portitores eſſe delatam hanc petam.
D. Nunquid Geta aliud me uis? G. ut bene ſit tibi.
Puer heus nemon'huc prodit? cape,da hoc Dorcio.

ACTVS PRIMI SCENA TERTIA.

Mixta carmina: pars eſt trochaici,altera Iambos habet catalecticos.

ANTIPHO, PHAEDRIA ADOLESCENTES

ADEON'rem rediſſe,ut qui mihi conſultum optime velit eſſe.

DON. Adeon rē rediſſe ut q mihi cōſultū optie velit eſſe.) In hac ſcena color vitæ eſt eorum qui id, quod immo/dice concupierint ſpernunt poſtquam euenerit. quod apertiore ſententia oſtendit poeta, dicendo: Noſtri noſmet pœnitet. Adeon rem rediſſe Comparatiua qualitas in hac ſcena eſt inter Antiphonis vitam, & Phædriæ. Genus cauſæ demonſtratiuum. Contendūt autem inter magis miſer ſit. Vt qui mihi conſultum optime velit eſſe Phædria.) Mira ſententia, qua oſtendit adoleſcentulos in peccatis neminem magis metuere quam eos quibus maxime diliguntur. Simulque inducitur rerum immanentium præſtructio:in qua ut audax induci/tur Phædria,ut defenſor futurus ſit: ſic timidus Antiphoꝯ vt fugiturus ſit. Vt qui mihi conſultum optime velit eſſe patrem extimeſcam.) Ferienda pronunciatio in eo quod ait. Qui mihi conſultum optime velit eſſe,hoc enim magis mirum eſt, ideo patrem timeri, quia conſultum optime velit.

GVI. Adeō &c. In hac ſcena eſt comparatio inter Ant. vitam & Phędriæ,cōtendunt enim vter magis miſer ſit. Simul oſtenditur color vitę eorū q̄ qd immodice cupiuerint,ſpernūt poſtq̄ illud euenerit. An. Adeon.i.ad eo ne,hoc eſt,eſt ne vez tē adeo rediſſe.i.ad eū ſtatum peruēiſſe.vel adeo rediſſe.i.rem tā peſſime accidiſſe. nam res rediſſe dicit:cū aliqd preius expectatiōe ꝯtingerit:ut o Phędria extimeſcam.i.timeam patrem qui velit cōſultum eſſe .i.prouiſum eſſe per imperſonale.i.qui velit ut conſulatur, idest proſpiciatur ſeu prouideatur optime mihi.

Adeon. Accidiſſe

ADeon. Adhuc imoraſ in eodē actu: & oſtendit qd ſequaſ de utraq; re inuenū q̃a de amore Anti.q vxorē duxerat:abſente pr̃e ſequr ei timor, ut timeat prīs aduentū.de amore Phæ.q nihil efficacię hře potuerat ſeqſ ei dolor,dū qd cupit nō hēt. Ceta uero ſeqſ & timor prīs q ei filiū cōmēdauerat:& tñ pulderia qō hoc poſſit expedirt qd ſem ē de Ant. In hęc vero ſcēa deſcribiſ. Ant. timēs Phę.doles dū optat. Adeo.ſ. decuit rei, ſtultitiā meā ſdiiſſ

Phædria, patrē extimeſcā, vbi in mētem eius aduenti venit?
Quod nī fuiſſem incogitans, ita eum expectarem: ut par fuit.
P. Quid iſtuc ē? A. rogitas, q tā audacis facinoris mihi cōſcius ſis?
Quod vtinā ne Phormioni id ſuadere in mentem incidiſſet,
Neu me cupidū eo īpuliſſet, qd mihi pricipiū eſt mali. Troc. cat.
Non potius eſſem. fuiſſet tum illos mihi ęgre aliquot dies.
At non quotidiana cura hæc ageret animum. PH. audio.
A. Dū expecto, q̄ mox veniat, q adimat hāc mihi ɔſuetudinē. Iāb.
P. Aliis qa deſit quod amant, ægre eſt, tibi qa ſupereſt, dolet. (cat.
Amore abundans Antipho. Dimeter Iamb.

DON. CVBI in mētē eius a duē. ve?) Nota, venire in mētē veteres nō recordatiōis cauſa tm, ſed ēt recogitatiōis ɔſideratiōiſq; poſuiſſe. Vbi ē mentē eius aduēti venit? Sic veteres gtō caſu pferebant. In mētē venit. Ci. Fac tibi paternę legis Aeliç veniat ī mētē. Aduēti venit? Multiplr declinaē & aduēti & aduētus. Sic & in andria, Nihil ornati, nihil tumulti. Venit? Legiē & aduenit. Incogitās. Temerarius. Probus, Incogitans ſingt in vſu eſt: at nō eodē mō cogitās. Ita eū expe. ut. par fuit.) Expectarē. nūc opperirer alias ſperarē. Quid iſtuc eſt?) Hæc iterrogatio ſtomachoſa eſt: extenuare volētis merītū fratris: diuerſa enī ſentit ob diuerſum amoris euētū. Qui tā audacis fa. mi. cō. ſis? Proprie ad terrorē qui de facinore loqtur: ɔſciū dixit. Rogitas: q tā audacis fa. Bene timēs inducit Antipho: ut ſit cā fugiendi. Ad hoc enim fugiet: ne ad amice di cōiugē cogaē a patre ante errorē fabulæ patefactum. Qd uti. ne Phor.) Grauiſſime nō Phormioni ſuccenſet: ſed Phormionis inuēto. Et uidet vt & ipſe culpę ſubtrahat. Quod vtinā. Et familiariter ē initia rerū accuſare eos quos alicuius negocii pœnitet. Qd vtinam ne Phor. Verus elocutio, utinam ne. Ennius in Medea: Vtinā ne ī nemore Pelio ſecuribus cæſa cecidiſſet abiegna ad terram trabes. Et Ne. nō accipiēdū. Neu me cupi eo cū.) Bn̄ hoc addidit ad excuſationē. potuit. n. d ci. Non cōſentiret. Eo. cōpuliſſet, Eo, ad vxorē ducēdā. an Eo intātū? Qd mi. prin. eſt ma.) Bene, quaſi caput mali nō ī amore ſit: ſed ī nuptiis. Nō potius eſſem. More hoīum loqtur credit enī ex ſequēti ſatietate: ꝙ potuerit abſtinere amoribus ſuis. Nō potius eſſē. a. ἀντὶ τοῦ μὴ ἀπολαύσας. Nō. n. Sed potiri uoluiſti: poſuit: ut ille, Verum anceps pugnę fuerat fortuna. fuiſſet. hic enī vtraq; pars ponit. Fuiſſe tum illos ęgre ali. dicis.) Quidē totū interrogatiue pnūtiant: nēpe fuiſſe tū illos mihi ægre aliquot dies? At non quoti. cu. hæc ang. ani.) Cum amatorie loquaē Antipho: errāt q̄ putāt eū pœnitere ſui deſiderii. nā ſi hoc ē: nec maritus firmꝰ videtur fore. ſed hoc dicit, facilius fuiſſe abſtinere virgine intacta, q̄ ea cū qua iā cōſu. uerit. & ideo ſubiūgit. Dum expecto q̄ mox veniat, qui hāc mihi adimat conſuetudinem. Audio.) Audio per εἰρωνείαν dicit mō a contemnēt dictū Antiphonis. E Audio. Oīa dederit Phædria, cupiēs fructū amoris vel periculis adepiſci. Eſt ergo audio εἰρωνεία pro nō audio, hoc eſt, nihil dicis. Dū expecto q̄ mox veniat.) Non qn̄, ſed q̄ cito, quia timet. Qui adimat hāc mihi cō.) Mire non amorē, tanq̄ amore carere potuerit, cōſuetudine nō poſſit. Et nota ꝓprietatem, nā cōſuetudo ſpecialiter de coitu dicit. Aliis quia deſit qd amant.) Magnificentius Aliis dixit, q̄ ſi diceret. Mihi. Tibi quia ſupereſt, dolet.) Laborauit ut oſtenderet plus eſſe Dolet, q̄ Agere eſt. & ideo inſanum ait Antiphonē, q in ea fortuna poſitus quæ aduerſa & contraria eſt, idē patiatur qd miſer. & eſt figura ἀντίθεσις. Nam ad vtrunq; Agere eſt ſufficeē potuit. Scire aūt debemus & pnūciatiue, & p interrogationem hoc ipſum pnūtiari poſſe. Amore abundas Antipho. Sic hoc pnūtiandū, quēadmodū ſolet cum ſtomacho dici vituperanti cibum, Tu pleno ventre es. vult enī oñdeē ſatietatis hoc eſſe: non ratiocinationis qd nunc queritur Antipho. Tibi qa ſupereſt. Id eſt, eo qd deſideras: abundans. Ordo eſt: Tibi dolet. qa ſupeſt. A more abundas Antipho. Abūdare dr, qui ſucceſſu proſpero affluit. Lucilius libro tertio Ille alter abundans cum ſeptē in locum Hiſpanis r a r p. Amore abundas Antipho. Hoc eū pronunciatione infert,

Incogitans

Expectare

Cōſcius

Vtinā ne

Eo pro intantū

Conſuetudo

Dolet

Aegre ē

Abūdas

CVT ergo ext. eū tibi. i. qū venit mihi ī mētē. aduēti. i. aduētus. eius pris. qn̄ ɔſidero, ſeu mēte voluo pris aduentum. vbi ē aduertēdū veteres poſuiſſe venire ī mētē nō tm̄ cā recordatiōis, ſed ēt recogitatiōis ſeu ɔſideratiōis. Inſup dicimus: recte. Hæc res vēit mihi ī mētē, & huiꝰ rei uenit mihi ī mētē ī q̄ ſtructura ītelligit hic ndū recordat, ut Recordatio huiꝰ rei venit mihi ī mētē. Pręterea poetę iterdū vtunē ɔ̄ cnetiuis ſecūdę iflexiōis p genitiuis qrtæ, ut tumulti p tumultus: ſenati p ſenatus, & hic aduenti p aduētꝰ: & alibi ornati p ornatus. qd p ſed. ni. i. ſi n̄ fuiſſē īcogitā. i. temerarius, icōſideratus, expectarē. i. opperirer, al's ſperarē eū patrē, ut. i. ſicut. par fuit. i. decuit eū expectare. Phæ. qa iſtud ē? ſtomachn ſe hoc interrogat: & p cōtēptū. q. d. eū præ ſe eſſe palā beatū. A n. rogitas q l ſit q ſcis cōſcius mihi. i. mihi pticeps facinoris. i. facti, tā audacis. i. tā temere cōmiſſi: hoc ē q meū ſcias, vel ſcias quēadmodū ego facinus admiſerim tā audax: ut videlicet vxorē duxerim mea libidie. in abſētia pris. qd. i. ſed vtinā ne. i. nō i cidiſſet i mētē Parmenoni. i. vtinā Phormio nō cogitaſſet: ſeu intellectū habuiſſet: aut, aium. ſuadere. i. conſulere id qd ſuaſit p cuius conſiliū ita duxi vxorē. neu. i. & vtinā Phormio nō ipuliſſet. i. itruſiſſet me cupidū amatorē, eo. i. ad id faciēdū. i. ad ducēdā vxorē. qd ē mihi pricipiū. i. caput. initiū mali meę felicitatis. nā ſi me non impuliſſet: nō eſſem potius amata. l. i. ſi eſſem aſſecutus rē amatam ſed nō fuiſſet voti ac rei optate cōpos. vel itellige hoc mō: ſi nō eſſem potitus re capita. tū. i. tunc. illud. ſ. nō potiri fuiſſet mihi egre. i. fuiſſet mihi grauem moleſtū, ac toleratu difficile. vel illud ægre mihi fuiſſet. i. moleſte, ac difficulter mihi accidiſſet, & (qd barbarę dici ſolet) tūc fuiſſet mihi magnum malum: ſi non eſſem potitus. fuiſſet ergo mihi ægre p aliquot dies. at p ſaltē. i. quāuis fuiſſet mihi graue p dies aliquot: tn̄ ſaltē hæc cura. i. hæc ſollicitudo quotidiana. i. quotidie ɔſictor. nō angeret. i. affligeret: anguſtiaret aium meū. dū. i. q̄diu expecto. q̄ mox. i. q̄cito. i. quātū cōtiuuo pſ veniat, q adimat. i. auferat: eripiat mihi hāc cōſuetudinē. i. hāc cōuerſationē iā viſū frequētē. quē cū ea habui. nā ɔſuetudo iterdū ſignat ɔuerſationem tā bonā, malā. iterdū. n. dſignat libidinis cōmerciū, Phæ. audio: p ironiā dicit. q. d. nihil dicis ſed hoc verbū debeat interſeri ante illud: dū expecto qd nolu facere ne iterrūperē ſtructurā ppetuā ſeu continuā Deinde ſubdit, hic Phæ. ægre eſt. i. graue, difficile, ac moleſtū ē aliis amātibus ate, qa id qd amāt deſit. i. deficit: Vir. Lac mihi n̄ æſtate nouū: nec frigor deſit: p deeſt, ſeu deficit. dolet tibi. ſ. ē tibi dolori. vl id ſup. qd ſeqē dolet tibi. i. affert tibi dolorē: vel q id ſup, qd amas ſupeſt. i. abūdat affluit tibi, & qdē uſq; ad ſupfluitate. nā interdū ſupeſſe ē ſupabūdare ac ſupfluum eſſe, ut refert Gel. ex Varonis ſoia. o Anti. abūdas. expleris, ſatiaris amore, vel in amore afflu is re amata: ac ꝓpterea voluptatibus expletus in hæc uerba prūpis: quēadmodū cū ſtomacho hoi negligēti cibū dicere ſolemꝰ nimis es igurgitatus. aut es nimiū pleno vētre &c.

CVT nō exti. i. vt pp ſtultitiā meā oporteat me extimeſceē patrē: & uere pp ſtultitiā oportebit extimeſcere. qa pf meꝰ dico: q voluit ſemp mihi oportet eē cōſul, & iō timēdꝰ ē. Tūc. i. extimeſcā, ubi venit in mētē meā aduētus eius pris. i. mētio de aduentu pris. Secūdū aduētus eſt gratus, q m. i. ſ. ſi nō &c. ne p nā. quod. i. quæ pſuaſio Phormionis eſt pricipiū mali, dicens: qa aliter potitus, ea nō fuiſſet. Quæ cura qa ſi nō potitus eſſem. Illud fuiſſet ægre a-d. Con. cura de pris timore, Audio. q. d. ſi ſic mihi eueniſſet gauderē potius

CVI. Venire in mētē

Aduēti pro aduentus

Deſit Virgi.

Supereſſe

SER.

CNam

Nā tua qdē hercle certo uita hęc expetēda optādaq; eſt.
Ita me Di bene amēt. vt mihi liceat tā diu qđ amo frui,
Iam depaciſci morte cupio·tu conijcitoo cętera:
Quid ego ex hac iopia nūc capiā. & qd tu ex iſtac copia.
Vt ne addā: q; ſine ſumptu ingenuā. liberalē nactus es.
Quod habes: ita ut voluiſti, yxorē ſine mala fama, palā
Beatus: ni vnū hoc deſit. animus qui modeſte iſtęc ferat.
Qđ ſi tibi res ſit cū eo lenōe, quo cū mihi ēnū ſētias·eſt. Et
Ita plerią; ingenio ſumus: oēs NOSTRI NOSMET POENITET.

A. At tu mihi contra nunc videre fortunatus Phędria,
Cui deintegro eſt poteſtas etiam conſulendi: quid velis
Retinere: amare: amittere· ego in eū infelix locum,
Vt neq; mihi eius ſit amittendi: nec retinendi copia.
Sed qd hoc eſt: videone ego Getā currētē aduenire huc?
Is eſt ipſus·hei timeo miſer, quā hic mihi nūc rē nunciet.

DON ℭ NAM tua qdē her. cer. hęc vi.) Bñ certo. qa ſupra oia ēē ſigantia dixit. ❡ Vita hæc ex.) Vita dixit, vt onderet ē ſi no felicitas: ſed vita dicat, optādū eē. Vita aūt: & mores ſignat & aiaz: & alimētū: & ſpaciū viuēdi: & fortunā accidē te viuētib⁹, vt mō. ❡ Expetēda, optādaq;. Proprie. oia. n. q̄ amamus aut induſtria: aut voto puenīūt, hoc ē: aut i nobis ſunt, aut in fortūa poſita. ❡ Ita me Di bñ ament· vt ni. li.) Neceſſario iurat: qa quod dicturus: eſt ſolis amatoribus vt eſſe credendū. ❡ Ita me Dii bñ amēt Vt mihi liceat tandiu qđ amo frui. Opportunus locus, i quo ondat q̄ magno amore ſit poſſeſſus Phædria: cui par impendit argumentū. ❡ Tam diu qđ amo: frui. Quandiu vxore fruit Antipho. An tandiu. ἀυτικως? ❡ Tam diu. Tantiſper, hoc eſt vel tāto illo tpe. ❡ Q đ amo: frui. Deeſt Eo, ut ſit, eo qđ amo. frui. ❡ Iam depa. mor. cu.) Pactionē tranſigere. ❡ Tu cō. cæ) Aut Cætera abūdat: aut deeſt pertut ſit: p cætera. ❡ Quid ego ex hac ino. nūc ca. Infortuniū. ſ. ❡ Et qd tu ex iſta co. (Fructū, ac felicitatē, ❡ Vt ne ad.) παραλειψις figura in qua velut ex abundāti enumeratur adiecta. ❡ Ingenuā. li. na. es.) Hoc natalū, illud moꝝ eſt. ❡ Vt ne ad dāσχημα παραλειψις. ❡ Vt ne. Q đ Græci ινα μη. ❡ Q uod ha. ita vt uo.) Voluiſti ſubdiſtinguendū eſt. & ſic legendū Vxorem. Erit. n. εμφατικωτερον. ❡ Vt uo., vx.) Bona ppa ratio vxoris futuræ. ❡ Sine ma. fa. pa. be.) Multi ſuptius iungunt paiā. ❡ Sine ſum inge. li.) Cōtra ea q̄ patit. iſta poſuit oia. huius in amore copiā ſuā inopiā. huius deſideriū nullo cōſtitiſſe ſumptu, ſibi a lenone fuiſſe emēdā puellā. Huius igenuā: ſuam ſeruā. huius liberalem: ſuā citharīſtriā. hūc na ctū eſſe: ſe ſectari tm. huius vxorē, amicā ſuā. huius amorē maritalē eſſe: ſuū uelut pdigu velut ſcortatoris. ❡ Ni vnum hoc deſit: ani. q mo. iſtæc. fe.) Modeſte, moderate. Sallu. libr. ii. Modeſtus oia alia, niſi ad dñationem. ❡ Modeſte. Cū mō. ❡ Et ſi tu res ſit cū eo le.) Et modo non connexiua: Sed iceptiua ꝯiūctio eſt. Sallu. lib. ii. Et pœni ferūt aduerſus a n c m. Sētias. Sic alibi. Si. rogas: ſeni. ❡ Ita ple. ing. ſu. oēs: no. noſ. pœ. παραλλον tertium. In Andria, Q uod plerią; oēs faciūt adoleſcētuli. & eſt παροιμιωδες vt, Accede ad ignem hunc, iā caleſces plus ſatis. ❡ Cui dein. eſt po.) Poſt, deinceps. An deitegro. i. integris rebus: ❡ Ni noſ. pœ. Pœnitet eū q pax putat. ergo ipſi nos: ing̃ nīa cōtemnimus. Sic & i Heautot. At. n. nīc dices: Me q̄tū hic opis fiat pœnitet. ❡ Q uid ve. re. ama. ami.) An cōiucte legēdū ē: Q uid uelis retinerē? vt duo ſint: amare: amittere: qa & itra duo reddit: Vt neq; mihi ſit amittēdi: neq; retinēdi copia. Amittēdi pp amorē: retinēdi pp patrē. Et Hei interiectio ingemiſcentis eſt. ut, Hei mihi. quantum Præſidium Auſonia, & quantum tu perdis Iule. ❡ Hei timeo miſer. Q uā recte iā timet: quia in metu ſemper eſt, præſaga mali mens.

GVI. ℭ NAM hercle, iurātis eſt: qdē explet ſonū, certe affirmat, & hæc vita tua. i. fortūa tibi viuēti cōceſſa ē expetēda tanq̄ bona: qa in legitimo mrīmōio, & optāda tanq̄ ſuauis ac iucūda ac delectatiōibus nō vacua. vita iterdū viuēdi mores ſignat, ſiue mod⁹, iterdū aiam: q̄nq; alimētū. aliq i ſpatiū viuēdi: & deniq; fortunā venētib⁹ accidētē: vt hic. Di amēt me ita bñ, mod⁹ ē iurādi vt ſup. cupio iā đpaciſci. i. pactiōe trāſigere ſeu ſubire mortē: vt mihi liceat frui eo ſup. qđ amo i. re amata, tā diu. i. vſ tm diu, q̄tū tu, ſeu tpe q̄to tu. aut tā diu. i. tantillo tpe. q. d. ēt, pauco tpe: qđ qdē ſolis amatoribus vt eſſe credēdū. ppea prius iurauit q̄ id affirmaret. tu Anti. cōiicito. i. ꝯiecturā colligito. cætera. i. reliq: q ſubdit vſ3. qd ego capiā ex hac iopia. i. ex hac carētia rei optate puta cōiicito me cape iſortūiū, & moleſtiā, et dolorē eximiū. et cōiicito ing̃ qđ tu capis ſup. ex iſta copia. i. ex iſta facultate & pōtia ſeu affluentia rei optatæ. vt ne. i. vt ñ. addā. i. adiūgā. eſt aūt occupatio, negat. n. ſe adiuturū qđ addit vt ing̃ nō addā hæc. ſ. q; nactus es. i. iuenīſti ſine magno labore. & ut ait ſine ſumptu: ſine magna mercede, aut ipenſa, virginē igenuā. i. liberis parentibus ortā. liberalem: quo ad mores. i. bonam honeſtā. liberalis bonus eſt cū liberalitas ſit pars iuſtitiæ, a qua bonus denoīat ut nō addā iģ qđ hēs palam. i. manifeſte & ex ſnia iudicū vxorem ſine mala fama. i. ſine malo nōie: & ſine vlla ignominiæ nota. Ita ut voluiſti. i. ſm votum tuum beatus. i. felix es ſup. cum quo palam iungi pōtiſic tu es palam. i. manifeſte felix. i. clarum eſt ſeu manifeſtū ac certum eſt: quod tu es beatus. niſi hoc unum. i. hoc ſolum deſit videlicet aius. qui ferat. i. toleret, ſuſtineat. modeſte. i. moderate & cum modo. iſtęc. i. iſta cōmoda, quæ tibi contigerūt q. i. ſed. ſi res ſit tibi cū lenone. i. ſi hēas negotiū: & (qđ barbare dicūt) ad faciendum cū lenone puellaꝝ vēditore. q cū idest cū quo. eſt mihi res. i. cū quo hēo negotium: & (vt dicunt) ad faciendū. tum. i. tunc. ſententias. i. pcipias. quātū. ſ. ſit moleſtię illi, cui cū talibus eſt negotiū. plerią; oēs ſumus igenio. i. hēm⁹ talē naturā, & (qđ dicūt) talē cōditionē, ac ſumus igenio. i. talis naturę: vbi plerią; abūdat. & oēs ponīt neceſſario. vt in Andria, Quod plerią; oēs faciūt adoleſcētuli. Oēs ergo tali ſumus igenio uidelicet noſmet pœnitet nři. i. nos ipſi nīa ꝯtēnimus ſeu paꝝ videt nobis tales eſſe q̄les ſumus. Nam pœnitet eum q paꝝ putat: & cui paꝝ vt: vel q paruu qcq̄ æſtimat. vult ergo dicere vnicuią; ſuam ſortē diſplicet, & alienā meliorē putare. Iuxta Hora. ſniaꝫ Quid ſit Mecœnas ut nemo q̄ ſibi ſortem: Seu ratio dederit, ſeu fores obiecerit illa Contentus uiuat: laudet diuerſa ſequētes. Et Ouid. Fertilior ſeges eſt alienis ſemp in agris, Vicinūq; pecus grādi⁹ vber hēt. An. at. i. ſed. o Phædria cōtra. i. diuerſo uideris mihi fortunatus, felix cui ptāt. i. facultas eſt de intergo. i. vel deinceps. vel melius de integris rebus, aut integre & libere. ēt cōſulēdi. i. conſulādi. hoc eſt deliberādi. qd velis retinere. i. reſeruare tibi tanq̄ ſcdeſſum qd velis amittere. i. dimitter e a te eius ſacietate conſecuta. Ego infelix incidi. i. caſu quodā. deueni in eum locū. i. in eū ſtatum, ut neq; ſit mihi copia. i. vt non hbeā facultatem, neq; amittēdi eius qđ amo: amore impedīēte: neq; retinendi eius. i. retinendi illud quod amo pp patremq mihi mox hac cōſuetudinē eſt adēpturus. Deinde, aiaduertit currentē Getam: & tertius ait. Sed qd hoc eſt quod video. Videon. i. vtrū uideo Getā currentem aduenire hunc. eo accuratius uiſo ſubdit: Ipſus eſt: pro ipſe eſt Geta Hem: interiectio ingemiſcentis. ego miſer. i. infelix timeo, quā rem nunc nunciet. i. afferat denunciet mihi Antiphoni.

ℭ CVPIO depaciſci. i. paciſci morte. i. uellem ppea mori liceat frui amore: quod amo. Tādiu: quā diu tu es vſus. Mō cōiicito, cōſidera cæterahęc. ſ. qd ego &c. Ita dico cōiicito qd ego capiā ex iopia: & qd tu ex copia: ut mō nō addam illa alia, q magna ſunt Cōſulēdi qd retinet velis. ſ. an amaſ eā: an amittere: vt neq; mihi ius ſirita debet hēri in libris,

Margin notes: Occupatio · Liberalis · Tādiu · Depaciſci · Ingenua · Liberalis · Vt ne ſ... · Pœnitere · Hora. · Ouidi. · Incidere · Vita · Tādiu · SER.

ACTVS PRIMI SCENA IIII.

Iambi quadrati acatale. trochaicis octonarijs catale, permixtis Senarij item.

GETA ANTIPHO PHAEDRIA.

G. NVLLVS es Geta: niſi aliquod iam tibi conſiliũ cele-
lere re pereris. *Iambi. catale.*
Ita nunc imparatũ ſubito tanta te impẽdãt mala:
Quæ nequ(e) uti deuitẽ ſcio: neq(ue) quo mõ me ĩde extra-
Nam non põt celari noſtra diutius iam audacia) (ham
(Quę ſi non aſtu prouidentur, me aut herum peſſundabũt.
A. Quidnam ille cõmotus venit? G. tum temporis punctũ mihi
Ad hanc rem eſt: herus adeſt. A. quid iſtud mali eſt? *Senarius.*
G. Qđ cũ audierit, qđ eius remediũ inueniã iracũdię? *Tetras. cata.*
Loquarne? incendam: taceam? inſtigem: purgem me?
LATEREM LAVEM.
Eheu me miſerũ: cum mihi paueo: tũ Antipho me excruciat aĩ.
Eius me miſeret: ei nunc timeo: is nunc me retinet: nam abſq(ue)
eo eſſet: *Troch. acatale.*

DON. NVllus es Ge.) In hac ſcena ſerui cõcurrentis offiñ eſt tendens ad pturbationẽ Antiphonis: quem oportet ab eſſe a cõſpectu patris vſq(ue) ad cogitationem rerũ & καταστροφην fabulæ. Cõſiliũ celere.) Hoc celere neutraliter di. Subito tanta te imp. ma.) Accuſatiuo caſu impẽdent. aut αναστροφη pro. In te pendent mala. Cũ ſupra Nullus es Geta dixerit: hic tranſitũ fecit ad pͥmã perſonam. Quę neq(ue) vti deui. ſcio.) Ruina aut vitãda eſt aut extrahenda ſunt ex ea corpora quę oppreſſerit. Nã nõ pot ce, no. di. iam aud.) Bñ nña, qa ipſe patrẽ maximã culpæ ſuę tenet, ut magẽ. Deuitem. Ante: q̃ irruãt. Inde ex.) Cũ irruerint. Celari.) Nigidius q̃rit: vtrũ plenũ ſit an pſſum? Quid
Cõmotus nã il. cõ. ve?) Mõ commotus, perturbatus atq(ue) ꝯterrit9? Quid nã ille cõ. Hic õndit Poeta icirco ꝯfuſum Getã induci, vt de eius metu Antipho terreat. Tum: tpis mi pũ.) Punctũ p momentũ: vt Luc. l. in. xiiii. Puncto vna
Punctũ hora * & qui quoq(ue) inuaſit. Punctũ. Anguſtiſſimũ ſpatiũ. Ad hãc rem.) Ad deliberãdũ qđ ago. Herus adeſt.) Vultu triſti ac ſupcilijs arduis hoc dicẽ idẽ ẽ. Quid illud mali eſt?) [illegible] Herus adeſt. Quid illud mali eſt poſuit ex pſona Antiphonis, cui pro calamitate eſt pris aduentus. Quod cũ audiuerit. ſ. q vxorẽ duxit Antipho. Quod eius re. inue. ira) Plus eſt q̃ſi diceret, nullum. Qđ cũ audie, Bñ non addidit, qđ. ſecũ enim loqtur. Qđ eius
Remedium remediũ inueniã iracũdiæ? Propriẽ re. [illegible] q̃ſi iracundia morbus ſit. Loquarne? incendam.) Quia iracundia
Incendere ignis eſt. Taceã? inſti.) Inſtigari pprie fera dicit. Purgẽ
Inſtigate me? laterẽ la.) [illegible]. Loquare: incendã, taceã? inſtigẽ [illegible]. Duo ſunt q̃ fieri in placãdo ſolent, aut loqui aut tacere. Sed qđ uult ſibi purgem me, cũ idẽ ſit loquar? an quia põt purgatio & p defenſorẽs patronũue induci? ſic qdam putant. Sed melius eſt, hoc, vt pturbatæ & ſeruilis imperitæ pſonæ verba, ſine arte eſſet & vim ſignificati non hre. Cum mi. pa.) Cũ pter quã qđ ſigñat mõ. Tum Anti. me excru. an.) [illegible] p eo quod eſt pp Antiphonem me excrucio. Me excruciat omi. Sic in Hecy. Fecit ai vt incertus foret. Veteres figurabant hanc locutionem. Eius me mi. ei nunc ti.) Miſeret pteritorum. Timeo de futuris. Eius me miſeret: ei nunc timeo. is nunc me retinet. Figura πολυπτωτον Eius: ei: is. Is nunc retinet me. Si retinet quo modo excruciat? Nam abſq(ue) eo eſſet.) Si ad eum res non pertineret, id eſt ſi meum tantum modo peccatum eſſet hoc ipſum.

CVI. NVllus es &c. In hac ſcena ſerui currentis offiñ eſt tendens ad pturbationẽ Ant. quẽ oportet abeſſe cõſpectu pris uſq(ue) ad rerũ cognitionẽ & fabulæ cõuerſionẽ. Ge. primũ Geta hæc ſecũ loqtur. o Geta de ſeipſo. Nullus es. i. pditus es, ſiue periſti. Nã nullus ſum ſigñat: q̃ſi non ſum, ac pi. nullus es ergo niſi repts. i. iueneris tibi: liqđ conſiliũ. celere. i. uelociter inuentũ. Declinaturq(ue) hic celer hæc celeri hoc celere. tanta mala. i. infortunia. impẽdent ſubito te imperatum. i. improuiſum. adeo tam magna mala pendent in te. i. futura ſunt tibi. Vbi impendeo impendẽs actõ
Impendere iungitur quemadmodum. n. dicimus. Multa mala manent te, id eſt futura ſunt tibi. ita dicimus multa impendent te. i. futura ſunt tibi & tibi ĩpẽdẽt ſeu iminent. q̃ mala neq(ue) ſcio vti. q̃liter, deuitem. i. euadã, caueam arceã. nec ſcio qũo abſtrahã. i. eruã: educã: extrahã me inde. i. ex illis malis: ũ in illa icidero. Nã nra audacia. i. temeritas de tali coniugio ſic temeẽ facto: nõ põt iã cælari diutius. q̃ mala ſi nõ puidenẽ. i. puide cauenẽ a ſtu, i. aſtute: & tunc eſt aduerbiũ interdũ eſt nomẽ quartæ inflexionis, & tunc ſig̃iat aſtutiã ab Aſtu vrbe: in qua qui verſati ſunt cautiores efficiuntur. peſſundabũt. i. ſuppeditabũt: opp̄ment me aut herũ. i. herilẽ filiũ vel (vt alij hñt) haud herũ. n. i. nõ peſſundabũt diis. An. Quidã. i. cur vel pp quid ille Geta venit cõmotus. i. pturbatus, conterritus? Geta aũt nondũ videt iuuenes: ſed pergit in ſmone ſuo. Ge. tum. i. deinde punctũ tpis. i. momentũ, ſeu breuiſſimũ tps eſt mihi, hoc eſt mihi reſtat ad hãc rẽ. i. ad deliberandũ qđ mihi in hac re ſit agendũ? Nã herus. i. dñs meus. adeſt. i. prope eſt, uel audient. nam poſtea ſe eum vidiſſe in portu dicit. An. Quid illud mali eſt? Ge. Quod factum. ſ. qđ uxorẽ duxit Antipho cũ ipſe herus audierit? qđ remediũ. i. quã medelã inueniã iracundiæ eius quaſi iracundia ſit aĩ morb9? dixit q remediũ iueniã, ne. i. vtrũ loq̃r. i. faciã ne ſermonẽ cũ eo, an tacebo. vtrũ incendã. i. incitabo: inflãmabo eius iracũdiã: qa iracũdiã ignis eſt, vtrum taceam. i. ſileã. vtrũ inſtigẽ, ab inſtigo as. i. irritẽ, vel ſtimulẽ eius iracundiã. utrũ purgẽ. i. excuſem me. Deinde hoc nõ placet ſibi: q ſi purget apud eũ, qui ſuis purgationibus nullum penitus ſit locũ relicturus: ppea ſubdit lauem laterẽ. i. opera pdam ſi id fecero. poſſet & forſitan lauem laterẽ legi interrogatiue, ut cætera pcedẽtia. Heu, interiectio doloris. me miſerum. i. fateor: vel dico, uel ſentio me ĩfelicem. cum. i. partim, vel multũ paueo mihi. i. timeo ne qđ mali accidat mihi tũ. i. multo magis Antipho excruciat me aĩ: p aio. i. me curis conficit, & aio me ſauciat, atq(ue) torquet, me Getam miſeret eius Antiphonis. i. miſericordia ducor in eũ. nũc timeo ei. i. metuo ne qđ ei ſiniſtri accidat. is Antipho retinet. i. remorat me: qui eſſem fugiturus niſi res ad eum pertineret.

SER. NVllus. Poſtq̃ deſcripſit iuuenes: vnũ timentem, aliũ dolentẽ deſcribit Getã ſolicitũ, & huic rei cũ timore puidẽtẽ. redit de portu vbi audierat aduẽtũ dñi ſui. Celare, neutrũ. Impendẽt. i. ſup me pendent. Que neq(ue) ſcio, qualr eum non intromittendo, me defenſione Antiphonis. vel ſi me intromitto adiuuãdo eum, neſcio qũo me extrahã. inde me peſſundet ſi iuuero Anti. aut herũ: niſi iuuero laterẽ lauãdo: qa ſic nõ põt lauari, qđ mũda ſit aqua, ſi non purgare me poſſem, vt mihi crederet. animi. i. aio.

ASCẼ. IL lud: Loquar ne incendam, taceã: inſtigem &c. nequaq̃ intelligo, vt dubitet Geta an inſtiget herum, ſic enĩ non quærat remedium eius iracundiæ. Accipio autẽ ſic Quod remedium inueniam eius iracundiæ. loquar ne. i. debeam ne loqui. q. d. non. nam ſi loquar incedam. i. inflammabo iracundia virum. An taceam? q. d. non quia ſic inſtigem ipſum ad iracundiam. aut purgem me? excuſando videlicet quæ facta ſunt non culpa me facta. q. d. non quia ſic lauem laterem, hoc eſt fruſtra laborem, ſicut qui lauando laterem, vt eum dealbet, operam perdit, nã lauando rubrior fit non ergo omnia interogatiue leges.

Recte

DON. ¶RECTE ego mihi vidiſſem, & ſenis eſſem vltus iracū/diam.) Facete ſeruus occaſionē melioris cōditionis eſſe exi/ſtimat fugæ cauſſam, tanq̄ ſibi per eam & libertatis genus pſtare poſſet, & prædā. ¶Recte ego mihi vidiſſem. Vt dici mus: vide tibi, & videte vobis. Et recte vidiſſem, p puidiſ/ſem. ¶Et ſenis eſſem vltus iracundiā. Senis maluit, q̄ domi/ni dicere, vt in ipſo no/mine & hortamentum impune fugiendi appa reat. & ſimul quia non irā, ſed iracundiam di/cturus erat, nam ita de/cauſſa: Iracūdia de mo/ribus. Et ſenis vltus eſ/ſem iracundiam. Non dixi :euaſiſſem, ſed:, vl/tus eſſem. faciunt enim ſerui fugiendo vt do/minos pœniteat ira/tos fuiſſe. Sic. Virg. Vl/ta uirum: pœnas inimi co a fratre recepi. ¶Ali/quid conuaſaſſem.) Fi guratum eſt a colligendis vaſis. ¶Hinc me cōiicerem)πρὸς τὸ Recte ego mihi vidiſſem. ¶P rotinus in pe.) P. rotinam fuit, & ſic Nigidius legit. ¶Quam hic fu.) Cōiicerem in pe des. ¶Aut furtum pa.) Aliquid conuaſaſſem. ¶Quam hic fugam: aut furtum parat? Iocūda παρολκὴ, prius enim fur tum, q̄ fuga occurrere debuit. ¶Sed vbi Antiphonem repe/riam?) sed pro ergo: vt ſit, ergo vbi Antiphonem repe/riam? an Sed: finis ſuperioris ſnīæ eſt? ut Sallu. Sed Metel/lus in vlteriore puincia. ¶Reperiam. Si. alicui eſſet. ¶Aut qua quærere in iſtam via?) Si alicubi ambulet: oīs enim q quærit: aut ceſſat, aut ambulat. ¶Te noiat.) Ad hoc diu au ditur Geta, & ipſe non videt adoleſcentes. vt plus illis ter roris incutiat, dū ſecum loqtur. ¶Neſcio quod ma. hoc nun exp. ma.) Diſcerte locutus eſt, neſcio q magnum ho: nuntio expecto malum, pro eo quod eſt: neſcio quod magnum ma lum hunc mihi nunciatuꝫ arbitror. ¶Domū ire pergam.) Hoc nos ἐλλειπτικῶς dicimus domum pergam. ¶Ibi plu. eſt.) Oſtendit ab initio ſe domum pergere, & ſic videtur de liberaſſe. ¶Ibi plurimū eſt.) Scilicet pp morem vxoris ſuæ ¶Plurimum τὸ πλεῖστον. ¶Euocemus hoiem.) Comi & moraliter addidit, hoiem. ¶Sta ilico.) Ille, reuocemus ho/minem: dixit: hic non progredi iuſſit. ¶Satis p impio : qſ/qs es.) Hic oſtendit culpę cōſcientia nullā, authoritatem re liquā in magiſtro Geta. ¶Satis pro imperio. Ideſt imperio ſe. ¶Cedo qd portas obſecro: atq; id, ſi potes, uerbo expe/di.) Mire expreſſit affectū de timore pperātis. ¶Cedo qd portas obſecro? Vt. Si uera feram, ſi magna rependam: Nā fere & portare, de negociis maioribus dicit. ¶Verbo expe/di. Deeſt: uno. ¶Eloquere.) Aliter oſidit quid eſt: verbo ex/pedi: dicēdo eloquere ¶Mō apud portum.) Patrem uidi, dicturus Geta, pūentus eſt ab eo quem timor intelligētem fecerat. ¶Hem.) Propria, & ſua cuiq; perſonæ exhibuit: ce/leritatem ex plagio metuenti Antiphoni & tarditatem in/tellectus quieti pectoris ſecuro Phędrię. ¶Quid agā?) Iam ſiet Antipho: & adhuc nō intelligit Phædria. ¶Huius pa. vi. me. pa. tuū.) Mire Poeta Antiphoni minus q̄ oportet: et Phædriæ plus q̄ oporte fecit loqui nūtium. Ille enim pene diuinat ex metu: hūc ta dum ſecuritas facit. ¶Huius patrē uidiſſe me: patruum tuum. ¶Reddit vtriq; pprium: ut & ille qui timebat paucis intelligeret, & ille qui ſecurus erat, pluribus edoceret. ¶Nam quod ego huic nūc ſubito.) Nam aut ſubiunctiua coniunctio eſt ſuperiori dicto: quod ait: Quid agā: aut ἀναστροφή eſt Nā quod: pro quodnā. ¶Huic ſubito exitio remedium. Subito: & aduerbium: & nomen eſt. Cum ſubito aſſurgens fluctu nymboſus Orion. ¶Inue/niā mi.) Cum ego ſupra dixerit: ἐμφατικῶς addidit, miſer.

Coua/ſare

Proti nam

Repire

Inſiſtet via

Sta illi co

Satis & impio

Ferre portare

Verbo expedi

Eloqre

Recte ego mihi vidiſſem, & ſenis eſſem vltus iracūdiā. *Cata.*
Aliqd cōuaſaſſem atq; hīc me cōiicerē prius ī pedes. *Iam. aca.*
A. Quam hic fugam, aut furtum parat! *Dimeter troch. catale.*
G. Sed vbi Antiphonē reperiā? aut q̄ qrere ſiſtā via! *Iamb. tet. aca.*
P. Te nominat. A. neſcio qd magnū hoc nūtio expecto malum.
P. Ah, ſāus ne es? G. domū ire pgā: ibi plimū. P. reuocēus *Iāb. ca.*
Hominem. A. ſta ilico. G. hem. *Monometer hypercat.*
Satis p impio qſqs es. A. Geta. G. ipſe ē, quē volui obuiā. *Troc.*
A. Cedo quid portas obſecro? atq; (ſi potes) verbo expedi. (*cat.*
G. Faciam. A. eloqere. G. modo apud portum. A. meumne?
G. Intellexti. A. occidi. G. hem
A. Quid agā? P. qd ais? G. huius patrē vidiſſe me patruū tuum.
A. Nam quod ego huic nūc ſubito exitio remediū iueniā miſer?

GVI. ¶NAM recte eſſet. i. bū ſe res haberet. abſq; eo Antipho ne. i. ſi ad eū non res ptineret: ſed meū tātummodo peccatum eſſet. Ego uidiſſem. i. puidiſſem, conſuluiſſem mihi fuga. i. & diſceſſu. & vltus eſſem. i. puniuiſſem: ſiue uidicaſſem ira cūdiā ſenis. i. dūi mei. ira de cā eſt, iracūdia aūt de moribus. & bene ultus eſſem: nā ſerui fugiēdo faciūt ut dūos pœni/teat iratos fuiſſe. con/uaſaſſem. i. furto colle giſſem aliqd nā cōuaſa/re ſignificat oia furto colligere, ut Nopi. in/quit. cractū, ſeu figu/ratum a colligēdis ua ſis. atq; pus illico cōii cerem me in pedes. i. diſcederem: fugerem hinc quaſi celeriter, & cū impetu exurgerem ſup pedes fugę facien/dę gra. An. Quā fugā. i. quem diceſſum aut qd furtū, qa dixit cō/uaſaſſem. hic. ſ. Geta. parat. i. moliē. & hæc dicit Antipho Phædriæ cognato. Ge. ſed Dona. vult p ergo accipi. ut ſit ſenſus. Ergo vbi, q. i/ras Antiphonem: aut qua via iuſiſtat. i. perſeuerem, ſiue per gam: aut pſequar quærere eū. ſ. Phæ. Ge. noiat te. i. de tuo noie loqtur. An. expecto: neſcio quod magnū malū hoc nū cio. i. vel ab hoc nūcio Geta: uel hac īfelici nūtiatione: quæ. n eſt allatura, hoc eſt neſcio qd magnū malū hunc mihi nun/ciatuꝫ arbitror. Phæ. qa Phædria uedit Antiphonem ita cōmotū ob timorem nōcii mali: propterea eū familiariter caperit inquiens cōdolendo ſucio. Ah: interiectio dolentis. ne, i. vtrū. ſanus es. i. es tu cōpos tui, uis nunc diſplicere: in ſanis ne? nō hēs aliqd ſapientię qd hic exhibeas. Ge. nōdum uidit iuuenes. pgam. i. pſequar: ptendā conabor ire domum ſæpe dicimus pergo domū: ſed eclypticos eſt, ait Do. vt p pero domū: cum plenū ſit pergo ire domū, & ppero ire do mū: ſæpius tū oratores propero Romā: aut propero illuc dicūt nō addēdo ire. Pergo itaq; ire domū, ubi, i. in q̄ do/mo plurimū eſt. i. ubi frequenter eſt pp amorē vxoris ſuæ alit hūc tibi: & tūc ſenſus, ipſe Antipho eſt plurimū. ſ. do/mi. Phæ. reuocemus hoiem Getā. An tu Geta. i. ceſſa ire illico: nam ſtare eſt non ire. Ge. loqris ſup. ſatis pro ipero. i. ſatis impioſe ſeu pro ipero qd habes. qſqs es. i. qcunq; ſis. nec dū aiaduertit eſſe Antiphonē. An. Geta actus eſt, Ge. aipi/ciens Geta vidit eū: & inqt: Ipſe eſt Antipho: quē Antipho nem volui obuiā mihi fieri ſup. i. cui nolui obuiare, ſed ver/bo non ſæpe oratores utunt: ſed aduerbio potius obuiam, ut te obuiā volebā. i. volebā q mihi fieres obuius. An. obſe cro. cedo. i. dic. qd portas. Ferre & portare de negociis ma ioribus dicunt: atq; expedi. i. explica. uerbo uno ſup. i. bre/uibus, ſeu paucis. quid portes nūcii. ſ. ſi potes, hoc dicit pp timorem & dolorem impedientem, Ge. faciā. i. expediam uno uerbo. An. eloquere. i. expedi eloqnter qd portes. Ge. vidi patrē. ſup. mō. i. pauloante. apud portū: q applicauerat ex mari. An. ne. i. vtrū. uidiſti meum patrem Demipho nem. Ge. intellexti tu. i. nōqd intellexiſti me. dixiſti patrem tuū aut certe innuiſſe. An. Occidi. i. perii. Ge. hem: interie/ctio idignantis: aut dolentis. An. Quid agā. Ph. Quid ais Geta. ſ. Ge. Dico ſup. me vidiſſe patrem huius Ant. patruū tuū. i. q eſt tuus auūculus ſed proprie patrū: qa ex pte pris. nā auunculus eſt ex pte matris. An. nam qd anaſtrophe ero quodnā. i. qd remediū ego miſer inueniam huic exitio id eſt huic pnicie: huic peſti: huic malo, huic excidio. hic perditio ni & infortunio. ſubito, a ſubitus. i. repentino. Nā eſt dtūs & ablūs nois ſubitus: & interdum aduerbium.

¶EGO Nauiſſem. i. inuaſiſſem. hinc atq; inde rapiēdi. Nā tō dico ego qd agam, nā qd ego immutarter ab illo vultu.

DON. ❡ QVOd ſi eo meç for. re.) Tragice amator hoc negociũ fortunas oẽs dixit eſſe. ❡ Fortunę re. Bñ redeũt, q̃ſi in peius & a pceſſu retro, & i deterius. ❡ Phaniũ abſte vt di.) A ma toria προσφωνήσις per ἀποστροφήν. ❡ Abs te vt di. Nõ dixit & a me diſtraharis. Et vide verbũ vim cohærentis oñdere. ❡ Nulla ẽ mi. ve. exp.) Nulla p̃ſt aut nulli⁹ cõditiõis. q. d. ne deos q̃dem vita mihi dulcis, eſt ſine te. ❡ Nulla eſt mihi uita expetẽ. Sine Phanio. ❡ Tanto magis te aduigilare.) Ad, vim auctiuã nũc hẽt, vt ad laudabile, admirabile. ❡ Fortis for, ad.) παροιμία. Et fortis actũs pluralis eſt. ❡ Nõ ſum apd me. Id agit: ut ſupra dixim⁹, quẽadmodũ Antipho p̃ñs non ſit. qui neq; cõuenit cõtra patrẽ aliquid dicere neq; rurſum p̃ſentẽ opprimi a p̃re: ex argumento eſt. ❡ Atqui opus ẽ nunc cum maxime, ut ſis Ant.) Apud te ſubauditur. ❡ Nã ſi te ſenſerit timidum pater eſſe, arbitrabitur commeruiſſe culpã. Sic Salluſtius in hiſtori, Ita fiducia q̃ argumentis purgatiores dimittunt. ❡ Nam ſi ſenſerit te timidũ. Timidum p timẽtem

Cõmeruiſſe culp

Vt Addit ſe ſoci pn timidiſq; ſuperuenit Aegle, Vir. Commeruiſſe culpam. Pro cõmiſiſſe. ❡ Hoc verũ eſt.) Congrue fit: vt & Geta & Phædria audaciores ſint, q & abſq; amore ſunt, & hoc oportet obici p Antiphone, irato ſen. ❡ Non poſ. im.) vim negantis hoc hẽt, quod ait, immutarier. oſtendit enim naturæ ſuæ timiditatem nullis adorationibus eiici poſſe. ❡ Quid face. ſi aliud qd erga. tibi nunc fa. fo.) Bñ grauius, quia hoc graue: vt uideas ipſam adhortationem vim hẽre concedentis graue eſſe quod gerit. ❡ Cum hoc non poſ. il. mi. poſ.) Hoc intulit παραπροσδοκίαν. Nam uidebat hac interrogatione adduci poſſe ad ſniam percontantis. & hęc ars eſt dialectica contra τὸν ἀγῶνα: cũ male reſpondendo callide interogãtis interrũpimus argumetũ. ❡ Hoc nihil eſt Phæ. licet.) Vtrum hoc relatiuũ? an Hoc cum cõtemptu, p hic Antipho nihil eſt. Cic C i. iverrinis: Etſi hoc neſcio quid nugatorem ſciebam: p hũc. ❡ Ilicet. Semper Ilicet finem rei ſignat: vt Actum ẽ. ❡ Ilicet. Per συγκοπήν. Sic iudices de conſilio dimittebant i ſuprema dicta cum p̃co pnunciaſſet Ilicet: quod ſignat ire licet. ❡ Quin abeam?) Hic terrore cõmouet Antiphonem. & Qui dicit: p cur nõ. ❡ Ec q̃dem ego.) Ordo, & ego q̃dem. & deeſt abeo. ❡ Quid ſi aſſimulabo? Audacem. ſ. ❡ Obſcuro, quid ſi aſſimulabo? ſatin eſt? Adeo molare vitium eſt: eſt conſcentia pauor: vt ipſe quoq; Antipho nitat contra neq; q̃quam pmoueat. ❡ Satin ſic eſt?) Hic locus actoris magis: q̃ lectoris eſt. oſtendit .n. conar ad ſimulandam audaciam: quo magis ridicula eſt, formidoloſa pſona. ❡ Propemodũ.) Et hoc non plænæ cõ

Prope modum

ſenſionis eſt: quod ait ppemodũ. ❡ Sat eſt.) Non dicit bene eſt: ſed, ſat eſt & vide vix ad hoc ipſum eſſe puentũ. ❡ Hem iſtuc ſerua.) Dicendo ſerua oſtendit iam icipere depire qd̃ finxit atq; aſſimulauit audaciæ. ❡ Hem iſtuc ſerua: & verbũ verbo par pari vt reſpondeas. Animaduerte: & qd doceat & commachinetur artifex Poeta: qui debitũ reddat rebus atq; perſonis. ❡ Verbum verbo, par pari.) Duo dixit, non tantũ verbũ verbo, ſed par pari. ❡ Ne te iratus ſuis ſæuis dictis protelet. Cauſalem vim hẽt quod ait hoc i iratus i hoc eſt, qui ob p̃ſentem iram vehementius tecum agat. ❡ Protelet, & protelum a πρὸ & τῆλε dictum eſt, quod ante & trahere. Alii ab aſſiduo telorum iactu exiſtimant dici. vt Lucretius, Vndiq; protelo plagarum continuato hoc eſt tempore. ❡ Protelet. Protrahat, præueniat, exagitet.

Verbũ Verbo

Protelare Protelũ

Quod ſi eo meç fortune redeunt, Phaniũ abs te ut diſtrahar
Nulla ẽ mihi vita expetẽda. G. ergo iſtęc cũ ita ſint Antipho.
Tanto magis te aduigilare ęquum ẽ forteis fortũna adiuuat.
A. Nõ ſum apd me. G atq opus ẽ nũc cũ maxi e vt ſis Antipho.
Nam ſi te ſenſerit timidum pater eſſe, arbitrabitur
Commeruiſſe culpã. P. hoc verũ eſt. A. nõ poſſum ĩmutarier.
G. Quid faceres ſi aliud qd grauius tibi nunc faciundũ foret?
A. Cũ hoc nõ poſſũ, illũ minus poſſẽ. G. hoc nihil ẽ Phędria' ilicet
Quid cõterimus opã fruſtra? qn abeã? P. & qdẽ ego. A. obſecro.
Quid ſi aſſimulabo, ſatin' ẽ? G. garris. A. voltũ contẽplamini. hẽ.
Satin' ſic eſt? G. nõ. A. qd ſi ſic? G. ppẽodũ. A. qd ſi ſic? G. ſat ẽ.
Hem iſtuc ſerua: & verbum verbo par pari ut reſpondeas,
Ne te iratus ſuis * ſæuis dictis protelet. A. ſcio. * ſ. ſæuidicis uerbis
(protelet, & ſæuidicis poſtulat carmen

GVIL. ❡ Quod. i. ſed ſi meç fortũç. i. mei ruktũs: mei caſus: ac ſucceſſus redeũt eo. i. i eũ ſtatũ: hoc ẽ reuertunt, q̃ſi i peius. & a pceſſu retro i deteri⁹. O Phaniũ: nomẽ vxoris, cõuertit ſmonẽ ad eã p apoſtrophẽ. abſtrahar. i. abducar: eruar. abs te. i. a ſocietate tua. nulla vita & optia ẽ mihi expetenda, qa ſine te viuer nõ potero. Ge. Ergo o Anti. cũ iſtęc ſint ita. i. cũ tã tepere timeas ab ea diſtrahi: tãto magis æquũ ẽ te aduigilar. i. accurate vigilare: & i ſudar vt tibi eã cõſerues. fortũa adiuuat fortes. i. quod apd Vir. dici ſolet, Audaces fortũa iuuat. An. nõ ſuz apd me. i. nõ ſuz mei cõpos: ſeu mẽtis ſane, ſeu neſcio qd agam: deeſt mihi, cõſilium nõ hẽo aium Ge. atq. i. ſed certe. o Antipho nũc q̃ maxie. i. potiſſimũ, nũc ẽ op⁹ vt ſis apd te. i. vt ſis aioſus: & prudẽs i & ſanæ mentis. nã ſi p̃r Demipho ſenſerit te eſſe timidũ. i. timentẽ arbitrabit. i. putabit te ſup. cõmeruiſſe. i. cõmiſiſſe. culpã. i. flagitiũ. qd eſt flagitiõe. i. increpatiõe dignũ. & ita efficiet p̃r: vt abſtraharis ab ea, q̃ culpa q̃dam duxeris & non ai cõſtantis affectu. Phæ. hoc eſt verum. ſ. qd̃ tu dics Ceta. An. nõ poſſum imitari. i. nõ poſſum effici intrepidus: non poſſum effici fortis, vel audax: meapte. n. natura talis ſum. Ge, Quid faceres ſiqd. i. ſi aliqd aliud. grauius. i. moleſtius foret nũc faciũdũ tibi. An. Cũ nõ poſſum hoc facere: qd̃ eſt minus graue. i. eẽ aio forti: & excelſo: minus poſſẽ illud qd̃ ẽt grauius ac moleſtius. Ge. Phædria hoc qd̃ Antipho dić nihil ẽ. i. nullius ẽ momẽti. Vel ponit ofo neutra p maſculina ſic. hoc nihil ẽ. i. hic Anti. eſt nihil. i. nullius momenti ilicet. i. ire licet. q. d. abeũdũ eſt ſp. n. illicet finẽ rei ſignãt: quemadmodũ actũ eſt. illicet aũt dr̃ p ſyncopẽ. q̃ſi ire lz. ſic. n. iudices de cõſilio dimmittebant, cũ p̃co pnũciaſſet ſupma. ſ. ilicet qd. i. cur. cõterimus fruſtra. i. i caſſuz. operã. i. laborẽ nim i eo admonẽdo. qn. i. cur. nõ abeo. i. cur nõ diſcedo. i. iterrogãdo, & terrorẽ Antiphoni icutiẽdo. Vel ſi capit affirmatiue: itelligit ſic. qn. i. qnimo. ab eã. i. diſcordiã. q. d. qd tu hic ſis acturus neſcio: ipſe aũt ſum diſceſſurus. Ph. & qdẽ. i. & certe ego abeo ſup. vel diſcedo. An., Obſecro: reuocãtis dictũ ẽ, q videret eos abeũtes. Quid? modus iterrogãdi. ſi aſſimulabo. i. ſi fingã me eẽ forti aio? ſati. i. ſatis ne ẽ. i. vtrũ ſufficit. Ge. gratis. i. nugaris. An. cõtẽplamini vultũ. i. cõſiderate faciẽ meã, & videte emergat ne triſtitiæ ſignũ. Hẽ, iterie ctio oñdẽtis vultũ hilarẽ fictũ. ſatis ne ẽ, nõne ſufficit ſic aſſimulare. Ge. nõ ſatis ẽ ſic. An. Quid? modus iterrogãdi vel qd dices: vel erit ſi ſic aſſimulẽ vt oñdebat ei. Ge. ppemodũ. i. fere ſatis ſic erit. An. qd erit ſup. ſi aſſimulẽ: ut oñdebat ei. Ge. ppemodũ. i. fere ſatis ſic erit. An. qd erit ſup. ſi ſic aſſimulẽ. Ge. ſaltẽ. Deinde agnouit iã nullũ redeũdũ ẽ i p̃ſtinũ ſtatũ. ſubdit. hẽ. admonẽtis ẽ ſua iſtud qd oñdiſti: de quo. dixit ſat. eſt & ſua inq̃ iſtud. i. diligenter hoc retinet. vt rñdeas. i. repẽdas referas par pari, & vbũ verbo. i. ſili ſile. ne ipſe p̃r iratus. i. cõmotus in te. ptelet. i. ptrahat, pueniat. exagitet ſuis dcis ſæuis. i. terribilibus. A ptelo dr̃ h ptelũ ptelũ p tenore ac tractu q̃ ſi ſit q̃dã ptractio, Protelare: dici. Feſt. ſignãt ppellere a gręco thelothe: qd̃ ſignãt lõge. Item Noni ait ptelare eſt pcutere: pturbare, iterdũ excludere, & q̃nq; addiuare. An. ſcio. i. intelligo ſic eſſe faciendum ne id contingat. Ge. Fac rñdeas ſup. te inuitum. i. renuentem.

SER. ❡ HOC nihil eſt quod dicit iſte. Eamus o Phædria. i. vade, quia quid cũrimus. hic o noſtra. P oſtq̃ non vult credere nobis protelet. i. procul elonget a mente tua cum dictus ſuis ſæuidicis id eſt crudelibus.

G. Vi coactū te eſſe inuitum, lege, iudicio tenes?
Sed qs hic ē ſenex, quē video ī vltīa platea? A. Ipſus ē.
Non poſſum adeſſe. G. ah, quid agis? quo abis Anti-
phomane,
Sena, iam, hyper.
Mane inq̄. A. egomet me noui & peccatū meū, *ſena, cat.*
Vobis commendo Phanium & vitam meam.
P. Geta quid nunc fiet? G. tu iam lites audies:
Ego plectar pendens, niſi quid me fefellerit.
Sed quod modo hic nos Antiphonem monuimus,
Id nos metipſos facere oportet Phædria.
P. Aufer mihi oportet. quin tu quod faciam, impera.
G. Meminiſti ne olim vt fuerit vestra oratio,
In re incipiunda ad defendendam noxiam?
Iuſtam illam cauſſam, facilem, vincibilem, optumam.
P. Memini. G. hē, nūc ipſa ē opus, aut, ſi qd * pōt, *al. Potes*
Meliore, & callidiore. P. fiet ſedulo.
G. Nunc prior adito tu. ego in inſidiis hic ero
Succenturiatus, ſi quid deficies. P. age.

DON. ¶ VI coac. te eē.) Mira breuitas, ī quo tota defēſio ꝯtiet. et ſubaudit, fac rñdeas, aut qd tale. ¶ Inuitū.) Bñ idē repetit ad ꝯfirmādā memoriā trepidātis, nō. n. diuerſa ſunt, ſed repetunt, vt teneri poſſit id, qđ cāç opus eſt. Nā vi coactū eē, idē ſignat qđ inuitū. A n iō vi coactū iuitū, īſgēdū ē, qa interdū ēt ipſi nos cogimus ꝓpria volūtate? vt ipſe ī An. Tu coact⁹ tua volūtate es. ¶ Scio.) apparet hoc verbum eo vultu dici, vt manifeſtū ſit abſenti aio eſſe eū q loqtur. ¶ Tenes.) Exqſite addidit tenes vt appeat Anti. vultu oñdere, ꝙ horum nihil perturbatus aduertat. ¶ Sed qs hic ſe ē?) Sed, vt diximus, trāſitū ſignat ad aliā rē ab ea q̄ agebat. ¶ Q ues viſi vl. pl.) Sic dixit vltīa platea, quē admodū Virg. Imas Obſidere fores. ¶ Ipſus ē.) Et qa timidior ē, & qa poſtea de proximo ipſe agnoſcit magis. ¶ Nō poſ. adeſſe. Appa ret ex cōſpectu pris magis cōfundi, q̄ ex nācio aduēt⁹ eius, filiū. ¶ Quo abis An.) Sic Virgil. Q uo fugis Aenea? &, Q uo fugitis ſocii?

Inuitus

Vi coactus

Volūta te cogi

Vltima platea

Sic. n. loquit, qui vult oñdere cōditionē locoꝝ, in q̄ pu erſo mō alius petat, alius liquat. ¶ Mane, mane iq̄.) Oia hęc hñt ſingularem vim ſe reuocātis. ¶ Ah qd agis?) Et ꝑturbati intercesſoris eſt dicere, quid agis: vt alibi, Mea Glycerii quid agis? cur te is ꝑditū? ¶ Egomet no. me, & pec. me.) Duo dixit, & hoiem pauidū & peccatū graue. ¶ Vobis co. P. & vi. me.) comice duob⁹ duo retulit: me, & peccatū meū: Phaniū & vitā meā. Et aiaduerte ꝙ amator prius ponit Phanium, q̄ vitā ſuā. ¶ Geta qd nunc fiet?) Apparet hæc ſic ꝓnūcianda, q̄ſi a deſtituto dicant. ¶ Tu iā li. au. ego pl. pē.) Non intulit qđ q̄rebat ſed verba ſunt hoīs oia deſperātis. ¶ Tu iam li. au. ego pl. pē. Tu audies: ego verberabor: vt alibi, Tibi erūt parata verba, huic demum verbera. Q đ ipm mire: nō facies lites: ſed audies. ¶ Ego pl. pē. Plectar, feriar. vñ & plectrū, & plagæ dictę. ¶ Sed qđ mō hic nos.) Deeſt tñ: vt ſit, ſed tñ. ¶ Id noſmetip. fa op.) Quia Nos ſupra dixit in ſignificatiōe actus ꝓprii Ipſos addit. ¶ Aufer mi. op.) τῷ πτ-χιν ω addidit Mihi, ſine hoc. n. plena ſnia eſt. ¶ Qui tu qđ fa. im.) Mire ad oia paratū ſe indicat, q Impera dicat, ſeruo ¶ Meminiſtin' olim vt fu. ve. ofo?) Mire & conſilio, & oſone compendioſus eſt: quo magis Phædriam ꝓpriis conſiliis ac domeſticis ꝑmoueret. ¶ Vt fuē. ve. oſo. Vt magis excitaret, nō nra dixit, ſed veſtra. ¶ In re ici.) Incipiūda ꝓprie q̄ſi de re magna, dixit. Sic alibi, Vide qđ iceptet facinus: ¶ Ad defen no. Noxiā nūc culpā, al's pœnam. ¶ Et eſt ἐπένθεσις ab eo qđ eſt noxam: & hoc factū eſt pp iambū. ¶ Iuſtam il. cau. faci. vin. op. Conſidera ſingula, & inuenies & naturali ordine. & ꝑ αὔξησιν dicta. Cām ꝑ defenſione poſuit. Et vincibilem. q̄ facile vincat. ¶ Nunc ipſa eſt opus. Cā. ſ. ¶ Meliore & cal.) Bñ, meliore & calliore: quia tunc pluſio fuit, nunc ipm prelīū. ¶ Fiet ſe.) παρέλκει ſedulo. nā ſuffecerat, fiet, ¶ Nunc pr. ad. tu.) Adito, quaſi ad ꝑlium. Vir. Nec quiſq̄ ex agmine tanto Audet, adire virum. ¶ Ego in. inſi. hic ero.) Tota μεταφορὰ de re militari eſt. ¶ Succēturiatus.) Succenturiari dicuntur qui explendæ centuriæ gratia ſubiiciunt ſe ad ſupplementum ordinum, Et eſt trāſlatio a re militari. ¶ Age.) Potuit dicere, vero, aut ita. ſed age dixit: quod verbum vim hortantis maximam præbet.

Cā vincibilis

Succenturiari

GVI. ¶ ESSE coactū vi. i. violētia et coactū lege. i. ꝑ legē. & iudicio. i. ꝑ ſniam iudicis: q̄ i te tulit: tenes. i. itelligis qđ dico tibi rñdēdū ē Sed qs ē hic ſenes: quē video ī vltima platea. i. in fine ī extremitate plateç. An ipſe ē pr. i. nō poſſuꝫ adeſſe. i. ſuſtinere aduētū eius: & cōparare ſeu ſubire vultū eius. Ge. ah: iterlectio dolētis. qđ agis. i. quid facis alter. n. fugiebat. o Anti. quo abis. i. quo diſcedis. mane. i. ſiſte pedē inq̄. i. iterū dico tibi mane: ſiſte gradū: fige veſtigia: nec ꝓgredere vlterius An. egomet noui me timidū. ſ. et noui peccatū meū graue. ſ. & puniēdū cōmēdo vobis Phaniū vxorem: & cōmēdo vitam meā: vt me excuſetis: & meæ honeſtati conſulatis: ac vt nō ab ea diſtrahar: qa tunc nulla eſt mihi vita expetenda. Phæ. O Ge. quid fiet nunc abeūte Anti? Ge. tu iam. i. mox. audies lites. i. iurgia ego pendens. i. ſuſpēſus ad furcā, plector. i. feriar vberabor: puniar. vñ plectrum a plectēdo. i. feriēdo dr. inde & plagę dictę ſunt. pōt ēt ſic itelligi. Ego pendēs. i. luens pœnas ſup. plectar. i. vberabor & feriar & qdem ita fiet niſi qd. i. aliquid. fefellerit me. i. male niſi intellexeri & mēte cōceperi. nā hæc res fallit me ſignat hāc rem ignoro: ſeu huius rei ſum neſcius. Sed tñ o Phæ. oportet noſmetipſos facere id. ſ. eſſe forti aio: qđ. ſ. eſſe aio forti. monuimus. i. admonuimus. modo. i. pauloante Anti. hic. i. in hoc loco: vbi moneo iūgit cū duobus accuſatiuis: qđ eſt ſatis notū fieri poſſe. Phę, quia Ge. dixerat noſmet oportet. & ſecū iunxerat Phæ. iō Phæ. dicit: aufer oportet mihi. q. d. noli me iūgere tecū: quimmo impa id qđ faciā: adeo ſe ad oia paratū idicat: vt impa dixerit ſeruo. Ge. Meminiſti. i. recordaris: tenes memoria. vt. i. q̄r. oli. i. aliqñdo. ofo nra fuerit incidēda in re. i. in narratiōe ipſius cāç: ſiue ī materia & argumēto: ſeu viſceribus cāç: videlicet cū Ge. moneret An. vt rñderet accuſatiōibus pñis ſe iuitū eē coactū in lege, ac iudicio. ad defendendā noxā pro noxiā: ꝑ epēthesim pp iābū hoc ē ad defendēdū culpā. alias noxa ſignat pœnam: & ad defendendā. i. cōprobādā illā cām. i. illā defenſionē eſſe ſup. iuſtā & facilē. i. nō difficilē, neq; inuolutā. & vicibilē. i. q̄ facile vincat. ait Do. & optimā. i. cōmodiſſimā: ſeu aptiſſimā & eq̄ſſimā. vel pōt ſic intelligi: Meminiſti enq̄ illā cām. i. defenſionē iuſtā. facilē, vincibilem, & optimā, Phę. Memini. i. ſum memor illius defenſiōis. Ge. Hē nūc opus ē ipſa defenſiōe: & ſi qd potes iuenire. ſ. & excogitare: opus eſt defenſiōe melior callidiorē. i. ſubtiliorē: ꝑſpicaciorē. Ph. Fiet. i. laborabit: dabit opa. ſedulo. i. īſlāter ſine dolo. Ge. nūc tu adito por. i. ſubito. por cōſpectū eius: tanq̄ ſis ꝑlium aditurus. ego ero hic ſuccēturiatus. i. ſucurrere ac ſupplere defectum paratus. inſidiis. i. ꝑ iſidias & fraudes. nam iſidię ſunt deceptiōes, & fraudes. inde inſidioſos hoies ſub dolos dicimus. Succēturiati dñt: q explēdę cēturiæ gra ſubiicibt ſe ad ſupplemētū ordinū. & eſt trāſlatio a re militari. nā Geta intelligit ſe ex iſidiis ſuccurſuꝝ Phę. ſi ſit opus: nō ad iſeſtandum patrē Antiphonis: ſed ad defendendam culpam. Ego ergo ero hic ſuccentuariatus ſi qd. i. ſi in aliquo deficies. i. obſtupeſces, & non perſeuerabis in' defenſione. Phæ. age, vel fac quod dicis vel ſit, aduerbium hortantis.

inſidias

SER. ¶ Aufer mihi. i. a me. iſtud qđ dicis oportet: & impa ſecure Meminiſti, mō ꝑſtruit eū q̄o debeat rñdere: hic ē ſenſus: ſicut i ꝑncipio anteq̄ iſtā duceret cōſtitueramus: ꝙ ſi ſenex vēiret rñdēdū eēt: ſic mō edixeras: & hoc ē. Memini vt. i. qualiter fuerit veſtra oſo ad noxā defendēdā in re incipienda. i. anteq̄ res iceperet. & memini illā cām iuenimus ꝑ Phormionem, Cām dico iuſtā, qa iuſtū ē ꝙ poſtq̄ ante iudices cōu/

rũ eſt, cũ deceret. Facilẽ ad faciẽdũ: & vicẽdũ. Su cceſer. Centuriç dñr cohortes Cẽturionũ. Quçdã põebant i frõte belli. Aliç i ſubſidiis: vt cũ deficerẽt poteſtſq; ſubuenirẽt. & dicebant ſuccẽturiat: q̃ſi i loco cẽturiaꝝ: q̃ deficiunt. Silr hic dr ſuccenturiatus q̃ſi ſubueniẽs ſi defecerit Ph. corã Demi.

ASCE. CAVFER mihi opor. nõ ſignãt noli me tãgere tecũ: imo contrariũ potius. dictũ enim hoc vult Ph. Ne dicas mihi ħ factum oportet: ſed dic quid vis faciam. Expone ergo ſic. Aufer mihi .i. a me hoc eſt ne dicas mihi amplius oportet hoc: vel hoc facere: quin tu &c.

Vt, Nud' ara, ſere nud': hyems ignaua colono. Et bõa ſuſtatũ ... ſapienti metuẽdũ: quo tpe maxĩe ſecur' ẽ ſtultus.

GVA. ITane &c. In hac ſcena accuſatio eſt, & contradictio: vbi vitæ exemplum oñdit: in quo ſpectatur nullam eſſe tã iuſtã: & gratã iracũdiã pris: q̃ n & fiducia defenſoris & iteruallo tpis euaneſcat. De. ita ne tãdẽ eſt ſup. .i. ẽ ne ita tãdẽ. hçc pticula tãdem hẽt q̃ddam vrgẽs & accelerans: vt vult Laur.

ACTVS II. SCENA PRIMA.

Iambici quadrati acatalectici. & Senarii.

DEMIPHO, SENEX, GETA, PHEDRIA.

D. ITane tãdẽ vxorẽ duxit Antipho iniuſſu meo? Nec meũ iperiũ, age, mitto iperiũ: (corripis ita non ſimultatem meam *Trochaicus eſt.*

Reuereri ſaltẽ: nõ pudere? o facinus audax, o Geta *Iamb.*

Monitor. G. vix tandem. D. quid mihi dicent: aut quam cauſſam reperient? *Iamb. acatalect.*

Demiror. G. atq; repi iã: aliud cura. D. an ne hoc dicẽt mihi? Inuitus feci, lex coegit. audio, & fateor. G. places.

D. Verum ſcientem, tacitum, cauſſam tradere aduerſariis: Etiãne id lex coegit? P. illud durũ. G. ego expediã: ſine.

D. Incertũ ẽ q̃d agã. q̃a pter ſpẽ, atq; icredibilẽ hoc mihi obtigit. Ita ſũ irritat', aium vt nequeã ad cogitãdũ iſtituere. QVAMOBREM OMNES, cũ ſcdç res ſũt maxĩe, tũ maxime

DON. ITane tã. vx. du. Antiph. iniuſ. meo?) In hac ſcena accuſatio eſt & contradictio per remotiuam qualitatẽ. ergo controuerſia. Itane tan. vxo. du. Antiph. Hic exemplum vitæ eſt: in quo ſpectatur, nullam eſſe tam iuſtam, & grauem iracundiam patris q̃ non & fiducia defenſoris, & interuallo tpis euãeſcat. Itane tan. vx. du. Anti. iniuſſu meo? Nõ potuit vehemẽtius icipe. q̃ vt ipſe crimẽ, q̃d obiicit, miraret. Itane tã. vx. du. Tandẽ hic expletiua coniũctio, vt Ci. Quouſq; tãdẽ abutere Catilina patiẽtia nr̃a? Itane tãdẽ. Hic totus verſus in hoc eſt: an factum ſit: q̃d factum ſit: a quo factũ ſit: in cuius iniuriã factũ ſit. Nec me. impe.) Rara ... Nã nõ ſequit̃ ſed. ſtulit. n. Age. Subaudit̃ aũt reuereri. Sic Lucre. Nõne videre * Age mitto impiũ: nõ ſimultatẽ, meã re.) Vt Virg. Cuius ob auſpiciũ infauſtũ, moreſq; ſiniſtros. Age, mitto. Legit̃ & taceo. Simultatẽ. Iurgium cõtẽtionẽ. Nõ pu.) Hoc abſolutũ eſt, & nulli adnexũ. Nõ pudere? Hic Nigidius adnotauit, neminẽ videri pudere ante delictũ. Vix tã.) Conuenit hoc dictũ ei q iã pridẽ ſe male audire putat: & iõ ſero videt ad hãc ſenex perueniſſe: cũ ille metuens, ſe primũ ad accuſationẽ crederet. An, Vix tandẽ, ad hoc ptinet: q̃a: ille Monitor dixit. q. d. Vix tandẽ factũ eſt, vt me ſenex laudare cœpit: q; Monitor, q̃uis in contrariũ dixerit, tñ eſt nomen laudis. Vix tãdẽ, ... q. d. Pene mei oblitus eſt. An q̃a tarde ad ipm puenit ſenex: quẽ ille ob conſciẽtiã ya ſe cœptum eſſe credebat? Quid mi. di. aut quã ca. re.) Quid dicẽt? ſi negare voluerint, quã cãm reperiẽt? ſi purgare. Oẽ. n. crimẽ a defenſore aut negat̃, aut purgat̃. Demiror.) Pro neſcio nã admirationẽ ignorantia f icit. At q re. iã aliud cu.) Eo aĩo hoc dicit quo ſupra dixit Vix tandẽ. Et cũ ille pluraliter reperiẽt dixerit: hic ſingulariter reperi r̃ndit: q̃ſi in ſe ſolo ſit crimẽ. Inuitus feci: lex co.) Bñ Poeta iã ſcire facit ſenẽ q̃d iſti dicturi ſint: vt videat̃ frangi poſſe q iã ptẽ defenſionis admittit. Illud du.) Illud duꝝ dicit, q ſupra dixit. At q reperi iã. Cãm tradere aduerſariis, illud duꝝ. Ego expe. ſi.) Vide pparationẽ futurç defenſionis: quã niſi hoc mõ Teren. intuliſſet, incredibile videretur ſubito ſedatũ ſenem. Incertũ eſt q̃d agã.) Nõnihil iam fracta indignatio eſt. Nã in his verbis, nõ iã ira, ſed admodũ mœror eſt. Quia pter ſpẽ, atq; incre. hoc.) Vir. Hunc ego ſi potui tm̃ ſperare dolorem: Et pferre ſoror potero. Atq; incre. hoc. mi. ob. Grauius eſt incredibile, q̃ pter ſpẽ: & iõ poſterius, & in actu eſt. Obtigit. Pro accidit. cuius reciprocũ eſt, ſi q̃s bonũ accidiſſe dicat. non obtigiſſe. Ita ſum ir.) Irritatus, puocatus, in iram impulſus: hoc eſt cõmotus & perturbatus. Animũ vt ne. ad co. in.) Bñ inſtituere dixit: quo verbo quies oñditur cogitatiõis mentis, q̃ nunc non adeſt. Cũ ſe. res ſunt ma.)

Simultas

Vix tandem

Monitor

Demiror

Obtigit. Accidit

Irritatus

Dona. dicit eſſe expletiuam ꝑticulam. Eſt ne ita tãdem: q Antipho duxit vxorem iniuſſu meo .i. ſine authoritate mea. vel ne .i. verũ tandem. Ant. ita duxit vxorem iniuſſu meo, nec p &, & pro nõ: & o facinus audax .i. temere admiſſum. ſ. non reuereri iperiũ meũ. age hortantis eſt ſeipſum ad aliud cogi andũ. omitto iperium .i. dẽpto ipio iterum exclamari põt: o facinus audax. non reuereri .i. non timere. meam ſimultatem .i. iurgium & cõtentionẽ ſaltẽ non pudere, .i. nõ affici pudore, quo reuocetur a tali ꝓpoſito. Vel ſic intelligẽ: ita ne tandem Anti. duxit vxorẽ iniuſſu meo: nec curauit ſup. reuereri meũ impiũ .i. hẽre eam reuerentiã mihi: vt meũ impium expectaret. age omitto impiũ. non curauit reuereri .i. p timere meã ſimultatẽ. nõ curauit pudere .i. pudore deterreri ab icepto ita vt pudere ſit a pſonali nõ ab ipſonali: vt ſatis liquet, o facin' audax. o Ge. monitor .i. pędagogus: director: pceptor eius. q. d. puniendus es acerrime. Ge. vix tandem .i. deniq; poſt multa verba ad nomen meũ puenit. & pene eſt oblitus nois mei. De. Nondũ De. videt eos: ſed ſolus loquitur. demiror .i. neſcio. nã admirationem ignorantia facit. neſcio q̃d dicent mihi. ſ. Ge. & filius. aut quã cãm .i. quã defenſionem: vel excuſationem reperirent .i. excogitabũt. Ge. atq. i. ſed certe iã repperi cãm .i. cura iã aliud .i. noli de eo eſſe ſollicitus: ſed ad rem aliã confer curã tuã. De. an ne: p verũ dicẽt mihi hoc. ſ. feci .i. duxi vxorẽ. inuitus .i. nolens lex cogit vt eã ducerem. audio .i. intelligo: & fateor legem coegiſſe Ge. taciturnum. nõ repugnãtem tradere cãm .i. offerre victoriã in cã aduerſariis .i. cõtrariis i illa cã, ſeu ꝯtrouerſia. Phæ. illud q̃d replicuit ſenex eſt duꝝ .i. difficile ſolutũ. Ge. ſine .i. pmitte mihi ego expediã .i. ego exoluã illũ nodũ: ne timeas: nã illi obiectioni ſatis faciã. De incertũ eſt mihi .i. neſcio q̃d agam: quia hoc infortuniũ q .ſ. filius duxit vxorẽ. obtigit .i. accidit mihi tanq̃ malũ. nã de bono dixiſſet accidit obtigit mihi ergo pter ſpẽ .i. pter expectationem & timorem: Nam illud non timebã. & obtigit mihi incredibile .i. tale q̃d nunq̃ fuiſſem crediturus. ſ. filiũ fuiſſe vxorẽ ductuꝝ in mea abſentia. ſum ita .i. adeo irritatus .i. puocatus: in iram impulſus: commotus perturbatus: vt nequeaꝫ inſtituere .i. inducere: diſponere animum meũ ad cogitandum .i. ad conſiderandum & conſultandum: quo pacto ſit hoc ferendum & quid de hoc ſit faciendum. q̃obrem: id eſt qua propter.

SER. ITa ne. Incipit ſecũdus actus: q eſt de litigio ſenis ineffi caci: ſicut prior actus: eſt iuuenũ, ita iſte ꝓprie ſenis. ſ. Demiphonis: q cũ audiuiſſet filiũ ſuũ vxorẽ duxiſſe increpat: inſanit. Ad hanc inſaniam conſtringendã inducunt̃ cõuenientes pſonæ: pimus nepos ſuus Phedria: qui aliquantulum demoliat irã ſenis: poſtea Geta: ad vltimum phormio: qui veſaniam ſenis conuincat penitus: & ſic conſilio aduocatoꝝ quieſcerat. Senex cum veniſſet ad portum dixit ei quidẽ q vxorẽ duxerat filius non credit: & itẽ alius non credebat

credebat adhuc. Poſtea multi aliiquare ſi credit dicẽs ita tādē poſtq̄ multi dixerunt mihi. Similiter.i.duriciā meā.i. debuit reuereri. Simultas dr̄ a noīe qd̄ eſt ſimultum ſimulti qd̄ ꝓprie ſignificat frontem duram arietis. Vix tendā.ſ.ero monitor: qa paratus ſum tueri partes illius cū in primis vo luiſſem. Audio: & concedo ꝙ lex poſſet cogere.

C VI ¶ COPORtet oēs hoies me.i.reuoluere ſecū: & q̄ſi exercere .i.mente.quo pacto.i.quo mō.ipſi hoies ferāt.i. ſuſtineant portent patianť: tolerent erūnā.i.calamitatem aduerſam.i. moleſtā: aut vacat aduerſam: vt ait Do. aut melius eſt erūnç epithetō. & quo pacto ferāt dānū: ꝑicula: & cetera icōmo da maxie.i.ꝓcipue.tū.i.tūc.cum.i.q̄n res ſunt ſecūdę.i.pſpe ræ: bn̄ ſuccedentes: & ex ai ſnia.tū aliqs rediēs pegre.i. a lōgiqs regionibus diſtanti bus: ac longe remotis: pegre .n.ſignat lōge. ſp cogites i. ꝯſideres hæc q̄ ſequunť. eſſe cōia & poſſe fieri.ſ.aut pec catū filii: aut mortē vxoris: aut morbū filiæ: & ea cogi tes. vt neqd i.non aliqd ſit nouū aio tuo.i.ipremedita tū: iprouiſum. deputato.i. valde puta: & deſtina: iudi ca: exiſtima: vel reputa. vel ſi vis expone p futuŗ: queād modū eſt futuri tpis. reputa iq̄ id oē qcqd.i.qd eueniat: pre ter ſpē eſſe i lucro.i accidiſſe ex abūdanti vltra id qd time bas futuŗ.

DON. ¶ MEDItari opor, te.) Bn̄ additū ſecu.ſiſani. n. videbiť, hoc palam agere.

Aerūna aduerſa ¶ Aduerſam ærūnam fe.) Abūdat aduerſam. ¶ Pericla, dāna exilia pegre rediens ſp cogitet, aut filii peccatū, aut vxoris mortem.) Supiora ἀσύνδετα. iferiora, itermixtis ꝯiunctionibus. Sallu. Nā qdē Phyrro Hannibali, æquor & terra. ¶ Peregre rediēs ſemp co. Mire a gn̄e ad ſpēm n̄ ſemel tranſit. Nam cū di

Meditari ſecū oportet, quo pacto aduorſam ęrūnā ferāt
Pericla, damna, exilia. peregre rediens ſemper cogitet,
Aut filii peccatum, aut vxoris mortē, aut morbum filiæ.
Cōmunia eſſe hæc fieri poſſe vt nequid aīo ſit nouum.
Quidquid p̄ter ſpē eueniat, oē id deputare eē in lucro.
G. O Phędria incredibile eſt, quāto herū ante eo ſapiētia.
Meditata mihi ſunt oīa mea īcōmoda, herus ſi redierit.
Molendū vſq; in piſtrinū. vapulādū · habēdæ cōpedes.
Opus ruri faciundū. horū nihil qdq̄ accidet aīo nouum.
Quidquid p̄ter ſpem eueniet, oē id deputabo in lucro.
Sed quid ceſſas hoīem adire, & blāde ī p̄ricipio alloqui?

cit, pegre rediens iam de ſe loqtur, ſed latēter. ¶ Semp cogitet. A ſingulari ad pluralem tranſit. ſupra dixit oēs at nunc cogitet. Et eſt ordo: Semper peregre rediens: qcūq; peregre redit. ¶ Aut filii pec. aut vxo. mor. aut mor. fi.) Quāuis iratus filio: nō potuit tn̄ dicere, filii mortē. Conuenit aūt ſeni vxoris mortis nō putare magnū icōmodum. ¶ Aut fi. peccatū aut vxoris mortē, aut morbū filiæ. Variæ poſt enumeratione cõcluſam hęc ēt itulit Virg. Sed neq; Medoŗ ſyluæ ditiſſima terra, Nec pulcher Gāges, atq; auro turbidus Hermus Laudibus Italiæ certent: non Bactra, nec Indi Totaq; thuriferis Panchaia piguis arenis. ¶ Cōia hæc eſſe fieri poſſe.) Ordo eſt, Semp cogitet cōia eſſe, & fieri poſſe

Com mune peccatū filii. vxoris mortem, filiæ morbū. ¶ Cōia eſſe. Commune eſt qd̄ accidere oibus poteſt. ¶ Quicqd p̄ter ſpem eue. oē id deputare eſſe i lucro. ¶ Vide iā ſenē fractū nō culpā filii magnā ducere: ſed ideo idignari, ꝙ nō crediderit peccaturū: in quo ipſe ſe reprehendit: & ꝙ a peccatoribus dici ſolebat, hoc dicit: cōia eſſe, & fieri poſſe. ¶ Herum anteeo ſa.) Legiť anteeo ſed ꝑ coniūctiuo ꝓnūtiandū, anteeo pro antea. ¶ Meditata ſunt mihi oia mea incō. Nimis comice nō clades, aut ærumnas poſuit ſeruus, ſed icommoda: molere i piſtrino, vapulare, habere compedes, & cætera: cum hoc nomen leue qddā ſignificet. vt ipſe i Eunucho. Immo.n. iſelicitertnā incōmmoda alia ſunt dicēda Parmeno. ¶ Herus ſi redierit.) Si aut ꝑ Cōtaut ſeruiliter: vt dubitet ex voto ſuo vtrū dn̄s redeat, an non: qd̄ cupit. ¶ Molendū eſſe in piſtrino.) Facete enumerat ſeruus vniuerſa ſupplicia ſuæ conditionis, excepta cruce, & furca: quaŗ pœnā verbis extenuare non potuit. ¶ Habendæ compedes.) Vitioſam locutionē ſeruili pſonæ dedit Teren. nā itegra eēt ſi diceret habendas compedes. vn̄ qdā non eſſe, ſed vſq; legūt. ¶ Opus ruri fa.) Variæ, molēdū, vapulādū, ꝯpedes habēdæ, opus ruri faciendū. & ſupra, verba gerūdia ſunt. ifra, participia. ¶ Horū nihil qcq̄ aio nouū.) Recte addidit aio: oē.n. qcqd acciderit nouū erit, ſed non aio. ¶ Hoŗ nihil qcq̄. ἐκ τῶν ἔξωθεν quartū. ¶ Horū nihil qcq̄ accidet aio nouū. Tale eſt illud ſapientis Aeneæ, Nō vlla laborū, O virgo noua mi facies, inopinate ue ſurgit. &, Arma paratæ animis, & ſpe p̄ſumite bellū. Et, Hūc ego ſi potui tn̄ ſperare dolorē Et pferre ſoror potero. ¶ Quicqd pręter ſpem euenerit, id deputabo eſſe in lucro.) Totidem verbis eſt vſus quot ſenex, ad irriſionem eius. Sic & i Adel. Inſpicere tanq̄ i ſpeculum in patinas Demea iubeo. ¶ Oē id deputabo eſſe i lucro. Hoc idem ſenex oporte

Adire re fieri dixit. quod hic facit ergo ſapientior Geta. ¶ Sed qd ceſ. hoiem adi?) Bn̄ adire, quaſi terribilē, & pugnaturū. vt Audet adire virum. Et Hoiem comice addidit. ¶ Et blande i prin. al.) Recte monuit, non perpetuo blande, ſed in pricipio agendum, ſm̄ præceptū Socratis, q ait, *

modū eſt futuri tpis. reputa iq̄ id oē qcqd.i.qd eueniat: preter ſpē eſſe i lucro.i accidiſſe ex abūdanti vltra id qd timebas futuŗ. e.o Phæ. icredibile ē q̄tū anteeā.i.antecellā: ſuperem. vincā herū meū ſapiētia.i.p ſapientiā oia mea icommoda.i.ifortunia ſunt mihi.i.a me meditata.i. puiſa. vbi meditata paſſiue capiť tanq̄ veniens a verbo cōmuni qualia ſunt multa alia. Si herus meus redierit: ſi p cum redierit herus: ſed loquiť ſm votū ſuū: velle.n.eū non eē redituŗū. & ideo dixit ſi herus.n. iā redierat: ſed nondū erat auditus ab eis. ē mihi molēdū.i.neceſſe mihi erit molere. vſq;.i.aſſidue. in piſtrino.i.qd nūc dicit: i molendino. nā locus erat i quo circumuagabanť molæ truſatiles, & ita frumenta piſebanť.i. molebanť. eſt mihi vapulandū.i.me oportet vapulare.i.cædi. ac verberari. nā vapulare ē cædi ſiue verberibus affici: cū ſit neutrū paſſiuū. compedes.i.vincula: catenæ colligantes: aut pedes, aut crura. ſiue tibias, aut alia corporis mēbra. Dicunť.i. compedes (vt ait Nonius) non a pedibus, ſed ab ipedimento Inde compedio is.i. colligare & colligādo aliqd

Com pedes ipedire. īde compeditus, ſiue ipeditus & ꝓpeditus. compedes ergo ſunt hn̄dæ.i. ſum compediendus: & colligandus compedibus. opus eſt mihi faciundū.i. me oportebit opari dure & ægre. ruri: aduerbialť pro i agro. molendum, & vapulandū: gerūdiua ſunt verba, ſed habendæ & faciundum ſunt participia nihil, i.non. qcq̄ horū prædictorū icommodoŗ accidet nouū. aio deputabo id omne eſſe i lucro. qcqd .i.quod eueniet præter ſpem, ſed quid.i.cur ceſſas.i.tardas: cunctaris. moraris adire hoiem Demiphonem. & bene adire. tanq̄ terribilem & pugnaturum. & quid ceſſas alloqui hominem blande.i.ſuauiter: lenibus verbis in principio.

SER. ¶ ANTEeo ſapi. quod modo dicit oēs hoies debere ego feci: qa prouidi oia mala: quæ poſſunt mihi euenire.

AS C. ¶ ILLVD, quod i textu eſt: quanti herū anteeo ſapientia: non puto oīno mendoſum ſed ꝯmentarius legit quantum. Exemplū vero noſtrū hēt quāto herum anteeo: atq; id approbo. Inſequētis vero dicti expoſitiōe, qd̄ Dona. dicit: herus ſi redierit: ſi p cū ſeruiliter dicit: vt dubitet ex voto ſuo vtrū domū redeat an non: qd̄ qdē poſtertus cupit. Non puto itelligēdū: vt ꝯmētarius itellexit. non.n. loqť de tpe pn̄ti & ꝓpterea nihil facit cōtra eiuſmodi dictū ꝙ iam redierat Demipho: imo hoc dicit herus meus: dicit futura q̄ euenire pn̄t eē hoi ꝓuidēda, i q̄re mltō ſagacior ſum ipſo ſiqdē, qd ipſe faciendū dicit effici. nā dū, adhuc abſens eſſet. cogitaui hæc mecū ſi herus redierit: molēdū mihi eſſe i piſtrino &c. i quo p latinitate aiaduertes: vt Don. author eſt. Si i textu eſt molendum mihi eſſe in piſtrino: vapulandum. habendas compedes &c. vitioſam locutionem poeta ſeruili perſonæ dedit. Nam integrum (inquit eſſent) ſi diceret habendas compedes: vnde quidam non eſſe ſed vſq;. legunt.

D. Phædriam mei fratris video filium mihi ire obuiam.
P. Mi patrue ſalue. D. ſalue. ſed vbi eſt Antipho? *Senarii*
P. Saluum venire. D. credo. hoc reſponde mihi.
P. Valet. hic eſt. ſed ſatin' omnia ex ſententia?
D. Vellem quidem. P. quid iſtuc? D. rogitas Phædria?
Bonas me abſente hic confeciſtis nuptias.
P. Eho an id ſuccenſes nunc illi? G. o artificem probum.
D. Egone illi non ſuccenſeam? ipſum geſtio dari
Mihi in conſpectum, nunc ſua culpa vt ſciat
Lenem patrem illum, factum me eſſe acerrimum.
P. Atqui nihil fecit patrue, quod ſuccenſeas.
D. Ecce autem ſimilia omnia. omnes congruunt.
Vnum cognoris, omnes noris. P. haud ita eſt.
D. Hic in noxia eſt: ille ad defendendam cauſſam adeſt.
Cum ille eſt, hic preſto eſt. tradunt operas mutuas
G. Probe eorum facta imprudens depinxit ſenex.
D. Nam ni hæc ita eſſent, cum illo haud ſtares Phædria
P. Si eſt patrue, culpam vt Antiphoni in ſe admiſerit,

DON. PHAEdriam mei fra.) Hæc verba oñduntur ꝙ mitiſpectoſ ſuſcipiaꝰ Phædria. Mi patrue ſalue.) Mi vim blandimenti habet, nam ſignificat, meus. Salue, ſed vbi eſt Antipho?) Bñ expreſſit promptũ animũ ad litigãdũ, partim addita ſalute, & potius ad iurgiũ ꝑuertendo. Saluũ venire.) ἔκλειψις, vel ἀποσιώπησις ſecunda. Gaudeo eni ſubauditur qđ nisi acceperis, non intelliges cur hic reſponderit, credo. Saluũ veni. Iracũdiam frangere conaꝰ obſequo & mora. Saluũ venire. Altera ſalutatio & ad leniẽdũ & ad criminis diſſimulationem: ſed & tertio addit, & Satin' oia ex ſentẽtia? Valet.) Hic oratorie diſſimulat: atq; ita rñdet, q̃ſi ſenex nõ iratus q̃ra: ſed de ſalute ſolicitus ſit Antiph. Credo hoc rñde mi.) Hoc, incerta diſtinctione ꝓnunciaꝰ. Sed ſatin' oia ex ſnia.) Qđ vulgo Oia recte? Et decet, q̃ris, aut qđ tale. Vellẽ eqdẽ. Sꝑ hoc verbũ dolẽtis eſt, ac negantis euenire qđ voti ſit. Quid iſtuc eſt?)

Ex ſnia

Vellem eqdem

Magnam vim hẽt cõtra irã huiuſmodi interrogatio. Bonas me abſente.) Mire conſuetudinem expſſit. dicendo Bonas. Me abſente. Sũma criminis. Bonas me abſente hic cõfeciſtis nuptias. Crimen in duobus eſſe demonſtrat: ꝙ non bonas, & ꝓ abſente patre. Eho, an id ſuccenſes nũc illi?) Huc tendebat interrogatio: vt tam integris rebus admirareꝰ iraſci ſenem. O artificem p.) εἰρωνεία nam non eſt artifex, cuius deprehenditur iocus. Geſtio.) Plus geſtio, q̃ volo. Dari mi. in cõ.) Non dixit venire, vt filium, ſed dari, vt reum. Lenem pa. il.) O artificium Poetæ, in media patris ſæuitia, mentionem lenitatis induxit: vt oñdat q̃ facile placari poſſit. Lenem pa. l. fa. me eſſe acer. ἀντίθετον. non enim a leni aſperrimum, ſed acerrimum reddidit. & mutauit gradum, poſitiuo ſuperlatiuum appones. Lenem prem illum factum. Sic Vir. Quantum mutatus ab illo Hectore. Atq; nihil fecit pa.) Sũmo contradictionis, & non dixit, leniter peccauit. ſed, nihil fecit. neq; quod punias. ſed, quod ſuccenſeas: id quod leuiſſimum eſt. Ecce aũt ſimi. oia.) Ecce aũt vox ẽ apta his q̃ noua & improuiſa aio accidũt. Sic Virg. Ecce aũt gemini a Tenedo tranquilla per alta. Similia oia: oẽs congruunt.) More ſtomachantis, oia & oẽs, de his dicit q̃ ad duos pertinent. Vnum cogno. oẽs no.) Iterum non duos, ſed oẽs. & varie, cognoris noris. Vnum cogno. oẽs noris. Sic Virg. Accipe nũc Danaum inſidias, & crimine ab vno Diſce oẽs. Hic in noxia eſt ille ad defen. cau. adeſt) Hoc Demipho nõ ſine quadam delectatione dixit: quã tñ premit, ob iram ꝑſentem. Cum ille eſt, hic præſto eſt.) Huic loco reddidit Cicero in locum in Verrinis. Qui ciues Romani erant: ſi Siculi eſſent, tum eorum legibus dari oporteret: q; Siculi, ſi ciues Romani eſſent. Nã ſubauditur ad Qui ciues Romani erant, Iudices dabanꝰ. ad, Si Siculi eſſent, ſubauditur Rei. Cum ille eſt.) ζεῦγμα ſecũdum. nam & hic ſubaudiendum eſt, in noxia. Hic præſto eſt. Ad defendendam cauſſam, ſubauditur. Probe eorum fa. impru.) Ideo imprudens: qui neſcit in amore citharistriæ eſſe Phædriam. Imprudens. Modo inſciens. Nam ni hæc ita eſſent, cum illo haud ſtares Phędria. Vide quemadmodum iam præſtruat Poeta ad ea quæ futura ſunt, ad adiuuandum amorem Phędriæ. Cũ illo haud ſtares Phędria. Cum Antiphone. I. Et cum illo ἀντὶ τοῦ pro illo. In eius parte ſtamus, pro quo facimus. Si, vir, Iuppiter hic ſtat. Si eſt patrue culpam vt Anti. in ſe admiſerit.) Principium per inſinuationem ſubtilem. Et honeſta locutio, Si eſt vt admiſerit: pro, ſi admiſit. Si eſt patrue: culpam vt Antipho, Oratorium pricipium. In ſe admiſerit. Bono ornatu addidit in ſecũ & ſine hoc plenum videri poſſit. Et hic eſt quem Cicero ſuccum orationis appellat.

Geſtio

ꝯſpectũ

Lenis acer

Ecce ãt

Imprudens

Cũ illo haud ſtares

Si ẽ vt admiſerit

Succus orõnis

GVI. DE. Video Phædria filiũ fratris mei Chre. ire. i. venire mihi obuiã: aduerbium eſt. Phæ. o mi patrue ſalue. De. ſalue: vide ꝙ tã, q adit, q̃ q adiꝰ dicit ſalue. Sed vbi ẽ Antipho? Phę. gaudeo ſup. te aduenire ſaluũ. De. credo te gaudere mea ſalute. rñde mihi hoc. Phæ. Antipho valet. i. eſt icolumis. ipſe eſt hic. i. in hac parte vrbis: vel in hoc vico: q; q ꝓpe eſt, ꝑſens eẽ vł. ſed ſatin'. i. q̃ris ſup. ne. i. vtrum. oia ſint ſup. ſatis ex ſnia. i. ſatis ad votum: & ſatis bene ſe habeãt omnia? De. equidem vellem omnia eſſe ſatis ex ſnia: & ſm votum meum. Phę. qđ iſtud ẽ ꝓpter qđ triſtis es. De. o Phædria rogitas confeciſtis. i. celebraſtis. & exegiſtis bonis nuptiis per ironiam. me abſente. i. in abſentia mea. Phæ. eho: interiectio deprehendentis cauſam triſtitiæ: an tu nunc ſuccenſes. i. iraſceris illi. ſ. d. i. ꝓpter nuptias. Ge. o artificem probum. i. per ironiam. q. d. audio pro bene artificem: ſeu opificem defendere alterius cauſam: cum tamen contrarium intelligat. De. egon. i. ego ne: non ſuccenſeam i. debeo ſuccenſere illi filio? Geſtio: plus eſt q̃ volo. i. cupio: & quidem cum geſtu oſtendendo: videlicet geſtibus cupiditatem, geſtio. i. vehementer cupio. ipſum filium dari. non venire tanq̃ filium: ſed dari tanq̃ reum mihi in conſpectum. i. ante oculos meos. vt ſciat ſua culpa. i. per ſuam culpam. illum patrem leniſſimum. i. benigniſſimum prius. ſ. me eſſe factum acerrimum. i. aſperrimum & duriſſimum & vehementiſſimum. Phæ. atqui. i. ſed certe. o patrue nihil filius fecit. quod. i. propter quod. ſuccenſeas. i. iraſcaris illi. De. at. i. ſed ecce: particula oſtendens aliquid nouum & improuiſum animo accidere ecce omnia ſimilia: in nominatiuo. i. ad ſunt: apparent omnia ſimilia inter Phędriaꝫ & Antiphonem. omnes de duobus dixit per indignationem. congruunt. i. concordant bene ſimul. cognoris. i. ſi cognoueris vnum. noris. i. cognoſces, vel cognouiſti omnes. Phæ. haud. i. non: eſt ita ais. De. hic. ſ. Antipho eſt in noxia: pro noxa. i. in culpa. ille. ſ. Phædria adeſt. i. præſidio eſt: ſeu paratus eſt: & præſto ad defendendam cauſam alterius. cum ille Antip. deeſt hic præſto. ſ. præſens parat eum defendere. ipſi trahũt operas mutuas. id eſt mutuo ſe adiuuant: hoc eſt adiuuant alter alterum. Ge. ſenex Demipho. probe: id eſt recte depinxit: id eſt deſcripſit facta iuuenum. imprudens. i. neſcit, ſeu per imprudentiam. qui. ſcilicet neſciret amorem citharistriç. De. nam ni. id eſt niſi. iſta eſſent. id eſt niſi iuueritis alter alterum o Phędria nõ ſtares cum illo Antiphone: id eſt pro illo: hoc eſt pro illius defenſione nam in eius parte ſtamus: pro quo facimus. Phæ. o patrue ſi eſt hoc ſup. ſcilicet ve. i. ꝙ Antipho admiſerit quaſi receperit in ſe committẽdo culpam: hoc eſt ſi Antipho admiſit culpam &c. eſt culpandus.

Oẽs de duobus

SER. ECCE omnia ſunt ſimilia: ſcilicet iſte eſt ſimilis Anti. vere eſtis ſimiles. Nam niſi hoc: ſed ſi quis vt Pho. An ſunt iudices inde criminadi: immo filius meus: quia cum taceret in eam: quomodo vtrum iuſtam cauſam: vel iniuſtam habet et ſcire ꝑoſſe, & hoc eſt,

DON. ¶ EX qua re minus rei foret aut fa.) Nota hic cõparatiua quātitatis eſt, pauperis * neq; ſtrenui. Et docuit in negotio nuptiarū duabus rebus cõsuluiſſe & famę; hoc eſt facultati bus dotis, honeſtatiq; natalium. ¶ Ex q̃ re minus fo. Hęc tractatio eſt criminis oratoria; q̃ defenſor accuſat crimē, re q̃ purgat. ¶ Ex q̃re. Haud venuſte iſerēt Re, cum ꝓpoſuiſſet Culpam. ¶ Minus rei foret.

Crimē

Res relatā ad culpam

Quia pauperem. ¶ Fam̃. Quia ignobile. ¶ Tēperans. Cõſulēs, pudēs, moderat⁹. vtiā ſibi cū curuis male tēpera vnda carinis. ¶ Nõ cāſ di. q̃n q̃d me ē, ferat.) Rhetorici ϑεωρήματα i hmōi exceptiōibus quo vti ſolet q̃ ꝓpoſitę cauſſę fiducia gerit. Si hoc, aut illū nõ oro veniā. nõ deprecor pœnā. ¶ Q ui q̃d me. lit. Hęc defenſore magis & ñ iudicē dicā; ſ; hic colligit patrocinātis autoritas. ſ. n. dixit, q̃d voluerit i ſed q̃d meri t⁹ ſit, manente eo, ſi peccaue/ rit tñ. ¶ Sed ſi q̃s forte malitia fret⁹ ſua.) Forteq; ſi ñ de ſenſurus, ſed ſimul cauſſam cognitur⁹ aduenerit, nec cõtendit verum eē q̃d dicitur ne ſolicitū faciat ad credendū. Sic apud Virgiliū. Si non Dũ vela darēt, ſi forte dediſſent. ¶ Inſidias no. fe. ad.) Mire inſidias dixit; vt diu comparata cā: per ignorantiam doloſq; capti videanť. Adoleſcentiæ. Opportūe ętatis commemoratio πρὸς τὴν συγγνώμην. ¶ Nr̃a ne ea culpa ē, an iu. &c.) Potētior facta ſnia eſt τῇ ἐρωτήσει, & oratorie. Nr̃a ne culpa, an iudicū? duplex μετάθεσις. altera in accuſatorē, altera in iudices. Et bñ ſuā miſcuit perſonā, vt reum ſubleuet; & ſuo merito, & multitudine reorū. ¶ Nſane culpa, an iudicū. Mire aſſurrexit in fiducia defenſoris. nam cū ſupra de Anti. dixerit, nūc intulit nr̃a. ¶ Q ui ſępe pp inui. adi. di. (Non tum alterari * qui inuident. ¶ Aut pp mi. addūt pau.) Poſteriorem cām honeſtiorem poſuit ne nõ Anti. defenderet, ſed accuſare iudices videreť. ¶ Aut pp miſe. Primū ἀντίθετον. Et oratoria naturam iudicum τῷ ἤθει expedi/ uit. ¶ Ni no. cām, cre. ve. hūc lo.) Suauiſſime laudauit oratorem; q oia ad perſuadendū idonea aduocans, ſolū cõſcium non adduxit ad credendū. ¶ Ni noſ. cau. cre. ve. hūc lo. Oblique Poeta ſe laudauit. ¶ An q̃ſq̃ iu. ē, q poſſit, &c.) Apparet iā pluraſum ſeni eſſe verū aduerſarium fuiſſe Phormionem, non ſubiectū atq; appoſitū ſycophantam. vñ ad aliud tranſit, vt accuſet ſeguitiem in reſpondendo, q̃ leuior culpa eſt. Ita, vt cedētibus mos eſt, paulatim ſeni ſingula extorquenť e manibus. ¶ Tua iu.) Diſerte magis, & abſolute, tua iuſta; q̃ ſi aliter diceret. ¶ Vbi tute ver.) Nõ dixit, pau; dicasſed, verbū. ¶ Ita vt il. fe.) Vnde ſcit; an illa Poetæ virtus eſt, q̃ oia ante iducit cognouiſſe me in ſcena hęc vt noua audiēs, tragicis moribus inſaniret. ¶ Fūctus ado. eſt. of.) Oratorie crimen q̃d obiectū eſt, non purgauit mõ, ſed ēt ad laudē cõuertit q̃d Rhetores μετάστασιν dicunt. Et hodie de Apollodoro. ¶ Functus ado. of. li. Deriuatio cauſſæ, & eſt venialis ſtatus. ¶ Fūctus ad. eſt of. lib. ingenioſe non negauit hoc crimen, occaſionē laudis de cõfeſſione ſumpturus. ¶ Offim li. Potenter offm̃ noiat, quod ille crimē appellat. Et nota functus offm̃, actō caſu, quod nos ablō. ¶ Poſtq̃ ad. iu. dices ven. eſt, non po. co. pro.) Hæc apud oratores μετάστασις τῶν δι, hoc eſt tranſlatio cauſſę factiquem vulgo colorem noiat. ¶ Non po. co. pro. Ergo quod cogitauit, induſtriæ eſt; quod nigil dixit, pudoris. ¶ Ita eum tum ti.) Timidū, perturbatū. Plaut⁹. Nam vt ex mari timida es. Et ipſe i Adelphis, Me miſerā, q̃dnam eſt q̃d ſic video timidū & ꝑperātē

Tempe/rans

Ex qua re minus, rei foret, aut famæ temperans:
Nõ cauſſam dico q̃n q̃d meritus * eſt, ferat. *al. ſit*
Sed ſi quis forte malitia fretus ſua
Inſidias noſtræ fecit adoleſcentiæ,
Ac vicit: noſtra ne' ea culpa eſt, an iudicum,
Qui ſæpe propter inuidiam adimunt diuiti,
Aut propter miſericordiam addunt pauperi?
G. Ni noſſem cauſſam crederem vera hunc loqui.
D. An quiſquam iudex eſt, qui poſſit noſcere
Tua iuſta: Abi ante verbum non reſpondeas:
Ita vt ille fecit; P. functus adoleſcentuli eſt
Officium liberalis: poſtquam ad iudices
Ventum eſt, non potuit cogitata proloqui,
Ita eum tum timidum obſtupefecit pudor.
G. Laudo hunc, ſed ceſſo adire quā primum ſenem?
Here ſalue: ſaluum te aduenisse gaudeo, D. oh
Bone cuſtos ſalue columen vero familie,
Cui commendaui filium hinc abiens meum,

Geti? ¶ Laudo hūc. ſed ceſſo adire.) Satis defenſionis, vbi Ge. iā adire nõ timeat dominū. ¶ Here ſalue ſaluū te aduenisse gau.) principiū a beneuolentia. Et vide vernalitatem apertiſſimā ſeruo callido, credas ne hūc etiā ſup dixerit. Herus ſi redierit, moleſtū eſſe i piſtrino vapulandū, &c. ¶ Ob bone cuſtos ſalue.) Ab initio idē motus ſeruatus eſt ſeni. nā idem hoc eſt, q̃d ſupra dixit, O Geta monitor, quāquā p εὐφημισμὸν plus ſignat q̃d dicit, bone cuſtos; q̃ q̃d ſupra monitor. ¶ Columē vero fa.) Columē, culmē. an columē, colū nā; vñ columellæ apud veteres, dictū ſui maiores dom⁹. Lucilius. xxii. Seruus neq; ī fidus dño, neq; inutilis cuiq;. Lucilii columella, hic ſitus ē. Tubero. Hinc i milleſimū an nū eor; columine ciuitas contineb ī ē. Hora. ꝑtra p columē ne colūnā, I niurioſo ne pede prruas ſtantem colūnam. Ennius. x. Regni * verſatum ſummā vero colūnā. ¶ Colū mē vero fa. Suſtētatio, vel decus, vñ colūnæ dictæ & moralis εὐφημισμὸς ἐν τῷ ὀνόματι. ¶ Cui commendaui filium hinc ab/ ſens meum. Duplex accuſatio eſt de eo quod fecerit. Hæc conuenitunt in eas perſonas quas ſpectare non oportuerit.

Colu men

Colu mella

ſerui

Goldna

G V I.

¶ EX qua re. i. ex qua admiſſione culpæ foret. i. eſſet. minus. i. non ſatis. temperās. i. cõſulēs. prudens. moderatus. vel (vt alii hñt) obtemperans, rei. i. vtilitati ſuæ, q̃tū ad facultates dotis vel rei. i. rei familiari bonis ſubſtantiæ ſuæ. aut famæ. i. honeſtati natalū puta q accipit & pauperem & ignobilem. nam in negotio nuptiarū duabus rebus cõſuli oportet. ſ. rei & famæ. hoc eſt facultatibus dotis. honeſtatiq; natalium. Si admiſit ergo culpam: non dico cām. q̃n. i. q̃ non vel pp quam nõ ferat. i. ſuſtineat patiať id quod meritus ſit ferre. ſ. pp ſuam culpam ſed ſi forte q̃s. i. aliquis. fretus. i. confiſus ſua malitia. i. improbitate & aſtutia mali/ gna. fecit inſidias. i. pditiones & fraudes nr̃æ adoleſcentię. i. iuuentuti. ac vicit. i. obtinuit in cā. ne. i. vtrum. ea culpa. i. illud crimen eſt nr̃m. an eſt culpa iudicum, q iudices ſępe adimūt. i. auferunt diuiti pp inuidiam. i. inuident. n. illi tantas copias. pauperi aūt nunq̃ inuideť. aut q iudices addunt pauperi aliq̃d, de quo eſt controuerſia apud eos pp miſericordiam, q̃ mouent in pauperem. Ge. ni. i. niſi. noſſem. i. cognoſcerem cām. i. totū negocium crederem hunc Phędriā loq vera in neutro gñe. i. res veras. De. an. i. vtrum. q̃ſq̃. i. aliq̃s. eſt iudex; q poſſit noſcere tua in neutro gñe. i. res tuas: ſeu negetia tua. & eā q ad te pertinent eſſe iuſta. i. æqua. vbi. i. qñ tute. i. tumet. non rñdeas. i. rñſum non des ita. vt. i. ſicutille filius meus fecit. Phæ. functus offm. vetuſte pro officio adoleſcentuli liberalis. i. boni & verecundi: ſeu ingenui: ac præ ſe ferentis bonam naturæ indolem & ingenuitatem poſtq̃ ventū eſt. i. puentū eſt, Iperſonaliter dictū ad iudices. ipſe non potuit plo. i. pferre in lucem cogitata. i. mentis conceptus. ita. i. adeo. pudor. i. verecūdia obſtupefecit eū. vel itellige q̃d ceſſo adire; quaſi q̃d tardo & dubito adire. q̃ primū. i. citiſſime ſenem Demiphonē? Deinde in hoc dicto conceſſit ad ſenem & ſalutauit eum o here ſalue; gaudeo te aduenisse ſaluū. De. o bone cuſtos. p ironiam. q. d. o improbe pædagoge. ſed columē. i. ſuſtentaculū, ſiue ſuſtentatio, fama, decus familiæ nr̃æ. i. & hoc per ironiam dictum eſt. cui. i. tibi ego hic abiens commendaui. i. tradidi ſ dei filium meum. Ge. audio. i. intelligo.

¶ AN quiſquam &c. functus. ſ. pudibundus fuit immeri/ tiſſimo aduerbium eſt. SER.

G. Iam dudum te omneis accuſare audio
Immerito,& me horum omnium immeritiſſimo.
Nam quid me in hac re facere voluiſti tibi?
Seruum hominem cauſſam orare leges non ſinũt.
Neq; teſtimonii dictio eſt. D. mitto omnia: adde
Iſtuc, imprudens timuit adoleſcens, ſino.
Tu ſeruus: verum ſi cognata eſt maxume,
Non fuit neceſſe habere: ſed, id quod lex iubet,
Dotem daretis: quæreret alium virum.
Qua ratione inopem, potius ducebat domum?
G. Non ratio, verum argentum deerat. D. ſumeret
Alicunde. G. alicunde? nihil eſt dictu facilius.
D. Poſtremo, ſi nullo alio pacto, vel fœnore.
G. Hui dixti pulchre, ſi quidem quiſquam crederet
Te viuo. D. non, non ſit futurum eſt. non poteſt.
Egone illam cum illo vt patiar nuptam vnũ diẽ?

DON. IAM dudum te omnes nos accuſare audio ime.) Vide q in his verbis & vultus quidam ſerui contumacis apparet, & verſute mali. Et hoc eſt qđ dix erat, Ego in inſidiis hic ero ſuccenturiatus. Immerito, & me oium hoꝝ immeri.) Tan tũ impudẽtiæ ſupereſt: vt nõ ſolũ ſe, ſed alios & defendat. Hoꝝ oium immeritiſſimo * horum & ſic no a hanc & hunc dicimus. Nam qđ me in hac re volu. fa.) Bo/ na exceptione locutus eſt, qſi in aliis oia fecerit. Im/ meritiſſimo. Vt paruo fal/ ſo, de aduerbiis eſt in o deſi nẽtibus. In hac re voluiſti tibi. Quã cõtẽnat irã domi ni vt hoc ipſo purgatior vi deat. Ex hoc apparet, q ad didit Tibi. Sic enim dicere ſolemus, Quid tibi vis fa/ ciã? cũ alieno negotio fru/ ſtra nos oñdimus laborare. Seruũ hoiem cau. ora. le/ ges nõ ſinunt.) Hoc nõ qſi ignoranti dicit ſed ſtoma/ choſe admonet, velut ſtul/ tũ, q rem manifeſtã nõ cogi tet. Seruũ hoiem cauſ. ora re le. nõ ſinũt. Vetuſte hoiem. Sallu. in Iugurtha. Cũ inte/ rim Hiempſal repetieret occultans ſe i tugurio mulieris an cillæ. Seruũ hoiem cauſſam orare leges nõ ſinũt. Mire ex tenuauit conditionẽ ſuã, dicẽdo: nõ me, ſed ſeruũ. Et addẽ/ do hoiem moraliter locutus eſt. Sic Virg. Venerat antiqs

Cauſſã orare Corithi de finibus Acron, Graius hõ. Cauſſam ora. Nõ iproprie. ſic Virgi. Orabunt cauſſas melius. Neq; teſtimo nii di. eſt.) Vis ſcire, inqt, q non liceat ſeruo p dño dicere? nec teſtis loco produci poteſt.

Teſti/ monii dictio Neq; teſti. di. eſt. Varie: nõ eni dixit: neq; teſtimoniũ dicere. Mitto oia.) Etiã hoc p ẽdidit ſenex qđ videbat validũ ad accuſationẽ. Ita gradati illi ſingula ſubducuntur, & accuſationis impetus euaneſcit. Adde iſtuc, impru. ti. adole.) Hæc oia verba cauſſales ad argumẽtandũ vim hñt. Mitto, ſino: vim hñt cõtra volun

Mitto Sino tatem cõcedentis. Imprudens ti. adole. ſino, Χινια σιαπω/ ει συγχωρωσις. Et ſingula pnuntianda, vt plura videantur. Tu ſeruus, veꝝ ſi cognata eſt maxi.) Sub obtentu huius propoſitionis, in qua pars legis oñditur, iam Poeta pparat locum fallaciæ Phormionis de dote accipiẽda. Veꝝ ſi co gnata eſt ma τῷ ἐπιτατικῷ addidit maxime. nam ſiue eſt cognata, ſiue non eſt: non recipit τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. hoc eſt: nõ dicit maxime cognata, & cognata minime, ſed aut eſt, aut non eſt. Alii ſic ordinãt, Non fuit neceſſe maxie hẽre. alii, ſed id qđ lex iubet, maxie dotem daretis. Sed, id qđ lex iubet, dotẽ da.) Id qđ lex iubet. ordo. ſic. Virg. Veꝝ, id qđ multo tute ipſe fatebere maius. Quæreret aliũ vi.) Quæreret, q idoneũ eſt ad ſignationem odiorum. Virgil. Quærat ſibi fœdera Turnus. Qua ratiõe inopẽ potius duce. do?) Magno ſonitu intulit qđ minus momẽti hẽt ad uerſus eos q accuſant, q illa ſuperiora. Inopem po. duce. do? Nõ inopem potius: ſed potius ducebat ſubdiſtinguẽdũ

Alicunde eſt. Nõ ra. veꝝ argẽ. deerat.) Hoc ita ludibũdus abſoluit Geta. vt & qſi p locum rñdeat. Alicũde? nihil eſt di. faci.) Hoc quaſi ſubridens, & auerſo ab illo vultu pronuntiauit Geta, qđ genus actionis, ſecuritatẽ oñdit hominis manife/ ſta dicentis. Alicunde. Demipho Alicunde ad facilitatem retulit: hic ſic intelligere ſe fingit, vt qſi non hñs ipſe Demi pho de pximo a quo dicere incipiat, dixerit Alicũde. Ni hil e di. fa. Mire, vt ſolet, prouerbio vno diſſoluit totã ſe nis intentionẽ. vt in Heaut ont. Quid ſi hoc pr reſciuerit? Quid ſi redeo ad illos qui aiunt, Quid ſi nunc cœlũ ruat? Poſtremo, ſi nullo alio pacto, vl fœ.) Oñdit ſe ſenex hęc perdere: q ab his ad alia tranſcendit excluſus. Dixti pul, ſi qdem qſquam cre.) Vide q non haberet ad rñdendũ Geta, ſi qdem illi περιγραφικῶς rñdit. Crederet. Pecuniã cõmitt e/ ret. Nõ, nõ ſic futu. eſt nõ põt.) Hic iã palmę locus eſt dẽ bitæ Poetę. ſi qdẽ & oia obiecerit Demipho, & oia ſolue rit. Ge. qbus actis ſola irrationabilis exclamatio relinquit ſeni. Non, non ſic futu. eſt nõ põt. Moralis abnegatio fre quenti repetitione firmata. Egone illã cũ illo vt patiar nuptã vnũ diẽ?) Hic eſt de quo ſupra dictũ eſt, ille ne i dotatã virginẽ, atq; ignobi lẽ daret illi) nunquã faceret. Egone illam cũ illo vt pa tiar nuptã? Hic iã pſtruit q facile triginta minas perdi turus ſit Demipho, dum il/ lam vult excludere.

Credere. Nõ nõ

GV I. Te iã dudum. i. paulo añ accuſare, nos oẽs imerito. i. ſine cauſa. & audio te accu/ ſare me imeritiſſimo oium. i. q vnus ex oibus minime merui accuſari. Nã qđ volu/ iſti me facere tibi in hac re. i. in hoc negotio. leges non ſi/ nunt. i. non patiunt. hoiem ſeruum orare cãm. i. oõne defendere vel agere cãm alicui? . i. neq; dictio teſtimonii. i. facultas dicendi teſtimoniũ. nõ

Dictio Teſti/ monii eſt ſeruo hoi, Dictio teſtimonii eſt facultas dicendi teſtimo niũ: quemadmodũ factio teſtamenti eſt teſtamenti faciẽ di facultas. De. mitto. i. omitto: miſſo facio oia iſta q dicis. adde iſtud q. i. adoleſcens imprudens. i. per imprudentiã timuit. i. fuit timid9: nec vllũ verbum proloq potuit. ſino. . i. omitto & & fateor: q tu es ſeruus & multa facere per le ges veritus. Veꝝ. i. ſed. ſi puella ducta in vxorem eſt cogna/ ta. i. de cognatione. nõ fuit maxime. i. vrgentiſſime. neceſſe . i. neceſſarium. hẽre eam i vxorem. ſed daretis. i. dare debe batis dotem ipſi cognatæ. id quod. i. quod. vt ſæpe apud Ciẽ. videlicet dare dotem lex iubet. vl daretis id. i. dotem: quod lex iubet dari. cognata qret alium virum. i. maritum ſi dediſſetis ei dotem. qua ratione. i. pp quam rationem po tius ducebat domum. aduerbialiter. inopem. i. pauperem puellam. Ge. ratio q ducebat eam domum: non deerat, ſed argẽtum pro dote deerat. De. ſumeret. i. ſumere debuiſſet vel debeat. alicũde. i. ex aliquo loco. ex aliqua ratione. Ge. dicis q ſumeret alicunde. nihil eſt facilius dictu. i. ad dicen dum, vel vt dicatur, q illud quod dixiſti ſumeret alicunde. De. poſtremo. i. tãdem. ſi nullo alio pacto. i. nullo alio mõ poterat habere vel ſumere vel. i. ſaltem. ſumeret fœnore. i. p fœnus ac vſuram: vel ex fœnore. Ge. hui: interiectio deri/ dentis. dixiſti pulchre. i. iucunde, & commode, ac venuſte. iocatus. es ſiquidem. i. ſi certe. quiſq. i. aliquis. crederet. i. pe/ cuniam committeret: te viuo, i. qdiu viuis. De. dicis q non crederet quiſq me viuo: vtcunq; res ſeſe habeat. non ſic futu rum eſt: vt perpetuo eam habeat vxorem. non poteſt vel fie ri. vel mihi perſuaderis: vt ſi futurum ſit. ne. i. verum. decet ſup. vt ego patiar illam puellam nuptam eſſe cum illo filio meo. etiam vnum diem, vel vno die: vtrunque enim dici re cte poteſt. Dona. autem ſic iungit hoc conſequente.

SER. NEq; dictio mihi eſt teſtimonium: ſcilicet vt dicam te ſtimonium non ſit. Poſtquam ſenex videt ſe nullam ratio/ nem habere de, cauſa illa: transfert ſe ad minus & iram: iro minem qua hoc potuit, efficeret & probare. Phædriæ. di/ cit in aure, nempe.

ASC. ILLVD non ratio: verum argentum deerat: ſic ca/ pio. Ratio qua efficeret ne duceret eam non deerat: hoc eſt rationis fuit: vt non duceret eam inopem: ſed argentum deerat: quo deficiente: non potuit efficere, quominus eam duceret.

Nihil

DON. ¶NIHIL ſuaue meritũ eſt.)ordo & ſenſus hic eſt.Nihil mihi mercedis ſuaue:eſt vt ego illam cũ illo nuptã ſiram. Suaue meritũ eni ſuauem mercedẽ ſignificat.¶Hoiem con mõſtrarier.)Bono ordine puenit ad Phormionẽ a quo ma gis cõfutabitur.¶Aut vbi habitet demõſtrarier.)Mire oñ/dit q̃ hic ſenex contemnat Phormionem mõ,a quo mox ſu perabitur.¶iſtũ patronũ mulieris.)Hic & cõtẽptũ aduerſarii,& ſui fiducias monſtrant.¶Antipho vbi nũc eſt?)Mitius nũc q̃rit vbi ſit Antipho: & vtrũ amatæ adhæreat, ſubtili ter q̃rit.qd ſeruus intelli/gens,rñdit Foris.¶Iã hic aderit.Vir.)Haud ſibi cũ Danais rem faxo,& pube Pelaſga.¶Foris.)Foris dixit,cũ fugiſſe eum ſciat ¶Abi Phæ.eũ reqre,atq; addu.huc.)Opportuna & apta ſimplicitas attribuit Demiphoni nihil tale de Phædria ſu ſpicanti.¶Eo recta via equidem illuc.)Et amatorem oñ/dit Phędriam: & ſimul id agit,ne in conſpectum patris ve niat Antipho.¶Nempe ad Pãphilas.)Niſi hoc Geta dixiſ ſet,non intelligerent ſpectatores qui dixiſſet Phædria. ¶At ego deos penates hinc ſaluta,do.de.)Nulla mentio fit vxoris apud Demipho.non enim conuenit argumento vt hẽat,neq; qd in Cilicia geſſerit,demonſtratur ideo iam di ctum eſt.Noſter in Ciliciam ad hoſpitem antiquum:cauſſa q̃ita eſt cur abeſſet,dum vxorem ducat Antipho: & cauſſa ex argento.i.auaritia, quo minus videaẽ pati nurum pau/perem, qui ob ſpem lucri ab Attica in Ciliciam nauigarit ¶Hinc ſalutatum.Ab hoc loco.Salutatũ,adoratum prima poſt reditũ prece.¶Deuortar.)Bñ deuortar, quaſi de via. ¶Atq; aliquot mihi amicos aduo.)Iam præparat ridiculã aduocationem:q̃ plures adhibendo iuriſcõſultos incertior reddetur.¶Amicos aduo.)Amicos & pro teſtibus,et pro aduocatis veteres poſuerunt.¶Adſient.)Proprie adſient. adeſſe enim dicuntur aduocati.¶Vt ne impa.)Pro non.

Adeſſe

Nihil ſuaue meritum eſt. hominem cõmonſtrarier
Mihi iſtum volo.aut vbi habitet,demonſtrarier.
G. Nempe Phormionem.D.iſtũ patronũ mulieris.
G. Iã faxo hic aderit.D.Antipho vbi nũc eſt? P.foris
D. Abi Phædria.eum require,atq; adduce huc. P.eo
Recta via equidem illuc. G.nempe ad Pamphilã.
D. At ego Deos penateis hinc ſalutatum domum
Deuortar.inde ibo ad forum,atq; aliquot mihi
Amicos aduocabo,ad hanc rem qui adſient.
Vt ne imparatus ſim,cum adueniat Phormio.

GVI. ¶NIHIL ẽ mihi meritũ ſuaue.i.nulla ẽ mihi merces dul cis,& iracũda:vt patiar illã eſſe nuptã cũ illo ẽt vnũ diẽ,poſ ſet eſſi & qdẽ nõ abſurde dici nihil ſuaue meritũ eſt ab his:q hoc fecerũt.i.hi q hoc fecerunt,nihil ſuaue meruerunt .i. nõ ſunt digni:qbus cũ benigne & ſuauiter agaẽ:ſed acerbe po/tius & aſpei.Nã ſi dicimus recte merui aliquid ſuaue:qd ni recte dicaẽ:aliqd ſuaue meritũ eſt a me:p paſſiuũ. qd hic puto cõgrue fieri.q.d. nihil ſuaue ab huius rei cõditionibus meritũ eſt ita : vt indigno illo facto ſe pbuerint:qbus benignitatis ali quid tribuaẽ : volo iſtũ hoiem q fuit pronus puellæ. cõmon/ſtrari mihi.i.oñdi mihi.aut vo lo demõſtrari mihi. vbi habi/tet.i.moreẽ:conſtat:aut frequẽ tet Geta. nempe.i. certe. vis Phor.demonſtrari tibi interro gando.De.volo iſtũ:per contemptum dixit patronũ.i. de/fenſorẽ mulieris demonſtrari mihi.Ge.iam faxo.i. faciã q ſup.aderit,i.pñs erit hic De.vbi eſt nunc Antipho filius. Phæ.ipſe eſt foris.i.abeſt ab hoc loco: & ab hac vicinia.De. o Phædria abi.i. vade, require eũ Antiphonem.& adduce pro adduc.¶Phæ.qdem eo illuc:nõ ad Antiphonez:ſed ad amicam,ſed voluit dicere ne intelligeretur a ſene.recta via ſępe nõ apponitur via:ſed ſupprimitur eleganter.Ge.nem/pe vadis ſupple ad Pã.amicam:& hoc dicit: vt ſpectatores noſcãt quorſum eat. De.at ego diuertar.i. de via deflectar. hinc.i.ab hoc loco domum : aduerbialiter , ſalutatum.i.ad ſalutandum:hoc eſt adorandum Deos penates.i. Deos pe/culiares,ſeu domeſticos,& familiares.inde.i.deide.ibo per forum cauſarum.ſ non venalæ:vt ſemper fere intelligit Te rentius.atq; aduocabo.i.adhibebo mihi aliquot amicos.i. aduocatos,amici.n.pro teſtibus & aduocatis apud veteres ponebantur.qui amici adſint,i.præſidio ſint mihi ad hanc rem.i.ad negocium.vt ne.i.vt non ſim imparatus.i.impro/uiſus:ſiue non paratus cũ Phormio.paraſitus adueniat: qui harum nuptiarum actor fuit.

ACTVS II. SCENA II.

Trochaici octonarii catalectici præter duos extremos

PHORMIO. PARASITVS. GETA.

P. Itane patris ais conſpectum veritũ hinc abiiſſe?
G.admodum.
P. Phaniũ relictam ſolam?G.ſic.P.& iratum ſenem?
G. Oppido.P.ad te ſumma ſolũ Phormio rex dedit

DON. ITane patris ais conſpe.veritus hic abiiſſe?)In hac ſcena de paraſitis vilioribus Terẽ/tius pponit imagi/nẽ vitæ:vt in Eunu cho de potioribus, & his qui nuper pro ceſſerint.i.de aſſentatoribus. Animaduertendum autem huiuſmodi genus hoium magis a Terentio lacerari.¶Ita ne patris ais conſpectum veritum hinc abiiſſe? Adhuc nar raẽ fabula de Terentio,& Ambiuio ebrio:qui acturus hãc fabulam, oſcitans temulenter,atq; aurem nimio inſcal/pens digitulo, hos Terentio pronuntiauit verſus. quibus auditis exclamauerit Poeta, ſe talem cum ſcriberet, cogi/taſſe paraſitum:& ex indignatione,quod eum ſaturum po tumq; deprehenderat, delinitus ſtatim ſit.¶Itane patris ais.Hæc & labia lingens,vt ebrius: & ructans,vt pote ſa/tur pronuntiauit actor bonus.¶Admodum.)Admodum annuendi vim:habet duntaxat modo. & ſubauditur veri/tum Phanium relictam ſolam.)Subauditur,ais.¶Oppi/do.)Nõ aio,ſed iratum intellige.¶Iratum ſenem.)Iterum ais ſubauditur.¶Ad te ſumma ſolum Phormio rex redit.) Ideo velut expergefactus ad has cauſſas accedit phormio, quia non diu ſolicitum conuenit eſſe paraſitum necquic/quam aliud,niſi de conuiuio,vel proter cõuiuium cogita/re.adeo,niſi a Geta cogatur,modo etiam negociorum An tiphonis negligens eſt, atq; ſecurus.

Admo/dum

GVI. ITane &c.In hac ſcena de paraſitis vilioribus Ter. pponit imaginẽ vitæ:vt in Eunu.de potito rib⁹:ſiue de aſſentatoribus. Phor.Ne.i. vtrũ. Geta ais .i.dicis ita.i. Anti. veritum .i. q timuit cõſpectũ ptis. abiiſſe,i.diſceſiſſe.hinc.i.ex hoc loco.Ge.admodũ.i.dico eũ admodũ.id valde veritus abiiſſe.vbi admodũ annuendi vim habet & firmãdi. Phor. ais inq̃ Phaniũ.i.quã vxorem,ſicut Glyceriũ in fœminino genere.eſſe relictã ſolam.Ge.ſic aio ſup.Phaniũ ſolam reli ctã.Pho.& is in q̃ ſeni Demi.iratũ.Ge.oppido.i.aio eũ eſſe valde iratũ.nã oppido eſt valde.Pho.o Phormio. alloqui tur ſeipſum.ſumma:vt ſit ſubſtantiuũ.i. caput : principale: capitale ſtatus reꝝ.hoꝝ negocioꝝ redit.i.recidit : retorque tur ad ſe ſolum.tute.i.tumet.intriſti p intriuiſti non inte/ro is intriui intritum.i.tu machinatus es:tu molitus es: ſeu fabricatus es hoc.i.hoc cõiugium & bñ intriſti : qa eſt para ſitus:q oino refert ad ea,q̃ ſunt cõuiui : nam inter ruſticos hoc verbũ dẽ de alio,ſiue aliqua herba in mortario contri/ta.pprie aũt cibus eiuſmodi ita intritus vocatur intrita. & ppea perſeuerans in tranſlatione ſubdit.

Oppi/do

Intere

SER. ITane.Inducitur Phor.q oino veſaniam litigio cõſtri gat.Sed imitatione Ge.q eum adducebat prius confir matur:vt ſeni iraſcenti reſiſtere poſſit.Poſtq̃ d ſuis ma lefactis magnam ſumet confidentiam veritum.Anti.admo dum veritum,oppido iratum dico.

G. Quid iſtuc? P. QVIA NON RETE ACCIPITRI TENDITVR NEQVE MILVIO,
Qui male faciunt nobis: illis q nihil faciũt, tendit̃,
Quia enim in illis fructus eſt, in illis opera luditur.
Aliis aliũde ẽ periculum, vnde aliquid abradi poteſt.
Mihi ſciunt nihil eſſe dices, ducẽt dãnatum domũ,
Alere nolunt hoĩem edacẽ & ſapiũt mea q̃dem ſnĩa
Pro maleficio beneficium ſummũ nolunt reddere.
G. Non põt ſatis pro merito ab illo tibi referri gratia.
P. Imo enim nemo ſatis ꝓ merito gratiã regi refert.
Te ne aſymbolũ uenire vnctũ, atq; lautũ e balneis,
Otioſum ab aĩo, cũ ille & cura, & ſumptu abſumit̃,
Dum tibi ſit quod placeat, ille ringitur, tu rideas,
Prior bibas, prior decumbas, coena dubia apponit̃?

DON. ¶ QVId iſtuc?) Interrogat̃ dr̃ & fingit̃ Geta, vt paraſitica progrediat̃ oĩo. ¶ Quia non re. ac. ten. neq; mil.) Rurſus ꝑ αλληγορίας loqtur paraſitus: vt totũ triuiale ſit, a conuiuis eſcisq; trãſlatũ. ¶ Quia nõ rete accepi. tendit̃, ne. miluio. Legit̃ & tennit̃, hẽt eni n literã: cum d cõmunionem. ¶ Qui ma. fa. no.) Ore, & unguibus. ſ. ¶ Illis qui nihil. fa. tẽ.) Nõ ſic accipe, nihil faciunt. q. d. nec bñ nec male, ſed cum legeris nihil factũt, ſubaudito, nobis male. ¶ Quia. n. in illis fruc. eſt.) παρέλκον tertiũ, quo aut quia (& ſic Eni ſubiungatur) aut ipm Enim ſupuacuũ eſt. ¶ In illis fruc. eſt. Quia nihil faciũt nobis male. ¶ Quia .n. illis fru. eſt. Fructus, [Fruct9] cibus: qa frumẽ dr̃ tractus [Frumẽ] gulæ qua cibus in aluũ demittit. ¶ In illis opa luditur.) Qui male faciunt nobis. ¶ Ludit̃. ¶ Excercetur. [Ludit̃ opera] An illudit̃ ideſt fruſtrat̃? ¶ Aliis aliunde eſt periculũ, vnde aliq̃d abradi põe.) Verum hic ſenſus eſt, q̃ſi dixerit Aliud aliis periculum affertur, a qbus aliquid auferri põt? an, alii aliunde periclitant̃ q̃ credunt̃? eſt. n. illis cauſſa periculi: non quæ uidetur: ſed qa ab his aliqd auferri põt. ¶ Vnde aliqd abradi. [Abradi] Abradi ꝑ vi auferri. ¶ Mihi ſciũt nihil eẽ.) Re. ſ. ¶ Ducunt dã. do.) Secundum ius. ſ. quo obærati: cum ſoluendo non eſſet, ipſi manu capiebantur. ¶ Ducent damnatum domum. [Dãnatus] Vſus eſt verbis ad extenuandam pœnam & rem ad commodum tranferandã. nã quod obꝗratis inimicum eſt: id paraſitus maxime optat: dici ab aliquo domũ. Addidit aũt dãnatum, quaſi q irrideat genus dãnationis: in qua victor paſcere cõpellitur, & paſcit uictus. ¶ Alere no. hoc. eda.) Senſus eſt. Sciunt eadem & iõ nolunt alere Et hoc ſic ꝓnunciandum, ut facete totũ videant illatũ, Quando obꝗratus ſit ſub hmõi pœna, nec accuſari ab aliquo ſe q̃ritur eq; dãnari. ¶ Hoiem eadacem.) Se ſignificat. [Sapiũt] ¶ Sapiunt.) Sibi conſulunt. ¶ Pro maleficio ſi beneficiũ ſummum no. red.) [Maleficium] Paraſitice beneficiũ ſummũ dixit alere: ¶ Pro maleficio iniuria. [Reddere] Reddere Retribuere, reponet̃. ¶ Non põt ſatis pro me. ab illo tibi referri gratia.) Multũ ꝓmittit Geta paraſito, cum dicat, nihil futurum quod pro merito poſſit accipere. ¶ Nõ põt ſatis ꝓ merito ab illo. Hmõi ſnĩa interunt Poetæ parentheſi cũ his quæ uolunt inferre. ¶ Ab illo tibi referri gratia. Non ab eo, qui te dãnatũ dixerit: ſed Antiphone: de quo ſermo eſt. ¶ Imo enim nemo ſatis gratiam pro me. regi re.) Bñ paraſitus, q̃cq̃d ꝑſtat, debere ſe dicit. Et eſt ꝓpriũ ꝑſonæ inferioris. Virg. Tu mihi quodcũq; hoc regni: tu ſceptra Iouẽq; Cõcilias: tu das epulis accũbere diuũ. [Gratia] ¶ Gratiã.) ¶ Vicem. ¶ Nemo ſati ꝓ merito regi gratiã refer. [Rex] Rex alias regnatorẽ alias dñs. alias diues ſignat. Sed nunc rõnem habet nois ad aliqd dicti: ad ſignificandũ [Paraſitus] paraſitum. vt enim paraſitus regis eſt: libertus patroni: ſic ẽ contrario rex paraſiti eſt: & patronus liberti. quod ſi non eſſet, non Nemo tantummodo: ſed nemo paraſitus diceret. [Aſymbolus] ¶ Tene ſymbolũ venire vnctum: atq; lau. e bal? Hæc non ab Apollodoro, ſed e ſexto ſatyra Eni trãſlata ſunt oĩa, q̃ppe ſine cura: letus, lautus cum aduenis: infertis malis. & expedito brachio: alacer, celſus, lupino impetu expectans modum; alterius obligurias bona: q̃d cenſes dñis eſſe ai? Pro diuum fidem. ille triſtis cibum dũ ſeruat, tu ridens vorãs. ¶ Te ne aſym. ve. Et hoc nomen conſtat inter paraſitos confictum, atq; compoſitum eſſe. Contra illud in Andria Symbolum dedit, cœnauit. ¶ Otioſum ab animo πλάτωνικῶς. Nam addidit ab: cum ſufficeret aĩmo. ¶ Cum ille cu. & ſumptu abſu.) Cura in apparando, Sumptu in comedẽdo, [Cura Sũptus] ¶ Dum ti. ſit quod pla.) A cuenda uxor in eo qd ait Tibi. Et hoc eminẽter adiectũ eſt: nõ ſui curã, ſed cõuiuaꝝ gerere illũ q uocat. ¶ Ille rin. tu ri.) Poetico lepoꝛ iſdẽ ſylabis diuerſa ſignificãtia ꝓpe iuxtã poſuit: rigit̃ & rideas. ¶ Ille rin. tu rideas. Varie, nã ꝓnuntiando cõiunctiuũ miſcuit. Nõ. n. dixit, ringat̃. [Ringi] Ringi ẽ ſtomachari tacitũ, ẽ eni trãſlatio a canibus latrantibus. ¶ Prior bi. pri. decũ.) Hoc ad ꝓcacitatẽ paraſitoꝝ retulit. ¶ Prior decũ Sic alibi, Mature veniunt, diſcũbit̃, iqt. [Cœna dubia] ¶ Cœna du. ap.) Et hoc adeo paraſiticum verbũ eſt, vt id nõ intelligat Ge.

[GVI.] ¶ GE. Quid. i. cur. illud eſt ꝙ nunq̃ agit̃ in te iniuriatũ. vel vñ iſtud eſt. Phor, qa rete non tendit̃ accipitri: hic accipiter patris declinat̃. nec miluo. i. illis auibus rapacibus: q accipiter & miluus male faciunt nobis: q ſunt nobis moleſti & noxij. [Fruct9] Rete aũt tenditur illis auibus i. q̃ nihil mali faciũt nobis. qa enĩ. i. quia certe, fructus hic. i. cibus, nã frumen dr̃ tractus gulę, quo cibus in aluũ dimittit: qa ergo fructus eſt in illis: q̃ nihil mali faciunt, opa. i. labor, induſtria. ludit. i. pditur: fruſtrat̃. illudit̃ in illis rapacibus auibus: q̃ eſui non ſunt idoneæ: periculum eſt. i. imminet. aliunde. i. ex alia cã aliis hoibus. vñ. i. a quibus aliqd põt abradi. i. per uim auferri: & extorqueri. ſciũt hoies illi quos aduerbero, nihil eſſe mihi. i. me hre. dices. i. tu Ge. poſſe dicere, ꝙ ipſi ducent me domũ. i. in domum ſuã. dãnatũ. i. addictũ deſtinatũ, aſtrictũ aliis, qbus nõ ſum ſoluendo pro iniuriis reparãdis. ſed rñdeo ꝙ ipſi uolũt alere. i. nutrire. me hoiem edacem. i. multi cibi. & qdẽ ſapiunt. i. ſapienter agũt. & recte ſibi conſulunt mea ſnĩa. i. meo iudicio. i. ut iudico ſit. nolunt reddere. i. retribuere, reponere ſummũ beneficiũ. i. alere paraſitũ ꝓ maleficio. i. ꝓ iniuria illata ſibi. Ge. gra. i. meritũ bñficiũ par nõ põt ſatis referri. i. repedi tibi ab illo Anti. ꝓ quo ita laboras. ꝓ merito. i. ꝓ beneficio ꝑſtito, & in eũ collato. Phor. immo enim. i. ſed certe nemo paraſitus. ſ. refert ſatis grãm. i. vicem regi. i. diuiti ꝓ merito ſuo in paraſitũ alendo eũ. ſicut patronus liberti dr̃: & libertus patroni: ſic rex paraſiti, & paraſitus regis. [Rex] Rex interdũ capitur ꝓ regnatore, interdũ ꝓ dño: nõ nunq̃ ꝓ diuite. ne. i. vtrũ. potes ſupple refere ſatis grãm ꝓ hoc merito: videlicet te veire unctũ unguẽtis more maioꝝ. lotũ. i. ablutũ e balneis ad ſymbolũ. i. cœnã. ad q̃ cõparãdam ꝓprie multi cõtulerunt, de quo ſatis prius dictũ eſt. & te uenire otioſũ. i. ecuꝝ ab aio vacat: hoc eſt tranqlli animi & qeti, cum. i. qñ. ille rex diues abſumit̃. i. conficit̃. cuntra. i. ſolicitudine in apparando. & ſumptus. i. impenſa abſumendo bona ſua. [Abſumi] dũ. i. quamdiu. ſit. i. parat̃ id quod placeat tibi. & cum ille rex ringitur, verbum deponens. i. ſtomachat̃ indignat̃ i iraſcit̃. tractum a canibus. itaq; ringi dr̃: qui iraſcẽdo geſtus & modos imitatur canum rigentium oſtendendo. ſ. dentes, criſpando naſum: rugando frontem, & in arcem ſonitum ꝓrumpẽdo. Inde rictus [Rictus] rictus ẽtui. i. uel oris apertio, ſed in brutis uel ipſum os brutorum, quod muſellum uulgo nominãt. cum ergo ille diu ringitur: ut rideas, bibas prior, ante ipſum decumbas. i. ſedeas ad menſam: et i toro recumbas prior ante eum cœna dubia. i. adeo ampla. & ferculis varia: ut quem cui cibum perferas: ignores, ſeu dubius ſis: cœna ergo dubia apponitur, id eſt menſis adhibetur. Ge. non intelligens Geta quid ſibi uelit dubia cœna ſubiungit.

[SER.] ¶ ILLIS qui ni. ſ. ueluti colub. quia enim. i. certe. Aliis adaptat ſimilitudinem ad illo Anti. immo non debet referre gratiam: quia tanta mihi ꝙ non ſolum eſt dominus meus: ſed etiam rex: quia an eſt parum.

DON. ¶QVId iſtuc verbi eſt?)Vt intelligat populus icciro non intelligit, & vult doceri Geta. Oſtēdit aūt Poeta ꝑ unāquꝗ re ũba ꝓpria eē:neqꝫ cōia cū iis:diuerſi ſunt act⁹. ¶Vbi.tu du.qd ſu.po)Nō poti⁹:ſed potiſſimum dixit, ut i re aliis alia mōſtraret potiora. P lau. Stādū ē i lecto,ſi qd de ſuma

Inire — petas. ¶Hæc cū ra.ine.)intelligas.eſtim. ¶Q uā ſint ſu. & q̄ cara ſint.)Nōnnihil phi loſodpatus eſt Poeta,oñ/ dendo multis ſuauia eē q̄

Cara — cara ſint. ¶Cara. Magni ꝑtii. ¶Ea q ꝑbet:ñ in hunc ha.pl.præ.deū?) Hoc eſt qd ait: Immo .n. vero ne/ mo ſatis ꝑ merito gratiā

Præſentes Dii — regi refert. ¶Nō tu hūc eū ha.pl.ꝑ.deū? Præſentes dii ſunt, uel q ſtatim ꝑſtant,uel qui colunt & uidentur ut ſol & Luna. Alii pñtē ꝑ potentiſſimo accipiūt.ut Vir. Q uo non ꝑſentius ullū. ¶Senex adeſt, vide quid agas.) Interuenit ſenex ultimo. & quidē qd extra argumētū per iūctionē dici potuit cōſumptum eſt. ¶Vide quid agas. Nō terentis ē ſed excitātis. ¶Prima coitio acerrima eſt.)Trāſlatio eſt a prælo,nam

Cōgreſſio — & congredi milites, & coire dicunt. ¶Si eam ſuſtinueris.) Multū de illo exigit,qñ non dicit, ſi eū repuleris:ſed poti⁹

Coitio — ſi eam ſuſtinueris. Poſt illam iam, ut lubet,ludas licet.)In

Ludus — ocio militari omne negocium uel pugna, vel ludus.

G. Quid iſtuc verbi ē? P. vbi tu dubites,qd ſumas potiſſimū,
Hæc cum ratione ineas,q̄ ſint ſuauia,& quā cara ſint,
Ea q præbet,nō tu nunc habeas plane pręſentē deum?
G. Senex adeſt·uide qd agas·prima coitio.ē accerria.
Si eā ſubſtinueris,poſt illam iam,ut lubet ludas licet.

¶Q VId iſtud verbi ē.i.qd ſibi vult hoc ũbū videlicet cœna dubia? Ph.i.oñ.dubites qd ciboꝝ potiſſimū.i. præci/pue,pricipaliſſime, & ꝑter alios cibos ſumas. tūc dicit cęna dubia. Si ineas.i.iteligas, æſtimes, cōſideres hæc merita regis, vel fercula cœnæ. cū rōne.i. vti par eſt & decēs.q̄.q̄tū. ea fercul ſint ſuauia.i. dulcia guſtu. & q̄tū ſint cara .i. magi ꝑtii.non iterogādo .q. d.ita nō hēas .i. non reputes hūc regē i qui ꝑbeat ea fercula eē plane proſus Deū .i. tanq̄ Deum cui referri gr̄a non poſſit. ꝑſentē.i. vel ꝓpitium uel potentiſſimū & efficaciſſimū.uel ꝑſentē.i.qui ſtatī ꝑſtet: vel qui colat & videat ut Sol & Luna. Ge.ſenex Demi.adeſt. uide quid agas.i. ſis paratus recte rñdere.incitātis.n.eſt dictū illud, nō terentis. prima coitio:a coeo is tum tu ſit coitio onis.i ꝑus ↄgreſſus prima cōſertio manū. eſt acerrima .i. vehementiſſma tran/ſlatio eſt a ꝑlio. Nā & ↄgredi. milites coire dicunt. ſi ſuſti/nueris.i. ſi ſuſtentaueris: ſeu toleraueris eam nō ſuccūbendo poſt illam coitionem. licet.i. pmittitur tibi ꝙ ſup.laudas.i. illudas ſenem iam:ut lubet.i ut placet tibi. — Coitio

Si ineas — (marginal note)

CVI. — (marginal note)

¶Q VID iſtud verbi eſt quod dicis dubia cœna. P hor. ex poñ. vbi.i. in qua cœna &c.

ACTVS II. SCENA III.

DEMIPHO. GETA PHORMIO.

D. EN, unquā culquā cōtumelioſius Senarij
Audiſtis factā iniuriā, quā hæc ē mihi?
Adeſt q̄ſo. G. irat⁹ ē. P. qn tu hoc age.
Iā ego hūc agitabo pro deū īmortaliū
Negat Phanium eſſe hāc ſibi cognatā Demipho?
Hanc Demipho negat eſſe cognatam? G. negat.
P. Neqꝫ eius patrem ſe ſcire, qui fuerit? G. negat.
D. Ipſum eſſe opinior, de quo agebam ſequimini.

DON. EN, vnq̄ cuiq̄ cō.tu.au.fa.inu.) In hac ſcēa: ut rhe/torib⁹ placet: ueluti q̄dā controuerſia eſt: q̄ uno tpe ex utraqꝫ pte tractat: Vt ſiqu.s d cat legē eſſe ne de eadē re/bis agat: & itē ut orbā pxi/m⁹ ducat. qdā abñte pte ſub ↄ̄noie uxorē coact⁹ ē ducet. uult illam pr̄ adueniēs eiicere matrimonio. ↄtradicit. Me/miniſſe aūt debemus.i.oi:cō tentiōe ea maxie dici, q̄ ſimplici pr̄i familias & calū nioſo ſyncophātæ, & improbiſſimoqꝫ paraſito cōgrue, poetæ uiſa ſunt. ¶En, vnq̄ cuiq̄ con/tumelioſius audiſtis fallam iniuriā? Iam iſtructi ſunt aduo

En — cati. & recte, longum.n.fuerat oia hæc poſt ſcenā geri. ¶En vnquam. En ui hēt indignationis poſt enarratam iniuriam ¶Q uam hæc eſt mihi?)Facta iniuria, ſubauditur. ¶Adeſte q̄ſo.) Int eri aduocati. Demiphonē ſeq inducuntur, & ridicule tacēt ꝑus, poſtea locuti. Et adeſte ꝓprie adeeſſe.n. cāæ ꝓprie dicunt patroni & amici. ¶Adeſte q̄ſo. P roprie aduo

Adeſſe Cauſſæ — catis adeſſe dixit. Et quia ipſe ꝓperātius pgit: rogat aſſe q̄rent. ¶Iratus eſt.)Hoc ad exiiādum Phor. dr̄. ¶Q uin tu hoc age.)Annuit ut taceat: & ſignat ſilentiū. ¶Iā ego hunc agitabo, mō Iā celeritatis eſt ſignū. Hūc, eſt ↄtēptu dixit. Agitabo pturbabo. ¶Pro deū im.)ἔκλειψις deeſt fidē, aut qd tale. Cic. in Oecono. Quid igit ꝑ deū imortaliū primū eā docebas quæſo? ¶P ro deū imor. Artificioſe prior exclamat ut Demipho q iniuriā paſſus eſt: vltro impiū accuſa/tionis incurrat. ¶Phaniū.ne eſſe hanc ſibi co.)Additū pnomen eſt, q̄ſi notā oibus diceret. ¶Phaniū eſſe hāc ſibi co. Magno igenio Terent. impudentiā calūniatoris exꝑſſit, nam & prior incipit: & prior accuſat. Et qa nō pōt diceret expellit Phaniū Demipho, negat cognatam, ingt. ¶Negat (Vna opa Geta i duplici uerſat dolo, nā & audiēte iā ſene, ſe eius defenſorē tanquā abſentis, aſſimulat & irritat advociferationem Phormionē q clamādi ulterius cām nō haberet, ſi ta/ceret Geta. ¶Neqꝫ eius pa. ſe ſcire qui fuerit.) A mbiguitas, q̄ tñ ſenſu diſcernitur. ¶Cognatam De. Hæc eſt flagitatio quæ etiam nomen tumultuoſe perſequitur atque exigat. Ideo callidus ſycophanta patris familias proprium nomē non ſolum inuidioſe infert, ſed etiam repetit.

SER. EN unq̄ &c. In hac ſcēa hētur cōtrouerſia iter De. & paraſitū nuptiis fa tis i abſentia pr̄is, q pr̄ cu pit ſummope a filio puellam abiici qd impedire inuititur P hor. paraſit⁹. De. De. En.i utrum. & uim habet indi/gnationis uos mei aduocati audiſtis unq̄ iniuriam fa/ctam eſſe contumelioſius.i. iniurioſius: & cū maiori contumelia cuiq̄.i. alicui homini, quam hæc iniuria eſt facta mihi. quæſo adeſt.i. tanquam patroni & amici præſidio ſitis mihi: & auxilio. Ge: Demipho eſt iratus. Phor. quin.i. quinimmo tu Gæta age hoc, id eſt fac quod tu nunc facis.i. tace. nam eo loquente alter tacebat. & ideo hoc dicto ſilentium inuenit. iam hic eſt ſcelera/tius, ſignū ego agitabo.i. ptubabo i commouebo i verſabo, ſuccutiam (vt dicūt) hunc, per contemptum dicit.i. ſenem. Proh Deum.i. Deorum immortalium, fidem imploro ſup. Demipho negat, id eſt, eſt ne uerum, Demipho negat hanc Phanium eſſe cognatam ſibi, & iterum repetit, oſtendens maiorem indignationem, & maiorem exclamationem, Demipho negat hanc ſibi cognatam. Ge. ipſe nega ſine dubio. Phor. neqꝫ pro & non, ſubaudi verum ne eſt: aut dicit ne ſe non ſcire.i. non cognoſcere patrem eius Phanii, qui fuerit, vel qui fuerit pater eius, vel de cogitatione ſenis uel illi, modus dicendi ponitur pro hoc eſt ne uerum ſe neſcire qui fuerit eius puellæ. Ge. negat ſe ſcire qui fuerit pater eius. Demi. opinor ipſum eſſe Phormionem, de quo aiebam: aloquitur ſuos aduocatos hoc dicens: cum anima uertit paraſitum ſequimini me properantem ad eum con/ueniendum. — Succurrere

SER. EN vnquam. Inducto Phormione, & confirmato vt ſe nis litigio audacter obſiſtat, offertur ſenex ipſe adducens ſecum multos aduocatos & exornas, ut fideliter interſint cauſæ ſuæ: ꝙ uolebat illam non eſſe cogna/tam ſuam probare. Illa alloquitur amicos, En unquam & cætera. Iniuria quod cum nō ſit cognata: data ē filio. Q ui Geta ſemper incitabat Phormionem ad hoc ille. quin tu hoc agas: ſemper, ſcilicet non dimittes me incitare. Proh Deum, alte ut iudiat ſenex.

P. Nec Stilphonẽ ipſum ſcire, qui fuerit? G. negat.
P. Quia egens relicta eſt miſera, ignoratur parens,
Negligitur ipſa, auaritia vide quid facit.
G. Si herũ iſimulabis * auaritiæ, male audies. *al's malitiæ*
D. O audaciam, etiam me ultro accuſatum aduenit:
P. Nam iam adoleſcenti nihil eſt quod ſuccenſeam,
Si illum minus norat: quippe homo iam grandior
Pauper, cui in opere vita erat, ruri fere
Se continebat: ibi agrum de noſtro patre
Colendum habebat: ſæpe interea mihi ſenex
Narrabat ſe hunc negligere cognatum ſuum.

DON. ¶ NEC Stilphonẽ ipſum q fue?) Hęc aſſeueratio mentiẽtis eſt ſimulata veritate. ¶ Negat.) ſυλλήψις per ſyma. nã extrinſecus audiẽdũ eſt: Pater. ¶ Segmini. Apparet Demiphonẽ, ut patrẽ familias, pturbari nõ mediocriter: qppe q & aduocatos conſueuerit aduerſus hoiem ſine aduocatis agentẽ, & pgredi non audeat: niſi illi ſequant. Segmini. Segmini dicitq pperãtius & concitatiore gradu pergit iratus. ¶ Nec Stilpho. ipſum ſcit.) Quã multa calumniatores clamandi cauſſa dicunt, & uociferandi, ut ipſo ſtrepitu terreant. ¶ Nec Stilpho nẽ ipm. Tãtidẽ qd ſupra. Neq eius patrẽ. Scit debemus hoc nomẽ: non fictũ a paraſito: ſed auditũ a puella quæ vxor ducta ſit, dic. ¶ Quia egens reli. eſt mi.) Cõis locus in auaritiæ gñalitate approbatior. facilius eni hoc de oibusq̃ de Demiphone credat: & iõ Ignorat dixit: & Negligit: non ignorat nec negligit Demipho. ¶ Ignoratur.) Nõ agnoſcit, ignorariq fingitur. hoc. n. ſigñat mõ. ¶ Parens.) Pater. nã vt variaret. parẽtem dixit: quẽ ſupra dixerat patrem. Patrem ergo dicit puellæ Demiphone ignorari. ¶ Negligit ipſa.) Quia fieri põtuit q ignoret parentes puellæ. i. ignorare ſe dicat. tñ ipſam non negligebat puellã vtrunq conqueſtus eſt. ¶ Vide aua. qd fa.) Hæc conuerſus ad circulũ, & coronam circunſtantiũ dicit: & conqueritur. Nulla eni magis re populus concitat: q̃ ſi qs egenũ contemnat, inde & bonis inuident, & malos extollunt: inqt Sallu. (Vide) ¶ Vide auaritia. Proprie Vide ſtomachantibus cõuenit: qui indicatione cogunt q̃ i cũ aliquo colloq. Sic in Adelphis: Illud ſis vide, exemplũ diſciplinę. Sunt q putent illũ alicui de corona circunſtantiũ dicere m oraliter. ¶ Si herũ inſimulabis aua.) (Inſimulare) Inſimulare eſt crimẽ ingerere. ¶ Sic herũ inſi. Inſimulatio eſt, & falſi & veri criminis incuſatio. ſic Cice. Nihil eorũ q̃ Galli inſimulabant, negarunt: inſimulo genetiuo fungit. ¶ Male audies.) Scilicet a me. ¶ O audaciã.) Hæc exclamatio oñdit q abſente pře defenderit filius. ¶ O auda. & me vl. accu. adue.) Hic iã oñditur pſuaſum eẽ Demiphoni, vim adhibitam filio ſuo vxorem ducere: uno, cũ hunc ſuadacem appellat, altero q dicit Etiam, q̃ coniunctio & Antiphonem complectit, & ſic accuſatũ. ¶ Nam iam ado. nihil eſt qd ſuccen. Sic ſubtiliter. ac latenter purgat a Phormione. nã. cũ dicit, Nihil eſt qd iam ſuccenſeã adoleſcẽti oñdit adhuc ſuccenſuiſſe & inimico fuiſſe aio. Cum aũt addit, Si illũ minus norat. oñdit eam contradixiſſe ſibi & reſtitiſſe iudicĩ. & ſic dicit, q ſi adoleſcens nõ agnoſcens puellam: venia nõ meruerit: pt negata cognata ferri nõ poſſit. ¶ Nihil eſt qd ſuccenſeã. (Succenſere) Succenſere dicimus eũ, q eũ amare debeat, læſus iraſcit. Et videtur veteratorie oñdat, contradixiſſe adoleſcentẽ. (Senior) ¶ Si. il. mi. no.) Nõ dixit nõ norat, ſed, minus (Grãdis) norat: quaſi & ipſe noſſe debuerit. ¶ Quippe hõ.) Repente tranſit ad noĩatiuũ: cũ ſupra dixerit illius & deeſt ratiq ĩ aſſumitur ab inferiore. ¶ Iã grã.) Hic cõparatiuus non hẽt ſignificationẽ: qua magis uel minus a poſitiuo ſignificet. Vt, Iã ſenior, ſed cruda deo: viridiſq ſenectus. ¶ Quippe hõ iã grãdior. Argumentalis narratio dicitur, q̃ nunc ſubiecta eſt ad fidem faciundã. & cõſtituendam pſonã defenſoris. Et grandior non grandis. q. d. q grãdior fuit. q̃ vt illũ adoleſcens optime noſſe poſſet. ¶ Iam grandior. Proprie grandis ad ſpeciem refertur ætatis. vt grandis puer: & grandis natu dr. ¶ Cui opera ui. erat.) Hic oñdit q̃ pauper fuerit. & (Opera) Opera ſeptimi caſus eſt: & Vita nominatiui. ¶ Cui opera. vita erat. Opera pro actu poſcit. & Opera hic ablatiuus caſus eſt. ¶ Ruri ſe.) id eſt ruri opera faciendo querebat ci (Fere) bum. Et bñ addidit, Fere. non. n. ſemper: ſed pleruq. ¶ Ruri fere ſe cõtinebat. Expreſſe oñdit miſeriã hois, q i vrbe natus, iterdixerat ſibi acceſſu eius: ob pudorẽ inopiæ. nã hoc ſignificat Cõtinebat. vñ cõtenti dicunt, in malis durantes. Hoc aũt veteres faciebant nobiles, cũ ad pauptatẽ redacti eſſent. ¶ Ruri fere ſe cõtinebat. Cõtinere ſe dr q contra voluntatẽ ſe cõtinet. ¶ Colendũ habe.) Vir. Cõductaq pt tellure ſerebat. (Cõtinere ſe) ¶ Sępe ite. mihi ſenex narra.) Miſerabiliter, (Cõtẽti) & inuidioſe poſitum ſenex & maiore fide, narrabat dixit. nõ querebat. Et vide cõgeſtionẽ argumẽtorũ. Et oẽ docet. Sepe narrabat ſenex hũc ſuũ cognatũ ſe negligere. ¶ Sępe iterea mihi ſenex narrabat. Hẽ miſericordiã odioſa narratio. ¶ Se hunc negli. cogna.) ἀμφιβολία. ſed in ſenſu diſſoluit. ¶ Cognatũ ſuum. Hoc crimen & cauſſa eſt q cognatum addidit.

¶ PHOR. Nec. i. & non: ſubaudi dicit ſe non ſcire ipſum (CVI.) Stilphonem (quem Phormio fingit eſſe patrem puellę) q fuerit. idem loquendi genus vti prius. i. dicit ſe non ſcire qui fuerit ipſe Stilpho. Ge. negat ſcire qui fuerit Stilpho. Por. quia ipſa miſera puella relicta eſt egens. i. inops. propterea parens. i. pr eius ignoratur a ſuis propinquis, ipſa autem puella negligitur: quia pauper & egena: nec ab aliquo recognoſci amice poteſt ſine lite: vide quid auaritia facit. Ge. Si inſimulabis. i. ſi accuſabis. Nam inſimulare eſt crimẽ (Simulatio) ingerere: & inſimulatio eſt falſi vel veri criminis incuſatio. & inſimulari genitiuo iungitur. Si inſimulabis herum meũ malitiæ. i. improbitatis, male audies a me. i. ego quoq te accuſabo: & ppterea tibi ingeram, ac conuicia. De o audaciam. i. miror tantam eſſe homini illi temeritatem etiam ipſe aduenit accuſatum me vltro. i. non laceſſitus. Phor. nõdum herus a Phormione compellatur. Nam nihil eſt iã qd. i. propter quod ſuccenſeam. i. iraſcar adoleſcenti Antiphoni, q in hac re repugnauerit. ſi minus. i. ſi non nouerat illũ Stilphonem puellæ patrem, quippe, quia certe homo. ſ. pater puellæ erat ſup. iam grandior. i. grandæuus: grandis natu comparatiuum pro poſitiuo. Grandis autem ſæpe dicitur de ætate: vt Grandior Neſtore dicitur qui Neſtorem (Grãdis) vincit ætate, ergo iam homo erat ſenex: erat pauper. cui vita erat, i. ſuſtentabatur operis in ablatiuo, id eſt induſtria: labore corporis: id eſt per laborem ſuarum manuũ, vel cui vita erat i. id eſt conſiſtebat in opera: id eſt in manuali operatione, & quotidianis lucellis, ipſe fere. i. vt plurimum, & quod dicunt) communiter. continebat ſe ruri: id eſt viuebat in agris operi inſudans aſſiduo. Continere dicitur qui contra voluptatem ſe continet: vnde, contenti dicuntur in malis durantes. ibi, id eſt ruri, ipſe habebat agrum colendum: id eſt arandum de noſtro patre. id eſt conduxerat illum agrum quem coleret ex patre noſtro: partem illi fructuum daturus. aut pecuniæ ſummam ſoluturus. interea: id eſt dum viueret ita ægre victum queritans. ſæpe ipſe ſenex, id eſt iam grandis & grauis annis, narrabat mihi hunc ſuum cognatum, ſcilicet Demiphonem negligere ſe q pauper eſſet.

¶ NEGAT alte nec Stilpho. Stilpho vocabatur Chremes apud Lemnon, ſed quod ibi obſcure dixerat: hoc p nomen melius declarat: quod audiuerat a puella. Inſimu. i. falſo imponens ſenem reprehendo, quia ignorat cognatum ſuum, Nam adol. &c. Quia ille ſe cõtinebat ruri ideo nõ eſt meritum ſi hõ vidit eũ De noſtro pa. i. de feudo patris habetur cognomen. id eſt Demipho. (SER.)

¶ ILLVD. Si inſimulabis herũ meum auaritiæ, rectius puto. q̃ quod commentarium exponit malitiæ: propterea quod prædictum erat: vide auaritia quid facit &c. (ASCẼ.)

At quem Virũ! quẽ ego viderim in vita optumũ.
G. Videas te, atq; illũ, vt narras. P. abi ĩ malã crucẽ. *Si*
Nã ni ita eũ exiſtimaſſẽ, nũq̃ tã grauis *legas I pro abi*
Ob hãc inimicitias caperẽ ĩ nr̃am familiã *conſtat ver*
Quam is aſpernatur nunc tam illiberaliter *(ſus*
G. Pergin' hero abſenti male loqui impuriſſime!
P. Dignũ aũt hoc illico eſt. G. ain' tãdẽ carcer? D. Geta.
G. Bonorum extortor, legum contortor. D. Geta.
P. Rñde. G. qs hõ eſt! ehem. D. tace. G. abſenti tibi
Te indignas, ſeq; dignas contumelias
Nunquam ceſſauit dicere hodie. D. ohe deſine.
Adoleſcens primũ abs te hoc bona venia expeto.
Si tibi placere potius eſt mihi vt reſpondeas,

DON. In vita ¶ Atquẽ vi.) Qualitas laboris a dignitate pſonç. mult. u. tales ſunt vt cognitione abdicãdi ſint. Quẽ ego vi. in. vi. opti.) Ab actu ac moribus. Et In uita, hoc ẽ cũ uiueret, & ĩ eo qđ a viuo fit. ⸿ Videas te, atq; il. Melius hoc claẽ dictus a ſeruo accipim⁹ ut defendiſſe dñm videreẽ. ⸿ Quẽ ego vi. in vi. opti.) Nõ in vita ĩ actu ĩ moribus. ⸿ Videas te, atq; il. vt nar.) Hoc eſt parẽtẽ te illi exiſtimo, atq; illum tibi. An potius ſeruus ſciens hãc pſonã fingi uel certe ẽt mortuũ hoiem induci male precaẽ paraſito ı vt ẽt ipſe, aut nuſq̃ ſit, ut fictus ı aut pereat: ut mortuus? An ſic accipiendum: ut ſeruus ſubmiſſa voce hoc p ioci dixerit, tantum in uita te vidas optimum quam fuit ille quem narras? An ſic intelligendum, ut ſeruus hoc dicat, Si optimum eſt victum opera querere, & in alieno agro eſſe: ita te videas atq; illũ vi diſti, quẽ ad hũc modũ narras viuere: & alluſit ad illud qđ ait, Quẽ ego viderim ĩ vita: optimũ. ⸿ Videas te atq; illũ. Deeſt, uidiſti. ſcit. n. ill õnõ vera dicẽ. ⸿ In mala cur.) Aduerbialiter, ut Huc uiciniç. ⸿ Nã ni ita eũ ẽ ĩ,) Vt uita optimũ iudicarẽ. ⸿ Nunq̃ tã gra.) Hoc nõ q̃ſi timid⁹, ſed q̃ſi religioſus & fidelis loqẽ Phormio. ⸿ O hãc.) Tanq̃ pñs ſit mulier de q̃ lis eſt, ſic demõſtratiua particula uſus eſt dicẽdo Hãc. ⸿ Ob hanc. Id eſt p filia ipſius. ⸿ Inimicitias ca.) Cape dicimus: eũ id qđ in nobis eſt aſſumimus. uñ capere p eligendo ponĩ. ⸿ Quã is aſpernaẽ. * Quã. n. ſupra reuocauit ad puellã referẽs, ut Quẽ regno Heſpio fraudo, Et Sallu. Nã Syllæ dominationẽ audebat. Et interpoſitis qbuſdã, Neq; eſt offenſus domiationẽ Syllæ. Quã is ſperanẽ tã illiberaliter. Aſpernari eſt auerti, nõ ſolũ corpore ſed ẽt aio. Aſpernari: recuſare, auertere nõ agnoſcere. Eſt aũt dictũ a ſpno. ⸿ Illiberaliter.) Apud veteres illiberaliter dicebant factũ ſi qs exceſſiſſet oẽ genus maleficii. Sic in Adelphis: Factum a vobis duriter, immiſericorditer q;, atq; ẽt ſi eſt pſ. dđm magis aperte illiberaliter. Vides more *αὐξητικῶς* Illiberaliter magno hic vltimum poni. ⸿ Pergi' hero abſen. ma. lo?) Male loq; p male dicere. Et q̃rit Probus: q s añ Terentium dixerit. ⸿ Impuriſſime.) Improbiſſime. ⸿ Hero abſente. Argute hero abſente: ut uideaẽ fidelior q defendat abſentem: qđ p̃ſtans argumẽtũ eſt, id in aio habuiſſe Getã: ẽt peregrinante dño. ⸿ Dignum aũt hoc illo eſt. Non negat male loq: ſed hoc eſſe dignũ cõtendit malo hoie. ⸿ Ain'.) *ἀποστροφὴ* nota eſt q̃ ſeparat e ab n, & intermittit s literæ ſonũ. eſt. n. interrõ: ais ne. ⸿ Ain' tandem carcer. Nõ carcerariũ: ſed carcerẽ aſperius appellauit. ſic Lucilius: Carcer vix carcere dignus Et vix p nõ. Bonoꝝ extortor le. cõ,) Ingenioſe de ipo negotio ſunt inuenta cõmica. ⸿ Bonoꝝ extortor legũ contortor. Fingit illi crimina de cauſſa, & de negotio. ⸿ Reſponde.) Timuit Poeta ne huiuſmodi vociferatio Getæ quaſi verã diſcordiã apud populum fingeret: & ideo facit iam a Phormione ipſum admoneri. ⸿ Quis hõ eſt? Mire ſeru⁹ finxit ſe non vidiſſe ſenem: ut ea quæ dixerit in Phormionem ſyncere dixiſſe credaẽ. Et mira diſſimulatione addidit Hõ vt videatur nihil de præſentia domini cogitaſſe. ⸿ Abſenti ti.) Tũc. fidelis opa eſt, ſi abſens aliqs defendaẽ. hoc ergo confirmat, velut iudicãdo. Sic in Andria: O Chreme p tpe huc aduenis: auſculta. ⸿ Seq; di. con.) Ideſt, quas ipſe debet audire. ⸿ Deſine.) Imponit ſilentium Getæ: quaſi ualidiora dicturus ſit. & ſupra: Tace dixit ſenex. ⸿ Ohe deſine.) Hac uoce oñdit plus iuſto p ſe locutũ ingeri Getã. nam Ohe interiect. o eſt ſatietatem uſq; ad faſtidium deſignans. ⸿ Adoleſcens pri, abs te.) Eſt hæc authoritas in ſenibus: ut qui in notis ætatis fuerint, illos appellatiõe pueri, vel adoleſcẽtis vel iuuenis ẽt oñdant, ut hoc de noie illis qđẽ detrahant, ſibi vero authoritatẽ attribuãt. Sic Virg. O pſtãs animi iuuenis: quãtũ ipſe feroci Virtute exuperas. ⸿ Bona ve.) Sine ira, ſine diſcordia. ⸿ Si ti. pla. po. ẽ.) Pro põt. ⸿ Mihi vt rñ.) bñ mihi, vt pote pſi adoleſcẽtis, vel dño. Ge. vl ẽt ſeni. Et verbũ ẽ ſcrupuloſe aliqd iter rogãtiũ, Sic Vir. Mihiq; hæc ediſſere uera roganti. Et Dic mihi Dameta: cuiũ pecus?

Inmalã crucem

Capere

Aſpernari

Illiberaliter factum

Male loqui

Ohe

Mihi

¶ AT. i. ſed quem virum Demipho negligebat ſup. inter rogat. deide ſibi ipſi rñdet. negligebat virũ optimum in vita. i. in actu & morib⁹. quẽ virum viderim. i. quẽ cognouerim ı vel in vita dũ pro cũ uiueret. Ge. videas. i. aſpicias bñ vt. i. qliter. naras. i. pdices te Phormionẽ atq; illũ Stilphonem. q. d. aſpice qũo te iactites & illũ laudes. Ph. abi. i. diſcede: faceſſe hinc malã crucẽ. q. d. (qđ dici ſolet) uade ad patibulũ: Nã ni. i. niſi exiſtimaſſem i. iudicaſſem eũ Antiphonẽ eſſe ita. i. optimũ in uita nunq̃ caperẽ inimicicias. i. contentiones: diſcordias ſi multate ı tã graues. i. moleſtas. i. cõtra noſtrã familiam. ob hanc. i. pp hãc puellã p hanilũ: quã familiam nr̃am is Demipho aſpernatur: recuſat: auertit, cõtemnit: nõ agnoſcit. Aſpnari. n. ſignificat non ſolũ corpore auertere, ſed ẽt animo. ẽ aũt ductũ ab aſpero. Capere dicimur cum id qđ in nobis ẽ aſſumimus. uñ capere p eligendo ponĩ quẽ ergo familiã is Demipho aſpernatur nũc tam illiberaliter. i. tam inique, tã iniuſte: tam inhumane. Illiberaliter dicebant factum ſi quis exceſſiſſet omne gẽus maleficii. Ge. o impuriſſime. i. improbiſſime. pergin. i. perſeueras ne male loq. i male dicere hero abſenti. i. dño meo in abſentia eius. Phæ. hoc. ſ. male dictũ aut ut male dicaẽ ẽ dignũ illo hero tuo. i. dignus ẽ cui male dicatur. Ge. O carcere. i. carcere digne & q dignus es. qui ĩ carcerem detrudaris. ain. i. dicis ne, tandem dñm meum eẽ contumelia dignum, ubi tandem hẽt qddam urgens & accelerans. De. uocat Demipho ſummiſſa uoce Getam ſic inquiens: o Geta. Ge. Geta eum non audiens pergit in incepto ſermone, qui dixerat, ais tu tandem carcer extortor. i. excruciator: uexator. bonorum. i. iuſtorum uirorum: & contortor. i. conturbator legum ciuiliũ. De. o Geta. Ph. rñde illi, hoc dicit uoce ſubmiſſa: Ge. quis eſt ille homo, q me uocat. deinde conuerſus & animaduerſo ſene inqt. Hem, interiectio hic agnoſcentis uocantem. De. tace. Ge. hic paraſitus nunquam ceſſauit dicere, tibi abſenti contumelias indignas te. i. quas non meruiſti, & dignas ſe. i. quas ipſe debet audire. De. Ohe interiectio eſt ſatietatem uſq; ad faſtidium deſignãs: quaſi oſtendat Getam plus iuſto pro ſe locutum videri, proinde illi ſilentium imponit inquiens. o Ge. deſine. i. deſiſte ab his proboris. Deinde ſe conuertit ad paraſitũ dicens. O adoleſcẽs Phormio. Senes ſolẽt eos, q minoris ſunt ætatis appellatione iuuenis, uel pueri uel adoleſcentis nuncupare: ideo uocat paraſitũ adoleſcentem, ait Do. Primum. i. in primis ante oia, peto abs te cum bona uenia. i. ſine ira & diſcordia, ſed cũ bona pace & tranquillitate atq; facultate ex te prius petita peto hæc q̃ ſequuntur. rñdeas mihi ſi potis eſt. i. poteſt placere tibi. i. tibi eſſe cordi.

Factum illiberaliter

Extortor

Contortor

¶ VIDEAS: exco mmunicat eum Ge. coram ſene. uideas te adhuc atq; i. ſic illũ dicis te uidiſſe pauperẽ & deſertũ, ut narras eũ pauperẽ. Ita eſſe eũ. i. cognatũ ſenis. Ad hanc puellam quã puellam is Demi. carcere. ſ. dignus. extortor. i. detractor bonoꝝ hominum. contor. i. puaricator le. rã deſine. q. d. ne mihi narres, qa audiui oia. Adoleſcens ad Phor. dicit. Si potis eſt. i. poſſibile tibi placere hoc quod tu dicis.

SER.

¶ Quem

DON. ¶ Quem amicũ tuũ ais fuiſſe.) Ais dicimus de iis, q va/
Ais natoquant. Dicere aũt dicimus de iis q validiora. ¶ Expla/
Dicere na.) manifeſta, expõe. ¶ Et q cognatũ.) Qui. quõ: vñ. ¶ Proĩ
Proide de expicare q̃ſi non noſſes.) Proinde, ita ſimilitudinis ad
uerbiũ eſt mo: nõ coniunctio, vt Proide tona eloqa ſolitũ
tibi. Expiſcari eſt diligentiſſime quærere, vbi nã piſces late
Expi ſcari ant, ergo verbũ eſt actum
Subii cere a piſcatoribus. ¶ Ego me
ne, tu q ais.) Subauditur
ad oia, Noſſe. ¶ Eho tu
ſo. tuũ. Populari quadã
vulgariq; fatigatione, vt
pote ſcura, rñdit. ¶ No/
mẽ? maxi.) Falſa nõ hñt
memoriã: hic ergo de eſt
neſcio: uel: neceſſarium eſt
¶ Quid nũc ta?) Vrget ſe
nex, qa itelligit eũ nomẽ
neſcire. ¶ Subiice.) Sug/
gere. ¶ Non di, quaſi non
no.) Mir, nã videt arte ce
lare id quod iuitus neſcie
bat. ¶ Stilpho.) κυλλω/
ψις. nam reddire ad noia
tiuum, eſt: vtiq; Stilpho:
vt rurſus ad accuſatiuũ.
Noueras. Stiphonem. ſ.
¶ Stilphonẽ inq̃ nõ no.)
Figura ἐπιτροχασμὸς ẽ
ἀπὸ τοῦ τροχασμος uerbo/
rum ſup ſe iuicem effuſio
q ſit aduerſarii cauſſa turbandi. Vt Vir. Nec longe. ſ. hoſtes
Quærẽdi nobis. circũſtãt vndiq; muros. Imus i aduerſos?
quid ceſſa? an tibi Mauors Vẽtoia in linga: pedibusq; fuga
cibus illis Semper ? ¶ Stilphonẽ inq̃ non no. Quaſi dicat
cõuincã, ſi neges. ¶ At ſi talentũ rẽ reli. ἀξίωσιν illud fecit.
¶ At ſi talentũ re reliq̃ſſet. More Romanorũ apud quos here
diras pecuniæ erat. Talẽtũ aũt q dixit, more Græcorũ ad/
miſcu'e. Ita ve di.) Ita ſum ingt, ut dicis, auarus & ſuper//
bus. Et uide ſenẽ dei iniuria non agere: qa uiliæ ꝯfidit & ni
tit cauſſę. Plerunq; .n. hac ꝯſtãtia ai fulciunt, q iuri ꝯfidunt
at cõtra, q nullo iurę freti ſunt, litigant, & ad iniurias ꝓſi/
liunt, vt his ſaltẽ pturbent aduerſariũ q iure nõ valent. Cõ
dono igit inquit tibi oĩ cõtumeliæ genus. ¶ Ego tũ ſi ad.)
Deeſt: ad iudicium, ut ſit. Cum ad iudiciũ uenniſſem. ¶ Qui/
mi. co.) Qui, uñ, quo mõ. ¶ Heus no. re.) Geta ſic laudat ſe
nem, ut op. et vincere Phor. ¶ Heus no. te. Plaudit ſibi Te/
rentius ſuppoſita perſona, qua recte dixiſſet.

Quem amicum tuum ais fuiſſe iſtum· explana mihi,
Et qui cognatum me ſibi eſſe diceret·
P. Proinde expicare. quaſi non noſſes, D. noſſem? P, ita
D. Ego me nego· tu: qui ais, redige in memoriam.
P. Eho tu ſobrinum tuum non noras! D. enecas·
Dic nomẽ. P. nomen! maxume. D. quid nunc taces!
P. Peri hercle· nomen perdidi. D. hem, quid ais? P. Geta
Si meminiſti quod olim dictum eſt. ſubiice, hem,
Non dico· quaſi non noris, tentatum aduenis·
D. Egone autem tento! G. Stilpho. P. atq; adeo quid mea!
Stilpho eſt. D, quem dixti? P, Stiphonẽ inquã noueras!
D. Neq; ego illum noram· nec mihi cognatus fuit
Quiſquam iſtoc nomine. P. itane: non te horum pudet!
At ſi talentum rem reliquiſſet decem·
D. Di tibi malefaciant, P. primus eſſes memoriter
Progeniem ueſtram uſq; ab auo, atq; atauo proferens.
D. Ita ut dicis. ego tum ſi aduenissem, qui mihi
Cognata eſſet: dicerem· itidem tu face, cedo
Qui eſt cognata! G. heus noſter recte· heus tu caue.
P. Dilucide expediui, quibus me oportuit

malitiam, quid ais? Phor. O Ge. ſi meminiſti. i. ſi recordaris
illius nominis qd dictũ ẽ olim. ſubiice. i. ſuggere: ſubmini/ Subii// cere
ſtra. Deinde inuenta alia dilatione indiganter ſubdit. hem
nõ dico tibi nomẽ. i. nolo tibi dicere nomẽ? q̃ſi p ironiã dr.
nõ noris. i. q̃ſi neſcias nomẽ eius cognati. aduenis tẽtatũ. i.
ad tẽtandũ, ſiue ad experiendũ ſciamus id, nec, cũ optime
tute teneas. De. Egon. i.
vtrum ne dicis qd ego tẽ
to. i. facio piculu de tua
notitia ſimulate iſta que/
rens? q. d. non tento. Ge.
Sũmiſſa voce Geta ſubii/
cit nomẽ eſſe Stilphonẽ
dicens. Stilpho e ſup. no/
mẽ defuncti cognati Ph.
atq; adeo. i. certe, qd mea
refert ſup. eius nomen ꝓ/
ferre. i. qd ad me ſpectat
dicere nomẽ eius. Deide
idignanter ſubdit nomẽ
eius tanq̃ ſubito inuẽtũ.
Stilpho e nomẽ eius: ſiue
Stilpho ẽ cognatus. De.
Quẽ dixiſti. i. quẽ hoiẽ
protuliſti vel nominaſti.
Ph. inq̃. i. iterum dico tibi
noueras Stilpho. De. ne/
que norã. i. noueram illũ
Stilpho. neq; q̃q̃ fuit mi
hi cognatus iſto. i. tali no
mine Stilpho. i. q habue
rit talẽ appellationẽ. Phor. itane. i. verũ ita eſt ut dicis: vel
ita dicis? non te pudet horum. i. non afficeris pudore dicen
do talia verba? At. i. ſed. ſi ille cognat' reliquiſſet rem. i. ſub
ſtantiam ſuam. i. hæreditatem decem talentum pro talento
rum per ſyncopem. Talentum (vt uult Seruius ꝓ varias gẽ
tes) pondus eſt varium: ſed apud romanos talentum eſt ſe/
ptuaginta librarum. vt ex Plau. col legiſſe ſe teſtatur. Dein
de intercipit ſermonem ſenex ſummiſſa uoce dicens. De. Di
malefaciant tibi. Phor. Proſequitur, iceptũ ſermonem. i. re/
liquiſſet hæreditatem decem talentorum tu Demipho eſſe
primus proferens. i. narrãs memoriter. i. (quod dicunt ſine
pte) corde tenus. q. d. ſine aliquibus ſcriptis. progeniem. i.
ſobolem, genealogiam veſtram, vſq;. i. eodem tenore & du
ctu ab auo atq; atauo. i. a remotis maioribus longe repentẽ
dis, ubi uſq; eſt aduerbiũ. De. Ego ſum ſup ita auarus ac ſu/
pbus vt dicis? eſto q̃uis non ſit uerum ſi ego aduenissem ad
iudicia. tum. i. tunc cum diſceptatum eſt de hac cognatio/
ne. ego dicerẽ qui. i. quo mõ i vel vñ eſſet mihi cognata illa
puella. itidem. i. ſimiliter, cum tu affeceris fac id quod effice
res uidelicet cedo. i. dic. qui. i. vñ ea mihi cognata. Ge. En.
i. ecce. q. d. iam video te diſceptantem mi here. Recte repu
gnas uel dicis ſup. Heus aduerbiũ uocantis. ſeu incitantis.
tu caue. i. prouide tibi. & ab illo cauere ſtude. Phor. Ego ex
pediui. i. explicui, dilucide. i. clare. iudicibus quibus oppor
tuit me expedire, quomodo eſſet tibi cognata.

GVI. ¶ QVEM hoiẽ ais fuiſſe iſtum amicum tuũ, cuius cãm
Aio dico tantopere egiſti aduerſus illũ. & ais, dixit tãquã de eo qui
uim loquat. dicet. n. dr de his, qui ualidiora loquunt. Expla
Expi ſcari na. i. manifeſta: expone mihi. & . i. ẽt. qui. i. quo mõ, vel un di
cere me eẽ cognatũ ſibi. Ph proinde ꝓ pinde. ita. i. expiſcare
ꝓ expiſcaris. i. iquiris diligenter q̃ſi. i. tanquã. ſi non noſſes
. i. cognouiſſes, aut noris. q. ſi nõ noueris. Expicari eſt dili/
gẽter qrere ubi nã piſces lateant. De. dicis ſup. q noſſem. i.
nouiſſem eũ vel ais tu me perinde expiſcari, ac ſi non nouiſ
ſem. Pho. ita dico. De. Ego nego me noſſe ſup. illum tuum
amicũ: quẽ mihi cognatũ fuiſſe dicis tu Phormio qui ais me
noſſe aliqñ eũ. redige. i. reduc in memoriã mihi. Phor. Eho
interiectio defatigationem quadã ondens: atq; illuſionem,
q nõ nouerit ſenex ſuos cognatos. tu non noras. i. noueras
cũ uiueret tuũ cõſobrinũ. i. ex ſorore matris tuæ natũ. De.
Enecas. i. (qd ſit): cogis me mori talia dicẽdo. Dic nomen. i.
dic quo noie vocabat: aut qđ erat ei nomen. Phor. uisne di
cã nomẽ. dicã maxime. i. libentiſſime. De. Quid? cur taces
. i. cur nõ dicis nũc nomen eius. Phor. Hercle peri perdidi
nomẽ. i. ſum nois oblitus: & hoc dicit ſummiſſa uoce ad Ge
tam. De. Hem, interiectioni ndignantis: vel deprehendentis

¶ ET qui. i. omo. Perinde. i. taliter. Perinde eſt ſimilitudi/ SER.
nis, & proinde cauſalis: Geta ſi memi. hoc ſuauiter dicit, &.
ne interea taceret dicit, hem non dico quid mea refert ſi di
care ſic qđ oblitus erat. Poſtq̃ ſcit corrigi, vt neſciſſe ille
percipiat. x. talentem. i. talentorum. Prius. i. cognatus eſſes.
ita ut dicis, ſic cõſtrue: Face mõ. ſ. cedo. i. dic. qui. i. quo eſt co
gna. Cedo inquã itidem. i. ſimiliter, ut ego dicerẽ qui. i. quõ
ea eſſet mihi cognata. Si aduenissem eam illam, vbi tu de/
cepiſti Antipho dicerem inquã ita, ut dicis. Dixerat enim
Phor. coram iudicibus, quod ſi Demi. intereſſet non nega/
ret hanc eẽ cognatam. Dilucide. q. d. ego non cõputabo mo
do iterum genus, quia dilucide expediui ideo comptaui
illis quibus me oportet, ſcilicet iudicibus.

NON. Refelle re. ℂ IV dicibus.q:opor)Probauit iudicib⁹ i re. ℉ Fili⁹ cur nõ re. Refellere ẽ arguẽdo falſũ oñdere. ℉ Cui⁹ dſtul.di.ut di.ẽ.) Cõpẽdiũ ſuicion ẽ:Nihil dignũ iueit:p magna iniuria qd rñdeas. ℉ Q ñqdẽ ſo.re.) Q m regnũ ſolutũ legib⁹ ẽ:& opp mẽs libertatẽ. Sic alibi: Regnũ ne hic A eſc. poſſides:? ℉ Hic de ea.cau.) Hic uez apd Athenas: vbi leges, vbi libertas oi/bus cõis eſt. ℉ Potius q̃ li.

gnq: libras. Ph. Ah.ab hę:hic riſu deſtruxit qd ptendebat ſe nex.hõ ſuauis.i.iucũdus ac lepidus es ſup. ridendo hoc di/cit. De. Q uid ẽ pp qd rides. Nũ.i.nũqd.q.d.nõ poſtulo in quũ.i.rẽ iniuſtã.an.i.vtrũ.ne qdẽ.i.nec ẽt.adipiſcar.i. obti/nebo id qd eſt ius publicũ.i totius cõtatis Phor. Q uæſo/ne.i.vtrũ tandem eſt ſup.ita vt ſequat.vel ſic.ne.i.vtrũ tan/

ſe.aut q̃ te au.)Bis poſuit Q uã,qd genus figurę pri mo (ι.ν.γ.μ.α.τ.ι) cõtrariũ eſt. ut i Heautont. Propter q̃ iſtima i famia ſum:& meo pti min⁹ obleqns. ite.Ce/pi rõnẽ ut neq tu egeres neq hoc poſſes perdere. ℉ Id qd lex iu.dotem da.) Id: pro ob id. ℉ Abduce hanc,mi. qnq: acci.) Non id agit qd rephẽdit a filio nõ ẽ factũ, dotẽ daretis q̃reret aliũ. Et dotem vo/luit cuſtodẽ eſſe dudoris. ℉ Ha ha hæ.) Hic riſu de ſtruxit quod ſentio itende bat ſenex. ℉ Hõ ſua,)Præ/ſcriptio,cum iam alterũ fa ctũ ſit, fieri vti ũq ñ poſ/ſe. ℉ An, ne hoc qui. ego adi.)Quia eni a lege ſtat, recitat tm̃ id qd ſcriptum ẽ. ℉ Itane tan. q.) Maiora argumẽta ſũt q p iterroga tionem proferũtur. ℉ Vbi

Quã genus figuræ: Quã ge minatũ

Iudicibus tum ſi id falſum fuerat, filius
Cur non refellit? D. filium narras mihi?
Cuius de ſtultitia dici,ut dignum eſt, non poteſt.
P. At tu, qui ſapiens es magiſtratus adi,
Iudicium de eadem cauſſa itterum ut reddant tibi.
Quandoquidem ſolus regnas, & ſoli licet
Hic de eadem cauſſa bis iuditium adipiſcier.
D. Et ſi mihi facta iniuria eſt, verum tamen
Potius q̃ lites ſecter, aut q̃ te audiam:
Itidem ut cognata ſi ſit, id quod lex iubet
Dotem dare, abduce hanc minas quinq; accipe.
P. Ha ha hæ, homo ſuauis. D. qd eſt? num iniquũ poſtulo?
An, ne hoc qdem adipiſcar ego, quod ius publicũ eſt?
P. Itane tandẽ quæſo, ciuẽ itẽ ut meretricẽ, vbi abuſus ſis
Mercedem dare lex iubet ei, atq; amittere?
An, ut ne quid ciuis turpe in ſe admitteret
Propter egeſtatem proximo iuſſa eſt dari,
Vt vno cum ætatem degeret quod tu vetas?
D. Ita, pximo qdẽ. at nos, vnde, aut quamobrem? P. ohe,
ACTVM (aiũt) NE AGAS. D. nõ agã: immo haud deſinã,
Donec perfecero hoc. P. ineptis. D. ſine modo.
P. Poſtremo tecum nihil rei, nobis Demipho eſt.

dẽ lex iubet ita.ſ.dare mercedẽ ei ſ.ciui Phanio vxori Ant.amittere .i.a ſe di/mittere. vel amittere i.p/dere eã.itidẽ.i. ſimiliter vt ſi.ne vbi.i.qñ abuſus ſis ideſt aliqs abuſus ſit meretricẽ, p meretrice r q̃ ſoluit & a ſe emitti. Vtimur cũ ho/nore: abutimur cũ iniuria vbi abutor iũgit actõ mo re antiquo: vt Diomedes teſtat.vel põt aſtrui: Verũ lex iubet dat ei Phanio ci/ui mercedẽ, & amittere a ſe itidẽ.ut.i.tanq̃ meretri/cẽ. vbi .i. abſurdus ſis ea. & melior eſt ita ſtructura meo iudicio. An i.vtrũ ci/uisi fœminino.i. Phaniũ puella iuſſa ẽ dari pximo .ſ.ſuo cognato.ut ne quid .i.vt nõ aliqd admitteret i ſe turpe.i.ihõeſtum: puta aliqd laſciuiæ. pp egeſta/tem.i.laſciuiæ. pp egeſta/riã uictus: vt degeret æta

Vti / Abuti / Amittere

abu.ſis. A ſcripti volũtate. vtimur cũ honore. Abutimur cũ iniuria. ℉ Atq: amit.? Bñ amittere, qa finis cupiditatis amiſ ſio eſt. ℉ An ut neqd cuius tur.i ſe admit? Idoneũ teſtimõiũ eſt bonor̃ eſſe nataliũ: ciuẽ dixiſſe. nã apud veteres pegrinæ mulieres i meretricũ numero habebant. Sic ipſe alibi. A deo ne eſt demẽs? ex Peregrina? Et alibi. Samia mihi mater fuit ea habitabat Rhodi. Et Parmeno cõprobans rñdit: Põt ta ceri hoc.i. meretricẽ matrem te habuiſſe. ℉ An ut neqd cui⁹ turpe i ſe admiteret. A volũtate. ℉ Vt cum uno ęta.dege.) Q uid enim eſt pudicitia: niſi unius ſciẽtia uiri? ℉ Actum aiunt ne agas.) Aiunt dicimus, cum prouerbium ſignifica/mus. Acta res eſt: de qua ſententia prolata ſit. ℉ Donec per/fecero hoc.) Vir. Donec me flumine uiuo Abluero. ℉ Perfe cero. Pro perficam. ℉ Ineptis.) vt a ſapientia: ſepis dicim⁹ ita ab inepta: ineptis. ℉ Sine modo.) Hæc minantis ſunt verba. & bene. imitatus eſt enim comminantem.

Peregrinæ mulieres

Pudicitia

Sapio / Ineptio / Sine modo

CVI. ℂ Si tum.i.tũc, vel deinde, id qd dixi iudicibus fuerat fal/ſum. cur filius tuus nõ refellit, in pterito.i. nõ recriminatus eſt nõ cõfutauit illud eſſe falſum. Nam refellere eſt arguẽdo falſum oñdere. De. Narras mihi filiũ.i. loqris mihi de filio: de ſtultitia cuius filii nõ põt dici. vt dignũ eſt dici. nõ põt ab aliquo dici. qd eius ſtultitia meruit ut diceret. Ph. At tu De.q es ſapiens adi magiſtratus.i. vade ad hoies in offõ conſtitutos. tua ad iudices: ut ipſi magratus reddant tibi ſter̃.i. ſcdo. iudiciũ.i. ſniam de eadem cã. qñqdem.i. qa cer/te. tu ſolus ſine alio regnas.i. more regũ ſolutus eſt legibus & libertatem oprimis, & tibi ſoli licet adipiſci.i. aſſeq: ob/tinere. hic.i. Athenis: vbi leges vigent & libertas. bis.i. ite/rum. iudiciũ.ſ. ſniam de eadem cã. & hæc oia per ironiam ſunt dicta. De. Et ſi.i. q̃uis iniuria eſt mihi facta verũ tñ po tius eſt ſup. ſiue ſatis eſt mihi dare i dotẽ .ſ. ad qd lex iubet: uel id .i. pp id, qd lex iubet, idem .i. ſimiliter. ut.i. ſicut. ſi ſit vere cognata. Potius eſt ergo id facere iquã ſecter.i exer ceam. lites.i. controuerſias, negocia: cã. aut q̃ audiam te ita blatterantem & mihi detrahentem: Abduce.i. tecum re duc in domũ tuam hanc puellam, accipe p dote qnq: minas.i.

tẽ.i. vt traduceret uitiæ ſuæ tps cũ uno uiro. & bñ. nã pudi citia eſt unius ſci viri i a't Do. qd .ſ. ut degat ætatẽ cũ uno. uetas.i. ipedis. De. qdẽ.i. certe iuſſa ẽ dari ita (ut dicis) pro ximo: p ironiã dicit. at vñ,i. ex q̃ occaſiõe. nos ſumus ei pxi mi. aut q̃obrẽ i. q̃re ſumus ei pximi. Phor. Ohe: interiectio hois affecti faſtidio ob iculcata, & repetita ſępius. ſilia. Aũt .i. dicunt hoies ita ferẽ ita dt: hęc ponunt. vbi puerbiũ eſt: ne agas actũ.i ne retractes qd iã ẽ pfectũ: iudicatũ & adiu/ſum. Acta res ẽ. de q̃ ſnia plata ẽ. De. Nõ agã actũ. imo i. ſz nõ deſinã.i. ñ ceſſabo. dõec.i. quouſq. pfecero hoc.i. donec deduxero h negocium ad exitũ. Phor. ieptis.i. iſanis, effice/ris iept⁹, & diſipiſcis & (qd dt) tu agis ſtultũ. Nã ut a ſapia ſapis dicim⁹ ita ab ieptia ieptis. declinat aũt ieptio ieptis ieptui ieptit. De. Sine mõ, vba ſũt cõminatoria: q̃ſi (qd di ci ſolet) Dimitte mihi facere, et videbis qd ego ſim factur⁹ q̃ſi ſine. permitte. mõ.i tñmõ ideſt patientia habe tñmõ & uidebis qd faciam. tandem. Phor. Poſtremo: aduerbiũ.i. deniq. O Demi. nihil rei.i. negocii. id nobis tecũ.i. (quod inepte dici ſolet) nihil habemus ad faciendum tecum. vbi etiam dicendum, nil nobis rei aut negocii tecum eſt.

Pudicitia

SER. ℂ At tu.q.d vocas eũ ſtultum, at tu q ſapiẽs es: vis mõ re petere cãm qd eſt maior ſtultitia a.h. iai adim. & c. abduce hãc vxorẽ, & accipe qnq: minas. itidẽ. ſilr; vt ſi ſit cogna/ta.ſ. ad qd lex iubet vez dare dotẽ. hõ ſuauis.i. miſericors: q gratis uis dare dotem q.d. i hoc ſatis appet tuã eſſe cogna/tã. alr. nũq̃ offerres dotem. itane. de legibus locutus erat. De. de legibus reſp. q.d. ita qdẽ lex iubet dare dotẽ, ſed non corruptæ, cũ illa iã nupſerit dare p ea dotẽ nõ eſt dos, ſed p̃tiũ ſtupri, & h eſt ita ne lex iubet dare ei non dicã dotẽ: ſed mercedẽ.i. p̃ciũ ſtupri ubi .i. poſtq̃ tu ſis abſus ciuẽ itidẽ ut meretricẽ, atq: emitere illam, Certe hoc non iubet. Modo cõtrariã ſniam: an potius iuſa eſt i lege ci. da. prox. pp ege. ne ipſa aliqd turpe: quaſi meretrix in ſe admit. certe hoc nõ iubet. Sed tu negas. At nos vnde proximi, aut ſi non eſt pxima, q̃obrem.i. pp q̃do: tum duceremus. dñe audi homi nes aiunt ne agas actum, ſ. ne repetas cãm, q̃ acta eſt.

ℂ Tuus

DON. ¶ TVVS eſt dãnatus gnatus, nõ tu.) Ludit Phormio cum dicit: nõ tu & cõtẽptibiliorẽ i hac cauſſa ſibi ſenem, q̃ Antiphonẽ fuiſſe, dicit: ſimul q; ætatẽ illius eẽ deſpectã. ¶ Tuus eſt dãnatus gnatus: nõ tu. Pro voluntate cõtendentis eſt p latio ſniæ. ¶ Illum putato quæ ego nũc dico dicere.) Deſinitiue reſpondit. ¶ Cũ uxore hac.) Id eſt tali. ¶ Tute idem melius fece. Locutus eſt hic vt oñdat Phormio de compacto egiſſe cum Antiphõe. ¶ Tute idem me, fece. Quidã ſic intelligunt: Tute idem melius feceris, ut ſenex potius exeat, quã eiciat filium. Artificioſe aũt loquit Phor. ut adimat ſuſpitionem ſeni cõſenſionis & conuentionis inter paraſitũ & filium. ¶ Sedulo.) Sine dolo: inſtanter. ¶ Diſſimulat.) Fingi: mentitur. ¶ Quin quod eſt ferẽdũ fe.) Cur non ingt: accommodas neceſſitati voluntatem? ¶ Quæ tuã ſene. oble.) Nõ te: ſed ſenectutem tuam. ¶ Minue uero irã.) Cõtemnẽtis ẽ, diſſuadere iracũdiam. ¶ Hoc age.) Annuentis eſt. ¶ Dixi Phor.) Dixi ſolẽt dicere perorata cauſſa. ¶ Dixi Demipho. Mire comminationem, & ferocitatem eius imitaturus eſt ſimul verbo. ¶ Si quid opus fuerit.) Hæc repentina diſceſſio habet aliq̃ maiorem litigaturi denuntiationem. Et bene ꝑbreuiter multiloquio infringeretur ſuperior comminatio.

Tuus eſt damnatus gnatus, non tu: nam tua
Præterierat iam ad ducendum ætas. D. omnia hęc
Illum putato, quæ ego nunc dico dicere:
Aut quidem cũ vxore hac, ipſum prohibeo domo.
G. Iratus eſt. P. tute idem feceris melius.
D. Itane es paratus facere me aduorſum omnia
Infelix? P. metuit hic nos, tametſi ſedulo
Diſſimulat. G. bñ habẽt tibi tua pricipia. P. qn qd ẽ
Ferendum feras: tuis factis dignum feceris,
Vt amici inter nos ſimus. D. egone tuam expetã
Amicitiam? aut te viſum, aut auditum uelim?
P. Si concordabis cum illa, habebis quę tuam
Senectutem oblectet: reſpice ætatem tuam.
D. Te oblectet, tibi habe. P. minue uero irã. D. hoc age.
Satis iam uerbum eſt: niſi tu properas mulierem
Abducere, ego illam eiciam: dixi Phormio.
S. Si tu illam attigeris, ſecus quam dignum eſt liberã,
Dicam tibi impingam grandem, dixi Demipho,
Si quid opus fuerit: heus, domo me. G. intellego.

GVI. ¶ TVVS gnatus .i. tuus filius Antipho, eſt damnatus vt ducat Phanium. non tu es dãnatus ad faciendum. nam tua ætas iam ꝑterierat ad ducendũ .i. ad vxorem capiendã. iam nõ idoneus es ꝑp ætatem. De. Ego puto illum filiũ meũ dicere oia hæcq dico nũc. aut ſi nõ dicat idem, qdem .i. certe. ꝓhibeo ipſum filiũ domo .i. a domo mea eiicam, ſeu arcebo ne ingrediaur cum hac uxore Phanio. Ge. ſubmiſſa uoce dicit herus meus eſt iratus. Phor. tute .i. tumet. melius. magis cõgrue cõuenienter. feceris .i. facies idem quod tu dicis: videlicet prohibebis ipſum domo vna cum uxore &c. qđ dici ſolet, melius erit ꝙ tu facias illud quod minaris, quaſi oſtendat ſeſe nihil habere conuentionis cum Antiphone. De. o infelix .i. infauſte mihi. ita .i. vtrum paratus es facere ita oia aduerſum me .i. contra me vel facere me, aduerſum oia .i. contra oia. Pho. Summiſſa voce alloquitur Ge. hic ſenex metuit nos. tametſi .i. quiuis diſimula .i. fingat: ac mentitur. ſedulo .i. inſtanter, q̃ſi ſine dolo. Ge. bene hñt .i. bñ ſe res habent. principia ſunt ſup. tibi .i. tu hẽs bona principia ad cætera conſequenda ad q̃ niteris: atq; tendis. Pho. Qui .i. quimmo. feras .i. toleres ſuſtineas æquo aio id quod eſt ferẽdũ .i. tolerandum feceris .i. efficies. tuis factis .i. per tua facta. dignum .i. rẽ dignam: ut ſimus amici inter nos. De. egõ .i. vtrũ ego. expetam .i. deſiderẽ, optẽ tuam amicitiã .q.d. nõ aut utrum velim. aut viſum .i. uidere. aut auditum. audire te .q.d. non. Phor. concordabis .i. ſi concorditer viues cum illa nuru tua habebis nurum quæ oblectet .ſ. conſoletur, foueat tuã ſenectutem. Reſpice ętatem tuam .i. rõnem habeas ętatis tuę. De. Ipſa oblectet te nõ me: habe eam tibi .i. cape eam p te: q͂n mihi non eſt cordi. Phor. vero id eſt ſed. minue iram contemnẽdo dicit. q.d.) quod dici ſolet) & amore De compeſcere iam, vel non iraſci. Demea age hoc quod dixi .ſ. habe eam tibi & abduc a nobis. Iam ſatis verborum eſt .i. ſufficiant ea: quæ dicta ſunt. niſi tu potes abducere. aufere a nobis mulierem Phaniũ. ego eiiciam illam. o Phormio ego dixi vno uerbo quod volebam. Phor. Si ut attigeris illam puellam ſecus .i. aliter: q̃ dignum eſt .i. q̃ decet liberam mulierem attigi. ego impingam .i. impellã: illi dam, ſuſcitabo tibi grandem dicam: a dica dicæ .i. magnam cãm ſeu controuerſiam: ſeu magnum libellum iniuriam, ut prius dictum eſt. O demipho dixi quemadmodum prius dixeras. Deinde vocat Getam recedendo. heus, aduerbium vocanti. ſi quid fuerit opus pñtia mea: id eſt ſi in aliquo fuerit mea pñtia opus. inuenies ſup. me domo, id eſt in domo. Ge. intelligo, id eſt capio quid velis.

SER. ¶ DAMNAtus .i. victus ſi mecum agis & cum filio, quia omnia hæc &c. Aut ſi non dixerit &c. bene habent ſuauiter. Siquid ad Ge. diſcedens dicit domine inuenies.

ACTVS II. SCENA IIII.

DEMIPHO. GETA. HEGIO. CRATINVS. CRITO ADVOCATI.

DON. Quanta me cura & ſolici. afficit gna.) Cura ẽ i ſpe bonorũ: ſolicitudo in metu malorum. ¶ Quanta me cura, & ſolicitudine. Hæc deliberatiua eſt in qua tres aduocati ſunt: quorum unus ſuadet: alter diſuadet, tertius qui ſe alterutri addere debuiſſet: eiuſmodi ſententiam dicit, vt rurſum deliberatione opus eſſe uideatur.

Margin: Cura. Solicitudo

D. QVANTA me cura & ſolicitudine afficit Senarij Iamb.
Gnatus, qui me & ſe hiſce impediuit nuptiis
Neq; mihi in cõſpectum prodit, ut ſaltem ſciam
Quid de hac re dicat, quidue ſit ſententiæ.
Abi tu, viſe redierit ne iam, an nondum: domũ
G. Eo. D. uidetis quo in loco res hęc ſiet.

GVI. Quanta me &c. Hæc eſt deliberatio ĩ q̃ aduocati ſunt, quorũ vnus ſuadet, alter diſſuadet: tertius eiuſmodi ſniam dicit, ut rurſũ delibeatiõe opus eẽ videat. De. quanta cura, exclamando legem. & quanta ſolicitudie .q.d. magna. gnatus meius .i. Anti. affecit me. Cura in ſpe bonorum, ſolicitudo in metu malorum. Qui .ſ. filius ipediuit .i. intricauit, inuoluit, implicuit me & ſe hiſce nuptiis .i. per has nuptias. neque ſuus ipſe prodit .i. emergit: comparet mihi in conſpectu .i. ante oculos, ut ſaltem ſciam quid dicat ipſe de hac re .i. de his nuptiis. ve .i. vel quid ſententiæ ſit ei, quam hẽat ſententiam et opinionẽ de hac re. tu Geta. obuiſe .i. valde ad videndum ne .i. vtrum filius iam redierit domũ: an nondum .i. non adhuc redierit. Ge. eo .i. vado ad uidẽdũ. De. vos aduocati videtis i quo loco .i. in quo ſtatu hæc res ſit .ſ. negocium de nuptiis.

Margin: Cura. Solicitudo

SER. Quanta, cum ſenex aliquantulum ſit conuictus verbis Phormionis & factus incertus quid de vxore faciat. Ecce in conſilio amicorum magis dubius redderetur: & ſic litigium ſuum omnino in efficax erit: ne illam abiciat vult prius remouere Getam, ne huic interſit conſilio. Videtis ad amicos loquitur.

DON. ¶EGO Cratinũ cẽſeo.)Põt ego diſtinguit:ut ſubauditur Ego dicã?.¶ Quæ in re tuã ſint.)Bñ principio bñuolẽtiam ſuã cõmendauit, & ſic conſiliũ dedit.¶ Equũ eſt.)Ab honeſto.¶ Et bo.)Ab utili.¶ Et id impe.) A poſſibili.Et breuiter deliberatiuæ tres locos tetigit, Iuſtũ, utile: & poſſibile. ¶ Ego ſedu.hũc dixiſſe.)Artificioſe pſonã defendit,ſniam

Delibe/ratiuæ loci: reprehenſurus, ne ſi inimicus ſit, adimat authoritatẽ ſniæ ſuæ.¶ Verũ ita eſt.) Subiunxit locũ ... orationem, ut inuidię cõtradicturus occurreret. ¶ Mihi ñ vide.)A Poſſibili. ¶ Q. d ſit fa.legi.) Hic

Suaſo/riæ loci: alio ordie locos ſuaſoriæ tetigit. primũ a poſſibili, ſm ab honeſto. ¶ Et tur.in.ẽ.)Ab honeſto, Vtilitatẽ aũt ptermiſit partẽ, q ubi ñ põt fieri, fruſtra ſpectatur. ¶ Res magna eſt.) cauſſa amplicandi ſniam. ¶ Incertior ſũ mul.q du.) Ex tribus eni vnus ſuaſit alter diſſuaſit terti⁹ nihil dixit. ¶ In tpe huc ſe reci.) ... Sallu. Maximeque ferocia regis Mithridatis in tpe bellaturi.

Quid ago?dic Hegio. G.ego cratinum cenſeo,
Si tibi videtur. D.dic Cratine. Cra.CRA.me ne vis?
D. Te.CRA.ego q̃ in rem tuã ſint,ea velĩ facias:mihi
Sic hoc videtur.quod te abſente his filius
Egit,reſtitui inintegrum æquum eſt,& bonum:
Et id impetrabis:dixi.D.Dic nunc Hegio.
H. Ego ſedulo hunc dixiſſe credo.verum ita eſt,
QVOT HOMINES,tot ſniæ.ſuus cuiq; mos.
Mihi non videtur.quod ſit factum legibus,
Reſcindi poſſe,& turpe inceptu eſt.D. dic Crito.
CRI.Ego amplius deliberandum cenſeo:
Res magna eſt.H.num qd nos uis?D.feciſtis pbe:
Incertior ſum multo q̃ dudum. G,negant.
Rediſſe.D.frater eſt expectandus mihi:is
Quod mihi dederit de hac re cõſilium,id exequar.
Percontatum ibo ad partum,quoad ſe recipiat.
G. At ego Antiphonẽ quæram,vt q̃ acta hic ſunt,ſciat
Sed eccum ipſum uideo in tempore huc ſe recipere.

ſerta.De.o Hegio dic nunqd agere debeo.dic.i. eloquere. He.ego credo nũc Cra.dixiſſe ſedulo.i.inſtãter, & ſine dolo:& quaſi ſerio.ver.i.ſed.ita eſt.i.ſe res hẽt.vel ſit ue; nomẽ ſic:ita eſt ver.i.hoc puerbiũ ver eſt.ſ. Tot ſunt ſniæ.i.opiniões,quot ſunt hoies. Cuiq;.i.vnicuiq; ſuus mos.i.proprius modus eſt.nõ videatur mihi.i.nõ mea ſnia id qd ſit factũ.i.iudicatũ. legibus .ſ.ſm leges.poſſe reſcindi.i.retractari,& irritũ fieri.& id.ſ.reſcindere legibus factũ.eſt turpe inceptu.i. ad incipiendũ. vel ut incipiatur.De.o Crito dic.i.eloquere. qd.ſ. agã? Cri ego.cenſeo eſſe deliberãdum,i.cõſulendum, amplius .i.latius,& accuratius .i.iudico eſſe opus ampliori deliberatione.res.i.materia negocium:cã controuerſia eſt magna,i.magni ponderis ac momenti.He.nunquid.i. nonne aliquid aliud vis nos facere ſup.quod dcm̃ eſt abire cu: pientis cum uideat non eſſe ultra ſua opus opera.De.probe ideſt recte.feciſtis: per ironiam dicit.q.d.optime conſultaſtis: ſcilicet ſum multo incertior, id eſt magis in dubio.q̃ dudum.i.pauloante,q̃ dixiſſet is u͂ras ſnias. Ge.rediit Geta dicens filium non rediiſſe,domeſtici negant filium rediiſſe.i.dicunt q non rediit. De. frater Chremes eſt mihi expetendus.exequari.faciam.complebo, peragam id conſilium,quod is frater dederit mihi,de hac re.i.de his nuptiis ibo percunctatum.i.inquiſitum ad portum maris.q̃ rediturus eſt nauigio. quoad.i.quouſq; recipiat ſe.i.ſe reducat,ac referat domum,Ge.at ego queram Antiphonem ut ſciat.quæ acta ſint.hic,id eſt in hoc loco: vbi eſt diſceptatum de hac re.ſed eccum,id eſt ecce hic prope video ipſum Antiphonem recipere ſe:id eſt ſe referre huc in tempore:id eſt mane:tempeſtiue:congrue,auſpicato ac bona hora quod dici ſolet. dicit autem hoc ſe orſum a ſane.

CVI. ¶O Hegio dic qd ago.i.agere debeo. He.ego cenſeo.i.iudico.Cratinum debere ſup. prius dicere ſi tibi vi.i.bonum & decens eſſe iudices De. o Gratine dic qd agere debeo. Cra ne.i.vtrũ uis me dicerem.De. uolo ſup.te dicere.Cra. ego velim.i.volo,q, facias ea q̃ ſint in rem tuam.i.in tuam utilitatẽ.hoc eſt q̃ ſint tibi utilia.hoc qd ſequit. vĩ mihi ſic .i.eſt mea opinio: & ſnia talis. ęquũ eſt.i.honeſtũ ac iuſtum & bonũ.i. vtile eſt id quod filius egit hic, ideſt Athenis. te abſẽte reſtitui in integrũ.i.reduci in arbitriũ tuũ.& eſſe irritum,perinde ac ſi nihil factum eſſet ita, vt tibi integrum ſit ac liberũ defendere.cauſam:ut prius potuiſſes. vel ſic intellige,æquũ & bonũ eſt te ſup.uel filium reſtitui in integrum .i.in libertatẽ & arbitrium huius rei non faciẽdæ. qui.i,qa. filius egit id te abſẽte.q modus dicendi ex iure ſumptus eſt ut liquet digeſtis de in integrum reſtitutione. Et tu Demipho impetrabis.i.obtinebis id.ſ. ve reſtituaris: vel res reſtituatur in integrum.dixi.i.ſniam meã ſum elocutus.qd verbum in fine orõnũ apponi cõſueuit.nã dicere ſignat accommodare,appoſiteq; loq, Inde dictio dr oro feſtiua,atq; diſ/

SER. ¶ECO Grati.nota quia amici de hac re non multum ſolliciti ſunt.cum vnus ita alii reſponſione conſilii attribuat. Sedulo.i. priuata amicitia verum .i. ſed.ita eſt q̃quidem iſti duo dubitauit. Ego amplius &c.fe.probe ironice negãt redi. vt incertiorſi quid faciat: renunciat ei Geta non rediiſſe Antiphonem,cuius ſceptentiam volebat audire.

ACTVS TERTII. SCENA PRIMA.

Iambici quadrati catalectici.

ANTIPHO GETA.

ENIM uero Antipho multis modis cũ iſtoc
animo es vituperandus. (is dediſſe?
Itane hinc abiſſe,& vitam tuã tutandã alis

DON. ENiuero Antipho multis modis cũ iſtoc aio.Cũ iſtoc animo pt huius animi. Ennius: optima cum pulchris animis : Roma iuuentus.¶ Itane hic ab &vi.tuam.) ... vt,inuidiſſe deos : patriis vt redditus ori Coniugiũ optatum,& pulchrã Calliſdona uiderem? Et, Seruon fortunas meas cõmiſſe futili?

Cum iſtoc animo

SER. ENim uero: Incipit tertius actus de inueniẽdo argẽto ad opus Phę.ſicut alius actus fuit de re Antiphonis, ſic iſte de re Phædriæ.Phædria(vt dictũ eſt) nullã copiam de amica poterat habere: cum pecuniam. q̃ lenonem pacaret:nõ haberet,nulla tenus poterat inuenire quare ergo agitur in hoc actu conſilium unde argentũ poſſit ad opus eius corradi, ad quod inducuntur conuenientes perſonæ: Antipho.ſ.frater cuius cãm Phædria cum Demiphone bñ egerat, & erga eum promeritus fuerat, vt iſte cauſam eius ſimiliter tractaret Inducit & Geta,qui Antiphonis imitatione conſilium illud inueniat. Pręmittitur in hac ſcæna meritum Phędriæ ut illo merito Antipho poſtea cõmotus Getam compellat conſilium inuenire, Habet aũt Antipho occaſionem redeũdi,ut rem ſuã qõo ſit tractata itelligat, vituperans ſe pe animi timiditate,q receſſiſſet, O Antipho multis &c.

CVL ENimuero &c.Hic Antipho ſe icuſat q abierit, & ſimul Getam de rebus oibus interrogat, An.alloquit ſeipſum. Enimero.i.certe, tu Antipho cũ iſtoc animo.i.tu antipho iſtius animi vel hñs iſtum animum es vituperandus multis modis.ita ne decet ſup.te hinc abiiſſe.i. diſceſſiſſe, & dediſſe.i.commiſiſſe tuam utinam tudandam defendendã.aliis Phędrię, & Getæ, & Phormoinis.& benevitam dixit.nam ſi abſtratur ab uxore,putat ſe non poſſe uiuere,ſed mortis periculum eſſe ſubiturum.

¶Alios

DON. ℂALIOS tuā rē.) Ab infinitiuo ad indicatiuũ tranſitũ fecit. ſ Credidiſti.) Pro putaſti. ſ Patereẽ ma. Legiẽ & po/ tireẽ: qa potiri τεταχλιον fuit. Plautus, Hoſtiũ potitus ẽ. ſ Spes, opesq; ſunt.) Hæc qdē de his ſunt, q̄ amanti * Spes, opesq; ſũt. Vt, Res fidesq;. ſ Qui abie.) Molliꝰ, hoc fugeris. ſ Sed ea cã. (Quia abieris. ſ Nũqd pa. ſubo.) Con/ uenientia ſua & Phor/ mionis dicit. ſ Cõfu/ tauit ver.) Cõuicit: vt ſi diceret, refutauit. ſed Refutatio i rē eſt Cõfutatio i pſonam. ſ Ego qđ potui por. De ſe mediocriter p εκλειψιν, moraliter ſa tis. ſ Ego qđ po. por. Ordie. prio dnm poſt Phor. vltimũ ſe poſu it. ſ Huc ſal. nunc pa. Ge.) Non optat ſaluũ patruũ vẽit ſm Apol lodorũ: & oñdit ñ cõ gruere ſalutē eiꝰ cũ cõ modo ſuo. An nõ di/ cit malũ eſſe & incõ/ modũ ſibi: ſed tãtum magni terroris plenũ aduẽtum patrui? ſ A ſua palæſtra exit fo.) Bene palæſtram eius dixit lenonis domũ, i qua eſt exercitus ama tor aſſidue. Pla. Abſtie a palęſtra, vbi demens deſudaſcit.

Confutatio — *Refutatio*

Alios tuam rem magis credidiſti, q̄ te, animaduerſuros?
Nam vtut erant alia illi certe, q̄ nunc domi tuæ eſt cõſuleres,
Ne quid propter tuam fidem decepta pateremur mali,
Cuius nunc miſeræ ſpes, opeſq; ſunt in te vno omnes ſitæ.
G. Eqdē here nos iã dudũ hic te abſentē incuſamꝰ. qui abieris.
A. Te ipm q̄rebã. G. ſed ea cauſſa nihilo magis defecimus. *Acat.*
A. Loquere obſecro, quo nã in loco ſunt res, & fortunæ meæ?
Nunquid patri ſubolet? G. nihil etiam. A. & qd ſpei porro eſt?
G, neſcio. A, ah.
G. Niſi Phædria haud ceſſauit pro te eniti. A. nihil fecit noui.
G. Tum Phormio itidē i hac re, vt in aliis, ſtrenuũ hoiem pbuit.
A. Quid is fecit? G, cõfutauit verbis admodũ iratum patrem.
A. Heu Phormio. G, ego qđ potui porro. A. mi. Geta omneis vos
G. Sic habēt principia ſeſe, vt dico: adhuc tranqlla res eſt (amo.
Manſurusq; patruũ pater eſt, dũ huc adueniat, A. quid eum?
G. vt aiebat.
De eius conſilio velle ſeſe facere, quod ad hanc rem attinet.
A, Quantus metus mihi venire huc ſaluũ nũc patruũ Geta?
Nam per eius vnã (vt audio) aut viuã, aut moriar, ſententiã.
G. Phædria tibi adeſt, A. vbi nã? G. eccũ a ſua paleſtra exit foras.

CVI. ℂET decet te credidiſſe.i. putaſſe alios. ſ. Phæ. &c. magis aiaduerſuros.i. habituros curæ rē tuã.i. tuũ negociũ, q te. Nã vtut.i. vtcunq;: hoc ē q̄litercunq; alia: in neutro gñe.i. reliq̄ q̄ debuiſſent curare erant.i. ſe hēbant. certe.i. ſaltē. cõ/ ſuleres.i. pſpicere, ſeu puidere debeas illi Phanio: q̄ nunc eſt domi tuæ. neq̄.i. ne aliqd maliipſa decepta pp tuã fi/ dē.i. p tuã pmiſſionē patereẽ. Cuius Phanii nũc.i. hoc tpe. miſeræ.i. infelicis. oēs opes.i. facultates. ſunt ſitę.i. poſitæ: collocatę. in te vno.i. ſolo. Ge. Eqdē o here.i. dñe iãdudũ.i. paulo an. icuſamus hic.i. criminamur: culpamus redargui/ mus te abſentē. q abieris.i. diſceſſeris. An. q̄rebã teipm. Ge. pſeqtur inceptũ ſermonem: ſed ea cã.i. eo q abieris. nihilo plus defecimus.i. ſuccubuimus: defatigati ſumus in defen/ ſionē tui. An. obſecro loq̄re.i. dic in quo loco.i. in quo ſta/ tu. res.i. negocia, & fortunę meę.i. mea infortunia: vel mei euētus ſunt. nunqd ſubdolet.i. aliquãtulũ dolet pri meo q abieris: neq; ſubire eius cõſpectũ. Ge, ẽt nihil.i. nullatenus nullo mõ dolet ei q abieris: qa ex hoc conſiderat te nimio pris timoẽ ñ audeẽ ſubire ɔſpectũ eiꝰ. An. & porro.i. deide qd ſpei ē. Ge. neſcio. qd ſperē. An. ah: iterie&tio dolẽtis. Ge. neſcio niſi q ſup. Phę. ñ. ceſſauit eniti.i. cõari: laboraẽ p te. An nihil noui fecit ipſe Phę qm ſolitus ē hoc facere. vel qa ſoleo p eo idē facere. vel qa nihil mihi obtinuit noui ſuo a/ xu. Ge. tũ.i. deide. Ph. pbuit.i. pſtitit: oñdit: exhibuit ſe hoiem ſtre nuũ.i. acrē: fortē. itidē.i. ſiſr. i hac re vt.i. ſicu ti.i. ſicut i aliis rebus. An. qd is paſit? fecit. Ge. ipſe cõfutauit ver/ bis.i. cõuincit p verba patrē admodũ.i. val/ de iratũ. Ant. heu iter iectio hic oñdit admi/ rationē facti Phor. & approbationē. propte rea ſubdiẽ. o pho. q. d. multũ tibi debeo: aut aliquid tale. Ge. porro.i. deide vel certe. ego feci ſup. qđ potui. An. o mi Ge. amo vos oēs. Ge. pricipia obtinendi voti ſic ſe hñt: vt dico ita: q; confutatus eſt ſe nex. adhuc res eſt tran/ qlla.i. negocium nihil hẽt turbationis. & pẽ mãſurus ē.i. expectaturus eſt patruũ.ſ. Chre. patrē Phę. dũ.i. quouſq; adueniat huc. An. Quid.i. cur manſurus eſt eũ pẽ. Ge. vt aiebat.i. prout dicebat. vel.i. volebat ſe facere de cõſilio eius.i. ex eius cõſilio. qđ attinet ad hanc rem de nu/ ptiis illis vel vt p vtpote. vel qa aiebat ſe velle facere &c. An. O Geta. quantus metus eſt mihi.i. quantum timeo pa truũ meũ.i. fratrem patris. venire nunc huc ſaluũ.i. incolu/ mē, nã vt audio.i. intelligo. aut viuã: aut moriar. p vnam.i. ſolam ſñiam eius: quia ſine Phanio non potero viuere Ge. Phę. adeſt.i. aduenit tibi.i. ad tuũ ſolatium. An. vtinã adeſ ſet. Ge. eccum.i. ecce hic eum.ſ. exit: idẽſt egreditur. foras a ſua palęſtra.i. a domo Leno, in q̄ ipſe amator aſſidue exer/ citatus eſt. Plau. Abſtine a palęſtra vbi demēs deſudatur. *Plautꝰ.*

SER. ℂNVNquid ſubolet.i. appet pri fallacia afat q; mea volũ tate ſit factũ: q.i. ſpei i futuro. Neſcio: niſi hoc tm qđ Phæ/ dria. Ecce meritũ Phędriæ: heu gaudendo dicit quaſi euge Palæſtram vocat domum: i vbi illa fidicina diſcebat, ideo dicit palæſtram: quia colluctabatur in acquirenda amica.

ACTVS IIII. SCENA II.

Trochaici tetrametri catalectici permixti iambis quadratis ac acatalecticis.

DON. DOrio. au. ob.) Hæc ſcena i pe/ titionem ē, q ſę pe admittit delibera/ tiue locos. ſ Dorio au. ob.) Sunt q ſic le/ gant, vt Dorio Phæ/ dria dicat: audi leno obſecro, iterum Phę. ſ Quin omitte me.) Quin, modo corripiē di vel imperandi vim habet: vt, Quin age.

PHEDRIA. DORIO. LENO. ANTI. GETA.

P. DOrio audi obſecro, D. non audio. P. parũper. D. qn omitte me.
P. Audi qd dicã. D. at enĩ tędet iã audire eadē millies.
P. At nũc dicã, qđ lubẽter audias. D. loquere, audio,

CVI. DOrio &c. In hac ſcena Phę. petit a lenone Dorione vt aliquãdiu expectet: neq; det militi Pã. quã illi vē/ didit: ppterea q Phę. ñ afferebat pecũias p emptiõe illius puellę. pollicetẽ enĩ ſe itra triduũ allaturũ q: eqdē pol licitus: & qdē cũ fœnore: aliogn ſe facile paſſurũ vt puella eripiatẽ ſibi & militi tradatẽ pciũ dãti. Ph, o Dorio leno, ob ſecro audi. Do. nõ au/ dio: nã tu nõ affers ni ſi nugas, nec nũmos p fers. Phor. audi parũ/ p.i. puo tpe. Do. qn.i. qui mo. & hēt vim cor ripiēdi vel imperandi omitte me.i. qđ dẽ, di mitte me i pace. tene/ bat. n. eũ ne puellã mi liti traderet. Ph. audi qd dicã. Do. at. n.i. ſed certe. iã tędet me.i. tędio affectꝰ ſũ. audiẽ eadē.i. eaſdē res. millies.i. mille vicibꝰ. Ph. at nũc dicã id qđ audies libenter. Do. loq̄re. audio te.i. pbeo tibi aures.

SER. DOrio inducitẽ hic Phæ, orans lenonem, qui volebat vendere amicã eius: vt ſaltem induciaret triduo, hoc ideo fit: vt Antipho curioſitate fratris ſui, & anxie/ tate magis cõpellat Getam de argento.

PON. ℭHEI me.le.ne.ſuo ſuat ca. Deeſt Mihi. Suat ãt, appigat atq; affigat. ⸿ Suo ſuat ca. [Greek] Suo capiti dixit, cũ dictur⁹ eẽt, Phędrię. vt, Dardãũq; rogũ capitis. ⸿ Fœneratũ. Ab vtili. ⸿ Fœneratũ iſtuc bñ. ti. Ideſt mihi a te fœneratũ. ⸿ Verũ hercle hoc eſt. Bñ ipſe di/ ctũ ſuũ cõfirmauit. ⸿ Cãtilenã. ean. ca.) Ita dicit, vt Vet⁹ & vulgata cantio. ⸿ Tu mi affersti iiſdẽ ſtas nugis, & logis. Phę. tu eris mihi cogna tus ſi hoc feceris, tu eris mihi parens. i. tanquã pr. tu eris mi hi amic⁹. Do. mõ. tu garris. i. nugaris: vana effatis, & nulli⁹ põderis. Ph. adeon. i. verũ eſt verũ te eſſe ingenio adeo du/ ro. i. te hĩe naturã & mores ita duros: & inexorabiles. i. iſte xibiles: i. perſuaſibiles: a q̃b⁹ vł a quo igenio. i. natura tua ni/ hil põt exorari. i. obti neri, ſeu ipetrari. es er go natura ita dura: vt neq̃as molliri. i. mulce ri: mitigari: mollis fie ri: & exorabilis: facilis ſuauis: ac manſuetus: neq; miſicordia: neq; precib⁹. Do. adeõ. i. ẽ ne verũ: vł decet ne te eſſe adeo incogitantẽ. i. inconſideratum: at/ que imprudentẽ: vt ſe ducas. i. decipias me dictis phaleratis. i. or natis. a phaleræ: rarũ tractũ eſt phaleratus ta tum. & vt ductes. i. ducas tecũ meã puellã gratis: ideſt ſine pręo & mercede. An. leno/ nem ſup. miſertum eſt Phædriæ. i. leno ha buit miſericordiã de Phędrię, & ironia eſt

mi. co.) Ab honeſto. ⸿ Tu pa. tu ami. tu.) Scda [Greek]. ⸿ Phaleratis di. (Ho/ neſtis atq; ornatis: qa dixit, Tu mihi cogna tus, tu parens. Et qñ leno, irridet honeſta/ tẽ & deſpicit. ⸿ Miſe ritum eſt.) [Greek]. ⸿ Hei veris vin. Hoc ſibi dicit adoleſcens. ⸿ Neq;, Antipho alia eũ occupa. eſſet ſoli.) Hoc dolet Phędria, qi eadẽ re laborauit Antipho. i. in amore quodq; amare conti gerit. ⸿ Neq;, Anti. alia. Minore aliq̃ ſoli citudine q̃ hęc ẽ quã nunc gerit. An alia, pter hac q̃d⁹ me ge/ rit. Ordo & ſẽſus hic

P. Nequeo te exorare, vt maneas triduum hoc: quo nunc abis?
D. Mirabar, ſi tu mihi quidquam afferres noui.
A. Hei, metuo lenonẽ, neq̃d ſuo ſuat capiti. G. idem ego metuo.
P. Non mihi credis? D. hariolare. P. ſin fidem do. D. fabulæ.
P. Fœneratum iſtuc beneficium tibi pulchre dices. D. logi.
P. Crede mihi gaudebis facto: verum hercle hoc eſt. D. ſomniũ.
P. Expire, nõ ẽ lõgũ. D. CANTILENAM EANDEM CANIS.
P. Tu mihi cognatus, tu parẽs, tu amicus, tu. D. garris modo.
P. Adeone ingenio te eſſe duro, atq; inexorabili,
Vt neq; miſericordia, neq; precibus molliri queas?
D. Adeon' te eſſe incogitantem, atq; impudentem Phædria,
Vt Phaleratis dictis ducas me, & meam ductes gratis?
A. Miſeritum eſt. P. hei, veris vincor. G. q̃ vterq; eſt ſimilis ſui.
P. Neq; Antipho alia cum occupatus eſſet ſolicitudine,
Tũ hoc eẽ mihi obiectũ malũ? ab qd iſtuc aũt eſt Phædria?
P. O fortunatiſſime Antipho, A. ego ne? P. cui, qđ amas, domi ẽ,
Nec cũ hmõi vnq̃ vſus vẽit vt cõflictares malo. *In hmõi eliditur s*
A. Nihil ne domi ẽ? imo, qd aiũt, AVRIBVS TENEO LVPVM,
Nam neq; quo amittam a me inuenio, neq; vti retineã, ſcio.

ẽ Neq; tũ eẽ mihi hoc obiectũ malũ cũ Ant. alia ſolicitudie eẽt occupat⁹ ſeu q̃pıã. ñ hac de nuptiis, q̃ ẽ grauiſſima. ⸿ Vn q̃ u. ve. Op⁹ aut neceſſe fuit. ⸿ Aurib⁹ te. lu. Gręcũ puerbiũ. [Greek]

Vſus ve nit

GVI. ℭPHOR. Nequeo exorare te. i. pſuadere tibi: vt mãeas. i. expectes hoc triduũ. i. ſpatiũ triũ dieꝝ. neq; tradas puellã alteri volenti dare pecuniã pñtẽ: qđ cũ audiret leno diſce/ dere cœpit: q̃ſi nihil noui audiẽs. iõ ſubdit Phę quo abis. i. diſcedis nũc. Do. mirabar ſi tu afferres mihi qcq̃ noui. An. hei: interiectio dolentis. metuo lenonẽ. i. redeptorẽ puella rũ, q̃s poſtea vẽdat. ne ſuat a ſuo is. i. aſſuat: appingat: adiũ gat: affigat: apponat. ſuo capiti. i. ne in eã ſe iducat ſniamt vt puella alteri tradat: futurus Phę. maximo dolori, vel ne ſuat aliqd capiti Phę. vt vult dicere, Dona. i. ne aliqd appo nat capiti. i. vitę. Phę. i. ne aliqd faciat quo lãgueſcat, Phę. prę dolore. vel tandẽ ne ipingat aliqd capiti. Phę. i. ne illũ verberet: aut fuſtiget. nã videbat eos a longe decertantes. nã leno linq̃re eũ volebat, & Phę. retinebat. Ge. ego timeo. i. qđ tu metuis. Phę. nõ credis mihi Do. ariolare: i. ſecũda impatiui: ab ariolor aris verbo deponẽti. i. diuina. nã ario lari ẽ diuinare: ab aris dictũ. Ph. Sin. i. ſed ſi. do. fidẽ. i. facio tibi ſanctã pmiſſionẽ. nã dare fidẽ eſt ſancte pmittere. Do. fabulę. i. nugę. ſũt oẽs tuę pmiſſiones. Phę. dices illud bñfi ciũ qđ feceris expectãdo triduũ eẽ fœneratũ tibi. i. a te mi/ hi ſup. pulchre. i. cõmode, & venuſte. nã ſum tibi grãm rela tur⁹: i. & qdẽ cũ fœnore & augmẽto: tanq̃ ſi illud bñficiũ mi hi fœnerauerıs. Do. Logi. i. ridicula ſunt ſup. tua verba ſeu dicta cõtẽnẽda: fabulę: nugę. & declinat logi logorũ logos: ſed in ſingulari dr logos: qđ eſt gręcũ: & ita logi logorum a gręco ſermone eſt: vt ingt Nonius Cice. p Gallo: bñ expo nit: qd ſit logi logoꝝ: Ego te certo ſcio oẽs logos q ludi di/ ctu ſũt aiaduertiſſe. Phę. credo mihi gaudebis. i. pp illũ fa ctũ ſi expectaueris. vel gaudebis facto p facere, aut feciſſe hercle: iurantis eſt: hoc ẽ verũ. ſ. te gauiſurũ facto: & ita di/ ctũ ſuũ cõfirmauit. Do. ſomniũ eſt ſupple qđ vt dicas, q. d. nõ plus habet momenti tuũ dictũ, q̃ ſomnium. Phę. ex pire. i. pba: fac expientiã, ſine piculũ. nõ eſt longũ tps qđ peto. ſ. triduũ hoc. Do. canis. i. cantas eandẽ cantilenã. i. nihil no

Logi
Logoꝝ
Cicero

dicit. Dona. q̃ſi longe abſit a miſerando leno. Declinat aũt miſeret miſerebat miſertũ eſt, vel miſertũ fuit: ſicut tædet tædebat ptæſum eſt, vel fuit. Ph. hei, interiectio dolẽtis & coniuncti. vincor verbis. i. confutor. Ge. q̃. i. qũum. vterq; i leno & Phę. eſt ſimilis ſui. i. ſuis vtẽs moribus: & (qđ dici i epte ſũt bene de ſuo vultu: cũ dicendũ eſſet. ſunt multũ ſui ſimiles: q̃ſi ſuis (p ſe q̃ſq;) vtens moribus. Ph. dolet. Phæ. ñ poſſe ſibi cõtingere: vt potiat puella eo tpe quo Anti. eſt occupatus alia ſolicitudie maiore. cuius cõparatiõe minus ſibi malũ illud exprobraret. neq; hoc malũ de emptiõe pu/ ellæ eẽt mihi obiectũ. i. exprobratũ. eũ. i. tunc. cũ. Anti. eẽt occupatus. i. detẽtus alia ſolicitudine grauiore: q̃ a de nup/ tiis. An q̃a de. Anti. fecit. Phę. mẽtionẽ ſubdit. O Phæ. qd iſtud eſt de quo loq̃ris, & es ſoliſtus Ph. o Anti. fortunatiſ ſime. i. feliciſſime. An. ne. i. verũ. ego ſum fortunatiſſimus. Ph. cõtinuat Phę. ſermonẽ. cui. ſ. tibi. id qđ amas eſt domi. nec vſus uenit. i. opus, aut neceſſe fuit. nã vſus ſępe capitur p opus. nunq̃ tibi vt conflictares. i. frequenter confligeres: ſeu decertares cum hmõi malo hoie. ſ. lenone. An nihil. i. verũ dicis q id qđ amo ẽ mihi domi: imo teneo lupũ auri bus. i. p aures: puerbiũ eſt. iõ ſubdit qđ hoies vulgo aiũt de illis q ſunt pplexi & diſtricti: qđ ſtatim ſubdit. nã neq; in/ uenio quomo amittã a me ra vxorẽ. i. q̃ via relictã a me ve tãte lege, neq; ſcio vti. i. q̃liter. retineã eã mecũ nolẽte pře. ℭQVO nũc abis: diſcedebat eni poſtq̃ de iducus audi/ uit loq. ſuat. i. addat aliqd lucrum ſuo capiti. i. capitali. ſ. ne qd pl⁹ velit hie, q̃ dediſſet. Adeon. ſ. decet. vincor vbis ver. eni ẽ qđ dicit me nihil dare niſi verba q̃ vterq; frater eſt ſi/ milis ſui: q̃a ſicut nũc Anti. optat adiuuare Ph. ſic Ph. mul/ tũ laborauit p eo cõtra Demiphonẽ. Prꝺterea debet mihi iõ dare iducias: q̃a ſi ſciret Anti. mihi op⁹ eẽ argẽto iuuaret me. Sed cũ occupat⁹ &c. Vel aliter vt loqt ad ſe: & ptinuat ad illũ eẽ expeditũ: vt me iuuaret. Malo hmõi. i. lenõe tali. mihi eſt domi, q. d. nõ eſt firmiter domi, q tenet lupũ auri bus: neq; audet eũ tenet: neq; audet eũ dimittere: ne rem or deat. i. eodẽ erat An. de amica: q liber expõit. Nã neq; &c. ℭILLVD quod dicit Dorio ariolare, credo potius indi catiui modi: quaſi dicat nugaris, & friuola dicis.

SER.

ℭNe

DON. Ne parũ leno fies. ἀκαλῦφις. decl. a. Veteris. Aere em. ſuo. B. ſi ſuo, q̃ſi de tertia pſona. Cõduplicauerit. Cõſilio ut̃ p indicatiuo. i. cõduplicabit. Hoc eſt aliter. Fœnera tũ illuc bñficiũ pulchre tibi dices. Nihil fe. ſlē. ὑμῖν τὸ γε/ ut uſitatũ veteribus. Tibi q. oli ē di. Hic Oli, futuri tpis. Nã leno de accipiẽda ab adoleſcẽte pecunia diẽ ↄſtituerat & iuẽta meliori ↄditione anticipauerat tpſ cũ ado/ leſcente pſcriptũ. Iam ne ea p̃.) Interrogatiue pnũciandũ. Non verũ ei hæc an.) Vrbane leno, hæc an teceſſit, vt alii putant, meretrix vendita, vt alii dies qua lenoni cõſtitutũ fuit. Vna pte leno pſidus men/ tituꝛ, vñ ſeqꝛ, Non pudet va nitatis? Ergo pius eſt an/ teceſſit, q̃ preterit. Non pu. va. Apparet ſupra le/ nonẽ de pſidia anticipati tpis eſſe confeſſum. Mea lege vtar.) Lenonia. ſ. in qua ſemp commodum eſt prius q̃ fides.

lind pp̃oderat fœminino. diſtrahi. i. diſſipari diſiungi dirĩmi. Do. neq; ego potero: neq; tu poteris pati eorũ amor. diſtrahi. vel ſit cõceptio: neq; egomet; neq; tu poterimus pati &c. Ge. oẽs Dii diũt. i. dẽt tibi id qđ ẽ dignũ. i. id qđ meruiſti. & hoc pp illđ: qđ dixit. neq; ego: neq; tu. q̃ verba oĩa poſſent accipi i ptẽ deteriorẽ. Do. ego tuli. i. toleraui. cõpleſ. i. mltos mẽſes aduerſũ. i. ↄtra ingeniũ meũ. i. meã naturam. te Phę. pollicitantẽ. i. ſæpe pmittẽtẽ, & nihil feri ẽtẽ. i. dãtẽ. ſeu afferẽtẽ. tu li te inq̃ flentẽ, vt ſine pecuniis me moueres ad miſeratiõẽ. nũc cõtra. i. ediuerſo repperi aliquẽ q; det oĩa, neq; lachrymet ideſt lachrymas effundat vt tu. da locũ melioribꝰ. i. ditioribus te. An. herde iurãtis eſt. certe ſi ego ſatis cõmemini. i. ſi bene recordor & mẽoria re peto. dies ẽ oli pſtituta. i. pfinita tibi: q̃ die dares. i. dar debebas. pſtitutũ puellæ huic. ſ. le/ noni. Phæ. fcm ẽ. i. tpſ fuerat mihi pſtitutus. Do. ego nõ nego iſtud. ſ. q; dies fuerit mihi pſtituta. An. ne. i. vtꝛ. iã ipſa dies. i. ipm tpſ pterit. i. euaſit. Do. ñ pteriit dies verũ. i. ſed hęc dies anceſſit ei di/ ei pſtitutæ. & lex ẽ le/ nonia ſemp paratior

P. Ipſum iſtuc mihi in hoc eſt. A. eia, ne parum leno fies.
Num qd hic cõfecit? P. hicine? quod nõ inhumaniſſimus:
Pãphilam meã vendidit. G. qd? vẽdidit? A. ain' vendidit?
P. Vendidit. D. q̃ indignum facinus, ancillá ære emptá ſuo.
P. Nequeo exorare vt maneat, & cum illo vt mutet fidem,
Triduũ hoc: dũ id, qđ ẽ pmiſſum ab amicis, argẽtũ aufero.
Si non tum dedero, vnã tu præterea horã ne oppertꝰ ſies.
C. Obtũdis. A. haud lõgũ eſt id quod orat Dorio exoret ſine.
Idem hoc tibi, quod bene pmeritꝰ fueris, cõduplicauerit.
D. Verba iſtęc ſunt. A. Pamphilam ne hac vrbe priuari ſines?
Tum præterea horum amorem diſtrahi poterin' pati?
D. Neq; ego, neq; tu. G. Di tibi oẽs id quod eſt dignum diũt.
D. Ego te complureis aduorſum ingenium meũ menſes tuli
Pollicitantem, flentem, & mihi ferentem, nũc cõtra omnia
Repperi, qui det, neq; lacrumet: da locum melioribus.
A. Certe herde ſi ſatis cõmemini, tibi quidem olim eſt dies,
Quá ad dares huic, pſtituta. P. factũ. D. nũ ego iſtuc nego?
A. Iãne ea pteriit? D. nõ verũ hei hæc anteceſſit. A. nõ pudet
Vanitatis? D. minime, dũ ob rẽ. G. ſterquiliniũ. P. Dorio
Itane tandẽ facere oportet? D. ſic ſum. ſi placeo, vtere.
A. Sicine hũc decipis? T. imo enĩuero Antipho hic me decipit
Nam hic me hmõi ſciebat eſſe: ego hũc eſſe aliter, credidi,
Is me fefellit: ego iſti nihilo ſum aliter, ac fui,
Sed vtut hæc ſunt, tamẽ hoc faciã: cras mane argẽtũ mihi
Miles ſe dare dixit: ſi mihi prior tu attuleris Phędria.
Mea lege vtar, vt potior ſit, qui prior ad dandũ eſt. Vale.

GVI. DO. Iſtud ipſum qđ tu dicis eſſe tibi in vxore eſt mihi in hoc Phæ. nam nõ ſcio qua via eum a me reti ciã, & q̃ via retineã i cum deſint nũmi. vel in hoc di cit pro in hoc negocio de emptione puellæ Pãphi. Ant. Eia: hortãtis. nunqd. q. d. non hic. Phę. cõfecit. i. effecit. ne. i. vt non ſis pa rum leno q. d. nõne eſt ve/ rũ qđ Ph. effecit: vt ſis pa/ rũ leno. i. vt non multum vẽdideris puellã ei. Ille ẽ parꝫ leno, q parꝫ vẽdit puellas, cũ tñ ſoleãt lenones, q̃ maxĩe pñt. eas vẽditare. & vt plimũ ca riſſimo pcio: & hoc dicebat An. ad lenonẽ: q dixerat idẽ ſi/ bi eẽ i Phę. qđ erat Anti. in Phanio. q. d. ſcio q re hoc dicas: q videlicet nõ vẽdideris puellã, quãti volebas vẽdere. dein de excipit ſermonẽ Phędrię. Ph. hicine. i. vtꝛ. petis an con/ feceri ne hic eẽt parꝫ leno: i eo q ipſe. i. leno humaniſſimus. i. crudeliſſimꝰ hõ. vẽdidit meã Pã. amicã. Ge. qđ. i. cur. vẽ/ didit. An. ain. i. dicis ne q vẽdidit. P. h. vẽdidit. Do. q̃ idi/ gnũ facinꝰ. i. qtũ magnũ malũ p ironiã dicit vẽdere ancillã. i. ſeruã emptam ſuo ære. i. ſuis pecuniis. h. neq; exorare. i. obtinere. vt maneat. i. expectet. & mutet. i. variet fidẽ. i. p/ miſſionẽ ſuã cũ illo cui vẽdidit hoc triduũ. i. dũtaxat: p hoc ſpatiũ triũ dieꝝ. dũ. i. q̃diu aufero. i. extorq̃o ab amicis id argẽtũ: qđ ẽ pmiſſũ illi a me. Si nõ dedero argẽtũ pmiſſũ. tũ. i. tũc. ne ſis oppertuꝰ. i. ne opperiaris: hoc ẽ expectes: ab opperior oppis oppertus ſum, vel fuit. ptera. i. vltra tri/ duũ. ne qdẽ. i. ne ẽt vnã horã. i. p ſpaciũ vnius horę. Do. ob tũdis me ſup. i. mihi moleſtus es: & tędio afficis tuis ſermõi bus. An. o Dorio leno. id tpſ qđ orat. i. petit. ñ ẽ lõgũ: ſine. i. pmitte. q ſup. exoret. obtineat: impetret qđ petit. idẽ Phę. cõduplicauerit: p cõduplicabit. cõiũctiuũ p indicatiuo. ti/ bi hoc pmiũ qđ bñ pmeritus fueris. i. qđ bñ merueris. nã p meremur ſeu pmeremur bõa tñ. cõmeremꝰ aũt aut cõme remur male. Do. iſtæc q̃ dicis ſunt verba. i. deceptiões: vt Verba dat ois amãs, vel ſunt verba, q̃ verbotenus dũtaxat afferunt nullã ad tẽm, ſeu nullũ ad effectũ pceſſura. Anti pho. ne. i. vtrũ ſines. i. patieris. Pãphi. priuari hac vrbe: & abduci a milite in lõginq̃s regiões. tũ. i. deinde: ptereã: inſup poteris ne pati amore hoꝝ Pãphilę, & Phędrię. ſed maſcu

puellã vendicare: q eqđ pfinitũ ſit. An. non pudet vanitatis. i. nõ te erubeſcis mẽtiri, ac mẽdatio fallere fidẽ. nã vanitas eſt mẽdaciũ. Do. minime. i. nõ me pudet. dũ. i. dummodo, vel q̃diu mendaciũ fit ob rẽ. i. pp vtilitatẽ. Ge. o ſterquiliniũ. i. ſordes ipm endũ ſordidꝰ. Phę. o Dorio. tãdẽ. i. fine lõgo o ĩmõe rũde. ne. i. vtꝛ. oportet te facere ita vt ſis ita mẽdax. Do. ego ſum ſic. i. ea mẽte ea cõditiõe & talibꝰ moribꝰ: ſi talibus moribus placeo tibi. vtere me. ſ. An. ſine. i. vtꝛ. ſic decipis hũc Phę. Do. imo. i. ſed eni vero. i. certe. Anti. hic Phę. decipit me. nã hic Phę. ſciebat me eẽ hmõi taliũ moꝝ. ego credidi hunc Phę. eẽ alteri. i. alio mõ ſe hñe ita vt nõ eſ ſet ita pecuniis vacuus. Is Phæ. fefellit me. ego nihilo ſuꝫ aliter. i. alia mẽte, aliũ ſue moribꝰ, ac. i. q̃ fui priꝰ. q. d. nihilo. i. in nullo ſum nunc mutatus ab eo qđ priꝰ fuiſſed vt. i. q̃l tercunq; hęc q̃ dico ſunt. i. ſe hñt. tñ ego faciã hoc. i. tradã militi puellã. miles dixit ſe dare: p daturũ eẽ mihi cras ma ne argẽtũ. ſi o Phę. attuleris mihi argẽtũ: & prior. i. añ milĩ tẽ. vtar mea lege. i. mea cõſuetudine: meo iure ſeu more le/ nonio. vt is ſit potior. i. melioris cõditiõis: q; e prior ad dã/ dũ peculas. Lex aũt lenõia ẽ in qua priꝰ cõmodũ ẽ, q̃ fides.

SER. CISTVC ipſum puerbium eſt mihi in hoc. i. Phę quia neq; ſcio qđo retineã eum, qui nihil habet. qđ donet. neq; ſcio abigã eum: qui me tam ſtudioſe orat. eia ne parꝫ ſies le no. q. d. nimis es mõ leno: qui omni mõ tendis ad deceptio nem. nunqd hic cõfecit. & vt mutet fidem cõuentionis cũ illo, cui vendidit. A miei neſcio qui pmiſerant ei argẽtum ne etiam vt am ſies optus. i. ne expectes. Neq; ego: neq; tu poterimus pa. i. ironice. q. d. tam bñ tu q̃ ego: quia cum tuã hẽas parum de aliis curas. ingenium. i. cõſuetudinem. certe. i. poſtquã non põteam mollire precibus ſimat fingendo

occaſionẽm de cõtentione dicẽs tibi &c. Neq; ego:non ne gat lẽo poſuiſſe terminũ:qa ſi mẽtiaẽ offm ſuũ facit. vani.i. mẽdacẽ;ñ pudet mẽtiri pp rẽ.i.vtilitatẽ meã.ſi ta.pla.tali metu terre.imo me decipit:qa cũ ſim leno ſi mẽtiar ñ deci pio.qa oẽs ſciũt hoc meũ eẽ offm:ſed cũ ille ſit liberalis hõt cui⁹ nõ mẽtiri,ſi mẽtit decipit:& hoc ẽ. Nã hic Phę.mẽtu⁹

ſapiẽti quod ẽt vulgo dici ſolet:Bono intelligẽti pauca ſuf ficiũt. Ge.ne.i.verũ eſt ita vt ais. vt mihi ſat ſit quod dixe ris. An.ita eſt vt dico. Ge.hercle ſane.i.certe, vel valde, pul chre.i.venuſte. & feſtine,lepide.ſuades.i.mones. & ſub hæc verba diſcedebat Antipho.ideo dixit Geta.ẽt tu abis nunc .i.ex hoc loco:quaſi mihi ſoli negociũ reliquens. nõ trium

fuerat ei ſæpius de pmiſſo argẽto i rñ hoc faciã p Ph. qd ſequitur hęc eſt lex mea vt potior ſit &c.

DON. Quid faciã? οικονομια ad futurũ exitũ comędiæ. Minus nihilo. υπερβολη. An. Adiuuerit.) Secundũ pnunciari debet. V diuuerit co. (Comiter veteres dixerunt πραστοκοσμος. (Quid fac.) Comiter, q̃ uis vterq; itelligat qd alteruter dicat, diſſimulãt tñ. Ni ẽt me huius cauſſa q̃rer i malo iubeas crucẽ. Quaſi dicat, in malo aliũ malũ. Relinquaẽ pci. Bñ preci. Pedetẽtim. Caute. a pedibus, & tentando. Pedetentim tñ. Hoc qdã ſic accipiũt tãquã Ge. dicat Antipho, vt caute aggrediatur ſenem fallere.

ACTVS III. SCENA TERTIA.

Trochaici tettrametri catalectici, permixtis Paucis iãbis quadratis acatalecticis

PHEDRIA ANTIPHO. GETA.

P. QVID faciam? Vnde ego nunc tam ſubito huic argentum inueniam miſer,
Cui minus nihilo ẽ? q̃ hic potuiſſet nũc exorarier
Triduũ hoc pmiſſum fuerat. A. ita ne hũc patiemur
Fieri miſerũ, q̃ me dudũ, vt dixi, adiuuerit comiter? (Geta
Quin, cum opus eſt, beneficiũ ruſum ei experimur reddere?
C. Scio eqdẽ hoc eẽ æquũ. A. age ergo, ſolus ſeruare hunc potes.
C. Quid faciã? A. inuenias argentum. G. cupio: ſed id vnde, edoce.
A. Pater adeſt hic. G. ſcio: ſed qd tum? A. ah, dictũ ſapienti ſat eſt.
G. Ita ne? A. ita. G. ſane hercle pulchre ſuades: etiã tu hinc abis?
Non triumpho, ex nuptiis tuis ſi nihil nanciſcor mali
Ni etiam nunc me huius cauſſa quærere in malo iubeas crucẽ?
A. Verũ hic dicit. P. qd? ego vobis Geta alienus ſum? G. haud puto.
Sed parum ne eſt, quod omnibus nunc nobis ſuccenſet ſenex,
Ni inſtigemus etiam, vt nullus locus relinquatur preci?
P. Alius ab oculis meis illã in ignotũ hinc abducet locum? hem
Dum igiẽ diẽ licet, dum q; adſum, loquimini mecum Antipho,
Contẽplamini me. A. quaobrem? aut quidnã facturus cedo?
P. Quoquo hinc aſportabitur terrarum certum eſt perſequi,
Aut perire. G. Di bene vortant quod agas pedetentim tamen.
A. vide, ſi qd opis potes afferre huic. G. ſi qd qd? A. qre obſecro,
Nequid plus minus ve faxit, quod nos poſt pigeat Geta.

phor: vt ſit verbum.i. non glorior: non lætor ſi nihil mali nãciſcor.i.acqro: inuenio ex tuis nuptiis: ni.i. niſi. ẽt nunc iubes.i. vis me q̃rere crucẽ.i. ſuppliciũ vltimũ, qd ſit de me in cruce ſumẽdũ. in malo.i. in incommodo, ac in infortunio: ſeu malicã & improbitatẽ cã hui⁹.ſ. Phę. An. hic. Ge. dicit verum. Ph. O Ge. qd? mod⁹ interrogãdi. ego ſum alienus a vobis.i. ſum ne extraneus p quo nõ debeatis laborare. q.d. nõ ſum. An. haud.i. non puto te Phædria eẽ alienũ a nobis: imo nobis curæ eſſe debere. Sed ne.i. verũ parũ ẽ? q; ſenex Demipho ſuccẽſet.i. iraſcit ſure nunc vobis ni.i. niſi ẽt inueſtigem⁹.i. incitem⁹ i ſtimulem⁹ vt null⁹ locus relinq̃tur pci.i. vt pces non admittant, ſed ptem

CVI. QVid faciã &c. Hic admonet Ge. de rõne aliq̃ ieũda, q̃ poſſit argentũ lenoni pmiſſum cito extorqueri. hę. Quid faciã. vn.i. a q̃ ratione, ſeu a quo hoie. ego miſer inueniã nunc argẽtũ pmiſſum huic lenoni tam ſubito. cui .ſ. mihi minus nihilo.i. minus q̃ nihil e mihi.i. q minus hẽo q̃ nihil: hypbole. qd.i. ſed. ſi hic leno potuiſſet exorari.i. per

Minus nihilo Hyperbole

ſuaderi: induci in nſam ſniam triduũ hoc.i. hos tres dies, dicere enim recte poſſumus exoraui te hoc biduũ. & vt exoratus es a me hoc biduũ.i. te inducendo in meã ſniam obtinui hoc biduum. vel hoc biduũ eſt a te pluaſo impetratũ. hoc argẽtũ pmiſſum fuerat mihi: quo illi ſatis feciſſem. vel hoc biduũ fuerat prius mihi promiſſum ab eo. An. o Geta ne.i. vtq;. patiemur eũ Phę. fieri ita miſerũ: q Phędria dudũ.i. pauloañ vt dixiſti mihi: adiuuerit me comiter.i. benigne: ſuauiter: nõ grauate: ſeu ęgrę ſed facile, nã comes ſunt benigni: faciles: ſuaues hoies i q erranti comiter pſtant viã nõ grauari. qn.i. quimmo. cũ.i. qñ, vel qm opus eſt.i. neceſſe eſt experiamur.i. tẽtemus. reddere ei rurſus.i. cõtra. aduerſus bñficiũ.i. vicẽ repẽdere & p bñficio: & q̃ſi parta cũ eo facere. Ge. Egdẽ ſcio hoc eẽ æquũ.i. decens, & iuſtũ vt repẽdant ei vices. An. ergo. qa eſt ęquũ, age.i. da opam, & experire: ac de tuis viribus ſine piculõ: vt ſolus potes ſeruare hunc: ne aut pereat præ deſiderio, & amore: aut abſcedat puellã ſecuturus. Ge. quid faciam? vt eum ſeruem. An inuenias argentũ. Ge. cupio inuenire ei: ſed edoce vñ inueniã id argentum. An. pater adeſt.i. prope eſt. hic.i. Athenis: a quo facile ſi velis tuis calliditatibus poteris qcq̃ extorquere. Geta. ſcio pẽm adeſſe. ſed qd tum? i. quid ex eo velis inferre. An. Ah. interiectio ridentis. dictũ.i. id qd dictũ eſt. ſat eſt .i. ſufficit ſapienti. vel eſt generale prouerbium dictum.i. breuis ſermo, & quaſi quędam admonitio. ſat eſt.i. ſufficit

ptui habeant. Qui enim iam repulſam ſemel paſſus eſt: non ei patet locus ad rurſus poſtulandus. Pho. alius.ſ. miles abducet hinc ab oculis meis illam Pamphilam in locus ignotum. Hẽ interiectio dolentis & flentis ac gementis. igitur quia eſt abducenda amica: dum licet.i. dum poteſtis. & dũ adſum.i. pñs ſum: non diu futurus O Antipho vos duo loquimini mecũ nouiſſima verba.ſ. vale ſalue &c. & contemplamini me: ideſt aſpicite me extremum poſt hoc tempus forſitan vltra non viſuri. An. quamobrem.i. quare te contemplabimur. aut quid.i. qd es facturus? cedo.i. dic. Phor. quoquo.i. quocunq; terrarum: vacat terrarum: vt locorum: gentium: quantum ad ſniam ſuo tamen lepore non carent. quocunq; terrarũ.i. in quemcunq; locum Pamphila aſportabitur.i. abducetur. hinc.i. ex hac vrbe. certum eſt.i. deliberatum eſt: ſeu cõſtitui perſequi.i. vſq; ad locũ: quo ibit ſequi. aut certũ eſt pire.i. mori in via. Ge. Dii bñ vortãt.i. in tuam vtilitatem & felicitatẽ vertant: ac pſperitatẽ: quaſi ſecundent aut fortunent id qd agas.i. facias vel dicas. tu agito ſup q; pponis pedetentim.i. caute: a pedibus & tentando, vel pedetentim cape pro ſenſim. ſiue paulatim. Atq; vide ſiqd opis: ideſt ſi aliquid auxilii potes afferre huic.i. Phę. Ge. dicis ſiquid opis afferre poſſim: ſed quid opis poſſum afferre tuo iudicio. Anti. obſecro q̃re.i. inueſtiga, neqd .i. nõ aliqd faxit.i. faciat plus vel minus. qd poſtea pigeat nos .i. ſit nobis moleſtię & dolori: vbi pigeat eſt perſonale.

SER. QVid faciam, Poſtq̃ & per meritum Phædriæ: & per curioſitatis eius anguſtiam commotus eſt Antipho. vt fratrem iuuet: commouetur etiam adhuc & quærimoniis eius. & ſicut precibus vtriuſq; cogitur. Ge. quærere argentum, Ecce conquerunt Phæ.

Quid faciam &c.pulchre:ironice.abis.i.abieris ne hinc i & me dimitteres,ſicut abiiſti a pręſentia patris:cum de tua re debuiſſes diſſerrere:& me dimiſiſti ipeditū. in hoc malo: quod pp te habeo. Dii bene vertant iraſcendo.ſed tū ſi mihi credis per iſtud facies prius cōſulendo:an debeas pp me retricem aufugere:plus de malo:minus de bono,

dę pecuniæ via. Ge.aufer te.i.amoue te hinc. Phæ. Iam eſt opus vt auferā me hinc. Ge. Iam.i.ſtatim feres pecunias ad Dorionē lenonem.ſe opus eſt Phor.dari mihi adiutorē ad hanc rem.i.ad exorquendas pecunias. Ad ipſe Phormio ē pſto.i.paratus ē ad oia:& cōparet vbi volumus.vel preſto eſt.i.adeſt expeditus,& pmptus. Impōe ei quid uis oneris

DON. ℭ I S T E C vero vi. eſt.) Amatorie. ⸢ Solus eſt hō amico amicus. Apollodor⁹ μονος γετω:ςατει φιλευτο ν: φιλους.

GVI. ℭ G E. Quæro an aliqd poſſim. Deide ex cogitato modo extorquēde pecunię ſubdit: ſaluus eſt Phædria vt opinor .i. vt mea fert opinio & bn ſalu⁹ dſ qui putabat inde ſuas ſalutē depēdere. Verū eni.i ſed certe.me tuo malū.i.ifortuniū:qd mihi ex eo accidet poteſt, vel malū.i.ſupplicium,& tormentum.

C. Quæro:ſaluos eſt,vt opinor:verum enim metuo malum.
A. Noli metuere: vna tecum bona,malaq; tolerabimus.
G. Quātum opus eſt tibi argenti:loquere. P. ſolæ triginta minę,
G. Triginta: hui,percara eſt Phædria. P. iſtæc vero vilis eſt.
G. Age age,inuentas reddam, P. o lepidum caput.
G. Aufer te hinc. P. iam opus eſt. G. iam feres.
Sed opus eſt mihi Phormionē ad hanc rem adiutorem dari.
A. Præſto eſt:audaciſſime oneris quid vis impone,& feret:
S O L V S E S T hō amico amicis, G. eam⁹ ego ad eū ocy⁹.
P. Abi:dic,præſto vt ſit domi.
A. Nunqd ē qd opa mea vobis opus ſit: G. nihil verū abi domū
Et illā miſerā,quam ego nūc intus ſcio eſſe exanimatā metū,
Conſolare:ceſſas: A. nihil eſt,æque quod faciam lubens,
P. Qua via iſtuc facies: G, dicam in itinere:modo te hic amoue.

,i.qdlibet onus audaciſſim⁹ vt ſit aduerbiū.i.libertime ſine timore vllo.& ipſe Ph. feret illud onus. ipſe ſolus eſt amicus ſuo amico.q.d. pauci ſunt ita amici ſuis amicis. Ge.ergo eamus ocius ideſt velociter: comparatiuum pro poſitiuo.ad eum Phor. Phę. abi dic Phor. vt præſto ſit: ideſt vt adſit:vt appareat domi. Antipho. Nunquid ideſt vtrum eſt aliquid:i qd ideſt ad quod faciendum opus ſit vobis.i.

An.noli metuere:tolerabimus vna tecum bona & mala. Ge. quantum argenti eſt tibi opus:ideſt quanto argento eges.loquere.i.dic. Ph. triginta minę.i.libræ ſunt ſolæ mihi opus. Ge.dicis triginta minas eſſe tibi opus: Hui:interiectio ridentis:vel admirātis ētitatē ptii. o Phę.ipſa eſt pcara:ideſt nimis cara:vel valde. Pho. Vero .i.ſed ita.i.talis puella.& tantæ formæ eſt vilis.i.comparanda paruo pretio in comparatione ſuæ venuſtatis. Ge. age:hortantis, eſt aduerbium. Nam his verbis Geta hortatur Phędriam vt bono ſit animo. Dabo.i.tradam tibi ipſas minas tringinta inuentas. Pho.o caput lepidum .i.iucunde:ſerene:& feſtiue. & tunc caput ponit pro toto ipſo homine. vel cape o lepidum caput:ia quo eſt excogitata haben/

egeatis opera mea. ideſt induſtria,ac labore. Ge, Nihil eſt:in quo ſit opus opa tua Verum.i.ſed.abi domum:aduerbialiter ponitur domum:& conſolare illam vxorē tuam.ſ. Phanium miſeram:quā ego ſcio nunc ego examinatā.i.conſternatam:perturbatam metu ceſſas corripiē.io.i.tradas abire domum ad eam conſolandam? Anti.nihil eſt quod faciam æque:ideſt ita libens:vt qp abeam domum Ph.interrogat Ge. Phædria qua via:ideſt quo modo.facies iſtud.i. inuenies minas triginta. Ge.dicam tibi in itinere.modo.i. tantummodo amoue te hinc.

ℭ SALVVS eſt vt opinor. Ecce cōſiliū iuenerat.iſta vero ē viliſſcū p tātulo ptio deſt:& ſit tā pulchra. Præſto ē:qm tā aſtutiā. Abi.i.pcede:& dic Phor. vt me expectet domi. SER.

AGTVS IIII. SCENA I.

DEMIPHO. CHREMES.

DON. ℭ Vid qua profectus cauſſa?) Hæc eſt narratio ſimplex. ⸢ Senectus ipſa ē mor.) Appollodorus το γηρας ιςιν αυτο νοσημα.

GVI. ℭ Vid &c. Hic cōtinetur fratrum iam annis cōfectorum congreſſio atque de nuptiis ipſis mutua ɔſultatio. De. Quid: modus interrogandi ex abrupto ac repente, & ex inſperato.o Chre.qua cā ideſt pp qcām profectus es

Vid: qua profectus cā hinc es Lēnū Chremes Sena.
D. Adduxit ne tecum filiam? C. non. D. quid ita non?
Poſtq̄ videt me eius mater eſſe hic diutius,
C. Simul autem non manebat ætas virginis
Meam neglegentiam:ipſam cum omni familia
Ad me profectam eſſe aiebant. D. quid illic tam diu
Queſo igitur commorabare,vbi id audiueras?
C. Pol me detenuit morbus. D. vnde? aut qui? C. rogas?
SENECTVS IPSA eſt morbus:ſed veniſſe eas
Saluas audiui ex nauta,qui illas vexerat.
D. Quid gnato obtigerit me abſente,audiſti ne Chremes?
C. Quod quidem me factum,conſilii incertum facit:

ɔſiſtebas:manebas tā diu illic Lenni.i.vbi. poſt; audiueras id.ſ. matrem eius familia Athenas ꝟſus eē iter igreſſas Ch. Pol.i.p ædē Pollucis:iurātis eſt.morbus detinuit me .i. ipediuit quo min⁹ citius venirem, De.vn̄.i.a q̄ occaſiōe pceſſerat ille morb⁹ aut q̄.i.vel qlo te iuaſerat ille morbus aut q.i.quis erat ille morb⁹ aut febris:aut quis ali⁹. Ch.rogas q fuerit ille morb⁹ ipſa

hinc.i.ex Athenis.Lemnū.i.in illā inſulā in quā pcipitatus fuit Vulcanus.& Lemnū ponit aduerbialiter ſine ppoſitione tanq̄ nomē loci pprīū.adduxiſti ne filiā Phaniū tecum? Chr.nō adduxi.De.Quid.i.cur ita non adduxiſti. vel cur ita dicis:q nō adduxiſti. Chre. Poſtq̄ mr eius filiæ meę videt me eē hic Athenis diutius.i.nimis diu.aūt.i.ſed.ſimul cum hoc ætas virginis filię meę ias viri potentis.nō manebat.i.nō expectabat meā negligentiā.i.retardationē:qa nimis morabat hic:neq; ſatis diligenter conſulebam nuptiis filiæ meæ.aiebant Lemni hoies ipſam matrē pfectam eſſe ad me Athenas cum oi familia & cuz filia,& famulis. De. q̄o igitur,i.quia venerat Athenas q.i.cur,cōmorabare,i.

ſenect⁹ ē morb⁹:qa mlta ſenē circūuenit icōmoda. Sed audiui ex nauta:q vexerat illas.i.q nauigio illas adduxerat p ptio eas veniſſe ſaluas.i.icolūes. De.o Ch.audiſti ne qd abrigerit tāq̄ malū gnato meo An.me abſente.i.cū eē m abſ̄s. Ch.gdē.i.certe.audiui ſup.qd factū facit me icertū.i.dubiū ɔſilii.i.facit me icerte deliberatiōis.Nā qd ɔſilii p nuptiis filię meę capiā icertus ſū:vbi icertū iſigit gtō fortitāp ablt̄oi vt Pen.ai p aio.vt in.viii.li.epl.Ci. Itē executor ai p aio.

SER. Vid. Incipit ġrtus actus de ſolutione argenti. Poſtq̄ conſilium de inueniēdo argento Ge.aduigilante inuētum eſt .Ecce inducunt duo ſenes, qui calliditate Ge,decepit argentum illud exoluant, Dicet.D. Phor.

paratū eſſe, ꝙ vxorē illam ducat:ſi dos triginta minarū tribuatur qđ audientes ſenes libēter pſoluent. Et ecce Demi. alloqtur item veniēs de portu:ꝗrens de filia ſua:quā debebat adducere:vt nō ſit adducta:vt pp illā Chremes facil⁹ argētū dari faciat. & iō in hoc actu valde neceſſario iducē dus erat, vt qđ De. auar⁹ ſoluere nollet. ipſe ſolueret. Quid eſſe ita vt dicis. & iō iſtęc res. i. vt filius meus filiā tuā ſecreto ducat:eſt mihi ſolicitudini. Neq; defatiſcar. i. defatigabor:deficiā: deſiſtā:ceſſabo vnꝗ experi. i. tētare:pba:ꝑpiculū oium facere. dōec. i. quouſq;. effecero id qđ ſuꝫ pollicit⁹ .i. pmiſi vltro tibi fratri. Defetiſcor tiſceris tertię iflexiōis & verbū deponens cōponit̄ a de & fatiſcor fatiſceris:in ꝗ compoſitione mutat̄ a. in e. facitq; defeſſus ſum vel fui in p̄terito mutuato: & defeſſum in ſupino:vt teſtatur Priſcia. in quo verbo mutatum eſt genus:nā fatiſco is a quo cōponi videt̄ neutrum eſt: & defetiſcor deponens: qđ nō ē mirandū. Nā cōſpicor aris deponens eſt: & primæ coniugationis: & eius ſimplex ſpecio actiuū & tertiæ. Eſt aūt defetiſci:defatigari:deficere. Nā q admodū fatigati ſunt:ſolent fatiſcere .i. apiri. & oſcitare p̄ oīa laſſitudine:atq; illa ſucceſſiuo ſingl'tu ductare. Forſitā ēt dici poſſet fatiſcor eē ꝗſi formę inchoatiuę a fateor. hoc. n. moueor, vt dicā, qđ fateor facit faſſum: & ſilr defetiſcor facit defeſſum mutata a. in e. ſicut in p̄ſenti. fatiſco aūt caret ſupino: nec forſan abſurdum eſt ita aſſerere. Nā q deficit, aut defatigatus eſt valde fatet̄ ſe vlteriori labori parē nō eſſe: Omnes tñ cōdices hñt defeciſcor. p. c. qđ incaſtigatiſſimo quoq; Priſcia. volumine ita inueni:qđ forſitā tūc dici poſſet a de priuatiue capta: & faciō is vt pficiſcor:teſte Priſci. dr̄ a .p & facio. Nā q defeſſus eſt, facere qđ inſtituerat deſiſtit, acceſſat:quia tñ facit defeſſum & non defectum:vt proficiſcor facit pfectum:non auſim libere aſſerere. Conſpicor tñ facit conſpicatum:quāuis ſpectum facit ſimplex. Et ita magis terræ ſniæ Accedo, atq; aſſentior:tibiq; lectori iudicium liberū relinquo. ¶ NAM hā: cōdi. i. cōuētionē de filia dāda ſi obtulero. i. alicui. ex cōtrario. i. extraneo. ſtatī dicēdū eſt mihi ordine quo pacto habeā iſtam filiā. Sed tibi ideo dixerā:qa tu frater: & fidelis meus eras:plus ꝗ opus eſt:qa dedecoraret me improperādo mihi:ꝙ ſibi reuelaſſem ēt illa:ꝗ nō eēt verat hoc dicit plus ꝗ &c. Bñ dico ꝙ ſolus egrediar:qa de meis rebus nihil audebo auferre:& hoc ē nihil. nam ego morum &c Quod pollicitus ſum de filia tua vt datur filio meo. — *Margin: Defetiſcor; Fatiſcere; Defeciſcor; SER.*

& qa nolui eā noiare ſtati dicit ita ꝗ pfectus &c. Aut q morbus. iō ſum incertus: quia non audebo ita alii dicere:vt tibi ꝙ ſit filia mea: & hoc eſt.

DON. ¶ HANC condi. ſi cui tu. κληρολογία. qa ferre cōditione alicui dicimus. ¶ Te mihi fide. eſſe æq. Mire admixtū aū cōpletā ſoiam de extraneo. Te mihi fidelē eſſe. &c. ¶ Tacebit dum inter. familia.) Incertū qñ pdat iri ſe dicat:añ, an poſt nuptias. ¶ Vt me excutias. Legit & excutiat. ¶ Meorum ſo. ſum me⁹. Appollodo. ἐγὼ γαμέτης μόνος τῶν ἐμῶν [Greek uncertain] ¶ Donec ti. id qđ pol. ſum eſſe. Vir. Donec me flumie viuo Abluero — *Margin: Ferre cōditionem*

Nam hanc conditionem ſi cui tulero extrario,
Quo pacto, aut vnde mihi ſit dicendum ordine eſt.
Te mihi fidelem eſſe æque, atq; egomet ſum mihi,
Scibam, ille ſi me alienus affinem volet,
Tacebit, dum intercedet familiaritas.
Sin ſpreuerit me, plus ꝗ opus eſt ſcito, ſciet.
Vereorq;, ne vxor aliqua hoc reſcicat mea.
Quod ſi fit, vti me excutiam, atq; egrediar domo,
Id reſtat. nam ego meorum ſolus ſum meus.
D. Scio ita eſſe. & iſtæc mihi res ſolicitudini eſt.
Neq; defitiſcar vnquam ego experirer.
Donec tibi id quod policitus ſum effecero.

GVI. ¶ NAM ſi tulero. i. obtulero:poſuero hanc cōditionē. i. hac pactionē:quā tibi tuli:alicui extraneo:q ſit ducturus filiā cū tali cōditione: vt. ſ. me pdat, aut vxori meę, vt aliis. dicendū eſt mihi ordine, quo pacto. i. quo mō aut vñ. i. a ꝗ occaſione illa filia ſit mihi, ſecus autem eſt de extraneo. Ille alienus ſi volet me affinē. i. ꝓpinquū p nuptias filię. tacebit .i. nō pdet me. dum. i. ꝗdiu familiaritas itercedet. i. quādiu erit inter nos amicitia. ſin. i. ſed. ſpreuerit. i. contēpſerit me. ſciet nunc plus ꝗ opus eſt ſcito. i. ſcire. ſ. mihi eſſet opus tūc vt nō tāta ſciret de me:vt me ñ pderet. & vereor. i. timeo: ne mea vxor reſciſcat. i. cognoſcat hoc. ſ. me hr̄e filiā aliunde. aliq̄. i. a iq̄ via:ſine aliq̄ rōne, & cā. Q đ. ſ. me hr̄e filiam aliunde ſi mea vxore ſcit. id reſtat. i. reliquū eſt id qđ ſequitur videlicet. excutiā. i. eiciam:exturbē me:atq; egrediar domo:aduerbialiter:p aduerbio de loco. Nā ego ſol⁹ meorum. i. ego ſolus ex meis ſum meus. i. in mea ptāte & arbitrio. q. d. Nemo meorum eſt audiens dictis meis: & ideo pro me ſtabit nemo erit: ſed exturbabor continuo. vel ego ſolus ſum meus: ideſt ſum occultus: nemini ex meis credo conſilia mea: ſed apud me tacitus ea recondo. De. ſcio — *Margin: [illegible]; Sū me⁹*

DON. VEnio ad hominē. Venuſte repetitū, hoies ¶ Huoc ado. Hoſpitē Aſtute hoſpitē, de eo qui ſupuenit:nomē aptū imprudenti rerū, atq; alieno ab earum ſcientia. Salu. vtinam ſicuti pegrinantes tranſegere, &c. — *Margin: Hoſpes*

GVI. EGo homines &c. Hic Ge. apud ſe conſiderat paraſiti calliditatem: qui ſtatim intellexit qua narratione extorqueri pecunia poſſet. Ge. ego neminem hominem. i. nullum hominem. Nam & nemo interdum capitur tñ pro nullus. Vt nemo hō eſt: nullus homo eſt. Nullum ergo hominem vidi calliđiorē. i. aſtutiorem magis tritū in fallēdo, ꝗ Phor.

ACTVS IIII. SCCENA II.

GETA.

EGo hoïes calliđiorē vidi neminē *Senarii*
Quā Phormionē vēio ad hoïes, vt dicerē
Argēto op⁹ eē, & id quo pacto fieret. (Vix dum dimidiū dixerā, intellexerat.
Gaudebat. me laudabat. querebat ſenem.
Dis gratias agebat, tempus ſibi dari,
Vbi Phædriæ ſe oſtenderet nihilo minus
Amicum eſſe, ꝗ Antiphoni hominem ad forum
Iuſſi operiri. eo me eſſe adducturum ſenem.
Sed eccum ipſum. quis eſt vlterior? atat Phędrię
Pater venit. ſed quid pertimui autem bellua?
An quia, quos fallā. pro vno duo ſunt mihi dari?
Commodius eſſe opinor duplici ſpe vtier.
petam hinc, vnde a primo inſtitui. is ſi dat, ſat ē.
Si ab hoc nihil fiat, tum hunc adoriar hoſpitem:

nia hr̄etur. Vix dū. ſ. vix adhuc: aduerbiū tpis. ſiue non dum nō adhuc dixerā dimidiā p:ē eius qđ dicere volebam. intellexerat qđ. ſ. mihi vellem. & quorſum tenderē gaudebat. ipſe P hor. laudabat me. quærebat ſenē Demiphonem:vt illū falleret. agebat gratias Diis tēpus dari ſibi. i. opportunitatē ſibi offerri. vbi. i. in quo tempore. vel qñ (eſt enim hic tēporis aduerbium non loci) Phor. oſtēderet ſe eſſe nihilominus. i. æque amicū Phędrię, ꝗ Anti. iuſſi. i. volui hominī Phor. opiri. i. expectare ad forum. pollicitus ſum ſup. vel dixi me adducturū eſſe ſenem. i. De. eo. i. ad forū. Sed eccū. i. ecce hic, ꝓpe ipſum ſenē. Deinde vidit alterū cum eo:iō ſubdit, quis eſt vlterior. i. quis eſt ex abundanti

Venio. i. accedo. ad hominē Pho. vt dicerē ei eſſe opus argento pro Phędria: & vt dicerē quo pacto id fieret, ſ. pecu

vel qs eſt ꝑter eū,ſiue vltra eū deinde diligentius viſo patre Phę.ſubdit.atat:interiectio timentis pr Phę venit.Deide vt collegit ſe,cognouit nō eē ita timēdū ſed aſſevacat aſt vel ponit ꝓ certe.qd ego bellua.i.incōſideratus veluti bellus timui.q.d.nihil ē qđ mihi timēdū ſit.An.i.verū.timui qa duo ſenes ſunt mihi dati.i.oblati pro vno.i.loco vnius. tem aduentus huius patrui impellat.i.inducat patrem.Ge. adibo hoſce.ſ.Demiphonē,& chremetē:hoc ad ſeipſum dicit.Deinde accedens ad eos inqt:O noſter Chremes Deide intercedit ſermonē Chremes.Chr.Ge.ſalue.Ge.ſubdit qđ omiſerat.volupe eſt.i.volupeas eſt, vel voluntatis cuiuſcā loco eſt:te venire ſaluum, Volupe nomen eſt.voluptatis ſicut facul pro facultate inuenitur,& pro faculter.

quos ambos fallā.i.decipiā.Opinor eē cōmodius.i.opportuni⁹ vti duplici ſpe.i.hic ſpem duplicē fallēdi hūc,& illū:vt ſaltē ab altero,tro pecunia extorqueatur.Petā hinc.i ab hoc ſene Demi.vñ.i.a quo inſtitui.i.incepi primo .i.a principio. Si is ſenex De.dat argentū. ſat eſt.i.ſufficit,ſi nihil fiet.i.nihil impetrabitur ab hoc De.tū:ideſt tunc.vel.(vt alii hñt) tamē adoriar.i.per inſidias aggrediar petendo hūc hoſpitē.i.Chremē,q ſuperuenit aliunde tanquam hoſpes,& imprudēs rerum actarum:& alienus ab earū ſcientia.

ACTVS IIII. SCENA TERTIA.

ANTIPHO, GETA, CHREMES, DEMIPHO.

A. Xpecto,q̃ mox recipiat huc ſeſe Geta· *senariū.*
Sed patruum cum patre video aſtantē·hei mihi,
Quā timeo,aduentus huius quo impellat patrē.
G. Adibo hoſce·o noſter Chremes.C.ſalue Geta.
G. Venire ſaluū * uolupe eſt. C.credo? G.qd agit? *aca.volupe.*
C. Multa aduenienti,vt fit,noua hic complutia.
G. Ita de Antiphone audiſtine quæ facta? C.omnia.
G. Tu ne dixeras huic?facinus indignum Chreme.
Sic circumiri? D.cum hoc id agebam commodum.
G. Nam hercle ego quoq; id quidem mecum agitans ſedulo,
Inueni opinor,remedium huic rei. D,quid Geta?
Quod remedium? G.vt abii abs te ſit forte obuiam
G. Mihi Phormio. C.qui Phormio? G.is,qui iſtam, C.ſcio.
Viſum eſt mihi,vt eius tentarem ſententiam·
Prehendo hominem ſolum.cur non inquam,Phormio
Vides inter vos ſic hęc potius cum bona
Vt componantur gratia,q̃ cum mala,

Nam veteres ſic loq ꝑ apocopem gaudebant. Chre.credo tibi eſſe voluptati aduētum meū. Ge.qd agitur? Chre.multa fuerunt ſup.noua vt ſit.i.contingere ſolet, mihi aduenienti.i.cum venirem.hic.i.Athenis.cōpluria.i.ꝑ multa ſunt ſupple noua & recte cōpluria dicimus.Nā hoc complure & hæc compluria veteres dictitarunt:qa hoc plure:non hoc plus dicebant hęc Donatus,Ge.ita comprobat hac particula dictum Chre. Audiſtin.i.vtrum accepiſti ea q̃ facta ſunt de Anti.Chre.Audiui oia.Ge.tum.i.tu ne.o Demipho dixerat huic Chremeti.q̃ facta erant.O Chre.facinus indignum.i.nefarium ſcelus eſt hic.i.eo modo.circūiri.i.circumuenire:decipi:falli.De.agebam.i.loquebar cōferebam:cōicabam id.i.facinus indignum cum hoc fratre meo.cōmodum.i.nacta opportunitate ita:vt commodus vice aduerbii fungatur ſignificantis opportune.Dicimus enim eleganter:Tu cōmodum diuertiſti.i.commode:opportune:in tempore quo debebas:& bene æſtimato ac cōſiderato tpe.Teren.in Eunucho:Virgo ſeſe interea commodum huc aduertat in hanc nřam plateam commodum.i.qđ dici ſolet qñ vidit bonum ſuum:vel ſuam opportunitatem.Ge.Nam hercle ego quoq;.i.etiam agitans mecum.i.voluens verſans:volutans cōſiderans apud me id facinus.ſedulo.i.inſtanter:ſine dolo.inueni remediū huic rei:vt nō admittat vxor Antiphonis.De.o Geta,quid inueniſti ſup.quod remedium ſup.excogitaſti? Ge.vt.i.poſtq̃ abii.i.diſceſſi abs te.Forte Phormio ſit obuiam:aduerbium.i.in occurſum mihi Getæ.Chr.q Phormio?fuit.ſ.tibi obuius.Ge.is fuit Phormio,qui obtruſit ſup.nobis iſtam puellā:Chre.ſcio.i.intelligo.Ge.viſum eſt mihi.i.cōmodū eſſe iudicaui vt ꝙ pertentarem.i.experirer.ſniam.i.opinionē eius Phormionis.prendo.i.cōprehendo:itaq̃ familiariter locuturus & cogniturus hominem Phormionē.ſolum.i.ſine arbitris:ſeu interpretib⁹.inq̃.i.dico illi.o Phormio:cur nō vides.i.animaduertis:prouides:vt ſi fieri poſſit ſup.hæc negocia de iſtis nuptiis potius componantur.i.tranſigantur:cōcordētur:pacentur inter vos cum bona gratia.i.cum beneuolentia:q̃ cum mala gratia.i.cum maleuolentia vel ſic ſi velis.cur non vides ſi vt.i.ſi aliquo modo:ſiue aliq̃ ratione:& via:hæc potius componantur inter vos cum bona gratia &c.Herus.i.dominus.eſt liberalis.i.Demipho. Prēdeē Si vt.

SER. E o hominē Poſtquam inducti ſunt ſenex,qui exoluāt argentū offertur Ge.qui fallaciis ſuis illud extrahat:afferēs de Pho.nuncium:qui vxorem libenter recipiet:ſi dos ille ſibi attribuatur:que conueniens de hac re:& huius conſilii faciens participem:dimiſerat apud forum ſenem.expectantē quod ſolus inductus refert.Ge. Vix.di.dix.ſ.ꝙ ſi vxorem duceret:poſſet hēri argentum:querebat ſtatim ſenem cupiens vxorem ducere,hominem .i.Phor.Ego bellua.i.ſtultus.timeo ego de proficuo meo:qa vterq; in hoc eſt modo mihi neceſſarius:vt cum vnum fallere non potero:aliū fallam.& hoc eſt.An,timui,quia &c.petam hinc:ideſt a Demiphone.

DON. E Xpecto quam mox recipiat ſe Geta.) Ad terrorem cumulandum perſona Antiphonis interponitur:vt ei adducto metu amittendæ vxoris:maior vis fiat repētinæ lætitiæ.[Volupe eſt. Hoc volup nomen eſt,vt hoc facul. Sic enim veteres per ἀποκοπὴν loquebantur. [Compluria) Secundum regulam locutus eſt.nam hoc complure,& hæc compluria. [Noua hic compluria. Sic veteres, quod noſtra dempta ſyllaba complura dicit. Sic Cato origi num ſecundo. Fana hoc loco compluria. Cicero in Protagora, Confirmandi genera compluria. Credo,quia veteres, hoc plure,non plus dicebant.[Commodum Commoda æſtimatio eſt temporis * Commodum, tantum quod. Lucilius, Quod mihi commodum eſt.aut vda veſtimenta depoſueram. [Is qui iſtam.) ἀποσιώπησις tertia.deeſt obtruſit nobis,aut defendit,aut quid tale.

Volup Facul Cōpluria Cōplure

GVI. E Xpecto &c. Hic a Geta texitur fallacia, qua allucinatus ſenex triginta minas ſit daturus Phormio,vt vxorem Anti.alteri locet.interea dabitur ſumma Phædriæ:interuentuq; nutricis Phanium a patre ſuo agnoſcetur:& Antiphoni relinquetur. An.Anti.hęc ſecum tantum loquitur.Expecto quam.i.quantum.mox.i.cito,vel ſtatim Ge.recipiat ſeſe.i.ſe retrahat ad me:ſiue ſe referat. Sed video patruum.ſ.fratrem patris mei:& patrem Phædriæ ſtantem cum patre. Hei mihi, interiectio dolentis datiuo iuncta. quam:ideſt quantum timeo.q.d.multum.quo:id eſt inquam ſententiam:vel opinionem;ſeu in quam par

SER. E Xpecto. Inducitur in hac ſcena Antipho. Auſcultator tantum.vt cum audiat Phor.dari vxorem.& dari argentum:timeat & dubitet de vxore ſua.ſed quia conſcius eſt conſilii de argento Phę.melius & facilius poſſit a Ge.poſtea mitigari.& perſuaderi:ne hoc ex veritate credat fieri. Hoc neceſſarium erat in hoc actu,quia niſi ita

ſtudiuiſſet: & prænotatum ſibi fuiſſet, ſtatim inſaniret cla/
maret cupiens ſuam omnibus modis retinere: & ita machi
nationi hinc noceret. & cum ſuperius miſiſſet : etam per
Phor. expectãdo eſt dicit hæc verba. expectet. multa noua
ſunt mihi relata aduenienti in aliis locis. ſed hic. i. in ciuitate
iſta cõplura, q̃ in aliis. o Demipho tu ne &c. circuiris decipi
nos a leccator illo Phor.

bitris. i. i hoc loco. eo. i. ea re. ſ. qa ſum⁹ ſoli. dic qd velis da
ri tibi i manũ. i. pecunia pſenti: vt her⁹ deſiſtat. i. ceſſet: ſup
ſedeat. his litibus. i. ab his iurgiis: & vt hęc puella faceſſat
hic. i. diſcedat: recedat. abeat hic. i. ex domo heri. Faceſſo in
terdũ ſignat facio. Inde faceſſere negocium. i. exhibere ſolli
citudinem, & curam. Interdum ſignificat ire ad faciendũ.

Faceſſere

Nã eſt mirum ſi nõ egis,
nam ego etiam inde age/
bam. ſ. cur non vides in/
ter nos. i. inter te & De/
mi. ſic vt hæc : ſcilicet de
tua vxore. cõpo. i. mitigẽ
tur cum bona gratia: qd
fieret ſi eam duceres po/
tius, q̃ cum mala gratia:
quod fiet ſi eam te etiam
inuito proficiat, & bene
potes cum bona gratia
componere.

DON. ¶ F V G I tans litium.)

Fugi/ tans li/ tium Genetiuo caſui vim no/
minis habet fugitans iun
ctũ: accuſatiuo, vim par/
ticipii. ¶ Fugitans litiũ.
Quaſi quod vult in do/
mino facere, id iam in eo
eſſe dicit ꝑparans homi/
nem ad contemptum pe
cuniæ quæ poſcetur ſta/
ti. ¶ Dari tibi ei in manũ.

Herus liberalis eſt, & fugitans litium.
Nam cæteri quidem hercle amici omnes modo
Vno ore autores fuere, vt præcipitem hanc daret.
A. Quid hic cœptat? aut quo euadet hodie? G. an legibus
Daturum pœnas dices, ſi illam eiecerit?
Iam id exploratum eſt: eia ſudabis ſatis,
Si cum illo inceptas homine: ea eloquentia eſt.
Verum pone eſſe victum eum, at tandem tamen
Non capitis eius res agitur, ſed pecuniæ.
Poſtquam hominem his verbis ſentio mollirier.
Soli ſumus nunc hic inquam eho dic quid velis dari
Tibi in manum, vt herus his deſiſtat litibus.
Hæc hinc faceſſat, tu moleſtus ne ſies.
A. Satin' illi Di ſunt propitii? G. nam ſat ſcio,
Si tu aliquam partem æqui boniq; dixeris.
Vt eſt ille bonus vir, tria non commutabitis
Verba hodie inter vos. D. quis te iſtæc iuſſit loqui?
C. Immo non potuit melius peruenirier
Eo, quo nos volumus. A. occidit. C. perge eloqui.
G. A primo homo inſanibat. C. cedo, quid poſtulat?

Interdum ſignificat di/
ſcedere. nam qui diſcedit
ab aliquo loco: remotus
ſe facit ab illo e diuerſo
facere huc : ſignificat ac/
cedere ad hunc locum. vt
ſi diceretur : fac te huc
idẽ eſt ac ſi diceret: acce/
de huc. iõ fac te hinc : ſi/
gñat diſcede hic: ſicut fac
te huc: ſigñat huc accede,
& qd inq̃ velis tibi dari.
ne. i. vt nõ ſis moleſtus. i.
vt nihil moleſtię hero af
feras in his rebus. An ſa/
tis ne Dii ſunt ꝓpitii. i.
benigne fauentes : ſecũdi
. q. d. nonne Dii ſunt illi
multũ benigni ac faciles:
q patiant eũ ita egregie
mẽtiri: vel q ſit ita aio qe
tus: nec (vt videt) multis
agitatus curis: videt enĩ
nihil eẽ ſolicitus : q talia
& excogitat & recitãdo
inſiſtit. Ge. proſequitur

Dari in manum Datur ei in manum. qui
ſeparati, accipit: ſine arbitro, aut interprete: vt præuarica/
Faceſ/ ſat tor, vt duplex corruptus. ¶ Hęc hinc faceſſat.) Pro hic ſe fa
ciat. i. abeat: vt huc ſe faciat. huc accedat ſignificat. ¶ Hæc
hinc faceſſat. Pro cedat. alias faciat. Ergo duas res ſignifi/
cat hoc vnũ verbum. An hinc faceſſat ꝓuerbialiter, q̃ hinc
Facte huc faciat? Plautus, Argẽtum hinc facite. Huc te fac dicit, pro
huc accede. ¶ Aliquam partem.) Et ſi nõ totum, vel aliquã
verba partẽ. ¶ Verba hodie inter vos.) Sic dicebãt iurgiũ ſignifi/
commu cantes. Proprie verba cõmutare, eſt qd altercari dicimus.
tare ¶ ET fugitans litium. i. iurgiorum: vbi fugitans vim no/
G V I. minis habet cum genitiuo iungatur. nam quidem hercle. i.
per Herculem. cęteri omnes amici ipſius Demi. fuerũt mõ:
ideſt paulo ante. vno ore. i. vna omnium voce: vno conſen/
ſu. auctores. i. ſuaſores, vt Demi. daret hanc vxorem præ/
cipitem: ideſt exturbaret eam ac præcipitaret de thalamo
filii ſui eã poſt hac nõ redituram. An. Antipho hęc audiẽs:
neq; tñ apparens ſubinde verba interponit. ¶ Quid hic Ge/
ta cœperat. i. incipit facere. aut quo. i. in quẽ exitum: ſeu effe
ctũ. ipſe euadet. i. erũpet. pueniet hodie Ge. proſequitur ſer/
monẽ Ge. q̃ſi alloquat Phormionẽ. ſic eni refert q̃ſi ſic fue/
rit cum eo locutus. an. i. vtrũ. tu. Phor. dices dñm daturum
pœnas. i. punitũ iri. legibus. i. p leges. ſi eiecerit. i. exturba/
uerit illã e domo ſua. Iam id qd dices. ſ. eũ daturũ pœnas
eſt exploratũ. i. certũ & bñ puiſum: ac cõſtitutũ. Eia: aduer
biũ hortãtis: vt potius velit cõponi oia, q̃ in cõtentionẽ de
ſcendere, ſatis ſudabis. i. laborabis incaſſum. & qdẽ vehemẽ
ter ſi inceptas. i. ſi incipias litigare cũ illo hoie. ſ. dño meo.
ea. i. tanta ipſe. dñs eſt eloquentia. i. tantam habet eloquen/
tiã: vel tanta eloquentia pollet: vel ea eloquentia eius eſt. i.
talis eſt eius eloquẽtia: vt ea eloquentia ſint caſus vti. verum
. i. ſed põe. i. finge: fac eſto: ſit ita: faue: vbi dñt poſito caſu.
eũ dñm eſſe victũ in cauſa. i. eſto q; eſſet victus. at tñ tandẽ
. i. vt vno verbo dicam qd ſentio. res. i. negocium. capitis. i.
vitæ eius. non agitur. i. non tractatur. ſed tñ res pecuniæ
agitur: ita vt ſola eſſet mulcta pecuniaria. poſtquã ſentio
. i. pcipio hoiem Pho. molliri. i. mitigari: molleſcere: & mol
lior fieri. his verbis: tã dixi inq. i. dixi nõc ſum⁹ ſoli. i. ſine ar/

inceptum ſermõem. nam ſat ſcio ſi tu Phormio dixeris ali/
quam partem boni & æqui. i. aliquid bona æquitate ſub/
nixum: ideſt aliquid quod vtile & honeſtum videatur: vt il
le herus eſt vir bonus : ideſt iuſtus. i. q̃ bonitate eſt vir ille:
vel pro ea bonitate quam eſt: ſeu quę ſua viri eſt probitas.
non commutabitis hodie tria verba inter vos : ideſt non
altercabimini diu ſimul vltro, citroq; nam verba commu/
tare eſt qd altercari dicimus: nam altercãdo vltro citroq;
verba coniectantur, & commutantur. Demi. quis iuſſit te
Getam loqui iſtæc cum Phormione? Chre. immo non po/
tuit melius : ideſt aptius peruenirier : in verbo imperſonali.
eo: aduerbiũ ad locum: ideſt ad eum ſtatum. quod: ideſt ad
quẽ nos volumus peruenire. An. occidi: ideſt perii. De. per/
ge. i. perſeuera, proſequere loqui. Ge. At primo, ideſt in
principio homo Phor. inſaniebat, ideſt furebatur, cum eſt
iſta dicerem. Demi cedo, ideſt dic. quid poſtulatur non ſit
moleſtus, & vt puella faceſſat. Ge. petis quid poſtulet.
¶ Q V I A Herus &c. hic cogitans eſt nomẽ cum cõſtrua SER.
tur cum genitiuo. mala quidem faciet gratia niſi proui/
des. Nam cæteri a. &c. quo, ideſt ad quem exitum euadẽt
iſta verba Getæ. o Phormi. dices tu illum Demi. daturum
pœnas, ſcilicet q; punietur, ſi contra legem faciet. Iam id
totum explo. ideſt prouiſum eſt. verum, ideſt ſed pone, id/
eſt finge modo eſſe victum in cauſa, legibus tamen pro pe/
cunia ſe parabit non capite. & ita dominus faceſſat, ideſt
faciat hoc libenter. hinc, ſcilicet de hac re, quaſi dicat ta/
lia pete q̃ dominus faciat libenter. & ne tu ſies m. Statim
quaſi dicat eſt inſanus: & omnes Dii ſunt illi contrarii. Ali
quam partem pecuniæ. quæ non ſit vltra modum, ſed
æqui & boni, quis notat proprietatem auari ſenis, ſed
Chre. qui ob hoc inductus fuit eſt paratus qui mitigat, im
mo benefecit. quia non melius potuit peruenirl. eo, ideſt
ad illud, ad quod nos volumus. ſcilicet ad hoc q; filiam
meam habeat Anti. Magnum talentum obtinet centum
quinquaginta vncias. Rem, more callidi venditoris ag/
grauat. vt quando de minori pecunia mentionem faciet,
libenter tribuant.

¶ Quid

DON. ¶ QVID? nimium. quā. li.) Apud quoſdā diuerſę pſonę cū verbis ſingulis. ¶ Parire.) nihil interfuit: vel parū interfuit. i. nihil profuit. ¶ Nō ſuſce. inuenta eſt quæ do. petat. In Græca fabula ſenex hoc dicit, Quid intereſt, me non ſuſcepiſſe filiam: ſi mō dos dabit alienæ? Sed mihi. παρέργως prima. ¶ Sed mihi opus ē. Indictio doli eſt, nā ante, q̄ petat petēdi cauſſam ingerit.

Parui retulit

¶ Quæ affert qui diſſol. Quia, ſi opum cauſſa habendarū dotatā quæreret, minor eēt neceſſitas captandæ opulentioris q̄s aliená addidit, cui rei nihil opponi pōt. ¶ Ab hac accipio q̄ ſponſa eſt mihi.) Mire accipio, nō accepturus ſum. Et deſinitū modū ponit ne de ſumma dotis ſuperſit diſputatio. ¶ Vtrum ſtulti. ſa. παράλλαξ tertiū. hoc idē enim valet Vtrū q̄d An. ¶ Scientē an impru. ἀντίθετον ſecūdum, nā ſcienti imprudentē reddidit. ¶ Quid ſi animam debet?) Gręcū puerbiū. καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ὀφείλει. ¶ Ager oppoſi. ē pignori ob de. mi.) Aſtute nō ptinus triginta minas dixit, ſed paulati colligit, ut partitis ɔgeſtis in ſumma ſenex minus grauetur. nam ſi ſemel diceret: deterreret parciſſimū ſenē. Denię audiētis decē minis, ſtatim reſpondet, dabo. conceduntur ab alio decem. de reliquis ſup eſt dubitatio: nā difficilis ad dandū. ¶ Sumptu ad nuptias. Opus ē, ſubauditur. ¶ Pone ſane inquit decem minas.) Bū ſane: quaſi plus quiddam exigat, ſed hoc contentus ſit.

Vtrum

Animā debet

G. Quid? nimium: quantum libuit. C. dic. G. ſi quis daret
Talentum magnū. C. immo malū hercle: ut nihil pudet?
G. Quod dixi adeo ei: quæſo quid ſi filiam
Suam vnicam locaret? parui retulit
Non ſuſcepiſſe: inuenta eſt quæ dotem petat.
Vt ad pauca redeam, ac mittā illius ineptias,
Hæc denię eius fuit poſtrema oratio:
Ego inquit iam a principio amici filiam,
Ita vt æquum fuerat, volui vxorem ducere:
Nam mihi ueniebat in mentem eius incommodum,
In ſeruitutem pauperem ad litem dari:
Sed mihi opus erat, ut aperte tibi nunc fabuler,
Aliquantulum quę afferret, qui diſſoluerem
Quæ debeo, & etiam nunc, ſi uolet Demipho
Dare, quantum ab hac accipio quæ ſponſa eſt mihi:
Nullam mihi malim, quam iſtanc, vxorem dari.
A. Vtrum ſtultitia facere ego hunc, an malitia,
Dicam, ſcientem, an imprudentem, incertus ſum.
D. Quid ſi animam debet? G. ager oppoſitus eſt pignori
Ob decem minas, inquit. D. age age iam ducat, dabo.
C. Aediculæ item ſunt ob decem alias. D. hoi hui,
Nimium eſt. C. ne clama, petito haſce a me decem.
G. Vxori emunda ancillula eſt: tum autem pluſcula
Supellectile opus eſt ſumptu ad nuptias ad nuptias:
His rebus pone ſane inquit decem minas.

Si legas ad pauca vt redeat conſtat verſus, forte in ad eliditur d

Nam incōmodum eius veniebat mihi in mentem videlicet pauperem puellam dari. i. traduci, transferri ad diuitē maritum in ſeruitutem. in omnē ſubiectionem. quoniam propter paupertatem vxor redditur magis obnoxia, & uelut ſerua coniugi ſuo diuiti: ſic diues vxor contra. Sed ut nūc apte fabuler. i. vernaliter loq̄r tibi, erat mihi opus illa vxore, quæ afferret aliquātū. i. docē alicuius quātitatis. qui. i. ut uel q̄ ſit ablatiuus. i. a quo aliquāto. uel qui idest vnde. diſſoluerem. i. diuerſis ſoluerem ea quæ debeo. etiam ſi nunc Demi. uult dare tantum quantum accipio pręſenti pecunia ab hac filia, q̄ eſt mihi ſponſa. i. pmiſſa, nullā filiā malim dari mihi vxorem, quā iſtanc filiam amici. An. Anti. hæc ſolus loqtur. ego ſum incertus vtrū dicam hūc Getam facere id q̄d facit ſtultitia. i. p ſtultitiā. an malitia. i. p malitiā. & vtrum dicā eū facere id ſcientem. i. de induſtria. an imprudentē. i. per imprudentiam & inconſiderationē. De. quia Geta dixerat Phor. dixiſſe ſibi fuiſſe opus vxore: quę afferret vñ diſſolueret q̄ deberet nūc per puerbium loquitur De. quid ſi animam debet. i. quid dicas ſup. vel cenſeas: vel eſt modus interrogandi. ſi Phor. debet non ſolum pecunias, ſed etiam uitam. animam enim p uita intellige. Ge. Geta videns per illud prouerbium ſenem velle ſcire q̄d nā deberet, neq̄ ita in obſcuro velle promittere ſe diſſoluturum debita: oñdit q̄ ſint debita Pho. inquit ager eſt oppoſitus pignori idest oppigneratus. hoc eſt datus i pignus. ob. ſ. pp decē minas. i. libras. De. age age: hortantis eſt. iā. i. nunc. ipſe Pho. ducat Phanium. ego dabo illas minas decem: & agrum repignero. Geta. item. i. ſimiliter. ædiculæ. i. domūcula eius. ſunt datæ ſup. vel poſitę pignori ob alias decem minas. De. Hui, interiectio ridentis: uel indignantis. nimium eſt. ſ. ſoluere viginti minas. Chre. ne clama. i. noli clamare. petito a me haſce decem minas. Ge. ancillula. i. parua ancilla. eſt emenda vxori. tum: idest deinde. opus eſſe ſupellectile pluſcula. i. paulo maiore: & ampliore, & numeroſiore. i. opus eſt paulopluribus vtenſilibus. opus eſt inquam ſumptum ad nuptias faciendas inquit Phor. ſane in hac particula concedentis eſt. quaſi dicat ſit ita ut uis. pone. ſ. ſupputa decē minas his rebus. i. p his rebus prædictis. ſ. pro ſuppellectile pluſcula.

Diſſol/ uere

CVI. ¶ POSTVLAT nimium. i. immoderatum. pretium ſiue munus: uidelicet tantum poſtulat quantum libuit ſibi. De. dic quid poſtulet. Ce. dicit forſitan ſe facturum ſiquis daret talentum magnum: quod conſtat ex octoginta libris vt ſupra. De. immo hercle ſiquis daret ei malum. i. incommodum: aut ſupplicium. aut tormētum, hoc dicit indignatus immo de ratione petentis, quaſi dicat ſe malli illi dare malum, q̄ tantum pretium. vt. i. qualiter. quomodo interrogando. nihil putet vel te vel illū hoc dicere ſup. Gr. q̄. i. ſed adeo. i. certe. dixi ei id quod ſequitur. vel adeo. i. certe. hoc eſt ſup. quod dixi. quęſo. i. pero a te. quid peteres ſup. ſi ipſe herus locaret. i. daret nuptui filiam ſuam vnicam. i. ſolam. reſpondit ſup. q̄. parui retulit. i. parū profuit, vel parum interfuit: ſeu parua fuit commoditas. non ſuſcepiſſe. i. non genuiſſe aliam filiam: ſiue non habuiſſe aliam filiam præter vnicam, cum inuenta ſit alia propinqua, quæ petit dotem, qualis fuit Phanium, quæ per leges petit a cognato dotem: qua alicui poſſit locari. ergo ſic aſtrue: Inuenta eſt idest acceſſit, emerſit in lucem vna cognata, quæ petat dotem: ut redeam. i. vt ueniā, ut Cic. ad Chriſippi laqueos reuertamur idest veniamus: accedamus. ut accedam ergo ad pauca. i. ad ſermonem breuiuſculum, ac ut omittam ineptias. i. fatuitates: inconſiderata dicta illius denię: idest poſt multa. hæc fuit poſtrema oratio eius. i. vltimus mecum ſermo inquit, idest dixit. ſic ego Phorm. iam a principio uolui ducere filiam amici vxorem: idest capere eam in vxorē. ut fuerat æquum: idest honeſtum, & æquitati congruum,

Redire Cicero

SER. ¶ VT ſicut nihil pudet eum: q̄d. ſ. quia nimium petebat, dixi adeo ei, & inquam ei quod plus daret ſi ſi. &c. Tunc ille parui retulit. i. appretiatus ē parare ſe nō ſuſcepit illā q̄ inuenta &c. Petat dotem a parentibus ſuis: quam cum eam accipiā. filiam amici. i. Stilphonis adm. ſ. Antiphonem iuxta illud: Si qua uelis apte nubere, nube pari, incertus ſum utrum dicam illum Getam facere hæc: ſtultitiā. ſ. q̄ adeo ſit ſtultus: q̄ cum male mihi machinetur ne ſciat eſſe malū An malis. ſ. q̄ ppria volūtate mihi nocet. Exponit ſe, &c, animam, ſ. q̄ talia fec iſſet vnde mortem meruiſſet.

DON. ℭSEX centas p[er]inde potius ſcribito iã mihi dicas. Perſpicere hinc licet cõſuetudinẽ vtr[iuſ]q[ue] ſermonis.nã Appollodorus μυρίας dixit p[ro] multis. Et vt apud Græcos,μυρία,ita apud nos ſexcẽta dicere p[ro] multis:uſitatũ eſt.Cic.Sexcẽta poſſum decreta pferre.[Mea cã eiicit̃.me hoc ẽ ęquũ amitte.Rõ cur ipſe vigiti dare debeat minas,dante Demiphone decem.[Quãtũ potes me certiorẽ.)Feſtinat Ge. ſcit.n.dixiſſe lenonẽ, Mea lege vtar:ut potior ſit qui prior ad dandũ eſt.[Quę qdẽ res illi vertat ma.)Nõ deſinit Poeta oñdeř auaritiã Demiphonis, q nec iõ libenter fert dari aliquid Phor.q[uod] ſic cõmodũ ei eſt. Vir.Hos illi:qd nec bñ vertat,mittim⁹ hœdos.[Me cũ argẽ.at.Comicũ argẽtũ pſto ẽ, & cauſſa addit cur pſto & vñ ſit. ſimul iracundię vxoris, & iurgio pparatur locus.[Fructũq[ue] lẽni.&c.Et lẽni & Lẽno legitur.[Reddunt præ.)Χωρία ἐκποιοῦσιν.[Et p.de fru.red [Id ſumã.) Nõ fructum:ſed argentum.[Id ſumam. Impẽdam.vnde & ſumptus dict⁹. [Vxori tibi opus eſſe dixero.)Bene eſſe:non fuiſſe:ne iam repetendum videretur:[Opus eſſe dixero. Adiũctiuum p[ro] nominatiuo,ut in eunucho: Perculeris iam tu me.

Mugia Sexcenta

Redde re

Sumeſ Sũptus

GVI. ℭDE Proide.i.p hac re potius.ſcribitò.i.ſcribat mihi ipſe Phor.ducẽtas vel ſexcentas dicas.i.cauſas:uel libellos & controuerſias. De dica ſatis iam dictum eſt nihil do.ſ.nihil uolo illi dare.ne.i.vtrum.ille eſt ſup.ita impuratus.i.impurus,improbus:immundus:inhoneſtus factus. ut etiam irrideat.i.illud ſeniores. Chre.quæſo.i.obſecro.tu modo.i.tãtummodo.quieſce.i.noli te turbare. ego dabo illas decem minas:& ita erũt uiginti:quas ſum daturus, fac ut filius tuus ducat illam.ſ.filiam meam:quam nos uolumus eum ducere. Ant hei mihi.i.doloř afficior,o Ge. occidiſti me tuis fallaciis.i.aſtutiis & fraudibus, Chr. ipſa puella eiicit̃ mea cauſa.i.amore mei emittit̃ a domo fratris,ut filius eius ducat filiam meam.æquũ eſt.i.iuſtũ ẽ me amittere hoc.i.has viginti minas. Ge.Phor.inq̃t in hæc verba.O Geta fac me certiorem ſi parentes Antiphonis dant illam puellam mihi cum dote.vt amittam.i.a me reiiciam, & repellã hãc q̃ iam mihi ſponſa eſt, ne ſim incertus. nam illi parentes eius conſtituerunt.i.deſtinauerũt dare mihi dotem. Chre.iam.i.nunc vel ſtatĩ accipiet promiſſam dotẽ. renunciet.i.ſignificet illis parentibus alterius.ſ.repudium.i.recuſationem eius puellæ. ducat hanc puellã in uxorem. De.quę res.i.q̃ dos.male vortat illi.i.quæ in ſuam conuertatur perniciẽ. Ch.adeo.i.certe.attuli nũc opportune.i.(quod dicitur)bene ad punctum. argentum mecũ.ſ.fructum.i.redditum,quẽ prædia.i.poſſeſſiões vxoris meę reddunt.unde redditus. Lemni.i.in Lemno inſula. ſumam.i.impendam,vnde ſumptus. ſumam id argentum.dixero.i.dicam vxori meæ:cum quæret ſuas pecunias opus eſſe tibi illis.i.te egere illis,& ita me crediſſe tibi eas mutuas.

Dica dicæ

Oppor tune

D. Sexcentas perinde potius ſcribito iam mihi dicas.
Nihil do.Impuratus me ille ut etiam irrideat?
C. Quæſo ego dabo,quieſce tu modo filius
Fac ut illam ducat,nos quam volumus. A.hei mihi
Geta occidiſti me tuis fallaciis.
C. Mea cauſſa eiicitur:me hoc ęquum eſt amittere.
G. Quantum potes me certiorem inquit face:
Si illam dant:hanc vt omittam,ne incertus ſiem.
Nam illi mihi dotem iam conſtituerunt dare.
C. Iam accipiet.illis repudium renunciet,
Hanc ducat. D.quæ quidem illi res vortat male.
C. Opportune adeo nunc argentum mecum attuli.
Fructum,quem Lemni vxoris reddunt prędia,
Id ſumam:vxori,tibi opus eſſe,dixero.

SER. ℭPERINDE,ideſt taliter,ſicut comportas mihi triginta minas.ſcribito,ideſt ſcribere & computare potes ſexcentas & iam dicas.ſ.ut dem:ſed certe nihil do. Impuratus.i.impurus,& dixit Phormio,o Geta quantum.i.quam cito potes, Nam illi:ideſt parentes alterius vxoris. Fructum. Iſte Chremes habebat patrimonia vxoris ſuæ Nauſiſtratę Lemni, vnde paſcebat alteram uxorem:modo rediens de Lemno afferebat cenſum. quem de prædiis collegerat. Inde dicit argentum ad.ſ.fructum quem &c. Modo id argentum,ut dem paraſito ſumam, & poſtea dixerat uxori meæ tibi eſſe opus,o frater.ſ.quod tibi præſtaui.

ACTVS IIII. SCENA IIII.

ANTIPHO. GETA.

DON. EMunxi argẽ.ſe. Mire,cũ e cõtrario dicat̃ emunctus hõ i elegãs & facetus.vt Ho. de Lucilio: Emũctæ naris inquit. [Satin'.i.Hoc ẽ ide tibi uideř ſatis eẽ ad miſerias meas? An quaſi εἰρωνικῶς dicit:ut dicere ſolemus, Bene habet nunc.aut feciſti certe quod debuiſti. Ideo autem ſubambigue locutus eſt, vt.nequaquam poſſet aliter interpretari a Get. qui reſpondebit, Neſcio hercle tantum iuſſus ſum.

Emunctus hõ

G. Eta. G.hẽ. A qd egiſti? G.emũxi argẽto ſenes. Sen.
A. Satin'id eſt? G.neſcio hercle tantum iuſſus ſum.
A. Eho verbero,aliud mihi reſpondes,ac rogo,
A. Quid ergo narras? A.quid ego narrẽ?opera tua
G. Ad reſtim mihi quidem res rediit planiſſume:
At te quidem omnes Dii Deæq[ue],ſuperi,inferi
Malis exemplis perdant hem,ſi quid velis,
Huic mandes,quod quidem recte curatum velis.

quid ego narrem?quidẽ.i.certe.res i ideſt negocium.rediit mihi planiſſime.i.redibit mihi manifeſtiſſime. ad reſti.i.ad ſuſpẽdium.i.ad chordam, qua mihi parẽ ſuſpẽdium. Nam reſtis chorda eſt.q.d.res tota eo reducta eſt i ut de ſuſpẽdio poſſim cogitare, & quidem tua opera, ideſt tua induſtria & tuo facto. ut.i. vtinam. Dii & deæ oẽs tam ſupi.i. celeſtes:q̃ inferi.i.infernales.perdant.i.deſtruãt te exẽplis malis.i.in exemplis aliorum,q̃ ſint tibi mala & noxia.hem interiectio dolentis uel indignãtis.mandes,i.cõmittas,per ironiã huic Getæ ſi q̃d habes ſup.qđ velis curatum.i.qđ velis factum eſſe recte,i. vt decet.mãdes ergo huic. qui auferat.i.abducat te,ad ſcopulum.i.editum ſine eminẽtẽ locum:vñ te des præcipitẽ vel in ſcopulum.i.in tẽpeſtatem & perturbationem ac periculum, nam ſæpe in ſcopulis.i. rupibus marinis acutis naues periclitantur. e tranquillo.i.ex quieto loco & ſtatu.

Reſtis

GVI. GEta &c. Hic Anti.totus perturbatus Ge.alloquitur ſuper eo quod fecerat:ac tandẽ,n.lenitur ipſe Anti.a ſeruo Ge. An.o Geta vocatiuus eſt. Ge.hẽ interiectio animaduertentis. An. quid eſt Ge.emunxi.i. euacuaui.purgaui ſenes, Demipho,& fratrem argento. Interdum emũctus hõ dř elegans & facetus. An.ne.i. vtrum id quod feciſti eſt ſatis rectum ſup.vel recte factum. Ge. hercle neſcio an ſit ſatis rectum. ego iuſſus ſum facere tm̃.i.dumtaxat hoc.ſ.extorquere pecunias. An. eho,admonentis interiectio & excandeſcentis,o verbero.i.digne uerberibus multis,& declinat̃ uerbero verberonis. rñdes mihi aliud,ac.i.quam rogo.i.peto. Ge.ergo quid narras? Anti. petis ſup.

Emunctus

Verbero

SER. GEta. Quare Anti.aliquantulum dubius erat factus de dictis Ge.& iratus inducitur Ge.qui eũ mitigare,qd modo egiſti, hoc dicebat Antipho indignando. ſed Geta alio modo accipit. Satin' tibi eſt,ſcilicet q[uod] Phor.iuuas,&

uas. & mihi hoc es voluit dicere. ſed cum Ceta intelligeret ꝙ de argento quæreret, aliter reſponderet Neſcio ſi ſit ſatis id argentum, quod habeo, ſed tãtũ petere fui iuſſus a Phæ. Ego verbero. i. dignus verbere. Multa enim verba ponunt̃ ꝑ nominibus, ut lanio, verbero, comedo, palpo, ut. i. vtinã. Malis exemplum. i. vt ſis malis exemplum.

ſacrificandi ꝑ nuptiis, ut res ꝓſpere cedant: dabitur paululum nuptiis apparandis. i. ad apparandas nuptias. Interea dum hæc agentur amici Phædriç dabunt argentũ. quod. ſ. ſed daturos polliciti ſunt. i. promiſerunt, Ille Phormio reddet id argentũ illis ſenibus. An. quãobrem. i. quare reddet, aut quid dicet illis, quare, ſ. nõ ducat. Ge. rogas. i. ingris tu. dicit ſup, hoc quod ſequit̃.

DON. ¶ VLCVS tangere. Prouerbiale, non [illegible] dixit. ¶ In neruũ potius ibit. Decipietur prouerbio tracto a ſagittariis, cũ uiſico/natuſq; tendentis arcũ nõ in volatũ teli. ſed i ruptionem neruí expetat. ¶ Tu id quod boni eſt excerpis

Hariolus Honeſte excerpis dixit. & attende quemadmodũ dicat excerpi bona qbus non vtatur. ¶ Ante brumam.) Arte irriſit homines Terẽtius, quibus religi ſit aggredi negociũ aliquod diebus decreſcentibus. ¶ Gallina cecinit.) Obſtetricũ ẽ: in qua domo gallina canat ſuperiorem marito eẽ vxorẽ. ¶ Iterdixit hariolus.) Hariolus eſt: q diuina mẽtẽ vacinat̃, dictus hariolus quaſi fariolus: a fatis & a Fando. H enim pro F: & item F pro H in multis locutionibus mutabantur. An ab halãdo: nam halitu ſolẽt excludere uelut mortalem animam, ut diuinã

Quid minus utile fuit, q̃ hoc vlcus tangere,
Aut nominare vxorem? iniecta eſt ſpes patri
Poſſe illam extrudi. cedo, nunc porro Phormio
Dotem ſi accipiet, uxor ducenda eſt domum.
Quid fiet? G. non enim ducet. A. noui. cęterum
Cum argentum repetent, noſtra cauſſa ſcilicet
In neruũ potius ibit. G. NIHIL EST ANTIPHO
Quin male narrando poſſit deprauarier.
Tu id quod boni eſt, excerpis. dicis quod mali eſt.
Audi nunc contra iam. ſi argentum acceperit,
Ducenda eſt vxor, vt ais. concedo tibi.
Spatium quidem tandem apparandis nuptiis:
Vocandi, ſacrificandi dabitur paululum.
Interea amici, quod polliciti ſunt, argentum dabunt.
Id iſtis reddet. A. quãborẽ, aut quid dicet? G. rogas
Quot res? poſt illa, monſtra euenerunt mihi,
Introiit in ædes ater alienus canis,
Angis per impluuium decidit de tegulis,
Galina cecinit. interdixit hariolus,
Aruſpex vetuit ante brumam aliquid noui
Negotii incipere. quæ cauſa eſt iuſtiſſima.
Hęc fient. A. ut modo fiant. G. fient. me vide.
Pater exit. abi, dic eſſe argentum, Phędriæ.

quot res. q. d. multę euenerunt mihi poſt illa mõſtra, ideſt poſt illa prima auſpicia pro nuptiis captata: in quibus captandis apparuerant monſtra. hec ſunt illa quæ euenit. alienus canis, ideſt nõ noſter ater. ſ. niger

Decide re introiuit ædes noſtras. i. i re domum nſam: anguis. ſ. ſerpens decidit. i. deorſum cecidit per impluuium. i. per

Impluuium locum non coopertum in medio tecti. Eſt enim impluuiũ (ait Varro) id quod relictum erat in medio tecti ut lucem caperet deorſum quo impluebat. dictũ utiq; a pluuia Anguis itaq; decidit de tegulis ꝑ impluuiũ galina cecinit. hariolus. i. diuinator iuter dixit. i. prohibuit ne ducerem vxorem hariolus eſt qui diuina mẽte vaticinatur, dictus quaſi fariolus, a fatis & a fando, aut ab halando, nam alitũ ſolẽt excludere velut mortalem animam. ut diuinam

OB recipiant. vnde & vocem eiuſmodi dabãt, quæ eſt O E. q O E ſonus exhalandi vim præſtat. ¶ Ante brumam.) ꝙ ante brumam dies decreſcere incipiant. ¶ Haruſpex vetuit.)

Haruſpex Haruſpex ab haruga nominantur. nam haruga dicitur ho

Haruga ſtia: ab hara: in qua cõducitur, & ſeruatur. hara autem eſt

Hara inqua pecora includentur. Plautus Ruſticus hircus, hara

Me habde moſtellaria. ¶ Fient me vide.) Reſpice vultus mei fiduciam ſic Græci (nam aliter Latini) ſiquidem qa nullum periculum

Me habes eſt. ¶ Me vide. Quia, in iure promittit vt & interponat ſuam fidem: quod nos dicimus: Me habes. ¶ Vide. Reſpice.

G. VI. ¶ QVID fuit minus utile. i. inutilius. q̃ tangere. i. tangere: attractare. hoc vlcus. i. hunc locum noſtræ materiæ periculoſum & lædentem: ſi tangatur ſicut vlcus. eſt autem dictũ prouerbiale. aut qđ fuit utilius q̃ nominare vxorem. i. facere mentionem de illa. ſpes. i. expectatio eſt iniecta. i. indita patri, illam uxorem poſſe extrudi. i. expelli a viro cedo. i. dic porro. i. deinde: ſi nunc Phormio accipiet dotẽ, vxor eſt ducẽde domum. i. in domum iure matrimonii. q. d. fiet tunc; Ge. enim. i. certe, Phormio non ducet eam An. noui ideſt ſcio, cæterum. ſ. ſed. cum ſenes repetent argen-

Ire in neruum tum. ſcilicet. i. certe potius ipſe Phormio ibit in neruum, i. nimis conando decipietur noſtra cauſa, more illius ſagittarii: qui magno conatu tendens arcum ſæpe neruum frangit. & ita ſuo impulſu fruſtatur ac decipit. uel ibit in neruũ poteſt capi pro cõiicitur in vincula: & in carcerem potius detrudetur noſtra cã Ge. o Antipho nihil eſt quin: ideſt quod non poſſit deprauari male narrando illud, ideſt peruertendo veritatem. tu excerpis, ideſt extrahis, euellis, eo torques feliciter id pont. quod eſt in hac re, & dicis id mali quod in ea re eſt one. iam audi contra. i. uiciſſim id quod ſum dicturus: ſi Phormio acceperit argentum, uxor eſt ducenda ut vis concedo, tibi fateor: hoc eſt tibi aſſentior. quidem: ideſt certe, ſpacium tandem uocandi ad nuptias: &

recipiant, unde & uocem huiuſmodi dabant: quæ eſt hoc ꝙ hoc ſolum exhlandi vim præſtat. haruſpex. i. inſpector hoſtiarum & diuinator. i. extis earũ. nam haruſpex dicitur ab haruga. i. hoſtia, cuius inſpiciebãtur exta: quæ haruga dicitur ab hara, in qua concludit̃ & ſeruator hoſtia. Hara enim eſt ſtabulum, in quo pecora includuntur. haruſpex ergo vetuit incipere aliqd noui negocii. ante. brumã. i. ante q dies decreſcere incipiant. bruma dicitur illa par hyemis in qua dies ſũt breuiores. a bromin. i. a breuitate dierũ. quæ cauſa

Bromi . i. excuſatio. vel quæ occaſio, non ducẽdi vxorem eſt iuſtiſſima. i. digna quæ admittatur. quæ dixi fient. An. ut ideſt vtinam fiant modo. Ge. fient ſine dubio. uide me. i. aſpice vultus mei fiduciam. parte tuus exit. abi. i. diſcede, dic Phædriæ argẽtum eſſe inuentam ut bono animo ſit.

SER. ¶ HOC vlcus. ſ. de abiectione vxoris: quam ſicuti eſt periculoſum aliquod lætale vulnus duriter tangere ſic loqui de vxore mea coram patre nocũ mihi eſſet nominare, celo nunc. i. dic mihi noui, ꝙ non uult dicere, ſed neceſſe erit ve vel argentum reddat: vel vxorem recipiat. hoc ibi cęterum &c. in neruum. i. debilitatem: & diſſidium, tu illud nõ conſideras hac re quod bonum eſt, ſed tantũmodo dicis ꝙ malũ eſt, ſed tamẽ audi nunc cõtra hoc malũ, Concedo tibi ꝙ ducenda ſit: ſed prius dabitur a ſenibus Phor. ſpa. uocandi amicos. Interea amici Phędriæ. Id ille Phor. quam igitur orbem accepit argentum, niſi eam ducat. q. d. dicet ſenibus. dicet poſt illa tpa, ſcilicet quod promiſi me ducturum &c. quot res entes monſtra, e, quę ꝓhibẽt ducere. Aruſpex ab auibus. vetuit incipere. ſ. aliquid noui. ante brumam, i. hyemẽ. vel aruſpex vetuit ante brumam: aliquid. n. ne. in . i. ſcitis non eſt bonũ. Cã iuſtiſſima dimittendi. tunc fieret hæc, ꝙ dimittet eam, ut tñ fiant hæc, non curo plus fient, ſed me vide, ideſt ad me reſpice, quia pater ex. vel me vide. ideſt in me confide, & tunc fient: ſed ecce pater.

DON. QVietus eſto (inq̄.e.cu.) Quietus.i.ſecurus. ab eo qđ p̄/cedit, id qđ ſeqtur. ſ Vt ca. eſt u.nl.o.ē.) Cōſulit inqt quēadmodū deſ: vbi oio dare, nō debuerit, ſiq̄dē ar/gētū Ph.ſub noie Pho. ſ Dū li.ea.hęc ma.) Biū libidinē po

Libido ſuit p volūtate hois icerti ac leuis. ſ Forſitan nos re.) Mulierē i An vere nos.i.negotiū & cōditionē? ſ Rem ip.pu.) care i mřimoniū Pho.dicim⁹ dare nuptū & dare vænū Vbi do pōit cū nrio ſupio, ſed h̄ ñ ſepe fit. Et dicat ne ſuccēſeat .i.iraſcaī illā Ph.eē magis idoneū.q ſit fāiliarior ipi puellæ dicat inq̄ nos nihil.i.i nullo egreſſos eē nřo offō.i. diſceſſiſ ſe a nřo offō: vł p̄tergreſſos eē nřo offō, dicat inq̄ tm̄ dotis datū eē:q̄tū is Ph.voluerit. De qd malū id refert tua.i.) qđ

Dare nuptū & venū

Pro diſputaſti modo ſ Quid tua: malū, id refert? malum iterie/ctio. & eſt ordo: quid tua ideſt referri? ſ Magni De.) Nota rňſum cōtra qd refert, nō ad qd relatū. Et q̄re qđo dicaī: qd mea: qd tua an deeſt Ad, ut iit, ad mea, aut ad tua? ſ Reperire illas.) Filiam: & vxorem.

ACTVS QVARTI SCENA QVINTA

Iambici quadrati acatalectici.

DEMIPHO. GETA CHREMES.

D. QVietus eſto inquā·ego curabo, neqd verborū dūit. Hoc temere nunquā amittam ego a me, qui mihi teſteis adhibeam

Gum dem.& quāobrē dē, cōmemorabo. C. ut cautus eſt, ubi nihil opus eſt?

C. Atq̧ ita opus facto eſt·at matura, dū libido eadē hæc manet· Nam ſi altera illa magis inſtabit, forſitan nos reiiciat.

G. Rēipſā putaui. D. duc me ad eū ergo. G. nō moror. C. vbi hoc Trāſito ad uxorē, ut cōueniat hāc prius, q̄ hinc abeat. (egeris, Dicat eam dare nos Phormioni nuptum, ne ſuccenſeat· Et magis eſſe illum idoneum, qui ipſi ſit familior·

Nos nřo offō nihil *egreſſos eſſe·quātū is uoluerit. *al. digreſſos* Datū eſſe dotis. D. qd tua (malū) id refert? C. Demipho.

D. Non ſat tuum te officium feciſſe, ſi non id fama approbat?

C. Volo ipſius quoq̧ voluntate hoc fieri, ne ſe eiectam prædicet.

D. Idē ego iſtuc facere poſſum. C. mulier mulieri magis cōgruet.

D. Rogabo. C. vbi nunc illas ego reperire poſſim, cogito.

dici ſolet barbare) qđ malę gtæ hēs iu agē/dū de hoc nā id refert mea ſignāt illđ ad me ſpectaī. malū aūt illic interpoſitū ē interie/ctio qđ plerūq̧ in nřo ſmone pōt ɔgrueī: ut cū dicīt, Quid malę gīę talib⁹ reb⁹ te imiſces, dicēdū eēt, Quid reb⁹ malū id genus te iterponeī iuuat. Ch. o De. id magis refert nřa. illud multū ſpe/ctat ad nřam honeſtatē. De. nō ſat eſt.i.nō ſufficit feciſſe officiū tuū, ſi fama nō approbat .i. ɔfirmat id qđ feciſti. Ch. volo quoq̧ .i. ēt hæc.i hāc ſeparationem. fieri volūtate ipſi⁹ puellæ. ne.i. vt ñ. p̄dicet .i. apte iactet ſe eē eiectam a nobis.

CVI. QViet⁹ &c. Hic De. conſulit .q̄ via certiore Phormio. tradat ſuas pecunias. De. inquā, ideſt dico tibi Chre. eſto.i. ſis quietus ideſt ſecurus, ſine ſolicitu/dine. ego curabo .i. efficiā. ne qd verborū .i. ne aliq̄s deceptiōes Pho. & ſui fautores. diūt.i. dēt Daī.n. v̄ba decipe eſt·ego nunq̄ amictiā a me.i. nō patiar exire mani/bus meis h̄ argentū. temere.i. incōſulte. nā amitto hic pōiī q̄i p a me emitto, nunq̄ ergo amittā. qn.i. q̧ nō. adhibeam .i. aduocē mihi teſtes. cui dem.i. tradā h̄ argentū. & cōme/morabo.i. faciā mētionē. q̄obrē.i. q̄ rōne & occaſiōe dē illud argentū. Ge. ut.i. q̄tū. Deeſt cautus. vbi nihil.i. non eſt opus ſup. eē cautū nā potius dēret eſſe cautus in nō dando, & in agnoſcēdo fallaciā. Ch. atq̧ opus ē fcō .i. facere ita ut dicis. at matura.i. feſtina cū maturitate. dū.i. q̄diu. hæc libido .i. hæc volūtas hois incerti & leuis. manet eadē.i. in eodē tenore, nā ſi illa altera, quā dicit ſibi ſpōſam: magis inſtabit .i. ur/

Futare gebit illātius. forſitā reiiciat.i. pellat nos. nřm negocium. & nřam ɔditionē: ſeu pactionē. Ce. putaſti.i. diſputaſti. dicit Dona.i. cōſideraſti rē ipſā.i. id qđ ē. De. ergo Ge. duc me ad eū Phor. Ge. nō moror.i. nō ſū i mora. vel in me mora ñ ē. Chr. ubi.i. poſtq̄. egeris hoc.i. dederis Pho. argētū p̄ntib⁹ teſtibus. tranſito.i. transfer te ad vxorē meā: ut cōueniat.i. alloquaī hanc vxorē Anti. p̄uſq̄ abit.i. diſcedit. hic.i. ex hoc loco. Dicat vxor mea nos, te & me dare eam nuptū.i. collo

De. ego poſſū facere iſtud idē qđ vis a tua vxore affici. Ch. mulier magis cōgruit mulieri:q̄ vir. De. rogabo vxorē tuā ut id faciat. Chre. ego cogito vbi ego nunc poſſim reppe/rire illas.ſ. filiam & aliam vxorem: quæ venit ex Lemno.

QVietus eſto. Paratis oibus neceſſariis nihil aliud re/ſtat niſi ut ſoluatur arg. iō inducitur Demi. quid illđ deferat Phor. Chr. aūt hanc inſtigat. ut feſtinaret argētu ſoluere, cui dicit De. Bone uir fruſtra me ita feſtinas. quia non dabo niſi appoſitis teſtibus. Aut quāobrem.ſ. ut ducat vxorē. ut.i. qualiter eſt cautus. ubi non. opus eſt: quia Phor. nunquā negabit. neq̧ in hoc vigebat fallacia·hanc.i. vxorē Ant. & placet eam ne damet nos eſſe iniurioſos. di/cat ei nos dare illam nuptum.i. nubere Phor. ne hoc nobis ſuccenſeat, & dicat nos nō eſſe agreſt &c. Malū interiectio, vel ſuccenſeat, vel non niſi id fa. approb.i. niſi inde lauderis iſtuc.i. conſolari eam. illas.ſ. vxorē & filiam meā hæc dicit remanens ſolus. & eſt q̄dam opportunitas & apperitio ſe/quentis actus: qui eſt de re mitiganda propter filiam repertam. ideo præmittitur ſolicitus: ut filiam facilius inueniat.

SERA

CVI AVdio vio.) Qđ A græci dicūt *ἀλέ…ων*. Nā q̄ hæc ē anus. *ἀνασ…* vt Nā qs te iuuenū ɔſidētiſ/ſime. Sed figura hæc apta cōmotis eſt ali/qua re noua.

ACTVS V. SCENA I

SOPHRONA NVTRIX. CHREMES.

ſé. S. QVid agam? quē amicū īueniā miſera? aut cui conſilia *a poſtremum pertin't ad uerſum ſequentem*

Hæc referā? aut vnde nūc mihi auxilium petam?

lā. tet. Nā vereor, hera ne ob meū ſuaſum indigne iniuria afficiatur· *catale.* Ita patrem adoleſcentis facta hęc tolerare audio violenter.

.ſ. De. tolerat facta.ſ. nuptias ſic ɔtractas.

QVid agā, Inci pit·vt act⁹ de mitigatiōe totius negocii vtriuſq̧ filii, ñ q̧ illis aliqd adda, ſed unuſqſq̧ qđ hēt, retineat. Ant. du/

SER.

DON. QVid &c. Hic ɔtineī nutricis agnitio fcā a Chr. & ɔtra agnitio Ch. a nutrice. So. qd agā? quē hoiem ego miſer inueniā amicū mihi aut cui referā.i. recitabo hæc ɔſilia.i. hæc ſecre/ta, & arcana: ſeu p̄poſita incepta ɔtra herā meā, aut uñ petā auxiliū mihi nam vereor ne.i. q̧. hera.i. dña.ſ. puella vxor Ant. afficiaī iniuria, idigne.i. turpiter: idecēter, ihōeſte. ob .i. pp meū ſuaſum. hic ſuaſus q̄rtę iflexiōis.i. pp meā ſuaſionē & meū ɔſiliū. ita.i. adeo violēter audio patrē adoleſcētis

xerat vxorē eadē. hāc Phæ. amicā hēat, quā emerat: nec ſoluat argētū, p̄mittiī cū mitigationis Ant.i. recognitio puellę. inducunī ad recognitionē illā cōueniētes pſonę.ſ. nutrix puellæ Sophrona, & Chr. anus illā hēt occaſionē eūdi a domo Demi.ſ. curioſitatē illā: quā de dominella ſua hēbat, cui ſenex machinabatur abiectionē, vnde ait, Quid agā. Neq̧ eſt adhuc, ɔtinuat qđ dixerat: ubi ego illas &c. q d, iō dico cogito inuenire: nā vidco anū quæ poterit dicere.

DON. ¶A FRatre.) Pro a domo fratris, ut, Iā pximus ardet Vcalegon. ¶Egeſtas me im.) uentılis ſtatus. ¶Interea vita ut i tuo foret. compēſatiua ēlitas. ¶Niſi me ani. fal. aut pa. oculi pſpi.) Docte, nā viſa, ut cerpis, uel ai ſūt, hoc ē rōnis, uel ſenſus. ¶Meū no.) Mire ſuū nomē illa agnoſcit: hic diſſimulat. ¶Paululū iſtor.) Nūc iſtorſū aduerbiū eſt localitas

e†. Ch. eſt. i. Stilpho ē is quē eſſe dictitauit. So. qd. i. cur me tuiſſi has fores: a qbus iubes me diſcedere? Ch. Habeo uxorem cōcluſam. i. clauſam ſe cōtinētē hic in illis ædibus. ſęuā .i. terribilē. Verū. i. ſed. dixi. i. mētiocē feci. olim. i. multo añ perperam. i. male & falſo de hoc noīe Stilphonis. eo. i. ea re, eā ob rē. ne forte uos effutiretis. i. eloqueremini effunderatis: euacueretis: narraretis. iprudentes. i. per imprudētiā. foris. i. in lucē, extra pect⁹ iatq3 ego eo dixi. ne porro. i. deide: poſtea uxor mea reſciſceret ideſt ſciret. id. i. fictionē meā. aliqua. i. aliquo mō aliqua uia, ſeu ratione uel aliqua. i. p aliquam ex nobis. Effutir ſignificat effundere. & tranſlatio a uaſe futili qd patulo oreiſundo acuto iſtabile nihil per ſe cōtinet. So. hem, interiectio dolentis, uel indignātis iſtoc. i. iſta re ſiue pp iſtam cauſam qa timebas ne effutiremus foris. Pol. iurātis eſt. nos miſeræ. i. infelicēs. nūquam potuimus inuenire te hic. Chr. Ebo: interiectio correpti timore nouo. dic mihi qd rei eſt tibi. i. quā rē. i. quod negociū habes: ſiue commerciū cum hac familia, unde. i. a qua familia. tu exis. i. egrederis. aut dic mihi ubi ſunt illę. mater & filia

Iſtorſū, nom ē. ¶Quam ſemp te eſſe di.) Iſte p noiari. antiquorū more dixit. ¶Concluſam hic ha. uxo. ſæ.) illaturus ſæuā bñ oncluſam ptulit, ut diceret, feram

Effutire ¶Effutiretis. Eloqueremini, euocaretis. exinaniretis. ab eo qd eſt effundere. Trāſlatio eſt a uaſe, futili noie. qd patulo ore fundo acuto iſtabile nihil prorſus cōtinet.

Futilis unde futilis dicit eiuſmodi, ut nihil intra ſe contineat, & ſemp inanis ſit. ¶Ex ægri.) infirmitate, ac morbo. ¶Ex ægritu. mi.

Aegritudo mors cō. eſt. Bene moderatus ē: ut neq3 nimis ægre ferat, neq3 rurſum ἀπαθὴς ſit. Et hæc eſt οἰκονομία ne in eadē urbe duæ uxores plus mali ex ſolicitudine afferāt Chremeti, q̄ ex alteri⁹ morte triſtitiæ. Neq3 i comœdia pūt nimis miſerabiles mortes eſſe ne res in tragœdiam tranſeat. ¶Deſerta, egen, ignota,) Singula pronuncianda ſunt. argumenta enī hæc ad veniałem ſtatum proferuntur.

C. Nā q̄ hæc eſt anus exaiata, a fratre q̄ egreſſa eſt meo? *Troc. cata.*
S. Qd vt facerē egeſtas me ipulit·cū ſcirē iſirmas nuptias *Iāb. aca.*
Haſce eſſe, vt id cōſulerem, interea vita vt in tuto foret. *Troch.*
C. Certo ędepol (niſi me animus fallit, aut parū oculi proſpiciūt)
Meæ nutricē gnatę video. S. neq3 ille inueſtigatur. C. qd agam?
S. Qui eſt eius pater. C. adeone an maneo, dum ea, quæ loquitur,
magis cognoſco? *Mixtus Trocaico Iambico*
S. Qd ſi eū nūc repire poſſem, nihil eſt quod verear. C. ea eſt ipſa.
Colloqr. S. qs hic loqtur? C. Sophrona. S. & meū nomē noīat?
C. Reſpice ad me. S. Di obſecro uos·eſt ne hic Stilpho? C. non.
S. negas?
C. Concede hinc a foribus paululum iſtorſum ſodes Sophrona·
Ne me iſtoc poſthac noīe appellaſſis. S. qd? nō is obſecro eſt Iā,
Quē ſemp te eē dictaſti? C. ſt. S. qd hā metuis fores? (*quat acata.*
C. Concluſam hic habeo vxorem ſęuam·verum iſtoc de nomine
Eo perperam olim dixi, ne uos forte imprudentes foris
Effutiretis·atq3 id porro aliqua vxor mea reſciſceret.
S. Hem iſtoc pol nos ut hic inuenire miſerę nunq̄ potuimus.
C. Eho, dic mihi, qd tibi rei ē cū familia hac, vnde, exis? *iāb qua, ca.*
Aut ubi illę ſunt? S. miſeram me. C. hem quid, eſt? uiuunt ne?
S. viuit gnata.
Matrem ipſam ex ęgritudine miſeram mors conſecuta eſt.
C. Male factū. S. ego aūt, quę eſſem anus, deſerte, egens, ignota,
Vt potui virginem nuptum locaui huic adoleſcenti:
Harū qui eſt dominus ædiū. C. Antiphoni ne? S. hem, iſti ipſi,
C. Quid? duas ne is vxores hēt? S. hau obſecro, vnā ille qdē hāc
C. Quid illa altera, q̄ dr̄ cognata? S. hęc ergo ē. C. qd ais? (ſolam

Effuti

GVI. ¶CHR. Quænā i. q̄ eſt anus. i. uetula, exaiata. i. perturbata: cōmota pterrita. q̄ mō. i. pauloante egreſſa ē. i. exiuit. a fratre. i. a domo fratris. So. pgit non videns Chre. qd vt facerē. i. vt ſuaderē eas fieri nuptias. egeſtas. i. neceſſitas. ipulit. i. mouit me, cū ſcirē haſce. i. tales nuptias. eē infirmas. i. non ſtabiles. neq3 firmas. & impulit me ut cōſulerē. i. ſuaderē. i. nuptias fieri ad hūc finē, ut interea. i. quādiu. quęreret pr̄. uita. i. honeſtas uitæ puellæ foret. i. eſſet. in tuto. i. ſine periculo Chre, certe ædepol, iurantis eſt. niſi aius fallit me: aut niſi oculi mei parū pſpiciunt. i. a longe vidēt parū recte. video nutricē meę gnatę. i. meę filię. So. Neq3 ille. i. q ē pater eius nō inueſtigat. i. inueſtigādo nō inenit. Ch. Quid agā? So. cōtineat qd inceperat. dixerat. n. neq3 inueſtigatur. & ſubditur q eſt pater eius. Chr. Adeon. i. vtrū adeo. eā. i. eo ad eā, an maneo dū. i. quouſq3 magis. i. amplius cognoſcā illā. q̄ loquitur. So. q. i. ſed. ſi nūc poſſim repperire eū patrē. nihil eſt qd uereat. Chr. ea ipſa eſt nutrix filiæ. colloquar. i. cū ea loquar. So. qs loquit hic? Cur. Sophrona. So. & qs hic noiat nomen meum? Ch. reſpice. i. retro aſpice ad me. So. o Dii obſecro uos. ne. ſ. vtrum, hic hō eſt Stilpho i alio noie Chremes? Chr. non eſt Stilpho. So. negas eſſe Stilphonē? Chre. o Sophrona cōcede. i. confer te, diſcede ſodes. i. ſi audes. hinc a foribus vbi tu es. iſtorſum. i. uerſus iſtam ptē. ne appellaſſes p ne appellaueris. tps p tpe. poſthac. i. poſt hoc tps iſto noie Stilphonis. So. qd. i. cur non te appellem? obſecro Stilpho, non es ille quē dictitaſti, i. frequenter dixiſti

So. me miſerā. i. o me īfelicē, vox exclamātis. Ch. hē: dolētis. qd eſt pp qd ita exclamas ne. i. utrū viuūt. So. gnata. i. filia viuit mors ɔſecuta eſt matrē ipſam miſerā ex ægritudine. i. ex infirmitate, ac morbo. Chr. male fāctum eſt ſup. i. infeliciter accidit. So. ſed ego Sophrona, q̄ eſſem anus. i. annoſa. deſerta. i. derelicta, deſtituta auxilio: egens. i. egena. ignota. i. alienigena, incognita. locaui nuptū ideſt dedi nuptui virginē huic adoleſcēti, qui eſt dñs harū ædiū Ch. ne. i. vtrū. locaſti eā nuptū Anti. Soſt. Hem, interiectio dolētis. iſti ipſi dedi nuptū eā. Chr. qd dicis ſup. admirādo hoc interrogat: uel eſt modus interrogandi. ne. i. vtrū. is Anti. hē duas uxores. So. Hau, interiectio dolētis: uel tædio obtuſę, obſecro. q. d. noli q̄ſo amplius me interrogare ſuper hac re, qdē· certe', Ille Anti. hēt hāc vnam ſolā. Chr. qd facieti uel q̄ eſt illa altera: q̄ dr̄ cognata. So. ergo hæc filia tua eſt, quæ cognata. Chre. Quid ais? admirabundus hoc dicit.

¶QVOD. i. vt darē eā Anti. ut fa. e. mi. cū. i. q̄uis ſcire, & ideo tales nup. feci. &c. Interea q̄diu pater aberat, ſi ita ſua furet in tuto: ſcilicet ne a lecatoribus raperet. inueſtigat. i. inuenitur q ē pater. appellaſſis. i. appelles una pars eſt. hic. i. in domo iſta. Perperam. i. fraudulenter, & mēdoſe. eo: ideſt propter ne vxorē duceret &c. Aliqua, ideſt aliquo modo. hæc ergo expletiua compoſitio, ideſt per figmentum.

GVI.

¶VBI Guido ut legit: nō obſecro is es quē ſemp te eē dictitaſti. Chr. Eſt &c. malim cū aliis exēplis leget hemmā ab ſurda aliter eēt pſonæ mutatio. Eſt aūt metuētis: qd ſequēs indicat verbū. Itē ubi idē legit: Compoſito factum ē quo modo hanc &c. plura exemplaria habēt, q. d. ideo &c.

A SCĒ.

DON. Cōpoſito factum ē. COM poſito fa.eſt. Sic veteres nos ex cōpoſito. ut: Compoſito rumpit vocē: & me deſtinat aræ. ſ Quæ nō audeas optare.) Pro: quæ nō audeat quis. ut, Facile pro Eunucho probes. ſ Offendi aduenieus. Pro cum aduenissem. vt: Ipſe nemus linquens patriū ſuaq; arua Latinus. Quia latia lingua deficit hac declinatione. ſ Hæc ſola fecit.) Si hic legeri volebā eā collocari: ut q; inueni eā collocatam. vt. i. eo mō, quo volebā. Q̄ ut fieret. i. vt filia illi nuptui dareť. nos amabo. i. ego & frater. dabamus operā. i. laborabam⁹. maximo ope. i. maximo molimie: ſiue maximo conatu: hæc ſola Sophrona (alloqtur ſeipſum admirabundus) fecit id qd̄ dabamus operā, vt fieret. ſua cura maxima. i. ſua diligētia: ſine cura nr̄a maxima. So. nūc vide qd̄ ē opus facto. i. facere pater adoleſcentis. ſ. Anti. venit. ſ. De. & aiūt. i. fama eſt. eū ferre hoc. i. iſtam collocationem aio oppido. i. valde. inique. i. male contento. hoc ađt dicit; nā non audiuit Chremetem excdamātem apud ſe ab illo loco Dii veſtram fidem. Chre. Nihil pericli eſt. i. nullū eſt periculū in hac re. res in tuto eſt: ſed p Deos, atq; homines obteſtor te vel adiuro. caueto ſup. qſquam. i. aliquis. reſciſcat. i. ſciat. hāc. i. filiam eſſe meam. So. nemo ſcibit. i. ſciat: antique. ex me. i. a me. Chr. Sequere me. audies cætera. i. reliqua quæ tibi non dixi, intus. i. in domo.

mus Antiphonem intelligimus, ſi hæc Sophronam. ſ Sed per deos.) Adiurationis genus eſt.

S. Compoſito factū eſt, quo modo hanc amās habere poſſet
Sine dote. C. Di voſtram fidem, q̄ ſæpe forte temere
Eueniunt, quæ non audeas optare: offendi aduenlens,
Qui cum volebam, atq; ut uolebam, collocatam filiam·
Qd̄ nos amabo opere maximo dabamus, ut fieret, operā
Sine noſtra cura maxima ſua cura hęc ſola fecit.
S. Nunc quid facto eſt opus, vide: pater adoleſcentis venit·
Eūq; aio inique hoc oppido ferre aiunt. C. nihil pericli ē.
Sed p deos atq; hoīes meam eſſe hāc: caue reſciſcat q̄ſquā.
S, Nemo ex me ſcibit. C. ſeq̄re me: cętera intus audies. *Troch.*

GVI. ℂ SO. factū eſt. i. eſſectū eſt. cōpoſito. i. ex cōpoſitiōe, ſiue ex pacto. quo mō. i. q̄ via. Antipho amans poſſet hēre hanc filiā tuā ſine dote. Chre. o Dii imploro ſup. veſtrā fidē. i. ueſtrā opem ſeu veſtrū auxiliū. q̄. i. quantū ſæpe aliq̄ ſup. forte. i. caſu aliquo eueniunt. temere. i. incōſiderate. q̄ nō audeas. i. non audeat aliquis optare. ego aduenlens. i. cū aduenissem. oſtendi. i. inueni filiā collocatā. i. nuptui datā illi. q cū. i. cū quo ego

Oppido

ACTVS V. SCENA II.

Iambici quadrati catalectici.

DEMIPHO. GETA

D. NOſtrapte culpa facimus, ut malos expediat eſſe.
Dū nimiū dici nos bonos ſtudemus, & benignos
I ta fugias, NE PRETER CASAM, qd̄ aiunt
nonne id ſat erat,
Accipere ab illo iniuriam: etiā argentū ē ultro obiectū ei,
Vt ſit qui uiuat, dum aliquid aliud flagitii conficiat.
G. Planiſſime. D. his nunc pręmiū eſt qui recta praua faciūt.
G. Veriſſime. D. vt ſtultiſſime quidē illi rem geſſerimus
G. Modo ut hoc conſilio poſſit diſcedi, ut iſtam ducat.

DON. ITa fu. ne p̄. ca.) Prouerbiū: Ita fugito ne præter cām. Hoc eſt: ne p̄tereas caſam tuā: q̄ ſit tibi tutiſſimum receptaculū. Aut ita fugias ne p̄ter caſam: ubi cuſtodiri magis, & p̄hēdi fur & mulctari verberibus pōt. Aut ut verbū erat furē exagitantis: & interea p̄hibentis, ne añ caſam trāſeat ne in p̄tereundo ēt ide aliqd rapiat. Queritur ſenex ſe dū auari infamiā fugeret, in ſtulti rep̄henſionē icidiſſe. ſ Dū aliud ali.) Venuſte. ſ Mō vt hoc ɔſi. poſ. di. vt iſtā du. Ne pœniteat dominū pecuniam dediſſe, terrorem ſeruus iniecit.

GVI. NOſtrapte culpa &c. Hic ſenex de ſeipſo cōqueriť, q dū auari infamiā fugerat, in ſtulti reprehenſionē icideriť, eumq; pœnitet pecuniā dediſſe. De. Nos nimis benigni fecimus noſtrapte. i. nr̄a p̄pria culpa. i.) qd̄ dicunt) p nr̄um defectū. ēt expediat. i. ſit utile. aliq̄bus ſup. eē malos, qa ex malitia conſequunť a nobis pecunias. dū. i. q̄ñ ſtudemus, i. damus operam nimium nos dici bonos. & benignos. i. liberales & manſuetos. Ita fugias. i. ſic fugiat aliq̄s. ue. i. q non. fugias in q̄ p̄ter caſam. i. p̄ter domiciliū tuū. quo tibi nullū eſt tutius receptaculū. qd̄ aiunt. i. qd̄ in ore populo eſt, cū ſit iam tritum ſermōe prouerbium. q. d. ita affluas in dando ut tñ modū non pręteregrediaris vel ita largiaris ut tñ rationē hēas domus tuæ. uel ita te p̄fundas, ut tamen dona apud te retineas. & in tua p̄tāte, neq; vllū pœnitētiæ locū relinq̄s. uel ita fugias. i. decedas a tenacitate tua, uel parcitate, ſeu parſimonia, ut tñ non exeas caſam tuā. i. vt tñ in teipſo, in pectore tuo volutes attentius qd dandum ſit, & qd nō. Nōne, q. d. ita id qd̄ ſeq̄tur ſat erat. i. ſufficiebat. ſ. accipere iniuriā ab eo. i. pati talē, iprobitatē ut decepit filiū. ēt. i. cū hoc argentū eſt obiectū. i. oblatū ultro. i. ſine rogatu eius. ut ſit i. ut habeat Pho. quo in ablto̅. i. qua re, uel quo argēto. ſiue unū uiuat, dū. i. quouſq; uel q̄diu conficiat. i. cōminiſcať, fabricеť, molia͡ť aliqd aliud flagitii. i. aliquod aliud malū. Ge. planiſſime. i. certiſſime, ſiue pertiſſime. verū ē qd̄ dicis ſiue oino. Nā plane ſignat oino certe. & aptas De, nūc p̄miū. i. merces, ē his hoibus, q faciūt recta praua

. i. q recta reddūt oblīq̄ & tortuoſa. Ge. veriſſime dicis ſup. De. ut. i. q̄tū. ſtultiſſime. i. inconſideratiſſime. geſſimus. i. fecimus illi Phor. rē ſuā. i. ſuā cōmoditatē: & (qd̄ dicūt) factū ſuū & caſū ſuū: ve dicā. Ge. Mō. i. tāmmodū. ut. i. utinā poſſit diſcedi (ābo ſūt īpſonalia). i. poſſit euadi. hoc cōſilio. i. hac lege & ɔditiōe: vt ducat illā. i. eā capiat i vxorē.

NOſtrapte. Hic tendit ad rē Phç. mitigandā. ſ. ut nō redddatur amplius argentū. tñ q̄dā interponuntur de re An. ſ. ut Ge. ſciat ut G. & Ant. h id cōperiat, q Phaniū inuēta eſt filia Chre. ſed hæc oia interponuntur gratia Phæ. iā in principio adducit De. ut adducat Nauſiſtra. ad puellā (vt dictū erat) placādā. quod erit q̄dā opportunitas, q̄re nō reddatur argētū. Audiet enim talia, maritū ſuū loquētē q̄ poſtea valebūt ut verbis Pho. credať de vxore Chre. q hebat Lēni. venit ergo De. cū Ge. de foro cōquerens de argento qd̄ perſoluerat. Ita nos boni facimus noſtrapte. expediat. i. p̄ſit eſſe malos. dum enim volumus ſeruare bonitatem noſtram ne q̄s vituperet nos p vrbē, damus pecuniā nr̄am inīq̄s. licet immerito ut malā famā extinguamus, ſicut ego mō Pho. Bonos q̄tū ad famā. Benignos q̄tū ad filiū, cuius vtilitati ſtudemus, ſed hæc eſt maxima ſtultitia, q p nihilo pecuniā nr̄am amittimus, donec vis aliq cogat: & h ē. aiunt hoies. fugias. i. fugere debes uitiū, uel culpā, uel infamiā, ſed ita q nō p̄ter cām. ſ. nullus timet debet donec ſic &c. qa ſtultū ē cū dicit aiunt, oñdit eſſe p̄uerbiū. Nū ne id ſat mali erat, qd̄ paſſi eramus. accipe inimicitiam ab illo Phor. de h qd̄ cōpulit filiū meū ducere uxorē. immo ēt mō argētū ſine aliqua coactione ei obiectū. i. datū a nobis. & illud argētū adhuc nocebit, qa q̄diu deuorauit illud machinať qōo aliud auferat: & h eſt iō. ſ. obiectū ē, vt ſit ei. q. i. qōo uiuat. dū aliqd flagitii. i. fallacias cōficiat. i. inueniat hic hoibus ē p̄miū. Nos geſſimus rē ut ſtultiſſimi nō debuiſſemus dare, donec neceſſariū eēt. Mō qa Ge. & Phor. diſpoſuerāt reddere pecuniā illā, poſtq̄ Phç. hēret argētū ab amicis, iam incepit illud p̄dicere apud ſenex Ge. dicens modo,

SER.

ℂ Vorſura

DON. Vorſuram ſole re Vorſuram facere

CVOR ſura ſol. Crediorē mutas. Vorſura ſol. Vorſurā facere dr̄: q æs alienū ex ære alieno ſoluit. Dr̄ ēt vorſurā facere cū minoꝛ fœnoꝛe acceptā q̄s pecuniā, maioꝛ occupat. Preſens qđ fuerat malū i diē abiit, pla. cere.)

CDr. N. i. vtq̄. ēt. i. dub ē, v3 diſceſſum iri ꝯſilio: ut eā ducat. Ge. Haud ſcio an mutet aium, ut hō ē. i. ſicut ut mores hūanos hēt, nā hōis mutabilis eſt aius vel vt hō eſt. i. p eis morib⁹, qbus ē neſcio ſit mutaturus aius necne. De. hē dolētis & indignātis, aut. i. ſed. dubitas ſup. an mutet aium. Ge. neſcio an ſit mutaturus. verū. i. ſed. dico hoc ſi forte cōtingeret eū mutare aium. De. faciā ita i. ſicut frater meus cēſu ti ut adducā vxorē eius fratris huc, ut loquat cū iſta puella, o Ce. abi. p̄nūcia. i. afi nūcia hāc vēturā eē. i. dic puellę vxorē Ch. vēturā eē ad eā. Ce. hic apđ ſe Ge. loqt. argētū iuētū Ph. i. p Ph. ſilet. i. nulla fit mētio, de iurgio, i. de lite faciēda pp ta le ꝯiugiū puiſū ē. i. cautū ē. ne. i. q̄ n̄. hęc puella abeat. i. diſcedat hic. i. i p̄ntia. i. hoc tpe p̄nti, dicim⁹ i p̄ntia ſiē & i p̄ntiarū p aduerbio p̄ntis tpis. porro. i. deide. nūqd⁹ mod⁹ iterrogādi ſubiūgit qđ fiet: hæſitas. i. ſequēter hæres, ſeu fixus es, & volutaris i eodē luto. q. d. v̄ſaris i eodē picula poſſet forſitā capi hæſitas p dubitas: & pplex⁹ eudiſtrict⁹ ſeu iplicit⁹

In p̄ñt i terum

Hęſitat

& inuolutus eodē luto. o Ge. allogtur ſeipm ſolues vorſurā. i. luea, ſeu pādes pœnā p vorſura. i. p diſſolutiōe æris alieni fcā alio ære alieno. Nā vorſurā facere vit q̄ ęs alienū ęre alieno ſoluat, & q̄ſi creditorē mutet. Dr̄ ēt vorſurā facere cū minoꝛ fœnoꝛ acceptā, q̄s pecuniā maiorē occupat. malū meū qđ fuerat p̄ns. i. iminēs, n̄ dilatū i alid tp̄. nūcabiit. i. dilatū ē i diē. i. i terminatū aliquē deputatū. vl̄ i diē. i. vſq ad aliquē diē mihi incertum. o Ge. pla. ſu. cre. i. augent malis accidētib⁹. niſi pſpicis. i. puides. nūc ibo hic domū, ubi ē Phaniū: & ducebo Phaniū vxorē Ant. ne qđ. i. ut n̄ aliquo mō, uel in aliquo vereat. i. timeat Ph. aut orōnē. i. ſermonē ei⁹ Phormio. CVT. i. vtinā. dubium quū ducat eā neſcio ſic dico vel rū vxorē Nauſi. Ge. ſecū argētū &c. qđ fiet i futuro, adhuc hēs i eodē luto. i. malo, niſi puideas qūo ſit expediēdū de argēto, verſura. i. verſutiā tuā ſolues: ea ide pāteria. h. n. tū feciſti, q̄ p̄ns malū dilatū ē i aliū diē. Vēat Pho. ſ. ſi audiat q̄ Phor. eā debeat ducere uel ſi ipſe loqtur cū ea, q̄ſi ducturus ne multū curet q̄ ficta erit. hæc deliberatio Ge. multū valet ad rē Phæ. & Ant. ſecūdario iq a cū ita ſit curioſus de argēto laborauit vt ſciat ꝯſiliū de cognitiōe puellę, & erit origo machinatiōis Phor. vt faciat argētū corradi a ſenibus.

GVI. D. Etiāne id dubiū ē? G. haud ſcio hercle, ut hō ē, an mutet aium,

D. Hē, mutet aūt? G. neſcio verū, ſi forte, dico.

D. Ita faciā, vt frater cenſuit: ut uxorē huc eius adducā,

Cū iſta ut loquat. Geta abi prænuntia hanc venturā.

G. Argentū inuentum eſt Phædriæ: de iurgio ſiletur:

Prouiſū ē ne i p̄ntia hæc hic abeat: qđ nūc porro?

Quid fiet? i eodē luto hæſitas: vorſurā ſolues

Geta. p̄ns qđ fuerat malū, in diē abiit: plagę creſcūt.

Niſi pſpicis: nūc hinc domū ibo, ac Phaniū edocebo

Nequid vereatur Phormionem: aut eius orationem.

SER. ſura ſol. vor

ACTVS V SCENA III.

Iambici quadrati catalectici & acatalectici.

DEMIPHO, NAVSISTRATA MVLIER, CHREMES.

DON. A Gedū ut ſo. Nau. Diuitis vxoris de marito licēti⁹ cō querētis hæc allocutio ē: cū diſpōne futurarū turbarū. Ac du. re. o. ē.) Supra eni dixerat Ch. id ſumā, vxori tibi op⁹ eē dixero. Sta ti ca. Statis ppetuo: eq̄ liter, & q̄ſi uno flatu. Plau, Ita ſtatim ſtane ſigna.

Statim

CVI. A Gedū &c. Hęc allocutio ē diuitis vxoris de marito licenetius cōquerētis cū diſpōne futurarū turbarum.

D. Agedū vt ſoles Nauſiſtrata, fac vt illa placeť nobis:

D. Vt ſua volūtate, id eſt faciundū, faciat. N. faciā.

N. Parit nūc opa me adiuues, ac dudū re opitulata es.

D. Factum volo: ac pol queo minus viri culpa, q̄ me dignū eſt.

Quid autem? N. quia pol mei patris bene parta indiligenter

Tutatur: nam ex his prædiis talenta argenti bina

Statim capiebat: hem, vir viro quid præſtat? D. bina quæſo?

N. Ac rebus vilioribus multo, tamen duo talenta. D. hui.

N. Quid hæc videntur? D. ſcilicet. N. virum me natā vellem:

Ego oſtenderem. D. certo ſcio. N. quo pacto. D. parce ſodes,

Vt poſſis cum illa: ne te adoleſcens mulier defatiget.

tū capiebat inquā pr duo talēta per ſingulos. ſ. ānos. De. Hui admirātis hic ē. nam pēſionis q̄titatem admirat Nau. quid hęc videnť tibi. i. quid exiſtimas hęc duo talenta ānua eē. q. d. nōne illa talenta vōr tibi eē magnū qddā. De. ſ. i. certe. talenta hęc videntur ſu. mihi magnū qddam. Nau. vellē me eē natā virū. i. vellem ſexus virilis. ego oñderem hęc talēta q̄ti eēnt, qui ea multiplicarē iduſtria, vel oñderē hæc talēta eē magnū aliqđ. vl̄ oñderē bina talēta debere hēri ex patrimōio meo. De. Certo ſcio. i. mihi eē exploratū q oñderes. Na. quo pacto. i. quo mō ſcia? vel quo mō oñderē tuo iudicio? De. Sodes. i. ſi audes pce uerbis ſup. i. ceſſa mecū loq diuti⁹ cū illa puella, ne. i. vt n̄ mulier illa adoleſcēs. i. iuuenis. defatiget. i. te defatigatā reddat ſermōe ſuo: adeo vt illi rñdere par eſſe nō poſſis.

rum. De. o Nau. agedū, aduerbiū hortātis, ut ſoles. i. ſicut cōſueuiſti de me bn̄ mereri. fac ut illa puella placeť. i. mitigeť leniať nobis, vt faciat id qđ eſt faciēdū. i. diſcedat & nubat Ph. ſua volūtate. i. nō iuite, Na. faciā. i. placebo illā. De. nūc adiuuas me opa tua. i. tuo labore, ac iduſtria pariter. i. æq̄. i. ſicut opitulata es. i. auxiliata es. dudū. i. paulo añ. re. i. ipſo effectu: uel bōis tuis & tua familiari i mutuas mihi dando pecūias: uel aliqđ tale faciēdo. Vel lege. ſic pariter. i. ēt. nūc adiuuas me opa. ac p & dudū opitulata es mihi re &c. Nau. volo ſcm̄ i. facere ac pol: iurātis ē. i. minus q̄o. i. minus poſſū facere. culpa. i. (qđ dicim⁹) defectu viri. i. mariti mei. q̄ dignū ē me. i. q̄ me decet, aut q̄ mihi ēt uel q̄ merui. De. āt. i. ſed. qđ. i. cur. minus potes q̄ par eſt, q̄ meruiſti. Na. q a pol uir meus tutať. i. defendit: cōſeruat. indiligēter, i. pigre: negligēter. bn̄ pta. i. iuſte acqſita bōa p̄ris mei. nā pr ſtat i ſine mora capiebat. i. recipiebat. bina talēta argenti. i. ſingulis ānis duo argēti talēta ex his p̄diis. i. poſſeſſiōib⁹ q̄s mihi relīqt. Hē: dolētis & regrētis ſeu deſiderātis ptem. qđ. i. q̄tū. vl̄ i quo vir unus p̄ſtat alteri viro. i. q̄tū alius aliū excellit: nā pr lōge p̄ſtātior erat iure meo. De. q̄ſo. i. obſecro. capiebat pr bia talēta. i. quotānis duo. Na. ac. i. & reb⁹ m̄lto viliorib⁹. i. q̄uis res eēnt multo viliores, & minoris locarent: q̄ nunc

Sodes

A Gedū. Ecce Demi, q adducat Nauſiſtratā, iducit eā Chr. demētiās De. cognitionē filiæ: q talia uerba pferret: vñ vxor eius aliquā ſuſpitionē cōcipere poſſet quatenus cū deinceps de re audiet Phor. eū accuſante credat. Nūc adiuua me opa verborū ſicut re. i. pecūia mea opitulata: quā. i. maritus tuus mihi mutuauit, eā quā de p̄diis Lēni apportauit. illud tāgit qđ dixera ei Ch. de pecunia factū volo q res mea tibi valeat. At pol minus queo iuuare te & alios, q̄ ē dignū meū Chr. & hæc culpa viri m. q res meas male pcurat: qđ. i. quaſ culpa viri. Ex his p̄diis q̄ ſunt Lēni viro. i. pr marito. Ac ēt de aliis rebus multo viliorib⁹ q̄ de p̄diis tn̄ duo. qđ. i. q̄ bona p̄dia. Ego oñderē quo pacto. ſ. res eſſent tractandæ parce. notat fœmineū morē garrulitatis, quæ multo plura adhuc diceret, ſed Demipho corrigite am parce ſo. te defatigare loquendo.

SER.

DON. ℭVIN ſatis qſitũ ē ſi. Hoc totũ p vna pſona gdã legit.(Filia amici nři?) Hoc eſt tua. Cō mo du is eſſe in oēs. Et circa illũ q duxit: & circa illã q̃ ducta eſt, & circa te ſororẽ.(Per liberalis uiſa ē,cũ vidi mihi. Ordo ē p liberalis uiſa ē mihi

GVI. ℭNA. Faciã ut iubes.i.vt uis.ſed video meũ virũ.i.cōiugē exire abs te.i.ex tua domo: Ch. Hē: interiectio dolentis, & timētis.o De. argētũ

miror qd hoc ē,q.d. De.nō potes ītelligere ſiſ nec ego ipſa. De.eqdē hercle iurãtis eſt ne ſcio qd hoc ſit. Ch.vis ne ſcire q d ic? Iupiter ita me ſeruet, iurãdi modus eſt vt.i.ſicut nemo.i.nullus hō.ē pprior.i.ppinqor ſanguie ipſo illi puellę,q̃ ego ſum: at tu es zeugma ē a medio. De.O Dii iploro veſtrã ſidē.i.opē & auxiliũ.nō oēs eamus vna.i.ſimul.ad ipſam puellã. volo ſcire hoc.i. iſtã cognationē aut neſcire penitus.

N. Faciã ut iubes:ſed meũ virũ abs te exire video.C.hē Dēipho.
Iã illi datũ ē argētũ?D.curaui illico. C.nollē datũ (quat.acat.iab.
Hei,uideo vxorē pene pluſquã ſat erat.D. cur nolles Chreme
C. Iam recte.D,*quin tu? ecquid locutus cum iſta es, quãobrē hanc du cimus?
alias quid.
C. Trãſegi.D.qd ait tandē?C.adduci nō pōt.D.* q nō pōt? *al. qui*
C. Quia vterq; utriq; ē cordi.D.qd iſtuc nřa? C.magni pter hęc
Cognatam comperi eſſe nobis.D.quid deliras? C.ſic erit
Non temere dico:redi mecũ in memoriam. D. ſatin' ſanus ē?
N. Hau:obſecro*vide,ne ī cognatã pecces.D.nō ē.C.ne nega.*al.*
Pr̃is nomē aliud dictũ ē:hoc tu errasti.D.nō norat patrē(*caue*
C. Norat.D.cur aliud dixit?C.nunquãne hodie concedes mihi,
Neq; ītelliges.D.ſi tu nihil narres.C.pgis? N.miror qd hoc ſiet.
D. Equidem hercle neſcio.C.vin' ſcire? at ita me ſeruet Iupiter,
Vt propior illi,q̃ ego ſum,ac tu,*nemo eſt.D.Di voſtram ſidem
alias homo nemo
Eam? ad ipſã una oēs nos aut ſcire,aut neſcirẽ hoc volo.C.ah.
D. Quid ideſt?C itane*paruã mihi fidē eſſe apud te?D.vin' me credere?
alias parum
Vin' ſatis quæſitum mihi iſtuc eſſe?age fiat quid,illa filia
Amici noſtri, quid futurum eſt?C.recte. D.hãc igiť mittimus?
C. Quid ni?D.illa maneat?C.ſic.D.ire igiť tibi licet Nauſiſtrata
N. Sic pol commodius eſſe in omneis arbitror,q̃ vt cœperas,
Manere hanc:nam per liberalis viſa eſt cum vidi,mihi.
D. Quid iſtuc negoti ē?C.iã ne operuit oſtiũ?D.iã.C.o iupiter,
Di nos reſpiciunt:gnatã inueni nuptã cum tuo filio.D.hem,
Quo pacto id potuit?C.nō ſatis tutus ē ad narrãdũ hic locus.
D. At tu intro abi.C.heus,ne filii noſtri qdē hoc reſciſcant uolo.

eſt iã datũ illi Phor. De.ilico,i, ſtatim.curaui ut dareť. Ch.nollem datũ eſſe argentũ .i.vellē q nō eſſet datũ. Hei:dolētis,video vxorem pene .i. fere. pluſq̃ ſat erat .i. ſufficiebat. De. o Ch.cur nolles datũ eſſe argentũ. Ch.iã recte ſe hñt res ſup. De. Quid tu dicis ſup.ecqd.i nūqd

Ecquid locutus es aliud cum iſta puella. q̃obrē.i.q̃re dicimus hanc vxorē tuã.ſi iam es allocutus eam puellã: Chr. tranſegi.i. cōcordaui, peccaui oia, De.auertensſe De.admirabũdus ait, qd tãdē ait ipſe frater meus, quaſi aſſiſtētes alloquatur. Ch.puella nō pōt abduci.i.expelli a tua domo,neq; abſtrahi a filio tuo. De.qui.cur, vł quo mō. ipſa ñ pōt abduci. Ch. q vterq; eſt cordi vtriq; .i.ſibi mutuo placēt vbi maſculino vſus ē iqa maſculinũ p pōderat fœmino. Oratores in tali dicendi gñe dicere ſolent i vterq; alteri eſt cordi, De.quid iſtuc nřa intereſt.i. qd ad nos pertinet ſi vterq; alteri eſt cordi,ubi dñt barbari quid hēmus agēdũ Ch.Magni illud intereſt nřa.i. illud multũ ad nos ſpectat, id.n. pluſq̃ manifeſtũ eſt dici ſolere. magni vel pui mea refert, vel intereſt. præter hæc.i.ultra hoc, q vterq; alteri eſt cordi.cōperi.i.facile pſpexi cognoui per inueſtigationē.ſiue inueni eã eē nobis cognatã.i.gētilē. & de cognatōe nřa. De.Quid.i.cur.deliras.i.deſipis:ineptis:inſanis:d uias vel qd deliras.i.delirametã pfers medium. Chre.Sic erit.i.inueniet tãdē cognata .nō dico hoc temere.i.iconſulte,incōſiderate ſine cã.redi in memoriã mecũ.i. recordare mecũ pteritor̃, q̃ cōtulimus inter nos.uel recoglige te redi ad teſiue repete memoria eãde qbus aliqñ verba fecimus mecũ.i.quēadmodũ ego reuertor ad memoriã exercēdam De.Satin.i.ſatis ne es ſanus.i.ſanæ mētis, ſeu mētis cōpos. Nau. Hau:interiectio oñdēs faſtidioſum eē qd dī. obſecro caue.i.puide.ne pecces.i.errēs.in cognatã.i.in agnationem cognatæ.De,Nō ē ipſa cognata .Ch. Ne nega.i.noli negar. aliud nomē pr̃is eius dictũ ē.q.d.pr ei⁹ voluit ſe vocari alio noie.hoc dicit vt oñderet illi ſe eē patrē eius quēadmodũ prius cōicauerat rē totã cum eo.tu errasti hoc.i.hac mutatiōe nois. De.ipſa nō norat.i.nouerat pr̃em. De.cur pr dixit aliud nomen.i.cur mutauit nomen: & voluit ſe vocari

Concedere alio noie? Ch. Ne.i. vtrũ.nunq̃ cōcedes.i.acqeſces,aſſenties hodie mihi.neq; intelliges quid mihi velim, De. ſi tu nihil narras.i.ſi tu nihil explicēs:qño itelligã. Ch. Interrũpit ſermonem ingens.pergis,i,pſequeris reluctando mihi, Nau,

Ch.ah:dolētis interiectio.De. qd eſt qd ita doles. Ch. Ita ne.i.eſt ne verũ fidē.i. authoritatē: credulitatē i veritatē. eſſe mihi ita puã apud te.i. hēs mihi tã parum fidei ut exoriri non poſſim. vt hoc mihi credas . De.uis me credere hoc , uis iſtud eſſe ſatis q̃ſitũ.i. inq̃ſitũ mihi .i. a me? Age hortãtis ē aduerbiũ fiat.i, credať a me. Quid? modus iterrogandi.illa eſt ſup. filia amici nři ? hoc volutac ſecũ. deīde ſubdit, qd futurum ex hac cognatiōe? Ch.recte futurũ eſt ſup .i proſpere oia cedēt. De. igitur mittimus ideſt remittimus domum. vel omittimus, miſſam facimus hanc vxorem tuam, quã ducebamus Ch. quid ni.i. cur non mittamus eam . De.illa vxor tua maneat.i.nō veniat ad puellam:interrogatiue pronũcia. Chr. ſic.i.ita maneat. De.o Na.igiť. quia res ſic ſe hñt licet tibi.i.potes ire,ideſt redire domum Na.pol arbitror cō.i.utilius. eſſe in oēs,i. erga omnes: vel p oibus.hãc puella manere,neq; adduci q̃.ut.i.ſiē.cœperas .i.incœperas curare ut eiiceretur. Nam cum vidi eam ipſa uiſa eſt mihi p liberalis.i. valde hōeſta i & bona:ac bēigna. De.quid iſtud negocii i. iſtud totũ negociũ eſt.i.quid ſibi

Operter ...

uult quod dixiſti ſibi vult.nondũ.n.intelligit. De. Ch.ne.i. vtrũ, vxor mea iã operuit.i. clauſit:cuius oppoſitũ eſt apervit.i.recluſit.hoſtiũ.i.ianuã, De.iã opuit ne timeas audiri ab ea. Ch.o Iupiter. Dii reſpiciunt nos.i. ſunt nobis ppicii & fautores.inueni gnatã nuptã cum filio tuo. De.hē:interiectio intelligētis qd diu q̃ſiuerat.quo pacto.i. qua uia id potuit fieri? Chr.Locus iſte non eſt ſatis tutus ad narrandũ qño potuit fieri.De.at.i.ſed tu abi.i. diſcede.intro.i.in domũ meam.Chre.heus,aduerbium uocantis,& monentis attentionem.uolo ne quidem.i.ut nec etiam. filii noſtri reſciſcant.ideſt,ſciant hoc.ideſt quo pacto id potuerit fieri.

SER. ℭVT poſſis ſufficere loquēdo cũ illa.hei mihi uideo ux. pe.i.locutus ſum plus q̃ ſatis eſt.ſi dixiſſem de filia inuenta q̃ qua, iam dicam recte.i.alio tempore. Intus cũ iſta Phanio:ibãc Nauſiſtratam.totum tranſegi.i.perfeci omnia,qui bene poteſt vterq; utriuſq; q̃.i. Anti.& Phanium ſic ſe diligūt:ut ſpectari nolint.qd iſtãc refert noſtro:uel int an nolint? magni refert.Nō timere dico.q.d.bene potes intelligere vũ ſermo iſte. Redi in memoriam illius rei q̃re dixi. Caue in cogñ.i.ſi veſtra cognata nō eiicitatis,non eſt cogñ. Patris enim,i. Stilpho non erat nomen ſui patris.nũ.no. pa.i. nomen

nomē patris. Concedes.i.credes q̃ ſit cogn̄. Si tu nihil nar. cõcedere. Neſcio qd hoc ē ne dũ tu pã. nolebat ire. Chr. pro vxo. Nau. Ita ne q̃ nolis credere verbis meis qd illi: filia.a .n.q̃ diſpoſueramus dare Anti. hanc ſibi mitte. filiã tuã, & ſſis quæ ē domi maneat ire .i. recedere ad domũ tuã. in oēs ex vtraq̃ parte cõmodius, q̃ ita ut cœperas.ſ. manere hĩc, viſa ē i nuptiis. id potuit.ſ. fieri.

ſi. hoc inquã qđ ſimulatũ eſt, pateſit.i.apiatur, reueletur, de tegat. nõ poſſum inquã euoluere me q̃n ſim i pbro.i. in culpa apud patrē neq̃ nunc reciperem.i. retraherẽ referrē me domũ niſi ſpes huiuſce Phanii habēdæ.i. habēdi hanc Phanium. eſſet oſtentata.i. pſtita, exhibita mihi. ſed vbinam.i. vbi poſſum inuenire Getam ut rogē.i. petã ab eo. qđ tēpus .i. quã opportunitatē. cõueniẽdi patris .i. alloquendi patrē meũ. iubeat .i. uelit me capere, i. eligere

ACTVS QVINTI SCENA QVARTA.

Iambici quadrati catalectici.

ANTIPHO

Lætus ſum, utut meę res ſeſe habent, fratri obtigiſſe quod volt.
Quam ſcitũ eſt eiuſmodi parare animo cupiditates
Quas, cum res aduerſæ ſient, paulo mederi poſſis!
Hic ſimul argentum repperit, cura ſeſe expediuit:
Ego nullo poſſum remedio me euoluere ex his turbis,
Quin ſi hoc celetur, in metu, ſin pateſit, in probro ſiem.
Neq̃ me domum nunc reciperem, ni mihi eſſet ſpes oſtenſa
Huiuſce habendæ. ſed vbinam Getam inuenire poſſum.
Vt rogē, quod tempus cõueniendi patris me capere iubeat!

DON. Lætus ſum. Antiphonis perſona eſt. Parare animo.) Venuſte additũ eſt, animo. Ennius in v. Sed quid ego hic aio lamentor? Cũ res aduerſæ ſint.) Cum deſideratæ fuerint. ideſt, cum harũ penuria fuerit. In probro ſiem.) Apud patrem .ſ. Si hoc ce.i me ακαταλουθον quartũ. Nam cũ ꝓpo ſuiſſet: Si hoc celetur intulit: Sin pateſit.

SER. Lætus ſum. Hãc cognitionē poſt quã vterq̃ ſenex iam ſciuerat, oportebat ipſum Antiphonem reſciſcere, vt ſecurus de vxore fieret tamen principaliter ad rem Phæ. tendit. Intererit enim Phor. huic relationi: quam faciet Geta Antiphoni: vt accepta tamen occaſione conſilii ſui

GVI. Lætus ſum &c. Hic Antipho apud ſe conqueritˀ, q̃ ea ſuſceperit, quibus exolui non poſſit: ubi res aduerſæ vrgent, & ſimul oſtēdit ſe geſtire in aliq̃ ſpem. Anti. Vtvt.i. vtcunq̃.i. q̃litercunq̃. res meæ.i. mea negocia ſeſe hñt lætus ſum id obtigiſſe fratri meo Phę; quem vt fratrē diligo. qđ vult.ſ. argentum ad Pamphilã redimendam. q̃.i. quantũ ſcitum eſt.i. ſcite: ſeu ſapiente factum parare.i. contrahere i aio ſuo. eiuſmodi.i. tales cupiditates, quas cũ res ſint aduerſæ.i. cum fortuna male optatis rñdeat. poſſis.i. poſſit aliquis paulo.i. aliquantulum, ſiue aliquatenus mederi.i. medelam, ſeu remedium adhibere. ſimul.i. poſtquã. hic Phædria reperit argentum. expediuit.i. exoluit ſe. cura.i. ſolicitudine. ego Antipho nullo remedio poſſum euoluere.i. expedire, explicare me. ex iſtis turbis.i. perturbationibus. quin ideſt q̃ non. ſim hoc quod ſimulatum eſt celetur.i. occultetur patri ſup. ſim. in metu ne pater moleſte ferens abducat aliqua rõne amatam meam. ſin ideſt ſed ne conſilii ſui labore, ut argentum deinceps non reſoluat. inducuntur ad hanc cognitionem audiēdam hinc Antipho, inde Phormio: & poſtea Geta relator. Antipho ꝑus accepit, hũs occaſionem .ſ. vt Getam q̃reret, qui cũ vidiſſet fratri ſuo tam ſucceſſiſſe de pecunia dicit ita: Lætus ſum ꝑ fratrem. utut.i. q̃litercunq̃.ſ. aſpere res meæ ſe hẽ ant. q̃ ſcitam fratrem laudat, q̃s cupiditates poſſis mederi: cum illæ cœperint eſſe aduerſæ, ut frater meus emit, non duxit amicam, quod latenter agere põt ad libitum ſuum, & ſi res illa cœpit eſſe aduerſa, qđ.ſ. veniat in audientiam patris: quocunq̃ mõ voluerit, ut de ancilla potuerit ſe expedire: ſic hoc celetur quod ſit factum fallacia Phor. & mea voluntate. ero in metu vt modo ſum, ne aliquo caſu perſentiat pater in probro, quia dicat patrem fefelliſſe cum ſine dote vxorem cœperim huiuſce Phanium habendæ per dilationem Phor. qui ſpacium poſtulabit. Conueniendi.i. loquendo cum patre, quem .ſ. non conueni, poſt q̃ redit.

ACTVS QVINTI SCENA V.

Iambici quadrati acatalectici.

PHORMIO, ANTIPHO.

P. Argumentũ accepi: tradidi lenoni. abduxi mulierē.
Curaui ꝓpria e Phædria vt potiretˀ. nã emiſſa ē manu.
Nũc vna res reſtat mihi, q̃ ēt cõficiũda otium (nu.
A ſenibus ad potandũ vt habeã: nam aliquot hos ſumã dies.
A. Sed Phormio ē: qd ais? P. qd? A. qdnã nũc facturus Phædria?
Quo pacto ſatietatem amoris ait ſe velle ſumere?
P. Viciſſim parteis tuas acturus eſt. A. quas? P. vt fugitet patrē:
Te ſuam rogauit rurſum vt ageres: cauſſam ut pro ſe diceres.
Nam potaturus eſt apud me: ego me ire ſenibus Sunium
Dicam ad mercatum, ancillulã emptum, quã dudũ dixit Geta.
Ne, cum hic non videant me, conficere credant argētum ſuum.
Sed oſtiũ concrepuit abs te. A. vide q̃s egrediatur. P. Geta eſt.

DON. Argentum accepi.) Iactantia hic inducitur Phormionis, & quaſi omnis * proueniſſe lætetur. Propria ea Phæ.) Virgilius: cõnubio iungam ſtabili: propriamq̃ dicabo. Viciſſim parteis tuas acturus eſt.) Secũdum illud quod dictum eſt: Tradunt operas mutuas. Te ſuam rogauit rurſum vt ageres. Patrem iterum ſubaudiamus. & eſt ζευγμα a ſuperiore.

nã emiſſa eſt manu.i. manumiſſa.i. libertina facta cũ ꝑus eſſet empta tanq̃ ſerua: vĩ exiuit ꝑtatē lenonis. nũc vna res reſtat.i. ē reliq̃ mihi. q̃ res cõficiẽda .i. pficiẽda & ad e ectũ pducẽda. .ſ. vt habeam.i. impetrē a ſenibus .ſ. Demiphone & fratre. otiũ .i. ſpatiũ tpis ad potãdũ priuſquã abducã mihi Phaniũ, p q̃ abducenda dederunt pecunias. Nã ſumã.i. ipẽdã cõſumã traducã hos aliquot dies. An. Antipho q̃ prius.

GVI. Argentũ &c. hic iactantia inducitˀ Phormionis, q tanq̃ paraſitus ſe egregiẽs bibiturũ pollicetˀ. Pho. Accepi argẽtũ a Demiphone, tradidi illud lenoni puellæ vẽditore. abduxi.i. mecũ abduxi a lenonia domo mulierē Pã. .ſ. quæ iam virgo nõ erat: pcipue cũ eſſet in tali loco. curaui .i. effeci, vt Phæ. potiretˀ ea puella ꝓpria.i. ſibi cũ nemie cõ ſolus loquebatˀ, vidẽ Phormionē, & inq̃t apũ ſe. Sed Pho. eſt.i. adeſt. deide accedẽs ad eũ inq̃t. qd ais? Phor. petis qd nam? admirando dicit hoc vel interrogando. deinde occupat Ant. An. Quidnã Phæ. eſt facturus? quo pacto.i. q̃ vĩa ait ſe velle ſumere ſacietatē.i. tædiũ, ſiue expletionem amoris? Pho. ipſe acturus eſt.i. repſētaturus eſt ꝑtes tuas

.i. tuũ officium viciſſim. i. (vt ita dicã) ſua vice vel ꝑ vices, & q̃ſi Alternati. An. Quas ptes meas acturus eſt. Phor. ut fugitet. i. freq̃nter fugiat ptem. i. pris cõſpectũ rogauit te ut rurſum tu ageres. i. defenderes, ſuſtiueres cãm ſuã, & vt diceres .i. oſonẽ hãs, & ſmonẽ appoſitũ ꝑ ſe faceres. nã q dicit appoſite, accõmodateq; loqtur. nã ipſe Phę. ẽ potaturus. i. debet potare apud me.

lenia ſtis nos amicos eius Ant. metu i quo afficiebatur eius cã. Deide ad ſe rediẽs, ɔſideráſq; ſibi eẽ poti⁹ q̃rẽdũ An. cui hęc narret: q̃ ita i admiratõe eẽ̃ ſandũ & morãdũ ſiõ ſubdit, ſed nũc ceſſo. i. moror, tardo cõctor. mihi. i. uł i dedec⁹ meũ & crimẽ. vł mihi gñaliter poniť, vt Tu mihi ſemp dormis. Sed ergo nũc ceſſo, i. ſũ ceſſator & otioſus, & gdẽ icrepãd⁹.

ACTVS QVINTI SCENA VI.

Trochaici octonarij catalectici.

GETA, ANTIPHO, PHORMIO.

G. O Fortuna, o fors fortuna quantis cõmoditatibus.
Quam ſubito hero meo Antiphoni ope veſtra hũc
oneraſtis diem!
A. Quidnã hic ſibi volt! G. noſq; amicos eius exoneraſtis metu.
Sed ego nũc mihi ceſſo, q nõ humerum hunc onero pallio.
Atq; hominem propero inuenire, ut hæc quę cõtigerint, ſciat!
A. Nũ tu itelligis qd hic narret! P. nũ tu? A. nihil. P. tãtũdẽ ego.
G. Ad lenonẽ hinc ire ꝑgã: ibi nũc ſunt. A. heus Geta. G. hẽ tibi.
Nũ mirũ, aut nouũ eſt reuocari, curſum cũ inſtitueris! A. Geta.
G. Pergit hercle tu nunq̃ tuo odio vinces me. A. non manes!
G. Vapulabis. A. id tibi quidem iam fiet, niſi reſiſtis, verbero.
G. Familiariorem oportet eſſe hunc, qui minatur malum.
Sed is ne ẽ, quẽ q̃ro, an nõ! ipſus ẽ. P. cõgredere actutũ. A. qd ẽ?
G. Omnium, quãtum eſt, qui viuãt. hoĩum homo honoratiſſime.
Nam ſine controuerſia a Dis ſolus diligere Antipho.
G. Ita velim: ſed qui iſtuc credam ita eſſe, mihi dici velim.

ego dicã ſenibus, Demiphoni & Chremeti me ire Sunium. i. in eũ locũ de quo prius dictũ eſt, ad mercatũ .i. negociãdi gra ſiue exercẽdæ mercaturæ & declinaſ hic mercatus tus tui, a mercatoris qd eſt emo is. dicã ergo ſenib⁹ me ire ad mercatũ emptum. ad emẽdã ancillulã. i. ancillã paruã. quã Geta ſeruus dixit ſenibus mihi eſſe opus, dudũ .i. paulo añ. ne ipſi ſenes credant me cõſicere. i. cõſumere, ipẽdere ſuũ argentũ, cũ nõ videãt me hic ſed hoſtiũ ɔcrepuit abs te. i. hoſtiũ tuũ patefactũ ẽ, vel aptũ ẽ & bñ cõcrepuit, q. d. audiui hoſtiũ crepãs. i. ſtridens, & reſonans cum aperiretur & patefieret. nã eiuſmodi crepitus eſt ſignũ apertionis hoſtii.

q nõ onero hũc. i. meũ humerũ pallio. i. q nõ replico palliũ meũ in humerũ ut agilior ſim ad viã faciẽdã. atq; q i inq̃ ñ ꝑpero. i. feſtio. i uenire hoiem. i. Ant. ſciat hæc q̃ cõtigerint An. tu nõ itelligis? qd hic Ge. narret. i. dicat ſecũ. Ph. nũ. i. nũgd tu itelligis! An. nihil. i. ñ itelligo. vel nihil. i. ne minimũ gdẽ intelligo qd dicat Ph. ego itelligo tãtũdẽ q̃tũ tu qd dicat. Ge. Pergã, ire. i. cõtẽdã ire vel ꝓſeq̃r ꝑſeuerabo ire hic ad lenonẽ nũc. ipſi ſunt ibi apd lenonẽ. An. reuocat eũ iã arripiẽtẽ iter ad lenonẽ. He⁹, aduerbiũ vocãtis. Ge. vocatiuus eſt. Ge. Ge. poſt ſe nõ reſpexit indignatus ſe reuocari feſtiuũ. nam putabat aliũ quẽlibet ab Antiphone reuocare eũ, inq̃t. Hẽ, interiectio indignãtis. nũ. i. nũqd. q. d. nõ eſt tibi mirũ. imõ eſt tibi magni momẽti, aut magnæ curę, aut nouũ. i. iuſitatũ. curſum reuocari. i. retrahi cum inſtitueris. i. inceperis curſum. vel ẽ ſcda pſona ꝑ tertia. An. Geta, vocatiuus eſt. Ge. hercle ipſe q vocat me pgit. i. pſeuerat vocare me hoc añt dicit intereũ dũ nõ retro aſpiciẽs. nũq̃ vinces me. i. nunq̃ hodie pſuadebis mihi ut ad te eam. tuo odio. i. tua moleſtia & tędio nã odiũ iterdũ poniť ꝑ tędio & moleſtia. Inde odioſus. i. tedioſus. moleſtus. & i probus: ſeu iportunus. q. d. nõ vices me tua iportũitate. & iſtã tia. An. nõ manes. i. nõ ſiſtis gradũ, h̃ dic idignabũd⁹ & minabũdus. Ge. Vapulabis. i. poſſes bñ adeo inſtare, vt Vapulares. i. v̈beraueris, ſeu uerberib⁹ afficeris. An. gdẽ. i. certe. id qd mirari ſ. iã. i. ſtati, fiet tibi. i. vapulabis. niſi vt uerbero. i. dignus verberib⁹. hic verbero onis. reſiſtis. i. repmis gradũ. Ge. hoc audiẽs cognouit eẽ aliquẽ ĩpioſa loq̃ret. iõ ſubdit oportet hũc, q ita loqť eẽ familiariorẽ. i. itimiorẽ in nr̃a familia, q̃ ego nã minaſ malũ. ſ. verbera. Sed ne. i. vtq; eſt is quẽ q̃ro. ſ. Anti. an nõ ẽ. Deide uiſo eo dicit. ipẽ ẽ, quẽ q̃ro. Pho. Geta ɔgrediť, a cõ & gradior deris. i. ɔcede. huc actutũ. i. cito celeritter. dr̃. n. ab actu. i. celeritate. vñ actuariæ naues dr̃r celeres. i. celeriteꝛ ꝑ mare trãſeũtes. An. qd ẽ? qd ita vehemẽter gaudes, & admiraris. Ge. o homo honoratiſſime. olum hoium, q viuãt. q̃tũ ẽ. i. q̃tũ licet ꝑ tua ɔditiõe, uel q̃tũ ẽ hoium. ſ. i. q̃tacũq; fuerit hoium multitudo nã o Ant. ſolus deligere. i. diligeris amaris a diis ſine cõtrouerſia. i. ſine ambiguitate. An. veli ita diligi a diis. ſed veli. i. uolo dici mihi. i. dicaſ mihi. q. i. quõ, vel, cur credã eẽ ita ut dicis.

Reſiſte
Cõgredi
Actutũ

SER. ARgentum. Inducitur Phor. ut audiat illã eſſe filiã Chremetis. Et per hoc ſi ſenes ab eo argentũ petiuerunt, ſed illud dicturũ de Chre. ut ſic argentũ ei cõdonetur: hẽt occaſionẽ veniendi .ſ. vt q̃rat ſpatiũ a ſenibus: qđ ſuperius dixerat Geta. Poſtq̃. n. accepit pecuniam a Ge. & dedit per fidicinam: venit q̃rere inducias a ſenibus ſingens ſe ire ad mercatum: vt hoc mõ hẽat licentiam aliquot diebus ad optandũ. & hoc notat vbi dicit, argentum accepi. vt potiretur ſe. ſ. amica quaſi ꝑpria emiſſa manu. i. liberata a ptãte lenonis, cuius ancilla erat otium ad potandum Nõ ideo ad optandum, q; ita ſtabiliter ſe añ ſenes dicturũ. Sed cum ſolus eſſet veritatem apud ſe poterat diſponere viciſſim, quas partes dicat ipſe expri. ɔficere. i. deſtruere.

DON. O Fors fortuna.) Fortuna dicta eſt incerta res. fors fortuna euentus fortunæ bonus. Fors fortuna. Aliud fortuna eſt: aliud fors fortuna. nam fors fortuna, eſt cuius diem feſtum colunt: qui ſine arte aliqua viuũt. huius ædes trans tyberim eſt. Hunc onero pallio.) Recte, quia palliata fabula eſt, non togata. Pergit hercle. poteſt diſtingui hic: pergit: & coniuncte legi, hercle tu nũquam odio tuo me vinces. Id tibi quidem iam fiet.) Id quod ſibi dici audiuit: minatur. Et eſt conueniens error feſtinanti. Sine controuerſia.) Sine ambiguitate.

GVI: O Fortuna &c Hic antiphoni a Geta nũciaſ Phaniũ inuẽtã eẽ filiã Chremetis patrui ſui, qđ magnæ felicitatis loco ducidũ putat. Ge. o Fortuna. i. o Dea mutabilitatis. o fors fortũa. i. bonus fortunę euentus: cuius diẽ feſtũ colũt, qui arte aliq̃ viuunt, cuius ædes ſacra trans Tyberim erat Fortuna añt incerta eſt tã ad bonũ euentũ, q̃ ad malũ q̃tis cõmoditatibus. i. opportunatibus & q̃. i. q̃tum ſubito. hæc leguñ admiratiue. honoraſtis. i. decoraſtis hũc diem Ant. nřo. vřa ope. i. vřo auxilio & numine ac fauore? An. quidnam hic Ge. ſibi uult. i. qd uult dicere ita admirabũdus? Ge. Geta cum non audiebat, ſed pgebat in ſua admiratione, & vos fortuna, & fors fortuna exoneraſtis. i. al-

SER. O Fortuna. Accedit Get. qui referat, ea, quę de cognitiõe vxoris Antiphonis in domo pris audierat. Talis fortuna quę eſt fors fortuna. i. proſpera fortuna ope ueſtra. o vos Dii, ſubaudiendum eſt operaſtis. i. impleuiſtis. Exonero pallio ut melius currã. Nũ. i. nonne mirũ eſt cum aliquis reuocarit te ab aliquo cũ tu currere inſtituas niſi reſiſtis. o tu verbero. Congredere illũ. i. ſequere, o An. actutum. i. velociter. A Diis ſolus diligere. i. diligeris.

Si te

DON. Delibutus

¶ SI te delibutū gaudio reddo.) Ad animū trāſtulit, qđ eſt corpis. Nā delibut⁹, vnctus dicit̄. ¶ Vt mō argen.) Vide narrationē cœptā vnde opus ē. ¶ Mittit herus me ad vxorē tuā.) Cōuerſus ad Antiphonē hoc dicit. ¶ Pulcherrimū fa. au.) Huiuſmodi iocos poetę actoribus indulgent: qđ in his actori eſt cōmēdatio. ¶ Patruus tuus pater eſt inuentus Phanio vxo. tuæ.) Vt Sallu. in pmo. Liberis eius auunculus erat. ¶ Atq; hercle ego quoque illam audiui fabulam.) Plautus in milite glorioſo, Nam hoc cognomentum Poetę eſſe audiui barbaro. ¶ Curam adimere argenta.) Varie, p adimendi occaſio eſt.

GVI. ¶ CE. Satin. i. nonne ſatis eſt tibi: ſi reddo. i. afficio te delibutū: pfuſū gaudio. vbi ad aium tranſtulit. qđ eſt corpis. nam delibutus dr vnctus. An. enecas. i. occidis: mori me cogis: q̄ ita aium meū ſuſpenſum teneas. Pho. qn. i. qmo. tu aufer hinc. i. hic amoue. pollicitationes. i. noli ita pollicitari bona Antiphoni ſed cedo. i. dic Diis. qđ fers. i. affers vel geſtas in pectore. Ge. quoque. i. etiam. o Phormio tu aderas hic: vbi oh eſt interiectio aiaduertētis pus nō viſum, nec pceptū. Ph. Aderā hic: ſed inter hęc dicēda ceſſas, i. in mora es: tardas: moraris detegere rē Antiphoni. Ge. accipe. i. audi: intellige. Hē: interiectio eſt ſuſſpentis vt narratiōi ſit aptior vt. i. poſtquam. mō. i. paulo añ. dedimus tibi Phormioni: ego & Demipho argentū apud forum. pfecti ſumus ego, & demipho domū, recta: ideſt eodē tenore nuſq̄ diuertendo. interea o Antipho herus. i. dñs meus. miſit me ad vxorē tuā. ſ. Phanium. An. quāobrē. i. q̄re miſit te ad eam. Ge, omitto. i. deſiſto. ploq. i. lōgo ſermone vti. nam o Anti. nihil eſt in ea miſſione ad hanc rē. i. ad hoc ppoſitū. vbi. i. cū, occipio. i. incipio ire ad Gynneciū. i. in locū ędiū ſecretū: in quo fabulant̄ inter ſe mulieres. Eſt. n. Gynneciū (ait Tortellius) locus in ædibus ſolis mulieribus ad habitandū datus. Deducit̄. n. a gynecō. i. a mulieribus puer: ideſt ſeruus. ſ. Mida nomine forte ſic dictus, q phrygius eſſet. occurrit ad me pone. i. aduerbium. i. retro apprehendit. i. capit me pallio. i. per pallium. reſupinat me inquam. i. reducit me in dorſum nam ſupinus vel reſupinus dr, qui in dorſo iacet, quod qui faciunt fere

Pone aduerbium

Supiu⁹

negligētes ſunt, molles, aut laſciui: ſō ſupin⁹ p molli ponit̄ & laſciuo. itē p pigro, negligēti, & otioſo. itē ponit̄ iterdū p elato ſiue ſupbo: ppterea q tales ſupbi ſolēt ñ demittere caput tanq̄ humiles: ſed reſupinare & extollere tanq̄ tumidi. Perſius: I talo qđ humeris ſupin⁹ fregit Heminas. Vñ ſupinare & reſupinare ſignificāt aliquē ſupinū ſiue reſupinū reddere: vt hic reſupinat me. i. reducit me i tergū: & (qđ vulgo dicit̄) reuerſat me. reſpicio. i. retro aſpicio. rogo. i. interrogo. q̄obrē. i. quare retineat me. ait. i. rñdet, vetitū eſſe. i. phibitū, accedere. i. adire: igredi intro ad herā. i. Phaniū ingt ē ille ſeru⁹ mō. i. paulo añ, Sophrona nutrix itroduxit huc. i. i Gynnecium. Chremem fratrē ſenis. ſ. Demiphonis. & inquit eum fratrē eē nūc intus intra Gynneciū cum illis. i. Sophro. & Pha. vbi. i. poſtq̄ ego audiui hęc. prexi. i. pſeueraui ire. placide. i. tranqlle: ſine ſtrepitu: ſine tumultu. gradu. i. greſſu: paſſu ſuſpenſo. i. molli ac tenero: ſuſtentato: & leniter, terræ ipreſſo. ad fores acceſſi. i. applicui ad illas fores: ſi ue mauis aduenī. aſtiti: ab aſto as id. iuxta fores. ſteti. cōpreſſi. i. cohibui: repſſi: compeſcui animā. i. ſpiritum anhelitū: flatū ne audiret. admoui. i. adhibui: appropiquaui: appoſui aurē ad illas fores: vt audirem. ita eo mō admotis auribus cœpi. i. incepi. attēdere. i. arrigere: aduertere aium ad intelligendū: qđ dicebat̄. captās. i. alliciens: attrahens: frequenter capiens ſermonē. hoc mō. i. ita faciendo: vt dixi. Aut. o Geta euge: iteriectio lætitiæ ē: q̄ Antipho

Admouere

G. Satin' eſt, ſi te delibutum gaudio reddo? A. enicas.
P. Quin tu hinc pollicitationes aufer· & quod fers, cedo. G. oh,
Tu quoq; hic aderas Phormio? P. Aderā· ſed ceſſas? G. accipe,
Vt mō argentū tibi dedimus apud forū, recta domū (hem
Sumus profecti· Interea mittit herus me ad Vxorem tuam.
A. Quāobrē? G. omitto ploqui· nā nihil ad hāc rem eſt Antipho·
Vbi in gynæceum ire occipito, puer ad me accurrit Mida·
Pone apprehendit pallio· reſupinat· reſpicio· rogo
Quāobrē retineat me· ait eſſe vetitū intro ad herā accedere.
Sophrona modo fratrem huc ingt ſenis introduxit Chremē,
Eumq; nunc eſſe intus cum illis· hoc vbi ego audiui, ad fores
Suſpenſo gradu placide ire perrexi· acceſſi· aſtiti·
Animā compreſſi· aurem admoui· ita animū cœpi attēdere.
Hoc mō ſermonē captans, A. euge Geta. G. hic pulcherrimū
Facinus audiui· itaq; pene hercle exclamaui gaudio·
Quod? G. quod nā arbitrare? A. neſcio. G. atq mirificiſſimum.
Patruus tuus eſt pater inuentus Phanio vxori tuæ. A. hem
Quid ais? G. cū eius conſueuit olim matre in Lēno clanculum·
P. Somnium· vti ne hęc ignaret ſuū patrē? G. aliqd credito
Phormio eſſe cauſſæ· ſed me cenſen' potuiſſe omnia
Intelligere extra oſtium, intus quæ inter ſeſe ipſi egerint?
P. Atq; hercle ego quoq; illā audiui fabulā. G. immo ēt dabo
Quo magis credas· patruus interea inde huc egredit̄ foras·
Haud multo poſt cum patre idem recipit ſe intro denuo·
Ait vtrūq; tibi poteſtatem eius habendæ ſe dare·
Deniq; ego ſum miſſus, te vt regrerē, atq; adducerē. A. hem
Quin ergo· rape me quid ceſſas? G. fecero. A. o mi Phormio
Vade. P. vale Antipho bene, ita me Di ament factū· gaudeo:

ACTVS V. SCENA. VII.

PHORMIO.

TAntam fortunā de improuiſo eſſe his datā? *Senarij*
Summa eludendi occaſio eſt mihi nunc ſenes.
Et Phædriæ curam adimere argentariam,
Ne cuiquam ſuorum æqualium ſupplex ſiet.
Nam idem hoc argentum ita vt ingratis eſt datum,
His datum erit· hoc qui cogam, re ipſa repperi.
Nunc geſtus mihi, vultusq; eſt capiundus nouus.
Sed hinc concedam in angiportum hoc proximum·
Inde hiſce oſtendam me, vbi erunt egreſſi foras·
Quo me aſſimularam ire ad mercatum, non eo.

Getā inuitat ad lætitiā: vt reliq̄ pſequat̄ lętanter. Ge. hic. i. eē, audiui facinus. i. factum. pulcherrimū. i. iucundiſſimū, itaq;. i. iō. hercle exclamaui pene. i. fere. gau dio. i. pre nimia lętitia. An. qđ facinus audiſti) Ge. qđ nam. i. quod facinus arbitrare. i. putas me audiuiſſe illic. An. neſcio qđ facinus audieris. Ge. atq. i. ſed certe. audiui facinus mirificiſſimum: pro mirificentiſſimum. i. mirifice factum: vbi poeta recto ſuplatiuo vſus eſt a poſitiuo mirificus mirifica mirificum. Patruus tuus. ſ. Chremes. inuentus pr Phanio. i. illi puellæ tuæ vxori. An. Hē: admirantis & lętantis interiectio: quid ais. hoc dicit ſibi vix perſuadens ita eſſe. Ge. patruus tuus olim. lōgo añ tpe. conſueuit. i. habuit cōmerciū amoris cū

matre eius Phanii,clãculũ.i.ſecreto.in Lẽno.i.i illa inſula. Phor.ſomniũ ẽ ſup.i.illud ẽ phãtaſma & vanũ dictũ:tanq̃ dormiẽdo ſomniatũ.vti.i.vti ne.i.vtrũ ita cõuenit cũ mře ei⁹vti.i.vt hęc puella ñ cognoſceret patrẽ ſuũ. Ge.o Phor. credito aliqd cãæ eſſe ſed cenſen.i.cẽſes ne me potuiſſe in/telligere oia extra hoſtiumq̃ ipſũ.ſ.Chremes,Sophrona,& Phaniũ egerint.i.dixe/rint iter ſe intus i Gyn/netio. Ph. atq; hercle: ego quoq; audiui illas fabulam.i.illud fabulo ſum dictũ Ge.immo ẽt .i.ſed ẽt dabo.i.dicã ẽt hoc.quo ideſt vt magis credas interea dũ hæc agunẽ.patruus egredit .i.exit ide.i.ex Gynne/cio foras.hinc.i.in hũc locũ: in quo erã haud .i.non multo poſt.i.nõ lõgo tempore poſt.idẽ patruus recipie.i.retra hit: refert ſe. denuo.i. rurſus. iterum intro.i. in Gynnecium cum pa/tre tuo Demiphone. vterq; pater & patru⁹ ait ſe dare tibi poteſta. tem habendæ eius .i. habendi eam in vxorẽ.

hęc ſuũ patrẽ.ſ.poſſet eẽ aliqd cãæ q̃re ignorabat. Rape.i. rapiẽdo duc me. Ingratis his.i.ſenib⁹, quo me dicã q̃ ñ cõ.

Prius q̃ dilapidet.) Diſperdat. Viſam, vt quod.αποσιωπησις, ſecunda. Ne nõ id facerẽ, qđ recepiſſem ſe/mel. Et deeſt, Ad metvt in Heautont. Ad me recipio: faciet, Adhuc curaui) τμῆσις addidit. Adhuc:cum potuiſſet ſine hoc inte ger ſenſus eſſe. DON. Dilapi/dare

ACTVS. V. SCENA VIII.

DEMIPHO, PHORMIO, CHREMES.

D. Dis magnas merito gratias hẽo,atq; ago. *Senarij.*
Quando euenere hæc nobis frater proſpere.
Quantum poteſt,nunc cõueniẽdus Phormio ẽ,
Prius q̃ dilapidet noſtras triginta minas,
Vt auferamus. P.Demiphonem ſi domi eſt
Viſam,vt quod. D.at nos ad te ibamus Phormio.
P. De eadem hac fortaſſe cauſa? D.Ita hercle. P.credidi.
Quid ad me ibatis?ridiculum.an verebamini,
Ne non id facerem,quod recipiſſem ſemel?
Heus heus,quanta hæc mea paupertas eſt:tamen
Adhuc curaui vnum hoc quidem,vt mihi eſſet fides.
C. Eſt ne ea ita,vt dixi,liberalis? D.oppido.
P. Itaq; ad vos venio nunciatum Demipho,
Paratum me eſſe.vbi vultis,vxorem dare.
Nam omneis poſthabui mihi res,ita vti par fuit,
Poſtquam tantopere id vos velle animũ aduorteram.

GVL. Dis &c. Hic con/tinetur cõcentio Phor.& ſenum & totius ſimulationis detectio. idignatus.n. Pho.narrare parat oia Nauſiſtratę vxori Ch. qm̃ videlicet mõ Ch. ſuſtulerit dam filiam ex muliere quadã Lẽ/nia. De.merito .i.iure habeo magnas gratias .i.multum ſum deuin/ctus & obnoxius Diis atque eis ago magnas gratias. habeẽ gratias eſt in aio: agere vero gratias eſt verbis qđ.ſ. barbare dicĩ, regratia ri.ſ. qñ.i.quia.o fratee omnia euenerunt no/bis pſpere .i. feliciter. Habere gratias agẽ & referre

Deniq;.i.eandem ego miſſus ſum:vt requirerẽ.i.inueſtiga/rẽ te:atq; vt adducerẽ te ad eos. An.hem:interiectio indi/gnantis q̃ non ducatur celeriter.ergo cum debeas me du cere q̃ni increpatiue videtur hic capi:p q̃ immo, rape me .i.celeriter cape me vt ducas ad eos:q̃d ceſſas.i.tardas:mo/raris:cur non acceleras gradũ. Ge.fecero.i.faciã:cõiũctiuũ p indicatiuo. An.o mi Phormio.vale.i.remane cũ ſanitate. Phor. Anti.vale.i.diſcede ſalute comite. Deinde cum receſ ſiſſent:cœpit Phormio ſecũ hęc dicere.ita Dii amẽt me:vt ex aio dico iurandi modus eſt.bñfactũ eſt.i.bene ſucceſſit ad proſpere. Gaudeo tantã felicitatẽ, & ſucceſſum pſpe/rũ eſſe datũ his iuuenibus: Antiphoni & Phædriæ. de im/prouiſo i aduerbiũ.i.ex inſperato:pter ſpẽ:pter expectatio nem. Sũma occaſio.i.opportunitas.eludẽdi.i.decipiẽdi ſe/nes.eſt nunc mihi.i.ego habeo nũc ſummã facultatẽ eludẽ di ſenes. & eſt inq̃ mihi occaſio adimere:p adimẽdi ſed va/rietatẽ amauit poeta.i.auferendi:abſtergendi Phæ. curam argẽtariã.i.anxietatẽ.& ſolicitudinẽ de argẽto ſuo reddẽ/do:quo redemit puellã.ne.i.vt nõ ſit ſupplex.i.ſupplicans. cuiq̃.i.alicui ſuorũ æqualium.i.ſuorũ gregaliũ & ſodaliũ: vt illi mutuo darent illã ſummã.q̃ redderet ſenibus:cũ nol let ducere vxorẽ Phormio.nã hoc idẽ argentũ datũ erit ſi/ne reſtitutione ita: vt datũ eſt his ingratis ſenibus vel ipſis inuitis.vel datum erit ab his ingratis ſenibus.i.immemori/bus beneficiorus ſibi factorũ taliter iungendo liberos ſuos matrimonio felici. ego repperi.i.excogitaui q.i.quo mõ. cogã hoc fieri reipſa.i.ipſo affectu: videlicet vt argentũ ſit datũ vti datũ eſt ſine vlla reſtitutione. Nunc geſtus.i.mo/dus me hũdi & vultus.i.indiciũ volũtatis eſt mihi capien/dus.nouus.i.alius ab aſſueto. Sed cõcedã.i.me cõferã hinc .i.ex hoc loco.in hoc angiportũ pximũ.i.in hunc vicũ an/guſtũ,nec puũ.inde.i.poſtea.oñdã.i.patefaciã me his ſeni/bus.vbi.i.poſtq̃.ipſi erũt egreſſi foras.i.extra domũ.nõ eo .i.nõ vado mercatũ.i.negociãdũ eo ſup.in eũ locũ.quo.i.i quẽ locũ aſſimularam,p aſſimulaueram.i.finxeram me ire.

SER. Delibutũ.i.vnctũ.omitto mõ plog.quãobrẽ memor ſit Gynnecũ locus vbi mulieres habitant: vt tõſtrina:q̃a Gyn/neca iterpȓtaẽ fœminaiũ vetitũ,q̃a Sophrona &c.Eũ.ſ.Ch. ĩ duabus.heus gaudẽdũ, Sõniũ ẽ qđ dicis,ſ.vt ignoraret

nunc Phor.eſt cõueniẽdus.i.alloquendus.quantum poteſt fieri ſup.i.quo ad eius fieri põt:vel melius quantũ celeriter poteſt conueniri: vt auferamus ab eo nřas triginta minas .i.noſtras triginta libras priuſq̃ dilapidet.i.diſperdat:d.ſũ. pet eas Phor. viſam.i.ibo ad videndũ Demiphonẽ ſi eſt do mi:vt expleas ſup quod promiſit:vel aliqd tale nã apoſio peſis eſt. De. Phormio nos ibamus ad te. Phor.fortaſſe ve/niebatis ad me de eadem cã.i. pp eãdem cãm: pp quã ego cõtendebam. De.hercle ita.i.ibamus de eadẽ cã. Phor.cre/didi.i.nõ dubitaui:q̃ de ea cã ad me veniretis:tanq̃ meç fi/dei diffidentes.ridiculum.i.res eſt ridicula,& ridenda.q̃.ſ. ad me veniretis de eadẽ cauſa. An.i.vtrum veremini ne nõ .i.q̃ nõ facerem id quod recepiſſem.i.promiſiſſem.ſemel.i. irreuocabiliter. Heus heus:particula vocantis eſt:& monẽ/tis attentionẽ:vel exclamantis.quãtacũq;.i.quantumcunq; magna hæc mea paupertas eſt.eñ adhuc.i.hucvſq;, vel ẽc. curaui quidem hoc vnum videlicet:vt fides eſſet mihi.i.vt eſſem fidelis, & verax:vel vt crederet mihi. Ch. Chremes interrogat fratrem de puella,quã viſitauerant, & ita dicit vt nõ audiatur a Phormione.ne.i.vtrum. Phanium eſt ita liberalis.i.benigna, & bonæ indolis:vt dixi. De.oppido.i. valde.eſt liberalis.Pho.itaq; o Demi.venio ad vos nuntia/tum.i.vt nunciem.me paratum eſſe ad ducendam vxorem vbi.i.qñ vultis dare vxorẽ.ſ.Phaniũ: quã promiſi me du/cturũ. Nã poſthabui mihi.i.poſtpoſui mihi oẽs res ita vt par fuit.i.decuit poſtq̃ aduerteram animum.i.animaduer/terã vos velle tantope.i.tã vehemẽter.ducerẽ eam vxorẽ.

SER. Diis. Ecce in hac ſcena conueniunt perſonæ.ſ. Demi. Chr.Phor.inter quas fit deceptio de argẽto. Habeo .i.debeo. Ago.i.reddo. De eadem cauſa:de qua ibam ad vos, recipiſſem incepiſſem ſemel.q̃.i.quantumcũq;. Eſt ne Chre.n.m.int.ar.loquitur de filia.

ASCE. Illud. Eſt ne ita,vt dixi,liberalis. De Phormione dictus eſt:non de Phanio. Quia enim Phormio dixerat: ridi/culum:an veremini &c.ideo Chre.non ſine arte ac libe/ralitate ipſum commendat. Artis etenim eſt: vt qualem quemuis eſſe velimus, talem eum prædicemus: vt videre eſt apud doctos. Importuna autẽ eſſe locutio: ſi de Pha/nio dictum velis,

Quæ

DON. Q VAE tute dudũ coram me incuſa. Noua locutio: coram me incuſaueras, nõ, quę hic incuſaueras. ❲Corã me incuſa. Belle, vt nõ q neget, cõtra ſeipſum ſentire, videat. ❲Satin' ſupbe ill. me. (E: datiuũ, & accuſatiuũ caſum regit illudo. ❲Rurſum iube referri. Phor. Reſcribi, reddi, ſeu per menſæ ſcripturã dari. ❲Iube reſcribi. Quoniam ad numerationem pecuniæ, antecedit ſcriptura reſcribere dicebant pro renumerare. Et ſic infert, Næ ego pſcripſi porro illis quib' debui. Hæc eſt ergo figura, i qua ſecũda de pri mis ſignificãtiam ſumit. ❲Iube referri.) Per ſcripturam. Id eſt de menſæ ſcriptura dari. vnde hodie ad dit chirographis, Domo ex arca ſua i vel ex menſæ ſcriptura. ❲Næ ego pſcri. Multis pſcriptura reddi dimiſſis dedi, vt apd Virgi. Dedit hic ſubito Troiana per agmina rumor. ❲Quin tu mihi argen. ce.) Hoc ab vtroq; cũ clamore dici accipiẽdũ eſt. ❲In ius ambula) Ad iudicẽ eamꝰ .ſ. nã ius, p loco eſt. Cicero Quin te in iure conſpicio. ❲Enimuero ſi porro odio ſi eẽ pgi.) vultu iuuandus eſt, & pnunciatiõe hoc qđ tam minaciter ſuſpẽditur. ❲Enimuero. Enimuero, pricipiũ ẽ aliqd p iracũdiã dicturi vt, Hic ũ alius ex alia parte, Enimuero hoc feret, &c. ❲Condonamus te.) Cõdono ablatiuo iũxit, vt in Eunucho, Habeo alia multa, quæ nunc condonabitur. ❲Indotatis.) Hoc eſt vt Phanio

Illudo — Reſcribere — Ius — Condono

D. At hic dehortatus eſt me, ne illam tibi darem,
Nam qui erit rumor populi inquit, ſi id feceris?
Olim cum honeſte potuit, tum non eſt data·
Nunc viduam extrudi turpe eſt. ferme eadem oia,
Quæ tute dudum coram me incuſaueras.
P. Satin' ſuperbe illuditis me? D. qui? P. rogas?
Quia ne alteram quidem illam potero ducere·
Nam quo redibo ore ad eam, quam contempſerim?
C. Tum autem Antiphonem Video ab ſeſe amittere
Inuitum eam inque. D. tum autem video filium
Inuitum ſane mulierem ab ſe amittere.
Sed tranſi ſodes ad forum, atq; illud mihi
Argentum iube rurſum reſcribi Phormio.
P. Quod? næ ego perſcripſi porro illis, quibus debui.
D. Quid igitur fiet? P. ſi vis mihi vxorem dare.
Quam deſpondiſti, ducam· ſin eſt, vt velis
Manere illam apud te, dos hic maneat Demipho·
Nam non eſt æquum me propter vos decipi·
Cum ego veſtri honoris cauſa repudium alteri
Remiſerim: quæ tantundem dotis dabat.
D. I hinc in malam rem cum iſtac magnificentia
Fugitiue· etiam nunc credis te ignorarier,
Aut tua facta adeo? P. irritor, D. tune hanc duceres,
Si tibi data eſſet? P. fac periculum. D. vt filius
Cum illa habitet apud te, hoc veſtrum conſiliũ fuit.
P. Quæſo quid narras? D. quin tu mihi argentũ cedo.
P. Immo vero, tu vxorem cedo. D. in ius ambula.
P. In ius? enimuero ſi porro eſſe odioſi pergitis.
D. Quid facies? P. egone? vos me indotatis modo
Patrocinari fortaſſe arbitramini·

GVI. ❡ DE. At. i. ſed. hic Chremes dehortatus eſt. i. diuertit: deflexit: deterruit me. ne. i. vt nõ darem tibi illã Phaniũ. Nam iquit hic frater. q. i. q̃lis. erit rumor. i. murmuratio populi, ſi tu Demi. feceris id. i. ſi tu dederis ei Phaniũ. ipſa nõ data eſt ei olim. tñ. i. tunc. cũ. i. qñ potuit honeſte dari. Nunc turpe eſt. i. ĩhoneſtũ eſt eã viduã. i. orbatam viro primo: quaſi a viro iduã. i. diuiſam extrudi. i. eiici violẽter a domo prioris mariti ferme. i. fere hic Chremes dixit mihi oia: vel incuſauit. q̃ tute. i. tumet. i. icuſaueras. i. rephẽderas corã me. i. in cõſpectu meo. dudũ. i. pauloante. Pho. Satin. i. ſatis ne. illuditis. i. irrideris me ſupbe. Dici põt illudo te: & illudo tibi. De. Qui. i. cur, vel quo mõ te illudimꝰ. Phor. Rogas. i. iterrogas: quo mõ me illudatis. Qa ne quidẽ. i. nec ẽt potero ducere illã alterã, quã erã ducturus. nã quo ore. i. q̃ frõte redibo ad eã ſpõſam: quã cõtẽpſerã. Ch. Suggerit hęc Chremes Demiphoni voce ſuppſſa ne audiatur a Phor. aũt. i. ſed. tũ .i. deinde video Antipho. filiũ tuũ inuitũ. i. nolentẽ. amittere. i. abiicere a ſeſe eã puellam. inq; . i. cõtra æquitatẽ. nã non ẽ æquũ eos ſeiungere: cũ vterq; alteri ſit cordi. De. Demi. eadẽ verba dicit: q̃ fuerunt ei ſuggeſta a fratre. aũt. i. ſed tñ .i. deinde. video filiũ. ſane. i. valde. inuitũ. i. nolentẽ amittere. i. abiicere a ſe mulierem. ſ. Phaniũ. Sed ſodes. i. ſi audes. tu Phor. tranſi. i. trãsfer te ad forũ: atq; iube rurſum illud argẽtũ qđ dedi, reſcribi. i. reddi: q̃ dare p ſcripturã. Reſcribere eni dicebant p renumerare. Nã ad numerationem pecuniæ antecedit ſcriptura, vñ hodie datur chirographus

Illudere — Reſcribere

domo eras tuis. Pho. Quod argentum vis tibi reſcribi. ne. i. certe. ego pſcripſi. i. dedi p ſcripturã. porro. i. poſtea illud argentũ illis, qbus debui vel debitor fui vel debui pſcribere .i. p ſcripturã tradere. De. igit cum tu pſcripſeris: quid fiet. Phormio. Si vis dare mihi vxorẽ: quam deſpondiſti. i. pmiſiſti. ducam in vxorẽ. Sin. i. ſed ſi. eſt ita. vt. i. q velis illã manere apud te o Demipho. ois dos maneat hic. i. apud me. nã non eſt æquum. i. iuſtũ me decipi pp vos: cũ remiſerim repudium. i. libellũ repudii. alteræ p alteris antiq; eã honoris veſtri. q̃ .ſ. illa. quam repudiaui. dabat: tãtundem. i. tm̃ dotis. De. O fugitiue. i. o tu q̃ quali ſupplicio plectẽde vt ſeruus fugitiuus. I. i. vade. hic .i. ex hoc loco. in malã rẽ. i. in infortuniũ aliquod malum & incõmodũ: vt dici ſolet. i. in febrem quartanã .i. in malã crucẽ. i. ad patibulũ. cũ iſtac magnificẽtia .i. cũ tua magniloquẽtia: et magnitudine ſumptus. Nã magnificus ſpectari etiam i magnis ſumptibus ſolet. etiã nunc credis te & tua facta adeo. i. ita ignorari: vt iſta debeas facere nobis Phor. irritor. i. incendor in irã: ſeu irritor ad iraſcẽdũ. tu. De. duceres. i. caperes. in vxorẽ hanc puellã ſi eẽt data tibi. q. d. nõ Phor. Fac periculum. i. experientiam .i. pclitare an ſim ego ducturus. De. hoc. i. tale fuit conſilium veſtrum. i. propoſitum: vt filius Antipho habitet. i. moretur. apud te cum illa. Phor. quæſo qđ narras. i. dicis? De. quin. i. quinimmo. cedo. i. da mihi argentum tibi datum. Phor. Immo vero. i. ſed potius. tu cedo. i. da mihi vxorem promiſſam. De. ambula in ius. i. in locum: vbi prætor ius reddit. Nam hic ius pro loco ponitur: vbi ius a prætore redditur: vt digeſtis de iuſtitia & iure. l. Paulus. Ideo in ius ambula: quaſi ad iudicem eamus. Phor. dicis vt ambulem in ius enimuero: idest certe, ambula ſupple in ius in detrimentum veſtrum. ſi porro: idest ſi poſtea. pergitis idest perſeueratis: proſequimini eſſe odioſi: idest moleſti: ab odio pro moleſtia De, quid facies? Phormio. ne. idest vtrum. petis quid ego faciam. Vos fortaſſe arbitramini: idest putatis me patrocinari: idest adeſſe, ſeu præſidio eẽ. ſ. modo. i. tantummodo. indotatis puellis: idest ſine dote: vt de Phanio: fecerũ patrocinatus ſum. i. cuius cauſam defendi: & protexi.

❡ A T hic. i. Chre. quia inge quærit &c. olim in principio anteq̃ data eſſet Demiphoni: tñ non eſt data Phor. Eadem .ſ. de cognatione: quã ita ignorabam. Inq; in aurem Demipho dicit. Magnificentia. ſ. q dicis tibi dari dotem ab aliis tu ne hanc. i. noſtrã quaſi nunq̃ habuiſſi voluntatem ducendi. Quid narras: quaſi dicat ego cõſentirem talia in domo mea. i ius di. &c. minatur Chremeti. vos me. q. d. ego auxiliatus ſum indotatæ. ſ. Phanium. ſimiliter iuuare poſſum dotatam: ſcilicet Nauſiſtratam referendo ei vitam mariti: & hoc eſt: vos putatis fortaſſe. nec modo. i. tantummodo. patrocinari: auxiliari indotatis.

Magnificentia — Cedo pro da — Ius — Odioſi — SER

DON. ¶ ETIAM dotatis ſoleo.) Vt Nauſiſtratę. ¶ Nullus ſus). Sepul/ Perii, mortuus ſum. ¶ Sepultus ſum. αὔξησις. nam plus eſt, tus ſum ꝙ nullus ſus, ¶ Quid vis tibi, argen. qd̄ ha. cō donam. te) Vis ite rū ſubaudiēdū eſt, vt ſit, vis argētū qd̄ ntē? & eſt ἀσύνδετος inferēdū, Cōdonamus te. Sic eſt illud apud Virg. Vultis & Malum his mecū pariter cōſidere regnis? Vrbē quam ſtatuo: veſtra eſt. ¶ Malū, ergo ſic me &c. (Malū, aduerbiū eſt interpoſitę indignatio nis. ¶ Nolo, volo: volo nolo rur.) Primo, ſingu la ſeparatī: deīde ſimul vtraq̄ pnūtiāda ſunt. ¶ Aio virili.) A neceſſa/ rio adhortat. ¶ Noſtro Nō aīo mō vlciſci.) Ingenio, ſ. Gladia ¶ Hi gla. aio. Parato ad torius pīculā: hoc ē, ita pdito, animus ac temerario, vt nō ſibi caueāt: dūmodo vulne/ rent. vt Saluſ. Auidus alter alterum ſauciare, ꝙ ſemet tegere. ¶ Ad me affectant viā. Affectant viam, plenū: quod nos ἐλλειπτικῶς.

ěta ſunt. Deinde. imo cape munus ob ſtītid qd̄ ē dictū mō .i. paulo añ. eſt idictū. i. hētur p nō dicto: & (qd̄ dici ſolet) ē delētū: ſeu mauis retractū. & id qd̄ mō. i. paulo añ, erat ra/ tū. i. firmū in pponito, eſt nunc irritū. i. non ratū, ſed variū. Eiuſmodi fiunt in deliberationibus faciendis & conſiliis ca piendis. ni tunc ſępe mens, aīuſq̄ in varias diſtrahit ſnias.

Etiam dotatis ſoleo. C. quid id noſtra? P. nihil
Hic quandam noram, cuius vir vxorē. C, hem. D. qd eſt?
P. Lemni habuit aliam. C. nullus ſum. P. ex qua filiam
Suſcepit, & eam clam educat. C. ſepultus ſum.
P. Hæc adeo ego illi iam denarrabo. C. obſecro,
Ne facias. P. oh tune is eras? D. vt ludos facit.
C. Miſſum te facimus. P. fabulæ. C. quid vis tibi?
Argentum quod habes: condonamus te. P. audio.
Quid vos (malum) ergo: me ſic ludificamini,
Inepti veſtra puerili ſententia?
Nolo, volo: volo nolo rurſum: cedo, cape.
Quod dictū, indictū eſt, quod mō erat ratū, irritum.
C. Quo pacto, aut vnde hęc hic reſciuit? D. neſcio,
Niſi me dixiſſe nemini id certo ſcio.
C. Miniſtri, ita me Di ament, ſimile. P. inieci ſcrupulū. D. hę?
Hicine vt a nobis hoc tantum argenti auferat
Tam aperte irridens: emori hercle ſatius eſt.
Animo virili præſentiq̄ vt ſis, para.
Vides tuum peccatum eſſe elatum foras,
Neq̄ iam id celare poſſe te vxorem tuam:
Nunc quod ipſa ex aliis auditura ſit Chreme,
Id noſmet indicare placabilius eſt.
Tum hunc impuratum poterimus noſtro modo
Vlciſci. P. atat, niſi mihi proſpicio, hæreo.
Hi gladiatorio animo ad me adfectant viam.

GVI. ¶ ETIAM ſoleo pa trociari. i. auxiliari. do tatis. i. habentibus docē vt Nauſiſtratæ: quam ſcio ita eludi a marito ſuo: & a te ſte eius Chr. qd. i. i quo. id. i. te patro cinari dotatis. intereſt ſup. noſtra. i. ad nos atti net. Phor. Nihil veſtra intereſt. Deinde incipit aptius loq. Noram. i. co gnoſcebam, ſiue cognouerā aliqñ hic quādam vxorē: cuius vir. i. maritus habuit aliā Lemni. ſed ſermo interruptus eſt a Chremete. Chr. Hem, interiectio indignantis. De. Quid eſt? pp qd̄ ita indignaris. Phor. pficit quod inceperat. No/ ram hic quandā vxorē: cuius vir habuit aliā vxorē Lemni .i. in illa inſula. Chre. Nullus ſum. i. perii. Phor. Ex qua vxo re ſuſcepit. i. ſuſtulit filiā, & educat. i. nutrit eam, clam. i. ſe/ creto, Chre. Sum ſepultus. i. iam de me factū eſt. Phor. nuo. Adeo. n. i. certe. ego iā denarrabo. i. recitabo ad longum illi vxori hæcq̄ prius dixi: Chr. obſecro ne facias. i. noli ei nar rare. Phor. Hoo interiectio percipientis & deprehēdentis. tū. i. tu ne is eras, q̄ talia geſſit. De. vt. i. qualiter. ipſe Phor/ mio facit ludos. i. exhibet pplo ſpectacula motu ſuo & ge ſtu vel qualiter ludos facit. i. ſuis verbis ridiculis nos illu/ dit. Chr. Facimus, te miſſum. i. te dimittimus tanq̄ futilem ac vanum. Phor. fabulæ. i. nugæ ſunt ſup. q. d. vultis vos ſubterfugere ita veritatem conuertendo in fabulas. q. d. nō fiet. Chr. qd vis tibi. i. qd quæris habere vt taceas. vis ſup. vt cōdonemus tibi argentū: qd̄ habes. vel affirmatiue ait cōdonamus tibi argentūq̄ qd̄ iam habes. Ph. audio. i. intelli/ go vos. ergo cū condonatis mihi: qd. i. cur. malū. i. qd̄ dici/ tur) qd malę gře. eſt enim hic malum aduerbiū interpoſitę indignationis. vos inepti. i. inconſiderati & inſulſi. ludifica mini. i. illuditis: irridetis me. ſic veſtra ſnia puerili. i. idigna viris ſenibus: & ſolis pueris accōmodata. Deinde delibe ratricapiat nec ne oblatum munus & taceat. Nolo tacere p tali munere. Deinde attentius re cōſiderata ſubdit volo. i. ſum cōtentus id tacere pro munere tali. Deide ſimul & tur bulenter pronunciandum eſt volo, nolo: quaſi paruo tēpo/ re contrarias habuerit opiniones. rurſum. i. iterum. cedo. i. dic. alloquit ſeipſum. q. d. dic potius Nauſiſtratę talia q̄ di/

Chre. quo pacto: aut vñ .i. a q̄ occaſioe. hic Phor. reſciuit: i. ideſt recogno/ uit. hęc quę dixit. De. ne/ ſcio vñ reſciuerit: niſi vo/ luit aliud adiungere: ſed q̄a non ſibi placuit: neq̄ verū putauit: fecit apo/ ſiopeſim: & ad aliud di/ uertit. certo ſcio me ne/ mini dixiſſe id qd̄ ipſe di xit. vel ſic: neſcio vñ ſci/ uerit, niſi. i. pterquam q̄ ſup. ſcio certo me nemini dixiſſe id. Chre. ita. Di amēt me: vt ex aīo dico. id videt eē ſimile mōſtri .i. vt aliqd eē ſimile mon ſtri. i. vt eſſe, aliqd pręter grediēs naturę modumq̄ vir ille reſciuerit nemine referente. Pho. inieci. i. i/ cuſſi ſcrupulū. i. anxieta/ tem: ſolicitudinem. Nā Scrup? ſcrup°. i. ſcrupulus. lapil Scrupu lus eſt breuis, & aſper qui lus preſſus pede ſolicitudinē creat. inde rem ſcrupulo Scrupe ſam dicimus: q̄ aliqd nec us aſpi. inde ſ. rupeus ea eūs .i. aſp raq̄. De. Hē: idignā tis interiectio. hicine. i.

verū decens ē ſup. vt hic Pho. auferat a nobis hoc tm̄ argen ti. i. hoc pondus argēti tm̄. irridens. i. cū irrideat vel irridē do. tā apte. i. tā euidēter. hercle ſatius eſt. i. melius ē emori .i. morti occūbere. para. i. accinge te: vt ſis aio virili & pſen ti. i. hēas animū virilē & pſtantem. Nā pñs animus dicit p̄/ Pręſens ſtans & efficax. Vides o Chreme tuū peccatū, qd̄ cōmiſiſti animus Lēni eſſe elatū. i. platū: emiſſum: platum foras. i. in lucē in mediū: in apricū: ſub diuum nec. i. & non. vides te nō poſſe iā celare tuā vxorem id quod iā nūc auditura ex aliis, pla/ cabilius eſt. i. ſatius eſt ad placandū eam. noſmet ipſos indi care. i. pdere: manifeſtare: detegere ipſi vxori id peccatum. tum. i. tūc: vel deinde. poterimus vlciſci. i. punire hūc Phor mionē. noſtro mō. i. noſtro arbitrio: & quantum volemus. & eo mōiquo cupiemus. Pho. Atat: interiectio timoris. ni ſi proſpicio. i. puideo: caueo mihi. hæreo. i. dubius ſum & & ęplexus ſum, vel hęreo. i. adhæreo captioni: & retibus Hęrere niſi caueo mihi. i. capior, vel captus ſum niſi mihi puideo: vt lepus q̄ caſſibus hęret. Hi: Demi. & Chre. affectant. i. cu pide q̄runt viam. i. acceſſum appulſum ad me capiendū aio A nim? gladiatorio. i. parato ad periculū: hoc eſt ita perdito ac te gladia/ merario: non ſibi caueant, dummodo vulnerent. torius ¶ SED ego etiam ſoleo patrocinari dotatis. ſed hic, ideſt S E R. in hac vicinia &c. facit nos. ſ. l. n. ſ. nos deridet, qui ita gratis ſe putat argentum habere. Fabulæ ſunt q̄ ita condonatis modo mihi, q̄a forſitā, cras idem repeteretis. Audio, ſed non credo. ergo quandoquidem modo quæritis cōdonatis, q̄re ita ludificamini vos inepti, mō dicentes volo, modo nolo argentum malum eſt interiectio. Neſcio niſi hoc tm̄ ſcio hic ne. ſ. decet, iraſcitur ſenex. animo virili. ſ. cōfitendo hoc vxori tuæ: habeo. ſ. in loto. ¶ ILLVD ait Vt ludos facit, nō interpretaretur. i. qualiter ASCE ſpectacula

ſpectacula exhibet populo, Nā q in comœdiis loquunt. nō ita introducuntur q̄ſi populo fabulā agant: ſed p inde ac ſi rē ipſam gerāt: ideo q̄ pter plogū nihil ad populū: vel de populo ſpectanti gerit. Intelligo aūt: Vt ludos facit. i. vide vt nos illuſos habet. Itē illud: Sic ludificamini iepti veſtra pueriliſ ſnia nolo. volo: nō ē deliberantis Phormionis qd facere debeat: ſed ridentis pueriliē Chremetis ſniam & incōſtantiā: q aliqn̄ dixerit: Nolo argentū cōdonare: & iterū volo ſup. argentū ɔdonare. & rurſum cape ergētū p dote neptis: & iterū cedo. i. da & redde argētū. qd p ea accepiſti, & ita reliq.

tibus vrbis, ita ſupple qu. i. qd non faceres ei contumelias. i. iniurias nouo mō. Ais ne ergo qd venies nūc lautū. i. ad lauandum: ſeu purgandū: expiandū peccatum tuū mihi pcib? . i. p p̄ces. ego dabo. i. reddā tibi illā vxorē ita incenſam. i. inflāmatā his dictis meis q̄ ſim vlli dicturus. vt ne. i. nō. reſtinguas. i. extingua: ſ hoc eſt placeas a placeo places. illā ſic incenſam. & ſi extillaueris lachrymis. i. etiam ſi totus in lachrymis cōuertaris, vſ guttatis finieris. De. O ſup. malū. i. īfortuniū peſſimū. qd malū vtinā Dii & Deę oēs diunt. i. dent illi P hormioni. ne . i. verū eſt verū. quenq̄. i. aliquē hoiem eē affectū ei. ſuffuſum tāta audacia quanta eſt paraſitus iſte affectus? Nonne eſt verū inquam hoc ſcelus. i. hoc peccatū tuū q meus frater ea. deportari ɔ paraſito publicitus. i. publice vel in publica cura & cōſilio. hinc. i. ex hoc loco. ī ſolas terras. i. in terras deſertas: vel i inſulas remotas aut i vltimas terras: Chr. ſū redactus. i. p ductus ſum. i id loci. i. ī eū ſtatū: in eā anguſtiā: ſiue in eū locū anguſtum: vt p̄ſus: vel prius. i. oi/no neſciam qd agā cū illo Phormione. i. qd paciſcar cū eo: aut cōueniam De. ego ſcio. i. ñ dubito te eē multū anxiū tm̄ ē.

DON. ¶ V T placari poſſit.) Vt pro ne non. ¶ Cū de medio exceſſit.) p qa. ¶ De medio exceſſit, & addictū & ad rationē di cti, comicū eſt. ¶ Aſtute aggre.) ſubaudi. Et proprie aggredi accedere ad dimicandū eſt. Bñ ergo ſeruauit trāſlationem a gladiatoribus cœptas. ¶ At tu? tu? vbi pere.) Mō

Lautū peccatū ad Chremetem eū inue ctione ɔuerſus ē. ¶ Lautū pecca. tuū.) Vt laues

Stillare vt maculam. ¶ Lachrymis ſi, extilla.) Stillare

extillar ē guttas emittere ex corpore. Extillare: ipſuz corpus guttatim finiri. Ergo quaſi totū in lachrymas conuerti, & ex toto

C. At vereor. vt placari poſſit. D. bono animo es.
Ego redigam vos in gratiam, hoc fretus, Chreme
Cum de medio exceſſit unde hæc ſuſcepta eſt tibi.
P. Itane agitis mecum? ſatis aſtute aggredimini.
Non hercle ex re iſtius me inſtigaſti Demipho,
An tu, vbi peregre tibi quod libitum fuerit feceris,
Neq; huius ſi veritus fœminæ primariæ,
Quin tu nouo modo ei faceres contumelias?
Venias nunc precibus lautum peccatum tuum?
Hiſce ego dictis illam ita tibi incenſam dabo,
Vt nec reſtinguas, lacrumis ſi extillaueris.
D. Malum, quod iſti Dii, deæq; omnes diun.
Tantane affectum hominem quenquam eſſe audacia?
Nonne hoc publicitus ſcelus hinc deportarier
In ſolas terras? C. in id redactus ſum loci,
Vt quid agam cum illo, neſciam prorſus. D. ego ſcio.
In ius eamus. P. in ius? huc, ſi quid lubet.
D. Aſſequere ac retine, dum huc ſeruos euoco.
C. Etenim nequeo ſolus: accurre huc. P. vna iniuria eſt
Tecum. D. lege agito ergo. P. altera eſt tecum Chreme.
D. Rape hunc. P. itane agitis? enimuero voce eſt opus.
Nauſiſtrata exi. C. os opprime. D. impurum vide.
Quantum valet. P. Nauſiſtrata inquam. C. non taces?
P. Taceam? C. niſi ſequitur, pugnos in ventrem ingere.
P. Vel oculū * exculpe, eſt vbi vos vlciſcar, locus. *Is, exclude.

Publicitus ſtillare corpore. ¶ Publicitus.) Id eſt publica cura atq; cōſilio. ¶ In ſolas terras?) Virg. Paſtorū & ſolis exegit mōtib? æuum. Et Sallu. in prio ſolis viis. ¶ In ius eamus.) Ad prætoris ſellam. mō. n. locū ſignificat. ¶ In ius? huc ſi qd lubet.) Apparet paraſitū niti ad domum Chremetis: ſenes vero ad

Etenim forū conari attrahere. ¶ Etenim ſol?.) Etenim p At poſuit vt turbatum oſtenderet. Sic alibi: Etenim nō ſinam. ¶ Vna iniuria ē.) Id eſt actio iniuriarū ex lege. ¶ Altera.) Quā feci ſū dotatę vxori. ¶ Lege agito ergo.) Lege agitum dicebat ei, cuius intētio ɔtēptibilis aduerſario videbat. Plautus in

Lege agito Aulularia, Lege agito, ei cœnā coque. ¶ Pugnos in ventrē ingere.) Vrbane in ventrē, q̄ſi paraſito. In vētrē, totum pa

Venter raſitū dicit vt Lucilius in ſecundo, Viuite lucrones, comedones, viuite ventres. An ſimpliciter, quia qui reſiſtit, ne ſequatur trahentem collo obtorto, repandū ſe facit: & ventrem proiicit, cum autē in ventre feritur: curuat, & ſequit.

G V I. ¶ CHre. At. i. ſed vereor vt. i. q nō poſſit placari. ſ. vxor mea. De. es. i. ſis. bono aio. i. habeas bonū aium. ne timeas o Chreme. ego redigā. i. reducam vos te & vxorē. in grām. i. in amicitiā & bñuolentiā, fretus. i. cōfiſus. hoc. i. hac re q̄ ſeqtur. ſ. cū. i. qa illa mulier, vñ. i. ex qua. hęc filia eſt ſuſcepta tibi. i. a te. exceſſit e medio. i. mortua eſt: & ex hoc ſęculo migrauit Pho. ita ne. i. vtrum ſic agitis mecum. i. ſic me tractatis aggredimini ne. ſatis aſtute hoc dicit p ironiā. aggredi pprie eſt accedere ad pugnandum ſeu dimicandū. hercle o Demipho non inſtigaſti. i. non incitaſti me: ſeu irritaſti me ex re: id eſt ad vtilitatem iſtius Chremetis. Deinde conuerſus ad Chremetē ait. Ain. i. ais ne tandem tu: id eſt dicis ne verum q vbi. i. poſtq̄ feceris peregre. i. longe: remote. id qd fuit libitum tibi: id eſt id quod libuit tibi. neque veritus ſis huic fœminę primariæ, i. q̄ eſt de primariis: & optima

Eamus. in ius. i. in locū: in quo ius a pretore reddi ſolet: ſiue ad ſellam p̄toris. mō. n. ius locū ſignificat. Phor. dicis vt eamus in ius? ſi quid libet. i. ſi aliquo mō tibi placet: eamus in ius huc. i. in domū Chremetis. De. alloqtur fratrē vt cōprehendat Phor. aſſequere. i. ita pſequere eū: vt comprehendas retinet eum cōprehenſum vt ducat in ius. dū. i. quādiu. euoco ſeruos huc: vt eum retineant, Chre. Enim. i. at, vel certe: nequeo retinere eum. ſolus accurre huc. i. accede celeriter. Phor. vna iniuria. i. vna actio iniuriarū eſt mihi tecū. De. ergo ſi ſit tibi mecū iniuria. agito lege. i. pſequere ius tuū p legē q. d. contēno tuā actionē. Nā lege agito dicebat ei: cui* intētio cōtēptibilis aduerſario videbat. Phor. o Chre. altera iniuria. i. altera actio iniuriarū eſt tecū: q a iniuriā feciſti caſtæ vxori. De. rapere. i. celeriter cape hunc paraſitum. Phor. ne. i. verū. ita agitis? i. ita me vi tractatis? enimvero . i. certe, opus eſt voce. i. vociferatiōe. Deīde clamat. o Nauſiſtrata exi. i. egredere e domo. Chre. alloquitur fratrem dicens. opprime. i. cōpeſce: obtura ei os ne loquat. Vel poteſt hoc dici paraſito admonens vt taceat. De. vide impurū. i. hunc improbum virum quantū valet. i. quantum põt. Pho. inquam: id eſt iterū dico, Nauſiſtrata exi. Chre. Non taces? Phor. Dicis vt taceam? q. d. nō faciam. De. niſi ipſe paraſit? ſequitur te: vt eatur in ius: ſed vult remanere domi tuæ: vt detegat omnia vxori. Ingere. i. immitte: infer violenter pugnos in ventrem eius. vel exclude. i. erue illi oculum. Ph. locus eſt. i. locus adeſt. vbi: id eſt in quo loco vlciſcar. i. puniam vos: vel vindictam de vobis ſumam.

¶ VEREOR. i. dubito, vt p. p. Cū e medio exceſſit. i. alia vxor. ſ. mortua ſit alia vxor vnde filia hæc ſuſcepta eſt. Nō . i. nō ne me prior inſtigaſti ex re iſti? ſ. modi. ſ. de vxore ducenda. Ain cōuertit ſe ad Chremetē. Tanta ne. ſ. putas &c. SER.

Num ne.i.decuit.hoc ſcelus.i.hunc ſceleſtum deportarier.i. proiici in ſolas terras.i.deſertas.publicitus.i.facta cõcione plebis. Eamus in ius:ſed huc.i.in domũ vxoris Chremetis ſi quid iubet cauſari hoc dicendo feſtinabat ad domuз illi⁹. Vos iniuria eſt tecũ de hoc quod me arripuiſti ergo qa te arripuit. Agito ſi placet in cauſa:lege ironice.hoc dicens percuſſit eũ.tecum quare me percuſſiſti. Vide ipu/rus quãtũ valet in vi/ribus:niſi ſeqtur.ſ.pu gnus:nunquã taccbit ingere ergo pugnus i u. Vbi.vos in lo.i.ha/beo aliquem locum vl ciſcendi me in vos: ſi Deo placuerit.

ASCE. ¶ ITEM illud: Non ne hoc publicitus ſce/lus &c. Nonne pecca/to Chremetis: ſed de ſceleſto Phormiõe di/ctũ ẽ: quẽ dignũ dicẽs q in ſolas terras rele/get:ne reip.detrimen tũ inferat. Ordo igit eſt: Nonne operę prẽtiũ ſupple vel dignum eſt hoc ſcelus.i. hunc ſce/leſtũ hoiem deporta/ri publicitus.i. publi/ca cõdẽnatione.in ter ras ſolas.i.deſertas: & ſole vel frigore obſeſſas.vbi quam:pri mũ pereat. Itẽ ſi illud vltimum totius ſcenæ cũ Guidone le gis. Niſi ſequitur pugnos in vẽtrem ingere:vel oculum ex/clude. Pho. Eſt vbi &c.patet per eundem expoſito. At ſi vt in textu quem cum eis commentariis oſtendim⁹ legeris ſic. Phor. Vel oculum exclude eſt vbi vos vlciſcar locus. Minã/ter a Pho.dictum eſt. Vt ſic: Vel.i.etiam.exclude mihi ocu lum:non ſolum pugnos ingere in ventrem:hoc eſt tumetſi oculos mihi excluſeris. Eſt vbi vos vlciſcar locus.

id nõ eſt temere.i.inconſiderate:inconſulte:ſine cã: φ tu ti mes.tam.i. tantum. Ch. Egon.i.ego ne.timeo.i. vtruз dicis φ ego timeo? Phor.ſane.i.certe vł valde.recte facis ſupple: vel dicis.quando.i.quia vel ſit temporis aduerbium. nihil times:id eſt times ſcelus:ideſt peccatum tuum:quod nihil ẽ. &:id eſt etiam.hoc quod dico nihil eſt, quia narro tuũ peccatum quod eſt ni/hil. Vel intellige Phormionem per irriſionez dicere ſa ne recte facis:quan do nihil times.et:iſ hoc quod dico ni/hil eſt: quaſi dicat quãuis id nihil ſit: tamen tibi non eſt parum moleſtiæ al laturuз.tuipſe nar ra: id eſt refer id quod eſt. De.dicis ſup.φ frater meus narra: tibi ſcelus: id eſt peccatũ ſuũ. Vel vocat Phor/mionem ſcelus:di/cẽdo o ſcelus:id eſt o ſcelerate dicis:q narret tibi id qd tu vis eum narra/re: quaſi dicat non dignaretur homi/ni tam nihil id referre. Phor. Eho:interiectio:hic irriden tis, dicis tu ſupp.a te factum eſt: id eſt tu feciſti.ſedulo.id eſt inſtanter.pro fratre.i.pro defenſione fratris tui Chre/metis. Nau.o mi vir: id eſt mi marite.melius eſt enim.vt hoc dicatur Chremeti, q̃ Phormioni non narras mihi:in/terrogando lege, quaſi dicat non vis mihi narrare quid iſte Phormio narret? Chre.at: turbatus aliud dicere nequit. Nau.quid at:id eſt quid tibi vis dicendo at. Chre. Non eſt opus dicto:id eſt dicere id quod eſt inter nos. Phor.quidẽ: id eſt certe.non eſt opus tibi dicto:id eſt dicere.at:ideſt ſed. opus eſt huic vxori tuæ ſcito:ideſt ſcire quod a te commiſ/ſum eſt. Deinde incipit narrare dicens.

ACTVS V. SCENA IX.

Senarii trochaici, & Tonarii catalectici.

NAVSISTRATA CHREMES.

PHORMIO, DEMIPHO.

N. QVis noſat me? C. hem. N. quid iſtuc turbæ eſt obſecro
Mi vir? P. hem, quid nunc obticuiſti? N. qs hic hõ eſt?
Non mihi reſpondes? P. hicine vt tibi reſpondeat,
Qui hercle vbi ſit, neſcit? C. caue iſti quidquã credas.
P. Abi, tange, ſi non totus friget, me enica. *Abi corripit.*
C. Nihil eſt. N. quid ergo eſt? quid iſtic narrat? P. iam ſcies.
Auſculta. C. pergin' credere? N. quid ego obſecro
Huic credam, qui nihil dixit? P. delirat miſer
Timore. N. non pol temere eſt, φ tu tam times.
C. Egone timeo? P. recte ſane, quando nihil times,
Et hoc nihil eſt, quod ego dico: tu narra. D. ſcelus
Tibi narret? P. eho tu, factum eſt abs te ſedulo
Pro fratre. N. mi vir non mihi narras? C. at. N. quid at?
C. Non opus eſt dicto. P. tibi quidem, at ſcito huic opus eſt.

DON. QVis nominat me?) Hic velut controuerſia eſt: in qua reus ſit marit⁹ malæ tractationis: & eſt ſtatus quali tatis vẽialis. Delirat miſer timore.) Grauiter virũ que: & delirat, & timore. nam deliratio, ſenectuti cõuenit: timor, conſcientiæ.

Delira/tio Timor

GVI. QVis nominat &c. Hic velut controuerſia eſt in qua maritus ſit reus male tractationis: & eſt ſtatus qua litatis vẽialis. Na. Quis nomĩat.i.appellat me Nau ſiſtratã? Ch. Hem: interiectio dolentis, ſiue indignãtis. Na. o mi vir.i. mi marite.qd iſtud turbę eſt?.i.quid ſibi vult tur batio & rixa? Pho. hẽ: interiectio irritantis vel indignãtis. quid.i.cur. tu Ch. obticuiſti; ab hoc taceo es: id eſt tacuiſti nunc: neq; rñdiſti tuæ vxori. Na.quis.i.qualis hic homo ẽ: hoc dicit de Chremete.non reſpondes mihi. Phorm. Hici/ne.i. vtruз petis vt hic Chre.reſpondeat tibi: qui hercle ne/ſcit vbi ſit præ nimio timore: ne tu reſcias eius ſcelus. De. tu Nau.caue ne credas quidquam iſti: iſti per contemptũ di xit de Phormione. Pho.tu Nauſiſtrata abi: id eſt cõcede ad eũ.tange: id eſt attrecta eum.eneca me: ideſt me occide ſi ip/ſe Chremes non friget: id eſt non frigidus, totus prę nimio timore. Chremes. nihil eſt de eo quod iſte Phormio loqui/tur. Nauſiſtrata. ergo ſi nihil eſt de eo quod ipſe dicit. quid eſt φ iſtic: id eſt iſte hic paraſitus narret.i.dicat.q.d.quid er go ſibi volunt ei⁹ narrationes. Phor. Iam.i.ſtatim ſcies quid ſit quod narrem.auſculta. Chre. Pergin: id eſt pergis ne: hoc eſt perſeueras ne credere dictis eius? Nau.obſecro quid cre/dam huic Phor.qui nihil dixit. Phor.ille.miſer: id eſt infe/lix. Chre. delirat: id eſt deſipit deuiat: errat neſcit.quid faciat timore: id eſt præ nimio metu. Nau.pol: pol iurãtis,

SER. QVis. Ecce Nauſiſtrata, quæ neſciendo vitam mariti ſui per Phormio. faciat argumentum cõdonari Phę/driæ filio ſuo. Quis hic de Phormione quæ erit hici ne, ſcilicet quæris vt tibi &c. Caue Nauſiſtrata. Abi: id eſt accede ad Chremetem, & tange friget timore. Delirat qui prohibet credere. Recte ſane dicis: qui non times: & quãdo quidem. enim &c. Eho: quaſi dicat tibi ne eſt credendum: quia ante factum eſt ſedulo: id eſt priuate.ſ.pro fratre tuo: ſcilicet tu pro fratre laboras, & ideo non eſt tibi credendũ. Tibi: ſcilicet non opus eſt dicto.

ASCE. ILlud, non pol. temere &c. ſic intelligo, Quia Nauſiſtra ta viderat Chremetem tremebundum dicit ipſum nõ ſine cauſa timere. Chremes autem qui diſſimulare cona batur figurate interrogat. Egon timeo, quaſi dicat mini/me gentium timeo: quia non eſt quod timeam in hac re. Ad quod Phormio ſatis dicaciter, inquit. Recte ſane ſup/ple tibi eſt.quando, id eſt quandoquidem. tu nihil.id eſt nullam rem vel minime times. & hoc quod ego dico eſt, ni hil, id eſt nullius momẽti, neque quod quis timere debeat. narratu, ad quod Demipho volens ſignificare nihil mali eſ ſe in ipſo facto Chremetis, at Phormionem indignum eſ/ſe, cui narretur. Interrogat amare, ſcelus, id eſt homo ſcele/ſtũ dicis, φ narret Chremes vir bonus & nobilis, tibi homi ni nihili, perdito. Neque accipi velim, nihil pro peccato Chremetis, nec ſcelus. Nam Demipho nolit concedere ali/quod ſcelus in Chremetis facto eſſe.

¶ Mi

In Lemno. C. hē qd ais? D. non taces. P. clam te. C. hei mihi.
P. Vxorem duxit. N. mihi homo, Di melius duint.
P. Sic factum eſt. N. perii miſera. P. & inde filiam
Suſcepit iam vnam, dum tu dormis. C. quid agimus?
N. P ro Di immortales, facinus indignum, & malum.
P. Hoc actum eſt. N. an quidquam hodie eſt factum indignius
Q ui mihi, vbi ad uxores ventum eſt, tum fiunt ſenes.
Demipho te appello: nā me cū hoc ipſo diſtædet. loq. *Trocha.*
Hæcine erant itiones crebræ, & manſiones diutinæ *octo. cata.*
Lemni? hæcine erat: quæ noſtros fructus minuebat vtilitas?
D. Ego Nauſiſtrata eſſe in hac re culpam meritam non nego:
Sed eá, quæ ſit ignoſcēda. P. VERBA FIVNT MORTVO.
D. Nam neq; negligentia tua, neq; id odio fecit tuo.
Vinolentus, fere ab hinc annos quindecim, mulierculam
Eam cōpreſſit, unde hęc nata eſt: neq; poſt illam vnq̄ attigit.
Ea mortem obiit: e medio abiit: qui fit in hac re ſcrupulus
Quamobrē te oro, vt alia tua facta ſunt, ęquo aīo hoc feras.
N. Quid ego equo animo? cupio miſera in hac re iā defungier.
Sed quid ſperem? ętate porro minus peccaturum putem?
I am tum erat ſenex, ſenectus ſi verecundos facit.

DON Mi ho mo

CMI homo, Dii melius duīt.) Quęrit Prob⁹ an matrona tam familiariter Mi hō recte dicat aliēo, ſed fruſtra: nā fœminaȝ oſo: & ſi nō blādit: blāda ē. ¶ Quid agimus?) Facete dictū. ¶ Qui mihi.) Elegāter īſertū Mihi. Vt ī Heautō ti. Is mihi vbi adbibit plus paulo, ſua quæ narrat facinora? ¶ Ad uxoris ventū eſt: tum fiunt ſenes.) Eleganter ſeni dixit. Et gñaliter ſtudioſius, q̄ ſi vnum accuſaret ſenem. ¶ Ego Nauſi.) Q ualitas venialis a conceſſione. ¶ Verba fiunt mor.) Nō ē paſſus paraſitus ut totam ſolam ſenex explicaret. ¶ Nā neq; negligētia tua, neque odio id fecit tuo. Locus in hac eſt principalis ἀπὸ τῆς εὐνοίας. & id ī duo diuiſit nec negligentia circa te, nec odio ingt factum. Præterea & ἀπειροσύνης addidit defenſionē, Vinolētus fere ab hinc annos qndecim, mulierculā, & cętera. ab ætate eius a tpe criminis, a diminutione cōtemptuq; pelliceis ab euētu ab oīo facientis q̄ mortua eſt: P oſtremo & a pcib⁹ ἐπίλογον fecit: admonens illā, oratorie māſuetudinis ſuæ. ¶ Vinolētus. Ab impudētia defenſio. ¶ Ab hinc an. qn.) A tpe defenſio. Eam cō.) Bene dixit compreſſit, qđ interdum ē nō amoris: ſed iniurię. ¶ Neq; poſt il. vnq̄ att.) Ita facti pœnituit. Hic locus ἀπὸ τῆς ἐκβάσεως eſt, ideſt ab eo qđ futurum ſit: facilis enim ignoſcit non vltra peccaturis. ¶ Defungier.) Defungi, deſinere. ¶ Aetate porro minus peccaturum putem?) Quia dixit, Ab hinc annos quindeci. ¶ Senectus ſi ve. fa.) Modeſte & grauiter.

GVI. CIN Lēno. i. in illa iſula. ſeqtur poſtea. duxit vxorē clā te. i. neſciēte, ſed iterpoſitæ ſūt iterlocutiones. Ch. Hē iterie ctio idignātis. qd ais. i. dicis. De. non taces? idignando hoc dicit. Ph. Procedit in narratione. clā te. i. te neſciente duxit vxorē. Chr hei, mihi. i. dolore afficior. Pho. vxorē duxit. eſt completio clauſulę. Nau. o mi hō Dii melius duīt. i. dii dēt meliora nobis, q̄. ſ. ea q̄ dicis, quæ moleſta ſunt nobis. Ph. ſic factū ut dico: q: dixit vxore, Nau. ego miſera perii. i. pdita ſum. Ph. Et idem. i. ex ea vxore ſuſcepit. i. ſuſtulit, habuit iā vnā filiā. ſ. Phaniū. dū. i. q̄diu. tu. dormis. i. q̄diu nō cogitas i eiuſmodi rebus. Chr. qd agimus. i. qd dicimus aut facimus ſiue qd ē faciendū? hoc dicit fratri De. Na. proh, exclamatio eſt cū indignatiōe. o Dii imortales facinus hoc ē ſup. idignū. i. nefandū, & qđ fieri nō debebat, & malū, alii codices hñt miſerādū & malū. Pho. hoc factū ē qđ dico: ↄfirmat dictū ſuū. Nau. an qcq̄ hodie ē factū indignius. i. iniquius, i honeſtius q̄ factū ē mihi. ubi. i. poſtq̄. vētū ē ad vxores pluries habēdas, tū. i. tūc ipſi mariti fiūt ſenex. Deinde cōuertit ſuū ſermonē ad De. ingens. o De. appellato te. i. vl̄ uocote i teſtē, vel te cōpello: ſeu alloquor. nā me diſtędet. i. valde: vl̄ plurimū me tædet loq cū hoc ipſo viro meo. Hęcine. i. utrū hæ. i. tales erāt itiones. i. pfectiones: ab eo is itū itu. u in o mutata ſit itio nis. crebræ. i. freqētes. & vtrū hæ erāt māſiones. i. cōmotiōes Lēni. in gtō aduerbialiter. i. apud Lēnum Hęcine. i. vtrū hæc erat ea vtilitas, q̄ minuebat nr̄os fructus. i. nr̄os reditus amicos. De. Nauſi. ego non nequeo culpam eſſe meritam. i. culpam eſſe cōmiſſam in hac re. ſed vā ii, talem culpam, q̄ ſit agnoſcenda. i. excuſanda. P hoc. ver/

Diſſēde re itiones

ba fiūt mortuo, pūerbiale eſt. i. tua verba ſunt futilia & vana, atq; hmōi, ut ſi fierent alicui mortuo. q. d. videris alloq aliquem nihil itelligētem: ac nihil ſētientē: ē ī uelut mortu⁹ nihil ſentit. vel itelligē ſine pūerbio. Verba fiūt Ch. tāquā mortuo. nā poſtea dicturus eſt exeqas, qbus ē cōmodū &c. De. eſt ea culpa ignoſcēda. nā neq; fecit id. i. nō ſuſcepit filiā ex muliere Lēni. a negligētia tui. i. quia negligeret te. neq; odio tu. i. q: a te pſequeretur odio. ipſe vinolētus. i. ebrius: uino obrutus & ingurgitatus. i. compreſſit eā mulierē ab hic qndecim annos. i. iā ex eo tpe ſunt trāſacti quindeci anni. & ē talis modus loquēdi, q̄lis ī Andria, Ab hinc triēniū mulier q̄dā cōmigrauit huic uīæ vl̄ etatæ &c. nam ab hinc dr̄ d p̄terito, & de hic de futuro. cōpreſſit ergo eā mulierculā. q̄ſi. i. ex qua hæc filia nata eſt. ſ. Phaniū. neque vnquā poſtea, poſtea, poſt illud tp̄s. attigit illā mulierculā. ea mulier obiit mortē. i. iuit ad mortē. i. pgit mortē. i. mortua ē. Scrupulus. anxietas: ſolicitudo: dubietas, q ſcrupulus fuit ī hac re. i. inter Chre. & mulierē Lēniā. abiit e medio. i. penitus remotus ē ab humanis reb⁹ mulieris obitu quāobrē oro te. Nau. ut feras hoc ſcelus æquo aio. i. ſicut alia tua facta ſunt æqua & moderatiōe plena. Na. qd. i. cur ego ferā æquo aio tale facinus. vel qd. i. q̄ rē ferā æquo aio. vtrū. i. dignū illud ſit qđ æquo aio ferat. q d. nō ego miſera cupio defungi vita ſup. i. mori. vel deſinere in hac, ideſt in hac moleſtia: ſeu in hoc facinore. vel cupio defungi moleſtia ſup. in hac re. i. cupio finire moleſtiā huius facti nam defuncti morbis dr̄, q finiuit morbos ſed q. i. cur, vel quo modo ſperē. i. habeā ſpē. ip̄m nō ultra erraturū ſi ignouero porro. i. deinde. q inquā. i. quo mō putem ip̄m minus. i. nō peccaturū ætate pp ſenectutē. iā tū. i. iā eo tpe quo ipſe cōpreſſit eam. erat ſenex. ſi ſenectus facit hoies verecundos. i. temperatos, continentes, modeſtos: iuſtę reprehenſionis timidos. nam verecundia eſt iuſtæ reprehenſionis timor.

CIN Lēno. hic icipit referre. Q uid agimus. timido dicit actū no pōt eē infectū ante. q. eſt fa. indi. ab illis. q. d. nihil & ſi hoc eſt in quo magis poſſint videri eſſe nequam, & improbi ſenſiſſitq̄ ex hoc, q: modo cedebant ne duriter. Sed cum veniſſet uxor ſit quaſi ſeuera: & q̄ſi meo non tetigiſſet hoc eſt qđ dicit, q poſt quam adduxit &c. Te appello. i. tibi loquor. Dii. i. per deos. itiones, ab eo is. Vtilitas, quia dicebat ſe tradidiſſe mercatoribus pecuniam illam, quā de prædiis procedebat, ut lucro capitali augeretur, cum tamen eam Vxori daret meritam: paſſiue. ſed ea. i. talia verba quæ facis huic fiunt mor. q: non curat. nec audit perſuaſiones tuas. Negligentia tua q. ſ. te neglexiſſet. ut talia tua facta ſunt. ſ. ſicut exprobra & fortis in aliis patiendis. ſic hoc feras æquo animo. Defu ngier. i. moriar in hac. ſi quid ſperē de futuro, minus ætate. i. propter ætatem. i. ſenectutem iam tunc erat ſenex: quid inde diceret aliquis multum, ſi quidem ſenectus verecundos facit. id eſt debet facere, ad hunc potes videre q̄ non corrigetur in futuro. SER.

CITEM illud dū: in verbo dū tu dormis: non puto accipi p donec, ſeu quādiu, ſed pro quando, ſeu quo tempore, ASCE.

An mea forma,atq; ætas nunc magis expetēda eſt, Demipho?
Quid mihi nunc affers,quamobrem expectem,aut ſperē por-
ro nunc fore?
P. Exequias Chremeti·quibus eſt commodum, ire iam tēpus eſt.
Sic dabo·age nunc,age,Phormionem qui volet, laceſſito·
Faxo tali eum mactatum,atq; hic eſt infortunio,
Redeat ſane in gratiam·iam ſupplicii ſatis eſt mihi·
Habet hęc,ei quod,dum viuat,vſq; ad aurem obganniat.
N. At meo marito credo?quid ego nunc commemorē Demipho
Singulatim qualis in iſtum fuerim? D.noui æque omnia
Tecum.N.merito ne hoc meo videtur factū? D.minime gētiū
Verum quando iam accuſando fieri infectum non poteſt,
Ignoſce·orat·confitetur·purgat·quid vis amplius?
P. Enim uero prius q̄ hęc dat veniam,mihi ꝓſpiciā & Phædrię.
Heus Nauſiſtrata prius q̄ huic reſpōdes temere,audi. N.qd ē?
P. Ego minas triginta per fallaciam ab illo abſtuli·
Eas dedit tuo gnato·is pro ſua amica lenoni dedit·
C. Hem,quid ais? N.adeone hoc indignum tibi videtur,filius
Homo adoleſcens ſi habet vnam amicam,tu vxores duas?
Nihil pudere?quo ore illum obiurgabis?reſpondes mihi.
D. Faciet,vt voles. N.imo ut iam ſcias meam ſententiam,
Neq; ego ignoſco,neq; promitto quidquam·neq; reſpondeo;
Prius,q̄ gnatum video·eius iudicio permitto omnia·
Quod is iubebit,faciam.P.mulier ſapiens es Nauſiſtrata.
N. Satis tibi eſt? P.immo vero pulchre diſcedo,& probe
Et præter ſpem.N.tuum nomen dic quod eſt.P.mihi ne?
Phormio,veſtræ familiæ hercle amicus,& tuo ſummus Phędrię.
N. Phormio,at ego ecaſtor poſthac tibi quod potero,& quę voles
Faciamq;,& dicam.P.benigne dicis.N.pol meritum eſt tuum.
P. Vin' primum hodie facere, quod ego gaudeam Nauſiſtrata?
Et quo tuo viro oculi doleāt? N.cupio.P. me ad cœnam voca.
N. Pol vero voco.D.eamus intro hinc.N.fiat,ſed vbi eſt Phædria
Iudex voſter? P.iam hic faxo aderit Vos valete,& plaudite.

CALLIOPIVS RECENSVI.

DON. ℂQVID mihi nunc affers?) Calidius vſa eſt ad vltimum ...... conuerſo ad ipſum defenſorem mariti. de qua vi contradictionis extulerat paraſitus,tanquam cōfecto mortuoq; aduerſario ſuo. ⸿Exequias Chremeti.) Bono ordine prio: delirat miſer timore:poſt: verba fiunt mortuo,ad vltimū: exequias Chremeti, delirat, moritur, effertur. ⸿Age nunc age. Phormionem qui volet laceſſito.) Virgilius. Denegaremque Neoptolemum narrare memēto. ⸿Faxo tali eū mactatū.) Pro eo quod eſt eum, * ſic frequenter Veteres. Ennius. Omnes corde patrem præbenti animoque benigno Circonfuſum. ⸿Ignoſce, orat.confitetur. purgat.) Verba venialis ſtatus ſunt, ignoſce, confitetur. ⸿Tu tuū nomen dic. Bene Tu pronomie vtitur: quia non habet nomē. Nā potentiorum,blandimētum circa inferiores hoc fuit: ut nomina eorum quærerēt: & cum audiſſent, ipſis nominibus eos cōpellerēt ſtatim. Tale eſt in adelphis. Quid vocare? Geta:hominem maximi ꝑtii &c. ⸿Veſtræ familię amicus.) Hoc ꝑpter Antiphonis amicitiā dixit. ⸿Et tuo ſummus Phędrię.) Amic⁹ iterum ſubaudiendum. ⸿Me ad cœnam vocat.) Facete ex perſona paraſitica: beneficii optio facta eſt quā promiſerat mulier. ⸿Sed vbi ē Phędria iudex noſter?) Bene iudex: ad illum enim mulieris delata ſententia eſt: ut cum ita agitur, tuta ſint marito omnia. Et per ...... ridicule dicitur ab ea quæ irata erat, iudex noſter. Nihil facetius, q̄ iudicem capi aduerſus crimen voluptatis paternæ & amatorem filium: & fratrem Antiphonem: cui nubet furtiua filia. ⸿Iudex noſter. Terribilis ſcilicet cenſor paternarum delitiarum. Vides igitur hic omnino ſublatam vxoris iracundiam.

GVI. ℂCANO Demi. mea forma,id eſt mea pulchritudo,atq; mea ætas bona eſt magis nunc expetenda mihi,quia nunc maritus meus ſit factus verecundus propter ſenectutem. quaſi dicat nihil eſt propter quod id expetem, cum etiam ſenex impudicus ſit.tu Demipho:qui virum meum defendis: quid nunc afferꝰ mihi . quamobrem,id eſt propter quod expectem: aut ſperem porro, id eſt poſtea. meum maritum non fore talem:ſcilicet impudicum? Phor.iam tempus eſt ire exequias, id eſt ire ad exequendas inferias: id eſt ſacrificia.vel obſequia pro mortuis,Chremeti,quem prius dixit delirare, Deinde mortuū eſſe,cum dixit verba fiunt mortuo,tertio afferri ad rogum, ut exequiæ perſoluantur.iam ergo tēpus eſt ire exequias Chremeti illis:qb⁹ commodum eſt:id eſt oportunum eſt ire exequias. Dicimus autem ire exeqas alicui. ſicut ire ſuppetias.i.ire ad auxilium.ſic dabo,id eſt ſic dicam ſingulis audientibus.nunc age age,ideſt eia,hortantis eſt. qui volet laceſſito.i. laceſſitat,irritet propter Phormionē:ſcilicet me faxo:ideſt faciā eum: qui laceſſiuerit me.mactatu.i. vel oppꝛeſſum, uel magis auctum per ironiam.tali infortunio: ideſt tali īfelicitate.atq;.i.ſicut.hic Chre. eſt mactatus infortunio gra ui.ſane hic permiſſiue capitur: quaſi dicat nihil nunc impedio,redeat Chre. in gratiam .i.placet ſibi vxorem. iā ſatis ſupplicii eſt mihi .i. ſatis ſumpſi de eo ſupplicii, uel ſatis eſt vltus ſum. hæc eius habet materiam vel argumentum.quod.i.propter qđ. obganniat, id eſt oblatret.i.murmuret: obiecta ei ad aurem. vſq;.i.aſſidue dum.i.quādiu viuat. Obgānire eſt contra gannientē gannire.i. cōtra rixantem rixari:& contra murmurantem murmurare. Gannire autem proprie eſt vulpium: ſicut mugere boū: ſed ſæpe per metaphorā dicitur,quemadmodum alia pene innumerabilia. Nau.an.i. vtrum. marit⁹ meus fecit illud indignum facinus meo merito, ideſt quia meruerim ut fieret mihi talis iniuria propter culpā meam, quia in eū nimis fuerim indulgens: credo,id eſt ita arbitror ꝙ merito meo id factum ſit o Demipho.quid, ideſt cur nunc commemorem.i. recitem tibi ſigillatim.i. ſeorſum ſeparatim. qualis.i.cuiuſmodi.fuerim in hunc.id eſt erga hunc virum meum. De.ego noui æque:id eſt æqualiter. omnia tecū.i. quemadmodum & tu:vel noui omnia fuiſſe illi manſueta tecum. Nau.ne:id eſt vtrum.hoc videtur factum meo merito,id eſt quia ſic meruerim? De. minime gentium:id eſt nequaquam:ubi gentium nihil facit ad ſignificationem, ſed tantum ad vocationem, ſiue ad aptiorem ſonum clauſulæ faciendum. Verum:id eſt ſed.quando: id eſt quia.accuſādo.ideſt reprehendendo,damnando id factum ipſum non poteſt fieri infectum.id eſt non factum. ignoſci illi.nam ipſe erat ut ignoſcas:confitetur ſcelus. humiliter purgat, id eſt leuat:excuſat illud ſcelus:quod vinolentus id fecerit:& iam ab hinc multos annos &c.quid vis amplius id eſt quid vltra poſtulas ab eo: ut faciat? Phor.enimuero. i.certe. priuſquam hæc Nauſiſtrata dat veniam proſpiciam.i.conſulam prouide mihi & Phædriæ. heus vocantis eſt aduerbium

Ire exequias & ſuppetias

Dare

Obgannire

blum.o Nauſiſtrata prius.i. anteq̃ reſpondes huic Demi phoni vel Chremeti.temere,i.inconſulte, inconſiderate.audi id quod ſum dicturus.Nau quid eſt quod vis me audire Phor.ego abſtuli.i. extorſi ab illo viro tuo per fallaciam .i.p aſtuciam: & deceptionẽ.xxx. minas,ideſt.xxx.libras. dedi.i.tradidi eas minas gnato tuo.ſ.Phędrię.is filius tuus dedit eas lenoni.i.puellarum venditori pro ſua amica.i.p emptione ſuæ amicæ.Chr.hem,dolentis vel indignãtis interiectio eſt.quid ais? Nau.id videtur tibi adeo indignum ideſt ita deteſtabile ſi filius exiſtens homo adoleſcens ideſt iuuenis.habet vnam amicam, & tu habeas duas vxores.nihil:ideſt non te pudet: hoc eſt non erubeſcis reprehendere illud. reſponde mihi quo ore.i. qua fronte, qua audacia. quo vultu.obiurgabis.i. vituperabis:corripies illum filiũ tuum.De.Chremes faciet ver:ideſt ſicut uoles.Nau.immo: ideſt ſed. vt iam:ideſt nunc: ſcias meam ſcientiam, ideſt meam opinionem. ego neq̃ ignoſco illi viro meo:neq̃ promitto quicquam. aliqd.neq̃ reſpondeo petitionibus tuis priuſquam videro natum Phædriam.promitto.i.relinquo refero omnia ad hanc rem ſpectantia. iudicio eius faciam id qđ id filius meus iubebit.Phor.o Nauſiſtrata es mulier ſapiens. Nau.ſatis ne tibi eſt:ideſt nonne ſufficit tibi Phormio de eo quod feci.Phor.immo vero:ideſt ſed certe, diſcedo pulchre ideſt honeſte & cum honore meo.& probe,ideſt commode,laudabiliter.& præter ſpem:ideſt præter ſpectationem,ſeu pręter id quod ſperabam.Nau.tu dic quod eſt tuum nomen.Phor. Mihin.i.petis ne, quod eſt nomen mihi.Phormio eſt mihi nomẽ.hercle vocor Phormio amicus veſtræ familie.& ſummus:ideſt præcipuus amicus tuo filio Phædriæ. Nau.eſt ergo tibi nomen Phormio:ſat,id eſt ſed ecaſtor ideſt per edem Caſtoris vel per Caſtorem. & eſt iurandi modus mulieribus antiquis tritus.ego faciã & dicam poſt hac tibi id quod potero: & ea quæ voles. Phor.dicis ideſt loqueris benigne. Nau.pol, ideſt per Pollucem. tuum meritum eſt ut ita tibi dicatur, ideſt merita tua poſtulãt, vt in te benignitatem exhibeam.Phor.o Nauſiſtrata vin,ideſt uis ne facere hodie aliquid.quod:ideſt pro pter quod hodie primum gaudeam. & quod.i.propter qđ oculi doleant tuo viro Chremeti cum me videbit. Nau. Cupio id facere.Phor. vere paraſiticẽ agit, voca me ad cœnã.Nau.vero,ideſt ſed.pol ego voco te ad cœnam.De. Eamus intro hinc,ideſt ex hoc loco.Chre. fiat:ideſt eamus intro.ſed vbi eſt Phedria filius meus. noſter iudex:ideſt noſter arbiter:noſter cenſor: cuius arbitrio mater eius omnia repoſuit & reliquit.& per ironiam ridicule hoc dicitur. Phor.faxo,ideſt faciam quod ſupp.iam,ideſt ſtatim.aderit .i.præſens erit hic.ualete:ideſt diſcedite cum incolumitate,& plaudite:ideſt cõgratulamini poetæ plaudẽ do manibus.Ego Calliopius poetæ defenſor introductus recenſui, ideſt recognoui diligenter hanc totam comœdiã.n. vel recitaui vna cum grege meorum actorum.

¶Q VIA an mea forma magis eſt expetenda in futuro: ſcilicet erit pulchritudo mea maior. ita ſu uroi pro ter SER.
quam mihi alliciatur,quid rationis mihi affers: quamobrẽ &c.Exequias feci Chremeti.i. Chremetem iam interfeci. quibus exequiis factus eſt modo mihi commodum tempus me.q.d.quibus poſſem modo.

¶I L L V D autem:an mea forma atq̃ ætas.nunc magis expetenda eſt Demipho &c.ſic potius intelligo ut dicatur ASCE.
per figuratam interrogationem: quę negatiuam deſiderat reſponſionem.ut ſi putas q̃ vir nunc magis oblectabit ſe forma mea, quam olim: cum multo pulchrior eam .q.d.& ideo ſi olim aſpernatus eſt eã cum melior erat multo magis poſt hac deſpiciet eam. Et propterea aſſerendum puto ſic:O Demipho an mea forma. atq̃ ætas eſt nunc cũ vetula: & deformior ſum magis expetendã uiro meo: quã olim dum melior erat, & eam contempſit. Item melior videtur mihi lectio in textu. Faxo tali ſic tractatus infortũio &c.quam illi commentarior Faxo tali mactatũ infortunio.

LAVS DEO FINIS.

Q VAE IN ANDRIA ANNOTATA SVNT.

IO.BA. ASCENSIVS LECTORIBVS.S.D.

PErlatæ ſunt, paucos ab hic mẽſes,i manus vſq̃ noſtras: interpretationes familiares in Terentiũ a Guidone Iuuenale viro ſane credito atq̃ bono,paulo ante hac Pariſii ęditæ: quas vbi ſtudioſius perlegeramus: affuerunt q̃ noſtrũ iudiciũ(quantulumcunq̃ eſt) audire geſtiẽtes: percontati ſunt ut nobis placerent. Reſpondebimus optime qdẽ placere quippe qbus plurimũ facilis: atq̃ bone eruditiõis gallicę iuuẽtuti partũ intelligebamus:nõ deeſſe tñ locus paucu los,quos ipſe aliter interpretatus fuiſſem. At illi:cõtinuo inſtãtius vrgebãt illas ſibi,excerperem.Q uid multa? morẽ geſſimus.Conſultus ẽ author ipſe: q̃ ubi cõplura p opinione ſua:nõ indigna quæ acceptarẽtur excuſauerat, in noſtrã tandem fere ſententiam cõceſſit:admonuitq̃, ut quos locos uel librariorum negligentia: uel ſua ipſius in aliis negociis nimia occupatio , argenti limæ inuiderat,'eos ſibi caſtigatiores emitteremus.Q uod quidẽ pro virili noſtra libenter effeciſſemus:niſi ſerius poteſtatem nobis feciſſet. Nam priuſquam eius rei admoniti fuiramus: duæ comœdiæ impreſſe erãt.Q uamobrẽ ſimul q̃ ueriti ſumus:ne qs nos aut infelicitatis aut temeraritatis auſus criminaret:editionem eius integram reliquimus. Multa tamẽ diligentiæ noſtrę veſtigia diligẽtiſſimus quiſq̃ lector oſtenderit. Si qdẽ q̃ ſenſa poetæ tam aperte a Guidõe noſtro expoſita ſunt ut uel nouellus in literariã militia tyro. ſine veteratoris p/ ſidio capere poſſet:effecimus vt etiã illiteratus ex imaginibus,quas cuilibet ſcenæ prępoſuimus, legere atq̃ accipere comica argumẽta valeat. Et ne in actuũ diſtinctione:quam difficilem Dona.indicat, quis aberret,ſm eiuſdem Donati ſententiam:eos diſcreuimus. Multa præterea minus diligẽter ab impreſſoribus animaduerſa correximus . Atq̃ vbi cõmentarii ſententiam a noſtra alienam vidimus, annotatiunculas quaſdam ſubiecimus , pręterquam ad duas primas comœdias(ut diximus) quas nunc ſubiiciemus.

IN Andrię quidem expoſitionibus non ſane multa ſũt quę mutata velim, ſunt tamen quę recte itellecta oporteat.Nam in enarratiõe argumẽti (quam ſuo loco vnde aberrauerat: reſtituimus) cum dicitur Verum pater eam deſpõderat Pãphilo Simonis filio:q liber effectus adamauit alteram filiam Chremetis:quæ perdita putabatur quæ nomine Glycerii.Idq̃ adeo ut ex filia ſuſceperit,quod ut reſciuit pater Simo,dum filium animum teneat, per ſimulatas nuptias multis dolis Dauo ſeruo deluditur &c.Non intelliges Pamphilum liberum effectum,aut a ſeruitute, aut a patria poteſtate,ſed a cuſtodia pædagogi. ut dicit in primaſcena.Item non putabis Simonem reſciuiſſe filium ex Pamphilo ſuſceptum:quia id credere non quiuit.ut amorem dumtaxat comperiſſe , ſed hæc non magni momenti ſunt. At ne illud quidem.in quo plures diſputant, q̃ illæc ſint q̃ Simo ſignificat, dicendo in principio primæ ſcenæ, Vos iſtæc intro auferte &c.Nam ſiue)ut plurimi uolunt) ligna aut quæuis alia quibus intus opus erat, ſiue obſo/

nia intro auferri iubeat: non magni refert: quis docti viri dicant nõ veriſimile eſſe ſenem ad ſimulatas nuptias obſonatũ: cum Dauus poſtea dicat: Hem paululum obſonii &c. quod quidem paululum obſonii nõ pluribus dediſſet intro auferendum: dicendo vos iſtæc &c. Præterea quærunt quis ea obſonia illuc vſq; ptulerat, ꝙ ſi ſenex decorum non patitur, ſi ſerui, quare non iidem intro ferant rogitant. Ad duntaxat quare Donatus dicat auferri, q̃ cũ faſtidio cernuntur, ſi de obſoniis loquatur poeta? atq; alia id genus multa, quæ ꝑ in picturis linguis intro auferunt. facile tamen in Guidonis noſtrã ſniaꝫ iremus. In fine aũt primę ſcene qđ dr, Sine eueniat &c. ſic accipio, Sine.i. pmitte. eueniat mihi in Pam. qđ volo, ut nõ recuſet vxorẽ ducẽ, & nihil in eo ſit moræ: Chremes reſtat mihi exorandus: vt uere fiant nuptiæ in ſcena. Non dubium &c. omiſſa ſunt illa verba. Si. q̃ris dicẽ, neſcio quo cõſilio, quæ plurimi textus hñt ante illud: Oẽs q amant &c. in ſcena Dii boni &c, in fine qđ dr, At nullus quidem: nõ itelligo ſic At nullius qdẽ ſum. ſed at nullius.i. nõ quidẽ liberatus eſt opera mea ut ſequẽtia indicãt. In ſcena, Ita pol quidẽ. Donatus legit: num immemores diſcipuli vt ſit num diſcipuli tui ſunt immemores pceptorũ tuorũ. vel num mulieres ſunt imemores diſcipuli tui, ut pote Pãphili. In ſcena: Iubeo Chremetẽ. in cõmentariis dr accerſo ẽt q̃rtæ cõiugationis, qđ docti inficias eunt, tametſi in ſanctis ſcripturis ſic ita repertũ eſt. Reciprocatio ẽt ſic melius ſtaret. Spero Chreme Pãphi. deuinctũ cõſuetudine & liberali cõiugio. emerſurũ eductumq; ſeſe facile ex illis malis. item cum dr, Nempe incõmoditas oĩs huc redit: non intelligo huc.i. me: ſed in hanc rẽ vt fiat, videlicet diſceſſio. Nã Chremeti quoq; incõmodo foret atq; eius filiæ. In ſcena Hocine &c. in fine puto verbũ reperi eſſe imperatiui modi. ut ſit ordo: Vel tute. Pamphile reperi.i. inueni, comperi aliud melius q̃ ego: & face me miſſum. vnde Pamphilus. Cupio inquit melius reperire q̃ tu reſtituæ &c. In ſcena. Aio iam nunc &c. quod dicitur: Ceſſo alloqui: intelligo vt ſit, Sed qd ceſſo alloqui Dauum. Et illud: vbi uoles accerſe. intelligo de ſponſa quæ proprie accerſitur. Et illud: Is enim vero hinc nunc abeſt: de Pãphilo dictũ puto. In ſcena Quis me vult, ubi dicitur, Quid ais o[illegible]um, ſubaudio ineptiſſime, vel perditiſſime. In ſcena, Mitte orare in fine legunt multi, At ita iuſſi. quia enim Pamphilus dixerat. nõ recte.i. iuſta de cauſa vinctus eſt. ait Simo iocans & aliter accipiens recte. ut ſit: At ego iuſſi ut ita.i. recte hoc eſt debite vinceretur. ſed hæc hactenus.

¶ In Eunucho.

IN Eunucho aũt pauciora ſunt, vt in expoſitiõe prioris argumẽti. Idipſum ignorans miles, idipſum.i. falſo dictatã eſſe ſororẽ Thaidis. nedum ꝙ falſo. Et in fine, ſed Atticus ciuis in primis repertus frater, hoc ẽ Chremes non autẽ Phędria. in principio prologi multi legũt ſtudeant: ut ſit: ſiquis eſt ſubaudi eorum qui ſtudeant &c. In ſcena. Quid igitur faciam, Multi non indocti totum principium Phædrię dant vſq; ibi. Here &c. In ſcena: Occidi. multi legunt ſenem mulierem vbi eſt muliebrem. In ſcena: Magnas vero. rectior videtur interpretatio Donati volentis illud: Dolet dictum &c. eſſe Parmenonis vt ſequentia atteſtantur. In ſcena. Nunquis hic eſt: melior eſſet ſnia ſi legeris, Ne gaudium hoc contaminaret vita &c. non autem vitam. Hæc & eiuſmodi pluſcula quilibet facile offenderit. Nos autem ea dumtaxat annotauimus: non q auctorem reprehenderemus, ſed qui ingenia ueſtra ad maiora inquirẽda inſtigaremus: ſũmam tenetis optimi lectores, facite grati ſitis. Valete.

¶ Guido Iuue. Martino Guerrãdo iuris vtriuſq; & Põtificii & Cęſarei peritiſſimo, atq; venerãdi in Chriſto patris præſulis Cenomaneñ. ſecretario digniſſimo. S.P.D.

NOn ſine optima rõe Cicero nr̃ memorię pditũ reliquit beneuolentiam veram (nõ adoleſcẽtulorũ more) ardore quodam amoris, ſed ſtabilitate potius & conſtantia eſſe iudicandã. Nam pleroſq; videris ſe amicos iactitãtes, dum nulla probãdæ amicitiæ pręſtatur occaſio qui ſi eum: quem a ſe tantopere amori pfitentur fortunæ reflata afflictum cernerent. minime forent dubitaturi hirũdines imitari, q̃ (vt ait Cice. lib. iiii. ad Herennium) æſtiuo tpe pſto ſunt: frigore aũt pulſæ recedũt, q̃s tũc falſos amicos imitari conſtat. q ſereno vitæ in tpe, pſto ſunt, at ſimulatq; hyemẽ fortune viderint deuolant oẽs. De qbus non tacuit Oui. in hæc verba prumpens, Tempore felici multos numerabis amicos, Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris. Alios cernere eſt tantiſp amicitiam ſe tenere pfitentes, dum quis fortunæ p pero flatu vſus ad optatos exitus euehitur, eſtq; in ea cã in qua multis tales afficiat muneribus, quẽ ſi contingat reflatu fortunę opprimi: procul ſunt id genus hoĩes abfuturi, ut ſe pſiteantur aliqua cum afflicto fuiſſe vnq̃ neceſſitudine iũctos: quod genus amicos vulgares Oui. vocat in hæc verba, Vulgus amicitias vtilitate pbat. Veri autem amici nulla tempeſtate: ac procella ab amicitia poſſunt dimoueri, quinimo cuncta aduerſa ſibi cum amico cõia putãt. Nec immerito: nam eiuſmodi amicitia radices agit in virtute, atq; ẽt iudices ppagat: & latius manat. Ficta aũt oĩa, Cicerone atteſtante, tanq̃ floſculi decidunt: nec ſimulatum põt qcq̃ eſſe diuturnũ. Teſtes ſunt illi amici apud græcos cãtatiſſimi, q ſuis vltro citroq; officiis, omnẽ iactationẽ ſuperarunt. Nec dubio procul iniuria qñquidẽ pbatio dilectionis exhibitio eſt operis. Hæc eſt illa amicitia in qua æq̃ quiſq; altero delectatur ac ſeipſo. In q̃ etiam efficitur id qđ Pytagoras uult in amicitia: ut vnus fiat ex pluribus. Quãqdem amicitia (vir pſtantiſſime Martine) ſic erga me frui voluiſti, ut nulla ductus ſpe vtilitatis ſemper me intimũ habueris, ex quo tuã bono nomine mihi concinnit gratiã inire & quidẽ vſq; eo, ut omnes vias fueris me abſente proſecutus. qbus me in vigilantiſſimi paſtoris noſtri grãm pedetẽtim inſinuãtes. Quod profecto ſenſi ex ce effectũ eſſe vna cũ cæteris mihi beneuolis, p qbus bñficiis, ac prompto effectu, qbus tecũ agere verbis debeã in agendis gratiis penitus me latet. Video enim pro tantis officiis vtile eẽ munus orõnis. At venire mihi in mentẽ ſolet idẽti dẽ mira in tuos manſuetudo, quaſi in me pcipue frui ſoles, vt cumulatam tibi grãm me retuliſſe credas ſi me non nihil gratiarum hẽre perſpicias. Quod animi genus q̃ mihi gratũ accedat: ipſe ſum mihi teſtis locupletiſſimus. In qua animi prõptitudine, ut tibi vni cõcedam facile patiar, præterea nemini. qñquidem tali me ſentio natum eſſe ingenio: vt vehementiſſime abhorream, alienuſq; ſim a teterrimo, iniuſiſſimoq; ingratitudinis flagitio: adeo ut ſi gratię referendæ ſit denegata facultas, habendæ certe puto mihi facultatẽ nunq̃ iri denegatã. Et ne tuas aures delicatas pluribus obtundam, te etiam atq; etiam rogo, ut ſi ad inſtitutã in me beneuolentiam aliquid poſſit accedere, accedat. ſin minus: nihil ſaltẽ unq̃ detrimenti accipiat. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

¶ Guido Iuuenalis Nicolaũ Pelletariũ iuris, legumq; cõſultiſſimum, atq; in omni doctrina conſpicuum multa ſalute iubet impartiri.

NOn me præterit (pſtantiſſime) apud te ſæpius increpuiſſe Mecœnatẽ Auguſti Cęſaris intimũ, ac familiarem ſua ſpõte: & quaſi quadam natiua liberalitate & bñficentia adeo in poetas fuiſſe propenſum: ut ei ipſi videantur muſæ latinæ omnia debere, quippe cuius patrocinio atq; benignitate principes poetarum Maro: Varus & Horatius non ſolũ ſuſtentati: verũ etiam ad eas opes dignitatemq; ſubuecti ſint, ut illis inquietiſſimo otio excluſa omni neceſſitate igeniũ & excitare, & in maximis rebus exercere licuerit. Legitur enim eius bñficio aliorumq; amicorũ Virgilium pene centies ſeſtertiũ poſſediſſe. Romæq; domum habuiſſe in Exquiliis iuxta hortos Mecœnatis. In cuius grãm ſatis liquido conſtat eum preclarum illud opus Georgicorũ cõdidiſſe: ut tanto immortalitatis munere bñficia accepta: quãta dareẽ facultas, compenſaret. Horatius

quoq;

quoq; cũ Brutianas partes ſecutus ad poeticã ſe referret penitusq; in eam ſeſe abderet neceſſitate coactus eſſet, Virgilius variq; interceſſiõe Mecœnati adeo carus, acceptusq; eua ſitive illius cum liberalitate non mediocriter rem ſuã familiaritatẽ auxerit, tum maxime auctoritate ac gratia (q̃ ille apud imperatorẽ plurimũ polleret) veniã aduerſæ factionis prius ab Auguſto meruerit, ac deinde paulatim eidem familiariſſimus ſit effectus. Ea re ſubnixus reliquã ætatem per ſummum otium, & philoſophiæ ſtudiis, & poeticę facultati penitus addixit, vixitq; mẽte tranquilla. q̃ppe q cũ neceſſaria abũde ſuppeterent, maiores diuitias magno aĩo contẽnerent. Qui viri literatiſſimi nõ ea forſitã nobis monumenta reliquiſſent, niſi ſuum, ſibiq; propitiũ Mecœnatẽ habuiſſent: quãdoquidẽ (vt ait Ouidius) Proueniũt vacuæ carmina mentis opus. & Satyricus: Pectora noſtra duas nõ admittentia curas. Magnę mentis opus nec de lodice parãda, Attonitę currus, & equos: facieſq; Deorum Aſpicere: & qualis rutulũ confundat Erinnys. Eam ob rem nõ citra optimas cãſaq; cultiori ſermone vti ſolent, otii noĩe literarium ſtudiũ declarare non verent, irati) qd̃ veriſſimũ puto ſtudiis rite indulgentes negocioſos eſſe minime oportere. propterea memoriæ p̃didit Cato maior. P. Africanũ ſuperiorem dicere ſolitum, ſe nunquam minus otioſum eſſe, q̃ cum otioſus eſſet: neq; minus ſolũ q̃ cũ ſolus, tanq̃ ſi innuere vellet (libet enim mihi nunc ita interpretari) quãto longius ſemotus erat a negociis: tanto ſe p̃ximius ad otiũ. ſ. ad ſtudium literarũ accedere adeo: vt in otio eſſet ſtudioſus & in ſolicitudine quaſi cũ mortuis familiari colloquio uti videretur in eorum monumẽtis attentius euoluendis. Tu autem mi Nicolae (ut interim ad te ſe noſtra cõuertat oratio) fidiſſimus Mecœnas mihi fuiſti, q cũ ipſe humili loco natus, animo cõmittere & labore contenderẽ vt ad maiora peruenirem: neq; tñ ſuppeterent ad id moliendũ facultates: ſuſcepiſti meam primam ætatẽ: quæ propter humilitatem & obſcuritatem in hominũ ignoratione verſabatur, cuiq; adeo anguſta res erat, ut non facile potuiſſet emergere ſuis ſolius ſubnixa verbis, Nam (vt Satyricus ait) Nõ facile emergunt quorum virtutibus obſtat Res anguſta domi. Tanto tñ illi fuiſti adiumento: ut non fuerit quicquã præterea requirendũ. Effeciſti enim una cum aliis quibuſdam optimatibus, ut eo p̃ceptore nobis uti liceret, qui quam humanitatis artem vocant optime calleret, ad quã eruditionẽ cum maxime foret libris opus, nullo pacto tuis pecuniis parcẽdum ratus ea in re te liberaliſſimum p̃buiſti quippe a quo oĩa adeo cumulate mihi fuerint ſuppeditata: ut niſi in ea doctrina aliquantũ profeciſſem, non iniuria mihi ipſe ſolus defuiſſe videri potuiſſem. Cuius q̃dẽ præceptoris copiam cum amiſiſſemus: nauaſti iterum diligentem operã ne tunc q̃ i in limine ipſo pedẽ ſiſteremus ſed potius in penitiſſimas vſq; ædes alacri animo ingrederemur. Tuis itaq; auſpiciis Pariſios petiuimus atq; (ſi tuo dicto fuiſſemus audientes ipſas etiam alpes celeri gradu tranſcendiſſemus. Quibus aĩaduerſis nõ poſſumus nõ eſſe maxime tuis beneficiis obnoxii: quibus tantopere liquet noſipſos cumulate fuiſſe affectos. Propterea ſi cõtingeret ut tibi in aliquo morem gerere poſſemus, nihil nobis foret antiquius q̃ vt apud te q̃ gratiſſimi eſſe cognoſceremur. Quocirca ſi qd ſit quod noſtra opera tibi efficere poſſit, admonẽto tñ non rogato. Ipſe enim admonitus tuę voluntati æquis veliſq; (vt aiunt) ſtudebo morigerari. Vale.

¶ Gui. Iuuenalis Michaeli Burello ſacroſanctę theologię profeſſori perquam erudito. S. P. D.

Quemadmodũ Heſiodus ille poeta moratiſſimus literis mandatũ reliquit, virtutẽ eſſe comparandam per quoſdã gradus, in quibus primis aſperitatẽ ineſſe teſtatur. At in extremis non facilẽ dictu ſuauitatem in hiſce carminibus, Virtutẽ poſuere Dei ſudore parandã. Arduus eſt ad eam: longuſq; per ardua callis: Aſper & eſt primum: ſed vbi alta cacumina tãges Fit facilis, quæ dura prius ſuit inclyta virtus. Cui ſententiæ plurimum cõſonat Maronis noſtri dictum de Pythagorea litera in hunc modum: Litera Pythagoræ diſcrimine ſecta bicornis Humanę vitæ ſpeciem præferre videtur. Nam via virtutis dextrum petit ardua callem: Difficilemq; aditum primum ſpectantibus offert, Sed requiem præbet feſſis in vertice ſummo. Ad quẽ verticem vnuſquiſq; neruis omnibus ſpectare debet, quo poſſit honeſtam ducere vitam, & ad cæleſtem Hieruſalẽ recta peruenire. Sic mihi quoq; de ſcientia idẽ poſſe dici videtur, quę difficiles aditus ſui offerre ſolet. at vbi ad eius cacumẽ peruentum ſit, facile plurimum ac ſuaue redditur: quod acerbitatis non parum prius habuiſſet. Cuius quidem limen cum pene eodem tempore ego: atq; tu fuiſſemus ingreſſi, diuq; vna in itinere cœpto perreximus: ipſe longe velocior: q̃ ego anteuortiſti me, laxatiſq; habenis longo præcucurriſti interuallo: idq; vſq; eo: ut verticem ſummũ attigeris, meipſo duntaxat paulo vltra radices progreſſo. SER. Quod non eſt magno mirandum opere, quippe qui ingenii acie polleas, & ad largiendum ſuppetant copiæ. At mihi non ita poſſe dicere conceſſum eſt: qui neq; tantam ingenii præſtantiam conſequi poſſum: neque habeam nia mihi ſuppeditata, quæ victus, cultuſq; quotidianus poſtulant. ASCE non ea tamen preſſi penuria cæleſti numine ſumus qua ſtudia ipſa literarũ miſſa facere cogamur, quinimo in erudiendis iuuenibus ſtudium, curamq; contulimus neceſſitate conſulentes, qua complures adducti ab inceptis ſuperſedere conſpiciuntur, quibus tamen ſi faueretur, maiora ſpectandi animus non deeſſet. Vires quidem conſuetudine ſunt, & audendũ aliquando eſt, neq; ita cadendum animis, ut obiectione quadam animi labores videamur refugere, & ab illis declinare. Nam (ut ait Cicero) Simul ac iuuenes eſſe cœperunt, magna ſpectare, & ad eas rectis ſtudiis debent contendere: quod eo firmiore animo facient: quia nõ modo non inuidetur illi ætati: ſed etiam fauetur. Quod ſi iuuenis pietatem accuratius colat: Deumq; feruẽti caritate complectatur, agat liberrime & operetur: quando quidem res eius ac operationes adeo indies magis, magiſq; ſecundabuntur: facileq; ipſe deprehendet, ut de virtute in virtutem ambulauerit, ſic ſuas bene beateq; viuendi facultates indies maius ſumpſiſſe incrementum, cuius rei teſtes ſunt locupletiſſimi qui ea in re periculum feciſſe gaudent. Sed ut eo, vnde digreſſa eſt, ſe noſtra referat oratio: cariſſime Michael non poſſum non te vehementer amare, tuiſq; optimis voluptatibus non inſeruire. qui fere uſq; a puero te mihi familiarem præbuiſti, neq; (quantæcunq; acceſſiones tibi factæ ſint, & fortunæ & dignitatis) maieſtate vlla in me vti voluiſti: illius Ouidiani dicti nõ immemor, q Nõ bene conueniunt, nec in vna ſede morantur Maieſtas & amor. Poſita enim omni grauitate (qua circa omnem rep̃henſionem uti poſſes tanta præſertim dignitate) mecum familiariter agere non dubitas, & quidem uſq; eo, ut ſæpe tuæ dignitatis oblitus identidem in ſermonem nimium familiarem incidam, qui ueniret reprehendendus, niſi omnia excuſaret amicitia, non longe a teneris (vt græci dicunt) vnguiculis induſtria, & creſcentibus annis accuratiſſime cõſeruata & aucta. Quę quidem (ut facile perſpicio) nulla ex parte eſt acceptura detrimentum, præſertim cum facta acceſſione tanta & fortunæ & dignitatis a te adeo diligenter colatur: alatur, & ſequentibus officiis roboretur. Siquidem ipſe ornandi mei rationes inire quotidie paras, animumq; mihi ita expeditum, propẽſumq; præſtas, ut uidearis toto molimine de meis ornamentis cogitare, & commodis meaſq; vtilitates nullis prope tuorũ amicorum cõmodis poſthabere. Quã quidẽ beneuolẽtiã ſũmo opere cupio nulla ratione iri deterritum, quin potius ſi quid illi accedere poſſit: accedat quæſo, & indies maius incremẽtũ ſuſcipiat. Quod ſi fuerit factũ tantũ, quantum mihi præter facultatẽ, libebit vſq; adeo illi a nobis iri reſponſum ſtudebitur: ut nulla noſtri par officii requirenda cenſeatur. Vale.

¶ Guidonis Iuuenalis natione Cenomani
Epigramma ſuper cauſa operis ſuſcepti.

Extat Platonis præclarum dona monentis:
Vt quærat patriæ commoda quiſq; ſuę.
Nos hominum cauſa ſtoici dixere creatos,
Quo ſibi ſuppetias mutuo nata ferant.
Quare cuncta Deos cupiens accepta referri;
Cuius opus celſo numine quodq; micat.
Tentaui duro iuuenum laxare labores,
Qui bene pandentis lumine ſępe carent.
Nunc leuiter poterunt feſtiui dicta Terenti
Noſſe, nec ingenium plurima cura premet,
Tergant ergo rudes terra rubigine linguas:
Et condant animo verba latina ſuo.

¶ Ioannis Egidii Nucerienſis
Epigramma ad iuuenes.

Quid teris ignauum damnoſa per otia tempus
Immemor ætatis culta iuuenta breuis?
Semper eunt tacito fugientia tempora motu:
Hinc redit ad primos lapſa nec hora dies.
Fers modo longinquas veſtigia crebra per vrbes,
Nunc teris incertis compita cuncta uiis.
Hæc ſectatores leuitas turpiſſima vanos
Reddit, & ingenii ſemina lenta rudis.
Dum tua ſunt viridi florentia corda ſub ęqua:
Et cupis ore nouo verba diſerta loqui.
Ingenioſa legas nitidi monumenta laboris
Si placeant ſtudiis comica dicta tuis.
Splendet enim lepidi Comœdia grata Terenti,
Omnia perſpicuo ſcena decore nitent.
Moribus ingenii doctrina ſerena Guidonis
Terſit difficiles arte nitente locos.
Hinc tibi compoſitas clari Ciceronis ad artes
Vtile iam facili tramite carpis iter.
Inde nouam celebris ſi mox interpretis artem,
Verba vel attenta mente voluta legis.
Inclyta Donati ſolertis ſcripta patebunt:
Sit licet in variis pagina ſcabra locis.
Omnia per faciles ſunt nota vocabula ſcęnas:
Vana nec interpres verba diſertus habet.
Hic quoq; Romano cultiſſima lingua lepore
Extерſo lepidos edet ab ore ſales.
Candidus ecce Guido iuuenes miſeratus inertes
Tradidit ingenii commoda dona pii.
Tuq; palæmoniæ ſectator idoneus artis
Tradita ſub memori dona reconde ſinu:
Et meritas agito facili pro codice grates,
Non ſunt ingratis munera digna viris.
Otia ſed fugias ſtudiis inuiſa ſeueris:
Nullus ab ignauo pectore ſurgit honos.
Vt primum pigros ſerpet caua ruga per artus
Plorabit ſtultos tarda ſenecta dies.
Aſſiduum tolera nunc tota mente laborem;
Aetas ne in ſolitum curua recuſet onus.
Exerce ſtudiis virides feruentibus annos:
Perpetuum claris ſtet decus ingeniis.

Venetiis ex Officina Venturini Roſſinelli Calcographi.
M. D. XXXII.

REGISTRVM

a b A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X
Y Z & ɔ ꝝ. Oēs ſunt quaterniones præter. a b Terniones.
Quinterni. II.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

